BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
LIV
H
5
NAPOLI
LIV
H
5

J. SS. 12. a 4.

HISTORIA
EPISCOPATUUM FOEDERATI BELGII;
UTPOTE METROPOLITANI
ULTRAJECTINI,
NEC NON SUFFRAGANEORUM
HARLEMENSIS, DAVENTRIENSIS, LEOVARDIENSIS, GRONINGENSIS,
ET
MIDDELBURGENSIS.

In qua ſingulariter eminent

Provinciarum antiquitates, Urbium & Pagorum incrementa, Eccleſiarum, Abbatiarum, ac Cœnobiorum origines, Fundatores, Patroni, Juriſdictiones, Privilegia, Jura, & poſſeſſiones, Tabulæque quibus ea firmantur innumeræ, quarum plurimæ hactenus ineditæ:

ITEMQUE

Præſulum, Abbatum, Abbatiſſarum, Rectorum, Virorum tum Eccleſiaſticorum, tum Politicorum vitæ, geſta, lucubrationes, aliaque,

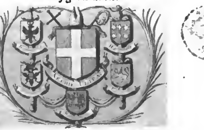
EX

Eccleſiarum monumentis, Monaſteriorum Codicibus, Bibliothecarum Archivis, Authenticis annotatis, Patriiſque Scriptoribus eruta ac publici juris facta,

PER

H. F. V. H. Sac. T. L. Vic. Tr. (Hug. Fr. van Heussen)

Opus omnibus antiquitatum intra & extra Patriam ſtudioſis diu deſideratum ac neceſſarium, cum figuris æneis.

LUGDUNI IN BATAVIS,
Typis CHRISTIANI VERMEY,
ANNO MDCCXIX.

Digitized by Google

PROLOGUS
AD
LECTOREM.

AEVUM hoc ingeniis acribus & ſolertibus fœcundum, omnigena eruditionis monumenta in lucem prodidit. *Græcarum antiquitatum Theſaurus*, auctore *Gronovio : Romanarum* dein *antiquitatum*, *Grævio* auctore, *Theſaurus* luci dati, & typis nitidiſſimis excuſi.

Sacrorum monumentorum non minor, & meritò, habita ratio. *Ughellus Italiam Sacram*, ſive de *Epiſcopis Italiæ*, *& inſularum adjacentium* Hiſtoriam Tomis omnino IX. abſolvit. *Samarthani fratres Galliam Chriſtianam*, ſeu ſeriem omnium Archiepiſcoporum, Epiſcoporum & Abbatum Franciæ vicinarumque ditionum Tomis IV. dudùm complexi ſunt. *Gallo-Flandria ſacra & profana*, auctore *Joanne Buzelino*, S. J. Presbytero conſcripta. *Anglia Sacra* à primâ fidei ſuſceptione ad Annum MDXL. duobus Tomis excuſa; præter ingens & excellentiſſimum opus, *Monaſticum Anglicanum* inſcriptum. *Ant. Sanderus Flandriam*, inſuper & *Brabantiam*, ſeu *Chorographiam ſacram* celebrium in iis Provinciis Eccleſiarum & Cœnobiorum, imaginibus æneis illuſtratam, ſingulari ſtudio elucubravit.

J. Lindebornius, ortu Daventrienſis, Presbyter, Canonicus Ultraj. ad S. *Nicolaum* apud Ultrajectinos Paſtor, Scriptorum eorum exemplo incitatus, patriarum rerum ſtudioſus indagator, præ ſingulari in patriam ſtudio, *Daventriam Sacram*, ſeu *Hiſtoriam*, ſive *Notitiam Epiſcopatûs Daventrienſis* A°. 1670. in lucem emiſit. In votis auctori fuerat vicinorum etiam Fœderati Belgii Epiſcopatuum notitiam dare. Deſidetium ſuum ſub calcem dicti operis ſic exprimit: *Quod ſi hoſce noſtros labores probari viderimus, illicium erit, ut ad ſororias Diœceſes pari luce illuſtrandas ſtudium & ſtylum deinceps transferamus: vel ſi huic argumento induſtriam ſuam conſecrare allubeat aliis, in eorum conatibus è noſtro Chartophylacio promovendis minimè difficiles erimus, quo* Trajectinam Metropolim (*quam noſtra & aliorum vota deſiderant*) *pia noſtratium curioſitas valeat perluſtrare.*

Sed cum ſenio ac cura Paſtoritia prægravaretur, in optatis ſummopere & ſemper habuit, ut alius hanc in ſe provinciam ſuſciperet, eorum conatibus è ſuo Chartophylacio promovendis ſua conferre pollicitus.

Sasboldus Voſmerus, Philippenſis & Ultrajectenſis Archiepiſcopus, fortè & *Michael Voſmerus*, frater ejus germanus, Delphi ambo, ſimile quid dudùm meditati videntur; ut & in vita prioris innuitur, & indicium de utroque eſt ex embryonibus quibuſdam ac fragmentis, quæ teneo, ab iiſdem collectis.

Jacobus de La Torrius, Epheſinus Archiepiſcopus, *Philippi Rovenii*, in adminiſtrarione Eccleſiæ Baravæ adjutor primùm, ac dein Succeſſor, Eccleſiarum ac Cœnobiorum Belgii Fœderati originem, inſtitutores, progreſſum compendio complexus eſt in *Relatione*, quam R. E. Cardinalibus A°. 1656. exhibuit ampliſſimam.

Theodorns Albinus, vulgò *de Wit*, Dordracenus aliquandò, dein Ultrajectinus Paſtor, &c. plurima collegit ad Patriæ ſuæ, ſigillatimque ad urbis Dordracenæ notitiam ſacram pertinentia. Idem ille eſt, qui ſub auſpiciis *Phil. Roveuii*, Philipp. ac Ultraj. Archiepiſcopi, &c. Officia propria SanctorumArchiepiſcopatûs Ultraj.&Epiſcopat.Suffraganeorum concinnavit ſtylo ſatis eleganti; at non criſi æquè accuratâ, *ſpeudo-Marcellino*, ut & poſteà Epheſinus Arch. *Jac. de La Torrius*, nimium fiſus. De rebus patriis, inprimiſque Dordracenis *Annales* in 11. voluminibus nitido pictos caractere, etiamnum aſſervatos, ex ſundationum earum Tabulis deſumtos, conſcripſit *Hermannus Oemius*, patritii ſanguinis Dordracenus, Dordracenæ Eccleſiæ quoque Rector. Plurima ſub Dordraco ex ipſo mutuavimus, in quibus & hoc duorum conjugum Dordracenorum pium votum collaudat: *Cum Romam*, inquit A°. 1514. *Reliquiarum viſendarum ſtudio adirent piiſſimi conjuges, Jacobus Roſa & Aleydis Pauli, domum ſuam, partim ædi Collegiatæ D. Virginis, partim ſodalitio D. Virg. donatione inter vivos dederunt: ſita erat in de* Butgensſtraet.

Quorumlibet adhæc Ordinum Monachi ſuum in hoc ſtudium probavêre. Ut enim prætercam, quod ii in omni ferè regione Inſtitutorum, Cœlitum, eruditorum Virorum, Scriptorumque Ordinis ſui Catalogos ediderint, Bibliothecas adornarint, faſciculos texuerint; P. F. *Eſchardus*, Dominicanus Gallus, Bibliothecæ præclarorum ſui Ordinis Virorum Scriptorumque inſudat. Alii etiam libros circa res Inſtituti ſui per Hollandiam Sacras meditantur.

P. F. *Bernardus de Jougbe*, ex Ordine iſto Conventûs Gandenſis, jam nunc luci dedit *Deſolatam Bataviam Dominicanam*, Gandavi typis Auguſtini Graet 1717. excuſam. Ea in Cœnobiis Dominicanorum per patriam illuſtrandis, non exiguo nobis fuit adjutorio. Sub prælo etiam ſudat ejuſdem *Belgium Dominicanum*, &c.

Et revera ſi de *calceis Hebræorum*, ſcripſit Antonius Bynæus; de *calceo antiquo* B. Balduinus; *de caliga veterum* Jul. Nigronius; de *Tintinnabulis*, Hier. Magius; de *annulis* Joan. Kirckmannus Lubecenſis, aliique: de *Triclinio*, ſive de modo convivandi apud priſcos Romanos, &c. Petrus Ciacconius Tolctanus: de *arte vitraria*, Antonius Nerus Florentinus. Si de his, aliiſve minoris momenti rebus ſcriptores alii satagunt; quare non magis nos domeſticas res, eaſque gravioris ponderis curabimus? Si de Rheni oſtiis, de ejuſdem fluminis in mare circa Catvicum illapſu, de arcis illic conditore, formâ, ſitu, uſu & veſtigiis diſceptamus: quare non magis rebus ſacris; Templis, Cœnobiis, Xenodochiis, aliiſque pietatis monumentis eruendis, illuſtrandis, eorumque Conditoribus, Promotoribus, Rectoribus recenſendis laudandisque incumbimus? Ea profecto non tantùm curioſorum hominum libidinem explent, ſed & Dei cultui & egenorum hominum neceſſitatibus ſerviunt. Templa quippe divino cultui ex ſuâ fundatione dicata, eidem promovendo, ut norum eſt, accommodata ſunt ac proficiunt. Cœnobia, pœnitentium dudùm ſeceſſus, eorumque, qui mundi illecebras fugiunt, pia à primis initiis ſunt refugia. Xenodochia ac hujuſmodi ædes, egenorum,

miſe-

miſerorumque ſunt ſolatia. Mirari in his lubet majorum noſtrorum pietatem, a *J. Orlerio*, Acatholico licèt ſcriptore, Deſcriptionis Leidenſis oppidi, vet. edit. pag. 66. novæ pag. 93. celebratam & in admiratione habitam. *Celare*, inquit, *non poſſum, quod præcelſa templa noſtra ſine admiratione intueri non poſſim, quæ boni majores noſtri * ſimplici zelo ſuo majoribus impendiis extruxerunt, ampliarunt, largioreque cenſu ditarunt, quàm nos poſteri eorum, ut reor, hodie ageremus. In quâ enim urbe a nobis ex Papiſmo emerſis, poſtquam bella & motus ob religionem ſiluêre, templum ullum, nedum noviter excitatum, ſed vel ſemidirutum vel deſtructum, ad tantam altitudinem, latitudinem, amplitudinem reſuſcitatum reſtauratumve fuit, quantâ primitus effulgebat? Nullibi profectò locorum: & certiſſimè perſuaſum mihi habeo, quod noſtris temporibus neutiquam id futurum ſit. Urbs Amſtelodamum nuper quidem præſtans fanum excitavit; ſed quid illud veteris ævi ſtructuris æquiparandum? Certè nullatenus. Studium, quo ævi iſtius Chriſtiani in divinum cultum, ejuſque exercitium ferebantur .... uti & ad extruenda Templa, Cœnobia, & Ædes hujuſmodi tantum erat, ut vix opibus aut facultatibus pollens inveniretur aliquis, qui non partem earum ingentem cederet, Deoque offerret, eâ mente ac propoſito, ut cælum ſic demereretur, quemadmodum ab Eccleſiaſtici Ordinis viris privatim & publicè ævo iſto edocebantur. Qua in re*, inquit auctor, *ii nos, quibus ſerena lux Evangelica effulſit, longè præcellunt & confundunt.* Tum demùm in hoc flagrantiſſimo deſiderio finit; ut ſuæ ſc. communionis homines, *æque fervidi ſint*, ac majores eorum fuêre in *plantando promovendoque cultu Chriſtiano, atque in ædibus ad Dei honorem ædificandis, in quibus egeni ac miſeri homines recipiantur & ſuſtententur.*

Profectò Regio hæc, Fœderati Belgii nomine hodiè nuncupata, Ædes hujuſmodi Sacras; Canonicorum Collegia, Cœnobia, aliaque pietatis monumenta innumera dudùm comprehendebat.

Juxtà Schotanum ſola Friſia VII. Abbatias, & nonaginta Cœnobia numerabat. Plura ex MS. quod tenemus, in Prolegomenis ad Friſiam pag. 4. dedimus. Urbs Groninga ac Groninganus ager iis etiam abundabat. Cœnobitæ in iis ingenti & incredibili numero. Eorum numerum conjicere utcunque licet ex illis, qui memorabili & triſti anni a Virgineo partu LXXXVII. poſt milleſimum ducenteſimum poſtridie D. Barbaræ ſub noctis medium diluvio, abſorpti ſunt, ex inſpectorum relatione.

"Viſitatores, inquit Sibrandus Leo †, conſtituti Dn. Abbas in *Flo-*
"*rido Horto*, & Præpoſitus in *Schilvolda*, ab ipſo patre *Horti* Divæ Vir-
"ginis ſumpſerunt exordium. In Monaſterio ipſius comperti CCCC. Cœ-
"nobitæ, in *Lidlum* ſexcenti. In *Vinea Domini* fuere diſperſi ob ine-
"diam. In *Dockum* CCCC. In *Marna* CC. Quadraginta in *Florido Horto.*
"In *Witteweru*m mille: in *Porta* Friſiæ Orientalis quadraginta: in *Lan-*
"*germonka* centum: in *Schilvolda* centum ſexaginta: in Eccleſia Mon-
"tis *Oliveti Feen* circiter viginti: in *Scona* monte viginti: in *Sepul-*
"*chro S. Mariæ Duven-Cloeſter* centum ſeptuaginta: in *Heiligerlee*
"centum & octuaginta, in *Appelſcha der Appel* ſeptuaginta.... In
"*Vera charitate* LVI. In *alant ripa* Marnæ XC. In *Pallamarum* centum
"nonaginta," &c. Cœnobia hæc ſigillatim a nobis deſcribuntur & illuſtrantur in *Hiſtor. Epiſcopatuum Leovard.* & *Groning.* Cœnobia plurima, eaque ampla & ingentia apud Daventrienſes, & Tubantinos fuere, quæ

* *blinden-yver.* † *Sib. Leo in Vita & geſtis Abbat. in Lidlum.*

in *Hiſt. Epiſc. Dav.* dedit J. Lindebornius. Zelandia iiſdem non fuit deſtituta, quæ deſcripta a nobis habes in *Hiſt. Epiſc. Middelburg.* Præ cæteris autem iiſdem & numero, & ſplendore ditatum fuit Ultrajectum & Trajectinus ager, quæ in *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* repræſentantur. Ea ad 188. pertigêre.

Nec Cœnobiis vel piis hoſpitiis detrahat aliquis, quòd pretium hæc quandoque fuerint cædis, aut vindicta. Sic fundatum quippe A°. 1128. & dotatum *Inſulæ S. Mariæ* extra Culenburgum Præmonſtratenſium Cœnobium ab *Hermanno Cuyckio*, Andreæ Epiſcopi Trajectenſis patre, cujus ductu Florentius Holl. Comes ex inſidiis cæſus fuerat.

Sub idem tempus *Folcoldus* Eques, conſcius necis dicti Florentii, ejus quoque expiandi causâ, arcem ſuam *Barnenſem* extra Heuſdam in Cœnobium Eccleſiamque ejuſdem Inſtituti Monachorum convertit.

Capellæ Collegiique Mariani ſecuta dein apud Hagam Com. erectio, debetur expiationi necis Domini, non *Adrichem*, ut perperam Ant. Matthæus *Anal.* T. VI. p. 102. ſed *Nadichem*, vel *Nadinghem*, ut ſub *Haga* pag. 427. & meritò dicimus.

Verum enim verò præter hujuſmodi, plurima alia, ex piâ in Deum religione, ex ſecularium facultatum contemptu, ex mundani faſtus & vanitatis deſpectu, ex benignâ in Dei famulos egenoſque homines munificentiâ, Dei hoſpitia prodiêre; ut de *Balderico*, *Bernulpho*, *Godebaldo*, aliiſque Ultrajectinis Epiſcopis palam eſt: uti perſpicuum eſt de *Bertha* temporibus *Bernulphi*; de *Petronilla* Florentii Craſſi Holl. Com. viduâ, Rynsburgani Cœnobii ex arce ſuâ fundatrice; de *Mechtilde* Florentii IV. vidua; de *Richarda* Guilielmi Regis amitâ: quarum hæc *Loſdunenſe* extra Hagam Comitum, illa *Campi Regalis* ad Delphos Cœnobium condidit: ut denique de Alberto Bavaro, Xenodochii S. *Nicolai* A°. 1485. apud Hagam conditore, aliiſque Heroibus nobilibuſque viris, nec non religioſis ac illuſtribus feminis, etiam in patria, conſpicuum eſt.

Sed nec ea, quæ ex delicto enata, omninò extra pretium ſunt. Quid enim ſi *ex ſpinis uvæ, aut de tribulis ficus*, Matth. 7. 16. proveniant? Cum veteris Pœnitentiæ rigor deferbuiſſet, Pœnitentibus in remiſſionem aut relaxationem pœnæ Canonicæ, (quæ arcto jejunio, ſeverâ abſtinentiâ, humicubationibus per plures etiam annos, juxtà gravitatem delicti, ex Canonum præſcripto perſolvi conſuerat) aut longinquæ ultra mare peregrinationes, aut penſum precum prolixarum, uti Pſalterii totius, aut largæ eleëmoſynæ ad condendas pias ædes, vel in egenos effundendæ, injunctæ fuêre; ut apud *Joan. Morinum* in *Commentario Hiſtorico de diſcipl. in adminiſt. Sacr. Pœnitentiæ*, aliiſque hujuſmodi Scriptoribus legere eſt. Quid nocuit vindictæ, cupiditati, aut veneri eſcam ſubtrahere? Uti primis Chriſtiani cultûs temporibus fana Deorum eorumque ſimulachra & exuviæ in rem Chriſtianam ac verum Dei cultum convertebantur; ad eumdem modum ea, quæ Marti, Veneri ac Baccho, aut cupiditatibus ſub Deorum horum vocabulis ſervierant, in uſus meliores convertere, ac Deo, ejuſque membris & templis, qualia fideles Chriſtiani ſunt, dedicare, non indecora res eſt profectò, ſed laudanda & imitanda. Servandus attamen in his ordo charitatis, ut nimirùm materialia templa, ſæpè ſat ſplendida & ditata, non faſtuoſo luxu ſplendeant, dum myſtica templa ſquallent & lugent præ anguſtia & inopia, uti egregiè monuit *Bernardus*, *Claræ Vallenſis* Abbas.

Pro-

Providendum quoque ut digni altaris miniſtri habeant quo ſuſtententur, non quo luxurientur. Cavenda quoque ea amoris perverſitas, quâ in validos mendicantès erogantur, quæ in egenos domeſticos, occultos, ſæpè & verecundos ex lege, & recto charitatis ordine effundenda eſſent. Deteſtanda demùm ea vindictæ libido, quâ hæreditates conſanguineis & agnatis naturâ & ex lege debitæ, in alienos ſpecie pietatis a quibuſdam transfunduntur; agentibus negotium non Chriſtianæ pietatis, ſed pluſquam ethnicæ impietatis.

Nec ſuperſtitioſus, aut cæcus, ut præfatus *Orlerius* ſuprà innuebat, habendus ille majorum zelus aut ſtudium, quo in templa, cœnobia, aliasve ædes ſacras condendas ferebantur. An ſi non Dei verbum dumtaxat in templis annuncietur, ſed & Leiturgia, & Miſſæ Sacrificium in iiſdem celebretur; id mox ſuperſtitioni deputabitur? Si nomen *Mariæ*, vel hujus illiusve Martyris, Epiſcopi aut Confeſſoris in fronte referant; idcirco ea divis iſtis dicata eſſe cenſendum eſt? Leiturgia S. Altaris, quæ & *Miſſa* dein dicta, antiqui uſus eſt; de quâ videndi controverſorum circa fidem dogmatum tractatores, & inter noviſſimos P. F. *Natalis Alexander* in diſſertat. dogmaticis, &c. ad Hiſt. Eccl. veteris novique Teſtamenti.

Quid ſi commemoratio *Petri*, *Pauli*, aut alterius Sancti ſub hac Leiturgia fiat? An igitur ea Petro aut Paulo offertur? Audiendus circa hæc, ac primùm circa ſana ac templa, fidei ac morum egregius inſtitutor *Auguſtinus*, lib. ult. de *Civitate Dei*, cap. 10. *Nos autem*, inquit, *Martyribus noſtris non templa, ſicut diis, ſed memorias, ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt ſpiritus, fabricamus.* Mox & de altaribus & de ſacrificiis diſſerit: *Nec ibi*, inquit, *erigimus altaria, in quibus ſacrificemus Martyribus, ſed uni Deo & Martyrum & noſtro* † *ſacrificium immolamus: ad quod ſacrificium, ſicut homines Dei, qui mundum in ejus confeſſione vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur; non tamen à Sacerdote, qui ſacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipſis ſacrificat, quamvis in* * *memoria ſacrificet eorum: quia Dei ſacerdos eſt, non illorum.*

His gemina habet lib. 20. contra *Fauſtum* cap. 21. mox à nobis danda. Si ergo Sacrificium S. Altaris Deo propriè tantum offertur, licet Sancti hujus ſub eo illiuſve memoria fiat, *quamvis in memoriam ſacrificet eorum*; ſic & Deo propriè dicata Chriſtianorum templa, ſana ac ædes ſacræ, licèt Sanctorum nomina gerant, aut memorias referant. Indicium ejus manifeſtum eſt, quòd in fundationum Tabulis, quarum plurimas dabimus, nomen *Omnipotentis Dei* aut ſemper aut ferè ſemper præponatur, & ante Divos omnes loeetur. *Templum Dei vos eſtis*, 1. *Cor.* 3. quotquot Chriſto nomen dediſtis in Baptiſmi lavacro. Plerumque tamen nomen geritis eximii cujuſdam Dei in veteri aut novo Teſtamento cultoris aut cultricis. Si Deo in ſacro Baptiſmate dicati, nomen tamen geritis *Abraham*, *Iſaac*, *Jacob*, *Joſeph*, *Saræ*, *Rebeccæ*, *Annæ*, *Mariæ*, *Eliſabethæ*, vel *Catharinæ*: non ad ſuperſtitionem, ſed ad diſtinctionem hominis hujus ab alio; ad laudis quoque memoriam, & imitationis exemplum eorumdem Dei cultorum: quare vitio & ſuperſtitioni vertetur, ſi templa noſtra divino nomini dicata, unius vel plurium ex dictis Dei cultoribus nomen gerant, cùm ad diſtinctionem, tùm etiam ad excitandas fidelium mentes, ut horum laudes & pia facta celebrent atque imitentur? Sancti hi ut Tutelares celebrantur; *non tamen*, inquit

† *Sacrificium immolamus*, abeſt a MS. * al. *memoriam. Memoriæ a monendo*, quis ibi ſitus ſit dictæ, appellantur præſertim Chriſtianis Oratoria, in quibus corpora Sanctorum recondita.

inquit loco citato Auguſtinus, *invocantur*, ſcilicet ut Dii: cultus quippe Sanctorum à divino longè, quin & infinito diſtat intervallo. Eos enim, ex regula fidei Catholicæ, tantùm habemus ut Dei miniſtros & amicos, juxtà hoc Smyrnenſis Eccleſiæ de Martyrio S. *Polycarpi*, Epiſcopi, quod & a nobis adoptatur, teſtimonium: *Illum enim, utpote Dei Filium adoramus: Martyres verò tamquam diſcipulos & imitatores Domini merito amore proſequimur ob eximiam benevolentiam, quam erga Regem & Magiſtrum ſuum declararunt.*

Nec alius erga Martyres, alioſve Sanctos cultus noſter eſt ab eo, quem & ſic publicè profeſſus eſt lib. 20. contra Fauſtum cap. 21. *Auguſtinus: Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei, quorum cor ad talem pro Euangelica veritate paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tantò devotius, quantò ſecurius poſt certamina ſuperata: quantò etiam fidentiore laude prædicamus, jam in vitâ feliciore victores, quàm in iſtâ adhuc uſque pugnantes. At illo cultu, qui Græcè* λατρεία *dicitur, Latinè uno verbo dici non poteſt, cùm ſit quædam propriè divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi unum Deum. Cum autem ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii, unde idololatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent; nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus vel cuiquam Martyri, vel cuiquam ſanctæ animæ, vel cuiquam Angelo: & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſive ut corrigatur, ſive ut caveatur.*

Huic fidei profeſſioni adverſa non ſunt, uti nec pridem erant, SS. Martyrum templa, oſſium eorum veneratio, vota fidelium ibi nuncupata, donaria ibidem appenſa. *Theodoretus*, ſcriptor antiquus, ab æmulis ipſis multùm laudatus, libro de *Curandis Græcorum affectionibus* ſerm. VIII. qui *de Martyribus* inſcribitur, Eccleſiæ Syriæ traditionem uſumque proferens, ſimul Majorum noſtrorum circa Cælitum templa uſum moreſque repræſentans & comprobans, ſic loquitur: *Victorum martyrum templa*, inquit, *clara & conſpicua cernuntur, magnitudineque præſtantia, & omni ornatus genere illuſtria. Neque ad hæc nos ſemel, biſve, aut quinquies quotannis accedimus, ſed frequentes conventus celebramus, ſæpe etiam diebus ſingulis horum Domino laudes decantamus: & qui integra ſunt valetudine, hanc ſibi conſervari; qui autem morbo quopiam conflictantur, hunc depelli petunt. Petunt & liberos, qui his carent, & quæ ſteriles ſunt, rogant ut matres fiant: qui donum adepti ſunt, ſalvum id ſibi ſervari poſtulant. Qui peregrinationem aliquam auſpicantur, ab his petunt ut viæ ſibi comites ſint, duceſque itineris: qui ſoſpites redierunt, gratias referunt. Non illos adeuntes ut Deos, ſed tanquam divinos homines eos orantes, interceſſoreſque ſibi ut eſſe velint poſtulantes. Quod verò votorum compotes fiant qui fideliter petunt, palam teſtantur illorum donaria, curationem indicantia. Alii enim oculorum, alii pedum, alii manuum ſimulachra ſuſpendunt, ex argento, auróve confecta*, &c.

Ad hanc amuſſim fides Cath. circa Sanctorum venerationem, invocationem, Reliquias, atque templa Deo dicata, & ſacrificia Deo in eorum memoriam oblata, redigenda ſunt. Nec habenda ratio perverſi quorundam uſus & corruptelæ. Ex hac ſtatui fides non debet, ſed ex legibus, ſanctionibus, & publicâ profeſſione Eccleſiæ: cujus fidem compendio tradidere *Franciſcus Veronius* in Regula fidei: *Adrianus & Petrus Walenburgius* in aboptata ab iis eâdem fidei Regula: & noviſ-

noviſſimè *Ben. Boſſuetius*, Condomenſis, dein Meldenſis Epiſcopus in celebri de Cath. fide edito, & undique comprobato libello. Vulgi cultus, ab hac fide quandoque aberrans ac ſuperſtitioſus, quem cæcitas & ignorantia invexit, quique quorumdam cupiditate perſæpè fovetur, inſtructionibus, & prædicatione verbi Dei aſſiduâ depellendus eſt. Eccleſiæ leges, & Epiſcoporum ſanctiones errores hos revellere debent; errores iidem morumque corruptelæ, quoadusque eo pacto tollantur, religioſarum mentium jugibus lacrymis deflendæ; Deoque, qui *propitiatur omnibus iniquitatibus* noſtris, *qui ſanat omnes infirmitates* noſtras, Pſalm. 102. v. 3. commendandæ ſunt.

Admiranda eſt *Joannis Antonii Delphini* lib. 3. de *Eccleſia* in hanc rem loquendi libertas: *Quòd ſi aliquando*, inquit, *ut eſt humana inſipientia & temeritas, in populis obtingat, ut ſuperſtitio atque idololatria figat altius radices, quam porro difficillimum ſit revellere, tum poſſunt ac debent Catholici Paſtores Eccleſiæ curare diligenter, ut quibus in locis tantum periculum ſit, tantaque abominatio, ad* tempus *imagines & ſimulacbra omnia* tollantur *de medio, atque interim benè inſtituantur atque admoneantur ſimplices ac rudiſſimi quique de cultu Dei & Sanctorum.* Non quidem ad ſemper, ſed ad *tempus* eo caſu *tollenda* eſſe ipſe ſuadet.

Superſtitioni huic certè annumerandum non eſt, quod templa noſtra, Deo, ut notum eſt & nos continuò profitemur, in memoriam *Mariæ*, *Joannis Baptiſtæ* vel *Evangel. Petri* & *Pauli*, *Martini*, aliorumve Cælitum dicata, per diſcurſum Operis noſtri, & ſigillatim in ſynopſi, quam ad marginem damus, aliquandò *Mariæ*, *Joannis Bapt.* vel *Evangel. Petri* & *Pauli*, *Martini*, &c. templa nominemus: id enim ex vulgari, & antiquo loquendi apud nos more, ac viâ compendii ſolummodo dicimus; non a priſca fide ac profeſſione deſciſcentes.

Superſtitioni quoque non eſt deputandum, quòd ritus noſtri, aut ævi hujus, à prioris ſæculi ritibus quandoque diverſi ſint. Scimus enim corporum SS. Martyrum tranſvectionem, diſſectionem, ac dimembrationem olim prohibitam. Corpora SS. priſtino more infra altaria, non ſupra, ut ferè modò, collocata: templa ac altaria minus faſtuoſo primitus, ſed magis modeſto ac ſimplici apparatu compoſita. Pœnitentiæ Canon. relaxationes aut remiſſiones (*Indulgentiæ* ſerius appellatæ) antiquitus perſonales ſeu perſonis privatis conceſſæ, non baſilicis aut locis ſacris annexæ erant: rariores & reſtrictiores primùm, ſecuturis temporibus largiore abundantiâ ſunt conceſſæ; unde & pœnitentiæ rigor deferbuit, & alii abuſus exorti. Rariores priſcis temporibus ſacrorum miniſtri, Eccleſiæque ad quam ordinati erant, adſcripti & affixi. Beneficia, ditatâ largius Eccleſiâ, multiplicata; unique plura, etiam eorum quibus animarum cura annexa eſt, contra Sanctiones Eccleſiæ conceſſa; de quo abuſu Georg. Wicelius in Poſtilla ſic ratiocinatur: *Bigamia illicita, ſi quis duas ſimul habet uxores. Sic ajunt Presbyteri; ut quid ergò duo habent beneficia? eſt enim ſingulum eis uxor: ſi titulos ſuos plures omitterent, melius parcerent famæ ſuæ.* Qui & ſub tit. de *Sanctorum communione*; occaſione *Suffragiorum* quæ Religioſi quidam Ordines benefactoribus ſuis addicunt, hoc inquit; *atque hoc habent ſine promiſſione veſtra.* Verùm hæc non ad dogmata, ſed ad ritus ac ceremonias pertinent, qui ut in diverſis Eccleſiis diverſi, ſic diverſis temporibus diverſi, & poſteriori ævo multùm adaucti fuere, ad *filiæ Regis*, quæ Chriſti Sponſa eſt Eccleſia, *gloriam*, quæ *ab intus eſt*, oſtentandam; ut in hæc Davi-

dis verba ad Pſalmum 44. v. 14. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus*, ex aliis etiam Scriptoribus perquam aptè Lorinus diſſerit, inquiens: *Fimbriæ denotant ceremonias externas Eccleſiaſticas, quæ valdè conducunt ad ornamentum, conſervationem, incitamentum religionis.*

Quas tamen, earumque varietatem ad Apoſtolorum primorumque fidelium dona, inprimiſque linguarum varietatem in hæc Davidis verba ſcribens, refert Auguſtinus †: *Veſtitus Reginæ hujus*, inquit, *quis eſt? Et pretioſus eſt & varius eſt: ſacramenta doctrinæ in linguis omnibus variis. Alia varians lingua Afra, alia Syra, alia Græca, alia Hebræa, alia illa & illa: faciunt iſtæ linguæ varietatem veſtis reginæ hujus. Quomodo autem omnis varietas veſtis in unitate concordat, ſic & omnes linguæ ad unam fidem. In veſte varietas ſit, ſciſſura non ſit. Ecce varietatem intelleximus de diverſitate linguarum, & veſtem intelleximus propter unitatem: in ipſa autem varietate aurum quod eſt? Ipſa ſapientia. Quælibet ſit varietas linguarum, unum aurum prædicatur: non diverſum aurum, ſed varietas de auro. Eamdem quippe ſapientiam, eamdem doctrinam & diſciplinam omnes linguæ prædicant.* Varietas in linguis, aurum in ſententiis ab Auguſtino linguis externis & variis attributa, ritibus externis aptari, ac dici poteſt: quælibet ſit varietas ceremoniarum, unum aurum, una ſapientia, fides una prædicatur.

Numero præcedenti de templo Petri, & de veneratione D. Petro in illa præſtitâ diſſerens ait, quod Baſilicis novi ritûs, ubi Heröum fulgent inſignia applicandum: *Oſtendatur mihi Romæ in honore tanto templum Romuli, in quanto tibi oſtendo memoriam Petri. In Petro quis honoratur, niſi ille defunctus pro nobis? Sumus enim Chriſtiani, non Petriani.*

Ceterùm Rituum iſtorum per Germaniam antiquitatem, ſæculorum decurſu immutatam, prolixè & pulchrè deſcribit *Joannes Mabillonius*, excellentiſſimus Scriptor in apparatu ſuo ſeu Præſatione ad Actorum SS. Benedict. Tomum I.

Demùm ad ſuperſtitioſum Majorum cultum referendum non eſt, quod Sanctorum quorumdam, quos aut coluere, aut in quorum memoriam ab iis Deo dicata ſunt templa aut altaria, obſcura ſint nomina, ambigua & ſubleſtæ fidei dicantur acta, quædam etiam efficta habeantur; utpotè quod de actis SS. *Catharinæ* & *Barbaræ* Virginum & Martyrum ſic loquatur *Dan.* * *Papebrochius in Ephemeridibus* ad 25. Novembris: *Acta illa apud utroſque* (*Latinos & Græcos*) *quantùm habent admirabilitatis, tantùm etiam plus difficultatis patiuntur ad faciendam fidem. Illaque abeſſe* dicat *a Kalendariis Ægyptiis & Abiſſinis*; *cum tamen paſſa dicatur Alexandriæ. Quod ab Anonymo Virgini* Barbaræ *nomen inditum ſit poſt paſſionem, quia ex* Barbaria *in Græciam ſit adducta, inuſitatumque fuerit tribus primis ſeculis ejus nomen, nec in antiquis Menologiis aut Martyrologiis inveniatur*, &c.

Quod *Bailletius* ad 21. diem Octob. Hiſtoriam S. *Urſulæ* & ſociarum ejus, quæ in *Surio* reperitur, fabuloſam, & per injuriam S. *Cuniberto*, Colon. Epiſc. ſeculo VII. attributam eſſe pronunciet, & plura hujuſmodi.

Inter alias certè ſub Maximino paſſas Alexandriæ, ex Euſebio *Hiſt. Eccl.* lib. 8. cap. 14. *unica mulier Chriſtiana, Alexandrinarum omnium nobiliſſima atque opulentiſſima, cùm ceteræ à tyranno violatæ fuiſſent, effuſam atque effrænatam Maximini libidinem virili quadam animi celſitu-*

† *Enarrat. in Pſal.* 44. *n.* 24.   * *Papenbroch. in reſponſ. ad art.* XI. *T.* I. *p.* 268.

dine

dine devicit; *mulier tum ob ſplendorem generis ac divitias*, *tum ob ſingularem doctrinam celeberrima*; *ſed quæ modeſtiam ac pudicitiam his omnibus præferebat*, &c.

Quidam Virginem hanc dictam *Catharinam*, ſive *Æcaterinam* exiſtimarunt, licet ſine teſtibus, inquit ex Hadr. Valeſio Papebrochius. Ruffinus refert celebrem hanc Virginem appellatam *Dorotheam*; cujus narratio ab Euſebio in hoc differt, quod adjungat illam ut pericula à Maximini furore imminentia evaderet, bonis ac ædibus derelictis, Alexandriâ clam cum fidis famulis quibuſdam, & filiâ unâ ci fideli ac caſtitatis sociâ effugiſſe.

Quod S. *Urſulam* attinet; poteſt ea, inquit Papebrochius, verè Reguli alicujus Britanni fuiſſe filia, Romamque cum paucis puellis (numeroſa enim ad XI. uſque millia cohors dudùm extra fidem eſt eruditis) peregrinata, in reditu incurriſſe in Hunnos, ingens agmen captivarum ſecum trahentes, ſimulque cum iis bene ad Martyrium ab ipſa animatis, fuiſſe occiſa prope Coloniam, cùm barbari illas ſecum trahere ultrà non poſſent, inſtante propiùs Maximo.

Quæ hujus, S. *Georgii*, *Chriſtophori*, *Patritii*, *Suitberti*, *Adalberti*, aliorumque acta attinent, ea per diſcurſum operis, aut in notis ejus marginalibus diſcuſſimus.

Non diffitemur, quod ignorantia, credulitas, otioſorum commenta, cupiditas, ac denique ſuperſtitio privatorum hominum, actis his aliiſque, atque cultui plurimùm depravationis & corruptelæ invexerint. Sed quid hæc ad fidem Eccleſiæ Catholicæ, quæ non ex ſimplicium cæcitate, vel ex avarorum cupiditate regitur; ſed Dei verbo, veterum Chriſtianorum moribus, publicis legibus ac profeſſione nititur; non commentitiis ſanctis, ſed veris & probatis Cælitibus cultum defert? *Nemo Gallorum eſt*, *qui veteres fabulas*, inquiunt *Bollandini*, *de origine Francorum a Trojanis*, *& neſcio quo Hectore petita*, *explodentibus ſuccenſeat*; quin quantò acrius quis & ſolidiùs fabellas de Actibus Sanctorum depulerit, tantò gratiam ab Eccleſia & cælitibus ipſis majorem inibit.

Verùm, ut ad rem, undè *Orlerii* ſermo nos abduxerat, revertamur;

D. *Dionyſius Samarthanus* ex ſtirpe S. *Benedicti* eruditus Monachus, aliique ſub eo, *Galliæ Chriſtianæ* editionem à millenis mendis, quæ errore & incuriâ irrepſerant, expurgare, & integris voluminibus locupletare hodie ſtudent; Tomo uno alterove jam nunc abſoluto ac in lucem immiſſo.

Hiſtoria Epiſcopatus Antverpienſis, *Mechlinienſis*, *Buſcoducenſis* & *Eccleſiaſtica Ducatus Gelriæ Hiſtoria*, ſub prælo nunc dicitur deſudare.

D. *Jud. Hermannus Nunninghius*, Canonicus Vredenſis *Weſtphaliam Sacram*, ut mihi nuper ſcripſit, adornat.

Ipſi Reformatæ, ut vocant, communionis, Scriptores ſuum in hoc quoque ſtudium dudùm contulerunt, hodiéque conferunt. Ut de memoratis jam Anglis, aliiſque exteris taceam; Patrii Scriptores circa hoc zelum ſuum probavere. Sic *Antonius Buchelius*, *Joannis Bekæ*, & *Wilhelmi Hedæ* Hiſtoriam Ultrajectinam eruditiſſimis annotationibus illuſtravit. *Jacobus Revius Daventriam* dedit *Illuſtratam*. *Ant. Matthæus*, in Scholâ Batavâ J. U. haud ita pridem Anteceſſor variis & exquiſitiſſimis monumentis rempublicam Chriſtianam; *Vet. ævi Analectis*, *Fundationibus* & *Fatis Eccleſiarum Ultrajectinarum*, &c. libris *de Nobilitate*, aliiſque inſignis nominis lucubrationibus auxit, & ditavit.

ac *Theod. Blochovium*, Culenb. S. T. L. cum ſingulari laude dudùm præeſt.

Non parum quoque Lucubrationibus noſtris ditandis intra patriam contulêre Clariſſimi viri, *Cornelius Alckemade*, Rotorodami dudùm incola; *Henricus de Weerdt*, Juriſconſultus, Roterodamum pridem, nunc Leidam incolens: & ante eum gener ejus *Joannes Verſyden*, modò è terrenis ereptus, & *Albertus van Velden*, J. U. D. aliiſque Leidæ commorantes. Ex Eccleſiaſticis viris plures Ultrajecti, Delphis ac alibi, circa Trajectum: Amſtclodami ac Harlemi plures, circa Diœceſim Harl. Circa Friſiam ac circa Groningam & Ommelandiam viri in iis regionibus doctrina & genere conſpicui plura in rem noſtram contulêre; plura alia abſoluto opere in ejuſdem perfectionem collata, quæ in appendibus adjecimus.

Curæ præcipuæ fuit in opere hoc mendas & aberrationes, præcipuè circa numerum annorum, ut facile in his accidit, ac perſonarum, quæ in *Batavia Sacra* memorantur, prænomina, natales, & munia, perperam ſuggeſta reſtituere.

Indicem materiarum ad calcem Hiſtoriæ cujuſque Epiſcopatus, rem prorſus utilem, commodam ac penè neceſſariam, texuimus ampliſſimum; ad finem verò Hiſtoriæ Epiſcopatus Ultrajectini, tanquam primarii & latiſſimè protenſi, dedimus abſolutiſſimum. Annexus Indicibus his *Indiculus* Eccleſiarum Collegiatarum, Abbatiarum, Cœnobiorumque, tam Virorum, quàm etiam Virginum.

Optandum certè fuiſſet, ut manum operi tam vaſto admoviſſet alius vegetæ magis ætatis, à negotiis liber, aliorum ſtudio aut labore ſuffultus. Sed cùm ejuſmodi nemo ſe proderet; ego ætate licèt provectus, variis diſtentus negotiis, hominem non habens qui ſuffragaretur, exactorem adhæc paſſus, qui continuò operi inſtaret, manum movi ad tabulam potiùs, quàm ut poſteris perirent tot monumenta, Chartæ & Membranæ Eccleſiaſticæ, quot vel alii collegerant, vel ego corraſeram; inſuper ut alios meo invitarem exemplo ad ſua, quæ tenent, orbi Chriſtiano manifeſtanda, Clariſſ. viri *Ant. Matthæi* inter ceteros incitatus exemplo. Utinam correctore uſus celebri & in eo genere expertiſſimo, aciem ejus non ſubterfugiſſent plures mendæ, maximè circa numeros annorum, ſæpè tantùm inverſos, quas in tanta eorum multitudine ac varietate evitare omninò difficile, ac pene impoſſibile eſt. Mendas has inter errata notavimus & reſtituimus. Eas, a nobis ſub titulo erratorum, emendatas, cæteraſque, quæ nos etiam latuêre, benignus Lector, ob rationes præcipuè à nobis jam datas, pro ſuâ æquitate condonabit; atque æqui bonique conſulet ſuſceptum à nobis, cui prodeſſe omnibus, neminem lædere propoſitum eſt, qualemcumque laborem, ac in res patrias ſtudium. Si verbum duriuſculum in tam vaſti operis decurſu per tranſitum dictum quempiam fortè offenderit, calamus id præter mentem expreſſit, vel alterius calamus illud protruſit; uti *Valerii Andreæ, de Boethio Epone* Friſio ſub Friſia differentis in *Bibl. Belgica*; ſive *Giſberti Lappii* ſub Harlemo pag. 53. *Joannis Harlemii* laudes celebrantis; ſive Scriptoris nuperi in *Deſolata* ſua *Batavia* hîc & illic *Geuſiorum* aut *hæreticorum* nomina, non tam in hodiernos, ut credere eſt, diſſidentium cœtus, quàm in primitus factioſorum agmina evibrantis. Ego certè talia nomina ex hoc volumine, ad pacem & informationem communem compoſito, eliminata deſidero: qui cum celebri ob eruditionem ævi anterioris, cui longè impar ſum, Scriptore, in hæc verba finio: *Nunquam ero Magiſter erroris, neque Dux tumultus.*

IN

IN

HISTORIAM

EPISCOPATUUM FOEDERATI BELGII.

BELGA quid infauſtos jactas maleſane penates,
Velledam & Auriniam, Stavonem, Martemve, Fredamve,
Mercurium, Alcidem, Solem, Plutona, Dianam?
Quos & Mattiacos, Wiltos, Gryneſque, Batávos,
Tenctroſque & Cattos, Friſones & Canninefates
Excoluiſſe Deos veterum monumenta recenſent?
Quorum res geſtas, ritus & fana notando
Scriptores varii vano inſudâre labore?
En! ſacra uniti prodit deſcriptio Belgî,
Chriſtiadum quâ recta fides, cultuſque ſupremi
Numinis, &, ſolidæ pietatis ſyngrapha, mixta
Juribus electis, placitis, Synodalibus actis,
Decretiſque Patrum, proävûm pia facta, pateſcunt.
Scilicet illa tui non infima gloria Cleri,
Inter Apoſtolicos quondam delecta Sadochos,
Quam Lauri ſacræ præclara anademata cingunt,
Vita cui prudens, virtus, & Pallade plena
Jam dudum doctis immerſa laboribus, inter
Clarorum applauſus, Batavæque encomia gentis
Sacro-ſancta refert; torpenti & gurgite lethes
Invida quæ ſtygio mergebant flumine ſæc'la,
Et quæ cimmeriis pridem ſuffuſa tenebris
Eripiens, primùm luci committit apertæ.
Sic decet Æolidem longos dum feſſa per annos,
Innumeris vexata procis miſeranda gemebat,
Penelopen ſervare ſuam, ſpurioſque fugare.
Sic decet HEUSSIADEM, dum lernæ immanior Hydræ
In ſacra templorum commiſit factio cladem,
Antiquam renovare fidem, monumentaque ſancta.
Eià per unitos juvat exſpatiarier agros,
Qua Schaldis, Rhenuſque fluunt, Amaſuſque, Vidruſque,
Qua Moſæ & Vahalis, Lavicæque, Iſalæque, Flevique
Littora Belgiadum fines & limina ponunt.
Hic ſunt Belgiacæ miracula prodita gentis,
Hic ſacræ celebrata crucis monumenta relucent,
Hic tutelares remicant ceu ſidera divi,
Hic fidei morumque duces renovantur aviti.
Cerne *Bonifacios*, *Wilibrordos*, & *Fredericos*,
Sasboldos, *Petros*, *Johannes* atque *Philippos*
Fundentes doctis divina chariſmata ſcriptis.
Hic veluti Phariæ turres, æquataque ſummis
Mauſolæa polis, Epheſique ſimillima templo,
Præſulibus veneranda ſuis, Ampliſſima Clero
Regali ditata penu *Cathedralia* fulgent.

Hic

Hic ſacra *Martino* reſplendent atria divo,
Et quæ *Bavoni*, *Petro*, *Vito*, & *Lebuino*
Relligioſa Patrum virtus conſtruxerat olim.
Hic pia devotis conclavia cerne puellis,
Clauſtraque tenariis centum ſuffulta columnis,
Et Labyrinthæis Monachorum plurima tectis
Cœnobia, Abbatum ceu vaſta palatia ſedes,
Undique Chriſtiadum famamque decuſque perennant.
Quare age felices nunc erige Belgica vultus,
Tot decorata ſacris, tot nobilitara magiſtris.
Tu modo vade liber, te candida fama ſequetur;
Nam tua Tellenis non turget pagina nugis,
Non populo Phaleras, vel inania cymbala vendis,
Sed Patriæ monumenta tuæ & ſacra dogmata pandis:
Teſtamenta Patrum, leges, jura, acta, ſtatuta,
Pontifices, Myſtas, Altaria, Templa, Patronos.
Vade liber, liberque vola ſuper aëra, quo-te-
Cumque Phlegon, Pyroëiſque vehunt, & Eous & Æthon.
Nil metuas ſtolidi vitia & convicia Momi
Mordaci quamvis livoris dente ſit actus,
Nulla tibi rubigo ævi carioſa nocebit.
Eſto Thyeſtæum germen, Cretenſibus orta
Progenies, vel mollis alit quos ſpintria luxu
Proſtituat te, vel diro tranſmittat aörno,
Hiſtoricum Adraſtia tuum tutabitur ultrix,
Et ſerpentigerâ te proteget ægide Pallas.
Vade, diu lauris, myrtiſque, oleiſque decorum
HUGONEM HEUSSENUM, velut olim Græcia Homerum,
Trajectum, *Harlemum*, *Daventria*, *Middelburgum*,
Eſſe ſuum *Leovarda* canunt, *Groninga*que civem.

HENR. DE WEERDT, J.U.D.

HISTO-

HISTORIA, ſeu NOTITIA
EPISCOPATUS ULTRAJECTENSIS.

ULTRAJECTUM,

† *Aimoin. Hiſt. Gent. Franc.*

Ultrajecti vocabula,

Initis,

IDEM quod Trajectum vetus, ad quod Romani ex Bataviæ Inſula Rhenum in Friſios trajicere ſolebant, *Oltrecht* voce Germanica, dein *O* in *U* verſo dudùm, teſte † Aimoino, in *Utrecht* degenerata, lapſu temporis & Trajectum inferius, ad diſtinctionem ſuperioris ad Moſam Trajecti, & Trajectum ad Rhenum appellatum, in ipſis initiis Caſtellum tantummodò fuit, in dextra Rheni ripa, Friſiæ Regum ſolium. Ætate Bedæ in *Hiſt. Gentis Angl.* ac in vita Willibrordi ab Alcuino, & a Theodefrido Epternac. ſic appellabatur. Carolus etiam Martellus ubique in litteris Caſtrum *Trajectum* vocat. Caſtri axioma nondum depoſuit Henrico Aucupe regnante. Litteræ Balderici Epiſcopi, præceptoris filiorum Henrici, datæ Anno ɪↄccccxxxɪv. in *Caſtro Trajectenſi.* Ipſe ad Sedem profligatâ Tyrannide reverſus, jam foſſis, pontibus, portis, muris probè munitam, urbem fecit; quam & dein Otto M. *Civitatem* appellavit, maximarum urbium, in quibus Cathedræ, peculiari ſui ævi vocabulo, ad Caſtrum, viculi inſtar habitationes paucæ.

* *Beda Hiſt. Gent. Angl. l. 5.*

Wilfridus, Northumbrorum Epiſcopus, Romam petens, in Freſiam forte, teſtante Beda * delatus, hic ad Caſtrum incolis lucem Evangelicam primus intulit, Aldegiſlo, mitiſſimi ingenii Principe, Freſiorum Duce aut Rege.

Prima D. Thomæ ædicula.

Ædicula ſub id [a] tempus prima ibi extructa, D. Thomæ Apoſtolo nuncupata. "Inde apud "Ultrajectinos, ut eſt in Hortenſii *Appendice ad "Hiſt. rer. Ultraj.* fuit & adhuc permanet ſo"lemnior cultus D. Thomæ, primi Patroni Ec"cleſiæ, cujus vigiliam octava ante feſtum & "octava poſt feſtum die in plateis extructo "[b] igne majorum inſtitutione concelebrat ju"ventus, &c."

Aldegiſlo mortuo Radbodus ſucceſſor, vir truculentus ac profanus, protinus disjecit quidquid a Wilfrido ædificatum, ipſam etiam Capellam D. Thomæ ibi ſtructam; quod perperam *Danis* imputat A. Matthæus *Fund. Eccleſ. l. 1. p. 1.* contra fidem etiam Anonymi ab ipſo *T. v. Anal.* dati Scriptoris.

Chriſtianorum viculi habitatorum numerum exiguum augere ne quidquam ſtuduit Wigbertus duorum annorum continua prædicatione.

Pipinus Craſſus illatas Chriſtianis injurias in Radbodum ultus, omni citeriore Friſia ipſum exegit; miſſoque nuper ex Anglia cum ſociis xɪ. Willibrordo, non modò prædicandi licentiam dedit, ſed paucos poſt annos eidem poſtulavit & impetravit a Sergio Papa Archiepiſcopatum in *Friſonum* gente, aſſignato Cathedræ loco, ut eorum teſtis maximè legitimus ceu æqualis eſt Vener. † Beda, *Trajecti ad Rhenum in illuſtri Caſtello*, quod Radbodo nuper eripuerat.

S. Crucis Oratorium.

Heda & Beka referunt. Willibrordum mox ad ruinas deſtructæ D. Thomæ ædiculæ fundaſſe Oratorium in honorem S. Crucis, baptiſteriumque in eo conſecraſſe, ut in quo ii qui nomen Chriſto darent, ſacro baptiſmatis fonte luſtrarentur.

Id narrationi Theofridi in Vita D. Willibrordi conſentaneum, aſſerentis "Hic non procul "a ripa fluminis ædificavit & dedicavit Orato"rium in honorem Crucis ſalutiferæ, & Theo"tocæ Mariæ Virginis perpetuæ, & in brevi "coadunata egregia fratrum caterva."

* Annus Fundationis hujus in Paraphraſte Teut. inquit Buchelius in Bekam, eſt 695. cui adſtipulantur Chronicon magnum, & vernaculum ex J. Gerbrando; alii in præcedentem illud annum, quod verius videtur, conjiciunt.

An autem Oratorium iſtud aliud a templo D. Salvatoris, an verò, ut ſacella amplioribus fanis ſæpè comprehenſa, ejus muris incluſum fuerit, in medio relinquunt præcitati Scriptores. Certè Oratorium S. Crucis in D. Salvatoris Eccleſia ad medium ſeculi xɪɪ. viguit, quandò anni ejus ſeculi xʟᴠɪɪɪ. incendio, ejus abſumpto oratorio crux, ibi aſſervata, ſola illæſa remanſit, fumo tantùm denigrata.

D. Martini Eccleſia.

"Willibrordus, ex dicto Anonymo *pag.* 10. "cui aſſentitur Beka *pag.* 9. factus primus Epi"ſcopus Trajectenſis Anno Domini ᴅᴄ. xᴄᴠɪ..... "conſtruxit Monaſterium Canonicorum Regu"larium in eodem loco, in quo Eccleſia Beati "Thomæ Apoſtoli prius ſteterat; & in honore "S. Martini Epiſcopi & Confeſſoris. Et præ"cepit quod ibi ſemper eſſet Sedes Epiſcopalis, "& eſſet principalis Eccleſia Epiſcopatus, quia "ipſe illam Eccleſiam primò in ſua Diœceſi de"dicavit & conſecravit ſua propria manu, & "poſuit ibi xʟ. Canonicos, qui diebus & nocti"bus vacarent laudibus Dei."

Plures Scriptores S. *Salvatoris* Eccleſiam ab eodem D. Willibrordo Ultrajecti conditam, dedicatamque, fuiſſe contendunt. Diſertè id aſſertum ab A. Matthæo *Fund. Eccl. l.* 1. *p.* 53. cui opinioni & nos in Prolegomenis ad *Bat. Sac.* p. 9. aſſenſi ſumus.

[a] Ex Anonymo Scriptore de Trajecto, &c. Analect. A. Matthæi T. ɪx Anno Dom. DC & XLII.
[b] *S. Thomas Tunſione.*

† Beda Hiſt. Gent. Angl. *l.* 5. *c.* 11. 12.

A

Es

ap S. Salvatoris æde Prior?

Et quidem primariam hanc, ante D. Martini ædes conditam, non ignobiles Scriptores ſentiunt; quod & ex S. Bonifacii ad Stephanum Papam Epiſtola, inter editas nonageſima ſeptima, loco citato a nobis edita, & quod S. Salvatoris, *Monaſterium vetus*, D. vero Martini Eccleſia, *Monaſterium novum* ex * veteri charta apud Hedam appelletur, evincere conantur.

Quod hi firmè quidem concluderent, ſi editio Epiſtolæ a Serrario, Miræo, Boſſchartio, aliiſque data, legitima eſſet, ſecundùm quam Willibrordus legitur, *Sedem Epiſcopalem & Eccleſiam in honorem Salvatoris conſtituiſſe in loco & Caſtello quod dicitur Trajectum.* Verùm his adverſantur editiones a J. Gerbrandi, J. Beda, C. Baronio, & J. † Mabillonio in Act. S S. Ord Bened. T 3. p. 602. allatæ; ultima & ex Vaticano Codice fertur deprompta, in quibus non *S. Salvatoris*, ſed D. *Martini* legitur Eccleſia, quibus & hi ex Buchelii in Bekam p. 17. notis conciount verſus, olim ad templi exitum propè turrim ſuſpenſi:

Primitus Eccleſia ſancti Thomæ prope Caſtrum
Trajectum, quam gens Friſica fregit atrox:
Sed prior Antiſtes Dominus Clemens ob honorem
Sancti Martini poſt renovavit eam.

" Sed & Annales noſtri, inquit idem Scriptor,
" Bonifacium faciunt auctorem Collegii S. Sal-
" vatoris, & Willibrordo Cathedrale Templum,
" D. Martino dicatum, aſſerunt. ".

Rem interim illam cum Beka dubiam Auctor idem relinquit.

‡ *Oudmunſter.*
‖ *Nieuwmunſter.*

Et ſi D. S. Salvatoris Eccleſia ac Collegium, ‡ *vetus*, D. autem Martini, ‖ *Monaſterium novum* appellatum eſt; " inde ortum, inquit A.
" a Matthæus, quod S. Salvatoris Chriſto dica-
" tum ſit & glorioſiſſimæ Virgini, qui potiores
" Martino. . . . vel idcirco, quod S. *Martini*
" mutatum ſæpius & innovatum, ut ſub Baldri-
" co, ſub Adelboldo, ſub Henrico de Vian-
" den. . . . Contra S. *Salvatoris*, ut vult Beka
" in *Winfrido*. . . eadem ſemper forma, ſem-
" per integra & illibata. "

cur Divo hunc nuncupata?

Prior interim ſine controverſia a D. Willibrordo condita, & S. Martino Turonenſium Epiſcopo nuncupata, uti & alia Embricæ; eo quidem omine, inquit b Jac. Torrius, *ut viri militaris (qua forma pingi ſolet) exemplo efferæ gentes ad obedientiam fidei excitarentur, receptæque ſemel credulitati, firmiter, ut ille, inhærerent.*

* *Ad Altare S. Martini in novo Monaſterio de Utrecht*, Charta Ann. 1050. apud Hedam p. 118.

† J. Mabill. in Obſerv. prævils ad vitam S. Willibrordi T. III. pag. 602. diſertè dicit (licet nomen S. Martini in dicta Bonifacii Epiſtola ab eo ſit expreſſum) *Epiſcopalem Trajecti Eccleſiam non S. Martino, ut modò, ſed S. Salvatori fuiſſe dicatam; quod etiam*, inquit, *ex vita S. Ludgeri conſtat.* Dein pag. ſeq. difficultatem hanc ſic quaſi conciliat, *quod Eccleſia hæc forſan ab initio S. Salvatori & S. Martino ſacrata fuerit.*

a *A. Matth. Fund. Eccl. l. 1. p. 53.*

b *Jac. Torr. Rel. Rom.*

Altare palmarium S. Martino ſacrum.

Unde & altare ibi palmarium S. Martino ſacrum, ad quod, recepto tum more, Wilhelmus Romanorum Rex, profecturus in hoſtem arma dicitur induiſſe, ex Henrici Thabor. *Chronico lib. 8. cap. 14.* Eccleſia hæc, a Monaſterio ad eam exſtructo, *Munſter*, & *Dom*, idem per apocopen quod domus, & quod *Dominicam*, quaſi Domini ædes ſeu templum; plerumque etiam *Major*, & *Eccleſia Trajectenſis* vocabatur; præcipuè poſtquam Sedem in ea locarunt Ultrajectini Hierarchæ; atque a ruinis ſub Ann. 1015. magnificentius reſtaurata per Adelboldum, atque per Henricum Viandenſem Ultrajectinos Epiſcopos, Anno 1224. ad præſentem formam deducta, adjecta Anno 1321. celebri ac faſtigiata illa turri, S. Salvatoris Eccleſiam ſenſim ſplendore ſuo abſorbuit.

Cœpit autem turris Ann. 1321. perfecta & abſoluta Ann. 1382. ut teſtantur verſiculi hi in parte Occidentali turris adhuc inciſi:

D. Martini turris.

DOEN MEN SCHREEF MCC KK
EN EEN
LEYD' MEN VAN MY DEN EER-
STEN STEEN.
DAER NA M CCC EN TWEE EN
TACHTICH
WAS IK VOLMAECKT, SO MEN
SIET WAERACHTICH.

Ibidem:

M CCC. K. BIS. SEMEL I.
FESTO PAULIQ. IOANNIS
TURRIS ADAPTATUR QUA
TRAIECTUM DEAURATUR.

Epiſcoporum Traj. ibi Sedes.

Poſitus *primus ejus lapis* Annò demum 1322. ut refert *Liber Memoriarum Eccl. Traj. die S. S. Apoſtolorum Joannis & Pauli, per Vener. Viros D. D. Jacobum de Outshoorne Decanum, & Gisbertum de Everdingen tunc temporis Canonicum Seniorem, cum ceteris pluribus Canonicis, Vicariis, Chori ſociis &c. & operis primus inchoator, Magiſter Joannes, natus de Hannonia.*

Noviſſimis temporibus novus Eccleſiæ iſti ſplendor adjectus, quandò, ut infra dicemus, a Paulo IV. e Cathedrali inſuper in Metropolitanam fuit evecta. Reſtaurationem auguſtæ hujus Eccleſiæ variis temporibus factam in ſerie Ultrajectinorum Præſulum commemorabimus.

Præſules verò hos, quorum geſta unà cum donationibus & ſanctionibus eorum ſacris in *Batavia Sacra* fuſius a nobis deſcripta, pro occaſione Eccleſiæ Metrop. cui præfuerunt, rurſus, ſed curſim tantùm dabimus; quædam tamen ad priores lucubrationes hîc & illic adjecturi, quæ in manus exinde feliciter lapſa fuere. Singulis ſuos, a temporibus quibus ortum habuere, ſupponemus, quos nacti ſumus, Suffraganeos ac Vicarios generales, numeris ingentibus a priorum ſerie adauctos.

S. WIL-

Digitized by Google

S. WILLIBRORDUS,

Archiepiſcopus Ultrajectinus I.

Willibrordi varium nomen, patria, parentes,

WILLIBRORDUS, ſeu *Wilibrordus*, *Willebrordusve* †, Anglo-Saxo, Patre *Wilgiſo*, & ipſo Monachum profeſſo, ablactatus, *Ripenſibus* Fratribus commendatur, & Clericus Monachusque ibidem creatus, in *Hyberniam* majoris profectûs ſtudio contendit; ubi XII. verſatus annos, *Wigberto* nil proficiente, in opus Evangelicum ab *Egberto* mittitur in *Friſiam* cum Sociis XI. Qui omnes *Trajectum* appulſi, à *Pippino* benignè ſuſcepti, ad prædicandum miſſi, ac ab eo *Romam* directi ſunt ſub Ann. 696. ubi *Willibrordus* Archiepiſcopus conſecratus, & alio indito nomine *Clemens* appellatus eſt. (in Friſiam profectio, Romanum iter, conſecratio,) Ex *Italia* redux plures ad Chriſtum convertit, Eccleſias ac Cœnobia exſtruxit, Ann. 698. inprimiſque *Epternacenſe*, cui primus præfuit, & *Suſtrenſe ad Moſam* puellarum Cœnobium. *Willibrordus* annorum laborumque continuatâ ſerie propagavit Evangelium uſque in *Daniam*. (labores Evangelici,) Spreto *Radbodi* * imperio, & incolarum ſuperſtitione tres *Foſitelandiæ* ‡ incolas ſacro fonte abluit, dein rediit in *Friſiam*. *Pippinus Heriſtallus* moriens prædium *Sueſtram* in pago Moſano ſitam, hodie *Suſteren* dictam, *Willibrordo* conceſſiſſe traditur, ante obitum cum *Plectrude* reconciliatus. *Willibrordus* præcipuum *Caroli* ex *Rotrude* filium baptizavit, avi ei impoſito nomine, futuram ejus potentiam vaticinatus. (Cœnobia, ac Eccleſiæ ab eo erectæ,) *Carolus Martellus* donationes Monaſterii Traject. & villæ *Heliſte* Diœceſi Trajectenſi fecit in gratiam *Willibrordi*. Aliæ *Willibrordo* factæ donationes in notis ad *Hedum* p. 28. &c. ſunt prolatæ. Plures ab eo *Ultrajecti*, *Embricæ*, ac alibi erectæ Eccleſiæ. In Embricenſi D. *Martini* ab eo exſtructa Eccleſia oſtenditur capſa, quam à *Sergio* Papa accepit, in qua corpus D. N. J. ab eo conſecratum, dudùm aſſervatum ſub cruciculâ. *Willibrordus* Epiſcopus laborum curſu defungitur octogenario major, Anno juxta *Pagium* 739. juxta *Mabill.* 740. aut 741. 6. vel 7. Nov. (obitus.) In Monaſterio *Epternacenſi* Sanctam hic vitam finivit, ubi & ſepelitur, virtutibus clarus ac miraculis. (monumenta,) Laus, monumenta, & Teſtamentum *Willibrordi* *Bat. Sacr.* Parte 1. pag. 40. 41. data & illuſtrata. Synodus Ultrajectina a *Labbeo* data, ut fictitia meritò rejicitur à *Pagio* & à *Bollandiais*, ut & ibi dictum.

Præcipuos vitæ actuumque præcones habuit Ven. *Bedam* lib. 5. cap. 11. & 12. & *Alcuinum* Abbatem ac Levitam, popularem ſuum, qui libros duos de *Vita ac virtutibus obituque S. Willibrordi* Archiepiſcopi conſcripſit, proſâ unum, metro alterum; ex MS. Cod. *Uticenſis* Monaſterii, & Tomo VI. Caniſii a *J. Mabillonio* Tom. III. *Act. S. S. Ord. S. Bened.* utrumque donatum. (vitæ Scriptores,) Sub finem poſterioris libri ſic compendio Sancti viri geſta complectitur Alcuinus:

Vir fuit iſte Dei, patiens, moderatus, honeſtus;
Moribus egregius, & in omni ſtrenuus actu; (elogia,)
Corde pius, humili mitis, rigiduſque ſuperbo;
Solator miſeris, & inops ſibi, dives egenis.
Qui poſtquam vitæ meritis perfectus in annis
Bis octenis pius complevit luſtra ſacerdos,
Ter quater & menſes, menſis jam jamque Novembris
Idibus octenis cæli migravit ad aulam,
Cœtibus angelicis junctus, cæleſtibus hymnis
Collaudans Chriſtum ſemper ſine fine beatus.

Colitur ad diem VII. Novembris. (cultus.) Plures Deo in ejus honorem per *Hollandiam* dicatæ Eccleſiæ; *Hyloæ*, *Oeſtgeeſti*, *Waſſenariæ*, & alibi, ut ſuis locis dicemus. Baſilicam ex *Brouweri* *Annal. Trevir.* lib. 12. nobilem habuit *Weſt-capellæ* in *Zelandia*, *Epternacenſi* Cœnobio ſubjectam, ut fuſius illic dicemus. Antverpienſes extra urbis mœnia ad gratam Præconis hujus memoriam fanum nomini ejus inſcripſerunt.

† Patriâ linguâ, Anglo-Saxonicâ *Wilbrord*, al. *Wilbrod* appellatus, quaſi pane vel frumento dives.

* a *Radbodo* manſit apud Belgas nomen *Rabont*, hominem nequam deſignans.

‡ *Foſitelandia*, ultima *Radbodi* Regis Sedes, ab Idolo *Foſta*, vel *Foſite*, ut quidam volunt, dicta, quam *Heligerlandiam* Pontanus lib. 5 *rer. Danic.* & Mabillonius credunt, prius *Faram* dictam inter *Friſiam* & *Daniam* ad Albim ſitam. Emmius vero *Rer. Friſ.* l. 2. eis contradicens, eam Friſiis conterminam putat, cui & Molanus in *Indiculo S. S. Belgii* de *Wicberto* agens, aſſentiens ait; *Videtur Foſtelandia extremis Friſiorum finibus fuiſſe contermina, quo in loco Tacitus Foſas & Foſitas nominat.* Hanc vulgò *Ameland* dictam, inquit in Lexico Geogr. Ferrarius, *teſte Her. Verrutio*; quod ab Emmio l. IV. reprobatur.

S. BONIFACIUS

habitus Archiepiſcopus Ultrajectinus II.

OMNIS generis Scriptores S. Bonifacium, D. Willibrordi in Cathedrâ Ultraj. Succeſſorem deſignant. Nonnulli tamen, & inprimis J. Mabillonius, vulgarem opinionem impugnant variis Argumentis. Ant. Pagius aliorum opinionibus oppoſitus, Sedem Traj. ob Friſonum ferociam XIV. annis vacaſſe, & demum Bonifacium relictâ Moguntinenſi, Ultrajectinam Cathedram adiiſſe, contendit ex variis teſtimoniis. Bonifacius certè ab obitu Willebrordi non ſuâ tantum ſponte, ſed juſſu quoque Carolomanni Traj. Eccleſiæ curâ ſuſceptâ, habitus paſſim Archiepiſcopus Ultrajectenſium: verè nihilominus *Eobanus*, ut * Mabillonii verbis utar, *etſi brevi tempore, Trajectenſem Eccleſiam Bonifacii curæ poſt S. Willibrordi mortem obnoxiam rexit.*

Bonifacii Patria, primordia, e Patria diſceſſus in Friſiam, itinera, inprimiſque Romana; conſecratio,

Bonifacius, Winfrethus ſeu Winfridus dictus † Anglo-Saxo, *ab infantia* ‡ *Sacris litteris* eruditus, in Angliæ Nutſcellenſi Cœnobio Monachus, Sacris initiatus & Sacerdotio inſignitus, diſceſſum è Patria in Friſiam cogitans, appulit Doreſtatum; inde regreſſus in Monaſterium, Eadburgæ Abbatiſſæ ſcribit. Ex Britannia Romam petit; illic Gregorium convênit, a quo in Germaniam dirigitur, mutato a Pontifice nomine Winfridi in Bonifacii ominoſum nomen. Bojoariæ, Germaniæ ac Thuringiæ populos perluſtrat. Radbodo mortuo Friſiam acceſſit Anno Chr. 719. Willibrordi S. Præſulis adjutor. Friſonibus relictis in Thuringia prædicare aggreditur, ægrè à Willibrordo, qui eum ſucceſſorem ſuum cupiebat, dimiſſus. Ratione proſperorum illic progreſſuum Gregorio per litteras expoſita, ab eo Romam vocatus, conſecratur incertæ Sedis Epiſcopus, confirmato ei Bonifacii nomine; jurejurando adſtrictus ad fidem & opem B. Petro & ſucceſſoribus exhibendam. Redit in Germaniam cum litteris Pontificiis, ac libello inſtitutionum Bonifacius. Patrocinio dein Caroli munitus, Heſſos & Thuringos denuò convertit. Sacerdotes ac Epiſcopos in errore ac crimine contumaces excommunicat. Ordorfenſe condit Cœnobium. Adjutores pleroſque ex gente ſua, quoſdam etiam ex Francis evocatos adſciſcit. Danielem Wentanum Epiſcopum conſulit. Bonifacius caligantibus oculis, Daniel cæcus erat. Reſponſio Danielis ad Bonifacium, ſalubria prædicatori præcepta continet. Bonifacius Pethelmum deinde conſulit. Gregorius Papa ad conſulta Bonifacii ſingula reſpondet. Gregorio II. mortuo ſuccedens Gregorius III. Bonifacio ſcribit, mittitque pallium. Bonifacius Monaſteria conſtruit; inprimiſque Fritiſlarienſe ad Adranam, vulgò de *Eder*, Fluvium, & Ordorfenſe. Huetberto Abbati Wirenſi ſcribit pro ſcriptis Bedæ, quem

Labores Evangelici.

Epiſtolæ ad diverſos ſcriptæ.

Candelam Eccleſiæ vocat, itemque Cuthberto Abbati, & Egberto Eboracenſi Epiſcopo. Bonifacius tertium iter Romam inſtituit, ut ſucceſſorem ſibi deligat. In Germaniam redux Bojoariam in IV. Diœceſes diſtribuit, Willibaldum Presbyterum ordinat, & Eiſtetenſem creat Epiſcopum Anno 741. Fuldenſe præter duo deſignata Monaſterium a Bonifacio conditur. Zacharias ad Bonifacium ſcribit, ut Coloniæ Sedem Metropolitanam habeat. Fit dein Epiſcopus Moguntinus. Peregrinationes Romanas quarundam Synodorum ſententiâ interdictas, nec *interdicere, nec ſuadere* ſe ſcribit *Eangythæ Abbatiſſæ*, & filiæ ejus *Heaburgæ*, qui ejus deſuper conſilium exquiſierant. Has tamen mutatâ ſententiâ ſe valdè improbare, ſcripſit *Cuthberto* Cantuarienſi Epiſcopo. Carolomannus Romæ fit Monachus ex Bonifacii conſilio. Bonifacius diſſidet à Virgilio circa Baptiſmi formam, & alterum mundum; ſed mox cum eo redit in gratiam. Epiſtolam dat ad Ethelbaldum Regem de vagâ ejus libidine, & Monaſteriorum in Anglia vexatione, quem terret divinæ indignationis exemplis. Alia ejuſdem Epiſtola eſt ad Cuthbertum Epiſcopum de corrigendis Anglorum vitiis, & interdicendis, de quibus jam meminimus, frequentibus Romam concurſationibus; cujus occaſione habitum Cloveshovienſe Concilium. Moguntinæ Eccleſiæ tum a Zacharia reſtituta Metropolitana dignitas, eique Colonienſis ad tempus ſubjecta. Bonifacius Stephano Papæ, recens electo, ſcribit, uti & Fulrado Abbate pro Lullo ſurrogando. Pontificiæ auctoritati accedente regia ordinatur Lullus. Ordinato Lullo in Friſiam profecturus, varia ordinat. Liobæ ſuam dat cucullam. Anno 757. aut potius 755. Martyrium ſubit in Friſia, in pago *Ailracbe*, in loco qui *Dockinga* vocatur, ut habet Altfridus in Vita S. Luidgeri. S. Antiſtitis funus Trajectum è Martyrii loco delatum, ac conditum; inde Fuldam tranſportatum, miraculis ſubinde illuſtratum fuit. Socii Martyrii LII. Cultus publicus ei in Anglia mox decretus, ut ex Cuthberti, Cant. Arch. Epiſtola inter Bonif. 70. in *Bat. Sacr.* teſtatum fecimus. Per totam Diœceſin celebratur annua ejus memoria ad diem V. Julii.

De peregrinationibus Rom. judicium.

Diſſenſio cum Virgilio.

Martyrium,

Cultus,

Fuldæ Caput quidem in ſcrinio particulari, oſſa aliâ in thecâ pretioſa aſſervantur; uti &, extra nonnullos libros, Paſtorale pedum & annulus. Cum ejus Reliquiis, tres Codices Fuldæ adſervantur. Vitæ ipſius Scriptores præcipui Willibaldus, & inferior ætate Othlonus. S. Bonifacius a Rhabano poëmate celebratur ut Doctor, Propheta, Martyr, miraculis illuſtris, atque ut Patronus à cælo donatus. Templum Fuldæ S. Bonifacio Martyri dicatum, & verſus Cryptæ inſcripti. Inter S. Bonifacii ſcripta excellunt ejus Epiſtolæ, Moguntiæ a Nic. Serrario editæ in 4. Anno 1605. Concilia ſub S. Bonifacio habita ad minus tria. Primum tempore Zachariæ PP. habitum Anno 742. Diſceptatio eſt de loco. A

Reliquiæ,

Vitæ Scriptores.

Scripta,

Labbæo

* J. Mabill. in Obſerv. prævus ad Vitam S. Bonif. Tom. IV. Act. S. S. Bened. pag. 3.

† Non Scotus ex Hybernia ortus, ut Trithemius & Marianus voluere: palam id non ſolum ex Wandalberto, ſed ex ipſis S. Bonifacii Actis, quin & ex propriis ejus Epiſtolis.

‡ Gregorius Papa II. in Epiſt. inter Bonifacianas 118. affirmat Bonifacium *ab infantia Sacras Litteras didiciſſe.*

Digitized by Google

Labbæo hæc & ſequens Synodus exhibetur. Secunda Synodus Anno 743. Liptinis congregata, in qua prioris confirmati Canones; cui, uti & alteri, præſedit Bonifacius, actis earum à Zacharia PP. roboratis. Abrenuntiatio illic Diaboli Linguâ Theotiſcâ. Concilium III. ſub S. Bonifacio, in quo reprobatæ crucicolæ ab Adelberto Epiſcopo hæretico per campos Parochiæ ſuæ plantatæ. Willibaldus quarti, quin & quinti Concilii Bonifaciani meminit. Tria ſolum in Labbæi Conciliis referuntur. Alterius interim eorum videntur eſſe ſtituta quædam S. Bonifacii, Archiepiſcopi Moguntini & Martyris, a Labbæo data. Alia ſunt Statuta S. Bonifacii, excerpta ex ejus Epiſt. ad Cuthbertum, quibus venationes Clericis prohibitæ, Viſitatio annua Epiſcopis præſcripta, &c. Reliquiæ SS. Bonifacii & Sociorum Mart. Ultrajecto Brugas translatæ Anno 1124. In novo feretro depoſitæ Anno 1471. 10. Martii, cum Vitæ D. Bonifacii ſumma.

Concilia.

Ipſius dictum refert his verbis Walfridus Strabus L. *de reb. Eccl. c.* 24. Bonifacius Martyr & Epiſcopus interrogatus, „ *ſi liceret in vaſis ligneis* „ *Sacramenta conficere*, reſpondit: *Quondam Sacer-* „ *dotes aurei ligneis calicibus utebantur; nunc e con-* „ *trà lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus.* Wionius de loco Martyrii ad Dockingam, ubi prima Eccleſia SS. Pauli & Bonifacii extructa, hos verſus refert, Alcuino, licet inter ejus Epigrammata non inventos, adſcriptos:

præclarum dictum.

Hic Pater egregius meritis Bonifacius *almus*
Cum Sociis pariter fundebat ſanguinis undam,
Inclyta martyrii ſumentes ſtemmata ſacri.
Terra beata nimis Sanctorum ſanguine Dives!
Tranſvolat hic victor miles ad præmia Cæli.
Suadeo quapropter curvato poplite ſupplex,
Tu quicunque legis, terris bis oſcula fige,
Speſque tibi fiat lacrymis adſcendere cælum.
Hic potuiſſet . · .
Hic manet ille cruor cunctis pretioſior auro,
*Membraque cæleſti rore * hæc perfuſa quieſcunt.* * hic
Adjuvat hinc Paulus, Doctor Bonifacius *inde,*
Hæc illis quoniam conſtat ſimul aula dicata.

Elogia.

His jungimus verſus Rhabani Mauri inſcriptione LXXXII. Fuldæ in Eccleſia S. Mariæ juxta ſepulchrum S. Bonifacii poſitos:

Poſtquam Martyrium explevit Bonifacius almus,
Martyr & Antiſtes æthera celſa petens;
De Friſia huc vectus, cum thecâ hac ritè locatus,
Sanguinis hic partem liquerat hinc abiens.
Deſuper hunc tumulum Rhabanus *condere juſſit*
Ad laudem Sancti exiguus famulus,
Indignus Præſul, vernaculus attamen hujus.
Pro quo tu, Lector, funde preces Domino.

S. GREGORIUS,

Abbas, (habitus) Epiſcopus Ultrajectinus III.

Gregorii parentes, exercitatio in adoleſcentia.

GREGORIUS ex regio Francorum genere, Patre Albrico ortus, ad Adelæ aviæ ſuæ, quæ viro mortuo Monaſterii habitum propè Treviros aſſumpſerat, menſam XV. annorum adoleſcens legebat. Bonifacio, in prædictum Cœnobium, anno ex quo in Friſiam prædicationis causâ venerat tertio decimo divertenti, adhæret Gregorius per Thuringiam:* cum Romam deinde comitatus, inde plurima retulit SS. Scripturarum volumina. Poſt Bonifacii Sociorumque ejus Martyrium, Eccleſiæ Trajectinæ, cum Aluberto Chorepiſcopo, curam gerit. Varios eo tempore ad pietatem inſtituit diſcipulos, imprimiſque Ludgerum, qui libellum deinde de ejus vita conſcripſit, ejuſque inprimis * charitatem & continentiam prædicat; in victu, potu, veſtibus extra ſuperſtitionem abſtinens ac modeſtus. Cumque propè jam ad ætatem annorum LXX. perveniſſet, & paralyſi per triennium laboraſſet, piâ ad mortem comparatione, obiit Trajecti Anno ex libro Memor. S. Salvatoris 775. cum a paſſione D. Bonifacii Eccleſiam iſtam annos XXII. adminiſtraſſet, in S. Salvatoris illic Baſilica conditus.

iter Romanum. Traj. Eccleſiæ cura. religio. pia ad mortem comparatio, obitus.

* J. Mabillonius Gregorium hunc, Benedictinum Monachum fuiſſe contendit; cui adverſatur nuperus Scriptor Anonymus de Canon. ordine &c. idque vel ex dicto Ludgeri libello aſſtruit, de eo loquens; *quod uno eodemque cum ceteris veſtimento & victu ſemper contentus erat*, &c.

Elevata Ultrajecti D. Gregorii oſſa Anno 1421. & in capſulâ ligneâ repoſita honorificè.

S. Oſſa elevata.

Luſtrata Anno 1597. IV. Junii à Folcardo Montzima Eccleſiæ Decano. Sic enim habet Eccleſiæ ejuſdem Memoriale.

„ Anno 1421. menſis Aprilis die 17. horâ „ completorii inventæ & extractæ fuerunt per „ venerabiles Dominos Houbergh Decanum, „ Laurentium, Wilhelmum, Andream Veer, „ Gerardum Zelinghen, Canonicos Eccleſiæ S. „ Salvatoris Traject. Reliquiæ ſive oſſa S. Pa- „ tris Gregorii Epiſcopi Trajectenſis, à S. Wil- „ lebrordo tertii, de & ex tumbâ lapideâ ſub- „ ter gradus Septentrionales chori ipſius Eccle- „ ſiæ, & deindè menſis Junii die quarta, quæ „ fuit profeſto S. Bonifacii, horâ veſperarum, „ fuerunt per Reverendum Patrem D. Mattham „ Biduanenſem Epiſcopum in capsâ ligneâ de- „ center repoſita, præſentibus DD. Henrico „ Decano, Laurentio, Andrea, & Gerardo „ prædictis, Henrico de Compoſtelle, & Wal- „ tero Grauwert, Canonicis Eccleſiæ ſupradi- „ ctæ."

„ Qui quidem Reverendus Pater D. Matthias Epiſcopus pro majori dictarum Reliquia- „ rum reverentiâ, omnibus *verè pœnitentibus*, „ confeſſis & *contritis*, eas cum tribus *Pater no-* „ *ſter*, & totidem *Ave Maria* venerantibus, to- „ tiens quotiens, 40. dies indulgentiarum, de „ injunctis pœnitentiis miſericorditer in Domi- „ mino relaxavit."

Digitized by Google

ALBRICUS,

Epiſcopus Ultrajectinus IV.

Albricus, ex Anglorum, Francorum juxta alios, ſanguine ortus, *Gregorii* ex Altfrido in Vita S. Luidgeri *nepos*, pro meritis creatus Canonicus, ſtrenuâ Gregorio ſeni navatâ operâ, Epiſcopus Trajectenſis eligitur. Electus Ludgerum mittit ad perquirendum S. Lebuini corpus, & ad fana Gentilium deſtruenda: eundem ordinatum presbyterum, dirigit in Friſiam, annumque Trajecti dividit in IV. diſtributiones. Decedit autem XII. Kal. Sept. in æde D. Salvatoris ad Gregorium deceſſorem ſepultus, coliturque ad XIV. Nov.

THEODARDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus V.

Theodardus, Friſo, Albrici ſucceſſor, vir optimus, Trajecti mortuus & in æde S. Salvatoris humatus, poſtquam ſediſſet annos VIII.

HARMACKARUS,

Epiſcopus Ultrajectinus VI.

Harmackarus, Friſo, Trajecti Canonicus, & religioſiſſimus Antiſtes, Trajecti mortuus & cum deceſſoribus tumulatus, poſtquam aliquot annis, quibuſdam 13. aliis etiam pluribus præfuiſſet.

RIXFRIDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus VII.

Rixfridi geſta, Epiſtolæ ejus nomine,

Rixfridus, & ipſe Friſo, Harmackaro ſuffectus, Fredericum ad pietatem inſtituit, & ordinavit presbyterum. Sub ejus larvâ quædam confictæ epiſtolæ. Ingentes poſſeſſiones obtinuit Epiſcopus, ut Clero præberet alimoniam, & templo luminaria. Senex Trajecti defungitur III. Non. Octob.

Ex lib. Memor. S. Salv. Gregorius, qui *obiit* 8. *Kal. Sept. Anno* 775. *ſedit annis* 20. *ſolus. Albricus* 10. *Theodardus ſex. Harmackarus* 13, primus annus Rixfridi incidit in Ann. Dom. 806.

obitus.

Obiit autem, uti ex Gerbrando & vulgari Chronico tradit Bockenbergius, IX. Pontificatûs anno.

Epitaphium.

EPITAPHIUM

RIXFRIDI,

EXTAT

In crypta Eccleſiæ

S. SALVATORIS.

Mole ſub hâc lapidis nativo pulvere pulvis,
Qui jacet hic torpens, fulſit in orbe potens,
Nomine Rixfridus, hoc nomine Dodo vocatus,
Nam Comes eximius extitit atque pius.
Foverat hic gentem Chriſto ſub pace fidelem,
Paganos ſtravit, hinc & eos pepulit.

Namque

Namque loci iſtius manſit defeaſor amgndus,
Germine de cujus crevit & ipſe locus.
A fuerat ſtirpis radix præclara decoræ
Præſul Baldricus unde fuit genitus;
Monſtrat & iſta domus qualis fuit ille patronus,
Præſes Rodolphus duxit & inde genus,
Rector Erimfridus pariterque Comes Nevelungus,
Hic modò qui pauſat, bis pater extiterat.
Corpus Herinſindæ quorum nutrit generoſæ
Confovet hoc antrum huic ſimul appoſitum.
Amborum buſto cineres clauduntur in uno,
Quos junxit Dominus non ſeparet tumulus.
Hunc tulit October, vocat hunc eu carne November,
Nempe ſub undenis hominem exuit ille Kalendis,
Idibus octonis ſydus & ille ſubit.
Hunc violare locum pietas vetat ipſa locorum,
Quo pariter maneat, qui cinis hic latitat.
Qui tumulum relegis Lector miſerando ſepultis,
Hic Chriſte optatam dic, age, dic, veniam.
His, age, ſiſte gradum recitans epigramma . . .
Quod videas titulo qui jacet in tumulo:
Hic pariter fratrum clauduntur membra duorum.

SANCTUS FREDERICUS,

Epiſcopus Ultrajectinus VIII.

Frederici nobiles natales. FREDERICUS ex vico [*] Friſiæ Sexberumo illuſtri ſtirpe proavo Radbodo Rege, avo materno Aldegillo Principe oriundus, cui Adelbricus van *Adelen* [†], inter Friſiæ *Poteſtates* III. fuit cognatus, a matre Coonvella Aldegilli filiâ Rixfridi, Traj. Epiſcopi diſciplinæ a pueritia commendatus; Studiorum primordia. Rixfrido mortuo ad votum Ludovici Imp. Cleri accedente ſuffragio in Antiſtitem Traj. eligitur, electuſque in poſſeſſionem immittitur renitens ac invitus. In Traj. Epiſcopum electio. Benignè a Trajectenſibus ſuſceptus, juſſu Imperatoris, ad Wallachros, & Friſios convertendos, expurgandoſque ſe confert, aſſumpto miniſterii, ex divina præmonitione, ſocio Odulpho, ubi gesta. Symbolum fidei adornat, quod ſub Stauria dedimus & excuſſimus. Dum muneri ſedulò incumbit, Martyrium. trucidatur a ſicariis, ac tumulatur ad S. Salvatorem, ſub hoc ad ejus ibi tumbam Epitaphio:

Epitaphium.

Hoc tegitur ſacrum Frederici marmore corpus,
Martyris egregii, Præſulis atque pii.
Et pius Albricus cubat hic, magnuſque Ludgerus,
Compluresque alii; tu modò flecte genu.
Dixerit haud facilè quiſquam tibi corpora Divûm,
Quot locus hic habeat, tu modò flecte genu.

Aliud etiam inciſum lapidi ad *Sanctum* ſpectans *Fredericum ibidem:*

Veſtes cur ſacras malè polluis impie caſtos,
Ques pia Divinis plebs dicat officiis?
Noſtra quid obſcæno fœdat tua crapula rictu?
Juſta venit factis ultio digna tuis.

Feſtus ejus dies celebratur ad diem XVIII. *Julii.*

Plures Frederici necem Judithæ tribuunt; quod alii negantes, ad fabulas & calumnias redigunt: quibus ipſe Baronius, recantatâ priore ſententiâ, adhæret. Balletius in Vitis SS. ad diem XVIII. Jul. ſicarios a Wallachris ei immiſſos cenſet. Fredericus adverſus virulenta opprobria vindicatus, ab ipſo Heda, coævorum Elogia. Scriptorum elogiis, inprimiſque Rhabani Mauri, celebratur, cujus hoc de eo Rhabani extat Carmen:

10. Ad Fredericum Epiſcopum.

Spiritus alme veni, dulces mihi condere verſus,
Dilecto ut præſtet mittere dona Patri.
Qui mox ut notus fidus mihi adhæſit amicus,
Non noſtri merito, ſed bonitate ſua.
Spiritus hunc cernens pietatis munere plenum,
Ex humili in celſum extulit ipſe locum,
In quo Evangelii ſententia vera probata eſt,
Quæ Salvatoris edita voce manet:
Qui ſe humilem præbet, ſurſum exaltabitur ille,
Quique ſuperba petit, pronus in ima cadet.
Sic te cure Pater Antiſtes ſancte ſacerdos,
Erexit Dominus millia multa ſuper:
Ut verbum ſide claro tu famine narres;
Sis via, dux plebis ad ſacra regna Dei.
Vos dixit Chriſtus lux mundi, voſque lucernam,
Vos quoque ſal terræ, hoc memorare piè.
Luceat en veſtra lux ſeu ſol ſplendidus orbi,
Fiat opus veſtrum gloria magna Deo.
Condat dogma bonum fluitantia corda reorum,
Ne malè putreſcant, nec eu vermis edat.
Nomen poſco tuum, videas quid contınet ipſum,
Et ſic extemplo diſcere facta potes,
Sic monet ergo piè, reſonans, ulciſcere pactum,
Quod gemino ſenſu vertere ritè valet.
Fœdus cum vitiis hominum tua ut ultio ſcindat,
Et Chriſti pactum firmet ubique piè.
Non dedit hoc nomen dudum tibi cura parentum,
Baptiſmum quando ſorte tuâ tulerat.
Nunc quoque valde tibi nomen hic conferat ordo,
Perpendas diſce myſtica dona Dei.
Nam Superintendens piè, Epiſcopus ipſe vocaris,
Quod monet, ut cautè omnia ſemper agas:
Sic pater almo modo facias, ut diceris ipſe,
Nomine & utroque actio digna tua eſt.
Sollers intendas ſuper omnes Paſtor honeſtus,
Pactum & defendat ultio digna Dei.
Siſque memor noſtri, precibus inſiſte ſacratis,
Pro tibi devotis ſemper ubique piè.
Nam precibus Chriſtum pulſamus perpete voto,
Ut tua de cælis tempora ritè regat.
Hoc quoque nos omnes depoſcimus ore fideli,
Hoc Friderich *ſemper Rhaban & ipſe peto,*
Ut vivas ſoſpes in terris tempore multo,
Et poſt hæc ſcandas regna ſuperna poli.
Quod peto tu facias ſacris altaribus aſtans,
Me ut Chriſto reddas ſancte Pater precibus:
Chriſtus Rex cæli, terræ Rex, conditor orbis,
Me tecum faciat lucis habere locum.

Reliquiæ. Sancti hujus caput unà cum D. Odulphi cranio, olim publicæ venerationi ad S. Salvatorem 18. Jul. expoſita, hodiè in tutâ cuſtodiâ poſita, gratum dudum ſpargunt odorem.

[*] Emmius Hiſt. Friſ. l. 5. p. 74.
[†] Winſem. Hiſt. Friſ. l. 4.

SANC-

Digitized by Google

SANCTUS ALFRICUS.

Epiſcopus Ultrajectinus IX.

QUIDAM Craſtonium; alii paſſim Alfricum poſt S. Fredericum recenſent. Hic S. Frederici germanus frater, *omnium conſenſu electus*, deformis quidem, ſed virtute inſignis, decedit, & humo conditur Trajecti ad fratrem Fredericum, cum annis ferè XII. aliis tantùm XII. annis præfuiſſet.

EGIHARDUS.

Abbas, ab Heda habitus Ultrajectinus Epiſcopus.

EGIHARDUS in Aula Caroli M. Imp. nutritus, ejuſque aliquando Scriba, ductâ uxore, fit Clericus, & juxta Hedam, p. 52. Traj. Epiſcopus. Potiores Scriptores Abbatem tantùm deprædicant; Fontanellenſis primùm, dein Gandenſis, & Millinheimienſis Cœnobii. Ejus lucubrationes variæ, de quibus Pagius ad Ann. C. 826. & Labbæus de *Script. Eccleſ. Veteris Traj.* Eccleſiæ Traj. ut habet Charta *Immunit. Lotharii Imp.* curam gerens, ejus fortè *vocatus* eſt Epiſcopus.

SANCTUS LUDGERUS.

(*ex vulgari calculo*) *Epiſcopus Ultrajectinus.*

Ludgeri ortus, initia, munia, geſta,

LUDGERUS, nobilis Friſo, avo Urſingo, patre Thiadgrimo, matre Liafburga in Friſia ortus, jovenis Gregorii apud Trajectum Rectoris diſciplinæ traditus, ab eo cum Aluberto miſſus eſt Eboracum, ubi litteras edocebat Alcuinus. Ordinatus Diaconus, poſt annos tres ac ſex menſes revertitur ad Gregorium. Inde Romam profectus, Caſinum ſecedit, cucullam induit, † nullâ tamen factâ regulæ profeſſione, & carnibus veſcitur. Redux Friſios erudit; quin * Foſtelandiam ingreſſus, *Foſitis* fana evertit, extructis eorum loco Chriſti Eccleſiis. Apud Occidentales Saxones Paſtor conſtitutus, varia condit Monaſteria. Bernardus Abbas cum eo Saxones erudit. Trevirenſi Eccleſiæ non præfuit. Factus eſt primus Mimigardefordenſis, ſeu Monaſterienſis Epiſcopus. Exin piè moritur,

obitus,

Anno 809. VII. Kal. Aprilis, corpuſque Werthinæ ſepoltum, miraculis claruit. Scripſit vitam Gregorii Abbatis. Licet Wilh. Heda in relatione quam de Ludgero inſtituit, errorem ut minimum triplicem committat; & quod eum Sedis Ultraject. Epiſcopum, & uno in ea Sede anno tantùm ſediſſe, & apud Trajectum conditum ſtatuat; Sanctis tamen Friſiæ Belgicæ, (& quidem ejuſdem *Rectoribus*) ut cum J. Molano loquar, annumerandus eſt D. Ludgerus (non tantùm quia gente *Friſo*) *ſed eo quod Ultrajectini S. Salvatoris Monaſterio ſub S. Gregorio, ſucceſſore S. Martyris Bonifacii, à tenerâ ætate erudiendus à parentibus traditus, in litterarum ſcientiâ & morum probitate profecerit*; quod redux ex Angliâ, ubi Alcuinum aliquantiſper audierat, Gregorium paralyſi triennio percuſſum, & laboris impotem factum, egregiè juverit, & ſublevarit; quod deinde *ſub* * *Alberico Epiſcopo, & S. Gregorii ſucceſſore, qui & Ultrajectini Cœnobii Abbas erat, ac unum diviſerat in diſtributiones quatuor, per tres menſes cujuslibet anni ejuſdem Cœnobii Rector fuerit*; quo tempore ſupradicta Donatio Baldrici potuit obveniſſe: *quod denique ab eodem Alberico miſſus, Daventriam abierit prædicationis causâ, & fidei corroborandæ gratiâ, ac deinde Friſiam, ubi per ſeptem ferè annos in doctrinæ ſtudio permanſit, delubra deſtruens & idola auferens.*

Wilh. Heda circa ejus ſepulturam, aliaque error.

* Idem & Alfricus dictus.

† Ludgerum, uti & Gregorium Canonicos Regulares fuiſſe contendit Anonymus Scriptor *de Ordine canonic. Regul.* p. 140, 141. & 308. &c.

* *Foſitelandiæ* ſub Willebrordo p. 3. meminimus: ac licet *Friſiæ conterminam* ex Emmio ibi dixerimus, ipſe *tamen pro certo ſibi eſſe* ſcribit, *in errore eos verſari, qui Amelandiam pro hac ipſa reponunt.*

S. HUN-

S. HUNGERUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XI.

J. Beka in Chron. p. 28.

HUNGERUS, Friſo, doctus & ſanctus in Traj. Epiſcopum electus, adſpectu deformis, ſed moribus integer, & ceteris excellentior, verè inter Traj. Pontifices eſt referendus. Is ob deſtructam, neque adhuc reparatam Sedem, Lotharium Regem adiit, a quo ei Monaſterii S. *Odiliæ* * facta Donatio *in remedium animæ*. In † Donationis ejus Diplomate Hungariis refertur *Epiſcopus*, & verè ei adſeribuntur *Canonici*, deſtructâ licet Trajectinâ Eccleſiâ. Hungarij hujus & meminere † Flodoardus, & Annales Pithœani *. Ceterùm ſenex ac exul deceſſit, incerto loco, Anno ſalutis octingenteſimo, ſexageſimo ſexto, Kalendis Januarii. S. Salvatoris Necrologium habet; XI. *Kalendas Januar* *. *Hungerus*, *Epiſcopus Trajectenſis.* Cui alii ferè conſonant. Annus quoque invenitur in Catalogo Epiſcoporum Traj. S. Salvatoris.

† Hiſt. Rem. l. 3.
* Ad Ann. 863.

* Propè Ruremondam. † *Traditio* Lotharii, Regis Lothar. ac Fratris Ludovici Imp. exſtat apud Hedam p. 57.

ODILBALDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XII.

I. Beka p. 30.

ODILBALDUS, & ipſe Friſo, poſt Hungerum eligitur Traj. Antiſtes. Hunc aliqui Egilbaldum, ſeu Egilbertum, vocant. Odilbaldum Regino Prumiacenſis Abbas *ſanctum virum* nuncupat; "Eâ tempeſtate, ait, ſci- "licet Anno DCCC XCIX. Odilbaldus *vir San-* "*ctus*, Trajectenſis Eccleſiæ Præſul è rebus huma- "nis ſublatus, ad cæleſte regnum tranſivit, &c." Confirmatio bonorum & immunitatum Eccleſiæ Traj. per Zuentiboldum Regem ſub Odilbaldo exſtat apud W. Hedam pag. 63. &c. in qua nominatur *Zuentibolchus.*

Hic & *Eventiboldus* vocatus ab Anſelmo in vita *Vranc. Leod. Epiſc.* Arnulfi Imp. nothus, Lotharingiæ Rex, turbulenti ingenii & feminis addictus vir, inter Divos tamen relatus a Suſterenſibus Virginibus, cujus fundator exſtitiſſe creditur. Vide Buch. notas in Hedam p. 69.

EGILBOLDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XIII.

"[a]POST diſceſſum Odilbaldi beati Pontifi- "cis, Egilboldus XIII. (& ipſe gente [b] "Friſo) unanimi omnium voto in ejus lo- "cum ſurrogatur; vir non contemnendæ vitæ, "& litteris clarus, qui tamen Pontificium par- "vo tempore gubernavit." In Vitâ Radbodi[c] Egilbertus vocatur; ex veteri codice *Eylboldum* legit Buchelius.

"Trajectenſem Eccleſiam ſaltem ad decem "menſes regens, VII. Kalendas Octobris in Do- "mino feliciter obdormivit, in eadem Eccleſiâ "cum Odilbaldo tumulatus."

a I. Beka in Chron.
b W. Heda in Hiſt.
c Surii Tom. 6.

Semeſtri tantùm Pontificatu functum, tradit Bockenbergius ex J. Gerbrando, & cum eo Snoius, Barlandus & alii. Heda apud Bekam ſex menſes legiſſe videtur, cum ipſe eidem 2. annos tribuat.

Et quia exiguo tempore Eccleſiæ ejus regimini præfuit, a quibuſdam omittitur, atque a Reginone ad Annum 899. Odilbaldo ſucceſſor datur Radbodus: quem imitatur in *Annal. Belgic.* Miræus, & in *Bened. Annal.* Mabillonius; fortè indè, quia ab alio non fuit diverſus: nam licet ſcriptores plerique eos diſtinguant, ſi quis tamen vitas eas accuratè legerit, & rem penitius diſcuſſerit, meritò dubitaverit, an non uni eidemque Rectori duplex fuerit vocabulum.

SANCTUS RADBODUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XIV.

Regino ad Ann. 890. & alii.

RADBODUS, nobilis Friſius, Rege atavo Friſio ortus, litterarum primordia exorditur Coloniæ, dein in aulâ Regum Franc. Caroli Calvi & Ludovici, ſub Mannone. Exinde Traj. Epiſcopus mirâ Cleri & populi conſenſione delectus, ad ſtuporem continens, largus in egenos, & cæleſtium amore fervens, Daventriæ ſedet, cedens perſecutioni. Febre correptus, & cæleſti viſione recreatus, deſignato anteà ſucceſſore, apud Ommarſum obiit ſub Annum 918. III. Kal. Decembris, apud Daventriam humi conditur: veraciter ſanctus, colitur ad diem XXIX. Nov. Libellum de S. Suitberti Epiſc. S. Lebuini & B. Amelbergæ, laudibus conſcripſit; ex Bailletio inter viros ſui ævi proſa & carmine eruditiſſimos recenſendus.

B A L D R I C U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XV.

† Comitis, Heda ex Comitis.

BAldricus, nobilis Clivius, Rixfridi † filius, eruditus, ſecundùm vaticinium electus Traject. Pontifex, Brononis, Ottonis M. fratris, ſtudiis impenſiſſimi, præceptor, urbem Trajectum ac Templum B. Martino ſacrum reſtauravit, Synodo Englehemenſi interfuit, Alpes tranſcendit. Redux ex Italia, varia SS. Corpora detulit. Alia ab eo inventa, & venerationi expoſita. Senex decedit, Anno D. 977. V. Idus Januarii. Liber *Memor. Eccl. Traj.* habet: *Nonis Auguſti, obiit pius Baldericus Epiſcopus Trajectenſis, qui reparavit civitatem Trajectenſem a Danis deſtructam, in cujus anniverſario dantur duæ libræ, & Campanario IV. den.* Humi conditur Trajecti ſub hoc ex Georgio Agricola Epitaphio:

Trajectina feris urbs Danis verſa latebat,
Baldricus priſcum reddidit ille decus:
Auſpiciis cujus jam Pontus, Agna, Benignus,
Conſervant urbem, fulget & Eccleſia. *

Non immeritò, ait Heda p. 76. inter cælicolas relatus. Sifridus, Molanus, Hameonios, aliique Baldericum quoque inter Divos collocarunt.

Ipſe in Eccleſiam & Urbem Traject. largiſſimus.

Oldenzalienſis Eccleſia a Baldrico hoc fundata, unà cum Canonicorum Collegio, ut fuſius ſub Oldenſalia.

* Simile carmen extat apud Hedam pag. 74.

V O L C M A R U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XVI.

VOLCMARUS, Friſius, Epiſcopus Ultrajectinus annis fere XIII. Obiit Anno Dom. 990. III. Idus Dec. ſepultus in Trajectina Eccleſia ad Boream.

B A L D U I N U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XVII.

VOLCMARO Balduinus, Soffridi filius, ſubſtituitur, cujus genealogica narratio obſcurior. Anno D. 994. IV. annis Traject. Eccleſiæ Rector mortuus, etiam conditur Trajecti.

SANC-

SANCTUS AUFRIDUS,
QUI ET
ANSFRIDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XVIII.

* & *Anſfridus.* AUFRIDUS* de ſeculari apud Brabantos Comite attonſus, electus, & ordinatus eſt Epiſcopus Traject. Huic rara virtus ac ſapientia. Condit Cœnobium in * monte Sancto, in quo ſenex delituit, oculis orbatus; inde a Bernulpho ejus poſt Adelboldum ſucceſſore Trajectum tranſplantatum, & *D. Pauli* nuncupatum. Imminente exitu, viſâ cruce, in feneſtra depicta, lumen indeficiens ſe brevi viſurum inde auguratur. Accepto S. Viatico deceſſit, Anno D. 1008. Nonas Maji. Cui conſentit S. Salvatoris Traject. Necrologium: „v. Nonas Maji „obiit Aofridus Epiſcopus, qui contulit Ec„cleſiæ B. Martini & nobis bona apud *Weſe„mael* & *Tongerlo* cum eorum appenditiis, pro „quo dantur hic xx. ſol. de Reynaerſcop, & fiet „compulſatio. Conditus in Eccleſia Traj.

Sequentes verſus ex dato per Bollandinos Libello deſumpti:

O bona Trajectum, mater prælectu locorum,
Nunc retines Dominum generali laude poſitum
Ausfrid pro meritis datus eſt tibi Pontificulis,
Eſt & prælectus Domino Confeſſor & almus.
Qui prius in bello firmabat regna popello,
Eccleſiæ cuſtos nunc eſt ſanctuſque Sacerdos.
Vertitur in melius ſic ſic certaminis uſus,
Quondam bellator; nunc autem Dux animarum.
Tunc pars bellorum, nunc autem Dux animarum.
Quondam pugnabat, populi nunc corda gubernat.
Militis officium precis obmutavit in uſum,
Veſte Sacerdotis nunc prorſus liber ab armis,
Accepit calicem manibus, liquitque mucronem;
Depoſuit parmam, cœpit lavare patenam;
Sprevit vexillum, voluit quia pſallere Miſſam:
Nunc Miſſam cantat, precibuſque fideliter inſtat.
Iſtu ſuo exemplo Petri facit indubitando,
Qui primus cecinit Miſſam barbamque totondit.
Quæ vult ut veniant Deus, omnia protinus aſſunt,
De cane fecit ovem Deus hic, ut fecerat olim,
Ad ſe cum Paulum rupuit de ſorte luporum,
Quem poſt Eccleſiæ Doctorem juſſerat eſſe.
Nunc eſt ublatus cum ſtemmate glorificatus;
Atque ſtolam portat, virtutis & arma miniſtrat,
Qui prius in multis valuit per bella periclis:
Gloria Paſtoris ſonat in ſermone ſuavis.

* Primùm *Hohorſt*, poſtea *Heiligenberch* dictum, de quo ſub Amisfurto.

ADELBOLDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XIX.

ADELBOLDUS, Friſius nobilis, Monachus Benedictinus, Henrico Imp. a conſiliis, electus Traj. Pontifex, Martinianum a Danis deſtructum Templum reſtauravit: Tylanum, ut ſub *Tyla* ſuſius, Collegio Canonicorum auxit. Primus bella geſſit, (quorum cauſa alibi diſcuſſa) infelici planè eventu. Nihilominus ob eruditionem & religionem, a Guitberto Floriac. & Gemblac. Abbate ad G. Canonicum Laudunenſem, a Trithemio, aliiſque egregiè celebratur; uti & ab Heda, & a J. Molano: inter Divos relatus a Gretſero. Moritur ſub Conrado juniore Imp. Anno D. MXXVII. Indict. x. v. Kal. Dec. Epiſcopatûs anno XVIII., de quo majoris Eccl. Traj. Memoriale: v. *Kal. Decembr. obiit Adelboldus Epiſcopus reparator & fundator Eccleſiæ noſtræ: unde dantur duæ libræ & pulſabitur ter cum Campana Epiſcopi, & habebit Campanarius* IV. *den.* Sepultus eſt, ex Monum. Traj. MS. in medio ſummi templi ſub lapide cœrulei coloris, talem habens inſcriptionem:

ADeLboLDUs XIX Eps. Traject. qui ſeDIt Annis x.

B. BERNULPHUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XX.

Bernulphus*, primùm Oeſterbeeanæ prope Arnhemum Eccleſiæ Paſtor, dein Epiſcopus Traj. *per anulum & baculum Paſtoralem*, ex Heda, *inveſtitus*, varias exſtruxit, reſtauravitque Eccleſias; & in religioſo cultu defunctus, conditur Ultrajecti, in Eccleſiæ D. Petri ab eo exſtructæ ſanctuario, ſignis & virtutibus clarus.

Necrologus Daventrienſis Eccleſiæ antiquiſſimus habet; XIV. *Kal. Septemb. in feſto S. Arſenii Eremitæ, obiit Ven. Bernoldus Traject. Epiſcopus, qui dedit Eccleſiæ noſtræ Eccleſiam Swollenſem*, ad inſtantiam ſe. Daventr. Præpoſiti. De tranſplantata Collegii S. Salv. Daventriam medietate, nulli veteri Monumento ſuffultâ, vide *Hiſt. Daventr. Epiſc.* J. Lindebornii pag 61.

Variæ Donationes in Bernulphi gratiam Eccleſiæ Traj. conceſſæ. Ab ipſomet Traj. Eccleſiæ donatio facta inſignis *Bat. Sac. part.* 1. *p.* 127. relata; ubi & Sanctitas vitæ ejus adſtructa, & SS. ejus exuviæ memoratæ.

* Ejus ſub nomine *Pernoldi*, *Bernoldi*, & *Bernolfi* mentio in indice Fratrum conſcript. *Monaſterii S. Galli* apud Goldaſtum.

Ejus memoriæ in prædicta S. Petri Eccleſia ſequens poſitum Epitaphium:

DEO OPT. MAX.
Ac memoriæ ſacrum.

Hic ſunt confoſſa Bernoldi Præſulis oſſa.
Laudet eum gloſſu, dedit hic quia munera groſſa.
Præfuit hac ſorte: ſunt ſede vacante ſubortæ
Lites diſtortæ, pro Præſule ſtente cohorte.
Venit Rex Conrat, *ut pacem mox ibi ponat;*
Datque cohors tota, Regi de Præſule vota.
Retro demiſſa paritura conjuge Giſlâ,
Ooſterbeek villa, propè Bernoldum parit illa,
Tunc ibi Curatum; cui Rex dat Pontificatum
Ob nova portata, quod erat proles ſibi nata.
Vigens Bernold paſtor ſucceſſit Adelbold.
Annis ſeptenis benè rexit, bis quoque denis.
Holland militiam junxit ad Eccleſiam.
Sanctis Baptiſtæ, Petro, Paulo, Lebuino,
Quatuor Eccleſias condidit egregias.
I. quater attendas, decimo quartoque Kalendas
Auguſti ſemel M. ſemel L. dum ſcandit ad arcem:
Non mala mors ſubita, quam præceſſit bona vita.

GUILIELMUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXI.

Guilielmus, nobilis Geldrus, Wilhelmi Filius, factus Traj. Pontifex, impetrat confirmari, Anno 1063. privilegia ab Imp. Henrico V. * Weſtflingæ † Comitatum, aliaque bona ſibi vendicat. Hinc bellum inter ipſum & Robertum. Condita tunc, vel munita Iſelmondana arx, & ‡ Caſtrum Delphenſe, deinde civitatis jure donatum. Wilhelmus cum aliis Pontificibus, nobilibuſque Hieroſolymâ malè ſoſpes regreditur. Partes Henrici Imp. Gregorio VII. Pontifici, contra quem apud Wormatiam Concilium cogit, infenſiſſimi, validè tutabatur; diras Pontificias ſpernendas docens, aliaque effutiens. Simile Concilium Ultrajecti in Papam coactum. Demùm obit, juxta aliquos, quorum relatio diverſa & inconſtans eſt, impœnitens, ac infeliciter: quod alii inficiantur; certè Patriæ Scriptores non meminere ejuſmodi; qui ferè tradunt, eum v. Kal. Maji, Anno 1075. in humanis eſſe deſiiſſe, anno gubernationis XXI. Heda tamen, aliique annum addunt regimini, & ſequentem ei mortualem faciunt.

Trajecti in Majori Eccleſia conditus eſt. Oratio invectiva in Gregorium a quibuſdam tributa Guilielmo Traj. licet alii tribuant Walramo Naumburgenſi.

* In Cod. MS. *Weſterlingæ*, tum Hollandiæ, ex Emmio, Borealis regio.
† Hugo Flaviniæ.
‡ Sed de his infra ſuo loco.

CON-

C O N R A D U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXII.

CONRADUS, Suevus, Imperatoris nutritius, electus Traj. Epiſcopus, donavit plura bona Eccleſiæ Traj. novamque Eccleſiam in D. Virginis hooorem Trajecti condidit, dotavitque Henrici Imp. ſumptibus. Ioterimitur a Friſio, in Eccleſia quam condidit, per inſidias interfectus Anno D. MXCIX. Aprilis die XIV. anno regiminis XXV. bumo conditus. Henrici Imp. partes tutatus eſt io Conventu Gerſtungenſi Anno 1085. habito. Hinc Schiſmaticus audiit.

Ad chori primùm gradus tumulatus; aliquot annis dein poſt io chorum ipſum tranſlatus, Aono autem 1580. cum in templa paſſim ſæviret rabies, ſublata oſſa è monumento, & quieſcentibus dein turbis illata rurſum honorificè Aono 1592. elogio hoc adjecto: *Erutu Anno Domini CIↃ. IↃ. LXXX. ſub Martii menſis initium Conradi Epiſcopi Ultrajectenſis, bujus Divæ Virginis ſacræ ædis fundatoris en arcu plumbea, iu qua ſeculis paulò minus quinque pacſficè quieverant, peſſimorum quorundam bominum non in vivorum ſolum, ſed mortuorum etiam corpora inſano quodam furore debacchantium impiis manibus oſſa, & variè diſperſa, projectaque, Decanus & Canonici ejuſdem ſacræ ædis, ut optimè de ſe totoque ſuo collegio & provincià bac univerſâ merito patrono gratiam aliquam reponerent, in unum denuò collecta, & bactenus in ſtula ligneu diligenter pièque aſſervatu in priſtinam bunc quietis locum IV. Kal. Octobr. Anno 1592. devotis animis repoſuerunt, teſte me Lamberto van der Burcb ædis ejuſdem Decano, qui propria manu bæc ſcrpſi.*

Conradus quædam ſtatuit circa Canonicorum Traj. numerum, Patriam, diſciplinam & alia, quæ ex Annalibus hactenus ineditis Petri Boekenbergii dedimus *Bat. Sac. part.* 1. *p.* 135. 136.

B U R C H A R D U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXIII.

BURCHARDUS, ignotæ ſtirpis, religioſus ac prudens, electus Pontifex Traj. ſacrandi munus ipſe exercens, donationes fecit pro *remedio animæ ſuæ* inſignes, in quibus ſe Traj. Epiſcopum *Dei gratià* inſeribit, protracto ad poſteros more, poſtmodum innovato. Anno D. 1113. adminiſtrationis XIII. alii XIV. XVII. Kal. Junii obiit ad Occidentalem templi partem bumo conditus: de quo ſic Majoris Eccl. Traj. Necrologium: XVII. *Kal. Junis, obiit Burchardus Epiſcopus Trajectenſis, undè datur libra. Inde miniſtri Altaris babebunt quinque Solidos.*

S. Salvatoris lib. Mem. ſic habet: XVII. *Kl. obiit Burchardus Epiſcopus, qui contulit nobis Eccleſiam de Boeckbolt, Eccleſiam de Haſenede, Eccleſiam in Arkele & Capellum in Hulſt.*

G O D E B A L D U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXIV.

GODEBALDUS, Friſius, vir religioſiſſimus, electus Traj. Pontifex, Abbatiam Middelburgenſem reformat, varias donationes confert Eccleſiæ Traj. Ooſtbroeckanum Cœnobium condit, vel certè conditum dotatumque confirmat. Staurienſes Regulares deerrantes removet, & Ooſtbroukanos XII. in eorum locum ſubſtituit. Anſelmum quoque & Abbatem Egmondanum corripit. Leidenſis primaria Eccleſia ſub Godebaldo dedicata. Fridlarienſi Germaniæ Synodo interfuit. Eo quoque vivente habita Synodus Remis, in quo diris devotus Henricus Imp. uſus inveſtiturarum olim licitus, damnatus: demùm in Sceptrum baculus Paſtoralis commutatus. Ad hoc Remenſe Concilium evocatus Godebaldos; ſed per adverſam valetudinem abſenti, a Pontiſice Rom. Calixto infula Pontificia conceſſa. Poſt hæc † *ob ſimultutionem* Trajecti *inter Epiſcopi miniſteriales, & Imperatoris* (Henrici) *aulicos, quaſi pravi conſilii particeps, & ob boc Majeſtatis reus babitus, ferè ad Imperatoris obitum cuſtodiæ truditus, magnà pecuniæ ſummà mulctatus, multis primoribus illarum partium intervenientibus . . . . vix redimitur.* † Abbas Uſperg. in Chron.

Tri-

Tribus annis retentus in cuſtodiis, morbo contracto, eoque ingraveſcente Monachum in Ooſtbroeckano Cœnobio profeſſus, ibi deceſſit pridiè Idus Nov. Anno ſalutis M. C. XXVIII. humo ibidem conditus, cum ſediſſet annos XV. aut XVI. ut ex ruinis Cœnobii deſcripſit Guil. Lappius JC.

Anno Domini Milleſimo Centeſimo Vigeſimo Octavo. Idibus Novembris obiit Reverendus D̄ns Dominus Godebaldus XXIIII. Ēps Traject. ex Friſia oriundus qui ſedit annis ſedecim. Hic ſepultus, cujus aīa R. in P.

In die mortuali Necrologi omnes conveniunt: Majoris Eccleſiæ: *Pridie Idus Novembr. obiit Godebaldus Epiſcopus, in cujus memoriam dantur V. Marchæ argenti cum dimidia.*

S. Petri Necrol. *Idibus Novembris obiit Dominus Godebaldus Epiſcopus, qui dedit nobis Eccleſias in Warenſvelt & Tyeſdeleuskerke.*

Monialium de Ooſtbroeck: *Pridiè Idus Novembris depoſitio Domini Godebaldi Trajectenſis Epiſcopi, & Monachi noſtri loci, qui nobis dedit novem manſos, locum, cenſum & decimam.*

ANDREAS CUICKENSIS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXV.

ANDREAS, Cuickenſis Comitis filius, ex Leod. Præpoſito Traj. Epiſcopus, condens, & reformans Cœnobia, dotanſque Eccleſias, moritur Anno D. 1138. IX. Kal. Junii, ut habet S. Salvatoris Necrologium, quod & ejuſdem munificentiæ ſic meminit:

" IX. Kal. Junii obiit Andreas Epiſcopus, qui " contulit Eccleſiæ noſtræ omnis generis deci" mas & cenſum Novalium, quæ interjacent " Maldrike ab Oriente, & Ravenswade ab Occi" dente, Rieswic a Septentrione, & Aſvele a " Meridie. Prætereà contulit nobis omnis gene" ris decimas novæ culturæ juxtà Geldam, cum " cenſu & juriſdictione ſeculari, & V. manſos " poſſeſſionis hæreditariæ. Item contulit nobis " Præbendam, quæ ſpectabat ad ſuam ſingula" rem præſtationem. Item habemus ab eo deci" mam minutam & majorem de octo manſis in " Bodegraven, prout hæc omnia in ſuis privi" legiis continentur. Hæc ita dedit, ut in Miſſis " noſtris pro ipſo & pro Themone * Præpoſito " noſtro, qui obiit IV. Kal. Decembr. fiat ſpe" cialis ſemper oratio & in Canone commemo" ratio. Hic dantur XXX. ſolidi Canonicis præ" ſentibus, & fiet compulſatio cum commenda" tione. "

* S. Bonifacii.

Cùm ſub hoc tempus Epiſcopi Ultrajectini, negotiis ſecularibus magis impliciti, vel iter in Syriam aut aliò ſuſcipientes, ſacrandi munus, aut partem regiminis aliis deferrent, qui ab auxilio quod ferebant *Suffraganei*, aliquandò & *Chor-epiſcopi* appellabantur, eos Epiſcopis, ubi occurrerint, ſubindè ſubnectemus.

SUARDUS, Epiſcopus, Andreæ Cuickenſis Suffraganeus ſub Ann. 1136.

H E R I B E R T U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXVI.

HERBERTUS, Friſius, * Bierumanus, Traj. Epiſcopus, Romà redux, domat Threntinos, vincit Hollandiæ Comitem Theodoricum pietate magis, quam armis; ædem Egmondanam Anno D. 1143. ſub Waltero Abbate dedicat, Privilegium Innocentii II. Rom. Pont. Egmondanis conceſſum, tum prælegi jubet. Jus eligendi Epiſcopum Anno 1145. Capitulis Traj. a Conrado Imp. aſſertum, ab Eugenio Papa III. firmatum, impetrat Ann. 1150. X. Nov. Trajecti decedit & humo conditur, cum annis XII. & menſibus IV. præfuiſſet.

* Vide quæ ſub Ommelandis de ejus ibi origine diſcuſſimus.

HER-

HERMANNUS HORNIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXVII.

CUM ambitioni per liberam electionem locus eſſet patefactus, contentio mox orta ob electionem Epiſcopi. Ex pluribus competitoribus interim, interveniente Conrado Rege, Hermannus, Hoerniorum nobili ſtirpe, Pontificatum adipiſcitur. A nimia levitate notatus, cùm ſexennium adminiſtraſſet, vitâ defungitur, Anno 1156. ſexto Kal. April. ſepultus in majori Eccleſiâ.

G O D E F R I D U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXVIII.

DISCORDANTIBUS Canonicis, eligitur Godefridus, a Caſtro Rhenenſi, Rhenenſis appellatus, Præpoſitus maj. Trajecti Eccleſiæ. Litem de Friſiâ componit Fredericus I. Imp. in gratiam Antiſtitis. Sub eo gravis inundatio, & per ignem defloratio Ultrajecti. Donatione Arcis Rhenenſis Traj. Eccleſiæ facti, & ad Sedis ſuæ munimen arcibus IV. conſtructis, moritur, ingentis animi & ſtaturæ Præſol.

27. Maji, Anno 1177. Epiſcopatûs ſui anno XXII. vel, ut aliis placet, XXIII. qui & Imp. Fred. primi XXXIII. adhumatus Baldrico ad S. Martinum, ſub hoc

EPITAPHIO.

„*Godefride tui Rhenanam providus Arcem,*
„*Donaſti juris: æreque mox proprio,*
„*Quatuor in Patriæ largus munimina noſtræ*
„Horſt, Wöert, *&* Montfort *conſtruis &*
„Volenhoe.

Dns RAYMUNDUS, Ypporienſis Epiſcopus, Godefridi hujus Suffraganeus, quocum, ex *Actis Eccl. Maj.* tertiò Eccleſiam D. Martini dedicavit, qui & altare D. Dionyſii ea in æde conſecravit.

B A L D U I N U S II.

Epiſcopus Ultrajectinus XXIX.

BALDUINUS ex Holl. Comitibus, Oldenzalienſis, B. M. Traj. Præpoſitus, a manſuetudine & caſtitate commendatus, Traj. Epiſcopus treatur. Sub eo fit expeditio in Terram Sanctam, non proſpero eventu: poſthæc Moguntiæ defunctus, anoo XVIII. ſuæ gubernationis, Chriſti autem 1195. vel 1196. juxta Necrologum S. Salvatoris, VI. *Idus* ejuſdem menſis.

Devectum funus Trajectum ad majorem Eccleſiam, cum deceſſoribus quieſcit.

In medio templi tres ſunt lapides cærulei coloris, trium, ut perhibent, Epiſcoporum ſepulchrum: primum, injuriâ temporum & pedum attritu periit; proximum his verbis notatur:

BALDUINUS HOLLANDUS, FLORENTII COMITIS FRATER, XXIX. EPS. TRAIECT. QUI SEDIT AN. X.

MS. ex Monumentis Traj.

BRUNWARDUS Epiſcopus, ſub Ann. 1199. Balduini, aut ejus ſucceſſorum, Suffraganeus, a quo Anno 1199. Egmondæ conſecratum eſt altare, Capellæ quæ *Paradiſus* dicitur, in honorem S. Michaelis, S. Nicolai, & S. Jeronis Martyris. *Annales Egmond. c. 27.*

ARNOL-

ARNOLDUS I.^{MUS},

Epiſcopus Ultrajectinus XXX.

THEODORICUS I.^{MUS},

Epiſcopus Ultrajectinus XXXI.

ARNOLDUS Iſemburgus, Præpoſitus Davent. & Theodoricus Balduini Epiſcopi frater, majoris Traj. Eccl. Præpoſitus per contentionem electi ac conſecrati. Sed Pontifex, id temporis Innocentius III. videtur Theodorici adverſarium, ne Imperatori tantiſper concederet, confirmare maluiſſe; licet Stokius Arooldum mortuum fuiſſe ante finem litis, apertè innuat.

Certè illo paucis poſt diebus VIII. Aprilis Anno 1198. juxta Hedam Romæ exſtincto, ibidemque humato, ejuſdem Pontificis Decreto Theodoricus in defuncti locum ſufficitur: qui ad gregem ſibi commiſſum ex urbe Roma profectus, in itinere moritur III. Nonas Aug & ſepelitur (non Paduæ ſive Patavii, ut ex Chronico vulgari Bockenbergius) ſed Papiæ ſive Ticini. Solus Noviomagus Venetiis ſepulturæ cum traditum ſcribit.

THEODORICUS II.

Epiſcopus Ultrajectinus XXXII.

THEODORICUS, Comes Arenſis, Trajecti ad Moſam Præpoſitus, concordibus votis electus, profligato Hollandiæ Comite, decedit Daventriæ Nonis Decembris, ut habet Heda: vel, ut eſt in Memoriali Eccleſiæ S. Salvatoris Traj. in feſto D. Nicolai. Corpus ejus translatum Trajectum, ſepelitur in majori Eccleſia. Quædam ſtatuit, innovata poſtmodum & firmata a Willibrando Trajectenſium Pontifice, *Batav. Sacr.* part. I. p. 151. tradita.

OTTHO I.^{MUS},

Epiſcopus Ultrajectinus XXXIII.

OTTHO, nobilis Gelrus, Otthonis II filius, Gerardi III. frater, Zantenſis Præpoſitus, adhuc juvenis eligitur Pontifex Traj. Sed interim dum de impetrandâ veniâ ætatis Romæ ſatagit, decedit VII. Cal. April. ac ſepelitur Trajecti, cum ferè quadriennio præfuiſſet. Poſitum ei in ſummo D. Martini templo hoc

EPITAPHIUM.

Hic jacet Antiſtes generoſi ſanguinis Otto,
Primus quem genuit Gelria bellipotens.
Romuleam juvenis peteret dum concitus Urbem,
Febre interceptus, concidit ante dies.

OTTHO

O T T H O II.

Epiſcopus Ultrajectinus XXXIV.

OTTHO, Lippienſis Comitis filius, Præpoſitus Trajectenſis, electus, & a Colonienſi Metropolitano conſecratus Traj. Epiſcopus, acceptâ ab Imp. † *inveſtiturâ* in Syriam profectus, redux cæditur a Friſiis Anno 1226. cum annos XII. ſecundùm alios XIII. ſediſſet. Patrem * conſecravit Epiſcopum, & cum patre fratrem, &c.. Deportatum cæſi funus Trajectum. In Martiniano ſitus ad primum Otthonem, hoc habet Epitaphium, deſumptum ex Bockenbergii actis Pontificum Traj. hactenus ineditis;

Signatus Solymas viderat cruce, unde reverſus,
Groningæ obſeſſæ contulit auxilia.
Indè loci ignarum, propè Coeverd' inſidiosè,
Perfidâ crudeli morte caterva vocat.

† De *inveſtituris* vide Bat. Sac. *pars.* 2. *p.* 139.

* Albertus Stad. ad Ann. 1228.

W I L B R A N D U S,

Epiſcopus Ultrajectinus XXXV.

Willibrandi Traj. Epiſc. geſta, WIllibrandus, Oldenburgii Comitis filius, Paterbornenſis tum antiſtes, fortis, & audacis animi vir, ut vindex illatæ haud ità pridem cladis, a mœrente Clero poſtulatus Traj. Epiſcopus, in Italia abſens, obtentâ à Gregorio IX. Pontifice Romano legis veniâ conſecratur. Remenſus Alpes, illico in parricidas Otthonis animadvertit. Leges Rudolpho, ei ſupplici facto imponit; inter cæteras, ut in loco cædis Cœnobium exſtruat †. Quod per ea tempora admodùm uſitatum. Sed Rudolphus a pactis reſiliens, in rotam, frequens tunc ſupplicium, attollitur. Willibrandus cauſam Imperatoris agens, & cum ejus exercitu in Syriam proficiſcens, redux, magis a ſplendore armorum quàm a Paſtorali ſollicitudine celebratus, Anno Chriſti 1233. aut, quod aliis vero magis eſt ſimile, 1236. 7. Kal Auguſti Coeverdiâ fruſtrà tentatâ, rebellibuſque nondùm ſubactis, apud Swollas exceſſit, poſtquam VIII. annis Trajectenſi Sedi præfuiſſet. Liber Memorial. Eccl. S. Salvatoris habet: VI. *Calend. Auguſt. obiit Willibrandus Epiſcopus, pro quo dantur hic de bonis van Overryn, quæ continent* 34. *jugera vel circiter*, &c. Corpus ejus Trajectenſes D. Servatii templo, cujus prima juxta Hedam p. 204. fundamenta jecit, intulêre.

† Vide infrà ſub Trentia.

obitus,

ſepulchrum, In ſepulcro illius Eccleſiæ duos pedes e terra elevato ad parietem Aquilonarem, hæc verba olim legebantur ex *Monum. M. S.* D. Servatii; *Willibrandus de Oldenborch* XXXV. *Epiſcopus Traj. fundator & conſtructor primus hujus Monaſterii Monial. Ord. Ciſtercienſis, hic ſepultus: ſedit ann.* VIII. "Quod intellige, inquit in Bekam "Buchelius, de tranſlatione Monaſterii ex *Ab-* "*ſtede* (ità propter Abbatiam dicta) & novi Cœ-"nobii templique fundatione " Sic enim in deſcriptione addita imagini urbis Traj. apud eundem legitur; " Willibrandus de Oldenborch "fundavit in Trajecto Monaſterium S. Servatii, "in quod Sanctimoniales ex villa de Abſteden "tranſtulit, eodem in loco magnificè tumula-"tus, Anno 1236. "

Pridem in hoc S. Servatii Cœnobio hoc buſto ejus inſculptum legebatur Epitaphium, quo & Monaſterii fundatio, & templi illius inſinuabatur renovatio.

Præſul Wilbrandus, Trajectenſis venerandus,
Nobilis & gratus, Aldenburch ſanguine natus,
Fundator primus, ſtructor Conventûs & hujus, epitaphium,
Cum Suffraganeo Balduino Tripolitano,
Progenieque domo de Starkenburch oriundo:
Ipſeque Bernardi noſtri fuit ordinis Almi,
Sunt poſiti pariter, hoc Sarcophago reverenter,
I. *ſemel* X. *octo, dum* C. *quater*, M. *Legis anno.*
Hocque reconſtructum fuit & renovatum;
In requie Chriſti ſunt perpetuò ſimul iſti.

HERMANNUS, Leonenſis Epiſcopus, Suffraganeus Willibrandi Traj. Epiſcopi Anno 1229. conſecravit Capellam in † *Ringom*, Trajecti ad S. Servatium conditus. *Annal. Egm. c.* 35. *p.* 45.

Suffraganei. BALDUINUS DE STARCKENBORCH, Ord. Ciſterc. Epiſcopus Tripolitanus, ejuſdem Willibrandi Suffraganeus, deceſſit Trajecti, eodem cum ambobus ibidem ad S. Servatium conditus tumulo.

Antè tumbam in D. Servatii ædibus, ex ejus Cœnobii *Monumentis M. S.* tale Epitaphium aliquandò viſum:

A°. MCCCLXVI. DIE XXIII. MENS. MARTII OB. BALD. DE STERKENBORCH, PARTIUM FRISIÆ EPS.

Balduinus de Starckenborch, Epiſcopus Tripolitanus Ord. Ciſterc. ac Suffraganeus Trajecti ad Metropolitanum ſuum appoſitus eſt.

† In Annalibus Egmond. p. 45. *Rinegom* confunditur cum vico de *Hoeſs*. Boxhornius quoque tradit ejuſdem loci hæc diverſa eſſe vocabula.

OTTHO III.

Epiſcopus Ultrajectinus XXXVI.

OTTHO ex Hollandiæ Comitibus, concordibus Suffragiis electus Traj. Epiſcopus, ſuo ære Remp. conſtituit. Fit tutor Wilhelmi, Leidæ nati ac baptizati; qui inter alia geſta, Trentanos ſubigit. Inſtituit aggerum Præſectos ad agri Rhenenſis conſervationem, creatur Rex Romanorum, contra Fredericum II. & ſe, quoad vixit, geſſit Imperatorem. Ottho Epiſcopus præſens coronationi Wilhelmi, fit ei a conſiliis. Coloniæ epulo excipitur ab Alberto M. Wilhelmus. Redux Cœnobia, inprimiſque Dominicanorum conſtruit Trajecti, jura civium aſſerit, ſe civibus Traj. adſcribi jubet. Curiam Graveſandâ, Hagam Comitis, extructo ibi nobili Palatio, transfert. Progenitorum, matris, ſororiſque ejus religioſa apud *Loſdunum* † extant monumenta. Interim ſato cedit Otto Epiſcopus, Anno nimirùm Chr. 1249. II. Nonas Aprilis, quum, adminiſtraſſet annos XVI. In duobus Necrologis, maj. ſc. & S. Salvatoris Eccleſiæ Traj. eſt VI. *Kal. Aprilis.* Prior habet: VI. *Kal. April. obiit Dominus Otto de Hollandia Epiſcopus Trajectenſis, in cujus memoria dantur duæ libræ, X. ſolidi.* S. Salvatoris, VI. *Kal. April. obiit Otto Epiſcopus, qui dedit nobis areas ſuper foſſatum, de quibus agitur memoria & parentum ſuorum*, &c. Sepultus eſt in Baſilica Trajectenſi ad alios Otthones, ubi hoc ei poſitum

† De his ſub *Loſduna.*

EPITAPHIUM.

Ottho quem genuit prædives Hollandia, preſſam
Nomine multiplici ſublevat Eccleſiam.
Vendidit haud ſegnis propriæ patrimonia ſtirpis;
Hinc benè promeritus, ſpiritus aſtra tenet.

THEODORICUS, Minorita, Veron. Epiſcopus, Suffraganeus Otthonis III. Traj. Epiſc. Cœnobium Egmondenſe reconciliavit, Anno 1240. &c. largas dans indulgentias. *Annal. Egmond. cap. 41. p. 50.*

N. SAMBIENSIS Epiſcopus, ejuſdem Otthonis III. ex Wilh. Heda Suffraganeus. Otthonis III. Suffraganei.

ISFRIDUS, Raceburgenſis Epiſcopus, qui Capellam Ultrajecti in Septent. parte Eccleſiæ B. Mariæ Virginis in honorem Matris Domini, B. Joannis Evangel. & B. Georgii Martyris XII. Kal. Dec. Anno 12.. conſecravit. *Apud Hedam p. 211.*

GOESWINUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXXVII.

GOeſvinus ex illuſtri Amſteliorum ſtirpe, S. Joannis Ultrajecti Præpoſitus, electus Traject. Epiſcopus, rerum Eccl. inſcius & incurius, ab officio remotus, Coloniæ Decanus, moritur.

HENRICUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXXVIII.

HEnricus, Viandenſis Comitis filius, Colon. Archidiaconus, electus Traj. Pontifex, per anoulum & baculum inveſtitus, vincit Gelrum, arcem *Vredelant* condit: jacit fundamenta celebrioris ad S. Martinum Trajecti Baſilicæ: Cœnobium Virginum propè Daventriam in *Horſt* extruit: Collegium Canonicorum Steenvici inſtituit, & Trajectenſibus varias conceſſiones fecit. Obiit Trajecti anno, ut plerique ſtatuunt, 1267. Ex *Memoriali Maj. Eccl. Traj.* II. *Nonas Junii obiit Henricus de Vyanden, Epiſcopus Trajectenſis, in cujus memoria dantur bona provenientia de Rugeweyde, Langeweyde, & decimæ. Indè ſocii habebant* XII. *den. bonorum.*

Ex S. Salvatoris verò Memoriali; *Pridie Nonarum Junii* ◆ *Henricus Epiſcopus qui contulit ſex Conventualibus Eccleſiis bona de Cuſtwic*, &c. Sepultus. Trajecti, adjunctus eſt deceſſoribus ſub hoc Epitaphio;

Qui nova præcelſi jecit fundamina Templi,
Præſidium Vrelant, extruit hic populo;
Vir placidus, recti cuſtos, virtutis amator,
Tempore quem nullo laus reticenda manet.

Henrici Vicarius.

EDMUNDUS, Epiſcopi Traj. Vicarius Anno 1268. ex Sibrando Leone †, crucem pro recuperanda terra ſancta in Friſia prædicat, ædeſque Sacras illic varias dedicat.

† *in geſtis Abbat. Lidl.*

JOAN-

JOANNES NASSOVIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XXXIX.

JOANNES Naſſovius, Traj. Epiſcopus *electus* tantummodò, non confirmatus, ob imperitiam litterarum, dignitate exuitur; aut potius ei cedit, Anno D. 1288. *Beka Chron. pag.* 92.

IOANNES SYRICH,

Epiſcopus Ultrajectinus XL.

JOANNES, ex nobili apud Lotharingos Syrichiorum Comitum familiâ, in Naſſovii locum electus, tranſlatus hinc ad Tullenſem Eccleſiam, illic obiit, Ao. 1305. Sub eo à Velſeno cæſus Florentius, Wilhelmi Regis filius. Varias Syoodicas Epiſtolas edidit, quibus inter alia excommunicat juriſdictionis Eccleſiæ perturbatores, eorum complices, occupantes bona Eccl. alioſque. Varia præcepta Decanis & proviſoribus tulit, per juriſdictionis fines publicanda. Statuit ut mores Clericorum reformentur; contineoter vivant, ad æquales hauſtus ſe non provocent; commercia ſecularia, Simoniæ vitium, tabernaſque fugiant; arma non portent; ultrà tres compatres ad baptiſmum non admittant. Trina fiat capitis immerſio. Presbyter non celebret, niſi penſo Canon. horarum pérſoluto; & lapſus, niſi prius ſe expiarit. Decenter ſit veſtitus: duas Miſſas non celebret per diem, niſi neceſſitate urgente. Ludi theatrales non exhibeantur circum Eccleſiam. Moneantur infirmi citò advocare Sacerdotem; hic ſacra gratis adminiſtret. Sacra olea noo alibi, quam a Trajectino Pontifice quærenda. Sacra non oppignorentur. Matrimooia clandeſtina, & præter tempus caveantur. Cuſtodes attondeantur. Violentâ morte affecti, careant Eccl. ſepulturâ. Decanus cauſas matrim. ſibi non vindicet. Si Clericus capitur, vel perimitur, Parochia illa ſubmittatur interdicto. Publici uſurarii &c. bis per annum denuncientur excommunicati. Cavet, ne Clerici ad ſecularia trahaotur judicia; neve excommuoicati in locis ſacris ſepeliantur. Jubet orationes fieri pro reformandâ Traj. Eccleſiâ.

Sancit ut nemo utatur Chriſmate antiquo; ut Sacerdotes & Clerici tonſura & Clericali utantur veſte; arma prohibita ne portent. Nuptiæ temporibus vetitis, matrimonia clandeſtina non contrahantur. Nemo ad rem divinam admittatur, niſi ſe Sacerdotem legitimè probarit. Præcipui fidei articuli quovis Dominico die, x. Dei præcepta, & VII. Sacrameota aliquoties per annum pro concione exponenda vernaculè. *Quinque neceſſaria*, inquit, ac *duo voluntaria Sacramenta.* Cetera vide *Batav. Sac. part.* 1. *p.* 166. &c.

GUILIELMUS II.

Epiſcopus Ultrajectinus XLI.

JOANNI Syrichio ſurrogatur Guilielmus Bertoldus, nobilis Mechlioienſis, J. V. Conſultiſſimus; captivus aliquandò detentus, quod res ad juris amuſſim exigeret. Romæ dimiſſione, & Ultrajecti obſidione fruſtrà tentatâ, in acie ferro transverberatus, Anno 1301. III. Non. Julii moritur, ac Trajecti ſepelitur. De hujus cæde ſic Majoris Eccleſiæ Trajectenſis Memoriale, apud Ant. Matth. „ III. Nonas Julii memoria Domini Wilhelmi de Mechlioiâ, Epiſcopi Trajectenſis, qui ſub Ann. Domini „ CIↃ CCC. primo, in die tranſlationis B. Martini, *propter defenſionem jurium Eccleſiæ ſuæ* per „ homines Eccleſiæ, ſcilicet magnam multitudinem hominum Hollandiæ, juxta civitatem „ Trajectenſem, in loco dicto *op die* * *Hoge-woerde*, miſerabiliter fuit interfectus, & plures fideles Eccleſiæ cum ipſo, & magnâ multitudine captivatâ. In cujus memoriâ dantur

* Locus eſt elevatior circa ripas Veteris Rheni, quà Monfortium iter eſt, ubi olim Romanorum ſtetit munimentum.

„ præſentibus in choro Dominis duæ libræ, ſociis verò una libra.

„ S. Salvatoris Necrologium ita habet; IV. „ Nonas Julii tranſlatio S. Martini, Anno Domini CIↃ CCC. primo, Wilhelmus Epiſcopus „ de Mechlinia interfectus eſt ab Hollandenſibus apud Hogewoert."

In loco ubi cecidit, lapidea crux erecta conſpicitur in memoriam, & cadaver aliquamdiu inſepultum, a fratribus Ordinis S. Joannis Hieroſ. ad eorum Eccleſiam delatum, poſteà in Eccleſia majori ſepultum eſt, in tumba lapidea, contigua choro in parte Meridionali ad Altare S. Laurentii, poſito ei hoc Epitaphio:

Huic dedit agnomen celebris Mechlinia, victor
Occiduam felix perdomuit Friſiam.
Omnia ſors mutat; cæſus dum certat iniquo
Marte, ſuis ſubtus juribus occubuit.

Extant litteræ ejuſdem Synodicæ contra illegitimos, quibus & pluralitas Beneficiorum vetatur; a nobis etiam datæ *Bat. Sac. part.* I. *p.* 172.

GUIDO AVENNIUS,

LEODIENSIS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLII.

GUIDO, frater Comitis Holl. Eccl. Leod. quæſtor, a parte Canonicorum electus, obtinuit Epiſcopatum. Singularis ejus parcimonia, ac rara modeſtia in recuſanda Cardinalitia dignitate. Confirmatis civium Traj. Juribus, & præſcriptis Clero monitis, (non ſine ſuſpicione accepti veneni) obiit 4. Kal. Jun. Anno Chr. 1317. initæ dignitatis XVI. Sepultus in Eccleſia majori ad partem Chori Meridionalem ex oppoſito deceſſoris, ad Altare D. Laurentii.

Necrologus S. Petri Ultrajecti hæc de eo refert. „ IV. Kal. Junii Anno CIↃ CCC. ſeptimo „ decimo obiit Guido de Hannonia, Epiſcopus „ Trajectenſis. Majoris verò Eccleſiæ Memoriale ſic de eodem; IV. Kal. Junii, Anno Domini CIↃ. CCC. XVII. obiit Reverendus Pater, „ Dominus Guido, Epiſcopus Trajectenſis, in „ cujus memoria dantur centum libræ bonorum, „ quas miniſtrabit Comes Hollandiæ, qui pro „ tempore fuerit, Camerario noſtro, de decimis ſitis in *Nyencoop*, dividendis in omnes „ Prælatos & Canonicos civitatis, tali conditione, quod omnes convenient ad majorem „ Eccleſiam; & quicumque non fuerit præſens „ a principio vigiliarum & Miſſæ uſque ad finem, „ nihil recipiet, omni exceptione excluſa. Inde „ quilibet Vicariorum habebit XII. den. bonorum, & debebit dare pro qualibet libra viginti groſſos antiquos bonos."

Inter alia ſanxit, ut tres tantummodò ad ſuſcipiendum baptizandum admittantur; quodque paternitas tam per confirmationem, quam in baptiſmate contrahatur. Peccata Epiſcopo Traj. pridem reſervata, enunciavit, & ut ſaltem ſemel per annum confeſſio peccatorum inſtitueretur. Excommunicati a Miſſæ ſacrificio arcendi. Clerici arma non ferant: tonſurâque ac Clericalibus veſtibus utantur. Focarias ejiciant. Nemo ad Divina admittatur, niſi ſe Sacerdotem probarit. Præcipua fidei dogmata fideli populo præſcripta, ſtatis temporibus explananda; uti & Decalogus, ac VII. Eccl. Sacramenta: quorum V. *neceſſaria*, duo *voluntaria*. Decretalis *Decrevimus*, habenda ac prælegenda. Nemo deſtructas ullo modo Eccleſias transferat. Nullus Presbyter † bis in die Sacris operetur, nec duabus Eccleſiis deſerviat. Nullus res Sacras pignori exponat. Si quis infirmetur, citò advocet Presbyterum Eccleſiæ: hic gratis Sacra adminiſtret. Bigami non admittendi ad cuſtodias. S. Olea a Traj. Epiſcopo petenda, & ſollicitè cuſtodienda. Sortilegia, præcipuè de rebus Sacris, graviſſimè cavet. Sancit, ut Parochia, in qua Clericus capitur, aut detinetur, interdicto ſubjaceat; multò magis ſi occiditur. Excommunicantur violatores juriſdictionis Eccleſ. Raptores bonorum Eccleſ. Hi quoque, qui prohibent ne eadem elocentur. Clerici beneficiati ſub eadem pœna monentur reſidêre. Decani cauſas Epiſcopi tractare prohibentur. Nuptiæ vetantur temporibus prohibitis, uti & clandeſtina matrimonia. Sacellanus ne jungat contrahendos. Excommunicatus non ſepeliatur in loco ſacro; neque ſuſpenſi, aut capitis damnati. Nemo ſepeliendus in loco interdicto. Secularia placita non ferenda in locis Eccleſiæ contiguis. Excommunicati denuntientur, qui quovis modo in ſcelus conſpirarint; quorum pactiones non tenere declarat Antiſtes. Decani jubentur beneficia vacantia tempori denunciare. Annus Domini ipſo Dominicæ Nativitatis die per diœceſim Traj. annunciari jubetur. Non admittendi quæſtores, niſi de Epiſcopi venia; nec Capellani, niſi inſtituti. Decani præcipuè inquirant in crimen hæreſeos. Mandat denique Guido hæc Statuta recipienda, ſervanda, & ter quaterve per annum publicanda.

JOANNES SCOPULENSIS, Guidonis hujus Suffraganeus, Eccleſiam Yſelſteinenſem, petente Giſlebetto ejus loci Domino, Anno 1310. conſecravit.

† Aliqui nonnunquam ter id actitabant, teſte Walfrido Strabone *l. de reb. Eccl. cap.* 22.

FRE-

FREDERICUS SYRICH,

Epiſcopus Ultrajectinus XLIII.

FREDERICUS SYRICHIUS, S. Petri Ultrajecti Præpoſitus electus, dum Romæ conſecratur, debitis Epiſcopatum onerat. Unde ſuis contemptui, moritur apud Horeltum Anno Virginei partus CIↃ CCC XXII. 13. Kal. Aug. quod & confirmat Liber Memor. Eccleſ. S. Salvatoris, his verbis: XII. *Kal. Auguſt. Anno* CIↃ CCC XXII. *obiit Fredericus de Zyrc Epiſcopus Trajectenſis, in cujus anniverſario dantur ſex libræ* x. *ſol. inde ſocii habebunt duas præſentias ſex denarior. & Campanarius pro compulſatione* VIII. *den.*

Cæterùm Fredericus hic Rectores Eccl. reſidêre graviſſimè præcipit, Decanoſque non tractare cauſas majores, vel ſibi reſervatas: ſancit ut nemo Conſiliariorum, ſeu Conſulum de rebus Eccl. ſine ſuo ſuorumve conſenſu diſponat. Nullus manus violentas in Nuncios ſeu Procuratores Curiæ Traj. injiciat. Ne inter Religioſos mendicantes, & Clerum (cui animarum cura commiſſa) diſcordia ſit: præſcriptas *Decretales* penes ſe cuncti habeant, ac obſervent. Deceſſorum denique Statuta confirmat, atque illorum obſervationem ſtrictius mandat.

ᵃJACOBUS, ex vetuſta & nobili Denemarkiorum ſtirpe oriundus, Vir locuples, munificus, Principibus vicinis gratus, magni olim nominis vir, *Baliuvus*, ut vocant, Joannitarum, quorum Statio Harlemi, Canonicus ad S. Martinum Ultrajecti, Zudenſis (in Syria, an in Ægypto neſcitur) Epiſcopus, Frederici Syrichii Suffraganeus, traditum ſibi a Domino Petrode Canonico Trajectenſi D. Mariæ Cœnobium fundavit, & conſecravit Harlemi in honorem Dei & B. Virginis Mariæ, nec non Joan. Baptiſtæ, Chriſti Salvatoris noſtri præcurſoris. Anno 1315. Altare in Eccleſia Zutphanienſi in honorem B. Mariæ Virginis & B. Joannis Evang. conſecravit, ut ex charta Parg. ſub Zutphanio repræſentavimus.

Poſt mortem Frederici, a Wilhelmo Comite Hollandiæ in Epiſcopum deſignatus; ſed ſpe fruſtratus, electo ejus loco Jacobo Outshornio, † ubi cum dein comperit debilitari, nec magnam ſpem longævæ ei vitæ adeſſe, celeri nuncio Romanorum Pontificem, ut diſpoſitioni ſuæ, occurrente vacatione reſervaret, commonuit. Ceterum nec ſic voti compos, Menſe Auguſti defungitur Ultrajecti, Anno Domini 1338.

ᵃ *Wilh. Heda in Hiſt.*

JACOBUS OUTSHORNIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLIV.

TUmultu ob Epiſcopi Traj. electionem exorto, Jacobus, nobilis Hollandus, Decanus Trajectenſis, a Colon Archiepiſcopo confirmatus Epiſcopus, brevi poſt moritur, non abſque veneni ſuſpicione, x. Kalendas Octobr. ut in Libro *Memor.* majoris Eccleſiæ notatur, die S. Mauritio & Sociorum ſacro, ſepultus in eadem iſta Eccleſia.

JOANNES III.

Epiſcopus Ultrajectinus XLV.

ELectionem Joannis Bronckhorſtii, nobilis Gelri, Præpoſiti ad S. Salvatorem Ultrajecti, *concordibus votis* factam, irritam facit, Papa Joannes XXII. præficitque ad quorundam Clientium Traj. Eccleſiæ preces Joannem Dieſtenſem, nobilem Brabantum, Camerac. Præpoſitum, Romæ conſecratum: ſed damnis multis ditionem afficiens, moritur, ære alieno prægravatus, ſub Ann. 1341. in Martiniano intra D. Mariæ Magd. Sacrarium conditus, fundato apud Amisfurtum Canonicorum Collegio, de quo ſub *Amisfurto*.

NICOLAUS DE CAPUTIIS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLVI.

DUOBUS ſummotis auctoritate Pontificiâ, Trajectinos Pontif. creatur Nicolaus de *Caputiis*, Daventr. Præpoſitus; qui intra annum dignitatem abdicans, Vercell. Epiſcopus, & dein S. R. E. Cardinalis evadit: fundatque Peruſiæ Collegium, pulcherrimo certè exemplo, in uſum etiam Trajectenſium, ac moritur Romæ, ubi & hoc viſitur Epitaphium:

Habere quod poterat, pauperibus ipſe dabat;
Sed migravit ad Chriſtum ejus anima beata,
Mille ter anno, ſexaginta & duo quater.

Collegio ſtatuta præſcripſit, Daventriæ ſervata. Tranſumptum Privilegii, ac teſtimoniorum, habes apud Jac. Revium*. Locum alterum dudum neglectum, Jacobus Epheſ. Arch. Ultrajectenſibus reſtituit, ut pluribus dictum in *Notit. Epiſcopat. Daventr. pag.* 60.

* *Davent. Illuſt. l. 1. p. 73. &c.*

IOANNES ARKELIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLVII.

J. Arkellus, Joannis Arkelii Domini filius, florenti ætate electus, Nic. Caputii ſucceſſor, Romæ conſecratus, redux ſæpè cum hoſte conflixit. Tranſlatus ad Leodienſem Eccleſiam, cum Trajectenſium rebus annis XXI. præfuiſſet, illic defungitur, Anno 1378. Kal. Jul. funere indè Trajectum delato. Sepulchrum ex nigro marmore elevatum fuit ad tres pedes. Statua ac Epiſcoporum adjacentium ſimulacra temporum mutatione ſublata ſunt. In circuitu, vel in limbo marmoris hæc leguntur:

> Anno Dni M. CCC LXXVII prima die menſis Julii obiit Rev^us Pater Joes De Arkel, quondam Trajectenſis, poſt Leodienſis Electus Eps & Comes Loſſenſis, cujus corpus hîc ſepultum eſt.

Ex MS. Monumentis paſſim in templis ac Monaſteriis Traject. urbis atque agris paſſim inventis.

Inteſtina vaſe puro recondita Leodii condita ſunt in Monaſterio *Wilhelmitarum*. Non vulgariter erat eruditus. Fundationes ab eodem inſtitutæ Gorcomii, Trajecti ac alibi. Trajectenſibus indulſit, ne evocentur. Quod pridem ſancitum jus a Comite Wilhelmo, hîc ſemper obtinuit. In Synodis Trajecti habitis varia ſanxit; inprimis, Clericos præcipit reſidere. Peccata reſervata proponit, & prò concione publicari mandat. Jubet Regulares nec prædicare, nec a peccatis, præcipuè reſervatis, abſolvere, niſi legitimè ſint admiſſi: animadvertit in Moniales inceſtuoſas; feſta, ut in celebrandis iis conformitas ſit, præſcribit, aliaque *Bat. Sac. p.* 178. &c. allata.

„SEGERUS, Canonicus Trajectenſis, Arckelii Epiſcopi Trajectenſis in remotis agentis, in ſpiritualibus Vicarius generalis, nomine Joannis Arckelii, Traject. Epiſcopi Clericos Traj. Anno 1345. vocat ad Synodom, Arckelii Statuta confirmat, aliaque præcipit ad uſum fabricæ Traject.

SUEDERUS UTERLOE, Canonicus Eccleſiæ Trajectenſis, Reverendi in Chriſto ad Domini Joannis Epiſcopi Trajectenſis in remotis agentis, in ſpiritualibus & temporalibus Vicarius generalis; Joannis Traj. Epiſcopi ac prædictorum Traj. Epiſcoporum Statuta Anno 1348. confirmat. Facultates a Joanne Epiſcopo, vel a ſe datas revocat.

GERARDUS VENIUS, Canonicus Trajectenſis, Joannis Arckelii, Traject. Epiſcopi Vicarius Statuta Antiſtitis ſui renovat; A. 1351.

ARNOLDUS, Epiſcopus Thermopolenſis, Joannes Arckelii Traj. Epiſcopi Suffraganeus, qui bona ſua eidem Domino Epiſcopo ex Teſtamento reliquit, ea lege ut poſt ejus mortem cedant Eccleſiæ Collegiatæ in Caſtro *Horſt* propè Rhenum, a dicto Epiſcopo extructæ, juxta Chartam Anni 1347. a nobis ad eum locum repræſentandam.

Digitized by Google

JOANNES VERNENBURGUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLVIII.

JOAN. * Vernenburgus, ex Monaſt. præſule, diſpenſante Urbano V. creatus Pontifex Trajectenſis, dum gravat commiſſam Eccleſiam, ob idque Romæ accenſatur, decedit 23. menſis Junii, Anno Domini 1371. initi honoris VII. non ſinè veneni ſuſpicione, abſque ulla pompâ funebri Ultrajecti ſepultus in Baſilicâ majore.

* Ex Comitibus propè Treviros de Vernenburch.

J. Vernenburgi Suffraganei. WALTERUS, Epiſcopus Taborenſis & BALTHERUS, Tripolenſis Epiſcopus, ſub idem tempus Ultrajecti Suffraganei.

STEPHANUS DE EVERDINGEN, Verneoburgi ſub Ann. 1370. Chori-Epiſcopus.

ZUIDERUS UTERLOE, ejuſdem quoque Anno 1371. Vicarius in ſpirit. & tempor. Generalis.

ARNOLDUS HOORNIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus XLIX.

ZUiderus Uterloe, Canonicus Traject. Vicarius proximè præcedentium Epiſcoporum Generalis, Daventriæ ab adhærentibus electus, a majore ac ſaniore parte rejicitur, quæ Arnoldum Hornenſem Wilhelmi filium, in Urbe tum morantem poſtulat. Hujus votis cum annuiſſet Gregorius XI. Romæ conſecratus, Trajectumque mox properans, illic præſtito juramento recipitur. At poſt annos VII. Sedi Traject. valedicens, ad Leodienſem transfertur Anno D. 1378. ubi decennio Sedem obtinuit. Ejus extat Diploma, *Bat. Sac. part.* 1. *p.* 199. quo limites præfigit immunitati Eccl. & declarat quinam legis auxilio ſint indigni; quodque oppidani Leidenſes evocari non debeant, nec ſubjacere Eccl. interdicto, niſi cauſa legitimè diſcuſſa. Sancit circà feſtorum violationes, ac Clericorum tumultuationes.

Hornii Suffraganei. FOLQUERUS, Bybelitheoſis Epiſcopus, Arnoldi Hornii, XLIX. Traj. Epiſcopi Suffraganeus Anno Chriſti 1362. decima octava menſis Julii, „ è Sarcophago B. Frederici caput extulit; auroque & argento incluſit, ad gloriam & laudem Omnipotentis Dei, „ & ipſius Sancti Viri majorem venerationem, & „ honorem, inquit Laurentius Surius, & ex ipſo „ Bailletius ad diem 18. Julii.

Anno 1371. conſecravit Capellam & Cœmeterium in *Braſſelt*, ad mœnia civitatis Embricenſis, quam conſecrationem Arnoldus de Hoorn, Epiſcopus Ultraj. biennio poſt benigniſſimè confirmavit. Diplomata extant apud *Waſſenbergum* lib. 3. p. 157. Idem ſub Annum 1371. iis qui hoſpitale S. Margaretæ Trajecti viſitaverint, aut in illud aliquid contulerint, indulgentias concedit ſub hac forma: *Quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis, miſericorditer in Domino relaxamus.*

BALDUINUS, Arnoldi Hornii, Ultrajectini Epiſcopi Vicarius ad prædicandam crucem ab eo in Friſiam miſſus ſub Vibrando Abbate XVIII. *Sibrand. Leo in Geſtis Abbat. Lidl.*

PHILIPPUS DE LEYDIS, equeſtri familia apud Batavos oriundus, patre Petro de filiis Gobburgis, matre Chriſtinâ de filiis Franconis, aliquandò Curio Zierixeæ, J. C. in illa ſeculi, ac Juriſprudentiæ, ſtudiorumque nocte doctiſſimus & celeberrimus, decretorum Doctor Aureliis in Galliâ, Profeſſorque Lutetiæ Anno ſalutis 1369. renuntiatus, ibidem annos aliquot Pontificum decreta publicè explanavit, & Canonicum Eccleſiæ S. Mariæ Condatenſis beneficium obtinuit. (ac Vicarii generales.)

Poſt Guilielmo Bavaro Hollandiæ, Zelandiæ, atque Hannoniæ Comiti, ejus nominis Quinto à conſiliis, atque Anno 1373. Arnoldi Hornani, Ultrajectenſium Epiſcopi Vicarius fuit. Demùm Alberti Bavari juſſu Romam profectus, à Gregorio XI. p. m. Canonicatu Ultrajectenſi donatus eſt. *Scripſit de Reipublicæ curâ, & forte Principantis*, Leydæ 1516. fol. typis Joannis Severini, qui liber auctus, & melioribus typis ſtudio Sebaſt. Petzoldi dein prodiit Amſtelodami Anno 1701.

Obiit Ultrajecti Anno 1380. VI. Idus Junii, die SS. Primo & Feliciano Martyribus ſacro: ſepultus Leidæ, in cujus urbis templo Pancratiano *Præbendas* duas inſtituit, unam ad Altare S. Andreæ, alteram ad S. Nicolai.

Bibliothecam inſtructiſſimam, collocatam retrò S. Petri templum, ad Auſtralem ejus partem, urbi legavit.

FLO-

FLORENTIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus L.

[Florentii Wevel. munia,] FLorentius Wevelinckhovius ex Canonico Colonienſi, & Monaſterienſi Epiſcopo, Ultrajectinæ præfectus Eccleſiæ; Hornenſis primùm, dein Reinaldi Viani conatibus reſtitit. Vir prudens, religioſus ac orationi inſtans erat. Moribundus pulſis ſatellitibus, ſatagens de ſolvendis debitis, ac Eccleſiæ ſuæ conſulens, deceſſit apud Hardenburgum, Tranſiſalaniæ oppidum a ſe munitum & reſtauratum, Anno Dom. ut paſſim Scriptores notant 1393. pridiè Nonas Apriles, quæ fuit paraſceves, cum præfuiſſet annis 16. aut ut alii malunt probabilius, annis tantùm tredecim, v. menſibus. [geſta,] Liber Memorial. Eccleſiæ Traj. habet: 11. *Non. April. Ambroſii Epiſcopi. Obiit Reverendus Pater Dn. Florentius de Wevelickhoven Epiſcopus Trajectenſis; in cujus memoria dantur* xiv. *ſcuta, antiqua Franciæ corporaliter præſentibus. Inde ſocii ſolent habere* xii. [obitus,] Swollâ ſuous Trajectum delatum in Cathedralem Baſilicam Trajecti antè ſummum Altare ſepelitur, *ubi & ardens cereus*, juxta *Chron.* montis *S. Agn.* p. 156. *jugiter ſervatur in boni nominis ſui memoriam, utpotè qui veræ lucis* [ſepultura,] *amator, patriæ defenſor.* Privilegia ſub eo Traj. Eccleſiæ conceſſa, ac confirmata. Per cum Franciſcanus * Monachus in ordinem redactus, ac Sacerdotii inſignibus exutus; [exauctoratio ab eo facta,] quia obtentis per fraudem Apoſtolicis litteris Epiſcopum ſe venditans, in Florentii Suffraganeum fuerat adſcitus. Rei geſtæ uberiorem relationem, ac tenorem ſententiæ habes *Bat. Sac. p.* 1. *p* 203. Exauctorationi præfuere, Pontificio habitu induti, cum Florentio Epiſcopi Suffraganei; Arnoldus, Epiſcopus Capitoliadienſis, Wenemarus, Epiſcopus Symbolienſis, Bertoldus, Epiſcopus Lindinienſis, [Suffraganei,] Andreas, Epiſcopus Myſconienſis, Jacobus, Epiſcopus Sareptenſis, & Hubertus Epiſcopus Yppuſenſis, ut in negotio iſto *Conjudices*.

* M. Jacobus de *Julia*.

HUBERTUS, Epiſcopus Yppuſenſis, Florentii Wevelinckhovii Traj. Epiſcopi Suffraganeus, * dedicavit templum & Altaria in *Windeſem* S. Mariæ, Patronæ Cœnobii, & Auguſtino, Ordinis Can. Reg. inſtitutori. [* *Chron. Windeſ. l.* 1. *c.* 13.] Ambitum & Cœmiterium conſecravit. Henricum de Huxaria, cum aliis quinque habitu Can. Reg. primùm induit Anniverſariam dedicationis diem inſtituit. Variæ Reliquiæ Anno 1393. Trajecti per eundem Suffraganeum viſitatæ & reconditæ. † Primum Altare Cœnobii Can. Regul. ad muros Amſtel. idem Hubertus dedicavit, duoſque ibi fratres ſuſcepit. [† *& c.* 38.]

FREDERICUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LI.

FRedericus Blanckenheimius, Argentinenſis, Epiſcopus, tamquam aptior, & plurium votis electus a Bonifacio IX. Pont. Max. confirmatur; licet apud exteros malè audiens, a noſtris tamen laudatus, malorum Trajecto impendentium præſagus, geſtis bellis aliquot, quæ in ſuæ ætatis Chronicis memoriæ ſunt tradita, Anno 1423. vii. Idus Octobr. ipſis S. Dionyſii feriis in arce Vollenhova, mortem obiit ſenex, xxx. annis in gubernatione tranſactis, & ſolenni pompa Trajecti in templo D. Martini conditur, ad partem chori Meridionalem, cui hoc poſitum

EPITAPHIUM.

Præſul magnificus de Blankenheim Fredericus,
Nobilis ex genere, conditur hoc opere.
Coevert, ablatum revocans vir, Drenth Comitatum,
Reddidit Eccleſiæ, junxerat & patriæ
Groeninghen pridem ſefugam, conſtruxit & idem
Holten & Kuynoe, duxit ad hæc cinere,
Terram Stellingwerf, domuitque cremando Scoterswerf:
Sic nocuit nocuis, profuit innocuis.
Fregit Rynenſteyn, pro demeritis & Everſteyn.
Annis terque decem rexit, hic antè necem.
X bis, C quater, ſemel M dum ſcribitur, I ter
Octobris nono ceſſit agone bono.

MATTHIAS, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Biduanenſis, Suffraganeus Frederici de Blankenheim, Epiſcopi Trajectenſis, [Frederici Suffraganeus Mathias.] conſecravit Eccleſiam montis S. Agnetis, &c. [*Chron. mont. S. Agnet. c.* 14. *&c.*] ibi Altaria, & cœmeterium, conceſſis xl. dierum indulgentiis. Schiedami miraculum hoſtiæ, cælitus Liduinæ miſſæ, probavit. Ultrajecti viſitata per eum, ac dein recondita ſacra oſſa S. Gregorii Antiſtitis Ultrajectenſis conceſſis ea piè venerantibus, ac *verè pœnitentibus* xl. dierum indulgentiis de *injunctis pœnitentiis*. Poteſtas initiandi Matthiæ poſt Frederici obitum renovata. Exindè Matthias conſecravit *Tertiariarum* Capellam Schiedami, perque cum tranſlata & recondita oſſa ſanctorum Martyrum,

tyrum, ſociorum S Bonifacii Epiſcopi ac Martyris in æde ſacra S. Salvatoris, conceſſis XL. dierum indulgentiis de *injunctis pœnitentiis*. * Parvam Eccleſiam in Veloa trans Iſalam, ſacriſtiam, & alia in Windeſem, idem Matthias conſecravit: ſed quia avarus & ſimoniacus malum finem accepit

& Vicarii — MATHÆUS, Frederici Blanckenhemii, Ultrajectini Epiſcopi, Vicarius, a quo *Heſſelus* ſub Ann. 1422. *Abbas* Lidlumani Cœnobii *electus*, *Leovardiam profectus*, *in Sacra æde Dominicanorum conſecrationem adipiſcitur, ipſo die S Andreæ Apoſtoli.* — *Sibr. Leo in vita Abb. Lidlum.*

JACOBUS DE LICHTENBERCH, Eccleſiæ D. Petri Ultrajecti Præpoſitus, mortuo Frederico Blanckenheimio Traj. Epiſcopo, Vicarius Generalis. Obiit 2. Sept. A. 1449. — ejus Generales.

* *Chron. Windeſ. l. 1. c. 32.*

SUEDERUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LII.

RODOLPHUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LIII.

Rud. Diepholdii cum Suedero ob electionem contentio.

ORta circa Frederici ſucceſſorem diſcordia, Romamque delata, Spirenſis Epiſcopus, Rhabanus, ut opinio eſt, ex familia nobilium de *Helmſtat*, deſignatur Trajectenſium Antiſtes; qui omnia tumultibus plena conſpiciens, Pontifici Rom. Suederum Culenburgi filium commendat. Pontifice Rom. annuente a Trajectinis ſuſceptus, brevi, quod nimis ex imperio regeret, rejicitur, ac Rudolphus Diepholdius, Diepholdiæ Comitis filius, Canonicus Colonienſis, atque Oſnabrugenſis Præpoſitus, a v. Collegiis poſtulatus recipitur. Hinc Trajecti diſſidia, latæ & publicatæ in Diepholdianos diræ acerrimæ; ab illis tamen ſpretæ. Tres Ordines Traj. adverſus eas palam proteſtantur. Clerus verò ſe uniens, ad Papam appellat. Tabulæ *Bat. Sac. part.* 1. *p.* 214. &c. repræſentatæ. Æmuli interim Monaſterium *inſulæ Mariæ*, quia Abbas in Trajectenſes diras evibrarat, comburunt; ut ex Cœnobii ejus Annalibus infra videbimus. Pontifex Eugenius IV. Matiſconenſem Antiſtitem pacis conciliatorem ablegat ſub Ann. 1433. Sic confirmatur ac conſecratur Diepholdius. Culenburgius pro ſua cauſa Baſileam ad Synodum profectus, nihil contra Diepholdium non agit: factuſque Cæſarienſis Epiſcopus, diuque neglectus, Anno 1439. nocte S. Matthæi Apoſtoli Baſileæ defungitur, ſepultus illic apud Carthuſienſes, poſtquam nomine potius quam re Trajectenſium Epiſcopus fuiſſet annis aliquot.

diræ hinc vibratæ, pax inita,

Decreverat is Anno 1429. 15. Nov. diem S. Hieronis Martyris, adinſtar feſti S. Laurentii Martyris celebrandum per Hollandiæ Borealis, Weſtfriſiæ, ac vicinorum locorum tractus, conceſſis XL. dierum de *injuncta* pœnitentiâ indulgentiis iis omnibus, qui Eccleſiam Parochialem in *Noortvic* die S. Hieronis ſacro, aut quovis alio celebri viſitaverint, &c.

Decretum Suederi integrum, compendio continens S. Hieronis geſta qualiacumque, ex tranſumpto authentico Archivii Sasboldiani, datum eſt *B. Sac p* 2. *p.* 216. 217. Diepholdius interim ditioni ſuæ conſulit, & moritur, defenſor Cleri, & Eccleſiaſticarum perſonarum. Liber *Memoriarum* Eccleſiæ Traj. hæc de Rodolpho Diepholdio habet:

„ Anno CIↃ CCCC LV. XXV. Martii obiit Reverendus pater D. Rodolphus de Diepholt, „ Epiſcopus Trajectenſis, in cujus anniverſario „ dantur LIV. ſolidi pro celebrantibus, & ſingulis aliis diebus per totum annum ex parte „ ejuſdem dantur pro celebrantibus XVIII. denarii. „ — obitus,

Edmannus æqualis eorum temporum, familiaris & intimus Conrado de Diepholt, filio fratris Rodolphi, Epiſcopo Oſnabrugenſi, non contemnendum ſcripſit Chronicon, editum a Meibomio Tom 2. *rerum Germ.* ubi hiſtoria Rodolphi apertè & ſine fuco texitur. Arnoldus Bocopius rerum apud Salios geſtarum ſcriptor inſignis, & Campenſis olim Conſul, cujus in rebus Gelricis ſæpè meminit Pontanus, in Commentariis Hiſtoricis nondum editis Diepholdi exequias hoc pacto vernaculè deſcribit: — exequiæ,

„ *Anno* 1455. *op onſe L. Vrouwen daegh Aſ-* „ *ſumptionis is Biſſchop Rodolph op dat huys te Vol-* „ *lenhove geſtorven. Het Lyck worde van daer bin-* „ *nen Campen gevoert, en op het Choor van St. Ni-* „ *colaes Kercke geſet, daer 't een nacht bleef ſtaen,* „ *en bewaert werde. Ende de Prieſters ſongen en* „ *laſen Vigilien. En worde van daer hent tot U-* „ *trecht gevoert, ende worde aldaer in den Dom aen* „ *de Zuydſyde van het Choor in een Capelle, in een* „ *heerlyke Tombe begraven.*

Epitaphium Diepholdii,

Auctore RODOLPHO AGRICOLA.

Epitaphium.

Conditur hic Præſul Rodolphus ſanguine clarus,
Qui morum æquavit nobilitate genus:
Qui populo tutela ſuo, terror fuit hoſti,
Illum tutatus, viribus hunc domuit;
Huic marte infeſtus, fidus paſtor fuit illi,
Et plebi gratus, principibuſque viris.
Hic empto fundo Laegh condidit, abſtulit hoſti
Vicum Abcoud, Duerſtat contulit Eccleſiæ.
Ædibus Horſt auxit, cinxit munimine Blankburch:
Arx & ab hoc Vollenhove, ſplendida facta nitet.

Curia, Concilio Cleri procerumque celebris,
Hujus magnificè eſt ædificata animo.
Hunc genuit Diepbolt domus inclyta, ſuſtulit atra
Mors, quem ſydereo ſuſcipe, Chriſte, polo.

Decretum hic edidit ſuper abuſibus nonnullis; quo & inter alia ſanxit, quod Incolæ non ſint evocandi: nemo cenſuris impetendus ſit, niſi citatus & cauſa probata fuerit.

Suffraganei, BERLACUS, Epiſcopus Hieropolitanos, Rudolphi Diephnldii Vicarius in Pontif. generalis, Sacellum extra portam Dordracenam *de Vuylpoort* in Parocb. Eceleſiam Rudolphi juſſu erexit Anno 1454. juxta tabulas ſub Dordraco repræſentandas.

WALRAVUS ex Morſaciorum Comitibus, Murcenſis dictus, a Suederi aſſeclis electus, & a Felice Roman. Pootiſ. Baſileæ confirmatus, a multis non recenſetur inter Traj. Pontifices. Valida tamen ejus coojuratio, ac vix indicto ingenti cenſu diſſipata. Huic & Pontificio fulmini ſeſe oppoſuit Clerus Ultrajectious. Libellus ea de re apud Ant. Matthæum extat *Anal.* T. IX. p. 424. & Cleri Unio *Bat. Sac. part.* 2. *p.* 218.219. ubi & proditur Diploma Ludovici Viſenſis Aotiſtitis a Synodo Baſileenſi, *univerſalem*, ut loquitur, *repræſentante Eccleſiam*, delegato ad Walravum, anteà ineditum; in quo laudatur Joannes, Prior Canonic. Regular. Trajecti, quod cum aſſeclis, cenſuris in cauſa Diepholdiana latis, paruerit; eique, ſi laus veritate nitatur, varia privilegia, ioter cætera, mitrâ utendi, indulget.

JOANNES, Benedictinus Monachus, Corcagienſis Epiſcopus, circa tempora Suederi Cul. Diepholdii, ac Walravi Suffraganeus, Anno 1442. conſecravit Cœmeterium Montis S. Agnetis, nec non ambitum Cœnobii Wind. Altare item & Campanam, conceſſis XL. dierum indulgentiis. & Vicarii Generales.

SUEDERUS, cognominatus *Voorbout*, ſeu *Voerbout*, Canonicus Traj. Elſtenſis Præpoſitus; Suederi hujus Vicarius io Spiritualibus generalis.

MARTINUS DE BLONDA, Trajectenſis Epiſcopi Vicarius, per quem *Reinerus* communi Suffragio Abbas Lidlumani Cœnobii electus, & a Doccumano Abbate confirmatus ſub Aon. 1440. inauguratur.

GISBERTUS BREDERODIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LIV.

* Walravi filius,

GIsbertus Brederodius * concordi ſuffragio eligitur Traj. Antiſtes. Aſellini Brederodiis adverſi, confirmationem Rom. Pontificis præpedire ſatagunt per Ducem Burguodum Philippum, qui jam antè laborarat ot David filius ejus eligeretur. Hic miſſis in Urbem Legatis ſic dextrè rem agit, ot licet ſolemni ritu Trajecti pro more jam inauguratus eſſet Gisbertus, præclaris præditus dotibus, ſummum tamen Trajecti ſacerdotium retorqueat in Davidem filium, nothum, quem Natalibus reſtitui curat. Gisbertus, qui Romæ conſuetum jam canonem perſolverat, agit ibi pro jure. Hinc diſſidia ac bella. Sed dum certant utrimque, Leidæ pacis tractant cooſilia, ac ſub certis legibus tranſigunt. Sic Gisbertus quidem dignitatem abdicat in gratiam Davidis; ſed hic vix ſtetit promiſſis. Ille ſubinde deſungitur Anno 1475. humatus Gertrudisbergæ ad Carthuſianos.

DAVID BURGUNDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LV.

Davidis electio,

DAvid, Philippi Burgundi filius, invitis Canonicorum Collegiis Pontificatum Traj. adit primùm; dein initâ concordiâ feſtiviſſimè Trajecti inauguratur. Ad quod & Tranſiſalani, inprimiſque Daventrienſes compulſi. At brevi hujus regiminis, ob dominatum & arroſa oppidanorum jura, pertæſi, ſeductum Papam conquerentes, ejus loco adſciſcunt ſibi Engelbertum Clivium, adhuc juvenem. Qui Trajectum properans, pollicitationibus ac minis Clerum in partes trahere molitur. Sed defertur adverſus eum ejuſque aſſeclas, ſtudio Davidis, Sixti IV. Diploma comminatorium, quod formam continet quâ diræ hujuſmodi vibrentor. Ille ab eo appellat. Hi idem quoque ſpernunt, & Clerum cogunt divina peragere. Alicubi ceſſatum a Sacris, ſigillatum in SS. Martini ac Joannis Baſilicis, non item apud *FF. Mendicantes*, & in aliis urbis Eccleſiis. Capitur interim ab Engelberti copiis David Epiſcopus; ſed libertati & dignitati, annitentibus etiam Hollandis, reſtituitur. Dum anxii quidam de Papali interdicto, Juriſperitorum judicium exquirunt, a lato per Epiſcopum Davidem Anathemate ſtudio Adrichemii, Egmondani Abbatis, relevantur Trajectenſes Anno 1479. a vibratis per Rom. Pont. diris

rejectio, Anathemata,

Anno

domicatus, Anno 1483. aut paulo ſerius etiam abſoluti. Poſt quæ jam pro arbitrio regens, ſenex moritur David Epiſcopus Annis 1496. ipſo die S. Georgio ſacro, in Caſtro ſuo apud Batavodurum, ibidemque in Parochiali Eccleſia honorificè ſepelitur, poſtquam Trajectenſem Eccleſiam adminiſtraſſet annis xxxix. & aliquot menſes.

obitus,

In tabula olim ſuſpenſa ad Altare a Davide Epiſcopo in Majori Eccleſia fundatum ſub vitro magno, quod fieri curavit, ſequens Epitaphium viſum.

In mortem Davidis a Burgundia Epiſcopi Trajectenſis.

Epitaphium,

HEUS peramice gradum pauliſper ſiſte viator,
Atque hæc attentâ carmina mente lege.
Quid longum? præſtant certum cui tempora finem,
Quodque pati ut natum eſt nobilitate perit.
Ecce Ducum veteri præluſtris ſanguine DAVID,
Qui modo tantus erat flebilis umbra jacet.
Dum Morinis cum laude præeſt, avellitur inde
Trajectum ad munus Paſtor ovile pius.
Hunc octo populum dentrè per luſtra gubernans
Unica Pontificum norma decuſque fuit.
Vincere doctus erat magnâ virtute rebelles,
Et placidis in iis legibus eſſe bonis.
Inque Deum & Clerum nulli pietate ſecundus,
Ipſius ut sempiis dona relicta docent.
Contulit huic ædi gemmis auroque coruſcam
BETHLEEM Regificum nobilis artis opus.
Sex etiam carato nitidas emblemate cappas
Quæque vides iſto ſplendida vitra loco.
Dotavit gemino præſens altare miniſtro
Alternis faciant, qui pia ſacra Deo.
In ſummâ omnigenâ virtutum luce refulgens
Et dignus nunquam qui moreretur erat.
Ni Deus æthereis dignatas ſedibus illum
Donaſſet, ſanto præmia digna viro.
Nox ſexto decimo Majas ſuprema Calendas
Venit eum ad Superi regna beata Chori.
A Chriſto nato poſt ſæcula quinque decemque
Annis, ſi quatuor ſit tibi ſumma minor.
Ejus victuræ florent per ſæcula laudes,
Oſſa Doreſtadum, Spiritum Aſtra tenet.
Te quoque mortalem Lector memor eſto, Deumque
Ora ut Pontificis molliter oſſa cubent.

ALTYD BEREYT.

Ex MS. Monument. Eccl. Traj.

Elogium, Juxta Eraſmi de Davide Elogium, præerat examini Sacris initiandorum; ſubmovit aliquandò omnes, tribus exceptis; cæteros reputans aſinos. Animus tamen Præſulis elanguit, maximè lapſu annorum.

lepidum dictum, [a] „ Suadentibus nonnullis, ut propter ætatem ingraveſcentem pateretur adjungi ſibi deſignatum Epiſcopum, aut Coadjutorem, ut vocant, lepidè dixiſſe fertur, *ſe Divi Antonii exemplo commoveri quo minus id faceret, eum enim neglectam, cum ſucceſſiſſet Rochus, recentior Divus.* „

Suffraganei. JOANNES [b] AB ARUNDINE,

[c] Brugenſis, Ord. Carmelitani, Doctor Theologus, & Conventus Ultrajectini primus Prior, poſt Epiſcopus *Usbitenſis*, ac Suffraganeus, Vicariuſque in Pontificalibus Davidis à Burgundia & Frederici Marchionis Badenſis, ſucceſſivè Epiſcoporum Trajectenſium ad Rhenum: vir in Scripturis divinis eruditus, ſæculique ſui Eccleſiaſtes ſummus. Scripſit Trithemio ac Pet. Lucio recenſentibus,

Lecturam notabilem in librum Sapientiæ.
Commentarium in Epiſtolam Pauli ad Romanos.
In Pſalmum, Beati immaculati.
Sermones de Tempore & Sanctis, &c.

Obiit [a] Ultrajecti Anno Dom. CIↃ CCCCXCVII. menſis Julii die XXIII. ſepultus in Choro templi quondam Carmelitarum, hodiè Equitum Rhodienſium cum duplici Epitaphio, altero ad parietem, altero in ſarcophago, quod etiamnùm ibi legitur.

JUDOCUS, Ordinis Prædicatorum, S. T. Doctor, Epiſcopus, Suffraganeus Davidis, Epiſcopi Traj. Monachus conſecravit in Cœnobio Montis D. Agn. IV. altaria [b], ac quaſdam imagines, ac [c] Delphis Sacris eſt operatus Anno 1459.

GOSWINUS HEXIUS, (Buchelio *Baca*) Loenhouto-Brabantus, Carmeliſta Vliſſingenſis in Zelandia, S. Theol Doctor Pariſienſis, Epiſcopus Hieropolitanus, & Suffraganeus Ultrajectinus Davidis Epiſcopi. Trajecti inſtituit Conventum ſui Ordinis, juxta W. Hedam *Hiſt. Traj. pag.* 294. [d] Anno D. 1472. 8. Sept. feſto Nativ. D. Virginis Mariæ Roterodami altare D Laurentii ſacravit Deo in honorem magni S. Laurentii, S. Stephani, & S. Mariæ Magdalenæ, eujus dedicatio celebrata Dominica poſt feſtum S. Laurentii, &c.

[e] Oratorium Monialium S. Franciſci in *Almelo* conſecravit Anno 1471. in feſto viſit. D. Virginis. Eccleſiam autem in vicinia de *Aelberge*, Anno præcedente ſc. 1470. conſecrârat.

Varia ſcripſit in Val. Andr. Bibl Belg. enumerata. Obiit Anno CIↃ CCCC LXXV. prid Kalend. Aprilis Ultrajecti, ſepultus in choro templi Carmelitarum, (quod hodiè ex ceſſione eſt Dominorum, atque Equitum Melitenſium) ſub ſarcophago, in quo pedum & mitra Epiſcopalis, cum hac inſcriptione,

Conditur hic Dominus Goſwinus, & Ordinis hujus
Fratrum Conventus, qui fuit eximius:
Doctor Pariſius, Præſul Jeropolitanus
LOENHOUT quem genuit, proh! dolor hinc obiit.

THOMAS BAZINUS, nobilis Gallus, ac Vicarii Generales.
Lexoviorum Epiſcopus, Gallia exul, huc illucque, demùm Trajectum profectus, renuncians Lexovienſi Eccleſiæ ſub annuo cenſu, & Cæſarienſem nactus Archiepiſcoparum, fit Davidi Vicarius, ibidemque decedit Anno Dom. CIↃ CCCC XCI. die III. Decembr. ſepultus ad S. Joannem in medio chori ſub ſarcophago, qui hodieque viſitur, evulſa ab Iconoclaſtis lamina cuprina, ubi ad parietem legitur ſequens Epitaphium;

a Joannes peregrinus in convivalium Sermonum libro.
b Vernacule *van Riet.*
c *Val. Andr. Biblioth. Belg. pag.* 449.

a *Ex Swertii Ath. Bel. in arce Batavoduri.*
b *Chron. Montis S. Agnetis c.* 26.
c *Theod. Bleyswijck.*
d *Archiv. Eccl. S. Laur.*
e *J. Lindeb. Hiſt. Dav. Epiſc. c.* 8.

Rothomago natus, a ſtirpe
Baſin nominatus,
Thomas, Eccleſiæ qui pridem Lexovienſi
Præſul ſtatutus, ac depoſt ſorte minante
Omnia quæ verſat, præclaro Cæſarienſi
Præfectus titulo, cogor ab hoc tumulo.
Sarcophagum cernens, & me piâ mente recenſens,
Cæli ſine mora, pro me Dominum, precor, ora.

Obiit anno a Nat. Domini 1491.
3. die Decembris.

Reliquit hiſtoriæ Ultraj. excerptum publici juris redditum ab A. Matthæo *Anal.* Tom. 11.

LUDOLFUS A VENNE, ſive VENO, Decanus Eccleſiæ Cathedralis Ultrajectinæ, Weſſelo familiaris, inter ejus amicos a Weſſeli vitæ Scriptore recenſitus, quem David Burgundus, Ultrajectinus Epiſcopus Anno 1474. præſidem conſtituit tribunali Eccleſiaſtico-Seculari ab eo inſtituto, quod dicebatur *Diſcus* ſive *de Schyve*, cujus arbitratu & judicio cum Epiſcopus laboraret vulgò dictorum Clericorum avaritiam atque ambitionem coercere, magnum ſibi concitavit odium iis, quibus cenſura inſolens erat, tum in Epiſcopum, tum in Ludolphum conſpirantibus, motuſque periculoſos excitantibus. *Vita Profeſſ. Acad. Groning. p. 24.*

FREDERICUS BADENSIS,

Epiſcopus Ultrajectinus LVI.

FRedericus, ex Marchionibus Badenſibus, Canonicus Colon. tam concordibus votis electus, ac vix alius antè ipſum, inauguratur Traject. Epiſcopus. Bellorum motibus fatigatus, meditatur deceſſum, ad Metenſem Eccleſiam adſpirans ut tranquilliorem: ſed voto fruſtratus, Epiſcopatum cedit Philippo Burgundo, Lyræque apud Brabantos moritur Anno 1517. ac Badis conditur. Liber *Memoriar.* Eccl. S. Salvat. hæc de eo continet; *Anno Domini* 1517. VIII. *Kal. Octobr. obiit in Lyra, partium Brabantiæ, illuſtris Dominus, D. Fredericus de Baden, quondam Epiſcopus Trajectenſis, qui ordinavit ſolemnem memoriam.*

Frederici Suffraganei, JACOBUS DE RHIDDER, *Ordinis Prædicatorum, Sac. Theol. Profeſſor,* Epiſcopus Hebronenſis, Frederici Badenſis Traj. Epiſcopi in Pontificalibus Vicarius Generalis, atque Philippi Burgundi, & Henrici Bavari, Traj. Epiſcoporum Suffraganeus, conſecravit Eccleſiam, cœmeteria, & altaria ædis S. Hieronymi Trajecti, conceſſis XL. dierum Indulgentiis *verè contritis*, &c. Sub Fred. Bad. varias reliquias viſitavit, &c. Sacris initiavit Phil. Burgundum. Ad tranſlationem Dominii Sedis Traj. Miſſam decantavit. * Delphis diſcuſſit, approbavit, & 22. Junii; Anno 1550. publicavit miraculum Annæ, Monialis D. Claræ ejuſdem oppidi Delphenſis, a calculo mirabiliter liberatæ ad imaginem D. Virginis *Jeſſeæ*, in templo D. Hippolyti olim venerationi expoſitæ. (*A. Matth. Fund. Eccl. l. 1. p. 369.* — *ac Vicarii Generales.*)

† "Poſt nativitatem S. Mariæ in Hagam a "Trajecto accerſitum Joannem Backer, cum dog-"ma Lutheranum inceſſanter prædicaret & te-"neret, juſſu D^næ^ Margaretæ, poſtquam per de-"finitivam ſententiam fuiſſet condemnatus, de-"gradavit in præſentia aliquot Abbatum, ſcil. de "Conventu S. Pauli in Trajecto, D. Lauren-"tii in Ooſtbroeck & S. Adelberti in Egmont, "&c. poſt degradationem autem traditus fuit "curiæ ſeculari, & facto ſolemni ſermone pu-"blicè, toto Concilio & omni aſtante populo, a "quodam Fratre Minorita incenditur congeries "ignis, &c. plura habes *Bat. Sac.* part. 2. ſub "*Woerda.*

‡ HERMANNUS DE LOCHORST, Wilhelmi de Lochorſt filius, ex nobili & antiquiſſima familia, Decanus Eccl. S. Salvatoris Ultrajecti, Vicarius Frederici Badenſis in ſpiritualibus, mortuus Anno 1529.

* *Theod. Bleysw. Delph. deſcript. l. 1. p. 148.*

† Ex Vet. Charta Birckani Cœnobii, Anno 1528.

‡ *A. Buchel. in Hedam.*

PHILIPPUS BURGUNDUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LVII.

Philippi natales. PHilippus hic, Philippo Duce Burgundiæ, matre Margareta Poſtia, excellentiſſimâ feminâ natus, in aulam Maximiliani Imp. adſciſcitur. Ordini Equitum aurei Velleris adſcribitur. Maritimis rebus præficitur. Ad Julium II. Rom. Pontificem ablegatur. Iſabellam ad Chriſtiernum ſponſum in Daniam deducit. Redux Arci Suitburgo exornandæ intentus, a Carolo Principe exoratur ut Traj. Cathedram ſuſcipiat. Anno 1519. creatus Epiſcopus, in rebus Eccl. aſſiduus, in ſecularibus non incurius, diem inter ſacra & ſecularia ſic partiebatur, *geſta. munia.*

tur, ut vitæ Scriptor, qui & ei a Sacris fuit, G. Geldenhaurius, refert, qui & ejuſdem formam ac dotes luculentè expreſſit, & defectus non tacuit.

conſilia,

"*Factus*, inquit, *Ultrajectinus Princeps & Epiſcopus cum quibuſdam amicis privatim contulit de ſtatutis Synodalibus recognoſcendis, de feriarum numero minuendo, de Proviſorum ac Decanorum tyrannide coercenda, de tot otioſis hominibus ad ſacerdotia non admittendis, de validis mendicantibus tollendis, de pauperum curâ gerendâ, de clamoſis iſtis concionatoribus, præcipuè mendicantium ordinum, prohibendis, de bonis & doctis concionatoribus inſtituendis*," & hujuſmodi aliis, quæ ad Reipublicæ commodum, & ſincerum fidei cultum ſpectare autumabat.

mores,

"Verùm quò minus hæc prudentiſſimi Principis conſilia ſuccederent, Conſiliarii Juriſconſulti duo, inquit idem, in cauſa erant. Hi enim dum utrâque manu apertâ ac protenſâ ſuis commodis conſulunt, magno fremitu clamare cœperunt; hæc conſilia non fore è re Principis, multumque culinæ obfutura. Quare connivente Principe, ut erat manſueto animo, omnia veteri more apud hos venalia erant...

"Si quando largiore compotatione, ait paulò infrà, ſe gravatum ſenſiſſet, ſequentis diei abſtinentiâ ſibi medebatur. Ebrioſos, præſertim qui cereviſia ſe ingurgitare ſolent, deteſtabatur." Et hoc quidem rectè: *Scortationibus* tamen, (eheu!) inquit, *minus infeſtus. Ipſe enim* (probrum!) *in venerem propenſior, inque adoleſcentularum amoribus ardentior erat.* Mox ea ſubdit de Philippo Novinmagus, quæ illum non rectè de cælibatu ac caſtitate ſacerdotum Clericorumque ſenſiſſe, (ſi dicta ejus vera ſint) comprobent; *Futurum ſperans*, inquit, *ſe vivo, ut omnis compulſæ caſtitatis neceſſitas, unanimi Epiſcoporum ac Presbyterorum conſilio tolleretur.*

Interim Catholico ritu defunctum teſtatur Antiſtitem; nihil tamen magnoperè de condignâ pro expiandis flagitiis pœnitentiâ inſerens.

ad mortem comparatio,

"Nondum biduo lecto decubuerat, inquit Auctor, quia certiſſimam mortem adeſſe Medici muſſitant. Id ubi comperit æger, Sacellanum vocat, ac ſe confiteri velle indicat. . . . Confeſſione peractâ, cubiculum, ait Geldenhaurius, ingredior... Interrogat, ſit ne Euchariſtiæ Sacramentum in arce?.... Afferatur, inquit, nam illud ſumere deſidero . . offenſarum veniam petit Deinde Euchariſtiam ſano quam ægrotanti ſimilior ſumit: mox oleo ſancto inungi ſe petiit, cruceque, ut fit, exoſculatâ, ſoli Deo ſeſe commendabat . . . & ſurſum reſpiciens, addidit, *fiat voluntas tua.* De duobus nothis interrogatus, *Satis*, inquit, *habebunt, ſi probi fuerint.* Ad ultimum veluti quieti aliquantulum ſe compoſiturus, mortuus eſt, poſtquam Epiſcopatum adminiſtraſſet annis VI. Sepultus Vici in templo D. Joan. Baptiſtæ ad ſiniſtrum latus fratris ſui Davidis Epiſcopi, ubi ſequens viſitur Epitaphium.

Epitaphium.

D. O. M. S.

"Opt. Præſuli, Clementiſſ. Principi Philippo à Burgundia, boni Philippi Burgund. Ducis filio, Epiſcopo Ultrajectino, Patrono B. M. Joan. Malbodius, & Gerardus Noviomagus P. C.

Pacis amatoris cernis bellique periti,
Quiſquis ades tumulum hic, mens ſuper aſtra manet.
Injuſtos hoſtes vix dum patientia victrix
Vicerat, & morti cedere juſſus obit.
Collapſas arces reparavit divite cultu.
Prælia quod geſſit, non ſua culpa fuit.
Perfidus hæc civis conſtavit, perfidus auxit
Conſul, dum Patriæ conſulit excidium.

"Præfuit Ultrajecti ann. VI. menſes VII. diebus XIV. obiit Doreſtati, An. MDXXIV. VII. Aprilis, Ætatis anno 59.

Indultum in gratiam Trajectenſium.

Indultum Trajectenſibus, ne ad primam citationem evocentur, Philippi hujus rogatu Leo decimus conceſſit, *Bat. Sac.* part. I. p. 237. &c. repræſentatum.

Feſtivum gaudium ad aditum ab Adriano Flor. Pontific. apicem,

Philippus, Ultrajectinus Archiepiſcopus, feſtivum diem per Diœceſin indixit aſſumto in Rom. Pontificem Adriano Ultraj. ſic enim habet vet Charta Birckani propè Zoeſtam Cœnobii: "Ann. 1522. de mandato Reverendiſſ. Domini Epiſcopi Trajectenſ. intimatum fuit univerſis Curatis, & Eccleſiaſticis, & ſæcularibus perſonis totius Patriæ Inferioris Trajectenſis, quod Octava Agnetis, quæ occurrebat Feria tertia poſt Converſionem Pauli, ceſſaretur ab omni opere mechanico in Civitate Trajectenſi, & Patria antedicta; quodque ſervaretur proceſſio generalis cum omnibus Reliquiis, & Venerabili Sacramento. Similiter in ſingulis Oppidis facerent, & feſtinarent, Miſſam cantarent de S. Trinitate cum Proceſſione devota, concludendo eandem Proceſſionem in Cantico *Te Deum Laudamus*, & poſt Miſſam cum Cantico *Summæ Trinitati*, cum Reſponſorio anneño *Gaude Maria*, & Proſa & Collectis de Sanctâ Trinitate, B. Virgine, & pro Pontifice, ad agendas gratias Deo de aſſumptione Reverendiſſimi *Adriani* de *Trajecto* in Summum Pontificem Romanum, & Gubernatorem orbis, ut Deus iram ſuam à nobis averteret, & pacem & tranquillitatem in univerſa Republica Chriſtiana concederet. Factum eſt ita Trajecti & alibi, etiam in Monaſterio Curiæ B. Mariæ in *Birkel* poſito eodem die & tempore.

Vicarius Generalis.

JOANNES DE TIELE, (ex eadem Chartâ) Philippi Epiſcopi Trajectenſis in ſpiritalibus Vicarius, ſic enim habet. "An 1521. *Joannes de Tiele* Philippi Epiſcopi Trajectenſis in Spiritualibus Vicarius dedit Spiculatori, qui combuſſit libros Lutheri feria ſecunda poſt Aſſumptionis Mariæ, & non voluit minus habere, unum ſcutum Franciæ. Item dedit adhuc duobus famulis Civitatis Trajectenſis, qui direxerunt populum, ut Spiculator melius potuerit exercere officium ſuum, cuilibet unam libram. Facit VIII. ſt. Item dedit adhuc pro unâ tædâ, unde tortor incendit ignem, in quo libri Lutheri comburebantur, I. ſcutum a II. ſtuſ.

HENRICUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LVIII.

Henrici in Traj. Epiſcopum electio,

POſt fuſas magnas preces, diſcuſſione circa varios ex diverſis regionibus illuſtresque competitores ſedulò habitâ, tandem Henricus Bavarus, Comes Palat. communibus Suffragiis eligitur Traj. Pontiſex. Varia electus condidit ſanxitque, inprimis circà feſta. Cum enim eorum numerus per Friſiæ Occid. Præpoſituram excreviſſet, quædam abrogavit per ſequens An. 1524. XIX. Nov. Diploma vernaculum:

Sanctio circa feſta,

Henricus, by der genade Godts, Palatijn op ten Rhijn, Hertoghe in Beyeren, ende Biſſchop van Uytrecht, ende de Deecken ende Capittel van Uytrecht, en Marcus de Weſe, aldaer Canonick en Prooſt van Weſt-Vrieſlant; doen kont allen menſchen, ende een yegelijck byſonder, met onſe tegenwoordigen brieve, dat in 't Prepoſituer van Weſt-Vrieſlandt veel meer heylighe dagen gehouden ende geviert werden, dan in andere plaetſen, daerom ende naby leggende in ons Biſdom ende Juriſdictie van Uytrecht, daer onſe onderſaten aldaer (woonende in 't Prepoſituer van Weſt-Vrieſlandt) ſeer door zijn beſwaert van den Deken, om haer Hantwerck ende Neeringe niet te doen: Soo willen wy hier inne weſen voorſien, waerom wy ordineeren, bevelen ende gebieden den Deken ende onſe onderſaten aldaer woonende, dat men deſe heylighe dagen, die aldus langh geviert zijn geweeſt, te weten: *St. Blaſius, Agathe, Gregorii, Geertrudis, Ambroſii, Johannis ante portam Latinam, Margarete, Diviſionis Apoſtolorum, Auguſtini, Jeronimi, Luce, undecim millium Virginum, Cæcilie, Clementis, Barbare & Lucie.* Deſe heylige dagen voorſz. ſal men alleen vieren ende houden in de Kerck ende niet op de marckt, noch over de ſteden ende ſtraten; ende wy willen dat onſe onderſaten in 't Prepoſituer voorgenoemt woonende, op deſe voorſz. dagen ſullen doen haren Ambachten, Handtwercken en Koopmanſchappen, ende allen anderen wercken, gelijcken als ſy op andere wercke dagen gewoonlijck zijn te doen, ſonder yet tegen den Deken daer aen to verbeuren: En op S. Marcus Euangeliſts dagh, en op alre Zielen dagh ſal men vieren en ophouden van yet te doen of te wercken die voor-middagh, tot dat die dienſt Gods en de Miſſe uyt zijn, waerom wy bidden en vermanen in den Heere, onſe eerwaerdige Heer, Heer Jan Michielſz. Walderian, onſe mede-broeder ende Canonick, die nu aldaer in 't Prepoſituer van Weſt-Vrieſlandt Deken is, dat hy dit onſe onderſaten, binnen Steden, Dorpen ende andere plaetſen ende daer buyten in Weſt-Vrieſlandt, wil verkondigen met goede manieren, dat ſy deſe onſe ordonnantie ongebrekelijcken willen onderhouden, dat gebieden wy. In kenniſſe des waerheydts ſoo hebben wy deſen brieve bezegelt met onſen Zegele, die wy dagelicks nu ter tijdt ghebruycken in 't Capittel van Uytrecht, hier onder aengehangen, ghegheven in 't Jaer ons Heeren M CCCCCXXIV. op ten XXIV. Novembris.

Aldus ondertekent

Jo. de Gooh.

Edictum Senatûs Amſtelod. contra clandeſtina matrimonia, ex Proviſorum Traj. avaritiâ uſurpata, Henricus, ejuſque Aſſeſſores ſub gravi Cenſurâ reſcinduot, diemque Senatui Ultrajecti indicunt. Sed dum apud Carolum deponunt ſe propter edictum æquiſſimum extra territorium evocari contra Leonis X. indultum, Cæſar iis in clientelam receptis, electo Epiſcopo, ejuſque Aſſeſſoribus libellum mittit, eoſque ad Conſilium Hagæ-Comitanum appellat. Poſt hæc aliaque geſta ac ſancita, dum omnia factionibus plena comperit, ac Trajecto ipſo ejicitur Henricus, Cæſari ditionem cedit. Ceſſionis Tabulæ ex vet. MS. *Batav. Sacr.* part. 1. pag. 241. &c. repræſentatæ. Reſervata in illis futuris Epiſcopis Trajectenſis Juriſdictio Eccleſiæ. Acceptatio temporalitatis, nomine Cæſaris facta, per Ant. Lalaingium Hoogſtratanum Comitem. Cæſar accipit totam Patriam Trajectenſem ſub ſua defenſione. *Te Deum* &c. & Miſſa ſolemniter in Martiniana Baſilica decantata, concio habita, ac juramentum præſtitum. Litteræ Cæſaris ad Eccleſias Trajectenſes, ibidem quoque datæ. Abdicationem Henrici Antiſtitis, & Cæſaris acceptionem ratam habet Clemens Pontifex ejus nominis VII. Diploma nondum nobis innotuerat, cum *Bataviam Sacram* adornaremus; illud demùm ex Maj. Eccleſiæ tabulario nacti cum vernacula editio prodiit, in qua idem verſum ex Latino, excuſum eſt. Latinum modò non damus, quia in Appendice ad Lamb. Hortenſii *rer. Ultraj.* Hiſtoriam adjectum eſſe cognovimus. Cum verò querelæ dein ad Pontificem ſuper nimio judicum Cæſaris dominatu delatæ eſſent, alias ad Cæſarem dedit Clemens Pontifex, quibus adhuc dictam ceſſionem ratam habet; *Batav. Sacr.* part. 1. pag. 244 exhibitas. Spretus autem ex inde Henricus, atque electus Wormaenſis, & creatus Friſingenſis Antiſtes, è vita deceſſit, mœſtus ob imprudentiam, Anno Dom. 1552. III. Idus Junii.

geſta,

ceſſio ditionis Trajectinæ,

deceſſus ex Diœceſi dein & ex vitâ,

[1] THOMAS * NEOCLESIANUS, Decanus S. Joannis Ultrajecti, ea tempeſtate exul Chor-epiſcopus, & Epiſcopi Vicarius, a quo Cœnæ Dominicæ & Ordinum Eccleſiaſticorum ratio, quod tumultibus belli omnia arderent, Delphis habita fuit. Obiit Anno 1556.

* van Nyekerke.

Vicarii Generales.

D. M. GERARDUS DE SUGGERODE, Canonicus primùm, & Theſaurarius, dein & Decanus S. Salvatoris Ultrajecti, Maj. Eccl. Officialis ibidem Sede vacante, circa Ann. 1529. Vicarius generalis.

[1] Hortenſ. rer. Ultraj. lib. VI p. 141.

G

GUI-

Digitized by Google

GUILIELMUS ENCHEVORTIUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LIX.

Guil. Enſchevortii natales, [a] GUilielmus [b], Henrici Bavari in Eccleſiâ Traj. ſucceſſor, Trajecto ad Moſam oriundus, natus in *Mierlo* [c] Brabantiæ municipio, fuit primò Canonicus Antverpienſis: hinc, Præpoſitus ad S. Salvatorem Ultrajecti, reſignante Adriano Florentii, tum Cardinale; ab eoque jam Pontifice Rom. libellis ſupplicibus dandis ac ſubnotandis (*Datarium* vocant) præfectus, Eccleſiæque Dertuſenſi in Hiſpaniâ, cui ipſemet præfuerat, Antiſtes datus: dein Anno Chr. 1523. Pontificatus ſui anno 11. 4. Idus Sept. unicâ ordinatione, unicus Cardinalis Presbyter SS. Joannis & Pauli creatur.

munia,

Denique Clemens VII. Adriani ſucceſſor, cedente Henrico Bavaro, Epiſcopatu Trajectenſi Ann. 1529. decoratum eum voluit, cathedramque per Procuratores adiens, Epiſcopus ſedis Ultrajectinæ LIX. ex vulgari calculo habetur, ſedemque habitationis annis ferè ſeptem, quibus eam adminiſtravit, Romæ ſemper retinuit, ubi & diem clauſit extremum, ætatis anno LXX. in æde ſacrâ *S. Mariæ de anima* depoſitus. Onuphrius defunctum ſcribit anno XI. Clementis VII. hoc eſt Anno 1534. Iſte annus & Epitaphio infrà dando inſcribitur. Eundem ei obitus annum aſſignat Valerius Andreas in *Bibl. Belg.* die XIX. Julii.

annus mortualis, Calculum hunc omninò firmat, ac Suffridi, qui annum ei mortualem ponit 1536. penitus deſtruit, Pauli III. quod poſtmodum nacti ſumus, & ſub *Friſis* de ſucceſſore ejus Egmondano tractantes pag. 14. dabimus, Diploma, quo Romanus hic Pontifex Egmondanum poſt mortem Enſchevortii in Antiſtitem Traj. electum Romæ confirmat Anno Incarn. Dom. milleſimo, quingenteſimo *qto*, (ut eſt in Diplomate) quarto Kal. Martii, Pontificatus ſui anno primo. Quam Pontificis poſt Enſchevortii deceſſum confirmationem (quia ambigua lectio eſt vocis *qto*) ad ſummum referas ad annum ejus ſeculi 35. quod & omninò veritati eſt conſonum, quia Paulus hic (Alexander Farneſius) ad Pontificatus apicem demùm electus eſt 13. Oct. An. 1534.

Matthæus in notis ad Henricæ ab Erp, Abbat. Annales vernaculos pag. 171. hunc quoque calculum manifeſtè adſtruit, dum diſertè aſſerit, *poſt Cæſaris Ann.* 1534. *nominationem ac Cleri electionem ſecutam Papæ approbationem, datis & ad Clerum & ad electum litteris Anno* 1535. IV. *Kal. Martii.* Epitaphium hoc Romæ ei poſitum:

Wilhelmo Enſchevortio Brabantino, S.R.E. Preſbytero Card. qui plurimis Romanæ Reipubl. Magiſtratibus & Germaniæ procuratione integerrimè functus, ab Adriano VI. Pont. Max. cujus item res adminiſtraverat libellis dandis, & Eccleſiæ Dertuſenſi Præfectus, & in Cardinal. collegium claro benevolentiæ indicio, tranſlatis in eum priſtinæ ſuæ dignitatis inſignibus, ſolus cooptatus. Deinde etiam à Clemente VII. Eccleſia Trajectenſi honeſtatus eſt: Carolo V. Imper. libentiſſ. quem ab illo coronam Imperii accipientem inunxit, quique beneficiorum memor Hadriani cadaver è Petri Baſilica in hanc ædem, cujus conſtruendæ & ornandæ adjutor fuit, ſepulchro poſito transferri curavit. In egenos & in omnes homines beneficentiſſ. Joannes Dominicus Tranenſis, Antonius Sanſeverinus, Cardinales, & Petrus Vorſtius, Epiſcopus Aquenſis, Andreas Caſtillo ſcriptor Apoſtolicus ex teſtamento poſſ. Vixit annos LXX. Mortem obiit MDXXXIV. Epitaphium,

Autenticum hoc, ejus actuarii nomine, & proprio ſigillo munitum abſolutionis a reatu Diploma haud ita pridem adeptus ſum:

Wilhelmus miſeratione divina . . . . . Sanctorum Johannis & Pauli Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, Derthuſenſis Epiſcopus Trajectenſis notum facimus univerſis, quod nos Dominos Magiſtros Johannem Mom Canonicum, & Johannem Tulman Vicarium Eccleſiæ beatæ Mariæ Traj. a ſententia S. Canonis, ſi quis ſuadente Diabolo &c. *quam inciderunt pro eo quod manus in invicem in atrio dictæ Eccleſiæ B. M. temerè & de facto, citra tamen ſanguinis effuſionem, injecerunt violentas, recepto ab eis juramento, quod deinceps in ſimilibus committendis abſtinebunt, auctoritate noſtrâ ordinariâ in his Scriptis abſolvimus, correctione Decano & Capitulo dictæ Eccleſiæ reſervatâ. Datum ſub impreſſione Secreti noſtri Anno Domini milleſimo quingenteſimo triceſimo tertio die viceſima prima Novembris.* JO. BEYER, *Secret.* abſolutionis a reatu Diploma,

JACOBUS UTENENGIUS, Guil. Enſchevortii, Romæ degentis ab Anno 1530. Vicarius Gen. Decanus S. Petri Ultrajecti, Paſtor Alcmarienſis Anno 1544. Vicarii Generales.

GERARDUS BEYER, Canonicus Traject. Guil. Enſchevortii Vicarius in ſpiritualibus generalis, ex Diplomate Anni 1532. quo ei committit cauſam Margaretæ Gerardi filiæ, Monialis tertiæ Regulæ S. Franciſci in oppido *Burea.*

GEOR-

[a] Suffrid. in *Append. ad Hedam. Valerius Andr. in Bibl. Belg. & in faſt. Acad. aliique.*

[b] A Pontano in *Geld. Hiſt.* Lamb. Hortenſii Ia. editione, ductus in errorem perperam *Michael* dictus; ejus nominis erat Guilielmi hujus nepos, Maj. Traj. Eccleſiæ Præpoſitus & Archidiaconus.

[c] Ab Onuphrio malè dictus Ultrajectinus.

Digitized by Google

GEORGIUS EGMONDANUS,

Epiſcopus Ultrajectinus L X.

Georgii Egm. geſta, obitus, Sepultura, Diplomata,

GEORGIUS Egmondanus, Joannis Egmondani Comitis filius, poſt Enſchevortium creatur Trajectenſium Epiſcopus: hic in pace regens, totus ſe confert ad exornandam Chriſti Eccleſiam. Sub hæc deceſſit è vivis VI. Kal. Oct. Anno 1559. poſtquam Epiſcopatum adminiſtraſſet annis XXIII.

Corpus in opulentiſſimo Cœnobio Divi Amandi, ubi deceſſit, Tornacum inter & Valencenas, conditum eſt. Cor verò tumulatum Ultrajecti cum honorario Cœnotaphio. Illud, cæteris injuriâ temporum abolitis, adhuc hodiè viſitur in choro templi Martiniani, a nobis datum *Batav. Sacr.* part. 1. p. 246. &c. Ibi & habes, inprimiſque in vernacula editione, Diploma, quo Paulus III. Pont. Max. ejus deſignationem, electionemque confirmat, (quod & Latinum dabimus ſub Friſia) atque Georgii ipſius Diplomata. I. Circa officium Ven. Sacramenti pro Clero Amſtelod. II. Circa clandeſtina matrimonia, ut nuptiæ non contrahantur, *niſi publicè, & palam tempore divinorum.* III. Circa IV. ſacellanos curatos oppidi Harl. aliaque.

* LIBELLUS SUPPLEX *Carolo Cæſari a Georgio Egmondano, & Collegiis V. Eccleſiarum, aliiſque Collatoribus exhibitus.*

Libellus ſupplex.

GEorgius Egmondanus Epiſcopus, Prælati, Capitula V. Eccleſiarum, aliiſque Collatores, Cæſareæ Majeſtatis tuæ in urbe Trajecto per Diœceſin Ultrajectinam ſubditi, & Capellani ſubmiſſimè cum omni reverentia & obedientia Cæſ. Maj. tuæ exponunt, certiſſimâ veritate conſtare, quod olim graviſſimæ lites, contentiones ac diſſenſiones inter Sedem Apoſtolicam Romæ ab una, atque Electores tam Eccleſiaſticos quam temporales ab alia parte enatæ ſint propter multiplices *reſervationes, exſpectativas, indulta* circa nominationes, ſimileſque *gratias Apoſtolicas*, enormes & intolerabiles, indies provenientes ab eadem Romæ Sede Apoſtolica, in grave præjudicium, damnum ac impedimentum Collatorum ordinariorum; adeò ut exinde, Anno ſcil. Domini milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo octavo, menſe Februario ad pacis, fœderis, concordiæque perpetuæ per univerſam Sacro-ſanctam Eccleſiam mutuam obſervantiam, quædam æquæ, divinæ ac utiles ſanctiones, ſtatuta, Concordata, pacta & contractus deſtinata ac ſtabilita fuerint, ſigillatim inter SS. Patrem noſtrum Nicolaum V. Pontificem Max. & Apoſtolicam Sedem ex una, atque celſiſſimos, præpotentes, ac invictiſſimos Duces ac Dominos, Dominos Fredericum III. Rom. Imperatorem electum, & Germanorum nationem cum Principibus, Ducibus, Prælatis, & univerſo ejus Eccleſiaſtico ordine ex alia parte; quæ & prædicti anni menſe Martio ab eodem Papa & Apoſtolicâ Sede Romanâ, habito maturo conſilio Reverendiſſimorum in Domino Patrum & Dominorum Reverend. Rom. Eccl. Cardinalium in Senatus Pontificii conſeſſu laudata, probata, rata & accepta habita fuere: his *Concordatis* SS. Pater noſter Papa prædictus diſertè declaravit firmum ſibi ac beneplacitum eſſe, non admiſcere ſe ullis *gratiis reſervationum, exſpectativarum, indultorum* circa nominationes, aut ullas alias diſpoſitiones, quarumvis etiam vocum ſpecie, formâ aut involucro expreſſas, (reverſatione ibi expoſitâ unicâ ac ſolâ exceptâ) in Collatorum ordinariorum diſpendium, quibus licitum ſit pro arbitrio decernere de omnibus beneficiis vacantibus in menſibus eorum ordinariis; ſcilicet, Februario, Aprili, Junio, Auguſto, Octobri & Decembri; lege & pacto ejuſmodi, ut dicta *Concordata* inviolatè ſanctéque ſerventur, donec in Concilio generali, conſentiente natione Germanica, ſecus quidpiam decernatur, ut latius patet ex tenore eorundem *Concordatorum*; ſub quibus *Concordatis* prædicti ſupplicantes atque eorum deceſſores ſemper quoque comprehenſi fuere: quod luculentius palam faciunt declarationes SS. Patris noſtri Papæ Sixti IV. Anno milleſimo, quadringenteſimo LXXII. menſe Julio emanatæ. Ultrajectini *Concordatis* Germ. comprehenſi.

Ipſi quoque ſupplicantes præfati *Concordatis* his, ipſorumque tenore probè ſemper uſi, gaviſique fuere, atque inviolatè eadem ſervaverunt uſque ad tranſlatum Cæſ. Maj. tuæ, ut Brabantiæ Duci ac Holl. Comiti, Diœceſis Ultraj. temporale dominium; quin cum grave hoc negotium tractaretur, a ſupplicantibus rogatum, & Cæſ. Maj. tuæ nomine diſertè conceſſum fuit, ut jura ac privilegia exemptionum, collationum, inſtitutionum, immunitatum vice ſua & per *turnum* in menſibus ordinariis conferendi, ſalva eiſdem eſſent ac tuta: uti fidem faciunt horum tranſumpta, ac tabulæ confirmationum juſſu Cæſ. Maj. tuæ editæ, quo uſque dicti ſupplicantes privilegiis ejuſmodi probè uſi gaviſique fuiſſent; uti & *Concordatis* his in hodiernum uſque diem ſemper gaviſi fuere.

Cum igitur nemini licitum, neque etiam fas ſit, ſupplicantes in ſuis, vice ſuâ ac menſibus, juribus contra pacta & *Concordata* ejuſmodi ullatenus impedire aut perturbare ob rationes ſuprà plenius expreſſas; ſupplices prædicti nihilominus ſub fuco & ſpecie quorundam *Indultorum* circa nominationes, aliarumque enormium *gratiarum* ab eadem Sede Romana emanatarum, ex vi quoque *Indulti* nominationis Cæſ. Maj. tuæ ad ſplendidum ejus ex Tunenſi expeditione reditum a SS. Patre noſtro, Pont. Rom. aut Sede

* Libellus hic, ad quem Caroli Cæſaris ſanctio impetrata eſt *Bat. Sacr.* part. 1. p. 249. Latinè a nobis reddita, poſtmodum ad manus noſtras devenit; quem in vernaculâ editione nomine noſtro exhibitum, viſum eſt hic in Latinum verſum exhibere.

de Romana conceſſi circa beneficia, officia, aut dignitates in ſupplicum menſibus ordinariis juxta *Concordatorum* horum tenorem vacantia, graviter indies perturbentur, in ſupplicum eorumque quos legitimè promoverint maximum diſpendium, jacturam ac tædium, adeò ut ex his & ſimilibus cauſis litigia, moleſtias, ac ſumptus intolerabiles ex anno in annum ſuſtinere cogantur contra priſca eorum Jura, Privilegia, dicta *Concordata*, a Cæſ. Maj. ſancita ac rata habita; ea propter præfati ſupplicantes ſubmiſſiſſimè rogant ac flagitant, ut Cæſ. Maj. tua, tamquam æquitatis & juſtitiæ fons ad conſervationem antiquorum eorum jurium ac privilegiorum, quibus probè ſemper uſque hodiè gaviſi ſunt, ſimulque ad eorundem quietem, pacem & incolumitatem benignè ſtatuere; dilucidéque ſancire non gravetur, omnia ejuſmodi *privilegia*, *gratias atque indulta* a Sede Romana emanata & conceſſa, aut impoſterum emananda aut concedenda tamquam *Concordatis*, privilegiis, & priſcis moribus aut conſuetudinibus a Cæſ. Maj. tua luculentè probatis penitus adverſa, nullatenus rata habenda neque executioni mandanda eſſe, niſi in iis ſolum menſibus, qui SS. Patri noſtro Pontifici & Sedi Rom. ex *Concordatorum* iſtorum dictamine, non verò ſupplicantibus competunt. Sanctioni huic ſi adverſentur æmuli, Cæſ. Maj. tuæ placitum ſit ſupplices Cæſareo edicto contra ſimiles moleſtias ac vexas pro judicio munire, partibus ad Curiam Provincialem Ultrajecti, cui ſupplices ſubſunt, remiſſis. Quod agendo, &c.

Effigies, Effigies ejus genuflexi ad vivum viſitur in vitro, quod primum in D. Joannis Bapt. æde ſacra Anno 1555. donavit, locatum poſt Chorum in averſa parte ſupremi altaris, cum ſubſcripto hoc
Lemma, ejus lemmate: *Exerce pietatem.*

Encomia, A viris eruditis ac religioſis egregiam a vitæ continentia, in egenos munificentia, Epiſcopali ſtudio ac ſollicitudine laudem tulit Egmondanus Epiſcopus.

Ejus eruditionem cum pietate conjunctam mirè deprædicat

GERARDUS MORINGUS, Bommelanus Gelrus, Theologus Lovanienſis, dignus Adr. Barlando diſcipulus, Lector primùm ad S. *Gertrudem* Lov. deinde Canon. Paſtor, Lectorque ad S. *Trudonem* in nuncupatoria Epiſt. præmiſſa *Commentario* ejus in Eccleſiaſten.

TACITUS NICOLAUS ZEGERUS, Bruxellenſis, ut verior opinio eſt, Ord. Minorum Theologus, Græcè ac Latinè doctus, & inter alia edidit *Scholia in omnes Novi Teſt. libros*, Col. excuſos Anno 1555. 8. *Scholia* Ix. partis nuncupavit Egmondano Epiſcopo, ubi egregiè laudat Antiſtitis non ſolùm in eruditos & egenos munificentiam, ſed & piam eruditionem, cujus vel ad menſam ipſam quotidianum ſpecimen præbebat; dum aliis pro more de equis alendis, theſauris accumulandis aut ſecularibus ſcientiis differentibus, ipſe ex recondito ſapientiæ penu vel ex libris ſacris, ea promere ſolitus erat quæ ad pietatem accenderent.

JOANNES ROJARDUS, Aldernardenſis, Ord etiam Minorum, Eccleſiaſtes diſertus Homilias ſuas in *Epiſt. & Evang. Dominicalia* dedicavit,

Reverendiſſimo Domino, Georgio ab Egmont, inſignis Eccleſiæ Trajectenſis Antiſtiti, Domino plurimum obſervando. Nuncupatoriam Epiſtolam excellenti ejus laude ob ingenium, eruditionem, religionem aliaſque dotes ac virtutes plenam dedimus *Bat. Sacr.* part. 1. p. 247.

MATTHIAS DE GOCH, Henr. Bavari Suffraganei, & Suffraganei,

JOANNES DE GOCH, Canonicus; Vic. generalis Georgii Egm. Traj. Epiſcopi, inter alia geſta, viſitarunt Harlemi Cœnobium Zylenſe, *ex Protoc. Epiſc. Traj.* An. 1526. 13. Maji.

† HERMANNUS, ſive HERMAS ac Vicarii
LETHMATICUS, Goudanus, Sorbonæ generales.
Pariſienſis Doctor Primarius, Decanus ad S. Mariam Ultrajecti, Epiſcopi Egmondani Vicarius generalis, vir fuit ſingulari doctrinâ, pietate ac morum gravitate: quo etiam nomine eidem ab Eraſmo lib. 17. ad *Nicol. Everardum*, hoc Elogium poſitum eſt; „ *Hermannus*, „ inquit, eum, antequam Stadium Theologi„ cum ingrederetur, feliciter eſſet auſpicatus, „ Græcarum ac bonarum, ut vocant, littera„ rum notitiam, ità ſe geſſit in hoc curſu Sor„ bonicæ Theologiæ, ut omnium punctis pri„ mas meruerit, idque in eâ Scholâ, quæ ſine „ controverſiâ in hoc ſtudiorum genere ſemper „ primas tenuit. Neque vero tantum eſt inſtru„ ctus argutiis illis, quibus in Scholis velitantur: „ nihil hiſtoriarum, nihil veterum Theologo„ rum non excuſſit, atque adeò habet in prom„ ptu. Ingenium velox ac rapidum, diſcendi „ aviditas inexplebilis, judicium præſens & ex„ peditum; “ plura ſequuntur. Cum Viglio Zuichemo idem litterarum commercium habuit, extatque inter Viglii hujus litteras MS. Tom. IV. p. 163. ad eum Bruxellis An. 1555. ſcripta reſponſoria Epiſtola. Hermannus Lethmatius jam dudum ſcripſit *de inſtaurandâ Religione* libros 9. Baſileæ, 1544. fol. apud Oporinum. Inſcripſit eos Carolo V. Imp. Primus agit *de Religione*. 2. *De deſertoribus*. 3. *De vacillantibus*. 4. *De exortu Eccleſiæ*. 5. *De illuſtri Eccleſiæ progreſſu*. 6 *De Eccleſiaſticâ varietate*. 7. *De Eccleſiaſtica juris adminiſtratione*. 8. *De auctoritate Scriptararum*. 9. *De ſacris ritibus*. Alardus Amſtelodamus, Præſat. verſionis Theophylacti Bulgariæ Epiſcopi, *Hermanum* ſcripſiſſe refert & edidiſſe libros 35. quos inſcripſerit *ſaſpiriam*, ſive *Deſiderium matris Eccleſiæ ſuper redintegrandâ Religione*. Luſitque in hos libros elegantem Odem idem Alardus.

Obiit verò Ultrajecti Anno 1555. die D. Nicolao ſacro, ætatis 63. Decanatus 25. Sepultus in medio templi è regione chori, ſub ſarcophago, cui lamina aurea cum inſcriptione impoſita fuit, militum ibidem hoſpitantium inſolentiâ detracta; ſupereſt lapidi inciſa hæc inſcriptio:

JOANNES A NOORTWYCK LETHMATICUS, Canonicus, qui ætate abiens immaturâ, juxtà patruum humatus Idibus Martiis 1570. Meminit hujus *Joannis à Noortwyck* Molanus in Natalibus SS. Belgii, & Surius complures olim Sanctorum Belgii vitas ſuggeſſiſſe refert Piura de Herm. Lethmatico vide in nupera *Deſcript. Urbis Goudæ* part. 1. p. 250. &c.

JOANNES VAN BOEMEL, Guilielmi Egmondani Anno 1540. Suffraganeus, ex Annalibus vernaculis Henricæ ab Erp, Abbatiſſæ.

JOACHIM AB OPRODE, Sac. Theol. Doctor & Sacræ Paginæ Profeſſor, Epiſcopus Hebronenſis, Georgii Egmondani, & Frederici Schenki in Pontificalibus Vicarius generalis, & Suffraganeus Traj. Huic Fred. Schenkus, primam ex IX. quæ ei competebant, *Præbendam* contulit. Joachim verò hic Paulum de Goede, Fundatorem Horti ſub ejus nomine in oppido Leidenſi, Anno 1537. & ſubſequentibus erecti, Sacris initiavit.

† *Valerius Bibl. Belg. aliique.*

Catechiſmum juſſu Ferdinandi Imp. Anno 1567. Latinè primum editum, ac poſtea jubente Philippo II. Hiſpaniarum Rege Flandrico Idiomate donatum, tertiò perfectius, inſtructionibus à ſe auctum, in lucem emiſit Ultrajecti, Anno Chr. 1576.

Scripſit inſuper quædam pietatis Opuſcula, quæ manuſcripta adſervantur Leidæ in Bibliothecâ Heuſſenianâ. Obiit Ultrajecti 2. Julii Aono 1576. Epitaphium in majori Eccleſia hoc ei poſitum :

Ao. Dni 1576. DIE SECUNDA IULII DECESSIT REVER.
Dns IOACHIMUS DE OPRODE, S. TH. DOCTOR, HUIUS ECCL. CANON. CUIUS ANIMA REQUIESCAT IN PACE, ET EIUS MEMORIA SIT IN BENEDICTIONE.

Monum. Eccl. Ultraj. MS.

PROLOGUS

AD

FRED. SCHENKUM.

SEdes Ultrajectina ſub D. Willibrordn Archiepiſcnpalis, dein eo ſplendnre deſtituta, ad eundem dennò evecta eſt ob novos circà religinnem mntus. Carnli Cæſaris in hoc conſilinm, per ipſius abdicationem ac diſceſſum executinni mandatum a Philippo Caroli filio, probante illud Paulo IV. Pont. Max. ex VII. delectnrum Cardinalium conſilio. Sic XIV. Civitates a prioribus Sedibus diſtractæ, in Cathedrales evectæ; treſque cnnſtitutæ Metropolitanæ: inter quas & Ultrajectina, pridem Cathedralis; cui quinque, Harlemenſis nimirum, Daventrienſis, Leovardienſis, Groningenſis, & Middelburgenſis, aſſignatæ Suffraganeæ, ex Pauli IV. Diplomate: qund quia a Miræo aliiſqne datum, atque nnviſſimè ex MS. Eccl. Traj. accuratins *Batav. Sacr.* part. 2. p. 3. 4. 5. a nnbis eſt repræſentatnm, huic Operi noviter inſerendnm, ſupervacuum eſſe duximus.

Novarum in Belgin Sedium inſtitutinnem ſubſecnta mox limitum cujuſque Diœceſis accurata deſignarin, ſpeciali Pii IV. Pont. Max. Diplnmate expreſſa.

Diplomata hæc ſingula, ad ſingulas Sedi huic Metropol. Suffraganeas Diœceſes exhibebimus, exordium ducturi ab eo, qun Trajectenſis Sedes a Pio IV. Pauli ſucceſſore in Metropnlitanam evehitur, eique limites præfiguntur.

Pii IV. Rom. Pont. quo limites Diœceſi Metrop. Ultrajectinæ figuntur, Diploma.

„ PIUS Epiſcopus ſervos ſervorum Dei, ad
„ perpetuam rei memoriam. Ex injuncto nobis
„ deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea liben-
„ ter intendimus, per quæ eccleſiarum quarum-
„ libet, præſertim Metropolitanarum inſignium
„ noviter erectarum decori & venuſtati, ac illis
„ præſidentium & aliarum perſonarum in eis di-
„ vinis laudibus ioſiſtentium ſtatui & opportunæ
„ ſubventioni, cum divini cultus augmento &
„ animarum Chriſti fidelium ſalute valeat ſalu-
„ briter provideri, ac deſuper etiam ea, quæ à
„ prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerunt,
„ ex ſaniori conſilio immutando diſponimus,
„ prout locorum & temporum qualitas exigit,
„ ac ipſarum eccleſiarum utilitas perſuadet, ac
„ id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.
„ Cùm itaque, ſicut accepimus aliàs, poſtquam
„ felicis recordationis PAULUS Papa IV. præde-
„ ceſſor noſter, conſiderans eam partem inferio-
„ ris Germaniæ, quæ cariſſimo in Chriſto filio
„ noſtro PHILIPPO Hiſpaniarum Regi Catholico
„ hereditario jure etiam tunc ſubjecta erat, pau-
„ cos habere Epiſcopos nullumque Metropolita-
„ num, qui eam regerent, ut illius amplitudo
„ & frequentiſſimorum oppidorum celebritas ac
„ longè latéque diſſitorum caſtrorum & pagorum
„ ſuorum copia, animarumque multitudo, va-
„ rium item idioma, & vitæ inſtitutum, ac de-
„ nique temporis deplorata ob hæreticos condi-
„ tio expoſtulabant, his aliiſque gravibus cauſis
„ eum impellentibus, volens periclitanti in par-
„ tibus illis fidei Catholicæ ſuccurrere, pioque
„ dicti Philippi Regis deſiderio ſatisfacere, ha-
„ bitaque, ſicut rei magnitudo poſtulabat, cum
„ Fratribus ſuis, de quorum numero tunc era-
„ mus, deliberatione maturâ, de eorum conſi-
„ lio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Ca-
„ meracenſem, Trajectenſem, Atrebatenſem,
„ & Tornacenſem Eccleſias, civitates & Diœ-
„ ceſes à Remenſi, & certis aliis tunc expreſſis
„ Provinciis, quibus tunc erant Metropolitico
„ jure ſubjectæ, ac Mechlinienſe, Harlemenſe,
„ Daventrienſe, Leovardienſe, Gruningeoſe &
„ Middelburgenſe, olim Trajectenſis & aliarum
„ Diœceſium, ac diverſa alia tunc expreſſa op-
„ pida inſignia hujuſmodi Regionis à ſua quod-
„ que Diœceſi ac Provincia perpetuò ſegrega-
„ verat & diviſerat, necnon Mechlinienſe, Har-
„ lemenſe, Daventrienſe, Leovardienſe, Gru-
„ ningenſe, Middelburgenſe, & reliqua oppida
„ prædicta ſic diviſa in civitates: Cameracenſem
„ verò & Trajectenſem tunc Epiſcopales Sedes,
„ ac olim Collegiatam S. Rumoldi Mechlinien-
„ ſem, in Metropolitanam & certas alias alio-
„ rum

„rum oppidorum in civitates erectorum prædi-
„ctorum Eccleſias, in Cathedrales Eccleſias pro
„totidem Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui ſuæ
„quiſque Eccleſiæ præeſſent; necnon Mechli-
„nienſi, Harlemenſi, Daventrienſi, Leovar-
„dienſi, Grunigenſi & Middelburgenſi Eccle-
„ſiis civitatibuſque prædictis certos tunc ex-
„preſſos diſtrictus alias diſtinctos, per Nuncium
„ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum li-
„mitandos, pro ſua cujuſque Diœceſi perpetuò
„conceſſerat, necnon Eccleſiæ Trajectenſi, Har-
„lemenſem, Daventrienſem, Leovardienſem,
„Gruningenſem & Middelburgenſem Eccleſias,
„civitates & Diœceſes antedictas, earumque
„Epiſcopos, Clerum & populum pro ſuis Suf-
„fraganeis, provincia & provincialibus adjun-
„xerat, præfato quoque Philippo Regi ejuſque
„ſucceſſoribus, qui pro tempore ipſius regio-
„nis in temporalibus Domini eſſent, jus nomi-
„nandi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti
„perſonas idoneas ac alias certis tunc expreſſis
„modo & forma, qualificatas ad Trajectenſem &
„alias Eccleſias erectas, tam à primæva erectio-
„ne hujuſmodi, quam ex tunc deinceps, quotieſ-
„cumque illas vacare contingeret, per eundem
„Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos ad
„nominationem hujuſmodi ordinandos in perpe-
„tuum reſervarat, per quaſdam ſub plumbo &
„deinde per alias ſuas in forma Brevis litteras
„deſuper confectas, venerabili fratri noſtro tunc
„ſuo Salvatori Epiſcopo Clufienſi ſuo & Apo-
„ſtolicæ Sedis Nuncio in partibus illis dederat
„in mandatis, ut perſonas idoneas, qui dictas
„provincias & Diœceſes diſtinguerent & limi-
„tarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Mo-
„naſteriis & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus
„diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his
„neceſſaria faciendi vice ſua deputaret, dilectus
„filius noſter Antonius S. R. Eccleſiæ Cardina-
„lis, Atrebatenſis nuncupatus, tunc Epiſcopus
„Atrebatenſis, ac quatuor alii ſcientia ac probitate
„inſignes, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nun-
„cius prædicto prædeceſſore interim de medio
„ſublato, vigore ſeu prætextu mandati & poſte-
„riorum litterarum hujuſmodi ſubſtituerat, licet
„forſitan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent,
„quæ ad id Canonice ſubdelegari poterant, fa-
„cta nihilominus diligenti rerum indagine, ac
„omnibus mature penſatis, animadvertentes quod
„per diſmembrationem bonorum à Monaſteriis
„ac Præpoſituris prædictis ſi fierent, cultus Mo-
„naſticus non mediocriter læderetur, ipſa Mo-
„naſteria & Præpoſituras menſis prædictis pro
„dote ſuarum Eccleſiarum ad hoc, ut Epiſcopi
„etiam illorum curam perinde atque ſuam pro-
„priam perpetuo gererent, potius eſſe unienda, ac
„deſignationes, & limitationes Provinciarum ac
„Diœceſium, diviſioneſque ac diſtributiones op-
„pidorum, & juriſdictionum in nonnullis partibus,
„ipſarum Diœceſium commodiores illis quæ per
„primo dictas litteras ſtatuuntur, nec non conſti-
„tutiones & aſſignationes dotium, & denique nu-
„merum perſonarum, ac dignitatum, præbenda-
„rum, beneficiorum & officiorum, ſtatum quo-
„que & formam, in præfatis Eccleſiis, etiam
„per hujuſmodi diſmembrationes, applicatio-
„nes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſti-
„tutiones, aliaſque rationes accommodas ha-
„bendas, & pro earum effectu notabilem par-
„tem Diœceſis rerum & jurium Eccleſiæ Tra-
„jectenſis prædictæ ab illa detrahendam, & for-
„ſan alia, pro rerum exigentia, adjungenda cen-
„ſuerint, ac ſuper majori illorum parte pro-
„ceſſus & ſcripturas, ſerie digeſtis rebus omni-
„bus, formandas curaverint.

„Et inter alia dictæ Eccleſiæ Trajectenſi & pro
„tempore exiſtenti Archiepiſcopo Trajectenſi,
„*Trajectum, Amersfordiam, Naerden, Muyden,*
„*Weſop, Woerden, Leyden, Hagam - Comitis,*
„*Delft, Breyl, Geervliet, Scheydam, Vleerdin-*
„*gen, Rotterdam, Dordracum, Gorcum, Heue-*
„*kelom, Aſperen,* * *Thiel, Beuren, Culenburch,*
„*Vianen, Oudewater, Schoonhoven, Goude, Mont-*
„*foort, Yſelſtein, Rheenen, Wageningen, Aern-*
„*hem, Embricam, Heuyſſen, Vlenten, Ham, Haar,*
„*Zuylen, Camerick, Zegfelt, Cockengen, Niwen-*
„*rode, Maerſen, Broeckelen, Weſtbroeck, S. Mar-*
„*tyns-dyck, Willis, Meyert, Tamen, Aade, Vin-*
„*keveen, Loenreſloot, Bambrugh, Nightevecht,*
„*Abcoude, Horſt, Anckeveen, Vreelant, Corte-*
„*hoeff, Bunnick, Zeyſt, Ooyck, Beverweerdt,*
„*Steeckenburgh, Neer-langhbroeck, Over-langh-*
„*broeck, Amerongen, Eſt, Horſt, Leerſen, Doern,*
„*Emmickhuyſſen, Woudenbergh, Lenſden, Zoeſt,*
„*Baren, Eembrugge, Emmeneſſe, Bunſchoten,*
„*Jutphaes, Houten, Vreeswyck, Schalckwyck,*
„*'t Goye, Werckhoven, 't Wael, Houtswyck, Co-*
„*ten, Duerſtede, Willegen, Lopick, Langeraek,*
„*Thienhoven, Herlo, Ameyde, Jaersvelt, Ca-*
„*pelle, Hageſteyn, Cronenburch, Loenen, Loes-*
„*drecht, Laren, Larem, Blaricom, Huyſſen,*
„*Buyſſem, Hilfertſem, Muydenborgh, Polsbroeck,*
„*Benſchop, Rewyck, Snpick, Waerde, Nieuwe-*
„*brugh, Middelborgh, Bodgraven, Swammer-*
„*dam, Nieuwecoep, Arleven, Noerden, Seven-*
„*hoeven, Haeſtrecht, Stolwyck, Bercou, Ouder-*
„*kerck, H. Aertsbergh, Crimpen, Leckerkerck,*
„*Zuyck, Does, Poelgeeſt, Waſſenaer, Sweten,*
„*Coudekerck, Hajaertſwoude, Benthuyſen, Aiſen,*
„*Raephorſt, Voerſchoeten, Soeterwoude, Boeſcoep,*
„*Stevelinge, Lao, Wilſveen, Fyckendnynen, Burgh,*
„*Voerburgh, Soetermeer, Opmeer, Waddinxveen,*
„*Heyde, Loeſduynen, Werve, Riswyck, Notorp,*
„*Poeldyck, Wateringen, Atenae, Pinaicker, Bleys-*
„*wyck, Sevenhuyſen, Moerdrecht, Monſter, Honſelaer-*
„*dyck, 't Wont, Berckel, Nieuwerkerck, Naeldwyck,*
„*Lier, Scipluy, Kenenburgh, Schiebroeck, Hille-*
„*gertsberge, Dorp, Spangen, Souteven, Ouwerſchie,*
„*Cralingen, Honningen, Capelle, Maeſlant, Ke-*
„*ſel, Delfshaven, Schoenreloe, Maeſlantſe Sluys,*
„*Mutenes, Penuſi, Poortegael, Roon, Charloes,*
„*Iſelmonde, Reederkercke, Barendrecht, Ryſoort,*
„*Hewyder-ambocht, Kyſſhoeck, Oudelants-amboght,*
„*Stbobbelants-amboght, Lynde, Heynencort, Pie-*
„*tershoeck, Mynsheerenlant, S. Antonis Polder,*
„*Maesdam, Weſtmaes, Chillershouck, Stryen,*
„*Oiſtvoern, Nieuwelantbrugge, Swartewael, Re-*
„*cainge, Heenvliet, Spikenis, Biert, Hekelingen,*
„*Simonshaven, Piershil, Goerendyck, Niewenhorn,*
„*Abbenbrouck, Helvoet, Oudenhorn, Bleyneſvliet,*
„*Goere, Outdorp, Bommene, Roexmſt, Meliſſant,*
„*Middernis, Dierixlant, Stadt, Vueren, Herynen,*
„*Hellon, Heſten, Weerdenburch, Opynen, Va-*
„*rick, Nerynen, Aſt, Hemert, Gellicom, Meteren,*
„*Rumpt, Enſpick, Deyl, Waynoy, Beeſt, Gel-*
„*dermalſem, Aveſaet, Renoy, Tricht, Bueremal-*
„*ſem, Arkom, Wamel, Boeſecom, Sermond, As,*
„*Raveſway, Ryswyck, Maurick, Ek, Lienden,*
„*Leck, Keſteren, Hueſden, Rantwyck, Heteren,*
„*Remmeroy, Reycom, Heelſom, Wolsheelſom,*
„*Eede, Scherpeſeel, Lunteren, Berſevelt, Houe-*
„*laken, Terſchuyr, Voerthuyſen, Niekerck, Hul-*
„*kerſteyn, Oeſterbeeck, Dorenburgh, Clingerbeeck,*
„*Celdenſpiker, Roſendael, Iſeloort, Velp, Zoe-*
„*len, Hoyen, Iſendoorn, Ochten, Doyweert, Heyen,*
„*Hervelt, Euyck, Oiſthout, Londt, Gendt, Pan-*
„*deren, Heruyn, Lobick, Neerelten, Emme-*
„*rick, Eelden, Malburg, Weſtevaert, Sevender,*

* Leerdam, certè addend.

PARS I. E 2 „pro

pro ſua Diœceſi deſignaverint, prout in ſingulis litteris & proceſſibus & ſcripturis prædictis plenius continetur.

. Nos qoi dudum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis qoorum intereſſet, attendentes qund ad arcenda & extirpanda tot pernicioſa hæreſum dogmata, quibus religio Chriſtiana paſſim laceratur & affligitur, ac ſimul populos ipſos in ſinceritate fidei continendos, dictus præceſſor nulla alia æquè opportuna remedia potuit adhibere, idcirco ut ea juxta cordis ſui & noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, etiam noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, ac alias illa omnibus quibus poſſumus rationibus juvare ac promovere volentes, ac litterarum, proceſſuum, & ſcripturarum prædictorum veriores tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, continuis etiam hortationibus dicti Philippi Regis, id pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati, motu proprio & ex certâ ſcientiâ, ac etiam de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium, diviſionibus, limitationibus & diſtributionibus, dictorum ſubdelegatorum in dictis proceſſibus ſpecificatis tanquam in melius reformatis, iuhærendo, ac priorea litteras hujuſmodi, quoad infraſcripta commutando, omnia & ſingula oppida, caſtra, villas, & loca in poſteriori deſignatione, ſubdelegatione hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis & Parochialibus Monaſteriis, Collegiis etiam Canonicorum, Capellis, hoſpitalibus, beneficiis, locis & perſonis, ac officiis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & regularibus, ac populis & quibuſcumque aliis ſub eis comprehenſis, præfatæ Eccleſiæ Trajectenſi juxta deſignationem hujuſmodi, perpetuò concedimus & aſſignamus.

Et qoniam antiqui proventus annui menſæ Epiſcopalis Trajectenſis olim uberrimi, ſic ſenſim deperiſſe dicantur, ut hodie valorem annuum duorum millium & ſexcentorum Ducatorum auri de Camerâ, ſecundum communem exiſtimationem vix conſtituant, longéque tenuiores ſint, quam quod ad manutenendum dignitatis Archiepiſcopalis ſtatum expediat. Igitur ut ipſi menſæ de ampliori dote ad concurrentiam menſæ Archiepiſcopalis Mechlinienſis minori quo poteſt detrimento vel incommodo conſulatur, à Monaſterio ſancti Pauli Trajectenſis, Ordinis ſancti Benedicti, ſeu illius menſa Abbatiali, quæ uberrima proventibus pollet, decimas, proprietates, & jura in Ducatu Geldriæ conſiſtentia, & ad Monaſterium ſeu Abbatialem hujuſmodi, aut Conventualem, vel communem menſam pertinentia, quorom fructus, redditus, & proventus quingentorum Ducatorum auri de Camerâ, ut etiam accepimus, annuatim non excedunt, ſeu ex eiſdem uſque ad dictum valorem annuum ex nunc dummodo ſi illi ad ſolom Abbatem ipſius Monaſterii pertineant, dilecti filii moderni Abbatis ad hoc accedat aſſenſus: ſin autem cum primum per ceſſum vel deceſſum ejuſdem moderni Abbatis dictum Monaſterium vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc, & è contrà perpetuò ſeparamus, dividimus & diſmembramus, illaque ſic ſeparata & diſmembrata dictæ menſæ Trajectenſi pro augmento dotis hujuſmodi perpetuò applicamus & appropriamus: & ulterius unum & unam majoris, ac alium & aliam ſancti Salvatoris, nec non alium & aliam ſancti Petri, ac alium & aliam ſancti Joannis, nec non reliquum & reliquam ſanctæ Mariæ Trajectenſium Eccleſiarum Canonicatus & Præbendas, quos primo, nec non quarum in ſimul quingentorum de Oudewater & Werder hoſpitalis ſancti Joannis Jeroſolymitani, Bajulinatus ſanctæ Catharinæ Trajectenſis, dicti hoſpitalis ſancti Johannis Jeroſolymitani etiam cumprimum illos per ceſſum, etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum illos nunc obtinentium etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut alias quibuſvis modis, & ex qoorumcumque perſonis etiam in aliquo ex menſibus in quibus vacantium beneficiorum diſpoſitio nobis aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per conſtitutiones Apoſtolicas, vel Cancellariæ Apoſtolicæ regulas ſeu litteras alternatarum, aut alia privilegia & indulta reſervata exiſtat ſeu fuerit, ſimul vel ſucceſſivè vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc & è contrà; vel etiam ſi illi ad præſens nec non omnes quæ longiori, quam quod in illarum fundationibus ſeu ordinationibus exprimetur tempore, vacarunt, & priori provinciali domus ſanctæ Eliſabeth, etiam Trajectenſis hoſpitalis Teutonicorum ſubjectæ ſunt, quarumque etiam quingentorum Ducatorum auri . . . . ſecundùm eamdem exiſtimationem valorem communem, ut ſimiliter accepimus, non excedunt dicti hoſpitalis Beatæ Mariæ Teutonicorum, præceptorias Commendatarias nuncupatas quibuſvis modis, & ex quorumcumque perſonis, ſeu per liberas reſignationes, quamvis de illis in Romanâ Curiâ vel extra eam, etiam coram Notario publico & teſtibus ſpontè factas, aut conſtitutione piæ memoriæ Johannis Papæ XXII etiam prædeceſſoris noſtri, quæ incipit *Execrabilis*, vel aſſecutionem alterius beneficii Eccleſiaſtici, quâvis auctoritate collati vacent, etiamſi tanto tempore vacaverat, quod eorum collatio juxta Lateranenſis ſtatuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam præfatam legitimè devoluta, ipſique diſpoſitioni Apoſtolico ſpecialiter vel generaliter reſervati, & conventua es exiſtant, & ad illos conſueverint, qui per electionem aſſumi, eiſque cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, ſuper eis quoque inter aliquos lis, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, cum omnibus juribus, juriſdictionibus, annexis & pertinentiis ſuis menſæ Trajectenſi prædictæ perpetuò unimus, annectimus, & incorporamus; ita quod liceat pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Trajectenſi corporalem poſſeſſionem decimarum, proprietatum & jurium diſmembratorum, necnon præceptoriarum, Canonicatoum & Præbendarum, juriumque, juriſdictionum annexorum & pertinentiarum prædictorum, per ſe vel alium, ſeu alios propria auctoritate liberè apprehendere & perpetuò retinere; ac in ſingulis majori Trajectenſi, & ſancti Salvatoris, ac ſancti Petri, nec non ſancti Johannis & beatæ Mariæ Eccleſiis hujuſmodi tamquam inibi Capitularis, locum, vocem, & auctoritatem ſuper Decanum & Canonicos ſingularum Eccleſiarum earumdem, habere & exercere, ac in ejus Diœceſi ſeu Provincia reſidendo, fructus, redditus, & proventus, nec non jura, obventiones, diſtributiones, & alia emolumenta etiam ratione reſidentiæ debita, perinde ac ſi ipſe in ſingulis eiſdem Eccleſiis reſideret, ita tamen quod in civitate Trajectenſi reſidens, eaſdem Eccleſias, earomque chorum, ad hoc ut omnia laudabiliter procedant & obſer-

Digitized by Google

„ ſerventur, frequenter viſitare ac onera dictis præceptoriis incumbentia ſupportarit; jura quoque hoſpitalibus & miliciis hujuſmodi præſtari ſolita omninò pendere ſtudeat, integrè percipere, ac in ſuos, nec non menſæ ſuæ ac præceptoriarum, hujuſmodi uſus & utilitatem convertere, cujuſvis licentiâ deſuper minimè requiſitâ. Sic quod Archiepiſcopus Trajectenſis pro tempore exiſtens, à prima die receptionis ſuæ omnia & ſingula, fructus, redditus, proventus, unà obventiones, & emolumenta omnium & ſingulorum tam majoris, quam aliarum Eccleſiarum prædictarum Canonicatuum & Præbendarum, eidem menſæ Archiepiſcopali, ut præfertur, unitorum, integrè & abſque ullâ prorſus diminutione, aliàs pro ut olim Epiſcopus Trajectenſis, ac majoris & ſancti Petri Eccleſiarum Trajectenſium Decani percipere conſueverunt, etiam in primo anno percipere valeat.

„ Ut autem ipſe Archiepiſcopus pro tempore exiſtens in tanta Diœceſi, adeoque ampla Provincia, quæ omnium prima hæreticorum irruptionibus obnoxia exiſtit, eruditorum virorum copiam, ad meliorem orthodoxæ fidei defenſionem & Eccleſiaſticæ juriſdictionis conſervationem, commodius habere, & perpetuò conſovere poſſit; ſtatuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis dictæ Eccleſiæ Trajectenſis, quos facto loco unioni menſæ Trajectenſis de Canonicatu & Præbenda Eccleſiæ Trajectenſis primò vacaturis hujuſmodi, etiam primo per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs vacare contigerit, vel etiam ſi actu nunc vacent; ac tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio juxta Lateranenſis ſtatuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam præfatam legitimè devoluta, ipſique Canonicatus & Præbendæ ſimiliter diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati, affecti & ſacerdotales exiſtant, & ſuper eis inter aliquos lis, cujus ſtatum etiam præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, tribus Magiſtris aut Licentiatis in Theologiâ, & tribus Doctoribus Decretorum, ſeu in eis Licentiatis, ac tribus aliis nobilibus ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologiâ ſaltem gradu Licentiaturæ, in famoſa quapiam Univerſitate ſtudii generalis ſecundum tenorem primò dictarum litterarum promotis, ordine præmiſſo ſervato in perpetuum concedi, & aſſignari debeant: quodque ad ſex priores tam nobiles quam alii non nobiles, ut præfertur, tamen qualificati; ad reliquos verò tres Canonicatus, & tres Præbendas ex reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi, nulli niſi nobiles & graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint.

„ Ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & religionis, ceterìſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Archiepiſcopo præfato requiſiti fuerint, tam conjunctim, quam diviſim præſtare teneantur. Et ut de viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ dein accuratius proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ, hac primâ vice ad præfatum Archiepiſcopum dumtaxat, & deinde quoties illa futuris temporibus vacaverint, ut præfertur, ad electionem Archiepiſcopi & aliorum graduatorum prædictorum ſuperſtitum, per eos conferantur, & in hujuſmodi electione ſuffragium Archiepiſcopi non plus juris, ſive momenti, quam cum ſuis graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente; tuncque iteratum ad hoc Archiepiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat: quodque poſthac ipſi novem Canonicatus, & novem Præbendæ ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, & in Corpore Juris clauſulis, nec non exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando, & aliàs diſponendo primariis precibus nuncupatis, aut aliis gratiis præventivis per nos, aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, & Sedem Apoſtolicam præfatam, vel ejus Legatos, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & ex quacumque cauſâ quantumlibet urgenti, pro tempore factis & conceſſis comprehendantur; nec etiam tamquam vacantes apud Sedem Apoſtolicam hujuſmodi, aut ulla alia ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem, etiam cauſâ permutationis apud Sedem eamdem de illis provideri, vel aliàs quoquomodo diſponi poſſit, ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullaque cauſa infringi debeat. Quodque unus ex novem Canonicis prædictis Magiſter, ſeu Licentiatus in Theologia, & alter Decretorum Doctor, ſeu etiam Licentiatus, ſeniores, ratione ſuarum Præbendarum facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Trajectenſem prædictam, quoties ab Archiepiſcopo Trajectenſi, cæteri verò Canonici graduati prædicti quandocumque requiſiti fuerint illis aſſiſtere teneantur, ac ex reliquis ſenioribus Canonicis prædictis, duo in Theologiâ & unus in Jure Canonico graduati, ut præfertur, unà cum Scholaſtico majoris Eccleſiæ Trajectenſis promovendos ad ſacros ordines, admittendos autem ad curas animarum quacumque auctoritate illi proviſi fuerint, unà cum Archidiacono cujus ditionis erunt, curæ hujuſmodi examinandi, reſpectivè curam habeant, neminem, niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum medio juramento promittentem, admittendo. Et quoniam nuperrima hæreticorum ſtudia, temporiſque malitia, viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutius abeſſe non patitur; quod ſi Canonici graduati prædicti ab Eccleſiâ ſuâ, niſi ab Archiepiſcopo ſuo miſſi, per duos menſes abſuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant, ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ majoris Eccleſiæ in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolis, qui divinis officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, excepta neceſſitatis cauſa, permanſerint, miniſtrari debeat; nec quiſpiam ulla diſpenſatione, vel alio privilegio Apoſtolico quacumque cauſâ impetrato vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poterit.

„ Ceterùm ut eidem Archiepiſcopo Trajectenſi ſua conſtet auctoritas, ſerveturque uniformis uſus juriſdictionis per omnem Diœceſim Trajectenſem, ac Eccleſiæ Metropolitanæ

„Provinciæ prædictæ conformitatem ſoper iis habeant, quod Archidiaconi Eccleſiæ Trajectenſis ex deinceps in perpetuum juriſdictione, & Archidiaconatuum adminiſtratione, quiſque videlicet in ſuâ provinciâ, qualem Archidiaconus Eccleſiæ Mechlienſis habiturus eſt, omninò potiantur.

Cumque novem Canonicatuum & Præbendarum affectorum diſpoſitio ad Archiepiſcopum, & novem graduatos modo præmiſſo ſit conceſſa, proinde reliqui Capitulares Canonici collationem aliorum Canonicatuum & Præbendarum in ſuo turno ordinario habeant. Diſpoſitio verò Vicariarum & aliorum beneficiorum omnibus communis eſſe debeat, & per turnos, prout hactenus, obſervetur; diſtrictius inhibentes univerſis & ſingulis Archiepiſcopis, Epiſcopis & dilectis filiis Abbatibus, ceteriſque locorum ordinariis, nec non S. Joannis Jeroſolymitani, & Teutonicorum hoſpitalium hujuſmodi Magiſtris, eorumque ac prædicto, ceteriſque Conventibus, ſuperioribus & perſonis, illique vel illis ad quem, ſeu quos præceptoriarum, ac Canonicatuum & Præbendarum prædictarum collatio, proviſio, præſentatio, electio & quævis alia diſpoſitio communiter vel diviſim pertinet, ac quibuſcumque aliis, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, ordinis & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris, aliiſque ſententiis, cenſuris, & pœnis, nec non privationis omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum, ac inhabilitatis ad illa & alia impoſterum obtinenda, ne de illis ſeu eorum aliquo ſi vacant, aut cum vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere, aut alias diſponere ſeu præmiſſorum effectus, & executionem in aliquo quantumcumque modico impedire, aut moleſtiam, vel injuriam quampiam irrogare, quoquomodo, præſumant. Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò, acquiſitum eſſe, & ſuper iis beneficio regularium de non tollendo jure quæſito, ac de annali & triennali poſſeſſore, nec non privilegiis omnibus, quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utontur, potiuntur, & gaudent, plenariè gaudere debere, ac Cannnicatus & Præbendas, & præceptorias unitos hujuſmodi ad hoc ut de illis quoquomodo diſponi valeat, de cetero vacare, ac eaſdem, aut affectos novem Canonicatus, & novem Præbendas prædictos, per quoſcumque, etiam prætextu mandatorum de providendo, nominationum, facultatum etiam juxtà concordata nationis Germaniæ, expectativarum, & quarumcunque aliarum gratiarum, quoquomodò acceptari non poſſe. Et nihilominus quaſcumque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes, ac alias diſpoſitiones de eiſdem aut eorum aliquo, etiam per nos & Sedem præfatam quomodolibet factas, & faciendas nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, aut etiam colloratum titulum poſſidendi tribui poſſe, ac conceſſionem, aſſignationem, ſeparationem, diviſionem, diſmembrationem, extinctionem, applicationem, appropriationem, unionem, annexionem, incorporationem, ſtatutum, ordinationem, ceteraque præmiſſa, ex nunc omninò eumdem effectum ſortita eſſe & cenſeri, nec ſub quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus, vel limitationibus onionum, annexionum, incorporationum, ſuppreſſionum, & extinctionum, etiam effectum non ſortitarum, quæ poſthac per nos vel ſucceſſores noſtros, tam in craſtinum aſſumptionis cujuslibet eorum ad ſuum Apoſtolatus apicem, quam alias quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſolis & Decretis; quocumque tempore fient includi: ſed illis non obſtantibus, in ſuis vigore, robore, & efficaciâ perſiſtere, & quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, & de novo conceſſa eſſe. Sicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe, & fore, præſenteſque litteras nullo umquam tempore de ſurreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam quacumque ratione vel cauſâ vocari poſſe. Sicque per judices ordinarios & delegatos, etiam cauſarum palatii Apoſtolici Auditores & Cardinales in quavis cauſa & inſtantiâ, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & authoritate judicari & diffiniri debere, irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper iis à quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus fratribus noſtris, Archiepiſcopo Mechlinienſi, & Epiſcopo Amerinenſi, ac dilecto filio Præpoſito Eccleſiæ Arienſis, Morinenſis ſeu alterius Diœceſis, per Apoſtolica ſcripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo, aut unus eorum, per ſe, vel alium, ſeu alios eaſdem præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte moderni, ac pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Trajectenſis & aliorum, quorum intereſt, & quomodolibet intererit, in futurum fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes, eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra Archiepiſcopum Trajectenſem, & alios prælatos, conceſſione, aſſignatione, diſmembratione, ſeparatione, diviſione, applicatione, appropriatione, unione, annexione, & incorporatione, ſtatuto, ordinatione, ac litteris ac in eis contentis prædictis, pacificè gaudere, ac alias litteras ac in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari. Non permittentes illos, per quoſcumque quomodolibet indebite moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo. Nec non legitimis ſuper iis habendis ſervatis proceſſibus, cenſuras & pœnas ipſas etiam iteratis vicibos aggravando, invocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis. Non obſtantibus voluntate priori & aliis præmiſſis & noſtris de valore, tam in eiſdem unionibus, quam impetrationibus & aliis gratiis etiam motu ſimili factis exprimendo, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati uniones perpetuas, niſi in caſibus à jure permiſſis fieri prohibentes, ac recolendæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri de una, & Concilii generalis de duabus, non tamen tribus dietis, aliiſque conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, etiam reſervatoriis, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non aliis dictæ Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, etiam revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis,

riis, ac io favorem ordinariorum, & alias in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monaſteriorum, & ordinum, ac Eccleſiarum & Collegiorum, ac locorum & hoſpitalium prædictorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ vel quavis facultate aliâ roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, ſtabilimentis, uſibus & naturis, nec non quibuſvis ſpecialibus vel generalibus, etism mentslibus reſervstionibus, expectativis, & aliis grstiis, etiam in Canonicos creationibus aliis unionibus, etiam perpetuis abſque conſenſu Coadjutorum deputstionibus, nominationibus citrà acceſſus, & regreſſus facultatibus, mandatis, litteris, & conceſſionibus quibuſcumque perſonis, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, & conditionis exiſtentibus, & Cardinalatus honore fungentibus, ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, continuis commenſalibus ac prælatis domeſticis, nec non Romanæ Curiæ officialibus, etiam officia ſua actu exercentibus ex quavis etiam grandi cauſâ, conſideratione, intuitu vel reſpectu, etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, ac cum quibuſvis antelationibus, prærogstivis, & Decretis etiam irritantibus, & aliis clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam præſentibus derogantibus, etiam motu & ſcientia ſimilibus, & aliàs quomodocumque conceſſis, quas & quæ illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis babentes, eorumque omnium vim & effectum, quoad præmiſſa omnia, omninò ſuſpendimus, ac in præmiſſis effectum ſortiri, aut locum ſibi vindicari non poſſe, neque debere decernimus, nec non privilegiis, indultis & litteris Apoſtolicis eiſdem Eccleſiis, Monaſteriis, hoſpitalibus, ac illorum Magiſtris, fratribus & militibus, nec non Capitulis, conventibus, ſuperioribus, & aliis quibuſvis per quoſcumque Romanorum Pontifices prædeceſſores noſtros ac nos & ſedem prædictam, etiam per viam generalis legis ac ſtatuti perpetui, nec non initi & ſtipulati contractus, ſeu quaſi, & aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis ac quibuſvis etism derogstoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis & inſolitis clauſulis irritaotibuſque, & aliis Decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum & quorumcunque aliorum, ſeu etiam motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter ac aliàs quomodocumque, qualitercumque, & quotieſcumque conceſſis, confirmatis & etiam iterstis vicibus ionovatis ac concedendis & innovandis; quibus omnibus etismſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecislibus ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo sd verbum, oon autem per clauſulas geocrales idem importantes mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo & forma in illis tradita obſervats, inſerti forent præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia ſint, quæ ſub clauſula implicitè derogstionis latiſſimâ extendenda, in ſupplicatione oppoſita non intelligantur, aut aliàs comprehendantur, nihilominus in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogatioois eorum illis aliàs io ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus contrariis quibuſcumque. Aut ſi aliqui Apoſtolica præfata vel alia quavis auctoritate in dictis Eccleſiis, in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſeu Commendis ſibi faciendis, de Canonicatibus & Præbendis ipſarum Eccleſiarum ac præceptoriis hujuſmodi ſpeciales, vel sliis beneficiis Eccleſiaſticis io illis partibus generalis dictæ Sedis vel Legatorum ejus litteras impetraverint; etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervstionem, & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum; quas quidem litteras & proceſſus habitos per eaſdem, ac inde ſecuta quæcumque ad Canonicstus & Præbendas ac præceptorias hujuſmodi volumus noo extendi: ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Canonicatuum, & Præbendarum vel perceptoriarum, aut beoeficiorum sliorum præjudicium generari; & quibuſlibet aliis privilegiis, indulgentiis, & litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ, præſentibus oon expreſſa vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat, quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque tenoribus habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis.

"Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, aſſignationis, ſeparationis, diviſionis, diſmembrationis, applicationis, appropristionis, unionis, annexionis, incorporationis, ſtatuti, ordinationis, inhibitiooìs, decreti, mandati, ſuſpenſionis, derogstionis, & voluntstis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipoteotis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Aono incarnationis Dominicæ milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo quinto, Iduum Martii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

FOED. CARD. CÆSIUS.

CÆS. GLORIERIUS.

A. DE ALEXIIS.

Motus mox per Belgium, & Trajecti ſpeciatim ob Pontific. Bullas, tanquam juribus & *Concordatis* Germaoiæ adverſas orti, ingentes Prælatorum Traj. circa has querelæ, deſignata moderatio, ac coram Parmenſi deounciatio ſubſecutæ, *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 10. &c. ſunt exhibitæ. Interim Rex Philippus, juxtà Concordata Eccleſiarum Traj. atque indultum Apoſtolicum, ad Sedem Ultraj. vacantem per mortem Egmondani, & in Archiepiſcopalem erectam, Fredericum Schenckum deſignat per Diploma Latinum, *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 10. & 11. a nobis datum.

Pius IV. electum confirmat per Tabulas 28. Maji Ann. 1561. Româ ad eum miſſas, atque ibidem quoque allatas, quibus ad Cathedram Ultraj vacantem per Georgii Egm. ultimi Antiſtitis obitum, atque in Metropolitanam evectam, Fredericum Schenckum pro-

provehit *ob ſuorum exigentiam meritorum*: eidem indulget, ut ſi duo, præter conſecrantem Epiſcopum primarium, Epiſcopi Catholici commodè haberi nequeant, *ab uno Epiſcopo, & uno Abbate uſum mitræ habente, munus conſecrationis* recipere valeat; monet, ut Suffraganei ei, ut membra capiti, ac *Capitulum* ut animarum ſuarum Patri & Paſtori, obedientiam & reverentiam debitam ac devotam exhibeant: præſcribit denique juramenti ab eo quantocius præſtandi formam.

v. Eccleſiæ ac Prælati, rati hanc Antiſtitis Traj. deſignationem juribus ac receptis moribus ſuis adverſari, gravem ad majoris Eccleſiæ Præpoſitum conſignant epiſtolam, *Bat. Sacr.* part. 2. p. 12. proditam, qua & officii & præſtiti juramenti eum commonent. Prælati & v. Eccleſiæ Traj. certiores facti ex nomine Regis Philippi de inſtitutione novorum in inferiori Germania Epiſcopatuum, atque de Frederici Schenki ad Ultrajectinam Cathedram, in Metropolitanam erectam, nominatione, juſſuque Regis ut Schenckum recipiant & admittant; conſcii quoque quod *ex more & receptâ conſuetudine Eccleſiarum Traj. ad electionem Epiſcopi vocentur omnes Archidiaconi & Capitulares in Eccleſia Traj.* queruntur graviter, ac monent Præpoſitum, ut juxta jusjurandum ab eo præſtitum, invigilet, atque Eccleſiarum incolumitati proſpiciat.

Litteris dein Margaretæ Parmenſis, 27. Oct. Ano. 1561. datis, vernaculæ *Bat. Sac.* editioni pag. 119. &c. inſertis, incitati ut Fred. Schenkum regio nomine in Epiſcopum recipiant; ſecuri quoque redditi quod ejus receptio ne quidquam Prælatorum & Cleri Juribus detrimenti afferat, proximo Novembri convenientes, interpoſita conteſtatione, *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 13. repræſentatâ, Schenkum deſignatum Ultraj. Epiſcopum eligunt.

FREDERICUS SCHENCKUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LXI.

Fred. Schenki natales,

ERAT is nobilis Ultrajectinus, ex Baronibus de Toutenburch, Juris V. ac S.T. D. aliquandò Paſtor Rynsburganus, & Præpoſitus Trajecti ad S. Petrum, nec non apud Oldenzaliam: inde Traj. Archiepiſcopus.

gesta,

Clero a principio proſpiciens, varia variis temporibus per Synodos monita præſcripſit; inprimiſque Concilium Provinciale apud Trajectum habuit Ann. 1565. x. Oct. *Bataviæ Sacr.* part. 2. p. 25. &c. inſertum. Ad hoc & Friſiæ Abbates per litteras adeſſe juſſit, & tergiverſantes aliis litteris *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 15. quoque datis, ſeverius monuit. His adeſſe detrectantibus, ut prolixius ſub *Friſia* p. 24. &c. dictum, Trajectum convenêre Suffraganei Epiſcopi cum Abbatibus duobus, &c. In majori Metropol. Eccleſiæ *Capitulari* domo Miſſa decantata, ac ſermo ad præſentes habitus.

ſancita,

xi. Seſſionibus abſolutus cœtus, omninò concors circa fidei ac morum Decreta per Trid. Concilium ſancita. Archidiaconi ſalva cupiebant Patria jura. Gravamina per ipſos Conceſſui exhibita; ſed rejecta: rejecta quoque petita procraſtinatio. Valvis demùm apertis promulgatio fit Trid. Concilii, Archidiaconis *proteſtantibus*. Qui ad Parmenſem recurrunt, ſuſpenſionemque expoſtulant, ac Patriæ Ordines in partes trahunt. Gubernatricis ad poſtulata reſponſum; monita Schenki ad Archidiaconos; Prælatorum atque Archidiaconorum reſponſa; uti & alia in hanc rem *Bat. Sac.* part. 2. p. 16. & ſeq. repræſentantur. Demùm dum parendum eſſe monet, & gravius inſtat Albanus, Tridentinum Concilium (*illæſis* tamen Regis ac Clientum *juribus*) recipitur. Sub hæc Iconomachiâ ab Anno 1566. ab effrænata plebe per Belgium ſuſcitatâ, Ultrajecti quoque graſſante, Schenkus mœrore ob Eccleſiæ mala conſumptus, e vivis excedit VIII. Kal. Sept. An. 1580. æt. 77. Epiſcopalis adminiſtrationis XIX. obitus,

ſepultura,

In Metropolitana Eccleſia juxta oſtium Sacriſtiæ conditur, ubi tumulus ejus honorificus e lapide Lydio etiamnum viſitur.

In Franciſci Goudani Chronico Ultrajectino MS. quod teneo, hujuſmodi F. Schenki Epitaphium detexi, Jacobo Goudano auctore, ejuſdem aliquot annis actuario.

Epitaphium.

EPITAPHIUM

D. O. M.

In memoriam Illuſtriſſimi, Reverendiſſimi,

FREDERICI SCHENCK,

Liberi Baronis in Toutenburch, D[ni] in Wenneſſenbach, &c. Archipræſulis Ultrajectini digniſſimi, Georgii Schenk Equitis aurei velleris fortiſſimi, Cæſareæque Majeſtatis Caroli V. nomine apud Gelros, Tranſiſulanos, Friſios, olim præfecti, filii nobilitate nec non eruditione conſpicui, Juris Utriuſque, Sacræque Theologiæ Doctoris eximii, quondam Auguſti Spirenſis Senatus Præſidis ampliſſimi, Dominique ſui, cui per annos aliquot fuerat à Secretis, Clementiſſimi, Jacobus Goudanus gratitudinis benevolentiæque ergo dedic.

Oct.

Digitized by Google

Oct Kal. Sept. die Anni milleſimi, quingenteſimo octuageſimo mortem obiit.

In Pontificatu annos novemdecim vixit.

Lemma

In memoria æterna erit juſtus.

Scripta ejus in Valerii Andr. *Bibl. Belg.* & in *Append.* ad Hedam recenſentur.

Viglius Zuichemus varias ad Fred. Schenkum Epiſtolas dedit MS. ejus voluminibus contentas, antequam Sedis Ultraj. dignitate decoratus eſſet, nimirum Tom. I. p. 216. T. II. p. 564. 576. 577. 610.

GUILIELMUS TAITS DE AMERONGE, Decanus Eccleſiæ S Salvatoris Traj. Fred. Schenki Vicarius in ſpiritualibus Generalis; quem Fred. Schenkius Anno 1564. v. Nov. ex inſtrumento MS quod teneo, procuratorem inter alios inſtituit ad beneficia Ultrajecti vacantia ſeu vacatura.

Anno 1564. 23. Junii ſequens mandatum eidem dedit Fred. Archiepiſcopus:

"Venerabilis, ſincere, dilecte Vicarie, noſter.
"Admonebis noſtro nomine quinque Eccleſias,
"ut depoſitis barbis, ejectis concubinis, mori-
"bus in melius reformatis, & exemplo vitæ ſa-
"lutari, cunctis malevolis aut maledictis ob-
"ſtruant ora, ſintque potius ſui ipſius cenſores,
"quam ab aliis exſpectent cenſuram diſtricto-
"riam. Hoc in viſceribus Chriſti omnes ut fa-
"ciant, obteſtamur &c. Sic erat ſubſcriptum:
"Vale felix ex Duerſtede XIII. Junii An. 1564.
"Fredericus Archiepiſcopus amicus veſter.

Guilielmus hic Synodo Provinciali Ultrajecti a Schenko habitæ Anno 1565. interfuit & ſubſcripſit.

BUCHO A MONTZIMA, Sac. Theol. Doctor, Vicarius Generalis Sede per Schenki obitum vacante Ultrajecti, &c. Præpoſitus & Archidiaconus ad S. Joannem, quique ut talis Synodo Prov. ſub Schenko Arch. ſubſcripſit, ex apoplexia mortuus Ultrajecti VI Febr. Ann. 1594. in D. Joannis æde conditur, ubi ſequens ortûs, ſtudiorum, dignitatum, actionumque ejus ſeriem complectens, viſitur

EPITAPHIUM.

Reverendo in Chriſto Patri ac Domino, Domino BUCHONI À MUNTZIMA, *Artium, ac S. Theologiæ Doctori eximio, præcipuorum linguarum egregiè perito, ex quibus Hebræam in Lovanienſi Academia publicè profeſſus eſt, cujus Doctoratus celebritas magnificentiſſima fuit, nec talis à condita Univerſitate ſimilis viſa. Nam decorarunt illam ſua præſentiâ Epiſcopi quatuor, Principes duo, Aurangiæ & Chymiſi Comites, & Barones multi, inter quos doctiſſimus Comes Meurſiæ; Equites, & nobiles, & ſtudioſi omnium facultatum quàm plurimi miſſi ab Eccleſia Trajectenſi, Præpoſitus & Decanus majoris & S Salvatoris, Reneſſe & vander Burchius ex S. Joanne. Aderat & Legatus Gubernatricis Parmenſis Ducis cum toto privato Concilio, viris prudentibus, & variâ eruditione præclaris. Fuit & hujus S. Joannis Baptiſtæ Præpoſitus & Archidiaconus, Metropolitanus, & S. Salvatoris & Joannis Canonicus, liber Dominus in* Midrecht, Wilnis, Cudelſteert, Zevenhoven, Thamen, *Dominus in* Achtienhoven, Blocklant, Uythoorn, *quam Præpoſituram obtinuerat ex reſignatione illuſtris Baronis Faveruay. Clariſſimi Iſtius Domini Viglii Zuichemi in Friſia ex ſorore nepos.*

*Joannes à Reneſſe, S. Joannis Decanus, quinque Eccleſiarum Trajectenſium ſenior Canonicus, dicti Domini Præpoſiti in Eccleſiaſticis & temporalibus Vicarius & Officialis, atque ejus munificentiâ Præpoſiturâ Goedelandiæ donatus, & ultimæ voluntatis executor D*no *ac Patrono ſuo B. M. poſ. & gratitudinis ergò ad memor. & ornat. PP. C. Inter prandendum vir piiſſimus apoplexiâ tactus, ſubitò ſpiritum Deo reddidit, maximo amicorum, collegarum, egenorum, omniumque bonorum luctu & deſiderio VI. Februar. 1594. Traj. Vixit annos LVIII. menſes XI. dies...*

Inter M. S. Viglii Zuichemi litteras, binas Tom. IV. reperi ad Buchonem a Montzima ejus nepotem, queis cum ad ſtudia hortatur, in quibus etiam mentio D. Guil. Cornet, Doct. Sorbon. Prima hujus eſt tenoris:

"Fuit mihi, nepos chariſſime, pergratum Epi-
"ſtolium tuum, quo ſtudiorum tuorum ratio-
"nem, ordinemque quem in aſcenſu logicorum
"obtinuiſti, mihi perſcripſiſti. Nam uti gaudeo
"te nunc eum adeptum fuiſſe locum: ita me in
"majorem aliquam ſpem adducit, quod pollice-
"ris operam te daturum ut potiorem conſequare
"gradum, cum rurſus aſcendendum erit. Eo
"quippe cum tibi magnam comparaturus ſis
"laudem, tum me incredibili afficies lætitia:
"cui nihil potes facere gratius, quam eniti ut
"in virum doctum evadas. Fuit autem ille, cu-
"jus nomen refers, olim primus Univerſitatis
"(ut iſthic loquuntur) in magno tunc numero
"eorum, qui ad Magiſterium unà promoveban-
"tur. Facito igitur ut in te ejus ingenium in-
"doleſque reſuſcitata videatur. Quoniam verò
"ad majores contendentibus diſciplinas magnum
"adjumentum ornamentumque præbet exacta
"Grammaticæ ſcientia, Linguæque Latinæ co-
"gnitio: vide, mi Bucho, ut quæ didiciſti Gram-
"maticæ præcepta nonnunquam tecum repetas,
"Terentiumque atque alios bonos Authores,
"quos Trajecti audiviſti, relegas, teque quoti-
"die in Linguæ Latinæ Sermone diligenter
"exerceas: manum quoque, quæ mihi non diſ-
"plicet, cave ne celeritate notandi excipiendi-
"que ea quæ in Scholis dictantur corrumpas;
"ſed potius quotidie magis magiſque expolire
"ſtudeas. Multum enim refert quomodo eam
"in hac ætate formabis: cum characteres, qui-
"bus adoleſcentes ſemel aſſuevere, in omnem
"ætatem hærere ſoleant. Proinde cum parvo
"labore parare poſſis, quod perpetuam tibi lau-
"dem gratiamque ſit allaturum, hanc occaſio-
"nem negligere noli. Arbitror te libros, quos
"Trajecti habuiſti, Lovanium tecum apportaſ-
"ſe. Verum ut ſupplere re poſſim ſi quid tibi
"deſit, gratum mihi facies, ſi ejuſce ſupelle-
"ctilis catalogum ad me miſeris. Vale, & de
"ſtudiis tuis me certiorem facito. Bruxellæ,
15. Novemb. Anno 1557.

Altera tenoris eſt hujuſmodi:

"Accepi, nepos chariſſime, ſuperioribus menſi-
"bus aliquot abs te litteras, ſed breves admo-
"dum, quæ nullam aut certè perexiguam ſtu-
"diorum vel tuorum, vel Folkhardi ac Joannis
"commemorationem continebant. Seis autem
"nihil mihi poſſe contingere gratius, quàm ut

provehit *ob ſuorum exigentiam meritorum*: eidem indulget, ut ſi duo, præter conſecrantem Epiſcopum primarium, Epiſcopi Catholici commodè haberi nequeant, *ab uno Epiſcopo, & uno Abbate uſum mitræ habente, munus conſecrationis* recipere valeat; monet, ut Suffraganei ei, ut membra capiti, ac *Capitulum* ut animarum ſuarum Patri & Paſtori, obedientiam & reverentiam debitam ac devotam exhibeant: præſcribit denique juramenti ab eo quanrocius præſtandi formam.

v. Eccleſiæ ac Prælati, rati hanc Antiſtitis Traj. deſignationem juribus ac receptis moribus ſuis adverſari, gravem ad majoris Eccleſiæ Præpoſitum conſignant epiſtolam, *Bat. Sacr.* part. 2. p. 12. proditam, qua & officii & præſtiti juramenti eum commonent. Prælati & v. Eccleſiæ Traj. certiores facti ex nomine Regis Philippi de inſtitutione novorum in inferiori Germania Epiſcopatuum, atque de Frederici Schenki ad Ultrajectinam Cathedram, in Metropolitanam erectam, nominatione, juſſuque Regis ut Schenckum recipiant & admittant; conſcii quoque quod *ex more & receptâ conſuetudine Eccleſiarum Traj. ad electionem Epiſcopi vocentur omnes Archidiaconi & Capitulares in Eccleſia Traj* queruntur graviter, ac monent Præpoſitum, ut juxta jusjurandum ab eo præſtitum, invigilet, atque Eccleſiarum incolumitati proſpiciat.

Litteris dein Margaretæ Parmenſis, 27. Oct. Ann. 1561. datis, vernaculæ *Bat. Sac.* editioni pag. 119. &c. inſertis, incitati ut Fred. Schenkum regio nomine in Epiſcopum recipiant; ſecuri quoque redditi quod ejus receptio ne quidquam Prælatorum & Cleri Juribus detrimenti afferat, proximo Novembri convenientes, interpoſita conteſtatione, *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 13. repræſentatâ, Schenkum deſignatum Ultraj. Epiſcopum eligunt.

FREDERICUS SCHENCKUS,

Epiſcopus Ultrajectinus LXI.

Fred. Schenki natales,

ERAT is nobilis Ultrajectinus, ex Baronibus de Toutenburch, Juris V. ac S.T. D. aliquandò Paſtor Rynsburganus, & Præpoſitus Trajecti ad S. Petrum, nec non apud Oldenzaliam: inde Traj. Archiepiſcopus. Clero a principio proſpiciens, varia variis temporibus per Synodos monita præſcripſit; inprimiſque Concilium Provinciale apud Trajectum habuit Aon. 1565. x. Oct. *Bataviæ Sacr.* part. 2. p. 25. &c. inſertum. Ad hoc & Friſiæ Abbates per litteras adeſſe juſſit, & tergiverſantes aliis litteris *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 15. quoque datis, ſeverius monuit. His adeſſe detrectantibus, ut prolixius ſub *Friſia* p. 24. &c. dictum, Trajectum convenêre Suffraganei Epiſcopi cum Abbatibus duobus, &c. In majori Metropol. Eccleſiæ *Capitulari* domo Miſſa decantata, ac ſermo ad præſentes habitus. xi. Seſſionibos abſolutus cœtus, omninò concors circa fidei ac morum Decreta per Trid. Concilium ſancita. Archidiaconi ſalva cupiebant Patria jura. Gravamina per ipſos Conceſſui exhibita; ſed rejecta: rejecta quoque petita procraſtinatio. Valvis demùm apertis promulgatio fit Trid. Concilii, Archidiaconis *proteſtantibus.* Qui ad Parmenſem recurrunt, ſuſpenſionemque expoſtulant, ac Patriæ Ordines in partes trahunt. Gubernatricis ad poſtulata reſponſum; monita Schenki ad Archidiaconos; Prælatorum atque Archidiaconorum reſponſa; uti & alia in hanc rem *Bat. Sac.* part. 2. p. 16. & ſeq. repræſentantur. Demùm dum parendum eſſe monet, & gravius inſtat Albanus, Tridentinum Concilium (*illæſis* tamen Regis ac Clientum *juribus*) recipitur. Sub hac Iconomachiâ ab Anno 1566. ab effrænata plebe per Belgium ſuſcitatâ, Ultrajecti quoque graſſante, Schenkus mœrore ob Eccleſiæ mala conſumptus, e vivis excedit VIII. Kal. Sept. An. 1580. æt. 77. Epiſcopalis adminiſtrationis XIX.

gesta,

sancita,

obitus,

In Metropolitana Eccleſia juxta oſtium Sacriſtiæ conditur, ubi tumulus ejus honorificus e lapide Lydio etiamnum viſitur.

ſepultura,

In Franciſci Goudani Chronico Ultrajectino MS. quod teneo, hojuſmodi F. Schenki Epitaphium detexi, Jacobo Goudano auctore, ejuſdem aliquot annis actuario.

Epitaphium.

EPITAPHIUM

D. O. M.

In memoriam Illuſtriſſimi,
Reverendiſſimi,

FREDERICI SCHENCK,

Liberi Baronis in Toutenburch, Dni in Wenneſſenbach, &c. Archipræſulis Ultrajectini digniſſimi, Georgii Schenk Equitis aurei velleris fortiſſimi, Cæſareæque Majeſtatis Caroli V. nomine apud Gelros, Tranſiſulanos, Friſios, olim præfecti, filii nobilitate nec non eruditione conſpicui, Juris Utriuſque, Sacræque Theologiæ Doctoris eximii, quondam Auguſti Spirenſis Senatus Præſidis ampliſſimi, Dominique ſui, cui per annos aliquot fuerat à Secretis, Clementiſſimi, Jacobus Goudanus gratitudinis benevolentiæque ergo dedic.

Oct.

Oct Kal. Sept. die Anni milleſimi, quingenteſime octuageſimi mortem obiit.

In Pontificatu annos novemdecim vixit.

Lemma

In memoria æterna erit juſtus.

Scripta ejus in Valerii Andr. *Bibl. Belg.* & in *Appen.* ad Hedam recenſentur.

Viglius Zuichemus varias ad Fred. Schenkum Epiſtolas dedit MS. ejus voluminibus contentas, antequam Sedis Ultraj. dignitate decoratus eſſet, nimirum Tom. I. p. 216. T. II. p. 564. 576. 577. 610.

GUILIELMUS TAITS DE AMERONGE, Decanus Eccleſiæ S. Salvatoris Traj. Fred. Schenki Vicarius in ſpiritualibus Generalis; quem Fred. Schenkus Anno 1564. v. Nov. ex inſtrumento M S quod teneo, procuratorem inter alios inſtituit ad beneficia Ultrajecti vacantia ſeu vacatura.

Anno 1564. 23. Junii ſequens mandatum eidem dedit Fred. Archiepiſcopus:

"Venerabilis, ſincere, dilecte Vicarie, noſter. Admonebis noſtro nomine quinque Eccleſias, ut depoſitis barbis, ejectis concubinis, moribus in melius reformatis, & exemplo vitæ ſalutari, cunctis malevolis aut maledictis obſtruant ora, ſintque potius ſui ipſius cenſores, quam ab aliis expectent cenſuram diſtrictoriam. Hoc in viſceribus Chriſti omnes ut *faciant*, obteſtamur &c. Sic erat ſubſcriptum: Vale felix ex Duerſtede XIII. Junii An 1564. Fredericus Archiepiſcopus amicus veſter.

Guilielmus hic Synodo Provinciali Ultrajecti a Schenko habitæ Anno 1565. interfuit & ſubſcripſit.

BUCHO A MONTZIMA, Sac. Theol. Doctor, Vicarius Generalis Sede per Schenki obitum vacante Ultrajecti, &c. Præpoſitus & Archidiaconus ad S. Joannem, quique ut talis Synodo Prov. ſub Schenko Arch. ſubſcripſit, ex apoplexia mortuus Ultrajecti VI Febr. Ann. 1594. in D. Joannis æde conditur, ubi ſequens ortûs, ſtudiorum, dignitatum, actionumque ejus ſeriem complectens, viſitur

EPITAPHIUM.

Reverendo in Chriſto Patri ac Domino, Domino BUCHONI à MONTZIMA, *Artium, ac S. Theologiæ Doctori eximio, præcipuarum linguarum egregiè perito, ex quibus Hebræam in Lovanienſi Academia publicè profeſſus eſt, cujus Doctoratus celebritas magnificentiſſima fuit, nec talis à condita Univerſitate ſimilis viſa. Nam decorarunt illum ſuâ præſentiâ Epiſcopi quatuor, Principes duo, Aurangiæ & Chymiji Comites, & Barones multi, inter quos doctiſſimus Comes Meurſiæ; Equites, & nobiles, & ſtudioſi omnium facultatum quàm plurimi miſſi ab Eccleſia Trajectenſi, Præpoſitus & Decanus majoris & S. Salvatoris, Reneſſe & vander Burchius ex S. Joanne. Aderat & Legatus Gubernatricis Parmenſis Ducis cum toto privato Concilio, viris prudentibus, & variâ eruditione præclaris. Fuit & hujus S. Joannis Baptiſtæ Præpoſitus & Archidiaconus, Metropolitanus, & S. Salvatoris & Joannis Canonicus, liber Dominus in* Midrecht, Wilnis, Cudelſteert, Zevenhoven, Thamen, *Dominus in* Achtienhoven, Blocklant, Uythoorn, *quam Præpoſituram obtinuerat ex reſignatione illuſtris Baronis Favernay. Clariſſimi Illi Domini Viglii Zuichemi in Friſia ex ſorore nepos.*

*Joannes à Reneſſe, S. Joannis Decanus, quinque Eccleſiarum Trajectenſium ſenior Canonicus, dicti Domini Præpoſiti in Eccleſiaſticis & temporalibus Vicarius & Officialis, atque ejus munificentiâ Præpoſiturâ Goedelandiæ donatus, & ultimæ voluntatis executor D*no *ac Patrono ſuo B. M. poſ. & gratitudinis ergò ad memor. & ornat. P.P.C. Inter prandendum vir piiſſimus apoplexiâ tactus, ſubitò ſpiritum Deo reddidit, maximo amicorum, collegarum, egenorum, omniumque bonorum luctu & deſiderio* VI. *Februar.* 1594. *Traj. Vixit annos* LVIII. *menſes* XI. *dies...*

Inter M. S. Viglii Zuichemi litteras, binas Tom. IV reperi ad Buchonem a Montzima ejus nepotem, queis eum ad ſtudia hortatur, in quibus etiam mentio D. Guil. Cornet, Doct. Sorbon. Prima hujus eſt tenoris:

"Fuit mihi, nepos chariſſime, pergratum Epiſtolium tuum, quo ſtudiorum tuorum rationem, ordinemque quem in aſcenſu logicorum obtinuiſti, mihi perſcripſiſti. Nam uti gaudeo te nunc eum adeptum fuiſſe locum: ita me in majorem aliquam ſpem adducit, quod pollicearis operam te daturum ut potiorem conſequare gradum, cum rurſus aſcendendum erit. Eo quippe cum tibi magnam comparaturus ſis laudem, tum me incredibili afficies lætitia: cui nihil potes facere gratius, quam eniti ut in virum doctum evadas. Fuit autem ille, cujus nomen refers, olim primus Univerſitatis (ut iſthic loquuntur) in magno tunc numero eorum, qui ad Magiſterium unà promovebantur. Facito igitur ut in te ejus ingenium indoleſque reſuſcitata videatur. Quoniam verò ad majores contendentibus diſciplinas magnum adjumentum ornamentumque præbet exacta Grammaticæ ſcientia, Linguæque Latinæ cognitio: vide, mi Bucho, ut quæ didiciſti Grammaticæ præcepta nonnunquam tecum repetas, Terentiumque atque alios bonos Authores, quos Trajecti audiviſti, relegas, teque quotidie in Linguæ Latinæ Sermone diligenter exerceas: manum quoque, quæ mihi non diſplicet, cave ne celeritate notandi excipiendique ea quæ in Scholis dictantur corrumpas; ſed potius quotidie magis magiſque expolire ſtudeas. Multum enim refert quomodo eam in hac ætate formabis: cum characteres, quibus adoleſcentes ſemel aſſuevere, in omnem ætatem hærere ſoleant. Proinde cum parvo labore parare poſſis, quod perpetuam tibi laudem gratiamque ſit allaturum, hanc occaſionem negligere noli. Arbitror te libros, quos Trajecti habuiſti, Lovanium tecum apportaſſe. Verum ut ſupplere te poſſim ſi quid tibi deſit, gratum mihi facies, ſi ejuſce ſupellectilis catalogum ad me miſeris. Vale, & de ſtudiis tuis me certiorem facito. Bruxellæ, 15. Novemb. Anno 1557.

Altera tenoris eſt hujuſmodi:

"Accepi, nepos chariſſime, ſuperioribus menſibus aliquot abs te litteras, ſed breves admodum, quæ nullam aut certè perexiguam ſtudiorum vel tuorum, vel Folkhardi ac Joannis commemorationem continebant. Scis autem nihil mihi poſſe contingere gratius, quàm ut de

"de profectu veſtro quam creberrimè certior
"fiam. Nec enim ſatis eſt te duntaxat de pecu-
"niis mittendis ſcribere : niſi etiam aliquando
"utiliter eam impendi oſtendas. Jam verò ave-
"bam audire te publicum aliquod ſpecimen ſtu-
"diorum tuorum iſthic exhibuiſſe. Turpe quip-
"pe fuerit Theologiæ Bacealaureo & Scholæ
"Lovanienſis alumno Lutetiæ ſemper delituiſſe,
"nec in arenam unquam progredi auſum fuiſſe.
"Certè niſi Theologiæ ſtudio exercitatio ali-
"qua acceſſerit, omninò id frigere cenſetur, &,
"ut in proverbio eſt , occultæ Muſices nullus
"reſpectus. Ego nuper cum adverſa valetudine
"ſat graviter ac periculoſè ſum conflictatus, ſed
"opitulante Deo nunc rurſus habeo meliuſculè.
"Quum mea autem ætas ad ſenium jam vergat,
"& morbis quotidie infeſtetur; id vobis ſedulò
"conandum eſt, ut dum adhuc hac vita fruor,
"aliquam ex veſtro profectu voluptatem capere
"poſſim. Quod ad te potiſſimum ſcribo ; ut
"quum cæteris nepotibus ætate præeas, non mo-
"dò exemplum illis quod ſequantur exhibeas,
"ſed tua exhortatione ſubinde eodem excites.
"Qui has ad te litteras perfert , Doct. Guiliel-
"mus Cornet mihi eſt perfamiliaris, & R.mi D.ni
"Epiſcopi Atreb. a conſiliis , quem rogavi ut
"de ſtudiis tuis aliquid ex te exquireret. Qui
"cum ipſe Lutetiæ aliquot annis egerit, & (ni
"fallor) in Sorbona : ſi quid in rebus tuis diffi-
"cultatis habeas , conſilio ſuo tecum extricare
"poterit Vale mi nepos. Datum Bruxellæ,
"28 Auguſti 1560.

VIGLIUS BUCHONI huic, nepoti ſoo 15. Nov. 1557. hortatoriam ſcribit ad ſtudia Tom. 4. pag. 594.

JOANNES A RENESSE, nobilis Ultrajectinus, natus ea in urbe Anno Dom. 1540. 11. Maji, Patre ADRIANO à RENESSE, olim Decano & Præpoſito Traj. Artium Magiſter Lovanii creatus, ac ſtudiis Juris utriuſque ibidem apud Grudios perfunctus, ex Canonico ad S. Joannem Bapt. Ultrajecti, dein Decanus, Archidiaconus, Officialis, ac Vicarius Generalis Sede vacante per obitum Frederici Schenki; ætatis ſuæ anno 79. Ultrajecti muneribus ampliſſimis ac vitâ defungitur, Anno 1619. VI. Kal. Aug. ſequenti ei poſito, quo cætera munia ac geſta compendio traduntur, epitaphio.

EPITAPHIUM.

Siſte ſi lubet viator gradum pauliſper, & quid ſibi velit, ac cujus ſit hæc pendens tabula, reſpice, docebit. Eſt Joannes Reneſſe, qui hujus ædis S. Joannis Baptiſtæ ætatis ſuæ † XXII. *Ann.* CIↃ IↃ LII. *creatus eſt divinâ benignitate Canonicus, mox inde Lovanium miſſus, in Pædagogio Porci* VII. *Aprilis, artium liberalium non infimo ordine vixdum decimum quartum ætatis annum attingens, magiſterio decoratus fuit. Porrò ad Juris utriuſque ſtudium ea parentum ſententiâ ſe contulit, quod conſueto annorum communi curſu ea parte abſolvit. Domum reverſus, vitam totam evolvendis bonis Authoribus contrivit, & nihilominus interea omnibus Eccleſiæ officiis probè perfunctus, inter cetera Vicarius & Officialis Archidiaconi S. Joannis à RR. DD. Favenna & Montzima . . . . in Archidiaconatu ſuccedentibus nominatus, ac Perſonatûs Goedel. dignitate à poſtremo donatus fuit. Quin etiam poſt obitum illuſtris Baronis Frederici de Tautenburch, Archiepiſcopi Trajectenſis, Officialis & Vicarius Sede vacante deſignatus. Tandem ætatis Anno* LIX. *Decanus electus, vitæ decurſum Dei Opt. Max. clementiâ protraxit, donec etiam quinque Eccleſiarum Trajectenſium ſenior Canonicus D. G. dudum evaſerit, natus Anno* CIↃ IↃ XL. *Majs* 11. *Sed poſt omnes has ſtatûs ſui dimenſiones denatas* CIↃ DC XIX. *ſexto Kal. Aug. ætatis* LXXIX. *Requieſcat in pace, Amen.*

Prototypon ejus aſſervatur Ultrajecti in ædibus Paſtorum ad S. Gertrudem

HERMANNUS RENNEBERGIUS, Comes, S.ti Salvatoris Præpoſitus, *Schenko Archiepiſcopo defuncto*, ex † Havenſii relatione, ad Sedem Traj. nominatus fuit. Viſitationem hic, ex *diſtrictu Chriſtianitatis infra Iſalam & Leccam* ſub termino Archidiaconatus ſui comprenſo, Goudæ Anno 1567. inſtituit, cujus ſeriem teneo; eâ, ubi illic ventum fuerit, commodè uſurus.

JOANNES BRUHESIUS, Brabantus, J. V. Doctor, Proton. Apoſt. Canonicus, Quæſtor, Decanus, Officialis Metr. Eccl. Jurium Eccleſ. defenſor egregius; deſignatus, non conſecratus Ultrajectinus Pontifex, auſus aſpera effari in Guil. Naſſovium; e patria proſcriptus,
"Coloniæ deinceps degit, ac obiit ibidem exul
"Anno 1600. IV. Nonas Septembris, humatus
"in Odejo Cartuſiæ Colonienſis; vir de patria,
"juxtà dictum Havenſ. certè quam optimè me-
"ritus: cujus ſepulchrali ſaxo tale inſculptum
"viſitur Epitaphium:

Anno à Chriſto nato 1600. 10. Septembris obiit Reverendiſſ.

D. JOANNES à BRUHESEN,

Juris utriuſque Doctor, Eccleſiæ Ultrajectinæ primò Decanus, ac poſteà deſignatus Archiepiſcopus, Protonotarius Apoſtolicus, & Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſis Presbyter Canonicus, cujus anima requieſcat in pace.

Plura de Bruheſio, ſub Groningana Sede, ad quam & ipſe fuit deſignatus.

† Error hic in Calculo; pro 22. reſtituendus videtur 12.

† Arn. Havenſ. de erect. nov. Epiſc. l. 1. p. 51.

SASBOL-

SASBOLDUS VOSMERUS,

Archiepiſcopus Philipp. & Ultrajectinus, &c.

Saſb. Voſmêri natales, SAſboldus Voſmêrus, Delphis oriundus, patre Michaële Voſmêro, ibi quæſtore, matre Margaretâ Sasbout ex inclytâ & Conſulari apud Delphenſes Sasboutorum ſtirpe, celebratâ noviſſimè à Simone Leeuwio *Bataviæ Illuſtratæ* cap. 12. p. 1108.

ſtudiorum primordia, Adultior factus, & ad litterarum virtutumque diſciplinas hauriendas idoneus redditus, probo ac erudito præceptori imbuendus a parentibus in * patriâ traditur, ſub cujus auſpiciis condiſcipulos ſuos facilè eruditione ac piis moribus præcelluit. Philoſophicis & Theologiæ ſtudiis apud Grudios deinde incubuit. Artium Magiſterio & Theol. laureâ Lovanii decoratus, patriam repetit, ibique ſacris initiatur a Fr. Schenko, tum Metropolitano Ultraj. Coloniam, Romamque exindè proficiſcitur. Patriæ calamitatum miſeratus, non poſt longam moram regreditur.

Fit illic Anno 1591. Collegiatæ D. Virginis Eccleſiæ in Hagienſi Palatio, ex Regia nominatione, Decanus. Diploma, ex Muſeo Sasboldi, e vernaculo verſum nunc demùm nacti, hîc apponimus:

munia, "PHILIPPUS, Dei gratia Rex Caſtiliæ, &c.
"Nobis charis, & dilectis de Capitulo Colle-
"giatæ Eccleſiæ B. Mariæ in Curia noſtra Ha-
"gienſi, ſituata in Comitatu noſtro Hollandiæ,
"ſalutem & dilectionem. Quandoquidem nobis
"tanquam Comiti Hollandiæ convenit, & com-
"petit omnem bonam, & diligentem curam,
"& attentionem habere, ut Prælaturis, Abba-
"tiis, Præpoſituris, & aliis primis dignitatibus
"in præſcriptis terris noſtris, & Comitatu pro-
"videatur de doctis, & Catholicis exiſtentibus
"bonæ vitæ, & honeſtæ converſationis, maxi-
"mè hoc præſenti periculoſo tempore, ut eaſ-
"dem contineant, & cuſtodiant in noſtra Chri-
"ſtiana, & Catholica religione & bona admi-
"niſtratione. Et quia nobis competit, ac Jus
"habemus in prædictas Prælaturas, Abbatias, &
"dignitates exiſtentes in noſtris terris citeriori-
"bus cum vacaverint nominare ſufficientes, &
"idoneas perſonas nobis gratas, & cum per mor-
"tem veſtri ultimi Decani N. N. ipſe Decana-
"tus vacet ad noſtram nominationem, Nos ha-
"bita informatione, de idoneitate, ſapientia,
"bona & Catholica vita noſtri chari, & dilecti
"Domini N. N. notum facimus quod nos con-
"ſideratis præmiſſis, prænominatum Dominum
"N. N. nominavimus & præſentavimus, nomi-
"namus & præſentamus per præſentes ad Deca-
"natum dictæ vacantis Eccleſiæ. Conſentimus
"& à vobis petimus ut vos procedentes ad ele-
"ctionem veſtri novi, & futuri Superioris ac
"Decani, eligatis, & acceptetis prædictum Do-
"minum N. N. tanquam perſonam ad hoc ido-
"neam, & nobis gratam, cui conſentimus &
"permittimus per præſentes, ut ſuper ea poſſit
"impetrare à Noſtro S^mo Patre PP. ab Epiſco-
"po Diœceſano, vel aliis Superioribus tales Bul-
"las Apoſtolicas, & proviſionem confirmationis
"quales neceſſe habebit, eaſque applicet debi-
"tæ executioni; inſuper ut accipiat, & acceptet
"realem, & actualem poſſeſſionem, & uſum
"dicti Decanatus, & emolumentorum proven-
"tum, & Jurium eò ſpectantium, ut in poſte-
"rum eundem ſervet, regat, cumque admini-
"ſtret, tam in ſpiritualibus, quam temporali-
"bus, ſervatis ſolennitatibus in talibus neceſſa-
"riis, & ſervari ſolitis. Mandantes propterea
"dilectis nobis ſupremo Præſidi, & hominibus
"noſtræ provinciæ Conſiliariis. &c.

Anno 1591.

Anno 158[illegible]. Sedis Ultrajectinæ, per obitum Fred. Schenki Arch. Vicarius Generalis fuerat deſignatus.

Anno autem 158[illegible]. a Gregorio XIII. Pont. Rom. ad Guil. Lindani commendationem, & *Fratrum*, ut ipſemet ſcripſit, *rogatu* Vicarius Apoſt. per Fœd. Belgium conſtituitur.

zelus fidei ac diſciplinæ; Exinde collapſam Eccleſiam reſarcire totus ſtuduit, adſcitis undique operariis. Grave ei cumprimis certamen fuit, non cum ſubdolis tantùm, ſed & cum ipſis Cleri Harl. primoribus. Horum querelis, ut poteſt, mox ſatisfacit, ſicque pax utcunque reddita. Cum Epiſcopo interim careret Eccleſia Batava, ac S. Spiritûs ſignaculo deſtituerentur fideles, (de quibus ita roborandis varia habita conſilia) undecumque allaboratum, ut cis detur Epiſcopus; cui moram quidam injiciunt. In hoc munus, quantumlibet illud averſaretur, a Clero Bat. & a Patriæ Principe deſignatur Sasboldus. Hoc cum ratum habet Rom. Pontifex, Sasboldus in Urbem, & quidem pedes properat. In Urbe benignè recipitur a purpuratis Patribus; quin & ab ipſo Summo Pont. Clemente, ejus nominis VIII. Defertur ibi ei mox infula. Hanc recuſat, & in alios, ſed fruſtrà detorquet. Conſecrari eum jubet dictus Pontifex. Et dum de Titulo Sedis agitatur, Ultrajectina Sedes primùm ei aſſignatur: ſed eâ ob cauſam tantiſper diſſimulatâ, titulus *Philippenſis* Sedis ab eo, ſuadente Pont. Rom. adſumitur. Sic ad Principis præſentationem ac Cleri votum Clementis Pont. accedente conſenſu, in Urbe Româ conſecratur Anno 1602. xv. Sept. & dictus & habitus paſſim Ultrajectenſis Archiepiſcopus & a ſuis, & ab exteris, & ab ipſis etiam Principibus viris; quin & ab Acatholicis, ut ex pluribus monumentis *Batav. Sacr.* part. 2. p. 49. palam fit. Sic & ſe ipſum ferè inſcripſit Sasboldus. Ultrajectenſis Epiſcopus nuncupatur a quibuſvis ferè Scriptoribus. Conſecratus in Urbe, ad oves anhelat, faſtum Curialium Roman. averſatus; Pontificem tamen Clementem, doctrinæ D. Auguſtini cumprimis ſtudioſum, impensè reveritus, a quo pluribus beneficiis auctus, & pallio, ut quorumdam opinio eſt, donatus, dimittitur: amplioreſque facultates & gratias diſce- Bat. Sac. ibid. facultates,

* Sive Harlemi, ſive Naeldvici, ubi Scholæ per id tempus celebres.

diſcedenti obtulit. Verùm unicè petiit a Clemente Papa, ut erecti Seminarii meminiſſet. At exigua ejus habita ratio. Poſtquam Româ digreſſus proſpero uſus itinere in patriam appuliſſet, dica ei indicta, & ob adſumptum, & exercitum Archiepiſcopi Ultrajectini munus,

vexationes, bonis fiſco addictis, e patria proſcribitur. Jacturam hanc cum gaudio perpeſſus, Coloniæ hærêre cogitur; quod a malevolis ei crimini vertitur. Sed gregi abſens providè conſuluit. Exul Lingam, nullo ſubſidio ſuffultus mittitur, additis ei a Pontifice Rom. Spirit. facultatibus, ſolatii vice. Hunc vicinumque tractum obiens, ut bonus Paſtor animam poſuit pro ovibus: non defugiens etiam lue infectos. Domi, itinere peracto, ſedens, in ſilentio animæ luem, ſordeſque diluere erat ſollicitus, hac ferè uſus precatione: *Memento mei Domine Deus in bonum, & ne deleas miſerationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in ceremoniis ejus.* **2. Eſdra c. 13.** Inter alias Antiſtitis dotes & exercitationes, rara ejus modeſtia, parcimonia,

dotes, abſtinentia, laboris aſſiduitas, vigiliæ. Piè ſemper occupatus. Optima ei medicina, animus hilaris. Æqualis orandi, abſtinendi & agendi uſus, inſolito ei potior. Moderatus ejus de feriis Eccl. ac jejuniis ſenſus. Sodalitatem ſub D. Bo-

virtutes, nifacii titulo, quò fideles ad Præconis iſtius venerationem excitaret, inſtituit. Externum tamen cultum ſine interiore docuit, non ſanctificare. Veram pœnitentiam ex morum emendatione metiebatur. Non palpandos peccatores, ſed *debitam ſeveritatem tenere* hortabatur. Ex

Decreta; Cypriani, & D. etiam Caroli mente, commodè acceptâ, morum corruptelas inſectabatur. Eccleſiaſticam diſciplinam reſtaurare præcipuum ei ſtudium fuit; inprimis, circa ordinandos, & ordinatos, quantùm ea tempora ferebant. Varia hinc Decreta Sasboldi; inter alia ad *Sacerdotes Lingenſes immorigeros*; atque ad *Clerum Aquilonarem*, cui normam præſcribit Virgines devotas inſtituendi; quæ ſæpè, inquit, bonos viros ab utilioribus abſtrahendo, ſibi uſurpant.

Præcipuum quoddam ejus Edictum contra perturbatores Eccl. regiminis, latum 16. Decembr. Ann. 1609. fruſtra ſæpè a nobis antea quæſitum, demùm in manus noſtras devênit; quare dandum illud hic cenſuimus, præcipuè cum multus de eo nobis *Batav. Sacr.* part. 2. p. 55. &c. ſermo fuerit. Tenoris eſt hujuſmodi:

& inter ea celebre Edictum. „SASBOLDUS Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus Philippenſis, & ad unitas Belgii Provincias Vicarius Apoſtolicus, omnibus ſibi commiſſis fidelibus pacem & ſalutem in Chriſto Jeſu.

Cum Eccleſiæ profectus in ſacrorum Canonum conſervatione conſiſtat, & omnis ordo confundatur, ſi Paſtores in ſuo munere impediantur: intolerabile eſt, quod quidam Religioſi, qui ad auxilia paſtorum ſe miſſos profitentur, non tantum illorum jura perturbant, ſed etiam ad paucorum hominum ſollicitationes Paſtoribus à nobis ritè conſtitutis, novos ſuperordinare in contemptum noſtrum & Sedis Apoſtolicæ, cujus fungimur authoritate, præſumunt. Nos itaque gliſcenti ſchiſmati occurrere, & fidelium quieti atque utilitati conſulere (ut debemus) volentes; omnes, in locis Paſtores deputatos habentibus, cujuſcunque conditionis ſæculares, aut regulares, etiam mendicantes, & Jheſuitas, præter noſtram voluntatem (ut prætactum eſt) conſtitutos, ab omni adminiſtratione Sacramentorum, & prædicandi verbi Dei authoritate Apoſtolica prædicta ſuſpendimus. Et quia manifeſtum eſt, quia diverſis temporibus, & hoc ipſo anno plures aliunde ad has partes venerunt pietatis miniſteria offerentes, atque eo prætextu eleëmoſinas à fidelibus exigentes, & inter eos coemptos, qui ſe ex mendicantium aut Jheſuitarum Ordine vel Doctores & Sacerdotes dicerent, cum tamen nullo ſcientiæ gradu, aut ordine ſacro eſſent inſigniti, unde complura mala & ſacrilegia neceſſario conſequantur; Nos ut tantis malis, & impietatibus, nec non inquietorum hominum ſtudiis tempeſtivè occurramus, omnibus fidelibus nobis commiſſis & creditis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis, aliiſque opportunis pœnis interdicimus, ne præter noſtrum, aut a nobis Eccleſiis præpoſitorum conſenſum, Sacerdotes aliunde venientes recipiant, aut ad miniſteria Eccleſiaſtica inducant, aut in eum finem conventus convocent, vel collectas ullas ullo modo faciant. Paternè monentes, & obſervantes ut memores doctrinæ Apoſtolicæ Superioribus ſuis pia ſimplicitate ſeipſos ſubjiciant, & obediant, atque in eorum directione conquieſcant, ſcientes quod qui eos audiunt Chriſtum audiunt, & qui eos repellunt ipſum Chriſtum repellunt, qui ad finem ſæculi cum ipſis ſe adſuturum eſſe prædixit. Actum loco noſtræ reſidentiæ die decimo ſexto Decembris, Anno milleſimo, ſexcenteſimo nono.

SASBOLDUS,

Archiepiſcopus Vicar. Apoſtolicus.

Ob Edictum hoc peſſimè inſimulatus fuit Sasboldus cum hîc, tum alibi, tum etiam in Urbe, **Articuli Concordiæ,** ſic ut Suſpenſionem hinc ei minarentur: ſed ſtudium Antiſtitis, redditâ ab eo Edicti ratione, Romæ probatum. Articuli ſubindè pro concordia inter Clerum & PP. Societatis formati, utrimque probati, & a Summo Pont. rati habiti: ſed cum ab his negligerentur, iterum iterumque per Guidonem Bentiv. Nuntium a Rom. Pont. obſervari juſſi. Hiſtoriam concordiæ iſtius Sasboldus ipſe deſcripſit. Sasboldi alia geſta, ex variis ejus litteris deſumpta, *Batav. Sacr.* part. 2. p. 56. &c. reddita. Piè ſic agentem ac ſtrenuè laborantem pro grege, inopinatò corripit viſcerum dolor, qui mortem præſagiebat.

„III. Maji, Sacramentum unctionis a Vordêno **morbus,** accepit, & a Confeſſario Euchariſtiam, admodum piè. Poſt meridiem incœpit lethargus cum ſingultu, ſatis miſerando, quem mortis πρόδρομον omnes augurabantur." Precibus demùm pro derelinquenda Eccleſia ac grege jam tum ad Deum fuſis, „pacatè ſupra modum inclinato capite in manibus Pſalmum XXX. prælegentis, obdormivit ad horam IX. veſpertinam, ipſa die inventionis S. Crucis illius, cui confi- **obitus,** xus fuerat, ætatis ſuæ anno LXIV.

† Non ſinè ſanctitatis opinione Coloniæ U- **ſanctitatis opinio.** biorum defunctus, & apud Franciſcanos Obſervantes ad *Olivas* eadem in urbe 13. Maji, honorificè tumulatus, miraculis etiam a morte inclaruit.

Splendidum ex alabaſtride monumentum memoriæ ejus frater junior Tilmannus Coloniæ poſuit cum ſequenti inſcriptione:

† *Orat. funeb. & Relatio Jac. Eph. Arch. &c.*

D. O. M.

Digitized by Google

D. O. M.

Epitaphium,

„Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D.D. SASBOLDO
„VOSMERO DELPHIO, Archiepiſc.
„Philipp. & Ultraject. Fœderat. ac re-
„ceptar. civitat. Belgii Vicario Apoſtol.
„qui Ann. Dom. MDC XIV. v. Non. Maji
„obiit. Vixerat ann. LXVI. menſem I. d. XX.
„TILMANNUS VOSMERUS Fratri
„opt. monum. hoc in odejo ab ipſo di-
„cato mœſtus fecit.

Oratio funebris in laudem ejus dicta, *Batav. Sacr.* part. 2. p. 58. &c. novo prælo excuſa.

Vicarii Generales.

WILGERUS à MOERENDAEL, Decanus ad S. Petrum Ultrajecti, Vicarius Generalis Sede Ultraj. vacante, Illuſtriſſ. Sasboldi Archiepiſcopi dein fit Vicarius Generalis, ad quem extat Sasboldi hujus Diploma, *Batav Sacr.* part. 2. p. 72. repræſentatum.

Eodem cùm Illuſtriſſimo Sasboldo Anno, id eſt 1614. mortuus, juxtà Necrologum Eccl. Traj. in Valerii Andr *Faſtis Acad* celebratur, ut Collegii Adriani VI. Lovanii benefactor.

JOACHIMUS HAMCONIUS, Friſo, Sac. Theol. Lic. a Sasboldo Vicarius Gen. & Tractûs Lingenſis Archipresbyter conſtitutus, atque ab eo *ſanctus* alicubi nuncupatus, in Lingenſi oppido ex Epidemiæ lue obiit 2. Sept. Anno 1607. magno ſui apud cives bonoſque omnes relicto deſiderio, anno ætatis ſuæ trigeſimo, menſe 10. D. 16. quæ omnia comprehenſa habes in hoc carmine funebri;

CARMEN FUNEBRE.

Ex primis litteris Hexametrorum fit Joachimus, ex pentametrorum Hamconius.

In Friſia *undoſus patria eſt mihi* Follega *pagus*
Hamkema *ſtirps celebres reddit avita Patres.*
Occultò extorris genitor quos geſſit honores;
Atque Atavus columen Lemmera *clara, tuum:*
Amboque Prætores Abavi; quorum occidit alter
Marte aciem conans rumpere Saxonicam.
Conticeo Juris quod patris Avunculus arte
Claruit, & Medicâ Patruus arte patris.
Hæc etenim generi debentur: gloria vera eſt,
Ornari propriæ laudis honore ſuæ.
Illuſtris Sophiæ *ceſſit mihi palma* Lovani;
Nexaque, eam profitens, ſerta, decuſque tuli.
Me Grudia *ornavit reverenda Licentia Lauro;*
Inſula Mechliniæ *eſt indita ſacra mihi.*
Vera pias duxi Paſtorque in prata bidentes,
Ut vice ſum functus Nuntii Apoſtolici.
Sed peſte abreptum dum Corpus Lingia *mœret,*
Solare ô Animam Chriſte *benignè meam.*

CHRONICON Anni 1607.

LaVrea qVID ſophIæ? qVID ſaCra LICeotIa, & OrDo?
PVLpIta qVID? VeLox transVoLat oMne DeCVs.

ARNOLDUS ESSCHIUS, Canonicus ad S. Joannem Ultrajecti, per multos annos, Diœc. Ultraj. Vic. Gen. ibid. defunctus A°. 1610. *Necrol. Eccl. Bat.*

PHILIPPUS ROVENIUS,

Archiepiſcopus Philipp. & Ultrajectinus, &c.

Phil. Rov. ortus,

PHilippus Rovenius, Daventriæ natus, patre Gerardo, non quidem opulento ſecundùm ſeculum, ſed docto ac religioſo, juncto *Wynboviæ*, religioſæ cumprimis mulieri, a quo & ipſe, ot lateret, dictus *Wynbovius*.

Studiorum primordia,

Studiorum primordiis in patria hauſtis, Sac. Theol Licentiam Lovanii adeptus, Sacerdotio ſub Ann. 1599. initiatur. Fit dein Præſes Collegii Batavi apud Ubios Inde Oldenzaliam evocatur. Ibi & Vicarius Generalis Diœc. Dav. & Canonicus ac Decanus, & deinde Præpoſitus ad S. Plechelmum creatur. Munera tamen hæc defugit rarâ modeſtiâ, mirâ religione, vigilantiâ, zelo annuntiandi verbi Divini eadem explet.

munia,

Sasboldo interim ſanctè in Domino defuncto, ad præſagientis fratris nuntium de Epiſcopali onere ſibi fortè imponendo perculſus, ad Deum totâ nocte in templi adyto proſtratos, munus illud deprecatur; multùm que reluctatus, tandem cedit, fidelium precibus gemitibuſque in hoc exoratus. Et primùm quidem 11. Oct. 1614. creatur Vicarius Apoſt. per Fœd. Belgii Provincias, ſicque regimen Eccleſiæ Batavæ multis annis exercet: A°. dein 1620. ad Principum Belgii Cath. deſignationem, ac Cleri votum conſecratur Philipp. & Ultrajectenſis Epiſcopus. *geſta,* Oldenſaliam redux eâ auctus dignitate, feſtivè a Clero populoque ad caput Gubernatoris oppidi ſuſcipitur; de priſtinâ animi demiſſione, fervore ac zelo nihil interim remittens, ab omnibus cumprimis dilectus fuit: ſinguli eum reveriti, non reveritus quemquam, cum cauſa Dei ageretur: ab exteris etiam fidei ob probitatem laudatus. Avitæ fidei rupes immobilis, (cujus exemplum præbuit in triſti ſcenâ ad deditionem Oldenzaliæ in templo exhibitâ) ac diſciplinæ Eccl. vindex, atque utriuſque Cœtus, Harl. ſc. & Ultraj. Clerique aſſertor egregius.

zelus pro domo Dei,

Pro firmandis Cleri juribus, & Conventionibus inter ipſum ac Regulares Romanum iter ſub Aon. 1622. aſſumpſit; omnibus viribus illic in hanc rem annixus. Sic formata & firmata, ut vocant, *Concordata.*

Decreta,

Varia dein lata a Rovenio Decreta, *Batav. Sacr.* part 2. p. 78. &c. prolata. Quæ ut firmius ſervari poſſent, ſupplicatum Ca-

thol.

thol. Regi a Clero ſuit, ut titulum *Ultrajecten-*
vexationes, *ſis* Rovenio aſſerat. Hinc in ſuſpicionem ſub-
leſtioris in Patriam fidei venit Rovenius, ac di-
ca per Prætorem Traj. quia *Ultrajectenſem* ſe in-
ſcribebat & gerebat Epiſcopum, ei impacta.
Inſtabilis dein, oberrans, ubivis innocuæ vitæ,
modeſtiæ ac religionis reliquit veſtigia: nunquam
virtutes, non prædicans Verbum Dei; illudque inculcans,
ac lacrymis adſpergens, ut motus, moveret alios.
Domi orans, aut legens, aut ſcribens utiliter,
ſemper inventus; totas quandoque noctes.
In otio libris etiam ſcribendis intentus, in qui-
ſcripta, bus eminet *Tractatus de Miſſionibus*, &c. ab æ-
mulis delatus ad Rom. *Inquiſitionis* Tribunal.
Sed oblato per Rovenium ſupplice Libello,
ipſiuſque defenſione per Camillum Cæſarem,
Cenſorem in Urbe ſuſceptâ, auctus, recognituſque
prodiit, impensè laudatus, & probatus, etiam a
Scholâ Pariſienſi, atque Gallicanis Antiſtitibus de-
dicatus. Aliæ Præſulis lucubrationes *Bat. Sacr.*
part. 2. p. 82. &c. deſignatæ. Sacerdotii Jubi-
læum celebravit ſeptuagenario major in Foreſ-
tenſi Cœnobio, magnâ religione ad Deum, ſui-
que depreſſione, quandò *Epæneticon*, atque Em-
blemata L. Antiſtiti oblata. Poſthæc cupiebat
diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Tum juxtà reſponſum
mortis quod habuit, & pro concione aliquando
obitus, protulit, Trajecti ſanctè comparatus, humique
poſitus ſpiritum exhalavit, 1. Oct. ſtyl. vet.
Anno 1651. Relatio Eccleſiæ Bat. ſic compen-
dio Rovenii laudatiſſimi Antiſtitis munia ac
dotes complectitur:

" Anno 1614. per Cleri electionem & eorum-
" dem Archiducum præſentationem conſtitutus
" eſt à Paulo V. Vic. Apoſt. qui & Anno 1620.
" conſecratus fuit Arch. Philippenſis. Fuit hic
encomia, " olim S. Theol. Profeſſor, & Præſes Seminarii
" Hollandici Coloniæ Agripp. Patriâ erat Da-
" ventrienſis: fuit quoque Eccleſiæ Oldenz. De-
" canus. Apud illos qui foris ſunt ingentem etiam
" conſecutus eſt laudem, ipſique Acatholici vi-
" ro infenſi, multis eum encomiis celebrarunt;
" inprimiſque Hugo Grotius . . . in libro de
" obſid. Grollenſi, cui Rovenius tunc intererat,
" illum laudibus in cælum effert: miro pietatis,
" ſobrietatis, humilitatis, modeſtiæ ac ſummæ æ-
" dificationis ſulgebat exemplo," &c.

Sequentes verſus, Epitaphii vice, typo de-
functi Antiſtitis inſcripti leguntur:

Belga, Philippenſi? quid picta Antiſtitis ora
Suſpicis, & decus hoc Pontificale ſtupes?
Præceſſit virtus titulos, ſapientia mitram,
Cura pedum, cultus officioſus amor.
Oblatos meritus renuit quos geſſit honores,
Magnanimus duras ſuſtinuitque vices.
Aurea victuris commiſit dogmata chartis,
Poſtquam obitum tanto munere munus obit.
Sic opere & ſermone potens, inclaruit orbi,
Forma Sacerdotum, Duxque Paterque gregis.
Dum pietas cælo eſt, Cleroque probata poteſtas,
Inter Apoſtolicos lux erit ille viros.

P I E.

SCAZON FUNEBRIS Scazon Funebr.

IN OBITUM

Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini,

DOMINI

PHILIPPI ROVENII,

ARCHIEPISCOPI PHILIPPENSIS,

VICARII APOSTOLICI.

Cygnæe Præſul, cujus Inſulam prono
Vultu colebat Clerus, atque honoratos
Faſces amabat debitæ poteſtatis:
Itaaè currum, & Iſraëlis aurigam
Exhauthoravit Parca? nec Pedi *fulcrum,*
Nec ille blandientium pupillarum
In fronte canâ lepor, illa maturi
Oris venuſtas erudita terrebat
Lethale monſtrum? ſcilicet ſatur vitæ
Suſpex Olympi, celſior ſolo factus,
Læto quievit fine Præſul invictus.
Age Muſa juſtis lineis adumbrare
Senem patronum quem periculis multis
Circumvolutum, nemo naufragum vidit;
Donec beatâ morte Zephyrus Chriſti
Boni tenacem militem dedit cœlo.
Pueritiæ annis innocenter elapſis
Exercitatum cultioribus Muſis
Fovit Lycæum Grudium (diſertorum
Semper virorum fertiles ſcholæ) poſtquam
In hac palæſtra legit uberæ fructus
Suis remiſſus, Oldenſaliæ *Primus,*
Et inter aaĉtos eminet gradu vitæ
Decanus *omnis caſtitatis exemplar;*
Sed illa virtus, quæ latere gaudebat
Seſe explicavit, jam Rovenii fama, &
Clarum decore nomen incaleſcebat.
Non abſque laude nominandus Antiſtes
SASBOLDUS *orbe ceſſerat, requiſitus*
Hæres vacantem qui capeſſeret ſedem,
Mox in Philippum *paria vota conſpirant:*
Pulchrâ vocatus in Lovanium *fraude*
Fugax honoris presbyter, piâ voce,
Utroque Cloro concinente, fæcundum
Jubetur incliaare verticem Mitræ:
Pallet Philippus, *palpitat, reluctatur,*
Quem ſumptuoſo multas ambita quærit
Sperait thiaram, voce flebili teſtans
Deeſſe dotes, quas ab Inſula præco
Tarſenſis urget. ó Virum inter antiquos
Eccleſiarum ſatrapas recenſendum!
Fruſtrà repugnat, raptus impetu pleno
Tandem ſubactam victimat voluntatem;
Mox ergo totum ſe Rovenius *coaſtat*
Ab igne Chriſti colligens pium robur.
Ut liberali charitatis affectu
Compagineutur invicem Sacerdotes,
Adire Romam *geſtit, unde conceſſæ*
Authoritatis omne pondus emanat,
In urbe cuſus prodit aureus fœtus
De Miſſione; poſt Petram *ſalutatam*
Et eminentis purpuræ Senatores,
Redit per Alpes, redditus gregi Paſtor,
Quem non minarum territus meta, nulla
Fractus procella, dereliquit Antiſtes;
Non ille mercenario Pedo *Chriſti*
Paſcebat agnos; turbulenta ſpumantes
Vibret lacertos hæreſis, proeax Hydra
Eructet iras, fortior fui, quamvis
Preſſus reſurgit, neſcius fugæ Præſul;

Septem

Septem ille luſtris, menſibuſque bis-ſenis
Epiſcopali dignitate præfulſit,
Sibi ſuiſque totus incubus libris,
Latens profudit pabulum ſalutare
Ex perſpicacis alveario mentis,
Geminum volumen ſpirat elaboratæ
Mentis vigorem ſancta dogmatizantem.
Nuper Foreſti Jubilarium *Myſtam*
Rari triumphi caſta ſcena cingebat,
Poſt tot labores cum decore perpeſſos,
Mors tarda, morbis prævlis Philippenſi
Præludit oculo, præſcius ſui fati
Olor *fuiſſe creditur, frequens dixit,*
Non emigrabo, quam vel expleam tempus,
Quo Magnus Afer, tanta Monicæ proles,
(In cujus eruditione viventis
Dei rigantur caſtra) finiit vitam:
Quo dixit anno ceſſit, & fatigatum
Ætate corpus leniter ſoporatur.
Nunc evolutus carne ſpiritus, doctos
Inter Quirites Curiæ triumphantis;
Inter Mitratos vertices coronatur.
Diſerte Præſul, quem ſibi polus civem
Aſcripſit, unum te Philippe *teſtamur,*
Tuère votis ſupplicem tibi Clerum,
Ut omnis Aries, cui gregis Dei cura
Commiſſa, munus exequatur injunctum,
Donec decore corporis reveſtiti
Clangente fatali tuba, obvium Chriſto
Tecum feramur in ſuperna cælorum.

1651.

& Vicarius Gener. J. Wachtelaer.

JOANNES WACHTELAERIUS, larvato nomine *Vigilius*, Ultrajectinus, Artium Mr. S. T. L. Can. ad *S. Mariam*, & Paſtor in patria Urbe, ac Vicarius Generalis; ob præclara merita in Sasboldi *Coadjutorem* ſucceſſoremque expetitus, graviſſimum Eccl. Batavæ onus pluribus annis ſuſtinuit, Clerique cauſam ac *Concordata* ſtrenuè promovit. Sed dum Clero ac populo prudens & vigil intendit, charitatemque & hoſpitalitatem ubique exercet, ei Prætor Ultraj. ſimul cum Ph. Rovenio dicam indicit. Hanc ſecuta ſententia, x. Martii Anno 1640. quâ ob exercitum Paſtorale Vicariique Generalis munus, habitumque cum Hiſpanis commercium, e civitate ac territorio Traj. proſcribitur, Canonicatûs proventibus ſpoliatur, & graviter demùm mulctatur. Hæc damna cum gaudio ſuſtinens, Deoque hinc gratias agens, plenus dierum & meritorum decedit in exilio: cujus memoriæ conſecratum eſt hoc Carmen funebre:

Carmen ejus funebre.

IN OBITUM

ADMODUM

Reverendi & Ampliſſimi Domini,

D. JOANNIS VIGILII,

S. S. Theologiæ Licentiati, Viri præſtantiſſimi.

Laudemus viros glorioſos & parentes noſtros in generatione ſuâ, *Eccleſiaſtici* 44.

N*Uper* Philippum, *deinde* Marium *quales*
Libitina ſtravit Hercules Sacerdotum!
Heu vix dolori debito parentamus,
Et ecce ſuccedaneo gradu, nobis
Amaritudo flebilis recrudeſcit,
Quandò Vigilium *tertium inter Heroës*
Exterminatrix Parca calcat Atlantem,
Trias Virorum fortium ſuo Chriſto
Approximatur Lauream receptura.
Niſi utriuſque Fœderis Magiſtrales
Nos edocerent paginæ, verecundos
Luctantis animæ temperare ſingultus,
Laxis habenis multis imber undaret
Genas per omnes lachrymabilis Cleri.
Veſtrâ Roveni *pace tum* Leo-nardi,
Quorum quieſcunt integerrimæ mentes,
Pergat Vigilii *Manibus ſepulchrales*
Deferre honores, hoc ſibi Vir excellens
Juſtum Minerval poſcit à meâ Muſâ.
Dignum eſſet aliquis abſolutior Vates
Magni Joannis *exiliret in laudes,*
Non invidebo, ſed pediſſequâ venâ,
Poſt eruditas ſatrapas Poëtarum,
Affectuoſo corde concinam Patri.
Trajectum *avita civitas Batavorum,*
Illud coagulum candidæ venuſtatis
Vagire cunis vidit, hunc ſibi civem
Congratulata de bonâ parentelâ,
Polivit eleganter arte Romanâ.
In Grudiorum tranſmeans Athenæum,
Ad altiora juvenis indoles ſurgit:
Non indecoro diligentiæ paſſu,
Caliginoſum pervolat Stagyritam.
Purgatioris Numinis capax pectus
Collimat aliò; ſe ſibi ſciens natum
Haud eſſe, Patriæ fluctuantis audire
Viſus querelas, & fidem pigreſcentem
Rarumque, parvis expetentibus, panem
Frangere Miniſtrum, tactus intimo motu,
Fixit pupillam nobiliſſimæ mentis
In luminoſæ charitatis ardorem.
Mox ergò ſpretis, quos ſcientiæ Mundi
Caſſos honores aſſeclis ſuis ſpondent
De vanitatis labe transfugos ſenſus
Invexit adytis Optimæ Dei legis.
Hic ille Chriſtum ſpirat, hic ſibi caſtam
Sponſat Sophiam, credit hic ſibi Petrum,
Paulumque *geminos vertices loqui, quidquid*
Antiqua veteris litteræ Prophetarum
Firmata verbis charta limpidi ſpumat,
Volvit, revolvit, ponderat, premit, ſorbet
Vigil *Cleanthes; quæſo quo ſcopo, tantâ*
Sagacitatis pertinaciâ ſudat?
Ut nempè ſcriba doctus in Dei regno
Salubre poſſit pabulum miniſtrare:
O abſque fece genius infatigatus!
Divinioris itaque literaturæ
Fultus trophæis, prodeat palæſtrita
Exercitatus de Scholaſticis umbris,
Atque inter Unctos, dignitate maturus
Meritam capeſſat eminentiæ ſedem;
Non hanc Joannes *ambiit, ſed oblatæ*
Authoritatis culmen anxius ſcandit.
O Chriſtianum pectus, intumeſcente
Laudis cothurno neſcium ſuperbire!
Ætate quamvis junior, nihil quicquam
Puerile geſſit, in negotiis dexter,
Per veritatis ſemitas iter nectit.
Reor supernâ Providentiâ factum,
Ut anteiret cæteros poteſtate,
Per quem propago pullulantibus ramis
Diffuſa Chriſti *germinaret in laudem.*
Nunc quid Vigilius *grandioris acceſſu*
Ætatis animo moliatur, enarrem?
Intaminata via neſcit enervi
Servire vitio, pulcher ille Virtutum
Chorus maritat debitum ſibi Myſtam;

Mitis,

Mitis, pudicus, hoſpitalis, à peſte
Phylargyriæ longus, orphanis tutor,
Parens egenis, neminem piâ fraudat
Benignitate; ſcit beatius, Paulo
Præcone, largos eſſe quam receptores.
Nunquam iſtâ dextra (Numen audiat Vatem)
Fiat taberna vermium. Vide quali
Splendore lunis proximis? quid effabor
Curas perennes, queis ſuprà modum eſt preſſus?
Eccleſiarum quidquid in Diœceſi
Vernare ſcimus, renit arduo zelo,
Aut prima jecit fulcra, totus intentus,
Ut parturiret filios novos Chriſto
Nunc increpando, nunc rogabat inſtando,
In mille formas condolendo ſe vertens;
Apoſtolorum Muſa ſupparem dicat:
Ubique legis æmulator æternæ,
Adverſa ſuffert fortitudinis dote,
Hoc namque ſeptus baltheo, & ſuo fretus
Candore, gaudet exulare proſcriptus,
Sublimioris Patriæ ſolum expectans
Suſpirioſo corde Simeon *noſter,*
Illinc hiabat, donec arbiter juſtus,
Curſu peracto fortiter novem luſtris,
De feculenti carceris tenebroſâ
Infirmitate liberavit Athletam.
Agglutinatur poſterâ Calendarum
Patri Philippo, *quem biennio eductum*
Lux prima cœlo deſtinavit Octobris.
Jam glorioſus cœlici Magiſtratûs
Aſſeſſor, omni claritate veſtitur,
Interque turmas Mentium beatarum
Regem ſalutat, cujus aſſidet throno.
Auguſta Mater, illa Virginum Phœnix,
Quam coluit unam ſupplicantibus votis;
Jam fecis expers ſpiritus bono ſummo
Immerſus ardet, copulandus in fine
Labentis ævi corpori reformando.
O aggregentur filii ſuo Patri!

Anno 1653.

Rovenio jungimus ejus in vitâ Vicarium & adjutorem, atque poſt obitum ſucceſſorem, a Patriæ, ut & ipſe, Principibus deſignatum.

JACOBUS DE LA TORRE,

Phil. Rovenii primùm Coadjutor, *dein ſucceſſor, titulo Archiepiſcopi Epheſini; &c.*

Jac. Torrii nobiles natales, SEneſcente Rovenio, in muneris adjutorem ab eo, & a Cleri Ultrajectini ac Harlemenſis Primoribus Ultrajecti vi. Maji, Ann. 1637. adhortatore Franciſco Barberino Card. ad electionem coëuntibus, inter ceteros deligitur, Jacobus Torrius, qui & in hanc cauſam in Urbem Anno 1638. 22. Aug. ablegatur.

Erat is nobilis Batavus, exteræ, etiam nobiliſſimæ genti affinis, Hagæ-Comitis natus, apud Zelandos ab incunabulis educatus: altioribus ſtudiis apud Grudios confectis, Sacerdotii prima initia impendit *Eykenduinenſibus* Hagæ vicinis.

dignitates, Canonicus Cameracenſis, & Ultraj. ad S. Mart. ſimul & Præpoſitus Harlebecenſis evadit. Dein *eligente Clero*, ut ipſemet ſcribit †, *Rovenio præſentante*, *Catholico Rege*, qui provincias necdum abdicaverat, *probante*, Anno 1640. dicto Rovenio, cui ab Urbano ejus nominis VIII.° datus fuerat adjutor, ad munus Apoſtolicum *electio,* ſurrogatur. Huic Catholici Principis, ut ex Jac. Bonen, Mechl. Arch. litteris teſtatum dedimus, conſenſus acceſſit.

conſecratio, Anno 1647. 19 Maji ſub exteræ, Epheſinæ nimirùm, Sedis titulo, Archiepiſcopus creatur, Monaſterii Weſtphalorum: a duobus tantùm Epiſcopis initiatus, tertii vicem gerente Harlemenſi Decano, Balduino Catzio.

Sacra dein Anno 1649. in ipſo S. Bartholomæi pervigilio peragens, turbatus a Prætore, in æternum e patria proſcribitur.

exilium, E vivis erepto Ann. 1651. Rovenio, in totam ei Provinciam ſuccedit. Sed a zelo Antiſtitis illius degener & Cleri profectui minus impenſus, *Conceſſiones* (ſic vocantur) ejuſdem juribus largitur adverſas Anno 1652. *Conceſſiones,*

His, Romam alterâ vice profectus, mederi utcunque ſatagit; inprimis per exhibitam ibi Eminentiſſimis Cardinalibus *de Prop. fide* An. D. 1656 Eccleſiæ Batavæ Relationem, præ binis, tribusve aliis ampliſſimam; minus tamen accuratam in his quæ Hollandiæ veteres Comites, & quædam S. S. Patriæ præconum geſta concernunt. In ea tamen *Capitulo* Harl. & Cleri Batavi juribus, quæ & alibi aſſeruit, præclarum teſtimonium reddit. *Relationes*

Romæ tum creatus Prælatus Papæ domeſticus, fundationem Nicolai de Capitiis, Rom. Card. Daventrienſis olim Præpoſiti, vendicat. Verùm non conſtat ſibi, præcipuè dum Iprenſis ei infula abblanditur; quæ dum differtur & alia minus cedunt ex voto, ac moleſtia ei eſt ex ſurrogato ſibi adjutorem Zacharia Mexio, in corporis mentiſque languores incidit: quibus aggravatus, in Cœnobio *Huybergenſi* propè Bergæ-op-zomum ob phreneſin concluſus, vitâ illic defungitur 16. Sept. A. D. 1661. *iter Romanum, geſta, phreneticus morbus, obitus.*

Ejus Decreta ac in ampliſſimo munere, ſub tituli *Vicarii Apoſtol.* ſucceſſores, fuſè dedimus *Batav. Sacr.* part. 2. ac de iiſdem iterum ſub locis, ubi orti ſunt, vel claruerunt, brevis ſermo erit.

† *Relat. Rom. Jac. Torrii p. 49.*

DE

Digitized by Google

DE

Variis Ultrajectinæ Eccleſiæ, extra Epiſcopalem, dignitatibus, atque Canonicorum Collegiis, imprimiſque de majori intra *D. Martini* ædes Collegio.

ENumeratis jam, qui in condita a S. Willibrordo D. Martini æde Sacra, in Epiſcopalem ab ipſis initiis, in Metropolitanam verò noviſſimis temporibus erecta, continuatâ ſerie ſedêre Antiſtitibus, atque eorum, ex quo ortum habuêre, Suffraganeis ac Vicariis Generalibus, ad Eccleſiæ ejuſdem dignitates, eminentias, Collegia, fundationes, aliaque ſacra perluſtranda regredimur.

Extra Cathedram igitur ſeu Sedem Ultrajectinæ Eccleſiæ auguſtiſſimam, variæ aliæ pridem in ea, ex Monumentis ejus M. S. viguêre dignitates primariæ.

Eccl. Traj. dignitates. I°. *Archidiaconi*, ſeu *Præpoſiti majoris D. Martini Eccleſiæ*, per excellentiam *Archidiaconi*, ſeu *Præpoſiti Trajectenſis* dicti.

Deinde,

Archidiaconi, ſeu *Præpoſiti S. Salvatoris.*
Archidiaconi S. Petri.
Archidiaconi S. Joannis.
Archidiaconi S. Mariæ.
Archi-ſubdiaconi, ſeu *Chörepiſcopi.*
Archidiaconi Arnhemienſis.
Archidiaconi Embricenſis.
Archidiaconi Daventrienſis,
&
Archidiaconi Oldenzalienſis.

Dignitates horum, munia, officia, juramentum, aliaque fusè habes in *Statutis Eccleſiæ Trajectenſis M. S.* in folio, quorum transſumptum teneo vetuſtum: ex parte etiam in *Prolegom.* ad *Batav. Sacram.* Priores *dignitates* intra urbem, aliæ verò extrà urbem, ſub Traj. tamen Eccleſiæ Diœceſi vigebant.

De his ſuo loco; de illis prima nobis erit mentio, & antè alia de majori intra D. Martini Baſilicam Collegio, ejuſdemque Præpoſitis.

Cannonicorum in D. Martini Collegium; Igitur præter *Sedem Epiſcopalem, quam ex dono Pipini Principis ſtatuit Willibrordus in loco Vultaburch dicto, qui nunc Vultrajectum dicitur*, ut [a] Sigeberti verbis utar; idque in D. Martini, ut jam ſæpius dixi, Baſilica, ibidem *Canonicorum Regularium*, ex Anonymo rer. Traj. Scriptore *inſtituit*, & ex J. Beka, *Canonicorum Cænobitalium conſtruxit Eccleſiam*; ubi, ut eſt in Caroli Martelli Diplomate apud J. a Leidis relato, *Apoſtolicus vir Dominus & in Chriſto pater Willibrordus Archiepiſcopus ſanctæ converſationis COENOBITALI ORDINE præeſſe videtur. Quæ poſtrema verba*, inquit Mabillonius, *ſolis Monachis aptari poſſunt.* Quod & ſtabilire ibidem pergit ex *indice Fratrum conſcriptorum Monaſterii S. Galli apud Goldaſtum*, ubi inſeruntur nomina *Fratrum S. Martini in Trajecto*; in his *Pernoldus Epiſcopus*, aliis *Bernoldus* & *Bernolfus* dictus, Anno M. LIV. mortuus. An ii in initio Monachi?

Chron. pag. 9.

Chron. Belg. l. 2. c. 19. p. 27.

Act. SS. Ord. S. Bened. T. III. p. 603.

Sed *Cænobitarum* & *Fratrum* nomen Monachos eos fuiſſe non evincit. Ex Caſſiano enim *Coll.* 18. cap. 4. *Cœnobitæ ſunt, qui in congregatione conſiſtentes, unius ſenioris judicio gubernantur*: habentes ſcilicet victum & reliqua communia.

Ad quod ſervit & Agellii ipſius l. 1. cap. 9. de *Pythagoræis* teſtimonium: "Id quoque, inquit, prætereundum non eſt, quod omnes ſimul qui a Pythagora in cohortem illam diſciplinarum recepti erant, quod quiſque familiæ pecuniæque habebat, in medium dabant, & coibatur ſocietas inſeparabilis, tamquam illud fuerit antiquum conſortium, quod re atque verbo appellabatur Κοινόβιον.

Fratres autem invicem ſe appellabant Chriſtiani, *quod unius Dei parentis homines, quod conſortes ejuſdem fidei, & ſpei cohæredes*, ut ait Minucius, *fraterno inter ſe more viverent*: quod *& unum patrem Deum* agnoſcerent, ut Tertullianus in *Apologetico*: quod *eſſent cum omnibus, quos ſol videt, germanitatis neceſſitudine copulati*, ut l. 4 *adv. gentes* Arnobius; quod denique *omnes homines pro fratribus diligerent*, ut lib. 1. c. 10. Lactantius.

Sic Reges, Rectores Provinciarum & Comites *Fratres* appellabant Imperatores; *Fratres* ſeſe appellabant Epiſcopi; quin Epiſcopos omnes vulgò *Fratres* compellant Summi Pontifices, & Epiſcopi Summos Pontifices, ut ex D. Cypriani litteris palam eſt; quod obtinuiſſe etiam poſt Ann. 1400. obſervat J. Launoius. Ita & in communi viventes, & Monachi univerſim *Fratres* dicti; id nominis a primis Chriſtianis mutuati. Hiſt. Navarr. Collegii pag. 540.

Quin ex ipſo Mabillonio ibidem diſcimus, *Monachos ſimul & Canonicos in eadem Eccleſia ſaltem a Caroli Magni principatu extitiſſe.* Quod & regia Diplomata apud Joannem a Leidis, & Wilh. Hedam relata confirmant. In *Confirmatione Pipini ſub Bonifacio Epiſcopo*, ubi mentio fit *Caſæ Dei*, id eſt Eccleſiæ *S. Martini*, disertè etiam mentio eſt *Monachorum vel Canonicorum, qui ibidem gentiles ad Chriſtianitatem convertunt*, &c. Heda pag. 34.

Nec obſtat quod Rectores eorum, Gregorius, aliique, Abbatis titulo quandoque etiam inſigniantur. "Eſt enim *Abbas Canonicorum*, nempe "Regularium, inquit Cangius verbo *Abbas*, & "Abbas *Canonicus.* Concilium Aquiſgran. l. 1. "cap. 2. *Ut Abbates Canonici gregibus ſibi commiſſis inſtanter invigilent.* His opponuntur Canone ſeq. *Abbates Monachorum* ... Concilium Pariſien-

[a] Sigeb. ad Ann. DCXCVIII.

"riſienſe cap.37. *Decet, immò neceſſe eſt, ut Abbates vocentur.*"

In Trajectenſi Eccleſia Abbates hi Canonicis & Monachis præerant. Canonici profectò dicti, quia Canonicè, ſeu ſub *regula Canonica*, ut eſt in vita S. Ludgeri per Altfridum conſcripta, vitam inſtituebant. Sic enim habent Caroli Magni Capitula l. 5. c. 185. *Ut Canonici Clerici, Canonicè vivant.* Cucullâ tamen, ut Monachi, Monaſticâ non induebantur, nec obſervandæ regulæ S. Benedicti, alteriuſve Ordinis inſtitutoris profeſſionem emittebant. Plura de his nuperus Anonymus Scriptor e Gallicana Canonicorum Regularium congregatione in libro, cui titulus *De Canonicorum Ordine diſquiſitiones*, &c.

Canonicos, ex prædicto apud Matthæum Anonymo, *poſuit ibi* (Willibrordus) XL. *qui diebus & noctibus vacarent laudibus Dei.* Eum numerum in Diplomate Anni 1088. *Batav. Sacr.* part. 1. p. 135. allato, adſtruit Conradus, Ultraj. Epiſcopus, ſic inquiens;

„Sciant igitur univerſi „quod in fundatione „primæ majoris Eccleſiæ Trajectenſis certus „numerus eſt ſtatutus Canonicorum, ſcilicet „quadraginta cum Præpoſito & Decano."

Canonicorum numerus. Numerus certè hic progreſſu temporis ad finem uſque perſeveravit.

His præerat Præpoſitus, per excellentiam, *major Præpoſitus* dictus, cui latò extenſa juriſdictio, a nobis poſt deſcriptas Collegiatas Eccleſias exponenda.

Præpoſitorum, ac ſubinde Collegii hujus Decanorum ſeriem accuratam, e D. Martini monumentis, ex A. Matthæi Catalogo illuſtratis, hîc interim apponimus.

Præpoſiti majoris Ultrajecti Eccleſiæ.

Præpoſitorum,

S^{tus} ADELBERTUS, Anglo-Saxo, ex ſociis Willibrordi I. Præpoſitus Traject. Egmundæ ſepultus.

CRAFF, ſub Frederico Epiſcopo Anno 838.

RAGENBOLDUS, Præpoſitus ſub Balderico Anno 943.

Annales habemus Egmundanorum Procerum, in quibus legitur *Giſbertum*, *Walengeri* filium Præpoſitum fuiſſe Traj. circa Annum 1005. Verùm cum Bockenbergius hujus non meminerit, nec etiam Annales vulgari lingua conſcripti, nihil certi ſtatuimus.

UDO, aliàs ODO, Præpoſitus Anno 1026.

FOCCO, Præpoſitus ſub Barnardo † Epiſcopo Anno 1046.

† Fortè *Bernulfo.*

AUFRIDUS, Præpoſitus Anno 1063.

LUDOLPHUS, Præpoſitus Anno 1081.

LAUSO [a], Præpoſitus ſub Conrado Epiſc. Anno 1086.

ARNOLDUS. [b]

RODOLPHUS, Præpoſitus Anno 1108. qui occiditur ab inimicis ſuis Anno 1112.

MENGODUS [c], Præpoſitus Anno 1118.

ROTARDUS, Anno 1120. fit tandem Epiſcopus Cameracenſis, alibi ponitur *Lutgardus* eodem anno, alibi *Lietgardus.*

HARBERTUS, alias NARDBERTUS [d], Anno 1132.

a LANZO in Ant. Matthæi Catalogo, præfationi de Fund. & fat. inſerto.
b Hic in Catal. Matthæi poſtponitur Godefrido de Renen.
c MEINGODUS apud Matth. in Catal.
d HERIBERTUS, ita A. Matth. in Catal. ubi & cum recenſet ad Ann. 1130. 1139.

CONRADUS, frater Conradi Imperat. præfuit Anno 1145. hic poſteà electus Patavienſis Epiſcopus, & inde Archiepiſcopus Salsburgenſis.

GODEFRIDUS DE RENEN, Præpoſitus, electus Epiſcopus Anno 1156. moritur 27. Maji Anno 1178.

THEODORICUS DE HOLLANDIA, Anno 1196. a quibuſdam electus Epiſcopus Traj. moritur Anno 1198. ſepultus Ticini.

FLORENTIUS DE HOLLANDIA, præfuit Anno 1204. Eo anno etiam quidam *Ludovicus* major Præpoſitus præfuit, qui dedit Decano & Capitulo liberam poteſtatem inſtituendi ſacerdotes in 4. Eccleſiis Parochialibus.

OTTO DE LIPPIA, Anno 1212. electus Epiſcopus Traj.

THEODORICUS DE RANDERODE, præfuit Anno 1227. & 1247. ⊖ 30. cujus ſigillum Anno 1239. lib. alb x. fol. 14.

THEOD. DE WYCKERADE, 1247.

[a] GISELBERTUS, Anno 1250. a Ex Cat. A. Matth.

LUBBERTUS, Anno 1252. Ibid.

GODEBERTUS PARWIIS, præfuit Ao. 1263. & adhuc 1266. lib. alb. x. 40.

ADOLPHUS DE WALDEC, præfuit 1287. ⊖ 28. An. 1301. a quibuſdam electus Epiſcopus Traj. Sed Guido Hannon. prævaluit, & Adolphus eſt anno eodem electus Epiſcopus Leodienſis.

ENGELBERTUS, Præpoſitus & Arch. Traj. in litteris de Anno 1302. lib. alb. 71.

ENGELBERTUS, alibi Wilhelmus de Hoorn, obiit 20. Dec.

WILHELMUS DE HOORN, Præpoſitus Anno 1304. occubuit bello Zelandico ſecundùm Hedam.

THEODORICUS,
JACOBUS OSTHORNIUS, } qui deinde An. 1322. eligitur Epiſc.

FLORENTIUS DE JUTPHAES, præfuit Anno 1313. moritur 28. Martii Anno 1337. hic inchoavit domum in *Dairn*, quæ non longè poſt collapſa eſt.

HENRICUS DE NIEULAND, Canonic. Capitularis, eligitur a Capitulo ſuo 6. Aprilis Anno 1337. Præpoſitus Traj. Hic refecit Caſtrum in *Dairn* ſumptu proprio, Anno 1356. præſertim, & obiit Anno 1362. ipſo Agnetis. b In Cat. A. Matth. 1360. 1363.

SWEDERUS UTERLOO, Can. Cap. [b] 1365. eligitur, & moritur 1378.

[c] HENRICUS MIERLAER. c A Matth. in Catal.

GYSBERTUS COCK, Can. Cap. Traject. eligitur poſt mortem *Uterloo*, & moritur 20. Maji Anno 1391.

WILHELMUS DE COULSTER, Cancellarius Ducis Alberti Comitis Hollandiæ, admiſſus eſt ad Præpoſituram Traj. 21. Maji Anno 1392. & moritur 10. Octob. 1399.

[a] JOANNES DE MONTFORT, admiſſus in Oct. 99 ad Præbendam & Præpoſituram Traj. per mortem *Coulſter* vacantem. Hic tandem reſignavit, & fit *Burghraeff*, duxitque uxorem.

[d] Fuit adhuc Præpoſitus Ann. 1405. 1406. d Ex Cat. A. Matth.

SWEDERUS DE CUYLENBURG, ſucceſſit Montfordio 8. Nov. Anno 1414. qui Anno 1424. eligitur Epiſcopus majori parte Capituli reluctante.

PROSPER DE COLUMNA, Romanus, admiſſus ad Præpoſituram 4. Junii Anno 1426. ex ceſſione *Swederi*; hic tandem fit Cardinalis.

JACO-

JACOBUS DE ZIERICK, Præpoſitus admiſſus Anno 1433. 4. Jan. ex reſignatione dicti *Proſperi*.

a *Frater Reynaldi Dni. de Brederode.* Ex Catal. A. Matth.

GYSBERTUS DE BREDERODE [a], admiſſus in Vigilia S. Andreæ Anno 1437. ex reſignatione D. *Zierick*.

Erat etiam Præpoſitus Traj. ad Moſam 1468.

Hic tandem reſignavit Præpoſituram M. *Simoni de Sluſa*, Medico Caroli Ducis Burgundiæ, eodem Carolo cogente, & moritur Brederodæ 15. Aug. Anno 1476

SIMON DE SLUSA, a Rotterdam, admiſſus 13. Aug. 1474. moritur Mechliniæ 29. Sept. Anno 1499. Hic Medicus, cujus mem. annal. vulgare fol. 400.

PHILIBERTUS NATURELLI, Burgund. abbreviator de majore admiſſus 11. Feb. Anno 1500. obiit 19. Julii Anno 1529.

Invenio circa hæc tempora *Jacobum de Eynatten*, Doct. Præpoſitum Ultraj.

CLAUDIUS DE BOUSSET, Archidiac. Atrebatenſis, admiſſus 18. Aug. 1529.

JOANNES SLACHECK, Weſtphalus, admiſſus 1. Junii Anno 1530. ex ceſſione Claudii prædicti, moritur 15. Apr. Anno 1543.

b Ex Catal. A. Matth.

[b] 12. April. 1543.

CORNELIUS A MIEROP, admiſſus poſt mortem Slacheck 13. Febr. Anno 1545. obiit ultima Julii Anno 1572.

c Ex Cat. A. Matth.

[c] ANTONIUS VAN SCHOUWENBORCH, poſt Archiepiſcopus Colonienſis. 1558.

D. HENRICUS SERIEUR, Præpoſitus & Archid. & Can. Traj.

ANTONIUS DE HENNIN A BOSSU *, Can. Traj admiſſus ultima Sept. Anno 1573. ex cauſa Coadjutoriæ. Poſt quem vacavit hic locus, & Ordines ſibi reſervarunt emolumenta, donec Anno 1618. Republicâ nonnihil mutatâ, hoc munere donatus eſt.

HUGO DE ZUYLEN DE NIEVELT, obiit Pentec. Anno 1630. 16. Maji.

Præpoſitis, ex ejuſdem Eccleſiæ monumentis Decanos annectimus.

Decani majores majoris Eccleſiæ Ultraj.

Decanorum ſeries.

SIGISBOLDUS, Decanus Trajectenſis ſub Balderico Anno 943.

ULBODO, Ducis Montenſis fil. Dec. Traj. fit Anno 1017. Epiſcopus Leodienſis, & obiit 11 Cal. Maji Anno 1021.

Anno 1081. ENGELBERTUS, aliàs EGIBERTUS Decanus.

LUBBERTUS, Anno 1118. 1132 34.

ANSELMUS, præfuit Anno 1154. obiit vero Anno 1164. 11. Oct.

AURELIUS 1155.

ADELBERTUS.

THEODORICUS, Anno 1200.

OTTO, Major Decanus Anno 1208.

REMBOLDUS, Anno 1219. adhuc Anno 1227 obiit 10. Dec.

HENRICUS, Anno 1234.

THEODORICUS, major Decanus 1247.

AMELIUS 1250.

PETRUS DE DWARSDYCK, An. 1257. & 1261. moritur 27 Julii.

AMELIUS, Anno 1275. moritur 19. Jan. Et Anno 1279 80. 81.

STEPHANUS DE SCHALCKWYCK, Anno 1289. Obiit 11. Sept. 1295. vel ſtatim poſt.

ARNOLDUS DE FOREEST, An. . . . . obiit 13 Jan. An. 1296.

WILHELMUS CLAUWERT, Decanus Traj. obiit 13. Oct. 1309.

Cui ſucceſſit D.

GERARDUS de WIT, aliis SOUDENBALG, Præpoſitus B. Mariæ Traj. qui moritur 23. Apr. 1312.

Cui ſucceſſit

JACOBUS de OUTSHOORN, qui Anno 22. ejuſdem ſæculi eligitur Epiſcopus Traj. & moritur 22 Sept. eodem anno.

STEPHANUS de BOSICHEM, 1321. ſucceſſit Jac. de Outshoorn. Obiit 11. Sept. Anno 1323.

GYSELBERTUS de EVERDINGEN, præfuit in principio Maji Ann. 1324. & Ann. 1330. tandem ceſſit Decanatui, quem permutavit cum H. de Jutphaes pro Præpoſiturâ Elſtenſi, & obiit 28. Maji Anno 13 . . Vixit 1330. 1334

HENRICUS de JUTPHAES, præfuit Anno 1337. & 1346 eodem anno obiit 30. Octob.

HENRICUS de WEYDA, 1338 præfuit Anno 1353 1355 5. Feb. Obiit 8. Nov 1370.

LUBBERTUS BOLLE, qui poſt 1383. ingreditur Ordinem Teutonicum apud Traj. & ibidem moritur, ipſa animarum die Anno 1398.

WILHELMUS BUSER, Canonic. Traj. præfuit Decanatui Anno 1396. vivente adhuc *Bolle*, cui ſucceſſit Anno 1400.

P. de DIVENDYCK, Decanus Major. Obiit 27. Julii 1400.

HERMANNUS de LOCKHORST, Decanus Traj qui moritur Anno 1438. 6. Aug.

JOANNES PROIIS, admiſſus 8 Nov. 1438. ac Anno 1449. menſe Julii a quibuſdam, volente Rudolpho Epiſcopo, deſtituitur, & eligitur in ejus locum

WILHELMUS de HESE, U. J. Doctor qui 6. Aug S D. ad poſſeſſionem Decanatus venit, tandemque poſt mortem Rudolphi Epiſcopi 25. Oct. 1455

JOANNES PROIIS reſtituitur, quo iterum à Davide Burgundo privatur, & moritur 19. Dec. Anno 1482.

LUDOLPHUS de VENO, Campenſis, admittitur Anno 1471. 11 Julii, & moritur Dec. 16. Anno 1508. in cujus locum eligitur

JACOBUS d'APPELTERN, Canon. Traj. qui ad poſſeſſionem admittitur 15. Jan. Anno 1509 & obiit 27. Maji 1526.

AMELIUS de ZULEN de NIEVELT, elect. a Capitulo & admiſſus 11. Junii An. 1526. qui tandem ceſſit, & admiſſus eſt in ejus locum

JOANNES vanden VORST, Dnus de Loonbeec, die 10. Novemb. An. 1529. & moritur An. 1546. 8. Novemb.

ADRIANUS de RENESSE de VULVEN, admiſſus Anno 1549. 18. Apr. per electionem, & obiit 7 Dec. Anno 1559.

JOANNES vander VECHT, Campenſis, per Capitulum electus & admiſſus ad poſſeſſionem Anno 1560. 29. Dec. moritur 22. April. Anno 1572.

* *Frater Maximiliani, qui in ſinu Auſtrali captus.* Ita A. Matth. in Catal. ſuo, qui & eum recenſet ad Ann. 1594.

JOANNES à BRUHESEN, Canon. & Theſaur. Traject. per Capitulum electus, ſucceſſit *Vechtio* 20. Maji 1573. tandem cum ob factionem Hiſpanicam in exilium Coloniam fuiſſet profectus, eidem ſuccedit

JOANNES A DUYVENVOORDE, Canon. & Scholaſter Traject. qui obiit . . . .

Poſt quem eligitur a Capitulo

JOANNES MONTANUS, vel Vanden BERGH, J. U. D. Sed Ordinibus ei non faventibus plenè admiſſus non eſt. Obiit An. 1609. 18. Martii.

Poſt mortem *Montani* Ordines approbaverunt electionem

JOHANNIS MATHENESSII, qui obiit Anno 1613. quem ſecutus eſt Dnus

THEODORICUS DE DARLE, qui An. 161.. mortuus, ſucceſſorem habuit

BERNARDUM RENESSIUM de *Moermont*, poſt cujus mortem

JOANNES A REDE, electus eſt Anno 1620.

Sacella, Vicaria, Altaria, ſupremum D. Martini.

Præter chorum ſeu adytum auguſtæ Eccleſiæ ampliſſimum, in quo ſummum altare Deo in D. Martini honorem dicatum, varia per chori, & gremii ambitum diſtincta erant ſacella, in iiſque altaria, atque ad ea fundatæ *Capellaniæ*, ut vocant, ſeu *Vicariæ* perpetuæ, iiſque deſervientes *Vicarii* omnino [illegible].

In chori ambitu in lapide cæruleo hæc inſcripta:

MS. Monum lapid. ſepulch. Doctwit van Engelen Ultraj.

IOANNES DE WESTENDE,
Canonicus Trajectinus, & fundator
XII. Vicariarum Presbyterorum
de novo opere.

Canonicus alius Trajectenſis, *Joannes uten Elſweert* in boreali parte Eccleſiæ hujus in *Capella S. Stephani* in honorem *Omnipotentis Dei* & B. *Mariæ Magdalenæ* aliam *Vicariam* fundavit, vel fundari cœptam auxit, juxta literas Hermanni de Lockhorſt, Decani Eccleſiæ hujus, ſubjunctas:

,, Decanus & Capitulum Eccleſiæ Trajecten-
,, ſis univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam
,, præſentibus quam futuris Salutem in eo, qui
,, eſt omnium vera ſalus. Inter quæ ſollicitudi-
,, nis noſtræ cura cotidiana diligenti meditatione
,, evolvit, illud occurrit conſiderationi noſtræ
,, præcipuum, qualiter honor noſtræ Eccleſiæ
,, ac divini cultus, & famulantium Domino nu-
,, merus in eadem augeatur. Proinde ſiquidem
,, bon. mem. Dns *Hermannus de Lockorſt*, Decanus
,, dictæ Eccleſiæ noſtræ ad certam pecuniæ
,, quantitatem quondam *Lamberto Gaesbeeck ſoen*
,, oppidano in Culenborch Trajectenſis Diœce-
,, ſis tunc ex cauſa debiti extitit obligatus, idem
,, *Lambertus*, tunc adhuc in humanis agens, pe-
,, cuniarum quantitatem hujuſmodi, videlicet
,, pro qua octo ſcuta antiqua Franciæ ad circu-
,, lum annuum emi poſſent, pro remedio animæ
,, ſuæ & parentum ac progenitorum ſuorum,
,, voluit ad uſus erectionis cujuſdam perpetuæ
,, Vicariæ in prædicta noſtra Eccleſia faciendæ
,, ſub certis modis & formis tunc expreſſis pia
,, devotione elargiri. Cum autem pecuniarum
,, quantitas hujuſmodi pro annuis redditibus com-
,, parandis pro ſuſtentatione perpetui Vicarii ibi-
,, dem Deo perpetuo ſervituri temporis quali-
,, tate penſata non ſufficeret, Venerabilis domi-
,, nus *Iohannes uten Elſweert*, Canonicus Tra-
,, jectenſis præmiſſa omnia provida meditatione
,, perpendens, & ſagaci ſtudio in animo ſuo re-
,, volvens, qualiter hoc ſanctum propoſitum
,, pro honore Eccleſiæ, & divini cultus aug-
,, mentatione conceptum perficeretur, ac cu-
,, piens terrena in cæleſtia & tranſitoria in æ-
,, terna felici commercio commutare, de bonis
,, ſibi à Deo collatis non modicam pecuniarum
,, aliam quantitatem pro annuis redditibus, vi-
,, delicet aliis adhuc octo ſcutis Franciæ anti-
,, quis comparandis pro uno Presbytero Deo
,, perpetuo deſervituro in Eccleſia noſtra præ-
,, dicta ad altare ædificatum ac conſecrandum
,, in honorem omnipotentis Dei & beatæ *Ma-*
,, *riæ Magdalenæ* in boreali parte Eccleſiæ no-
,, ſtræ prædictæ in Capella ſancti Stephani elar-
,, gitus eſt, & pro quibus nobis ad uſum Vica-
,, riæ prædictæ aſſignavit tam de prædicti quon-
,, dam *Lamberti* & ſuis pecuniarum quantitati-
,, bus antedictis tres ſertellas terræ ſitas *opter*
,, *Stat weyde* ad partem Scabinorum vocatas
,, *ſeſtiende ende ſeventhiende*, a parte meridionali
,, inter ſertellam *vyftiende*, quam Domicella *An-*
,, *na*, filia quondam *Theodorici Grawert*, emit
,, erga civitatem Trajectenſem verſus partem
,, orientalem, & ſertellam *achtiende*, quam *Io-*
,, *hannes Hugonis* etiam emit erga civitatem præ-
,, dictam verſus partem meridionalem, proten-
,, dentes ulterius ab aggere . . . . . a parte
,, meridionali, & viam qua itur ad villam de
,, *Vleuten* a parte boreali, quas hodie colunt
,, *Iohannes de Reen* & *Gisbertus* fratres & *Sculte-*
,, *tus* filius *Goeſwini*, quæ valent annuatim quin-
,, decim ſcuta antiqua Franciæ & unum ſcutum
,, ſimile cum dimidio ex domo & area ſuis, quas
,, infra emunitatem Eccleſiæ noſtræ inhabitat,
,, per juniorem Camerarium noſtrum ſingulis
,, annis perpetuo recipiendis, de quibus idem
,, Camerarius noſter prædicto Presbytero unum
,, ſcutum antiquum Franciæ ſingulis annis deli-
,, berabit, pro dote dictæ Vicariæ liberaliter
,, aſſignavit, nobiſque ſupplicavit, quatenus lar-
,, gitionem & aſſignationem ac dotationem præ-
,, dictas ratificare & approbare, & Vicariam
,, prædictam modo & forma prædictis erigere
,, dignaremur. Nos igitur dicti Dni *Ioannis uten*
,, *Elſweert* pium & ſanctum propoſitum recom-
,, mendantes ipſius [illegible] ſupplicationibus inclinati
,, Vicariam prædictam ad prædictum altare bea-
,, tæ *Mariæ Magdalenæ* erigimus, ac dictas lar-
,, gitionem, aſſignationem, ac dotationem de
,, bonis & redditibus prædictis ratificamus & ap-
,, probamus, volentes quod Vicarius pro tem-
,, pore dictæ Vicariæ, ſicut ceteri Vicarii di-
,, ctæ Eccleſiæ noſtræ, ad obedientiam & reve-
,, rentiam & ad cotidianum ſervitium in choro
,, Eccleſiæ noſtræ in divinis ſit aſtrictus, quod-
,, que per ſe vel per alium ſeu alios duos in heb-
,, domada ad dictum altare pro ſalute animarum
,, tam dicti domini *Iohannis* & ſuorum paren-
,, tum, ac quondam *Hermanni* & *Lamberti* præ-
,, fatorum miſſas celebrabit, & infra annum à
,, die adeptæ poſſeſſionis teneatur ad ſacerdo-
,, tium promoveri, bonaque prædicta & alia ad
,, dictum altare pia largitione fidelium donanda
,, ſub noſtra defenſione recipimus, ac noſtra &
,, præfatæ Eccleſiæ noſtræ ad uſum Presbyteri
,, prædicti retinemus, ipſamque perpetuam Vi-
,, cariam [illegible] *Fuge betto Nepoti* Clerico
,, Leodienſis Diœceſis pro prima vice conferi-
mus,

„ mus, ipſumque inſtituimus in eadem, volentes ac decernentes, quod tam ipſe Engelbertus quàm alii Vicarii ad dictam noviter erectam Vicariam omnibus & ſingulis diſtributionibus cotidianis ac emolumentis, quibus ceteri Vicarii in Eccleſia noſtra gaudent, de cetero in antea gaudeant & fruantur, ac quod Decanus pro tempore dictæ Eccleſiæ noſtræ de cetero, quandocunque illam vacare contigerit, Presbytero & Clerico habili & ydoneo conferat, ac collatur ipſius Vicariæ exiſtat. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum ſigillum Capituli noſtri præſentibus duximus appendendum. Datum Anno Domini CIƆ. CCCC. XLVII. menſis Februar. die XXVI. hora tertiarum & Capitulari conſueta.

Vicaria.

Rodolphus, Ultraj. Epiſcopus duas alias *Vicarias* Anno 1454. in eadem D. Martini Baſilica, ad Sacella ubi funus ejus humi conderetur, fundavit ad honorem Dei, Deiparæ Virginis Mariæ, S. Martini Confeſſoris Divi Tutelaris, ac Sanctæ Eliſabethæ à † *Doringhen*, & omnium Sanctorum, queis nemini gaudere liceret, niſi Presbytero jam initiato, aut intra annum initiando; quorum primi poſſeſſores ſint, ejus *Sacellanus*, Dñus Rutgerus Maes, Presbyter Diœceſis Monaſterienſis, & Mr. Joannes Balduini filius, de Leidis, Trajectenſis Diœceſis, juxta Tabulas has vernaculas;

† Fortè Twingia.

RODOLPH, by der genaden Godts Biſſcop t'Utrecht maken condt allen luyden, die deſen Brieff ſullen ſien of hooren leſen, dat wy voor ons ende onſe ouder ſielen geordineert ende geſundeert hebben, ordineren ende funderen mit deſen onſen tegenwoordigen brieve tot eenre ewiger memorie ter eeren Goods, ſynre gebenedyde moeder die maget Maria, des Heyligen Confeſſoirs ſunt *Martyns* onſes patroens, der heyliger Santinne ſint *Eliſabeth* van *Doringhen*, ende alle Gods heyligen twe *Vicarien*, in onſer kercke ten Doem t'Utrecht in der Capellen, daer wy onſe ſepulture begeert hebben, ende begeren, als wy aflyvich ende van aertryck verſcheyden ſyn. Tot welcke twee Vicarien voir twee Prieſters ende vier jongens of *Choralen*, wy geordineert ende gegeven hebben, ordineren ende geven alſulcke goede, als wy gecoft hebben tegens Meyſter *Ian Pot*, gelegen in den kerſpel van Woudenberch, geheyten die Tynsgoede, waerdich weſende ontrent twee en tieſtich Vrancryeſche ſchilde, na inhout der brieven die wy daer af hebben, ende dair toe drie hondert Rynſche guldens, die wy daer toe bewyſen ſullen, omme renten te copen totten ſelven *Vicarien*, in manieren ende voirwaerden hier na beſchreven. In den eerſten dat die twee *Vicary* beſitters van den twee *Vicaryen* voerſz in der tyt weſende ſullen reſideren ende wonen in onſe Stadt van Utrecht, ende alle dage doen of doen doen in der voergenoemder Capellen ene ſingende miſſe, elek ſyn deel of ſyne weke mit vier jongens of Choralen, die ons Capittel van den Doem daer toe ordineren ſal, ende na der miſſen ſo ſal die Prieſter mitten jongen leſen tot onſen grave een *Miſerere* ende een *de Profundis* mit een verſikel ende collect daer toe dienende. *Item* des ſo ſal elek van den twee *Vicaryen* voerſz alle jaer hebben ende boeren van den voirnoemden goeden vyf en twintich Vrancryeſche ſcilde, Begerende aen onſe voerſz kercke ten Doem, dat ſy onſe twee *Vicaryen* ontſangen willen ende laten participeren in die preſentie in der ſelver onſer kercke, gelyck ander *Vicarien* doen, ende laten miniſtreren alle dage in der miſſen den vier jongen of Choralen, die die miſſe ſullen helpen ſingen, enen ouden braspenninck onder hem vyren, ende ontfangen voor deſe preſentie van den Vicaryen ende miniſtratie van den jongen die ander renten van den voergenoemden goeden te *Woudenberch*, die men copen ſal om die drie hondert Rynſche gulden. Ende iſt dat onſe voergenoemde kercke ten Doem die voergenoemde overlopende renten mitten voergenoemden laſten niet ontfangen en willen, ſoe ſullen die twee voorgenoemde *Vicarii* in der tyt weſende geſamelyk die voerſeyde uverlopende renten ſelve boeren ende gebruken tot hoirre behoeff, Behoudelyck dat ſy alle dage in den miſſen miniſtreren ſullen geſamelyck den vier jonge enen ouden braspenninck alſe voerſz is. Ende deſe *Vicarie* en ſellen niemant beſitten, ſy en ſyn Prieſteren, of ſy en worden binnens jaers Prieſters, daer die yerſte beſitters af weſen ſullen onſe getrouwe Capellaen Heer *Rutger Maes* Prieſter *Monaſterienſis Diœceſis*, ende Meyſter *Ian Bouwenſſe* Prieſter van Leyden *Trajectenſis Diœceſis*, dien wy deſe voirgenoemde Vicaryen gegheven hebben, ende geven mit deſen onſen brieve te regieren ende te bewaren. Ende tot wat tyden deſe twee Vicaryen voerſz vaceren off open worden, ſo ſullen Collatoers ende patroens weſen tot euwigen dagen, die drie outſte Canonieken in der tyt reſiderende in onſer kercken ten Doem voerſz. Ende geviele dat die drie outſte Canonicken niet eendrachtich en conſereerden of preſenteerden enen eerbaren Prieſter, of die binnen s'jaers Prieſter worde, ſo ſullen ſy hoer preſentatie op die tyt verboeren, ende die oude Borgermeyſter in der tyt weſende onſer Stadt van Utrecht ſal dan op die tyt preſenteren den Deken ende Capittel then Doem enen eerbaren Prieſter, of die binnens jaers Prieſter worden mach, ende wort, als voerſeyt is, Begeerende van der ſelver onſer kercken, Stadt van *Utrecht*, Stadt van *Amersfoort*, dat ſy daer mede toeſien willen, dat den dienſt Goits voerſeyt niet verſumet en worde. Ende want wy alle deſe punten voerſeyt vaſte, ſtede, ende van machten te weſen hebben willen, ſo hebben wy des tot oirconde onſen ſegel beneden aen deſen brieff doen hangen. Gegeven tot Vollenho int jaer ons Heeren CIƆ. CCCC. LIV. des Donredags *Lætare Ieruſalem*.

& Altaria alia.

Ex † *actis* Eccleſiæ D Martini diſcimus quoties hæc & a quibus dedicata fuerit; quæ in ea fuerint altaria, & quæ in iiſdem repoſitæ S S. Reliquiæ. Acta Eccleſiæ hujus ſic habent:

„ Majorem Eccleſiam B. Martini in Trajecto ter fuiſſe dedicatam cognovimus. Primo tempore *Adelboldi* Epiſcopi, qui fundator extitit ejuſdem Eccleſiæ. Quibus autem coöperantibus Epiſcopis hoc geſtum ſit ignoratur, quia ſcriptum non invenitur. Secundo à D. Brunone Archiepiſcopo Colonienſi coöperantibus Epiſcopis *Alexandro* Leodienſi, *Andrea* Trajectenſi, *Wernero* Monaſterienſi, *Anbarco* Cameracenſi. Tertio à Domino *Philippo* Archiepiſcopo Colonienſi, coöperantibus Epiſcopis *Godefredo* Trajectenſi, *Raymundo* Ypporienſi. Principale autem altare S. Martino Archiepiſcopo dedicatum, in quem modum & nunc

 eſt

„ eſt à ſecundariis dedicatoribus conſtructum.
„ Primaria plantatio eſt ſuper columnam quan-
„ dam cavam, in qua pretioſiora ſunt Sanctorum
„ ſancta, quam nullus Epiſcoporum, qui ade-
„ rant poſt Eccleſiæ combuſtionem, in ſecunda
„ vel tertia dedicatione præſumpſit aperire. Ea-
„ dem columna in ſuperficie habet ſeptem ca-
„ vernulas cum ſeptem loculis Reliquiarum. Quæ
„ autem vel quorum ſint Reliquiæ ignoratur,
„ quia ſcriptum non invenitur. Super quam co-
„ lumnam atque Reliquias altare quadrangulum
„ poſitum eſt unam habens plantationem, ſub
„ cujus ſignaculo continentur hæ Reliquiæ, S.
„ Petri Apoſtoli, S. Thomæ Apoſtoli, S. Ste-
„ phani Protomartyris, Georgii Martyris, Mar-
„ cellini & Petri Martyrum, glorioſi D. Marti-
„ ni Archiepiſcopi, Severi Epiſcopi & Confeſ-
„ ſoris, Agnetis virginis, Luciæ virginis. Fo-
„ ras plantationem ad Auſtrum ſanguis eſt S.
„ Joannis Baptiſtæ in cryſtallo. Ad Aquilonem
„ Reliquiæ ſunt B. Martini Archiepiſcopi, oſſi-
„ culum videlicet de ſpina dorſi ejus, quod ſo-
„ lum in tertia dedicatione Godefridus Epiſco-
„ pus prædictus addidit. Hæc autem omnia ter-
„ tio altari, quod videmus, circumdantur. In
„ hac ſiquidem tertia dedicatione alia tria alta-
„ ria ſimul dedicata ſunt, videlicet S. Crucis, &
„ S. Mariæ, & S Dionyſii. Altare vero S. Cru-
„ cis à Domino Martino Cardinali conſecratum
„ patrocinia conſervat ipſius S. Crucis & S Bar-
„ tholomæi Apoſtoli cum Reliquiis Marcellini &
„ Petri Martyrum, Blaſii Martyris, Stephani
„ Martyris, Pancratii Martyris, Romani Mar-
„ tyris, Julianæ virginis, Concordiæ virginis.
„ Altare B. Mariæ virginis à domino Godefrido
„ conſecratum, & poſtea à D. Wilbrando piæ
„ memoriæ Epiſcopo Trajectenſi conſecratum,
„ & ſicuti nunc apparet in alium locum tranſ-
„ latum, de veſtimentis B. Matris continet, &
„ Reliquias Maurorum Martyrum cum cæteris.
„ Altare S. Dionyſii à domino Raymundo Yp-
„ porienſi conſecratum patrocinia conſervat S.
„ Pauli Apoſtoli, & Reliquias continet Dionyſii
„ Martyris & Urbani Papæ & Martyris, Ste-
„ phani Martyris, & Brigidæ virginis, & de
„ præſepe Domini. Hæc autem geſta ſunt XI.
„ Kal. Aug. Anno Dominicæ incarnationis M.
„ C. LXXIII. Indictione VI.

S.S. Reliquiæ.

Præter Reliquias alias, venerationi illic Caput S Andreæ, quod allatum Culemburgo, vel ex vicino ei Mariæ-werdenſi Cœnobio, ſolemni pompa in eam intulit Suederus Culemburgius, ædis illius Præpoſitus.

Plures aliæ erant ſub altari, quod ſitum erat ſub arcu ad oſtium, quo ad organa olim itum, ubi & Suederus Uterlo, fundator & dotator hujus altaris, conditus fuit, & ubi viſus etiam lapis cum hac inſcriptione:

„ Hæ ſunt Reliquiæ, quæ in hoc altari conti-
„ nentur, quas Dn. Suederus Uterlo Præpoſi-
„ tus & Archidiaconus hujus Eccleſiæ Trajecten-
„ ſis, fundator & dotator hujus altaris, hic con-
„ gregavit. Primo de ligno Domini, de ſepul-
„ chro Domini, de calice Domini, quo in cœ-
„ na conſecravit, ſanctorum Petri, Bartholo-
„ mæi, Matthæi Apoſtolorum, Lucæ Evange-
„ liſtæ, Catharinæ, Agathæ, & Margaretæ
„ virginum, SS. Nicolai & Theobaldi Epiſco-
„ porum, & Willebrordi Archiepiſcopi Traje-
„ ctenſis, SS. Mauritii, Cyriaci, Victoris, &
„ Projecti Martyrum, beatorum Lazari & Lud-
„ geri Epiſcoporum, ſanctorum Innocentium,
„ ſanctorum XI. millium Virginum, & ſancto-
„ rum Maurorum. Conſecratum eſt Anno Do-
„ mini CIↃ. CCC. LXVII. in honorem omnipo-
„ tentis Dei, beatæ Mariæ Virginis, beatorum
„ Petri Apoſtoli, Martini, & Theobaldi Epiſ-
„ coporum, & beatæ Mariæ Magdalenæ. Cu-
„ jus dedicatio eſt in octava Pentecoſtes. Qui
„ dominus Suederus Præpoſitus & Archidiaco-
„ nus prædictus obiit Anno Domini CIↃ. CCC.
„ LXXVII. menſis Aprilis die XXII. hic ſepul-
„ tus. Cujus anima requieſcat in pace. Amen.

Harum quædam quotannis, ex actis Ann. 1522. quædam ſingulis ſeptenniis, ut plebs eas veneraretur, publicè præponi ſolitæ. En notitiam, quibus feſtivitatibus eas publico cultui exponi, & quot candelas ante eas accendi iis temporibus oporteret.

Venerationi certis diebus expoſitæ.

„ In die nativitatis Domini, S. Stephani, Jo-
„ hannis Evangeliſtæ, exponentur Reliquiæ, &
„ ardebunt candelæ omnes ante imaginem beatæ
„ Mariæ, & fiet ſermo illis tribus diebus, &
„ qui in officio ſuccedit, videbit, cujus eſt onus
„ prædicandi tunc inter Prædicatores & Mino-
„ res. Et dabit ex indulgentiis Prædicatori quar-
„ tam vini qualibet vice, & fiet Sermo hora duo-
„ decima poſt prandium.
„ *Circumciſionis Domini.* Exponentur Reliquiæ
„ & ardebunt candelæ omnes ante imaginem bea-
„ tæ Mariæ propter feſtum Herodis, quia aliàs
„ rumperentur candelæ.
„ *Pontiani.* Exponentur Reliquiæ Pontiani in
„ navi Eccleſiæ, & fiet Sermo de ſero poſt ve-
„ ſperas, & hoc per vices inter Prædicatores &
„ Minores. Sic quod ille, qui de ſero prædica-
„ verit, tunc alter eorundem in die S. Pontiani
„ concionabitur poſt prandium hora duodecima,
„ & dabitur Prædicatori ſemper quarta vini vel
„ valorem.
„ *Agnetis.* Ut ſupra Pontiani de ſero fiet Ser-
„ mo, & in ipſo die hora XII. a prandio. Et
„ per totam octavam fiet Sermo de mane hora
„ ſexta. Et exponentur per totam octavam Reli-
„ quiæ S. Agnetis, ut moris eſt. Et dabitur
„ Prædicatori ſingulis diebus unam quartam vi-
„ ni, & duobus Cuſtodibus Sacriſtiæ pro quali-
„ bet vice quartam vini vel valorem.
„ *Converſionis Pauli.* Exponentur Reliquiæ ad
„ indulgentias, & ardebunt tres candelæ.
„ *Octava Agnetis.* Ut ſupra dictum eſt in die.
„ *Purificationis beatæ Mariæ.* Exponentur Reli-
„ quiæ, & ardebunt omnes candelæ.
„ *Blaſii.* Fiet proviſio, quod ſint ibi duo vel
„ tria vaſa cum munda aqua parata in Eccleſia
„ ante Indulgentias, & tunc Sacerdos hic ſolens
„ benedicet aquam illam cum Reliquiis S. Blaſii
„ Epiſcopi & Martyris, & dabit illi, qui aquam
„ portaverat, quartam vini vel valorem. Et fiet
„ Sermo de mane hora ſexta, niſi feſtum fuerit
„ celebre, & dabitur Prædicatori quartam vini,
„ ut ſupra, & Subcuſtodi turris pro baurizatione
„ mediam partem vini de gratia & de jure.
„ *Apolloniæ.* Fiet Sermo de mane hora ſexta,
„ dabitur Prædicatori unam quartam ut ſupra.
„ Et exponentur Reliquiæ S. Apolloniæ.
„ *Cathedra Petri.* Exponentur Reliquiæ omnes,
„ & ardebunt tres candelæ ante imaginem beatæ
„ Mariæ virginis.
„ *Matthiæ Apoſtoli.* Ut ſupra Petri.
„ *Annuntiationis beatæ Mariæ.* Ardebunt omnes
„ candelæ & Reliquiæ exponentur.

„ *In*

,, *In Paraſceve.* Fiet Sermo, videlicet Paſſio, immediate poſt matotinas, & dabitur Paſſionem prædicanti xv. quartas, & hoc inter Prædicatores & Minores. Et ſedebit quoque ſacerdos in navi Eccleſiæ horam quaſi ante duodecimam in nocte cum duabus candelis cereis, & duobus tapetis, & cum aqua, quæ poſtea hora ſecunda benedicetur cum ſigno crucis.

,, *In feſto Paſchæ.* Exponentur omnes Reliquiæ ante Indulgentias, & ardebunt omnes candelæ beatæ Mariæ cum tribus ſequentibus. Et fiet Sermo hora XII. poſt prandium, hoc eſt, in ipſo die cum duobus diebus ſequentibus. Et dabitur quoque Prædicatori pro qualibet vice quartam partem vini.

,, *Aſcenſionis Domini.* Fiet Sermo poſt horam nonam, & exponentur Reliquiæ, ut in feſto Paſchæ. Et ardebunt omnes candelæ.

,, *Inventionis S. Crucis.* Sedebit ſacerdos cum cruce benedicta in navi Eccleſiæ. Et fiet Sermo hora prima poſt prandium.

,, *Nativitatis Joannis Baptiſtæ.* Exponentur Reliquiæ, & ardebunt ut ſupra candelæ.

,, *Lebuini.* Exponentur Reliquiæ ad placitum.

,, *Petri & Pauli Apoſtolorum.* Exponentur Reliquiæ & ardebunt tres candelæ.

,, *Octava Joannis.* Exponentur Reliquiæ, & ardebunt candelæ, ſi placet.

,, *Viſitationis beatæ Mariæ.* Ut ſupra in Annunciatione beatæ Mariæ.

,, *Translationis beatæ Martini.* Exponentur Reliquiæ, & ardebunt omnes candelæ, & prædicabitur poſt duodecimam.

,, *Mariæ Magdalenæ.* Exponentur Reliquiæ, & ardebunt omnes candelæ, & in Octavis exponentur ſolummodo Reliquiæ, & ardebunt tres candelæ. In die vero Magdalenæ concionabitur hora XII. & dabitur Prædicatori quartam vini. In Jubileo autem, id eſt, in ſeptimo anno prædicabitur veſperis finitis, quia tunc oſtendentur omnes Reliquiæ Eccleſiæ prædictæ.

,, *Diviſio Apoſtolorum.* Si in Dominica die venerit, ut ſupra Petri & Pauli Apoſtolorum.

,, *Jacobi.* Ut ſupra Philippi & Jacobi.

,, *Ad vincula Petri.* Ut ſupra in cathedra Petri.

,, *Laurentii.* Exponentur Reliquiæ ante Indulgentias.

,, *Aſſumptionis beatæ Mariæ.* Exponentur omnes Reliquiæ, & ardebunt omnes candelæ, & in Octava ſimiliter.

,, *Bartholomæi.* Exponentur reliquiæ, & ardebunt tres candelæ.

,, *Decollationis Joannis Baptiſtæ.* Exponentur Reliquiæ, ut ſupra Bartholomæi.

,, *Exaltationis Crucis.* Exponentur Reliquiæ, ardebunt candelæ, & fiet Sermo ex parte Boecklaer poſt veſperas.

,, *Matthæi Apoſtoli.* Ut ſupra Bartholomæi.

,, *Lucæ Evangeliſtæ.* Exponentur Reliquiæ ſi in Dominica evenerit.

,, *Simonis & Judæ Apoſtolorum.* Exponentur Reliquiæ, ut ſupra Bartholomæi.

,, *Omnium Sanctorum.* Ut ſupra in feſto Aſſumptionis.

,, *Willibrordi.* Ut ſupra Simonis & Judæ.

,, *Michaelis.* In die Michaelis exponentur Reliquiæ, & ardebunt omnes candelæ.

,, *Martini.* Exponentur omnes Reliquiæ, & ardebunt de ſero in circuitu viginti octo candelæ abſque candelis beatæ Mariæ Virginis, & Sacerdos ſervans officium veniet ex choro cum thuribulo ante Reliquias Sanctorum, videlicet SS. Adriani & Eligii, & tunc ardebunt duæ candelæ in primis veſperis, & in ſecundis veſperis, & ſemper in quatuor feſtis principalibus. Et in octavis ejuſdem ardebunt ſolum tres candelæ ante imaginem, ſed in die obitus beati Martini prædicabitur poſt duodecimam, & dabitur Prædicatori quartam vini.

,, *Katherinæ virginis.* Ut ſupra Judæ Apoſtoli.

,, *Andreæ Apoſtoli.* Ut ſupra Judæ.

,, *Nicolai.* Exponentur Reliquiæ.

,, *Translationis beati Martini.* Exponentur Reliquiæ, & ardebunt omnes candelæ, & concionabitur poſt duodecimam à prandio, & dabitur Prædicatori, ut ſupra dictum eſt.

Etiam ad exteros quidam Quæſtores, vernaculè *Queſtiers* dicti, cum Reliquiis ad corrogandas pecunias, præſertim in Friſiam, Gelriam & Hollandiam profecti. Charta eſt apud Ant. Matthæum Ann. CIↃ.CCCC.LXXIII. in qua cum Leidam adiiſſent, queruntur ſe præter opinionem impeditos. Quo minus id fieret, documenta poteſtatis, non Antiſtitis tantùm, ſed & Comitis litteras impetrabant, ſeu ejus terræ Domini, per quam iter erant facturi: facultates hæ ad certum tempus conceſſæ; quo elapſo rurſùm alias impetrare neceſſe habebant Quæſtores. *extra urbem etiam ad venerandum miſſi.*

Plurimorum per templum hoc Traj. Antiſtitum videre erat monumenta & ſepulchra; inter cetera Frederici Blanckenheimii ſumptuoſiſſimum, cum ſubſcriptis eis epitaphiis; quæ ſingulorum Antiſtitum vitæ, cùm in *Batav. Sacra*, tum hic, numero adaucta ſuppoſuimus. *Monumenta,*

Uti primariæ per Trajectum Eccleſiæ, ſic & hæc Martiniana ſuum habuit Necrologium, ex quo & plurium Collegii illius Canonicorum, & aliorum fata vitæque exitum cognoſcimus. *Necrologus.*

,, VI. Idus Martii obiit Dn. *Arnoldus de Yſelſteyn* Baro, in cujus anniverſario datur libra. Et viſitabitur ſepulchrum domini Johannis de Dieſt Epiſcopi pro eo.

,, IV. Id. Mart. obiit *Mabilia*, *Martha Suederi de Voern*, Concanonici noſtri, unde dantur IV. libræ.

,, Obiit *Robertus de Swets*, Concanonicus & Chorepiſcopus Eccleſiæ noſtræ, unde datur libra.

,, XI. Kal. Mart. obiit *Engelbertus Stamer* perpetuus Vicarius, unde datur libra.

,, Fiat memoria *Henrici Vuſtinck* Concanonici noſtri, unde datur libra.

,, Fiat memoria *Margaretæ ab Arckel*, dominæ de Ema, unde datur libra corporaliter præſentibus.

,, IV. Idus April. fiat memoria menſurnalis *Arnoldi de Yſelſteyn*, Baronis, unde datur libra.

,, Item fiat memoria *Walteri de Langerack*, Concanonici noſtri, unde datur libra.

,, Item fiat menſurnalis *Margaretæ de Arckel*, dominæ de Ema, unde datur una libra corporaliter præſentibus.

,, V. Idus Junii. Obiit magiſter *Philippus de Leyden*, Doctor decretorum, Concanonicus noſter. In cujus anniverſario dantur IX. libræ, & XVI. ſol. Inde ſocii habebunt XVI. ſol.

,, Kal. Aug. Frederici Epiſcopi & Martyris. Obiit *Florentius* Comes Hollandiæ, in cujus anniverſario dantur triginta ſolidi. Anno Do-

,, mini

„mini cIↄ.cccc. xxx. Capitulum ordinavit celebrandum ſore feſtum nivis beatæ Mariæ Virginis. Ad quod feſtum, ut eo ſolemnius celebretur eum cantu & lectionibus de hiſtoria & miraculis ejuſdem feſti, Dn. *Arnoldus Wael* Concanonicus noſter aſſignavit & dedit ıv. libras bonorum diſtribuendas, prout in octava Trinitatis deſcriptum eſt ultima die Maji.

„Anno Domini cIↄ. cccc. xxxvııı. ſexto die menſis Auguſti obiit venerabilis & circumſpectus vir Dn. *Hermannus de Lochorſt*, Decanus Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, in cujus anniverſario dantur duo ſcuta antiqua corporaliter præſentibus, & viſitabitur ejus ſepulchrum.

„Ann. Domini cIↄ.cccc.xxx. obiit Reverendus pater ac dominus *Jacobus* Epiſcopus *Zudenſis*, Eccleſiæ noſtræ Canonicus, in cujus memoria datur libra. Item pro celebrantibus eodem die dantur octo ſolidi.

„xvıı. Kal. Decemb. obiit *Michael Carnifex*. In cujus anniverſario dantur x. ſol.

„vıı. Idus Decemb. obiit domicella *Philippa*, ſoror domini *Reynoldi* primi Ducis Gelriæ, Monialis Ordinis ſanctæ Claræ, unde datur in memoria ejus libra.

„Anno Domini cIↄ. cccc. ʟx. obiit domicellus *Jacobus de Gaesbeeck*, dominus de Duerſteden, & Apeoude, & de Putten, & Stryen.

Annonæ ſtipendia, quæ ſtatis temporibus ab Eccleſiæ hujus miniſtris percipiebantur, hoc quoque ex Archivis Eccleſiæ deſumpto libello continentur.

„Antiquus modus, ſecundum qoem Dnis Decano & Capitulo ſolebat miniſtrari ex Præpoſitura, cui ſatis concordat antiquus liber Cameræ, in quo tanquam in Kalendario ſinguli dies ſunt annotati.

„In vigilia ſancti Johannis dantur ıv. ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſeptem ſercula & præbendalis caro & ſeptem ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto Johannis & Pauli dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In vigilia Apoſtolorum dantur qoatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die ſeptem ſercula, & præbendalis caro, & ſex ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In commemoratione ſancti Pauli dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere tranſlationis ſancti Martini dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti & convivium de oblatiunibus ad celebrandum &c.

„In feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ præter cotidianam præbendam datur convivium de xeniis quinque manſorum & qninque Ameronger broe.

„In feſto ſancti Jacobi dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Ad vincula Petri dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In inventione ſancti Stephani dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi ex cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Laurentii dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In vigilia aſſumptionis ſanctæ Mariæ dantur quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex fercula & præbendalis caro & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti & unus de Eccleſia.

„Item in feſto ſancti Bartholomæi dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere nativitatis ſanctæ Mariæ dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex fercula, & præbendalis caro, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti, & unus de Eccleſia.

„In feſto ſancti Gorgonii dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In exaltatione ſanctæ Crucis dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Lamberti dantur cotidianæ carnes, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Matthæi dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Mauritii dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere ſancti Michaelis dantur quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex fercula, præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Remigii dantur cotidianæ carnes & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Dionyſii dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto Simonis & Judæ dantur cotidianæ carnes & qoatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In vigilia omnium ſanctorum dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex ſercula, & præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere ſancti Willebrordi dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex fercula, & præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In vigilia ſancti Martini dantur quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti. Carnes non dantur.

„In die dantur octo ſercula, & præbendalis caro, & ſeptem ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto ſancti Lebuini dantur cotidianæ carnes, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„A feſto ſancti Lebuini uſque ad octavas ſancti Martini dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti. Si ante Dominica intervenerit, pejores.

„In octava dantur ſex ſercula & præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Item in feſto ſanctæ Cæciliæ dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto S. Clementis dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In vigilia ſancti Andreæ dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur ſex fercula & præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere adventus Dni. dantur tres ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In Dominica *Ad te levavi* dantur ſex fercula & præbendalis caro, & quinque ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In feſto S. Nicolai dantur cotidianæ carnes, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„Veſpere ſanctæ Luciæ dantur duo ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In die dantur cotidianæ carnes, & pejores, & quatuor ſtopi de cellario Præpoſiti.

„In

„ In vigilia S. Thomæ dantur duo ſtopi de „ cellario Præpoſiti.

„ In die dantur cotidianæ carnes & quatuor „ ſtopi de cellario Præpoſiti & communibus ob- „ lationibus.

„ Item ab octava S. Andreæ uſque ad Natale „ Dni non dantur carnes, niſi Dominicis diebus „ & feſtivitatibus ſubſcriptis, & vinum non da- „ tur niſi Sabbatis & Dominicis diebus, & in „ vigilia Natalis Dni dantur quatuor ſtopi de „ cellario Præpoſiti.

„ In die dantur octo fercula & præbendalis „ caro & ſeptem ſtopi de cellario Præpoſiti.

„ In feſto S. Stephani & S. Johannis & Inno- „ centium dantur cotidianæ carnes & quatuor „ ſtopi de cellario Præpoſiti.

„ A feſto Innocentium uſque ad octavas Dni „ dantur cotidianæ carnes, & pejores, & qua- „ tuor ſtopi de cellario Præpoſiti. Si autem Do- „ minica intervenerit, pejores carnes non dan- „ tur exceptis his feſtivitatibus ſupraſcriptis. Sin- „ gulis Dominicis diebus & tertiis feriis & quin- „ tis & Sabbatis dantur carnes, niſi diebus ſu- „ perius exceptis. Similiter omnibus diebus Do- „ minicis per annum dantur quatuor ſtopi de „ cellario Præpoſiti. In profeſtis vero diebus dan- „ tur duo ſtopi per totum annum omnibus die- „ bus, quibus convivia dantur, inter omnes mi- „ niſteriales clauſtri datur unus ſtopus de cella- „ rio Præpoſiti.

Altaribus, ut jam diximus, picturis, ſtatuis, imaginibus referta erat hæc Baſilica: verùm per Iconomachiam Ann. 1572. & profligatum deinde avitum cultum, amotis paſſim aris, deleta hæc ornamenta, diſſipata, disjecta; per Gallorum ſub Ann. 1672. in patriam irruptionem, reconciliato per Cardinalem Bullonium templo, ſacra ibidem reſtituta; Joanni Caſtor. Epiſcopo Vic. Apoſt. frequentem ſermonem e ſuggeſtu habente ad populum. *Eccleſiæ per Iconomachiam.*

Ceterùm templum ipſum poſt Gallorum diſ-ceſſum anno ſeculi præcedentis LXXIV. cladem accepit ingentem, navi univerſa inter turrim & Chorum cum columnis ingentibus ventorum & tempeſtatis diſtracta & proſtrata. *& tempeſtatem clades.*

Anni interceſſerant tum C. & XVI. ex quo ſimilis tempeſtas invaſerat turrim.

Archidiaconus ſeu Præpoſitus Eccleſiæ D. Martini, & *major* atque *Trajectenſis Præpoſitus* per excellentiam, ut jam alibi diximus, appellatus, ſua habebat ſigilla, atque ampliſſimam per Diœceſin Ultrajectinam juriſdictionem habebat. *Archidiaconi ſeu Præpoſiti ejuſdem ampliſſima juriſdictio.*

Hæc, ex Monumentis M. S. Eccleſiæ Traj. præter IV. *officia Flandriæ*, *Walachriam*, *Scaldiam Zuytbevelandiam*, *Borſaliam*, *omnes vicos Zelandiæ Inſulæ*, *Dominium de Putten*, *Zuythollandiam*, *contractè ſumptam*, *Schielandiam*, *Delflandiam*, *Rynlandiam*, *Kennemariam*, *Texaliam*, *Amſtelandiam*, *Batuam*, & * *Goylandiam* complectebatur.

* *Goylandia*, juxta a Boxhornium veroſimilius nomen ſortita a *Gudela* ſeu *Goedela*, quaſi *Goedelandia*, quia ditiunculam iſtam Imperator Otto I. Goedelæ, Cœnobii Altenaiis Antiſtiti donarat. Sed b *hæc nonnullorum*, Altingio, *nimis ambitioſa conjectura eſt*, qui ejus nomen derivatum vult ab *auchis*, quaſi *auchorum terra*: „ Sicut enim ſuperiores Germani, inquit, *Ow* in *Gaw*, & plurativè in *Gew* mutant; ita inferiores *Ow* in *Gew* „ & *oe*, oblique in *Oy* & *Goy* variant. ”

Diffuſior olim hujus vocabuli extenſio; cum enim ejus nomine hodiè tantum veniant oppida tria cum pagis aliquot Hollandiæ ferè ditionis; pridem & Eemlandia, & magna Diœceſis Trajectenſis pars, ex Calculo Eccleſiaſtico, ipſum etiam Trajectum, ejuſque Eccleſiæ vocabulo eo, ſub Archidiaconi ſeu Præpoſiti majoris juriſdictione, comprehendebatur.

Vetus Eccleſiæ Traj. Codex ſic habet.

a Boxhorn. Theat. Holl. p. 26.
b Alt. not. Germ. part 2. p. 71. Part. I. pag. 71.

SUB HAC

GOYLANDIA

ARCHIDIACONO MAJORI ſubſunt,

TRAJECTUM,
Ejuſque Eccleſiæ { CIVILIS, S. JACOBI, S. NICOLAI, S. GERTRUDIS.
AMERSFORDIA,
ZEYST,
BUNNICK,
COTHEN,
Uterque LANG-BROUCK, { Over & Neder-Lang-brouck.
DOORN,
CAPELLÆ in { DARTHUSEN, & DRIEBERGEN.
LEERSCHEM,
AMERONGEN,
WOUDENBERCH,
SCHERPENZEEL,
LEUSDEN,
HOEFLAKEN,
BUNSCHOTEN,
SOEST,
BAERNE,
EMA,
EMMENESSE,
WESTBROUCK,
MAERSEN;

Antiquior Codex adjungit,

OOSTVEEN,
WAVEREN,
WAVERVEEN,
OUDT-AMSTEL,
AMSTERDAM,
AMSTELVEEN.

S. SALVATORIS ECCLESIA.

Eccleſiæ hujus varia nomina, POST D. Martini Baſilicam, S. Salvatoris ſequitur Eccleſia. Hæc & S. *Mariæ*, uti & S. *Bonifacii*, etiam paſſim in chartis dicta fuit, juxta morem receptum, quo pluribus ſimul Sanctis idem fanum, quin & eadem ara dedicabatur. Sic inter ceteros Wilh. Procurator ad An. 1148. „*Templum autem Salvatoris, quod & templum S. Bonifacii*, ab eo denominatum." Sed poſt S. Salvatoris nomen, D. Bonifacii vocabulum prævaluit: quia ab eo ſi non extructum, certè reſtauratum eſt; & ſervatæ ibi ejus ingentes Reliquiæ. Ei & ob Canonicorum Regularium ad illud erectum Collegium, *Oud-Munſter* nomen adhæſit, cum relatu ad novum S. Martini, cujus diſtinctionis ibi meminimus. In crucis modum extructum fuiſſe, patet ex Actis Trajectenſibus.

Inter ædem S. Martini, & S. Pauli fanum, media erat hæc Eccleſia, utrique tam connexa, ut anguſtis vix ſemitis relictis iter eſſet maximè impeditum; tantaque D. Martini & S. Salvatoris ædium propinquitas, ut utrioſque Cœmeterium cloaca tantum, ſeu aquæ ductus, aut foramen *ſitus,* diſtinxerit. Tanta item propinquitas inter S. Salvatoris ædem, & aulam Epiſcopalem, ut vix ſpatium intercederet, quod uni tantùm pervium. Concurrebant in idem ſpatium Templa D. Martini ac S. Salvatoris, atque Palatium Epiſcopale, & Monaſterium S Pauli.

Ob multitudinem Reliquiarum ædes S. Salvatoris, ceteris ſanctior vocatur ab Anonymo *Analect.* Tom. VI. a *Matthæo* edito. Inter cetera, ut jam meminimus, oſſa S. Bonifacii, & XII. juxta alios XIII. Martyrum, ſociorum ibi elevata & rurſum condita octo capſulis ligneis Anno 1425. ex veteri inſtrumento, deſumpto ex tabulario ejus Eccleſiæ, alibi *Reliquiæ,* a nobis exhibito. Servata ibi etiam oſſa S. Gregorii, Sedis Ultraj. tertii Rectoris, quæ & tumbæ lapideæ exempta juſſu Capituli, & capſa lignea concluſa Anno CIↃ. CCCC. XXI. ut ex Eccleſiæ hujus Actis ſub Gregorio hoc repræſentavimus.

Inſuper condita ibi oſſa & Reliquiæ SS. Albrici, Frederici, & Ludgeri Epiſcoporum, de quibus carmen ſepulchrale ad poſitam ibi tumbam S Frederici, & aliud lapidi inciſum; utrumque ſub S. Frederico *Batav. Sacr.* part. I. p. 100. 101. exhibitum.

Crux a miraculis celebrata, Conſpecta etiam ibi crux, quæ cum Anno 1148. tota ferè civitas deleretur incendio, in Oratorio S Crucis, combuſto licet oratorio, ſola remanſit illæſa, fumo tantùm denigrata; unde & *crux nigra* dicta. Ea tunc velut grande miraculum eruta ex favillis, & delata a Clero populoque magna cum pompa, Pſalmos & Hymnos perſonante, ad Eccleſiam S. Salvatoris; quæ *combuſto templo vetuſtiſſimo S. Martini cum aliis tribus congregationibus; ſcilicet S. Pauli, S. Joannis Baptiſtæ, & S. Petri, miraculi eventu, gratia Salvatoris conſervata eſt*, inquit *Wilh. Procurator ad Ann.* 1148.

„In ea ex Lappii *Adverſariis* ibi adhuc viſa Ann. 1527. & ultra. In Eccleſia S. Salvatoris cum alia olim viſa, inquit A. Matthæus, tum & baculus Paſtoralis argenteus deauratus, & mitra item argentea, ſeu pileus Epiſcopalis, quæ & infula paſſim, quibus uſus Antiſtes mittendus in poſſeſſionem.

Cryptæ, Divæ illic Virginis in una ex Cryptis imago, ad quam vigiles totam etiam noctem Deum orare illic ſoliti; aliò dein adſportata, ad quam pertinet libellus orationis hunc habens titulum: *Een ſuyverlyk gebed tot onſer liever Vrouwen, dat welke t' O[illegible]-Munſter in die Chrocht hanget.*

Duæ enim ibi Cryptæ erant, major & minor; in utraque, uti & in tota Baſilica, Capellæ & Altaria erant varia, atque deſervientes eis Vicarii ad minus XXVII. *Capellæ & Altaria:*

Ex ſequenti Capituli Anni 1326. Decreto ſtatus Eccleſiæ hujus, quæ in ea Aræ & Capellæ, & quis Vicariis ordo præſcriptus, innoteſcet.

"In nomine Domini Amen. Egidius Decanus totumque Capitulum Eccleſiæ S. Salvatoris Trajectenſis habito ſuper hoc ſano & deliberato conſilio ad evitandam omnem diſcordiam, quæ ex hoc oriri poſſet, inter Vicarios presbyteros ejuſdem Eccleſiæ præſentes & futuros, & eo magis materia vagandi extra chorum amputetur & ceſſet in poſterum, ſtatuimus & decernimus unanimiter hanc ordinationem in miſſis dicendis perpetuo à Vicariis noſtris presbyteris præſentibus & futuris inviolabiliter fore obſervandam in hunc modum. Primo quod Vicarius minoris cryptæ, qui pro tempore fuerit, celebrabit miſſam ſuam, cujus miſſæ offertorio dicto jam incipiet miſſam ſuam Vicarius majoris cryptæ. Hoc offertorio dicto immediate incipiet miſſam ſuam Vicarius altaris ſancti Andreæ. Quo offertorio dicto indilate incipiet miſſam ſuam Vicarius altaris ſancti Johannis Evangeliſtæ. Similiter dicto ſuo offertorio incipiet, ut prædictum eſt, Vicarius altaris S. Nicholai miſſam ſuam ſupra in Eccleſia, & ſic deinceps ſub forma & modo præmiſſis incipiet Vicarius altaris S. Petri. Poſt Vicarium S. Petri prædicto modo incipiet Vicarius altaris ſanctæ Crucis. Poſt Vicarium ſanctæ Crucis incipiet Vicarius ſancti Bartholomæi. Poſt eum incipiet Vicarius altaris decem millium Martyrum. Poſt Vicarium decem millium Martyrum incipiet Vicarius beatæ Mariæ in nova Capella. Poſt eum Vicarius S. Barbaræ in eadem Capella celebrabit. Poſt Vicarium S. Barbaræ celebrabit, & hoc ultimo, alius Vicarius S. Mariæ in eadem nova Capella, & hoc ſemper ſub modo & forma prænotatis, & ultima miſſa finita ſemper erit infra tertiam. Et ſi quis Vicariorum prædictorum præſentium vel futurorum horam ſuam, ut prædictum eſt, neglexerit, ceſſabit à celebratione miſſæ ſuæ, donec omnes miſſæ celebratæ fuerint & completæ. Poſtea vero ſicut placuerit ex devotione vel ex alia juſta cauſa poterit celebrare. Vicarii autem presbyteri Capellæ ſanctæ Crucis celebrent miſſas ſuas, quando voluerint, dummodo miſſæ eorum ante ſummam miſſam in Eccleſia noſtra ſint completæ. Cui miſſæ majori tenentur intereſſe. Et ut hæc ordinatio præmiſſa fideliter & inconcuſſe cuſtodiatur & ſervetur, nos Decanus prædictus præcipimus per præſentes in virtute ſanctæ obedientiæ præſentibus & futuris Vicariis Eccleſiæ noſtræ prædictæ fideliter prædictam ordinationem noſtram in dicendis miſſis cuſtodire & ſervare. Et ſciendum eſt quod Vicarius minoris cryptæ celebrabit miſſam ſuam tempore hyemali in aurora diei, tempore vero æſtivali in ortu ſolis. Item ſtatuimus & præcipimus eiſdem Vicariis Eccleſiæ noſtræ præſentibus & futuris, ut tempore dedicationum altarium ſuorum omnes

"miſſæ

"miſſæ ſuæ ſint finitæ & completæ ante ſommum miſſam chori ſub pœna obedientiæ antedicta. Si quis vero, quod abſit, in aliquo præmiſſorum rebellis fuerit, tunc Decanus & Capitulum contra talem rebellem tanquam inobedientem procedent, ut tenentur bona fide. Item ſtatuimus ſub virtute ſanctæ obedientiæ, ut nullus Vicarius Eccleſiæ noſtræ præſens vel futurus terram ſive dotem ſui altaris locabit inconſulto Decano ſuo, vel ſine Camerario Eccleſiæ noſtræ. Si quis vero transgreſſor hujus ſtatuti fuerit, Decanus & Capitulum contra eum concorditer tanqoam contra inobedientem procedent, ut præmiſſum eſt. Datum Anno Domini M. ccc xxvi. feria tertia poſt Dominicam, qua cantatur *reminiſcere*.

In majori Crypta, altare erat S. Andreæ, & hæc ejus fundatio.

"In nomine Domini, Amen. Ego *Johannes* dictus *Halfpape*, Canonicus Eccleſiæ ſancti Salvatoris, univerſis præſentia viſuris. Notum eſſe cupio, quod ego conſiderans fragilitatem humanæ conditionis, & metuens diem extremum mihi imminere, dominum *Stephanum* Decanum majoris, *Henricum* dictom de *Bochout*, ſancti Petri, & *Johannem* dictum *Visker* ſancti Salvatoris prædictæ Canonicos Eccleſiarum Trajectenſium, nec non *Theodoricum* presbyterum, Capellanum imperii, in Eccleſia majori prædicta, meos eligo & conſtituo manufideles, ut ſi me mori contingat ipſi de rebus meis ſecundum mandatum eis injunctum ordinent, & diſponant. Inprimis teſtamentum meum ſeu ultimam voluntatem ordino & facio in hunc modum, quod domus mea clauſtralis, quam inhabito, vendatur ſecundum domus ipſius valorem, ut quod de pretio ejuſdem domus, nec non de fructibus & proveotibus anni gratiæ Præbendæ meæ, deductis ante omnia meis exequiis, redditus compareotur, de quibus redditibus lego Eccleſiæ meæ prædictæ xx. ſolidorum redditus monetæ oſualis in anniverſario meo, in vigiliis & miſſis animarum, ita videlicet, quod poſt miſſas animarum & vigilias ſepulchrum meum viſitetur cum orationibus conſuetis, inter præſentes in choro diſtribuendos, prout præſentiæ in Eccleſia dividi conſueverunt. Item lego *Wendelmodi* nepti meæ redditus duarum librarum ſingulis annis habendos pro memoria mea in perpetuum facienda, & presbytero Capellæ ſanctæ Crucis ſimiliter redditus quinque ſolidorum per presbyterum meum, qui pro tempore celebraverit ad altare meum, quod ædificari feci in crypta Eccleſiæ meæ prædictæ, Camerario ipſius Eccleſiæ, qui pro tempore fuerit, & ſacerdotibus prædictis in anoiverſario meo dandos & exhibendos, qui ſimiliter dictæ *Wendelmodi* nepti meæ de ſuis redditibus reſpondebit. De reſiduis vero redditibus committo manufidelibus meis, ut ipſi provideant presbytero meo prædicto ad dictum altare meum celebranti de competenti & honeſta ſuſtentatione, ut commode poſſit ibidem domino Deo cotidie famulari. Cujus altaris collationem committo Decano Eccleſiæ meæ prædictæ, & duobus Canonicis ſenioribus, qui pro tempore fuerint, ita videlicet, quod dictum altare conferatur ſacerdoti in ordine exiſtenti, & idem ſacerdos ex hoc ad præſentiam omniom horarum in choro ſit aſtrictus, reſervata tamen prima vice manufidelibus ſeu executoribus teſtamenti mei prædictis collatiooe altaris ſupradicti. Volo etiam quod prædicta *Wendelmode* nepte mea mortua redditus dictarum librarum ad altare meum revolvantur &c.

In Crypta minori alia erat ara., & hæc ad eam fuodatio.

"In Dei nomine Amen. Ego *Lambertus* Canonicus ſancti Salvatoris, & Officialis Curiæ Trajectenſis, ootum facio univerſis præſentes litteras inſpecturis, quod ego pro remedio animæ meæ & omnium benefactorom Eccleſiæ meæ S. Salvatoris prædictæ, eidem Eccleſiæ S. Salvatoris redditus annuos duodecim librarum Trajectenſium ſanus & compos mentis meæ duxi liberaliter conferendos, aſſignans ſeptem libras & dimidiam recipiendas io quibuſdam bonis ad me jure proprietario pertinentibus, ſitis in Parochia de *Vloten*. Reliquas vero quatuor libras & dimidiam volo quod viri venerabiles Dn. *Æmilius* Decanus majoris Eccleſiæ Trajectenſis, & *Johannes* Præpoſitus Eccleſiæ Tieleoſis, *Nicolaus* dictus *Calander* meus Concanonicus dictæ Eccleſiæ, & *Gerardus* de *Cadeſande* civis Trajectenſis, quos meos manufideles ordino & conſtituo, emant de bonis certis & competentibus redditibus de fructibus Præbendæ meæ ſancti Salvatoris prædictæ, quos eis aſſignavi, ex nunc in antea uſque ad annum integrum percipiendos, ita quod ſi quid in fructibus prædictis defuerit, ipſi de aliis bonis meis debeant adimplere. De quibus XII°. libris volo quod octo libræ cedant ad majus altare io Eccleſia ſancti Salvatoris prædicta, ita quod prædictus Nicolaus *Calander* presbyter ipſas percipiat, & deſerviat celebrando cotidie miſſam in mane ante pulſationem ſanctæ Crucis ſpecialem, ante altare majus, in choro Eccleſiæ ſupradictæ, donec in perceptione Præbendæ ſuæ in dicta Eccleſia fuerit plenaria & quieta. Extunc autem volo, quod eædem octo libræ aſſignentur alicui presbytero, qoi eas deſerviat celebrando cotidie miſſam ad dictum altare majus in choro modo prædicto, dummodo Capitulum Eccleſiæ prædictæ conſeotiat, ipſos autem redditus aſſigno ad altare cryptæ minoris, ut aliquis ſacerdos eos recipiat & deſerviat celebrando cotidie miſſam in dicta crypta modo quo ſuperius eſt expreſſum, & nihilominus chorum frequentet, & in eo deſerviat loco Vicarii ſub obedientia Decani ipſius Eccleſiæ, prout alii Vicarii cooſueverunt. Reliquæ quatuor libræ volo quod dentur ad feſtum meum, qoamdiu vixero, præſentibus io choro. Sed poſt obitum meum volo quod dentur duæ libræ exinde ad feſtum meum prædictum, & reliquæ duæ ad memoriam meam in choro præſentibus tribuantur. In quorum omnium teſtimonium ſigillum meum una cum ſigillis venerabilis viri Dn. *Æmilii* Decani Trajectenſis prænomioati, ac Eccleſiæ meæ ſupradictæ, quæ apponi rogavi, duxi præſcotibus apponendum. Actum & datum Anno Domini CIↃ. cc. ſexageſimo ſeptimo in craſtino inquiſitionis ſanctæ crucis.

Erat & *Capella Imperii*, & Cæſar ibi Canonicus. *Præbenda*, quæ ei data *Præbenda Imperialis*, duobus vieiſſim ex Collegio ab eo data, obſtrictis hac accepta, pro ſalute ipſius & Imperii Deum jugiter exorare; & hi *Præbendarii & Capellani* *Impe-*

Imperii dicti. Unde & in ſtatutis Maj. Eccleſiæ Titulus: *De officio Præbendarum Imperii.*

In templo adhuc *Capella S.S. Martini & Antonii* ad partem Aquilonarem, cujus fundator in ea conditus ſub hoc epitaphio:

aliæ Capellæ, ac Altaria.

A°. 1456. 2. Sept. obiit Vener. & egregius Vir, Dominus

WAUTERS GRAUWERT;

hujus Eccleſiæ Decanus, fundator & dotator iſtius Altaris, cujus animæ propitietur Deus.

Ex Monumentis Eccleſiæ hujus M. S. erant inſuper ibi,

Altare S. Nicolai,

Capella S. Barbaræ,

Capella de Bronchorſt,

Oratorium de Montfort,

SS. Sepulchra.

Sepulchra & monumenta Chriſtianæ fidei præconum, in Baſilica & in Cryptis ejus erant: de antiquiſſimo S. Willibrordi monumento minus conſtat; de reliquis a D. Bonifacio ac ſociis ejus ad Hungerum uſque conſtans eſt aſſertio.

S. S. Rixfridi & Frederici inter cetera eminuit monumentum, & de genere ejus plurium, quos carmen illud complectitur, quod ſub Rixfrido & Frederico *Bat. Sacr.* part. 2. p. 98. & p. 100. exhibitum.

Collegium in eâ Eccleſia, ut jam vidimus, vetuſtum & eximium, cujus, uti & ejus Præpoſiti auctoritas olim ſumma; territorium eis in urbe, atque juriſdictio Eccleſiaſtica & ſecularis.

Inter hos duo præ reliquis inſignes, quorum alter avunculum agnovit Papam Gregorium XI. *Ademarus* ſcil. *de rupe*; alter Præpoſitus & Papa evaſit, Adrianus ſcil. ejus nominis VI.

Seriem Præpoſitorum omnium hîc apponimus.

CATALOGUS

Præpoſitorum S. Salvatoris Trajecti.

Præpoſiti.

BLIDGERUS, 1063. poſt quem LAMBERTUS.

HARTMANNUS, Præpoſitus S. Bonifacii Anno 1119. & 1131.

THEMO, Præpoſitus S. Salvatoris 1138. 1146.

GOSUINUS, Præpoſitus 1176.

BESCELINUS 1178.

BERTOLDUS.

GISELINUS, Præpoſitus Anno 1185.

OTTO, Præpoſitus S. Salvatoris 1200. reg 29.

WALTERUS, lib. reg. 1217. fol. 5. 1200. Walterus Dei permiſſione Præpoſitus S. Salvatoris in Trajectino citatur in litteris ſtatutorum Collegii Salvat. pag. 20. Obiit Ann. 1226. & fol. 7. Hic fecit teſtamentum & bona ſua & domum & terram ultra Rhenum prope Civitatem dedit in ſubſidium terræ ſanctæ, ita quòd eâ venditâ quidquid ex ea haberi poterit tribus perſonis perſolvetur qui ſervient pro x. libris in terrâ ſanctâ.

LUDOVICUS, Præpoſitus S. Salvat. quem Otto Epiſcopus ex Comitibus Hollandiæ Conſanguineum ſuum vocat Anno 1240. & 1226. 1228.

JACOBUS, Præpoſitus S. Salv. Anno 1243.

HENRICUS, S. Salv. Anno 1247. & poſtea anno eodem vel ſequenti Leodienſis electus Epiſcopus, vitæ dicitur fuiſſe probatæ parum; unde & Anno 1274. deſtitutus, aliquamdiu privatus vixit, cum eſſet frater Comitis Geldriæ. Vid. Placent. in vitis Epiſcop. Leodien. & libr. pergam. S. Salvatoris pag. 109. 151.

THEODORUS, D. G. dictus de WYCKERODE, S. Salvat. in Trajecto Præpoſitus & Archidiacon. tempore Ottonis Epiſcopi An. 1272. 1265. 1247.

THEODORICUS DE HOERNE, ſucceſſit in Præpoſitura Anno 1288.

THEODORICUS DE ALTENAE, Præpoſitus & Archidiaconus S. Salv. Anno 1300. fuit.

ENGELBERTUS DE HOERNE, Præpoſitus & Archidiaconus S. Salv. ſub Guidone Epiſcopo, ut & ſummi templi 1306. 1310.

PHILIBERTUS DE AMELOE, Præpoſitus S. Salvat. Anno 1311. & 1317.

GERARDUS DE AMERONGEN, ex Zulenis Anno 1346. Præpoſitus S. Salv.

JOANNES DE BRONCKHORST, Præpoſitus S. Salv. eligitur quidem in Epiſcopum defuncto Johanne a Dieſt, ſed non deſignatur.

PETRUS ROGERIUS, Præpoſitus & Archidiaconus S. Salv. Anno 1348. 1351. 1357.

PETRUS, Cardin. de Belloforti, Præpoſitus S. Salv. ac poſt Anno 1374. Papa Gregorius XI. 1375.

ADIMARUS DE RUPE, Præpoſitus & Archidiac. S. Salv. cui ſucceſſit

WILHELMUS DE ZYLL, Decanus S. Petri Anno 1380. qui fuerat Procurator hujus Adimari.

Anno 1381. fuit Præpoſitus S. Salv. JOANNES, Cardin. Vercellenſis.

Anno 1385. HENRICUS DE STEENBERGEN, Præpoſitus & Archid. S. Salv. 1382. Obiit 1395.

Huic videtur ſucceſſiſſe in Præpoſiturâ

ALPHARDUS DE LICHTENBERGH, qui invenitur circa Annum 1398. 1399. 1400. Secutus hunc

WILHELMUS, Præpoſitus S. Salv. Dnus de *Purmerende*; & ſupremus Hollandiæ Theſaurarius, qui invenitur Anno 1417.

Anno 1422. & 1436. invenitur PETRUS VAN STEINE, Præpoſitus S. Salv.

Anno 1453. GYSBERTUS DE BREDERODE, Præpoſitus S. Salv. Præpoſituram abdicat Epiſcopus Traj. electus pro nobili Wilhelmo de Montfort circa Annum 1455.

WILHELMUS DE MONTFORT, S. Salv. Præpoſitus fuit Anno 1460. 1480. & obiit 1514. Cui ſucceſſit eodem anno

ADRIANUS FLORENTIUS, poſteà An. 1521. Pont. Max. Rom. creatus, qui obiit An. 1523. 18. Cal. Oct.

WILHELMUS AB ENCKEVOORT, Card. Epiſc. Derthuſienſis, Præpoſitus S. Salv. Anno 1525.

Hic videtur Præpoſituram tranſtuliſſe in nepotem ſuum

MICHAELEM DE ENCKEVOORT, qui

qui Anno 1530. & adhuc 1549. vixit, & Anno 1556. mortuus eſt *.

ROBERTUS A BERGIS, Anno 1550. Præpoſitus fuit, ut & Anno 1562. qui etiam Epiſcopus Leodienſis creatus.

Anno 1566. HERMANNUS, COM. RENNENBURGIUS, D. Zulæ & Oldenhoren, Præpoſitus S. Salv. †

† Deſignatus, ut jam diximus, ad Sedem Traj. Schenko mortuo.

JACOBUS PAMELIUS, Brugenſis, deſignatus Epiſcopus Audomarenſis Anno 1587. mortuus, Præpoſitus S. Salv. Ultraj. a Sweertio, Deſſelio, Miræo decoratur.

FLORENTIUS HEREMALE, Batavus, obiit ſenex, cui ſucceſſit

REINALDUS BREDERODIUS, Florentii filius, tenerâ adhuc ætate.

Præpoſitis ſubjungimus, quos detegere potuimus, ejus Collegii Decanos;

Decani.

GERARDUS FOECK, qui obiit 1383. VIII. Martii, & omnia bona ſua Canonicis reliquit.

EVERARDUS FOECK, Anno 1390. Gerardi ex ſorore nepos, inſignis ejuſd. Eccl. benefactor, obiit 1418. XXVI. Martii.

HENRICUS HOUBERCH, 1425.

GERARDUS DE SUGGERODE, J.U.D. Dec. S. Salv. obiit 1533.

Habuit & Eccleſia S. Salvatoris ſuum Necrologium, ex quo & reliquos ejus Collegii Decanos ac Canonicos, & veteres familias plures cognoſcas.

Necrologus.

Kal Januarii. *Circumciſio Domini.* Anno CIↃ. CC. XCII. obiit *Wernerus*, Scholaſticus noſter, in cujus anniverſario dantur XXX. ſolidi dividendi &c. Præterea dantur ad memoriam ejuſdem *Werneri* perpetuo primo Kal. cujuslibet menſis, die præſenti excepto, V. ſol. Hæc ſunt de dimidio manſo, & de terra juxta Oudewater, quæ dicitur *Keynothove.*

IV. *Octava Stephani*, obiit *Hildegundis* mater *Theoderici Friſonis*. Dantur Canonicis X. ſol.

Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur hic X. ſol. Chori ſociis dividendi, ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

Memoria *Walteri Grunwert*, Decani noſtri.

III. *Octava Johannis.* Memoria *Theoderici Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ, pro quo hic dantur ſeptem ſolidi & ſex denarii Canonicis, & XXX denarii Chori ſociis dividendi, ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum in anniverſario *Johannis Vrenck*, & viſitabitur ſepulchrum *Theoderici* prædicti.

Memoria *Ægidii*, Decani noſtri.

II. Obiit *Burchardus Carnifex.* Dantur X. ſolidi Canonicis de duobus aggeribus in Loenreveen, & viſitabitur ſepulchrum *Gertrodis* filiæ ſuæ.

Nonis. Obiit *Theodoricus* dictus *Coelgert*, Levita, Canonicus noſter.

* Revera tranſtulit Præpoſituram in nepotem ſuum, cujus memoriæ in medio templi S. Salvatoris Ultrajecti olim viſum eſt ſequens elogium, ſeu

EPITAPHIUM.

Præſtantiſſimo, miraque erga egenos munificentia prædito, D. Michaeli ab Enchevoort, totius Campaniæ hujuſque Fani antiqui Præpoſito & Archidiacono laudatiſſimo, Reverendiſſimi Guil. ab Enchevoort, S. S. Jo. & Pauli Cardinalis, hujuſque vet. Traject. Epiſcopi cognato. Hæredes amicique memoriæ ergo PP. exceſſit Anno 1556. Kal. Maji Leodii, in æde S. Lamberti ſepultus. Tu quæſo viator pius ejus manibus regnum precare æternum.

Utriuſque Enkevortii Imago in vitreis feneſtris diu viſa in Choro ad S. Joannem.

Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Anno Domini CIↃ. CCCC. LIV. obiit venerabilis Dominus *Hubertus Wael*, Canonicus & Scholaſticus hujus Eccleſiæ, poſt cujus mortem dantur Dominis &c.

VII. *Idus* obiit *Henricus Dapper*, laicus.

Memoria *Alberni* de *Jotfaes*, Canonici noſtri.

VI. *Idus.* Obiit *Wilhelmus* de *Hare*, laicus frater noſter, qui dedit nobis manſum in *Spengen.* Quicquid inde provenerit, dabitur hic.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, Canonici noſtri.

Memoria magiſtri *Gerardi Foeck*, quondam Decani hujus Eccleſiæ, & Concanonici noſtri, *Everardi Foec*, & *Hildegundis* parentum ſuorum.

V. *Idus.* Memoria *Jacobi* de *Compoſtelle*, Concanonici noſtri.

IV. *Idus.* Obiit *Godeſcalcus* miles de *Hare*, qui dedit nobis XII. jugera apud *Bralant* in jurisdictione Dominorum ſancti Martini.

III. *Idus.* Memoria *Henrici Poſt*, Decani presbyteri.

Anno Domini CIↃ. CCC. XVII. *Matthæus* hujus Eccleſiæ Decanus & presbyter de duodecim jugeribus in *Gooe* &c.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, Canonici noſtri.

Idus. *Octava Epiphaniæ.* Obiit *Henricus Friſo*, laicus.

XIX. *Kal. Pontiani Martyris.* Memoria *Petri* de *Dordraco*, Canonici noſtri, Levitæ de VII. jugeribus in Lopike.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri, ut eſt in anniverſario dicti *Gerardi*, quod eſt XIV. Julii.

XVIII. *Kal.* Obiit *Henricus* filius *Giſelberti*, Decanus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis.

XVI. *Kal.* Anno Domini CIↃ. CCC. LXXX. obiit *Giſelbertus* de *Walenborch*, Scholaſticus hujus Eccleſiæ, Concanonicus noſter. De fertella in *Jutfaes* empta erga Conrardum filium Everardi, & Giſelbertum, & Hugonem de Loenreſloot.

XV. *Kal.* Memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

XIV. *Kal* Memoria *Yſebrandi* de *Lent*, militis, & ſuorum, qui contulit Eccleſiæ noſtræ jus patronatus Eccleſiæ de *Judiſaes* cum appenditiis, ut ſupra, Kal. Januarii de decima in Jutfaes.

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

XIII. *Kal.* Memoria *Theoderici* de *Zuerſenberch*, Canonici noſtri.

XII. *Kal. Agnetis virginis.* Obiit *Antigona*, mater *Ludovici*, Canonici noſtri in *Reynaerſcop.*

Memoria noſtri *Johannis* de *Borſalia*, noſtri Canonici.

Anno Domini CIↃ. CCC. LXVI. Obiit *Johannes Raven*, civis Trajectenſis, & Sophia Grawerts.

XI. *Kal. Vincentii Martyris*, duplex feſtum hoc inſtituit *Johannes* de *Tornoes*, Decanus S. Petri, noſter Concanonicus.

Obiit *Gerardus Wilde*, presbyter.

Memoria *Theoderici*, Friſonis.

X *Kal.* Obiit *Aleydis*, mater *Arnoldi* de *Holl*, Canonici noſtri.

IX. *Kal.* Obiit *Gerardus* dictus *Visker*, pater *Johannis Visker*, Decani noſtri.

Memoria *Jacobi* de *Outshoirne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

VIII. Kal. *Converſio Pauli*, duplex feſtum. Hoc feſtum inſtituit Magiſter *Richardus* de *Oeye*, Canonicus noſter.

Digitized by Google

vii. *Kal.* Memoria *Gerardi* de *Amerongen*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, noſtri Canonici.

vi. *Kal.* Obiit *Wilhelmus* de *antiquo Gheno*, laicus. Memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Levitæ.

v. *Kal.* Memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

iii. *Kal.* Obiit *Bernardus Snoy*, miles. Dantur x. ſolidi de dimidio manſo apud *Blochoven*.

Memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi & Canonici noſtri.

ii. *Kal.* Obiit *Hermannus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Johannis* de *Tornoyt*, Decani S. Petri, Concanonici noſtri.

KAL. FEBR. *Brigidæ virginis.* Memoria *Werneri*, Scholaſtici. Memoria *Giſelberti* de *Zulen*.

Memoria Magiſtri *Walteri Grawaert*, Decani noſtri.

Anno cIↃ. cccc. LXXX. Obiit Magiſter *Jacobus Nicolai* de *Gouda*.

Anno cIↃ. IↃ. xxxii. Obiit venerabilis Dominus Magiſter *Gerardus* de *Suggerode*, utriuſque Juris Doctor, bujus Eeclcſiæ Decanus.

iv. Non. *Purificatio Mariæ Virginis.* Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur hic Canonicis x. ſol. & Chori ſociis quinque ſol. dividendi, ut infra iv. Nonas Julii eſt expreſſum, & viſitabitur ſepulchrum ejus, & dabuntur Campanario x. ſol. pro compulſationibus ibidem faciendis.

iv. Non. *Blaſii Epiſcopi.* Memoria *Egidii*, Decani.

Memoria *Theodorici Vrenck*, Levitæ, Canonici noſtri. Canonicis dantur vii. ſol. cum vi. den. & Chori ſociis xxx. denarii, dividendi, ut infra iv. Non. Julii in anniverſario *Johannis Vrencke* eſt expreſſum, & viſitabitur ejus ſepulchrum.

ii. *Non.* Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Obiit *Margareta*, mater *Henrici* dicti *Poſt*, Decani noſtri.

Memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

viii. *Idus.* Memoria Domini *Huberti Wael*, &c.

vii. *Idus.* Obiit *Hermannus*, dictus *Panſier*, frater Egidii, Decani noſtri.

Memoria *Alberni* de *Jutfaes*.

vi. *Idus.* Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Concanonici.

v. *Idus* Anno Domini cIↃ. ccc. LXVI. Obiit *Jacobus* de *Compoſtelle*, noſter Concanonicus.

iv. Idus. *Scholaſticæ virginis.* Memoria *Matthæi*, Decani & Presbyteri.

Anno cIↃ. ccc. LXXXV. Obiit *Jacobus* de *Locborſt*, civis Trajectenſis, pater *Hermanni* de *Locborſt*, Decani Trajectenſis, nec non Canonici & Scholaſtici hujus Ecclcſiæ.

iii. *Idus.* Memoria *Henrici Poſt*, Decani, Presbyteri.

Memoria *Johannis* de *Bromio*, noſtri Canonici.

ii. *Idus.* Obiit *Goetſcalcus* de *Hamme*, miles, qui dedit nobis manſum in *Tekencoep*.

Memoria *Johannis Pot*, Canonici.

xvi. *Kal.* Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

xv. *Kal.* Obiit *Hermannus Oude-Ridder*, laicus, qui dedit nobis aream apud *Damaſch*. Vendita eſt propter litem, quæ fuit de ea cum *Jacobo* de *Damaſco*, & filiis ejus.

Memoria *Gerardi* de *Bronchorſt*, Canonici noſtri.

xiv. *Kal.* Memoria *Ottonis* de *Doornick*.

Obiit Domicella *Eliſabeth* de *Angeren*, & Magiſter *Johannes* de *Angeren*.

xii. *Kal.* Memoria *Theodorici* de *Zuertſenberch*, Levitæ & Canonici.

Memoria Magiſtri *Johannis* de *Berſalia*, noſtri Canonici.

xi. *Kal.* Memoria *Theodorici Friſonis*, Canonici noſtri

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

x. *Kal.* Memoria *Jacobi* de *Outsborne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

ix. *Kal.* Obiit *Lutgerus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Obiit *Arnoldus* dictus *Snoy*, miles, pater *Theodori Snoy*, pro quo dantur hic x. ſol. dividendi ut ſupra Kal. Januar. & hoc de manſo in *Middelbroeck*, juxta *Parys* in *Diefdie*.

Anno cIↃ. ccc. XLV. Obiit *Johannes* de *Hoye*, Canonicus noſter.

Anno cIↃ. ccc. LXXVI. Obiit *Giſelbertus* de *Broechuſen*, Subdiaconus, Concanonicus noſter, de tertia parte xiii. jugerum cum dimidio emptorum erga *Bartholomæum Gunter* in *Jutfaes*, civem Trajectenſem.

vii. *Kal.* Obiit *Gerardus* miles de *Hermalen*. Hic dantur x. ſolidi de dimidio manſo in *Hermalen*.

Memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

vi. Kal. *Matthiæ Apoſtoli.* Memoria *Guidonis*, Epiſcopi. Dantur præſentibus in choro, in vigilia, & in miſſa animarum uſque ad viſitationem ſepulchri Canonicis x. ſol. ſociis chori v. ſol. & fiet viſitatio in medio Eccleſiæ, & hæc dantur de viii. jugeribus apud *Everdingen* in loco dicto *Outena*, & de viginti duobus jugeribus apud Linſcoten. Campanario pro compulſatione vi. denar.

Anno cIↃ. ccc. XCIX. Obiit *Richardus* de *Oye*, Canonicus noſter.

v. *Kal.* Anno Domini cIↃ. ccc. XXII. Obiit Domina *Berta*, uxor Domini *Giſelberti*, Domini de Yſelſteyne. Dantur xviii. ſol. Canonicis præſentibus in vigilia & in miſſa animarum. Dabuntur de x. jugeribus in *Afſterſloet*.

Obiit *Hermannus Dapper*, Subdiaconus, Canonicus noſter.

iv. *Kal.* Memoria *Gerardi* de *Amerongben*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, noſtri Canonici.

iii. *Kal.* Memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri, ut infra iii. Kal. Aug.

ii. *Kal.* Memoria *Johannis* de *Tornoyt*, Decani ſancti Petri, Canonici noſtri.

KAL. MARTII. Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Johannis* de *Treslong*, Canonici & Theſaurarii.

vi. *Non.* Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

Memoria *Walteri Grawert*, Decani noſtri.

Anno cIↃ. cccc. LIV. Obiit Dn. *Otto* de *Doornick*, Canonicus noſter.

Memoria Magiſtri *Walteri* de *Gouda*, Præpoſiti ſancti Petri.

Memoria *Egidii*, Decani.

iv. Non. Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici ſacerdotis, ut ſupra & infra iv. Nonas Julii eſt expreſſum.

Obiit *Jutta*, mater Domini *Egidii*, Decani noſtri, prout infra in anniverſario dicti Domini *Egidii* continetur, quod eſt ſecundo Nonas Septembris.

Anno

Anno CIↃ. CCC. XXVI. Obiit *Johannes* de *Zande*, Presbyter hujus Eccleſiæ Canonicus. . . . . de duobus jugeribus in loco dicto *Vloetenre weyde*. Reſiduum, quod de dicta terra evenerit, dabitur ad memoriam *Johannis* de *Zande* junioris, infra VIII. Idus Septemb.

Obiit *Elizabeth* de *Boechalt*, ſoror noſtra.

. III. *Non.* Obiit *Theodericus*, dictus de *Gouda*.

Memoria *Theodorici Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ, pro quo dantur hic Canonicis VII. ſol. cum VI. denariis, & XXX. denar. Chori ſociis dividendi; ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum, & viſitabitur ſepulchrum *Theodorici Vrenck*.

Memoria Domini *Huberti Wael*.

Anno CIↃ. CCCC. LXXXVI. Obiit Magiſter *Henricus Vos* de *Aveſaet*, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. CCCC. XLIX. Obiit *Beatrix* de *Alfen*, ſoror noſtra.

Nonæ. Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

. VII. *Idus.* Anno CIↃ. CCC. LXXXIII. Obiit *Gerardus Foec*, quondam Decanus hujus Eccleſiæ Concanonicus noſter, qui nobis legavit & donavit multa bona, de quibus ſupra fit mentio.

· VII. *Idus.* Anno CIↃ. CCC. XIX. Obiit *Sophia*, mater *Swederi* de *Voerne*, Canonici S. Martini.

· Memoria *Alberni* de *Jutfaes*.

VI. *Idus.* Anno Domini CIↃ. CCC. octavo. Obiit *Erembertus* dictus *Pellencuſſen*, Canonicus noſter.

Memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

V. *Idus.* Memoria *Jacobi* de *Compoſtelle*, Canonici noſtri.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, Canonici noſtri, ut in anniverſario ejus III. Idus Junii habetur.

IV. *Idus.* Gregorii duplex feſtum. Hoc feſtum inſtituit *Wernerus*, Scholaſticus de dimidio manſo apud *Scalckwyc*.

Obiit *Wernerus* de *Velſen*, miles. Hic datur una pars fructuum de uno jugere & area apud Broeclede, alia vero datur ad memoriam *Werneri* XIV Kal. Novembr.

Memoria *Matthæi*, Decani, Presbyteri, ut ſupr. Kal. Jan.

III. *Idus.* Memoria *Henrici Poſt*, Decani, Presbyteri.

II. *Idus.* Memoria *Johannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri, item divident ſocii inter ſe x. ſol. prout ſecundo Idus Novembr. fit diviſio inter ipſos, de terra in *Cattenbroec* apud *Zeyſt* recipiendos.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

Idus. Memoria *Johannis Tolnaer*, Vicarii altaris ſancti Petri.

Memoria *Gerardi* de *Broncborſt*, Canonici noſtri.

XVII. *Kal.* Aprilis Anno CIↃ. CCCC. XIV. Obiit *Johannes* de *Boechout*, Decanus SS. Apoſtolorum Coloniæ, Canonicus noſter.

XVI. *Kal.* Obiit *Arnoldus*, dictus *Snoy*, laicus, frater *Theoderici Snoy*. Hic dantur x. ſolid. & hoc de manſo in *Middelbroec* juxta *Purys* vel *Diefdic*.

XV. *Kal.* Memoria *Petri* de *Dordraco*, Canonici, Levitæ.

XIV. *Kal.* Obiit *Otto* de *Zulen*, laicus.

Memoria *Frederici Zuermont*, Presbyteri, Canonici noſtri.

Memoria *Theoderici Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

XIII. *Kal.* Obiit *Theodericus* de *Hoerne*, Levita, Præpoſitus noſter. Dantur XXX. ſol. à magiſtro fabricæ, ut ſupra Kal. Januar.

Obiit *Hubertus* de *Boſinchem*, miles. Dantur x. ſol. de quatuor jugeribus in *Everdingen*, ut ſupra Kal. Januar. quæ fuerunt relictæ *Vorneckyus*.

Anno CIↃ. CCC. LXXVII. Obiit *Johannes* de *Mare*, Officialis Trajectenſis, Canonicus beatæ Mariæ in Haga-Comitis in Hollandia.

XII. *Kal.* Obiit magiſter *Gerardus* de *Leyden*, Canonicus Eccleſiæ beatæ Mariæ de decima in *Poederoy*. .

Anno CIↃ. CCC. LXV. Obiit legalis decretorum Doctor Magiſter *Johannes* de *Borſalia*, noſter Concanonicus.

XI. *Kal.* Obiit *Johannes* dictus *Pot*, laicus, frater *Johannis* & *Arnoldi Pot*, Canonicorum. Dantur x. ſol. inter Canonicos, item v. inter ſocios, ut infra II. Idus Novembr. continetur.

Memoria *Theodorici Friſonis*, Canonici noſtri.

X. *Kal.* Obiit *Sophia* de *Velde*, uxor *Ernesti Gruwaert*. . Dantur Canonicis XIII. ſolid. & Chori ſociis [illegible]II. ſolid. & hæc de areis ſuis in *den Woerde*.

Anno CIↃ. CCCC. XXVI. Obiit *Egbertus Johannis* de *Daventria*, Canonicus noſter.

XI. *Kal.* Memoria *Jacobi* de *Outshoerne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

Memoria *Bernardi* dicti *Projes*, Perſonæ in *Deutichem* & de *Jutfaes*, & ſuorum. Pro quibus dantur hic XX. ſol. de decima in *Jutfaes*.

Anno CIↃ. CCCC. ſecundo obiit *Johannes* de *Sleen*, Canonicus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis.

VIII. *Kal.* Annunciatio Mariæ. Anno CIↃ. CCCC. XVIII. obiit venerabilis vir, Magiſter *Everardus Foec*, Decanus noſter.

VII. *Kal.* Memoria *Gerardi* de *Amerongben*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XCIX. XXVI. Martii obiit venerabilis vir, Magiſter *Johannes Lenſi*, Decanus S. Andreæ Colonienſis, nec non Canonicus & Scholaſticus noſter.

VI. *Kal.* Anno CIↃ. CC. XLVIII. obiit *Otto*, Epiſcopus, qui dedit nobis areas ſupra foſſatum, de quibus agitur memoria ſua & parentum ſuorum, deductis XX. ſol. ad memoriam *Ottonis* Epiſcopi v. Kal. Auguſt. Item XX. ſol. ad feſtum S. Michaelis, & fiet compulſatio.

Memoria *Johannis* de *Broncborſt*, Præpoſiti noſtri.

Anno CIↃ. CCC. LXXXVI. obiit *Johannes* de *Sunde*, Canonicus S. Johannis Trajectenſis.

Anno CIↃ. CCCC. XX. obiit *Petrus Zuermont*, Canonicus noſter.

V. *Kal.* obiit *Florentius* de *Jatfues*, Presbyter, Præpoſitus Eccleſiæ majoris, Concanonicus noſter.

Memoria *Guidonis*, Epiſcopi ut ſupra.

IV. *Kal.* obiit *Jacobus Albus*, Canonicus noſter.

Anno Domini CIↃ. CCC. LVIII. obiit *Arnoldus* de *Cleve*, civis Trajectenſis. Dantur Canonicis XIII. ſolidi, IV. denar. Chori ſociis VI. ſol. VIII. den. Et hoc de x. jugeribus in Afterſloet in juriſdictione Dominorum S. Martini, emptis contra *Johannem* de *Denemarc*.

III. *Kal.* obiit *Gerardus Vrenck*, pater Domini Johannis Vrenck, noſtri Concanonici. Pro quo dantur hic x. ſol. inter Canonicos, & v. ſol. inter Chori ſocios dividendi, ut infra IV. Non. Julii in anniverſario dicti Johannis continetur, & viſitabitur ſepulchrum Johannis prædicti cum orationibus conſuetis. Item eodem die dantur in anniverſario *Jacobi* de *Lichtenberch*, *Werneri* filii *Frederici*, & *Gerardi* prædicti laicorum XV. ſol.

ſol. dividendi inter Canonicos tantum, ut infra in anniverſario Cuſtodis continetur.

II. *Kal.* memoria *Johannis* de *Turnoet*, Decani S. Petri, Concanonici noſtri.

KAL. APRILIS. Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Johannis Vrencke*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur hic Canonicis x. ſol. inter præſentes, & v. ſol. Chori ſociis dividendi, ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Concanonici noſtri.

IV. *Non.* memoria *Egidii*, Decani noſtri.

Memoria *Theodorici Vrencke*, Canonici noſtri, Levitæ, ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum in anniverſario *Johannis Vrenck*.

III. *Non.* memoria Domini *Ottonis* de *Doornick*, Canonici noſtri.

Anno Domini CIↃ. CCCC. LXXV. obiit venerabilis vir Magiſter *Walterus* de *Gouda*, Præpoſitus S. Petri, Canonici noſtri.

Nonæ. Obiit *Hermannus*, Dominus de *Woerden*, miles, qui dedit nobis apud *Woerden* in *Oudelant* x. jugera cum cenſu, juriſdictione, & decima, ut fructus inde provenientes æque diſtribuantur in anniverſario ſuo & uxoris ſuæ Salomæ, cujus anniverſarius eſt in vigilia S. Catharinæ virginis.

Memoria Domini *Johannis* de *Treslong*, Canonici noſtri.

VIII. *Idus.* Obiit *Stephanus*, Subdiaconus, frater noſter, qui dedit nobis fertellam ſuper venum à parte ſuperiori domus *Gerardi* de *Veno*, in juriſdictione Dni. Ludolfi Ultravecht. Quicquid inde provenerit, diſtribuetur.

Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Memoria Dni. *Huberti Wael.*

VII. *Idus.* Anno CIↃ. CCC. XL. obiit *Aelbernus* de *Jutfaes*, Concanonicus noſter.

Memoria Magiſtri *Gerardi Foec*, quondam Decani hujus Eccleſiæ, & Concanonici noſtri, *Everardi Foec*, & *Hildegundis* parentum ſuorum.

VI. *Idus.* Obiit *Rodolfus*, Presbyter, Decanus noſter.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Canonici.

V. *Idus.* Obiit *Theodericus* de *Weſtende*, Canonicus Eccleſiæ beatæ Mariæ Trajectenſis ſacerdos.

Memoria *Jacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Canonici.

IV. *Idus.* Memoria *Matthæi*, Decani.

Anno CIↃ. CCC. LXXIX. *Wilhelmus* de *Oydekercke*, Levita, noſter Concanonicus.

III. *Idus.* Memoria *Henrici Poſt*, Decani, Presbyteri.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XIV. obiit *Franco Overdevecht*, Canonicus noſter, & ſolvet *Johannes Overdevecht*, de domo & area ipſius Domini *Franconis* prædicti, donec eas in aliis redditibus aſſignaverit.

II. *Idus.* Memoria *Johannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri, ut infra II. Idus Novembris continetur de terra in *Cattenbroec* apud *Zeyſt* † recipiendos.

† Deeſt hic aliquid.

Anno CIↃ. CCC. LXXVI. obiit *Jordanus* de *Ryt*, Subdiaconus, noſter Concanonicus, ut IX. Kal. Martii in anniverſario *Giſelberti* de *Broecbuſen* habetur.

Memoria *Jacobi* de *Outhuſen.*

Idus. Anno CIↃ. CCC. LXXIX. obiit *Theodoricus* de *Oey*, Canonicus Trajectenſis & Præpoſitus Arnhemenſis. Pro ipſius memoria & *Arnoldi* de *Oey* civis Trajectenſis, & Benedictæ, patris & matris dicti Præpoſiti, & *Richardi* de *Oey*, noſtri Concanonici, dantur dominis XXX. ſol. ſociis XV. ſol. Choralibus V. ſol. & Campanario XII. denar. Et hæc de media parte dimidii manſi in Jutfaes empti erga *Gerardum Bol*, filium Theodorici.

XVIII. *Kal.* Maji *Tiburtii & Valentiniani.* Anno CIↃ. CCC. LXXXVIII. obiit *Nicolaus Proevs*, Vicarius altaris S. Petri dotati per *Walterum* Præpoſitum.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

XVII. *Kal.* Anno CIↃ. CCCC. XII. obiit *Gerardus* de *Bronchorſt*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

XVI. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Canonici, Levitæ.

Obiit *Joannes Albus*, filius *Herbordi.*

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

XV. *Kal.* memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

XIV. *Kal.* memoria *Theodorici Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. obiit *Fredericus Zuermont*, Canonicus, Presbyter hujus Eccleſiæ.

XIII. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. LXXVI. obiit *Otto* de *Ommeren*, noſter Concanonicus, & hæc recipientur de area in antiqua della in juriſdictione noſtra, quam nunc poſſidet *Giſelbertus* de *Stoutenburch*, & de tertia parte XIII. jugerum cum dimidio in *Jutfaes* emptorum erga *Bartholomæum Gunter.*

XII. *Kal.* memoria *Johannis* de *Borſalia*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. XCIII. obiit Magiſter *Arnoldus* de *Emeliſſe*, Præpoſitus beatæ Mariæ, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. IↃ. VIII. obiit venerabilis & generoſus vir Dominus *Adrianus* de *Weerdenburch*, Canonicus noſter.

XI. *Kal.* memoria *Theodorici Friſonis*, Canonici noſtri.

X. *Kal.* obiit *Amelongus*, Presbyter, Canonicus noſter, qui dedit nobis aream in *Twiſtraet* in memoriam ſui.

Obiit *Petrus Eremberti*, Levita, Canonicus S. Martini.

Memoria *Jacobi* de *Outshorne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

IX. Kal. *Georgii Martyris* duplex feſtum. Hoc inſtituit magiſter *Petrus* de *Dordraco*, Canonicus noſter, & hoc de quinque areis & fertella apud *Oudewater.*

Obiit *Walterus*, frater *Werneri*, Scholaſtici, qui legavit ad memoriam ipſius *Walteri* x. ſol. dividendos inter præſentes, & hoc de dimidio manſo apud *Scalcwyc.*

Memoria *Egberti* de *Daventria*, Canonici noſtri.

VIII. *Kal.* obiit *Gerardus Albus*, major, Decanus, Presbyter, de v. jugeribus in *Linſcoten.*

VI. *Kal.* memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

Memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

Anno CIↃ. CCC. LVII. obiit *Foeyſa*, uxor *Gyſelberti Grauwert.* Dantur Canonicis XIV. ſol. Campanario XVIII. denarii, Choralibus II. ſol.

Memoria *Gerardi* de *Amerongen*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

V. *Kal.* obiit *Wilhelmus*, Epiſcopus, qui legavit ſex conventualibus Eccleſiis manſum in *Heemſtede* apud *Jutfaes.*

Memoria *Gerardi Foec*, quondam Decani.

IV. *Kal.* obiit *Erembertus*, laicus, pater *Matthæi*, Decani noſtri.

Memo-

Memoria *Arnoldi Pot*, Canonici noſtri: & hoc de bonis in *Linſcoten*.

III. *Kal.* obiit *Rothardus* de *Woerden*, miles, qui dedit nobis aream juxta novam foſſam prope Regulares, pro quo datur hic quicquid de ipſa area derivatur.

Anno CIↃ. CCC. XL., obiit *Johannes*, dictus *Romaer*, Decanus S. Petri.

II. *Kal.* obiit *Henricus ex inſula*, pater *Arnoldi* de *Hollandia*. Hic dantur x. ſol. præſentibus, ut ſupra, Kal. Januarii de IV. jugeribus juxta *Yſelum* prope locum, qui dicitur *Maerne*.

Memoria *Johannis* de *Tornoet*, Decani S. Petri.

KAL. MAJI. *Philippi & Jacobi.* Memoria *Werneri*, Scholaſtici. Hic dantur v. ſol. præſentibus, ut ſupra Kal. Januar.

Obiit *Gyſelbertus* de *Zulen*, Presbyter, Concanonicus noſter, Anno CIↃ. CCC. XL. de XIII. jugeribus cum dimidio prope *Dael*, in juriſdictione Domini de *Zuylen*.

VI. *Non.* memoria *Egidii*, Decani noſtri.

V. Non. *Inventio S. Crucis.* Obiit *Ansfridus*, Epiſcopus, qui contulit Eccleſiæ beati Martini & nobis bona apud *Weſemael* & *Tongerlo* in *Weſtle*, & *Velue*, cum eorum appendiciis, pro quo dantur hic xx. ſol. de *Reynaersſcoop*, & fiet compulſatio.

IV. *Non.* obiit *Theodericus Vrenck*, Canonicus noſter, Levita. Dantur v. libræ Canonicis, x. ſol. ſociis, & viſitabitur ſepulchrum ejus.

Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur hic Canonicis x. ſol. & v. ſol. Chori ſociis, dividendi, ut infra IV. Nonas Julii eſt expreſſum, & viſitabitur ejus ſepulchrum, & dabuntur Campanario x. denar. pro compulſationibus faciendis.

III. *Non* memoria Domini *Johannis* de *Treslong*, Canonici & Theſaurarii noſtri.

II. *Nonas.* memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Memoria *Alberni* de *Jutfaes*.

Memoria Domini *Ottonis* de *Doornick*, Canonici noſtri.

VIII. *Idus.* Octava Philippi & Jacobi duplex feſtum. Dantur Canonicis xx. ſol. & ſociis x. ſol. præſentibus in primis veſperis & ſecundis & in miſſa. Et hoc de XIII. jugeribus & dimidio in *Cattenbroec*. Inſtituit *Th. Vrenck*.

Obiit *Godeldis*, mater Domini *Egberti*. Pro qua dantur x. ſol. de dimidio manſo apud *Blocboven*.

VI. *Idus.* obiit *Baldewinus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Obiit *Th. Walekyn*, laicus, pater *Petri* de *Vico-ſalis*, Canonici noſtri.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Canonici.

Memoria *Huberni Wael*, Canonici noſtri, &c.

V. Idus. *Octava Aſcenſionis*, memoria *Jacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Canonici.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, noſtri Concanonici.

IV. *Idus.* memoria *Matthæi*, Decani, de XV. jugeribus & dimidio in *Goye*.

III. Idus. *Servatii, Epiſcopi & Confeſſoris.* Memoria *Henrici Poſt*, Decani, Presbyteri.

II. *Idus.* memoria *Jacobi* de *Outhuſen*.

Memoria *Iohannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. XCIX. obiit Dominus *Rudolphus Vridach*, Canonicus noſter.

Idus. obiit *Hermannus Grawaert*, laicus. Dantur Canonicis XII. ſol.

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Concanonici noſtri.

XVII. *Kal.* obiit *Burchardus*, Epiſcopus, qui contulit nobis Eccleſiam de *Boecholt*, Eccleſiam de *Haſenede*, Eccleſiam in *Axele*, & Capellam in *Hulſt*.

Obiit *Rutger Utenweerde*, Presbyter, Decanus noſter, Anno CIↃ. CCC. XXXIX.

XV. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

XIV. *Kal.* memoria *Th.* de *Zuerſenberch*, Levitæ.

Anno CIↃ. CCCC. X. obiit *Tidemannus Blanckert*, Canonicus noſter.

XII. *Kal.* obiit *Mechtildis*, mater Magiſtri *Petri* de *Vico-ſalis*. dantur x. ſol. præſentibus.

Memoria Magiſtri *Johannis* de *Barſalia*, noſtri Concanonici.

XI. *Kal.* memoria *Th. Friſonis*, Canonici noſtri.

Memoria *Guidonis* de *Blois*, Canonici noſtri.

X. *Kal.* obiit *Durmodis*, ſoror noſtra. Dantur XXX. ſol. de XI. jugeribus apud *Woerden*, ex oppoſito *Gerſdorp*.

Memoria *Egberti Johannis* de *Daventria*, Canonici noſtri.

IX. *Kal.* Anno Domini CIↃ. CCC. XVI. obiit Dominus *Henricus* de *Lubbroech*, Canonicus noſter, Levita.

Memoria *Jacobi* de *Outsboerne*, electi & confirmati in Epiſcopum.

Memoria *Everardi Foec*, quondam Decani.

VIII. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. LVI. obiit *Hermannus* de *Lutſelenborch*, Canonicus noſter. Dantur &c.

Anno CIↃ. CCC. LVI. obiit *Johannes Meljaert*, Præpoſitus Arnhemenſis.

VII. *Kal.* obiit *Sophia* de *Maerſen*, ſoror noſtra, pro qua dantur hic x. ſol. de dimidio manſo apud *Harmalen*.

Memoria *Florentii* de *Iutfaes*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Memoria *Johannis* de *Broncborſt*, Præpoſiti noſtri.

Memoria *Gerardi* de *Amerongben*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. IↃ. XIV. obiit venerabilis ac nobilis Dominus *Wilhelmus* de *Montfoort*, Præpoſitus hujus Eccleſiæ.

VI. *Kal.* obiit *Gotfridus*, Trajectenſis Epiſcopus.

Anno CIↃ. CCC. LXXXI. obiit *Pilgrinus Soudenbalch*, Chori ſocius noſter.

V. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. XCVI. obiit *Bertholdus* de *Ruchove*, Canonicus noſter.

IV. *Kal.* obiit Anno CIↃ. CCC. XVII. *Guido* de *Hannonia*, Epiſcopus Trajectenſis, bonæ memoriæ, in cujus anniverſario dantur 100. libræ boni pagamenti de decimis in *Nyencoep*, & *Haferswoude*, ſolvenda annuatim per Comitem Hollandiæ, qui pro tempore fuerit, quinque Eccleſiis Trajectenſibus, videlicet S. Martini, S. Salvatoris, S. Petri, S. Johannis, & S. Mariæ, & convenient ad vigilias & ad miſſam animarum Canonici & Socii ad Eccleſiam ſuam propriam, & dicta pecuniæ ſumma ibi diſtribuetur inter Canonicos ibidem præſentes tantum, non obſtante quacunque excuſatione ſuæ infirmitatis, flebotomiæ, aut alterius cujuſcunque à quocunque Canonico vel Prælato alleganda. Et quilibet Prælatus ſive Canonicus vel Vicarius præſens & intereſſens vigiliis & miſſæ animarum tantum recipiet & non plus quam pro ea parte, pro qua recipere ſolet de præſentiis in ſua propria Eccleſia, & quilibet ſociorum chori præſens habebit ſex denarios ad vigilias, & VI. denarios ad miſſam de pecunia antedicta.

iii. *Kal.* obiit *Rudolphus*, dictus *Poſch*, pater Henrici Poſch, Decani noſtri.

Obiit *Gerardis*, filia *Burchardi*, Anno cIↄ. ccc. xxxiii. Dantur x. ſol. Canonicis de duobus aggeribus in Loenreveen, & viſitabitur ſepulchrum ejus poſt vigilias & miſſam animarum.

Item de eiſdem dantur x. ſol. in anniverſario Burchardi patris ſui, & x. ſol. in anniverſario Lubburgis matris ſuæ. Item dantur vii. ſolid. & vi. denarii Vicario altaris S. Crucis.

Memoria *Arnoldi Pot*, Canonici noſtri. Et hoc de bonis in *Linſcoten*, ut infra iii. Kal. Auguſti.

Anno cIↄ. ccc. lxxvi. obiit *Quiricus* de *Aeſt*, Canonicus noſter, ut in anniverſario *Giſelberti* de *Broechuſen*, Concanonici noſtri.

ii. *Kal.* Anno cIↄ. ccc. xxxvi obiit *Johannes*, dictus de *Turnoet*, Decanus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis.

KAL. JUNII. Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Concanonici noſtri.

iv. *Non.* memoria *Petri* de *Vico ſalis*, Canonici, Presbyteri

Memoria *Th. Vrencke*, Canonici noſtri, Levitæ, pro quo dantur Canonicis vii. ſolidi & vi. denarii, & Chori ſociis xxx. denarii dividendi, ut infra iv. Non. Julii eſt expreſſum, & viſitabitur ſepulchrum *Theodorici* prædicti.

Memoria *Egidii*, Decani noſtri.

Memoria *Walteri Grawaert*, Decani noſtri.

iii. *Non.* memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis.

ii. Non. obiit *Hermannus*, Epiſcopus.

Nonas. memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ. Dantur de terra juxta Oudewater, quæ dicitur Keynothove, x. ſol. ut ſupra Kal. Januarii. Item ex parte *Gerardi Foec*, quondam Decani & Canonici noſtri &c.

viii. *Idus.* feſtum corporis Chriſti duplex ſolenniter celebrabitur. Hoc inſtituit *Henricus*, Decanus noſter.

vii. *Idus.* memoria *Aelberni* de *Iutfaes*, Canonici noſtri.

Anno cIↄ. cccc. xix. obiit *Erembertus Utenleen*, noſter Concanonicus, ut in anniverſario Johannis Utenleen, noſtri Concanonici, continetur. Et hæ novem libræ recipientur de bonis in *Overdam*.

vi. *Idus.* memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Concanonici.

Anno cIↄ. ccc. lxxxiii. obiit *Wilhelmus Cardinael*, Canonicus noſter.

v. *Idus.* memoria *Matthæi*, noſtri Decani. Dantur de xv. jugeribus & dimidio in *Goye* x. ſol. Canonicis, & v. ſolidi Sociis.

Memoria *Iacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Concanonici.

iv. *Idus.* obiit *Beatrix*, ſoror *Johannis Visker*, Decani noſtri.

iii. *Idus* obiit *Enghelbertus*, Decanus S. Mariæ, Canonicus noſter.

Memoria *Henrici Poſch*, Decani, Presbyteri.

Memoria *Iacobi* de *Outhuſen*.

Anno cIↄ. cccc. v. obiit *Johannes* de *Bromo*, Canonicus noſter.

ii Idus. *Odulphi Confeſſoris.* memoria *Johannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Anno cIↄ. ccc. lv. obiit *Erneſtus Grawaert.* Dantur Canonicis xii. ſol. Sociis vi. ſol. Campanario xii. denarii. Et hæc de areis ſitis in *Weerde*.

Idus. memoria *Th.* de *civili Eccleſia*.

Memoria *Everardi Foec*, quondam Decani.

Anno cIↄ. Iↄ. ſexto, xiii. Junii, obiit venerabilis & egregius vir Magiſter *Johannes Heesbeen*, Præpoſitus S. Andreæ Colonienſis, quondam Canonicus noſter.

xviii. *Kal.* Julii, memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

Memoria Magiſtri *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

xvii. *Kal* Anno cIↄ. ccc. xlvi. obiit Magiſter *Johannes Parvus*, noſter Chori Socius. De domo & area angulari ſita ſuper vicum, quæ *Campſtrate* appellatur in veteri *Oudella*, in juriſdictione noſtra, quæ quidem domus vendita eſt Domino *Lamberto*, dicto *Vrieſe*, ad vitam ſub penſione dimidiæ marcæ.

xvi. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

Anno cIↄ. cccc. xxxix. obiit die xvi. menſis Junii venerabilis vir Magiſter *Henricus Foec*, Canonicus Eccleſiæ.

xv. *Kal.* Anno Domini cIↄ. ccc. lxxvii. obiit *Hermannus* de *Weſalia*, Vicarius altaris in choro dotati per *Hermannum Haſekin*, quondam noſtrum Concanonicum.

Anno cIↄ. cccc. lv. obiit Magiſter *Johannes* de *Barlandia*, Canonicus.

xiv. *Kal.* memoria *Theoderici* de *Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

xiii. *Kal.* obiit *Suaneldis*, ſoror noſtra, mater *Johannis Visker*, Decani noſtri. Dantur x. ſolid. de manſo Keynothove.

Memoria Dn. *Johannis* de *Treslongh*, Canonici & Theſaurarii.

xii. *Kal.* obiit *Theodoricus Grys*, Presbyter, Decanus Brielenſis.

Memoria Magiſtri *Johannis* de *Borſalia*, noſtri Canonici.

Memoria Domini *Huberti Wail.*

xi. *Kal.* memoria *Theodorici Friſonis*, Canonici noſtri.

Memoris matris Domini *Roberti* de *Yſelſtein*, Canonici noſtri, ſepultæ in introitu Capellæ *S. Crucis* à parte Boreali.

Memoria Dn. *Ottonis* de *Doornik*.

x. *Kal.* millium Martyrum; duplex feſtum inſtituit Matthæus, Decanus noſter, celebrandum.

Memoria *Iacobi* de *Outsboorne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

ix. *Kal.* obiit *Andreas*, Epiſcopus.

Obiit *Petronella*, ſoror *Arnoldi* de *Hollandia*, de quinque jugeribus apud Ytelam juxta locum, qui appellatur Macrne.

Obiit Wonna matertera *Th. Vrencke*, Canonici. Dantur x. ſolid. præſentibus tantum de xiii. jugeribus & dimidio apud *Cattenbroec*.

Memoria *Egberti Johannis* de *Daventria*, Canonici noſtri.

viii. *Kal.* Anno cIↄ ccc. lxxvi. obiit *Petrus* de *Dordraco*, noſter Chori ſocius.

vii. *Kal* Lebuini. Memoria *Florentii* de *Iutfaes*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Anno cIↄ ccc. xlvi. obiit *Johannes* de *Bronchorſt*, Præpoſitus noſter, & hæc recipientur de dimidio manſo in *Lynſcoten*. Diſtribuuntur &c. Inſtitutum & ordinatum per Magiſtrum Giſelbertum Vuyſtinc, majoris Eccleſiæ Canonicum.

vi. *Kal.*

VI. *Kal.* memoria *Gvidonis*, Epiſcopi. Hic dantur de octo jugeribus apud *Everdingen*, in loco dicto Outena & XXII. jugeribus apud *Lynſcoten.*

Anno CIↃ. CCC. LXVI. obiit *Wonderadis*, uxor *Alberti* de *Montfoort*.

Memoria *Gerardi* de *Amerongben*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani noſtri.

V. *Kal.* obiit *Florentius*, Comes Hollandiæ, pro quo dantur hic XL. ſol. & hæc fient de quinque arcis in oppido Oudewater & de fiertella juxta oppidum. Iſta vero legavit Magiſter *Petrus* de *Dordraco*, Canonicus noſter ad memoriam dicti Comitis.

Obiit *Walterus* de *Zulen*, miles, junior. Dantur X. ſolid. Hos dabit *Walterus* filius, donec eos aſſignaverit.

IV. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. LVIII. obiit *Theodericus Friſo*, Chori ſocius noſter.

III. *Kal.* memoria *Arnoldi Pot*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XXXVII. ultima die menſis Junii obiit venerabilis vir Dn. *Gerardus Zelingben*, Canonicus noſter.

II. Kal. *Commemoratio Pauli.* Memoria *Iohannis Tournoet*, Decani S. Petri, Concanonici noſtri.

Feſtum ſolemne Canonicorum exaltatum per *Adolphum Vrydach*, Canonicum noſtrum.

Anno CIↃ. CCCC. XXVI. obiit *Wernerus* de *Steenhuſen*, Rector altaris S. Petri.

KAL. JULII. octava nativitatis Johannis duplex feſtum. In hoc feſto diſtribuitur pactus provenĭens de fiertella ſuper venum in juriſdictione *Hermanni Ultraveckt*, à parte inferiori domus *Gerardi* de *Veno* &c.

Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Egidii*, Decani.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

VI. *Non.* Anno CIↃ. CCC. LXXXI. obiit *Ademarus* de *Rupe*, Canonicus & Præpoſitus noſter, filius ſororis Gregorii Papæ XI. quondam Præpoſiti noſtri.

V. *Nonas.* obiit *Hubertus* de *Stoltenbergh*, Præpoſitus Eccleſiæ beatæ Mariæ, Levitæ. Dantur X. ſolid. de quatuor jugeribus apud *Wyrſe.*

Anno CIↃ. CCC. XVI. obiit Magiſter *Petrus* de *Vico ſalis*, Canonicus noſter, Presbyter. Item X. ſol. ad anniverſarium Walckyn patris ſui, & X. ſol. ad memoriam Machtildis matris ſuæ.

IV. Non *Tranſlatio S. Martini*, Anno Domini CIↃ. CCC primo, *Wilhelmus*, Epiſcopus de Machlinia, interfectus eſt ab Hollandenſibus apud *Hogewoert.*

Anno CIↃ. CCC. viceſimo octavo, obiit *Iohannes*, dictus *Vrencke*, Canonicus noſter, Presbyter. Dantur tres libræ dividendæ inter Canonicos in choro præſentibus tantum in vigilia & in miſſa animarum, connumeratis infirmis, minutis, & in negotio Eccleſiæ exiſtentibus. Item dantur ſociis XV. ſol. dividendi inter eos, ut ſupra de Canonicis eſt expreſſum. Item eiſdem ſociis quinquaginta ſolid. pro refectione ipſo die anniverſario facienda. Sub tali forma, ante refectionem dicent Pſalmum: *Miſerere mei Deus*, & poſt refectionem Pſalmum, *De Profundis*, cum verſiculo & collectis conſuetis in remedium animæ ipſius, & viſitabitur ejus ſepulchrum cum orationibus debitis & conſuetis, & dabunt Cuſtodi X. denarios pro compulſationibus faciendis.

Anno Domini CIↃ. CCCC. quarto, obiit *Theodericus* de *Foſſa*, Canonicus noſter.

III. *Non.* memoria *Theodorici Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ, pro quo dantur hic Canonicis VII ſol. & VI. denar. & Chori ſociis XXX. denarii dividendi, ut IV Nonas Julii in anniverſario *Iohannis Vrenck* eſt expreſſum, & viſitabitur ſepulchrum *Th.* prædicti.

II. Non. *Octava Apoſtolorum Petri* & *Pauli*; obiit *Eliſabeth*, mater *Th. Vrenck*, Canonici noſtri. Dantur XV. ſol. Canonicis & V. ſolid. ſociis de XIII. jugeribus & dimidio apud *Cattenbroec*, præſentibus tantum in vigilia & in miſſa animarum.

Nonæ. memoria *Aelberni* de *Iutfaes*, Canonici noſtri.

Memoria Dn. *Iohannis* de *Treslongh*, Canonici & Theſaurarii.

VIII. *Idus.* memoria *Gerardi Foec*, quondam Decani hujus Eccleſiæ & Concanonici noſtri, *Everardi Foec*, & *Hildegundis* parentum ſuorum.

VI. *Idus.* memoria *Eremberti Pellencuſſen*, Canonici noſtri.

V. *Idus.* memoria *Iacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Concanonici.

IV. *Idus.* memoria *Matthæi*, Decani, Presbyteri. Dantur de XV. jugeribus terræ & dimidio in *Goye* X. ſol.

Memoria *Walteri Grawaert*, Decani noſtri.

II. *Idus.* memoria *Iohannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. XC. obiit *Gerardus Bierwiſch*, Canonicus noſter.

XVI. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

Memoria Domini *Ottonis* de *Doornick.*

XV. *Kal* Anno CIↃ. CCC. LVI. obiit *Reynoldus Ploech*, Canonicus noſter.

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XX. obiit venerabilis vir Magiſter *Alardus* de *Cloetingen.*

XIV. *Kal.* obiit *Bernoldus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Anno CIↃ. CCC. nono, obiit *Iohannes*, dictus *Visker*, Levita, Decanus noſter.

XIII. *Kal.* obiit *Fredericus* de *Zirc*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Th.* de *Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

Memoria Dni. *Huberti Wail.*

XII. *Kal.* obiit *Machtildis*, mater *Matthæi*, Decani noſtri.

Obiit *Th.* dictus *Friſo*, Presbyter, Canonicus noſter.

Item idem *Theod. Friſo* aſſignavit Eccleſiæ S. Salvatoris dimidium manſum in *Blochoven*, quem habet *Otto*, dictus *Pot*, hereditarie pro ſex libris.

Obiit *Theodericus*, dictus *Cruve*, Canonicus Eccleſiæ S. Martini.

Memoria Magiſtri *Iohannis* de *Borſalia*, noſtri Concanonici.

X. *Kal.* obiit *Arnekinus*, pater *Ioannis* & *Arnoldi*, Canonicorum noſtrorum. Dantur XX. ſol. Canonicis & inter ſocios X. ſol. prout in anniverſario *Iohannis Pot*, Canonici continetur, dividendi, & ſepulchrum ipſius viſitabitur.

Memoria Domini *Egberti Iohannis* de *Daventria*, noſtri Canonici.

Anno Domini CIↃ. IↃ. V. XXIII. Julii, obiit venerabilis & generoſus vir Dominus *Iohannes* de *Montfoort*, Canonicus noſter.

IX. Kal. *Chriſtinæ* virginis, duplex feſtum. Hoc inſtituit Suaneldis mater *Iohannis Viſker*, Decani noſtri, de area juxta *Gaerbrugge*.

Memoria *Iacobi* de *Outsboorne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

VIII. *Kal.* obiit Anno Domini cIↃ. ccc. LXXXVIII. *Iohannes Brey*, civis Trajectenſis. Hoc feſtum inſtituit *Iohannes Wit*, Decanus beatæ Mariæ.

VII. Kal. *Chriſtofori Martyris.* Hoc inſtituit *Matthæus*, Decanus noſter.

Memoria *Gerardi* de *Ameronghea*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, noſtri Canonici.

Anno cIↃ. cccc. viceſimo nono, menſis Julii die viceſima ſexta, obiit venerabilis vir Magiſter *Henricus Houberch*, decretorum Doctor, Decanus hujus Eccleſiæ.

VI. *Kal.* obiit *Wilbrandus*, Epiſcopus, pro quo dantur de bonis *Overtya*, quæ continent XXXIV. jugera vel circiter.

Memoria *Florentii* de *Iutfaes*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

Anno cIↃ. ccc. XCV. obiit *Henricus* de *Steenberghea*, nepos Ducis Gelriæ, Præpoſitus noſter.

V. *Kal.* Anno cIↃ. ccc. XXVII. obiit *Otto*, Epiſcopus Trajectenſis, apud Coeverden interfectus & nobiles cum eo. Hic dantur X. ſol. de areis ſuper foſſatum.

Obiit *Suaneldis*, mater *Werneri*, Scholaſtici, quæ legavit ad ipſius memoriam X. ſol. diſtribuendos, & hoc de dimidio manſo apud *Scalcwic*.

Memoria *Iohannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

IV. *Kal.* Anno cIↃ. cccc. L. obiit *Henricus* de *Karſea*, Decanus Oudenſalenſis, Canonicus noſter.

III. Kal. *Gerardus*, Comes in *Are*, frater noſter.

Memoria *Arnoldi Pot*, Canonici noſtri.

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

II. *Kal.* memoria *Iohannis* de *Tournoet*, Decani Eccleſiæ S. Petri.

Anno cIↃ. cccc. XIX. obiit *Daackardus Buys*, Canonicus noſter.

KAL. AUGUSTI. Ad vincula S. Petri. Memoria *Werneri*, Scholaſtici. Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

Memoria *Iohannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis. Pro quo dantur hic Canonicis & Chori ſociis V. ſol. dividendi, ut ſupra IV. Nonas Julii eſt expreſſum, & viſitabitur ejus ſepulchrum, & dabuntur Campanario X. denar. pro compulſationibus ibidem faciendis.

Memoria *Th. Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ; pro quo dantur hic Canonicis VII. ſol. & VI. denar. & Chori ſociis XXX. denarii, dividendi ut ſupra IV. Nonas Julii eſt expreſſum in anniverſario Johannis Vrenck, & viſitabitur ejus ſepulchrum.

III. *Non.* memoria Magiſtri *Petri* de *Vico ſalis*, Canonici, Presbyteri.

Memoria *Egidii*, Decani noſtri.

II. *Non.* Domini *Ottonis* de *Doornik*.

Memoria *Everardi Foec*, quondam Decani noſtri.

Nonæ, memoria *Iohannis Viſker*, Decani, Levitæ.

VIII. *Idus*, memoria Domini *Huberti Wael.*

VII. *Idus.* obiit *Petrus Pellencuſſen*, laïcus.

Memoria *Aelberti* de *Iutfaes*, Canonici noſtri.

VI. *Idus.* obiit *Hermannus*, Dominus de Woerden, frater noſter, pro quo dantur hic de *Oudella* XX. ſol.

Memoria *Matthæi*, Decani noſtri, Presbyteri.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Coocanonici.

III. *Idus.* obiit *Iacobus Rufias*, Diaconus, Decanus Sancti Johannis, Canonicus noſter.

Obiit *Theodoricus*, pater *Th. Vrencke*, Canonici noſtri. Dantur XV. ſol. Dominis & V. ſol. ſociis de XIII. jugeribus & dimidio apud *Cattenbroich*.

Anno cIↃ. cccc. IX. obiit *Petrus* vander *Borch*, noſter Chori ſocius.

Anno cIↃ. cccc. LXXVI. menſis Auguſti die XI. obiit venerabilis vir Magiſter *Theodoricus Grawaert*, Licentiatus in decretis, Decanus hujus Eccleſiæ.

Anno cIↃ. cccc. XXVIII. obiit Domicella *Yda Vreyſe*, conthoralis *Theoderici Grawaert*, mater Magiſtri *Theodorici Grawaert*, Canonici noſtri.

Memoria *Iohannis* de *Bromo*, noſtri Canonici.

II. *Idus.* memoria *Iacobi* de *Outhaſen*.

Memoria *Iohannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Anno cIↃ. ccc. XXVII. menſis Auguſti die XI. obiit egregius vir Dominus *Hermannus* de *Lochorſt*, Decanus & Canonicus hujus Eccleſiæ S. Salvatoris.

Memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

Anno cIↃ. cccc. XXX. obiit Domicella *Heylwich*, uxor *Walteri Grawaert*, de terra empta per Dominum Decanum Grawaert.

Anno cIↃ. cccc. LI. obiit Dominus *Iohannes* de *Treslongh*, Canonicus & Theſaurarius noſter.

XIX. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

Anno cIↃ. ccc. obiit *Gerardus Naeldekyn*, Concanonicus noſter.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

XVIII. Kal. *Aſſumptio S. Mariæ.* Obiit *Wilhelmus Albus* de *Velſen*, Subdiaconus, frater noſter.

XVII. *Kal.* obiit *Euſtachius* de *Cardono*, Levita, Canonicus noſter.

Anno cIↃ. cccc. VI. obiit *Amilius Arnoldi*, civis Trajectenſis.

XVI. *Kal.* obiit *Godefridus*, Præpoſitus S. Martini.

XIV. *Kal.* obiit *Machteldis*, mater Domini *Iohannis Vrenck*, Canonici noſtri. Pro qua dantur hic XV. ſol. inter Canonicos & V. ſol. inter Chori ſocios dividendi, ut ſupra IV. Nonas Julii in anniverſario dicti *Iohannis* continetur.

Anno cIↃ. cccc. ſecundo, die XIX. menſis Auguſti, obiit *Iacobus Petri* de *Leydis*, Canooicus noſter.

XII. *Kal.* memoria *Theodorici* de *Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

Anno cIↃ. ccc. obiit *Iohannes Ravea*, Præbendatus animarum.

Memoria *Iohannis* de *Borſalia*, noſtri Concanonici.

X. *Kal.* obiit *Mengodus*, Præpoſitus, qui contulit nobis manſum in *Bertangen*, pro quo dantur hic ſolidi X. de bonis in *Reynaerſcoep*.

Memoria *Egberti Iohannis* de *Daventria*, Canonici noſtri.

IX. *Kal.* memoria *Iacobi* de *Outsborne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

Memoria *Florentii* de *Iutfaes*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Gregorii, Epiſcopi Trajectenſis duplex feſtum, quod

Digitized by Google

quod inſtituit *Hermannus* de *Lutzellenborch*, Canonicus noſter.

VII. *Kal.* memoria *Iohannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

Anno CIↃ.CCC. LXVIII. obiit *Margareta* uten *Leen*, pro qua dantur Canonicis XIII. ſol. IV. denar. Chori ſociis VI. ſol. VIII. denar. recipiendi de duobus jugeribus cum dimidio in *Linſcoten*.

Memoria *Gerardi* de *Amerongen*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani.

VI. *Kal.* obiit *Herbordus Naeldemaecker*. Hic dantur v. ſol. de XXIV. jugeribus apud *Montfoerde* in *Blocland*.

Memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

V. *Kal.* obiit *Albricus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Henrici* de *Kerſen*, Canonici noſtri.

IV. *Kal.* Anno Domini CIↃ.CCC. XCIV. obiit *Lambertus Vreſe*, Canonicus S. Johannis, de duobus jugeribus juxta *Grotewade*, in Parochia S. Gertrudis emptis erga *Abraham* de *Compoſtelle*, filium Johannis.

III. *Kal.* obiit *Aleydis*, mater *Eremberti Pellencuſſen*, Canonici noſtri de XII. jugeribus in *Everdingen* ſupra *Enghe*.

Anno CIↃ.CCC.XLII. obiit *Arnoldus Pot*, Subdiaconus, Canonicus noſter.

II. *Kal.* obiit *Ava*, mater *Iohannis* & *Arnoldi*, Canonicorum noſtrorum. Dantur XX. ſol. Canonicis dividendi ut in quadrageſima. Item X. ſol. Sociis inter ipſos, ut infra II. Idus Novembris continetur, dividendi, & viſitabitur ſepulchrum dicti Johannis poſt vigilias & poſt miſſam.

Memoria *Iohannis* de *Tournoet*, Decani Eccleſiæ S. Petri.

Memoria Magiſtri *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. LXXXVII. obiit *Giſelbertus* de *Walenborch*, ſenior, Canonicus & Scholaſticus Eccleſiæ Trajectenſis, frater *Giſelberti* de *Walenborch*, noſtri Canonici & Scholaſtici, pro cujus memoria parentumque ſuorum dantur dominis XX. ſol. ſociis X. ſol. Choralibus tres ſolid. Campanario XII. denar. Et hæc recipientur de fiertella in anniverſario dicti Giſelberti deſcripta.

Anno CIↃ. CCC. LXXXVII. obiit *Mechteldis* de *Draeckenburch*, mater *Hermanni* de *Lochorſt*, Decani Trajectenſis, nec non Canonici & Scholaſtici noſtri.

KAL. SEPTEMBRIS. duplex feſtum. Inſtituit feſtum *Egidius*, Decanus.

Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Obiit *Otto*, electus, qui contulit nobis dimidium manſum apud *Scalcwyc*.

Obiit *Iohannes*, dictus *Poſch*, laïcus, frater *Henrici Poſch*, Decani noſtri. Dantur x. ſol. ut ſupr. Kal. Junii.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

IV. *Nonas*, memoria *Iohannis Vrencke*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur Canonicis x. ſol. & Chori ſociis v. ſol. dividendi, ut ſupra IV. Nonas Julii eſt expreſſum.

Memoria *Th. Vrencke*, Canonici noſtri, Levitæ, pro quo dantur hic Canonicis VII. ſol. cum VI. denar. & Chori ſociis XXX. denar. dividendi ut ſupra IV. Non. Julii eſt expreſſum in anniverſario *Iohannis Vrenck*.

Anno CIↃ. CCC. LXVIII. obiit *Deliana*, ſoror *Timanni Blanckert*, uxor *Hugonis Backer*.

Anno CIↃ. CCC. LVI. obiit venerabilis Magiſter *Walterus Grawaert*, Decanus hujus Eccleſiæ.

III. *Non.* memoria Magiſtri *Petri* de *Vico ſalis*, Canonici, Preſbyteri.

Anno CIↃ. CCCC. quinto, obiit *Gerardus* de *Ameronghen*, Preſbyter & Rector altaris S. Johannis Evangeliſtæ in crypta.

II. Non. *Translatio S. Bonifacii.* Hoc feſtum inſtituit *Johannes Visker*, Decanus noſter.

Anno Domini CIↃ. CCC. triceſimo, obiit *Egidius*, dictus *Panter*, hujus Eccleſiæ Decanus.

Nonæ, memoria *Iohannis Visker*, Decani, Levitæ.

Anno Domini CIↃ. CCC. LXVIII. obiit *Tydemannus Pampus*, frater *Iohannis* & *Arnoldi Pot*, quondam Concanonicorum noſtrorum. Dantur dominis XX. ſol. ſociis XX. ſol.

Memoria Domini *Iohannis* de *Treslongh*, Canonici & Theſaurarii noſtri.

VIII. *Idus.* Anno CIↃ.CCC.XLIX. obiit *Iohannes* de *Sande*, junior, Preſbyter, Canonicus. Dantur &c. recipiendi de uno jugere in *Harmelreweerde*, de duobus jugeribus in *Vloten*, de quibus fit mentio in anniverſario *Iohannis* de *Zande*, ſenioris dicti junioris avunculi ſupra IV. Nonas Martii.

Anno CIↃ. CCCC. LVIII obiit honorabilis vir Magiſter *Theodericus Vuſtinc*, Canonicus noſter.

VII. *Idus.* obiit Domina *Haſekina* de *Wiltenburch*. Dantur v. ſol. de *Reynaerſcoop*.

Memoria *Aelberni* de *Iutfaes*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. VI. obiit *Godeſchalcus Vreſe*, noſter Chori ſocius.

Memoria Domini *Ottonis* de *Doornick*.

VI. *Idus.* memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Canon.

Anno CIↃ. CCCC. XII. obiit Magiſter *Tydemannus Pampus*, Rector altaris S. Crucis.

V. *Idus.* Anno CIↃ. CCC. XLV. obiit *Tydemannus*, filius *Herbordi*. Dantur Canonici v. ſol. ſociis v. ſol.

Memoria *Iacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Canonici.

IV. *Idus*, memoria *Matthæi*, Decani noſtri, Preſbyteri.

Memoria *Henrici Poſch*, Decani, Preſbyteri.

III *Idus*, obiit *Henricus* de *Alfen*, Subdiaconus, Canonicus noſter, qui dedit nobis quaſdam areas in *Wiec*.

Obiit Dominus *Stephanus*, major Decanus, Preſbyter, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. CCC. LXXVII. obiit *Gerardus* de *Harderwyck*, decretorum Doctor, & noſter Concanonicus.

Memoria *Iohannis* de *Brome*, noſtri Concanonici.

II. *Idus.* memoria *Iacobi* de *Outhuſen*.

Memoria *Iohannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri. Dantur XX. ſol. Canonicis præſentibus in vigilia & in miſſa animarum, ut ſupra Kal. Januar. & infra II. Idus Novembr. de terra in *Cattenbroec*, apud *Zeyſt* recipiendis.

Idus. memoria *Theod.* de *civili Eccleſia*, ut ſupra.

XVIII. Kal. *Exaltatio S. Crucis.* duplex feſtum. In hoc feſto dantur x. ſol. de area apud *Vleeten*, quam dedit *Hermannus Dapper*, qui obiit v. Kal. Martii.

Anno CIↃ. CCC. tredecimo obiit *Petrus* de *Dordraco*, Levita, Canonicus noſter.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. LXXIX. obiit *Iohannes Grawaert*, noſter Theſaurarius & Canonicus.

xiv. *Kal.* memoria *Th.* de *Zuerſenberch*, Canonici noſtri.

xiii. *Kal.* obiit *Lobburgis Borchardi.* Dantur ſol. Canonicis,& viſitabitur ſepulchrum filiæ ſuæ.

Anno CIↃ. CCC. LXXXIX. obiit *Nicolaus* de *Eep*, Præbendarius minoris altaris in choro dotati per *Hermannum Hoeskyn.*

viii. *Kal.* obiit *Wilhelmus* de *Voerne.* Hic dantur xl. denar.

Anno Domini CIↃ. CCC. LXIII. obiit *Lambertus* de *Wiert*, noſter Chori ſocius.

Memoria Magiſtri *Iohannis* de *Borſalin*, noſtri Canonici.

Memoria *Everardi Foec*, quondam Decani.

xi. *Kal.* Anno Domini CIↃ. CCC. XXII. obiit *Iacobus* de *Outsboern*, Decanus majoris Eccleſiæ, electus & confirmatus in Epiſcopum Trajectenſem.

Memoria *Theoderici Friſonis*, Canonici noſtri.

x. Kal. *Mauricii & ſociorum ejus.* Anno CIↃ. CCC LXXVI. obiit *Iohannes* de *Amerongen*, noſter Concanonicus.

iv. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. LXVIII. obiit *Wilhelmus Naeldekyn*, Clericus Trajectenſis, pro quo dantur ad memoriam ſuam &c.

Memoria *Iohannis Egberti* de *Daventria*, Canonici noſtri.

Memoria Magiſtri *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

viii. *Kal.* Anno CIↃ CCC. LXXIII. obiit *Ermengardis* de *Clivis*, ſoror *Tydemanni Blanckaert*, Præbendarii animarum.

Anno CIↃ. CCCC. quinto, obiit *Gerbrandus* vander *Couſter*, noſter Concanonicus.

vii. *Kal.* obiit *Engelbertus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Florentii* de *Iutfaes*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Canonici noſtri.

Memoria Domini *Huberti Wael.*

vi. *Kal.* memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

Memoria *Gerardi* de *Amerongben*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani noſtri.

v. *Kal.* memoria *Henrici* de *Kerſen*, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XXXIX. obiit venerabilis vir Dominus *Iohannes* de *Steyn*, noſter Concanonicus.

iv. *Kal.* obiit *Gherit Flore*, pro quo legavit *Th.* Presbyter, dictus de *Cruce* filius ejus x. ſol. diſtribuendos de tribus jugeribus apud *Hermalen* in *Haenwiec.*

Anno CIↃ. CCC. quinto, obiit *Bartholomæus*, dictus *Brune*, Presbyter, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. CCC. XCV. obiit venerabilis vir Dominus *Gerardus Vrenck*, Canonicus noſter.

iii. *Kal* memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

ii. *Kal.* obiit *Hermannus Oude-ridder*, Scabinus Trajectenſis. Dantur x. ſol. de area in *Guerde*, quos idem *Hermannus* de ipſa area ſua dando legavit, ut ſupr. Kal Januar.

Memoria *Iohannis* de *Tournoet*, Decani Eccleſiæ ſancti Petri

KAL. OCTOBRIS. Remigii. memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

vi. *Non.* memoria *Egidii*, Decani noſtri.

v. *Non.* memoria Magiſtri *Petri* de *Vico ſolis*, Canonici noſtri, Presbyteri.

Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis, pro quo dantur hic x. ſol. & v. ſol Chori ſociis dividendi, ut ſupra iv. Nonas Julii eſt expreſſum.

iv. *Non.* memoria *Th. Vrenck*, Canonici noſtri Levitæ, pro quo dantur hic Canonicis vii. ſol. cum vi. den. & Chori ſociis xxx. den. dividendi, ut ſupra iv. Nonas Julii eſt expreſſum in anniverſario Johannis Vrenck.

Memoria *Ottonis* de *Doornick.*

iii. *Non.* obiit *Henricus* III. Imperator, qui dedit bona in Groeningheo & in Drenta.

Anno CIↃ. CCCC. XXIII. obiit *Heylwigis*, filia *Walteri Grawnert*, pro qua dantur dominis xii. ſol. &c.

Memoria Domini *Huberti* de *Wael.*

Anno CIↃ. CCCC. LXXVII. VI. Octobr. obiit Magiſter *Wilhelmus* de *Heze*, Concanonicus noſter.

Nonæ. memoria *Iohannis Visker*, Decani, Levitæ.

Memoria *Alberni* de *Iutfaes.*

viii. *Idus.* obiit *Wernerus*, pater *Werneri* Scholaſtici, pro quo legavit idem *Wernerus* Scholaſticus x. ſol. dividendos, ut ſupra Kal. Januar. & hoc de dimidio manſo apud *Scalcwyc.*

Memoria Magiſtri *Gerardi Foec*, quondam Decani hujus Eccleſiæ, & Canonici noſtri, *Everardi Foec*, & *Hildegundis* parentum ſuorum.

vi. *Idus.* obiit *Hermannus Vinck*, Presbyter, Canonicus S. Johannis.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Concanonici.

v. *Idus.* memoria *Theodorici* de *via lapidea*, & hoc de areis apud *Maerſen.* Ab iſto habet altare S. Crucis apud Tulle ſeptem jugera & unum Hunt.

Memoria *Matthæi*, Decani noſtri, Presbyteri.

Memoria *Iacobi* de *Compoſtelle*, noſtri Concanonici

Memoria *Iohannis*, noſtri Concanonici.

Anno CIↃ. CCCC. LXVII. obiit IX. Octobris venerabilis vir Magiſter *Guido* de *Bloys*, Concanonicus noſter.

iii. *Idus.* memoria *Henrici Poſc*, Decani, Presbyteri.

Obiit *Iohannes* de *Dordraco*, Theſaurarius hujus Eccleſiæ.

ii. *Idus* memoria *Jacobi* de *Outhuſen.*

Obiit *Theodoricus* de *civili Eccleſia*, Presbyter, Canonicus noſter, qui dedit nobis ſex jugera apud *Iutfaes.* Item prope inſulam civitatis iv. jugera nunc vendita, pro quibus recepit Theſaurarius noſter xxiv. ſol. &c.

Memoria *Iohannis Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

xvi. *Kal.* memoria *Theodorici* de *Dordraco*, Levitæ. Dantur xv. ſol. Canonicis & v. ſol. ſociis de vii. jugeribus in *Lopicke.*

Anno CIↃ. CCCC. XXI. obiit *Lambertus Hardenbol*, Presbyter, Vicarius in majori crypta.

xv. *Kal.* memoria *Frederici Zuermont*, Canonici noſtri.

xii. *Kal.* obiit *Theodoricus*, dictus *Snoy*, Subdiaconus, Canonicus noſter. Hæc fient de manſo in *Middelbroec*, prope *Parys* vel juxta *Diefdic.*

Memoria *Theodorici* de *Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

xii. *Kal.* memoria Magiſtri *Iohannis* de *Borſalin*, noſtri Concanonici.

xi. *Kal.* memoria *Th Friſonis*, Canonici noſtri.

x. *Kal.* obiit *Irenfridus*, Comes.

Obiit *Theodoricus Panſier*, miles, pater Domini *Egidii*, Decani noſtri, ut ſupra in anniverſario dicti Egidii continetur.

Memoria *Egberti Iohannis* de *Daventria*, Canonici noſtri.

ix. *Kal.*

Digitized by Google

IX. *Kal.* memoria menſurnalis *Jacobi* de *Ontsboorne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

Obiit *Theodoricus* de *Oſeburch*, Levita, Canonicus noſter, interſectus apud *Oſeburch*. Iſte *Theodoricus* dotavit altare cryptæ majoris pro maxima parte.

Obiit *Suederus* de *Boetſelaer*, Canonicus noſter.

VIII. *Kal.* memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

Memoria *Everardi Foec*, quondam Decani noſtri.

VII. *Kal.* obiit *Wilhelmus*, Decanus S. Petri, Subdiaconus, Canonicus noſter.

Memoria *Florentii*, Præpoſiti majoris, Canonici noſtri, Presbyteri.

Memoria *Gerardi* de *Amerongen*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. obiit *Johannes*, pater *Egberti* de *Daventria*, Canonici noſtri.

VI. *Kal.* obiit *Otto*, Subdiaconus, Præpoſitus noſter.

Obiit *Wolframmus*, Presbyter, Decanus noſter.

Memoria *Henrici* de *Kerſen*, Canonici noſtri.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani noſtri.

V. *Kal.* Simonis & Judæ, duplex feſtum: memoria Guidonis, Epiſcopi.

IV. *Kal.* obiit *Themo*, Præpoſitus noſter.

III. *Kal.* memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. XXXIV. obiit *Johannes Wit*, Decanus beatæ Mariæ, Canonicus hujus Eccleſiæ.

II. *Kal.* memoria *Johannis* de *Tournout*, Decani Eccleſiæ S. Petri, & hæc de XI. jugeribus in *Vrooten*.

Anno CIↃ. CCCC. XXXV. ultima die menſis Octobris, obiit Dominus *Johannes*, baſtardus de *Bloys*, miles, unde dantur dominis XXXV. ſol. ſociis X. ſol. Item dominis & ſociis miſſam celebrantibus, prout in parvo Ordinario expreſſatum, XV. ſol. Ita quicunque in medio Eccleſiæ &c. Et hæc recipientur de domo in *Papencoep*.

KAL. NOVEMBR. memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis.

Obiit *Henricus* de *Boederic*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Obiit *Herburgis*, ſoror noſtra, de duabus areis in *Sprincwyc*, juxta ſanctam Catherinam.

Obiit *Johannes* de nova foſſa, Diaconus, Canonicus noſter.

IV. Non. *Commemoratio omnium animarum.* Hic dantur ex parte *Johannis Visker*, Decani &c.

Obiit Magiſter *Reynerus*, dictus *Kalander*, Levita, Canonicus beatæ Mariæ.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

III. Non. *Euſtachii & ſociorum ejus.* Hoc inſtituit *Jacobus* de *Oosthuyen*, Canonicus noſter.

Memoria *Theod. Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ, dividendi ut ſupra IV. Nonas Julii eſt expreſſum in anniverſario *Johannis Vrenck*.

Anno CIↃ. CCC XCVIII. obiit *Lubbertus Bol*, Decanus Eccleſiæ Trajectenſis. Dantur dominis duæ partes duorum loot argenti, & ſociis tertia pars duorum loot, ut in anniverſario *Gerardi Bierwiſch*.

II. *Non.* memoria *Petri* de *Vico ſulis*, Presbyteri, Canonici noſtri.

Memoria *Egidii*, Decani noſtri.

Memoria *Walteri Grawaert*, Decani.

Anno CIↃ. CCCC. LXXII. obiit *Henricus* van den *Oever*, Canonicus noſter.

Nonæ. obiit *Theodoricus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

VIII. *Idus.* obiit *Thietgundis*, ſoror noſtra, quæ dedit aream ad feſtum S. Willebrordi.

Anno CIↃ. CCC. XL. obiit *Johannes*, dictus *Troyen*, Canonicus & Theſaurarius Eccleſiæ noſtræ.

VIII. *Idus.* memoria *Alberti* de *Jutfaes*.

VI. *Idus.* obiit *Wilhelmus*, Presbyter, Decanus noſter, pro quo dantur X. ſol. de quodam manſo in *Vlooten*.

Obiit *Hildegundis*, filia *Hermanni Oude-ridder*, pro qua dantur X. ſol. inter præſentes, ut ſupra Kal. Januar. & hoc de quinque jugeribus apud *Geerſdorp* juxta *Cmmerijckerſluyſe*.

Anno Domini CIↃ CCC. LXX. obiit *Henricus* de *Weyda*, Canonicus Trajectenſis.

Memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Canonici.

Anno CIↃ. CCC. XCIX. obiit *Johannes* de *Wilde*, Præpoſitus Embricenſis, Concanonicus noſter.

V. *Idus.* memoria *Jacobi* de *Compoſtelle*, Concanonici noſtri.

IV. *Idus.* obiit *Lodewicus*, Præpoſitus noſter, qui dimiſit Eccleſiam noſtram liberam de penſione XXX. ſolidorum, quam dare conſuevit Eccleſia de decimis in *Gaſperde*, & hoc pro circata, pro quo dantur hic X. ſol. in *Reynaerſcoep*.

Anno CIↃ. CCC. quinto obiit *Henricus*, dictus *Poſch*, Presbyter, Decanus noſter. Dantur dominis ad vigilias X. ſol. ſociis vero ad vigilias V. ſol. ad miſſam V. ſol. ut ſupra Kal. Januar. & ſepulchrum viſitabitur.

Memoria *Matthæi*, Decani noſtri, Presbyteri.

III. Idus. *Martini Epiſcopi.* Obiit *Hugo* de *Velſen*, pro quo dantur XL. denarii.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, Canonici noſtri.

II. Idus. *Lebuini Confeſſoris.* Obiit *Godeboldus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Obiit *Herebertus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Jacobi* de *Outhuſen*.

Obiit *Johannes Pot*, Subdiaconus, Canonicus noſter Anno CIↃ. CCC. XVI.

Anno CIↃ. IↃ. XXXV. XII. die Novembr. obiit Magiſter *Johannes Vos*, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. CCCC. XXX. menſis Octobris die XII. obiit Domina *Maria* de *Heemſtede*, uxor legitima Domini *Johannis*, baſtardi de *Bloys*, unde dantur dominis XXXV. ſolidi, ſociis X. ſol. item dominis & ſociis miſſam celebrantibus, ut in parvo *Ordinario* expreſſatum, V. ſol. & hæc recipientur de dominio in *Papencoep*.

Idus. memoria *Theod.* de *civili Eccleſia*. Hic dantur V. ſol.

Obiit *Henricus*, Levita, Decanus noſter.

Obiit *Chriſtina*, ſoror *Johannis* & *Arnoldi Pot*, Canonicorum noſtrorum. Dantur XX. ſol. Canonicis.

Anno CIↃ. CCCC. XXVIII. obiit honorabilis vir *Theodoricus Grawaert*, civis Trajectenſis, pater Magiſtri *Theodorici Grawaert*, Concanonici noſtri.

XVIII. *Kal.* obiit *Albricus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

Memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

XVI. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. XCI. obiit Domicella *Bertradis*, ſoror Magiſtri *Gerardi Foec*, quondam noſtri Decani, ut in anniverſario Magiſtri

Gerar-

Digitized by Google

Gerardi Foec, prædicti, & viſitabitur ſepulchrum prædicti *Gerardi*.

XIV. *Kal.* obiit *Hermannus Poſc*, laicus, frater *Henrici Poſc*, Decani noſtri. Dantur x. ſol. ut ſupr. Kal. Januar.

XIII. *Kal.* memoria *Frederici Zuermont*, Presbyteri, Canonici noſtri.

XII. *Kal.* memoria *Theodorici* de *Zuerſenberch*, Levitæ, Canonici noſtri.

Memoria Magiſtri *Johannis* de *Borſalia*, noſtri Canonici.

XI. *Kal.* memoria *Th. Friſonis*, Canonici noſtri.

Anno LII. obiit Domicella *Aleydis* van de *Velde*.

X. Kal. *Ceciliæ virginis*. Obiit *Bruno* de *Angheren*, laicus.

IX. *Kal.* memoria *Jacobi* de *Outsboorne*, ejecti & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

Anno CIↃ. CCC. LXII. obiit *Arnoldus Amilii*, pater *Tidemanni Blanckert*, Vicarii animarum. Dantur Canonicis XIII. ſol. IV. denar. Sociis VI. ſol. VIII. den. de decem jugeribus in *Afterſloot*, emptis erga *Johannem* de *Denemarc*.

Memoria *Egberti Johannis* de *Duventrin*, Canonici noſtri.

Memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

Memoria Magiſtri *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

VIII. *Kal.* memoria *Everardi*, dicti *Foec* & *Hildegondis*, patris & matris *Gerardi*, dicti *Foec*, Decani noſtri. Pro quibus dantur XX. ſol. inter Canonicos, & X. ſol. inter Chori ſocios dividendi. Et hoc de fertella in *Woerden*.

Anno CIↃ. CCCC. XLVI. obiit venerabilis vir Magiſter *Johannes Weert*, decretorum Doctor, Canonicus noſter.

VII. Kal. *Katharinæ virginis*. obiit *Salome*, Domina de *Woerden*, ſoror noſtra, pro qua datur hic media pars de X. jugeribus in *Oudelant*. Reliqua pars datur ad memoriam *Hermanni* ejus mariti.

Memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

VI. *Kal.* obiit *Athelboldus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Florentii*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Memoria *Henrici* de *Kerſen*, Canonici noſtri.

Memoria *Gerardi* de *Ameronghen*, Præpoſiti S. Severini Colonienſis, Canonici noſtri.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani noſtri.

V. *Kal* memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

Memoria Domini *Huberti Wael*.

Anno CIↃ. CCCC. LXXI. Obiit Magiſter *Jacobus* de *Borſalia*, Concanonicus noſter.

IV. *Kal.* Anno CIↃ. CCC. XLVIII. Obiit *Johannes Swarte*, civis Trajectenſis. Dantur inter Canonicos & Chori ſocios XX. ſol. æqualiter dividendi.

Memoria *Ottonis* de *Doornick*.

Anno CIↃ. IↃ. XLIV. XXVIII. die menſis Novembris obiit venerabilis Dominus *Wilhelmus Taets*. Pro cujus memoria dantur dominis duæ libræ, Sociis XX. ſol. &c.

III. *Kal.* memoria *Johannis* de *Tournout*, Decani Eccleſiæ S. Petri.

Memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

II. Kal. *Andreæ Apoſtoli*. Obiit *Arnoldus*, Præpoſitus S. Martini.

Obiit *Herbordus*, Presbyter, Canonicus noſter. Dantur XX. ſol. & hoc de prima domo ſuper foſſatum.

Obiit *Vrederuna*, uxor *Herbordi Merceman*.

KAL. DECEMBR. Memoria *Werneri*, Scholaſtici.

Memoria *Henrici* de *Boederic*, Canonici hujus Eccleſiæ.

Memoria *Johannis Vrenck*, Canonici noſtri ſacerdotis &c.

Memoria *Giſelberti* de *Zulen*, Canonici noſtri.

Memoria Domini *Huberti Wael*.

IV. *Non.* Anno CIↃ. CCC LXIII. Obiit *Abraham*, dictus *Viſſcher*, Chori ſocius noſter.

Memoria *Walteri Grawnert*, Decani.

III. *Non.* memoria Magiſtri *Petri* de *Vicoſalis*, Canonici, Presbyteri.

Memoria *Th. Vrenck*, Canonici noſtri, Levitæ, ut in anniverſario *Johannis Vrenck* eſt expreſſum.

Memoria *Egidii*, Decani noſtri.

Anno CIↃ. CCCC. XIX. Obiit *Gertrudis Scrivers*, ſoror noſtra.

Nonæ. Obiit *Theodericus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Johannis Visker*, Decani, Levitæ.

Anno CIↃ. CCCC. LXI. Obiit *Petrus Martini*, civis Trajectenſis.

VIII. *Idus.* Anno CIↃ. IↃ. quarto, obiit *Nicolaus Utenbroeck*, Vicarius Capellæ S. Crucis.

VII. *Idus.* memoria *Aelberni* de *Iutfaes*.

Obiit *Walterus* de *Aernhem*, laicus.

VI. *Idus.* memoria *Eremberti Pellencuſſen*, noſtri Concanonici.

V. *Idus.* obiit *Johannes*, dictus *Pellencuſſen*, Presbyter, quondam plebanus in *Oudewater*.

IV. *Idus.* obiit *Folcmarus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Matthæi*, Decani noſtri, Presbyteri.

Anno CIↃ. CCC. XCV. Obiit *Wilhelmus* de *Clivis*, Canonicus & Scholaſticus noſter.

III. *Idus.* memoria *Henrici Poſc*, Decani, Presbyteri.

Memoria *Johannis* de *Bromo*, noſtri Concanonici.

II. *Idus.* memoria *Jacobi* de *Outhuſen*.

Memoria *Johannis Pot*, Subdiaconi, Canonici.

Memoria *Ottonis* de *Doornick*.

Idus. *Luciæ virginis*. Memoria *Th.* de *civili Eccleſia*.

Obiit *Johannes Cockaert*, Presbyter, Canonicus noſter.

Anno CIↃ. CCC. LV. Obiit *Henricus Hernſplit*, Presbyter, Concanonicus noſter.

XIX. *Kal.* memoria *Gerardi Bierwiſch*, Canonici noſtri.

XVIII. *Kal.* memoria *Petri* de *Dordraco*, Levitæ.

XVII. *Kal.* Anno CIↃ. CC. LX. Obiit *Johannis Iſendic*, Canonicus & Scholaſticus hujus Eccleſiæ.

CIↃ. CCCC. quinto, obiit *Petrus Maſelant*, noſter Chori ſocius.

Anno CIↃ. IↃ. octavo, menſis Decembris die XVI. obiit venerabilis & egregius vir Magiſter *Rudolfus* de *Veno*, Decanus majoris Eccleſiæ, Canonicus noſter, pro quo &c.

XVIII. *Kal.* Anno CIↃ. CCCC. XCIX. obiit *Fredericus Moljaert*, Decanus Zaut-Bomelenſis, Vicarius majoris cryptæ.

XV. *Kal.* memoria *Frederici Zuermont*, Presbyteri, Canonici noſtri.

XIV. *Kal.* obiit *Theod.* de *Zuerſenberch*, Levita, Canonicus noſter.

XIII.

Digitized by Google

XIII. *Kal.* obiit *Jutta*, mater *Th.* dicti *Snoye.* Hic dantur x. ſol. diſtribuendi ut ſupr. Kal. Januar. & hoc de manſo in *Middelbroec* juxta *Dieſdic* apud *Paryt.*

Memoria *Wilhelmi* de *Heze*, Canonici noſtri.

XII. *Kal.* memoria *Theod.* de *Borſalia*, noſtri Concanonici.

XI. *Kal.* obiit *Hungerus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Obiit *Wilhelmus* de *Walberch*, Presbyter.

Memoria *Th. Friſonis*, Canonici noſtri.

Memoria *Guidonis* de *Bloys*, Canonici noſtri.

X. *Kal.* obiit *Juwanus*, miles in *Woerden*, frater noſter, qui dedit nobis dimidium manſum in *Berwoutſwaude*, de quo dabitur hic pactus integer.

Memoria *Egberti Johannis* de *Daventria*, Canonici noſtri.

IX. *Kal.* memoria *Jacobi* de *Outsboorne*, electi & confirmati in Epiſcopum Trajectenſem.

VIII. *Kal.* Anno CIↃ. CCCC. LXXVI. obiit *Theodoricus Halfpape*, Presbyter, ſecundus Vicarius altaris S. Petri, dotati per *Arnoldum Pot*, noſtrum Concanonicum.

VII. *Kal.* memoria *Florentii* de *Jutfacs*, Presbyteri, Præpoſiti majoris, Concanonici noſtri.

Anno CIↃ. CCC. LXXVIII. obiit *Gerardus* de *Amerongen*, Præpoſitus S. Severini Colonienſis, noſter Concanonicus.

Memoria *Henrici Houberch*, Decani noſtri.

VI. Kal. *Johannis Evangeliſtæ.* Obiit *Baldricus*, Epiſcopus Trajectenſis.

Memoria *Guidonis*, Epiſcopi.

Memoria *Johannis* de *Bronchorſt*, Præpoſiti noſtri.

V. Kal. *ſanctorum Innocentium.* Obiit *Johannes*, dictus *Visker*, laïcus, dantur x. ſolid. de quinque jugeribus in *Vloeten.*

Memoria *Henrici* de *Kerſen*, Canonici noſtri.

IV. *Kal.* Obiit *Arnoldus* de *Hollandia*, Diaconus, Canonicus noſter.

Anno CIↃ.CCC. XIX. obiit *Gerardus* de *Voerne*, pater *Suederi* de *Voerne*, Canonicus ſancti Martini. Dantur dominis in vigilia & miſſa animarum corporaliter præſentibus XXXV. ſol. ſociis vero quinque &c.

III. *Kal.* memoria *Arnoldi Pot*, Subdiaconi, Canonici noſtri.

Anno CIↃ. IↃ. XXII. obiit penultima Decembr. venerabilis vir, Magiſter *Wolferdus* de *Medenblick*, Canonicus & Scholaſticus hujus Eccleſiæ

II. *Kal.* memoria *Johannis* de *Tournout*, Decani Eccleſiæ S. Petri.

Ubi Reformata, quæ dicitur Religio, Ultrajecti præpotuit, ædem S. Salvatoris ad platearum amplitudinem & commodiorem uſum diruendam decrevit; quod & tandem Anno 1587. incaſſum renitentibus Collegiis conjunctim & S. Salvatoris ſeparatim, atque beneficia ſubſidiaque urbi, difficillimis etiam temporibus præſtita obtendentibus, operi mandatum; locuſque deinceps ad conveniendum Capitulo aſſignatus in Abbatia S. Pauli.

excidium.

ECCLESIA

BEATÆ MARIÆ.

PRÆTER duas haſce primarias & antiquiſſimas, quarum prior Metropolitana, tres inſuper *Collegiatæ*, ut vocant, Ultrajecti erant Eccleſiæ. Henricus V. ab aliis IV. dictus, ut Mediolanenſium contumaciam reprimeret, non ut bellum indiceret Eccleſiis, Italiam ingreſſus Comite Conrado, Ultrajectino Epiſcopo Anno 1076. cum miles Eccleſiam D. Virgini ſacram ad mœnia urbis Mediolanenſis ſitam igne abſumpſiſſet, ad reparandam cælo injuriam, novam Conradus Virgini M. vovit ædem, quam a *fundamentis*, juxta Hedam, *conſtruxit in civitate Trajectenſi ſecundum mœnia*, ut primum potuit, eadem forma ſtructuraque, nec ritu diſſimili. Dotem contulit uterque, Cæſar & Antiſtes, fidelium eleëmoſynis ſenſim auctam.

Eccleſiæ B. M. initia.

Heda Hiſt. Ultr. p. 138.

dotatio.

Hiſtoriam continent hi verſiculi ad Chorum Eccleſiæ columnæ adhuc inciſi.

Tempora cum cauſis templi venerabilis hujus
Quiſquis noſſe cupis metra te ſubſcripta docebunt.
Henrico quarto Romani ſceptra tenente
Imperii, quum jam totam victricibus armis
Subderet Italiam, ſoli præludere ſola
Urbs Mediolanenſis portus eſt auſa rebelles,
Quam tandem captam ſpoliis prius auctus opimis
Evertit victor, nec templo flamma Mariæ
Virginis abſtinuit candenti marmore ſtructo.
Unde dolens mentemque pio ſuccenſus amore
Inſtaurare novam venerandi nominis ædem
Propoſuit quocunque ſolo ſoliſve ſub axe.
Tunc Trajectenſis Præſul nutricius olim
Principis, & duris ſemper comes acer in armis
Nomine Conradus tulit hoc à Cæſare munus,
Ut templum ſublime loco fundaret in iſto,
Turribus excelſis conſtructuraque perenni,
Adjutus donis & multo Principis auro,
Quale vides fixis ſubnixum ſtare columnis,
Fornice perpetuo faſtigia ſumma tegente.
Hoc ſummum Præſul venerabilis ipſe dicavit
Primus, & inſtituit Præbendas Canonicoſque,
Canturos laudes tibi virgo Maria perennes.
Poſt ubi ſacrati ter ſex ab origine templi
Fluxiſſent anni, fatalis venerat hora
Pontificis ſacri miſeranda cæde perempti.
Cauſa necis fuit hæc, nam dum fundamina muro
Ipſius Eccleſiæ latomi perquirere tentant,
Invenere locum fluidum fixo ſine fundo.
Hoc vitium tardabat opus, nemo ſapientum
Huic morbo valuit quantalibet arte mederi.
Ars medicinæ opem, miratur neſcius artis
Artificum cœtus non artem poſſe juvare.
Dum ſic ergo rei ſpes eſſet nulla ſuperſtes,
En rudis Friſo ſolidare ſpopondit abyſſum,
Pro quo dum pretium ſibi poſceret immoderatum,
En cœptum ceſſavit opus denuo, atque quievit.
Huic dilectus erat adoleſcens filius; illum
Accerſit Præſul, promittit munera, patrem
Filius auxilio genitricis inebriat, artem
Elicit, elicitam Paſtori clam patre pandit.
Continuo ſurgebat opus jam tempore longo
Poſtpoſitum, gaudent omnes ſuper arte reperta.
Ille ſed irarum ſtimulis agitatus acerbis
Deceptumque dolo, tantus dolor urget, ut ipſum
Jam deſcendentem gradibus miſſa celebrata
Pontificem ferro trux Friſo necaret acuto.
Ejus in Aprili mortem dant feſta Tiburti
Anno milleno nonageſimo quoque nono.

Capellæ, Habuit Eccleſia hæc inter alias, Capellam in boreali ejus parte extructam ab Anſelmo ejuſdem ædis Canonico, & Florentii III. Holl. Comitis Capellano, in patris autem memoriam & ſuam plenius dotatam a Theodorico Holl. Comite ejus nominis VII.

„In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. „Ego *Theodoricus*, Hollandiæ Comes hoc Scri„ptum dedi, ſicut manifeſtis liquet indiciis. An„ſelmus ſanctæ Mariæ in Trajecto Canonicus, „& patris mei piæ memoriæ Florentii Comitis „Hollandiæ, noſterque Capellanus, Capellam „quandam in ſeptentrionali parte Eccleſiæ bea„tæ Mariæ in memoriam prædicti patris mei „ſuamque ſuis de rebus conſtruxit, quam in ho„nore matris Domini, & ſancti Johannis Evan„geliſtæ, & beati Georgii martyris Syfridus „Raceburgenſis Epiſcopus XII. Kalend. De„cembr. conſecravit. Ego igitur *Theodoricus*, „Comitis *Florentii* & *Adæ* Comitiſſæ filius præ„dicti Capellani bonam voluntatem & pium af„fectum conſiderans terram quandam meæ pro„prietatis aquæ, quæ *Poel* dicitur, hinc inde „adjacentem juxta *Naeltwyck*, & ex morte cu„juſdam hominis mei nomine *Johannis* cogno„mine *Naghel*, qui eam à me in feudo tenuit, „mihi vacantem, tam pro mea parentumque „meorum viventium ſalute quam defunctorum „requie prædictæ Capellæ una cum uxore mea „*Aleyde* Comitiſſa in dotem & ab omni ſervitio „exemptam contuli. De cujus proventu ſacer„dos Deo, & Sanctis ibidem, in propria perſo„na ſerviens tam pro me quam pro meis hoſtiam „vivis ac defunctis ſalutarem offerens, dum vi„tæ præſentis percipit fructum, æternæ nobis „imploret conſortium. Ad me autem & ad „quemlibet Comitiſſæ Hollandenſis legitimum „heredem jus inſtituendi ſacerdotem in eadem „Capella, ſicut præfatæ Eccleſiæ conſenſit Ca„pitulum, perpetualiter ſpectabit. Qui ſacerdos „ſi forte ad aliud aliquod Eccleſiaſticum Bene„ficium aſſumptus fuerit, jus alium inſtituendi „ad me meoſque, ſicut ſupra dictum eſt, re„dibit ſine contradictione. Inſuper prædictus „ſacerdos, dum à ſervitio Capellæ vacare pote„rit, chorum cum ejuſdem Eccleſiæ fratribus „ſub correctione Decani frequentabit. Ut au„tem hæc omnia rata & inconvulſa permaneant, „præſentem paginam & Eccleſiæ ſigilli & ſi„gillorum noſtrorum appenſione fecimus robo„rari. Et nomina teſtium, qui huic donationi „interfuerunt fecimus ſubnotari. Nomina hæc „ſunt: Ada mater mea, Wilhelmus frater meus, „Comes Friſiæ, Margareta ſoror mea, Floren„tius frater meus, Hugo de Vorne, Willelmus „de Teylingen, Arnoldus Dapifer meus, Hen„ricus frater ejus, Franco Capellanus meus, Bal„duinus uxoris meæ Capellanus, Simon de Haer„lem, Hugo de Noitcke, Theodoricus de „Voerburch, Gerolfus qui dicitur Calla. Acta „ſunt hæc apud Lis Anno Dominicæ incarna„tionis CIↃ.C.XCVIII. indictione prima, Hen„rico Imperatore regnante.

aræ, inprimis Plures in eadem D. Virginis æde aræ, & quidem inſignes; inter ceteras S. Crucis. Hujus & dotis in eam collatæ meminit ſequens Charta Anni 1293.

„*Johannes*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia „Epiſcopus Trajectenſis univerſis præſentia vi„ſuris ſalutem in Domino ſempiternam. Nove„rint univerſi & ſinguli, quod *Agnes* vidua „relicta *Werenboldi* militis dicti *Vlaming* in Ey„theren ad hoc in noſtra præſentia conſtituta „contulit & donavit in eleemoſynam & in reme„dium animæ ſuæ & mariti ſui unum manſum „ſitum in *Benſcoep* inter terram *Theodorici*, mili„tis dicti de *Zulen*, ex una parte, & inter terram „*Everardi* de *Benſcoep*, ex altera ad altare ſanctæ „Crucis in Eccleſia beatæ Mariæ Trajectenſis, „& ad Vicariam in Eccleſia de Eytheren, ita „quod duæ partes redditium provenientium ex „dicto manſo cedant ad altare in Eccleſia beatæ „Mariæ prædictæ, & tertia pars eorundem „reddituum cedat ad Vicariam in Eytheren. Item „dicta *Agnes* dedit ad dictam Vicariam in Ey„theren duos agros ſitos in *Achterſlote*, quorum „unus jacet inter terram dominorum Eccleſiæ „ſancti Martini Trajectenſis, & inter terram „Arnoldi dicti *Man*. Alter ſitus eſt inter terram „*Henrici Roveri* de *Montfoerde*, militis, & inter „terram Dominæ *Haræ*, dictæ *uter Hove*. Quo „facto dicta *Agnes* præſentavit ad prædictum „altare in Eccleſia beatæ Mariæ præſcriptæ „*Werenboldum* Scholarem, & ad Vicariam præ„dictam *Hugonem*, hoc adjecto, quod ſi ipſa „vivente contigerit aliquod ipſorum beneficio„rum vacare per mortem prædictorum, ipſa „*Agnes* perſonam idoneam præſentabit, quam „Decanus & Capitulum Eccleſiæ beatæ Mariæ „præfatæ ſine contradictione aliqua acceptabunt. „Poſt mortem vero præfatæ *Agnetis* Decanus & „Capitulum Eccleſiæ beatæ Mariæ conferent „præfata beneficia, quotieſcunque & quando„cunque ea contigerit vacare. Nos vero atten„dentes, in quantum divinum obſequium ſit „augmentandum, prædictæ donationi pium „præbentes aſſenſum intuitu Dei & precibus „ſæpedictæ *Agnetis* inclinati, eandem donatio„nem ſicut rite facta eſt duximus confirman„dam ſub pœna excommunicationis latæ ſen„tentiæ, ne quis contra hujuſmodi donationem „prædictam audeat in contrarium aliquid at„temptare. Acta ſunt hæc apud Trajectum in „Palatio noſtro præſentibus venerabilibus Viris „Dominis Giſelberto, Præpoſito Oldezalenſi „& Henrico Decano Eccleſiæ beatæ Mariæ „prædictæ, Prælatis, Gerardo dicto Albo & „Rodolpho, Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, ac „quampluribus aliis fide dignis. In cujus rei te„ſtimonium ſigillo noſtro fecimus præſentes lit„teras communiri. Datum Anno Domini M. „CC. XC. tertio in die beati Victoris.

S. Crucis.

Præter Canonicos numero XXX.

Vicarii ad Sacella & aras XXV.

Canonici ac Vicarii B. M. Præcipuus autem D. Virginis, in cujus tutela Eccleſia, cultus ibi viguit, inprimis poſtridie Kal. Febr. qui eidem purificatæ ſacer feſtu'que. Ad Sacram ei ædem cum Clero concurrebat populus univerſus, ipſe etiam magiſtratus cereos inde per urbem ad ſolemnem ſupplicationem deferebat. In Clero eminebat Collegium Canonicorum XXX. In his Præpoſiti ac Decani; quorum hic quoque ſeriem damus.

PRÆ-

Præpoſiti S. Mariæ Trajecti.

Præpoſiti B. M.

Quæ his [ ] ſignis incluſa ſunt, ex Catalogo A. Matthæi in præfatione de Fund. & fatis Eccleſ. adjecimus.

LUTHARDUS, Præpoſitus 1108.

PHILIPPUS, 1131.

HUGO, 1131. 1134.

ARNOLDUS, 1146.

[LUGBERTUS, Archidiaconus ſolum 1155.]

BALDUINUS, 1155. Anno 1177. Epiſcopus Traject.

ROMBOLDUS, 1200. Idem Decanus major, 1219. 1227.

[Eiiam REMBOLDUS, vel REGEBOLDUS. Iſte a Decano noſtro obiinuit bona Scaldiæ ſibi, & in recompenſam Decanus obtinuit Præbendam annexam. Iſte dedit bona noſtra in Alblas, Meyert, & Merkerck, 1207.]

WALTERUS, 1228. 1239. 1248. 1250.

GISELBERTUS, 1248.

[ÆGIDIUS, 1250.

BERNARDUS, ex *Comitibus Hannoniæ*, 1278.

ADOLPHUS DE WALDEGE, 1280.

GISELBERTUS DE AMSTELLE, 1282. & 1297. Hic videtur habuiſſe competitorem; nam ejus tempore videtur ſumpſiſſe & exercuiſſe poſſeſſionem.]

HUBERTUS DE AMERSFOORT, An. 1288. 1293. 99. Obiit 5. Julii.

[Iſte dictus fuit de Stoutenburch, ſicut etiam fuit fundator Conventus S. Servatii, ut creditur, 1290. 1296.

JOANNES DE CROY, cujus fuit Vicarius Tydemannus de Maerſſen, 1300.

CONRADUS, cujus Vicarius erat Gerlacus Guible, 1309.

GERHARDUS WIT, aliàs SOUDENBALCH, 1312. Hic tentavit conferre Eccleſiam de Harderwyck, ſed tandem per ſententiam Epiſcopi *Guidonis* cecidit cauſa, & Capitulum triumphavit.]

STEPHANUS DE ZULEN, Præpoſitus S. Mariæ, & Can. major.

[1310. Hic videtur cum præcedentibus ſimul fuiſſe. Obiit 1312.

GISELBERTUS 1313. Hic in remotis agebat, & Vicarii ejus erant *Engelbertus*, & *Jacobus Giſelberti*.

HENRICUS DE TEGELEN, 1318. cujus Vicarius fuit *Henricus de Lonreſloot*, Canonicus S. Petri.

WILHELMUS DE ISELSTEIN, 1329.]

ENGELRAMUS DE BOENEM, aliàs de *FRENES*, Anno 1337.

[Hujus Vicarius fuit *Hugo Vuyſtingh*, & *Fredericus Offekyn*, Decanus S. Salvatoris 1329.

JOHANNES AB ORATORIO. Hujus Vicarius fuit *Theodoricus de Maerſſen*, & *Gerhardus Pyll*, 1340.]

JOANNES DE ELTEVILLE, aliàs ab *Altavilla*, 1370. 1376.

[Hujus Vicarius fuit *Henricus a Brandenborch*, & *Johannes Tam*. Sepultus in Eccleſia noſtra. Obiit 1405.]

ARNOLDUS DE EMELISSE, 1392. 2. Apr. obiit.

ALARDUS DE MOLENDINO, 1400. 1406.

THEODORICUS, ex Comitibus de BENTHEM, DD. Doctor, 1405. 1410. 17. Kal. Octobr.

[Eundem cum *Johanne ab Altavilla* habebat Vicarium. Sepultus in domo noſtra Capitulari; ubi tunc fuerat Capella. Obiit 1415]

CONRADUS DIEPHOUT, Præpoſitus & Archidiaconus S. Mariæ Traj. 1413.

JOANNES BURANUS, 1423. 1428. Obiit Culemburgi.

[Erat is etiam Præpoſitus Aquenſis, 1416. Hic creditur vitrum dediſſe in Choro. Eundem habuit cum *Theodorico* Vicarium, & etiam *Lambertum Vlieger*, & *Petrum Paſſert*.]

HENRICUS RHÆSIUS, Præpoſitus 1450. Burano ſuccedit ex Capituli electione.

CONRADUS DIEPHOLD, vir nobilis.

[RUDOLPHUS DE DIEPHOLT, qui creditur obtinuiſſe Epiſcopatum, rejecto competitore, 1427.

JOHANNES DE LOVANIO, 1429.]

Mr. HENRICUS RAESCOP, Can. & Theſaur. major, Anno 1440. Obiit 1455. 22. Jan. D. B. Vincentii Martyris.

[Recenſetur ad Ann. 1436. 1450. Vicarium habuit *Volckardum de Lichtenbergh*. Sepultus in majori Eccleſia.]

ADOLPHUS DE RUTENBORGH, 1452. 1459. 67. 1484. Obiit 1494. 6 Sept.

[Vicarium habuit *Bernhardum de Tiela*, & *Johannem de Vianen*.]

Et alter

ADOLPHUS RUTENBURGH, Præpoſitus ibidem, conſanguineus ſuperioris. Obiit 20. Aug. 1521.

[Ex fratre nepos præcedentis, Anno 1520 Vicarium habuit M. *Martinum Grundyck*, J.U.D. Sepultus in Eccleſia noſtra]

JOHANNES ALBERTUS de Marchionibus Brandenburgenſibus 1522. Vicarium habuit eundem.

D. JOANNES SLACHECK, Præpoſitus S. Mariæ, qui obiit Præpoſitus ſummus Anno 1543. die 15. Apr.

[Recenſetur ad Ann. 1527. Hic requiſitus, profectus ad urbem obtinuit confirmationem, a Sede Apoſtolica tranſlatus, & ob id factus Præpoſitus Trajectenſis, & noſtram reſignavit.]

ANTHONIUS PERENOT, Epiſcopus Atrebatenſis, Præpoſitus & Archid. S. Mariæ Traj. Anno 1550. 1557.

[ANT. PERENOT GRANVELLANUS. Hic diu fuit Procancellarius quaſi Caroli V. Imperatoris Romani, & factus Epiſcopus Atrebatenſis. Tandem Sedis Apoſtolicæ Cardinalis, & primus Epiſcopus Mechlinienſis 1560. Vicarium habuit *Joannem de Goeb*, Canonicum S. Salvatoris, & Officiales diverſos.]

MAXIMILIANUS MORILLONIUS, Graovellani familiaris, hinc Præpoſituram adeptus eſt.

[Ex reſignatione præcedentis Præpoſitus factus 1562. Vicarium habuit *Guichardum Schuringh*.]

JOANNES FUNCKIUS, Primarius R.H. Conſiliarius, Præpoſitus mortuus 6. Id. Octobr. 1585.

[JOANNES FOUCK, factus Præpoſitus 17. Sept. 1570.]

Poſt hunc

JOANNES SPITZNAS, Aono 1585.

JODOCUS DE WYTENHORST.

[Admiſſus ad poſſeſſionem Præpoſituræ 5. Sept. 1592.

JOHANNES VERHEUL, factus Præpoſitus 13. Sept. 1618.]

JOANNES ADOLPHUS à RENESSE, Johannis Bapt. filius, Præpoſitus S. Mariæ, 1630.

[Admiſſus ad poſſeſſionem 28. Febr. 1620. Vicarium habuit Theodorum Mode Canonicum, ac Curiæ Trajectenſis Conſiliarium.]

In Kal. mort. S. Petri eſt *Ghiſelbertus Correkin*, Præpoſitus S. Mariæ.

ADRIANUS PLOYS AB AMSTEL DE MINDEN, Dnus de Thienhoven, Oudegeyn, & Lieſdael, ex 4. electis nobilibus ſecundus, nempe alter a Comite Holmenſi.

[Admiſſus fuit 15. Jul. 1636. Vicarium habuit prænominatum Mode.

HENRICUS SCHAEP VAN DEN DAM, factus Præpoſitus 2. Maji 1645. Vicarium habuit *Henricum de Jongh*, Canonicum.]

Decani S. Mariæ Traj.

Decani S. M.

OTTO, Decanus S. Mariæ 1117.
ARNOLDUS, 1139. 1151.
RUDOLPHUS, 1155. 1157.
HENRICUS, 1200. 1208.
ANDREAS, 1220. 1228. 1238. 1255.
ENGELBERTUS, 1248. 1267.
HENRICUS, 1294.
HUBERTUS, 1294.
HENRICUS VAN TEGELE, 1312.
ERNESTUS DE LIGTENBERGH, 1321.
ROELOFF VAN DEN BERGH, 1326. puto eſſe eundem RO. BORGHOVI, 1327. ob. 1333.
JOANNES SLEWIK, 1336. 1337.
JOANNES STERRWYK, 1340.
HUGO PRAAM, ob. 1364.
JACOB CATS, mil. & Dec. S. Mariæ Traj. 1380.
PETRUS LEULBENB. 1375. 1378. 1387. 1393.
EVERARDUS FOECK, 1393.
BERNARDUS THIEL, ob. 1414.

Succeſſit Roberto a Lacu, quem ſecutus eſt H. Saudenb.

JOANNES DE WYT, obiit 1434.
DE DELFT, 1435.

JACOBUS DE GOYER OUDEWATER, 1445. obiit 1449. Canonicus major.

GODEFRIDUS DE WYE, 1451.

HERMANNUS DROOM, Decan. obiit 1476. 7. Junii.

Et 14. ſeq. capita elegerunt D. HENRICUM MINNEPRYS, in Decanum, qui 12. Jun. ſponte ceſſit.

ROBERTUS DE LACU, J.C. 1476. obiit Lovanii tempore obſidionis Traj. cum ibidem fundaſſet Collegium Baccalaureorum 1485. 23. Jun.

HENRICUS SOUDENBALCK, filius Dni Præpoſiti Everhardi Traj. ſup. 1523. obiit 1531. cum ante annum reſignaſſet.

Mr. HERMANNUS LETHMATIUS, Goud. ex reſignatione. Olim Sorbon. Doctor, Primarius S. Mariæ Præpoſitus, & Epiſcopi Vicarius. Hujus memor Eraſmus Epiſt. ad Nic. Everardi, & Viglius ad Herm. Lethmat. Bruxellis 18. Febr. 1555. obiit 1555. Feſto Nicolai, cum 25 annis præfuiſſet. Flora de illis alibi.

NICOLAUS DE NOVA TERRA, Epiſcopus Ebronenſis, Suffr. Traj. 1556. Primus Epiſcopus Harlemenſis, obiit 1579.

JOANNES HOOGHLANDUS, obiit 6. Id. Decembr. 1578. Conſiliar. Cæſ. J. U. D. hic Lamb. Hortenſium, ut eſt in ejus Vita, exulem ſuſcepit.

LAMBERTUS VANDER BURGH, Decanus electus Anno 1578. obiit 16. Kal. Sept. 1617.

N. VERMEER.
N. NIEPOORT.

Canonici Eccleſiæ B. M. Traj. Anno 1545, exiſtentes:

DD. & MM. GHYSBERTUS DE REYNENSTEYN, Vicedecanus. Canonici S. M. *ex Codice M. Georgii Egmond.*
HENRICUS BEYER.
JOHANNES FRYDACH.
WILHELMUS de LOCHORST.
ANDREAS de VINEA.
JACOBUS de LEEUWEN.
WILHELMUS de PALUDE.
JOHANNES BONGAERDT.
JOHANNES SCHORELIUS.
HUBERTUS BURCHEL.
JACOBUS de BROECKHOVEN.
LEBUINUS then SPILLE.
ARNOLDUS COLLERT.
JOHANNES de HOGFLANDT.
GHERARDUS de AMERSFORDIA.
NICOLAUS de CASTRO.
JOHANNES BEYER.
JACOBUS RAM.
DOMINICUS WTENWEERDT.
THEODORICUS de ZUILEN.

Ritus Decanis ac Canonicis præſcriptus hæc complectebatur ex libello MS. ceremoniali Eccleſiæ beatæ Mariæ Trajectenſis.

„Pulſatis campanis ad horas chorum honeſtè „in habitu religionis, veſte talari, & ſine ca„lopodiis, ſed cum crepidis & ſoleis ingredi„mur. Quia nec aliter ſub divinis in Eccleſia „licitum eſt exiſtere, niſi forte tranſeundo, & „tunc poſt primas columnas & non immediate „ante oſtia chori prætereat. Ritus eis præſcriptus

„In habitu etiam religionis non licet cuiquam „tempore divinorum in navi Eccleſiæ ſtare, ſe„dere, aut deambulare, ita ut ab exiſtentibus „in choro videri poſſit.

„In ingreſſu chori ſtallum nobis aſſignatum „accedentes divina cum omni modeſtia pſalli„mus.

„Nulli licet in choro quocunque tempore „divinorum ad dormiendum ſe diſponere, ac „duntaxat in officio divino miniſtranti licet per „chorum juxta Eccleſiæ ritum ambulare.

„Miniſtrantibus in miniſterio altaris tunc non „licet in digitis annulos aut chirothecas habere „in manibus.

„Nulli licet aliquod officium exercere in cho„ro caput habenti coöpertum.

„Choro pſallente nulli licet aliis intendere „ſtudendo ſive legendo, ſed omnes divina ſi„mul peragimus. Et ſi alicui legere placeat, „exeat chorum, ne ceteri inde turbentur.

„Nulli Vicariorum ſeu Officiatorum licet „ſtallum ſupra Canonicum ſedendo aut ſtando „occupare.

„Dum in choro legitur miſſa animarum aut „ſumma miſſa extraordinarie, ac Scholaris in „ſuperpellicio miniſtrat, nulli inſtallatorum li„cet ſine habitu religionis ibidem ſtare vel ſe„dere. Poteſt tamen ſi aliquo opus habeat cum „modeſtia pertranſire.

„Choro

"Choro in utroque latere ſedente, ſive ad preces proſtrato, nulli licet ingredi aut egredi eundem. Sedente autem uno latere licet ingredi vel egredi aliud latus ejuſdem. Similiter dum legitur Evangelium ſive in miſſa ſive in matutinis ante Omeliam, ſeu etiam *Credo in Deum*, *Pater noſter*, *Benedictus Magiſter*, *Nunc dimittis*, nulli licet ſe movere in loco in quo eſt, nec per chorum aut ſtallos ambulare, aut etiam ingredi vel egredi, niſi eo tempore in officio divino miniſtranti, ſed ab omni murmure tunc penitus ceſſandum eſt. Et nulli cujuſcunque dignitatis eo tempore ſedere licet.

"Ingrediens & egrediens chorum tempore divinorum eam partem & januam chori tranſeat, ad quam inſtallatus eſt.

"Si quis Prælatus chorum intraverit aut exierit, omnes illius partis chori duntaxat eidem aſſurgant. Si vero ad legendam lectionem vel verſum cantandum ad medium chori accedat, omnes utriuſque lateris chori eidem eunti, & ad ſtallum redeunti aſſurgant. Scholares vero in ingreſſu & egreſſu Prælati ad medium chori propter liberiorem ejus tranſitum accedant, faciebus ad dominos ſuæ partis converſis.

"Si Canonicus aut Chori ſocius tempore divinorum aliis Canonicis & Chori ſociis ſedentibus chorum intraverit, omnes eidem aſſurgant. Similiter fiet poſtquam in matutinis lectionem legerit ſeu verſum cantaverit, cum ad ſedendum ingreſſus fuerit. Verum inferiores omnes intrantibus eiſdem aut exeuntibus chorum reverentiam exhibent.

"Dum canitur per diverſa &c. Scholares chorum exeunt manentibus ibidem Canonicis & Chori ſociis. Et poſt collectam *Sancta Maria* nulli chorum ingredi aut egredi licet.

"Inter altariolum ad pedes Epiſcopi *Conrardi* fundatoris noſtri & ſepulchrum ejuſdem nulli tempore divinorum tranſire licet.

"Si Scholaris ad alteram partem chori ibidem manſurus tranſire habet, chorum primo exeat, & ſic aliam januam & partem chori ingrediatur. Aliàs de una parte ad alteram tranſire permanſuro non licet.

"Accedentes ad ſtationes Eccleſiarum, proceſſiones, aut Capitula generalia, ſive ab eiſdem in habitu religionis redeuntibus nulli inſtallatorum licet ſine habitu religionis tam in Eccleſiis quam in plateis obviare, ſeu aliàs in eorum conſpectu comparere. Sed ob reverentiam religionis illis ubique cedendum eſt.

"*Quando & quomodo in Eccleſia & choro ſtandum eſt.*

"Triplex eſt modus ſtandi in Eccleſia & choro. Primus eſt ſtandi directe, quando ſcilicet una pars chori facie ad faciem ad partem alteram reſpicit. Et generaliter chorus directe ſtare debet, niſi verſus aut cantus ad Orientem vel Occidentem nos direxerit.

"Secundus modus ſtandi eſt facie verſus Orientem. Stat autem chorus verſus Orientem in principio cujuslibet horarum, donec *Sancta Maria* incipiatur, excepto quando nocturnus dicitur, ſimiliter quando in horis ac miſſa leguntur Capitula ſine collecta. In miſſa quando canitur *Gloria in excelſis Deo.* In eodem cantico, dum cantatur, *Laudamus te*, *Benedicimus te*, *Adoramus te*, *Glorificamus te*, *Gratias agimus tibi*, *Suſcipe deprecationem noſtram. Qui ſedes ad dextram Patris miſerere nobis.* Item quando legitur Evangelium, quando canitur, *Credo in unum Deum. Et incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine.*

"Tertius modus ſtandi eſt verſus Occidentem, qui tunc ſolum fit, cum Evangelium in aquila legitur. Ad Orientem tamen ſe chorus convertit reſpondens Diacono, *Gloria tibi Domine.*

"Eſt & alius modus ſtandi Scholarium tantum, cum ſcilicet ad medium chori accedunt facie ad faciem, dominos ſui lateris reſpicientes, qui fit in aſperſione aquæ benedictæ, in thurificatione, & deoſculatione libri Evangeliorum poſt Evangelium.

Huic rituum libello jungo Monita Canonicis a Decano & Capitulo, *ſub correctione*, præſcripta Anno 1558.

"Nos Decanus & Capitulum Eccleſiæ Trajectenſis B. Mariæ conſiderantes & perpendentes, domum Domini omnem decere ſanctitudinem, eandemque non ambulationis aut confabulationis, ſed orationis eſſe domum, atque proinde in eadem omnem vagandi occaſionem eſſe amputandam eo maximè tempore, quo divina officia ac ſervitia in eadem peraguntur; quodque totus Clerus ad ædificationem laicorum, & ut cultus divinus ad laudem Dei creſcat, & per uſum quotidianum accipiat incrementum virtutum ac morum ſplendore cæteris debeat præfulgere, ordinique ſuo ac dignitati clericali reſpondere, maturâ, ac præmiſſorum intuitu, deliberatione præhabitâ, Eccleſiæ noſtræ ſaluti, tam ſecundum ſacros Canones, quam Decreta Sacro-ſancti Concilii Tridentini ſalubriter proſpicere cupientes, infraſcripta perpetuis obſervanda temporibus duximus, quantum in nobis eſt, mandanda, ſtatuenda, decernenda, ac ordinanda, prout præſentium per tenorem mandamus, ſtatuimus, decernimus & ordinamus.

"Primo ut non ſolum Vicarii aut Chori ſocii, ſed etiam tam Capita, quam membra hujus noſtræ Eccleſiæ Trajectenſis diligenter chorum frequentent, ac officiis divinis interſint, cum eodem Choro Deo pſallant, ibidemque permaneant, divinum officium ſine confabulatione devotè abſolvant, neque divinorum tempore quo ſacra peraguntur, vagentur aut ambulent.

"Secundo, ut honeſtè incedentes, ac clericalem gravitatem præ ſe ferentes abjectis pileis, caligis, calceis, ſagula & aliis veſtimentis perſonis Eccleſiaſticis indignis, ſe in moribus & veſtitu reforment, atque Decretis Sacro-ſancti Concilii Tridentini ſe reddant obedientes.

"Tertio ut honeſte viventes inhoneſtam converſationem vitent, concubinas amoveant, nec earum contubernia repetant, nec alias ſuperinducant aut recipiant.

"Quarto, ut barbas deponant, nec eaſdem inpoſterum nutriant, niſi ſecundum præſcriptam formam Statutorum Synodalium.

"Quinto, ut tabernas non adeant, atque à choreis, venationibus illicitis, luſibus & canticis indecoris, tanquam a ſacris Canonibus interdictis abſtineant.

"Et hæc præmiſſa omnia obſerventur irrefragabiliter ſub pœnis ſuſpenſionis fructuum beneficiorum ſuorum, & aliis pœnis in Decretis Concilii Tridentini expreſſis & ſtatutis.

Actum xvi. *Julii Anno* 1558.

Cete-

Monumenta; inter cetera, Oxale,

Ceterùm oxale, ut vocant, hic, ut & in ceteris Eccleſiis, magnificum plane; quod refecerat Joannes Oem civis Ultrajectinus, juxta formam quam præfixerat Joannes Schorelius, ejus ædis Canonicus Ann. 1545. Viſum etiam ſedile ligneum, in quo Canonici refractarii ſentiebant ob contumaciam duarum trabium tormenta, quibus vel femora, vel ſuræ pedum concluſæ. Hujus formam exhibet Millæus in praxi ſua criminali, Pariſiis excuſa Ano. 1551. Viſum ibi Conradi Epiſcopi, ædis hujus fundatoris, monumentum, in chorum templi, cum anguſtior fatiſceret vetuſtate, renovatum Ann. 1421. ſolemni pompâ translatum. De Antiſtitis ejus obitu opiniones alibi ventilatæ. Viſus & hic olim lapis cum hac inſcriptione:

Gloria mortalis probat exitus ut ſit inanis
En Irmedrudis Comitiſſa ſit pia pulvis,
Quæ fuerat vultu tam pulchra politaque cultu.
Gratia divina tibi culpæ ſit medicina.

Irmedrudi illuſtri Comitiſſæ, divino ritui deditiſſimæ, de hac Eccleſia bene meritæ, pia poſteritas poſuit.

Viſa quoque Henrici Sancti ſeu ſecundi effigies cum hac inſcriptione:

Henrici effigiem Lector venerare ſecundi,
In cælum meritis qui ſibi fecit iter,
Cui divina dedit pietas expellere morbos,
Atque fovere hominum vota piaſque preces.
Omni labe carens, obſervantiſſimus æqui,
Romano hic quondam præfuit imperio.
Rettulit in numerum Divorum Papa ſecundus
Eugenius ſacris inſtituitque coli.

Monocerotis cornua,

Conſpiciuntur adhuc, quæ cum admiratione conſpecta ab aliquot jam ſeculis, Monocerotis tria cornua, de quibus vetus hæc cantilena:

Jam templum Mariæ Cæſareum decus,
Hoc primum decorat cœtus honeſtior,
Terna & cornua dein Monocerotis.

Cornua hæc Lambertus Decanus dicebat donum Henrici IV. Imp. Collegio ab eo data ad Dei honorem, divini cultus augmentum, & ut animæ ipſius ſuorumque propitius eſſet Deus; ab Hiſpanis, Gallis, Gelro expetita, & quæſita ſæpius, antiquitatis egregium monumentum, ibi etiam aſſervantur.

Exſtat adhuc Eccleſia, ſed ſatis ſordidè obſervata, choro dato ſcriniariis, quæ ſua ibi venum proponunt: navi Anglis ad cœtus ibi habendos conceſſa; denſa & celſa turri haud ita dudùm disjectâ, topho & lapide ad cœmentum certo pretio divenditis.

& Bibliotheca,

Extat tamen adhuc ædi conjuncta Bibliotheca; Codicibus qui & melioris notæ, & plures ibi olim erant, ferè deſtituta, extra Codices Sacros in membr. pergamena nitidè deſcriptos & affabrè litteris ac figuris aureis effigiatos. Chartarum autem numerus & Diplomatum, quæ cum Bullis aſſervantur in Tabulario LXX. loculis, adhuc ingens eſt, ut ſe accepiſſe teſtis eſt Ant. Matthæus *Fundat.* lib. I. p. 158.

D. PETRI ECCLESIA.

D. Petri Eccleſiæ fundatio

Ante ædes haſce Marianas, ad honorem D. Petri ſeculo XI. extructa Eccleſia a D. Bernulpho, primùm Paſtore in villa apud Gelros Ooſterbeeckana, dein Ultrajectino Epiſcopo, ordine XX. cujus vitæ ſeriem compendio hic, & fuſius dedimus *Batav. Sacræ* part. Iª. p. 127. Ejus in hac a ſe condita æde ſepulchrum viſitur, quod intactum remanſit ad Annum 1675. quo, ut ventorum vi diffractæ ædes refici poſſent, apertum idem ac loco motum. Carmen ad æternam ejus memoriam adſcriptum parieti, ſupra quoque dedimus.

fata.

Varios olim caſus, ruinas, ac incendia paſſa hæc Eccleſia. Cum incuria aulicorum Henrici IV. conflagraſſet, Imperator hic munificentiam oſtendit præcipuam, Codicillis roboratam Wormatiæ Anno 1075. Extant hi apud Hedam in Conrado Epiſcopo, variatâ nonnihil lectione ab iis quos Ant. Matthæus *Fundat. Eccleſ.* lib. I. pag. 171. repræſentat. Eccleſia hæc, utpote principi Apoſtolorum ſacra, opibus præpotens erat, & nulli alii ſecunda; unde & non parvum ex ea urbi interdum ſubſidium. Canonicorum, cum Collegiata eſſet, erat XXX. ac totidem ferè Vicariorum. opes.

In veteri quadam ſcheda, cui ſubſcriptum, *Vicariæ Eccleſiæ Collegiatæ D. Petri*, ſequentes *Vicariæ*, & Altaria ad quæ eæ fundatæ exhibentur:

Altaria, & Vicariæ,

I. *Altare* S. Crucis. *Eſt duorum Presbyterorum animarum. Item Bona Cuſtodis.*

II. *Altare* SS. Simonis & Judæ, *cujus poſſeſſor fuit* D. Cornelius Weteriog, *nunc* M. Lambertus Foeyt.

III. *Altare* SS. Jacobi & Chriſtophori.

IV. *Altare* D. Chriſtophori.

V. *Altare* S. Joannis *Baptiſtæ. Poſſeſſor* Petrus Crom.

VI. *Altare D.* Joannis *Evangeliſtæ in crypta.*

VII. *Altare D.* Thomæ. *Poſſeſſor* Jacobus Dierhout.

VIII. *Altare D.* Nicolai. *Poſſeſſor M.* Herm. Strickius.

IX. *Altare D.* Stephani & Laurentii. *Olim poſſeſſor* Joannes Vermey.

X. *Altare SS.* Philippi & Blaſii, *eſt ſcholaſtriæ quoad collationem. Olim poſſeſſor D.* Joannes Lichtenbereh.

XI. *Altare S.* Blaſii. *Poſſeſſor M.* Herm. Strick.

XII. *Altare B.* Mariæ *ante chorum. Poſſeſſor* Cornelius Matthiæ.

XIII. *Altare S.* Victoris.

XIV. *Altare B.* Mariæ Magdalenæ. *Collator eſt Præpoſitus.*

XV. *Altare D.* Bartholomæi. *Poſſeſſor olim Dns.* Jacobus *ten* Hove, *nunc M.* Franciſcus Verhaer.

XVI. *Altare B.* Antonii & *B.* Mariæ *Virginis, & duorum Apoſtolorum Petri & Andreæ ſub organis. Jus Patronatus pertinet ad heredes* Cleuting.

XVII. *Altare B.* Andreæ *Apoſtoli. Poſſeſſor M.* Franc. Verhaer.

XVIII. *Altare D.* Catharinæ. *Olim poſſeſſor D.* Joa. Splinter.

XIX. *Altare D.* Urſulæ.

XX. *Item Vicaria altaris undecim millium virginum, fundata per M.* Everardum *de* Haill.

In

Capella S. Petronillæ.

In alia Charta Anni 1524. mentio Capellæ & Altaris S. Petronillæ, quæ & fundatorum ſic meminit:

ALLEN den ghenen die deſen brieff ſellen ſien of hooren leſen, doen wy verſtaen gemeen Vicaryen ende Choorgeſellen der Kercken ſinte Peters t'Utrecht, alſe Johannes van Grootvelt, Petrus Calſlagher, Jacobus van Hoern, Arnoldus Anſelmi, Adrianus Bure, Tymannus Ricoldi, Erneſtus van Schayck, Wilhelmus Buer, Johannes van Geverdinck, Johannes van Breuwen, Nicolaus Johannis, Johannes van Malſen, Godeſcalcus Johannis, Johannes van Duthen, Gerardus Hoefſlach, Johannes Uytgeeſt, Judocus Nicolai, Wolterus de Boecholdia, dat wy voor ons ende voor onſen nacomelingen, mit vollen conſent ende believen van onſen Weerdigen Heeren Deecken ende Capittel van onſer Kercken van ſinte Peters voerſz aengenomen ende ontfangen hebben van den Eerſamen ende Eerbaren Heeren Executoren ſaliger, Heeren *Anthonis* van *Winſen*, Canonick was onſer Kercken van S Peters voorſz, alſe Heeren *Jacop* van *Winſen* ſinte Peters, Heer *Aelbert* van *Leuwenberch* ten Domme t'Utrecht Canonicken, Meyſter *Dirc* van *Malſen* Prebendatus ten Domme, Heer *Johan* van *Grootvelt*, onſe mede-broeder ende ſiel-prieſter, ende *Claes Bevel* out Borger t'Utrecht, alle alſulcke † teſtamenten, als ſalige Heer *Anthonis* voorſz na inhout ſyns teſtaments gegeven ende bevolen heeft, ende by den voorſz Executoren verbetert ende augmenteert is, als hier na beſchreven. In den eerſten vyf goede Cheurfurſten Rynſche gulden van volre gewichte te miniſtreren den Vicaryen then euwigen daghen tot * metten gelt, beginnende alreheyligen dach af alle daech enen ſtuyver, alſo lange t'hent die vyf gouden gulden geminiſtreert ſyn, ende dat geven die van beginnen tot den eynde toe in der metten ſyn, ende anders niemant. *Item* een pont in onſer kercken te miniſtreren alle Manendagen voor den celebranten, die ſalige Heer *Anthonis* ende ſyns Suſters grafſtede begaen mitten wy-water, ende enen *Miſerere*, ende *de Profundis* mitten *Collect* leſen. *Item* alle Manendagen een miſſe te leſen in onſer kercken in ſinte *Peternellen* Capel, die wy Vicarien by beurten doen ſellen, behoudelic dat Heer *Godſchalck* Janſoen, onſe medebroeder ſyn leven lanck deſe miſſe doen ſal, ende voor elcke miſſe ſalmen betalen een Hollantſchen bras-penninck. *Item* noch een halven gouden Vrancryckſchen ſchilt voor een lampe die bernen ſal in ſinte *Peternellen* Capel van October tot April toe. *Item* noch ſullen wy houden onder ons drie feeſtdagen ofte ſtatien, alſe op ſinte *Peternellen* dach, Kersmiſſe dach, ende op ſinte Agnieten dach, een ſingende miſſe mit dienaers, ende Choralen, ende Succentoren, ende te ſpelen opte orgelen, ende mitter groote clocke te luyden totter miſſe, ende die miſſe ſal te acht uren uyt weſen, ende van elcke ſtatie ſalmen geven thien ſtuvers. *Item* noch ſullen wy miniſtreren op ſinte *Marien Magdalenen* avont den Heeren ende Vicarien, die in den Domme overgaen naer inhout des Preſentieboecx een halven gouden Cheurfurſter Rynſche gulden. Item noch ſullen wy miniſtreren op onſer liever Vrouwen-dach *aſſumptionis* in der † *Nonen* te twaelf uren naer inhout des Preſentieboecks den Heeren ende Vicarien een gouden Cheurfurſter Rynſche gulden. *Item* noch ſullen wy miniſtreren ende deylen ten euwighen daghen op ſinte Andries-dach na inhout des Teſtaments twe ende vyftich paer ſchoen in ſinte *Peternellen* Capel, ende dair voor ſullen wy ontfangen jaerlicx negen Hollantſche gulden uyt Heeren *Georgius* van *Solms* huys, ſtaende by onſe ſchuel. *Item* noch alle Manendaghen ten euwige daghen te deylen ſeven armen ſeven weggen, elck twaelf loot wegende, na de wicht der Heeren weggen van den Dom, ende beloopt jaerlicx een mudt ende drie ſpynde. Voor welcke aennemінge ende executie des voorſz teſtaments ten euwigen dagen alſo te volbrengen, bekennen wy Vicarien ende Choorgeſellen voorgenoemt van den voernoemden executoren wel vernuecht, voldaen, ende betaelt te weſen den leſten penninck mitten eerſten, ende voor elcken penningh ontfangen te hebben XXXII. der ſelver penningen, ende geloven dairomme voor ons ende voor onſen naecomelingen die executie ende laſt van ſalige Heer *Anthonis* van *Winſen* teſtament, als voorſz is, onverbreeckelyck te houden, ende na te gaen. Ende indien dat Godt verhoeden moet enich gebreck ofte verſuym by ons ende onſe naecomelingen gebeurde, of by enich ſingulier perſoon, dat verſuym ſal ſtaen op een dubbelden peen van t'geen datmen verdienen ſoude tot behoef der gemeen Vicarien, welcke pene men niemant verdragen en ſal. Ende indien enich gebreecke viel in der miniſtratien van den weggen ſmanendags den armen te deylen, ofte gebreecke viel in der lampe, dat die niet en brande, alſt behoort, oft oock gebreecke viel in der miniſtratien voor den twee ende vyftich paer ſchoen den armen te deylen na uytwyſinge des teſtaments, dat ſal ſtaen tot correctie van onſen Heeren Deken ende Capitel voorſz. Behoudelick dat die voernoemde Heeren executie ſullen laten doen om betalinge der renten van den twee ende vyftich paer ſchoen geordineert na ſegel ende brieven, daer door wy beweſen ſyn. Ende deſer brieven ſyn twee alleens ſprekende. Alle dinck ſonder argeliſt. In kenniſſe der waerheyt ſo hebben wy Vicarien ende Choorgeſellen voergenoemt gebeden den Weerdigen ende Eerſamen onſen Heeren Deken ende Capittel van St. Peters t'Utrecht voorſz, deſen brief over ons mit haer Capittels ſegel te willen beſegelen, want wy geen ſegel en hebben. T'welck wy Deken ende Capittel voergenoemt ter bede ende begeerten onſer Vicarien ende Choorgeſellen belieft ende geern gedaen hebben. Gegheven int jaer ons Heeren CIↃ. IↃ. ende XXIV. opten ſeſten dach in Novemb.

Ende was onderteyckent,

By my,

JORIS VAN SOLMS, *Deken*.

† *Teſtamentum* & *legatum* unum idemque hic. Sic in Charta Ann. 1519. *Vrylicken te hebben ende erflyck te behouden &c. vry ſonder eenige ſcout, teſtament, ende uytvaert vaſt te gelden.*

* *Mette*, cantus Metenſis eſt; ab urbe ita dictus, unde ejuſdem origo. Cantantis merces eſt, *Mettengelt* &c.

† Hora hæc ex iis, quibus preces à clero quotidie ad Deum fuſæ, in duodecimam incidens. Vid. lib. 2. de *Nobilit. cap. ult.*

Ex

Altare III. Regum. Ex Monumentis MS. ejus Eccleſiæ liquet & *Altare* ibi fuiſſe *trium Regum*. Ad parietem enim quondam ibi hæc inſcriptio:

Anno Dni M. Vc XXI. obiit
Venerabilis Vir Magr.

GERARDUS DE TURN,

Utriuſque Juris Doctor, qui fundavit in *Altari trium Regum* Miſſam quotidianam per Chori ſocios ſub pulſu Primarum dicendam. Hanc ſi quis neglexerit pro poena duplum quantum percipere debuiſſet, fabricæ perſolvere tenebitur. Unde neglecta recuperet. Cujus anima & omnium fidel. requieſcat in pace. Amen.
Dedicatio prima Junii.

Præpoſitorum Collegii ejus ſeriem hic appono.

Præpoſiti S. Petri Trajecti.

Præpoſiti, RUDOLPHUS, Præpoſitus S. Petri Anno 1005.
ANFRIDUS, 1108.
GODEBALDUS, 1108.
THEODORICUS, 1119. 1121.
ANTHELMUS, 1133.
LUZO, 1131. 1134.
ABEZO, 1138 1139.
LUITBERTUS, Præpoſitus 1145. aliis LAMBERTUS.
ANDREAS, 1157.
GODEFRIDUS, 1178.
WALTERUS, 1196. 1200.
WIGERUS, aliis WICKERUS, 1226. 1227.
REIMARUS, 1228. 34. 39. 1247.
BALDUINUS, fil. Com. de Benthem, 1258.
ENGELBERTUS DE ISENBROECKE, 1270. 1272.
STEPHANUS DE BEUSICHEM, 1277. 1281, 1285. 1290. fuit ſucceſſor *Engelberti*.
FREDERICUS ZIERICK, Anno 1294. Epiſcopus factus 1317. Obiit 1322.
RICOLDUS DE HEZEWYCK, 1320. 1337.
WALTERUS DE BLOEMENDAEL, 1350.
SUEDERUS UTERLOE, Anno 1357. 1362. Inde Præpoſitus major. Obiit 1378. 22 Apr. Sepultus in Martiniano.
RODULPHUS AB ISENDOORN, Præpoſitus S.Petri, 1393. 1386. 1400. Obiit 1410.
JACOBUS à LICHTENBERGH, 1412. 1425. Obiit 1449. 2. Sept.
HENRICUS DE ROEVER DE WINSEN, Anno 1449. 6. Sept. ſucceſſit.
Anno 1452. obiit Mr. JOANNES SCHADE, Præpoſitus S. Petri, & Can. major.
WAUTERUS DE GAUDA creditur *Jacobo de Lichtenberg* ſucceſſiſſe. Invenitur Anno 1452. 1459. 1463. Ex Necrol. S. Salv. Obiit Anno 1475.
Mr. JOANNES DE BURGUNDIA, 1476.
JOANNES HEESBOOM, Anno 1478. 3. Jun.
NICOLAUS, Præpoſitus S. Pet. Traj. fil. nat. Anthonii Burgundiæ nothi Com. de la Roche, 1498.
FREDERICUS SCHENCK A TOUTENBERGH, Præpoſitus S. Petri, inde poſt Georg. Egmond. Epiſcopus, ac poſt Archiepiſcopus Traj. Obiit Anno 1580.
Poſt hunc Albanus Præpoſituram dedit
WALTERO KERCKHORNIO, Anno 1569. 16. Dec.
Huic ſucceſſit filius Joannis
WILHELMUS DE ALENDORP, Anno 1580. 1. Septembris, cui ſucceſſit Anno 1595. 28. Aug.
ADOLPHUS DE ALENDORP, frater, quem ſecutus eſt
JOANNES DE WYCK, Scholaſtici filius, in Junio 1633.

Decani S. Petri Trajecti.

JOANNES ROMAER, Dec. S. Petri, obiit Anno 1340. Decani,
WILHELMUS DE ZYLL, Anno 1380.
JOANNES DE TORNOYT, alibi *Tournout*.
HENRICUS, GISELBERTI filius.
HERMANUS DE RENO, obiit 1488.
GEORGIUS à SOLMIS, obiit 1541.
JACOBUS UTENENGE, obiit 1569.

Alii Decani, uti & diverſi ædis ejus Canonici ac benefactores, ex hoc ejuſdem Necrologo innoteſcent.

Anno 1547. obiit venerabilis Vir Dominus *Jacobus* de *Wynſen*, ſenior quinque Eccleſiarum Canonicus. Ad cujus memoriam dantur Dominis duo loot argenti ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ. Necrologus,

Anno 1523. obiit venerabilis Vir *Anthonius* de *Wynſen*, hujus Eccleſiæ Canonicus, ad cujus memoriam dantur Dnis ſecundum conſuetudinem duo loot argenti.

Anno 1585. 27. Aprilis, obiit venerabilis Vir, Dns *Johannes Proëjes*, Canonicus hujus Eccleſiæ, & ſolverunt executores pro ipſius memoria 50. florenos Carolinos.

Anno 1578. 20. Octobris, obiit venerabilis Vir, Dns *Cornelius Utenenghe*, Canonicus & Scholaſticus hujus Eccleſiæ, pro cujus memoria dantur 96. libr. hoc modo diſtribuendæ; pro memoria dantur 64. pro .... 24. libræ & pro celebrantibus 8. libr. Hic fuit ſenior Canonicus Eccleſiarum Trajectenſ. & legavit ſua bona, tam patrimonialia, quam alia.

Memoria Dni *Ottonis* de *Snellenberch*, Vicarii hujus Eccleſiæ.

Obiit Dna *Hadewigis*, mater dominorum *Gerardi Cockart*, & *Nicholai Friſonis*.

Anno 1296. obiit *Gerardus*, dictus *Cockart*, Theſaurarius Eccleſiæ noſtræ.

Anno 1566. obiit venerabilis atque egregius Dns *Johannes* de *Conine*, ſenior quinque Eccleſiarum Trajectenſium Canonicus, ad cujus memoriam dantur Dominis 8. libr. & Chori ſociis 6. libr. cujus animæ propitietur Deus.

Obiit *Henricus Vrencke*, Canonicus noſter & Theſaurarius, ad cujus memoriam dantur xx. ſolidi, Choralibus quinque ſolidi, & Cuſtodi

tres

Digitized by Google

tres ſolidi ; de quibus ipſe cuſtos dabit candelas in anniverſario ſuo, & cum hoc compulſabit. Item idem cuſtos habebit XII. denarios de compulſatione in anniverſario Domini *Gerardi Vrencke*. Item tantum in anniverſario Domini Theodorici fratris ſui pro compulſatione. Et hanc pecuniam Preſbyter deſerviens altari beatæ Mariæ ante chorum à latere dextero, quod inſtituit Dominus *Giſelbertus Torrekin*, bonæ memoriæ. Præpoſitus ſanctæ Mariæ dabit de fertella ſita in Bertengen, quam nunc colit *Tydemannus*, filius *Tydemanni de Anſoer*.

Anno 1549. obiit venerabilis Dominus *Chriſtophorus* ab *Amſtel* & *Mynden*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Obiit *Agnes*, Dna de *Vianen*, uxor Domini *Huberti*.

Anno 1593. obiit venerabilis & egregius Dominus *Theodoricus* de *Zulen*, Canonicus Eccleſiæ noſtræ, qui legavit pauperibus Chriſti, 28. ædes retro ſanctum Jacobum, cum annuis redditibus, & pro memoria ipſius ſoluti ſunt quinquaginta floreni Carolini.

Anno 1338. obiit *Walterus* de *Blommeſtein*, noſter Concanonicus.

Anno 1439. obiit Magiſter *Gerardus* de *Hynderſteyn*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Anno 1417. obiit *Fredericus* de *Mera*.

Obiit *Hubertus* de *Boſinchem*, miles, pater *Johannis* de *Culenborch*. Ad memoriam ejus dantur xv. ſolidi præſentibus in choro.

Anno 1304. obiit *Jacobus* de *Lichtenberch*, *Gerardus Vrencke*, & *Wernerus Frederici*, cives. Ad memoriam eorum dantur xv. ſolidi præſentibus. Et de anniverſario Dni *Gerardi Vrencke* habebit cuſtos 12. denarios, quos dabit Preſbyter deſerviens altari beatæ Mariæ ante chorum à latere dextero.

Obiit *Gerardus*, dictus *Friſo*, olim hujus Eccleſiæ Canonicus.

Obiit *Albertus*, dictus *Cockaert*; xv. ſolidi de manſo ſuo in *Hoyncoop*, in juriſdictione Dni *Gerardi* à *Vleete*. Item eodem die ad memoriam *Mechtildis Cockart*.

Anno 1545. obiit honorabilis Vir, Dominus, & Magiſter *Johannes Ruyſch*, majoris, & hujus Eccleſiarum Trajectenſium Canonicus.

Obiit *Pelegrinus* de *Reno*, hujus Eccleſiæ Præpoſitus.

Obiit *Johannes Cockart*, Canonicus noſter.

Obiit *Wilhelmus*, dictus *Cockart*, civis Trajectenſis & frater Teutonicorum.

Anno Domini 1537. menſis Aprilis die ſecundo, obiit honorabilis vir, Dominus *Johannes Utenham*. Ad cujus memoriam dantur duo loot argenti ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ.

Anno 1593 8 Aprilis, obiit venerabilis Vir, ac Magiſter *Johannes* vander *Haer*, Canonicus hujus Eccleſiæ, & ſolvit per executores ſuos pro memoria ſua quinquaginta florenos Caroli. Inſuper legavit pauperibus Chriſti in Eccleſia noſtra hebdomadatim multos redditus diſtribuendos annuos.

Anno 1541. obiit honeſta matrona *Margareta*, uxor *Gerardi Verhaer*, & mater Dni & Magiſtri *Jacobi* vander *Haer*, confratris noſtri.

Obiit *Gerardus Albus*, Decanus majoris Eccleſiæ Trajectenſis.

Obiit Dominus *Gerardus Cockart*, Anno 1321.

Anno Dni 1569. die 14 obiit honorabilis Vir, atque honorandus Dominus *Jacobus Utenenge*, utriuſque Juris Licentiatus, Decanus, & Canonicus hujus Eccleſiæ. Ad cujus memoriam dantur dominis x. libræ, & Chori ſociis quinque libræ, cujus animæ propitietur Deus.

Anno 1573. 23. Maji, obiit venerabilis Dominus *Arnoldus* à *Buccbel*, Canonicus hujus Eccleſiæ, & legavit pro memoria ſua parentum, & benefactorum ſuorum, ſeptem florenos, xx. ſtuferos pro floreno &c.

Memoria Dni *Arnoldi Gruyter*, quondam Canonici hujus Eccleſiæ.

Obiit *Wonna*, uxor Dni *Wilhelmi*, dicti *Cockart*, ſenioris. Reliquit ſeptem ſolidos, & ſex denarios, de bonis in *Bodengrave*.

Anno 1346. obiit *Johannes* de *Bronchorſt*, olim Præpoſitus Eccleſiæ ſancti Salvatoris Trajectenſis.

Anno 1608. die beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſacro, obiit venerabilis Vir Dns *Petrus* de *Voocht* à *Ryneveld*, Canonicus hujus Eccleſiæ. Dantur quinquaginta floreni.

Anno 1586 die xx. menſis Julii, obiit venerabilis & egregius Dns Magiſter *Jacobus Verhaer*, conſanguineus Pontificis maximi Adriani ſexti piæ memoriæ, hujus Eccleſiæ Canonicus ſenior, & aliarum quatuor Eccleſiarum Trajectenſium, qui legavit Capitulo noſtro meliorationem domus ſuæ clauſtralis ad præſentias matutinorum &c.

Duplex feſtum, quod inſtituit Dns *Johannes Cockart*, noſter Concanonicus.

Obiit *Jacobus* de *Draeckenborch*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Obiit *Giſelbertus* de *Rueel*, olim Canonicus hujus Eccleſiæ.

Anno 1374. prima die menſis Auguſti, obiit Dns *Petrus* de *Compoſtelle*, hujus Eccleſiæ Canonicus.

Anno 1541. menſis Auguſti die ſeptima, obiit venerabilis, & egregius Vir, Dominus *Georgius Zolms*, Decanus & Canonicus hujus Eccleſiæ, pro cujus memoria duo loot argenti diſtribuuntur.

Anno 1559. 12. Septembris, obiit honorabilis Dominus *Folpardus* de *Waell*, Canonicus hujus Eccleſiæ. Dantur duo loot argenti ſecundum conſuetudinem.

Anno 1676. 13. Septembris, obiit venerabilis Dns *Bernardus* vander *Boecborſt*, Canonicus Eccleſiæ noſtræ, & ſolvit pro memoria ſua quinquaginta florenos Caroli.

Anno 1379. in Septembri, obiit Dominus *Giſelbertus*, Dominus de *Abcoude*, & de *Duerſteden*.

Anno 1360. obiit Dominus *Zuederus Uterloo*, Præpoſitus noſter.

Anno 1455. obiit honorabilis Vir, Dominus *Gerardus* de *Damaſcho*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Obiit *Wilhelmus Zuermont* de *Hinderſteyn*, pater Magiſtri Petri, quondam Decani hujus Eccleſiæ.

Item ad memoriam Dominæ *Wonne*, uxoris Domini *Wilhelmi Cockart*.

Anno 1578. 28. Octob. obiit venerabilis Vir, Dns *Cornelius Utenenghe*, Scholaſticus & Canonicus hujus Eccleſiæ, qui fuit † ſenior quinque

† Duplex erat album. Cujuſque Eccleſiæ ſpeciale, in quo nomina tantum fratrum ejuſdem Eccleſiæ, & aliud quinque Eccleſiarum, quod erat generale, in quo nomina omnium, quotquot Ultrajecti, habita ratione temporis, quo aſſumptus quiſque in Canonicum. Eccleſiæ ratio idm nulla. Temporis tantum, ſecundum quod quiſque aut junior aut ſenior. Et prout junior aut ſenior dicebat votum unuſquiſque, aut prior, aut poſterior, eum Capitulum generale.

Eccleſiarum, & legavit Capitulo noſtro omnia ſua bona tam patrimonialia quam alia.

Rampo de *Wale*, miles. Ad memoriam ejus dantur præſentibus in vigilia, & miſſa XVI. ſolidi de bonis quoodam Reghenboghes, ſitis apud Broecklede, in juriſdictione ſancti Petri.

Anno 1597. menſis Nov. die ſexta, obiit venerabilis Dominus *Alphardus* de *Coninck*, noſtræ Eccleſiæ Canonicus & Scholaſticus, & ſolvit pro memoria ſua quinquaginta florenos.

Obiit *Machtildis*, filia *Wilhelmi Cockart*, de dimidio manſo ſito in *Hoincop*, in juriſdictione Domini *Gerardi* de *Vliete*. Item ad feſtum beati Euſtachii, quod inſtituit Dominus *Gerardus Cockart*, Concanonicus noſter.

Anno 1376. XI. die menſis Novembris, obiit Dominus *Rodolphus* vander *Coornmarckt*, Canonicus hujus Eccleſiæ.

Anno 1454. obiit honeſta Domicella *Mechtildis*, filia *Theodorici Keyſer*, mater Domini *Nicholai* de *Spaerwoude*, Canonici noſtri.

Anno 1467. obiit venerabilis Vir, Dominus *Petrus Zuermont* de *Hynderſteyn*, quondam Decanus hujus Eccleſiæ.

Obiit *Petrus*, dictus *Zoudenbalch*, pater Domini *Tygeri*, noſtri Concanonici. Ad memoriam ejus dantur X. ſolidi de bonis quæ empta ſunt erga *Jacobum* de *Rodenborgh*. Obiit *Gerburgis*, mater Domini *Tygeri*, noſtri Concanonici. Ad ejus memoriam dantur ut ſupra ex eiſdem bonis &c.

Erant & Canonicis his, quæ & ad manum nobis ſunt, *Statuta* MS.

Erat etiam Crypta olim eidem Eccleſiæ, in cellam vinariam, ut putatur, mutata.

Sub Archid. S. Petri tota erat *Velua*, continens XL. Paroch. Eccleſias.

ECCLESIA S. JOANNIS.

Eccleſia S. Joann. Bapt.

ALTERA condita a S. Bernulpho Ultrajecti Eccleſia, Canonicorum quoque decorata Collegio, eſt S. Joannis Eccleſia; S. Joannis, inquam, non Evangeliſtæ, ſed Baptiſtæ: quod Joanni Baptiſtæ ſacra, oſtendit inter cetera ſigillum Eccleſiæ, quod & exprimit *trichinam* ejus veſtem, quam ei tribuit Auctor libri *de Cœna Domini* ſub nomine D. Cypriani: *Racaaas* alii, alii veſtem *cilicinam* vocant.

Sua enim Collegiis Ultrajecti ſigilla, & ſua olim inſignia, typis expreſſa Ant. Matthæi *de Nobilitate* libro 2. cap. 12.

Eccleſia hæc ſpeciatim in tutelam recepta a Pontifice Rom. ut hoc Innocentii Diploma argumento eſt.

a Rom. Pontifice in tutelam recepta:

„ *Innocentius*, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei „ dilectis filiis Decano & Canonicis ſancti Jo„ hannis Trajectenſis, Salutem & Apoſtolicam „ benedictionem. Solet annuere Sedes Apoſtolica „ piis votis & honeſtis petentium precibus favo„ rem benevolum impertiri. Ea propter dilecti „ in Domino filii juſtis precibus inclinati Ec„ cleſiam & perſonas veſtras cum omnibus quæ „ impræſenti rationabiliter poſſidet, aut in fu„ turum juſtis modis præſtante Domino poterit „ adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione „ ſuſcipimus, ſpecialiter autem quartam partem „ decimarum in Sealden & de *Fronacker*, de *Waal*, „ de *Dubble*, de *Hire*; & de *Edbe* Eccleſias & „ decimas, & de Boſinchem & de Balgoic Ec„ cleſias, decimas, & curtes, Eccleſiam de Scor„ le cum Capellis & decimis, & in Geishorne, „ in Nodcke, Alſinchove, Lintvelde, Oholre „ in Tucota, Oholre in Velua, & Everickeſ„ dorpe curtes, jus quoque ac redditus, quæ „ habetis in Nardinelant, ſilvam Vuirs, & vil„ lam videlicet Midregh cum Eccleſia, terra, „ decima, & jure alio, quod habetis ibidem, „ ac omnium pertinentiis prædictorum, ſicut ea „ omnia juſte ac pacifice obtinetis, vobis & per „ nos eidem Eccleſiæ noſtræ auctoritate Apo„ ſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patro„ cinio communimus. Nulli ergo omnino ho„ minum liceat hanc paginam noſtræ protectio„ nis & confirmationis infringere, vel ei auſu „ temerario contraire. Si quis autem hoc attem„ ptare præſumpſerit indignationem omnipoten„ tis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolo„ rum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Late„ rani Nonis Februar. Pontificatus noſtri anno „ octavo decimo.

Cœmeterium ampliſſimum, ex Henr. Bommelio Cœmeterium ſamis a vulgo appellatum.

Cœmeterium Eccleſiæ ampliſſimum, ultra macellum ad ædem *Begghinarum*, ut vocant, porrectum. Incendii vis Eccleſiæ huic non minus quam ceteris ea in urbe multum attulit detrimenti. Bis incendio conſumta; ſemel Anno 1148. ut Heda in *Heriber*. Rurſum diu poſt, ſub Joanne Naſſovio, Anno 1276. ut Heda in ejus vita. Cum impenſis ferendis impar eſſet Collegium, fideles propoſitis Indulgentiis, ut tum in ſimilibus fere moris erat, invitati ad collationem pecuniæ. Manus adjutrices ad dandas eleëmoſynas porrexit etiam Diœceſis vicina, Monaſterienſis, ut teſtantur libelli a Matthæo *Fundat.* l. 1. p. 121. 122. relati.

Monumenta.

Ut Reliquiis plena urbs, ſic nec in D. Joannis æde pauciores quam alibi; ſua & ei ornamenta. In templo viſitur epitaphium Buchonis a Montzima, amplum admodum & honorificum. Præter alia & Joannis a Reneſſe, Decani S. Joannis, Adriani a Reneſſe filii, epitaphium ibidem viſitur. Utrumque *Bat. Sac.* part. 2. pag. 42. 43. ubi de viris iſtis ſermo, a nobis exhibitum.

Præbendæ in D. Joannis Eccleſia erant XX. atque ad eas *Vicarii* XX.

Vicariæ,

In his memoranda ea quæ ex Clericidii reatu & ejus expiatione ea in Eccleſia ad S. Joannis ac D. Nicolai honorem inſtituta; juxta hoc Florentii, Traj. Epiſcopi, Diploma,

IN NOMINE DOMINI AMEN. *Florentius, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis. Notum facimus univerſis, quod orta nuper gravi materia diſſenſionis inter Venerabiles viros, Dominos Decanos, Capitula, & perſonas Eccleſiarum Trajectenſium parte ex una,* & Petrum de Blanckenberch, Walterum van den Velde, & Ghiſelbertum, *dictum* Gherit Claes Sone, *Cives Trajectenſes, qui nuper venerabilem Virum Dominum Magiſtrum* Ulricum de Diepenheym, *Canonicum Eccleſiæ ſancti Johannis Trajectenſis piæ memoriæ interfecerant parte ex altera, illius occaſione ſacrilegi Clericidii, ac ſuper pœnitentia & emenda ratione læſionis & offenſæ libertatis Eccleſiaſticæ dictis malefactoribus injungendæ, tandem in nos tanquam in arbitralem ſeu amicabilem compoſitorem hinc inde ut accepimus compromiſſo, Comparentibus coram nobis perſonis infra ſcriptis ad hoc ut apparuit ſpecialiter deputatis arbitrale ſeu amicabile dictum inter ipſas partes de & ſuper præmiſſis pœnitentia & emenda faciendis tulimus & pronuntiavimus, ferimus & pronunciamus in hæc verba:* Dit is onſe ſeggen Heren *Florens van Wevelinchoven*, Biſſcop t'Utrecht, als van der Penitencie ende beteringen, die *Peter van Blanckenberch, Wouter van den Velde*, ende *Ghiſelbrecht Gherit Claes Sone*

Bor-

Borgers t'Utrecht doen zellen als van den doetſlage, die ſy gedaen hebben aen Meeſter *Ulric* die *Canonic* was t ſint *Jans* t'Utrecht. In den eerſlen ſo ſeggen wy, dat die voergenoemde *Peter*, *Wonter*, ende *Ghiſelbrecht* tot Romen wandelen ſellen omme abſolutie als rechte is. *Item* dat ſy ſellen in Cypers wonen een jare, ende daer aſ guet betone weder brengen, dat ſi der in alſoe lange geduert ende geweeſt hebben, datmen hem des billix geloven mach, als mit gueden brieven des Conmes van Cypers, of des Aertsbiſſchops van Nycoſi, ten waer dat wi dar mit diſpenſeerden, des wy macht hebben zellen. Item ſo ſellen *Peter* ende *Wouter* voerſz een Outaer ſtichten, ende doteren in der Kercke van ſint *Johan* t'Utrecht, in ſinte *Johans* ende ſinte *Claes* ere, als van vyſteen Francken s'jaers, of die weerde dar voir, dat is t'ſeſlich pont gekles, acht placken voir een pont ſonder argeliſt, ende voir ewelio memorie Meeſter *Ulrics* voirſz.. Ende dit Outaer ſel men ſtichten, doteren, ende renten binnen jaers aen gueden renten ende gueden binnen ene myle na t'Utrecht op deſe ſide der Lecken, als ons dunckt dat wale belaghet ſy, ende hier voir te voldoen, ende dit Outaer te ſtichten, ende te dotieren als vurſz is, zellen ſy guede borghen ende Principale zaecwonden, ende ellie voir al ſetten, die ſich voir hem dar voir verbinden mit alſulken brieven als dair op begrepen ſyn. *Item* dat wi die ierſte, ende dar nae Deken ende Capittel ſint *Jans* Kercken vurſz die anderen ghiften hebben ſellen, ende gheven dit Outare, alſt vaceren ſal, tot ewelikea daghen. *Item* als dit geſciet is, als vurſz is, ſo ſellen deſe vurſz Perſonen drie jare uyt den Stichte ende den Biſdomme van Utrecht weſen, ende als ſi dan weder quemen, ſoe ſellen zy ten ierſten jare dar na driwerf voir den Cruce gaen, barvoet, bloet hoefts, in haren heemden end nedercleder, ende ellie mit eenre kerſen van enen pont waſſ tot elliken tiden, als op ſint *Johans* dach Baptiſte te midſomer tot ſint *Johanne*, ende op ſint *Mariea Magdalenen* dach ten Doeme, als dar kermiſſe is, ende op onſer Vrouwen liechtmiſſe voir die proceſſie, ende bidden der meenre eccleſien vergiffeniſſe van dien dat ſi miſdaen hebben; ende tot elliken tiden die kerſe te laten in der Kercken, dat ſy die bedevaert doen, of war ſi kieſen, dat ſi niet nyt weſen en willen die dri jare vurſz, ſoe ſellen ſy nae dier tyt, dat ſy van Romen mit abſolutie ende betoene comen ſyn als vurſz is, tot dien enen jare noch twe jare tot dri tiden vurſz alſulke bedevaert gaen voir den Crucen ende proceſſien als vurſz is. *Item* want die ſelve *Giſelbrecht* niet van ſtaden en is hulpe te doen van zinen goede tot dien Outare, ende kenlic arme is, ſo ſal hi alle deſe andere Penitencie ende beteringe doen, ende mit den anderen in komen; ende dar boven ſal hi die vurſz bedevaert voir die Proceſſien ende Crucen doen to dri tiden vurſz ſeven jare lanck, als vurſz is. *Item* ſoe ſellen ſy ſekeren ende ſweren ten heilgen ende mit geſtaefden eden ellie voir hen ſelven, aen handen eens Notaris, den wi daer bi ſenden ſellen openbairlie ende in tegenwoirdicheit vieler gueden luden, dat ſie alſulke abſolutie van Romen halen ende alſulke Cruceganck niet en deden alinch als vurſz is, dat ſy dan meynedich, erelos, ende truwelos zyn, ende dar af verwonnen, ende ten ierſten als ſy hier binnen comen, zellen ſy hare abſolutie toenen voer ons, ende in onſe hant, ende in t'gegenwoordicheyt der Prelaten van der eccleſien vurſz. ſekeren ende ſweren ten heilgen anderwerf, dat ſy deſe bedevaert voir den Crucen ende proceſſien doen zellen als vurſz is, ende bekennen, war ſy dit niet en deden, dat ſy dan meynedich, erelos, ende truwelos ſyn, als ſy voir dien Notarys voir gedaen hadden. *Item* ſellen ſy den Kerchof ſinte *Johans* Kercken vurſz doen reconcilieren tuſſchen hir en Paeſchen op hare coſte. *Item* waer ſake dat ſy hare abſolutie van Romen niet en haelden, noch die bedevaert voir den Crucen ende beteringe niet en deden alinch als vurſz is, ende men hem daromme uyt der Stadt van Utrecht niet en hielde, als ons toegeſeit ende gevurwerdt is, dan ſoude men en mocht men dat interdict weder aen houden, al wairt alle gebreck dar af voldaen ware ſonder argeliſt; ende mit deſen ſeggen zellen *Peter*, *Wouter*, ende *Giſelbrecht* vurſz van allen miſdaden en broeken als van den doitſlage vurſz Gode, der heiliger Kercken, ende ons geſoenet zyn; ende alle deſe punten vurſz ſyn te verſtaen ſonder argeliſt. *In cujus teſtimonium præſens inſtrumentum per Notarium infra ſcriptum fieri, ſcribi, ac publicari, ac noſtri ſigilli fecimus appenſione muniri, Datum, actum, ſeu pronuntiatum in Camera Cubiculari domus habitationis Curiæ noſtræ Epiſcopalis Trajectenſis, Anno a Nativitate Domini milleſimo, trecenteſimo octuageſimo, Indictione tertia, menſis Martii die tertia, circa horam undecimam, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, Domini* Urbani *divina providentia Papæ* VI. *anno ſecundo. Præſentibus ibidem Venerabilibus & honorabilibus viris Dominis* Lubberto Decano, *Magiſtro* Johanne de Tiele *majoris*, Rodolpho de Doetinchem *ſancti Petri*, Theoderico Boeninch *ſanctæ Mariæ*, Bertoldo de Ruwenhoven *ſancti Salvatoris*, Hermanno de Enchenen *ſancti Johannis Eccleſiarum Trajectenſium Canonicis ad hoc a ſuis Eccleſiis*, Henrico *dicto* die Witte, *Burgimagiſtro*, Johanne *dicto* die Clerc *ſupremo ſeniore*, Wilhelmo *dicto* over die Vechte, Waltero de Colenberch, *Civibus ex parte Civitatis noſtræ Trajectenſis, ut apparuit, deputatis, nec non* Rodolpho de Yſenderen, *Præpoſito ſancti Petri noſtro Vicario, Magiſtro* Arnoldo Pot *Officiali*, Willelmo Buer, *Presbytero, Procuratore fiſcali Curiæ noſtræ Trajectenſis*, Golwino de Roſſem *milite*, Jacobo vander Aa Armigero, Johanne *dicto* Tollenare, *Scriptore Civitatis prædictæ, teſtibus ad hoc vocatis ſpecialiter & rogatis.*

Et ego Johannes de Loe, Clericus Leodienſis Diœceſis publicus ſacra Imperiali auctoritate Notarius ordinaria auctoritate approbatus, Reverendi in Chriſto Patris Domini Epiſcopi prædicti in hac parte Scriba, de mandato ejuſdem præmiſſæ pronuntiationi ac aliis prænarratis cum teſtibus ſupra ſcriptis interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi loco & tempore ſupra ſcriptis, ac præſens inſtrumentum inde feci, propria manu ſcripſi, publicavi, & meis ſigno & nomine ſolitis ſignavi ſigillo dicti Reverendi Patris ſigillandum requiſitus in teſtimonium veritatis præmiſſorum.

In eo Collegio Canonici, quibus Præpoſitus ac Decanus præerant.

Canonicorum numerus,

Præpoſito ei prorſus ſingulare id, quod in terris *Præpoſituræ* omnis ei juriſdictio, & hæc ampla admodum & inſignis excurrens uſque ad urbis portas. Præterque jus gladii, jus crimen indulgendi, dandi literas ſecuritatis, condendi ſtatuta, & ut Principes vulgò faciunt, pro læto introitu æs aliquod exigendi, quod *precariam* vocant. De his omnibus notitia datur Ant. Matthæi *Fundat.* libro 1. pag 127. &c. Ibidem extant ſtatuta, quæ *Thamæ* & *Mydrechti* promulgata Anno 1598.

Præpoſiti juriſdictio,

Etiam Jus Patronatus, ut vocant, ei in Mydrechtanam & vicinas Parochias, ut ſub iiſdem ſingulis teſtatum faciemus. Synedrio, poſt mutatum regimen & cultum, jus illud expoſcenti, abjudicatum ab Ordinibus Ultrajectinis, & datum *Comitiſſæ de Solms*, Præpoſitum repræſentanti Anno 1695. & 1696. ex tabulis ibidem ab Ant. Matthæo relatis.

Seriem autem Præpoſitorum ac Decanorum S. Joannis a nemine hactenus, quod ſciamus, ne a Matthæo quidem integrè traditam, ex Eccleſiæ iſtius monumentis acceptam, atque aliunde etiam ſuppletam, hic apponimus.

Præpoſiti S. Joannis Trajecti.

Præpoſitorum,

ANSELMUS, Anno 1085. 1086.
GODEBALDUS, 1105.
GOSUINUS, 1125.
Item, 1128.
ANCELMUS, 1139.
ALBERTUS, 1176.
Item, 1188.
GISELBERTUS, 1208.
GOSWINUS, dictus de AMSTELLE, 1228.
Poſtea Epiſcopus Ann. circiter 1250. Vide Bekam p. 83.
Obiit, 1292.
JOHANNES DE AMSTELLE, 1288.
WILHELMUS, dictus de Amſtelle, 1292. 19. Mart.
JOHANNES, 1292. In Craſtino S Remigii.
NICOLAUS, aliàs COLINUS DE STEEN, 1311. 1313. 1316. 1317. In Vigilia S. Nicolai.
ARNOLDUS LOEFF DE RUWEEL, 1331. 1338. Veneris ante Pentecoſten.
„ * Anno Dni 1340. in die omnium Sancto-
„rūm quaſi horæ primæ deceſſit *Arnoldus Loeff*
„*de Ruweel*, hujus Eccleſiæ Præpoſitus, cujus
„anima requieſcat in pace, Amen."
HENRICUS DE RENO, (aliàs van den RYNE) 1344. 1346. 1357.
Item, 1360.
Item, 1363.
Moritur, 1363. 6. Junii.
- - - 1363. 6. Januarii.
PETRUS van den VELDE, 1363. 1375. 1378.
Item, 1380.
ARNOLDUS DE TRICHT, 1386.
Item, 1400. 1407.
Obiit, 1427. 12. Febr.
THEODORICUS DE' WASSENAER, Sedis Apoſt. Protonotarius, Eccleſiæ Harl. Curatus. Recenſitus, Ann. 1426. 1427. 1437. 1438. 1439. 1445. 1454. 1457. 1460.
Obiit, 1461. † 19. Mart.
JOANNES MILES, id eſt, de RIDDER, 1466. † al. 1465.
JOANNES NYS DE BORSSALIA, Præp. & Archidiaconus, 1473. 1474.
Item, 1477.
Item, 1482.
WILHELMUS ELLAGRANUS, 1489.
GISBERTUS DE STOUTENBURCH, J. U. D. 1494. 1495.
BARO FAVERNAII, Viglii Zuiehemi ex Sorore nepos; & ex ejus reſignatione
M. STEPHANUS DE RUMELAER, U. J. Doctor, 1504.
Moritur, 1504. 21. Sept.
Fuit & prædictus *Stephanus*, Præpoſitus Ann. 1497 1503.
JOANNES INGHENWINCKEL, Sed. Apoſt. Proton. (qui & D. Lebuini Daventr. nec non Zantenſis Eccleſiarum Præpoſitus) 1506.
Et recenſetur ib. Anno 1509. 1516. 1524. 1525. 1528. Obiit Romæ, 1534. † 23. Julii. † al. 1543.
ALBERTUS PIGHIUS, Campenſis, S.T.D. 1535. 1539.
Ultrajecti moritur Anno 1543. IV. Kal. Jan. 1542. 26. Dec. fuſius de eo ſub *Campis*, ubi & penſile ejus, ad S. Joannis Chorum, dabimus elogium.
CAROLUS PERENOT, J. U. D. 1556. 1562. 7. Octob.
Reſignat eodem anno præſcripto.
Reſignavit Anno 1567.
M. HERMANNUS RUYSCH.
BUCHO DE MONTZIMA, Præpoſitus & Archidiaconus S. Joannis, labente ſæculo XV. Synodo Provinciali Ultraj. habitæ Anno 1565. interfuit. Moritur 1594. 6. Febr.
D. JOANNES DE RENESSE. De eo alibi.
D. DE SCHAUWE, reſignavit 1633. 2. Maji.
D. ALBRECHT, Comes de Solms, &c. Præp. & Archid. S. Joannis. Obiit 1648. 27. Sept.
HENRICUS, Trajectinus, Comes de Solms, Magnæ Britanniæ & Fœderati Belgii Copiarum Dux &c. Deceſſit 24. Julii Anno 1693.
Ejus mater *Eliſabeth*, Com. de Falkenſteyn, &c. quæ Præpoſituræ hujus Eccleſiæ uſumfructum, dum vixit, retinuit. Obiit 19. Junii 1706.
CORNELIUS BEERNINCK, Philoſophiæ Doctor, electus 1708. 6. Octob.

Decani S. Joannis Traj.

ac Decanorum ſeries,

G. S. Anno 1125.
ANSELMUS, 1145.
CONRADUS, 1164.
Item, 1169.
GERARDUS, 1176.
Item, 1188.
GISELBERTUS, 1200.
Item, 1204.
Item, 1228.
JACOBUS, 1272.
JOHANNES DE VYANEN DE JAERSVELT, 1474.
HENRICUS DE LOTTUM,

Cujus

* Ita habebatur in laminâ plumbeâ, capulo ſuperimpoſitâ, & nuper in Sepulchro reperta.

Digitized by Google

Cujus ſucceſſor

WILHELMUS HEDA, 1496. De eo ſub Arnhemo ſuſius.

D. THOMAS DE NYKERKEN, Anno 1528. Chorepiſcopus Ultrajectinus, & Eccleſiæ Divi Joannis Bapt. Decanus, qui urbe & Provincia jam egreſſo Henrico Palatino, inſigne monumentum honori Patroni & memoriæ benefactoris ſui dedicavit in vitro verſus Aquilonem, ubi ipſe Palatinus chlamydatus dudùm viſitur ad vivum depictus, ſubſcriptione injuriâ temporis nonnihil mutilatâ

ALBERTUS PIGHIUS, 1535. poſteà Præpoſitus.

ADRIANUS DE ZUYLEN, qui Synodo Traj. ſub Schencko interfuit & ſubſcripſit.

JOANNES à RENESSE, Obiit Ao. 1619. ætat. 79.

JOANNES VAN SOMEREN, Ao. 1704. per annos quadraginta Decanus, laudatus ab Ant. Matth. in *Fund. & Fat. Eccleſ.*

& Bibliotheca. Bibliotheca ad S. Joannem, olim Eccleſiæ adytus, publica, quæ undique inſtructiſſima librorum varia ſupellectile, Carthuſianorum, aliorumque collatis in eam libris, Chorum occupat univerſum.

ECCLESIA S. MARIÆ, PAROCHIALIS.

Eccleſiæ S. Mariæ varia nomina, Extrà dictas v. Eccleſias, quatuor ſunt Ultrajecti Parochiales Eccleſiæ; S. Mariæ minoris, ſc. S. Jacobi, S. Nicolai, & S. Gertrudis.

Prima, dicta Eccleſia Mariæ minoris, ad diſcrimen Collegiatæ: hæc & *civilis* & popularis, appellata; unde & *vulgi* Eccleſia, vulgò de *Buurkerck.* Conſultatum apud Veteres, & Ethnicos paſſim in Eccleſiis, Senatus cogi in iis ſolitus, condita ibi plebiſcita, quæ & *Buur-ſpraken* vulgò, quod vicini invicem qui condebant. In Eccleſiis Chriſtianorum haberi ab antiquis Concilia, Capitula illic deinceps ſeu Collegia teneri ſolita. S. etiam Michaeli eadem reperitur inſcripta.

populus ingens, Civilem Eccleſiam ſub Ann. 1156. fundatam notat Jacobus Torrius in *Relatione Romanâ.* Erat in duas partes diviſa; undè & duo ibi Paſtores: nam octo ibi ut minimùm aut novem millia communicantium, juxta calculum Florentii ab Heermale, J. U. L. & Canonici Eccleſiæ S. Salvatoris, Legatique, vulgò *Commiſſarii* Archiepiſcopi Traj. qui & cum ejus juſſu Anno 1569. Eccleſias viſitaret, tot reperit ibi beneficia, ut meritò mireris multitudinem. Libellus quem ſcripſit, ſic habet;

Altaria Eccleſiæ Civilis B. Mariæ Trajectenſis Parochialis.

plurima Altaria, *Summum altare.* Op dit altaer is des H. Sacraments Broederſchap. *Item* een Vicarye van de Sloeyers of op onſe L. Vrouwen altaer. Die van den geſlachte ſyn daer gifters off.

Altare S. Crucis. Op dit altaer des Heyligen Cruys Broederſchap, ende St. Sebaſtiaens Broederſchap. Elck Broederſchap heeft ſynen dienſt. Op dit altaer leyt een Vicarye. Collator Præpoſitus. Noch een Vicarye. Collator die Stadthouder.

Altare animarum. Op dit altaer de ſielbroederſchap, ende hebben haren ſekeren dienſt. Op dit altaer een Vicarye. Collator Peter van Winſen.

Altare S. Michaelis. Op dit altaer Riemſnyders gilt, ende hebben haren dienſt. Op dit altaer een Vicarye. Collator Præpoſitus.

Altare S. Annæ. Op dit altaer S Annæ Broederſchap, ende hebben haren dienſt. Op dit altaer een Vicarye.

Altare trium Regum. Op dit altaer is een Vicarye. Collator Jacob Nobell.

Altare S. Thomæ. Op dit altaer een Vicarye. Collator N. Nyvelt.

Altare S. Nicolai. Op dit altaer een officie van twee miſſen. Collator Wouter van Aſſ, ende die Broederſchap van de Cramers.

Altare S. Catharinæ. Op dit altaer een Vicarye. Collator D. Cornelius de Jong, Poſſeſſor idem.

Altare præſentationis Mariæ. Op dit altaer een Vicarye. Collator Dirck Bor van Amerongen.

Altare S. Laurentii. Op dit altaer een miſſe alle dage ten half elf uren, gefondeert by Goort van Voordt Hendrickſen, ende wert betaelt by den Kerckmeeſters.

Altare Angelorum. Op dit altaer een Vicarye. Collator die van Hoeve. Poſſeſſor Florentius Feyt.

Altare Criſpini & Criſpiniani. Op dit altaer t'ſchoenmakers gilt. Noch op dit altaer een Vicarye. Collatores alle die giltbroers.

Altare Coſmi & Damiani. Op dit altaer t'barbiers gilt.

Altare S. Jacobi. Op dit altaer een Vicarye. Collatrix die weduwe van Cornelis van Onderwater.

Altare S. Petri & Pauli. Op dit altaer de Roomſche Broederſchap. Noch een Vicarye, Collatores de Roomſche Broederſchap. Noch een Vicarye, collata per Gerrit van Haerlem woonende te Swol.

Altare S. Eligii. Op dit altaer t'ſilverſmits gilt. Op dit altaer een Vicarye. Collatrix placht te weſen Juffrou van Rutenborch of Beerndt Procys. Noch een Vicarye. Collatores die Kerckmeeſters. Noch een Vicarye. Collatores die executores van Juffr. van Rutenborch. Noch een Vicarye. Collator Gerrit van de Poll.

Altare S. Trinitatis. Op dit altaer die Broederſchap der H. Drievuldicheit, ende laten ſingen alle weken twee miſſen, ende meer andere dienſt, ende deylen des Sonnendachs een ſchepel weyts, een goet gebacken broot onder xxx. arme menſchen, ende op elck broot een halve ſtuyver.

Altare Viti & Modeſti. Op dit altaer een Vicarye. Collatores die gilde-broeders van de Snyers, off die Procuratores van den altaer. Poſſeſſor eſt Henricus Pieck.

Altare quatuor Coronatorum. Op dit altaer t'metſelaers gilt.

Altare S. Barbaræ. Op dit altaer een Vicarye. Collator Heer Gerrit Antoniſſen poſſeſſor. Noch een Vicarye. Collator Merenburch.

Altare S. Petri. Op dit altaer dat Viſcopers gilt, ende laten doen alle dage miſſe voor ſes uren.

Altare S. Adriani. Op dit altaer de Broederſchap van St. Adriaen. Op dit altaer noch een officie van twee miſſen ter weeck.

Altare S. Stephani Protomartyris. Op dit altaer alle dage een miſſe te tien uren, gefondeert by Goort van Voordt Hendrickſen, ende wort betaelt by de Kercmeeſters.

Altare S. Mariæ ad nives. Op dit altaer t'ſadelaers gilt.

Altare S. Luciæ. Op dit altaer S. Rochus Broederſchap. Op dit altaer een Vicarye. Collator olim Oſenbrugenſis quidam. Nunc vero Curati cum magiſtris fabricæ.

Altare S. Franciſci. Op dit altaer een Vicarye. Collator Joncker Jan van Noortwyck.

Altare S. Genguiſi in Capella Drakenburch. Op dit altaer een Vicarye. Collator Heer Dirck van Zuylen.

Altare S. Barbaræ. Op dit altaer t'backers gilt. Op dit altaer noch een Vicarye. Collator die van Doeyenborch. Noch een Vicarye. Collator Præpoſitus.

Altare S. Huberti. Op dit altaer een Vicarye. Collatores die van Moerendael.

Altare S. Eliſabeth. Op dit altaer een Vicarye. Collator Zoudenbalch.

Altare S. Chriſtophori. Op dit altaer een Vicarye. Collator die Moudemers.

Altare S. Martini. Op dit altaer een Vicarye. Collatores Burgemeeſters, twee overſte van Rade. Noch een Vicarye. Collator een Burgemeeſter of beyde. Noch een officie van twee miſſen ter weeck. Collatores die Burgemeeſters.

Altare deloroſæ matris. Op dit altaer onſer L. Vrouwen Broederſchap, H. Geeſt Broederſchap, ende dat Lof-broederſchap. Op dit altaer een Vicarye, daer Collatores of ſyo die Broeders van St. Jacob. *Noch* een *Vicarye*, de Broeders van St. Barbaren gaſthuys. *Noch* een *Vicarye*. Collator & poſſeſſor N. woonende tot Campen. *Noch* een *Vicarye*. Collatores die van Ryn en die van Nieuburch per vices. *Noch* een *Vicarye*. Collatores Paſtores. *Noch* een *Vicarye*. Collatores Paſtores. *Noch* een *Vicarye*. Collator d'Heer van Wulp *Noch* een *Vicarye* Collator Præpoſitus. *Noch* een *Vicarye*. Collator Præpoſitus.

D. *Araeldus* de *Palude* obtinet beneficium deſerviendum vel in hac vel in Eccleſia S. Gertrudis juxta voluntatem patroni.

Ex Regiſtro Cathedratico *Eccl. Traj. hi fuere* Vicariarum *iſtarum Anno* 1572. *poſſeſſores.*

Vic. altaris 3. *Regum.*

In Parochiali Eccleſia Civili B. M. ad *Vicariam altaris* 3. *Regum* vacantem per liberam reſignationem M^ri Wemmari de Beemel, inſtitutus eſt D. Joaones vander Molen de Hueſſen, Anno 1529.

Vic. omnipotentis Dei, B. M. V. S. *Andreæ Apoſtoli, & omnium SS.*

Ibid. ad *Vicariam omnipotentis Dei, B. M. Virginis, S. Andreæ Apoſtoli, & omnium Sanctorum ad altare B. M. de doloribus*, vacantem per lapſum in hæreſim & apoſtaſiam Alexandri Willibrordi, proclamatus & inſtitutus eſt D. Cornelius de Doern, Presbyter Traj. Diœceſis, Anno 5572.

Vic. S. *Barbaræ.*

Ibid. ad *Vicariam S. Barbaræ*, vacantem per mortem D. Gerardi Antonii, proclamatus & inſtitutus eſt D. Cornelius de Welii, An. 1573.

Vic. altaris *S. Nicolai.*

Ibid. ad *Vicariam ſive Officium perpetuum altaris S. Nicolai*, vacans per mortem D. Gerardi Antonii, proclamatus & inſtitutus eſt Jacobus de Aſch, Anno 1573.

Vic. SS. Trinitatis, B. M. V. S. Annæ *& omnium SS.*

Ibid. ad *Vicariam S. & individuæ Trinitatis, B. M. Virginis, S. Annæ & omnium Sanctorum, ad altare SS. Petri & Pauli Apoſtolorum*, vacantem per mortem D. Guilielmi Judoci ab Amerongen, proclamatus & inſtitutus eſt D. Adamus Gysberti de Haelen, Presbyter Traj. Diœc. Anno 1574.

Vic. S. *Thomæ.*

Ibid. ad *Vicariam S. Thomæ*, vacantem per reſignationem Andreæ ab Allef, proclamatus eſt Joannes Arnoldi Ram, Clericus Traj. Anno 1575.

Vic. altaris *S. Eligii.*

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Eligii*, vacantem per contractum matrimonii Andreæ Buyſer, proclamatus & inſtitutus eſt Antonius Adriani Buyſer, Anno 1575.

Vic. S. *Sebaſtiani.*

Ibid. ad *Vicariam S. Sebaſtiani ad altare B. Mariæ de doloribus*, vacantem per mortem D. Jacobi Hochtmanni, inſtitutus eſt D. Joannes Godefridi ab Aneſaet, Presbyter, Anno 1576.

Vic. S. *Vincentii.*

Ibid. ad *Vicariam S. Vincentii Martyris ad altare B. M. Virginis in puerperio*, vacantem per obitum D. Jacobi Joannis, proclamatus & inſtitutus eſt Johannes de Hardenbroeck, Anno 1577.

Vic. in Capella de *Drakenborch.*

Ibid. ad *Vicariam fundatam in Capella de Drakenborch, ſeu Haer*, vacantem per reſignationem D. Petri Camp, inſtitutus eſt Florentius Joannis Bogart, Clericus Traj. Anno 1579.

Vic. altaris S. *Catharinæ.*

Ibid. ad *Vicariam ſeu Officium perpetuum altaris S. Catharinæ Virginis*, vacantem per mortem D. Cornelii de Jong, proclamatus eſt M. Hermannus de Jong, Clericus Traj. Anno 1579.

Vic. in honorem B. M. V. & S. *Andreæ.*

Ibid. ad *Vicariam fundatam in honorem B. M. Virginis & S. Andreæ Apoſtoli ad altare S. Eligii*, vacantem per contractum matrimonii Antonii Buyſer, proclamatus & inſtitutus eſt Petrus Judoci, Anno 1579. Vide ſupra ad *Vicariam altaris S. Eligii.*

Vic. altaris *S. Petri.*

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Petri Apoſtoli*, vacantem per mortem D. Sebaſtiani Joannis a Marcivel, proclamatus eſt Bernardus Everardi Buys, Clericus Traj. Anno 1580.

Vic. altaris *S. Michaelis.*

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Michaelis ſeu SS. Angelorum*, vacantem per reſignationem Florentii Feyt, proclamatus & inſtitutus eſt Bonno Antonii a Cuyck, Clericus Traj. Diœc. Anno 1580.

Vic. B. M. *Virginis.*

Ibid. ad *Vicariam B. M. Virginis ad altare vulgo dictam de Cleen Kalander altaer*, vacantem per liberam reſignationem D. Rodolphi Lauwermans, inſtitutus eſt Cornelius Joannis de Zelmont, Anno 1583.

Vic. altaris *S. Crucis.*

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Crucis*, vacantem per reſignationem D. Joannis Croen, inſtitutus eſt D. Gerardus a Cuyck, Vicarius Eccleſiæ S. Salvatoris, Anno 1585.

Collegia hic quævis, ſeu Opificum Sodalitia, quæ & Fraternitates, vulgò *Broederſchappen* dicta.

Extra jam enumerata,

Fraternitates SS. Trinitatis.
. . . . *S. Spiritus.*
. . . . *Animarum.*
. . . . *Venerabilis Sacramenti.*
. . . . *minoris Kalandriæ.*
. . . . *noſtræ Dominæ, quæ & duplex, miſſæ ſcilicet & laudis.*
. . . . *S. Petrs & Pauli.*
. . . . *S. Sebaſtiani.*
. . . . *S. Antonii.*
. . . . *S. Rochi.*
. . . . *S. Adriani.*
. . . . *S. Crucis.*
. . . . *S. Annæ.*

Capella

Digitized by Google

Capella ibi etiam Senatoria, & in ea ara, paſſim in urbis actis, *der Overſten Capelle* appellata, ad turrim ſita in parte templi borea.

Æditui ipſi Conſules, & duo primarii Collegiorum Decani. Servata etiam vexilla civica in Sacrario Eccleſiæ. Abundabat Sacrarium inſuper miniſteriis, vaſiſque, dalmaticis, caſulis, cappis ſericis, holoſericis, patinis aureis, argenteiſque, ampullis, calicibus, aliiſque affabrè elaboratis, gemmis etiam diſtinctis, ex teſtamento Eccleſiæ iſti relictis Anno 1437. 25. Martii a Venerabili Viro, "Domino *Joanne* "*uten Elſweert*, Canonico Traj. ac Rectore alterius portionis Parochialis Eccleſiæ B. Mariæ "civilis nuncupatæ Trajectenſis . . . in recompenſationem eorum quæ à Præfatâ Parochiali "Eccleſiâ percepit," juxtà chartam ibidem pag. 170. a Matthæo proditam.

Monumenta.

Sarta autem tecta adhuc perſtat Eccleſia, aris tantùm ejectis, ſtatuis confractis, ornamentis ablatis, & choro ob bonum publicum iter facientium, & commeantium utilitatem dejecto, juſſu Magiſtratûs. Et hæc eſt Eccleſia, in quam primùm contulerunt ſe Epiſcopi inaugurandi, poſtquam urbem ingreſſi; è cujus ſacrario mutato prius ſeculari cum Clericali veſtitu, progreſſi in pontem, qui medius inter Civilem & Majorem Eccleſiam, *Urbanus* vulgò dictus, Belgicè de *Borchbrugge*; a Clero ibi excepti, & deducti ſolemni ritu cum hymnis, crucibus, vexilliſque in Majorem Eccleſiam, ubi præſtito juramento mox miſſi in poſſeſſionem & collocati in throno, ut de Arnoldo Hoernio fidem facit Chronicon Mag. *Belgii* pag. 219. apud Matthæum *ibidem*.

prisci.

HUBERTUS de BUDEL, Paſtor Eccl. B. M. Civ. Anno 1337.

JOANNES UTEN ELSWEERT, An. 1437.

JOANNES OPPERDOES, & LUCAS de KRUYF, ex veteri chartâ Ann. 1569. Curati B. M. C.

JOANNES COLCK a BOMMEL, Paſtor Eccl. Civ. Anno 1571.

Alteram portionem Paroch. Eccl. Civ. B. M. per reſignationem D^ni^ Joannis Colck, pleno jure obtinuit, Anno 1575.

EVERARDUS THOMÆ MOLEGRAVIUS, Eccleſiæ Civilis Parochus, Anno 1579. publico Edicto cum aliis proſcriptus.

SIMON MARTINI, Wil. Hedæ amicus, Eccl. Civ. Vice-curatus An. 1523.

CORNELIUS GERARDI de GOUDA, ab oppido unde oriundus, Goudanus nominatus, Philoſophus, ac Theologus Lov. Schiedamenſibus primùm impendit operam, dein Uljecti Paſtor creatur ad S. Mariam Civ. ubi varia lugubri tempore perpeſſus, ſuoſque ſcriptis etiam conſolatus, clarus litteris ad varios ſcriptis, de quibus *Batav. Sacr.* part. 2. pag. 119. obiit Ultrajecti Anno D. 1612. ætatis verò 67.

Viſum eſt his priſci ævi Rectoribus poſterioris temporis Paſtores ſubnectere; cum iis, ex Phil. Rovenii ac Jac. Torrii, Archiepiſcoporum & Vic. Apoſt. conſtitutione veterem uſum roborante, iiſdem adhuc hodiè titulis numerentur; ut vel ex continuata eorum ſerie pateat luculenter, non interiiſſe Eccleſiam Ultrajectinam, ut quidam exteri ſomniarunt, nec ad vilitatem *puræ miſſionis*, quæ eorum vox eſt, eſſe depreſſam.

& poſter. temp. Paſtores.

JACOBUS BOLIUS, Ultrajectinus, *Urbanus* dictus, Art. Mr. & Sacr. Theol. Doctor, Canonicus ad S. Mariam Traj. in eadem urbe Paſtor creatur ad S. Mariam Civilem, Cornelii Goudani ſucceſſor. Pro Concionibus Homiliis Adami Sasboldi utebatur; ſed vitâ efficacius prædicabat. Ex viſu virginis defunctæ, cujus inſtitutor fuerat, fuit territus. Collegii Col. cui impenſè favebat, Rector, Vicarius Generalis, ac in Urbem pro Cleri cauſâ, cujus acerrimus defenſor, dein Bruxellas pro firmandis *Concordatis* profectus, ætate ac meritis gravis, *piiſſimè tandem obiit Ultrajecti*, die 26. Anno 1631.

Necrol. Eccl. Bat.

GODEFRIDUS ROVERIUS, Ultrajectinus, Theologus Colonienſis, Sac. Theol. laureâ apud Ubios donatus, Zelandis poſt Nicolaum Lonium, præcipuè Goezanis, Evangelicam avitamque fidem annunciavit. Evangelici operis ac profectûs per epiſtolam 12. Julii Ann. 1612. rationem reddidit Sasboldo Voſmero Archiepiſcopo, Vicarioque ejus Generali Wachtelaerio. Hos etiam conſuluit de matrimoniis, quæ fideles Catholici, juxtà nupera Ordinum Zel. Edicta, coram miniſtris alieni cultûs contrahere cogebantur; in quos indulgentior erat, habitâ acerbioris temporis ratione, Carolus Roduanus, pridem Middelburgenſium, tum autem Brugenſium Antiſtes.

Leidenſium ſecundarius Paſtor Anno 1606. à Sasboldo conſtitutus, Roverius; indè Ultrajectum evocatus, creatus fuit Paſtor ad S. Mariam Civilem. "In Actis inſtitutæ "Anno 1636. Informationis de doctrina ac "moribus Cornelii Janſenii, Leerdamenſis in "Iprenſem Epiſcopum evehendi, delegato ad "id muneris per Jacobum Mechl. Archiepi"ſcopum, Philippo Rovenio Philipp. Archi"epiſcopo, ac Joanne Wachtelaerio, *Ar"chiepiſcopatûs Ultraj. Vicario Generali*, *inſignis "Eccl. Colleg. S. Mariæ in civitate Ultrajectenſi "Canonico*, inter teſtes *coram Joanne Adalberto "Bannio, J. U. D. Eccl. Harl. Canonico graduato "& Not. Apoſtolico*, adſcitus legitur, *Dominus "Godefridus Roverius S. T. L. Collegiatæ Eccleſiæ "S. Mariæ . . . in civitate Ultrajectinâ Canoni"cus & Presbyter.*" Ibidemque, Anno Dom. Incarn. 1658. juxtà Necrologum noſtrum, menſe Majo, obiit *Beatæ Mariæ Paſtor emeritus*

JACOBUS SCHENDEL, S. T. D. natûs Ultrajecti Anno Dom. 1614. Sacræ Theol. Doctor promotus Anno 1649. primùm in *Haſerſouda* & adjacentibus pagis, dein ad S. Mariam Civilem Ultrajecti Paſtor conſtituitur. Jacobo Torrio, in adjutorem Philippi Rovenii à Clero expetito, Romamque Anno 1637. in cauſâ Cleri proficiſcenti, datus fuit comes. Ab eodem Archiepiſcopo *Relationis ſuæ* pag. 191. Romæ altero itinere, Anno ſc. 1656. R. E. Cardinalibus exhibito, celebratur Schendelius, ut *vir immortali memoriâ ob zelum & pietatem ſuam digniſſimus.*

E terrenâ ad cæleſtem vitam migravit Ultrajecti 13. Octob. Anno D. 1650. ætatis 35. & aliquot menſium.

Prototypon defuncti ſervatur apud ejus hæredes Ultrajecti.

OTTO LICHTENBERGIUS, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. impenſâ ruri & Trajecti aliquantiſper operâ, Congregationi Orat. apud Aſpricollem adſcriptus, ſucceſſores accipit; Ant. Placium; & ipſo priſtinæ Sedi reſtituto, Corn. Stakenburchium.

COR-

CORNELIUS STAKENBURCH, ex 't *Wael*, Ultrajectini agri vico oriundus, confectis Lovanii Philoſophiæ ac S. Theologiæ ſtudiis, Baccalaureus ibi formatus, primùm in fodinis, poſt Henricum vander Graft, Langerarienſem Paſtorem, operam impendit, dein Swollenſem, mortuo Volckero ab Herkinge, Eccleſiam curavit, indè apud Ultrajectenſes ad S. Mariam Civilem Paſtor conſtitutus, Caſtorienſem Epiſcopum Anno D. 1673. Pariſios tendentem comitatus, Decretalium Licentiatûs illic creatus, Anno 1715. in feſto circumciſionis ſolemne Jubilæum, ſeu L. curæ Paſtoralis annum celebravit, quod feſtivo carmine decoravit Clariſſ. Dom. Henr. de Weert, J. V. D. Eandem curam octogenario major indefeſſus obit An. 1716.

Cum ex priſco uſu, Eccleſia Civilis duos haberet Paſtores, additus Jac. Bolip, ut alter Paſtor

HERMANNUS STRICK, S. T. B. F. Inde Gorcomienſibus deſtinatus Paſtor, ibi obiit 29. Julii 1636.

GERARDUS PELTIUS, ex clarâ & ferace Eccleſiaſticorum apud Ultrajectinos familiâ, Sacræ Theol. Licentiatus, Aſſeſſor Vicariatûs Ultraj. a Philippo Rovenio Anno 1633. erecti, póſt Hermannum Strickium, Paſtor Ultrajecti fuit ad S. Mariam Civilem.

Adjutores eorum,

Mr. JACOBUS PIECKIUS,

Mr. PAULUS de GERRETSTEYN, Vicarius in Majori Eccleſia Trajecti.

Mr. WILHELMUS VLUGGIUS.

JOANNES GESSELIUS, ex clarâ itidem apud Ultrajectenſes ortus familiâ, Sacræ Theol. Licent. Paſtor Ultrajecti ad S. Mariam Civilem, ibidem defungitur menſe Novembr. Anno D. 1655.

Ejus ſucceſſores

JOANNES ROOS, indè Delphôs evocatus.

CLEMENS de ROY, Ultrajectinus, qui illic obiit 13. April. Anno 1673.

CORNELIUS VELTHUYSEN, pridem Jeſuita, ibi defunctus 8. Maji 1709.

Huic ſubſtitutus a Clero,

NICOLAUS vande POORT, Hagæ-Comitanus, diverſis anteà locis Paſtor.

Sub Parochia B. M. C. hæ pridem erant nobil. ædes;

Nob. ædes.

Van de VECHT, modò *Over de Vecht*, 1250.

OUDE RIDDER, modò *Grauwert*, 1230. 1307.

ECCLESIA S. JACOBI.

Eccleſia Parochialis altera, eſt *S. Jacobi*; non *minoris*, ſed *majoris*.

Eccleſia D. Jacobi;

FUNDATIO ejus obſcura & incerta. Aræ ſeu beneficia Chronici Belg. pag. 185. recenſentur hujuſmodi:

Beneficia fundata in Parochia D. Jacobi.

ejus Sacella,

Vicarius in choro D. Virginis: Gisbertus ab Heuſden ſuomet officio ſatisfacit, atque adeo ipſemet collator.

Beneficium in choro S. Crucis ad altare SS. Agnetis & Catharinæ. Collatores ſunt Paſtores Parœciæ D. Jacobi.

Altaria,

Vicarius in eodem choro ad Septeotrionem. Collator Theod. Ruyſch.

Vicarius ad aram Apoſtolorum Petri & Pauli. Collatrix uxor Conſulis Vecht.

Vicarius ad aram D. Joannis.

Vicaria ad S. Judocum. Collator Winſen, qui agit Campis.

Vicarii duo ad altare D. Eliſabeth. Collator D. Wilhelmus Winſen, Campis agens.

Vicaria ad S. Victorem. Collator Vermaet.

Vicaria ad D. Stephanum. Collator Gerardus à Schroyeſteyn. Vicariæ,

Vicarius ad D. Virginem è regione ſacelli D. Andreæ. Collator Alphardus Regius.

Vicarius ad D. Salvatorem. Collator Adriaous Wael.

Vicarii duo ad D. Agatham. Collator Procys, & Dna de Eſteren.

Vicarius ad aram D. Jacobi. Collator Coddenoort.

Vicarius in ſacello D. Nicolai. Collator Theodoricus Ruyſch.

Vicarius ad altare in ſacro fonte. Collator Joannes à Blarell.

Vicarii duo in ſacello S. Andreæ. Collator Theodoricus Ruyſch. Fundatrix Anno 1563. Juffr. Alidt Anſem, Salms dochter.

In ſacello D. Machuti celebrat D. Antonius à Nys nomine ollæ pauperum; qua vero ratione equidem ignoro.

Vicarius in ſacello D. Virginis, vulgo de Blaucapel, Dn. Theodoricus van der Haen. Collatrix Dn. Joſina à Wyck.

Vicariarum, uti & earum poſſeſſorum hæc fit mentio in libello Comput. MS. Eccl. Traj.

In Parochiali Eccleſia S. Jacobi, ad *Vicariam altaris S. Agathæ*, vacantem per reſignationem D. Huberti Foeck, proclamatus & inſtitutus eſt Philippus Jolyns, Clericus, Anno 1572. Vic. altaris S. Agathæ.

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Eliſabethæ ſeu 12. Apoſtolorum*, vacantem per obitum D. Chriſtiani Judoci de Bunnick, proclamatus & inſtitutus eſt M. Guilielmus Quirini, Clericus Traj. Diœc. Anno 1572. Vic. S. Eliſabethæ, ſeu 12. Apoſtolorum.

Ibid. ad *Vicariam S. Urſulæ ad altare ejuſdem in Capella S. Andreæ*, vacantem per reſignationem D. Jacobi de Malſen, proclamatus & inſtitutus eſt Petrus Wymandi, Anno 1575. Vic. S. Urſulæ.

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Jacobi*, vacantem per mortem D. Cornelii Bernardi, proclamatus & inſtitutus eſt D. Cornelius Jacobi de Heuſden, Anno 1575. Vic. altaris S. Jacobi.

Ibid. ad *Vicariam altaris omnipotentis Dei, B. M. Virginis, S. Andreæ Apoſtoli, SS. Urſulæ, Margaretæ & Apolloniæ, ac omnium Sanctorum*, vacantem per mortem D. Bartholomæi Henrici, proclamatus & inſtitutus eſt Anſelmus Theodorici, Clericus Traj. Diœc. Anno 1575. Vic. altaris omnipot. Dei, B. M. V. S Andreæ, SS Urſulæ, Margaretæ & Apolloniæ & omnium SS.

Ibid. *Vicariam Capellæ & altaris S. Nicolai Epiſcopi*, in parte auſtrali prope januam, vacantem per mortem D. Petri de Mierlo, jure devoluto obtinuit Albertus de Ridder, Clericus Traj. Diœc. & ad eam inſtitutus eſt ex ceſſione juris litis & cauſæ per Petrum Petri de Duetichem collitigantem facta, Anno 1576. Vic altaris S. Nicolai.

Ibid. ad *Vicariam fundatam in honorem omnipotentis Dei B. M. Virginis, S. Nicolai & omnium SS.* In Capella & ad altare ejuſdem S. Nicolai, in parte auſtrali prope januam & poſtea tranſlatam ad Capellam S. Crucis in Parochiali Eccleſia S. Jacobi Traj. vacantem ut ſupra, proclamatus & inſtitutus eſt D. Gysbertus de Heuſden, Presbyter Traj. Anno 1576. Quo defuncto ad eandem inſtitutus eſt D. Adrianus Antonii ab Oerſchot, Anno 1581. Vic. Omnipot. Dei, B. M. V. S. Nicolai, & omnium SS.

Ibid. ad *Vicariam S. Urſulæ in Capella S. Andreæ*, vacantem per reſignationem ad manus Domini Officialis factam, per Anſelmum Theodorici Vic. S. Urſulæ.

dorici Ruyſch ultimum poſſeſſorem, inſtitutus eſt Arnoldus de Opbueren, Anno 1577.

Vic. altaris S. Leonardi.

Ibid. ad *Vicariam altaris S. Leonardi ad fontem*, vacantem per mortem D. Judoci Boncamp, proclamatus & inſtitutus eſt D. Rodolphus Vincentii, Presbyter Traj. Anno 1578.

Altaris S. *Crucis* etiam mentio eſt in Charta Anni 1342.

Sacellum S. Machutii, *Monumenta Eccl. Traj.*

Olim Sacellum eo in templo S. *Machutii*, quo deferebantur infantes morboſi ac membris diſtorti, qui vulgò *Machutge*, vel *Machuts-kinderen* nominabantur. Hujus meminit Gazophylacium Belgicum, & Molanus ad Uſuardum; Galli hunc * Machlovium vocant.

& Capella S. Andreæ. *Ead. Monum.*

Sacellum ſeu Capella ibidem S. *Andreæ*, cujus fundator Theodorus Joannis, Presbyter.

Domina Aleydis Anſem, Salms filia, fundatrix duarum *Vicariarum* in D. *Jacobi*; quarum una quinque, altera trium Miſſarum erat hebdomadatim.

Fraternitates;

Fraternitates ea in Eccleſia, ut & in ceteris variæ; intèr alias *SS. Sacramenti.*

Collegium ſodalitatis S. Sacramenti hujus ædis DD. id eſt, dono dedit, vitrum cum inſigniis, juxta quod ſuperius legitur, ex cod. C. MS.

imprimiſque S. Crucis;

Celebris præ ceteris *Fraternitas S. Crucis.* Fundatio ejus vernacula, valdè prolixa ab A. Matthæo datur lib. 2. de *Nobilit.* pag. 576. 577.

uti & antiquus & celebris in Eccl. S. M. Civ.

Ita in priori, ſc. S. Mariæ *civilis* Parochiâ, præter *Kalendarum* Fraternitates, (ſic dictas quia ſingulis Kalendis conveniebant fratres,) priſca & celeberrima Fraternitas D. Virg. M. (cujus Tabulas teneo pergamenas,) quibus Folckerus, Ultraj. Epiſc. Suffrag. ab Ann. 1380. XL. dierum, de injunctis Pœnit. Indulgentias concedit, in quibuſdam D. V. M. feſtivitatibus.

Fr. HUBERTUS, Epiſcopus Roſſenſis, Traj. Suffrag. eidem Fraternitati ſummoperè beneficus fuit, per Tabulas quas teneo Perg. Largiſſimæ per hoſce duos eidem conceſſæ Indulgentiæ, dein confirmatæ fuere per *Flor. Wevel.* & *Freder. Blanckenb.* Traj. Epiſcopos.

Parochia hæc ampla,

Ampla autem hæc D. *Jacobi* Parochia: nam ex Cod. MS. "ei competit via ab ambitu urbis "ad *Outwyck* uſque, & ultra Alvicæ campum "ad portam, de *Gilt-poorte* dictam; jus eundi "ac vehendi quotieſcumque vel Eccleſia vel Pa"rochiales hac ſervitute uti velint: eumque in "finem Cœnobium de *Outwyck* tenetur viam "planam linquere incedendo vehendoque aptam: "item Eccleſiæ ædilibus clavem dare aperien"dis obſtructionibus & angiportibus, tam juxta "*Gilt-poort* quam a latere Cœnobii. Ita Se"natus judicavit 11. Junii Anno 1603. in cauſa "Abbatiſſæ de *Outwyck*, appellantis contra ædiles & Parochianos Eccleſiæ S. *Nicolai*.

in ſuburbium, Inſulare extenſa.

Per vicinum ſuburbium, *de Weert* vulgò dictum, ſe ea diffundebat; nam Eccleſia ibi dudùm nulla: ſic enim Henricus Thaborita *Chron.* cap. 22. apud Matthæum l. 1. *Fund.* VIII. *Fuit ibidem propè Trajectum in villâ quadam, dictâ de Weert Teutonicè, quæ non habebat Eccleſiam cum baptiſterio, ſed tantùm Capellam; & Paſtor Eccleſiæ S. Jacobi in Trajecto ordinavit ibidem unum Capellanum: quare illi Villani erant ſubditi ſui, & Sacra ab eo ſuſcipiebant*, &c. Undè in Eccleſiâ hac duo etiam quandóque Paſtores. Tales Anno 1425. ex veteri Chartâ,

Priſci.

JACOBUS HERBOERT, &
HUGO VAN WETERINGE.
Ann. 1487. CONRADUS STAEL, &
FREDERICUS UTENHAM,

* Colitur hic ad diem 15. Nov.

WILHELMUS HEDA, Arnhemenſis Præpoſitus, ex ejus per Gysb. Lappium vitâ, Paſtor fuit ad S. *Jacobum* Anno 1510. Poſtmodum

CORNELIUS DE CLEEF: ac per ejus Anno 1575. ceſſionem,

D. HUBERTUS SCHEVELINGUS, Presbyter Diœc. Traj.

HIERONYMUS VERLENIUS, Sylvæ-Ducius, circà primordia Calviniani dogmatis, D. *Jacobi* Paſtor fuit, ex Val. Andreæ *Bibliotheca Belg.*

HUBERTUS DUYFHUYS, Roterodamus, ad S. *Laurentium* Paſtor, & Mr. Inquiſitor: ſed indè profugus Coloniam, mortuis liberis, & ancillâ ex qua eos ſuſceperat, turbulentæ tempeſtatis præſidio, Ultrajecti Paſtor evaſit ad S. *Jacobum*, de quo ſub Roterodamo.

atque poſt. XVI Paſtores. *Necrol. Eccl. Baſ.*

ALEXANDER AXELIUS, ad Eccleſiam S. Jacobi, per Canonicos Catholicos, Paſtor adſumptus primarius, a Sasboldo Archiepiſcopo confirmatur Anno 1610. Erat is Ultrajectinus, Sac. Theol. Licentiatus, atque *Johannis Honorii Alexii*, juriſperiti, Romæ celebrati frater.

Subindè ad S. Jacobum Paſtores fuère,

JUDOCUS AB HAEFTEN, Ultrajectinus, Sac. Theol. Licentiatus, Ultrajecti vitâ defunctus circà Annum D. 1634.

THOMAS HAFHACKERUS, Ultrajectinus, Sac. quoque Theol. Licentiatus, frater *Ægidii Hafhackeri*, mortuus peſte 25. Aprilis Anno 1636.

GASPAR ADAMI, Schoonhovianus, S. Theol. Bacc. format. cum prius Schoonhoviæ fuiſſet Paſtor, Paſt. ad S. Jac. moritur Ultrajecti 2. Sept. Anno 1639.

PETRUS PELTIUS, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. Congregationis Oratorii Presbyter, magnâ flagrans erga proximum charitate, obiit Ultrajecti 23. Martii Anno 1646.

JOANNES à GESSEL, Ultrajectinus, Sac. Theol. Licentiatus, Paſtor ad S. Jacobum, obiit menſe Nov. Anno D. 1655.

PETRUS VANDER CLOES, Ultrajectinus, J. U. L. S. Congregationis Oratorii Sacerdos, cum ſuburbium Albarum Virginum & Viciniam *de Bilt* prius curaſſet, ſucceſſor *Jo. Geſſelii* ad S. Jacobum Paſt. conſtituitur; adjuncto ei Sacellano *Joanne a Wykerſloot*, ſimiliter Ultrajectino, Sac. Theol. Baccal. formato.

GERARDUS à WYCK, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. format. cum operam ſuam Ultrajecti ac alibi impendiſſet, Paſtor ad S. Jacobum creatus, Ultrajecti defungitur 13. Aprilis, Anno 1673.

JOANNES AMERONGEN, & ipſe Ultrajectinus, Paſtorem ad S. Jacobum agens, iſto munere & vitâ ſenex defungitur 2. Nov. Anno 1706.

MATTHIAS TORCK, Craneburgo-Clivius, S. Theol. Bacc. form. anteà Paſtor Cuylenburgi, &c. Ipſi curam cedenti ſubſtituitur,

AMBROSIUS SCHEUNINCK, Amisfurtius, Theologus Lov. variis locis, ut Leovardiæ ac in Texalia operarius, Ultrajecti in ea cura defunctus eſt A. 1715. ſub finem menſis Decembris.

Huic a cœtu Ultraj. ſucceſſor datus

GODEFRIDUS ACQUOY, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis.

Vetuſtæ ac Nobiles ſub D. Jacobi Parochia ædes hæ comprimis:

Veen, Anno 1076. *Utenweerde* una cum *Golum*, 1300.

ECCLESIA S. GERTRUDIS.

S. Gertrudis Eccleſiæ origo incerta;

QUOD Eccleſiam D. *Gertrudis* attinet; alia ejus nominis extrà urbem jam olim, quæ quandò cœperit incertum: alia intrà urbem, quæ & hodiè adhuc ſupereſt, ſeculo XIII. exeunte demùm cœpta, aut XIV. ineunte, juxtà Ant. Matthæum in Præfat. ad librum *Fundat. Eccl.* qui ad *Fund.* VIII. lib. I. p. 176. dixerat, quod extructa jam eſſet ante Annum 1231. cum in ejus anni Chartis illius mentio jam fiat. Eundem quoque annum notat Jac. La Torrius in *Relatione Rom.*

Vicariæ variæ;

Decem in ea *Vicariæ*, quas ex prædicti *Heermanni* libello hic exhibemus:

Inprimis una Vicaria in *Sacriſtia*. Poſſeſſor D. *Hartman*, Vicarius S. Mariæ.

Item una ſuper altare S. *Nicolai*. Iſta non deſervitur.

Item una ſuper altare S. *Mariæ*. Poſſeſſor *Coesvelt*, Canonicus S. *Mariæ*.

Item una ſuper altare S. *Crucis*. Poſſeſſor *Leuwen*, Canonicus S. Petri.

Item una ſuper altare de *Locborſt*. Servitor D. *Henricus*, Procurator in Cœnobio D. *Hieronymi*.

Item una ſuper altare D. *Gertrudis*. Iſta non deſervitur.

Item una ſuper altare S. *Barbaræ*. Item una ſuper idem altare. Item adhuc una ſuper idem altare S. *Barbaræ*.

Item una ſuper altare extructum in honorem nominis *Jeſu*. Poſſeſſor & collator *Joannes Laurentii* faber lignarius. Servitor, Paſtor Eccleſiæ.

Poſſeſſores † earundem variis temporibus.

Vic. altaris B. M. *Virginis.*

Ad *Vicariam altaris B. M. Virginis*, vacantem per mortem D. *Bernardi de Coesveldt*, inſtitutus eſt *Bernardus Hermanni Boncamp*, A. 1572.

Vic. altaris *S. Nicolai.*

Ad *Vicariam altaris S. Nicolai*, vacantem per obitum D. *Gerardi de Daventria*, inſtitutus D. *Adrianus de Reneſſe*, Anno 1529.

Vic. S. *S. Crucis.*

Ad *Vicariam S. Crucis*, vacantem per mortem D. *Henrici de Leeuwen*, inſtitutus eſt D. *Wilbelmus Joannis Byndop*, Anno 1574.

Vic. altaris *S. Barbaræ.* Collatores, & poſſeſſores.

Ad *Vicariam altaris S. Barbaræ*, vacantem per contractum matrimonii *Joannis Matthæi*, aut aliàs, inſtitutus eſt *Ewaldus*, *Joannis Ewaldi*, Anno 1580.

Fraternitas una, ſc. S. Antonii.

Una in ea Fraternitas, nimirum S. *Antonii*, fundata Anno 1513.

Priſci,

GISBERTUS OEDE, *Concanonicus noſter B. Martini Eccleſiam Parochialem S. Gertrudis Trajectenſis tunc noviter ædificatam gubernabat Anno* 1319. *vel circa*, inquit Anonymus apud A. Matthæum, loco ex Præfatione jamjam memorato,

Ultimus ſtante Cath. ritu S. *Gertrudis* Paſtor,

WILHELMUS VAN BEEST.

Primus ad S. *Gertrudem* a proſcripto Cath. ritu Paſtor,

JOANNES WACHTELAERIUS, Ultrajectinus, Canonicus ad S. Mariam, Vicarius Generalis, de quo fuſius ſupra pag. 47.

ANTONIUS VOSSIUS, non ignobilis apud Ultrajectenſes familiæ, Paſtor fuit ad S. Gertrudem, *Joannis Wachtelaerii*, Vicarii Generalis ab Anno 1619. ſocius atque Aſſeſſor, Canonicus ad S. Salvatorem, aliquandò Regens *Falconis*, Rector etiam Magnificus apud Grudios, ubi & Burſam fundavit, & Prototypon ejus viſitur, demùm Canonicus Iprenſis, obiit 10. Sept. 1629. Paſtores dein eâ in Curâ,

HENRICUS VANDER STEEN, Ultrajectinus, J. U. L. Paſtor ad S. Gertrudem, nec non Aſſeſſor Vicariatûs Ultrajectini, Ultrajecti defungitur 30. Auguſti Anno 1638.

JACOBUS DE LEEU, ſeu LEONINUS, Ultrajectinus, Sacræ Theol. Bacc. formatus, poſt *Steenium* Ultrajecti Paſtor ad S. *Gertrudem*. Obiit Anno 1636. & poſt. xvi Paſtores.

ADRIANUS ANTONII, a loco nativitatis ab *Oorſchot*, Paſtorem ad S. *Gertrudem* ſe inſcripſit in *Informatione* Canonizationis XIX. Martyrum Gorcomienſium.

Ex *Annot. Abr. Brienii*, ac aliorum.

"Fuit & Vicarius ad S. *Joannem* Ultrajecti.
"Plenus zelo animarum, ſimplex & rectus vir, ze-
"lo & virtute excellens; ut *Presbyter Animarum* *
"Eccleſiæ Collegiatæ S. *Joannis Baptiſtæ*, omnia
"Paſtoralia, ut antiquitùs Collegiatarum Eccle-
"ſiarum Presbyteri ſolebant, exequebatur.

Mr. *Adriani* æqualis ac Collega,

Mr. MARTINUS REGIUS, Ninovienſis, pauper Spiritu, in laboribus indefeſſus, vir centum operariorum inſtar, vincula & carceres perpeſſus pro avitâ fide, quam cùm alibi, tùm maximè apud Zelandos, ubi ad furcam fuit expertus, XL. annos prædicavit: ſenex moritur Anno Domini 1625. 20. Martii, ætatis 76. cujus memoria in benedictione.

JOACHIMUS BAEXIUS, eorum coevus, nobilis Ultrajectinus, humilis, eruditus, vigil ac indefeſſus; non quidem S. *Gertrudis* Paſtor, ſed operam ruſticis in fodinis impendens, ſcriptis clarus, moritur Ultrajecti Anno 1619. die 24 Sept. ubi totum novennium deviorum à fide converſioni impenderat, excubans diu noctuque ſuper gregem Dominicum, juxtà hoc ſuum Symbolum, *Hic amo excubias.*

Inter Paſtores ad S. Gertrudem præ reliquis laudandus,

ABRAHAM BRIENIUS, Ultrajecti ex honeſtis parentibus natus ſub initium ſeculi decimi ſeptimi, trivialibus ſtudiis abſolutis, Coloniam Ubiorum ad altiora ſtudia migravit.

Sacris initiatus ac ſacerdotio inſignitus, in Patriam remittitur, ubi navatâ hic & illic fidelibus operâ, ad Langerarienſem agrum excolendum à Vicario Generali *Jac. Bolio* mittitur, ubi homines per id tempus ſine fuco & ſimplices admodùm: dein *Wachtelaerio* migrare coacto, Paſtor Ultrajecti ad S. Gertrudem conſtituitur. Lepidus, in lepore tamen ſerius. Vicariorum Aſſeſſor, Provicarius, Epiſcoporum adjutor fidelis & intrepidus extitit; Cleri acerrimus defenſor. Pro ejus causâ bis in Urbem profectus; ubi creatur S. T. Doctor, ac Protonotarius Apoſtolicus. Ad Jubilæum ejus prædicans *Jo. Caſt.* Epiſcopus, docuit non tam jubilandum Paſtori ſeni, quam flendum ei ob errata. Penè octogenarius adlecto ſucceſſore, non tam morbo, quam ſenectâ, quæ morbus eſt, decumbens, moritur Ultrajecti 1682. 19. Sept. æt. 76. Elogium & Scripta data *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 93.

SERVATIUS NIEUPOORT, Abrahami Brienii dudùm Collega & adjutor, *Innocuus vitæ ſceleriſque purus*, vel, ut Spiritus Sancti utamur lingua, *Vir*, Jobi inſtar, *ſimplex & rectus ac timens Deum*, mundum luſit ſapiens juſtus, dum juſti ſimplicitas a mundo deridetur. Plenus Dei fiduciâ, ac monita ſalutis ad ſe venientibus pro opportunitate impertiens, piè, ut vixerat, in Domino obiit Ultrajecti 18. Nov. 1677. clam ob temporis anguſtias ſepultus ad vicinæ, Collegiatæ olim S. Mariæ Eccleſiæ, ambitum; jam dudùm

† Libellus Comp. Eccl. Traj. M. S.

* Eccleſia hæc, ut & aliæ tres Parochiæ, maj. Eccl. Præpoſito ſuberant. Eccleſiis Colleg. aderant *Presbyteri animarum*; ſic dicti, quia Paſtoralia munia & ipſi obibant.

dudùm a Jac. La Torrio Epheſ. Archiepiſ. Romæ celebratus, ut *vir magnæ virtutis, ac vitæ ſanctæ* A Joan. autem Caſtorienſi Epiſcopo, ut *vir humilitate & ſpiritu precum verè præcelleas.*

PAULUS ZUTPHEEN, Ultrajectinus, ex patre celebri illic cauſarum Patrono, artium Mr. Theologus Lovanienſis, Sac. Theol. ibid. Baccal. formatus, deficiente *Nieuportio* ſedulam *Brienio* navavit operam, qui Ultrajecti ad Annum 1682. diem 4. Febr. defungitur.

Brienio ſeni per Caſtorienſem Epiſcopum junctus adjutor, qui & aliquandò ſucceſſor ei eſſet,

PETRUS CODDÆUS, natus Amſtelodami Anno æræ Chriſtianæ M. DC. XLVIII. parentibus Catholicæ fidei cultoribus, atque inprimis honeſtis. *Oratorii D. Jeſu* Congregationem juvenis ingreſſus, ſtudia ſua Theologica feliciter abſolvit in Academia Lovanienſi, ubi etiam brevi tempore in Pædagogio Caſtri Philoſophiam edocuit. Mox, ut ſtudiis liberiùs vacaret, ſeceſſit in Galliam: unde cùm aliquot annos Pariſiis, deindè Aureliis commoratus eſſet, in patriam rediit. Jo. Caſt. Epiſcopus reducem non tantùm *Brienio* defuncto in Cura ejus Paſt. ſuffecit Anno 1683. ſed & in partem ſollicitudinis aſſumens, inter Pro-Vicarios ſuos coaptavit. Virtutibus ac dotibus magnis ornatus, ſub finem Anni 1688. ad Cleri votum deligitur, qui Sedem, jam nimiùm diu per obitum Caſtorienſis Epiſcopi vacantem, occuparet.

Diſcuſsâ quæ conſecrationi ſe objecerat nubeculâ, conſecratus Bruxellis VI. Februarii 1689. in patriam redit ſub titulo Eccleſiæ Sebaſtenæ Archiepiſcopus, & per Fœderatum Belgium Vicarius Apoſtolicus.

Initiatus, Paſtoralem edit Epiſtolam, atque ſubindè alias novis emergentibus cauſis.

Poſt luſtra bina & ultrà ſummâ cum animi demiſſione & ſolerti vigilantiâ in arduo munere exacta, dum præ cæteris ſollicitè curat, ut diſſitis & tenuibus Eccleſiis de doctis ac ſtrenuis operariis ubique provideatur, ab Innocentio XII. occaſione univerſalis Jubilæi, quod auſpicante Anno 1700. conceſſerat, Romam evocatur. Exactiſſimam ibidem Anno 1701. Eminentiſſimis ac Reverendiſſimis DD. doctrinæ factorumque ſuorum, ſibique commiſſorum rationem reddidit, in *Declaratione ſuper pluribus quæ tum ad ipſum, tam ad Hollandiæ Miſſionem pertineat interrogationibus, in ipſa Urbe Roma typis Rev. Cam. Apoſt.* 1701. *Superiorum permiſſu impreſſâ.*

Pluſquam 300. ſub ejus cura Presbyteri de doctrina ac moribus ejus teſtimonium interim dederant in epiſtola Romam Miſſa, typis edita, cum inſcriptis ſingulorum nominibus, *Bataviæ Sacr.* part. 2. pag. 518. Subinde ea qua par eſt obſervantia ſe obtulit, ut dubia vel obſcura, quæ forſan ſcriptioni ſuæ ineſſent, diſertius explicaret; ſed ei Romæ commoranti circa hæc nihil ſignificatum fuit. Imò ipſa met muneris peragendi interdictio eum latuit, donec e litteris, † 5. Julii 1702. e Belgio redditis intelligeret turbas ibi admodùm graves exortas occaſione memoratæ *Suſpenſionis.* Româ autem, benedictione Apoſt. aliiſque ſacris favoribus aucto, poſt annos duos & IV. menſes 12. Apr. 1703. diſcedenti, *Lipſiæ* Bulla vit. Aprilis innotuit, qua & ipſius a Sacris interdictio propalatur, & ei adhærentes, ut cæci & lupi, proſcinduntur.

Ipſe ſub hæc in patriam, quam turbatam reperit, reverſus, trinis litteris Apol. evulgatis, altum ſilet; & ex reverentia à munere abſtinens, ſolam luget Eccleſiæ calamitatem; hujuſque malis ingemiſcens, gravi morbo corripitur, in quo alteram a priore Delphis datâ, Declarationem edit ac ſignat, 11. Novemb. Anno 1710 & Viatico munitus, condonatâ omnibus injuriâ piè moritur, & ſepelitur apud Warmondam. Epitaphium, & alia fuſius data loco ex *Bat. Sac.* jam deſignato.

† Ad hæc amuſſim redigenda, quæ *Bat. Sacr.* Scriptor pag. 518. diſſeruit.

JACOBUS CATZIUS, honeſto ac ferace Operariorum Batavæ Eccleſiæ genere, natus Gorcomii III. Idus Januarias, Anno à Natali Domini M. DC. XXXIX. Sacris initiatus, in Presbyterorum ordinem adſumptus eſt menſe Novembri Anno M. DC. LXIII. Paſtorale munus, *Alſmariæ* primùm ad mare Harlemenſe, deindè in oppido Goudano, ſummâ cum laude geſſit.

Deinceps, quod reliquum erat ætatis, Trajecti exegit: Paſtor, Archipresbyter, & vice Præſulis non exiguam molis Epiſcopalis partem ferens. Donec aſſiduo labore fractus, animam ibi emiſit XV. Kal. Jun. 1612.

Reliqua fuſius habes *Bat. Sac.* part. 2. p. 129. &c. Succeſſor, qui & dudùm laborum ejus adjutor, ex cœtus Ultraj. deſignatione, affinis ei, *Willibrordus Kemp*, Gorcomio quoque Batavus, (ubi de ejus ſtirpe plura) Theologus Lovanienſis, &c.

PAROCH. ECCLESIA D. NICOLAI.

S. Nicolai Eccleſiæ fundatio etiam incerta;

Parochia altera S. *Nicolao* Epiſc. ac Confeſſori inſcripta erat. Fundatio Eccleſiæ ejus etiam erat incerta. *Vicariæ* ex *Heermalu* libello fuere hujuſmodi:

altaria. Vicariæ, Collatores,

In altari D. *Agathæ* ſunt tres *Vicariæ*. Poſſeſſor primæ eſt, D. *Cornelius Verburch*. In poſſeſſione ſecundæ, *Marinus Cryſman*. Tertiæ, quidam D. *Theodoricus*.

poſſeſſores,

In altari S. *Nicolai* una eſt *Vicaria*, cujus poſſeſſor *Arnoldus Antonii*. Officium perſolvitur à Dn. *Cornelio Steen*, Vicario ſummi templi.

In altari D. *Virginis ad dolores* eſt una *Vicaria*, cui deſervit ipſe Collator venerabilis Dn. *Jacobus Kniff*.

Fraternitates,

In altari Divæ Virginis ad *lætitiam*, eſt una *Vicaria*.

Omnia altaria habent ſuas Confraternitates, quæ conſervantur in priſtino ſuo vigore, tribus duntaxat exceptis, ſcilicet S. *Agathæ*, S. *Nicolai*, & *ſanctiſſimæ Trinitatis*, quæ partim interciderunt injuria temporum, partim Procuratorum incuria.

in his celeberrima ea quæ SS. Trinitatis.

In omnibus altaribus certis diebus ſacrificatur, dempto uno altari ſanctiſſimæ Trinitatis, cujus fraternitas præ ceteris florebat & dignitate & opulentia, cum ejus altaris ſacerdotes hierophantæ, quos *Catſenaers* vulgò dicimus, vigerent, & in ſua auctoritate retinerentur. Ita fatetur frater *Hubertus* Eccleſiæ præſcriptæ Rector.

In Libello Comput. Eccl Traj. enumerantur,

Vicariæ altaris S. Nicolai. Vic. B. Mariæ Virginis.

Vic. SS. Virginum, Margarethæ, Agathæ & Barbaræ; atque hi earum poſſeſſores,

Vicariæ S. Nicolai,

Ann. 1573. ASSUERUS UYTEWEELT, Diœc. Traj. Clericus. Eo reſignante anno eodem

Dnus GOSWINUS à GROOTFELT.

Defuncto *Goſwino* Dnus *Antonius Buth*, Ann 1574.

Vic. B. M. V. poſt mortem *Lubberti Euſtachii de Brakel*, poſſeſſor Anno 1574. *Joannes Bogart.*

Ad poſteriorem *Vicariam*, per ſententiam contra exequendi teſtimenti Domicellæ *de Leeuwenberch* adminiſtros atque alios latam, vacantem, inſtitutus fuit A. 1575. Dnus *Godefridus Schiff.*

M 2 *Vicaria*

Vicariæ ad altare B. Virg. fundatio,

Vicaria ad unum altarium *B. M. Virginis* in hac S. *Nicolai* Eccleſia, per *Gerardum Pude* de conſenſu Sophiæ uxoris ſuæ dotata fuit, ex hac vet. Charta, quæ feliciter in meas incidit, eſtque hujus tenoris.

Fundator,

"† *Gerardus*, dictus *Pude*, civis Trajectenſis, Parochianus Eccleſiæ S. *Nicolai*, de conſenſu *Sophiæ* uxoris ſuæ, ad dotandum altare in honorem B. Mariæ Virginis in Eccleſia de *Gaſperde*, aſſignaverat dimidium manſum ſitum in Parochia dictæ Eccleſiæ de *Gaſperde*, volens ut poſt diſceſſum alterius eorum ſacerdos, qui à ſuperſtite ad hoc præſentaretur, illud deſerviret altare, & fructus de dicto dimidio manſo proventuros pro ſuſtentatione ſui reciperet univerſos, eo tamen proviſo ab utroque, ſi dotatio dicti altaris in Eccleſia de *Gaſperde* haberi non poſſet, quod ipſum altare in Parochiali Eccleſia S. *Nicolai* Traject. dotare vellent, ſi ab his ad quos hujuſmodi altaris inſtitutio pertinet poſſent aliquatenus obtinere. Verùm cum mortuâ dictâ *Sophiâ* uxore ſuâ ſacerdotem idoneum Domino *Simoni*, dicto *Zobaers*, Curato Eccleſiæ de *Gaſperde* præſentaſſet, & ipſi pluries humiliter & inſtanter cum pluribus probis viris & honeſtis attentius ſupplicaſſet, ut dotationem dicti altaris faceret & procuraret confirmari, & ipſius altaris dotationem in dicta ſua Eccleſia de *Gaſperde* reciperet & admitteret, ac confirmationem dotationis altaris prædicti procurare volentibus conſenſum benivolum adhiberet, nec non Sacerdotem memoratum ad ſervitium dicti altaris pro cultu divino augmentando admitteret, & ipſum Sacerdotem dictum altare permitteret deſervire, præfatus Dominus *Simon*, Curatus Eccleſiæ de *Gaſperde* prædictæ, dotationem dicti altaris & ſervitium ipſius in ſua Eccleſia de *Gaſperde* prædicta nec recipere nec admittere voluit quoquo modo, nec confirmationem ejus procurare, aut eam procurare volentibus aſſentire, nec prædictum Sacerdotem ad deſerviendum dictum altare in ſua prædicta Eccleſia voluit modo aliquo ſuſtinere, ipſi manifeſte prohibendo Dei ſervitium in eadem. Ipſe vero *Gerardus Pude*, conſiderans contra voluntatem dicti Domini *Simonis*, Curati Eccleſiæ de *Gaſperde*, ſe altare in Eccleſia ipſius nec poſſe inſtituere aut dotare, nec confirmationem dotationis hujuſmodi, ipſo renitente & contradicente, aliquatenus procurare; nec tamen à pio deſiderio ſuo recedere intendens, prædictum dimidium manſum ad unum altarium in honorem *B. Mariæ Virginis* in Eccleſia S. *Nicolai* prædicta, de conſenſu & voluntate diſcretorum virorum Dominorum *Gerardi*, dicti de *Zwollis*, & *Gerardi*, dicti de *Bovendorp*, Curatorum ejuſdem pro cultu divino augmentando ibidem, ut Sacerdos idoneus de fructibus ejuſdem terræ ſuſtentetur qui in ipſa Eccleſia dictum altare deſerviet, aſſignavit, dedit & contulit, illique manſo, ut Sacerdos poſſet melius & honeſtius ſuſtentari, alios inſuper redditus quinquaginta ſolidorum nigrorum turonenſium denariorum poſt mortem ejus recipiendorum, ac demum tres libras monetæ prædictæ, quamprimum a deſervitore ipſius altaris recipiendas adjecit. Collationem dicti altaris, poſt mortem ſuam, aſſignat & transfert in Curatos & Magiſtros Fabricæ dictæ Eccleſiæ S. *Nicolai*. Acta ſunt illa Anno Dom. 1315. in Craſtino B. Marci Evangeliſtæ.

Collatores, S. Nicolai Curati;

Ex Charta hac palam fit, quod dictæ *Vicariæ* Collatores, poſt mortem inſtitutoris, ſint *Curati* & *Magiſtri Fabricæ Eccleſiæ* hujus. Inſuper quod duo quoque ei Eccleſiæ fuerint *Curati*; quodque hi dicto Anno 1315. extiterint,

hi duo ſunt ſemper.

GERARDUS, dictus DE ZWOLLIS, & GERARDUS, dictus DE BOVENDORP.

Nonnulli ex his commemorati.

An. 1422. D. WERNERUS VAN HUYSWEERDEN, & D. JOANNES RAM.

1448. D. JOANNES RAM, & ARNOLDUS ELIÆ.

1460. ARNOLDUS ELIÆ, & JOANNES FEYT.

1477. Mr. OTTO TENGNAGEL, & JACOBUS VAN NEGHELLE.

Eccleſia ampla, & Parochialis, Equitibus Teut. conceſſa.

Eccleſiæ ampla Parochia. Equus propter amplitudinem Parocho, intra Parochiam, Parochiæ habendus ſumptu, quo in uſum ægrotantium vehebatur. Eccleſia Parochialis erat; verùm in Epiſcopi poteſtate, & pro parte etiam in Præpoſiti Majoris Eccleſiæ. Ab his fuit Equitibus Teutonicis conceſſa A. 1250, juxtà hanc Chartam:

HEnricus, Dei gratia Trajectenſis Eccleſiæ Electus, & G. ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus, omnibus præſentia viſuris ſalutem in Domino. Noverint univerſi, quod nos Præceptori & Fratribus domus Theutonicæ ſanctæ Mariæ Trajectenſis liberam conceſſimus facultatem ædificandi infra muros Trajectenſes juxta Eccleſiam beati Nicolai, ipſam quoque Eccleſiam cum ſuis proventibus in ſubſidium terræ ſanctæ integraliter contulimus eiſdem jure perpetuo poſſidendam, & per ipſorum fratres ſacerdotes deſerviendam, de qua ſingulis annis ſex libræ Trajectenſes Præpoſito majoris Eccleſiæ, qui pro tempore fuerit, in perpetuum exhibebunt, ſalvis juribus ſynodalibus, quæ conſueverunt eidem Præpoſito de ipſa Eccleſia exhiberi. Et nequis hanc noſtram liberam donationem occaſione quacunque valeat infringere, prædictis Præceptori & fratribus præſentem paginam ſigillorum noſtrorum, nec non dilectorum in Chriſto fratrum Prælatorum, videlicet Decani majoris Eccleſiæ, Præpoſitorum ſancti Salvatoris, beati Lebuini Daventrienſis, ſancti Petri, ſancti Johannis, & ſanctæ Mariæ Eccleſiarum Trajectenſium, nec non Præpoſiti Tilenſis ſigillorum munimine dedimus roboratam. Actum Anno Dom. M. CC. quinquageſimo in craſtino beati Andreæ Apoſtoli.

Conceſſioni, quo firmior eſſet, acceſſit *Petri, S. Georgii* ad Velum Diac. Card. Legati Apoſt. confirmatio, ab *Ant. Matthæo* exhibita, lib. *Fund.* p. 181.

Carmelitis iſtis demandata.

Ab Equitibus his, Cura ejus Carmelitis, certa lege demandata. Templum enim Carmel. junctum Cœnobio. Templo illi turres, dudùm duæ, ad modum turrium quæ hodiédum viſuntur. Altera ſub reformatione reformata, factaque paulo depreſſior & forma orbiculari.

Poſt FF. Carmelitas fugâ delapſos, Paſtores illuc fuère,

Poſt ævi Paſtores & adminiſtr.

JOANNES CUYCKIUS, Ultrajectinus, Anno 1628. Ultrajecti defunctus.

Succeſſor ei in D. Nicolai curâ aſſignatur,

JOANNES PUTKAMERUS, Ultrajectinus, S. T. L. defungitur in patria urbe 23. Junii 1671. ætat. 71. Sacerd. 46.

WILHELMUS VANDER BORCH, Nobilis Ultrajectinus, inde Monfortium miſſus, ibi et epidemiæ lue defunctus eſt 17. Julii 1637.

Adjutores illis fuère, Mr. Cornelius vander Hout, Mr. Tilmannus Henrici, Mr. Petrus Pelt ius, Cornelius Voorſt, S. T. Bacc. Henricus van Loon, S. T. B. form.

JOANNES LINDEBORNIUS, Daventrienſis, Theologus Colonienſis, Vir in ſecularibus

&

& ſacris litteris eruditus, ſerius, gravis, ac religioſus. Variis ſcriptis clarus, inſuper *Hiſtoriam Daventrienſ. Epiſcopatus* edidit.

Vitâ defungitur Ultrajecti, vir ſobrius, caſtus, quietus, abjectè de ſe ſentiens, ab ambitu alienus, ad diem 5. Auguſti Anni 1696.

PETRUS HOLLIUS, ex Sylvæ-Ducenſi agro Brabantus, J. Lindebornio defuncto in eâdem curâ ſucceſſit.

Nob. ædes ſub hac Parochia. Nobil. ædes ſub hac S. Nicolai Parochia: *Vechten*, Anno 228. dein *Wiltenburch*, 850. *Reynau*, 1312. *Groenewoude*, 1350. *Abſteden*.

Sed memoranda cum primis ædes ſacra, quæ non ſolùm ſub hac S. *Nicolai* Parochia dudùm viguit, ſed & ad ejuſdem ſita fuit cœmeterium, hinc & S. *Nicolai* vocata, ex virginum depauperatorium priſcâ domo enata, in eâdemque primùm inſtituta; de qua hic nobis ante reliqua Ultrajectinæ urbis Cœnobia ſermo erit, quia ejus fundationem tenemus integram, a nemine unquam datam, ab ipſo *A. Matthæo*, talium fundationum ſedulo ſervatore in lib. de *Fundat. Eccl. Ultraj.* &c. prætermiſſam.

En ex Libello Pergameno MS. deſcriptionem ejus vernaculam:

Deſe nae beſcreven brieven ſyn van ons eerſte fundament daer onſe Cloeſter eerſt mede begonnen is.

Inprimiſque Cœnobium S. Nicolai; ALle den ghenen die deſen brieff zellen zien off horen leſen. Doe wy verſtaen Scout ende Scepene der ſtadt van Utrecht. Dat voer ons quam int Gherechte Her *Heynrick van der Stove*, Prieſter, mit ſinen ghecoren Voechts, daer hy mit rechte ende mit oerdele aen quam, ende toende mit enen openbrieff die wy gans ende gave ſaghen, ende overhoorden wel bezeghelt mit onſer ſtadt grote zeghel. Sprekende alſe dat hy in erffpachte heeft van *Willam vander Cappelle*, *Gheryt Mouwerkyns* ſoen, een eynde vander hofſtede ghelegen aen de muere van ſunter *Nyclaes* kerckhoff, neſten dat weſteynde van dien kerchove tuſſchen hofſtede der twee Prochipapen der kercken vander *Nyclaes* voerſeit aende die zuytſyde, ende tuſſchen hofſtede *Tyman Rompus* aen die noertſide alſe van ſeſtenhalve roede lanck, mæder ſtadt roede ghemeten vander mueren vander kerchove in ter Twyſtraten wert, ende alſo breet alſe die hofſtede ghelegen is. Elcx jaers om achtyen goeder groter coninex Tornoyſe off payment dat daer voer ghenghe ende gave is bynnen Utrecht. Ende aldaer ſo begeerde Her *Heynrick* voerſz eens oerdels van ons off hy overmits deſen voerſz brieff des hy op die tyt een houder was, dit voerſcreven ende van den hofſteden op ſulcken pacht alſt gheleghen is vriliken vercopen, of wechgheven, of verſetten, of verſellen mochte daer hy woude. Ende aldaer ſo wert Heren *Heynrick* voerſz toegewyſt mit rechte ende mit oerdele dat hy dat wel doen mochte, behouden elcke malck ſyns rechts. Doe dit gedaen was doe gaff Her *Heynrick* voerſz claerliken op mit ſyns ghecoren Voechts hant, ende mit ſinen vrien wille *Aleyden van Dornmonde* dit voerſz ende van der hofſtede van ſeſtenhalve roeden lanck op ſulcken pacht alſt ghelegen is, ende die huſinghe die daer nu opghetymmert ſtaen tenen vrien eyghen, mit dien erffcynsbrieff dien hy daer op hadde, ende hy deſer voerſz *Aleyden* mede overgheghheven heeft. Ende verteech mede daer of mit ſyns gecoren Voechts hant tot *Aleyden* behoef voerſz. alſe rechte ende oerdele wyſde dat hy ſculdich was te doen. In deſer manyeren ende vorwaerden dat *Aleyden* voerſz nae doden Heren *Heynrick* voerſz opt eynde vander voerſz hofſteden ende inder huſinghe die daer nu opgetymmert ſtaen, of hier nae opgetymmert wert, alſne langhe als ſy leeft, puerlike om Gods wille, herberghen ſal goeden armen Joffrouwen die Gode dienen. Ende dit eynde van deſer voerſz hofſtede ende die huſinghe die daer nu opghetymmert ſtaen of hier nae ghetymmert werden, en ſel *Aleyd* voerſz ofte ghene die houder is des brieſs, ende oeck des erffcynsbrieſs ſprekende van den eynde van deſer voerſz hofſteden nummermeer moghen vercopen noch verhueren, noch wechgheven, noch verſetten, noch verſellen in enigher manieren. Mer ſy ſellen ewelliken op hoer conſcientien ende puerliken om Gods willen opt eynde van deſer voerſz hofſtede ende inder huſinghe die daer nu op ghetymmert ſtaen of hier nae ghetymmert werden, goede arme Joncfrouwen herberghen die Goede dienen, ende anders nyemant daer in te herberghen, alle archeit wtgeſeit ende behouden, Heren *Heynrick vander Stove* voerſz ſyn rechte lyftochte alſo langhe als hy leeft aen dier huſinghe ende aen dien eynde vander hofſtede voerſz op ſulcken pachte alſe gheleghen is. Dit gheſchiede onder *Jan van Lewenberch* Scoute, *Ghysbrechecht Uterwaerde*, *Iohan* Heren Fredericks ſoen, *Vermbrecht van Compoſtelle*, *Iohan Alveckyn*, *Wilter van Coelen*, *Wouter van Voerſoeten*, *Abraham van Compoſtelle*, *Herbert* Herbertſoen, *Gherit Proeck*, *Aernt Prent*, *Tyman Scorte* ende *Iacob van Uriel*. Scepene tUtrecht. Ende op dat dit vaſt ende ſtade blive ſoe hebben wy Scoute ende Scepene voerſz onſer ſtadt zeghel aen deſen brief gedaen, tenen oerkonde ghegeven. Int jaer ons Heren duſentdriehondert ende ſeven ende dertich, des Dinxdages nae ſunte Lambrechts dach.

Deſen nae beſcreven brieff, is die Copie van dat die ſtadt Utrecht een ander fundacie hevet ghemaket.

Virginum depauperatarum primitus domicilium. ALle den ghenen die deſen brief zellen zien of horen leſen, doen wy kundich ende kenlick *Herman van de Alven* ende *Dirks Willams* ſoen, dat wy in die huſinghe by ſunter *Nyclaes* kerchof die in voerleden in aelmiſſen gegeven is armen Jonckfrouwen in te woenen, daer ons dat toeſien ende bewaringhe van des Raets weghen van der ſtadt van Utrecht of bevolen is, om Gods wil gheherberghet hebben die arme menſchen die daer in woenen: In aldusdanighen vorwaerden en manieren als hier nae beſcreven ſtaen. Inden eerſten dat ſy voer alle die ghene daert of ghecomen is trouweliken ſellen bidden. Voert dat ſy eerbaerlick ende reckelick ende onberucht ſyn, ende ſonder vervolch van mannen, ende van kynderen. Voert ſo wat hem ghegeven wert of ſelve hebben, of wynnen dat mit malckanderen mynlick te deylen, ende enen ghemenen coſt te houden. Voert dat ſy hoer broet mit ſpynnen ende mit naeyen, ende mit anderen vrouweliken werken bynnen den huſe ſellen wynnen: Ende en gheen broet te bidden, het en dede hem den uterſte noet. Voert dat ſy gheen maeltyden totter lude huus van gewoenten ſtadelick en ſullen ſoeken. Senatus Ultraj. conſenſus. Voert ſo wat ſy daer in brengen of in ghebrocht hebben, van inboedel, van bedden, van enigherhande reeſſcap, of van ghelden, wattet ſy, after dien dat ſy daer een jaer ingewoent hebben, leven ſy of ſterven ſy, of varen ſy anders waer mitter woen, dat ſel daer altemael in bliven tot des ghemeens huus orbaer, ende der ghemeyne die daer bliven. Voert en ſel daer nyement in woenen hy en ſy vrie van ordene, van eenſcap. Voert op dat ſy te bet mit malcander te vreden moghen bliven, ſoe en ſelmen daer nyement van nywes herberghen mit hem, het en ſy dattet meeſte deel van den perſonen die daer woenen, dat mede raden ende conſentieren. Voert ſoe wyen dat meeſte deel van den perſonen inden huſe nutſte dunckt ende orberlicſte weſen tot eenre Maerten, ſomtyt die een ende ſomtyt die ander, nae dien dattet den huſe orberlicſte is, die ſel die dinghen bewaren. Ende elck van den anderen ſel ſyn ſeſſe weken die koekene bewaren ende brenghent int ghemeen ſo wat ſy hebben, ſonder enich vordel daer of te begheren het en dede hem noet of ſiecte. Voert ſoe wie datter enich beſproken gheſelſcap hielde of alſo hert ende eenwillich waer, datten anderen die wile daer onvrede of quame, ende dat alſment hem een werve ende anderwe gheſeyt hadde nyet laten en woude, ende die ghemeen ghewoente mitten anderen nyet en hielde, ende meeſte deel dochte dat ſy beter van daen waer; of ſoe wie dat enich van al deſen voerſz punten niet houden en woude. Al arghelist wtgheſeyt, dien ſouden wy ſonder vertrek weder wt den huſe ſetten, ſonder enighe hope daer weder in te comen. Ende om dat wy willen dat dit vaſt ende gheſtade ghehouden werde, ſoe hebben wy onze zeghele aen deſe brieff gehangen. Gegheven int jaer ons Heren duſent. ccc. ende xc op ſante Geertruden dach. Item deſe principael brief leyt inder ſtadt kiſt bezegelt.

Epocha, fundator. OM te weten hoe ende in wat tyden dat Convent ende cloeſter van ſunte *Nyclaes* begonnen is. Soe is te weten, dat int jaer ons Heren doemen ſchreef M. ccc. ende xxxvii. was een goet eerbaer Prieſter ende heet Her *Heinrick van der Stove*, die gaff om Gods wil een Huus ende Hofſtede, cleyn alſe ſeſſe halve roeden lanck, en die nauwe vier roeden breet, aen ſunter Klaes kerckhoff ſtreckende ter twyſtraet wert,

om goetwillighe meechden daer in te herbergen ende Gode te dienen, als dat die brieff wtwiſet, bezegelt mitter ſtadt zeghel, welcke brieff beſluten is in der ſtadt kiſt, daer wy die Copie van hebben, en oeck hier voer beſcreven ſtaet. Ende aldus ſyn daer vergadert goede meechden die God dienden, ende den armen behulpeliken waren ende den zieken dienden oetmoedeliken, ſonder wtwendighe beſittinghe van tytliken goede. Ende deſe ſtede heeft dan aldus die ſtadt gheſcicket tot een gheeſtelike ſtede, ewelike te bliven ende oummermeer in weerliken handen moghen te comen. Dat gheen ander Conventen en hebben die na ghecomen ſyn.

Daer nae int jaer ons Heren 1394 op ſunte Gheertruden dach, heeft die eerber Raat der ſtadt van Utrecht om ſeker ſaken gheſcicket van des Raats weghen, die eerbaren Her *Herman van Valven* Ridder, ende *Dircks Williams* ſoen, om een toeſien te hebben op deſe ſtede ende perſonen. Deſe twee goede Mannen hebben aldus mit groter neerſticheyt in deſe ſtede geſcicket een ander manyer van Suſteren, en daer dus lanck ghewesſet hadden, ende hebben hem gheordiniert goede ordinancien, ende hebben hoer gheſet in een ghemeen leven, ſonder eygenſcappen noch tant ſonder oerdt ghehoerſamlick te leven, mer gheen brut te bidden, mer te leven van horen handen ende van dat ſy daer in brochten, ende mit veel ander punten als die brieff voerſcreven dat wtwiſet, bezeghelt mit horen zegelen, daar wy off bebben een Copie in ons kiſt, mer die principael brieff is inder ſtadt kiſt beſloeten, ende die Copie ſtaet hier voerbeſcreven.

Als wy aldus vergadert waren als voerſeit is, en-
Vitæ regul. inſtitutio. Societas cum S. Cæciliæ, & S. Urſulæ Cœnobiis.
de ons die ſtat van Utrecht twee Mannen voergenoemt gheſet hadden, ende ons goede inſettinge vredeliken te leven gheſet hadden, doe ontbrack ons noch goede inſettinge gheeſteliken te leven. Soe hebben wi ons vulcomeliken overghegheven onder Her *Wermbout*, ende onder die Moeder van ſunte *Cecilien*, horen raat in allen te volgen. Desghelikes hebben oec die ander Conventen ghedaen. Alſo dat wi al in eenre mynnen ſtonden. Ende die toe ſunte Cecilien Biechtvader was, die was over al, ende dit duerde langhe jaren, oec nae Her *Wermbouts* doot. Ende wy namen een Moeder van *Avraham Doten* geheten, ten *Elff duſent Meechden*, *Ghysberta* een heilige devote maget. Deſe tymmerde by horen tyden een goet ſteenhuus, een reventer, ende boven een dormpter dat nu gebroken is. Deſe vergaderde alleynken meer ende meer Meechden om Gode te dienen in groter barnender mynnen.

Doemen daer nae ſcreeſt 1399. doe namen die Suſteren van ſunte *Cecilien* die derde oerde van Penitencien ſunt *Franciſci*, ende worden mede beſloeten. Ende daer naeſt opten ſelven dach namen die Suſteren ten *Elff duſent Meechden* ende onſe Suſteren dien ſelve oerde oeck aen, ende men plach ons alteſamen te cleden ende te profeſſien tot ſunte *Cecilien*, nochtant een ygelijck op ſyn eyghen Convent. Ende als ons dus *Ghysbert* moeder geregiert omtrent ſeven jaer, ſoe ſterff ſy zalichliken in den Heer, doemen ſcreeff 1403 op ſunte Barnabas avont. Daer nae koren onſe Zuſteren die een Moeder naeden anderen tot tween toe. Die eerſte heet *Symach*, ende wort offgeſet. En de ander *Ghysbert*, ende die ſterſt. Deſe twee Moeders regierde omtrent vier jaer, ende worden offgeſet om dattet Convent gheen groten voertganck en had, al waren ſy anders doechdeliken ende devoet.

Doe ſaghen ſy om een ander Myniſtra ende moe-
progreſſus,
der, en koren witten voerſeiden Convent van den *Elff duſent Meechden*, daer *Ghysbert* moeder oeck wt was als voerſz ſtaet, een gheheten *Nanna*, Jonans dochter *van Achoyen*, welcker als was ſy jonck van jaren, ſy was ryp van ſeden, vuerich tot goede ende ſcerp voer diſciplyn. Dit gheſchiede int jaer ons Heren doemen ſcreef 140?. Ende doe ſy ontfanghen had dat regement, ſoe gaff hoer God grote graeſe in tytliken ende in gheeſteliken voertganck ende in vermeringe der perſonen: Want ſy tymmerde int eerſt een groet ſehnenhuus daer wy noch in ſpynnen, ende boven een dormpter is, alſt oghelienliken is. Daer nae koſt ſy aen een huus aen de noertzide des huus mit ſtroy ghedeckt, dat noch een deel ſtaet. Daer nae aen die zwytzide een deel cameren, daer wy van die camer maecte ons Cappel ende bede camer, off daer noch die gewide ſtede van leit. Daer nae coſt ſy een huus in die ſtege, die lange tyt ons reventer plach te weſen, ende nu is ons koyken. Ende daer nae onſe reventer tymmerde die nu is. Ende voertmeer over die ſtraet veel cameren ende raymts, alsmen noch ſien mach, daer God inder ewicheit van ghebenedyt ende ghelovet moet weſen diet verleent heeft.

Daer nae ghevielt dat Her *Jan van den Berghe* ſcheyden ſonden van den Zuſteren biden Wyngaert. Ende Her *Dirck van Wael* die den zuſteren ten *Elff duſent Meechden* regierde ende ſcicket dat mitter Moeder, dat wy deſe goede man Her *Jan* namen tot enen Biechtvader, ende ſcheyden van Her *Dirck van Vredendael*, hoer Biechtvader van ſunte *Agnieten*, die plach ons mede te horen int jaer ons Heren 1437. ende ſetten hem in een armhuusgen aen den kerchoff, dat ons coſte *Andries*, *Peeters* ſoen, die ons lange regierde in groter vreedſamheit ende eendrachticheit tot ſynre outheit.

Noch en hebben wy gheen ſcheydinge van onſen *Cureyten*. Daer om arbeiden onſe vrienden dat wy vercrigen mochten enighe Privilegien. Doe vercregen wy van Her *Wenmaer van Huyswerden*, ende van Her *Jan Ram*, *Cureyten der Prochien van ſunter Claes*, dat wy kieſen mochten een Biechtvader ende een *ghewyt Outaer* te hebben, en dat heilighe Sacrament by ons te hebben, ende dat wy dat heylige Sacrament van onſen eyghen Biechtvader mochten ontfanghen, ende voert aen doen mochten, als die brieven dit begrepen hebben die daer van ghemaket ſyn, die wy hebben. Ende hier voer ſyn wy hem ſcoldich jaerlicx te gheven enen ouden ſchildt, tot tween terminen, Paeſchen, Victoris. Dit gheſchiede int jaer ons Heren 1422. in die maent October.
Confeſſarius proprius, & altare, & Capella ſororibus, conceſſa.

In dit ſelve jaer verkreghen wy, by der ghenaden Gods, van Biſſcop *Frederick van Blanckenhem*, dat wy beſloeten mochten werden, mit ander ſeker Previlegien van den ſelven Cureyten, geconfirmiert van den ſelven Biſſcop, dat mit alre eerweerdicheit en devocien in manieren nae beſcreven toe ghinck aldus. Want die Suſteren van *ſunte Agnieten* en wy, ghelijck verworven hadden in enen brieff deſe ſelve Previlegien, ſoe worden wy ghelijck beſloeten in ſunter *Claes* kerck, ende die men beſluten ſoude die worden mitter proceſſien eerliken gehaelt ende te huus ghebrocht, in teghenwoerdicheit ſeer veel volcks. Dat Officium der beſlutinge dede Her *Tyman Braem* ende Meyſter *Galecorp* Doctoer in der Gotheit, van beveel des Biſcops op deſe tyt, mer naemals gaff hy die macht onſe Biechtvader, duerende eweliken voert aen. Aldus ſo worden wy eerſt beſloten, naemaels ſyn wy al beſloeten in onſer Cappellen.
Clauſuram obtinent a Fred. Blanckenb. Traj. Epiſc.

Deſe Previlegien der beſlutingen ende der anderen hebben wy verkregen by tyden *Nannen* onſer Myniſtra, eer wy kregen Her *Jan van den Berghe* onſen Vader. Mer daer nae by hoer beider tyden hebben ons ghegont Her *Johan Ram* ende Meyſter *Aernt*, *Elbaes* zoon, Cureyten, dat wy mochten doen wyen onſe Cappelle, die noch onghewiet was, dat geſcyede van Biſſcop *Johan Corkaengen*, int jaer ons Heren 1448 op ſunte Stevens dach, 7. Kal. menſis Decembris, daer eerſt die kermiſſe off was opter Octaaf van Pinxteren. Ende naemaels verlet wort des Dinxdag nae Pinxteren by conſente Biſſcop *Roeloff van Diepholt*.
Capella ex Rod. Dieph. Traj. Epiſc. conſenſu, per ejus Suff. Jo. Corc. Epiſc. conſecrata.

Nae langen jaeren hier na ſo hadden wy ſeer groet verdriet van onſer koeken; want ſy ſnode ende out was, ende boven alſo forchlick om brants wil, ſoe lieten onſe vader Her *Jan van den Berghe* ende onſe moeder *Nanne* in horen leſten tyden, tymmeren een groet ſterck huus dat nu onſe reventer is, dat ſy beide by horen tyden onder dack brochten, deſer gheliken heeft onſe moeder *Nanne* bi der goedertierentheit Gods ons veel goets gedaen, eerſt alleen ende namaels mit Her *Jan*. Alſo dat dit Convent by hen beyden in gheeſteliken ende tytliken dinghen ſeer opgeenmen is.

Nae *Nanne* moeders doot, ſyn die Suſteren in groter ellendicheit: want ſy ſitten ſonder vader ende moeder. Her *Eernſt* ſaligher gedachten General Miniſter eomet ſyn kynder te troeſten, ende ſy kyeſen eendrachteliken een goede devote meecht ghenoemt *Grutte Bouwen* voerden ſelven Miniſter, ende die confirmierde hy moeder te weſen. Deſe moeder regierde omtrent anderhalf jaar, ende wort offgeſet om dat Convent gheen grote voertganck en had, al was ſy anders doechdelick ende devoet.

Tot deſer tyt toe en hebben wy noch niet dat wy onſe Suſteren bi ons ſelven in onſe Cappelle mogen laten begraven. Mer al onſe Suſteren die zieck worden dien gaff onſe Biechtvader dat heilighe Sacrament. Ende een van den Cureyten plach te comen ende olyde die ſelve Suſter. Ende ſterff ſy, ſoe moeſtmenſe
dragen

draghen [illegible] kerch ſunnet *Claes*, ende be[illegible]en ſedaer [illegible] op dat ker [illegible] dat [illegible] ke[illegible]te [illegible] was. [illegible] der [illegible]pe van [illegible] ende b[illegible] vrie[illegible]den Ra[illegible]eren w[illegible] dedinghen mit o[illegible]ſen Cureiten, als Me[illegible] *Arnt Evert* ſoen, en Her *Jan Fyt*, welcke die hem toe letteren ghemaeckt hebben, ende hebben ons ghegunt dat wy dat heillighe Oly [illegible] te moghen hebben, ende [illegible] olyen van onſen Biec[illegible], end[illegible] wy begra[illegible]en moghen werden in onſer Capellen. Ende hier voer geven wy den ſelven Cureyten enen gouden Rynſche gulden, behalven den ouden Schild die wy hem te voren geven, ende aldus lange hebben ghegheven ende noch gheven ſullen. Dit gheſchiede int jaer ons Heren 144[illegible] des ſeventiendendach in December. Ende daer nae over twee jaren gunden ſy ons vriendeliken, dat wy mochten haughen een kloek mit een toern [illegible]uten dakes.

Item int jaer ons Heren 1471. begaefde ons God mit ſwaerre peſtilencie ende ſterfte alſo dat ons aff ſtorven, van Paeſſchen heent omtrent ſunte Martyn in den wynter, 19. Suſteren, behalven die ſiecken die weder opſtonden. Ende deſe voorſeide Suſteren groeven wy in ons cleyn Cappel, ſoe datter nyet meer ineen mochte legghen, ſoe daer mede ven ons te voren inbegraven was *Dibourch, Andries Pieters* ſoens wyf, *Jan Ra[illegible]co, Coeperts* ſoen, *Herman Gherys* ons bonknechs te weten plach. Ende *Gherys Lam[illegible]erts* maers dochter die mit ons te woenen plach, ende ſterf mede in die ſelver tyt mit al ons ander Suſteren. Ende deſe Cappel is nu te broken ende is noch een ghewide ſtede, ende leyt bynnen in ons Convent. Ende deſe Cappel was ghewyt in die eer Gods, ende Merie ſynre lieven moeder, Johannis Ewangeliſte, Nycholai Epiſcopi en Confeſſeur, Stephani Prothomartiris, Beate Agnetis Virginis, Beate Katherine Virginis, & beate Dorothee Virginis. Deſe widinghe van daſer Capelle gheſchiede int jaer ons Heren 1448. vii. Kal. Menſis Decembris op ſunte Stevens dach, dat wes des anderen deges nae Kersdach, ende die Kermiſſe was eerſt geſet opter Octave van Pinxteren. Ende naemaels wort ſe verſet des Dinsdages nae Pinxteren. Dit gheſchiede by Biſſcops *Roelofs* tyden *van Diephout*. Ende die Wybiſſcop was *Joh. van Kerkeringen*. Ende gaff daer veel oflaets tot deſer Cappellen. Item in den eerſten, alſo dicke alsmen in deſer Cappellen coemt ende nederknyelt ende leeſt drie *Ave Maria*, die heeft 40. daghe oflaets. Alſo dicke alsmen nederknielt voer der heylighe Sacrament ende leeſt een *Pater noſter* ende een *Ave Maria*, 40. daghe oflaets. Item des ſavonts alsmen *Ave Maria* clept, ende dan neder knyelt in deſer Cappellen 40. dage oflaets. Item als yemant enich weldaet doet ende gheeft tot deſer Cappellen 40. daghe, oflaets ewelicke duerende.

Nova, magis ampla Capella, cujus primus lapis jactus 1474, 17. Febr.

Item. Int jaer ons Heren 1473 alſoe als onſe Cappel ſeer cleyn ende out was dattet vergaenelick was, en dat wy niet wel en hadden ruym onſe doden te begraven; ſoe overdroegen wy een Cappel van nyes te tymmeren, ende want wy niet wel ſtede daer toe noch ruym en hadden, ſoe moſten wy copen een huys ende hofſtede van enen geheten *Johan de Brouwer*, om veel ghelts, en braken die huſinghe eens deels off. Ende ten naeſten jaer doemen ſcreef 1474. op ten 17 dach van Februario wert die eerſte ſteen van onſer Cappellen gheleghet. Ende daer nae doemen ſcreef 1476. op ſunte Ambroſius dach, wert onſe Cappel gheconſecriert ende ghewyt mit drien Outaren ende Kerkhoff buten, vanden eerweerdigen vader Biſſcop *Godfridus*, by conſent des eerweerdigen vaders Biſſcop *David* van Utrecht, daer God van geloeſt moet weſen eweliken. Amen.

eaque conſecrata, una cum tribus altaribus ac cœmeterio.

Item, daer nae doemen ſcreeff 1477. hebben wy nywe overdracht ghemaeckt mit onſen Cureyten, als mit Meyſter *Ott Tengnaghel*, ende Her *Jacob van Noghelle*, want wy al wat benauwet waren in ſommighen punten, ende ſonderlinge in die begravinghe der doden ende offer te ontfangen, ende dat wy oeck mogen begraven die by ons begeren te leggen. Ende dit heeft geconfirmiert die voerſz. Biſſcop *David*.

Super his cum curatis S. Nicolai inita tranſactio.

In Libello MS. hæc deinde ſequuntur Latino ſermone, fundationem, & conſecrationem Eccleſiæ, altarium, ac Cœmeterii ſpectantia:

GOdefridus, Dei & Apoſtolicæ ſedis gratiâ Epiſcopus Tricalenſis, Abbasque Cœnobii [illegible]ancti C[illegible]mentis in [illegible]ber[illegible] Oſnaburgen[illegible]ſis Dioc[illegible]ſis, ea[illegible] gi[illegible] [illegible]mmen[illegible] atati[illegible]; Rever[illegible]rmorumque [illegible] Chr[illegible]o P[illegible]trum ac Domi[illegible]m, D. *D[illegible]vid de Burgundia*, Tra[illegible], & [illegible] *de Diephout*, Oſnabru[illegible]nſis [illegible] & [illegible] Epiſcoporum Vicarius in Pontificalibus G[illegible]talis, aluteip [illegible] qui omnium vota ſal[illegible] eſt [illegible] ſtro congruum arbitramur, ut his quæ divinum cultum fructumque reſp[illegible] animarum [illegible] operibus caritat[illegible] que v[illegible]tribus ſollicit[illegible] int[illegible] damus, atque ad excitandas Ch[illegible] fidelium d[illegible]votiones atque gratiarum augmentationes vigilemus. Cupientes igitur ut in Monaſterio & in Conventu ſancti *Nicolai* Sororum tertii Ordinis B. *Franciſci* ſub arcta clauſura incluſarum, cujus Conventus Eccleſiam cum tribus alta[illegible]ibus conſecravimus hodierna die & de[illegible]ationis diem feria tertia poſt feſtum Penthecoſte ſingulis annis decrevimus & pronuntiamus celebrandam ſub gratia Domini noſtri Jeſu Chri[illegible] & S[illegible]rum priorum inſtitutis . . datum Trajecti Ann. Dom. 1476. ipſo die S. Ambroſii Epiſcopi.

Eccleſia fundata eſt 1474. & conſecrata eſt in honorem omnipotentis Dei, Sancti *Nicolai*, Epiſcopi & Confeſſoris, & Sanctæ *Dorotheæ* Virginis & Martyris.

Summum altare conſecratum eſt in honorem ſancti *Nicolai* Epiſcopi, & ſancti *Joannis* Evangeliſtæ & aliorum ſanctorum.

Altare poſitum ad meridiem conſecratum eſt in honorem S. *Franciſci* Confeſſoris, S. *Martini*, Epiſcopi, S. *Ludovici* Regis, & aliorum Sanct.

Altare poſitum ad Aquilonem conſecratum eſt in honorem Beatiſſimæ Virginis Dei Genitricis *Mariæ*, *S. Agnetis*, *S. Eliſabethæ*, *S. Catharinæ*, *S. Urſulæ*.

Patres & Confeſſarii Sororum S. Nicolai.

I. Dominus JOANNES VAN DEN BERCH, obiit 1453. 24. Febr. Rectores & Confeſſarii.

II. D. GERARDUS DE RYSWYCK, rexit 33. annis, obiit 1486. 3. Jan.

III. D. GILBERTUS, obiit 1529. in Vigilia St. Pontiani.

IV. D. GERARDUS VAN BORN, obiit 1534. 30. Septemb. rexit 21. annis.

V. D. JOANNIS VERMEULEN, obiit 1564. 13. Maji, rexit 30. annis.

VI. D. WILHELMUS VAN HOERSSEN, obiit 1584. 28. Febr. rexit circiter 20. annis.

Matres.

I. Mater *Ghyſberta*, obiit 1403. 10. Junii. Matres ſeu Rectrices.

II. *Nanna Joannis*, obiit 1453. 17. April. rexit 45. annis.

III. *Aleida Zuirmonts*, obiit 1513. 18. Sept. rexit 48 annis.

IV. *Belia Ruyſch*, obiit 1584. 16. Februarii, rexit 16. annis.

V. *Gertrudis van den Berch*, obiit 1600. in Vigilia undecim millium Virg. rexit 16. annis.

VI. *Janniega Henrici de Ramsdonck*, obiit 1602. rexit circa 2. annis.

VII. *Joanna van Meerten*, obiit 1608. 8. Jan. rexit 6. annis.

VIII. *Margareta van Wintervwyck*, obiit 1638. 2. Junii, rexit 30. annis.

Ex piis oblationibus Cœnobio huic donata.
2031. floren. Rhen. 196. flor. poſtulat.
44. flor. Bavar. 20. *Goude nobelen*. cenſus a. bona.
91. aurei ſeu *Goudtgulden*. & 40. circiter jugera.

Mi-

Melitenſium Ædes.

Ædes Melitenſium, S. Joannis, inſcripta, origo, ſitus, immutatio, &c.

Ædes inprimis Equitum duæ Trajecti ſuère, Rhodiorum ſeu Melitenſium, Joannitarum etiam dictæ; quibus expugnatâ à Turcis Rhodo, poſtquam Duce Villerio in Cretam primò, dein in Italiam ſe recepiſſent, Melita Inſula, vulgò *Maltha*, a Carolo V. eſt conceſſa. His Ultrajecti Eccleſia olim erat S. *Catharinæ* ad portam cognominem, ubi olim Cœnobium Carmelitarum. Carolus verò V. Imperator cum locum *Vrebarch*, arci ædificandæ ad portam D. *Catherinæ* animo deſtinaſſet, amotâ æde indè & domicilio Equitum Melitenſium, tranſtulit Equites in locum quem occupabant Carmelitæ, ad novam foſſam; alio dato Carmelitis, ut mox dicemus, ad S. Nicolai, ut liquet ex actis Anni 1529. 22. Aprilis apud Matthæum *Fund. Eccl.* lib. 1. pag. 346. 347. Alia autem ab Equitibus, ubi adhuc hodiè extat, S. *Catherinæ* Sacra, loco dirutæ eſt reſtituta.

Ædes Teutonicorum.

Teutonicorum, S. *Mariæ* nuncupata ædes; Ultrajectum adventus. Magiſtri Ord.

Erat dein Ultrajecti ædes Equitum Teutonicorum, quorum Ordo S. M. Anno 1212. cœptus in Syria, captis Hieroſolymis, ubi primùm inſtitutus, tranſlatus Ptolemaida, Acconem vulgò vocant, eâque à Saracenis occupatâ in Europam migravit, atque Ultrajectum fuit delatus Otthonis III. Traj. Antiſtitis temporibus Ano. 1231. Magiſtri Ordinis olim duo, Teutonicus, & Livonicus, ſub ſupremo Ordinis Magiſtro, cujus Sedes pridem Boruſſia.

Præfecti Prov.

Qui præerat certo tractui intrà Provinciam Præfectus, qui verò his omnibus per Provinciam præerat, *Præfectus Provincialis* vocabatur. Sub Trajectenſis ditionis Præfecturâ erant ſequentes; Medioburgenſis, Leidenſis, Dierenſis, Otmarſenſis, Catvicenſis, Maſlandenſis, Doesburgenſis, Rhenenſis, Schooohovienſis, Scalunenſis, Buncoſis, & Neſſeoſis in Friſiâ.

Sedes prima; altera ſedes,

Primus Ultrajecti Provincialis Præfectus, *Anthonius van Prinsbouen*, primùm ſedes fixit, ædemque ædificavit ſub Anno MCC. XXXII. in ſuburbio Trajectino ad locum ubi Eccleſia D. Gertrudis, antequam in Urbem transferretur, Capella eis ibi D. Annæ Sacra. Eâ per bella fractâ & exciſâ, alia intrà urbem ſuffecta, Anno 1347. priori multò ſplendidior; eo nimirùm loco, ubi hodiè ejuſdem adhuc extant reliquiæ, areâ ibi ab iis emptâ juxtà ſtabulum Epiſcopi, haud longè a templo D. *Mariæ*. Ab ipſo *Jo. Arkelio*, Traj. Epiſcopo, locus in urbe datus, ex *Monum. Traj.* Adjunctum ædi templum, in honorem D. Eliſabethæ *conſecratum*, ut in veteri Schedâ reperi, *à Suffraganeo quodam, cui nomen Jacobus Epiſcopus*, quod deſtructum jam periit. Equites hi variis locis per hanc Diœceſim, ex conceſſione Epiſcoporum Traj. ac Hollandiæ Comitum, pridem erant Paſtores.

De his ſuſius infrà pag. 534. &c.

D. Pauli Abbatia.

Abbatiæ S. Pauli initia,

Celebris erat Ultrajecti Eccleſia, atqoe Abbatia D. Benedicti, S. *Pauli* vocata, circà Ann. 998. non longè ab Amisfurto in monte *Heborſt*, qui & mons Sanctus, extructa ab *Ansfrido*, Epiſcopo Traj. atque a Bernulpho illius eâ in Sede ſucceſſore, quod ab hoſte minus tuta eſſet, in urbem Ultrajectinam tranſlata, ut ſub utroque iſto Antiſtite ſuprà diſſeruimus, Eccleſiæ S. *Salvatoris* ab Aquilone contigua.

Hæ ſunt fundationis Tabulæ:

In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus ſub Chriſtianæ Religionis norma degentibus, qualiter ego *Ansfridus* licet indignus Trajectenſis Epiſcopus in loco, qui vocatur *Heborſta*, ædificare præcepi cellulam, inprimis in honorem Dei noſtri Jeſu Chriſti, nec non glorioſiſſimæ genitricis ejus *Mariæ*, ſed & BB. Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*, meique patroni ſpecialis S. *Martini*, ea ratione ut inibi Fratribus Monachis ſub S. Benedicti regula feliciter vivere cupientibus dies ducere liceat huic vitæ conceſſos. Ut autem locus prædictus in Dei ſervitio firmus poſſit eſſe ſtabilitus, jam dictis Fratribus tradidi, quicquid viſus fui habere in villa *Thile* in pago Teſterbanteoſi cum omni familia cunctoque ſervitio & diſtrictione, ita ut omni tempore teneri atque poſſedi abſque ullius contradictione nobis conceſſum. Et in *Twente* dimidium cenſus thelonarii & monetæ & foreſte in *Rumelo*, & quartam partem ſilvæ in *Fechthente*. Præter hæc tradidi inter villas *Heſe* & *Seys* XIV. manſos cum prædio *Heborſt* prædicto cum mancipiis & omnibus appenditiis, id eſt, ſilvis, pratis, paſcuis, molendinis, aquis aquarumque decurſibus, acquiſitis & acquirendis, quod dedit quidam *Gerardus* Miles S. *Martino*, & novale quoddam in monte *Heborſt* uſque in *Bacheven*. Addidi etiam has Eccleſias *Ermelo* cum placito univerſo, Groninga, Dokkinga, Maſemunſter, Livemunſter, Leyre, Swindrecht, Hemerte, Loyſden. Actum eſt hoc publice coram idoneis teſtibus in Baſilica S. *Mariæ*, ſanctique *Martini* in *Heborſt* ipſo die dedicationis ejus, id eſt, decimo quarto Kal. Decembr. Anno ab Incarnatione Domini CIↃ. VI. Indictione quarta, regnante Henrico ſecundo Imperii ſui anno V.

Fundationis Tabula.

Magni olim nominis Cœnobii iſtius Abbas, qui & Ordinum Comitiis inter primos interfuit. Imperium ei & juriſdictio. Territorium etiam in ipsâ urbe, ut & Prætor qui ei præerat, vaſalli, miniſteriales, judices, pares Curiæ, & inſtar Principis Comitatus, ut videre eſt apud Matth. *Fundat.* XI. lib. 1. & lib. 11. de *Nobilit.* c. 37.

Juriſdictio.

Contubernii * S. Jacobi in urbe Roterod. antiquiſſimi Collator penes S. Pauli Abbates; vide inf. pag. 353. En ſeriem Abbatum, quorum aliqui *Dei gratiâ* Abbates ſe inſcribebant, quam dictus A. Matthæus l. 1. *Fund.* XI. recenſet.

Abbates.

Primus eſt WERINHERUS, cujus ſupra in Charta meminit Imperator Conradus.

Secundus ADELBERTUS.

Tertius GERRICUS, & idem in urbe Primus, poſtquam facta eſt Tranſlatio.

WILLEBRANDUS, deinde Anno 1118.

HILDEBRANDUS, cujus meminerunt & Wilhelmus Procurator, & Jo. de Beka ad Annum 1173. & Jo. à Leidis *lib.* 18. *Hiſt.* c. 8.

WALDEVERUS, Godefridus Monach. ad Ann. 1196. *Felicis memoriæ Henricus Abbas obiit, cui Waldeverus ſucceſſit, Abbas S. Pauli in Trajecto, antea Monachus Eccleſiæ noſtræ.*

HENRICUS, Dei gratia Abbas S. *Pauli* in Trajecto, Anno 1252.

HENRICUS VAN AMERSFOORT, obiit Anno 1292.

HENRICUS van der WOLFHAGE, A. 1302.

JOHAN DE KLEYNE, Anno 1305. Hujus Charta adhuc extat Anno 1306. ubi ita in fine: *Hier over waren beſcheyden lude, die Prior van ſinte Pauwels, Heer Henric onſe Capellaen, Monnike van onſen Godshuſe, Heer Dirc Pape van Rotterdamme, Adam van Lochorſt, Ridder,*

* Ibi mentio Joannis Exmii Abbatis S. Pauli Ann. 1366. a Matthæo omiſſi.

onſe

inſignia, &c. Exſcribo verba hæc idcirco, quia alius invenitur Adamus van Lochorſt Ann. 1047. Advocatus Monaſterii, *Beſchermer van ſinte Pauls*, ut in Charta eſt ejus anni, & quia Henricus hic Capellanus is eſt haud dubie, qui Joanni ſucceſſit

HENRICUS VAN RYCKELE, in Chartis Anno 1312. 1316. Cui alius ejuſdem nominis

HENRICUS, ſucceſſit Anno 1321. Meminit ad eum annum Wilhelmus Procurator: *Anno*, inquit, 1321. *venerabilis pater dominus Henricus, Abbas Cœnobii ſancti Pauli Trajectenſis, malens ſibi utiliter proficere, quam inutiliter præeſſe, & intendere contemplationi, quam cotidianis cauſarum tædiis infeſtari, dignitatem reſignando ſimplex Monachus efficitur. Cujus loco vir piiſſimus etiam Henricus nomine confirmatur.* Obiit hic Anno 1326. & ſucceſſit

GERBRANDUS, ſeu GERLANDUS, ut eum vocat Willelmus Procurator ad Ann. 1326. Quem baculo paſtorali privavit ſine cauſa Joannes van Dieſt, Epiſcopus Trajectenſis, ut Willelmus Procurator ait ad Ann. 1330. Impatiens autem injuriæ quum ad Archiepiſcopum appellaſſet, ſufficitur interim in ejus locum

JACOBUS quidam de COLONIA. De quo Willelmus ibid. *Ad cujus ſedem mille librarum penſione promiſſa Jacobus quidam de Colonia trabitur. Gherlandus vero appellationem proſequens verſus Coloniam tendere perhibetur, illic ſui ſanguinis incitando nobiles Archiepiſcopum pro ipſius ſuffragio ſupplicantes.* Nec tamen Jacobus diu munere eo functus. Willelm. ibid. ad Annum 1332. *Eodem anno Jacobus de Colonia, qui Gerlando depulſo ſupra ad ſancti Pauli Abbatiam apud Trajectum trabitur 3. Kal. April. apud ſacrum montem à quodam juvene cauſa equi occiditur, qui juvenis Helyas de Woudenberch appellatur.*

HERMANNUS WOLF, Abbas 1339. 1345. Juſtaſiorum ſigillo uſus dict. Anno 1339.

HENRIC van BOECHOUT, 1347. 1349. 1352.

JOHAN van OYEN, 1358. 1360. 1361. 1373. 1377.

HENRICK van RYN, 1382. 1387.

HENRICK van POELWYCK, 1401. 1403. 1405. 1406.

ARNOLDUS, Abbas, *Aernt Willemſſen* alibi, 1408. 1410. 1412. 1417.

GERRIT van DAMASSCHE, 1421. 1422. 1423. 1427.

WILLEM van HEUCKELUM, Abbas, 1435. 1439. 1450. 1451.

JACOB van POELGEEST, 1452. 1453 1457.

JOHAN CLAUWERT, 1459. 1463. 1470. 1475. 1483.

JACOB vander STEECH, 1486. 1487. 1493.

ARNOLDUS, Abbas S. Pauli, 1499.

WILLEM van NYKERCKEN, 1502. 1508. 1510.

MATTHÆUS van GOCH, 1532. Obiit Anno 1536. 15. Febr.

GERARDUS ELBERTI, 1536.

GERRIT van NYKERCK, 1560.

GERARDUS van MIERLO, 1574.

Florentius de *Linden*, Eques Ann. 1190. Abbatiam S. Pauli dotavit, conceſſo eidem Jure Patronatus in Eccleſiam de *Linden*, &c. Tabulas habes in Miræi *Notit. Eccl. Belg.* p. 469. Jura.

Extant quoque Alexandri Pontificis litteræ ad D. Pauli Trajectenſium Abbatem, præcipientes, *quatenus nullius religionis Monaſterium ſeu Oratorium aut Clauſtrum Religioſarum vel ſæcula-* I. B. Grammaye Taxandria cap. 8.

riam conſtrui, aut Eccleſiam jam conſtructam in Regularem Domum transferri permittat intra ſpatium trecentarum cannarum, circa omnes fines loco Fratrum Minorum contiguos. Datum Pontificatus anno decimo, Kal. Aprilis.

Initio tumultus Belgici, Anno 1580. direpta etiam de nocte Abbatia hæc, pulſis Monachis, &c. Aliquot annis poſt ædium quædam pars converſa in Curiam Provincialem, quædam diſtracta, quædam S. Salvatoris Collegio conceſſa. everſio

Nobilium Monialium Abbatiæ.
I. S. Servatii.

Monialium quoque nobilium in Civitate Traj. fuêre Abbatiæ duæ; prima S. Servatii, Ordinis Ciſtercienſis, fundata ſub Annum 1227. per Wilibrandum Oldenburgium XXXV. Traj. Antiſtitem, primùm extra urbem in Villa *Abſtedenſi*, dein Anno 1233. intrà ipſam urbem per eum tranſlata, & ampliori cenſu ditata, in quâ tumulum ſibi delegit Wilbrandus, ut ſub Antiſtite illo diximus. Matthæus *Fundat.* XVIII. lib. 1. catalogum Abbatiſſarum recenſet, in quo & annus, quo quæque obiit. S. Servatii Abbatia;

CHRISTINA, prima in urbe Abbatiſſa, obiit Anno 1241. Abbatiſſarum ſeries.

BESSELA, 1247.

ELISABETH, 1255.

CLEMENTIA, 1268.

BERTA, filia Domini Giſelberti de Goye, & dein *Commendatoris* ſeu Præfecti Domus Teutonicæ Traj. ad Rhenum, 1284.

AGATHA, 1286.

ELISABETH de ZULEN, 1316.

MARGARETA ZOUDENBALCH, 1341.

ADELISA de WULVEN, 1346.

ELISABETH de WEYDE, 1350.

ELISABETH de NOERDELOES, 1358.

VREDERUNA de WULVEN, 1369.

CATHARINA † *de MONTFOORDE*, 1402. † Charta ejus Anno 1371. Lunæ poſt fe. S. Victoris.

MECHTILDIS de YSELSTEYNE, 1409.

GISBERTA van AMSTEL. Omiſſa hæc in Catalogo, ſed Charta ejus apud me eſt, 1431.

HADEWIGIS * *de CLARENBORCH*, 1436. * Charta ejus apud me eſt Ann. 1432.

BEATRIX de OREM, 1445.

HILDEGONDIS WITTEN, 1458.

MACHTELDIS de JUDFAES, 1482.

ELISABETH de DENEMARCKEN, 1494.

ELISABETH ab AMSTEL, 1500. 18. Maji.

MARIA TAETS ab AMERONGEN, 1505.

HILDEGONDA de BLOCHOVEN, 1506.

GERTRUDIS de ERDELL, 1517.

ERMGARDIS de LOCHORST, 1520.

ELISABETH de AMSTEL, 1549.

ALSARDA de RODENBURCH, 1555.

BEATRIX de NYENRODE, 1564.

SYBILLA TAETS ab AMERONGEN, 1602.

Carolus V. Cæſar, rerum potitus, tranſlatâ in eum Diœceſi ab Henrico Palatino, jus a Papa impetravit Abbatiſſam nominandi.

Vicaria ibi ad altare S. *Joannis* Evangeliſtæ, & S. *Jodoci*. Vicaria.

Ad hanc vacantem per ceſſionem *Cornelii Bemont*, proclamatus & inſtitutus eſt Anno 1574. *Daniel Bemont.*

Demolitio.

Abbatia hæc aliqoot retrò annis omninò deſtructa, atque in ædes hortoſque, ab Oppidanis babitatos & cultos converſa.

Actum id, ex Monumentis MS. S. Servatii Anno 1678. ſoperſtes tantùm relictus exiguus templi adytus ſeu Chorus, in quo Nobilium aliquot monumenta ac inſignia conſpiciuotur.

Necrologur.

Ne Cœnobii hujus pereat memoria, juvat hic dare Necrologium vernaculum, aliquot Monialium obitum continens.

Geextrabeert uyt ſeeckere Memorie tafelen t' ſinte Servaes.

Anno M. CCCC. ende V. op ſinte Pancras dach, ſterft *Joban* Hermans ſooo vander *Vliet.*

Anno 1415. in Martio ſterft Ionefrou *Alydt*, Dirc van Zulens dochter.

Int jaer ons Heeren M. CCCC. XVII. op ſinte Peter ende ſinte Pauwels dachs avont, ſterft *Dirc* van *Zulen*, Heer Direx ſoon van Zulen, bier begraven.

Anno 1420. ſterft Joncfrou *Lutgart* Jan Hermans ſoons *wyf*.

Anno 1421. opten XX. Septemb. ſterft *Wendelmoet* Hepdrick de Witten dochter.

Anno 1428. opten leſten dach van Meerte, ſterft Jonefroo *Alidt* van *Hoeſwyck*, Vrederic Witten wyf.

Anoo 1432. den 12. Decemb. ſterft *Vrederic* de *Wit.*

Anno 1445. op ſinte Laurens avont, ſterft Juffrou *Haſa Witte*, Braems wyf van Luttekenhuys.

Anno 1450. den 18. Decemb. ſterft Vrouwe *Hildegont Witten*, Abdiſſe van St. Servaes.

Aono 1455. op ſint Michiels avont, ſterft *Henrick* de *Wit.*

Anno 1457. ſterfi daechs na ſinte Bartholomeus, Juffrou *Wendelmoet Witte*, Nonne deſer Convente.

Aono 1459. des Saterdachs na St. Jans te midſomer, ſterfi Juffrou *Johanna*, Roetards wyf van Lanſeroen.

Anno 1464. Dynſdaehs na ſinte Martyns daeb, ſterft Joncfrou *Beerte* van *Eemskerck*, Dirc van Zulens wyf.

Anno 1495. XI. Mart. obiit Dna *Elizabeth* de *Denemarcken*, in Chriſto Venerabilis Abbatiſſa hujus loci.

Anno 1505. proxima die menſis Septembris, obiit Dna *Maria* de *Amerongen*, Abbatiſſa hujus Monaſterii.

Aono 1506. die quinta menſis Auguſti, obiit Dna *Hildegondis* de *Blochoven*, Abbatiſſa hujus Conventus.

Anno 1509. ipſo die Viti & Modeſti, obiit honorabilis Domicella *Hermanna* de *Reneſſe* de *Wulven*, Monialis profeſſa hujus Monaſterii.

Venerabilis & egregius Dominus, Dns *Hermannus* de *Lochorſt*, Ecelefiæ ſancti Salvatoris Decanus, qui teſtudinem Ecclefiæ præſentis cum apparatu ſuo & aliis fieri fecit, dilectæ ſorori ſuæ in Chriſto Dnæ *Ermgardi*, Abbatiſſæ hujus Monaſterii defunctæ M. D. XXXIX. Febr. hoc epitaphium poſuit.

Anno 1549. ipſis Nonis Decemb. obiit honorabilis Domicella *Mabilia* de *Walsen*, Monialis hujus Conventus.

Additæ erant earum ſingulis eſſetæ gentilitiæ, fractis tantum quatuor.

E regione S. Servatii D. *Annæ* Capella viguit, bello orto cum Hiſpanis deſerta ob inopiam, uti & D. *Cornelii* Capella.

Capella S. *Annæ*, altera S. *Cornelii*, deſertæ.

II. *Abbatia, Albarum Virginum.*

II. Alb. Virginum, Præmonſtr. inſtituti;

Abbatia altera, Albarom fuit Virginum, ſic dictarum a veſte quam gerebant alba. Ordinis enim erant Præmonſtratenſis, a D. Norberto ſub habitu albo inſtituti.

Ab his & vicina porta, *Witte-vrouwen-poort*, adhuc hodiè denominata.

Ad Cœnobium earum non aliæ quoqoe admiſſæ, quam nobiles.

Quis earum fundator, & quod fundationis tempus fruſtra hactenus quæſitum. Ex vetuſtiſſimis tamen fuit Giſelbertus de Amſtele, ut teſtatum facit hæc ejus Charta Anni CIↃ. CC. LXXXIX.

earum fundator.

Ego Giſelbertus Dominus de Amſtelle, miles, notum facio univerſis præſentes litteras viſuris, quod dedi Conventui albarum Dominarum in Trajecto, apud quas filia mea Eliſabeth in conſororem & Monialem eſt recepta, omnem decimam meam majorem & minutam in Bodegraven pure & ſimpliciter propter Deum in eleëmoſynam perpetuo poſſidendam. Volo autem & conſtituo, quod dictæ Eliſabeth filiæ meæ tres libræ, & Eliſabeth de Inſula Moniali prænominati loci, quæ jam dictæ filiæ meæ præeſt, una libra denariorum in Trajecto uſualium dentur de ſupra dictis decimis, quoad vixerint, annuatim. In cujus rei teſtimonium duxi ſigillum meum præſentibus litteris appendendum. Datum Anno Domini CIↃ. CC. LXXXIX. *feria quinta poſt feſtum beatæ Agathæ Virginis.*

Ex reliquiis Cœnobii ſupereſt, hoc Necrologium breve & coocisum.

Geextrabeert uyt die Memorie tafelen in de Panden te Wittevrouwen bangende.

Necrologur,

Anno 1429. des Manendachs na ſinte Lucyen dach, ſterft Joncfrou *Haſa Proye.*

Anno 1449. ſterft Joncfrou *Alydt* Jans dochter over de Vecht.

Anno 1455. obiit *Egberta* van *Vleuten*, Prioriſſa.

Anno 1479. obiit *Lutgaert* van *Compoſtelle*, onder Priorinne.

Anno 1498. ſterft Jonefrou *Adriana* vander *Weteringe*, die Hugo Vuyſtinx wyf was.

Int jaer ons Heeren M. D. ſterfi Jonefrou *Alydt* Johans doehter vander *Haer.*

Anno 1511. ſterft Joncfrou *Wendelmoit* van *Lanſcroen*, Nonne deſer Clooſter.

Anno 1514 obiit *Belia* van *Voerde*, Supprioriſſa.

Eodem anno 5. Septembr. obiit *Jutta* de *Teylingen*, Monialis bujus Conventus albarum Dominarum.

Eodem anno, ſterft opten derden dach in Auguſto, Joncfrouwe *Eliſabeth* vander *Haer*, Nonne te Witte-vrouwen.

Anno 1516. op heylieh Cruysdach, ſterft Juffrou *Hildegont* van *Teylingen*, die Johan vander Haers wyf was.

Anno 1519. obiit 29. Mart. *Aleydis* de *Blocboven*, filia Jnhannis de Oeſtrum.

Anno 1520. obiit *Chriſtina* de *Herdenbroeck*, Monialis hujus Conventus.

Jonefrou *Lubbrecht* van *Erp* Hendrieks doehter is geſtorven *Anno* 1520. Clooſter Juffrouwe te Witte-vrouwen.

Anno 1528. ſterfi opten IX. dach van April, Vrouwe *Heylwich* vander *Haer.*, Priorinne van deſen Convente.

Anno

Anno 1532. op St. Stevens dach, ſterft Joncfrou *Cecilia* vaoder *Haer*, Nonne deſer Convente.

Anno 1537. ſterft *Magdalena* uten *Enghe*, Suppriorifſa.

Anno 1556. ſterft Joncfroo *Geertruyt* van *Zulen* van *Amerongen*, Johans dochter, Nonne deſer Clooſter.

Anno 1576. obiit *Catharina* van *Schooten*, Ysbrants dochter, Abdiſſe tot Wittevrouwen.

Anno 1581. ſterft Joncfrou *Alydt* van *Erp*, Govaerts dochter, Nonne deſer Convente.

Abbatiſſæ electio olim libera. Cæſare rerum potito, nulla niſi ex ſcitu & commendatione Cæſaris electa.

Vicaria in albarum dominorum Eccleſia, fundata ad honorem omnipot. Dei & B. Martini Epiſcopi, ad quam vacantem per mortem Dni *Jacobi Theubove*, inſtitutus eſt Anno 1581.

Vicariæ tres.

D. *Adrianus Antonis* ab *Oirſchot*, Presbyter; de quo fuſius ſupra.

Alia ibi *Vicaria* ad honorem omnip. Dei, B. M. Virginis & Mariæ Magdalenæ, ad quam idem *Adrianus* vacantem Anno 1581. inſtitutus eſt.

Tertia ibi *Vicaria* B. Mariæ & omnium Sanctorum, fundata ab *Aleyde Gruter*.

MS. Monumenta Traj.

Canonicorum Regularium Cœnobia.

Canonicorum Regul. Cœnobium I.

Canonicorum Regularium ædes Ultrajecti tres; Virorum duæ, ac Virginum tertia.

Virorum Cœnobiom unum ad foſſam novam, propè aolam Hadriani Papæ VI. vulgò dictum *Hieroſolymitanum*, ex ædibus S Hieronymi apud Delphenſes prognatom, ubi & pridem ſchola Hieronymiana. Sic enim babent Monumenta Traj. A°. 1474. *die* 3. *Dec. in profeſto S. Barbaræ Virg. inchoata eſt nova Congregatio Sacerdotum & Clericorum in civitate Traj. retro S. Petri* in den Regenboge *ex Congregatione Clericorum Domus S. Jeronymi in oppido Delft* De ejus fundatione extat *Memoriale* hoc prolixum:

ejus initia,

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen. Anno Domini ciↄ. cccc. lxxiv. quarta die Decembris in profeſto S. *Barbaræ* Virginis & Martyris inchoata eſt nova congregatio Sacerdotum & Clericorum in civitate Trajectenſi inferiori retro St. Petrum *in den Regenbooch*, ex congregatione Sacerdotum & Clericorum Domos S. *Jeronymi* in oppido *Delfenſi* partium Hollandiæ. Nam quidam vir venerabilis nomine magiſter *Joannes*, in ſacra Theologia Licentiatus & in Medicinis Doctor promotus, & quædam honorabilis Domicella nomine *Catharina*, relicta *Joannis* van *Zovenair*, legaverunt in teſtamento Sacerdotibus & Clericis præfatæ Domus Delfenſis ad uſum novæ congregationis, Sacerdotum & Clericorum in Trajecto plantandæ, Domum iſtam eum domiſtadio, in qua præfata nova congregatio nunc plantata eſt, ac etiam ornamentum ſacerdotale ſericum crocei coloris & calicem argenteum deauratum ſatis bonom, in cujus pede nomen præfati M. *Joannis Reyneri* exaratum eſt, nec non & trecentos florenos Rhenenſes currentes ad comparandos perpetuos redditus xv. floren. Rhenenſium pro nova congregatione Domus iſtius, petentes pro recompenſatione ſpirituali unam miſſam quotidianam pro ſalute animarum ſuarum perpetuo dicendam. Qui quidem honorabiles præfati teſtatores taliter conditionaverunt, ut videlicet io caſu, quo præfati Sacerdotes & Clerici Domus Delfenſis in dicta Domo ipſis legata infra medium annum poſt deceſſum amborum novam congregationem non inchoaverint, vel inchoata ibidem non permanſerit, tum ſimul omnia præfatis Sacerdotibus & Clericis Delfenſibus in teſtamentum ſuperius legata cederent in certos pios uſus alios, quemadmodum in teſtamento legationis deſuper confecto inferius ſtatim annotando ſtatim exprimitur. Ipſe autem M. *Joannes* præfatus deceſſit ab hac luce Anno 1471. 9. die menſis Maji. Domicella vero *Catharina* ei per triennium ſupervixit & migravit ab hoc ſeculo Anno 1474 in profeſto Simonis & Judæ Apoſtolorum. Et ſepulti ſunt ambo in Conventu Monialium nomine *Jeruſalem* extra muros civitatis Trajectenſis. Fratres autem noſtri Delfenſes poſt deceſſum dictæ Domicellæ teſtatricis infra tres hebdomadas omnia ipſis legata coràm Notatio & teſtibus ab executoribus ejuſdem exegerunt, & ipſis annuentibus adſtatim acceptaverunt. Et duos tantum fratres primum illuc miſerunt, ſcilicet unum Sacerdotem & unum Subdiaconum, qui ibidem habitare cœperunt. Poſt vero Subdiaconum illum ſubtraxerunt, & alium Clericum in converſione principali remiſerunt. Et in primo anno natali ſcilicet ultimo die menſis Septembris Anno 1475. per amicos fideles quos ſuſcitavit nobis Deus, impetravimus ſeparationem à Curatis noſtræ Parochialis Eccleſiæ, qui nobis propter Deum multum gratioſi fuerunt, & multa larga privilegia nobis gratis dederunt. Aono vero ſecundo, qui fuit Annus 1476. quinta die menſis Martii impetravimus nobis per amicos confirmationem Ordinarii ſuper indultis Curatorum, qui & multa alia magna privilegia nobis deſuper conceſſit. Eodem anno in feſto glorioſi Hieronymi patroni noſtri cantare cœpimus divina per notas, antequam locum vel altare conſecratum habuimus, quod Vicarius Domini hoc nobis gratioſe licentiaverat, & interim in principalioribus feſtis continuavimus. Anno autem tertio qui erat 1477. 22. Maji Domum noſtram in Eccleſiam conſecrari fecimus, atque campanile ligneum cum campanula & altare lapideum ereximus, ac dedicari fecimus. Domus autem ſive Capella in honorem omnipotentis Dei & glorioſi *Hieronymi* Cardinalis Presbyteri, Doctoris Eccleſiæ præcipui, conſecrata eſt, quod divina diſpenſatione, ut creditur, factum eſt. Nam eramus tres in electione patroni diſſentientes, ſcilicet duo Sacerdotes & unus Clericus, & unus petiit babere in patronum S. *Gregorium*, ſecundus S. *Hieronymum*, tertius vero S. *Willebrordum* Epiſcopum. Tandem ex communi conſenſu ſcripſimus nomina illorum trium Sanctorum ſigillatim in tribus chartis, & miſimus in quoddam vas concavum, & convenimus in hoc, ut unus noſtrum intingeret manum in vas, & unam tantum chartam extraheret, & cujus nomen teneret, ille patronus noſter eſſet. Hac conventione facta oravimus Deum, ot ipſe per extractionem chartæ oſtenderet, quem illorum Sanctorum in patronum eligi vellet, & cecidit ſors ſuper *Hieronymum*, quia extracta eſt charta, in qua nomen ejus ſcriptum erat, & factus eſt nobis patronus dilectus. Anno autem quarto, qui fuit 1478. circa feſtum Martini Epiſcopi hiemale emimus vii. jugera terrarum ſituata in *Gerberſcoop* à converſis ſororibus Conventus Mariæ Ægyptiacæ. Pro quibus jugeribus expoſuimus ducentos florenos Rhenenſes de illis trecentis florenis Rhenenſibus nobis à prædictis fundatoribus lega-

ac progreſſus,

legatis. Eodem etiam anno in fine menſis Martii emimus à *Johanne Broechouwer* duas Cameras noſtræ portæ anteriori contiguas nobis valde neceſſarias, in quibus ab initio ſcholas tenuimus, & emimus eas pro ducentis florenis Rhenenſibus, & xv. aureis ſolventes xxvi. ſtuferos pro floreno, & pro iſtis Cameris expendimus alios centum florenos Rhenenſes, qui remanſerant de præfatis 300. florenis, & hoc de licentia trium executorum, *Gerardi Vrenck*, Canonici S. Salvatoris, *Wilhelmi Vos*, & *Suederi* de *Denemercken* dictæ teſtatricis. Ubi ſciendum ac noſtræ ac ſucceſſorum noſtrorum perpetuæ memoriæ commendandum, quod licet prædictos trecentos florenos Rhenenſes de licentia dictorum executorum ſic diverſimode expendimus, nos tamen & ſucceſſores noſtri perpetuis futuris temporibus obligamur & obligabimur, & ipſi obligabuntur ad præfatam quotidianam miſſam perpetuo dicendam, nec eſt ibi à quoquam cavillatio facienda, quaſi voluntas fundatorum eſſet in hoc mutata. Imo completa eſt & ampliata, quia de primis ducentis expoſitis pro illis vii. jugeribus proveniunt nobis in fructus annuales x floren. Rhenenſes, & alii quinque floreni Rhenenſes proveniunt nobis ex aliis centum florenis expoſitis pro duabus Cameris, quia ante emptionem illarum conſuevimus eaſdem conducere annue pro decem floren. Rhenenſ. aureis, & ſic pro trecentis florenis præfatis amplius nobis comparavimus quam xv. flor Rhenenſ. ut lucide patet cunctis intuentibus. Sciendum etiam quod ex prædictis duabus Cameris nos & ſucceſſores noſtri perpetuis futuris temporibus tenemur annue ſolvere Capitulo S. Petri duos lotones argenti, non puri ſimpliciter, ſed ſecundum quod Eccleſia Trajectenſis ſolutionem argenti recipit in tempore. Inſuper per hæc ſcripta memorialia nos primitivi fratres perpetuæ memoriæ ſucceſſorum noſtrorum commendare cupimus, quod fratres noſtri Delfenſes non modicis expenſis & diſpendiis domus ſuæ iſtam congregationem inceperunt, & auxilio Dei huc uſque perduxerunt. Nam in primo anno miſerunt ad domum iſtam tot utentilia in lectis, linteaminibus, ſupellectilibus, ſedibus ſcriptoriis, & in quibuſdam bonis libris, quæ omnia ſecundum bonum computum valebant ultra 37. flor. Rhenenſes, & in promtis pecuniis in primis duobus annis expenderunt pro domo iſta ad diverſos uſus plus quam 116. flor. Rhenenſ. Præterea poſuerunt hic ex domo ſua quatuor fratres, quos non repetiverunt, quamdiu hic neceſſarii fuerunt. Igitur rogamus & in Domino obſecramus ſucceſſores noſtros, imo quantum cum Deo poſſumus committimus eiſdem, ut non ſint ingrati fratribus *Delfenſibus* noſtris, nec facile ſe abſtrahant aut ſeparent ab eis, quamdiu in ſimplicitate noſtri ſtatus permanſerint, aut laudabilis converſationis exiiterint, ſed familiariter vigeat inter eos fraterna caritas & caritativa fraternitas, Amen.

Eccleſiæ conſecratio.

Eccleſia autem, ex Charta ſequenti denuo conſecrata Anno Dni 1507. ſive quia Eccleſia reſtituta, ſive quia aliquid priori ædi detractum aut adjectum, ſive quia propter ſanguinis effuſionem aliudve incidens iterum fuerit conſeceranda.

JAcobus *Ridder*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Ebronenſis, Reverendiſſimique Patris ac Domini, Dom. *Friderici* Marchionis de Baden, eadem gratia Trajectenſis Epiſcopi, in Pontificalibus Vicarius Generalis, univerſis & ſingulis præſentia inſpecturis Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Officio noſtro congruum arbitramur, ut illis, per quæ animarum ſaluti conſulitur, & quæ ad divini cultus pertinent augmentum, atque omnipotentis Dni concernunt honorem, pietatis operibus charitatiſque viſceribus ſollicitius intendamus, atque ad excitandas Chriſti fidelium devotiones atque gratiarum augmentationes vigilemus. Cum igitur in Domo *S. Hieronymi* in Trajecto ſub Anno Dni M. CCCC. VII. die XXV. menſis Aprilis coöperante gratia Spiritus ſancti conſecravimus Eccleſiam & cœmiterium in honorem omnipotentis Dei, & glorioſæ Virginis Dei genitricis *Mariæ*, atque glorioſi *Hieronymi*, Cardinalis, Presbyteri, & Doctoris Eccleſiæ, & in eadem Eccleſia altare ſummum ad honorem S. Trinitatis & B. *Mariæ* Virginis, & glorioſi *Hieronymi*, cujus quidem Eccleſiæ dedicationis diem proxima Dominica poſt feſtum nativitatis B. Mariæ Virginis, altaris vero eodem die, ſingulis annis decrevimus & pronunciavimus celebrandum. Conſecravimus præterea ſub eodem Anno 1507. in eadem Eccleſia altare ad Aquilonem ipſo die ſanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi in honorem B. *Mariæ* Virginis, omnium Angelorum, & Virginis *S. Annæ*, & *Mariæ Magdalenæ*, & *S. Eliſabeth* viduæ. Hujus vero altaris dedicationis diem proxima Dominica poſt feſtum Aſſumptionis B. *Mariæ* ſingulis annis decrevimus & pronunciavimus celebrandam. Altaria vero quod eſt ad Auſtrum, quodque conſecratum eſt à Venerando *Godefrido* Tricalenſi, dedicationis diem Dominica infra octavas glorioſi *Hieronymi* ad petitionem perſonarum Domus prædictæ decrevimus & pronunciavimus celebrandum. Cupientes ergo, ut prædicta Eccleſia cum altaribus congruis honoribus frequentetur, & à Chriſti fidelibus jugiter veneretur, omnibus vere pœnitentibus, contritis & confeſſis, qui ad dictam Eccleſiam in dedicationis ejuſdem & altarium, & ipſo die glorioſi *Hieronymi* patroni illius, atque in omnibus aliis feſtis infra ſcriptis videlicet Natalis Dni, Circumciſionis, Epiphaniæ, Paraſceves, Paſchæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Trinitatis, Corporis Chriſti, inventionis & exaltationis Crucis, in omnibus & ſingulis feſtis B. Mariæ Virginis, in feſto S. Johannis Baptiſtæ, Petri & Pauli Apoſtolorum, ac omnium Apoſtolorum & Evangeliſtarum, Sanctorumque Stephani, Hippolyti, Laurentii, Mauritii, Jeronis Presbyteri & Martyris, Pontiani, Sebaſtiani, Ignatii, Blaſii, Valentini, Pancratii, Bonifacii & ſociorum ejus, Lamberti, & Victoris, ac Gereonis, Dionyſii & ſociorum ejus, & ſanctorum Innocentium, Martini, Gregorii Paſtæ, Auguſtini, Ambroſii, Anthonii, Benedicti, Ægidii, Servatii, Odulphi, Tranſlationis glorioſi Hieronymi, Tranſlationis Martini, Remigii, Lebuini, Franciſci, Dominici, Bernardi, Willibrordi, Nicolai, Epiſcoporum, Katharinæ, Agnetis, Barbaræ, Agathæ, Luciæ, Apolloniæ, Dorotheæ, Margaretæ, Gertrudis, Cæciliæ, Scholaſticæ, undecim millium Virginum, Mariæ Magdalenæ, Annæ viduæ, Eliſabeth viduæ, in commemoratione omnium ſanctorum & animarum, Michaelis Archangeli, in transfiguratione Dni, & in omnibus feſtivitatibus ſanctorum, de quibus Eccleſia celebrat aliquod feſtum, & per octavas prædictarum ſolennitatum, ſingulisque Dominicis diebus cauſa orationis, devotionis, aut peregrinationis acceſſerint,

ſerint, vel qui prædictis diebus aut aliis ſingulis diebus, miſſis, horis Canonicis, prædicationibus, aut aliis divinis officiis ibidem interfuerint, aut legerint, ſi verbum Dei prædicaverint, vel in ſerotina pulſatione campanæ flexis genibus, qui commode poterunt ea flectere, ter *Ave Maria* dixerint, qui pro hîc ſepultis ac ſepeliendis *Pater noſter* & *Ave Maria* legerint, vel qui unum *Pater noſter* cum *Ave Maria* legerint, quoties campanam hujus Eccleſiæ pulſari audierint, aut qui in Eccleſia hac in honorem patronorum ejus & altarium unum *Pater noſter* & *Ave Maria* legerint, vel qui hic venerabile ſacramentum corporis Chriſti cum *Pater noſter* & *Ave Maria* flexis genibus adoraverint, aut qui reliquias Sanctorum hic contentas aut in poſterum continendas cum *Pater noſter* & *Ave Maria* venerati fuerint. Qui Eccleſiam præfatam prætereuntes inclinato capite *Pater noſter* & *Ave Maria* dixerint. Qui perſonis hujus Domus aliquid ſcribendum vel illuminandum, ſeu ligandum, aut aliàs utiliter operandum commendaverint, ſive dum idem opus conſummatum ab eis tulerint, aut qui ſcholas *Hieronymi* cauſa informationis tam morum quam ſcientiæ obtinendæ viſitaverint, aut è Scholaribus hic verſantibus, qui ſuis magiſtris humiliter obedierint, aut ſuam correctionem patienter acceperint, aut qui ſuos conſodales de quibuſque malis perpetratis ex mera charitate vel intentione emendandi coram Rectore accuſaverint, nec non omnibus, qui ad fabricam, vel luminaria, ſeu ornamenta, vel qui ad panem ac vinum, de quibus ſacramentum conficitur corporis & ſanguinis Chriſti, vel quævis alia uſui Eccleſiæ aut perſonarum prædictarum utilia vel neceſſaria manus pias porrexerint adjutrices, aut qui favorem vel conſilium ad hoc dederint, aut qui in eorum teſtamentis aut extra aliquod charitativum ſubſidium eidem Eccleſiæ vel perſonis præfatis donaverint, legaverint, procuraverint, aut qualecunque miniſterium favorabile intra vel extra adminiſtraverint, † Cupientes igitur, ut devotæ perſonæ ejuſdem Domus ſancti *Hieronymi* Trajectenſis juxta veram & omni dignam acceptione traditionem ſanctorum Patrum & omnium Chriſti fidelium, qui in primitiva Eccleſia floruerunt, in communi vita abſque voto ſolenni & profeſſione ſub gratia Dni noſtri Jeſu Chriſti, & obedientia ſanctæ matris Eccleſiæ ac ſuorum Prælatorum ſeu Superiorum in humilitatis ſpiritu Altiſſimo militantes ſollicite de virtute in virtutem ambulent, gubernaculum diſciplinæ affectent, ſtatutis obtemperent, decreta obſervent, meritis pretioſi ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti inhæreant, mundum & ea quæ mundi ſunt deſerant, veram abjectionem, qua de mundo ſeparantur, præeligant, vitam ſpiritualem virtutum fructibus uberem ſilentio ſanctificent, vaniloquia & multiloquia declinent, laudes Deo pſalmodiis, ſeu aliis inſtitutis, vel privatis orationibus devote perſolvant, laboribus manuum diligenter inſiſtant, paſſionis quoque Dni noſtri Jeſu Chriſti & omnium beatorum meritis adjuventur, & eorum culpæ purgentur, & gloria ipſis citius & clementius impertiatur. Votis itaque devotarum perſonarum in Domo *S. Hieronymi* præfata inhabitantium, Deoque laudabiliter in communi vita ut præfertur militantium pie faventes, earundemque affectibus & ſupplicationibus zelo pietatis quam plurimum inclinati ipſis præfatis Presbyteris & Clericis & eorum familiaribus pro tempore in præfata Domo militantibus Deo, nec non eorum continuis commenſalibus & domeſticis de quolibet virtutis progreſſu in virtutem aſpirantibus, aut ad progreſſum conſilium vel auxilium præbentibus, aut illum ſimplicem ſtatum vivendi, ut præmiſſum eſt, arripientibus, aut reſignationem omnium bonorum ſuorum temporalium, ut apud illos moris eſt, coram Notario & teſtibus facientibus, aut culpas ſuas ſacramentaliter vel obedienter zelo pacis, charitatis, ſeu emendationis privatim vel publice proclamantibus, aut correptiones & correctiones ex charitate facientibus vel patienter tolerantibus, ſe emendantibus, *mea culpa* dicentibus, aut ſe emendare proponentibus, aut durum verbum & injurioſum propter Deum ſuſtinentibus, aut ſilentium ſtatutis à Superioribus locis vel temporibus obſervantibus, aut tentationes ſuas vel alias ad vincendum nitentibus, ſeu eaſdem humilitatis cauſa vel emendationis propoſito alteri diſcreto viro revelantibus, aut miſſis vel horis Canonicis ſeu aliis orationum vel laborum à Superioribus inſtitutis horis obedienter intereſſentibus, vel de Prælatorum ſeu Superiorum ſuorum diſpoſitione abſentibus vel lecto decumbentibus, ſeu aliàs debilibus vel infirmis, & tamen intereſſe affectantibus, aut jejunia vel abſtinentias carnem domando obſervantibus, aut de mane ad pulſationem campanæ unum *Pater noſter* & *Ave Maria* in memoriam Dominicæ reſurrectionis vel hora diei 12. in memoriam expirationis Dni noſtri Jeſu Chriſti, aut de loco in memoriam ſepelitionis ejus dicentibus, aut *S. Pater noſter* in memoriam Dominicæ paſſionis, vel v. vulnerum ejus coram imagine crucifixi ſeu alibi, aut quinque *Ave Maria* in recordationem dolorum Virginis *Mariæ* ſtantis ſub Cruce dicentibus, aut quinque *Ave Maria* in recordationem Annuntiationis, Nativitatis, Reſurrectionis, Aſcenſionis filii, & ſui ipſius Aſſumptionis in cœlum, aut vii. *Ave Maria* in recordationem vii. gaudiorum ejus, quæ nunc habet in cœlis, dicentibus, aut ſertum vel Roſarium, videlicet v. *Pater noſter* & ʒu. *Ave Maria* legentibus, aut *Confiteor* ad Miſſam dicentibus, vel Miſſæ ſervientibus, aut *Pater noſter* unum *Ave Maria* dicentibus coram Reliquiis ſanctorum in Eccleſia vel aliis prædictæ Domus locis exiſtentibus cum recordatione unius particulæ vel paſſionis Dni noſtri Jeſu Chriſti aut ſanctorum ejus, aut circa tempus expirationis ſpiritum in manus Dei commendantis, aut pro expirantibus unum *Pater noſter* & *Ave Maria* vel vii. Pſalmos, vel aliam quamcunque orationem orantibus, aut pro ſtatu univerſalis Eccleſiæ ſupplicantibus, aut corpus Chriſti vel ſacram unctionem ſtatutis temporibus devote ſuſcipientibus, aut proprium velle frangendo in ſuum Prælatum id diſcutiendum committentibus, & diſcuſſum exequentibus, pacem & concordiam promoventibus, murmur & diſcordiam ſedantibus, aut corpus Chriſti aut oleum, cum ad infirmos portantur, ſequentibus, aut cum nota & luminaribus præeuntibus aut corde ſequentibus legendo *Pater noſter* & *Ave Maria*, aut de mane propoſitum bonum illa die peccata cavendi facientibus, vel de veſpere ſuam conſcientiam de defectibus illo die commiſſis examinantibus, & ſe emendare proponentibus, aut Sacram Scripturam bona intentione legentibus, vel ſtudentibus, ſeu etiam tempore refectionis eam libenter audientibus, aut proximum ad emendationem vitæ vel ædificationem morum

† Videtur aliquid deeſſe hic.

adbortantibus, aut pro peccatoribus convertendis vel pro infirmis & tribulatis conſolandis ſeu pro fidelibus defunctis à pœnis ſublevandis Pſalmos *Miſerere* vel *De profundis*, vel ſeptem Pſalmos vel vigilias, vel alias quaſcunque orationes ex charitate legentibus, aut cauſa humilitatis vel obedientiæ vaſa vel veſtes communitatis lavantibus, ſeu aream ſcobantibus vel immunditias exteriores qualeſcunque purgantibus, aut generaliter vel ſpecialiter quæcunque opera vel exercitia vel miniſteria ad honorem Dei & utilitatem Domus vel perſonarum ibidem habitantium deſervientia ex obedientia aut charitate facientibus, aut in fine cujuſlibet operis vel exercitii, videlicet orandi, laborandi, meditandi, legendi, ſtudendi, dormiendi, vigilandi, comedendi, bibendi, ſeu gratias agendi, aut benigne vel Deo gratias vel quodcunque aliud pium verbum devote inclinato capite dicentibus, aquam benedictam eum reverentia ſuſcipientibus, aut campanam Eccleſiæ ad quodcunque divinum officium vel pro defunctis aut pro tempeſtatibus tonitruorum pulſantibus, aut etiam aliis Chriſti fidelibus ad uſum Eccleſiæ per nos coöperante Spiritus ſancti gratia eum cœmiterio & altaribus conſecratæ, luminaria, ornamenta, aut quæcunque alia prædictis perſonis utilia largientibus, aut conſilium ad hoc præbentibus, aut aliud quodcunque ſubſidium vel miniſterium ipſis præſtantibus, inſuper quicunque venerati fuerint imagines ibidem conſecratas, videlicet imaginem beatæ Mariæ Virginis cum 5. *Ave Maria*, vel cum 5. *gaudiis*, imaginem glorioſi *Hieronymi* cum *Pater noſter* & *Ave Maria*, vel ſuffragio, imaginem vero *S. Nicolai* & *S. Annæ* viduæ cum *Pater noſter* & *Ave Maria*, de omnipotentis Dei miſericordia & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus confiſi ſuffragiis pro qualibet vice & pro quolibet puncto prædicto, totiens quotiens factum fuerit, omnibus vere pœnitentibus, confeſſis & contritis XL. dies indulgentiarum ex auctoritate noſtra & adhuc quadraginta dies ex auctoritate & commiſſione Dni Trajectenſis de injunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer in Dno relaxamus. Datum Trajecti Anno Dni ſupradicto, die nono menſis Septembr. & roboratum teſtimonio ſigilli noſtri præſentibus ſubimpenſi.

Cœnobium Regul. alterum. Mnnaſterium Regularium alterum erat ad foſſam veterem, eo ipſo in loco, ubi orphanotrophium jam, in quod verſæ fuêre ædes poſtquam pulſis Regularibus Calviniana ſucceſſit Religio.

.Primùm ibi *Saccitæ* fuere, id eſt Franciſcani tertii Ordinis de pœnitentia, quia ſaccis paſſim induti, *Saccitæ* dicti.

Regularem hi habitum abjectis ſaccis aſſumpſerunt Anno 1290. juxta hanc ejus anni veterem Chartam:

"Anno 1290. *Saccitarum* ordine * revocato
" miſſum eſt ad Præpoſitum Bethlemenſem, ut
" hanc Domum Trajectenſem ſub ſua gubernatio-
" ne incorporare ſuo Capitulo dignaretur, & huic
" negotio auxilium ferebat Epiſcopus Trajecten-
" ſis Nam tunc nuſquam Regulares erant, præ-
" terquam ibi, & in Nuſſia: nam vallis viridis,
" Bethlem, Swollana & Eemſlede, poſt hanc no-
" ſtram Domum fundatæ ſunt Anno 1314. Pater
" *Alardus* de *Maerſen*, Prinr, ut intereſſet electio-
" ni novi Præpoſiti in Bethlem vocatus eſt. Zwol-
" lenſe Monaſterium fundatum eſt à *Theodorico*
" *Schilt*, Priore Anno 1309.
" Anno 1350 *Theodericus de Brienen*, Prior, An-
" no poſt 1351. Præpoſitus poſtulatus eſt.
" *Gisbertus de Raephorſt*, Anno 1397. partem
" templi Regularis fundavit. *Walterus Poel*, Prior,
" obiit Anno 1437. *Johannes Paſſaert*, *Theoderi-*
" *cus Wittenhorſt*, *Gerardus Modder*, Regula-
" res. *Gisbertus Oede*, Concanonicus noſter, ſan-
" cti Martini Eccleſiam Parochialem ſanctæ Ger-
" trudis Trajectenſis tunc noviter ædificatam gu-
" bernabat Anno 1319. vel circa."

* Id eſt, *ſublato*, *rejecto*.

Vir relig. ac doctus. Capitulo illud Windeſemenſi unitum, D. Mariæ & 12. Apoſtolis dicatum, vulgò Regularium, *de Regulieren* vocatum fuit.

CORNELIUS BEECK, Canonicus ibi & Prior, ſcripſit Chronicon ſui Monaſterii, aliaque, ex Sweertio in *Ath. Belgicis* p. 182.

Caralogum Priorum ædis hujus ante ſeculum confectum hic damus:

Priores Domus Regularium in urbe Ultrajectina ab Anno 1290.

Series Priorum. P. ALARDUS de MAERSEN, Prior, Anno 1314.

THEODORICUS SCHILT, Prior unus de antiquis.

P. JACOBUS GABRIEL, in Prioratus dignitate floruit 1350. Obiit Anno 1386.

P. MARTINUS, Prior, felicem Dno reddidit ſpiritum Anno 1397.

WALTERUS POEL, gravi Prioratus officio exoneratus fuiſſe videtur. Obiit vero Anno 1437.

D. EGGARDUS, Prior, cum biennio præfuiſſet, obdormivit Anno 1412.

P. THADDÆUS, Amſterodamenſis, vir eruditione magnus, ſed religione major, timoratæ conſcientiæ, & in confeſſione perlucidus, cum annos aliquot laudabiliter præfuiſſet Prioratus officio, ab onere ſublevatus eſt, & poſtmodum in Gaesdonck tempore exilii in Priorem eligitur, qui demum plenus dierum in ſanctitate migravit ad Dominum. Sepultus Amſterodami, unde originem duxerat.

P. THEODORICUS LAU de ASPEREN, Anno 1417. abſolutionem petiit à Prioratu & abſolutus.

JOHANNES PASSAERT, Theodorico ſucceſſit Anno 1422. In diſcordia adhæſit *Swedero de Culenborch*, & ad generale Concilium Baſileam perrexit, & ibidem dignitatis locum tanquam Prælatus obtinuit, mitram in capite geſtans. Nam hoc pro ſe ſuiſque ſucceſſoribus hujus Domus Prioribus à Concilio generali impetraverat, ut hi omnes deinceps mitrati incederent cum poteſtate benedicendi & conſecrandi inſtar Abbatum. Varia bona Monaſterii diſtraxit, quæ plus tria millia florenorum aureorum valebant. Cum *Nicolao Segvelt*, qui ejus ſocius erat, Annn 1432. ubi rediit, ſublatum eſt interdictum Apoſtolicum, & fratribus diſperſis data eſt facultas ad ſua redeundi. Ipſe *Johannes Paſſaert*, moritur Baſileæ Anno 1446. indignus † judicatus, qui fratrum defunctorum Catalogo adſcriberetur. Concionabatur non tantum docte, verum etiam devote, cunctoſque in ſermonibus ejus circumdabat ſtupor Baſileæ. Quæ

† An ob bona Conventus diſtracta & diſſipata?

à pri-

à primoribus Prælatis Romsoo ſuerunt prolata eloquio, ipſe io vulgari appropiate frequenter peroravit.

R. P. BALDUINUS GARDYN, induſtrius Domus reſtaurator. Villagii cujuſdam plebanus, ex prædicatione *P. Thaddæi* ad religionem converſus. Aono 1439. epidemiæ morbus fratres cunctos è medio ſuſtulit, demptis duobus Priore & *Egberto Goyer*. Diem clauſit extremum Anno 1454. Depoſitus ſub ſolido ſaxo io concamerato ſpecu ſub ſanctuario, quod ei ob ſuorum venerationem actorum à fratribus ſiogulariter repenſum eſt.

P. EGBERTUS GOYER, poſt Balduinum voluntarie abſolutum io Prioratus officio confirmatus eſt. Anno 1457. morbo peſtiſero ſauciatus cum tribus ſyncanonicis cum præcedentibus mortem hilaris ſubiit. Poſt quem electus eſt

Fr. PONTIANUS, Supprior in Colonia, profeſſus in Windeſem.

Mr. PETRUS VALCKENDALIUS de ZYL, Trajectenſis, filius *Rodolphi* de *Zyl*, civis Trajectenſis, opuleotis & magnæ proſapiæ parentibus oriundus. In Roſtochienſi Univerſitate S. Theologiæ Baccalaureus promotus. A Prioratu ſenio gravatus abſolutus quinque annis ſupervivens obdormivit Anno 1485.

P. PETRUS JOHANNES de WILDE, cum jam † jubilearius eſſet, ac 50. fere annos io Prioratus officio exegiſſet, ſpiritum exhalavit Anno 1510.

P. THEODORICUS MALSEN, aonis VII. menſibus ſex, Prioratus officio præfuit, & frequenti purgatus ægritudine obdormivit Anno 1518.

HENRICUS PASSIUS, Monialibus io Bethania Gelriæ præficitur annorum 29. & poſt annos XII. à Conventu in *Arena* prope *Stralen* in Priorem eligitur. Vir erat præter ſummam vitæ integritatem etiam non vulgariter eruditus, ita ut eum ſibi elegerit *Carolus*, Dux Gelriæ, cui ſecretiora ſuæ conſcientiæ detegeret. Poſtridie aſſumptionis Mariæ Virginis ſancta ejus anima carne ſoluta eſt Anno 1532.

CORNELIUS BLOCK, poſtquam annos XII. oneroſum Prælaturæ admioiſtraſſet officium. . . . . .

Ex his Canonicis Jo. Meurſius, deſerto Monaſterio Hagam ſe contulit Anno 1576. præcoque verbi divini in pago Loidunenſi factus, ſartricem duxit Harlemenſem, è quâ geouit Joannem Meurſium, oatum Anno 1579. ſubinde Hiſtoriarum, & Græcæ Linguæ Profeſſorem io Academiâ Lugduno-Batavâ. Cautior ante ea tempora Petrus Valkendael de Zyl, *Prior Regularium in Trajecto ſuprà modum mulierum fugiebat conſortia, ita ut etiam Prior effectus, nonniſi invitus Fratribus præſtaret facultatem loquendi cum feminis, aſſirmans nihil eſſe Religioſo perniciosius aſpectu feminæ, quæ illi janua eſt gehennæ.*

Tymannus Joannes ex eodem Cœnobio, *nec propriæ genitricis familiaritatem ſui exhibebat colloquiis, ſciens nimirum animum divino amori dicatum, non poſſe æquanimiter ſuſtinere formoſum feminæ vultum, quin ſubitò veluti magnes ferrum, ita juvenilem attraheret affectum.*

† Canonicus aut Monachus qui explevit io eo ordine annos jam 50. Jubilarius olim dictus. Ab Ordinis oneribus ſolenni facto convivio liber deinceps & immunis. Vide ad *Annal. Egmund. cap.* 65.

Regular. Virginum Cœnobia.

Feminarum autem ſeu Virginum Aſceterium, primum S. Agneti conſecratarum, ſitum erat ad ædem S. Nicolai. Quis fundârit, & quando fundatum ſit, non liquet. Cœnobium D. Agnetis.

Ad exteriorem parietis partem lapis ioſcriptus eſt litteris hiſce deauratis:

HOC TEMPLUM ÆDIFICAVIT
DN̄S IN LAUDEM, ET GLORIAM
MAGNIFICI NOĪS EIUS. A°. 1512.

In foroiee Chori leguntur ſequentia:

A°. XVC. XVI. PERFECTUM EST
TEMPLUM D. AGNETÆ, QUOD
ET MONS CALVARIÆ DICITUR,
IN HONOREM DEI OMNIPO-
TENTIS.

Ad partem templi Aquilonarem hæc leguntur:

A°. DNI MVc. XXXVI. OBIIT D.
HENRICUS A DOESBURCH, PA-
TER VAN DESEN CONVENTE,
FUNDATEUR VAN DESE KERCKE.

Io ſarcophago legitur,

A°. XVc. 36. DEN VI. DAG APRIL. ejus Monumenta.
HEER HENRICK VAN DOES-
BURCH, RECTOR VAN DESEN
CONVENTE, EN FUNDATEUR
VAN DESE KERCKE.

Ad parietem:

A°. XVc. XXXVI. STERFT HEER
HENRICK VAN DOESBURCH,
JUBILARIUS, RECTOR VAN DE-
SEN HUSE, FUNDATEUR DESER
KERCKE.

DOS BID ICK U DIE HIER GAET VERBI,
LEEST EEN PR. NR. VOOR MI. Ā.

JOANNES VANDE POL, duas tresve filias habuit in hoc Monaſterio, & is ſuo ære ioſigne iſtud ædificium, quod gynecæum, *de ſpinkamer* vocatur, fieri juſſit; additâ inſuper mille flor. ſummâ io dotem filiarum, ex Monum. MS. Traj.

Ædes ipſa adhuc extat: ſed partim in ergaſtulum, partim in ptochotrophium, in quo mittenda ad opificia juventus orba, conſiſtit.

Erat & alterum Aſceterium Capitulo Windeſemenſi ſubditum, ex ſuburbio Weertenſi ob crebros hoſtium inſultus, in urbem tranſlatum Anno 1513. loco dato a Magiſtratu in plateâ *de Regenboech*. Undè vico adhuc nomen, 't *Jeruſalems-ſteegje*. Alterum Virg. Regul. Cœnobium.

Fratrum

Fratrum Minorum Cœnobium.

Monaſterium Fratr. Minorum;

Cœnobium Fratrum Minorum in areâ ad ædem S. Joannis, fundatum eſt Ultrajecti Anno 1246.

Domus ibi olim Clauſtralis Præpoſiti S. Joannis, quam Franciſcanis dein vendidit Anno 1247.

Henricus Thaborita, ſcriptor hactenus ineditus lib. 9. *Chron.* cap. 24. ſerius tempus fundationis locat, fortè quia ædes dein refectæ, vel nonnullis additis auctæ. *Anno* 1308. inquit, *Dominus de Ema duxit filiam Domini de Arckel in uxorem, quæ poſt obitum mariti ſui conſtruxit Conventum Fratrum Minorum in Trajecto inferiori.*

Fundationes poſtea adjectæ, ab A. Matthæo recenſentur l. 1. *Fund.* pag. 248. 249. 250. 251.

Tabulas quibus Innocentius Papa non tantùm opus probat, ſed & fideles etiam propoſitis indulgentiis invitat ad ſubveniendum ſtructuræ, ut habuit, mutilas repræſentat Ant. Matthæus l. 1. ad *Fund.* xv. Poſtquam Calviniana religio præpotuit, ejectis Minoritis, ea ibi primùm prædicata ſunt Anno 1579. per Petrum Dathenum, qui in Belgio primus Pſalmos adſtrinxit metro, celebrataque illic primùm ritu ſuo cœna VIII. Martii anni jam dicti. Eâ tamen lege obtenta ab eis fuerat Eccleſia, ut manerent quæcunque ibi ſarta tecta, imagines etiam, picturæ, ſtatuæ; ne quis eas disjiceret, confringeret, moveret loco, aut quovis modo contumeliâ afficeret. Verùm poſtquam dicti Reformati admiſſi ad majorem Eccleſiam ſub Anno 1581. xv. Jan. templum Fratrum Minorum, ut & Hieroſolymitanum ei vicinum, dirutum funditus, exceptis aliquot conclavibus in uſum Ordinum Trajectenſium, quorum deinceps ibi habita Comitia.

ubi Curia jam Ordinum.

P. Godefridus Leod. ex Gysb. Lappii annot. Ultrajecti Guardianus, ac Sac. Litterarum Profeſſor ſub Ann. 1575.

Dominicanorum Ædes.

Monaſterium Dominicanorum,

Præter Minoritas Obſervantes, & Dominicani, dicti etiam Jacobitæ, Cœnobium habuêre Ultrajecti. Aream ad inſtantiam Alberti ejus Ordinis Doctoris, ac Ratiſponenſis Epiſcopi, conceſſit Wilhelmus Romanorum Rex, ut ſub Ottone III. Traj. Epiſcopo vidimus; nec impenſis pepercit, & turri exornavit, & auro dotavit largiter; ab ipſis platea, vulgò de *Jacobyne-ſtraet.* Subſtructiones habuit ſatis ſplendidas eorum ædes, ſed quæ incendium & damnum non modicum paſſa eſt Anno 1372. in nocte S. Odulfi Confeſſoris, ut J. à Leidis 31. *Hiſt.* 22. Diſciplina eorum viguit, uſque ad Annum 1579. quo occaſione eorum orto tumultu, pulſi ac ejecti, ſeptem decrepitis, * Priori quoque, atque inquilinis illic Profeſſis remanendi datâ facultate, eâ lege ut laicali veſte incedant.

Ann. 1580. dirutum.

Dirutum eorum Cœnobium ac templum, diſtracta etiam mox area, & in uſum privatorum extructis ædificiis verſa, ex Actis Ultraj. Ann. 1580. ult. Aug. Anno 1583. 19. Julii.

* *Prior* is, Wilhelmus van der Eycke, Sac. Theol. Doct. cujus apud me extat Epiſt. ad amitam maj. Gysb. Lappii, viduam Dni. Conſiliarii Griſperen, qua ſcribit ſuis Anno 1579. 2. Jun. interdictum Ultrajecti concionari.

Carmelitarum Calc. Ædes.

Monaſt. Carmelitarum Calceat.

Carmelitarum calceatorum ædes quoque Ultrajecti in novâ viâ, ubi olim S. Agathæ, jam autem & Hoſpitale, & templum eſt D. Catharinæ. Carolus V. cum locum arci ædificandæ ad portam ejuſdem nominis pridem, ut adhuc diximus, deſtinaſſet, amotâ æde indè & domicilio Equitum Melitenſium, tranſtulit Equites in locum quem occupabant Carmelitæ, alio dato Carmelitis ad S. Nicolai; ipſâ etiam D. Nicolai æde iis ſubindè conceſſâ, eâ lege, ut quæ Officia ibi Vice-curati obibant, obirent ipſi, & Curatis, qui Teutonici Equites, & plerumque abſentes erant, quidquid Vice-curati præſtiterant hactenus, præſtarent ipſi; undè Prior Carmelitarum, Prior etiam deinceps dictus S. Nicolai.

Tabulas admiſſionis eorum intra urbem Anno CIϽ. CCCC. LXVIII. hic repræſentandas cenſuimus,

Admiſſionis intra urbem tabulæ,

Univerſis & ſingulis has noſtras litteras inſpecturis tam præſentibus quam futuris Burgimagiſtri, Scabini, Conſules, atque Proconſules novi & antiqui conſilii civitatis Trajectenſis Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Injuncti nobis oneris ſuper populum & ſubditos civitatis noſtræ Trajectenſis, quos temporali imperio regimus, ſolerter curam gerimus, ſi his alimoniam ſpemque vitæ æternæ impendi procuramus, quos ab exterorum tuemur incurſibus, ut in ſuis corporibus & rebus quietius vivant, & ſic ab inſidiis maligni ſpiritus attendente Altiſſimo defenſi Domino Deo virtutum moribus referti plena cum quietudine famulentur, viam ſalutis vitamque deinde poſſideant ſempiternam, quodque profecto & eo amplius evenire ſperamus, quo religioſorum atque ſanctorum virorum jam vitæ ſanctitate & bonis exemplis communionem nobis affingimus. Sane pro parte Religioſorum Generalis & Fratrum Ordinis beatæ *Mariæ* de monte *Carmeli* nobis extitit humiliter ſupplicatum, quatenus illi apud nos manſionis & ſuæ profeſſionis cum deſiderio eligerent locum, ſi nos benevolos ſperarent invenire receptores. Nos igitur, qui multos hujus ordinis viros comprobatos, & ſignanter duos, quorum operis & doctrina multorum hominum corda jam ad Dominum elevata hujuſmodi ordinem in civitate noſtra Trajectenſi habere plurimum affectarunt, atque nos uti de loco apto & convenienti huic ordini providere curaremus inſtanter ſupplicarunt, cognovimus & reperimus, hujuſmodi ſupplicationi nec non promotioni dicti ordinis pro uno Monaſterio in civitate noſtra antedicta erigendo pariter & dotando inclinati locum hoſpitalis in honorem ſanctæ *Agathæ* Virginis infra mœnia noſtræ civitatis apud novam plateam ſituatum, & ſpatioſum atque amplum ſatis cum omnibus & ſingulis domibus, hortis, & viridariis ad hujuſmodi hoſpitale ſpectantibus, & dudum ad uſum Chriſti pauperum pia eleëmoſynarum largitione dotatum & aſſignatum, Generali, nec non Fratribus & ordini antedicto pro Monaſterio inibi erigendo & conſtruendo ita & taliter, ut loco hujuſmodi hoſpitalis Eccleſiam aptam & convenientem erigant, & ſub obſervantia regulari ipſius ordinis inibi fratres & profeſſos ejuſdem ordinis inſtituant, & Domino Deo continuum impendant obſequium, ac

alias

alias ut decet viros probos & honeſtos inibi juxta ſui ordinis ſtatuta vitam ducant ſalutarem, quantum in nobis fuit, & eſt, accedente etiam conſenſu Fratrum dicti Hoſpitalis deputavimus & aſſignavimus, prout deputamus & aſſignamus per præſentes, redditibus & aliis emolumentis annuis ad hujuſmodi Hoſpitale pia devotione Chriſti fidelium elargitis, Chriſti pauperibus in eodem Hoſpitali & infra ipſius emunitatem moram facientibus tam præſentibus quam futuris penitus & omnino reſervatis, Nos enim dante Domino de alio loco convenienti dictis pauperibus tam præſentibus quam futuris ita & taliter infra mœnia civitatis noſtræ Trajectenſis curavimus providere, quod ſe ſentiant nobis plurimum commendatos, quacunque diminutione reddituum &, emolumentorum ſuorum omnino ceſſante in præmiſſis, de quibus tam præſentibus quam futuris Chriſti pauperibus juxta fundationem dicti Hoſpitalis faciemus adjuvante Domino integre reſponderi. In cujus rei teſtimonium ſigillum civitatis noſtræ prædictæ præſentibus duximus appendendum. Datum ſub Anno à Nativitate Domini M. CCCC. LXVIII. feria quarta poſt Dominicam Oculi.

Hiſce addimus Henrici Bavari, quo tranſlationi eorum aſſentitur, Diploma:

ab Henrico Bav. Traj. Epiſc. ratæ habitæ.

HENRICUS, Dei gratia Electus confirmatus Trajectenſis, Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariæ ad perpetuam rei memoriam. Ex Paſtorali ſollicitudine nobis commiſſa pro ſingulorum fidelium ſtatu ſalubriter dirigendo ſollicitæ conſiderationis noſtræ intuitum ad ea, per quæ ipſorum occurritur diſpendiis, profectuique conſulitur, libenter intendimus, nec non his quæ pro divini cultus incremento provide facta comperimus, ut illibata perſiſtant, libenter adjicimus roboris firmitatem. Sane pro parte Sereniſſimi & Invictiſſimi Principis & Domini, Dni *Caroli* divina favente clementia Romanorum Imperatoris, tanquam Comitis Hollandiæ, Ducis Brabantiæ, & Domini civitatis & patriæ Trajectenſis, nec non Prioris & Fratrum ordinis beatæ Mariæ Carmelitarum Conventus Trajectenſis, nobis exhibita petitio continebat, quod ipſi Prior & Fratres ordinis prædicti habentes in civitate Trajectenſi Conventum ſeu Monaſterium cum Eccleſia, ambitu, dormitorio, refectorio, & ceteris requiſitis jam dudum ex conſenſu & licentia quondam Dni David de Burgundia competenter ædificatum, in quo Monaſterio jam aliquot annis de ejuſdem prædicti Epiſcopi atque ſucceſſorum ſuorum aſſenſu & tam ordinaria quam Apoſtolica auctoritate erecto hactenus ſub regula dicti Ordinis, cum & ſub univerſis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, indultis, indulgentiis, & gratiis aliis quibuſvis dicto Ordini ab Apoſtolica Sede & alia quacunque inferiori poteſtate conceſſis militarunt, hujuſmodi Conventum ſeu Monaſterium pro magna civitatis & patriæ Trajectenſis utilitate ad præfati Sereniſſimi Dni *Caroli* Imperatoris Romani tanquam Comitis Hollandiæ, Ducis Brabantiæ, & Domini civitatis & patriæ Trajectenſis inſtantiam in Fratres ordinis ſancti Johannis Hieroſolymitani ad inhabitandum loco Conventus illorum dicto Imperatori pro caſtro pacis in civitate Trajectenſi adverſus futuras tumultum & ſeditiones ædificando nuper dimiſſi, noſtra ordinaria interveniente auctoritate tranſtulerunt, ea tamen conditione, quod ipſis *Priori* & Fratribus prædictis alia Eccleſia & loca competentia aſſignarentur, & ad illa auctoritate noſtra loco dicti Monaſterii dimiſſi, pro dicto Ordine in civitate Trajectenſi intertenendo, viciſſim cum univerſis & ſingulis redditibus, utenſilibus, bonis, rebus, & fundationibus hactenus in dicto eorum Monaſterio habitis transferrentur. Verum quia Cæſarea Majeſtate intercedente dilectus nobis in Chriſto *Philibertus Naturelli*, Præpoſitus & Archidiaconus Eccleſiæ Trajectenſis, Collator Parochialis Eccleſiæ ſancti Nicolai Trajectenſis & duarum portionum Paſtoralium Eccleſiæ ejuſdem dictis Priori & Fratribus Carmelitarum, dummodo dilectorum nobis in Chriſto Decani & Capituli Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis conſenſus ad hoc accedat, præfatam Parochialem Eccleſiam habendam ſimul cum duabus Paſtoralibus portionibus, poſtquam moderni *Portioniſtæ* dictæ Eccleſiæ ceſſerint aut deceſſerint, ad inibi & circa illam Eccleſiam novum Monaſterium cum requiſitis babendum, ædificandum, & erigendum, conſuetis tamen juribus tam Epiſcopalibus quam Archidiaconalibus & Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis ſemper ſalvis, aſſignavit, conceſſit, & liberaliter donavit ea lege, quod quando primum dictæ portiones per ceſſum aut deceſſum poſſeſſorum earundem vacaverint, Prior dicti Conventus ad portiones hujuſmodi ſingulos duos Fratres Archidiacono pro tempore Trajectenſi præſentabit, quos Officialis, Archidiaconi ejuſdem ſub conſuetis juribus in ipſas portiones inſtituet, & illis defunctis ipſe Prior alios ſemper Fratres præſentabit modo antedicto, ſed Eccleſiam ipſam regimenque adminiſtrationis & curam animarum per Fratres, quos magis ad hoc idoneos cognoverit, faciet gubernari, Salvo quod dicti *Prior* & Conventus ratione Parochialis Eccleſiæ & regiminis ejuſdem manebunt ipſi pro tempore Præpoſito & Archidiacono & Capitulo Trajectenſi, & omnes Vicarii perpetuo beneficiati ipſi Præpoſito & Archidiacono prædicto ſecundum antiquam hactenus habitam obſervantiam ſubjecti, quodque collationes Vicariarum in dicta Parochiali Eccleſia ad collationem Curatorum portioniſtarum poſt ceſſum & deceſſum modernorum Portioniſtarum eorundem manebunt dicto Domino *Philiberto* & pro tempore Præpoſito & Archidiacono Trajectenſi reſervatæ, & ad Archidiaconi pro tempore collationem extunc deinceps ſpectare debebunt. Cum itaque ad effectum præmiſſorum dicti *Prior* & Fratres nonnulla loca opportuna juxta dictam Eccleſiam jam obtinuere pro novo hujuſmodi Monaſterio conſtruendo nobis humiliter ſupplicarunt, quatenus eis inſtantibus & contemplatione Cæſareæ Majeſtatis ſupradictæ id etiam affectanter poſtulantis præfatam tranſlationem, nec non Parochialis Eccleſiæ ſancti Nicolai aſſignationem, conceſſionem, & donationem ratificare, approbare, & auctoritate noſtra ordinaria confirmare & perficere, nec non dictarum portionum præfatæ Eccleſiæ, dum & quando per ceſſum aut deceſſum vacabunt eis ſub formis, modis, & conditionibus præexpreſſis per Archidiaconum Trajectenſem conceſſionem ſimiliter ratificare, quodque iis licentiam dictum Monaſterium ædificandi juxta Eccleſiam Parochialem antedictam ad partem illius Septentrionalem contiguam eidem, & eandem per Fratres præſentatos & ab Archidiacono prædicto pro tempore inſtitutos regendi & regi & gubernari faciendi, & hujuſmodi Monaſterium ſic erigendi imper-

tiri, atque in eodem omnibus & ſingulis privilegiis, immunitstibus, libertatibus, indulgentiis, & gratiis dicto Ordini conceſſis, uti aliàs in priori eorum Monaſterio dimiſſo illis uſi ſunt, uti, frui & gaudere poſſint & valeant etiam gratioſe concedere paterna pietate dignaremur. Nos itaque divinum cultum augere cupientes & cauſis attentis, propter quas præfatæ tranſlationes factæ exiſtunt, ſupradictorum Sereoiſſimi Imperatoris, nec non Prioris & Fratrum ſupplicationibus & poſtulationibus ſavorabiliter annuentes præſcriptam tranſlationem, nec non Parochislis Eccleſiæ ſancti Nicolai aſſignationem, conceſſionem, ac donationem, & portionum illius, dum & quando per ceſſum aut deceſſum vacaverint, ſub formis, modis, & conditionibus præexpreſſis auctoritate noſtra ordinaria confirmamus, ratificamus, & approbamus, nec non dictos *Priorem* & Fratres *Carmelitas* ex Conventu, in quo hactenus habitarunt, cum univerſia & ſingulia utenſilibus, redditibus, bonis, rebus, & fundationibus hactenus in dicto eorum Monaſterio habitis, obtentis & poſſeſſis ad dictam Parochialem Eccleſiam & loca prædicta tranaferimus, nec non eiſdem novum inibi Monaſterium dicti Ordinis habendi, conſtruendi, & eandem Parochialem Eccleſiam per Fratres modo quo ſupra Archidiacono Trajectenſi præſentatoa, & per illius pro tempore Officialem inſtitutos, regendi aut per alios magis idoneos regi & gubernari faciendi, & hujuſmodi Monaſterium ſic erigendi licentiam impertimur, & deſuper auctoritatem & facultatem concedimus, auctoritate noſtra per præſentes, & nihilominus quod virtute tranſlationis hujuſmodi in hujuſmodi novo Monaſterio omnibus & ſingulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, indulgentiis, & gratiis dicto Ordini conceſſis, quibus Prior & Fratres hactenus in priori eorum Monaſterio nuper prætextu hujoſmodi tranſlationis dimiſſo hactenus uſi fuerunt & uſi ſunt, deinceps plenarie uti, frui & gaudere poſſint, valeant, & debeant, ipſis tenore præſentium indulgemus, juribus Epiſcopalibus, Archidiaconalibus, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, in quibus hactenus Curati, Portioniſtæ ratione dictæ Parochialis obligati fuerunt & exiſtunt in omnibus & per omnia ſemper ſalvis. Datum ſub ſigillo noſtro ad cauſas Anno Dni M. quingenteſimo, viceſimo nono, die vero prima menſis Julii.

Pulſis demùm cum proſcripto Religionis avitæ cultu Carmelitis, Cœnobium in officioam textorum verſum, dein totum dirutum, areis munitionibus deſtinatâ materiâ, ex Actis Ultraj. Ann. 1585. 4. Aug.

Brigittinorum,

Fuit inſuper Ultrajecti juxtà Relationem Jac. Torrii, Fratrum *Brigittinorum*, & Sororum *Brigittinarum* Cœnobium.

Conſtabat illud Cœnobium, juxtà Buchelium in Hedam pag. 313. ex viris & mulieribus. Hujuſmodi enim, in quibus ſexus uterque, viri ſe. feminæque, olim non pauca, ut Mirenſe in Helvetiâ, Marchisnenſe, Haſnonienſe, & Bononienſe in Belgio, de quo videndus Miræua *Notit. Eccl. Belg.* cap. 41. in notis &c. Sexus tamen, ut notat Henr. Thaborita, ædificiis & cellis diſtinctus, niſi evidens & inevitabilis urgeret neceſſitas. De Monialibus eorumque Cœoobio ſub Davide Epiſcopo conſtructo, mentio, ut vidimus, apud Hedam.

Duplex Monialium earum Cœnobium, juxtà Ant. Matthæum ad *Fundat.* XXIV. lib. 1. alterum ſolutæ vitæ, id eſt non recluſæ, S. *Brigittæ* dictum, extructum Anno 1484. juxtà Hedam & Lappium; & alterum quod ad *Vineam, in den Wijngaert*, in valle veteri, *in de Oude Delle* diu antè, cum ejus jam mentio fiat Ann. 1444. ab Anonymo apud Matthæum 2. *Analect.* ad Ann. 1482. pag. 95. Fieri poteſt, ut ex Hoſpitali quod Cœnobio recluſarum adjunctum, factum tandem ſit Cœnobium S. *Brigittæ*, ut vult Buchelius ad Hedam loco jam citato.

Brigittinarum Cœnobia, jam diruta.

Deletum jam prorsùs illud Cœnobium, excepto quod ibidem conclavia adhuc quædam eleëmoſinariis ad Conventum conceſſa, ejectæque ſunt Ultrajecti Brigittinæ Ann. 1583. penne tamen annua debilibus conceſſâ.

Intrà urbem deniquè, juxta Jac. Torrium Alexianorum Conventus, moribundis ac mortuis inſervientium. Ibi Capella & altare S. Alexii, atque ſuper altare iſtud *Vicaria*, ſive *Capellania* perpetua fuodata in *honorem SS. Trinitatis*, *B. M. Virg. S. Joannis Evang. nec non S. Martini Episc. Tur.* in cujus poſſeſſionem immiſſus Theodoricus van Heuſden Anno 1460. Ex hac Charta:

Alexianorum etiam ædes cum Capella ac altari, &c. ad Alexii honorem.

IN nomine Domini, Amen. Anno à Nativitate ejuſdem CIↃ. CCCC. LX. indictione octava, die vero XVII. menſis Novembria, hora primarum vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris ac Domini noſtri, Dn Pii, divina providentia Papæ ſecundi anno tertio, in mei Notarii publici, teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus diſcretoa vir Dn. *Nicolaus de Groenenberch*, Presbyter Trajectenſis & in Eccleſia civili beneficiatua honorabilem Virum, Dominum *Theodoricum de Heuſden*, perpetuum Vicarium Vicariæ ſive beatæ Mariæ Virginis, ſancti Johannis Evangeliſtæ, nec non ſancti Martini Epiſcopi ſuper altare & in Capella S. Alexii Trajecti ſituatæ † ſuperpellicio indutum per manum ſuam dextram recipiens * cum ſolemnitatibua fieri ſolitia & conſuetis in Dei nomine introduxit, curam ejuſdem Vicariæ cum omnibus & ſingulis ſuis juribus & pertinentiis ſibi committendo, recepto nihilominua ab eo fidelitatis & obedientiæ & de non alienando bona dictæ Vicariæ, in præjudicium ejuſdem Vicariæ ſolito jurameoto in & ad eſſentialem & accidentalem poſſeſſionem vigore cujuſdam mandati proviſionis Domini, Dn. Davidis de Burgundia, Epiſcopi Trajectenſis, & ſub ejus ſigillo expediti recipiendo dimiſit. Super quibus omnibus & ſingulis præfatus Dominus Theodericus petiit ſibi à me Notario publico infraſcripto unum vel plura publicum ſeu publica fieri & confici inſtrumentum aut inſtrumenta. Acta ſunt hæc Trajecti in dicta Capella in Domo Fratrum vulgariter die Cellebroeders nuncupatorum ſituata, ſub anno, indictione, die, hora, & Pontificatu, quibus ſupra, præſentibus ibidem diſcretia & fide dignis perſonis Gisberto de Oeſtrum & Baldrico filio Gerardi & pluribus aliis laicis & incolis Trajectenſibua, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

† *Belg.* geclect mit eeen Choer-clede.

* *Belg.* mit den hoecheiden als behoeren ende gewoentlycken ſyn.

Atque

Cœnobia S. Mariæ Magdal.

Præter recenſita Sanctimonialium Aſceteria, quæ omninò numero novem, Aſceterium Ultrajecti fuit S. *Servatii* vicinum, D. *Mariæ Magdalenæ*, etiam *Mariæ Ægyptiacæ* nuncupatum: nam idem Monaſterium ob morum ſimilitudinem utrique dicatum; utraque quippe pœnitens, & ob pœnitentiam celebris habetur. Licet author & tempus fundationis accuratum non reſciatur, opinio tamen eſt circà Ann. 1443. inſtitutum fuiſſe: nam Papa Eugenius IV. jam extructum confirmat in hæc verba; *Domus iſta Mariæ Ægyptiacæ infra limites Parochialis Eccleſiæ S. Nicolai Trajectenſis, in qua priſtinam ſuam vitam virtuoſis ſtudent actibus expiare perſonæ ſexûs fœminei, quæ carnis ſe dando illecebris ſua conſueverunt corpora immunditiis & illicitis exponere quæſtibus, Spiritus Sancti gratiâ ad cor reverſæ, ſeculi relictis vanitatibus, de præteritis agendo pœnitentiam, ne videantur recurrere, & in illa, poſtquam eam ingreſſæ fuerint, diligenti ſtudio laudabiliter converſari & vivere, nec non obſequia grata Altiſſimo jugiter exhibere*, &c.

Creditur fundatum a Werenboldo de Boſcop, Presbytero, primo inſtitutore omnium Conventuum tertiæ Regulæ S. Franciſci de Pœnitentia intra mœnia Civitatis Traject. & extra ſitorum, qui obiit Anno 1413. in Vigilia Pentecoſtes ex Monum. MS Traj.

Reliquiæ Aſceterii adhue extant, & ex eis platea, quæ verus adhuc ſervat S. *Magdalenæ* nomen.

& S. Cæciliæ.

Cæciliæ Monaſterium, quod ſequitur, Ultrajecti extructum a *Theodorico vander A*, cum *Lucia* conjuge Monialibus introductis, quarum clara nobilitas Anno 1397. Nihilominus recluſæ, *beſlote Suſteren* tertiæ Regulæ S. Franciſci, ex Charta Anni 1403. Capitulo, vulgò Traj dicto, ſubditæ. Fundator ædis dotem etiam conſtituit, ab aliis dein auctam, ut docent tabulæ, quæ adhue reliquæ manſêre. Sita autem erat juxtà eaſdem tabulas ad foſſam veterem inter duos pontes, S. Joannis nimirùm, & pecuarium, *de Viebrug*.

Tabulæ hæ Anni 1403. vernaculæ, hujus ſunt tenoris:

Allen den genen, die deſen brief ſullen ſien of hooren leſen, doen wy verſtaen *Dirc Pyl* Borger t'Utrecht, ende *Geertruyt* ſyn wyf Dircs dochter vander A &c. dat wy de huſinge ende hofſtede, gelegen tuſſeben de Viebrugge ende St. Johans brugge, aen de Ooſtſyde vander grafte, die ons Dirc vander A onſe vader voorſeyt overgegeven heeſt, ende wi &c. in rechten geloven ende betrouwen ontfangen hebben tot behoef der beſloten Suſteren van ſinte Cecilien, die nu ter tyt binnen der voorſz hofſtede beſloten ſyn, ende die namaels tot euwigen daghen daer inne beſloten ſullen mogen worden. Ende want Dirc vander A, ende Lucie ſyn wyf voorſz, mit deſer huſinge ende hofſtede voorſz, hoer teſtament beſetten wouden tote ſalicheyt hoerre ſielen, ende boerre ouder ſielen &c. ende gevenſe ende gonnenſe purelic om Gods wille den beſloten Suſteren voorſz, nae hoerer twyer doot te gebruken eüwelyc, weme ſy met ontfermicheden aenſagen, dat de voorſz Suſteren nauwe ſaten, ende luttel ruyms hadden, ende oock kenlyeken om dat *Lysbeth* hoere twyer dochter, onſe Suſter, daer mede in beſloten is, ende ſy ons den eygendom van der voorſz huſinge ende hofſtede beſt betrouweden, totter beſlotene Suſteren behoef voorſz, t'ontfangen in allen manieren als voorſz, ende wy geen recht ofte toeſeggen daer aen en hebben &c. So hebben wy met goeden voorſien ende wel-beraden ſinnen, om onſer ende om onſer erfgenamen ende nacomelingen ſielen ende conſcientien daer mede te beſorgen, ende te bewaren voor quader becooringe ofte begeerte, daer wy in vallen mochten, als deſelve huſinge ende hofſtede aen ons te hebben ende te behouden, oft dencken mochten, dat ſy ons ende onſen erfgenamen ende nacomelingen toebehoorden &c. mit geſamender hant ende ele voor al ende ongeſcheyden den beſloten Suſteren voorſz die huſinge ende hofſtede voorſz over te geven, ende voor den Scepene t'Utrecht in den Gerechte &c. Gegeven int jaer ons Heeren CIↃ. CCCC. ende drie, des Donredaegs na St. Marcus dach Euangeliſt.

Rectores Cæciliani Cœnobii ex earum Necrologo,

Hujus Rectores,

D^nus^ WERMBORDUS, Rector annis xxx. obiit Anno 1413.

M. GERARDUS VAN BRONCKHORST, Cantor in S. Martini, defunctus menſe Aprili 1416.

Rectrices,

ac Rectrices.

SOPHIA VAN SANEN, Fundatrix ſummi altaris An. 1421

DYDELINA VAN ERCKEL, obiit Anno 1435.

BARBARA SASSEM, xx. annis Rectrix, obiit Anno 1592.

MARIA VAN WEDE, Rectrix annis xiv. obiit Anno 1601.

Varia Privilegia Monialibus his conceſſa a Bonifacio VIII. Pont. Rom. uno Diplomate conceſſa, cujus teneo tranſſumptum.

Moniales has deceſſoribus ſuis ab ævo ſubditas in tutelam recipit, Schenkus Ultraj. Archiepiſcopus, earumque viſitationem D^nis^

ENGELBERTO A BRUHEESEN, & FLORENTIO HEERMALE, &c.

commendat per ſequens Diploma:

» FREDERICUS A TAUTENBURCH, Dei & » Apoſtolicæ Sedis gratiâ Archiepiſcopus Trajectenſis, venerabilibus, eximiis nobis in Chriſto dilectis viris Dominis *Engelberto a Bruhezen*, Metropolitanæ, & *Florentio Heermale*, » Officiali Curiæ noſtræ, nec non S. Salvatoris » Eccleſiarum noſtrarum Trajectenſium Canonicis, & cuilibet eorum in ſolidum, ſalutem in » Domino ſempiternam, & in commiſſis debitam adhibere diligentiam. Cum ab olim, tempore ſcilicet primævæ erectionis Monaſteriorum & Religioſarum Sororum profeſſarum » Ordinis tertiæ Regulæ D. *Franciſci* Confeſſoris de pœnitentiâ nuncupatarum in Civitate » Trajectenſi ac noſtra Diœceſi exiſtentium & » reſidentium, eædem Sorores quoad regulares » obſervantias dictæ Regulæ nobis ordinariâ juriſdictione ſubjectæ ac per Prædeceſſores noſtros Epiſcopos Trajectenſes, ſeu eorundem » deputatos, ſemper deputatæ fuerint, dictæque Sorores ea in parte nobis adhuc ſubeſſe cupientes, ſupplicari nobis fecerint humiliter, » quatenus eas ſub noſtra juriſdictione, viſitatione, correctione, & protectione recipere &

"conſervare dignaremur: unde oos earundem Sororum ſupplicantium votis favorabiliter inclinati, omniaque & ſingula mature perpendentes pro conſervandâ religione, & Ordinis hujuſmodi tranquillitate (attento quod earundem deſiderium in Concilii Tridentini Sacroſanctis Decretis ſit fundatum, donec tamen & quouſque ſuper litteris tam ex noſtra quam, uti intelligimus, aliorum diverſorum Epiſcoporum parte ad Sereniſſimum Dominum noſtrum Papam circa præſens negotium nuper directis, per ejus Sanctitatem reſponſum, & ſeu aliter diſpoſitum & ordinatum fuerit) dictas Sorores tertiæ Regulæ in Civitate Trajectenſi & Diœceſi ooſtrâ (uti præmittitur) degentes, ſub noſtris viſitatione, correctione pariter & protectione recipiendas & conſervandas duximus, prout eaſdem, ac earundem Monaſteria reſpectivè recipimus & conſervamus; ioterim non admittentes aliquem vel aliquos ad viſitationem dictorum Monaſteriorum, oiſi primitus per nos aut Vicarium noſtrum Generalem ſpecialiter admiſſus ſeu admiſſi fuerit & fuerint. Quocirca vobis & veſtrum cuilibet tam conjunctim quam diviſim (de veſtris fidelitate, integritate, diligentia pariter & prudentia plurimum confidentes) facultatem pariter & auctoritatem concedimus & impertimur, eaſdem Sorores ſingulaſque perſonas earundem, quoad obſervantias Regulæ, ſingulis annis, & toties quoties vobis & veſtrum cuilibet viſum fuerit expedire, viſitandi, & defectus hujuſmodi Regulam concernentes corrigendi atque emendandi, Sororibuſque prædictorum Monaſteriorum præcipiendi, & ſub inobedientia ac aliis pœnis, ut præceptis noſtris licitis & honeſtis pareant, ac juxta Regulas & Statuta ſui Ordinis vivant, diſtrictè jubendi, ac ipſis & earum cuilibet pro modo culpæ pœnitentiam injungeodi ſalutarem, & quamlibet earum exigentibus demeritis, criminibus, ſeu delictis, prout viſum fuerit, abſolvendi, corrigendi, & puniendi, ac omnia alia & ſingula faciendi, gerendi, & exercendi, quæ ad officium verorum Viſitatorum ſpectant, & pertinent, neceſſariaque fuerint ſeu quomodolibet opportuna, Privilegiis tamen præfati Ordinis ſemper illæſis & firmis permanentibus, durantibuſque præſentibus, donec ſua Sanctitas aliter diſpoſuerit, ac (uti præmittitur) ordinaverit. Datum ſub ſigillo noſtro ad cauſas præſentibus appenſo, Anno Dni. 1572. die vero ultima menſis Aprilis.

S. Urſulæ Cœnobium,

Inſuper etiam Ultrajecti S. Urſulæ, ejuſque ſatellitii fuit Monaſterium, tertiariarum S. Franciſci ſub titulo XI. millium Virginum, de quâ hiſtoriâ alibi. Vulgus Trajectenſium vocat *Brandolii*, *Brandole* olim dictum, à voce compoſitâ, quæ coaluit ab *Abraham Dole*, qui erat loci fundator.

Fuodatio eſt hujuſmodi:

ejuſque fundatio,

FREDERICUS DE BLANCKENHEM, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis univerſis Chriſti fidelibus, ad quos præſentes litteræ pervenerint, ſalutem in Domino ſempiternam. Speciosus forma ſponſus Eccleſiæ Dn. Jeſus Chriſtus inter cetera ſanctitatis inſignia præcipue diligit caſtitatem, ut ſibi virgini nato de virgine virgines famuleotur. Statum etiam vidualem à ſua miſericordia non repellit, cum juxta Sacræ Scripturæ eloquia non ſolum cooſtat virgines, ſed etiam devotas viduas ad regna cœleſtia pervenire. Hac cooſideratione commoniti honeſti viri *Abraham Dole* civis Trajectenſis & Dn. *Jacobus* filius ejus Presbyter, ac nonnullæ virgines ac viduæ cupientes terrena in cœleſtia & tranſitoria in æterna felici commercio commutare, quaſdam anouas penſiones, terras, & alia bona, nec non ædificia per nos in Domum Conventualem erecta cum Capella & altari de noſtra licentia conſecratis in honore omnipotentis Dei, & glorioſæ Virginis *Mariæ*, ac ſanctarum *undecim millium Virginum*, honeſte & congrue conſtrui procurarunt congrua portione pro ſuſtentatione Rectoris ipſius Capellæ aſſignata, ad hoc ut in eadem habitatione virgines & viduæ reciperentur & hujuſmodi bonis uterentur, deſiderantes ſub modo vivendi Ordinis de pœnitentia vivere in communi. Et cum hujuſmodi virgines & viduæ aliquot annis ſub modo vivendi hujuſmodi ordinis laudabiliter fuiſſent invicem converſatæ, arctioris vitæ deſiderio æſtuantes elegerunt de conſilio Curatorum ſuorum civilis Eccleſiæ Trajectenſis ſub clauſura perpetua vias ſuas dirigere, & accenſis lampadibus prædicto obviam ire ſponſo, ſupplicantes humiliter quatenus hujuſmodi piæ inteotioni noſtrum dignaremur Patrocinium impertiri, nos ipſarum piis deſideriis inclinati volentes earum devotionem favore proſeqoi gratioſo Venerabili & religioſo viro Dn. *Arnoldo*, Abbati Monaſterii S. Pauli in civitate noſtra Trajectenſi, committimus & mandamus, quatenus virgines ac viduas ſupradictas per unius anni ſpatium, quod eis pro probatioois anno aſſignamus, io Capella & ædificiis antedictis auctoritate ooſtra diligenter includat, ut ſic medio tempore hujuſmodi clauſuræ experiantur rigorem, ne unde ſpiritualis profectus quæritur propter inexperientiam ſalutis diſpendium ſera pœnitentia ſubſequatur. Et ſi iofra annum probationis hujuſmodi vel eo revoluto omnes vel earum aliquæ exire voluerint liberum eis concedat egreſſum. Si vero ibidem permanere & perpetuo includi elegerint in nomine Domioi auctoritate noſtra hac vice duntaxat includat eaſdem, vel ſaltem tot ex eis, quot de bonis temporalibus ſibi à Deo collatis poterunt commode ſuſtentari, ipſum incluſorium prout moris eſt benedicendo, ita quod ipſæ ibi perpetuo maoeant ſub clauſura, nec ulli earum quacunque ratione vel cauſa ipſum incluſorium pateat, nec ſit deinceps egrediendi facultas, niſi aliqua tam rationabilis cauſa ſuperveniret, propter quam nos vel noſtri ſucceſſores Epiſcopi Trajectenſes ad concedendum eis egrediendi licentiam merito poterimus inclinari. Et quotiens ipſis incluſis pro tempore viſum fuerit aliquam aliam vel alias io futurum cum ipſis de novo debere includi, Rectnri pro tempore dictæ *Capellæ* ſanctarum *undecim millium Virginum*, juxta formam præmiſſam auctoritatem committimus includendi, eidem Rectori per ipſas incluſas pro tempore viſitationis ſecundum formam Regulæ earum annuatim fiendæ de cooſilio & conſenſu viſitatoris & miniſtri annis ſingulis eligendi diſtricte committimus injungendo, ut pervigili cura ſuper ipſas incluſas & earum congruo regimine pervigilet, de illicitis ſi quæ commiſeriot vel ſi inſolentes fuerint auctoritate noſtra ordinaria corrigendo. Et ſi pertinaces quod abſit repertæ fuerint, & culpa talis extiterit oobis vel noſtro pro tempore ſucceſſori, vel in ſpiritualibus Vicario, ſeu etiam ipſarum viſitatori ſecundum ioſtitutionem Regulæ earum de conſilio miniſtri denuo-

Digitized by Google

nunciet arctius puniendas, ceteraque omnia & ſingula in litteris, quibus præſentes noſtræ litteræ ſunt tranſfixæ, contenta auctoritate ordinaria confirmamus harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini CIↃ. CCCC. XII. menſis Octobris die nona.

ſub S. Mariæ civilis Parochia.

Nos *Petrus* filius *Johannis*, & *Johannes* uten *Elſweert*, Curati in ſolidum civilis Eccleſiæ Trajectenſis per duos ſolitæ gubernari, dilectis nobis in Chriſto miniſtris & ſororibus Domus *undecim millium Virginum*, Ordinis *de pœnitentia S. Franciſci* infra Parochiam noſtram conſtitutis, Salutem & ſinceram in Domino caritatem. Ea quæ pro cuſtodia & devotione perſonarum fœminei ſexus noſtræ * parvitati commiſſarum expediunt eo libentius concedimus, quanto conſtat eas propter ſexus fragilitatem propenſiori auxilio indigere. Quatenus igitur devotæ perſonæ Parochianæ noſtræ Sorores ordinis *S. Franciſci de pœnitentia* nuncupatæ, uſque ad viginti quatuor perſonas incluſive, & non ultra, donante Domino per noſtrum conſilium includendæ infra dictam Parochiam noſtram in Conventu *undecim millium Virginum*, commorantes, gratia majoris devotinnis & cuſtodiæ, honeſtum & diſcretum Presbyterum in earum Confeſſorem eligere valeant, qui de mandato & commiſſione noſtra vel ſucceſſorum noſtrorum recipiet auctoritatem, ut valeat in ipſarum Capella Miſſas & alia divina officia etiam cum nota celebrare: ipſis quoque Sororibus pro tempore exiſtentibus, earum commenſalibus continuis per ſpatium dimidii anni ad minus cum eiſdem commorantibus, auditis confeſſionibus & pro modo culpæ pœnitentia ſalutari injuncta, abſolutionis beneficium impendere, & eiſdem, quotieſcunque devotio exegerit, & opportunum fuerit, verbum Dei prædicare, & Eccleſiaſtica ſacramenta videlicet corporis Chriſti & extremæ unctionis valeat miniſtrare. Quæ ſacramenta pro majori earum devotione in Capella prædicta in loco ad hoc decenti & ornato continue conſervari, & ut honeſti viri *Abrahæ* dicti *Dole*, civis Trajectenſis, & *Chriſtinæ* uxoris ejus, & Dn. *Jacobi* filii eorundem, qui dictam Capellam fundaverunt, & prædictarum Sororum, ac earum commenſalium, ut præmittitur, pro tempore decedentium corpora cum frequentatione exequiarum, prout moris eſt, per earum Confeſſorem in prædicta Capella ſepeliri poſſint, volumus; eamque commiſſionem nos & noſtri ſucceſſores dabimus dicto Confeſſori abſque omni difficultate, dummodo auctoritas ordinaria Epiſcopi Trajectenſis ad præmiſſa acceſſerit, & præſentibus indulgemus, ita quod alii Parochiani noſtri ibidem non ſepeliantur, niſi noſtra vel ſucceſſorum noſtrorum petita licentia & optenta, ſalvo tamen quod nobis & ſucceſſoribus noſtris pro tempore Curatis Eccleſiæ noſtræ prædictæ annuatim dabunt duo ſcuta antiqua monetæ Regis Franciæ, vel valorem eorundem, prout Eccleſiæ Trajectenſes pro tempore recipient. Et pro qualibet perſona dicti loci, ut præfertur, pro tempore decedente unum loet argenti, quod Sorores dicti Conventus pro ſe & earum ſucceſſoribus pro tempore pro portione Canonica & oblationibus occaſione ſepulturæ ac alias undecunque provenientibus, & pro indemnitate ipſius Eccleſiæ prædictæ, ac aliis obventionibus univerſis, ſingulis annis, mediam partem in octava Paſchæ, & reſiduam partem in feſto S. Victoris realiter & in effectum promiſerunt ſolvere. Et ſi *Abraham Dole* & *Chriſtina*, ejus uxor, ac Dn. *Jacobus*, Presbyter, filius eorum prædicti ibidem ſepeliri elegerint, dabit quilibet earum ſolis pro oblationibus noſtris unum antiquum ſcutum monetæ prædictæ, vel, ut præmittitur, valorem ejus. In quorum omnium teſtimonium præſentes litteras ſigillorum noſtrorum fecimus appenſione muniri. Datum Anno Domini CIↃ. CCCC. XII. Dominica poſt feſtum beati Bartholomæi Apoſtoli.

* paternitati.

Ultimus ejus deſervitor R. D. Magiſter à Gereſtyn, qui & viciniæ de *Bilt* deſerviebat.

Ultimus deſervitor.

Fuit & Betlehemiticum dictum duplex, virorum unum, alterum ſeminarum. Prius unitum fuit cum domo Teutonicâ, juxta haſce Tabulas:

Cœnobium *Betlehemiticum* duplex; prius virorum, unitum cum ædibus Teutonicis.

SIFRIDUS, ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſacri Imperii per Italiam Archicancellarius dilectis in Chriſto Præpoſito & Conventui Eccleſiæ Regularis in Bethlehem Trajectenſis Diœceſis, ſalutem in Domino. Exhibita nobis ex parte veſtra petitio continebat, quod vos zelo devotionis accenſi diutina deliberatione præhabita cum religioſiſſimis Commendatore & Fratribus Domus ſanctæ Mariæ Theutonicorum Hieroſolymitanorum multimodis tractatum habuiſtis ſuper hoc, quod vos cum Eccleſia veſtra, perſonis, poſſeſſionibus, mancipiis, & univerſis ad Eccleſiam veſtram & ad vos ſpectantibus ordini prædictæ Domus uniremini & incorporaremini pleno jure, ita quod in loco ipſo, in quo jam eſtis divinis obſequiis mancipati, in ordine præfatæ Domus ſub ejuſdem Domus habitu & regula & obedientia Magiſtri terræ ſanctæ ejuſdem Ordinis deinceps in perpetuum Domino ſerviatur. Quod ut ad debitum effectum perduci valeat noſtrum vobis indulgeri ſuper hoc conſenſum & auctoritatem humiliter poſtulaſtis. Nos igitur conſideratione prædictorum Magiſtri & Fratrum & præcipue dilecti Fratris noſtri germani Gerardi ejuſdem Domus, ſuper hoc nobis multipliciter inſtantis, dictis petitoribus inclinati, ut ad dictum ordinem præfatæ Domus vos & Eccleſiam veſtram, perſonas, poſſeſſiones, mancipia, & univerſa ad ipſam Eccleſiam & ad vos ſpectantia cum omnibus pactis & conventionibus inter nos habitis, licitis & honeſtis, transferre & eidem ordini vos unire & incorporare licite valeatis, nobis & dictis Magiſtro & Fratribus Domus prædictæ, ut ad ipſorum habitum & ordinem vos aſſumere & recipere licite valeant auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc indulgentiæ noſtræ paginam infringere vel eam auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum VIII. Kal. Julii Anno Domini M. CC. LXXVI.

Poſterius Monialium recluſarum, ſub Capitulo, vulgò dicto Trajectenſi, cujus fundatio incerta, & quod modò periit, in hortos converſum, fuit in ſuburbio Weertenſi.

alterum Virginum recluſarum.

Fuit denique Ultrajecti Begghinarum Curia, & S. ædes ad earum cultum, ad portam Albam è regione Albarum Virginum.

Begghinarum Curia;

Curia & ædes Sacra adhuc ipſa monſtratur. Morienti intra Curiæ territorium, Curia ſuccedebat, niſi moriens teſtamento de his aliquid ſtatuiſſet: domum tamen quam habitabat, extra Curiam moranti legare non licuit, juxta ſtatutum Ann. 1384. a Curiæ Conventu, hujus tenoris:

ejuſque leges.

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis nos Seuſietus & Scabini civitatis Trajectenſis notum facimus, quod coram nobis conſtituta Magiſtra & Conventus Curiæ Begghinarum inter ſe ſtatuerunt, quod cum aliquam ex eia mori contigerit, nullus perſonæ defunctæ in Domo vel in aliis rebus quas habuit infra Curiam hereditario jure ſuccedat, ſed Magiſtra quæ pro tempore fuit de Domo & rebua prædictis defunctæ *Begghinæ* de conſilio diſcretarum Begghinarum ordinet & diſponat, prout ei ſecundum Deum videbitur expedire, niſi ipſa *Begghina* in teſtamento ſuo vel donatione inter vivos per ſe, quid de rebus ſuis fieri voluerit, decreverit ordinandum, ita tamen quod Domum extra Curiam morantibus nec donare poterit nec legare. Item ſtatuerunt, quod ſi aliqua *Begghina* per manifeſtam inobedientiam de Curia receſſerit, aut ſi quam de Curia per Magiſtram & diſcretiorea Begghinaa Curiæ ob exceſſus aliquos contigerit amoveri, illa in Domo, ſi quam habeat in Curia, nihil extunc omnino juria habebit, ſed Domus quam ibidem habuit pleno jure cedet Curiæ memoratæ. Præterea promiſerunt præfatæ Magiſtra & Conventus, quod exnunc in antea nullam recipient Begghinam ad Conventum earum, niſi promittat & arbitretur expreſſe ſtatutum ſervare prædictum, ſecundùm quod ſuperius eſt expreſſum. In cujus rei teſtimonium & munimen ſigillum civitatis noſtræ litteris præſentibus duximus apponendum. Actum ſub Theodorico Vreneke Sculteto, præſentibus Gerhardo Freſone, Petro Pellencuſſen, Hermanno filio Dnæ Arnoldis, Henrico Machelin, Hermanno Olderidder, & Frederico Soldenbalch Scabinis Trajectenſibua. Datum Anno Dn. CIↃ. CCC. LXXXIV. in octava obitus beati Martini Epiſcopi.

Hoſpitalia;

Hoſpitalia intra Urbem.

I. S. *Eliſabethæ.*

Extra ædes has Sacras, alia Ultrajecti pietatis Monumenta; ac primò ædes Sacra S. *Eliſabethæ*, quæ plateæ propè viam lapideam nomen dedit. Conſecrata hæc, in Divæ illius honorem, ut jam diximus, a *Suffraganeo quodam, cui nomen Jacobus Epiſcopus.* Erat Diva hæc, ut notum eſt, Andreæ Regis Hungariæ & Gertrudis filia.

Orphanotrophium ad eam inſtituit Ann. CIↃ. CCCC. XCI. Everardus van Soudenbalch.

Locus antiquus, *ſinte Cathrynen-velt* dictus erat ad portam S. Catharinæ, ubi olim & templum eidem Divæ ſacrum; hodiè *Vredenburch* appellatua, a caſtro, quod ibi amoto templo extruxit Carolus V.

Fundatio eſt ejuſmodi:

EVERARD ZOUDENBALCH, Canonick ende Theſaurier in den Dom t'Utrecht, Heer der Heerlicheyden hooch ende leech van Urck ende Emeloort in Weſtfrieſlant des Chriſtdoms van Utrecht ende Ambachtsheer in den *Weerde* buyten Utrecht &c. doen kont allen den ghenen, die deſen brief ſullen ſien ofte hooren leſen, hoe dat iek in de eere ende love Goeds almachsich, der heyliger maget ſynre moeder Maria, en der heyliger Vrouwe ſinte *Eliſabeth* van *Duringen*, die een ontfanckſter ende vertrooſterſe is der elendige wees-kinderen, die van allen menſchelyckeo trooſt verlaten ſyn, van myn ſelfs goeden, die my Godt almachtich uyt ſyns ſelfs goedertierentheyt verleent heeft, gefundeert, geſticht, ende begaeft hebbe een Gaſthuys der weſen, met een Capelle daer aen gelegen binnen der Stadt van Utrecht aen St. *Cathrynen-velt*, in den welcken iek wille ende bevele, datmen ontfangen ſal alle elendige wees-kinderen, knechtgens ende meyakens, die van allen menſchelycken trooſt verlaten ſyn, oock van waer dat ſy comen, ende die aldaer opvoeden ende ophouden, tot dat ſy tot haren jaren gecomen ſullen weſen, ende tot dat ſy hem ſelven met heuren arbeyt ofte ambochten ſellen konnen behelpen ende bedragen, ende dat niet tot enen ſekeren getalle, maer alſo veele als men in den voorſeyden Gaſthoys van der goeden luyden aelmiſſe, ende van den goeden die nu den ſelven Gaſthuys gegeven ſyn, ofte hier namaels gegeven ſullen worden, men ſal mogen voeden ende houden, ende op dat die ſelve wees-kinderen te beter aldaer ſullen mogen gevoet ende gehouden worden, ſo ſullen die knechtgens, die groot genoech ende des machtich ſyn, dagelicx omme gaen om haer broot ende aelmiſſe te bidden, niet tegenſtaende eenige ryckdomme, die dat voorſeyde Gaſthuys mamaels ſal mogen crygen, maer die maechdekens ſullen t'huys blyven, ende niet om gaen bidden, dan ſy ſullen haer hantwerck doen een ygelick na dat hem van Godt ſinnen ende verſtant gegeven is, ende gelyck die Verwaerſter des huys voorſeyt hem daer toe houden ende bevelen ſal. Ende tot wat tyden dat die voorſeyde knechtkens tot verſtant comen, ſo ſalmenſe ter ſchool ſetten om te leeren, off in geeſtelycke Cloosteren brengen, of aen Ambachten ſetten, desgelyeks oock de meyskens laten goeden luyden dienen, ofte in Cloosteren helpen, ofte hantwerck laten doen, dat hem luyden betaempt, ygelick ſulcks daer ſy bequaemſte toe is, ende om te bet dit voorſz Gaſthuys ſtaende te houden, ende te meer arme weſen te mogen voeden, ſo en ſal men niemant daer inne ontfangen, dan in ſulcker manieren, dat al dat gheen dat ſy inne brenghen, ofte daghelix alſo langhe als ſy daer inne ſyn winnen, dat dat t'voorſeyde Gaſthuys toebehoren ſal, ende daer inne blyven ſal, maer of hem daer en binnen yet aenquam van erffeniſſe ofte anders, daer of ſal dat voorſeyde Gaſthuys houden dat een derdendeel tot allen tyden ende euwelick, ende dat ſullenſe elck loeven, als men ſe ontfanckt, indien ſy dan mundich ſyn, ofte alſo vroech alſe mundich worden, ende tot wat tyden die voorſz weſen alſo verre gecomen ſyn, 't ſy knechtgens of meyskens, dat ſy ſich ſelven voortaen ſullen mogen behelpen ofte bedragen, ende hoer broot winnen, ſo ſelmenſe oorlof geven, ende latenſe gaen, behoudelicke dat ſy loeven ende hem daer toe verbynden ſullen, ſo langhe als ſy leven ſullen, voor my die dit geſundeert ende geſticht hebbe, voor die ghene die dit ſelve huys goet ſullen mogen gedaen hebben, ende voor die ghene die dit ſelve Gaſthuys regeeren, eerſtelyck te bidden, ende dat ſy altoos dit ſelve Gaſthoys vorderen ende promoveren ſullen na heuren machte. Ende tot onderhoudinge van dit voorſeyde Gaſthuys, ende den ellendigen wees-kinderen voorſz te helpen aen haren nootdrufte, ſoo geve ende bewyſe ick den ſelven Gaſthoys behalven meer andere huyſen, erven, ende renten tot behoeff des Gaſthuys voorſz, alſo dat voerder blyckt in den brieven der medegaven daer af weſende, noch alle die huyſen

aen

aen dat ſelve Gaſthuys liggende int vierkant, tuſſchen die *Steenweeh* Ooſtwaert, en de *Meerſteghe* Zuytwaert, die ſtrate die langhs ſinte *Catbrynen* muyr ſtreckt Weſtwaert, ende St. *Catbrynen-velt* Noortwaert, uytgenomen alleen dat hoeckhuys, dat voor aen den Steenweeh ſtaet, met eender Camer daer after aen in den *Meerſteghe* voorſz, 't welck nu *Jans* weduwe van *Hollant* toebehoort, behoudens oock dat dat voorſz Gaſthuys betalen ſal jaerlycx alſulcke thins ende pachten, als uyt die voorſeyde goeden ende huy-kens gaen. Voort ſo houde ick aen my alſo lange als ick hy der gratie Godts in levenden lyve ben dat bewint ende regiment des Gaſthuys voorſz mit allen ſynen toebehooren, dattet nu heeſt ende noch aenwerven mach, maer na mynder doot, dien Godt almachtich ſalich maken wil, ſo ſal dat bewint ende regiment daer af hebben euwelyck ende erffelyck die Doemdeken en die Schepen Burgemeyſter in der tyt der Stadt van Utrecht, ende een mynen outſten naeſtcomende erſgenaem, dat een mansperſoon is, hy ſy geeſtelyck ofte weerlyck, indien hy in geene oerden geproſeſſyt en is, ende na doode des voorſz manlix erſgenaems, ſo ſal ſyn outſte naeſtcomende manlick erſgenaem in ſyn placts weſen, ende ſo voorr al erſfelick, ten waer dattet in lancheyt van tyden gebeurden geen manlieke erſgenaem te weſen, als dan mochte een vrouwperſoon, die des leſte meſte mans erſgenaem waer, met baren momber dat regiment ende bewint hebben, metten Doemdeken ende Schepen-Burgemeeſter voorſz. Oft oock gebeurde dat die Domdeken in der tyt om enigerhande ſaken wille buyten der Stadt van Utrecht waer langer dan ſes maenden, ſo ſoude daer int eynde die Vice-Doemdeken ofte die outſte Canonick Capittulsir in den Dom t'Utrecht reſiderende, in des voorſz Doemdekens ſtede weſen, ende 't regiment ende bewint voorſz mede hebben, ter tyt toe dat die Doemdeken weder binnen quame. Desgelyks oſt ymant van mynen, oſt van myne voorſz manlycke erſgenamen, tot eniger tyden ſelver Schepen-Burgemeeſter wert, ſo ſoude den Raet in der tyt ſyn ſtede vervullen, duerende ſyn Schepen-Burgemeeſterſchap voorſz. Waert oock ſaecke dat enich van den erſgenamen, daer dit voorſz regiment ende bewint aen beſtorven waer, noch zelves dan niet mondieh en waer, ſo ſoude ſyn Voocht in ſyn ſtede weſen ter tyt toe, dat hy ſelven mundich worden. *Item* op dat die voorſz wees-kinderen te bet gewacht, gehavent, ende tot deuchden gebouden, ende oock die goeden des ſelfs Gaſthuys, die 't nu heeft, ende namaels crygen mach, ten meeſten oirbaer geregeert ende bewaert mogen werden, ſo ſullen die voorſz drie Regeerders aennemen een eerbare beleeſde vrouwe, die de ſorge van den voorſz wees-kinderen drage, ende heurlieden haer eten ende drincken beſchicke, ende haer cleerkens reynelicken havent ende hanteert, gelyck nu *Griet* van *Beſonde* de ſorge daer aſ draget, die welcke ick wille, dat met *Henrick* van *Beſonde* haren man, ende *Anna* haer beyde dochter, alſo langhe als ſy leven, in dat voorſz Gaſthuys ſullen blyven, ende alle haer behoeff ende nootdruſt hebben, nae uytwyſinge der brieven die daer af ſyn. Oock ſullen die ſelve Regeerders kieſen eenen goeden, cloecken, neerſtigen man tot enen Procurateur, die de renthen ende goeden des voorſz Gaſthuys mane, opbeure, ende ontfange, ende voort tot oerbaer ende nutſchap des voorſz Gaſthuys ende wees-kynderen by rade ende wille der voorſz drie Regeerders uytgeve, ende hemlieden daer aff alle jaer goede rekeninghe doe ende bewys, behoudelick dat die Procurateur geen huyre van landen oſte van buſen maken, noch geenreley goeden des voorſz Gaſthuys vercopen noch afhandich maken en ſal, dan by wetenſchap, ende eendrachtich conſent, der drie Regeerders voorſz. Desgelyex en ſal die Procurateur geen wees-kynderen aennemen mogen in den Gaſthuys voorſz, dan by weten ende conſent der ſelver Regeerders. Voort meer op dat die voorſz Regeerders oock voor hoereo arbeyt, die hem hier inne to doen vallen ſal, een wenich tytlicx loon mogen hebben boven 't loon des Almachtigen Gods, die een Vader is der weſen, ſo wil ick ende bevele dat elck van hem drien, die eerſte twintich jaren lanck na mynre doot voorſz naaſtcomende op ſint *Eliſabeth* Patroneſſe des Gaſtbuys voorſz avont hebben ſal van den goeden des Gaſthuys voorſz, indien 't daer of mach, enen gouden Engelſchen nobel, ende teynden de voorſz twyntich jaren, indien die goeden ende renten des voorſeyden Gaſthuys alſo verbeteren, als ick hope dat ſy ſullen, dat ſy hem laten duncken, dat het daer aff mach, t'welck ick tot haerder diſcretien ſette, ſo ſal elcks van den drien Regeerders voorſz jaerlix bebben, als die Procurateur ſyn rekenſchap doet elcx van hem drien, die daer dan by is, een take goede wyns, op dat ſy te neerſtiger toeſien willen in der reeckenſchap voorſz, dat alle dinck ten meeſten oorber come, als dat behoort. Ende want ick in geenreley manieren wil, dat dit voorſz Gaſthuys ende die goederen, die ick nu daer toe gegeven hebbe, of tot behoeff des ſelven Gaſthuys ontfangen ende aengewonnen hebbe, ende noch mach ſchier namaels geven, of ontfangen, ende aenwerven ſal, tot eniger tyden anders geſticht oſte geordineert worden, dan tot behoeff der elendiger wees-kinderen, als geſeyt is, ſo is myn uyterſte meeninge, wil, ende begeerte, ende oock daer op ende anders niet hebbe ick dit geſtiebt ende geſundeert, ende begaeſt, datmen dat ſelve Gaſthuys metten goederen voorſz nemmermeer en ſal mogen tot andere eenige aelmiſſe ofte gnede heyligen wercken keeren ofte laten gaen, oock onder wat ſchynſel van meerder deuebden, oſte meerer devotien, meerer Geeſtelicheden ende profyts, datmen daer voor nemen mach, niet tegenſtaende eenige ſake die daer toe dienen mochte, alwaer dat verworven van den Heyligen Stoel van Romen, oſt van ymant anders, die des machtich ſoude mogen weſen. Ende oſt nochtans gebeurde, dat Godt verbieden wil, dat tegen deſen mynen uyterſten wil metter daet anders gedaen, oſt dat voorſz Gaſthuys met ſynen goeden voorſz tot eenigen anderen eynde dan voorſz is, gekeert ende geſticht worden, het waer by wien dattet waer, ofte uyt wat crachte van brieven, die men daer op verſoecken mochte, als dan wil ick dat alle die voorſz goederen, die ick daer toe gegeven hebbe, ofte namaels geven ſal, ofte die ick tot behoeſ des ſelven Gaſthuys ontſangen oſte aengeworven hebbeo, oſte noch ontſangen oſte aenwerven ſal, altemael comen ſellen mit vollen rechten aen mynen naeſten erſgenaem, altoos een mansperſoon voor een vrouwe te gaen, die welcke erſgenaem ick geve ende gunne hem daer toe volcomen macht, dat hy d'ſelve goeden vry ende onbelet van ymant tot ſyns ſelfs wille

ſal

ſal aentaſten, ſonder enige inwinninge ofte belet van ymant, aenſprake met recht daer op te doen, aenveerden, ende wedernemen ſal mogen, ende d'ſelve goeden ſchicken ende ordonneren tot behoeff der arme wees-kinderen, in der manieren als boven geſchreven is, ende anders niet. Ende waert oock ſaecke dat die ſelve myn erſgenaem in die aenveerdinge der voorſz goederen in manieren voorſz verſumich waer, ende dat niet en dede ('t welcke Godt verhoeden moet) tegen myn voorſz uyterſte wille, ſo wil ick ende begeere dat die Fabryekmeeſters in der tyt deſelve goeden ſullen mogen buyten bevcel ende ontheyt van ymant, ende uyt hoer ſelfs macht ende authoriteyt ſonder enighe rechtvorderinge ende inleydinge van recht daer inne te verbeyden, alle die voorſz goeden, die ick voorſz daer nu toe gegeven hebbe, ofte namaels geven ſal, aenvatten ende aenveerden, ende daer mede doen haren vryen wille, tot behoeff der Fabrycken van den Dom voorſz, ſonder enich bekroen ofte hinder van mynen erfgenaem, die dat als voorſz is, tegen mynen uyterſten wille alſo geconſenteert ſoude willen hebben, ofte verſumich waer geweeſt, in deſe myn ſundatie niet te doen onderhouden, ofte oock van ymants anders, alle dinck ſonder argeliſt. Ende op dat deſe vorwaerden ende manieren als voorſz is, ende anders niet, vaſt ende ſtade blyven, ſo wil ick dat die gifte die ick van den goeden voorſz aldus vry tot onderhout des voorſz Gaſthuys ende armen wees-kinderen gegeven hebbe, of noch namaels geven ſal, ende mede die ick tot haer behoef als voorſz is ontſangen ende aengeworven ſal hebben, vaſt ende onverbreeckelyck, ende van weerden blyven ende gehouden weſen ſal van myn ende myne erſgenamen, ſonder dat enichſins te mogen veranderen ofte wederroepen. Des t'oerconde ende op dat alle voorſz punten te vaſter gehouden mogen worden in toecomende tyden, ſo hebbe ick deſer brieven drie alleens luydende, daer af den enen by de kercke van den Dom, den anderen by der Stadt van Utrecht, ende die derde by mynen erfgenaem, die metten Domdeken en Schepen-Burgemeeſter voorſz, dat regiment ende bevele mede hebben ſal des Gaſthuys, laten maken ende beſegelen met mynen ſegel. Gegeven int jaer ons Heeren duſent vier hondert ende een en t'negentich, op ſinte Pontiaens avont.

a Davide Burg. Traj. Epiſcopo confirmatum,

David Burgundus fundationem hanc ſequenti anno confirmavit, ea adjecta lege, ut ſalva ſint ſibi Diœceſi ſuæ, & Parochiæ intra quam orphanotrophium ſitum eſt, ſua jura, ut ex ea Charta liquet:

DAVID VAN BOURGOENGEN, by der genaden Gods Biſſchop t'Utrecht, allen den genen die deſen onſen brieff ſellen ſien oft hooren leſen Saluyt. Alſo wy altoos geerne ſien die oeffeningh der wercken van barmherticheyt, want daer inne ſonderlinge onſe ſalicheyt gelegen is, ſonder den welcken geene goede wercken Gode behaeglyck ſyn. Ende want onder allen den wercken der barmhertichcyt voorſz een ſonderlinge groote duecht is, den rechten armen in hoeren noptruſt by te ſtaen, ende namentlick den genen die hem ſelven niet behelpen en connen, ofte niemant ſonderlinges en hebben, die ſy vertrooſten mach, ende wy daeromme mit rechten goeden herten geneyget ſyn tot die ordinantie, fundatie, ende giftinge, die Heer *Everaert Zondenbalch*, Canoniek ende Theſaurier onſer kercken ten Dom t'Utrecht gedaen ende gemacct heeſt, tot behoeff der elendigen wees kynderen, om die tot Gods eeren ende in deuchden te houden ende op te brengen in den Gaſthuyſe, dat hy in der eeren Gods ende der heyliger weduen Sant *Eliſabeth* van *Dueringen* bynnen onſer Stadt van Utrecht heeſt doen tymmeren ende maecken, ende want wy oock merclicken doerſien, hoe groote deuchde daer uyt geſien is te komen, indien dat wael onderhouden, ende ſyne goede wille daer in volbracht, ende altoos dat gene daer hy toe gemacct heeſt gebruyckt, ende niet in een ſchynſel van een beter werck verandert, of tot anderen wercken verkeert en wort: Soo iſt, dat wy die ſelve ordinantie ende inſettinghe in al ſynen leden ende punten, alſo hy die geordineert ende geſticht heeſt, ende in den brieven dair deſe onſe tegenwoordighe transfix brieve door geſteken ſyn begrepen ende verder verclaert ſtaen, van weerden houdende geapprobeert ende geconfirmeert hebben, approberen ende confirmeren die alteſamen ende elck byſonder uyt onſe Biſcoplicke macht mit deſen ſelven brieve, mede willende ende gebiedende, dat men alle die punten ende articulen in der ſelver fundatien begrepen, ende elck byſonder ewelick ende ymmermeer ſonder enich wederſeggen van ymanden onverbreeckelick houde ende volbrenge, ende dat alle die goeden die den ſelven elendigen wees-kinderen offte Gaſthuyſe by Heer *Evert* voorſz, ofte ymant anders, nu gegeven ſyn, oft namaels gegeven ſellen worden, ofte daer aen gewonnen, als geeſtelicke ende gemortificeerde goeden, ſtaen ſellen onder die beſchermeniſſe des geeſtelieken rechts, ende nemen die als nu onder die protectie ende bewaerniſſe onſes heyligen Patroens ſant Martyns ende die onſe, behoudelick altoos ons onſen Geſtichte ende die Proch-kercke, daer onder dat voorſz Gaſthuys gelegen is haers rechts. In norconde 's briefs beſegelt mit onſeo ſegel. Gegeven op onſen Slote tot Duerſteden int jaer ons Heeren M. CD. CCCC. XCII. opten XXVI. dach in Januario.

Aldus onderteykent,

I. Wichers.

Lapſu temporis, cum reformata quæ dicitur religio ſucceſſiſſet, Hoſpitale a priſtino *Vredenburch* loco amotum, in ædem Canonicorum Regularium, ubi in hunc uſque diem orphani ſunt, tranſlatum eſt. *lapſu temporis amotum.*

HOSPITALE S. QUINTINI.

Hoſpitale alterum erat S. *Quintini*, paſſi in Gallia ex Alberico ad Ann. 294. ſub legato Diocletiani Rictiovaro. *S. Quintini Hoſpitale;*

Situm illud in *Valle veteri*, ſeu in loco, qui antiquitus dictus d'*Oudelle*, ubi S. Salvatoris territorium & juriſdictio. Loci ſpatium ſatis amplum a Ponte S. Pauli uſque ad S. Servatii.

Fundavit illud nobilis femina *Mechtildis van Wulverhorſt*, conjux *Joannis Aleman*, Hannoniæ nothi. Bipartitum id olim in uſum partim exterorum, partim civium miſerabilium perſonarum. Correptis peſte a Senatu lapſu temporis deſtinatum: ſed cum inviti eſſent præfecti, oblatis ab eis eo nomine libellus ſupplex Georgio, qui tum Epiſcopus præerat, Egmondano. Res interim cum quieſceret, non diu poſt novas *ejuſque fundatio.*

vas ædes extruxit. Ibi peſte infectis deſtinatas *Anna van Lewenburch*, Alberti ſoror, & Martini Canonicorum Trajectenſium Anno 1564. bonis ſuis omnibus conceſſis in dotem.

Fraternitas S. Mariæ Magd. Hoſpitale illud primùm fuit Fraternitas *ſub nomine S. Mariæ Magdalenæ*, cujus honori & Monaſterium, ut jam antè diximus, eodem in territorio dedicatum. Ex hac Fraternitate Hoſpitalis Præfecti, etiam *Fratres* appellati.

HOSPITALE S. AGATHÆ.

Hoſpitale S. *Agathæ*, Hoſpitale & Ultrajecti S. *Agathæ*, Virgini & Martyri ſub Decio Imp. paſſæ, ſacrum, ad novam fuit plateam, ubi jam templum eſt S. Catharinæ. Juncta ei Capella, etiam Collegium ſeu Fraternitas S. *Agathæ*. Junctum & dotatum in uſum pauperum hypocauſtum. Annus quo Hoſpitale conditum non conſtat, hypocauſti conditi a *Petro uten Leen*, cive Trajectenſi annus conſtat, & eſt 1366. Charta ejus anni, qua & locus, & dos, & fundator ſignificantur eſt hujuſmodi:

cum Capella ac Fraternitate;

ejuſque fundatio, dotatio, WY Burgemeyſters, Scepenen, ende gemeen Raet der Stadt van Utrecht, maken kont ende kenlic allen luden, dat *Peter* uten *Leene* onſen Borger ons gegheven heeft, twee en twintich pont renten des jaers, ende heeft ons den eygendom daer of overgegeven tot ſunte *Aechten* Capelle behoef, die gelegen is in die Nyſtrate. Welcke renthen aldus gelegen ſyn binnen onſer Stat. In den eerſten vyf pont 's jaers uyt eenre Hofſtede gelegen in den ouden *Sprincwyck* by ſunte Katherinen velde, daer die oude ſcupſtoel plach te ſtaen, welcke Hofſtede in pachte heeft *Peter Ooſſcher* die daker. *Item* ſes pont 's jaers uyt eenre nuder Hofſtede, daer alre naeſt gelegen Noortwaerts, die in pachte heeft *Jan* van *Gelre* die viſſcher. *Item* acht pont 's jaers uyt eenre derder Hofſtede gelegen Weſtwaerts, after deſen tween voergenoemden Hofſteden, ende ſtreckende dwars after aen beyden Hofſteden, die in pacht heeft *Henric Brunt*, ende Zuytwaerts van deſen voorſeyden drien Hofſteden, is gelegen *Otten* Hofſtede van *Yſelſteyn* Heren Jans ſoon, ende Noortwaerts *Gerit Pots* Hofſtede Borgers t'Utrecht. *Item* drie pont 's jaers uyt eenre Hofſtede, gelegen aen ſunte Jacobs-velt after Jans van Lantſcroon op een hoec van der Coeſtrate, daer Noortwaerts aen gelegen is Peters Hofſtede uten Leene voorſeit, ende Weſtwaerts Braems Hofſtede van den Sande, die in pachte heeft Direk Yſebrants ſoon, ende uyt deſen twee en twintich ponden renten voorſz ſel hebben een Clerc, is geheten Hubertus Jans Leydeckers ſoon ſeſtien pont 's jaers tot ſinen live, mer die ſes pont 's jaers, die daer over loopen, ſel die Capel van ſunte *Aechten* voorſz alrede opboeren, ende deſe voorgenoemde renten heeft *Peter* gegeven in deſer manieren, datmen van den ſteenhuſe, dat ter voorſeyder Capellen toebehoort, ende after 't Choor gelegen is Ooſtwaerts, maken ſel ene warme ſtove, die des wynters beyde dach ende nacht altoos binnen warm ſel weſen, arme lude, ſo wie des begeert, ende die des van armoeden te doen heeft, des dages in te weſen, ende hoer gemac in te hebben, ende des nachts in te ſlapen. Ende hierom hebben wy bi conſent der Broederen van ſunte Aechten Capelle Peter uten Leene voorgenoemt oirlof gegeven, dit voorſz huys tot deſer ſtove te maken ende te tymmeren na ſyns ſelfs beſte goetduncken op ſinen coſt. *Item* mit deſen voorſz renthen ende mit anders goeder luden aelmiſſen, diemen daer toe ſel geven, ſelmen deſe voorſz ſtove in gereke ſtaende houden, ende des wynters mede doen warmen. *Item* tot deſer ſtove ſel een wech gaen, of ende toe gaen, het ſi door die Capelle of daer beſiden, daert gadelicſte is. *Item* ſellen die twe Overſte Oudermans van der Stadt, die in der tyt ſellen weſen, mit tween van ſunte Aechten Broeders, die de Broederſchap daer toe ſetten ſel, Bewaerres weſen van deſer ſtoven, ende opboeren deſe voorſz renten, ende anders alle goet dat men daer toe geven ſel, ende weder uytreycken ter beſter oorbaer. *Item* ſel deſe voorſz ſtove ewelike ſtaende blyven tot armen luden behoeff, ende men ſelſe altoos vermeeren ende niet vermynren, ten waer dat wy Borgemeyſters, Scepenen, ende gemene Raet voorgenoemt, mitten meerren hoop van ſunte Aechten Broederſchap, daer mede ende mitten voorſz renthen ende goede namaels eens beters te rade worden. In orconde des briefs beſegelt mit onſer Stadt ſegel. Deſer brieven ſyn drie. Gegheven int jaer ons Heren M. CCC. ſes ende t'ſeſtich des Vrydages na beloken Paſchen.

Mutatum eſt Hoſpitale hoc in Monaſterium Carmeliticum, quandò ii Anno 1468. in urbem admiſſi, idemque rurſus in ædem, ut jam vidimus Melitenſium, quandò hi pulſi e loco quem occupabant ad Portam S. Catharinæ, tranſlatis Carmelitis in ædem S. Nicolai. ac immutatio.

Deſtinatum illud nunc, ex Monumentis Traj. vulneratis militibus, & peregrinis ægrotantibus ſub cura Balivi Ordinis Teuton. ſeu Joannitarum.

HOSPITALE SS. MATTHIÆ & MARGARETÆ.

Hoſpitale SS. *Mathiæ* & *Margaretæ*, à Dno *Gysberto van Walenborch*, Canonico ad S. Martinum fundatum Anno 1467. Hoſpitale SS. Mathiæ, ac Margaretæ;

Fundatio eſt hujuſmodi:

ALLE den ghenen die deſen brief ſellen ſien of hooren leſen, doen wy verſtaen Schoute ende Schepene der Stadt van Utrecht, dat voor ons quam int gerechte Heer *Gysbert* van *Walenborch*, Canonick ten Dom t'Utrecht, ende thoonde aldaer enen erfpacht-brief, gans ende gave, ende wel beſegelt met onſer Stadt groote ſegel van Utrecht, ſprekende van woorde te woorde aldus: Wy Burgemeyſteren, Schepenen, ende gemeene Raedt der Stadt van Utrecht maken koudt allen luyden, dat wy gegeven hebben ten enen ewelicken erfpacht Heeren *Gysbert* van *Walenborch*, Canonick ten Dom t'Utrecht, vier Hofſteden gelegen op ſint Janſvelt, eggen ende eynden alſo alſe gelegen ſyn, ſtreckende van der eenre ſtraten tot ter ander, tuſſchen der Hofſtede die *Dirc* van *Sanſten* van ons in pacht heeft aen die overſyde, ende tuſſchen der Hofſteden, die *Jan Dole* van ons in pacht heeft aen die nederſyde, elex jaers om drie ende veertich pont thien ſchellingen, alſulx payements, alſe in onſer Stadt genghe ende gave weſen ſel in der tyt der betalinge, ende men gemeenlicken pacht mede betaelt van den ſelven velde, te betalen die een helſte tot Sinte Victoris Miſſe nu naeſtcomende, ende die ander helfte tot Paſchen daer naeſtcomende, ende alſo voort jaerlix ewelicken, een Gaſthuys daer op te ſetten in Gods eeren, in aldusdaniger manieren: Waer dat Heer *Gysbert* voorſz anders beraydenby ſynen levenden lyve, dat hy die voorſz Hofſtede in ander oorbaer keeren woude, ſo mach hy ſyn oorbaer ende ſynen vryen wille daer mede doen, behouden ons

ejuſque fundatio.

paehts ende anders ons rechts, alſe die Hofſteden die daer boven ende beneden gelegen ſyn. Ende waert dat hy ſtorve, ende hy by ſynen levenden lyve met den voorſz Hofſteden anders niet gedaen en hadde dan voorſz, So ſouden die ſelve Hofſteden blyven tot een Gaſthuyſe op te ſetten, welcken Gaſthuyſe metten landen ende renthen, datmen daer toe geeft of geven ſal, onſe Burgemeeſter van den Rade met Heeren *Gysbrechts* teſtamentoiren, alſo langhe als die teſtamentoiren leven, verwaren ſullen, mer nae der teſtamentoiren doot ſo ſoudet die voorſz Burgemeeſter bewaren metten ghenen, die dan Prooſt waer tot *Leyden*, des hy Prieſter ende Canoniek waer ten Doem t'Utrecht, ende binnen Utrecht wounachtich, ende en waer hy des niet, ſo ſoudet die voorſz Burgemeeſter mitten outſten Prieſter in de ſtalle Canonick ten Dom t'Utrecht verwaren. Alle argeliſt uytgeſeit. Io oereonde des briefs beſegelt mit onſer Stadt ſegel. Deſer brieven ſyn twee. Gegeven int jaer ons Heren duſent drie hondert ſeven ende t'ſeſtich opten Palm avont.

HOSPITALE S. ELIGII.

Hoſpitale S. Eligii; — Hoſpitale S. *Eligii*, vulgò St. *Loyen Gaſthuis*, fuit etiam Trajecti ad ædem S. Mariæ, aut non multùm ab ea diſtans. Quandò & a quo illud inſtitutum, jam ignoratur; etſi vero ſimile, quod a Fabris Ferrariis, quibus Divus Tutelaris erst S. Eligius. Certè Fabros hujuſmodi ejuſdem fuiſſe Curatores, conſtat ex Tabulis, quibus quotannis ſemel poteſtas ipſis facta colligendi eleëmoſynas per Urbem & Diœceſin ob tenues ædis facultates.

Tabulæ hæ referuntur ab Ant. Matthæo l. 1. *Fundat. Eccl.* pag. 387. 388.

& quis iſte Divus? — S. Eligii Lemovicibus oriundi, aurificis primùm, qui dein ex officina in aulam tranſiit, & Epiſcopus demùm evaſit, vitam & geſta ex S. Audoëno, coævo Scriptore, dedimus *Batav. Sacr.* part. 1. pag. 21. &c.

HOSPITALE S. BARTHOLOMÆI.

Hoſpitale S. Bartholomæi; — Hoſpitale S. *Bartholomæi*, ſub Parochia S. Gertrudia ſitum, fundatorem Anno 1407. habuit nobilem virum, *Guilielmum Abcoudæ* & Doreſtati Dominum. Diploma hujus eſt tenoris:

ejuſque fundatio. — In den naem des Vaders, des Soons, ende des heyligen Geeſts, Amen. Wy gemeen Broeders van ſunte Bertelmeus Gaſthuys in ſunte Geerden kerſpel t'Utrecht; die heur namen hier beneden geſchreven ſtaen, maken kont ende kenlic allen luden, dat onſe lieve geminde Heere, Heer *Willam* Here van Abeoude ende van Duerſteden, een wile tyts die liggende elendige ſiecke menſchen mit ſynen goede heeſt doen houden in dat Gaſthuis voirſz, ende dat in timmeringe ſeer verbetert, ende daer toe den potte alle Sonnedage heeft doen omdragen armen ſcamelen huysſitten bi der ſtraten, ende omme dat goede werck van ontfermerticheyden tot euwigen dagen ſtaende te houden, ſo heeſt hy ons tien hondert Engelſche nobelen gegeven, ende vol ende al gelevert, erven ende renten mede te copen, tot behoef der ſiecken in den Gaſthuys, ende des Pots der armen huysſitten behoef voorſz, want daer niet te voren toe en was, dan vier loot ſulvers ende ſeſtien ſcillinge 's jaers, waerom dat wy gemeen Broeders mit goeden berade een Broederſcap te ſamen gemaeckt hebben, om dit goede werck ſtaende te houden, ende geloven in goeden trouwen voir ons ende voir onſen nacomelingen in den Broederſcap, onſen lieven Heren Gode, den goeden ſunte Bertelmeus, ende den Heere van Abedude voirſz, den arbeyt ende die ſorge op ons te nemen, elendige ſiecke menſchen in dien Gaſthuyſe houden liggende, ende hem daer nootdorſte te doen, ende den Potte ſtaende te houden, ende alle Sonnedage om te dragen mit alſo veel als die renten voirſz, ende alle ander goet, dat daer goede lude toe doen ende geven ſullen, ſtreeken moghe in alle manieren als hier nae beſchreven ſtaet.

In den eerſten al iſt ſake dat om die groote minne des goeden wercks in den beginne onſer Broederen vier ende twintich ſyn mit enen Prieſter, daer 't mede begonnen is om ſonderlinge ſaeken wille, ſo ſal 't getal van den Broeders op twaelf ſtaende bliven, of ten hoochſten op ſeſtien mit enen Prieſter, ende niet meer, wele datter meeſte deel van den Broederen beſt dunct weſen in der tyt, dat ſy daer op verſtorven ſyn, ende als dan dair een ſterſt, of datter een mit wille uytginghe, of datter ymant uytgeſet worde, dan ſullen die gemeen Broeders enen anderen goeden man weder in ſyn ſtede kieſen by haer conſcientie, die den armen ſiecken luden nutte ende oorbaerlie is, ende leſen hem deſe ordinantie te houden, off ſyn Broederſcap over te geven, ende dan ſoudmen enen anderen weder in ſyn ſtede kieſen, na alre manieren als voorſz is. Ende ſo wanneer daer enich Broeder ſtervet, ſo ſullen die gemeen Broeders vergadaren, ende helpen den dooden begraven. Voort ſo wanneer daer enich ſieeke ſtervet, in den Gaſthuſe voorſz, die ſullen die gemeen Broeders ter eerden helpen, ende graven hem in een matte, ten ware dat hem ymant een kiſte om Goeds wille gave. Voort ſo ſelmen uyt den Broeders voorſz alle jaer twee Bewaerres mit lote kieſen, elcken half jaer een. Ende dat ſal weſen des Sonnendages na Meydach, ende des Sonnendages na Alreheyligen dach, ende die outſte daer of ſal altoos ſyn half jaer den budel dragen. Ende deſe ſullen den gemeen Broeders klaer rekeninge beſchreven overleveren van allen opbeuren ende uytgeven. Ende hoe veel daer in elck op haer ſelven uytgegeven is vierwerve des jaers, als des Sonnendages na Meydach, des Sonnendages na ſunte Jacops dach, des Sonnendages na Alreheyligen dach, ende des Sonnendages na onſer Vrouwen daghe te Liehtemiſſe, ende op die vier dagen voirſz, ſollen die gemeen Broeders te ſamen eten buten den Gaſthuys coſte, ende dan ſullen die Bewaerres vier Broeders kieſen, die mit des Gaſthuys gelt een potte ſullen beſorgen, ende alle Sonnendage om te dragen den armen huysſitten, thent die Broeders dan yerſt weder te ſamen eten, ende alſo voort altoos durende. Ende des en ſal hem niemant weren, alſo verre als hy den arbeyt vermach. Ende ſy ſullen enen van den vieren den budel bevelen, ende die ſal claer rekeninghe beſchreven over leveren van allen opbeuren ende uytgeven, hoe veel dat in elker weke op haer ſelven uytgegeven is. Voort waer dat ſake dat enich Broeder, die tot den potte gecoren waer te dragen verſuymde, dat hy des Sonnendages niet en quame, eer die clocke negen ſloege voir middage, die verbeurde een Vlaemſche placke. Ende wanneer die Bewaerre, die den budel draget van den potte, ter merct gaet om te copen vleyſch, of enich dinc dat tot den potte behoort, ſo ſal hy mit hem nemen een van ſinen geſellen, ende ſo wie hy daer toe

ver-

Digitized by Google

vermaende, ende hy 'ſniet en dede, die verbeurde een Vleemſche placke, ende ginghe hy alleen ter merct, ſo verbeurde hy desgelyes een Vleemſcbe placke. Voort ſo wanneer die Bewaerres van den Gaſthuyſe afgereeekent hebben, ſo ſullen ſy uytgaen, ende die Broeders ſullen beſien, of ſy enich gebreke in die rekeninghe vinden, ende vonden ſire gebrec in, dat ſoude hy beteren by goetduncken der gemeenre Broeders. Ende ſo wat Broeder die niet ſcriven en can, die mach doen ſcriven op des Gaſthuus coſte.

Voort ſo en ſullen deſe twee Bewaerres geen erve noch renten eopen, noch vertopen, noch boden in den Gaſthuus aennemen, noch oirloff geven, noch geen groote ſaken doen, die den armen voirſz aengaen, het en ſy by cooſente ende goetduneken der gemeenre Broeders. Mer arme ſieeken te ontfangen, dat ſal alleen op hem ſtaen ele in ſynre tyt.

Voort ſo en ſelmen geen kinder ontfaen, die men voir water ende vuer wachten moet, noch raſende luden, die baer ſinnen niet en hebben, noch melaetſehe menſehen, of die in den ban ſyn, noch niemant om ſyns goets willen, off die ſyn broot winnen, of by der ſtraten hidden mach, mer puere elendige arme menſchen, die ſieck ende bedde vaſt liggen. Ende ſo wie daer ontfangen wert, dien ſelmen voir alle dinc ſyn biechte doen ſpreken, op dat die ſiele eerſt bewaert worde.

Voort ſo ſullen die gemeen Broeders twee werven des jaers, in dit voorſz Gaſthuys hoochtyt mitten dienſte Godes houden, als opten kermis dacb, ende op ſunte Bertelmeus dacb.

Voort waert ſake dat die Broeders eenige ſcheel of twiſt tegens malcanderen hadden, dat God verbieden moet, dat ſouden ſy bliven aen die gemeen Broeders, ende waer der enich, die niet bliven en woude opter Broeders ſeggen, of der Broeders ſeggen niet en bielde, of datter enich onredelieke levede, die ſoudmen uyt der Broederſchap ſetten, ende enen anderen in ſyn ſtede kieſen.

Voort in allen ſaken die den Gaſthuſe of den pot voorſz aengaen of opvallen tot eniger tyt, daer ſullen die Broeders ele na ſyn vermogen gelye laſt in dragen. Ende ſo wat dat meeſte deel overdraget, dat ſal dat minſte deel volgen ende conſentieren.

Voort ſo wie tot den vier tyden des jaers voorſz, als die Broeders te ſamen eten ende rekenen, of totten tween tiden, alsmen hoochtyt houdet, of alsmen enich van den Broederen of van den armen ſiecken begaen ſal, of enige Broeder van nyes kieſen ſal, of alsmen die Broeders te ſamen ontbiet om enighe ſaken te verſpreken den Gaſthuſe ruerende niet en quame, die verbuerde ene witte grote.

Voort ſo mogen die Bewaerres altoos hoer ſaken ſluten, als ſy die meeſte helſte van den Broeders by hem hebben, ende die tyt geleden is, dat ſy geboden waren. Ende deſe koren ſal die outſte Bewaerre, die den budel draget in ſynre tyt beſeriven, ende tot elcken vierendeel jaers, als die Broeders te ſamen eten, ſo ſal hy een ygelie ſyn verbuerde koren manen niemant te verdragen, ten waer dat by uyt der Stadt op die tyt was, of alſo ſiec, dat hy daer niet comen en mocbte, ende die verſeenen koren ſullen die Broeders te ſamen verteren.

Voort ſo ſal de Broeder, die nu is, of namaels werden ſal, deſen voirſz Gaſthuus een duetken alle weeck geven, ende den gemeenen Broeders een *Pater noſter* ende een *Ave Maria* alle dage leſen, alſo lange als hy in deſe Broederſchap is, ende verſuymede hy 't op een tyt, ſo mach hy 't op een ander tyt verhalen.

Voort ſo ſal die Bewaerre, die den budel draget, alle weke rekenen tegens den knaep, of tegens de moeder van dat ſy den ſiecken verleit hebben, ende hem al op betalen van der weke, ende alſo voort van weke tot weke, alſo lange als ſyn tyt duert.

Voort ſo en ſal geen Broeder van ons des Gaſthuys goet lenen of borgen, of onder hem ſlaen cleyn ofte groot, noch in den Gaſthuus geſelſchap houden mit eten of mit drincken, dan alleen op den vier tyden voorſz.

Voort ſo ſel een ygelick Broeder, als hy ſtervet, enen Engelſchen nobel tot enen teſtament den armen ſiecken in dit Gaſthuus ende den potte voirſz erven.

Voort ſo mogen die gemeen Broeders mit gemeen conſent ende overdragen alle deſe ordinantie vermeeren ende beteren tot alre tyt, behoudelye alle die voirſz in hare volcomenre macht te bliven in allen manieren als voirſz is, ende die in geenre maten te breken, noch te verwandelen, of daer tegens te doen.

Voort waer dat ſake, dat enich gebrec hier na tot eniger tyt in viel in deſen voirſz punten, als dat dit Gaſthuus mit armen elendigen ſiecken niet gehouden en worde, ende die potte der armen huysſitten niet omgedragen en worde, ende die renten, die dit Gaſthuus nu ter tyt heeſt, ende namaels vercrigen ſal, alſo verre als die ſtreecken mogen, den armen luden niet aengedient en worden, als voirſz is, ende dit bi verſumeniſſe der Broederen een vierendeel jaers onbewaert ende ongeregiert ſtonde, dat God verbieden moet, ſo ſoude die Prioer van den Regulieren t'Utrecht ende die *Scaffenaer* van den Duytſchen huyſe in die tyt macbt ende moge hebben alle goet ende renten aen te taſten ende op te beuren, ende doen dat Gaſthuus voorſz daer mede regeeren, ende den potte omdragen na der ordinantie voirſz, thent dier tyt toe dat die Broeders voirſz hem berieden, dat ſy baer Broederſchap wael verwaerden ende hielden als voorſz is, ende buer ſiele ende heur ere daer in quyten na alre inſettinghe ende ordinantien als ſy gelooſt hebben, ende genoech voorſz is, ende des ſullen die Broeders nu rechtevoort den Prioer ende den Scaffenaer beyde voorſz ele ene beſelgelde Copie van woorde te woorde na deſer ordinantie voorſz geven, in haere kiſte op te leggen tot enen getuge, dattet des Heeren van Apcoude voirſz, ende alle der Broeders, die nu ſyn, inſettinge ende wille, ende haer uterſte meninge ende begeeren is. Ende want wy willen ende begeeren, dat alle deſe voirſz punten ende ordinantie vaſte ende geſtade gehouden werde tot ewigen daghen, ende niet verminret, ſo hebben wy gemeen Broeders van ſunte Bertelmeus Gaſthuys voirſz, als Willem Heer van Apcoude ende van Duerſleden, Dire Willamſſe, Jan vander Lynde, Dire Willam, Peter Jans Brunesſe, Aernt Willam Aernts ſone, Gysbert Roeſt, Tydeman Coddemaker, Otto Spaen, Henrie Mont, Willam Key, Roelant die Viſch, Egbert Zuermont, Jan Valekens ſoon, ende om dat wy Willam Canen ſoon, Geryt Direkſen van Oudewater, Baudeken Wynants ſone, Dirck Gerytsſoon, Jan Jacobsſen, Henrie uter Voſeule, Henrie Scutter, Gysbert van Ryneveſt, Gysbrecht van Rytwyc, Jan van Weſel onder ons tienen op deſe tyt ghene ſegel een hebben, ſo heb-

ben wy gebeden onſen lieven geminden Here, Here *Willem* Here van Apcoude voorſz, ende onſen dertien medebroeders voorſeyt, dat ſy die ordinantie ende punten mede over ons beſegelen willen. Ende wy *Willam* Here van Apcoude ende van Duerſteden, ende wy dertien Broeders voirſz hebben om bede willen onſer tien Broeders voirſz deſe ordinantie voor hem ende voir ons beſegelt mit onſen ſegellen. Gegeven int jaer ons Heren CIↃ. CCCC. ende ſeven, op ſinte Baſtiaens dach des heyligen Martelaers.

Vicaria. *Vicaria* ibi SS. Bartholomæi & Andreæ Apoſtolorum; ad quam vacantem per mortem Mri *Theodorici de Abcouda* Anno 1576. proclamatus & inſtitutus eſt D. *Gysbertus a Schayck*, Presbyter Trajectenſis.

HOSPITALE S. BARBARÆ.

Hoſpitale S. Barbaræ, Ad Sacras has ædes, accedit Hoſpitale & ædes Sacra S. *Barbaræ*, ſeculo XIV. haud dubiè fundata a cive Traj. cui *Bucker* cognomen, ſitum habente propè pontem, ab eo *de Baskerbrug* denominatum. Sequentis ſeculi initio inſigne hoc augmentum doti acceſſit, ex hiſce tabulis:

dotatio, WY *Willam* van *Wede*, Prieſter ende beſitter op deſe tyt des autaers in ſinte *Barbarea* Gaſthuis aen de plaetſe t'Utrecht, *Dirc Hasart* ende *Jacob* van *Dyck*, Procurators in deſer tyt, *Pauwels* van *Nymagch*, *Tyman Droem*, *Willam Voerloep*, *Tyman Trinde*, *Peter Pot*, *Willam* van *Maerſen*, *Gerrit* van *Wede*, ende *Aerat Evouts*, Broeders ende Regeerders des Gaſthuys voornoemt, doen condt ende kenlick allen luden, dat wy met goeden voorſien ende wel beraden voer ons ende voer alle onſe nacomelingen, die na ons Prieſters, Procuratoers, Broeders ende Regeerders des Gaſthuis voorſz weſen ſullen, ons verbonden hebben, ende verbinden met deſen openen brieve aen handen *Tyman Trinde* ons medebroeders voornoemt, ende Joncfrou *Beatrix* ſynen wyve, ende horen nacomelingen, die in elker tyt t'huys te *Blidenſteyne* . . . . *Tyman* voorſeyt den voorn. Gaſthuſe daer op gegeven heeft den vryen eygendom vander helft van derdehalf mergen lants, alſo hy die leggende had tot *Vlueten* in vyſtien mergen lants gemeen mitten Broeders des Gaſthuys voorſz, ende metten Suſteren die after opter voorſeyder Hofſtede woonen, welck lant *Willam Giſebrecht Hugen* ſoons ſone van *Malſem* op deſe tyt bruyckt, in der eeren Gods te houden ende te voldoen ten euwigen daghen alſulcke punten en weldaden, ende in alſulcken manieren als hier na beſchreven ſtaet. In den eerſten ſo ſelmen alle jaer opten witten Donderdach die Broeders te ſamen doen comen in den voorſz Godshuyſe, alſe de clocke een ſlaet na middach, ende daer ſel die Prieſter des autaers voorſz mede weſen, en ſal enen Prieſter tot hem nemen, ende ſes clercken, en dan ſal onſe Prieſter mette Procuratoers dat ambocht beginnen van den *mandaten*, alſe gewoonlic is in andere Godshuſen, ende daer ſellen ſi der ſiecke voete dwaen, ende dan ſalmen geven elken Broeder die daer is, ende den tween Prieſteren elck een *mandaet*, dat is te weten een broot van anderhalf kerve, ende een nieuwe ſcottel mit appel ende noten als gewoonlick is te *Buerkercke*, ende elcken ſiecken die daer in den huſe leyt een *mandaet*, dats te weten elck een broot, de helſte minre dan der Broeder broot, ende een ſcottel mit appel ende noten. Voort ſo ſelmen drie werven onder dat ambacht wyn ſchencken, alſe gewoonlick is te *Buerkerck*, ende ſullen wy mede dan geven alle jaer ewelicken den Suſteren, die after opter Hofſtede voorſz woonen een take wyns, ſulcks alſe dat ten tappe loopt tot hoere *mandaet*, om dat ſy bidden ſellen voor *Tyman Trinde*, ende Joncfrouw *Beatrix* ſynen wyve voorſz, ende voor hoir kynder, ende voir hoir twier ouders. Ende die geene die dat huys te *Blidenſteyn* ſyn waer alſe voorſz is, die ſel altoos hebben tot euwigen dagen des witten Donderdachs een volle *mandaet* ende een vleſſche wyns, ſulx alſe dan ten tappe loopt, om dat hy toeſien ſal, dat alle punten geſchieden, alſe hier voor ende hier na beſchreven ſtaet. Ende de clerck ſal hebben een broot ſo groot alſe vier uyt een kerve, ende wat appel ende noten. Ende rechtevoort na der *mandaten*, ſo ſal die Prieſter metten Broederen voor den autaer begangeniſſe doen met den *veſpere*, met *miſerere* en *de profundis*, ende de commendatien die dair toe behooren van *Tyman Trinde* ende Joncfrou *Beatrix* ſyn wyf ende haer kinders, ende hoer twier ouder ſielen, ende daer ſys voor begeeren, als men te *Buerkercke* Heer *Johans* van *Lewenberch* pleegt te doen. Voort ſo ſellen de Procuratoers dan rechtevoert, eert volck wech gaet, enen goeden man bewerven, die dat heylige avont na in der Capellen predickt, ende die ſal hebben 't payement van eenre vleſſche wyns voor ſyn arbeyt. Ende wie van de Broeders bedde vaſt waer, oſte buten der Stat waer, dat kenlick waer om dingen, die hy te doen hadde, die ſoude ſyn *mandaet* hebben, gelyck dien die daer waren, ende anders niet, ſonder arch. Ende wanneer dat *Sermoen* uyt is, ſo ſel onſe Prieſter, ende de ander Prieſter, ende de clercke die dit *mandaet* gehat hebben, ende de Broeders daer verſament, de dommel metten ſingen, ende doen ſingen, alſo ende in allen manieren, als men in des heylich Cruys Capelle t'Oudemunſter pleegt te doen. Des waert dat ſaecke, dat dit voorn. Gaſthuys verginge, dat Godt verbieden moet, oſte datmen alle deſe puncten niet en dede volcomelicken, als voorſz is, ſo ſoude de helſte van derde half mergen lants voornoemt, komen aen de kerckmeeſters van de *Buerkerck* t'Utrecht, ende die ſouden d'een helft uytreycken totter *mandaten* te help, die men jaerlicx te *Buerkerck* doet, ente ander helft ſouden ſy jaerlix ewelick uytreycken den ghenen, die in elcker tyt t'huys te *Blidenſteyn* ſyn waer, alle arch uytgeſeyt. Ende waere dat deſe brief gatich ende gequeſt worde, of enich ſegel aen braecke, dat en ſoude aen deſen brief oft loſte niet hinderen of ſchaden. Ende om dat wy willen dat alle deſe voorn. punten vaſt ende ſtade bliven, ende wel gehouden werden tot ewigen daghen, ſo hebben wy des Gaſthuys ſegel voornoemt aen deſen brief gedaen. Ende om die meerre ſteeckerhede ende veſteniſſe, ſoo hebben wy ons ſelfs ſegelen mede aen deſen brief gedaen. Deſer brieven ſyn twee. Des hebben wy eene in des Gaſthuys kiſte, ente ander heeft *Tyman Trinde*, ende ſal hebben en behouden de gheen die *Blidenſteyn* ſyn is, alſe voorſz is. Gegeven int jaer ons Heeren duyſent vier hondert en veerthien, des Woensdachs na ſint Mattheus dach Apoſtel ende Euangeliſt.

Erat

Erat porrò Hoſpitale hoc extructum in uſum pauperum, debilium & ægrotantium, ſervitio ipſorum conſecratis ſacris aliquot virginibus, caſtitatem profeſſis, quarum meminit Fredericus Blanckenheimius, Traj. Epiſcopus indulgentiis ob navatam ab iis operam conceſſis ex hac Anni 1394 Charta Latina:

FREDERICUS DE BLANCKENHEM, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, dilectis nobis in Chriſto Aleydi Cluten, Agneti de Kenen, Katerinæ de Juiſaes, Aleydi de Orke, Agneti de Enſe, Fredericæ Zoudekyns, Avæ de Gouda, Mechteldi de Bueten, Wendelmodi filiæ Petri, Belyæ de Heuſden, Eliſabethæ filiæ Johannis, Aleydi Beren, Aleydi de antiquo eimiterio, Eliſabethæ de Renen, Mechteldi filiæ Wilhelmi, Brechtæ filiæ Theoderici, & ceteris pauperibus perſonis fœminini ſexus in Hoſpitali beatæ *Barbaræ* in eivitate noſtra Trajectenſi commorantibus, ſalutem in Domino ſempiternam. Ut vos humiles in paupertate & caſtitate viventes, Eccleſias devote frequentantes, Romanæ Eccleſiæ ejuſdemque Prælatis & Curatis reverenter obedientes, nullis erroribus vos involventes, ſed intimo caritatis affectu vobis invicem ſerviendo ſimul ae invicem in humilitatis ſpiritu in dicto Hoſpitali Altiſſimo famulando juxta conſtitut. qq. xs. quæ incipit, *Ex injuncto &c.* & pauperibus in eodem Hoſpitali æternæ retributionis intuitu fideliter juxta tenorem litterarum, quibus hæc noſtra præſens littera eſt transfixa, miniſtrare valeatis, vobis & ceteris devotis mulieribus vos in dicto Hoſpitali in hujuſmodi pietatis miniſterio ſuccedentibus & in præmiſſis vos effectualiter imitantibus auctoritate Apoſtolica atque noſtra licentiam concedimus ſpecialem, hoc ſuperaddentes, ut eo fidelius præmiſſa peragatis, quod quotieſeunque vos & ceteri ſervientes manualiter in ſervitio pauperum languentium in dicto Hoſpitali cibando, potando, in vigiliis nocturnis laborando, & in qualibuſcunque aliis miniſtrando, eiſdem manus porrexeritis adjutrices de omnipotentis Dei miſericordia & auctoritate beati Martini patroni noſtri confiſi vobis his præſentibus quadraginta dies indulgentiarum miſericorditer indulgemus noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini CIↃ. CCC. XCIV. menſis Junii die XV.

Ende was onderteeckent: Jo. THICI.

Ende beſegelt met een ſegel van roden waſſche door een anderen brief getransfixeert.

Collatione facta cum ſuo originali concordat præſens copia, teſte me

W. VAN GALEN.

Capella. Altare in Hoſpitalis ejus Capella, conſecratum Deo Opt. Max. Beatæ Mariæ Matri, Simoni & Judæ Apoſtolis, & S. *Barbaræ* prædictæ.

& *Vicaria.* Ex Codicillo Anni 1375. *Vicaria* ad illud fundata dotem continet hujuſmodi:

WY Procuratoers ende gemeene Broeders van ſinte Barbaren Broederſchap der Capellen ende Hoſpitaelhuys t'ſinte *Barbaren* Capelle, ter hoger ſtrate neffens der plaetſe t'Utrecht maken condt allen luden, dat wi mit gemenen conſente eendrachtelic gegeven ende bewyſt hebben, geven ende bewiſen mit deſen openen brieve der Papelicker provende des autaers in onſer Capellen voorſeit nywelic geconſacreert, ende gedoteert; ende fundeert in der eeren Gods, ſinte Marien ſynre liever moeder, ſint Simon, ſint Juden Apoſtelen, ende ſinte Barbaren voorſz, te genaden Ghiſebrecht Backers ende Woudraden ſyns wyfs, ende Gerrit Weddecoeps hoers ſoons ſielen, die dat huys ende erve ter hooger ſtraten mit alle ſinen toebehoren, in al der manieren alſt geordineert is, ind geeonſacreert geeſtelic goet te bliven, Gode ende ter armen behoeff dair toe gegeven ende bewyſt hebben, ende der gemeenre Broederen van ſinte Barbaren voorſz levende ende doode, ende mede ten trooſt ende genade alle der geenre ſielen, die den armen in den huſe voorſz mit hore aelmoeſſen te hulpe comen, ende om den ſieeken in den huſe in der Capellen daghelix Miſſe te doen, die niet wandren en mogen, hebben wi alſulc goet, als hier na beſchreven ſtaet, den Papelicken provende in der Capellen voorſz annexeert ende gegheven mit alſuleken goede ende rente, alſe noch hier na ter Papelicker provende des autaers voorſz verſcinen ende gegheven mach worden, enen Eerſamen Prieſter van Prieſter te Prieſter, die daer mede verſien wert tot ewighen daghen te verdienen in der Capellen voorſz; in den eerſten twintich margen ende twee bont lants, dair die Vroedſchap ende dat huys voorſz den eygendom off ontfaen hebben, die Willam Awel hruket, ende gelegen ſyn int Zuyteynde van Bertengen, dair Heer *Giſebrecht* van *Nywenrode* ende *Dirc* van *Oudaen*, mit heren medewerckers naeſt gelant ſyn aen die overſide, ende Claes Maederkyns erfnamen aen die nederſide, voort acht ende half morgen lants, die Geryt Heynenſoon bruyckt ende geheten is t'Zullant, gelegen int Noorteynde van Bertengen, wile erve ende renten, die dair of verſcinen ſellen ende comen, ſellen der Papelicker provende voorſz mit allen rechten toebehoren, ende die noch daer toe gegheven mogen worden. Ende hebben tot deſer tyt om nutſcap ende oerbair des voorſz Huys dair mede voorſien ter eerſter giften *Gerardum Weddeloep* voorſz, want hi daer minne ende vlyt toe draget, ende ſyn goet daer toe gegheven ende bewyſt heeſt, alſe voorſeyt is, dat hi die renten jaerlix ſal heffen, opboren, ende verdienen in der Capellen alſo lange alſe hi leeſt, ende alſe hi oſtivich wort, ende ſterſt, ſo ſellen die Prieſters van Prieſter te Prieſter, die daer mede verſien ſullen werden, die renthen heffen ende opboeren uyt den voorſeyden erve jaerlix, die een helſte tot allen ſinte Martyhs miſſe in den winter, ende ander helſte tot ſunte Peters miſſe *ad Cathedram*, of die Procuratoers van der Broederſcap voorſz ſellen hem alſo vele renthen, alſe dair of comen mach, jaerliex ten voorſeyden pachtdagen uytreycken ende overgeven van anders der Broederſchap goede ende renthen, alſo verre alſe die Prieſter na Gerardus doot voorſz in der tyt niet verſumet en hadde in der manieren als deſen brieff hout, ende alſo voert jaerlix in dusdanigen manieren ewelikcn, dat die Prieſter, die na Gerardus Weddeloeps doot voorſz die renten in elker tyt in die Capelle voorſz verdient, dagelix miſſe ſel doen den armen ſiecken in der Capellen voorſz, alſo verre als hi alſo geſont is van live, ende daer toe bereyt, dat hi miſſe doen mach ſonder arch. Ende waert dat die Prieſters na Gerardus doot voorſz, die miſſe dageliex niet en deden in der manieren alſe voorſz is, ſo ſouden die Procuratoers des Huys des Prieſters renten, alſe hyt ver-

ſumet hadde, heffen ende inhouden, alſt beliepe na der tyt dat hy verſumet hadde, ende wederkeeren an enen anderen Prieſter mede te leven als hyt verſumede, of tottet Armen behoeff in den Huſe voorſz, alſo dicke alſt geſchiede. Eode tot elcker tyt alſe die Papelicke provende vaeiert ende open wert, ſo ſelleo die Procuratoers, die dan ſyn in der tyt, binnen eenre maent na datſe open wert, die gifte dair of geven puerlicken ende ſimplycken om Gode enen goeden geleerden Prieſter, of enen goeden geleerden man, die binnen jiers Prieſter ſal werden, die de rente in der Capellen voorſz verdienen ſal, ende waert dat hi binnen jaers geen Prieſter en worde, ſo verlore hy die rente, ende ſo ſoude men enen anderen goeden man dair mede verſien, in der manieren alſe voorſeyt is. Ende waert dat die Procuratoers in der tyt die gifte niet en gaven binnen eenre maent na datſe open ware, ſo ſouden die twee Burgermeyſters van der Stadt van Utrecht, die dan waren in der tyt binnen xiv. daghen na dier maent die giſte geven, alſo dicke alſt die Procuratoers verſumeden. Ende waert dattet die twee Burgermeyſters verſumeden, dat ſiſe niet en gaven alſe voorſz is, ſo quam die gifte aen onſen Heere den Biſſcop van Utrecht, alſo dicke alſt die Borgemeyſters verſumeden, behoudelic den Procuratoers des Huys voorſz, altoos dan voertane hare giſten, alſo verre alſe ſyt binnen der maent geven in der manieren alſe voorſz is. Ende preſenteren enen Eerſamen Vader in Gode onſen lieven Heere *Aernde* van *Heurne*, bi der Genaden Gods Biſſchop t'Utrecht *Gerardum Weddeloep* voorgenoemt, om inſtitutie te hebben tot deſer Capellen, ende outaer voorſz, ende bidden onſen lieven Heere van Utrecht, dat by deſe Capelle ende Huys voorſz, deſe dotatie, gifte, ende fundatie wille coofirmeren in allen manieren alſe voorſz is, ewelic geeſtelic goet te bliven ende volcomelicken alle geeſtelyc recht na coſtuymen ende gewoonten der heyliger kereken te genieten en te gebruycken, behoudelicken der kereken van Buerkercke alle hoers rechts. In oreonde deſer dingen ſo hebben wy Procuratoers ende gemene Broeders des Huys van ſunte Barbaren Broederſchap voorſz deſen brief beſegelt mit onſer gemeenre Broederſchap ſegel ons Huys voorſz. Gegeven int jaer ons Heeren CIↃ. CCC. vyf ende t'ſeventich, op ſunte Margrieten dach. Ende was beſegelt met een ſegel van roden waſſche in een dubbelde ſteerte beneden uythangende. Gecollationeert jegens ſyn principael geſchreven in francyn ende beſegelt als voren. Ende accordeert deſe Copie, by my Notaris publycq binnen Utrecht reſiderende,

W. VAN GALEN.

Ad *Vicariam* hanc, vacantem per obitum Dni *Jacobi Horſtmanni* proclamatus & inſtitutua eſt Anno 1573. Dnus *Godefridus ab Avezaet*, Presbyter Traj. quo cedente, ad eandem inſtitutus eſt Anno 1576. D. *Henricus Therbeke a Coelsfelde*.

& Fraternitas.

Fuit & ibidem Fraternitas ad D. Barbaræ honorem.

HOSPITALE S. SPIRITUS.

Hoſpitale *S. Spiritus*,

Ædes hæ fundatæ Anno 1307. a Dno *Ermbrechto* Ermbrechti filio, & Sophia ejus conjuge, extructæ mox fuere apud Pontem Urbanum, qui nimirum eſt e regione turris S. Martini. Fundatio a Guidone, Ultrajectino Præſule, rata habita eſt juxta hoc Diploma:

ejus fundatio;

GWY by der gratie Gods Biſcop t'Utrecht, allen den ghenen die deſen brief ſullen leſen doen wy condt, dat wy hebben geſien enen letter beſegelt met enen uythangenden ſegel onſer Stadt van Utrecht, in manieren die hier na beſchreven ſtaet:

ac fundationis confirmatio.

In den name des Vaders, des Soons, ende des Heyligen Geeſts Amen. Wy Schout ende Scepenen der Stadt van Utrecht, doen kont allen den ghenen, die deſen brieff ſien ſullen oft hooren leſen, dat voor ons quam int gerecht Heer *Ermbrecht*, Heer *Ermbrechts* ſoon, ende Juffrou *Sophia* ſyn wyf, ende gaven haer huyſinge ende haer Hofſtede, gelegen tuſſchen Heer *Jans Vrencken* Hofſtede aen de overſyde ende tuſſchen die Backerſteghe aen de nederſyde, behouden Heer *Jan* ſynen broeder daer aen drie pont gelts voor ſyn vyſten deel, voort ſo gaven ſy al dat erve dat ſy hadden binnen ende buyten der Stadt Utrecht, behouden hoerder beyde haer lyftochte, ende alle roerende goet, dat hem blyft na hooren doot tot eens Huys behoeff, dat ſy noch willen ſtichten, off die ghene die ſyt bevelen, in die eere des Heyligen Geeſts, ende dat ſal heten des *Heyligen Geeſts* huys, in der manieren dat met dit goet ende al dat daer noch toe gegeven mach worden, datmen daer mede ſpyſen ende vervullen ſal die arme Huysſitten in die eere des Heyligen Geeſts, alle Kersdaghen, alle Derthiendaghen, alle onſer Vrouwen daghen, alle alder Heyligen daghen, op ons Heeren Hemelvaertsdach, alder Apoſtelen dagen, ende alle Sondagen alſo veel als van den goeden comen mach, dat ſullen ſy ordineren die ghenen die ſy 't bevelen. Ende waert dat ſaecke dat ymant totten voorſz Huyſe aelmoeſſen gave aen penningen, ofte aen eenige goeden, dat ſoudemen aen erven leggen, ende renten mede copen, om die aelmiſſe daer mede te vermeerderen in den voorſz dagen. Dit huys bevelen ſy te bewaren aen Heer *Peter* ende Heer *Mattheus* heuren Broederen, ende in defect van deſen bevelen ſy 't *Jan* hoeren Broeder, ende Heer *Gerrit Cockart*, ende na deſen *Ermbrecht Pellecuſſen*, ende *Veren Haſe* heur Suſter, alſo lange als daer enich van heur-luyden leeft, ende na heure alre doot ſo bevelen ſyt den Doemdeken van Utrecht, ende den twee Burgemeyſteren van Utrecht, diemen alle jaer vernywet, die in der tyt ſullen weſen, ſo wat die twee over een dragen dat ſal die derde volgen, ende ſy ſullen daer toe mogen ſetten ofte ontfangen een ofte twee, het ſy man of wyf, die des *Heyligen Geeſts* huys oorbaerlicken ſy, die de renten ontfaen ſullen, ende die aelmoeſſen uytreycken, daer ſy wel beſteet ſullen ſyn met voorwaerden, dat Heer *Ermbrecht* oft Juffrou *Sophia* ſyn wyff, of die ghenen die ſyt bevolen hebben wel moghen erve copen ende vercopen, ende anderſints het goet des *Heyligen Geeſts* te verbeteren, ende niet te argeren, ende een *Capel* in den huys te weſen, om die aelmoeſen ewelick te blyven. Dit geſchiede onder *Jan* Heer *Frederics* ſoon *Schoute*, Heer *Frederick Sondenbalch*, Heer *Gysbrecht Pellecuſſen*, Heer *Allert Eert*, Heer *Herman Grawert*, *Aelbrecht* den *Viſſcher*, *Pieter* van den *Velde*, *Jan* van *St. Marien*, *Gerart* van *Voorſchoten*, *Berthout Pont*, ende *Gysbrecht* ſonder *Galle* Schepenen t'Utrecht. Ende op dat dit

vaſte

vaſte ende ſtade blyve, ſo hebben wy Schout ende Schepenen voorgenoemt onſer Stadt ſegel aen deſen brief gedaen t'enen oerconde Anno duſent drie hondert en ſeven. Welcke fundatie in alle ſyne poincten wy confirmeren als Biſſcop ende Overheere, ende willen dat dit vaſt blyvet. In oerconde des briefs beſegelt met ooſen uythangenden ſegele. Gegheven int jaer ons Heeren CIↃ. CCC. en ſeven op St. Agnieten daghe.

GYRGATHUS,

Gyrgathus

Trajecti ad S. Nicolai Cœmeterium ſitus, fundatus, Ann. 1461. juxta hanc Chartam vernaculam:

ejuſque fundatio,

WY Borgemeiſters, Schepenen, Rade, ende gemeyne Oudermans van den ouden Rade ende van deo nieuwen der Stadt van Utrecht, doen kondt ende kenlyck allen den genen, die deſen onſen Brieff ſullen ſieo ofte hooren leſen. Alſo *Willam Aerntſoen* ſaliger gedachten, in ſynen laetſten leven ter eeren Godts gegeveo ende beſproken heeft den Broederen van *St. Barbaren* ende *Bartholomeus* Gaſthuyſen t'Utrecht, ſekere aelmiſſen tot behoeff der armen elendigen dollen menſchen, indien die Broeders voorſz binneo jaers na ſynre doot een huys daer toe begrypen om die daer in te berbergen, Soo iſt dat die Broeders voorſz op die goetheyt Gods eendrachtelyck overcomeo ſyn om tot ſynder Godtlycker eeren een huys daer toe te begrypen, alſo dat nu gelegen is by *St. Niclaes* kerckhoff t'Utrecht aen deo *Brenck*, ende dat te timmeren ende te funderen inder alderbeſter ſorme tot behoeff ende tot profyt der armen, elendigen, dullen, ende raſenden menſchen, die van node ſel weſen geſpannen ofte geſloteo te houden leggen, ende die in der tyt geen ontboot hebben en ſellen, alſe tot ſes perſonen toe ofte daer onder, ten waer off dat Gaſthuys naermaels meer vermochte, die binnen der Stadt van Utrecht off der vryheyt ſyn, ofte boven drie jaren daer in woonachtich geweeſt ſyn, ende anders niemant, ten waer by willen ende conſent der vier Overſten onſer Stadt in der tyt weſende, ende van de Bewarres van *St. Barbaren* ende *St. Bartholomeus* Gaſthuyſen voorſz, oft van noode waere, ende anders niet om die daer io te ontfangen, te herbergen, te leggen, ende te doen havenen. Ende 't gene Godt onſen Heere ende die goede luden daer toe geven ende verlenen, ſalmen haer uytreycken tot haer nootorſten, alſo verre alſt ſtrecken ſal. Ende enich van dien 't ſy man of wyff die int voorſz huys ontfangen ſellen worden, dien ſel tot alre tyt navolgen 't ſelve goet, dat ſy in der tyt, alſt gebeuren ſal, hebben ſellen tot behoef des huys voorſz, behoudelick als enich van deſen dollen ſterft, dat dan die erfgenamen hoeren keur hebben ſellen, die binnenlandſche binnen eener maent, ende die buytenlantſche binnen enen halven jare, of ſy des dollen goet in den Gaſthuyſe voorſz laten willen, dan of ſy dat na hem nemen willen, ende dien Godshuyſe daer voor geven jaerlyx 25. Rhynſche guldens, alſou meenich jaer als die dolle in den Gaſthuyſe geweeſt waer. Ende waert dat het Gaſthuys yet vao des dollen wegen te voren gebeurt badde, dat ſoude in offcortinge weſen deſer voorſz 25. Rhynſche gulden, ende anders en ſelmen in deſen huyſe niemant ontfangen of herbergen, dan alleen alſulcke dulle ende raſende menſchen als voorſz is; Behoudens des dat men in tyde van peſtilentie, ende in tyden van dat het buyckoevel regnieren ſal, dat die geeoe alsdan mit dier ſiecktcn beſmet ſullen weſen, ende geen nnthous hebben en ſellen, ende als dan binnen der Stadt voorſz of der vryheyt voorſz woonachtich ſyn ofte vallen ſellen wel int ſelve Gaſthuys voorſz, op ſonderlinge ſteden daer toe geordineert, ſel mogen ontfangen, tot ſo veel perſonen toe als men als dan gadelyck daer in mogen ſel leggen ende havenen, ende die ſelve haer nooſoitie doen, gelyck den voorſz dullen menſchen, behoudelyck dat alle die voorſz ſiecke menſchen, die int voorſz huys oflyvich worden ſullen, ende die geen arme openbaer kinders after hem en laten, int voorſz huys laten zellen ter armer behoeff alſulcke roerende goet, als ſy achter hem laten ſellen nae hare doot, boven witachtige ſchout, alſo verre als boer ſtreckt. Ende die voorſz ſullen ontfangen ende in haer bewaringe nemen die gemeen Broeders van *St. Barbaren* ende *St. Bartholomeus* Gaſthuyſen voorſz, ende die ſellen uyt elck van hoeren Broederſchap ordineren ende ſchicken twee goede mannen, die dat voorſz huys regeeren ſellen ter eeren Gods in manieren voorſz, ſonder eenich tytelick loon daer van te hebben. Ende die ſellen die dollen ende die ſiecke menſchen voorſz by de vier Overſten van onſer Stadt in der tyt weſende ontfangen, ende oock wederſeggen mogen na hoeren vyf ſinnen ende goetduncken, ende die ſellen alle dat goet, dat Godt onſe Heer, ende die goede luyden daer toe geven ende verlenen ſellen, hoe ofte in wat manieren dattet toecomen mach, uytgeven ende regieren, behoudelyck dat ſy alle jaer eens rekeninge doen ſellen van allen ontfangen ende uytgeven, ende dat in tegenwoordicheyt van onſen Overſten, off die ſy daer toe ſchicken uyt den Rade, ende mede in tegenwoordicheyt van den Huysmeeſters van beyden Gaſthuyſen voorſz, ende die vier Broeders voorſz, ſellen noch tot hem nemen twee goede mannen, geſeten in der Parochien van *St. Niclaes* voorſz, by rade van den outſten Cureyt daer geſeten, of by rade van den Kerckmeeſters der kercken voorſz, ende die twee ſellen met die ander vier voorſz mede ten beſten helpen raden, ende daden ter eeren Godts ende der armen profyt. Ende men ſal die ſes perſonen voorſz alle jaer wel eens verſetten mogen, off enich van hem beſonder, ſo verre men wil in manieren voorſz. Ende want wy willen alle punten ende voorwaerden voorſz ten eeuwigen dage vaſt, ſtede, ende onverbreken gehouden hebben, ſoo hebben wy onſer Stadt ſegel aen deſen brief doen hangen Gegeven int jaer ons Heeren duyſent vier hondert een ende t'ſeſtich, des Manendachs na *St. Pauwels* dach *converſio*.

Pro ſufficiendo ei, atque Orphanotrophio ſubſidio, apud Groningenſes ſupplicatum a Theod. Canteto, cujus de hoc apud me extat Epiſtola.

Viget etiamnum in dicto D. Nicolai Cœmeterio: ſed dos ei olim data magnum cepit incrementum, quandò ſub initium tumultus Belgici bona Hoſpitalis S. *Marthæ*, extra Portam Albarum Virginum deſtructi, ne hoſtis urbi inde incommodum afferret, in eum ſunt tranſlata, ut ſub *Hoſpitali* iſto infra dicetur. ac dotatio.

Ædibus hiſce Sacris intra urbem ſerius acceſſit Academia a Trajectinis Ordinibus Ultrajecti Anno 1636. erecta, cui de omnium Artium Doctoribus, Facultatumque Profeſſoribus conſultum fuit. Demum Academia,

Hac

Digitized by Google

& viri eruditi;

Hae occaſione de Viris eruditis, quos ab ævo Ultrajectum dedit, inprimisque de Eccleſiaſticis erit ſermo; quos inter agmen ducet, qui in ea urbe dudùm natus, celſiſſimo ibi ad S. Salvatorem Præpoſitì munere fulſit, ædeſque ibidem maximè conſpicuas extruxit.

ADRIANUS VI.

PONT. MAX.

inprimis Adrianus VI.

Anteà *Adrianus Florentii*, parentis nomine, Batavæ gentis more, dictus: (patre enim *Florentio* cognomento *Boyens*, naupego, matre *Gertrude*, Civibus Ultrajectinis, perquam probis & religioſis, Anno Dom. CIↃ. CCCC. LIX. natus

ejus natales,

ſuit; ut planè ridiculi ſint, qui in ſuis ad Alphonſi Ciacconii Hiſtoriam Additionibus natales *Adriani* Majoreſve Italiæ vindicant.) Puer partim Ultrajecti, partim Swollæ, ea quæ ad linguæ latinæ Rudimenta pertinent, feliciter abſolvit.

ſtudiorum primordia,

Inde Lovanium ablegatus, in Pædagogio, quod vulgò *Porci*, ſeu *Porcenſe* nuncupant, Dialecticos ac Philoſophos inter principem locum obtinuit: pariterque in Theologia, Collegii S. Spiritus alumnus, ceteris facilè palmam præripuit, donatus pileo laureaque Doctorali An. CIↃ. CCCC. XCI. die XXI. Junii, Margaretâ, Caroli Audacis, Burgundiæ ac Brabantiæ Ducis viduâ, impenſas ſuppeditante. Neque multò pòſt in D. Petri Canonicus, eoque titulo S.

munia,

Theologiæ Profeſſor, ob incomparabilem Sacrarum Diſciplinarum ſcientiam, ac propè divinam caſtiſſimi animi moderationem communibus Canonicorum ſuffragiis pronuntiatus eſt Decanus, & Academiæ eo nomine Pro-Cancellarius.

dignitates,

Fuit quoque Antverpiæ ad D. Virginem Decanus. Ultrajecti ad S. Mariam Majorem Canonicus, & Theſaurarius, ibidemque ad S. Salvatorem Præpoſitus. Eumdem *Maximilianus* I. Imperator Lovanio accitum *Caroli* V. nepotis ſui, pueri ſeptennis, ſtudiis moribuſque formandis præpoſuit. *Ferdinandus* Arragoniæ Rex (Carolo nepote procurante) Epiſcopum Dertuſenſem nominavit; ipſeque poſtea *Carolus* Regnorum ſuorum moderationi adhibuit, atque Hiſpanici (*Ferdinando* humanis exempto) Pro-Regem conſtituit; Cardinaliſque tit. SS. Joannis & Pauli a Leone X. Pont. rênuntiatus,

præcipuè Pontificias;

demùm Ann. CIↃ. IↃ. XXII. omnium Cardinalium ſuffragiis, unico excepto, Medicæi ac Cajetani potiſſimùm auctoritate, ad ſummi Pontificatus apicem, Cæſare urgente, Leone demortuo abſens (raro & inuſitato exemplo) electus eſt.

ad quam ob præclara merita,

Inaudierat Cajetanus Adriani virtutes ſummopere per Germaniam celebratas & Belgium; evolverat ejuſdem libros Theologicos jam typis editos: ac prout ſuam quiſque artem pluris æſtimat, maximè in rem fore videbatur, eo præſertim tempore, ſi in Cathedra divinæ veritatis Magiſtra tam præclarus Theologus collocaretur. Accedebat eſſe compertum, Doctores Lovanienſes, antequam Lutheri doctrinam proſcriberent, petiiſſe & accepiſſe conſilium a tam conſpicuo illius Academiæ alumno licet abſente.

Sleidan. lib. 2.

abſens.

Quare haud dubium erat quin collocaturus eſſet omnem novæ dignitatis potentiam, ad eam peſtem opprimendam, quam adeò Cajetanus execrabatur.

His permotus rationibus tam efficaciter ac magnificè de Adriano diſſeruit, ut omnium ſuffragia in eum tranſierint: uno excepto, qui negavit velle ſe in re tam gravi decernenda ſoli aurium fallaci teſtimonio credere.

ac concordibus penè votis eveh-itur;

Novi aliter a Guicciardino hujus rei ſeriem referri; quaſi prima ſuffragia in Adrianum fuiſſent collata, non quod quiſpiam ejus electionem intendiſſet, ſed quod irrita ſuffragatione diem illum transigerent. At major quam Guicciardino, id temporis Parmæ gubernatori, fides debetur Jovio, tunc Romæ agenti, & hiſtorici Pontificis munus a Leone demandatum exercenti, qui præter intimam cum Medicæo Cardinale familiaritatem, certas hauſit rerum notitias a Cardinale Enkevortio, Adriani negotia electionis ejus tempore Romæ agente, &c. Hæc Pallavicinus *Hiſtoriæ Conc. Trid. lib.* 1. *cap.* 2.

Guicc. l. 14.

Poſt VII. dierum deliberationem, videl. XIV. Kal. Martii Miſſâ ex more celebratâ, demùm delatum nonâ Februarii per *Breve* Apoſt. munus acceptavit Adrianus, tribus tantum ex multis ad ſe advocatis, ad quos ita diſſeruit:

" Hujus quidem acceptationem, inquit, hactenus diſtuli, timens muneris tanti onus ſuſtinere: quamvis non me lateat nihil eſſe in hac vita & maximè hoc tempore facilius & hominibus acceptabilius Epiſcopi officio, & præcipuè Papæ, ſi obiter, & ut hominibus tantùm arrideat, atque adulatoriè rem agat. Sed nihil eſt quod periculoſius homines ſuſcipere debuiſſent, ſi arctiſſimam Deo reddendam rationem præ oculis mentis haberent, ſi non eo modo militetur quo noſter Imperator Chriſtus præcepit. Sed quia ſuſpicor ex repudiatione graviora diſcrimina Eccleſiæ imminere, ideò divino auxilio ſuffultus, munus hoc Sacro-Sanctum vobis præſentibus aſſumere ſtatuo. "

timidè tandem ab eo acceptatam,

Hæc ex Blaſio Ortizio, in Decretis Doctore, Canonicoque Toletano &c. qui totam Pontificatus ejus Hiſtoriam deſcripſit ſub hoc titulo: *Itinerarium Adriani* VI. *ab Hiſpania Romam uſque* &c. inveniturque apud Baluſium 1 s 1. *Miſcellaneorum*. Ejuſque fragmenta in Godefridi Henſchenii & Dan. Papebrochii *Propylæo* Maji.

Mox ut renunciationis fama apud Ultrajectinos, ubi Collegii D. Salvatoris Præpoſitus erat Adrianus, percrebuit, Ordines Trajectenſes, Clerus, Collegium, cujus erat Præpoſitus, ei miſſis litteris de ſuprema dignitate congratulati ſunt. Cleri litteræ v. Febr. datæ, hujus erant tenoris:

Sanctiſſimo & Clementiſſimo Dno noſtro

PAPÆ.

Congratulatoriæ de hac Cleri Traj. litteræ.

Poſt devotiſſima pedum oſcula beatorum. Sanctiſſime Pater, clementiſſime Domine, quoniam ſcrutator cordium Deus ad Chriſtianæ religionis dignitatem & gloriam veſtram Beatitudinem virtute, ſapientia, doctrina, & pietate inſignem, ob tantam doctrinarum & virtutum ubertatem, ac vitæ integritatem, quibus inprimis præſtat, & quarum fama Reverendiſſimorum Dominorum Cardinalium aures oppleverat, ſummum Pontificem deſignavit, tanquam vas novum electionis, congratulamur & applaudimus veſtræ Sanctitati, ac univerſali Eccleſiæ & Reipubl. Chriſtianæ, & præſertim Eccleſiis & civitati Trajectenſibus, quibus ex hac promotione bene eveniſſe putamus. Commune eſt bonum, communis hic omnibus lætitia. Nunquam

quam fuit huic civitati tantus animorum conſenſus in idem gaudium. Divinitus hæc omnia facta credimus. Quia itaque ſicut Domino placuit ita factum eſt, ipſum humiliter deprecamur, & die noctuque ſumma devotione exorare non deſiſtemus, ut veſtræ Sanctitati manum ſuæ pietatis porrigat, qua injunctum ſervitutis Apoſtolicæ officium valeat ad laudem & gloriam nominis Domini noſtri Jeſu Chriſti ac exaltationem fidei, pacemque, ſalutem, & tranquillitatem populi Chriſtiani exercere, orantes humillime quod ſtatum, decorem, privilegia, & promotionem Eccleſiarum noſtrarum veſtra ſibi Sanctitas ſuſcipiat commendata, quem Altiſſimus conſervet ad conſolationem Eccleſiæ ſuæ SacroSanctæ. Ex Trajecto die quinta Februarii Anno M. D. XXII. Veſtræ Sanctitatis humillimi & devotiſſimi Capellani Prælati & Capitula quinque Eccleſiarum Trajectenſium.

Ipſe ſingulis ex ordine reſpondit: Valer. Andreas in *Bibl. Belg.* ſe legiſſe teſtatur, *Adriani reſponſorias tres ad Magiſtratum Ultrajectinum; ad Capitula v. Eccleſiarum, & ad Decanum majorem.*

Viſum eſt nobis eaſdem hic repræſentare ſingulas.

ADRIANUS PAPA VI.

Reſponſoriæ Adriani ad Decan. & Capit. v. Eccl.

DIlecti filii Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectus filius Antonius de Ameronghen reddidit nobis nuper litteras veſtras congratulatorias ſuper aſſumptione noſtri ad ſummi Apoſtolatus apicem, vivaque voce nobis retulit varia exuberantis lætitiæ ſigna, quæ ea de cauſa publice privatimque demonſtraſtis. Quibus de rebus vehementer exhilarati ſuimus, non quidem quia dignitatis ipſa Pontificatus, quam nobis gratulabamini, nobis grata eſſet. Quippe quam, ſicut nunquam concupivimus, ita ultro delatam propter oneris annexi immenſitatem vehementer reformidavimus acceptare, ſed quod valde nobis placeret in clero civitatis noſtræ natalis tantam erga Deum pietatem devotionemque & tantam erga nos benevolentiam cernere. Itaque cum omnium undique amicorum noſtrorum gratulationes nobis acceptæ fuerint, veſtræ certe non peculiariter delectarunt. Nimirum ſicut patriæ communio & prioris converſationis neceſſitudo arctior nobis inter nos quam inter alios intercedere noſcitur, inde fit ut omnem honoris acceſſionem nobis hac promotione factam veſtram quoque reputare merito poſſitis. Verum ne inutilis neve damnoſa nobis & Reipubl. Chriſtianæ fiat hujus dignitatis acceſſio, veſtri officii erit ſedulas ad Deum fundere preces, ut ipſe qui nos de pulvere ad hanc ſummam in terris dignitatem ſublimavit, vires quoque & robur animæ pariter & corporis ad illam ſalubriter adminiſtrandam ſuppeditare dignetur. Experiemini viciſſim in nobis eam erga vos & Eccleſias veſtras indulgentiam, quam optimus quiſque pater erga chariſſimos filios præſtare debet. Datum Cæſarauguſtæ ſub annulo piſcatoris die prima Maii M. D. XXII. ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officii anno primo.

In plica erat: C. HEZIUS.

Inſcriptio erat:

Dilectis filiis Decanis & Capitulis quinque Eccleſiarum Trajectenſium.

COLLEGIO S. SALVATORIS

ADRIANUS PAPA VI.

DIlecti filii Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Quod de noſtri in ſummum Pontificem aſſumptione & ipſi adeo ex corde gaviſi & nobis tam amice congratulati fueritis, omnino quidem gratiſſimum nobis fuit, ſed nequaquam mirati ſumus, fieri enim non potuit, quin quem in minoribus conſtitutum ſemper unice dilexiſtis, confratremque & concivem habuiſtis veſtri amantiſſimum, cum geſtiretis ad dignitatem, quæ inter mortales maxima reputatur, & eſt, exaltatum cernere. Itaque officio quidem veſtro vehementer delectati ſumus, ſed dignitate ipſa propter annexi oneris immenſitatem potius animo gravati. Quis enim imbecillitatis ſuæ conſcius non horreat tam immenſum pondus curarum humeris ſuis impoſitum cernere. Itaque ſine omni comparatione maluiſſemus vobiſcum privatam in Præpoſitura noſtra vitam agere, quam uſque adeo ſupra humilitatem noſtram extolli. Sed Dei ſumus. Ejus voluntati reſiſtere nequaquam poſſumus, & quum maximum onus maximam quoque ad ferendum virium ſufficientiam expoſcit, veſtrum erit Deum omnium bonorum largitorem ſedulis precibus pulſare, ut ipſe nos Pontificatum hunc taliter adminiſtrare faciat, ut inde & gloria ſancti nominis ſui amplietur, & nobis gregique fidelium nobis commiſſo ſalutis occaſio acquiratur. Cæterum in his, quæ Eccleſiæ veſtræ & uniuſcujuſque veſtrum commodum & honorem concernunt, eundem in nobis affectum experiemini, quem in minoribus conſtitutis ſemper experti eſtis, ſperamuſque futurum, ut non videamur de illis eſſe, qui cum honore mores mutare, & veterum amicorum oblivisci conſueverunt. Datum Cæſarauguſtæ ſub annulo piſcatoris die prima Maji M. D. XXII. ſuſcepti à nobis officii Apoſtolatus anno primo. ad Colleg. S. Salvat.

In plica erat: C. HEZIUS.

Inſcriptio erat:

Decano & Capitulo Eccleſiæ Trajectenſis.

DILECTIS FILIIS

BURGIMAGISTRIS & MAGISTRATIBUS

Civitatis Trajectenſis,

ADRIANUS PAPA VI.

DIlecti filii Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Ex litteris veſtris & relatione dilecti filii Anthonii de Amerongen familiaris & continui commenſalis noſtri intelleximus incredibilem lætitiam & exultationem, quam de noſtri in ſummum Pontificem electione concepiſtis, quemadmodum ſupplicationes propter hoc ad Deum per vos factæ & largæ eleëmoſynæ in pauperes erogatæ & aliæ exuberantis gaudii ſigna probe declararunt. Gratiſſima ſane habuimus officia hæc veſtra, quod dubitandum non ſit ea ex ſincera veſtra erga Deum pietate, & ſingulari erga nos benivolentia profecta eſſe. Nec mirum eſt, ſi ſumme vos exhilaraverit concivis veſtri ad ſummi Apoſtolatus apicem aſſumptio, & ad Magiſtrat. Ultraj.

Q

ptio, quem in minoribus conſtitutum tanta eſtis à teneris annis caritate proſecuti, maxime cum quicquid nobis honoris ac facultatis hac promotione acceſſit, commodis veſtris acceviſſe reputare debeatis. Nos dignitatem hanc nunquam ambivimus, nec ultro delata gaviſi ſumus propter immenſitatem oneris, cui vires noſtras longe impares eſſe novimus. Sed poſtquam Deo placuit illam humeris noſtris imponere, formidavimus ejus indignationem incurrere. Si quietis & commoditatis gratia illud acceptare recuſaſſem, Eccleſiam ſchiſmatis diſcrimini expoſuiſſem. Veſtrum erit frequentibus veſtris ad Deum precibus ſatagere, ut ipſe nobis vires ad ſarcinam hanc, alias importabilem, ad ejus honorem ferendam ſupportare dignetur. Nobis viciſſim curæ erit tales nos erga vos ac inſignem civitatem veſtram ad rerum occaſionem exhibere, ut cunctis palam fiat nos eam quam debemus patriæ & concivium noſtrorum rationem habere. Datum Cæſaraugustæ ſub annulo piſcatoris die prima Maji M. D. XXII. ſuſcepti à nobis officii Apoſtolatus anno primo.

C. Hezius.

Coronatio, XV. Kal. Sept. ſolemniter Romam ingreſſus die Veneris, & coronâ proximâ Dominicâ ibi ſuſceptâ, Pontifex factus, omnia fuit ut omnibus imperaret: at cum imperaret, nihil ſibi in vita infelicius accidiſſe teſtatus eſt, quam quod imperaret. Ea erat divina animi ejus moderatio, qua ſibi ſemper, quidquid acciderit, conſtitit. Et cum virtus ejus in difficillima tempora incidiſſet, aliquando dicebat; ſibi jucundius fuiſſe Lovanii Gymnaſium cum ſtudiorum laude moderari, quam Romæ Pontificia in Sede Chriſtianam Remp. tunc omnibus malis afflictam, & reciſis nervis magnopere debilitatam adminiſtrare.

Nic. Vernul. Acad. Lov. pag. 269.

modeſtia,

zelus fidei, Comprimendo Lutheri ſchiſmati totus intentus, Franc. Cheregatum, Epiſc. Interamn. in Germaniam miſit, mandatis inſtructum laudatiſſimis, ac ſapientiæ ſale refertiſſimis. Cardinali huic ſic aliquando ſcripſerat Epiſt. 530. Eraſmus; *Impius ſit qui non faveat Romani Pontificis dignitati: ſed utinam ſciat ille quantum officiant illi ſtolidi quidam, qui ſibi videntur eam pulchrè tueri.*

Mandata Cheregato commiſſa, Mandatis his nihilominus arrodit diſparis ſenſus Cardinalis Pallavicinus, ex genio eorum, qui Mandata etiam Pontificia ſibi inviſa carpere ſolent; cum in hunc modum de Mandatis his loquitur; (*ſive id ex Adriani nimis ingenua voluntate fieret, ſive ex indole apertiſſima Cheregati, ideoque Pontifici accepta.*)

Pallav. Hiſt. Conc. l. 2. c. 7.

Pergit dein:

obtrectationes, " Hujuſmodi Mandata, ait, ſicut apertè declarant
" Adriani probitatem, ejus vitæ æquali tenore
" comprobatam. . . . ita apud pleroſque majo-
" rem in eo prudentiam circumſpectionemque
" deſiderabant. Viſus eſt imprimis nimium cre-
" dulus. . . . . ea quoque tam acerba proxime
" antecedentium Pontificum reprehenſio, ple-
" riſque ardor viſus eſt juſto vehementior . . .
" pietate quidem impares Adriano fuerunt; ſed
" aliis dotibus præſtitere minus quidem poſſeſſo-
" ri proficientibus, ſed publicæ ſaluti fortaſſe
" utilioribus . . . . . inſuper etiamſi Pontifex
" ea ſenſa in animo haberet, liberioris tamen
" quam par erat ſinceritatis fuiſſe viſum eſt, ea
" Conventui patefacere. . . . quare ſatius erat,
" vitium facto tantummodo redarguere . . . .
" poſtremo, ut multi rebantur, aberravit non-
" nihil Adrianus ab officio perfectæ prudentiæ
" in exquirendo conſilio ab ſingulis ad quos ſcri-
" pſerat . . . . ſed adhoc magis ille reprehen-
" ſus quod Mandata Conventui communicaverit,
" ac proinde omnium ſententias exquiſierit. Ac
" *L. 2. C. 9.* Adrianus fuit ſanus optimus ſacer-
" dos; ſed Pontifex revera mediocris: apud po-
" pulum vero, res ex eventu metientem infra
" mediocrem, ob temporum iniquitatem a Va-
" ticanis Senatoribus ſupra meritum æque æſti-
" matus, cum evexerunt ad ſolium; ac ſupra
" noxam aulæ inviſus, cum in eo regnavit: ac
" ſupra verum incuſatus, cum inde moriens de-
" ſcendit. Parſimonia ad Reipublicæ commodum
" adhibita infamiam illi peperit tamquam aurum
" avare cumulanti: ſed ab ea infamia eundem
" liberavit in ejus obitu ipſa quæſtorum manus,
" quæ ne tria quidem ſcutorum millia ex ipſius
" arca numeravit.

Aliud profecto Paulo Jovio, Ger. Moringo Theolog. Lovan. aliisque pluribus de Adriani Summi Pontificis dotibus, geſtiſque judicium. Legat vitam Adriani a Jovio, ac deinde ex Bl. Ortizio a God. Papenbrochio ac Dan. Papebrochio conſcriptam, qui ſingulares ejus dotes ac geſta plenius noſſe percupierit. *Propyl. Maj.*

In Epiſcopalis officii non benè geſti ſuſpicionem apud eos ſolummodò venit, qui ſeculari potius quam religioſa prudentia regendam eſſe Eccleſiam præ ſe ferunt. *Inviſus Romanis*, inquiunt Bollandini, *quia minimè ſplendidus, ideoque varias calumnias paſſus*; " ab ipſis etiam prælatis, contriſtatis quod petræ decidentis ruinâ, " oppreſſis aliis, ægre ipſe ſalvatus fuiſſet."

Tria præcipuè in cauſſa fuêre, cur inviſus eſſet Curialibus Adrianus.

I. Adrianus Pontifex vivere inſtituit, ut Doctor docuerat. Lovanienſis Theologus docuerat *Adr. in 4. ſentent.* Clerico de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſumendum eſſe: Romanus verò contra obtrectatores vindiciæ, Pontifex de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſibi ſumpſit, nepotiſmo non favit; ſic *forma gregis factus ex animo.*

II. Adrianus Papa ſecutus eſt eam de Apoſtolicis diſpenſationibus doctrinam, quam Lovanienſis Theologus in ſcholis tradiderat. Ut quæſtionem hanc, *utrum omnis diſpenſatio Apoſtolica ſuper pluralitate beneficiorum tutum faciat hominem & ſecurum in foro conſcientiæ*, ſolveret? *Ideo*, reſpondet, *pro veritatis deciſione hanc pono concluſionem ſecundam: Diſpenſatus per Papam ad plura beneficia, ſi ſubeſt Eccleſiæ neceſſitas vel communis utilitas, tutus eſt, ſi non apud Eccleſiam militantem habet exceptionem, apud Deum autem nequaquam veram excuſationem.* Idque confirmat ſententiâ S. Bern. ad Eugenium *lib. 3. cap. 6.*

Quod autem factis hanc doctrinam confirmarit, audi Annalium Eccleſ. conditorem Odoricum Rainaldum ad *Tom. 20.* " Teſtatur Hie-
" ronymus Niger Hadrianum voluntatem ſuatum
" maximè in iis, quæ ad religionem ſpectant,
" tenaciſſimum fuiſſe, tanta præditum integri-
" tate, ut cum in nepotem ſacerdotium annui
" cenſus 70. ducalium aureorum contuliſſet, il-
" leque paulo poſt aliud pinguius, quod ad cen-
" tum aureos aſcendebat, poſtulaſſet, illum a-
" cerbiſſimis verbis corripuiſſe, præcipiſſeque,
" ut cupiditatis modum poneret; prius enim ſa-
" cerdotium illi ſuſtentando ſufficere: ac demum
" multorum precibus permotum, aſſenſiſſe, ut
" poſterius opulentius conſequeretur ea lege, ſi
" ptio-

"priori ſe abdicaret : neque enim pati velle ut "quiſquam duo ſacerdotia, quibus animarum "cura demandata eſt, conjuncta gerat, ſæpiuſ"que id adagium repetere conſueviſſe ; *Eccleſias "ſacerdotibus, non ſacerdotes Eccleſiis ſe ôrnare velle.* Cæterum aulicorum corruptos mores adeò repentinam non laturos reformationem addidit Niger ipſe, exaratis Romæ 15. Aprilis 1522. litteris.

Eſt ne is mediocris Pontifex, qui præ ſe fert ornandas eſſe Sacerdotibus Eccleſias, non verò ornandos eſſe Eccleſiis Sacerdotes? nonne Adrianus in axiomate hoc tanquam in brevi tabella comprehendit, quidquid Paulus in Epiſtolis ad Timotheum & Titum, quidquid Gregorius M. in *Paſtoralis Curæ* libello, quidquid Sacri Canones de inſtituendis miniſtris tradiderunt? nonne hoc pacto Romanam emendabit Curiam & Sedi Apoſtolicæ priſtinum ſplendorem aſſeret? At Pallavicinus id genus conſilii & remedii Pontifici mediocri tribuit. Summo fortè adjudicatus, ſi quid Machiavellici furfuris infarſiſſet.

III. Quod Curialibus Adrianum maximè inviſum reddidit, eſt quod curiæ vitia & corruptelas emendare ſtatuerit. Satis id patet, ex Mandatis Cheregato datis, quæ non ſolum Odoricus Raynaldus *Annalium Eccleſ.* Tom. 20. ſed & Pallavicinus in Hiſtoria Concil. Tridentini refert, atque hæc inter alia: *Scimus in hac ſancta ſede aliquot jam annis multa abominanda fuiſſe, abuſus in ſpiritualibus, exceſſus in mandatis, & omnia denique in perverſum mutata, nec mirum ſi ægritudo a capite in membra, a ſummis Pontificibus in alios inferiores Prælatos deſcenderit: omnes nos & Eccleſiaſtici declinavimus unuſquiſque in vias ſuas, nec fuit jam diu, qui faceret bonum, non fuit uſque ad unum: quamobrem neceſſe eſt ut demus omnes gloriam Deo, & humiliemus animas noſtras ei, videatque unuſquiſque noſtrum unde ceciderit & ſe potius quilibet judicet, quam a Deo in virga furoris ſui judicari velit. Qua in re quod ad nos attinet, polliceberis nos omnem operam adhibituros ut primum CURIA HÆC, unde forte omne malum proceſſit, reformetur: ut ſicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eadem ſanitas & reformatio omnium emanet*, &c.

His adde, quod omnia gratis fieri juſſerit Adrianus. Atque hæc ſunt quæ Curiales Romani Adriani laudibus & famæ minus favere, quin & detrâhere perperam cenſuerunt. Hæc quæ decus & ornamentum adferre debuerant Pontifici, reprehenſionem & calumniam ei accerſerunt: vitio datum eſt, quod dandum fuit gloriæ. Hinc aſſentatio ſpernenda Pallavicini, qui antiquæ probitatis & priſci moris Pontificem contumelioſè proſequitur, ut Curiæ Romanæ blandiatur.

Si enim primum attendatur, quò quæſo illud tendit? nonne ut univerſus Clerus ad Apoſtolicæ vitæ normam & primæ Eccleſiæ ſtatum revocetur? An non iis temporibus ille verè dives, qui pauper erat Evangelicus? Nunquid Hieronymus, Anaſtaſium Romanum Pontificem appellat, *Virum ditiſſimæ paupertatis?* nonne virtutibus magis quam divitiis Dei defenditur Eccleſia? Chriſtianam Religionem auxit ſanguis Martyrum, non potentia Chriſtianorum. E vinculis Petrum eripuit, non armis dimicans, Act. 12. v. 5. ſed *orans ſine intermiſſione* Eccleſia: ſic Leo Papa in Genſerici direptione Romam ab incendio & cæde liberavit.

Ad ſecundum quod attinet, Adrianus effuſiſſimam, non Apoſtolicarum, at Curialium diſpenſationum licentiam cohibuit; certum modum ſtatuit, quem Pontifex ſumma cum religione ſervavit. Licentia hæc labentis & inclinatæ curiæ vitium eſt, non Sedis Apoſtolicæ: quippe quæ nihil prius, nihil carius, nihil antiquius obſervatione SS. Canonum habuit, ut & Sanctiſſimi Papæ profitentur.

Utilitas & neceſſitas, ait Innocentius III. *diſpenſationem inducunt, & repentini caſus etſi non nova, non tamen uſitata remedia nos excogitare compellunt.* In lib. 2. epiſt. ad Patriarch. Aq.

Tertium caput ſincerum Adriani animum, conſilium ſanctum, fortitudinem, pietatem perſpicuè demonſtrant. Dolenter de Curiæ vitiis agnoſcere, quod Adrianus in Mandatis Cheregato datis agnoſcit, quid ingenuum magis, & Chriſtiano pectore dignius? Emendare & expurgare velle Curiam, cum Herculei id laboris ſit, quid fortius? quid Romano Pontifici honorificentius? quid ad præbendum cæteris exemplum auguſtius? A Romano Clero, reliqui Cleri emendationem auſpicari, quid prudentius?

Liceat igitur dicere fidenter, quod perfectum atque expletum ſuis numeris Epiſcopatum geſſerit Adrianus, in eoque omnibus, præterquam dyſcolis aut æmulis, ſe probarit.

Auctor Synchronus, Italus licet, in Hiſtoria Conclavis apud Papebrochium pag. 154. hoc ei reddit teſtimonium, quod *licet longè diſcrepaverit ab illa amplitudine, magnificentia & ſplendore, quem proximiores ſui deceſſores ſectati fuerant; reverà eſſet propinquior bonis illis qualitatibus, quæ requiri ſolebant in electionibus Pontificum, temporibus a primitivæ Eccleſiæ ſpiritu nimis remotis.* Spiritus Apoſtolicus,

Spiritum iſtum & in hoc teſtatum fecit, quod pompam & ſumptus circa Sanctorum Canonizationem hodiè impendi ſolitos, non omnino probarit. Qua in re & laudem tulit a Bollandinis, diſerte aſſerentibus in *Append. ad diem* 11. *Maji p.* 555. Satis ſit ad laudem Adriani cum "*Ortizio* notare, quod *quamvis ſumma pecunia*"*rum non exigua in ejuſmodi Canonizationis actu,* "*tum in Pontificia familia toganda, tum in aliis* "*impendiis ſoleat conſumi: circumſpectiſſimus tamen* "*Papa tales ſumptus, quaſi alienos a ſanctimonia* "*& puritate Canonizationis fieri vetuit.* circa ipſum Canonicationis ritum,

In eo vivendi inſtituto, Pontifici advênit febricula, quæ initio nihili æſtimata a Medico, morbus, tandem facta eſt lethalis. Qua creſcente, deportatus in Vaticanum, convocato Cardinalium Cœtui Sanctam Dei commendans Eccleſiam, creato Cardinale uno, paucis poſt horis altero Pontificatus anno rebus humanis exuitur Romæ obitus, Anno Dom. CIↃ. IↃ. XXIII. XVIII. Kal. Octobris, qui dies exaltatæ Cruci tum feſtus erat, annos natus LXIV. menſes ſex, dies ſedecim; ſeditque menſes XX. dies VI.

Epiſtolam mox de ejus morte ex Urbe, Decano & Collegio S. Mariæ ſcripſit Wilhelmus Lochorſtius, ex qua potiora hæc deſumpſimus de morte Ultrajectum delata Epiſtola, quæ dicta noſtra confirmant:

" . . . . Quod indolendum magis eſt, Urbs "tota ſollicita de ejus ſalute fuit præter avaros, "quibus nocuit juſti ſanctique Pont. reforma- Append. ad Hed. pag. 11. "tio . . . . ſicut vixit pacificè, moroſè, de"votè & ſanctè obiit. Moriens Teſtamento edi"xit, donavit & legavit (conſenſu Collegii de"ſuper requiſito) familiæ ſuæ antiquæ deſcriptæ "bona ſua mobilia ante Papatum acquiſita ex "Hiſpaniis ad Urbem Romam aſportata, aſſe"rens illis eſſe ſobriè proviſum juxta modum "laborum & periculorum, ſeque noluiſſe abuti "bonis Eccleſiæ ſeu Sacerdotiis ad eos ditandum, "exemplum dans Succeſſoribus, &c. Inſuper com-

"commiſit Reverendiſſimo Cardinali Enckevoort, neſcio an pluribus, diſpoſitionem omnium bonorum mobilium & immobilium per eum relictorum Trajecti & Lovanii ad pios uſus, & præſertim pro alimentatione pauperum affinium ac dotibus pro ſalute animæ ſuæ &c. Interrogatus de ſepultura & humatione ſæpius, parum reſpondit; vetuit tamen pompam, & magnificentiam ſepulchri juxta Anaxagoram Philoſophum dicentem, ſepulchra eſſe divitiarum teſtimonia, non mortis honeſtamenta, mortuisque nullam eſſe jacturam minorem quam ſepulchri, undique ſe a perientibus viis ad ſuperos ſeu inferos . . . . . verecundia tanta ut omnem corruptorum improbitatem deterreret. Vita libera, non licentioſa. Conſilium multum ac ponderis, ut reſponſa Delphica docti appellarent . . . . . Monumenti ſuperior pars talem tenet ſcripturam: *Hic nihil ſibi infelicius in vita duxit, quam quod imperaret.* In inferiore verò parte eſt album, Sepultura, * Epitaphium deſiderans. Primo etiam die affixa fuere funeri hæc carmina:

Cita mors Adriani.
Hinc mors tam cita, quod mores & tempora noſtra
Prava nimis. Talem non meruère virum.
O mors. O tempora.

Jacuit primùm duos inter *Pios* II. & III. in Vaticano. Cui adludebant hi verſus:

Quo Romanorum SEXTUS pater atque Sacerdos, epitaphia,
Hoc etiam PIETAS conditur in tumulo.

Eò & reſpicit ex Aub. Miræi muſeo recens mihi delatum Carmen:

Quam potes merito, optimoque jure
Inter Pontifices PIOS jacère,
Maximæ pietatis Hadriane!
Inſignis pietas tua Hadriane
Viventi tibi poſuit, Decuſque
Aureæ diadematis paravit:
Jure id, me Hercule. At æquius, tuæque
Certius pietatis hoc trophæum eſt
Defunctus quod honoribus tot inter
Duos contigerit PIOS jacère.

Inde ad S. *Mariam*, *animæ Germanorum* auguſto Mauſoleo a Guil. Enkevortio, Brabanto, Ultraj. Epiſcopo, quem unicum crearat Cardinalem, e priore loco tranſlatus, conditus eſt hoc elogio:

HADRIANVS VI. PONT. MAX.
TRAIECTO INSIGNI INFERIORIS GERMANIÆ VRBE ORIVNDVS
DVM HVMANARVM RERVM
MAXIME AVERSATVR SPLENDOREM
VLTRO A PROCERIBVS
OB INCOMPARABILEM SACRARVM DISCIPLINARVM
SCIENTIAM AC PROPE DIVINAM
CASTISSIMI ANIMI MODERATIONEM
CAROLO V. CÆSARI AVGVSTO PRÆCEPTOR
ECCL. DERTVSENSI ANTISTES, S. SENATVS PATRIBVS COLLEGA
HISPANIARVM REGNIS PRÆSES
REIPVBL. DENIQVE CHRISTIANÆ DIVINITVS
PONTIFEX ABSENS ADSCITVS
VIXIT ANN. LXIV. MENSES VI. DIES XIII.
DECESSIT XVIII. KAL. OCTOB. ANNO A PARTV VIRGINIS
CIƆ. IƆXXIII. PONTIFICATVS SVI ANNO SECVNDO.
GVILIELMVS ENCKEFORTIVS ILLIVS BENIGNITATE
ET AVSPICIIS TT. SS. IOANNIS ET PAVLLI
PRESBYTER CARDINALIS,
ET DERTVSEN. EPISCOPVS FACIVNDVM CVR.

* Illud Tranquilli Moloſſi Caſalenſis, Epitaphii loco inſcriptum ad calcem Epiſtolæ:

Quod bonus & recti cuſtos, quod pacis amator,
Correctorque aulæ luxuriantis eras;
Scilicet hac una cauſſa vir ſancte periſti,
Vixiſſes annos Neſtoris improbior.

Ædes

ſtructæ ædes, Ædes ſuas Lovanii in celeberrimum Theologorum Collegium, Pontificium inde dictum (quod tamen ex bonis ante Pontificatum acquiſitis dotaverat) convertit. Alias Ultrajecti ſplendidiſſimas, adhuc ab eo denominatas, appoſita ad latus figura Salvatoris extruxit.

ſtatura, Statura in vivis Adrianus fuit proceriori, corpore neque obeſo plus ſatis, neque gracili: fronte aliquantùm depreſſa, oculis lucidis lætiſque, naſo nonnihil adunco, aliiſque corporis dotibus præditus, quas in eo deprædicant Ger. Moringus, Jovius, aliique. Ingenii hos fœtus produxit: Theologus etiamnum Lovanienſis,

& Scripta, *Quodlibeticas Quæſtiones* XII. varii argumenti, Lovanii 1515. 8. Pariſ. 1516. fol. & alibi.

Quæſtiones & expoſitiones in * IV. *ſententiarum:* quibus Eccleſiæ Sacramenta explicantur, & dubia circa ea diſcutiuntur. Pariſ. 1512. & 1516. fol. 1527. 8. & alibi.

Reſponſa ejuſdem ad innumeras Quæſtiones, quas ad eum varii variis ex regionibus conſilii gratia transmittere ſolebant, in archivis Collegii, ab eo Lovanii fundati, lecta fuere: ut & *Commentarius in Proverbia Salomonis*, teſte Moringo in Vita.

Cardinalis verò & Epiſcopus Dertuſenſis ſcripſit,

Computum hominis agonizantis, ad *Adrianum ab Heiweghen*, Conſiliarium & Quæſtorem Ducis Brab. Lovanii.

Item *De Sæculo pertæſo*, ſive de ſuperbia Sermonem. Antv. 1520. curante *Alardo Amſtelredamo*.

Pontifex denique Maximus *Regulas* publicavit *Cancellariæ Apoſtolicæ*, ibid. typis Mich. Hillenii 1523. editas.

Miſit & Breve luculentum, ſive *Epiſtolam ad Germaniæ Principes:* qua eos ad concordiam hortatur, Coloniæ 1535. cum Conc. Baſil. editam.

Epiſtolas item, ſive Brevia Apoſtolica, *ad Fred. Saxoniæ Ducem: ad Germaniæ Principes: ad Senatum Bambergenſem: ad Deſid. Eraſmum Roterodamum, quibus eum Romam evocat, hortaturque ut ſtylum in Lutherum ſtringat.*

Inſtructionem ad Franc. Cheregatum, Epiſc. Interamnenſem: quâ ea continentur, quæ cunctis R. Imp. Principibus tum proponenda videbantur, cujus jam bis terve meminimus.

Alii, extra Adrianum, viri religioſi, Conradus Ultraj. Epiſc. CONRADUS, Epiſcopus Ultrajectenſis, putatur a quibuſdam (ut ſuprà de eo adhuc diximus) Auctor *Apologiæ De unitate Eccleſiæ conſervanda, & Schiſmate inter Henricum* IV. *Imperat. ac Gregorium* VII. *Pont. Max.* Quidam verò *Venerico* Vercellenſi Epiſcopo, alii *Waltramo* Naumbergenſi adſcribunt. Eruit eam è Bibliotheca Fuldenſi Marquardus Freherus; legiturque Tomo 1. Rerum Germanicarum.

Lectus quoque fuit Ultrajecti *Ordo Conradi, Epiſcopi Trajectenſis, Fundatoris Eccleſiæ B. Mariæ*, &c.

Benedict. Haeftenus, Præp. ac reſtaurator Afflig. BENEDICTUS HAEFTENUS, Ultrajectinus, in ſæculo *Jacobus* dictus, Religionemque Benedictinam *Affligemii* profeſſus, nomen *Benedicti* adſumpſit; ac *Lovanium* velut poſtliminio reverſus, S. Theologiæ curriculum, antea feliciter cœptum, gnaviter porro decurrit, abſolvitque. Poſt conſtitutus *Affligemii* Præpoſitus, ſub manuductione Illuſtriſſ. D. *Jacobi Boonen*, Archiepiſcopi Mechlinienſis, & eo nomine Abbatis Affligemienſis, primævam & ſtrictiorem Regulæ Benedictinæ obſervantiam ſive reformationem ibidem Ann. CIↃ IↃC. XXVII. cum aliis recepit. Quo ſpiritu imbutus, non ſolum ibi feliciter rexit, ſed & reformationem in omnium hominum cordibus ac moribus, editis piis nec minus doctis libris, promovere contendit; quales ſunt,

Schola Cordis, ſive averſi à Deo cordis ad eundem reductio & inſtructio, cum iconibus æneis. Antv. apud Verduſſ. 1629. 8.

Paradiſus ſive *Viridarium Catechiſticum*, odis ſive cantionibus Belgicis & Latinis, ad Muſicos tonos reductis, conſitum. ibid. 1622. 4.

Panis quotidianus, ſive *Meditationes Sacræ*, in ſingulos anni dies diſtributæ. ibid. 1634. 12.

Propugnaculum Reformationis Monaſticæ Ord. S. Benedicti: cui reſpondendo oppoſuit ſcutum inexpugnabile æquitatis *Carolus Rymius* ad S. Petrum in Monte Blandinio Gandavi Abbas.

AMILIUS STOOCK, Clericus Trajectenſis ad Rhenum, Auctor eſt *Veteris Chronici Rythmici*, a *Jano Douſa* editi, *De Rebus Batavicis*, ut ſibi conſtare ex ultimis verbis, quæ in manus vidit, & in excuſo *Douſæ* deſiderantur, monuit per Epiſtolam Gisb. Lappius a Waveren, J. C. Ultrajectinus. Magni autem fit ab Antiquariis hoc Chronicon. *Amilius Stoockius,*

ANTONIUS SEBASTIANUS MINTURNUS, de Trajecto, Epiſcopus Upentinus, ſcripſit *Ant. Seb. Minturnus,*

Orationes Tridentinas de officiis Eccleſiæ præſtandis. Venet. 1564.

ARNOLDUS EYCKIUS, Ultrajectinus, ibidemque bonarum litterarum Profeſſor, edidit *Arn. Eyckius,*

Tabulas in Grammaticam Græcam, 1582. 4. typis Plantini.

Præcepta Decalogi, verſu Elegiaco reddita, formâ tabulæ.

Legitur & ejuſdem *Epithalamiorum* libellus.

Miraculorum, variorumque motuum & eventuum ſuæ ætatis liber, quem ſummâ diligentiâ ſcripſerat, & mille florenorum pretio æſtimare ſolet, periit incuriâ uxoris, divenditus cum ceteris ejus libris. In *Eyckium* virum nonnemo ita aliquando cecinit, ſtringens ex obliquo Poëmata illius:

Cum tua durities ſuperent Epigrammata quercum;
Jure tuum cingat querna corona caput.

CORNELIUS BEECK, Canonicus Regularis in Monaſterio *Diviſionis Apoſtolorum* Ultrajecti, &, ut pag. 102. ſuprà adhuc diximus, ibidem Prior, ſcripſit *ac erudit. Corn. Beeckius,*

Chronicon ſui Monaſterii: in quo multa de Interdicto Ultrajectinorum & abſolutione per Nic. Card. Cuſanum.

Orationem contra Proprietarios, cujus initium: *Fera peſſima devoravit*, &c.

Tract. de Viſitationibus Monaſteriorum. Incipit: *Vinea Domini Domus Iſraël.* Legitur MS. Ultrajecti.

EVERARDUS FRIECK, J. C. Decanus ad S. Salvatorem Ultrajecti, ſcripſit ad inſtantiam *Gerardi Magni* *Ever. Frieckius,*

Concluſiones, quibus vitam in communi degentium multis argumentis approbat & tuetur. Vivebat Anno CIↃ. CCC. LXXX.

GISBERTUS BLOCHOVIUS, Trajectenſis, Carthuſianus Colonienſis, ſcripſit Apologiam brevem pro *Opuſculis Petri Leydenſis*, cogno- *Gisb. Blockhovius,*

* Notandum quod Adrianus ad Cathedram Rom. evectus, ut Æneas Sylvius, Pii II. nomine creatus Pontifex, *Reſponſa* non mutarit, quæ Theologus ſcripſerat de Capitis Rom. *fallibilitate*, ut palam eſt, ex edit. Rom. Ann. M. C. XXII. *de Sacr. Euch. Confirmat.* ſub fin. p. 27.

gnomento *Blomevennæ*, ſubjiciturque Leydenſis libello *de Bonitate Divina.* Colon. 1538.

Guil. Verntkenius, GUILIELMUS VERNTKEN, Ultrajectinus, Canonicus Regularis S. Auguſtini Ann. CIↃ. CCC. XCIX. profeſſus in Windeſemenſi Cœnobio, Prior II. in Monte S. Agnetis prope Zwollam, poſt XVII. annorum præfecturam ad propriam domum, totumque Ordinem, ſive Capitulum Windeſemenſe regendum revocatur, præfuitque ibidem Prior ordine quartus annos XXVIII. Ordinis ſui decus & gloria. Scripſit

De Fundatoribus Monaſterii Windeſemenſis, in Germania Inferiore, teſte Joanne Bunderio in Indice MS. in Biblioth. publica Ultrajectina, hoc titulo: *Regularium Canonicorum Viri illuſtres, ſeu de origine Collegii in Windeſſeime.* Incipit: *Illuſtrium Patrum geſta præclara.*

Moritur Anno Domini CIↃ. CCCC. LV. ætatis ſuæ LXXXII. Profeſſionis LVI. non ſine ſanctitatis opinione. Vide Joan. Buſchium Chron. Windeſem. lib. II. cap. XLVIII. & Thomam à Kempis in Chronico Montis S. Agnetis.

Herib. Rosweydus, HERIBERTUS ROSWEYDUS, Ultrajectinus, natus Anno CIↃ. IↃ. LXIX. XI. Kal. Febr. Societati Jeſu nomen dedit vicenarius. Philoſophiam Duaci didicit & docuit. Sacras item litteras Duaci & Antwerpiæ profeſſus eſt: à quibus ſtudiis miſſione impetratâ, rudeque donatus animum ad ſcribendum appulit, & pleraſque Belgii Bibliothecas luſtravit atque excuſſit, Sanctorum vitas aliaque eruit. Ad ingenii perſpicaciam, & judicii maturitatem accedebat ſtudium quoddam indeſeſſum; laborandi, indagandi & inquirendi in antiquitatem omnis ævi, cum ſacram, tum etiam profanam. Scripſit varia, quorum elenchum vide in Valerii *Bibl. Belg.*

Obiit Antwerpiæ die V. Octobris, An. Dom. CIↃ. IↃC. XXIX. ætatis LX.

Joan. Becanus, JOANNES BECANUS, ſive DE BEKA, ex nobili familia de Stoutenburgh, quæ ex Amersfortiis Equeſtris familiæ viris deſcendit, oriundus, Canonicus Ultrajectinus, conſcripſit

Chronicon Epiſcoporum Ultrajectenſium, & Comitum Hollandiæ, ad Joannem ab Arckel Epiſcopum, & Guilielmum Hollandiæ Comitem: in quo apud Egmondam per ſeptennium cum aſſidua quadam ſollicitudine pleroſque labores explevit, ut ad dictum Comitem ipſe præfatur. Edidit illud cum appendice *Suffridi Petri*, & Notis *Bernardus Furmerius*, Franekeræ Friſiorum, 1612. 4. emendatius vero cum Notis, Obſervationibus atque Animadverſionibus, *Arn. Buchelius* in Corpore Hiſtoriæ Ultrajectinæ.

Cæterum de *Becano* elogium hoc ſcripſit Philippus de Leydis Libro de *ſorte Principantis* caſu LX. *Quid laudis, quæ memoria, quis honor Comitibus Hollandiæ ſupereſſet; niſi felix Cœnobium S. Adalberti in Egmonda, & Monaſtica vita pro tempore illorum facta, & deinde brevi compendio Joannes de Beka, Presbyter, vigiliis æternaſſet?* &c.

Joan. Knyfius, Episc. Groninganus, JOANNES KNYFIUS, Ultrajectinus, patricii ſanguinis, Ordinis Minorum de Obſervantiæ, primus Epiſcopus Groeningenſis An. CIↃ. IↃ. LXI. deſignatus & conſecratus, interfuit Synodo Provinciali Ultrajectinæ Anno CIↃ. IↃ. LXV. VI. Idus Octobris una cum *Nicolao de Nova Terra*, Harlemenſi, & *Nicolao de Caſtro*, Middelburgenſi Epiſcopis ſimiliter conſecratis; item *Remigio Drutio*, Leovardienſi, & *Joan. Mahuſio*, Daventrienſi, electis & confirmatis. Scripſit

Commentarium in Pſalmos miſerere & de profundis, Teutonicè & Latinè. Antv. apud Steelſium. An. CIↃ. IↃ. LXXV. verius LXXVIII. Kalendis Octobris animam Creatori ſuo reddidit. Plura de Knyſio ſub *Groninga* p. 15. &c.

Jo. Goudanus, JOANNES à GOUDA, Ultrajectinus, natus parentibus patriciis An. CIↃ. IↃ. LXXI. nomen Societati Jeſu dedit Tornaci Anno CIↃ. IↃ. LXXXVIII. docuit in ea præter litteras humaniores, Philoſophiam Duaci, & Theologiam moralem Antverpiæ; totoſque inde XXV. annos cum Antverpiæ, tum Bruxellæ concionibus ad populum habendis impendit, eâ dicendi facilitate ac venuſtate, ut celeberrimi nominis Eccleſiaſtes haberetur. Accedebat comis quædam affabilitas, & perſuadendi facultas, quâ etiam adverſariæ partis homines detinebat. Scripſit vernaculo ſermone varia adverſus Sectarios.

Obiit Bruxellæ Anno CIↃ. IↃC. XXX. die XXVIII. Decembris, morte, qualem ſæpius deſideraverat, ſubitaneâ, vix integro unius horæ quadrante ſanus & mortuus. Vide *Bibl. Scriptorum* S. I.

Jo. Heſius, JOANNES HESIUS, Presbyter Trajectenſis, deſcripſit

Itinerarium, ſeu *peregrinationem* ſuam *Jeroſolymitanam* per Arabiam, Indiam, Æthiopiam, aliaſque remotas mundi Regiones, Anno Dom. CIↃ. CCC. LXXXIX. factam: in qua multa fidem exſuperantia, ex ævi illius credulitate, narrantur. Aub. 1565. 8.

Jo. Wittius, JOANNES WITTIUS, Stephani, Equitis aurati, fil. Ultrajectinus, ad D. Virginem ibidem Canonicus, reſtituit

Hiſtoriam Caroli VI. Francorum Regis, conſcriptam olim Latinè à Monacho ad S. Dionyſium, ſtilo pro ævo illo ſatis eleganti.

Paſchaſii Ratberti, Abbatis Corbejenſis, Opera ſimiliter è Manuſc. emaculavit. Ut &

B. Fulgentii Opuſcula aliquot. Itemque

Nicolai Brayæ Poëmata de Geſtis Ludovici VIII.

Romæ hinc migravit Anno Dom. CIↃ. IↃC. XXII. pridie Kalend. Octobris.

Lamb. vander Burchius, LAMBERTUS VANDER BURCHIUS, Machliniæ natus Anno CIↃ. IↃ. XLII. IV. Idus Auguſti, donatur Canonicatu ad Divam Virginem Ultraject. An. CIↃ. IↃ. LV. Decanatu An. CIↃ. IↃ. LXXXVIII. VI. Idus Decembris: atque exinde inter Ordines Provinciæ Ultrajectinæ comparuit, Religionem ruentem fulcire cum ſuis annixus; ſed fruſtra, & unioni Ultrajectinæ nequicquam repugnans, jubente Capitulo ſubſcripſit: motus ab Ordinibus, cum aliis Eccleſiaſticis omnibus, menſe Martio, An. CIↃ. IↃ. LXXXII. Quodque deinceps reliquum fuit vitæ in otio litterato tranſegit, procul a ſtrepitu & curis Reipublicæ. Scripſit

Hiſtoriam Ducum ac Principum Sabaudiæ libris II. Lugd. Bat. typis Plant. 1599. 4.

Vitam Guidonis Comitis Flandriæ. Ultrajecti, 1615. 8.

Preces rythmicas Latinas ad Divam Virginem.

Originem & fundationem Eccleſiæ Collegiatæ D. Virginis Ultrajecti.

Hiſtoriam Comitum Flandriæ, Tomis IV. diſtinctam, quam Machliniæ V. N. Laremius adſervare ſolet.

Obiit Anno reparatæ ſalutis CIↃ. IↃC. XVII. XVI. Kal. Septembris, annos natus LXXV. dies VIII. ſepultus in navi Eccleſiæ ſuæ, ſub ſarcophago, quem ipſe ſibi mortalitatis memor poni curavit.

Oliv. Hattemius, OLIVERIUS HATTEMIUS, Ultrajectinus, bonis litteris in Patria, & Lugduni apud Batavos operam dedit; laudatque alibi J. Lipſium

Præ-

Præceptorem. Rediit ad Eccleſiæ Romanæ atque Orthodoxæ caſtra Anno CIƆ. IƆC. VII. poſt XIV. annorum miniſterium, cum uxore & IX. liberis, & Medici titulo Lovanii inſignitus eſt. Scripſit idiomate patrio

Juſtificationem cur a Calviniſtis defecerit, deque notis Catholicorum & novorum Evangelicorum. Lovanii apud Maſium, 1610. 8.

Apologiam contra deformatæ Religionis Miniſtros.

Moritur Antverpiæ Anno Dom. CIƆ. IƆC. X. ætatis XXXVIII. converſionis tertio, die XXIV. Decemb. conditus apud Minoritas. E liberis plerique vitam religioſam ac Monaſticam amplexi & profeſſi ſunt.

Otho Zilius, OTHO ZILIUS, Ultrajecti An. CIƆ. IƆ. LXXXVIII. III. Kal. Auguſti natus, ætatis anno XVIII. Societati Jeſu adſcriptus, Linguarum præſertim Græcæ atque Hebraicæ cognitione excellens, Rhetoricam Ruræmundæ docuit; Orator ad Sodales Parthenios Lovanii, ac Bruxellæ magna cum laude, fructuque verba fecit, Rectorque fuit Collegii Sylvæducenſis ac Gandavenſis. Scripſit

Hiſtoriam Miraculorum B. Mariæ Sylvæducenſis (quæ *Dulciſſimæ* appellatione ibidem innotuit) poſt captam urbem ad D. Gaugerici Bruxellam tranſlatæ. Antv. typis Plant. 1632. 4.

Ruræmundam Illuſtratam, nomine Rhetorum Ruræmondenſium. Lovanii 1613. 8.

Vitam SS. Xenophontis & Mariæ Conjugum, filiorumque Joannis atque Arcadii, è Græco Latinè reddidit. Edidit Joannes Bollandus 26. Januarii.

Item *Vitam & Miracula SS. Cyri & Joannis Martyrum*: apud Bollandum 31. Januarii.

Denique deſcripſit *Mardochæum triplicem*, ſeu *de triplici Mardochæi fortuna, mediâ, infimâ, ſummâ*, libros III.

Pet. Valckendaelius, PETRUS VALCKENDAELIUS DE ZYL, Trajectenſis, opulentis, & magnæ proſapiæ parentibus oriundus, in Roſtochienſi Univerſitate S. Theologiæ Baccalaureus promotus, Prior Domus Canonicorum Regularium in Urbe Ultrajectina, obiit Anno CIƆ. CCCC. LXXXV.

Libros Sententiarum explanavit.

Vetus & Novum Teſtamentum, per vocabula ſub ordine Alphabeti diſtinxit.

Secundam Secundæ, & librum *Quæſtionum de Malo* Doctoris ſancti, omiſſis argumentis luculento ſermone excerpſit.

Sermones varios de *Tempore & Sanctis* conſcripſit: & alia, inter cunctas ſuas tentationes, affectiones, & inordinatos motus, ſic cum B. Auguſtino in propatulo poſt ſe dereliquit, ut ab omnibus legi poſſint. Ita fere *Corn. Blocbius* in Chronico MS. Canonicorum Regularium Cœnobii Ultrajectini.

Phil. Morus, PHILIPPUS MORUS, Ultrajectinus, *Antonii*, Pictoris celeberrimi fil. Canonicus ad S. Salvatorem Ultrajecti, Poëta & Mathematicus, varia luſit carmina, quæ paſſim & apud varios leguntur.

Triumphum pecuniæ, ſive Oden Annalem, quam feriis Martinianis modulandam pueris proponere ſolet; carmen ſano politum, doctum, & ingenio Auctoris dignum. Ultraj. 1577. 4.

Nabath Tragicomœdiam Sacram, ex 3. Reg. 21. Ultrajecti Anno CIƆ. IƆ. LXXI. exhibitam; ibidemque apud *Arn. Buchelium*, J. C. nuper lectum.

Periit *Morus* An. CIƆ. IƆ. LXXVIII. Menſe Auguſto, in Africa, cum Luſitaniæ Rege Sebaſtiano, quem Mathematici, titulo Hiſtoriographi, frequentes ſequebantur.

GISBERTUS LAPPIUS A WAVEREN, *Joannis* & *Barbaræ Baexiæ* fil. *Giſberti* nepos, Ultrajectinus, ſtudiorum cauſâ Lovanii & Duaci egit, titulumque Juriſconſulti è Gallia retulit: vir exquiſitæ, variæ, & miſcellæ eruditionis, lectioniſque inexhauſtæ. Gisb. Lappius,

Corpus Hiſtoriæ Ultrajectinæ, Auctoribus *Joanne de Beka*, *Joanne Gerbrando de Leydis*, *Gulielmo Heda* &c. a morte *Arnoldi Buchelii* pertexuit, & *Lambertum Hortenſium de Succeſſionibus Ultrajectinis* recenſuit, notiſque marginalibus illuſtravit; adjectis eorum *vitis*. Ultrajecti, 1643. fol.

Viro huic erudito debemus, quod plurima Eccleſiæ Ultrajectinæ monumenta ab interitu vindicata, ad poſteros dimanarint; certè ego ejus memoriæ plurimum obſtrictus ſum, ex cujus Muſeo plurima in hanc rem meam conſecutus ſum.

NICOLAUS DALIUS, *Antonii* & *Petri* frater, Ultrajectinus, obiit Anno 1581 Caeterum Epiſtola XLII. his verbis Lipſius compellat ſuper ejus exceſſu: "Itane Dalius noſter "abiit? abiit, non viſurus amplius, non viden"dus. Sanè dolui: eo magis quod ſubita ea plaga "& præter exſpectatum." *Centur.* I. & Nic. Dalius,

ÆDES SACRÆ

In Suburbiis Trajectinis.

IV. Ultrajecto Suburbia; I. S. *Catharinæ*. II *Teloniarium*. III. *Albarum Virginum*. IV. *Weerdanum*. In ſingulis Hoſpitalia, Cœnobia, ac noviſſimis temporibus, Romano-Catholicis ibi degentibus aſſignati Paſtores. Suburbia IV.

Suburbium I. D. *Catharinæ* a contigua olim æde, de qua ſupra mentio, denominatum.

HOSPITALE S. JOBI.

In ſuburbio hoc S. *Jobi* pridem fuit, eſtque hodiè Hoſpitale. Quando & a quo extructum neſcitur. Ex Lappii adverſariis fundatio ab eo lecta, ſuperiori adhuc ſeculo in tabula penſili intra Xenodochium circa Ann. 1645. in qua, ut ait, inter cetera verba hæc occurrebant, *om te geneſen Spaenſche klieren en Napelſche ſweeren.* Extra S. Catharinæ, Hoſpitale S. Jobi,

Quidquid id eſt, cum nihil ferè, nec ipſa quidem tabula in Xenodochio hodiè ſuperſit, extrà dubium eſt, quin extructum ſit in uſum pauperum, miſerabilium, & eorum, qui Jobi inſtar ulceribus & tabo obſiti, quin & lepra infecti; quales ex Syria plures olim in patriam remeabant. Civili bello inter Ordines, & Henricum Bavarum Traj. Epiſcopum exuſtum, Caroli Cæſaris tempore, curantibus æditurs, priſtino decori reſtitutum fuit.

In S. *Catharinæ* ſuburbio ædes inſuper *Miſerabilis Cœmeterii* dictæ, ubi ſepeliebantur ultimo ſupplicio affecti manu carnificis. ædes Miſerabilis Cœmeterii,

Extra ſuburbium hoc inſer. Trajecti vicinia *Galecop*, & *Meern* vicus ad dexteram antiqui Rheni foſſam, ubi ſub vicina Parochia Sacellum olim, adhuc extans, in quo & *Capellania* ſeu *Vicaria* perpetua, cujus collator pridem prænob. Dnus vicinia, Capellania,

BREDERODIUS. Poſſeſſor Anno 1586.

Duo

deſervitores,

Dnus WILHELMUS ADRIANI. Valor *Vicariæ* hujus dicto anno 27--9--8.

Suburbium porrò iſtud & vicos prædictos poſt illa tempora curavere

& Paſtores.

JOANNES VERMEER, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. qui & Paſtor in *Jutphaes*, Ultrajecti defunctus.

THEODORUS MENSINCH, Daventrienſis, de quo ſub Daventria, & Oldenſalia, ubi anteà Paſtorem egerat.

REINERUS VELTHUYSEN, ex pago in fodinis *Wilms* oriundus, Artium Magiſter & Theologus Lovanienſis, anteà Paſtor in *Ens & Emelort*.

Suburbium II.

Suburbium II. Telonarium dictum, in litteris Henrici Epiſcopi de Anno 1260. *Thollerſlege* nuncupatur, a vectigali ſeu portorio quod olim ibi exactum.

HOSPITALE S. JUSTI.

Hoſpitale S. Juſti.

Sacrum ibi S. * *Juſto* cum oratorio ei inſcripto Hoſpitale, ſub initium belli cum Hiſpanis, totum deſtructum, ex notis hominis Romano-Catholici, quæ ſic habent: *Ann.* 1585. 8. *Julii aut circiter, begoſt die Valbrugge buiten Tolleſteeg, ende in 't beginſel des ſelven S. Jooſten Gaſthuys voorts vernielt met ſommige huyſen daer ontrent, ende die ſteenen uit de loodſe van den Dom de facto gehaelt ende gebruikt.*

Suburbium iſtud, & vicinam *Cuyl* dictam a mutato regimine excoluere,

Paſtores.

ÆGIDIUS DE RIDDER, è prænobili ſtirpe de Grunneſteyn, poſtmodùm oppidi Weſopiani Paſtor, Ultrajecti defunctus 29. Aprilis 1658.

REGNERUS GODEFRIDI AB EYNDHOVEN, ibidem defunctus 25. Martii Anno 1669.

JACOBUS PLOEG, Embricenſis, indè Paſtor Voorſchotanus.

GERARDUS CREMERS, Buſcoducenſis, Artium Mag. S. T. Bacc. form. anteà variis hîc locis ſubſidiarius, Ultrajecti defunctus 21. Febr. Anno 1699.

MARTINUS VAN HEES, Dordracenus, Theologus Lovanienſis.

Suburbium III.

III. Albarum Virginum, ſuburbium a Cœnobio quod Virgines Norbertinæ, niveis indutæ veſtibus, ad portam eam intra urbem habebant, denominatum.

XENODOCHIUM S. MARTHÆ.

Xenodochium S. Marthæ.

Xenodochium † S. *Marthæ* extra eam portam fuit bello inito cum Hiſpanis deſtructum Anno 1533. quod ob propinquitatem inſidiis eſſet aptum, & huic urbi periculoſum, cunctis ipſius bonis Gyrgatho Trajectenſi addictis, ut palam eſt ex Actis Ultrajectinis Ann. 1585.

's Manendachs den XIII. *Januar. Gereſolveert datmen ſinte Martha Gaſthuys gelegen voor de Wittevrouwen poort of doen breken, ende de materialen van dien vercopen ſal ter fortificatie behoef deſer Stadt, ende de materialen ſo mobile als immobile, des ſelven Gaſthuys heeft den Rade gegoſt ende gegeven tot behoeff van den armen ellendigen menſchen, die int Dolhuys onderhouden worden, Ordonnerende den Regenten van ſinte Marthe Gaſthuys dit te obedieren, ende de Huysmeeſters vant Dolhuys na de voorſz goederen uyt te ſien, op pene van ſulx op hem te verhalen.*

HOSPITALE S. CRUCIS, &c.

Hoſpitale S. Crucis.

Extra portam eandem celebre Hoſpitale *S. Crucis*, dicatum etiam SS. *Sebaſtiano*, *Adriano* & *Juliano*, ut fundatio Collegii fert, quod cœpit in ea æde Ann. 1412. Ædes quandò extructa certè neſcitur.

Auctor certè Collegii ſeu Fraternitatis ea in æde Mr. *Theodoricus Ruſche*, Canonicus ad S. Joannem, juxta hanc Chartam:

Fraternitatiſque fundatio.

IN den name des Vaders, des Soons, ende des HeyligenGeeſtes, Amen. Dit is de ordinancі, die de gemeene Broeders van ſinte Sebaſtiaens Gaſthuys buten de Wittevrouwen poorte an den Steenwech by Utrecht, eerſt van Meyſter Dideric Ruſche, Prieſter Canonic ſinte Johans t'Utrecht begonnen ende begrepen, eendrachtelic overdragen hebben, en hem ſelven ende haer nacomelingen, die namaels in deſer Broederſchap comen ſellen, daer in verbonden, ende gelooft alle punten ende verbanden te houden, ende te voldoen, die hier na beſchreven ſtaen, gelyck alſe die in tiden voorleden mit maleanderen geordineert ende overdragen hebben, ende bi den gemenen Broederen, ofte by der meeny te mynren ende te meeren, na der beſter orbaer, ende om die ſeven punten der ontfermertieheden te verdienen, in de ere Gods ende hore ſielen ſalicheyt. Want onſe lieve Heere Jeſus Chriſtus ſpreect in den Evangelio: Wes ghi een van den minſten doet, dat goet ghi my, ende wie der een van deſen ontfact in mynen naem, die ontfaet my. Ende ſinte Pauwels die heylige Apoſtel ſchryſt: Wilt niet vergeten den armen te herbergen. Want men vervulr daer mede de ſeven punten der ontfermertieheden. Heeft hi dorſt, men laeſt hem. Heeft hi hongér, men ſpyſt hem. Is hi of wert hi ſiec, men vandet hem. Heeft hi gevangen geweeſt, of heeft hi angſte van vangeniſſe, men trooſt hem, ende wyſt hem weghen die vangeniſſe te ontgaen. So is dit Gaſthuys voerſz puerlie gegeven in der eeren Gods, ende des goeden, *Sebaſtiaen*, ſinte *Adriaen*, ende ſinte *Juliaen* Goeds Ridders, den armen elendigen in te herbergen, nachtruſte daer in te hebben, ende ſonderlinghe Pillegrims, of andere arme lieden, die te laet ofte te ſpade comen binnen de Stadt van Utrecht, herberge te hebben, of te verkrigen, of die uter Stadt komen, ende op reyſe ſyn &c.

Monum. MS. Traj.

Vicaria quoque eadem in æde fundata a *Guil. de Winſen*, mortuo 28. Junii Anno 1442. ſepulto in choro Eccleſiæ Can. Regularium. *Vicaria* hæc fundata erat in honorem Omnip. Dei, B. Mariæ Virginis ac BB. Andreæ & Jacobi Apoſtolorum.

Ad

* Hic novem annorum puer in perſecutione Diocletiani ſub Rictiovaro Præſide cæſus eſt, Martyrol. Rom. ad IV. Kal. Novembr.

† Memoria eſt ad 29. Julii in J. Molani *Indiculo* SS. *Belgii* beatæ *Marthæ Sororis B. Lazari*, & extructæ ad eorum memoriam Eccleſiæ non longe a Bethania. De ea vide D. Tilmontii *Hiſt. Eccl Menum.* Tom. IV. p. 54. &c.

Vicaria, ejuſque poſſeſſores. Ad hanc vacantem per obitum D^ni^ *Godeſcalci Joannis*, proclamatus & inſtitutus eſt An. 1572. D^nus^ *Joannis Vermey*, ex Necrologo Eccleſiæ Bat. Canonicus ad S. Petri, Ultrajecti mortuus Anno 1613.

Accurſus eò undique, ex Jac. Torrii *Rel. Rom.* maximus ob memoriam S. Crucis.

Hoſpitale illud, ſub belli inter Fœderatos & Hiſpanos initium periculum quidem everſionis ſubiit; cladem tamen, in quam S. *Marthæ* Hoſpitale incidit, evaſit feliciter, in hanc uſque diem pro maxima ſui parte ſuperſtes integrumque, exciſo tantùm templo, papalique aula progreſſu temporis diſtracta, Dominos conſecuta & poſſeſſores privatos.

In libello Comput. Eccleſiæ Traj. mentio inſuper Hoſpitalium S. *Jacobi*, & S. *Laurentii*, de quibus inter Ant. Matthæi Fundationes non eſt expreſſa mentio; forte indè, quia pluribus Sanctis una eademque ædes ſæpe dicata.

In priore *Vicaria* fuit in honorem omnipotentis Dei, B. *M. Virginis*, a S. *Matthæi* Apoſtoli, ad quam vacantem per ceſſionem *Godefridi de Koninck*, inſtitutus eſt Anno 1573. *Henricus Pieckius*.

In altera *Vicaria* erat S. *Laurentii*, ad quam vacantem ex ceſſione D^ni^ *Cornelii de Oudewater*, inſtitutus eſt Anno 1571. D^nus^ *Wilhelmus Antonii Vorſtius*, Clericus Diœceſis Traj.

MONASTERIUM OEST-BROECANUM, & VROUWEN-KLOOSTER.

Monaſterii Ooſt-broecani, In ſuburbanis Trajectenſibus extrà portam *Albarum Virginum* duo quoque fuêre Monaſteria, virorum unum, Virginum alterum. Viroſum, quia in palude & urbi ad Orientem ſitum, *Oeſt-broec* dictum, D. *Mariæ Virgini* ac Beato *Laurentio* ſacrum.

Godebaldus, Ultrajectinus Epiſcopus, illud ab aliis adjutus extruxit. Sic enim Henricus Thaborita *Chron.* cap. 18. *Godebaldus*, inquit, *Epiſcopus conſtruxit Monaſterium S. Benedicti in Oeſt-broec extra muros Trajectenſes auxilio cujuſdam militis, qui fuerat in purgatorio * S. Patricii, & uxore conſentiente ibidem habitum religionis cum iſto Epiſcopo aſſumpſit, in quo morientes ambo ſepulti ſunt.*

Godebaldi Diploma ſic habet.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis: Ego *Godebaldus* divina propitiante miſericordia Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopus cunctis fidelibus poſt hujus vitæ laborem cæleſtium gaudiorum remunerationem. Notum vobis fieri volumus, quod quidam milites *Hermannus* & *Theodericus*, & alii quam plures, virtute Spiritus ſancti accenſi, cingulo militari abrenuntiantes, & in melius vitam ſuam commutantes, quendam locum ſolitarium in palude, quæ *Ooſt-broec* antiquitus vocabatur, elegerunt, ibique Eccleſiam in honorem ſanctæ Mariæ Dei genitricis, & beati Laurentii, conſtruxerunt, & nos quiddam boni intentioni eorum per Dei gratiam dantes, ac remedio animæ noſtræ in poſterum conſulentes, eandem paludem *Ooſt-broec* dictam, cum terra adjacente, videlicet veno, cum proprietate, cum cenſu, decimis majoribus & minoribus, ac omnibus aliis ſibi pertinentibus, cultis & incultis, juſtitiis, acquiſitis & acquirendis, pratis, paſcuis, campis, ſylvis, mobilibus & immobilibus libere ac legitime eidem Eccleſiæ tradidimus. Inſuper autem diſpoſitioni rerum ſuarum in futurum providentes, atque in omnibus ſane conſulere optantes, & petitioni eorum ſecundum tenorem Canonum ſatisfacere, hoc incommutabiliter ſtatuentes, ut Abbas libere ab eis & Canonice eligatur, & non aſcendens aliunde, per oſtium Jeſu Chriſti, qui ordinandus eſt, ingrediatur, nullo omnino negante vel contradicente, & quia pleriſque ſolet impendi præſentia ſeu voluntas Epiſcopi, libertatem electionis præcavendo ſtatuimus, quod abſente Domino Epiſcopo Conventus eligat Abbatem ſecundum regulam ſuam perſonam idoneam non conſentientem vitiis, & electum repræſentet Epiſcopo conſecrandum. Sit etiam perſona talis, quod ipſe Conventus in præſentia Domini Epiſcopi interrogatus ſub obedientia confirmare valeat ſecundum Deum pro humana intelligentia magis idoneum inter ſe nequaquam invenire ſe potuiſſe. Et quia multa Cœnobia invenimus pejorata ab hominibus beneficiariis conſenſu Abbatis, atque rogatu Fratrum, firmiter ei ſub catu Prælationis ſuæ præcipimus, ne Abbas de rebus Eccleſiæ, neque de Camera ſua, nullum feudum dare præſumat omnino. Habeat tamen in poteſtate Converſos & Fratres ejuſdem Eccleſiæ, & competentes perſonas pro loco, pro tempore, pro conſuetudine Monaſtica, & pro facultate rerum Eccleſiæ habeat ſeorſum, unde caritatis officium & Hoſpitalitatis gratiam exhibeat neceſſitatem patientibus, unde Eccleſiæ ſuæ negotia & ſuum emolumentum procuretur. His autem omnibus ſupradictis hoc pro timore Dei neceſſario aſſcribimus, quia hæc eadem noſtra Eccleſia pauper adhuc & tenella eſt, quatenus qui ad eam pertinent, cujuſcunque conditionis ſint, quantum in nobis eſt, quiete & pacifice bonis ſuis perfruantur, nulla ab eis petitio ex poteſtate Epiſcopali, nulla expeditio exigatur. Serviant libere Domino ſuo Abbati, & Eccleſiæ, cui ſervitii ſui debitores ſunt. Et ut hæc omnia omnino rata permaneant per ſuccedentia ſucceſſorum noſtrorum tempora hanc Chartam ſigilli noſtri appenſione ſignavimus, ſubter conſignatis idoneis teſtibus. Philippus Cancellarius ad ſanctum Martinum, Hermannus Præpoſitus ad ſanctum Johannem, Litardus Præpoſitus, Otto Decanus, Luzo Decanus, Wichardus Decanus, Riquinus de Malberge, Gocefridus de Reno, Arnoldus Caſtellanus. Qui autem huic piæ noſtræ ordinationi auſu temerario contradicendo obviare ullo modo præſumpſerit, ſciat ſe anathematis vinculo irremediabiliter innodatum, & ex regno Dei alienum. Anno Dominicæ Incarnationis CIↃ. CC. XXV. regni Domini Henrici Regis XXVII. Epiſcopatus noſtri XII. Indictione tertia feliciter data.

Godebaldus Epiſcopus ejuſdem fundationis teſtis eſt in Charta Anni 1113. Ita enim legendum putat Ant. Matthæus *Fund.* lib. 2. p 424. non Ann. 1225. ut perperam habet allatum jam integrum Diploma.

Fundatum enim illud Anno 1113. ut palam eſt ex ejus Charta mox hic apponenda. Unde & erroris convincitur Joannes de Beka, qui illud demùm cœpiſſe ait Anno 1121. in *Godebaldo*.

& Vrouwen-kloſter, Ordinis S. Benedicti. Virginum, *Vrouwen-kloſter* erat appellatum. Utrumque erat Ordinis S. Benedicti. Unum idemque, ut hic per Germaniam & Galliam

R non

* S. Patricius, *Hybernia Apoſtolus* dictus, colitur ad diem 17 Martii. Non eſt alius Sanctus, de quo tot, referta prodigiis ac figmentis ſcriptorum, conſcripta hiſtoria; ea quæ *Beda* nomen præfert, *Probi* eſt, nullius exiſtimationis. Alia a Bollandis præfertur *Jocelini*, Angli, Monachi Ciſtercienſis qui ſub ſeculi XII. finem demum vixit, de Patricio ejuſque ficta *Confeſſione* narratio. Locus qui S. *Patricii Purgatorium* dicitur, quem Oenus miles intravit Ann. 1153 alteri Patricio ab aliis attribuitur, ex incerto rumore vero falſo adnotavit ſibi Girardus Cambrenſis. Obſervationes Henſchenii in S. Patricii vitam longè præſtant ceteris, quæ de eo circumferuntur; quibus jungenda, quæ in Antiquitatibus Eccleſ. Britann. diſſerunt Uſſerius.

non infrequens, aliquandò fuit Monaſterium ædificiis tamen, & cellis diſtinctum.

Abundante mox multitudine Ludolfus jam ejus Abbas, cum viris & feminis non ſufficeret idem locus, ſecretis feminis in ſundo Abbatiæ alterum Cœnobium extruxit, quod a feminis, quarum Clauſtrum, *Vrouwen-Klooſter* nuncupavit.

fundationes, Fundationem ejuſque occaſionem exprimit Ludolphus ipſe in Charta hac Anni 1113.

Ego *Ludolphus*, Dei miſericordia primus Abbas Eccleſiæ ſancti Laurentii in nova Bethlehem omnibus præſentem litteram inſpecturis ſalutem in Domino Jeſu Chriſto. Neceſſe eſt, ut ſcripti teſtimonio commendetur, quicquid proceſſu temporis per oblivionem poteſt calumniari. Ne igitur noſtræ religionis ordo & Eccleſiæ conſuetudo in poſterum vacillet, vel proceſſu temporis tradatur oblivioni, neceſſarium duximus ſignificare ſucceſſoribus noſtris Abbatibus, Monachis, Sororibus noſtris & Monialibus, originem & ſtatum Sororum noſtrarum & Monialium à prima loci fundatione conſtitutum à viris diſcretis & ordinatum. Electus in Abbatem & vocatus à Flandria veni ad locum præſentem, mecum adducens Sororem meam uterinam, ſed Deo deſponſatam, quam in Eccleſia noſtra ſub habitu regulari de conſilio Fratrum nobiſcum habitare permiſimus. Proceſſu vero temporis cum numerus Sororum noſtrarum ſanctimonialium accreſceret, & unus locus Fratribus ſimul & Sororibus ad habitandum non ſufficeret, de conſilio Capituli Sororibus noſtris manſionem ſingularem in ſundo Eccleſiæ, quæ nova Curia appellatur, ad habitandum conceſſimus ſub hac forma, ut ejuſdem poſſeſſiones fundi noſtri, decimas majores & minores, juſtitiam, tractus aquarum ad molendina facienda, & venas ad ceſpites fodiendos, & cetera omnia jura nobis reſervaremus. Prædictis tamen Sororibus noſtris non ex aliquo jure, ſed de gratia, partem de venis ad ceſpites fodiendos uſibus ſuis neceſſarios indulſimus ſub tali conditione, ut eædem Sorores noſtræ ſe nunquam a noſtro . . . ſine ſucceſſorum noſtrorum Abbatum conſenſu ſubtrahere præſumant, nec etiam ad habitum alterius religionis ſine noſtro conſenſu & ſucceſſorum noſtrorum, quamdiu in noſtra poſſeſſione & decima ſunt commorantes, attentent. Statutum eſt etiam à viris diſcretis & approbatum, ut prædictæ Sorores nullum jus habeant penitus in Abbatis electione. Conceſſum ipſis tamen eſt de gratia, ut Prioriſſam eligant, ſed ab Abbate confirmandam, vel ſi neceſſe fuerit ipſam deſtituendam. Et Procuratorem etiam quemcunque Abbas ſecundum ſuam conſcientiam ipſis conſtituerit, ipſum non amovebunt, ſed cum patientia ſuſtinebunt. Inſuper conſiderata loci paupertate ſimiliter ordinamus, ut poſt matutinarum ſolemnia ad opus manuum ſecundum regulam omnes pariter præter ægrotas & debiles conveniant, opes peculiares nullas, ſive proprietatem intus & foris ſine conſenſu Abbatis habere præſumant. Et quæcunque in hujuſmodi conſtitutionibus auſu temerario minus obedire præſumpſerint, ſecundum regulam ſancti Benedicti à communione corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti alienas eſſe decernimus, & Chriſtiana ſepultura omnimodo privandas. Ut hæc igitur noſtra conſtitutio inconvulſa ſemper permaneat, præſentem cedulam conſcribi, & ſigillo Eccleſiæ communiri fecimus in munimen & robur matricis Eccleſiæ.

Actum eſt hoc Anno gratiæ CIↃ. C. tertio decimo, Calend. Novembr.

Willibrandus Ultraj. Epiſcopus fundationem confirmavit ſequenti Diplomate.

Wilbrandus, Dei gratia Trajectenſis Epiſcopus, dilectis in Chriſto *Henrico* Abbati & Conventoi ſancti Laurentii in *Oeſt-broec* ſalutem in Domino. earumque confirmationes, Juſtis petitionibus & deſideriis dignum eſt nos facilem præbere aſſenſum, & vota, quæ a rationis tramite non diſcordant, affectu proſequente complere. Quapropter veſtris juſtis precibus inclinati privilegium, quod bonæ memoriæ *Ludolphus* primus Abbas loci veſtri Eccleſiæ veſtræ contulerit, ſuper ſubjectione ſanctarum Monialium de Oeſt-broec, cujus tenor talis eſt, Ego *Ludolphus*, Dei miſericordia primus Abbas Eccleſiæ ſancti Laurentii in nova Bethlehem, omnibus præſentem litteram inſpecturis ſalutem in Domino Jeſu Chriſto. Neceſſe eſt, ut ſcripti teſtimonio commendetur, quicquid proceſſu temporis per oblivionem poteſt calumniari. Ne igitur noſtræ religionis ordo & Eccleſiæ conſuetudo in poſterum vacillet, vel proceſſu temporis tradatur oblivioni, neceſſarium duximus ſignificare ſucceſſoribus noſtris Abbatibus, Monachis, Sororibus noſtris & Monialibus, originem & ſtatum Sororum noſtrarum & Monialium a prima loci fundatione conſtitutum a viris diſcretis & ordinatum. Electus in Abbatem & vocatus a Flandria veni ad locum præſentem mecum adducens ſororem meam uterinam, ſed Deo deſponſatam, quam in Eccleſia noſtra ſub habitu regulari de conſilio Fratrum nobiſcum habitare permiſimus. Proceſſu vero temporis cum numerus Sororum noſtrarum ſanctimonialium accreſceret, & unus locus Fratribus ſimul & Sororibus ad habitandum non ſufficeret, de conſilio Capituli Sororibus noſtris manſionem ſingularem in fundo Eccleſiæ, quæ nova Curia appellatur, ad habitandum conceſſimus ſub hac forma, ut ejuſdem poſſeſſiones fundi noſtri, decimas majores & minores, juſtitiam, tractus aquarum ad molendina facienda, & venas ad ceſpites fodiendos, & cetera omnia jura nobis reſervaremus. Prædictis tamen Sororibus noſtris non ex aliquo jure ſed de gratia partem de venis ad ceſpites fodiendos uſibus ſuis neceſſarios indulſimus ſub tali conditione, ut eædem Sorores noſtræ ſe nunquam a noſtro . . . . . ſine noſtrorum ſucceſſorum Abbatum conſenſu ſubtrahere præſumant, nec etiam ad habitum alterius religionis ſine noſtro conſenſu & ſucceſſorum noſtrorum, quamdiu in noſtra poſſeſſione & decima ſunt commorantes, attentent. Statutum eſt etiam a viris diſcretis & approbatum, ut prædictæ Sorores noſtræ nullum jus habeant penitus in Abbatis electione. Conceſſum ipſis tamen eſt de gratia, ut *Prioriſſam* eligant, ſed ab Abbate confirmandam, vel ſi neceſſe fuerit ipſam deſtituendam. Et Procuratorem etiam quemcunque Abbas ſecundum ſuam conſcientiam ipſis conſtituerit, ipſum non amovebunt, ſed cum patientia ſuſtinebunt. Inſuper conſiderata loci paupertate ſimiliter ordinamus, ut poſt matutinarum ſolemnia ad opus manuum ſecundum regulam omnes pariter præter ægrotas & debiles conveniant, opes peculiares nullas, ſive proprietatem intus & foris ſine conſenſu Abbatis habere præſumant. Et quæcunque in hujuſmodi conſtitutionibus auſu temerario minus obedire præſumpſerint, ſecundum regulam ſancti Benedicti a communione corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti alienas eſſe decernimus, & Chriſtiana ſepul-

pultura omnino privandas. Ut hæc igitur noſtra conſtitutio inconvulſa ſemper permaneat, præſentem cedulam conſcribi & ſigillo Eccleſiæ communiri fecimus in munimen & robur matricis Eccleſiæ. Actum eſt hoc Anno gratiæ milleſimo centeſimo tertio decimo, Calend. Novembr. auctoritate præſentium confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere & auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Dei omnipotentis, beati Martini, & glorioſi Martyris beati Laurentii ſe noverit incurſurum. Actum Trajecti Ann. Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, tertio Nonas Septembris.

Geextraheert uyt een boeck beruſtende in de Abdye van Oeſt-broeck, by Heer Hugo Ruyſch, Raed in den Hove van Utrecht.

ædes ſacræ, Aſceterium iſtud non tantum S. Laurentio, ſed & D. Vincentio, putatur dedicatum fuiſſe; ædes ſacras habens a Cœnobio Oeſt-broucano diverſas. In eis inter alia altare D. Annæ, ibi locatum Anno 1505. Impendia 59. florenorum Rhenenſ ferebant

altare D. Annæ,

Dna HELVICH VAN VRONESTEYN, Prioriſſa, &

Dna MARIA VAN AMERONGE.

Ibidem & S. Domini ſepulchrum a

MARIA GRUYTERS, Prioriſſa An. 1479. erigi juſſum.

Ludolphus, *Prioriſſam* mox, non *Abbatiſſam*, ut ex verbis ejus liquet, præeſſe voluit; quod & diu uſitatum, Anno adhuc CIO. CCC. LX. ex Charta ab Ant. Matthæo allata. Verùm temporis progreſſu, cum opes creſcerent & ambitio *Abbatiſſa* acceſſit, habens *Prioriſſam* dicto ſibi audientem.

Abbatiſſa nihilominus confirmanda erat ab Abbate, qui & electioni ejus intererat, ut ſuâ præſentiâ electionem dirigeret, fraudibuſque & diſcordiis iret obviam. Cumque ſubinde circa hæc & alia orta eſſet controverſia, ejus deciſio Jacobo Decano Eccleſiæ S. Joannis Ann. 1277. & Frederico, Ultraj. Epiſcopo Ano. 1322. delata. Utriuſque pronunciatum habes apud Ant. Matthæum lib. 2. *Fundat.* pag. 406. 407. 408. 409. &c. Cæſar demum rerum potitus, *Abbatiſſæ* nominationem & illic ſibi aſſumpſit.

Duplex ſaxo turris, Anno 1518. vetuſtate collapſa, novaque conſtrui cœpta Anno 1519. Cum & dormitorium vetuſtate collapſum eſſet, Henrica ab Erp, *Annalium* Cœnobii ſui Auctor, in priſtinum rurſum robur & ſplendorem reſtituit, poſitâ pro introitu hujuſmodi inſcriptione:

Godebaldus, viceſimus quartus Eccleſiæ Trajectenſis Epiſcopus temporibus Innocentii Papæ II. *Lothario* II. *imperante Anno Domini* CIↃ. C. *viceſimo primo Monaſterium iſtud in honorem omnipotentis Dei, S. Dei genitricis Mariæ ſemper Virginis, & glorioſi Levitæ ac Martyris Chriſti ſancti Laurentii fundavit, dotavit, atque conſtruxit, cujus partem vetuſtate collapſam, quam dormitorium vocant, Reverenda Domina* Henrica de Erp, *Anno à Nativitate Domini* CIↃ. IↃ. *triceſimo ſexto temporibus ſanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini, Dni Pauli Papæ* III. *imperante glorioſiſſimo atque victorioſiſſimo Imper.* V. *Carolo, nec non & Reverendiſſimi patris & Domini Georgii de Egmunda, Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopi* LX. *expenſis Conventus hujus reſtaurari fecit. Quæ prius etiam anno decimo nono Campanariam hujus Eccleſiæ turrim à fundamentis erexit. Ex cujus ſtructuræ elegantia mota Domicella* Mechtelt *de Ridder de Groeneſteyn, prædicti iſtius Cœnobii Prioriſſa, circuitum Domus Capitularis ſcabellis, ſedibuſque ligneis, & tabulis querceis ornari fecit.*

Adjecta ſtructuræ etiam Chronographia hæc:

Ad Chriſti laudem, ſervandam relligionem
Anno milleno quingenteſimo quoque ſexto
X. ter bis junctis ſub Carlo Cæſare quinto
Ex Erp Henrica clauſtri prudens Abbatiſſa
Expenſis cujus fundamen condidit iſtud.

Plura tum in Virginum, tum in virorum Cœnobio altaria, & in his reliquiæ, ut & alibi non paucæ; inprimiſque S. Laurentii, de quibus *Bat. Sacr.* part. 2. ſub Roterodamo ſermo. Ingens in eo Cœnobio S. Laurentii imago, ſculpta ex ligno, & catena revincta; quin & carbones, quibus toſtus S. Martyr, ibi ſervatos, in adverſariis ſcribit Lappius. Reliquiæ, inprimiſque S. Laurentii,

Oeſt-broec, ob arctam regulæ obſervantiam, *Carcer* Ordinis olim vocatus, ut ſub Godebaldo vidimus. Unde & ſucceſſor ejus in Ultraj. Sede Andreas remotis a Staurienſi Eccleſia XII. Presbyteris ignavis & indignis, illorum in locum hinc deduxit utriuſque ſexus colonos An. 1132. referente Niveſienſi ex antiquis Traj. Chronicis, Canonico. Senſim ei & opes accrevere; unde &, ut ferè eſt, collapſa diſciplina. arcta diſciplina, ſenſim collapſa,

Inter Abbatum poſſeſſiones, etiam *Dominium de Zuylen*; ſi non univerſum, certè pars ejus magna in Emphyteuſin ab eo data Comiti de Ooſtervant Anno 1446. ex Charta ejus anni ab A. Matthæo *Fund.* lib. 2. pag. 413. allata.

Fervente demùm bello cum Hiſpanis, poſt varios cum Abbate & Ordinibus tractatus, ne hoſtis loca hæc occuparet, ablatis primum Campanis & diſtractis in uſum belli, utrumque hoc Cœnobium unà cum turribus, egregii olim operis, deſtructum eſt funditus.

In templo Oeſt-broecano ſepulturam, ut jam vidimus, delegit Adelboldus, Cœnobii ejus inſtitutor, idem inſtitutum ibi ſub finem vitæ amplexus. monumenta

In Choro Eccleſiæ Oeſt-broucanæ quoque funus, plumbeo loculo recluſum 23. Julii. Wilhelmi Comitis Rennebergii, *Zuylæ*, dum viveret, & *Weſt-broekæ* Domini, in caſtro Zuylen defuncti An. 1546. VIII. Julii. Inteſtina in Weſt-broeckana Eccleſia, cor autem in Zulenſi Capella repoſita; ut ſub *Zula* memorabimus. Effigies prædicti Comitis, uxoriſque ejus *Corneliæ*, Comitiſſæ in Renneberch &c. XXIII. Junii Anno 1541. Kempis territorii Colon. oppidulo humo conditæ, in templo Oeſt-broucano ad monumentum conſpicua erat. ſepulchralia,

Oeſt-broucani Abbates, qui ad manus venere; Abbates,

LUDOLFUS, Cœnobii Sanctimonialium conditor,

JACOB SONDERBALCH, Anno 1364. &c.

GERARDUS DEDEL, Anno 14 . .

EVERARDUS DE MAURICK, qui Anno 1528. XII. Kal. Junii Henricum Traj. Epiſcopum profugum ex urbe recepit. *L. Hortenſ. rer. Ultraj. l. 4. p. 95.*

JACOBUS VAN BAERN, Anno 1546.

Rectricum ſeriem magis amplam, ex *Henrica ab Erp* Annalibus vernaculis, aliiſque SS. Monumentis, Abbatibus quos nacti ſumus, juvat ſubjungere.

Abbatiſſæ,

EUPHEMIA VAN DEN BERGHE, Domini ejus Cœnobii obiit Anno 1321 die S Egydii

GUILIELMA VAN OESTRUM, Domina, obiit 1440. poſtridie diviſionis Apoſtolorum.

FREDERICA VAN DE MAERN, obiit 1456. in profeſto S. Cæciliæ.

GERTRUDIS VAN GROESTEYN, Domina, obiit 1500. die S. Egydii.

HENRICA VAN ERP, Abbatiſſa electa poſtridie S. Egydii 1505. obiit Anno 1548. Annalium vernaculorum ejus nomine ab Ant. Matthæo *Analect.* Tom. 1. Auctor. " In his refert, quo-"modo cum funus Wilhelmi Rennebergii ſu-"pradicti ad Eccleſiam Oeſtbroucanam 23. Julii "Anno 1545. deferretur, ante valvas aſceterii ad "viam lapideam ſtaret cum Monialibus & Sa-"cellano, Caſula induta & aſperſorio in manu, "duabus junioribus Sanctimonialibus ferentibus "crucem & incenſum. "

JOANNA VAN HOENBROCK, aliàs *Handenbroeck*, electa Abbatiſſa Anno 1549. die Veneris, annos nata 38. obiit Anno 1570. VII. Januarii.

Eodem anno Abbatiſſa electa,

Dna MARIA VAN ZULEN, defuncta 19. Maji 1579.

aliæque Rectrices.

CATHARINA YSBRANDI VAN SCHOOTEN, Abbatiſſa, obiit 1576.

WILHELMI filia hic profeſſa Anno 1539. poſtridie S. Gertrudis.

CATHARINA VAN OESTRUM, adhuc in vivis Anno 1583. 9. Julii, ex ſæpius memoratis Annalibus.

BELIA VAN VOERDE, ſeu de VOORT, Prioriſſa, obiit 1514.

HASA . . . . Prioriſſa, obiit Anno 1427.

EGBERTA DE VLEUTEN, Prioriſſa, obiit 1455.

LUGGARDIS DE COMPOSTELLA, Sub-prioriſſa, obiit 1479.

MARIA GRUYTERS, Prioriſſa, quæ Anno 1494. ſanctum ſepulchrum intra ædes ſacras extrui juſſit, a Joanne ab Arundine, Carmelita, Suffraganeo Traj. conſecratum; alia inſuper ab ea extructa.

HELWICH VAN VRONESTEYN, Prioriſſa, Anno 1505. de qua ſupra.

HEYLWIGIS VANDER HAER, Prioriſſa, obiit 9. April. 1528.

MAGDALENA UTEN ENGHE, Subprioriſſa, obiit 1537.

MACHTILDIS VAN GRUENESTYN, Prioriſſa, Anno 1528. 1533. 1536. 1539.

Anno 1528. XIII. flagrante inter Gelrum & Henricum, Ultraj. Epiſcopum, Amisfurtum ex Cœnobii Dominis ſe ſubduxêre; Domina *Helwich van der Haer*, Dna *Leon. van Hermelen*, Dna *Suſanna van Varick*, *Cralingen*, *Hardenbroeck*, *Lenſevoert*, *Weelden*, *Culenborch*, *van Maerten*, *Adriana van der Haer*, *Natewiſch* junior, *Valckenaer*, *Zuylen*. Eo tetenderunt poſtridie Dominicæ in albis, ibique hæſere ad profeſtum D. Magdalenæ uſque, urbe Trajecto per Henricum Epiſcopum in profeſſo Viſitationis D. Virginis Mariæ occupata.

COENOBIUM ALDVICENSE.

Cœnobium Aldvic.

Alterum Virginum Nobilium, Ordinis quoque S. Benedicti Parthenæum, erat in *Aldwica*, quod & *Oudwyck*, extrà dictam portam *Albarum Virginum*, quâ iter eſt ad *Biltam*, & hinc porrò Amisfurtum, cujus locus adhuc extat, fundatum Anno 1131. a matronâ nobili Mathilde, Burggraviâ Trajectenſi. Eccleſia tamen paulò ſerius perfecta, & a Godefrido Traj. cum tribus aliis Epiſcopis dedicata Sanctæ Mariæ, & Sancto Stephano VIII. Kal. Auguſti anni ejuſdem. Initia,

Sic enim refert ad Ann. 1171. Wilh. Procurator, Auctor ab Ant. Matthæo luci datus: *Eodem anno XI. Kal. Auguſt. dedicatum eſt templum ſancti Martini in Trajecto a quatuor Epiſcopis, ſcilicet Philippo Colonienſi, Godefrido Trajectenſi, Raymundo Ypporienſi, & a quodam Epiſcopo, nomine Martino. Ab eiſdem dedicata eſt Eccleſia ſanctæ Mariæ & ſancti Stephani in Oiſtbroic* VIII. *Kal. Auguſti.* ædis ſacræ dedicatio,

Habebant viam Moniales privatam & ipſis propriam, quæ ad viam lapideam ducebat, qua itur ad *Biltam*.

Creata olim Abbatiſſa a Conventu; tranſcripto Cæſari dominio, nulla niſi quam Cæſar deſignaſſet, a curia Provinciali miſſa in poſſeſſionem.

Abbatiſſæ.

MARGARETA VAN VOIRN, ex Tabulario Aldvicenſi, ejus Cœnobii Abbatiſſa, Anno 1350.

SOPHIA HARDEBOLLE, ſub ea eo anno Prioriſſa.

MARGARETA VAN MALSEN, ex Charta Anno 1406. *Dei gratia* Abbatiſſa Conventus Advicenſis.

MARIA VAN VRONESTEYN, Abbatiſſa ejus Conventus Anno 1565.

JOANNA DE BRAKEL, Abbatiſſa, obiit 8. Oct. Ann. 16 . . ætatis 94 m. 3. d. 13. ex MS. Monum. ejus Conventus.

ANNA VAN OOSTRUM, ejuſdem Conventus Abbatiſſa, Anno 1567. obiit Anno 1594. ipſo die S. Ambroſii.

SUSANNA DE RAETH, in ejus locum eo anno 28. Auguſt. a Saſboldo tum Vic. Gen. Diœc. Metrop. Traj. confirmata. *Archiv. Sasbold.*

Abbatiſſa Aldvicenſis, *Draeckenborch* appellata, ſæviente inter Gelrum & Henricum Traj. Epiſcopum bello, cum milites Conventum invaſiſſent, ſub Ann. 1528. *Begghinarum* Curiam cum Sanctimonialibus aliquot *Leidæ* incolebat.

Statu cultus publici immutato, actum de diruendo Aldvicenſi Cœnobio Anno 1580. ablata turris Anno 1582. ſtetit nihilominus multorum interceſſione, eorumque inprimis, qui in eo filias habebant uſque ad Ann. 1584. quo civium incitatorum dolo conflagravit, cum jam a Senatu decretum eſſet, ut Cœnobium dirueretur, & materia divenderetur.

Ex Cœnobio ferè nihil ſupereſt præter villam, hortum & muri partem, quo id concluſum.

COENOBIUM VALLIS PACIS.

Fuit & extra Portam hanc Virorum, Canonicorum nimirum Regularium, Cœnobium, Vallis pacis, Belgice *Vredendael* dictum, mille ab urbe paſſus, fundatum & extructum olim a *Werenboldo de Buſcoop* Anno 1419. juxta Lappium, flammis abſumptum, non ab Hiſpanis, ſed a noſtris, ne hoſtes inde urbem infeſtarent; materiâ ejus anno ſubſequenti diſtractâ. Cœnobium Vredendael, ejuſque fundator. J. Lindebor. *Hiſt. Dav. Epiſc.* c. 7. p. 334.

Suburbium *Albar. Virginum* noviſſimo hoc ævo curavere,

PETRUS VANDER CLOES, Ultrajectinus. Et illo deſignato Paſtore ad S. Jacobum intra urbem, Suburbii hujus nov. ævo Paſtores.

HEN-

Digitized by Google

HENRICUS VANDER WEL, Ultrajectinus, Paſtor ibidem, Ultrajecti defunctus menſe Nov. Anno 1679.

GERARDUS VAN WYCK, Ultrajectinus, S. T. B. F. poſtmodùm intrà urbem Paſtor ad S. Jacobum, Ultrajecti defunctus.

ANTONIUS SCHADE, ex clarâ apod Ultrajectenſes progenie, coöperator olim ſenioris fratris Erneſti, Paſtoris Haſerzoudani vicinorumque locorum; & illo ſponte munus abdicante,

GERARDUS MAES, ex Bethuæ inferioris agro.

Suburbium IV. *Weertenſe*; unde denominatum?

Suburbium IV. eſt de *Weert*. Nomen ei ab Inſula, quæ a Rheno olim ei facta. Territorium eſt ingens, uſque ad rubrum pontem, vulgo de *Roodebrugge*, ſe protendens. Reliquum ſeparatum, & diſtinctum territorium, *Lauwenrecht* vulgo, ſeu *Laurentiana juriſdictio*; olim *Pollipaziorum* familiæ antiquiſſimæ. Inſularis juriſdictio olim erat Præpoſiti maj. Eccleſiæ, a quo privatis in feudum data.

HOSPITALIA S. ANTONII, & S. MARTINI.

Hoſpitalia ibi *S. Antonii*,

Extra portam hanc a territorio *de Weert*, *de Weert-poort* dictam, Hoſpitale cum Sacello duplex, unum *S. Antonii* dictum; ſcilicet Eremitæ in Ægypto,

& *S. Martini*;

S Martini alterum.

Prioris fundationis tabulæ nullæ extant apud Ant. Matthæum.

Poſterioris, quod ibi præcipuum fuit, hæc eſt fundatio vernacula.

hujus fundatio,

WY Scoute, Buerrade, ende gemeene Bueren in die Weerde by Utrecht, lyen ende bekennen mit deſen openen brieff, dat wy voir ons ende voir onſen nacomelingen geloeft hebben, ende geloven aen handen der tween Conventen van Iheruſalem ende van Bethlehem, gelegen in den nyen Weerde by Utrecht voirſz, alte waert ſake dat die huſinge ende hoſtede mit allen hoeren toebehoren, alſo als die in den openen Gerechtsbrief beſchreven ende bepaelt ſtaet, daer deſe onſe tegenwoordige brief door geſteken is, alinge te niet ginge, of van ymant geeſtelic of weerlic behindert worde, alſo dat die ſelve huſinge ende hoſtede voirſz, geen Gaſthuſe werden noch bliven en mochte, dat wy dan terſtont tot vermaninge der Conventen voorſz ende by horen rade deſe voirſz huſinge ende hoſtede mit alle alſulcke goede ruerende ende onruerende, als wy daer tot behoef des Gaſthuſe voirſz mede ontfangen hadden, ende dair tegenwoordich ende voir ogen in den voirſz Gaſthuſe of tot andere ſteden waren, ende den voorſeyden Gaſthuſe toebehoerden, alle te ſamen ter hoochſter weerde vercopen ſellen, ende die ſelve gelden die dair of quamen by rade der tween Conventen voerſz au goeden erflicken renten of lande, dat geen dyek goet en is, ende dat binnen der mylen van der Stadt van Utrecht voirſz, ende onder genen ſmallen Heeren gelegen is, beleggen ende ontfangen ſellen tot behoef ſinte Barbaren en ſinte Bartholomeuſs Gaſthuſen gelegen binnen Utrecht voirſz, in den gemenen potte den rechten armen te geven om Gods wille tot euwigen dagen aen bier, broot, vleyſch, ende viſch, na dien dattet den armen voorſz tot hoerre noottorfte beſt dienen ſal. Voort ſo hebben wy mede geloeft, dat deſe huſinge ende hoſtede voerſz na onſen vermogen altoos een Gaſthuſe bliven ſal, om den rechten armen daer in te herbergen, ende mede ſo ſellen wy oick jaerlycks op ten ſelven dach, als wy onſe Buerrade gecoren hebben, kieſen ende ſetten drie eerbare perſonen uyt onſen gemenen bueren, die Gaſthuys-meeſters weſen ſellen, die tot dat alinge regiment toeſien, ende bewint van den Gaſthuſe voirſz om Gods wille, ende ſalicheyt hoirre ſielen hebben ende voeren ſellen, om dat voirt te trecken, ende den armen goedertieren te weſen ter meeſter nutſcap ende oerbaer, na goetduncken hoirre conſcientien, behoudelic dat wy in den verkieſen der Gaſthuys-meeſteren altoos een van den drien ouden Gaſthuys-meeſteren, jaerlicx aen den regiment voirſz ſellen laten bliven, om den tween nyen Gaſthuys-meeſteren toecomende een onderwiſinge van den Gaſthuſe ende armen voirſz te doen. Mede ſo ſellen die Gaſthuys-meeſteren voirſz, den gemenen gerechte in den Weerde by Utrecht voirſz openbairlic voir den bueren, die dair dan by willen comen, van allen opbueren ende uytgeven den voerſeyden Gaſthuſe aengaende goede bewys ende rekeninge jaerlicks doen, ende dan ſo mach dat Gerecht voerſz den voerſz Gaſthuys-meeſteren verſetten, een of twe van den drien Gaſthuys-meeſteren voirſz of te ſamen laten bliven, alſo lange alſt den rechte voerſz belieft ſonder ymants wederſeggen. Ende dat regiment van den Gaſthuſe ende van den armen voirſz, ſel dat Gerechte voerſz den voerſeyden Gaſthuys-meeſteren, jaerlix bevelen na hoerre conſcientie te regieren, ende voirt te varen in alre manieren als voerſz ſtaet; alle dingh ſonder argeliſt. Ende op dat dit valte, geſtade, ende onverbreeckelick van ons ende van onſen nacomelingen tot euwigen dagen gehouden mach worden, ſo hebben wy deſen brief voir ons ende voer onſen nacomelingen, mit onſen ghemenen buerſegel over ons allen beſegelt t'enen oirconde. Gegheven int jaer ons Heeren CIↃ. CCCC. vier ende vyftich op ſinte Boniſaes dach.

Capella ibi pridem D. Martino inſcripta, vulgo dicta, *S. Meertens-Capele*, Parocho S. Jacobi, cui tota Inſula parebat, ſubdita. Capella S. *Martini*,

Poteſtas a Davide Burgundo, Ultraj. Epiſcopo, facta Miſſam celebrandi in altari portatili.

DAvid de *Burgundia*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Trajectenſis univerſis & ſingulis Presbyteris, tam religioſis quam ſecularibus, nobis ſubditis ſalutem in Domino ſempiternam. Ut extra muros civitatis noſtræ Trajectenſis in quodam Hoſpitali ſancti Martini ſituato vulgariter in *den Weerde* loco decenti & ornato ac congruenter adaptato ſuper lapidem portatilem conſecratum divina Miſſarum officia totiens opportunum fuerit celebrare poſſitis, interdictis & excommunicatis excluſis, jure tamen matricis Eccleſiæ ſemper ſalvo, vobis tenore præſentium indulgemus, atque licentiam & auctoritatem impertimur, præſentibus poſt annum à data præſentium computandorum minime valituris, noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini CIↃ. CCCC. LXVI. menſis Octobris die decima quinta.

Sed cum incolis oneroſum valdè eſſet hyberno præſertim & pluvioſo tempore ex urbe petere Sacramenta, totis viribus apud Præſulem actum, ut ex Capella Parochialem inſtitueret Eccleſiam; quod & tandem egit, ſed invitis Trajectenſibus, & cum Parochi S. Jacobi detrimento; unde & odia, tumultus, procurſatio

Digitized by Google

& tanti irarum æſtus, ut cum neutra pars alteri cederet, exortum tandem ſit civile bellum, quod ſic lib. 13. *Chron.* cap. 22. deſcribit Henricus Thaborita:

INTEREA, *inquit*, venit quædam diſcordia inter Dominum David, Epiſcopum Trajectenſem & Dominos Civitatis omneſque cives ſatis periculoſa. Fuit ibidem prope Trajectum villa quædam, dicta die Weert Teutonice, quæ non habebat Eccleſiam cum baptiſterio, ſed tantum Capellam, & Paſtor Eccleſiæ S. Jacobi in Trajecto ordinavit ibidem unum Capellanum, quare illi villani erant ſubditi ſui, & ſacra ab eo ſuſcipiebant. Quidam ergo ex his villanis fecerunt inſtantias coram Epiſcopo pro conſecratione baptiſterii in Capella ſua propter commoditatem, quia in pluvioſa aura & tempeſtate ſatis oneroſum fuit afferre ſacramentum ex civitate, ſed villani omnes, qui pertinebant ad illam Capellam, fuerunt concordes. Ut ergo facilius impetrarent ab Epiſcopo quod vellent, elegerunt quendam adoleſcentem familiarem Epiſcopo in Paſtorem illius Capellæ, ſi fieret Eccleſia, ſed Domini civitatis & cives communiter eum autumabant bigamum fuiſſe, nec poſſe procedere ad ſacerdotium. Iſte clericus valde laboravit coram Epiſcopo, ut Capellam illam in Eccleſiam conſecraret, & fontem cum ſacramentis ibidem conſtitueret, contra voluntatem omnium civium Trajectenſium, & in præjudicium Paſtoris Eccleſiæ S. Jacobi, ad cujus curam Capella illa pertinebat. Quo impetrato juſſit Dominus David ſuffraganeo ſuo, ut ſecrete in nocte pergeret ad Capellam illam, & antequam luceſceret conſecraret, & fontem ibidem conſtitueret. Quo peracto cum fama facti hujus in civitate percrebuiſſet, Rectores civitatis irati, conſilio habito inter ſe, clericum prædictum per campanam eductum extra portam exulem conſtituerunt, prohibentes ſub pœna mortis, ne rediret Trajectum. Iſte ergo ſic eductus perrexit ad Dominum David, Epiſcopum Trajectenſem in Wyek, & conqueſtus eſt ei exilium ſuum. Quo audito excommunicavit omnes Trajectenſes per aliquod tempus, & conſecrans prædictum clericum ad ſacerdotium, poſtea eum Paſtorem prædictæ Capellæ conſtituit. Rectores ergo civitatis Trajectenſis legatos ſuos miſerunt ad Epiſcopum, ut eos ab excommunicatione abſolveret, & non vi ſed ratione cum eis decertaret, rogabantque, ut eos ad locum ſibi placitum demandaret, ut de pace firma tractarent. Abſolvit igitur eos ab excommunicatione, & propoſuit eis certum diem & locum, in quo convenirent cum eo, ſæpius; ſed nunquam comparuit. Tandem conglobatus cum quibuſdam Cabbelaucenſibus venit in quodam caſtro circa unum miliare prope Trajectum, demandans eos, ut venirent. Qui legatos ſuos ibidem mittentes, quum non in omnibus cum eo concurdarent, capti ſunt, & poſtea multis precibus & pretio magno relaxati. Quibus geſtis Rectores civitatis & cives irati nimis, conſilio habito, miſerunt nuocium ad Dominum Zuederum de Montfoort circa Annum Domini CIↃ. CCCC. LXXX. rogantes, ut eſſet eis auxiliator pro viribus civitatis. Concordantes igitur ſimul cum eo Rectores civitatis deſidaverunt Dominum David Epiſcopum ſuum &c.

Fundata in ea Fraternitas SS. *Adriani* Marty-
Fraternitas. ris & *Eliſabeth* viduæ, ab eodem Davide Burgundo, cum eo nomine oblatus eſſet libellus ſupplex, confirmata.

Preces ſunt hæ;

EErweerde Vader in Gode bidden ende begeeren ootmoedelick aen uwer Genaden, uwe onderdanige Buyrlude in die Weerde buten der poorten uwer Stat van Utrecht Broederen ende Suſteren der Broederſcap ſinte Adriaens ende St. Eliſabeths gefundeert in den Gaſthuſe St. Martyns Biſſcops ende Confeſſoers, dat uwe Genade uyt gewoontlieker goederticrenheyt die fundatie des Gaſthuys ende der Broederſcap voorſz, in allen punten dair in begrepen, approbieren, confirmieren, ende ratificeren, en vaſt maken wille, ende mede des gelycs gunnen ende believen wilt, tranſlatie ende verſettinge des altaers van der Stede daer 't nu gefundeert ſtaet tot eenre ander ſteden in den ſelven Gaſthuus, oft hem nutter ende oorbaerlicker docht, mede hem gevende ende gunnende, dat het voorſz Gaſthuys erfgenaem mach weſen der ſieken, die aldair in den voirſz Gaſthuys ſterven ſullen, van allen goeden, dat ſy na hoerre doot afterlaten in ſulker manieren ende privilegien, alſe die Gaſthuſen van ſinte Bertolomeus, van ſinte Barbaren, ende ſinte Kathrinen binnen Utrecht hebben, ende gebruken. Oec mede hem gevende uyt der ſelver goedertierenheyt tot vertrooſtinge der ſielen viertich dagen aflaet van ingeſetter pœnitentien, die den Gaſthuis ende den ſiecken des Gaſthuſis voorſz hoer behulplike hant reyken na gewoenten der Gaſthuyſen voorſz. Ende op dat wy buerlude dit voorſz te bet verwerven mogen, ſo hebben wy deſen onſen brief uythangende beſegelt mit onſen ghemenen buerſegel over ons ende onſen naecomelingen. Gegheven int jaer ons Heeren CIↃ. CCCC. twe ende t'ſeventich.

Aſſenſus autem Epiſcopi eſt hujuſmodi:

DAvid de *Burgundia*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Cultum divinum ſemper augeri cupientes, & quoslibet Chriſti fideles ad pietatis opera & devotionis ſtudia invitare volentes, ut divinæ ſe gratiæ citius poſſint noſtris auxiliis adaptare, attendentes quod ex noſtro Paſtorali officio nobis incumbit pupillos, orphanos, ceteroſque pauperes, & maxime fidei domeſticos in ſuis miſeriis conſolari & ſublevare favorabiliter debeamus, ut cum eiſdem ſuo tempore cæleſtes ad ſedes hilariter aſcendamus. Quapropter quandam Fraternitatem ſanctorum Adriani Martyris & Eliſabeth viduæ in Hoſpitali ſancti Martini ſito in loco dicto de Weerd extra muros & portas civitatis noſtræ Trajectenſis noviter inchoatam & ordinatam ad majorationem ſervitii Dei, nec non in refrigerium fidelium pauperum loci prædicti, & aliorum locorum, prout in litteris, quibus hæ noſtræ litteræ transfiguntur, plenius continetur, ad humiles ſupplicationes dilectorum noſtrorum, Rectorum Fraternitatis antedictæ cum conſilio & aſſiſtentia Fratrum & Sororum Fraternitatis prædictæ, quibuſcunque nominibus cenſeantur, cum omnibus & ſingulis in eiſdem litteris conſcriptis ratificamus, approbamus, & in Dei nomine confirmamus, jure matris Eccleſiæ ſemper ſalvo. Et nihilominus omnia & ſingula bona data & aſſignata, & in poſterum danda & aſſignanda, ſive fuerint ſimpliciter donationis vel mortis cauſa relicta & da-

ta, vel alias qualitercunque, ſive etiam fuerint mobilia vel immobilia, cujuſcunque etiam nominis, ſtatus & conditionis extiterint, decernimus fore & eſſe deinceps ſpiritualia, defendendaque ſub privilegiis & bonorum ſpiritualium libertate. Et ut prædicta ad ſervitium & ſolamen dictorum pauperum gratioſius proſequamur, volumus & concedimus prædictæ Fraternitati gratiis, privilegiis, indultis, ac franciſiis gaudere debere adinſtar Hoſpitalium & Fraternitatum ſanctorum Bartholomæi Apoſtoli, Katharinæ, & Barbaræ Virginum civitatis noſtræ Trajectenſis. Inſuper concedimus eiſdem, ut altare ſitum in prædicto Hoſpitali de loco, in quo nunc eſt, amovere, & ad alium locum magis aptum transferre poſſint & valeant hac vice duntaxat, ſalvo quod in ejus menſa & ſigillo maneat illæſum, atque Chriſti fideles ad prædictum pium opus ſuas manus porrigant adjutrices, omnibus vere pœnitentibus, confeſſis, & contritis datam Fraternitatem, ut præſcriptum eſt, promoventibus favoribus, verbis, conſiliis, & rebus ad uſus Chriſti pauperum, ac in miſſis, vigiliis, exequiis, ac aliis pietatis operibus quoad mortuos ejuſdem Fraternitatis, quandocunque, quotieſcunque, & ubicunque aliquid præmiſſorum fecerint, de omnipotentis Dei miſericordia & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & beati Martini, Epiſcopi & Confeſſoris patroni noſtri glorioſi meritis & intercesſionibus confiſi quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum in civitate noſtra ſub ſigillo noſtro ad cauſas præſentibus appenſo Anno Domini CIↃ. CCCC. LXXII. menſis Auguſti die viceſima octava.

Vicariæ. *Vicaria* ibi fundata ad altare S. *Martini*, hujus tenoris;

IN nomine Domini Amen. Anno à Nativitate ejuſdem CIↃ. CCCC. ſeptuageſimo primo, Indictione IV. menſis Octobris die XXI. hora tertia poſt meridiem vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Dn. *Sixti* divina providentia Papæ quarti anno primo, in mei Notarii publici ac teſtium infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus honorabilis ac diſcretus vir Dominus de Heuſden, Presbyter, perpetuus Vicariæ ſeu Capellaniæ infra ſcriptæ Vicarius, habens & tenens in manu ſua quandam patentem & apertam fundationis & dotationis cujuſdam Vicariæ ſeu Capellaniæ in honorem ſanctæ & individuæ Trinitatis, beatæ Mariæ Virginis, ſancti Johannis Evangeliſtæ, ac ſancti *Martini* Epiſcopi fundatæ & dotatæ ſuper altare & in Capella ſancti Alexii Trajecti litteram Alemannico vulgari conſcriptam, ſanam, integram, illæſam, non cancellatam, non abraſam, non vitiatam, ſed prorſus omni vitio carentem, prout prima facie apparuit, ſeu apparere potuit, ac veris & integris providorum & diſcretorum virorum, Danielis de Heuſden, Theodorici de Heuſden laicorum ſigillis ſigillatam, prout & quemadmodum ex eorum circumferentia potuit denotari ſic incipientem, *In Gods namen Amen. Ic* Daniel *van* Heuſden *doe kont allen luden mit deſen mynen brief, die ic op deſe tyt bi der goedertiernheyt ende onthengeniſſe Gods almachtich van ſinnen, reden, onderſcheyt, ende live geſont weſende &c.* huic fuit certa conditionata clauſula circa ejus medium inſerta tenoris ſubſequenti; *Behoudeliken my ende mynen nacomelingen giſteren ende collatoren in manieren als voorſz is, des alſo wair dat ſake, dat ic of deſelve myne nacomelingen voorſz des te rade of van ſinnen worden, dat wy deſe voirſz Vicarie geſündeert ende geordineert in voirwaerden, manieren, ende conditien, als voir ende na beſchreven ſtaet, uyt rechter devotien vertrecken, ende tot eenre ander ſtede ordineren woude of wouden, dáir 't my of hem beter dochte of nutter weſen, dat ic dat alsdan doen of myn nacomelingen voirſz ſellen mogen, ſonder my of hem van den voirſz Collebroeders enigen hynder, crot, lette, ofte moyeniſſe ofte ymant anders te ſchien, te doen, ofte te doen doen mit enighen rechte geeſtelic of weerlic by hem, of by ymant anders, die enichſins overmits privilegien, die ſy nu hebben, ofte hier namaels crighen ſellen moghen van den ſtoel van Romen, ofte enighen anderen Prelaten der hyliger kercken, ofte mede van enighen Keyſeren, Coninghen, oft andere Vorſten ende Heeren voirſtaen ſouden mogen &c. die data: Gegheven int jaer ons Heeren* CIↃ. CCCC. *ende* LX. *opten* 26. *dach van Octobr.* Cui quidem litteræ antedictæ alia ratificationis, approbationis, & confirmationis littera Reverendiſſimi in Chriſto patris & Domini, Dn. *David* de *Burgundia*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopi Trajectenſis transfixa fuit de data Ann. Domini CIↃ. CCCC. LX. menſis Novembris die ſexta, prout hæc & alia in antedictis litteris plenius continentur. Quibus ſane per me Notarium publicum infra ſcriptum ac præſertim antedicta clauſula ſonora voce perlectis ſæpe dictus Dominus *Theodericus* de *Heuſden*, Presbyter pro ſe, nec non de mandato & voluntate ſingularibus prædicti *Danielis* de *Heuſden* fundatoris, ac patris ejus, de quibus michi Notario infra-ſcripto legitime conſtabat in vim clauſulæ prænarratæ dictam Vicariam ſive Capellaniam cum omnibus juribus, pertinentiis, & oneribus ſuis, juxta contenta in prænarrata fundationis & donationis littera ad & ſuper altare in Hoſpitali ſancti Martini Confeſſoris & Epiſcopi ſito extra muros civitatis Trajectenſis, vulgariter *in die Weerde* noviter erectum, fundatum, dotatum & conſecratum in vim amplioris dotationis tranſtulit, ac per me ſæpe dictum Notarium infra ſcriptum transferri voluit & petivit, nec non rogavit, & requiſivit. Cujus petitionibus & requiſitionibus inclinatus, ac eis tanquam juſtis; licitis, & honeſtis, ac rationi conſonis aſſenſum præbens ſæpe dictam Vicariam ſive Capellaniam in vim clauſulæ nec non amplioris dotationis antedictæ, ut præmittitur, cum omnibus juribus, pertinentiis, & omnibus prænarratis ad antedictum altare, quantum in me ſit & fuit in Dei nomine tranſtuli, prout transfero de præſenti. Super quibus omnibus & ſingulis dictus Dominus Theodericus petiit & requiſivit ſibi à me Notario publico infraſcripto fieri & confici unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum vel inſtrumenta. Acta fuerunt hæc in dicto Hoſpitali ſancti Martini ſub anno, indictione, menſe, die, hora, & Pontificatu, quibus ſupra, præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris, Domino Petro Mey, Presbytero, ac perpetuo Vicario in Parochiali Eccleſia ſancti Jacobi Trajectenſis, & Wilhelmo Egberti layco teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego *Stephanus de Everdingen* &c.

Capel-

Capellæ autem deſtructio, a civium ductoribus flagitata, Senatus ſententia decreta eſt ex Actis Ultraj. Anno 1584. VII. Dec.

VALLIS S. MARIÆ.

Vallis S. Mariæ fundatio, Extra portam hanc ad *Vechtam* amnem aliud adhuc Virginum nobilium Cœnobium, vetus admodum, *Vallis S. Mariæ*, vulgò *ten Dael* dictum.

Fundator Cœnobii hujus, ut ex ejuſdem veteri Necrologio patet, *Theodoricus de Kovelwaes*, Canonicus, &c.

Necrologus. Vetus extat Necrologus, aut pars ejus, quod originem ejus refert ad Ann. 1245. Inſcriptio namque eſt hujuſmodi: *Ex libro Memoriarum Vallis B. Mariæ extra Trajectum, quod Monaſterium cœpit Ann.* 1245. In eo plures hujus Conventus, ut & vicinorum aliorum, enumerantur.

8. *Idus Januarii*, obiit piæ memoriæ Dna *Mechteldis de Buſcho*, Abbatiſſa S. Servatii, quæ quondam Abbatiſſa fuit Vallis B. Mariæ. Altera die converſionis Pauli obiit *Jacoba* de *Branſaert* Ann. 1557. ætatis ſuæ 98. quæ fuit etiam 18. cellaria, & contulit Conventui unum ciborium propriis ſuis expenſis in valore 95. floren.

Anno Dom. M. CCCC. LXXII. obiit *Jutta* de *Vleuten*, Prioriſſa 8. Kal. Februar.

Obiit Ann. Dni CIↃ. IↃ XXVII. honeſta ac devota Dna *Eliſabeth Gruyters*, Abbatiſſa Conventus Idibus Febr.

XIII. *Kal. Mart.* 1557. obiit Dna *Katharina Cock* ab *Opynen*, Monialis & Prioriſſa, quæ vixit annos 95. aut circiter.

Obiit Anno CIↃ. XX. honeſta Domina *Everhardis* de *Lochorſt*, Abbatiſſa Conventus S. Servatii in Trajecto 17. Febr.

VI. *Idus Martii*, obiit venerabilis & devota *Aleydis Ruyſch*, Abbatiſſa Vallis B. Mariæ.

Anno 1594. ipſo die S. Ambroſii Dna *Anna* de *Ooſtrum*, Abbatiſſa in Autwyck.

V. *Idus Aprilis* 1494. obiit venerabilis Abbatiſſa *Leonilla* in Valle B. Mariæ Virginis, ætatis ſuæ 61. cujus anima cœlum poſſideat.

18. *Kal. Maji*, obiit *Mechteldis Pellencuſſen*, quondam Abbatiſſa noſtri clauſtri.

4. *Kal. Maji*, obiit piæ memoriæ Dna *Henrica* de *Ryn*, Abbatiſſa noſtri Conventus.

Eodem die Anno M. CCCC. LVIII. obiit Mr. *Folckerus* de *Lichtenbergh*, Canonicus Eccleſiæ S. Mariæ Trajectenſis, de quo habemus Domum noſtro Conventui pro infirmitorio conſtructam, & noviter ædificatam de bonis ſuis propriis à Deo ſibi conceſſis &c.

III. *Kal. Maji*, obiit Dna *Sophia* de *Meern*, Abbatiſſa clauſtri Vallis B. Mariæ Virginis.

Anno M. CCCC. XL. obiit piæ memoriæ Dna *Giſelberta* de *Vliet*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Kal. Junii Anno M. D. XLI. obiit venerabilis Dna *Eliſabeth* de *Voern*, Abbatiſſa Conventus Vallis B. Mariæ Virginis, quæ laudabiliter præfuit annos quatuordecim.

Anno Dni. M. CCCC. XVIII. obiit p. m. Dna *Berta* de *Almelo*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Ipſo die Gervaſii & Protaſii Ann. M. D. XXI. obiit venerabilis Dna *Dina Trinde*, Abbatiſſa Conventus Vallis B. Mariæ Virginis, quæ laudabiliter XXVII. annis præfuit. Vixit annos 84.

Ann. M. CCCC. V. obiit Kal. Auguſti *Maria* de *Amerongen*, Abbatiſſa S Servatii apud Trajectum.

Obiit honoranda Dna *Ida Uyten Ham*, Abbatiſſa Vallis B. Mariæ Virginis 1577. Idibus Auguſti.

Ann. M. CCC. XCVIII. Domicella *Margarita*, filia Dni *Stephani* de *Zulen*, habens Fraternitatem cum Monialibus Vallis B. Mariæ contulit illis X. ſcudatos antiquos ad ornandas duas partes ambitus ante refectorium & ante coquinam, ut ejus anniverſarium celebraretur ut conſuetum eſt.

Ant. Matthæus aliud prolixius lib. 2. *Fundat.* pag. 434. &c. dat Necrologium, ex quo aliæ Abbatiſſæ, Rectrices, Moniales hujus aliorumque Conventuum, & veteres familiæ, nobiles in Diœceſi innoteſcunt. Titulus ei; Anniverſarium Vallis S. Mariæ propè Trajectum:

KAL. JANUARII, Dominus *Suederus* de *Voerne*, Canonicus Eccleſiæ S. Martini, qui contulit Conventui &c.

Sophia, dicta *Boel*, Monialis noſtri clauſtri.

Giſelbertus, dictus *Zuel*, frater *Gertrudis*, noſtræ Monialis.

Ann. CIↃ. IↃ. XLI. obiit honeſta Domicella *Barbara* à *Gaesbeeck*, in die Circumciſionis, quæ fuit ſoror *Mechtildis* à *Solms*, Abbatiſſa hujus Conventus.

IV. Non. octava Stephani. *Walterus* de *Colonia*, pater *Mechtildis*, noſtræ Monialis.

Ann. CIↃ. IↃ. quinto, obiit *Beatrix* de *Hardenbroec*, uxor *Eliſabeth*, noſtræ Monialis.

Ann. CIↃ. IↃ. XLII. obiit honeſtus vir *Egbertus* van *Groenenberch*, frater *Annæ* de *Gruenenberch*, Monialis noſtri Conventus.

III. Non. octava Johannis Evangeliſtæ, Dominus *Fredericus*, dictus *Capellan*, ſacerdos.

Johannes Bor de *Hemerten*, frater Aleydis, noſtræ Monialis.

Eliſabeth de *Braeckel*, Monialis S. Servatii.

II. Non. Domicella *Eliſabeth* de *Vioeten*, mater *Eliſabeth*, noſtræ Monialis, quæ contulit Conventui unam libram annuatim, & cuilibet Moniali V. ſol.

Abraham de *Compoſtelle*, pater *Johannæ*, noſtræ Monialis.

Anno CIↃ. CCCC. LXIV. obiit honeſtus vir *Johannes* de *Renes*, frater *Sophiæ* de *Renes*, Monialis noſtræ.

Nonæ, Domicella *Johanna* de *Voern*, Monialis in *Wyck*, ſoror *Heylwigis* de *Voorn*, Monialis noſtræ.

Obiit honeſta Domicella *Beatrix* de *Solms*.

Anno Domini LVI. obiit *Johannes*, dictus *Mavoer*. Contulit IV. florenos.

IV. Idus Epiphania Domini, *Jutta* de *Jutfaes*, Monialis S. Servatii, ſoror *Hadewigis* de *Jutfaes*, noſtræ Monialis. *Arnoldis Sloyers*, Monialis noſtri clauſtri.

Piæ memoriæ Domina *Mechteldis* de *Buſche*, Abbatiſſa S. Servatii, ac quondam Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Domicella *Gerarda Haenen*, quæ contulit unum nobile cum ſcudato Wilhelmi.

Obiit *Gertrudis* de *Leydis*, Monialis noſtri clauſtri.

Obiit Domicella *Petronilla* de *Brandenburch*.

Domicella *Antonia* de *Beeſde*, uxor *Laurentii* de *Beeſde*, mater *Mariæ* de *Beeſde*, noſtræ Monialis.

Obiit Domicella *Lutgardis* à *Zuylen*, aliàs *Natewiſch*, genitrix *Stephanæ*, Monialis noſtræ.

Obiit in Monaſterio Albarum Dominarum in Trajecto honeſta Domicella *Beatrix* de *Zolmis*, ſoror Abbatiſſæ noſtræ *Mechteldis*.

Ann.

Anno 1586. die nona menſis Januar. obiit honeſta & religioſa Domicella *Anna* de *Poelgeeſt*, ſoror Dominæ noſtræ Abbatiſſæ *Corneliæ* de *Poelgeeſt*.

Obiit etiam eodem anno & menſe honeſta ac proba Domicella *Barbara* de *Poelgeeſt*, Domina de *Rixtel*, mater noſtræ Monialis *Annæ d' Oudaen*; ac ſoror noſtræ Dominæ Abbatiſſæ de Poelgeeſt, cujus anima gaudio perfruatur æterno.

VI. Idus, honeſta Domicella *Aleydis van Ee*, quæ contulit Conventui pitantiam in vino, ann. XX.

V. Idus obiit *Johannes à Zulen* dictus *Natewiſch*, frater *Stephanæ* noſtræ Monialis Ann. 1548.

Dna *Clara Vermeerten*, Prioriſſa S. Servatii Anno 1582.

Obiit *Beatrix* de *Raephorſt*, Monialis in Leuwenhorſt.

IV. Idus, Domicella *Sophia* de *Voerſcoten*, ſoror *Mechsildis* de *Colonia*, noſtræ Monialis.

III Idus Anno 1590. ipſo die S. *Pontiani* obiit nobilis ac honeſtus vir *Wilhelmus* de *Kock*, frater *Hildegundis*, Monialis noſtri clauſtri, cujus anima pace fruatur.

Obiit honeſta matrona genitrix *Mechtildis* dictæ *Beverlant*, Monialis noſtræ Ann. 1553. 12. Januar.

Obiit honeſtus vir *Robertus* de *Malſen*, frater *Walravæ* de *Malſen*, noſtræ Monialis, quæ contulit pitantiam, *Stephanus* de *Weyda*, frater *Aleydis*, noſtræ Monialis, *Albertus* de *Hemerten*.

Idus, Octava Epiphaniæ, *Eliſabeth Hardebol*, Monialis noſtri clauſtri.

Dn. *Petrus* de *Velde*, Præpoſitus S. Johannis unam libram, unum calicem cum corporali, unum ornamentum, & duas imagines, unam crucifixi, & alteram beatæ Mariæ de alabaſtro.

Domicella *Sophia Over de Vecht*.

Obiit honorabilis vir *Gerardus* vander *A*, frater *Agnetis*, Prioriſſæ noſtræ Monialis.

XIX. Kal. Januar. Dn. *Johannes* de *Steyne*, Canonicus S. Martini in Trajecto, qui contulit Conventui octo libras annuatim, & unum miſſale, unum calicem, & duas argenteas ampullas cum toto ornamento.

Herbernus de *Jutfaes*, frater *Eliſabeth* de *Jutfaes*, noſtræ Monialis.

XVIII. Kal. obiit Dominus *Johannes*, Burggravius de Montfoort, qui contulit nobis caſulam.

Domina *Badelogis*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

Henrica Bor de *Heemſtede*.

Domicella *Eliſabeth* de *Draeckenburch*, habens fraternitatem.

Obiit in Monaſterio albarum Virginum in Trajecto proba & honeſta *Gertrudis* de *Hardenbroeck* Ann. 1557.

Obiit ten *Dael* prope Trajectum 28. Auguſti perdilecta ſoror noſtra *Johanna* ab *Eck*, pro cujus animæ refrigerio petimus orationum veſtrarum ſuffragia propter Deum.

Henricus de *Dam*, pater *Clementiæ*, noſtræ Monialis.

XVII. Kal. *Antonii Confeſſoris*, *Fredericus*, dictus *Boel*, frater *Sophiæ*, noſtræ Monialis, qui contulit Conventui, &c. Obiit *Henricus* de *Woerden*. Obiit *Johannes* de *Steyne*, frater *Catharinæ*, noſtræ Monialis

Domicella *Hildegundis Bol*, quæ contulit in veſtiario unam ciſtam.

XV. Kal. obiit honeſtus vir *Johannes* de *Bueren*, frater Monialis noſtræ *Annæ* de *Bueren*, Ann. 1543.

Dna *Clementia* de *Coeſekeel*.

Obiit *Swaenken* de *Overdevecht*, ſoror *Henricæ* de *Overdevecht*, noſtræ Monialis.

Obiit devota *Hadewigis* vander *Haer*, Monialis in *Vrouwenclooſter*, ſoror *Johannæ*, Monialis noſtræ, ann. 39.

XIV. Kal. obiit *Henricus* de *Weyda*, pater *Aleydis*, noſtræ Monialis, *Giſelbertus Grauwers*.

XIII. Kal honeſta & devota *Henrica Overdevecht*, Monialis hujus Conventus, ann. 26.

Obiit *Johannes* de *Hardenbroeck*, pater *Eliſabeth*, noſtræ Monialis, Ann. 1524.

XII. Kal. obiit *Johannes Renſche*. Obiit Domicella *Gertrudis* de *Albarich*, ſoror *Eliſabeth* de *Malſen*, noſtræ Monialis.

Obiit Domicella *Margareta* van *Overdevecht*, mater Monialis noſtræ *Henricæ* van *Overdevecht*.

Obiit Dominus & Magiſter *Antonius Gruysers*, frater *Eliſabeth*, noſtræ Monialis, Ann. 1505.

Obiit honeſta Domicella *Maria* vander *Leer*, Monialis in Reynsburch, ann. XIX.

XI. Kal. *Johannes*, filius *Jacobi*, frater *Delianæ*, Monialis noſtræ. Obiit venerabilis Dominus Magiſter *Henricus Raeſcop*, quondam Præpoſitus Eccleſiæ beatæ Mariæ Trajectenſ.

IX. Kal. obiit *Yneyna* de *Breenen*, Monialis noſtri clauſtri. *Arnoldus*, dictus *Friſo*, frater *Beatricis*, noſtræ Monialis.

Obiit *Berta* de *Egmont*, Monialis hujus Conventus, ann. LVI.

VIII. Kal. *Converſio Pauli*, Domicella *Mabilia* de *Ambe*, mater *Elburgis*, noſtræ Monialis, Ann. 1595.

Altera die converſionis Pauli, obiit honeſta *Jacoba* de *Braunſaert*, anno ætatis 99. quæ fuit etiam cellaria &c. Ann. 1557.

VII. Kal. obiit *Jutta* de *Vlueten*, Prioriſſa noſtri Conventus, Ann. 1472.

Obiit honeſta nec non proba Domicella *Deyna* vander *Burch*, mater *Petræ* vander *Burch*, Monialis hujus Conventus, Ann. 1571.

VI. Kal. *Swederus* de *Zulen*, pater *Mechtildis*, noſtræ Monialis.

V. Kal. *Octava Agnetis*, obiit *Gertrudis*, Domicella de *Malſen*, mater *Eliſabeth* de *Malſen*, noſtræ Monialis.

Obiit Domicella *Sophia* de *Wel*, ſoror *Julitta* de *Wel*, noſtræ Monialis.

VI. Kal. *Juliani Epiſcopi*, obiit *Arnoldus* de *Velde*, *Giſelbertus* de *Ruweel*, pater *Gertrudis*, noſtræ Monialis.

Obiit *Petrus* de *Hamme*, Miles, qui contulit Conventui 10. libras ad diſtribuendum, unum Miſſale, & unum calicem.

III. Kal. Domina *Aleydis* de *Ruweel*, mater *Mentæ*, noſtræ Monialis.

Obiit Dominus *Johannes* à *Nyvelt*, Decanus ſummi templi in Trajecto inferiori, frater *Theodoricæ* à *Nyvelt*, Monialis noſtri Conventus, Anno 1567.

II. Kal. obiit Domicella *Agnes*, uxor *Arnoldi* de *Kock*, mater Monialis noſtræ, *Johanna* de *Delwynen*.

Obiit in domo S. Servatii devota ac honeſta *Clementia* de *Voordt*, Monialis ac ſacriſta ejuſdem loci, cujus anima æterno fruatur gaudio, Anno 1554.

KAL. FEBRUAR. Domicella *Arnolda* de *Malſen*, mater *Hyſmeriæ*, noſtræ Monialis.

Obiit devota ac honeſta Domina *Beatrix* de *Romerſwael*, Abbatiſſa in *Rynsburgh* Ordinis S. Benedicti, Anno 1529.

III. Non. obiit *Gerardus* de *Homoet*.

S Obiit

Obiit *Hadewigis*, domina de *Bloemeſte n.*

Obiit domicella *Aleydis* de *Denemarcken*, ſoror *Mechtildis* de *Denemarc*, noſtræ monialis.

Obiit *Hugo* de *Vlooten*, pater noſtræ monialis.

Obiit dilecta noſtra *Stephana* de *Wael*, monialis noſtri clauſtri profeſſa, Anno 1591. die 4. menſ. Febr.

II. Non. dominus *Bernardus*, Miles de *Enghe*, qui contulit Conventui ad campanam horarum LX. libr, & cuilibet moniali v. ſol.

Obiit honeſta matrona *Aleydis* a *Bueren*, uxor legitima piæ memoriæ *Bertholdi* à *Bueren*, Anno 1543. altera purificationis beatæ Mariæ.

Obiit *Eliſabeth* de *Ryſwyck*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Chriſtina* de *Crunlans*, monialis in *Wittevrouwen*.

Nonæ, obiit magiſter *Suederus* de *Wetteringe*, Canonicus Trajectenſis Eccleſiæ majoris.

Obiit *Eliſabeth Utenbaegh*, mater in *Wittevrouwen*.

Obiit honeſtus vir *Wilhelmus* à *Raven*, hac in noſtra Eccleſia ſepultus, qui expiravit ipſo beatæ Agathæ, pater *Johannæ*, Anno 1541.

Obiit domicella *Wendelmodis*, uxor quondam *Johannis Ridder*, ac mater *Wilhelmi* de *Lunenborch*, monialis hujus Conventus.

VIII. Idus, *Vedaſti* & *Amandi*, Epiſcoporum, obiit *Gerardus* de *Voorn*, frater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Cornelia* de *Yſſelſtein*, monialis in Leuwenhorſt, anno XX.

Obiit *Johannes* à *Renes*, germanus *Sophiæ*, noſtræ monialis, Anno 1547.

Obiit domicella *Catharina* à *Zuylen*, in domo S. Servatii.

VI. Idus, obiit *Eliſabeth* de *Opbueren*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Fredericus Merceman*. Obiit *Arnoldus* de *Oy*, pater *Benedictæ*.

Obiit honeſta domicella *Joſina* de *Woerden* à *Vliet*, monialis noſtri clauſtri profeſſa, cujus anima perpetuo gaudio perfruatur, Amen. Anno 1601. 11. Febr.

V. Idus, obiit honeſta, nec non devota *Maria* de *Poelgeeſt* in Leuwenhorſt, quæ fuit neptis *Corneliæ* de *Poelgeeſt*, monialis hujus Conventus, Anno 1562.

IV. Idus, obiit *Tydemannus Vrieſe* van den *Doem*.

Obiit dominus *Henricus Pot*, Canonicus Eccleſiæ beati Johannis, ann. LIX.

Obiit *Theodoricus Koek* de *Delwynen*, frater *Johannæ*, noſtræ monialis. Obiit *Everardus* de *Raven*, Prioriſſa hujus Conventus. Obiit *Eliſabeth* de *Horſt*, monialis hujus monaſterii.

III. Idus, venerabilis dominus *Johannes* de *Solms*, Canonicus & Officialis, Præpoſitus majoris Eccleſiæ Trajectenſis, frater *Mechtildis* de *Solms*, monialis noſtræ.

II. Idus, obiit *Theodoricus* de *Voorn*, frater *Petronillæ*, noſtræ monialis.

Honeſtus vir & dominus *Carolus* à *Poelgeeſt*, Canonicus, frater *Corneliæ*, noſtræ monialis, Anno 1559.

Obiit honeſta ac devota domina *Eliſabeth Gruyters*. Abbatiſſa hujus Conventus, Anno 1527.

XV. Kal. obiit domicella *Eliſabeth Ganter*. Obiit *Mechtildis* de *Denemarcken*, monialis hujus Conventus.

XIV. Kal. obiit domicella *Beatrix* de *Gerſteyn*, monialis in *Oudwyck*, ſoror *Eliſabeth* de *Nyvelt*, monialis noſtræ, Anno 1541.

Obiit domicella *Julitta* de *Malſen*, quæ contulit Conventui XX. floren. Rhenenſes.

Obiit honeſtus vir *Cornelius* de *Bueren*, frater domicellæ *Annæ* de *Bueren*, monialis noſtræ, Anno 15 3

XIII. Kal. obiit honeſta domina *Ermgardis* de *Lochorſt*, Abbatiſſa Conventus S. Servatii, Anno 1520.

Obiit honeſtus ac probus vir *Johannes*, dictus *Oudaert*, ac Dominus de *Rintel*, pater *Annæ Oudaert*, noſtræ monialis, Anno 1570. 19. Febr.

Devota *Catharina Kock* ab *Opynen*, Prioriſſa noſtri monaſterii, quæ vixit annis 95. aut circiter, Anno 1576. 17. Febr.

XII. Kal. obiit domicella *Waltera* de *Merrthen*, ſoror *Stephanæ* de *Teylingen*, noſtræ monialis, Anno XXV.

Obiit probus & honeſtus vir *David* à *Zuylen* à *Natewiſch*, pater *Stephanæ* de *Natewiſch*, monialis noſtræ. Requieſcat in pace.

XI Kal. *Eliſabeth* de *Colonia*, monialis albarum dominarum in Trajecto.

Obiit *Johannes Zuermont*, frater *Margaretæ*, noſtræ monialis.

X. Kal. obiit *Agnes* de *Niſpen*, monialis in Leuwenhorſt, ſoror *Aleydis*, noſtræ monialis.

Ann. 1602. 16. die menſis Februar. obiit in Bynderen venerabilis Prioriſſa *Maria* de *Oudaert*, ſoror *Annæ* de *Oudaert*, noſtræ monialis, cujus anima requie æterna fruatur, Amen.

IX Kal. obiit *Theodorus* vander *Haer*, Canonicus S. Petri, frater *Judocæ* & *Johannæ*, noſtrarum monialium.

Obiit venerabilis vir *Gerardus van* Ryn, qui dedit ſex florenos, 1506.

VIII. Kal. cathedra S. Petri, obiit domina *Berta* de *Yſſelſtein*, mater *Gertrudis* de *Ruweel*, monialis noſtræ

Obiit *Henricus Triende*, pater *Dynæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Abraham* de *Lichtenberch*, frater *Fredericæ* & *Margaretæ*, monialium noſtrarum. De cujus pecuniis & fratris ſui domini *Folkers* empta ſunt duo jugera terræ cum dimidio in *Maerſenbroec*, Ano. LXIV.

VII. Kal. *Euſtachius* de *Loenreſloot*.

Obiit *Jutta* de *Jutfaes*, Prioriſſa in *Oatwico*, ſoror *Eliſabeth* de *Jutfaes*, monialis noſtræ.

Obiit *Arnoldus* dux Gelriæ & Juliæ, pater *Catharinæ* de *Egmonda*, noſtræ monialis, Anno 1442.

Venerabilis vir *Johannes* de *Cock* van *Delwynen*, frater conſororis noſtræ *Johannæ* de *Delwynen*.

VI. Kal. Domicella *Hadewigis* de *Wilt*, ſoror *Leonillæ* de *Wilt*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta & nobilis matrona *Jacoba* à *Poelgeeſt*, uxor nobilis viri *Nicolai* à *Bronchorſt*, Trajecti in choro fratrum Minorum ſepulta ipſo Matthiæ Apoſtoli, Ann. 1574.

V. Kal. obiit domicella *Beatrix* de *Eze*, ſoror *Bertæ* de *Aimelo*, noſtræ monialis.

Domicella *Aleydis* de *Helſdingen*, ſoror *Giſelbertæ* de *Vliet*, noſtræ monialis.

Obiit *Gerardus* de *Vliet*, frater dominæ *Giſelbertæ*, Abbatiſſæ noſtræ & pater *Suederæ* de *Vliet*, noſtræ monialis.

IV. Kal. *Adrianus* de *Brakel*, pater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Aleydis de *Alcmaer*, monialis in Leuwenhorſt.

KAL. MARTII. obiit dominus *Rudolphus* de *Yſſendoorn*, Præpoſitus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis, qui contulit Conventui XIV. floren. annuatim.

Obiit dominus *Johannes Hendeismart*, Canonicus S. Mariæ Trajectenſ. qui contulit X. floren.

Obiit

Obiit *Margareta* de *Ameronghen*, monialis in *Leuwenborſt*.

vi. Non. domicella *Eliſabeth* de *Velde*, quæ contulit Conventui vii. libras.

Obiit *Daniel* van *Everdinghen*, pater *Margaretæ*, monialis noſtræ.

v. Non. obiit *Gerardus* van *Ryn*, frater Abbatiſſæ noſtræ *Henricæ* van *Ryn*.

Honeſtus ac nobilis vir *Theodericus* van den *Wael*, frater noſtræ *Stephaniæ* van den *Wael*, Anno 1586. i. die Mart.

iii. Non. Mart. obiit *Eliſabeth* de *Roecbout*, monialis noſtri clauſtri & ſacriſta, Anno 1446.

Honeſta domina *Katherina* de *Yſelſtein*, uxor quondam domini *Theodori* de *Sweten*, Militis, ſoror *Jacobæ* de *Yſelſtein*, monialis noſtri Conventus.

ii. Non. *Wolterus* de *Inghen*.

Obiit venerabilis vir *Johannes Utenbroec* de *Woerden*, pater *Aleydis Utenbroec*, monialis noſtræ, Anno 1491. ipſo die beati Thomæ.

Nonæ, obiit *Zegberus Nicolai*, frater monialis noſtræ *Leonillæ Nicolai*, aliàs vander *Wilden*.

vii. Idus, *Everarda* de *Denemarc*, monialis albarum dominarum in Trajecto, ſoror *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Domina *Aleydis Roemaer*, monialis S. Servatii in Trajecto.

Obiit honeſta domicella *Anna* à *Zuylen* à *Nyvelt*, uxor *Huberti* de *Woerden* de *Vliet*, mater *Judocæ* noſtræ de *Vliet*, monialis hujus clauſtri, Anno 1571.

vii. Idus, *Arnoldus* de *Velde*.

Obiit domicella *Mechtildis* de *Cralingen*, monialis in Reynsburch, Anno xxi.

Obiit domicella *Agatha* à *Rynevelt*, mater *Agathæ*, noſtræ monialis.

Domina *Elburgis* de *Langerack*, Abbatiſſa in *Renicaſtro*.

vi. Idus, obiit honoranda matrona *Lutgardis Triende*, mater ſororis noſtræ *Dynæ*, monialis ſacriſtæ.

Obiit venerabilis devota *Aleydis Ruyſch*, Abbatiſſa noſtri Conventus.

Obiit honeſtus & probus vir *Arnoldus* à *Nyvelt*, frater *Theodricæ* à *Nyvelt*, monialis noſtræ, Anno 1568.

Obiit *Giſelbertus Vonc*, pater *Mabiliæ Vonc*, noſtræ monialis.

v. Idus, domina *Rixa* de *Voern*, monialis noſtri clauſtri.

Elſabe de *Poelgeeſt*, monacha in Rynsborch.

Gerardus de *Voorn*, frater *Petronellæ*, noſtræ monialis.

Maria de *Noortwyk*, monialis in Leuwenhorſt.

Catharina Verdoes, monialis in Leuwenhorſt

iv. Idus, *Wernerus*, dictus *Boel*, Scolaris S. Catharinæ in Trajecto, frater *Enghelradis*, noſtræ monialis.

Domicella *Yda* de *Horſt*, mater monialis noſtræ *Eliſabeth* de *Horſt*.

Hermanna de *Jutfaes*, monialis noſtri clauſtri.

iii. Idus, *Gertrudis* de *Berc*, monialis noſtri clauſtri.

Fredericus de *Meer*, frater *Giſelbertæ* de *Vliet*, monialis noſtræ.

ii. Idus, obiit honeſtus vir *Johannes* à *Wael*, pater noſtræ monialis *Stephanæ*, Anno 1544. 15. Mart.

Judocus de *Ratinghen*, pater *Stephanæ* de *Ratinghen*, noſtræ monialis, Anno 1557.

Idus, *Eliſabeth* de *Haesbroec*, monialis in Leuwenhorſt.

Margareta de *Botlant*, monialis in Rynsburch.

Giſbertus à *Bevelant*, frater *Mechtildis* à *Bevelant*, monialis noſtræ, religioſus, Anno 1556.

Obiit *Jacobus* de *Vloeten*, frater *Juttæ* de *Vloeten*, noſtræ monialis.

xvi. Kal. domicella *Chriſtina* de *Compoſtella*, mater *Johannæ*, monialis noſtræ.

Maria Pott, monialis S. Servatii, Anno 1557.

xv. Kal. obiit domicella *Gertrudis Bol*, mater *Hildegundis*, noſtræ monialis.

Erneſtus de *Ameronghen*, pater *Wilhelmæ* ab *Ameronghen*, monialis noſtræ.

Domicella *Henrica* van de *Wael*, monialis S. Servatii, ſoror *Stephanæ*, monialis noſtræ, Anno 1586.

xvi. Kal. domicella *Theoderica* de *Maelſtede* de *Renes*, monialis in Rynsburch.

xi. Kal. *Adeliſa* de *Montfoorde*, Monacha de Rynsburch.

Honoranda domina *Sibilla Taets* ab *Ameronghen*, Abbatiſſa, quæ præfuit laudabiliter circiter 37. annos, Anno 1602. in profeſto Dominicæ *Annunciationis*.

Obiit *Arnoldus* de *Malſen*, pater *Walraviæ*, noſtræ monialis.

x. Kal. obiit Dn. *Loef* de *Ruweel*, miles, pater *Mentæ*, noſtræ monialis.

Obiit honeſtus vir *Nicolaus* de *Malſen*, frater noſtræ monialis *Walraviæ*.

ix. Kal. reverendus in Chriſto pater *Rudolphus* de *Diepholt*, Epiſcopus Trajectenſis.

Obiit *Aleydis Abba*, monialis noſtri clauſtri.

Domicella *Agnes* in *Honepa*, ſoror *Bertæ* de *Almelo*, noſtræ monialis.

Obiit *Eliſabeth* de *Malſen*, portaria & monialis hujus Conventus, Anno 1451.

Obiit *Aleydis Hemert*, monialis hujus Conventus, Anno lxii.

Domicella *Maria* de *Alendorp*, Prioriſſa Conventus S. Servatii in Trajecto, Anno 1520.

Godefridus de *Coninck*, Canonicus S. Petri, frater *Eliſabeth Coninck*, monialis noſtræ, Anno 1517.

Devota & honeſta *Margareta Coninck*, monialis S. Servatii, Anno xxv.

viii. Kal. domicella *Engelradis*, uxor *Theoderici* de *Boel*, mater *Sophiæ*, noſtræ monialis.

Tydemannus, pater *Arnoldis*, noſtræ monialis.

Aleydis Machelen, monialis noſtri clauſtri.

Domicella *Anna* uten *Enge*, ſoror *Idæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Martina* de *Lichtenberch*, monialis noſtri clauſtri, Anno 1483.

Honeſta domicella *Eliſabeth* de *Renes*, monialis in Rynsburch.

vii. Kal. *Theodericus*, dictus *Boel*, pater *Sophiæ*, noſtræ monialis.

Alveraet Spierinck, monialis in Leuwenhorſt.

Venerabilis vir dominus ac magiſter *Johannes* de *Diepholt*, Canonicus S. Johannis & Officialis Epiſcopi Trajectenſis, Anno 1519.

vi. Kal. domicella *Hildegundis* de *Yſelſtein*, ſoror *Jacobæ* de *Branſweert*, noſtræ monialis.

v. Kal. domicella *Aleydis* de *Mouwerenberch*, quæ contulit Conventui v. libras ad diſtribuendum.

Obiit honeſta & devota *Judoca* vander *Haer*, ſenior monialis hujus Conventus, Anno xxxiii.

Honeſta, devota, ac religioſa domina *Alphardis* de *Royenborch*, Abbatiſſa S. Servatii, Anno 1555.

Domina *Gilberta* de *Weerdenburch*, monialis in Leuwenhorſt, Anno 1557. xv. Mart.

Domicella *Catharina Kot* à *Delwynen*, uxor domini *Alberti* de *Heeckwonde*, ſoror noſtræ monialis à *Delwynen Hildegundis*, Anno 1576. 25. Febr.

Honeſta ac devota domina *Hadewigis* vander *Haer*, Prioriſſa Conventus albarum dominarum, Anno 1528.

iv. Kal. dominus *Johannes* à *Sande*, Canonicus S. Johannis.

Tydemannus, dictus *Boel*, frater *Engelradis*, noſtræ monialis.

Domicella *Eliſabeth Bolè*, ſoror *Catherinæ* de *Steyn*, noſtræ monialis.

iii. Kal. obiit *Catharina* de *Boechorſt*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit devotus & honeſtus *Loeffridus* vander *Haer*, Canonicus S Mariæ, Paſtor in *Ouderwater*, frater *Judocæ* & *Johannæ*, monialium hujus Conventus.

ii Kal. obiit *Suederus* de *Denemarc*, frater *Mechtildis* de *Denemarc*, noſtræ monialis.

Domicella *Aleydis Stout*.

Wilhelma de *Lichtenberch*, monialis S. Servatii in Trajecto, ann. 26.

Petra de *Colſter*, monialis in Leuwenhorſt.

KAL. APRILIS, obiit domicella *Cornelia* vander *Haer*, ſoror *Johannæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Cely* de *Aemſtel*, quæ benefecit Conventui.

Obiit probus & honeſtus vir *Henricus* vander *Borch*, pater *Petræ* vander *Borch*, monialis noſtræ, ann. LI.

iv. Non. obiit domicella *Aleydis* de *Weelden*, ſoror *Lutgardis Walen*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Mechtildis* de *Gruenenberch*, mater *Anæ* de *Gruenenberch*, monialis noſtri Conventus.

Domicella *Adriana* de *Ratingen*, ſoror monialis noſtræ *Stephanæ* à *Ratingen*, Ann. 1597. 2. April.

iii. Non. obiit domicella *Johanna* de *Ryn*.

Obiit honeſta domina *Adriana* de *Oeſtrum*, Abbatiſſa in *Oostwyck*, ſoror *Hadewigis* de *Oeſtrum*, monialis noſtræ, Anno 1594. ipſo die ſancti Ambroſii.

ii. Non. obiit domina *Mechtildis* de *Palenſteyn*.

Obiit *Adam* vander *Haer*, pater *Ydæ* uten *Ham*, noſtræ monialis.

Nonæ, *Frederica* de *Lichtenbergh*, portaria, monialis hujus Conventus, Ann. LXXIII.

Gertrudis de *Teylingen*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Johannes* de *Oeſtrum* frater *Agnetis*, noſtræ monialis, Anno 1539.

Obiit nobilis vir *Bartholomæus* van de *Wael*, domicellus de *Maertbergen*, frater *Stephanæ* van de *Wael*, monialis noſtræ, Anno 1592. 4. April.

viii. Idus, obiit *Hernerus* de *Wael*, frater ſororis noſtræ *Juttæ* de *Wael*, ſacriſtæ quondam, monialis noſtræ.

vii. Idus, domicella *Johanna Nicolai*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit dominus *Philippus* de *Burgundia*, Epiſcopus Trajectenſis, Anno 1524.

vi. Idus, domicella *Otta* de *Eemskerck*, Prioriſſa in Rynsburch.

Gerardus Boel, frater *Hildegundis*, noſtræ monialis.

v. Idus, domicella *Hadewigis* de *Coelenberch*.

Domicella *Alveradis* de *Braeckel*, ſoror *Heylwigis* de *Voern*, noſtræ monialis.

Obiit venerabilis Abbatiſſa *Leonilla*, in Valle beatæ Mariæ Virginis anno ætatis ſuæ 61. Ann. xciv.

iv. Idus, domicella *Frederica Utenenge*, ſoror *Chriſtinæ*, noſtræ monialis, Ann. CIↃ. CCCC. VIII.

Obiit dominus *Theodoricus* de *Zulen*, Miles, qui habuit fraternitatem in hoc clauſtro, cujus uxor *Aleydis* de *Lyntere*, Anno 1440. contulit Conventui integrum ornamentum cum ſuis attinentiis & xvi. ſcuta Burgundiæ pro hereditaria poſſeſſione comparanda ad memoriam earundem perpetuo habendam.

iii. Idus, obiit *Eliſabeth* de *Jutfaes*, monialis noſtra.

Domicella *Johanna* de *Niſpen*, mater *Aleydis*, ſororis noſtræ monialis.

Petra de *Colſter*, monialis in Leuwenhorſt.

ii. Idus, dominus *Conrardus Kuſer*, Miles, qui contulit cuilibet moniali v. libras.

Anno CIↃ. IↃ. VI. obiit venerabilis vir *Petrus Triemden*, frater dominæ *Dinæ* Abbatiſſæ, & pater *Lutgardis*, noſtræ monialis.

Obiit *Ludolphus* vander *Haer*, Reddituarius noſter.

Idus, *Florentia* de *Woude*, monialis in Leuwenhorſt.

Anno CIↃ. CCCC. LXXX. obiit honorabilis vir *Henricus* de *Vliet*, pater *Mechtildis*, noſtræ monialis & Supprioriſſæ, ſepultus in choro ſeu ſanctuario apud nos.

xviii. Kal. Maji, domicella *Berta* de *Leyenberch*, ſoror *Mechtildis* de *Colonia*, monialis noſtræ.

Obiit *Mechtildis Pelleucuſſen*, quondam Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Obiit *Wonna* de *alta platea*, monialis noſtra.

xvii. Kal. obiit *Sanderus* van *Opheuren*, pater *Eliſabeth*, noſtræ monialis.

Obiit *Catharina* de *Poll*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Sophia* uxor *Wilhelmi Burkel*.

xvi. Kal. dominus *Everardus* de *Voern*, ſacerdos & monachus in *Oeſtbroec*, frater *Petronellæ*, monialis noſtræ.

Honeſta domicella *Maria* de *Amerongben*, monialis S. Servatii, Anno 1519.

Obiit *in die Tiburtii & Valeriani*, Anno 1523. honeſta ac devota *Aleydis Utenbroeck*, Prioriſſa noſtri Conventus.

xv. Kal. *Hadewigis* de *Berghe*, monialis noſtri clauſtri.

xiv. Kal. CIↃ. CCCC. LXXII. obiit domina *Henrica* de *Ryn*, Abbatiſſa hujus clauſtri.

Anno CIↃ. CCCC. LVIII. obiit magiſter *Folkerus* de *Lichtenberch*, Canonicus beatæ Mariæ Trajectenſis, frater *Fredericæ* & *Martinæ*, monialium hujus clauſtri, de quo habemus domum noſtro Conventui pro infirmitorio conſtructam noviter & ædificatam de bonis ſuis propriis à Deo ſibi conceſſis. Et de illius pecuniis ac fratris ſui *Abrahæ*, empta ſunt duo jugera cum dimidio in *Maerſenbroeck*.

xiii. Kal. Anno 1487. obiit *Petrus* de *Overdevecht*, pater *Henricæ*, noſtræ monialis, qui benefecit Conventui.

D. *Lambertus* à *Bevelant*, Vicarius S. Johannis, frater *Mechtildis* à *Bevelant*, monialis noſtræ.

xii.

XII. Kal. obiit domicella *Mechtildis Walen*, monialis in Bethania extra Aernhem, ſoror *Lutgardis*, monialis noſtræ.

Domicella *Petronella* de *Ilser*, ſoror *Judocæ* & *Johannæ*, monialium hujus Conventus.

Obiit dominus *Walterus* de *Teylingen*, Confeſſor Vallis beatæ Mariæ Virginis, Anno 1511.

Obiit probus ac honeſtus dominus *Lambertus* à *Bevelaat*, Vicarius S. Johannis, frater *Mechtildis* à *Bevelant*, noſtræ monialis.

XI. obiit *Johannes* de *Lanſcroon*.

Domicella *Aleydis* de *Dam*, ſoror *Arnoldis*, noſtræ monialis.

Wilhelmus de *Albranſweert*, frater *Jacobæ* noſtræ 1504.

X. Kal. obiit *Alphardus* de *Oeſtrum*, pater *Agnetis*, monialis noſtræ.

IX. Kal. domicella *Katharina* de *Steyn*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Jolenta* de *Egmondt*, ſoror *Catharinæ*, monialis noſtræ.

VIII. Kal. obiit *Aleydis Brey*, aliàs van *Lanscroon*.

Obiit domicella *Maria* de *Braeckel*, ſoror *Eliſabeth* de *Hardenbroeck*, noſtræ monialis, 1520

Honeſtus ac probus vir *Theodericus* vander *Borch*, frater *Petræ* vander *Borch*, Prioriſſæ noſtræ monialis ipſo die Marci 1569.

VII. Kal. domicella *Renſa*, uxor *Giſelberti Graauwaert*.

Obiit *Maria* de *Oeſtrum*, genitrix *Agnetis*, noſtræ monialis.

VI. Kal. domicella *Agnes*, mater *Bertæ* de *Egmont*, noſtræ monialis.

V. Kal. *Johannes*, dictus *Mouwer*, pater *Eliſabeth*, monialis noſtræ, qui contulit Conventui X. ſol.

Johannes Graawaert, frater *Aleydis* de *Hemerten*, noſtræ monialis.

IV. Kal. dominus *Fredericus*, Miles de *Hamma*.

III. Kal. domina *Sophia* de *Meer*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Honeſta *Eliſabeth* ab *Albraaſweert*, noſtræ Monialis, *Jacobæ* ab *Albraaſweert* ſoror.

Obiit probus & honeſtus *Theodericus* de *Wulven*, pater *Matthiæ* de *Wulven*, noſtræ monialis. 1562 ultima Aprilis.

Obiit ultima Aprilis Ann. 1574. honeſta ac religioſa *Anna* à *Groenenberch*, infirmaria. Requieſcat, Amen.

II. Kal. domicella *Eliſabeth* de *Groenewoude*, mater *Wendelmodis*, monialis noſtræ 1483.

Obiit honeſtus vir *Petrus* de *Oeſtrum*, frater *Hadewigis* de *Oeſtrum*, monialis hujus loci.

Obiit *Maria* de *Poelgeeſt*, monialis in Leuwenhorſt.

KAL. MAJI, domicella *Beatrix* de *Weerborſt*, ſoror *Chriſtinæ* de *Colonia*, noſtræ monialis.

VI. Non. *Wendelmodis* de *Laaſcroon*, monialis albarum dominarum in Trajecto.

Domicella *Hildegundis* vander *Haer*, mater *Stephanæ* de *Teylingen*, noſtræ monialis 1516.

Johannes de *Oeſtrum*, frater *Hadewigis*, monialis noſtræ.

Dn. & magiſter *Wilhelmus* de *Winſen*, Canonicus S. Johannis, qui benefecit monaſterio noſtro.

V. Non. Dn. *Johannes* de *Leyden*, frater S. Catharinæ in Trajecto, frater *Gertrudis*, noſtræ monialis.

Domicella *Heylwigis Taets*.

Obiit *Wernerus Wel*, frater *Julittæ*, monialis noſtræ.

Obiit in Leuwenhorſt *Anna* à *Noortwyck*, monialis profeſſa ibidem, 1546.

IV. Non. *Johannes*, dictus *Bol*, frater *Hildegundis*, noſtræ monialis.

Adrianus à *Ratingen*, frater *Stephanæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Johannes Cock* à *Delwynen*, pater monialis noſtræ *Hildegundis Cock* à *Delwynen*, 1550. I. Maji.

Obiit reverendus dominus *Richardus* à *Vanthem*, Abbas Campenſis.

Obiit *Jacoba* de *Poelgeeſt*, quæ erat ſecunda Prioriſſa in Renicaſtro, ſoror *Corneliæ* de *Poelgeeſt* ten *Dael*, 1556.

III. Non. domicella *Margareta* de *Kenenborch*, monialis in Leuwenhorſt.

Domicella *Clementia* de *Denemarc*, mater *Mechtildis*, monialis noſtræ.

Obiit *Alienora* de *Zulen*, quæ contulit unam caſulam.

Obiit *Gerardus* de *Jutſaes*, frater *Eliſabeth* de *Jutſaes*, monialis noſtræ.

II. Non. domina *Agnes* de *Honweainghe*, ſoror *Mechtildis* de *Buſche*, noſtræ monialis.

Henricus de *Augheren*, familiaris noſtri clauſtri.

Nonæ, *Johannes* de *Egmont*, frater *Catharinæ* de *Egmont*, monialis noſtræ, 1467.

Honeſta & devota *Gerarda* de *Nyvelt*, monialis in *Wittevrouwen*, 1555.

VIII. Idus, obiit domina *Giſelberta* de *Vliet*, Abbatiſſa noſtri clauſtri, 1440.

Heylwigis Voern, monialis noſtri clauſtri.

Obiit domina *Maria Pot*, ſoror *Aleydis* de *Niſpen*, noſtræ monialis.

VII. Idus, obiit *Gerardus* à *Vliet*, frater *Judocæ* à *Vliet*, noſtræ monialis, 1460.

Obiit *Mechtildis* de *Braeckel*, noſtra monialis, 1461.

VI. Idus, *Herbernus* de *Ryn*, pater *Henricæ*, monialis noſtræ.

Albertus, filius domini *Gerardi*, militis de *Egmonde*.

Obiit *Petrus*, filius naturalis domini *Johannis* de *Egmonda*, Baronis, frater domicellæ *Catharinæ*, monialis noſtræ & portariæ.

Obiit domicella *Jutta* de *Wel*, monialis noſtri clauſtri, quæ multis annis fuit Sacriſta.

V. Idus, domicella *Agnes* de *Yſelſtein*, monialis S. Servatii, ſoror *Gertrudis* de *Ruweel*, monialis noſtræ.

Gerardus de *Voern*, pater *Petronillæ* de *Voern*, noſtræ monialis.

IV. Idus, obiit *Johanna Uteabroec*, mater *Aleydis*, noſtræ monialis.

Obiit *Gerardus* de *Groenewoude*, germanus *Wendelmodis*, noſtræ monialis.

Obiit *Gerardus Mulaert*, pater *Mariæ*, noſtræ monialis, eodem etiam tempore Reddituarius Epiſcopi Trajectenſis, qui benè rexit, ita quod laudari meruit, Anno 1504. ipſo die S. Pancratii Martyris.

III. Idus, obiit honeſtus vir *Wilhelmus* de *Winſen*, pater *Eliſabeth* de *Winſen*, noſtræ monialis, qui dedit pitantiam, cujus anima requieſcat in pace, Amen.

Obiit *Maria* de *Varick*, monialis in Leuwenhorſt.

II. Idus, obiit domicella *Gerarda Reugbers*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

XVII. Kal. obiit *Zoude* of *Vrederic* van *Ryn*, frater venerabilis Abbatiſſæ noſtræ *Henricæ* van *Ryn*, 1465.

Eliſabeth van *Oeſtrum*, quæ contulit unum ſcutatum.

XVI. Kal. domicella *Hadewigis Vonc*, mater *Mabiliæ*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Hees* de *Reichenſteyn*, ſoror *Eliſabeth* de *Malſen*, monialis noſtræ.

Obiit honeſta domicella *Philippa*, uxor *Johannis* de *Doerneck*, ſoror *Ydæ Utenhamme*, monialis noſtræ, 1524.

Honeſta ac proba domicella *Anna* van den *Velde*, ſoror *Mechtildis Bevelant*, noſtræ monialis.

XV. Kal. dominus *Jacobus* de *Velde*, Canonicus S. Petri, *Tydemannus* de *Muſche*.

Honeſta & devota *Eliſabeth* de *Baecx*, monialis in Leuwenhorſt, 1555.

XIV. Kal. honeſta nec non proba *Jutta Rengers*, ſoror *Mechtildis Rengers*, monialis hujus Conventus.

XII. Kal. obiit *Heylwigis Ghiſtelen*, uxor legitima *Johannis Cock* à *Delwynen*, ac mater *Hildegondis*, monialis noſtræ.

XI. Kal. obiit dominus *Stephanus* de *Nyvelt*, Miles, qui contulit Conventui XX. flor. & 27. libras.

Do. *Gerardus* à *Poelgeeſt*, Miles auratus, parens *Corneliæ* à *Poelgeeſt*, monialis noſtræ, Ann. XLIX. IV. Jun.

X. Kal. *Hiſweria* de *Malſen*, noſtra monialis.

Agnes, monialis in *Bethania*, ſoror *Katherinæ* de *Egmondt*, noſtræ monialis.

IX. Kal. obiit domicella *Johanna* de *Beeſde*.

Nicolaus de *Malſen*, frater *Wulraviæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Antonius* à *Bevelant*, noſtræ monialis *Mechtildis* genitor, 1549. 27. Jun.

Obiit *Henricus Cock* de *Delwynen*, germanus *Johannæ* de *Cock* de *Delwynen*, noſtræ monialis.

VIII. Kal. obiit *Walterus* de *Colonia*, frater *Mechtildis* noſtræ monialis, qui contulit 8. *loot* argenti poſt obitum Haſæ uxoris ſuæ.

Obiit *Stephanus* de *Colonia*, pater *Chriſtinæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Menta* vander *A*, mater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit *Celerina* de *Boechorſt*, Priorifſa in Leuwenhorſt.

Obiit *Petra* de *Solms*, Priorifſa S Servatii, ſoror *Mechtildis* de *Solms*, Abbatiſſæ hujus Conventus.

Obiit clarus & nobilis vir *Johannes* ab *Aſperen*, dominus de *Vuern*, Eques auratus, Miles Hieroſolymitanus, frater *Corneliæ* de *Vuern*, monialis noſtræ.

III. Kal. obiit domicella *Heylwigis* de *Voorn*, mater *Heylwigis* de *Voorn*, monialis noſtræ.

Domicella *Mabilia* de *Jutſaes*, mater *Hadewigis* de *Jutſaes*, monialis noſtræ.

V. Kal. obiit *Arnoldus Spierinc*, pater *Margaretæ Spierinc*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta domicella *Helena*, uxor *Gerardi* de *Poelgeeſt*, mater *Corneliæ* de *Poelgeeſt*, monialis noſtræ. Cujus anima requieſcat in pace, Amen. 1559.

IV. Kal. obiit honoranda domina *Eliſabeth* ab *Amſtel*, Abbatiſſa S. Servatii, 1548.

Honeſta *Aleydis* de *Niſpen*, ſenior monialis hujus Conventus. 1536.

III. Kal. obiit *Nicolaus* de *Oeſtrum*, frater *Hadewigis*, monialis noſtræ, 1599.

Obiit *Lutgardis* vander *A*, monialis in Leuwenhorſt.

Honeſta ac devota *Wilhelma* de *Luyenborch*, aliàs *Ridder*, monialis noſtri clauſtri, 1523.

Katharina de *Haer*, monialis in Rynsborch, ſoror *Ydæ uten Ham*, monialis noſtræ, 1590.

II. Kal. domicella *Agnes* de *Herwynen*, ſoror *Hiſmeriæ*, noſtræ monialis.

Honeſta ac devota *Mechtildis Mulert*, monialis in Leuwenhorſt. 1536.

Domicella *Mabilia* ab *Amerongen*, uxor *Erneſti* ab *Amerongen*, & mater *Wilhelmæ*, monialis noſtræ, 1541.

KAL. JUNII, domicella *Lutgardis* de *Suellenberch*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit *Mechtildis* de *Suellenberch*, monialis noſtra, Anno 1461.

Obiit venerabilis domina *Eliſabeth* de *Voorn*, Abbatiſſa, Anno 1541

III. Non. *Jacobus Kennemaecker*, pater *Aleydis*, monialis noſtræ.

Domicella *Hadewigis* de *Hardenbroeck*, monialis hujus clauſtri, Anno 1543.

II. Non. honorabilis vir *Adam* de *Niſpen*, pater *Aleydis*, monialis noſtræ.

Nonæ, obiit nobilis domicella *Alienora* de *Nyenrode*.

VIII. Idus, *Sophia* de *Veen*, monialis noſtri clauſtri.

Domicella *Giſelberta Overdevecht*, mater *Eliſabeth*.

VII. Idus, *Johannes* de *Vlueten*, frater *Julittæ*, Prioriſſæ, monialis noſtræ.

Honeſta venerandaque *Eliſabeth* de *Otterpot*, mater *Eliſabeth* de *Otterpot*, monialis noſtræ.

Obiit *Theodoricus* de *Oeſtrum*, frater *Haſæ* de *Oeſtrum*, monialis noſtræ, Anno 1578. 1. Junii.

Obiit *Margareta* de *Marſche*, monialis noſtri clauſtri.

VI. Idus, honeſta ac nobilis virgo *Adriana* ab *Aſperen* de *Vuern*, ſoror *Corneliæ* de *Vuern*, monialis noſtræ, Anno 1575.

Domina *Chriſtina* de *Luttekenhuys*, Prioriſſa albarum dominarum, 1511.

V. Idus, obiit domicella *Mechtildis* de *Vliet*, monialis hujus monaſterii, ætatis ſuæ LXI. 1496.

IV. Idus, piæ memoriæ domina *Berta* de *Almelo*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Obiit *Suederus* de *Voorn*, frater *Petronillæ*, monialis noſtræ, & pater *Eliſabeth*, monialis noſtræ, Anno 1575. pridiè Barnabæ Apoſtoli.

III. Idus, obiit *Nicolaus* de *Wilder*, pater *Leonillæ*, noſtræ monialis, 1550.

Obiit *Hermannus* de *Overdevecht*, frater *Henricæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Johannes* de *Overdevecht*, frater *Henricæ* de *Overdevecht*, monialis noſtræ, 1577.

Domicella *Sophia* de *Renes* de *A*, monialis noſtri Conventus, 1588. die Barnabæ Apoſtoli.

II. Idus, obiit domicella *Gloria*, dicta *Triende*, ſoror *Beatricis Vreeſen*, monialis noſtræ.

Jacobus, dictus *Boel*, frater *Engelradis*, noſtræ monialis, quæ contulit quatuor areas ad diſtribuendum.

Idus, obiit *Gisbertus* van der *Haer*, Reddituarius hujus Conventus, ac frater *Judocæ* & *Johannæ* van der *Haer*, monialium hujus Conventus.

Florentius ab *Amerongen*, frater *Guilhelmæ* ab *Amerongen*, Prioriſſæ noſtræ, 1576.

XVIII. Kal. Julii, obiit *Martinus* de *Diemen*, frater *Gertrudis Zael*, noſtræ monialis.

Domicella *Engelradis* de *Hemerten*, mater *Aleydis*, monialis noſtræ.

XVII. Kal. *Eliſabeth Gunters*, monialis in Leuwenhorſt.

Maria

[illegible] de *Amerongen*, monialis noſtri clauſtri.
[illegible] de *Enge*, monialis noſtri clauſtri.
[illegible] *Adriana Roeyen*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

Obiit *Sophia* de *Staten*, monialis in Leuwenhorſt.

xvi. Kal. obiit *Eliſabeth*, ſoror *Gertrudis* de *Haerlem*, monialis noſtræ.

Obiit *Hubertus Zoudenbalch*, pater *Stephanæ*, noſtræ monialis, Ann. 1450.

Obiit honeſtus nec non egregius vir *Gerardus* de *Poelgeeſt*, frater *Corneliæ* de *Poelgeeſt*, noſtræ monialis, 1564.

xv. Kal. obiit *Chriſtina* de *Leyden*, mater *Gertrudis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Oeda* de *Valkenaer*, ſoror *Eliſabeth* de *Nyvelt*, monialis noſtræ, 1517.

Domicella *Stephana* de *Overdevecht*.

xiv. Kal obiit *Johannes* de *Lichtenberch*, frater *Fredericæ* & *Martinæ*, noſtrarum monialium, 1467.

Obiit honeſtus ac nobilis vir *Hubertus* à *Woerden* de *Vliet*, pater *Judocæ* de *Vliet*, monialis noſtræ, 1573.

xiii. Kal obiit venerabilis Domina *Dna Triende*, Abbatiſſa hujus Conventus, quæ eidem præfuit xxvii. annis. 1521. ipſo die *Gervaſii* & *Protaſii*.

Domicella *Frederica* van der *Haer*, monialis in Rensburch, germana *Ydæ* van der *Haer*, noſtræ Abbatiſſæ, 1547.

xii. Kal. obiit *Bertholdus Lichtenberch*, Canonicus ſancti Johannis.

Dn. *Franciſcus* de *Bueren*, Paſtor in *Echtelt*, frater *Annæ* de *Bueren*, monialis noſtræ, 1533.

Honeſta & devota *Eliſabeth* de *Ruweel*, monialis hujus clauſtri, 1534.

xi. Kal. obiit *Yda* de *Veern*, noſtra monialis, 1474.

Sophia de *Ryſenburch*, monialis & Sacriſta S. Servatii.

Obiit dominus *Adrianus Ram*, decretorum Doctor, Vicarius Domini *Philippi* de *Burgundia*, Epiſcopi Trajectenſis, Præpoſitus Leydenſis, & Canonicus Trajectenſ. 1518.

Obiit *Maria* ab *Yſſelſtein*, uxor *Gelmari* à *Groenevelt*, ac ſoror monialis noſtræ *Jacobæ* ab *Yſſelſtein*, 1568.

x. Kal. obiit *Johannes* de *Lichtenberch*, pater *Fredericæ* & *Martinæ*, noſtrarum monialium, 1442.

Obiit *Beatrix* de *Ryn*, Regulariſſa in Colen, ſoror dominæ Abbatiſſæ noſtræ, LX.

Honeſta domicella *Stephana* de *Ratingen*, monialis noſtra, Ann. 1605.

Obiit *Clementia Triende*.

ix. Kal. *Mabilia* de *Brakel*, monialis in Leuwenhorſt.

Dn. *Giſelbertus* de *Ruweel*, miles, frater *Gertrudis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Overdevecht*.

viii. Kal. obiit *Giſelbertus* de *Linden*, monachus S. Pauli, frater *Gertrudis*, noſtræ monialis.

Obiit *Pontianus Uytenbroeck* de *Woerden*, germanus *Aleydis*, noſtræ monialis.

Domina *Aleydis* de *Voort*, Prioriſſa albarum dominarum, 1557.

vii. Kal. obiit venerabilis domina, *Cornelia* de *Poelgeeſt*, Abbatiſſa hujus Conventus, 1613.

vi. Kal. obiit *Wilhelmus* de *Winſen*.

Obiit *Johannes* de *Malſen*, frater *Timerſæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Mechtildis* de *Ryn*.

Obiit *Eliſabeth* de *Malſen*, monialis in *Coninxvelt*, ſoror *Walraviæ* de *Malſen*, monialis noſtræ.

v. Kal. Dn. *Johannes* de *Snellenberch*, Canonicus Eccleſiæ beatæ Mariæ Traject[illegible], frater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Domicella *Anna Grauwert*, uxor *Theodorici*, filii domini *Walteri*.

iv. Kal. obiit honeſtus vir *Bernardus Proeys*, pater *Annæ Proeys* hujus Conventus, 1551.

Obiit domicella *Benigna* de *Locho[illegible]*, ſoror monialis noſtræ *Henricæ* de *Overdevecht*.

iii. Kal. *Fredericus* de *Egmondt*, frater *Catharinæ* de *Egmondt*, Ann. 1467.

Domicella *Margareta* van der *Horſt*, ſoror monialis noſtræ *Eliſabeth* de *Horſt*.

Obiit dominus *Petrus* de *Voocht* à *Rynevelt*, Canonicus S. Petri, frater *Mariæ* de *Voocht* [illegible] *Rynevelt*, 1608.

ii. Kal. *Florentius* de *Assemade*.

Obiit *Alferda Ruweel*, frater *Mentæ*, monialis noſtræ.

Domicella *Margareta*, filia domini *Stephani* de *Zuylen*, Ann. 1398.

KAL. JULII, obiit domicella *Eliſabeth* de *Draeckenburch*, ſive van der *A*, monialis in Oltwyck, ſoror *Agnetis* de *Draeckenburch*, Prioriſſæ.

Obiit domicella *Henrica* de *Egmondt*, monialis in Rynsburch, 26.

Domicella *Eliſabeth* de *Oeſtrum*, ſoror *Hedwigis*, noſtræ monialis, Anno 1596.

vi. Non. obiit domicellæ *Dorotheæ Delen*, matris *Juttæ Delen*, monialis noſtræ. Obiit eadem *Julitta Delen*, monialis noſtra, Ann. 1474.

Domicella *Aleydis Pellenenſſen*, ſoror *Eliſabeth Mouwer*, monialis noſtræ.

Obiit *Machtildis Mulaert*, cellaria monialis hujus Conventus, 1545.

v. Non. Domicella *Johanna* de *Ratingen*, mater *Stephanæ* de *Ratingen*, monialis noſtræ.

Obiit honeſta domicella *Mechtildis Mulaert*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis, quæ dedit nigrum tabbaidum pro caſula & tunica fluweel, & pitantiam in vino, 1533.

Agnes de *Oeſtrum*, monialis noſtri Conventus.

iv. Non. obiit *Splinterus* de *Nyenrode*.

Obiit *Lutgardis* de *Itterſum*, monialis in Leuwenhorſt, Ann. 1540.

Honeſtus vir *Conrardus* de *Gruiter*, frater *Eliſabeth Gruiters*, Abbatiſſæ noſtri Conventus, 1523.

Obiit *Jacob* de *Denemarc*, frater *Mechtildis* noſtræ monialis. Obiit *Tydemannus* de *Put*.

iii. Non. obiit *Henricus* de *Bueren*, monialis albarum dominarum.

Obiit domicella *Antonia Ruyſchen*, mater *Antoniæ Ruyſchen*, monialis hujus Conventus.

Obiit *Wilhelmus* de *Hemerten*, pater *Aleydis*, quæ contulit cuilibet moniali v. libr.

ii. Non. domicella *Eliſabeth* de *Almelo*, mater *Bertæ*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Aleydis Scorre*, ſoror *Clementiæ*, noſtræ monialis.

Nonæ, obiit anno XLIII. dominus *Johannes Wael*, Canonicus Trajectenſis, qui cum fratre ſuo domino *Arnoldo Wael* contulit Conventui noſtro xx. ſcuta Ducis Burgundiæ ad eorum memoriam.

Obiit domicella *Mechtildis Ruyſch*, uxor *Petri Ruyſch*, mater *Aleydis Ruyſch*, monialis noſtræ, 1467.

Obiit *Eliſabeth Spierinck*, monialis in Leuwenhorſt.

Domicella *Margareta* ab *Otterput*, monialis albarum dominarum, ſoror monialis noſtræ, *Eliſabeth Otterput*.

viii. Idus, Domicella *Eliſabeth* de *Almelo*, ſoror *Bertæ*, noſtræ monialis.

Hubertus de *Rodenburch*, monialis noſtri clauſtri.

Honeſtus & devotus dominus *Johannes Gruyter*, Vicarius in ſummo, frater dominæ *Eliſabeth Gruyters*, noſtræ Abbatiſſæ, 1525.

Obiit *Hildegundis Walen*, monialis albarum dominarum in Trajecto, ſoror *Lutgardis*, noſtræ monialis.

v. Idus. Domicella *Catharina* de *Almelo*, ſoror *Bertæ*, noſtræ monialis.

Domicella *Hildegundis* de *Meer*, ſoror dominæ *Giſelbertæ*, Abbatiſſæ noſtræ.

Johanna de *Boechorſt*, monialis in Leuwenhorſt.

iv. *Hermannus* de *Dam*, frater *Clementiæ*, monialis noſtri clauſtri.

Honeſta *Lutgardis* de *Triende*, monialis noſtri clauſtri, 39

iii. Idus, obiit domicella *Agnes*, uxor *Johannis* de *Overdevecht*, Sculteti Trajectenſis. Et eodem anno obiit *Johannes Overdevecht*, 1474

Honeſtus vir *Godefridus* de *Coninck*, frater *Eliſabeth*, monialis noſtræ, in die *diviſionis Apoſtolorum*, 1578.

Honeſtus *Giſelbertus* van der *A*, frater *Eliſabeth* de *Ruweel*, eodem anno & die.

ii. Idus, obiit devota *Eliſabeth Coninex*, monialis hujus Conventus, 1534.

Idus, domicella *Margareta* de *Almelo*, ſoror *Bertæ*, noſtræ monialis.

Johannes de *Steyn*, cognatus *Catharinæ*, noſtræ monialis.

Margareta Lieboort, Scholaris noſtri clauſtri.

Hildegundis Bollen, Supprioriſſa, noſtra monialis.

xvii. Kal. *Albertus* de *Hemerten*, frater *Aleydis* de *Hemerten*, noſtræ monialis.

Obiit domina *Maria* de *Egmont*, quæ contulit in Sacriſtia 23. flor.

Obiit vir honeſtus *Jacobus* à *Nyvelt*, pater *Theodoricæ* a *Nyvelt*, noſtræ monialis, 1545.

xvi. Kal. obiit dominus *Henricus* de *Geſtelen*. Obiit in *Vredendael*, extra muros devotus pater & dominus *Wilhelmus Trienden*, Prior præfati monaſterii, & germanus dominæ *Trienden*, Abbatiſſæ noſtræ.

Obiit *Johannes Overdevecht*.

Honeſta ac devota *Agatha* de *Rynevelt*, monialis hujus Conventus, Anno 1557.

xv. Kal. obiit *Margareta* de *Tuul*, monialis in Leuwenhorſt, domicella *Gertrudis Boelen*.

Devota *Wendelmodis* de *Groenewoude*, monialis noſtra, 1525.

xiv. Kal *Agnes*, uxor *Petri* de *Velde*.

xiii. Kal. obiit *Wilhelmus* de *Vloeten*, pater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit *Clementia* de *Foreeſt*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Johannes* de *Almelo*, frater dominæ *Bertæ*, Abbatiſſæ noſtræ.

Elſabe Witvoet, monialis albarum dominarum.

Obiit honeſtus vir *Johannes Rengers*, noſtræ monialis, *Mechtildis Rengers*, genitor, 1564. ipſo die Magdalenæ.

Honeſta domicella *Antonia* de *Lanſcroon*, ſoror monialis noſtræ, *Hadewigis* de *Oeſtrum*, 1593. ipſo die Mariæ Magdal.

Obiit *Haet* van *Oeſtrum*, ſoror hujus clauſtri.

Obiit *Ilses* van *Catwick*, ſoror hujus clauſtri.

xii. Kal. domicella *Aloyſa* de *Almelo*, ſoror *Bertæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Anna Gruyters*, quæ contulit Conventui florenum.

Domina *Eliſabeth* de *Amſtel*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Mabilia de *Bueren*, monialis noſtræ clauſtri.

xi. Kal. domicella *Udela* de *Ruweel*, ſoror *Gertrudis*, noſtræ monialis. Obiit *Gertrudis Coninex*.

x. Kal. domicella *Cæcilia* de *Haer*, ſoror *Giſelbertæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Aleydis Mulaert*, monialis in Leuwenhorſt.

ix. Kal. *Ermengardis Taets*, monialis S. Servatii.

Obiit *Arnoldus* de *Snellenberch*, qui contulit xxxv. *groot* in Sacriſtia.

Devota domicella *Anna* de *Bueren*, Sacriſta, 47.

Eva van der *Haer*, monialis S. Servatii in Trajecto.

Obiit domicella *Gertrudis* de *Amerongen*, ſoror *Sophiæ*, monialis noſtræ.

viii. Kal. domicella *Ava*, mater *Lutgardis*, noſtræ monialis.

Clara, uxor *Theoderici* de *Heiſdingen*

Domicella *Elſabe* de *Opynen*, ſoror *Walravæ* de *Malſen*, noſtræ monialis.

Domicella *Jutta* de *Teylingen*, monialis in Outwyck, ſoror monialis noſtræ *Stephanæ* de *Teylingen*.

Obiit *Eliſabeth* de *Oy*, monialis in Rynsburch.

Obiit *Johannes Ridder*, pater *Wilhelmæ*, noſtræ monialis, Anno 1516.

vii. Kal. obiit *Johannes* de *Jutfaes*, frater *Eliſabeth* de *Jutfaes*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Anna Gruyters*, honeſta matrona, mater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Aleydis* uten *Elewert*, ſoror *Petronillæ*, monialis noſtræ de Voorn, 1467.

Obiit magiſter *Wynandus Ruyſch*, frater *Aleydis Ruyſch*, monialis noſtræ.

Domicella *Mechtildis* à *Bevelant*, monialis noſtri clauſtri.

vi. Kal. obiit *Clementia* de *Malſen*, monialis noſtra.

Honeſta domicella *Johanna* de *Romerſwael*, ſoror *Jacobæ*, noſtræ monialis.

v. Kal. domicella *Ermgardis* de *Malſen*, genitrix *Walraviæ*, monialis noſtræ.

Obiit venerabilis domina *Eliſabeth* de *Boechorſt*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

iv. Kal. obiit domicella *Margareta* de *Tuul*, ſoror *Eliſabeth* de *Malſen*, monialis noſtræ.

Domicella *Ermgardis* de *Velde*, monialis in *Oudwica*, ſoror *Delianæ*, noſtræ monialis, quæ contulit cuilibet monialium unum *Cromſtert*.

iii. Kal. obiit *Egbertus* de *Groenenberch*, pater *Annæ*, monialis noſtræ.

ii. Kal. domicella *Benedicta* de *Beechout*, uxor *Stephani* de *Beechout*, ſoror *Mabiliæ Vonc*, noſtræ monialis.

Obiit *Johannes* de *Colonia*, frater *Chriſtinæ*, monialis noſtræ.

Anno 1452. obiit venerabilis in Chriſto pater noſter & dominus *Henricus* de *Nyphuſen*, Abbas Campenſis.

Obiit devota & religioſa *Eliſabeth* de *Baecx*, monialis in Leuwenhorſt, 1556.

KAL. AUGUSTI, obiit *Catharina* de *Bloys*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Maria* de *Amerongen*, Abbatiſſa S. Servatii, 1505.

Obiit piæ memoriæ domina *Gertrudis* de *Edel*, Abbatiſſa S. Servatii in Trajecto, 1517.

iv. Non. obiit *Daniel* de *Loenreſloot*, familiaris noſter.

Theodericus, dictus *Boelen*, frater *Engelradis*, noſtræ monialis.

Obiit *Arnoldus* van *Eze*, qui contulit pitantiam.

Obiit

Obiit domicella *Aleydis* de *Everdingen*, ſoror *Margaretæ*, monialis noſtræ, 17.

III. Non. obiit domicella *Sophia* de *Malſen*, monialis in *Oudwyck*, ſoror *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit *Eliſabeth* van der *Haer*, monialis albarum dominarum, ſoror *Stephanæ*, monialis noſtræ.

Altera divi Petri in vinculis, obiit honeſta domicella *Henrica* à *Solms*, monialis in *Vrouwenclooſter*, ſoror *Mechtildis* à *Solms*, Abbatiſſæ noſtræ, 1548.

Obiit *Catharina* de *Eemskerck*, monialis in Leuwenhorſt, Anno L.

Obiit *Johannes* de *Amerongen*, frater *Sophiæ*, noſtræ monialis, 1507.

Nonæ, obiit *Stephanus* de *Nyvelt*, frater *Eliſabeth*, monialis noſtræ, 1514.

Eliſabeth Grauwaerts, monialis S. Servatii, 1518.

Obiit *Johanna Grauwaerts*, in monaſterio ſancti Servatii, 1560.

VIII. Idus, obiit domina *Eliſabeth* de *Baecx*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

VII. Idus, *Gerardus Zoudenbalch*, qui contulit pintam vini cuilibet monialium.

Domicella *Berta* van *Ts'jaerts*, ſoror *Catharinæ*, monialis noſtræ.

Honorabilis vir & dominus *Georgius* de *Solms*, Decanus S. Petri, & germanus *Mechtildis* de *Solms*, noſtræ monialis, 1541.

VI. Idus, domicella *Aleydis* de *Velde*, mater *Delianæ*, monialis noſtræ, quæ contulit Conventui *enen Leltaert*.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Jutfaes*, quæ contulit cuilibet moniali &c.

Domicella *Hildegundis* de *Dam*, monialis S. Servatii, ſoror *Clementiæ*, monialis noſtri clauſtri.

V. Idus, obiit *Fredericus* de *Ham*, *Beatrix* de *Broecthuſen*, *Geuburgis* de *Tuul*, monialis noſtri clauſtri.

Johanna Nyclant, monialis in Leuwenhorſt.

Eliſabeth, domicella de *Meer*.

Jutta de *Zulen*, monialis noſtri clauſtri.

IV. Idus, domicella *Yda Grauwaerts*, ſoror *Heylwigis* de *Voorn*, noſtræ monialis.

Everardus de *Diepenbroeck*, confrater noſter, 1513.

Obiit domicella *Elſabe* de *Vliet*, ſoror *Giſelbertæ*, monialis noſtræ.

III. Idus, obiit *Eliſabeth Overdevecht*, Scholaris noſtri clauſtri. Domicella *Gerarda Boelen*.

Obiit *Jutta* de *Teylingen*, monialis albarum dominarum, Anno 1514.

Florentius de *Jutfaes*. Obiit *Anna* à *Zulen*, albarum dominarum.

Honeſta nec non religioſa *Feys* de *Natewiſch*, ſoror *Stephanæ* de *Natewiſch*, noſtræ monialis.

Obiit *Aſſumptionis Mariæ*, honeſtus vir *Cornelius* de *Wulven*, frater *Matthiæ* de *Wulven*, monialis noſtræ.

Obiit ipſo die *Aſſumptionis Mariæ*, Anno 1589. honeſta ac venerabilis domina *Catharina* ab *Oeſtrum*, monialis in *Vrouwenclooſter*, ſoror *Hadewigis* ab *Oeſtrum*, monialis noſtri clauſtri.

Idus, obiit *Wilhelmus* de *Kock* de *Opynen*, frater *Catharinæ* de *Opynen*, noſtræ monialis, 1517.

Honoranda domina *Yda* uten *Ham*, Abbatiſſa, Anno 1547.

Domicella *Mechtildis Conincks*, hîc monialis profeſſa eodem anno.

XIX. Kal. Septembr. obiit *Egbertus* de *Almelo*, frater *Bertæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Hildegundis* de *Blochoven*, Abbatiſſa S. Servatii.

Obiit *Heylwigis* de *Boechorſt*, monialis in Leuwenhorſt.

XVIII. Kal. domicella *Elſabe* de *Ruweel*.

Domicella *Clementia* de *Ryn*, mater *Henricæ* de *Ryn*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Mechtildis* de *Douſa*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

XVII. Kal. obiit *Wilhelmus* de *Vliet*, pater *Giſelbertæ*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta virgo *Catharina Lottum* de *Bueren*.

Obiit dominus *Theodoricus* de *Boechout*, ſacerdos & Canonicus S. Johannis, frater *Eliſabeth*, noſtræ monialis.

Obiit *Cunegundis* de *Leuwenberch*, ſoror *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit *Alfardus* de *Bueren*, frater *Annæ* de *Bueren*, noſtræ monialis.

XVI. Kal. domicella *Hadewigis* de *Lichtenberch*, monialis in Outwica, ſoror *Fredericæ* & *Martinæ*.

Domicella *Udela*, uxor *Pelgrim* de *Wael*.

Obiit *Johannes Verburch*.

Obiit domicella *Stephana* de *Teylingen*, monialis noſtra.

Obiit domicella *Johanna* ab *Eck*, in juventutis flore, videlicet anno ætatis ſuæ XVII. monialis hujus Conventus profeſſa.

XV. Kal. obiit domicella *Beatrix* de *Naeldwyck*, ſoror *Juttæ* de *Vlueten*, monialis noſtræ.

Laurentius ab *Hamerſtein*. *Aleydis* de *Weyda*, monialis noſtra.

Obiit domicella *Johanna* de *Boechout*. Obiit *Ymma Days*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Baldewinus Salm*, Anno L.

XIV. Kal. obiit *Godſcalcus*, dictus *Friſo*, pater *Beatricis*, noſtræ monialis.

Domicella *Yda Kuſerinne*, quæ contulit Conventui duo jugera cum dimidio.

Obiit *Maria* de *Beeſde*, Supprioriſſa.

XIII. Kal. obiit *Maria* de *Winſen*, ſoror noſtræ monialis *Eliſabeth*.

Obiit *Petronilla* de *Lanscroon*, ſoror *Stephanæ* de *Teylingen*, monialis noſtræ.

Obiit *Gertrudis* ab *Oeſtrum*, monialis albarum dominarum, Anno 1514.

Obiit in monaſterio *Outwyck*, pridie divi Bartolomæi *Mabilia* à *Gruenenberch*, monialis profeſſa.

Obiit frater *Petrus Spierinck*, ordinis Celliarii in Trajecto.

XII. Kal. obiit domina *Berta Uterwyc*, ſoror *Gertrudis* de *Ruweel*.

Obiit *Gysbert* de *Gruyter*, qui contulit Conventui calicem boni ponderis, qui fuit pater *Eliſabeth* de *Gruyter*, monialis noſtræ.

Obiit venerabilis & ſpectabilis vir ac dominus Dn. *Bernardus* de *Tyel*, Decanus Eccleſiæ S. Mariæ Trajectenſ. ac Conſervator noſtri Conventus, qui contulit nobis pitantiam de vino, Anno 1514.

Domicella *Eliſabeth* de *Niſpen*, uxor *Judoci* de *Wye*, germana *Aleydis*, monialis noſtræ, XXXI.

X. Kal. obiit *Petronilla* de *Denemarck*, Prioriſſa noſtra.

Obiit domicella *Anſa* de *Lichtenberch*, mater *Fredericæ*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Lichtenberch*, ſoror *Fredericæ* & *Martinæ*, noſtrarum monialium.

Obiit *Eliſabeth* de *Egmont*, veſtita nondum novitia, LXIII.

IX. Kal. obiit *Adrianus Sloeyer*, pater *Ydæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Eliſabeth* de *Swanhoven*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit domina *Eliſabeth* de *Buſco*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Domicella *Gertrudis* de *Daeſdonc*, ſoror *Johannæ Delwynen*, monialis noſtræ.

Obiit *Mechtildis Looſer*, mater *Johannis* & *Corneliæ*, ſoror noſtra.

Obiit *Henricus* de *Rin*, Canonicus majoris Eccl. frater *Eliſabeth* de *Jutfaes*, noſtræ monialis.

VIII. Kal. obiit domicella *Gertrudis* de *Amersfoort*.

Obiit domicella *Eliſabeth* de *Vloeten*, mater *Juttæ*, noſtræ monialis.

VII. Kal. obiit honeſta domicella *Matthia* de *Wulven*, noſtra monialis profeſſa, 22. Auguſti, 1582.

V. Kal. obiit domicella *Hildewardis* de *Voorn*, mater *Petronillæ*, noſtræ monialis, 1457.

Obiit domicella *Anſelma* de *Lichtenberch*, ſoror *Fredericæ* & *Martinæ*, noſtrarum monialium.

Obiit honeſtus amicus noſter *Johannes Spruit*, 1540.

IV. Kal. obiit *Gertrudis Lieboort*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Aleydis Vinke*, Scholaris noſtri clauſtri

Obiit domicella *Johanna Piex*, ſoror *Agnetis* de *A*, quondam profeſſæ noſtræ.

Obiit *Catharina* de *Wyngaerden*, monialis in Leuwenhorſt.

II. Kal. obiit *Theodericus* de *Jutfaes*, pater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Beatrix Boelen*, & filia ejus *Gerarda*.

Obiit *Deliana* de *Velde*, monialis noſtri clauſtri, 1446.

Hue zigit de *Zoudenbalch*, L.IV.

Anno 1617 ultima Auguſti obiit dominus *Gerardus Proeys*, Commendator in 's *Heeren Loo* ordinis S. Catharinæ Trajectenſ. frater *Annæ Proeys*. Requieſcat in pace, Amen.

KAL. SEPTEMBR. obiit *Elburgis* de *Woerde*, monialis noſtra.

Obiit *Margareta Knoeps*.

Obiit *Margareta Gruyters*, monialis in Iheruſalem, ſoror *Eliſabeth Gruyters*, monialis noſtræ.

Obiit honeſtus vir *Johannes* de *Ruven*, frater *Johannæ* de *Ruven*, monialis noſtræ

IV. Non. obiit *Theodericus*, dictus *Friſo*, frater *Beatricis*, noſtræ monialis.

Obiit *Hubertus* de *Jutfaes*, frater *Hermannæ*, monialis noſtræ.

III. Non. obiit domicella *Petronilla* de *Velde*, monialis in Leuwenhorſt, ſoror *Delianæ*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Sophia Sloeyer*.

Obiit dominus *Hugo* de *Wel*, frater *Justæ* de *Wel*, monialis noſtræ, Paſtor in *Vollenhove*.

Obiit Embricæ generoſus dominus *Gerardus* de *Ratingen*, frater noſtræ monialis *Stephanæ* de *Ratingen*, Anno 1603

II. Non. *Yda Grauwaerts*, monialis hujus Conventus, LVII.

Obiit *Ladovicus*, dictus *Wael*, frater *Lutgardis*, noſtræ monialis.

Obiit *Volckera* de *Lichtenberch*, monialis S. Servatii, ſoror *Fredericæ* & *Martinæ*, noſtrarum monialium.

Non obiit *Sophia* de *Boſch*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Agnes* vander *A*, Prioriſſa noſtri clauſtri.

Obiit *Georgius* vander *Horſt*, frater monialis noſtræ *Eliſabeth*.

VIII. Idus, obiit *Petronilla* de *Dam* domicella.

Obiit *Walravia* de *Herwynen*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Benedicta* de *Oy*, Scholaris noſtri clauſtri.

Obiit *Henricus Triensen*, frater *Lutgardis*, monialis noſtræ.

Obiit *Jacobus* de *Yſelſtein*, frater *Jacobæ*, monialis noſtræ.

VII. Idus, domicella *Hadewigis* uten *Enge*.

Obiit *Adrianus Freyſen*, de cujus bonis & uxoris ſuæ *Hadewigis* habebunt, &c.

Obiit *Johanna* de *Noortwyck*, monialis in Rynsburch.

VI. Idus, obiit frater *Johannes* de *Egmonda*, Ordinis fratrum *Minorum* de obſervantia, frater *Catharinæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Eliſabeth Kannemaker*, mater *Aleydis*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Chriſtina* de *Hamerſtein*, ſoror *Fredericæ* & *Martinæ* de *Lichtenberch*, monialium noſtrarum.

Obiit *Freiſa* de *Cuyners*, monialis ac cellaria S. Servatii, Anno 1518.

Honeſta matrona domina *Margareta* van der *Haer*, mater *Petronillæ* van der *Haer*, monialis noſtræ, quæ benefecit noſtro monaſterio in pecuniis de larga vini pitantia, 1541.

Obiit honeſtus vir *Fredericus* de *Voochs* a *Rynevelt*, pater *Agathæ* à *Rynevelt*, noſtræ monialis, XLIV.

V. Idus, obiit *Johannes* de *Colonia*, frater &c. noſtræ monialis.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Hardenbroeck*, mater *Eliſabeth* de *Hardenbroeck*, monialis noſtræ, 1512.

IV. Idus, obiit *Eliſabeth* de *Mynden*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Henricus* de *Voorn*, frater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Obiit *Otto* de *Malſen*, pater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

III. Idus, obiit domina *Aleydis*, Abbatiſſa noſtri clauſtri.

Elſabe de *Poelgeeſt*, monialis in Renicaſtro.

II. Idus, obiit *Wilhelmus* de *Stripe*.

Obiit *Ludovicus*, dictus *Wael*, pater *Lutgardis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Velde*, ſoror *Delianæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Clementia* van der *Borch*, monialis S. Servatii, ſoror *Petræ* van der *Borch*, monialis noſtræ, 1545.

Octava Mariæ Virginis, obiit *Nicolaa* de *Overdevecht*, ſoror *Henricæ*, monialis noſtræ, monialis in *Weſtroen*, prope Tielam, 1505.

Obiit honeſta matrona *Hildegundis* à *Voorn*, aliàs à *Zuylen*, vidua *Zuederi* a *Zuylen*, & tumulata circa ſummum altare, Anno 1546.

Henrica de *Oppynen*, monialis in Rynsburch, 36.

Idus, obiit *Mechtildis* de *Zuylen*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Florentius* de *Jutfaes*, pater *Hermannæ*, monialis noſtræ.

Erit anniverſarium domini *Giſelberti*, domini de *Abcoude*, ac dominæ *Johannæ* de *Hoorne* ejus conſortis, domini *Wilhelmi* de *Abcoude*, filii eorundem, ac dominæ *Mariæ* de *Walcoert*, ejus conſortis, ad quorum anniverſarium ſorores firmiter obligantur, unde receperunt XXV. florenos Gelrenſes pro ædificatione Conventus.

Obiit

Obiit domicella *Sophia* de *Velde*.

Obiit *Theodericus* de *Wilde*, frater *Leonillæ*, noſtræ monialis.

XVIII. Kal. obiit *Agnes* de *Zulen*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Petrus* de *Snellenberch*, pater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit *Jo.* de *Ruyſch*, frater *Aleydis*, noſtræ monialis.

XVII. Kal. domicella *Aleydis* de *Welle*, ſoror dominæ *Hildegundis*, Abbatiſſæ noſtræ.

Obiit *Hildegundis*, uxor *Heliæ* de *Buſcho*, & domicella *Mabilia*, filia ejus.

Obiit domicella *Hadewigis Bolen*.

XVI. Kal obiit *Willam Scado* de *Welle*. Obiit *Sophia Vreys*, monialis in *Honepa*.

Obiit *Margareta* de *Groenewoude*, ſoror *Wendelmodis*, noſtræ monialis.

Stephana de *Groenewoude*, *Elſabe* de *Loenreſloot*, monialis quondam in Leuwenhorſt Prioriſſa.

Obiit *Ludovicus* van *Solms*, pater *Mechtildis*, monialis noſtræ.

XV. Kal. *Egbertus* de *Welle*, *Gerardus* de *Welle*. *Stephanus* de *Rietvelt*. *Anna* ejus uxor.

XIV. Kal. *Wilhelmus* de *Wel*, pater *Juttæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Arnoldus* de *Horſt*, pater *Eliſabeth* de *Horſt*, monialis noſtræ.

Obiit *Johannes Muylert*, frater *Mechtildis*, noſtræ monialis, 1538.

Dn. *Johannes Gruyters*, Canonicus S. Martini.

Obiit *Maria Muylerts*, noſtra monialis, 1504.

XIII. Kal. domicella *Beatrix* de *Colonia*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Domina *Jutta* de *Ham*.

Obiit domicella *Eliſabeth* de *Draeckenburch*, ſoror *Gertrudis* de *Ruweel*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Stephana* de *Zoudenbalch*, Abbatiſſa noſtri Conventus, 1484.

XII. Kal. *Johannes* de *Blochoven*, pater *Hadewigis*, noſtræ monialis.

Domicella *Beatrix* de *Ryn*, mater *Everardæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Suederus* de *Voorn*, frater *Eliſabeth* de *Voorn*, monialis noſtræ.

Obiit honeſtus nec non probus miles *Johannes* van der *Borch*, frater *Petræ* van der *Borch*, noſtræ monialis, 1558.

Obiit honeſtus *Johannes Oudaert*, frater *Annæ Oudaert*, noſtræ monialis, ipſo die Matthæi, Anno 1568.

Obiit honeſtus & probus vir *Gisbertus Kock* à *Delwynen*, pater noſtræ monialis *Hildegundis*, pridie Matthæi Apoſtoli, Anno 1575.

XI. Kal. obiit *Petronilla* de *Lemmunde*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Giſelbertus* de *Yſelſteyne*, Miles, frater *Mechtildis* de *Buſcho*, qui contulit tres aureos.

Obiit *Hadewigis* de *Blochoven*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit domicella *Johanna* de *Laet*, quæ contulit cuilibet moniali x. albos.

X. Kal. obiit *Mabilia Vonck*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Gertrudis* de *Haerlem*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Suedera* de *Vliet*, Cellaria hujus Conventus, LVII.

Obiit domina *Margareta* de *Catt*, habens fraternitatem.

Devota *Tolenta* ab *Albranſweert*, monialis in *Oudwyck*, Anno 1543.

IX. Kal. obiit *Gertrudis Zael*, mater *Gertrudis*, noſtræ monialis.

Eliſabeth ab *Hardenbroeck*, cellaria hujus clauſtri, 1500.

Lutgardis de *Boetſelaer*, Prioriſſa in Rynsburch.

VIII. Kal. obiit dominus *Gerardus* de *Boventerp*, pater *Elburgis*, monialis noſtræ.

Obiit *Everardus* de *Everdingen*, frater *Margaretæ*, monialis noſtræ, 1483.

Domicella *Eliſabeth Sconten*, monialis S Servatii, 1520.

Obiit honeſta domicella *Chriſtina*, uxor *Wilhelmi* de *Oeſtrum*, mater *Hadewigis*, monialis noſtræ, 1543.

VII Kal. *Anna* de *Diepholt*, monialis noſtra, LVII.

Obiit domicella *Wolveradis*, ſoror *Aleydis* de *Weyda*, noſtræ monialis.

Obiit *Margareta* de *Poelgeeſt*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Mabilia Vonck*, monialis noſtri clauſtri.

VI. Kal. obiit *Johannes* de *Wel*, frater *Juttæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Catharina* de *Eemskerck*, monialis in Rynsburch, 1523.

V. Kal. obiit *Berta* de *Ruweel*, monialis S. Servatii ſoror Gertrudis.

IV. Kal. obiit domicella *Margareta*, filia domini *Stephani* de *Zulen*. Obiit *Wonna*, monialis in *Loſduynen*.

Obiit *Clementia* de *Loenreſloot*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Eliſabeth*, uxor *Theoderici Bor*.

Obiit *Gisbertus Scay*, Reddituarius noſter.

Obiit *Gertrudis* de *Groeneſteyn*, monialis in *Wittevrouwen*, Anno 1529.

Eadem die *Anna* de *Cralingen*, monialis ejuſdem clauſtri.

Obiit *Chriſtina* de *Roſſum*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit die S. Hieronymi 1587. domicella *Theoderica* de *Nyvelt*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Johannes* de *Vianen*, frater *Mabiliæ*, noſtræ monialis.

Domicella *Eliſabeth* de *Inghen*, ſoror *Mabiliæ*, noſtræ monialis.

III. Kal. *Michaelis Archangeli*, obiit *Barbara*, uxor *Giſelberti Scay*.

Obiit *Agnes* de *Hollant*, monialis in *Leuwenhorſt*.

Obiit domicella *Vrederuna* de *A*.

Obiit *Lutgardis Walen*, monialis noſtri clauſtri.

II. Kal. obiit venerabilis vir *Johannes* de *Haer*, pater noſtræ monialis de *Teylingen*.

Obiit *Albertus*, frater *Immæ*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Mechtildis Walen*, monialis in *Vrouwenclooſter*, ſoror *Lutgardis Walen*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Eliſabeth* de *Zulen*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit *Theoderica* de *Hemerten*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit *Daniel* de *Everdingen*, frater *Margaretæ*, monialis noſtræ.

KAL. OCTOBRIS, obiit domicella *Ermgard* de *Sandenborch*, ſoror *Agnetis*, Prioriſſæ noſtræ.

Domicella *Matthæa* de *Oeſtrum*, ſoror *Walraviæ* de *Malſen*, monialis noſtræ, 1523.

Domicella *Eliſabeth* de *Alckemade*.

VI. Non. obiit dominus *Herbernus* de *Yelſtein*, pater *Mechtildis* de *Buſco*, noſtræ monialis.

V. Non. domicella *Aleydis* de *Clarenborch*, ſoror *Mechtildis* de *Colonia*, monialis noſtræ.

Domicella *Lena* de *Vliet*, mater *Giſelbertæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Clementia* de *Boeckhorſt*, monialis in Leuwenhorſt

Obiit *Maria Gruyters*, monialis in *Vrouwencloſter*, ſoror noſtræ monialis *Eliſabeth.*

IV. Non. domicella *Gertrudis* de *Welle.*

Obiit *Hildegundis* de *Velde.*

Obiit *Antonia* de *Pierſum*, ſoror monialis noſtræ, *Jacobæ* de *Abrauswert.*

Devota & honeſta *Agnes Maylaerts*, monialis in Leuwenhorſt, ſoror *Mechtildis*, monialis noſtræ, ann. XXIX.

Obiit *Theodorica* de *Zuylen*, habens ordinis fraternitatem.

Obiit dominus *Carolus* à *Wael*, Canonicus S. Petri, 1549.

Obiit Ann. 1585. die IV. menſis Octobris, honeſta domicella *Johanna* à *Ruven*, monialis noſtri clauſtri.

III. Non. obiit *Eliſabeth* de *Campe*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Theodoricus* de *Voern.*

Obiit honeſtus dominus *Henricus Soudenbalch*, Decanus S. Mariæ, XXXI.

II. Non. obiit *Aleydis Kannemaker*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Heylwigis Grawaert.*

Obiit domicella *Aleydis* de *Colonia*, mater *Chriſtinæ*, noſtræ monialis.

Nonæ, obiit magiſter *Petrus* de *Mera*, Præpoſitus Embricenſis.

Obiit Dn. *Suederus* de *Wulven*, frater *Mathea* de *Walven*, noſtræ monialis, 1558.

Gertrudis de *Ruweel*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Arnoldus Everdingen*, habens fraternitatem.

Ann. 1607. 15. Octobr. obiit domicella *Beatrix* de *Cuylenburch*, mater *Annæ Proeys.* Requieſcat in pace.

VIII. Idus, obiit *Suederus* de *Voorne*, pater *Heylwigis*, noſtræ monialis.

Obiit *Wilhelmus* de *Wel*, frater *Jattæ*, noſtræ monialis.

VII. Idus, obiit *Egbertus* de *Vlooten*, qui contulit unam libram annuam.

Obiit *Jacoba Langhen*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Stephanus* de *Vlooten*, obiit *Clementia* de *Vlooten*, monialis noſtræ clauſtri, obiit *Mechtildis* de *Lexmonde*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Mechtildis* de *Colonia*, Prioriſſa noſtri clauſtri.

Obiit domicella *Goede Haen*, ſoror *Eliſabeth Boechout*, monialis noſtræ.

Obiit dominus *Johannes* de *Draeckenburch*, Canonicus ſancti Martini.

Obiit *Adrianus* van der *Haer*, monialis in *Vrouwencloſter*, ſoror *Petronillæ* van der *Haer*, monialis noſtræ, 1529.

Obiit honeſta *Mechtildis* de *Zuylen*, monialis noſtri clauſtri, 1533.

VI. Idus, obiit *Johannes Bloet*, filius *Henrici.*

Obiit *Jacobus Spierinck*, frater *Margaretæ*, monialis noſtræ.

Dn. *Wernerus* de *Tiel*, monachus Campenſis, Confeſſor hujus clauſtri.

Honeſta *Magdalena* de *Amerongen*, monialis S. Servatii.

V. Idus, *Henricus* de *Diemen*, frater *Gertrudis Sael*, noſtræ monialis.

Honeſta *Mechtildis* de *Doornick*, monialis in Reynsburch, 36.

Domicella *Margareta* de *Everdingen*, noſtri clauſtri monialis.

Domicella *Johanna* van der *Haer*, monialis noſtra, 1542.

IV. Idus, obiit *Sophia* de *Voorne*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Angela* de *Helſt*, monialis in Leuwenhorſt, LI.

Obiit Anno 1574. ipſo die *Dionyſii*, domicella *Aleydis* de *Bevelant*, ſoror *Mechtildis*, noſtræ monialis.

III. Idus, obiit domicella *Sophia Voorne.*

Obiit in profeſto *Calixti*, domicella *Mechtildis Coninex*, mater *Eliſabeth Coninex*, noſtræ monialis, 1522.

Obiit dominus *Everardus* de *Rya*, Canonicus S. Johannis, frater *Henricæ*, noſtræ monialis.

Honeſta ac religioſa *Agatha* de *Vroncaſteya*, monialis ſancti Servatii.

Obiit honeſtus *Gerardus* de *Reneſſe* van der *A*, pater *Sophiæ* de *Reneſſe*, monialis noſtræ, 1535.

Idus, obiit *Arnoldus* de *Malſen*, ann. LIII.

Obiit honeſta matrona *Mechtildis Mouwets*, habens fraternitatem noſtram, 1483.

Obiit honeſta *Margareta* à *Bevelant*, uxor *Peregrini* à *Loon*, & ſoror *Mechtildis* a *Bevelant*, noſtræ monialis, 1566.

XVII. Kal. Novembr. obiit *Johanna Walen*, ſoror *Lagardis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Hadewigis* de *Sterrenberch*, monialis noſtra.

Obiit *Gerardus Ploys*, frater *Immæ*, noſtræ monialis.

XVI. Kal. obiit *Aleydis Speyarts*, ſoror *Jalittæ* de *Wel*, noſtræ monialis.

Honeſta matrona *Sophia* de *Renes*, mater *Sophiæ*, noſtræ monialis.

XV. Kal. obiit domicella *Chriſtina* de *Ryn*, ſoror *Mechtildis*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Eliſabeth* de *Opbueren*, mater *Eliſabeth*, noſtræ monialis.

Obiit *Fredericus* dictus *Boel*, frater *Engelradis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Yda Sloeyers*, monialis noſtra.

XIII. Kal. obiit domicella *Gouda* de *Vlooten*, obiit *Cecilia de Nes.*

Obiit *Gerardus Speyaert*, obiit *Jacobus* filius *Werneri*, pater *Delianæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Eliſabeth* de *Nienroy*, ſoror dominæ Abbatiſſæ.

Obiit *Gerardus* de *Bueren*, frater *Annæ* de *Bueren*, noſtræ monialis, 1514.

XIII. Kal. obiit *Bernardus* de *Enge.*

Obiit domicella *Gouda Deys*, mater *Ymmæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Clementia* de *Dam*, monialis noſtri clauſtri.

Ann. 1511. ipſo die Lucæ Evangeliſtæ obiit venerabilis *Aleydis Gruyter*, ſoror monialis noſtræ *Eliſabeth Gruyters.*

Ann. 1570. 17. menſis Octobris obiit honoranda ac devota domina *Petra* van der *Burgh* Abbatiſſa, quæ ad annos IX. præfuit.

Ann. 1573. obiit honeſta matrona *Anna* à *Baeren*, vidua de *Lauwick*, ſoror noſtræ monialis *Corneliæ* à *Baeren.*

Obiit *Suederus* de *Zulen*, junior, nepos *Mechtildis de Zuylen*, noſtræ monialis.

Obiit *Erneſtus* de *Voorn*, frater *Petronillæ*, noſtræ monialis, Ann. 1517.

XII. Kal. obiit domina *Badelogis Haen*, Abbatiſſa in Leuwenhorſt.

Obiit domicella *Johanna* de *Denemarc.*

Obiit domicella *Hadewigis* de *Vliet*, ſoror noſtræ monialis *Giſelbertæ.*

Anno

Anno 1573. devota domicella *Chriſtina* de *Wael*, monialis in Leuwenhorſt, ſoror *Stephanæ*, monialis noſtræ.

IX. Kal. obiit *Stephanus* de *Almelo*, frater *Bertæ*, monialis noſtræ.

Dn. *Aerilius* de *Enge*, qui contulit Conventui . . . . argenti ad diſtribuendum.

Domicella *Margareta* de *Groenewoude*, ſoror *Lutgardis Walen*, monialis noſtræ.

Obiit *Henricus* de *Keck* van *Opynen*, pater noſtræ monialis Catharinæ.

X. Kal. domicella *Eliſabeth* de *Blochoven*, mater *Hadewigis*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta domicella *Barbara* de *Cits*.

Obiit *Wilhelmus* de *Oeſtrum*, pater *Hadewigis* de *Oeſtrum*, monialis noſtræ.

IX. Kal. obiit dominus *Giſelbertus* de *Nyenrode*, qui contulit Coovventui unum florenum pro ſua anima.

VIII. Kal. obiit *Splinterus* de *Vliet*, frater *Giſelbertæ*, noſtræ monialis.

VII. Kal. obiit *Catharina* de *Egmont*, monialis noſtri clauſtri, Ann. 1483.

Obiit *Godefridus* de *Niſpen*, frater *Aleydis* de *Niſpen*, noſtræ monialis, 1515.

Obiit *Henricus* de *Oeſtrum*, frater *Hadewigis* de *Oeſtrum*, monialis noſtræ, ann. LIII.

In profeſto Simonis & Judæ obiit domicella *Gulielma* van der *Haer*, ſoror *Eliſabeth* ab *Otterſum*, monialis noſtræ.

VI. Kal. obiit *Johannes* dictus *Lieboort*.

Eliſabeth filia *Wilhelmi* de *Vliet*.

Obiit *Arnoldus* de *Velde*, qui contulit unam caſulam.

Obiit *Petronilla* uxor *Johannis* van der *Haer* in *Maerſen*, ex cujus parte beneficium eſt Conventui.

Obiit domicella *Catharina* de *Oeſtrum*, ſoror *Lutgardis Triennen*, monialis noſtræ.

V. Kal. obiit *Mechtildis* de *Woude*, Prioriſſa in Leuwenhorſt.

Obiit domicella *Margareta* de *Opynen*, monialis in Rynsburch, Ann. 1518.

Obiit devota & honeſta. . . . . de *Winſen*, monialis noſtri clauſtri, Ann. 1536.

Obiit nobilis ac honeſta matrona *Hadewica* à *Zuylen* de *Nyvelt*, vidua domini *Wilhelmi* à *Scarpenzeel*, ſoror *Theodoræ* à *Nyvelt*, monialis noſtræ, 1575.

IV. Kal. obiit domina *Mabilia* de *Opynen*, quæ contulit Conventui VIII. jugera terræ.

Ann. LXIV. obiit venerabilis *Eliſabeth Spruyt*, ſoror nec non & perpetua commenſalis noſtra, quæ multa nobis contulit, quorum ſumma ſe extendit ad cccc. florenos.

III. Kal. obiit domicella *Beatrix* de *Tol*, monialis in valle Comitis.

Obiit domicella *Margareta Spierinx*, monialis noſtra, 1501.

II. Kal. obiit dominus *Henricus Machelen*, Canonicus S. Mariæ.

Obiit *Eliſabeth* de *Vliet*, monialis noſtri clauſtri, 23.

Obiit honeſta domicella *Beatrix*, uxor *Frederici* de *Voocht* à *Ryneveld*, ſoror *Eliſabeth Coninex*, monialis noſtræ, 1522.

KAL. NOVEMBR. obiit *Wilhelmus*, filius naturalis domini *Arnoldi* de *Egmont*, pater *Bertæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Johanna* de *Compeſtel*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Florentius* de *Niſpen*, frater *Aleydis*, monialis noſtræ, Ann. 1504.

Obiit honeſta domicella *Maria* de *Poelgeeſt*, vidua domini de *About*, ſoror noſtræ monialis *Corneliæ*, 1596.

IV. Non. obiit *Hermannus Cappellaen*, qui contulit Conventui quinque libr. ad diſtribuendum.

Obiit domicella *Jacoba Proeys*, uxor *Arnoldi*.

II. Non. obiit domicella *Eliſabeth* de *Weede*, ſoror monialis noſtræ *Hildegundis Bullen*.

Obiit dominus *Bernardus* uten *Enghe* miles, qui contulit Conventui X. ſolid. annuatim ad lampadem ſuper dormitorium.

Obiit venerabilis domicella *Antonia*, monialis in *Oudwyck*, ſoror monialium noſtrarum *Judocæ* & *Johannæ* de *Haes*.

Nonæ, obiit domicella *Mechtildis* de *Vliet*, ſoror *Heylwigis* de *Voorn*, noſtræ monialis, & mater *Suederæ* de *Vliet*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Walravia* de *Malſen*, hujus clauſtri monialis, Ann. 1545.

VIII. Idus, obiit *Johannes Coninex*, Burgimagiſter amicus monaſterii noſtri.

Obiit *Hildegundis* de *Boechout*, habens noſtram fraternitatem.

Obiit honeſta matrona *Jutta* à *Nyvelt*, mater *Theodoricæ* à *Nyvelt*, noſtræ monialis, LVI.

VII. Idus, obiit honeſta matrona *Johanna*, relicta quondam honorabilis viri *Frederici* de *Steenre*, de cujus pecunia habuimus centum & octo floren. Renenſ. uſuales 1480.

Domicella *Margareta Ruyſch*, monialis noſtri clauſtri, Ann. 1587.

VI. Idus, obiit *Gerardus* de *Killeſteyn*, & fuit frater *Helwigis*, monialis noſtræ, & uxor ejus domicella *Feyſa* de *Killeſteyn*, legavit &c.

V. Idus, domicella *Jutta* de *Meer*, ſoror *Giſelbertæ*, noſtræ monialis.

Domicella *Benedicta* de *Rutenberch*.

IV. Idus, obiit devota & honeſta *Petronilla* van der *Haer*, monialis noſtri Conventus, Ano. 1529.

III. Idus, obiit *Petrus* dictus *Zael*, pater *Gertrudis*, monialis noſtræ.

Obiit *Aleydis* van *Alenburg*, ſoror *Margaretæ Spierinck*.

Obiit *Rudolphus* de *Gruyter*, frater *Eliſabeth Gruyter*, noſtræ monialis, 1515.

Obiit honeſtus vir *Gisbertus* de *Hardenbroeck*, frater *Eliſabeth*, noſtræ monialis, XXXI.

Ann. 1575. obiit honeſtus & probus vir *Jacobus* à *Zulen* de *Natewiſch*, frater *Stephanæ*, monialis noſtræ.

II. Idus obiit *Eliſabeth* de *Vlooten*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit domina *Catharina* uten *Enghe*, & domicella *Hadewigis Sloeyers*.

Obiit domicella *Agnes Triendo*, mater *Lutgardis Triendo*, monialis noſtræ.

Ann. 1588. XI. die menſis Novembr. venerabilis & honeſta Prioriſſa *Guilielma Taets* ab *Amerongen*, noſtra monialis profeſſa.

Ann. 1588. octava S. Martini, obiit honeſtus *Theodoricus* van de *Wael*, cognatus noſtræ *Stephanæ* van de *Wael*.

Ann. 1574. obiit Reverendus dominus *Johannes*, metropolitanæ Eccleſiæ Trajectenſis Canonicus, frater *Stephanæ*, monialis noſtræ.

Obiit probus & honeſtus *Albertus* a *Renes*, frater *Stephanæ* à *Renes*, monialis noſtræ, 1558.

Obiit ipſo Brictii epiſcopi *Gerardus* ab *Otterput*, pater noſtræ monialis, *Eliſabeth* ab *Otterput*, 1574.

Anno 1599. ipſo die Brictii epiſcopi obiit *Eliſabeth*, filia *Gerardi* ab *Otterput*, monialis noſtræ.

Idus, Bričtii epiſcopi obiit *Walteras* de *Velde*.

Obiit domicella *Berta* de *Lochorſt*, ſoror *Mechtildis* de *Buſcho*, noſtræ monialis.

Obiit *Johannes* de *Denemere*, frater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit *Wilhelmas* de *Snellenberch*, frater *Mechtildis*, monialis noſtræ quondam, & uxor ejus *Margareta* una die, ſoror *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

Magiſter *Johannes* de *Niſpen*, Canonicus S. Petri, frater *Aleydis* de *Niſpen*, monialis noſtræ.

XVIII. Kal domicella *Bertradis* de *Boechout*, domicella *Anna Triende*.

Obiit *Theodoricus* dictus *Grawaert*, pater Ydæ, monialis noſtræ.

Domicella *Coraelia* de *Draekenburch*, monialis albarum Dominarum, 1514.

XVII. Kal. obiit honeſta matrona, *Agnes* ab *Oeſtram*, ſoror monialis noſtræ, *Hadewicæ* ab *Oeſtrum*, 1573.

Obiit *Gerardus* ab *Amerongben*, frater *Mechtildis* de *Colonia*, noſtræ monialis, quæ contulit VII. libras.

XVI. Kal. domicella *Jatta* de *Vleetea*, ſoror *Bertæ*, monialis noſtræ.

Obiit *Ludolphas* vulgo *Loef* van der *Haer*, Burgimagiſter Trajectenſis, ac frater *Stephanæ* de *Teylingen*, noſtræ monialis, Ann. 1517.

XV. Kal. obiit domicella *Mabilia* de *Slayck*.

Obiit *Johannes* de *Leydea*, pater *Gertrudis*, monialis noſtræ, quæ contulit Conventui octo libras annuatim.

Obiit *Arnoldas* de *Almelo*, Teutonicus t'Othmerſum, frater dominæ *Bertæ*, Abbatiſſæ noſtræ.

XIV Kal. obiit domicella *Eliſabeth* de *Welle*.

Domicella *Hadewigis Vonc*, ſoror *Mabiliæ Vonc*, monialis noſtræ.

XIII. Kal. honeſta ac pia domicella *Hadewigis* ab *Oeſtrum*, monialis noſtri clauſtri, 1603. 19. Novembr.

XI. Kal. obiit domicella *Eliſabeth*, mater *Juttæ* de *Wel*, monialis noſtræ.

Obiit Dns. *Hugo Braem*, Decanus S. Mariæ, qui contulit Conventui tria jugera terræ.

Obiit *Petras Ruyſc*, tutor *Aleydis*, monialis noſtræ, ſepultus in choro infirmarum, 1482.

Domicella *Johanna* de *Solms*, mater *Mechtildis* de *Solms*, monialis noſtri clauſtri, 1518.

X. Kal. obiit domicella *Eaſemia* de *Colonia*, monialis in *Vrouwencloeſter*, ſoror *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit honeſtus vir *Bernardus* van der *Haer*, frater *Ydæ* uren *Hamme*, noſtræ monialis, 1523.

IX. Kal. obiit *Petrus Zuermont*, Decanus S. Petri, qui contulit X. ſcuta Burgundiæ ſemel.

Ann. 1583. domicella *Maria* de *Poelgeeſt*, monialis in *Renicaſtro*, ſoror venerabilis noſtræ dominæ Abbatiſſæ *Corneliæ* de *Poelgeeſt*.

VIII. Kal. obiit *Menta* de *Raweel*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit *Gisbertus* de *Gruyter*, cum uxore ſua, frater noſtræ monialis *Eliſabeth*.

VII Kal. obiit *Ermgardis* de *Everdingen*, mater *Margaretæ*, monialis noſtræ.

Obiit honeſtus vir *Laurentias* de *Beeſde*, pater *Mariæ* de *Beeſde*, monialis noſtræ, 1522.

Domicella *Maria Cock* ab *Opynen*, ſoror *Catharinæ*, Prioriſſæ noſtri monaſterii, 1575.

Domicella *Magdalena* de *Groenevelt*, monialis noſtri clauſtri, 1588.

VI. Kal. dominus *Johannes* de *Denemere*, frater S. Catherinæ, pater *Mechtildis*, monialis noſtræ.

Honeſta *Uda* à *Nyvelt*, ſoror *Theodericæ* à *Nyvelt*, monialis noſtri clauſtri, 1556.

IV. Kal. domina *Eliſabeth* de *Enge*, XII. libr. contulit.

Domicella *Aleydis* de *Malſea*, monialis in *Oatwyck*, ſoror *Eliſabeth*, noſtræ monialis.

III. Kal. obiit Domina *Chriſtina* de *Nyvelt*, quæ contulit nobis caſulam.

Obiit domicella *Bertradis* de *Rya*, ſoror *Henricæ*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Mechtildis Malaerts*, mater *Mariæ*, monialis noſtræ, quæ benefecit Conventui.

Obiit *Arnoldus Kock* de *Delwynen*, frater *Johannæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Hadewigis* de *Voora*, mater *Eliſabeth*, monialis noſtræ.

II. Kal. domicella *Eliſabeth* de *Haeſtenberch*, quæ contulit Conventui XIV. libr.

Obiit *Gerardas* de *Colonia*, frater *Chriſtiaæ*, monialis noſtræ.

Obiit venerabilis Domina *Beatrix Sondenbalch*, Priorisſa albarum dominarum.

Obiit devota *Eliſabeth* de *Nyvelt*, monialis & cellaria, 1555.

Obiit *Margareta Verdoeſt*, ſoror *Jacobæ* de *Branſweert*, Anno 1556.

KAL. DECEMBR. *Arnoldas Proeys*.

Obiit honeſta matrona *Heylwigis Triendea*.

Obiit *Bernardus Proeys*, frater *Annæ Proeys*, quæ nobis &c. 1608.

IV. Non. Anno 1579. 2. Decembr. obiit *Theodericas* de *Cock*, frater *Hildegandis*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta domicella *Eliſabeth* de *Reaes* van der *A*, monialis in Rynsburch, ſoror *Sophiæ*, noſtræ monialis

III. Non. obiit *Gerardas Soudenbalch*, frater *Stephanæ Soudenbalch*, reverendæ dominæ noſtræ, qui obiit in caſtro de Schoonhoven.

Honeſta *Judith* de *Ruven*, mater *Johannæ* de *Ruven*, noſtræ monialis.

II. Non. obiit *Eliſabeth*, uxor *Godeſcalci*, dicti *Friſo*, mater *Beatricis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Fya Triendea*.

Obiit honeſtus *Bernardas* de *Solms*, frater *Mechtildis*, noſtræ monialis, 1535.

Nonæ, obiit dominus *Adrianus* à *Bevelant*, Canonicus S. Johannis, frater *Mechtildis* à *Bevelant*, noſtræ monialis.

Obiit *Giſelbertus* de *Yſelſtein*, frater *Gertrudis* de *Raweel*.

Anno 1., obiit dominus *Johannes* de *Voert*, Presbyter Ordinis beati Johannis Baptiſtæ in Trajecto, frater *Petronellæ*, monialis noſtræ.

VIII. Idus, obiit domicella *Clementia* de *Hamerſteyn*, ſoror *Sophiæ Boel*.

Obiit *Mabilia* de *Bruckhorſt*, monialis in Leuwenhorſt.

Obiit domicella *Hildegundis Grawaert*, ſoror *Eliſabeth* de *Boechout*, noſtræ monialis.

VII. Idus, obiit domina *Mechtildis* à *Solms*, hujus clauſtri Abbatiſſa. Præfuit annis XXIII. Anno 1570.

Obiit dominus *Arnoldas* de *Velde*, monachus & ſacerdos ſanctæ Mariæ weerde, frater *Deliaæ* de *Velde*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Sophia* de *Amerongea*, Prioriſſa hujus Conventus, Anno XL.

Obiit ipſo die *Conceptionis Mariæ*, domicella *Stephania* de *Zulen* à *Natewiſch*, monialis noſtri clauſtri, 1607.

VI. Idus,

VI. Idus, obiit *Jacobus* de *Ruvoel*, cognatus *Eliſabeth* d. *Opbueren*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Eliſabeth* de *Vlooten*, ſoror *Juttæ* de *Vlooten*, monialis in *Vrouwenclooſter*.

Obiit domicella *Agatha* van der *Wald*.

Obiit *Henricus* de *Ryn*, frater dominæ *Henricæ*, Abbatiſſæ noſtræ.

IV. Idus, obiit dominus *Arnoldus* ab *Yſelſtein*, Miles, tutor *Jacobæ* de *Brauſweert*, noſtræ monialis, 1503.

III. Idus, obiit domicella *Huberta* de *Groenewoude*, monialis S. Servatii, 1521.

II. Idus, obiit domicella *Eliſabeth* de *Colonia*, monialis albarum dominarum in Trajecto, ſoror *Mechtildis* noſtræ monialis.

Idus, domina *Chriſtina* de *Haen*.

Obiit *Mechtildis* de *Bouchout*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit domicella *Agnes* de *Vliet*, ſoror *Hermannæ* de *Jutſaes*, noſtræ monialis.

Obiit *Giſelbertus* van der *A*, pater *Agnetis*, monialis noſtræ.

Obiit *Alpharda Ruyſch*, monialis S Servatii.

XIX. Kal. Januar. obiit *Nicolaus* de *Malſen*, pater *Hiſmeriæ*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Johanna* de *Dolre*, ſoror *Aleydis* de *Hemert*, monialis noſtræ.

XVIII. Kal. obiit *Elburgis Beventorp*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit venerabilis vir *Lubbertus*, civis Trajectenſis de *Groenewoude*, fautor noſtri monaſterii, & pater *Wendelmodis* de *Groenewoude*, noſtræ monialis.

XVII. Kal. obiit *Mechtildis* de *Zantwyc*, monacha Ordinis S. Benedicti ſanctæque Mariæ in *Rensburgh*.

Obiit honorabilis domicella & matrona *Woltera Zoudenbalch*, mater venerabilis dominæ *Stephanæ*, noſtræ Abbatiſſæ, 1475.

Obiit *Ludolphus* van der *Haer*, pater ſororis noſtræ *Judocæ* monialis.

Obiit domicella *Heylwigis* van der *Haer*, mater monialium noſtrarum *Judocæ* & *Johannæ*, 1491.

XVI. Kal. obiit *Mechtildis Witte*, monialis noſtri clauſtri.

Obiit dominus *Theodericus*, dictus *Kovelwaet*, Canonicus S. Salvatoris, fundator noſtri clauſtri.

XV. Kal. obiit dominus *Johannes* de *Kersberch*, Miles.

Obiit domina *Eliſabeth* de *Kersberch*, ſoror *Gertrudis Zael*, noſtræ monialis.

Obiit honeſta ac religioſa domina *Mariwede Yſelſteyn*, monialis hujus Conventus, 19. Decembr. 1569.

Obiit domicella *Hildegundis* de *Nyvelt*, mater *Eliſabeth* de *Nyvelt*, monialis noſtræ, XXVI.

XIV. Kal. obiit *Eliſabeth*, dicta *Mouwer*, monialis noſtra.

Obiit *Engelradis Bolen*, quondam cellaris noſtra.

Obiit honeſtus vir *Gerardus* de *Nyvelt*, pater *Eliſabeth*, noſtræ monialis, 1533.

Ann. 1582. in feſto S. *Thomæ* Apoſtoli, domina *Nicolaa* à *Wulven*, Prioriſſa S. Servatii, ſoror *Matthiæ* à *Wulven*, monialis noſtræ.

Obiit domicella *Judoca* à *Poelgeeſt*, ipſo divi Thomæ Apoſtoli, mater *Corneliæ* à *Vuyren*, noſtræ monialis, 1548.

Obiit honeſtus vir *Johannes Muylert*, pater *Mechtildis*, monialis noſtræ, 1533.

XII. Kal. obiit *Eliſabeth* de *Boshuſen*, monialis in *Leuwenborſt*.

Obiit dominus *Nicolaus* de *Everdingen*, frater *Margaretæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Judocus*, frater *Wendelmodis* de *Groenewoude*, monialis noſtræ.

Obiit in feſto Thomæ honeſta domicella *Dyc Philips* van der *Haer*, in *Rensborch*, mater *Inæ* uten *Ham*, noſtræ monialis, 1527.

XI. Kal. honeſtus vir & ſpecialis amicus noſtri Conventus *Henricus Toets* in *Cockengen*, XIX.

Honeſta domicella *Barbara* de *Linde*, ſoror *Corneliæ* à *Vuyren*, noſtræ monialis, 1576.

X. Kal. domicella *Eliſabeth* de *Snellenberch*, monialis in *Diepenveen*, ſoror *Mechtildis*, noſtræ monialis.

Obiit Anno I. II. domicella *Ermgardis* de *Vliet*, mater *Mechtildis*, noſtræ monialis.

VIII. Kal. obiit *Ludolphus* de *Jutſaes*, habens fraternitatem.

Obiit *Ulrica*, domicella de *Hardenbroeck*, habens fraternitatem.

Obiit honeſtus *Johannes* de *Nyvelt*, frater *Theodericæ* de *Nyvelt*, noſtræ monialis, 1562.

VII. Kal. obiit domicella *Aleydis* van *Dam*.

Obiit *Fredericus* van der *A*, pater *Eliſabeth*, & frater *Agnetis*, Prioriſſæ monialium noſtri monaſterii.

Domicella *Gertrudis* de *S. bayck*, ſoror *Annæ* de *Gruenenberch*, noſtræ monialis.

Obiit in monaſterio S. Servatii in Trajecto honeſta & pro tempore Prioriſſa *Lutgera* de *Minſen*, ipſo die Innocentium, cujus anima in pace requieſcat, 1561.

VI. Kal. obiit domicellus, *Gerardus* de *Natewiſch*, frater *Stephanæ*, monialis noſtræ.

V. Kal. obiit dominus *Nicolaus Tol*, ſacerdos, qui contulit Conventui tres libras annuatim ad diſtribuendum, & cuilibet moniali X. ſol.

Obiit domicella *Sophia* de *Blochoven*.

Obiit *Arnoldus Bol*, frater *Hildegundis*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Agnes* de *Veen*, mater monialis noſtræ *Agnetis*, Anno 69.

Obiit honeſtus *Gerardus Ondaert*, frater *Annæ Ondaert*, noſtræ monialis ipſo die Innocentium, 1567.

Obiit honeſtus *Wilhelmus* de *Voocht* à *Rynevelt*, ipſo die Thomæ Anno 1607.

IV. Kal. obiit *Johannes* de *Steyn*, cognatus dominæ Abbatiſſæ.

Obiit domicella *Geeda* de *Denemere*, mater *Eliſabeth* de *Bouchout*, noſtræ monialis.

Obiit domicella *Aleydis* de *Velde*, monialis S. Servatii, ſoror *Delianæ*, noſtræ monialis.

Obiit *Beatrix Vreeſen*, monialis noſtri monaſterii.

III. Kal. *Hildegundis Grauwaert*, monialis noſtri clauſtri.

Dna *Beatrix* de *Nyenrode*, Abbatiſſa S. Servatii.

II. Kal. domicella *Gertrudis*, uxor *Gerardi*, dicti *Boel*, mater *Engelradis*, noſtræ monialis.

Anno XXXIX. *Petrus*, filius *Johannis*, domini de *Egmont*, habens fraternitatem, contulit cuilibet moniali II. libr.

Anno 1412. *Florentius* de *Jutſaes*, & domicella *Hadewigis* uxor ejus, contulerunt Conventui unum florenum annuatim ad diſtribuendum.

Anno 1390. dominus *Amilius* de *Enghe*, Miles, contulit Conventui noſtro XX. floren. ad fabricam.

Anno 1459. domicella *Eliſabeth* de *Draeckenburch*, habens fraternitatem in hoc clauſtro, dedit cuilibet monialium *een braspenningh*.

Eodem

Eodem anno domicella *Hildegardis* de *Boecholt*, habens fraternitatem, cuilibet monialium dediŧ 1. *tuen*.

Eodem anno domicella *Gertrudis* van den *Boſch*, & ſoror ejus *Erckenradis*, habens fraternitatem unà cum *Eliſabeth* van den *Doem*, contulerunt cuilibet *een Cromſtert*.

Anno 1442. menſis Julii die VII. recepta eſt domicella *Gertrudis* de *Winſen*, in fraternitatem, cum cæteris ſuis amicis & dilectis in monaſterio noſtro, legitima uxor *Wilhelmi* de *Winſen*, unà cum *Wilhelmo* de *Winſen*, ut participes ſint orationum noſtrarum, & devotorum operum. Hoc factum eſt ad petitionem devotam dictæ domicellæ *Gertrudis*, ac ejus inſtantiam pure & ſimpliciter propter Deum. Et admiſimus.

Juffrou *Deru Jacobs* weduwe van *Amerongen*, heeft ons gegheven een Rynſchen gulden.

[Cenſus Cœnobiorum horum Equeſtr. Ord. adminiſtrationi tradit.] Cœnobiorum horum deſtinatorum feminis proſapiâ nobilibus, mutato publico cultu dirutorum cenſus, ab Equeſtri Ordine adminiſtratus, reformatæ, ut vocant, religionis feminis addictus eſt: Catholicis paucis, etiam Abbatiſſis, quibus habitus Conventûs ex edicto Anni 1580. interdictus, ad tempus obitus uſu Præbendarum ad ſupplicationem nobilium conſanguineorum conceſſo, quod ad Annum 1626. perduravit.

[Carthuſianorum Monaſterii ſitus,] Denique extra portam hanc extitit Monaſterium Carthuſienſium *Novæ Lucis*, ex loco fundationis *Bloemendael*, ſeu *Vallis Floris* dictum, fundatum & dotatum ad Annum 1393 a Suederode *Abcoude*, *Gaesbecka*, *Puttæ*, ac *Streyæ* Domino.

[origo,] Poſſeſſionem ad XX. jugera, *Bloemendaele* dictam, Monaſterio & Eccleſiæ extruendæ in emphyteuſin ceſſit S. Joannis Præpoſitus *Arnoldus de Tricht*, [area ædificando Monaſt. & Eccl. conceſſa.] juxta haſce tabulas, quas ex membrana pergamena ad S. Joan. Eccl. ſpectante deſumpſimus, hactenus ineditas.

[Fundator primus.] Nos Prior & Conventus Monaſterii Sancti Salvatoris in *Valle Floris*, Ordinis Cartuſienſis extra muros Civitatis Trajectenſis ſituati, univerſis Chriſti fidelibus præſentem paginam inſpecturis tam præſentibus quam poſteris, notum facimus cum notitia veritatis, quod in perpetuam *emphyteuſim*, ſive in perpetuum pactum à Venerabili & circumſpecto viro, Domino *Arnoldo de Tricht*, Præpoſito Eccleſiæ Sancti *Johannis* Trajectenſis, recepimus bona, dicta, & vulgariter nuncupata *Bloemendaele*, ad ipſum *Arnoldum* Præpoſitum, & ad ſuam Præpoſituram Eccleſiæ S. *Johannis* prædictæ, pleno jure ſpectantia & pertinentia viginti jugera terræ vel circa, quæ quidam *Thitus* filius *Ermberti* piſtoris Civis Trajectenſis à dicto Domino *Arnoldo* Præpoſito & ſuâ Præpoſitura in feudum & in pactum hæreditarium habuit & retinuit, & in manus dicti Domini *Arnoldi* Præpoſiti coram ſuis & ſuæ Præpoſituræ vaſallis propter certas cauſas ſponte & libere reſignavit, ac omni jure ſibi in eiſdem bonis quomolibet competenti, & quibuſcumque litteris ſibi à dicti *Arnoldi* Præpoſiti prædeceſſoribus, ſeu à dicto *Arnoldo* Præpoſito conceſſis, renunciavit expreſſe. In quibus quidem bonis *Eccleſiam ſive Cœnobium, Conventum ſive domos & alia ædificia conſtruximus habenda, tenenda & perpetuis temporibus poſſidenda*, non obſtantibus quibuſcumque litteris, ſi quæ reperiantur, per quas noſtræ litteræ poſſint per dictum *Arnoldum* Præpoſitum, vel ejus ſucceſſores, aut per Capitulum dictæ ſuæ Eccleſiæ ſancti *Johannis*, infringi, aut eis in aliquo derogari cum omnibus commodis & incommodis, emolumentis & omnibus dictis bonis ad præſens incumbentibus. Et quando ex eiſdem bonis qualitercumque incumbere & evenire poterunt in futurum pro perpetuo annuo pacto, ſive annua penſione duarum marcharum boni, puri, & legalis argenti, ponderis Civitatis Trajectenſis vel æquivalentis monetæ, per Eccleſias Trajectenſes communiter in ſolutionem recipiendo pro illis dicto *Arnoldo* Præpoſito ejuſque ſucceſſoribus, pro tempore Præpoſitis perpetuo ſingulis annis in Civitati Trajectenſi pro una media parte infra quindenam poſt feſtum beati *Martini* hyemalis, & pro alia media parte infra quindenam beati *Petri* ad Cathedram proxime ſubſequentis, libere & integraliter ſolvendarum abſque aliqua defalcatione, & diminutione prædicti pacti ſeu penſionis &c. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtri Conventus præſentibus duximus apponendum. Datum Anno Domini, milleſimo, treceonteſimo, nonageſimo ſecundo, viceſima quarta die menſis Februarii.

Wilhelmus, D^nus de Abcouda, & Duerſtede, Zuederi fundatoris frater, quaſi alter fundator [Fundator alter.] & dotator extitit, & poſt eos *Otto Kamdaver de Geervliet* fundator præcipuus.

TILMANNUS GRAUWAERT, primus illic Prior, & fundatori a conſiliis in ejus ædis ſtructura, ex J. a Leidis *Hiſtoria* l. 31. c. 42. Vide de eodem pag. 114. [Priores.]

Priores alii, *Wernboldus de Leydis*.

Theodorus Mevius, qui & Viſitator Prov. Teut.

Theodoricus Duvis de Amſteldam.

Chriſtianus de Mera de Haerlem.

Nicolaus Campis de Amſterdamis.

Johannes Delfus, hujus Monaſterii Præfectus, I^us Prior domus Lovanienſis.

Priores alios, Rectores, benefactoreſque ex hoc eorum Necrologo diſces:

[Necrologus, ex quo alii Rectores, & benefactores innoteſcunt.] 1. JANUARIUS, *Circumciſio Dni*. Obiit generoſus domicellus *Giſbertus*, filius Dni. *Wilhelmi* de *Abcoude*, fratris fundatoris noſtri. Item memoria nobilis Dnæ de *Abcoude*, matris ejus. Obiit domicella *Aleydis* uxor *Jacobi Sloeyer*.

IV. Idus Januar. Pauli primi Heremitæ, obiit *Otto Kamdaver* de *Geervliet*, magnus benefactor & amicus hujus domus, imò poſt Dominos de Gaesbeeck & de Abcoude quaſi fundator præcipuus.

VI. Idus, obiit D. *Machtildis* de *Neſſe* militiſſa, magna benefactrix hujus domus. Item *Jacobus Sloeyer* civis Trajectenſis habens aſſociationem.

19. Kal. Febr. dedicatio Eccleſiæ noſtræ. Obiit D. *Gerardus* de *Keppel* miles, fundator domus beatæ Mariæ Caſtri.

17. Kal. Febr. obiit D. *Ludolphus Scholl*, dudum Canonicus Eccleſiæ S. Mariæ Trajectenſis, & poſtea donatus hujus domus.

16. Kal. Febr. obiit honorabilis D. *Fredericus* de *Wit*, magnus benefactor hujus domus. Eodem die obiit domicella *Aleydis* relicta *Frederici* de *Wit* prædicti.

13. Obiit nobilis miles D. *Arnoldus* de *Heerlaer*, fundator & dotator octo cellarum in domo S. Sophiæ prope Buſcumducis.

10. Kal. Febr. obiit domicella *Barbara*, relicta providi viri *Johannis Overhoeſs*, fundatoris novæ plantationis in Lovanio.

FEBRUARIUS, obiit D. *Albertus*, ſenior monachus, profeſſus S. Andreæ prope Amſteldam.

2. Non. obiit *Hermannus Heye*, civis Trajectenſis.

8. Idus

8. *Idus*, obiit nobilis Domicellus *Jacobus* Dns de *Gaesbeeck* &c. filius Dni fundatoris & magnus benefactor Domus hujus. Obiit Dns *Heſſelus Joannis*, ſenior Monachus Domus hujus, qui ultra LVII. annos fuit in Ordine noſtro poſt ſuſceptionem ſancti habitus ejuſdem Ordinis. Item memoria Jacobi filii naturalis præſcripti Domicelli Jacobi habentis aſſociationem. Obiit ſpectabilis vir Mr. *Carolus* de *Groot*, Cancellarius Brabantiæ, magnus benefactor Domus Bruxellæ.

16. *Kal. Martii*, obiit *Tydemannus* de *Langhe*, civis Trajectenſis. Obiit D. *Vincentius Pauw*, Monachus profeſſus hujus Domus, aliàs procurator Domus Campenſis. Obiit Soror *Anna Smeyns*, Monialis profeſſa & olim Prioriſſa Domus Brugis.

14. *Kal. Mart.* obiit D. *Martinus* de *Schiedam*. Obiit *Wilhelmus Petri* centenarius, donatus hujus Domus.

13. *Kal. Mart.* obiit D. *Nicolaus Weeſp*, Monachus profeſſus hujus Domus, quondam Vicarius in Domo Delfenſi, & procurator Ziericzee 1554.

7. *Kal. Mart.* obiit *Suederus* de *Gaesbeeck*, filius naturalis Domicelli *Jacobi* de *Gaesbeeck*, filii fundatoris noſtri.

MARTIUS. 4. *Non. Mart.* obiit D. *Theodoricus Vopperſſen*, Decanus Hagæ ducis, magnus benefactor hujus Domus. Obiit Dna *Katharina Reygersvoert*, militiſſa.

8. *Idus Mart.* obiit Mr. *Joannes Keyl*, magnus benefactor & procurator Domus Delfenſis.

6. *Idus*, obiit honorabilis vir *Ghysbertus Ægidii*, alter fundator Domus Lovanii.

7. *Kal. April.* *Joannes Voecht* & *Gysbertus*, ejus frater, nobiles benefactores hujus Domus.

APRILIS. xv. *Kal. Maji*, obiit Mr. *Joannes* de *Galencop*, Doctor Sacræ Theologiæ, Decanus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis.

x. *Kal. Maji*, obiit nobilis vir D. *Zwederus* de *Abcoude*, Dominus de Gaesbeecq, de Putten, & de Stryen, fundator ac dotator iſtius Domus. Obiit D. *Joannes* de *Heye*, civis Trajectenſis.

6. *Kal. Maji*, obiit Mr. *Chriſtophorus* de *Amſtel*, amicus & benefactor hujus Domus.

MAJUS. 4. *Non.* obiit *Johannes*, filius *Joannis*, pater Dni *Martini* de *Schiedam*, confratris noſtri.

3. *Non.* obiit Frater *Gisbertus Knyff*, donatus hujus Domus, qui Conventui officioſiſſime multis annis in coquina ſervivit, & in multis proceſſibus juridicis triumphavit.

Nonis Maji, obiit generoſa Dna *Joletta*, relicta quondam Dni de Culenborgh, filia Dni *Swederi*, Dni de Gaesbeecq, fundatoris hujus Domus.

VIII. *Idus Maji*, obiit Dns *Johannes* de *Bueren*, Monachus hujus Domus.

13. *Kal. Junii*, obiit Rev. pater D. *Wilhelmus Simonis*, Abbas Egmondenſis.

10. *Kal. Jun.* obiit nobilis Dns *Wilhelmus*, D. de *Abcouda* & de Duerſteden, frater fundatoris hujus Domus, ſed & ipſe quaſi alter fundator & dotator extitit, pro quo ſicut pro illo in perpetuum orare tenemur, ut uterque requieſcat in pace. Obiit D. *Wermboldus* de *Leydis*, quondam Prior, Procurator & Vicarius Domus hujus, & Procurator Domus Campenſis.

9. *Kal. Jun.* obiit Dns *Joannes Delfus*, profeſſus, primus Prior Domus Lovanii.

8. *Kal. Jun.* obiit D. *Joannes Livini*, fundator Domus montis Syon prope Zierczee.

JUNIUS. 6. *Idus*, obiit magnus benefactor Domus noſtræ *Nicolaus Hey*. Obiit Reverendus in Chriſto pater *Ludovicus Merrades*, Epiſcopus Derthuſienſis Ordinis noſtri Carthuſienſis.

2. *Idus*, obiit *Bartholomæus Zoudenbalch*, nobilis benefactor hujus Domus.

17. *Kal. Julii*, obiit *Joannes Grauwert* de *Ooſters*, civis Trajectenſis.

13. *Kal. Julii*, obiit nobilis *Anna*, relicta quondam Dni de Gaesbeeck, fundatoris noſtri. Obiit generoſus Domicellus *Anthonius*, filius Domicelli *Jacobi* Dni de Gaesbeeck &c.

10. *Kal.* obiit Domicella *Aleydis* de *Beyerden*.

9. *Kal. Jul.* obiit illuſtriſſimus Princeps & Dominus, Dns *Philippus Maria*, Dux Mediolani, fundator Domus *B. Mariæ* de *Gratia*, prope Papiam. Obiit providus vir *Joannes* van *Overhoeſt*, primus fundator novæ plantationis in Lovanio. *Vid. Lipſ. Lovan. fol. 87.*

6. *Kal.* obiit *Wilhelmus* de *Winſen*, civis Trajectenſis benefactor hujus Domus habens aſſociationem. Obiit Domicella *Eliſabeth* de *Werconden*, magna benefactrix Domus noſtræ cum parentibus ſuis.

JULIUS. VI. *Non. Julii*, Viſitatio S. Mariæ, obiit nobilis Domicella *Margareta* de *Scoenvorſt*, legitima conthoralis Domicelli *Jacobi*, Dni de *Gaesbeeck* &c. filii Domini fundatoris Domus hujus.

2. *Non.* obiit *D. Gerardus* de *Selinge*, Canonicus S. Salvatoris Trajectenſis.

5. *Idus*, obiit illuſtris Dn. *Renatus* de *Chalon*, miles, Marſchalcus Sabaudiæ, benefactor Ordinis ac de fundatoribus Petri Caſtri.

2. *Kal. Auguſt.* Memoria providi viri *Martini Swart*, armigeri illuſtriſſimi Ducis Auſtriæ, defenſoris perſonarum & bonorum Domus noſtræ præcipui.

AUGUSTUS. v. *Idus*, Vigilia S. Laurentii, obiit *D. Theodoricus Mevius*, Prior hujus Domus profeſſus, & olim Prior Domus S. Sophiæ, Viſitator provinciæ Teutoniæ.

XVII. *Kal. Septembr.* obiit Dns *Adam* de *Scoorle*, ſacerdos, primus novitius profeſſus, & tempore obitus ſenior Monachus Domus hujus.

XVI. *Kal.* obiit providus vir Dns *Walterus* de *Poneis*, magnus benefactor novæ plantationis in Lovanio.

12. *Kal.* obiit *Hugo* de *Waesbeeck*, primus donatus hujus Domus.

11. *Kal.* obiit Dna *Hadewigis*, relicta quondam Dni *Johannis* de *Limbeeck*, militis.

8. *Kal.* obiit Domicella *Agnes* de *Winſen*, habens aſſociationem.

6. *Kal. Septemb.* obiit Dns *Theodericus Loen* à *Stratis*, profeſſus Domus Coloniæ, Prior Domus Buxiæ &c.

3. *Kal.* obiit *Agatha*, uxor *Ottonis Kamdaver* de *Gheervliet*, magna benefactix & amica hujus Domus.

SEPTEMB. 3. *Idus*, obiit *Adriana*, uxor *Gisberti Pauw*, civis Trajectenſis.

18. *Kal. Octobr.* obiit Mr. *Geldorphus* vander *Noot*, Abbas, Cancellarius Brabantiæ. Eodem die obiit Sanctiſſ. in Chriſto Dns *Adrianus*, Papa ſextus.

15. *Kal. Octobr.* inter antiquiores, obiit Dns *Simon Lap*, Monachus † Domus Hollandiæ. Obiit *D. Alphardus*, Prior Domus ejuſdem.

10. *Kal.* obiit Dns *Philippus* de *Bueren*, Monachus Domus Hollandiæ.

9. *Kal. Octobr.* obiit *Henricus* de *Capelle*, Presbyter, *D. Tydemanni Grauwert*. Obiit Dns *Gysbertus* de

† Domus hæc, ni fallor, prope montem S. Gertrudis.

de *Wercouden*, ſenior Monachus hujus domus. Obiit illuſtris Dna *Jaquelina* de *Moy*, Seneſchalla Comitatus Hannoniæ.

5. *Kal.* obiit D. Domicellus *Gerardus* de *Stryen*, ſecundus maritus fundatricis Domus S. Sophiæ prope Buſcum ducis.

OCTOBER. 2. *Nonaſ*, obiit Dns *Tydemannus Grauwert*, initiator & primus Prior hujus Domus. Obiit generoſa Domina, Dna *Maria* de *Hervele* (puto *Heverle*) relicta permagnifici Dni de Selvia, benefactrix Domus Lovanii.

Nonis Octobris, obiit Venerabilis pater *D. Petrus Zas*, Prior hujus Domus, aliàs Vicarius noſter, & Viſitator provinciæ Teutonicæ.

4. *Idus Octobr.* obiit nobilis Domicella *Johanna*, conthoralis Domicelli *Jacobi* Dni de *Gaesbecck*.

2. *Idus*, Conſecratio duorum altarium ſuper doxale.

10. *Kal. Novembr.* obiit *D. Theodricus Duyts* de Amſteldam, miles Hieroſolymitanus, Monachus profeſſus, alias Prior hujus Domus.

7. *Kal.* obiit *Jacobus* de *Winſen*, ſepultus apud nos. Obierunt *Petrus* de *Winſen* & Domicella *Mabilia*, Soror ejus, filii prædicti *Jac.* de *Winſen*.

5. *Kal.* Simonis & Judæ, obiit *Adam* de *Locborſt*, civis Trajectenſis & benefactor Domus noſtræ.

4. *Kal.* obiit Dna *Mabilia* de *Oppynen*, militiſſa, benefactrix hujus Domus.

3. *Kal.* obiit Domicella *Aleydis Soudenbalch*, benefactrix hujus Domus.

NOVEMBER. 3. *Non. Novembr.* obiit Dns *Johannes* de *Limbeeck*, miles frater naturalis fundatorum noſtrorum. Obiit generoſa Dna *Aleydis Pieck*, fundatrix Domus S. Sophiæ prope Buſcum ducis. Obiit generoſus Dns *Adrianus* de *Borſalia*, Dominus de Brugdam.

8. *Idus Novemb.* obiit Domicella van de *Poel*, filia naturalis Dni de *Abcoude*.

7. *Idus*, obiit Spectabilis Dns *Franciſcus* vander *Hulſt*, Cæſareæ majeſtatis Conſiliarius.

4. *Idus Novemb.* obiit *D. Chriſtianus* de *Mera* de Haerlem, Prior hujus Domus.

3. *Idus*, obiit honeſtus *Gysbertus Zas*, civis Trajectenſis, qui cum *Jacoba*, uxore ejus legitima, ac *Digna*, filia eorundem, habet anniverſarium.

16. *Kal. Decembr.* obiit Dns *Johannes* de *Bueren*, miles & Domicella *Beerta* de *Reygersvelt*, filia ejus. Obiit Domicella *Margareta*, uxor Lamberti Teur, magna benefactrix hujus Domus.

17. *Kal. Decembr.* obiit Reverendiſſ. in Chriſto pater *D. Reginaldus*, Archiepiſcopus Cantuarienſis &c.

14 *Kal. Decembr.* obiit Venerabilis *Volpardus* de *Gravia*, Prior Domus Campenſis.

13. *Kal. Decembr.* obiit Dns *Franco* de *Borſalia*, Comes de Ooſtervant fundator novæ plantationis in Hollandia prope Delft.

11. *Kal. Decembr.* dedicatio Capellæ cum ſuis altaribus. Obiit *Wilhelmus* de *Ooſtrum*, civis Trajectenſis habens aſſociationem.

DECEMBR. 2. *Non Decembr.* memoria generoſi viri Dn. *Wilhelmi* de *Merode*, magni benefactoris hujus Domus.

Nonis Decembr. obiit Dns *Walterus Henrici*, Præpoſitus Maldonenſis, magnus benefactor Domus Lovanii.

6. *Idus Decembr.* obiit Domicella *Deliana*, mater Dni *Tydemanni Grauwers*, ſupraſcripti, & ut devotius & fidelius iſtud anniverſarium agatur habemus unum nobile perpetuum pro pitantia ex legatione Domicellæ *Aleydis Soudenbalch*. Oremus igitur pro eis.

6. *Kal. Januar.* Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, obiit Dns *Salvator Flandini*, Monachus profeſſus & ſacriſta Domus Carthuſienſis. Obiit venerabilis Pater *D. Nicolaus Campis* de Amſterdammis, Prior hujus Domus. Obiit Dns *Johannes Isbrandi* de Haerlem, Prior hujus Domus Ann. 1524.

4. *Kal. Januar.* obiit *Jacobus Pauw*, ſenior converſus Domus noſtræ, qui dedit optimum antipendium in ſummo altari, & alia multa.

Sub initium tumultus Belgici, Magiſtratus, veritus, ne Cœnobium Hiſpanis, ſi Diœceſin invaderent, caſtri inſtar eſſet, milites primùm miſit qui curarent, ne urbs hinc detrimentum acciperet: verùm cum nec ipſi abſtinerent injuriis, coacti mox Carthuſiani ad tempus e ſuburbio in urbem migrare, recepti intra ædes Cornelii Meropii, An. 1579. xv. Jan. Sequenti dein anno, poſtquam Magiſtratus cum Religioſis de Cœnobio diruendo & diſtrahenda materia fruſtra egiſſet, diruit tandem ipſe, iis invitis, ædem & æquavit ſolo, materiâ ejus ad urbis munimentum, uti & Cœnobii Oeſt-broucani, ex Actis Ultraj. Ann. 1580. vi. Maji impenſâ.

Bibliotheca eorum non vulgaris; cum aliqui urgerent, *ut apud Johannitas ſive S. Catharinam in templo eorum Bibliotheca publica erigeretur, mutata ſententia tranſlata eſt in Chorum S. Joannis, & in templo S. Catharinæ erecta eſt officina fabrorum lignariorum; poſtea factum eſt reconditorium ferri.*

MONASTERIUM BETHLEMITICUM,

Monaſt. Bethlem.

Feminarum pridem denique in hoc ſuburbio fuit, in ea nimirùm Inſulæ parte, quæ vulgò *de Nieuwe-Weers* dicitur. Hujus nec veſtigia apparent, & fundatio eſt incerta. Id ſolummodò notum quod Moniales eſſent, cellis clauſæ velut ſeptis, obſtructo ad eas aditu.

cum aliis ſimiliter dirutum.

Locus, quem occupabant, erat jam olim feudum Præpoſiti Traj. a quo, cum Magiſtratus, profligato Catholico cultu, bona omnia Monialium in uſum-publicum tranſtuliſſet, inveſtitus.

Suburbium *de Weert*, viciniamque *Lauwenrechtanam* noviſſimis temporibus curavêre,

Suburbii hujus noviſſ. ævo Paſtores.

TILMANNUS HANSWERCKER, Embricenſis, Sac. Theol Bacc. form. ibidem Paſtor, defunctus Ultrajecti 19. Febr. Anno 1672.

ISIDORUS VAN VEEN, Ultrajectenſis, poſteà Paſtor Voorburganus, ibi defunctus 19. Sept. Ann. 1679.

JOANNES VAN GRAVE, ex clarâ apud Buſcoducenſes familiâ, Artium Mag. Sac. Theol. Bacc. form. antè vice-Paſtor Delphis, hinc Paſtor in Hilverſum, indè evocatus ad curandum ſuburbium *Werthenſe*. Poſt plurium autem annorum indefeſſum laborem creatus Canonicus ad Servatium Trajecti ad Moſam, ibidem moritur Anno 1715. 2. Aprilis.

JOANNES HENRICI HANSEN, Duyvio-Clivenſis, Artium Mag S. T. D. Rom. Paſtor illic defunctus 30. Dec. 1713.

Succeſſorem nactus eſt

HENRICUM DE BEER, Tubantinum, Theologum Lov. antea *Elſtenſi*, dein 16. annis in *Helendoern*, Sallandiæ vico xvi. annis Paſtorem.

AMIS-

A M I S F U R T U M.

Amiſfurti Etymon,

PRIMUM Ultraj. ditionis poſt Ultrajectum oppidum, Amiſſurtum. Etymologiam nominis hujus oppidi Scriptores variam tradunt. Derivatam eſſe urbem indubium eſt ab *Hemo* vel *Emo* Fluvio, vernaculè d' *Eem*, ſuper cujus ripam condita eſt, quaſi dicas Emisfordiam, vernaculè *Eems-furt*, quod Præſidii aut muoimenti vocabulum eſt. Menſo Altingius * *Forde* dictum mavult, à *vadoſo tramite*, *quo pervius eò loci erat fluvius.*

Quamquam Adr Junius hic putârit trajectûs eſſe ſignificationem, ut in Francoſurti, Sweinfurti, Erſurti, Steinfurti, aliarumque civitatum nominibus. Certè in vetcribus Chronicis circà Annum CIↃ. CↃ. vocatur *Ams-verde*, item *Hemersfurt*, & *Heems-furt.*

Circà dictum annum conſtat ex priſcis Scriptoribus Amiſſurtum adbuc villam, & non oppidum fuiſſe. Suos olim babuit Dynaſtas, quibus bine gentilitium nomen. Anno autem CIↃ.CC. LVII. Henricus Viandenſis, Epiſcopus Traj. XXXVIII. incolas multis privilegiis & immunitatibus donavit, atque inter cætera, jura dedit municipialia, vernaculè *Burger-rechten*, vel *Hantveſten*, & jus ſigilli.

templa Parochialia bina; D. Georgii primum,

† Templa Amiſſurtum habet duo. Majus templum Anno CIↃ. CC. XLVIII. die XXV. Septembris abſolutum eſt, ac Divo Georgio conſecratum ab Ottone Epiſcopo Trajectenſi.

Sacellum id primum fuit ad uſum vicinorum, antequam jure oppidi donaretur Amiſſurtum, ſubinde auctum. Ex antiquo Codice; *Anno* 1148. 25: *die Septembris ſummum altare templi D. Georgii conſecratum ab Ottone* III. *Epiſcopo Trajectenſi.* Sed cum conſtet ex Chronicis Ottonem III. mortem obiiſſe Anno 1249. 11. Aprilis, patet errorem a Scriptore admiſſum, & factam fuiſſe conſecrationem Ann. 1248. ſemeſtri antè mortem.

Ex Chronico Amorſ. inc. Auct. "Anno 1317. "conceſſit Guido, Epiſcopus Trajectenſis, con- "ſentientibus Eccleſiis Trajectenſibus, M^ro Ni- "colao Sirixienſi, Paſtori Amorſfortiano aream "ſitam in oppido Amorſfortio juxta Cœmete- "rium cum foſſis & itineribus. Deſignatus erat "arci conſtituendæ, eo quod nunc arcem in "*Stoutenburch* erexiſſet."

"Idem Guido, Epiſcopus Traj. Ann. 1331. "altera Palmarum Amorſfortiis donavit duas "nundinas, præter eas quas habebant a ſuperio- "ribus Epiſcopis, aſſentiente etiam D^no Arnoldo "Yſelſteinenſi."

Templum hoc præſtantiâ, ornamentis, numeroque quinquaginta altarium excellere ſolebat. Præter primarium D. Georgio ſactum, aliud S. Nicolai altare, &c.

Anno autem CIↃ CCC. XL. magno in civitate exorto incendio, combuſtum eſt templum. Magnum tunc contigit, ex Auctore Chronici iſtius, miraculum, ex quo annua ſupplicatio profluxit. "Sa- "cramentum Euchariſtiæ, inquit, quod ex fe- "ria quinta, die Cœnæ Domini, in Calice ex- "poſitum erat, vir quidam pius, laicus, ut ap- "pellatur, in templum undique immenſum pro- "currens, invenit nodum Calicis liqueſcente "Calice illæſum, atque id crucibus combuſtis "religiosè inde detulit. Unde quotannis ſuppli- "catio in Octava Paſchæ uſque in hodieroum "diem habetur."

Sed poſtea magnificè ſatis redintegratum, Anno CIↃ. IↃC. XIV. multis elegantiſſimis feneſtris vitreis donatum eſt. Habet hæc Eccleſia Collegium Canonicorum XII. juxtà *Faſcicul. temp.* à Johanne Dieſtenſi Epiſcopo Trajectino XLV. crectum, Anno CIↃ. CCC. XXXVII. vel circà. Hujus meminit in ejus vita Joan. Beka; *Pauca*, inquit, *relatu digna geſſit*, *niſi quod Canonicales Præbendas in Amersford fecit*, &c. — cum Canonicorum Collegio.

Fundatio autem eſt bujuſmodi;

fundatio;

IN nomine Domini Amen. Pateat univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris, quod nos *Johannes*, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis mente ſollicita revolventes, quod Eccleſiaſticorum miniſtrorum obſequio Numina placari Catholica fides aſtruat, ipſa quoque ſalutaria multiplicatis interceſſoribus largiantur, quodque Eccleſia Parochialis *Amersfordenſis* noſtræ Diœceſis noſtræ diſpoſitioni in ſpiritualibus & temporalibus una cum oppido & incolis Parochianis ibidem ſubjecta, divina favente clementia, quæ Eccleſiam ſuam nova ſemper prole fœcundat, adeo redditibus, fructibus, & proventibus Eccleſiaſticis, nec non devota fidelium multitudine excreviſſe dignoſcitur, quod utique conſideratis hujuſmodi negotii circumſtantiis diligenter ad honorem Dei & glorioſæ Virginis matris ejus, nec non Georgii Martyris, Nycholai Confeſſoris & Sanctorum omnium in augmentum divini cultus & ſalutem animarum Parochianorum ibidem decrevimus dictam Eccleſiam Parochialem in Collegiatam erigere ſub modo inferius annotato. Igitur cum Venerabili viro Domino Henrico Archidiacono, infra cujus Archidiaconatus limites ipſa Eccleſia conſiſtere dinoſcitur, nec non Capitulo Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, deliberatione prahabita, & conſenſu à Domino *Johanne* dicto de *Rora* Rectore ejuſdem Eccleſiæ, nec non *Philippo*, *Henrico* & *Johanne* de *Hame* perpetuis Capellanis in eadem, dictæ ſuæ Eccleſiæ & beneficiorum ſuorum reſignationem ſpontaneam in manus noſtras factam accepimus, eoſque a dicta Eccleſia & beneficiis & vinculis, quibus eidem tenebantur abſolvimus, Rectoreſque & Magiſtratus Univerſitatis oppidi prædicti, ad quos nominatio ſeo præſentatio Capellanorum ad Capellanias prædictas pertinuit, jus nominationis ſeu præſentationis hujuſmodi ſimiliter nobis vice & nomine dictæ Eccleſiæ recipientibus liberè donaverunt ſub ſpe per nos erigendi Collegii in eadem. Poſt hæc Capellanias prædictas extinximus,

* *Alt. Not. Germ part* 2. *pag.* 9.
† *Theod. Verhoev. rer. Amersfort. Deſcript.*

mus, fructuſque, proventus, jura, & pertinentias earundem confudimus, miſcuimus, incorporavimuſque, & univimus Eccleſiæ antedictæ, donatis etiam eidem Eccleſiæ per Dominum *Hubertum de Budel*, Rectorem civilis Eccleſiæ Trajectenſis, nec non *Johannem de Hame*, prædictum Presbyterum, ac *Theodericum*, dictum *Coſyn de Yſſelt*, laicum dictæ noſtræ Diœceſis, & quoſdam alios donatione libera, & per nos ut prius vice dictæ Eccleſiæ receptis certis prædiis & fructibus, invocato Dei nomine dictam Eccleſiam Amersfordenſem in Collegiatam Eccleſiam & Collegium Canonicorum ſecularium in eadem ereximus, nec non decem Canonicatus, Decanatum, Theſaurariam, & Cantoriam creavimus in eadem, quumque ſic erectæ Collegiatæ Eccleſiæ & Collegio, nec non Canonicatibus, Decanatui, Theſaurariæ, & Cantoriæ prædictis futuriſque factualibus, Collegio, Decano, Theſaurario, Cantori, & Canonicis ibidem jus
Sic in MS. habendi Collegium, ſigillum, & arcam communes, omniaque alia & ſingula jura, prærogativas, privilegia, libertates, & indulgentias conceſſimus, quæ ad Collegiatas Eccleſias & Collegia earundem, nec non ad Canonicos & alias perſonas, dignitates, adminiſtrationes, & officia habentes in eiſdem per Diœceſim Trajectenſem pertinere conſueverunt hactenus de conſuetudine ſeu de jure, præſertim quod dictæ Eccleſiæ Canonici occaſione contractuum & delictorum primo coram Decano ibidem & non aliàs debeant civiliter conveniri. Et in eo caſu quo idem Decanus in corrigendo ſeu exhibendo juſtitiam notabiliter negligens fuerit vel remiſſus, correctio & juriſdictio hujuſmodi quoad caſum illum ad nos & Archidiaconum prædictum devolventur, prout ad nos & ipſum correctio & juriſdictio in perſonas memoratæ Eccleſiæ conſueverunt hactenus pertinere. Nec non erigimus, creamus, damus, & concedimus, ut prædicitur, vel præſentes ordinantes, ſtatuentes, & mandantes, quod nos & ſucceſſores noſtri, qui pro tempore fuerint Epiſcopi Trajectenſes, de Canonicatibus prædictis & præbendis ibidem, nec non Decanatu, Theſauraria, & Cantoria, quoties ipſos vacare contigerit, perſonis idoneis duntaxat in Sacerdotio vel ſaltem in ætate tali conſtitutis, quod infra annum proximum ad Sacerdotium promoveri valeant, debemus & non aliis providere, & quod de Decanatu, Theſauraria, & Cantoria prædictis nulli providebimus, niſi duntaxat Canonico præbendato dictæ Eccleſiæ, & quod unum ex dictis Canonicis præbendato Archidiacono Trajectenſi, qui pro tempore fuerit, præſentabimus ad obtinendum curam Parochialem plebis ibidem. Qui etiam nobis & ſucceſſoribus noſtris Epiſcopis Trajectenſibus & dicto Archidiacono de juribus Epiſcopalibus & Archidiaconalibus & plebis prædictæ, prout de conſuetudine ad ipſum Archidiaconum pertinet, reſpondebit. Sumptus vero & expenſas, quas Curatus propter hoc ſubire compelletur, ipſum Capitulum exponet & ſatisfaciet pro eodem de bonis communibus Eccleſiæ antedictæ, quanquam ad ſolutionem & exhibitionem plenariam jurium prædictorum ipſi Decanus & Capitulum poſſint per nos & Archidiaconum prædictum & noſtrum quemlibet, prout hujuſmodi jura quemlibet noſtrum pro tempore contingent, urgeri cenſura Eccleſiaſtica & compelli. *Item quod ſi* ille, qui non in Sacerdotio conſtitutus, & cui de Canonicatu ibidem providemus, ſe non fecerit intra annum a die proviſionis hujuſmodi ad Sacerdotium promoveri, excuſatione quâlibet non obſtante, eo ipſo ſit Canonicatu & Præbenda, qua ſibi proviſum extitit, ſine qualibet declarativa ſententia vel monitione privatus, quos Canonicatum & Præbendam ſic vacantes ſi non contulerimus, & de eiſdem perſonæ idoneæ non providerimus infra menſem, extunc jus providendi illa vice ipſis ad Decanum ibidem, qui pro tempore fuerit, ſit ipſo facto devolutum. *Item quod omnes* Canonici dictæ Eccleſiæ in eadem continuam reſidentiam facere debeant, nec ſuper abſentia poſſit niſi per Epiſcopum, Archidiaconum Trajectenſem, & per Capitulum dictæ Eccleſiæ conjunctim ex cauſa legitima & non aliàs diſpenſari. *Item quod* quilibet novus Canonicus infra annum prædictum dabit eidem Eccleſiæ decem libras nigrorum Turonenſium in uſus ornamentorum per Theſaurarium dictæ Eccleſiæ convertendas. *Item quod Canonici* dictæ Eccleſiæ præbendati fructus & proventus prædiorum & rerum aliarum dictæ Eccleſiæ, certos communiter appellatos, in portiones æquales juxta numerum Præbendarum ibidem per certum Camerarium ad hoc per Capitulum ibidem deputatum collectos æqualiter inter Canonicos reſidentes divident, abſentibus & non reſidentibus, nec portiones facientibus, nec ad portiones aliquatenus admittendis: Oblationes vero & obventiones ceterique fructus & proventus ejuſdem Eccleſiæ, incerti communiter appellati, pro diſtributionibus cotidianis cedent eiſdem Canonicis reſidentibus & divinis officiis intereſſentibus, colligendi & miniſtrandi ſecundum ratam temporis & ordinationem Capituli ejuſdem Eccleſiæ per Camerarium antedictum, ita quod dupla portio hujuſmodi diſtributionum Decano, Theſaurario & Cantori, & ipſorum cuilibet, divinis officiis intereſſentibus & non aliàs, miniſtrentur: Oblationes vero viſitationum infirmorum, benedictionum nubentium, peregrinantium, & redeuntium, quæ inter oblationes non continentur, cedent Curato antedicto unà cum diſtributionibus cotidianis prædictis etiam à divinis officiis abſenti, dum tamen circa curam Parochialem occupetur: Legata vero ſive Curato plebis ſive alicui de Collegio prædicto facta ſive cauſa mortis donata, cedent ipſi collegio in communi. *Item quod* ipſum Capitulum taliter ordinabit, quod dictæ Capellaniæ per nos extinctæ in divinarum miſſarum ſolemniis ad memoriam ipſorum, qui ipſas inſtituerunt, condignam accipiant recompenſam. *Item quod Canonicus* dictæ Eccleſiæ, qui in eadem ut debet voluerit reſidere, in vigilia beati Bartholomæi & aliàs ad hujuſmodi reſidentiam ſe offeret. Alioquin in computatione fructuum Præbendæ ſuæ toto anno ſequenti habebitur pro abſente. Hoc ſalvo quod novus Canonicus tempore ſuæ inſtitutionis & adeptionis poſſeſſionis corporalis Canonicatus & Præbendæ ſuæ ad hujuſmodi reſidentiam offerre ſe poterit & fructus percipere juxta ratam. *Item quod dicti* Canonici in habitu, inceſſu, converſatione, in diſciplina Eccleſiaſtica, in divinis officiis, modo & tempore, viciſſitudine miniſtrandi, honeſtate chorali, ordinatione officiatorum Eccleſiæ, & cenſura reſidentiæ, & circa hæc emergentibus, & aliis juribus & conſuetudinibus Canonicalibus ſe conformabunt Capitulo & Canonicis Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis prædictæ. Hoc expreſſo, quod Decanus, qui pro tempore fuerit, ſolus & ſine requiſitione & præſentia Capituli Canonicos

nicos in divinis officiis negligentes, & aliàs in diſciplina Eccleſiaſtica & morum converſatione delinquentes corrigere poſſit & debeat, etiam à beneficiis ſuſpeodendo. *Item quod cedente*, decedente, tranſlato vel aliàs mutato Canonico ejuſdem Eccleſiæ, fructus Præbendæ hujuſmodi Canonici per annom proximum primum cedent Capitulo ejuſdem Eccleſiæ, io ornameota Eccleſiaſtica & uſus alios ipſius Eccleſiæ per dictum Camerarium de ipſius Capituli conſilio convertendi. *Item quod dictum* Capitulum ſine ſcientia & conſilio ſpeciali Epiſcopi Trajectenſis, qui pro tempore fuerit, & Archidiaconi, nova ſtatuta noo facient, nec vetera immutabunt. *Item quod* univerſitas oppidi Amersfordenſis prædicta de fabrica & luminaribus ejuſdem Eccleſiæ per ſuos adminiſtratores ad hoc deputandos juxta conſuetudinem ibidem hactenus obſervatam diſpouere debeant, niſi inter ipſos Capitulum & Univerſitatem aliàs concorditer fuerit ordinatum, ipſi tamen Univerſitas ſuſtinebunt, quod ipſum Capitulum cymbalis & ornamentis ejuſdem Eccleſiæ utantur, prout uſus eorum requirit, Campanariuſque & cuſtos eiſdem Capitulo in ſuis officiis mioiſtrabunt: Salvo nobis, quod propter novellam plantationem dicti Collegli cum illis, qoibus prima vice de dictis Canonicatibus & Præbeodis, nec non Decanatu, Theſauraria, & Cantoria providebimus, poſſimus contra præmiſſa omnia, prout nobis expedire videbitur, diſpenſare. *Item quod quilibet* Canonicus novus quam cito admiſſus fuerit ad Canonicatum in eadem Eccleſia jurabit ad ſancta Dei Evangelia hæc ſtatuta ſe fideliter ſervaturum, & nihilomious aliud juramentum, quod Canonici dictæ Eccleſiæ Trajectenſis in ſuo ingreſſu jurare hactenus conſuevcrunt. Salvo etiam quod hæc ſtatuta poſſimus declarare & ioterpretari, ſiquid in ipſis dubietatis emerſerit & ab ipſo Capitulo ſuper hoc fuerimus requiſiti. In quorum omnium teſtimonium & memoriam ſempiternam has litteras ſigilli noſtri ſecimus appenſione muniri. Et nos *Heinricus*, Dei gratia Præpoſitus & Archidiaconus, nec non Capitulum Eccleſiæ Trajectenſis, ac univerſitas oppidi Amersfordenſis Trajectenſis Diœceſis, quia præmiſſa omnia & ſingula ad augmentum cultus divini & ſalutem animarum tendere cognovimus, ipſis prout ad quemlibet noſtrum pertinere dinoſcitur conſenſum noſtrum adhibuimus, ac eiſdem litteris ſigilla noſtra duximus apponenda. Datum & actum menſis Auguſti die viceſima prima, Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, triceſimo ſeptimo.

Petente id Magiſtratu ab Epiſcopo factum; cujus litteræ, poſtquam Eccleſiam, reſque ac perſonas ad eandem ſpectaotes in ſuam tutelam recepit, ita ſe habent:

Magiſtratus Amsf. aſſenſus.

In nomine Domini Amen. Pateat oniverſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris, quod cum Reverendus in Chriſto Pater ac Dominus noſter *D Joannes de Dieſt*, ad honorem & augmentum divini nominis Eccleſiam Parochialem oppidi Amersfortii ſuæ Diœceſis in Collegiatam Canonicorum, videlicet ad ſupplicationem noſtram erexerit, nos Burgimagiſtri, Conſules, & Rectores oppidi Amersfordienſis prædicti huic facto tam pio & commendabili grato concurrentes aſſenſu, ac ipſum roborare, prout eſt nobis poſſibile, in Domino cupientes, ipſum Collegium Canonicorum, Clericos, Chori-ſocios, ſervitores & familiares eorundem, nec non prædia, redditus, fructus, proventus, & obventiooes, & res alias ad ipſum Collegium pertinentes, præſentes & futuras, ſub noſtra, & oppidi ooſtri prædicti protectione, & defenſione, ac libertate accepimus, donantes eiſdem unà nobiſcum omnes libertates, emunitates, prærogativas, & privilegia habendas, utendas, & percipieodas in oppido noſtro prædicto, & iis omoibus modo & forma, quibus nos & oppidani noſtri uſi fuerunt hactenus, & ad præſens utuntur ſeu utentur etiam in futurum, & nihilominus pro nobis & ſucceſſoribus noſtris permittimus eidem Collegio bona fide, quod nulla ſtatuta, ordinationes, edicta, ſeu bannos faciemus, ſeu in eodem oppido noſtro, in quantum ad nos pertioet, fieri permittemus contra dictum Collegium ac jura ſeu pertinentias ejuſdem, quæ cedere poſſent io Eccleſiaſticæ libertatis vel ipſius Collegii, vel alicujus ex perſonis ejuſdem, juriumve & pertinentiarum ipſius detrimentum, gravamen, vel præjudicium, directe vel indirecte, quominus dictum Collegium & perſonæ ipſius juribus & pertinentiis ejuſdem, ſicut ad ipſos de jure ſeu conſuetudine pertinebit, uti poſſiot pacifice & quiete. Hoc nobis ſalvo, quod perſonæ dicti Collegii præſentes & futuræ, Clerici, Socii, & familiares ipſorum prædicti jura municipalia non lædent, ſed facient nobis, prout in aliis Collegiis fieri eſt conſuetum in licitis & honeſtis. In quorum omnium teſtimonium ſigillum oppidi noſtri prædicti præſentibus eſt appenſum.

Datum Anno Domini M. CCC. triceſimo ſeptimo in craſtino beati Lamberti Martyris & Pontificis.

Eſt nobis ad manum MS. Codex pergamenus in 4to oitideconſcriptus, cui titulus hic præfixus,

Liber Statutorum Capituli Eccleſiæ,
ſt. Georgii Amersfordenſis.

Eo cootinetur I.

Juramentum Domini Decani, ejus tenoris:

Decani Juramentum.

Ego N. Decanus Eccleſiæ ſancti Georgii Amersfordeoſis Trajectenſis Diœceſis Juro per Deum qui me ſanguine ſuo redemit & per hæc ſancta Dei Evangelia quæ manu mea tango, quod Eccleſiæ meæ prædictæ & Capitulo ejuſdem fidelis ero, curam ejus geram, bona, res, jura dictæ Eccleſiæ meæ & Capituli ejuſdem, nec non adminiſtrationem michi commiſſam defendam, miniſtrabo & obſervabo, ipſaque bona, res, & jura non alienabo, alienata etiam & diſtracta pro poſſe & noſſe recuperabo, ſecreta Capitularia non revelabo, continuam reſidentiam in dicta Eccleſia mea faciam, intereſſendo divinis die noctuque pro meo poſſe, Statuta, obſervantias, & conſuetudines hujus Eccleſiæ honeſtas ſervabo illæſas, nec ullas conteotiones in Capitulo faciam, vel fieri permittam, vel ad uſus Capitulum meum vel quemquam Canonicorum ipſius Eccleſiæ pertinaciter vel contumaciter aſſumam, nec ullum negocium clauſtrale transferam a dicto Capitulo meo niſi per appellationem legitimam juſtitia omnioo michi denegata, nec pro Decanatu quicquam dedi vel dabo, nec aliquis pro me, me ſciente vel con-

 ſen-

Digitized by Google

ſentiente, & ſi quis promiſerit vel dederit nunquam ſolvam. Sic me Deus adjuvet & omnes Sancti ejus.

Juramentum Canonicorum.

Canonicorum,

Ego N. Juro per Deum qui me creavit per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, adhæc Sacro - Sancta Evangelia Dei, quæ hic manu mea dextra tango, quod ab hac hora in antea ero fidelis & obediens reverendo in Chriſto patri ac Domino, Domino meo Epiſcopo Trajectenſi ſuiſque ſucceſſoribus Canonice intrantibus ad Eccleſiam Trajectenſem, nec non Decano & Capitulo Eccleſiæ Amersfordenſis, & ipſis in omnibus licitis & honeſtis totis viribus meis conſilio & auxilio aſſiſtam pro toto noſſe & poſſe meo, ſi quid ſciwero aut percepero quod Domino meo Epiſcopo Trajectenſi, Decano vel Capitulo Eccleſiæ Amersfordenſis nocivum fore præſumpſero vel damnoſum, hoc quanto citius poſſim opportunitate accepta ipſis pandam. Et obſervabo ſtatuta & privilegia ac laudabiles conſuetudines hujus Eccleſiæ Amersfordenſis, quam diu de gremio Collegii eſſe voluero. Et conſervabo bona bujus Eccleſiæ Amersfordenſis, prout potero, nec alienabo ea in aliqua ſua parte, & alienata pro poſſe recuperabo, nec aliquod negocium clauſtrale quod inter Decanum & Capitulum, vel aliquem de Capitulo ex una parte, & me ex altera poterit ſuboriri, transferam a Decano & Capitulo niſi michi per eos fuerit juſtitia prius denegata, nec petam aut uſurpabo michi per violentiam, vel præſciſionem aliquod ſtipendium Præbendale niſi prout per Decanum & Capitulum prædictos michi fuerit aſſignatum. Nec revelabo ſecreta Capituli quovis quæſito colore, & ſi, quod abſit, aliqua horum humana fragilitate lapſus infregero, ſubjicio me correctioni Decani & Capituli mei diviſim vel conjunctim, prout hæc omnia in privilegiis noſtris contenta ſunt & obſervantur in Eccleſia Trajectenſi, omnia hæc ut præſcripta ſunt inviolabiliter obſervabo omni dolo & fraude exclufis. Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Evangelia.

Juramentum Vicariorum.

ac Vicariorum.

Ego N. Juro ad hæc ſancta Dei Evangelia, quod ex hac die in antea quamdiu tenuero beneficium, N. obediens ero Decano & Capitulo Eccleſiæ ſancti Georgii Amersfordenſis, ipſiſque Decano & Canonicis reverentiam faciam; & Eccleſiæ prædictæ ero fidelis, & officium michi incumbens tam in ſpiritualibus quam in temporalibus fideliter adimplebo, & ſtatuta fundationis & privilegia beneficii mei N. fideliter obſervabo & tenebo; dotem ſeu prædia ejuſdem non alienabo nec cuiquam locabo niſi de conſenſu Decani & Capituli mei, ſed alienata recuperabo, conſervabo, & defendam fideliter; & beneficium meum N. quamdiu in eo perſtitero, deſerviam prout onus ipſius beneficii requirit, juxta poſſe diſciplinam, bonos mores, conſuetudines, & ſtatuta præſentia & futura Eccleſiæ prædictæ obſervabo, nullum negotium clauſtrale in cauſam adducam a Decano & Capitulo Eccleſiæ antedictæ niſi per appellationem denegata michi juſtitia vel neglecta, nullam cauſam vel contentionem adverſus Eccleſiam prædictam vel aliquem ex ipſa nomine alterius proſequendum aſſumam, nec perſequenti aſſiſtam opere vel conſilio. Nec pro beneficio quidquam dedi vel dabo, nec aliquis pro me, me ſciente vel conſentiente. Et ſi quis pro me promiſerit vel dederit numquam ſolvam. Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei Euangelia.

Hæc ſubſequitur,

Declaratio Dni. Johannis de Arckel, Epiſcopi Trajectenſis.

Hujus tenoris:

J. Arckelii, Epiſc. Traj. Declaratio.

Johannes, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, venerabilibus viris Decano & Capitulo Eccleſiæ Amersfordenſis ſalutem in Domino ſempiternam. Veſtra petitio nobis exhibita continebat ut quædam ſtatuta Eccleſiæ veſtræ congrua & diſciplinæ reformativa per nos nuper edita innovare & noſtra auctoritate ordinaria confirmare curaremus. Nos igitur juſtis veſtris ſupplicationibus annuentes præmiſſa ſtatuta, quorum tenor infra deſcribetur, duximus approbanda, innovanda, ſtatuenda, ſeu etiam reformanda, ſtatuentes ea prout ſequuntur in veſtra Eccleſia perpetuis temporibus obſervanda ſub pœnis infra ſcriptis.

In primis quod quilibet Canonicorum de cotidianis diſtributionibus, quæ etiam in ſumma Miſſa ſecundum retroactam conſuetudinem veſtræ Amersfordenſis Eccleſiæ diſtribui conſueverunt, perdat tertiam partem, qui non interfuerit matutinis & primis diei illius, & qui non interfuerit vigiliis veſperis & completoriis conjunctim, expers ſit diſtributionum illarum omnino quæ ad alteram horarum prædictarum diſtribui debebantur. Præterea nullus Canonicorum diſtributiones cotidianas, ſeu ſtipendia Canonicis aſſignari conſueta, quoque etiam nomine cenſeantur ſeu quocunque colore quæſito percipiat, niſi prius Capitulo ſatisfecit de decem libris pro jocundo ingreſſu ſuo ſolvendis, quæ ſecundum ſtatuta fundationis Eccleſiæ antedictæ in uſum ornamentorum & librorum & ad ipſorum emendationem & conſervationem fideliter exponentur.

Item quilibet infirmus poſtquam Decano vel duobus Canonicis legitime conſtiterit de infirmitate ſua tam gravi & enormi, ut abſque corporis ſui periculo Eccleſiam viſitare & horis Canonicis intereſſe commode non valeat, extunc percipiet fructus Præbendæ, etiamſi cotidianæ diſtributiones exiſtant, ſimili modo ac ſi horis divinis ſanus intereſſet.

Amplius mandamus ut quilibet Canonicorum decedens habeat annum gratiæ integrum pro ſolutione debitorum ſuorum & executione exequiarum ſeu ultimarum ipſius voluntatum, hoc ſalvo quod ejus ſucceſſor ſi immediate ſibi velit ſuccedere tam in onere quam in emolimento Præbendæ ſuæ ſecundum illam extravagantem Decretalem quæ incipit, *Suſcepti regiminis*, quæ fuit Domini *Johannis* felicis recordationis Papæ viceſimi ſecundi, deſervire per duos annos medios fructus tam certos quam incertos Canonicis ejuſdem Eccleſiæ aſſignari conſuete percipiat, ut ſic annus gratiæ defuncto infra biennium integraliter compleatur & bovi triturant videlicet ſuccedenti ſibi in Præbenda & Præbendam ſuam deſervire volenti os omnimode non claudatur.

Inſu-

Digitized by Google

Inſuper quilibet Canonicorum ſingulis annis per unum menſem conjunctim vel diviſim licentia tamen Decani petita abeſſe valeat ab Eccleſia antedicta ſtipendio Præbendali integre ſibi ſalvo cotidianis diſtributionibus duntaxat exceptis.

Item quod omnis pecunia reſtans ſeu reſidua quæ in fundatione primitiva Præbendarum non fuerit expoſita pro emendis redditibus, de quibus dicti Canonici ibidem jugiter Deo ſervientes debeant ſuſtentari, infra hinc & feſtum beati Martini hyemalis proxime venturum ipſis integraliter perſolvatur, vel certi redditus dictam pecuniam æquivalentes eiſdem aſſignentur, ita quod ipſi Decanus & Capitulum de recompenſa hujuſmodi ſint contenti.

Item quod omnes redditus bona ſeu proventus ipſius Capituli ubicunque locorum ſiti fuerint per Camerarium, qui per Capitulum pro tempore eligetur, æqualiter dividantur diſtributione duplici ſecundum ſtatuta fundationis ipſius Eccleſiæ primaria Decano ſemper ſalvo. Nec aliquis Canonicorum tempore divinorum cœmiterium ſeu fores Eccleſiæ abſque religionis habitu, quem publice portat, ingredi præſumat. Nec in choro quicquam exerceat legendo vel ſociis ſuis confabulando per quod divina officia valeant impediri. Cum non ſolum a malo, ſed ab omni ſpecie mali jubeat Apoſtolus abſtinere.

Item cum cura animarum dicto Collegio ſit annexa & uni Canonicorum commiſſa propter populi confluentiam ordinetur, ut duæ Miſſæ ſingulis diebus ſaltem curſoriæ legantur præter Miſſam majorem, quæ cantari ſolemniter nulla occaſione data negligatur. Vobis igitur omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis pœna diſtrictè præcipiendo mandamus ut præmiſſa ſtatuta inviolabiliter obſervare curetis, in contrarios vero & rebelles niſi ad Decani monitionem de eorum rebellione ſeu negligentia condignam ſuſceperint pœnitentiam pro ipſius Decani arbitrio, cui cura veſtrarum imminet animarum, infligendam excommunicationis ſententiam ferimus in his ſcriptis, quos ut extunc tamquam rebelles & inobedientes ab officio & beneficio ipſo facto his præſentibus decrevimus fore ſuſpenſos, volentes ut in præmiſſorum omnium robur & munimen Capituli veſtri ſigillum huic noſtro ſtatuto noſtri ſigilli munimine roborato etiam apponatur. Datum Trajecti Anno Domini milleſimo CCC. XLIIII. feria quinta poſt feſtum beati Laurentii Martyris.

Poſt hanc ſequitur hæc Rodolphi Traj. Epiſcopi confirmatio.

Altera Rodolphi,

RODOLPHUS, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, ad perpetuam rei memoriam univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis Salutem in Domino ſempiternam. Paſtoralis officii ſollicitudo diſcernit dum qualitas reipublicæ occurrerit ac beneficia Eccleſiaſtica & perſonæ Eccleſiaſticæ, ad divini cultus perſeverantiam proſperis opitulante Domino jugiter proficiat incrementis, ac beneficia ceteraque bona Eccleſiaſtica aliquotiens convenienter uniri & ex ſacrorum Canonum inſtitutione aliquotiens poſſe ſeparari. Cum igitur Decanus & Capitulum Eccleſiæ ſancti Georgii oppidi noſtri Amersfordenſis noſtræ Diœceſis deſiderantes providere utilitati ac ſaluti Parochianorum, ne propter abſentiam ſeu negligentiam Paſtoris aliquod periculum ſubditorum ac animarum emergi poſſit, nobis humiliter ſupplicarunt curam animarum præfatæ Eccleſiæ ſancti Georgii, quæ in dicta Eccleſia beneficium eſt diſtinctum & uni Canonicorum hactenus juxta modum & formam ſtatutorum dictæ Eccleſiæ committi & conferri ſolitum, præfatæ Eccleſiæ ſancti Georgii & Capitulo antedicto incorporari, & per quemcunque Presbyterum idoneum per ipſos deputandum præfatam curam regi & gubernari. Nos igitur prædictis omnibus diligenter & ſufficienter inſpectis & reſignatione libera dictæ curæ ab honorabili viro Domino *Johanne van der Meyer*, Curato & poſſeſſore curæ prædictæ in manibus noſtris primitus & ſponte ac legitime factis ac per nos receptis, nec non eodem Domino *Johanne* a cura præfata & juramento promiſſis & obligationibus, quibus ratione prædictæ curæ reſtrictus & obligatus antea fuerat abſoluto eorumque votis & ſupplicationibus ſupradictis annuentes dictam Eccleſiam Parochialem ſive curam ſic vacantem ut præmittitur in dictum Capitulum cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis in eadem forma ac libertate, qua fuerat illo tempore quando dictum Collegium & Capitulum fuerat primitus erectum, fundatum & confirmatum, ac deinceps ut præmittitur gubernandum & regendum in perpetuum in Dei nomine unimus & incorporamus per præſentes ſalva præfato Domino Johanni certa penſione pro juribus ſuis per nos reſervata, prout in aliis litteris noſtris deſuper confectis plenius continetur, non obſtantibus ſtatutis & ordinationibus dicti Capituli & Eccleſiæ tam per nos quam etiam per prædeceſſores noſtros quoſcunque ſub quibuſcunque formis ac verborum tenoribus, datis & conceſſis præmiſſis in contrarium faciens quibuſcumque quæ & quos quoad præmiſſa omnia & ſingula caſſamus, annullamus & irritamus, per præſentes. Vobis igitur omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtrictè præcipientes mandamus, ut præmiſſam incorporationem ac alia ſupradicta inviolabiliter obſervare curetis. In contrarios & rebelles niſi ad Decani dicti Capituli monitionem de eorum rebellione, contraventione ſeu negligentia condignam ſuſceperint pœnitentiam, excommunicationis ſententiam ferimus in his ſcriptis, quos ut extunc tamquam rebelles & inobedientes ab officio & beneficio ipſo facto his præſentibus decernimus fore ſuſpenſos. Volentes inſuper ut in præmiſſorum omnium robur & munimen Capituli veſtri ſigillum huic noſtræ litteræ incorporationis ac reſervationis noſtri ſigilli munimine roboratæ etiam apponatur noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo quinto, menſis Martii die decima nona.

Poſt Rodolphi, Philippi Burgundi, Traj. Epiſcopi, ſequitur declaratio.

ac Philippi Burgundi, Traj. Epiſcoporum.

PHILIPPUS de BORGONDIA, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Trajectenſis, venerabilibus nobis in Chriſto dilectis, Dominis Capitulo ſingulisque Canonicis Eccleſiæ ſancti Georgii Amersfordenſis noſtræ Diœceſis ſalutem in Domino ſempiternam. Veſtra petitio nobis exhibita continebat, ut quædam ſtatuta Eccleſiæ veſtræ congrua & utilia ac diſciplinæ reformativa per vos concepta & edita innovare ac noſtra auctoritate ordinaria confirmare dignaremur. Nos igitur juſtis veſtris ſupplicationibus

nibus annuentes præmiſſs, quorum tenor inſerius deſcribetur, duximus approbanda, innovands, declaranda, ſtatuenda ſeu etiam reformanda, ſtatuentes ea prout ſequitur in veſtra Eccleſia perpetuis temporibus obſervanda ſub pœnis infra ſeriptis.

In primis quod Decanus vel Senior Canonicus divinis interceſſens in abſentia Decani debeat providere ne deſectus in Choro aut aliis in locis ubi divina celebrantur circa cultum divinum fiant. Et in divinis negligentes & aliàs in diſciplina Eccleſiaſtica & morum converſatione delinquentes corrigere poſſit & debeat. Et ſi quis forſan tali gravaretur correctione idem gravatus ad Capitulum immediate ſuum appellare poſſit & valeat. In aliis autem actionibus, criminibus, exceſſibus & delictis Capitulum Capitulariter congregatum cognoſcere, corrigere, ſuſpendere & Capitulo Eccleſiæ Trajectenſis ſe conſormare debeat. Et ſi Decanus vel aliquis Canonicorum (quod abſit) humana fragilitste lapſus deliquerit, ſeu aliquod ſtatutorum dictæ Eccleſiæ veſtræ infregerit, ſeu alio quovis quæſito colore vel ingenio contra juramentum ſuum venerit, aut alias per quempiam contra eundem actum ac Conventum ſuerit, cognitioni & correctioni Capituli ſui, ut præfertur, ſubjacebit.

Item qnod Decanus aut aliquis Csnonicorum in aliquo quæ ſunt curæ Paſtoralis Eccleſiæ veſtræ ſeu Capituli ejuſdem ſine requiſitione & conſenſu Capituli ſe non intromittet.

Item quod ipſum Capitulum Eccleſiæ Amersſordenſis de domibus emunitatis libere diſponere ac ordinare poſſit & valeat, prout & quemadmodum de domibus emunitatis Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis diſponitur & ordinatur, dummodo talis diſpoſitio vel ordinatio præſentibus & ſucceſſoribus Canonicis ſit communis. Et ſi quæ litteræ de domibus emunitatis Eccleſiæ veſtræ, modum & ſormam, ordinationem ſeu diſpoſitionem domorum emunitatis Eccleſiæ Trajectenſis non ſervantes & ſectantes emanaverint, illas revocamus & annullamus per præſentes.

Item quod quilibet Canonicorum ſingulis annis per unum menſem conjunctim vel diviſim a Choro ac reſidentia etiam ſponte abeſſe valeat, dummodo officium ſibi incumbens per alium adimpleat ac deſerviri faciat, ſtipendio Præbendali integre ſibi ſalvo cotidianis diſtributionibus dumtaxat exceptis. Et ſi ultimum menſem abſque conſenſu Capituli ſe abſentaverit, omnibus illius anni Præbendæ ſuæ fructibus tunc carebit.

Item cum cura animarum veſtro Capitulo ſit annexa & vobis ſaluti ſubditorum incumbit providere, volumus quod ſingulis ſeptimanis ſeu ebdomadis feriis ſecundis finitis Miſſarum ſolemniis ſeu aliàs novis expletis Capitulariter conveniatis quæ ſunt curæ Paſtotalis Eccleſiæ & Capituli veſtri tractando, nec non juſtitiam adminiſtrando, prout & quemadmodum Capitulum noſtræ Eccleſiæ ſuis ſubjectis exhibet & adminiſtrat. Et ſi forſsn Dominum Decanum vel aliquem Canonicorum Capitulo hujuſmodi abeſſe contigerit quod nihilominus ne juſtitia deſeratur ac veritas occultetur, major pars Capituli ibidem præſidens juſtitiam miniſtrare tunc habebit. Vobis igitur omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ & excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo mandamus, ut præmiſſa ſtatuta inviolabiliter obſervsre curetis, in contrarios & rebelles niſi ad Capitnli monitionem de eorum rebellione ſeu negligentia condignam ſuſcepe-rint pœnitentiam infligendam excommunicationis ſententiam ferimus in his ſcriptis, quos nt extunc tamquam rebelles & inobedientes ab officio & beneficio ipſo facto his præſentibus decernimus fore ſuſpenſos, volentes ut in præmiſſorum omnium robur & munimen Capituli veſtri ſigillum huic noſtro ſtatuto noſtri ſigilli munimine roborato etiam apponatur. Datum in Caſtro noſtro Duerſteden Anno Domini M CCCCC. XXI I I. menſis Novembris die quarta, jure noſtro prout per prædeceſſores noſtros Epiſcopos Trajectenſes huc uſque uſum eſt in omnibus ſemper ſalvo.

Ejuſdem ferè tenoris eſt Declaratio D. Arnoldi de Hoorn, atque alia Dni Frederici, Traj. Epiſcoporum.

Aliæ Declarationes Arnoldi Hornii, & Frederici, Traj. Epiſc.

Agmen claudit,

Conſenſus Archidiaconi ſuper incorporatione curæ.

GHYSBERTUS DE BREDERODE, Dei gratia Præpoſitus & Archidiaconus Trajectenſis, &c. Notum facimus univerſis tam præſentibus quam futuris præſentes noſtras litteras lecturis viſuris & audituris, quod nos inſpecto pio laudabili ac bono opere, quo reverendus in Chriſto Pater ac Dominus, Dominus Rodolphus, Epiſcopus Trajectenſis, curam Eccleſiæ Parochialis & Collegiatæ Amersſordenſis Trajectenſis Diœceſis, cujus inſtitutio ad nos & juriſdictionem noſtram de jure ſpectare & pertinere dinoſcitur pro ſalute animarum curæ prædictæ ac bono pacis aliiſque illiuſmodi ac rationabilibus de cauſis animum ſuum ad hoc movendum certo modo tunc vacandum ad preces & inſtantiam Decani & Capituli Amersſordenſis in dictum Capitulum cum omnibus & ſingulis juribus & pertinentiis ſuis ſub certis modis ac formis, prout in litteris reverendi Patris ac Domini, Domini Rodolphi Epiſcopi Trajectenſis, prædicti, deſuper confectis & ſigillatim plenius continetur & habetur, ſua auctoritate ordinaria perpetuo incorporavit, unde & nos ſimiliter etiam animarum ſalutem curæ prædictæ ac bono pacis ejuſdem conſulere ac providere cupiens prædictam incorporationem Eccleſiæ ſeu curæ prædictæ Eccleſiæ Amersſordenſis ac litteras deſuper per præfatum Dominum Rodolphum, decretas & confectas juxta earundem vim, formam ac tenorem, & omnia in eiſdem contenta in omnibus & per omnia auctoritate noſtra ratificamus, admittimus & approbamus, atque harum ſerie in Dei nomine pro nobis quam ſucceſſoribus noſtris ad perpetuam rei memoriam & in perpetuum confirmamus harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, ſexageſimo, menſis Novembris die ſeptima.

Archidiaconi in unionem Curæ conſenſus.

JOANNES DIESTENSIS, Ultraj. Epiſcopus, auxit & *bona Paſtoris, duaſque vinarias, ut vocant, emendo, qui & eodem anno civitati privilegia ſua confirmavit.*

Decanus Capituli Anno 1506. Dominus HENRICUS HENRICI, de quo infrà.

Decanus,

Vicariæ, præter jam pridem in erectione dicto Capitulo unitas & ſic extinctas, in hac Parochiali & Collegiata Eccleſia ſuêre ſequentes;

Vicariæ,

Vicaria ad altare S. Nicolai.
Vicaria ad altare B. Mariæ Virginis.
Vicaria SS. Andreæ & Agnetis Virginis.

Poſſeſ-

Vicarii. Poſſeſſores earum ſeculo XVI. labente,
ALBERTUS LAPPIUS, Clericus Traj. Diœc. Anno 1573. inſtitutus ad *Vicariam* altaris S. Nicolai, vacantem per contractum matrimonii *M. Thomæ Uytenbroeck*.

D. ARNOLDUS DE PALUDE, *Vicariam* altaris B. Mariæ Virginis, vacantem per mortem D. *Theodori Judoci a Loenen*, jure devoluto obtinuit Anno 1574.

OLIVERIUS HACFOERT, Clericus Traj. Diœc. Anno 1575. proclamatus eſt ad *Vicariam* SS. Andreæ Apoſtoli & Agnetis Virginis, vacantem per obitum *D. Goſwini ab Amerongen*.

Ad eandem *Vicariam*, vacantem ut ſupra, Anno 1576. inſtitutus eſt *D. Henricus Pieck*, ex ceſſione *Oliverii Hacfoert*, & *Judoci Antonii* collitigantium.

Ad Paſtoralem curam unum è Canonicis nominabat & Archidiacono Maj. Eccleſiæ Traj. præſentabat Traj. Epiſcopus, ut ex Diplomate Joann. Dieſtenſ. proximè dato, vidimus. "Anno "1491. IX. *Martii* Fredericus Badenſis, Ultraj. "Epiſcopus, pronuntiavit ſententiam de Paſtore "præſentando a Capitulo civitati, & ejus arbi-†"trio aſſumendo, inquit Auctor *Chronici Amersfort*."

ac priſci ævi Rectores. JOANNES DE RORA, Paſtor Amisf. Anno 1337.

† Dominus WILHELMUS HENRICI, Amisfurtius, Theologiæ ac Jur. Can. Doctor, Gymnaſiarcha, & primus Rector, Fratrum bonæ voluntatis ſive *Hieronymitarum* Amisfurti, deinde Generalis totius Ordinis tertiæ Regulæ S. Franciſci, Anno 1380. Paſtor erat Amisfurtenſis, & Dominus *Petrus*, Presbyter, Vicarius.

* D. EVERARDUS VAN LEYENER, Paſtor Amisf. a Cæſare multis favoribus auctus Ann. 1528. Hactenus de majori templo.

Minus templum, turris inſignis. Minus templum Divæ Virgini Deiparæ Sacrum, inſigni & conſpicuâ turri clarum eſt, majorumque noſtrorum tempore in omnibus vicinis regionibus notiſſimum, & ab innumeris peregrinis viſitari ſolitum, propter miracula quæ inibi credebantur fieri ad ſtatuam D. Virginis, Anno CIↃ.CCCC.XLIV. in aquâ inventam, ut ſcribit Joannes Gallus Mommandienſis, quem teſtem adducit Michaël ab Yſſelt in brevi ſuâ deſcriptione Amisfurti, quæ ſeculo proximè elapſo cum delineatione urbis prodiit. In hujus

Bibliotheca. templi choro Bibliotheca publica hodiè aſſervatur, omni genere optimorum librorum referta, ſumptu Magiſtratûs non exiguo. Turris hæc ſæpiſſimè à fulmine & ventis vim paſſa eſt, multúmque incommodi. Anno enim CIↃ.IↃ.XLVII. pridiè divi Vitalis faſtigium ejus fulmine tactum conflagravit; quod etiam à ventis disjectum eſt Anno CIↃ.IↃ.LVIII. noſtriſque temporibus machina hæc ſæpenumerò talibus infortuniis obnoxia fuit: inter alia Anno CIↃ.IↃC.XXIII. die IX. Februarii &c. Anno CIↃ.IↃC.LI. die VII. Februarii, quum fulmine icta, & faſtigio ad 40. pedes alto ad terram decuſſo, miſerandum attonitæ civitati ſpectaculum præbuit; quod tamen diſpendium curâ Magiſtratûs, & Domini Werneri Bronchorſtii, I. C. Reip. Scabini & ædis Marianæ Ædilis, inſigni ſplendore atque altiori formâ inſtaurari cœptum eſt poſtea, atque abſolutum Anno CIↃ.IↃC.LV. die VIII. Septembris.

† *Chron. Amersfort. inc. Auctoris.*
* *L. Hertenſ. rer. Ultr. l. 7. p. 163.*

MINORITARUM COENOBIUM.

Minoritarum Cœnobium cum eximio templo, aliquandò Davidis Burgundi Sedes, hodiè hortis ſagittariis. Fuit & eximium templum D. Franciſci à Minoritis exſtructum Anno CIↃ.CCCC.XCIV. inſuperque Cœnobium ampliſſimum, quæ in hiſce tumultibus Belgicis magnâ ex parte devaſtata ſunt. Eo autem in loco amœniſſimus hoc tempore eſt hortus Sagittarius (*den Doelen* vulgò vocant) Alcinoi hortis æquiparandus; quemadmodum verſiculi, qui hic in frontiſpicio ambulacri, vulgò dicti *het Joſſeren padt*, legi ſolent, teſtantur:

Hortos Alcinoi ſtupet vetuſtas;
Hos & poſteritas lubens tuetur.

Ex Chronico Amorſ. incerti Auct. "An. 1472. "in Majo Minoritæ Obſervantes venerunt primùm habitatum Amorfortiam, & excepti ſunt "Hoſpitio ab *Anna Hanneken Valcken*, vidua "devota. Poſteà Prior S. Agathæ eos fovit. "Hinc migrarunt in ædiculam retrò Noſocomium, ubi Fratres habitaverunt. Poſtremò "parvum Cœnobium ædificant, ubi nunc habitant. Sed incendio abſumitur poſt x. annos; "ita ut Anno 1494. multo excellentius & melius templum & Cœnobium extruxerint."

In hoc autem Monaſterio Minoritarum, ſive Obſervantium, etiam quondam domicilium fuit Davidis Burgundi Epiſcopi LV. quum Ultrajecto excluſus hic degeret; undè etiamnùm vicinis locis *Davids-hof* nomen eſt.

SACELLUM S. JOANNIS BAPT. & EVANG.

Ædes S. Joannis, in alios uſus modò converſæ. Sacellum ac Fraternitas S. Joannis Bapt. & Evang. exſtructum eſt Anno CIↃ.CCC.LXXXVIII. operâ Florentii Radewinii, celebris Presbyteri Daventrienſis, de quo *Bat. Sacr.* part. 2. meminimus, qui præceptor etiam Thomæ à Kempis fuit. Fratrum Conventus in eo collocatus eſt Anno CIↃ.CCCC.XLIV. in profeſto S. Martini. Admiſſi a Capitulo Anno 1442. ex Chronico Amorſ. incerti Auct. Hodiè extranearum Eccleſiarum, ſeu Gallicæ, ſeu Anglicæ nationis concionibus deſtinatum eſt; reliquæ verò Conventûs partes in ædificia privata, ſanè elegantiſſima, converſa ſunt.

"Anno 1629. 11. Maji Dermontius præfectus Trajectenſis fugat ex Conventu D. Joannis Fratres bonæ voluntatis ſuſpectos ob hæreſim, & introducit Regulares Vredalenſes." (*Chron. Amerſ. p. 179.*)

HORTUS B. MARIÆ.

Hortus B. M. Canonicorum quoque Regul. Cœnobium; Hortus ſeu Curia Beatæ Mariæ, vernacule *Marien-hof*, uti & *Sancti Joannis* jam memoratus, *Prioratus* erat Canonicorum Regularium, Capitulo Windeſemenſi ſubditus, a Gerardo Magno, ut & per Belgium plura, erectus.

Decem alebat Presbyteros, laicos duos, & duos qui menſam ibi coëmerant.

CORNELIUS AMISFORTIUS, Canonicus Regularis S. Auguſtini vixit Anno 1540.

Magni erant Cœnobio huic proventus, quos ſeries hæc vernacula complectitur: (ampli ejus proventus.)

De ſtad Amersfoort geeft jaerlyks,	5	-	0
1. *Stuk lands gelegen in Amersfoorder Enghe,*	2	-	0
1. *Eerf gelegen in de Geregte van Amersfoort geheten Hilborſt,*	61	-	18
4. *Morgen lands ibid. dit gebruykt het Convent ſelfs.*			

1. *Morgen lands gelegen aen de oude gragt buyten Amerſfoort, gebruyken het ſelf.*		
Een los-renten,	18	15
Des Convents principale goederen en erven gelegen in Bercht,	200	0
En 30 Mudden Rogge, Weyt, Haver, 2. vat Boter en 12. Hamelen.		
Nog een erf in de Berchte,	100	0
1. *Mude Weyt, 1. vat Boter, 3. Hamelen en 1. Lam.*		
1. *Erf aldaer gelegen,*	50	0
1. *Erf aldaer,*	60	0
Item 2. Hamelen.		
Het derde deel van een erf aldaer,	9	10
Een meulen huysken en eenige perceelen lands aldaer,	60	0
Een Campje lands aldaer,	10	0
Een ſtuk lands aldaer genaemt Pyelsland,	14	0
Een ſtuk boulands aldaer,	15	0
Een ackermans Hofſtede gelegen in 't Veen tot Hees,	31	0
Een erf genaemt Ronſelaer gelegen in Woudenburgh,	106	0
Aldaer een erf genaemt Vlas-tuyn,	150	0
Item 4 mudden Roggen en 4 mudden Weyt.		
Ibidem een erf genaemt Louwerrice;	112	0
4. *Mudden Rog, 4. mud Weyt, 16. m. Haver.*		
Ibid. een erf genaemt Dashorſt,	64	0
Een erf gelegen onder Scherpenſeel,	140	0
2. *Mudden Rog, 2. mudden Weyt, 2. Hamelen.*		
Een erf gelegen onder Lembrug genaemt bloemenbergh, groot 32. Dammaet,	100	0
Aldaer 33. dammaet lands,	181	10
Ibid. ook 4. 's maelland,	59	10
6. *en drie vierde in de Haer,*	36	
4. *Dammaet in de Burgemaet,*	24	0
8. *Dammaten in Lemland die gebruykt het Convent ſelfs.*		
5. *Dammaten in de Slaegh,*	50	0
9. *Dammaten in Seldert,*	40	0
8. *Dammaten ibid.*	58	16
	1758	19

onera, *Dit Convent moſt jaerlyks uytkeeren,* 280 - 0

immutatio. Hodiè orphanotrophium eſt ampliſſimum.

COENOBIUM AGNETIS.

Cœnobii S. Agnetis auſpicia,

Agnetenſium primordia ſic deſcribit Auctor Chron. Amisf. "Anno 1380. aliquot viduæ & "virgines in loco, dicto *de Viſcherie* aut *Glashorſt*, "(ad urbis mœnia) inceperunt vivere in omni "paupertate. Mendicabant etiam oſtiatim. Harum Confeſſarii erant, Paſtor Amorsfordienſis, *D. Wilhelmus Henrici*, & *D. Petrus Vicarius:* ſumebant in templo D. Georgii Euchariſtiam. Ex prioribus Sororibus quinque ſepeliebantur in templo D. Georgii. Poſtea cœperunt extruere Sacellum in honorem Trinitatis, Divæ Virginis, Matthæi Apoſtoli & "Evangeliſtæ, & D. Agnetis Virginis & Martyris; idque ope D. *Gerardi Brouckhorſt*, Canonici S. Salvatoris Trajectenſis, heredum "*Hermanni Snider*, & præcipuè Bertrami, viduæ *Godefridi Regii*."

Sacellum.

"Anno 1397. ex eodem Auctore incerto conſecratum eſt Sacellum D. Agnetis."

clauſura;

"Anno 1399. Agnetenſes Pœnitentiariæ de "tertia Regula S. Franciſci factæ, . . . eodem "anno petierunt a Frederico de Blanckenheim, "Epiſcopo Traj. ſe includi; quod & ille conceſſit.

"Anno 1415. ſeptimo Idus Februarii, ex eodem Scriptore Anonymo, admiſſus eſt a Capitulo Conventus S. Agathæ & Agnetis, erantque ambo Conventus tunc temporis Pœnitentiarii tertiæ Regulæ D. Franciſci.

Ex Verhoevii *Deſcriptione rer. Amorſf.* S. Agnetæ Cœnobium primùm condi cœptum eſt Anno CIↃ. CCCC. LXXXVII. Niſi in numero error ſit, de novo tunc vel veteri reſtaurato Cœnobio id intelligendum.

Rectores,

An. 1397. D. JOANNES DE LEMEGO, creatus eſt Pater ſeu Rector Agnetenſium, qui & Agathenſibus præfuit, vir Angelicæ vitæ, ſepultus Anno 1421. ad D. Gregorium ante aram S. Nicolai, ubi Vicarius erat.

III. Pater Agnet.

GERARDUS SCHERPRINCK, Monachus Vredalenſis, primuſque eis cohabitavit, Anno 1439. Trajecti peſte mortuus, cujus cadaver Amisfurtum avectum, ante ſummam aram apud Agnetenſes ſepelitur.

IV. Pater, JOANNES AUGUSTINUS, Mechlinienſis, Canon. Regul.

Anno 1582. Pater Agnet. Mr. PAULUS BUYS.

Ia. Rectrix;

Ia. Mater, WINDELMONDIS, 1400.

Series bonorum S. Agnetis Conventus Amisfurti,

Series bonorum ac fructuum vernacula;

Een erve in de Leuſder-broek,	140	0
Een erf genaemt Dashorſt,	103	0
Een halve hoeve lands,	18	0
Een vierde deel van een erf,	15	10
Een ſtuk lands,	12	0
6. *Dammaet lands,*		
Nog ſeven vierendeel dammaet,	15	15
4. *Dammaet lands,*	18	0
9. *Dammaet lands,*	14	0
Een viertel lands,	74	0
Item een viertel lands,	52	0
Item een viertel lands,	50	0
Nog een maet lands,	16	0
Nog twee ſtukken lands,	9	0
1. *Mergen lands,*	4	3
Nog aen diverſe renten,	70	0
	611	8

Scholæ hodiè trivialis;

Vigiliâ S. Matthæi in hujus Monaſterii templum migrarunt Anno CIↃ. IↃC. XXII. præceptores & diſcipuli Scholæ Trivialis.

COENOBIUM S. AGATHÆ.

Cœnobii S. Agathæ initia,

Agathenſium initia ad Annum 1399. reducit Scriptor Anonymus: "Anno, inquit, 1399. "in Vigilia Nativ. Dominicæ, ceſſerunt *Rutgerus van den Doem*, & *Belia* ejus uxor domum "ſuam & reditus multos ad uſum Sororum D. "Agathæ.

"Eodem anno accepit idem Conventus multa "privilegia a Magiſtratu Amorfortio, ſcilicet ut eſſet

"eſſet liber a vigiliis, fodiendo, cenſibus, & "expenſis, quibus civitas oneratur.

Privilegia, "Anno 1400. circa D. Jacobi ſex honeſtæ "perſonæ, *Hildegardis Matthiæ*, *Petronella Andreæ*, *Agnes Petri Hoſſelaers*, *Bertradis Gerardi Knops*, & *Deliana Goſuini* in Cœnobium "Agathenſe ſe contulerunt, ut Deo & religioni "operam darent. Acceſſerunt huc *Vindelmodis* "*de Sambrine*, & *Clemens* ex Conventu Agnetenſium, ut eas diſciplinam omnemque pietatem docerent. Creata eſt prima Mater *Vindelmodis* prædicta, factuſque eſt earum Pater "ſpiritualis *Joannes Lemogenſis*, de quo ſuprà."

ex D. Franciſci ad Anno 1404. recipitur Conventus Agathenſium ad Ordinem Pœnitentium tertiæ Regulæ D. Franciſci, in quo permanſerunt quinquaginta annos.

S. Auguſt. Regulam tranſitur, Ab Anno 1455. D. Auguſtini Regulam ſuſcepere, eo *quod viſa ſit*, inquit idem Auctor, *Regula D. Auguſtini probatior*.

"Anno 1405. exiit ex Conventu D. Agathæ "*Sophia Alberti*, & ſe tranſtulit in Noſocomium "D. Petri, ut ibi miniſtraret infirmis.

Anno 1415. Conventus Agathenſis admiſſus eſt a Capitulo.

Sacellum, Erectum ejus Sacellum Anno 1408.

ultima fata, S. Agathæ Cœnobium, idem fatum ſortitum eſt cum D. Agnetæ reliquâ parte, quod nimirum in privata ædificia converſa ſint, aliiſque variis uſibus adhibita. Stetit Monaſterium S. Agathæ uſque ad Ann. 1640. quo cum ſumptu ad refectionem non modico egeret, à Magiſtratu neglectum, & ab eo, templo tantùm excepto, diſtractum, tandem funditus periit.

Rectrices & Sorores quaſdam hic apponimus, ex Scheda vernacula:

Rectrices, ac Sorores, xv. Januar. *Maria van Wede*, onſe Moeder 14. jaer, Ann. 1601.

xxiv. Januar. *Bartholomeus van Wede*, onſer Suſteren Vader, Ann. 1584.

vi. Febr. *Gysbertgen van Wede*, Ann. 1567.

xix. Mart. *Wendelmoet van Wede*, onſer Suſteren Moeder, Ann. 1534.

xi. Junii, *Henrick van Wede*, twee ons Suſteren Vader, Ann. 1541.

xxi. Jul. Mr. *Jan van Wede*, Canonick ten Dom, 2. ons Suſteren Broeder, Ann. 1585.

viii. Novemb. *Gouda van Wede*, twee ons Suſteren Moeder, Aon. 1566.

Duve van Wede, onſe Suſter, Ann. 1542.

numerus harum An. 1566. Numerus Sororum Anno 1586. erat xxxviii.

Series bonorum ac proventuum vernacula. Series bonorum & Proventuum, quos habuit S. Agathæ Conventus Amisfurti Anno 1586. ex facta tum recenſione.

Heeft jaerlyks van huysburen,	106	10
Nog aen inkomſten van renten,	29	5
Nu nog aen landen,		
3. *Mergen buyten de Utrechtſe poort*,	9	0
x. *Mergen*,	x	0
2. *Perceelen lands*,	8	0
2. *Viertels lands*,	43	0
Een erf genoemt Hilborſt,	62	0
1. *Viertel lands*,	32	0
1. *erf op Stoutenburgh*,	38	0
1. *Tient*,	10	0
Nog een erf,	91	0
Nog een erf,	81	0
Nog een erf in Stoutenburg,	32	0
Nog een erf op 't Hoogland,	75	0
Nog een erf,	15	17
Nog een ſesde deel van een erf,	6	0
4. *Campen lands*,	50	0
Een erf onder Soesdyk,	40	0
Een maet lands,	18	0
Een dammaet lands,	4	0
Van een erf,	6	0
8 *Dammaet lands*,	75	0
Nog xi. *dammaet lands die het Convent ſelfs gebruykt.*		
Een erf gelegen in Sevenhuyſen,	118	15
15. *Dammaet lands*,	53	0
13. *Dammaet lands*,	42	0
8. *Dammaet lands*,	44	0
6 *Dammaet lands*,	28	0
10. *Dammaet lands*,	50	0
Trekt nog van 9. *dammaet*,	10	0
2. *Dammaet lands*,	11	0
Van een ſtuk lands dat dit Convent gemeen heeft met de Brigitten *te Soeſt*,	32	0
7. *Dammaet lands*,	25	0
Een halve hoeve,	18	0
7. *Mergen lands*,	34	0
4. *Mergen lands*,	11	0
4. *Mergen lands*,	25	0
25 *Mergen lands*,	160	0
Uyt de Domeynen van Utrecht,	18	0
Nog had dit Convent verſcheyden landen die het ſelfs liet gebruyken.		
	1513	7

COENOBIUM S. BARBARÆ.

S. Barbaræ Cœnobium; Sanctæ Barbaræ Aſceterium, cujus Ordinis fuerit, ignorare ſe aſſerit *Verhoevius*. Conſtat tamen ex *Chronico Amerſf.* incerti Auctoris, fuiſſe Sorores *tertiarias* S. Franciſci. Hæ Bunſchotio, ubi ſub Paſtoris diſciplinâ viventes, origo, Anno 1422. venerunt Amisfurtum, ubi *Gerardum Scherpring*, Patrem Agnetenſium convenerunt, petentes ut eis eſſet a Confeſſionibus. *Circa hæc tempora*, inquit Auctor, *receperunt Regulam S. Franciſci. Windelmodis Santbrinck*, Miſſa ex Conventu Agnetenſium, virgo pia & prudens, prima earum miniſtra effecta eſt. "Emunt progreſſus, & Rectrix, "parvas ædiculas & in ſumma paupertate vivunt. Accedunt Agnetenſes, ut *D. Gerardi* "*Scherpinck*, collationem & Miſſas audiant, atque ab ea Euchariſtiam accipiant: deguntque "ſub Regula S. Franciſci annos fermè quinquaginta. Ex Chronico S. Agathæ, dein Oratorium condiderunt D. Barbaræ dicatum, uti "& Conventus earum appellatus eſt."

iv. Rector, JOANNES ROTTERDAMENSIS, Canonicus Regul. iv. Pater Barbariſſarum.

Hæc ſeries bonorum ac Proventuum, quæ Anno 1586. tenuit S. Barbaræ Amisfurti Conventus.

Aan lyf- en los- renten:

ſeries bonorum ac proventuum vernacula,

De ſtad van Amersfoort jaerlyks,	22	0
Een los-rente,	8	0
Convent van St. Jan,	5	0
Convent van Marienhove,	3	0
Dit Convent geeft nog van een huys,	2	10
Een erf rente van,	3	5
Nog een rent,	2	8

Inkomen van landen:

2½ *Mergen lands, gelegen aen den Wittenbergh*,	25	0

1½ *Mergen aen de oude gragt*,	13 -	0
6. *Mergen aen den W. bergh*,	10 -	0
2. *Mergen in 't Weſt-eygen*,	10 -	10
2. *Mergen in de Vlas-acker*,	2 -	0
Een erf gelegen onder Leuſden, genaemt die Coop,	157 -	0
Een erf gelegen op 't hooge land in Leuſden,	40 -	0
En 2. mudde rogge.		
Een erf gelegen in Woudenburgh, genaemt de Voskuyle,	100 -	0
9. *Dammaet lands gelegen onder Eembrugge*,	75 -	7
9. *Dammaten gelegen in Hildert*,	48 -	0
2¼ *Dammaet gelegen in Haer*,	8 -	0
10. *Dammaten gelegen in Dayſt*,	25 -	0
8. *Dammaten lands gelegen ter Hem*,	50 -	0
	610 -	0

& onera.

Dit Convent moſt jaerlyks zoo aen erf-renten en los-renten, reparatien &c. uytkeeren, ... 275 - 0

ÆDES FRATRUM.

Ædes Fratrum.

Extra portam Campenſem ad mœnia Amisfurtiana in Campo S. Andreæ, ubi nunc eſt leproſorum hoſpitium, fundatum Anno 1394. Cœnobium Fratrum, primùm Pœnitentiariorum ſub Regula S. Franciſci, miſſo illuc Daventriâ *Florentii Radevini* diſcipulo, *Wilhelmo Henrici*.

primùm Pœnitentiariorum, dein Canonicorum Regul.

" Anno 1405. Pœnitentiarii hi Campi Andreæ ab Epiſcopo (Ultrajectino) Frederico "confirmati, & a Capitulo Amersfortio admiſſi; Canonici Regulares deinde redditi, ad inſtantiam prædicti *Henrici Wilhelmi* redditi, ac Capitulo Windeſ. Anno 1417. inaugurati, atque ſub Annum 1419. Birctam verſus Soeſtum, (ubi de iis iterum ſermo) tranſplantati fuere.

En Annales Monaſterii, ex quibus eorum originem diſcas:

origo.

NOMINA trium Fratrum, qui miſſi a D. Florentio de Daventria pro prima fundatione & erectione novæ Domus Clericorum retro novum Hoſpitale Amersfordiæ, *Andreas* de *Attendoorn*, *Johannes* de *Lemego*, *Nicolaus* de *Erpel* Ann. 1395. ad inſtantiam devotorum virorum bonæ voluntatis & in conjugio Chriſtianæ religionis decenter viventium, videlicet *Rutgeri* de *Doem*, *Johannis Hagis*, *Gerardi Wilde*, *Stephani Louwe*, & aliorum ſpiritum timoris Dei & fervoris ex prædicatione, *M. G. Groot*, *D. Henrici* de *Gouda*, & *D. Joannis* de *Gronde* concipientium, congregationem devotorum Presbyterorum & Clericorum, & quemadmodum jam Daventriæ erat, erigere cupientium. Poſtmodum ad tertiam Regulam S. Franciſci tranſierunt, & plures Fratres recepti, & tranſierunt ad Campum S. Andreæ cum *D. Wilhelmo Henrici*, primo Miniſtro Presbytero. Fuerat is *D. Wilhelmus*, *D. Florentii* diſciplinis inſtitutus, & erat Confeſſor Sororum cum *D. Henrico* de *Gouda*. Quem *D. Wilhelmum* per promotionem *D. Werenboldi* idem *D. Florentius* præfecit Rectorem novæ *Domus* in Amersfordia, quia de Amersfordia ex honeſtis parentibus natus, ubi & prius Rector fuerat Scholarium, homo magnæ litteraturæ, & Juriſperitus, & nihilominus humillimæ converſationis, Vicarius item Eccleſiæ Amersfordienſis. Hic piæ memoriæ *D. Wilhelmus Henrici*, venerabilis & devotus Pater ac Miniſter totius generalis Capituli de tertio Ordine laudabiliter & ſalubriter præfuit XV. annos, ac tandem Deo vocante tactos infirmitate viam univerſæ carnis ingreſſus eſt Ann. M. CCCC. XIV. ſexto nonas Maji, hoc eſt in craſtino Philippi & Jacobi. Ad cujus exequias convenit de *Amersfordia* multitudo populi ſexus utriuſque, qui omnes ad oblationem ſunt admiſſi. Nam venerabatur & amabatur communiter ab omnibus, quia erat homo magnæ litteraturæ, maturi conſilii, profundæ ſapientiæ. A Fratribus quoque paterno diligebatur affectu, quia licet moribus extitit maturus & gravis, fuit tamen natura pius, compatiens, & multum largus. Anno Prælationis ſecundo *D. Goſuini Zanten*, Conſules & cives oppidi Amersfordienſis inſtabant apud Fratres, ut vellent ſe ad alium locum transferre propter timorem hoſtium, quorum inſidias in Monaſterio timebant. Contigit hoc rerum ſtatu Magiſtrum *Henricum Cannerman*, Daventrienſem ad eos ſolito ſuo more venire, & annuatim oppidum Amersfordienſe unde oriundus erat inviſere. Audito deſiderio nos transferendi obtulit paternam ſuam hereditatem in Birckel, locum videlicet & prædium in quo Monaſterium Curiæ B Mariæ Ann. 1419. fundari cœptum, & altare S. Andreæ, quod ſolum habuerunt conſecratum in Monaſterio Campi S. Andreæ translatum eſt de primo loco ad Birkelenſe Monaſterium per induſtrium artificem in vehiculo ſanum & illæſum. Exinde Monachi ibi vixerunt ſub Regula S. Patris Auguſtini.

ac progreſſus.

MONS SACER.

Mons Sacer.

Extra Amisfurtum vetus ſitum Benedictinorum Cœnobium, ab Ansfrido conditum in loco *Hoborſta* primùm, poſtea Mons Sanctus, vernaculè *Heilig-berch* dicto, ad honorem Jeſu Chriſti, B. M. Virginis, BB. Petri & Pauli, atque S. Martini. Vetus Fundationis inſtrumentum a Buchelio, deio a Mabillonio & a Bollandinis, atque ab Ant. Matthæo datum. Bernulphus Cœnobium hoc, Trajectum, ut ibi diximus, nomine Abbatiæ S. Pauli tranſtulit.

hodiè hortus peramœnus.

Hodiè verò Mons iſte ſacer ſeu ſanctus, veteri tamen retento nomine, in prophanum ſeu ſecularem verſus eſt; ubi præter ædes non indecoras, hortus eſt variâ arborum ſerie conſitus, gratiſſimus Phœbi & Muſarum receſſus.

Sacella S. Spiritus,

Eſt præterea in urbis meditullio propè forum piſcarium perantiquum Sacellum, *S. Spiritûs* dictum, quod antè urbem conditam ibi fuiſſe creditur.

ac S. Annæ.

Anno 1542. Sacellum S. *Annæ* ob quædam Miracula a *Capitulo* admittitur.

CELLITARUM ÆDES.

Cellitarum ædes.

a Cellitæ, quæ & Alexianæ, olim Amisfurti quoque ædes habuere ad mœnia Amisfurtenſia in loco, a ſepibus, *Haga* dicto. Amſterodamo advenientes, Anno 1479. locum habitationis emunt. Anno 1482. per Capitulum ſunt admiſſæ. Anno 1492. extruunt Sacellum.

Sacellum.

Vicaria. jam deleta.

Vicaria in eo fundata ad honorem BB. Patriarcharum, Prophetarum, S. Joannis Bapt. S. Annæ, & omnium SS. Ad hanc vacantem per obitum Dni *Cornelii Wulmer*, inſtitutus eſt Anno 1578. *Joannes Joannis Tol*, Clericus Diœc. Traj. b *Cellitæ* Anno 1547. eſſerunt Cœnobium ſuum *Birctanũ*, & migraverunt in *Ollam*. Ædes & Sacellum jam deſtructa.

a *Chron. incerti Auct.* b *Idem Chron.*

G E-

Digitized by Google

GERONTOTROPHIA.

Gerontotrophia duo.

Duo quoque civitas habet Gerontotrophia: in quorum altero, quod D. Petri vocatur, plus quam ſeptuaginta ſenes, tam viri quam mulieres, honeſtiſſimè aluntur; idque exſtrui cœptum Anno CIↃ. IↃ. XXXI. ſecundâ die Lunæ poſt feſtum Paſchatis, biennio poſt eſt perfectum. Alterum verò, *S. Sacramenti* vulgò dictum eſt, donum nobiliſſimorum conjugum, D. Gualtheri à Blocklant & Johannæ Pieck, Anno CIↃ IC LXX. Hæc Johanna fuit amita Theodoræ Pieck, quæ ex D. Theodoro Vygh, Domino in Soelen, inferioris Bataviæ Præfecto, mater fuit illuſtris & generoſi viri Juſti Vygh, Domini in Yſendoorn, Curiæ Gelrorum ſupremæ Præſidis, &c.

Noſocomia tria.

Noſocomia ſunt tria: primum peſte laborantibus deſtinatum; ſecundum ægris militibus; tertium quod nomen habet S. Eliſabethæ, quibuſvis ægrotis, quorum res familiaris domi eſt anguſtior, quam ut ſeſe in morbo ſuſtentare queant.

Orphanotrophium.

Orphanotrophium quoque inſigne erectum eſt Anno CIↃ. IC. LI. multùm in ejus fundationem impendente Catharinâ van Someren, muliere cælibe: antè annos verò aliquot tranſlatum eſt in Monaſterium *Maryen-hoof* dictum, ubi minores & pauperiores pupilli, parentibus, & bonis deſtituti, plus quam ſexaginta aluntur utriuſque ſexus.

Hierocomium.

Hierocomiom, extrà portam de *Kamp-poort* dictam, leproſis deſtinatum; de quo ſuprà diximus in Cœnobiis.

Xenodochium, ac alia pietatis monumenta.

Eſt & in foro piſcario Xenodochium, quò peregrinis & advenis pauperibus, ægrotis & debilibus, quique ſibi ipſis per laborem de alimentis proſpicere nequeunt, ex itinere licitum eſt diverti, quorum etiam cura ibi geritur.

Inſuper Anno CIↃ. CCCC. XLVII. inſtitui cœpit diſpenſatio eleemoſynarum in tenuioris fortunæ homines, privatis in ædibus per urbem habitantes, quæ Anno CIↃ. IↃ. LXVII. & Anno CIↃ. IↃ. LXXI. ita auctæ ſunt, ut jam ingens inopum numerus ex eâ ſuſtentetur.

In Cœnobio S. Agathæ proximè memorato, terræ mandatus eſt

MARTINUS DUNCANUS, Quempenas, Decanus Hagienſis; & uti variis in locis anteà, ſic noviſſimè Amisfurtenſium Paſtor, illic defunctus Anno Dom. Incarnat. 1593. ætatis 85. de quo pluribus *Batav. Sac.* part. 2. p. 223. ſub Delphis, ubi & Paſtorem multis annis egit.

Cœnobii S. Agathæ Chronicon.

Cœnobii iſtius, à Monialibus conſcriptum, reperitur Chronicon, ab Ant. Matthæo ſub finem lib. *Rerum Amisfurt.* datum, vel certè plura ejus fragmenta.

In his ſub Annum 1572. Paſtor ad S. Georgium legitur,

Mr. WILHELMUS ANTONII.

Extrà matres quoque, hi Conventûs Rectores recenſentur;

Rectores.

R. D. JACOBUS AB HEES, Anno 1593. Pater ejuſdem Conventûs, anno eodem Monialibus annunciavit indulgentias a Clemente VIII. eis in honorem D. Agathæ, cujus cranei partem poſſidebant, conceſſas, & ſtudio Nicolai Zoeſii, Amisfurtenſis, Epiſcopi Buſcod. impetratas. Sed poſtquam annis x. illic incoluiſſet, & frequentes conciones proficuas ad Moniales Agathenſes habuiſſet, contractâ ex laboribus ac ſenio paralyſi, Amisfurti in ædibus Clementia Heeſii fratris, ad quas, memoriâ in ſene deficiente, abductus fuerat, Anno 1597. in profeſto S. Gregorii vitâ defungitur.

Pater dein, Dominus

PETRUS SIMONIS VAN WYERDT, qui Anno 1601. 21. Junii quinquagenario Sacerdotii anno illic jubilavit ingenti pompâ: Conventûſque illius Rector annos 44. magnâ humilitate, morumque ædificatione ibidem obiit Kalendis Aug. Anno 1603.

Huic 18. Aug. ſucceſſor datus

JOANNES GOUD, Canonicus Regularis ex Cœnobio *Horti D. Mariæ* in oppido Amisfurtenſi, religioſus, ac humilis Presbyter. Sed cum duobus ac ſeſquianno Conventui præfuiſſet, ibidem obiit 12. Jan. Anno 1606.

Poſt hujus obitum à Sororibus ad regimen adſumptus, Dominus

JOANNES VAN LANGEVELT; qui cum annis ferè XX. Monialibus curam impendiſſet, præ ſenio, viriumque impotentiâ regimen abdicare coactus fuit.

Poſt hunc Anno 1627. Wilhelmus Bloem, Paſtor Amisfurtius exoratur, ut ſpiritalem operam Monialibus Agathenſibus impendat; quam & ad inſtantiam Prioris, Commiſſarii, ac Monialium ſuſcepit.

In *Relatione* Jac. Torrii, Epheſ. Arch. ſub Amisfurto legimus Joannem Langeveltium, Sac. Theol. Licent. à Vicario Apoſtolico (Sasboldo) ab Anno 1601. poſt Magiſtri Wilhelmi, & Martini Duncani obitum inſtitutum Amisfurti Paſtorem, atque huic viribus exhauſto, ab Anno 1616 per Phil. Rovenium, Sasboldi ſucceſſorem, ſuffectum Wilhelmum Bloemium Sac. Theol. & ipſum Licentiatum.

WILHELMUS BLOEMIUS, Amisfurtius, Sac. Theol. Licentiatus, vir cumprimis religioſus, Paſtor ac Monialium Agathenſium inſtitutor, primus Deo litat in D. Georgii, occupato oppido, Eccleſiâ. Furori primùm, dein peſti ſe ſubducens, deliteſcit in D. Agathæ Cœnobio: poſt etiam comprehenſus ob impactum a perfido proditionis crimen & diu ſub arctâ cuſtodiâ detentus, populo ſubinde pro Paſtore orante, proſcribitur. Huſſiæ aliquantiſper moratus, obtentâ libertate boniſque a fiſco redemptis, feſtivo populi plauſu exceptus regreditur. Ingens Amisfurti motus ob invectum præter † *Concordata* è Societate J. Presbyterum. (atque oppidi noviſſ. ævo Paſtores ac deſervitores.)

Ægrotante, ac dein moriente Paſtore Bloemio, tota lugebat civitas, quia omnes, etiam heterodoxi, *virum bonum & benignum* eum habebant. (S. Matth. 15.)

Deceſſit autem Amisfurti Anno 1637. circà feſtum Paſchatis.

R. D. Mr. GUILIELMUS VLUGGHIUS, Ultrajectinus, Bloemio ſucceſſit tanquam Paſtor Primarius.

Secundarius Paſtor ſub id tempus,

BERNARDUS A VANEVELT, Amisfurtienſis, Sac. Theol. Licentiatus.

SERVATIUS AB ALDENBORCH, Vlugghii ſubſidiarius, dolens pedes, Amisfurti moritur 6. Dec. Ann. 1643.

Vlugghius annis 32. Paſtorem egit Amisfurtienſem, ibidemque vitâ ac laboribus defungitur 21. Sept. Anno D. 1669.

† *Concordata*, de quibus Chronicon hoc, inita inter Clerum Batavum, & PP. Societatis, quibus poſtea & alii Regulares aſſenſiti.

MATTHÆUS VANDER MAET, Amiſfurtienſis, Vlugghii tantiſper Vicarius, viduati populi ex Rectorum Eccleſiæ conſenſu ab Ann. 1670. curam geſſit. Interim dum Sacra adminiſtrat Catholico, cujus compar Acatholica, à Magiſtratu per Miniſtrum qui eum in ægroti curâ fortè deprehenderat, incitato, urbe pellitur. Exuli tantiſper ſubmittitur,

ERNESTUS SCHADEUS, Ultrajectinus; ſed dum improvidè de *Dni* Judicibus loquitur, pellitur. Imploratus pro Vermatio Senatûs, oppidanorum petitioni benignè annuens, ad propria redit Paſtor.

Interea & Amisfurti viginti circiter annos operam impendit Presbyter Capucinus, quem Amisfurtienſes Paſtores hodierni volunt fuiſſe *Joannem Langeveltium*, memorati Paſtoris Langeveltii, *Senioris* dicti nepotem. At in *Relatione* Jacobi Torrii, Eph. Arch. vocatur,

FRATER GABRIEL, Amisfurtius, fortè quod *Gabriel* nomen eſſet in Ordine adſcititium.

"Sed hic tandem, inquit dictus Archiepi-"ſcopus, nec Vicario Apoſtolico, nec Ordini "ſuo, nec Sedi Apoſt. ſeu S. huic Congrega-"tioni illum revocanti morem gerens, ſuæ in-"obedientiæ immortuus eſt Anno 1660."

Hujus in locum cum *Congregatio* R. ſubmiſiſſet ono antè ejus obitum anno Godefridum Luffium, de Clero Presbyterum, Sac. Theol. Doctorem, Collegii Urbani VIII. aliquando alumnum; hi qui de Capucini Oratorio erant, ſemel iterumque recuſantes delatam ipſis operam, Luffius neceſſariâ deſtitutus operâ ſe ſubtraxit.

Pater HYPPOLYTUS, Capucinus, Patri *Langeveltio* ſubmiſſus, Eccleſiaſtes facundus, ab Ordinis iſtius Moderatoribus poſt tantillum tempus, ad clauſtrum regredi jubetur.

[a] Sed mox ſubintravit, ac per fas & nefas ſe intruſit *Fr. Benedictus Brixius* (vulgò dictus Pater *Planck*) Recollectus Flander, ſupplantator peſſimus: nam & Abkoudæ Paſtori locum præripuerat, & Jacobo Verhaerio Culenburgenſium Paſtori, mandata Jacobi Eph. Arch. V. A. ad ipſum deferentis, carceres crearat, ac demùm primarii apud Ultrajectenſis Paſtoris ac Provicarii ædes Magiſtratui Acatholico prodiderat.

ANTONIUS GUISIUS, Amisfurtienſis, apud Embricenſes aliquandò, Cruciger Monachus, ſed non profeſſus, interim accurrerat Amisfurtum, Capucinorum Eccleſiæ opem laturus. Et primùm [b] quidem pagis *Stoutenburch*, *Leuſden* & *Hoevelacken* Amisfurto vicinis deſervit, dein & intra oppidum agere cœpit, ac ſubinde de Rectorum Eccleſiæ conſenſu oppidi Paſtor evaſit, ſenexque dierum, [c] *R. D. Antonius Guiſius, Paſtor Amersfortiæ obiit 24. Febr. Anno D. 1696.*

VERMATIUS ſenex & ſatiſcens viribus (haud ita pridem mortuus) jam tum ceſſerat oneri. Sebaſtenus Antiſtes, ab Anno 1693. illud impoſuerat humeris *Philippi Emmanuelis le Febre*, Amſtelodamenſis, origine Gallo-Belgæ, Theologi Lovanienſis, qui ſplendidum nitidumque Oratorium mox proprio ære ac religioſi patris ætate provecti in viciniâ habitantis liberalitate extruxit.

Guiſii cura per Sebaſtenum demandata fuit Cornelio Steenhovio, Amſtelodamenſi, Philoſopho, ac Theologo primùm Lovanienſi, dein & Romano, in Urbani VIII. Collegio Sacr. Theol. Doctori, Vic. Ultrajectini Aſſeſſori, &c. de quo plura *Bat. Sacr.* part. 2. p. 138.

Fr. EVERARDUS VAN BOCKEL, Carmelita Mitigatus, Brixio cenſuris innodato ſubſidiarius accurrerat. Hinc & ipſe à Miniſterio ſuſpenſus, ſub Annum tamen 1672. ab anathemate ſolutus, à Caſtorienſi Epiſcopo ad Sacra adminiſtranda pro vitâ ejus admiſſus eſt.

Everardo interim 17. Oct. Anno 1699. Amisfurti defuncto, alius ex Mitigatis Carmelitis in ejus curam, invitis *Concordatis* & pactis involavit, [a] *abſque ullo jure, & cum magno detrimento ſtationum quæ tum ibi, tum in viciniâ dudum ſtabilitæ*, &c.

In idem oppidum ante annos aliquot involarat, Cenſuris prægravatus, *Gulielmus Schevichavius*, Embricenſis, aliquando Paſtor in *Hilverſom*, Goylandiæ ampliſſimo pago; ſed inde, cum ruſticus & cervicoſus admodum eſſet, a Colonis fugatus. Amisfurti interim invitis Eccleſiæ Rectoribus ſacra agens, diem clauſit extremum Anno D. 1697.

PETRUS SCHEEN, Amſtelodamenſis, Canonicus Regularis D. Aug. Cœnobii Frenſwegenſis ad fines Tubantiæ, ſub Gallorum Anno 1672. irruptionem ad Sacra per Cath. Antiſtitem admiſſus, ſubſidio primùm fuit Ant. Guiſio. Gallis dein recedentibus deſtinatus ut *Hamersveld* & *Voskuyl*, quadrante horæ ab oppido diſſitos vicos curaret, cum ſe opponeret Guiſius colonos hoſce recipere ſolitus, „eoſdem Vermatii nomine de Rectorum Eccleſiæ conſilio deinceps curavit, oppidi Amisfurtenſis dudùm incola, ſe inſcribens Paſtorem in *Woudenberg*. Obiit is menſe Januar. An. 1716.

Viri litterati & Illuſtres, qui Amisfurto natalia ſua debent.

D. GUILIELMUS HENRICI, Amisfurtienſis, Theologiæ & Juris Canonici Doctor, Gymnaſiarcha, & poſtea primus Rector *Fratrum bonæ voluntatis*, ſive *Hieronymitarum* Amisfurti, & deinde Antiſtes, ſeu (ut vulgò dicunt) Generalis totius Ordinis S. Franciſci tertiæ Regulæ. Viri illuſtres ac eruditi

D. ELIAS, Amisfurtienſis, Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Baſilienſi, cujus & libri ſuperſunt. Fuit quoque ejuſdem Univertatis Cancellarius.

D. JACOBUS THYMÆUS, vulgò *Jac. Amersfordienſis* dictus, Lib. Art. Magiſter, eximiis muneribus in Academiâ Colonienſi functus eſt. Fuit enim Præſes Collegii Laurentiani, ut & Theologiæ Profeſſor, & Paſtor Eccleſiæ S. Johannis Baptiſtæ. Extant ejus *Commentaria in libros Ariſtotelis de Generatione & corruptione*; item *in Meteora ejuſdem.* Huic Epitaphium ſcripſit *D. Rudolphus Langius*, nobilis & Canonicus Monaſterienſis, in quo inter alia hoc legitur Diſtichon:

Hunc terris Amsforda *dedit, virtutis alumnum,*
Doctrinæ columen, nunc tenet aſtra pius.

D. MARCELLUS LENTIUS, Prior Capituli Windeſemenſis, & deinde Generalis Canonicorum per utramque Germaniam.

a *Relat. Jac. Eph.*
b *Relat. ibid.*
c *Necrol. Eccl. Bat.*

a *Relat. Sebaſt. Arch. ſub Ann. 1700. Romæ exhibita.*

D. HEN-

D. HENRICUS RUYSCH, vir nobilis, Ordinis Hieroſolymitani Eques, Mandator, ſeu (ut alii vocant) Commendator in *Ingen*, virorum doctorum Mæcenas munificentiſſimus. Hujus donum exſtat feneſtra ingens vitrea cum effigie ejus in templo D. Georgii, additis his verbis, quibus videtur auctor carmen Hexametrum exprimere voluiſſe:

Donum Henrici Ruyſch, Commendatoris in Ingen.

D. THEODORUS AB EMDEN, Præfectus Monialium S. Agnetis Gorcomii Anno 1572. una cum aliis Eccleſiaſtici Ord. viris prope Brilam à Comite Lumæo immaniſſimè ſtrangulatus.

D. NICOLAUS ZOESIUS, Juris Canonici Doctor, ob ſummam probitatem atqoe eruditionem creatus Conſiliarius in ſupremâ Curiâ, Mechlinienſi. Antea fuerat Officialis Epiſcopi Tornacenſis *Joannis Vendevillii*, qui obiit Ann. CIↃ. IↃ. XCII. *cujuſque vitam* deſcripſit Zoeſius, impreſſam typis Bogardi, Duaci. Demùm Anno CIↃ. IↃC. XIV. electus eſt in Epiſcopum Sylvæducenſem V. Cum adhuc eſſet Canonicus, & Officialis Eccleſiæ Tornacenſis, emit ædes magnificas Lovanii in uſum Collegii, quod vocant *Falcones*, quibus in ædibus illud Collegium etiamnum eſt. Epiſcopus autem exiſtens Sylvæducenſis fundavit in eadem Academiâ Lovanienſi Collegium S. Willibrordi, moriensque in ſubſidium ſtudioſorum omnes ſuas opes Collegio legavit. Alumni, ut recipiantur, donati in artibus laurea eſſe debent, Studio Theologico operam dare, Baccalaureatum in eo adipiſci, ac tum ad ſuſcipiendam animarum curam ſeſe præparare. Alumnis tamen Amisfurto oriundis permittitur, ut artibus & Philoſophiæ ſtudere poſſint. Obiit Lovanii ex febre, quæ eum vix aliquot dies tenuit, An. CIↃ. IↃC. XXV. Auguſti XXII. die. Corpus Sylvamducis tranſlatum eſt, & ſepultum in S. Johannis primario templo, addito hoc Epitaphio:

D. O. M. S.

D. NICOLAUS ZOES EPISCOPUS BUSCODUCENSIS
MAGISTER LIBELLORUM SUPPLICUM,
ET CONSILIARIUS MAGNI CONSILII,
FREQUENTIORIBUS CLERI, POPULIQUE, AC DEVOTI FOEMINEI
SEXUS PRECIBUS SE COMMENDATUM CUPIENS,
HOC LOCO VIVENS SIBI MONUMENTUM ELEGIT.
VIXIT ANNOS LXI. ET DIES XVII.
PRÆFUIT ECCLESIÆ BUSCODUCENSI
ANN. X. MENS. III. ET DIES XII.
OBIIT ANNO M. DC. XXV. DIE XXII. AUGUSTI.

D. MICHAEL AB ISSELT, Theologus & Hiſtoricus inſignis, neque modò diverſarum litterarum peritus, ſed & concionibus ad populum, & ſcriptis apud eruditos clarus. Circa Annum CIↃ. IↃ. XC. Paſtor Eccleſiæ Noviomagenſis fuit, quâ urbe ab Auriaco Principe occupatâ, Coloniam conceſſit, ubi aliquamdiu habitavit, & ſcripta ſua edidit. Deinde Hamburgi Parochum Catholicorum egit. In Hiſtoria ſui temporis ad Annum 1580. vocat *Iſſelt* prope Amersfordiam avorum ſuorom domicium. Anno 1579. in exilium, ut vocat, abiit, in dicta hiſtoria ad dictum annum. Ad Annum 1580. ubi de *Hattema* Regi Hiſpaniarum dedita loquitur, ait arcem Hattemenſem quondam ſedem fuiſſe Michaelis à Pomeren, Fortiſſimi Gelriæ Ducis Caroli Archiſtrategi, avunculi ſui. Edidit Anno 1584. hiſtoriarum de bello Colonienſi libros IV. quibus præfixa ſunt multorum virorum doctorum elogia, in quibus inter alia a Jodoco de Weert Antverpienſi vocatur Clariſſimus, nataliumque ſplendore & eruditione ornatiſſimus vir. Et in alio carmine Cornelii Neocleſiani, Artium & Philoſophiæ Magiſtri dicitur:

Omnia compoſito tradit ſermone Michael,
Cui par ingenio eſt nobilitate genus.

In Carmine autem M. Joannis Benningii Amisfurtii & dicti Jodoci de Weert, ut & Jordani Louff, J. U. Licentiati effertur ejus eruditio. Vitæ diem extremum clauſit Anno CIↃ. IↃ. XCVII. XVI. Cal. Novembr. ſepultus in Monaſterio veteri juxtà Hamburgum, ſine ullo monumento. Scripſit & edidit *de bello Colonienſi* libros IV. *Hiſtoriam ſui temporis*, ab Anno CIↃ. IↃ. LXVI. ad Annum CIↃ. IↃ. XCVII. Coloniæ. 8. Multa præterea vertit ex Hiſpanicâ & Italicâ Linguâ, quæ vide apud Fr. Sweertium in *Athenis Belgicis*; & apud Val. Andr. in *Bibliotheca Belgica*, qui & paulo aliter vitæ ejus ſeriem recenſet.

D. CHRISTIANUS A BEUSECOM, Theologiæ Doctor, & Catecheſcos Profeſſor Lovanii, Præſes Collegii Regii.

D. EVERARDUS HEZIUS, Theologiæ Licentiatus, Collegii S. Willibrordi ibidem Regens.

CORNELIUS AMERSFORDIUS, Ord. Canonicorum Régularium S. Aug. Cœnobii Amisfurtiani, habuit *orationem* elegantem *in ſui Ordinis Capitulo generali.* Legitur apud Regulares Tungrenſes. Vivebat Auctor Anno CIↃ. IↃ. XL.

EVE-

EVERARDUS DE AMORSFORDIA, SS. Litterarum Licentiatus, Burſæque Laurentianæ Regens Coloniæ, edidit

Commentaria in libros Ariſtot. de Cœlo & mundo, ad finem uſque libri I. copioſiſſimè deducta; quoad reliquos vero libros a *Joanne Nurtingen*, ſimiliter ſacræ paginæ Licent. continuata & explera. Coloniæ 1497. Fol.

Plures alios, aliarum Facultatum viros illuſtres Amisfurto oriundos vide apud Ant. Matthæum, *de Reb. Amisfurt.* & Val. Andr. *in Bibl. Belg.* Extra hos a Gysb Lappio in MS recenſetur

LEVINUS BOTTER, (alius ab Henrico) *Amisfurtius, vir optimus ac doctiſſimus J. U. Licent. qui urbi patriæ a ſecretis, obiit Cœlebs ac Catholicus, uti ſemper vixerat*, Anno 1612. III. Nonas Martii ætat. anno LXVI. ſepultus in æde D. Gregorii cum Epitaphio. Hujus autographam Epiſtolam non unam teneo, datam ad *Adr. van der Burch*, Curiæ Traj. Graphiarium.

ZEYSTUM.

Ultrajecti, in ſuperius ac inferius partitio;

Ultrajectum, uti adhue ſuprà dictum eſt, etiam Trajectum inferius vocatur, ad diſtinctionem ſuperioris, quod ad Moſam eſt, Trajecti. Illius autem territorium in IV. tractus ſeu Præfecturas diſpertitur; Trajectum ſuperius, *'T OVERSTICHT:* Trajectum inferius, *'T NEDERSTICHT*; Emelandiam, atque agrum Montfurtienſem.

Ad Trajectum ſuperius pertinet *Bilta*, *Zeyſt*, *Vechten*, *Bunnick*, *Cothen*, uterque *Lang-brouck*, *Doorn*, *Derthuſen*, *Driebergen*, *Leerſchem*, *Amerongen*, atque alii adhuc vici ſub Archidiaconatu hoc non recenſiti.

ſub illo *Bilta*, eruxque ibi pridem lapidea.

De *Bilta*, ubi hodiè ad lævam fanum eſt, nihil circa Sacra occurrit, niſi "quod Crux lapidea ibi Anno 1457. erecta fuerit, quia "Conſul Nicolaus Iperus, ac Gerardus Noltwius Scabinus ab Amisfurtiis ad Davidem Traj. "Epiſcopum pro impetranda facultate tributum "a Sacerdotio exigendi ablegati, a Walravo "Brederodii, notho, ob ſcommata quædam a Prætore jacta illic occiſi ſint.

Chron. Amisf. incert. Auct.

Zeyſtum; primaria ibi ditionis Parochia, Sacrarii Cuſtodiæ amplæ reditus,

Porrò *Zeyſtum*, olim *Setbna*, vicus eſt ditionis ſuperæ Trajectina vetuſtiſſimus, milliario Ultrajecto disjunctus. Primariæ Ultrajectinæ ditionis ei Parochia, in qua ex antiqua conſuetudine pulſu campanarum inaugurari ſolent Ultrajectini Hierarchæ, Ultrajecti & Amisfurti primùm inaugurati. Iidem & templi Zeyſtiani pridem erant Cuſtodes; quod munus pretii, ut fertur, ingentis, ad XXX. florenorum millia; exauctoratis per Calvinianos ritus Epiſcopis, Principibus Arauſiacis, noviſſiméque Guilielmo ex eadem ſtirpe Angliæ Regi delatum, modò Ordinibus Trajectinis ceſſit.

Nundinæ,

Nundinæ Zeyſti ad VI. diem Junii S. Roberto Sacram; unde & Eccleſia ei conjicitur dicata fuiſſe.

Curæ illius inſtitutionem dabat majoris Eccleſiæ Ultrajecti Archidiaconus.

Parochiæ Rectores,

Ad eam vacantem per obitum Dni

JOANNIS DE WIT, Anno 1574. proclamatus & inſtitutus eſt

Dnus JOANNES DE CRUYF.

Huic mortuo Anno 1573. ſucceſſit D. ac Mr. CORNELIUS ARNOLDI AB HOLLANT, Presbyter.

Poſſeſſor Paſtoralium Proventuum ac bonorum Anno 1586 ex recenſione *Flor. Wedii*, *Cornelius Anthonii*.

Vicaria,

Altare in ea Eccleſia D. Petronillæ, in quo ſub eo nomine *Vicaria*, cujus poſſeſſor Ao. 1586. GASPAR VAN TEYLINGEN, Anno 1588. in quadrageſima mortuus. Collator *Vicariæ* tum præn. *D. Maximilianus van Baexen*, Emæ Mareſchallus

Vicarii, Collatores; atque proventus.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Zeyſt*,

21. *Mergen lands gelegen in Zeyſt*,	70 - 0
Renten van de kerk tot Bunnik,	1 - 0
	71 - 0

BUNNICK,

Bunnick, Parochia,

Trajecti ſuper. ſub Archid. Traj. vicus, cui Parochialis Eccleſia, & templi cuſtos. Proventuum utriuſque Flor. Wedio in Anni 1586. recenſione penè nihil innotuit, neque ex Paſtoritiis bonis ultra 15 - 5, nec ex Cuſtodis cenſu ultra 4 - 0 quidquam receptum.

ejuſque bona ac reditus.

Hæc deinde ſeries bonorum & Proventuum Eccleſiæ *Bannickanæ* innotuit:

2. *Mergen lands gelegen in Odyck*,	7 - 0
14. *Hond lands*,	9 - 0
14 *Hond lands*,	
Een Hofſtede aen de kerk gelegen,	10 - 0
Een Hofſtede aen het Wedt gelegen,	8 - 0
Een Hofſtede ook aen het Wedt,	2 - 13
Een Hofſtede op den agter Brinck,	6 - 0
Komt van een ſtuk land buyten Swol,	3 - 3
Nog een Hofſtede aen de Brinck,	2 - 0
Nog een Hofſtede,	
Jaerlyks van de Regulieren t' Utrecht,	1 - 0
Van een erf,	0 - 4
2. *Hond lands*,	1 - 15
	50 - 15

Inkomen van de Goederen behorende aen de Paſtorye:

8. *Mergen gelegen in Bunnick*,	22 - 0
2 *Mergen ibid.*	9 - 0
1. *Mergen ibid.*	4 - 0
Van de Smits Hofſtede aldaer,	4 - 0
Van de Regulieren te Utrecht,	2 - 0
	41 - 0

Inkomen van de Coſterye:

Van een Hofſtede aldaer,	7 - 0
1. *Mergen land ibid.*	7 - 0
Een half mergen lands,	2 - 0
Uyt twee Hofſteden,	1 - 0
	17 - 0

COTHEN,

Cothen,

Haud procul Doreſtado Traj. ſup. ſub Archid. Traj. pagus, ad Rheni emorientis caput, cujus meminit Adelboldus Ultraj XIX. Epiſcopus in litteris Anni 1126.

Paroch. Eccleſia, turris,

Eccleſia pago ampla olim & viſu digna, quæ, excepta turri, cum pago de antiquitate certabat: nec enim ejus Fundationis ulla extat memoria. Turris ſerius adjecta, nec abſoluta ante An. 1465. "Ex libello præn. viri de *Niewwael* Davidis Burgundi tempore Anno 1465. *poſtridie S. Remigii*, qui incidebat in diem Mercurii ante *nundinas Cothenſes* turris primùm ſcandulis tecta & "perfecta fuit. Poſtridie crux cum tritone turri impoſita. . . Minor Campana, *Maria* nuncupata, a Thoma Nicolai baptizata & conſecrata, turri impoſita fuit die S. *Margaretæ* Anno 1460. Menſa ſummo altari ſubſtrata, Monfurto in Cothen tranſlata Anno 1448. Calix "deauratus cum patena Ultrajecti fabricata, pretii

Campanæ, ornamenta, utenſilia.

Digitized by Google

"tii 30. florenos aureos Rhenenſes templo pri-
"mùm illata An. 1459. quandò primùm iſtic
"ſacrum celebravit die Natalitiorum præd. Tho-
"mas Nicolai.

Paſtor Cothanæ Eccleſiæ Anno 1450. qui & ex more ejus temporis Tabularius, D. GYSBERTUS A DRIEBERGEN.

Paſtores, Ad curam hanc vacantem per mortem Dni HERMANNI A B AMERONGEN, inſtitutus eſt Anno 1577.

Dnus GUILIELMUS UYTENENG, Presbyter Traj. Diœceſis.

Dno *Guilielmo Uyteneng* reſignanti, ſucceſſit Anno 1578.

Dnus JOANNES GERARDI DE HOOGBLÖCKLANDT, Presbyter Traj. Diœceſis.

Bellonæ incendiis ſic deſtructa eſt Eccleſia, ut ejus vix Chorus ſuperſit.

arces, Illic *Reyneſtein* Caſtrum, ſolo æquatum ſub Ann. 1326. a Frederico Blanckheimio, Traj. Hierarcha. Poſtea reſtitutum haud procul Doreſtado, cujus ſub Annum 1465. Dominus præd. *Daniel de Nieuwael.*

Ibidem & arx *Hardenbroucana.*

Series bonorum Paſtoratûs in *Cothen:*

proventus Paſtoris,

3½ *Mergen lands,*		
2½ *Mergen lands,*		
3½ *Mergen lands,*		
Een thient uyt 7. mergen,		
Een rente van,	3	0
Een Bogaert,	7	0
Een ſtuk lands,	2	2
	12	2

Series bonorum Æditui:

atque Æditui,

1. *Mergen land,*		
1⅓ *Hond lands gelegen op de Hoef,*		
1⅓ *Hond lands aen de ſteeg van een uytgang van een Hofſtede,*	1	16
Nog een uytgang,	1	5
Nog een uytgang,	1	1
	4	2

L A N G B R O U C K,

Over-Langbrouck, Eccleſia Paroch. Divus Tut. Duplex, ſuperior & inferior, Pagi infra Doreſtadium ſecundum dexteram Rheni ripam.

Superioris, *Overlangbrouck* dicti, Eccleſia D. Hiacintho ſacra, majoris Eccleſiæ parebat Præpoſito.

Paſtores, Paſtor ejus Eccleſiæ ad Annum 1574. Dnus CORNELIUS HERMANNI DE WYS.

Cornelii ſucceſſor; Dnus STEPHANUS GHYSBERTI DE WYCK, Presbyter Traj. Diœceſis Anno 1575. vixit adhuc Anno 1586.

Vicaria, *Vicaria* in *Overlangbroucana* Eccleſia ad honorem S. *Thomæ* Apoſtoli & *Laurentii* Martyris; ad quam vacantem per mortem Dni

Vicarii, CORNELII UYTENENG, proclamatus & inſtitutus eſt Dnus ANTONIUS DE LENNEP, Clericus Traj. Anno 1579.

Series bonorum Paſtoratûs in *Overlangbrouck:*

Paſtoris,

17. *Mergen land aldaer gelegen,*	48	0
6. *Mergen ibid.*	24	0
	72	0

Reditus Æditui:

Een halve Hofſtede,	6	0
Van de 4. ommegangen,	6	0
	12	0

atque æditui proventus.

Neer-langbrouk, Eccleſia Inferior ſeu *Neerbroucana* Eccleſia, majoris Eccleſiæ quoque parebat Præpoſito.

Vicaria, In Eccleſia hac, ex Flor. Weedii recenſionis libello, etiam *Vicaria*; cujus poſſeſſor Anno 1586. *Lev. van Gilckens.*

Series bonorum Paſtoratûs in *Nederlangbrouck:* Paſtoris,

6. *Mergen te Goywaert,*	31	0
4. *Mergen te Rynweert,*	24	0
3. *Hofſteetjens,*	9	10
Een Acker,	3	0
Een dito,	2	0
Een tiende,	1	5
	70	15

Reditus Vicarii:

Vicarii,

8 *Mergen lands aldaer,*	24	0
7. *Mergen lands te Cothen,*	37	0
	61	0

Reditus Æditui:

atque æditui proventus.

Van een Hofſtede,	2	0
Nog van een,	1	0
Nog van een,	1	0
Van een Acker,	1	10
Nog van diverſe zaken,	15	0
	20	10

Capella ac Vicaria in arce Sterkenburgana. Capella pridem fuit in *Sterkenburch*, a Sacellano deſerviri ſolita, ubi & *Vicaria.*

D O O R N,

In antiquis Diplomatibus

T H O R E N E,

Doorn, priſcum nomen, Vicus inſignis eſt, medius inter Ultrajectum & Rhenum oppida ad viam regiam, cujus uſumfructum Altfridus Epiſcopus Anno 838. conceſſit Rotgario Comiti, ut gratiam referret pro beneficiis ab illo in Eccleſiam collatis. A turre etymon, denominatio facta videtur in Inventario bonorum Trajectenſium Scriveriano.

Pro eo tamen in Hedano Codice legitur,

Villa Thorhem cum Eccleſia ab Hagbarclo donata S. Martino.

Ætate Bekæ jam per D. ſcribi cœptum *DOORNE*, quod & hodiédum obtinet.

Paroch. Eccleſia, Parochialis Eccleſiæ inſtitutio pertinebat ad majoris Eccleſiæ Præpoſitum ſeu Archidiaconum.

Paſtores, Illius Rector Anno 1571. Dnus JACOBUS JOANNIS.

Per obitum Dni *Jacobi Joannis*, pleno jure eam Anno 1527. obtinuit D. ANSELMUS DANIELIS, Presbyter Traj. Diœceſis.

Vicaria, In Eccleſia hac *Vicaria* fundata eſt ad altare B. M. Virginis in honorem S Catharinæ, cujus Collator, Collator Anno 1588. Nobilis Dnus BARTHOLOMÆUS DE WAEL, Toparcha

Y

parcha in *Moeſbergen*, arce vicina. Ad hanc
Vicarii, vacantem per contractum matrimonium *Wilhelmi Egydii*, proclamatus & inſtitutus eſt Anno 1574. D. *Theodericus Bartholomæi*.

arx Doornana: ædes Micropii Præpoſ. Arx *Doornana* ad Amieſurtios colles. Corn. Micropius ibi ratione *Præpoſituræ* alteras ædes habebat, a Zuedero Uterloe, maj. Eccl. Præpoſito, ut fertur extructas.

Series bonorum Paſtoratûs in *Doorn*:

Paſtoratûs

Een tientje van eenige landen,	
8. *Mergen lands*,	
1. *Mergen lands*,	
De inkomſte der Paſtorye is jaerlyks omtrent . . .	125 - 0

Reditos Vicariæ:

ac Vicariæ proventus.

De helft van 2. Hoeven lands gelegen tot Leerſum, . .	29 - 0
3. *Mergen lands in Nederlangebrouck*,	18 - 0
Een jaerlyks inkomen van, . .	4 - 0
Uyt een Hofſtede in Langebrouck, .	3 - 8
	54 - 8

DARTHUSEN,

In Cod. Traj. Eccl.

DERTHESE,

Darthuſen, Capella pridem, ex eodem Codice, *Doornanæ* Eccleſiæ ſubdita.

Capella, Vicaria, In Capella hac *Capellania* ſeu perpetua *Vicaria*, ad quam vacantem per mortem Dni

Collator, BERNARDI DE BOUCHORST, inſtitutue eſt, Anno 1578. D.

ANTONIUS ANTONII DE LENNEP.

Vicarii. Antonio *Vicariam* cedente, ſuffectue D.

STEPHANUS GYSBERTI DE CRUYFF, Presbyter Diœc. Traj. Anno 1579.

Collator Anno 1586. præn. Dnus

JUDOCUS AMSTELIUS A MEYNDEN. Poſſeſſor Ao. 1586. D. STEPHANUS GYSBERTI de WYCK, Paſtor *Overlangbroncanus*.

DRIEBERGEN.

Driebergen, Capella, Ex Cod Archid. Traj. *Driebergen*, non Parochialis Eccleſia fuit, ſed tantùm *Capella*, Doornanæ Eccleſiæ, uti & Darthuſenſie ſubdita.

Vicaria, *Vicaria* in ea Capella, cujus poſſeſſor Anno 1586. *Leon. van Ock van Heurt*.

Series bonorum *Vicariæ* in *Driebergen*:

ejuſque proventus.

5. *Mergen lands*,	
2½ *Mergen lands*,	
1½ *Mergen lands*,	
5. *Mergen lands, deze doen te ſamen*,	24 - 0
En een mudde Boekweyt,	
Een Camp genaemt Papecamp,	
Nog 1½ *mergen*, . . .	6 - 0
2. *Mergen lands na Doorn gelegen*,	
1. *Mergen lands*, *ibid.*	
Nog 3. *Akkeren*, *ibid.*	
Nog 4. *Akkeren*, *ibid.*	
Nog 2. *Akkeren*, *ibid.*	
Nog 2. *Hond lands, deze perceelen doen*,	12 - 0
Nog drie deelen van 12. *mergen*, *gelegen op luyterveit*, . .	36 - 0
En 18. *Capoenen*.	
	78 - 0

LEERSCHEM,

Vulgò hodiè *Leerſum*, Trajecti ſuperioris vicus eſt infra Amerongam, cui Eccleſia D. Michaëli Archangelo ſacra, ad quam inſtituebat Archidiaconus Trajectenſie. Leerſum Parochia.

Ad hanc vacantem per mortem Dni Paſtores,

GOSWINI AB AMERONGEN, Anno 1574. inſtitutus eſt, D.

GERARDUS GUILIELMUS A KESTEREN.

Series bonorum Paſtoratûs in *Leerſum*:

6. *Mergen lands*, . .	20 - 0	eorumque proventus,
1. *Hofſtede*, . . .	10 - 0	
1½ *Mergen lands*, . .	7 - 0	
1. *Hofſtede en* 1. *merge lands*, .	5 - 0	
1. *Streep lands*, . . .	3 - 0	
Van Willem Cruyt, . .	2 - 10	
De Kerk van Doorn, . .	1 - 11	
Pieter Amerongen, . .	1 - 0	
Van de gemeene buren jaerlyks 5. *Amersfoordſe mudden Rogge*,		
Nog 1. *mudde Boekweyt*,		
Nog 1. *mudde Rogge*,		
	50 - 1	

AMERONGA,

Vicus ejuſdem Trajectini tractus non ignobilis cum arce egregia, inter Doreſtadium, & Renum oppidum, in dextra Rheni amnis ripa, hodie idem nomen cuſtodiens. Godebaldus, Ultrajectinus Epiſcopus, jubente Lothario Cæſare proprietatem paludum & montium, inter *Amerongen* & *Seyſt* reddidit Eccleſiæ majori B. Martini Anno 1126. *cum Synodali Juſtitia*, quam vocant, excepta tamen decima, quæ Eccleſiæ de Amerongen relinquenda. Præpoſitus ejuſdem Eccleſiæ civilem etiam juriſdictionem, præſtito, quod ipſi referre debuit *Giſelbertus de Abcoude*, jurejurando, Anno 1289. obtinuit cum Dodrante omnium proventuum. Ameronga, majori Traj. Eccleſiæ donata;

Parochiali Eccleſia, cui excelſa & faſtigiata turris, *incorporata fuit Capitulo S. Petri Ultrajecti*, ex *Cathedrat.* Traj. Eccl. *Vicaria* ibi pridem ad S. Juſti altare. Hujus & illius bona a dicto Capitulo vindicata; atque hinc tecta manſêre. Parochia S. Petri Collegio unita; Vicaria;

THEODORUS DE RHEDE AB AMERONGEN, prænobili Ultrajectenſium proſapiâ oriundus, novellæ fidei quondam ſectator, ſed ad avitam fidem Catholicam, Deo propitio converſus, quin & D. Ignatii familiæ deindè adſcriptus, jam olim Wycenſis oppidi & circumjacentium latè diffuſorum pagorum vicorumque curam geſſit, quibue & deincepe ejuſdem Societatis Presbyteri operam impenderunt.

Sed cum quidam ex eie labente tempore ſegnius deſervirent, pagis ab eo oppido ubi ſedes habebant pluſculùm diſſitis, proſpectum fuit ab eo, qui tunc clavem Eccleſiæ tenebat, per Sacerdotem è Clero, qui habitationem delegit in viciniâ pagi *Werckhoven*; primuſque in id deſignatus,

ANDREAS JANSENS, Gelrus, qui operam aliquandò impenderat Goezani agri fidelibue apud Zuytbevelandos. ejus, & vicini tractus deſervitores.

Cui ad Curam *Aerlandervenam* in ſodinis promoto, ſuffectus,

JOANNES CARPE, Embricenſis, Embricæ aliquandò Theologiam edoctus.

WOU-

WOUDENBERCH,

Woudenberch,
Etymon,
Caſtrum,
Parochia,

Quaſi mons ſylvarum, Emelandiæ pagus, cujus Diva Tutel. S. Catharina, arcem habuit cognominem a Joanne II. Culenburgii Comite, Anno 1313. extructam, a Joanne XLVII. Antiſtite Traj. Anno 1353. occupatam ac vaſtatam. Hujus veſtigia ſuperſunt prope templum, deque ea ſic legitur in addit. MS. ad Bekani Chronicon; "Eodem Anno (CIƆ. CCCI. III.) Dominus "Gisbertus de Abeoudâ emit Caſtrum *de Wou-"denberch*, erga Dominum Joannem de *Wou-"denberch*.

Vicaria, Vicarius Fraternitas.

Vicaria in Eccleſia Woudenburgana, cujus poſſeſſor Anno 1586. *Jurianus ab Hollandt*, ad uſum filii. Extra hanc ibi & Fraternitas.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Woudenberch:*

& Eccleſiaſtici proventus.

7. *Mergen lands genaemt den Doornbegge*,	24 -	0
Het derde deel van een halve hoef leggende in de Wetering,	12 -	0
Een Hofſtede gelegen naeſt de Paſtoor,	9 -	0
Een Hofſtede gelegen in de Middelſtraet,	9 -	0
Erſpacht van twee Hofſtede,	0 -	15
Een halve Hofſtede gelegen aen de Voorſtraet,	4 -	0
Een Hofſtede,	3 -	0
Uyt een Hofſtede in de Agterſtraet trekt,	0 -	12
Uyt een Hofſtede in de Voorſtraet,	0 -	9
Uyt een Hofſtede ibid.	0 -	4
Uyt een erf,	0 -	6
	63 -	6

SCHERPEZEEL,

Scherpezeel pagus, arx,

Pagus Veluæ ac Gelrici juris amplus cum æde conſpicua, pridem Scherpezeliorum; jure maritali ad Weſterholtios devoluta.

Parochia, ejuſque Rector.

Parochialis ibi Eccleſia, ad quam majoris Eccleſiæ Archidiaconus inſtituebat, cujus Rector Anno 1571. *D. Henricus Numius*.

LEUSDEN,

Leuſden, varium nomen,

† Seu, ut Veteres ſcribebant, *Loyſden*, in litteris Caroli M. antiquis * *Liſiduna*, villa prætoria eſt, ad ſiniſtram *HEMI* ripam in pago *Flehite*. Hodiè *Leuſden* vocatur, ſita extra pomœria oppidi Amisfurtenſis.

Parochia pervetuſta,

Parochia loci iſtius pervetuſta, S. Antonio dicata, ad quam vicinos, quin & Amisfurtenſes, quibus nec ſub medium ſeculi XIII. baptiſmalis aut ſepulchralis Eccleſia erat, Sacrorum cauſâ convenire neceſſe erat. Leuſdam corpora perferenda, eò etiam baptizandi adducendi erant, ut ex adnexa Chartâ conſpicuum fit;

† *Alt. Menſ. in Notit. inf. Germ.*

* Chriſtophorus Butkens, Ciſterc. Antverpiæ Monachus, *Annalium Gallic. ſtirpis Lendenſis*, *lib.* 1. ſtirpi huic adulatus, pro *Liſiduna* repoſuit *Landinum*, Bathuæ locum; ob quod eum ſagittant Ant. Buchelius in notis ad Hedam *pag.* 42. & Ant. Matthæus in notis ad *Rer. Amorſf. Chron. pag.* 5.

ex priſtinis tabulis.

UNIVERSIS præſens ſcriptum viſuris *Joannes*, Dei gratia Electus Trajectenſis, notum facimus & proteſtamur nos vidiſſe & legiſſe litteras felicis recordationis Domini *Andreæ*, Epiſcopi prædeceſſoris noſtri, non cancellatas, non abolitas, nec in aliqua parte vitiatas, licet forte vetuſtate in aliquo deminutæ viderentur, in hæc verba. In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Sciant fideles tam futuri quam præſentes, quod ego Dei gratia *Andreas* Trajectenſis Epiſcopus terram quandam, quæ vocatur *Hovelaken*, jacentem juxta Grawenvene, quæ uſque ad noſtrum tempus inculta & penitus inutilis fuit, conſenſu & petitione *Henrici* filii *Emonis*, ad cujus beneficium prædicta terra cum cenſu & juſtitia & decima pertinuit, Remvardo, & Otwerdo, Hemelrico, & Heriberto terram præfatam *Hoſlake* in hæreditariam proprietatem concredidi, ita ut ipſi & filii & omnis ſucceſſor eorum, ſed & omnes, qui ab ipſis prædictam terram emerunt, hæreditariè terram illam habeant & poſſideant; & eſt terminus illius terræ inter Grawenvene, & inter rivum, qui confinis eſt prædictæ terræ, & protenditur in longitudine uſque ad medietatem in veno. Habentibus vero & poſſidentibus terram illam ſtatuimus ſingulis annis de ſingulis manſis prædicto *Henrico* & poſt eum hæredi ipſius, qui beneficium ejus habiturus eſt, quatuor nummos cenſuales in die ſancti Martini perſolvere, eoſque ſub eodem Henrico & poſt eum ſub hærede ipſius ſemel in anno in prædicta terra unum placitum obſervare, omnemque decimam majorem & minorem eidem *Henrico* & hæredi ipſius de terra illa dare ſtatuimus, ſed pro minori decima duos nummos, pro pullo equæ & pro vitulo unum nummum ſtatuimus perſolvendum. Statuimus præterea hominibus prædictam terram inhabitantibus, ut ad tempus apud Loeſden baptiſmum & ſynodum habeant, & ſepulturam, donec per ſe poterunt habere Eccleſiam, curſum autem pro remedio animæ noſtræ ſtatuimus eos liberos permanere ab expeditionis ſervitio & à qualibet exactione. Et ut hæc illis rata permaneant hanc Chartam ſigillo noſtro inſignitam iis tradidi Ann. Domini milleſimo, centeſimo, triceſimo ſecundo, indictione decima, præſentibus teſtibus ſubſcriptis. Interfuerunt huic noſtræ traditioni *Lubbertus* Præpoſitus majoris Eccleſiæ, *Luſo* Præpoſitus ſancti Petri, *Hugo* Præpoſitus S. Mariæ, & alii quam plures Prælati & Canonici. Nos ergo quod a prædicto prædeceſſore noſtro ſuper præmiſſis factum eſt ratum habentes & firmum prædictam conceſſionem ab eodem prædeceſſore prædicto *Henrico* Sculteto de *Amerſforde* factam, *Waltero* de Stoutenburch militi nunc hæredi ipſius Henrici ejuſque ſucceſſoribus præſentibus innovamus, & omnia præmiſſa concedentes ſub omni jure & pacto, quæ in dictis litteris prædicti prædeceſſoris noſtri ſuperius ſunt expreſſa. In cujus rei teſtimonium dedimus prædicto *Waltero* militi præſentem litteram ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum An. Dom. MCCLXXX. ſexto in vigilia Paſchæ.

Inferius erat ſcriptum,

Concordat hæc copia cum ſuo originali in pergameno ſcripto ac ſigillo cereo infra in duplici cauda expendente ſigillato.

Quod atteſtor,
BRUNN à KUYCK,
* Notarius ſupraſcripti Capituli.

Vicaria. In Parochiali Eccleſia de *Leuſden*, *Vicaria* pridem erat B. M. Virginis. Ad hanc vacantem per obitum D^ni^ *Jacobi Vereen*, inſtitutus eſt Anno 1571. *Lamphridus Wilhelmi.*

Leuſdenſes, qui, quotquot ſunt ferè omnes Catholici, Amisfurtum hodiè ad ſacra excurrunt.

Proventus Paſtoris. Series bonorum ac proventuum Paſtoratus in *Leuſden:*

Het derde deel der tienden tot Seyſt, deſe tient is verdeelt in 5. blocken,	400 -	o
2. Mergen gelegen in Hamersfelt,	9 -	o
1½ Mergen ibid.	6 -	o
5. Mergen in Leuſderbroek,	10 -	o
Een acker lands in de Suyderbroek,	2 -	o
Een camp lands in de Smalakkeren aldaer,	9 -	o
Een huys en hofſtede te Leuſden,		
	436 -	o

Proventus Æditimi:

Æditimi. *Een huys tot Leuſden,*
Een half mergen lands, ibidem.

HOGELANT,

Hogelandiæ Capella. Tractus & dominium ab editiore ſolo denominatum, ubi pridem in *Coelhorſt* Sacellum, ſeu *Capella*. In Charta inedita reperio *Capellæ*, *Coelhorſt* nomine, collatorem, certè poſſeſſorem fuiſſe, S. Georgii apud Amisfurtios Decanum *Henricum*, juxta has ejus Decani Tabulas;

Rectores. HEnricus Henrici, Decanus Eccleſiæ S. Georgii Amersfordenſis recognoſcimus Conſtitutionem certorum Procuratorum irrevocabilium ante annos per Dominum *Johannem Gouter* tunc Clericum Leodienſis Diœceſis factam, ad reſignandum *Capellam ſuam de Coelhorſt*, Traject. Diœc. in uſum noſtrum, per præſentes annullamus, & caſſamus, ac dicto Domino Johanni nunc Presbytero remiſimus ac remittimus pure & ſimpliciter propter Deum, ita quod dictam Capellam poſſidere poſſit, aut de ea diſponere ſicut ei viſum fuerit. In cujus rei teſtimonium manum noſtram propriam hic infra ſubſcripſimus. Datum Anno Domini milleſimo, quingenteſimo ſexto, viceſima tertia die Menſis Septembris.

Inferius habebatur: quod ego

HENRICUS,
Proteſtor manu propria hic ſubſcripta.

Tractum hunc ad ſinum uſque maris auſtralis excoluêre ſequentes de Clero Presbyteri ac Paſtores,

atque Paſtores. HENRICUS PIECK, Culenburgius, Amisfurti, Paſtor in *Hogelant*, defunctus 19. Aug. Anno 1652.

RICHARDUS A VELSEN, Amisfurtius, forenſis in ſeculo procurator, dein Congregationis Oratorii apud Brabantos Presbyter & illius Congregat. Lovanii Superior, a Caſtorienſi Epiſcopo, ei noto & amico in *Hogelandiam* tantiſper deſtinatus, indè ab eodem evocatus eſt ad Curam Vianenſem.

GYSBERTUS PELTIUS, Amisfurtius, Cœnobii Paterbornenſis Benedictinus, poſt XXXVII. annorum operam *Hogelandiis* impenſam, defungitur illic ſub Annum 1690.

MATTHIAS OOSTERLING, Edamenſis, Lovanienſis Theologus, Delphos deinde evocatus.

ADRIANUS MANNAERT, Brabantus, Norbertinus Abbatiæ Hildeſemenſis extra portas Thenenſes.

AMBROSIUS AUG. SCHEUNINCK, Amisfurtius, Theologus Lov. inde in ſubſidium Leovardiam miſſus; poſt operam Texalienſibus aliquot annis impenſam, Ultrajectum ad curandam S. Jacobi Parochiam deſtinatus, ibi defungitur Anno 1715. ſub finem Decemb.

Ei à Colonienſi Nuntio ſubmiſſus,

JOANNES A KEMPIS, Zantenſis.

YSSELT,

Dominium cum arce Emelandiæ *Leuſden* vicinum, ex quo oriundus *Michael ab Iſſelt*, Theologus & Hiſtoricus inſignis, qui in Hiſt. ad Annum 1580. vocat *Iſſelt*, avorum ſuorum Dominium. *Iſſelt, arx.*

Pridem ibi Capella, in qua *Vicaria S. Barbaræ*, cujus Collator Dominus de *Iſſelt*. *Capella, Vicaria.*

Ad hanc vacantem per mortem D^ni^

BERNARDI DE COESVELT, inſtitutus eſt Anno 1572. *Poſſeſſores.*

NICOLAUS RYCOLDI.

Series bonorum ac proventuum Sacelli in *Iſſelt:*

De Papen-camp,	42 -	o	proventus.
Twee geertgens lands,	11 -	o	
Een acker lands,	3 -	o	
	56 -	o	

HOEVELAKEN,

Contractè *Hoflak*, Veluæ Dominium, Gelriæ feudum, cum arce, mandato Ducis Reinaldi Anno 1410. munitum. Ex prædicta Andreæ Traj. Epiſc. Charta, ejus incolas Leuſdam ad baptiſmum pridem, & alia ſacra excurrere neceſſe erat. *Hoeflaken, Caſtrum.*

Ex Capella dein Parochialis ibi erecta Eccleſia, Archidiacono Traj. ſubdita. Rector ejus Eccleſiæ ad Ann. 1571. D^nus^ *Parochia.*

HELLICHIUS AB HELLICK. *Paſtores.*

Ejus ſucceſſor Anno 1581. D^nus^

EVERARDUS SWAER.

Vicaria ibi ad altare B. *Mariæ* Virginis. Ad hanc vacantem per mortem D^ni^ *Vicaria.*

SIMONIS, inſtitutus eſt Anno 1574. D^nus^ *Vicarii.*

PETRUS JOANNIS OSSENWEYER, Presbyter.

BUNSCHOTIA,

Veteribus *Hegenſchote* dicta, pridem fuit oppidum nonnullis privilegiis municipialibus a Florentio Wevelinckhovio LI. Ultrajectino Epiſcopo propter fidelitatem ei præſtitam donatum: ea recenſentur in Diplomate vernaculo a Buchelio in Hedam allato. Poſt varia fata deſtructa demùm & mœnibus nudata Bunſchotia ab Ultrajectinis Anno 1426. duce Joanne Arckelio eorum Hierarchâ, quod ejecto Trajectino præſidio, hoſtium Hollandorum partes ſectati fuiſſent. *Bunſchotia, pridem oppidum.*

Hodiè pagus eſt Emelandiæ maritimus, elegantia ædificiorum & incolarum opulentia ceteris facilè præcedens. *hodie pagus marit.*

Parochialis ei Eccleſia S. Catharinæ ſacra, ad quam inſtituebat maj. Eccleſiæ Ultraj. Præpoſitus. *Parochia.*

Variæ

Variæ in ea Eccleſia *Vicariæ*,

Vicariæ, *Vicaria* altaris *SS. Sacramenti.*
. . . altaris *B. M. Virginis.*
. . . altaris *S. Michaelis Archangeli.*
. . . altaris *S. Nicolai* & *Margaretæ.*

Prioris *Vicariæ* poſſeſſor Anno 1586.

Vicarii, RICHARDUS VAN BYLEN.

Ad *Vicariam* B. M. Virginis, vacantem per mortem Dni

LAMBERTI WILHELMI, inſtitutus eſt Anno 1573 Dnus

JACOBUS MOY DE HILVERSOM.

Anno 1586 illius poſſeſſor

VOLKERUS MEYNDERS, &

STEPHANUS VAN ZYL, Amisfurti incola.

Collator *Vicariæ* S. Michaelis Anno 1586. præn.

Dnus VAN WEDE, maj. Eccl Traj. Canonicus.

Ad hanc vacantem per obitum Dni

ZANDERI DE ZYL, Anno 1574. inſtitutus eſt *Lambertus Henrici. Lambertus van Zyl*, ex recenſione Flor. Wedii, illius *Vicariæ* poſſeſſor Anno 1586.

Ad *Vicariam* altaris SS. Nicolaï & Margaretæ, inſtitutus eſt Anno 1529.

NICASIUS MENSONIS, ſucceſſor poſt obitum Dni WILHELMI BROUWER.

Virginum Cœtus, Anno 1421. Buntehotiæ cœtus, ut jam vidimus, ſacrarum Virginum ſub Paſtoris loci viguit diſciplina; qui Anno 1422. circa D. Joannis Bapt. natalem inde migrans Amisfurtum, ibi ſub Regula primum vivens S Franciſci, ædes & oratorium erexit D. Barbaræ dicatum.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ Paroch. *Bunſchutan:*

Parochiæ.

10. *Dammaeten lands,*	80 - 0
Van de ſtads Graften,	85 - 0
1. *Dammaet gelegen in de groote maet,*	11 - 0
3. *Dammaten,*	12 - 0
	188 - 0

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ* ſancti Sacramenti:

ac Vicariarum proventus.

11. *Dammaten Lands,*	50 - 0
6. *Dammaten lands,*	16 - 10
3. *Dammaten,*	8 - 5
2½ *Dammaet,*	6 - 15
	81 - 20

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ* S. Michaelis:

5½ *Dammaet lands,*	20 - 10
2½ *Dammaet,*	12 - 0
1. *Dammaet,*	2 - 10
2½ *Dammaet,*	12 - 0
2½ *Dammaet,*	10 - 0
1. *Dammaet,*	6 - 0
	63 - 0

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ* S. Mariæ:

2½ *Dammaet,*	13 - 0
4. *Dammaet,*	16 - 0
2. *Dammaet,*	10 - 0
5. *Kennip boven,*	3 - 18
	42 - 18

Z U Z A T U M,

Vulgò

ZOEST, SOUS, ZOYSE,

Amplus & inſignis Emelandiæ pagus, qui non parum incommodi ex Bellonâ perpeſſus Anno 1356. die 14. menſis Martii, flammis abſumptus eſt per Gysbertum Nyenrodium Equitem, ac dein Anno 1543. per Mart. Roſſemium, cum antè Amisfurtum contractis militaribus copiis, vicinos agros pagoſque, & hunc inprimis latè depopularetur. Eccleſia, in qua Fraternitates aliquot tenues, SS. Petro & Paulo Sacra. *Zoeſtæ, varium nomen, Eccleſia Paroch. Divi Tutel. Caſtrum,*

Præter Caſtellum *Hamelenberch*, vetuſtum, illic ab Anno 1370. extructum, fuit in pago & Parochiâ Zoeſt Cœnobium *Brigittarum*, B Mariæ nuncupatum, cujus mentio non ſolùm in *Relatione* Jac. Torrii MS. Romanis proceribus Anno 1658. exhibitâ, verùm & in Annalibus vernaculis Henricæ ab Erp Abbatiſſæ Cœnobii dominarum, *Vrouwen-Clooſter* dicti, in ſuburbanis Trajectenſibus. Ad Annum quippe 1543. enarrans quam fœdè Mart. Roſſemius Trajectinum agrum latéque depopularetur, ſubdit; *Cœnobia bina;*

"Militares quinque ejus copiæ deprædabantur "Cœnobium *Brigittarum in Zoeſt*, & tres quatuorve Dominæ Moniales in Cœnobio remanſerant, quæ malè ab iiſdem mulctatæ fuere," &c. Ejus fundator ex *Theod. Verhoevio, D Jac. de Gaesbeeck.* *primum Brigittarum. ejus fundator,*

Ex veteri Charta Anno 1486. *Ida Goyers Abbatiſſa, & frater Gerardus Muys, generalis pœnitentiarius fuit Cœnobii Marienburch, Ordinis S Salvatoris, vulgò dicti S. Brigittæ, ſub Zoeſtana Parochia ſitâ propè Amersfurtum.* Ea alia Charta, *Soror Hermanni Pots*, fuit ibidem *Abbatiſſa.* *ac quædam Abbatiſſæ.*

Non procul indè Conventus fuit Birckanus. Theod. Verhoevius in *rerum Amersfurt. Deſcript.* opinatur Cœnobium hoc *unum idemque* eſſe cum Brigittarum S. Mariæ Cœnobio.

Sed fallitur vir eruditus; cùm non ſolùm illud virorum, hoc Virginum fuiſſe Cœnobium conſtet, verùm inſuper manifeſtum ſit Birckanum Cœnobium, non Brigittarum, ſed Canonicorum Regularium fuiſſe Conventum. Ant. Matthæus apertè duo iſta diſtinguit lib *Fund. Eccl.* cum lib. 1. pag. 314. prioris, poſterioris lib. 2. pag 517. & ſeq meminerit. Henrica Erpenia ad ſuprà dictum annum de utroque Cœnobio tanquam diſtincto diſſerit, & ante deprædatum Cœnobium Brigittarum per Roſſemii militares copias, "refert quod eædem prædatæ "fuerint Conventum Birckanum, Canonicos ex "eo fugarint, atque omnem ſuppellectilem ſecum abduxerint." *Alterum Canonicorum Regul.*

Primùm intra mœnia Amisfurtiana in Campo S. Andreæ, ubi nunc eſt leproſorum hoſpitium, fundatum fuerat Anno 1394. miſſo illuc Daventriâ Florentii Radevini diſcipulo, Wilhelmo Henrici.

Ob metum autem hoſtium, ne hinc urbi aliquando molirentur inſidias, extra urbem Zoeſtam verſus tranſlatum Anno 1419. eſt Cœnobium, a privato novis ædibus extruendis oblatum. *ejus initia,*

Sic enim in Chartâ ſub Amisfurto allatâ:

Anno prælationis ſecundo Domini Goſuini Zanten Conſules & cives oppidi Amerſfordienſis inſtabant apud Fratres, ut vellent ſe ad alium locum transferre propter timorem hoſtium, quorum inſidias in Monaſterio timebant. Contigit hoc rerum ſtatu

Magiſtrum HENRICUM CAMERMAN Daventrienſem ad eos ſolito ſuo more venire, & unaatim oppidum Amersfordienſe, unde oriundas erat, inviſere; audito deſiderio nos transferendi, obtulit paternam ſuam hæreditatem in BIRCKEL, locum videlicet & prædium, in quo Monaſterium cum Curiâ B. Mariæ Anno 1419. *fundari cœptum: & altare S. ANDREÆ, quod ſolum habuerunt conſecratam in Monaſterio Campi S. ANDREÆ, tranſlatum eſt de priori loco ad BIRCKELENSE Monaſterium per induſtrium artificem in vehiculo ſanum & illæſum. Exinde Monachi ibi vixerunt ſub Regula S. Patris Auguſtini*; ad exemplum ſc. Regularium, qui erant in Windeſem, eidem Capitulo ſubjecti. † In Catalogo quippè Monaſteriorum Capituli in Windeſem Anno 1430. contexto, computatur inter Monaſteria Canonicorum XXXVII. *Monaſterium B. Mariæ in Birkel, propè Amersfordiam.*

Primus Prior Birckelenſis,

ac Rectores.

PATER GOSUINUS; hinc Rector Sororum ſeu Monialium in *Jeruſalem*, ex Trajecti ſuburbio in urbem tranſlatarum circa XI. annos, ubi & ſepultus requieſcit, defunctus Anno 1433.

VI. Prior Birck. JACOBUS SIMONIS, ex ædibus S. Joannis Evang propè Amſtelodamum Anno 1441. aſſumptus, antea Eccleſiæ S. Mariæ Traj. Vicarius.

RODOLPHUS GERARDI DE WESOP, multo tempore Supprior & Procurator Birckan. inde Prior Domus S. Hieronymi propè Leidam, Anno 1483. defunctus, ibi in ſanctuario Chori honorificè tumulatus eſt.

JACOBUS SPENGE, Trajecto oriundus, ex Procuratore Domus S. Agnetis propè Swollas, in Priorem hic electus officium ſuum poſt annum reſignavit. Poſt electus

WILHELMUS TRINDE, tunc Procurator Domus *Vallis pacis*.

MATHIAS WEERT, Supprior, ex pleuritide moritur Anno 1503.

Cetera vide in prædicta Charta apud Ant. Matthæum lib. 11. *Fundat.* pag 519. ad pag. 525.

Parochiæ noviſſ. ævo Paſtores.

Pagum autem Zoeſt, ut proprius & inhabitans Paſtor excoluit,

JOANNES HAGE, anteà Daventriæ Paſtor, & poſt eum

JUSTUS VAN BEEST, Ultrajectinus, Theologus Romanus

Vetus contubernium.

Contubernium ibi dudum jaculatorum ad pſittaci ſignum; circa quod edictum habes apud A. Matth. *de Jure gladii* c. 19.

B A E R N E,

Baerne,

Inter Zoeſtum & Emeneſſam Emelandiæ pridem oppidum, ſplendidiſſimis privilegiis a Suedero Culenbergio auctum juxta Diploma datum Anni 1426. ab Ant. Mathæo l. 3. *de Nobil.* p. 821. Hodiè poſt varios caſus & belli eventus, pagus demum, cujus Paroch. Eccleſia D. Paulo ſacrata: in ea & *Vicaria* ac Fraternitas ad altare D. Virginis M. Collatores utriuſque Romanus Pont. ac Abbas S. Pauli Ultrajecti. Inſtitutionem dabat maj. Ultrajecti Eccleſiæ Præpoſitus.

hodiè pagus, Paroch. Eccleſia, *Vicaria*, Collatores, inſtitutores,

Paſtores,

Ad Eccleſiam de Baern, vacantem per mortem D^ni GUILIELMI LAMPHRIDI, inſtitutus eſt D. EVERLACUS HENRICI, Presbyter Anno 1577.

A mutato regimine Paſtores ejus Eccleſiæ,

LAURENTIUS CAMP, Sac. Theol. Bacc. primus apud Brielenſes a cultu Cath. profligato inhabitans Paſtor, Amisfurti mortuus 11. Nov. Anno 1677.

ANTONIUS GUISIUS, de quo ſub Amisfurto; unde in pagos *Leuſden*, *Soeſt* & *Baern* excurrere ſolebat.

CORNELIUS BREUGEL, Amſtelodamenſis, Theologus Romanus; qui Paſtorem hodiè agit in Pagis Bor. Holl. *Ryp* & *'t Graft*.

Series bonorum Paſtoratûs, ac *Vicariæ* ſeu Fraternitatis in *Baern*:

Van hoog bouland,	9	- 0	Eccleſiaſt. proventus.
4 *Campen lands gelegen agter de groote Deeken*,	24	- 0	
Een rent van,	1	- 8	
Nog 2. hoog ſchepel bouland,	2	- 0	
Een rente brief,	4	- 0	
Nog van diverſe parceeltjes,	36	- 0	
	76	- 8	

E M I - P O N S,

In Cathedratico Eccl. Traj.

EMA, vernaculè *EEMBRUGGE*,

Eembrugge, olim oppidi, fatat

Pagus eſt loco amœno & opportuno ſitus in ripa *Emi*, a quo & ponte ei ſuperſtratn denominatus. Olim oppidum ſeu municipium fuit, jure municipali conceſſo a Joanne Arkelio, Ultrajectino Epiſcopo, Anno 1346. Diploma penes me eſt; idem & legere licet apud Ant. Matthæum *Fund Eccl.* lib. 2. pag. 528. ad 533. Multùm tulit flagrante civili bello inter urbem Trajectum, & Epiſcopum Henricum Bavarum Anno 1527. utcunque ſub Caroli V. auſpiciis reſtitutum, bello mox cum Hiſpanis, cum tueri ſe non poſſet, omnis urbis memoria tandem periit.

Parochia a ruinis rurſum reſuſcitata; † L. Hortenſ. 16 Hiſt. rer. Ultraj.

Parochialis ibi Eccleſia, cujus fundatio incerta. Sed cum a Gelris, qui ſocii erant Trajectenſium Anno 1527. a fundamentis juxta † Hortenſium excila eſſet, reſtitui demùm cœpit Anno 1530. fundo & certo ære a Cæſaris Præfecto Antonio Lalainio ejus nomine in id conceſſo, ex hac Charta:

ANthonis van Lalaingh, Grave van Hoochſtraten, Heere van Montigny, van Culenborch, van Borſelen, &c. Ridder van der oirden van den gulden vlieſe, Raedt ende Camerling, Hooft van de Domeynen ende Financien der Keyſerl. Maj. Stadthouder Generael van Hollant, Zeelant, Vrieſlant, der Stadt, Steden, ende Landen van Utrecht. Alſoo wy int ſeker bericht ſyn, dat de gemeen bueren van der *Eem* in voorleden oorloge ſeer deerlycken beſchadicht ſyn geweeſt, by den volcke van wapenen van d'een ende d'ander partbye, die de ſterckſte, ende 't huys ter *Eem* vercrachticht hebben, ende om daer toe te comen die kerck ende kerckhof afgebroken ende afgegraven hebben, ende die ſelve materialen van deſelve kercke in de ſterckte des Slots geoirbaert. Ende ſo die ſchamele bueren geen macht en hebben een nieuwe kercke te maken, overmits haer merckelycke notoire armoede, ende al mochten ſy die doen maken, geen plaetſe daer toe en wiſten, hebben wy Gode ter eeren d'ſelve van ene plaetſe doen verlien van wegen die Keyſerl. Maj. ende d'ſelve ſekeren penningh gegheven om de kercke met hulpe van goede luden voort te bringhen, welverſtaende dat ſy deſelve niet dicker en ſullen maken, dan tot onſer ordonnantie, ende

† *Chron. Windeſ. lib. 1. cap. 44.*

de hebben van wegen als boven die ſchamele bueren gegunt een bede aen allen Steden ende vlecken van onſen Gouvernemente. Waeromme wy verſoeckende ſyn aen alle geeſtelycke Collegien, Clooſteren, Godshuyſen, ende Regeerders, oock aen alle Officieren, Borgemeeſters, gerechten, int generael ende particulier, ende voort alle onderſaten der Keyſerl. Maj. binnen de limiten van onſen Gouvernement woonende, dat ſy om Goods wil doen haer caritatem te bate comen die ſchamele bueren van der *Eem*, omme eene kercke binnen den Dorpe ter *Eem* gemaeckt te worden &c. Gedaen t'Utrecht onder onſe bantſcrift, den 26. Meert 1530.

A. DE LALAINGH.

Collatores, Eccleſiæ Rectorem ex antiquo jure & deſignabat Abbas S. Pauli Ultrajecti, inſtituebat maj. Eccl. Ultrajecti Archidiaconus.

Paſtor ibi, ex dicto *Cathed.* ad Annum uſque 1571. Dnus

Paſtores, PETRUS PAULI. Poſt ejus obitum ab eo anno Dnus

ELBERTUS RICHARDI PROET, ad Ann. uſque 1586.

In pago arx eſt valida, juxta antiqui temporis opera.

Conſtat Winſemios, Ryneveltios, alioſque cives Trajectinos huic Caſtro, nomine Caſtellanorum præfuiſſe. Extant penes me monumenta quæ docent, quod Gysbertus à Nyenrode Anno 1532, Joannes van Wulve Anno 1545. &c. Caſtro huic ut Caſtellani & Præfecti præſederint. Sed variis motibus quaſſatum cum fuiſſet,

arces, Anno 1552. diruta ſunt ejus mœnia, quo parceretur impenſis, quibus Cæſar gravabatur alendis illic militibus. Conſtat id ex Memoriis *Andreæ Waelkens*, Vicarii Eccleſiæ Maj.

Floruit etiamnum Anno 1464. arx *Stoutenburgum*, aut, ut in aliquibus veteribus MS. legitur, *Stuthenborch*, Anno 1259. a Domino Waltero de Amersfordia extructa, & a Domino Everardo de Stoutenburch vendita Guidoni Hannonio, Epiſcopo Traj. XLII.

Wilhelmus Groenewoude Anno 1383. Caſtellanus in Stoutenburch, atque Anno 1447. Jacob Zulen à Nyevelt.

Sunt præter hæc in viciniâ ſub territorio de Hogelant & Leuſden aliquot alia Caſtella, ut *Hogerhorſt*, *Oyevaers-horſt*, *Marsbergen*, *Lockhorſt*, *Hoeckhorſt*, *Horſt*, *Iſſelt*, ubi & pridem, ut jam dictum, Sacellum, *Wede*, *Heze*, *Rumelaer*, *Droſſelaer*, *Achtevelt*, *Bouwingen*, aliæque vetuſtæ nobilium, & opulentiorum Domus elegantiſſimæ, inter quas loci amænitate longè eminet *Mons Sacer*, de quo jam ſermo nobis fuit.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Eembrugge:*

Eccleſiaſt. proventus.

Een Camp lands de Pape Camp, groot 4. Dimmaet,	57	-	0
Twee Campen lands groot 8. dammaet,	54	-	0
Twee Campen ook groot 8. dammaet,	46	-	0
Een Camp groot 3. dammaet,	12	-	0
Van een erfpagt,	8	-	0
Nog een party Weyland en Bouland,	116	-	0
Nog wegens 5. loot ſilvers,			
Nog eenige kleynigheden,			
	293	-	0

EMMENESSA,

Pagus Eemlandiæ pridem, & ampliſſimus, Adr. Barlandus in Commentariis quibuſdam rerum Holl. noſtrate linguâ conſcriptis ſe legiſſe teſtatur, fuiſſe *milliaris unius* longitudine, de cujus territorio Anno 1348. inter J. Arckelium, Ultraj. Epiſcopum, & Hollandos haud levis exorta eſt controverſia, quæ in bellum exinde erupit.

Clarus eſt natalibus Dni *Guilielmi a Raderlant*, Jur. Conſ. inſignis & Curiæ Traj. præſes, cujus deciſiones poſthumæ adhuc leguntur.

Emmeneſſa autem duplex eſt, intra aggerem ſc. & extra. Ex libro Comput. Eccl. Maj. una vocabatur *antiqua Eccleſia in Emmeneſſe*, altera, *nova Eccleſia ibidem:* utriuſque Collator erat Abbas S. Pauli Ultrajecti. Ad utramque inſtituebat Maj. Eccl. Archidiaconus. Emmeneſſa duplex; intra, & extra aggerem. Utrique Paroch.

Eccleſiæ intra aggerem Divus Tutelaris erat S. Petrus; in ea & *Vicaria*. Eccleſiæ illius Divus Tutel. *Vicaria*.

Eccleſia extra aggerem D. Tutelaris, S. *Nicolaus*. Hujus Divus Tutelaris, *Vicaria*;

In ea *Vicaria* ad altare omnipotentis Dei, B. M. Virginis, & S. Vincentii Martyris; ad quam vacantem per obitum Dni

JOBI THEODORICI, inſtitutus eſt, Anno 1574.

MICHAEL AB ISSELT, Clericus Traj. Diœceſis.

Vicaria alia ibi, ex ſequentibus Tabulis, ad honorem ſc. *Dei*, *B. M. Virg. ac S. Nicolai*, in quibus & mentio eſt *altaris S. Crucis*, &c. Tabulæ hæ ejus ſunt tenoris:

IN den name des Heylygen Drievoudicheit des Vaders, des Soens, ende des Heiligen Geeſts, Amen.

Soe hebben wy Volcken Jacob Zwarten zoen, Alyt Jan Spyken dochter, Ruloeff Barchmaker Claeſz wyff is, Willam Ghysbertſz., Meynſe Willam Ghysbertſz, Jan Willam Ghysbertſz, ende Foyce ſyn wyff was, Dirck Jacobſz die Jonge ende Bye ſyn wyff mit haer kynderen, Hille Henrick Berenſz dochter, Jan Jacob Nagelſz ende Weyndelmoet ſyn wyff, Meyns Ghyſbert Janſz, Styne Evert Hamerſveltſz dochter, Rutger Jan Zwartenſz, Byatris Pouwels Jan Zwarten wyff was, Henrick Lambertſz, Alyt Melis Dr., Gerbert Volckenſz, Gerrytgen Gerrit Aeltſz Dr. Voert Lambert van Crachwyckſz. Jacob Jacob Willamſz, ende Evert Willam Willamſz, die zommyge die noch levendich ſyn, ende die ander haer erfgenamen van deſe voorſz perſoenen; Doen kondt allen luyden: Dat wy ten love ende ter eeren Gods, ſynre liever gebenedyder moeder Marien, ſinte Niclaes ende allen Gods Heylygen, van onſen goeden die ons Godt verleent heeft, geſticht ende geprovent hebben op een niewe Ordinantie ende fundatie als hier nae beſchreven ſtaet, by conſent ende wille ons Cureyt in ſinte Nyclaes kerck van Emeneſſe, ende by goetduncken den Burgemeeſter, Schepenen ende Raidt van Emenes voorſz, ende by conſent ende wille den Vicarius nu ter tyt, Burchert Volcken Aeltſz, Clerck des Geſtichts van Utrecht, van des heyligen Cruys outaer, dat daer gewyt ſtaet ende is in der eren des heyligen Cruys, ſinte Catryn ende ſinte Barbâre in ſinte Nyclaes Kerck voorſz van Emenes des Geſtichts van Utrecht; Daer wy voorgenoemde perſoenen toe gegeven hebben ende gheven meer renten ende goeden dan

hier

hier voormaels toe gegeven is, op alſulcke conditie, voorwaren, vermerynge des dienſts Godts totten altaer voorſz, als deſe fundatie inhoudende is, tot behoef, nootdruſt ende gebruyckynge eens Prieſters die dit altaer voorſz, als hier nae beſcreven ſtaet, bedienen zal ewelycke ende erflycke eens jaers op te bueren ende te ontfangen; In den eerſten ſoe heeft Volcken Jacob Zwartenſz gecoſt tot behoef den Prieſter die dit altaer voorſz bedient, nae inhouden ſyns briefs die daer twe ſyn alleens inhoudende van woorden tot woorden, *vier gouden Arnoldus Aernemſce Gelreſſce gulden* 's jaers erſpachts, een oort min van dese voorſz gulden, van Willam Meyns Willamſz ſaliger gedachten, gaende uyt twaelf voeten lants min een vierendeel van een voet, opgaende van die Eem an Goylant toe, ende ſyn gelegen inden gerechte van Emeneſſe in den lande op die zuyder zyde, onderdeyls, daer Goude Evert Lambertſz wyf ſaliger gedachte, op plach te woenen, daer naeſt gelant is op die ſuyder ſyde vanden helen lande Jan Willam Janſz, ende op die noorder ſyde naeſt gelant is binnen ſloots Zwarten zoenen mit haer lantgenoten. *Item* Alyt Jan Spyken dochter, Ruloef Barchmaker Claeſz wyf is, heeft gecoſt tot behoef den Prieſter die dit altaer voorſz bedient, *vyf en half dachmaet lants* van Rycout Goeſſen Burchertſz, gelegen in den gerechte van Bunſcoten te veen vander grafte, die te vene wert after die hove plach te gaen voort ooſtwerts onderdeyls, in Rycout voorſz ſyn eygeodom, ſtreckende aen den nieuwen wech, daer naeſt gelant is op die zuyder ſyde, dat lant dat Peter Brugmans plach te weien, ende op te noorder ſyde is naeſt gelant Aernt Meynſz, ende hier is een eygendoms brief of, welcke brief verhalynge inhout; ende wederom ſoe heeft Rycout Goeſſen Burchertſz voorſz, deſe eygendom voorſz gehuyrt tot enen ewygen erfpacht, nae inhout der huyrbrieven diemen daer noch of maken zal. *Item* Willam Ghysbertſz ſaliger gedachten heeft gegeven *een dachmaet lants.* Meyns Willam Ghysbertſz zaliger gedachten, heeft gegeven *een half dachmaet lants.* Jan Willam Ghysbertſz en Foyce ſyn wyf was ſaliger gedachten hebben gegeven *een dachmaet lants*, ende ſyn te zamen gelegen in den gerechte van Bunſcoten, in dat erve daer Bartout Claes Peterſz op te zuyder naeſt gelant is, ende op te noort ſyde Willem Jacob Meynſz. *Item* Direk Jacobſz die Jonge ſaliger gedachten, Bye zyn wyf mit haer kynderen hebben gegeven *een dachmaet lants*, gelegen in den gerechte van Bunſcoten, daer naeſt gelant is op te ſuyt ſyde Roetert Daemſz, ende op te noort ſyde dat erve dat Bartelmeeus Rode Janſz lant van outs geheten is, daer is een brief of op wat conditien dattet gegeven is. *Item* Hille Henrick Berenſz dochter ſaliger gedachteo, heeft gegeven *een dachmaet lants*, gelegen in den gerechte van Emeneſſe in die maet daer Willam Ebbenſz nu ter tyt op dat erve woent, daer naeſt gelant is op te ſuyt ſyde Ghysbert Meynſz, ende op die noort ſyde Evert Ebhenſz mit ſyn lantgenoten; ende hier ſyn eygendoms brieven of. *Item* Jan Jacob Nagelſz ende Weyndelmoet ſyn wyf ſaliger gedachten, hebben gegeven *vyf vierendeel dachmaet lants*, gelegen in den gerechte van Emeneſſe in Ebbe Bortoutſz lant geheten is, daer naeſt gelant is op te zuyder ſyde Pouwels Bartelmeeuſz naecoemera mit haer lantgenoten, ende op te noorder ſyde Wyehart Gerbertſz mit ſyn lantgenoten. *Item* Meyns Ghysbert Janſz heeft gegeven *een half dachmaet lants* onderdeyls, gelegen in den gerechte van Emeneſſe, daer nu ter tyt Gerryt Aelt Gertitſz in den zelve lande op woent, daer naeſt gelant is op te ſuyder ſyde Rycout Evertſz mit zyn lantgenoten, ende op te noorder ſyde Volcken Jacob Zwartenſz mit ſyn lantgenoten. *Item* Styne Evert Hamersfeits dochter ſaliger gedachten, heeft gegeven *een huys*, ende ſtaet op te Zydtweynde genoemt is, in den gerechte van Emeneſſe; ende die Prieſter die dit altaer voorſz bedient, die zal dit huys voorſz wanddicht ende dackdicht houden. *Item* Rutger Jan Zwartenſz zaliger gedachten, heeft gegeven *een lichte gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht gaende uyten lande daer hy op plach te woenen, gelegen in den gerechte van Emeneſſe, daer naeſt by gelant is inden ſelven lande Volcken Jacob Zwartenſz mit ſyn lantgenoten, ende op die noorder ſyde naeſt gelant is van den helen lande Claes Claes Ghysbertſz mit ſyn lantgenoten. *Item* Byatris Pouwels Jan Zwartenſz wyf was zalyger gedachten, heeft gegeven *een lichte gulden 's jaers*, tot eneo ewygen erſpacht, gaende wten lande daer Pouwels voorſz op plach te woenen, gelegen in den geriehte van Emeneſſe, daer naeſt gelant is op die zuder zyde Willam Jonge Meynſz, ende op die noorder ſyde Haſicken acker van outs geheten is. *Item* Henrick Lambertſz zalyger gedachten, heeſt gegeven *een gouden Arnoldus Gelreſche Aernemſca gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, gaende uyt enen halven acker lants, gelegen in den gerichte van Emeneſſe, op die zuder zyde van den lande, daer Jacob Evertſz nu ter tyt op woent, daer naeſt gelant is op die zuder zyde Rycout Evertſz, ende op die noorder zyde naeſt gelant is inden zelven lande Jacob Everſtz; ende deſe renten mach men verſetten ende beleggenſe in een ander erve dat zoe goet is, by goetduncken der Kerckmeeſters van Emeneſſe voorſz in der tyt. *Item* Alyt Melis dochter zalyger gedachten, heeſt gegeven enen *halven Rynſce gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, gaende wten erve dat Gerryt Wouterſz arve geheten is, daer nu ter tyt Jacob Jacob Nagelſz op woent, gelegen io den gerichte van Emeneſſe, daer naeſt gelant is op die ſuder ſyde Goeſſen Jan Jacobſz, ende op die noorder zijde Thonis Evert Hamertvelts erſgenamen; deſe renten mach men overſetten in anderen lande gelyck voorſz is van Henrick Lambertſz voorſz. *Item* Gerbert Volckentz ſalyger gedachten, heeſt gegheven *een Rynſce gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, gaende wt ſyn acker gelegen in den gerechte van Emeneſſe, daer naeſt gelant is op die ſuyder zyde Bartout Claes Peterſz mit zyn lantgenoten, ende op die noorder zyde Heyme Blancken lant van outs geheten is; ende deſe renten mach men wtcopen mit twintich Rynſce gulden. *Item* Gerytge Geryt Aeltſz dochter zaliger gedachten, heeſt gegeven *een Rynſce gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, gaende wteo lande daer nu ter tyt Geryt Aelt Gerytſz op woent, gelegen io den gerichte van Emeneſſe, daer naeſt gelant is op die ſuyder ſyde Rycout Evertſz mit ſyn lantgenoten, ende op die noorder zyde Meyns Ghysbert Janſz met ſyn lantgenoten; ende deſe reynten mach meo wtcopen mit twyotich Rynſche gulden. *Item* Goert Lambert van Crachwyckſz zalyger gedachten, heeſt gegeven een *gouden Arnolaus Gelreſche Aernemſche gulden 's jaers*, tot enen ewigen erf-

pacht gaende wt dat erve, daer Meyns Ghysbert Willamſz nu in der tyt op woent, gelegen in den gerichte van Emeneſſe, daer naeſt gelant is op die zuyder zyde Jacob Hugen mit ſyn lantgenoten, ende op die noorder ſyde Bartout Claes Peterſz mit ſyn lantgenoten; mit zuleken vorwaerde dat men deſe renten wtcopen mach mit twaelf gouden gulden voorſz. *Item* Jacob Jacob Willamſz zaliger gedachten, heeft gegeven *een lichte gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, ende ſyn erſgenamen hebbent geſat in die twe noorder ackeren gelegen in Jan Goeſenſz lant van outs geheten is, gelegen in den gerichte van Emeneiſe, daer naeſt gelant is op die ſuyder ſyde, in den zelven lande, Lambert Jan Thymanſz mit ſyn lantgenoten, ende op die noorder ſyde die zydweynde geheten is, mit alſuleken vorwarde dat men deſe renten wtcopen mach mit achtien liebte gulden. *Item* Evert Willam Willamſz ende Nyeſe ſyn wyſ was, zaliger gedachten, hebben gegeven een *halve lichte gulden 's jaers*, tot enen ewygen erſpacht, gaende wt enen halven acker lants gelegen an die ſteghe int erve daer Jan Willem Ghysbertſz nu ter tyt op woent, gelegen in den gerechte van Emeoeſſe, daer naeit gelant is op die zuyder zyde in den zelven lande Jan Willam Ghysbertſz, ende op die noorder ſyde Goeſen vnochs naecoemers, ende deſen halven liebte gulden mach men wtcopen mit tien lichte gulden, mit conſent der Kerckmeeſters voorſz in der tydt. *Item* deſe erſrenten die hier voorſz ſtaen die men wtcopen mach, ende in aoderen landen te zetten binnen den gerichte van Emeneſſe of te loſſenen mit gelden als voorſz is, en ſel nymant doen mogen, hy en heeft eerſt op geleyt ende betaelt alle afterſtallyge pachten ende reoten die dan io der tyt verſehenen zellen weſen. *Item* ſoe wie ſyn renten loſſen wil mit gelde als voorſz ſtaet, die ſelt die Kerckmeeſters voorſz in der tyt een vierendeel jaers te voeren opſeggen voor ſinte Peters dach *ad Cathedram*, op dat ſy te tyde die ghelden weder beleggen moegen tot behoeſ den Prieſter die dit altaer voorſz bedient. *Item* alle deſe erſpachten voorſz ſel men betalen alle jaer commer vry te leveren op ſinte Peters dach *ad Cathedram*, of binnen viertien dagen daer nae onbegrepen, den Prieſter die dat jaer lange verleden den dienſt gedaen heeft op dit altaer voorſz, nae inhout deſer ſundatie; ende waert zake dat den dienſt van dat jaer verleden, alſoe nyt gedaen en waer op dit altaer voorſz, zoe zellen die Kerckmeeſters voorſz in der tyt deſe erſpachten ontſangen, ende daer Miſſen mede laten doen op dit altaer voorſz nae inhout deſer fundatie van enen Prieſter die hem believen zal onbeeroent van den Vicarius te weſen, die nu in der tyt is, of ſyn naecoemers; ende die kermiſſe van deſen altaer is op ſinte Remigius ende Bavonis dach. Deſe weerde perſſoenen voorſz, ende die erſgenamen van den doden perſſoenen voorſz, is hoor wille, ende ordineren dat die Prieſter of die Vicarius des altaers voorſz, dat wy geſticht hebben, voor deſe voorſz goeden ende renten weder doen zal zelver vier Miſſen in elcke weke op dit altaer voorſz celebreren; ende alſoe veel meer Miſſen te doen op dit altaer voorſz als hy meer devotien heeft, ende deſe voorſz Miſſen zel hy doen des Sonnendages, des Manendages, des Vrydages, ende die vierde Miſſe ſel hy doen in elcke weke als die Prieſter des altaers voorſz meeſte devotie heeſt, ende alle Manendage zal hy doen een ſyngende Sielmiſſe voor alle gelovigen ſielen, ende byſonderlinge voor alle die ghene die deſe Vicarie voorſz geſundeert, geprovent, ende hoer goet daer toe gegeven hebben, ende voor alle zielen dies van rechtloen eygen, ende hy zal daer laten leſen voor een *Pater noſter* enda een *Ave Maria* als hy dat water nemen. Ende als die Miſſe wt is, zoe ſel hy ſe begaen voor dit altaer voorſz mit tween Pſalmen te leſen, als *Miſerere* ende *de Profundis*, mitter Collecten *pro defunctis*, als manierlick is, mer ſyngt men boven op dat hoge altaer, of en heeft hy geen Clerycken die hem helpen ſyngen, zoe ſal hy leſen die Miſſe, ende alle Vrydage een ſyngende Miſſe van den heyligen Cruys, ende bidden ende leſen als voorſz ſtaet van des Manendages Miſſe; ende waert zaecke dat die Vicarius des altaers voorſz niet van ſtade en waer op deſe dagen voorſz Miſſe te doen, zoe mochte hyt verhalen op ten anderen dach naeſt daer nae. Ende voort en zel deſe Vicarius voorſz gheen anderen dienſte bedienen, dan op dit zelve altaer voorſz, mer waert zaecke dat by oorlogen onruſte van den lande, ende diergelycke zaken, die goeden voorſz den Vicariu onbruyck gemaeckt waren, ſoe mach die voorſz Vicarius enen anderen dienſt bedienen daer hy den coſt van crygen mach; ende waert zake dat by banne, ofte andere diergelycke zaken, daer die Prieſters mede behyndert werden, dat ſy mit goeder conſcientien geen Miſſe doen en mochten, ſoe mochte deſe voorſz Vicarius trecken daer hy Miſſe doen mocht ende verdienen deſe goede ende renten voorſz, ende doen dien zelven dienſt voorſz op een ander ſtede nae ſyn vermoegen, ter tyt toe dat hy weder mochte coemen dienen op die zelve Vicarie voorſz, mer hy en ſel onder den dienſt deſer Vicarien voorſz, geen ander renten buten verdienen die wyl dat hy wt is, alſoe verre als hem die renten van deſer Vicarien volcoemelijcken volgen moegen; ende waert zake dat die Vicarius des altaers voorſz tot eniger tyt, enige Miſſe ongedaen liet, zoe verbuerde hy van elcker Miſſe die hy niet en dede als voorſz is, anderhalve Johannes Burgoenicen braspennynck, ten waer zake dat hy merckelick ende kennelick alſoe cranck waer dat hy gheen Miſſe doen en mochte, want dan ſoe en verbuerde hy niet, ende daer ſel hy by ſynre conſcientien toe verbonden weſen, dat hy die pene van den anderhalven Johannes braspenning voorſz binnen viertien dagen nae den verſumen op te leggen ende te betalen die Kerckmeeſters van ſinte Nyclaes Kercke van Emeneſſe in elcker tyt, tot behoef een ander Prieſter die hen believen ſel, daer Miſſen mede laten te doen op ten altaer voorſz; ende waert ſake dat deſe Vicarius voorſz, deſe voorſz pene binnen viertien dagen niet en betaelde, zoe moegen die Kerckmeeſters voorſz inder tyt deſe pene voorſz verhalen aen den reetſten renten der Vicarien voorſz op ten derden pennynck meer. Voirt ſoe ſel die Vicarius des altaers voorſz ſtadelycken binnen den Kerſpel van Emeneſſe weſen ende woenachtich ſyn, voort zoe zel deſe voorſz Vicarius, ſynen Paſtoer gehoerſamich weſen in allen redelycken ende eerlycken zaken, die *Metten* ende *Veſper* eerlycken helpen ſyngen in ſyn Religy, ende des heyligen dages in der kercken voorſz onder die Miſſe niet te weſen ſonder ſyn Religy aen te hebben. Voort zoe zel deſe Vicarius voorſz mede gaen mit zyn Religy in allen Proceſcien groot ende cleyn die daer geſcien zellen alle jaer in dat hele jaer. Voort

zoe zullen alle die goeden ende renten, die deſe Vicarien voorſz hier namaels beſedt of gegeven zellen werden, zellen gaen ende weſen in verbeteryngе der Vicarien voorſchreven. Voort ſoe en ſel deſe Vicarius deſe Vicarien voorſz nyt permutiren zonder conſent ende wil der Collatoers der Vicarien voorſz. Ende alſoe lange als Burcbaert Volckenſz voorſz, Vicarius nu in der tyt van deſer Vicarien voorſz, ofte enige anderen Cleryck die hier namaels deze Vicarie voorſz, gegeven zel werden, geen Prieſters en ſyn, ende den dienſt ſelver nyt doen en moegen nae inhout deſer fundacy, ſoe en ſellen ſy deſer Vicarien voorſz renten ende goeden niet op bueren ofte ontfangen ter tyt toe dat ſy den dienſt zelver bewaren nae inhout deſer ſundacy, ende perſonaliter reſidiren, want deſe Vicarie voorſz en ſel gheen abſenti geven, mer die Kerckmeeſters voorſz elck in ſynder tyt, ſellen alle die goeden ende renten van deſer Vicarien voorſz ontfangen ende op bueren, ende mit die renten een Prieſter winnen die hem believen zal, die den dienſt doen zel nae inhout deſer fundacy, ter tyt toe dat die Vicarius zelver den dienſt doet als voorſz is. Voort deſe levende perſoenen voorſz, ende die erfgenamen van den perſoenen voorſz, die deſe Vicarie voorſz geſticht ende geprovent hebben, is hoer wille ende ordiniren ende bidden nae deſe tyt, deſe ghifte ende Collatie van deſen altaer voorſz tot ewygen . . . . altoes wederomme aen den Burgemeeſter mitten twe Kerckmeyſters van Emeneſſe voorſz in der tyt coemen ſel ende mach; ende tot wat tyden dat deſe Vicarie voorſz beſterft by den Vicarium in der tydt, of enyge andere punĉten voorſz ledich worde nae inhout deſer fundacy, ſoe ſellen die Collatoers voorſz by der meeſte ſtemmen deſe Vicarie voorſz geven binnen vier maent daer nae dat zy beſtorven of ledich gheworden is, ghelyck als deſe fundati is, geven enen eerbaren geleerden waerlycken ende reekelycken man, die zyn *Graтam* red lycken can, die Prieſter is, of binnen jaers Prieſter werden mach nae die tyt dat hem die Vicarie gegeven is. Voort ſoe begheren wy een Ghilde ende een Broederſchap op ten altaer voorſz te maken van den heyligen Cruys geordineert te weſen nae die Broederſchap hoors ſelfs goetduncken om den dienſt Gods te eerlycker ende te godlycker te doen, ende om die Vicarie meer te vercieren mit cleynodien, ende waert zaeck dat die Vicarius voorſz van deſer Vicarien voorſz, die nu is, of hier namaels weſen zal, tot enyger tyt diſpenſatie haelen van onſen heyligen aertſchen Vader den Paus van Roemen, ofte van ſynre gemachticht Legaet, ofte van onſen eerweerdigen Heer ende Vader in Gode den Biſſcop van Utrecht. Die nu is of hier naemaels weſen zal, van deſen dienſt voorſz verlicht te weſen, ofte van enige van deſen voorſz punĉten verminret te weſen, alwaert dat zulcke vermeten diſpenſatie wt eygen wil of beweghynge of ook zeeckere vermeten wetenſcap onſes heyliges aertſce Vaders, ofte ſyns gemachtich Legaer, ofte oeck van den Biſſcop van Utrecht gegoſt ende gegeven waer, zoe ſal die zelve Vicarius volcoemelycken vervallen weſen van deſer Vicarien voorſz, ende die Collatores zullen dan die zelve Vicarie voorſz een ander Prieſter ofte Clerick confereren moegen die hem believen zal. Ende als deſe Vicarie voorſz, die hier namaels eerſt ingeleyt ſullen werden, ſoe ſal dan die Vicarius in der tyt die dan weſen zal, een eedt doen dat hy dienen ende bewaren zal deſe Vicarie voorſz nae inhout deſer fundati. Voort ſoe en ſal men deſe Vicarie voorſz, of den altaer voorſz, nymant geven, hy en ſal eerſt goede erf-burgen zetten, die gelant ende gegoet ſyn in den gerechte van Emeneſſe, dat hy houden ende voldoen zal dat zelve dat deſe fundatie begrepen heeft, ende daer ſal hy die Kerckmeeſters voorſz eenen goeden Schepen-brief of gheven ende laten maken buten die Collatoers coſt. Ende deſe fundati zal liggen in der ſtadt kiſt van Emeneſſe voorſz, mit alle die brieven die tot den altaer voorſz behoren in een cleyn cofferken beſloten mit drien ſloten, daer die Collatoers die ſluetelen of bewaren zullen elcx in haer tyt. Ende wy bidden oetmoedelick onſen genadigen Heer ende eerweerdigen Vader in Chriſto, Heeren *David* van *Burgougiea* Biſſchop van Utrecht, deſe fundatie ende die punĉten voorſz van deſer fundatien te believen ende approberen, ende deſe gooden ende renten voorſz daer toe gegeven ende hier naemaels oft Godt will gegeven zullen werden, mortificeren ende gheeltelick maken, ende in den naem Gods by ſynre authoriteyten te confirmeren ende die oude fundatie te nyt te maken, die hier voormaels van deſe zelve levende perſoenen voorſz ende erſgenamen van den perſoenen voorſz gemaeckt is. Hier hebben by, aen ende over geweeſt daer deſe Ghift voorſz gheſchiet is van deſe voorgenoemde levende perſoenen, ende die erfgenamen van den doden perſoenen voorſz, dien Godt genedich ſy, op alſuleke vorweren ende condities als voorſz is, ende daer alle deſe voorſz punĉten ende vorweren belieſt ende overgegheven ſyn als voorſz ſtaet, Goeſſen Willam Jacobſz Schout, Dirck Willam Claeſz, Gerryt Thonis Jacobſz, Henrick Elbertſz, Rycout Evertſz, Aelbert Rycoutſz, ende Thonis Jacobſz Schepenen in den gerichte van Emeneſſe voorſz. In oorconde ende tuych der waerheyt ſoe hebben wy Schout ende Schepenen voorgenoemt deſen brieſ bezegelt elcx mit onſen zegelen aen deſen brieſ gehangen. Gegheven int jaer ons Heren duyzent vier hondert ende tachtich op ſinte Victoors avont. Ende duer deſe brieſ was een brieſ duer gerransfixeert beſegelt mit een groot zegel van roden waſſce, luydende van woordo tot woorde als hier nae volcht;

DAvid de Burgundia, *Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Epiſcopi fidelibus tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo qui eſt omnium ſalus. Cultum divinum ſemper augere cupientes, ad humilem ſupplicationem dilectorum nobis in Chriſto*, Volkeri Jacobi Zwartenſz, *& aliorum in capite hujuſmodi litterarum quibus hæ noſtræ litteræ transfiguntur deſcriptorum, fundatorum Vicariæ ſive Capitalariæ perpetuæ, de qua in eiſdem litteris fit mentio fundationem ac dotationem ejuſdem Vicariæ ſive perpetuæ Capellariæ prout in eiſdem litteris deſcribuntur, tenore præſentium ratificamus & approbamus & in Dei nomine confirmamus. Jure matricis Eccleſiæ & cujuslibet alterius, quibus præſentibus nullatenus derogare intendimus, ſemper ſalvis, ipſamque Vicariam ſive perpetuam Capitalariam in titulum perpetui beneficii Eccleſiaſtici erigimus. Omniaque & ſingula bona ad illam in dicta littera aſſignata & in poſterum aſſignanda, fore & eſſe Eccleſiaſtica decernimus & Eccleſiaſtica libertate tuenda. Et nihilominus dilectum nobis in Chriſto Dominum Burchardum filium Volquini Alteti nobis ad hujuſmodi Vicariam præſentatam*

Digitized by Google

tum primaria vice inſtituimus; eamque ſibi cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis contulimus ſibique providimus & tenore præſentium providemus de eadem, ipſumque Burchardum in & ad eandem inſtituendum. Quocirca univerſis & ſingulis Presbyteris, Capellanis, Clericis & Notariis publicis quibuſcunque nobis ſubditis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipientes mandamus quatenus eundem Dominum Burchardum vel procuratorem ſuum legitimum pro eo & ejus nomine in & ad corporalem realem & actualem poſſeſſionem dictæ Vicariæ ſive perpetuæ Capisulariæ Juriumque & pertinentium omnium ejuſdem ponant recipiant admittant & inducant, ſeu alter eorum ponat recipiat admittat & inducat cum ſolempnitatibus debitis & conſuetis. Datum noſtro ſub ſigillo ad cauſas præſentibus appenſo, Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, octogeſimo, die verò ſexta menſis Novembris,

W. Buser, Not.

Onder ſtont,

Gecollationeert ende accordeert,
in kenniſſe van my,

Ende was onderteyckent,

P. Tymansz, Secr. in Binnendyck.

* Florentius a Viane, & Timotheus Sporæus olim uſque in Emmeneſſam, & Hilverſum vicinum pagum excurrebant.

noviſſ. ævo Paſtores.

Subindè illius pagi fideles Catholicos excoluêre, FULGENTIUS LEUTELAER, Canonicus Regularis D. Auguſtini.

GERARDUS SCHEERDER, Clivius, Paſtor primùm in Maesland, inde huc evocatus, obiit Paſtor in Emmeneſſe 12. Novembr. Anno 1691.

GERARDUS SCHEUNINCK, Amisfurtius, inde Campenſis Paſtor, ibidemque defunctus.

CORNELIUS DEROUT, nobilis Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis; hinc Nardenus, & modò in *Teckop* Paſtor, &c.

GERARDUS TOP, Gelrus.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Emeneſſa* intra aggerem.

Proventus Eccleſ. Paroch. intra aggerem,

Jaerlyks 40. loot Silvers,		
1 *halve acker lands in Emeneſſe,*	18 -	0
1. *vierde deel van een acker,*	9 -	0
1. *vierendeel van een acker,*	6 -	0
3. *Dammaet lands gelegen in Bunſchoten,*	9 -	0
	42 -	0

Series bonorum *Vicariæ* S. Crucis:

atque *Vicariæ* S. Crucis,

2. *Philips guldens.*

Series bonorum Æditui:

& Æditui.

Een jaerlykſe rente,	8 -	0

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Emeneſſa* extra aggerem.

Proventus Paroch. Eccl extra aggerem,

Een ſtuk lands in Emeneſſe,	24 -	0
Zyn nog 2. Vicarie maer de goederen onbekent.		
1. *Vicarie met de fundatie,*		
	24 -	0

* *Relat. Iac. Eph.*

Series bonorum Fraternitatis S. Annæ:

atque Fraternit. S. Annæ,

1. *Dammaet lands,*	5 -	5
1. *half Dammaet gelegen in 't Moelen land,*	2 -	1
1. *Rente brief,*	6 -	0
1. *dito,*	2 -	0
1. *dito,*	6 -	6
1. *dito,*	3 -	0
1. *dito,*	2 -	4
1. *dito,*	2 -	0
1. *dito,*	7 -	0
Een kleyn boſje,	0 -	12
	36 -	8

Series bonorum Fraternitatis SS. Sacramenti:

& SS. Sacramenti.

5. *Schaer weyen elk omtrent 1. dammaet,*	17 -	0
1. *Dammaet in de Meynſſe maſt,*	9 -	0
1. *Dammaet,*	5 -	0
Een halven acker,	11 -	0
Een ſtukje lands,	0 -	12
	42 -	12

WESTBROUCK,

Weſtbroucana Parochia.

Extra Oeſtbrouckam, vetus Ordinis S. Benedicti Ultrajecto ad ortum S. Benedicti Cœnobium, *Weſtbrouca* eidem oppido ad Occidentem inferioris Trajecti Pagus eſt & Parochia, pridem maj. Eccleſiæ Archidiaconatui ſubdita.

Vicaria in hac Paroch. Eccleſia ad ſummum altare.

Ibidem & *Vicaria* ad altare B. Mariæ Virginis. *Vicaria,*

Ex lib. Comput. Flor. Wedii Collator curæ Paſtorit. & Paſt. bonorum Toparchæ Sulenſes, qui & Weſtbroucani Domini.

Ad Paroch. Cathedr. Eccleſiam, vacantem per mortem, apoſtaſiam ſeu dimiſſionem Dni *Ottonis ab Eck*, proclamatus eſt Dnus *Henricus Henrici de Haeſtrecht*, Anno 1573. *Cathedr. Eccl. Traj.*

Ad *Vicariam ſummi altaris*, vacantem per liberam reſignationem Dni *Balduini Joannis*, proclamatus eſt Anno 1529. D. *Job Gerardi*. ac Vicarii,

Ad *Vicariam B. M. Virginis*, vacantem per obitum Dni *Alberti*, proclamatus eſt D. *Arnoldus a Cuyck*; Anno 1573. ſucceſſor *Arnoldi a Cuyck*. Anno 1587. inſtitutus D. *Petrus Vereem*, Presbyter Trajectenſis, ad præſentationem Domicellæ *Everardæ ab Holt* patronæ. *Libell. Comput. Flor. Wedil.*

Notandum quod Petrus hic ad hanc *Vicariam* per delegatos Ordinum Traj. admiſſus ſit.

Occurrit hic & Capella, *Blouw-capelle*, a tegulis ſeu foribus cœruleis appellata, B. M. Virg. ſacra, in qua *Vicaria*, cujus Collator 1586. D. de GENT. *Blouw-Capelle; B. M. Vicaria ejuſque Collator.*

SUYLEN,

In litteris donationum *Thule*, dominium cum arce ad dextram Vechtæ ripam; cujus, certè pro parte, Dominus pridem, Abbas Ooſtbroucanus. Suylen,

Capella ibi olim cum *Vicaria*, cujus Collatrix Anno 1586. Comitiſſa Egmondana, poſſeſſor *Geurtii*, Hagam incolentis filius. Capella, *Vicaria*, Collatrix;

Poſt deſtructionem Oeſtbroeckani Monaſterii ruſticorum Zulenſium pietas corpus Wilhelmi, Comitis Rennebergii in arce ſua Zulenſi defuncti Anno 1546. VIII. Julii, plumbeo loculo reclusum, huc Zulam ad Capellam, & cordis ſepulchrum retulit & repoſuit. Toparchæ; Wilhelmus,

Ex eadem ſtirpe HERMANNUS, Comes Rennebergius, *Aldenbornæ*, *Weſtbroukæ*, ac *Zulæ* quoque Dominus, &c. Leodii ad S. Lamber- atque Hermannus Renneb. Com.

Ultrajecti ac Leodii Præpoſitus, tum, Ultrajecti ad S Salvatorem Præpoſitus, XXVIII. Januarii vitam cum morte commutavit Anno 1585. in S. Lamberti Baſilica Leodii conditus.

deſignatus Traj. Epiſcopus. Ejus poſt Fred. Schenckum deſignati Ultraj. Epiſcopi, ſuprà meminimus; ſed obitus locum ac tempus, quod ignorabamus, ex Gysb. Lappii Adverſariis hîc appoſuimus.

Sunt nobis ad manum ipſius ad D^num^

THOMAM PERSELS, D. Martini Ultrajecti Vicarium Anno 1561. XII. Martii autographa epiſtola, inſuper & acta viſitationis ab eodem per Decanatum inter Iſalam ac Leckiam Anno 1572. Goudæ inſtitutæ, cujus infra erit mentio.

Capell. proventus. Series bonorum Capellaniæ in *Suylen:*

Ses Mergen land tot Maerſelen,	22 - 0
Nog 2. Mergen lands,	
Nog 4. Mergen lands,	
Een huys ſtaende op het voorſz land.	

MAERSEN,

Maerſen, antiquum vocabulum, *Marſna*, in Inventario bonorum Traj. etiam *Marſua*, pagus Traj. inf. in dextrâ Vechtæ ripâ. Olim illic Caſtrum *Maerſen* fano oppoſitum, ab Ann. 1086. excitatum, a *Stephano Nieveldio* Ao. 1529. *arx vetus,* reſtauratum; modò extinctum ac translatum in ædes *ter Meer*, quarum poſſeſſor D^nus^ *Nieropius.*

Nundinæ, Nundinæ illic ad Dominic. intra Oct. nativit. D. Virginis.

Paroch. Eccl. Divus Tutel. Parochialis Eccleſia, Divo Pancratio ſacra, Archidiacono maj. Eccl. Trajecti erat ſubdita.

Vicariæ: In ea altare & *Vicaria* S. Michaelis; inſuper & *Vicaria*, ſeu *Capellania*, cùm onere unius Miſſæ per hebdomadam ad altare Deiparæ Virginis, ac S. Nicolai.

Hujus poſſeſſor Anno 1547. D^nus^ *Hermannus*, *Frederici* filius. Anno 1574.

LAMBERTUS GUILIELMI, Clericus Diœc. Traj. D^ni^

FRANCISCI PETRI, ſucceſſor.

Series bonorum Paſtoratûs in *Maerſen:*

proventus Paſtoratûs,

Jaerlyks inkomen,	24 - 0
5. Mergen lands,	24 - 0
1. Huys met een ſchoonen Bogaert,	
Nog eenige landen,	
	48 - 0

Series bonorum altaris S. *Michaelis:*

Vicariarum

3. Mergen gelegen in maalen,	
De Smit aldaer jaerlyks,	3 - 0
Willem Gerrits,	5 - 0.
	8 - 0

Series bonorum *Vicariæ* ac Fraternitatis S. *Mariæ:*

ac Fraternitatis;

4. Mergen lands,	
1. Hofſtedeke van een hond,	
Uyt een Hofſtedeken,	2 - 0
	2 - 0

De Coſterye had 4. mergens lands.

priſci ac hujus ævi Paſtores, VOLCQUINUS WILHELMI GLASIUS, Paſtor in Maerſſen ad Ann. 1575.

Pagos hunc & vicinos noviſſ. ævo curavit LAURENTIUS HEIMEBERGIUS, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. formatus, indè Paſtor in Homade & Woubrugge, ubi in foſſam ſero veſpere delapſus, & ſubmerſus, obiit pagorum iſtorum Paſtor 18. Martii Anno 1677.

Poſt *Laurentii* diſceſſum, Maerſnam, & alios pagos curavit,

& Vicarii; GUILIELMUS SCHEVICKAVIUS, Embricenſis; ſed ei ob præpoſterum agendi modum à Caſtorienſi Epiſcopo ſub Ann. 1672. ſuſpenſo, ejuſque juſſu indè, Gallis Trajecti dominantibus, per *Ruyſchium* Officialem Trajectenſem abſtracto, ſucceſſor datus,

JACOBUS BYLEVELT, Ultrajectinus, Congreg. Oratorii Presbyter.

OOSTVEEN,

Ooſtveen; Capella, & Sacellanus; Inferioris Trajecti vicus ſub Archid. Traj. ubi olim Capella, cujus Sacellanus Anno D. 1574. D^nus^ JACOBUS JOANNIS DE SELM.

De Amſtelodamo; ut & de *Amſtelveena*, ac *Waververna*, aliiſque ſub Archidiaconatu majoris Trajecti Eccleſiæ pridem comprehenſis vicis aliiſque, proprius ſub Amſtelandia nobis ſermo erit.

SUB

SUB ARCHIDIACONATU S. SALVATORIS.

WYCK propè DUERSTEDE,
RYSWYCK,
WERCONDEN,
ODYCK,
GOY,
HOUTEN,
TUL, 'T WAEL,
VREESWYCK,
EVERDINGEN,
GARSPARDEN, aliàs
HAGESTEIN,
VIANEN,
LEXMONT,

JAERSVELT,
YSELSTEIN,
MONFOORT,
GHEYN,
HEYCOP,
HAESTRECHT,
OUWATER,
LINDSCHOTEN,
VLEUTEN,
WOERDEN,
BODEGRAVE,
SEGVELT,
SWAMMERDAM.

DORESTADIUM.

Doreſtadii etymon, OTTO M. Imp. in Diplomate Anno 959. *Doreſtade*, *Villam*, id eſt oppidum vocat. Idem Imperator etiam *Wich* ſeu *Wyck* vocabulum Friſicum antiquum illi tribuit per excellentiam, ceu emporiorum tota Regione præcipuo. * *Wich* enim veteribus idem fuit, quod recentioribus *Stat*; quique nobis *Stat-boeck*, id eſt Codex Juris noſtræ Civitatis, illis dicebatur *Wich-billet*, utraque voce apud Magdeburgenſes adhuc perſeverante in famoſo illo *Weich-bilt*: præſertim quod urbibus penè innumeris, maximè per Angliam, appellatio *Wich* adhæreat.

* *Alt. Germ. infer. part. 1. p. 44. & alii.*

antiquitas, Carolus M. antè ſuſceptum Occidentis Imperium ab hoc oppido, Pipini proavi victoriâ in Radbodum nobili, non dubitavit declarare (dignitas,) ſitum *Trajecti*, vocando illud Caſtrum, *Vetus Trajectum ſubtus Doreſtado*, atque cum eodem componere *Neomagi palatium*, & celeberrimas Galliæ Civitates.

fata, Normannico dominante furore inter maxima emporia numeratur, vaſtata pluries; vaſtatio Doreſtadi prima juxta Annales Fuldenſes, Anno 835. & 836. altera Anno 847. tertia Anno 864. teſtibus Annalibus iiſdem: interim capto & incenſo oppido a Rurico & Hariardo Archipiratis. Addit Niveſienſis Canonicus, qui (Eccleſiarum pridem ingens numerus,) Chronicon magnum Belgicum ex ævi ſui monumentis ad ſua tempora, Annum ſc. 1484. perduxit, ſub primam vaſtationem in hac urbe LV. Eccleſias Parochiales extitiſſe; quod de ea urbe & territorio vicino cum Buchelio & Bollandinis intelligendum, *Batav. Sacr.* part. 1. pag. 114. & part. 2. p. 138. adſtruximus.

arx, Deìn ab Epiſcopis Trajectinis arx nova veteri *Doreſtadi* nomine reſuſcitata, quam David ac Philippus Burgundus ejus Sedis Hierarchæ, ad obitum incoluêre, in Parochiali illic Eccleſia conditi. Arcis hujus adhuc ſuperſtant reliquiæ *. Wicum oppidum, Additum etiam municipium, iterum *Vici* appellatione, ſed tenue, inter minora Trajectinæ ditionis numeratum tamen; ſed in Bulla Limitum Traj. Diœceſis, ut alibi in notis adhuc meminimus, prætermiſſum.

* per C. Spechtium repræſentatæ.

ſitus, Rheno hic objectus obex, ex quo inferior Rhenus hodiè ortum ducit.

Paroch. Eccleſia, Divus Tut. Eccleſia Parochialis S. Joanni Bapt. nuncupata ſat ampla, in qua Collegium Canonicorum XII. erectum a *Gisberto*, loci hujus & *Abkondæ* Domino Anno 1366.

Vicariæ variæ, Varia in Eccleſia hac altaria, atque in iis fundatæ *Vicariæ*:

In Choro templi altare S. *Crucis*, ad quod *Vicaria* a Dnis de *Duerſteden* & *Gaesbek*, qui & ejus Collatores, erecta in honorem SS. Chriſtophori & Martini, habens unam Miſſam hebdomadatim, quondam poſſeſſa a Mro *Jacobo de Broekhoven*, Conſiliario: tempore Fred. Schenki, Traj. Epiſcopi a Mro *Joanne de Wee*. Ejuſdem Anno 1586. ex lib. Comp. Flor. Wedii, poſſeſſor, *Henricus van Heekeren*.

fundatores, Collatores, *Vicaria* ad altare S. *Joannis Bapt.* fondata ab *Egydio de Bruya*, cujus collatio quoque ſpectabat ad Dnos de *Duerſteden*, habens tres Miſſas per ſeptimanam, & requirens, uti & prior, perſonalem reſidentiam.

Vicarii, Poſſeſſor tempore Fred. Schenki Dnus *Bernardus Uteneng*. Anno autem 1586. *Elg. Theodorus a Zuylen de Natewiſch.*

* Ex Epiſt. Notarii Capit. Wic ad Fred. Schenkum, Cathedrat. Eccl. Traj. libello Comp. Flor. Wedii, aliiſque.

Digitized by Google

Vicaria ad altare D. *Magdalenæ*.

Vicaria de Vorſſelaer. Poſſeſſor Anno 1586. D^nus^ *Taets van Amerongen.*

Vicaria ad altare S. *Eliſabethæ*. Poſſeſſor 1586. *Henricus Pickius.*

Vicaria ad altare S. *Thomæ*. Poſſeſſor 1586. *Ludovicus ab Oort.*

Vicaria ad altare S. *Agathæ*. Poſſeſſor 1586. D^nus^ *Lambertus van der Burch*, Decanus ad S. Mariam Trajecti.

Vicaria ad altare S. *Joſephi*.

Sacellum antiqui Cœmet.

Fuit & Sacellum antiqui Cœmeterii extra mœnia, ante Annum 1586. combuſtum, in quo *Vicaria* per D^nos^ *de Gaesbeeck* fundata in honorem S. *Crucis* & D. *Brigidæ* Virginis, tot habens Miſſas quot Sacerdos aptus poſſet celebrare, ante Fred. Schenki tempora poſſeſſa per D^num^ *Jacobum de Broeckhoven.* Ejusautem Anno 1586. ex lib. Comp. Flor. Wedii poſſeſſor, D^nus^ *Ratteler*, Decanus Wycanus.

Hoſpitale,

Intra oppidum fuit quoque Hoſpitale: ubi pridem etiam *Vicaria*, erecta in honorem SS. *Ewaldi* & *Eliſabethæ*, requirens perſonalem reſidentiam & habens unam Miſſam per hebdomadam, poſſeſſa ante tempora Fred. Schenki per D^num^ *Antonium Vaelſuut*, *Decanum de Breda*, & ejus temporibus obtenta a D^no^ *Wilhelmo N.* qui gubernatori patriæ Traj. D^no^ *Boſſuvio* erat a Sacris. Poſſeſſor Anno 1618. *Adriani a Viane* filius.

Anno verò 1661. *Fredericus Joannis Iſendoorn*, ex ceſſione M^r^. *Gerardi Recht*, juxta hunc libellum ſupplicem, Ordinibus Traj. tamquam illius modò Collatoribus eo anno oblatum, hujus tenoris;

"Geeft reverentelyk te kennen *Johan van Iſſendoorn*, Schout der ſtadt Wyck, als Vader "en Voocht van *Frederick van Iſſendoorn*, ſijns "ſuppliants ſoon, dat Mr. *Gerard Recht* ten be"houve van zyn ſuppliants ſoon, gereſigneert "heeft ſeeckere ſijne *Vicarye* gefundeert int H. "Cruys ende het Gaſthuys tot Wyck; en alſoo "den ſuppliants ſoon omme inde poſſeſſie van de "voorſz *Vicarye* te werden geadmitteert, en dat "ſelve niet validelyk can geſchieden ſonder U "Ed. Mog. aggreatie: Soo keert den ſuppliant "ſich tot U Ed. Mog. verſoeckende ſeer reve"rentelyk appoinctement van aggreatie op ſijn "ſuppliants voorn. ſoon. Dit doende, &c.

Virginum Cœnobia:

Extra hæc celebre & Wici fuit, ex Jac. Torrii *Relat. Rom.* Monialium Reguliſſarum Monaſterium, & aliud Dominarum nobilium Cœnobium.

Sagittariorum Wyci de more ſpectaculum fuit, ad quod, ut illuſtrius eſſet, Anno 1527. a populo Wicano invitati Henricus Antiſtes, & Florentius Comes.

L. Hort. rer Ultraj. l.4. pag 92.

Series bonorum ac proventuum D. Joannis apud Wycum Eccleſiæ:

proventus D. Joann. Eccl.

44. *Mergen lands gelegen in Wyck, genaemt Rey na*,	225	0
15½ *Mergen gelegen aen Lekkeadyk in Wyck*,	70	0
8. *Mergen gelegen in Amerongen*,	25	0
2 *Mergen gelegen in Middelbroek*,	20	0
3. *Mergen gelegen aldaer*,	30	0
7. *Hond lands gelegen in Wyck*,	7	0
15½ *Mergen gelegen aen de Neerdyk in Wyck*,	100	0
5½ *Mergen gelegen in 't Broek te Wyck*,	21	0
5. *Mergen gelegen op het Noort te Wyck*,	13	0
9. *Mergen land ibid.*		
4½ *Mergen en een hond gelegen aen de Neerdyk*,	25	9
7. *Mergen gebeten den Haag, gelegen op den Noord in Wyck*,	30	0
5. *Mergen ibid.*		
12. *Mergen gelegen in Wyk*,	50	0
10. *Mergen ibid.*	73	0
4. *Mergen op ten Noord*,	20	0
10. *Mergen gelegen in Wyk*,	55	0
6. *Mergen en 1 hond gebeeten Lamberts camp in Wyk*,	14	0
2. *Hond lands gebeeten den Meulen-acker*,	6	0
8. *Mergen in Wyk*,	45	0
2. *Mergen ibid.*	10	0
7. *Mergen gelegen in de Neerleek maat*,	39	0
1½ *Mergen op ten Noort*,	7	0
12. *Mergen ten deele gelegen op de oude weteringe, lang ſlagh, in 't cort land, &c.*	84	0
9. *Mergen gebeeten de Gheercamp gelegen in 't Broek*,	85	0
8. *Mergen gelegen in Doorn*,	13	0
9. *Mergen gelegen in Crepoel in Wyk*,	72	0
2. *Mergen in 't Broek*,	17	0
1. *Mergen in Neerleek maet*,	8	0
2. *Mergen gebeten Strotencamp*,	16	0
7. *Mergen ten deelen in 't Cortland*,	42	0
9. *Mergen land in Wyk*,	50	0
9. *Mergen gelegen voor in 't Broek, in Wyckerweert*,	50	0
Het derde deel van een ſtuk goeds, genaemt Bruynen Hoofd,	14	0
Een Bouwinge gelegen in Hermelen groot 28. mergen, maer is ſeer ſlegt en bedorven,	56	0
Een Bouwinge van 24. mergen lands ibid.	47	0
Een Bouwinge groot 24. mergen, ibid.	48	0
Een Bouwinge groot 12. mergen, ook in Hermelen,	24	0
12. *Mergen gelegen tot Bunbrug*,	70	0
10. *Mergen gelegen te Abcoude*,	30	0
Nog een erfpachten, erfrenten en memorie renten, waer van alle de goederen wel ſtaen uytgedrukt, maer te lang om te herhalen, t' ſamen,	104	1
Huysrenten,	145	18
	1860	8

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ S. Mariæ Magdalenæ:*

Vicaria S. Mariæ Magd.

4. *Mergen lands op de oude Wetering*,		
3½ *Mergen op het lang ſleeg*,		
Nog een acker aldaer,		
1¼ *van een ſtuk lands*,		
Een rente van,	2	2

Deze landen braehten jaarlyks op 65 Keyſers guld.

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ* de *Vorſſelaer:*

10. *Mergen lands gelegen tot Cothen*,	33	0	*Vicariæ de* Vorſſelaer,

Series bonorum ac proventuum *Vicariæ S. Crucis:*

24. *Mergen land, gelegen by Wyck*,	110	0	S. Crucis,

Serica bonorum ac proventuum *Vicariæ S. Eliſabethæ:*

12. *Mergens lands*,			S. Eliſabethæ,
Een huys ſtaende by de markt,	12	0	

Series bonorum ac proventuum
Vicariæ S. Thomæ:

S. Thomæ,	*Het ſeſde deel van het Veer,*	61	0
	3 Mergen lands gelegen op de Horn,	44	0
	Nog uyt een Bogaert,	2	2
	Uyt een acker,	2	2
	Nog uyt een Bogaert,	5	0
		114	4

Series bonorum ac proventuum
altaris S. *Agathæ:*

S. Agathæ,	*Een huys,*	4	10
	4½ Mergen land aen Wykerſloot,	84	0
	2½ Mergen ibid.	40	0
	2½ Mergen op den Horn,	40	0
	4½ Mergen aen de Wykerſloot,	84	0
		252	10

Series bonorum ac proventuum
Vicariæ Eccleſiæ S. *Joannis:*

S. Joannis,	*Aen huyshueren, erfpachten, &c.*	40	0

Series bonorum ac proventuum
Vicariæ in deſtructa Capella:

& deſtructæ Capellæ,	*4. Mergen lands in Wyk,*	28	0

R Y S W Y C K,

In Inventario bonorum Eccleſiæ Trajectinæ

R Y S W I C H,

Ryswyck, varium vocabulum, *Villa*, id eſt oppidum, vocatur, inter quam & *Roſeachem* quoodam fuit *Leckiæ* quædam Inſula; alia igitur a *Ryswyck* Hagæ Comitis proxima.

ſitus; Servat nomen e regione Doreſtadii ad oppoſitam amnis ripam.

G O Y,

Goy, ex Capella Parochia; Superioris Trajecti Pagus, cui Capella pridem, dein Paſtoralis Eccleſia, ad quam jure antiquo inſtituit Præpoſitus S. Salvatoris.

In ea Fraternitas S. *Annæ.*

ejus ac Fraternitatis S. Annæ annuus proventus, Series bonorum ac proventuum
Eccleſiæ in *'t Goy:*

1. Mergen lands,	5	5
1. Erſpacht,	1	12.
1. dito,	1	7
1. dito,	0	12
	8	16

Series bonorum Paſtoratûs:

Zyn te zamen omtrent 22. Mergen lands, en geven,	57	6
De Coſterye heeft een huys dat verkogt is 225. guld. en dan jaerlyks van St. Annæ Broederſchap,	1	15

Bona Fraternitatis S. Annæ:

1. Acker lands van 8. hondt,	6	0

W E R G O N D E,

Hujus mentio in litteris Godebaldi, Traj. Epiſcopi Anno CIↃ. CXVIII. poniturque inter *Amerongen* & *Zeyſt*; ut vix dubium ſit quin indicetur

W E R C K H O V E N,

Vicus hic Traj. Sup. in læva Rheni veteris ripa, medius inter Doreſtadium & Trajectum. Dynaſtia fuit familiæ cognominis. Werckhoven, varium nomen, ſitus,

Præter Parœciam, ibi & ex Flor. Weedii libello MS. *Capellania.* Parochia, Capellania;

Ex Paſtoritiis bonis ſolùm recepti Anno 1586. 21. floreni, ex *Capellaniæ* cenſu non niſi floreni tres 10. ſt.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Werckhoven* ex alio Codice MS. hujus, atque illius proventus.

Van een tient jaerlijks,	33	0
Twee Mergen land,	5	0
Noch 5. hond lands en een hofſtede daar de Paſtoor op woont,		
Noch een hofſtede,	3	0
Noch een hofſteedje,	1	10
Trecks jaerlijks van de Kerk,	14	0
	56	10

Capellania reddebat annuè,	12	11
Ædituo exiles erant reditus, notique tantummodo,	5	0

O D Y C K,

Contractè

O Y C K,

Odyck, Superioris Trajecti ad Rhenum vicus, cujus dominium dudùm penes *Beverwaerdanæ* vicinæ arcis Dynaſtas. Eccleſia vico Parochialis, ex libello, quem teneo MS. Georgii Egmondani, atque varia in ea altaria: eo inter cetera continetur Diploma Anni 1547. 15. Maji, quo Epiſcopus hic concedit, *Curatis facultatem, & Rectoribus fabricæ Parochialis Eccleſiæ in Odyck, Eccleſiam eam partim demoliendi ac reædificandi & ſuæ opis exigentia dilatandi & ampliandi . . . . . nec non certa ejuſdem Eccleſiæ altaria de uno loco ad alium abſque menſarum & ſigillorum eorundem læſione tranſferendi . . . ejuſdemque bona certis annuis reditibus vitalibus ad ſummam ſemel 300. florenorum Carol. oneraadi*, &c. Dynaſta, Parochia,

Parœciæ Odyckanæ Collatrix, S. Servatii Abbatiſſa. Ex ejus cenſu recepti ſolùm, juxta Flor. Wedii libellum MS. Anno 1586. 41. floreni. Collatrix;

Ædituum Toparcha arcis Beverw. deſignabat, ex cujus cenſu recepti tantùm eo anno flor. 2.

arx Beverwaerdana, *Beverwaert*, arx ſupra *Odyckam* inter *Rhenum* & *Schonaubam* ſita, denſâ turri munita, Anno 1527. per Epiſcopi Trajectini copias, juxta Henricæ Erpeoæ annales, occupata.

Vicaria in ea arce, cujus poſſeſſor Ao. 1586. Dnus *Henricus Renſing*, Organicus Leodii. Vicaria,

Series bonorum ac proventuum in *Odyck:*

Eenige perceelen lands te zamen omtrent elf Mergen,	31	5	Odyk Eccleſiæ,

Noch

Digitized by Google

Noch eenige landen aen hofſteden behoorende, te zamen gevende,	18 -	5
	49 -	10

Series bonorum Paſtoratûs in *Odyk*:

Paſtoris,

6. *Mergen lands,*	26 -	0
2. *Mergen lands,*	11 -	0
2. *Mergen,*	11 -	0
8. *hond lands,*	4 -	0
8. *hond lands nen twee perceelen,*	5 -	0
Een hofſteedje en bogaart van ruym 2. hont,	6 -	0
Noch twee ackers Bouland,		
	63 -	0

ac æditui proventus.

Æditua annuè ferè cedebant,	8 -	0

HALTNA,

Houten; priſcum ejus nomen:

a In vetuſtiſſimo Inventario bonorum Eccleſiæ Traj.° & in litteris Ottonis Epiſcopi Traj. Anno 1228. (verius 26.) *Hulten* dictus; hodiè *Houten*, vicus Parochialis eſt *Interlacenſis pagi*, ſuperioris Traj. Parochialis pago Eccleſia, cujus Rectorem inſtituebat S. Salvatoris Præpoſitus.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Houten*:

Eccleſiæ,

3. *Mergen lands,*	9 -	0
3. *Mergen lands,*	13 -	0
2. *Mergen lands,*	12 -	0
	34 -	0

Series bonorum Paſtoratûs:

Paſtoris,

5½ *Mergen lands,*	13 -	0
2. *Mergen,*	7 -	0
Een acker lands,	2 -	0
1. *Mergen lands,*	8 -	0
Noch van eenige ackers,	9 -	18
	39 -	18

ac æditui proventus.

Æedituo erant ferè 5. jugera, percipiebatque annuè,	18 -	3

Caſtrum *Wulven*; D. M. Virginis ibi priſca memoria.

b *Wulven*, *luporum*, ſeu potius *undarum* c *Caſtrum* vicinum inter *Hulten*, & arcem *Heemſtee*. Frequens olim eò, ob D. Virginis memoriam, cujus effigies hodiédum Ultrajecti ſervatur, fidelium accurſus. Caſtrum hoc aliquoties, inprimiſque a Joanne Arckelio Traj. Epiſc. deſtructum & reparatum, tandem ad *Reneſſios* devênit, & inde emptione ad D. *Walterum Craeyeſtein*, qui Domum ibi novam fecit.

SCHALKWYCK,

Schalkwyk, Pagus etiam ſuperioris Trajecti cum arce cognomine, haud procul a dicto pago & Leekia flumine diſſitus, Culenburgum verſus.

Parochia, Eccleſia Paroch. D. Michaeli, ut putatur dudùm ſacra.

Vicariæ, IV. Variæ ibi *Vicariæ*.

Vicarii, Unius poſſeſſor Anno 1586. *Cornelius Bartholomæus*.

Collatores, Alterius Anno 1586. Collator præn. Dnus *Taets ab Amerongen*. Poſſeſſor *Cornelius van Eck*.

a *Menſ. Alt. not. 2. part. pag. 79.*
b Wulven ſeu Gulven.
c *Inſignia familiæ undas ubique exprimunt.*

Vicaria ad altare S. *Nicolai*, Collatrix, Domina de *Schonauwen*, poſſeſſor D. *Wynandus Lumons*. Ibidem Fraternitas S. *Annæ*. S. *Annæ* Fraternitas;

Arx Schonauwe, Inter pagum utrumque media arx *Schonauwe*, per Joannem II. Culenburgum ædificata, Culenburgii feudum.

Loca hæc a ſequentibus Paſtoribus noviſſ. ævo exculta:

noviſſ. ævo Paſtores. d R.D. JOANNES ARNOLDUS A SCHAYCK, Vicarius B. M. Virg. Paſtor in Houten, defunctus Ultrajecti Anno 1609. pridiè Cal. Febr. in æde D. Mariæ Minoris ibi ſepultus.

e TILMANNUS A GHESTEL, Ultrajectinus, Sac. Theol. Baccal. ad Annum 1656. pagis ſuccurrebat Doreſtadium, & Culenburgum verſus, uti *Houten*, *'t Goy*, *Cothen*, *Werkhoven*, *'t Hul*, *'t Wael*, ac *Schalwyck*.

Poſterioribus exindè proviſum per R. Dominum *Theodorum vander Horſt*, cohabitantem in arce Schalkwykanâ eorundem locorum Toparchæ, prænobili viro *Adriano Ram*: ſed violentiâ Prætoris, Mareſchalli vulgò dicti, arce expugnatâ, ac Toparchâ cum uxore gravidâ ad carceres Ultrajectinos protracto, profligatus, evaſit indè Paſtor in *Weel*, pago Tractûs Clivenſis, ubi & diem obiit 9. Julii Anno 1665.

Eiſdem pagis exindè deſerviit

SIMON SWANINCK, Ultrajectinus, Theologus Lov. obiitque Paſtor in Schalwyck menſe Martio Anno 1690.

Modo illic agit *Franciſcus Ploeg*, Embricenſis, Theologus Rom.

DWARSDYCK,

Dwarsdyck Capella, Collatrix, cenſus. Capella in Schalkwyci vicino loco, cujus pridem Collatrix, S. Servatii Abbatiſſa: poſſeſſor Anno 1586. Mr. *Everardus van Coddenoort*. Cenſus illius ex *Flor. Wedii* libell. MS anno eodem 53 flor. 10 - 0

Vicarius, ex alio Cod. MS. annuè ex agnis, aliiſve pecoribus percipiebat 115 - 15

TUL, 'T WAEL,

Tul en 'T wael, Toparcha, Superioris Trajecti vicus, Comit. Holl. feudum, ubi *Antonia Schadé*, Domina.

Parochia, Parochialis Eccleſia cum turri modica Divo Michaeli Archangelo, ut putatur ſacra, cujus cenſus Anno 1586. non niſi floreni 17 - 14 - 0

Vicaria, Paſtor, Collatores; *Vicaria* in ea alternativè conferri ſolita a Comite Culenburgo, & Domino de Vianen; cum ea quæ in *Honswyck* eſt Anno 1635. conjunctim collata a Comite Culenburgo *Simoni a Bloemendael*.

CORNELIUS ALFRIDI DE EVERDINGEN, Paſtor in 't *Wael*, ex lapide ſepulch. Eccleſiæ de *Everdinge*, Anno 1597. 6. Maji obiit.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Tul* & *'t Wael*:

Eccleſiaſtici proventus,

Van verſcheyde parceelen lands,	34 -	5

Series bonorum Paſtoratûs:

Van verſcheyde parceelen lands,	36 -	0
De Coſterye had jaarlyks van 2. Mergen lands,	10 -	0

HONSWYCK,

Honswyck, Vicus priori vicinus Culenbergum verſus, a quo uno abeſt milliari. Olim Comitis Culenburgici,

d *Necrol. Eccl. Bat.* e *Iac. Torr. in Relat. Rom.*

Dynaſtæ, gici, poſt Trajectum, hodiè *Balthaſaris a Wevelinchoven* Dominum.

Parochia, Parochialis Eccleſia collapſa cum turri modica. Ad hanc pridem quoque inſtituebat D. Salvatoris Præpoſitus.

Vicaria. In ea *Vicaria*, extra cujus nudum nomen nil de aliis ſacris innotuit.

E V E R D I N G E,

Everdinga, Alius ab ejuſdem nominis Bevel. Auſtr. vico, ſub Culenburgi ditione pagus eſt ad oppoſitam Leckiæ ripam; infrà *Golberdingen*, cujus mentio in Charta Dni de *Boſinchem* Anni 1269.

vetus Eccleſia, Vetus illic Eccleſia, ut patet ex Charta fundationis Eccleſiæ de Everdinge Anno 1294. cujus meminit Ant. Matthæus *Fundat.* l. 1. p. 310. unita eo tempore Eccleſiæ de *Gaſparde*. Quod de veteri & dudum deſtructa Eccleſia intelligendum autumamus. Templum hodiè ſat amplum cum Choro, & turri acuta, quod D. Virgini inſcriptum creditur.

Paſtorem inſtituebat S. Salvatoris Ultrajecti Præpoſitus.

Paſtores priſci, Paſtor Anno 1612. ex teſt. *Eleydis de Everdingen*, HENRICUS GERARDI.

Anno 1574. CORNELIUS HAVENUS, Hornanus, cujus epiſtolam jam jam dabimus ſub *Hageſteino*. Comitis Culenburgici feudum eſt, uno milliari Culenburgo diſſitum.

arx vicina. Vicina ei arx *Everſteina* munitiſſima Ao. 1405. funditus deſtructa, ad cujus rudera hodiè prædium ſuburbanum Dni *Henrici de Weert*, J. C.

H A G E S T E I N,

Aliàs

G A S P A R D E.

Slichtenh. deſcript. Domin. Arckel. p. 194. Quidam hæc duo loca diſtinguunt; alii, inter illos Slichtenhorſtius, ea confundunt. Ad hunc modum, confunduntur in *Interpretatione locorum obſcurorum* hæc poſtremæ Hedæ & Bekæ editioni præfixâ, dum ejus auctor, *Gaſparde*, interpretatur *Hageſtein*. In Codice ma:. Eccl. Traj. MS. cujus nobis uſus eſt, ſimiliter confunduntur; ubi enim de *Hageſtein* ſermo eſt, mox ſubjungitur, aliàs *Gaſparde*.

Gaſparde, quod & Hageſtein, oppidum cum arce, Quandoque & *Gaſparein*, &c, apud Slichtenhorſtium, *Gasbaer* appellatur.

Teiſterbandiæ dudùm pars, fuit olim Dominium Domini de *Goye*, inde ad Vianios & Arckelios pervênit, ex quibus Otho XVI. Caſtrum pridem, mœnibus & foſſis cinxit Anno 1360. Caſtrum autem in oppidi vicinia ſub idem tempus munitiſſimum extruxit, *Hageſtein* appellatum; quod deinde nomen, vetere abolito, invaluit.

Eccleſia, modò pro parte collapſa, Amplam oppidum hoc Eccleſiam habuit, cui Eccleſia de *Everdinge* unita, ut ex Charta fundat. ejus Eccleſiæ jam meminimus: undè & duo Eccleſiæ iſti erant Presbyteri. *Et incorporavit eam Eccleſiæ de Gaſparde, quæ ſolebat per duos Sacerdotes celebrari.* Ac mox iterum: *& ut in communibus bonis Sacerdotes Capellanum inſtituerent in Gaſparde, qui cum Sacerdote in Gaſparde celebraret, ſeu ipſam Eccleſiam officiaret.*

Fanum hodiè præter Chorum collapſum.

Collator, Collator, loci Dominus: inſtitutionem dabat Salvatoris Ultrajecti Præpoſitus.

Ex vet. Charta MS. Curatus Eccleſiæ de Gaſparde. Anno 1315. Dnus *Simon*, dictus *Zebaers*.

Ao. 1554. Dnus JACOBI, Vice-curatus. *priſci ævi Paſtores:*
1562. MICHAEL BERCHMAN, Curatus
1562. D. JOANNES VAN NISTELROY, Vice-curatus.
Eod. An. D. HENRICUS, Presbyter.
Ao. 1572. D. ARNOLDUS BEEFSCHEN VAN ERP, Vice-curatus.

Ao. 1574. curam hanc aucupatus eſt CORNELIUS HAVENUS, HORNANUS, tum Paſtor Everdinganus.

In hoc gratiam imploravit Mri *Joannis Axelii*, majoris apud Trajectum Eccleſiæ Canonici, data ad eum Culenburgo eo anno hac epiſtola; quam autographam nactus ſum:

FACTUS certior de tuo è Brabantia reditu, M. Joannes, non potui gaudio non perfundi, tum ut poſt diuturnam moram te reducem viderem ac ſoſpitem, tum ut tibi fælicem ſucceſſum gratularer, invitis rancidulorum caluminiantium linguis. Verum neceſſitatem mihi impoſuit ſequens dies, ut arriperem profectionem Culenburgam; nam curam Paſtoris Everdingenſis ad tempus recepi. Itaque ubi vix habita fuit oratio Synodalis, acceſſi ædes tuas, pulſans fores. Quum nemo prodiret, proculdubio aliis rebus occupatior, ſtatui apud animum, tibi aliàs voluntatem meam litteris mandare. Atque utinam primùm ſcire demereri liceat, quonam loco (non ambigo quin ex ſententia) res tuæ ſint: Deum immortalem, quam exoſculârer tum iſtum erga me ingenuum candorem; atque ego tuis commodis non mediocriter gaudio afficerer! Optavi autem nonnunquam ardentibus votis, ut fœlicitates tuæ noſtra opinione dexterius haberent, reputans mecum, quantum acrimoniæ habeat Sycophantarum morſus, qui, quum ratione & cauſa decidunt, in linguæ virulentiis omne actionis præſidium ponunt. Veruntamen licet ego ſiniſtrè ſuſpicer, non minima tamen fiducia menti inſidet, omne hoc tuum negotium magis tibi ex uſu evenire, quam egomet mihi perſuaſum faciam. Porrò id quoque cumprimis in votis habeo, ut ſedulam operam (de fideli nihil addubito) noſtræ actioni pro Paſtoratu in *Haghſteyn* navare velis: frequenterque M. Giſberti à Baren, & Bemondii aures vellices, ne quid diligentiæ in utroque deſideretur. Equidem, quantum ad me attinet, nullum non movi lapidem, ut litteras defenſorias ex Archivis majoris Eccleſiæ exemerim, idque præcipuè ſuaſu & auxilio honorabilis D. ac Magiſtri *Joannis Montani*: quas non dubito in noſtrum fore patrocinium, ſi alicubi veritatis (quæ, velint nolint adverſarii, clareſcit indies) lumen illuſtrari conveniat. Conveni jam pridem Culenburgæ, Prætorem de Hageſteyn, virum probum, ac totius rei optimè gnarum, quocum mihi verba incidebant de Paſtoratu non inutilia, de quibus coram copioſius conferemus. Jam hæc ſufficiant. Velim ut mea Epigrammata cum hoc Grammatophoro tranſmittas, recognitioni ea ſubjiciemus, ac nonnullis augebimus. Ubicumque enim ſumus, Muſarum vireta, ſi uſquequaque vireſcunt, tam ſalutamus, quam colimus. Vale, ac nobis fave, mutuò haud dubiè id facturus. Saluta tuos, mihi intimos. Datum Culenburgæ, Anno Domini 1574. 4. Idus Octobris.

CORNELIUS HAVENUS, HORNANUS,
D. addictiſſimus.

Anno 1579. GERARDUS ARNOLDI, Goudanus, Curatus.

Fundatio, Fundatio erat Miſſæ feria II. & VI. perſolvendæ, quæ Curato reddebat 20. florenos.

Divus Tutel. Divus Tutelaris ejus Eccleſiæ quibuſdam S Suitbertus, aliis D. S. Martinus. Certè in faſtigio turris Hageſteinæ etiamnum viſitur D. Martini effigies, gladio chlamydem in partes præſcindentis. Aliqui & S. Cruci dicatam volunt Eccleſiam. Certè ſolemnis ibi III. Maji, die Inventionis S. Crucis, pridem ſupplicatio, bodié-dum & ab incolis Catholicis eo die frequentata.

Altaria, Præter primarium, nota ibi altaria tria.

Contubernium, Ex Charta prædicta, quam ſub D. Nicolai æde Sacra totam dedimus, *Altare in honorem B. Mariæ Virginis in Eccleſia de Gaſperde*, inſuper

Dedicatio, & Fraternitas ſeu Contubernium S. *Antonii*. Dedicatio ibi olim in feſto SS Sacramenti, quæ dein in Dominicam ejus Octavæ per Georg. Egmondanum translata, juxta hoc ejus Diploma:

GEORGIUS, &c. Devotis nobis in Chriſto dilectis Curato, & Magiſtris fabricæ Parochialis Eccleſiæ in *Hageſtein* noſtræ Diœceſis, ac communitati ejuſdem Parochiæ ſalutem in Domino ſempiternam. Ut diem circuitus dictæ Eccleſiæ qui ſingulis annis in feſto venerabilis Sacramenti cum deportatione ejuſdem in honorem patroni ejuſdem Eccleſiæ fieri conſuevit, vulgo ibidem appellatus *prima dedicatio*, die dominica poſt dictum Feſtum venerabilis Sacramenti de cætero perpetuis futuris temporibus ſolemniter obſervare poſſitis & valeatis*, vobis tenore præſentium auctoritate noſtra ordinaria indulgemus & facultatem concedimus, ac dictum circuitum & primæ dedicationis feſtum cum omnibus indulgentiis & libertatibus ejuſdem ut præmittitur transferendum duximus, prout transferimus, & ſic perpetuo obſervari mandamus harum teſtimonio litterarum, &c.

Anno 1547. die ultima Maji.

B. M. effigies, aliaque Eccl. ſupellex, * Effigies B. Mariæ in medio Eccleſia expoſita erat, pretii 37 florenorum.

Anno 1619. 28 Jun. argentea ſuppellex Eccleſiæ vendita, . . . 81 · 18

Ornamenta ac utenſilia exigui pretii, 30. flor.

Cæterum Hageſteinium, una cum *Gaſperde*,

Dynaſtæ, priſci ac hodierni, & arce vicina Everſteina Alberti, Anno 1404. mortui filius, Anno 1405. expugnavit & delevit Wilhelmus Bavarus Holl. Comes unà cum Frederico Blanckenheimio. Horum Dominium dein. e Canonici S. Martini & S. Salvatoris adepti ſunt.

Fredericus enim Epiſcopus, ex Chronico *auctiore* J de Beka T. v. *Anal.* ab Ant. Matthæo *luci edito*, *cum Prælatis & Canonicis ſuis cum* VII. *ſtolis jure-jurando affirmavit, quod dominia prædicta ipſi & Eccleſiis ſuis pleno jure competerent, & ab antiquo competiiſſent.*

Emptione ea demum adiit Dns Comes Waldeckenſis & Culeburgenſis; quorum hodiè poſſeſſor, fratris [redacted] hæres, Dnus

FREDERICUS HEERMANS, *Zuydwici* ac *Oudenghevnæ*, &c. Dominus.

antiqua oppidi veſtigia, Ditionis Trajectenſis Dominium eſt abſolutum, ſuprema, media ac inſima gaudens juriſdictione. Veſtigia adhuc foſſæ in *Hageſtein*, modò arcis, quæ adhuc integra avorum memoriá, ut patet ex Inſtrumento Anni 1552. quod ſic ex vernaculo reddo: Hodiè, quæ eſt dies IX. menſis Febr. Anno 1552. *Theodorus Cornelii Turker emit a Giſberto Rutgeri eas ædes, quas Gysbertus præfatus tenet, ſitas intra oppidi foſſam, quas modò Gysbertus Rutgers incolit*, &c.

*. Ex Monum. Eccl. Hageſt.

VIANA,

Antiquiſſimâ memoriâ vicus, dictus de *Heelſloot*, Caſtrum deinde gentis de Buſinchem, quæ hinc ex Charta Anno 1269. dicti Domini de *Heelſloot*, ſitum in levâ Leckiæ ripa, circa quod nundinas duas octodiales quotannis beneficio *Joannis* Epiſcopi Trajectini Anno 1282. obtinuit Suederus Buſinchemius, juxta hoc ejus Diploma: Vianæ priſcum nomen, Nundinæ.

JOhannes, Dei gratiâ Trajectenſis electus omnibus ſalutem in Domino. Noverint univerſi, quod meritis plurimorum laborum & etiam onerum ac expenſarum dilecti Domini Suederi de Boſinchem militis, quas aſſidua ſollicitudine & cura pervigili pro Eccleſia Trajectenſi noſtri prædeceſſoris b m. Domini Henrici & noſtris temporibus ſuſtinuit, conſideratis & inſpectis, de noſtrorum & Eccleſiæ Trajectenſis Prælatorum & Miniſterialium conſilio & conſenſu conceſſimus eidem *Suedero*, & ſuis perpetuo legitimis heredibus ad juſtum feudum in *loco & jure miniſterialis*, quod infra ſuam juriſdictionem, ex illa parte Leccæ, ubi Caſtrum ſuum Vianen ſitum eſt, ubicunque ſibi placuerit, & melius viſum fuerit expedire, duas nundinas, quamlibet octo dierum, in quolibet anno, ex nunc in antea poſſint habere, terminis infra ſcriptis, videlicet unam nundinam, quæ incipiet in octava Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, & aliam, quæ incipiet octo diebus ante Vigiliam omnium Sanctorum: Proteſtantes publice in his ſupra ſcriptis, quod omnes ad ipſas nundinas venientes undecunque, cum perſonis ac rebus & bonis ſuis omnibus, in terris & in aquis veniendo, morando, recedendo, tribus diebus antequam crux ipſarum nundinarum erigatur, & tribus diebus, poſtquam deponitur ipſa crux, in protectionem noſtram & Eccleſiæ Trajectenſis recipimus, & conductum omnium, inſuper juriſdictionem de omnibus forefactis, quæ durantibus ipſis nundinis quocunque modo contigerint, eidem *Suedero* & ſuis perpetuo heredibus judicare in feudum concedimus loco & jure miniſterialis. Actum præſentibus Domino Stephano Decano S. Petri, Domino Jacobo Decano S. Johannis Traject. Eccleſiarum, Hermanno de Voerſt, Giſelberto de Ruele, Gerhardo de Reno, & Gerhardo de Voorne militibus, & aliis quam plurimis noſtris & Eccleſiæ Traject. miniſterialibus, militibus, & famulis. In cujus rei teſtimonium noſtro ſigillo ſigillavimus præſens ſcriptum ad perpetuam firmitatem. Datum Anno CIↃ. CC. LXXII. feria quarta poſt feſtum B. Andreæ Apoſtoli.

Hodiè oppidum eſt mediocre cum dignitatibus aliis, Diœc. Traj. Peculium pridem Brederodiorum ex ducta hærede Vianenſium Reguli. ex Caſtro oppidum,

Oratorium demum nacta Viana Anno 1327. ſine baptiſterio aut jure ſepulturæ. Funera ad Hageſteinam Eccleſiam deportanda, & ab ea petenda Sacramenta. Fundatum illud ac dotatum Anno 1327. a Suedero de Viana Huberti filio. Oratorium

*Ora-

In Parochiam erectum. * Oratorium autem iſtud in Eccleſiam Parochialem erectum Anno 1345. eâ lege, ut ſubjecta maneret Eccleſiæ Hageſteynenſi tanquam matrici, dato ei aut Eccleſiæ Traj. ſcuto aureo annis ſingulis; nominatio autem ad Dominos Vianenſes, inſtitutio ad Traj. S. Salvatoris Capitulum ſpectaret, juxtà hoc fundationis Diploma x.

Collatores. RENALDUS Dn. de Brederode, de Gennip, de Vianen, & de Ameyde Baro, nec non *Johannes* de Vianen miles Dn. de Nyencoop recognoſcimus publicè per præſentes, quod venerabiles viri Domini Capitulum Eccleſiæ Trajectenſis ad noſtram petitionem & inſtantiam, & in augmentationem divini cultus in Eccleſia Parochiali oppidi noſtri de Vianen ſolemnius fiendi conſenſum ipſorum adhibuerunt, ut ipſa Eccleſia Parochialis de Vyanen ſit de cætero diſtincta, & ſeparata, & quantum in eis fuerit ſepararunt, proviſo etiam quod per Ordinarium loci ſeparetur ab Eccleſia matrice de Hageſteyn, cum certis conditionibus & clauſulis in patenti littera dictorum Dominorum ſigillo Capituli dictæ Eccleſiæ Trajectenſis ſigillata nobis tradita comprehenſis, cujus tenor talis eſt: Capitulum Eccleſiæ Trajectenſis notum facimus univerſis, quemadmodum quondam tempore nobilis Domini *Suederi* Domini de Vyanen Anno Domini M. CCC. viceſimo ſeptimo quoddam oratorium, ſive libera Capella, in oppido ſuo de Vyanen erectum, fundatum, ac de ſuis propriis redditibus fuit dotatum, & de poſt ſucceſſivis temporibus ad inſtantiam nobilium D. *Wilhelmi* Dn. de Vyanen & de Oeſterhout, nec non Dominæ *Heylwigis* Dominæ de Vyanen uxoris ejuſdem legitimæ anno quadrageſimo quinto per conſenſum tunc Dominorum Capituli noſtri prædicti in Parochialem Eccleſiam erecta fuerit ſive conſecrata, cum baptiſterio, cimiterio, ſepultura, & omnibus aliis inſigniis Parochialibus ſine tamen diſtinctione matricis Eccleſiæ, prout in litteris inde confectis continetur, tandem ipſa Parochia in ſe diviſa diſtincta ſit & ſeparata in duobus Dominiis, Hageſteyn videlicet & Vyanen, † quia hujuſmodi occaſione ac pluribus aliis de cauſis alter præfatorum Dominorum alteri in necem machinatus inſidias, & per ſe, ſubditos, amicos, & præpotentes plurima incommoda, & gravia damna & mala intulit, unde inimicitiæ & guerræ capitales, nec non bella inteſtina, homicidia, incendia, rapinæ, & effuſiones ſanguinum pluries & ſæpiſſime ſunt exorta. Unde ad inſtantiam jam generoſi ac nobilium, Dn. *Reynaldi* Dn. de Bredenrode, de Gennip, de Vyanen, & de Ameyda, Baronis, ac Domini *Johannis* de Vyanen militis, ac Domini de Nyencoop patrui ejuſdem, perpendentes hujuſmodi incommoda & diſcrimina inter Dominos ibidem adhuc veriſimiliter poſſe exoriri, conſiderantes etiam devaſtationem ac deſolationem ipſius matricis Eccleſiæ, ipſamque extra eorum dominium fore ſitam, volentes hoc gratioſe præcavere & tollere, quantum in nobis eſt, ac etiam in augmentationem divini cultus in Eccleſia Parochiali oppidi de Vyanen prædicti ſolemnius fiendi conſenſum noſtrum adhibuimus, ac tenore præſentium adhibemus, ut ipſa Eccleſia Parochialis de Vyanen ſit de cætero diſtincta ex nunc & ſeparata & quantum in nobis eſt ſeparamus. Proviſo etiam quod per Ordinarium loci ſeparetur ab Eccleſia matrice de Hageſteyn, tali conditione, quod decimæ, fructus, & redditus ipſius Eccleſiæ de Hageſteyn, quæ ibidem in antea attinuerunt, remanebunt apud eandem matricem Eccleſiam & Rectorem ipſius. Et Eccleſia Parochialis in Vyanen obtinebit pro corpore ſeu dotatione ea quæ nobilis Dn. *Suederus* Dn. de Vyanen prædictus quondam Oratorio ſive liberæ Capellæ contulit cum ceteris ibidem collatis & conferendis, nec ipſi nobiles Domini jam moderni voluerunt ipſam liberam Capellam in ſuo vigore permanere, & eidem Eccleſiæ Parochiali in competentia per dotationem aliunde ſufficienter providere, ita quod Curatus & Rector dictæ Eccleſiæ pro tempore nullam habeat occaſionem pro ſuſtentatione ſua ex inopiæ, paupertatis, ſeu infortunii cujuſcunque cauſa quicquam de decimis Eccleſiæ noſtræ ibidem ſitis vel fructibus earundem petere vel exigere quoquo modo. Hoc addito quod quotieſcunque Curatus ſeu Rector Parochialis Eccleſiæ beatæ Mariæ in Vyanen fuerit præficiendus, nominatio ſive præſentatio ipſius ſpectabit ad Dominos de Vyanen pro tempore, & inſtitutio ejuſdem cedet nobis & Capitulo noſtro prædictis. Ipſe quoque Rector ſive Curatus Eccleſiæ in Vyanen, quotieſcunque caſus vacationis ſe obtulerit pro inſtitutione ejuſdem ad dictam Eccleſiam duas marcas argenti nobis exſolvet, præſtito prius per eum ſolemniter juramento, quod ex nulla cauſa prætacta ſeu alia quacunque quidquam de decimis Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis ſeu fructibus earundem ibidem ſitis petet, ſeu requiret, nec non omnibus annis Dominica poſt Paſcha, qua cantatur *Cantate*, tenebitur nobis vel Camerario noſtro ratione dictæ noſtræ Eccleſiæ de Hageſteyn in obedientia filiali pro oblationibus matricis Eccleſiæ præſentare & ſolvere unum ſcutum antiquum Franciæ perpetuis temporibus duraturum. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras ſigillo Capituli noſtri ipſis Dominis prædictis gratioſe fecimus communiri. Datum Anno Domini M. CCCC. triceſimo tertio menſis Junii die decima nona. Quam quidem litteram ac omnes & ſingulas conditiones in eadem contentas promittimus obſervare, nec non per præficiendum ac inſtituendum Rectorem pro tempore dictæ Eccleſiæ de Vyanen ac ſubditos noſtros faciemus inviolabiliter obſervare, dolo & fraude ſemotis quibuſcunque. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras ſigillorum noſtrorum fecimus appenſione ex certa noſtra ſcientia communiri.

Datum Anno Domini M. CCCC. triceſimo tertio, menſis Junii die viceſima tertia.

Dicata autem fuit Eccleſia Deo ad B. Mariæ Virginis in cælum adſumptæ honorem; unde & prima ejus dedicatio, ut jam vidimus, ad Octavam aſſumptionis D. Virginis.

Catholicos oppidi iſtius, qui ferè mille numerantur, nec non *Ameydæ*, vicinorumque pagorum, Paſtoris loco olim excolebat popularis eorum, Noviſſ. ævi Catholici animarum Curatores.

Fr. WILLIBRORDUS A VIANEN, Vianenſis, Ordinis Fratrum-Capucinorum, qui curam pertæſus, ad clauſtrum ſponte eſt reverſus. Huic & concivis acceſſerat de familia D. Ignatii, *Pater Pylius*. Sed PP. Capucinis Miſſioni Hollandiæ dudùm cedentibus, *Pylioque* vitâ functo, ex eadem S. Ignatii ſubmiſſus eſt P. *Adrianus Bouvæus*; atque huic mortuo alii.

* *Ant. Matthæus lib. 2. Fundat. Eccl. pag. 589. &c.*
† aliquid hic deeſt *petitum*, aut tale quid.

† Sed præ aliis & antè alios Vianam diligenti opere excoluerat Pater *Wieringen*, etiam Societatis Jeſu Sacerdos, eique coöperatus fuerat ut Paſtor,

* alibi, Joannes.

* HENRICUS STEENIUS, Ultrajectinus, Juris Utriuſque Licent. Ultrajecto excurrens. ‡ Mortuus eſt autem Conſultiſſimus & admodum Rev. Dominus Joannes Steenius J.U.L. Ultrajecti 30. Aug. Anno 1637.

Paſtores intrà oppidum ipſum commorantes, exinde fuerunt,

RICHARDUS A VELSEN, Amisfurtienſis, aliquando forenſis in ſeculo procurator, Congregationis Oratorii Presbyter ac in eadem Congregatione Domûs Lov. Superior. Hic cùm Territorium *Hogelandt*, vicinaque loca ad breve tempus excoluiſſet, Vianam a Caſtorienſi Epiſcopo evocatur; ubi poſt plurium annorum labores, religiosè ut Paſtor Vianenſis defunctus 22. Sept. Anno 1692.

Succeſſorem accepit,

ANDREAM VANDER SCHUUR, Gorcomio Batavum, S. T. L. ab ſecretis aliquandò Caſtorienſi Epiſcopo P. M. Vice-Paſtorem Roterodami, & ab obitu Velſenii Vianenſem Paſtorem, litteratum, eruditum, variis ſcriptis, proſâ & metro clarum.

At cum infirma ejus valetudo foraneas excurſiones ad ſacra adminiſtranda non pateretur, cura, cui volens ceſſit, a Sebaſteno Archiepiſcopo demandata fuit *Everardo van Dall*, Tilburgenſi, Theologo Duaceno, ex longâ debilitate illic Paſtore defuncto 31. Dec. Anno 1612. Cui per Clerum ſuffectus,

TIMOTHEUS HETTEMA, Bolverdienſis Friſo, Theologus Lov.

Vianam autem natalibus illuſtravit

Vir eruditus.

GUILIELMUS JOANNIS DE VIANEN, qui Lovanii Philoſophiam in Pædagogio Caſtrenſi (ubi Burſam ſundavit ut & in Domo Standonicâ & Collegio Theologorum duas) profeſſus, poſt ad Divum Petrum Plebanus, S. T. Doctor Anno 1506. 6. Octobris renuntiatus, Profeſſor, & Academiæ Vice-Cancellarius obiit ibid. Anno 1529. 20. Novembris, conditus ad S. Petrum ante altare S. Crucis, ubi in tabulâ columnæ appenſâ hi verſus leguntur:

Urbe Vianâ *ortus* Guilielmus *nomine*, *magnâ*
Caſtrenſem rexi ſedulitate Scholam.
Hinc Doctor legis divinæ, pabula Paſtor
Præbueram, Petri qui ſacra templa pavi.
Pauperibus moriens ſtudiiſque alimenta reliqui
Plurima, apud ſuperos hinc mihi parta quies.

LEKSMONDE,

In veteribus Membranis

LAXMUNDE,

Leksmondæ priſcum nomen.

Oſtium rivuli in *Leckiam* ſe exonerantis, loco huic nomen feciſſe ſuſpicari licet; ipſum enim *Leckiæ* fluminis oſtium longè inferius eſt.

ſitus.

Hodiè territorii Vianenſis vicus inſignis & arx eſt, ad Leckiæ ripam lævam, pari fere diſtantiâ a Viana, & Neoportu, vulgò *Nieupoort*. Ob hujus everſionem Kukienſes fratres Florentium nigrum, Holl. Comitis Germanum, per inſidias, narrante Stokio obtruncarunt Anno 1132. Rinaldus verò, Gelrenſis Comes *Laxmuiden* pignori oppoſuit *Huberti de Boeſinchem*, a quo Caſtrum *Kulenburch* emerat; de quo extant Codicilli Anni 1281. Adolphus, Lippienſis Comes, &c. hodiernus pagi Dominus.

Templum cum Choro ſat amplum, turris communiter alta & acuta. De ejus ſacris nihil innotuit, niſi quod ad eam inſtitueret S. Salvatoris Ultrajecti Præpoſitus. fanum.

† Relatio Rom. Jac. Torrii p.114.
‡ Necrol. Eccl. Bat.

JAERSVELT,

Ad Leckiam ditionis Traj. vicus eſt cum denſâ arce cognomine penè collapſâ *Ameydæ* oppoſitus; fanum cum Choro ſat amplum, turris craſſa in acumen deſinens. Rectorem hujus pridem quoque inſtituebat ejuſdem Eccleſiæ Traj. Præpoſitus. Jaersvelt, ejuſque ſitus ac fanum.

ISELSTADIUM,

a Vulgò *Iſelſtein*, ditio eum arce cognomine, nota ab Anno 1270. inter Leckiam & Iſlam, in tractu Hollandiæ, quæ a familiâ cognomine Amſtelinſque ad Egmondanos, & ab his ad Naſſovios Arauſiacos tranſiit, nequidquam reclamante Egmondæ Comite, Gaveræ Principe. Iſelſtadii Dynaſtæ, arx, Capella prid.m.

Parochialis Eccleſia primitus in *Eyteren*, vico quadrante ferè horæ Iſelſtadio diſſito, dicata erat Deo in D. Virginis in cælum aſſumptæ honorem. In ea Agnes, vidua Werenboldi militis, dicti Vlaming, Anno 1293. *Vicariam* fundavit ad altare D. Virginis. Charta a nobis ſupra ſub D. Mariæ Coll. Eccleſia repræſentata. Vicaria.

Patronus ſive Collator Anno 1544. Carolus Cæſar, ſeu ejus vice, Maximilianus Egmondanus, Comes Buerenſis, &c. Poſſeſſor eo anno Collatores.

D. Mr. LAMBERTUS THEN DUYNEN, J. U. Lic. majoris Traj. Eccl. Canonicus, & per ejus eo anno ceſſionem *Anthonius*, filius Wilhelmi Lobe de Oſtende, juxta Chartæ hujus tenorem; Vicarii.

ANNO Domini milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo quarto, die vero Jovis ultima Januarii, Venerabilis & egregius vir Dominus *Lambertus then Duynen*, U. J. Licenciatus, Canonicus inſignis Eccleſiæ Cathedralis Trajectenſis ac poſſeſſor *Vicariæ* Beatæ Mariæ Virginis in Capella de *Eytheren*, extra & prope oppidum de *Yſſelſteyn*, & inſequens conſenſum illuſtris ac generoſi Domini, D. *Maximiliani* D'Egmondt, Comitis de Bueren & Leerdam &c. locumtenentis Cæſ. Maj. in partibus Friſiæ & Transyſulanis, &c. ceſſit & reſignavit dictam Vicariam pure & ſimpliciter, in & ad manus dicti Domini *Maximiliani*, Comitis &c. veri ut dicitur dictæ Vicariæ Patroni, jurans quod in hujuſmodi reſignatione ceſſione & dimiſſione non intervenit neque interveniet fraus, dolus &c. Petens hujuſmodi reſignationem admitti Rectorem, orando dictum Patronum ut hujuſmodi *Vicariam* cuidam *Anthonio*, filio *Wilhelmi Lobe de Oſtende* conferre, ac litteras præſentationis in forma debita concedere dignetur, &c. Actum Trajecti in domo dicti Domini *Lamberti then Duynen*, hora octava vel quaſi ante meridiem, anno & die præſcriptis, præſentibus honeſtis & diſcretis viris Dno *Cornelio Laer*, Vicario dictæ Eccleſiæ Trajectenſis, & *Adriano Theodorici* familiari dicti Magiſtri *Lamberti then Duynen* teſtibus &c

Bomell. Ntus requiſitus &c. Anno 1572.

a *Menſ. Alt. not. part. 2.*

Cum

ac poſſeſſores.

Cum Aono 1579. *Vicaria* hæc vacaret *per obitum Joannis*, *filii naturalis nobilis viri Jacobi ab Amſtel de Mynden*, ultimi poſſeſſoris, ad Collationem ſeu præſentationem Dominorum Decani & Capituli Eccleſiæ B. Mariæ Trajectenſis in *Vicariæ* iſtius poſſeſſionem per officialem Præpoſiti Eccleſiæ S. Salvatoris immiſſus eſt *Gerardus Verbuel*, Clericus Traj.

Proclamatio autem (cum Capella de *Eytberen* fortaſſe clauſa, &, ut dicitur, altaribus deſtructa eſſet) facta in vicina de *Vreeswyck*, ſeu *op de Vaert Parochia*; ut hæc omnia liquent ex Charta Eccl. S. Salvatoris, quam teneo, pergamena MS.

Parochialis,

Porrò Parochialis Eccleſia hæc ex *Eytberen* intra oppidi muros deinde tranſlata, D. Nicolao Epiſcopo & Confeſſori ſacra Anoo 1309. per Joannem Epiſcopum Scapulenſem, Guidonis XLII. Traj. Epiſcopi Suffraganeum conſecrata. Eccleſiæ huic Innocentius ejus nominis VI. Rom. Pootifex, largas Anno 1355. conceſſit indulgentias. Anno 1398. ab Arnoldo Egmondæ ac Iſelſtadii Domino erecta & ditata fuit in Collegium octo Canonicorum.

ac Collegiata Eccleſia. Divus Tut.

Ab eodem Arnoldo ſub Annum 1394. fundatus Prioratus, dictus *mons Dominæ noſtræ*, Ordinis Ciſtercienſis, extra muros oppidi; ſed eodem ampliato, intra ejus mœnia concluſus.

Ciſterc. Abbatia,

Cœnobium primò quidem Abbatiæ gloria illuſtre, poſteà *Priorat*s humilitatem amplexum fuit. Campenſi in Friſia Abbatiæ ab Anoo 1412. e Miræi *Ciſt. Chronico*, ſubfuit. Ex eo prognatus ejuſdem Ciſterc. inſtituti apud Warmondam Prioratus, ut ibi videbimus, *Portus B. Mariæ* nuncupatus. Vinculum ſpeciale inter Abbatiam *Campenſem*, Abbatiam *Scholæ Dei* (de qua ſub Groninga meminimus) Prioratum de *Zebekelo*, (de quo in *Hiſt. Epiſc. Dav.* & ſub Decanatu Trentiæ mentio) Prioratum *Portus B. Mariæ* ſub Warmonda, & inter hunc *Dominæ noſtræ* in Iſelſtein Prioratum interceſſit. Litteras colligationis habes in *Hiſt. Epiſc. Dav.* cap. VII.

poſteà Prioratus,

Priores hujus Cœnobii,

Priores,

Fr. ARNOLDUS, primus Prior in Iſelſtein.

Fr. PETRUS, Prior in Iſelſt. A°. 1418.

Fr. MARTINUS, Prior in Iſelſt.

Fr. PETRUS A SCHOONHOVEN, Prior in Iſelſt.

Fr. Dnus JOANNES PETRI VRANCKE A LEIDEN, Prior in Iſelſt.

platea hinc denominata:

Hinc & plateæ nomen adhæſit, *de Klooſterſtraat*: clauſtrum deſtructum in privatas inprimiſque ſatrapæ ædes converſum, formâ templi adhuc hodiè remanente; fœno & frumento recondendo impenditur. Peculium Principi Auriaco ceſſit.

ſolemnis ſupplicatio,

Ad Sacellum in *Eyteren*, cujus proximè meminimus, ſolemnis dudùm ſupplicatio fieri ſolita, ob imaginem D. Virginis miraculis celebrem, admodùm vetuſtam, & ad ædes Paſtorales ob direptiones delatam: ac licet ab Anno 1579. dirutum ſit Sacellum, ob memoriam tamen etiam hodiè frequentatus eſt locus.

Leproſarium,

In *Eyteren* pridem erat, atque etiamnùm extat Leproſarium Provinciale; in quo leproſi Hollandiæ omnes, vel Harlemi, ut admittantur, viſitari neceſſe habent.

* Catholicis oppidi Iſelſtadienſis, uti & vicinis *Benſchop*, *Capellæ*, aliiſque ditionis Traj. pagis ab Anno 1619. conſtitutus Paſtor invigilat,

* *Relat. eadem.*

ÆGIDIUS HAFHACKERUS, Ultrajectenſis, S. T. L. frater Thomæ Hafhackeri, mortui peſte 25. April. Ann. 1636.

noviſſ. ævi Paſtores.

Huic ſucceſſit

CORNELIUS VANDER HOUT, a S. T. Bacc. Form. Paſtor Iſelſtadienſis per annos 24. digniſſimus, defunctus ibidem 25. Maji An. 1658.

GUILIELMUS CRUYSBERGEN, Paſtor in Iſelſtein, ibidem deceſſit 10. Maji Aon. 1673.

R. D. GERARDUS SCHATS, Iſelſtadii obiit 31. Maji Ann. 1650.

ADRIANUS TER LOUW, ſub Gallorum in hanc patriam motus, Paſtor Daventr. Indè Paſtor Iſelſtadii, ubi obiit 17. Martii Anno 1696.

Vitam Illuſtriſſimi Philippi Rovenii dedit ſermone vernaculo, ex annotatis Philippi a Daventriâ Presbyteri & Canon. Oldenz.

Succeſſor Adriani,

JOANNES RHOMBIUS, Arnhemenſis, S. T. B. doctus & religioſus admodùm Paſtor, vitâ Iſelſtadii defunctus Aono 1710. maximo ſuorum mœrore, eò magis, quò ſucceſſor ei a Colon. Nuntio datus, meritis longè diſpar,

R. D. WILHELMUS BOUMEESTER, Roterodamus, qui antè Eccleſiam ad S. Servatium Ultrajecti exiguâ cum ædificatione curarat. Iſelſtadii is obiit Anno 1712. in feſto S. Agnetis.

Eandem modò curat quidam *Bongaerts*, ex Cliviæ tractu.

MONTFORT,

In antiquis Tabulis

MONTFORDE,

b Caſtrum olim munitiſſimum in lævâ *Iſlæ* ripâ, Godefridi Epiſcopi opus contrà Hollandos ſub Ann. 1156. extructum. Variè ſcribitur in antiquis membranis ac Diplomatibus, ut *Montfoord*, *Muntfoord*, hodiè *Montfortium* ſeu *Montfortii*, quartum ditionis & Diœceſis Ultraj. oppidum tenuiſſimum; cujus derivatio ambigua, & incertum utrum ruſticæ Francorum Latinitatis vocabulum dicatur, quaſi *Mons fortis*, an verò vernaculum, ex *Mont* & *forde* compoſitum, quia *Iſla* fortè eò loci aliquandò vadoſo tramite pervia.

Montfortii varium vocabulum, etymon, Caſtrum,

Peculiares olim habuit ſui nominis Dynaſtas ſeu Vice-comites, quorum hæres femina illud perduxerat ad ſtemma Merodiorum, è quo Ferdinandus Philipp. Merodius, Marchio de Weſterlo, illud Anno 1648. cum Appendicibus jam ab annis aliquot vendidit Ordinibus ditionis Ultraj.

Dynaſtæ,

Paroch. ac Colleg. Eccleſia.

Emptionis Tabulas prodit Ant. Matthæus lib. 3. de *Nobilit.* p 809. Collegiata hic fuit D. Joanni Sacra, cujus Canonici * *Domini Memoriæ* vocabantur.

Memoriæ Domini, * vernaculè *Choorheeren*.

c *Vicariæ* in ea XI. inter alias *Vicaria* ad ſummum Altare,

Altaria ac Vicariæ,

Ad Altare D. *Virginis*,

- - - S. *Joan. Bapt.*

- - - S. *Mariæ Magd.* S. *Jacobi*, S. *Antonii*, S. *Nicolai*, S. *Judoci*, S. *Georgii*, S. *Crucis*, ac S. *Sepulchri*.

a *Necrol. Harl.*
b *Menſ. Alt. Not. part. 2 p 130.*
c *Ex lib. Comp. Fler. de Weede.*

Alia, ex dictis emptionis tabulis, pridem fuic in Sacello Gerontotrophii: quæ poſtmodum cum conſenſu Ordinum Traj. in uſum dicti Gerontotrophii abolita.

Series bonorum Eccleſiæ in *Montfoort:*

Proventus Eccleſiæ, *Een huys met een Hofſtede ſtaende omtrent de kerk,*
Drie blocken tienden, . . 292 - 0

Incomen van de goederen toebehoorende de Choor-heeren der Kerke van Montfoort:

Van diverſe huys-renten, . . . 28 - 1
Aen Hof-renten, ... 110 - 0
Land-pagten van 151. Mergen lands, die gelegen zyn onder verſcheyde dorpen.

ac Vicariarum. *De goederen van St. Jooſten Vicarie in de Kerk van Montfoort, waren 28. Mergen en 5. hont lands.*

De goederen van St. Joris Vicarie, waren 16. Mergen lands, en een rente van 2 guldens.

De goederen van St. Maria Magdalenen Vicarie, waren ruym 17. Mergen lands, en aen renten 2 - 4.

De goederen van St. Jacobs Vicarie waren 8. Mergen lands, nog aen inkomen, 6 - 12.

De goederen van de Vicarie van St. Antonis altaer waren 17. Mergen lands en 1 - 7 van uytgangen.

De goederen van de Vicarie van een ziel-prove op het hoog altaer, zyn 19½ Mergen lands, en een rent van 5. guld.

Goederen van ons L. Vrouwen altaer eerſt 20. Mergen lands, nog aen renten 2 - 9.

Goederen van de Vicarie van het Gaſthuys te Montfoort, 12. Mergen lands. Item nog een huys agter het Gaſthuys.

De goederen van het H. Cruys outaer, van de Vicarie van St. Jan Baptiſten outaer, van St. Nicolaes outaer, van de Vicarie van het H. Graft, nog de Vicarie in het Manhuys, zyn niet op gegeven.

Collator. Jus nominandi ad curam Paſtoralem, & ad dictas *Vicarias* competebat pridem Burggravio; quod inter cætera jura tum quoque Ordinibus venditum fuit.

Commendaria. Commendatia hic inſuper Ordinis Melitenſis ſub Baiulivatu Traj. cujus ultimus Commendator Catholicus *Joannes ab Hoen*, vulgò *Heun*, Sac. Theol. Lic. Concionator, Apoſtolicam Ultrajecti vitam agens, Sacerdos optimus, illic vitâ functus eſt ſub Annum 1630.

Rector Eccleſiæ, *Perſona* dicebatur. Talis Anno 1331. primo erat, D^nus

Parochiæ Rectores priſci. WILHELMUS DE YSELSTEIN.

Is cum eo anno Joanni, Traj. Epiſcopo per libellum ſupplicem exhiberet, quod licet proventus Rectori Eccleſiæ ſufficientes eſſent, unus tamen Rector ſeu Presbyter ad onera curæ Paſt. ferenda impar eſſet, prædictus Joannes beneficium Eccleſiaſticum, ſeu *Vicariam perpetuam* erexit, cujus Vicarius, a *Perſona* Eccleſiæ iſtius inſtitutus, curam dictæ Eccleſiæ in ſpiritualibus gerat, juxta harum tenorem litterarum:

JOANNES, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis tam præſentibus, quam futuris rei geſtæ noſcere veritatem. Ex parte D^ni *Wilhelmi de Yſelſteyn*, Rectoris Parochialis Eccleſiæ in *Montforde* noſtræ Diœceſis, nobis exhibita petitio continebat, quod, cum Eccleſia ſua prædicta, tanta fidelium Chriſtianorum multitudine, fructuumque, proventuum, & obventionum copia noſcatur, gratiâ divini numinis, habundare, quod hujuſmodi fructus, proventus, & obventiones pluribus perſonis ad ſuſtentationem competentem, & ad exhibendum & ſolvendum onera Parochialia competenter ſufficiant; unus commodè non ſufficiat ad regendum eandem Eccleſiam, & pertinentias ejuſdem prædictas, in ſpiritualibus & temporalibus, prout decet, ſibi & Eccleſiæ prædictæ, ſuper his de Coadjutore, & remedio canonico, provide auctoritate ordinaria curaremus. Nos igitur juſtis hujuſmodi ſupplicationibus annuentes, ſuper præmiſſis inquiſivimus, & inquiri de veritate præmiſſorum fecimus diligenter, & eorundem compertâ veritate, decrevimus petitionem hujuſmodi fore admittendam de jure. Igitur Dei nomine invocato, auctoritate noſtra ordinaria, Beneficium Eccleſiaſticum, quod communiter *perpetua Vicaria* appellatur in dicta Eccleſia de *Montforde*, tenore præſentium, erigimus & creamus, cujus Beneficii Clericus, ad præſentationem principalis dictæ Eccleſiæ Rectoris, qui *Perſona* appellatur, ad dictum Beneficium inſtituatur, qui curam dictæ Eccleſiæ in ſpiritualibus gerat, & dictæ Eccleſiæ & populo ejuſdem in divinis deſerviat, juraque & onera Parochialia dictæ Eccleſiæ cenſeatur, & pro his ſupportandis, obventionibus quibuſcunque dictæ Eccleſiæ in terris, quos eidem deputamus, pro ſuo Beneficio contentus exiſtat: ipſe vero Rector dictæ Eccleſiæ principalis ipſi Eccleſiæ in temporalibus deſerviat, redditus & proventus ejuſdem Eccleſiæ certos percipiat, pro ſuo Beneficio, quod *Perſonatus* cenſebitur, dictique *Perſonatus* & *Vicaria*, jura, prærogativas & privilegia quælibet gaudent, cæterum *Perſonæ* & *Perſonatus*, *Vicaria* & *Vicarii* perpetuo pertineat per noſtram Diœceſim, quæ eiſdem *Perſonatui* & *Vicariæ* dicto Rectori nunc *Perſonæ* concedimus in perpetuum per præſentes, harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini M. CCC. XXXI.

D. RUMOLDUS DE PENTERE, ſub Ann. 1578. Montforti Paſtor erat, juxtà hoc Caroli Cuurtorffii, Officialis Domini Præpoſ. & Archid. ad S. Salvatorem Diploma.

OFficialis Domini Præpoſiti & Archidiaconi S. Salvat. Trajectenſis, divinorum Rectori ſive Vicecurato in Montfort, ſalutem in Domino. Cum D. Rumoldus de Pentere Paſtor in Montfort fidei ſuæ loco juramenti interpoſitæ de ſolvendis inſtitutionis ſuæ ad prædictam curam legibus non ſatisfecerit, ſæpiuſque monitus ad hoc, non curat per ſe vel alium a fide loco juramenti datâ ſe liberare: idcircò auctoritate noſtra ordinaria ei rei providendum duximus. Mandamus igitur vobis ſub obedientiæ Domino noſtro Præpoſito præſtitæ pœna, ut noſtro nomine arreſtetis, & in firmum arreſtum poni procuretis omnia & ſingula bona, fructus, proventus & decimas ipſius Curæ Paſtoralis, cum inhibitione ne alicui de iiſdem bonis, fructibus, pro-

Digitized by Google

proventibus & decimis ſatisfaciant, vel aliquid ſolvant, niſi imprimis & ante omnia ſoluti fuerint viginti & octo floreni Carolini, quos prædictus Rumoldus Pentere fide ſuâ interpoſitâ nobis promiſit pro inſtitutionis legibus perſolvere. Reddite litteras legitimè executas.

Datum Trajecti Ann. 1578. ultimo Aprilis.

JACOBUS CNURTORFF, *Can. ad S. Salvat.*

Hic præſens fuit Synodo Prov. A. 1565.

CORNELIUS DE GOEDE, Lugduno-Batavus apud Montfortios ſub tempora ſchiſmatis Vice-curio, curæ iſti mediâ tranſactione cedere compulſus, in Patriâ urbe, ubi ultimo Paſtori Catholico Eccleſiæ D. Virginis cohabitabat, defunctus eſt, ut alibi diximus.

Joannes F. Goudanus, Franciſcanus Monachus, *Elegiam* ei inſcripſit, quam MS. teneo, *in ferrea ejus ſeculi tempora.*

ac moderni. Paſtores,[a] qui poſtmodùm gregi hujus oppidi, atque *Achthoven*, *Cattenbroeck*, *Papenkop*, *Dykvelt*, *Blocklant*, *Oudkoop*, &c. vicis vicinis invigilârunt, fuêre

LUDOLPHUS HENRICI,[b] Craneburgenſis, Coll. Colon. alumnus, Sac. Theol. Baccal. formatus, ex milite Sacerdos, Eccleſiæ Montfortianæ S. Joannis Paſtor, ſic enim ſe inſcripſit in litteris Cleri Anno 1623. 9. Aug. ad Jac. Bolium in Urbem delegatum. Exilio hic mulctatus, Alcmariam devênit, ubi laboravit Paſtor & ex-Paſtor totos 34. annos, illic defunctus ſub Annum 1639.

GERARDUS PELTIUS, Ultrajectinus ex avitâ illic ſtirpe, & Sac. Theol. Licentiatus.

GUILIELMUS VANDER BORCH,[b] nobilis Ultrajectinus, Collegii Colon. in ſtudiis alumnus, Sacræ Theol. ibidem laureâ decoratus, ad Montfortienſes curandos miſſus, Paſtor Montfortiorum in primo ætatis flore ex epidemiæ lue defungitur 17 Jul. Ann. 1637.

FRANCISCUS DUYSSELIUS, Sacerdos, habitans Montforti, ibidem obiit menſe Aug. Ann. 1661.

JOANNES DUC, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. poſt egregiam operam ibidem navatam, Paſtor Montforti obiit menſe Febr. Ann. 1673.

HENRICUS VANDER BORCHT,* Paſtor Montforti, obiit ibidem 26. Aug. 1673.

GYSBERTUS DU CRUYSET, Canonicus Embricenſis, & Paſtor Montforti, obiit ibidem 14 Febr. Ann 1693

JOANNES DE REEDER, Ultrajectenſis, S. T. Doctor Romanus, antehac vice-Paſtor Roterodami, modernus Montfortienſium Paſtor.

Montfortio originem debet inter ceteros,

L. Hortenſii natales. V. al. Andr. Bibl. Belg. aliique. LAMBERTUS HORTENSIUS, Montfortius, natus Anno Domini CIↃ. IↃ. admodum adoleſcens in primo ſtudiorum tirocinio Lovanium venit, excolendi ingenii cauſâ. Clarebant eâ tempeſtate in illa ipſa Academia Linguarum Profeſſores; Græcæ *Rutg. Reſcius*; Latinæ *Corn. Goclenius*; Hebraicæ *Joannes Campenſis*: Viri cùm diligentes in tradendo, tum in ſua quiſque palæſtra primi nominis. litterarum primordia, *Hortenſius* nihil duxit antiquius, quam eas Linguas, quantum dabatur, juvenili ardore perdiſcere, ſine quibus ſcientiæ omnes infeliciter, nullâque cum laude diſcuntur. Audiebat etiam eximium Peripateticum *Joan. Lud. Vivem*, & inſignem Rhetorem *Joan. Peludanum*. Erat tum illi in eo ſtudiorum curriculo contubernalis *Joan. Guinterius*, Andernacus, unà cum eo in re litteraria ab unguibus Ultrajecti educatus, vir ingenii præſtantis, & ad apicem eruditionis natus: cum quo noctes & dies pervolutandis Græcis Auctoribus impendebat; duxitque initium ab *Ariſtophanis Pluto*, quem verſibus Latinis expreſſit, Scholiiſque illuſtravit: è cujus Præfatione de ſtudiorum illius ratione hæc fere deſcripſimus. Scripſit prætèrea gesta,

ſcripta, *Satyrarum in ævi ſui vitia & mores*, libros II. &

Epithalamiorum lib. I. Ultrajecti 1552. 8. leguntur Ultrajecti aliæ ejuſdem & *Satyræ* & *Epiſtolæ* verſu ſcriptæ.

Chorographiam Goylandiæ, verſu Elegiaco. Edidit eam in Theatro ſuo Hollandiæ pag. 335. Marcus Zuerius.

Succeſſionum Civilium Ultrajectinarum libros VII. Baſ. 1546. fol.

De tumultu Anabaptiſtarum, ibid. 1548. 4.

De Bello Germanico, a Carolo V. Cæſare geſto, libros VII ibid. 1560. 4.

Enarrationes in Virgilii Æneida, ibid 1559. & 1577. fol.

Explanationes luculentas *in Annæi Lucani Pharſaliam*, ibid. 1578. fol.

Ludum habuit litterarium Nardæ, apud Batavos: qua urbe Anno CIↃ. IↃ. LXXII. ab Hiſpanis, Duce Frederico Albano, Ferdinandi Fil. occupatâ, propius factum eſt nihil, quam ut direptis omnibus, & occiſo in oculis filio ſuo naturali *Auguſtino* (* Presbyter enim erat) ipſe quoque tranſacto ferro jugularetur, niſi gratus diſcipulus nobilis quidam, *Weldamius* nomine, qui inter Iberos militabat, Comeſque Boſſutius prædæ illum loco complexus ſervaſſet. Quantæ famæ fuiſſe putas, cui in tam atroci clade doctrina præſidio fuit? ut in Coſmocritico ſcribit *Cornelius Gemma*. Feruntque tunc *Hortenſium*, periclitantem licet de vita, cæteris relictis omnibus, ſolum quas in Lucanum ſcripſerat lucubrationes ſecum auferre conatum. Deſcripſit poſtea idem *Hortenſius* dicti *Nardeni oppidi cædem & direptionem*, quæ Ultrajecti MS. legitur.

Obiit in prædio ibidem ſuburbano, *den hooghen Engh*, dicto *Craio*, Nardæ in D. Viti Choro conditus, ſub Sarcophago Dionantenſi, cui inſculptum ſequens Epitaphium: obitus,

Epitaphium,

HORTENSIUM inter mortuos
Quæris viator? Urnula
Hæc oſſa ſolum aut pulveres
Habet, polus mentem entheam,
Nomen libri, famam vaga
Doctûm ora; ovat cælo ac ſalo
Decus ſcholæ atque civium.

Conditum hic eſt corpus
D. LAMBERTI HORTENSII,
Viri omne genus eruditionis eximii,
Litteratoris arguti, Hiſtorici ſagacis,
Juventutis Nardenæ moderatoris ſtrenui,
Evocati ex hac vita, anno à laniena,
Quæ ſoli propter doctrinam ſingularem parſerat,
Altero, a nato Chriſto M. D. LXXIII.
MEMORIÆ AC HONORI
PP.
CONSULES AC ÆDITUI.

a *Relatio Iac. Eph. p. 113.* b *Necrol. Eccl. Bat.*

* Dubiâ famâ inter Papiſmum & Lutheraniſmum vivens, a ruſticis vulgò de *Luyterſche Paep* vocitabatur, ex vita L. Hort. prolixiore.

Effi-

Effigies, Effigies Hortenſii a Phil. Gallæo in æs inciſa circumfertur, cum hoc elogio, quod Franciſcus Raphelengius decantavit,

Hujus ubi Hortensl ſpectas in imagine vultus,
Talia tum ſubeat dicere verba tibi:
Romane Hortenſi concede haic; ſecula priſcis
Nomine reque pares noſtra tulêre viros.

Vita Lamb. Hortenſii prolixior eſt ad finem de *rebus Ultraj.* Hiſtoriæ.

VREESWYCK,

Vreeswyck, antiqua, modò diruta, Eccleſia; Dominium ditionis Traject. urbis ad Leckiam, ubi olim Eccleſia pervetuſta, antè Ganenſem Eccleſiam conſtructa. In Diplomate enim Ottonis Traj. Epiſcopi Anni 1217. mox a nobis dando, mentio eſt *Perſone*, id eſt, Rectoris primarii in Vreeſwyck. Eccleſiæ hujus, modò deſtructæ, rudera etiam viſuntur. Cenſus *Perſonæ* Ao 1586. reperti 17. flor. t. o.

vir eruditus, a ÆGIDIUS HAFHACKERUS, natus in Vreeswyck propè Ultrajectum, S. Theologiæ Profeſſor Coloniæ, edidit ſub nomine *Salomonis Theodoti*, apud Ubios SS. Theol. Studioſi, libellum elegantem hoc titulo:

Ἐιωτικὸν *diſſecti Belgii*[b], id eſt, Hiſtorica relatio originis & progreſſus diſſidiorum, quæ in Fœderatis Belgii Provinciis Remonſtrantes & Contra-Remonſtrantes annis ſuperioribus inter ſe exagitarunt. Urſellis, 1618 8.

Fanum novum ab aliquot annis ibi ſtructum ad Leckiæ ripam.

GHEYN.

Ganum, aliquandò urbs, c *Geynum* & *Gheyn*, munita Domus Epiſcopalis primùm cum villâ, celebris Annalibus & monumentis, à Leckia & Iſla fluminibus haud longè, in neutrius ripa tamen, a Theodorico VII. Holl. Comite fruſtrà tentata Anno 1201.

Sed à Florentio IV. Leckiam ſubvecto incenſa Anno 1224. & reſtaurata urbs ab Anno 1292. juxtà Diploma Buchelii ad Hedam in Theodorico II.

Sigillum oppidi, non alienum à forma quæ olim oppidis uſitata, ab Ant. Matthæo repræſentatur lib. 3 *de Nobiit.* p. 832.

Urbis tamen nomen propter clades, quas identidem accepit, tueri vix potuit, paulò poſt iterum vicus factus.

telonium, Nomen hinc genti apud Veteres illuſtri. Telonium ibi Trajectinus Epiſcopus ex conceſſione Imperatorum tenuit, translatum deinceps in commodiorem & ripæ viciniorem locum, in pagum ſc. *Vreeſwyck*, ſeu, ut vulgò *de Vaert*, cujus jam meminimus. Eccleſia illic urbe vetuſtior, ab Anno ſc. 1217. cum urbs, ut vidimus, demùm fuerit Anno 1294. Eccleſiæ Parochialis meminit Otto Epiſcopus Ultrajectinus in

Eccleſia pervetuſta, Chartâ Ann. MCCXVII. in qua & ejuſdem limites deſcribit in hunc modum:

limites ei præſcripti, In nomine Domini Amen. Otto divina gratia Trajectenſis Epiſcopus univerſis Chriſti fidelibus in perpetuum. Quoniam rerum geſtarum firma per hoc ſubſiſtit memoria, quod eis lingua hominum teſtimonium perhibet vel ſcriptura, idcirco præſenti ſcripto dignum decrevimus commendare omnibus Chriſti fidelibus tam futuris quam præſentibus, & notum facere, quemadmodum nos quibuſdam Parochianis de *Eyteren* & quibuſdam Parochianis de *Vreſewicke* dedimus licentiam ædificandi ſibi Eccleſiam in terminis Eccleſiæ de *Eyteren* apud *Geyne*, eorumque neceſſitati condeſcendere pium ducentes & paternum, eo quod ipſi propter difficultatem viæ & impedimentum aquæ multotiens impediantur, ne proprias adire poſſint Eccleſias, & ſic accidenter ipſos per hoc poſſe incurrere periculum animarum ſuarum, hos eximimus & abſolvimus ab obedientia prædictarum Eccleſiarum, & eis conceſſimus, ut in propria Eccleſia apud *Geyne* accipiant ſacramenta, in baptiſterio, ſepultura, introductione ſponſarum, purificatione puerperarum. Ut autem Capitulum ſanctæ Mariæ in Trajecto, ad quod ſpectat inſtituere Sacerdotem in Eccleſia de Eyteren, infra terminos Eccleſiæ, quod nullum patiatur detrimentum ſui juris, contulimus ei jus patronatus Eccleſiæ in *Geyne*, ut liberam habeat poteſtatem inſtituendi ibidem ſacerdotem, quotieſcunque vacaverit ipſa Eccleſia, qui ibi celebret in propria perſona, nullum inde ſolvens ſervitium aut penſionem. Sed ipſi Parochiani de Gheyne pro recognitione dominii & patronatus debent Capitulo S. Mariæ transferre propriis laboribus & expenſis quindecim vaſa vini ſui de navi ipſorum ultra aggerem in navim aliam ex hac parte aggeris verſus civitatem, ut ipſi ulteriores facere non teneantur expenſas aut labores, quam quod de navi una in navem aliam transferant quindecim vaſa vini prædicto modo. Sub hac itaque pœna promiſerunt Parochiani de *Geyne* annuatim exſolvere hoc ſervitium, quod ſiquando recuſaverint vel protraxerint illud exhibere, mox ipſorum Eccleſia ponatur ſub interdicto uſque ad condignam ſatisfactionem. Eccleſia quoque in *Geyne* his terminis debet eſſe contenta, ex una parte uſque ad locum qui dicitur *Aldegeyne*, & uſque ad terminos Parochiæ de Jutfaes in extremitate *Replickerweerd*, ex altera parte uſque ad viam quæ ducit ad Werſe de foſſato, quod eſt retro aream Wendekendis. Ut hæc rata permaneant & inconvulſa præſens ſcriptum ſigilli noſtri, ſigilli *Walteri* Præpoſiti ſancti Salvatoris & Archidiaconi, ſigillique Eccleſiæ ſanctæ Mariæ appoſitione duximus communiendum, Sigillum etiam *Theoderici* cuſtodis Eccleſiæ ſancti Salvatoris in Trajecto, & Perſonæ in Vreſewicke appendi fecimus. Cui pro compenſatione quindecim domorum pertinentium ad Eccleſiam de Vreſewicke datæ fuerunt quinque libræ, ut inde comparetur terra vel reditus Eccleſiæ eidem.

Acta ſunt hæc Anno Domini milleſimo, ducenteſimo, ſeptimo decimo, Epiſcopatûs noſtri anno primo. Siquis infringere attemptaverit, anathema ſit, Amen.

Collatores, Eccleſia autem ipſa ſpectabat ad collationem Eccleſiæ D. Mariæ Ultrajecti; inſtitutio erat penes S. Salvatoris Præpoſitum, juxtà Chartam Anni 1438.

a *Valer. Andr. Bibl. Belg.*

b *Swertii Athen. Belg.*

c *Menſ. Alt. Notit. part. 2. A. Matth. l. 3. de Nobilit. & l. 2. Fundat. Eccl. &c.*

Digitized by Google

Nos Decanus & Capitulum Eccleſiæ S. Mariæ Trajectenſis univerſis & ſingulis præſentia viſuris, lecturis, & audituris facimus manifeſtum, quod Eccleſiam Parochialem in Geyn Trajectenſis Diœceſis ad noſtram collationem ſive præſentationem pleno jure, ſpectantem & pertinentem, ad præſens vacantem per mortem ſeu liberam reſignationem quondam Domini Petri de Ven, Presbyteri, ultimi poſſeſſoris ejuſdem, diſcreto viro Dn. Hermanno Voſcuyl, Presbytero Trajectenſis Diœceſis pure & ſimpliciter propter Deum contulimus, & conferimus per præſentes, præſentantes eundem Venerabili & Circumſpecto viro, Domino Præpoſito & Archidiacono Eccleſiæ S. Salvatoris Trajectenſis ſeu ejus Officiali, vices ſuas in hoc habenti & gerenti pro inſtitutione Canonica ad eandem obtinendo, ac cura animarum, & cuſtodia reliquiarum dictæ Eccleſiæ per eundem in Dei nomine committenda, tradentes hanc noſtram teſtimonio litteram ſigillo Capituli noſtri ſigillatam.

Datum Anno Domini CIↃCCCCXXXVIII. menſis Julii die prima.

Aldengheyn, Caſtrum, antiquum,

Aldengheyn, de qua in priuri eharta mentio, caſtrum olim, ut & feudum Trajectinum, cujus ſic meminit Heda *Hiſt. Ultr.* p. 245. "Erat "tunc in vico *Gano* turris fortiſſima, omnibus "ad Præſidium neceſſariis præmunita, dicta "*Wapeatoeca*, quam per deditiooem cuſtodia "*Gisbertas de Iſelſteia* occupavit, & funditus de"levit, ſuſcitavit iterum loci emptor *Adr. Ploos* "*ab Amſtel*, Dominus de *Thienhovea*, &c. ex "priſcis partim, partim ex noviter jactis fundamentis, quod jam *Oudegem*.

Meminit Joannes Gerbr. a Leidis l. 2. *Hiſtor.* c. 12. *Splinteri de Oudegeia*, ſeculo VIII. ſubmerſi in Lecca, & a S. Suitberto reſuſcitati. Sed cum Acta S. Suitberti nomine a Marcellino ſint conficta, ut *Bat. Sacr.* part. I. dictum, fides ſit penes Auctorem.

Wilhelmi de antiquo Geno, meminit S. Salvatoris Necrologus VI Cal. Febr.

Canonicarum Regul. Cœnobium,

* Annis centum ex quo urbs *Ganum* deleta, in ejus ruinis Anno 1423. clauſtrum Canonicarum Regularium, *Nazareth* vulgo dictum, fundari cœptum, a tribus religioſis feminis, oriundis ex *Altena* pago aquis abſorpto, porrigente ad id manus opulentâ quadam virgine, *Beatrice van Dordrecht*, vitæ aſceticæ dudùm ſtudioſâ, Paſtoris prius, cujus Eccleſiæ viciniorem Domum priori deſtructâ coëmerant, impetrato conſenſu. Confeſſorem proprium accepit Anno 1433. *Hermannum van Voskuyl*, Ultrajectenſem, opulentum & Pariſiis promotum, qui ex ſuo ære dotem velut alter fundator auxit, cui & non parùm contulit Anno 1438. *Gerardus Nicolai*, *op de Poppel* dictus.

Ut habitum mutarent, fierentque Regulares, & Parochiali Eccleſiæ unirentur, Anno 1441. a Papa impetravit earundem Confeſſor. *Margareta*, filia *Wilhelmi Hollen*, quinta ipſarum mater: prima autem Prioriſſa, Anno 1460. muro cinxit Cœnobium, additâ etiam aliquando Eccleſiâ, quæ ſub *Sophia van Hove* Joannis filia, *Prioriſſa* Anno 1515. reſecta. *Cornelius Jacobi van de Koude*, Monialium Pater & Confeſſor Anno 1565. cum defeciſſet ad reformatos, ejectus, & ſuffectus *Joannes Arnoldi Vaiſting*, è cujus adverſariis pleraque hìc deſumpta. Denique propter bellum cum Hiſpanis Anno 1572. diffugêre Moniales omnes, conductâ Domo Ultrajecti è regione S. Servatii, deſerta deìn ab illis ob inopiam. hodiè dirutum.

* *Ant. Matth. l. 2, Fund. Eccl. pag 498.*

BRANDWYCK,

De vico hoc, infra ſub Decanatu inter *Leckiam* & *Iſalam*.

HAESTRECHT,

Municipium hodiè Goudæ ad Orientem, olim ſi Junio fides, urbs tribus munita Arcibus, ubi feſtum Purificatæ Virginis Mariæ ſingulari in honore eſt. S. Salvatoris dudùm ſubfuit Collegio, cujus dominium ſibi cum VII. Stolis, juxta *Joannis de Beka Chronicon auctius*, jurèjurando aſſeruit. Haeſtrecht, antiquus ſplendor, Parochiæ Dis. Tut.

Ex prædicto libello MS. Anni 1514. Collatio Curæ Paſt. erat penes Cæſarem ut Holl. Comitem, inſtitutio penes Archidiaconum S. Salvatoris. Collatores; priſci,

HUGO ELLING, illic ſub Ann. 1419. Paſtorem agebat.

Mr. PETRUS A VOLLENHOVE, S. Petri Ultrajecti Canonicus, diu illius Eccleſiæ Paſtor fuit.

In abſentia ex cura ea percepit annuè VI. libras Flandricas; vel certè XXX. flor. Ad eandem ſpectabant XL. jugera, quorum ſingula annuè reddebant ſtuferos XLII.

THEODORICUS CORNELIUS, Paſtor in Haeſtrecht A°. 1567. ex viſitationis *Herm. Reanenborchii*, Præp. S. Salv. libello, *erat Paſtor verus, reſideat, qui interrogatus de moribus ſuorum ſubditorum, quod omnes ferè Catholici eſſent, exceptis duobus aut tribus; & quod bona Eccleſiæ bene regantur.*

Sacerdotes de Clero, qui municipium hoc aliquandò excoluêre, inde pulſi fuêrunt. & hodierni Paſtores,

Sacerdotes Jeſ. eiſdem tam diu inſerviêre, donec & ipſis haud ita pridem ob ortos Religionis motus per Præp. Hollandiæ Ordines inde pulſis, incolæ ejus poſt aliquam temporis moram nacti ſint Franciſcanum Minoritam. ac animarum Curatores.

Porrò ſub Haeſtrechienſi Parochia, ad oppoſitam Iſalæ ripam in tractu Steynenſi Prioratus pridem fuit Canonicorum Regularium D. Auguſtini, intrà urbem, ut jam diximus, poſtmodum tranſlatus. *Steinenſe* Canon. Regul. in vicinia Cœnobium;

Dominus *Joannes*, nothus Bleſenſis Ann. 1419. Canonicis Regularibus copiam fecit Cœnobium intrà dominium ſuum Steinenſe condendi ac extruendi.

Fredericus Blankenheimius, Traj. Epiſcopus conceſſionem hanc publicis tabulis firmavit.

Hugo Elline, fundationi intrà terminos Parochiæ deſtinatæ, præbuit conſenſum. Situs ejus ex adverſo Haeſtrechti, Iſalâ flumine interjecto, uno ab urbe Gouda lapide; locus etiamnum *Monaſterium* appellatur. ejus initia,

Deſiderius Eraſmus, Cœnobium illud Ann. 1487. amicorum ſuaſu ingreſſus, ann. ſequenti † illic profeſſus, quique ibidem Ann. 1492 ‡ *primitias*, juxta P. C. Bockenbergium *celebravit*, ſitum ejus non omnino felicem deſcribit. *Erat locus iſte*, inquit, *tam putris & inſalabris*, *ut vix*

† Alii, in Cœnob. ſuprà *Donckam*.

‡ Eraſmus celebrat Primitias in Stein, P. C. Bock. In Chron. MS.

bubus alendis eſſet idoneus, ne tam delicato corpuſculo.

Primus Cœnobii ſundator, ſtructor, & Prior,

ſundator, JACOBUS GYRARDI: *Pius ultrà modum*, ut habet Necrol. Monaſt. in Stein, *Steynæ Monaſterium multâ diligentiâ incœpit, & primus Prior noſter, obiit ſenio confectus Ann.* 1443.

Rectores, TIMANNUS JOANNIS, III. Prior, obiit 9. Febr. 1439.

JOANNES NICOLAI, IV. Prior, obiit 23. Junii 1464. *qui & temporaliter & ſpiritualiter Conventui noſtro ultra modum profuit.*

JOANNES CHRISTIANI, V. Prior, obiit 8. Aug. 1496.

NICOLAUS WERNERI, VII. Prior, obiit 5. Sept. 1504.

SERVATIUS ROGERIUS, VIII. Prior, poſteà Rector virginum ad S. Mariæ lacum, in *Marie-poel*, propè Leidam, ubi & conditur defunctus 3. Jan. 1540.

WALTERUS JACOBS, IX. Prior, 1563.

ROBERTUS JOANNIS GORIS, X. Prior, poſt Sanctimonialium *S. Margaritæ* Goudæ Rector, obiit 30. Maji 1565.

HENRICUS HENRICI, XI. Prior, obiit 1549. ad *S. Margaritam* Goudæ humi conditus.

GUALTERUS JACOBI MASIUS, ultimus illic magna eum laude XLV. Prior, defunctus 25. Febr. 1595. ad S. Joannem Goudæ ſepultus.

Fr. JOANNES JOANNIS DE GOES, Supprior, *vir maximæ pietatis*, ex peſte ſublatus 31. Jan. 1468.

Fr. JOANNES BARTHOLOMÆI, Supprior, obiit 21. Jun. 1475.

Fr. HERWICUS CORNELII, Supprior, obiit 5. Jun. 1551.

Fr. LEONARDUS, Supprior, obiit 16. Martii 1584. ad Aquas veteres ſepultus.

Primi Fratres ac Canonici fuêre,

JACOBUS GYRARDI, mortuus Prior 16. Martii 1443.

BOUDEWINUS PETRI, Pr. 1461.

PETRUS WERNERI, Pr. mort. in Poel 1452.

JOANNES PYNARDI, Pr. mort. 1438.

Fr. CHRISTIANUS, laicus, mort. 1463.

Fr. ANDREAS PETRI, Donatus, mort. 1455.

Fr. ERMBOLDUS RODOLPHI, Donatus, mort. 1472.

Fr. SIMON JOANNIS, Donatus, mort. 1455.

Propter viciniam ad urbem Goudam, nomen *Emmaus* datum Cœnobio, S. Gregorio Pontifici M. ut Divo Tutelari nuncupatum.

Domino *Joanne*, notho Bleſenſi Ann. 1435. vitâ functo, filius ejus *Joannes Treſlongus*, Canonicus ad S. Salvatorem Ultrajecti, cui dominium Steinenſe hæreditate obtigerat, publicis tabulis Ann 1436. 28. Dec. firmavit quidquid parens Joannes Regularibus Steinenſibus conceſſerat, novis adjectis donationibus, juribus & immunitatibus; noviter firmatis per Goudam oppidum, quandò ei Steinenſe dominium ceſſit *Joannes Treſlongus*. Ad Capitulum, *Sion* Delphis conterminum, Ann. 1444. IV. Maji, ad normam Windeſemenſis Capituli erectum, adlectum quoque fuit Cœnobium *Steinenſe*.

Tanta in primis initiis morum & disciplinæque ejus fuit fama, ut *Theodorus Florentii*, religioſus Presbyter Goudanus Ann. 1425. ædes, ſupellectilem, cenſumque donarit ad uſum trium quatuorve Canonicorum Regularium, etiam Steinenſium, eâ lege, ut diebus feſtis ſingulis poſt veſperarum cantum illic *collationem*, ſeu brevem concionem haberent ad populum. Verùm diſciplina, ut ferè fit, ſenſim hic etiam elanguit. Ad quod fortè contulit, quod indultum Cœnobio fuerit, uti frequens eſt per Germaniam, adventantibus vina & cerviſiam promere. prolapſio,

Indè enim ferè luxus, incontinentia, diſſolutio, orationis, & lectionis neglectus.

Id Servatio, Cœnobii iſtius Priori * alicubi improperat Eraſmus: *Litterarum illic*, inquit, *nulint uſus. . . . Convivia quam laica?* &c.

Joannes Nicolai, Steynenſis Cœnobii ſub Ann. 1442. Rector, & Capituli Generalis virorum ac virginum per Hollandiam ac Zelandiam Præfectus, cernens collapſam a primævo inſtituto diſciplinam, apud Rudolphum Diepholdium, tum Ultrajectinum Epiſcopum, ſic egit, ut reformationis Diploma † datum 31. Dec. dicti anni obtineret, hujus tenoris; diſciplinæ reſtauratio.

RODOLPHUS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, omnibus & ſingulis, ad quos præſentes noſtræ litteræ pervenerint, ſalutem in Domino ſempiternam. Paſtoralis curæ ſollicitudo continuis nos impulſat ſtudiis, etiam iis quæ Religionem ſanctam concernunt intendere. Sanè dudùm bonæ memoriæ prædeceſſor noſter Dominus Fredericus de Blanckenheim, quoſdam Canonicos & Canonicas Regulares, utriuſque ſexus per quoddam Capitulum generale, cui . . . tanquam ſuperior Prior præeſt, ſicut per aliquot annos laudabiliter præfuit, dilectus noſter Fr. Johannes Nicolai, Prior Domûs & Conventûs Sancti Gregorii, dictæ *Emaus* in terra *Steyn* propè Goudam, in dicta Diœceſi noſtra, ſalubriter plantavit, ac certis privilegiis & gratiis decoravit. Verùm quia nullæ humanæ ordinationes ſeu adinventiones tam ſagaciter ordinari poſſunt, & diſpenſari, quæ aliquandò pro loco & tempore ac perſonarum conditionibus mutationibus non egeant, aut reformatione. Hinc eſt quod præſati Prioris ſuperioris & aliorum Priorum & Conventuum Capituli, antedicti piis deſideriis & humilibus ſupplicationibus inclinati, eò libentius annuimus, quò in ipſis gloria & animarum ſalus noſcitur contineri. Eandem primariam fundationem præſati Domini Frederici, ſubobſcuram, ambiguam & minus lucidam eidem Capitulo Canonicorum Regularium, prout comperimus in quampluribus ſuis partibus in præſentiarum minus congruentem, & omnem ejuſdem Fundationis declarationem per quoſcumque deſuper confectam caſſamus, annullamus, reprobamus, ac ex certa ſcientia revocamus, nulliuſque roboris ac momenti eſſe decernimus, & pro infectis haberi volumus, ipſamque primam fundationem ſecundùm tenorem & formam infraſcriptos innovantes, inſtituentes, ac denuo declarantes. Inprimis, &c.

* *Epiſt. Edit. Lond. in Proleg.*

† *Act. Cap. gen. MS. in Steyn, fol.* 1. 2. 3.

Portò

Porrò cum Anno 1540. 16. Julii Steinenſe Cœnobium *peſſimo ſtudio*, ut P.C. Bockenbergii mens eſt, vel potius incuriâ Monachi cujuſdam conflagraſſet, nec agreſtis vita ultrà arrideret, Senatus Goudanus, Steinenſis tractûs dominium jam antè nactus, eos intra urbem admiſit, aſſignato eis Brigittarum Zoellenſium Aſceterio: & hæ quidem ad vetus propè Zoeſtum, de quo ſuprà *, Monaſterium profectæ ſunt, illi verò Anno 1551. *magnâ cum ſolemnitate*, ut habet Bockenbergii MS. Chronicon *migrarant Goudam*.

OUDEWATERA,

Oudewatera, varium nomen,

[a] Quam *Veteres aquas* magis Latinè appellant alii; *Oudewaertera*, ſi prima origo ſpectatur, juxta Boxhornium nominanda, ſonat inſulam aut diſtrictum veterem, ad differentiam *Waerdæ* illius, quæ in vicinia poſita, nova hodiéque appellatur.

etymon,

Hollandiæ oppidum eſt ad Iſalam, cui jura municipalia & privilegia, queis dein uſi ſunt oppidani, contulit Henricus Viandenſis, XXXVI. Ultrajectinus Epiſcopus. Parochialis ei Eccleſia,

Parochia,

cui duplex pridem chorus, unus Sanctiſſimo Sacramento, alter Virgini Deiparæ ſacer, ab ævo, juxta Jac. Torrium [b] nuncupata primo

Divus Tut.

hîc fidei Præconi, D. Willibrordo, cui & adſcitus S. Michael Archangelus. Collatio Paſtorum penes S. Salvatoris Ultrajecti Decanum, & Papam alternis vicibus. Oppidani Cuſtodem ſacrarii ſtatuunt, ex Alberti Bavari privilegio Ann. 1500. xxviii. Maji.

Vicariæ,

Quinque pridem in Parochiali Eccleſia Oudewatrienſi, ut minus, fuiſſe altaria, liquet ex Teſtamento *Theodorici Kiel*, qui Anno 1329. quatuor altaribus tunc ædificatis & conſecratis legavit quatuor libras annuatim, unicuique altari unam libram. *Ipſe* inſuper cum ſuis hæredibus, & aliis quibuſdam, in litteris fundationis expreſſis, fundavit, & certis redditibus dotavit novum altare, in honorem Omnipotentis Dei, & S. *Catharinæ* Virginis, jus collationis reſervantibus ſibi, hæredibus dicti *Theodorici Kiel*, ex quorum præſentatione primus poſſeſſor illius altaris inſtitutus eſt anno eodem

Vicarii,

GERARDUS PES, Clericus Subdiaconus.

Anno autem 1366. *Gerardus Kiel*, Jus Patronatus dicti altaris in perpetuum tradidit Domino *Gerardo vanden Vliete* Equiti, ejuſque ſucceſſoribus.

Anno 1427. ejuſdem Vicarius extitit *Wilhelmus*, dictus *die Rode*, Presbyter.

Hujus *Vicariæ* dein tranſlatæ ad altare *Venerabilis Sacramenti*, Ao. 1515. Poſſeſſor fuit prænobilis Dominus *Florentius vande Vliet*: poſt cujus obitum, ex præſentatione *Gerardi de Woerden*, Dni de Vliet & Boehorſt, veri tunc temporis dictæ *Vicariæ* Patroni & Collatoris, ad illam inſtitutus eſt Anno 1537. D. Mr. *Adrianus Chriſtiani de Oudewaeter*, Presbyter.

Ad idem altare Venerabilis Sacramenti fundata quoque fuit *Vicaria* in honorem *B. M. Virginis*, quæ Ao 1529. a *Joanne de Woerden*, Dno de Vliet, collata fuit *Theodorico*, filio *Amelgeri*, civis Oudewatrienſis tunc temporis ſtudioſo Lovanienſi, cujus pater *Amelgerus* dictam *Vicariam* auxit aureo Philippico annuè.

* *ſub Zoeſto*

a *Boxhorn. Theatr. Holl. Buchel. in Hed. p. 216.*

b *In Relat. Rom.*

Anno 1400. *Gerardus Wiel*, laicus juravit in animam ſuam, confirmationem ſpectantem ad altare fundatum in honorem *Omnipotentis Dei & B. M. Virginis*, per diluvium deſtructam eſſe & annihilatam; ad præcavendum autem, ne bona illa Eccleſiaſtica redirent, & traherentur ad bona ſæcularia, oſtendit & nominavit bona omnia ſpectantia ad dictum altare, eademque cum quibuſdam aliis augmentavit.

Anno 1403. *Laurentius Theotrici Rampen*, Jus Collationis altaris in honorem Dei Omnipotentis & B. M Virginis fundati, cum omnibus ſuis attinentiis liberè reſignavit, contulit & conceſſit prænobili viro Dno *Gerardo de* [c] *Vliet*, militi, & ſucceſſoribus ejus.

Habemus hæc ex Actis Authenticis, quæ ſingula perluſtravimus.

priſci Parochiæ Rectores,

D. JOANNES PELLENCUSSEN, Curatus Oudewatrienſis Anno 1329.

D. BARTHOLOMÆUS JOANNIS, Curatus Oudewatrienſis Anno 1403.

D. JOANNIS OTTONIS, Vice-curatus Oudewatrienſis, Anno 1537.

Tertiariarum Cœnobium,

Oudewatriæ pridem etiam Cœnobium tertiæ regulæ [c] D. Franciſci, dicatum S. Urſulæ ejuſque ſatellitio, [d] ſub Trajectenſi, vulgò ſic dicto Capitulo, Epiſcopi Traj. Inſpectioni, ac Fratrum vitæ communis ſubditum regimini.

Sanctimoniales hæ, ortâ inter Suederum & Diepholdium de Sede Traj. diſſenſione, Suederi partibus adhærebant. *Mota* igitur, *paupertatis, ſchiſmatis & rebellionis*, ut dicti Suederi Diploma habet, relictâ ſede ſua Leidam migrarunt, receptæ ibi a Balduino Swietenſi, qui Cœnobium eis extra portas Leidenſes, S. *Mariæ lacum* dictum, extruxit, ut latius ibi dicetur.

Alexian. ædes,

Fuit & hic Domus Alexianorum, & altera Cellitarum Virginum, quarum hæ ægris inſerviebant, illi defunctorum funera ad tumulum deportabant. Demùm ædes hîc fuere Equitum

Commendaria,

Melitenſium ſub Balliviatu Ultrajectenſi.

Xenodochium,

Dominus EGBERTUS SPYERS, Oudewatrienſis, filius Jacobi Spyers, Oudewatrienſis, dum viveret, Prætorii Scribæ, Paſtor in *Berkon*, in pagi iſtius, atque Oudewatrienſis oppidi cives munificus, Anno 1580. Xenodochium fundavit in patrio oppido, ad quod conſanguinei, ſi quando egerent, poſſent divertere, deſtinatis in illud opimis ac pinguiſſimis

ejus inſtitutor:

agris; mandans ex teſtamento, ut quotannis in omnes adventantes die Veneris ſancto panis cum halece diſtribueretur: ſicque hæc diſtributio annuatim uſque hodiè innumeris oppidanorum liberis illuc eo die accurrentibus ſine diſcrimine.

In Cyatho argenteo, qui etiamnùm apud conſanguineos defuncti in pretio eſt, hi vernaculi verſus leguntur,

Wynich wijns die verfraeyt het hert,
Maer veel gedroncken baert ſmert.
Tot gedenckenis zyn wy gelate
Voor den vriendtn hier uyt charitate.

aliì viri illuſtres ac eruditi.

JOANNES PALÆONYDORUS, quod de *Veteri aqua* ſonat, Oudewatriam agnoſcit patriam, ex more illius ſeculi pro vernaculo, Græco aſſumpto nomine, Ordinis Carmelitarum

c *Vlietii* Caſtrum habebant ad *Iſalam* Oudewatriæ vicinum, *Vliet* nomine, ſic bellis attritum, ut ejus, præter turrim magna parte collapſam, nihil penè reliquum ſit.

c *In Relat. Rom.*

d *I. Lindeb. Hiſt. Epiſc. Dav. c. 5. 9.*

 fuit,

fuit, qui plurima ſcripſit ad ſui Ordinis, atque ad Sanctorum hiſtoriam pertinentia, quorum ſyllabum dat Trithemius. Obiit is Anno Chriſti 1507.

CORNELIUM quoque VALERIUM, eruditiſſimum Belgarum, protulit Oudewatria Anno 1512.

Puer hic *Georgii Macropedii* diſciplinæ traditus, triennio nondùm exacto Lovanium mittitur, ubi Latinas & Græcas in Collegio Trilingui, Linguas annos ſex edoctus, in patriam redux, annos totidem Rhetoricen tradidit. Luſtratâ Galliâ Lovanium reverſus, *Petro Nannio* Linguæ Latinæ in Collegio Buſlidiano Profeſſori ſucceſſit: in quo munere dum verſatur, plura ingenii ſui monumenta efformavit. Vivere deſiit Lovanii Anno 1568. ætat. 66. in D. Petri depoſitus; ubi Georgius ab Auſtria gratus diſcipulus monumentum præceptori ſuo excitavit.

Valerius Andr. in *Bibl. Belg.* Opera ejus, quæ Artes liberalea ferè coocernunt, recenſet.

LINSCHOTA,

Linſchota, Parochia, Diœceſis Trajectenſis, Oudewatriæ & Woerdæ vicinus, Woerdæ territorio annumeratus pagus, cui Parochialis cum faſtigiata turri Eccleſia, S. Joanni Bapt. ſacra, ad quam inſtituebat S. Salvatoris Ultrajecti Præpoſitus.

Vicaria, Collatores, *Vicaria* in Linſchotana Eccleſia ad altare D. Virg. M. cujus Collatio pridem penes Burchgravios Montfortienſes, dein penes in jura eorum ſucceſſores.

Hi & alternia vicibus cuſtodem ſacrarii illius conſtituebant.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Linſchoten:*

proventus Eccleſiaſt.

Een halve hoeve lands in Cattenbroek,	21	-	0
2. *Mergen lands op Rapynen,*	9	-	0
2. *Mergen ibid.*	7	-	0
2½ *Mergen lands in de leege Polder,*	11	-	0
1. *Mergen ibid.*	4	-	0
3. *Mergen op Rapynen,*	5	-	10
Een camp lands in de leege Polder,	[illegible]	-	10
Aen uytgangen,	3	-	11
	62	-	11

Series bonorum Vicatiæ *B. Mariæ:*

Aen renten,	6	-	2
Een rente van 5. ſchilden.			

Series bonorum Æditui:

2. *Mergen lands in de leege Polder,*	11	-	0
1. *Mergen lands ibid.*			
1. *Eerf,*	3	-	0
1. *Pagtje,*	0	-	18
	14	-	18

Juxtà Flor.. Wedii Libell. ex cenſu Paſt. A°. 1586. non plus recepti, quam 34 - 10 - 0

VLEUTEN,

Vleuten, arces, Inferioria Trajecti pagus, cui arx cognominis, pago vicinus, inter arces *Ten Eng*, *Ten Ham*, & *Hermelen* ſitus. Arcis illius nil hodiè ſupereſt extra vetuſtam ac quadratam turrim.

Parochia, Parochialis pago Eccleſia, cujus Rectores inſtituebat S. Salvatoris Ultrajecti Præpoſitus.

Vicaria in Eccleſia hac ad D. *Nicolai* altare, cujus A°. 1586. Collator, præn. D. *Joannes Uytenham*. Fraternitas ibidem S. Mariæ Virginis. *Vicaria,* Fraternitas,

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Vleuten:*

Eccleſiaſt. proventus.

Een tient gelegen in de 20. Mergen,	40	-	0
4. *Mergen lands,*	20	-	0
Een Camps lands groot 1½ Mergen,	8	-	0
Een Mergen hoog land,	3	-	0
	71	-	0

Series bonorum *Vicariæ S. Nicolai:*

10. *Mergen lands in den geregte van Temaet,*	44	-	0
Nog eenige perceeltjes land,	4	-	10
1. *Hond lands in Rewyk,*	2	-	0
	50	-	10

Ex Paſtorali cenſu ſoli 41. floreni Anno 1586. recepti.

WORTHEN,

Arx quondam ad Rhenum, a qua Equeſtri familiæ nomen Gentilitium de *Worthen*, de *Wordene*, de *Worden*, de *Woerden*, prout in Diplomatibus variis extat; quam Epiſcopus Godefridus Trajectenſibus in obſequio retineodis, firmiſſimis munitionibus circumdedit Anno 1160. Woerden, priſca nomina,

Sic enim Beka de eo p. 55. *Pro ſempiternæ ſuæ laudis memoriâ ſuperædificavit Martino IV. Fortia; videl.* Horſt *contrà Comitatum Gelriæ*, Vullenho *contrà Dominatum Friſiæ*, Montforde *adverſùs Comitatum Hollandiæ*, & Woerden *adverſus rebellionem propriæ civitatis.* Parochia,

Ex his Bedæ verbis conjicere licet, Divum Tutelarem ab initio illic fuiſſe B. Martinum. Divus Tut.

Et etiamnùm pars templi ad dextram aditûs, vocatur *S. Martini Angulus.*

Collatio Rectoris Eccleſiæ penes S. Salvatoris Ultraj. Præpoſitum, & Rom. Pontificem alternis vicibus.

Vicaria ibi olim, cujus Collatio penes Burchgravios Monſortianos. Alia ad altare D. *Virginis*, cujus Collatores, oppidaoi, qui & ſacrarii cuſtodem conſtituebant. *Vicaria,* Collatores,

Ab *Hermanno Wourdani* ſtemmatis, ejus Domino, conjuratione nefariâ in Principem Florentium V. Ann. 1296. ad Hollandiæ Comites devoluta *Woerda*, ab Erico dein Brunſwicenſi Duce, cui a Philippo Rege Hiſp. oppignorata fuerat, ad Hollandiæ Ordines, Ann. 1581. pervênit. Eſtque hodiè municipium Hollandici juris. Xenodochium ibi S. *Barbaræ*; præter arcem vetuſtam, ad cujus aditum olim ſacellum, quod adhuc viſitur, in quo primos cœtus iniêre Lutherani. Dynaſtæ, Xenodochium, arx;

Incolæ Catholici illic pauci, eò quod *Joannes Piſtorius* Woerdenſis, Woudanus aliquandò Paſtor, ſed a fide avitâ concubinæ libidine devius, omnium primus Lutheraniſmum palam illic fuerit profeſſus. De eo nobis mentio ſub Jacobi-Woudâ, ubi Cath. fuerat Paſtor. Sed finem ejus tragicum hic habe ex veteri Charta Cœnobii Birckani propè Amisfurtum: a fide avita devius Paſtor,

... Inſignem magis ex Lutheranorum numero ſacerdotem quendam ſecularem ex oppidulo *Woerden* natum, Dominum *Johannem Backer*, illic profeſſione hujus tituli vinctum & longo tempore detentum abduxerunt ex *Woerden*, ubi ſacerdotium abdicaverat, & uxorem publice ejusque tragœdia.

in

in matrimonium duxerat, quique aliquando ibidem prædicaverat, & jam ſibi quæſtum panes pinſendo parabat, unde & Piſtor, *die Backer*, dictus fuit. Is homo cum ſæpius per Caſtellanum de *Woerden* & alios affines & amicos compellatus eſſet, ut uxorem abdicaret, & ſacerdotii ſui ordinem attenderet & reſipiſceret, reſpondit ſe Deum timere, continentem eſſe non poſſe, ac in ſacerdotio, in fornicatione, in inceſtu, aut ſacrilegio extra ſtatum matrimonialem nolle pollui, licitum ſibi fore ex Paulo conteſtans ſacerdotem unius uxoris virum eſſe debere. *Quod ſi Papiſtæ*, inquit, *aut Antichriſtus, hoc in me ferre noluerint, ut in ſacerdotio matrimonialiter & legitime vivam, converſione S. Pauli mihi donata, habeat Antichriſtus*, ait, *ſuum ſacerdotium, & dimittat mihi purum Chriſti matrimonium, & ſuis tribuat impurum cœlibatum.* His & aliis ex cauſis, cum conſulentibus non acquieſceret, & dogma Lutheranum inceſſanter prædicaret, & teneret, mandato & citato eodem in Curiam venire ſuper his rationem redditurο, venit, captus, & incluſus fuit. Qui dum diu ibidem teneretur, nec reſilire vellet, à Domina *Margareta* Dominus & Magiſter *Jacobus* Suffraganeus Epiſcopi Trajectenſis, Epiſcopus Ebronenſis, in Hagam à Trajecto accerſitus, poſtquam per ſententiam definitivam fuiſſet condemnatus, à Domino Ebronenſi eſt degradatus in præſentia aliquorum Abbatum, ſcilicet de Conventu S. Pauli in Trajecto, de Laurentii in Ooſtbroeck, & S. Adelberti in Egmont. Poſt degradationem autem traditus fuit Curiæ ſeculari, & facto ſolenni ſermone publicè, toto Concilio & omni aſtante populo, à quodam Fratre Minorita incenditur congeries ignis. Inquiritur rurſus ſi velit mutare ſententiam, & invenire eorum gratiam; reſpondit eorum gratiam non requirere, Domini Creatoris gratiam petere ſe velle, & pro ejus veritate & Sacræ Scripturæ mortem præſentem deſiderare, incinerationem ſui tantum unius horæ ſpatio facile contemnere, ut ad præſentiam Domini, ſicut optabat, poſſet pervenire. Induitur ergo flava tunica, & exuitur ſacerdotalibus veſtibus, quibus ablatis dixit: *Jam omnem meum decorem & ſpeciem perdidi*, floccipendens earum ablationem. Tandem ad palum ligatus, oravit pro occiſoribus, *Domine*, ait, *ne ſtatuas illis hoc peccatum*, & iterum, *In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum*, & incenſis ſtipulis, nappis, & malleolis, dum ignis in pyram elevaretur, cantare cœpit, *Te Deum laudamus*, & inclamare Jeſum, quouſque potuit, nec prius deſtitit, niſi ſuffocato ſe ab igne & fumo cum voce pariter & vitam ei ademerunt. Contigerunt hæc poſt nativitatem S. Mariæ Ann. 1525.

Catholici animarum Curatores.

Catholicos qui reliqui erant, aliquandò curavit, per Suevos è Germania exulare coactus, Benedictinus Presbyter,

GODEFRIDUS SAELMAECKER. Sed illo Ano. 1640. 10. Aug. defuncto, cum varii ipſis oblati, nulli acceptati eſſent,

JOANNES CLOETINCH, Ultrajectinus, Sacræ Theol. Bacc. ex vicino pago *Camerick*, illos, ſimul & fideles accolas in vicis *Teckop* & *Cockenghe*, ſollicitè curavit.

Sed circà Annum 1656. ditior oppidanus

GASPAR HENRICI, filium, Franciſcanum Obſerv. ſibi cohabitantem & intrà oppidum Sacra adminiſtrantem, a *Jac. Torrio*, Epheſ. Archiepiſcopo, obtinuit.

Qui mortuus, ad vitam licet tantùm admiſſus, ſucceſſorem accepit,

DOMINICUM VAN NES, * *Woerdæ* defunctum 7. Febr. 1684. & ab ejus obitu,

CLEFFIUM DELPHENSEM, ambos ejoſdem S. Franc. inſtituti.

Succeſſores interim

JOANNIS CLOETINCH, viculum *Teckopi* inhabitantes, ſe & Plebanos in *Woerden* inſcripſêre.

BODEGRAVIA,

Bodegravia, priſcum nomen, ſitus,

Antiquitùs juxtà aliquos *Bagauda*. Hujus ſitum Henricus IV. Imp. in Diplomate Ann. 1064. Rheno Occidentalem facere videtur, cum hodiè ſit adverſa in ripa planè eodem nomine municipium, Comitatus olim *Theoderici Bavonis*.

Parochia, Divus Tut.

Parochialis ibi Eccleſia S. Gallo Abbati dicata; de quo Gallo Martyrologium Rom. Uſuardus, & Ado ad diem 16. Octobr.

Collatores;

Collatio ejus penes Papam & S. Salvatoris Decanum, alternis vicibus. Municipium iſtud & *Oudbodegrave* excoluit olim è Societate Jeſu Preſbyter,

noviſſ. æva animarum Curatores

Ægidius ab Uffelen, & alii de eadem Societate Presbyteri. De Clero verò, R. D. *Adrianus*, *Joannes Kuyſten*, ac *Joannes Heumius*.

Incolæ autem, comperto flaccido quorundam Jeſuit. zelo, ſupplici libello à Philippo Rovenio poſtularunt de Clero Presbyterum; qui conceſſit eiſdem,

PETRUM VANDER KLOES, Ultrajectinum, primum de Clero ibi inhabitantem Paſtorem. Illo diſcedente, & creato Paſtore in patria civitate, in eandem meſſem introivit,

NICOLAUS LIMMERLAEN, Delphenſis, olim in ſeculo viduus & Pharmacopola.

Sed cum hic variè impeteretur, diſcedens obtinuit curam in *Sprondel*, pago Marchionatûs Bergopzomenſis, ubi exiſtens Paſtor obiit 12. Julii 1688.

Huic diſcedenti in cura Bodengravenſi ſucceſſit

GUILIELMUS DE REEDER, Gorcomienſis, & poſt illum

CORNELIUS STRAFFINTVELD, Goudanus, S. T. B. F. Sed pacis ſtudio tranſactione factâ inter Caſtorienſem Epiſcopum & Præfectum Societatis, cura iſta ceſſit Societatis Jeſu Presbyteris.

Illis autem unà cum cæteris per Hollandiam juſſu Præp. Holl. Ordinum nuper pulſis, fidelibus loci ejus ad tempus deſervit

HERMANNUS DAELDORP, Amſtelodamenſis, Theologus Lov.

Quo adeunte curam Noortwyckerhoutanam, Minorita primùm Pr. *Melemans*, Bredanus, dein Auguſtinianus Monachus, cui nomen

HIERONYMUS VAN DAMME, Gandenſis, annuente Clero illic operam impendit.

De Swammerdamo, ſub Decanatu Rhenolandiæ fiet mentio.

* *Necrol. Eccl. Bat.* † *ibid.*

DECANATUS GOYLANDIÆ,

SUB EADEM

S. SALVATORIS PRÆPOSITURA.

NAERDEN,
WESOP,
MUYDEN,
MUYDENBERCH,
ANCKEVEEN,
NEDERHORST,
NICHTEVECHT,
BLARICUM,
HUYSEN,
LAREN,

HILVERSUM,
CORTEHOEFF,
LOESDRECHT,
VRELANDT,
VINCKEVEEN,
LOENEN,
CAPELLA IN LOENRESLOOT,
BREUCKELEN,
ECCLESIA DE AA. *

* In quibuſdam Codic. MS. ponitur etiam *Amnis*.

Comitatus ac Decanatus *Nardinxlandt*, poſteà & *Goylandt* dictus, ſub S. Salvatoris Præpoſito.

GOYLANDIÆ appellationem latius olim, imperium gerentibus Ultrajectinis Epiſcopis, extenſam, Eemlandiamque eo nomine comprehenſam atque Maj. Eccleſiæ Ultrajecti Præpoſito partem certè ejus ſubjectam fuiſſe, ſuprà jam diximus.

Strictius autem ſumpta, uti & hodiè plerumque accipitur, & a primaria urbe *Nardinxlandia* nuncupata, S. Salvatoris ferè quoad ſacra paruit Præpoſito: Præterque oppida, *Nardam*, *Weſopum* ac *Muydam*, pagos, vicoſque varios complectitur, hodiedùm *Goylandia* dictos; quibus & alii ex Decanatûs veteris ſerie accenſentur jam tum enumerati, atque latius per decurſum operis explanandi.

NAERDA,

Naerdæ initia,

CIRCA anni virginei partus M. CCC. condi cœpta ex Wilh. Bavari eo anno datis litteris, atque ex tabulis Gysb. Amſtelii ad Abbatiſſam & Moniales Rhynsburganas Ann. 1233. IV. Id. Febr. a Boxhornio ſub *Weſopo* allatis; *Naerdinx*, a maris auſtrini proximitate appellata, dono Otthonis M. Imp. & Wichmanni Zutphaniæ Comitis Abbatiſſæ Altinenſi una cum *Nardinxland* * conceſſa: a *Godeleva* ſeu *Goedela* Antiſtite Altinenſi, Collegio non invito, eum territorio ſubjecto in Florentium V. Holl. Comitem tranſlata eſt Anno CIↃ. CCLXXX. titulo oneroſo, juxta haſce Tabulas:

Dynaſtæ,

* ſeu *Nardingerlant*.

NOS * *Gydelendis*, Dei gratia Abbatiſſa Eccleſiæ Altinenſis, notum eſſe cupimus univerſis præſentia viſuris & audituris firmiter proteſtantes, quod de omni conſenſu Conventus noſtri contulimus ſive conceſſimus illuſtri viro Dno *Florentio*, Comiti Hollandiæ & ſuis heredibus terram, quæ vocatur *Nardingerlant*, cum omnibus pertinentiis ſuis, decimis, juriſdictione, reditibus, obventionibus, hominibus, & mediis, agris, terris, cultis & incultis, ſitvis, paludibus, paſcuis, pratis, aquis, aquarum curſibus, & omnibus juribus, quibuſcunque nominibus cenſeantur, nobis in dicta terra pertinentibus tenen-

* *Godelendis*.

tenendam ac poſſidendam, omni jure, quo ad nos & ad Eccleſiam noſtram dicta terra pertinet, ad firmam penſionem pro viginti quinque libris Trajectenſium legalium denariorum. Quam quidem penſionem præfatos Comes & ſui heredes ſingulis annis in die beati Martini hyemalis ſolvent Abbatiſſæ Altinenſi, quæ pro tempore fuerit in perpetuum in Eccleſia *Altinenſi*, & præfatus Comes dictas penſiones ſolvere promiſit annis ſingulis, ut ſuperius eſt expreſſum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ coram Reverendo Patre Domino Joanne Trajectenſi electo, qui de conſenſu & voluntate ipſius Comitis ſententiam tulit, quod quandocunque Comes prænominatus dictam penſionem non ſolverit, ut ſuperius expreſſum eſt, ut ex tunc ut ex nunc excommunicatus eſſet; Item ſi in illa excommunicatione ſteterit ad unum annum, tunc ſupradicta terra ad Abbatiſſam Altinenſem, quæ pro tempore fuerit, & ad ejus Eccleſiam libere revertetur & abſolute, nullo jure ſeu dominio in dicta terra præfato Comiti & ſuis heredibus reſervatis, & nihilominus in excommunicatione permanebit, quouſque perſolverit integraliter penſionem retro detentam. Poſt mortem vero ipſius Comitis heredes ejus de herede in heredem in perpetuum dictam terram de manu Abbatiſſæ, quæ pro tempore fuerit, recipient ad firmam penſionem, ut ſupra dictum eſt, & ad ſolutionem ipſius penſionis ſe adſtringent ſimili modo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Quod ſi non fecerint infra annum poſt mortem ipſius Comitis, cui ſuccedent, ex tunc ab omni jure cadent ſucceſſionis quoad dictam terram, & ipſa terra ad Abbatiſſam *Altinenſem* & ad ſuam Eccleſiam libera redibit. In præmiſſa collatione, ſeu conceſſione, quam fecimus Comiti memorato, & ſuis heredibus, nominatim & expreſſe excepimus, & excipimus in his ſcriptis, redditus ſive poſſeſſiones Canonicorum Altinenſium, quos quidem redditus ſive poſſeſſiones in Nardingerlant habere noſcuntur, & præfatus Comes & ſui heredes efficient, quod penſionarii dictorum Canonicorum in *Nardingherlant* manentes ipſis Canonicis penſiones ſive redditus ſuos ſolvant ſine omni difficultate in terminis, & in locis, & in moneta, antiquo tempore debitis & conſuetis. Item excipimus nominatim & expreſſe in his ſcriptis vaſallos noſtros, qui de bonis jacentibus in *Nardingerlant* à nobis ſunt infeudati, in quibus Comes & ſui heredes nihil juris habent, ſed illa bona, quæ * *Gilbertus* miles de Aemſtelle, emit ſeu comparavit à vaſallis noſtris jacentia in *Nardingerlant*, de quibus bonis à nobis infeodati fuerunt, quia talis emptio, ſeu venditio, nec non potius alienatio, per manum noſtram ſive conſenſum noſtrum nunquam factæ fuerunt, contulimus ſive conceſſimus dicto Comiti & ſuis heredibus cum ſæpe dicta terra de Naerdingerlant & ſuis pertinentiis poſſidenda. Et ut omnia ſupra dicta maneant in perpetuum rata & firma, dedimus ſæpe dicto Comiti & ſuis heredibus præſentes litteras ſigilli noſtri munimine roboratas. Actum & datum apud Vredelant Anno Domini CIↃ. CC. LXXX. in die beati Johannis Evangeliſtæ.

* *Giſelbertus.*

Florentii V. ejuſdem anni Tabulæ ſic ſonant.

Nos *Florentius*, Comes Hollandiæ notum facimus univerſis præſentia viſuris & audituris dilucide proteſtantes, quod recepimus à venerabili Domina *Godelende*, Abbatiſſa Eccleſiæ *Altinenſis*, terram, quæ vocatur *Nardinclant*, cum omnibus pertinentiis ſuis, & cum omnibus juribus ſuis, quibuſcunque nominibus cenſeantur, ad ipſam Abbatiſſam & ad Eccleſiam ſuam in dicta terra pertinentibus omni jure, quo dicta terra ad ipſam Abbatiſſam pertinet, tenendam ad firmam penſionem pro viginti quinque libris Trajectenſium legalium denariorum. Quam quidem penſionem nos & noſtri heredes Abbatiſſæ *Altinenſi*, quæ pro tempore fuerit in perpetuum, in die beati Martini hyemalis, ſolvere ſingulis annis, prout ſuperius eſt expreſſum, promiſimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ coram venerabili Patre Domino *Johanne*, Dei gratia Trajectenſi electo. Si vero dictam excommunicationis ſententiam incurreremus, quod abſit, non ſolvendo penſionem prædictam, ſi per annum integrum in illa ſententia ſteterimus, extunc dicta terra cum omnibus pertinentiis & juribus ſuis ad eandem Abbatiſſam libere & abſolute revertetur, nullo dominio ſeu jure nobis ac noſtris heredibus in dicta terra in poſterum reſervato; nos vero nihilominus eadem ſententia ligati erimus & aſtricti, quouſque ſolverimus integralem penſionem retro detentam. Poſt mortem noſtram heredes noſtri in perpetuum ab herede in heredem dictam terram de manu Abbatiſſæ *Altinenſis*, quæ pro tempore fuerit, recipient ad firmam penſionem, ut ſupra dictum eſt, & ad ſolutionem ipſius penſionis ſimili modo ſe obſtringent, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Quod ſi non fecerint infra annum poſt obitum ſui anteceſſoris, extunc cadent ab omni jure ſucceſſoris quoad terram prædictam, & ipſa terra cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis ad Abbatiſſam abſolute & libere revertetur. Proteſtamur etiam, quod prædicta Domina *Godelendis*, Abbatiſſa *Altinenſis*, dum prædictam terram, videlicet Nardinclant, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis ad firmam penſionem contulit ſive conceſſit nobis & noſtris heredibus, expreſſe & nominatim excepit penſiones ſive redditus Canonicorum Altinenſium, quos habent ſive tenent in terra prædicta. Promiſimus etiam, quod nos & noſtri heredes efficiemus, quod penſionarii dictorum Canonicorum in *Nardinclant* manentes ipſis Canonicis penſiones ſive redditus ſuos abſque omni difficultate perſolvent in terminis, & in locis, & in moneta, ab antiquo tempore debitis & conſuetis. Item excepit præfata Abbatiſſa nominatim & expreſſe vaſallos ſuos, qui de bonis in *Nardinclant* jacentibus ab ea ſunt infeodati, in quibus nihil juris habebimus nos & noſtri heredes, ſed illa bona, quæ *Giſelbertus* miles de Aemſtele à vaſallis ipſius Abbatiſſæ emit, ſive comparavit, quæ quidem bona jacent in *Nardinclant*, de quibus ab Abbatiſſa infeodati fuerint, quod talis emptio ſive venditio per manum ſive conſenſum ipſius Abbatiſſæ nunquam proceſſit, nobis ac noſtris heredibus cum ſæpe dicta terra & ſuis pertinentiis tenenda & poſſidenda conceſſit. Acta ſunt hæc coram Reverendo Domino noſtro *Johanne* Trajectenſi electo. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras ſigillo noſtro una cum ſigillo ipſius Electi fecimus communiri. Nos vero *Johannes*, Dei gratia Trajectenſis Electus dilucide proteſtamur, quod omnia ſupradicta, prout ſuperius ſunt expreſſa, coram nobis acta ſunt. Et nos de expreſſo conſenſu & voluntate Domini *Florentii* Comitis prænominati ſententiam excommunicationis in eundem tulimus ex tunc ut ex nunc, & ſeri-

Digitized by Google

ſcrimus in his ſcriptis, ſiquando penſionem prænotatam noo perſolverit, ot plene ſuperius eſt expreſſum. Et in teſtimonium prædictorum ab ipſo Comite rogati ſigillo noſtro roboravimus præſens ſcriptum. Datum apud Vredelant Anno Domini CIↃ. CC. LXXX. in die beati Servatii. Subtus ſtabat: Collationata per me Gerardum Marcelis van den Gronde Notarium publicum, & concordat cum originali.

Collegii Altinenſis ſequenti anno datus conſenſus, his Tabulis exprimitur:

Nos Cuſtos totuſque Conventus tam Canonici quam Canonicæ Regalis Eccleſiæ Altinenſis notum facimus univerſis, quod nos conditionem ſeu ordinationem dominationis terræ in *Nardingherlant*, noſtræ Eccleſiæ attinentis, illuſtri viro Domino *Florentio* Comiti Hollandiæ à Reverenda Domina noſtra Abbatiſſa datam ſive factam in penſionem annualem ſecundum formam litterarum ipſius Comitis ab ipſa Abbatiſſa collatam, habemus ratam & firmam, ac pio favore ſavemus eidem, & hoc ſub ſigillo noſtræ Eccleſiæ, quod præſentibus eſt annexum, proteſtamur. Datum apud Altinum Anno Domini CIↃ.CC.LXXXI. in vigilia Andreæ Apoſtoli.

Naerdinx autem, ejus territorii oppidum, deſtructum dudùm & incenſum, a Joanne Arckelio, ut plurium opinio eſt, Traj. Antiſtite, qui graviſſimum bellum cum Wilhelmo Bavaro Anno 1348. geſſit, ducentarum perticarum ſpatio aquis poſt excıſionem obrutum. Hujus incolæ magnam virtutis famam rebus pro Florentio V. ad Annum 1296. præclarè geſtis conſecuti ſunt.

Paroch. Eccleſia.

Novæ civitatis fundamenta jacta ſub Annum M. CCC. LX. Certè eo anno ad incolas eò illiciendos varias Nardenſibus immunitates Wilhelmus Bavarus indulſit, quarum potiores e veteribus tabulis deſcribit Boxhornius.

Anno M. CCC. LXXX juxta eundem ædes ſacra Naerdæ extrui cœpta eſt.

Divus Tut.

Ex Jac. Torrii *Relat. Rom.* ea Anoo 1440. perfecta eſt, ac S. Vito dedicata. Veteris ædis aquis marinis abſorptæ rudera, eis defluentibus non ſemel viſa.

Perſonatus.

In ea *Perſonatus* pridem opimus, cujus poſſeſſor * *Perſona* dictus, Paſtorem ſeu Rectorem Eccleſiæ conſtituere ſolitus.

* *Perſona* Rector Eccleſiæ primarius.

Perſonam hanc pridem nominabat Abbatiſſa Altinenſis, urbis & territorii olim Domina. Sed cum tractum hunc Florentio Holl. Comiti ſub certæ pecuniæ cenſu ceſſiſſet Anno 1280 manſit tamen Abbatiſſæ integrum jus Perſonam ejus Eccleſiæ deſignandi. Orta dein circa collationem cum Præpoſito S. Joannis Ultrajecti & Abbatiſſa controverſiâ, ea ſic terminata eſt, ut alternis vicibus Abbatiſſa & Præpoſitus *Perſonam* inſtitueret, juxtà has tranſactionis Tabulas:

Collatores.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Amen. Antiquæ & approbatæ conſuetudinis eſt deciſiones litium mandari cuſtodiæ litterarum, ne lites deciſæ apud præſentes illis decedentibus apud poſteros renaſcantur. Inde eſt, quod nos Præpoſitus & Capitulum beati Johannis in Trajecto & nos Eccleſia de *Eltene* ad poſterorum notitiam præſenti ſcripto tranſmittere curavimus, quæſtionem, quæ ſuper inſtitutione perſonæ in Eccleſia de Nardingerlant diu inter nos vertebatur, tali tranſactione ſopitam eſſe, decedente videlicet perſona, quam nunc temporis ipſa Eccleſia de Eltene inſtituit, aliam inſtituet Præpoſitus beati Johannis. Itemque poſt deceſſum illius aliam inſtituere perſonam ad Eccleſiam de Eltene pertinebit. Et deinceps ſic nunc illa, nunc ille, perſonam inſtituet in præfata Eccleſia. Ut autem hæc tranſactio rata & inconcuſſa maneat præſentem ſuper hoc paginam utraque Eccleſia conſcribi & proprii utraque ſigilli fecit auctoritate corroborari. Teſtes vero hujus rei ſunt Albertus Præpoſitus ſancti Johannis, Theodoricus Decanus ſancti Martini, Gerardus Decanus ſancti Johannis, Helmuygus, Henricus, Canonici ejuſdem Eccleſiæ, Magiſter Wibertus in Eccleſia ſancti Martini, Magiſter Daniel in Eccleſia ſancti Petri Canonici, Fredericus, Thegemradus, Conradus, Magiſter Alexander, Volpertus, Presbyteri. Laici quoque miniſteriales Eccleſiæ de Eltene, Lycmarus, Conradus, Everardus, & frater ejus Henricus perſona præfatæ Eccleſiæ de Nardingerlant, Gerlacus, Nicholaus, Seybaldus, Miniſteriales etiam Eccleſiæ ſancti Johannis, Arnoldus, Johannes, Albertus Pil, & alii tam Clerici quam laici quamplures.

In derſo manu recentiori erat.

De collatione Perſonatus in Naerden.

Advertendum eſt, quod Albertus Præpoſitus ſancti Johannis & Theodericus Decanus St. Martini, ac Gerardus Decanus ſancti Johannis cum ceteris teſtibus retro ſcriptis claruerunt ſub Balduino Epiſcopo, imperante Frederico Imp. & Henrico filio ejus regnante circa Ann. Domini MCLXXXIV. uti patet ex littera donationis quorundam mancipiorum factæ Eccleſiæ.

Controverſia ſubindè circa hanc nominationem fuit inter Imperatorem ut Holl. Comitem, & Præpoſitum S. Joannis Ultrajecti. Rom. Pontifex quandoque ſe ei etiam intromiſit. circa collationem controverſia.

Ex libello MS. recenſionis juſſu Maximiliani Cæſaris factæ An. 1514. Perſona Parochiæ Naerdenæ, Paſtorem ejus Eccleſiæ, & aliarum Parochiarum per Goylandiam pridem inſtituit. Sic eodem anno depoſuit,

EVERARDUS OSVERUS, Naerdenæ Parochiæ Paſtor. priſci ævi Rectores.

Perſonatus hic, vacans per obitum D[ni]

HERMANNI TIELMAN, mortui in Vigilia D. Martini Anno 1513. per Cæſarem, ut Holl. Comitem XVIII. Oct. A[o]. 1514. collatus eſt D[no]

HENRICO JOANNIS BANNIO, Vilvordiæ incolæ.

A[n]. 1545. REINERUS GERARDI, Perſona Naerd.

Ad Perſonatum hunc, ex dicto recenſ. libello tum pertinebant VIII. *modii ſiliginis*, & IV. *modii hordei*, provenientes ex decimis Naerdenis. Inſuper & VIII. *modii ſiliginis* ex aliis ibi decimis. eorum proventus.

Vicaria in eadem Eccleſia erecta, ex qua & ex prædicto proventu Paſtor Perſonæ *annuam* penſionem perſolvit XL. florenorum Rhenenſium.

Præter Parochialem Eccleſiam, intra oppidum inſuper viguit Monaſterium Sororum Tertiariarum, *D. Mariæ* titulo, ſub Gen. Capitulo Ultrajectenſi, Anno 1440. ex cœmeterio in Auſtralem urbis partem tranſlatum. Tertiariſtarum.

Juxtà oppidum quondam extitit Prioratus Canonicorum Regularium S. Auguſtini, dictus *S. Viti* Conventus, erectus Anno 1400. & Capitulo Windeſemenſi apud Tranſiſalanos ſubditus, ac Canonic. Regul. Cœnobium.

Digitized by Google

ditus, *nunc miſerabile*, ut quidam ait, *cadaver*.

Naerdam inter alios patriam agnoſcis

viri eruditi, *Lamb. Horteaſius*, de quo p. 189. ſub Montfortio, Scholæ Naerdenæ pridem Rector fuit.

In oppido paucinres ſunt Catholici, qui modicâ pridem cultus exercendi gaudebant facultate.

Buſſum, Naerdæ ſuburbium, ubi pridem *Capella*.

Suburbium hoc, Naerdam, vicinaque Goylandiæ loca ab immutato regimine primùm excoluere,

BARTHOLDUS INGELIUS, Amſtelodamenſis ex avitâ claràque familia, Juris Utriuſque Licentiatus, Paſtor in Anckeveen.

Ob labores in procuranda animarum ſalute tam Nardæ quam in Suburbio *Buſſum*, aliiſque locis pro amore Dei per plures annos ſuſceptos, Ingelium Anno 1642. 20. Jun. Tabulis publicis, quas hîc apponere juvat, laudat Philippenſis Arch. Rovenius, eumque hortatur ad ſimili zelo inſiſtendum; in auctoritate ac officio a multo tempore ei a ſe conceſſo confirmat, declarat nullos Regulares poteſtatem habere vel habuiſſe Nardæ, aut in vicinis locis ſacra admioiſtrandi: monet denique ut illos qui ſe illic ingerere præſumpſerint, quantum poteſt impediat, &c.

& animarum Curatores.

Et quia ei placuit miniſterio & laboribus per plures annos io pagis *Blaricum* & *Hilverſum* impenſis, ſponte renuotiare, declarat tamen P. Archiepiſcopus liberum ac licitum ei fore ad ſe venientes recipere, &c.

Philippus, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Archiepiſcopus Phillippenſis, & per Hollandiam, Zelandiam, ac Confœderatas eiſdem Provincias Vicarius Apoſtolicus, Reverendo & multùm nobis in Chriſto dilecto M. *Bartholdo Ingelio*, J. U. Licentiato, ſalutem in Domino.

C*UM pergrati nobis ſiat & fuerint labores, quos in procuranda animarum ſalute tam Nardæ, quam in ſuburbio* Buſſum, *aliiſque locis pro amore Dei per plures annos ſuſcepiſti, ad eoſdem ſimili zelo continuandos te hortamur, & in auctoritate ac officio à multo tempore sibi conceſſo te per præſentes confirmamus, declarantes quod neque Patres Societatis, nec alli alii Regulares habeant vel habuerint umquam poteſtatem Nardæ, aut in circumjacentibus locis conciones vel conventus faciendi, aut Sacramenta adminiſtrandi ſine Ordinarii licentia: prout etiam ſpeciali mandato in ſcriptis de novo iiſdem prohibuimus, cujus copiam tibi communicari curabimus. Monemus proinde, & rogamus in Domino, ut in officio tuo alacriter progrediaris, & ſi qui contra mandatum noſtram, vel veſtram licentiam Nardæ, vel in viciais locis ſe ingerere præſumpſeriat, illos, quantum potes, impedias, & nos opportuno tempore de ſucceſſu certiores facias. Et quia nuper tibi placuit renuntiare miniſterio & laboribus per plures annos in pagis* Blaricum & Hilverſum *impenſis, noſque illam renuntiationem acceptavimus, expoſito ſuper hoc ſpeciali ſcripto die* 12. *Maji Anni præſentis* 1642. *Declaramus tamen, liberum & licitum tibi fore, audire confeſſiones eorum, iiſdemque Sacramenta (exceptis Paſtoralibus, Baptiſmo, Extremâ Unctione & Matrimonio) adminiſtrare, quandocumque eorum percipiendorum gratiâ ad te venerint, ne debito ac ſolito ſolatio, præſertim circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ deſtituantur. Non obſtante clauſulâ illâ, quam ſcripta illi die* 12. *Maji adjunximus. Actum* 20. *Junii, Anno* 1642. *Subſignatum erat, Philippus Archiepiſcopus Philippenſis, Vic. Apoſtolicus. Et infrà. Præſentem copiam cum ſuo principali de verbo ad verbum concordare teſtor (ſignatum erat) Jacobus de Turri, Proto-Notarius Apoſtolicus. Exterius manu Caſtorienſis Epiſcopi inſcriptum erat: Inſtrumentum authenticum Philippenſis, quo teſtatur Frankenii acta eſſe attentata.*

[a] Hoc onus tam diu geſſit Ingelius, donec Capitulum Harlemenſe Anno 1652. 20. Nov. cum ſenem Amſtelodamum evocarit in locum R. D. Magiſtri *Gualteri Fonteia*, vitâ illic defuncti 30. Oct. Anni 1652.

Altero autem anno & vitâ ibidem defungitur [b] " R. D. Mr. *Bartholdus Ingelius*, J. U. L. " Paſtor in Anekeveeo & vicinis locis per annos " xxxiv. Anno D. 1653. 2. Decembris.

Ipſo adhuc Paſtorem in Anckeveen ac locis vicinis agente, cum vitâ exceſſiſſet Rovenius, & ei ſuffectus eſſet Jacobus de la Torre, de Societate J. Presbyter præter *Concordata*, ex ipſius Epheſini Archiepiſcopi conceſſione Nardæ ſe ingeſſit, aderatque illic ſub Ann. 1656. Pater *Gualterus ab Alckemade*, Amſtelodamenſis: & ferè in hoc uſque tempus ibidem perdurarunt Patres Jeſuitæ, donec eis propter religionis motus per Hollandiam Anno 1708. expulſis, Nardenſibus denuò ſubventum fuerit per ſubmiſſos a D. Buſſio de Clero Presbyteros, quorum primus,

HERMANNUS MIDDELCAMP, Amſtelodamenſis, ad tempus ſubſidiarius D. *Titzingii* Hagæ-Comitis Paſtoris.

CORNELIUS DEROUT, nobilis Ultrajectinus, Theologus Lov. ſubſidiarius aliquandò Delphis, dein Paſtor plures annos in Eemlandiæ pago *Emmeneſſe*, modò Paſtor in *Teckop*, *Camerick*, & adjacentibus locis.

WILHELMUS VANDER LINDE, Horſtanus, Diœc. Ruremond. anteà Paſtor Hardervicenus.

HUBERTUS DESTERADEUR, Amſtelodamenſis, Theol. Lov. & ipſo ad Curam Waſſenarianam evocato,

N. TERHORST, Renenſis, ſtudii Colon.

* *I. Lindeb. in not. Epiſc. Dav.*

[a] *Acta Cap. Harl.* [b] *Necrol. Harl.*

W E S O P U M,

Weſopi, priſcum nomen, dynaſtæ, & ſitus,

WESPE ferè appellatum in Diplomatibus antiquis, peculiares Dynaſtas habuiſſe, conjicere licet ax tabulis Gisberti Amſtelii, in Boxhornii *Theat. Holl.* pag. 345. proditis.

Hollandiæ oppidum haud ita magnum eſt ad Vechram amnem, cerevisiæ coctura ab ævo percelebre, Decanarui Goylandiæ annumeratum.

Parochia, Div. Tut.

Parochialis ejus Eccleſia in honorem D. Laurentii Martyris, ex *Relatione Rom.* Jac. Torrii p. 117. conſecrata eſt Anno 1462. 2. Auguſti.

Cura Paſtoritia dudùm per Præpoſitum S. Salvatoris Ultrajecti conferri ſolita; ſed a temporibus Philippi Burgundi circa ejus collationem contentio ei cum Hollandiæ Comitibus.

Collatores,

Mr. JOANNES DE MERA, Ann. 1514. affirmabat ſe vices ejus gerere, qui a Præpoſiro S. Salvatoris *Perſona* conſtituta eſſet.

Perſonæ,

Mr. GYSBERTUS BRANDT, Canonicus Ultraj. Paſtor Weſop. A°. 1444.

Extra *Perſonam* igitur, ſeu Rectorem primarius Paſtor Weſopianis ſecundarius fuit, *Vice-Curatus* dictus. Valebat munus *Perſonæ* in abſentia XL. flor. Rhen. ad illudque ſpectabant XX. jugera præter domum.

proventus,

Capellania,

Altare & Capellania in Weſopienſi Eccleſia fundata & dotata fuit ante Annum 1429 ad honorem omnipotentis Dei & Beatæ *Mariæ* Virginis. Ex quo perſpicuum fit Eccleſiæ iſtius primordia, conſecrationis a Jacobo Torrio memoratæ tempus, aliquot annorum luſtra præceſſiſſe.

Collatores,

Patroni *Capellaniæ* hujus erant Hollandiæ Comites. Joannes Bavarus, Holl. ac Zelandiæ Comes, eandem vacantem per liberam reſignationem D^ni^ *Tydemanni*, Presbyteri, noviſſimi poſſeſſoris Anno 1429. feria 3a. poſt Dominicam *Cantate*, contulit D^no^ *Nicolao filio Ghysberti*, Clerico Traj. Diœceſis, eumque inſtituit Officialis Præpoſiti & Archidiaconi Eccleſiæ S. Salvatoris Trajecti, juxtà authenticum illius, quod tenemus, in membr. pergameno Diploma.

poſſeſſores,

OFficialis Præpoſiti & Archidiac Eccleſiæ S. Salvatoris Traectenſis univerſis & ſingulis Presbyteris, Capellanis & Clericis nobis ſubditis ad quos præſens noſtrum mandatum pervenerit, ſalutem in Domino ſempiternam. Præſentato Domino noſtro, D^no^ Archidiacono prædicto, ſeu nobis ejus vices habentibus & gerentibus diſcreto viro *Nycolas*, filio Ghisberti Clerico Trajectenſis Diœceſis ad Capellaniam ſive Vicariam ſitam in Eccleſiâ Parochiali de Weeſp fundatam ac dotatam in honorem omnipotentis Dei & Beatæ *Mariæ* Virginis, noſtri Archidiaconatus vacantem ad præſens per liberam reſignationem D^ni^ *Tydemanni Brant* Presbyteri noviſſimi Rectoris ejuſdem ab Illuſtriſſimo Principe D^no^ *Johanne*, Duce Bavariæ, Hollandiæ, Zelandiæ Comite, vero, ut dicitur, dictæ Capellaniæ patrono pro inſtitutione Canonica ad eandem a nobis obtinenda. Nos vero juxta doctrinam Apoſtoli nemini cito manus imponere volentes, vobis & cuilibet veſtrum ſupradictis diſtricte præcipientes mandamus, quatenus accedentes ad dictam Eccleſiam Parochialem de Weeſp inibi palam & publicè proclametis & intimetis duobus diebus feſtivis, & uno non feſtivo a ſe diſtantibus præfatum *Nycolaum* ſic nobis fore præſentatum, citantes nihilominus peremptorie coram honorabili viro D^no^ *Everardo* Decano noſtro juxta Vechtam, cui vices noſtras in hac parte committimus, ad diem Sabbathi poſt feſtum S. Joannis Baptiſtæ proxime venturum omnes & ſingulos tam in genere quam in ſpecie, qui ſe dicto præſentato, aut ſuæ præſentationi hujuſmodi opponere voluerint, aut ſua crediderint intereſſe contra dictum præſentatum ad opponendum eidem, reſpondendum, & docendum de jure ſuo cum intimatione debita & conſueta. In quo quidem termino, ſi coram dicto noſtro Commiſſario nullus comparuerit oppoſitor ſeu contradictor, extunc præfatum Nycolaum ad dictam Capellaniam ac poſſeſſionem ejuſdem auctoritate noſtra admittatis cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, ipſum inveſtientes præſentialiter de eadem, recepto tamen prius ab eodem fidelitatis & obedientiæ ſolito juramento, mandantes inſuper & præcipientes univerſis & ſingulis Penſionariis, Pactionariis, & debitoribus dictæ Capellaniæ, ut eidem Nycolao de ipſius fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus univerſis reſpondeant ac reſpondere faciant temporibus poſitis & ſtatutis ſub pœna excommunicationis. Si verò in dicto citationis termino vel interim inventus fuerit oppoſitor ſeu contradictor ſeu coram vobis noſtro Commiſſario comparuerit, extunc ipſum oppoſitorem ſeu contradictorem una cum dicto præſentato coram nobis in Arnhem ſeu alibi, ubi nos cum curia noſtra reſidere contigerit, ad certum diem competentem, quem eiſdem duxeritis nominandum & aſſignandum per veſtras litteras patentes præſentibus tranſfixas citantes remittatis, proceſſuri in præſenti negotio prout dictaverit æquitas rationis . . . Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo nono, feria tertia poſt Dominicam cantate,

J. Bonco.

Alterum in ea Eccleſia altare & *Vicaria* in honorem 7. dolorum D. Virginis, fundata a D. *Joanne Jsannis*, Presbytero cum ſuis, quorum ipſe 27. Jan. Ann. 1519. Senatûs Weſopienſis ad dictum altare ac *Vicariam* erigendam conſenſum ſupplici libello implorat. *Vicariæ fundatio,*

Senatus autem iſte altioris juris id eſſe cognoſcens, ſupplicationem remiſit ad Ultrajectinum Epiſcopum, tum Philippum Burgundum; uti ex ſequenti liquet inſtrumento: *Ultraj. Epiſcop.*

WY *Jan Ghysbertz* ende *Herman Reynertz* Burgermeiſteren, *Dirck Claeſz*, *Willem Hermanſz*, *Jacob Gherritz*, *Jan Vranckenſz*, *Ghysbert Lap Gherritz*, *Dirck Ghysbertz*, ende *Gherrit Willemſz*, Sceepenen inder Steedevan *Weeſp*, doen

Digitized by Google

doen kondt ende kenlick allen den gheenen, dien deeſen onſen bryeve ſullen ſyen off hoiren leeſen. Alſo Heer *Jan Janſzoen* Prieſter ons the kennen gegheven heeft, dat eenige ſingulare perſonen mannen ende vrouwen zeer gheneeghen zyn omme the verbreeden die eere van Maria onſer lyever vrouwen ſeeven droeffniſſen ende weeden, hem ghebeeden hebben omme conſent van ons the vererygen the moegen funderen ende ſtichten een bequaem altair daer men ter eeren Goide almachtich, ende ſynre lyever moeder Maria ſoude moighen doen eenige Miſſen ende andere dienſten bynnen onſe Prochykerke, dwelck groete devotie ende groeten loff Maria onſer lyever vrouwen gheſchien ſouden; ende wy Burgermeiſteren ende Sceepene voirſz. altyt geneeghen ſynde den dienſte Goids tot love ſynre lyever Moeder te verbreeden ende te vermeerderen, van alſo veel in ons is, ende wy des machtich zyn, aenmerekende dat wy alſulcke zaeken nyet machtich en zyn, ende ons nyet toe en behoert, daeromme bidden wy oetmoedelick mitt deeſen onſen tegenwoirdigen bryeve den Eerweerdighen Vaeder in Goide, ende hoichgheboiren mogenden Vorſt ende Heeren, Heeren *Philips van Bourgongien*, by der genaden Goids Biſcop t'Utrecht onſen ghenaedigen Heeren, ofte ſynre Genaeden Vicarius onſen Heeren, dat hy deeſen onſen bryeve voirſz. ende conſenten conſenteren ende toelaten wille ende ſynre Genaden zeeghell doerſteeken ende tranſfigeeren wille mit allen manieren alſt behoert. In kenniſſe van deeſen onſen voirſz. bryeve hebben wy Burgermeiſteren ende Sceepenen voirſz. dieſer voirſz. ſteede ſeereet zeeghell, dagelix wy in deeſen ghebruyken hyer beneeden aenghehangen. Geſchreven den ſeeven en twyntichſten dach in Januario, in den jaere ons Heeren duſent vyff hondert ende negentien.

Facultati altare iſtud fundandi ac erigendi ab Epiſcopo datæ, conſenſum ſuum jungit Weſopienſis Senatus, ut palam eſt ex Ann. 1520. 2. Maji appoſito transfixo.

atque Senatus conſenſus,

Wy Burgermeiſteren der Steede van *Weeſp* doen kondt ende kenlick eenen ygeliken dient behoert, dat die gheheele Sceepenen van der Steede voirſz. mit die Lantſceepene ende mit die Sceepene van die Byndelmeer, die behoiren tot onſer Prochye ende Kereke, eendraehtelick ende ſamentliek geconſenteert ende toeghelaten hebben, dat men een altair ſall moeghen maken ende fonderen in onſer Prochykercken, ghelyken den principalen bryeff, duer den welken deeſen bryeff duergheſteeken is. In kenniſſe deeſer waerheyt hebben wy noch eens der voirſz. ſteede ſecreet zeeghell, dat wy dagelix in deeſen ghebruyken hier aenghehangen. Geſchreeven in den jaere ons Heeren duſent vyff hondert ende twyntich, den anderen dach in Meye.

primus Vicarius.

Erecti altaris primus deſervitor inſtitutus Dnus *Joannes Joannis* filius, a Weſopienſi Senatu Anno 1524. 19. Dec. gratiam obtinet pro ſe & ſucceſſoribus ſuis reliquos Presbyteros comitandi ad memorias defunctorum, & adinſtar eorum fruendi præſentia in Parochiali Eccleſia, juxtà haſce Tabulas:

Wy Burgermeiſteren ende Gherechte der ſteede van *Weeſp*, doen kondt ende kenlick allen luyden, alſo Heer *Jan Janſz.* Prieſter, mit ſyne vrienden ende hulperen ghefondeert hebben een altaire in deſer onſer Prochyekercke, ther eeren Goids, ende Maria ſynre lyever Moeder van haeren ſeeven droeffniſſen ende weeden, ende hy ons oetmoedelick ghebeeden heeft, dat wy hem wilden gunnen uyt onſer gracie, ſoe veell in ons is, dat hy ende die Prieſteren, die noch na hem 't voirſz. altair bedienen zullen, dat die Prieſter in der tyt weeſende ſal moeghen gaen tot die memorien van den doiden; ende wy altyt gheneegen ſynde den dienſte Goids te verbreeden, ende the vermeerderen na onſen vermoighen, ſoe iſt dat wy hem ende den anderen Prieſteren die na hem weeſen ſullen, ende den altaire voirſz. ſullen bedienen, dat die ſullen moighen gaen tot die memorien ende hair preſencie gelt ende gheniete hebben ſullen, ghelyken die andere Prieſteren in der Kercken, ſonder eenich wederſegghen van yemandt, alle dinck ſonder arch ende liſt. In oirkonde van deeſen hebben wy der voirſz. ſteede ſecreet zeeghell hier aen doen hangen. Gegheeven in den jaere ons Heren duſent vyff hondert, vier ende twyntich, den neeghentienden dach in December.

Sanctimonialium Cœnobia duo;

Præter Parochialem Eccleſiam, duo Weſopi nota olim Virginum Cœnobia, unum *het * oude Hof*, alterum *'t nieuwe Hof* nuncupata; utrumque Capitulo, quod *Trajectenſe* dicebatur, ex † Joanne Lindebornio ſubditum.

Poſterioris nulla nec apud Jac. Torrium, neque apud alios Scriptores, quantum comperi, alia eſt memoria.

prioris initia,

Prius ex Jac. Torrio & veteribus Chartis Monialium tertiæ Regulæ S. Franciſci erat Monaſterium, S. Joanni Evangeliſtæ nuncupatum.

Ejus nec initia, neque fundationis primordia ullibi detexi; ſeculum tamen XVI. anteceſſiſſe compertum eſt. Conjicere licet Virgines paucculas egenas, ut ferè talium ſodalitiorum ſunt initia, coaluiſſe circa medium ſeculi XV. Nam ex cenſuum Cœnobii, mecum benignè a viro amico, communicato libello, perſpicuum fit quod primitus texendo vitam fere pro magna parte ſuſtentarint.

Mediante dein ſtipulatione (ut ea tabes contra Eccl. Canones cuncta ferè Cœnobia invaſit) aliiſque donationibus, cenſum auxerunt.

progreſſus,

Sic *Henrica*, *Henrici*, Lamberti filia Anno 1499. ſtipulatione cum tutoribus ejus inita ad Conventum S. Evangeliſtæ Weſopi, ex Charta quam hic ſubdo, admiſſa eſt.

Wy *Peter Feeckerdyſſoen*, ende *Oude Claes Zwaningsſoen*, Schepenen der ſteede van *Weſop*, oereonden, ende kennen, dat voer ons gecoemen ſyn in den gemeen gerechte van *Weſop* ende *Weeſper-Carſpel* geſamelic op te Kerckſtege deſer ſtede vergadert, *Lambert Zwaningsſoen*, ende *Swaning Heynriksſoen*, als geboeren vouchden van *Heynrickgen Heynricks Lamberts* dochter, mit hem gevouehde *Aernt Claeſſoen* als een byſonder, ende die Burgermeeſters deſer ſtede als overweeſchvouehden ten eenre, Heer *Barthelemeeus Vranckeſſoen Pater*, *Geertruyt Melis dochter Mater* van ſint *Jans Evangeliſten Convent* bin-

* Antiquitùs Cœnobia frequenter *Hoven* vernaculè dicebantur; vel quia ampla eorum inſtar aulæ ædificia; vel quia Principum aulæ ſeu ædes ſæpè in Cœnobia converſæ; vel quia juncti eis ferè Horti. Hinc adhuc hodiè Beghinaſia, *Begijn-hoven*, & fundationes Virginum Viduarumque per Hollandiam *Hoſſjes* appellatæ.

† *I. Lindeb. Hiſt. Epiſcopat. Dav. pag.* 58.

nen *Weſep* ter andere zyden, ende die voirſz. *Lambert Swaningsſoen* om ſaecken wille gerelaxeert bebbende die hilix-voerwaerden van *Heyntick Lambertsſoen*, voer ſo vele aengaet vier Matgens lants gelegen over Aetbelts geheten ſint Martens oft Heer Peter Swaniogsſoens lant ewich ende erflick te behouden voer huer ende hueren oacomelinghen, daer voern 't Convent voirſz. den voern. *Heynrickgen* onderbouden ſal in coſt ende eledinge eerlick andere Conventualen mit ſulcke voirwaerden, dat indien *Heynrickgen* voirſz. haer profeſſie niet en volſtelde, ende weder in de werlt te ſterſven ſonder blyvende blyekende geboerte, ſoe ſullen die voirſz. vier Margen lants weder erſven ende verſterſven aen *Swaning* voirn. ofte ſynen wettelieken erſven onder Suyt-Hollants-recht, ſoe *Heynrickgens* Vader dat in hylick mit ſyn eygen vrye wille ende conſente ontfangen ende haer geerſt heeft, ſonder enich inbreck; ende want onſſe Stoelbroeders alle geen zegelen en hebben noch en gebruycken, hebben wy Schepeneo voirn. over ons ende onſſen gemeene Broederen deſeo bryeff beſegelt mit onſſen zegelen, Anno duyſent, vier hondert, negen en t'negeotich, op ten tweden dach January anno voirſz.

Eadem *Henrica Henrici* poſtmodùm, Anno ſc. 1552. eidem Cœnobio ex teſtameoto legavit florenos quadraginta.

Legati teſtes adſtabant;

D^nus^. JOANNES THEODORI, Vice-Curatus Weſopienſis Eccleſiæ, &

D^nus^ ARNOLDUS JOANNIS, Presbyter ibidem.

Notum eſt quippe teſtamenta & legata olim condi ſolita coram Parochis & Presbyteris tanquam perſonis publicis.

Paſtores priſci, M^r^. GYSBERTUS BRANT, Canonicus Ultrajectinus ſub Ann. 1544. Weſopienſis erat Paſtor.

[a] Ab innovato verò Religionis cultu, varii & inſignes Weſopiæ Paſtores fuere; ac primò,

ac hodierni. HENRICUS EBBIUS, Amſtelodamenſis, Sac Theol. Lic. Can. & Theſaurarius Harlemenſis, ab Anno 1615. Inde Amſtelodami Paſtor ad S. Nicolaum, in vineâ Domini per annos XL. operarius, Amſtelodami defunctus 13. Nov. Ann. 1657.

Ab Ann 1623. ÆGIDIUS DE RIDDER, è præoobili ſtirpe de Gruneſtein, aliquandò Paſtor ad portam Telonariam Ultrajecti, ibidem defunctus 29. Aprilis Ann 1658.

GERARDUS WESTREENEN, [b] Sac. Theol. Lic. deſignatus deinde Præpoſitus Monialium Embricenſium loco Ampliſſimi Viri, Joanois Stenii: defunctus Anno 1669.

BARTHOLOMÆUS RIMAN, Sac. Theol. Doctor Rom. Paſtor Weſopi defunctus 4. Febr. Ann. 1682. Compaſtor *Gerardi Weſtrenen*,

ARNOLDUS LOEFFIUS, Weſopi natus 17. Sept. 1597. Sac. Theol. Bacc.

[c] Cum curam eam geſſiſſet annis triginta duobus, obiit Weſopienſis Paſtor, ibidem 19. Juo. Ann. 1656.

Hujus Memoriæ dicati ſequentes verſus ſermone vernaculo.

Dus leefde LOEFFIUS, die ſeventien paar jaaren
Zyn kudde weydde aan d'oevers van de Vecht,
Den ſtroom van ſyn geboorte als Chriſtus knecht,
Wien 't paſte in 't kruys zyn' ſchapen te bewaaren;
Maar nu dien Heer niet meer in 't leven is,
Vertoond dit Beeldt noch zyn gedachtenis.

Succeſſores Loeffii fuêre,

JOANNES WYCKERSLOOT, Ultrajectenſis, Paſtor Weſopi defunctus 28. Martii Ann. 1661.

JOANNES PYNAKKER, Ultrajectenſis, ſecreti cum Gallia, tùm hoſtibus commercii ſub Ann. 1672. inſimulatus, ac carcere hinc Weſopi aliquantiſper detentus, ſed patrocinante Comitiſſa de Solms eo exemptus, a Prætore Muydano ad querelas Senatûs Weſopienſis, Hagæ Comitis, quo comitandi funeris cauſâ conceſſerat, comprebenſus & gravi lytro redemptus, indè Paſtor Suburbii Amſt. ad portam Ultraj. conſtituitur, ibidemque vitâ defungitur 16. Nov. An. 1701.

JOANNES VALKENBURCH, Ultrajectinus, indè Paſtoralem curam geſſit Ultrajecti, ibidem defunctus 12. Martii Ann. 1687. Eidem mox Weſopi ſucceſſit,

CORNELIUS HOECKGEEST, *Hagæ*-Comitanus, Sac. Theol. Bacc. form. Lovanii in Falconia pædagogio aliquandò Vice-Rector.

Cumque ſubindè anno deſignato Bartholomæum *Riman* vitâ decedere contingeret, nullo ei dato ſucceſſore, utriuſque Eccleſiæ cura Hoeckgeeſtio fuit delata. Cui cum minus afficerentur viduatæ Eccleſiæ fideles, *Georgius van Campen*, ex clara Harlemenſium familiâ, Theologus Lovanienſis, Congregationis Oratorii olim Presbyter, hactenus Paſtor Heemskerkaous, qui cum ædilibus Eccleſiæ illius concors non erat, Paſtor totius fidelium Weſopienſium cohortis alterâ ſtatione extinctâ conſtituitur, Hoeckgeeſtio vice ejus Heemskerkanis Catholicis aſſignato Paſtore.

GEORGIO VAN CAMPEN, 28. Octob. Ann 1715.

Ibi mortuo, ſuffectus

JOANNES NANNING, 's Gravelandus Batavus, Theologus Coloolenſis, anteà Leidæ Paſtor ſecundarius.

[a] Relat. Rev Relat. Iac. Eph.
[b] Necrol. Eccl. Bat.
[c] Necrol. Harl.

MUDA,

M U D A,

Mudæ, ſitus, etymon,

ANtiquitus *Amuda*, quaſi amnis oſtium[a], perexiguum oppidum ad ripam Vechtæ citerioris, & oram immenſi lacus, a Keonemariis incenſum Ao. 1197. Amſtelodamo milliaribus duobus, variis privilegiis ornatum ab Alberto Bavaro Aon. 1403.

arx antiquiſſima,

Arcem habet antiquiſſimam, in quam Ann. 1296. Florentius V. a Gerardo Velſeno cæſus delatum eſſe, & animam efflaſſe fertur. Ea Ann. 1356. unà cum oppido per Joan. Arekelium, Traj. Epiſcopum, occupata & flammis abſumpta eſt. Oppidum, quod Walgeri fratris Gr. Hattonis fuerat, Trajectenſi Ecclesiæ Ann. 953. per Othonem I. Imp. donatum, cum ejuſdem telonio, &c. quod confirmatum fuit Ann 1171. per Fredericum Imp. Vide Hedam in *Freder.* p. 181.

Conventus Tertiar. Parochia, Div. Tut.

Præter Conventum Tertiariarum, D. *Catharinæ* nuncupatum ſub Generali Cap. Traj. Parœcialis oppido eſt Ecclesia S. Nicolao Epiſcopo, ac D Catharinæ Virgini & Martyri dicata. Ad eam inſtituebat pridem S. Salvatoris Præpoſitus. An collatio eſſet penes Holl. Principes, incertum.

Collatores,

Ecel. proventus,

Præpoſitus S. Mariæ ſub Ann. 1500. per ceſſionem N. *Buyſere*, eam contulerat Dno *Chriſtiano Henrici*, Presbytero, Woerdæ incolæ. Valebatque XL. flor. Rhen.

Vicaria,

Duplex ibi Capell. ſeu *Vicaria*; una ad altare S. Crucis, alia ad altare D. Virg. Prioris Vicarius Ao. 1545. Mr. *Nicolaus Henrici*, Presb. Alterius 1545. Mr. *Albertus Wigberti.*

Urbs ferè trecentis gaudet Catholicis, quibus jam olim cohabitabant,

Paſtores,

WYNANDUS A MEPPELEN, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. indè creatus Paſtor in Mydrecht.

JACOBUS VERHAER, Ultrajectinus, variis ſubindè locis, & demùm Amſtelodami Paſtor.

PETRUS HARTMAN, Amſtelodamenſis, qui & aliquandò Paſtor in Blaricum.

JOANNES BLANCKEBYL, Yſelſtadienſis, per LV & ultrà annos Paſtor in Muyden, ibidem defunctus 20. Sept. Ann. 1701.

WILHELMUS SCHUT, Weſtphalus.

ANTONIUS RAVESTYN, Embricenſis, Paſtor Mudanus, qui & obiit ibid. 26. Febr. Ann. 1709.

ALOYSIUS HASELENBERCH, Amſtelodamenſis, Theologus Rom nunc Hornæ Paſtor.

AUGUSTINUS VAN DYCK, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis.

Modò BERNARDUS BEUSECOM, Ultrajectinus, &c.

MUYDERBERCH.

Muyderberch, Capella pridem,

In *Mudæ* vicinia collis eſt, *Muderberge*, ubi Capella pridem fuit, in gratiam cæſi illic Florentii V. Holl. Com. a conjuratis ibidem Ann. 1324. erecta & dotata, eo fine, ut diebus ſingulis perpetuis temporibus pro defuncti animâ miſſa offerretur per conſtitutum illic Sacellanum, juxtà has Fundationis Tabulas;

ejuſque inſtitutio,

WI Willaem, Grave &c. maken kont allen luden &c. Want onſe lieve neve die Grave *Florens*, daer Godt die ſiele af hebben moet, doot bleef tote Muderberghe in onſen lande van Amſtelle, wiens ſiele wi altoos ſouden gaerne doen gedencken, ende hebben in eweliken gedenckeniſſe, voir ſire ſielen, onſer ouder ſielen, ende der onſer, in die eere Gods, onſer Vrouwen, ende alle Goids heyligen, geſticht ende gemaket hebben tote der ſelver ſtede van *Muderberch* ene Capelrie bi enen goeden Capellaen daghelix aldaer te verdienen, ende Miſſe daer op te doen als hy 's geſtaed is, die wiſe of onſe nacomelingen geven ſullen om daghelix te biddene, ende te gedencken dierre ſielen voerſz. Welcke Capelrie wi hebben gedoteert ende geſticht van ons ſelves goede, ende beſetten daer toe ſekere renten ewelike ſtaende dertich pont ſwarter tornoyſen, den groten over ſeſtien penninghen gerekent, elcs jaers t'ontfangen bi den Capellaen van deſer Capelrien van allen onſen viskerien in onſen lande van Aemſtelle, die een helfte daer of t'ontfangen jaerlix te ſente Martiois Miſſe in den winter, ende die ander helfte te ſinte Peters daghe in den lenten &c. Ende omme dat wi willen, dat die ewelike vaſt ende geſtade blive, ende wel gehouden, ſo hebben wi deſen brief open beſegelt met onſen ſeghele. Ghegheven in die Haghe des Sonnendaghes na ſente Victoers dach int jaer ons Heeren CIↃ. CCC. vier ende twintich.

ac antiquus Sacellanus.

ANTONIUS VAILLANT, Decanus Bredanæ Ecclesiæ, illic olim Sacellanus ex antiqua membrana.

ANKEVEEN,

Ankeveen, dynaſtæ, Div. Tut.

Tractus hujus ſub Goylandiæ Decanatu vicus, ac dominium, *Waliorum* dudùm poſſeſſio, Parochiali gaudens Ecclesia, ubi Patronus S. Martinus, Turonum Epiſcopus.

NEDERHORST.

Nederhorſt, Caſtrum,

Caſtra in Diœceſi Trajectenſi olim duo; unum a Godefrido Traj. Epiſcopo propè Rhenum contra Gelros excitatum Anno 1157. ſuperius dictum, Anno 1528. ut ſuo loco diximus, deſtructum. Alterum in Vechtæ inferioris ripa ad differentiam alterius, inferius, ſeu *Nederhorſt* appellatum: ſupereſt etiam hodiè integrum ad Vechtam inter *Bergh* en & *Nichtevecht*, reſtauratum a Wellandiæ Domino, ejus cum viveret poſſeſſore.

ac pagus, den Bergh, quoque dictus, Parochia,

Ejuſdem nominis ibi pagus eſt, *den Bergh* etiam vulgo dictus; Ecclesia colli ſuperſtructa. Hujus inſtitutionem dabat S. Salvatoris Præpoſitus.

Vicaria, Collator,

Vicaria ex ejuſdem Fl. Wedii lib. in *Nederhorſt*, cujus Collator prænob. Dnus GERARDUS VAN RHEEDE, poſſeſſor Anno 1586.

a Bexhorn. Theat. Holl. & alii.

Vicarius, VOLCKERUS VAN BAERN. Ex ea eo anno non plus percepta quam 23 - 9.

Series honorum ac proventuum Eccleſiæ in *Nederhorſt:*

Eccleſiaſt. proventus.

5½ *Mergen lands gelegen in Corteboef,*	24 -	9
10. *Mergen lands,*	18 -	0
1. *Mergen,*	5. -	0
2½ *Mergen,*	6 -	0
2¼ *Mergen,*	6 -	0
1½ *Mergen,*	5 -	10
7½ *Mergen aen diverſe partyen,* .	28 -	5.
Van jaerlykſe uytgangen en huere, .	9 -	16
	102 -	11

Series illic bonorum Paſtoratûs:

De landen te zamen beloopen 50. Mergen, en geven jaerlyks, . . .	147 -	0
Noch geven de Kerkmeeſters, .	8 -	0
	155 -	0

Juxta Flor. Wedii libell. Cura Paſt. A°. 1586. tantummodò reddidit 40 - 0.

Vicinia Overmeer, Pago huic adjacet vicinia *Overmeer* dicta, quam ejuſdem Flor. Wedii lib. cum hoc *Nederhorſt* confundit.

NICHTEVECHT,

Nichtevecht, Parochia, antiquus Paſtor, Inſer. Trajecti pagus, ac Parochia, cujus Rectorem inſtituebat S. Salvatoris Præpoſitus.

Rector Anno 1586. D.
WESSELUS HELINDUYNIUS.

Vicaria, *Vicaria* in Nichtevechtana Eccleſia, ad altare D. Virginis M.

Fraternitas, Fraternitas ibidem S. *Anthonii.*

En ad Ordines Traj. ſuper his cœtus nomine exaratam Epiſtolam:

E. Eremtfeſten, Fromen, Wyſen, Voorſinnigen, Gunſtigen H. ende Staten t'ſlandts van Utrecht. Wy Schout, Schepenen, Bueren tot Nichtevecht, hebben U E. gedeputeerde Staten miſſive ontfangen, waerinne wy helaſt worden dat wy ſouden op ſpecificatie ſtellen allen incomſt van den Paſtorie off Vicarien; welcke Vicarien wy niet en hebben: maer hebben met malcanderen geordonneert een Broerſchap van ſint Anthonis ende Vrouwen Broerſchap, tot welcke Broerſchap van ſinte Anthonis niet ſeecker is dan ontrent vyff gulden; ende tot Vrouwen autaer omtrent dertich Carolus gulden, welcke penningen *Harman van Rennenburch*, Proeſt ende Archidiaken van Andemunſter t'Utrecht ons geconſenteert heeft dat wy *ſuper plus* renten ſoude mogen te coſt leggen aen onſe Kerck die niet ſeecker heeft. Ende aengaende die Paſtorie ſoude ontrent jaerlicx incomſt hebben t'ſeſtich Carolus gulden; Biddende ende begerende oetmoedelick op myn E. Heren dat haer gelieſt dat ſy onſe gemeente laeten by dat geen dat haer eertyts van den Proeſt van Audemunſter gegunt is. Dit doende zult ons vruntſchap doen; des t'oirconde ſoe heb ick Secretaris onderſcreven door begeerten van Schout, Schepenen, ende gemachtichende bueren dit onderteyckent den xiije Octobris Anno xvC een ende tachtich.

Ende was onderteyckent,

Ryck Willemſz. Verha, Secret.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Nichtevecht:*

Eccleſiaſt. proventus.

Heeft omtrent jaerlyks, . .	60 -	0
Fraternitas S. Anthonii, . .	5 -	0
Fraternitas B. Mariæ Virginis, .	30 -	0

Cenſus curæ Paſt. ex Fl. Weedii lib. A°. 1586. nonniſi 52 - 5.

Vicariæ ſolùm 30. fl.

BLARICUM,

Blaricum, Parochia, Collatores, reditus, Goylandiæ pagus, cui Paroch. Eccleſia, ad quam alternis vicibus nominabant pridem Abbatiſſa Altinenſis, & *Perſona* Naerdenſis, valens xvi. flor. Rhen.

hodierni Paſtores, Primus a nato ſchiſmate Paſtor,

PETRUS HARTMAN, Amſtelod. qui & Muydam aliquando curaſſe legitur. a Obiit autem Ultrajecti 28. Nov. Anno 1674.

Cui ſucceſſêre,

PETRUS VANDER HEYDE, qui in odium avitæ fidei ſclopeto ictus, glorioſè in Domino obiit, ibidem Paſtor 2. Junii, Anno 1673. ſepultus Ultrajecti.

ADRIANUS VAN DYCK, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis, plenus fide ac zelo, primùm Vice-Paſtor ad S. Hippolytum Delphis, indè Paſtor in Blaricum, ubi & juniores Theologos inſtituit ad pietatem, in portu Delphenſi quò ſeceſſerat, Ex-paſtor defunctus 16. Aprilis, Anno D. 1695.

RENERUS PEUMANS, Sac. Theol. Bacc. form. mortuus Paſtor ibidem 24. Aug. Anno 1702.

JOANNES VENROY, Amſtelodamenſis, Theolog. Romanus, Collegii Urbani de prop. fide.

JOANNES QUENEL, qui dicitur Antverpienſis.

JACOBUS DE BROEDER, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis, ex Vice-Paſtore Dordraci, Paſtor Lugduni-Batav. a *Gerardo Potcampio* creatus, & curâ hac derelictâ, per Buſſium tum Nuntium miſſus in Loenderſloot; ſed illic à Toparchâ Loenenſi non admiſſus, deſtinatur in Blaricum: poſt exiguam moram inde digreſſus, mittitur *Akerſlotum.*

Succeſſit N. CRAMER, Embricenſis, Theologus Lovanienſis.

HUYSEN,

Huyſen, ſitus, Parochiæ, valor. Goylandiæ vicus ad ſinum maris auſtrini, cui Parochia ad inſtitutionem S. Salvatoris Præpoſiti valebat flor. Rhen. xvi.

LAEREN,

Laren. Parochia, Collatores, Div. Tut. Antiquiſſimus Goylandiæ pagus, cujus Eccleſia Parœcialis D. Joanni Bapt. pridem nuncupata erat. Ad hanc & alternis vicibus nominabat Abbatiſſa Alt. & *Perſona* Naerdenſis; valebatque xl. florenos Rhen.

Cœmeterium, priſci, Foris eſt Cœmeterium, vulgò dictum *S. Jans Kerckhof*, ſupplicationibus olim & hodiédum ſolemne.

Pagum hunc antè immutatum religioſis cultum curavit,

ac moderni Paſtores, REINERUS GERARDI, Paſtor in Laeren ſub Ann. 1545.

Et poſt proſcriptum publicum ejus cultum,

FLORENTIUS A VIANEN, b Sac.

a *Necrol. Harl.*
b *Relat. Iac. Eph.*

Theol.

Theol Bacc. qui & Weſopum adminiſtraſſe legitur, deſunctus, Paſtor in Laeren, Amisfurti 10. Jan. Ann. 1665.

TIMOTHEUS SPORÆUS, Sac. Theol. Lic de quo ſub pago Hilverſum.

JOANNES VAN AMERONGE, Ultrajectinus, inde Paſtor ad S Jacobum Ultrajecti.

JACOBUS VAN DE WATER, Ultrajectinus, mitis, blandus ac religioſus ſenex, a perduellibus ruſticis, quos ad XXX annos ſollicitè paverat, quod pro patriis legibus & Eccleſiæ juribus ſtaret, per maximam injuriam indigniſſimè extruſus, modò cæcus ex ſenio. Cui per D. Buſſium, tum Nunt Apoſt. ſubmiſſus,

ANTONIUS VANDER STEEN, ex Batavià inferiore, antè Paſtor Wieringanus, qui in Laeren obiit. Huic ſurrogatus,

LAURENTIUS MORSLAND, Friſo-Slotenſis, Theologus Lovanienſis; cui per Hollandiæ Ordines pulſo, & Ultrajectum ad curam *onder de Linde* vocatam deſtinato, ſufficitur,

ANDREAS VAN LOON, Roterodamenſis, Colonienſis Theologus, indè miſſus in *Hillegers-berg*, &c.

HILVERSUM,

Hilverſum, Parochia, Div. Tut. Collatores, cenſus; Pagus Goylandiæ ampliſſimus & panni opificio celebris, Eccleſiam habebat S. *Vito* ſacram, cujus Rectorem alternis vicibus conſtituebat Abbatiſſa Alt. & *Perſona* Naerd. valebatque XVA flor. Rhen

Ejus ſub Ann. 1544. Paſtor erat,

GUILIELMUS RADBODUS, *Bugghenemius a Narden*, *Domûs Divi Archangeli Michaelis*, apud Leidenſes *Pœnitentiarius*, juxtà Protocollum Sororum S. Franciſci dicti Conventûs.

priſci, Poſt proſcriptum verò avitæ fidei cultum, pagum hunc cum reliquis jam memoratis excoluit,

BARTHOLDUS INGELIUS, Amſtelodamenſis, J. U. L.

Et poſt eum,

TIMOTHÆUS SPORÆUS, aliàs *de Sayer*, Goylandus Batavus, Sac. Theol. Licent.

a Verùm dum Fratrem *Dionyſium Gent*, Minoritam Conventualem, ſolius Franciæ Provincialis literis munitum, domi ſuæ improvidè ſuſcipit, in totius Territorii ſubverſionem ſerpentem fovit in ſinu ſuo: nam ab eodem Conventuali mox extruſus, Amſtelodamumque profectus, ibi vitâ exceſſit 27. Julii, Anno D. 1658. ætatis LXX. Typo ejus hoc ſubjectum carmen:

Heer TYMEN, die Godts ſaet geſaeyt heeft
met genucht,
Soo 's nachts als daeghs, op hoop van een gewenſchte vrucht,
Te maeyen 't zynen tyt, ontſach geen ſcherpe doren,
Uyt liefde tot Godts eer, by hem alleen verkoren:
Waerom hem 't hemelſch pad daer boven is bereyt.
Nu ruſt de SAEYER in de ſchoot der ſaligheyt

Sporæi Symbolum, *pungit & ungit.*

Interim Phil. Rovenius, Jacobi Epheſini Archiepiſcopi deceſſor, videns quod intruſum, brachio ſeculari roboratum, loco movêre non poſſet, eum invitus ad tempus toleravit, ut & deinceps ab Eccleſiæ Rectoribus toleratus fuit, uſque ad Gallorum ſub Ann 1672. in patriam irruptiones, quandò reſtituto Ultrajecti Catholico ritu, per *Joan. Ruyſchium*, J. U. L. in foro ſacro Judicem, vulgò *Officialem* dictum, è loco fuit deturbatus. Huic ſubmiſſus,

a Relat. Jac. Eph.

atque hodierni Paſtores. GERARDUS VAN HEEDE, Ultrajectinus, Ultrajecti defunctus Ann. 1673. menſe Febr.

Ei per *Abrahamum Brienium*, Caſtorienſis Epiſcopi, tunc pro civium incolumitate in Gallias profecti, Provicarium, ſuffectus fuit,

GUILIELMUS SCHEVICKHAVEN, Embricenſis, Paſtor in Maerſen cum fuiſſet, a cenſurâ per Vic. Apoſt. inflictâ, per Brienium poſt vitæ melioris ſpecimen ſolutus; verùm eum exacto biennio ob morum aſperitatem a Vicariis expelleretur, datus ei ſucceſſor,

JOANNES VAN GRAVE, S. T. B. clarâ ſtirpe Buſcoducenſis, indè creatus Paſtor in ſuburbio Traj. vulgò *de Weert*, ubi de eodem fit ſermo.

Huic tum ſuffectus

EVERARDUS VAN GRAVE, germanus ejus frater, & ipſe Sac. Theol. Bacc. formatus, cum ſubſidio hactenus fuiſſet *Cornelio Puttenio* a Pronot. Apoſt. Waſſenarienſium Paſtori. Defunctus illic ætate adhuc floridâ & canis moribus 3. Maji Anno 1687. ſucceſſorem accepit

ADRIANUM SMITHS, ex Tractu Buſcoducenſi, Theologum Lovanienſem, doctum, ac præ cæteris ſtrenuum & zeloſum.

Cui per Clerum Ultraj. Sebaſteno Archiepiſcopo ex modeſtiâ munus, a quo eum ſuſpenderant, non gerente, ſuffectus

JOANNES DE JONGE, Luytiebroucanus, Theologus Lovanienſis; interim non uno per D. Buſſium immiſſo, de mandato Holl. Ordinum fugato.

CORTEHOEF,

Infer. Traj. ſub Goylandiæ tractu vicus, cui Paroch. Eccleſia, & ſacrarii cuſtos; de neutrius proventibus Flor. Wedio Anno 1586. quidquam innotuit. Cortehoef;

vir eruditus. THEODORICUS CORTEHOEVIUS, e pago cognomine, Mudæ contermino, aut natus, aut oriundus, edidit, bellum diſcors *Sophiæ* ac *Philaretiæ*, *veritatis ac falſitatis*, Antv. 1530.

Item *Adagia Deſid Eraſmi* redegit in locos communes, Coloniæ 1533.

LOESDRECHT,

Loeſdrecht, Parochia duplex, priſci, Paſtores, Vulgò *Loeſdrecht*, ditionis Holl. ſub Decan. Goylandiæ pagus amplus; cui, ut & Emmeneſſæ Parochia duplex; vetus ſc. & nova.

Veteris Paſtor Anno 1544.

JACOBUS CORNELII.

Novæ autem Rector eod anno

WALTERUS ÆMILII.

Huic turris elegans ac præcelſa.

VREDELANDT,

Vredelandt, Caſtrum, Caſtrum ad ripam Vechtæ citerioris dexteram, in Goyenſi Comitatu, ab Henrico Epiſcopo Trajectino, ex Buchelii in notis ad Bekam teſtimonio extructum Anno 1260 adverſus incurſiones, ut Beka tradit in *Henrico*, Dynaſtæ de *Amſtele*. Hujus meminit & in *Flor. V.* Rhithmographus Stokius, Situs;

kius. Oppidi loco quondam habitum, veteris ſigilli exhibitâ formâ indicat Buchelius.

Parochia, Parochialis ei Eccleſia, ad quam S. Salvatoris Ultrajecti inſtituebat Præpoſitus, cujus cenſus Anno 1586. non excedebat 40 - 19.

Vicaria; Altare in ea D. Virginis, atque in eo *Vicaria*. Hujus conditor Anno 1410. *Chriſtianus* filius Jacobi, illic Parochianus, juxta has fundationis Tabulas:

fundationis Tabulæ, In nomine Domini Amen. Anno nativitatis ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo, decimo, Indictione tertia, die decima nona menſis Martii, hora veſperarum vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Alexandri* divina providentia Papæ V. anno primo. In mei Notarii publici & teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia propter hoc conſtitutus diſcretus vir *Chriſtianus* filius Jacobi, Parochianus in *Vredelandt*, compos mentis, rationis ac omnium ſenſuum ſuorum, ad memoriam reducens verbum Apoſtoli, *non habemus Civitatem manentem*, *ſed futuram requirimus*, & illud Regum, *Diſpone domui tuæ quia morieris*, in honorem omnipotentis Dei, Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctæ Mariæ Virginis glorioſiſſimæ matris ſuæ, de bonis ſuis propriis ſibi a Deo conceſſis quoddam altare ſive perpetuam Vicariam in Eccleſia de Vredelant ſuper altare beatæ Mariæ Virginis erexit, fundavit & dotavit, ad quam quidem *Vicariam* & ad uſus ejuſdem prænominatus Chriſtianus filius Jacobi ob ſuæ ſuorumque parentum animarum remedium & ſalutem dedit, contulit, donavit & aſſignavit donatione perpetua & irrevocabili bona, terras, prædia & redditus in quadam ſchedula conſcriptos, quos & quæ ibidem coram me Notario & teſtibus infra ſcriptis exhibuit & produxit, cujus ſchedulæ tenor talis eſt;

reditus, *Dit ſyn die goeden die Korſten Jacobſz tot onſer Vrouwen autaer tot Vredelandt gegeven heeft.*

In den eerſten, twee mudden roggen uyter Loeſdrecht gecoſt tegen Heynrick Grieten ſoen, daer Jan die Smit nu ter tyt op woent ende betaelt op enen halven acker landts, die gelegen is in die ſaet daer Jan voorſcreven nu op woent, ende Henrick op plach te woenen, opſtreckende mit allen ſynen toebehoren alſt gelegen is, als die drie derdendeel vanden halven acker lants voorſcreven gelegen ſyn, daer naeſt gelandt ſyn op die noortzyde Lauwrens Willemſz ende Claes Hermanſz van Naerden, ende op die ander ſyde naeſt gelandt is Jan Claes Clemenſz, ende dat vierde vierendeel van den halven acker voorſz is gelegen daer naeſt gelandt is op de noerder zyde Jan Claeſz, ende op de ander zyde naeſt gelandt is Heynrick ſelver mit allen recht. Item *elff mudden roggen gecoſt tegens Heynrick Johanſz in die Syp, die gaen uyter ſaet daer Goede Pont nu ter tyt op woent, welcker ſaet landts naeſt gelandt is op die weſterzyde Jacob Lambertſz, ende op die oeſterzyde Jacob Mathysz.* Item *twee mudden roggen op Loenreveen in Oude Cluetinck landt, dat hy coſt tegen Willem Lutgerden ſoen, die ſtaen op vier acker landts in Oude Cluetinck landt op ten noerderen egge, daer naeſt gelandt is op den zuyderen egge Jan de Cleyn, ende op die andere zyde Heynrick Heynricxz.* Item *eenen halven Engelſchen Nobel goet van goude vol van gewichte ende van gerechter munten des Conincs van Engelandt, off payement daer goet voor, ſtaende op anderhalve Mergen landts gelegen in Jan Dircxz zaet in Langeraeck, ende gecoſt tegen Jan Dirckſz, welcke anderhalve Mergen landts gelegen es onderdeylt ende gemeen inder ſaet opſtreckende vander Duvvendyck tottet Vecht toe, daer naeſt gelandt is op der noerder zyde Heer Wouter van Mynden, ende op der zuyder zyde met landt dat Jan de Clein placht te hebben ende dat nu ter tyt Heynrick Stacker Johans Boelen ſoen gecoſt heeft.* Item *Willem Coſter een vierdel landts op Loenreveen dat ick halff gecoſt hebbe, daer Wendelmoet Aernts gelant is op die ſuyder zyde, ende op die noerder zyde Dirck Mathysz.* Item *een Mergen landts in Doiſtgervoerde in Jacob Smits landt, onderdeylt uyt vier Mergen landts, daer is naeſt gelandt op de weſterzyde Heynrick Pouwelſz, ende op de oeſterzyde Dirck Berenſz Kynder.* Item *dat ſeſtendeel van den Scherpen Otterdyck die gelegen es voor ſes Mergen lants, daer naeſt gelandt is op die noerderzyde die Heren van ſinte Merten, ende op die ſuyderzyde Jan Pot.* Item *twee Mergen landts die gelegen ſyn tot Overmeer aen die Vecht, daer die Kerck totter Horſt aen beyden zyden gelandt es:* Item *twee mudden roggen op die Loeſdrecht die wel ſtout, my nu geeſt uyt een acker landts daer naeſt gelandt is op die oeſter zyde Johan Gysbrechtsz, ende op die weſterzyde Heer Wouter van Mynden.*

Quæ quidem bona prædicta, redditus prædictos, ac jus, Dominium & proprietatem eorundem ex cauſa & ob cauſam prædictam cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis tranſtulit totaliter in dictam Vicariam & effeſtucande renunciavit eiſdem omnibus jure, modo, cauſa & forma, quibus melius & efficacius potuit & debuit, volens eadem bona, terras, prædia & redditus ad eandem Vicariam, poſtquam dicta perpetua Vicaria per loci Ordinarium ad quem id pertinet in beneficium perpetuum erecta fuerit & creata, & ad Rectorem ipſius pro tempore perpetuis temporibus jure Dominii & proprietatis pertinere, & eiſdem bonis, terris, prædiis & redditibus renunciavit in caſum & eventum prædictos, & hanc donationem, fundationem, aſſignationem, tranſlationem, & reſignationem valere voluit omnibus jure, modo, cauſa & forma, quibus melius & efficacius de jure ac conſuetudine valere poterit & debebit. Inſuper voluit & ordinavit idem *Chriſtianus* fundator quod jus patronatus ſeu jus præſentandi ad eandem Vicariam perſonam idoneam pro ejus inſtitutione obtinenda quotiens eam vacare contigerit ad ipſum *Chriſtianum* fundatorem quandiu vitam duxerit in humanis, poſt mortem vero ipſius fundatoris voluit quod primus ſenior & ultimus ipſius fundatoris hæres maſculus poſſit & debeat dictam perpetuam Vicariam perpetuis temporibus de hærede in hæredem totiens quotiens modo præſcripto vacarit conferre alicui idoneæ perſonæ & de eadem cum omnibus ſuis redditibus præſcriptis Canonice providere. Collator, His omnibus ſic rite peractis, prædictæ Vicariæ fundator memoratus, ſtatim & incontinenti hujuſmodi Vicariam prædictam una cum bonis, terris, prædiis & redditibus præſcriptis ad eandem ſic ut præmittitur in dicta Eccleſia de Vredelandt deſerviendam aſſignatis diſcreto viro *Ghelphardo* filio ultimo dicti *Chriſtiani* fundatoris ibidem præſenti & hujuſmodi collationem gratanter acceptanti pure & ſimpliciter propter Deum contulit & providit de eadem: eundem præſentibus præſentando Reverendo in Chriſto Patri ac Domino noſtro, Domino Epiſcopo Trajectenſi moderno pro primaria Inſtitutione Canonica ad dictam Vicariam ſibi poſtquam confirmata fuerit ab eodem prout Juris fuerit in Dei nomine concedenda & obtinenda, & voluit & ordi-

ordinavit dictus fundator quod dictus *Ghelphardus* ſic præſentatus duas Miſſas ſuper dictum altare beatæ Mariæ ad minus in qualibet hebdomada celebret vel celebrari faciet, ceteri vero Vicarii ſive inſtituti dictæ Vicariæ celebrabunt qualibet hebdomada quinque Miſſas ſupra dictum altare, vel ſaltem celebrari facient. Supplicavit quoque humiliter & devotè idem fundator Reverendo Patri Domino Trajectenſi quatenus fundationem & dotationem hujuſmodi Vicariæ & omnia & ſingula præmiſſa dignetur & velit auctoritate ſua ordinaria confirmare & approbare, & bona, terras, prædia & redditus prædictos ad dictam Vicariam donatos & aſſignatos, decernere fore & eſſe Eccleſiaſtica, & ipſum *Ghelphardum* præſentatum prædictum admittere propter Deum, & ipſum inſtituere in eandem Vicariam ſeu inſtitui facere cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis. Super quibus omnibus & ſingulis dictus Chriſtianus fundator petiit ſibi fieri a me Notario publico infraſcripto publicum inſtrumentum in meliori forma qua fieri poſſit. Acta ſunt hæc Trajecti in domo mei Notarii publici infra ſcripti ſita in vico ſtraminum, ſub anno, indictione, menſe, die, hora, & Pontificatu quibus ſupra. Præſentibus ibidem viris honeſtis & diſcretis Domino Johanne Vyd, Preſbytero, Henrico Stacker, Henrico Taets de Amerongen, & Theodorico filio Petri filii Laurentii laicis Trajectenſis Diœceſis. Teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis, & erat infra ſcriptum, & ego Gerardus Heerman, Clericus Trajectenſis Diœceſis publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus & in Curia Trajectenſi Notarius juratus, prædictæ Vicariæ erectioni, fundationi & dotationi ac bonorum & terrarum ad eandem aſſignatarum tranſlationi, ordinationi, ſupplicationi, præſentationi, ac omnibus aliis & ſingulis ſupradictis, dum ea ſic ut præmittitur per dictum *Chriſtianum* fundatorem agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi, idcirco hoc præſens publicum inſtrumentum per alium me aliis occupato negotiis ſcriptum exinde confeci & in hanc publicam formam redegi huc me propria mea manu ſubſcripſi ſignoque meo ſolito & conſueto ſignavi in teſtimonium veritatis omnium præmiſſorum rogatus & requiſitus. Et erat in margine additum ſignum majus in forma lapidis molaris impoſiti in quodam ſuſtentaculo loco pedis.

Litteræ approbationis Ordinarii ſuperioribus tranſfixæ ſic habebant:

Ultraj. Epiſcopi approbatio.

FREDERICUS DE BLANCKENHEIM, Dei gratia Epiſcopus Ultrajectenſis, notum facimus univerſis; Quod nos fundationem & dotationem perpetuæ *Vicariæ* in Eccleſia de *Vredelant* noſtræ Diœceſis ſupra altare beatæ *Mariæ* Virginis glorioſæ deſerviendæ noviter per diſcretum virum *Chriſtianum*, filium Jacobi Parochianum in *Vredelant* dictæ noſtræ Diœceſis, in honorem omnipotentis Dei, & beatæ *Mariæ* glorioſiſſimæ Virginis ejus Matris, erectæ, fundatæ & dotatæ, prout in inſtrumento publico cui hæc noſtra præſens littera eſt transfixa continetur, prout piè, ritè & Canonicè factæ ſunt, ratificamus, approbamus, & in Dei nomine auctoritate noſtra ordinaria his præſentibus confirmamus, jure matricis Eccleſiæ ſemper ſalvo, decernentes prædia, fructus & alia quævis bona ad dictam Vicariam in dotem aſſignata, fore & eſſe ſpiritualia, & de cetero jure & foro ſpirituali gaudere debere, inveſtientes & inſtituentes in dictam *Vicariam* diſcretum virum *Ghelphardum* filium Chriſtiani prædicti Clericum nunc nobis ad dictam *Vicariam* præſentatum, recepto prius ab eodem *Ghelphardo* fidelitatis, obedientiæ, & indemnitatis ipſius *Vicariæ* ſolito juramento, quocirca univerſis Presbyteris & Clericis nobis ſubditis diſtricte præcipiendo mandamus quatenus dictum *Ghelphardum* ſic nobis ad dictam *Vicariam* præſentatum, & per nos, ut præmittitur, in eandem inſtitutum, in corporalem poſſeſſionem, vel quaſi, ipſius *Vicariæ* ac omnium jurium & pertinentiarum ejuſdem inducatis cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, decimo, in vigilia beati Thomæ Apoſtoli.

Et erat ſubſcriptum,

Jo. HONDERTMERCK.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Vredelant*:

Eccleſiaſt. proventus,

9½ *Mergen lands*,	23	10
Nog aen erſpachten, &c.	21	7
	44	17

Fraternitas.

Fraternitas in eadem Eccleſia, cujus proventus Anno 1586. ex Flor. Wedil libello exiguus, & non niſi 31. florenorum annuè.

Supereſt hodiè M. P. ix. infra Trajectum, multò collapſum.

VINCKEVEEN,

Vinckeveen, Parochia, Divus Tut.

Inferioris Trajecti pagus, cui Parochialis Eccleſia, D. Nicolao Epiſcopo & Confeſſori ſacra.

Ei Rectorem pridem dabat S. Salvatoris Præpoſitus.

Paſtores,

Illius a mutato regimine Rectores fuere,

NICOLAUS CORNELII, ex pago Bor. Holl. *Spyrwou* oriundus, Coll. Colon. alumnus, Paſtor in Vinckeveen defunctus 24. Junii Ann. 1636.

GUILIELMUS ROSSUM, Ultrajectinus, Colonienſis quoque Collegii alumnus, Sac. Theol. Bacc. form. Paſtor in Vinckeveen, mortuus 2. Maji Ann. 1673.

JOANNES DE GROOT, ex Weertenſi ad Trajectum ſuburbio natus, Theologus Lovanienſis, in Vinckeveen Paſtor vitâ deceſſit 1. Aug. Ann. 1704.

Ex ejus obitu munere iſto fungitur,

PETRUS VAN COURT, oriundus ex Willis, ſtudii Lovanienſis.

Series pridem bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Vinckeveen*:

Eccleſiaſtici proventus

12½ *Mergen lands, dog door de ſlegte geſteltheyt geven by na niet.*		
Nog 4. *ackeren lands geven niet.*		
Treckt jaerlyks uyt diverſe landen,	25	3

Series bonorum Paſtoratûs:

9. *Mergen lands, en nog eenige ackers, geven jaerlyks,*	65	0

LOENEN, ſeu *LONEN*,

Loenen, varium nomen, Parochia, Div. Tut.

Secundùm Stokium, & *Lona* apud Hedam in *Alfrico* pag. 51. è vetuſtioribus agri Trajectini pagis ad Vechtam citeriorem, Trajectina dicta ad diſtinctionem *Lonæ* Veluvienſis. Parochiam habet ſub Holl. ditione, S. Ludgero I°. Monaſterienſium Epiſcopo nuncupatam, cujus chorus ex tophis vetuſtis adhuc conſpicuus. Eccleſiæ Trajectinæ Anno 953. ex dono ceſſit Ottonis Magni.

arx Cronenb.

Inter *Lonam* & vicum *Nieuwerſluys* ad Vechtam amnem, arx eſt vetuſta Cronenborgana, ſub Ann. 1122. fundata per Joannem Cronenburgum, Equitem ſub Theodorico VI. Comite, per varios belli motus & temporis vetuſtatem multùm collapſa; ſed per Dominum *Adrianum Wittert vander Aa*, Leidæ nobilem incolam, emptione a *Lyndiis* acquiſita, & ad hujus ætatis normam ſplendidius exornata.

& Loenerſloot;

Arx *Lonaralta*, juxta Inventarium bonorum Eccleſiæ Trajectinæ Ann. 866. hodiè *Loenerſloot*, ad aquæ-ductum Baemburgenſem, pertinebat ad pagum Lonam. Anno 1490. Dominus *Antonius Amſtelius Mynden* illam emit à *Balduino van Swieten*. Ex adverſo arcis ad latus prætorii vetus Sacellum eſt, ubi *Vicaria* ad collationem Amſteliorum. In Sacello ejus gentis hodiédum locus eſt ſepulturæ.

vetus hic Sacellum;

ut & in Baembrugge.

In vico *Baembrugge* olim quoque Sacellum Abcoudanæ Parochiæ ſubditum, in quo *Capellania*, ſeu *Vicaria* perpetua Anno 1545. a D. *Melis* Presbytero inſtituta; cujus monumenta, apud ejus hæredes etiamnum ſuperſtites, adſervantur.

Paſtores,

Primus, qui locis iſtis deſerviit, occurrit R. Pr. Fr. *Engelbertus Sevenbuſius*, Benedictinus, * Ordinarius in territorio *'t Hondert*, & locis vicinis, qui & obiit ibid. 3. Octob. 1651.

LAURENTIUS HEIMEBERCH, Ultrajectinus, & ipſe Congregationis Oratorii Sacerdos, pagos, vicoſque Slootdyek, Nieuwerſluys, Aa, Loenderſloot, Loenen &c. à Breukelâ Amſtelodamum verſus, per multos annos curavit, donec Paſtor illorum locorum ibidem ſenex deceſſerit 25. Jan Ann. 1682.

Succeſſor ei à Caſtorienſi Epiſcopo mox dabatur,

EVERARDUS VANDER BORCH, ex nobili ſtirpe Ultrajectinus. Verùm eum arcis Cronenburganæ Dominus, Toparcha Loenenſis per id tempus, arrogato ſibi in noviter quoque extructum fidelium oratorium jure, ut vocant, Patronatûs, vim ei per Prætorem inferret, memoratus Epiſcopus pacis causâ cum dicto Toparcha convênit, ut *Antonius de Ryſer*, Paſtor tum in Amſtelveen, eò transferretur, priore in alterius curam tranſeunte.

Et *Ryſerus* quidem multis adhuc annis ibi miniſterium impendens, ſenex obiit Paſtor in Loenderſloot, & adjacentibus locis 29. Sept. Ann. 1708.

atque animarum Curatores.

Poſt ejus è vitâ deceſſum à Col. Nuntio illuc miſſus, *Joannes Chriſtophorus Surbais*, Embricenſis. At mortuo Alcmariæ ſub Ann 1708. *Nicolao Cyrix*, in defuncti locum ſuffectus cum eſſet, ab eodem Nuntio in Loenderſloot deſtinatur *Bernardus Fock* Reyſo-Tubantinos, anteà Vice-Paſtor Lugduni-Batav. & Paſtor in *Cynſmeer*, Friſiæ agro. Sed ex mandato Ordinum Hollandiæ pulſus, poſt diutinam moram eò miſſus eſt *David vander Mey*, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis.

* *Necrol. Eccl. Bat.*

BREUKELA,

In veteribus monumentis nuncupata,

BROCKLEDE, *BROEKENLANDIA*, & *BRAKOLA*,

Breukelæ, varium nomen,

Villa prætoria eſt inferioris Trajecti ſub Traj. Diœceſi ad ſiniſtram *Vechtæ* ripam, inter *Maerſſenam*, & *Lonam*. Ad eam Vicani de *Thule* pridem in jus ibant. Acceſſit Eccleſiæ Trajectinæ Anno 838. dono Rotgarii Comitis. Hodiè vocatur *'t Gerecht van Breukelen*, penè ad Trajectenſem urbem pertinens.

Parochia, altaria, Vicariæ,

Ad Parochialem Eccleſiam dudùm inſtituebat S. Salvatoris Præpoſitus. In Eccleſia hac altare D. Virginis, & ad illud *Vicaria*.

Alia ad *S. Annæ* Altare,

Atque alia ad Altare *S. Petri*.

Hujus Collatores Conſules Ultrajectini, & Nienrodiæ Dominus.

Poſſeſſor ex Flor. Wedii libell. Anno 1586. ut fama erat,

OTHO VAN ECK.

Novæ turris fundamenta jacta Anno 1705. 16. 17. 18. 19. Martii.

Breukelanæ Eccleſiæ antè proſcriptum cultum Cathol. fidum Paſtorem egit,

CORNELIUS DUNCANUS, Quempenas, Martini Duncani, variis locis a nobis recenſiti, frater germanus.

Sub Breukela variæ pridem arces ſitæ erant; inter quas præcipuè celebrata,

arces vicinæ,

Nieuwerrode, contractè *Nyenrode*, arx vetus ad Vechtam haud procul a Breukela Anno 1481. 7. Sept. a Trajectinis occupata, & incenſa; reſtaurataque, flammis denuò An. 1672. abſumpta.

In arce hac pridem Capella erat, atque in ea *Vicaria*.

Hujus Collator Nyenrodiæ Dominus; poſſeſſores Anno 1587.

WILHELMUS VAN ECK, &
REINERUS JOANNIS.

Ruwiel, *Ruwel*, ſeu *Ruweel*, arx quoque vetuſta cujus Anno 1265. conditor fertur *Gysbertus Ruweelius*, poſt varia fata Anno 1672. 21. & 22. Jul. Gallorum furore incenſa, ſola hodie rudera oſtentat haud procul ab arce *ter Aa*: in ea pridem etiam *Vicaria*.

Collator, idem Nyenrodiæ Dominus, poſſeſſor Anno 1586.

Dnus GERARDUS SCHAEP, Wici Sedem habens.

Series bonorum ac proventuum
Paſtoratûs in *Breuckelen*:

Eccl. proventus.

Aen diverſe parceelen 22. *Mergen lands, geven jaerlyks*, . . 65 - 0

Series bonorum altaris D. *Virginis*:

Zoo van renten, erfpagten, landpagten, 42 - 16

Series bonorum altaris *S. Annæ*:

6. *Mergen lands, eenige erfjes en pagtjes*, 14 - 0

Series bonorum *Ruwiels Vicariæ*:

15. *Mergen lands*, item *een loot Silver*, 31 - 10

Series bonorum *Vicariæ S. Petri*:

25. *Mergen lands, de waerde niet uytgedrukt.*

ECCLE-

ECCLESIA de Aa.

Aa, *Aa* appellativum amnium vocabulum, veteribus Friſiis *, imò Germanis omnibus; inoumeris per Germaniam Friſiam & Brabantiam rivulis impoſitum eſt. Inde & denominantur varia loca per Trajectinum ac Hollandiæ agrum ad rivulos ſita; uti de *Aade*, & *d'Oude Ade* in Rhenolandia. Sic loca & arces ad Vechtam amnem ſitum habentia, *Aa* & *Ouden-Aa* denominata. Quis *Amnis* nomine locus in Traj. Codice deſignetur, fateor me ignorare.

arx, Celebris inprimis ad lævam ejus amnis ripam arx eſt *Ter Aa* inter Breukelam, & cararactam novam, vulgò *Nieuwerſluys* appellata; cujus conditor *Walterus*, Anno 1159. in vivis erat. Hæc Gallorum furore Anno 1672. inceoſa ac devaſtata, collapſi muri rudera partemque turris octangularis a læva verſus Breukelam ſola oſtenrat; quæ Dominum hodiè obtinet Dbum *van Benenge*, Gandenſem.

* *Menſ. Alt. Notit. Germ. part. 2. p. 1.*

Cognominis haud procul inde, remotins ab amne pagus eſt, ac Eccleſia, ex Codicibus Traj. & quidem Parochialis; cujus, uti & ædirui munus ad collationem erat prænobilis Dni *van der Aa*. Parochia, Collator.

Eccleſiæ & æditui cenſus in MS. Florentii Wedii libello non exprimitur, cum Toparcha Calv. dogmatis miniſtrum, nullo Ordioum Traj. onere, ex ejus fructibus aleret.

Reliqui illic Catholici in *Maerſen* ad ſacra excurrunt.

Non procul inde in dextra Vechtæ ripa M. P. V. infra Trajectum locus antiquum obtinet nomen

OUDEN-AA;

ubi ædes Domini foſſis undique cinctæ, in quibus ioter duo faſtigia eminet turricula. Ouden-Aa,

SUB PRÆPOSITURA S. JOANNIS.

ABKOUDA,
MYDRECHT,
WILNISSE,
TAMEN,
SEVENHOVEN, &c.

ABKOUDA,

Abkoudæ, priſcum nomen, arx, Aotiquitus *Abekewalda*, apud Bekam *Abcoude*, hodiè voce mirè contractâ *Abkou*, vicus eſt cum arce Aono 1328. a Suedero Zuylenſi extructâ, Trajectinæ dirionis io Hollandiæ confinio.

Parochia, Eccleſia ibi Paroch. cui ſacra DD. Coſmas & Damianus; juxtà quoſdam Codices *Gbori-epiſcopatui Traj.* juxta alios S. Joannis Præpoſito ſubdita.

Vicaria, *Vicaria* illic ad Altare *S. Jacobi*, cujus Collatores, Rectores Urbis Harl. Poſſeſſor tum, *Jacob in Vreeſwyk*.

Vicaria ad altare *Deiparæ Virg.* ad nominationem patriæ Moderatorum. Poſſeſſ. Dom. *Godefr. Schyff*, olim Paſtor Abcoudanus.

Vicaria ad altare *S. Andreæ*. Collatrix, *Machtildis Gysberti*. Poſſeſſor *Jacobus Wilhelmi*.

* forte ter Noot. *Vicaria* D. Virg. *ter* * *Noort*, & *S. Antonii* Fraternitas.

Vicaria ad altare *S. Jacobi*, fundata eſt ſub Annum 1506. a *Jacobo Leeu de Abcouda*, qui & ex teſtamento ædes in uſum deſervitoris prædictæ *Vicariæ* erigi juſſit.

En fundationis Tabulas:

IN *den name ons Heeren, Amen.* By dit tegenwoordich openbaer ioſtrumente zy allen ende ygelicken dier thoont ofte thonen mach in toecomende tyden condich ende openbaer: Dat in den jaere van dia geboorte des ſelfs ons Heeren duyſent, vyf hondert ende twee, de vyfde indictie, den eerſten dach vande maent Aprille, 's avens te elf uren of daer ontrent; regnerende onſer alderheylicxſte Vader ende Here in Gode, Heren *Alexander*, by der gratie Godts Paus tot Romen tegenwoordich van dien name die ſeſte, in ſyn thiende jaere; Compareerde voor my openbaer Notario ende ruygen hier nae verclaert, die eerbaren ende wyſen *Jacob Janſz*, aliàs *Jacob Leeuwe*, ende *Petronelle Boudewyns* dochter, ſyn geëchre wyve, bueren en buerſluyden van Abcouwe 't Geſtichts ende 't Biſdoms van Utrechr, geſont van lichaem, machtich haerder verſtant, memorien ende redenen ende ſionen beyde inwendich ende uytwendich, gaende tot haren wille op der eerden alſoet ſcheen, overmerekende die cortheyt huers levens. Ende dat ſy alſt Godt belieſt van dit leven verſcheydeo moeten, niet wetende tyt, ure, noch ſtonde, ende dat ſy niet als ſy van dit leven verſcheyden ſullen moeten met hem eo ſullen hebbeo te nemen dan alſulcke duechdelicke wercken van caritate ende aelmiſſe ende andere ſy, ende elcx van hem in tyden haerder overlyden gedaen ſullen hebben, ende van dyen als dan loon nae dat ſy verdient ſullen hebben, ontfangen; Om welcke loon voorſz t'ontfangen ende altyt te vermeerderen, gelyeden zy *Jacob* ende *Petronelle* voorſcreven met geſamender handt ende elcx byſonder, dat zy eer ende voor haer die voorſcreven ore des doots beloepeo heeſt ende overcomen is, ſonder bedroch, quaeden raedt, ſioiſtre informatie ofte enige ſchalckheyt, maer wel bedocht met rypen raedt uyt haer ſelfs wille, voornemeo ende weteniſſe als zy ſelfs ſeyden; ende voort metten alderbeſten wech, recht, ſtuck, maniere, ſtyle ende forme zy alderbeſte, vaſte, nutſte ende waerachtichſte hebben geconoen ende gemoegen, of noch konnen ende moegen, ter eere Goodts, Marie zynre liever moeder ende ſint Jacob Apoſtel, ende voorts allen lieven Sancten

ende Sanctinnen, ende tot vermeerderniſſe van deo dienſte Goodts, tot laveniſſe haerder beyder ende haerder ouderen, vrunden ende magen, ende voort alle gelovige zielen tot eenen fundatie, erectie ende *in datem* van eenen ewich officie te bedienen, by der geenre conſcientie die daer toe gepreſenteert ſal worden in maniere hier nae verclaert: Op ſinte Jacob altaer ſtaende binnen den voorſz Kerek van Abeouwe ende nergens elder, 't welck zy fundateurs voorſz ſelfs in perſone als hy 't van ſtaet weſen ſal ende van niemant anders, ſonder daer of in eenige gebreecken te weſen, alle weecke met vyf Miſſen te doene, ende als hyt niet van ſtaet en is, ſal hy geboden weſen die te doen by een andere, ende voort met alſoo veel meer Miſſen te doen alle weeck als hy van ſtaet weſen zal, ſonder daer inne in eeniger manieren te ſimuleren, nf van dien als voren in gebreecken te weſen *realiter & cum effecta*, opgedragen, overgegeven ende quyt geſchouwen hebben, ende mits deſen metter daet alſoe opdragen, overgeven ende quyt ſchelden voor haer, haerder erven ten eewigen dagen niet eygens daer an te behouden deſe naebeſcreven goeden, landen, eygen bruyekweer, pachten ende renten, met alſuleke laſt die nu beſwaert ſyn op datum van huyden ſonder meer. Daer ſy voor loefdeo ende waerden ende haerder andere goeden voor ſtelden, ende mits deſen ſtellen tot een ypotheeck ende onderpant van dyen, om daer an alſulcken achterweſen als daer opbreecken ſal mogen, te mogen verhalen, ſonder iemandts wederleggen: Te weeten in den eerſten vyf Mergeo landts in den Nederhorſt gelegen in Ryekhom Harmanſz zaet, nae inhoudt des Gerechtsbrieve daer af weſende, ende daer toe vyf gooden Wilbelmus ſchilden ewige renten ende erſpaebte op drie Mergen landts gelegeo te Niebtevecht io Jan van Haen Hogelandt nae uytwyſinge den pacht-brief daer af weſende, ende noch een Mergen landts ende een vierendeel van een hont laodts, gelegen in dat zelfde voorſz Hogelandt, met noch vier hondt landts die gecomen ſyn vande Kerck te Niehteveeht, ende ſyn mede gelegen int zelfde Hogelandt voorſz; ende noch anderhalf Mergen landts gelegen t'Abcouwe by den Dorp in Dirriek Claes Gysbertſz bruyekweer plach te weſen, ende daer toe een half Mergen landts aelmiſſe goet, gelegen in den ſelven bruyekweer voorſz, ende acht Philips ſtuvers ewige pachte, aelmiſſe guet, die jaerliex gaen uyt die Hofſtede daer Dirrick Claes Gysbertſz np plaeb te woenen, ende noch vyf Mergen landts ende een twaelfs deel, gelegen t'Abcouwe in dat Merekvelt, ende noch twee Davidts gulden ewige pacht op Jacob Pieterſz gueden in die winckel nae uytwyſinge die brief daer of weſende alſoe die voorſcreven landen, renten ende pachten daer gelegen ſyn, ende ſullen alle jare verſcbijnen die vruchten van die voorſz landen als daer die gewoente of is, ende die voorſz renten ende pachten als die proper pacht brieven daer of weſeode breder begrypen. Ende verclaren, welcke voorſz brieven van 't voorſz goet die voorſz Donateurs ende Fundateurs gelieden ende mits deſen belyen met geſamender handt, dat ſy die voorſz brieven tot profijt van 't voorſz *Officium* van te vooren overgelevert, quyt geſchouwen ende opgedragen hebben vry uyt der handt ende an handen Heeren Symon Janſz, Prior vao 't Regulieren Cloeſter buyten Amſterdam daer tegenwoordich weſende ende belyende die in manieren voorſz ontfangeo ende onder die protectie ende bewaerniſſe van ſyn voorſz Cloeſter te hebben gelevert ende gegeven te hebben, gelyck zy mits deſen die ſelfde brieven *realiter & cum effecta* als voere, hem Prior voorſz tot profijt als vooren alſoe quyt ſchelden, overgeven ende opdragen met alle alſulcke recht ende toeſeggen zy totten landen, renten, pachten ende brieven voorſz hadden of pretenderen gehadt te hebben vonr date van deſen ten ewigen dagen voor haer, haerder erven ende nacomelingen. Ende beloefde die voorſz Prior voor hem ende ſyn naecomelingen aen handen myns naegeſcrevens openbaer Notary, als een openbaer ende autentyek perſoue, met een ſolemnele ſtipulatie uyt name ende van wegen allen ende ygelyekeo diet roert oft roeren mach in toecomende tyden die voorſz brieven te bewaeren ende die bewaerniſſe van dyen te hebben ende te houwen ten ewigen dagen tot behouf ende profijt van 't voorſz *Officie* Dncoe Im *pura, meru, valida fide & irrevocabili quæ dicitur inter vivos, nulla ſpe repeteadi aut rehabendi allo unqaam tempore nec aliqua occuſione, ſeu iagratitudinis cauſa, aut paupertatis vicio, ſeu ob defectum alimentorum revocanda.* Stellende Godt van hemelryck in die proprieteyt, ende den Officiant in der tyt weſende die 't voorſz Officie bedienen ſal duerende ſyn tyt in die poſſeſſie ende bruyekweer van den voorſz landen, pachten ende renten, ende niet langer. Behoudelick dat die voorſz Officiant van 't voorſz Officie ſal gehouden ende ſchuldich weſen, ende blyven ten ewigen dagen die Kerck of Fabryck-meeſters vanden voorſz Kerck van Abeouwe totter voorſz Kercke behoeft van nu voort an ten ewigen dagen vnor wyn, waslicht ende broot, 't welck men totter voorſz *Officium* behoeven ſal, te geven, leveren ende betalen ſonder afbreek twee gouden Ryns gulden 's jaers, endo daer voor ſullen die voorſz Fabryckmeeſters vao de ſelfde Kerck van Abeouwe ſchuldich weſen die voorn. wyn, waſchlicht ende brnot alſoe veel men totten voorſz *Officium* eerlick behoven ſal te leveren, zonder van dyen in gebreecke te weſeo ten ewigen dagen, op den verboerniſſe van dyen voorſz swee gouden Ryns guldens 's jaers, ende die als dan te comen tottet voorſz *Officium*, ende dan ſal die Officiant voorſz gehouden weſen 't voorſz *Officium* te verſiene alle jaer ten ewigen dagen van 't voorſz broot, wyn ende waſchlichte voorn. alſne dat met eeren behoven ſal, ſonder daer in eenige gebreecke te weſen in eniger manieren; *Van welck voorſz ewich Officium die voorſz Fundateurs behieldea tot hem beydea van cea ygelyck van hem beyden leven die preſentatie, nominatie ende collatie*, alſoe dat zy ende die lanckſtlevenſte naet overlyden van eenich van hem beyden zullen duerende haerder leven; *Ende nae haerder beyde overlydea die Prior indiea die thuys* ende preſent is, *ende in ſya abſentie ſya Procurator inder tyt weſende van 't voorſz Reguleren Cloeſter buyten Amſterdam Collateurs, Patroons ende Gifters weſen*, ende thewint, preſentatie, nominatie ende collatie van dyen hebben ten ewigen dagen ende behouden, alſoe dat ſy mitsdeſen dan gehouden ende ſchuldich ſullen weſen binnen veerthien dagen nae 's overlyden van den Officiant voorſz, tottet voorſz officie alſoe dicke ende menichwerf dat by doot ende nverlyden of merckelick quade regemente vanden Officiant niet bedient en werdt alſt behoert, alſoe dat die Paſtoor of zyn Vice-cureyt nf die Kerckmeeſters of die bueren voorſz van Abcouwe daer over clagen, ende nae dat by dan vanden voorſz Collateurs daer van vermaent ſal

weſen

Digitized by Google

weſen als dat behoort ende hem dan niet en betert, een goet ander Prieſter daer toe te preſenteren ende te nomineren, hem dat voorſz officie confererende nae teneur van deſen, daer ſy fundateurs die conſcientie van den Patroon dan weſende mede belaſten, ende die ſal ſchuldich weſen ſonder enige exceptie 't voorſz *Officium* te bedienen in allen voorſz manieren nae forme ende teneur van deſen, welck laſt alſoe nae 't overlyden vanden voorſz fundateurs van 't voorſz *Officium* ten ewigen dagen daer toe te moeten in manieren voorſz een goet Prieſter te preſenteren als dat vaceert of qualick bedient werdt als voorſz, die voorſz Heer Symon Janſz Prior ende Henrick Jacobſz Procurator van 't voorſz Regulieren Clooſter daer tegenwoordich weſende voor haer, haerder naecomelinge uyt name ende van wegen haerder voorſz Clooſter tot een danckbaerheyt van veel duechden, die de voorſz fundateurs haren voorſz Cloeſter eertyts beweſen ende gedaen hebben, ende tot groote bede ende naerſtelick verſouck vande voorn. fundateurs aengevaert ende tot hem genomen hebben; Belovende mits een ſolemneel ſtipulatie uyt name als voren, an handen myns nageſcreven openbare Notarii, als openbaer ende autentyck perſone uyt name ende van wegen allen ende ygelycken diet roert ofte roeren mach in toecomende tyden, die voorſz laſt te preſenteren totter voorſz *Officium* een goet eerbaer Prieſter op ende in tyden ende in allen manieren als voorſz ſtaet, welcke tegenwoordige fundatie van 't voorſz *Officium* ende die opdracht, overgift ende quytſcheldinge van die voorſz goeden daer toe gegeven met alle ende ygelycke articulen ende punčten daer inne begrepen met alle daer anhanget ende cleeft, anhangen ende cleven mach nae forme ende teneur voorſz, ſeydeo ende wilden ſeggen ende willen die voorſz fundateurs met geſamender handt ende elcx byſonder goet vaſt te weſen ende te blyven ende ten ewigen dagen haer effect te ſorteren nae allen rechten geeſtelycke ende gewoenlycke ofte waerlieke, niet tegenſtaende enige ſolemniteyten die daer inne vergeten mogen weſen die ſy gehouden wilden hebben als expreſſelick van woordt tot woordt daer inne verclaert te ſyn, noch oock enige exception, cavillatien van bedroge vercloickt bebacit of anders geſeyt of geſcreven dan geſchiet te weſen, of van contrarie noch oock enige ſtatuyten, handveſten, indulten, wilcoeren, plebiſſciten, policien, noch enige rechten of gewoenten ter contrarie, die zy alle ende ygelick, van te vooren nochtans van my openbaer Notario daer op genoech gewaerſcuwet, afgingen ende vertegen, afgaen ende vertbyen mitsdeſen, belovende die in alle haerder leden te onderhouden ende doen onderhouden, ende tet contrarie van dien niet te doen, noch doen doen, noch in geenre manieren attenteren te doen nu noch tot geenen tyden met recht noch metter daet voor haer, haerder erven ende naecomelingen an handen myns naebeſcreven openbaer Notarii mits den ſolemneel ſtipulatie als voere, als eco openbaer ende autentyck perſone uyt name ende van wegen allen ende ygelick diet roert oft roeren mach in toecomende tyden *ſub hypotheca & obligatione omnium & ſingulorum ſuorum bonorum mobilium & immobilium præſentium & futurorum, ſalvo jure matricis Eccleſiæ.* Alle dinck ſonder arch ende liſt; Op ende van alle ende ygelick dat voorſz ſtaet die voorn. fundateurs ende elcx van dyen begeerde van my openbaer naegeſcreven Notario gemaect, geconficieert ende gelevert te hebben een openbaer inſtrumente of meer in den beſten forme. Gedaen ende geſchiet t' Amſteldam ten woenhuyſe van my naegeſcreven openbaer Notarii op myn ſlaepcamer, ten jare, indičtie, maente, dage, ure ende Spauſdoms voorſz. Daer by tegenwoordich, over ende an weſende die eerſamen Heer Aernt Egbertſz, Egbert Janſz *aliàs* Block, Prieſteren, Symon Claeſz *aliàs* Ryſer, Clerck ende *Artium Magiſter*, ende Willem Matthyſz Leeck, alle Borgers ende inwoeners van Amſteldam voorſz t's Biſdoms van Utrecht voorn. tuygen daer toe gebeden geroepen ende genoodt.

Et pro roboratione omnium & ſingulorum præmiſſorum ac pro confirmatione illorum dičtus Jacobus, pro ſe ipſo ac tutorio nomine dičtæ Perronellæ uxoris ſuæ & ut Mamburnus illius huic præſenti publico inſtrumento ſigillum ſuum appendi juſſit & fecit. Sic erat ſubſcriptum, Et ego *Heynricus* filius Mathiæ de Amſteldam, Clericus Trajectenſis Diœceſis, Sacris Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus ac ordinaria admiſſione Notarius publicus. Quia præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic ut promittitur agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi, ſcivi & audivi, iden hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea propria fideliter conſcriptum & ſubſcriptum, atque prædičti Jacobi Johannis aliàs Leuw, ſigilli appenſione communitum & roboratum exinde confeci, ſcripſi, ſubſcripſi & publicavi & in hanc formam ſeu notam redegi, ſignoque nomine & cognomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi in fidem, robur, teſtimonium & veritatis ſignum omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus & requiſitus, ſic ſubſignatum, *Heynricus* filius Mathiæ de Amſteldammis.

Copia Copiæ van ſyn transfix.

F*Redericus de Baden*, Epiſcopus Trajectenſis, ad perpetuam rei geſtæ memoriam facimus manifeſtum univerſis, quod ex parte Jacobi Joannis Leuw & Petronellæ Baldewini conjugum nobis extitit humiliter ſupplicatum, quatenus erectioni, fundationi & dotationi altaris & Capellaniæ in Parochiali Eccleſia de Abcouda noſtræ Diœceſis, prout in litteris quibus præſentes noſtræ litteræ ſunt transfixæ exprimuntur, noſtrum impertiri dignaremur conſenſum pariter & noſtra Auctoritate confirmare, nos cupientes Divini cultus augmentum hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, erectioni, fundationi, & dotationi præmiſſis conſenſum noſtrum adhibemus, illaque prout inde facta ſunt præſentis ſcripti patrocinio auctoritate noſtra ordinaria confirmamus, bona ejuſdem beneficii de cætero Eccleſiaſtica fore decernimus & ſub Eccleſiaſtica protectione tuenda, jure communi ac jure matricis Eccleſiæ, quibus nullatenus derogare intendimus, ſemper ſalvis, noſtrarum teſtimonio litterarum, datum ſub ſigillo noſtro ad cauſas, Anno Domini milleſimo, quingenteſimo, tertio, die prima menſis Auguſti.

Sic ſubſignatum,

B. BEYER pro BUS.

Onder ſtonde aldus geſcreven,

Gecollationeert tegens ſyn originael Inſtrument, beſegelt met een uythangende ſegel in groene waſſe, ende tegens ſyn transfix beſegelt

met een uythangende zegel by transfixe in rode waſſe, ende tegens beyde bevonden accorderende, by my *Dirrick van Teylingen*, ſacra Apoſtolica auctoritate openbaer Notaris, ende totter ſelve officie by den Hove van Hollandt geadmitteert, T'oirconde myn ſignature hier onder geſtelt op den xi. Octobris Anno xv^C ende tieſtich, ende was onderteyckent, ita eſt,

Theodoricus de Teylingen, Notarius.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Abcouda*:

Paſtoratûs, atque Vicariarum proventus,

Een erfpagt van	8	8
5½ *Mergen land*,	10	2
Een los-renten 't jaers,	7	14
Nog een rentje van	0	16
Een erfpagt,	2	5
Van een Mergen lands,	2	6
19 *Hond lands*,	5	12
Nog een los-rente,	5	0
7 *Mergen lands*,	11	17
Eenige pagtjes,	1	0
9½ *Mergen lands*,	45	0
Nog van eenige renten en huyshueren,	5	0
7 *Mergen lands*,	15	7
Een Hofſtede genaemt de Neſſe,	3	3
14 *Hond lands*,	5	0
Nog 42 Mergen lands, als ook eenige renten, en geven jaerlyks,	61	9
	189	19

Series bonorum Paſtoratûs:

23 *Mergen land*,	25	0

Series bonorum *Vicariæ St. Jacobi*:

12 *Mergen lands*,	33	10
Nog van diverſe ſaken,	15	0
	48	10

Series bonorum *Vicariæ Divæ Virginis*:

14 *Mergen lands*,	45	0
Aen erfpagten, huyshueren &c.	6	0
	15	0

Paſtores.

Pagum hunc primus curaſſe legitur, Mr. JOANNES NICOLAI VISSCHERUS, * Paſtor ibi defunctus Aº. 1647. Dec. 28.

Poſt hunc, PETRUS VAN RHYN, qui Paſtor ibi obiit 21. Nov. Aº. 1650.

GERARDUS VAN DELDEN, Ex-paſtor Abkaudanus Harlemi mortuus 10. Febr. Aº. 1692.

JOANNES VENNINX, Oorſchotanus, plurium annorum ibi Paſtor defunctus Aº. 1716. menſe Martio.

THEODORUS VAN AELST, Ultrajectinus, Theologus Lov.

MYDRECHT.

Mydrecht, matrix Eccleſia,

Permutationis tabulæ Anni 1085. locum hunc indicant eſſe præcipuum in paludibus, quæ Epiſcopatum (Ultrajectinum) & Comitatum Holl. limitarunt. Membrana Trajectina hujus etiam meminit ad Ann. 1201. Diploma Innocentii III. aut verius IV. ſupra a nobis allatum memorat *villam Midrecht cum Eccleſia*, ſignificans plures ei vicos & Capellas ſeu oratoria ſubjacere.

Domini,

Pagus eſt hodiédum, in ditione D. Joannis apud Ultrajectum Præpoſiti. Huc jus ibi, & in conterminis *Præpoſituræ* illius pagis ac vicis non medium ſolùm, ſed & ſupremum; jus ſc. gladii; jus crimen indulgendi, condendi ſtatuta, &c. cujuſmodi extant *Mydrechti & Thamæ* promulgata Ann. 1598. ab A. Matthæo *Fund. Eccl.* l. 1. pag. 129. prodita.

* In Actis Cap. Harl. vocatur *Ordinarius*.

Eccleſia Mydrechti primaria, aliarumque matrix, in qua Crux S. Salvatoris, D. Virgo, & S. Joannes præcipuo in honore. Hujus Patroni, id eſt, Collatores perpetui S. Joannis Præpoſiti, jure eodem ab Ordinibus Ultrajectinis noviſſimis etiam temporibus *Comitiſſæ de Solms*, Præpoſitum repræſentanti, aſſerto. Divi Tut,

In D. Virginis Mariæ Aſſumptionis Dominicâ ibi dedicatio eſt annua. dedicatio;

Duo præter primarium in ea Eccleſia altaria, ſc. ad honorem S. Crucis, B. Mariæ Virginis, S. Joannis Bapt. & S. Joannis Evang. ac S. Stephani atque S. Antonii Confeſſoris, quorum unum ad boream, aliud ad auſtrum; atque in his ad levamen Paſtoris erecta Capellania ſeu *Vicaria* perpetua, cujus deſervitor ſemper reſideat, ad certarum Miſſarum nomerum hebdomodatim obſtringatur, & inſtituendæ juventuti vacet; ut latius videre licet ex hiſce *Joannis Ingenwinckelli*, Præpoſiti ad S. Joannem, Anni 1506. Tabulis vernaculis. altaria, Vicaria,

WY *Johan Ingenwinckel*, by der genaeden Goits Proeſt ende Archidiaken der Kercken St. Jans T'Utrecht, Prothonotarius des Heyligen Stoels van Romen, Heere tot Mydrecht, Wilnes, Zevenhoeven &c. Doen kondt ende kennelick allen den geenen die deſen onſen oopenen brief zellen zien of hooren leeſen, dat wy altyt geneyeht zyn tot vermeerderinge des Godtlycken dienſt, ende byſonder op plaetſen ende ſteeden daer wy onſe Juriſdictie ende Heerlickheeden hebben ende gebruycken; Soe hebben wy ter oitmoediger begeerten ende beeden van onzen lieven ende gueden onderſaeten Kerckmeyſteren inder tyt ende der gemeenen inwoenren ende gebueren van onſen Dorp tot *Mydrecht*, om ſonderlinge goede affectie ende gunſt wy tot ten zelven draegende zyn, tot meerder hulp, trooſt, toeverlaet ende onderſtandi der Paroehilyeker Cure den Cureyt ende Paſtoer inder tyt ende der gemeenten ende onderſaeten ons voorſz Dorps van *Mydrecht*, behoudelyeken nochtans ons, onſer Proeſtien ende der voorſz Cure ofte Parochiekercke hoeren gueden recht, alſoe dat deſe naebeſcreven onſe belieſt verlyenghe ende conſent den voorſz Cureyt nu inder tyt of die hyer naemaels weſen ſal, tot genen hinder prejuditie of achterdeele en zy, mer meer tot hulp ende verliehteniſſe als voorſz is, geerne gegoſt, belieſt ende geconſenteert; geven, believen, ende conſenteeren mit deſen, dat dier weſen zal voort van deſen dach aen ten eewigen daegen toe een nieuwe Capelaer ofte *Vicarie* in ende binnen der voorſz onſe Prochiekerck van *Mydrecht* op twee altaeren geſticht ende gewyt, in die eere des Heyligen weerdigen Cruys ons lieffs Heeren, des heyligen Maeget *Maria* moeder Goits, ſint *Jan Baptiſt*, ende ſint *Jan Evangeliſt*, ende ſinte *Steven* eerſte Martelaer, ende ſinte *Anthoenis* des heyligen Confeſſoers, gelegen in die voorſz Kercke, dat een altaer aen die noortzyde ende dat ander altaer aen die zuytzyde, op welcken altaeren ende *Vicarie* ofte Capelerie voorſz dat dienen ende weſen zal een Cappellaen ofte *Vicarius* die Prieſter is, of binnen 's jaers Prieſter hem laeten wyen mach, ende die voort anders daer bequaem ende nut toe is, ende deſe Prieſter zal gehouden wezen om alle weecke te leeſen op ten voorſz altaeren vier leeſende Miſſen, die hy gehouden weſen zal te

doen

doen op alſulcke daegen dattet den Paſtoer nyet hinderlycke en zy, te weten, alſoe die Paſtoer zelver op heylige daegeo ende Sonnendages die Hoochmiſſe doet of yetmandt anders voor hem ende men dan Sermoen doet onder der voorſz Hoochmiſſe, ſoe ſal de voorſz nieuwe Cappellaen ende Vicarius toeven ende beyden thent dat voorſz Sermoen ende die Predicaet gans ten eynde ende uyt is, ten waer by conſent ende will des voorſz Paſtoers inder tyt ofte onſer indien wy daer tegenwoirdich waeren. Oik en zal deſe Cappellaen ende Vicarius voorſz hem gans nyet onderwynden dan eenigen dienſt ofte Miſſen te leeſen ofte ſingen op ten hoogen altaer inder Kercken voorſz, ofte hem onderwynden kinderen te doopen, 't heylige Sacrament den geſonden ende ſiecken of den heyligen Olye te geven, Biechte te hooren, te Preecken of Teſtamenten vanden ſiecken te ſcryven, of nyemant die voor die Kerck opentlyck trouwen te benediceren, ofte kraemvrouwen inne to leyden, mer ſel hem deſer ende allen anderen zaecken ende punten die dat recht ende heerlickheyt der Curen voorſz aengaen moegen, ganſſelyk leech ſtaen ende ſich daer nyet van onderwynden, ten zy by wille ende beliefte ofte begeerte des voorſz Paſtoers inder tyt, dien hy alsdan te dienſt ende ſtaede mach weeſen, ſel nochtans blyven altydt verbonden om te leeſen zyne vier Miſſen voorſz, ende wat men hem op zynder voorſz altaeren in offerhande brengt dat zal hy behouden moegen buyten den Paſtoer daer van yet te geven. Sel oick ende principalyeke deſe Cappellaeo gehouden weſen aldaer binnen onſen Dorp tot Mydrecht, een oepen Schoel te houden, die kynderen knechtkens ende maechdekens te leeren dat hem van noode te weeten is: als hoor *Pater noſter*, ende *Ave Maria*, 't Gelove in Duyts ofte Latyn als dat beſte dienen ſel, ende diet van ſtaede weeſen zal te leeren zinghen ende Miſſe dienen, ende ſcryven &c. nae gelegentheyt ende qualiteyt der perſoenen, om een reedelick ende gewoentlyck loon, als men daer van myt den voorſz Cappellaen overcomen kan. Voort ſoe zal deſe Cappellaen ende Vicarius tot zyn onderhoudinge die ſomme van vyf pont groot Vleems Hollandts zwaer gelts jaerlicx, ende alle jaer boeren ende ontſangen, dat hem de voorgen. onſe gebueren ende onderſaeten van Mydrecht voorſz veſtigen ende bewyſen ſellen, ende oick nu totter voorſz *Vicarie* of Capelere voorſz gegeven hebben, ende noch by Goits gratie uyt caritaten om Goits willen geven ende beſpreecken zellen, welcke gueden renten ende toevallen wy Proeſt voorgen. als geeſtelick ende ordinaris Rechter door ganſſe onſe Heerlickheyden, waer die gelegen ende bevonden zellen worden, mortificieren ende geeſtelieken maecken, bevelen niettemin onſen Bailjuwen, Schooten, Rechters . . . . ende allen anderen onſen Officieren, dat zy deſe gueden tot deſer *Vicarie* nu gegeven, of die hier naemaels gegeven zellen worden, laeten genieten ende gebruycken alle alſulcke vryheyden, liberteyten ende francyſen als geeſtelyeke gueden nae ouden heerkomen toebehoort. Ende waer dat ſaeck dat deſe voorſz renten verghingen ende nyet vervolt en worden, alſoe datter een Prieſter inder tyt niet op leven en mocht, noch oick zoe veel nyet en bleef dat men deſen dienſt van vier Miſſe hier op doen mocht, ſoe ſellen als dan onſe Kerckmeyſteren inder tyt deſe renten die dan blyven, ſelver opboeren, ende daer van laeten doen alle weecke twee Miſſen op ten altaeren voorſz, die men den Paſtoer in der tyt ons Dorpen van Mydrecht bevelen zel ta doen om een reedelyk ende gewooentelyk loon. Ende waer dat zaeck dat dje Paſtoer voorgen. hem hyer ſwaer in maeckten ende dat nyet doen en woede om een reedelick, ende gewoenlicke loon als voorſz is, ſoo ſal men deſe Miſſen laeten moegen doen op een ander plaets binnen onſer Proeſtyen voorgen. ſoe veer dat men dat by bredgen mach ofte op een ander plaets daer dat beſt dienen ſal. Voirt zal deſe eerſte preſentatie van deſer *Vicarie* voorgen. deſe reyſe ende voort ten eeuwigen daegen in toecomende tyden als die verſchynt by doode reſignatie, ceſſie ofte anders behoeren alleen aen die Bailliuwe ende twee Kerkmeyſters in der tyt onſes Dorps van Mydrecht voorſz. die welcke gehouden ſellen weſen, by raet altyt noehtans ende guetduncken onſes Proeſts, die nu is of naemaels weſen zel, ofte in onſer ende onſer naecomelingen Proeſten ofweſen ende abſencie by raet ende guetduneken onſen Officiael inder tyt wezende, te preſenteeren ende noemen eenen Prieſter die daer toe bequaem ende nut weſen zel, of een ander guet Clerck die binnen 's jaers nae die preſentatie van deſen, Prieſter laeten wyen ſal, ſoe veer hy dan daer oock bequaem ſal weſen; ende zal voort die inſtitutie hier van behoeren ende blyven alleen aen ons Proeſt ofte onſen Officiael inder tyt als dat recht is. Ende om alle dat geen dat voorſeyt is zoe veel te bet moegen onderhouden te worden, willen wy Proeſt voorgen. ende ordineeren by guetduncken onſer onderſaeten voorſz, voor ons ende onſen naecomelinghen Proeſten voorſz onverbreeckelicken te onderhouden, dat deſe voorgen. Prieſter, Vicarius ende Cappellaen gehouden zal weſen ſtaech te reſideeren, ende woenen in den huyſe ende opter Hofſtede ſtaende by den Kerckhove onſer Kercken voorſz, hier toe by den voorſz onſen gebueren ende onderſaeten int jaer ons Heeren duyſent, vyf hondert ende ſes, geordineert ende getimmert. Ende waer dat zaecke dat deſe Prieſter ende Vicarius voorſz hem abſenteerden boven een maent aen een volgende ende nyet ſtaech en reſideerde, alſoe dat daer gebreck in zynen dienſt, Miſſen ende Schoelhouden merckelicke geviele, ſoe ſal hy priveert weſen ende deſe *Vicarie* zal dan vaceren ende leedich wezen, alſoe dat die Bailliuwe ende Kerckmeeſters voorſz, by ons ofte onſen Officiaels guetduncken ende raet eenen anderen Prieſter, of die binnen 's jaers Prieſter worden mach, ende hier toe bequaem is, dan preſenteeren moegen, om te hebben van deſe Capelere voorſz. Alle dinck ſonder arch ende liſt, ende quetſinge der Paſtorye voorſz, als dat breeder boven beſcreven ſtaet. In kenniſſe van deſen hebben wy onzen zegel aen deſen brief doen hangen int jaer ons Heeren duyſent, vyf hondert ende ſes, op ſunte Bartholomeus dach des Heyligen Apoſtels.

Præter nominatam *Vicariam*, in eadem Mydrechtenſi Eccleſia ſundata *Fraternitas B. Mariæ*, cujus inſtitutum ac leges ſequentibus Tabulis vernaculis continetur.

In

In den naem des almachtigen Godts, onſes liefs Heeren Jeſu Chriſti, Soe ſinnen dit alſulcke mynelycke, broederlicke ende ſuſterlicke overachten, alſoe van *Jan Goevertſz* ende *Ghysbert Mertenſz*, als Procuratoers in dier tyt, *Volpert Meynertſz*, *Outgen Claeſz*, *Willem Gerritſz*, *Merten Peterſz*, *Henrick Jacobſz*, *Vrinck Claeſz*, *Willem Ghysbertſz*, *Henrick Andreſz*, *Cornelis Gerritſz*, *Eerſt Reverſz*, als Broeders in den beginne der Broederſchap geſticht in der Kercken tot Mydrecht op *onſer liever Vrouwen outaer*, ende op dat heylige *Cruys outaer*, in der eeren *Maria* die lieve moeder Goits, ſint *Anthoenis* ende ſinte *Steven*, ende dat hellige Cruycees outaer is gewyrt in die eer vanden helligen *Cruyces*, ende ſint *Jan Baptiſt*, ende ſint *Jan Evangeliſte*, tot trooſt onſer alre zielen ende all onſer vrienden zielen, ende alle onſer naecomelinger zielen die nae ons Broeders weeſen zollen in der toecomender tyt deſe voorſz Broederſchap, ende voor die zielen van alle die geene die deſe Broederſchap guedt doen zullen, daer wy ons ende alle onſen Broederen die nu ſyn ende naemaels weeſen zullen, mit gueden voorzien ende hi raede hem voorhoeden hebben als deſe Ordonnantie ende punten der Broederſchap voorſz tot eewigen daegen vaſte ende ſtede te houden, te vermeeren ende te verbeteren, ende nyet te verargeren. In den eerſten•, ſoe maecken wy ons zelven ende alle die nae ons in deſe voorſz Broederſchap zullen coemen, volcomen Broederen ende Suſteren te weeſen myt malcander van die Broederſchap voorſz. *Item* zoe willen wy ordineeren dat alle die geene die in onſer Broederſchap voorſz ende Suſterſchap ontfangen worden, zullen guede, eerbaer mannen ende vrouwen weſen, die tot gueden naem ende geruſte ſtaen, tot zoe veele mannen ende vrouwen toe als in onſer voorſz Broederſchap begeren te weeſen, want wy die gratie niemant ontreecken willen alſoe verde als zy der voorn. Broederſchap bequaeme ſynt. Ende zoe wie dat nae deſer tyt Broeder ofte Suſter begeert te wezen inder voorſz Broederſchap, die zal comen voor die Procuratoers ende de Broederen als zy ter Miſſe comen, ende hidden den gemeenen Broederen die dan daer zynt, dat men hem om die minne Goets willen ende Maria ſynre liever moeder daer inne ontfangen willen, ende zoe wes de Broederen die dan daer ſinnen, of dat meere deel daer in doen, dat zellen alle die andere Broederen mede volgen. Ende ſoe wie dat in deſer Broederſchap of Suſterſchap begeert te weſen ende daer bequaem toe is als voorſz ſtaet, die zel daer vri in coemen omme Goedts willen ende gelden voort mit andere Broederen ende Suſteren, ende nae zynre doot een gouden Rynſchen gulden geven voor zyn doot-ſchult ende nthvaert. Ende zoe wanneer dat eenich van deſe Broederen ende Suſteren ſterven, ſoe zellen die levende Broederen ende Suſteren der zielen terſtondt xxx. Ziele-Miſſen nae laeten leeſen, ende daer zel elcke Broeder of Suſter toe geven eenen halven ouden Vlaems Ende zoe zel elcke Broeder ende Suſter ſpreecken drie *Pater noſter*, ende drie *Ave Marien* voor die levende ende doode Broeders ende Suſters deſer Broederſchap voorſz, als zy dat van ſtaden zyn. *Item* zoe zel deſe Broederſchap hebben altoos twee Procuratoers, die deſe Broederſchap eerlyk zullen regeren, ende die zellen daer ellicx twie jaeren aen blyven, alle jaer ſoe zel daer een of gaen, ende daer zal men eenen anderen voor kieſen in zyn ſteede, ende zoe wie dat daer toe gecoeren wort die en zal dat nyet moegen weigêren in geenre wys. Ende deſe Procuratoers en zellen geene Schout moegen maecken dan by den gemeene Broederen van deſer Broederſchap voorſz, die men daer toe ſaemen ontbieden zel of dat meeſte deel van den geenen die dan daer coemen ſellen; Ende ſoe wes Schout tot nutſchap der voorſz Broederſchap dat hy den Broederen maecken zellen als voorſz ſtaet, daer zellen hem die gemeene Broederan ende Suſteren of ontlaſten ende dat helpen uytdraegen. *Item* voort zoe zellen die Broederen ende Suſteren alle weecke op elcke outaer voorſz twee Miſſen laeten doen mit die renten die daer toe beſproocken ſint, voor alle Broederen ende Suſteren ende die daer toe gegeven hebben, of daer dat voor gegeven is•of noch gegeven zel worden voor den levende ende doode, voor hoor alre zielen ſalicheyt. *Item* zoe zellen deſe Broederen ende Suſteren alle jaer een maeltyt houden mit malkaeren op den Sonnedach nae onſer liever Vrouwen dach *Aſſumptionis* in den ooſt, als het op onſer liever Vrouwen outaer kermiſſe is, omme dan alle dinck claer te reeckenen, ende deſe maeltyt zelmen eeten op een eerlicke ſteede daer zy die Procuratoers wiſen, ende zoe wie dan daer nyet en compt, die ſel effen wel zyn maeltyt betaelen als die geene die daer coemen; ende als die maeltyt gedaen is, zoe zel ellicx zyn oncoſten opleggen, ende dan zoe zullen die ouwe Procuratoers mit die Paſtoer ende Schout voort mit vyf of zes van die outſte Gildebroederen eenen nieuwen Procuratoer kieſen, die hemlieden dunckt dat daer bequaem toe is, ende zoe zel die ofgaende Procuratoer van den jaer voerlieden terſtondt reeckening doen voor alle die Broederen ende Suſteren, ende wat commer daer blyft dat zel die ouwe Procuratoer nth rechten, ende die Suſteren ende Broederen die zellen daer willich toe weeſen dat op te leggen van ſtonden aen, ſonder eenich weederſeggen, ende als die nieuwe Procuratoer gecoeren is, zoe zel die oude Procuratoer terſtondt reeckening doen in tegenwoordicheyt die twee Procuratoers ende die gemeene Broederen vant voor jaer, ende wes daer over loopt dat zel die oude Procuratoer terſtont opleggen, ende ſoe wes daer commer is dat zellen hem die Broederen ende Suſteren terſtondt op leggen, ende of zy dat nyet en deeden ſoe zel die ofgaende Procuratoec daeromme panden moegen of uyt rechten an hoir redicxte guedt, ſonder eenige pantkeeringe waer zy dat guedt vinden alle daegen ſonder vertreck; ende zoe wes oncoſten die Procuratoers daer omme doen, dat zullen zy hoor mede op leggen. *Item* zoe zullen die Procuratoers als zy willen omme nutſchap ende oerbaer alle nnſe Broederen te ſaemen ontbieden hy een kuer van een halve oude Vlaemſche, ende zoe wes die Broeders die dan coemen of dat meeſte deel dan over een draegen die dan daer ſint, tot nutſchap ende oerbaer onſer Broederſchap, dat zellen alle die anderen volgen ſonder eenich wederſeggen, behoudelyk dat die Paſtoer in geenen punten vercort en worde. *Item* geviel daer eenich twiſt onder onſe Broederen ende Suſteren tot eeniger tyt, uthgenoemen doetſlach of lentten, dat Godt verhceuden wil, daer zullen die Procuratoers twie van onſen Broederen toe ſitten ende Collectoer tot een over man, hy een peen van vij Vranckricxe ſchilden, tot behouf

behouf der gemeenre Broederſchap ende daer toe te verlieſeo zyn Broederſchap, die dat voerlyken zullen omme Broederlicke ende Suſterlicke mynne ende fruntſchap mit malcander te hebben, ende omme allen zielen ſalicheyt te beſorgen zoe wy Broederen ende Suſteren eendrachtelyk overdragen hebben. *Item* of daer emans io den ban quame vao onſe Gild broeders of Suſters ende hem daer hinnen een maent nyet uyt en coſte, die zel vervallen wezen van zyn Broederſchap of Suſterſchap van onſer voorſz Gilde.

Paſtoris proventus, Paſtoris proventus annui erant 100. floreni. Cuſtos Sacrarii deſignabatur a plebe.

Onera Paſtoris ſequens Scheda exprimit, quam ex Miſſali D^ni^ *Frederici Henrici*, Paſtoris in Mydrecht, A°. 1589. defuncti, extraxit D. Montſima.

onera, IPSA die Fabiani & Sebaſtiani cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Claes Jacobſz ende Geert zyn huysvrouw*, & habebit duos ſtuferos, quos ſolvent Magiſtri Fabricæ.

Octava Agnetis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric. Jacobſz ende Griet zyn huysvrouw.*

In Vigilia Petri cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus Frederici *Claes Dirkſz ende Griet zyn huysvrouw, waer van den Paſtoer heeft* XIIII. *ſl. uyt Jan Cornelisz, bruyzweer.*

Feria ſexta ante Dominicam *Lætare* leget Paſtor Miſſam in honore amariſſimæ Paſſionis Chriſti, & orabit pro animabus *Marten Pieterſz ende Geert zyn huysvrouw, ende noch een Miſſe daechs naer haer jaergetyde.*

In Feſto Annuntiationis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus Henrici Jacobi, & Margaretæ uxoris ejus.

Feria tertia poſt Octavam Paſchæ & feria tertia poſt Dominicam *Miſericordia* dictam, cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Diric Evrſtenſz*, & illorum *die dat gebet van rechtswegen ſoude moegen toecomen*, & habebit tres ſtuferos, quos ſolvent Magiſtri Fabricæ.

Willem Willem Janſz heeft beſproeken tot een vertroeſtinghe zynder zielen jaerlics een Keyſers gulden uyt een bruycweer van onts genoemt Jan Splinters weer, *daer van die Kerck tot* Mycrt *ſal hebben vyf ſtuvers, die Paſtoer vyf ſtuvers, die Capellaen ende die Coſter vyf ſtuv. t'ſaemen, elcs een ſtoter, die rechten armen vyf ſt welcken die Kerckmeeſters ſullen ontfangen, ende den armen uytdeelen, mits voerwarden, dat die Paſtoer, ende die Capellaen, ende die Coſter Vigilie ſullen ſingen op zyn jaergetyde, te weeten op ten vyfden Sonnendach naer Paeſchen, ende die Kerckmeeſters ſullen op ſteecken dat volle lichs.*

In Vigilia Joannis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric Jacobſz ende Griet zyn huysvrouwe.*

In Vigilia Petri & Pauli cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz ende Chriſtinæ zyn huysvrouwe.*

Octava Johannis Baptiſtæ cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz ende Chriſtinæ zyn huysvrouwe*

Poſtridie Viſitationis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Claes Jacobſz ende Geert zyn huysvrouwe*, & habebit duos ſtuferos, quos ſolvent Magiſtri Fabricæ.

Octava Viſitationis Mariæ cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz ende Chriſtinæ zyn huysvrouwe.*

Feſto *Diviſionis Apoſt.* cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animâ Johannis Henrici cuſtodis, *waer van die Paſtoer heeft een ſtoter uyt dat cleyn Boegaertgen*, de quo latius inferius.

In Vigilia Jacobi cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz ende Chriſtinæ zyn huysvrouwe.*

Die Paſtorye heeft verpacht van Jan Henricſz die oude Coſter dat cleyn Boogartgen over die weteringh leggende aen die Dijck en jaerlix IX. *ſl. ende noch een ſtoter, dwelck die Paſtoer inhoudt voer die Miſſe die hy ſingt op den dach van die verſcheydinghe der Apoſtelen. Deeſe negen ſtuvers gheeft nu ter tyt die Paſtoer Jan Henricſz Scholenaer, met noch een ſtoter uyt die huyſinghe of erf daer die Paſtoer woent. Somme die Paſtoer moet jaerlics geven Jan Henricſz Scholenaer* XII. *ſl.*

In Feſto Transfigurationis Domini cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric Jacobſz. ende Griet zyn huysvrouwe.*

In Vigilia Aſſumptionis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz Vinck ende Chriſtinæ zyn* uxoris.

In Vigilia Bartholomæi cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Jacob Claeſz ende Chriſtinæ zyn huysvrouwe.*

Pridie Michaelis cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric Jacobſz ende Griet zyn huysvrouwe.*

Feſto S. *Lucæ* cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro anima Johannis Henrici cuſtodis & parentum ejus, ſc. Henrici Johannis, & Catharinæ uxoris ejus.

Feſto S. *Criſpini* cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric Andrieſz ende Eliſabeth zyn huysvrouw.*

In Vigilia omnium Sanctorum cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Henric Jacobſz ende Griet zyn huysvrouw.*

In Vigilia Martini cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus Henrici Jacobi, & Margaretæ uxoris ejus.

Prima Decembris cantabit Paſtor Miſſam, & orabit pro animabus *Folpert Meynartſz ende Anna zyn huysvrouw, waer voer die Paſtoer heeft dat Bogertgen over die weteringh agter aen zyn huyt.*

Status Mydrechtanæ Eccleſiæ Anno 1567. exprimitur hoc libello MS. viſitationis eo anno VI. Junii factæ per Venerabilem Dominum *Joannem de Reneſſe*, Canonicum & Officialem D^ni^ Præpoſiti & Archidiaconi Eccleſiæ S. Joannis.

QUANTUM ad vaſa Sacramentalia, & fontem &c. omnia fuerunt bene diſpoſita; non ſunt beneficia; ſolum Officium Sacellani, quem alit Confraternitas B. Mariæ, & dat eidem XXXVI. flor. annuos; Sacellanus aperit ludum litterarum, & inſuper honeſta quædam mulier; monitus eſt Magiſter Fabricæ, ut conficiendum curet regiſtrum omnium bonorum Eccleſiæ triplicatum infra menſem; quoad ſubditos quattuor ſunt qui non communicarunt in ultimo feſto Paſchatis, videlicet *Henrick Jacobſz, Claes Cornelisz*, alias *Moelener, Jan N., Claes Snyder*; celebrant utcunque feſta, ſed ſub divinis frequentes ſunt in tabernis; Paſtor habet fere C. florenos annuos; cuſtos deputatur à plebe, & habet ex ſingulis ædibus V. ſt. Domus dotis eſt Paſtoris. Paſtor non habebat Statuta Synodalia, neque Decreta Concilii Tridentini, ſed juſſu Officialis effecturum ſe promiſit, ut habeat intra menſem. Magiſtri Fabricæ faciunt computum ſuum quotannis coram Paſtore, Schulteto & Scabinis, mo- ejus atque Eccleſiæ ſtatus.

niti ut curent eſſe accerſendum Officialem aut alium ejus nomine; monuit item Paſtorem ut Teſtamenta, præſertim, ſi quæ ſint legata ad pias cauſas, infra annum executioni demandentur. Item ut ipſe ſedulò advigilet, quo benè crudiat gregem ſuum in fundamentis fidei &c. Ornamenta, Miſſalia &c. ſunt bona; duo ſunt calices; Paſtor bonæ converſationis, (ut fertur) ſed non admodum doctus, ut videtur.

Ex Charta computat. MS. liquet cenſus Paſtoratûs in Mydrecht fuiſſe florenorum centum & ſeptendecim cum uno ſtufero tam ex terris, & decimis, quam ex emphiteuſi reſultantes.

Aliâ Chartâ hæc Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Mydrecht* continetur:

Eccleſiaſt. proventus,

12 *Mergen lands aen diverſe partyen, en dan nog eenige ackers*,	58	0
Van pagten van landen, uytgangen &c.	25	1
Van Tienden jaerlyks,	16	0
	99	1

Priſci Paſtores,

Paſtores Mydrechtani,

Dnus JOANNES HENRICI SCHOLENAER, &

D. FREDERICUS HENRICI, A°. 1589. mortuus.

DECRETUM

Sub beneplacito Dni Præpoſiti.

Præpoſiti decretum,

Conſultum videretur D. Officiali ut publico edicto caveretur, ne qui caupones aut tabernarii alicui cereviſiam aut vinum promant tempore divinorum.

Præterea ne quis opificia mechanica diebus vetitis exerceat.

Inſuper ut D. Præpoſitus omnia cuſtodum officia in ſe recipiat, & illa det idoneis qui etiam aperiant ludum litterarum.

De conſtituendo quodam fiſco, qui ſæpius Eccleſias viſitet.

Item de duplici viſitatione facienda per Officialem, idque citra præjudicium Eccleſiarum, quæ pleræque adeo tenues habent redditus, ut expenſas extraordinarias non ferant.

In Scheda MS. ex Archivis S. Joan. hæc circa Mydrechtum occurrere;

Turris S. Joannis everſio.

Die XIII. *Aug. A°. 1572. fuerunt circiter 500. Gueſii in Mydrecht, & exuſſerunt fortalitium cum turri S. Joannis, duce Adriano de Duvenvoerde.*

WILNES,

Hodiè

WILLES & WILLIS,

Wilnes, varium nomen, Parochia;

Trajectini agri pagus, Collegio D. Joan. Ultraject. ſubditus. Huic Parochialis Eccleſia, cui vicinia *Oudhuyſen* ſubdita.

Paſtor ei olim, & Sacellanus, cui ludus litterarum commiſſus.

Fraternitas illic quoque *B. Mariæ Virginis.*

Status Paſtoris & Eccleſiæ, ex prædicto libello MS. viſitationis per Joan. Reneſſium, Officialem Præpoſiti S. Joannis, is erat A°. 1567.

ejus ſtatus,

„ Vaſa ſacra omnia munda: duos habebant Calices; unum argenteum, & alterum deauratum: . . . ſimiliter benè proviſum Eccleſiæ „ de libris . . . Reditus curæ Paſtoralis extendebat ſe uſque ad C. Philippeos aut circiter. „ Moniti ſunt Paſtor & æditus ut faciant inventarium bonorum Eccleſiæ, ut ſuprà triplicatum. Paſtor malè audiebat circa continentiam: quoad formam Sacramentorum, dicebat „ ſe inſiſtere veſtigiis majorum ab Eccleſia Cath. „ approbatorum. Sacellanus aperit ludum litterarum, ſed negligens eſt & deditus poculis, „ &c.

Pagos Mydrecht & Willis noviſſimo ævo excoluere,

Paſtores,

[a] Mr. HENRICUS WYNOLDI, fidus Collegii Colon. Procurator, Paſtor in Mydrecht ex peſte obiit 2. Aug. 1636.

LUDOLPHUS A DAMMEN, Schoonboviensis.

[b] R. autem Dominus ac Mr. Ludolphus à Dammen, Paſtor olim in Mydrecht & Willis, obiit Weſopi 21. Julii 1657.

[c] R. Dominus MEPPELEN, S. T. B. form. Paſtor in Mydrecht &c. defunctus ſub Annum 1665.

FRANCISCUS BELTIES, fidelis olim in vineâ Domini operarius in locis Velaviæ & vicinis, defunctus eſt in Mydrecht 14. Sept. Ann. D. 1666.

JACOBUS VLUGH, Ultrajectinus, defunctus Paſtor in Mydrecht &c. 11. Aug. 1703.

Hujus ſucceſſor,

HERMANNUS JOSEPHUS VLAEM, Weſopienſis, ſtudii Romani, &c.

Series bonorum ac proventuum in *Wilnes en Oudhuyſen*:

atque proventus;

4. *Ackeren lands*,	15	0
4. *Ackeren om 2 goud gald.*	2	0
10. *Mergen lands*,	21	0
3½ *Mergen*,	12	0
1. *Mergen land*,	1	16
Van drie Kerk-memorien,	6	0
3½ *Mergen lands*,	9	0
Nog van Renten,	4	3
	67	19

Cromme-Mydrecht, &c. Paſtores.

Cromme-Mydrecht, & de *Hoef*, vici ſub eadem S. Joannis Præpoſiturâ, ubi Paſtores egêre

TIMOTHEUS SCHODDENBERCH, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. qui Paſtor emeritus locorum illorum, obiit Ultrajecti 13. Jan. Aon. 1684.

GERARDUS CREMERS, Buſcoducenſis, Sac. Theol. Bacc. form. Coöperator in d'*Ouden-Aa* ac aliis in locis, Paſtor in *de Hoef*, & deinde in *Abſtéde*, ad mœnia Ultrajectina operam navans, Ultrajecti obiit 21. Febr. Ann. 1699.

MATTHIAS VAN GULICK, Sylvæ-Ducenſis, olim Jeſuita, & Sacellanus domeſticæ Toparchæ Warmondani Eccleſiæ; atque eo in patrium ſolum diſcedente, ut Deo ſibique vacaret,

N. RAM, ex agro Trajectino nobilis.

THAMEN,

Thamen, Parochia,

Præpoſituræ D. Joannis ſubditus vicus, cujus Parochialis ædes vetuſtate A°. 1559. collapſa, a fundamentis diruta, & nova eis ſuper-

[a] Necrol. Eccl. Bat. [b] Necrol. Eccl. Bat. [c] Ibid.

ſtructa;

ſtructa, juxta haſce Tabulas, quibus libello Magiſtrorum Fabricæ ſupplici, conſenſum præbet D. Joannis Ultraj. Præpoſitus cum Collegio.

Wy Prooſt, Deken, en Capittel der Kercken ſint Jans t'Utrecht, doen condt eenen ygelieken, dat wy ontfangen hebben d'ootmoedige begeerte ende verſouck der Kerckmeeſters in der tyt, ende der gemeynen naeburen van *Thamen*, onſer Proeſtyen heerlicheyt, ons te kennen gevende, dat zyl. overmits die ruinoeſheyt, ouderdom, ende vervallenheyt des Goodshuys tot *Thamen*, als weſende alſoe geſtelt, dat men daer inne Goodsdienſte langher nyet doen en konde, noch die Sacramenten der heyligher Kercken adminiſtreren, noch conſerveren, genootdruckt waren geweeſt 't ſelve Goodshuys ganſſelicken af te breken, ende wederomme van nieus op te funderen, ende met ſteven mueren ende harden daecke op te timmeren, ende te volmaecken in ſulker voegen alſt nu tegenwoordich voer oeghen te ſien was, welcke timmerage boven 't geene hier toe by den nabueren gecontribueert was, heml. merckelicke ſomme van penningen gecoſt hadden, deweleke zyl. tachteren getimmert ende als noch ſchuldich waren, bedragende tot omtrent de ſomme van elf hondert gulden toe. Tot welcken achterweſen te betalen zyluyden ſeyden geenſins te konnen geraecken, ten waere haere Kercken-goederen, als landen, erfpachten, thinſen, ende renten tot deſen eynde vercoſt moechten werden, by onſen oirlove ende conſente, ons daeromme ootmoedelyck biddende. Soe iſt, dat wy alle deſe ſacken wel overgemerct, ende van de nootlicheyt des geens voirſz by atteſtatie der Kerckmeeſteren voirſz genouchſaem geinformeert zynde, mitsgaders oic doer d'affirmatie onſes Officiaels, ende der geenre die met hem van onſen wegen der Prooſtien Kercken viſiterende hier van oculair inſpectie genomen en inquiſitie gedaen hadden, hebben den voirſz Kerkmeeſters ende Supplianten gelieft, geconſenteert, ende geoctroyeert, believen, conſenteren, ende octroyeren mits deſen onſen brieve, dat zyl. tot vervallinge ende betalinge van haeren achterweſen voirſz, by kenniſſe ende advys des Dekens onſes Capittels, mitsgaders des Officiaels ende Bailjous onſer Proeſtien voirſz zullen mogen vercopen, ende alieneren alle alſulcke landen, erfpachten, thinſen, ende renten als totter Kercken van *Thamen* voirn. toebehoorende zyn, ende totter betalinge van den achterweſen voirſz bevonden zal werden van node te zyn vercoſt te worden. Behelielieken altyt dat totter voirſz Kercken alſoe vele jaerlixe incomen gelaeten zullen werden, offe van den verenſten goederen alſoe vele jaerlixe renten voer al aengeleyt zullen werden, waer mede die voirſz Kercke in behoirlicke reparatie van Ornamenten ende andere haere nootlicheyten bequamelick mach onderhouden, mits dat die voern. Kerckmeeſters ons van alles voirſz goede rekeninge ende *reliqua* gehouden zullen zyn te doen na behoiren. Alles zonder arch ende liſt. In kenniſſe van deſen hebben wy *Kaerll Perenot*, Prooſt, ende wy Deken ende Capittel der Kercken ſint Jans voirſz elcx onſen ſeghel aen deſen brieve doen hangen. Gegeven in 't jaer ons Heeren duyſent, vyf hondert, negen en vyftich, op ten vyftienſten dach Decembris.

"Ubi ex Charta viſitationis Anni 1567. nullum in Eccleſia beneficium, neque officium præter curam. Eccleſia non habebat fundos aut prædia, ſed annuos reditus: nam propter ſtructuram novi templi, in reditus pecuniarios converſi erant. Nullæ ibi *Confraternitates*. Ornamenta quidem duplicia, ſed alterum ferè detritum. Calix unus ſub cuſtodia Magiſtri Fabricæ. Vaſa Sacramentorum fuerunt munda; ſed non arſit lumen ante venerabile Sacramentum; idque negligentiâ (ut aſſeruit Paſtor) ipſius Cuſtodis, qui erat homo admodum diſſolutus, &c. Fons baptiſmalis non fuit benè tectus neque clauſus. Paſtor erat mercenarius. Incolæ non multum curabant Sacrificium Miſſæ; idque non aliqua hæreſi, ſed potius quadam negligentia. Injunctum eſt Paſtori habere Statuta Synodalia & Decreta Concilii Tridentini intra menſem ſub arbitrali correctione; monitus deinde ut ſedulò ſuos erudiat, & præſertim juniores, in fundamentis fidei Chriſtianæ, &c.

Proventus Eccleſiæ in *Thamen* erant circiter 125-0 Eccleſiaſti proventus.

SEVENHOVEN,

Collegio D. Joannis dudùm proprius, hodiè Rhenolandiæ annumeratus pagus, ab Alberto, Holl. Comite, nobili ditatus privilegio, ejus tenoris: Sevenhoven.

Aelbrecht, by Goids genaden Palensgrave op ten Rhyn, Hertoge in Beyren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende Heere van Vrieſlant: Doen condt allen luden, want wy aengeſien hebben groote zwaerniſſe die onſe goede luden gemeenlick ghehat hebben tot deſen dage toe van dootſlagen ende van leemten die in onſen landen geſchiet ſyn ende geſoent worden by onſen Bailjuwen, die zoe groot ende zoe zwaer vallen, dat vele onſe luden daer by ontgoet worden, ende in ſteden daer om varen daer by wy onſen dienſt verlieſen ende groote ſchade lyde: Soe h[illegible]bben wy voor ons ende onſen naecomelingen onſen luden ende onderſaten van Zevenhoven, wailgeboren of huysluden die nu ter tyt zyn of naemaels weſen zullen woenende binnen den Ambochte van Zevenhoven, om menighen trouwen dienſte die ſy ons gedaen hebben ende oft God wil noch doen zullen, ende ſonderlinge overmits dat ſy geſeten zyn op te uyterſte palen van onſen lande aen den Geſtichte van Utrecht, ghegeven ende geven mit deſen brieve alſulcke vryhede als hier nae geſcreven ſtaet: Dat is te weten, dat men onſe luden van Zevenhoven voorſz nyet dagen en ſal mogen noch inwinnen, voor enich van onſen Bailjuwen in onſe landen voorſz borghe te worden van dootſlagen of van leemten die enich van horen magen ghedaen hadde of doen ſal, mair waer dat ſacke dat enich van horen magen dootſlach of leemte deden of gedaen hadde, die en ſoude van ſynen magen voirſz in Zevenhoven woenende niet meer maechgelts nemen of hun luden dair om moghen of panden, dan van elcke eerſte lede van dootſlach vyf ſchelling, ende van leemte dardalve ſchelling als die hantdadighe of ſyn borge van zynen magen een vererf hadde, of mit rechte voirde Bailju of onſe Rechters enen vererf gewonnen hadde. Ende waert dat ymant van onſen luden voorſz gedaecht wor- Privilegia.

 de

de voor ooſe Bailjuwen of Rechteren van dootſlagen of van leemten die ſyn magen gedaen hadde of doen zullen, die ſal comen mit deſen brieve of mit waerachtige copie, van den zelven wail beſegelt mit geloefliken zegelen ende die toghen voor onſe Baiiju of Rechter daer hy voor gedaecht ſal weſen, ende hun onderwyſen dat hy buyr ende lyffiich woenachtich is binnen onſen Ambochte van Zevenhoven, ende daer mede ſal hy quyt weſen. Eode om dat wy dit voor ons ende onſen nacomelingen vaſte ende geſtade meynen te houden als voorſz is, ſoe hebben wy deſen brief beſegelt mit ooſe zegele. Gegeven in deo Hage achte dagen in Aprille, int jaer ons Heeren duyſent, drie hondert, zeſſe ende tnegentich.

Divus Tut. Saecr in ea Eccleſia S. Joannes Baptiſta.

" Ex Codice viſitationis Anno 1576. inſtitutæ, " beneficia ibi nulla, Confraternitares nullæ. Reditus babet Eccleſia nullos, præter uoum pactum perpetuum xx. florenorum annuorum; " ſed e diverſo debet annuum reditum viralem " xxiv. floren. quem ex communitate colligere " tenetur. Domus Paſtoralis eſt Eccleſiæ. Paſtor, " malè audiens circa continentiam, ſed ſenex, " habet ſolum xl. florenos annuos in certis Statuta Synodalia & Decreta Concilii Trid. non " habebat; monitus ea habere intra mentem, & " ſedulò erudire ſuos in fundamentis fidei Chriſtianæ. Vaſa Sacramentalia & fons bapt. benè " ſe habebant. Saerarii cuſtos ex ſingulis ædibus " habebat v. ſtufer & nil amplius.

Paſtoris ac æditui reditus, atque Eccleſiæ ſtatus.

Pagus Rhenolandiæ ei vicinus,

NYEVEEN,

Nyeveen, Divus Tut. In quo Paroch. Eccleſia D. Nicolao nuncupata. Hujus Collatio penes Holl Comites, & inſtitutio ad maj. Eccleſiæ Traj. Archidiaconum pridem pertinebat.

priſci, Paſtor A°. 1515.

HENRICUS THEODORI, annorum LXX. ſenex, præter domum unam nil proprii poſſidebat.

Incolæ ex Paſtoritiis bonis ei annuè tribuebant xx. flor aureos, ſic ut proventus omnis detracto onere eſſet XL. flor. Rhen.

Pagos Sevenhoven & Nieuveen, ab immutato regimine excoluere,

ac hodierni Paſtores, R. D. JACOBUS UYTTERWAELE, qui obiit Paſtor in Sevenhoven 24 Sept. Anno 1653.

ALBERTUS KRUISBERGE, Ultrajectinus, mortuus ibidem Paſtor 26. Febr. Ann. 1682. vulgò *Papa* joci cauſâ inter ſuos appellatus

BERNARDUS VAN GELDER, Brabantus, Paſtor ibidem mortuus 9. Julii Ann. 1684.

PETRUS PELT, Ultrajectinus, Congreg. Orat. olim Presbyter, ad tempus Paſtor in Randenborch propè Goudam, mortuus Paſtor in Sevenhoven 14. Nov. Anno 1696.

ANTONIUS WENKOM, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis.

CUDELSTEERT,

Ditioni Collegii S. Joannis, ex Eccl. Ultraj. Tabulis annumerarum Dominium, cujus quidem major portio in Hollandiæ ſita territorio; Eccleſia verò cum prædiis quinque & aliquot jugeris, *de beſworen Kerſſ* appellata, territorii eſt Ultrajectini. Lis hinc orta de ejus jure inter D. Joannis Collegium, & Hollandiæ Proceres. Cudelſteert, Domini,

" Nulla beneficia, ex Charta viſitatioois Anno " 1567. MS oeque officia, nullæ Confraternitares " in Eccleſia. Reditus Paſtoralis ſimul omnibus " computatis aſcendit ad xc. florenos, & non " ultra. Inter bona Eccleſiæ videntur ſenſim " multa alienata. Vaſa Sacramentorum omnia benè diſpoſita, & fons bapt. ſimiliter; ſed janua, " qua ad fontem intratur, non erat clauſa. Ornamenta duplicia bona quidem, ſed Albæ non " valent. Unum habent Miſſale, diverſos Cantuales, unum calicem deauratum. Eccleſiæ, Paſtoris,

" Malè audiebat Paſtoris ſenis & ipſa ſenex an- ac æditui " cilla; monitus eſt ut attendat; utque reſtamenta, ſtatus, " præſertim legata ad cauſas pias debitæ executioni mandentur. Cuſtos aperit ludum litterarium; ſed negligentior, & frequentior eſt in " tabernis; alioquin vir bonus in Eccleſia, &c.

Pagum hunc, atque ei vicinum *Calſlagen*, ſub Amſtelandiæ hodie Decanatu, a mutati regiminis temporibus excoluére,

R. D. Mr. HENRICUS SILLINGH, atque operarius in fodinis, præſertim circà *Calſlagen*, Paſtores. & loca vicina, defunctus ſub Ann. 1616.

R D. ac Mr. PETRUS VAN RHYN, juxtà ordinationem *Cap. Harl.* " Anno enim 1647. " die 15. Jan in Capitulo ordinario reſolutum, " ut Calſlagianis detur Mr. *Petrus van Ryn*. Qui, " ut jam diximus, obiit Ordinarius io Abkouda " 21 Nov. 1650.

R. D. Mr. CORNELIUS ROBYN, Paſtor in Cudelſteert, qui obiit in vicinia de *Quaeckel* 22 Aug 1652.

CORNELIUS DOBBESSE, Amſtelodamenſis, inde & Paſtor Amſtelodami, ubi obiit 31. Jan. Ann. 1679.

JOANNES PIES, Paſtor in Cudelſteert & Calſlagen, ibidem defunctus 31 Aug. 1679.

R. D. JOANNES BRANT.

ANTONIUS CAPEL, Aelſmeerannus, Theologus Lov. Huic infirmo & viribus exhauſto, ſuccurrit primùm *Henricus van Eck*, ex *Maerſen* ortus, agri Traj. pago; ci dein Anno 1712. ſub initium menſis Martii defuncto, datus ſucceſſor.

SUB

SUB CHORI-EPISCOPATU.

JUTPHAES,
HERMELEN,
CAMERYCK,
COCKENGEN,
BENSCHOP,
POLSBROECK,
STOLCWYCK.

JUTPHAES,

Jutphaes, priſcum nomen,

ANtiquitùs

JUDEFAX,

Cujus memoria in Diplomate Frederici I. Imperatoris Ann. 1165. hodiè vulgò *Jutfaes*, Pagus ad utramque foſſæ Rheni ripam, qua trans Rhenum eſt ſuperioris, qua cis Rhenum inferioris Trajecti, ex adverſo babens arcem cognominem, quæ & *Rynhuyſen* dicta. Eccleſia pagi iſtius vetuſtiſſima, olim ampliſſima, D. Nicolao nuncupata. Er ob amplitudinem Parochiæ (cum pagi, ut jam diximus, duæ eſſent partes,) duo ibi Curati. Primo alter fuit additus Anno 1407. juxta baſce Tabulas:

arx,

Parochia, Divus Tut. bini ob Parochiæ amplitudinem Curati,

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis ad perpetuam rei memoriam *Fredericus*, Dei gratia Trajectenſis Epiſcopus. Paſtoralis ſollicitudinis officium nobis licet immerito deſuper conceſſum dignè tunc exequi arbitramur, cum Eccleſiis earumque perſonis, præſertim oneribus curas animarum tangentibus aggravatis auxilium, unde commodius ſupportari valeant, & etiam divinus cultus augmentetur, impertimur. Ea propter noſcant poſteri & præſentes, quod dilectus nobis in Chriſto, *Henricus van den Ryn* filius *Zoudonis* laycus, Parochianus Eccleſiæ Parochialis de *Jutfaes*, noſtræ Diœceſeos, zelo devotionis & charitatis accenſus, ad honorem Dei & in augmentum cultus divini, nec non ad laudem & honorem glorioſiſſimæ Dei genitricis Mariæ & Sanctorum omnium, ob ſpem retributionis æternæ ac ſalutem animarum ſuæ, ac *Johannis* uxoris ſuæ legitimæ, parentum ſuorum fidelium utriuſque ſexus omnium infra ſcriptorum, qui pia erogatione ſua bona ad infra ſcriptum negotium aſſignaverunt, & in poſterum aſſignabunt in prædicta Eccleſia de *Jutfaes* per unum ſolum Curatum hactenus regi conſueta, cujus Eccleſiæ collatio ſeu præſentatio ad Decanum & Capitulum Eccleſiæ noſtræ S. Salvatoris Trajectenſis communiter dignoſcitur pleno jure pertinere, unum aliud ſecundum beneficium Curatum communi conſenſu Dni *Aelberti Coper*, veri Curati ejuſdem Eccleſiæ Parochialis de *Judifaes* ad id interveniente, ob gravia curæ animarum ejuſdem Eccleſiæ Parochialis onera, propter dictæ Parochiæ de *Judifaes* longitudinem ſæpe incumbentia evitanda, fundare, dotare, & ordinare, de novo concepit. Cui futuro beneficio idem fondator omnibus melioribus modo, jure, cauſa, & forma, quibus ipſe protunc potuit ac debuit, etiam donatione pura & ſimplici, tituloque irtevocabili, ſub Anno CIↃ. CCCC. VII. menſis Maji die XVIII. dedit, donavit, ceſſit, atque in puram eleëmoſynam ex aliis cauſis ſuperius expreſſis in dotem, & pro ejuſdem beneficii poſſeſſoris vitæ ſuſtentatione aſſignavit, & aſſignari procuravit bona, res, terras, prædia, cenſus, fructus, redditos, & proventus infraſcriptos, ſcilicet unum medium manſum ſitum in Parochia de *Jaersvelt*, ioter terras heredum *Weſſelii* filii *Weſſelii* à parte ſuperiori & Dn. de Culenborch à parte inferiori confrontatum, valentem annuatim octo francos antiquos de Francia. Item unam fertellam terræ ſitam in Parochia de *Jutfaes* ante domum præfati *Henrici van den Ryn*, inter terras ejuſdem *Henrici* à parte ſuperiori, & terras venerabilium virorum Dominorum Decani & Capituli Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis à parte inferiori confrontatam, valentem annuatim quinque ſcuta Franciæ antiqua cum dimidio. Item unum juger ſitum in *Broeclede* in den *Broeck*, in loco dicto *die Rodecamp*, valens annuatim unum ſcutum Franciæ antiquum, ſalvo quod Conventus Fratrum Minorum Trajectenſium habet ex dicto jugere unam libram civitatis Trajectenſis. Item unam aream ſitam in inferiori parte de *Jutfaes* extendentem le com parte ſuperiori ad terras relictæ *Heliæ Grauwels*, & cum inferiori parte *aen Jutfaeſcher vliet*, valentem unum ſcutum Franciæ antiquum cum dimidio. Item decem libras antiquorum nigrorum Turonenſium, pro quibus nunc ſolvuntur X. libræ Trajectenſis civitatis ex medio manſo ſito in ſuperiori parte de *Jutfaes*, prout ſerioſius patet in litteris ſuper hoc confectis. Item unum francum antiquum ex duobus jugeribus terræ ſitæ in inferiori parte de *Jutfaes* inter terras *Egidii Votnken* à ſuperiori parte, & uxoris *Jacobi Slangen* in inferiori parte. Item unum medium juger terræ ſitum *in Herdeſoel* inter terras *Johannis Pot* & *Gerardi de Damaſco*, valens annuatim unum florenum novum Gelrenſem. Item liberi *Herberni van den Ryn* unam libram civitatis Trajectenſis ex bonis ſuis. Item duas libras civitatis Trajectenſis *Theoderici de Jutfaes*, prout in litteris deſuper confectis plenius continetur. Item decem & novem nobilia monetæ Angliæ, cum quibus certa bona immobilia, ſive certi redditus ſeu fructus ad dictam mediam curam ſpectandi per *Henricum van den Ryn* præ-

ſatum, *Wilhelmum van den Ryn* filium *Hermanni*, & *Henricum Theoderici* ſecundum diſpoſitionem Venerabil. virorum Dominorum Decani & Capituli Eccleſiæ S. Salvatoris Trajectenſis præfatam ementur & comparabuntur, prout dicti *Hermannus van den Ryn*, *Wilhelmus van den Ryn*, & *Henricus Theoderici* bona fide eiſdem Dominis Decano & Capitulo præfatis promiſerunt, prout hoc in quodam publico inſtrumento deſuper confecto ſerioſius continetur, in modum ſubſequentem, videlicet quod de cætero in antea perpetuis temporibus erunt in dicta Eccleſia Parochiali de *Jutfaes* duo Curati, & in ejus curam animarum per ipſos regendam, & onera ejuſdem æqualiter ſupportanda Canonicè inſtituendi, qui ipſi Eccleſiæ in divinis laudabiliter deſerviant, & Parochianis ejuſdem Eccleſiæ tam ſanis quam infirmis Eccleſiaſtica Sacramenta decenter miniſtrent. Quorum duorum Curatorum unius collatio ſeu præſentatio ad hujuſmodi mediam curam & regimen ipſius exercendum cum omnibus bonis, rebus, terris, prædiis, cenſibus, fructibus, & redditibus certis, utpote manſo terræ, in & ſuper quem ipſa Eccleſia Parochialis de *Jutfaes*, & dos ejuſdem Eccleſiæ una cum pomerio ſtant & ſunt ædificatæ. Item cum tribus libris civitatis Trajectenſis ex uno manſo ſito in *Vuylcoop* inter terras Domini de *Vianen* à ſuperiori & terras *Johannis de Blochoven* à parte inferiori. Item cum tribus quartariis unius Franci antiqui ex duobus jugeribus terræ ſitis in inferiori parte de *Jutfaes* inter terras *Egidii Voornken* à ſuperiori, & uxoris *Jacobi Stuugen* partibus inferiori. Item cum quatuor *hont* terræ ſitæ in Parochia de *Jutfaes* in *Spiegels viertel*, quæ domicella *Sophia de Jutfaes* legavit, valentia unum florenum Gelrenſem novum aureum. Item cum duabus libris civitatis Trajectenſis ex bonis filiorum *Herberni van den Ryn*, quæ bona jam dicta olim ad dictam Eccleſiam Parochialem ſpectaverunt, & adhuc pleno jure ſpectant, *Aelberto Coper* præfato nunc Rectore & vero Curato ejuſdem Eccleſiæ Parochialis de *Jutfaes* & ſuis futuris ſucceſſoribus Curatis mediæ partis ejuſdem Eccleſiæ de *Jutfaes* cedentibus vel decedentibus, aut aliam ipſam mediam partem præfatæ Eccleſiæ dimittentibus pro eo, quod collatio ſeu præſentatio hujuſmodi Parochialis Eccleſiæ ad Decanum & Capitulum Eccleſiæ noſtræ S. Salvatoris Trajectenſis ab olim, ut præmittitur, communiter ſpectare conſuevit, eiſdem Decano & Capitulo eodem modo perpetuis temporibus ſalva permanebit & inconcuſſa, alterius vero mediæ partis ejuſdem Eccleſiæ præſentatio ad prænominatum *Henricum* fundatorem ipſius, quoad vixerit, (ad quam mediam partem Dn. *Arnoldum* filium *Henrici*, Presbyterum pro primaria inſtitutione à nobis Canonicè obtinenda præſentavit & præſentat) & ad ſuum verum legitimum heredem proximiorem maſculini ſexus antiquiorem, cui *Henrico* ſi proximior heres maſculinus non ſucceſſerit, extunc ad ſuum heredem fœminini ſexus proximiorem ſeniorem poſt eum perpetuis temporibus ſpectabit, & pertinebit, & ſic de herede in heredem, maſculino herede tamen ſemper heredi fœminino in eodem gradu conſanguinitatis præferendo, ita quod *Henricus* vel ſui heredes ad eandem mediam curam, quandocumque vacare contigerit, cum ceteris bonis ſuperius nominatis, & per *Henricum* fundatorem aſſignatis, & procuratis, & poſtea aſſignandis, ex tunc Presbyterum idoneum, vel Clericum taliter ad hoc diſpoſitum, quod infra primum annum ſuam præſentationem immediate ſequentem aptus ſit ad officium Presbyteratus promoveri, valeant, & debeant, ceſſante contradiction quacunque, Archidiacono loci videlicet & Chori-Epiſcopo Trajectenſi præſentari. Qui præſentatus, ſi Clericus fuerit, eidem mediæ curæ illo primo anno, donec Presbyter fuerit, per alium idoneum Presbyterum in divinis Canonicè procurabit deſerviri. In quo primo anno ille Clericus ſic ut præmittitur præſentatus etiam realiter & cum effectu omnibus dolis & fraude excluſis ad ordinem Presbyteratus procedet, præfatique duo Curati pro tempore procurabunt omni die, dum ibi celebrandum fuerit, unam Miſſam ad minus per ſe, alium, vel alios perpetuis temporibus inibi celebrari, & omnes oblationes in quocunque loco dictæ Parochiæ, ſive in ipſa Eccleſia ſive extra provenientes, nec non univerſos & ſingulos alios proventus, obventiones, & emolumenta ex viſitationibus, confeſſionibus, ſeu teſtamentis, vel alias undecunque eis ratione dictæ Eccleſiæ obvenientia æqualiter inter ſe, amicabiliter, & grataanter condivident, & partientur. Sed ſi ullo unquam tempore in futurum aliqua terra, prædia, ſeu bona certa & immobilia in augmentum Præbendarum Presbyteralium præfatarum, ſive pro memoriis animarum fidelium defunctorum, ſive pro anniverſario perpetuo eorundem vel aliàs quovis modo fuerint ipſi curæ legata, deputata, vel aſſignata, illa omnia & ſingula erunt dictis Curatis pro tempore communia, & certa, & nunquam per eoſdem, nec per quoſcunque ſeu quemcunque alios ſeu alium à dicta cura alienanda, ſalvo ſemper quod eorum bona certa cuilibet mediæ parti ſuperius ſpecialiter aſſignata, & deputata, maneant ut præmittitur diviſa. Et quia *Henricus* fundator ſæpedictus finaliter voluit & deſideravit, quod hæc præſens fundatio, præſentatio, & erectio mediæ Curæ præfatæ ratæ & firmæ permaneant, & perpetuo ſerventur inconcuſſæ, ac valeant omnibus jure, via, cauſa, modo, forma, quibus melius & efficacius valere poſſint, fuit ſuper his omnibus nobis per præfatum *Henricum* continuata petitione humiliter ſupplicatum, quatenus dictis fundationi, electioni, & donationi conſentire, ipſamque Eccleſiam de *Jutfaes* curatam, hactenus regi ſolitam per unum Curatum, de cetero in antea per duos Curatos Canonice & licite fore regendam admittere, eandemque ſecundam partem Curatam prælibatæ Eccleſiæ in titulum beneficii Curati erigere, & bona prædicta ad eandem aſſignata & in poſterum pia erogatione ad illam aſſignanda Eccleſiaſtica & ſub Eccleſiaſtica libertate tuenda decernere, dictumque Dominum *Arnoldum* ut ſuperius præſentatum in eadem media parte dictæ Eccleſiæ Curatæ Canonice inſtituere, nec non præſentationem mediæ partis hujuſmodi Parochialis Eccleſiæ præfato *Henrico* & ſuis heredibus, ut præfertur, reſervare, fundationemque, erectionem, & dotationem, ac omnia & ſingula in eiſdem contenta & expreſſa auctoritate noſtra ordinaria admittere, approbare, ratificare, & confirmare dignaremur. Nos igitur ſuper præmiſſis præhabita deliberatione diligenti ad honorem & laudem omnipotentis Dei, glorioſiſſimæ Virginis *Mariæ* matris ejus, & beati *Nicholai* Confeſſoris & Pontificis, patroni ejuſdem Eccleſiæ de *Jutfaes*, ſanctorumque, humili ſupplicationi dicti fundatoris duximus annuendum, propter quod fundationi, erectioni,

&

& dotationi curæ mediæ partis Eccleſiæ Parochialis per ſæpe dictum *Henricum* fundatæ, erectæ, & dotatæ noſtrum adhibemus conſenſum pariter & aſſenſum, ipſamque curam mediæ partis ſæpedictæ Eccleſiæ de *Jutfaes* in titulum beneficii Curati erigimus, & bona ad illam aſſignata & impoſterum aſſignanda de cætero fore & eſſe Eccleſiaſtica ac ſub Eccleſiaſtica libertate tuenda decernimus, ipſique *Henrico* & ſuis heredibus, ut ſuperius petitor, præſentationem reſervamus, donationeſque ibidem factas, ſtatutaque & ordinationes in ipſius fundatione eiſdem duobus Curatis per eundem *Henricum* de conſenſu ipſius Dni *Alberti Coper*, prædicti Curati appoſitas cum omnibus & ſingulis clauſulis, prout pie, rite, & juſte facta ſunt ſeu facienda admittimus, approbamus, ratificamus, & in Dei nomine confirmamus, & nihilominus diſcretum virum Dn. *Arnoldum Henrici* Presbyterum nobis ad eandem mediam partem Eccleſiæ curatæ præſentatum primaria vice inſtituimus in eadem, illamque ſibi cum omnibus juribus & pertinentiis conferimus, & de ipſa providemus, inveſtientes eundem traditione præſentium de eiſdem, curam animarum & cuſtodiam reliquiarum dictæ mediæ partis Eccleſiæ Parochialis de *Jutfaes*, indiviſim ſibi in Dei nomine committendo, recepto tamen ab eodem fidelitatis, & obedientiæ, & indemnitatis debito juramento. Quocirca mandamus univerſis & ſingulis Eccleſiaſticis perſonis nobis ſubditis, qui ad hoc fuerint requiſiti, ſeu alter eorum requiſitus fuerit, quatenus dictum Dn. *Arnoldum* vel Procuratorem ſuum ejus nomine in poſſeſſionem corporalem illius mediæ partis Eccleſiæ Curatæ de *Jutfaes*, vel quaſi recipiant & admittant, & indueant cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, præcipientes ſub pœna obedientiæ univerſis & ſingulis dictæ Eccleſiæ Parochianis, quibus etiam ſub eadem pœna tenore præſentium diſtricte præcipiendo mandamus, ut eidem Dn. *Arnoldo* tanquam eorum vero Rectori & Curato dictæ mediæ partis obediant in omnibus & reverenter intendant, jure tamen noſtro & Archidiaconi loci, ut puta Chori-Epiſcopi prælibati Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, & Decani & Capituli præfatæ Eccleſiæ noſtræ S. Salvatoris Trajectenſis tam in juriſdictionibus in dicta Eccleſia Parochiali de *Jutfaes*, & Curatis & Parochianis ejuſdem Eccleſiæ, quam in decimis, prædiis, cenſibus, & bonis aliis quibuſcunque ad nos vel ad ipſos communiter vel diviſim ad præſens ſpectantibus, & impoſterum ſpectaturis, & cujuslibet alterius ſemper ſalvo in omnibus & per omnia remanente. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum una cum ſigillo Decani & Capituli dictæ Eccleſiæ noſtræ S. Salvatoris Trajectenſis præſentibus litteris duximus apponendum, noſque Decanus & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ S. Salvatoris recognoſcimus omnia & ſingula ſuperius conſcripta, de noſtro conſenſu & voluntate facta fuiſſe, & eſſe, ac proceſſiſſe ex cauſis præmiſſis. Idcirco ſigillum majus noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum Anno Domini CIↃ. CCCC. ſeptimo, ſabbato poſt feſtum Aſcenſionis beatæ Mariæ Virginis glorioſæ.

Collatores, Jus Patronatûs, ut vocant, in Eccleſiam de *Jutfaes*, Collegio & Decano S. Salvatoris Ultrajecti erat, ex dono *Iſibrandi Lent* militis, & ſuorum, ex S. Salvatoris Necrologo.

Paſtores priſci, Paſtor ex prædictis Tabulis Anno 1407.

Dnus ALBERTUS COPER.

Aº. 1481. D. JOANNIS JACOBI.

JOANNES VERMEER, Ultrajectenſis, Sac. Theol. Bacc. loca ad ſuburbium S. Catharinæ excolens, curavit etiam pagum Jutphaes; Paſtor in Jutphaes, Ultrajecti defunctus 19. Aug. Ann. 1688. atque hodiernij

GERARDUS VAN WYCK, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. pagum Jutphaes & partem agri Schalckwykani olim excoluit.

THEODORUS MENSINCK, Daventrienſis, Theologus Colon. navatâ olim Tubantinis operâ, conſtitutus fuit Paſtor ad antiquum Rhenum, inſuper & in Jutphaes, mortuuſque eſt Paſtor ibidem, Daventriæ, quo fuerat profectus, de quo latius ſub Daventr.

Curâ iſtâ ſubindè contractâ & diviſâ,

GYSBERTUS J. Bᶻ LAP, Vianenſis, Theologus Lovanienſis, ſolum pagum Jutphaes curandum ſuſcepit, extructâ ibidem Paſtorali domo ac Oratorio. Ipſique poſt aliquot annorum curam decedenti in patrium ſolum ſuffectus,

SERVATIUS VERHOFSTAT, ex *Gemert* Tractus Buſcoducenſis.

Paſtores hi ad vicinos quoque vicos *Vreeswyck*, *Ganum*, &c. excurrunt.

Series bonorum ac proventuum Eccleſiæ in *Jutfaes*: Eccleſiaſt. proventus.

37. *Mergen lands gelegen aen verſcheyde perceelen, en geven jaerlyks,*	125 - 12
Een rentje 's jaers,	1 - 0
Treckt nog van verſcheyde uytgangen,	9 - 5
	135 - 17

Series bonorum commun. Eccleſiæ & Paſtoratui:

18. *Mergen lands,*	86 - 0
Van twee Boomgaerden,	12 - 0
Nog trecken zy van eenige landen,	3 - 3
	101 - 3

HERMELEN,

Vicus inferioris Trajecti ad veteris Rheni foſſam M. P. V. infra Trajectum. Altingius eum per *Heram* denotari putat, cujus nominis locum in Antidorum recepit Rogarius Comes ab Epiſcopo Alfrido, ſeu Alfrico utendum, fruendum dum viveret Anno 858. Hermelen, antiquitas,

Fanum pago inſigne cum turri, cui & ambitus, conſpicua.

Paſtoratus ad collationem Commendatoris Ultraj. *Commendariæ* erat unitus.

In Eccleſia *Vicariæ* aliquot, quarum non eſt nobis notitia.

Commendaria erat Ordinis Melitenſis ſub Bajulivatu Ultrajectenſi. In Hoſpitali S. *Cruci* inſcripta, *Vicaria*, atque Fraternitas. arx, Commendaria, Vicaria,

Pago huic ex adverſo ejuſdem nominis Caſtrum Anno 1481. per Ultrajectinos obſeſſum, atque per *Gysbertum a Zulen*, eodem anno, quo dedita ei vicina arx *ten Ham*, eis tradita.

[a] Primus a mutato regimine pagos *Hermelen*, *Vleuten*, *Spengen*, vicinoſque excoluit,

JOANNES AB AELST, [b] Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. defunctus Ultrajecti, Paſtor in Vleuten, &c. Anno 1673. menſe Martio. Paſtores,

Hunc ſubſecuti

a *Relat. Iac. Torrii.* b *Necrol. Eccl. Bat.*

JOAN.

JOANNES VANDEN EYNDEN, Ultrajectinus, Paſtor deinde in Vleuten, &c. ibidem vitâ defunctus 31. Dec. Ann. 1700.

CORNELIUS WYCKERSLOOT, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis.

Paſtor. & Commander proventus. Series bnnorum ac proventuum Paſtoratûs, ſeu *Commanderye tu Hermelen:*

83. *Mergen lands.*

Series bonorum Capellaniæ in *Meern:*

5½ *Mergen lands*, . . .	46 - 0
9. *Mergen lands*, . .	40 - 10
3. *Mergen lands*,	
Een Hofſtede 's jaers, . .	10 - 0
	96 - 10

Meern, Uno inde milliari Trajectum verſus ad oppoſitam Rheni ripam, vicus eſt *Meern*, cum fano
Capellania, exili; ubi Sacellum pridem, in quo *Capellania*,
Collatores, ſeu *Vicaria* perpetua, cujus Collatores Brederodii Domini. Poſſeſſor ejus A°. 1586 D^nus *Wilhelmus*
proventus. *Arnoldi* Recepti inde eodem anno 27. flor. 9 - 8.

Kameryck, *K A M E R Y C K,*

In vetuſtis Tabulis

K A M E R K A,

varium nomen, Tractus terræ ab Andreâ Traj. Epiſcopo in litteris Anni 1131. aut verius Ann. 1130. foſſâ ſeparatus à terra MI. paſſ. ruſticis

K A M E R C K,

Oppidanis

K A M E R I C K,

Divus Tut. Villa prætoria, Trajecti inferioris, cui ſacer S. Hippolytus & Mart. qui celebratur ad diem 13. Aug. uti & ſacer eſt *Teckop*, *Meyzyde*, *de Hondyck*, & Cataractæ, vulgò *Sluſe* Woerdenſi, vicis prætorio Kamericenſi ſubditis.

Vicaria, *Vicaria* in Paroch. Eccleſia ad altare S. *Barbaræ*, Virg. & Mart.

Series bonorum ac proventuum
proventus. Paſtoratûs in *Camerick:*

20. *Mergen lands*, . . .	34 - 9

K O C K E N G E,

Kockenge, ſupplicatio, encænia, Trajectenſis inferioris pagus, ubi ſupplicatio pridem, & encænia in feſto D. Virginis adſumptæ. Collator Paſtoralis cenſus, ex libello Flor. Wedii A° 1586. (qui eo anno 92 - 14 - 0 erat,) Præn. D. *Nicol. van Zuylen a Drackenborch.*

Vicariæ, *Capellania* ibi ad altare D. Virginis, cujus collator dictus D^nus *Nic. van Zuylen*, &c.

Alia ibi *Capellania*, ſeu *Vicaria* ad altare D.^æ Magdalenæ, cujus prædictus quoque Dominus
collator, collator, nec aliud inde A°. 1586. provênit, quam 20 - 10 0.

Paſtores, JOANNES CLOUTINCH,[a] Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. pagum *Camerick* inhabitans, Catholicos hujus ac vicinorum pagorum vicorumque incolas ſollicitè curavit.

Ejus ſucceſſores deinceps migrarunt in *Teckop*, vicum Hollandiæ inter *Camerik en Kockenge* medium, qui in ſpiritualibus ſubeſt Cameracenſi pago, ad cujus Eccleſiam humandi deportantur.

GODEFRIDUS A VIANE, Ultrajectinus, Congregat. Oratorii in Belgio Cath. Presbyter; x. annis Paſtorem egit in *Teckop* & conterminis locis: ſed indè ob adverſam valetudinem decedens, & ſubindè Paſtoribus impeditis operam impendens, demùm Pynakerenſibus, mortuo *Joanne de Roy*, eorum Paſtore, uſque ad mortem deſerviit.

GERARDUS DE BYE, Lugduno-Batavus, Art. M^r. Sac. Theol. Bacc. Philoſophus, & Theologus non indoctus, Leidæ, Hagæ-Comitis & alibi ſubſidiarius,[b] dein Paſtor in *Teckop* vicinisque locis, juvenis ac vegetus adhuc, ex pleuritide ibidem obiit 18. Jan. Anno 1684.

AUGUSTINUS ENGELVORST, Hagæ-Comitanus, Art. M^r & Theologus Lovanienſis, cum variis Paſtoribus ſubſidio fuiſſet, creatus Paſtor in *Teckop* & adjacentibus locis, obiit ibidem Paſtor die Palmarum Anno 1704.

FRANCISCUS CORNELIUS DEROUT, nobilis Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis, ex Paſtore in *Teckop* &c. ad Begghinarum Curiam Amſtelredami, in qua & antè ſubſidiariam præſtiterat operam, haud ità pridem evocatus. Cui ſucceſſit,

CORNELIUS DEROUT, frater ejus ſenior, aliquantiſper ſubſidiarius in Delphenſi Begghinarum Curia, dein Paſtor in *Emmeneſſe*, & in oppido Naerdenſi.

Series bonorum ac proventuum
Eccleſiæ in *Cockengen*: atque Eccleſiaſt: proventus,

8. *Mergen lands*, ...	27 - 5
Nog aen erfpagten, memorien en andere kleenigheden, ...	12 - 0
	39 - 5

Series bonorum Paſtoratûs:

Aen diverſe landen, renten, erfpagten, memorien, &c.	112 - 8

Series bonorum *Vicariæ*, ſeu altaris S. *Mariæ:*

Van diverſe landen, pagten, erfrenten, &c.	59 - 0

Series bonorum altaris S. *Mariæ Magdalenæ:*

Aen landen en renten 's jaers, .	20 - 18

B E N S C H O P,

Villa prætoria Toparcharum quondam cognominum, quibus adempta, ceſſit dono Joannis I. Holl. Comitis Wolfardo Borſalin non longâ uſurâ. Mox huic iterum ex Stokio ablata ab Hanonio ad tutelam Hollandiæ reverſa. Supereſt eodem nomine M. P. II. aut III. ab arce Iſelſteinia ad Occidentem. Benſchop, dynaſtæ.

P O L S B R O E C K,

Pagus haud procul ab Oudewatria & Schoonhovia ſub Schoonhoviæ territorio recenſitus, cui Divus Tutelaris, S. Joannes Baptiſta. Polsbroeck, Divus Tut.

Hujus quondam Paſtor D^nus NICOLAUS, dirâ morte Ann. 1571. VI Idus Auguſti apud Aquas Veteres enecatus. Sic enim P. Opmeerus *: „Dominus *Splinterus*, Gerardi filius, Sacerdos Chriſti eximius, & *Nicolaus*, Paſtor *Polsbroucanus* eruditè facetus, ſenex octogenarius, qui ambo apud priſci,

[a] *Jac. Torr. Relat.*

[b] *Necrol. Eccl. Bat.*

* *P. Opm. Dec. 2. l. 5. p. 243.*

„ Cel-

"*Cellitas*, ut vocant, virgines jam ultra triennium "laitatarant, miſerè occiſi fuêre, oppido eo Ao. "1575. **. Aug. expugnato."

Oppidum autem iſtud, atque hos vicinos, pagosque † ab hominum memoria poſt mutatum regimen curaſſe leguntur,

MODESTUS STEPHANI SENCK, Hardervicenſis, Sac. Theol. Doctor, Canonicus Daventr. primùm *Inſpector Veluæ*, dein deſervitor Curæ *Veteraquenſis* & *Iſelſtadienſis*. Sic enim 25. Aug. 1623. ſe inſcripſit in Cleri communi epiſtola, ad ejusdelegatum *Jac. Bolium*, in Urbem miſſâ. Indè exul, Præſes Collegii Holl. apud Ubios creatus, ibidem vitâ defungitur 5. Julii 1654. ex Necrologo noſtro *digniſſimus Præſes*.

JOANNES BEKOM, Ultrajectinus, Sac. Theol. Lic. in Veteraquenſi cura ſucceſſit; eidemque ad curam Delphenſem evocato, ſuffectus

NICOLAUS AB HEE, Polsbroucanus, Sac. Theol. Bacc. form. vir religioſus admodùm, & in egenos cumprimis beneficus.

Litteras inſtitutionis ejus, *Philippi Rovenii*, Philippeoſis Archiepiſcopi, manu exaratas, meoſ. Dec. Ann. 1650. etiamnùm teneo, in quibus mentio *Jacobi Houtman*, Societatis Jeſu, Presbyteri, tanquam *laboris Socii*.

Quidam D. GILLIS, ſivè EGIDIUS, huic ſucceſſiſſe traditur.

Et illi, ADRIANUS OVERGAU, ex Delphenſi agro, primus è Batavia Collegii Urbani Romæ alomnus.

Huic HUGO HOOFD, Montfortienſis. Verùm dicto *Hugone* Amſtelodamum evocato, ad priorem curam regreſſus eſt *Adrianus*. Tum pro Paſtoris juribus decertans contra Patrem *Panium Ooſterwyck*, Jeſuitam ibidem Miſſionarium, contendentem Paſtori non competere jus excurrendi ad vicos conterminos, Paſtori Adriano lis fuit adjudicata per H. Heuſſenium tum Provicarium, cui cauſa fuerat demandata; evicit enim primò ex litteris inſtitutionis Phil. Rovenii Heſio datis, priorem Patrem Jeſuitam tantummodo in ſocium laboris admiſſum; dein ex *Relatione* Jacobi, Epheſini Archiepiſcopi, ſub Annum 1656. Eminentiſſimis PP. Romæ exhibitâ *Nicolaum Hee* Catholicos, qui in oppido & * in vicinia ſunt, uſque ad pagum Polsbroukanum unde ortus erat, curare ſolitum; demùm ex teſtibus fide dignis coràm auditis, & examinatis, teſtes ab æmulo productos, vagum, nec legitimum dediſſe teſtimonium. Ac licet *Apoſtolus* ad appellandum ab Heuſſenio Judice poſtulaſſet, atque mox etiam impetraſſet Ooſterwykius, non legitur tamen cauſam fuiſſe proſecutus. Senio exindè confectus ac paralyſi affectus *Adrianus Overgau*, curam ceſſit,

JOANNI CHRYSOSTOMO VYFHUYSEN, Hagæ-Comitano, in Calvini dogmatibus enutrito, uſque ad maturam ætatem; quando Catholicâ fide, Deo propitio ſuſceptâ, *Kempenam*, dein Lovanium ſtudiorum cauſâ miſſus, illicque Sacramentis Catholicæ Eccleſiæ munitus, in patriam, Theologiæ abſolutis ſtudiis remiſſus, operâ in diverſis locis prius impenſâ, ad Oudewatrienſes vicinoſque Catholicos curandos per Sebaſtenum Archiepiſcopum eſt deſtinatus; in quo tanto zelo fuit verſatus, ut amplum illic in eorum commodum ſub variâ ſorte templum ædificarit, atque oculum alterum ex laboribus amiſerit.

Polsbroucenſes proprios ſubindè nacti ſunt Paſtores, qui & fideles inter Iſelſtadium, Vianam & Aquas veteres medios curarent; ac primum,

CORNELIUM STRAFFINTVELD, Goudanum, ex patre Notario publico, Flandrico Poëta inſigni, Sac. Theol. Bacc. form. antè Paſtorem Bodegravienſem; virum doctum, religioſum, ac Cleri Eccleſiaſticæque diſciplinæ cumprimis ſtudioſum. Hic 15. Aug. Ann. 1701. mortuus Paſtor in *Polsbroeck*, ſucceſſorem accepit,

ANTONIUM SONSBEECK, Ultrajectinum, antè aliquot annos Paſtorem in *Homado* & *Jacobswoudâ*.

STOLLECKWYCK,

Contractè

STOLWYCK, & *STOLLICK*,

Alter ſub Schoonhovia recenſitus pagus, cujus Eccleſiæ collatio pridem penes Holl. Comites, inſtitutio penes maj. Eccleſiæ Præpoſitum; ad illam pertinent XVII. jugera. Paſtor ex ea in abſentia recipit VI. libr. Fland.

Paſtor Anno 1514. Dnus JACOB.

Dni ROLANDI, Liesveldiani Toparchæ, Sacellanus.

GASPARUS STOLWYCK, Cathedr. Eccleſiæ Harl. Vicarius, & inde oriundus; ſtrenuus Sasboldi Archiepiſcopi adjutor.

Cum collapſa eſſet Stolwycana Eccleſia, Georgius Egmond. Ultrajectinus Epiſcopus, Rectoribus Parochiæ, poteſtatem dat eandem reſtaurandi per haſce Tabulas;

GEORGIUS &c. dilectis nobis in Chriſto Curato, & Rectoribus Fabricæ Eccleſiæ & communitatum Villagii de *Stolleckwyck*, noſtræ Traj. Diœc. ſalutem in Dno ſempiternam. Ut dictam Paroch. Eccleſiam in *Stolleckwyck* pro parte, demoliri ac rurſum reædificare & ampliare, idque fieri curare, nec non fontem baptiſmalem dictæ Eccleſiæ propter hujuſmodi reædificationem de loco in locum transferre, ipſaque Eccleſiâ reſtauratâ in priſtinum locum iterum collocari facere liberè & licitè poſſitis & valeatis, vobis licentiam concedimus & auctoritatem harum teſtimonio litterarum: datum ſub noſtro ſigillo Anno 1547. die 26. Martii.

† *Linſchoten*, *Weerden*, *Roſendael*, &c.

* „ Mediocris hic & in vicinia eſt Catholicorum numerus ad „ 800. adſcendens, qui juvantur ab inhabitantibus Nicolao ab „ Heé S. T. B. F. Paſtore, etiam pagum haud ita longè diſſitum, *Polsbroeck* dictum, curante, &c.

PRÆPOSITURA B. MARIÆ.

SEGVELDT,
WAERDER,
LOPICK,
CAPELLA IN LOPICK,
AMEYDA,
TIENHOVEN,
MEERKERCK,
NOORDELOOS,
HOIRNAER,
GOURIAEN,

OTTELANT,
MOLENAERSGRAEF,
WYNGAERDEN,
HARDINKSVELT,
BLESKENSGRAEFF,
OUDEGHIESEN, †
NYEGHIESEN, *
ZYDERVELT,
SCHOELNENEN,
SCHOENREWOIRDT,

† aliàs *Gieſſen-Onkerck*. * aliàs *Gieſſen-Nieukerck*.

SEGFELDT,

Segvelt, Parochia, INferioris Trajecti vicus, cujus Paroch. Eccleſiæ Rectorem deſignabat B. Mariæ Ultrajecti Decanus.

Paſtor, Paſtor ejus Eccleſiæ ſeculo xiv. labente, Dnus CORNELIUS JACOBI DE HUESDEN.

Cum Segfeldiani ejus curæ ſubmiſſi, alieno ab eo, vel ab avita etiam fide animo, penſum Paſtori debitum perſolvere renuerent, libellum hunc ſupplicem ſcribit ad S. Mariæ *Officialem*, quo ejus commendatitiis & Collegii D. Mariæ auctoritate ſuſſultus, ſtipendio debito potiatur:

GRatia Dei, & Spiritus Sancti conſolatio ſit ſemper tecum, Reverende Domine Officialis ad ſanctam Mariam Trajecti, *Cornelius Jacobi de Hueſden*, Presbyter & Paſtor licet indignus Eccleſiæ de *Zegfelt*, filius tuus obſequentiſſimus, humiliter Reverentiæ tuæ ſignificat, quod plerique è plebe hujus Parochiæ malè perſuaſi, ut apparet, & communi hujus ſæculi invidentia in Eccleſiæ miniſtros amaruati, non perſolvant mihi, ſicut mos eſt Eccleſiæ, obedientiæ nummulos in feſtis principalibus. Hinc eſt quod ſubmiſſè tuæ dignitati ſupplico, ut auctoritas tua mihi ſupplicanti clementèr & expreſſè indulgeat facultatem circumeundi domatim vel oſtiatim, & a ſingulis quibuſque ſubditorum noſtrorum exigendi & recipiendi feſtiva debita; & ſi quis è Parochianis juris ita à me requiſiti contumaciter feſta dicta ſolvere recuſaverit, ut ad hæc veneranda dignitas tua mandet Sculteto noſtro, quatenus ipſe abſque alia quavis monitione pignus à malevolis auferat, ut decet, & ſic compellat nolentes, ut Paſtori ſuo conſueta feſta perſolvant: quod ſi Reverentia tua ſupplicanti mihi in hâc parte opem præſtiterit, ad perpetuam gratitudinem me obligaveris, & rem Deo gratiſſimam feceris, cujus gratia diu tuam nobis dignitatem ſervet incolumem.

Sacellanus Anno 1576.
& Sacellanus antiquus; JOANNES VAN OSS.

Hic eo anno unà cum Prætore & quibuſdam aliis Parochianis libellum alium ſupplicem Decano ac Collegio B. Mariæ obtulere, quo eis, cum Eccleſia cenſu annuo ultra vires gravata ſit, liceat vendere crucem argenteam, aliaque cimelia D. Virginis Mariæ honori illic conſecrata.

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Segvelt*: atque Eccleſiaſt. proventus

Aen diverſe partyen 31. *Mergen lands, en geven jaerlyks*, . .	60 - 0

WAERDE,

Waerde, ſitus, Parochia, Commendaria. In Barrewoudi, ſeu *Waerder*, inſula infra Wordenam vicus, ubi olim *Commendaria*, ut vocant, Rhodiorum ſeu Melitenſium, ſub S. Catharinæ Ultrajecti Præfectura.

Parochialis vico Eccleſia, cujus Collator S. Catharinæ Ultrajecti Præfectus.

Vicani æditimum conſtituunt, cui x. jugera deſtinata.

LOPICK,

Lopick, Inferioris Trajecti pagus inter Schoonhoviam & Iſelſtadium amplè extenſus, Domini, Capituli S. Mariæ apud Trajectum dudùm Dominium.

Fanum cum Choro oblongum, & mediocriter celſa ac faſtigiata turris cum ambulacro.

Parochia, Collator, Parochialis Eccleſiæ Rectorem deſignabat S. Mariæ Decanus, cujus Eccleſiæ * *incorporata* erat Lopickenſis Eccleſia.

* ex Cod. M. Traj. Eccl.

Vicariæ, *Vicariæ* in ea binæ;
Una ad D. *Virginis* altare,
Altera ad altare D. *Nicolai*.

profligatus Paſtor. "JOANNES LAMBERTI, profligatus "Eccleſiæ Hueſdenſis Paſtor, Eccleſiæ B. Mariæ Decani atque Collegii patrocinium ac ſuffragium, datis litteris Ann. 1588. implorat, "quo munus Eccleſiaſticum in pago *Lopick* vacans, jam antè biennium ſibi oblatum, conſequi valeat."

Series

Series bonorum ac proventuum Paſtoratûs in *Lopick:*

Paſtorat.

10. *Mergen lands*, . . .	42 - 10
2. *Kleyne tieutgens*, . . .	36 - 0
	78 - 10

Series bonorum altaris S. *Nicolai:*

10. *Mergen land*, . . .	13 - 0
1½ *Mergen*, . . .	5 - 10
	18 - 10

atque *Vicariarum* proventus.

Series bonorum *Vicariæ*, ſeu altaris B. *Mariæ:*

14. *Mergen lands.*

De goederen der Coſterye waren weynig,

Als 4. *Hond lands*, ... 2 - 13

CAPELLA.

Variæ per has regiones Capellæ;

Capella, minor eſt Eccleſia; Parochiali Eccleſiæ tamquam matrici, unde primaria Sacramenta petenda, ſubjecta. Altare Eccleſia ſola eſt exigui cœtus, & præcipuè contuberniorum ſeu ſodalitiorum fidelibus deſtinata.

Innumeræ per Friſiam, Zelandiam atque Hollandiam ejuſmodi *Capellæ* occurrunt: quædam harum nomina etiam vicinis vicis indidêre; uti *Capella Curſorum* ſub Schaldiæ Decanatu: *Capella*, Bevelandiæ Auſt. vicus, *Bieſelingenſi* ejus tractûs vicinæ Eccleſiæ pridem ſubdita. Idem eſt de hac inferioris Trajecti inter Schoonhoviam & Iſelſtadium ſita *Capella*, Parochiali Lopicenſi Eccleſiæ pridem ſubdita.

hujus ſitus,

Fanum habet cum turri modica ſatis amplum: cujus hi ſunt proventus,

fanum, ac proventus.

Aen verſcheyde perceelen land, te zamen 14. *Mergen*,
Een Bogaert,
Aen kleyne legaeten, ... 3 - 12

AMEIDA,

Ameidæ,

In Catalogo bonorum Eccl. Traj. vocatur diſtrictus ad Gorenſem Comitem, Epiſcopi beneficio pertinens. Retinet nomen ad Leckæ lævam M. P. v. infra Vianam, quondam inter oppida recenſita, jure adhuc gaudens civitatis, territorii Vianenſis, feudum Ultrajectinum, Lippienſis Comitis Dominium.

ſitus, Dominium,

Templum habet ſat amplum, turrimque cum ambulacro faſtigiatam.

arx vetuſta,

"Arx huic inde erat, ex Lamb. [a] Hortenſio, ſolo loci & opere ſatis munita, *Termeida* appellata, mille paſſus a Viana, a Leccæ ripa ad teli conjectum ſita:" modò collapſa.

TIENHOVE.

Tienhove triplex;

Triplex occurrit hujus nominis officium;

Primum inter Leerdamum & Schoonderwoerdam, alium & liberum, prænob Dni *Philippi van Serooskerke* ſub Ann. 1645. Dominium.

Alterum, Vianenſis territorii, Brederodiorum, nunc Lippienſis Comitis Dominium, Ameydæ proximum; Fanum habet, uti & turrim, perexiguum.

fanum,

a *L. Hort. rer. Ultraj. lib.* 3.

In Eccleſia pridem, ex Cod. Traj. Eccl. *Capellania* ſeu *Vicaria* perpetua. Paſtorem inſtituebat B. M. Ultrajecti Decanus.

Vicaria,

Paſtor ibi, ex Fraternitatis D. Virg. Harlemi libello,

collatores,

Mr. NICOLAUS BOEN, *Capellanus Domini de Brederode.*

Tertium eſt inferioris Traj. cujus Dominus olim *Adrianus Plootius*, Toparcha in Geyn.

Domini,

Vicus hic eſt cum paluſtri tractu, *decem manſi* in vet. Chartis dictus M. P. v. a Trajecto in Septentriones ad dexteram Vechtæ ripam, cujus juriſdictionem Eccleſia Trajectina debet jurejurando ſui Præpoſiti contra *Abcoudæ* Dynaſtas Anno 1289. interpoſito.

etymon.

MEERKERKE,

Sub Viana Dominium, ac pagus amplus & elegans, a navibus continenti iſti alligatis, quod *Merrea* vernaculè dicitur, juxta Jac. Oudenhovium [a] denominatus.

Meerkerke, etymon,

NOORDELOOS,

[b] Vetuſtus Holl. Auſtr. vicus, ac Dominium a Joanne Arckelio ex parte certè, Anno 1025. juxta Kempium [c], conditus, cui ſuprema, media ac inferior hodiè juriſdictio. Arx ei cognominis, dudùm collapſa ab *Herlaerorum* ſtirpe, ad *Vianæos*, Sevenbergios, deinde ad *Brederodios*, emptione ab *Arenbergiæ* Comite Ao. 1620. devoluta. Fanum habet cum arce ad boream ſitum.

Noordeloos; initia, jura, arx, Dynaſtæ, fanum.

HOIRNAER,

Hodiè

HOORNAER,

Sub Arckulano territorio, *Noordeloos* ad Occidentem, a Joanne Arckelio, juxta Kempium [d] ſub Ann. 641. condita Parochia, Anno 694. reſtaurata, a S. Suitberto, fidei in iis regionibus præcone, D. Virgini Mariæ fuit conſecrata.

Hoornaer, Parochia,

Curam Paſtoralem ſub Ann. 1514. conferebant patriæ Principes, atque Sevenbergæ Dynaſtæ alternis vicibus, inſtitutionem dante B. M. Ultrajecti Præpoſito. Sevenbergæ Dynaſta eam ſub Ann. 1514. contulit cuidam *Magiſtro Theodoro.*

Divus Tut.

Inter IV. Martyres, XV. Gorcomianis conjunctos, acceſſionis ordine primus fuit,

priſci Paſtores,

JOANNES, Parochus Hornarienſis, Monachus ex familia S. Dominici.

"Cum enim, inquit G. Eſtius [e], Clerus Gorcomianus in arce captivus teneretur, ille interdum è Parochia ſua Gorcomium accurrens, operam ſuam Catholicis in adminiſtrandis Eccleſiæ Sacramentis exhibebat, ac potiſſimum in baptizandis eorum infantibus recens natis. Accidit igitur ut *Hornariâ* repentè Gorcomium advocaretur, infantuli cujuſdam baptizandi gratiâ. Quo dum ſacrum miniſterium obiturus, fidenter properat, ipſe in itinere a Geuſiis quibuſdam, tam promptum ac religioſum viri obſequium non ferentibus, comprehenditur, & in arcem Gorcomianam ductus, in eum carcerem conjicitur, qui ceteros Martyres incluſos tenebat. Et

a *Jac. Oudenh. Auſt. Holl. deſcript. p.* 310.
b *Jac. Oudenh. p.* 314.
c *Kemp. ibid. p.* 4. d *idem p.* 6.
e *G. Eſtius Hiſt. Mart. Gorc. l.* 3. *p.* 303. 304.

"Geuſii quidem more ſuo proditionis eum inſimulabant, ita videlicet interpretantes erebrum ejus abitum ac reditum in urbem, quaſi hoſtile aliquid machinaretur. At revera communis illi cum aliis captivis cauſa fuit; nempe quod Monachus & ſacerdos eſſet, quod Catholicus, quod Romanæ, id eſt, Apoſtolicæ Religionis aſſertor & propugnator. Unde & ad communem Martyrii coronam eodem mortis ſupplicio Dei benignitate pervenit."

cenſus. Cura Paſt. abſenti reddebat 111.

GOURIAEN,

Gouriaen. Holl. Auſtralis Pagus, ſub quo duplex hodiè ejus nominis Dominium, vetus ſc. ac novum; vetus Arckulanum, novum Hollandiæ feudum.

Wilhelmus Brederodius pridem ibi in fundo ſuo, Aº nimir. 1260. ſupplicationibus ejus aſſentiente Henrico Viandenſi, Traj. Epiſcopo, Parochialem extruxit Ecelesiam, juxta has ejus Tabulas:

Parochiæ erectio. HENRICUS, Dei gratia Trajectenſis Epiſcopus, univerſis præſentes litteras inſpecturis, ſalutem in Domino ſempiternam. Ad notitiam pervenire volentes, omnes & ſingulos tenore præſentium proteſtamur, quod nos dilecti viri nobilis *Wilhelmi*, Domini de Brederoede, præſentium conſervatoris devotis ſupplicationibus inclinati, eidem ut in fundo ſuo proprio Eccleſiam inſtituere, & ædificare infra terram ſuam dictam *Goudriaen*, baptiſterium, cemeterium, Eccleſiaſticam ſepulturam & ſacerdotem, cui etiam ad ſuſtentationem competentes redditus aſſignabuntur, ad opus hominum dictam Eccleſiam frequentantium habere valeat abſque juribus alienis præjudicio, auctoritate præſentium indulgemus: in cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum. Actum & datum apud Trajectum Anno milleſimo, ducenteſimo, ſexageſimo, in craſtino beatorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi.

Collationata præſens copia & concordat cum ſuo originali, per me,

HENRICX.

Unâ hac Parochiâ, S. Mariæ Ultrajecti Collegio in ſacris ſubditâ, utrumque Dominium continetur, quod Anno 1619. prænob. Dno

Dynaſtæ. THEODORICO A SCHAGEN, & deinceps ejus hæredibus fuit inſcriptum.

OTTELANT,

Ottelant. Supremæ, inferioris ac mediæ juriſdictionis Dominium ac pagus, *Goudriaen* ad ortum.

MOLENAERS-GRAEF,

Molenaers-graef. a Comit. Holl. feudum, cujus poſſeſſor ſub Ann. 1654. præn. Dno *Adrianus vander Nat*, 's Gravenwegæ Dominus.

BLESKENS-GRAEF,

Bleskens-graef. Aliàs &

BLASKINS-GRAEF,

Holl. Auſt. Dominium.

Poſſeſſor hodiè D. GERARDUS VAN BRANTWYCK, Conſul Goudanus, &c.

a *Iac. Oudenh. ibid. p.* 309.

WYNGAERDEN,

Holl. Comit. feudum ſupremæ juriſdictionis, beneficiario jure per ceſſionem *Wilhelmi*, *Brederodii* Domini, mancipatum *Arnoldo van Gent*; a cujus ſtirpe Aº. 1451. ad *Godeſchalckum Oemium* eſt tranſlatum. Wyngaerden.

HARDINKSVELT,

Holl. Comit. pridem feudum ſupremæ juriſdictionis. *Arnoldus Brederodius* Hardinksveldianis Anno 1384. privilegium conceſſit, ab *Arnoldo Gentio*, in quem per ceſſionem Wilhelmi Brederodii tranſlatum fuerat Ao. 1412. auctum anno eodem; in A. Kempii *Deſcript. Gorc.* pag. 177. relatum. atque Hardinksvelt. Dominia, ac Domini.

GIESSEN-OUKERCK,

Hollandiæ Comitum feudum, ab *Honswyckiis* Ao. 1414. ad *Gentios*, ac per ceſſionem *Jacobi Pottii* Holl. Auſt. Balliuvi, ad *Wervios* devolutum. Gieſſen-oukerck.

Gieſſendam, Holl. quoque Comit. feudum, Anno 1382. die Martis poſt feſtum *concept.* D. Virginis ſub certis legibus, inter *Ottonem Arckulanum*, ac *Wilhelmum Brederodium*, a Jac. Oudenhovio relatis p. 295. a *Gieſen-Oukerek* ſeparata fuit. & Gieſſendam.

GIESSEN-NIEUKERK,

Parochia, unà cum *Gieſſendam* aggeribus cincta Ao. 1382. ad diſtinctionem veteris, nova eſt appellata, Hollandiæ quoque Com. feudum ſupremæ juriſdictionis. Gieſſen-nieukerck; Parochia, duplex Parochia, arx vetuſta.

Arx hîc vetuſta, *Gyeſſenburgica*, *Caſpingium* Cluverio, de *Neſſe* appellata, unà cum Dominio ex *Brederodiorum Gentiorumque* ſtirpe prodiit.

Tam veteris, quam novæ Parochiæ Rectorem inſtituebat D. Mariæ Ultrajecti Præpoſitus.

Hæc & alia ejus tractus Dominia inhabitantem non habent a mutato regimine Paſtorem.

GUILIELMUS DE RHEDER, Gorcomienſis, Theol. Lov. Dominium *Gouriaen*, ad tempus euraſſe legitur: ſed hujus vicinorumque pagorum fidelibus dein ſuccurſum per vicinum Franciſcanum obſervaotem.

ZYDERVELDT,

Arkeliorum pridem Dominium; cujus incolis Joannes Arckelius Anno 1312. aquagium liberum conceſſit, *Hubertinum* dictum. Tabulas eo anno in profeſto S. Gregorii ſignatas habes in Kempii *Deſcript. Gorc.* p. 60. 61. Zydervelt, Dominium.

Hodiè ejus nominis pagus eſt ſub Culenburgo.

SCOELNENEN,

Hodiè

SCHELLUYNEN, & SCHARLUYNEN,

Sub Arkulano territorio Arkulanorum pridem Dominium, in quo Parochialis Eccleſia, cujus penes Arckulanos collatio, ſeu *Jus*, ut vocant, *Patronatûs*; inſtitutio autem penes B. Mariæ Ultrajecti, aut ejus *Officialem*. Scharluynen, varium nomen.

Teutonicorum ibi vetuſtiſſimæ ædes, Provinciali domui, quæ Ultrajecti erat, ſubdita. Teutonicorum ædes.

De

Digitized by Google

varum initia,

De ea ſic mentio in vet. Charta.

Van den Huſe van Scalunen.

In 't jaer ons Heere M. CC. *ende* XX. *doe gaf Heer Derick, Heer van Altena, der Oirden ain Kerck van* Scalunen, *mits tenen Hoeve lands, daer ſy op ſtart, ende mitten tienden van den Dorpe.*

Voort ſo gaf hy noch die Heerlyckheid van Scalunen, *ende die Viſſcherye eensdeels in die* Gieſſen, *ende noch drie Hoeven landts. Dis heeft die Heer van* Hoorn, *ſyn broeder en regte erfgenaem mede geconfirmeert.*

Joannes IX. eodem anno, quo pater Joannes VIII. obiit, feria VI. poſt *omnium Sanctorum* confirmavit donationes a *Theodorico de Altena*, Equitibus Teutonicis factas A°. 1265. & A°. 1260. quarum prior probata etiam ab Henrico, Traj. Epiſcopo.

Donationes ſunt hæ:

Donationes variæ.

Ego *Theodoricus*, Dominus de *Altena*, notum facio univerſis præſentia viſuris, quod omnia bona quæ *Muloc* habebat & poſſidebat apud *Scalunen* in fundis, domibus, pratis, terris, decimis, paſcuis, ſeu quibuſcunque aliis ſuis attinentiis, quæ ab ipſo *Muloc* emi, contuli libere Commendatori & Fratribus domus Teutonicæ beatæ Mariæ Trajectenſis ob remedium animarum patris mei, & prædeceſſorum meorum, & in remiſſionem peccaminum meorum jure proprietario perpetuo poſſidenda & tenenda juriſdictione ſeculari mihi tantummodo in eis reſervata. Præterea quicquid habeo in jure patronatûs, præſentationis, ſeu collationis Eccleſiæ prædictæ de *Scalunen*, hoc totum ſimiliter contuli Commendatori & Fratribus antedictis jure proprietario perpetuo tenendum & poſſidendum, præſentibus *Euſtachio* milite de *Brakele*, *Theod. Borchmanno*, *Thirlmanno de Campo*, & *Tiberio de Slewyck*, & aliis quampluribus fide dignis. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras eis ſigillo Domini *Wilhelmi de Horne* fratris mei, cujus conſenſu præmiſſa acta ſunt, cum ad præſens proprium non habeo, contuli ſigillatas. Actum & datum Anno Domini CIƆ. CC. LXV. feria ſexta ante Dominicam Palmarum.

Ego *Theodoricus*, Dominus de *Altena*, notum facio univerſis, quod volo & conditionavi, quod Commendator & Fratres domus Teutonicæ ſanctæ Mariæ Trajectenſis de omnibus bonis, quæ Fratres ejuſdem ordinis quondam habebant, & poſſederunt in fundis, domibus, terris, pratis, decimis, paſcuis, ſeu quibuſcunque aliis attinentiis in terra ſive terminis de *Scalunen*, quæ vendi contigerit, priores erunt in emendo, & libere ea, ſi empta, abſque qualibet contradictione jure proprietario tenebunt, & in perpetuum poſſidebunt, juriſdictione ſeculari inibi tantummodo in eis reſervata. In cujus rei teſtimonium eis præſentes litteras ſigillo Domini *Wilhelmi de Horne* fratris mei, de cujus conſenſu præmiſſa acta ſunt, cum ad præſens proprium non habeo, contuli ſigillatas, præſentibus *Euſtachio Brakele*, milite, *Thielemanno de Campo*, *Theodorico* dicto *Borchman*, *Tiberio de Slewyck*, & aliis quampluribus fide dignis. Datum Anno Domini CIƆ. CC. LX. octavo in craſtino Apoſtolorum Philippi & Jacobi.

Henricus, Dei gratia Trajectenſis Epiſcopus, univerſis præſentia viſuris ſalutem in Domino. Cum *Theodoricus* Dominus de *Altena*, *Jacobus* filius *Beroaldi*, & *Wilhelmus* filius *Eken*, ad quos ſpectat jus patronatûs Eccleſiæ de *Scalunen* ipſum jus patronatûs gratuito & libere contulerint & conceſſerint Commendatori & Fratribus domus Teutonicæ Trajectenſis perpetualiter poſſidendum, nos dictæ collationi & conceſſioni adhibentes conſenſum ipſis auctoritate præſentium confirmamus, præſentium teſtimonio litterarum, quas ipſis dedimus appenſione noſtri ſigilli roboratas. Datum Anno Domini CIƆ. CC. LX. quinto, in octava Petri & Pauli Apoſtolorum.

Univerſis præſentia viſuris, ego *Joannes* Dominus de *Arkele* notum facio, & recognoſco, quod ego donationem factam a *Theodorico de Altena* bonæ memoriæ pro remedio animæ ſuæ & prædeceſſorum ſuorum de omnibus bonis, quæ *Muloc* habebat & poſſedit apud *Scalunen*, videlicet in fundis, domibus, terris, pratis, decimis, paſcuis, ſeu quibuſcunque aliis ſuis attinentiis, quæ nunc poſſident Fratres beatæ Mariæ Theutonicorum in eodem loco, & quæ omnia idem *Theodoricus* empta à Commendatore & Fratribus domus *beatæ Mariæ Theutonicorum* erga dictum *Muloc*, cum jure patronatûs ejuſdem Eccleſiæ de *Scalunen*, & cum eo jure, quod in omnibus bonis, quæ ibidem dicti Fratres quondam habebant, quæ vendi contigerit in futurum, quod priores erunt in emptione, & potius jus habebunt præ omnibus in emendo bona prædicta, & quod ea empta ſine qualibet contradictione jure proprietario poſſidebunt, & habebunt, ipſis Commendatori & Fratribus domus *beatæ Mariæ Theutonicorum* apud Trajectum liberaliter contulit, donavit, & tradidit pleno jure, juriſdictione ſeculari ſolum excepta, ratam habeo & firmam, & propria donatione innovo & trado, ſeu dono etiam eiſdem meo nomine omnia ſupradicta. Recognoſcens pro me & meis ſucceſſoribus Dominium ſeculare dicti loci ad me eo jure tranſlatum, quod ſalva erunt Fratribus prædictis omnia ſupradicta. Promittens etiam & obligans me & meos in poſterum ſucceſſores nunquam contra promiſſa venturos. Et hæc acta ſunt de conſenſu & auctoritate nobilis viri Domini *de Horne*, Domini de *Altena*, a quo teneo in feudum juriſdictionem ſeu Dominium ſeculare dicti loci. In cujus rei teſtimonium & perpetuum munimen ipſis præſentes litteras una cum ſigillo meo proprio, ſigillis etiam nobilis viri, Domini *Wilhelmi* prædicti, venerabilis viri Domini *Jacobi*, Decani Eccleſiæ ſancti Johannis Trajectenſis, Domini *Ottonis de Heuclom* patrui mei, ac officialitatis Curiæ Trajectenſis tradidi ſigillatas. Datum Anno Domini CIƆ. CC. LXX. ſecundo, feria ſexta poſt omnium Sanctorum.

SCHONEREWOIRT,

Hodiè

SCHOONDERWOERT,

Sub Leerdamo pridem Arckeliorum, dein Orangiorum Dominium, ubi Parochialis Eccleſia, cujus collatio dudùm penes Arckelios, inſtitutio penes S. Mariæ Ultrajecti Præpoſitum. Schoonderwoert, Dynaſtæ, Parochia, collatores,

circa collationem gravis contentio.

Inter hunc, & Otthonem Arekulanum gravis aliquando circa collationem hanc contentio.

De ea ſic diſſerit * Kempius:

"Sub hoc quoque tempus (1363.) Eccleſiam
"Schoonrewoerdanam contigit vacare. Otto,
"tamquam *Collator*, ei de probo Sacerdote provi-
"dit. S. Mariæ Ultrajecti Præpoſitus, ratus id
"ſibi competere, alteri Sacerdoti curam ejus
"Eccleſiæ contulit, Sacerdotemque ab Arcke-
"lio deſignatum, Epiſcopi Traj. nomine in jua
"vocavit. Otto excandeſcens, minatur Præpo-
"ſito, ut, ſi conſultum ſibi velit, ei rei ſe non ad-
"miſceat, cum id ſui juris eſſet, neqoe Colla-
"torem alium agnoſceret. Præpoſitus audax &
"tumidus, nullâ Arkelii habitâ ratione, in Sa-
"cerdotem, quin & in Ottonem ipſum diras vi-
"brat. Otto ſperni inſuetus, quotquot terras di-
"tionis ſuæ, litteras excommunicatorias ſpar-
"gentes ingrederentur, comprehendi mox ju-
"bet. Miſſi, adventantes, culeo inſuti, aquis juſſu
"ejus demerguntur.

Romam delata.

"Præpoſitus Ottonem ad ſuperius tribunal,
"Romanum ſcilicet, in judicium citat, ſedente
"adhuc Avignone Urbano V. Dum Præpoſitus
"exinde Vianam ad ſacra egreditur, Otto
"Hageſteino clam Vianam petens, Præpoſitum
"ad templi cratem ferream interficit. Succeſſor
"ejus Romæ cauſam contra Arckelium proſe-
"quitur. Is miſſis in caput orbis miniſtris, de-
"latores in urbe trucidat. Res atrox, inquit Scri-
"ptor, vix aliquo niſi defenſi juria, ſiniſtrè ta-
"men ſuſcepti, colore expurganda.

"In aula Romana tum fortè degebat Cardi-
"nalis, Dnus *Reinerus Baaranus*, illuſtris Dnæ
"*Eliſabethæ Baaranæ*, Ottonis uxoris frater.
"Huic ſcripſit Otto, ut admiſſi veniam a Pon-
"tifice Rom. promereretur. Venia ei conceſſa.
"Otto de æmulo triumphat, Sacerdos ab eo de-
"ſignatus locum detinet; nec aliquis poſthac
"hiſcere contra eum auſus eſt.

* *A. Kemp. deſcript. Gorcom. &c. pag. 94.*

SUB PRÆPOSITURA ARNHEMENSI.

CULENBORCH,
LANDSMEER,
RAVEZWADE,
SOELEN,
AVEZAET,
BEEST,
RENOY,
MARIENWEERT,
GORNICHEM,
LEERDAM,
AKOY,
ERCKEL,
LEERBROECK,
NIEULANT,
BLOCKLANDT,
ASPEREN,
HEUKELUM,
OSTERWYCK,
KEDICHEM,
HELLU,
GELLIKOM.

In Tielerweert,

BURA,
BOSICHEM,
ARICHEM,
TRICHT,
'T ZELMONDE,
EST,
BORCHMALSEN,
BUEREMALSEN,
TYELA,
ZENWYNEN,
OPHEMERT,
VARICK,
WADDENOY,
HESELT,
OPYNEN,
NERYNEN,
HYER,
HAEFTEN,
SPYCK,
EYNSPYCK,
TUYL,
DEYL,
VUEREN,
METEREN,
RUEEMDE.

Bommelerweerdt,

BOMMEL,
HERWERDEN,
ROSSEM,
HERWYNEN,
AMEROY,
ZULICHEM,
BRAKEL,
PUROYEN,
WTHEMERT,
WEEL,
HEDEL.

In Dominio de Hueſden,

HEUSDEN,
HEESBEEN,
HERP,
VEEN,
WYCK,
AELBURCH,
MEEUWEN,
ETTEN,
BABYLONIENBROECK,
DEVEREN,
GENDEREN.

CULEN.

Digitized by Google

CULENBURGUM.

H. Cuyck. in Præfat. epiſt. Parænet. ad S. R. E. C.

HENRICUS CUYCKIUS, Culenburgius, & Culenburgorum decus, hæc de patria urbe, ejuſque veteribus monumentis conſcripſit:

Culenburgi, dignitas, ſitus, etymon, initia, progreſſus,

"Toparchia Culenburgenſis ab auguſtæ memoriæ Carolo V. Imperatore, Anno a Chriſto nato 1555. in Comitatum erecta, [a] feudum eſt Ducis Gelriæ, a declivitate nimia ſic nuncupata, quod humillimo ſita loco, in eluvionibus fluminum, veluti ſcrobis inſtar, extremum ſit exundantium aquarum receptaculum: *Everdingam* in ſe, *Golberdingam*, *Zyderveltium*, *Redingam*, & *Henstcycam* complectens. Ipſa vero civitas, tria ex ordine ſuccedentia, adeóque cohærentia, & in longum protenſa habet oppidula, ut tripolis meritò dici poſſe videatur. Nam quâ parte Aquilonem & Rhenum ſive Leccam reſpicit, oppidulum [b] habet muris & aquis undique cinctum, ab alluente olim flumine, quod ſua lucra & damna variè commutans, a Culenburgo longiuſculè nunc abeſt, *Havendyck*, hoc eſt portus aggeris dictum; quod agger ibi olim fuiſſe videatur, quo naves tanquam ad fidam ſtationem & portum appellerent: qui poſtea in hanc oppiduli magnitudinem excrevit. . . . . Eſt hîc *Sacellum* ſub patrocinio D. *Eliſabethæ* [c] *cum Xenodochio ſex pauperum virorum & totidem fœminarum*; a poſtrema Domina Eliſabetha fundatum; ubi qui feſtis aut Dominicis diebus ad ineundam profectionem urgebantur, ipſique etiam nauclerі & nautæ Miſſæ ſacrificium audire poterant; & iter ingreſſuri, rerum ſuarum ſucceſſum divinæ pietati per altaris ſacrificium commendare. Huic proximè adjacet ſecundum ſeu medium oppidum [d], ab illo priori non niſi ponte & portâ disjunctum; quod perinde etiam aquarum foſſis ac mœnibus omni ex parte ambitur . . . . . in cujus parte Orientali [e] *Collegiatum*, & *Parochiale* D. Barbaræ ſitum eſt *templum* [f]: ubi divina olim Officia ritè decenterque peragebantur; & Canonicorum ac Vicariorum non quidem lauta, ſed moderata pro illius temporis ſtatu ſacerdotia erant. Eſt quoque ad partem occiduam *Coronæ B. Virginis Mariæ Sanctimonialium tertiæ Regulæ S. Franciſci laudatiſſimum piiſſimumque Monaſterium*: nec longe inde aberat pupillaris domus, & Xenodochium cum ſuis Sacellis . . . .

Xenodochium cum Sacello,

Collegiata, ac Paroch. Eccleſia.

Tertiariarum, ac Fratrum Domus ſepulchri Cœnobium.

Mediæ huic Civitati, ponte & porta interjectis adjacet [g] tertium ex ordine oppidulum ad Buranam reſpiciens Civitatem à novâ portâ nomen habens: quod poſterius acceſſiſſe videtur. . . . . Eſt hic ad Orientem ſecunda *Parochialis D. Joannis Baptiſtæ Eccleſia*: cui è Præmonſtratenſi Inſulæ D. Mariæ Abbatia (quæ milliari uno a Culenburgo abeſt) Perſona & Parochus præficiebantur: & Abbas proximè adjacentes habebat Abbatiales ædes, ad quas divertere nonnunquam ſolebat. In parte occidua [h] Monaſterium eſt *Fratrum Dominici Sepulchri*, qui pulla veſte & linea ſtricta gemina cruce rubra ſignata veſtiuntur; ubi in medio templi ſepulchrum Domini ad accuratiſſimam exactiſſimamque imitationem ejus, quod Hieroſolymis in monte Calvariæ eſt, affabre conſtructum conſpiciebatur: ſed Calviniana rabies, cætera omnia reparatæ ſalutis noſtræ monumenta, quæ Chriſti nobis myſteria ad memoriam revocavit, ita hoc etiam ſepulchrum, quod religioſè admodum à multis frequentabatur, penitus delevit, & ſolo jam pridem æquavit." Hactenus Cuyckius, S. T. D. Ruremondenſis Epiſcopus, Ruremondæ Anno 1600. mortuus, de quo vide *Val. Andr.* alioſque.

Parochia altera,

In Eccleſia Parochiali S. Barbaræ *Vicaria* S. Spiritus, fundata a *Waltero de Dichteren*, & *Joanne Gisberti*. Litteræ fundationis de dato 5. Decemb. Anno 1455. *M. S. Culenb.*

Capellæ,

A *Gerardo*, ejus nominis II. mortuo A°. 1480. 9. Martii erecta eſt in Paroch. Eccleſia *Vicaria*, ex Slichtenhorſtio *Gelr. Hiſt.* p. 57.

Vicaria;

Capella ibidem *Fraternitatis B. M. Virginis.*
. . . . *Fraternitatis SS. Sacramenti.*
. . . . *Fraternitatis S. Barbaræ.*
. . . . *Fraternitatis Nominis Jeſu.*

Fraternitates,

Singulis hiſce erant annui reditus & Procuratores qui eos adminiſtrabant.

[a] Ab Arnoldo Gelriæ Duce in feudum data Gerardo de Culenborgh Anno 1441. *M. S. rerum Culenburgenſium fol.* 189. Primum autem venditum Reynaldo (ut in textu) per Hubertum V. Toparcham 100. Hollandorum pondo. Acta Neomagi feſto Purificationis B. M. 1280. *Geneal. Stemmatis Culenb. M. S.*

[b] Inceptum à Joanne VIII. extructum à Gerardo IX. Toparcha, ejus filio, circa Annum 1377. *Geneal. M. S.*

[c] Et S. *Anthonii*, fundatum ab Antonio de Lalaingh & D. Eliſabetha de Cuylenb. Litteræ fundationis *M. S. rerum Culenburg.* de dato 19. Sept. Anno 1532. & ab aliis, *ut ibidem.*

[d] A Roelando VII. Boeſichemii Domino conditum, qui obiit Anno 1174. *M. S ut ſuprà.*

[e] Canonicorum x. fundatum ab Huberto, ejus nominis V. Anno 1422. ex Miræo de *Canon. Colleg.* p. 197. & Slichtenhorſtii *Hiſt. Gelr.* p. 56. cum Frederici Traj. Epiſcopi conſenſu Anno 1422. In feſto S. Gregorii Decanus, Canonici ac Vicarii primum Cantum, ut Canonici, in D. Barbaræ æde celebrarunt. *Orig. Culenb.* p. 280. Hagæ-Comitis mortuus, in Capella D. Virginis Culenburgi conditus eſt ſub hoc Epitaphio:

Hic eſt famoſus Hubertus, vir generoſus,
Strenuus, expertus belli, diſcretus Hubertus,
Nobilis ex genere conditur hoc opere.
Hujus fundator Collegii hic tumulatur.
Hunc Haga-Comitis mala plaga craſtina dum luxit
aſſumpta Virgine ſancta.
Annos ſignifico verſum dum ſic tibi ſcribo.

Litteræ fundationis Præpoſituræ de dato feſto Simonis & Judæ Anno 1458. *M. S. ut ſuprà.*

[f] Pridem ſuberat Parochiæ de *Beuſichem*, tempore Joannis tertii Culenb. Toparchæ, qui obiit Anno 1240. in Parochialem erectum, *Geneal. ut ſuprà.* Conflagrata cum medio oppido & Xenodochio tempore Huberti X. Toparchæ Culenb. qui obiit eodem Anno 1423. *Idem.* Reſtaurata ab Joanne Gerardi, Huberti fratre, *ibidem.*

[g] Conſtructum à Gerardo IX. Toparcha, qui obiit 1395. *Geneal. M. S. Culenb.*

[h] Cœptum ſub Joanne Culenb. Domino Huberti V. fratre tempore Gaſparis XII. Toparchæ intra urbem complexum circa finem ſæculi 1400. *M S. Geneal. Culenb. Fraternitas in Jeruſalem* a Slichtenhorſtio *Hiſt. Gelr.* p. 57. appellatur.

Caput

Digitized by Google

Reliquiæ, Heda Hiſt. Traj. p.274.
Caput *Adriani* Martyris argento incluſum ibi ſervabatur, magnis precibus a Trajectenſibus in neceſſitate obtentum, in annuis ſupplicationibus circumferri ſolitum.

Præpoſiti,
Præpoſitus Colleg. Eccleſiæ Anno 1526.
QUIRINUS OTTONIS.

Iac Torrius in Relat. Rom.
Præpoſituræ Præmonſtr. ſub nomine D. *Urſulæ*, Præpoſitus, doctrinâ, religione, & natalibus illuſtris, *Alexander ab Ooſtrum.*

orphanotrophium,
Cœterum & Orphanotrophium Culenburgi fundatum ab *Eliſabetha*, Gaſparis primogenita filia, in uſum 24 orphanorum, totidemque orphanarum cum viduis vel virginibus XII. quæ eis præſint, ac Presbyteris duobus vel pluribus, qui eiſdem ſacra adminiſtrent.

Tabulæ fundationis ſunt Ann. 1560. XVI. menſis Dec.

pagi vicini:
Sub Culenburgo recenſentur, ut jam dictum,

Everdinge, de quo ſub Præpoſitura S. Salvat. ſuprà fuit mentio.

Colberlinge, ubi Sacellum pridem D. Barbaræ ſacrum.

Zydervelt, cujus ſub Dordracena Præfectura & Decanatu ratio habetur.

Redinga,* aliàs *Redeghem.*

Honswyca, cujus memoria habita ſub Præpoſitura S. Salvatoris.

priſci,
Paſtor apud Culenburgenſes antè innovatum fidei cultum,

JOANNES MARTINI DE SCHOONHOVIA, Sac. Theol. Bacc. Decanus & Paſtor Eccleſiæ Culenburgenſis apud Gelros Anno CIↃIↃLVII. flexis genibus animam Deo reddidit. * Burſam unam fundavit in Collegio minori.

atque hodierni Paſtores.
A temporibus iſtis uſque ad Ann. 1624. Culenburgenſibus, viciniſque Catholicis deſervit,

HENRICUS *Deſiderii* filius, Culenburgenſis Canonicus, ac Parochus ibi templi primarii, Culenburgenſis.

Huic ætate & ſenio gravi, ſuffectus

CORNELIUS A METEREN, Amisfurtius, Theologus Colonienſis, mortuus Paſtor in Culenburch ex epidemiæ lue Anno D. 1624.

Cui ſucceſſere,

ANDREAS ARSENIUS COCK, Culenburgenſis, Congreg. Orat. Sacerdos, Sac. Theol. Bacc. form. in religionis odium clam ab æmulis Ultrajecti Anno 1636. præcipiti & violentiſſimo caſu trucidatus.

JOANNES A SYPENESSE, Sac. Theol. Bacc. form. poſt IV. ferè annorum laborem, mortuus.

JACOBUS VERHAER, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. Eo verò exilio hic mulctato, quod dixiſſet juſtè punitam acatholici miniſtri protervìam,

JOANNES, Culenburgenſis dictus ab oppido in quo natus erat; denatus autem Paſtor Culenburgenſis, ibidem Anno 1667. menſe Sept.

ADRIANUS STELLA, ex ſodinis ortus, primum Paſtor in Reynſaterwouda, ejus dein Collega, mortuus Paſtor Culenburgenſis, ibidem 5 Aug. Anno 1671.

ADRIANUS HERMANNI, atque eo Bruxellas ad ſummi templi curam evocato,

SIMON † SPIEGEL, Amſtelodamenſis, olim Jeſuita, Paſtor Culenburgenſis, ibidem defunctus, 18 Julii ſtylo novo Anno 1679.

DANIEL VANDER VORST, Brabantus, antè Sacellanus in prænobili Arce *Poelgeeſtand*, defunctus Paſtor Culenburgi 3. Julii Anno Dom. 1692.

JOANNES BUYTENDYCK, Culenburgenſis, Paſtor in Clivia aliquando, Culenburgi defunctus anno eodem, 24. Decemb.

MATTHIAS TORCK, Cranoburgo-Clivius, S. Th. B. form.

ANTONIUS COCKAERT, Vilvordio-Brabantus, Theologus Lovanienſis.

Patres Soc. Jeſ. extra *Concordatorum* ſeriem, patre *Guilielmo Welio*, Bommeliano, Culenburgum ſub Ann. 1627. primùm ingreſſi Clero renitente, cujus hiſtoriam amplam dedit *Andreas Schurius* Epiſtolarum lib. I. epiſt. IX.

LANSMEER,

Vicus antiquitus Culenburgo vicinus, cum Eccleſia D. Joanni Bapt. ſacra, intra novi oppidi ſepta a *Gerardo*, Culenb. Dynaſta, ſacta ei a *Wilhelmo*, Gelriæ Duce, poteſtate, Anno 1388. concluſus; ubi ſub Divi Joannis Bapt. nomine alterâ gaudet, ut jam diximus, Parochiali Eccleſiâ. *Landsmeer, vicus antiquus, Culenburgo modò concluſus.*

Vici hujus mentio eſt in Charta Anni 1313. *Joannis de Boſichem*, Huberti filii: " *De terra*, inquit, *ſita juxta* Inſulam Beatæ Mariæ & Lanxmere, *in qua quidem terra ſita eſt* Panegya, Rietvelt & Womrontscamp, " &c.

RAVEZWADE, *Ravezwade,*

&

SOELEN,

Vici ſunt Bathuæ inferioris, de quibus nihil occurrit memorandum, maximè circa ſacra. *& Soelen, vici cum arce.*

Soela arcem habet.

AVEZAET,

Antiquitus,

AVENSATO,

Eccleſia eſt retinens nomen in Bathua infer. nomen ad dextram *Lingiæ* ripam, cum *Capella* in læva; utraque a Tielenſi oppido M. P. III. Quidquid Baldricus, vir nobilis, ad hanc poſſedit, dono contulit Eccleſiæ Trajectinæ Anno D. 805. *Avezaet, ſitus,*

JOANNES MORUS, Canonicus *(Geervliet.)* atque Eccleſiæ quæ Aveſati eſt propè Tilam Paſtor Anno 1407. *Paſtor, antiquus miſerè peremptus.*

Geervlieti, ubi tum verſabatur, vir opibus pollens, per inſidias intra ædes proprias miſerè cum univerſa familia trucidatus eſt, parricidarum coryphæo, quo ut Capellano utebatur, *Petro* nomine, qui & ſanguine & cognatione præcipuos ibi oppidanos contingebat. Prolixius de eo vernaculum Holl. Chronicon, ex eoque Pont. *Hiſt. Gelr.* l. 8. p. 371.

BEEST, *Beeſda,*

&

RENOY, *Renoya,*

Pagi cum arce ſiti in pago Batavorum inferiori,

* Valer. Andr. in Faſt. Lov.
† Alias Franciſcan.

pagi, riori, *Regno Neomagenſi*, [a] juxtà Joh. Iſ. Pontanum antiquitus, hodiè Comitatui Culenburgico, ex S. [b] Leeuwio accenſiti. *arx,* De arce & Præfectura *Beeſdæ* ac *Renoyæ* [c] ad Ann. 1480. tranſactio habita inter Henricum Præſulem Monaſt. Ducatus Gelr. & Comit. Zutph. Proprincipem, ac Senatores Neomagenſes nomine Ducis Gelriæ Caroli, ejuſque ſororis Philippæ ab una, & *Valravium Pieckinum* ab altera parte.

Abbatia Inſulæ Marianæ eiſdem pridem Paſtores dabat.

Paſtores priſci, Paſtor *Beeſdanus* ſub Ann. 1500.

Mr. HERMANNUS DE ROSSUM; qui & aliis ſubinde locis Paſtor, atque *Campi Regis* propè Delphos, S. *Antonii* Harlemi, ac Inſulæ *Buſt* deinde Præpoſitus.

Paſtor *Renoyenſis* ſub Ann. 1550.

ERASMUS VISCHERS.

atque hodierni. Præmonſtratenſes Canonici iiſdem pagis, viciniſque oppidulis adhuc hodiè deſerviunt.

Unus *Beeſdæ*, alter *Renoyæ* Sedem habet; illi nuper Paſtor erat *Jacobus van den Hoeve*, huic *Godefridus Wynant*.

MARIENWEERT.

Culenburgo milliari uno aberat Canonicorum Præmonſt. celeberrimum Cœnobium, ſeu Abbatia Anno 1128. 4. Kal. Julii ab Hermanno Cuyckio, Comite, expiandæ cædi Florentii Holl. *Cœnobii in Inſula B. M. fundatio,* Comitis conditum in Bataviæ agro, qui Rheno & Vahali interjacet, haud procul a * *Lingia* flumine, cui nomen inditum *Inſulæ Mariæ*, vernaculè *Marienweert*.

Fundationem ſic metro deſcribit Douza, *Annal. Metric.* l. 7. p. 188.

. . . . . *Longæ poſt tædia rixæ*
Legibus bis igitur pax data (Cuche) tibi.
Manibus at Comitis occiſi condere pergas
Dignum adeò Cucho nomine Cœnobium
Ære opibuſque tuis (Heremanno) ac cenſibus auctum:
Cultu ubi divino turba ſacrata vacet.
Quæ ſtata pro genio Florentis Sacra frequentet,
Fundat & aſſiduas officioſa preces.
Placatus Comes his: MARIÆ *ſic primitus aſque*
A fundamentis INSULA *cœpta ſtrui.*
Qua Foſſa ex Rheno in Moſam deducta Walimque
Lingia, ſtagnantes nunc quoque laxat aquas.
LAUDUNO *huc pia miſſa cohors, viden' ut cito ſacrum*
Complerit celebri relligione locum?
ROBERTO *præeunte; Angli qui ſanguine Regis*
Præſulis hic titulum principis ABBA *tulit.*

Memoriale Abbatiæ de Marienweerdt MS. nunquam antehac editum, poſtquam conditorem vernaculè ita expreſſiſſet,

1us. Conditor, GRAVE HERMAN VAN CUYCK,
Stigter van d' Abdye van Marieweerdt;

Sic proſequitur:

Nomina Abbatum regalis Monaſterii noſtri Inſularis illibatæ Virginis, vulgò *Marieweerdt* dicti, & eorum obitus diebus hic brevibus perſtricta, ſubſequuntur.

ANNO milleſimo, centeſimo, octavo, quarto menſis Julii inceptum eſt Monaſterium in Inſula glorioſæ & intemeratæ ſemper Virginis *Mariæ*, cui Monaſterio præfuit quidam hono- *1us. Abbas;* randus Dominus, Dnus ROBERTUS nomine, cognatus Regis Angliæ, ex fratribus de *Lau-* *ejuſque encomium;* *duno*, vir tum vitæ ſanctimonialis præclarus, tum omni virtute inſignis, ob cujus honorem & reverentiam Rex Angliæ præſcripto Abbati quatuor Cleinodia multum pretioſa tranſmiſit; videlicet calicem aureum, ornamentum Miſſæ valde pretioſum, pavimentum Eccleſiæ valde notabile & ſabrefactum, & quemdam inſignem & pretioſum lapidem Zapphirum, qui Abbas Abbatiam prænominatam tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ſtrenuè & laudabiliter quadraginta duobus annis rexit.

Et Anno Domini M. C. 54. obiit in Chriſto, *atque deceſſus.* venerabilis Pater & Dnus

ROBERTUS, filius Comitis de Genſe, & *Series ſequentium Abbatum.* Præpoſitus Santeoſis, tandem Archiepiſcopus Meydenburgenſis, ſundator Ordinis noſtri candidiſſimi Præmonſtratenſis.

Cui ſucceſſit vir laudabilis HESSELUS nomine, qui tantum duobus annis præfuit huic Eccleſiæ.

Deinde Anno Dom. M. C. & . . . .

ALEXANDER electus eſt, qui obiit Anno Dom. M. C. 89. Prælaturæ ſuæ anno decimo ſeptimo.

Poſt hunc AUGUSTINUS Abbas eligitur. Hoc prædicto anno Ordo Dominorum Teutonicorum incepit.

Anno Dom. M. C. 93. vitâ defunctus eſt AUGUSTINUS.

Et ARNOLDUS Abbas electus eſt, qui è vivis exceſſit Anno M. CC. 19. decimo quarto Calendas Decembris.

Et Dnus GODEFRIDUS eligitur, & hujus obitus ignoratur.

Poſt quem MEYSO. Anno Dom. M. CC. 3 incepit Ordo Prædicatorum, & Ordo Minorum.

Anno Dom. M. CC. 6. Abbas Inſulæ Glorioſæ Virginis *Mariæ*, & Conventus ſignaverunt curtim ſuam in *Zinwinen*, ad conſtruendum ibidem Monaſterium Sanctimonialium, quod Anno ſc. M. CC. 28. inceptum eſt per quandam nobilem Dominam & Matronam *de Smitbuſen*.

Dnus MEYSO reſignavit, &

Dnus JOANNES eligitur Anno M. CC. 39. qui mortem oppetiit Anno M. CC. 49. XI. Cal. Febr.

Et Dnus RODOLPHUS electus eſt, ſub quo incepit Eccleſia de *Campo Regio* in Nativitate Domini Anno M. CC. LII.

Dnus RODOLPHUS defunctus eſt Anno M. CC. 67.

Et Dnus BALDEWINUS ei ſucceſſit.

Dnus BALDEWINUS reſignavit quinto Idus Maji.

Et GUALTERUS electus eſt An. M. CC. 72. & reſignavit Anno M. CC. 78. ſuccedente illi Dno JOANNE. Et GUALTERUS factus eſt Præpnſitus in *Bedebaer*.

Dnus JOANNES ceſſit BERNARDO, in Abbatem electo M. CC. 80. & electus eſt *Joannes in Tongerlo*.

Dnus BERNARDUS Abbas ceſſit Anno M. CC. 82. & vacavit regimen quatuor annos.

Anno Dom. M. CC. 86. Dnus JACOBUS electus eſt, & Anno Dom. M. CC. 93. obiit 3. Nonas Januarii.

Eodem anno Idibus Januarii SIMON eligitur, qui reſignavit in die WILLIBRORDI Anno M. CCC. 6. & in craſtino Dnus HENRICUS DE NOVIOMAGO eligitur eodem die.

a *Pont. Hiſt. Gelr. l.* 1. *p.* 32.
b *S Leeuw. Batav. Illuſtr.* 1. *part. c.* 5. *p.* 209.
c *Pont. Hiſt. Gelr. l.* 10. *p.* 571.
* Amniculus hic recto adeò curſu labitur, ut Heda a linea ipſi nominis originem arceſſerit. Alting. *Not. Germ* part. 2 p. 114.

Dnus OTTO DE ASPEREN emit *Asperen*, & deinceps munivit, & Caſtrum conſtruxit.

SIMON, obiit 16. Kal. Martii.

Dnus HENRICUS, Abbas, reſignavit regimen Anno M. ccc. 19. die Kalendas Aprilis.

Et eodem anno decimo nono Kalendas Maji Dnus BALDUINUS eligitur, qui & reſignavit quarto Prælationis ſuæ die Ann. M. ccc. 30.

Sub Dno HENRICO DE NOVIOMAGO, ſecunda vice electo Anno ſc. M. ccc. 30. prædicto conſtructum eſt dormitorium noſtrum atque completum. Item perfectæ ſunt ſedes in Choro noſtro M. ccc. 33.

Anno M. ccc. 33. è medio ſublatus eſt præfatus Dnus HENRICUS.

Huic ſucceſſit GESELBERTUS DE WADENOYE, Anno M. ccc. 49. ipſo die Inventionis Stephani.

Et eodem anno in feſto S. Auguſtini Dnus JOANNES BOLLE.

Et illi ſucceſſit WILHELMUS SNAVEL, qui obiit Anno M. ccc. 84. in Feſto Coſmæ & Damiani.

Huic ſucceſſit mox Dnus GUIELMUS SLUYTER.

Illi duo Abbates pro Abbatia contendebant Anno M. ccc. 71. & multa diſpendia & incommoda & damna quamplurima ultra quinquaginta millia aureorum ſcutorum Regis Franciæ Chriſtianiſſimi Monaſterio intulerunt.

Tandem Dnus GUIELMUS SLUYTER Abbatiæ prælaturam obtinuit, Monaſterium multis debitis aggravatum reſignando derelinquens; hic multa immobilia bona tam in territorio Geldrienſi, quàm Hollandiano, & Trajectenſi à Monaſterio alienavit.

Deinde electus eſt THEODORUS DE WEELDEREN, qui ſeptem annis Prælaturæ dignitati præfuit, & omni anno centum jugera vendidit, ſeu impignoravit, bona aggravando; hic non ut verus Dominicæ gregis Paſtor rexit, ſed ut mercenarius: aſt parcat ſibi Deus omnipotens.

Poſt quem reſignantem electus eſt Dnus HENRICUS DE SWART. Sub iſto Abbate ſanctiſſimus Pater *Martinus* Papa quintus providit Monaſterio noſtro de regalibus, ad inſtantiam Præpoſiti Akenſis, filii Domini de Burca Anno M. cccc. 17.

Anno Dom. M. cccc. 27. combuſtum fuit, & penè funditus everſum eſt Monaſterium noſtrum per RODOLPHUM DIEPHOUT, Poſtulatum Trajectenſem, & omnia frumenta, animalia, utenſilia quæcumque vi arrepta: inſuper novem religioſi capti cum magnis expenſis Trajecti ad longum tempus captivi permanſerunt; cauſam obticemus propter periculoſa

Nuſquam veritati locus. tempora, quum pluribus liqueat, quum veritati (proh dolor!) jam locus eſt nuſquam.

Anno M. cccc. 36 Dnus HENRICUS SWART reſignavit, feſto Barbaræ Domino ARNOLDO DE SANDE ſurrogato.

Hic HENRICUS SWART tempore regiminis ſui bona Monaſterii debitis aggravando impignoravit quaſi ſexaginta millia florenorum Flamingorum, exceptis pecuniis mutuo acceptis, quæ ſumma ſc. fermè erat octingenta ſeu noningenta millia florenorum.

Anno M. cccc. 38. Dnus ARNOLDUS DE SANDE ceſſit,

Et Dnus THEODORICUS SPEULTE reſignavit.

Et JOHANNES DE BRAETSBEECK electus fuit tunc Præpoſitus Campi Regis.

Anno M. cccc. 67. ipſo die Conceptionis Mariæ Dnus JOHANNES obiit.

Et Dnus ANTONIUS VANDE PLANCKEN eligitur; hic reformavit Monaſterium noſtrum, & multa bona fecit tempore ſui regiminis, impignorata redimendo.

Anno M. cccc. 88. Dnus ANTHONIUS obiit ipſo Calixti Papæ die.

Et Dnus THEODORUS PELS de Noviomago eligitur Luc. Evangeliſt. Iſte bonus Pater & venerabilis Dominus in ſuo ingreſſu rexit Monaſterium in ſpiritualibus & temporalibus; à Prædeceſſore ſuo mirabiliter benè rectum, & ad ſex annos continuit ſe optimè, optimè rexit more ſui Prædeceſſoris: ſed (proh dolor!) anno 93. in feſto ſanctæ Agathæ Virginis Monaſterium fuit omnibus ſpoliatum, præter Clinodia & ea quæ attinebant ad divinum cultum per illos malevolos *Ribaldos de Gardiâ*, ductor eorum fuit *Gysbertus Pieck*.

Et poſtea Monaſterium fuit omninò deſolatum, Religioſi effugiati, ſic quod in ſex annis de reditibus parum acquiſivimus, pecora fuêre abducta, curtes noſtræ combuſtæ, & multa damna illata, quæ omnia perſcribere creſceret in magnum volumen.

Anno Dom. M. VC. 15. die Aprilis Dnus THEODORICUS PELS obiit.

Et Dnus JACOBUS DALDE de Emrica, filius Conventus, pro tunc Præpoſitus Monaſterii Sanctimonialium in *Heynsbergh* Ordinis noſtri in Abbatem poſtulatur die 22. April. conſenſu omnium fratrum, qui numero fuerunt XXIX. tam externi quàm interni.

Hic venerandus Dnus in ingreſſu Prælaturæ ſuæ invenit Monaſterium mirabiliter deſolatum in ædificiis, in debitis maximè aggravatum, ut patet in ratiocinatione Magiſtri *Rutgeri de Man*, tunc Præpoſiti Monaſterii Inſularis ultra ſeptingenta millia florenorum.

Anno M. VC. decimo tertio, Dominicâ *Lætare*, quæ fuit ſexta Martii, obiit Rdus Pater, Dnus JACOBUS DALDE, Abbas noſter.

Et ſequenti feria quinta hac decima Martii poſtulatus fuit venerabilis vir Magiſter HERMANNUS DE ROSSUM, tunc temporis Præpoſitus *Campi Regis*, quondam *Inſulæ* & *Bernæ* Monaſteriorum Prior, & *Sinus ſanctæ Mariæ*, & *Haerlem* ſancti Antonii Præpoſitus, ac in *Beeſdt*, *'s Graveſant*, *Schiedam* Eccleſiarum Paſtor, concorditèr viâ Sancti Spiritus nemine refragante. Benè rexit.

Hic honorandus Dominus tempore ejuſdem regiminis multas adverſitates, ac animi perturbationes tam à fratribus, quàm à ſatellitibus ob continua bella perpeſſus eſt, tandem ſenio confectus ac viribus fermè totis deſtitutus, & maxima corporis ægrotatione detentus, Prælaturæ taliter qualiter, per nonnullos præ infirmitate tanquam haud mentis compos inductus, ceſſit.

Anno M. VC. 29. altera die Circumciſionis Domini,

Dnus HENRICUS DE WOERDT, Paſtor in Schiedam eligitur, qui eodem anno 29. Januarii, de mandato illuſtriſſimi Principis noſtri *Caroli*, Ducis Gelriæ, Juliæque, Comitis Zutphaniæ, & Domini de Groeninge, ac Coeverden, & Drenten, &c. per generoſum & ſtrenuum Comitem *Chriſtophorum de Meurs*, & nobilem Domicellum *Johannem de Roſſum* & *Broeckhuyſen*,

Digitized by Google

buyſen, & *Walradum Pieck*, *Simonem de Buren*, Judicem in *Thielrewcert*-& alios complures, ex eo quia refragatis ac repulſis inviĉtiſſimi Principis litteris, ne ad electionem canonicam ſine ejuſdem conſenſu progrederetur, quibus amovendo bumaniter idem per *Serenum* etiam Comitem præſcriptum, deinde mandando præceperat, reſignare compellitur in præſentia præſcriptorum & Notariorum fide dignorum, in cujus Prælaturæ dignitatem eodem die intruſus eſt quidam allophylus

JOHANNES STARCH DE MONTE.

Poſtea ſucceſſit

JOHANNES HOEN.

Poſt ejus obitum electus eſt

JACOBUS ESDEN in Abbatem.

Deinde D. JOHANNES KORNER.

Et poſt ejus obitum electus eſt in Abbatem

PETRUS DE ZUYREN.

Sub cujus regimine Anno M. V^{C}. 50. vixit Dnus HUGO DE GOYER, Prior dicti Monaſterii.

Poſt mortem Dni *Zuyren*, electus eſt

JOHANNES AB HOVE in Abbatem.

Et FREDERICK A WINTSEN, Coadjutor. Et poſt obitum dicti *ab Hove* non fuerunt plures Abbates dicti Monaſterii, &c.

Patres tunc temporis:

Poſt Abbates, Patres, atque Profeſſi.

Stephanus ab Aſch, Paſtor Wanroyenſis.

Florentius a Cattenborgh, Paſtor Millenſis.

Balduinus ab Altbeaſden, Præpoſitus Leſſelenſis.

Laurentius ab Aertsbergh, Pro-plebanus Tungrenſis.

Eraſmus Viſchers, Paſtor Reinoyenſis.

Quirinus Ottonis, Præpoſitus Culenburgenſis.

Fredericus Winſonius, qui ſe Coadjutorem volebat, Apoſtata, poſt Conſul Culenburgenſis, &c. in quem ſummopere invehitur *in Epiſtola ad S.P.Q.C. Parænetica*, Henricus Cuyckius, *Culenburgenſis*, *Epiſcopus Ruræmundenſis*.

Extat in eodem Manuſcripto copia informationis ſuper vulnere, Dno *Hugoni de Goyer* Priori Monaſterii Inſularis Mariæ Virginis, per Dnum *Gerardum Bommel*, Conventus prædicti religioſum, inflicto cultro eſcario in brachio ſiniſtro, ex quo breviter ex hac vitâ diſceſſit, data Anno 1550. 11. Auguſti: ſed quia prolixior & parum ad rem faciat, ſolummodo nomina religioſorum in dicto Monaſterio tum commorantium lubet exarare. Sunt autem hi:

Johannes Cuyck, Supprior.
Johannes Botter, Cellarius.
Cornelius Wyck.
Goſuinus Hees.
Cornelius Beeſdt.
Stephanus Verſteegh.
Albertus Hulſt.
Hermannus Montfoort.
} Sacerdotes profeſſi.

Johannes de Vyanen.
Henricus Meneſtein.
Johannes Wedanut.
} Profeſſi non Sacerdotes.

Hæc informatio facta coram venerabilibus DD. *Petro de Zuyren*, Abbate D. Monaſterii, *Ottone de Boetſelaer*, Abbate Bernenſi, *Abraham Vanevelt*, Præpoſito de Koninxvelt, *Nicolao Spierinck*, Paſtore in *'sGraveſant*, ad requiſitionem dicti Abbatis per *Henricum Bon*, Clericum Traj. Diœceſis, præſentibus D. *Arnoldo Deys*, Presbytero, & Canonico Eccl. Colleg. beatæ Barbaræ Culenb. *Gerardo* filio Melchioris Sculteto, & *Gerardo* filio Huberti Magiſtro civium oppidi Culenb.

Primus Cœnobii hujus Abbas *Robertus*, ut beatus colitur. Sic enim in Abbatum natalibus ſeu Martyrologio ſui Ordinis *J. Chryſoſtomus van der Sterre*, S. Michaelis Antverpiæ Abbas ad diem XXIX. Octobris: *In Cœnobio Inſulæ B. M. in Gelria natalis B. P. Roberti, primi Abbatis ejuſdem Eccleſiæ Ordinis Præmonſtratenſis, non minus ſanctitate, quam Regio Anglorum ſanguine clari.* Primus Abbas ſanctitate illuſtris.

Ceterum Abbates hujus Cœnobii tantæ olim erant auctoritatis, ut *quem tranſgreſſorem Confœderationis* inter Epiſcopum Ultrajectinum, & Gelriæ Comitem Trajecti Anno Dom. initæ, *eſſe conſtiterit, excommunicatum publicè nuntient & faciant tanquam excommunicatum arctius evitari.* Diploma Confœderationis integrum inter *omiſſa Gelr. Hiſt.* pag. 954. dedit Joh. If. Pontanus. Abbatum auctoritas.

Caput * *Adriani* Martyris argento incluſum olim ibi ex † W. Heda aſſervabatur, magnis precibus a Trajectenſibus in neceſſitate obtentum, in annuis ſupplicationibus circumferri ſolitum. S. Adriani Reliquiæ.

Territorii Culenburgani pagus, ut vidimus, *Everdinge*. *Everdinganæ* Eccleſiæ fundationem, quam jam modò nacti ſumus, hîc adjicimus.

Ex Libr. S. Salvator. Traj.

De Fundatione Eccleſiæ in *Everdingen* Officialis Curiæ Traj. & Judex.

Cum reverendus in Chriſto Pater Dominus noſter Epiſcopus Trajectenſis, nobiſcum cauſam Decanorum, & Capitulorum majoris, ſancti Salvatoris Eccleſiarum Trajectenſium, contra *Hubertum de Everdingen*, ſeniorem militem, vel aliis qui ſua credent intereſſe de conſenſu partium ſub ſummaria cognitione ſupra articulis commiſiſſet, quorum forma talis eſt. Dicunt & proponunt coram vobis Domino Officialis Traject. Præpoſiti, Decani & Capitulum ſupradict. contra *H. de Everdingen*, militem, quod dictus reverendus Pater Epiſcopus Traj. vobis cauſam inter dictas partes commiſit, &c. proponunt igitur eorundem articulos ſub hac forma videlicet, quod olim erat in eorundem fundo, juriſdictione, decimis, & cenſu Eccleſia nomine *Ottena*, quæ per eluvionem aquarum deſolata, Parochiani ipſius Eccleſiæ ad Epiſcopum, Præpoſitos, Decanos, & Capitula prædicta, exiſtentes pro tempore miſerant ſub hac forma, videlicet, quod homines morantes in Villa *Parys* debentur eſſe in Parochia *Lantſmeer*, alii omnes, qui erant de Parochia *Oottena* erant adunati Eccleſiæ de *Gaſparde*, & ab illo tempore uſque nunc eſt obſervatum. Item proceſſu temporis multiplicatis hominibus & bonis viſum fuit grave eſſe hominibus ad unam Eccleſiam convenire, de licentia tunc Epiſcopi conſilio & conſenſu Præpoſitorum, Decanorum, & Capitulorum prædictorum ad inſtantiam Parochianorum deportatis parietibus, lignis, januis, libris, imaginibus, & reliquiis Eccleſiæ de *Onttena* deſolata, fiebat Capella de iiſdem apud *Everdingen*, quæ dotabatur bonis quæ erant quondam dictæ Eccleſiæ de *Onttena*, in qua Capella Sacerdotes de *Gaſparde* fecerunt bis vel Fundatio Eccleſiæ Everdinganæ.

* De S. Adriano Nicomediæ paſſo, Romamque tranſlato, vide notas *C. Baron.* in *Mart. Rom.* ad 4. diem Martii & 8. Sept.

† *Wil. Heda Hiſt. Ultraj.* pag. 274.

ter celebrare in hebdomada. Item poſtmodum Epiſcopus exiſtens ad inſtantiam Parochianorum e oofenſu dictor. DD. Præpoſitorum, Decanorum & Capitulorum, dictam Capellam *Everdingen* mutavit io Eccleſiam Parochialem, concedens ibidem baptiſterium & ſepulturam, & incorpnravit eam Eccleſiæ de *Gaſparde*, quæ ſolet per duos Sacerdotes gubernari; ita quod unus eelebraret in *Everdingen*, & alter in *Gaſparde* remaneret, & de communibus bonis Capellanum inſtitueruot in *Gaſparde*, qui cum Sacerdote ibi eelebraret. Ita ordinatum exſtitit auctoritate Epiſcopi, Præpoſitorum, &c. & conſenſu Saeerdotum ac Parochianorum prædictorum, quod bona, oblationes &c. inter dictos Sacerdotes æqualiter dividerentur. Item ordinatum exſtitit auctoritate prædicta, quod media pars manſi, dicti *Kerckhove*, qui fuerat Eccleſiæ de *Outteua* & 2. jugera in *Boire*, & ager, quem colit Andreas Gladius, & ager juxta domum Huberti jacens, inter dictos Sacerdotes divideretur ad ſuſtentationem eorum in perpetuum habendam, quæ bona etiam D. Hubertus, ut Parochiani quantum in eis erat ad Præbendam Sacerdotum contulerunt. Item D. Hubertus, & unus Sacerdotum prædictorum in *Everdingen* faceret reſidentiam, donavit Eccleſiæ de *Everdingen* ad uſus eorum 4. agros juxta Eccleſiam de *Everdingen*, in quorum pacifica poſſeſſione illi fuerunt ab illo tempore &c. Item DD. Præpoſiti, Decani & Capitula dicunt, quod unum altare in Eccleſia de *Everdingen* per *Theod.* & *Theodoricum Halfpape* quondam in dictis Eccleſiis Sacerdotes, conſecratum, & per D. *Hubertum* dotatum exſtitit ſub certa forma ibidem expreſſa. Item D. dictus *Hubertus* per quoſdam Sacerdotes in præjudicium Sacerdotum prædictorum facit io domo ſua divina celebrari, & Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrari Parochianis dictorum Sacerdotum, & confeſſiones audiri contra jura, &c. Item dicunt, quod dictus Dominus *Hubertus* in Parochia dictarum Eccleſiarum de *Gaſparde* & *Everdingen* quandam Capellam conſtruxit in præjudicium Eccleſiæ matricis & ibidem auctoritate propria divina facit celebrari, & ſic dicti Sacerdotes ſuis oblationibus fraudantur: quare petunt dicta Capitula ut ſuper his veritate diligenter inquiſita, poſtquam verbis conſtiterit de jure ipſorum & Sacerdotum prædictorum io præmiſſis, ipſos defendant in poſſeſſione præmiſſorum & bona quæ ibidem.

De Fundatione altaris ibidem.

atque Altaris ibidem.

Noverint ſinguli, &c. quod nos *Theodoricus* quondam Scholarum Traject. Rector, *Theodoricus* dictus *Halfpape*, Sacerdotes, & Rectores Eccleſiæ de *Gaſparde* & de *Everdingen*, & *Hubertus de Everdingen*, miles ob divinam remunerationem & ob ſalutem animarum noſtrarum & ad divinum cultum augmentandum, ad honorem Omnipotentis Dei, & B. Mariæ perpetuò Virginis, altare in Eccleſia de *Everdingen* conſtruximus, & propriis bonis noſtris à Deo oobis collatis dotavimus ad Miſſam ſingulis diebus, &c.

Nos *Theodoricus*, Schol. Rector onius libræ Traject. redditus in mei ipſius *Joannis* patris mei, & *Walburgis* matris meæ *Theod.* dictus *Halfpape*, dimidium manſum ſitum in *Rytwendervelt* in mei ipſius *Theod.* patris mei & *Eliſabethæ* matris meæ, & *Joannis* avunculi mei. Et ego *Hubertus de Everdingen*, miles v. librarum Traject. legalium den. redditus, in mei ipſius, *Engelberti* patris mei, *Mabiliæ* matris meæ, *Erneſti* & *Lubberti* avunculorum meorum, & *Oetbildis* uxoris meæ *Weſſeli* patris ſui, & *Rixæ* matris ſuæ omniom parentum conſang. benefactorum & omnium fidelium defunctorum damus & congerimus purè & ſimpliciter propter Deum memoriam faciendam &c. Ut autem hæc omnia rata maneant, fecimus præſentem litteram ſigillis majoris & Sancti Salvatoris Eccleſiæ Traject. nec non ſigillo D. *Huberti de Everdingen*, militis, firmius communiri.

Actum Anno Dom. M. CC. LXXXXII. in die craſtino Sancti Bonifacii.

Sententia ſuper hac prædicta quæſtione, nemine pro D. *Huberto* comparente, aut cauſam ejus, licet citati, defendente, lata Anno M. CC. XCIIII. feria ſecunda poſt B. Lucillæ Virginis.

G O R N I C H E M,

Gorcumi initia,

etymon,

ſitus,

Conditores,

CONTRACTA, ut ſolet, voce hodiè *Gorcum*, quod nomen ei vulgò creditur additum a primis habitatoribus[a], inediâ & macie ſtrigoſis, vernaculè *Gorren*. Inter minores Hollandiæ urbes ceoſetur, ad *Lingiæ* & *Vabalis*, *Moſæ* jam juncti, confluentes, a Joanne Arckulæorum Dynaſtarum, quorum peculium fuit VIII. juxtà Boxhornium, ex Joanne Leidenſi, conditum Anno 1230. de cujus initio quæ referuntur, teſtes, ſecundùm [b] *Altingium*, habent ſubleſtæ fidei. Hujus ex parvis initiis ſplendorem ſic metro depingit [c] Jac. Eyckius:

Encomium.

Parva fui quondam, ſi prima exordia volvis;
Oppida nunc inter maxima digna legi.
Ad Vabalis ripam raris magalia tectis,
Stramineaſque caſas turba colebat inops.
Cui naſſæ calamique, atque humida flumine verſo
Victum lina dabant; fluminis ulva torum.
Quæritis unde mihi tantus nunc ſplendor, opeſque?
Improbus iſta labor, menſaque parca dedit:
Et benè conſpirans animis induſtria junctis,
Dum partes conjux ſervat uterque ſuas.
Rus colit, aut peregrè quærit lucra puppe maritus:
Hæc curam pariter ſortis, & ædis, habet.
Et mirum eſt Batavis durare aut creſcere cenſum,
Dum foris hic ſatagit, nec minus illa domi?

Inter

a *Menſ. Alt. Not. Germ. inf. part.* 2. *pag.* 72.
b *Idem ibid.* c *Jac. Eyck. Cant. Belg.*

Begghinarum Curia, Inter ceteras urbis ædes, Begghinarum Curia ibi nota, ex [a] Kempio, ab Anno 1391. Fanum cum ſuo campanili ædificari cœptum An. 1398.

Paroch. Eccleſia, A Joanne Arckulæo Ann. 1402. in Parochialem Eccleſiam evectum, Deo Divi Martini Turonum Epiſcopi nomine, conſecratum eſt. Erectio a Joanne Blanckenheimio, Ultraj. Epiſcopo, rata habita die S. Luciæ, 13. Dec. Anno 1422. Chorus ei Eccleſiæ duplex; unus D. Virgini inſcriptus.

Ad latus Sacellum Arckulæorum pridem, dein Paſſerodiorum ſepulturæ locus.

altera Collegiata, [b] Collegiata fuit altera, S. Vincentio Martyri inſcripta, [c] XII. Canonicorum, inter quos eminet Decanus, fundata Anno [d] 1378. ab Ottone Arckulæo, una cum Joanne fratre, Epiſcopo Ultrajectino, a Reinaldo Gelriæ Duce confirmata & amplius ditata Anno 1411.

Collatores, Cura Paſtoralis cum Præbendis Capitulo erat annexa; juſque haſce pleno jure conferendi erat penes ſupremum Dominium gerentes. census, Singularum [*] valor erant præſentibus XL. floreni Rhenenses, abſentibus XIV. Cuſtodis munus, quod & ſupremi Domini conferebant, quodque Ann. Rectores, 1515. tenuit *Cornelius Snoukius* Canonicus, abſenti valebat annuè XL. florenis.

Dnus JOANNES GERARDINUS, Collegii hujus Anno 1407. Præpoſitus, a Kempio ut proditor notatus.

THEODORUS FRANCONIS, Vice-Decanus, & Curatus Anno 1449. Arckulæi Chronici auctor, &c. de quo etiam infrà.

Celebratus in Gorcomienſi Eccleſia cultus S. Apollinaris, Ravennatis Epiſcopi ac Martyris.

NICOLAUS PREYLIER, Gorcomienſis, in patria orbe Paſtor brachium Martyris hujus, Reliquiæ, pro fide juſſu Veſpaſiani Imp. paſſi, ac interfecti, Ravennâ [e] Gorcomium detulit Anno 1355. ubi & in magna deinceps veneratione habitum.

Altaria, Sed celebratiſſimus ibidem cultus B. Barbaræ Virginis ac Martyris; cujus nomine notum illic ab Anno 1489. altare & fraternitas ſeu contubernium.

Altare inſuper S. *Crucis*.

Præterea, in B. Mariæ Virginis Choro, ad ejuſdem Virginis honorem altare ac fraternitas Anno 1491. erecta.

Monumenta, [f] In eodem D. Virginis Choro, in monumento ſplendido cum effigie ejus atque uxoris illius conditus Joannes VIII. Joannis VII. filius, IX. Arckulæorum Dynaſta, Idibus Maji Anno M CCLXXII. defunctus.

Ibi & conditus Joannes IX. Idibus Martii, Anno M. CCLXXIII.

Fraternitates; inprimiſque Sutorum &c. Altare D. Joannis Bapt. ejuſque nomine fraternitas pro Sutoribus ac panni tonſoribus Anno 1496. die 18. Jun. a Senatu Gorcomienſi ſub hiſce legibus erecta:

ejus leges. DROSSARD, Schout, Burgermeeſteren, Schepenen en Raad der Stadt Gorinchem, geven die Snijderen of Kleer-makers, Gewand-ſnijders en Drooghſcheerders Ambachten, t'ſamen een Broederſchap en Gild, ter eeren Godts en *S. Jan* [*] *de Dooper*, geduyrende tot des Droſſards en gerechts kenlijken weder-ſeggen.

1. Altijd op S. *Jans* Altaar, als 't Hooghtijd en Kermis is, ſal men kieſen drie goede mannen tot Dekens, en die drie ſullen van de vier oude Dekens, die voor geweeſt hebben, eenen kieſen tot den vierden Deken, die onderhouden ſullen de vordere punten ten beſten van 't Gild.

2. In dit Gild ſal niemand komen hy zy eerſt Poorter, van buyten zijnde, ſal geven eenen gouden Engelſen Nobel, d'een helft tot behoef van de Kerk, d'ander voor 't Gild. Een Poorters kind eenen gouden Leeuw, een Gilde-broeders Kind pond waſch, al half en half, als voren.

3. Niemand ſal gewand uytſnijden, drooghſcheyren, ſnijden, noch neyen, te weten nieuw laken binnen de Parochi van Gorinchem, of hy ſil in 't Gild zijn, op de verbeurte van 5. ſchellingen Vlaims, 't een derde de Heer, 't ander de Stadt, 't derde 't Gild.

4. Geen Meeſters ſullen leer-kinder aannemen, of de jongens moeten een jaar leeren, zijn 't Poorters kinder, die ſullen 't Gild geven een pond waſch, die van buyten twee pond waſch, binnen d' eerſte 14 dagen na datſe ontfangen zijn.

5. Deſe goede knapen van 't Gild ſullen alle twee jaren nieuwe kovelen doen maken, en een ſilveren teyken daar op hebben, en jaarlijks op H. Sacraments-dag, in hun orden in de † omgangh gaan, op verbeurte van een pond waſch, tot behoef van 't Gild, en de kovels ſullen weſen, ſoo de Dekens die ſullen ſtellen. † Proceſſie.

6 Deez' Gilde-broers ſullen op heylige avonds, over mid-nacht, of heylige dagen heur Ambocht niet doen, te weten, niet neyen, ſcheyren noch gewand uytſnijden, op te verbeurte van een pond waſch, tot behoef van 't Gild, en een van de Dekens magh de bekeuringh doen.

7. Twee van de vier Dekens mogen van alle punten bekeuren, en de breuken met een geſworen bode uythalen.

8. Yemand van 't Gild ſtervende, die ſal men na ouder gewoonte, mette ſchel uytroepen, en wie van de Gildebroers niet mê ter begravenis quaam, en ook ter kerken als men d' uytvaard doet met ſijnen Gild-kovel op 't hooft, of op ſijn ſchouderen, en niet mê offerde eenen ſilveren penningh op S. *Jans* Altaar, die ſal van elka verbeuren eenen ouden Berghſen grooten, uytgenomen, van huys, ſiek, of in ander noodſaken zijnde.

9 Alle Gilde-broeders ſullen jaarlijks op des voorſz. Altaars Kermis-dag t' ſamen een maaltijd eten, daar 't de vier Dekens goed vinden, die 't verſuymt verbeurd aan 't Gild een lely-plak.

10. D'erfgenamen van een geſtorven Gildebroeder ſullen 't Gild geven, des overledens kovel, mettet ſilveren teyken, of 6. ſtoyvers daar voor.

11. Als de vier Dekens mergenſpraak doen leggen, en de Knecht om laten gaan om de weet aan der Gilde-broeders huyſen te doen, ſy moeten komen, de verſuymige verbeurt een lelyplak, tot 't Gilds behoef. Alle dit te houden tot wederſeggen van Droſſard, Schout, Burgermeeſteren en Raden.

Gedaan den 8. van Slacht-maant 1496.

Hier van voorder op 't jaar 1515.

[a] *A. Kemp. Deſcript. Gorc. p.* 128.
[b] *A. Kemp. p.* 111. *&* *p.* 230.
[c] *Juxta Bockenb.* XIV.
[d] *Iuxta eundem Anno* 1373.
[*] *Codex Comput. MS. Ann.* 1514.
[e] *A. Kemp. lib.* 3. *p.* 83.
[f] *Anonym. de vita & geſt. Dominor. Arckel.*
[*] *Baptiſt.*

Sacellum S. Spiritus. Ante Ann. 1300. ex [a] Kempio Sacellum S. Spiritus Gorcomii in platea Arkulæa viguit.

Arckulæorum enim dudùm Dominorum arx ibi pridem vetuſta, ac munita, in qua Sacel- Arx vetuſta. lum Curialium uſui accommodum. Arx hæc Anno 1412. per Wilhelmum Bavarum deſtructa, atque alia ad Merwedam exſtructa, denſis turribus muriſque munita, quæ ab Anno 1461. ad Annum uſque 1578. illic conſpicua, eo quoque anno eſt deſtructa.

Fuit & celebre D. *Agnetis* Gorcomii Aſcete- D. Agnetis Aſceterium; rium. *Eliſabethæ Florentii Spronks* viduæ ſua debet primordia. Hæc ex teſtamento Anno 1401. *Herberto Joanni*, Presbytero ad uſum ſororum deſtinavit domum ac prædium ad Cœmeterii partem auſtralem. Ad ædes has, D. *Agnesi* nuncupatas, ipſa aſſumptis ſororibus aliquot in Vigilia aſſumptæ D. Virginis eſt ingreſſa; inter has, ex Begghinarum curia electa prima Rectrix, *Machtildis*, Magiſtri *Wilhelmi Saſſens* filia atque *Machsildis*: alia, *Theodori Smeedis* filia; quæ poſt annos XLVIII Anno ſe. 1449. Arkæliam profecta, Aſceterium illic auſpicata eſt *Mariæ-Hagam* nuncupatum.

Anno 1413. in Vigilia D. Martini ſorores hæ publicam *profeſſionem*, ut vocant, ediderunt, ſuſceptâ in feſto S. Jacobi 25. Junii Anno 1404 S. Franciſci Regulâ, atque admiſſa Anno 1412. clauſura.

[b] Anno 1412. die S. Franciſco ſacra Fanum dedicatum honori S *Andreæ Apoſtoli*, S. *Joannis Bapt.* ac S *Agnetis.*

Dedicatio habita Dominicâ, octo dies poſt Viſitationis B. Mariæ feſtivitatem Anno 1482. In feſto SS Simonis ac Judæ conſecrata fuit campana a Magiſtro *Joanne Richtio*, & S. *Agnes* nominata.

Sorores hæ, ut ferè paſſim aliæ per haſce regiones, D. *Auguſtini* deindè inſtitutum ſuſcepêre.

RECTRICES cjus fuere,

Rectrices, I. *Machtildis Wilhelmi* filia, Anno 1417. mortua. *Eliſabeth Flor. Spronks* exactis cum ſororibus annis XX. obiit Anno 1421.

II. *Eliſabeth Henrici*, obiit 1439.

III. *Catharina Henrici.*

RECTORES.

ac Rectores, I. *Herbertus Joannis*, ab Anno 1401. rexit 42. annis, ſeptuagenarius obiit Anno 1442.

II. *Arnoldus Joannis*, poſt annos X. ad Arckulæum aggerem profectus, annos ibi adhuc vixit XI.

III. *Nicolaus vander Eyck*, in Regul. Cœnobio *Zuindrecht*, Anno 1452. mortuus, poſtquam III. annis rexiſſet.

IV. *Michael Petri*, ab Alekmaer, rexit ibi annis XIX. ad Ann. 1471.

. . . .

VI. *Suederus Henricus Wilhelmus Wigberti*, ab Amſteldamo viguit Anno 1496. Sororeſque Cantum Gregorianum edocuit.

Poſtremus Rector, *Joannes Ooſterwicanus*, inter XIX. Martyres Gorcomienſes enumeratus, de quo ita *Guil. Eſtius:*

[a] *A. Kemp. p. 393.* [b] *Idem p. 266.*

[a] "*Joannes ab Ooſterwick*, Monachus Rugenſis Monaſterii, indè Superiorum mandato miſſus Gorcomium, præfuit Monaſterio Sanctimonialium ejuſdem inſtituti, in quo ſummam reperit inopiam, ad quam quorundam Præfectorum ſocordia & luxu dilapſum fuerat, diſciplinæ vigorem, eâ ex pauperie Deo ſic diſponente ortum, Joanne monitore vel maximè retinuerunt Sanctimoniales, cujus ad eas Sermones apud *Eſtium*, ſuâ manu ſcripti aſſervantur. Is certè commune cum virginibus illis paupertatis incommodum neutiquam abhorreſcens, ac tenui victu contentus, placidè & patienter, quamvis ſenex, & alvi profluvio laborans, ſortem eam tulit. Monaſterium interim ejus a ſectatoribus expilatur & devaſtatur; & dum inter alia quemdam e familiæ ſuæ fratribus inſigni Martyrio affectum intelligit, mox ejus deſiderio exferveſcens exclamat: *O utinam hoc me beneficio dignetur Deus, ut ejuſmodi mortem me quoque oppetere faciat!* quod audiens vetula Sanctimonialis, quæ ei miniſtrabat, *Urſula* nomine, *Pater*, inquit, *abſit hoc à se, abſis ut vel ſuſpendio pereas. Quamvis enim levius hoc ſupplicium ſis, probroſum tamen eſt quam maximè.* At ille nec ſupplicia nec infamiam metuens, iterùm iterúmque illud ingeminabat: *O ſi Deus hac me gratia dignetur!* Impletum igitur eſt à Deo ſanctum viri deſiderium, & Martyrum ſocietatem piis votis promeruit & invênit optimus ſenex, cum iidem apud Brielam laqueo ſuſpenſus."

Fratres Minores, qui antè Conventuales fue- Fratrum Minorum Conventus, rant, ab Anno 1454. Obſervantes, ſuum & hic obtinuerant Monaſterium in platea Arkulæa, D. *Virginis in Bethleem* nuncupatum.

Fuit & ibidem Gerotruphium, ad quod *Hen-* Gerotrophium, *ricus Volkerus Joannis*, Anno 1498. 10. Febr. domum ſuam donavit in platea *Molaria*, in Oratorium ædificatam.

Ex *Fratribus Minoribus* undecim inter dictos Martyres recenſentur, duce eorum Guardiano,

Fr. NICOLAO PYCKIO, Gorcomii nato Anno Dom. 1534. XXIX. Aug. functo autem Martyrio, quum annum ætatis 38. nondum impleviſſet.

Effigies ad vivum depicta, ſervatur ab *Eſtio*, hoc adſcripto Epigrammate.

Quem nova præſentet, ſi fortè requiris imago;
Neomartyr iſte Nicolaus Ficus eſt.
Gorcomium genuit: Franciſci regula vitæ
Perfectioris aſſulit compendium.
Fratribus, ad normam quos Cœnobiarcha regebat,
Hortator idem, duxque Martyrii fuit.
Quam ſennis vivens pietatem, morte ſacravit,
Totumque ſe dicavit hoſtiam Deo.
Hæreticæ maledicta, minas, opprobria plebis
Vicit ferendo, nomine inſtructus ſuo.
Bis laqueum paſſus, Domino ſociiſque fidelis,
Palmâ triumphat, & coronâ duplici.

Inter præfatos Martyres etiam numeratur ejuſ- priſci Paſtores, Martyres. dem oppidi Parochiæ Paſtor

LEONARDUS VECHELIUS, Buſcoducenſis, Sac. Theol. Baceal. & Baccalaur. aliquando, ut vocant, *Prior* &c. de quo plura ex G. Eſtio in *Bat. Sac* part. X. p. 175. Typo ejus ſequens inſculptum elogium:

[a] *Guil. Eſtius Hiſt. Mart. Gorc. lib. 3.*

To

Te niveum pectus, te rara peritia rerum,
Sanctique mores fecerant venerabilem.
Debita doctrinæ reſtabat laurea danda,
Quam nactus es nunc pulcherrimam.

Alter Gorcomienſium Paſtor,

NICOLAUS POPPELIUS, [a] in *Welda*, Campaniæ vico, parentibus tenuis fortunæ, ſed piis & Deum timentibus natus, Standonici Collegii Lovanii ſtudioſus, ex ſubſidiario Compaſtor Gorcomii, ſubpallidus, ſemper meditabundus, corpus in ſervitutem redigens, ſedulus, humilis, fervidus, religioſam vitam meditatus, in dandis conſiliis rectus, Patrem cæleſt. præ terreno reveritus, ergà SS. Sacramentum profundiſſimè reverens, ſuos pro concione ad pietatem & conſtantiam hortatus, quaſi ad nuptias properans, ad furcam ſuſpenſus Martyr occumbit. Nam & cum reliquis quatuordecim ad oppidi Brielenſis mœnia patibulo ſuſpenſus, ſacro Martyrio functus eſt, annum agens ferè quadrageſimum; cùm annis quatuordecim vigilantem Paſtorem in Eccleſiâ Gorcomianâ egiſſet.

Prolixiorem ejus, *Leonardi Vechelii*, atque *Nicolai Pieckii*, ex *Guil. Eſtio* vitam dedimus *Batav. Sacr.* part. 2. p. 175. 176. &c.

A mutato regimine, ſequentes Paſtores Catholicæ plebi Gorcomii præfuiſſe leguntur,

corum uſque hodiè ſucceſſores,

HERMANNUS STRICK, [b] S. Theol. Baccalaureus format. Compaſtor primùm *Jacobi Bolii* ad S. Mariam Civilem Ultrajecti, indè Gorcomium ad Eccleſiam iſtam directus fuit. [c] *Vir zelo plenus*, dimiſſâ antè obitum curâ Gorcomii, ex-Paſtor defungitur 29. Julii Anno D. 1636.

JOANNES A WEVELINCKHOVEN, S.T.B. f. [d] Catholicis oppidi Gorcomienſis Paſtor exinde præfuit, candemque curam geſſit acerbiſſimis temporibus quadraginta annos continuos, vitâ illic defunctus 25. Februarii Anno 1671.

Huic ad illum annum hoc elogium tribuit Batavæ Eccleſiæ Necrologus.

„Admodum Rev. ac doctiſſimus Dominus, „*Joannes a Wevelinckhoven*, Paſtor Gorcomii, „qui XLII. annis ibidem ſtetit viriliter pro re „Catholica, ſua liberalitate tribuit, tempora- „lem noluit hic mercedem, ut illic mereretur „æternam; obiit 25. Febr.“

Quo tempore fuit Paſtor, renovavit Fraternitatem B. *Barbaræ*, antiquitùs hîc, ut jam diximus, celebrem ob miraculum ad Divæ iſtius invocationem Ann. 1448. patratum, celebratum à *Theodorici Pauli de Gorcomio*, Presbytero.

BALTHASAR A WEVELINCKHOVEN, Joannis ex patre nepos, Gorcomii ex eadem inclyta ſtirpe ortus, Romæ initiatus Sacerdos, Cleri cauſam, degente illic Caſtorienſi Epiſcopo, & poſt Præſulis ipſi cognati diſceſſum, aliquot annis egit, in Patrui redux curam ſucceſſit, ampliato ac decorato ibidem Oratorio.

Ad Ultrajectenſe Capitulum mox etiam adſumptus, diu illius Syndicum egit, ejuſdem jurium intrepidus uſque ad obitum aſſertor ac vindex.

Huic moriens, non tantùm varias Romanarum ſtructurarum illuſtriumque virorum effigies, atque omnis generis numiſmata ex teſtamento reliquit: ſed & varia Eccleſiaſtica monumenta, diutino ac magno ſtudio coacervata, juribus ejus vindicandis accommoda.

[a] Senex, & articulari morbo attritus, vitâ demùm defungitur, Paſtor Gorcomii 6. Septemb. Anno 1694.

Succeſſorem habuit,

CORNELIUM VANDEN HOVE, Goeſanum, S. T. B. f. Eccleſiaſtem peregregium, Paſtorem ibidem defunctum 1. Jan. Ann. 1704.

Huic ſubmiſſus,

GODEFRIDUS VALKENBURCH, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis.

Præter Martyres, *Gorcomienſes* vulgò dictos; extra illos quoque qui in eadem urbe Paſtores aut animarum Curatores Catholici fuere, Gorcomium natalibus, eruditione aut religione illuſtrarunt,

HENRICUS DE GORRICHEM, vulgò *a Gorcomio*, in tabulis vetuſtioribus *Gorrichem* appellato, ſic dictus, Doctor Theologus Anno 1420. renunciatus, ac Vice-Cancellarius Colon. & Philoſophus inſignis ſub Pio II. Pont. Max. claruit, cujus ſcripta Valerius Andreas in *Bibl. ſua Belg.* recenſet.

THEODORICUS PAULI, aliàs *Franconis*, Gorcomienſis, *Canonicus*, non *Regularis*, ut eum Valerius deſignat, ſed Collegiatæ D. Vincentii Eccleſiæ Gorcomii Canonicus, dein Vice-Decanus, ac Curatus Anno 1449. Arckulæi Chronici Auctor. Dictus Valerius tribuit ei Hiſtoriam de *Cladibus Leodienſibus* per Carolum audacem, aſſervatam in Bibliotheca publica Eccleſiæ Tornac.

atque alii viri, ejus oppidi illuſtres.

FRANCO ESTIUS, Gorcomienſis, Poëta elegans.

GUILIELMUS ESTIUS, patre *Heſſelio*, viro orthodoxæ religionis ſtudioſiſſimo, de vetuſta nobilium arcis *Eſtenſis*, haud procul Tilâ, Toparcharum ſtirpe, Sac. Theol. Lovanii Doctor Anno 1580. creatus, inde Duaci regio ſeminario præfectus, ad D. Petrum Præpoſitus, & Univerſitatis eo nomine Cancellarius, non ſine ſanctitatis opinione mortuus Anno 1613. ætat. 72. XII. Kal. Octobris, in æde D. Petri ad altare S. Sepulchri ibidem depoſitus cum epitaphio laminæ æreæ inſcripto. Hoc in *Faſtis Acad.* Cenotaphium verò ac ſcripta ejus in *Bibl. Belg.* repræſentat Valerius Andreas.

JOANNES GORCOMIENSIS, Guilielmi filius, ad Orthodoxam fidem opera *Peregrini Pulleni* traditus, Presbyter Sylvæ-Ducis agens, populum Chriſtianum quoad vixit cum voce, tum ſcriptis ad veram pietatem inſtituere ſategit; ibidem Anno 1628. mortuus, in Monaſterio *Clariſſarum* depoſitus fuit. Is inter alia ſcripta a Valerio in *Bibl. Belg.* recenſita, dedit *Epitomen in omnes D. Pauli Epiſtolas*, ex Commentariis *Guil. Eſtii*, & ex Comment. *Corn. a Lapide*, Antv. prælo datam typis Nutii, 8.

THOMAS ERPIUS, vulgò *ab Erpe*, Gorcomii natus Anno 1584. moritur Leidæ Anno 1624. Idib. Nov. in Linguis Orientalibus, queis hortatu potiſſimùm *Joſ. Scaligeri* operam dederat, egregiè eruditus, pro funere a Ger. Voſſio, quocum conjunctiſſimè vixerat, laudatus. In D. Petri illic conditus, ubi & poſteritatis memoriæ cippus excitatus eſt.

GERARDUS BOTIUS, *Godefridi* filius, Medicinæ Doctor, Gorcomii ſub initium ſeculi XVI. natus, Londini ſedem domicilii fixit, Regius Medicus.

[a] *G. Eſtio lib.* 3. *hiſt. Mart. Gorcom.*
[b] *Relatio Eph. pag.* 91.
[c] *Necrol. Eccl. Bat.*
[d] *Relatio Eph. pag.* 172.

[a] *Necrol. Eccl. Bat.*

JOAN-

Inter hos eminet J. Neercaſſelius, Gorcomii natus,

JOANNES NEERCASSELIUS, anno ſeculi præcedentis XXIII. natus eſt Gorcomii. Patrem ſortitus *Godefridum Neercaſſel*, matrem *Mathildem van Wevelinckhoven*, ſeminam cumprimis piam ac religioſam.

In pueritia nihil pucrile præter ætatem, prout de Aſcanio canit Virgilius:

Ante annos animumque gerens, curamque virilem.

Cum puero Tobia 1. ℣. 4. *nihil . . . . puerile geſſit in opere.*

Congreg. Oratori. Presbyter,

Adoleſcens ſtudiorum primordia orſus, Lovanii Philoſophiam, Pariſiis in celeberrima Oratorii D. N. J. C. Congregatione pietatem, Theologiam deindè profitetur, primò Salmurii, poſtmodùm Mechliniæ. Coloniam Ubiorum, ut Collegii ibi Præfectus ſit, deſtinatus, in patria detinetur; ubi non tantùm vicariam Paſtoribus operam navat, ſed & primariis Eccleſiæ Batavæ muniis admovetur, ingentemque religioſi hominis ſtropham detegit, ac extirpat.

Caſtor. Epiſcopus, Vic. Apoſt.

Moriente ſubindè *Zachariâ Mexio*, Trallenſi Epiſcopo, Epheſini Archiepiſcopi propter fidem exulis *Coädjutore*, [a] *Coädjutor* primùm, dein Vicarius Apoſt. creatur ad *Cleri ſupplicationem* [b]; conſecratus exindè, ſub titulo *Caſtorienſis*, Epiſcopus, lætante Clero ac populo novum ſplendorem patriæ affert: e medio ſublatis abuſibus ac corruptelis, leges ac diſciplinam à Phil. Rovenio præſcriptam reſtaurat; inprimis moderatam praxim circà conjunctiones Acatholicorum coram Magiſtratu ac Miniſtris eorum publicis probat, ac inducere ſatagit. Judicium ejus palam fit ex reſponſoriâ Epiſtolâ *Bat. Sacr.* part. 2. p. 280. exhibitâ. Rectam agendi diſciplinam ſanctæ vitæ inſtituto roborat; religione erga Deum, veneratione erga Cælites, inprimiſque patriæ Tutelares: frugalitate quoque, hoſpitalitate, modeſtiâ, aſſiduâ Verbi Dei prædicatione, præcipuè cum Sacramenta fidelibus miniſtraret; aliquandò etiam foris in apertis campis. Romam more majorum ad Sacra limina viſitanda, & Cleri jura firmanda Ao. 1670. profectus fuit. Sparſa tum fama quod Alexandri VII. Pont. Max. *Formulario*, Eccleſiæ ſuæ profectibus ſtudens, ſubſcripſerit: at quid de ea cenſendum, pag. eadem oſtenſum. Obſervantia ergà Magiſtratus Acatholicos diſcedenti commendata. Redux, Ao. 1662. Gallorum copiis patriam invadentibus, Ultrajecti ſacra in Metrop. Eccleſia exercet. Oppidanorum tum miſeratione motus, ad Regem Chriſt. aliquod levamen impetraturus, contendit. Gallorum Copiis ſubtractis, Antverpiæ hæret; nec otioſus. Hinc *Huſſiam*, vicinum Trajecto oppidum, ſe recipit; ubi Triviales ſcholas collapſas erigit, Cœnobium Virginum reſtaurat, ſeminarium quoddam inſtituit. Varios libros per otium eruditus Antiſtes conſcripſit; uti de *Confirmatione in fide*, &c. *De cultu B. M. Virginis*, ac *SS. De lectione S. Script. Verbum Dei defenſum* &c. *De recto clavium uſu*, proque ejus defenſione, libellos Apologeticos varios. Præter Conciones innumeras; Codices MS., epiſtolas ac diſſertationes complures ſcripto reliquit. Alterum Theologorum Collegium Coloniâ tranſlatum, apud Grudios extruxit magnificum, cui ſanctas leges præſcripſit. Theologos Sacris initiandos ipſe examinabat; indoctos ac non vocatos repellebat, Eccleſiæ inutiles & otioſos ordinare detrectabat. In conferendâ animarum curâ non acquieſcebat carni & ſanguini. Fidem avitam tutari, Cleri jura tueri, Regularium ſtationes juſtas defendere, Eccleſiæ ſibi commiſſæ libertatem aſſerere, præcipuum ei ſtudium fuit; hinc graves ærumnas aliquandò perpeſſus. Mortis quaſi præſagus, aggreſſus eſt poſtremam Diœceſis viſitationem, Deo ſe & Apoſt. Sedi commendans. Viſitationis inſtitutæ ſeries relata *Bat. Sac.* part. 2. p. 487.

Swollæ defunctus,

Swolla peregrinationis Antiſtiti ultima fuit meta. Illic viribus omninò exhauſtis correptus morbo, peractâ generali peccatorum expiatione, & Eccleſiæ Sacramentis munitus, inter hæc ferè verba, Pſal. 147. ℣. 11. *Adipe frumenti ſatia me Domine*, ſpiritum Domino reddidit.

in Glania conditus.

Funus defuncti Antiſtitis 11. Junii in *Glaniam*, Diœceſis Monaſt. locum, ubi Sacrarum Virginum Aſceterium, clam tranſportatum, poſtridiè a XIV. myſtis terræ mandatum, collocatum eſt ante ſummum altare, in anteriore parte Templi: ab hominibus longiſſimo tractu diſſitis mox frequentari cœptum.

Epitaphium hoc tumulo inſcriptum:

[a] *Annot. Ioan Schadæi.* [b] *Ex Epiſt. Anni 1662. 4 Febr.*

D. O. M.

HIC REQUIESCIT A LABORIBUS SUIS

JOANNES NEERCASSEL,

GORCOMIO-BATAVUS,

EX ORATORII D. JESU PRESBYTERO,

EPISCOPUS CASTORIENSIS,

AC PER BELGIUM FOEDERATUM VICARIUS APOSTOLICUS

UT DIGNITATE, SIC OPERE, SERMONE, SCRIPTIS, MORIBUS,

DENIQUE ET VITA VERE APOSTOLICUS,

QUOAD VIXIT,

ECCLESIÆ ET VERITATI VIXIT;

ILLI PASCENDÆ, ISTI TUENDÆ IMMORTUUS.

VERITATEM

SIC DEPERIIT, UT UNI PLACERE STUDERET;

SIC DOCUIT, UT UNCTIO DOCERE VIDERETUR;

SIC DEFENDIT, UT VICTRICEM SEMPER FACERET.

ECCLESIÆ REGENDÆ ONUS TREMENDUM

QUOD HORRUIT VOCATUS, SUBIIT INVITUS, GESSIT INDEFESSUS.

OPPRESSUS PONDERE DIEI ET ÆSTUS CUM VITA POSUIT

IN PASTORALIS VISITATIONIS CURSU

ZWOLLÆ IN TRANSISULANIA

VIII. IDUS JUNII AN. M. DC. LXXXVI.

ÆTATIS LX. EPISCOPATUS XXIV.

Pro-

Prolixiorem Antiſtitis hujus vitam cum variis ejus Sanctionibus Sacris, atque exaratis ab eo ad viros ſui ævi eruditiores, religioſiores, ſpectatiſſimoſque litteris dedimus *Bat. Sacr.* part. 2. pag 490. ac ſequentibus.

ABRAHAM KEMP, ex *Kempiorum*, qui ſe *de Kempis* inſcribebant, Equeſtri pridem, ut ipſemet notat, ac Conſulari familia, Gorcomio-Batavus vernaculo idiomate deſcripſit *Vitam Illuſtrium Heroum Arckulæiorum*, atque *Annales Gorcomii, Dominii ejus atque Regionis Arckulæianæ*, ſub ejus Dominis, tum etiam ſub Holl. Comitibus ad Annum uſque 1500. additis ex variis litteris ac monumentis, immunitatibus, Sanctionibus, legibus, uſibus ac moribus, a filio ejus *Henrico Kempio* luci edita Gorcomii typis Pauli Vinckii, Anno 1656.

Pag.75.atque iterum 282.283.ſeriem ſtirpis ſuæ recenſet; inter hos *Olandus* & *Wolterus de Kemp*, cum crux auctoritate Calixti III. Rom. Pont. in Mahometem II. per orbem Chriſtianum ſub Ann. 1456. prædicaretur, cruce ſignati ad ſacram expeditionem, ut Chriſtiani Equites ſub Frederici III. Rom. Imp. ſervitio, ultra mare profecti *Joannis Hunniadis* caſtra ſecuti ſunt.

Alter, *Abrahæ* filius *Arnoldus*, ut eſt in *proceſſu ſuper Canonizatione Martyrum Gorcom.* „Librum manu propriâ *Ponti Heuteri* (Canonici „Colleg. Gorcomii Eccl. cum ceteris captivis „detenti, ſed metu mortis lapſi) ſcriptum poſt „ejus converſionem, tractantem de Martyrio „dictorum ſervorum Dei, coram judicibus exhibuit.“

Hujus *Arnoldi* filius, *Willibrordus Kempius*, & ipſe Gorcomio-Batavus, Theologus Lovanienſis in laudatiſſimi avunculi ſui, *Jacobi Catzii*, Gorcomio-quoque Batavi, laborum ejus dum viveret ſocii, meſſem ac curam poſt illius obitum, ad S. Gertrudis Parochiam Ultrajecti, Clero probante ſuffectus, edidit Patriâ Linguâ, *Regulas diſciplinæ Chriſtianæ ex S. Scriptura atque ex SS. Patribus depromptas, in cujuſlibet anni diem diſpertitas*, prælo datas Ultrajecti typis Theodori Eyndii Anno 1714. in 12.

L E E R D A M,

Leerdam, varium nomen,

RIVULO cuidam *Leæ*, circa *Lingiæ* flexum a dextris nomen fuiſſe, arguunt *Leerdam*, & *Leerbroeck*.[a] Eſt autem *Leerdamum* oppidulum in ipſo flexus cubito medium inter *Aſperam* & *Heukelum*, quod Arckulæianis acceſſit, ex laciniis *Triſterbantiæ*. Certè territorium ejus Comitatûs titulò hodiè honeſtatum. Olim *Lingerdam*, ex [b] Goudhovio, appellatum fuit, quia obex ſeu agger *Lingiæ* fluvio ibi objectus.

ſitus, etymon,

Div. Tutel. Dynaſtæ,

[c] Ab ævo illic colitur Deipara Virgo Maria, ad quam hodiéque ſolemnis, etiam e vicinis Gelriæ finibus, ſupplicatio.

[d] Joannes, ultimus Dominus *de Arckel*, in Dominio ſuo *Leerdamenſi* xxv. Aug. defunctus, ætatis ſuæ anno LXV. ſepultus eſt in ejuſdem oppidi Eccleſiæ Choro, ſub ſarcophago decenti, in cujus Epitaphio cum armis ſuis habentur hæc metra:

Vermibus hic donor, & ſic oſtendere conor,
Et ſicut hic ponor, ponitur omnis honor.
Si quis eris qui tranſieris, ſta, reſpice, plora,
Sum quod eris, quod es ipſe fui, pro me precor ora.

Viri illuſtres inde,

FLORENTIUS RADEVINIUS, Leerdamus, alter à *Gerardo Magno*, ejus Congregationis, quam ille Daventriæ collegerat, quæque poſt mortem in Cœnobium Canonicorum Regularium Capituli Windeſemenſis coaluit, primus atque unicus fuit, quem idem *Gerardus* ex omnibus ſuis Clericis ad Sacerdotium promovit, quique iiſdem Clericis vitæ in communi degendæ, ad Apoſtolicæ vitæ normam, primus quoque auctor extitit. Plura videtur ſcripſiſſe, citatque *Exercitia* ejus *ſpiritualia* Joann. Mauburnus, auctor Roſeti Exercitiorum ſpiritualium Tit. IV. Alphab. XIV. ſed unicus hodie ſupereſt libellus, cui titulus, *Formula Novitiorum* MS. apud Regulares Tungrenſes.

In Domino, magnâ ſanctitatis opinione, obdormivit An. CIƆ. CCCC. Vitamque illius deſcripſit Ven. *Thomas à Kempis*, tanto magiſtro dignus diſcipulus.

AKOY, aut etiam *ACQUOY*,

Sub *Leerdamo* vicus, a Joanne Arkulæio VIII. juxta [a] Kempium ſub Ann. 1140. conditus, ab *Inſulæ D. Mariæ* Canonicis Norbertinis adminiſtrari ſolitus.

& ex pago Akoy, contermino oriundi;

Tenui vico huic, qui vulgò Leerdamenſis inſcribitur, originem debet, D. Pulcheriæ Gymnaſio, quod in Grudiis tenent Batavi, primus olim Præfectus,

CORNELIUS JANSENIUS. Varii vitam ejus dederunt; inter hos, Sanderus in *Flandria Illuſtrata* egregio eum Encomio celebrat, inter Ipreſes Epiſcopos Libertus Fromondus, vita auctore eo conſcripta *Corn. Janſenii Auguſtino* præmittitur. Valerius Andreas in *Bibl. Belgica*, atque alii.

Vitam a Valerio conſcriptam, ceteris breviorem hîc damus; notis ſubinde illuſtratam.

Corn. Janſ. natales,

CORNELIUS JANSENIUS [b], Leerdamenſis [c], apud Batavos boneſtis [d] Catholicisque natus

a *Alting. Not. Germ. part.* 2. *p.* 111.
b *Goudh. in Append. p.* 55.
c *Jac. Terrii Relat. Rom.* pag. 342.
d *Anonym. de vita & reb. geſt. Dom. de Arck.*

a *Kemp. Deſcript. Gorm. pag.* 24.
b Alter a *Corn. Janſenio*, Hulſtano, Gandenſi Epiſcopo.
c Vulgò *Leerdamenſis* inſcribitur, licet natalibus aut origine ortus ex vico vicino *Acquoy*; unde patri nomen, Joannes Otto *Acquoy*; fratri, Otto Joannis *Acquoy*, totuſque hodiédum progenies *Acquoy* appellatur, atque ſedem habet eo in vico, atque in altero, Leerdamo etiam contermino *Renoy*.
d Per invidiam patrem ejus *Calviniſtam hæreticum* traduxerunt æmuli: contra teſtimonium coævorum

parentes Romano-Catholici,

natus [c] parentibus Anno Dom. cIↃ. IↃ. LXXXV. die SS. Simoni & Judæ ſacro, ab ipſa prope infantia ſpecimen memoriæ atque ingenii ſingularis exhibuit. Nam Ultrajecti iis dans operam artibus, quibus erudiri atque informari ad humanitatem puerilis ſolet ætas, ceteros longo poſt ſe relinquens intervallo, eorum ipſe velut Dux ac Præceptor ad ſumma quæque properabat. Miſſuſque inde Lovanium ad Gymnaſium, quod ab inſigni Domus nomen *Falconis* retinuit, diſciplinis Philoſophicis ita gnaviter feliciterque incubuit, ut, ſtudii biennalis decurſo ſtadio, Anno cIↃ. IↃC. IV. ceteris commilitonibus, in Academico IV. Pædagogiorum concurſu, ingenii palmam, ac prærogativam loci facilè præripuerit.

ſtudiorum primordia, ac progreſſus,

Pari felicitate palæſtræ deinde Theologicæ nomen dedit, hæſitque lateri *Jacobi Janſonii*, gentilis ſui, viri in omni pietatis ac ſcientiæ genere verè eximii; quem ut parentem obſervabat, & apud quem pænè filii loco erat. Hinc, cùm ex pertinaci ſtudio tabis periculum eſſet, Medicis ſuadentibus, ut ſolum Lovanienſe ſubtilius ad tempus ſaltem mutaret, viſendæ Galliæ cupido inceſſit, tum valetudinis, tum etiam ingenii ampliùs excolendi ac linguarum potiſſimùm cauſſâ, & Lutetiæ Pariſiorum, in celeberrimo illo Scientiarum Artiumque omnium theatro, aliiſque Galliæ Academiis, annos ipſos duodecim verſatus fuit, vimque illam ingenii ſui omnibus palàm notam fecit, ac plerorumque in ſe ſtudia animoſque convertit, mirantium & quærentium identidem, unde, quis, qualiſve Theologus ille eſſet *Janſenius*.

Laurea Doctoral.

ſuſcepta itinera,

Lovanium velut poſtliminio reverſus, ac ſupremo in Sacra Theologia Magiſterii titulo Ann. cIↃ IↃC. XVII. donatus, Profeſſorque Ordinarius Suffragiis S. P. Q. Lovanienſis nominatus, brevi quoque tempore eam de ſe opinionem apud Academicos omnes excitavit, ut præ *Janſenio* alius magis idoneus non fuerit judicatus, qui nomine ejuſdem Academiæ bis Legatus in Hiſpanias mitteretur. Ubi quâ prudentiâ ac dexteritate ſeſe geſſerit, tum apud Regem Catholicum, tum in Academiis Salmanticenſi ac Valliſoletana, feliciſſimus utriuſque Legationis eventus docuit. Anno cIↃ. IↃC. XXX. ad ſacrarum litterarum Profeſſionem Regiis auſpiciis promotus fuit, indeque quinto poſt anno ad Cathedram Iprenſem nominatus, nimirùm eodem die, quo natus, ac vertente anno ſimiliter eodem die in Epiſcopum conſecratus, annum tunc agens primum ſupra quinquageſimum.

Iprenſis Infula,

obitus,

Verùm ut ſunt fluxæ ac caducæ res humanæ, vix anno cum dimidio in ea dignitate exacto, digniſſimus ille vitâ longiori Præſul cum ſumma omnium conſternatione ac mœrore extinguitur, An. cIↃ. IↃC. XXXVIII. Prid. Nonas Maji. Vir certè fuit, ut de ceteris ejus virtutibus, de pietate ac religione in Deum, de vitæ modeſtia, morumque diſciplina; comitate atque affabilitate nihil dicam, vel maximè prudentiâ conſpicuus; quippe qui hoc unum in primis cavebat, ne ageret vel loqueretur quidpiam, quod aut reprehenſum aut revocatum optaret. Certabat in illo fœcundiſſimo ſcientiæ omnifariæ pectore ingenium cum judicio, labor cum induſtria conſtantiaque; ut qui nullum ſibi labi aut perire tempus pateretur, quo non aut legeret, aut notaret, aut diſceret aliquid, ut ſummùm quinas aut quaternas, ſæpè etiam pauciores, horas ſomno indulgere ſolitus. Unum ferè è SS. Patribus vitæ ſuæ ducem ſtudiorumque magiſtrum, ſanctum delegerat AUGUSTINUM; cujus Opera omnia ferè decies, libros verò de Gratia divina & libero arbitrio pluſquam tricies à capite ad calcem, decerptis & in adverſaria per claſſes diſtributis, quæ in rem videbantur, evolverat, atteſtante hoc de eo *Liberto Fromondo*, S. Theol. Doct. & *Janſenii* in Lovanienſi cathedra ſucceſſore (quem ferè unicum Lovanii in interioris admiſſionis amicis habuit) dum præfatur ad Criſin ſuam, quam repoſuit Cauſæ Deſperatæ *Giſb. Voetii*, pro eodem *Janſenio*, & in Synopſi Vitæ, quam Auguſtino Janſeniano præmiſit. Scripſit verò *Janſenius*,

dotes,

Orationem de Interioris hominis reformatione; habitam An. cIↃ. IↃC. XXVII. in Monaſterio Affligemienſi, cùm R. D. *Benedictus van Haeften*, ejuſdem Monaſterii Præpoſitus, & alii in reformata Benedictinæ Regulæ obſervantia profeſſionem emitterent.

Alexipharmacum pro Civibus Silvæducenſibus, adverſus Miniſtrorum ſuorum faſcinum, ſive *Reſponſionem brevem ad libellum eorum provocatorium.*

Spongiam Notarum, quibus Alexipharmacum adſperſit Giſb. Voetius. Lovanii, typis Haſtenii, 1631. 8. & Jac. Zegeri, 1641. 12.

Tetrateuchum, ſive *Commentarium in IV. Euangelia.* Ibid. 1639. 4.

Pentateuchum, ſive *Commentarium in V. libb. Moyſis.* Ibid. 1641. 4.

Reſponſum duplex, alterum Theologorum Lovanienſium, *De vi obligandi conſcientias, quam habent Edicta Regia ſuper re Monetaria*; alterum Theol. & Juriſperitorum, *De juramento, quod publicâ auctoritate Magiſtratui deſignato & aliis imponi ſolet*; utrumque ſtilo *Janſenii.* Ibid. 12.

AUGUSTINUM Tomis III. opus ſuo titulo digniſſimum, quo adverſus Pelagianos (de quorum auctore atque hæreſi tractat Tomo I. libris VIII.) naturæ humanæ ſtantis ſeu innocentis vires, lapſæ vulnera, & gratiæ per Jeſum Chriſtum liberatricis naturam, efficaciam, neceſſitatem, è profundiſſimi omnium Theologorum Magiſtri *Auguſtini* principiis dilucidè ac ſolidiſſimè (ut teſtimonia cordatiorum omnis ferè Ordinis Theologorum fidem faciunt) ob oculos ponit. Ibid. 1640. fol. & Pariſ. eod. anno. Hactenus Valerius.

Cùm Opus iſtud mox ab Auctoris obitu variis obtrectationibus impeteretur, ad ejus defenſionem protiliit *Joannes Janſenius*, R^mi^ *Cornelii* Epiſcopi nepos, oblata Regi Catholico ſupplicatione continens approbationes ex eruditorum, religioſorumque Choro ad laudem Præſulis ejuſque operis coacervatas. Hæ, longiuſculæ plures, prælo datæ ſunt. — dictorum approbationes,

Hæc interim ſunt approbatorum cum ſuis præfecturis, muniis & officiis nomina:

Philippus, Archiepiſcopus Philippenſis, Vicarius Apoſtolicus Hollandiæ. *Joannes Vigilius*, S. T. L. *Engelbertus Kennephovius*, S. T. L. Archi-presbyter Hagienſis, *Suitbertus Purmerent*, S. T. L. Archip. Delphenſis. *Joannes Been*, S. T. L. *Balduinus Cattius*, S. T. L. *Petrus Purmerent*, S. T. L.

Scriptorum: [c] Diſertè enim Valerius patrem ac matrem Catholicos nominat; *honeſtis ait, Catholicisque natus parentibus.* Fromondus, *parentes & tota familia circum*, inquit, *inter ferventiſſimos, & avitæ fidei retinentiſſimi*: quin ædes ſuas cum fortunæ ac vitæ etiam diſcrimine habendo certui atque officio divino conſecravit pius parens, ejuſque filius patremque *Stockium*, Jeſuitam illic Miſſionarium, ex penu ſuo ſuſtentarunt, ut coram duobus Scabinis *Kenemenſis* pagi ad agnatarum inſtantiam depoſuere * *Jacobus Quirini* ac *Marcelius Ottonis*, incolæ ambo dicti vici *Kenemenſis*. Hinc & ex Patris *Stockii* Contubernio Jeſuitæ Iprenſes in feſtivo Carmine quod ad inaugurationem Corn. Janſenii cecinerunt, huic veritati ſic aſſenſi ſunt:

Innocuus vitæ, vir Religionis avitæ,
Omnis abeſt labes, nomen & omen habes.

* 26. Nov. Ao. 1684.

Jacobus Schendelius, S.T.L. *Theodorus Schendelius*, S. T. L. *Antonius van de Plaet*, S. T. L. *Leonardus Marius*, S. T. D. & in Univerſitate Colonienſi Primarius Profeſſor. *Jacobus Olæus*, S. T. L. *Joan. Silvertius*, S. T. L. Eccl. Metrop. *S. Rumoldi*, Mechliniæ Plebanus. Frater *Michael Paludanus*, S. Theol. Doctor & Profeſſor, Ord. Eremit. S. Auguſtini in Belgio Ex-Provincialis, ſtudiique Theologici Magiſter Regens. Frater *Andreas a Turri*, S. Theol. Doctor & Profeſſor Ordinarius Prædicatorum. Frater *Petrus Damaſus de Coninck*, S. Theol. Doctor & Profeſſor, Ordinis Eremit. D. Aug. per Belgium nuper Viſitator & ſtudii Regens. *Libertus Fromondus*, S T. Doctor & Profeſſor Regius, Inſignis Eccleſiæ Colleg. S. Petri Lovanii Decanus. *Gerardus van Werm*, S. Theol. Doctor & Scholaſticæ Profeſſor Regius Lovanii. *Jacobus Pontanus*, S. Theol. Doctor, Apoſtolicus & Regius librorum Cenſor Lovanii. *Joannes Sinnigh*, S. Theol. Doctor & Profeſſor Ordinarius. F *Guilielmus Taſſelou*, S. Theol. Doctor & Profeſſ. Ord. Erem. S. P. Auguſtini. *H. Bachelier*, S. Theol. Doctor Pariſienſis. *Le Feron*, S. Theol. Doct. Pariſ. *Fleury*, S. T. D. Pariſ. *M. Beaubarnois*, S. T. D. Pariſ. F. *Stephanus Moulin*, S T. D. Pariſ. Prior Carmelit. F. *Tuſſinus Richard*, S. T. D. Pariſ. *Joan. Bapt. Stratius*, Decanus Tornacenſis. *Godefridus Wreys*, S T. L. Eccleſiæ B. Mariæ trans fluvium Mechl. Paſtor. *I. H. Quarré*, S. T. D. & Congr. Oratorii per Belgium Præpoſitus. *I. vander Linden*, in Seminario Mechl. S. Theol. Lector. *Antonius*, S. Martini Tornac. Abbas. F. *Benedictus Haeftenus*, Monaſt. Afflig. Ord. S. Bened. Præpoſitus. D. *Joan. de Beaurains*, in Collegio Monaſt. S. Vedaſti Duac. Publicus S Theol. Prof. F. *Joan. Maſius*, S T.L. Abbas Parcenſis. F. *Joan. a Lapide*, Collegii Præmonſt. Præſes & S. Theol. Profeſſor Lovanii. F. *Petrus Overbuſius*, S. Michael. Antverp. Præmonſt. Canon. S. T. D. & Primar. Profeſſor. F. *Joſephus Dappiano*, Divi Mich. Canon Norb. S. T. Profeſſ. F. *Laurentius Lautmeeter*, S.T.L. in Monaſt. de Tongerloo. F. *Petrus Damaſus de Coninck*, S. T. D. & Profeſſ. Ord. S. Auguſtini. F. *Joan Mintelius*, S. T. L. Ordinis Erem. S. P. Aug. per Belgium Viſitator. F. *Thomas Leonardi*, S T M. & Regens Primarius ſtudii generalis FF. Prædicatorum. F. *Henricus Schelher*, Ord. FF. Prædicat. S T. Profeſſor & Prior Convent. Bruxell. F. *Joannes Rydeus*, Ord. FF Prædic. S.T. Magiſter. F. *Anſelmus de Lannoy*, Ord FF Prædic. S. Theol. Lic. Regens in Collegio S. Thomæ Duaci. F. *Petrus Marchant*, Ord S. Franciſci Strictioris Obſerv. S T. Lector & Profeſſor emeritus. F. *Hugo de Burgo*, S. T. Lector & Commiſſarius Generalis Recollectorum Hibernorum per Germaniam & Belgium. F. *Michael d'Aubechies*, ejuſd. Ord. Minorum, S. T. Lector emeritus, ac Provinciæ Germaniæ inferioris Definitor. F. *Caſſianus*, Miniſter Provincialis FF. Cappucinorum Prov. Fland. Belgicæ. F. *Cyprianus*, à S. M. Prior Carmelitarum Diſcalceatorum, S. T. Lector emeritus. F. *Guilielmus*, à S. Spiritu Carmelita Diſcalc. Sacræ Script. Lector. F. *Servatius* à S. Huberto, S. T. L. Carm. Diſc. F. *Petrus Wuſteelius*, S. T. Doctor Univerſitatis Duacenſis. F. *Antonius Ruteau*, Collegii Fratrum Minimorum Lovanii Presb. & S. T Lector, Provincialis dicti Ordinis. F. *Jacobus Fontaine*, ejuſdem Ord. S. T. Lector. F. *Ægidius Plume*, Carthuſianus. Addendæ his per

Auctuarium Cenſuræ *Henrici Caleni*, S. T. L. Metropolitanæ Eccl. Mechl. Canonici, Archi-Preb. Bruxell. Cenſoris Librorum Archiepiſcopalis; item *Jacobi Pontani*, S. T. D. Cenſoris Pontificii ac Regii; quas Editio Lovanienſis Revmi D. Janſenii in fronte exhibet.

Hi tam ingenti numero undique petiti Doctores tamquam in magno conceſſu prædicarunt non Lutheri ac ſequacium, quod anathemizant, ſed S. Auguſtini dogma, quod *Romana ſequitur & aſſeverat Eccleſia*, libro eo aſſeri ac defendi.

Epiſcopi Symbolum:
In VERITATE et CHARITATE.
Carmen Encomium ac vitam complectens.

Sol cadit evertuſque ſuæ diſpendia lucis Gandenſis obiit
Æternis reparat vicibus. Vix maximus ille An. 1586.
Jansenius, *Sol Ganda tuus, fatalibus umbris* Iprenſis
Occiderat; novus emicuit Jansenius *orbi.* natus
Quam ſtudiis, virtute pares, & honoribus ambo! An. 1589.
Vel Phœnix erat in tumulo renovatus odoro:
Aut mens terrenos eadem migrârat in aſtus,
Cùm curis hominum nondum deſueta caducis,
Lethæo biberat, nec adhuc, oblivia rivo.
Omnia ſic eadem, tituli, ſapientia, nomen.
Ergò tuum ſolem (terris quando aſpera fata
Tantum obſcuârunt) perge æternare canendo;
Heſperiiſque jubar viſum, fac noveris Ortus.
Sic magnæ, minor Ipra, queas nil cedere Gandæ.
Lerdamum, hæreſeon denſâ in caligine, fudit Patria,
Non fidei extorrem, pingui non aure Batavum. Religio.
Illic Pierides, Stagiritica ſcita Lovanii Studia in
Hauſit, ubi famæ permiſit vela ſecundæ Belgio.
Socratidum Princeps. Munit plus Gallia nomen, Apud
Optavitque ſuis Sorbona ornare corymbis; exteros.
Maluit aſt Grudiis jactari Doctor Athenis. Fit Doctor Lovanienſis.
Gymnaſiis Batavûm hic primus privéque palámque 1. Præſes
Argumenta rotat: mox publica ſcamna, Profeſſor Pulcheriæ.
Dictatis celebrat, divinæ laude Sophiæ Profeſſor ordinarius.
Eximius. Petit Heſperias Academicus urbes Legatus Academicus.
Orator; miratus Iber, Rex annuit omnia; Salmanticæ
Et ſacræ plauſu paſſim excepêre palæſtræ. & Valliſolett.
Tunc redit, occiduis ut Eous Phœbus ab oris.
Purpureâ in trabea Rector dat Jura Magiſtris. Rector Univerſitatis.
Regius Interpres divina oracula pandit,
Implicitaſque aureis ſermonibus alligat aures. Profeſſor
Aurum eſt quod loquitur, quod dictat; ſcribit in auro. Regius S.
Seu dum collaudat virtutis ad ardua Patres Scripturas
Annixos, pietas quos priſca rigorque juvabant, Scripta.
Temperat hæreticum contra ſeu pharmaca virus,
Spongia vel Batavas cogit muteſcere ranas;
Et pacis dirimit miſtos certamina Regum.
Nec minus interea condit Tetra Pentaque-teuchum: Opera Poſthuma.
Æternumque premit pluteis opus, Augustinum;
Gratum opus Aſricolis, quibus eſt ſua Gratia ſuta.
At tanto ſchola ſole minor, vix lumina quibat
Porrò pati: medio Eccleſiæ ſuccedit Olympo
Æſtatis fervente die, mitraque pedoque
Fulgidus Iprenſem conſcendit Epiſcopus axem. Creatur
Ah radios moderare tuos, Sol prodige lucis: Epiſcopus
Udrzagos medio ne curſu attolle vapores, Iprenſis.
Neu maſe collectâ te perge obducere nocte.
Fruſtra eſt. Indomitus nimbis calor æthera nubit;
Seque oculis hominum denſâ eripit abditus umbrâ.
Heu chaos, & mediâ Eclypſis mæſtiſſima luce!
Heu tenebras, noctemque gravem, quâ mergeris Ipra! Moritur.
Cunctis ille quidem, tibi ſed magè namque dolendus
Interitus; niſi fors ſolari paucula poſſint.
Nam facit occumbens, pluat undique, & æthra tonitru
Clara ſonet: monumenta Viri cum poſthuma famæ
Laude per aſtra volant, ditantque aſpergine terras.

In vetuſtioribus Tabulis

priſcum nomen,

A R C L O,

Dynaſtæ, Villa in Comitatu Teiſterbantiæ, quæ nobiliſſimæ genti obtigit, cui ab hac ARKULÆIÆ nomen deinceps additum, & ſublatis Arkulæis, ſerò ad Egmondanos Principes tranſiit. Supereſt hodiè *Arkel* nomen in vetuſtæ arcis reliquiis, intra 11. lapidem ſupra Gorichemum in dextra *Lingiæ* ripa.

Div. Tutel. [a] D. *Suitbertum*, de quo ſuprà, harum regionum Apoſtolum, Parochialem illic Eccleſiam fundaſſe & conſecraſſe, apud incolas fama eſt.

Parochia, Collatores, Paſtoritium munus a patriæ Principibus conferri ſolitum, inſtitutionem dante Ultrajecti Arnhemenſi Præpoſito. Ad illud ſub Ann. 1514. pertinebant vij ſ. jugera, nulla tamen ædes. Cura præſenti reddebat L. florenos aureos, abſenti iij. libras. Paſtor ſub Ann. 1514

Paſtor, Mr. JOANNES DE GHENT, Canonicus Goreom.

Vicaria, Vicarius, valor, *Vicaria* ſeu Capellania in Arckul. Eccleſia ad altare *S. Crucis* erat ad Principis Collationem. Vicarius tenebatur ad tres Miſſas intra xv. dies; Ia. hebdomada ad duas, altera ad unam.

Poſſeſſor ſub Ann. 1514.

D. WILHELMUS DE HERPT. Cuſtodis munus tenuis eſt valoris.

Sanctimonialium Cœnobium, *Arckeliæ* ad aggerem, ubi Arkulæiorum quondam arx ſita fuit, conditum [b] Anno 1449. Sanctimonialium in honorem D. Virginis Aſceterium, ex Goreomienſi prognatum, *Marien-Hage* nuncupatum. *Arnoldus Joannis* enim, D. *Agnetis* apud Gorcomiēs ſecundus Rector cum 25 ſororibus, inter quas *Machtildis Theod. Smetii* filia, Anno 1449. inde profectus, ibidem adjutrice *Machtilde* hac Cœnobium iſtud auſpicata eſt. Sed Moniales hæ ob varios militum incurſus coloniam mutare coactæ, Ultrajectum migrarunt, extructo illic Anno 1558. Monaſterio in honorem D. *Annæ*, ſub Arkulæiani nomine magis cognito.

[c] Joannes ſecundus, filius Joannis tertii, iv. Dominus de Arckel, poſtquam cum Godefrido Bollonio transfretaſſet & Jeruſalem viciſſet, defunctus in terra ſancta cum gubernaſſet Dominium de Arckel annis XL. Anno D. M. C. XII. quinto Idus Octobr. tranſlatus inde, balſamo conditus, ſepultus eſt in Eccleſia Arckelienſi. (monumenta.)

Alii ex eadem ſtirpe cum Gorcomi, tum Leerdami, ut ibi dictum eſt, humo conditi.

[d] Joannes XII. filius Ottonis, XIV. Dominus de Arckel, cujus bona Albertus Dux, Holl Comes occupari juſſerat, "aſſignavit dominium "ſuum de Arckel Domino Abbati de Inſula "ſanctæ Mariæ tali conditione, quod teneret "illud dominium de Arckel in feudum de Do-"mino Abbate præfato."

L E E R B R O U C K,

Leerbrouck Parochia, Gorcomienſis ac Arckulæiæ ditionis pagus, cum Parochiali Eccleſia, cujus collatio penes Patriæ Principes, inſtitutio Ultrajecti datur ab Arnhemenſi Præpoſito.

Collatores, ac cenſus. Ad hanc ſpectabant VIII. jugera cum tenui domo, quæ præſenti reddebant XL. florenos. Æditui munus, quod ſimiliter Patriæ Principes conferebant, exigui erat valoris.

a *Jac. Torr. in Rel. Rom.*
b *Kemp. deſcript. Gorc. &c. pag. 266.*
c *Anonym. de Vita & reb. geſt. Dom. de Arkel pag. 270.*
d *Idem 332.*

N I E U L A N T,

Sub Gorcomio pagus & dominium, a *Foppene Arckelio*, *Heymanni* filio juxta a Kempium, unà cum *Leerbroukio* conditum, atque ab ejus ſucceſſoribus Fanis ac turribus decoratum, *Vicariiſque* ditatum. Nieulant, Conditores,

Paſtorem *Nieulandiæ* Patriæ Principes quoque nominabant, ab Arnhemenſi Præpoſito dein etiam inſtituendos. Paſtori Anno 1514. competebant XX. jugera cum depauperata domo; undè ei obveniebant præſenti C. floreni Rhenenſes annuè, abſenti XXIV. Paſtor tum D. *Wilhelmus ab Herpt*. Æditui munus nullius erat valoris. Collatores, cenſus, Paſtor.

H O O G - B L O C K L A N T,

Superius dictum, cum relatione ad inferius, ſeu

L A E G - B L O C K L A N T,

Blocklant duplex.

Sub Officio *Zuyt-Hollandiæ* Dominium. Curam Paſtoralem, *Vicariam* ac Æditui munus illic Anno 1514. conferebat *Gerardus ab Hoigwoude*, tamquam loci Dominus.

A S P E R A,

Oppidulum cum arce ad *Lingiæ* ripam lævam, Arkulæiorum Dynaſtarum olim feudum, Hollandicæ ditioni cum Gorcomio, cui conterminum eſt, adjectum. Aſpera,

Quondam ibi viguit Crucigerorum Cœnobium ab Arkelii Domino Joanne Anno M. CCC. XIV. cum conſenſu cognati ſui, *Aſperæ* Domini fundatum, religioſis ſecum Coloniâ eductis. In Chori medio [b] in ſumptuoſis tumulis requiſcunt Domini de *Aſperen*, ex Arckulæis orti. Crucigerorum Cœnobium.

H E U K E L U M,

Arx pridem in territorio quod Arculæi Dynaſtæ ex Teiſterbantiæ Comitatu obtinuerunt, cujus conditor ex [c] Pontano, Joannes III. Arculæius, qui cum Ottone II. Epiſcopo Ultraj. in palude *Aneu* cæſus eſt Anno, ſecundùm Emonem Werum. 122. Oppidulum hodiè M. P. III. ſupra Gorcomium ad lævam *Lingiæ* ripam, nullis arcis reliquiis. Heukelum, arx, Conditor,

Diva virgo, ab antiquo, inquit Jac. Torrius, illic fuit Patrona.

[d] Solennis ex miraculo, quod ad B. M. V. invocationem ibi contigit, pridem eò ſupplicatio, uſque ad noviſſima tempora continuata. ſupplicatio ad B. M. V.

O O S T E R W Y C K,

Antiquitus ex Kempio

E T E R W Y C K,

A *Foppone Arkelio*, Heimanni filio, ad *Lingiam* conditus vicus, Arckulæiorum dudùm poſſeſſio, ſub Gorcom. & Arckulanæ regionis territorio Ooſterwyck,

Alius eſt ab *Ooſterwyco* Brabantinæ ditionis, de quo fusè J. B. Grammayus ſub *Maſelandia*, pag. 34. &c. Dynaſtæ,

a *Kemp. Deſcript. Gorc. pag. 14.*
b *Anonym. de Vita & reb. geſt. Domin. de Arck. p. 321.*
c *Pont. Hiſt. lib 7.*
d *Kemp. Deſcript. Gorc. pag 47.*

Cum

Parochia, ob ejus Collationem contentio ſopita per arbitros:

Cum Anno 1269. quæſtio incidiſſet inter Joannem Arculæium & Capitulum majoris Eccleſiæ de decimis in *Oſterwyc* & *Hobelhem*, ac jure Patronatus earundem Eccleſiarum, compromiſſum in arbitros ſub pœna banni & 50. marcarum, hoc pacto:

Nos *Johannes de Arckle* ſamulus & *Otto* dictus de *Arckle* miles omnibus præſentia viſuris & auditaris notum facimus, quod nos pure & ſimpliciter ſuper omni controverſia & materia quæſtionis, quæ vertitur inter Venerabiles viros Dominum *Æmilium*, Dei gratia, Decanum & Capitulum majoris Eccleſiæ Trajectenſis ex una parte, & nos ex altera ſuper decimis de *Oſterwyck* & de *Hobelhem* ac jure Patronatus Eccleſiarum dictorum locorum, ac quibuſcunque aliis cauſis ſive juribus his attinentibus, in viros religioſos Commendatorem Domus Teutonicæ Trajectenſis, & *Giſelbertum* dictum de *Goy* fratrem ejuſdem Domus & *Giſelbertum* dictum de *Ameſtelle*, Canonicos Eccleſiæ Beatæ Mariæ Trajectenſis tanquam in arbitros a dictis Decano & Capitulo & nobis electos communiter compromiſimus, ſub pœna quinquaginta marcarum ſterlingorum ratum & firmum habituri, quicquid ipſi intra feſtum omnium Sanctorum nunc proximè futurum ſemper præmiſſis omnibus & ſingulis inter Deum & animas ſuas ac ordinem eorum inquiſita veritate examinatione diligenti præhabita arbitrando duxerint promulgandum. Condicto quod ſi forte ſuper præmiſſis medio tempore dicti arbitri inter dictos Decanum & Capitulum, & nos *Johannem* & *Ottonem* nihil ex aliqua cauſa contingente pronunciaverint, ex tunc ego dictus *Johannes* excommunicatus ſum ut prius, & in eo ſtatu, in quo nunc ſunt, erunt cauſarum omnia & ſingula ante actitata. Si vero ſæpe dicti arbitri ipſum arbitrium pronuntiaverint, & nos pronuntiationem nolumus obſervare, in pœnam prædictam videlicet L. marcarum incidimus dictis Decano & Capitulo perſolvendarum Et prædicta pœna ſi omiſſa fuit dictis Decano & Capitulo perſolvenda, ego *Johannes* de *Arkle*, prædictus conſtituo fidejuſſores meos manu conjuncta & in ſolidum dictum *Ottonem* de *Arkle*, *Fredericum* de *Sevender*, milites, & *Hugonem* dictum *Buttere* famulum Decano & Capitulo memoratis. Et nos *Johannes* principalis, *Otto*, *Fredericus*, & *Hugo* fidejuſſores prædicti ſub ſigillis religioſorum virorum Abbatis ſancti Pauli & Commendatoris Domus Teutonicæ promittimus omnia & ſingula ſupra dicta per fidei noſtræ ſecuritatem firmiter obſervari. Datum Anno Domini M. CC. LXIX. in Vigilia Beati Jacobi Apoſtoli.

Collator.

Paſtoritium ac Æditui munus, præ vicinis pinguioris emolumenti ſub Ann. 1514 conferebatur a Mro *Andrea vander Hargen*, tamquam *Oſterwyckenſi* Domino.

KEDICHEM,

Contractè

KEKUM,

Kedichem, Dynaſtæ, Parochiæ, Collatores,

[a] Ejuſdem territorii vicus, cum Parochiali Eccleſia eoſdem agnoſcens Conditores ac Dominos. Principes conferebant Paſtoritium munus, ad illudque, ut ferè alibi hic, inſtituebat Arnhemenſis Præpoſitus; valebatque cum omni onere ſub Ann. 1514. XL. libras. Ad illud pertinebant 10. jugera cum æde quæ bis conflagrarat.

Paſtor eo tempore

D. MARTINUS GISBERTI A BOEMMEL. ac Paſtor.

De Æditui munere, cum nullius valoris ſit, diſponunt vicani.

HELLU,

Fortè idem cum jam nominato *Hobelhem*, Arkulæi territorii Parochia, circa cujus Collationem pridem controverſia inter *Joannem Arckulæium*, Pierpontii & Mechlinienſis territorii dominum, atque *Ottonem*, *Aſperæ*, *Vorſti*, ac *Keppelæ* Dynaſtam, hoc pacto *Bommeliæ Salinarum* Anno 1412. 8. Martii ſopita; Hellu, Parochialis Eccleſia;

„ [a] Dnus *Gerlacus Gemertius*, Presbyter ab una, „ & *Nicolaus Tuylius*, Presbyter ab alia parte litigioſi propter dictam Parochiam, ſuo uterque „ locis quibus opportunum fuerit jure utatur; „ neuter alium, neve ejus defenſores, amicos „ fautoreſque vereatur: uterque jure ſuo a Prælatis obtento pacificè gaudeat, ac inprimis Dnus „ *Gerlacus*, uſque dum potiori jure evictus fuerit. Si „ alterutrum horum Presbyterorum Collatorumve vità defungi, aut juri, nolens illud proſequi, cedere contigerit, onus Dynaſtarum, cui „ obtigerit, id alteri conferre liberum ſit, ita „ ut alteri parti jus ſuum ſalvum ſit, in quo quilibet Presbyterum ſuum tueatur &c. „ lis ob ejus collationem quoque ſopita.

GELLIKOM,

Ejuſdem tractus dominium, a Joanne Arckulæio, juxta [b] Kempium ſub Ann. 1140. conditum. Gellikom,

In litteris Andreæ Trajectenſis Epiſcopi Ann. 1131. mentio incidit *Geſcheron*, quod [*] Altingio altare eſt, ad Eccleſiam *Bueſichemenſem* pertinens. ac Geſcheron vicinum.

TIELERWEERT,

Tilenſium Inſula, penè tota inter *Lingiam* & *Vahalim*, a *Tiela*, præcipuo oppido, & *Werth*, Inſulam deſignante, hoc nominis nacta; Gelricæ ditionis, cujus tamen particulam quandam ad dictorum amnium confluentes tenent Hollandi. Tielerweert.

BURA,

Quondam intra *Teiſterbantiæ* Comitatus fines quaſi in triangulo inter Tielam, Wykam & Culenburgum ad rivulum *Meulen-graft*, haud procul a *Lingia* ſita, ejuſdem nominis habuit olim Dynaſtas in [c] Slichtenhorſtii Hiſtoria Gelr. recenſitos. Bura, ſitus,

Inter hos in Cod M. Eccleſiæ B. M. Ultrajecti, numeratur *Joannes Burenſis*, Præpoſitus B. M ibidem &c. de quo mox infra.

Hi matrimoniis ad Egmondanos, iſti ad Auſtriacos oppidulum, in Comitatum a Maximi-

[a] *Kempius ibidem.*

[a] *Kemp. deſcript. Gerc. &c. p. 24.*

[b] *Idem:*

[*] *Alt. Not. Germ. part. 2. p. 70.*

[c] *A. Slichtenh. Hiſt. Gelr. lib. 1. p. 51.*

liano I. Imperatore ſub Ann. 1402. erectum, deduxerunt. Caſtrum tenet perinſigne, quatuor turribus & triplici foſſa eminens.

Caſtrum,

Nundinæ,

Duplices ei nundinæ, prima ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, altera ipſa die S. Lamberto ſacra; undè conjicere eſt Parochiam Divo iſti nuncupatam fuiſſe. In Paroch. hac Eccleſia beneficium perpetuum ad altare *D. Annæ*.

Sacrarum Virg. Cœnobium, cujus aliquandò Monialis, *Margareta Gerardi*.

Aſceterium illic Tertiariarum *D. Barbaræ* ſacrum, ab *Adrichomio* ſub Capitulo Gener. Traj. numeratum.

Margareta Gerardi Aſceterium hoc junior ætate ingreſſa, a ſuſcepto quaſi per vim voto ſoluta eſt Anno 1523. per *Wilb. Enckevortiam*, Traj. Epiſcopum, Romæ degentem, juxta hanc ex MS. ejus Codice deſumptam relationem.

M*argareta Gerardi*, anno ætatis ſuæ nono vel circa domum ſive Monaſterium Tertiæ Regulæ S. Franciſci oppidi de *Burea*, Diœceſis Trajectenſis, ingreſſa, habitum per Sorores ejuſdem domus ſive Monaſterii deferri ſolitum ſuſcepit, profeſſionemque per eaſdem Sorores emitti ſolitam, tertiodecimo ejuſdem ſuæ ætatis anno conſtituta, emiſit regulariter, ad hoc tamen compulſa per vim & metum qui cadere poterant in mulierem conſtantem ſimilis ætatis, non tamen animo nec intentione, quod propterea vellet aut deberet Ordini hujuſmodi ſive religioni in genere vel ſpecie obligari, ſed cum primum vi & metu hujuſmodi ceſſantibus commodè potuit, domum ſive Monaſterium hujuſmodi exivit ſeu exire intendit, ab aliquibus tamen ſimplicibus & juris ignaris, ac ipſius *Margaretæ* forſan æmulis aſſeri poſſet, ipſam præmiſſorum occaſione Ordini hujuſmodi ſive Religioni obligatam eſſe, & propterea ad ſæculum redire non poſſe, ad quorum ora obſtruenda ſupplicari fecit prædicta *Margareta* ſibi ſuper his per Sedem Apoſtolicam miſericorditer provideri. Quapropter Major Sedis Apoſtolicæ Pœnitentiarius, veritatem hujus rei explorandam imprimis committit Epiſcopo Trajectenſi, vel ejus Vicario Generali, qua comperta declarat, prædictam *Margaretam* propter præmiſſa Ordini hujuſmodi ſive religioni minimè obligatam ſeu aſtrictam eſſe; ſed eiſdem præmiſſis non obſtantibus ad ſæculum redire, & in eo ut mulier ſæcularis remanere ac matrimonium cum quocunque viro, nullo jure aliàs ſibi prohibito contrahere, & poſtquam contractum fuerit in eo remanere libere & licite poſſe. Hanc autem inquiſitionem & declarationem executioni mandavit *Wilhelmus de Enckevoort*, Tit. ſanctorum Johannis & Pauli Cardinalis, Derthuſenſis Epiſcopus & Trajectenſis. Anno 1532.

Melitenſium Commendaria,

Commendaria ibidem Ordinis Melitenſis ſub Balliviatu Ultrajectino.

Territorium cum oppido a Patre S. J. excolitur.

Viri Illuſtres.

[a] VARNESIUS BURENSIS, ſub Ann. 1400. Teutonicorum Tielæ Commendator, ut ibi dicemus.

[b] JOANNES BURENSIS, Præpoſitus Aquenſis Ann. 1427. ad Cathedram Ultraj. Ann. 1455 quoque contendens, Culenburgi deſungitur.

JUDOCUS LOMMIUS, patriâ Buranus, fecit Medicinam in urbe Bruxellenſi, cujus urbis Senatui *Medicinalium obſervationum* libros dicavit. Scripſit & in Corn. Celſum *de tuenda ſanitate*. " Magno illi adjumento, juxta [a] Miræ-"um, Græcæ litteræ fuere; quæ cum omni "ſtudioſorum ordini, tum Medicis maximè ne-"ceſſariæ judicantur, quod a Græcis ea potiſ-"ſimùm ars fluxerit. "

a I. Pont. Hiſt. Gelr. l. 8. pag. 340.

b Slichtenh. Hiſt. Gelr. lib. 1. p. 5. W. Heda p. 288.

BOSICHEM,

Boſichem, forum,

Vulgò *Beuſichem*, Pagus Burani Comitatus antiquiſſimus & ampliſſimus; cui forum equorum annuum, quod feſtum S. Joannis Baptiſtæ tribus diebus præcurrit.

arx vetuſta,

[b] Eccleſia Boſichemenſis a *Theoderico*, Gerbrandi filio, reſtaurata, & arx ad Eccleſiam erecta legitur ſub Ano. 954. quo anno mortuus, & cum uxore in *Boſichemenſi* hac Eccleſia conditus eſt.

& matrix Eccleſia,

[c] Eccleſia Culenburgana D. *Barbaræ* ſacra, antiquitùs Boſichemenſi ſuberat Parochiæ, ei tantum a Joanne III. Dynaſtâ Culenburgano, An. 1240. mortuo, exempta. Parochia hæc deinde D. Petri Ultrajecti Eccleſiæ unita, ſeu, ut vocant, *incorporata* fuit.

Boſichemenſi Eccleſiæ ſecundùm litteras *Andreæ*, Traj. Epiſcopi, Ann. 1131. ſubfuit *Hoge*, [d] antiquitùs altare vocatum, id eſt, paucarum familiarum Eccleſiola, quibus ſacerdos penè domeſticus, cui altariſtæ nomen.

TRICHT,

Tricht,

Comitatus Burani vicus ad *Lingiam*, ab ejus rivi tranſitu fortaſsè denominatus.

ARICHEM,

Arichem,

'T SOELMONDE,

Hodiè

SERMONT,

Sermont,

Ejuſdem Comitatus vici neque ampli, neque magni nominis.

Talis eſt &

EST, hodiè AST, vel AS,

Aſt,

Ubi arx *Eſtenſis*, ex qua gens *Eſlia*, de qua ſub Gorcomio actum, oriunda.

BORCH-MALSEN,

Borchmalſen;

[e] Vici duo ſunt *Malſea* nomine *Lingiæ* alveo ſeparati M. P. II. & paulò longius infra Buram oppidum. Horum alterutrum vel utrumque in donationis Tabulis Anno 850. factæ *Ludgero*, Ultraj. Eccleſiæ tum Rectori, ſignificari vix dubium eſt.

Comitat. Burani vici; hujus Conditor,

In Diplomate Ottonis III. CIↃ. CCCCXCVI. legitur *Malſne*. In alio Lotharii II. CIↃ. CXXXIV. *Malſum*. Alter horum *Gelder-malſen* vocatur, alter *Barch-malſen* olim, hodiè *Buer-malſen*, Comitatus Burani vicus, a *Joanne Arckulæio*, Joannis filio, ſi Kempio fides eſt, ex terra ſancta per Italiam reduci cum aliis Dominiis ſuſcitatus.

Divus Tut. S. Suitbertus.

Marcellinus in vita S. *Suitberti*, ſubleſtæ fidei auctor, nomen S. Marcellini ementitus, qui tamen, ut ſuſpicatur [f] Boſchartius ante annos

a Aub. Miræus Elogia Bel. pag. 101.

b Slichtenh. Hiſt. Gelr. lib. 1. pag. 53.

c Idem ibid.

d Alting. pag. 90. *e Idem p. 120.*

f Boſchart. de primis vet. Friſ. Apoſt. diſſert.

ducen-

Digitized by Google

ducentos vixit, Eccleſiæ in *Malſen* dedicationem D. *Suitberto* tribuit. Hujus quoque dedicationis meminit is occaſione miraculi per *Suidbertum* perpetrati. Sic enim inquit cap. 12.

Miraculum ad Eccleſiæ ejus dedicationem patratum per S. Suidbertum;

"Contigit eodem tempore, quo S. Suitbertus "Eccleſiam in *Malſen* in Comitatu Teiſterbantiæ dedicaret, ut generoſus adoleſcens *Splinterus de Oudegheyn*, filius primicerii de vico grandi "*Duerſtadt*, volens curioſe experiri myſterium "fidei Chriſti & præcipue ſctus S. Suitberti, de "quo viro audierat, licet ipſe incredulus & fidei ignarus. Qoi cum ſcapham cum tribus "clicoribus mane fere hora ſeptima intraſſet, volens videre dedicationem Eccleſiæ in *Malſen*, "eo quod villa *Malſen* diſtat a *Duerſtadt* ad Auſtrum per parvum milliare, cumque in medio "fluminis Rheni eſſet & laſcive joculando & "navigando ſederet ſuper littus naviculæ appodians ſuper mucronem ſuum, per lapſum pedum ſuorum ex lubricitate poſt naviculam retrorſum cadens cecidit in aquam, quem ſtatim "vorax unda abſorbuit &c. *Gunterus* vero egregius miles & *Dominus de Oudegheyn* pater *Splinteri* ſubmerſi properans cum familia ſua & amicis ad templum Martis, libavit funeſtum ſacrificium mactando diverſa animalia magno "Deo Marti, ut pietate divinæ potentiæ ſuæ "unicus filius ſuus reviviſcens reſuſcitaretur, "&c."

Difficulter tamen Chronologiam hujus dedicationis cum conditi pagi epocha conciliaveris, niſi id de eo ampliato intellexeris.

Certè per loca hæc, quin per totam *Teiſterbantiam* Euangelium Chriſti annunciavit.

Erat is Anglus, Monachus,

Erat autem Suidbertus Anglus, ac in Angliâ, deinde in Hiberniâ Monachus, exinde, juxta Mabillonium Abbas *Dacorenſis* Monaſterii, quod juxta amnem *Dacorem* in Cumbriâ poſitum, ab illo amne nomen accepit.

Huic tamen adverſatur in Vitis SS. ad diem 1. Martii *J. Bailletius*; qui licet concedat *Dacorenſis* Cœnobii Abbatem fuiſſe quemdam Suitbertum, alium tamen a S. Suidberto æſtimat, XL. annis ætate juniorem: primus quippe in Friſiam appulit ad Ann. 690. cùm alter Suitbertus, venerabili *Bedæ* penè coævus, ad munus Apoſtolicum nondum per ætatem idoneus eſſet.

in Friſiam miſſus,

Ab Egberto Abbate cum ſociis in Friſiam Euangelii prædicandi cauſâ miſſus fuit. At quo tempore Romam iter intendebat ad Sergium Papam Willibrordus, "[a] Fratres, qui erant in "Freſiâ verbi miniſterio mancipati, elegerunt "ex ſuo numero virum modeſtum moribus, & "manſuetum corde, Suidbertum, qui eis ordinaretur Antiſtes. Quem in Britanniam deſtinatum ad petitionem eorum ordinavit Reverendiſſimus Wilfridus Epiſcopus; qui tunc fortè "Patriâ pulſus, in Merciorum regionibus exulabat. Non enim eo tempore habebat Epiſcopum Cantia, defuncto quidem Theodoro, ſed "necdum * Berchtualdo ſucceſſore ejus qui trans "mare ordinandus ierat, ad Sedem Epiſcopatûs "ſui reverſo.

a Wilfrido ordinatus incertæ Sedis Epiſcopus, Ann. 693.

Boruchtuariis prædicat.

"[b] Qui videlicet Suidbertus accepto Epiſcopatu, de Britanniâ regreſſus, non multo poſt "ad gentem Boruchtuariorum receſſit, ac multos eorum prædicando ad viam veritatis perduxit. Sed expugnatis non longo poſt tempore [c] Boruchtuariis a gente antiquorum Saxonum, diſperſi ſunt quolibet hi qui verbum receperant: ipſeque Antiſtes cum quibuſdam Pippinum petiit, qui interpellante *Sebluchildedride* "conjuge ſuâ, dedit ei locum manſionis in inſulâ quadam Rheni, quæ lingua eorum vocatur *in Littore*. In qua ipſe conſtructo Monaſterio (quod hactenus hæredes ejus poſſident *) "aliquamdiu continentiſſimam geſſit vitam, ibique diem clauſit extremum."

Monaſterium in inſula Rheni ædificat,

[a] Monaſterium hoc juxta primævum primi inſtitutoris ſpiritum plurium annorum curriculo ſub diverſis viguit Abbatibus, donec tandem in Canonicorum Collegium, vulgò *Capitulum* tranſiit. Abbatia hæc occaſionem dedit conſtruendi municipii *Keiſerſwaerd*, quaſi dicas Cæſaris Inſulam.

Ibique moritur.

Anno autem [b] 713. è vivis exceſſit Kalendis Martii S. Suidbertus Epiſcopus, nulli ſedi addictus, ejuſque corpus in Werdenſi ad Rhenum Monaſterio, cujus auctor, informatorque fuerat, humo conditum eſt. Fabulis totus ſcatet liber, Marcellinum mentitus auctorem, qui de vita ejus circumfertur. Ejuſdem ſunt farinæ & auctoris litteræ de ejus Canonizatione, ut jam diximus antè Mabillonium à viris doctis exploſæ indubiis argumentis. [c] Non confundenda *Werda* ad Rhenum cum Werdâ ad confluentes *Alleræ* & *Viſurgis*, adeóque nec Suidbertus, cum Werdenſi in Saxonia Epiſcopo, qui annis amplius 70. poſterior fuit.

Liber ſub Marcellini, & litteræ ſub Ludgeri nomine, in quibus Suidbertus hic male cum Werdenſi confunditur Epiſcopo, atque Werdenſis Canonizatio effingitur, fabulis ſcatent.

Suidberti per Leonem III. Pontificem Max. ad Werdam † Canonizatio, cujus in Epiſtolâ ſub Ludgeri nomine mentio, commentitia, & dudùm ſolidè confutata per Joan. Morinum lib. 10. *de Adminiſtrat Sac. Pœnitent. cap* 20. ab Henſchenio, Mabillonio, Pagioque rejecta, & ab omnibus modo exploſa.

Sermo Radbodi de S. Suidberto,

Sermonem de ſeniori Suidberto habuit Radbodus Trajectenſis ad Rhenum Antiſtes: ſed in eo præter ea quæ ex Beda refert, nihil hiſtoricum, neque etiam in carmine quod de eodem ſancto compoſuit. Utrumque nobis tradidit Henſchenius & Papebrochius Tom. 1. Martii §. VIII. pag. 84. 85.

Ex carmine deſumpti hi ſex primi verſus:

Carmen in ejus laudem,

Lux nova Suidbertus Francos luſtravit & Anglos,
Quò clarum fidei lumen utriſque daret.
Saxonicos adiit cultor memorabilis agros,
Ut ſereret Chriſti ſemen amoris ibi.
Nec ſterili aut vacuo Freſonum defuit arvo,
Idque novi fecit germinis eſſe ferax.

Mirum eſt antiquos martyrologiorum Scriptores nullam de Suidberto feciſſe mentionem, nequidem Wandalbertum qui propius ad Werdam accedebat. Ejus tamen cultum ſeculo X. receptum fuiſſe, ſermo & carmen Radbodi eo tempore Epiſcopi teſtantur.

cultuſque ſeculo X. receptus.

Colitur autem S. Suidbertus ad diem 1. Martii.

a *Beda Hiſt. Gent. Ang. l.* 5. c. 12.
b *Beda ibid*
* Eorum ſedes in Montenſi ditione.

* Hoc pridem valdè commune; poſtmodùm in corruptelas abiit, juxta quas laici ſæpè per fraudes, vim, aliaque media illicita poſſeſſiones Eccleſiarum Cœnobiorumque invaderent, eaſque ut Domini abſoluti, vel ut uſu-fructuarii tenerent.

a *J. Mabill. Annal. Bened. Tom.* 2. *lib* 26 §. 54

b Mabillonius & Henſchenius ex Vet. Scriptore brevium Franc. Annalium Annum 713. Pagius verò ex Annalib. Petavian. & San-Dionyſianis Annum 717. conſignat.

c *Mabill. ibid.*

† De Canonizatione Sanctorum mentio a nobis fit ſub Adoardino apud Ommelandos Cœnobio.

Deci-

Digitized by Google

[a] Decimas hujus vici majores ac minores Canonicorum condendo Gorcomii Cœnobio ſub Ann. 1378. deſtinavit Ottho, Arckulæianus Dynaſta.

Parochiæ ejus decimæ,

Parochialis vici Eccleſia D. Petri Collegio, ex Codice Decan. hujus, *incorporata* erat.

[a] *Kemp. deſcript. Gorc. pag.* 112.

In hac *Vicaria* pridem a *Buranis* Dominis fondata. ac Vicaria,

Eam vacantem Anno 1615 *Balthaſaris van Bueren* nomine R^do^ D^no^ *Joanni Cuyckio*, Diœc. Traj. Presbytero, dein ad S Jacobum Ultrajecti Paſtori contulit *Philippus Rovenius*, Ultrajeꝯ. atque Philipp. Archiepiſc. juxta autographas, quas tenemus tabulas.

T Y E L A,

Tylæ, ſitus,

In antiquis Monumentis *Thyl*, ſeu *Tyl*, oppidum primarium peninſulæ cognominis, ſitum habens ad *Vahalis* dextram, ac *Jac. Eyckii* metro ſic depictum:

laus,

Terrarum quondam Romanis ultima * *Thule*,
Quàm ſpatiis longè, tam propè nomine abeſt.
Illuc contendant, queis furvit Hecla caminis,
Inter & illæſas flamma rotata nives,
Et longa Arctoi placet inclementia cœli,
Grandiaque è parvâ monſtra timere rate.
Me veteres Batavûm ſedes, atque inſula divet,
Me teneant placidæ tempus in omne Deæ,
Fruge Ceres, fœtuque Pales, ſaltuque Napææ,
Et riguis hilarans paſcua Nais aquis.

antiquitas, fata,

Hujus ultima memoria eſt in Zuentibolchi Regis Diplomate Anni ıɔ. cccxc. quo vocatur Epiſcopatûs *Trajectenſis* locus, ad quem Eccleſiæ vectigalium conceſſa immunitas, quorum penſionem inde Anno cıɔ. ccxx. Werdam tranſtulit Fredericus II. Imperator. Seculo proximè ſecuto Gelrici demùm juris facta eſt ex permutatione cum Brabantino. Henricus I. & Ottonis M. filius teſtatur, inquit [a] Altingius, *novam ibi Civitatem lapideam* eſſe conſtructam, a ſe Trajectini juris factam Anno ıɔ. ccccl. a Normannis Anno cıɔ. ıx. incenſam, atque ab Epiſcopis refectam, auctamque Anno cıɔ. xv. eximio templo.

Civitas,

De Otthone Imperatore, & donatione ab eo facta ita diſſerit Pontanus: „ Sicque variis locis lætam conſecutus victoriam (Ottho) Imperator, ad Rhenum regreditur; dumque „ Neomagi, & cum eo Gelriæ Dynaſta Godefredus, aliquantiſper ſubſiſtit, ut ſe ſuoſque „ ſuperioribus bellis fractos & debilitatos reficeret, ac ſimul rebus cum aliis, tum divinis „ vacaret, Balderico Trajectenſium Antiſtiti „ Monaſterium eſt largitus in oppido Tielenſi, „ cum *Eccleſia* ibidem *lapidea* (ſic Diploma habet) aliiſque delubris, & ſi quæ eodem ſpectabant, familiis, ſervitiis, mancipiis, ſylvis, „ aquis, piſcatibus, paſcuis, aliiſque Dominiis, „ quæ olim eidem Eccleſiæ a *Walgero*, Radbodoque Comitibus, eorumque progenitoribus „ donata fuerant."

Diploma integrum refertur a Buchelio in Hedam *pag.* 86. ſignatum xii. Kal. Maji A. Dom. Incarn. DCCCC. L. Indict. vii. anno Imperii Otthonis xv. Adſcripterat fidei faciendæ, nomine Wigfridi † Supremi Sacellani, Bruno * Archi grammaticus.

* *Ultimæ Thulæ* fabulam explodit Slichtenhorſtius *Theatr. Gelr. lib.* 1. *p.* 42.

[a] *Alt Germ. inf. part* 2. *pag.* 171.

† Archicapellani. * Cancellarius.

& Eccleſia lapidea, perantiqua,

Errat hoc loco Pontanus ac cum eo [b] Slichtenhorſtius dum dicto Diplomati vocem *Eccleſiæ*, voci *civitati* ſubſtituunt. Diſertè enim in Diplomate hoc legitur, *lapidea civitate*, uti & legentem vidimus Altingium. Revera tamen ea in civitate jam tum viguit, ut & rectè notat [c] Slichtenhorſtius, *D.* * *Walburgis Eccleſia.*

D. Walburgi ſacra,

Eccleſiam enim Divæ Walburgis in Tielâ coævam Eccleſiæ Trajectenſi, ſcribit Wilh. Heda *Hiſtor. Ultraj.* p. 110.

reſtaurata,

Walgerus Princeps, inquit is, *& Comes, frater Theodorici (uti volunt primi) Comitis Hollandiæ, templum* (ibi) *ſtruxerat, & Virgines ſacras (quas Sanctimoniales vocant) pro obſequio divino inſtituerat. Quod poſtea collapſum & dirutum, ſemotis Virginibus, reparatum fuit, & viri religioſi ſub profeſſione ſancti Auguſtini, vel beati Iſidori (quos Canonicos Regulares appellant) in locum illarum ſubrogati, qui Deo ſerviendo piè vivebant uſque ad tempora Adelboldi.*

Canonicorum aucta Collegio;

„ Adelboldus Eccleſiam hanc, inquit ibidem, „ a Danis & piratis A°. 1009. paulò antè deſtructam reſtauravit & perfecit, deputans in illa „ Collegium Canonicorum."

[d] Anno autem 1315. die Dionyſii & ſociorum ejus, qui incidit in ſeptimum Id. Octobr. „ facta eſt tranſlatio Eccleſiæ Tilenſis . . . . „ Idque, ut memorant Tilenſium ipſorum hac „ de re memoriæ actaque, ob ineffabiles, quibus premebantur ab oppidanis Tilenſibus, moleſtias ac vexationes facta hæc tranſlatio ſub „ Reinardo, VIII. Zutph. Comite, a Guidone „ Traj. Epiſcopo probata. Hujus ſub *Arnhemo* danda Diplomata.

Collegii hujus Præpoſiti,

ejus præfecti.

A°. 1241. GERARDUS, Præpoſitus Eccl. Tilenſis.

A°. 1267. JOANNES, Præpoſitus Til.

A°. 1305. BERNARDUS FURIUS, Præpoſitus Til.

[e] Tilæ Anno 1388. *Varnerius Burenſis*, Commendator Ordinis Teutonici, refici curavit æ-

[b] *Slicht Theatr. Gelr. p.* 42.

[c] *Ibidem.*

* Hujus Virginis vitam, cujus dies incidit in 1. Maji & tranſl. in 25. Febr. ſatis prolixè deſcribit Wolfardus Haſernietanus Monachus, quæ extat T. iv. *Antiq. Lect.* & Philipp. Epiſcopus Aichſt. & alii. Heda in *Adelboldo*, vitæ D. Walburgis ab eo conſcriptæ meminit, quod Trithemius, ubi de Adelboldi ſcriptis agit, ignoraſſe videtur, & nulli alii, quod ſciamus, hujus vitæ ab Adelboldo conſcriptæ mentionem faciunt. Superſunt & hodiè paſſim in Germania ac in Belgio templa huic Divæ dicata; ut Antverpiæ, Tylæ, Groningæ, Arnhemi, &c. Vide Bolland. in Actis SS. ad xxv. Febr.

[d] *Pont Hiſt Gelr. lib.* 6. *p* 187. 188.

[e] *Idem l.* 8 *p* 340.

dem

dem D. Walburgis, quæ ſuperioribus annis per bella fuerat diruta aut incenſa.

Primaria S. Martini Eccleſia;

Præter Collegiatam hanc, & [a] primaria Tyelæ viguit Eccleſia, Divo *Martino*, Turonum Epiſcopo, nuncupata; cujus quidem initia, juxta *Slichtenhorſtium*, obſcura; ab Anno tamen 1327. ut & pluribus ſequentibus, eximiis dignitatibus ac privilegiis a pluribus Archiepiſcopis atque Epiſcopis inſignita, novâ Anno 1387. turri, ac duobus inde annis templi ad crucis modum ampli ſtructurâ ornati cœpta fuit.

Turris nova.

[b] Memoratur in actis Urbis Tyelenſium novam iterum e fundamentis circa Ann. 1431. eductam turrim ejus ædis, quæ D. *Martini* dicitur; & opus quod appellant quadratum, ad Eccleſiæ ejuſdem faſtigium uſque deductum.

Rectores.

Ex Cod. MS. Georgii Egmond. Traj. Epiſc. quem teneo, Rectores Eccleſiæ S. Martini erant Ordinis Teutonici Presbyteri.

[c] Hujuſmodi Rector erat Anno 1546.

D^nus ARNOLDUS VAN DEN BOCK, Ordinis Teuton. Presyber.

ac Patroni Teuton. Equites. Vicaria,

Patronus ſeu Collator erat Domûs Teutonicorum in Urbe Traj. Præfectus.

Vicaria ſeu *Capellania* perpetua in dicta Eccleſia erat ad altare SS. *Catharinæ* & *Barbaræ* Virginum, cujus Collator quoque erat Teutonicorum Ultrajecti Præfectus.

Cum verò reditus & proventus Parochialis iſtius Eccleſiæ adeò eſſent tenues & exiles, ut ad commodam Rectoris ejus ſuſtentationem non ſufficerent, Georgius Egmondanus, Traj. Epiſcopus, per Diploma Ann. 1546. x. Junii, quod integrum teneo, dictam *Vicariam*, tunc vacantem, ad ſupplicationem *Alberti de Egmont*, Domûs Teuton. in Urbe Traj. Præfecti, & Collatoris, nec non D^ni *Arnoldi van den Bock*, Curati, & Rectoris dictæ Eccleſiæ, ut Paſtor *commodius & decentius ſuſtentari poſſet*, *Eccleſiæ Parochiali auctoritate ſua ordinaria univit, annexuit & incorporavit*.

Teuton. Tyelæ Commendaria;

Commendaria enim Ordinis Teuton. Tyelæ ſub Domo Ultrajectina viguit, in vico vicino *Hemert* Anno 1399. cœpta. Teutonici hi, Canonicis Arnhemum profectis Anno 1399. ſubſtituti, ex veteri hac Charta, ex qua & alia innoteſcunt:

ejus initia, ac progreſſus.

„Dat huys tot Tiel dat ſtond eerſt buten Tiel
„tot Hemert, ende die Oirde timmerde dat huys
„eerſt Anno 1270. ende Anno 1328. mangelde
„Heer *Johan van Hoenhorſt*, Land-Commandeur,
„mitten Canonnicken van *St. Walburgh* te Tiel
„om ander goed, ende die Canonnicken waren tot
„Aernhem ter woon getogen, en ſy gaven die
„Oirde die Kerck tot *St. Walburgh*. Die Land-
„Commandeur braek dat huys tot Hemert af,
„en ſettent binne Tiel tot *St. Walburgh*. Mer
„doe was Tiel nog Brabants.

Commendator.

VARNERIUS BURENSIS, Tyelæ, ut jam diximus, Ordinis Teutonici Commendator.

Coli illic ſolebat, ait [c] Jacobus La Torrius, S. *Florentius* Martyr, hic Martyrio affectus, ut habet Martyrologium Rom. ad 27. Octubris. In Append. ad Martyrologium *Adonis* mentio eſt S. *Florentii*, Presbyteri & Confeſſoris.

Vicarii, Tyelenſis Bibliothecæ conditores.

HUBERTUS, & HENRICUS DE DOORNICK, Templi Tyelani *Vicarii* inſigne conclave ſeu Muſeum Tyelæ exſtruxerant, ad quod librariam ſuam ſupellectilem univerſam contulit ſub Annum 1554. Mr. *Rudolphus Cock*, ſeu *Coock*, ut ex Tyelenſi Chronico narrat Pontanus *l.* 13. *p.* 865. qui de eadem ibi plura.

a Slichtenh. ibid. lib. 2. p. 43.
b Pont. Hiſt. Gelr. l. 9. p. 456.
c Jac. La Torr. Rel. Rom.

Sanctimonialium, S. Agnetis, S. Cæciliæ & Celliticarum,

[d] Viguit & ibidem, juxta Slichtenhorſtium, Franciſcanarum Aſceterium, S. *Agneti* inſcriptum, Anno 1443. a Traj. Epiſcopo confirmatum, addito ei fano Anno 1478. quod etiamnum extat.

Meminit idem Scriptor & Parthenonis S. *Cæciliæ* nuncupati, de ejus tamen exordio incertus. Moniales hæ Ordinis fuere S. Auguſtini. Cellitæ & ſuum olim hic fanum habuere, adhuc integrum.

atque Dominicanorum Cœnobii; hujus initia, fundator,

[e] Extra portam Damonenſem & aliud viſum olim, juxta eundem Pont. fanum, eo loci ubi modò oppidi trutina.

[f] Sub exitum Ann. 1399. vi. Nov. inquit Pontanus, Fratres nonnulli ex Ordine S. Dominici in pagum *Weſtroyen*, haud procul Tyela advenerunt, ut ibi Cœnobium ſui Ordinis fundarent, Anno 1399 [g] *Sandvici* cœptum.

[h] Capella ibi D. V. M. ſacra, a Gelriæ Ducibus, qui ejus hinc patroni erant, fundata. Wilhelmus Gelriæ Dux, de *Frederici*, Ultraj. Epiſcopi conſenſu, eam ceſſit Fratribus Ord. Præd. ad uſum Prioris & 30. fratrum, annuente Bonifacio VIII. Diploma damus infra pag. 605. Cum Conventus hic parum proficeret, auctoritate Eugenii IV. per Julianum, titulo S. *Angeli* R. E. C. Apoſt. per Germaniam Legatum mutatus fuit in Parthenonem ejuſd Ordinis Sanctimonialium, evocatis ex Wycano Cœnobio primis Monialibus, ut infra p. 606. latius dicetur. Diruto Cœnobio, Sorores reliquæ ad D. *Cæciliæ* ædem receptæ.

Immutatio & decimæ.

Eſt mihi Libellus MS. Redituum ejus Cœnobii vernaculus Ann. 1650. ex quo hæ illi debitæ, decimæ deſumptæ.

Maſſchen tient, ...	242 - 0
Middelbloek tient, . . .	762 - 0
Myſchen tient, ...	148 - 0
Relien tient, ...	304 - 0
Tient over de groote Brugh, . . .	416 - 0
	1872 - 0

Media pars decimarum in *Sandtwyck* Cœnobio illi cedebant. [b] Altera pars Collegii S. Joan. Decano cedebat.

Natus Tyelæ, Tyelamque exornat

vir eruditus.

JOANNES POSSELIUS, Theologiæ apud Colonienſis olim Doctor; cujus diligentiæ ac beneficio debetur Tomus iv. Operum D. Auguſtini.

ZENWYNEN, aliàs *ZINWINEN*,

Zenwynen, ſitus. Sanctimonialium Cœnobium.

[i] Tyelanæ Inſulæ pagus, Tyelæ proximus, in quo *Curtim*, ſeu prædium habuit Abbas & Cœnobium Inſulæ D. Mariæ Virg. quod Anno 1206. deſtinarunt condendo ibi ſui inſtituti Sanctimonialium Cœnobio. Illud A. 1228. cœptum, urgente opus nobili matrona, *Domina de Smithuſen*, deinde a Præſule Trajectino Wilbrando dicatum, ornatumque privilegiis eſt anno proximo.

OPHEEMERT,

[k] Vicus eſt *Wertha* ſeu Inſulæ Tylenſis ad *Vahalim* M P III. infra ipſum oppidum, *Hamerte* dictus in Diplomate Ansfridi, Traj. Epiſcopi, Ann. 1006. Hujus reditus Ludgerus, Eccl. Trajectinæ tum Rector Anno 10. CCCL. aſſignavit Baldrico, viro nobili, qui bonis ſuis omnibus ceſſerat Eccleſiæ Trajectinæ.

Hemert, duplex,

Duo olim ejuſnominis loca fuiſſe indicat plurium numerus *Hamarithi*; Inferior & ſuperior. Inferiore deperdito, ſupereſt *Hamaritus* ſuperior, *Ophemert* vulgò appellatus. Eccleſia, ut ex Cod. Traj. MS. apparet, S^to Lamberto dedicata erat in *Op-hemert*. *Eccleſia S. Martini ibidem*, ex eodem Codice MS. (fortè in *Neer-hemert*) vico alteri contiguo. Commendaria ex veteri Charta A. 1399. ex *Hemert* Thyelam tranſlata, ut jam nunc vidimus.

Eccleſia. Ord. Teuton. Commendaria.

d Slichtenh. ibid. *e Ibid.* *f Pont. Hiſt. Gel. l 8. p 339.*
g Slicht. ib. *h Add. ad Ultraj. cit.* *i Pontan. Hiſt. Gelr. lib. 6. p. 131.* *k Alt. Not. Germ. inf. p. 50.*

Varick, pagus, ſimul cum arce cognomine.

VARICK,

Tyelenſis Inſulæ ſub Arnhemenſi Decan. pagus Parochialis ac Dominium, & arx cognominis, gentis nobilis ac vetuſtæ, cujus nuper adhuc ſuperſtes hæres, a qua emptione in geotem aliam, nobilem quoque tranſiit. Eccleſia, vetuſtate & Vahalis undis collapſa, cujus pars ad cœtum habendum hodiè utrumque refecta, videtur in ſacris pridem ſubfuiſſe S. Mariæ Ultraj. Collegio. Certè *Reynardus van Dort*, Eques Decano ac Cap. S. Mariæ bona ac proventum Eccleſiæ iſtius aſſignavit, p. 279.ᵃ nobis infra deſignata.

Poſt avi Paſtores,

A centum annis pagus iſte Paſtorem non viderat; quando ad gregem ejus & vicinorum pagorum xi. penitus diſperſum colligendam, a *Petro Coddæo*, tum ſede vacante Vicario Gen. miſſus eſt D. *Daniel Meynaerts*, Tilburgenſis, Theol. Duacenus, arcem *Varick* incolens. Poſt ſeptennium ei, a *Coddæo*, tunc Arch. Seb. Amſtelodamum vocato, ſucceſſores fuere, *Gerardus vander Steen*, vulgò dictus *Gerardus Antonii*. Hunc ſubſecuti continuatâ ſerie hi e Clero Batavo Presbyteri;

& animarum Curatores.

JUSTUS VAN SCHAICK, Ultrajectinus, Theologus Lov. inde Paſtor in pago Schielandiæ, *Cralingen*.

NICOLAUS POMPE, Alemenſis.

BERNARDUS BEUSECOM, Ultrajectinus, Theologus Rom.

JOANNES KELDER, Leidenſis, Theol. Lov. & poſt duos treſve a Nuntio Apoſt. miſſos, Franciſcanus Min. cui *van der Pol* cognomen.

Waddenoy, curtis pridem, hodie cum arce pagus.

WADDENOY, contractè, *WANOY*.

ᵃIn antiquis Tabulis *Watica*, curtis pridem, vernaculè *RENTHOFF*, quam *Adelheydis* Comitiſſa donavit *S. Martino* A. 1188 prope Tyelam. Hodiè Tyelanæ Inſulæ pagus eſt cum arce.

Heſelt, priſcum nomen, &c.

HESELT,

Tyelenſis Inſulæ vicus ad *Vahalim* M. P. V. infra Tyelam, hodiè vulgò *Heſſel* dictus, antiquitus *Heſola*. Hujus reditus, unà cum aliis nonnullis Ludgerus, Eccl Traj. Rector Baldrico, viro nobili aſſignavit Anno 850, ne largitionibus exhauſtus eſurret.

Varia Ynn.

OPYNEN, & *NERYNEN*,

Vici Inſulæ Tyelenſis duo ſunt, ad *Vahalis* dexteram, ſupra *Bomelam* oppidum. ᵇForte antiquitus quoque fuit media, adeóque *Trina una*; undè corruptum vocabulum *Taratina*. Prædium ſitum hujus loci dono dedit V. N. Baldricus Anno ıɔ. ccc l. Eccleſiæ Trajectinæ. Arx erat utrique *Opyne* Toparcha ad Homagium S. Joan. Traj. Præpoſito erat obſtrictus. Vide infr. p. 570.

Arx pagis duobus.

HYER,

Vicus eſt Tyelenſis Inſulæ ad aggerem, cum arce *Waerdenburch*, quo nomine & vicus ipſe hodiè nominatur. Eccleſiæ Collatio, certè per turnium, erat penes S. Joannis Ultraj. Collegium, vel ejus Decanum. Collationi, cum ſe 1558. opponeret dictæ arcis Domina, Collegium, lite Arnhemum delatâ, palmam tulit, juxta Cod. MS. Coll. Eccl. S. Joan. de quo in *Add. alt.* ad Ultraj. ubi & Rectorum atque Reddituariorum in *Hyer* fit mentio. Illic dudum fuit Hoſpitale.

Hyera, hodiè Waerdenburg.

Collatores.

Hoſpitale.

HAEFTEN, ſeu *HAFTEN*,

Tyelenſis Inſulæ ad aggerem quoque cum arce vicus, in quo A. 1399. Otto, ejuſdem loci Dominus, excitavit ᶜCollegium Canonicorum octo.

Haeften, Canonic. Collegium;

Decanus ejus Collegii Anno 1450.

ejus Decanus,

Dⁿᵘˢ GODEFRIDUS NEVE, notus apud ᵈKempium ex litteris donationis, queis v. Maji ejus anni, inter alia donat *duas partes decimæ in Dalem*. *Dalem* autem Tylenſis Inſulæ vicus eſt ad Vahalim Gorcomio proximus.

Dalem ſitus.

SPYCK, aliàs *EYNSPYCK*,

ᵉReginoni ad Ann. 885. *Heri pic*, locus ubi Rheni fluenta & *Vahalis* uno ſe alveo reſolvunt, & ab invicem in diverſa longius recedentes, Bataviæ agrum ſuis gurgitibus hinc inde eingunt; ad quem Caroli Craſſi Legatis Noviomago obviam proceſſit Godefridus Nortmannorum Dux, immanem tunc in Friſios tyrannidem obtinens, atque a Legatis his Sacro-ſancto jure abutentibus obtruncatus eſt, narrante ad dictum annum Reginone.

Enſpyck, Spyck, ſitus.

Hodiè partem nominis poſtremam *Spic* retinet, cujus Eccleſia, ex Gouthovii relatione, eleganti gaudet faſtigio: arx ibi admodùm vetuſta, a *C. Aertſens*, poſtquam dominium emptione a *Gerardo Renoye* Equite acquiſierat, reſtaurata.

Eccleſia, arx, reſtituta.

Haud procul inde ad *Lingiam* ſitus eſt vicus *Enſpyck*.

Hellu, cujus p. 245. meminimus, Inſulæ Tyel. ſub Arnh pridem Decan pagus eſt ad *Vahalim*, inter *Haeften* & *Herwynen* medius.

Hellu, ſitus, &c.

Herwynen,

In antiquis Tabulis ᶠ*Herovina*, vicus *Werthæ*, ſeu Inſulæ Tyelenſis ad *Vahalim*, proximè *Hallevinam*, eadem donatione Ann. 850. Eccleſiæ Trajectinæ collatus.

Herwynæ, priſcum nomen, &c.

THUYL,

Thielewerthe vicus in ripa *Vahalis*, *Bomelæ* adverſa, ᵍ*Tule* antiquitus vocatus, quem indicare videntur Otto M. Otto III. & Lotharius II. Imperatores in Diplomatibus Abbatiam *Altinenſem* concernentibus Ann. ıɔ. cccclxx. ıɔ. cccc. xcvi. & cıɔ. cxxxiv.

Thuyl, antiquitus Tule,

DEYL,

Ejuſdem Inſulæ vicus ad *Lingiæ* ripam, in ciſdem Diplomatibus deſignatus.

Deyl,

VUEREN, aliàs *FUEREN*.

Inſulæ ejuſdem vicus ad *Vahalis* aggerem, cui collapſa vetus per fluvium hunc, ut & aliis ferè juxta eundem aggerem, Eccleſia.

Vueren,

METEREN,

Tyelenſis Inſulæ vicus cum arce verſus *Lingiam*, cui vetus manſit Eccleſia.

Meteren,

RUEEMD, aliàs *RUND*, & *DRUMPT*,

Tyelenſis Inſulæ pagus, cui contermina *Hudenesia*. ʰ

Rund, Tyel. Inſulæ vici.

EST,

Præter *Aſt*, Burani Comit. vicum, de quo pag. 246. affinis nominis & Tyelenſis Inſulæ pagus eſt, *Varick* oppoſitus *Eſt*, cognominatus, cum arce cognomine, *Eſtiorum* Domu hæreditaria; unde (ſic reſtituendum quod dictum eſt pag. 246.) prodiit *Guilielmus Eſtius*, S.T.D. & Cancellarius Univerſ. Duacenæ; *De vetuſta*, ait ⁱ*Valerius Andr.* *nobiliam olim arcis Eſtenſis, haud procul a Tyela in Batavis Toparcharum ſtirpe*; ut & ſonat epitaphium, quod *Andreas Hojus* ibidem Græcæ Linguæ Profeſſor Regius ei poſuit, cujus hoc initium;

Eſt, Tyel. Inſul. a vico Aſt, diverſus vicus, cum arce Eſtiorum æde hæreditaria.

ᵏ*Patria Gorcomium eſt, quæ me eduxere parentes,*
Hic ſtirpe Eſtiades, Pietas illa fuit, &c.

BOMELERWEERT,

Veteris *Batavia continentis* pars; hodiè Gelriæ ditionis Inſula, a *Bomelia* primario oppido denominata, poſt annos ſemel iterumque juncto.

Bomeliana Inſula, unde denominata.

a *Alt. vet. Germ. part. 2. p. 267.* b *Idem p. 501.*
c *Miræus de Canon. Coll.* d *Kemp. Deſcript. Gorc. p. 267.*

e *Pont. Hiſt. Gelr. l. 4. p. 62.* f *M. Alt. 1602. p. 88.*
g *De hoc Tule, vide Slichtenhorſtium Theatr. Gelr. l. 1. p. 42.*
h *Pont. l. 7. p. 238.* i *Val. Andr. in Bibl. Belg. p. 246.*
k *Fr. Sweert. in Ath. Belg.*

BOME-

B O M M E L,

Bomeliæ, etymon, ſitus,

INSULÆ, cui nomen dedit, caput, in antiquis Codicillis vulgò & populariter olim *Saltbommel*, ſive *Salinarum Bomelia*, (an a ſalia coquendi officina, an aliundé appellata?) ad differentiam Bomeliæ, quæ in vicino eſt, *Maesbommel* dictæ. Situm habet ad *Vabalis* præſertim fluentum, quod urbem lævâ alluit commodiſſimum. Villæ ſeu oppidi appellatione jam veniſſe, cum dono Ottonis III. Imp. Anno ɔɔ. cccc. xcviii. & Henrici II. Anno ciɔ. iii. ceſſerit Eccleſiæ Trajectinæ, conſtat ex Tabulis apud Hedam relatis. Hujus ſitum, ſolumque ſic metro depingit Jac. Eyckius:

Laudes,

Antiquis Batavis olim BOMMELIA *ſedes;*
Nunc Geldra eſt, Batavis fœdere juncta novis.
Hinc Moſâ, hinc Vabali, gemino velut invia muro,
Gaudet inaudita fertilitatis agro.
Queis vacat, Elyſii qui ſiat, diſquirite, campi,
Quive olim fuerint Arva beata *loco.*
Hæc mihi cantatas Grajis dabit inſula terras:
Hæc lætum Campos ducet in Elyſios.

templum cum præcelſa turri primarium,

Intra urbem templum eſt operis vetuſtate luciſque inſuſæ copia admodum inſigne, ſibique per omnia ſimile ac uniforme; utpote quod ab uno eodemque architecto, eodemque tempore, nullâ propemodum operis parte interrupta & cœptum & abſolutum fuit; Anno 1304. in D. Martini honorem conſecratum. Fano imminet turris, cui tota Gelria ſimile non habet, altitudine turrim D. Martini in civitate Ultrajectina exſuperans; licet cuſpis ei per incendium Ann. 1538. ſit ablata, juxta elegans hoc Dni Joannis de Bye, Bomelienſis dum viveret Conſulis &c. intra Eccleſiam typo veteris turris inſcriptum:

*hæ*C *hab*VI*t t*V*rr*I*s faſt*I*g*I*a. f*VLMI*ne flagrans*
C*orr*VI*t, a*C *toto* V*ert*IC*e n*V*da ſtet*I*t.*

Canonicorum Collegio ornatum,

In eo Collegium x Canonicorum fundatum ex [a] Miræo Ao. 1303. a *Gerardo Naſſovio*, Theſaurario Ultraj. & *Bernardo de Vueren*, Canonico ad S. Petrum Ultrajecti.

Canonicorum Regul.

Bomeliæ etiam Canonicorum Regularium Cœnobium viguit, *Stagnum S. Petri Apoſtoli* nuncupatum, quod initio ſeculi xiv. exordium ſumpſit per Dnam *de Brackel*, quæ *locum omnibus domibus, agris & attinentiis ſuis Capitulo* (Windeſemenſi) *fecit præſentari, & ut Ordinis noſtri*, inquit Buſſchius, *Monaſterium conſtrueretur, exoravit*, per D. *Bernardum Uit den Enge*, Canonicum Traj. & Mrum *Henricum Canneman*, Canonicum Davent. amplius dotatum, nunc verò diſſipatum.

ac Sanctimonialium Cœnobia,

Fuit & ibidem Conventus SS. Virginum B. *M. Magdalenæ* nuncupatus. Provinciam eum viſitandi Ao. 1547. Julii tradidit *Joanni de Endovia*, Priori in *Eemſtein*, Georgius Egmond. Traj. Epiſcopus, ex Diplomate MS. quod teneo.

Munitiones,

Munitiones ac propugnacula, quibus per ambitum cingitur, eam validam efficiunt: quibus accedunt & alia duo validiſſima propugnacula haud procul ab urbe in eadem Inſulâ: illud *Sant-Andreanum* vocant, ab *Andrea* Auſtrio Cardinali exſtructum, Moſâque ac Vahali cinctum; hoc ab Inſula Vorenſi, *Vorenum*, vel ab ipſo conditore Mauritio Naſſovio Principe, *Naſſovicum* dicitur.

Viri docti, illuſtres,

Ei primum in hanc lucem ortum debet, præter *Henricum Bomeliam*, qui de bello Trajectenſium cum Gelris viciniſque populis Hiſtoriam contexuit, etiam *Elbertus Leoninus*, Gelriæ Cancellarius. Ex eadem non tam urbe quam Inſula prognatus,

ac religioſi,

GERARDUS MORINGUS, Theologus Lovanienſis, Lector primùm ad S. Gertrudem Lovanii, deinde Canonicus, Paſtor, Lectorque ad S. Trudonem in ditione Leodienſi, dignus Adriano Barlando diſcipulus, qui inter alia, in Val. Andr. *Bibl. Belg.* enumerata, edidit vitam Hadriani VI. Pont. Max. Lovanii Typis Reſcii Ao. 1536. 4

Bomeliam, Trajectenſis olim, per novarum Sedium erectionem Sylvæducenſis Diœceſis, uſque ad Annum 1665. curarunt Patres Jeſuitæ; deinceps Eccleſiæ miniſterium reliquerunt Patribus Franciſcanis.

H E R W E R D E N,

Herwerdæ, ſitus,

Bomeliæ Inſulæ vicinus *Sant-Andreano* propugnaculo vicus ad Vahalim vix longius M.P. II. a *Triele* vulgò *Driel*, per villam *Hero*, juxtà Altingium deſignatus in donationis Tabulis Anni ɔɔ. cccc. xcvii. apud Hedam, ubi loco *infra*, legendum contendit *intra* Comitatum *Teiſterbantiæ*. In *Herwardenſi* Parochia munitio Vorena.

munitio,

[a] Immunitates jam olim Herwardenſibus conceſſæ, Ao. 1304. a Duce Brabantiæ Joanne confirmatæ: immunitates autem illæ, cum Gelriæ diſtrictui accederent *Herwardenſes*, a Gelriæ Principibus approbatæ; agnoſciturque in litteris ea de re confectis Scabinatum id temporis & Heimradiorum conſenſum *Herwardæ* fuiſſe excitata.

immunitates.

Herwarda ſuos pridem habuit judices Scabinos, atque aggerum præfectos, ſed ſub Roſſemi prætorio ac territorio.

R O S S E M,

Roſſem, Dynaſta,

Inſulæ Bomeliæ pagus ſuo gaudens prætorio; cujus quidem Dynaſta fuit, Bomeliâ, juxta Slichtenhorſtium, oriundus,

MARTINUS ROSSEMIUS, Dux belli temporibus Caroli V. Imp. clariſſimus, quem

a *A. Miræus de Can. Coll. p.* 176.
b *Chronic. Windeſem. l.* 1. *p.* 172.

a *Pont. Hiſt. Gelr. lib.* 6. *p.* 377.

Digitized by Google

belli gloria illuſtris, ut *Achillem* Gelricum, aut alterum *Hannibalem* ſua ætas extimuit.

fanum, Fanum ibi hodiéque viſitur, ſuperbo ejus ſepulchro celebre.

Canonicorum Collegium. [a] Hujus Martini avus *Joannes*, in ſui juris pago dictoque fano fundavit Collegium Canonicorum ſeptem.

HERWYNEN,

Herwynen, varii vici. Cum hujus vocabuli duo vel tres vici extent ad Vahalim contra Bomelam, unum ex his vicis deſignari putem,

AMEROY,

ZULICHEM,

BRAKELL,

Arces, Notæ in his regiooibus arces.

PUROYEN,

Aliàs

POURROYEN, & PUDEROYEN,

inprimiſque *Puderoyæ* Inſulæ Bomelianæ pagus ac Dominium, immunitatibus terrâ marique divitibus & prægrandibus gaudens cum arce magni & vetuſti nominis, ex Amandi Zirixæi a mundi exordio ad Ann. 1514 Chronico *Caſtrum puerorum* fabuloſè appellatum, quia tot ei erant feneſtræ in memoriam totidem puerorum uno partu ad Loſdunam a Comitiſſa *Hennebergica* Wilhelmi Rom. Regis ſorore effuſorum, ibidemque uno baptiſterio ablutorum; quam narrationem infra ſub Loſdunenſi propè Hagam pago diſcutiemus.

Conditor, ac fata. Caſtri hujus cum pago initia ducentis anteà annis *Roberto* Heuſdæ Domino, Anno 914. vitâ functo tribuit [b] Slichenhorſtius. [c] Pontanus tamen autumat *Joannis Meliardtii*, Præpoſiti Traj. Reinardi I. Ducis primarii Conſiliarii, redituumque quæſtoris per totam Gelriam, opus ſub Ann. 1357. fuiſſe *Puderoyæ* arcem, atque ipſo primùm fundatore, aſſenſum accommodante Duce, e ſolo excitatam, ut & teſtantur Acta Tilenſia. Eadem variè obſeſſa a Burgundicis, Ao. 1505. a Joanne Egmondano, Hollandiæ Præfecto Ao. 1507. A Carolo Gelro liberata. Communibus Burgundicorum viribus obſeſſa, & deditione capta a Rudolpho, Anhaltino Principe, Ao. 1508.

a *A. Miræus l. de Canon. Coll. p. 178.*
b *Slichenh. Theatr. Gelr. lib. 1 pag. 48.*
c *Pont. Hiſt. Gelr. lib. 7. pag. 271.*

UYTHEMERT,

Vicus *Hamert* cis Moſam deſeribitur Stokio, ad quem Florentius I. Holl. Comes, victis & fugatis Cæſarianis, feſſus in umbra quieſcens, ab hoſte reſurgente cæſus eſt Anno 1061. Dominium *Hemert*, cum arce hodie eſt ex adverſo Heuſdæ, cujus poſſeſſor olim *Fredericus Turckius*, Eques, *Lubberti Turckii*, Equitis, Ao. 1586. Ultrajecti cæſi filius. Munitio Mansfeidica in pago *Hemerthano* auctorem ſuo nomine referens, ad Annum 1589. extructa. Uithemert, vicus cum arce.

AELST,

Inſulæ Bomelianæ vicus, cujus Eccleſia Wycanæ Parochiæ dudùm, ex [d] Jac. Oudenhovio, ſubjecta. In hac *Vicaria* B. Mariæ Virginis & S Antonii, ad quam vacantem per obitum Dni *Wemmari de Haes*, Ao. 1575 inſtitutus eſt Mr. *Henricus Schuwickhave*. Alius eo nomine pagus eſt, ubi curiali in honorem Deiparæ provident Virgioes Heyduncanæ, Hornanorum olim peculium. Aelſt, Parochia, Vicaria.

WEEL,

Wela, Parochia, in qua opimæ Abbati Inſulæ B. *Mariæ* poſſeſſiones erant *Veneu* dictæ, quas Abbas ejus Cœnobii Joannes, totuſque Conventus jure proprietatis elargiti fuere Eccleſiæ, quæ eſt in Comitatu Zutphaniæ, *beatæ Mariæ in Bethleem* appellatæ. [e] Weel,

HEEL,

Ubi arx Hedelana, cui ex adverſo munitio Crevicordiana, ducta Anno 1589. & Heel, vici, & arcet.

d *Jac. Oudenh. Deſcript. Territ. Heuſd. pag. 20.*
e *Pont. Hiſt. Gelr. l. 6. pag. 140.*

H E U S D A,

Heuſdæ, Dynaſtæ, ANTIQUITUS *Teiſterbantiæ* Comitatus pars, quam minor natu filius ex paterna hæreditate acceptam Anno CIↃ. CCCL. ad ſeros tranſmiſit nepotes, atque agnati *Clivenſes*, his extinctis, conceſſerunt Hullandis Ao. CIↃ. CXC. contranitente Brabantino; qui ad hoc ipſum oppidum *Heuſden* (ut & Veterum ſcriptio ferebat) Theodoricum VII. Holl. Comitem prælio vicit & captivum abduxit Ao. CIↃ. CXIX. narrante Stokio, & poſt eum omnibus. ſitus, Situm olim fuit ad veteris *Moſæ* lævam, hodiè ad ſinulum novi, M. D paſſibus ab ipſo alveo IX. ſupra Gorcomium tertio ferè lapide a Sylva-ducis. Hollandiæ municipium eſt non contemnendum. Arx, Arcem habet ſatis egregiam, & amplum in pagos aliquot circumjectos imperium.

templum; Templum ad Dei cultum communem Heuſdæ ſub annum, ut opinio eſt, 1328. divino nomini ad S. *Catharinæ* Virginis ac Mart. honorem erectum; hincque S. Catharinæ templum appellatum. Anno enim 1328. XXV. Maji ſedente in D. Petri Cathedra Romæ Joanne XII. decem hi Epiſcopi, *Antonius*, *Epiſcopus Sagnonenſis*, *Rodolphus*, *Epiſcopus Cinquanſis*, *Joannes Epiſcopus Drivaſtenſis*, *Bonifacius Epiſcopus Sulcitanenſis*, *Joannes Epiſcopus Roderi*, *Jourdanus Epiſco-*

piſcopus Aterneuſis, *Guillius*, *Epiſcopus Vergeſtimenſis*, *Joannes*, *Epiſcopus Abelienſis*, *Melerius*, *Epiſcopus Gallipotanus*, & *Madius*, *Epiſcopus Denatenus*, ſinguli xl. dierum indulgentias conceſſerunt iis omnibus, qui S. *Cathariæ* Heuſdæ Diœceſis Ultrajectenſis Eccleſiam viſitarent, &c. ut perſpicuum eſt ex x. horum Epiſcoporum Diplomate, [a] Heuſdæ cum appenſis ſingulorum ſigillis aſſervato, integro etiamnum & non *Cancellato*, ut vocant; Frederici, Ultrajectini Epiſcopi, tabulis cum appenſo ejus ſigillo confirmato Anno 1416. vi. Dec.

Cumque ſimiles Indulgentiæ ad dedicationem Eccleſiarum ex more Romani cultûs concedi ſoleant, hinc fit credibile hoc S. *Catharinæ* templum ſub Annum 1328. conditum eſſe. Anno 1555. templum hoc duplicis Chori Boream verſus ſtructurâ ad Crucis formam ampliatum. Cum Anno 1572. igne abſumeretur, navis ſeorſum tùm reſtituta: ſtructura Chori Anno 1637. cœpta, Anno 1640. perfecta eſt. Fani turris octangulari opere, cui faſtigium imminet, Anno 1588. exaltata eſt. Anno 1615. organum in eodem locatum.

dein & Collegiatum, Parochialis primùm Eccleſia, Collegiata dein reddita eſt *Machtildis* quippe *Outheuſdia*, vidua *Herberti de Riede*, militis ſeu Equitis, Anno 1348. magnæ Inſulæ Dordracenæ Balivi, [b] v. Canonicorum in ea cœtum excitavit. Numerus ac cenſus eorum ſubinde auctus eſt.

[c] Paſtoritium munus, conſentiente Alberto Bavaro, datum ac unitum Ciſtercienſium a foris in oppidum inducto Cœnobio. Wilhelmus Bavarus Regularibus his Anno 1412. altare unà cum proventibus conceſſit.

Vicariæ, In Eccleſia eadem duæ *Vicariæ* ſeu Capellaniæ perpetuæ; una ad SS. *Petri & Pauli* altare, cujus poſſeſſor ſub Anno 1514.

D. HENRICUS GERARDI POTTER.

Alia ad altare S. *Anthonii*, cujus tum poſſeſſor

D. CORNELIUS GOESWINI filius.

Has conferebant pridem patriæ Principes, inſtitutionem dabat Arnhemenſis Præpoſitus. Quilibet *Vicarius* tenebatur ad unam Miſſam hebdomadatim. Æditui Scholaſtici & Clerici munus ad præſentationem oppidanorum, conferebant patriæ Principes, aut Heuſdani Dynaſtæ.

Fraternitates in Eccleſia IV.

Fraternitates,

I. S. *Catharinæ*.
II. S. *Barbaræ*.
III. S *Agathæ*.
IV. S. *Luciæ*.

jura, Harum cenſus, mutato regimine, in alios uſus converſi.

Ex Diplomate Joannis Heuſdani Ann. 1210. Presbyteris Heuſdanis, præſertim Eccleſiæ ejus Rectoribus conceſſum, ut de bonis omnibus tam intra oppidum, quam in ejus territorio ſitis, teſtari poſſint: utque, ſi inteſtatos mori contingant, bona eorum legitimis cedant hæredibus.

Paſtor, JOANNES LAMBERTI, ſeculo xv. labente *Heuſdenſis Eccleſiæ Paſtor*, *exul & profligatus ab hoſte*, *Chriſtianæ religionis amator & cultor*, ut ſe inſcripſit Decano ac Capitulo S. Mariæ Ultrajecti, quorum Patrocinium ac ſuffragium expoſtulavit ad munus Eccleſiaſt. in *Lopicenſi* Eccleſia tunc vacante ipſis ſubjecta.

a *Deſcript. oppidi Heuſd. pag. 9.*
b *Miræus l. de Canon. Coll. p. 176.*
c *Oudenh. MS. fol. 76.*

Heuſda, Decani, juxta Bullam limitum Pii IV. Sedes erat.

Intra oppidum Tertiariarum pridem, S. *Catharinæ* quoque nuncupatum, aſceterium extitit, quod dein S. Auguſtini, ex Pontano & J. Lindebornio, Inſtitutum ſuſcepit, Capitulo, vulgò *Trajectenſe* dicto, ſubditum. Illud ſub vitæ ſuæ finem circa Ann. 1482. liberali manu condi curaverat *Gysbertus a Raudwyck*; vir, ut prænobilis, ita magnæ apud Gelriæ olim Duces Arnoldum Adolphumque dignationis. [d] Nunc autem, ex Oudenhovii *Heuſdâ* Monaſterium hoc in ludum litterarium verſum. Inſtaurata poſt ruinam Anno 1637. Eccleſia ſervit Gallis & Anglis. Sanctimonialium Cœnobium,

[e] Begghinarum adhæc illic viguit Curia, a *Wilh. Kroneuburgo* erecta, hodiè non amplius ſuperſtes. Begghinarum Curia,

Gerontotrophium quoque eſt Heuſdæ, XII. Præbendis ditatum Anno 1397. a *Kronenburgo*, Equite, Caſtellano Heuſdano, pro ſenibus totidem, *'t Groot Mannenhuys van den Tempel* vulgò appellatum. Aliud quoque Anno 1455. ab *Ivone Hackio*, Outheuſdana & uxore excitatum, a *Gerardo Arnoldo Nauwens*. Subinde auctum, *Geraert Nauwens Mannenhuys* dictum. Inſuper & Gerontotrophium retro Chorum S. Catharinæ a *Gerardo Spiring a Well* inſtitutum. His accedit Noſocomium atque Orphanotrophium, de quibus fuſius in Oudenhovii *Deſcript. Heuſd.* p. 13. Leproſorum ibi olim etiam ædes, Anno 1583. ob bellorum motus deſtructæ. alia pietatis monumenta,

Ex Heuſda prognatus *Godeſchalcus Stewechius*, multæ vir lectionis, & accuratæ diligentiæ, in hiſtoriis & antiquitatibus veterum, præſertim Romanorum, plurimùm verſatus, præceptorem egit Muſſiponti; indéque Treviros ad inſpiciendas Bibliothecas cum ſe contuliſſet, ibidem moritur ac ſepelitur. Scripta ejus annotata vide in Val. Andr. *Bibl. Belg.* Alios etiam vide *Deſcript. Heuſd.* pag. 47. viri eruditi,

GERARDUS TERLINGUS, Carmelita ſcripſit Chronicon Heuſdanum, quo bellum proſequitur inter Hollandos ac Brabantiæ Ducem, de Heuſdanæ quoque civitatis jure, &c.

HEESBEEN,

Territorii Heuſdani, Heuſdæ ad ortum, ante oppidi hujus extenſionem frequentatus pagus, ſtirpis cognominis, quæ arcem illic ad veterem Molam tenuit præſtantem, Anno 1589. ut volunt, ab Heuſdanis deſtructam. Sub pago eo prædicta *Machtildis*, Capituli Heuſdani Fundatrix, Monialibus ex Trajectenſi Ciſtercienſium Cœnobio *Ten Dael* evocatis, locum novæ plantationi inducendæ conceſſit. Heesbeen, ſitus,

[f] Ab eo Virginum Cœnobio fons & origo eſt virilis Abbatiæ per *Wilhelmum* Militem de *Kronenburch*, Caſtellanum Heuſdanum in urbem tranſlatæ, primis Monachorum e Campenſi circa Geldriam Cœnobio accerſitis; undè elegans fundationis Chronicon e Pſalmis, Sacr. Virginum, atque virorum Cœnobia,

BeneDICes Coronæ benIgnItatIs tVæ,
Et CampI tVI repLebVntVr Vbertate.

d *Pont. Hiſt. Gelr. l. 10 p. 374.*
e *Lindeborn. Hiſt. Epiſc. Davent. c. 5. p. 257.*
f *Grammays Taxand. cap. 7. p. 7.*

Hujus Abbates ac Rectores. Abbatum primus,

GUILLIELMUS DE WISSE, egregius & conſtans, peculii ſacri contra hæredes fundatorum defenſor.

Succeſſor,

WERNERUS SAXO, qui promotor & teſtis fuit Gerontocomii duodecim pauperculorum in Heuſdeno fundati.

Hæredem dignitatis habuit

THOMAM DE GELDRIA, & denique

JOANNEM DE GOCH, cujus ævo cum 72. pagorum inundatione Anno 1421. prope Dordracum plurimùm e proventibus Cœnobii periiſſet, conſultò Abbatialem dignitatem ad manus Prælati Campenſis repoſuit, paſſus Anno 1426. feriis ſancti Viti, ex Abbatia Prioratum confici.

Succeſſores habuit primi nominis

JOANNEM MARTHINI, diſciplinæ regularis maximum zelatorem.

EVERARDUM GOCH, recens exſtructo propè Heuſdenum titulo *Donckæ Marianæ* Cœnobio, Anno 1439. Præfectus,

CORNELIUS NICOLAI DE VELT, primus Pomerii Monaſtiei dilatator,

JACOBUS THEODORICI, Officinarum,

LAMBERTUS DE GORICHEM, ambitûs,

FRANCO DE LANGEL, Domûs Abbatislis & Hoſpitalis exſtructores.

Fuit ſic ſatis elegans, ſi fata tuliſſent, hoc Cœnobium, & recenter unitum ſibi impetraverat *Donckanum*, de quo ſuprà, Monaſterium, & Antiſtitem e *Cambronenſibus* habebat *Ludovicum de Roſeval*, S. T. Licentiatum, recenter mortùum. Sed ſtatu illius tractus aliam in religionem magis prono, nimium quantum priſco de vigore remiſerat. *Donckanum vicinum Cœnobium.*

Inter Heuſdam & Brantwycum Cœnobium Virginum Ciſtercienſium viguit, ab *Everardo de Goch*, ut jam vidimus, titulo *Donkæ Marianæ* [a] excitatum Anno 1439 Capitulo Campenſi in Friſia, ex [b] Goudhovio, ſubditum, de quo infrà ſub *Brantwyco* erit mentio.

HERP,

Aut etism

HERBT,

Herp, ſitus. *Hedickhuyſe* ad Ortum, *Honſento* ad Auſtrum, Holl. Com. hodiè feudum, cujus poſſeſſores longâ ſerie ab [c] Oudenhovio recenſentur.

arx. Vicina, juxta eundem [e] Oudenhovium, *Herpeno* arx *Berna* ad Moſam ſita, medio ab Heuſda lapide, Fulconis militi, ſeu Equiti, qui & *Folcoldus* dictus, propria. Hic in prælio Herneſtano Cuykianas partes ſecutus, conſcius necis Florentii Holl. Comitis ex inſidiis interfecti, ejuſdem expiandæ cauſâ, cum vindictam Theodorici fratris ejus, implorato B. Virginis Mariæ patrocinio vix natando evaſiſſet, de arce ſua Præmonſtratenſium, evocatis ex Inſula Mariana Monachis, Cœnobium ad B. Mariæ Virginis honorem condidit Anno 1134. Folcoldus aſſumpta veſte regulari *Bernæ* annis xv. vixit, & 12. Aprilis Ann 1149. deceſſit.

De Abbatiæ hujus fundatione meminere patriæ Annales, Joann. Beka *in Chron.* Wilh. Heda *in Hiſt. Ultraj.* Miræus *Chron. Belg. p.* 243. ac in *Dipl. Belg. lib.* 2. *cap.* 59. J. Bapt. Grammayus ſub *Taxandria cap.* 7. aliique plures. *in Cœnobium verſa.*

Sed placet *Fundationem* ex ipſis Cœnobii Bernenſis Monumentis MS. a Cœnobii Priore, poſtmodùm Abbate, Clariſſimo Viro, Domino *Corn. Alckemadio* tranſmiſſam, ab eo verò mecum benignè communicatam, talem qualem accepimus, hîc apponere.

FUNDATIO

Eccleſiæ Bernenſis B. Mariæ Virginis.

TEMPORIBUS glorioſiſſimi Principis Ludgeri & Epiſcopi Trajectenſis Andreæ, fuit *Fundationis deſcriptio.* quidam nobilis vir, nomine *Folcoldus* in villa quæ vocatur *Bernn* in Diœceſi Trajectenſi in Inſula quæ vocatur *Vrote*, & eſt in confiniis Hollandiæ & Theſſandriæ. Erat autem præfatus vir fortis & magnanimus, egregius miles in armis, acer in hoſtes, injuriarum ultor, inter ſuos dulciſſimus: hic habuit fratrem nomine *Womarum* militem præclarum, quorum pater vocabatur *Womarus* & *Hermegardis* mater, utrique nobiles & præclari. Prædictus itaque *Folcoldus* habebat Caſtrum firmiſſimum *Berne*, in quo fuit turris eximia & murus in circuitu, in ſuburbio Capella lapidea, (in qua quotidie Capellanus divina celebrabat) circa Caſtrum vero Pomœrium, in hoc aſſultus plurimorum perpetiebatur & interitus, ſcilicet Ducis Brabantiæ & Comitis Hollandiæ, & Hermanni de Heuſden & aliorum. Cum igitur quodam tempore dux cum valido exercitu Caſtrum Bernenſe niteretur eruere, & *Folcoldus* econtra ad reſiſtendum plurimos congregaſſet tam amicos quam conductitios, contigit ut inter conductitios milites præcipuus eſſet *Goſuinus* filius Domini *Goſuini de Heusbergh*, frater Domini *Theodorici*, qui poſteà fuit Colonienſis Archiepiſcopus, hunc callidè impretiaverat Dux, ut traderet Caſtrum ſupramemoratum tali factione, ut dum Dux impreſſionem in Caſtellum faceret, quod *Goſuinus* in altiorem domum conſcenderet, & ita excluſo eo Caſtrum dederetur Duci; ipſe vero divinitate propitia hunc dolum præſentiens taliter præcavit; nam cum hoſtiles cunei appropinquarent, dictus *Goſuinus Folcoldo* inquit: bonum mihi videtur quod deſcendatis ab antemurali ut eos arceatis: cui *Folcoldus*, longæva eſt conſuetudo, ut conductitii primi ſint in certamine, proinde volo ut deſcendatis, & ſuburbium viriliter defendatis, & cum rationabiliter iſtis non poſſet contradicere, deſcendit, poſt quem *Folcoldus* portas clauſit, illique dixit: abite quia domum *Folcoldi* a modo non tradetis, at ille confuſus diſceſſit, & Caſtrum illæſum permanſit.

Iſtis etiam diebus manſit apud *Wyck* Comes quidam *Wichardus* nomine, ſub cujus comitatu erat *Vrotn* & *Waudrichemerwert*, & magna pars de *Bommelrewert*, hic miſit piſcatores ſuos in locum qui jacebat intra *Berne* & *Henſden*: ſed con-

a *Henriq. faſc.* 28 *Ord. Ciſt. lib.* 2. *p.* 405.

b *Goudh. in Append. p.* 118.

c *Iac. Oudenh. deſcript. Territ. Heuſd. p.* 12.

e *Iac. Oudenhooven Heuſd. Territ. deſcript. p.* 12.

contradicentibus hominibus Domini *Folcoldi* cum rubore reverſi ſunt. Unde iratus *Wicbardus* equum aſcendit, piſcatores ſe comitari præcepit, & laxare retia in capturam juſſit. At Dominus de *Berna* blandè rogavit eum ab incœpto deſiſtere, ille vero minis & contumeliis eum afficit: quod ille non ſuſtinens lanceâ præfatum Comitem perfodit, & mortuus à ſuis ad propria revectus eſt & ſepultus. Cum vero emenſo aliquanto tempore inimicitiis iſtis durantibus contigit Regem *Ludgerum* Curiam tenere apud Neomagium, filii autem occiſi cum amicis decreverunt querimoniam deponere coram Rege de morte patris. Noſcens itaque *Folcoldus* Regem juſtum judicem & acerrimum vindicem cauſarum imminens periculum taliter præcavit; viam namque illorum, per quam ituri erant ad Regem, juxta *Winſen* cum cognatis & amicis operiebatur, & cum eos appropinquare vidiſſet, nudis pedibus ipſe, & ſui nudis gladios cervicibus imponentes coram ipſis prociderunt, & veniam petierunt, illicque divina opitulante gratia, & interventu bonorum virorum, qui ibi aderant, filiis præfati *Wicbardi* ſatisfactum eſt de morte patris, & ita reconciliati intraverunt Curiam Regis.

Præfatus Dominus *Folcoldus* habuit quemdam famulum nomine *Arnoldum Urlam*, hic poſſedit agrum quemdam ex iſtâ parte Moſæ contra Caſtrum quod tunc ſitum erat juxta Eccleſiam *Hoeſden*; in quo piſam ſeminaverat. Famuli autem Domini *Hermanni* Caſtellani tranſeuntes Moſam, piſam illam rapuerunt, & damnum illi magnum intulerunt. Unde dolens *Arnoldus* abſcondit ſe in eodem agro, cumque ſuperveniſſet carpentibus piſam, gravibus vulneribus eos affecit, & cruentatos ad navem ire compulit. Quod Dominus *Hermannus* gravi animo ſuſcepit, & ſperans ſe Caſtrum *Bernenſe* dolo invaſurum, collectis militibus tranſivit pontem *Herpt*, & inſperatis Bernenſibus ſupervenit. In Caſtro vero erant quinque ex clientibus *Folcoldi*, ex quibus præfatus *Arnoldus* deſcenderat in Hagam ad incidendos ſtipites, qui audiens ſtrepitum populi & colliſionem armorum, ſuſpexit ad Caſtrum & vidit ſocios ſibi imminentes, ipſe vero imminens periculum devitans celeri curſu ingreſſus eſt Caſtrum, & hi quinque cum ſagittis & baliſtis arcebant hoſtes ab aſſultu, & ſic *Hermannus* reverſus eſt *Hoeſden*. Iſtis auditis *Folcoldus*, qui eo tempore morabatur *Altvorſe*, eo quod eſſet Comes intra Moſam & Walim, nam omnes juſtitiæ a *Moldeke* uſque *Herwede* ejus fuerunt, exceptis villulis *Withem* & *Nifrik*, cum eſſet vir animoſus collectis hominibus & amicis venit *Hoeſden* & impetum fecit in adverſarios, ſicque facta eſt longa concertatio inter eos. Quodam itidem tempore *Hermannus de Hoeſden* collegit exercitum copioſum inter quos erat villicus Ducis Brabantiæ, & hic cum multis venerat in auxilium ejus, obſidione autem facta idem *Henricus* protervè locutus eſt dicens ſe adeo armatum, ut nec Deus nec Diabolus eum lædere poſſet niſi in oculis tantum, & ſic factum eſt, ut in primo conflictû a Balliſtariis vulneratus in oculis ſtatim expiravit.

Ipsâ etiam die quidam miles egregius de *Bruchen* occiſus eſt, & alii quamplurimi vulnerati & occiſi. *Hoeſdenſes* vero cum mœrore & luctu reverſi ſunt. Alio item tempore præfatus *Hermannus* contraxit exercitum de terrâ Ducis Brabantiæ & de Comitatu Hollandiæ qui ſemper fuerunt ei auxilio ut obſideret *Bernam*. Et præſciens *Folcoldus* miſit nuntios ad conſobrinum ſuum *Gerardum Brewe de Druthen*, & ad *Florentium de Winſen*, & alios homines cognatos & amicos ſuos, qui in unum conglobati venerunt ei in auxilium, & cum jam inimici eſſent ante Caſtrum, præfati milites tranſierunt vadum quod dicitur A, ad Orientalem partem in loco qui dicitur *Opwert* inſciis inimicis. Illi vero, qui in Caſtro fuerunt, videntes amicos innuerunt eis vexillo ut ſe armarent, quod & factum eſt, & ſic præparati irruerunt in hoſtes, qui ſtatim in fugam verſi ſunt, fugientes verſus *Herpt*, & inſequentibus aliis perierunt illo die inter ſubmerſos & occiſos circiter quinquaginta viri.

Item alio tempore cum tranſiret *Folcoldus* per Inſulam *Bommelrewert*, inimici ejus poſuerunt ei inſidias juxta villam, quæ vocatur *Hemert*, ipſe vero armatus inſedit equo, cumque non eſſet evadendi locus per crepidinem fluvii fugiens in ipſum ab alta ripa cum equo inſiliit, &, quod mirum dictu eſt, per profunditatem eum equus ad alteram ripam illæſus verſus Caſtrum, & cum eſſet in tanto periculo, vovit Deo quod ſe & ſua omnia ejus mancipareт obſequio.

Cum autem diuturnæ inimicitiæ eſſent inter *Folcoldum* & *Hermannum*, contigit Regem *Ludgerum* Curiam tenere apud inferius Trajectum, ad quam confluxit multitudo Nobilium, in qua etiam *Folcoldus* præparavit ſibi hoſpitium omnibus bonis refertum; *Hermannus* vero tardè adveniens nullum poterat habere hoſpitium, unde compulſus equos ſuos cœpit ſtabulare in plateâ. Quo comperto Dominus de *Berna* propter ingenitam nobilitatem doluit, miſitque honeſtiores milites de ſuis ad eum ſupplicans, ut propter honorem Patriæ intraret hoſpitium ſuum, pariterque convivarent (finitâ autem Curiâ unuſquiſque ad ſua remeavit, ita ut illuc venerat) annuit ille & ad eum declinavit; factum eſt autem divinâ opitulante clementiâ, ut inter familiaria colloquia & opulentiſſimas epulationes, quas ibidem *Folcoldus* ſibi præparari juſſerat, ex animo reconciliarentur, & dimiſsâ Curiâ quaſi fratres reverterentur, qui inimici illuc venerant.

Temporibus *Folcoldi Bernenſis* manſit quidam nobilis vir in *Maesmondt*, qui vocatur *Craft*, qui cum provectæ eſſet ætatis duxit quamdam juvenculam pulchram, *Beſcelam* nomine *de Zumeren* ortam, quæ cum non conſentiret cohabitare ſeni, fugiſſetque ab eo, per hoc allexit eam ut rediret, quod hæreditavit eam omnibus bonis ſuis tam mobilibus quam immobilibus poſt mortem ſuam, cum autem præfatus *Craft* ceſſiſſet in fata, Dominus *Folcoldus* eandem *Beſcelam* duxit in uxorem cum omnibus bonis præfati viri, licet ante cum eâ mœchatus fuerat & commater exſtitit.

Erat autem in proſpectu Caſtri *Bernenſis* quoddam pratum, quod creverat alluvione aquarum, in quo vigiles qui cuſtodiebant munitionem, frequentiſſimè viderent portentuosè Conventum de albatorum virorum, cum nondum homines noſtri habitus viſi fuerint in terrâ noſtrâ: perſæpe etiam cantum dulciſſimum audierunt & templum & diverſa ædificia erigi, ſicut poſtea rei probavit eventus.

Folcoldus itaque in proximo pertæſus illecebras mundi & vanitates ſæculi ex intimo cordis affectu cœpit excogitare, qualiter Deo ſerviret, & ſua omnia divino ſervitio manciparet. Anno ab Incarnatione Domini M. CC. XX. Ordo *Præmonſtratenſis* incœpit per Sanctum Patrem *Norbertum*,

bertum,

bertum, poſtea Magdeburgenſem Archiepiſcopum.

ejus initia, Anno Domini 1133. Dominus *Folcoldus de Berna* miſit ad Abbatem *Rodenſem*, rogans ut ei mitteret viros religioſos, qui apud *Bernam* in prædio ejus Clauſtrum conſtruerent, ibique Deo ſervirent. Abbas autem annuit & Conventum miſit, qui cum ei cohabitaſſent per annum, remiſit eos ad propria, eo quod carnibus & vino uti vellent, & lautius victitare, & pauperiem Chriſti nollent imitari.

Tertio Nonas Auguſti fundata eſt Eccleſia *Bernenſis* Anno M. C. XXXIV. cum completi eſſent anni 14. ab inchoatione Eccleſiæ *Præmonſtratenſis*, & ſexto a fundatione Eccleſiæ *de Inſula B. Mariæ*. Venit *Folcoldus* præfatus de *Bernâ* ad Abbatem *de Inſula B. Mariæ Virginis*, miſericorditer ab eo petens, ut daret ei commilitones, qui in patrimonio ſuo cum eo Deo ſervirent. Abbas autem *Robertus* ex voluntate & convenientia Domini *Andreæ* Epiſcopi Trajectenſis miſit cum eo religioſos viros Dominos *Everardum* ſanctitate eximium & Magiſtrum *Gerardum* Priorem primum, & *Onulphum* germanum præfati *Everardi* & conſobrinum eorum *Onulphum* juniorem, qui omnes erant apprime liberalibus ſtudiis imbuti, & nati erant de *Bruſſellis*, & cum eis alios commilitones, qui omnes erant voluntarii in diſciplina regulari, per quos valuit & ingens crevit & a quibus cœpit Religio apud nos. Dominus autem *Andreas* Epiſcopus Trajectenſis per Privilegium ſuum confirmavit factum Domini *Everardi* Abbatis & fratris *Folcoldi*.

Poſt hæc Dominus *Folcoldus* naufragoſum mundum derelinquens Chriſti jugo ſe ſubjecit, & habitum noſtrum induit, & in eo quindecim annis vixit, & qui antea fuerat ſuperbus, factus eſt humillimus, ita ut vitulos paſceret. Denique factum eſt ut quodam tempore Fratres converſi ad hoc recepti mulgere vaccas dedignarentur, Frater autem *Folcoldus* arrepto mulctrali vaccam petiit, quo viſo Fratres celerrime quod juſſi fuerant opus obedientiæ impleverunt. Uxor ejus Domina *Beſcela* faſtum ſæculi derelinquens, Sanctimonialium habitum ſumpſit, & cum Sororibus, quas de ſæculo ad ſe traxerat, apud *Babyloniam* Clauſtrum conſtruere tentavit, ſed diſplicuit ei locus, eo quod eſſet paluſtris; indeque profecta eſt ad locum qui dicitur *Woot*, ibique Eccleſiam ædificavit, & tantæ Sorores in brevi ibi receptæ ſunt, quæ computabantur circiter ſeptuaginta.

Vide Bullam Confirmationis in Aub. Miræi *Diplom. Belgicis* cap 52. fol. 103.

progreſſus, Poſt hoc Dominus *Everardus* ædificavit Eccleſiam ligneam, quam fecit ædificari in honorem *Dei*, & S. *Joannis Baptiſtæ*; ædificavit etiam omnes officinas Clauſtri ex lignis ſatis operoſè, & in eo congregavit Conventum Religioſorum ſatis copioſum, præterea converſos plurimos, quos ad ſe melliflua dulcedine attraxit; terram etiam plurimam comparavit, & iſtas grangias ædificavit, in *Riſwyk* unam, in *Wyck* unam, in *Babylonia* unam, ſimili modo *Galam* & *Bernheſen*, & *Mersbereb*, in *Sanden* etiam domum, & in *Derenborch* juxta *Udenbolt* ædificavit domum, quæ poſtea deſerta eſt.

Factum eſt poſt mortem *Folcoldi*, quod conſobrinus ejus *Gerardus Brieve* propter hæreditatem avunculi vexaret domum noſtram in multis, & præcipuè Clauſtrum puellarum in *Woert*: propterea Abbas in reconciliationem dedit ei viginti marcas, & miniſteriales Domini *Folcoldi*, & bona quæ ejus fuerunt in *Aerdepe* & juxta *Bieſtich* portionem cujuſdam terræ, & ipſe effuſticavit omne obloquium.

Poſt mortem vero Prioris *Gerardi* egregii Magiſtri & ſanctiſſimi viri ſubrogatus eſt loco ejus quidam *Albertus de Berſe*; hic cum aliquando in Prioratu honeſtè ſtetiſſet, Diabolo eum inſtigante ad Abbatiam aſpiravit, proinde quoſdam inquietos & malitioſos ex conventu ſibi attraxit, qui omnes unanimiter conſpiraverunt contra Abbatem, multiſque exceptionibus contra eum compoſitis accuſaverunt eum coram Patre Abbate ſcil. *Roberto de Inſula*, & coram Epiſcopo Trajectenſi *Godefrido*. Hi igitur ſcientes Abbatem eſſe ſanctiſſimum, in humilitate eximium, & propriæ paupertatis amicum, non attenderunt eos, ſed inglorios dimiſerunt. Illi vero a perfidiâ ſuâ nec ſic deſtiterunt; enimvero decem marcas mutuo conceſſerunt, quas Epiſcopo Trajectenſi tradiderunt, ſperantes per eum Abbatem ſuum deponendum, ille ſiquidem *Bernam* profectus eſt illectus pecunia, & cum cauſa coram eo ventilaretur, nihil poterat agere in Abbatem, quia optimi quique ex utroque Conventu omnibus viribus pro Abbate ſteterunt, & ſic poſt multos labores & inevitabiles expenſas tandem caſſata eſt factio pravorum. *Albertus* vero depoſitus eſt de Prioratu, qui, ſicut mos eſt ſuperborum, non ſuſtinens opprobrium cum ſuis complicibus *Saxoniam* petiit, ibique in Domo Ordinis noſtri, cum ſolus iret, ante gradus Sanctuarii corruens repentinâ morte deceſſit, & omnes qui cum eo erant, per varia loca diſperſi ſunt; hæc itaque conſpiratio multum damnificavit novellam plantationem Eccleſiæ noſtræ.

Fuit etiam in diebus Domini *Everardi* Abbatis quidam Sacerdos in Conventu *Bernenſi*, *Theodoricus* nomine, qui inter cæteras virtutes, quibus fulciebatur, hoc habebat inſigne, quod indefatigabiliter ſcribebat libros; ſcripſit enim apud nos duas Hiſtorias, & tres Homilias, & alios multos Codices, qui poſt multos labores cum Fratre *Onulpho* miſſus eſt in *Woert*. Erant autem iſti duo amantiſſimi ſocii inter ſe. Accidit itaque quodam die, quod *Onulphus* ægrotaret uſque ad deſperationem mortis, & cum Fratres ſolliciti eſſent de ejus unctione, quidam eorum hic repente inſinuavit Fratri *Theodorico*, ubi ſedebat ſcribens, quo audito ſtatim ſurrexit, & præ nimio dolore in extaſin cecidit, & a Fratribus delatus eſt in lecto prope lectum decubantis amici. Sancta vero Maria inclyta Regina Cœli viſitavit commilitones ſuos, & ſtans prope lectum *Onulphi* taliter eum affata eſt: Mi dilecte, non modo morieris, ſed revoluto anno ad me demum tranſmigrabis; amico autem tuo hic mora non valet, quia in inſtanti mecum eſt regnaturus. *Onulphus* autem *Theodoricum* ſtatim admonuit, ut purè confiteretur, & participaret corpori & ſanguini Chriſti; ille vero reſpondit, ſe nihil mali ſentire, & ideo non eſt neceſſe: importunitati tamen inſtantis amici cedens Communionem accepit & inunctionem in verâ contritione, & feliciter migravit ad Dominum, quem ſecutus eſt ſocius ejus felici commercio tranſacto anno.

Poſt hæc D. *Everardus* Abbas gravi labore multos congregavit lapides ad ædificationem templi, & locum præparavit, terram aſſiduè cum carrucis aggerando, & cum 34. annis feliciter rexiſſet Eccleſiam, plenum relinquens Conventum & bene ordinatum feliciter tranſivit ad Dominum, Anno Dominicæ Incarnationis 1168. 18. Kal. Octobris.

Bernenſes autem orbati Patre conſilium ab alto trahentes uniformiter elegerunt Magiſtrum *Hugonem*

gnem in matrice Eccleſia, qui ante converſionem fuerat Capellanus *Godefridi* Epiſcopi Trajectenſis. Iſte fuit probatus Magiſter arte Phyſicus, *Teruanenſis* natione, homo verè religioſus, & honeſtæ vitæ, hic ſemper induebatur cilicio ad nudum corpus; iſte fundavit templom Anno D. 1176. & utiliter cœpit ædificare. Vixit autem in Abbatia 8. annis ſeliciter, migravit ad Dominum 8. Kal. Aprilis.

Deinde *Bernenſes* elegerunt in Abbatem Dominum *Godeſcalcum* Priorem *de Poſtele*; iſte à pueritiâ educatus fuit in *Floreffienſi* Eccleſiâ, natus de villa quæ dicitur *Williche* juxta *Nuſcium* parentibus honeſtis & bonis. Iſte in ædificatione templi, quod prædeceſſor ſuus fundaverat, plurimum fuit ſollicitus. Septimo anno ex quo Abbas effectus eſt, circa feſtum S. *Joannis Baptiſtæ*, facta eſt pluvia nimia, quam etiam ſtatim ſubſecuta èſt tanta inundatio aquarum, ut omnes aggeres rumperentur, & omnes ſegetes & paſcua delerentur; tanta enim erat inundatio aquarum, quod Fratres noſtri & incolæ iſtius terræ manibus ducerent pecqra ſua ſupra *Donc* juxta *Udenholt*, ut ibi ſalvarentur. Eadem æſtate triginta equas validas vendidimus pro quinque mareis, & omnes noſtræ oves mortuæ ſunt, quibus multum abundavimus, & infinita damna pertulimus. Abbas vero in autumno *Coloniam* petiit pro comparandis frugibus, ibique mortuus eſt Frater *Theodoricus*, cui commiſſa fuit cura exterior, & ſepultus eſt apud S *Andream*. Abbas autem ſecundo regreſſus eſt *Coloniam* pro comparandis frugibus, ibique in Domo avonculi ſui Domini *Aufridi*, ſanctiſſimi viri Decani S. *Andreæ*, mortuus eſt, & ſepultus apud S. *Andream* ante fores dormitorii; itaque pridie Idus Januarii 1185. poſtquam 9. annis rexiſſet.

Coi ſucceſſit *Everardus* filius Eccleſiæ noſtræ homo religioſus & timens Deum, humilitate & ſanctitate præcipuus. Ejus temporibus ædificata eſt turris noſtra, & dormitorium lapideum per induſtriam Prioris noſtri *Arnoldi*, qui poſtea factus eſt Abbas; ipſe etiam acquiſivit nobis bona in *Lewen*, ibique ædificavit Domum. Cum hic viginti uno an. rexiſſet Eccleſiam noſtram, propter debilitatem corporis, cedens etiam ſimultati quorundam reſignavit ſpontaneè Abbatiam, & poſtea ſanctam ducens vitam pervênit ad decrepitam ætatem, & obiit pridie Idus Februarii.

Anno 1206. electus eſt *Henricus* filius *Hermanni de Alfen*, homo nobilis tam moribus quam proſapiâ; erat enim ex parte matris de genere D. *Folcoldi* Fundatoris noſtri. Ejus temporibus per ſolertiam *Melchioris* Prioris ædificata eſt Camera Abbatis, & Refectorium tam Clericorum, quam Laicorum. Poſtquam novem annis præfuit Eccleſiæ noſtræ, depoſitus eſt non ſine gravi damno noſtro.

In locum ejus ſucceſſit D. *Arnoldus* Prior Eccleſiæ noſtræ, qui ab infantia ſuâ plurimos labores & ſudores pertulerat in Eccleſia noſtra: ejus temporibus Anoo Domini 1218. concremata eſt Domus noſtra funditus apud *Cralen* in diebus Rogationum, tertia demum die conflagrata eſt Eccleſia in *Merberck* & Curia tota; fuit enim ſiccitas maxima. Anno 1224. obiit D. *Arnoldus* Abbas ſextus, pridie Idus Maji cùm novem annis rexiſſet Eccleſiam noſtram.

Poſt cujus obitum unanimi conſenſu omnium electus eſt in Abbatem *Henricus*, qui antea fuerat depoſitus, licet graviſſime langueret, octavâ denique ſeptimanâ reſtitutionis ſuæ mortuus eſt, 8. Idus Julii, cum completi eſſent 90. anni, ex quo cœpit Eccleſia *Bernenſis* Anno 1224. Sub hoc Abbate Eccleſia noſtra accepit Jus Patronatûs Parochialis Eccleſiæ de *Berlicbem*, cum decimis & certis bonis &c. à R^do^ & Venerabilibus DD. Decano & Capitulo Collegiatæ Eccleſiæ S. Salvatoris *Ultrajectenſis*, volgò *Oude-Munſter* dictæ, per certum contractum, Anno circiter Domini 1210.

Huic ſucceſſit D. *Theodoricus*; hic impetravit nobis reliquias *Macchabæorum* de *Coloniâ*, & Anno D. 1233. factorum ſuorum pertæſus, abſolutionem in Generali Capitulo impetravit.

Poſt hunc elegerunt *Bernenſes Lodovicum*, qui cùm tribus annis rexiſſet Eccleſiam noſtram, magna precum inſtantia obtinuit abſolutionem.

Anno igitur MCC. XXXI. ſubrogatus eſt in locùm Prædeceſſoris D. *Walterus*. Sub hoc Abbate Eccleſia *Bernenſis* Ordinis *Præmonſtratenſis* acquiſivit ſibi Jus Eccleſiarum Parochialium de *Orthen* & *Buſco*, ut invenitur in certo Diplomate *Henrici* Ducis *Brabantiæ* Anno MCC. XXXI. teſtibus DD. *Arnoldo* Abbate de *Antverpia*, *Egrico* Abbate de *Tongerloo*, & *Waltero* Abbate de *Berna*: ſed poſtea ab eodem Duce vel filio ejus *Henrico* ſecundo, jus prædictum Bernenſibus ablatum, & Monialibus de *Aurigen* Ord. Prædicatorum conceſſum eſt.

Fundationem ſuo Diplomate Ann. 1134. ratam habet *Andreas*, Ultrajectinus Epiſcopus ordine XXV.

IN nomine Domini, Amen. *Andreas*, miſericordia Dei, qua vocat ea quæ non ſunt, Eccleſiæ Trajectenſis Epiſcopus. Fundat. tabulæ,

Quo ſtudio, quave ſollicitudine ſit invigilandum his, qui ſibi nihil reliquerunt, ut nudi ſequerentur nudum Chriſtum, pietas fidelium novit, quæ pelles animalium tanquam poteſtates ſublimes, ad excipiendas tempeſtates, tabernaculo ſuppoſuit, quatenus intra tabernaculum purpura contemplativorum tranquilla pace reſpondeat, & lumen honeſtæ vitæ circumquaque diffundat.

Et nos igitur, pro poſſe noſtro, hoc æmulantes, præſenti ſcripto, præſentibus & poſteris edicimus, quod FOLCOLDUS DE BERNA, vir liber & dives, ſed & uxor ejus BESSELA, inſpiratione Dei, ſanè intelligentes, cedros Libani, quas plantavit Dominus, nidum haberi paſſeribus, ad honorem Dei, & Theotocou beatæ Virginis Mariæ, Abbati Roberto de Inſula ejuſdem beatæ Matris, ipſam BERNAM cum omnibus ſuis appertinentiis, *Maeſmund* quoque cum omnibus ſuis attinentiis, nec non & *Erthepe*, quæ eſt in Teſſandria, cum omnibus ſuis attinentiis, ſed & *Altfurge*, cum omnibus ſuis attinentiis, item etiam *Mersberch* cum omnibus uſibus ſuis, quos in ſæculo viventes inibi jure obtinuerunt, per manus noſtras tradiderunt.

Abbas autem præmemoratus ex Canonicis ſuis Abbatem idoneum excipiens, ſuperadditis ei conſervis & commilitonibus Dei, prædictæ Bernæ per manus noſtras impoſuit, Eccleſiamque illam ab omni ſua vel ſucceſſorum ſuorum obedientia & commodo temporali penitùs abſolutam noſtro regimini & obedientiæ ſubſtituit, nihil juris aut reſpectus in Eccleſia ſibi prædicta reſervans: præterquam ſi minùs ordinatè quid egerint, coädjuvante tunc loci præſente Abbate, commonitione fraterna, ſecundùm tenorem matricis Eccleſiæ, corripiat & emendet.

Nos item prædictam Eccleſiam, ab omni tam noſtra quàm fidelium noſtrorum exactione liberam, ea hoc nunc edicimus & facimus, nihil excipientes, præter orationes & obedientiam filialem.

Sepulturam etiam & inunctionem infirmorum ſuorum tantùm, ſed & ipſum oleum, ſecundum quod Eccleſiæ de Inſula prædicta conceſſimus, concedimus & iſti.

Abſque conſenſu verò aut conductu ſacerdotum comprovincialium, nullum ex ipſorum Parochianis excipient mortuum, vel ſepelient.

Et ne quid contractum legibus hæc inſcriptio minùs habeat, tempus ac teſtes aſſignavimus, & ſigilli noſtri impreſſione firmavimus; multiplicationem in omni benedictione qui ad prædictam Eccleſiam ea quæ juſta ſunt cuſtodiunt, invaſoribus autem manus anathematis & æternæ damnationis obtendentes.

Et hæc quidem geſta ſunt Unigeniti æterni Anno Incarnationis milleſimo, centeſimo, triceſimo quarto, Indictione xii. anno verò Lotharii decimo, Imperii ſecundo ejuſdem, Epiſcopatus autem mei ſeptimo, præſentibus teſtibus ſubſcriptis;

Harberts, majoris Eccleſiæ Præpoſito,
Luberto, ejuſdem Eccleſiæ Decano,
Hermanno, Præpoſito S Bonifacii,
Luberto, Decano de S. Petro,

Canonicis.

Ottone, *Aſcellino*, *Alardo*,
Conrado, *Alberone*, *Chryſantho*,
Bliters, *Guilelmo*.

Liberis hominibus.

Arnoldo Juvene, Comite de Clive.
Gerungo de Aſper.
Guilelmo, filio Comitis Guilelmi.

Miniſterialibus.

Herebaldo, *Rutberico*, *Giſelberto*,
Alphardo Soulteto, *Arnoldo Caſtellano*.

Albertus, Dominus de Dintere, vir nobilis, dat Bernenſi Monaſterio prædium Bernehefe *in Campania Brabantiæ, Anno* 1196.

Donationes, IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Ego ALBERTUS de Dintere, tradidi me ipſum Eccleſiæ S. Mariæ in *Berna*, & quidquid habere viſus ſum in vicinia curiæ, quæ vocatur *Bernehefe*, & univerſas poſſeſſiones agrorum meorum, & dimidictatem paludis quæ vocatur *Loesbruc*, cum libera poteſtate communis uſus in aquis, & paſcuis, & ſilvis, in *Heſewich*.

Et quia hæc à Domino *Henrico de Kuc* feodaliter tenebam, ipſe autem à Duce Lovanienſi, & transferre in alienam potaſtatem per me ipſum legitimè non poteram, allodium meum, in medeiæ loco, memorati feodi Domino *Henrico* confirmavi.

Quod in uſum Ducis ſuſcipiens, proprietatem ejus Duci legaliter aſſignavit, in die S. Servatii, apud villam, quæ vocatur *Orſchot*.

Dux vero jus ſuæ proprietatis, quod in meo feodo apud Bernehefe habebat, Eccleſiæ Bernenſi condonavit, & Zalam ejus, in eodem loco & die, Dominus Henricus de manu Ducis, ad uſum Eccleſiæ, ſuſcepit, in præſentia honorabilium virorum iſtorum,

Domini *Alberti*, filii Domini Henrici,
Theoderici de Herlar, *Huberti de Heſewich*,
Wilhelmi Comitis de Megem, *Anſelmi de Welde*,
Walteri Bac, *Henrici Schulteti*.

Ubi autem prædicta bona in *Bernchefe* Dominus Henricus & filius ſuus, ad uſum Eccleſiæ, unà cum manu Abbatis Everardi, apud Caſtrum *Herpen* ſuſceperunt, hi ſunt teſtes, qui præſentes fuerunt,

Henricus de Batenburch, conſobrinus Domini Henrici,
Walterus Alf, *Marſilius de Loen*,
Wilhelmus Appelgrau,
Egeno de Har, & filius ſuus Robertus.
Henricus Spiegel. *Helias*.

Geſta ſunt autem hæc Anno ab Incarnatione Domini milleſimo, centeſimo, nonageſimo ſexto, Imperatore Henrico, Epiſcopo Leodienſi Alberto, Trajectenſi autem Balduino, Duce Brabantiæ Henrico.

Albertus, Dominus Cudicenſis donationes ab Alberto Dinteræ, & Almerico Heſevici Dominis factas, in uſum Monaſterii Bernenſis, confirmat.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen. Ego *Albertus de Kuc*, omnibus Chriſti fidelibus tam poſteris quàm præſentibus in perpetuum. Confirmationes.

Cùm facta patrum præcedentium non ſemper tangant memoriam poſterorum, neceſſarium duximus ea diligentioris ſtili officio deſcribi, quæ ſanctæ devotionis intuitu conſummata vigili memoriæ perpetuò expedit commendari.

Hinc eſt, quòd ea quæ devoto inchoata principio dignoſcimus, idoneo fine terminare ſatagimus: ſcilicet quòd quidam liberæ conditionis miles *Albertus de Dintere*, quandam curiam in ſuo allodio apud *Bernehefe* poſſedit, in cujus poſſeſſionem jure hereditario ſucceſſit.

Dicta autem curia hoc juris in ſilva *Dintere* huc uſque & nunc obtinet & obtinuit, quòd ejus incolæ & ligna ardenda, & ligna ædificiis in eodem allodio conſtruendis apta, pro ſuo placito, ad plenum liberè poſſunt educere.

Porcos itaque domeſticos in prælibata ſilva poſſunt ſine decima nutrire, communibus paſcuis pratorum & rivorum, cum ſuis coheredibus, participare; nec ſuper his Domini de *Kuc*, vel alicujus ſui coheredis, prohibitionem vel gravamen formidare.

Alter itaque ejuſdem conditionis miles *Almericus de Heſwic*, apud *Bernehefe*, curiam aliam, in ſuo allodio, eodem jure, quo & prædictus miles poſſedit; quæ curia prænominatæ curiæ jus in omnibus & per omnia à primo fundamento hactenus quietè obtinuit.

Horum militum uterque utramque curiam Conventui B Virginis Mariæ in *Berna* integrè & irrevocabiliter, patris mei Henrici conſenſu annuente, contulit. Conventui quoque prædicto de bonis de *Ambershove* collata eſt dimidia poteſtas, qua quælibet curia pollet.

Contulit etiam dicto Monaſterio nominatus *Albertus de Dintere* medietatem de *Loſebruc*, tam in arboribus quàm in plantis.

Nos

Nos autem dictis eleëmoſynarum largitionibus nunc, noſtri ſcripti & ſigilli munimento, fidele teſtimonium adhibentes, ea quæ prælibavimus, rata & inconvulſa volumus permanere.

Qui autem ſacrilego auſu hæc turbare vel violare attentaverit, divinæ ſententiæ & noſtræ animadverſioni, uſque ad condignam & plenariam ſatisfactionem, ſubjacebit.

ABBATUM SERIES.

Abbates. 1. EVERARDUS, electus Abbas Ao. 1134. rexit xxxiv. annis, obiit Ao. 1168. xviii. Kal. Oct.

2. Mr. HUGO, elect. Abbas Ao. 1168. vixit in Abb. viii. ann. obiit 1176. viii. Kal. April.

3. GODESCHALKUS, elect. Abbas 1167. *Poſtellæ* Præpoſitorum primus Anno 1176. de quo hi extant verſus:

> Wilyca *cui vitam dedit*, & Floreſtia *veſtem:*
> Poſtula *cui laudem*, Berna *dat ampla pedum.*

Rexit ix. ann. obiit 1185. prid. Id. Jan.

4. EVERARDUS, fil. Eccl. Abbas elect. 1185. cum rexiſſet ann. xxi. ceſſit oneri, & obiit ſenex, pridiè Id. Febr.

5. HENRICUS, filius *Hermanni de Alfen*, electus Abbas Ao. 1206. poſt ix. regiminis annos depoſitus.

6. ARNOLDUS, anteà Prior electus Abbas 1215. cum ix. annis rexiſſet, obiit Ao. 1224. pridiè Idus Maji.

7. Poſt hujus obitum denuò electus Ao. 1224. omnium votis HENRICUS, octava ſeptimana reſtitutionis ſuæ obiit viii. Idus Julii.

8. - - - - THEODORICUS, vii. Abbas, Ao. 1224. Anno 1233. regiminis pertæſus, eo ſolutus eſt.

9. - - - - LUDOVICUS, viii. Abbas, Ao. 1228. cum tribus annis rexiſſet, magna precum inſtantia demiſſus.

10. WALTHERUS Abbas, electus 1231.

Ultra hos non progreditur Codex Fundationis MS. Abbatiæ Bernenſis.

Poſt hos occurrunt,

11. HENRICUS.
12. ALARDUS.
13. BALDOWINUS.
14. JOANNES.
15. ARNOLDUS.
16. WALTERUS.
17. NICOLAUS.
18. GERARDUS.
19. RODOLPHUS.
20. JOANNES.
21. NICOLAUS.
22. JOANNES DE BEERS.
23. JOANNES PAEP Ius
24. JOANNES PAEP IIdus
25. GERARDUS DE CLOOTWYCK.
26. ROBERTUS DE DOORN.
27. GODESCHALCUS DE VEEN.
28. INGRAMUS ROMPOT.
29. PETRUS DE HEMERT.
30. MARCELLUS DE MACHEREN.
31. ALEXANDER DE OS.
32. ARNOLDUS DE WYCK.
33. ARNOLDUS DE MALSEN.
34. JOANNES BIERKENS.
35. ÆGYDIUS INGEMILANT.

36. COENRADUS DE MULSSEN, in Ordine Abbatum Infulas a ſancta Sede primus obtinuit, obiit 22. Jan. Ao. 1549.

37. OTTO DE ROTSELAER, II. Infulatorum, obiit 25. Jul. 1552.

38. THEODORICUS SPIRINCK, III. Inful. obiit 1. Jul. 1584.

39. ADRIANUS VLIEMIUS, IV. Inful. obiit 19. Dec. 1606.

40. ARNOLDUS VESSEMIUS, V. Inful. obiit 24. Aug. 1608.

41. JOANNES VERCUILEN, VI. Inful. obiit 1. Nov. 1621. Ambo ex Sylvæ-ducenſi territorio oriundi.

Hic ſuo ævo juxta *Grammayum* ſumma cum laude & fructu præfuit.

42. JOANNES MOORS, obiit 1641.
43. LEONARDUS BOSCH, 1668.
44. JOACHIMUS KEISERS, 1676.
45. HENRICUS VAN DALE, 1692.
46. LUCAS SWAGERS, 1692.
47. NORBERTUS DE JODE, etiamnum in vivis, partim in *Heeſwyck* Brabantiæ pago, partim *Vilvordiæ* ſedem tenet.

Abbatia hæc primo Abbate, *Everardo* nempe, & primo Priore *Gerardo*, gaviſa eſt ſanctis. inter quos & ſanctitate conſpicui,

Hunc Ordo Præmonſtratenſis colit ad v. diem Auguſti, illum xiv. Sept.

Ad diem xii. Aprilis colit ipſum Ordinis Inſtitutorem B. *Folcoldum*. Sic de eo Bollandiui in Actis SS. Tom. 2. ad diem xii. Aprilis, in Indice prætermiſſorum: *SS. Folcoldus, ex Comitibus Teiſterbandiæ oriundus, Fundator Monaſterii Bernenſis, Ordinis Præmonſtratenſis, & in eo humilis converſus, in Territorio Heuſdano, in confiniis Hollandiæ & Brabantiæ, cum titulo* Beati *refertur a* Chryſoſtomo vander Sterre, *in natalibus SS. Ordinis Præmonſtratenſis.*

xxx. Maji colitur *Onulphus*, ut habent eadem Acta SS. Tom. VIII. Maji, *Canonicus Eccleſiæ Bernenſis, ejuſdem Ordinis Præmonſtratenſis, viſibili apparitione Virginis matris recreatus, & de obitu ſuo præmonitus cum titulo* Beatæ Memoriæ, *refertur ab eodem Chryſoſtomo vander Sterre.*

Atque xxiv. Aug. B. *Theodoricus*, & ibi quondam Canonicus: ſed mortui ambo in Virginum ejuſdem Ordinis Cœnobio Wartenſi.

Dependebant ab hac Abbatia *Præpoſituræ* tres; *Meersbergenſis* circa Amisfurtum in Utriceſio, *Monickwoordenſis* circa Tielam, & tertia circa *Wodrichemium*.

Alia eadem habet jura, ut decimas, Jus Patronatus & alia bona in *Berlichom*, ex tabulis donat. Ann. 1240. Præpoſiti & Capit. S. Salvat. Ultraj.

Jus Patronatus, decimarum, aliorumque bonorum Capitulo Leodienſi competentium in *Outheuſden*, *Vlym*, *Engelen* & *Dickhuyſen*, *Littoya*, ex Tabulis iſtius Capit. Ann. 1285.

Donationes Eccleſiæ & Jus Patr. in *Heeswyck*, ex Donat. *Wulravi a Benthem*, & *Agnetis* uxoris ejus Anno 1284. Præter donationes vocatas, *Bernebeſe*, ſub *Dinteren* & *Heeſwyck*, vicis Brabantiæ, ſecundo lapide a Sylva-Ducis, earumque confirmationes, de quibus in Diplomatibus ſupra exhibitis. denique jura,

Wilhelmus Holl. Comes Ann. 1242. amam vini annuatim donavit ex vectigali in *Niemantsvriendt*. Ex Monum. MS. *M. V. Hoven.*

Donationes pleraſque refert in Cod. M. S. *Cornelius Alckemadius.*

Et quamvis videri poſſet ratione ſoli genitalis Hollandos quàm Brabantos potius reſpicere, diſcimus ex Diplomate Anni 1306. apud *Dynterum* Henrico Brabantorum Duci, ejuſque ſucceſſoribus *Advocatiam* Bernenſem in perpetuum conceſſam a Frederico Imperatore, approbatam a Guilielmo Holl. Comite & Romanorum Rege.

Mutato regimine Canonici Cœnobii Bernenſis primùm incoluêre Domum Fratrum vitæ communis in urbe Sylvæ-Ducenſi, quam ſibi, Bernâ pulſi, pretio Buſcoducis comparavêre. Bonis dein a Confœderati Belgii Ordinibus [a] Anno 1648. IX. Julii fiſco addictis, Abbate in Campiniæ pago *Heeswyck*, aut alibi hærente; [b] pauci qui ſuperſunt Canonici, Vilvordiæ propè Bruxellas tuto refugio potiuntur.

refugium, "Conſpiciuntur tamen hodiéque, inquit Grammayus, in conſpectu Moſæ parietina Cœnobii "ampliſſimi, impetu turbarum non ita pridem in"cenſi. Invêni ad latus Chori tumulum elevatum "marmoreum *Arnoldi van der Sluyſen*, cum tali "inſcriptione.

monumentum,
Qui fuerat gratus cunctis, jacet hic tumulatus,
Heuſdenſi natus, ex clara ſtirpe vocatus
Arnoldus miles de Sluſa, *ſpernere viles*
Actus hic novit, falſos a ſeque removit:
Fortis, formoſus, prudens erat ac animoſus,
Juſtus, pacificus, probitati ſemper amicus.
Finiit is vitam, morum gravitate politam
Quarto reddendas a menſe Decembre Calendas
Anno milleno Domini, noviesque Noveno,
Et bis centeno, terno quoque dum dico deno,
Gaudeat in Cœlis, ut hic oret quiſque fidelis.
Hoc Pater & Flamen ſacrum, Natuſque det.
Amen.

Bona ac proventus Abbatiæ Bernenſis, circa Aon. 1571. 1580. &c. ex vetuſtis Codicibus Cenſualibus ejus Abbatiæ deſumpta.

atque proventus.

1. *De Abdye met het Convent en de gebouwen daer aenbehoorende, houde tot haer gebruyk en onderhout* 120 *Mergen ſoo wey als boyland.*
2. *De Proofdye van Heeſwyck met de aenhoorige Landen, ſoo te Heeſwyck als in het Land van Altena,* 70. *Mergen.*
3. *De Pachthoeve tot Schuyck in het Land van Raveſtein, doen jaerlyks,* . 400 - 0
4. *Een parceel Lands tot Berckhem, doet jaerlyks,* . . . . . . 95 - 0
5. *Een Speelhuys met twee Pachthoeve tot Heeſwyck, worden van den Abt gebruykt.*
6. *Het huys en wooninge der Abdye binnen 's Hertogen-boſch A°.* 1623. *door de Prelaat en Conventualen gekogt, voor* 41350 - 0.

Mergen-talen binnen en buytens-dycks gelegen te Heuſden:

Binnensdycks lag 87. *Mergen, en hier van wiert jaerlyks aen huur gegeven,* 428 - 0
Buytensdycks lag 102. *Mergen, jaerlyks gevende,* . . . . 581 - 0

[a] *A. Miræus Dipl. Belg. p.* 350.

[b] *Iac. Torrii in Relat. Rom.*

Pachten van Land, Tienden en Cynſen in 't Land van Heuſden:

Deſe Landen waren 238. *Mergen.*

In Herpt:

Was 229. *Mergen en* 3. *hond, en eenige parceelen Lands, doen te ſamen jaerlyks,* . . . . 1390 - 0

Thynſen binnen Herpt:

Zoo van huyren en Landen bedroeg jaerlyks, ... 41 - 5

Landpacht onder Hedikhuyſen,

bedroegen jaerlyks, . . . 367 - 13

Thynſen binnen Hedikhuyſen,

Jaarlyks, ... 14 - 5

Landpachten in Welreweert en Blokhove,

Jaarlyks, ... 61 - 0

Landpachten in Outheuſden,

Over verſcheyde Landen, te zamen meer als 126. *Mergen bedragende,* . 343 - 10

Thynſen onder Outheuſden,

Jaarlyks, ... 48 - 16

Landpachten in Geuderen,

Jaarlyks, ... 124 - 4

Thynſen binnen Geuderen,

Jaarlyks, . . : . 9 - 19

Landpachten in Broek,

Jaarlyks, . . . : 319 - 10

Thynſen in Heuſden,

Jaarlyks, ... 32 - 9

Renten van de Graaflyckheyt van Holland,

Jaarlyks, ... 110 - 0

Thynſen onder verſcheyde Dorpen,

Jaarlyks te zamen, . . . 43 - 8

Erfpachten onder verſcheyde Dorpen, beſtaande in een quantiteyt Rogge en Weyt,
Nog aan gelt, . . . 88 - 0
Nog . : . . 15 - 0

Landpachten tot Arensbergh,

Jaarlyks, ... 1111 - 11

Tienden onder Arensbergh,

Jaarlyks, ... 236 - 10

Nog aan inkomſten van Landen gelegen onder verſcheyde dorpen tuſſen Maas en Waal, ... 974 - 10
Nog aan diverſe Landpagten, . 180 - 0
Nog omtrent 1000. *mudde Rogge, en veel Kapoenen.*

Somma totalis, . . 7015 - 10

VEEN,

Digitized by Google

V E E N,

Veen, ſitus, Moſæ ad Ortum Inf. Heuſdani territorii pagus, gentis ex Heuſdana progenitæ cognominis, cujus fanum Anno 1504. a Gelris flammâ dirutum.

Vir nobilis. E pago hoc oriundus *Joannes ab Hoevel*, ex mercatore divite, Eques a Cæſare atque ei a conſiliis creatus, Coloniæ apud Ubios defunctus.

W Y C K,

Wyck, ſitus, *Veenæ* ad Boream, Moſæ ad Ortum & Occaſum ejuſdem tractus pagus, ac Dominium egregiis immunitatibus a teloniis, ſubſidiis, impoſitionibus, exactionibuſque ditatum Anno 1458. a Philippo Burgundo, a Carolo Auſtriæ Archiduce Aº. 1515. firmatis, Hollandiæ Curiæ ſententiâ Aº. 1552. ratis habitis, Holl. Comit (Immunitates,) hodiè feudum, multis bonis feudalibus gaudens, variiſque nobilium ædibus atque arcibus nobilitatum; unde plateæ amplæ nomen eſt vulgò de *Ridderſtraet*, in Curiæ Holl. tabulis de *Burchſtraet*, arcium platea appellata In his arx *Kroonenburgica*, *Wyckenſteynia*, *Eykenſteynia* eminent. (Arces,) Præter ædem ſupra montem, vulgò *'t Huys op den Bergh* nuncupatam, quia in colle, ut vetus traditio eſt, primitùs contra fluminis Moſæ, necdum tunc aggeribus cincti, eluviem exſtructa, (etymon,) aliæ dein ædes ſequentibus temporibus adjectæ; quibus nomen *Wyck*, a vernaculo *wycken*, Latinè recedere, vocabulum inditum; quia a fluminis exundantis æſtu in locum editiorem recedebant.

Hi qui officii Dominio ab Anno 1403. inveſtiti ſunt, longâ ſerie a [a] Jac Oudenhovio recenſentur; (Domini,) in his occurrunt Anno 1460.

Dnus PETRUS A DAMME, D. Virginis apud Middelburgenſes Cœnobii Abbas, ex traditione *Theodori Spiringhii a Welle*, *Wilhelmi* filii; ac demùm Aº. 1561.

Mr. NICOLAUS A CASTRO, ut Ius Middelburgenſium Epiſcopus, per obitum

MATHIÆ AB HEESWYCK. Poſtea officium iſtud ad Holl. Com. quoque devolutum eſt.

Fanum, [b] *Wyckana* Eccleſia, aliorum vicorum in editiore ſolo contra Moſæ eluviem ædificatorum matrix, *Aelſlanam* Eccleſiam dudùm ſub ſua continuit Parochia.

[c] Templarii pridem ſedem *Wycki* tennêre, (Templariorum primitus ædes.) ex quibus ſub Ann. 1313. una nocte trucidatis, unus callidè fertur evaſiſſe.

[d] Ædes eis erant præſtantes ſtructurâ amplâ ac ſuperbâ, Monachorum aula, *'t Munnicken-Hof*, vernaculè appellatæ. Ingentis operis porta ad hæc uſque tempora ſpectata, per quam in elegantem amplamque porticum aditus, indéque ad Cœnobium ingreſſus, cujus ante motus ob religionem adhuc rudera viſebantur.

A E L B U R C H,

Aelburch, ſitus, etymon, [e] Territorii Heuſdani pagus *Wycko* ad Boream, Moſæ ad Ortum, a Danis, ut veroſimile eſt antiquitus, voce ab *Aelburgo*, loco illic celebri, derivatâ, denominatus; aut etiam a familia ejus nominis olim celebri, ex Heuſdana ſtirpe progenita, ut inſignia rotam præferentia indicant, vocabulum ſortita; ex qua [f] ſub Bernulpho Traj. Epiſcopo vixit Anno 1028. *Ulfardus de Aelburch*, (Fanum,) & *Eppo de Alburch*, Aº. 1031. poſteà *Thruteke de Alburch*, & alii deinceps. (fidei præcones) Vetus eſt traditio fanum ejus pagi vetuſtum, a Willibrordo exſtructum, eumque Euangelium ibi annunciaſſe.

Advocatia, Wilhelmus, Rom. Rex, Holl. Comes Anno 1200. Abbati S. Trudonis conceſſit *Advocatiam* in bona & incolas Eccleſiæ S. Trudonis in pago *Aelburch*; pagiſque ſub eo comprehenſis. Advocatus autem vel ſubadvocatus, juxta Miræum, eſt protector alicujus Eccleſiæ; quæ a multis retrò ſeculis cenſebatur magna atque eximia dignitas.

M E E U W E N,

Meeuwen, Sub eodem cum *Etteno* Prætorio territorii Heuſdani pagus, ac Dominium, ſub quo & Caſtrum ſeu arx vetuſta, olim excitata a Dno *Joanne van Dronghelen*, poſtquam *Ettenum* & *Meeuwam* ab Holl. Comite, cui jus ſuum in Heuſdam tranſcripſerat, accepiſſet. Hanc cum Holl. Comiti obtuliſſet 16. Aprilis Aº. 1355. eandem mox ab eodem in feudum recepit hæreditarium. (Domini,) Anno 1644. 11. Nov. arce, ea atque Dominio *Etteno* ac *Meeuwio* inveſtitus eſt præn. Dnus

PHILIPPUS LEEFDALIUS, Jacobi filius.

Etteni ac *Meeuwii* Domini, dudùm & *Drongelii* poſſeſſores fuere, ejuſdem tractus Dominii, Anno 1567. ab illis diſtracti; ſub quo & arx munita ac elegans *Ganſoya*, in ſolo Brabantico ad veterem Moſam ſita, a Brabantiæ Duce, cum poſſeſſionem Heuſdæ ac Heuſdani territorii adiiſſet, exſtructa.

E T T E N,

Etten, Sacris profaniſque titulis nobilis pagus, ac Dominium, cui Senatus urbanus haud inferior. Eccleſiam habet Deiparæ titulo a Gilſenſi ſeparatam Anno 1316. opere ſpectabili & turri conſpicuam, a qua dependet *Leurenſe* ſacellum, Anno 1284. fundatum ab incolis: etiam *Hoſpitale* a *Joanne van Hout* equite, & Catharina ejus uxore fundatum in honorem SS. *Joannis Bapt.* ac *Euangeliſtæ*, *Catharinæ* ac *Barbaræ*, ad exercendum ibi opera miſericordiæ quinque pauperibus (Fanum,); excipiendum etiam duos ſingulis noctibus hoſpitio pauperes ſive peregrinos, prout diſertis verbis præſcribunt dicti conjuges (Hoſpitale,) ultimi Teſtamenti tabulis Anno 1454. Martii 17. datis. Decimas porrò villæ ſuæ appendiciſque de *Etthen Arnoldus* a Lovanio Anno 1277. Thotenſibus donavit. Vide J. B. Grammaye *Antiq. Bred.* cap. 17. p. 21 22.

Paſtores, Dnus ac Mr. HENRICUS CHRISTIANI GESTELIUS, Paſtor in *Etten* Aº. 1571. primus Heuſdæ ac Heuſdani territorii Decanus conſtitutus.

BABYLONIEN-BROECK,

Babylonienbroeck, Contractè *Broeck*, Latinè *Babylonia*, a Wilh. Heda appellata, quam Scriptor is perperam cum *Aelburch* confundit. Diverſus enim ille ab eo territorii Heuſdani pagus. (ſitus,) *Babylonia* territorii Heuſdani infer. pagus, eſt *Genderæ* ad Ortum,

[a] *Jac. Oudenh. p. 21-22.*
[b] *Idem p. 20.* [c] *Idem p. 27.* [d] *ibid.*
[e] *Jac. Oudenh. p. 22.*

[f] *Alting. Not. Germ. inf. part. 2, p. 4.*

Digitized by Google

Duſſæ ad Occaſum, territorio Altenat. ad Boream, veteri Moſæ ad Auſtrum.

DOVEREN,

Doveren, ſitus, etymon.

Genderæ ad Boream, a Danis, ut conjectura eſt, ut & *Doveren* apud Anglos, denominatus, Heuſdani territorii pagus.

GENDEREN,

Heuſdani territorii, nobilis ſtirpis, ut putatur, cognominis pagus, oppido formando deſtinatus ex veteri traditione, quam plateæ rectæ ac amplæ in latam aream, foro amplo aptatam, extenſæ confirmant. Genderen, nobilis pagus.

JOANNES ANDELIUS, Paſtor in *Genderen*, *Heuſdæ* novæ religionis ſemina ſparſit. * * Mart. Schoek. de Can Ultraj. p. 490.

DECANATUS VELUÆ,

SUB ARCHIDIACONO S. PETRI TRAJECTENSIS.

RHENEN,
WAGENINGEN,
NYEKERCKE,
BARNEVELT,
VOORTHUSEN,
EEDE,
RHEDE,
REDIGHEM,
WOLFSHEESEN,
OSTERBEECK,
AERNHEM,
VELP,
Ottenloe, aliàs *Aenſtroet*,
Ellichem,
Dyeren,
Spanckeren,
Brummen,
Werſt, aliàs *Voerſt*,
Varen, aliàs *Vaſen*,
Oen,
Begbergen,
Hattem,
Baerichem,
Oeſterwouda,
Hollanderbroick,
Elborch, aliàs *Doirnſpyck*,
Nunſpyck,
Harderwyck,
Ermeloe,
Putten,
Gerderen,
Coetwyck.

Velaviæ facies.

VELAVIA, juſta Gelriæ portio, a ſocia Germaniarum tellure violenter per Druſi Foſſam avulſa, ſabuletis, erectis & collibus alicubi, & præſertim circa meditullium, minus fertilibus vaſtaque eremo incultior; ut jure *Bataviæ* vicinæ reſpectu, quæ opima & præſtantia habet latifundia, cujus & nomenclatura *Bat* ſive *Betouwe* indicium facit, *Velavia* quaſi *Vaelouwe* intelligenda ſit. Eſt enim *Vael* gilvus color, inter album & ruſum medius, qualem ferè inculta omnia præferunt; *Ouwe* agrum ſeu paſcuum notat. Aut etiam *Velouwe* dicta *Velavia*, ut multitudo quidem intelligeretur latifundiorum, ſed *Bataviæ* comparatione minus præſtantium; nam ut *Vael* gilvum, ſic *Veel* multitudinem ſonat: alii tamen a locis paluſtribus, quibus hinc inde abundat *Velavia*, quam rectè neſcio, quaſi *Venaviam* dictam augurati ſunt. etymon.

Contingit hodiè qua ſol oritur, Comitatum Zutphaniæ flumenque Iſalam; qua Boream ſpirat, Tranſiſalaniam; a Septentrione Camporum habet urbem, & mare Auſtrinum; ab Occaſu Ultrajectina eſt ditio, paludeſque Rhenenſes. ſitus,

Magna ejus pars Brabanto quondam parens, Gelriei juris facta, quo tempore Henricus Naſſavius I. tertius Gelriæ Comes, qui claruit Anno 1131. ad Annum uſque 1162. eam dotis nomine acceperit occaſione conjugis quam duxit *Smardam* nomine, Godefredi Lotharingiæ Ducis filiam. Gerhaldus Gelrus, qui Henrico patri ſucceſſit eam, juxta Chronicon magnum Belgii a Piſtorio editum, in feudum recepit ab Henrico Duce Brabantiæ hujus nominis Iº. quam idem Dux ab Epiſcopo Trajectenſi in feudum tenuit; unde exorta poſtmodum bella. Dynaſtæ,

Decanatus Veluæ notus in antiquis Traj. Eccl. Codicibus, ſub quo Parochiæ pridem recenſitæ XL. ad quas priſco more inſtituebat S. Petri apud Trajectum Præpoſitus ſeu Archidiaconus. Decanatus ſub S. Petri Præpoſito.

Dudùm D. Petri Ultrajecti Eccleſiæ factæ donationes ampliſſimæ. In donatione Anno M. LXXVIII. quam Heda prolixè dedit, mentio fit prædii, *Broeke* nomine, in pago Veluæ ſub *Dulderici* Comitatu; idque prædium ei Eccleſiæ ita donat Henricus Imp. ut quæcumque ad idem pertinerent utriuſque ſexus mancipia, areæ, ædificia, prata, paſcua, ſylvæ, venationes, aquæ, aquarumque decurſus, cum molendinis, piſcationibus, cultis inculuſque ad unam illam eandemque D. Petri baſilicam, in perpetuum omnia referantur. Pontanus *Hiſt. Gelr.* lib. 5. pag. 95.

In

In Eccleſiæ Batavæ Necrologo WILHELMUS SIMONIS, Collegii Col. alumnus, *Veluviæ Apoſtolus* laudatur.

Plures ex his Parochiæ per novarum ſedium erectionem Diœceſi Ultrajectinæ ſubſtractæ, Daventrienſi Sedi ſubjectæ fuere, ut *Dieren*, *Harderwyck*, *Elborch*, *Hattem*, aliæque, quæ in *Notitia ſeu Hiſtoria Epiſcopatus Daventrienſis*, &c. novis curis a nobis editâ, numerantur atque illuſtrantur.

Earum igitur ſola hic ratio habebitur, quæ Diœceſi remanſerunt Ultrajectinæ, inter quas primo loco occurrit

RHENEN,

a WILHELMO Epiſcopo vocatum *Rynen* in Diplomate Ann. 1059. Trajectinæ ditionis oppidum in dextra ripa Rheni, a quo illi nomen, ſitum editiſſimo in colle, quod, ut & vicinus tractus, ſuos olim cognomines habuit Dynaſtas, quorum ultimus Godefridus Epiſcopus Traj. vulgò dictus *Godefridus de Rhenen*, qui & oppidum & multa alia dedit Eccleſiæ Trajectenſi, a Joanne Arckelio muris cinctum, vel certè munitius redditum.

Reni, ſitus, etymon, Dynaſtæ,

Vetuſtiſſima ejus Diœceſis Eccleſia antè ſeculum XI. extructa & dotata in honorem S. *Cuneræ* Virg. & Mart. de qua *Batav. Sac.* part 1. p. 129. fuit ſermo, cujus corpus unà cum mantili quo fertur ſtrangulata, hîc pridem ſervari creditum fuit.

Eccleſia,

Belgii Geographica Joan. Blauwii deſcriptio cum ad Reni fanum ventum eſt, ſic inquit, neſcio unde; *Templum habet Salvatori ſacrum, cujus primum lapidem jecêre Thomas Gramajus, & Joannes Calvus.*

Divi Tutel.

b A. Matthæus, teſtem ſibi adſciſcens Hadr. Junium *Batav.* cap. 11. illud in honorem S. *Cuneræ* extructum refert. Quod & adſtruitur cap. 37. in vitâ S. *Meinwervi*, qui initio ſeculi XI. vixit, proindéque Eccleſiæ iſtius vetuſtatem comprobat: . . . *Illicò allatis Reliquiis de Eccleſia vicina RENE, conſtructa in honorem S. Cuneræ*, &c. Quod tamen ſic conciliaverimus, ſi dictam Eccleſiam S. *Salvatori* dicatam dixerimus, ut plures paſſim, *in honorem S. Cuneræ.*

Eccleſiam vacantem conferebat Comes de Benthem. Sed Egbertus Comes in Equites Teutonicos, cujus Pater Ottho domui huic adſcriptus fuerat, quod habebat contulit ſub Joanne Naſſovio Traj. Hierarcha Ann. 1177. ut videre eſt hac ex Chartâ ejuſdem anni,

Collatores,

UNiverſis præſentes litteras viſuris *Egbertus*, Comes de Benthem, ſalutem in Domino ſempiternam. Cum temporis mobilitas omnia ſecum temporalia præcipitet, & de facili à memoria hominum, quæ labilis eſt, actus cadunt humani, ideo plerumque ea quæ aguntur conſueverunt litterali teſtimonio perhennari. Noverit igitur univerſitas veſtra, quod nobilis vir Otto genitor noſter, quondam Comes in Benthem, prudenter attendens caducam eſſe vitam mortalium, nec quicquam eſſe inter cetera ambigua incertius hora mortis, ſaluti quoque ſuæ compos corporis & mentis ſalubriter providens habitum religionis à Commendatore & Fratribus Domus Teutonicæ beatæ Mariæ Trajectenſis humiliter petiit, & obtinuit ab eiſdem. Quo impetrato in remedium animæ ſuæ & progenitorum ſuorum, & ob ſpem retributionis æternæ, viris religioſis Commendatori & Fratribus Domus Teutonicæ Trajectenſis in ſubſidium terræ ſanctæ, nobis ac dilecto Sororio noſtro juniori, Comite de Oudenborch præſentibus & conſentientibus, in puram eleëmoſynam propter Deum liberaliter contulit & aſſignavit Eccleſiam, ſive Jus Patronatus Eccleſiæ de Renen cum ejus attinentiis, nec non grutam ibidem & decimam in Node &c. Acta autem ſunt hæc in Benthem præſentibus nobis & Comite de Oudenborgh & præſentibus teſtibus ſcilicet &c. Ann. Domini CIↃ. CC. LXXVII. in die beati Bonifacii.

Eò pridem frequens gutture laborantium voti cauſâ accurſus.

ſupplicatio,

Turris fani celſiſſima, Anno 1581. conſtructa, juxta hanc inſra turrim inſcriptionem:

præcelſa turris,

Ano MD. LXXXI. *den* XXVIII *May*
is deſen toorn volbout.

Hi Eccleſiæ ejus cenſus ſub Ann. 1586.

census,

Ea ædibus, . .	29 -	6
Ex terris, . . .	97 -	17
Ex decimis ac tritico, .	468 -	0
Ex bonis elocatis, .	1042 -	5
	1637 -	8

Eccleſia hæc juſſu Card. *Bullonii* ſub Annum 1672. Ultrajecti agentis, luſtrata fuit per *Abrah. Brienium*, S. T. D. ac Vic. Gen. Diœc. Traj. unà cum ejus Collegâ *Corn. Stakenburgio.* Paucis in urbe Catholicis ſub id tempus aderat aſſignatus Catholicus Paſtor. Sed Gallis recedentibus iiſdem, ut ferè anteà ex quo avita fides proſcripta, ſuccurſum eſt per viciniores Sacerdotes in Arcibus Catholicorum nobilium degentes. Haud ita pridem tamen conceſſum eſt Presbytero Catholico ſedem figere in vicino ceſpitum Renenſium agro, unde & Renenſibus ſuccurritur.

Paſtores Cath.

Perecelebre Renis fuit Monialium inſtituti S. Auguſtini Cœnobium, D. Agneti ſacrum, *Capitulo*, vulgò *Trajectenſe* dicto, ſubditum; poſteà ad uſum Elizabethæ Palatinæ, Jacobi Angliæ quondam Regis filiæ, Frederici Palatini Rheni, &c. filiæ, in palatium evectum.

Sanctimonialium Cœnobium,

Adfuit & hîc * *Commendaria* Equitum Teutonicorum ſub Provinc. domo Ultrajectinâ.

Teutonic. *Commendaria*,

Illic A°. 1414. D. JACOBUS DE WITTE, Commendator.

Commendatores,

A°. 1606. LUDOLF VAN GUTTERSWYCK.

Et A°. 1610. D. WILHELMUS VAN ANSSEM.

a *Menſ. Alt. Not. part. 2. p. 147.*
b *A. Matth. Fund. Eccl. lib. 2. pag. 398.*

* Vetus Charta de ea ſic habet: *Int jaer ons Heeren* CIↃ *ende* LXVIII *doe gaf Grave Egbertus van Benthem die Kerck tot Rhenen der Duitſchen Oirder, ende Graeve Otto ſijn ſoon gaffe mede.*

Vicaria

Vicariæ. *Vicariæ* Renis in primariâ Eccleſiâ variæ; *Vic.* ad honorem Dei Servatoris noſtri, & Deiparæ Virginis Mariæ, S. Crucis, S. Annæ, S. Eligii.

Collatores, Poſſeſſores. Collator ſenior filius prænobilis D^ni^ PHILIPPI VAN LEEFDAEL, &c. annuus cenſus erat floren. . . . 61 - 10

Vicaria ad altare S. *Helenæ*, cujus tum poſſeſſor *Henricus van Wyck*, Renis Vicarius, annuè reddebat, ... 18 - 7

Vicaria ad altare D. *Mariæ*, cujus Collatores Gubernator, Conſules, & æditui pro tempore Renenſes.

Vicaria S. *Nicolai* annuè reddebat, 98 - 0

Vicaria ad S. *Martini* altare annuè reddebat, 70 - 0

Vicaria ad altare S. *Sebaſtiani*; annuus ejus cenſus, ... 24 - 3

Vicaria Fabricæ annuè reddebat, 144 - 10

Vicaria S. *Cuneræ*, ſeu bona pertinentia ad ejus nominis fraternitatem; ejuſdem enim nominis ibi fraternitas: hæc annuè reddebat, 74 - 18

Vicaria in templo clauſtrali, cujus Patroni Patres S. *Cæciliæ* Ultrajecti, *Horti B. Mariæ*, & Cœnobii S. *Joannis* Amisfurti; poſſeſſor verò prædictus *Henricus Wyckius*; annuè reddebat, ... 30 - 4

Vicar. denique in Hoſpitali Ren.

Viri eruditi. Ceterùm HERMANNUS RYD, Reno oriundus, ſcripſit, *Librum de Vita & honeſtate Clericorum*, editum cum aliis ejus argumenti Baſileæ, Anno 1551.

GERARDUS LISTRIUS, Rhenenſis, Grammaticus ac Medicus varia ſcripſit in Val. Andr. *Bibl. Belg* recenſita: inter cetera luſit Carmine Heroico Ultrajectinæ regionis deſcriptionem, & quorundam Epiſcoporum Ultraj. laudes, ſub Leonis X. P M. tempora

Sacellum ſuburbanum. Extra portam Rhenenſem, qua *Wageningam* iter eſt, monticulus viſitur, arboribus hodiè ſeptus, ubi olim Sacellum D. *Cuneræ* ſacrum, ſupplicationibus inde, etiamnùm hodiè celebre

Heymonis Mons. Rhenenſi oppido imminet HAYMONIS MONS, ab *Haymone* loci Principe, ut videtur denominatus, clade Gelrica Ann. 1198 nobilitatus, vernaculè *Hemenberg*, quo nomine & membrana Trajectina, & Stokius uſi.

Horſt, Caſtrum. Eidem oppido vicinum HORST, Caſtrum, a *Godefrido de Renen*, Traj. Epiſcopo, Anno 1157. contra Gelros extructum, cui ſuperioris cognomen additum ad differentiam alterius in Vechiâ citeriore, *Nederhorſt* dicti. Operis firmiſſimi arx fuit, in qua, uti eſt in membrana Trajectina, Epiſcopi theſauros abſcondere conſueſuerunt; cujus frequentiſſima mentio apud omnes horum temporum Scriptores.

Diœceſi Traj. datum. Prædictus Godefridus Epiſcopus annis poſt inde aliquot, A^o^. ſcil. 1188. Caſtrum hoc dono dedit Diœceſi Traj. cujus inſigne eſt Diploma hoc, ab Heda & Beka prætermiſſum;

IN *nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis*,

Cum cœleſtes theſauri omnino ſecuri ſint & alieni a ſuſpicione amiſſionis & periculi, Ego *Godefridus*, Eccleſiæ Trajectenſis per divinam gratiam humilis Epiſcopus, aliquid volens cum paupercula in Domini gazophylacium mittere terrena pro cœleſtibus humana pro divinis impendere non dubitavi. *Horſt* itaque prædium ſcilicet patrimonii mei pro anima mea & animabus omnium parentum meorum Deo & beato Martino legitima & ſtabili donatione contuli per manum liberi Advocati Eccleſiæ *Rudolfi de Gore*, ſub teſtimonio Cleri & populi, certam ſpem habens multiplicatæ retributionis a ſummo Opifice de facto & facti devotione. Ut autem omnis occaſio amputetur contradictioni, paginæ præſenti curavi commendare, qualiter *Horſt* michi . . . . . Pater meus *Godefridus de Renen*, præparaverat *Horſt* locum caſtro ædificando, & jam quibuſdam collatis & ædificiis levibus munivérat. Sedit igitur in eminentiori parte loci illius ubi nunc turris eſt lapidea, & vocatis liberis ſuis diſtribuit eis ædificia. Aſſignavit poſſeſſiones ſuas de Brabantia tribus filiis ſuis *Theoderico*, *Gerlaco*, & *Arnoldo* Clerico. Reliquas autem omnes *Hugoni* fratri meo & michi *Godefrido* & ſorori meæ *Helewigi*. Data eſt hæc ſoror mea nuptui, & pro parte dotis a patre accepit *Benmele*, juxta Novimagum & *Wormersbach* juxta Andernaken, unde michi & fratri meo *Hugoni* tota *Horſtia* ceſſit, *Hugo* autem frater meus pro parte mea dedit michi *Alborch*, & ſic *Horſtia* tota ceſſit ei. Poſtea tamen totum caſtrum deſtructum per werram jacuit humi deſolatum, quod & ſine habitatore longo tempore fuit. Unde dolens frater meus *Hugo* in partem ejus iterum me recepit, ut caſtrum meo auxilio & meo & ſuo ſumptu reſurgeret. Cum autem in nobis fraterna concordia & unanimis conſenſus eſſet, conceſſit michi idem frater meus *Hugo*, ut occuparem de loco ædificiis meis quantumcunque vellem, ut & fundus & ædificia mea propria eſſent. Ego habita optione totum ferè locum occupavi, partem unam fratri relinquens, in qua ligneam Domum poſuit, quam ei dederam. Procedente tempore frater meus *Hugo* prænominatus de mundo migravit, & uxor ejus caſtrum & prædium petiit nomine dotis nullam tamen prolem habens de marito. Facta eſt compoſitio inter me & eam, & ipſa acceptis a me C. marcis quicquid juris in caſtro & prædio habuit michi liberè vendidit & dimiſit. Totum igitur caſtrum & prædium ſicut liberè habui Deo & beato Martino, de cujus bonis ab uxore fratris mei ipſa redemi, ut jam dictum eſt, & totam munitionem ſicut ædificavi liberè dedi pro mea & parentum meorum ſalute, ita ut frater meus *Gerlacus* in beneficium retineat, & tota meæ cognationis & ſuæ ſucceſſio, & nunquam a cognatione mea alienetur, ſed beneficium habeat, qui in ea proximior erit. At ſi *Gerlacus* ſine legitima prole deceſſerit, ſuccedat ei *Godefridus* cognatus meus, vel quicunque de fratribus ſuis, filiis ſcilicet *Sophiæ* neptis meæ & *Henrici de Kuc* primogenitus tunc erit, & ſic poſteritas tota feodum conſervet. Domus autem, & turris, & Capella, & porta, totumque caſtrum inferius & ſuperius cedat ad ſervitium Trajectenſis Epiſcopi, quotieſcunque & quandocunque volet & indigebit, eo tamen nunquam a turri excluſo, qui feodum tenebit. Quod ſi ille qui beneficium habebit videbitur Epiſcopo non eſſe ſufficiens ad cuſtodiam caſtri, ſuos ibi cuſtodes Epiſcopus habeat cum cuſtodibus illius, qui tunc feodum habebit, ita ut ipſi beneficiato ſcilicet nulla fiat moleſtia, nulla injuria. Verumtamen Epiſcopus pro opportunitate, utilitateque, & voluntate ſua habeat ibi habitationem ſuam liberam. Ad teſtimonium & confirmationem facti hujus Trinitatem Sanctam, & Matrem Virginem, & beatum Martinum cum omnibus Sanctis Dei invocavi, & eum, quicumque donationem iſtam & conditionem infregerit aut infringere attemptaverit, auctoritate Dei & Sanctorum ejus vinculo anathematis innodavi, & ſupplicio æterno depu-

deputavi, & ante horrendum & diſtrictum tribunal judicis ſummi ſegregavi damnandum. Acta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXX. VIII. Indictione XI. anno regni Imperatoris *Frederici* XXVIII. Imperii ejus & Epiſcopatus mei XXIII. Hujus autem donationis quoddam feceram inchoativum in ipſo caſtro *Horſt* poſito vexillo ſancti Martini ſupra turrim tribus continue diebus & tribus noctibus, præſentibus etiam idoneis teſtibus, Advocato videlicet ſancti Martini prænominato Rudolfo de Gore, Gocelino Præpoſito S. Salvatoris, Arnoldo Præpoſito Daventriæ, Conrado Præpoſito de Elſt, Lodwico Canonico, Waltero Canonico ſancti Petri; Brunone Capellano, Arnoldo Canonico ſancti Johannis, Magiſtro Godefrido, Welcelone ſacerdote. Liberi vero, qui tunc aderant, fuerunt hi; Willelmus Luſeus Comes, Gerlacus frater meus, Rudolſus Advocatus de Echtelte, Hubertus de Echtelte, Willelmus de Alborch, Noiel de Eggerhove, Thomas de Berenchere. Miniſteriales, Helias de A, Alberq de Amerongen, & Gozuinus nepos ſuus, Alardus Ariel, Willelmus de Dwerdeike, Reynerus de Dolre, & Hugo frater ſuus, Reynerus & Amelricus filius ſuus, Giſelbertus diſpenſator meus, Otto Capellarius, Godeſcalcus Camerarius, Siemarus & Gunterus filius ſuus, Robertus de Orde, Gevehardus de Ecke. *Secundæ vero donationis*, quæ ad perfectionem primæ ſpectat, quam ſcilicet ego feci in die Reſurrectionis Domini ſuper altare beati Martini quo debui ordine, qua ſolemnitate, teſtes fuerunt Hildebrandus Abbas ſancti Pauli, Theodericus major Decanus, Gocelinus Præpoſitus ſancti Salvatoris, Albertus Præpoſitus ſancti Johannis, Conradus Præpoſitus Elſtenſis, Rodulſus Decanus ſancti Salvatoris, Hermannus Decanus ſancti Petri, Gerardus Decanus ſancti Johannis, & univerſus Trajectenſis Conventus, ſicut convenerat ad Miſſam celebrandam. Nobiles quoque & ignobiles laici quotquot convenerant ad ſanctam ſanctæ reſurrectionis ſolemnitatem.

Capella ejus in Collegiatam Eccleſiam erecta,

Templum ibi, ſeu Capella Sacra S. *Pancratio*.

Joannes ejus nominis IV. Trajectenſis Epiſcopus, cognominatus Arckelius, eam in Collegiatam Eccleſiam conſtitutis Canonicis, accedente JOANNIS DE NIENAER, Capellæ ejus Rectoris, conſenſu, erexit in *omnipotentis Dei, & ejuſdem Corporis & ſanguinis Sacratiſſimi* memoriam, juxta iſtas ejus Tabulas;

IN *Dei nomine Amen.*

Ad perpetuam rei memoriam pateat univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris. Quod nos *Johannes de Arckel*, Dei gratia, Epiſcopus Trajectenſis ob ſalutem noſtram & dilecti noſtri germani *Robberti de Arckel*, Domini de Aſperen, militis ac ſpe retributionis æternæ in honorem ſanctæ Trinitatis, nec non corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & in augmentum cultus divini, deliberatione ſuper hoc habita cum venerabilibus viris Capitulo Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis prædictæ ſæpius in communi, & ipſorum, nec non Johannis de Nienaer, Rectoris ſeu Capellani Capellæ noſtræ in Caſtro *Ter Horſt*, noſtræ Diœceſis nobis ad hoc accedente conſenſu, dictam Capellam noſtram tenore præſentium in Eccleſiam Collegiatam erigimus & ſacramus, volentes ut in eodem Decanus & Collegium Canonicorum ſecularium cum omnibus, privilegiis, honoribus, & libertatibus Eccleſiis Canonicorum ſecularium & ipſorum perſonis per Civitatem & Diœceſim noſtras debitis de jure vel conſuetudine perpetuis temporibus habeantur.

Collegium iſtud quatuor Canonicorum, juxta * Miræum, erexit Joannes de Arckel Aº. 1347.

Quo autem magis emergeret, Arnoldus Thermopolenſis in partibus Epiſcopus, dicti Arckelii Epiſcopi Vicarius ſeu Suffraganeus, Eccleſiam eam paulò pòſt heredem inſcripſit, ex Codicillis, qui incipiunt:

& amplius ditata;

NOS *Arnoldus*, Dei gratia Epiſcopus Thermopolenſis, Reverendi in Chriſto Patris & Domini, Domini *Johannis ab Arckel*, Epiſcopi Trajectenſis in Pontificalibus vices gerentes, notum facimus univerſis, volumus & ordinamus per præſentes proteſtando, quod omnia & ſingula bona quæ habemus, vel quæ in antea nobis Pontificale officium Epiſcopi Trajectenſis pro tempore exiſtentis gerentibus nos acquirere quoquo modo continget, poſt mortem noſtram abſque contradictione quacunque cedent Epiſcopo Trajectenſi, hac adjecta conditione, quod dicta bona poſt mortem noſtram ſic Domino Epiſcopo Trajectenſi prædicto vacantia convertantur in uſus novæ Collegiatæ Eccleſiæ per eundem Dominum *Johannem de Arckel*, Epiſcopum Trajectenſem, in honorem omnipotentis Dei & ejuſdem corporis & ſanguinis ſacratiſſimi Sacramenti in Caſtro de *Horſt* Diœceſis & territorii Trajectenſis erectæ. Præmiſſis tamen non obſtantibus ſalvum nobis ſit familiaribus & ſervitoribus noſtris de dictis bonis propter ſervitia nobis impenſa portionem rationabilem unicuique prout meruit impertiri, debita etiam per nos rite & abſque fraude contracta de dictis bonis plenarie exſolventur. Similiter & exequiis noſtris decentibus exinde deductis. Proviſo tamen quod nobis invitis & contradicentibus a prædicto officio non amoveantur per Epiſcopum Trajectenſem, vel ejus Capitulum, quamdiu viverimus in humanis. Et ſi eos a prædicto officio, ut præmittitur, amoveri contingat, ex tunc plena diſpoſitio omnium bonorum noſtrorum ad nos libere deveniet. Bona tamen dicta *ter Hude* ſita in Parochia de Dalmſem in marka de Kenth cum omnibus juribus & pertinentiis eorundem, quæ dictæ novæ Collegiatæ Eccleſiæ poſt mortem noſtram jam donavimus, & in dotem per præſentes confirmamus, eidem Eccleſiæ abſque contradictione qualibet remanebunt eorum nichilominus uſufructu quamdiu vixerimus nobis ſalvo. Promittentes fide præſtita corporali ordinationem & donationem noſtras hujuſmodi nullatenus revocare. Præmiſſa omnia & ſingula juravimus ad ſancta Dei Evangelia firmiter, fideliter, & inviolabiliter obſervare & nunquam contravenire, renuntiantes omni exceptioni juris & facti, reſtitutioni in integrum, omnibus quoque privilegiis impetratis & impetrandis, vel proprio motu conceſſis ſeu etiam concedendis, ac ſtatutis contrariis quibuſcunque per quas vel per quæ præſens conventio poſſet elidi, ſeu per quas vel aliqua præmiſſorum poſſent irritari, vel aliter quomodolibet impediri quovis colore quæſito, omni dolo & fraude in præmiſſis excluſis. In quorum omnium robur & teſtimonium ſigillum noſtrum appoſuimus huic ſcripto. Datum Anno Nativitatis Domini milleſimo, trecenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, in craſtino Nativitatis beatæ Virginis.

* *A. Miræus de Can. Coll.*

Civili bello exciſa;

Civili bello inter Trajectum, & ejus Antiſtitem Henricum Bavarum, Caſtrum hoc a Gelris urbi fœderatis vi captum & exciſum, avectis Renum ad murorum refectionem lapidibus, narrante Slichtenhorſtio, quod ſaxum nudum 10000. florenis divenditum ſit.

Brevi dein poſt cum bello victis Trajectinis ditio tota in Caroli V. poteſtatem veniſſet, quidquid ſaxorum reliquum fuit, hinc Trajectum ad arcis *Vredenburch* exſtructionem avectum eſt.

Sacerdotia iv.

Sacerdotia ſeu *Præbendas* Amisfurtiano Collegio jungi poſtularunt Amisfortiorum Legati ad Margaretam Parmenſem Anno 1528. ex ſequenti * L. Hortenſii relatione:

"In arce Horſtana nuper fædè à Gelro ita "ruinis deformata, ut nunquam appareat reſtau"randa, quatuor ſacerdotia ab Epiſcopis Ultra"jectinorum majoribus condita fuerunt. Et quia "noſtrum Collegium munere Eccleſiæ grava"tum adeò tenue eſt & inops, ut ejus proven"tus undecunque conflati vix ſenum librarum in "ſingulos annos, ad præparcum victum & ſor"didum alimentum ſuppetant: illa huc transfe"rantur his legibus, ne in fraudem poſſeſſorum "id fiat, &c.

alið translata.

* *L. Hortenſ. rer. Ultraj. lib. 7. p. 165.*

Renenſes paludes,

Abfuit Ultrajecto M. P. XX. a Reno oppido M. P. II. ubi nec deſiit eſſe nomen.

Ei proxima quoque ceſpitoſa terra Renenſium, vulgò *de Reenſche Veenen*, ubi haud pridem ad Catholicorum incolarum uſum erectum Oratoriom, cujus primus Paſtor,

N. KLINKENBERCH, Rotterodamenſis.

atque Hoſtaken.

Hoſtaken, vicus Prætorius, de quo ſuprà pag. 172.

WAGENINGEN,

Wageningæ, dignitas, priſca vocabula,

VELAVIÆ urbium poſt Arnhemum ac Hardervicum dignitate tertium, vulgò *Wageningen* vocant. In Diplomate Machtildis Auguſtæ *Wachenningen* extat; quamvis & *Wagen-eynd* exaratum reperiri in quibuſdam Codicillis, teſtentur annotata Clar. Viri Pauli Metulæ. In donatione Rotgarii Comitis Ann. 838. facta Alfrico Traj. Epiſcopo occurrit *Wagenwega*, quaſi loci *Lone* villa ſubjecti in pago *Felua*. Tacitus, juxta [a] Pontanum, *Vadam* videtur nominaſſe; ſed nihil ei cum Taciti *Vada* commune eſſe contendit [b] Altingius. Hodiè paulò ſupra *Nodam*, vulgò [c] *Grebbe* dictam, non quidem Rheno, ut pridem juxta Slichtenhorſtium aſſitum, ſed vicinum conſpicitur, ſolo paluſtri & argilloſo inædificatum, oppiduli forma; quam Anno 1231. jam induiſſe ſaltem refert [d] Pontanus, idem tamen aſſerere non auſus.

ſitus,

vir illuſtres,

[e] Hîc natum nonnulli volunt virum clarum, *Petrum Apherdianum*, egregium Gelticæ atque Hollandicæ juventutis moderatorem.

nundinæ,

Duo Anno 1649. oppido novis Tabulis conceſſi equorum mercatus; primus 14. diebus, ante Dominicam I. quadrageſimæ; alter ad tertiam & quartam diem Auguſti.

Eccleſia primaria,

Eccleſia ibi primaria, S. Joanni Bapt. ſacra, faſtigiatâ turri gaudens.

Vicaria,

In ea ex *Joannis de Zallant* fundatione *Capellania*, ſeu *Vicaria* perpetua in honorem omnip. Dei, glorioſæ Virginis *Mariæ* ac SS. *Catharinæ* & *Barbaræ* Virg.

[f] vi. Jugeris aucta Anno 1541. a *Winando de Zallant*, armigero in divini cultus augmentum, & ſuſtentationem Rectoris Eccleſiæ pro tempore exiſtentis.

a *Pont. Hiſt. Gelr. l. 1. pag. 40.*
b *Alt. Germ. inf. pars. 1.*
c *Grebbe* amniculus inter *Renum* & Wageningam, Rheno influens. Lacus ſive ſtagnum, quod in meditullio circiter ejus eſt *Udier-meer* dictum, Caſtri ingentis rudera oſtentat, quod ab Hungaris patriam pridem infeſtantibus, *Hunnenſchans* appellatur.
d *Pont. Hiſt. Gelr. lib. 6.*
e *Idem ibid.*
f *Codex MS. Georg. Egmond. Traj. Epiſc.*

Fraternitates.

Inſuper & Fraternitates S. *Crucis*, S *Nicolai*, SS. *Annæ* ac *Barbaræ*, dudùm illic notæ ac largiter dotatæ, præter ſub S. *Antonii* & S. *Georgii* nomine nota, jaculatorum contubernia.

vetus Sacellum,

Vetus ibidem Sacellum D. *Nicolao* ſacrum, ubi modò Senatus Curia; e regione ædis ferreis feneſtris & valvis obſeptæ, quæ olim telonium fuit, *Heuge-ſteyn*, vel, ut alii malunt, *Huyneſteyn*, ab Hungaris Gelriam pridem infeſtantibus appellatæ. Adhæc & Cœnobium ibi priſcis temporibus floruit.

Cœnobium, atque alia monumenta.

Præterea oppido huic ſunt Schola litteraria, Noſocomium, atque Orphanotrophium.

Vetus Wageningæ, Parochia.

Wageningæ ad Occidentem in montis vicini vertice tribus quatuorve ab ea teli jactibus, e regione tranſitus *Lexkesveer* appellati, veſtigia ac rudera viſuntur Parochiæ, *Vetus Wageninga*, quo ſub Chriſtiani cultus auſpiciis & ductu poſtea Bethuæ incolæ frequenti numero ad ſacra coïbant.

NYEKERKE.

Nyekerka varia;

Plures per Fœderatum Belgium ejus nominis Parochiæ: in Friſia duplex, una ad tertium lapidem a Doccumo, alia ad ſecundum lapidem ab *Horti Mariæ* propè Leovardiam pridem Cœnobio. Per Zelandiam non una ſub eo nomine eſt Parochia; uti & per Hollandiam. Ea quæ hic occurrit, eſt Velaviæ in Gelria, *Neoeccleſia*, barbari *Nieukerkam* dicunt. Gelriæ Municipium eſt, quà in Velaviam venientibus ex Diœceſi Ultrajectina ingreſſus patet, amœnitate ac loci ſitu præcipuè commendabile, cujus Eccleſiæ, D. *Catharinæ* nuncupatæ, collatio pridem, juxta Jac. Torrium, ſpectabat ad prænobilis propè Embricam Collegii Abbatiſſam.

Dudùm municipii & vicini tractus incolas curavit e Societate J Presbyter, impræſentiarum, ex eadem familia P. *Pauli*, ortu Antverpienſis.

hujus Eccleſiæ primariæ, deſervitores,

Præter primariam Eccleſiam, [g] quam hodiè adminiſtrant duo Calviniani ritus miniſtri & or-

g *Slichtenh. Gelr. Hiſt. lib. 1. pag. 108.*

gani

Begghinarum curia, gani cantor, pridem Neoclesiæ extitit Begghinarum curia, ampla ac largè dotata, cujus memoriam hodiédum ſervant vicinæ ædes ac prædia. Idem municipium exornant Orphanotrophium, leproſorum ædes, mons, ut vocant, pietatis, vulgò *Leenbanck*, atque inſtituendæ ad Linguam Latinam juventuti Gymnaſium; extra duas nundinas annuas minorem, & majorem, quæ octiduo ante diem S. Lamberti habetur, hebdomadalem unam, atque tres equorum mercatus; quorum primus eſt ad feriam tertiam poſt Paſchæ feſtivitatem, alter ad primam feriam ante Domini Aſceoſionem, tertius ad diem 15. Octobris.

nundinæ,

viri illuſtres, Nobile adhæc municipium nobilitarunt natales trium *Pannekoekiorum*: *Mauritii*, a Lamberto Horteoſio ab eruditione celebrati; *Auguſtini*, Caroli Gelriæ Ducis actuarii, atque *Godartii Pannekoeck*, Sereniſſimæ aulæ temporibus Caroli Cæſaris, ac Philippi Regis Senatoris, atque *Meynerſwykii* Domini.

[a] Municipio huic quoque originem debet THOMAS A NIEKERKEN, aliàs Neoclesianus dictus, Ultrajecti ad S. Joannem Præpoſitus, atque Henrici Bavari, Ultrajectini Epiſcopi Suffraganei, cujus inſignia in fornice ſeu tabulato ad Chorum D. Joannis etiamnùm ſplendent, quem ſub D. Joannis Præpoſitis ſuprà fuſius laudavimus.

munitiones ac Caſtra. Niekerkæ adverſus Burgundos validum munimentum collocarat Dux Carolus Egmondanus; cujus memoria mentioque ſæpiuſculè occurrit in hiſtoria ac rebus præſertim ejuſdem Caroli.

[b] Vetus Caſtrum Nyekerkanum juſſu Arnoldi Ducis ad inſtantiam *Garſeelis ab Aller*, Arnhemenſis Conſulis conditum Anno 1458.

[c] Ad Eccleſiæ ſtructuram primum ſaxum Anno 1461. 8. Junii jactum eſt a Veluæ Prætore, Petro Egmoodano notho. Quæ tamen 15. Auguſt. Anni 1540. una cum arce incendii infortunio abſumpta, poſtliminio reſtaurata eſt, & divite cenſu ad altare S. Severini locupletata.

BARNEVELT,

Aut etiam

BARREVELT,

Barnevelt, Inferioris Velaviæ pagus inſignis, nulli ex Betaviæ pagis amplitudine & excellentia cedens, a quo *Barneveldenſe* territorium nomen ſortitur. Diœceſis hodiédum Trajectenſis, S. Odulphum colit Patronum.

Divus Tut.

deſervitor. Hunc pluribus annis excoluit, FREDERICUS VAN HOUTHUYSE, Abbatiæ Paterbornenſis Monachus Benedictinus, provectæ ætatis ſenex, vulgò dictus, *Pater in Barnevelt*.

Barneveldenſi tribunali ſubſunt, *Voorthuyſen* & *Garderen*.

VOORTHUSEN,

Voorthuſen varium nomen, &c. Vicos Veluæ, vadoſo ſuo tramite, a quo nomen ei, inprimis notabilis. Otto M. Imp. in Diplomate dotationis *Eltenſis* Anni 970. recenſet & *Vorthuſen*. Pro quo in Dipl. Ottonis III. 996. vitio legitur *Houthuſen*, & in Lotharii II. 1134. *Werthuſen*. Clarius in Membranæ Traj. Ottonis Epiſcopi æquali Scriptore ita legitur: Otto I. *Traj. Epiſcopus gravi febre apud Vorthuſen propè Albinis correptus, debitum univerſæ carnis implevit Annô Domini* CIↃ. CCXV. Undè manifeſtum mendoſè apud Bekam, & ex illo apud Hedam legi *Northuſen*.

Extat hodiè vicus hic nomine *Voorthuyſen*, quò eſſe potuit Epiſcopus ille Romano itineri accinctus, *Altinas* Trajecto penes; licet non tam propè ab *Altinis* ſit, quam Otto M. & Membranæ Traj. Scriptor indicare videntur; utpotè huic diſtans M. P. L. Trajecto autem XXXIV.

Eliſabetha van Eversdyck, Monialis ibi labente ſeculo XVI.

EEDE,

Ex primariis Veluæ infer. pagis, cujus fanum præcelsâ turri fulgens, aliquot retrò annis media ex parte igni abſumptum. Eede, matrix Eccleſia.

Matrix eſt Eccleſia, cui *Luntenaru* & *Wondans* ad Ann. uſque 1566. ſubdita, a Frederico Tautenburgo Archiepiſcopo Traj. in Parochiam eſt evecta. Ortus inde *Nicolaus Edamus*, Poeta.

RHEDE,

Velaviæ-tomi pagus Prætorius, cognominis gentis Dominium. Rhede, pagus Prætor.

REDIGHEM,

Aut etiam

REDINCHEM,

Villa Veluæ prætoria eſt ad Rheni dextram, paullò ſupra Wageningam, cujus partem mediam Wichmannus Comes, confirmantibus Ottone M. Ottone III. & Lothario II. Imperatoribus, in dotem dedit Abbatiſſæ Eltenſi. Accepit poſt hæc ſuos Dynaſtas, ſeorſum beneficiario jure, qui de *Redinchem*, vel de *Renckum* contractè, quæ hodierna appellatio, nomen aſſumpſêre gentilitium. Redighem, vulgò Renckum.

Anno 1415. conditum in ea villa amplum, dives, ac nobile nobilium Virginum ſub inſtituto S. Auguſtini Cœnobium, D. Virgini Mariæ nuncupatum, vocatumque *B. Mariæ in Rodinghem*, Doorneweerdæ Dominis feudali jure mancipatum, nuperia belli motibus collapſum; cujus etiamnum rudera ſuperſtant. nobil. Virginum Cœnobium.

Reperiuntur hodiéque ibidem, juxta Pontanum, antiquitatum nonnulla monumenta; inter cetera, meminit is nummi aurei ante aliquot annos illic inventi, quem deſcribit *Hiſt. Gelr.* l. 1. pag. 72. antiqua monumenta.

Frequens eò pridem ob imaginem a miraculis celebrem, qui & hodiédum perſeverat, fidelium Cath. accurſus, imagine ipsâ dudùm Ultrajectum tranſvectâ. etiam ſacra.

Eidem pago aſſidet vetus arx *Gronsfurtana*, per *Lyndios*, ejus dudùm poſſeſſores, a ruinis reſtituta, ſylviſque ac prædiis ingentibus inclyta reddita. arx Gronsfurtana.

Ex arce hac *Wageningenſibus*, *Reynomenſibus* & latè diffuſis per *Velaviam* fidelibus Cath. dudùm ſubventum per Societatis J. Presbyterum; dein per Cleri Batavi Paſtorem,

[a] *L. Hortenſ. rer. Ultraj. l. 1. pag. 143.*
[b] *Pont. Hiſt. Gelr. lib. 1. p. 42.*
[c] *Slichtenh. Hiſt. Gelr. lib. 1. pag. 107.*

animarum Curatores.

PHILIPPUM DOECKSCHEERDER, Embricenſem, &c.

Doorneweerd, arx alia ac dominium ampliſſimum.

Doorneweerd, contractè *Doorweerd*, quaſi ſæpium inſula, Dominium inter Wageningam & Arnhemum ſupremum, Veluæ in *Veluæ-zoma* longè excellentiſſimum & ampliſſimum, in fertili & opimo ſitum ſolo, ad Boream habens ſylvam inter varios colles denſiſſimam, aſpectum per inferiorem Betaviam præbens jucundiſſimum, verſus Auſtrum ad utramque Rheni oram plura tenens, eaque uberrima, paſcua. Arcem ſob hæc oſtentat cum artificioſa turri præſtantiſſimam, quæ commodiſſimis intus gaudens receſſibus, faciem foris exhibet lætiſſimam. Utriuſque, cum viveret, Dominus fuit, *Schellardus* Comes, Steenvicenſis oppidi gubernator.

Fiduciario jure plurima Dominia, prædia, ædes, inter ceteras, S. *Mariæ in Redichem*, perque varias Parochias cenſos ac decimas, aliaque dudùm poſſedit, & plurima hodiéque poſſidet, quæ ſigillatim relata, & probata habes in Slichtenhorſtii *Gelria* lib. 1. p. 112.

WOLFSHEESEN,

Wolfsheeſen, &c.

Veluæ Parochia, *Doornewerdæ* clientelæ jure ſubjecta.

OSTERBECK,

Oſterbeeck, priſcum vocabulum, ſitus;

Vulgò *Ooſterbeeck*, in antiqois Diplomatibos *Huiſterbuch*, a ſepium dumorumque frequentia denominatus, Arnhemo proximus vicus, humilis hodiè; at clarus natalibus Henrici III. Imp.

Paſtor, D. Bernulphus.

Hujus vici Paſtor,

BERNOLDUS, ſeu BERNULPHUS, ob nuntium de nato filio Imperatori allatum, ſub Ann. 1027. Epiſcopus Ultrajectinus creatus eſt, ut hic pag. 12 & ſuſius *Bat. Sacr.* part. 1. p. 127. dictum eſt ſub Bernulpho hoc, Traj. XX. Antiſtite.

ARENHEM,

Arnhemi, etymon, ſitus, initia, dignitas,

† A quibuſdam Taciti *Arenacum* creditum, * quod ab aliis exploſum, cum præter primam ſyllabam nihil ei habeat commune; potius *Arnoldi villa* illis dicta, aſſidet dextræ Rheni ripæ infra foſſæ Druſianæ principium, Diœceſis dudùm, hodiéque Trajectenſis, cujus antiquiſſima memoria eſt in Ottonis III. Lotharii II. & Frederici II. Imperatorum Diplomatibus, inter oppida mœnibus cincta Ann. 1233. recenſitum, hodiè magnæ exiſtimationis & Veluæ ſplendidiſſimum caput eſt, in quo Conſilii Ducatus Sedes, copioſum, elegans, ac modis omnibus munitiſſimum; cui & ſplendorem pridem non minimum attulêre fana, ædes ſacræ, earumque dotationes ingentes.

Ad voces *Arenacum* & *Arenheim* ſic Carmine luſit in *Cent. Belg.* Jac. Eyckius:

laudes,

Caſtellis *biſidum quo tempore munit amnem*
a *Druſus*, Arenaci *nomine nota fui:*
Aula deinde Ducis, Legumque æquiſſima ſedes,
Dum Geldris ſummo nunc quoque jura foro;
Dicta domus volucris b, *quæ tela Cyclopea portat:*
Nec titulus genio diffidet ille meo.
Ardua delectant pariter Populumque Patreſque:
Mercibus & lucrum quærere, vile putant.
Pugna viros, Laurusque juvat: ſeu viribus illa
Ingenii, ſtricto ſeu magis enſe venit.
Otia traducens pulchris nec inertia curis
Nobilitas, magnis non minor audit Avis:
Muſarum ſeu ſacra colit, ſeu luſtra Dianæ;
Sive acrem frænis ſtringere gaudet equum.
Civilis Batavi c *dubium qui quæritis ortum;*
Digna, Ducem tantum quò referatis, ero.

† *Pont. Hiſt. Gelr. l. 1. p. 37.*
* *Alt. Germ. inf. part. 2 p. 9.*
a Druſus (teſte Floro) per Rheni ripam quinquaginta ampliùs caſtella direxit: inter quæ in Batavorum inſulâ *Arenacum*: ubi Decimæ Legionis caſtra quæ Civilis oppugnat apud Tac. *l. 4. Hiſt.*
b *Aren-heim* quaſi dicas *Aquilæ domicilium.*
c *Cl. Civilis* regiâ Batavorum ſtirpe oriundus dicitur Tacito: ſed quo loco natus, incertum.

primaria Eccleſia, præcelſa turris,

Primaria Eccleſia B. *Martino* olim devota, ab Anno 1453. D. *Euſebio* Papæ conſecrata, a quo & *Sebis* porta adhuc hodiè denominata, ejus ſacra oſſa aſſervabat, ex Prumienſi Cœnobio huc allata, prædenſa ac eleganti gaudens turri Anno 1650. ad pedum 31. altitudinem, ſequenti Anno 1651. altius adhuc elevata.

Plurima in ea, ſtante Catholico cultu, altaria, quæ ex MS. Cod. deſumpta, ab aliis neglecta, hic cum eorum conditoribus ad lectorum curioſitatem juvat apponere.

In Eccleſiâ Veteri Arnhemii.

Altaria, Vicariæ, Conditores,

Altare in honorem S. *Stephani*, dotatum per *Arnoldum de Gruyther*.

. . . in honorem Beatorum Apoſtolorum *Symonis* & *Judæ*, dotatum per *Arnoldum* prædictum.

. . . S. *Salvatoris*, dotatum per *N.* . . . *de Gruythuys*.

. . . Beatorum *Petri* & *Pauli*, dotatum per D. *Jacobum de Weſterwoert*, Curatum Eccleſiæ Parochialis Arnhemi. * Cum *Vicaria* hæc vacaret per obitum *Joannis Tetz*, ultimi Poſſeſſoris, *Georgius Egmond.* Traj. Epiſcopus, ne longa mora ei ſit noxia & Eccleſia debitis ſervitiis defraudetur, ejus in ſpiritualibus ac temporalibus regimen, Anno 1547. die 19. Dec. committit Dno. *Joanni de Houten*, Presbytero.

Collatores,

. . . B. *Mariæ* Virginis, dotatum per *Wynandum Ridder*, cujus præſentatio vel collatio olim pertinebat ad filiam *Corronis de Doerne*; deinde ad *Joannem de Gruter* filium *Theodorici*, & ad *Henricum Coebus* alternatim.

. . . Præbendarum animarum.

. . . B. *M. Virginis*, dotatum per *Joannem de Coeyt*, cujus præſentatio olim pertinebat ad Ducem Gelriæ.

* *Ex Cod. MS. Georgii Egm.*

Altare

Altare S. *Mariæ Magdalenæ*, cujus præſentatio pertinebat ad *Stephanum Ploech*.

. . . S. *Catharinæ*, cujus præſentatio pertinebat ad *Hermannum de Cleve*.

. . . S. *Jacobi*

. . . S. *Agathæ* vel *Margaretæ*, cujus præſentatio pertinebat ad Curatum Parochialis Eccleſiæ Arnhemienſis.

. . . S. *Margaretæ*, cujus præſentatio pertinebat ad *Wynandum de Arnhem*.

. . . B. *Barbaræ*, cujus præſentatio pertinebat ad *Wynandum de Arnhem*.

. . . B. *Andreæ*, cujus præſentatio pertinebat ad Scabinos & Conſules Arnhemienſes.

. . . S. *Nicolai*, cujus præſentatio pertinebat ad *Wolterum Ghneſſe*, deinde ad *Gerardum de Eem van Gherner*, Armigerum.

. . . S. *Joannis* Euangeliſtæ & S. *Catharinæ*, dotatum per *Hermannum de Aller*, cujus præſentatio pertinebat ad ejus Hæredes.

. . . B. *Anthonii*, cujus præſentatio pertinebat ad *Gertrudem*, matrem *Goſwini Velicks*, deinde ad *Arnoldum Gruythuyſen*.

. . . B. *Laurentii* in Sacriſtia, cujus præſentatio pertinebat ad *Theodoricum ten Elſe*, poſtea ad *Joannem Arnoldi Grater*, Dominum de Pley.

Divi Tutelares; S. Martinus, D. Euſebius,

Solemne & in ea Eccleſia D. Hieronymi feſtum, juxta ſequens Pii II. Rom. Pont. Diploma, ex veteri Eccleſiæ Charta erutum, cui hæc inſcriptio:

De ſolemnizando Feſto S. Hieronymi Arnhemii.

S. Hieronymus quoque ibi ſacer.

IN *nomine Domini Amen.*

Anno a Nativitate ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo, ſexageſimo ſecundo, Indictione decima, die vero Jovis, quarta menſis Februarii, Pontificatus SSmi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Dni PII divina providentia Papæ ſecundi anno quarto, in mei Notarii publici, teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus honorabilis & circumſpectus vir D. *Jacobus de Gelria*, Capellanus Illuſtriſſimi Principis & Domini, D. Arnoldi Ducis Gelriæ & Juliæ, Comitiſque Zutphaniæ, & ab eodem Dno Duce ad infraſcripta ſpecialiter deputatus, prout mihi Notario infraſcripto fidem fecit ſufficientem, aſſeruit qualiter præfatus Dnus Dux ex ſingulari affectione & præcipua devotione, quas ſemper ſinceriſſimo corde ad glorioſiſſimum & beatiſſimum Patrem ſuum *Hieronymum*, Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ Doctorem & Cardinalem habuiſſet, & de præſenti habet, ad honorem omnipotentis Dei, & laudem, ac beatiſſimæ Virginis *Mariæ* ſuæ genitricis, & præfati glorioſiſſimi Patris *Hieronymi*, celebritatem ipſius in Eccleſia Parochiali S. Martini oppidi ſui Arnhemenſis, Trajectenſis Diœceſis, per honorabiles viros, Dominos Paſtorem & *Vicarios* ipſius Parochialis Eccleſiæ in remedium remiſſionis omnium ſuorum peccaminum, animæque ſuæ ac ſuorum progenitorum & ſucceſſorum ſalutem, de cetero ſingulis annis plus ſolito ſolemnizandam piè ordinavit, ſtatuit, & diſpoſuit ſub modis & formis infraſcriptis, & ut ipſi Paſtor, & *Vicarii* prædicti pro nunc exiſtentes eorumque ſucceſſores ſolemnizationi feſti hujuſmodi ferventius intendant, ac deſerviant, ſingulis horis ejuſdem continue à Principio uſque ad finem intereſſendo, prædictis Paſtori & *Vicariis* ad perpetuam memoriam purè, ſimplicitèr, & propter Deum dedit, donavit, contulit & conceſſit viginti duas libras pagamenti Arnhemenſis annuatim diſtribuendas ut infra; ſalvis tamen conditionibus infraſcriptis, videlicet quod ſi in præmiſſis Paſtor & *Vicarii* remiſſi & negligentes fuerint, & juxta modos ſubſequentes non deſervierint, quod tunc præfatus illuſtriſſimus Dnus Dux ſeu ejus ſucceſſores præfatas viginti duas libras, abſque aliqua contradictione, & querela cujuſcunque liberè & expeditè ab eiſdem Paſtore & Vicariis per ſe vel alium ſeu alios exiget, repetet, ac recipiet, ſeu exigent, repetent, & recipient, atque in alios pios uſus convertet, ſeu convertent, & ad alia pia loca ſi voluerit ſeu voluerint, transferet, ſeu transferent pro libito ſuæ voluntatis; modus vero & forma feſtum hujuſmodi ſolemnizandi, & deſerviendi, ac viginti duas libras præfatis diſtribuendi, de quibus ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis: ad priores Veſperas egregiè pulſabitur, & bauriſabitur, compulſatione facta Paſtor & *Vicarii* ſeu Chori-ſocii convenient, & in cappis & Organis Veſperas ſolemniter incipient, propriam hiſtoriam S. Patris *Jeronymi* decantaturi, quibus Veſperis & Completorio omnibus memoriam percipere volentibus, & a principio uſque ad finem intereſſentibus ſedentibus ſeriatim in ſtallis ſuis donec omnia compleantur, una libra ex prædictis miniſtrabitur, ad Matutinas vero ſimiliter omnes memoriam percipere volentes poſt ultimum pulſum convenient propriam hiſtoriam ſimilitèr cantando, in quibus à principio uſque ad finem intereſſentibus duæ libræ ex prædictis miniſtrabuntur, minoribus vero horis videlicet Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ intereſſentibus alia libra prædictarum miniſtrabitur; & ſimiliter in ſecundis Veſperis & Completorio intereſſentibus una libra ex prædictis miniſtrabitur; ad ſummam vero Miſſam ſolemniter ut ſupra celebrandam pulſu, cantu & organis, omnes confluent, quibus ſic intereſſentibus ſimiliter una librarum prædictarum miniſtrabitur; celebraturus vero ſummam Miſſam cum miniſtris ut moris eſt humiliter & devotè accedet ad altare S. Crucis ante Chorum ſupplicitèr Miſſam incipiens ſuffragando de Domina noſtra, de Angelis, & de S. Joanne Baptiſta, quibus ſic miniſtrantibus, ac Cuſtodi & Organiſtæ portio ſpecialis & competens ex dictis libris miniſtrabitur; inter Chori-ſocios vero ſeu *Vicarios* ad celebrandum diſpoſitos & celebrantes ſimiliter una librarum diſtribuetur, qui in ſuis Miſſis, ut ſupra, de ſanctis præfatis ſuffragabuntur, atque ſuppliciter pro felici ſucceſſu præfati illuſtriſſimi Domini Ducis, & ſuorum ſucceſſorum, eorumque & ſuorum progenitorum animæ ſalute altiſſimum exorabunt, ut in hac valle miſeriæ degentes gratiam in præſenti, & poſt hanc vitam gloriam conſequantur ſempiternam; celebrans vero ſummam Miſſam, dicto offertorio, poſtquam præfatus Illmus D. Dux de medio ſublatus fuerit, vertet ſe ad populum exhortando eundem ut unà cum ipſo celebrante Deum Patrem miſericordiarum devotè flagitent pro ipſo Dno graciosiſſimo Duce noſtro, ut brevem animæ ſuæ a pœnis liberationem, & gaudium indulgeat ſempiternum, ipſo etiam die beatiſſimi *Jeronymi* unus ex Sacerdotibus præfatis jejunabit, cui ex præfatis libris tres groſſi Flanderenſes dabuntur; item hora primarum unus Sacerdotum ad hoc deputatus ante Chorum juxtà altare S. Crucis præfatum, induet quemdam pauperrimum unum Tab-

bardum griſeum, ac Caputium, & caligas ejuſdem coloris compoſitos & factos ex ſex ulnis panni griſei, & quatuor albi pro ſoderatura, ad quem ita veſtiendum recipiendæ ſunt duodecim libræ vel circiter ex præfatis viginti duabus libris; ſimiliter eadem hora primarum comparebunt alii quatuor pauperes, una fæminei ſexus ad honorem beatiſſimæ Virginis Mariæ, reliqui vero tres maſculini ſexus ad honorem S. Michaëlis Archangeli, & omnium Angelorum, S. Joannis Baptiſtæ, & glorioſi Patris *Jeronymi*, quorum cuilibet per præfatum Sacerdotem unus cuneus albus valoris unius groſſi Flandrici diſtribuetur; inſuper voluit & ſtatuit præfatus Illmus D. Dux, quod Capellano Eccleſiæ vitam & Legendam ipſius patris glorioſi *Jeronymi* exponenti, & ad populum ſermocinanti, duo groſſi Flanderenſes ex prædictis libris miniſtrentur; ſi vero aliquid ex præmiſſis diſtributionibus, ita ut præmiſſum eſt, completis ſuper excreverit, hoc inter univerſos præſentes Chori-ſocios & horum hujuſmodi intereſſentes utiliter & communiter dividetur. Et hanc piam ordinationem voluit præfatus D. Dux per univerſos Paſtorem & *Vicarios* præſentes & eorum ſucceſſores firmiter & inviolabiliter obſervari ſub pœna ante dicta, & ipſos per eorum juramentum ad Sancta Dei Euangelia tactis Scripturis Sacroſanctis præſtandum adſtringi, atque in eorum receptione ad memorias prælegi, ne quis per craſſam ignorantiam hujus memoriæ ſtatutæ ſe impoſterum quovis modo poterit excuſare. Quibus omnibus præmiſſis ſic per præfatum Dominum *Jacobum* Capellanum mandato ſæpedicti D. Ducis honorabilibus viris Dnis *Walramo de Wamell* Paſtori, Ordinis S. Benedicti Monaſterii Prumienſis, &

Nomina Paſtoris & Vicariorum Eccleſiæ Parochialis S. Martini Arnhemii Anno 1462.

Jacobo de Roede, *Girardo Smaelvelt*, *Henrico Staeken*, *Riquino ten Brenck*, *Godefrido de Preſinckbaeve*, *Wilhelmo Bor de Doernick*, *Godefrido Hockel*, *Everardo de Oeden*, *Woltero Kyvit*, *Theodorico de Aken*, *Wilhelmo de Caſter*, *Petro de Wetten*, *Jacobo de Manen*, *Namanno Henrici*, *Ludolpho Eſſerhuys*, & *Wilhelmo Ducker*, Presbyteris & Vicariis pro tunc perſonaliter reſidentibus, expoſitis atque per me Notarium intelligibilitèr prælectis, præfati Dni Paſtor & *Vicarii* pro ſe eorumque ſucceſſoribus matura deliberatione præhabita, ſolemnizationem feſti hujuſmodi ſub modis & conditionibus antedictis acceptaverunt, prout & quemadmodum aliis feſtis peculiaribus, ac eorum memoriis deſervire conſueverunt ſingulari devotioni, ac votivæ affectioni præfati Illmi D. Ducis eorum in hoc quantum in ipſis eſt, libenter complacentes, eidemque D. Duci de largiflua donatione ſua prædicta regratiantes, ac ipſum & ejus ſucceſſores de dictis viginti duabus libris quitantes, & pro firmiori obſervatione prædictorum præfati Dni Paſtor & *Vicarii* pro ſe eorumque ſucceſſoribus, tactis Scripturis Sacroſanctis ad ſancta Dei Euangelia jurarunt, ac in manibus mei Notarii publici infraſcripti tanquam publicæ & authenticæ perſonæ ſolemniter & ritè vice & nomine omnium & ſingulorum, quorum intereſt ſeu intereſſe poterit quomodolibet in futurum, ſtipulantes & recipientes prædicta omnia & ſingula promiſerunt firmiter & inviolabiliter ſub pœnis antedictis perpetuo velle obſervare, & nunquam per ſe vel alium ſeu alios contrafacere vel contravenire quovis modo, ſuper quibus omnibus & ſingulis præfatus Dnus *Jacobus* Capellanus pro parte prædicti Illmi Dni Ducis, ac Paſtor & *Vicarii* prædicti pro ſe eorumque ſucceſſoribus petierunt ſibi a me Notario publico infraſcripto unum vel plura publicum ſeu publica confici inſtrumentum ſeu inſtrumenta, & illud ſeu illa in majus robur & teſtimonium præmiſſorum, præfatorum Dominorum *Walrami* Paſtoris ac *Godefridi de Preſinckhaeve*, & *Namanni Henrici* pro tunc ipſorum Vicariorum Procuratorum, ſigillorum appenſione communiri. Acta fuerunt hæc in Sacriſtia dictæ Parochialis Eccleſiæ Arnhemenſ. ſub anno, Indictione, die, menſe, & Pontificatu quibus ſupra, præſentibus ibidem ſpectabilibus & diſcretis viris *Wynando de Arnhem* Conſule, *Johanne Minſchart* Scabino oppidi præfati Arnhemenſ. Armigeris, ac *Theodorico Schoenſwaen*, & *Goeſwino de Manen* Magiſtris Fabricæ dictæ Parochialis Eccleſiæ Arnhemenſ. Laicis dictæ Traj. Diœceſis Teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Theodoricus de Molendino,
Clericus Traj. Diœceſis, *publicus*
Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, &c.

In eadem Anno 1538 ſub monumento alabaſtrino conditus fuit Carolus I. Egmondanus, Gelriæ Dux ordine VIII.

Paſtores, Eccleſiæ iſti deſervire ſoliti, Religioſi erant, ex Prumienſi, Diœceſis Trevir. Cœnobio; ad Abbatis Cœnobiique iſtius collationem dati.

Paſtor in veteri Eccleſia ad Ann. 1398
WERNERUS VAN DEN PUTTE.

Ao. 1423. Dnus WILHELMUS DE MEERBACH, Ord. S. Benedicti ex Prumienſi S. Salvatoris Cœnobio. *Priſci ævi Paſtores, Benedictini.*

D. JACOBUS DE WESTERWOERT, Dotator ibidem altaris SS. Petri & Pauli.

Anno 1462. Dnus WALRAMUS DE WAMELL, Ord. S. Bened. Monaſterii Prumienſis.

Ao. 1547. ANTONIUS VOCKINCK.

"Cum enim Paſtore ad S. *Euſebium*, Monacho "Benedictino in Abbatem electo Eccleſia Parochialis vacaret, Georgius Egmondanus, "Traj. Epiſcopus, ex M. S. quem teneo "libello, ne eadem divinis officiis pariter & "ſervitiis debitis defraudetur, gregi ſibi commiſſo ſalubriter intendere volens; *Antonium* "*Vockinck*, Presbyterum in oppido Arnhemenſi "Diœc. Traj. reſidentem, de ejus ſcientia, ac "morum & vitæ honeſtate confiſus, Rectorem "ac Gubernatorem prædictæ Eccleſiæ, curæque "ac regiminis ejuſdem per modum proviſionis "conſtituit ac deſignavit per diſertum Diploma, "datum Ann. 1547. die 7. Decembris." *Georgii Egmond. Codex MS.*

Ad Abbatis & Conventûs hujus, nec non *Wilhelmi de Meerbach*, perpetui *Vicarii* Paroch. ejus Eccleſiæ querelas, hoc prodiit Martini V. Diplòma, quo ejuſdem jura aſſeruntur:

MARTINUS, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Abbati Monaſterii Sancti Pauli, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Querelam dilectorum filiorum, Abbatis & Conventus Monaſterii Prumienſis, Ordinis ſancti Benedicti, Treverenſis Diœceſeos, patronorum, nec non *Wilhelmi de Meerbach*, perpetui Vicarii Parochialis Eccleſiæ oppidi in *Arnhem* Trajectenſis Diœc. recepimus, continentem, quod licet ipſe Vicarius Parochianis dictæ Eccleſiæ Miſſas & alia divina officia celebret, ac Sacramenta

menta Eccleſiaſtica adminiſtret, ac verbum Dei proponat ſeu proponi faciat diebus & horis congruis & etiam opportunis; tamen nonnulli ex Parochianis eiſdem, contempta dicta Eccleſia, ad alienas Eccleſias ejuſdem oppidi, pro Miſſis inibi & aliis divinis officiis dominicis & feſtivis & aliis diebus audiendis, & percipiendis Eccleſiaſticis Sacramentis ab alienis Presbyteris, diſcurrant pro libitu voluntatis, diſpoſitionem Concilii Generalis temerè infringentes, ac facientes quominus idem Vicarius ab eis oblationes conſuetas percipiat, in patronorum, Vicarii & Parochialis Eccleſiæ prædictorum præjudicium non modicum & gravamen. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus (ſi eſt ita) dictos Parochianos, ut relictis Eccleſiis & Presbyteris alienis, ad eorum Eccleſiam antedictam Miſſas & alia divina officia ac verbum Dei dominicis feſtivis & aliis diebus audituri, nec non Sacramenta hujuſmodi percepturi, redeant, ac inibi oblationes conſuetas faciant, ut tenentur, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, prævia ratione, compellas. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, de cenſura ſimili, appellatione ceſſante, compellas veritati teſtimonium perhibere. Non obſtante, ſi aliquibus à Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdiu ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Datum Romæ apud ſanctam Mariam majorem, XVII. Kal. Januar. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Vicarii; *Vicarii* ad minus XIV. Eccleſiæ huic, præter Rectorem primarium, deſerviebant.

Hi ad divini cultus propagationem atque ad diſcordias ſopiendas ſtatuta quædam Anno 1423. condiderunt, a Frederico, Ultrajectino Epiſcopo, A°. 1429. dein & a Suedero 1431. firmata, quæ nondum luci data, hîc edenda duximus.

ORDINATIONES
SIVE
STATUTA,

Per perpetuos Vicarios Eccleſiæ Parochialis S. Martini oppidi Arnhemenſis concepta & edita, ex vet. Membrana Authent. eruta.

eorumque ſtatuta; IN *nomine Domini Amen.*

Anno Nativitatis ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo tertio, Indictione prima, die vero Mercurii, decima nona menſis Martii, hora Veſperarum vel quaſi, Pontificatus SS^mi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, ubi Vicarii, D^ni *Martini* divina providentia Papæ quinti anno ſexto, in mei Notarii publici teſtiumque ſubſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti honorabiles & diſcreti viri Domini *Lambertus Smyt*, *Gerardus Lemmeken*, Magiſter *Jacobus Zulle*, Magiſter *Everardus Kivit*, *Roverus Meynerſwic*, *Wolterus de Dolre*, *Goeſwinus Loet*, *Jacobus Roede*, *Weſſelus de Borken*, *Ghiſelbertus Vlymen*, *Wilhelmus de Boecholdia*, *Arnoldus Borchgreve*, *Johannes Aller*, *Johannes Bous* Presbyteri, perpetui Vicarii in Eccleſia Parochiali S. Martini Arnhemenſi Trajectenſis Diœceſis, actu inibi reſidentes pro ſe & ſucceſſoribus eorundem certis & rationabilibus de cauſis eos ad hoc pie moventibus concorditer maturâ deliberatione præhabita cultum divinum, ut aſſeruerunt, augmentari cupientes, nec non ad ſedandum omnes & ſingulas controverſias, rixas & diſcordias inter eoſdem dictos Vicarios uſque in præſentem diem ſuper cotidianis diſtributionibus & memoriis diſtribuendis proh dolor habitas & ſubortas, ac perpetuis futuris temporibus inviolabiliter obſervari ſtatuerunt ac ordinaverunt cum plenario conſenſu Curati pro tempore D^ni *Wilhelmi de Meerbach*, Ordinis S. Benedicti Monaſterii S. Salvatoris Prumienſis ea quæ ſequuntur: (ac Paſtor ejuſdem Eccleſiæ Anno 1423. deſignantur,) inprimis quod de cætero nullus Vicarius ſeu Altariſta debeat admitti ad cotidianas diſtributiones memoriarum niſi actu ſit Presbyter & celebraverit, continuam moram trahens in Parochia eadem, ac Ordinationes infraſcriptas ac a majori & ſaniori parte Vicariorum perſonaliter reſidentium dictæ Eccleſiæ inpoſterum forſan conſtituendas promittet & jurabit fideliter obſervare, nec contra ea ullo unquam tempore facere vel venire de jure vel de facto, directè vel indirectè quovis ad hoc quæſito ingenio vel colore. Item quod Vicarii pro tempore reſidentes, qui non fuerint in Choro dictæ Parochialis Eccleſiæ in Vigiliis trium Lectionum ante inceptionem primæ Lectionis, & in Vigiliis novem Lectionum ante inceptionem ſecundi Nocturni, & in Miſſa ante Euangelium, de memoriis pro tunc diſtribuendis nil petent, recipient, vel habebunt; item notabiliter infirmi, dummodo hoc Procuratoribus vel alteri eorum indicent, vel qui ex ſpeciali commiſſione dictorum Vicariorum pro tempore majoris ſcilicet partis in negotiis fuerint, & uni Procuratorum conſtiterit, portione ſuæ memoriæ non carebunt; item quicunque de Vicariis ſupradictis diſſenſiones, diſcordias, ſeu rixas inter eos ſeminaverit, ſeu moleſtias intulerit, ſeu verbis vel factis quemcunque læſerit, ad dictamen ſociorum pro tunc reſidentium amendam condignam faciet, quod & ſi quamdiu non fecerit tam diu portionem ſuæ memoriæ non habebit; item quotiens contigerit aliquem in dicta Eccleſia Parochiali poſt Annos Domini mille, quadringentos & viginti ad aliquod altare ſeu Vicariam erectum ſeu erectam, erigendum fortaſſis ſeu transferendam in futurum recipi vel admitti ille de memoriis & cotidianis diſtributionibus ad illud tempus habitis per antedictos Vicarios ſeu legatis nihil penitus petet, recipiet vel habebit; item nullus Vicariorum dictæ Eccleſiæ ſuam Vicariam deſervire faciet, ſeu procurabit per alium quam per unum de Vicariis Eccleſiæ ſupradictæ, ſatisfacto tamen illo ad dictamen ſociorum de ſalario competenti; item quod Vicarii pro tempore ſepulchra defunctorum, ſeu loca illorum, quorum pro tunc memoria peragitur, aut anniverſarius celebratur, primo & ante omnia debeant viſitare. Super quibus omnibus & ſingulis dicti D. Vicarii *Lambertus* & *Gerardus* cum cæteris petierunt a me Notario publico ſibi fieri unum vel plura inſtrumenta. Acta ſunt hæc in aula dotis dicti Paſtoris, præſentibus ibi diſcretis viris *Matthia Scriver*, nec non *Johanne Becker* oppidanis Arnhemenſ. Trajectenſis Diœceſis ſub anno, Indictione, die, menſe, hora, Pontificatu quibus ſupra Teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego

Johan-

Digitized by Google

Johannes Uppen Oorde de Warendorpe, Clericus Trajectenſis Diœceſis publicus Imperiali auctoritate, nec non ordinaria admiſſione Notarius. Quia præmiſſis omnibus & ſingulis unà cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque dum ſic agerentur, ut præmittitur, & fierent vidi & audivi, ideo hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea ſcriptum & in hanc publicam formam redegi, ſignoque meo & nomine ſolitis & conſuetis ſignavi in teſtimonium & fidem omnium præmiſſorum.

Confirmatio per Fredericum Traj. Epiſc.

FREDERICUS, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, ad univerſorum notitiam cupimus pervenire, quod univerſa & ſingula in inſtrumento publico, cui hæc præſens noſtra cedula Confirmationis eſt infixa, expreſſa & narrata, prout ritè atque licitè ordinata ſunt, ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, rata & firma habemus, & deinceps in perpetuum inviolabiliter volumus in quantum in nobis eſt obſervari, & eadem in Dei nomine tenore præſentium auctoritate noſtra ordinaria confirmamus noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo tertio, menſis Aprilis die ſexta.

Signatum erat:

JO. HONDERTMARCK.

Confirmatio altera per Swederum Traj. Epiſc.

SWEDERUS, Dei gratia, Epiſcopus Trajectenſis. Ad univerſorum notitiam deducimus & deduci volumus per præſentes, quod univerſa & ſingula in inſtrumento publico, cui hæc præſens noſtra littera eſt transfixa, expreſſa, conſcripta & narrata, prout rite atque licite ordinata ſunt, ac per felicis recordationis quondam Dominum *Fredericum*, Epiſcopum Traject. Prædeceſſorem noſtrum approbata, ratificata & confirmata ex certa ſcientia etiam approbamus, ratificamus, rata & firma habemus, & deinceps in perpetuum inviolabiliter volumus in quantum in nobis eſt obſervari, & eadem auctoritate noſtra ordinaria, ac Sede Præpoſituræ & Archidiaconatus Eccleſiæ noſtræ S. Petri Trajectenſis vacante, ipſius etiam vices ſupplentes in Dei nomine tenore præſentium confirmamus. Nec non ut ipſi perpetui Vicarii pro tempore quotiens eis viſum fuerit expedire alia ſtatuta & ordinationes per ipſos & eorum ſucceſſores inviolabiliter obſervanda & obſervandas ſalubriter condere, ſtatuere, & ordinare valeant, propter certas cauſas animum noſtrum moventes de ſpeciali gratia eadem auctoritate plenam & liberam concedimus facultatem noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo primo, menſis Auguſti die ſeptima.

Signatum erat:

G. DE MELENHEM.

Statuta hæc Anno 1451. per dictæ Eccleſiæ *Vicarios*, quibuſdam adjectis firmata.

Aliud ſtatutum per dictæ Eccleſiæ Vicarios,

IN *nomine Domini Amen.* Anno à Nativitate ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo, Indictione quartadecima, die vero Lunæ viceſima tertia menſis Auguſti, Pontificatus SS^mi^ in Chriſto Patris & Domini noſtri, D^ni^ *Nicolai*, divina providentia Papæ quinti anno quinto, in mei Notarii publici, teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti honorabiles & diſcreti viri D^ni^ *Jacobus de Roede*, *Wolterus de Dolre*, *Johannes Merck*, *Gerardus Smaelvelt*, *Henricus Staeck*, *Riquinus Brenck*, *Godefridus Preſſchave*, *Wilhelmus Bor de Doernick*, *Theodoricus de Molendino*, *Arnoldus Gruter*, & *Everardus Oeden*, Presbyteri, perpetui Vicarii in Eccleſia Parochiali ſancti Martini Arnhemenſi, Trajectenſis Diœceſis actu inibi reſidentes pro ſe & eorum ſucceſſoribus certis rationabilibus de cauſis ad hoc eos pie moventibus atque ut omnis rancor & differentia, quæ in futurum forſan exoriri poſſet, penitus ſecludatur vigore & auctoritate quorundam ſtatutorum inter eos hactenus obſervatorum & habitorum, ac per Ordinarios loci confirmatorum & approbatorum, in quibus eis facultas ſtatuendi conceſſa exiſtit ut aſſeruerunt, matura deliberatione prævia ſtatuerunt & ordinaverunt, quod Vicarii Vicariarum inpoſterum forſitan in dicta Eccleſia erigendarum, ne gravamini ſint Vicariis jam dudum erectis, de fructibus, redditibus, proventibus, memoriis, cotidianis diſtributionibus, ac aliis emolumentis præfatorum Vicariorum & Vicariarum eorundem nihil penitus recipient nec gaudebunt quovis modo de eiſdem. Quæ omnia & ſingula prælibati in manu mei Notarii publici infraſcripti, ſtipulantes & recipientes vice & nomine omnium & ſingulorum quorum intereſt ſeu intereſſe poterit quomodolibet, in futurum promiſerunt grata, firma ac rata habere ac inviolabiliter obſervare, & per alios, quantum in eis fuerit, obſervari fideliter facere, petentes deſuper a me Notario publico infraſcripto unum vel plura publicum ſeu publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta. Acta fuerunt hæc in Sacriſtia dictæ Eccleſiæ Arnhemenſis, præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris Dominis *Francone Baroen*, & *Johanne Matthia* Presbyteris perpetuis Vicariis in Eccleſia Collegiata ſanctæ Walburgis Arnhemenſi dictæ Traject. Diœceſis teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter & rogatis. Et ego *Bertoldus de Hern*, Clericus Traject. Diœceſis publicus Imperiali auctoritate Notarius, quia prædictis omnibus & ſingulis, dum, ſicut præmittitur, fierent & agerentur unà cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi, ideo hoc præſens publicum inſtrumentum per alium fideliter, me aliis occupato negotiis, ſcriptum exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc formam publicam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

qui hic deſignantur, Anno 1451. ſancitum,

SIngula hæc præmiſſa deinde confirmata ſunt à *Nicolao*, miſeratione divina titulo S. Petri ad vincula Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis per Alemanniam Legato, per patentes litteras datas Swollis A^o^. Dom. 1451. 25. Auguſti.

a Nicolao Cuſa Cardinale dein roboratum,

Vicarii ad munus admiſſi, juramento ad harum legum obſervationem adſtringebantur.

Jura-

Juramentum Vicariorum majoris Eccleſiæ Arnhemenſis.

& juramentum.

Ego N. *juro per hæc ſancta Dei Evangelia, quæ manu tango, quod ſtatuta & conſuetudines ſociorum obſervabo, bona Dominorum non alienabo, alienata pro poſſe, noſce recuperabo, ſecreta Capituli non revelabo, rixas aut contentiones non ſuſcitabo, nec ſuſcitanti adhærebo.* Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Evangelia.

Eccleſia altera, Collegiata, Tiela huc tranſlato Canonic. Collegio,

Eccleſia alia elegantior, duplici turri ornata † S. *Walburgi* ſacra Canonicorum Collegium habuit, quod olim a Walgero, *Teſterbantiæ* Principe, in urbe Tiela erectum, ut ibi diximus, huc tanquam in tutiorem locum Anno Chriſti 1328. tranſlatum fuit.

ob cauſas in Diplomate allatas.

Tabulas Reinaldi Gelriæ Comitis, atque alias Guidonis, Ultrajectini Epiſcopi, tranſlationis hujus cauſam ac circumſtantias ex integro referentes, hic opportuno loco juvat evolvere.

IN *Chriſti nomine, Amen.* GUIDO, Dei gratia, Epiſcopus Trajectenſis, ad perpetuam tam præſentium quàm futurorum notitiam volumus pervenire, quod patentes litteras viri magnifici Domini *Reinoldi*, Comitis Gelriæ, conſanguinei & fidelis noſtri dilecti, nobis per unum certum & verum nuntium deſtinatas, recepimus, vidimus, & de verbo ad verbum perlegi fecimus, tenorem qui ſequitur continentes:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen. Univerſis Chriſti fidelibus, tam modernis quàm poſteris præſentia viſuris vel audituris, Nos *Reinoldus*, Comes Gelriæ ſalutem in Domino ſempiternam, & ad perpetuam rei geſtæ memoriam ſubſequentium cognoſcere veritatem. Deus humani generis conditor, qui Sacroſanctam Eccleſiam ſuam novo ſemper fœtu multiplicat, licet eam inter hujus ſæculi adverſa fluctuare, & plerumque à malivolis tribulari ſuſtineat, periclitari tamen non permittit. Verùm honorabiles viri *Arnoldus de Xantis* Præpoſitus, & Capitulum Eccleſiæ Thilenſis Trajectenſis Diœceſeos, nobis lamentabiliter enarrarunt, qualiter ipſa eorum Eccleſia ab oppidanis *Thilenſibus* ab antiquo hactenus ſubpeditata miſerabiliter & oppreſſa, diverſis remediis contra morbum hujuſmodi, nunc amoris via, nunc juſtitiæ cum ſumma diligentia exquiſitis, nullum ſalutis ſibi & Eccleſiæ ſuæ prædictæ neceſſario ſalvandis potuerant invenire: imo quo magis ipſos oppidanos dicti Præpoſitus & Capitulum humilibus & caritativis monitis & exhortationibus inclinare ad rationis, æquitatis & juſtitiæ tramitem ſatagebant, tanto irreverentius & auſterius, tanquam antiquati perſecutores Eccleſiæ, contrà eoſdem Præpoſitum & Capitulum & eorum Eccleſiam ſuæ crudelitatis cornua erigebant; Ita quod, tam ex præteritis malis multiformibus & atrocibus, ab ipſis oppidanis jam dictæ Eccleſiæ ſuæ in perſonis & rebus pluries irrogatis, quam evidentibus in præſenti machinationibus de futuris, ſupradicti Præpoſitus & Capitulum in oppido Thilenſi maximè præ metu ſuorum corporum manere de cætero non audentes, præfatam Eccleſiam ſuam deſiderant transferri ad locum alium pacificum & ſecurum. Quare pro refugio & ſalutis portu quærendo noſtram præſentiam accedentes, nobis ſupplicarunt humiliter & devotè, quod, quia oppidanos oppidi noſtri *Arnhem* habent pro hominibus Deum diligentibus, manſuetis, pacificis atque piis, & bona dictæ Eccleſiæ ſuæ ſunt pro majori parte infrà noſtri diſtrictus terminos ſituata, & a nobis & noſtris ſucceſſoribus ſperent firmiter ſe & Eccleſiam ſuam poſſe & debere votivo in perpetuum defenſionis præſidio confoveri, Nos ut eadem ipſa eorum Eccleſia cum perſonis bonis & juribus ſuis, nunc in lacu miſeriæ conſtituta, ad dictum noſtrum oppidum *Arnhem* dictæ Diœceſeos transferatur, piam noſtri favoris & promotionis benevolentiam, & ſubventionis noſtræ, ſine qua tranſlactionem hujuſmodi aſſeverant non poſſe perfici, munificentiam noſtram impendere, & de loco ibidem apto, in quo ſibi Eccleſiam erigere & manſiones ad modum aliorum Collegiorum competentes ordinare & habere valeant, ipſis proinde, divinæ pietatis & æternæ retributionis intuitu, dignaremur. Quum itaque domicella *Maria* ſoror noſtra piæ memoriæ aream ſuam, in dicto oppido noſtro ſitam, ipſa dum vixit inhabitare conſuevit, legavit ad uſus Hoſpitalis in ſua ultima voluntate: Nos, quod poſtmodo idem Hoſpitale in area noſtra in eodem oppido noſtro ſita, in qua noviſſimè habitationem noſtram habere conſuevimus, & quam ſemper divino uſui deputare noſtra concepit intentio, conſtitui fecimus & locari. Nunc quo per rei evidentiam pateat univerſis, volentibus intueri quod dictum Hoſpitale juxtà ſtatum ſuum nondum minorem partem dictæ areæ noſtræ convenienter & utiliter occupare poterit, reſidua non ſolum majori ipſius areæ parte vacua remanente & inutili, verum etiam priore area dictæ ſororis noſtræ quaſi tota. Nos igitur advertentes non deſtrui quod in melius commutatur, decrevimus, id quod pro tunc temporis ſtatu zelo devotionis fecimus, nunc ex quo, de ſupernæ majeſtatis gratia, facultas ſe offert, in melius, utpote in uberiorem divini cultus dignitatem, ad laudem Dei & ſalutem populi commutare, abſque etiam dicti derogatione Hoſpitalis, cum tam de aptitudine quàm competentia locorum non ſolum ſufficienter imo habundanter utrobique providere poſſimus tam Hoſpitali quàm Collegio memoratis. Propter quod præſumimus firmiter & ſperamus, quod dicta tranſlatio, non ſine divinæ diſpoſitionis providentia, nobis & dicto oppido noſtro ad ſpecialis honoris excellentiam, & populo ejuſdem oppidi ad felicitatem, de quo ſummo Creatori gratias agimus, ſalubriter ſit concepta. Hinc eſt, quod ex ſinceræ devotionis affectu, quo circà ſanctam matrem Eccleſiam ducimur, præfatæ Eccleſiæ Thilenſi ſic, ut præmittitur, tribulatæ, compaſſionis viſceribus pia commiſeratione merito condolentes, præfatorum Præfecti & Capituli votis in præmiſſis dignum duximus annuendum; ita quod, communicato Conſiliariorum noſtrorum & aliorum Juriſperitorum conſilio, dictum Hoſpitale cum ſibi deputatis & aſſignatis redditibus ad priorem aream quondam dictæ ſororis noſtræ, quæ area in competentia loci pro uſu ejuſdem Hoſpitalis lautè ſuperhabundat, reſtituimus & relocamus ordinandum ibidem, juxtà

† S. *Walburgis*, Willibaldi & Wunebaldi Soror, Bonifacii adjutrix, Abbatiſſa Heidenheimenſis, de qua *Bat. Sac* part. 1. pag. 87. Hujus ſolemniſſima celebritas eſt Kalendis Maji, tranſlatio inſcripta Martyrologiis 25. Febr. Tielæ, Zutphanii, Lingæ, & hic Arnhemi templum ei eſt nuncupatum, ut alias regiones omittamus. de eadem vide Bolland. *in Actis SS. ad diem* XXV. *Febr.*

ipſius ſororis noſtræ ultimam voluntatem ; & ſupradictis Præfecto & Capitulo & eorum Eccleſiæ, ſi eam, ut præmittitur, transferri contingit, in hujus tranſlationis ſubſidium dictam aream noſtram totam, cum omnibus in ea conſtructis ædificiis & ipſius areæ appendiciis, prout eam habuimus & tenuimus purè & ſimpliciter propter Deum, ut eo magis juxtà votum noſtrum divini cultus numinis augeatur, ob ſalutem etiam & remedium animæ noſtræ, ac pro memoria noſtra, patris & matris noſtræ, ac etiam Dominæ *Margaretæ*, Comitiſſæ Gelrenſis Collateralis noſtræ, nec non & Domicellæ *Mariæ* ſororis noſtræ ſupradictæ piæ memoriæ, perpetuo in dicto Collegio annis ſingulis peragenda, deputamus, donamus & aſſignamus, ac in eos pleno jure transferimus per præſentes, ita quod ibidem de Eccleſia & his quæ Eccleſiæ Collegiatæ congruunt, nec non de manſionibus ſibi faciendis inibi liberè, prout expedire noverint, ordinent & diſponant. Reſervato nobis & ſucceſſoribus noſtris Comitibus Gelrenſibus ſtabulo, in quo huc uſque equi noſtri conſueverant ſtabulari, & ſalvo etiam, quod quando nos aut eoſdem ſucceſſores noſtros ad dictum oppidum noſtrum declinare contingit, Præpoſitus dictæ Eccleſiæ exiſtens pro tempore, aut quicunque Canonicorum ibidem, apud quem manere maluerimus, manſionem ſuam quam in dicta area habuerit, nobis, quamdiu inibi fuerimus, pro uſu & commodo noſtro cedet, loco congruo in eadem manſione ſibi pro ſe & ſua familia reſervato. Cæterum revocantes ad memoriam, qualiter dudum advertentes ſanctam & venerabilem ac pretioſitate famoſam *Crucem* in Eccleſia Parochiali villulæ noſtræ *Dodenwerdæ* exiſtentem, loco videlicet humili & minus ſecuro ac inhabitatoribus paucis culto, quodque propter viarum impedimenta pluribus anni temporibus Chriſti fideles, cauſâ peregrinationis & venerandæ Crucis, ipſum locum nequeunt commodè viſitare, Nos eandem Crucem ad locum alium ſolemnem, ſecurum, populoſum & viſitabilem transferri deſideravimus, ubi ex ipſius Crucis condigna & frequentiori veneratione ſuſciperet in devotione populus incrementum, quod & fieri non ambigimus, ſi tranſlato ad dictum oppidum noſtrum præfato Collegio, ad ejuſdem Collegii Eccleſiam dictæ tranſlatio Crucis fiat. Ut ergo reverendus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus *Guido*, Epiſcopus Trajectenſis, ad tranſlationes hujuſmodi tam Eccleſiæ quàm Crucis faciendas tanto promptiorem ſe reddat, quanto viderit nos ipſum Collegium reſpicere largitionis noſtræ munificentia ampliori, Jus Patronatus dictæ Parochialis Eccleſiæ in *Dodenwerdæ* ad nos ſpectans, ſupradictis Præpoſito Capitulo & eorum Eccleſiæ, ita quod eadem Parochialis Eccleſia ipſi Collegiatæ Eccleſiæ incorporetur, & jus præſentandi ad eandem Parochialem Eccleſiam, reſideat penes Præpoſitum jam dictæ Collegiatæ Eccleſiæ pro tempore exiſtentem, ad quem quidem Præpoſitum ſpectat etiam Præbendarum ipſius Collegiatæ Eccleſiæ collatio, Conferimus, ſi tranſlatio præſcripta Collegii proceſſerit, & donamus purè propter Deum, & in eam tranſlationem per præſentes, ut dictæ tranſlationis onera poſſint dicti Præpoſitus & Capitulum commodius ſupportare. Reſervatis nobis & ſucceſſoribus noſtris decimis, aliiſque redditibus noſtris & bonis omnibus, quæ huc uſque in Parochia *Dodenweerde* tenuimus & tenemus. Salvo etiam nobis & ſucceſſoribus noſtris Comitibus Gelrenſibus, quod ſi dicti Præpoſitus & Capitulum ultrà numerum tredecim Præbendarum, quem quidem numerum ſe velle complere aſſerunt, aliquas plures Præbendas, præter noſtrum aut dictorum ſucceſſorum noſtrorum conſenſum, forte ſucceſſu temporis ordinarint, illarum ad nos & ſucceſſores noſtros eoſdem ſpectet ſic ultra dictum numerum ordinatarum collatio Præbendarum. Sed ſi eas cum conſenſu noſtro vel eorundem ſucceſſorum noſtrorum ordinarint, tunc earum collatio ad Præpoſitum jam dictæ Eccleſiæ pro tempore exiſtentem ſpectet, ſicut dictarum tredecim collatio Præbendarum. Inſuper conſiderantes, quod miniſtros Dei, ut divino cultui liberius vacare poſſint, decet eſſe pacificos & quietos, nos licet præcipuè ad defenſionem ſanctæ matris Eccleſiæ, ſponſæ Chriſti & miniſtrorum ejus, ex commiſſi nobis temporalis gladii ab ipſo Deo deſcendentis, debito teneamur: ut tamen ſæpè fati Præpoſitus & Capitulum eorum tranſlationi prætactæ, quam ſpeciali deſiderio appetimus, tanto lætantius & confidentius ſub ſpe tuitionis noſtræ curent inſiſtere, quanto ad tuitionem eorum nos & ſucceſſores noſtros ſpecialius obligavimus, ſæpè fatos Præpoſitum & Capitulum & qui erunt pro tempore, ac eorum Eccleſiam, ſi transferatur ut dictum eſt, totumque Clerum ipſius Eccleſiæ & familiam ipſorum, nec non ſtatum ejuſdem Eccleſiæ, cum immunitatibus & libertatibus ſuis Eccleſiaſticis, juribus, juriſdictionibus, redditibus, obventionibus, terris, poſſeſſionibus, & generaliter bonis & rebus eorum & ejuſdem Eccleſiæ ſuæ omnibus & ſingulis ad ipſos communiter vel diviſim ſpectantibus tam habitis quam habendis, in ſpecialem noſtram & ſucceſſorum noſtrorum protectionem recepimus per præſentes, promittentes pro nobis & eiſdem noſtris ſucceſſoribus bona fide, quod ipſam eandem Eccleſiam, tam in perſonis quàm in omnibus aliis & ſingulis jam prætactis, ab hac inanteà manu tenebimus, conſervabimus, defendemus & tuebimur in perpetuum, pro noſtrarum poſſe virium, fideliter cum effectu; nec eidem Eccleſiæ patiemur in his à quoquam injuriam aut violentiam irrogari; imo ipſi Eccleſiæ in alienatis & ſubtractis bonis & rebus ejuſdem ac juribus recuperandis, & omnibus aliis quæ commodum, profectum, & honorem ipſius reſpexerint, noſtræ promotionis munus ubilibet, cum ſinceri favoris benevolentia, impendemus. In præmiſſis fraude & dolo excluſis penitus & remotis. Et ut præmiſſa omnia & ſingula per nos piè concepta, diſpoſita atque acta perfectiorem ſortiantur roboris firmitatem, Supplicamus Domino noſtro Epiſcopo memorato, ut his auctoritatem ſuam interponens, ea approbet, corroboret & confirmet, & tranſlationes, prout ad eum ſpectat, faciat prælibatas. In præmiſſorum autem omnium & ſingulorum teſtimonium ac robur perpetuum & munimen, has litteras exinde conſcriptas noſtro, Dominæ *Margaretæ* Collateralis noſtræ ſupradictæ, & *Reinoldi* ſenioris filii noſtri ſigillis fecimus communiri. Et nos *Margareta* & *Reinoldus* jam prædicti, præmiſſis omnibus & ſingulis non ſolum aſſenſu noſtro pio & benevolo concurrentes, imò & ſpeciali deſiderio appetentes, ſigilla noſtra præſentibus appendi juſſimus, in majorem firmitatem & uberius teſtimonium præmiſſorum. Actum apud Arnhem & datum Anno Domini 1315. In die beati Remigii Epiſcopi.

Quibus

Quibus litteris ſic perlectis aderant honorabiles viri Præpoſitus & Capitulum ſupradicti, nobis humiliter non ſine cordium amaritudine ſupplicantes, ut juxtà prænarrata urgenti eorum & Eccleſiæ ſuæ neceſſitati congruo & opportuno remedio ex paterna ſollicitudine miſericorditer ſuccurrere dignaremur. Examinatis igitur omnibus & ſingulis prænarratis, & cùm ſumma diligentia recenſitis, ponderatiſque circà ea quibuſlibet ponderandis, quia de ſtatu dictæ Eccleſiæ Thilenſis nobis jam dudum conſtabat & conſtat, ita quod ipſam ſcimus ex cauſis ſupra tactis tranſlatione neceſſario indigere, nunc quia non ſolum ad neceſſitatis ſubjectionem, verum etiam ad evidentem ipſius Eccleſiæ profectum, commodum & utilitatem, offerat dono miſerationis divinæ ad tranſlationem hujuſmodi ſe facultas. Conſiderantes itaque ordinationem olim pro tunc temporis ſtatu per dictum Dominum Comitem Gelriæ de Hoſpitali, de quo ſuprà hic mentio, factam & per nos confirmatam, nunc, prout præſens caſus divino nutu ſe offert, fore per præmiſſa evidenter in melius commutatam, cum per ea Dei cultus non minuatur, imò non modicum augeatur, & voluntati ultimæ quondam Domicellæ *Mariæ* ſupradictæ, quæ idem Hoſpitale primo dotavit, & in ſupradicta area ſua propria collocari voluit, ſatisfiat, Nos (non obſtante ordinatione hujuſmodi olim facta & per nos confirmata, quam quidem in aliis ejus articulis in ſuo robore perdurare volumus) omnia & ſingula ſupra dicta, quæ per dictum Dominum Comitem in dictæ tranſactionis ſubſidium piè donata ſunt, ordinata, diſpoſita atque acta, in Domino collaudantes grataque ac rata habentes, ea approbamus & auctoritate noſtra ordinaria præſentibus confirmamus. Inſuper advertentes, memoratum Dominum Comitem & progenitores ſuos geſſiſſe præ cæteris circa hanc matrem Eccleſiam zelum affectionis, devotionis ac reverentiæ ſpecialem, id idemque ſucceſſivis paſſibus de eorum poſteris præſumentes, & ſperantes firmiter, ſuprà dictam Collegiatam Eccleſiam poſſe & debere ſub eorum defenſionis ulnis optatæ pacis & tranquillitatis quietudine perpetuis temporibus perfrui & gaudere, Nos eandem Eccleſiam ex officii noſtri debito de ferocis & intolerabilis perſecutionis nexibus, quibus oppidani Thilenſes ipſam ab antiquo hactenus oppreſſam miſerabiliter tenuerunt, eripere ſalubriter cupientes: memoratos Præpoſitum & Capitulum & dictam eorum Collegiatam Eccleſiam Thilenſem, cum toto Clero ejuſdem Eccleſiæ, in omnipotentis Dei nomine, accedente ad hoc conſilio & aſſenſu honorabilium virorum Decani & Capituli Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, ad ſuprà dictum oppidum Arnhem noſtræ Diœceſeos, ad locum ibidem ipſis a præfato Domino Comite Gelriæ, ut præmittitur, deputatum & donatum, transferimus per præſentes, cura & diſpoſitione Parochialis Eccleſiæ Thilenſis ejuſque Decanis, ac aliis juribus Parochialibus quibuſcunque, & nihilominus juribus, juriſdictionibus, privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis, conſuetudinibus honeſtis & licitis, decimis, terris, poſſeſſionibus, rebus mobilibus & immobilibus, redditibus, proventibus, obventionibus, & bonis omnibus & ſingulis, ſpiritualibus & temporalibus, ubicunque & qualitercunque tam in ſupradicto oppido Thilenſi & Parochia ibidem, quam alibi, ſituatis, ad ipſos Præpoſitum & Capitulum, & dictam eorum Collegiatam Eccleſiam, atque Clerum communiter univerſum ſpectantibus, ſibi ſalvis. Itaque his omnibus & ſingulis liberè uti frui & de iis diſponere poterunt inanteà & debebunt, prout ante tranſactionem hujuſmodi poterant & debebant. Damus quoque eiſdem Præpoſito, Capitulo atque Clero licentiam, ad dictum locum in Arnhem cum ſuis & dictæ Eccleſiæ ſuæ reliquiis, ornamentis, libris, campanis & rebus aliis tranſeundi & manendi, ſibique inibi Eccleſiam cum cœmeterio erigendi, & de dicta Eccleſia ſua, cœmeterio & manſionibus clauſtralibus earumque cohærentiis, quas in dicto oppido Thilenſi reliquerunt, liberè, prout eis & dictæ Eccleſiæ ſuæ in Arnhem expediens & conveniens eſſe videbitur, diſponendi, ac utendi omnibus & ſingulis privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis & conſuetudinibus licitis & honeſtis, quibus Eccleſiæ Collegiatæ civitatis Trajectenſis ſunt munitæ, & quibus etiam dictam Eccleſiam ſic tranſlatam ab antiquo ante tranſlationem hujuſmodi munitam fuiſſe declaramus, & tanquam tranſlatam ex abundanti præſentibus communimus. Salvis nobis & dictæ Eccleſiæ noſtræ Trajectenſi in præfata Eccleſia ſic tranſlata juribus, quæ ante tranſlationem hujuſmodi habuimus in eadem, & ſpecialiter collatione Præpoſituræ ejuſdem Eccleſiæ, cum Archidiaconatu ipſi Præpoſituræ annexo, uni de Canonicis dictæ Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis, quoties vacaverit, conferendæ; Parochialis etiam Eccleſiæ in Arnhem per omnia jure ſalvo. Ea tamen declaratione, ad præcludendam viam diſcordiis, proinde interjecta, videlicet quod inter dictam Eccleſiam tranſlatam & Eccleſiam Parochialem in Arnhem jam prædictam, eædem omninò obſervantiæ ſerventur, quæ inter Collegiatas & Parochiales Eccleſias dictæ civitatis noſtræ ſunt ſolitæ obſervari. Cæterum Parochialem Eccleſiam in *Dodenwerde* in prædictam noſtræ Diœceſeos, ſub modis ſuperius annotatis, præfatæ Collegiatæ Eccleſiæ in Arnhem, ut præmittitur, tranſlatæ incorporamus, tenore præſentium, & unimus; transferentes cum hoc Crucem in *Dodenwerde*, de qua ſuprà tactum eſt, ex cauſis ibidem conſcriptis ad tranſlatam Eccleſiam jam prædictam; Dantes quoque Præpoſito & Capitulo memoratis licentiam, huc eandem Crucem cum ea qua decet reverentia transferendi. Salvo dictæ Eccleſiæ Parochiali in *Dodenwerde*, quod de ipſius Eccleſiæ redditibus Curato ibidem qui erit pro tempore tanta portio aſſignetur, de qua ſuſtentationem competentem habere, hoſpitalitatem tenere, & jura Epiſcopalia & Archidiaconalia ſolvere, ac alia onera ipſi Eccleſiæ incumbentia valeat ſupportare. In quorum omnium & ſingulorum teſtimonium, roburque perpetuum & memoriam ſempiternam, has litteras exinde conſcribi, & noſtro ac dicti Capituli ſive Eccleſiæ noſtræ Trajectenſis ſigillis fecimus communiri. Et nos Decanus & Capitulum Trajectenſe memorati, confitentes nos præmiſſis noſtro pio & benevolo concurriſſe conſilio & aſſenſu, ſigillum dictæ Eccleſiæ ſive Capituli noſtri præſentibus appendendum duximus, ad majorem firmitatem pleniuſque teſtimonium præmiſſorum. Actum in Trajecto & datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, quinto decimo, in die beatorum Martyrum Dionyſii & ſociorum ejus.

Thilenſis Capituli Arnhemum tranſlatio.

Dodenwerde Paroch. Eccleſia Arnhemienſi Collegiatæ unita.

Præbendæ ei Collegio olim opimæ, atque celebris admodum Præpoſitura.

Præpoſiti,

Hujus Præpoſiti pridem,

Anno 1364. Dnus GERARDUS VAN DER VEEN.

Anno 1485. NICOLAUS DE RUYTER, Protonot. Apoſt. Paſtor ad S. Bavonem Harlemi, poſteà Epiſcopus Atrebatenſis.

WILHELMUS HEDA, Egmondanus, &c.[a]

Anno 1551. NICOLAUS ASSENDELPHIUS, Paſtor Ouderſebeyanus, Sedis Apoſt. Protonotarius, &c.

[b] PONTUS HUTTERUS, Delphus, &c.

Reliquiæ SS Crucis.

Dictus Comes Rhinaldus templum hoc, ut ex dato Diplomate vidimus, illuſtri Dominiex Crucis parte ex municipio *Dodenwerde* tranſlata, nobilitavit.

[c] Idem templum, noviſſimo ævo deformatum, in armamentarium, ac militum ergaſtulum verſum eſt.

Melitentium ædes,

[d] Ad Boream, Rhodiorum ſeu Melitenſium ædes vel Hoſpitale ſe oſtentat. Eorum Fanum D. *Joanni*, cui & Ordo hic ſacer nuncupatum, ſtructurâ rarâ ac pervetuſtâ, Gentilium, ur opinio eſt, ante illatum huc Euangelium, delubrum, Anni 1425. incendio, quo tota ferè urbs flagrabat, defloratum; Senatûs munificentiâ ſuperbius reſtitutum eſt, additâ ad priorem alterâ turri.

Franciſcanorum Cœnobium,

Fuit & Franciſcanorum in parte urbis Auſtraliori Cœnobium, in cujus Fano Caroli Ducis viſcera, præſertimque cor, argenteâ in ciſta condita.

Sanctimonialium D. Aug. aſceterium,

Ad Solem orientem ultra rivum Virginum Veſtalium, D. Auguſtino initiatarum viguit Cœnobium, D. *Agneti* nuncupatum, quod primo omnium habitaculo donavit Civitas Arnhemenſis Anno 1404. & fato ſuo civitatis ærarium locupletavit.

Xenodochia;

Nota adhæc Arnhemi cum fanis ſuis Hoſpitale S. *Petri*, & Hoſpitale S. *Nicolai*, ad portam Rhenanam.

inprimis vetuſtum S. Catharinæ,

Inter Xenodochia, tutiſſima egentium refugia, amplitudine, receſſuum multitudine, cenſus copia eminet illud, quod a S. *Catharina* denominatum *Catharynen Gaſthuys*, antiquitus *Godsweerd* nomine celebratum, a Reinaldo I. Gelriæ ac Zutph. Comite Anno 1336. xxv. Martii conditum eſt.

Diploma ex Pontano hujus eſt tenoris:

IN *nomine Sanctæ ac Individuæ Trinitatis, Patris ac Filii ac Sp. Sancti, Amen.*

Nos *Reinaldus*, Comes Gelrenſis & Zutphanienſis, notum facimus univerſis præſentem paginam viſuris & audituris, quod nos in honorem ſanctæ Trinitatis glorioſæque Virginis Mariæ matris Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac omnium Sanctorum Dei, & ut cultus divini nominis augeatur, inſtituimus & ordinamus unum Hoſpitale, quod appellabitur *Inſula Dei in Veluâ*. In quod damus omnes decimas noſtras magnas & parvas, novas & antiquas cum onere duntaxat & oneribus infra ſcriptis. Retinemus enim in ipſis dictis decimis & de ipſis fieri volumus & præcipimus ſingulis diebus in perpetuum eleëmoſynam omnibus & ſingulis pauperibus ad locum, in quo nos aut hæredes noſtros Comites Gelrenſes eſſe contigerit, pro eleëmoſynâ petendâ convenientibus. Deinde cuilibet eorum unum ſiligineum, quo pauper quilibet totâ die valeat ſuſtentari. Item ubicunque nos & deinde hæredem noſtrum Comitem Gelriæ in die cœnæ Domini tribuſque diebus immediatè ſequentibus eſſe contigerit, dabit ipſe Comes vel dari faciet eleëmoſynam in modum, qui ſequitur. Videlicet ſingulis pauperibus illic ſupra dictâ die cœnæ convenientibus unum panem ſiligineum & alium triticeum, & quilibet eorum ſit quantitatis prædictæ, ac unum halec aut CM. piſcibus aut valorem in pecuniâ, ſi piſces vel halec commodè haberi non poſſent. Inſuper etiam in ipsâ die cœnæ Domini, dictum Comes Gelriæ, aſſumptis ex prædictis pauperibus quadraginta pauperioribus, ſingulorum pedes lavabit, propriis manibus, vel lavari faciet per unum de ſuis militibus, ſi aliquâ causâ legitimâ fuerit impeditus. Deinde dabit cuilibet dictorum quadraginta pauperum ſocculares novos & novas caligas, camiſiam novam & brachas, & de novo panno tunicam & capronem, facietque illos eâ die in domo ſuâ prandere, miniſtrando eis perſonaliter de primo ferculo, ſi poterit commodè, facietque eis provideri de lectiſterniis illâ nocte. Die verò ſequenti, ſcilicet in die Veneris ſancta dabit pauperiori dictorum quadraginta pauperum unum florenum . . . . . . aureum de Floren. Cuilibet verò eorundem quadraginta dabit unum groſſum Turonenſem argenteum, & duos panes & unum halec, ut ſupra dictum. Sir gulis autem aliis pauperibus ad eleëmoſynam illa die convenientibus dabit propriis manibus quartam partem unius groſſi Turonenſis nec non & panes & halec ſicut in die præcedenti. Et iſtâ die dabia ipſe Comes eleëmoſynam perſonaliter omnibus pauperibus cùm militibus tum & ſacerdotibus ſuis. Si tamen hujuſmodi dona protenderent uſque ad inceptionem divini officii, ex tunc faciet eam dari per aliquos de militibus tum & ſacerdotibus ſuis. Die verò Sabbathi in Vigiliâ Paſchæ dabit aut dari faciet omnibus & ſingulis pauperibus unum panem ſiligineum & alium triticeum prædictæ quantitatis & unum halec vel valorem ipſius. Die verò reſurrectionis Domini dabit aut dari faciet omnibus & ſingulis pauperibus panem triticeum & ſiligineum prædictæ quantitatis & unum fruſtum carnis ad unius quantitatem halecis. Die verò ſequenti & deinceps per totum annum fiet tantùm eleemoſyna conſueta. Item Rector & Fratres hujus noſtri Hoſpitalis tenentur in perpetuum ægrotos & inopes, qui de noſtris veſtibus induti fuerint, & ad tantam inopiam devenerint, ut ſuis bonis propriis ſuſtentari non poſſint in viſceribus charitatis recipere & de vitæ neceſſariis providere. Si tamen aliquis eorum enormi ægritudine puta lepræ, dementiæ, morbo caduco aut aliâ horrenda & contagioſa ægritudine laboraret, tenentur Rectores dicti Hoſpitalis eum expenſis propriis ad locum aliquem ad hoc idoneum talem infirmum deduci facere, & ibidem ei, ſi ad hæc propria bona non ſuppetunt, uſque ad perfectam curam eorum vel mortem vitæ neceſſaria miniſtrare: Addentes inſuper ad onera ſupradicta, ut dictum Hoſpitale pro prædictis decimis & omnia alia Hoſpitalia per nos vel per alios fundata ſeu fundanda impoſterum huic Hoſpitali annexa vel etiam annectenda teneatur & teneantur in perpetuum providere annis ſingulis ſemel tantum nobis & noſtris hæredibus Comitibus Gelriæ de una Hoſpitalitate & per unam diem & noctem omnia neceſſaria miniſtrare. Sed ſi nos aut hæredes prædicti ibidem voluerimus diutius permanere, tunc tenentur nobis & noſtræ

a Vita ejus per Lapp. a Waveren deſcripta, ad frontem Hiſt. illius Ultraj. reperitur.
b Miræus Chron. Belg. pag. 303.
c Slicht. Hiſt. Gelr. lib. 1. p. 96.
d Idem

ſtræ familiæ de domibus, lectis, ſtraminibus & utenſilibus tantum, quamdiu ibi manebimus providere, inſuper etiam Rector ipſius Hoſpitalis habebit & percipiet in bonis & de bonis ipſius Hoſpitalis ſingulis annis pro ſuis expenſis trecentas libras monetæ patriæ noſtræ computando Turonenſem groſſum pro ſexdecim denariis parvis. Eritque idem Rector de noſtro hæredumque noſtrorum conſilio & de noſtrâ & eorum menſâ cum apud nos aut eos fuerit cum uno Capellano tantùm & uno famulo abſque equis. Cum verò dictus Rector in aliis Hoſpitalibus huic annexis fuerit ſimili modo & forma penitus ab ipſis expenſas habebit. Quod ſi prædictæ decimæ, quas huic Hoſpitali prædicto dedimus, ultra prædicta onera omnia abundarent ſive excreſcerent, volumus, ordinamus atque præcipimus, quod tam de ipsâ excreſcentiâ & ſuperabundantiâ quàm de ceteris bonis & eleëmoſynis à nobis vel ſucceſſoribus noſtris, vel à quibuſcunque Chriſti fidelibus dicto Hoſpitali in poſterum conferendis, provideatur per Rectorem ejuſdem Hoſpitalis pauperibus aliis, qui de noſtra familia non fuerint, ad locum *Inſulæ Dei* confugientibus, in aliquo loco ejuſdem villæ ad hoc idoneo. Si tamen non eſſent morbo aliquo enormi ac contagioſo infecti, & hoc ſecundum formam & modum, quo Fratres Hoſpitalis ſancti *Johannis* Hieroſolymitani pauperes ſuos conſueverunt recipere ac eis providere. Item omnia alia Hoſpitalia per nos ſucceſſoreſve noſtros aut alios quoſcunque inſtituta, ordinata ſeu inficienda aut ordinanda impoſterum, quæ ſe huic Hoſpitali ſubdere voluerint, erunt tam ipſa quam eorum Rectores ſub regimine Rectoris Hoſpitalis prædicti: Reſervantes nobis noſtriſque hæredibus Comitibus Gelriæ in perpetuum in ipſo & in ipſis jura dictorum ſuperioris & inferioris & principalis dominii, wardiæ, protectionis atque judiciariæ poteſtatis & omnia & ſingula, quæ ad verum Dominum & fundatorem legitimum noſcuntur pertinere: Proviſionem inſuper Rectoris ipſius Hoſpitalis, nobis noſtriſque hæredibus Comitibus Gelriæ in perpetuum retinemus. Item ſupradictus Rector ipſius Hoſpitalis tenetur in perpetuum ſingulis annis ſemel coram nobis & Comite Gelriæ, qui pro tempore fuerit, aut coram noſtro vel ejus certo mandato ad hoc à nobis vel ab ipſo ſpecialiter aſſignato de receptis & expenſis & omni ipſius Hoſpitalis adminiſtratione & regimine computare, nec poteſt bona quæcunque ſint dicti Hoſpitalis & ſibi annexorum ſeu annectendorum per ſe ipſum alienare quolibet diſtrahere vel etiam permutare. Poterit tamen prædicta facere, ubi opportunum erit & utile, de noſtro ſemper & Comitum Gelriæ requiſito primitus & habito expreſsè conſilio & aſſenſu. Quod ſi ſecus fecerit, vel attentaverit, inane ſit & irritum ipſo facto. Nos tamen & Comes Gelriæ, qui pro tempore fuerit unà cum prædicto Rectore poſſumus in perpetuum prædicta Hoſpitalia huic annexa de bonis unius concedere alteri, aut ea diſtrahere aut de loco ad locum transferre ipſa Hoſpitalia, prout appareat neceſſitas vel utilitas manifeſta. Et ſi, quod abſit, prædictus Rector in prædictis inveniretur culpabilis, aút contra nos hæredeſque noſtros graviter reperiretur exceſſiſſe, aut vita vel moribus foret deteſtabilis, fama laborante vel non laborante contra ipſum; Nos prædictus *Reinaldus* Comes tam pro nobis quam pro noſtris hæredibus Comitibus Gelriæ inquiſitionem contra ipſum facere vel facere fieri per perſonas honeſtas & fide dignas ſeculares vel religioſas volumus: Et ſi in prædictis vel contra prædicta legitimè fuerit deprehenſus ipſum penitus tam nos quam noſtri hæredes prædicti de regimine prædicti Hoſpitalis amovere poſſumus & de alio providere Rectore. Ut autem hæc omnia & ſingula præmiſſa firma maneant, atque rata, nos hæredeſque noſtros Comites Gelriæ bonaque noſtra ac noſtrum principatum in perpetuum firmiter obligamus. Et in prædictorum noſtræ inſtitutionis & ordinationis ac perpetuæ obligationis teſtimonium, ſigillum noſtrum præſentibus litteris duximus apponendum. Datum & actum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, ſexto, in die Annunciationis beatæ Mariæ Virginis, qui fuit vigeſimus quintus Martii.

Fuere qui exiſtimarint, quæ hîc vocatur *Inſula Dei*, eum videri pagum qui in territorio Bommelenſi ſitus, nunc appellatur *'s Heerenweert*. Sed perperam putant: disertè enim hæc *Inſula Dei* intra Arnhemum poſita agnoſcitur ex hac Charta:

in *Inſula Dei*, quæ intra Arnhemum eſt, conditum,

In *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen.* Nos *Reinaldus*, Comes Gelriæ univerſis ad quorum notitiam præſens ſcriptum perveniet, notum ſit, Quod nos in honore Sanctæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, beatæ Mariæ Virginis matris Domini noſtri Jeſu Chriſti & omnium Sanctorum, Contulimus imò & conferimus Hoſpitali noſtro in *Inſula Dei* mille libras denariorum, groſſo Turonenſi Regis Franciæ per ſedecim denarios computato, in omnibus reditibus denariorum, quos videlicet reditus ad præſens habemus vel in poſterum habere poterimus *in Civitate noſtrâ de Inſulâ Dei*, judicio noſtro ibidem duntaxat excluſo, & in omnibus bonis noſtris ſitis in Zevenere, quæ quondam ſoror noſtra dilecta *de Monte* felicis recordationis poſſidebat, hominibus & judicio nobis ſalvis. Et volumus quod Hoſpitale, quod nos & ſoror noſtra dilecta *Maria* bonæ memoriæ fundavimus apud Arnhem ex prædictis bonis in Zevenere ſingulis annis hæreditariè habeat & percipiat quingentas libras, & procurator ipſius *Hoſpitalis in Arnhem*, qui per nos vel per noſtros hæredes fuit inſtitutus, de dictis bonis in Zevenere nobis faciat bonam computationem & quicquid ſuperfuerit de quingentis libris de bonis prædictis in Zevenere deveniat ad Hoſpitale noſtrum in *Inſula Dei* antedictum, de quibus quidem mille libris, proviſor dicti Hoſpitalis in *Inſula Dei*, qui pro tempore fuerit & qui per nos vel per noſtros hæredes eligetur, coram nobis faciet computum de eiſdem, & etiam de bonis in Zevenere, ſi ultra ſummam quingentarum aliquid excreverit, & ſi fuerit aliquis defectus in dictis mille libris, talis defectus debet recuperari in pecuniâ, quæ vulgariter dicitur Dyngelt & Daghergelt / quæ ſingulis annis colligitur in Majo & in Autumno ſuper Veluam & in cenſibus noſtris apud Ermole & in Grutâ noſtra apud Harderwich. Præterea damus de iſtis mille libris prædictis de *Inſula Dei* in eleëmoſynam Fratribus Minoribus de *Inſula Dei* ſingulis annis ducentas libras, apud quos noſtram eligimus ſepulturam, ſi nos citra mare vel Pruſſiam mori contigerit: Fratribus Minoribus de Coloniâ quinquaginta libras, Fratribus Minoribus Nuſſiæ triginta libras, & Fratribus Minoribus de Herderwich viginti libras monetæ ſupradictæ & ſeptuaginta libras idem proviſor in eleëmoſy-

moſynam, ſicoti inferiùs exprimitur, convertet; videlicet annis ſingulis feriâ quintâ in cœnâ Domini recipiet quadraginta pauperes & per noctes eos hoſpitabit, & unicuique eorum dabit tunicam cum caputio, camiſiam cum braca & duos calceos, panem triticeum & ſiligineum, &c.

ultrà rivum ibi tranſplantatum.

Divæ *Catharinæ* Arnhemi Xenodochium hoc a paucis retro annis a piſtoria platea ad Cœnobium ultra rivum tranſplantatum, cujus inſcriptio ita habet:

Hic defeſſa labore ſenectus, claudus & amens,
hoſpitio fruitur, curat ſua
vulnera miles.

Orphanotrophia, & peſtiferorum ædes.

Præter antiquum, aliud eſt Orphanotrophium, cujus primus ac primarius conditor,

JACOBUS WILTIUS, centurio. His accedunt peſtiferorum ædes.

Suburbana Monaſteria;

Fuerunt & olim ſoburbana Monaſteria, excepto, cujus jam meminimus, Redechemenſi Cœnobio, tria locis amœniſſimis collocata, & pari propemodum itineris intervallo ab urbe diſſita. Primi Ordinis habetur, quod Anno 1392. ſuſcitatum Auguſtino dedicatum, Canonicorum Regularium Cœnobium, *Fontis* ſive *Vallis B. Mariæ*, vulgò *Mariendael*, appellatum; ſuam huic rei operam præcipuè commodantibus Dominis, *Florentio Radewino*, *Joanne de Gronde*, *Joanne de Brinckſinck* Presbyteris, unà cum *Joanne de Heuſden*, Priore, *Wernero Keincamp*, *Joanne Kempis*, *Henrico Wilde*, & *Henrico Wilſem*, aliiſque Fratribus Cœnobii, quod eſt ad Iſalæ flumen propè Swollas, Windeshemenſis; unde & primogenia ejuſdem filia vocatur apud Buſchium *Windeſ. Chron.* l. 1. c. 37.

Canonicorum Regul.

Occaſio autem fundationis, aut potiùs promotores ejus, in Chronico Windeshemenſi memorantur viri præeminentes, "ac providi *Winandus* ab "Arnhem & *Arnoldus* Gruuthuſen, qui illuſtrem "Principem Dominum Gulielmum, Ducem Gelrenſem & Juliacenſem, prænominatorum rogatu accedentes enixè efflagitarunt, ut in latifundiis *Winandi* ab Arnhem jam dicti Monaſterium hocce excitare ipſis permitteret: id"que ad modum ſtatutaque Monaſterii Windeshemienſis; & ſimul ut aſſenſum Præſulis Trajectini eiſdem impetraret..." Dux, acceptis eorum poſtulatis, piè annuit ac ſtatim exinde certos ablegavit ad Epiſcopum nuncios, qui voti compotes redditi, plena agendi omnia poteſtate donatum ab Epiſcopo Ducem retulerunt; exhibitis ſimul privilegiorum codicillis, quibus idem Cœnobium Ordinemque jam dictum ornandum muniendumque Epiſcopus voluit.

Hujus præ ceteris ſodalitii, inquit [a] Pontanus, *in egenos pietas celebratur.*

Carthuſianorum, † Monickhuſen.

Alterum Carthuſianorum, cui † *Monachuſio* nomen, a Reinaldo II. Gelriæ Duce, ejuſque conjuge Leonora, Anglorum Regis filia, ſub Ann. 1308. conditum, multis Heroüm ac Principum Mauſoleis celebre eſt habitum.

Celeberrimum illud Cœnobium, juxta [b] Pontanum, annotante Chirographo rerum Thilenſium, in expiationem tantæ cladis, in qua cæſa hoſtium Leodienſium triginta duo millia condi exinde continuò cœptum.

[c] Tertium, *Bethania*, ſive B. *Mariæ in Bethania* dictum, Monialium D. Auguſtini Aſceterium, Anno 1419. ad petitionem Reinaldi, Gelriæ Comitis per Fredericum Traj. Epiſcopum conſecratum, Windeſemenſi unitum.

& Monialium S. Auguſtini.

Hujus primus Rector ac Prior celebratur inſigni pietate vir,

JOANNES DE KEMPIS, Frater *Thomæ de Kempis*, cujus extat, præter alia, *Montis S. Agnetis* Chronicon.

Hodiè Iconoclaſtarum rabie Cœnobiorum eorum reliquiæ ſolummodo in muris ac ruderibus conſpiciuntur.

Viri studiis,

" Doctos viros, ex Pontano, Arnhemum dedit
" *Regnerum Tegnagelium*, non modò majorum ſtem-
" mate, verùm etiam diuturnâ juris profeſſione in
" Academia Lovanienſi illuſtrem, qui etiam librum
" reliquit *de Gelriæ Principum origine, ſucceſſione*
" *& rebus geſtis* uſque ad Carolum V. Imp. Item
" *Deſcriptionem urbium præcipuarum ac locorum.*
" Quæ haberi MS. Affligemii memorat in Bi-
" bliotheca ſua Belgica Valerius Deſſelius.
" Dedit præterea *Reinerum* & *Fredericum San-*
" *dios*, Curiæ ſupremæ Senatores: quorum hic
" etiam Fiſci Gelrici præfectus, paucos ante
" annos immaturè humanis ereptus, quod con-
" ceperat de jure Feudali præclarum Opus, Fra-
" ter *Johannes* in Curis Friſiorum ſuprema Con-
" ſiliarius in publicum emiſit.
" Celebratur & *Henricus Aquilius* Arnhemien-
" ſis, cujus Chronici Gelrici compendium in
" omnium eſt manibus, ut taceam hodiéque ſu-
" perſtites, & in iis *Chriſtophorum Brouwerum*,
" è Societate, ut vocant, Jeſu, edito atque il-
" luſtrato, præter alia, Venantii Fortunati ob-
" ſcuto, ſed multæ frugis & ad hiſtoriam infe-
" riorum temporum ſpectante, poëmatio, haud
" incelebrem. Denique & Pſeudo-adamantes,
" eujuſmodi habentur Gallici, Bohemici, Sile-
" ſiaci, Anglici, Hungarici, etiam prope Arnhe-
" mum reperiri, præter cæteros, *Anſelmus de*
" *Boodt* auctor eſt."

ac noviſſ. ævi Paſtores,

Præter priſci ævi jam recenſitos, noviſſimi ævi Paſtores numerantur,

BALTHASARUS VANDER KEMP, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. Embricæ inde creatus Canonicus, de quo fuſius *Bat. Sacra* part. 2. pag. 159.

GISBERTUS DE WESTREENEN, Amisfurtius, Canonicus *Confluentiarum*, ac *Thorenſis* Canonicus & Præpoſitus.

FRANCISCUS BELTIES, ejus Cöoperator, defunctus in Mydrecht 14. Sept. Ann. 1666. *Fidelis olim*, ut habet Eccl. Bat. Necrologus, *in vineâ Domini Operarius in locis Velaviæ & vicinis.*

JACOBUS VAN DOORNE, Ultrajectinus, olim Oldenzalienſis, indè Arnhemenſis Paſtor, & Archipresbyter, ibidem defunctus menſe Junio, Ann. 1678. atque Huſſiæ humatus.

HENRICUS VAN DEVENTER, Oldenzalienſis, antè Vice-Paſtor Swollis, & Paſtor in *Dalfze*, Arnhemi defunctus ſub Ann. 1700.

& animarum Curatores.

Modo illic Paſtorem agit

STEPH. BERNARDUS LENT, Huſſienſis, Theologus Romanus.

Agit & ibidem modò, extra *Concordata* tamen, e Societate Jeſu ſacerdos.

Joannes, Caſtor. Epiſcopus, Vic. Apoſt. P. M. diſerto 26. Jan. An. 1670. quod teneo, Diplomate vernaculo caverat, ne ulli Catholici Arnhemenſes Paſtoralia Sacramenta ab ullo, quàm a

Rdo

[a] *Pont. Hiſt. Gelr. lib. 1. p. 37.*
[b] *Idem l. 7. pag. 211.*
[c] *Slichtenh. Hiſt. Gelr. lib. 1. pag. 97.*

R^do D^no *Jacobo Doornio*, Paſtore ſuo reciperent, cum nulli extra Paſtorem illum ad ea conferenda ſit facultas.

Anno autem 1685. x. Julii hanc ad Clariſſimum *Steenlerum*, Juriſperitum, cùm ſuper filii ordinatione, tum maximè in hanc rem exaravit Epiſtolam:

Res Catholicorum iterum in Geldriâ eſſe pacatas, animitus gaudeo; det Deus ut eâ pace utantur ad profectum veræ pietatis.

Quod attinet filium tuum, arbitror ego ejus ſalutem magis fore ſecuram, ſi exerceat poteſtatem ſibi conferendam, quam ſi otioſam velit ſervare. Noſti, Vir Clariſſime, quam malè ceſſerit ſervo ſervaſſe talentum, nec expoſuiſſe, ut fructibus auctum ad datorem rediret.

Animabus rectè ad ſacras functiones vocatis & paratis ſat lucis eſt, ut videant, quando ſacramenta danda aut differenda; quærentibus ſeipſos & ſua ſat eſt tenebrarum, ut in tanto miniſterio ipſi cæcutiant & nihilominus ſat ſuperbi ſint, ut cæcos cæci ducere velint.

Presbyterum non otiari, neque offerre tantum, ſed & Chriſtum annuntiare decet,

Paret, paret ergo ſe filius tuus ad ſacerdotium, non ut tantummodo altaribus operetur, ſed ut etiam Chriſtum annuntiet, vinctiſque prædicet annum redemptionis & retributionis æternæ. Quod Deus conjunxit, non eſt noſtri arbitrii disjungere; in ſacra ordinatione tam offerendi, quàm ſacramenta diſtribuendi poteſtas confertur, & in Euangelio laudatur ſervus, qui conſervis ſuis dat cibum in tempore. A ſanctis Patribus deſpiciuntur illi, qui Chriſto defuncto filius ſuſcitare per Euangelii prædicationem & rerum ſacrarum diſpenſationem recuſant, prætexentes pericula ei annexa officio. Mi Clariſſime Domine, poteſtas non datur, niſi propter actum: ſicuti autem omnes vituperant ſacerdotem nunquam ſacris altaribus operantem, ita non video cuiquam laudi eſſe poſſe, velle accipere poteſtatem remittendi peccata & annuntiandi verbum Dei, nec velle uti ipsâ poteſtate. Hæc, Domine Clariſſime, ſcribo ex amore, quo te & tuos complector & præſertim primogenitum tuum, jam factum hoc mihi, quod fuit Laurentius Sixto Pontifici.

Paſtoris præ Presbyteris S. J. Arnhemi poteſtas,

Quod attinet ad facultatem Patri ſocietatis datam, illa ei tam ampla conceſſa eſt magis ex inadvertentia conſuetudinis Arnhemi obſervatæ & conditionis quâ admiſſi fuerunt olim Patres ſocietatis ipſam in Civitatem, quam ex ſtudio deſtinato; deinde ſi Pater ſocietatis attendiſſet ipſam ſuæ admiſſionis formulam, abſtinuiſſet ab adminiſtratione matrimonialis ſacramenti: nam tam *Concordata*, quàm Decreta Anno 1671. expreſsè jubent, ut *Patres nonniſi parciſſimè* ſive rariſſimè adminiſtrent illud ſacramentum;

præcipuè circa matrimonia,

quid autem illud parciſſimè adminiſtrare, quàm illud duntaxat adminiſtrare in caſu, quo ordinarius ejus ſacramenti miniſter abſens eſt, aut adeò impeditus, ut ei adminiſtrando vacare nequeat. Deinde noſti, Clariſſime Vir, in Capitulis, in Collegiis omnibuſque Monaſteriis non omnes Presbyteros eſſe æquales; plures Decanos, Rectores, Gardianos in eodem Collegio & Conventu eſt nullum habere Decanum, Rectorem, Gardianum: corruunt Parochiæ dum in iiſdem plures ſunt Parochi ex æquo præſidentes.

Scio, Vir Clariſſime, nullos Societatis Patres amare æqualitatem in functionibus hierarchicis, dum eis principatus defertur; quod autem is illis hiſce in locis rarò deferatur, illud eſt ex mandato mihi præfixo ab Apoſtolicâ Sede, quæ tantâ cum prudentiâ & ſapientiâ orbem Chriſtianum gubernat. Non erit Arnhemienſibus Catholicis malè, quando ſequentur legem & conſuetudinem Eccleſiæ univerſæ, in qua in una Parochia non niſi unus eſt, cui competit jus præcipuum exercendi & adminiſtrandi ſolemnes actus, quales ſunt ſolemniſatio matrimonii, baptiſmi, & extremæ unctionis. Quia plures hiſce in locis æquam ſibi uſurpant facultatem adminiſtrandi matrimonii in eadem Parochiâ, hinc ſæpè fit, ut non ſit, qui pauperibus illud miniſtrare velit, & contra, ut ſe invicem prævenire contendant, dum ſunt opulentis matrimonia adminiſtranda: fit etiam, ut dum Paſtor illud non deſiderat adminiſtrari niſi ritè paratis, alter in moroſitatem transformet piam illius cunctationem, ut ſic hominum gratiam & peculiolam emungat. Hæc, Vir Clariſſime, dum conſidero, non poſſum non velle, ut Patres faciant, quod leges jubent, hoc eſt, non niſi in caſibus extremæ neceſſitatis matrimoniis benedicant iſtis in locis, ubi Paſtoralis cura aliis eſt demandata & ubi ipſi non agunt niſi Vice Paſtores. Quare etiam Dom. tuæ Clariſſimæ Paſtoralis officii & dignitatis privilegia & jura tuo ſuffragio & exemplo cuſtodienda & aſſerenda commendo.

10. Julii 1685.

Praeſt, locus ejus nominis ad pontem Arnhemenſem, quem *Umbrachus* nobilis dono dedit Eccleſiæ Trajectinæ Anno 824.

Praeſt, proximus Arnhemo locus.

V E L P,

Velaviæ pagus M. P. II. ab Arnhemo, antiquitus *Felvida* recenſetur inter dona a Zutphaniæ Comite in Cœnobium *Eltenſe* collata in Diplomate Lotharii II. Imp. Ann. 1134.

Velp, priſcum nomen, &c.

Parochias alias Ultrajectinæ Metropoli per novarum Sedium erectionem ſubtractas, Diœceſi Daventrienſi accenſitas hìc non illuſtramus, cum id abundè in *Notitia Epiſc. Daventr.* per J. Lindebornium actum ſit.

Varick, Arnhemienſis Decanatus pago ac Dominio, de quo pag. 250. ſuprà mentio habita, Parochiali, fuit cum Paſtore Eccleſia, cujus proventus, per *Reynardum van Dort*, equitem Decano ac Capitulo S. Mariæ Ultraject. Anno 1585. deſignatus is erat, juxta Chartam ejus anni, quæ poſtea in manus meas inciderat.

Varick, pagi ac dominii Dynaſta, Parochia,

Series bonorum Eccleſiæ in *Varick*:

& Proventus.

10. *Mergen en 4. hont Lands, doen jaarlyks*, . . .	33 - 7
3. *Schaar weyen*, ...	18 - 0
Van de Smal-tynt, . .	17 - 10
4. *Weyen dycks*, . .	25 - 10
Van ſchattinge, &c. en van 8. Mergen en 2. hont Lands, . .	15 - 18
	110 - 5

PRO-

PROVISORIA,

SEU

DECANATUS BATHUÆ.

ZANDWYCK,	HERWEN,
UCHTEN,	HUESSEN,
MAURICK,	PANNEERDEN,
LYENDEN,	A, ſeu AERT,
HUESDEN,	DOIRNICK & HALDEREN,
KESTEREN,	ANGEREN,
ECK,	GENT,
ECHTELT,	DORENBURCH,
YSENDOORN,	BEMMEL,
INGEN,	RESSEM,
DOEYENWEERT,	LENT,
ELST,	EWYCK,
RANDWYCK,	HERSFELT,
HETEREN,	HOMOET,
DRIEL,	ELDEN,
VALBORCH,	ZETTEN.

BATHUA, SEU BETUA.

Bethuæ origo, QUI ex *Cattis* Inſulam intra Rhenum occupaturi *Batti* appellati, agris divortio proximis omnium primo *BAT-AWE* nomen fecerunt; quod & præ reliquis tenacius conſervaverunt; ita ut hi ſuperiores ſoli hodiè *De Betauwe* nuncupentur.

amplitudo, Carolus Martellus in litteris Anni 822. *BATHUAM Pagum* appellat, id eſt, tractum terræ ampliorem, qui in plures Comitatus, ſeu Judicum majorum territoria ferè dividitur. Et hi rurſum in diverſas Villas Prætorias, (*Villicationes* vocatas) in quibus ſingulis *Eccleſiæ Parochiales*, *Capellæ*, *Altaria*, id eſt, vici majores, tenuiores, & tenuiores viciniæ ruſticæ, quorum primis jus baptiſterii ac cœmeterii erat, aliis Sacellum his ſubditum, tertiis Altare tantummodò ad ſacra.

Scriptor antiquus Codicis Chronol. in Carthuſia Montis Dei, Inſulam Rheni *PATAVUM* vocat.

partitio, Apud Aimoinum *lib. 5. c.25.* vel ejus Continuatorem noviſſimum vitio ſcriptum eſt *Bavia*, pro *Betua*. Vulgò bipartitur in ſuperiorem ac inferiorem, **Over-en Neer-Betauwe** / ducta linea terminatrice a ripa Rheni Wageningæ adverſa, ad *Vabalis* proximam: inferiore hinc deſcendente ad Buranum Comitatum intra *Lingam* & *Rhenum*. Martellus hæreditatem, ex Eberhardi Comitis pagi hujus bonis publicatis auctam, Eccleſiæ Trajectinæ addixit: ſecuti Reges ſubinde plura addidere, ex arbitrii formula [a] permutata cum Gelris, qui pauciſſimis exceptis, quæ Clivenſes ſupremo in angulo tenent, beneficio Epiſcopi Traj. in Catalogo Vaſſorum, atque adhuc poſſident. poſſeſſores.

ZANDWYCK,

Vicus Tielæ vicinus, Parochiali gaudens Eccleſia Divino nomini ad honorem S. *Vincentii* Martyris Anno Dom. 695. juxta [b] Slichtenhorſtium erecta. Zandwyck, Parochia, Divus Tutel.

In Paroch. hac Eccleſia, ex MS. Traj. Eccl. *Vicaria*, fundata ad honorem omnipotent. Dei, *B. M. Virginis*, & *Sebaſtiani* Martyris, ad quam vacantem per obitum Vicaria,

Dni WILHELMI DE RIESINDYCK, proclamatus & inſtitutus eſt Anno 1576. Vicarii,

ARNOLDUS DE MARTTEN, Clericus

[a] *Apud Hedam in Ottone II. Epiſc. Traj.*
[b] *Slichtenh. Theat. Gelr. lib. 1. pag. 42.*

Diœc.

Dominicanorum Cœnobium. Diœc. Traj. Dominicanorum Cœnobium *Sandvici*, cœptum Anno 1399. ab Anno 1579. in arva converſum, ut ſub Tiela vidimus, ubi & ejuſdem proventus decimaſque aſſignavimus.

U C H T E N,

Ochten, Parochia, Qui & *Ochten*, Inferioris Bathuæ circa Tilam vicus Parochialis, in quo ad D. Virginis honorem *Vicaria*.

Paſtores, Ad Parochialem Eccleſiam de *Uchten*, vacantem per obitum D. *Ottonis de Wit*, proclamatus eſt D. *Henricus Heinrichs*, Presbyter, Aº. 1577.

Vicaria, Vicarii. In Parochiali Eccleſia de *Ochten*, ad *Vicariam B. M. Virginis*, vacantem per liberam reſignationem D. *Joannis Petri*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Godefridus Bock*, Aº. 1529.

M A U R I C K,

Maurick, ſitus, Inferioris Bathuæ ad lævam Leckiæ ripam Reno oppido aſſitus pagus unico ferè a Doreſtadio milliari, quem Cluverius & alii plerique Geographi vetus *Mannaritium*, vel, ut quidam Codices legunt, *Mannariacum*, exiſtimarunt, quaſi *Maurick* quondam dictum; qui a Trajecto abeſt XV. M. P. verùm a *Carvone* tantùm XII. Et quidem ex ejuſdem notæ geminatione per Librariorum feſtinantium errorem, antiquitas, uti alibi, ſic & hic commiſſum, ſcriptum eſſe potuit XXII. loco XII. Sed rurſum hic obeſt, apud *Maurick* nihil unquam repertum, quod Romanam antiquitatem ſapiat; ſicut apud *Wiltaburgii* & *Vechtæ* oſtium, indies magis magiſque nobilitatum eruderatis illuſtribus monumentis.

De *Mannaritio* & *Carvone*, vide Altingium *Not. Germ.* part. 1 pag. 28. & 91. qui illic ſic inquit; "Carvo igitur fuit, ubi hodiè eſt *Rawyk*, "buſtum veteris arcis, ſic dictæ a foſſa recente "imperfecta," &c.

arx, Arx in *Maurick Mariaburgica*, quam Jacobi Torrii, Eph. Arch. ut in *Relat. Rom.* diſſerit, avi, abavi & atavi incoluere.

Parochia, Divus Tur. Parochialis vico Eccleſia, in qua ſepulturas iidem tenuere peramplas & perinſignes, D. Martino, Turonum Epiſcopo, nuncupata erat

Vicaria, Vicarii. *Vicaria* ibidem ex Cod. M.S Eccl. Traj. ad honorem S *Catharinæ*; ad quam vacantem per mortem Dni *Goeſwini Cornelii* Anno 1574. proclamatus eſt D. *Joannes Theodori a Wyck*.

L Y E N D E N,

Lyenden, priſca vocabula, Antiquitus *Lyndinia*, vulgò *Linden*, Infer. Bathuæ vicus, quondam etiam Caſtrum gentis cognominis * haud longè a Rheni ripâ, Renenſi oppido adverſa. Apud Ottonem M. reperitur *Liendle*. Apud Lotharium II. palam vitioſè *Lechni*. Otto III. in Diplomate Anno 13 cccexcvi. ſcribit *Lienden*, quam ſcriptionem Beka in Fred. II. ſequitur, & unus retinet.

Parochia, Parochialis pago Eccleſia, in qua *Vicariæ* duæ; una *S & Individuæ Trinitatis*; *D. Mariæ Virginis* altera.

Vicaria, Ad *Vicariam S. & Individuæ Trinitatis*, vacantem per mortem D. *Theodorici Foyert*, proclamatus & inſtitutus eſt *Herbertus ab Ewyck*, Clericus Traj. Diœc. Anno 1574

Vicarii. Ad eandam *Vicariam*, vacantem per mortem D. *Theodorici Foyert* prius, ac poſtea per indebitam præſentationem de perſona *Herberti ab Ewyck* factam, proclamatus & inſtitutus eſt *Wilhelmus Ryel*, Presbyter, Anno 1574.

Ibidem ad *Vicariam B. M Virginis*, vacantem per mortem D. *Goeſwini de Grootfelt*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Henricus de Schevicxhaven*, Anno 1575.

* Chriſtoph. Butkens, Ciſterc. inſtituti Antwerp. Monachus, Annales edidit Gallic. *Herois Lendenſis*, in quibus genti huic adulatus; *Liſidunum*, villam prope Amſtelodamum priſcam, cum hoc Lyndinio peſſime confundit, ut illic pag. 171. oſtendimus.

H U E S D E N,

Huesden, ſitus. Ab *Hayſſen* diverſus; hic enim Cliviæ uno ab Arnhemo milliari oppidulum; ille Inferioris Bathuæ vicus Parochialis eſt juxta Renum, *Rauvica* proximus; *Nodæ* rivo adverſus; in quibuſdam Tabulis *Hoeſden* vocatus.

Parochia, Vicaria, Vicarius, In Parochiali Eccleſia *Vicaria S. Joannis*, ad quam vacantem per mortem Dni *Joannis Hopenſack*, Anno 1572. inſtitutus eſt D. *Theodoricus de Baden*.

K E S T E R E N,

Keſteren, ſitus, &c. Inferioris quoque Bathuæ vicus, Reno oppido oppoſitus, vico *Huesden* conterminus.

E C K,

In priſcis Tabulis

E K I,

Eck, priſcum nomen, Locus pridem ſuper ripam Rheni ex bonis *Hattonis* publicatis, Eccleſiæ Traj. addictus Aº. 953. Hodiè inter Renum oppidum ac Doreſtadium eſt vicus *Eck*, ſub Decanatu pridem Bathuæ, lævo amne Huic Parochialis Eccleſia, ac duæ *Vicariæ*.

Parochia, Ad Parochialem Eccleſiam *de Eck*, vacantem per mortem D *Quirini Henrici*, proclamatus eſt D. *Joannes Bruya*, Aº. 1576.

Paſtores. Item ad eandem proclamatus & inſtitutus eſt *Jaſper de Leeuwen*, dum vacaret per mortem D. *Quirini Cornelii*, Aº. 1577.

Vicariæ, Vicarii. In Parochiali Eccleſia *de Eck*, ad *Vicariam omnipotentis Dei*, *B. M. Virginis*, ac *Sanctorum Annæ*, *Nicolai*, & *Barbaræ*, vacantem per contractum matrimonium *Joannis*, filii naturalis *Joannis de Eck*, proclamatus & inſtitutus eſt *Anſelmus Theodorici Ruyſch*, Aº. 1574.

Ibid. ad *Vicariam S. Joannis Baptiſtæ*, vacantem per mortem *Hermanni de Hoeſſmidt*, proclamatus & inſtitutus eſt *Reynerus Alberti*, Anno 1575.

E C H T E L T,

Echtelt, ſeu Elſt, Hodiè *Elſt*, ab inſigni *Elſtenſi* pago diverſus, Bathuæ Inf. ad Rhenum, Doreſtadio oppoſitus vicus, cui Paroch. Eccleſia, in qua Perſonatus,

Parochia, & Paſtoritia cura, extrà quam & ad honorem D. *Catharinæ* ibidem *Vicaria*.

Perſonatus, Paſtores, Ad Perſonatum, & curam Paſtoralem Eccleſiæ *de Echtelt*, vacantem per obitum D. *Cornelii Stuer*, proclamatus eſt D. & Mr. *Joannes Zas*, Presbyter, Aº. 1574.

Vicaria, Vicarii, Item ad Eccleſiam Parochialem *de Echtelt*, vacantem ut ſupra; proclamatus & inſtitutus eſt D. *Simon Jacobi de Gouda*, Presbyter, Aº. 1575.

Ibid. ad *Vicariam S. Catharinæ*, vacantem per mortem *Ottonis de Wye*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Egbertus Terbrugge*, Aº. 1577.

YSENDOORN,

Yſendoorn, Parochia, Vicaria,

Infer. Bathuæ ad *Vabulim*, propè Tilam Parochia ſub Decanatu Bathuæ, in qua & ad S. *Joannis Bapt.* honorem *Vicaria.*

Vicarii.

In Parochiali Eccleſia de *Yſendoorn*, ad *Vicariam S. Joannis Baptiſtæ*, vacantem per obitum D. *Goeſuini* filii *Goeſuini Vos*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Hermannus de Herwerden*, A°. 1575.

INGEN,

Ingen, Parochia, Capella,

Infer. Bathuæ Parochia, propè *Vabalim* intra Tilam ac Neomagum, ubi *Vicaria* in Capella *Wielana.*

Vicaria,

Sub Parochia *de Ingen*, ad *Vicariam fundatam in honorem S. Joannis Baptiſtæ in Capella de Wiel*, vacantem per reſignationem *Henrici Bentinck*, filii *Stephani*, proclamatus & inſtitutus eſt alter *Henricus Bentinck*, Presbyter, A°. 1571.

Commendaria, &c,

Commendaria illic Melitenſium ab Acatholicis hodiè poſſeſſa. Commendator A°. 1635. *God. Adr. a Reede*, Eques.

DOETYENWEERT,

Doeyenweert, varium nomen,

Aliàs

DODENWERDT,

Contractè

DOEWERDT,

Situs,

Bathuæ Superior, ſub ejus nominis Decanatu vicus; *villula ſita loco humili*, in Reinoldi Gelriæ Comitis Diplomate Ann. 1315. * *& minus ſecura ac inhabitatoribus paucis culta* appellata,

Parochia Arnhem. unita, crux pretioſa,

Arnhemo haud procul disjuncta, cui Parochialis tamen Eccleſia, in qua, ut dictum Diploma loquitur, ſervata dudùm *crux ſuncta & venerabilis ac pretioſitate famoſa*, ob cauſam prædictam ad D. Walburgis Collegiatam Arnhemi

Collatores,

Eccleſiam tranſlata; cui & Parochialis Eccleſia hæc, aſſentiente Reinoldi Comitis ſupplicationi Guidone, Ultrajectino Epiſcopo, *incorporata* ſeu unita fuit, conceſſo huic D. Walburgis Collegio, quod Comes hactenus gaviſus fuerat, *Jure Patronatus.*

Paſtores,

Mortuo D^no^ *Joanne Heytrock*, Parochiæ *Rectore*, ad eam Anno 1576. inſtitutus eſt D^nus^ *Chriſtianus Arnoldi de Geldrop.*

Vicaria, Vicarii,

Vicaria in hac Eccleſia ad *altare S. Nicolai*, ad quam vacantem per obitum D^ni^ *Ottonis Wye*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Egbertus ter Brugge*, Anno 1577.

ELST,

Elſt, priſca nomina, Domini,

Antiquitus *Eliſta*, villa prætoria inſignis in pago *Bathua*, quam Henricus II. Imp aliquandò ſibi & Aulæ hoſpitium delegit, ut ex ejus Ann. CIↃ.II. Diplomate conſtat. Carolus Martellus, Caroli M. avus illam dono dedit Eccleſiæ Trajectinæ Anno Chriſti 722. VI. Regis ſui Diderici. *Marithaime* alio nomine dicta fuit apud Hedam in *Willibrordo*, a Caſtro quondum adjecto.

fidei illic præco

Pagum hunc, uti & vicinum *Weſtervoort* excoluit S. Werenfridus.

Is ex Angliâ oriundus, S. Willibrordum tum exemplis, tum veſtigiis ſecutus, ſpernens patriam, parenteſque amore divino.

Inter S. Willibrordi ſocios a Joan. Mabillonio & Werenfridus numeratur.

S. Werenfridus,

Bollandini ad diem 1. Martii §. 3. pag. 73. dubitare ſe ajunt, num S. Werenfridum Willibrordi *diſcipulum* ſtatuant *tantùm*, *an à principio comitem.*

Dicitur à Willibrordo, proſpiciente multis tanti viri ſanctitatem eſſe profuturam, miſſus ad pagum *Elſte*, paulò antè à Carolo ſibi traditum, cujus traditionis Diploma apud Wilh. Hedam *pag.* 30. extat, datum Tulpiaco caſtro publico, menſe Julio, nonâ die Anno VI. regnante glorioſo Rege Francorum Theodorico, qui mortuo Chilperico Anno DCCXX. à Carolo Martello in Sedem Regiam eſt conſtitutus.

Pſeudo-Marcellinus, ne non etiam aliquid S. Werenfridi rebus geſtis ſui furfuris aſpergat, ſecundùm Synodum Trajecti habitam vivente adhuc S. Suidberto, comminiſcitur S. Werenfridum Presbyterum & egregium prædicatorem verſus Betuam miſſum, novellum Chriſti populum in *Elſt*, *Weſtervoirt*, & in finibus illis rexiſſe.

Sed alibi hanc fictam Synodum cum Bollandinis & Ant. Pagio rejecimus.

Molanus in natalibus SS. Belgii tradit Medenblicæ quoque & Doreſtadii eundem Werenfridum fidem prædicaſſe.

illis locis mortuus,

21. Auguſti è vitâ deceſſit, ut *lib.* 2. *cap.* 42. memorat Joannes à Leidis; ad villam *Weſtervoort*, quam gubernandam ſuſceperat.

Colitur S. Werenfridus per Diœceſin Ultrajectinam & Suffraganeas ad diem 27. anteà ad 14. Auguſti.

tumulatus, poſt obitum ſacer:

In Eccleſia illa a D. Willibrordo S. *Salvatori* dedicata, poſt obitum fuit tumulatus. Unde & celebris illic ab ævo D. Werenfridi cultus, pro articularis præcipuè morbi remedio, cujus ſacra oſſa Baldericus Clivius XV. Traj. Epiſcopus ſolemniter e terra elevavit.

Canonicorum ibi ſuſcitatum Collegium,

Baldericus idem ea in Eccleſia excitavit Collegium Canonicalium Præbendarum VIII.* quibus & alias IV. ſub A°. 1455. adjecit *Henricus Ingelant*, Armiger.

Præpoſiti,

Præpoſiti *Elſtenſes* quos aſſequi potuimus,

CONRADUS, Præpoſitus de *Elſt*, Anno 1188.

PHILIPPUS VAN GROENEVELT, Præpoſitus *Elſtenſis*, A°. 1370.

SUEDERUS, cognomento VOORHOUT, Præpoſitus *Elſt.*

DIETERICUS WYTENHORST, Præpoſitus *Elſt.* A°. 1570.

ALEXANDER CAROLUS TROGNESIUS, ementitis Tabulis ſub ſeculi XVII. auſpicium ſe Præpoſitum *Elſtenſem* inſcripſit, refragantibus Eccleſiæ Batavæ Rectoribus, ut *Bat. Sac.* part. 2. p. 159. fuſius demonſtratum.

dedicatio,

Annua *Elſtæ* dedicatio ad diem S. Joannis Baptiſtæ.

Paſtores,

Noviſſimi temporis illic Paſtores, D^nus^

EVERARDUS ARNOLDI, Embricenſis, Colon. Theologus, dein *Nieukoopii* in fodinis Paſtor, ubi & obiit.

† aliis Embricenſis.

JOANNES WILHELMI NEELMAN, † Ultrajectinus, dein Worcomi in Friſia Paſtor creatus, obiit 4. Julii A°. 1698.

JOANNES DOMINICUS PEREBOOM, ex tractu Raveſtyn oriundus, Theologus Lovan. in *Elſtenſi* curâ, ad quam nuper miſſus fuerat, per *Gerardum Potkampium*, deſignatum Vic. Apoſt. 13. Dec. A°. 1705. confirmatus.

In hunc immiſſus

PETRUS VAN ELST, Embricenſis, cum anteà in Friſia deſerviiſſet, illic etiamnum

agit,

* *Diploma ſub Arnhemo p. 273. 274. 275. relatum.*

* *A. Miræus de Canonic. Coll.*

agit, *Pereboomio* ſubinde in altera apud Dordracenos ſtatione ſtabilito.

In Parochiali hac S. *Werenfridi* Eccleſia *Vicariæ* pridem, ac *Præbendæ* ad diverſa altaria variæ; uti

Vicariæ, *Vicaria S. Werenfridi,*
. . . . *S. Catharinæ,*
. . . . *B. Mariæ Virginis.*
. . . . *Sacelli de Lynen,*

poſſeſſores, Ad *Vicariam altaris B. Werenfridi*, vacantem per obitum D. *Gerardi Fullinck*, inſtitutus eſt *Chriſtianus Henrici*, Ao. 1529.

Ad *Vicariam in honorem & ad altare S. Catharinæ*, vacantem per obitum Mri. *Godefridi Rhedans*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Godefridus de Lotthum*, Ao. 1572. Dictam *Vicariam*, vacantem ut ſupra, jure devoluto obtinuit D. *Petrus Gruningen*, Presbyter Traj. Diœc. Ao. 1574.

Ad *Canonicatum* & *Præbendam* Eccleſiæ S. Werenfridi *Elſtenſ.* cum cura animarum annexa, vacantem per mortem D. *Henrici Schetter*, inſtitutus eſt D. *Reynerus Jordani*, Ao. 1574.

Ad *Canonicatum* & *Præbendam* Collegiatæ Eccleſiæ S Werenfridi *Elſtenſ* vacantem per mortem D. *Wilhelmi de Riemsdyck*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Adolphus Romſwinckel*, Preſbyter Traj. Diœc. Ao. 1576.

Ad *Vicariam B. M Virginis*, vacantem per mortem D *Adolphi de Romſwinckel*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Henricus Antonii*, Preſbyter, Ao 1576

Ad *Vicariam Sacelli de Lynen*, vacantem per mortem D. *Antonii de Eymeren*, proclamatus & inſtitutus eſt D. & Mr. *Judocus Frybergen*, Preſbyter, Ao. 1573. Adhuc locus iſte Sacelli nomine venit, atque ager 't *Kapelle-landt* dictus.

Sacellum,

Monialium Aſceterium, Fuit & ſub pago *Elſtenſi* pridem Cœnobium, S. *Mariæ* nomine ſub Capitulo, vulgò dicto Trajectenſi.

Hujus Moniales noviſſimæ ad *Huyſſienſes*, ut ejuſdem Inſtituti, tranſlatæ.

Inſtituta inter Epiſcopum Traj. & Gelriæ Principem permutatione locorum *Elſta* etiam ad Gelros tranſiit Ao. 1225. Retinetque hodie *Elſt* nomen inter Arnhemum & Noviomagum.

RANDWYCK,

Randwyck, &c. Superioris Bathuæ Rheno oppido contermi nus, tribus circiter ab Arnhemo diſſitus vicus.

HETEREN,

Heteren, &c. Pago *Randvico* ac Rheno oppido vicinus Bathuæ Superioris vicus, duabus circiter leucis ab Arnhemo disjunctus. Nova ad illam Cath. ſtatio haud ita pridem erecta, cujus Paſtor Dnus *N. Scheerder*.

DRIEL,

Driel, priſcum nomen, Antiquitus *Driele*, Super. Bathuæ vicus, uno ferè ab Arnhemo milliari diſſitus.

VALBURCH,

Valburch, Parochia, Divus Tut. Paſtores, Vicus Bathuæ Super. Parochialis, dimidia leuca ab *Elſt* disjunctus. Eccleſia S. Jacobo majori nuncupata, ad quam per dimiſſionem Dni *Rutgeri vander Hyp*, Ao. 1575. inſtitutus eſt *Weimarus de Haeff*, Traj. Diœc. Clericus.

Vicaria, Vicarii. *Vicaria* in ea Eccleſia ad altare S. *Chriſtophori*: ad quam vacantem per obitum Dni *Joannis Roets*, inſtitutus eſt Ao. 1571. D. *Petrus Huberti*.

HERWEN,

Super. Bathuæ vicus Parochialis ad *Vahalim*, haud procul a Schenckiana munitione. Herwen, ſitus,

Ad Parochialem ejus Eccleſiam vacantem per obitum Dni *Arnoldi de Heerde*, inſtitutus eſt Ao. 1574. Dnus *Gerardus Letting*, Presbyter. Parochia, Paſtores,

Vicariæ in ea binæ. *Vicariæ,*

Ad *Vicariam in honorem Compaſſionis B. Mariæ, Sanctorum Sebaſtiani, Jacobi, Judoci, & Catharinæ*, vacantem per abuſum ac aliàs Dni *Arnoldi de Heerde*, proclamatus eſt D. *Albertus Hoeffmit*, Ao. 1574.

Ad *Vicariam* ibidem *B. Mariæ, Sanctorum Antonii, Jacobi, Cornelii & Judoci*, vacantem ut ſupra, proclamatus & inſtitutus eſt *Joannes Henrici Wiſſinck*, Clericus Traj. Diœc. Ao. 1574. Vicarii.

Reſignante *Joanne Henrici Wiſſinck*, ad eandem *Vicariam* inſtitutus eſt *Carolus Henrici Wiſſinck*, Ao 1581.

HUESSEN,

Telonii novi locus in Soperiore Bathua haud longè ſupra Foſſæ Druſianæ initium, de quo inter Gelrum & Clivenſem controverſia agitata Anno 1266. ut eſt apud Pontanum. Hodiè Clivenſis juris oppidulum eſt, *Huyſſen* vulgò dictum. Dedicatio eiannua ad feſtum S. Matthæi Apoſtoli. Huyſſen, ſitus, dedicatio,

Parochialis Eccleſia ſat ampla cum faſtigiata turri, ad collationem Sereniſſ. Elect. Brandeburgici, hodiè Boruſſiæ Regis. Celebris in ea memoria S. Martini, ac S. Gangulphi Mart. &c. de quo *Bat. Sac.* part. 1. p. 30. Parochia, Div. Tutel.

In Eccleſia hac præter ſummum altare, IV. alia, atque *Vicariæ*; inprimis Altaria,

Vicaria D. Virginis. *Vicariæ,*
. . . . *S. Crucis.*
. . . . *Petri & Pauli.*
. . . . *S. Joannis.*
. . . . *S. Barbaræ.*
. . . . *S. Catharinæ.*
. . . . *S. Nicolai.*
. . . . & *S. Antonii.*

Poſt JACOBUM EVERDINGIUM, ex pago *Everding* ad Leckiam flumen, Sac. Theol. Baec. form. & indè Compaſtorem Hagæ-Comitanum, Paſtores *Huyſſiæ* fuere, Paſtores,

BASILIUS VANDER LINDEN, Joannis filius, Hagæ-Comitanus, Theologus Col. errorum inſectator acerrimus.

BERNARDUS ENGELEN, qui Paſtor vigilantiſſimus in *Huyſſen*, obiit ibidem 12. Jul. Ao. 1669.

JACOBUS HELLINCH, ex agro Trajectenſi oriundus, Theologus Colonienſis, poſt multorum annorum labores, Monialium, de quibus mox erit ſermo, eodem in oppido Rector eſt conſtitutus.

GOSWYNUS EVERWYN, Zevenarienſis, obiit *Huyſſiæ*, Paſtor, 11. April. Ao. 1690.

RUTGERUS VANDER BURCH, Amisfurtienſis, Theologus Lovanienſis, S. T. B. f. Paſtor *Huyſſ.* defunctus 5. Aug. 1703.

Succeſſorem nactus eſt,

HENRICUM HOLLE, ex *Leen*, Tractus Sylvæducenſis pago, anteà Gymnaſii apud *Huyſſienſes* Rectorem

Parochiali Eccleſiæ aſſidet Monaſterium Monialium Tertiæ Regulæ D. *Franciſci*, nobiliſſi- Monialium Aſceterium,

mâ *Bilantiorum* manu olim conſtitutum, & peculio irrigatum; plenâ gaudens exercitii, inveſtituræ ac profeſſionis libertate.

Monaſterii Rectores, quos aſſequi potuimus, noſtro ævo fuêre,

Rectorum a noſtra memoria ſeries.

JOANNES SUENNIUS, qui olim excoluit Inſulam *Overſlacheanam* & *Gouræanam*, exin *Huyſſiæ* Conventûs S. *Eliſabethæ* Præpoſitus, obiit ibidem 26. Maji A°. 1670.

JOANNES VOSSIUS, Ultrajectinus, cum prius variis locis per Hollandiam operam impendiſſet, Rector Monialium *Huyſſiæ* conſtituitur. Sub eo ſtrictiorem obſervantiam & clauſuram invexit *Joannes Neercaſſelius*, Vic. Apoſt. circa Ann. 1678. & 1679. Monaſterii iſtius, cum pluribus Theologis Batavis, quos ad doctrinam pietatemque inſtituebat, incola.

Voſſio ſub id tempus Genuam migrante, ubi Carthuſianorum habitum ſuſcepit, cui & immortuus eſt, cura regiminis Monialium commiſſa eſt,

PETRO CODDÆO, Amſtelodamenſi: ipſo verò in ſubſidium Ampliſſimi Viri, *Abrahami Brienii*, ut ejus ſucceſſor fieret, Ultrajectum evocato, regimen demandatum,

STALPARDO VANDER WIELEN, Ultrajectino, Juris Utriuſque, antè ſuſceptam Ordinationem, ſtudioſo. Illo verò ad *Voorburganam* curam in locum demortui *Iſidori Venii* deſtinato, provincia commiſſa.

PETRO VANDEN BOSSCHE, Bruxellenſi, Trallenſis, & indè Caſtorienſis Epiſcopi Actuario ac Sacellano Domeſtico. Illo autem 6. Maji 1679. ad ſuperos migrante, *Hugoni Heuſſenio*, Hagæ-Comitano, Sac. Theol. Lic. & quo inde brevi in Gallias tendente, ad id munus deſtinatur

HENRICUS PAUW, Amſtelodamenſis: cumque illum recuſantes, Minoritam Franciſcanum nonnullæ contumaces ambirent, onus delatum

JACOBO HELLINCH, *Huyſſienſi* hactenus Paſtori: illi demùm effœto & pluſquam octuagenario, ſuffectus

PETRUS VAN BEEST, Ultrajectenſis, Theologus Romanus, anteà Paſtor Voorburganus. Vide *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 161. 162. de hiſce fuſius.

A, AERT, ſeu *AERDE,*

Aert, varium nomen,

Bathuæ Super. duobus a Neomago milliaribus Parochia, a qua non abhorret, juxta Altingium, vetus *Arenatium* ſeu *Herenatum*.

Parochiæ Rectores.

Ad Parochialem Eccleſiam de *Aerde*, vacantem per liberam reſignationem D. *Walteri Zuermont*, inſtitutus eſt D. *Joannes Vrieſe*, A°. 1529.

Dudùm operam ei & vicinia locis impendit JOANNES EVERARDUS KLEYMAN, Zevenarienſis.

DOIRNICK,

Doirnick

Super. Bathuæ viculus, &

HALDEREN,

& Halderen,

Bathuæ Super. Parochia.

Parochiæ, Rectores,

Ad Parochialem Eccleſiam *de Halderen*, vacantem per reſignationem D. *Wemmari Ghysberti*, inſtitutus eſt *Hermannus Theodorici Bonert*, Clericus Traj. Diœc. A°. 1577.

Cœnobii monumenta.

Circa pagum hunc extant cujuſdam Cœnobii reliquiæ.

ANGEREN,

Sup. Bathuæ vicus, Paroch. gaudens Eccleſia.

Ad Parochialem Eccleſiam de *Angeren*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Petrus de Lidt*, A°. 1580.

Angeren, Prisci ævi Paſtor.

GENT,

Arx & vicus Superioris Bathuæ ad *Vahalim* gentis cognominis, quæ hodiéque ſupereſt.

Gent,

Eccleſia Parochialis vocatur in Dipl. Otthonis Com. Ann. 1255.

Parochia,

Ad Parochialem Eccleſiam *de Gent*, vacantem per mortem D. *Lamberti Wynkens*, inſtitutus eſt D. & Mr. *Theodoricus Wychardt*, Presbyter Traj. Diœc. A°. 1582.

Rectores.

DORENBURCH,

Aliàs *Donenburch*, arx cum Eccleſia Parochiali in Bathua Superiori ad *Linghiæ* principium, cujus *decimarum* pars ceſſit Cœnobio *Vallis Comitis* dono Ottonis Gelri A°. 1255.

Donenburch, arx & Parochia.

BEMMEL,

Vicus cum arce in Bathua Superiore, nomen hodiè ſervans in dextra *Vahalis* ripa M P. II. & quingentis ſupra Noviomagum, donatus Eccleſiæ Traj. A°. 850.

Bemmel, vicus cum arce.

RESSEM,

Hodiè *Reſſen*, Sup. Bathuæ ſub ejus nominis Decanatu Parochia, horâ cum mediâ a Noviomago.

Reſſen, vicus,

Ad Parochialem Eccleſiam *de Reſſen*, vacantem per mortem D. *Alberti de Lynden*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Joannes a Lendt*, de Zevenhar, Clericus Davent. Diœc. A°. 1573.

Parochial. Rectores,

LENT,

In antiquis Codicibus *Lenthe*, vicus Parochialis Bathuæ Superioris ſub Bathuæ Decan. e regione Noviomagi, in quam jus Patronatus Cœnobio Comitis ad Nirſam tribuit Otto, Gelriæ Comes A°. 125 . Dedicata D. Virginis partui Eccleſia.

Lent, Parochia, Div. Tutel. Collator,

In Parochiali Eccleſia de *Lent*, ad Vicariam altaris S. *Nicolai*, vacantem per liberam reſignationem D. *Theodorici de Harp*, inſtitutus eſt Mr. *Joannes* . . . A°. 1529.

Vicariæ

EWYCK,

Pridem *Awich*, vicus *Moſawalæ* M. P. IX. infra Neomagum, cujus mentio fit in donationis Tabulis Adelheytæ Comit. Ann. 1188.

Ewyck, ſitus, &c.

HERFELT,

Vicus Bathuæ Superioris, alius a Zutphaniæ vico M. P. IV. a Grolla in Auſtrum, cujus pars media *Eltenſi* Cœnobio, Wichmanni Comitis dono ceſſit, auctoritate Ottonis III. 996. & Lotharii II. 1134. Ille, vulgò *Hervelt* dictus, hora cum dimidia ab *Elſta* ac Neomago disjunctus, Parochiali gaudet Eccleſia, D. Willibrordo nuncupata. Ad hanc vacantem per obitum Dni *Theodori de Mekeren*, A°. 1575. inſtitutus eſt *Balthaſar de Woes*, Presbyter.

Herfelt, Parochia, Divus Tut.

Paſtores,

Vicaria in ea D. Virginis *Mariæ*, ad quam vacantem per mortem Dni *Martini Henrici*, A°. 1575. inſtitutus eſt D. *Joannes de Linden*, Presbyter.

Vicaria, &c.

HO-

H O M O E T,

Homoet, Dynaſta. Superioris Bathuæ Bergæ Comitis dominium, in quo Parochia, aut certè Capella juribus gaudens Parochialibus.

Parochia. Ad Parochialem Eccleſiam de *Homoet*, vacantem për mortem D. *Gerardi Fullinck*, inſtitutus eſt D. *Bernardus Crouwel*, A°. 1529.

Rectores. Ad eandem Eccleſiam Parochialem ſive Capellam de *Homoet*, vacantem per mortem D. *Godefridi Rhedani*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Albertus Ghysberts*, A°. 1573.

Ad eandem, vacantem certo modo, A°. 1579. proclamatus eſt *Conrardus Strick*, Clericus Traj. Diœc.

E L D E N,

Elden, Parochia. Super. Bathuæ medio ab Arnhemo milliari vicus Parochialis.

Ad Parochialem Eccleſiam *de Elden*, vacantem per mortem D. *Henrici de Rhede*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Matthias de Geſtel*, Presbyter, A°. 1572. Rectores.

Matthiâ autem *de Geſtel* reſignante, ad eandem proclamatus & inſtitutus eſt D. *Godefridus Lottbenius*, A°. 1574.

Gey Capella vicinæ Parochiæ ſubdita. Ea ubi ſita fuerit, me latet. Certè propè *Hervelt*, celebris pridem Capella; locus hodiédum indè vocatus *de Capel*. Gey Capella, Vicarii.

Ad *Capellam in Gey*, vacantem per dimiſſionem D *Reyneri Wilhelmi*, & per obitum D. *Matthiæ Alberti*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Goeſuinus Goeſuini*, A°. 1573.

Z E T T E N,

Ultimus Super. Bathuæ ad *Vahalim* vicus Parochialis. Ad Parochiam hanc vacantem per mortem D^{ni} *Wilhelmi Witters*, inſtitutus eſt Anno 1576. D. *Coſmas Coſmæ*, Presbyter. Zetten, Parochia, Rectores.

Præpoſitura Embricenſis.

EMBRICA,
MALBURCH,
SEVENAIR,
DUVEN,
GROSSEM,
KEELL,
WEEL,
BRIENEN,
GRIETHUYSEN,

NEDER-ELTEN,
Gendelingen,
Netterdam,
Berge,
Zeden,
Diedem,
Therborch,
Broeck.

E M B R I C A,

Embricæ, etymon, ſitus, domini. In Catalogo Vaſſorum Traj. *Emerica*, in antiquis Chartis *Embrici Villa*, nomen trahens a Viro honorato, loci Comite, Præfecto vel ſaltem Villico, oppidum inſigne eſt in dextrâ Rheni ripâ, a Gelris, qui illud ab Eccleſiâ Trajectinâ tenuêre, Clivenſibus primùm pignori, dein & mancipio datum, de quo vide E. Waſſenbergii *Embricam*, & *Menſ. Ait. Not. Germ. inf.* part. II. pag. 48.

Colleg. Eccleſia. Eſt autem Embricenſi in oppido Eccleſia XIII. Canonicorum, extrà Præpoſitum & Decanum; ad ripam Rheni cui incubat extructa, ab ipſo, ut fama eſt, fidei Præcone D. Willibrordo, D. Martino Turonum Epiſcopo nuncupata ac conſecrata.

"Eſt & illic, juxtà Waſſenbergium *lib.* 2. *p.* "54. 55. arca argentea magni ponderis, affabre "facta, & aureis ab uno latere obducta laminis, "cui eâdem, qua Eccleſiam conſecravit, die S. "idem Willibrordus Sacram Hoſtiam manu pro"priâ ſua indidit. . . . quam nongentis & XII. "annis incorruptam, Sasboldus Archiepiſcopus, "hîc Embricæ tunc præſens, ob varias conſi"derationes, in ipſo Miſſæ Sacrificio reverenter "sumpſit."

Canonici hi alternis menſibus nominantur a Rege Boruſſiæ, atque a Duce Neoburgo, vices Rom. Pontificis gerente. Collatores.

"Præpoſitus Embricenſis magnæ eſt dignita"tis, ut qui idem tum ſupremus, merus & di"rectus, unà tamen cum Decano & Capitulo "loci Dominus, ſimul adhuc Archidiœceſeos "Ultrajectinæ eſt Archidiaconus; ſic ut Eccle"ſia hæc Archidiaconalis, Collegiata, Paro"chialis ſit; inquit idem Waſſenbergius. Præpoſitorum dignitas.

Hi ex ordine fuêre Præpoſiti;

WOLTERUS, qui obiit 5. Maji.

SIMON, obiit 22. Decembris. Utriuſque nec annus mortis, neque cognomina reperiuntur. ac ſeries.

WALRAMUS, Comes de Mœrſe, obiit 1336. 9. Maji.

WILHELMUS DE RHENO, ſecundùm quoſdam è Comitibus ejuſdem nominis, at ſecundùm alios, è Nobilibus Provinciæ Clivenſis, à Rheno, ſive ſugno/ nominatis, qui

 etiam-

etiamnum ad Conventos Provinciales inter Equites citantur. Obiit 1424. 26. Auguſti.

PETRUS DE MERA, obiit 1444. 5. Octobris.

MAURITIUS, Comes de Spiegelbergh, obiit 1483. 3 Junii

JOHANNES KERCKHOFF, obiit Anno 1501. 8. Julii.

JOHANNES POTTGEN, annus & dies obitus ignoratur.

JOHANNES Ingenwinckel/ (ſub S. Joannis Præpoſitis Traj. a nobis memoratus pag 84) obiit Romæ Anno 1535. 23. Julii, ſepultus in templo *de la anima*.

THEODORICUS VANDEN LOE DE WISSEN. Hic Anno 1579. 25. Auguſti reſignavit, conſentiente Principe, Præpoſituram; eoque ſuffragante ſucceſſit

HERMANNUS A WACHTENDONCK. Obiit Præpoſitus vanden *Loe* Anno 1592. 15. Maji.

JOHANNES WILHELMUS A WACHTENDONCK, reſignavit Præpoſituram ad manus Principis Anno 1595. 25. Aprilis, & obiit Romæ Anno 1607. in Septembri. Huic ſucceſſit

THEODORICUS VANDER HORST, & accepit inveſtituram Anno 1607. 17. Octobris; qui idem Chori-Epiſcopus & Canonicus Metropoliticæ Trevirenſis, ibidem obiit Anno 1624. 13. Februarii; cui ſucceſſit per collationem Sereniſſimi Brandenburgici

ELBERTUS A PALLANT, & accepit inveſtituram Anno 1624. 12. Martii. Obiit Anno 1652. 11. Decembris; poſt quem immediatè, eodem Anno 1624 inveſtitutus eſt ad præſentationem Sereniſſimi Neoburgici, ut in ſuo menſe, poſt obitum Horſtii, vacantem,

OTTO GEREON, Suffraganeus Colonienſis. Defuncto autem *Elberto à Pallant*, ſucceſſit per collationem Capituli

Illuſtriſſimus D. D. FRANCISCUS BERNARDUS, Princeps Naſſaviæ, Comes Catimeliboci, Viandæ, & Dietz, &c. Metropoliticarum & reſpective Cathedralium Eccleſiarum, Colonienſis, Bremenſis, Halberſtadienſis, Herbipolenſis, & Paderbornenſis Canonicus, Anno 1653 5 Januarii

Hodiè præn. D. N. A WACHTENDONCK.

Hæc eſt Decanorum ſeries,

JACOBUS HOTOMANNUS, obiit Anno 1299 24 Martii.

Decani. ALBERTUS SCHRIEK, obiit 9. Februarii; annus ignoratur

ALBERTUS HOEVEL; cujus neque dies neque annus mortis reperitur.

THEODORICUS DE EMBRICA, obiit Anno 1310 9. Auguſti.

THEODORICUS MOMME, obiit Anno 1362 11 Septembris.

PEREGRINUS MOMME, obiit Anno 1387. 15 Septembris.

WILHELMUS VINDELANDT, obiit Anno 1410. 23 Januarii.

BADO BUSSEN, obiit Anno 1416. 27 Octobris.

SIFFRIDUS LOEFF, obiit Anno 1441. 10. Februarii

THEODORICUS STECK, obiit Anno 1470. 22. Auguſti.

THEODORICUS SOOMER, obiit Anno 1476. 1 Junii.

THEODORICUS MEULMAN, obiit Anno 1485. 20. Februarii.

HENRICUS OPHUISEN, obiit Anno 1496. 22 Septembris.

WILHELMUS BRUYNS, obiit Anno 1515. 6. Octobris.

HENRICUS GRUNTGEN, obiit Anno 1547. 20. Novembris.

PETRUS HOMPHÆUS, obiit Anno 1556. 28 Auguſti.

HERMANNUS SCHILDERUS, obiit Anno 1577. 7 Martii.

ARNOLDUS MASIUS, obiit Namurci Anno 1592. ſed reſignavit Decanatum ad manus Capituli Anno 1584.

BERNARDUS LOUWERMAN, obiit Anno 1609 10. Septembris. Ab hoc & à Capitulo Soc. Jeſu Patres Embricam ſunt vocati. Huic ſucceſſit, partim ex proviſione Illuſtriſſimi Domini *Antonii* Vigiliarum Epiſcopi, Nuntii Apoſtolici; partim ex communi voto & libera electione Capituli

MATTHIAS A BERFELDT, Anno 1611. 7. Januarii. Obiit Anno 1640. 21. Auguſti, cui ſucceſſit

EVERARDUS AVERKAMP, Anno 1640. 31. Auguſti, obiit Anno 1641. 23. Auguſti. Huic ſucceſſit

GERHARDUS PELCKMAN, Anno 1641. 3 Septembris, obiit Anno 1646. 27. Januarii. Succeſſit

WINANDUS AB HEIMBACH, Anno 1646. 14. Februarii. Hic Decanatum reſignavit ad manus Capituli Anno 1649. 14. Septembris, & ſucceſſit ipſi

GERHARDUS A WILDENRATH, Anno 1649 26 Octobris.

ALBERTUS KILIAN. Embricenſis, &c. Per ejus obitum,

CORNELIUS JOANNES LAFHOLT, Embricenſis, &c. Per ejus ceſſionem

THEODORUS COCK, S. Theol. Doctor Rom &c. Eo autem cedente, iterum prædictus *Lafholt*. Quo denuò cedente,

ADAMUS DAEMEN, Amſtelodamenſis, Metropol. Colon. Eccl. Canonicus Capitul. Archiepiſc. Adrianopolitanus, &c. Archidiaconi ingens olim juriſdictio,

[a] Grandis Archidiacono Embricenſi juriſdictio in Embricam, & in omnes ejus oppidi Eccleſias ac Cœnobia, atque extrà oppidum, in Parœcias *Zevenarienſes* ambas, inque *Grootſenſem*, *Duivenſem*, *Loenſem*, *Huſſienſem*, *Welenſem*, *Hulhuſienſem*, *Grietbuſienſem*, *Brienenſem*, *Kellenſem*, & *Rienerdenſem*; quibus antè innovatam religionem Parœciæ ut minus XII. accedebant.

Hujus ipſe umbram hodiè exercet in S. Oleo diſtribuendo prædictis Catholicorum locorum Paſtoribus. [b] Vicarii Apoſtolici per Fœderatum Belgium, primùm Ultrajectenſes, dein ſub peregrinarum Sedium nomine Epiſcopi, non obſtante Archidiaconorum iſtorum juriſdictione, Embricenſes Eccleſias ac Cœnobia, cæteraque Sedi Ultrajectinæ pridem ſubdita, ut locorum iſtorum Ordinarii dudum viſitarunt; uti diſertè demonſtrant Hermanni Petri *Documenta veriſſima ex Orig. & Authent. Litteris deſumpta*, &c. Atque hi ab ævo Embricæ Archipresbyterum conſtituunt, qui nomine ſuo iſtis viciniſque Eccleſiis proſpiciat. cujus partem ſibi hodiè vendicant Vicarii Apoſt. per Fœd. Belg.

[a] *Waſſenb. lib. 2. pag 63.*
[b] *Jac. Torris Rel. Rom.*

Eccle-

Eccleſia altera Parochialis; Eccleſia Embricæ alia, eſt Parochialis, S. *Aldegundis* Virginis, de qua Mart. Rom. ad diem 30. Martii; quæ licet ipſam nativitatis diem neſcit, tamen ex Archivorum reliquiis jam Anno 1227. antè ipſam Embricam Otthoni III. Gelriæ Zutphaniæque Comiti tranſctiptam, & portis, foſſâ, mœoibus firmatam jam ſtetiſſe & viguiſſe dignoſeitur; cum eodem anno ſupplicationem extraordinariam, nequidquam Capitulo ejus ætas, repugnante, a S. *Aldegundis* Eccleſiâ Civicâ, ad Conventualem (ſic Collegiatam tum vocabant) præſente ipſo Archiepiſcopo Ultrajectino peractam, Chartophylacium Eccleſiaſticum teincendium, ſtetur. Hae autem ob incendium, vel anguſtiam, creſceote oppidanorum numero, deſtructâ, Anno 1483. ſub Joanne Adolpho, Cliviæ Duce, cum artificioſa, & ob altitudinem ſpectabili turre, ſub ejuſdem D. *Aldegundis* Patrocinio extructa eſt.

Habet hæc Eccleſia *Vicarios* quoque ſuos, ac *Vicarias* plures, qui tamen ſinguli alendo Presbytero non ſufficiunt.

Vicariæ, Inter *Vicarias* ſeu *Capellanias* perpetuas nota, ex MS. Codice Georgii Egm. Traj. Epiſcopi, Fraternitates, *Vicaria* ad altare S. *Crucis*. Sunt & Fraternitates eo in oppido quinque numero, quarum prima eaque unica *B. Mariæ Virginis*, in Deiparæ ejuſdem Caſtro (*Marienburg*) devotionis ſuæ aram a ſeculo non uno elegit. Fundationis Tabulas habes apud Waſſenbergium *lib.* 3. *p.* 213. &c.

Reliquæ IV. SS. *Antonii* & *Odulphi*, S. *Sebaſtiani*, S. *Quirini*, SS. *Joannis* & *Jacobi* in D. *Aldegundis* Parochiali Eccleſia vigent.

Juriſdictio, Juriſdictio ipſius, ex matricis Eccleſiæ Capituli placito, ad ſuburbana etiam Sacella extenditur, quorum unum in *Heinſweert*, quod Rhenus rapuit, alterum in vico *Huethem*, cujus rudera omninò nulla, tertium S. *Vincentii*, vulgò *het Half-klooſter*, cujus bello deſtructi aliqua adhuc rudera ſuperſunt, & quartum in Vico *Braſſelt*, quod antiquiſſimum etiamnum ſupereſt, annuâ recurrente ipſius Dedicatione valdè frequentatum.

Collatores, Paſtor Parochialis Eccleſiæ, qui de Canonicis S. Martini unus eſt, a Capitulo iſto ex longâ conſuetudine deligitur: ſed electiooi, ex ſanctione Clivenſis Concilii, aſſenſum hodiè præbent oppidani.

Paſtorum ſeries,

Paſtores, HENRICUS DE EMBRICA, obiit Anno 1400.

JOHANNES DE MOGUNTIA, qui idem quoque primus Rector fuit Hoſpitalis. Obiit Anno 1409.

JOHANNES BRICK, fundator altaris Sanctorum *Cornelii* & *Magdalenæ*, obiit Anno 1473.

HENRICUS OPHUYSEN, obiit Anno 1510.

HENRICUS INGENWINCKEL, ſimul Præpoſitus SS. Apoſtolorum Coloniæ Agrippinæ, nec non Scholaſticus Sanctenſis.

GISBERTUS VAN WILLEN.

JOHANNES DE NOVESIO.

THEODORUS PAPHOFF.

JOHANNES WELIUS.

JOHANNES SIPIUS HALVERIUS, obiit Anno 1577.

HENRICUS HYNSBERGIUS, obiit Anno 1579.

SIMON SPARLER, Daventrienſis, obiit Anno 1589.

JACOBUS BUYCK, primò Paſtor Eccleſiæ veteris Amſtelodamenſis, & deinde hujus S. *Aldegundis* Embricenſis, obiit Anno 1599. 8. Septembris; fuſius de eo *Bat. Sac.* part. 2. p. 400. ſub Amſtelodamo.

JOHANNES OTTONIS.

THEODORUS KLOECK.

LAURENTIUS COCKS.

ALEXANDER VAN LAMSWEERDE.

JOHANNES GELDROPIUS, Decanus indè Collegiatæ Eccleſiæ Reeſenſis, qui domum Parochialem novis ædificiis laudabiliter ampliavit.

GERARDUS WILDENRATH, Collegiatæ Eccleſiæ Embricenſis S. Martini Decanus, ut jam vidimus.

GODEFRIDUS GUALTERI, obiit Anno 1658.

HENRICUS A SCHEVICKHAVEN, in catalogo Canonicorum Embricenſium a Waſſenbergio encomio donatus.

THEODORUS ORING, Embricenſis.

Poſt ejus obitum, Paſtorem jam annis 25. agit, *Petrus Roſmeulen*, Grietenſis, anteà Paſtor in *Ulſt*, arce & vico, Embricæ contermino.

Utraque hæc Eccleſia dudùm Acatholicorum cœtui ac concionibus impenſa, ex Germanici Fœderis pacto antiquis poſſeſſoribus ceſſit.

Eccleſiis hiſce jungenda juxta ſeriem, oppidi ejuſdem Cœnobia.

S. *Agnetis* Conventus Major, Monialium S. Auguſtini, a minoribus initiis feliciter auſpicatus Ann. 1419. cui clauſuram Ann. 1612. demùm induxit Sasboldus Archiepiſcopus. S. Agnetis Conventus Major;

Hujus Rectores,

R. D. WILHELMUS BLYFER, Duiſbergenſis, Daventria ex Domo Clericorum D. Florentii miſſus, qui plus annis triginta à labore multo, & patientia commendatus huic Conventui præfuit. Moritur Anno 1464. ejus Rectores,

D. PETRUS DE GANDAVO, à loco natali *Gendt*. Sic dictus, ſimiliter Daventria, à Venerabili Patre *Egberto Terbeeck* ex Domo Florentiana ad hujus Conventus Regimen, accitus. Obiit autem cum annis viginti laudabiliter præfuiſſet, Anno 1484.

D. CORNELIUS A MECHELEN, ab eodem venerabili Patre *Egberto Terbeeck*, Daventria ex Domo Florentiaoa, in ſubſidium *Petri de Gandavo*, miſſus; quo decedente, digniſſimus Succeſſor, laudabiliter ferè decennio hunc Conventum rexit io ſumma pace ac concordia, qui variis & pretioſis ornamentis Eccleſiam, ac ædificiis Monaſterium decoravit, Sororibuſque pulcherrima documenta, virtutumque exempla reliquit. Obiit 1494.

D. HENRICUS TERBEECK, natus propè Daventriam in pago Wye. Qui cum patrui ſui *Egberti Terbeeck*, virtutum veſtigia in eodem laudabili Aſceterio D. Florentii ſequeretur, à venerabili Patre *Caſparo à Merborch* huic Conventui Præpoſitus fuit, defunctus eſt Anno 1522. poſtquam 28. annis non malè præfuiſſet.

D. HENRICUS AB ALMELO, biennio adjutor D. *Henrici Terbeeck*. Qui pari cum Prædeceſſore ſuo laude, Conventum hunc moderatus eſt annis 7. obiitque 1529.

D. GODEFRIDUS DE GRIETHUSIA, ex Domo Clericorum Embricenſium, poſteris memoriam cum laudibus reliquit, qui Conventus hujus regimen annis duo de viginti tenuit, atque tum in Patrem Domus Fratrum S. Gregorii Embricæ electus, apud eos poſt biennium hydrope deceſſit Anno 1549.

D. HE-

Digitized by Google

D. HELIAS ab AENHOLT, ex Domo Fratrum Embricenſium accitus, ſeptimus in ordine Rector, Conventum hunc laudabiliter gubernavit annis 33. quem ſervatæ hic pacis atque concordiæ gratia multum commendavit. Obiit Anno 1580.

D. THEODORUS RICHEUS, Leerdamenſis, poſt laudatiſſimum Conventus hujus regimen per annos 34. in pace quievit, ſepultus ad pedem ſummi Altaris Anno 1621.

THEODORUS SWAEN, S. T. L. Conventus hujus Præpoſitus ac Viſitator, natus Goudæ apud Batavos, honeſta ac Patritia familia, Familiæ hujus Religioſæ ſollicitam geſſit curam annis uno & triginta. Conſummato feliciter curſu, plenus dierum, & operum bonorum, defunctus eſt Anno 1643. plura de eo *Bat. Sac.* part. 2. ſub *Gouda*.

In hac ſerie fuit

CORNELIUS BEVERWYCK, Schoonhovianus, ejuſdemque civitatis ad annos aliquot Paſtor, tum deinde hujus Conventus Rector annis tribus; quo relicto, receſſit, ut putatur Antwerpiam. Succeſſit igitur hujus Aſceterii Rector

LUDOLPHUS BRUNESIUS, natalium ſplendore commendatus, S. T. L. Decanus Daventrienſis, Canonicus Oldenſalienſis, per Archidiaconatum Embricenſem Vicarius in ſpiritualibus Generalis. Obiit poſt laudabilem 20. annorum curam Anno 1665.

JOANNES STENIUS, Streeanus, S.T.L. anteà ad annos 37. Paſtor Edami, in Hollandia Boreali, & illius diſtrictus annis pluribus Archipresbyter. Succeſſor ejus

PAULUS ROSKAM, Naeltwycenſis Batavus, de quo pluribus *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 161.

PETRUS van BEEST, Ultraj. inde ad Conventum *Huyſſenſem* evocatus.

Hodiè N. DECKER, Canonicus Embric. &c.

Cœnobii Rectrices,

Rectrices.

JUDITHA van BOMMEL, Daventrienſis, obiit Anno Domini 1469.

MECHTILDIS van DIEDEM; præfuit annis quindecim, obiit Anno 1476.

IDA PRUMERS; præfuit annis undecim, obiit Anno 1487.

GERTRUDIS CLOVERS; præfuit annis quatuor, obiit Anno 1491.

MECHTILDIS SMIDTS; præfuit annis tredecim, obiit Anno 1504.

LUTGARDIS van STEEN; præfuit annis 24. obiit Anno 1528.

SOPHIA van GROENEN; præfuit duobus dumtaxat annis, obiit Anno 1530.

FRANCISCA STRUYFFEN; præfuit annis 27. obiit Anno 1557.

ANNA VLYNTEN; præfuit annis 26. obiit Anno 1583.

MARGARETA STECKEN; præfuit annis 21. obiit Anno 1603.

ADELHEIDIS van DEELEN; præfuit annis 17. obiit Anno 1620.

CATHARINA HESKENS; præfuit annis 17. obiit Anno 1636.

THEODORA SMITZ à BERGH, genere & natura nobilis.

N. BRUINS, Swollenſis.

N. ESDE ex tractu *Raveſteyn*.

N. vander STEEN, Embricenſis.

N. VOGEL, ex ædibus *de Wilt* ſub *Genderingen*.

Sequuntur in eadem urbe RR. Fratrum vitæ communis ædes, dictæ a D. *Gregorio*, Domûs S. Gregorii, per Vener. virum, D. *Theodorum de Wiel*, Senatorem Embric. & Daventr. Conſulem, Ann. 1467. 28. Nov. fundatæ, anno ſeq. confirmatæ a Davide, Traj. Epiſcopo, atque Ann. 1601. 23 Julii per Clementem VIII. Rom. Pont.

Ædes Fratrum D. Gregorii;

Harum Rectores,

Rectores.

PETRUS de TRAJECTO ad MOSAM, Daventriâ miſſus, qui maximo cum labore, ſummâque cum diligentiâ, ædificationem præfati Conventus eſt aggreſſus, & ſumma omnium cum admiratione ſingulariter promovit: Templum vero, præter teſtudinem, ex toto conſummavit. Obiit Anno 1472. 6. Decembris.

JOHANNES MEDENBLICK, Daventriâ ſimiliter è ſacra Domo Florentiana miſſus, vir devotus admodùm & diſcretus. Hic officii ſui tempore ædificium Conventus è parte media perfecit; quod tamen, præventus morte, nonniſi tectum ſtramine reliquit. Obiit Anno 1478. ipſo Sancti Andreæ feſto, cum ſacro huic Sodalitio vix ſexennio præfuiſſet.

THEODORICUS de WESALIA, dictus van Doeren / legitimam per electionem Daventriâ accitus, ædificii Conventus medietatem alteram conſummavit; vir ut pius, prudens, doctus, & inſtituti ſui obſervantiſſimus, ſic inſtruendæ juventutis ſtudioſiſſimus. Hic enim ille eſt qui è regione Conventus ſui, ex una parte, via in Hotomannica, ſpectabilem illam Domum, quam antiquam Fratrum (dat alde Fraterhuys) adhuc nominant, in uſum ſtudioſorum, vicinis Civitatibus ac Dynaſtiis piè ſuffragantibus, extruxit. Obiit autem Anno à nato Chriſto milleſimo, quingenteſimo & primo, vigeſima menſis Aprilis die, poſtquam annis viginti tribus laudabiliter præfuiſſet.

HERMANNUS de MONASTERIO EIFFLIÆ, primus è gremio electus Pater, cum tres Priores Daventria ſuiſſe miſſos videamus: digniſſimus profectò illa dignitate, quia duobus & viginti annis hujus ejuſdem ſuæ Congregationis fideliſſimum Procuratorem egerat, & talem quoque ſe futurum Patrem ſpem præbuerat. Porro venerabilis *Hermannus* Pater, plenus dierum obiit Anno 1521. pridie S. Catharinæ.

JOHANNES DULKENIUS, Deceſſoris ſui digniſſimus Succeſſor, laudabiliter viginti quinque annis Congregationi ſuæ præfuit. Obiit autem Anno 1546. 25. Septembris.

GODEFRIDUS de GRIETHUSIA, qui ſui regiminis ob brevitatem vix quicquam juſtæ laudis mereri potuit, Anno milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo & nono, decima tertia Januarii defunctus, poſtquam uno biennio tribuſque menſibus non malè præfuiſſet.

PETRUS de ORSOY, reparatæ ſalutis Anno milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo nono, ſui regiminis verò decimo, haud procul à Duisbergo, in Bevermeeriano lacu, unà cum auriga & equo, crediderim ob fractam tempore brumali glaciem, duodecima Decembris miſerrimè ſubmerſus.

HENRICUS WACHTENDONCKIUS, vir zeloſus, bonus œconomus, a prudentia ſingulari

ſingulari commendatus, qui & ſuæ Congregationis, & pauperum ſtudioſorum rem mirificè promovit, Anno milleſimo, quingenteſimo, octogeſimo primo, decima ſeptima Decembris, mortalium numero exemptus ad immortales, ut crediderim, ſuperos tranſivit.

JOHANNES a RINGELBERGH, Wachtendonckii Succeſſor, probus & devotus, præfuit annis decem; obiit Anno Redemptoris nati milleſimo, quingenteſimo, nonageſimo primo, vigeſima ſeptima menſis Julii.

NICOLAUS ab HULSS, ſenex admodùm electione Fratrum hujus Collegii gubernaculo admotus, annis quindecim ferè præfuit. Obiit Anno milleſimo, ſexcenteſimo ſexto, 26 Januarii.

GERHARDUS RHODANUS, diu Hulſii Deceſſoris adjutor, illa ſua ſolicitudine & cura ſuffraganea probatus meruit, ut Collegii ſui & Juventutis gubernaculum ſolus regeret; quod & Deo hominibuſque gratus annis duodecim magna cum laude fecit. Obiit reparatæ ſalutis Anno milleſimo, ſexcenteſimo, decimo octavo, nona menſis Octobris die.

THEODORUS ROUKENS, vir induſtrius & præclarus, qui variis ſuam Eccleſiam ornamentis auxit & decoravit, longiore vita digniſſimus. Præfuit annis ſeptem. Obiit Anno milleſimo, ſexcenteſimo, vigeſimo quinto, ſexta Auguſti. Succeſſit igitur hujus Congregationis Pater

BERNARDUS REGULUS, dictus **Zannſtieffer** / Anno milleſimo, ſexcenteſimo, vigeſimo octavo hujus Collegii gubernaculo admotus, triginta annis & duobus præfuit. Obiit Anno milleſimo, ſexcenteſimo, ſexageſimo, trigeſima menſis Martii.

PETRUS RUTGERI, gente Clivius, Patriâ Embricenſis, qui Griethuſiæ Sororum Tertiæ Regulæ Sancti Franciſci Monaſterium, ob occupatum ab Hiſpanis, & recuperatum ab Hollandis munimentum Schenckianum, ipſo oppidulo quoque arce, portis, & mœnibus nudato, non uno modo collabaſcens, celebrandus Atlas ſuis humeris excepit, exceptum aliquanto tempore ſuſtentavit, ſuſtentatum denique non ſine moleſtia reſtauravit, idemque annis quatuor & viginti ſumma cum laude Pater; ut & ipſum quoque oppidulum annis ferè tredecim in ſpiritualibus ſimul Paſtor rexit.

Hunc excepit *Hermannus Petri*, Embricenſis, ſenex modo, xxx. annis Rector, qui collapſis ædibus multùm profuit; interque alia edidit libellum, cui inſcriptio, *Documenta veriſſima*, &c. de quo ſuprà p. 286.

Conventus *Mariæ Camp.* hodiè Soc. J. Gymnaſium; Rectores.

Conventus *Mariæ Campi*, ſive minus nunc RR. PP Soc. J. Gymnaſium; cujus Rectores,

JOHANNES HASIUS, gente Brabantinus, Patria Sylvæducenſis.

PETRUS ROSENBAUM, gente Colonienſis, Patria Noveſianus.

GERARDUS LIPPIUS, gente Clivus, Patria Reeſenſis

JOHANNES LOTZIUS, Heiligenſtadio-Eiſsfeldanus.

GYSBERTUS CEURBEECK, gente Zutphanienſis, Patria Deuteeomianus.

JOHANNES HOLTHUYSEN, gente Weſtphalus, Patria Monaſterienſis.

LAMBERTUS HEERENHAEFF, gente Clivius, Patria Sancenſis.

AUGUSTINUS TURRIANUS, è Germania Superiori Suevus.

ARNOLDUS BERCKMAN, gente Hollandus, Patria Amſtelodamenſis.

RUTGERUS CLOSS, gente Clivius, Patria Santenſis.

BERNARDUS WITFELT, gente Weſtphalus, Patria Monaſterienſis.

HIERONYMUS WARNOLDI, gente Friſo, Patria Groninganus.

JOHANNES BOWMEISTER, gente & Patria Zutphanienſis.

WINANDUS WIDENFELT, gente Juliacenſis, Patria Marcoduranus.

HERIBERTUS LINTLA, gente & Patria Colonienſis.

BERNARDUS ROTTMAN, gente Weſtphalus, Patria Linganus.

JOHANNES CRONENBERG, gente & Patria Colonienſis, ex Conſulari Familia.

Monaſterium Crucigerorum; de cujus initiis ac progreſſu vide Waſſenb. l. 1. p. 183. &c.

Demùm Monaſterium PP. Crucigerorum, ex *Aſperenſi* Diœc. Traj. prognatum, Conditore ſub Ann. 1482. *Henrico Seſſinck.*

Ejus Rectores.

Hujus Rectores,

JOHANNES de CLIVIS, Conventualis Colonienſis, quem Everardus de Orſny Magiſter Ordinis Generalis præſens Embricæ Anno 1483. præfeciſſe videri poteſt. Hic Eccleſiam illam humilem, ſed benè tectam, quæ contigua moderno Choro, navis Eccleſiæ, ut conceptus fuit, poſt erigendæ, partem exhibet, præcipuè per ſubſidium viri honorabilis *Gulielmi Steck* civis Embricenſis, nonnullis aliis quoque civibus liberalitate ſua concurrentibus, erexit, plura procul dubio moliturus ſi vita longior religioſo viro contigiſſet; ſed Prioratus ſui anno tertio, Verbi vero Incarnati 1486 ad plures abiit.

THEODORUS RABBERT, Conventualis Bentlacenſis, qui ædificium Conventus (*Dormitorium* Religioſi vocant) ſedecim cellarum ad longitudinem ſat feliciter promovit, ad Bentlacenſe Cœnobium revocatus, poſtquam integro ferè quadriennio laudabiliter præfuiſſet, Anno 1490. inchoato operi amovere manus coactus fuit.

HENRICUS BRACKMAN, Conventualis Colonienſis, totus probus, humilis, modeſtus, at diſciplinæ magis conſervandæ quàm architectonices peritus, hinc, ut Chartophylacium Conventus indicat, Anno 1492. aliò vocatus, cum anno integro paucisque menſibus Collegis ſuis utiliter præfuiſſet.

HENRICUS WIDENHAVE, S. Agathæ Conventualis, doctus, affabilis, humanus, & magnarum dotum, quæ & ipſæ fuêre cauſa ut ſuo Conventui neceſſarias ad Sanctam *Agatham* Anno 1494. revocaretur. Duobus annis cum dimidio ſumma cum laude præfuit, & quæ collegerat ulteriorem ad ſtructuram Succeſſori Architectonices peritiſſimo reliquit.

HENRICUS de CAPELLA vander WONINGEN, Conventualis B Mariæ Pacis, ut natalium ſplendore, ſic variarum virtutum gratia verè nobilis, Anno 1494. haud abſque bono quodam omine, ipsâ Sanctorum Primi & Feliciani feſtâ die in Conventus Embricenſis Priorem longè digniſſimum & utiliſſimum, & ipſorum quidem Religioſorum Embricenſium per ſuffragia electus, architectonices ſcientiam, quâ affatim inſtructus erat, bonus Mathematicus rectè collocavit. Hinc pulcherrimum & ſpectabilem illum Chorum, quem attentis oculis aſpicientes admiramur, ad Eccleſiam uſque veterem, illam humilem adhuc ſuperſtitem, & in navis templi partem deſtinatam, feliciter promovit, & ad tectum uſque, excluſivè tamen, immenſis ſumptibus perduxit. Ædificium Conventus etiam cum culina è parte maxima conſummavit, & quicquid erat Monaſterii, ut pomarium & hortum, muro clauſit.

Poſtquam ad ætatem ultimam deveniſſet, & annis octodecim Conventum in omni Religione & diſciplina feliciſſime rexiſſet, Anno Virginis à partu milleſimo, quingenteſimo & duodecimo, in Sancti Lamberti Martyris & Epiſcopi feſta die, ex ergaſtulo ſui corporis ad cæleſtem libertatem, ut piè credimus, migravit.

JACOBUS AB AERDE, *de Dydam*, Conventualis Embricenſis primus è gremio ad hoc officium Anno milleſimo, quingenteſimo & duodecimo, menſe Octobri, canonicè electus, quicquid laudabilis Deceſſor *Henricus de Capella* imperfectum adhuc reliquerat, triginta novem annorum ſpatio, quo benè præfuit multúmque profuit, inſigni induſtria, Rector prudentiſſimus perfecit & conſummavit. Obiit Anno Redemptoris nati milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo & primo, ſeptima Februarii.

CORNELIUS NOVIOMAGENSIS, ſanctæ *Agathæ* Conventualis, eodem Anno milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo & primo, vigeſima tertia Martii, legitimè electus, ſuo officio tam in temporalibus quàm ſpiritualibus, vitæ irreprehenſibilis, bonuſque Paſtor ſui gregis, laudabiliter ſatisfecit. Præfuit annis ſeptemdecim; obiit autem à nato Servatore noſtro milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo octavo.

GUILIELMUS DE HEINSBERGHEN, Conventualis pariter *S. Agathæ*, Definitor Capituli Generalis, ac SS. Theologiæ Licentiatos, Prioratus ſui anno ſeptimo in Generaliom Magiſtrum Ordinis electus. Cordatus revera vir, qui in Generalem Magiſtrum Ordinis electus, abivit Embricâ Anno 1575. cui ſucceſſit

THEODORICUS LOON, Conventualis itidem *S. Agathæ*, Anno 1576 in Octava S. Johannis Evangeliſtæ legitimè electus; qui ut doctrina, ſic diſciplina nemini Priorum ceſſit. Præfuit annis 22. Obiit 1598.

THEODORICUS GRUITHUYS, Conventualis Venlonenſis, Anno 1598. 28. Julii canonice electus, ſolo quinquennio quo Rector præfuit omnes optimi Superioris numeros implevit, ut Chartophylacium Conventûs hujus indicat, aliò vocatus, aut poſtulatus.

GEORGIUS RAETSHOVIUS, Conventualis ſupremi Cœnobii *Huyenſis*, Anno 1603. 9. Decembr. ad hoc officium electione legitima pervênit, quod Anno 1623. 29. Maji, ſenex decrepitus, curiſque feſſus, eligendo Succeſſori prudens reſignavit, ferè triennio poſt reſignationem adhuc ſuperſtes. Obiit enim Anno redempti orbis 1626. ultima Martii. Hujus ſub præfectura Sasboldus Archiepiſcopus, Embricenſem Clerum viſitaturus, Anno 1611. venit Embricam, & menſibus aliquot hoc Cœnobium longè gratiſſimus benigniſſimè habitare voluit.

HENRICUS VEDDER, Patria Reeſenſis, Conventus hujus Embricenſis filius, è Conventu Pontis cæli (Bruggenſi vulgò) Ducatus Juliacenſis, cui non ſine laude præerat, legitimè poſtulatus, hujus Reipublicæ Religioſæ clavum, à *Raetshovio* reſignatum, haud imperitâ dexterâ prehendit, quem annis etiam octo integris non minus feliciter direxit. Obiit Anno 1631.

GOSWINUS JUDDENUS, Conventualis Altinemoris, Anno 1631. Canonicam per electionem ad hoc officium pervênit; cui annis nonniſi ſex vir piiſſimus, lenis aliis ſibique rigidus, laudabiliter Rector præfuit, ſuum ad Monaſterium Anno 1636. legitimè poſtulatus.

GERARDUS à LENDT, patriâ Zevenarienſis, & Conventus hujus Embricenſis filius, è Conventu Vallis S. *Matthiæ*, vulgò Schwartzenbruch, Ducatus Juliacenſis, cui præerat; eodem anno, quo *Juddenus* abiit, ſuffragio omnium, Conventus hujus gubernaculo admotus, novem & viginti annis id prudentiſſimè docta manu celebrandus direxit. Ter in totius Sacri Ordinis ſui Diffinitorem in Capitulo Generali electus eſt. Sed dum ad hos gradus gradatim eluctatus eſſet, luctam ſupremam omnium luctu, ſui gaudio ſubiit Anno Verbi Incarnati 1665. ultima Januarii, ætatis quinquageſimum ſextum, Prioratus verò vigeſimum nonum annum agens, cui mœſta Religioſa Familia Fratrum S. Crucis Embricæ parentavit, & immortalitatis Mauſolæum, à Waſſenbergio exhibitum, amoris & obſervantiæ ergo erexit.

N. PALM, Colonienſis, Colon. Convent. anteà Prior, & Provincialis, &c.

Fuit & propè Embricam olim aliud ſub S. Auguſtini nomine Virginum Aſceterium, ab Heterodoxis pridem deſtructum; Monialibus, quæ paucæ ſuperſtites, ſub Ann. 1612. cum ſupellectile ac cenſu aliò profectis.

denique extra Embricam Monialium S. Aug. Aſceterium, aliaque ibi pietatis monumenta.

Alia pietatis monumenta, ut * Begginaſium vetus Contubernium Virginum *S. Joſephi*, Xenodochium, nunc Gerontocomium *S. Liberatæ*, Gerontoc. *Coop-alhanum*, Orphanotrophium, &c. vide apud Waſſenb. *lib. 3. pag. 220. & ſeq.*

His ex eodem Waſſenbergio jungere placet viros quos Embrica dedit illuſtres ac eruditos; inter eos celebrantur,

Viri illuſtres ac eruditi.

MARCELLUS BRUINS, Sereniſſimorum Principum, olim totius Provinciæ Clivenſis integerrimus Quæſtor, Aſceterii RR. PP. Crucigerorum, circa Annum Chriſti nati 1490. Benefactor ſummus.

EVERARDUS COPPERUS, Embricenſis, Decanus Eccleſiæ Collegiatæ Wiſſellenſis, qui ſacrum hic Collegium Canonicorum, quod Griethanum in oppidulum, ad evitandos inſultus bellicos, ſe receperat, & ibidem ſexaginta duos annos in exilio quaſi commoratum eſt, ad priorem Sancto a Luithardo Clivenſi Comite Divino cultui deſtinatam ſedem laudabiliter reduxit.

FRANCISCUS HOTOMANNUS, non quidem Patriâ, ſed origine Embricenſis, ſui temporis Juriſconſultorum Phœnix, Hiſtoriarum & Politices, ut teſtantur omnia ejuſdem opera, ſcientiſſimus.

GODEFRIDUS MASCOPIUS, Embricenſis, *Johannis Maſcopii* quondam Conſulis Embricenſis, & U. J. Licentiati Germanus frater, Geographis ſuo ævo celeberrimis *Abrahamo ab Ortelio* annumeratus.

PETRUS HOMPÆUS, Cochemenſis Moſellanus, ludi litterarii Embricenſis, Gymnaſiarcha, Collegiatæ Eccleſiæ S. Martini poſt Decanus; floruit circa Annum 1530.

HENRICUS URANIUS, Reeſenſis, Clivius, Τρίγλωττος, Scholæ Embricenſis Moderator fuit.

ARNOLDUS FREITAGIUS, Embricenſis. *Edidit Mythologiam Ethicam.*

MATTHIAS BREDENBACHIUS, Karpenſis (qui vicus eſt Comitatus Montenſis, Diœceſis Colonienſis) Scholæ Embricenſis in Clivia Gymnaſiarcha, multa adverſus heterodoxos doctiſſimè & ſtilo eleganti ſcripſit.

TILMANNUS BREDENBACHIUS, Matth. fil. Embricenſis, è Cliviæ Ducatu, *Doctor Theologus Colonienſis, Antverp. in D. Virginis, poſt in D. Gereonis apud Ubios Canonicus aſcetica quædam Opuſcula edidit, & ab aliis conſcripta Latinitate donavit: ac patris exemplo de negotio fidei epiſtolam ſcripſit ad Mich. Eiſingreunum, cui in itinere Romano individuus comes fuit.* Coloniæ 1557.

* Vulgò het Williken Orde.

GE-

GERARDUS ROVENIUS, primùm Daventrienſis, deinde Scholæ Embricenſis Rector circa Annum 1580. cum Magiſtro *Henrico Cenſorio*, *Arnoldo Vinckio*, *Winando Crucio* pulſus inimicorum armis Patriâ ſuâ Daventrienſi, ut ſcribit in Epiſtola ad *Gerardum Paludanum*, Patriâ Reſenem, Canonicum Noveſienſem, ſuum quondam diſcipulum; cujus filius fuit *Philippus Rovenius*, Archiepiſcopus Philippenſis, de quo fuſe *Bat. Sac.* part. 2. p. 77 & ſeq

GUILIELMUS CUSTERUS, Embricenſis, Scholæ Borekenſis Moderator ante Annum 1580. poſt Rectorem Scholæ Calcarienſis magnâ cum laude agens, non minus pietate quam litteris Juventutem inſtruxit. *Edidit Carmen Scholaſticum Heroicum de extremo Domini adventu.* Colon. apud *Godefridum Kempens*, Anno 1582. in 8.

MATTHIAS PALUDANUS, Venradienſis, Profeſſor Gymnaſii Embricenſis, tantæ eruditionis vir, ut cum Sereniſſimo Carolo Cliviæ, Juliæ, Montium Principi inſtructor quæreretur, nemo aptior eodem viſus fuerit.

HENRICUS ELVERICH, Embricenſis, Clivius, natus Anno cIↃ. IↃ. LXXXII. die XII. Aprilis, Soc. Jeſu, Græcè doctus, & Bibliothecæ Colonienſi Præfectus.

REGNERUS MERCATOR, Embricenſis Clivius, S. Theol. Licentiatus, & Presbyter, eminentis uti eruditionis, ita & pietatis ac charitatis erga gregem ſibi creditum. Moritur Lugduni Batavorum, Anno cIↃ. IↃC. XXXVI. dum graſſante ibidem epidemicâ lue Catholicis Sacramentorum adminiſtrationem impendit.

Vide de eo ſub Lugd. *Bat. Sac.* part. 2. p. 265.

CASPARUS TE LOE, Embricenſis, Ordinis Prædicatorum, Jubilæo ſuo celebrato, tandem morbo lento & diuturno exhauſtus, ipſo die ſancto Paraſceves animam ſuam cum Chriſto in manus Patris commendavit, Anno 1654. 3. Aprilis. *Edidit Manuale precum contra peſtem, ſive morbum epidemiæ & mortem animæ*, in 12 Antverp. apud *Joh. Cnobbart*, A°. 1636.

JOHANNES THEODORUS JHEW.

PETRUS AB HEIMBACH, Embricenſis, Winandi ab Heimbach, Ducatus Cliviæ & Marcani Comitatus, cùm ſupereſſet, Cancellarii, Sereniſſimo de Electore atque tota de Republica ſumme meriti, præclarus filius.

TILMANNUS HANSWERCKER, Embricenſis, patre Centurione genitus, Poëtarum omnium, non dumtaxat Embricenſium, ſed & (pace tamen aliorum dixerim) Clivenſium excellentiſſimus & promptiſſimus, ſecundum argumentum, gravis, elegans, ſuavis, & doctus ſemper. Specimen hujus inſeruit ſub finem Monaſterii RR. PP. Crucigerorum Waſſenbergius.

EVERARDUS WASSENBERGIUS, Gente Clivius, Patriâ Embricenſis, ea in urbe à partu Virginis Anno 1610. in profeſto S. Martini, Embricenſis Reipublicæ Patroni, parentibus mediocris fortunæ natus, ſi quid ignorantiâ inſcitiâque vacat, huic Gymnaſio, Coloniæ Agrippinæ, Lovanioque; quod autem Ferdinando IV Romanorum, Philippo IV. Hiſpanorum, Uladiſlao IV. Polonorum Regibus, & Archiduci Auſtriæ Leopoldo Guilielmo, in Hiſtoriographum, Bibliothecarium, & Secretarium Latinæ expeditionis placuerit, & à Ferdinando III. ut & prædictis Hiſpaniarum & Poloniarum Regibus, Catenis aureis, & diverſis etiam ab Electoribus ac Principibus Imperii Romani gratiarum aureis numiſmatibus liberaliſſimè donatus fuerit, non doctrinæ, nec virtuti, ſed (ut malevolentiam plurimorum paſcat) fortunæ debet. Scripſit urbis *Embricenſis* libros tres, aliaque ibi *lib.* 3. *p.* 285. enumerata.

MALBURCH,

Malburch Caſtrum, ſitus,

Antiquiſſimum Caſtrum in Superiori Bathua e regione *Foſſæ*, quam *Druſus* a *Rheno* ad *Salam* duxit, ubi quondam *Romana* Caſtra ab *Hercule* cognominata, de quibus Altingius *Not. Germ.* part. 1 Suos olim habuit Dynaſtas gentilitio nomine de *Malberch*, *Malburch*, & *Milberge*, uti in Diplomatibus Conradi III. Imp. 1145. Frederici I. 1165. & aliorum.

ejus, & fani rudera.

Hodiè nil niſi fundamentorum extant reliquiæ, quas ditione tenet Dux Clivenſis, Boruſſiæ hodie Rex. Fani ad illum locum ſuperſtitis turris rudera etiamnum ſpectantur.

SEVENAIR,

Alt-Sevenaer, pagus Paroch. Divus Tut.

In Diplomate Reinardi Gelriæ Comitis Ann. 1313. *Zevenere*, hodiè antiqua *Zevenaria*, vulgò *Alt-Sevenaer*, ejuſdem tractûs pagus, Parochiali gaudens Eccleſiâ matrice, D. *Martino* Epiſcopo & Confeſſ. ſacrâ, ad quam Paſtores nominat Rex Boruſſiæ.

Paſtores.

Paſtores qui occurrunt,

GERARDUS WILLENRAET, indè Paſtor & Canonicus, atque electus in Decanum Collegiatæ Embricenſis Eccleſiæ Ann. 1649. 26 Oct.

THEODORUS LENGHEL, Zevenarienſis, Theologus Monaſterienſis.

HIERONYMUS KILLER, Embricenſis, Theologus Colon.

JOANNES IGNATIUS LIPPERT, Zevenarienſis, Theologus Lovan. antea Vice-Paſtor Roterodami. Vide *Bat Sac.* part. 2. pag. 163.

Sevenaer, oppidum, Parochia, Divus Tut. & Paſtores.

Sevenaria in territorio de *Lymers*, Cliviæ Ducatus oppidum eſt, ſat amplam habens Parœciam, D. *Andreæ* ſacram, in qua ſex Altaria.

Oppidani ex longo uſu, Regis Boruſſiæ conceſſione firmato, Paſtorem deligunt.

Primus qui occurrit,

THEODORUS PORTERUS, Streco-Hollandus, S. Theol. Bacc. form.

Sed illi ſub Annum 1656. 31. Aug. mortuo, ſucceſſere,

FLORENTIUS ONTYT, Clivo-Groeſſenſis, qui & Officialis Embricenſis, ibidem multa a malevolis paſſus, defunctus 1673. 29 Sept.

RUTGERUS BALTHASAR LAECKHUYSEN, nobilis Zevenarienſis, Theologus Colonienſis, Paſtor ibidem annis 33 & menſibus aliquot, illic defunctus Ann 1707.

PETRUS WESTREENEN, Zevenarienſis, Theol. Monaſterienſis, defunctus Paſtor in Zevenaer, 17. Aug. Ann. 1709.

FREDERICUS VAN MILLIGEN, Zevenarienſis, Theologus Pragenſis.

N. HEYNE, Zevenarienſis, &c.

DUYVEN,

Duyven, priſcum nomen, Parœcia, Divus Tut. Vicaria.

Antiquis *Thuina*, Clivicæ ditionis ſub Diœceſi Traj. dominium & pagus Parochialis, S. *Remigium* colit Patronum. Tribus Eccleſia gaudet Altaribus, ac *Vicariis* totidem, S. *Luciæ* ſc. S. *Nicolai*, & S. *Antonii*. Priores duæ ab annis ferè LXXX uſurpantur ab Acatholicis Zevenarienſibus.

Poſterior, ut ex veteri Charta innotuit, fundata fuit Ann. 1501. ab *Henrico Remboldo* & *Ger-*

trude conjuge, Parochianis *Duyvenſibus*, ab utriuſque filio, R. Domino *Theodoro Remboldo*, juveneuli Zevenarienſis oppidi Paſtore, Ann. 1535. largiore cenſu ditata. Eâ ab ipſa juventute, ad collationem *Dominæ de Braeckel*, Hollandiæ nobilis incolæ Acatholicæ, gaviſus eſt R. D. *Walterus Clynarts*. Jus collationis jure hæreditatis devolutom eſt ad Reverendiſſ. Scholaſticum Paderbornenſem, *De Haſencamp*.

Collatores,

Ad curam verò Paſtoralem nominat Rex Boruſſiæ.

Paſtores, & animarum Curatores.

Paſtores ex Duyvenſi Necrologo ſequentes numerantur.

HENRICUS BARCH, Ordinis Crucigerorum Conventûs Embricenſis.

THEODORUS MICHAELIS, Zevenarienſis, Theol. Col.

PETRUS BOOM, Zevenarienſis, Theol. Colonienſis.

HENRICUS KLEYMAN, ejuſdem Patriæ ac ſtudii, illic modò Paſtor. Vide *Bat. Sac.* de hiſce fuſius part. 2. pag. 164.

G R O S S E M,

Groeſſen, varium nomen,

Gruoſna villa vocatur, ab Altfrido Traj. Epiſcopo Anno 838. tradita Comiti Rotgario in largitionum ſoarum redhoſtimentum; utenda, fruenda dum viveret. Per hanc † Altingius *Groſſem*, hodiè *Groeſſen* indicari exiſtimat, vicum in dextra Rheni ripa M. P IV. ſupra initium *Foſſæ Druſianæ*, in Diplomate Ottonis M. Ann. 970. vocatur *Greſe*.

ſitus,

Parœcia, Divus Tut.

Eccleſiam habet S. *Andreæ* Apoſtolo ſacram, ad quam nominat perilluſtris *Baro de Spiring*, Dominus in *Tuſſenbroek* & *Zevenaer*, Electoris Palatini Conſiliarius, &c. &c. Altaria illic tria, ac tres ut minùs *Vicariæ*; quarum una S. *Barbaræ*, Paſtoratui eſt incorporata, aliæ uſurpantur a Zevenarienſibus Miniſtro & Ludimagiſtro Acatholicis. Paſtores Groeſenſis Eccleſiæ, quos aſſequi potui, ſunt ſequentes,

Vicariæ,

Collatores,

STEPHANUS VAN DYCK multis annis *Groeſſen* & *Durven* curavit.

Paſtores.

HENRICUS DE LEEUW, Zevenarienſis, Theologus Monaſterienſis.

ARNOLDUS VAN KERCKHOF, *Huyſſenſis*, Theologus Col.

GYSBERTUS VERMEHR, ex *Hulsbuyſen*, ſtudii Monaſt.

N BUNING, Embricenſis, Præpoſitus Cranenburgenſis.

Huic poſt exiguum tempus curâ cedenti, ſucceſſit,

BERNARDUS HONDYCK, Doesburgenſis, Theologus Monaſt.

REINERUS VAN ELSBERGEN, ex *Hunnepel*, Theol. Monaſt.

Vide de hiſce fuſius *Bat. Sacr.* part. 2. p. 164.

K E E L,

Kelle, Parochia pervetuſta,

Plerumque *Kelle*, Cliviciæ ditionis pagus, Cliviæ vicinus, Diœceſis hodiédum Ultraj. cui Eccleſia pervetuſta; una, ut fertur, ex tribus per D. Willibrordum ipſum, hiſce in regionibus extructa.

Paſtores.

HENRICUS ALLER, Canonicus Embricenſis ſub Ann. 1641. juxtà Waſſenb. *Embric.* pag. 28 Paſtor fuit in *Kellen*

WILHELMUS BARTHOLOMÆUS VOORST, Embricenſis, Paſtor in *Kellen* defunctus.

† *Alt. Germ. Inf. part. 2. p. 77.*

W E E L,

Weel, Parœcia. Divus Tut.

Pagus feudi & Ducatus Cliviæ, cujus Eccleſia Parochialis D. Martino Epiſc. Turonenſi ſacra.

Primus hoc ævo quem aſſequi potui, hanc curavit

Paſtores;

THEODORUS VANDER HORST, quondam Paſtor in *Schalckwyk*, pago agri Trajectenſia, in *Weel* defunctus 9. Julii Anno 1665.

PAULUS NEELESSEN, qui fratri ea in cura ſucceſſit, dudùm eandem curat.

B R I E N E N,

Brienen,

Ditionis Clivenſis vicus ac Parœcia, ſub Embricenſis Archidiaconi juriſdictione

ſitus, &c.

Ejuſdem juriſdictioni quoque ſubditur, ut jam vidimus, Parochia *Rienerdenſis*; an per *Ringart*, num per *Rynbaren* deſignata, ambiguum eſt?

Utrumque non procul *Altinis*, a Wighmanno Comite Abbatiſſæ Altinenſi donatum.

G R I E T H U Y S E N,

Griethuyſen Parœcia, Monialium Cœnobium,

Sub Cliviâ oppidulum, Diœceſis Ultrajectinæ, cui præter Parochialem Eccleſiam, Monaſterium eſt Tertiæ Regulæ D. *Franciſci* Monialium, cujus Rector, uti & oppidanorum Paſtor, perſæpè deſumitur ex Presbyteris Domûs S. *Gregorii* Embricenſis.

Paſtores ac Rectores.

R. D. PETRUS RUTGERI, olim Paſtor in *Griethuiſen*, obiit Embricæ 13. Martii Ann. 1688.

GABRIEL VAN NUYS, Paſtor in *Griethuyſen*.

JOANNES CÆSAR, Embricenſis, ex Conventu Fratrum D. *Gregorii* Embricæ, modo Paſtor in *Griethuyſen*.

JOANNES SPITHOF, natus Weſaliæ, Domûs S. *Gregorii* Embricæ, Rector Monialium *Griethuyſ.* diu languidus, tandem extinctus eſt ibidem 2. Aprilis Ann. 1699.

ADRIANUS ARNOLDUS NOORMAN, ex Infer. Betaviâ ortus, Theologus Monaſter. ex Paſtore *Enſchedenſi*, Rector Conventûs in *Griethuyſen*.

E L T E N,

Elten, cujus varium nomen, duplex,

In Tabula Ottonis M. Imp. *Altine*, in priore etiam, ut mox patebit, *Eltene* & *Eltnon*, hodie *Elten*, duplex eſt, ſuperius ſc. & inferius: ſuperius *Elterenberch*, contractè *Elterberch* ſeu *Hoog-Elten*, inferius in æquo *Neer-Elten*, ſeu *Leeg-Elten* appellatum.

nobilium Virginum regile Cœnobium;

Mons illic Altinus in finibus Zutphaniæ Cliviæ confinis, in quo *Wichmannus* Zutphanienſis Comes celebre admodùm ac prænobile Virginum nobilium Collegium inſtituit, adjecto Oratorio in honorem S. *Salvatoris*, ac S. *Viti*, prædiis in dotem datis; inter cetera Goylandiæ etiam dominio, præfecta ibidem Abbatiſſa filia *Lutgarda*.

Fundationi robor adjecit Otto M Imp. Codicillis hujuſmodi, ubi & curtis *Heltre* mentionem injicit:

Fundatio uit.

In *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.*

Otho divina favente clementia, Romanorum Imperator. Notum eſſe volumus, quod pro animæ ſuæ remedio *Wichmannus*, Comes in domi-

* Leg. quod.

domino fidelis noſter Imperiali Majeſtati ſupplicavit per * noſtri præcepti paginam ad Eccleſiam in honorem Salvatoris & S. Viti Martyris conſecratam in monte, qui dicitur *Altina*, conſtructam & Sanctimonialibus in eodem loco devotè famulantibus concedere atque donare dignaremur. Cujus petitioni propter divinum amorem aſſenſum præbemus ad Eccleſiam Salvatoris & S. Viti Martyris in prædicto monte *Altina* conſtructam, & Sanctimonialibus in eodem loco Deo famulantibus ipſam hereditatem, quam *Wichmannus* ipſe donavit, per paginam noſtri præcepti concedimus, atque donamus, id eſt, curtem *Heltre*, & *Fernoe*, & *Vorthuyſen*, & *Embrick*, & *Hamma*, & *Lyemerſche*, & *Rynharen*, & *Redichem*, & *Ringart*, & *Greſe*, & *Hoſſla*, & *Thumna*, *Liendle*, *Leyda*, *Torves*, *Thuly neſt nachelt*, & quæcunque in his quatuor Comitatibus, ſcilicet *Heraeſſa*, *Fomelga*, *Mermo*, *Tuerne*, *Midage*, prædictus Comes *Wichmannus* habere videbatur, ſive à nobis illi datum fuiſſet, & omnia, quæ prædictis videntur pertinere curtibus, cum Eccleſiis, ædificiis, mancipiis terriſque, cultis & incultis, agris, campis, paſcuis, pratis, ſilvis, aquis, aquarum decurſibus, molendinis, molendinorumque locis, piſcationibus, venationibus, quæſitis & exquirendis, viis & inviis, exitibus & reditibus, mobilibus & immobilibus rebus, omnibuſque pertinentiis, & adjacentiis, quæ dici, vel nominari poſſunt, jure legitimeque pertinentibus, ut jam prædiximus, ad præſatam Eccleſiam Salvatoris & S. Viti Martyris in prædicto monte *Altine* ædificatam, & Sanctimonialibus in eodem loco Deo devotiſſime famulantibus, quatenus melius illas delectet omni tempore pro nobis atque ſtabilitate regni noſtri miſericordiam Domini attentius exorare. Et ut hæc auctoritas conceſſionis noſtræ atque donationis firmior habeatur, & per futura tempora à cunctis fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtriſque præſentibus & futuris, verius credatur, atque diligentius conſervetur, manu propria ſubſcripta eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus. Signum domini *Otthonis* magni & invictiſſimi Imperatoris Auguſti, Lutgerus Cancellarius ad vicem Roberti Epiſcopi Archicapellani recognovi & ſubſcripſi. Datum tertio Nonas Auguſti Anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. ſeptuageſimo, indictione tertia decima, anno regni ſereniſſimi Regis *Ottonis* XXXV. Imperii vero ſui IX. Actum in Apulia ad civitatem quæ dicitur Bentz in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Amen. Et erat ſubſignata, collationata, & auſcultata, & præſcripta copia cum ſuo primævo, nec in ſcriptura, nec ſigillo vitiata, originali, & idem de verbo ad verbum concordans reperta per me *Johannem Schetler Fredanum*, ſacra Imperiali auctoritate publicum & juratum, nec non in ampliſſima Curia Eccleſiaſtica Monaſterienſi, immatriculatum Notarium. Quod teſtificor hac manus meæ propria ſcriptura & ſubſcriptione. *Joan. Schetler Fredanus* Notarius præmiſſa vera eſſe ex certa ſcientia atteſtatur, ideoque ſe manu propria ſubſcr.

& dotationis Tabulæ,

Sed & biennio antè, Anno ſc. DCCCC. LXVIII. & *Urch* territorium, & tractum Nardenſem, & quidquid erat fiſci in *Hamalandt* Comitatu Collegio huic Otto Magnus conceſſit per haſce Tabulas.

ab Ottone Imperatore habitum.

In *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.* *Otto* divina favente clementia Imperator Auguſtus. Noverint omnes fideles noſtri præſentes ſcilicet & futuri, qualiter nos quaſdam res noſtri Imperatorii juris interventu dilectæ conjugis noſtræ *Adelheydis* & *Theoderici* venerabilis Metenſis Epiſcopi condonavimus ad quoddam Monaſterium Deo ſacratarum, quod *Wichmannus* Comes in littore Rheni, in Comitatu Hammelant, loco *Eltene*, & à fundamentis uſque conſtruxit, & religioſo Deo ſacratarum Collegio multiſque opimis facultatibus dotavit. Cujus meritis & nos participes fieri deſiderantes concedimus eidem Eccleſiæ, quicquid idem *Wichmannus* Comes beneficii, nos vero prædii in territorio *Urch*, in pago *Salo* habere viſi ſumus, in quibuſcunque rebus fuiſſet, mancipiis utriuſque ſexus, ædificiis, terris, cultis & incultis, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarum decurſibus, exitibus & reditibus, quæſitis, & inquirendis. Ad hæc quicquid prænominatus Comes in Comitatu *Nardinclant* beneficii, nos vero prædii, ad eam diem habuimus, quicquid itidem in Comitatu *Hamalant* rerum fuit ac prædiorum ad fiſcum pertinentium, horum omnium uſum ac poſſeſſionem liberam Collegio Monaſterii ante nominati contulimus, conceſſimus, conſtituimus, ut Abbatiſſa ejus Monaſterii liberam deinceps habeat poteſtatem poſſidendi, diſponendi, & quicquid ſibi collibitum fuerit, hoc modo in Fratres & Sorores ſit, inde faciendi. Et ut hoc noſtræ auctoritatis præceptum firmum ac ſtabile permaneat, hanc chartam conſcribi, & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus. Quam & propria manu ſubtus firmavimus. Signum Domini *Ottonis* magni & invictiſſimi Imperatoris Auguſti. Poppo Cancellarius ad vicem Huberti Archicapellani. Data III. Kal. Julii, Anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. ſexageſimo octavo, indictione undecima, anno autem regni Domini *Ottonis* XXX. tertio, Imperii vero VII. Actum Piſtoriæ.

Patris placitum confirmavit *Otto* II. Charta ſequenti.

ab Ottone II. confirmatæ.

In *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.* *Ottho* divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator Auguſtus. Si locis Deo dicatis noſtræ Imperialis poteſtatis benevolentiam impenderimus hoc nobis ad æternæ remunerationis præmia capeſcenda profuturum fore liquidè credimus; quapropter omnium fidelium noſtrorum tam præſentium quam futurorum cognoſcat induſtria, qualiter *Wichmannus* Comes, cum ejus filia *Lutgarda* venerabili Abbatiſſa Eccleſiæ ſcilicet in honorem ſancti Viti Martyris Chriſti, conſtructæ in loco qui dicitur Eltnon, quondam pii genitoris noſtri in noſtram actualem præſentiam ſcripta, in quibus continebatur quomodo prædictam Eccleſiam ex ejus benevolâ conceſſione conſtruxiſſet, & ſuo prædio ad id quod ejus gratiâ de ſuo ſibi conceſſiſſet, precatuſque eſt manſuetudinem noſtram, ut eidem Eccleſiæ ſcripto noſtro hoc confirmaremus, eamque ſub Mondiburdii noſtri defenſione ſuſciperemus; Nos vero ob amorem Dei & remedium animæ pii genitoris noſtri ceterorumque noſtrorum anteceſſorum, nec non pro noſtræ mercedis augmento paternos mores ſequentes & benignitate ejus conſentientes ita factum decrevimus; ſuſcepimus eam in eo tenore ſub Mondiburdio noſtro,

quo etiam cetera Monaſteria Quendenlingenburch, Eſſendia videlicet & Gauderſem, ita ut Dei ancillæ inibi ſervientes cum conſenſu & convenientiâ Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopi eligentur detur ſe Abbatiſſam poteſtatem habeant conceſſimus. Ad hoc ergo jubemus ut nullus judex publicus vel quislibet ex judiciali poteſtate in Eccleſias aut loca vel agros ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina clementia voluerit augeri ad eas judiciario more audiendas vel freda exigenda, manſiones vel prata facienda, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ contra rationem diſtringendos, nec ullas redhibitiones vel inuſitatas occaſiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea quæ ſupra mentionata ſunt penitus exigere præſumat, niſi Advocatus quem Abbatiſſa elegerit ad utilitatem ejus & conſororum ibi Deo ſanctoque Vito Martyri Chriſti famulantium, quidquid vero fiſcus noſter exinde ſperare poterit aut Theoloen de piſcatione in pago Salon, & in fluvio Iſla, quod vulgari nomine *habedol* dicitur, totum nos pro æternâ remuneratione prædictæ Eccleſiæ ad ſtipendia Sanctimonialium in ea Deo ſanctoque Vito ſervientium donavimus & largiti ſumus. Et ipſi Abbatiſſa cum omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pareat imperio, & ſuo noſtria conſiſtat Mondiburdio & defenſione quatenus ipſam ſororeſque ejuſdem loci pro nobis melius exorare delectet: & hoc ut noſtræ conceſſionis auctoritas pleniorem in Dei nomine obtineat firmitatem & ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus noſtriſque melius credatur & diligentius obſervetur hoc præſens præceptum conſcribi & annuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus, quam & propriâ manu ſubtus firmavimus.

Signum Domini Otthonis Imperatoris Auguſti, Willigiſi Cancellarius ad vicem Roperti Archi-Cancellarii recognovi.

Datum decimo nono Kalend. Januarii Anno Dominicæ Incarnationis 903 Indictione ſecunda, anno verò regni Divi Otthonis tertio decimo, Imperii verò duodecimo. Actum Neomagi. Hæ litteræ fuerunt ſubſcriptæ, concordat cum ſuo vero ex omni parte non vitiato ſigillato, quod teſtificor ego infra nominatus Notarius hac manus meæ propriæ ſubſcriptione: & erat ſubſignatum *Joan Schetler* publicus juratus & immatriculatus Notarius præſcripta vera atteſtatur, ideoque eadem ob honorem ſanctæ veritatis, cui teſtimonium dare conſentaneum eſt, manu propria ſubſ.

Orta de donatione controverſia,

Sed mox defuncto *Wichmanno*, Clivenſium Comes *Baldericus*, qui alteram Wichmanni filiam *Adelam* conjugem habebat, doti datæ contradixit juxta jus quod paſſim tum in uſu, quod prædia, inprimis gentilitia, alienari, ſeu in alium, ſine heredum conſenſu, transferri non poſſent; cujus uſus exempla Ant. Matthæus plura affert *Analect.* Tom. VI. p. 47.

ſopita,

Cum diu tracta hinc eſſet controverſia, Otto III. accitas ad ſe partes cohortatus ad concordiam, eam tandem extinxit, facta tranſactione, datiſque *Balderico* a Cœnobio *Curtibus*, ſeu fiſcis quatuor, *Rinham*, *Helikaubel*, *Linthuyſen*, & *Reclo*, *cum omnibus utenſilibus ad eas pertinentibus*, ut verba habent Chartæ, quæ eſt integra apud Pontanum *Hiſt. Gelr.* lib. 5. pag. 72. 73. 74.

"Quibus hic acceptis dimiſit rurſum Cœnobio *omnia ejuſdem prædia*, utar verbis Diplomatis, *quæ prior Abbatiſſa duntaxat in ſua habuit poteſtate &c. quorum nomina hic ſunt inſcripta, Geltmon, Farnon, Houthuyſen &c. Enrica media pars æque diviſa, in Humnio media pars, Apel, Ternicko media pars, Hervelt dimidia pars, Arnhem media pars, Redinchem media pars, Lyenden dimidia pars, Brummen dimidia pars, Tule dimidia pars, Malsme dimidia pars, Olbrug dimidia pars, Ratho dimidia pars,* * *Honnepe dimidia pars* &c. Rata hæc tranſactio, & ratam habuit Otto III. qui & dotem non parum auxit, & nova adjecit privilegia, ut videre eſt apud Pontanum, ubi integrum Diploma eſt *pag.* 72. *& ſeqq.*

Omnes porro, trium ſc. Ottonum, confirmavit diu poſt Lotharius Saxo, Imperator Charta Ann. 1134. in qua ea quæ Ottonis III. eſt de verbo ad verbum, variato tantùm initio ac fine, de ſuo etiam in fine addidit:

& donatis confirmatione altera ſtabilita;

"*De cenſu noſtro, quem in Duisborch habemus, unoquoque anno, duo talenta probatæ monetæ donavimus, juvante & precante pia Regina, & conjuge noſtra Rebecca. Datum IV Idus Aprilis &c.* ubi pro *Rebecca* legendum *Richiza*. Id conjugi enim nomen. Nec mirum, quod adſcribatur Altinenſe hoc Cœnobium hic Trajectenſi Diœceſi; *Cæterum pro animæ noſtræ expiaculo eidem largiti ſumus Monaſterio, ut poſthac perpetualiter, cum ejuſdem Monaſterii Abbatiſſa morbo conſumpta morietur, Sanctimoniales inter ſe unam, quamcunque velint, ſimul cum conſenſu Trajectenſis Epiſcopi, in cujus ſunt poſitæ Diœceſi, &c. licenter eligant &c.*

Collegium quippe iſtud, uti & vicina Embrica, atque Geltriæ Cliviæque pars non minima hodiédum Diœceſis ſunt Ultrajectinæ.

Unde & Joannes Neercaſſelius, Caſt. Epiſcopus, per Fœderat. Belgium Vicarius Apoſt. Oratorium Altenatenſe auctum, reſtauratumque ſolemni ritu ſub Annum 167.. conſecravit.

Gydelenſis dein, ſeu *Godelendis*, & *Goedela* Abbatiſſa Tractum Nardinenſis, *Nardiaxlandt* & *Goylandt* etiam dictum, Florentiæ Holl. Comiti, Collegio non invito ad † *firmam* conceſſit.

Donationes prioribus adjectæ.

Tabulas ejus ſub *Narda* dedimus pag. 200. Uti tractus Nardenſis ſic ad *firmam* conceſſus Comiti, ſic teloneum in *Iſla*, cujus meminit Otto Magnus in Charta apud Pontanum, & quod corruptè ibi *Habedel*, cum ‡ *Catertol* ſit ſcribendum, aut, ſi quis mavult, *Cotertol*, ut eſt in margine apud Pontanum, Daventriæ datum in Emphyteuſin, ut eſt in publicis urbis Actis. Diploma ipſum hujus eſt tenoris:

IN *nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, Amen.*

Cum præterita argumentum eſſe ſoleant futurorum, ut hujuſmodi calumniis occurratur, & memoriæ, quæ labilis eſt, conſulatur, neceſſarium eſt ſcripturæ adminiculum, quatenus per eam omnis doloſitas procul dubio pellatur, & feliciter factorum ſeries perhennetur; nos igitur *Aelbeidis* Dei gratiâ Abbatiſſa, *Heilwigis* Decana totuſque Conventus Eccleſiæ *Altinenſis* præſentium literarum noſtrarum teſtimonio nunc &

* *Honnepe*, vicus celebris eſt in Comitatu Zutphaniæ.

† *Firma*, ſpecies locationis eſt, ſed quæ prædii ſimul transfert quaſi quoddam dominium, & quæ feudi inſtar a ſucceſſore intra tempus præfinitum, ut intra annum, renovanda.

‡ *Catertol* vectigal eſt, quod evehendi commeatus & mercium cauſâ præſtatur, quæ e navi non aliter quam per verſatilem quandam machinam ſeu trochleam elevantur, quæ & Belgis eſt *Katertol*, ut Kilian. in *Lexico*.

in

in perpetuum notum fieri cupimus omnibus præſentibus & futuris, qund theolonium noſtrum in *Cather*, quod libere & jure noſtræ ordinationi vacavit, Conſulibus & Seabinis ceteriſque oppidanis Daventrienſibus ad firmam contulimus, & ad perpetuum pactum, ita ut quicunque pro tempore ibidem Conſules fuerint & Scabini nobis & ſucceſſoribus noſtris perpetuo viginti libras ſolvant Daventrienſis monetæ præter decem ſolidos in loco noſtro *Elten* in monte, & inſuper Abbatiſſæ *Eltinenſi* ſpecialiter, quæcunque pro tempore & loco fuerit, ſeptem ſolidos Daventrienſium denariorum in compenſationem piſcium &c. quorundam aliorum, quæ ipſi dicebantur dari eſſe conſueta in die depoſitionis beati Martini. Quæ ſi aliquando, ſicut dictum eſt, perſolvere neglexerint, extunc idem theolonium ad nos libere revertetur, & ſicuti arbitrati ſunt dicti oppidani ſine citatione per ſententiam excommunicationis & interdicti ad ſolutionem a nobis compellendi ſunt, & eùm voluerimus denunciandi. In hujus itaque rei firmitatem præſens ſeriptum noſtris ſigillis & Conventûs noſtri & Eecleſiæ Conventualis S. Martini in *Embrica* ad abundantius teſtimonium fecimus & conſenſimus ſingula & univerſa concorditer communiri. Teſtes quoque fuerunt præſentes *Gerbardus* Præpoſitus Tilenſis & Decanus S. Petri Trajectenſis, Magiſtri *Henricus* Canonicus Daventrienſis & Embricenſis, *Henricus de Vrenkenborſt* Canonicus S Petri Trajectenſis & Eltinenſis, *Arnoldus* Canonicus Eltinenſis, *Arnoldus Schecke* miles, & judex Embricenſis, *Mauritius* miles, *Stephanus* miles, & alii quamplures. Actum in Choro Elten Anno ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti CIↃ. CC. quadrageſimo primo Kal. Maji.

Jus portorii, aliaque jura,

Quæſtio tamen de portorio ab his aut illis interdum mota; ut ab Arnhemienſibus Anno 1307. per Comitem Gelriæ mox ſopita; ab Hardervicenſibus, quam idem Comes ſuſcepto in ſe arbitrio decidit. Sed & cum Nardenſibus aliàs de eo quæſtio intereeſſit: etiam dein cum Amisfurtiis, Swollenſium & Campenſium interventu ſopita, ut latius habes apud Pontanum & Matthæum dictis locis.

etiam ſpiritualia,

Præter jura hæc temporalia, alia eidem Collegio manſerunt ſpiritualia.

Ut jus inſtituendi Perſonam in Eccleſia de *Nardiuxlant*, certè alternis vicibus cum S. *Salvatoris*, aut etiam S. *Joannis* Præpoſito, ſicut ſupra vidimus.

Jus nominandi Paſtorem ad Neoeleſianam, ac Infer. Eltenſis Parochias, aliaſque.

Collegium, Conventus,

Fundatio hæc nobilis, aliquandò Collegium, ſubinde & *Abbatia*, quandoque & *Conventus* appellatur; licet quæ ad eam adſciſcuntur nobiles virgines, nullo voti ligamine obligentur, ſolúmque ad penſum divini officii per diem perſolvendum obſtringantur. Collegium Abbatiamque vocat Anonymus, quem A. Matthæus dedit, de *Epiſcop. Traj.* in *Balduino* Epiſc. "Comes, inquit, Zutphaniæ habuit ab Epiſcopo "Zutphaniam & Goylant ad *Collegium de Elthe* "cum filia de Zutphania, quæ fuit *Abbatiſſa* "illius *Collegii* vel *Abbatiæ* de Elten, &c.

Conventus appellatur in hiſce Tabulis:

Abbatia,

Nos Cuſtos totuſque *Conventus* tam Canonici quàm Canonicæ *Regalis* Eccleſiæ Altinenſis notum facimus univerſis, quod nos conditionem ſeu ordinationem dominationis terræ in *Nardingherlant*, noſtræ Eccleſiæ attinentis, illuſtri viro Domino Florentio Comiti Hollandiæ à Reverenda Domina noſtra Abbatiſſa datam ſive factam in penſionem annualem ſecundum formam litterarum ipſius Comitis ab ipſa Abbatiſſa collatam, habemus ratam & firmam, ac pio favore favemus eidem, & hoc ſub ſigillo noſtræ Eccleſiæ, quod præſentibus eſt annexum, proteſtamur. Datum apud Altinum Anno Domini CIↃ. CC. LXXXI. in Vigilia Andreæ Apoſtoli.

Regalis Eccleſia appellatur,

Regalis & ibidem ea vocatur *Eccleſia*, quia a Regalibus ſeu ſupremis Principibus fundata, ditata ac firmata: nec aliis ad eam aditus conceditur quàm Principibus aut Comitibus ortis Virginibus.

Diœceſis eſt Traj.

Abbatiſſæ priores ac poſtremæ.

Earum Rectrix *Abbatiſſam*, & quidem *Dei gratia* Abbatiſſam ſe inſcribebat, ut ex deſignatis Diplomatibus liquet.

Ia. erat *LUTGARDIS*, Wichmanni Comitis, ipſius conditoris filia.

Anno 1243. *AELHEIDIS*.

Anno 1280. *GYDELENDIS*, ſeu *GODELENDIS*, a qua *Narda* cum ejus territorio *Nardinxlandt* in Florentium V. Holl. Comitem tranſlata. Tabulas jam ſub *Narda* dedimus pag. 198.

Anno 1463. *AGNES van REMICHORST*.

Anno 1677. *Comitiſſa de SALMS*.

Ab ejus obitu *Comitiſſa de MANDERSCHEID*, quæ & Thornenſis Coll. Abbatiſſa, 12. Jan 1717. ex hydropiſi defuncta.

Abbatia hæc, ut & vicinus tractus ab ævo Diœceſis fuit Ultrajectinæ, uti & ex iiſdem Diplomatibus videre eſt.

Neer Elten Parochia, Divus Tut. Collator, Paſtores, Vicarii, &c.

Portò Elten Infer, vulgò *Neer-Elten* ad Altini Montis declive pagus eſt Parochialis, cujus Eccleſia D. *Martino*, Turonum Epiſcopo, nuncupata, in quo præter primarium, altaria duo alia: ad unum *Vicaria* in honorem B. *Virginis Mariæ*, altera ad honorem S. *Antonii*.

Collatio Paſtoritii muneris, ut jam dictum, eſt penes Abbatiſſam *Eltenſem*. Primus quem aſſequi potui, Paſtor illic

HERMANNUS LUYT.

Dein WILHELMUS BROUWER.

Modò HENRICUS GRONT, Vicarius dudùm in *Calcker*, unuſque ex Montis Altini Vicariis.

Gendelingen, ſeu *Genderingen*, *Netterdam*, vulgò *Netterden*, *Berge*, ſeu *s'Herenberga*, *Zeden*, ſeu *Sedden*, *Diedem*, contractè *Diem*, *Therborch*, Latinè *Burgum*, *Etten*, & *Broeck*, fortè *Beeck*, Diœceſi Ultrajectinæ per novorum Epiſcopatuum erectionem ſubſtracti pagi aut vici, hodiè Diœceſis ſunt Daventrienſis ſub *Dotecomienſi* Decanatu, ubi eos habes recenſitos.

Archidiaconatui tamen *Embricenſi* etiam poſt novarum Sedium erectionem, juxta Waſſenbergium, ut jam nunc vidimus, accenſentur *Loenſis*, *Hulbuſienſis* ac etiam *Reinerdenſis* Eccleſiæ.

Loenſis, Sacelli inſtar exilis, S. Antonio ſacra eſt.

Hulbuſienſis templi fabrica a *Vabalis* propinqui fluctibus infeſtata, jam tertiùm tranſplantata eſt.

Reinerdenſis, antiquitus *Rynbaren* dicta.

De his, earumque Rectoribus fuſius *Bat. Sac.* part. 2. p. 163. 164.

DECA-

Digitized by Google

DECANATUS

* ISLAM
† LECKIAM

INTER *ISLAM ET †LACAM‡,

SUB EADEM S. SALVATORIS PRÆFECTURA.

SCHOONHOVEN,	LECKERKERCK,
WILLIGEN,	NIEUWLEKKERLANDT,
LANGERACK,	OUDERKERCK,
NYEPOORT,	NIEUKERCK,
Hr. AERTSBERCH,	CRIMPE,
BERCKOU,	CAPELLE,
AMMERS,	MOORDRECHT,
STREEFKERKE,	GOUDA.
BRANTWYCK,	

‡ Id eſt, inter Goudam & Schoonhoviam, juxtà Buchelium in *interpretatione locorum obſcurorum*, &c. Chronico J. Beka præmiſſa.

SCHOONHOVIA,

Schoonhoviæ, ſitus, * HOLLANDIÆ nitidum oppidum infrà Vianam, ad Leckiæ dextram ripam è Rheno profluam, hodiè inter minores urbes numeratum, deducto, quod incertum eſt, etymon, etymo a Pomariis *Hoven*, an ab aula *Hof*, cum appoſito *Schoon*, quod pulchrum notat. Olim a portûs commoditate Schoonhavia appellabatur, in Chronicis, & ſcriptis paulò vetuſtioribus; undè *Belloportum* paſſim *Corn. Aurelius* eam appellat.

ætas, Beka in Ottone III. Epiſcopo Traj. ejus primam mentionem facit ſub Ann. 1232. Stokius ad Ann. 1299. & 1300. appellatione oppidi, & Caſtelli *Cutzorum* peculii.

Parœcia, Divus Tut. Collatores, Parochialis ejus Eccleſia D. *Bartholomæo* ſacra, ad quam pridem nominabant Equites Teutonici apud Trajectum. Æditum & Scholaſticum deſignabant Holl. Comites.

Is erat ſub Anno 1514. *Hieronymus vander Dumen*. Huic abſenti obveniebant III. libræ Fland. annuatim.

Hæc in ea Altaria innotuere.

Altaria, *Altare B. Virginis Mariæ*,
. . . . *S. Nicolai*,
. . . . *S. Spiritus*,
. . . . *S Eligii*,
. . . . *S. Chriſtini*, aliis *Judoci*.
. . . . *S Ewaldi*,
, . . . *S. Theobaldi*,
. . . . *SS. Laurentii* & *Barbaræ*.

* *Alting. Not. Germ. part. 2. p. 156.*

Vicariæ ad Altaria hæc exiguæ VI. numero; quæ aliquando ditiores, per irruptionem *Backerswaelii* propè *Leckerkerkam* tenuiores ſunt redditæ. Vicariæ,

Series bonorum altaris S. *Eligii:*

Proventus,

6. Mergen lands,	
Nog van diverſe landen, . .	18 - 0
Nog van eenige landen en huyſen, .	36 - 18
	54 - 18

Series bonorum altaris S. *Theobaldi:*

5. Mergen lands in Langerack,	
Van een huys jaarlyks, . .	3 - 0

Series bonorum altaris S. *Joan. Bapt.*

3. Mergen lands in Berg-ambagt,
Op een huys by de Visbrug 's jaars 4. pont Vlaams.

Series bonorum altaris S. *Laurentii* & *Barbaræ:*

5. Mergen lands in Berg-ambagt,
7. Mergen lands in Gelkeneſſe.

I. *Vicaria* ad altare *D. Virginis* cum onere trium Miſſarum hebdomadatim: hujus poſſeſſor Aº. 1514. Mr. *Henricus Coenenſe* ex *Gieſſen Ouderkerck.* Vicarii,

II. *Vi-*

II. *Vicaria* ad altare *S. Nicolai*, cum onere duarum Miſſarum per hebdomadam; hujus poſſeſſor A°. 1514. Dnus *Joannes Thin.*

III. . . . . ad altare *S. Spiritus*, cujus poſſeſſor 1514. *Franciſcus Wilhelmi Coddeze.*

IV. . . . . ad altare *S. Eligii*; cujus poſſeſſor 1514. D. *Jacobus Brienenze.*

V. . . . . ad altare *S. Judoci*, poſſeſſor 1514. Mr. *Petrus Goudanus*, Sacelli D. Virginis Hagæ A°. 1514. Paſtor. Ad unius Miſſæ onus per hebdomadam tenebatur Vicarius.

VI. . . . . ad altare *S. Ewaldi*, poſſeſſor A°. 1514. Dnus *Theodorus de Groite*, Schoonhovianus.

Cœnobia. Ex *Jac. Torrii* Relat. Rom. Schoonhoviæ v. aderant Monaſteria; unum cum Fano, S. *Eliſabethæ* ſacrum, ſub viſitatione *Sionenſis* Capituli. Primarium erat Carmelitarum circà Ann. Dom. 1330. fundatum a *Joanne Hannonio*, Comite Aveſnenſi, Tholæ, Goudæ & Schoonhoviæ Domino.

A°. 1365. tota Schoonhovia cum Carmelitarum dicto Cœnobio flammis tota abſumpta eſt; quod denotat Leoninus iſte verſiculus:

Schoonhoven inſignis, cum clauſtro devorat ignis.

Prior Cœnobii illius A° 1482. *Jacobus van Remerswael*, Sac. Theol. Doctor.

Aliud ibidem viguit tertiæ Regulæ S. Franciſci, D. *Agneti* ſacrum.

Gerontotrophium. Gerontotrophium quoque aderat Schoonhoviæ, in quo *Vicaria* cum annuo cenſu 62. flor.

Schoonhoviam patriam habent,

Viri illuſtres ac eruditi. JOANNES DE SCHOONHOVIA, in viridi valle juxta Bruxellas Cœnobii Regul. S. Auguſtini Supprior. Sermonem in Capitulo Windeſemenſi habuit de Monaſteriis Regularium in Brabantia eidem conjungendis, cum maximo omnium applauſu. Plurima etiam ſcripto conſignavit, quæ relata habes in Valerii *Bibl. Belg.* defunctus in Viridi valle A°. 1431.

BERNARDUS A SCHOONHOVIA, Ord. Teuton. Ultrajecti Prior Baliuvus, & Commendator in *Werden* A° 1615.

CHRISTOPHORUM LONGOLIUM, Schoonhovianis vendicat [a] Boxhornius, magni Deſiderii Eraſmi auctoritatem ſecutus in Epiſt. ad *Damianum Goes*, Luſitanum. Anno 1522. in Patavina Italorum Academia, ubi ſedem fixerat, ex ſtatione egreſſo, Petrus Bembus inſigne epitaphium poſuit.

Priſci & noviſſ. ævi Paſtores. JOANNES MARTINI DE SCHOONHOVIA, Decanus & Paſtor Eccleſiæ Culenburgenſis A°. 1557. Pædagogii Porceoſis apud Grudios benefactor, ex *Faſtis Acad.*

Illuſtribus & eruditis Schoonhovianis, Eccleſiæ Schoonhov. Paſtores lubet adjungere.

Ultimus quidem publicus Eccleſiæ iſtius Paſtor, ex *Leckerkerckani* Paſtoris teſtimonio a fide Cath. fuit devius.

Lutheri ac Calviniani dogmata in Schoonhovianam Eccleſiam, juxtà Mart. Schoockium ſub Annum 1575. invexêre *Levinus vanden Borre* & *David Timmerman.* [b]

A tempore defectionis ſequentes de Clero Presbyteri Schoonhoviam & contermina loca curarunt:

[c] D. Mr. EGBERTUS, exterus, *Petri Purmerentii* adjutor Goudæ, civitate eâ tanquam exterus pulſus, Schoonhoviam tendit, ubi Paſtor creatur ſub Annum 1622.

GASPAR ADAMI, Schoonhovienſis, Theologus Col. Sac. Theol. Bacc. format.

JOANNES (vel ut *Necrol. Eccl. Bat.* [d]) NICOLAUS VISSCHERUS, Paſtor Schoonhovienſis, ibidem, juxtà dict. Necrologum, obiit Anno Dom. 1661. menſe Nov.

[e] CORNELIUS BEVERWYCK, natus Schoonhoviæ, ejuſdemque oppidi ad aliquot annos Paſtor; undè Antverpiam ſeceſſit.

JACOBUS VAN RHYN, Ultrajectenſis, cum Delphis aliquot annis Vicariam præſtitiſſet operam, conſtitutus eſt Paſtor in Schoonhoven, ubi vitâ defungitur A°. 1673. menſe Martio.

GUILIELMUS DE REEDER, Ultrajectinus, aliquandò Paſtor in Gouriaen & Bodegraven.

Huic ſucceſſor datus,

ALOYSIUS WYKERSLOOT, Ultrajectinus, ex Presbytero Congr. Orat. Paſtor in Schoonhoven, eo munere & vitâ defunctus eſt 19. Jun. Ann 1698.

Succeſſorem accepit,

HENRICUM LANSINCH, Zutphanienſem, antè Vicarium in viciniâ d' *Aade*, ac Paſtorem ſecundarium apud Zelandos in agro Goezano.

Vide plura de Schoonhov. *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 187. 188.

WILLIGE, LANGERACK,

Ditionis Trajectenſis feudum ad *Leckiam*, extra muros Schoonhoviæ, cui Dominus hodiè, *Leonardus de Caſenbroot*, D. de *Ryneſteyn*. Hoic Fanum modò cum turri modica exiguum: dudùm fuit Parochialis Eccleſia, cujus Rectorem inſtituebat *S. Salvatoris* apud Ultrajectum Præpoſitus. — Willig. Langeraci Domini; Parœcia.

Paſtoris atque Æditui munus, ex *Flor. Weedil* libello non plus 18. flor. dabat Anno 1586. — Paſtoris ac Æditui cenſus.

LANGERACK,

Ditionis Trajectenſis in adverſa *Leckiæ* ripa vicus, ejuſque, uti & pro parte Hollandiæ feudum, cum arce cognomine, ab annis aliquot reparata, dudùm *Boetzelariorum*, hodiè Baronis *Frederici Henrici Boetzelarii*. Suprema ei, media ac infima juriſdictio. — Langerack; arx, Domini;

Templum cum Choro mediocre, turrique haud adeò præcelſâ, dudùm quoque Parochiale; cui præter Paſtorem, a *S. Salvatoris* Præpoſito inſtituendum, Æditurus etiam aderat. — Fanum;

Cum plures, Anno 1567. Tractum inter Leckiam & Iſalam obeunte *Hermanno Rennebergo*, *S. Salvatoris* Præpoſito, non veri deprehenderentur eſſe Paſtores, Paſtor Neuportanus eo anno depoſuit, Dnum *de Langerack verum eſſe Paſtorem.* — verus Cath. Paſtor,

Paſtoris ac Æditui Proventus non ultra 18. flor. deprehenſi Anno 1586. [f] — cenſus.

[a] *Boxh. in Theatr. urb. Holl.*
[b] *Schoock. de Canon, Ultraj. ſect. 3. pag. 490.*
[c] *Monument. Petr. Purmerentii.*
[d] *Relat. Rom. Jac. Torrii.*
[e] *Waſſenb. Embr. l. 3. p. 161.*
[f] *Codex recenſ. MS. Ann. 1567. Flor. Wed libell.*

NIEUPOORT,

Nieuportus, ſitus, | ſtatus, | MUnicipium ad *Leckiam* Schoonhoviæ oppoſitum, variis caſibus flagrante in Gelrum & Hollandum bello oppoſitum; Anno enim 1489. juſſu Holl. Comitis obſeſſum, occupatum ac dirutum. Ao. 1514. igne abſumptum. Ao. 1516. a Gelris occupatum, & expilatum. Ao. 1517. rurſus exuſtum. Ao. 1524. ter a Gelris interceptum, expilatum, ferro & flammis abſumptum; ut mirum non ſit quod poſt tantas clades viribus, potentiâ, incolarum numero deſtitutum, ad tantamque hodiè tenuitatem redactum ſit. Domini, | Ceterùm Holl. Comitatus feudum eſt.

Fanum, | Templum ei hodiè mediocre cum turri exigua. Parochia ad inſtitutionem *S. Salvatoris* Ultrajecti Præpoſito, Collatores. | *Nomini D. Jeſu* erat inſcripta, ad quam frequens pridem fidelium accurſus.

De ejus ac vicinorum locorum Paſtoribus, vide *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 188.

HEERAERTS-BERGH,

ſive

BERGH-AMBACHT,

Heeraertsberch varium nomen, | † Nobilis arx ac vetuſta, modò collapſa, ſita ſub Officio pagi *Berch-ambacht*, qui & ipſe pridem *Heer-aertsberg* dictus, quia a prænob. Domino, *Arnoldo Arckelto*, in colle fuit extructus; undè etymon, | & antiqui *Berch-ambacht* Domini in quibuſdam veteribus Chartis appellantur, Domini *van den Berch*. Dominium *Berg-ambacht* inſuper vocatur, *de Heerſchappye van der Aiinger-Parochye*. Pagus ſitus, | eſt inſignis ditionis Holl. ſub Comitatu Bleienſi, Schoonhoviâ milliari uno diſſitus. Summa Domini, | juriſdictio olim penes familiam de *Zaylen van Nievelt*, ab Anno 1624. ad Hollandiæ Ordines tranſlata. Templum peramplum, cum deoſa nec alta tamen turri.

Parœcia, | Parochiæ inſtitutio pridem penes *S. Salvatoris* Præpoſitum.

Rectores, | Ejus Rectores Anno 1407.
HENRICUS DE LUMEN.
Ao. 1408. JOANNES GERYTDYN.

Sub dicta Parœcia in prædio ſuburbano *de Hem* dicto, ædicula D. *Michaelis Archangelo*, labente ſeculo XIV. conſentiente Parœciæ Rectore erigi cœpta, ad quam Fratres quidam religioſi adlecti, ex quorum parvis initiis emerſit, in-Canon. Regul. Cœnobium, | ſtitutore *Gail. Klinckhardo*, Canonicorum Regul. *Prioratus*, *Sionenſi* ad Delphos Cœnobio colligatus, a Divo Tutel. Mons S. *Michaelis*, atque alio nomine *Hearicirus* appellatus.

Hujus amplam hiſtoriam, cum litteris, ut vocant, *ſeparationis*, quibus Cœnobitis de conſenſu *Arensbergæ* Parocho conceditur *libera adminiſtratio Sacramentorum*, *& etiam Eccleſiaſtica ſepultura non ſolùm fratrum*, *verum etiam commenſalium*, unà cum approbatione Traj. Epiſcopi *Blanckenheimii*, dedimus *Bat. Sac.* part. 2. pag. 188. 189.

† *Iac. Oudenhoeven deſcript. Zuyt-Holl. p. 37. A. Leeuwius Bat. Illuſtrat. aliique.*

Priores juxtà Cœnobii Necrologum a Sasboldo datum, hoc recenſentur ordine:

I. WILHELMUS HERMANNI cognomento CLINCKERT, vir undecunque perſtrenuus atque egregius, Monaſterii hujus propagator, moritur Anno 1444. | Priores.
II. PETUS SIMONIS. 1454.
III. HENRICUS ADÆ. 1460.
IV. NICOLAUS WIT, Schoonhovianus, vir ſpectatæ religionis & modeſtiæ: auxit hic & ſtabilivit Monaſterium opibus paternis; harum ſiquidem præſidio Refectorium cum coquina exſtruxit. 1464.
V. WILHELMUS VISSCHER, Schoonhovianus, vir ſpectabilis, qui & Monaſterium opibus ditavit. 1465.
VI. VOPPO PAULI, Vir pacificus. 1473.
VII. ADAM JOANNIS, Schoonhovianus, vir zeloſus. 1493.
VIII. HENRICUS ALBERTI, Schoonhovianus, vir ſobrius: hujus tempore Ao. 1494. Templum fulmine tactum deflagravit. 1495.
IX. SEGERUS JOANNIS, Schoonhovianus, vir religione & modeſtiâ inſignis: hic quoque Monaſterium opibus ditavit, atque Ædem deflagratam tum ſcribendo libros, quorum erat peritiſſimus, tum imprimendi eos artificio inſtauravit. 1510.
X. THEODORICUS GYSBERTI, Vir pacificus: hic Orientalem Ambitum cum Sacriſtia ædificavit. 1514.
XI. ADRIANUS JACOBI LEEUWEN, Goudanus, vir religioſus. 1531.
XII. HENRICUS JOANNES, vir honeſtus & excelſi animi, hic Meridionalem Ambitum Anno 1534. ædificavit. 1540.
XIII. NICOLAUS NICOLAI; at mox ob ſuſcepti *Prioratus* pœnitudinem incidit in febrim, quâ & moritur Amſterodami ad S. *Agnetem*, ubi Rector erat. 1540.
XIV. NICOLAUS JOANNES, Goudanus, ſcriptor litterarumque depictor, vir alioqui ingenio ſagax: hujus tempore Anno 1553. *Crimpianus* Agger *Leckiæ* inundatione interruptus, agros ſubmerſit atque diſpendiorum incommodique plurimùm agriculturæ Monaſterii intulit.
XV. PETRUS PETRI, Goudanus, vir ſacrarum Litterarum amator & ampliandæ Religionis rituum diligens invigilator.
XVI. CORNELIUS SIMONIS TAI, Schoonhovianus, ex Rectore Amſterodami ad S. *Magdalenam*, Prior electus eſt, & ultimus qui præfuit ſtante Conventu in valore 1564.
XVII. JODOCUS JOANNIS, ſub quo hoc Aſceterium, cum floruiſſet 176. annis, flammam excitantibus militibus fœderatis, Ao. 1572. 6. Julii, incineratum periit.

Ex eo prognatum ſub Ann. 1424. Canonic. Regul. in *Hemsdonck* ſub Brantvic. Parochia Cœnobium, de quo infra.

BER-

Digitized by Google

BERCKOU,

Berckou, vicus Paroch.

Aliàs *Borckwout*, proximus ad *Berg-ambacht* tractus illius vicus, cui Parochialis Eccleſia: hujus Paſtor *Wilhelmus de Nyevelt* Anno 1567. ex Actis Viſitationis ejus anni, *profugus, antesignanus omnium ſeditioſorum. Vice-curatus* autem *ab ipſo conſtitutus, erat Apoſtata, . . . cujus proles fuerit baptizata ab hær. in Vianen; poſteà tamen a Catholicis Eccleſiæ reconciliatam fuiſſe traditum.* Sic ſpeciatim de eo depoſuit D^nus^

Acta Viſit. A. 1569.

SIMON JACOBI, Paſtor *Leckerkercanus.*

priſci ejus Paſtores.

D. *Henricus Henrici*, Paſtor *Ouwerkerkanus* depoſuit, "multos ex ejus & vicino grege a "Paſtore in *Iſelmont* & *Berckou* corruptos fuiſſe; "& nunc Catholicè, uti vicini referunt, con-"cionari."

D^nus^ EGBERTUS JACOBI SPYERS, Oudewatrienſis, Paſtor in *Berckou*, Anno 1580. in patrio oppido Xenodochium fundavit, cujus ſub *Oudewatera* fuſius eſt mentio.

AMMERS,

Ammers duplex,

Duplex ejus nominis ad *Leckiam* vicus; unus ad lævam ſat amplus, major dictus, ſub Baronatu *Liesveldiano* ditionis Holl. ſummâ & infimâ gaudens juriſdictione, Fanum habet longè porrectum, ac turrim cum ambulacro præaltam.

Alter ad dextram amnis, minor *Ammers*, ſeu a telonio, quo olim gaviſus, *Ammers-tol* dictus, majori oppoſitus, Decanatui inter *Leckiam* ac *Iſalam* olim annumeratus, templum hodiè ac turrim tenet exiguam, dudùm Parochiale, cujus collatio penes Scholaſticum *S. Salvatoris* Ultrajecti, inſtitutio penes ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitum.

Parochia,

Paſtor ibi Anno 1567.

Paſtor.

HUGO THEODORICI.

Ex Libello Viſitationis Goudæ per *Hermannum Renneberġum*, S. *Salvatoris* Præpoſitum Anno 1567. Goudæ inſtitutæ, *Judocus de Bourgois* ea in urbe Paſtor depoſuit, *Hugonem* hunc *parum honeſtè ſe gerere, & magis militem quam Paſtorem agere. Hugo* verò *de vita & moribus ſubditorum interrogatus, dixit illos fuiſſe tranquillos in poſtremâ Goeſiorum ſeditione, nec templo ſuo illatam eſſe aliquam injuriam.*

Ceterùm a Præpoſito monitus, *pollicitus eſt ita ſe victurum, quod Dominus non audiet de illo querelam.*

STREEFKERCKE,

Streefkercke, Dynaſta.

a Amplus ad lævam *Leckiæ* ripam pagus, cujus *Jacobus de Mere*, hodiè Dynaſta. Ampla ei ad crucis formam cum eleganti turri Eccleſia; extructa, pro parte, ut fertur, ex tophis arcis * *Schonenburgæ* deſtructæ: hujus Collator quoque pridem S. *Salvatoris* Scholaſticus, inſtitutionem dante ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito.

Fanum eximium, Collator,

Ejus A^o^ 1567. Paſtor D^nus^

Paſtor,

LEONARDUS ADRIANI.

Ex ipſius relatione *Eccleſia Streefkerckana non habebat certa bona.*

ejuſque fides & mores.

De Paſtoris hujus moribus nihil præpoſteri relatum in dicta Viſitationis ſerie MS. Contrà *ſpopondit in forma de obedientia & reverentia Summi Pontificis & D^ni^ Præpoſiti, & de obſervatione Decretorum*, &c.

Dein de ſubditis interrogatus, *dixit omnes fuiſſe in feſto Paſchatis ad Sacram Synaxim, excepta unâ familia Joannis, ſc. Adriani.*

BRANTWYCK,

Brantwyck,

Vicinus ad eandem *Leckiæ* ripam vicus ſub *S. Salvatoris* Præpoſitura ſuprà recenſitus, *Decanatui* inter *Leckiam* & *Iſalam* poſteà annumeratus. Inſtitutio Paroch. Eccleſiæ penes *S. Salvatoris* Præpoſitum.

Parochia,

Collator.

Præter Curatum, ibi & Vice-curatus ex prædicta Viſitationis ſerie Anno 1576. Paſtor ibi eo anno D^nus^ DANIEL.

Paſtor male audiens.

Judocus Bourgois, Paſtor Goudanus depoſuit, D^num^ *Paſtorem in Brantwyck concub. non reſidere in ſua Parochia, ſed in Leckerkerck Paſtori in ſuis juribus eſſe moleſtum, ibidemque Vicarium agere.*

Theod. Cornelius, Paſtor in *Haeſtrecht* depoſuit, "eum non reſidere, & ſubſtitutum habere parum "ſincerum." Subſtitutus ille ex relatione *Henrici Henrici*, Paſtoris in *Ouwerkerck*,

THEODORICUS hæreticus, & *caput hæreticorum.* Vice-curatus, ex relatione *Hugonis Theodorici*, Paſtoris in *Ammers*, *profugus ſeditioſè vitam inſtituebat, & hæreticus reputabatur. Ei ſubſtitutus anteà Sacellanus fuerat apud Commendatorem in Werde.*

Monialium Cœnobium, I. Gramm. Taxand. c. 7. Goudiov. in append. p. 118. Henriquez faſcic. SS. Ord. Ciſterc. p. 405. Fundat. Tabulæ.

Sub *Brantwyck* pridem viguit Ciſterc. Sanctimonialium Cœnobium, ab *Everardo de Goch*, titulo *Donkæ Marianæ*, vulgò *Ten Donck*, excitatum A^o^. 1439. Capitulo Campenſi in Friſia ſubditum. Oudenbovius Moniales S. Auguſtini ſub *Brantvico* collocat, tabulaſque, quibus earum Cœnobium ratum habuit Joannes Lothar. Dux, Holl. &c. Comes, has repræſentat:

JOHAN, by der genaden Gods, Hertogh van Lothringen, van Brabandt, ende van Limborgh, Marck-Grave des Heyligh Rijcks, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, ende Heer van Vrieſlandt, doen kondt allen Luyden: want wy den dienſt Gods alle tijd geerne vermeerdert ſagen, ſoo hebben wy ter eeren Gods uyt ootmoedigh verſoecks wille van der Jonckvrouwen ende Suſteren vander derder Oorden in Dordrecht, der ſelver Jonckvrouwen ende Suſteren die nu ter tijdt by een zijn ofte naermaels daer inne komen ſullen, gegonnen ende gonnen met deſen Brieve voor ons ende onſen erven ende nakomelingen ten eeuwigen dagen toe duyrende, dat ſy aen mogen nemen die *Regule* van *St. Auguſtijn*, ende hen in een Klooſter beſluyten, ende dat ſelve Klooſter ſullen mogen doen maken ende doteren tot hare nutſchap binnen onſer Stede van Dordrecht, of binnen den grooten Waert van Zuyt-Hollandt, ende bevelen onſen Bailliu van Zuyt-Hollandt, ende onſen Schout van onſer Stadt van Dordrecht die nu zijn of namaels weſen ſullen, of yemandt deſe Jonkvrouwen ofte Suſteren voorſz. eenigen overlaſt ofte gewelt dede, dat ſy dat rechten gelijck als die miſdaet draeght.

Voort waert ſake dat deſe Jonckvrouwen of die naermaels weſen ſullen tot eeniger tijdt haer Regulen te niete maken wilden ende hen niet volſtandigh en hielden na hare Regulen, ſoo ſoude dan deſe gifte doodt ende te niet zijn, alle dinck ſonder ergeliſt, in oorconde deſen Brief bezegelt met onſen Zegele, gegeven tot Dordrecht vij. dagen in Maert, in 't Jaer Duyſent vier hondert en twintigh.

Canonici Regulares in *Hemsdonck* ſub eadem Parochia quoque viguere, ut alibi dicemus.

a S. *Leeuw Bat. illuſtr.* c. 12. p 1234.

* Arcis ejus mentio in Libello S. *Salvat.* cujus initium: *Litteræ ſuper donatione Altaris S. Petri.*

LECKERKERCK,

Leckerkerckæ, ſitus, Domini,

Vicus ad *Lekiam* ex copioſa Salmonum captura, ac ruſtico formæ ſupra modum proceræ * celebri non inelegans, Dominorum *de Leckia* Dominium, ſupremâ gaudens juriſdictione, tribus Rotterodamo, duabus Schoonhovia leucis disjunctus.

Fanum,

Fanum ei cum turri mediocri ſat amplum, Parochialis dudùm Eccleſia, cujus collatio pridem erat penes Eccl. *S. Salvatoris* Præpoſitum.

Paſtor,

Dnus SIMON JACOBI, Ao. 1567. Paſtor in *Leckerkerk*, "ſpopondit, ex Actis Viſitationis "ejus anni, obedientiam & obſecutionem Decretorum Concilii Trid. anathematizans & deteſtaos omnes hæreſes a SS. Canonibus & Generalibus Conciliis, præſertim a Sacro Concilio Tridentino damnatas.

"Idem interrogatus de moribus & integritate "ſubditorum, reſpondit ſe capitis periculo hac "hyeme in ſua Eccleſia moratum eſſe, & multos ex ſuis ſubditis hæreſum labe infectos eſſe "qui quoque hac hyeme præterita in domum "ſuam & etiam æſtate præterita media ‡ cruce irruperunt, & ut illum occiderent quæſiverunt; "etiam aliquos ex ſuis ipſo die S. *Catharinæ* "in Eccleſiam irrupiſſe, & ſtatuas imagineſque "dejeciſſe, & combuſſiſſe extra Eccleſiam in "hoſpitio cum maximo probro & deriſu. De "auctoribus iſtis rogatus dixit, fuiſſe *Petrum* "*Petri*, aliàs *Pack*, & *Henricum Hugonis* cum ſuis "aſſeclis. Suos autem vicinos & ſubditos corruptos eſſe dicebat ex concionatoribus de *Berckon* profugo, a Paſtore in Schoohoven & Roterodamenſibus & Delphicis.

‡ fortè nocte.

LECKERLANDT,

aliàs

NIEU-LECKERLANDT,

Leckerlandiæ ſitus, etymon,

Ad oppoſitam *Leckiæ* ripam, a qua & vocabulum ſortitur, vicus modicus, cujus poſſeſſor D. *Joannes de Meye*, telomorum Goudæ receptor, &c.

Capella pridem,

Pridem vico tantùm *Capella*, *Leckerkerckanæ* Parochiæ ſubdita, Ao. 1455. extructa, Ann. 1492. aucta, & cum Ultraj. Epiſcopi conſenſu in Parochialem Eccleſiam evecta, ſeditionis ob religionem temporibus exuſta, at Ao. 1645. denuò reſuſcitata; modica tamen cum turri exigua.

(ut & in *Elsbout*,) in Parœciam evecta, Collator, Paſtor,

In vicinia *Elsbout* pridem etiam *Capella* fuit, a Paſtore *Leckerlandiæ* deſerviri ſolita.

S. Salvatoris juriſdictioni pridem ſubjecta Eccleſia; hujus Paſtor Ao. 1567. Dnus JOANNES JOANNIS, de cujus continentia minus rectè ſentiebat *Theodoricus Cornelius*, Paſtor *Haegſtrechtanus*. Vice-curatus tamen *Capellæ dixit ſe audiviſſe a vicinis Catholicis, quod ſatis benè hoc ſeditioſo tempore ſe geſſiſſet, & defendiſſet Religionem Catholicam.*

Certè *ſpopondit ut præcedens Paſtor obedientiam, &c.* Et rogatus de moribus ſuorum ſubditorum, "dixit eos fuiſſe ſinceros, nec participes fuiſſe "cum hiſce ſeditioſis noſtri temporis. De Magiſtris fabricæ interrogatos, dixit illos eſſe ſatis "fideles, &c. Admonitus ut ex ædibus deponeret ancillam, promiſit ſe facturum juxta Dni "inſtructionem."

* *Gerardo Baſtiaenſz.*

OUDERKERCK,

Ouderkerckæ, antiquitas,

Pagus ac Dominium *Crimpenderwaerdæ* re & nomine antiquiſſimum.

Antiquitatem ejus oſtendit Diploma ipſi a Florentio Holl. Comiti ejus nominis II. cognomento *pingui* indultum," de quo hoc aſſeverare "auſim, inquit * Boxhornius, nullum antiquius, "certè pauca, quæ cum hujus vetuſtate contendant, in Hollandia reperiri."

Nos *Florentius*, Comes Hollandiæ, Notum facimus omnibus præſentes litteras inſpecturis, quod ex conſilio prudentium hominum terræ noſtræ, & ad inſtantiam dilecti fidelis noſtri, Domini *Henrici de Lecka*, Militis, hominibus ſive incolis in officio de *Ouderkerck* manentibus, hujuſmodi juris contulimus libertatem, quæ videlicet talis exiſtit, quod dicti homines, ſive incolæ, in dicto officio nunc manentes, vel manſuri, nullas taleas, tributa, ſive exactiones nobis conferent, vel noſtro nomine alicui, niſi fortè ſi ad Curiam Imperatoris contingeret citari nos, vel illuc ultro accedere, nobis decem libras ſolvere tenebuntur. Præterea cum gladio militiæ accincti fuerimus, vel uxorem duxerimus, decem libras Hollandiæ dabunt. Inſuper cùm frater noſter, aut filius accingi decreverunt gladio militari, aut ſoror noſtra, aut filia, aut filius matrimonium contraxerint conjugale, unicuique eorum ſex libras Hollandiæ miniſtrabunt. Et dicti homines, ſive incolæ dicti officii, debent ad inſtar aliorum noſtrorum hominum ad noſtras expeditiones & ad prælia hoſtiliter proficiſci tenebuntur. Præterea ſi cæteri ſubditi noſtri, in aliis manentes officiis, pecora ad mactandum nobis dederint, à nuntiis noſtris requiſiti, prædicti homines noſtri nobis duas libras, vel duo pecora miniſtrabunt. Præfati vero homines, dicto jure potiti, omnes aggeres, ad nos ſpectantes, vel qui nobis ſupervenire ex formaturis in poſterum poterunt, quoquo modo reficient, & integrum, ubi divulſi fuerint, ſolidabunt. Et occaſione hujus, omnium, quæ nobis ſupervenire poterunt, ac dicto officio, hæreditariam recipient portionem. Præterea ſi alicui homini, extra Dominium Domini de *Lecka*, manantium, (*lege* manenti) aliqua bona in officio de *Ouderkerck* hæreditario jure contingat ſuccedere, nullam inde percipiat portionem, niſi onus recipiat cum profectu, in opere aggerandi. Si vero dicto modo hæreditatem ſuam adire ſpreverit, dicta hæreditas Parochianis & incolis dicti officii debet ſuccedere, modo debito aggeranda, & nullus agger extra Dominium Domini de *Lecka* poteſt ſupervenire caſu aliquo hominibus ante dictis, & dictus Dominus de *Lecka*, qui pro tempore fuerit, præmunitiones aggerum, quæ *ſchouwe* dicuntur, caute & utiliter procurabit. Si vero aliquis prædictorum hominum de *Ouderkerck* aggerem ſuum non aggeraverit, ut vel à Sculteto Domini de *Lecka* convictus fuerit aut confeſſus, tribus ſolidis emendabit. Inſoper homines prædicti in dicto officio commorantes, tam nobiles, quam ignobiles, deſuper veniente eis hæreditate, æqualem percipient portionem. Ut autem prædicta omnia perpetuo rata ſint, ea impreſſione ſigilli noſtri fecimus communiri.

Datum in Haga, 15. menſis Junii, Anno Dom. milleſimo, nonageſimo ſeptimo.

* *Boxhorn. in Theatr. urb. Holl. p. 120.*

Joan-

Joannem illum, cujus mentio hic extat, *Leckianæ* familiæ primum auctorem fuiſſe opinatur Boxhornius, fratrem *Diderici* Brederodiorum Domini.

Paræcia, Collatores, Paſtor, &c. Eccleſiæ Ouwerkerkanæ Rectorem deſignabat S. *Salvatoris* Ultrajecti Præpoſitus.

D. HENRICUS HENRICI, *Haeſtrechtius* A°. 1567. *Paſtor in Ouwerkerk* fuit, ex *Collatione*, ut habent Acta Viſitat. ejus anni, D*ni* *Præpoſiti.*

Ex depoſitione M*ri* *Judoci Bourgois*, Goudani Paſtoris, *mali fuit regiminis is*, *& famæ*, &c.

Obedientiam tamen, ad manus dicti Præpoſiti, *ſpopondit Summo Pontifici*, *D*no *Præpoſito*, *ſeſeque Decreta omnia & ſingula Sacri Concilii Trid. quæ fidem Catholicam*, *Sacramenta*, *ritusque Eccleſiæ morumque & reformationem reſpiciunt*, *recipere*, *anathematizans & deteſtans omnes hæreſes*, &c.

D*nus* *Georgius*, Vice-curatus in *Capella*, de eo interrogatus, dixit, *quod ſe ſtrenuè geſſerit*, & *Capitis periculo defenderit fidem Catholicam.*

Krimpenſes Ouderkerkanæ ſubſunt Parochiæ; unde & tertiam partem ferunt in omnibus Eccleſiæ & ludi litterarii oneribus.

Dynaſtæ. Ouderkerkæ, dum viveret, Dynaſta fuit *Naſſovius*, Ouderkerkæ Dominus, ſupremus Fœderat. Ordinum nomine belli Dux. In Caſtris *Rouſſelaeriacis* mortuus 18. *Octobris* 1708. Funus inde delatum, in patrio monumento honorificè ibi conditum fuit.

NIEUKERCK,

Nieukercka varia; Plures ejus nominis Eccleſiæ per Friſiam, Hollandiam Zelandiamque reperiuntur. *Nieukerk* enim Latinè *nova*, ſeu *Neo-eccleſia* in Friſiis ad hujus ſitus, minus duplex; una ad tertium Doccumo lapidem, alia ad ſecundum ab *Horti D. Mariæ* Cœnobio. Apud Zelandos in *Scaldiæ*, & *Zuyt-Bevelandiæ* Inſulis: apud Gelros ſupra Amisfurtum.

Paræcia, Ejus nominis apud Batavos ultra *Leckiam* propè Gorcomium, ſpeciatim etiam hic in lævâ *Leckiæ* ripâ pagus reperitur.

Paſtor. D*nus* EGYDIUS CORNELII, A°. 1567. Paſtor in *Nyekerke*. Eccleſia ejus eo anno, neque imagines ejus diſruptæ aut demolitæ fuere.

Apoſtata tamen fuit, & circa continentiam malè audiens, ex *Judoci Bourgois* prædicti depoſitione. Obedientiam interim ad manus Præpoſiti ſpopondit ut proximè præcedentes.

De *Yſſelmonda* ſub Hollandiæ Auſtralis Decanatu fiet mentio.

CRIMPEN,

Crimpen duplex; Duplex, ad *Leckiam* ſc. atque ad *Iſſalam*; ille vicus haud procul a *Leckerkercka* diſſitus, ad *Merwedam* fluvium, ubi *Leckiam* recipit, Fanum habet cum turri mediocri extrà aggerem ſitum, eundem cum *Leckerkercka* agnoſcens Dominum.

Eccleſiæ ejus pridem Collatio penes *S. Salvatoris* Præpoſitum.

illius antiquitas, In antiquis Tabulis *Crempene*, locus numeratus inter bona Eccleſiæ Trajectinæ, quæ Hollandus rapuiſſe, Imperator reſtituiſſe narratur in Diplomate Henrici IV. A°. 1064.

productio, hodiernus Dominus. Antequam Rhenus per *Leckiam* eductus eſſet, *Crimpen* ad *Alblas* uſque extendebatur, juxtà hoc Hedæ teſtimonium: *Crempene* IV. *manſi*, *de fine fluminis Alblas uſque Merwede.*

CAPELLA,

Capellæ Dominii, Dominium ad Iſſalam cum arce vetuſta quondam *Arembergiorum.* Hæc ob bella ruinam meditabatur: ſed *Joanne Vekio*, ad quem ea cum Dominio ex *Arembergiorum* venditione pervênit, eleganti ſtructura denuò reſtaurata eſt. Hodiernus Dominus, M*r.* *Theodorus Groenhoutius*, &c.

arx, Dynaſtæ, Fanum, Fanum pridem *Capella* tantummodò videtur fuiſſe vicinæ Parochiæ ſubdita; & inde, ut aliæ plures ejus nominis per Hollandiam & Zelandiam, vocabulum ſortitum. Certè *Vice-curati* tantùm, & non *Curati* mentio eſt in ſæpius memoratis Viſitationis Ann. 1567. Tabulis, quæ ſic habent:

"D*nus* GEORGIUS EUSTACHII,
Vice-Curatus. "Vice-curatus in *Capella* præſtitit juramentum
"de obedientia & reverentia exhibenda Domino
"Præpoſito (*S. Salvatoris*) & abjuravit omnes
"hæreſes ab omnibus Conciliis, & a poſtremo
"Concilio Tridentino damnatas, & acceptavit
"eorum Decreta.

MOORDRECHT, ſeu *MOERDRECHT*,

Contractè

MOORT,

Moordrechti varium nomen,

etymon, ſitus, Dudùm Iſſalæ citerioris dextro lateri incubans cum telonio M. P. infra urbem Goudam, ſub Officio tamen *Schielandiæ.* Hujus meminit Florentius IV. Holl. Comes in Diplomate Anni 1223. Hodiè vicus eſt qui nomen ſuum cuſtodit; deductum a palude ſeu loco paludoſo *moer*, & *dragen*, ſeu *dregen*, Latinè ferre: quia ad forum iſtud merces comportabantur.

Parochia, Divus Tut. Eccleſia, turri gaudens faſtigiata, D. *Joannis Baptiſtæ* decollationi, ex Jac. Torrii *Relat. Rom.* nuncupata; qui & inde nomen vico inditum auguratur.

priſci, ac noviſſ. ævi Paſtores. Paſtor Eccleſiæ in *Moordrecht* Anno 1567.

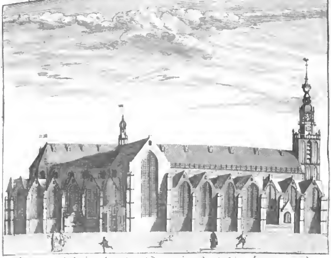
D*nus* CORNELIUS EGYDII.

D*nus* *Judocus Bourgois*, ex *Actis Viſit.* prædictæ retulit illum *non reſidere*, *& parum idoneum ei ſubſtitutum eſſe.*

Primus a mutato cultu publico ac regimine proximè ad pagum habitans Paſtor,

REINERUS VISSCHER, ex *Gourack*, tractu vicino oriundus, multorum annorum ſenex.

GOUDA,

Eccleſia Sancti Joannis Bapt. Goudæ.

Goudæ, etymon, ſitus,

* INTER ſex primarias Hollandiæ urbes, loco licet, amplitudine, potentiâ, ætate etiam, ſi Amſtelodamenſem excipias, infima, lauta tamen & ſplendida civitas, nomen adepta a rivo *Goudâ* ſeu *Goldâ*, qui urbem tranſit, atque ſub mœnibus *Iſlæ* jungitur.

immunitates,

Florentius V. variis Goudam oppidum immunitatibus ornavit Ann. 1272. a Joanne, miſeratione Dei Epiſcopo Trajectenſi, firmatis, a Boxhornio *Theatr. Holl.* pag. 270. proditis. *Ea jura* inter cætera, *iiſdem indulſit, quæ habent Leidenſes.*

arx,

Sub Ann. 1300. Arcem habebat Domini Joannis, Joannis filii Comitis Bleſenſis.

Joanne Bleſenſium Comitum ultimo A°. 1398. defuncto, ad Hollandiæ Comites Goudæ, Schoonhoviæque dominia ſunt devoluta.

Fanum ex parvis initiis ampliſſimum,

Expectationis maximæ quondam fuiſſe, indicio eſt ingens templum, quo nullum totâ Hollandiâ, fortè uno Harlemenſi excepto, ſpecioſius.

Magnitudine enim Metropolitanam Colonienſem aliquot pedum menſurâ excedit: quare & ejus hîc typum exhibemus. Ex loco urbi vicino *Bloemedael*, hodiédum adhuc *vetus Cœmeterium* vocato, infrà urbem tranſlatum eſſe fama eſt.

* *Boxh. Theatr. urb. Holl. Menſ. Als. part 2. p. 72.*

At quandò illic primùm extrui cœperit, certo auctore non conſtat. S. *Joanni Baptiſtæ*, Chriſti Servatoris Præcurſori, fuit nuncupata, decorata pluribus Sacellis, ac Altaribus; juxta *Corn. Aurelium*, & *Jac. Tygrium*, duobus & quinquaginta. *Vicariæ* in iis complures, mox a nobis recenſendæ. Divus Tut.

Speciminis loco Sacella, Altaria, ac in eis *Vicarias* quaſdam hic apponimus, ex Tabulis Fraternitatum, quæ ad manus fortè devenerunt. Sacella,

I. *Nicolaus van Schouwen ab Endegeeſt*, habitans ſub Parochiâ Oeſtgeeſtanâ, fundavit Ann. 1404. *Vicariam in honorem S. Jacobi Minoris in Eccleſiâ S. Joannis Goudæ.* Vicariæ.

II. Sacellum ad Chorum, dictum *ferream*, in quo *Altare* erat *Deiparæ*, & *SS. Martyribus Chriſtophoro* & *Georgio ſacrum*: annexa ei *Vicaria* cum onere Miſſæ quotidianæ. Dnus *Joannes*, nothus, Bleſenſium Comes, Toparcha de *Treſlonge*, nec non Territorii de *Stein*, unà cum conjuge ſuâ *Mariâ ab Heemſtede* fundavit & dotavit dictum *Altare* cum *Vicariâ* Ann. 1417. 15. Sept. Donationem firmavit Fredericus Epiſc. Traj. 21. Octobris ejuſdem anni.

Fundationem hanc poſt octodecim annos idem D. *Joannes nothus Bleſenſis* auxit alterâ Miſſâ quotidia-

*Hillegontberge.

† v. Engelſche Nobien.

tidianâ; aſſignans illi bona ſua * Montibus Hillegondis ſita. Fundationis Tabulas habes *Deſcript. Goud.* part. 2. p. 16. &c.

III: *Altare in honorem SS. Sacramenti*, quam *Jacobus Pacwwe*, ante Annum 1438. fundavit, aſſignans dotem duorum annuorum cenſuum, quinque Anglic. † aureorum, & 12. librarum Holland. ad Miſſam privatam quotidiè, & ſolemnem diebus Jovis celebrandam.

IV. Sacellum & Altare in Auſtrali ambitu, in *honorem SS. Virginis Mariæ*, fundatum Ann. 1426.

V. Sacellum *S. Sepulchri*. *Altare* IV. Coronatorum, contubernii Cœmentariorum. Fundatio eſt apud *Ignat. Walvis* P. M. ejuſque hæredes.

VI. *Altare* ſummum in Choro Templi primario, *D. Joanni* dicatum. *Ava Gerardi*, Nicolai uxor, Ann. 1457. 24 Octob. memoriam perpetuam pro animâ ſuâ in eo commendavit, Dominica ante tranſlationem S. Martini, ac poſtridiè Miſſam cum Diacono & Sub-diacono ac tribus cereis, atque Pſalmis *Miſerere*, & *De Profundis* ad monumentum &c.

VII. . . . *in honorem S. Spiritus, ac SS. Martyrum Coſmæ & Damiani*, fundatum per Mrum *Wilhelmum Sonderdanck* Ann. 1393. 24. Aprilis, aſſignatâ portione terræ in *Steinenſi* Territorio; fundationem confirmante Comite Guidone, Domino de Goudâ, &c. Chimoci 7. Octob. 1393.

VIII. . . . *SS. Petro & Paulo* dicatum, cui *Walterus Boechout*, Paſtor Goudanus Anno 1447. quædam privilegia conceſſit.

IX. . . . *in honorem S. Apoſtoli Andreæ*, fundavit Anno 1353. *Henricus Allardi*. Fundationem & collationem primo *Vicario Henrico*, Henrici Allardi filio factam, confirmavit Joannes Epiſc. Traj. Ann. 1353. 29. Januarii. Aſſignavit *Altari* & *Vicario* 12. litteras cenſuales diverſis prædiis & domibus Goudæ addictas. Hujus Collatores, Holl. Comites in Libello recenſion. juſſu Maximil. Cæſaris Ann. 1514. Idem & S. *Lamberti Altare* illic vocatur; ubi & mentio *Altaris S. Stephani*, ad collationem Holl. Comitum, cum onere duarum Miſſarum hebdomadatim, annuè reddens 14. flor. Rhenenſ.

X. . . . *S. Jacobi*, cum contubernio ſob S. *Jacobi* nomine.

XI. . . . *S. Matthiæ* conſecratum Ann. 1458. & 15. Junii ejuſdem anni ab *Eugenio Allardi*, dotatum tribus jugeris, tribus litteris cenſualibus unius aurei annuatim; inſuper duabus aliis annuè 2 librarum Holland. David Burgundus Epiſc. Traj. fundationem & donationem confirmavit Anno 1458.

XII. . . . *S. Lucæ*.

XIII. . . . *S. Quirini*.

XIV. . . . *S. Victoris*.

XV. . . . *S. Eligii*, & *S. Nicolai*.

XVI. . . . *S. Alexii*.

XVII. . . . *S. Annæ* in Veterum ſagittariorum Choro.

XVIII. . . . *S. Barbaræ*.

XIX. . . . *S. Urſulæ*, & *S. Antonii*.

XX. . . . *S. Theodori*, a Godfrido, Soffraganeo Traj. dedicatum A°. 1478. quod ex bonis ſuis fundavit *Theodoricus*, Theodori filius, civis Goudanus, Ann. 1494.

XXI. . . . *S. Eliſabethæ*.

XXII. . . . lanionum ſub vitro *Balaam* ad organum, antiquitùs Chorus D. Virginis.

Effigies hæc, ut & aliæ a *Walviſſio* laudantur *Deſcript. Goud.* part. 2. p. 305.

Ad XII. Jan. Ann. 1552. ex tonitru & fulgure cum deflagraſſet Eccleſia, liberi Cleri & oppidanorum curâ ſplendidius reſtaurata, vitriſque prægrandibus per *Crabethios* artificioſiſſimè ductis vel effictis, ad antiquæ pietatis ſuſcitandam memoriam, ornata fuit. Ab incendio ſplendidius reſtituta Eccleſia.

De his *Guil. Hornius* Epigr. l. 20.

Gauda, tuis pictis & latè cognita vitris,
Dat tibi res fragilis perpes ubique decus.

Ad Eccleſiam nominabant Bleſenſes primùm, dein Hollandiæ Comites: in ſerie quippe Dominatuum juriumque Hollandiæ Comitum, Gouda recenſetur inter eas Eccleſias, quæ ad eorum pertinebant collationem. Inſtitutio erat penes *S. Salvatoris* apud Trajectum Præpoſitum. Collatores, Paſtoris dignitas, cenſus,

Paſtor Goudanus duos ad operam tenebat *Vicarios* ſeu Sacellanos. Erat is inſuper Decanus, ſub ſe habens, præter enumerata jam oppida & municipia, rurales aliquot Eccleſias.

Patet id ex Diplomatibus quæ ſunt ad manum, in quorum uno Anni 1511. *Præpoſitus & Archidiaconus Eccleſiæ S. Salvatoris Trajectenſis*, ità auſpicatur: *Dilecto nobis in Chriſto, Domino Decano Eccleſiæ Sancti Joannis oppidi Goudenſis, ſalutem.*

Seriem Paſtorum, quos aſſequi potuimus, mox referemus.

Curæ Goudanæ ex jam deſignato Cod. M. S. Ann. 1514. nulla ædes, aut fixi redditus, L. libr. Flandr. ſeu 300 flor. Rhen. in abſentia valebat annuè. Alii ejus proventus in *Walviſſii* Deſcript. Goud. recenſentur part. 2. p. 99.

Scholaſtici & æditui munus ad collationem quoque Patriæ Principum erat; illud abſenti VIII. hoc XIS. libras Flandr. valebat annuè.

Varia & Goudæ Cœnobia; horum vetuſtiſſimum Franciſcanorum. Monaſterium Conventualium primùm, fundatum Anno 1418 dein ad arctiorem diſciplinam reductum Anno 1439. Obſervantibus Audomaropoli & è Galliis huc adductis. Ejus benefactores, in illudque munifici *Gerardus Veruman*, aliique recenſentur *Deſcript. Goud.* part. 2. p 116. Cœnobia; Franciſcanorum,

Oppidani ſplendidius illud exædificarunt ſub Ann. 1572. proximè antè ortos tumultus. Cum motus hi gravius exardeſcerent, Monachi fugâ ſe ſubducentes, cum ſupellectili & monomentis Antverpiam properarunt; clauſtrum interim diripitur, & ſtructura reliqua Ann. 1576. divenditur.

ANTONIUS MUSCULUS, Gorcomio-Batavus, Guardianus ibi, Eccleſiaſtes egregius, a Lumæo detentus, cum evaſiſſet, profugus, Guardianus Sylvæ-Ducis, dein & Antverpiæ, Pariſios profectus, ibi decedit.

Clerici in communi viventes, & *fratres bonæ voluntatis*, ſeu [a] *Collationarii*, quin & *Hieronymiani* dicti, a Delphenſibus prognati, de quo ſub *Haeſtrecht* meminimus, non procul a primaria Eccleſia, qua Orientem ſpectat, ædes habuere ab Ann. 1447. in profeſto S. *Thomæ* Apoſt. ibidemque ex inſtituto ſuo triviales Scholas tenuere. Collationariorum.

Duo ex eis, *Rixtelius*, Cœnobii Rector, & ejuſdem œconomus *Lambertus Goudanus*, ſub Ann. 1572. pluribus vulneribus confoſſi, duce Lumæo crudeliter enecati ſunt.

[a] A *Collationibus*, ſeu concionibus poſt veſperam habitis, denominati.

CEL-

CELLITÆ, ſeu *ALEXIANI*,

Cellitarum, A S. *Alexio*, eorum non inſtitutore quidem, ſed Patrono ſeu Divo Tutelari denominati, inter ædes XXI. Domum quoque habuêre Goudæ, ſub Ann. 1440. inſtitutam. Cumque IV. haberent Provinciales, is qui per Hollandiam præerat, ordine erat II. Capitulum ſeu Cœtus ab iis Goudæ habitus Anno 1503. Ædes eorum ibi, *Emmaus* quoque appellatæ, ad viam viridem, vulgò *Groenenweg*, ſitæ cum Fano ſeu Sacello, in quo Dnus *Jacobus Chriſtiani*, Xirixæus, Ao. 1511. 1. Nov. Miſſam ad honorem D. *Mariæ Magdalenæ* ſingulis feriis IV. celebrandam inſtituit.

Tabulas habes *Deſcript. Goud.* part. 2. p. 148. Structura etiamnum firma hodiè eſt Gymnaſium Linguæ Latinæ perdiſcendæ, atque ejus Rectoris domicilium.

Fundatum ibidem officium V. Miſſarum per hebdomadam, ad quod annuum ac perpetuum reditum XXII. flor. Carol. dedêre *Godefridus Antonii*, Pater: *Cornelius Gysberti*, Procurator: *Daniel Joannis*, *Wilhelmus Jacobi* & *Nicolaus Cornelii* ejuſdem Conventus Fratres, confirmante donationem Ao. 1544. Georgio Egmondano, Traj. Epiſcopo.

Collatum Officium iſtud Ao. 1574. XII. Martii *Alberto Hermanni*, Goudano, Diœc. Traj. Clerico. Idem Albertus Goudæ in leproſorum ædium Oratorio obtinuit officium Miſſæ perpetuæ, cui deſtinatus reditus perpetuus IV. flor. aur. annuè.

Sororum pœnit. Sorores pœnitentes, ſeu Tertiæ Regulæ in contubernio viventes ſub D. *Claræ* nomine Goudam incolebant ab Anno 1470. His a *Petro d'Enguechin*, Dominicano, Paſtore Goudano eodem anno X. Julii conceſſum Sacellum cum turri, altaria, Cœmeterium, juſque ſacerdotem qui a confeſſionibus eis eſſet deligendi. Paſtoris conceſſionem Senatus Goudanus firmavit Anno 1475. XVIII. Oct. Tabulas habes *Deſcript. Goud.* part. 2. p. 150. &c.

Aſceterium ſub Tertiæ Regulæ profeſſione perduravit ad Ann. 1486. quo anno Innocentius ejus nominis VIII. illud ad *Clariſſarum* Ordinem provexit, indulto eis Abbatiſſam eligendi Privilegio. Ex Minorum Obſervantium Provinciæ Colon. Miniſtro, dein ad Belgicæ Provinciæ Miniſtrum traductum Aſceterium ad Annum uſque 1592. ſuperſtes, 21. Dec. ejus anni Senatûs juſſu divenditum; Fanum & reliqua area ad urbis aream lignariam deſtinata, ſubinde collapſum, Anno 16.. deſtructum, ferro ac materia diſtracta. Moniales reliquæ, ædes circa Majoris Eccleſiæ adytum ad Boream nactæ, eaſdem poſt obitum ſuum Rom. Catholico cœtui ad uſum R. R. P. reliquêre.

Tertiariarum ædes. Aliæ Tertiariarum ædes S. *Catharinæ* nuncupatæ, ex Sacrarum Virginum contubernio Goudæ inſtitutæ ſub annum, ut veroſimile eſt, 1440. ad ortum viæ, quæ *Groenenweg* dicitur, ſedem habentes, Capitulo Ultrajectino, poſt D. *Agnetis* Gorcomii Aſceterium annumeratæ, *'t Groote Suſterhuys*, primitus appellatæ; quarum prima Rectrix Ao. 1464. mortua, atque in Fano earum condita. Turris incendio Ann. 1552. abſumpta. Fano ejuſque ſupellectili deſtitutæ Moniales Ao. 1573. Aſceterii pars Ao. 1592. diſtracta, alia in ergaſterium verſa: plura ſuggerit auctor *Deſcript. Goud.* part. 2. p. 155. &c.

Canonicarum Regul. Aſceteria IV. Canonicæ Regulares ſub D. *Auguſtini* Patrocinio quatuor Goudæ tenuêre Aſceteria; in his vetuſtiſſimum ac ſplendidiſſimum S. *Mariæ*, foſſæ *Goudæ* ad occaſum; ponti, adhuc hodiè *Nonnenbrugge* appellato, ad Boream, Fanum habens ad pontis ejus angulum. Originis atque conditoris ejus nulla eſt memoria: quod tamen primum ex Regularium Cœnobiis in urbe Gouda fuerit, manifeſtum eſt ex ejus in *Sionenſi Capitulo* ſubditis præceſſu. Numero ac opibus paucis ab inſtitutione annis ſic auctæ Moniales, ut modum eis figere coactus ſit Senatus Goudanus Ao. 1466. Leges hæ repræſentantur *Deſcript. Goud.* part 2. p. 261. Motibus ob religionem ortis ædes cum Fano direptæ, ſupellectile ſpoliatæ, Anno 1581. dirutæ ac divenditæ; parte earum noſocomio ac *Præbendarum* ædibus, vulgò *Proveniers-huys* deſtinatis. Moniales, ex veteri Charta, etiamnum in vivis erant Anno 1602.

JOANNA GERARDI,
CORNELIA LAMBERTI,
MARIA HENRICI,
ELISABETH FRANCISCI,
MARIA DIONYSII.

Alterum Canonicarum Regularium, primùm Tertiariarum, Aſceterium ex parvis initiis, D. *Margaretæ* nuncupatum, Anno 1411. conditum, Ao. 1416. dedicatum fuit.

Martinus Magianenſis, Ultraj. Epiſcopi Suffraganeus Ao. 1436. dedicationem ad Dominicam poſt decollat. S. *Joannis Bapt.* tranſtulit, conceſſis XL. dierum Indulgentiis illis, qui pia quædam opera in Eccleſia hac exercerent. Conditrix ac Ia. *Prioriſſa*, *Machtildis Coſyns*, Ao. 1439. defuncta. S. *Auguſtini* inſtitutum ſuſcepere Moniales Ao. 1423. die S. *Auguſtino* ſacra.

Ob annonæ caritatem quædam ex his in S. *Mariæ* Aſceterio locatæ: diſſidia hinc nata, providâ Rectorum curâ ſopitæ, in quibus numerantur *Joannes Pinardi ab Haerlem*, Canonicus Regul. *Steinenſis* Cœnobii, cum. *Sophia Hermanni*, tertia Rectrice.

Lambertus Wilhelmi, Sionenſis Cœnobii Monachus, Vice-Rector hujus Aſceterii accuratam fundationis, progreſſus, Diplomatûm, eventuum, ac Rectorum ejus Hiſtoriam texuit Ao. 1452. ad poſtulationem *Hermanni Florentii*, Canonici Regularis in 's *Graveſanda*, Aſceterii S. *Margaretæ* Rectoris primarii.

Cornelius Hermanni, poſtremus Rector Anno 1587. Goudæ defungitur, in S. *Joannis* Baſilica conditus.

Aſceterium hoc præ ceteris divexatum, a furentibus Lumæi copiis incenſum, ejuſque portio Ao. 1587. divendita.

S. *Mariæ Magdalenæ*, atque D. *Agnetis* Aſceteria Goudæ quoque viguêre, *Sionenſi* ſubdita Capitulo.

Illud ſub Ann. 1443. ut opinio eſt, conditum: Anno certè 1454. ædes illi cum Fano ibi fuere. Sedes prima ad locum *Kleyweg* dictum; undè retrò S. *Eliſabethæ* Xenodochium, in campo ſpatioſiore ſedes fixerunt. Poſtremæ ejus reliquiæ ſaxea moles, a quibuſdam ejuſdem Fanum habita, deſtructa modò, in S. *Eliſabethæ* Xenodochium coaluit.

S. *Agnetis Sionenſi* quoque Capitulo unitum, poſt S. *Magdalenæ* Aſceterium conditum fuit ante Ann. 1454. Fanum ejus, mons hodiè pietatis, vulgò *de Banck van Leening*.

Bri-

Brigittinarum, *Brigittinarum* ædes ex Sylvæ-ducenſi Cœnobio prognatæ,* *Mariæ-ſtella* dictæ inter 1434 & 1469. Annum conditæ ex adverſo plateæ, *de lange-Willem-ſteeg*, hodiédum indè 't *Klooſter* adhuc appellatæ; *Steinenſis* Cœnobii Canon. Regularibus, ex inopia, ut credibile eſt, venditæ ſub Ann. 1551. quo anno & magno ejulatu flentes Goudâ e ſedibus ſunt egreſſæ. *ac S. Barbaræ ædes.* Denique S. *Barbaræ* ædes ſub Ann. 1530. a *Nicolao Joannis Santlooper* conditæ, divite cenſu dotatæ, turri, horologio, ac campanili decoratæ.

Præter hæc virorum Virginumque Cœnobia Fanis pleraque ornata, varia inſuper Sacella publica Goudæ; ad oppidi quidem ornatum, Parochialis vero ſeu primariæ Eccleſiæ, cultûſque per Canonea præſcripti detrimentum.

Sacella intus, Sacellum in his eminebat *Dei in neceſſitate*, vulgò *de Nood Gods Kapel*, Salvatori crucifixo in matris gremio jacentis dicatum, portui ad occaſum locatum, nautarum uſibus deſtinatum, 17. Sept. A°. 1578. dirutum, nullo ejus monumento hodiè ſuperſtite.

& extra varia; *Jeroſolymitanum* Sacellum a duobus Germanis fratribus, Goudanis, Jeroſolymam profectis, ad normam S. Sepulchri Jeroſolymitani ab iis conditum.

D. *Virginis* Sacellum, in quo egenæ filiæ diebus feriatis, uti & in D *Barbaræ* Sacello, inſtituebantur ad Dei cultum.

Adhæc S. *Jacobi*,

S. *Anthonii*, ad S Anthonii ab eo denominatam plateam,

S. *Remigii*, & S. *Juſti*, Sacella.

Extra oppidum Sacella S *Odulphi* ac S *Jobi*.

aliaque pietatis monumenta. Inſuper & Xenodochium S. *Catharinæ*, antè Ann. 1391. conditum, in cujus Oratorio *Vicaria* ad collat. Patriæ Principum, valoris XIII. flor. Rh. annuè, cum onere Miſſæ quotid. De his aliiſque illic pietatis monumentis, vide fuſius tractantem eruditum virum *Ignatium Walvis* P. M. in Goudanæ urbis deſcriptione, quam accurato calamo, magnoque ſtudio haud ita dudùm ornavit.

Canonici Regulares ſedem quoque aliquamdiu habuere in oppido Gouda.

Steinenſi quippe, de quo ſub *Haeſtrechto* meminimus, Cœnobio *Emmaus* Ann. 1549. incendio abſumpto, Goudam migrarunt, in ædes *Brigittinarum Zoeſtenſium*, ſub pacto annui censûs admiſſi, ex adverſo plateæ, ut jam dictum, *de lange Willem-ſteeg*; cui loco etiamnum nomen Monaſterii, *'t Klooſter* adhæret; licet nihil ex eo ejuſve æde ſacrâ hodiè ſuperſit: Anno enim 1576. Cœnobium cum Eccleſia deſtructum, & ſubindè divenditum eſt.

Ultimus eorum Regularium, *Cornelius Adriani Diepborſt*, poſt innovatum regimen Paſtori & gregi Catholico adhærens, multa adverſa perpeſſus, Anno 1603. ad Gerontotrophium ſe recipiens aſſignatis ei mille & ducentis florenis, 15. Maji Ann. 1631. ad Superos migravit, relictis Goudenſi Bibliothecæ plurimis è libris ſuis, & inprimis Necrologo Monaſtico.

Paſtores Goudani, qui uſpiam occurrunt, ſunt hi;

Paſtores priſci, M^r. WALTERUS VAN BOUCHOUT, Paſtor Goudanus ſub Ann. 1440. A°. 1447. varia jura ac privilegia contulit Fraternitati SS. Petri & Pauli in D. Joannis illic Eccleſia. Ann. 1449. 25. Maji cum S. *Margaretæ* Cœnobio tranſegit ſuper juribus Parochialis D. Joannis Eccleſiæ.

PETRUS D'ENGUECHIN, Dominicanus, Paſtor Goudanus Ann. 1470. Sororibus Tertiariis S *Franciſci* ædes ſub nomine S. *Claræ* incolentibus, anno eodem indulſit tenere Sacellum, Altaria & Cœmeterium. Senatus Goudanus Anno 1475. conceſſionem firmavit.

M^r. ADRIANUS WALTERI, Medicinæ Doctor, &

JOANNES BERWALDI, Anno 1470. ejus Vicarii

ARTUR BOURBONIUS, Paſtor Goudanus Ann. 1475. Vir illuſtribus natalibus, Protonotarius Apoſtolicus, in magna exiſtimatione apud Carolum Burgundum, cognomento *Audacem*, Hollandiæ Comitem, habitus; ejus *Conſiliarius & Referendarius*, ad cenſum Eccleſiis & Cœnobiis hiſce in Regionibus a Comite indictum, urgendum & colligendum ab eo delegatus, de quo Boxhornius *Hiſt. Belg.* ad Ann. 1474.

THEODORICUS THEODORICI, A°. 1494. Decanus Goudæ, ac Vicarius ad S. *Theodorici* altare.

M^r. ADAMI DE KRAENLEIDE, Paſtor Goudanus Ann. 1477.

Vice-Paſtor Ann. 1487.

THEODORUS EVERARDI.

M^r. PETRUS WINCKEL, Vice-Paſtor, Ann. 1501. cum Goudano Conſule *Theodoro Theodori*, Amſtelodamum & Leidam profectus, ad impetrandum pro urbe Goudâ à Tornacenſi Epiſcopo centenarium Jubilæum.

ADAMUS DE MOORT, Paſtor & Decanus Ann. 1511.

JACOBUS DE BAMSYES, Cæſari a ſecretis, Paſtor Goudanus ſub Ann. 1514.

Ejus Vice-curatus

RUDOLPHUS, Joannis filius, Monochodamenſis, Sac. Theol. Licentiatus, vir cumprimis religioſus, doctus ac munificus. Goudæ eo in munere obiit 19. Julii Anno Dom. 1546.

JOANNES T. SANCTIUS, S. T. L. egregiè munificus: templum incendio abſumptum reædificare aggreſſus, in medio opere ad ſuperna attollitur.

In Choro ad dexteram ſummi Altaris conditus ſub cœruleo ſarcophago, manibus complicatis & ſuperpelliceo repræſentatus cum hoc adhuc ſuperſtite Epitaphio:

JOANNES T. SANCTIUS ATQUE OBIIT
ULTIMA APRILIS A°. MDLIIII.
SPES MEA CHRISTUS.
HOC TEGITUR SAXO, PASTOR GOUDÆ,
ALUSTI NATUS.

JOANNES DE HAMALIA, ex *Bergheyck* tractûs Buſcod. pago S. T. Bacc. Paſtor Goud. dein Harlebecanus Canonicus Lovanii, fundatâ burſâ Theolog. conditur ad D. Petri A°. 1568.

CHRISTIANUS DE BEKA, operi poſt deceſſores inſtans, IV. burſis Lovanii conditis moritur A°. 1560.

GENO SIMONIS, filius, ſtirpis apud Goudanos Conſularis, ex Vicario Bleſenſis Comitis, juvenis adhuc, Paſtor creatur, & moritur Anno 1565. XIII. Auguſti.

Ejus effigies pridem monumento inſcripta, hodiè in J. W. ædibus nitet cum duplici Epitaphio, quorum unum Latinum, vernaculum alterum. Latinum hujus eſt tenoris:

Geno *ſacer juvenis, Goudanâ natus in urbe,*
Patre Simone, *probus, niſi bis tria luſtra peregit.*
Hic pavit, paſtorque ſuo requieſcit ovili
Peſte ferâ raptus, Gregibuſque, Deoque, fidelis,
Redde, quod optabis, quæſo, poſt fata viator.

* *Marye-ſterre.*

JUDOCUS BOURGEOIS, S. T. L. Paſtor Goudanus, acerrimè vitia, præcipuè Cleri inſectabatur. *Martinus Duncanus* libellum ei nuncupavit. Morti proximus, viris Conſularibus ad ſe vocatis, avitam fidem commendavit. Moritur A°. 1571. æt. 49.

Effigies ejus, ad S. *Joannem*, Divum ipſius Tutelarem, proſtrati, in quarto eminentiori Chori vitro ad boream, quod vivus affabrè fieri curaverat, olim viſebatur. In funus ipſius ſub vitro hoc, ad dextram ſummi Altaris conditum, rabies inſanientium, cùm civitas Goudana anno ſubſequenti Auriſiaco Principi dederetur, tantâ ſæviit inhumanitate, ut ad furcam illud protraxiſſent, niſi Senatûs auctoritas rabiem ſtitiſſet.

CORNELIUS VAN SCHOONHOVEN, S. T. B.

In *Judoci* hujus locum a Rege, tanquam Holl. Comite, deſignatur *Leonard.* * *Vechelius*. At dùm ille onus detrectat, alteri certamini a Deo reſervatus, *Cornel. Schoonhovianus* deligitur.

Verùm dum poſt trium ferè annorum decurſum, juramentum a Senatu Goudano Eccleſiaſtici Ordinis viris omnibus præſcriptum, edere detrectat, ab urbe proſcribitur, & in patriam remeans, Vice-Paſtor ad D. Virginis S. *Capellam* extra antiquos muros Bruxellenſes conſtituitur.

Vice-Paſtor ſub id tempus

Mr. CORNELIUS LEONARDI, cognominatus *Cuſanus*.

JOANNES PIEKIUS, ex celebri apud Gorcomienſes & religioſâ ſtirpe progenitus, junior dictus, primùm Vicarius Bleſenſis Comitis, tum Paſtor Goudæ conſtituitur. Sed auctum magnoperè gregem Collegæ & adjutori ſuo *Baſſonio* commendat, ac bonis in egenos Catholicos ex pia & ultimâ voluntate tranſcriptis, moritur. Ao. 1616. ætat. 74.

JOANNES BASSONIUS, Franciſci filius, ex inclyta Goudenſium ſtirpe, ſtrenuam Paſtori *Piekio* operam navarat. Ipſe verò Paſtor creatus, concivibus pio præluxit exemplo, & fervido zelo iiſdem deſervit. Proverbium ei erat, *Cunctorum Concordia Fratrum*. Goudâ aliquando per vicum *Vreeſwyck* profectus, a ſtipendiario milite comprehenſus, laqueo collo ei injecto, extremum ſubiit mortis diſcrimen. Hanc tamen Goudæ oppetiit 17. Jan. A°. 1618 ætatis ſuæ 72.

ac hodierni. PETRUS PURMERENTIUS, S. T. L. Hagæ-Comitanus; Suitberti Delphenſium Paſtoris gemellus Frater, Paſtor Goudanus, Metrop. Eccleſiæ Ultraj. Canonicus, *Vicariatûs* Ultrajectini Aſſeſſor, Archipresbyter Goudanus, Collegii Colon. Proviſor, pro officio exilium paſſus, litatâ Deo anno Jubilæo Hoſtiâ, plenus meritis & diebus, ac de Eccleſiâ Batavâ optimè meritus, Goudæ deſungitur, 13. Febr. Anno Dom. 1663. ætatis 77. Sacerdotii miniſterii verò Paſt. 49. poſtquam poſtremâ ante obitum Dominicâ, in hæc verba dixiſſet ad populum; *Ecce adſcendimus Jeroſolymam*. Solitus erat dicere, *Parcimonia magnum vectigal*.

EVERARDUS DE GRAEF, alias *Gruiters-Hof*, Goudanus, primus Paſtor Voorburganus, *Petro Purmerentio*, ſuo olim mæcenati ſuccedens, epidemicæ lue contractâ abripitur 23. † Dec. anno eodem, ſc. 1672.

Succeſſor ei mox datus,

JACOBUS CATZIUS, Gorcomienſis, Artium Magiſter, Theologus Lov. Sacræ Theol. Bacc. formatus, *Aelſmeerienſium* primùm Paſtor; Goudâ, ubi pluribus annis Paſtorem indefeſſum egerat, magno ſuorum mœrore Ultrajectum evocatus, ubi & moritur A°. 1712. Cætera Virum clariſſimum concernentia, in *Bat. Sac.* ſub *Ultrajecto* data: aliorum etiam Libro eod. ſub *Gouda*.

IGNATIUS WALVIS, Ultrajectinus, Artium Mag. S. Theol. Bacc. form. vir eruditus, facundus ac placidis moribus, decennio Hagæ-Comitis Ampliſſimo D. *Joanni Hoofd*, fidus adjutor; *Catzio* autem Ultrajectum tranſlato, Goudanus Paſtor ejus loco creatur, annum numerans trigeſimum quintum. In ejuſdem Ultrajecti vitâ deſuncti locum, adſcitus eſt ad numerum Conſeſſus Ultrajectini. Monumenta Urbis & Eccleſiæ Goudanæ multo ſtudio collegit, typis ejus juſſu edita A°. 1713. mortuus ibi A°. 1714.

GUILIELMUS DE SWAEN, Goudanus, S. T. B. ex diſſecto *Purmerentii* Cœtu alterum inſtituit; dato ei & ſubindè Paſtoris titulo. Laus ei ex munificentia aliiſque dotibus conciliata; at paululùm obfuſcata per improvidos exorciſmos. A vate vernaculo laudatus, ipſemet vates. Sequens, Epitaphii vice, typo ejus eſt appoſitum elogium:

CANÆ FIDEI ſigura,	*ZELUM ſi fas ANIMARUM,*
PIETATIS ſi natura,	*DONUM ſi fas LACRYMARUM,*
Siſti poſſent in picturâ, Color, OLOR, vivus es.	*Foret pingere, præclarum Pictor, en, Prototypum.*

Verſus plures vernaculâ linguâ vivens compoſuit ſub hoc titulo, *Olor Cantillans*.

Symbolum ejus,

CANDIDE ET FORTITER.

THEODORUS SWAEN, S. T. L. alter a *Guil. Swaenio*, Goudanus, Conventus S. *Agnetis* Embricæ Præpoſitus; tantis ornatus dotibus, ut dignus cenſeretur, qui *Phil. Rovenio* fieret Suffraganeus. Embricæ defunctus eſt Anno 1643. 23. Octobris.

SEBASTIANUS VERWEL, ex Vicario Hagæ-Comitis, & Paſtore Brielenſi, Goudæ Paſtor, *T. Swaenii* Cœtum magnoperè auxit; præ ſenio & linguæ paralyſi laboribus quos dudùm tulerat, impar redditus, Goudæ poſt diutinam infirmitatem deſungitur A°. 1714. xiv. Maji, ætat. 75.

GUILIELMUS WANNAER, Lugduno-Batavus, Theologus Lovanienſis, laborum *Sebaſtiani* hujus plures annos ſocius, in ejus curam ſucceſſit.

ADRIANUS BOGARTIUS, Wilhelmi filius, Ultrajectinus, Vice-Paſtor Goudanus loco *Reineri Mercatoris* Leidam evocati ab Anno 1630. *Petri Purmerentii* annis triginta ſex & ultrà adjutor, ac ſimul Paſtor in *Moordrecht*, *Goud-kade*, viciſque conterminis. Dum Anno 1642. Ultrajectum petit, a Prætore Montfortienſi in itinere comprehenditur, poſtero anno 6. Decemb. Prætor Goudanus ædes ejus invadit, ablatâ omni Eccleſiæ ſuppellectile. Sic ſtrenuam multis annis intus & foris operam ſuis impendens, diem extremum claudit Goudæ Ann. 1668. menſe Septemb.

CORNELIUS VANDER LINDEN, ex pago Leidæ contermino, Theologus Col. gregem iſtum aliquantiſper pavit; ſed in *Stolwycenſi* pago captus, & inde pulſus, ad *Bamaſtriam* curandam, evocatur. Grex ab eo derelictus, demandatus fuit,

HILDEBRANDO VANDER WIELEN, Hagæ-Comitano, Theologo Lovanienſi, qui

Ultra-

* De *Leonardo Vechelio*, vide ſub *Gorcomio Bat. Sac.* part. 2. pag. 175. † *Necrol. Eccl. Bat.*

Ultrajecti Vice-Paſtor fuerat ad S. *Mariam Civilem.*

THEODORUS WITZENBURCH, Goudanus, Sac. Theol. Bacc. form. &c.

Fratrum Minorum unus hic etiam Catholicis deſervit, cui & alter ſe junxit; ſed *citrà Concordatoram obſervantiam*, ut Ano. 1656. io *Relat.* ſua Romanis Proceribus querebatur *Jac. Torrius* Eph. Archiepiſcopus.

Viri Litterati Goudâ oriundi.

Viri eruditi, ADRIANUS MANGOTIUS, Goudæ apud Hollandos An. D. CIↃ.IↃ.LIV. natus, Philoſophiæ ac Theologiæ operam in Academiâ dedit Lovanienſi, *Viglii Zuichemi* ad tempus Amanuenſis fuit, deſcriptis ejus, quæ io Collegio Vigliano Lovanii aſſervantur, Epiſtolis, caractere elegantiſſimo ſub *Adriani Goudan.* nomioe. Paſtorali dein munere anuos aliquot junctus, ſæculo valere juſſo, Societatis Jeſu Religionem An. CIↃ.IↃ.LXXXV. ipſis Kal. Octobribus profeſſus fuit, ſæpiuſque Lovanii & Antverpiæ ad Parthenicos Sodales, populumque verba fecit (*Monita ſacra* & *Mariana* ipſe nuncupat) è Sacris litteris & SS. Patribus potiſſimum deprompta; Tomis IV. edita Antverpiæ, typis *Hier. Verduſſii*, 1613. & 1614. 8.

Val. Andr. Bibl. Belg. Franc. Sweertii Ath. Belg. aliique.

ALBERTUS HERMANNUS, Goudanus-Batavus, Paſtor *Baerdtwicanus*, circa initia tumultuum Belgicorum vixit & floruit, ad Poëſin pronus. Scripſit

Sanctæ Matris Eccleſiæ Querelam, carmine elegiaco, inſcriptum N. V. *Jacobo de Jonghe*, Curiæ Hollandiæ à Secretis.

Poëmatum Miſcellaneorum volumen ingens, inſcriptum N. V. *Cornelio de Jonghe*, *Baerdtwici* Domino.

Manuale D. Auguſtini, ſeu libellum *de Contemplatione Chriſti*, quo ſopita cæleſtis deſiderii memoria renovetur, carmine heroico. Legebantur hæc olim omnia MSS. Lugduni Batavorum apud *Marcum Zuerium Boxhornium.*

CORNELIUS AURELIUS, Goudanus, (hanc enim Patriam cognomine ſuo adumbravit) cognomento *Lopſenus* (ut patet ex Epiſtola ejuſdem ad *Joan. Beriam* Gymnaſiarcham Roterodamenſem, præfixa farragini ſordidorum verborum *Corn. Croci*) Canonicus Regularis S. Auguſtini in *Hemsdonck*, territorii Dordracenſis, ejuſdem cum *Deſ. Eraſmo* inſtituti, atque adeo Præceptor & Inſtitutor fuit: Hiſtoriæ ac Poëtices gloriâ ita celebris, ut nihil tale ambienti *Maximilianus* Imp. per Oratorem ſuum *Stephanum de Cracovia* laurum Apollineam miſerit, uti ipſe epiſt. ad *Joan. Heemſtedium* ſcriptum reliquit. Eorum quæ edidit Catalogum videre eſt in *Val. Bibl.*

Claruit, ut apparet Anno CIↃ.IↃ. familiaris *Guil. Hedæ*, *Alardo Amſtelodamo*, & *Reinero Snoio*, aliiſque doctrinâ tum celebribus.

CORNELIUS LOOSEUS, ſive *Callidius*, Goudanus, ſive Chryſopolitanus (ut enim cognomen Latino, ita nomen urbis natalis Græco vocabulo expreſſit) Theologus Moguntinus, Canonicus in Patria, ac poſt rebus in Batavia turbatis, Vice-Paſtor ad S. Mariam de Capella Bruxellis. Scripſit

Illuſtrium Germaniæ utriuſque Scriptorum Catalogum, Moguntiæ, 1581. 8. Quo in libro nimis calidè in novorum Epiſcopatuum erectionem incurrit; & dum Scriptores nobis promittit, ſolas ferè urbes, Scriptorum ſedes natales, depingit, aliaque multa apud *Valerium* recenſita.

Conſcripſerat & libros aliquot in Lamiarum patrocinium *De vera ac falſa Magia*, temerè & præſumptuosè; ut ipſe in Palinodia ſua coram *Petro Binsfeldio*, Epiſcopi Trevirenſis in Spiritualibus Vicario Generali, aliiſque An. CIↃ.IↃ.XCII. die XV. Martii, teſtatus eſt, qua illos ipſos libros, a ſe compoſitos, & articulos iis contentos, ut erroneos, ſeditioſos ac temerarios, contraque communem Doctorum Theologorum ſententiam, revocavit, damnavit, & pro non dictis atque aſſertis a ſe haberi voluit. Palinodiam *Looſei* recitat *Mart. Delrius* Append. I. ad lib. V. *Diſquiſit. Magicarum.*

Obiit Bruxellis, Ao. CIↃ.IↃ.XCV. III. Non. Februarii. Extremæ ſuæ voluntatis Tabulis petiit ſepeliri in Cœmiterio Eccleſiæ, quam Capellam vocant, ante imaginem Chriſti bajulantis Crucem.

FRANCISCUS GOUDANUS, Auguſtiniani Ordinis Monachus, ex iis, quos Canonicos vocant Regulares, in Cœnobio * *Sionenſi* propè Delphenſe oppidum, & in *Decano* S. Martini Prior, vixit circa Annum CIↃ.IↃ.XX. Reliquit

Poematum lib. unum, ad *Reinerum Snoium*, conſobrinum ſuum, ſtudiorum cauſâ tunc Lovanii agentem.

Epiſtolarum familiarium volumen, eidem *Snoio* inſcriptum. Extabant hæ olim MSS. Lugduni Bat. in Bibliothecâ *Marci Zuerii Boxhornii.*

GUILIELMUS A GOUDA, Ordinis Minorum de obſervantia, ut vocant, Theologus, edidit Daventriæ, apud *Jacobum de Breda*, iterumque A°. 1504. nomine Typographi ſuppreſſo,

Expoſitionem Myſteriorum Miſſæ. Eadem Antverpiæ recuſa apud *Matthiam Goeſium*, & Diliogæ, 1567. Fol.

GUILIELMUS HERMANNUS, Goudanus, *Cornelii Aurelii* è fratre nepos, *Eraſmi* Contubernalis, vitæque & ſtudiorum anoos aliquot apud Regulares *Steinenſes*, juxtà *Goudam*, ſodalis (quem *inter doctos optimum*, *inter bonos doctiſſimum* idem *Eraſm.* Panegyrico ad *Philippum* Regem, & alibi *animæ ſuæ* partem, nominare ſolet) ſcripſit libellum

De Bello Geldro-Germanico, Amſtel. rudibus typis olim vulgatum.

Sylvam Odarum, Pariſiis, in 4. 1497. edente Eraſmo.

Expoſtulationem Chriſti morituri, editam Antv. 1559. 16. cum aliis ſimilis argumenti libellis, typis *Joan. Belleri.*

Vertit quoque è Græco *Fabulas* aliquot *Æſopi.*

Denique verſu Heroico expreſſit inſignis Herois ac Martyris Hollandiæ D. *Hieronis Vitam & Paſſionem.* Legit eam *Valerius* Lovanii ad S. Martinum.

HENRICUS DE GOUDA, Batavus, Ord. Eremitarum S. Auguſtini, claruit in Academiâ Heydelbergenſi, circa Ann. Dom. CIↃ.CCCC.XXXV. & tum legendo ac docendo, tum componendo facilè ſuo tempore principatum obtinuit, teſte Trithemio. Scripſit, eodem recenſente

In Sententias. Incipit: *Fons hortorum.*

De Celebratione Miſſæ.

Quæſtiones diſputatas, & alia.

* Malè Valerius loco *Sionenſi*, ponit *Steinenſi*; cùm hoc non propè *Delphos*, ſed propè *Goudam* fuerit, ut ipſemet infra notat.

JACOBUS GOUDANUS, Batavus, (Bibliotheca Tigurina *Gaudenſem* facit) Ord. S. Dominici Coloniæ. Floruit circà Annum CIↃ.IↃ.V. Edidit

Paſſionem Jeſu Chriſti Magiſtralem, ut vocat, cum Gloſſa interlineari *Alberti Magni*, & ſententiis Doctorum Eccleſiæ, Col. 1504.

Scripſit præterea *Poemata Moralia*, ævo illo laudatiſſima. Viſa ex his nonnulla MSS. Leydæ penes *Marcum Zuerium Boxhornium*.

JOANNES (aliis JACOBUS) FRANCISCI A CORTGENA, Goudanus, edidit Hiſtorica quædam de Provinciâ Ultrajectinâ, Belgico idiomate. Latino autem deſcripſit *ſpectacula* exhibita Comiti *Leyceſtrio*, Ultrajecti Gubernacula Provinciæ acceptanti, in 4.

MAGDALUS JACOBUS, Goudanus, Ord. S. Dominici Theologus, Græcis & Hebraicis litteris imbutus, ſcripſit

Correctorium Bibliorum.

Compendium Bibliorum Metricum CCLVII. verſibus, Colon. 1508. 4. apud *Quentelianum*.

Item *Vitam Solomes*, matris SS. Machabæorum LXIII. diſtichis. Ibid. 1517.

PETRUS CORNELISSONIUS BOCKENBERGIUS, Goudanus, *Pauli Leopardi* apud Lovanienſes diſcipulus, Hiſtoriographus Hollandiæ Zelandiæque, æmulus *Jani Douzæ*, quocum multas tricas & diſſertationes habuit, multaque ſcripta adverſaria utrimque ſunt edita, partim de Origine Comitatus Hollandiæ, partim de aliis neſcio quibus rebus. Unde illi in Tragoram verſus *Douzæ*, & adverſus *Douzæ* calumnias, pro Annalibus ſuis & priſcis Patriæ Chronicis conſervandis, *Bockenbergii* reſponſio, Delphis edita An. 1601. & 1603. 8. Nam ſcripſerat atque ediderat antea

Catalogum, Genealogiam, & Hiſtoriam brevem Regalorum Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, Lugd. Bat. 1574. 8. apud *Joan. Patiam*.

Catalogum & Hiſtoriam brevem Epiſcoporum Ultrajectenſium, & Antiſtitum Egmondanorum, ibid. 1586. 8.

Hiſtoriam & Genealogiam Brederodiorum, ibid. 1587. 8.

Hiſtoriam & Genealogiam Egmondanorum, ibid. 1589. 8.

Hiſtoriam & Genealogiam Waſſenariorum, ibid. 1589. 8.

Sepoltus eſt Leydæ in D. Petri, ubi hi verſus, laminæ æreæ inſculpti, leguntur:

Quid fati invidiam queror,
Aut multis moror hoſpitem?
Nomen nobile ſi loquar,
Paucis omnia dixero;
Bockenbergius *hic jacet.*

Natus Goudæ Ann. CIↃ. IↃ. XLVIII. denatus Leydæ Ann. CIↃ. IↃC. XVII. Januarii die XVI. egreſſus annum vitæ LXVIII. Aliquod fortaſſe nomenque decuſque laturus, niſi ſacerdos ſeſe infandis nuptiis conſpurcaſſet. *

REINERUS SNOYUS, Goudanus, &c.

Hiſtoricus, Medicus, Vates; hæc ſingula Snoyus,
Unus homo pariter munia ſuſtinuit.

Deceſſit Anno Dom. CIↃ. IↃ. XXXVII. Kal. Auguſti, annos natus circiter LX. conditus Goudæ in D. Joannis. Scripſit

Paraphraſin in Pſalmos Davidicos, Col Par. & alibi editam, ac Germanicè quoque redditam.

* Vitam ejus prolixam ex MS. ejus a *Walviſſio* P. M. conſcriptam.

De Libertate Chriſtiana. Lovanii, 1550. 8.

Hiſtoriæ Batavicæ libros XIII. Roterod. editos *Jacobi Braſſicæ* (cui *Snoyus* avunculus major fuit) cura, 1620. Fol. aliaque.

CORNELIUS REYNERI, natus Goudæ A°. 1525. A°. 1549. primum in Philoſophia locum Lovanii reportavit, cujus dein Profeſſorem egit, Theologiæ Laurea donatus curam majoris Begginaſii Lovanienſis A°. 1565. ſuſtinuit. Minori Theologorum Collegio præfuit A°. 1566. ac tum majori A°. 1568. quo anno S. Theologiæ Magiſterio initiatus eſt, eodemque tempore factus Canonicus & Profeſſor *novæ fundationis* ut vocant, deinde ſurrogatus in *Præbendâ* majori *Jodoco a Raveſteyn*, demùm Decanus Eccleſiæ S. Petri, in cujus Choro monumentum ſepulchrale habet:

HOC SUI MONUMENTUM PONI
CURAVIT
D. CORNELIUS REYNERI, GOUDANUS,
ARTIUM ET S. THEOLOGIÆ DOCTOR,
ET ALMÆ UNIVERSITATIS CANCELLARIUS IN ABSENTIA PRÆPOSITI.
MIGRAVIT EX HOC SÆCULO
ANNO CIↃ. IↃC. IX. DIE XVI. DECEMB.
ÆTATIS VERO SUÆ LXXXIV.

Cui Deus donet, ut miſericordiam conſequatur,
Et gratiam inveniat in illa die. Amen.

Anno 1572. legitur quoque fuiſſe Præſes Collegii Atrebatenſis.

MICHAEL & JOANNES NOORTWYCK, Fratres, Goudani, ingenii ſui ſpecimen dedêre, dum Anno 1553. in Pædagogio Caſtri, *Michael* primum, *Joannes* vero quintum locum inter centum octoginta ſeptem promoventes adepti ſunt. Referunt Conſanguinei eorum, quod, mutatâ Religione, in Diœceſim Paderbornenſem ſeceſſerint, ac unus eorum, vel uterque, in Chor-Epiſcopum præmemoratæ Diœceſis evectus ſit; cujus rei veritatem edoceri nuper cupienti illinc reſponſum fuit, nihil tum temporis propter Lutheranorum tumultus fuiſſe annotatum.

ADRIANUS BONSERUS, Goudæ Anno circiter 1533. ex non ignotâ familiâ natus, ſtudia Lovanii feliciter abſolvit. Fertur fuiſſe Amanuenſis *Viglii Zuichemi*, cujus Litteræ, tribus Voluminibus ab *Adriano Goud.* polito calamo deſcriptæ, in Collegio *Viglii* præter alia duo volumina, adſervantur *. S. T. Licentiatus, Paſtor & & Decanus Eccleſiæ Middelburgenſis in Zelandia efficitur: at civitate illa A°. 1577. poteſtati Principis ſubactâ in Flandriam abit, creaturque primùm Paſtor Dixmudæ, & pauló pòſt Paſtor & Canonicus *S. Martini* Yprenſis. Hanc quoque curam ob ſuperioritatem armorum Principis deſerere coactus, redit Goudam ſub An. 1583. at redditâ civitate reſtituitur priſtinæ dignitati, cui paucis pòſt annis immortuus eſt, A°. ſcil. 1592. ætatis 60. circiter annorum, ſepultus in D. *Martini*. Fuit facundus Eccleſiaſtes.

De his omnibus, aliiſque aliarum facultatum viris illuſtribus, plura vide apud *Ignatium Walvis* in Deſcriptione Urbis Goudæ vernacula, cujus ſæpius jam a nobis facta mentio.

* Hoc ab aliis Adriano Mang. tribuitur. Litteris his ſub *Friſia* feliciter uti ſumus.

DE-

DECANATUS ZUYTHOLLANDIÆ.

DUO mihi Decanatûs hujus Codices; unus vetuſtior, recentior alter. In hoc ii ſolùm ejus tractus pagi recenſentur, qui hodiè extant, vel nunquam aquis ſepulti, vel ab iis vindicati ſunt. In illo verò etiam hi, qui ab aquis ſubmerſi. „Anno quippe 1421. die qui S. *Eliſabethæ* ſacer tunc erat, inquit † „Boxhornius, fœda clades non Dordrechtum modò a continente avulſit, ſed „totam penè Zuythollandiam inundavit: cauſam ejus rei alii aliam adducunt. Nonnulli, „ruſtici cujuſdam ſcelere procuratum id fuiſſe tradiderunt. Quidam atrociſſimam tem„peſtatem narrant, aggere, qui inter Gertrudisbergam & Dordrechtum medius erat, ven„torum & aquarum violentia perrupto. Verùm ego omnium iſtorum malorum, inquit, non „aliam cauſam eſſe exiſtimo, quam Diploma Wilhelmi Bavari, quo Anno 1414. xx. Februa„rii, Zevenbergæ Domino, & Officiario in *Wieldrecht* conceſſit, ut aquæ-ductus, „*Zyla* vulgò dictus, præcludi anteà ſolitus, poſthac recluderetur, quoties *Wieldrech„tenſes* opus eſſe judicarent, Heemradiis, aut Dyckgraviis non conſultis. Undè factum „eſt ut cùm aquæ-ductus iſte negligentius haberetur, accedente tantâ tempeſtate quan„tam jam dixi, obicibus disjectis, omnia facilè potuerint inundari. Atque in memorati „jam Diplomatis memoriam & exſecrationem hi verſiculi circumferuntur,

† Boxh. Theat. Holl. p. 108.

Perdidit hoc Diploma homines, armenta, gregeſque,
Septuaginta duos pagos, & florida rura.

Chronoſtichon autem hoc;

VVIeLdreCht MaCh VVater beCLagen.

Vernaculum alterum notatum invenio,

TVVee en tſeVentICh dorpen ſijnder Met ſneLder ſpoet
Ontrent DordreCht *onder ghegaen door de hooChte des* VLoet.

Ut item illud Cl. Junii,

D*VrdreChto* I*n*CV*b*VI*t* VI*s atro*X I*n*CI*ta* V*ent*I*s*,
V*rbs q*V*a d*I*ſſ*ILVI*t prot*I*n*V*s ha*V*ſta* M*ar*I.

Præter Arces & Ædes nobilium complures, pluſquam centum hominum millia, cum pagis ſeptuaginta duobus, inundatione perierunt.

Pagorum nomina tam qui aquis adhuc ſepulti, quam qui ſenſim, partim ſponte, cedentibus aquis, partim incolarum induſtriâ emerſerunt, a Boxhornio ibidem *pag.* 109. enumerantur.

Nos eos ſolùm dabimus, qui in prædictis Eccleſiæ Ultraj. Codicibus MS. tamquam ſub Zuythollandiæ Decanatu comprehenſis referuntur:

DORDRACUM.
MAGNA ECCLESIA in DORDRACO.
NOVA ECCLESIA, *ibidem.*
VUYLPOORT,
SCHOUWELANTS AMBOCHT,
alìàs *'t Feer*, vel *Zwyndrecht*,
PAPENDRECHT,
SLYDRECHT,
ALBLAS,
ALBLASSERDAM,
RYERKERCK, alìàs *Ruweert.*
DE LYNDE-KERCK, alìàs *Devels-kerk.*
HEERJANSDAM,
OUDELANTS-KERCKE, alìàs
Heer Oudelants ambocht.
HEERS OLYS AMBOCHT,
'S HEERENHEYNE KERCKE,
KYFHOUCK,

ROYSOIRT,
DONKERSLOET, *ſubmerſa.*
't Heere Ambacht van [a] MOIRKERKE,
PIETERSHOUCK,
MAESDAM,
HEINKENSOIRDT,
NYEKERK, } *ſubmerſæ olim,*
KERNESSE. } *poſt recuperatæ.*
BARENDRECHT,
MONSTER,
[b] TOL, NYSSE, }
ALMSVOET, }
[c] AERNOUTS-WOUDE, } *ſubmerſæ.*
[d] STEMONT, }
HOUWENINGE, }
LEDERKERCKE, }
ANNE-KERCKE, }
WOLFBRANTS-KERCKE, }

[a] Recentior Codex Meer-kercke.

[b] Boxhorn. de Neſſe; [c] Boxh. Aertebergen. [d] Boxh. Striemonde.

DORDRACUM,

Dordrechti etymon,

* URBIS iſtius Hollandiæ dignitate primæ, ætate Lugduno-Bat. & quibuſdam aliis minoris, origo, ut cæterarum ferè omnium, incerta. A Diderico excitatam, ab eodem denominatam volunt poſt alios Bollandini. *Marco Boxhornio*, *Matthiæ a Balen*, ac noviſſimè *Lud. Smidſio*, *Jani Rutgerſii* Dordraceni magis placet ſententia, qui cenſet & variis argumentis probare nititur, Dordrechtum dictum a *Dorta* flumine, atque hoc nomine diſertè legi in Tabulis Chronographicis, cujus nomen adhuc cenſent retinêre pagum vicinum *Dortsmondæ*, quaſi *Dortæ os*, uti Iſelmonda *Iſalæ*, Ruremonda *Ruræ* ora, a fluentis ſuis nominantur. Hanc tamen nominis derivationem diſcutit & enervat Ant. Matthæus *Analect. vet. ævi* Tom. v. pag. 481. Ipſe alibi, lib. ſc. 1. *de Nobilit.* cap. 22. *Dordrecht*, Latinè *Dordracum*, a *Thuringiorum*, qui & Tungri, *trajectu* dictum a quibuſdam meminit.

Altingius, vetus nomen *Thurdrecht*, a voce *Thur*, & *Trecht* vel *Drecht* deducit. *Dor*, *Thur* vel *Duur* apud Veteres & aquam ſignificare contendit *Not. Germ.* part. 1. & part. 2. pag. 174. *Trecht* autem a *trecken*, *doortrecken*, tranſitum; *Drecht* verò a *draegen*, *driegen*, denotare forum mercatorium, ſeu nundinis celebrem locum, quò merces comportantur: non aliâ formâ, quàm Romanis forum, a ferendo dictum, *Adr. Junius* jam dudùm oſtendit.

ætas, At eum minimè dubium, quin *tranſitus* ſit *foro* antiquior, certiſſimâ ſequendi ratione a *tranſitu*, non a *foro* genuinum & primitivum urbis hujus nomen eſſe docet *Altingius*, accedente voce *Thur* vel *Dour*, quæ aquam inter alia denotat; quia hac non tantùm hominum *tranſitus* erat, ſed & *fluminis*.

... Cum Capella noviter conſtructa de Dordrecht, &c. *Thuredrechti*, Anno 1064. in Diplomate ejus anni ſanè genuino Henrici IV. Imperatoris, prima mentio; minimè ut urbis, imò nec Parochiæ, ſed ut *Capellæ*, & quidem noviter conſtructæ.

Acceſſiſſe autem Theodorici munitionibus & præſidio augmentum haud exiguum, planè indicat Eccleſia mox dedicata, eodem adhuc Anno CIƆ. LXIV. ut eſt in Traj. Indiculo Eccleſiarum per Diœceſin dedicatarum.

A pluribus ſeculis Metropoleos dignitate gaviſum fuiſſe ſaltem per *Zuyt-Hollandiam*, vel ex eo præclarè intelligitur, quod Principes, qui Hollandiæ imperium ambivêre, omnium primò *Durdrechtum* petierint, ut de pluribus notatum reliquit *Stokius*.

Fata, A Trajectinis *Loſſenſi* faventibus intercepta, direpta & incenſa civitas ſub Ann. CIƆ. CCX. brevi non modò ſurrexit è cineribus, formâ ampliore & nitidiore, novis & firmioris operis mœnibus aucta; *jura,* verùm etiam ad mercaturæ principatum ſibi viam paravit, nacta novum privilegium, quod † *ſtapulæ* vocant; lanarum porrò circa Ann. CIƆ. CC. LXXXII. mox & aliarum rerum promercalium, unà cum immunitatibus variis, *immunitates,* ſub Florentio V. & Joanne filio Evergetis, quorum ſuperſunt Diplomata Ann. 1284. 1290. & 1299. a Boxhornio *Theatr. Holl.* p. 99. &c. tradita.

* *A. Matth. in Anal.* *Menſ Alting. Not. inf. Germ. part. 2. p. 173.*

† *Stapula* jus eſt quo poteſtas conceditur aliundè invectis mercibus, quaſi manum injiciendi, &c. a *ſtapelen*, quod in unum aliquid coacervare deſignat.

Urbium itaque Hollandicarum Princeps jam per quatuor ætates citra controverſiam Dordrechtum, *ſitus,* ſitu peropportuno, portu commodiſſimo ad lævam ripam alvei, qui *Vabali* & *Moſæ* communis, olim continenti annexa, poſt famigeratam Ann. 1421. inundationem inſulari ſpecie. In Ordinum Hollandiæ Conſeſſu primaria, *dignitas,* quam & celebrem reddidit Synodus Anno 1618. & 1619. habita contrà Arminianos, & *Remonſtrantes* dictos, illic anathemate damnatos.

Templa, ac Fana; Templa, Fana ac Cœnobia illic a ſeculis celebrata, compendio recenſuit urbis ejus a mutato regimine primus Paſtor, *Theodorus Albinus*, vulgò *de Witte*, in Teutonica epiſtola quam ſcripſit ad *Heribertum Roſweydum*.

Hujus relationi quædam ex *Matthia van Bale*, aliiſque urbis ejus Scriptoribus, ipſiuſque loci, cujus ſubinde nacti ſumus copiam, archivis, atque Patriæ Annalibus MS. auctore, ut ſuſpicor *Hermanno Oemio*, de quo infra, ſubindè hîc attexuimus.

MAGNA ECCLESIA in DORDRACO,

& primò majus, Eccleſia major, Mariæ Deiparæ ſacra, in occiduâ urbis Regione, ad ipſa prope mœnia ſitâ; ornata Sacerdotum Collegio, quod Albertus Bavarus, Comes Hollandiæ, Anno M. CCC. LXVI. fundavit, confirmavit Joannes Verneburgus, Epiſcopus Ultrajectinus. Conſtabat illud Decano, XII. Canonicis, IV. Chori-ſociis, aliquot Vicariis. Turris Anno MCCCXXXIX. fundata, M. CCCC. LVII. (non M. CCCCI. ut habet Boxhornius) deflagravit. Ita lapidi ſub ipſâ turri inciſum:

Fundata ſum Anno Hieſu 1339. *Junii* 16.
Incenſa cum aliis 1457. *Junii* 28.

Opus elegans eſt, & arcuato opere admodùm excultum.

a S. Sura extructum, D. M. Virgini dicatum, Atque hæc eſt Eccleſia, quam ædificaſſe S. * *Sura* exiſtimatur, aut minorem certè aliam eo loco. Ad hujus arctoum latus Sacellum erat perelegans Virginis Deiparæ: inque eo ſodalitas, aut fraternitas, ut vocabant, ex primariis conflata civibus, ejuſdem honori Virginis amplificando devotis.

In eadem Eccleſia Altaria ſacellave minora alia, quædam majora, omninò XLVII. nec XLII. ſolùm uti Boxhornius ſcribit. Unum ex hiſce altaribus *ſanctæ Cruci* dicatum erat. Pars enim prægrandis è ligno crucis Chriſti hîc erat, eleganti inſerta cruci, gemmis pretioſis adornatæ. Id lignum aſtu quodam Sultano Babylonis ſurripuit Anno MCCC●XXX. Nicolaus, Schoutetus Dordracenus, dum ejus reparat ſceptrum, cui erat incluſum, in patriamque retulit, & huic *in quo pars S. Crucis Chriſti,*

* De S. *Sura* vide *Batav. Sacr.* part. 1. p. 130.

Baſi-

Baſilicæ donavit. Soerus Epiſcopus Ultrajectinus Anno M. CCCC.XXI. coram multis teſtibus in ignem illud conjecit, probare cupiens, veréne Dominicæ Crucis lignum eſſet; planéque integrum atque intaminatum manſit. Anno quoque M. CCCC. LVII. cum pars magna urbis, ipſaque Baſilica abſumpta incendio eſſet, ſacrum illud lignum omnino illæſum repertum eſt à Joanne Alberti, Decano, ac duobus ædilibus. Dominicâ poſt SS. Petri & Pauli feſtum ſplendidâ ac religioſâ ſupplicatione circumferebatur, eaque ſolemnitas *Circuitus minor* vocabatur. Periit ſacrum hoc pignus primis *Geus.* tumultibus.

Didici illud modò in primarii Paſtoris ædibus ſervari unà cum Codice Pergameno MS. in quo *ſigna* ac *miracula* a dicto incendio patrata fusè deſcribuntur.

Eccleſia major quo anno exſtructa ſit, variant Auctores. Quidam exſtructam putant Aon. 1300. alii Ann. 1334. 1339. &c. ut latius videre eſt apud Matth. Balium.

Litteræ fundationis dicti Capituli per Albertum Bavarum ſunt ejuſmodi:

Canonicorum ornatum Collegio, juxta Alberti Bavari Tabulas.

AELBRECHT, by der Godts Genaede Palens Grave by den Rijn, Hertoge in Beyeren, Ruwaert van Henegouwen, van Hollant, van Zeelaot, doen cond allen Luyden, dat wy puerlijck om Godts ende om ſijne gebenedyde Moeder Marien, horen dienſt te meeren ende te beteren in onſer Kercken tot Dordrecht, in eene gedenckeniſſe ons ende onſer ouder Zielen ter eeren ende ten love Godts gegeven hebben, ende geven onſen Conſent ende Wille daer toe: Dat deſe voorſz Prochy-Kercke, by Conſent ende Wille ons Geeſtelijckxs Vaeders des Biſſchops van Uyttrecht gewandelt magh werden in een Collegium, ende ſy in een Canonelye, dat is te verſtaen: Dat de vier Cureyten vander Kercke voorſeyt, voort met acht Geſellen die Geprovent ſijn, in haer Kerke Canoniken mogen werden, Canoniken Staet ende Vryheyt te hooden, elck op ſijne Provenue, daer hy nu ter tijt op Geprovent is inder ſelver Kerke, behouwende ons, onſe Heerlijckheyt ende gifte in aller manieren, als van onſen Ouders comen is. Ende daer toe dat Wy ende Onſe Naetcomelingen rechte Patroonen ende Gifters weſen ſullen ende blyven tot eeuwighen daege, van den Provenuen diemen te hieten plegen Cappelrye op Sinte Louis Altaer, ende die Cappelryo van St. Jacobs Autaer inder ſelver Kercke, die nu tot Canonickx Provenuen ſullen gemaeckt worden in alre formen, alſoo die Cureyten der Kercken voorſeyt, dien de giſte daer aff te honren plach, ommedie over ſullen geven, ende reſigneert hebben ſonder ergeliſt, ende want die Cuere van der Kercke groot is, ende ſy altoos is geweeſt met vier Cappellaenen, ſoo ſel elck Cureyt van den vieren ſetten eenen Cappellaen, daer die Cuere by geregeert wert in aller manieren ende Ordonnantien als altoos haercomen is, ende een vande Vieren ſal altoos Cureyt blyven. Ende deſe voorſz. Canonicken en ſullen den Vier Perſoonen, die de Kercke toehehoort, geen hinder doen aen hier Offerhande, ende aen andere accidentien die hem toebehoort, maer ſy ſullen hem een hulpe weſen nae der Ordonnantie, die ſy te hier toe gehadt hebben in haere Kercke, ende ſollenſe helpen beteren ende meeren totter Kercken orbaer. Ende want wy willen dat deſe voorſz. ſaecke vaſt ende geſtade blyve; Soo hebben wy gebeden ende bidden eenen Hoogen ende Edelen Man, Mogenden Prelaet, onſen Geeſtelijcken Vaeder, Heeren Jan van Veernenborch, by Godes Genade Biſchop t'Utrecht, dat hy dit Collegium inder beſter formen authoriſeeren wil ende confirmeeren. In Oorconde deſen Brieve beſegelt met onſen Zegel. Geſchreven in den Hage des Saterdages naer Onſen Vrouwen dagh Purificatio. In 't Jaer Ons Heeren M. CCC. ſeſſ en ſeſtigh.

Juſſu Domini Ducis Alberti.
Per Dominum G. de Heemſteden, &
Philippum de Polaenen,
M. G. Potter.

Confirmationis Tabulæ Joannis Verneburgi, Epiſcopi Ultraj. Latinæ, hujus ſunt tenoris;

a Joanne Verneburgo, Traj. Epiſc. firmatas:

JOANNES, Dei Gratia, & Apoſtolicæ Sedis Gratia, Epiſcopus Trajectenſis, univerſis Chriſti fidelibus ad perpetuam rei memoriam geſtæ cognoſcens veritatem: Cum decorem Domus Domini tantopere, præ aliis ferentibus diligere tenemur, quanto Deus per applicationem Pontificalis Officii amplius nos honorare diſpoſuit, libenter iis, quæ ad ampliandum Dominici nominis cultum, per piæ devotionis ſollicitudinem, intendunt, proviſionis commodum, & conſenſum benevolum impendere volumus, & tenemur. Cum ergo dilectus nobis in Chriſto Nobilis, & magnificus Princeps *Albertus*, Bavariæ Dux, Comes Palatinus Rheni, Gubernator Hannoniæ, Comitatuum Hollandiæ, & Zeelandiæ, & Dominus Friſiæ; a nobis duxerit humiliter poſtulandum, Eccleſiam Majorem Parochialem in oppido Dordracenſi, in honorem Beatæ Mariæ Virginis conſtructam, & dotatam cum quatuor Curatis, & octo Vicariis perpetuis, in eadem Eccleſia beneficiatis, in Collegiatam Eccleſiam Canonicorum Regularium ſæcularium erigere dignaremur. Nos vero, prædicti Domini *Alberti* Ducis, Comitis, & Gubernatoris Comitatuum, & Dominiorum prædictorum, juſtis precibus & poſtulationibus inclinati, prædictam Eccleſiam, in honorem beatiſſimæ Virginis glorioſè conſtructam, & dotatum, noſtra Pontificiali auctoritate, in Eccleſiam erigimus Collegiatam, dantes, & concedentes prædictis Curatis, & Vicariis, & eorum ſucceſſoribus, de cætero jus eligendi aliquam idoneam perſonam Decanum eorum, & Capitulum faciendi, cæteraque Jura Collegialia habendi, & exercendi, ſub iis modis, & formis, quæ ſupererunt in eadem Eccleſia, cum quatuor Curatis prædictis, & octo Vicariis, duodecim Præbendæ Canonicales, quarum quatuor Preſbyteriales, quatuor Diaconales, & quatuor Subdiaconales exiſtent, & qui obtinent, reſpondebunt prædictam Eccleſiam in divinis Officiis diurnis, & nocturnis, ac horis ſolemniter decantandis officiare & deſervire. Dictum Collegium, & perſonas ipſius, ſub noſtra ſpeciali protectione, recipimus, ut gaudeat omnibus, & ſingulis libertatibus, quibus noſtræ Collegiatæ Eccleſiæ Trajectenſis Diœceſis, de Jure vel conſuetudine, gaudent, vel gaudere conſueverunt. Et de criminibus eorum, per Decanum, & Capitulum, in quantum jura, & Conſuetudines permittunt, corrigantor. Item quæ ſtatuta honeſta, & rationabilia, & Ordinationes honeſtas; de communi conſenſu ordinare, & ſtatuere, & laudabiles conſuetudines obſervare poterunt. Item quod Dominus *Wilhelmus de Lantscroon*, Preſbyter in Dordraco, quem in Decanum ipſius Collegii per præſentes præficimus, & præfectum con-

coofirmamus, ſic maneat, quamdiu vixerit in humanis, Decanus Eccleſiæ prædictæ, & poſt ejus deceſſum, Capitulum prædictom, & Canonici, in electione vocem babentes, eligant, ut Jura volunt, unam perſonam idoneam in Decaoum ex ſeipſis, per nos, ad inſtar aliorum Decanorum dictæ noſtræ Civitatis Trajectenſis, confirmandum, quod curam animarum dicti Collegii gerat, quod dicto Collegio præſit, illos ad Capitulum, & Chorum convocet, cæteraque Jura Decanalia, de conſuetudine, vel Jure dictarum Eccleſiarum per Decanos fieri conſueta, exerceat, aut prior inter illos habeatur. Præterea concedimus, in augmentum, & favorem cultus Domini, præfaris Decano, & Capitolo, ut cum facultas ſe obtulerit, & reditus dicti Collegii ſic creverint, quod quatuor Canonicos, de novo ſuſcipiendos, & ad arbitrium ipſius Decani in Ordinibus promovendos, eorum numero, jam per nos approbato, & confirmaro, ſimili privilegio gaudentes, valeant vel ſucceſſive ſibi eligere, aſſumere & aſſociare. Item qood Decanus, & Capitulum de cura Parocbiæ, de oblationibus, & aliis ſubventionibus, quæ ſolum ad inveſtiros prædictos pertinent, ſe aliqualiter non intromittant, ſed eos, ſecundum antiquam conſuetudinem, & ordinationem Eccleſiæ, in omnibus fideliter promoveant, & adjuvare, pro conſilio, & auxilio, procurent. Et quod ſemper unus Curatus ad minus in Eccleſia prædicta in perpetuum maneat, qui jure juriſdictioni & Domino Archidiacono ſubjectus ſit, & obediens in mandatis. Item quod quilibet Canonicus, qui nunc eſt, ſit contentus de corpore, ſeu groſſo ſuæ Præbendæ, quod habuit ante crectionem dictæ Eccleſiæ Collegiatæ. Et Decanus, qui pro tempore fuerit, de præſentiis, ſubventionibus, & accidentiis, quibuſcumque, duplicem præſentiam de prædictis ſine aliqua conditione, obtinebit, & habebit, ac omnia, & ſingula ſupradicta, & ordinata, prout, &c in littera prædicta, Domini Ducis Sigillo ſigillata, cui hæc noſtra præſens cedula eſt transfixa, plenius continetur. Quibus auctoritarem, & conſenſum noſtrum pariter, & aſſenſum impertimur, concedimus, & adhibemus, & auctoritate noſtra ordinaria approbamus, ratificamus, & in Dei nomine, ad perpetuam rei memoriam ſine aliqua conditione confirmamus harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini M. ccc. ſexageſimo ſeptimo, menſis Julii die vigeſimo.

Conſenſus Præpoſiti, & Archidiaconi Trajectenſis hac condirione intervênit, ur Decanus, & Capitulum ſingulis annis ſolvant duas marcas, & duo *loot* puri, boni, & fini argenti ponderis Civitatis Trajectenſis, vel valorem ejuſdem in moneta uſuali ſingulis annis in dicta Civitate Trajectenſi.

ab eodem Alb. Bavaro cenſu auctum.

Idem Albertus Bavarus adamplificando Collegio huic cenſum deſtinavit, ex quatuor ejus Eccleſiæ *Præbendis* deſumendum, cujus tum poſſeſſores erant,

Dnus JOANNES WAELWYN, tunc ibi Decanus,
D. JOANNES VANDER BURG,
D. HERMANNUS SPIEGEL, &
Mr. MARTINUS, *Florentii* filius.

AELBRECHT, by Goeds genaeden Pals-Grave upten Rijn, Hertoge in Beyeren, Ruwaert van Henegouwen, van Holland, van Zeeland, ende van Vrieſland. Doen Cond allen Luyden: dat wy wel beraden met goeder Voirſinnicheyt, in Goeds Name, zijnder liever Moeder ende alle Gods Heyligen, ende om Godsdienſt te meeren, in onſer Collegye tot Dordrecht geſticht, in onſer Vrouwen eeren Marien, der Moeder Gods: Gegeven hebbeo ende geven een zekere Rente, te nemen wt onſer Vier Provenden, die nu ter tijt beſitten Heer *Jan Waelwijn*, nu ter tijt Deecken aldaer, Hr. *Jan vander Burch*, Hr. *Herman Spiegel*, ende Mr. *Martijn Floriszoen*. Inder manieren als hier nae volget: Wanneer datrer eeen ſtervet van den vieren voirſz. Soe zal alle die Vrucht coemen aen den Deecken ende Capittel, die dan ter tijt weeſen zullen inder Kercken voirſz. ende wanneer die Collacie aen Ons of onſe Naecomelingen comt, ende Wy daer mede eenen anderen voirſien zullen, die zal hebben drie Pont groet 's jaers voir zijn Corpus, in Payemente alsme by tyde in onſe Stede van Dordrecht Byer ende Broet mede coepen zal, ende dat Corpus mee dat daer verſcynen zal die Deecken ende Capittel jaerlicx den geenen wtreyken, die Wy onſe Collatie geven zullen. Ende zoe wye Wy, ofte nnſe Niecomelingen verſien zullen metrer Provende die nu ter tijt Hr. *Herman Spiegel* bezit, dien zal die Deecken ende Capittel jaerlicx wtreyeken voir zijn Corpus vier Pont groet Payements als voirſz es: overmits want die Provende des rechten Coreyts Provende es ende ewelicke blyven moet. Ende zoe wes van elcken vao deeſen voirgenoemde vier Corpus meer coemen mach jaerlicx, dat zullen die Deecken ende 't Capittel voirſz zetten ende geven in gedenckeniſſe onſer Ouders, Ons, ende Onſer Vrienden zielen dagelicx. In diſtributie den Canonicken, die daer dagelicx te Getyde coemen te Choer, Singende ende Leſende, ende anders nyemant, in geenen anderen Oirbaer treeken, noch doen treeken. Ende des zullen die Deecken ende Capittel voirſz up hoeren coſt altoes houden vier Cappellains: de Choer te Regeren ende den dienſt Gods te helpen doen inder Kercken, als gewoenlicke ende haercoemen es. Voirt zullen die Deecken ende 't Capittel tot Vier tyden van den jaere onſen Oudere, Onſen ende Onſen Nacomelingen Memorien doen, mit Vigilien van Negen Leſſen, ende met Miſſen. Ende tot elcken Termijn te deeſen Zeven Scellingen groeten, onder den Deecken ende Canonicken, ende daer dan tegenwoirdich weeſen zullen inden Choer: ende de Memorien te helpen begynnen, middelen, ende eynden. Voirt waert zaecke dat enich van deſen viere, die nu rer tijt deeſe voirgenoemde vier Provende hebben, by Conſente Wyſſel ende Permutatie dede: Soe zoude die geene daer hy tegens Permuteerde ende Wiſſelde, ende van Ons een Preſentatie brochte, hebben zijn heel Provende, alſoe lanck als hy leeft, gelijekerwijs als die geene hadde daer hy tegens Wyſſelde ende Permuteerde, ende daer en tenden te coemen aen den Deecken ende Capittel: in alle manyeren als voirſz. Ende omme de meerder zekerheyt: Soe hebben wy gebeden ende bidden eenen eerſamigen Vader in Gode, Heer *Arent van Hoern*, Biſſcop t'Utrecht, Onſen lieven Neve, dat hy hyer inne graeye ende genade doen wille, ende

dit

dît confirmere wille van zijnre Machte. In kenniſſe der waerheyt zoe hebben Wy deeze Privilegie ende Brieve bezegelt, wthangende met Onſen Zegele. Gegeven in den Haege des Donderdaechs na Synte Matthijs dach Apoſtel, in 't Jaer Ons Heeren M. CCC. LXXVIJ.

Arnoldus Hornius, Ultraj. Epiſcopus dotationem hanc, de qua Tabulæ hæ, ratam habuit.

Decani Collegii hujus, ex Monumentis MS. quæ teneo, ſunt ſequentes:

Decani. Anno 1368. D^nus WILHELMUS VAN LANDSKROON, defunctus 21. Oct. A°. 1376.

1476. D. JOANNES WAALWYN.

1334. D. WILHELMUS MACHELAAR, defunctus A°. 1441.

.... D. TILMANNUS VAN ROSENDAEL.

1454. D. JOANNES VANDER STALLE.

1459. M^r. JOANNES AB EGMONT, *Alberti* filius, patruus *Agnetis Henrici*, Conventûs D. *Agnetis* Prioriſſæ. Hic A°. 1465. XXX Martii, qui erat Dominica *Palmarum* Campanam dicti Cœnobii D. *Agnetis*, conſecravit, ponderis 408. librarum; ad ejus conſecrationem oblatæ fuere duæ libr. Flandr. ac 3. aſſes. Idem conditor Sacelli D. *Pancratii* nomine in majori Eccleſia, ex Archivis Monaſt. S. *Agnetis*, Anno 1486. ad vitam meliorem tranſiit: vir vitæ probitate & moribus ſuaviſſimis omnibus acceptus, liberalitate in pauperes cum paucis conferendus; moriens pauperes inſtituit hæredes: Monaſterio verò D. *Agnetis* X. jugera Hollandica, & omnem argenteam ſupellectilem legavit.

1493. D. GYSBERTUS OEM, *Jacobi* filius, ſublatus terræ A°. 1497. qui inter cetera pietatis inſtituta ſodalitio Jeroſolymitano legavit annuè 18. Caroleos.

1507. D. MARTINUS, *Wilhelmi* filius, defunctus A°. 1507.

1510. M^r. PETRUS VAN EEMSKERCK, Miles, defunctus A°. 1510.

1527. M^r. EGYDIUS VOGELAER, *Bartholomæi* filius, defunctus 11. Maji A. 1540.

1553. CORNELIUS VAN ALBLAS, *Wilhelmi* filius, obiit A° 1540.

1541. M^r. ELANDUS, *Joannis* filius, defunctus 19 Oct. 1552.

1552. D. ADRIANUS A MERWEDE.

1560. M^r. CORNELIUS BOMMEBORNIUS, *Gysberti* filius, defunctus 12. Martii 1560.

1575. D. ADRIANUS A DUVENVOORDE, *Joannis* filius, Eques, obiit circa Ann. 1575.

Ultimus Decanus, ex *Jac. Torrii* Relat. Rom. a fide avita Cath. devius.

CANONICI *Majoris Eccleſiæ*,

Canonici. 1366. D. *Wilhelmus van Lands-Kroon.*
1366. D. *Petrus*, D. Gyſelberti F.
1366. D. *Antonius vanden Zande.*
1366. D. *Balduinus Onderwater.*
1366. D. *Hermannus Spiegel.*
1368. D. *Wilhelmus*, Gyſelberti F. obiit.
1370. D. *Godefridus N.* obiit.
1373. D. *Petrus Suys*, obiit.
1376. D. *Joannes Waalwyns.*
1376. D. *N.* Henrici F. obiit.
1377. D. *Joannes vander Burch.*
1377. M^r. *Martinus*, Florentii F.
1378. D. *Joannes Scebbier*, obiit.
1389. D. *Joannes van Schiedam*, Gerardi F. obiit.
1396. D. *Joannes Mulegys*, obiit.
1396. D. *Koenradus*, Zaſſi F. obiit.
1400. D. *Chriſtianus vande Lek*, obiit.
1402. D. *Jacobus*, Cornelii F. obiit.
1403. M^r. *Jacobus Hamert*, obiit.
1406. D. *Nicolaus Hallincg*, obiit.
1407. D. *Hugo*, Joanni F. obiit.
1434. D. *Wilhelmus Machelaar.*
14... D. *Tielmannus van Roſendaal.*
1441. M^r. *Jacobus Kock.*
1444. D. *Joannes vander Halle.*
1446. D. *Theodorus*, Bartouti F.
1446. D. *Joannes die Rode.*
1447. D. *Bartoutus van Eems-Kerk.*
1452. D. *Daniel van Beveren*, Wilhelmi F. obiit.
1457. D. *Wilhelmus de Jonge*, D. Reineri F.
1458. D. *Theodericus*, Joannis F.
1458. M^r. *Cornelius Moelen*, Joannis F.
1459. D. *Joannes van Egmond*, Alberti F.
1459. D. *Wilhelmus van Malſſem.*
1459. D. *Rudolphus Duyk*, D. Nicolai F.
1459. D. *Tielmannus Oem*, D. Jacobi F.
1461. M^r. *Martinus*, Wilhelmi F.
1465. D. *Wouterus Spiering.*
1472. M^r. *Joannes*, Petri F.
1477. D. *Servaſius*, Servaſii F.
1481. M^r. *Gysbertus Oem*, D. Jacobi F.
1484. M^r. *Joannes Boot van Barendrecht*, Dom. Cornelii F.
1485. D. *Franciſcus van Diemen*, Gysberti F.
1485. D. *Joannes van Goer*, Arnoldi F.
1485. M^r. *Joannes*, Judoci F.
1485. D. *Gillis vander Halle*, Tielmanni F.
1485. D. *Andreas*, Wulichi F.
1485. D. *Jacobus*, Gillis F.
1485. D. *Lambertus Mol*, Lamberti F.
1492. D. *Joannes*, Judoci F.
1500. M^r. *Franciſcus van Alblas*, D. Wilhelmi F.
1503. M^r. *Jacobus die Joede*, Arnoldi F.
1503. D. *Tielmannus Oem*, D. Jacobi F. obiit.
1504. M^r. *Gillis Vogelaar*, Bartholomæi F.
1507. D. *Martinus*, Gerardi F.
1510. M^r. *Petrus van Eems-Kerke*, Tielmanni F. obiit.
1512. D. *Gerardus*, Cornelii F.
1512. D. *Cornelius Backer*, Jacobi F.
1513. D. *Hugo*, Philippi F.
1514. M^r. *Hermannus Haak*, circa 1514.
1516. M^r. *Adrianus vande Poel.*
1517. D. *Judocus*, Judoci F.
1518. M^r. *Arnoldus vander Puel.*
1519. D. *Wilhelmus Hallincg.*
1520. D. *Hugo*, Bartouti F. circa 1520.
1522. M^r. *Cornelius Oem*, obiit, ætat. 58.
1523. M^r. *Cornelius*, D. Wilhelmi F.
1525. *Jacobus Kroeswyk*, obiit.
1529. D. *Theodorus van Holten.*
1535. D. *Jacobus*, Cornelii F.
1535. D. *Godſchalckus van Wyngarden.*
1535. D. *Damaſus vander Myle*, Dom. Cornelii F.
1535. D. *Jacobus Beumont.*
1535. D. *N. Zas.*
1545. D. *Godſalckus Oem*, obiit, ætat. 59.

1548. *Mr. Heymannus van Beamonth.*
1550. *D. Wilhelmus die Jonge van Baardwyk*, circa 1550.
1552. *Mr. Eeland Joannis*, obiit.
1557. *D. Adrianus vander Merwede.*
1557. *Mr. Joannes de Vrie.*
1558. *D. Walterus Hallincg.*
1560. *Mr. Cornelius Bomme-Bom*, Gijsberti F. obiit.
1562. *D. Dominicus Backer*, Theodori F. obiit.
1564. *Mr. Georgius Joannis.*
1565. *D. Georgius vanden Boſch*, obiit.
1567. *Mr. Gooſwinus Matthiæ*, obiit.
1571. *D. Daniel Aarnoudſz.* obiit.
1571. *D. Daniel Hallincg.*
1572. *D. Joannes vanden Koulſter*, D. Floriſz.
1572. *D. Cornelius Hallincg*, circa 1572.
1575. *D. Adrianus van Duvenvoorde*, D. Janſz. obiit.
1603. *D. Cornelius Neve*, Geritſz. obiit.

Fuerunt illic Sacella 21. Altaria 47.

Sacella. I. *Sacellum S. Odulphi*, fundatum à *Petro Damaſi vander Myle*, Conſule Dordr. Ann. 1505.

II. . . . *S. Barbaræ*, fundatum Anno 14 . . . per *Rayneldim van Brakel*. Recenſetur Ann. 1422. 1454.

III. . . . *S. Catharinæ*, fundatum Anno 14 . . . recenſitum Ann. 1411.

IV. . . . *S. Andreæ*, fundatum Anno Domini 14 . . . recenſitum 1447. deſtinatum contubernio Piſcariorum.

V. . . . *S. Crucis*, fundatum 14 . . .

VI. . . . *SS. Nominis JESU*, fundatum Ann. 1485. 20. Sept. per Dominum *Adrianum Petri van Zandeling*.

VII. . . . *S. Eliſabethæ*, fundatum Anno 1431. 4. Octobris, cum *Vicaria ad Altare S. Eliſab.* (confirmante 9. ejuſdem menſis & anni Suedero de Culenborg Epiſc. Traj.) per Venerabilem matronam, *Zoetam*, viduam *Gysberti Neyſſen de Genderen*.

VIII. . . . *Fratrum Hieroſolymitanorum*, fundatum 14 . . . recenſitum in computo ejuſdem fraternitatis facto Ann. 1503.

IX. . . . *S. Georgii*, fundatum 14 . . . Sagittariorum contubernio pridem deſtinatum: recenſitum Ann. 1458.

X. . . . *S. Ludovici*, fundatum Ann. 13 . . . Recenſetur in litteris fundationis Capituli Ducis Alberti Ann. 1366. Datum Monetariis 17. Julii 1493. Hujus quondam Patroni & Collatores, Comites Hollandiæ.

XI. . . . *S. Apolloniæ*, fundatum Anno 141 . . per Dominam *Adrianam van den Coulſter*, atque Ann 1510. 2. Junii majori cenſu dotatum à Domina *Beatrice Wilhelmi van den Coulſter*.

XII. . . . *S. Pancratii*, fundatum 25. Januarii Ann. 1474. per Mag. *Joannem Alberti ab Egmont*, Decanum Eccleſiæ Collegiatæ D. *Virginis Mariæ* Dordr. Dotatum duabus *Vicariis ad Altare S. Pancratii*.

XIII. . . . *S.* . . . . . fundatum 14 . . . recenſitum in litteris æditruorum ſub nomine *Sacelli Joannis de Muylwyck*. Collatum Ann. 1475. 5. Sept. Mr. *Joanni Alberti*, Decano majoris Eccleſiæ.

XIV. . . . *S. Joannis Evangeliſtæ*, fundatum 1478. 16. Octobris per *Gertrudim* Mri. Joannis Alberti filiam, viduam *Runoldi Joannis*.

XV. . . . *S. Jacobi Majoris*, fundatum, & *Vicaria* ad *Altare S. Jacobi*, dotatum à *Thoma Simonis Bokelaer*, Quæſtore generali Hollandiæ, &c. Ao. 1487. 25. Auguſti, approbante Davide a Burgundia, Epiſc. Traj. XXIX. ejuſdem menſis & anni. Aucti ſunt cenſus a D. *Arnoldo Bokelaer*, Presbytero anno eodem 14. Sept. Dicta *Vicaria* debuit, juxtà fundationem, poſt mortem Domini fundatoris *Arnoldi Bokelaer*, aut illius, cum quo Dominus *Arnoldus* Vicariam fortè permutaret, dividi in duas, earumque Collatores eſſe proximi conſanguinei, prærogativâ juris, pari gradu, manente in ſexu virili.

XVI. . . . *SS. Petri & Pauli*, *Sacellum Romanorum* dictum, fundatum Ao. 1404. per Fratres & Sorores illius fraternitatis.

XVII. . . . *S. Pontiani*, fundatum 13 . . . recenſitum 1398. 1427. Deſtinatum contubernio Mercatorum pannariorum.

XVIII. . . . *S. Nicolai*, fundatum 1398. 1. Junii. Deſtinatum contubernio Propolarum.

XIX. . . . *S. Auberti*, fundatum 1408 4. Aprilis. Deſtinatum contubernio Piſtorum.

XX. . . . *S. Annæ*, fundatum 1451. 12. Sept. Deſtinatum contubernio Pellionum.

XXI. . . . *S. Stephani*, fundatum 1422. 21. Martii. Deſtinatum contubernio Tinctorum.

Sequuntur Altaria nullis Sacellis incluſa:

XXII. *Altare S. Huberti*, erectum in turri, habebatque contubernium. Altaria.

XXIII. . . *S. Severi*, in turri, deſtinatum contubernio Textorum.

XXIV. . . *S. Sacramenti* extrà turrim; Contubernii Scriniariorum.

XXV. . . S. . . . . Contubernii Saccigerorum. †

XXVI. . . *SS. Coſmi & Damiani.* Contubernii Chirurgorum.

XXVII. . . *S. Laurentii.*

XXVIII. . . *S. Eligii.* Contubernii Fabrorum ferrariorum.

XXIX. . . *S. Joannis.*

XXX. . . *quatuor Coronatorum.* Contubernii Nautarum ad Moſam.

XXXI. . . *S. Joſephi.* Contubernii Fabrorum lignariorum.

XXXII. . . *S. Mariæ Virginis*, cum Contubernio.

XXXIII. . . *S.* . . . Contubernii Naupegorum.

XXXIV. . . *S. Leonardi.* Contubernii Serrariorum.

XXXV. . . *ſeptem Dolorum B. V. M*

XXXVI. . . *S. Martini.* Contubernii Geraniorum.

XXXVII. . . *Summum.*

XXXVIII. . . *Annunciationis B. V. M.*

XXXIX. . . *S. Eraſmi.*

XL. . . *SS. Viti & Modeſti.* Contubernii Panni-tonſorum.

XLI. . . *S. Ligni Crucis.*

XLII. . . *SS. Trinitatis.*

XLIII. . . *S. Lucæ*, contubernii Pictorum.

XLIV. . . *S. Lamberti.*

XLV. . . *S. Sebaſtiani.*

XLVI. . . *SS. Ewaldi.* Contubernii Doliariorum.

XLVII. . . *SS. Criſpini & Criſpiniani.* Contubernii Sutorum.

NOVA

NOVA ECCLESIA ibidem.

Templum alterum Prochiale, pridem extra urbem ſitum:

Eccleſia quæ nova dicitur, *S. Nicolai* honori dicata, fundata eſt Anno 13... Erat pridem Eccleſia Parochialis Curiæ, & Toparchiæ de *Merwede*; ſed ab Anno 1604. Civitati omninò appropriata. xv. habebat *Altaria*, Choros tres; medium *S. Nicolai*, *Auſtralem S. Crucis*, *Borealem Deiparæ Virginis*. Paſtoratus à Capitulo Eccleſiæ Majoris conferebatur. Ea ædes, Anno MDLXVIII. feſto S. Vincentii, ipſo meridie conflagravit: reædificata, minor tamen, ab * Wilhelmo Lindano Epiſcopo conſecrata eſt.

Divus Tut. Collatores: Officium perpet.

† *Tielmannus Oemius*, *Eliſabeth* & *Belia Oemia*, *Godeſchalckus Oemius*, ac *Godeſchaldi* filii in hac D. *Nicolai* Eccleſia Officium Eccleſ. perpetuum fundarunt Anno 1468. ad *Altare SS. Trinitatis*, *B. Mariæ Virginis* & *S. Urſulæ*, ad remedium animarum ipſorum, majorum, conſanguineorum, & omnium fidelium ſub onere quatuor Miſſarum per hebdomadam, cum Pſalmis *Miſerere* & *De profundis* poſt ſacrum; reſervantes ſibi ac hæredibus collationem, deſtinatis in illud v. ſcutis Burgundicis, addictis VI. jugeris in *Bleskensgraeff*, ac medietate x. jugerum & CL. virgis *in Gibbelandt*, *item 3½ in Wingarden*.

Hujus Eccleſiæ Paſtores fuêre:

Paſtores,

Ao. 1520. Mr. ADRIANUS CORNELII, Pater fratris *Cornelii Adriani Minoritæ*, Concionatoris Brugis.

Ao 1522. Mr. CORNELIUS OEM, Canonicus in Majori Eccleſia, annorum 58. obiit 1522.

Ao. 1540. D. ADRIANUS COEMEN.

Ao. 1541. D. ADRIANUS JAGER, defunctus 1561.

Ao. 1544. Mr. ADRIANUS BROUWER.

Ao. 1557. D. CORNELIUS FRANCISCI.

Ao. 1560. D. CORNELIUS CORNELII BIEZE.

Ao. 1561. D. JACOBUS EUSTACHII.

Erant in eadem Eccleſia,

Sacella.

Sacellum S. Catharinæ, fundatum & *Vicariâ* dotatum Ao. 1407. die Jovis poſt feſtum S. Matthiæ à Joanne Jacobi, ex Teſtamento *Heriberti Jacobi*, dicti Joannis Fratris.

... *S. Barbaræ*, recenſitum 1541.

... *S. Jacobi*.

Præter Eccleſias haſce primarias, variæ Dordraci minores & Cœnobiticæ Eccleſiæ. Circa Ann. 13... excitatum Sacellum *B. Virginis Matris* in platea, quæ a curvitate nomen habet, *de Crommenelleboog*.

Auguſtinianorum Monaſterium:

Auguſtinianorum Eremitarum inſigne Cœnobium, fundatum, juxta *Hermannum Oems*, Anno 1275. Fanum habebat v. Sacella & varia Altaria. De eo ſic diſſerit idem *Oemius*, ſeu alios Auctor *Annalium Eccleſiaſt. MS. in quibus de ortu & progreſſu S. Fidei Catholicæque Rom. in urbe primaria Holl. Dordraco, viciniſque locis Suyt-Hollandiæ agitur*. Hiſce ſæpius per decurſum utemur.

Fundum largitus eſt Hollandiæ Comes, ut a majoribus ſe accepiſſe aſſeris R. P. *Crab* (ante turbas ejus loci Præfectos) Ao. 1596. Bruxellæ Viro Clariſſimo *Gualtero ab Aurea Villa*. Eſt optimo urbis loco ſitum, ambitum habet ſanè elegantem, aream in medio regiam, domus ampla eſt, templum magnitudine cum reliquis ejus Ordinis, ſi certare facias facilè vincet, elegantia & ſplendore longè ſuperabit.

* *Lindani* hujus, Dordraceni, vitam infra inter Eruditos Dordracenos dabimus.

† Ex tranſſumpto fundation. vernaculo, ſcripto manu R. Dni. *Albini*.

Fortuito id incendio periit, poſtea reædificatum.

Operi accelerando mirè fecit, quod Illmus *Siffridus*, Colon. Archipræſul conferentibus in pium id opus eleëmoſynis XL. dierum indulgentiam eſt elargitus, quam pariter illis contulit, qui lapides, calcem, &c. conficerent aut convehcrent.

Præfectos in hoc Sacro Collegio, *Priores* ipſi vocant, egere:

Auguſtiniani Cœnobii Priores.

1293. Fr. *Goidſchalcus Oemius*, qui primum Fani lapidem jecit Ao. 1293. Priores &
1343. *Domaes N.*
1344. *Dionyſius*, Prior Generalis.
1346. *Jan van Steenbergen.*
1348. *Dioniſius N.* Prior Generalis.
1349. *Gherijt van Hoeſden.*
1355. *Jan N.*
1355. Fr. *Jan die Biſſcop.*
Cornelis vander Nieuwer-Hey.
1363. *Jan Vincke.*
1367. *Adam van Deyle.*
Pieter vander Nyewervaert.
1370. *Claes van Sciedam.*
1399. *Claes Oem.*
1402. *Adriaen N.*
1405. 1406 *Claeys Ockerſz.*
1407. *Jan die Biſcop.*
1408. *Aernt van Geervliet.*
1410. *Claeys Oekerſz.*
1414. *Jan Biſcop.*
1417. 1419. *Vrederick van Hoern.*
1421. *Dirck van Velſen.*
1428. 1429. *Jacop Liſſe.*
1432. *Laurens Craling.*
1432. 1433. 1434. 1439. *Jacop Liſſe.*
1442. *Philips N.*
1446. 1449. *Claes van Breda.*
1451. 1455. *Gerard van Hoeſden.*
1455. 1456. 1458. *Cornelis Vrancken van Nieuwer-Hey.*
1475. *Jacop N.*
1475. *Boudewijn Stapel.*
1481. *Auguſtyn van Roſendael.*
1485. 1490. *Boudewijn Stapel.*
1496. *Jan Janſz.*
1515. 1516. *Henric van Sutphen.*
1520. *Jan van Orsbach.*
1521. *Jan van Orſbach*, S.T.Doct.
1530. *Auguſtyn van Eyndhoven.*
1543. 1553. *Pieter van Haſſelt.*
1555. *Cornelis Hardius.*
1558. *Cornelis Haraenier.*
1559. Fr. *Aernold Regius.*
Jooſt Reyngout, Viſitat.
1559. 1568. 1569. *Cornelis Hardius.*
1571. 1572. *Joannes Crabbius*, ultimus Prior.

Profeſſores.

1349. 1355. Fr. *Henrick Heye.* Profeſſores;
1419. *Hughe van Leyden.*
1432. *Henric Hey.*

Senior:

1520. Fr. Mr. *Aelbrecht N.*

Suppriores:

Suppriores, 1349. Fr. *Matthys N.*
1402. *Aernt van Utrecht.*
1406. *Aernt van Woudrichem.*
1408. *Jan Fraet.*
1410. *Aernt van Woudrichem.*
1419. *Heinric Houtſcilt.*
1432. *Claes vuu Rotterdam.*
1517. *Jaa Pels*, Pieterſz.
1520. *Jacop van Berek.*
1555. *Auguſtyn van Baerle.*

Procuratores:

Procuratores. 1494. Fr. *Bouwen Stapel.*
1501. *Barthout N.*
1515. 1516. *Anthonis Janſz. van Baerle.*
1520. *Dirck van Teſſel.*
1528. 1529. *Jacop Tielmanſz.* 1554.
1555. *Tielman N.*
1557. 1558. 1559. 1560. 1563. 1568. *Jacop Tielmanſz.*

Templi Chorus eſt dirutus; celebrant modò in eo ſuas conciones Calvino-Reformati feſtis, profeſtiſque diebus.

Sodalitium ibi S. Antonii; *Circa Annum 1400. P. Prioris operâ convenerunt Patricii aliquot primores Urbis Dordrechti & Sodalitium erexerunt ſub patrocinio D. *Antonii Magni*, Archimandritæ Ægyptii, ut aliquem tutelarem haberent, ni fallor, graſſante peſte, cujus ope incolumes cum familia exiſterent. Ne verò res benè inchoata paulatim diffiueret, legibus eam ſtabiliri placuit: communi conſenſu hæ latæ:

ejus Leges, I. Supplicationem ſolennem die D. *Antonio* ſacra, bini DD. comitentur: Confratres Sacroſancto Miſſæ Sacrificio interſint & ſacras preces Veſpertinas audiant.

II. Eodem die, communi PP. menſæ DD. Confratres interſint.

III. Quotidie Præſidem *Antonium* deprecentur, ut a morbis incolumes conſervet.

IV. Antonianis feriis eleëmoſynâ egentes juvent.

V. Poſtridie ſolenni Sacro defunctis Confratribus parentent.

Hæ olim leges ſanctè ſervabantur ante turbas Anni 1572. Licèt verò inter primores urbis etiam in mediis undis turbarum inviolatum Sodalitium permanſerit, quò tamen ad plures fructus ejus manaret, Bruxellæ PP. Auguſtiniani ſimile huic excitarunt, cui Ill^mus Marchio *Spinola*, Dux Arſchottanus, ceterique ferè Principes nomina dedere, & floret etiamnum ibidem numero Sodalium & pietate.

Nomina eorum qui Dordrechti Sodalium albo inſcripti ſunt, hîc ſubtexam, ut poſteris conſtet, quanta olim ambitione Sodalium eſſe de numero majores eorum expetierint.

& Sodales. *Snellardus Duyck*, Senator. 1453.
Godtſchalcus Oem, Conſul. 1440.
Joannes Oem, Tielmanni fil. 1437.
Ludovicus a Prato, Dynaſta de Moerkerken.
Theodorus Oem, Tielmanni F.
Petrus de Slingelant, Theodori F.
Gerardus Boogart, Prætor.

* *Ex Annalibus Eccleſiaſt. MS.*

Chriſtiani Schart, Petri F.
M. *Joanne de Slingelant.*
Guilielmus { *de Tympel.*
Florentius {
Petrus Abelius.
Guilelmus Duyck, Snellardi F.
Antonius, Guilelmi F.
Cæſarius a Slingelandt, Prætor, obiit 1499.
Cornelius Boogardus.
Jacobus Oem a Wyngardia, Baillivus Suyt-Hollandiæ.
Guilelmus van Nes.
Meinardus Isbrandus.
Tielmannus van Amerongen, Senator 1462.
Jacobus de Vries.
Noyde van Amerongen.
Jacobus, Damaſi F. Prætor.
Petrus Annocke, Quæſtor Suyt-Hollandiæ.
Petrus Tack.
Joannes Bellya.
Theodorus Oem de Wyngarden.
Iacobus Isbrandus.
Guilelmus Duyck.
Petrus a Slingelandt.
M. *Florentius Oem de Wyngarden.*
Ioannes a Tympel.
Ioannes de Vries, Jacobi F.
Ioannes van Muylwyck.
Petrus Schart, Chriſtiani F.
Cornelius Haeck.
Gerardus van Minnebeeck.
Tielmannus ab Amerongen.
Adrianus, Damaſi F.
Adrianus Fyck.
Guilelmus, Balduini F.
M. *Adrianus Beukelaer*, Quæſtor Suyt-Holland.
Adrianus van Meerdervoort.
Balduinus Oem van Papendrecht.
Diedericus { *Oem*, { F. Gaugerici.
Cornelius {
Ioannes { *Queckel.*
Iacobus {
Nicolaus van Meerdervoort.
Florentius de Thol.
Ioannes Oem, Prætor.
Iohannes de Minnebeeck, Baillivus Suyt-Holland.
Iacobus Heerman.
Adrianus ab Heemskerck, obiit 1523.
Guilelmus, Joannis F.
M. *Gerardus Boogard.*
Balduinus Oem de Papendrecht.
Hugo Queckel.
Gysbertus Heerman.
Gerardus Stoop.
M. *Iacobus de Vries*, Urbi a Secretis.
Tielmannus Mol.
Florentius van Kuyl.
Ioannes de Drenckwardt, Prætor.
Albertus Pynſſen.
Guilelmus de Drenckwardt, Conſul. D. de Gyſſenburg, obiit 1554.
Hubertus Tac.
Abel de Coulſter, obiit 1556.
Screvelius Halling, Ockeri F. Tribunus ærarii, obiit 1558.
Ioannes Oem, Jacobi F. Conſul.
Gerardus Tac.
Iacobus Queckel, Baillivus Suyt-Hollandiæ.
Daniel Oem, Hermanni F.
Petrus Muys, obiit 1569.
Guilelmus Bouequet, Præfectus monetæ Belgicæ, obiit 1570.
Florentius Mol, Baillivus Suyt-Holl.

Adria-

Adrianus de Blyenburg, Prætor, obiit 1573.
Gualterus Oem de Papendrecht.
Gangericus van Steenhuyſen, obiit 1571.
Balduinus de Drenckwaert, Conſul. obiit 1578.
Antonius vander Burg.
Gisbertus, Joannis F. Tribunus ærarii.
Balduinus Heerman, Toparcha in Maeſdam.
M. *Adrianus a Blyenburg*, Toparcha in Schoblant.
Matthias Berck.
Guilelmus Oem, D. de Papendrecht.
Gangericus van Drenckwaert, D. de Gyſſenburg, obiit 1584.
Cornelius vander Myle, obiit 1585.
Ockerus Hallinck, Schrevelii F. obiit 1584.
Theodorus Berck.
Joannes vander Myle.
Petrus Arnolds, Toparcha de Maeſdam.
Guilelmus de Drenckwart, D. de Gyſſenburg.
Cornelius de Moenſyenbrouck.
Guilelmus de Ionge.
Adrianus de Moenſyenbrouck, Pro-Conſul.
Quirinus a Gratia.
M. *Hugo Cool.*
Matthias a Nederhoven, Toparcha de Ryſoort.
Ioannes Boucquet, obiit 1613.
Damaſus Barthouts, Toparcha de Sandelyn.
Arnoldus a Goudthoeuven, obiit 1612.
Diedericus Heynck, obiit 1606.
Herman Heerman.
Iacobus van Diemen, obiit 1606.
Iudocus Gryp, *van Valckeſteyn.*
M. *Iacobus Spaen.*
M. *Adrianus a Moenſyenbrouck.*
Ioannes }
Danielem } *Oem.*
Hermannus }
M. *Viglius* }
Ioannes Brouwer.
M. *Guilelmus Boucquet.*
Franciſcus Verduyn.
. . . . *Bladegem.*

Ædes Dominicanorum, eorumque functiones.

Circa Annum 1309. innotuerunt primùm Dordraci PP. Ordinis S. *Dominici*, Ultra ecto huc fructificandi causâ excurrentes. Domum ſibi coëmerunt propè Beginaſium: in ea duo ferè habitabant; alter Sacellanum agebat in D. Adriani extra muros, alter Xenodochii *D. Jacobi*: is ſuis item concionibus in feſtis Magnæ Virginis & Sacris Majoris hebdomadæ feriis in ſumma æde populum paſcebat, erat & a confeſſionibus Noſocomio majori. Hi ut alerentur, una alterave collecta vicatim fiebat per annum.

FF. Minorum Cœnobium;

IV. *Fratrum Minorum* Monaſterium antè Annum MCCCXI. conſtructum eſt, ut ex quâdam cenſuali ſyngraphâ patet ante Annum 1252. uti & liquet ex quodam Privilegio Florentii Hollandiæ, Regis Wilhelmi fratris, dato 1252. die Martis poſt Dominicam *jubilate*. Templum magnitudine Patrum S. Auguſtini valebat, opus egregium. Tria habebat altaria, cancellis præſepta. Everſum eſt ab Acatholicis Anno M. D. LXXVIII. ſtratâ per hortum viâ, ædibus circum ædificatis.

† *Gardiani*,

ejus Guardiani;

1284. Fr. *Baernt N.*
1308. *Ian Salomonſz.*
1324. *Barnardus N.*
1325. *Barnaet van Groeningen.*
1337. *Heinric van Eſſche.*
1338. 1345. 1346. *Ian Salomonſz.*
1346. *Henric Janſz.*
1355. *Alaerd van Dieden.*
1355. *Ghiſelbrecht van den Berghe.*
1360. *Henric van Aſſche.*
1367. *Pieter van der Nyewervaert.*
1372. *Tomas Tomaſz.*
1372. *Ian Dirxz.*
1382. *Gabriel N.*
1383. *Pouwels N.*
1384. *Paulus N.* Provincialis Gardianus.
1385. 1386. *Ioeſt N.* vel *Iodocus.*
1388. *Wouter van Eel*, vel *Waltherus de Eel*, Provincialis Gardianus.
1404. *Adriaen N.*
1407. *Ian die Biſſcop.*
1411. *Clais Pannaert.*
1414. *Ian die Biſſcop.*
1439. *Dirck van Rotterdam.*
1440. *Heinric N.*
1446. *Heinric Jacopſz.*
1447. *Henric van Abſté.*
1460. 1461. 1463. *Heinric Andrieſz.*
1541. 1542. *Lambrecht N.*
1543. *Matthys Wenſſen*, Pater General.
1562. *Kornelis van Mierop*, ætat. 42.
1572. *Franciſcus Mierbecanus.*

Lectores:

Lectores, &c.

1308. Fr. *Willem Cant.*
1355. *Ghiſelbrecht van den Berghe.*
1434. *Heynric Hey.*
1458. *Cornelis vander Nieuwer Hey.*
1460. *Ghysbrecht van den Berghe.*

Vice-Gardianus:

1386. Fr. *Willem Goyer.*

Procurator:

1434. Fr. *Gheraet van Hoeſden.*

Aſceterium D. Agnetis;

V. Nonnarum Veterum Cœnobium, S. *Agneti* ſacrum, incolebant Sanctimoniales Regulares, inſtituti Auguſtiniani *, Capitulo *Windeshemenſi* ſubjectæ: iis a confeſſionibus, & ſacris erat Sacerdos è rubeâ valle, aut viridi valle, utroque in Soniâ Silvâ, haud longè Bruxellis ſito Monaſterio. Illuſtris ex Norvegia matrona cum aliis quibuſdam Ao. 1326. Sedem ſibi illic delegit.

ejus initia.

Dedicatum eſt templum Ao. 1426. in honorem D. *Agnetis* ab Henrico, Epiſcopo Roſario; voluitque diem dedicationis celebrari Dominica infra Octavam *Nativ. B. M. Virginis.*

Fanum;

Indulgentiis Ao. 1500. ditatum fuit favore quorundam R. E. Cardinalium, quorum Diploma teneo. Cardinalium eorum ſigilla ei appendebant in rubra cera forma ovali. Fredericus Badenſis, Ultraj. Epiſcopus eidem anno eodem XL. dierum indulgentias conceſſit. Civium

† *Gardiani*, cuſtodes, ex Gallico *Gardien*, dicuntur apud FF. *Minores* Præpoſiti Monaſteriorum. Ita Cangius in *Gloſſario*.
* Domus S. *Agnetis* in *Dordraca* dicta.

liberalitate Sacellum D. Virginis intra illud A°. 1505. extructum opere fornicato auratum. Stat etiamnum templum, anno MCCCCXCIV. conſtructum. Habuit tria olim altaria, cum choro, Sacellum, quem infernè paries lapideus, ſupernè cancelli præcludebant. Ad meridionale chori latus, extrinſecus appoſita ædicula erat, in qua parvula ædicula B. M. lapidea ſtatua B. *Mariæ Virginis* ſervabatur, in templi fundamentis, dum ea foderentur, reperta; per quam multa divinitus facta miracula ſunt: indulgentiæ quoque ædiculam religioſè viſentibus conceſſæ, ab II. Martii per VIII. continuos dies. Amplos id Gynæceum proventus habebat, donatos præcipuè a *Gerardo Heemskerckio*, Equite, qui Anno MCCCCXVII. vivebat.

Series hæc Rectorum, Rectricum & Monialium, inter quas plures ſtirpe prænobili habes, ex Codice M.S.

Priores:

Priores, 1486. 12. Martii *Henricus de Cleve*, obiit 12. Martii 1486. rexit annis 36.

1487. 11. Maji *Gysbertus Andreas de Haerlem*.

1487. 14. Oct. *Walterus de Haerlem*, frater noſtri Prioris & conſocius moritur 1493. 2. Julii.

1499. 18. April. moritur *Gysbertus*, Andreæ F. rexit 12. annis.

1499. 3. Maji Dom. *Wilhelmus Crindt*, 1504. 26. Junii eligitur in Priorem Monaſterii Vredendalenſis.

1499. 18. Maji deceſſit *Henricus de Leide*, qui conſocius noſtri Prioris erat.

16. Maji ad conſocium venit *Henricus de Wyndecim*.

1500. 17. Junii venit ad conſocium *Ioannes de Amſterdam*.

1504. 21. Julii venit *Nicolaus* ad Prinrem noſtrum, & *Ioannis* ad ſocium ejus.

Rectrices, vulgò *Prioriſſæ:*

Rectrices, 1426. *Gertrudis Blyde*.

1440. *Ermgardis de Love*.

1440. *Adelheidis Oaderwater*, Reynoldi F.

1450. *Catarina Haaks*.

1468. *Alcidis van Ghoor*, Procuratrix.

1471. & 1477. *Agnes de Diemea*, Henrici F.

1480. *Gertrudis vaa Neck*.

1483. *N. Cornelii*, Ockeri F.

1493. 15. Julii, *Gertrudis Omers* eligitur, & 14. Maji 1526. moritur, rexit 33. annis.

1550. *Eliſabeth de Ioage*.

1554. *Anna Nicolai*, Jacobi F.

Moniales:

Moniales. 1391. *Erimgardis Haren*, Rodolfi filia.

1383. *Goude*, Domini Wilhelmi Deunx filia.

1400. *Aleidis Loef*.

1430. *Walburgis vaader Merwede*, Domini Danielis filia.

1434. *Iſabella van Malburg*.

1440. *Sapientia Onderwater*, Reinoudi filia.

1456. *Beatrix van Naerſſea*.
Eliſabeth van Naerſſen.
Soete van Naerſſea.

1465. *Sueta van Beveren*.

1465. 16. Feb. *Halewina*, Adriani filia, profeſſa dedit Monaſterio 3½ jugera.

18. Maji, *Gertrudis Linx*, dedit Monaſterio 130. R. florenos.

15. Sept. *Nicolaia vander Lindea*, ipſius mater dedit 300. ſcuta.

1466. 30. Maji, *Criſtina Gherits vander Ghaſt*, dedit 10. ſcuta per ſingulos annos.

1467. 7. Januarii, *Halewina*, Gerardi filia: ipſius Pater dedit 400. florenos.

In Novembri, *Lediwiaa* dedit 100. fl. R.
Gertrudis van Ameronge, obiit 1467.

1468. *Eliſabetha vander Does*.
Luitgardis, Wilhelmi filia.
Eliſabetha vaa Alckemade.

1469. *Hadewiaa*, Gerardi filia.

1471. *Gertrudis Staers*, dedit annuè 40. florenos Rhen.
Margareta, Joannis Theodori filia.

1471. & 1520. *Nicolai vaa der Linden*, Joannis filia.

1473. 7. Aug. *Eliſabetha*, Gerardi filia, dedit 200. flor. Rhen.

20. Aug. *Machtildis Rutgaers*: parentes dederunt 3. jugera.

4. Sept. *Aleidis*, Judoci filia, dedit annuè 50. flor. Rhen.

1475. dies S. Pontiani, *Margareta*, Wilhelmi Heſſels filia.
Soror Joannis Dami filia, ejus pater dedit 20. jugera.

1477. *Geertrudis vaa Diemen*, Henrici filia.

1478. *Ioanna Damas*, Wilhelmi filia.

1479. *Agneta Wiaters*, obiit 1479.

1481. 27. Jan. *Eliſabetha vaa Aarſen*: ejus pater dedit 100. flor. Rhen.

31. Decemb. *Margareta*, Joannis Eylants filia: pater ejus dedit 200. flor. Rhen. & poſt ejus mortem adhuc 100.

14. Julii, Soror Joannis Adriani filia. Mater ipſius multa bona conceſſit.

1483. *Aleidis Moanen*.
Geertrudis Ioaanis.
Hadewigis Kool.
Eliſabetha vaa Maerſſea, Joannis filia.

1485. 23. Aprilis, *Clementia*, cujus avunculus dedit 200. flor. Rhen.
Iacoba Ockers; amita ejus dedit 100. fl. R.

23. Sept. *Cornelia Joannis*.
Wilhelmina vaa Brakel.

1487. 22. April. *Geertrudis Tielmanni*, Godeſchalki filia. Pater dedit 300. fl. R. & poſt ejus mortem habebit 200. libras.

13. Maji, Domina *Ida Tielmaani*, Jacobi filia. Pater dedit 300. flor. Rh. & annuè adhuc 36. fl.

16. Sept. *Adriaaa*, Clnys filia, dedit 108. fl. R.

1489. 28. Julii, *Antonia*: avunculus ejus dedit 100. ſcuta & 48. fl. R. & 22. libras flor.

1490. 22. Julii, *Heylwig*, Jacobi filia. Pater ejus dedit 2. jugera.

21. Aug. Soror *Soet*, & dedit 100. fl. R.

1492. 16. Junii, *Adriana*, Joannis Ghiben filia, dedit 3. jugera.

1493. 16. Julii, *Agnes*.

20. Julii, *Volewyt*, cujus parentes dederunt 345. fl. R.

1494. 19. Julii, *Hildegondis*, Henrici filia.

8. Nov. *Margareta Henrici*.

1495. *Maria Crooswyck*.

1496. 4. Julii, *Sapientia*, Cornelii filia.

6. Aug. *Soet Claes*, Joannis filia.
Agatha, Joannis filia.

1499. 1. Sept. *Ioanna Meyſt*, dedit 109. fl. R.
Catharina, Joannis filia.

1500,

1500. *Maria van Sandeling.*
1502. 17. Julii, *Maria*, Domini Wilhelmi Ruichroc filia, dedit annuè 8. libras.
30. Julii, *Agatha*, Joannis filia.
1503. 27. Octob. *Soeta*, Diderici filia, multa bona nobis conceſſit.
12. Nov. *Cornelia*, Jacobi Oems filia, dedit 138. fl. R.
1504. *Beatrix van Naerſſen.*
21. Sept. *Clementia*, Diderici Bor van Ameronge filia, dedit 34. libras annuè & 128. libras in annumerata pecunia.
1505. 30. Aug. *Cornelia de Jonge*, & dedit annuè 20. fl. R.
1506. *Ida Oem.*
1507. *Chriſtina van der Duyn.*
1517. *Sophia van der Linde.*
1520. *Nicolaa van der Linde.*
1521. *Iſabella van den Couſter.*
Anna van Sol, Anthonii filia.
1522. *Adriana*, Wilhelmi filia.
1524. *Eliſabetha*, Domini Petri filia.
1535. *Machtildis de Jode.*
1538. *Catharina van der Duyn.*
1557. *Iſabella Stoop*, Domini Wilhelmi filia.
1563. *Anna Diert.*
1566. *Geertrudis Oem.*
Sura Oem.
1572. *Anna* & *Margareta van Boshuyſen.*

Adhuc & ſequentes Moniales, non deſignato anno,

Martha Oem.
Machtildis van der Hoer.
Bona Duyck.
Iſabella van der Does.

* *Walburgis a Merweda* enituit A°. 1430.

Conſtantia omnium ore laudata, quæ non modò fumoſas Majorum imagines, parentum lacrymas, proci preces, ſed formæ decus ſummâ omnium admiratione generoſo preſſit pede, & in D. *Agnetis* Chriſti militiæ nomen dedit, & locum antè vix cognitum & hoc ingreſſu & morum deinde ſanctitate illuſtravit, filiæque conſtantiâ vir illuſtris *Daniel* parens victus, non exiguos cenſus loco attribuit.

Rectrices à Sanctitate morum maximè commendatæ.

Iſabella Omeria, Rectrix Virginum ad D. *Agnetis* 33. annis Monaſterium rexit tantâ ſubditarum Virginum ſatisfactione, ut omnium lacrymas meruerit. Hujus induſtriâ non reditus modò aucti plurimum, ſed & templum & major pars domus a fundamentis exſtructa.

Joanna de Jonge, Præfecta Virginum D. *Agnetis* abiit ad ſuperos A°. 1547. cum loco præfuiſſet annis uno & 20. rarâ ſanctitatis opinione, &c.

Virgines gratam beneficiorum memoriam conſervantes, in defunctæ locum Sororem ejus, *Eliſabetham de Jonge* ſurrogarunt. Poſtremæ earum *Anna van Boshuyſen* & *Margareta van Boshuyſen*, germanæ Sorores in Brabantiam ſe receperunt A°. 1572.

Hi dicti Cœnobii proventus A°. 1468. ex Archivis loci MS.

Proventus.

Op een huys ſtaende op den Riedyck, een goude Engelſche Nobel.
Item 4. *pont van een erve.*
Item 3. *Wilhelmus ſchilden op een huys en erve, ſtaende tegens de Kruys-broeders Capelle.*
Item *aen erfagtigheit, als dat Pant-boek begrijpt, 42 pont, 15 ſchellinge, 2 groote.*

* *Ex Archivis loci MS.*

Nog 2 pont van Margriet van Genderen.
21 Mergen Lands in Heeren-oudelands ambagt, doen 72 Beyerſche guldens en 6 Capoenen.
21 Mergen Lands in het ſelve ambagt, doen 72 ſchilden, 9 ſtuyvers.
12 Mergen Lands in de Rider-waert, doen 34 Beyerſche guldens.
3 Mergen Lands, ibid. doen 13 Beyerſche guld.
6 Mergen Lands in de Linde, doen 13 Rijnſe guld.
5 Mergen Lands om 16 ſchilden en 3 Capoenen.
3 Mergen Lands om 10 ſchilden.
3 Mergen om 10 ſchilden.
12 Mergen om 25 Wilhelmus ſchilden en een weer.
3 Mergen om 4 W. ſchilden.
2 Derde deelen van een wierken Lands van 15 Mergen, genaemt Groesbeek, om 21 Beyerſche guldens en een vet weer; Het andere derde deel doet 12 burgh ſchilden en 2 Capoenen.
10 Mergen Lands, doen 20 burg-ſchilden, 20 ſtuyv. en 2 Capoenen.
Nog een hoefje Lands om 1 R. guld.
12 Mergen Lands doen 30 guld. en 4 Capoenen.
3 Mergen doen een halven Nobel.
4 Mergen doen een Engelſche Nobel.
4 Gaerdens Lands doen 4 Beyerſche guld. en 4 ſt.
8 Mergen Lands doen 7 ſchilden.
3 Mergen Lands doen een Nobel.
8 Mergen Lands doen 9 Rijnſe guldens.
De helft van 36 gemeeten Lands, gelegen in 't Land van Voerne, voor 22 R. guld.
Nog 4 gemeeten om 18 ſchellinge.
Nog 5 Mergen Lands doen 7 ſchilden.
Nog had dit Klooſter zoo aen Lijfrenten als Erfrenten dit jaer, . 895 - 4

De Landen waren gelegen in Heeren Oudelands-Polder, *in de* Oude Riderwaert, *in die* Linde, Mathena, Papendrecht, Gieſendam, Gieſen, Alblas, Leekerkerk.

A°. 1494. *Henricus Helmerius*, ut opibus potens, ita liberalitate clariſſimus, cum acceepiſſet Virgines ſacras in Cœnobio S. *Agnetis* inopiâ premi, 800 Rh. florenos munificè donavit.

Cœnobium *Marienborn* dictum, id eſt, *Mariæ Fontem*, fundatum Ann. 1303. incolebant Sanctimoniales tertiæ Regulæ S. *Franciſci*, quibus ſæcularis Sacerdos Saeramenta adminiſtrabat.

Ædes Marienborn.

Oratorium earum duabus decoratum Campanis ſacris; uno D. *Martino*, altera S. *Suræ* inſcripta.

Rectrices, Sororeſque has invenimus: in Codice vernaeulo.

Matres:

Matres.

1432. Sr. *Zoete van Beveren.*
1439. Joncv. *Hillegond N.*
1449. Joncv. *Geertruyd N.*
1520. *Anna*, Willems dochter.
1545. *Heyltken*, Jakops dochter.
Mariken, Martens dochter.
Anna, Dircks dochter.
1550. 1552. 1554. 1555. 1557. 1560. 1570.
Mariken, Martens dochter.

Procuratrices:

Procuratrices.

1431. Sr. *Mechteld*, Jans dochter.
1432. *Kathryn*, Pieters dochter.

Zaſte-

Zuſteren,

Sorores. 1431. St. *Reyneld die Wijnter*, Aernts dochter.
Woborch, Wouters dochter.
Cleys Cnobbonts, Cleys dochter.
Lysbeth, Jacops dochter.
Lysbeth, Jans dochter.
1432. *Lysbeth Scakelvoet*,
Geertruyd Scakelvoet, en
Alyd Scakelvoet, Cleys dochters.
1443. *Alyd*, Pieters dochter.
1451. *Adriaen*, Pieters dochter.
Heylwy, Jans dochter.
1461. *Katryn vander Sternhuyzen*, Willems docht.
1461. 1462. *Masken*, Jordens dochter.
1467. *Elsken*, Geerlofs dochter.
1469. Juffr. *Agneſe die Jonge*, Heeren Reyners dochter.
1476. 1485. *Mechteld*, Jordens dochter.
1489. *Lysbet Leuf*, Adriaens dochter.
1502. *Nelle*, Frederix dochter.
1505. Juffr. *Beatrix Boot*, ſterf 1505.
1520. *Agnes Oem.*
Cornelia Oem.
Anneken, Jans dochter, circa 1524.
1530. *Cornelia die Jode*, circa 1530.
1570. *Anneken*, Jans dochter.
Anneken, Dirx dochter.
Neelken, Schrevels dochter.
Maryken, Aerts dochter.
Anneken Oem.
Aelcken, Jans dochter.
Trynken, Aryens dochter.

Illic nunc habitatio eſt tenuium Orphanorum, qui Cœnobii proventibus aluntur.

Ædes Gryſiarum, *Gryſiarum Sororum* (ut a leucophæa veſte appellant, Regulam S. *Franciſci* Profeſſas) ſtetit vià novâ Monaſterium, ſundatum Ann. 1332. Tria hîc Altaria, Chorus unus præcluſus. Eas inſtruebat Sacerdos e *Minorum Ordine*. Juxtà id Cœnobium ædicula erat Deiparæ ſacra.

Alexianorum, Cœtus *Alexianorum* Fratrum VIII. Anno M. D. LXV. inſtitutus, unam in templo aram habebat, domuique adjunctum manicotrophion.

Panariarum, *Panariæ Sorores*, *Broot-Suſters*, Ordinis S. *Auguſtini*, infirmis miniſtrabant, atque aliquamdiu mendicarant, unde & nomen iis impoſitum videtur, fundatum Ann. 13... Earum Ordo a Florentio Epiſcopo Ultrajectenſi, auctoritate Gregorii XI. Papæ Avenione degentis, approbatus, edito Diplomate. Eæ primùm in vulgari domo habitarunt, quæ in Monaſterium converſa Anno MCCCCLXVI. 8. Junii, ab Epiſcopo Davide.

Beginarum. Curia *Beginarum* Anno MCCCIII. erecta, tres in templo aras habebat, quarum ſecunda Deiparæ, tertia S. *Agathæ* dicata. Antiquiſſimum totius urbis Fanum cenſebatur.

Wilhelmus Hannoniæ, Holl. ac Zel. Comes Curiam hanc in tutelam ſuam recepit ſeq. Diplomate:

Hæ a Wilhelmo Hannonio in tutelam ſuſceptæ. WY WILLEM, *Grave* van *Henegouwen*, van *Hollant*, van *Zeelant*, ende *Herre* van *Vrieſland*, alle den gheenen die deſen Brief ſullen ſien, Saluut en alle goed: Want een deel *Jonck-Vrouwen* des *Hoefs* der *Beggynen* in *Dordrecht*, hebben aangenomen, een *Orde* die gheheeten es *Orde* der *Penitencie*, die *Geſticht* ende *Geconfirmeert* es van den *Stoel* van *Romen*, als Wy verſtaen hebben, dat Wy prijſen en loven, waer by dat Wy deſen *Jonck-Vrouwen*, die *Beggynen* waren, ende noch in deſen voerſz *Hove* woenen, alſoe langhe als ſy hem wel en eerlicke houden, nemen in onſe Beſcermeniſſe. Ende willen dat ſy haren *Hoff* ende haere *Huyſinge* beſitten ende gebruyken, in al dien Rechten, dat ſi plaghen te doene, doe ſi *Beggijnen* waren; want 't *Beggijn-Hoff* voerſz van Onſe *Voor-Vorders*, *Graven* van *Hollant*, eerſt *gefondeert* ende *geſticht* was.

Voirt want hy begheren deſer voirſz *Jonck-vrouwen* voirtganck in allen Geeſtelicken ſtucken, ſoo bevelen wy naerenſtelicken Onſen *Rechter*, *Schepenen* ende *Raed* in Onſe *Poirte* van *Dordrecht*, wie ſy ſien in deſer tijt, dat ſy deſe voirn. *Jonck-Vrouwen* jonſtelicken hebben, ende vorderen in allen ſtucken, daer ſy es begheren.

In Oirconden deſen Brieve beſegelt ende gegeven tot *Sente Gheerden-Berghe*, op *Sente Jansdach* te Midde-Somer, in 't Jaer Ons Heeren M. CCC. XXVJ.

Penitus everſa nunc omnia.

Nosocomium SS. Sacramenti. Noſocomium, *Venerabilis Sacramenti* dictum, fundatum Ann. 1301, viſitur etiamnum in Foro piſcario, dotatum præcipuè liberalitate *Ratingiorum*, & *Hemskerckiorum*, atque utriuſque familiæ, ſanè perantiquæ, extant etiamnum in feneſtris inſignia. Chorus æneis cancellis ſecluſus, extrà quem duo alia erant altaria, unum S. *Rocho* ſacrum, alterum S. *Michaeli*, & hoc exili quoque choro clauſum. Aliud quoque juxta januam altare erat in aula, ubi alloqui externos fas domeſticis erat. Fiebat indies horâ ſextâ matutinâ Sacrum ad ſummam aram, ſextaque veſpertina Laudes canebantur de Sanctiſſimo Sacramento. Hoc Noſocomium cum maxima parte urbis Anno MCCCCLVII. conflagravit. Piſtor quidam dulciarius dum e flammis eripere Sacramenti hierothecam conatur, fumo ſuffocatus eſt. Theca ipſa penitus denigrata fumo reperta eſt, hoſtia unà cum ſacra mappa illæſæ. In portenti hujus memoriam inſtituta ſolemnis ſupplicatio, quæ *circuitus major* dicta, Dominica poſt diem S. *Magdalenæ*, qua etiamnum encœnia urbis celebrantur. Multa deinceps illic crevêre miracula; unde & Noſocomio nomen factum a Sanctiſſimo Sacramento. Juxtà cœmeterium erat, tumulandis iis, qui in Noſocomio moriebantur, *Locus Sanctus* appellatum. Pauperum cadavera triduo computreſcebant abſque fœtore. Qui ditiores fuerant, ideóque publico Noſocomio minimè excipiendi, ab eorum corporibus ſæpè tantus abſiſtebat fœtor, ut aliò eſſent avehenda. Regimen erat penes electos a Magiſtratu patres, ut vocant, & matres. Huic Noſocomio contiguum erat Cœnobium Sororum S. *Magdalenæ*, fundatum Ann. 14... recenſitum Ann. 1447.

Xenodochium S. Jacobi. Xenodochium S. *Jacobi*, pauperibus peregrinis excipiendis fundatum, adminiſtratumque à Decanis Sodalitii S. Jacobi, ſive eorum qui aliquandò Compoſtellam erant ad Sancti Apoſtoli veneranda lipſana peregrinati. Illuc frequenter divertebat Carmelita, *Terminarius* ut vocabant, e Schoonhovienſi Cœnobio miſſus. (Habebant quippe *Terminarii* Carmelitæ privatam domum, fundatam Ann. 13... Id nunc in profanam domum commutatum, proventus Orphanotrophio attributi.

Typhlocomium. Viâ Friſiacâ *Typhlocomium* erat, in quo inopes, cæci, claudique alebantur. Tria in Sacello altaria, cancellis præſepta. Extant Senatûs Dordraci patentes litteræ, Anno MCCCCXC. IV. datæ,

in

Digitized by Google

in quibus mentio ſit divinorum officiorum, quæ peragi in hoc Sacello ſolerent.

S. Joannis Xenodochium. S. *Joannis* Xenodochium juxtà pontem Vinarium, *de Wynbrug*, in Sacello altare unum habebat, cancellis ſecluſum. Retrò domus ingens erat, in qua pauperibus peregrinis præbebatur hoſpitium. Regebatur id Xenodochium a Sutorum *Gilda*, ſive Sodalitio, qui *Domini* S. *Joannis* dicebantur. Verſum eſt in profanam domum, quæ ad eandem *Gildam* pertinet.

Noſocomium Cataractæ. Noſocomium *Cataractæ*, ſive *Spuyæ*, aram unam habebat, Choro clauſam, conſecratam unà cum Sacello, a *Nicolao* de Nova terra, Suffraganeu Ultrajectino Anno MCCCXLIII. die II Novembris. Regebatur a Decanis *Gildæ* Saccigerorum.

Oenopolarum, *Oenopolarum* Sacellum viâ vinariâ, ab ipſiſmet adminiſtratum, fundatum Ann. 1325. Sacellum habebat, intraque ſecluſum Chorum aram, ad quam quotidiè Sacerdos è Minorum Cœnobio Divinis operabatur; diebus verò Dominicis quidam ex Auguſtinianorum familia. Illic nunc libra ferraria eſt.

nautarum, Quæ nunc nautarum domus, eorum Sacellum fuit, cum altari clathris præmunito.

Ad Aggerem arundineum, *den Rietdyck*, Sacellum fuit, a Decanis minoris *Gildæ* nautarum adminiſtratum: in eo ara, Choro incluſa. Vulgaris illic nunc domus.

Laniorum S. Crucis, Sacellum S. *Crucis*, inter pontes novum & vinarium A°. 1306. ut putatur ſtructum. Regimen penes primores e vicinia erat. Erat ibi Altare S.... dicatum, cancellis diſtinctum. Mutata religione macellum ex eo concinnatum: in adjuncta domo peregrini pauperes una alterave nocte recipiebantur. Tribus turribus conſpicua; una in Divi Tutelaris honorem, altera in D. *Virginis Mariæ*, tertia in S. *Crucis* memoriam.

XL. dierum Indulgentias Sacellum iſtud in feſto exaltationis S. *Crucis* frequentantibus conceſſit *Jacobus*, Suffraganeus Traj. per ſequens Diploma:

UNIVERSIS, & ſingulis Chriſti Fidelibus cupimus fore notum, quod nos *Jacobus*, Dei gratiâ, Epiſcopus Duacenſis vicem in Pontificatu gerens, Reverendi in Chriſto Patris ac Domini, Domini *Joannis*, eadem gratia Epiſcopi Trajectenſis, Anno Domini 1357. in Feſto Sancti Valentini Martyris, conſecravimus Summum altare in Capella Sanctæ Crucis in Dordrecht, ad honorem Omnipotentis Dei, & Sanctæ Crucis, cujus dedicationem perpetuis temporibus, ſingulis annis inviolabiliter conſtituimus obſervari die Dominica ante exaltationem Crucis: quare omnibus, & ſingulis vere pœnitentibus, confeſſis, & contritis, qui ad prædictam dedicationem cum devotione convenerint, 40. dies Indulgentiarum de Omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ejus auctoritate confiſi de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus. Datum Dordraci anno & die quo ſupra, harum noſtrarum teſtimonio litterarum ſigillum noſtrum duximus apponendum.

Latomorum, E regione novi pontis, *Latomorum* Sacellum fuit, inque eo altare.

Ad curvum-cubitum Capella *Deiparæ Virgini* D. Virginis, dicata ſtetit, cum altari, fundato Ann. 1313.

Viâ Friſiacâ Sacellum erat, cui a plaga aut morbo nomen, *de Plaegh-capel*, fundatum Anno 14... Altare *Deiparæ Virgini* dicatum. In eo Sacello curabantur pueri a morbo, quem S. *Mathuti* appellant. Vicini curam ejus gerebant. Venditum eſt, inque vulgare domicilium converſum.

Ad finem viæ Friſiacæ domicilium erat, *Sancti Spiritus* dictum, in quo pueri inopes alebantur, qui nunc in *Mariënbornæ* Cœnobio ſunt; hic verò leproſi. & S. Spiritus Sacella;

Olim hæc, inquit *Theod. Corn. de Wit*, de quo mox infrà, *fuerunt inclytæ urbis ornamenta, atque ad Cælitum demerendam opem præſidia*, &c.

aliaque pietatis monumenta, Illud etiam ſilentio non eſt prætereundum, inquit Scriptor vitæ Wilh. Lindani, tantam fuiſſe tunc populi Dordraceni Religionem, ut ad templa accurrentes potiſſimum Venerabilis Sacramenti & majoris Parochiæ tot offerrent cereolos, ut accenſi in corona ferrea ante Chorum ſita dejicerentur in cupam aquæ ſemiplenam, quo fieret offerentium donis locus.

ac publicæ pœnitentiæ veſtigia. Sed majoris erat pietatis quod non pauci eandem nudis pedibus obambulantes Deo ſupplicabant priſtinorum delictorum veniam; unde in majoris pœnitentiæ Symbolum poſtridie plurimi loricati, aut ferreo thorace induti honorandam proceſſionem ſubſequebantur: feminæ quoque ſacris pœnitentiæ lineis indutæ dolentes & gemebundæ nudis pedibus clancularium peragebant vitæ caſtigationem Chriſtiano dignam nomine. Sublata hæc aliaque per immutatum regimen ac cultum pietatis monumenta. Exinde tamen ſub hiſce animarum Curatoribus utcunque ſtetit res Catholica:

Noviſſ. ævi Paſtores. THEODORUS CORNELII DE WIT, [a] aliàs *Albinus*, Ultrajectinus, Philoſophiam Lovanii didicit, Domûs Standonicæ alumnus, atque inde Theologiæ operam dedit, evaſitque Sacræ Theol. Licentiatus. Conſecratus Presbyter, [b] primùm Dordraci Paſtor creatur ab Anno 1605. Vic. Gen. Traj.

[c] Vitâ defungitur Ultrajecti ex calculi doloribus Anno Domini 1631. pridiè S. Lucæ. *Necrol. Eccl. Harl.* ponit diem 27. Octobris. Cetera geſta, ac etiam ſcripta ejus habes *Batav. Sacr.* part. 2. p. 170. & ſeq.

LAMBERTUS FEYTIUS, nobilis Ultrajectinus, dives, eruditus, eadem pro concione dicere ſollicitus, Martyrio inhians, & in Eccleſiam munificus, [d] obiit tempore tumultus Hollandici, anno incerto.

[e] HERMANNUS OEM, ex clara vetuſtaque apud Dordracenos ſtirpe, Dordraco oriundus, J. U. D. & familiæ S. *Ignatii* adſcriptus, acceptis a Societate honeſtis dimiſſionis Tabulis, in patriam redux, incolis ſuis ab Anno 1626 ut Paſtor deſerviit. Aſſeſſor Vic. Ultraj., dein & Archipresbyter Hollandiæ Auſtralis conſtitutus, Anno 1626. vitam & obitum Reverendi Domini, Magiſtri *Hermanni Haeckii*, J. U. L. Presbyteri ac *Vicarii* Eccleſiæ D. *Nicolai* Dordraci, ſui olim cognati, ex veteribus & autographis monumentis vernacule deſcripſit. Demùm Paſtor Dordracenus obiit 5. Maji A°. 1639.

LUDOLPHUS AB HEUMEN, *Theodoro Corn. de Wit*, & *Lamberto Feytio*, [f] Dordraci a Saſboldo Voſmero jam ab Anno 1605. ſucceſſivò ordinatis Paſtoribus, demúmque *Hermanno Oemio*, defuncto, mox ſubmiſſus eſt. Ludolphus hic Ultrajecto oriundus, S. Theol. Licentiatus, Proto-Notarius Apoſtolicus, antehac apud Daventrienſes fuit Paſtor.

a *Valerii Andr. Bibl. Belg.*
b *Annot. Eccl. Dordr.*
c *Valer. Andr. Bibl. Belg.*
d *Necrol. Eccl. Bat.*
e *Catalog. Paſt. Dordr.*
f *Jac. Tirrii Rel. Rom. p. 164. 165.*

Sed eâ urbe ob fidei Cath. cultum depulſus, Dordracenæ Eccleſiæ ci tum commiſſæ, ſub perſecutione graviſſimâ magno & optimo fuit adjutorio. Nec Paſtor tantùm illic fuit Ludolphus hic, ſed & Archipresbyter Tractus iſtius, atque Ultrajectini Capituli Aſſeſſor & Decanus, uti ſe in Tabulis, quas aſſervamus, aliquando inſcripſit.

Relat. Rom. Iat. Torril. In adjutorem habebat *Hennius*,

GUILIELMUM DE MUNTER, optimæ familiæ, & Congregationis Oratorii Sacerdotem. Obiit hic etiam Dordraci, 18. Octobris Anno D. 1673.

CORNELIUS HALLINCH, Dordracenus, ex ſecundario, Paſtor Dordraci primarius; qui curæ cedens, nactus eſt ſucceſſorem

MARTINUM VERRYNIUM, Goudanum; & illo ſub ipſum penè ingreſſum vitâ functo,

ARNOLDUM GESSELIUM, Ultraject. Theol. Lov. ex ſecundario creatum Paſtorem primarium; illoque e vitâ brevi migrante

PETRUM TIBOSCH, Sylvæ-Ducenſem, Theologum Lovanienſem, antehac adjutorem in *Weertenſi*, civitatis Ultrajectinæ ſuburbio.

CORNELIUS DUCHIUS, Paſtor Dordraci ſecundarius, incolens ædes a particulâ crucis Dominicæ, & mirabili eventu dudùm celebratas; urbe pullus, ſucceſſores illic habuit *Cornelium Hallinch*. Ejus loco tum curam iſtam ſuſcepit *Arnoldus van Geſſel*, eamque geſſit uſque ad diſceſſum R. D. *Cornelii Hallinch*; quandò annuentibus Eccleſiæ primoribus, ad primariam curam fuit tranſlatus.

Secundarius Paſtor ejus tum loco conſtitutus,

IGNATIUS VAN HEYNINGEN, ad Rheni foſſam propè Lugdunum-Batavorum oriundus, S. T. B. form. Verùm præ tenui cenſu, & ob corporis imbecillitatem cedere coactus, vir timoratus ac doctus, curam reliquit,

JOANNI VANDER PERRE, Brabanto; qui cum poſt elapſos aliquot annos Dordraco in Patriam revocaretur, vicariam operam Paſtori Cathedr. Eccl. D. Virginis Antverpiæ præſtiturus, cura illius delata fuit,

JOANNI PRUYM, Muydenſi, Theologo Lovanienſi, Culenburgi anteà & alibi ſubſidiario. *Petro* autem *Tiboſch*, 30. Dec. A° 1714 mortuo, Paſtore primario, ad curam ejus tranſlatus *J. Pruymius*, ſecondariam curam reliquit *Joanni Dominico Pereboom*, ex tractu Raveſtyn, Theol. Lov. Elſtenſi anteà Paſtori.

Reliqua de Paſtoribus Dordrac. *Batav. Sacr.* part. 2. p. 271. &c.

Dordracum extra jam recenſitos natalibus, religione aut eruditione illuſtraront;

Viri illuſtres ac eruditi: Mr. HERMANNUS HAECKIUS, nobilis Dordracenus, Juris Utr. Licentiatus, Preſbyter ac *Vicarius* Eccleſiæ D. *Nicolai* Dordraci: ubi hic A°. 1527. 2. Martii extremum diem obiit octuageſimo annomajor, hilari vultu, plenus meritis, relictâ in amicorum omnium mentibus divinæ Sapientiæ ac munificentiæ memoriâ: prætcrquam enim quod omnibus ferè oppidi ſui Eccleſiis pia quædam legarit, *Vicariam* ad *Virginis* in S. *Nicolai* ædibus altare inſtituit, ditiore cenſu ab eo dein auctam.

* MATTHÆUS WENTSEN, Ordinis Minorum Theologus pro ævo ſuo non contemnendus, vixit, docuit ac ſcripſit A°. 1540.

CORNELIUS ADRIANI, ejuſdem inſtituti Franciſcanorum Guardianus, trium Linguarum peritiſſimus, Eccleſiaſtes facundus, ingenio tamen ſupra modum ridiculo & feſtivo, ut elucet ex concionibus quæ omnium manibus teruntur, & non ſine effuſiſſimo viſu leguntur. Mortuus A°. 1581. ætatis ſuæ 60. conditus eſt Brugis in S. *Joannis* Xenodochio.

* *Val. in Bibl. Belg. Matth. Balius, aliique.*

JOBUS NAUCLERUS, vir eruditus, & S. Circoncisionis Sacelli Antverpiæ plebanus, ab obltu ibidem conditus A° 1591. ornatus epicedio, quod a Boxbornio datum *Theatr. Holl* p. 314.

CORNELIUS CONINCK A BLOIS, J. C. ampliſſimis in patria dignitatibus functus.

JANUS RUTGERSIUS.

ADRIANUS BLEYENBERGIUS, patritia familia prognatus, Poëta elegans.

ADRIANUS MYLIUS, J. C. Præſes Hollandiæ, Poëta ac Orator inſignis.

PAULUS MERULA, Juris, Hiſtoriæ, antiquitatum, variarum linguarum callentiſſimus.

VALERIUS GOUDHOVIUS, vir de Patria Hiſtoria optimè meritus.

DIONYSIUS VOSSIUS.

FRANCISCUS VOSSIUS.

GERARDUS VOSSIUS, & alii.

Sed præ his omnibus longè eminet,

GUILIELMUS LINDANUS, † natus *In hic G.* Dordraci apud Batavos patre *Damaſo*, conſulari viro, adoleſcens ſtudiorum primordiis in *Lindanus* *Hoogſtraten* confectis trium Linguarum cognitionem brevi adſecutus eſt, poſt Philoſophicis *ejus natales,* Lovanii in Gymnaſio Porcenſi pari felicitate perceptis, ſacrarum Litterarum ſtudiis animum applicuit præceptore uſus *Ruardo Tappero*, Enchuſano Sac. Theol. Lovanii Doctore, paternæ he- *ſtudia,* reditatis ope plurimas Galliæ ac Germaniæ Academias luſtravit. In Dilingana Suevorum cum ſubſtitiſſet, *Petro Soto* Hiſpano, Theologo præſtantiſſimo, a Philippo II. Rege in Britanniam evocato, ſuffectus, ſacras ibi Litteras, magno audientium concurſu, explicavit. Lovanium reverſus, & Theologicâ Laureâ donatus, exinde Decanus Hagæ Comitis, & per Bataviam Friſiamque Quæſitor in fidei violatæ reos conſtituitur. Nec actione ſolùm, ſed & ſcriptis (ut Symbolo præferebat) prælia Domini præliatus eſt. Scripſit enim *Dubitantium Dialogum de origine Sectarum hujus ſæculi*, *Panopliam Euangelicam*, *de Optimo genere ſacras litteras interpretandi*, aliaque plurima, ſtilo heroico ac gravitatis pleno. Creatis eâ tempeſtate novis per Belgium Epiſcopis, primus apud Geldros Ruremundæ ad Moſam ſluv. Antiſtes renuntiatur. Ut talis Synodo Provinciali per Schenkum Archiep. Ultrajecti interfuit, licet ejus Sedis in Metropoli- *geſta,* tanam evectæ Suffraganeus non eſſet; ſolo Fidei Cath. ac Chriſtianæ fidei zelo ad cœtum iſtum frequentandum adductus. *Joannem Streyenum*, electum Middelburgenſem Epiſcopum, qui ſede excluſus ſua exul peregrinabatur, in domicilium ſuum redux ſuſcepit. Creſcente in- *fata,* dies Calvinianorum turbâ, in exſilium actus, Romam ad Gregorium XIII. P. M. ſe contulit, a quo in purpuratorum Patrum ſenatu coram laudatus; & ab eruditis ibidem hominibus, in his *Cæſ. Baronio*, eximiè cultus, pôſt cum *munia,* Internuntio Apoſtolico ad Regem in Hiſpaniam proficiſcitur, ab illo humaniter, ut a Rege verè Catholico fieri amabat, acceptus, cum domuitionem parat, nec opinanti Rex ſponte promiſit, Theologos ſe Lovanii & Duaci liberaliter, ut Eccleſiæ alumnos, moxque Parochos futuros educaturum. Alexandro itaque Farneſio, Belgicæ Pro-Rege, rem proſperè gerente, reverſus ad ſuos, Ruremondâ, Gandavum ad Epiſcopalem ampliſſimæ urbis dignitatem e-

† *Aub. Miræus in Illuſ. Galliæ Belg. Script. elogiis, & alii.*

voca-

vocatur, atque in *Corn. Janſenii* demortui locum ſubrogatur; ubi vitæ exilium tertio pòſt menſe finiens, annos natus LXIII. in cælum, ut equidem confidimus, commigravit. Situs eſt in æde cathedrali, communi tumulo, cum amico & Collega *Janſenio*, hac inſcriptione:

Unicus es Phœnix: cineres hac tumba duorum
Phœnicum veræ religionis habet.

Epitaphium.

D. O. M.
RMIS IN CHRISTO PATRIBUS S. TH. DD.
CORNELIO JANSENIO ET
WILHELMO DAMASI LINDANO,
PRIMO ET SECUNDO HUJUS URBIS
EPISCOPIS
OB MULTOS IN SCRUTANDIS ET
INTERPRETANDIS
SACRIS SCRIPTURIS EXANTLATOS
LABORES
ET MERITA IN DEI ECCLESIAM ET
REMP. CHRISTIANAM POSITUM.
OBIIT HIC II. NOVEMB. CIƆ. IƆLXXXVIII.
ILLE VERO XI. APRIL. CIƆ. IƆLXXVI.

Elogium.

Egregium hoc de eo elogium habet C. Baronius, a quo, ut jam diximus, eximiè cultus fuit, in notis ſuis ad Martyrologium Rom. ad 23. Sept. *Hæc noſtra cum recognoſceret hic Romæ Reverendiſſimus Pater, Dnus Lindanus, Epiſcopus Ruremondenſis, vir non tantum omnis generis litterarum eruditione, verùm etiam egregii Confeſſoris fidei nobilitatus inſignibus; quippe qui exilia, proſcriptiones, ærumnas incredibiles, ac mortes penè frequentes inconcuſſo robore fidei cauſâ ſuſtinuit: quem tot victoriis auctum, ac majora conantem hiſce diebus Romæ videre meruimus.*

Defenſiuncula contra æmulos conſcripta.

Librum in Folio MS. poſſideo, quo vita ejus integra a primis primordiis ad uſque ejuſdem exitum ampliſſimè deſcribitur. Ad munia, inprimiſque Epiſcopi cum ſermo delapſus fuiſſet, ſcriptor hic refert, quod cum *Lindanus* jam creatus eſſet Ruremondenſis Epiſcopus, "*licet intra* "*biennium*, inquit, *planè alia Eccleſiæ iſtius facies* "*fuerit*, apud Romanum Pontificem tamen, *quo-* "*rundam æmulorum ac falſorum fratrum invidia*, "(quæ & hodiè religioſorum Præſulum ſors) "*incuſatus fuerit de neglecto officio*: huic diluendæ "ad poſteritatis memoriam *defenſiunculam* con"texuit, cui titulum fecit *Galeatius*, Aº. 1571. "Romano Pontifici tranſmiſſam; ei & teſtimo"nia Illmi Ducis Albani erant juncta, quibus "præclarum Dni *Lindani* per illud biennium com"mendat *religionis reformandæ, pietatiſque mi-* "*rum in modum labefactatæ inſtaurandæ ſtudium*: ab ipſo Rege *Philippo* laudatus, hortante eum, *ut in cœpto Eccleſiæ ſuæ reſtaurandæ ſtudio peragat*; in cujus gratiam *Damaſus* pater ab eodem Rege M. *Ducat.* dono, ut *Lindæ* Dominium reſtitueretur, fuit honoratus. Sed hæc flocci habens, & magis ſollicitus ne pauperibus alimenta deeſſent, neve pia legata divino cultui deſtinata intercciderent, graviſſimas per Sacellanum ſuum litteras miſit ad *Joan. Vergas*, Conſilii Regii, quod *turbarum* vocant (quia ſedandis turbis per *Geuſios* concitatis inſtitutum erat) Præſidem, a Scriptore hoc lib. IV. exhibitas. Quibus cum nihil proficeret, ipſum convênit *Albanum*, ut pauperum & Eccleſiæ bona, ſpecie rebellionis fiſco regio crudeliter addicta, reſtitui curaret.

Iter Romanum alterum.

"Romam ſubinde altero itinere * profectus, "ſalutem Germaniæ inſtaurandæ in manu Ro"mani Pontificis eſſe, Sixto Pontifici dilertè "aſſeruit, modò idoneos præficiat Epiſcopos, "ut & poteſt per *Concordata Germaniæ*...

* 1a. vice Romam venit 1578. ſedente Gregorio XIII. ad quem deductus eſt per Cardinalem *Montaltum*. Altera vice 1584. *Montaltus* hic 1585. creatus eſt Papa ſub nomine Sixti V.

Si ergò varii, inquit, ad Germaniam mittantur Apoſtolici Nuncii, poterunt efficere ut juxta Concordiam Germaniæ, Catholici & idonei a Canonicis eligantur Epiſcopi, qui Clerum ſuis moribus ad vitam revocent Canonicam, & populum ſedula ſua doctrina ad Catholicam reducant Eccleſiam; illo namque præſento pii Canonici qui hæc deſiderant plurimi in electione adjuvabuntur, & cæterorum ſuffragia recipientur: quando autem Simoniaca aut alia via non probata, ſive SS. Canonibus inimica eligunt non idoneos, puta nec eruditione, nec vita, nec probitate, aut converſationis exemplo; hæc ubi accidunt, ut fere ſemper proh dolor! locum habet illud pactum in Concordia dicta expreſſum, quod Rom. Pontifex poſſit idoneum mittere Epiſcopum, quem illi ſuſcipere tenentur.

Iſtud facile factu erit, ſi S. D. N. agat cum Imperatore, ne cui Epiſcoporum novorum * adimat illa quæ vocantur Regalia, niſi a Rom. Sede approbato: quod ſi impetretur, quidnam obſecro impediat quo minus Eccleſiæ Germanicæ idoneos ſibi nanciſcantur Epiſcopos. Hæc quidem Romæ, ait, plurimis *Lindanus* ſuaſit, ſed paucis perſuaſit, quod malorum noſtrorum ſenſu pauculi tanguntur, neque ſuper contritione Joſeph condoleſcere nondum didicerunt, ſuis implicati deliciis, aut voluptatibus hortorum, fontium &c. devotiſſimi.

* fortè, conferat.

Quæ ibi ſuggeſſerit, ac egerit pro reformanda Eccleſia, quam a capite auſpicandam ſuadebat.

Cæterum quia inane, ac ſi dicere licet, ferè ſupervacuum videbatur alibi Canonicam urgere Clericorum Reformationem, niſi a Rom. Eccleſia; unde (quod ingenuè *Adrianus* VI. agnovit & litteris ad Ducem Saxoniæ eſt profeſſus) malorum Eccleſiæ fons promanarat, ea rite, inquit, ac ſincere ordiretur, hanc invenit viam ut cum S. D. N. Sixto ea de re prolixius ageret.

Progreditur auctor:

Montalto.

Cùm ante annos ſex Romæ *Lindanus* innotuiſſet, atque cum Rmo D. Card. a *Monte alto* ageret, variaque de ſtudiis Theologicis communicaret, ac potiſſimum de S. Ambroſii Operibus (quæ tunc ille magnis ſudoribus ſimul & impenſis curabat caſtiganda atque in lucem edenda) ipſi ſuggeſſit *Lindanus*, ſibi quædam eſſe D. *Ambroſii* nondum in lucem edita; quæ ad Catechiſmum illum ad Reginam illam Marco-Ducorum, cujus meminit divus Paulinus, facere videbantur: hæc ubi ſe ſubmiſſurum candide ac ultro polliceretur, magna fuit ille affectus voluptate, quod Catechiſmum illum ubique terrarum perquiſitum non potuiſſet invenire; ejus autem fragmentum Romam ipſe tranſmiſit, ac tom. v. cum *Lindani* annotationibus extat. Inter colloquia etiam ſermo incidit de Eccleſiæ potiſſimum Germaniæ Reformatione: in quam rem cum *Lindanus* diceret ſe quædam habere ac geſtire S. D. N. Gregorio ea offerre, illorum deſiderio accenſus; videamus quæſo, inquit, tua capita: quæ cum ipſi *Lindanus* a prandio, ad quod invitatus venerat, de libello recitaſſet; utinam adfuiſſes hic, exclamat, temporibus Pii V. quam illi hæc fuiſſent auditu & grata & jucunda. Atqui nondum, reſpondebat *Lindanus*, hora mea venerat, animus ſæpe iſtic adfuit, ſed nunquam antea fuit opportunum: hæc equidem optarem S. D. N. ſuggeſta; verùm quia ejus ingenium mihi eſt ignotum, fortaſſis offenderetur ſi non rogatus hæc ſuggeram. Nihilominus, inquit, libenter audit hujuſmodi, potiſſimum de veſtra Germania, quam amanter colit, tot locis, uti noſti, plurimis Collegiis ſtudioſorum liberaliter excitatis: hoc ſanctiſſimum Cardinalis votum tunc animo in Eccleſiæ Reformationem prono adeoque ardenti depromptum

ſibi tunc *Lindanus* arbitrabatur ſolidum ſibi jacere ſuggerendæ tantæ rei fundamentum: illa ipſa igitur Canonicæ Reformationis capita ſecum deferens, S. D. N. adiit; ſed ne quis rem inchoatam interpellaret, captandam ſibi colloquii prolixioris commoditatem putavit.

Itaque in palatium ſæpius redit, interdum colloquitur, ſed aliis de rebus, idque in horto amœniſſimo montis Cavallini, interdum in interiori cœnaculo, aliquando acceſſus propter alios non erat. Zelo tamen Domus Dei reformandæ accenſus *Lindanus*, ipſum non piguit horas expectando perdere plurimas, ut minimum 50. cujus perditionis pœnitentia non raro ipſum diſcruciabat: jacturam hanc tamen maluit ferre, quàm ſuam operam a pia matre Cath. Eccleſia in Canonicam reformationem promovendam deſiderari. Cum igitur tandem commodam eſſet nactus prolixioris colloquii opportunitatem, in cubiculum a cœna ſolus admiſſus, ac humaniſſimè ab ipſo S. D. N. blandis exceptus oculis, poſt quædam ſuum ad reditum in patriam facientia; S^me^ Pater, meminit ſpero, inquit *Lindanus*, veſtra S^tas^ ſermonis noſtri de reformanda Germania & tota Eccleſia olim habiti, quando Sanct. veſtræ quædam domi ſuæ ſuggeſſi capita, tuæ Sanctitati tunc probata.

Multa hic & alibi magno fiunt ſcandalo, quo infirmiores poſitiſſimum ex Germania huc ventitantes haud leviter offenſi ad ſuos redeunt.

Commemoratis obiter aliquot graſſantibus paſſim Clericorum, Monachorum & civium criminibus intolerandis; At unde iſta nos ſciamus, inquit ille, mi *Lindane*? Curet ſibi veſtra S^tas^, reſpondit ille, fideles promotores, non poſſunt talia diu latere ignota, quæ paſſim a piis deplorantur: modò ex fide fiant omnia, & tales quærantur quales Pius V. habuit adminiſtros: ſed tu nobis, refert ille, hæc deſcribe, ut remedium graſſantibus ſceleribus adhibeamus: quod cum S. D. N. bis terve poſtulaſſet, En Pater S^me^, inquit *Lindanus*, hæc ſunt illa reformationis capita, quæ ante annos 6. Sanctit. veſtræ ſuggeſſi cum exclamares, utinam adfuiſſes temporibus Pii V. Quod tunc vehementer adeò deſiderabas, nunc obſecro rebus ipſis præſtes, jam eſt in manu veſtra iis graviſſimis ſcandalis canonica adhibere pharmaca, quo Eccleſia potiſſimum Germanica & ſanetur, & totus orbis reformetur. Tu, ut dixi, inquit Sanctiſſ. D^nus^, mihi ea ſcripto tradas, quæ & tunc & nunc ſuggeſſiſti. Quo reſponſo exhilaratus admodum *Lindanus*, domum rediit lætiſſimus, potiſſimum quod deſignaſſet ipſi S. D. N. quendam ea ſuis quocum res tota ageretur, & cujus opera & interceſſione uteretur. Sui adeo diuturni voti compos factus, poſtridie rem aggreditur: duos inſtruit reformandæ Eccleſiæ libellos; priorem ad caſtigandos Clericorum, præcipuè Romæ agentium mores; alter, decus ſpectabat & ſtudiorum publicorum reformationem Romæ ac per Italiam, potiſſimum SS. Theologiæ

Duo in hoc a *Lindano* conſcripti Libelli.

Eos cum miſiſſet *Lindanus*, paulo poſt ad colloquium admiſſus; non licuit, mi *Lindane*, (ultro ait S. D. N.) tuos perlegere libellos propter interpellationes aſſiduas & negotiorum undas, ut vides immodicas: ſed inſtante autumno, cum noctes erunt longiores perluſtrabo; quod & fecit, eoſque ſuis reformatoribus in manus tradidit ut eos ſequerentur: nam R^mos^ D. Epiſcopos *Sega Placentiæ*, & N. a *Caſtro* ſibi conſtituerat Viſitatores, qui Romanam viſitarent & reformarent rempubl. & Eccleſiam; ex quorum altero cognovi noſtros libellos illos non fuiſſe S^mo^ D. N. ingratos, quos ſub finem hujus libri inſerendos volumus, ſi fortaſſis dulciſſimæ poſteritati queant eſſe uſui.

& Viſitatores duo a Sixto Pont. conſtituti.

Libellos hoſce nec ad calcem voluminis hujus MS. neque in volumine toto reperi; alias eos daturus, ſi operæ pretium eſſe exiſtimaſſem.

"Quid potiſſimum, inquit idem Scriptor, grandi "atque difficili hoc itinere Romano ſpectarit "*Lindanus*, una teſtatur Epiſtola ad Illuſtriſſimum "Cardinal. *Borromæum*, Mediolanenſem Archi-E"piſcopum, cujus conveniendi cauſâ longum fece"rat moleſtiſſimæ per Griſones & alios viæ diſpen"dium, ut ea his ipſius ad eum litteris eſt videre:"

Reverendiſſime in Chriſto Pater, & Illuſtriſſime Domine, Graviſſimos itineris hujus moleſtiſſimi labores haud leviter nobis auxit animi dolor, quod R^mam^ Veſtram charitatem domo abeſſe perdolenter cognovimus; idque longius quam ut poſſemus convenire, erant enim varia Domini Jeſu Chriſti negotia communicanda, ut conſilii veſtri ductu & auſpiciis optatiorem & feliciorem poſſent Romæ conſequi effectum: ea verò ſunt publica aut pro ſanandis Belgicæ aut univerſalis Eccleſiæ morbis, quibus te remedia pio tuo ſtudio allaturum nobis eſt perſuaſiſſimum, quod te ea lugentibus in *Sion* jam pridem agnovimus, & inter illos principem facilè nunc tenere locum, Chriſti gratia immortalis, qui dolent ſuper contritionem Joſeph, quorum proh dolor! & pudor inter tot paranymphos Eccleſiæ Chriſti, in ea quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti quærentes, rarus eſt numerus. Belgicæ noſtræ calamitas incredibilis eſt, ſicuti & verbis inexplicabilis, non modò iſthæc corporalis & bellica, ſed atrocior longè animarum, atque adeò avitæ pietatis: qualis enim vita paſſim geratur, etiamnum tot acerbiſſima poſt Dei flagella in Collegiis Monachorum & Canonicorum adhuc Regi Catholico ſubditorum nemo credat; unde atrociores omnes pii timemus D^ni^ Dei plagas, quod de nobis vere conqueratur, *Percuſſi eos & non doluerunt*; imo pro verbis pœnitentiæ verbis ſuperbiæ blaſphemaverunt, atque cum Sodoma & Gomorra ſua peccata prædicaverunt.

Graviſ Lindani hujus occaſione ad Card. Borromæum Epiſtola.

Quo enim modo vivant Abbates quidam cum Abbatiſſis convivantes & commeſſantes &c. turpe eſt vel dicere: ſicuti & in Monaſteriis Sanctimonialium quid agant Reformatores, quas ipſosmet * violatores mea in Diœceſi non puduit violare; quid aut agatur clanculum, infantilia oſſula hic illic effoſſa paſſim clamitant.

In qua late graſſantia avt ſui cumina, etiam apud Cœnobitas graſſantia lugens depingit. (* i. e. viſitatores)

Nunc ſi ſylvam Canonicorum noſtratium ingrediar, finem dicendi non inveniet oratio, tam enim vita eſt paſſim lubrica, lurida & impura, ne dicam Sardanapalica, ut abominatio ſit piis vel commemorare; idque videntibus, imò diſſimulantibus, ne dicam facem præferentibus Eccleſiæ Dei columnis. Simonia graſſatur publicè; adeo ut certum ferè Collegiorum ſingulorum ſit tanquam vaccarum & equorum in foro pretium Præbendæ non raro nupturientibus Canonicis in portionem dotis fratri ſponſæ aut nepotulo ejus cedunt.

De Concilii Tridentini obſervatione cura nulla, potiſſimum quæ ad Cleri mores aut caſtigationem attinent; unde & cultus divinus negligitur, cleri habitus evaneſcit, ac fit paſſim militaris aut mercatorius, aut ſaltem prophanus: an hæreſis in Collegia irrepat, hujus non eſt loci dicere.

Concilii Trid. neglectum arguit,

Horum increſcentium malorum & graviſſimorum ſcandalorum cauſa eſt neglecta Canonica Viſitatio, quæ aut nulla fuit, aut tantummodo ſimulata, titulo adumbrata, perſonata & verè pecuniaria. Certum igitur illorum remedium eſt in ſeria Viſitatorum in Belgium deſtinandorum Viſitatione Collegiorum & Monaſteriorum, potiſſimum exemptorum; non pecuniaria, ut ferè hactenus, ſed Canonica & ſedula, diviniſque Canonibus conformiter & SS. Conſtitutionibus congruenter.

Viſitatoris, ſeu luſtrationis omiſſionem carpit, eamque, ſeriam quidem, ut neceſſariam commendat.

Cæte-

Cæterum quia Monaſteriorum Belgicæ Viſitatores in Galliis habitant aut Germania ſuperiore, profuerit in Belgio duos aut tres deſtinare Româ, qui ex animo Chriſti negotium agant; non ſua quærentes, ut plerique fere omnes hactenus putantur, ſed quæ ſunt Chriſti & chariſſimarum ejus ovium.

Cætera hujus generis in noſtrum favente Jeſu Chriſto congreſſum differemus, ut & aulica quæ litteris non ſunt credenda aut periculo exponenda.

Quod ad cauſas publicas Eccleſiæ univerſalis attinet, agendum videtur de Concilio univerſali ſecundum Concil. Trident. Canones tandem indicendo. Ante quinquennium cum S. D N. prolixe verbis & ſcriptis egimus de Conciliis Provincialibus per Italiam indicendis, quod Germani ſe excuſant ea nec cogi nec obſervari in Italia; ſed proh dolor! fruſtra. Itaque nunc de Univerſali agendum videtur, in quo remedium inveniatur, quo tollantur impedimenta Provincialium Conciliorum, quæ Provinciæ varia illi objiciunt, aut non totum (uti per Belgium juſſu Aulæ) eſt publicatum, rurſus ad Monaſteria exempta ſe paſſim Concilio Trident. opponere audent.

Deinde ut tandem conſulatur Germaniæ perditiſſimæ, cujus ſanandæ causâ potiſſimum fuit Concil. Trident. convocatum.

Quantopere Gallia opus habeat Conc. Trid. obſervatione, longa non exponatur Iliade.

Ad hæc ut Religioni in Hiſpania conſervandæ conſulatur tempeſtive atque certiſſimo ejus periculo in tempore occurratur.

Multa enim ibi videmus ante annos quinque, quæ, uti declaravimus Rmo D. Archiepiſcopo Toletano, eadem, imò certiora evertendæ Religionis habent principia, quàm fuere unquam in noſtra Germania. Ea cum illi enumeraſſem, reſpondit hæc ad Romanos pertinere: cui ego, illi alia curant, inquam, veſtrum eſt gregem Chriſti paſcere atque certiſſimæ ruinæ cauſas in tempore tollere: nam ex Belgio redibunt Hiſpani ſua a Religione avita degenerantes forte non pauci, quod nova pullulent doctrinæ falſæ Zizania inter Catholicos:

Cauſas notat;

I. Romanum Pontificem non eſſe Eccleſiæ univerſalis Epiſcopum.
II. Quod duæ ſint Chriſti Eccleſiæ, interna & externa.
III. Quod quidam ſecundùm Pelagium ſine Chriſto aut Dei cognitione poſſint evadere pœnas inferni per juſtitiam Philoſophicam.
IV. Aliis piis Sanctorum meritis derogant impiè, atque in divina tamen Clementia eſſe juſtitiam noſtram.

Habes nunc, Rme in Domino Jeſu Frater & Illme D. cauſas publicas tum Eccleſiæ Chriſti univerſalis, quam calamitoſiſſimæ noſtræ Belgicæ, nam privatas Eccleſiæ Ruremundenſis non profuerit commemorare, quarum gratia hoc arduum ſeneſcenti fuit Romanum iter aggrediendum, ex quibus cum liqueat quantum cum Dei gloria, & animarum Jeſu Chriſti ſanguine redemptarum, nunc ob canonicam Viſitationem periclitantium, adcóque pereuntium ſalute res Romæ geri queat, ſi commoda inveniantur remedia, obnixè Rmam Veſtram in Chriſto Jeſu obſecro charitatem, ut ſuo nos adjuvet conſilio, quanam ratione, quibuſnam zeloſis Chriſti amatoribus nos adjuvantibus illa efficacia conſequi poſſimus remedia; an expediat Viſitatores Româ mittere, aut idoneos duos aut tres in Belgio agentes delegare cum ſumma poteſtate, contra privilegia potiſſimum exemptorum Collegiorum & Monaſteriorum ferociter quaſi pro aris & focis, ſed verè pro culina, ventre, atque gutture. Ceterum quia non ſufficit Euangelico Paſtori mala ſolum labefactare, aut evertere, evellere, eradicare, ſed oportet cum Propheta plantare, inſerere, putare, atque ad fructificandum præparare, neceſſum eſt omnino erigantur duo Seminaria in Belgio; unum Paſtorum, alterum adoleſcentum 18. aut 20. annorum: qui ad Paſtoratus infinito numero per Belgium, cheu dolor! vacantes adminiſtrandos ſint idonei, quandò Deus in ira ſua ut ſæviſſima ita juſtiſſima ſuæ paternæ miſericordiæ (ô utinam citò) recordabitur propitius.

remedia ſuggerit,

& implorat.

Hanc in rem a D. Rege noſtro ante quinquennium impetraveram 3000. Ducatorum annua; quæ Lovanii impenſa plurimos pios viros alere cœperat: ſed nunc dilabitur illud Seminarium, neſcio quorum incuriâ, cum pecunia aſſignata non penditur.

Cur autem profit in Belgio vel alibi quàm Romæ talia inſtituere Seminaria cauſæ ſunt plurimæ; potiſſimum quia tres pro uno illic alantur, & ſatius fuerit more Patrio educari quam deliciis aſſuefacere Italicis; difficillima enim eſt victus delicatioris mutatio, præcipuè ſi eruditionis perſuaſio elatioribus acceſſerit ingeniis, ut nunc ferunt ſæcula, nolunt enim ruſticis convivere. Hæc remedia, aut quæ habet V. Reverendiſſima charitas meliora, obſecro digneris aliquibus Romæ patribus Chriſti Jeſu negotium lugentibus commendare, nobiſque in auxilium verè Chriſtianum adducere: nullos equidem illic novi quibus ea res erat cordi, ſi Reverendus Dominus *Frumentius* (cui Deum precamur quotidie propitium) nobis eſſet ſuperſtes, maximo in primis nobis foret uſui: ſed nunc a Reverendiſſima Veſtra charitate ea omnia Romæ expectabo quæ ab Apoſtolico viro mihi poſſum polliceri. Valeat diu incolumis Illuſt. V. D. has cum lacrymis ſcriptas rogo ut R. V. charitas eo accipiat Chriſtiano affectu, animoque Apoſtolico, quo fratris & collegæ pro diſperſa Chriſti Eccleſia laborantis lacrymis excipere poſtulat. Chriſtiana charitas ot calamitatis noſtræ proculdubio extremæ ſenſu motus ea adferre digneris auxilia, aut ſaltem ſuggerere conſilia, quæ ad conſervandum modò & poſtea inſtaurandum in Belgio religionem Catholicam, hæreſibus variis atrociſſimè graſſantibus & morum corruptelis incredibiliter urgentibus labefactatam reipſa faciant, quemadmodum de Reverendiſſima Veſtra charitate nobis polliceri cum omnibus piis in Belgica non dubitamus; exoptantes ut Rever. V. charitatis Viſitatione nos Belgas Dominus Deus clementer dignetur, iterum vale.

Has cauſas qui æquo & candido expendat animo, videbit quam *Lindano* fuerint cauſæ tanti itineris graves ac ſeriæ Domini ſui Chriſti & ſuæ Eccleſiæ non hujus ſæculi quæſtus aut honoris, ut plerique nunc Romam curſirantibus ferè omnibus mos eſſe ſolet, qui venando beneficia (quæ illic ab aſſeclis, ſcribis, mulionibus varia impetrantur arte, gratia aut favore) multos ibi impendunt labores, non ſtudendo, ſed curſitando, inſtando, dura & dira omnia tolerando.

Poſt enumeratas ædes Sacras intra Dordracum, earum quæ extra ſitæ, *Zuyt-Hollandiæ* Decanatu pridem comprehenſæ erant, fiet mentio. Et quidem in utroque Decanat. Codice MS. tam vetuſto quàm recentiori occurrit,

DE VUYLPOIRT.

S. Adriani extra Vuylpoirt Capella,

Nominata hæc apud Dordracenos hodié-dum etiam porta, extra quam *Burſcapium* ſeu vicus, in quo fundata ad honorem D. Adriani Ann. 13... cum unico Altari Capella ad uſum vici iſtius incolarum, ſita ad partem aggeris, *Ringdyck* dicti, qui ex gravi Anni 1421. diluvio reliquus fuit, in Parochialem Eccleſiam cum Cœmeterio & fonte baptiſmali juſſu Rudolphi, Traj. Epiſcopi, per Geerlacum, Jeropolitanum Epiſcopum, ejus Suffraganeum, erecta ac conſecrata Anno 1454. XXIII. Sept. *Woutero Spyrinc*, Presbytero, primo in illa Rectore inſtituto juxta haſce Tabulas:

in Paroeciam evecta;

RUDOLPHUS Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quàm futuris Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus, Cultum divinum ſemper augeri cupientes ad humilem ſupplicationem parochianorum & inhabitatorum *Burſcapii in Wulpoort* extra muros opidi Dordracenſis noſtræ Diœceſis Capellam in dicto Burſcapio ſitam ex cauſis in literis venerabilium Dominorum Decani & Capituli Eccleſiæ noſtræ Sancti Johannis Trajectenſis Collatorum ejusdem ſufficienter expreſſis, quibus hæc noſtra præſens litera eſt tranſixa, in parochialem Eccleſiam erigimus & bona ad illam aſſignata & ſpectantia ac imposterum aſſignanda de cetero fore & eſſe eccleſiaſtica decernimus & ſub eccleſiaſtica libertate tuenda, Concedentes Reverendo Patri Domino *Gheerlaco* Epiſcopo Jeropolitano Vicario noſtro in Pontificalibus generali licentiam & facultatem eandem novam Eccleſiam cum Cœmeterio, & fonte baptiſmali, cum omnibus inſigniis & juribus parochialibus ſuis in Domino conſecrandi, cæteraque omnia & ſingula circa præmiſſa neceſſaria faciendi & ordinandi, Mandamuſque univerſis eccleſiaſticis perſonis nobis ſubditis virtute ſanctæ obedientiæ ac ſub pœnis ſuſpenſionis & excommunicationis, quatenus honorabilem virum Dominum *Wouterum Spyrinc* Presbyterum nobis ad eandem novam Eccleſiam primaria vice præſentatum, quem in eandem cum ſuis juribus & pertinentiis univerſis inſtituimus, & ſibi de eadem providemus, in corporalem & realem poſſeſſionem vel quaſi ejuſdem Eccleſiæ juriumque & pertinentium ejuſdem auctoritate noſtra inducant cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis. Præcipientes inſuper omnibus & ſingulis patronis ibidem ſub pœna excommunicationis, ut eidem Domino *Woutero* de cetero, de fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obveotionibus univerſis memoratæ Eccleſiæ providcant ac provideri faciant temporibus poſitis ac ſtatutis, in contradictores quoſlibet & rebelles monitione Canonica trium dierum præmiſſa, excommunicationis ſententiam fulminamus. Datum Anno Domini MCCCLII. menſis Septembris die viceſima tertia.

ibi ejuſdem Sancti Reliquiæ.

Huic Eccleſiæ donavit Reliquias de Brachio S. Adriani Fr. *Thomas de Scherppenzee*, Guardianus Minoritarum Ultraj. cum ſequenti teſtimonio: Pateat univerſis evidenter, quod ego Frater *Thomas de Scherppenzee*, Ordinis Minorum Domus Trajectenſis, quod hæc Pecia Sacrarum Reliquiarum ſumpta eſt de Brachio ſancto Nobiliſſimi & Sanctiſſimi viri, & Martyris S. Adriani. In Teſtimonium horum Sigillum officii Gardianatus præſentibus pro munimine duxi appendendum. Scriptum Trajecti A°. 1453. in feſto Inventionis S. Crucis.

At cuncta nunc funditùs diruta.

Sacellum, arida-arbor nominatum.

Extra eandem portam, ad extremum aggeris, juxtà prata ad Domum S. Spiritus attinentia, Sacellum erat, cui *arida-arbor* nomen, ſacrum Deiparæ. Multi hic ſebribus remedium divinitus impetrabant, faſciaſque in ſanitatis obtentæ teſtimonium illic relinquebant; quarum multæ Anno MDLXXII. adhuc pendebant. Et ipſum deſtructum eſt.

Leproſorum ædes;

Extra portam eandem, leproſorum domus ſtetit prægrandis, juxtaque eam Sacellum cum altari. Ambo everſa.

Plerumque concionem ibi habebat, ex Ordine Dominicanorum Ultrajecto miſſus, *Terminarius* dictus. Inter hos celebratur a ſcientia & arte Poëtica *Dominicus van Nymegen* 16. Sept. Ann. 1558. vita defunctus.

Fraternitas,

Fraternitas ibi pridem SS. *Adriani* ac *Nataliæ* uxoris ejus, ad quam primarii urbis Dordracenæ incolæ adſcripti erant.

Hujus Contubernii,

DECANI:

ac Decani, &c.

1556. *Theodoricus Lappan.*
. . . *Ewaldus Joannis.*
. . . *Cornelius Stoop.*

MAGISTRI FABRICÆ:

1423. *Joannes Gerardi.*
. . . *Joannes Martini.*
1454. *Arnoldus Boot.*
. . . *Wilhelmus Pryker.*
1556. *Wilhelmus Cornelii Swaluwe.*
. . . *Cornelius Simonis.*
1564. *Ewaldus Joannis.*
. . . *Job Gemanni.*
1570. 1571. 20. Nov. *Cornelius Antonii.*
. . . . *Chriſtianus Wilhelmi.*

Fanum & ædes ei contiguæ incendio Ann. 1528. omnes abſumptæ; poſtliminio tamen brevi inde reſtauratum Fanum, Ann. 1572. per * *Geuſios*, quos vocant, *aquaticos* dirutum & exciſum.

* *Water-Geuſen.*

Thiederaderkerkæ Eccleſia, Canonicis S. Joannis Traj. donata.

Thiederadeskerke Eccleſia, quam Ultrajectinus Epiſcopus Burchardus Ann. 1101. donavit Canonicis S. *Joannis*, ceu laborantis animæ ſuæ certiſſimum remedium: quia *Dublæ* propè Dordrechtum proxima, in ſinu **Bieſ-boſ** fortè quærenda erit. †

'T FEER, ſeu

SCHOUWELANTS-AMBOCHT,

Contractè

SCHOBBE-AMBACHT.

Schobbe-ambacht, variùm nomen,

Ambacht, *Ambocht*, *Ombecht*, frequens & idem eſt ſequiorum temporum Scriptoribus, deſignans Officium, ſeu Prætoriam poteſtatem. Friſicè **Schout Aatdom** vocat Stokius; apud noſtrates

† *Alt. Not. Germ. Inf. part. 2. p. 171.*

* hodiè

Digitized by Google

etymon, hodiè **Baillusſchap**. Illius igitur ultra flumen ſiti loci Præfectura hoc nomine deſignatur. Ex Gouthovio nomen Officio huic inditum, a D^no^ *Schobbelandt* inter ſtirpis *Sevenbergæ* Dominos recenſito, qui primus illud aggeribus cinxerit, in cujus hæredibus permanserit ad Annum uſque 1421. Officii hujus Dominium, Holl. feudum eſt, beneficiario jure traditum A°. 1641. XXIV. Oct. D^no^ *Jacobo de Beveren*, Zwyndrechti quoque Domino, urbis Dordr. Prætori, &c.

ſitus, Dynaſtæ.

ZWYNDRECHT,

Zwyndrechti origo, Sub eodem Officio pagus, Dordraco oppoſitus *a ſuum Trajectu*, ut vult Boxhornius†, appellatus, qui & toti inſulæ nomen præbet. Hujus ſub nomine *Suindrecht* meminit Ansfridus Epiſcopus in Diplomate Ann. CIↃ. VI. retinetque hodiè nomen iſtud in ripa Moſæ Dordrechto oppoſita.

antiquitas, *'t Veer* alio nomine in Cod. Traj. MS. appellatur, quia fluminis ibi trajectus ſeu tranſitus.

Parochia, Collator, Collatio Eccleſiæ Paroch. pridem penes Hollandiæ Comites, inſtitutio penes Maj. Ultrajecti Eccleſiæ Præpoſitum. Rector A°. 1515.

Paſtor, D^nus^ JOANNES GERMANI.

Vicaria, *Vicaria* ei Eccleſiæ annexa, ab Imperatrice Ann 1346. ex Fratris, Wilhelmi Holl. Comitis voto, Deo & D. Virgini in itinere ad terram Sanctam nuncupato, fundata ſub nomine S. Georgii, conceſſis in eam XXV. libris monetæ Holl.

Equorum Mercatus. Equorum ibi celebris Mercatus, qui annuè auſpicium ſumit ad diem S. Margaretæ ſacram.

Canonic. Regularium eò tranſplantatum Cœnobium; Extra Dordracum ad rivum *Eman*, inde *Eemſtein* dictum, pridem viguit Monaſterium Canonicorum Regularium, fundatum Anno 1380. a *Reynaldo Minnenbode*, cive Dordraceno, viro adeò locuplete, ut ſolus ſolverit & ſumptus in Iter impenderit, quod Romam verſus ſuſcepit Gerardus Bronkhorſtius, Canonicus Trajectenſis, a generali Regularium Capitulo ad Papam delegatus. Capitulo Windeſemenſi fuit unitum & ſubjectum, ut fuſius habet *Chronicon Windeſ.* lib. 1. cap. 37. ubi & *Monaſterium S. Salvatoris in Eemſteyn* nuncupatur; & *hujus Prælatum, Præpoſitum* vocatum, *uſque ad Capituli iſtius generalis unionem* aſſeritur.

In prima ejus viſitatione per fratrem Joannem de Heuſden, nomen Præpoſiti, in nomen Prioris de licentia Domini Trajectenſis (Epiſcopi) *commutaverunt*, &c. ut dictum Chronicon ibidem.

Ceterùm Inſulam Dordracenam cùm abſorbuiſſet inundatio Anno 1421. Fratres communi conſilio mutarunt locum, & Cœnobium, retento veteri nomine, tranſtulerunt in *Zwyndrecht*.

Fundatores, Pater *Joannes de Aſperen* is fuit, qui vetus ſubmerſumque Monaſterium a *Reynaldo* in *Eemkerck* fundatum, tranſtulit ad prædictum locum, ſeu novum *Eemſteyn*. Datum eis eodem anno feria VI. poſt S. Lamberti jus civitatis, ut hujus vi & potentiâ tanquam cives, muniti poſſeſſionibus exemptionibuſque gauderent ſecurius. Cœnobium porrò ſub initium belli cum Hiſpanis, Ann. 1577. prorſus a plebe dirutum.

Immunitates,

En Catalogum eorum, qui præfuerunt ei ab initio, ex ejuſdem reliquiis aſſervatum:

† Boxh. in Theatr. Holl.

Ann. 1383. Pater JOHANNES WISSONIUS, Vice-Præpoſitus. & Princ...

Ann. 1387. P. SIMON DE SCHOONHOVIA, Præpoſitus ad 1388.

Ann. 1388. P. JOANNES DE HERWINEN, primus Prior ad 1395.

P. HENRICUS WILD, de Buſco Ducis, 1400.

P. SIMON DE SCHOONHOVIA, 1402.

P. LAURENTIUS DE GESTEL, 1403.

P. HENRICUS WILD II. 1414.

P. THEODORICUS DE LEYDIS, 1419.

P. JOANNES BRUNONIS DE ASPEREN, 1433.

P. GISBERTUS DE SCHOONHOVIA, 1435.

P. JOANNES, dictus DE KERCK, 1444.

P. WILHELMUS DUUC DE DORDRACO, 1448.

P. JOANNES DE VELSE, 1455.

P. CONRARDUS DE SCHOONHOVIA, 1457.

P. NICOLAUS DE WORINCHEM, 1468.

P. WILHELMUS JOANNIS DE LEYDIS, 1469.

P. WILHELMUS HENRICI DE SCIEDAM, 1474.

P. MICHAEL DE DORDRACO, 1476.

P. WILHELMUS DE BRIELIS, 1485.

P. HENRICUS DE BOMMEL, 1490.

P. ARNOLDUS, profeſſus in Leyderdorp, 1492.

P. JOANNES WOLTERI DE DIRXLANT, 1505.

P. JOANNES JOANNIS DE DELFT, 1529.

P. PETRUS NICOLAI DE GELDRIA, 1532.

P. JOANNES JOANNIS GISEN DE BALEN, 1541.

Hic exiſtens Prior hujus domus electus eſt in Priorem ſuperiorem in *Windeſem*, ubi Conventui & toti Capitulo non citra laudem præfuit novem annis, tribus menſibus. Defunctus Anno 1550. ſepultuſque in Choro Conventus *Windeſemenſis*.

P. JASPARUS ANTONII A DELFHAVEN, Prior, 1541.

P. JOANNES AB EYNDHOVEN, profeſſus in Rugge, 1552.

P. THEODORICUS HENRICI DONCK DE BUSCODUCIS.

P. JOANNES PETRI AB HERPT, Prior, Ann. 1570.

Ejuſdem inſtituti Canonicorum alterum viguit, ut jam verbo ſuprà meminimus, in

HEMSDONCK,

Sub *Alblaſſerwaerdæ* Parochia *Brandtwico*, S. Martino nuncupatum, *Sionenſi Capitulo*, ex Saſboldi Catalogo adſcitum, ubi & S. *Martini ſuper Donckam* appellatur, fundatum ſub Ann. 1424. ex *Hemenſi* extra Schoonhoviam prognatum, ut fidem faciunt hæ donationis litteræ vernaculæ: Alterum eorumdem Cœnobium in Hemsdonck,

Wy

Fundationis Tabulæ, WY *Engelbert*, *Grave* te *Naſſouwen*, *Heere* ter *Lecke*, ende te *Breda*, ende *Johanna*, *Gravinne* ende *Vrouwe* der ſelvér *Landen* voorſz. ſyne *Geſellinne*, doen kond allen Luyden, ende kennen overmits deſen Onſen openen Brieve: Dat Wy om *Gods* willen, ende aengeſien Saligheyt Onſer, Onſer Oiren ende Nakomelingen Zielen, ende oock om den *Dienſt Gods* te weecken, en te bet Wy huere Goeder Wercken en de Beden deelachtigh te worden, gegeven hebben, ende geven voor Ons, onſen Erven, ende Nakomelingen, den *Regulieren* des *Kloosters* van S. *Michiels*, buyten *Schoonhoven* in den *Hem*, een *Stuck Landts*, geheeten die *Donck*, met huer toebehoorten, ofte beheingt leeght met hueren ouden Slooten, binnen onſer *Parochien* van *Brandtwyck*, (in den) *Alblaſſerwaert*, als een *Klooſter-Kerk* ende *Bouw-Huys* daer op te doen ſetten, ende te doen timmeren, ſoo hem dat beſte ende nutſte ſal duncken te weſen, by der hulpen Gods ende Goeder Luyden. Welcke *Stuck Lands* voorſz Wy hem over gegeven hebben, ende geven over mits deſen onſen Brieve, om een Jaerlijck Chijns, al-omme twee Pondt, des Heeren Ponde, Ons, ende Onſe Nakomelingen, Jaerlijeks te betaelen, alle Jaer op S. *Martijns-dage*, in den *Winter*, ſonder wederſeggen, ende nemen hem Goeden Luyden des *Klooſters* voorſz, ende die Goeden in onſer Hoede en Beſchermeniſſe na onſen vermogen, ſonder alle argeliſt, ende Wy voorſz *Grave* ende *Gravinne*, *Engelbert* ende *Johanna*, hebben des tot oorkonde Onſer beyder *Zegel*, voor Ons ende Onſe Nakomelingen aen deſen Brieff gehangen, in 't Jaer Ons *Heeren Duyſent Vier Hondert* ende *Vier-en-twintigh*, *acht dagen* in *Junio*.

Priores. Prior illic Fr. JUDOCUS DE WIT, Anno 1508 mortuus.

CORNELIUS AURELIUS, Goudanus, cognomento *Lopſenus*, Canonicus Regul. S. Aug. in *Hemdonck*, ejuſdem cum *Deſid. Eraſmo* inſtituti, atque adeo Præceptor & inſtitutor, Hiſtoriæ ac Poëtices gloriâ ita celebris, ut nihil tale ambienti Maximilianus Imp. per Oratorem ſuum *Stephanum de Cracovia* laurum ei Apollineam miſerit, *Guil. Hedæ*, *Alardo Amſtelodamenſi*, *Reinero Snoyo*, aliiſque doctrinâ tum celebribus familiaris. Sub Ann. 1520. vitâ defungitur. Varia ſcripſit in Valerii *Bibl. Belg.* fuſiuſque in *Goud. urbis deſcript.* vernac. part. 1. p. 233. &c. enumerata.

Aſceterium ibidem Monialium ejuſdem inſtituti. Monialium Aſceterii ſub inſtituto quoque S. Auguſtini illic pridem vigentis, ſub *Brandvico* etiam mentio.

Ciſtercienſium in Stromberch Abbatia; Præter hæc extra Dordraeum Ciſtereienſium Monaſterium floruit, in *Stromberch S. Petri* appellatum, Abbatiæ titulo.

Charta fundationis eſt hujuſmodi:

Fundationis, IN *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.* Ego *Theodoricus*, Comes Hollandiæ, & ego *Aleydis* Comitiſſa uxor ejus tam præſentibus quam futuris in perpetuum. Auctoritate ſacri eloquii commonemur, ut bonum facientes non deficiamus, tempore enim ſuo metentes vitam æternam. Hujus rei gratia nos inducti & compuncti decrevimus in fundo proprietatis noſtræ fundare Abbatiam Ciſtercienſis Ordinis ſuſtentandam de facultatibus noſtris. Verum quia needum votis noſtris ſe obtulit locus idoneus vel faciendi poſſibilitas, ut ſaltem aliquod initium noſtrum ſortiretur deſiderium grangiam præfato Ordini articulandam fieri ſtatuimus, ſi forte Deo auctore quoquo modo in Abbatiam coaleſcere poſſet. Cui grangiæ conſtruendæ de bonis noſtris aſſignavimus terram uni aratro ſufficientem, quæ *Tempelvelt* nominatur. Item decimam inter eandem terram & *Durdrecht* occurrentem. Item quinque libras denariorum in novo *dicbo* annuatim ſolvendas. Item Eccleſiam in *Durdrecht* cum primum vacabit. Item piſcariam in *Overſlydrecht* jacentem. Et ego *Theodoricus* Comes legavi centum marcas poſt obitum meum infra annum ſolvendas pro bonis & . . . . comparandis. Hæc univerſa libere contradidimus Monaſterio Vallis *Sancti Petri in Stromberg* ſito. Hujus rei teſtes ſunt Comes *Otto de Benthem* & B. filius ejus, Hugo de Voerne, Rutgerus de Merheym, Walterus Spierinck, Baldewinus frater noſter, * *Marchguia* ſoror noſtra, & quam plures alii. * Leg. Margareta. Actum eſt Anno Dominicæ Incarnationus M. cc. tertio.

Fundationem confirmavit *Honorius* Papa ſequenti Diplomate:

& Confirmationis Tabulæ. HONORIUS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conventui Monaſterii de Valle *Sancti Petri in Stromberg*, Ciſtercienſis Ordinis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti filii, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras & locum, in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis veſtris, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum, præſtante Domino, juſtis modis poteritis adipiſci, ſub beati Pauli & noſtra protectione ſuſcipimus ſpecialiter, ut & jus Patronatus Eccleſiæ in *Durdrecht*, & piſcariam in *Overſlydrecht*, nec non poſſeſſiones, redditus, & alia, quæ vobis nobilis vir Comes Hollandiæ & A. uxor ejus piâ liberalitate donarunt, ſicut ea omnia juſte & pacifice obtinetis, & in eorum authentico plenius continetur vobis, & per vos... Monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmavimus, & præſentis ſcripti patrocinio communivimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Laterani Nonis Decembr. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Goudhovius, ex eoque *Balius* ac *Leeuwius* Cœnobium adhæc memorant, *Heyſterbak* dictum, ingenti Ann. 1421. diluvio abſorptum, in majori inſula Dordracena pridem ſitum eo loci ubi Aº. 1626. ortum prædium *Damaſi a Slingerlandt*, Joannis filii.

Carthuſianorum Monaſteria. Prædicti Scriptores Carthuſianorum illud Cœnobium fuiſſe opinantur: quod ego omninò non exiſtimo, cum Abbatiam fuiſſe liqueat; Abbas enim ejus in quæſtorum Computat. recenſetur ad Ann. 1309. quæ dignitas Carthuſianis tribui minimè conſuevit, potiuſve Ciſtereienſium Benedictinorumve Cœnobiis conceditur.

Carthuſianorum autem Monaſterium liquidè fuit quod ad arcem eximiam, verſus Montem S. *Gertrudis* a ſe ædificatam, pietatis ergò extruxit *Guilielmus Duvenvordius*, ex Duvenvordiana nobilitate nothus, Bredæ, Bergæ, ac Ooſter-

Ooſterhouti Dominus, Præfectus ærarii Guilielmi, cognomento boni, III. ejus nominis Holl. Comitis; vir a ſolerti quidem induſtria plurimùm commendatus, ſed ingenio duro ac præfracto Anno 1353. mortuus. "*Monaſterium*, in-

Opmeer. Dec.2. l.4.

"quit *Opmeerus*, *religioſum juxta ac conſpicuum*, "(*Divo Bartholomæo* Apoſtolo ſacrum,) quod "*Domum Hollandiæ* appellabant. Guilielmus A-"vaſinus ſeu Naſſovius Auraſii ſecundanorum "Princeps. . . . poſtquam ob complura huma-"nitatis ac honoris officia ſibi, ſuiſque majori-"bus a Monachis præſtita, in tutelam ſuam re-"ceperat, ſummâ impietate flammis illud con-"ſumpſit, diruit, ſolo æquavit, atque ex tem-"pli, imò ipſius Sanctuarii lapidibus ædes au-"guſtas in fundo Cœnobii Sacrarum Virginum "apud Fanum S. *Gertrudis* ædificari curavit," &c.

PAPENDRECHT,

Papendrecht, origo,

A Presbyterorum, quibus *Papæ* in veteribus patriæ Chartis nomen tributum, tranſitu, ex ſenum ibi traditione, appellatus vicus.

Alii a *Mencone*, *Papa* ſeu Presbytero, nomen vici derivant, & *Menkenes-drecht* dictum volunt:

ſitus,

is enim ſecundùm deſcriptionem Henrici IV. Imp. in Diplomate Anni 1064. eò ferè loci fuit, ubi hodiè *Papendrecht*, vicus ad *Merwedam* inſignis, ſub quo & *de Matena*, Dordraco oppoſi-

Domini,

tus, a Salmonum captura dudùm celebris, Holl. quoad juriſdictionem ſupremam feudum, a *Brederodiis*, *Gentiis*, *Hemertiis*, ad *Oemios*, *Muylwyckioſque* devolutum; fuitque Præn. Domino *Adriano Muylwyckio*, Papendrechti Dominium ſupremum ac inferius traditum Ao. 1648. Ædes ibi *Papendrechtanæ*, a *Tielmanno Muylwyckio*, Equite, extructæ.

SLEYDRECHT,

Sleydrecht, duplex; utriuſque ſitus, atque Eccleſia a duabus ſororibus erecta,

Henrico Imp. ponitur in eadem *Merwedæ* ripa qua *Menkenesdrecht*; extatque hodiè eodem nomine paulò amplius ſupra *Papendrecht*.

Alia a *Jac. b Oudenhovio* recenſetur *Slydrecht*, *Riedæ* ad ortum, *Slydrechtæ* in *Alblaſſæ* inſula oppoſita, cujus Eccleſia ſita olim, ubi modò *Merwedæ* profundum eſt, hodiè Cœmeterii nomine etiam nota. Refertque ex antiqua traditione utriuſque *Slydrechtæ* Eccleſias a ſororibus germanis extructas; quarum ea quæ in *Alblaſſæ* inſula exilis præ majoris inſulæ *Slydrechtana* Eccleſia; cumque magnificæ in majori inſula Eccleſiæ Conditrix ſoror, vilem ſtructuram ſorori improperaſſet, hanc quaſi vaticinatam dixiſſe; *Mea ſtabit*, *tua verò interibit Eccleſia*. Hæc in antiquis Cod. M. Eccl. *Groet Sjdrecht* nominatur.

MERWEDE,

Merwede, Dominium cum arce latiſſimè extenſum,

Dominium olim cum arce ampliſſimâ latiſſimè extenſum ad flumen † *Merwede*, nomen *Moſæ* & *Vahali*, ubi per alveum a *Buchoven* ad *Loeveſteiniam* ductum eodem ſinu aquas recipiunt, commune factum; In litteris *Striæ* Comitis Ann. IↃCCCXCIX. *Merbata*, in vita Anſfridi *Moerwater* appellatum, apud a Stokium ad Ann. CIↃ LXXVI. *Merwede*. Parochialis Dominii atque arcis Eccleſia, Divo Nicolao ſacra, condita Anno 13... modò, ut jam nunc diximus, altera eſt oppidanorum Dordrac. Parœcia, nova dicta. Dominium totum Dordrechto ab Anno 1604. proprium redditum.

Arx tam propè urbi ex Boxhornio b aſſita, ut pomarium ejus, mœnia illius attingeret, Anni 1421. inundatione tantùm non diſjecta, miſerum per nonnulla turris rudera ſui ſpectaculum hodiè præbet.

HOUWENINGE,

Houweningæ, vetus Eccleſia, ejuſque lis cum Slidrechtenſi Eccleſia ſub Burchardo Traj. Epiſcopo,

Lis inter Eccleſias de *Slidrecht* & de *Houweningen* fuit ſub Burchardo Traj. Epiſcopo terminata, juxta haſce Tabulas hiſtoriam litis continentes:

NOTUM ſit, quod ego Burchardus, Dei gratia, Trajectenſis Epiſcopus controverſiam, quæ erat inter homines de *Slidrecht* & illos de *Hougninke*, quam rectiùs potui ſecundum veritatem & juſtitiam terminavi. Controverſia autem erat hæc: quod illi de *Hougninke* dicebant Eccleſiam ſuam *Bottelkercke* vocatam, matrem eſſe per ſe liberam, & Eccleſiæ de *Slidrecht* non debere eſſe ſubjectam, contradicentibus illis de *Slidrecht*. Auditi ſunt utrique in præſentiâ meâ; & illi de *Hougninke* prolatâ in medium Chartâ, quam dederat eis Conradus Epiſcopus, conati ſunt per illam cauſam ſuam roborare: quæ tamen plenè & diligentiſſimè examinata, quia legitima non erat, recto judicio repudiata eſt, & ita cauſa eorum de *Slidrecht* invaluit, atque decretum eſt, quod homines de *Hougninke* Eccleſiæ de *Slidrecht* deberent eſſe ſubditi &c. Et ut in hac re decreti noſtri auctoritas ſtabilis ſemper permaneat, chartulam hanc inde conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione roborari & inſigniri juſſimus. Teſtes affuerunt idonei &c. Rod. majoris Eccleſiæ Præpoſitus, Hermannus Præpoſitus S. Bonifacii, Godebaldus Præpoſitus S. Johannis, Engelbertus Præpoſitus de Elſte, Adelbertus Capellanus Epiſcopi. De S. Bonifacio, Bazo, Dodo, Everwacrus, Theod. Adalhardus: De S. Petro; Sigbaudus, Lotfridus; De S. Joanne, Fredericus: De S. Mariâ, Rudolphus, Wezelo. Presbyteri Parochiani; Hugo de Papendrecht, Sigfridus de Duplemunda, Franco de Heradeskerke, Engelfredus de Almiſuethe, Giſelbertus de Wolfgerſdijcke, Everwacrus de Fornhe, Ravengerus de Herdingfelde, Adelhelmus de Riede: Servientes Epiſcopi; Otto Caſtellanus, Galo Scultetus, Anſfridus Schultetus de Muthen, Wolfgerus Schultetus de Ameſtelle. De Trajecto: Anſfridus, Giſelbertus, Abbo, Lieſerus, Gelpradus, Lantfridus, Arnulphus, liberi homines, Altgerus, Wolbodo, Aldraven, Everwalo, Silephs, Sibrandus, Fredebartus, Leo, Adeboldus, Everbalgerus, Herebrandus, Isbodus. Actum eſt hoc Anno Dom. Incarn. MC. V. Indict. XIII. Regnante Henrico IV. Imp.

a *Alt. Not. Germ. part. 2. p. 135.*
b *Jac. Oudenh. Zuyt-Holl. deſcript. p. 163.*
† Arcis & fluminis ortum *Merovæo* Francorum Regi tribuunt illi, qui omnia in majus attollunt. *Merwedam* laterum ſtirpem vetuſtiſſimam, & ampliſſimi juris olim fuiſſe, non eſt inficiandum.

a *In Dider. V.*
b *Boxh. in Theatr. Holl. p. 124.*

lit & confert per præſentes, eundemque Reverendo Chriſti D^{no} *Cornelio a Myerop*, Præpoſito & Archidiacono Trajectenſi, ſeu ejus Officiali vices ipſius in hoc gerenti, pro inſtitutione Canonica ad eandem obtinenda curaque animarum & reliquiarum cuſtodia committenda præſentandum duxit & præſentavit: ſupplicando præfato D^{no} Archidiacono, ſeu ejus Officiali, quatenus præſentationem hujuſmodi admittendam, præfatum Dominum *Michaelem* præſentatum ad poſſeſſionem dictæ Eccleſiæ de *Alblaſſerdam*, admittere & inſtituere, litteraſque deſuper neceſſarias & opportunas concedere velit atque dignetur cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis. De & ſuper quibus præfatus Reverendus Dominus Decanus a me Notario publico infra ſcripto ſibi ac dicto ſuo præſentato unum vel plura publicum vel publica fieri confici atque tradi petiit inſtrumentum & inſtrumenta. Acta fuerunt hæc Trajecti.

Altaria, *Vicaria*, *Altare* ibi B. *Mariæ Magdalenæ*.

Altare ibidem *S. Spiritus*, & ad illud *Vicaria*, cujus Collator dictus *B. M.* Decanus.

Vicarii. Hanc vacantem per obitum *Joannis Adriani*, aut dimiſſionem *Cornelii Henrici* intruſi, jure devoluto impetravit dictus D. *Joannes Jacobi*, ibidem Paſtor.

Submerſorum pagorum, de quibus in Tabula, nulla quoad ſacra memoria ſupereſt.

RYERKERCK,

Ryderwaerdiæ, quæ ab illuſtri *Rhiediorum* a Ryerkerck, origo, *Merwediorum* prognatâ ſtirpe vocabulum ducit, vicus inſignis, ab Equite, * vernaculè *Rydder*, atque Eccleſia ſeu *Kerck* denominatus, ſitus, ſitus inter Dordrechtum ac Roterodamum lævâ ripâ, *Ruweert* in antiquis Cod. M. Eccl. Traj. ab inſula ea, cujus præcipuus pagus eſt, appellatus.

ampla Parochia, Parochialis Eccleſia, ex Oudenhovio, vetus, præſtans, ampla, ac plurium tractûs illius matrix, cum hodierno Fano non ineleganti & conſpicuâ turri ornata, non comparanda. Hujus inſtitutio pridem penes Maj. Eccleſiæ Traj. Præpoſitum.

Ad Parochiam hanc, ex Actis ejus Eccleſiæ, inſtitutus eſt A^o 1529.

M^r. HENRICUS LAURENTII,

Paſtores, M^r. ARNOLDI DE BOECKHORST ſucceſſor.

Inter *Ryderkerckam* ad Auſtrum, & *Slickerveer* ad Boream ſita olim arx *Wouda*, tota colarces, lapſa, prænob. *Woudanæ* ſtirpis domus pridem hæreditaria, Præn. D^{ni}

PHILIPPI MERODII, Toparchæ in *Petersbem* aliquandò, dein *Muſiorum ab Holii*, inde *Bloſiorum* peculium, Holl. Comit. hodie feudum.

Sub eodem Officio quoque *Arx Douckana*, quatuor turribus conſpicua, a ſtirpe cognomine, atque a *Perſyniis* ad *Brouweriot* devoluta; ab Hiſpanis A^o. 1575. flammis abſumpta, ſed a *Franciſco Duynio*, Equite, &c. reædificata.

DE LINDE-KERCK, &c.

Lindekerckæ, conditor, † *Reyderwaerdiæ* Parochia, Anno 1331. aggeribus cincta, ab ejus eo anno conditore N. *Lindio* nomen ſortita; ex quo & oriundus *Guilelmus Damaſi*, *Lindanus* hinc cognominatus, cujus vitæ ſeriem ex MS. Cod. dedimus ſub Dordraco.

Parochiæ ei & *Develkereke* nomen inditum, Parochia, a *Devela* rivo, cui adjacet.

Rectorem Parochiæ inſtituebat majoris Ec- Rectores, cleſiæ Ultrajecti Præpoſitus. Ad hanc proclamatus A^o 1571.

M^r. WILHELMUS PETRI DE DOERN.

Duplex hodiè ejus nominis Officium eſt, ma- Dynaſtæ, jor & minor *Lindia* appellatum, prius Hollandiæ Com. alterum *Waſſenariorum* feudum, diverſos agnoſcens Dominos.

Arx *Nederhovia* cum prædiis ſuis, a *Matthia* Arx Nederhovia. *Nederhovio*, &c. Anno 1597. ſtructore nomen ducens, per utramque *Lindiam* extenſa, *Pompios* dudùm habet poſſeſſores.

HEERJANSDAM,

Ejuſdem tractûs ac Decan. vicus ad *Waeliam* Heer Jansdam, ſitus, Dynaſtæ, rivum, a *Joanne Roſendaelio*, Equite, qui aggeribus eum cinxit *Waelæque* ibi obicem objecit, denominatus, a *Doeſiis* ejus dudùm poſſeſſoribus ad *Hugenios* alioſque devolutus.

OUDELANDTSKERCKE, aliàs *HEER-OUDELANTS-AMBOCHT*, *

Heer-Oudelants-Ambocht & kercke, ſitus, etymon, &c. Ad *Develam*, & ſubinde ad *Waeliam* rivos Dominium, a D^{no} *Oudelandt*, qui pro octona parte aggeribus illud cinxit, denominatum; a ſtructa ibi Parochia *Oudelandts-Keroke* appellatum.

Tyezelineskerka, *Oudelandt* quoque alibi ap- Tiezelineskercka, pellatur. In antiquis enim Tabulis hæc verba habes: *Officium Hugemanni de Pelre in de Neſſe, in Parochia de Tyeſſelens-Kercke, ſive de Oudelandt. Hugemanni Poldra*, hodiè ex *Antonii Poldra*, ſive aggeribus cinctus ager eſt,

Tiezelineskerckæ memoriâ eſt in Godebaldi, D. Petro a Godebaldo donata, XXIV. Traj. Epiſcopi Diplomate, quod ab Heda præmiſſum, in Notis ſuis ad Hedam *pag.* 155. dedit Buchelius. Ex Diplomate iſto *Eccleſiam hanc B. Petri Ultrajecti Eccleſiæ, & Deo Sanctoque Petro devotè ſervientibus Anno* 1126. *donavit Godebaldus, Ultrajectinus Epiſcopus tamquam ſui uſus in Hollandt ſitam.* Per *Hollant* intelligit Comitatum qui eſt ad *Vahalis* alveum, cui antiquitus *Helle*, hodiè *Merwede*, contractè *Merwe* nomen.

'S HEEREN HEYNE-KERKE, aliàs *HENDRICK-YDEN-AMBACHT*,

Ab *Henrico Idone*, ejus conditore ac incola Henrick-yden Officium, Anno 1386. denominatus, ſub *Reyderwaerdiæ* Officio ac Holl. Auſtr. Decanatu ad rivum *Waeliam* ſitus pagus, Holl. Com. feudum Frederico Reneſſio, Toparchæ in *Mall Heesbeen*, *Streefkerck*, ac *Nieuleckkerland* beneficiario jure 16. Julii A^o. [illegible]53. traditum.

Ædes ſub eo pago *Bouquetianæ*, ab *Henrico* Conditor, Paſtor, ſitus, Dynaſtæ, arx, &c. *Idone* inhabitatæ, A^o. 1572. per Hiſpanos deſtructæ, atque *Wilhelmo Bouquetio*, monetæ Holl. Curatori poſtea reſtitutæ, ab eoque denominatæ.

Parochialis ibi Eccleſia, cujus Paſtor Anno Parochia, Paſtor, 1474. D^{nus}

WILHELMUS VAN UYTWYCK.

* *Alt. Not. Germ. Inf. pars.* 2.
† *Jac. Oudenh. p.* 223.

* In quibuſdam Codicibus MS. *Heer Olys Ambacht*, a *Jac. Oudenhov. p.* 136.

KYFHOUCK.

Kyſhouck, ſitus, etymon,

Ad *Develam* quoque ſitus vicus, a ſtirpe cognomine, cujus ſeriem dat *Leeuwius* [a], denominatus, Holl. feudum, Domini [b] *Danielis*, ac Dni *Arnoldi* quoque appellatum Officium, nomine ab ejuſdem Dynaſtis, aut ejus conditoribus, juxtà Oudenhovium, derivato. Pridem ibi tantùm Capella, Parochiæ *Hendrick-Idanæ* ſubjecta.

Capella.

RYSOIRT, hodiè *RYSOORT*,

Ryſoort, pagus, Parochia,

Reiderwaerdiæ ſub Suyt-Holl. Decan. pagus ac Dominium, vicum *Strevelsboeck* unâ ſimul complectens Parochia. Fanum tamen, uti & Dynaſtæ ædes ſub *Ryſoortis* ſita ſunt Officio.

Utrumque Officium Holl. feudum, hodiè iterum disjunctum, ſejunctos agnoſcit Dominos. Prius a *Matthia Nederhovio* ad *Jacobum Sonnemans* devolutum, 18. Oct. Ann. 1640. *Arnoldo Sonnemans* eſt inſcriptom. Poſterius a *Nicolao Valkenſteinio*, utriuſque Officii Dynaſta, ad *Beveros* eſt tranſlatum.

Dynaſtæ.

Decani *Zuyt-Holl.* ibi aliquandò ſedes; quia *Joannes*, Decanus in *Ryſoort*, Ao. 1505.

DONKERSLOET,

vulgò *DONCKERSLOOT*,

Donkerſloot, origo, vicus modò ſubmerſus.

Agger a foſſa, quam denſa arborum ſeries obſcoram reddebat, juxta [c] Oudenhovium denominatus, in veteri Traj. Cod. MS. recenſitus, in recent. Codicibus, quia ſubmerſus, prætermittitur.

'T Heere Ambacht van MOIRKERCKE,

Recentior Codex contractè,

MOERKERCKE,

Moerkercke, etymon, ſitus, &c.

[d] Regio ab antiquo Dynaſta *Moerkerckano* nomen ſortita, *Maeſdamo* ad Ortum, veteri *Moſæ* ad Auſtrum, Beyerlandiæ modò ad Occaſum, *Heynkens* & *Godsſchalckx-Oort* ad Boream, Puttenæ Dynaſtarum pridem, dein Holl. Comit. feudum, Anno 1439. aggeribus primùm cincta, & vetus appellata, alio dein Ao. 1560. aggere aucta, nova appellatur.

PIETERSHOUCK,

Pietershouck, elegans hodie vicus.

Veteri *Moſæ* aſſidens, in primis initiis paucularum ædium vicinia, modò pagus eſt nominatus, cui plateæ lapide ſtratæ, ædibusque elegantibus ornatæ cum portu ad fluviom iſtum percommodo, extra Fanum ac turrim elegantem.

MAESDAM,

Maeſdam, origo,

Quaſi agger ad *Moſam* cui ad Boream aſſider, Holl. feudum Beneficiario jure traditum *Antonio Manrycque*, *Jacobi* fratris germani poſt obitum ſucceſſori. Anno 1653. Præn. Dnus *Fredericus Dorpius* coinveſtuus. Hodiernus Dominus eſt *Carolus Philippus Dorpius*, Eques, Equeſtris Ordinis in Hollandia Aſſeſſor, Curiæ Hollandicæ Conſiliarius, &c.

Dynaſtæ:

Parochus ob Cath. fidem eneeatus.

" Parochus *Maeſdamenſis*, homo, inquit Guil. " Eſtius *, vitæ, ut ferebatur, haud improbæ, " ſed idem planè indoctus, etſi metu mortis re- " ligionem ſimul & ſacerdotium, uti accepimus, " abnegaret, tamen *Omalio* jubente, quem illa " ejus promiſſa nihil moverunt, extra Brielam " ſub Ann. 1572. ex arbore ſuſpenſus & enecatus eſt. "

Poelwyck; ejuſque origo, ac Domini.

Sub *Maeſdamio*, & *Poelwyck* ſitum Officium *Moſæ* veteri ad Auſtrum, *Pietershouckio* ad Occaſum, cujos Philippi Burgundi temporibus Ann. 1438. poſſeſſor Dnus *Ludovicus Praetius*, *Moerkerkæ* quoque Dominus.

Beverwyckius, ex veteri Latino MS. Codice nomen loco inditum vult, ex palude, in qua veteres fidei præcones Chriſtianos baptizabant.

HEYNKENSOIRDT,

Heynkens-oort, varium nomen, Dynaſtæ.

In Charta Anni 1314. *Heynkinſorde*, vulgò *Heynkens-oort*, & contractè *Heynoort*, vicus, olim *Waliæ* † regio nominatus, Comitum Hornanorum feudum, ab *Aſſendelphiis* pridem poſſeſſum.

Parochialis vico Eccleſia, cujus Lummæi Comitis tempore Ao. 1572. Paſtor,

Paſtor Martyrio affectus, &c.

ANDREAS WALTERI, ex *Heynortenſi* Parocho parum caſto Martyr effectus, ſic referente Guil. Eſtio.

* Watergeuſen.

" *Andreas Walteri*, Parochus *Heinortenſis* (qui " Dordraceni territorii vicus eſt) à * *Geuſiis* præ- " donibus ea loca percurrentibus domi ſuæ com- " prehenſus, inde Brilam abductus eſt: ubi San- " ctis Martyribus adjunctus, particeps factus eſt " eorum & paſſionis & gloriæ. In hoc viro quid " aliud poſſum, quàm admirabilem Dei bonita- " tem prædicare? Cum enim, ut accepimus, vi- " tam in officio Paſtoratus exegiſſet parum ca- " ſtam, nec publico carentem ſcandalo; mirâ " tamen & ſingulari Dei dignatione (cui non " eſt difficile, paoperem virtutum derepente gra- " tiæ ſuæ locupletare muneribus, atque è ſter- " core carnalium viciorum extractum & erectum, " collocare cum Principibus populi ſui) donatum " eſt ei, via, ut ita dicam, extraordinaria Mar- " tyrii coronam adipiſci, &c. "

Godſcalkx-oort; dignitas, ac Dynaſtæ.

Heynorto ad Occaſum Dominium eſt *Godſcalkxoort*, cujus Ao. 1624. aggeribus cincta 104. jugera, ac virgæ 76. ‡ *Allodiale*, ut vocant, quod hîc rarum, eſt Dominium, cujus Dynaſta Ao. 1654. Dnus *Matthias Berkius*, urbis Dordracenæ Syndicus ac Senator, &c.

NYEKERK,

Nyekerck, Dordraco concluſa Parochia.

Submerſa habita Parochia; ſed quam [a] Oudenhovius exiſtimat novam Dordracenam Parochiam, extra oppidum olim ſitam, modò eodem concluſam, cui ſuberant plures ſub *Merwedæ* Dominio ædes Anni 1421. diluvio quoque abſumptæ.

KERNESSE, vulgò *CARNISSE*,

Carniſſe,

Reiderwaerdiæ dudùm Dominium, *Merwedæ* ſtirpis feudum, reſtitutum, atque a

a *S. Leeuw. Bat. Illuſtr. p.* 997.
b Heer Daniels, *ende* Heer Arnolds-Ambacht.
c *Jac. Oudenh. p.* 24.
d *Idem p.* 175.

* *G. Eſtius Hiſt. Mart. Gorc. l.* 3. *p.* 315.
† *'T land van den Wale.*
‡ Immune ab agrariis functionibus.
a *Jac. Oudenh. p.* 187.

ejuſque Domini. *Gedeone Boetſelario*, Langeraci ac Neuporti Domino, Fœd. Ordinum in Gallias ſub fœderis tempora ablegato, ibidemque A°. 1534. mortuo, ad *Boetſelarium*, Equitem, filium ejus devolutum.

BARENDRECHT,

Barendrecht duplex; ejus Domini. Duplex, Orientalis atque Occidentalis. Orientalis, aggeribus cincta A°. 1483. Hollandiæ feudum. Occidentalis jam ab Anno 1361. aggeribus cincta, Hollandiæ quoque feudum. Anno 1643. utroque Dominio inveſtitus D^nus^
ABRAHAM DE BEVEREN.

MONSTER,

Aliàs

MUNSTER-KERCK,

Monſter, ſeu Munſter-kerck. *Duſſeni* territorii a rivo *Duſſen* denominati, Officium, unà cum altero *Duſſen*, *Muylkercke* appellatum.

Ex aquis pro parte emerſa, Hollandiæ feudum ſunt, ſub una ambo Parochiali Eccleſia, ſub *Muylkerckano* ſita Officio.

NYSSE,

Nyſſe, alio nomine J. Segeri Officium: Boxhornio, uti & hodiè vulgò *de Neſſe*, aut etiam *Joannis Segeri* Officium, ab ejus Anno 1361. Domino, *Joanne Segero*.

ALMS-VOET,

Ingens olim Officium, ad rivi *Almi* fines ſitum, atque inde *Alms-voet*, quaſi ad *Almi* pedes ſtructi, denominatum. Alms-voet, ſitus & etymon.

AERNOUTS-WOUDE,

Boxhornio *Aertsbergen*, ejus nominis duplex, ſub quibus pagus *Aeruſwaert* ad Moſam ſitus; in quibuſdam antiquis monumentis dictus *Harts-waerde*, aut *Heres-waert*, & *Arents-waert* ad rivum *Almum*. Aernouts-woude, ſeu Aertsberga.

STEMONT,

Boxhornio *Streen-monde*, a rivo *Striene*, ad cujus ortum ſedebat, denominatum, ubi *Streyenorum* Dynaſtarum pridem telonium. Stemont, ejuſque antiquitas telonium.

LEDER-KERCKE,

Vulgò *Leyder* - aut contractè *Leer-ambacht*, ſub præfectura *'s Gravendeel*, Holl. Com. pagi. Leder.

ANNE-KERCKE,
&
WOLBRANTS-KERCKE,

Anne- & Wolbrants-Kercke.

Pagi inundati, ad rivum *Dubbelam*.

DECANATUS WOUDRICHEM,
SEU WALRICHESHEM.

WORCUM,	WEERT-HUISEN,
CAPELLA,	EMICHOVEN,
RYSWYCK,	ALMKERCKE,
GHIESEN,	MUYLKERCKE,
OP-ANDELS,	WERKEN,
NEER-ANDELS,	WERKENDAM,
UYTWYCK,	SLEEWYCK.

WORCUM;

DECANATUS de *Woudrichem*, ſive Dominium de *Altena*, S. *Salvatoris* pridem Præpoſituræ ſubſuere.

Worcum, priſcum nomen, *Walsdrichesbem*, rectè vertitur *Sedes Waldrichi*, quod apud Germanos notiſſimum nomen eſt, cui plurimus in nemore cenſus; atque ita appellatur in Inventario bonorum Trajectenſium vetuſtiſſimo ſeculi IX. vel remotioris locus circa *Merwedam*. Poſteriores pro *Waldric*, *Woudric* pronuntiantes conſentaneè, ex *Waldrichesbem* fecerunt *Woudrichem*, quod hodiè contractum in *Worcum*. Vocis hujus eadem origo eſt, quæ *Waldrichemo*, Friſiæ oppido ad veteris Flevi ripam dextram, cui & per contractionem vocabulum *Worcum* advênit. origo.

Porrò hoc quod ad *Merwedam* ſitum habet, caput ditionis eſt, cui itidem a Sylveſtri tractu nomen *Houtena* ſeu *Haltena*, & citra aſpirationem *Altena*, commune cum arce collapſa ex *Teſterbantiæ* laciniis, quam Cliviæ Comites benefi- ſitus.

Digitized by Google

neficio Epiſcopi Trajectini quondam tenuerunt; ab his Hornani Comites, poſtea Hollandiæ clientes.

Dynaſtæ, ex quibus Monachus Franciſcanus,

Jacob, primus Hornanus Comes, Dominus[a] de *Altena*, factus deinde Minorita Franciſcanus; cùm filius ejus junior *Joannes*, Hornanus Comes, creatus Aº. 1484. Leodienſis Epiſcopus primitias celebraret, Pater Minorita, Diaconus Evangelium decantavit, Aº. 1486. vita functus 1505.

Modicum hodiè municipium eſt Gorcomio adverſum, non longè infra Heuſdam.

Parœcia, Divus Tut. Collator, Cœnobia. Goudh.app. p. 118.

Præter Parochialem Eccleſiam, quam S. *Suitbertum* D. *Willibrordi* ſocium ac comitem extruxiſſe atque conſecraſſe apud incolas Catholicos fama eſt, cujuſque Collator S. Salvatoris Ultraj. Præp. Worcumum pridem habuit Crucigerorum Cœnobium, cujus mentio in Annalibus ad Ann. 1481. Inſuper & Monialium D. Dominici aſceterium.

Arx Lovenſt.

Arcem *Loveſteiniam* ad confluentes *Moſam* & *Vahalim* in vicinia proſpectat.

C A P E L L A,

Capellæ, origo,

Frequens *Capellæ* per Hollandiam ac Zelandiam, ut alibi monuimus, nomen, deſignatque vicos minores, majoribus, quibus Parochialis eſt Eccleſia, ſubditos.

ſitus,

Ita & *Capella* hic, *Schreveldnyn Capelle* olim appellata, Worcumanæ Parochiæ, ut Codex Ultrajectinus MS. monet, pridem fuit ſubjecta. *Beſoyum* ad Ortum, *Waſpicam* ad Occaſum, Brabantiæ fines ad Auſtrum habet, Holl. feudum, quo inveſtitus ſub Ann. 1654.

Dynaſtæ.

ARNOLDUS VAN RAVESCHOT, Eques.

R Y S W Y C K,

Ryswyck, varium.

In Inventario bonorum Eccleſiæ Traj. *Ryswich Villa* vocatur, inter quam & *Roſenchem* quondam fuit, ut alibi diximus, *Lecka* quædam inſula.

Eſt & altera *Ryſwyck*, a Stokio in *Ada*, *an der Geeſt* cognominata, Hagæ-Comitis proxima.

Tertia demùm eſt *Ryswyck Altenatenſis* territorii, ſub S. *Salvatoris* Ultrajecti Præpoſito, Parochia.

G I E S E N,

Gieſen, origo, Parochia, &c.

Altenatenſis tractus a fluvio præterlabente denominatus pagus; olim & *Gieſſen-monde*, quia ad rivi ejus ortum ſitus, majoris Inſulæ pagus, cujus mentio in Diplomate *Wilhelmi Hannonis* feria 15. poſt D. Virginis feſtum Aº. 1314. e regione *Gieſſendam*, ſic denominati ab obice rivo iſti illic objecto. Paroch Eccleſia S. Salvatoris Ultraj. Præpoſito ſubjecta.

OP ANDEL, vulgò *OPALM*,

UYT-ANDEL, vulgò *UYT-ALM*,

Opalm, & Uytalm origo, &c.

A rivo *Alm*, denominati vici; quorum Parochiæ collatio penes Præpoſitum S. Salvat. Ultraj.

U Y T W Y C K,

Uytwyck, parochia, Collator,

Altenatenſis territorii vicus, cui Parochialis Eccleſia Præpoſito S. Salvatoris olim ſubdita.

In ea nulla quidem Fraternitas aut *Vicaria*; ſed ſola miſſa hebdomadatim fieri juſſa, fundata a *Segero Wolteri* ab *Emechoven*, necis qua *Adrianum Gerardi* peremerat expiandi causâ, reddens Paſtori 11½. flor. Rhen. annuè.

Cæteri proventus, ex terris decimis, cenſibus, columbis ad turrim ibi ſitam, ex nucibus ad Cœmeterium plantatis deſignantur in Cod. ejus Eccleſiæ MS. Anni 1538.

Et hæc quidem Series bonorum Paſtoratûs in *Oudwyck*:

Paſtoris, Eccleſiæ, ac ædituí proventus.

3½ Hond Lands buyten den Oudendyk.
1 Hond Lands binnen den Oudendyk.
Van erfpagt 4 R. guld. en 5 ſtuyv.
Neg aen diverſe erfpagten, . 13 - 9
Nog van memorie 4 ſchilden.
Nog een huys en erve ſtaende op het Kerck-hof.

Series bonorum Eccleſiæ in *Oudwyck*:

3½ Hond Lands.
1 Hond Lands.
8 Hond Lands.
Een erfpagt van 2 goude Philips guldens.
Nog 2 ſchilden.
Nog aen erf pagten, . . 15 - 0
1 Morgen Lands.
Nog 7 ſchilden en 3 ſtuyv.

Proventus Æditui, qui & Scholæ litterariæ præerat, annuè ægrè valebant, . 20 - 0

E M I C H O V E N,
A L M K E R C K E.

Eemkerck, origo,

Eem amplum pridem ac præſtans Officium, ſub quo *Eem-kerck*, *Eem-ſteyn*, & *Almſteyn*.

Divus Tut.

Eem-kerck ad rivum *Alm* ſitum, unde & *Almkercke* in Cod. noſtris appellatum. Parochia a S. *Suitberto*, D. *Willibrordi* comite, ex incolarum fama, extructa & ſacrata. Cujus Collator pridem S. Salv. Ultraj. Præp.

Cœnobium.

Pridem ibi Canonicorum Regul. Cœnobium, a *Reynardo* fundatum, a Patre *Joanne de Aſperen* ob aquarum diluvium in *Zwyndrecht*, ut ibi meminimus, tranſlatum.

* Ex veteri Chronico Monaſterii *'t Geyn*, olim propè Trajectum conditi, Cœnobium fuit pridem in *Almkercke* ſororum tertiariarum, ex quo Aº. 1423. Frederico Blanckenheimio Ultraj. Epiſcopo tres ſorores *Geynium* adventantes novi illic Cœnobii initia jecêre.

M U Y L K E R C K E,

Muylkercke,

Veteri *Moſæ* ad Boream aſſidens territorio *Altenatenſi* conjunctum Officium, Parochiali gaudens Eccleſia, cui & Officium *Munſter-kerck* vicinum ſubjicitur.

W E R C K E N,

Wercken.

Werka rivus, ad cujus oſtium ſitus pagus vetuſtus, inde denominatus *Wercken-monde*, *Godelines-Hofſtad* pridem appellatus, ex hoc Wilhelmi Hedæ in *Hiſt. Ultraj.* teſtimonio: *De Thuredrecht ad Orientem uſque Godelines-Hofſtad, quod eſt juxta Werken-munde.* Parochia S. Salv. Ultraj. parebat Præpoſito.

W E R C K E N D A M,

Werckendam, origo, ſitus, Arx, &c.

Ab obice ibi rivo objecto denominatum Officium, Holl. Comitum, *Altenatenſis* territorii Dominorum feudum, quo inveſtitus ſub Annum 1654. Prænob. Dnus *Joannes Oomens a Wyngaerden*.

Burchgraviatu inſignis pagus arcem habet antiquiſſimam, Burchgraviorum dudùm Sedem, ab *Henrico Eckio*, ejus loci Dynaſta inſtauratam.

De *Weerthuſen* & *Sleewyck* facris, nihil nobis innotuit.

[a] *A. Math. l. 3. de Nobil. p. 832.*

DECA-

DECANATUS
SEU PROVISORIA DE PUTTEN.

GHEERVLIET,	PUTTEN, }
WESTENRYCK,	HEKELINGE, } *ſubmerſa.*
SIMONSHAVEN,	BYERT, }
POORTEGAEL,	PLATA,
SPYKENISSA,	DIE STAD,
PERNISSA,	MIDDELHERNISSE.
KOIRNSDYCK, al. SONTSWEERDT,	

Decanus *Proviſoriæ* ſeu Decanatus Dominii Putteni Anno 1350. Dnus JACOBUS.

GHEERVLIET, Latine GEERVLIETA,

Geervlietæ, ſitus, AD *Vahalis* & *Moſæ* confluentes, *Puttenæ* inſulæ Metropolis, veterrimum ex Diplomatis publicis & præſtantiſſimum totius Hollandiæ municipium, ubi vectigal Hollandiæ Dignitas, Comitum celebratiſſimum olim fuit, ab Imperatore Romano Dynaſtis Puttenis conceſſum; muris olim circumdatum, temporum injuriâ aquarumque inundatione disjectis.

Parochia, Parochialis municipio Eccleſia D. *Virgini* nuncupata, cujus Collatores poſt Dynaſtas Puttenos Hollandiæ Comites. Cura in loco XVIII. in abſentia VI. libras annuatim valebat.

Vicariæ in Eccleſia hac pridem variæ; inter cetera *Vicaria* ad altare *D. Virginis*, ad altare S. *Georgii*.

Tres erant ad Collationem Comitis;

Una ad altare S. *Antonii*.

Duæ minoris valoris ad altare S. *Barbaræ*.

S. *Crucis Vicaria* curæ Paroch. fuit onita.

Eccleſiam hanc decem, ut primùm Canonicorum, ſeu novem cum Decano Anno 1307. ornivit Collegio *Nicolaus*, Puttenæ ac Stryenæ in Collegiatam erecta. Dynaſta, Ao. M. CCC. XI. mortuus.

Fundatio tenoris eſt ejuſmodi ſermone vernaculo.

WY *Nyclaes*, Heere van Putte ende van Stryen, ende wy *Alyd*, Vrouwe van Putte ende van Stryen, maken kond allen luyden: Dat wy geſet hebben ende ſetten geſonds lyves ende by onſen vryen wille thien Canonicks Probende te Geervliet in die Kereke eeuwelyck ende emmermeer, ſtaende ende geduerende voor onſe zielen, voor onſe voirvaderen zielen, ende voir alder gheenre zielen daar ons goet of comme is. Ende deſe thien Canonicks Probende, die nu open is, ende onſer ghiſten ons toebehoort, ſetten wy ter Geervliet in de Kercke mit der Papelijcker Probende. Ende dair toe ſetten wy ende geven die Papelycker Probende van Geervliet die nu open is, met datter toebehoort, voirt geven wy dair toe al onſe jaerſcot dat wy tot deſen daghen toe hebben gehadt binnen der voorſz. plaetſe daer *Putte* ende *Geervliet* in ſtaet, ende onſe jaerſchot dat wy tot deſen dage toe hebben gehadt in *Biervliet*, Voirt geven wy alle onſe jaerſchot dat wy hebben int *Nieuwelandt*, ende riet dat wy nu hebben in *Biervliet* buyten dycken. Voirt geven wy daer toe onſe deel van onſen gorſſen van *Scollaertsdyck*, ende van *Hilvliet*, voirdt geven wy daer toe vyfthien pondt Hollandtſche of twee zweerte Tournoiſe voir eenen Hollantſche penning jaerlycks upt onſe gorshuere te nemende van den eerſten ghelden datmer of ontfanght, tot dier tyt toe dat wy of onſe naecomelinghen, die voorſz. vyfthien pond beſet hebben ende bewyſt op eenich ander goet, dairt ons of onſen naecomelinghen genougelyck duncken ſal. Ende wy *Alyd*, Vrouwe van Putte ende van Stryen voirnoemt ghever toe veertich pond Hollants, of twee ſwaerte Tournoiſe voir eenen Hollantſchen penningh jaerlycks op onſe gorshuere van den Landen van *Stryen*, te nemende vanden eerſten gelde datmer of ontfaet, tot dier tyt toe, dat wy of onſe naecomelinghen die voorſz. veertich pond beſet hebben ende bewyſt op eenich ander goet, dair ons of onſen nacomelinghen gevougelyc duncken ſal. Voirt geven wy *Nyclaes*, Heer van Putte ende van Stryen voorſz. dair toe alle onſe Heerwaerden van onſen Leenmannen, ende willen datmen die Heerwaerden jegens die Canonicks vordinghe, ende 't gelt dat vanden Heerwaerden coemt willen wy dat die Canonieken goet daer mede alle thien Prieſters coopen ende den Probendeo daer mede beteren. Ende deſe thien Canonicken Provende hebben wy geſet ende ſetten voir deſe voirſz. zielen in der manieren dat wy willen, dat zy alle Prieſters zullen weſen, die, deſe Provende hebben zullen, ende dat zy allen thiene woenen ſullen tot Geervliet, ende die zelve die Provende verdienen, ende alle daghe drie Miſſen lezen zullen, ende

eene

eene Hooch-miſſe ſingen by noten, ende alle die getyde vanden daghe wel ende geſtadelijcken ſingen by noten. Ende van deſen voorſz. goeden vanden gereetſten ghelde, datmen jaerlyks ontſaet, ſoe ſal die ghene die Trezorier weſen ſal van deſen voirſz. Canonieken, voiren uitnemen hondert ende twintich ponds Hollantſche tot diſtributie vanden welcken men ſal gheven elck Canonick die te *Mattine* coemt twee penninghen Hollants, ende elcken van alden anderen gheтyden vanden daghe eenen Hollantſchen penningh of twee ſwaerte Tournoiſe voir eenen Hollantſchen penningh. Ende ſoe wie van deſen voirſz. Canonieken telcken ghetyde niet en coemt binnen den eerſten Palme, die en ſal niet hebben vanden getyde daer hy te late toe coemt, ende ſoe wat van deſen voirſz. hondert ende twintich ponden overblyſt, dat die Canonicken verbeuren zullen die ten getyde niet coemen en ſullen alſoe alſt voorſeyt is, dair of ſoe ſal hebben die Deecken t'een derdendeel, die Treſorier een ander derdendeel, ende die Kercke derde derdedeel. Ende ſoe wie van deſen voorſeyden tienen Canonieken te Hooch-miſſe ſ'daghes niet en coemt die ſal verbeuren twee penningh Hollants elckes dages, ende die twee penninghen die ſal hebben die Deken. Voirt zoe willen wy dat deſe voirſz. thien Canonieken evengelyck deelen van al deſen voirſz. goeden daer boven deſen voirſz. hondert ende twintich pondt blyven ſal, ſonder die gene die de cure vander Kercken hebben ſal, dit willen wy dat hy ſes pondt Hollants voiren uitnemen elckers jairs vanden Heerwaerden, ende ſoe wat boven deſen zes ponden overblyſt, ſoe willen wy, dat mer mede rente coept, alzoe alſt voorſeyt is, ende dair toe datmen hem beſet in aelmoeſſen, ende daer nae ſoe willen wy, dat hy gelijcke deele met den anderen van allen goeden. Voort ſo is wel onſe wille, waert dat zaecke dat eenich van deſen voirſz. thien Canonicken uytvoere by oorlofs Deecken, omme oirbare die hy te doen hadde, dat hy in zyn ſtede ſetten ſoude eenen goeden man die gevnugelyck den anderen geſellen weſen zoude, ende die zoude verdienen ende opheffen d'eene helfte van ſynre Provende, ende van d'ander helfte dier over dient bleve ſal hebben die Kercke die een helft, ende metter ander helft ſoe ſalmen coopen renten, die gemeene Provende mede te beteren. Voirt waert dat zaecke, dat deſe voirſz. thien Canonieken of eenich van hem-lieden haeren Deecken niet onderhoevich en waeren, ende ſy die viere Miſſen elckes daghes niet en deden ende die getyden dagelycxs niet en hielden alſoe alſt voirſz. is, dat ſy hare Provenden verloren. Ende is wel onſe wille, dat elck van deſen voorſeyden Canonicken ſes weecken abſenteren, binnen den jair uytmach varen by oorlofs Dekens, weſt dat hyt begeert, ſonder yet van haire Provende te verlieſene. Ende deſe voorſeyde thien Canonicken Provenden willen wy dat ſy blyven t'onſer ghiften ende t'onſer naecomelinghen ghiften ewelycke ſtaende ende geduerende. Ende omme dat wy willen dat alle deſe voorſz. ſticken ewelycke vaſt ende geſtaede blyve van ons ende van onſen naecomelinghen, ſo hebben wy deſe brief bezegelt met onſen zegelen. Ende hebben gebeden ende bidden eenen hoghen, edelen, moghenden ende eenen eerſamen Vader in Goede, Heeren, onſen lieven Heeren, Heeren *Guyen*, Biſchop van Utrecht, dat hy alle deſe voorſz. ſtucken, by zynen vryen wille late weſen ende confirmeren wille aen deſen jegenwoordighe brief. Ende wy *Guy*, vander genaden Godt, Biſchop van Utrecht, laeten deſe voirſz. ſtucken by onſer vryen wille geſeien ende confirmerenie, ende hebben omme beden wille *Niclaes* Heere van Putte ende van Stryen voirnoemt, ende *Alydt*, Vrouwe van Putte ende van Stryen voirnoemt, onſen zeghelen voiren gehanghen mits den haren. In kenniſſen van al deſer dinghen aen deſe, duyſent, drie hondert ende zeven, des dinſendaghes naer ſonedaghes datmen ſinghet *Invocavit me*.

Anno 1309. *Vicariam* novam Capituló huić univit, juxta has ejus eo anno Tabulas:

Wy *Niclaes*, Heere van Putte ende van Stryen, maken kondt allen den ghenen, die deſe letteren zien ſullen of hooren leezen, dat wy gegeven hebben ende geven puerlycke om Gode, Heeren *Hughe*, Hughe ſoonen, Prieſter van Zierickzee, tot ſynen live eene Capelrie, ſtaende in onſer Vrouwen Canoſie te *Geervliet*, voir Jonckvrouwe *Aechten* ziele der *Beghynen* van *Spikenneſſe*. Van welcker Capelrien wy bewyſt hebben ende ghegeven die renten, eerſamen lieden ende vroeden, den Deecken ende den gemeenen Capitule onſer Vrouwen Canoſie voorſeyt, ligghende te *Dordrecht* binnen der poort in goeder ſeker renten. In alſulcken manieren, dat die Deecken ende 't Capittel ſullen doen gheven dagelycxs haren Threſorier den voorſeyden Heeren *Huyghen* achte penninghe Hollants of eenen grooten Tournoiſen dair vooren tote twaelf ponden toe nieuwer Hollants jaerlycxs. Daerenbinnen willen wy oock dat hy Heer *Hughe* dagelycks houde ſyne getyde te chore metten Cannnicken voorſeyt. Ende waere oock dat ſaecke dat hy dies niet en dede, ſoe ſoude hy verlieſen te *Mattine* eenen penninck. Ende voort geven wy hem uit te weſene ſes weecken binnen den jaere; ten vier maenden veertien nacht alſo alſt jaer loopt by oorlove des Dekens ſyne Provende te hebbene ghelyck of hy yegenwoordich ware. Ende dair omme dat wy willen dat deſe dinghen vaſte ſyn ende ewelycke blyven ſullen, ſoe hebben wy deſe lettere bezegelt met onſen zeghele. Gegeven int jair ons Heeren alsmen ſchryvet duyſent, drie hondert ende negbene, des Saterdaghes van Mey daghe.

Vicaria nova Capituló unita.

Fundationem hanc ratam habuit Anno 1310. Guido, Traj. Epiſcopus, per hoc Diploma:

Nos *Guido*, Dei gratiâ, Epiſcopus Trajectenſis, notum facimus in his ſcriptis quod nos fundationem Capellaniæ, quam nobilis vir Dominus *Nicolaus* de Putte & de Stryene fundavit & dotavit in Eccleſia de *Geervliet*, prout in litteris ſuis ſuper hoc confectis, quibus hæ litteræ ſunt transfixæ plenius continetur, ratam & gratam habendam eam auctoritate ordinaria confirmamus. Inſtituentes nihilominus *Hughonem*, filium Hughonis, de Zieriekzæ Preſbyterum, prætextu præſentationis ſeu collationis præfati Domini de Putte ad Capellaniam prædictam. Datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, decimo, in Vigilia Aſcenſionis Domini.

confirmante Guidone Traj. Epiſcopo.

Donationes *Beatricis*,

Beatrix, Puttenæ ac Streyenæ Domina, quinque Prioribus Canonicatibus Præbendas adjecit Anno 1346. juxtà haſce Tabulas:

REVERENDO in Chriſto Patri ac Domino, Dno *Joanni*, Epiſcopo Trajectenſi, ſeu ejus vices in ſpiritualibus agenti ac univerſis ad quos præſens ſcriptum pervenerit *Beatrix* Domina de Putte & de Styene, reverentiam & honorem ac augmentum totius bonitatis cum ſalute & notitia veritatis. Cùm igitur piæ recordationis noſtri progenitores in Eccleſia *Geervlietenſi* divina gratia inſpirante pro remedio animæ eorum, de ſuis propriis bonis novem Canonicos & Decanum ac duas Capellanias perpetuas manu larga erexerunt, dotaverunt & fundaverunt. Itaque juxta ſtatus ſeu exigentiam iidem Canonici & Capellani ex eiſdem fructibus commodè poſſunt ſuſtentari: nos vero eorum piis traditionibus, donationibus, & legationibus dictis Canonicis & Capellanis factis annuentes, & potius eas augere quàm diminuere cupientes, ac deſiderantes, quod in multitudine perſonarum Domino famulantium cultus divinus augmentetur, volentes ad honorem *Dei*, ſuæ *Matris Virginis* glorioſæ & *Sanctorum omnium*, corde favorabili adhuc quinque Capellanias novas perpetuas erigere, inſtituere, ordinare & dotare ſub forma & conditionibus infraſcriptis: imprimis, quod hi quinque Capellani prædictarum quinque Cappellaniarum erunt actu Sacerdotes & frequentabunt Chorum *Geervlietenſem* ſingulis horis tanquam cæteri Canonici & Capellani jam prædicti, hoc ſolùm duntaxat excepto quod dicentur & erunt quatuor eorundem noſtri Capellani: & facient Miſſas ſuas ad noſtram vitam in Capella noſtra per Dei gratiam in Curia noſtra *Geervlietenſi* ad noſtram voluntatem ſeu requiſitionem in brevi erigenda: & poſt felicem noſtrum obitum facient eas in Eccleſia *Geervlietenſi* jam prædicta, & intus facient ſuam ſingulis diebus in Hoſpitali per nos una cum cæteris Chriſti fidelibus veriſimiliter ædificando jure matricis Eccleſiæ ſemper ſalvo, ac nobis ac noſtris ſucceſſoribus, collationibus earundem Quibus quidem Capellanis quinque in adminiculum ſuſtentationis aſſignamus, donamus, & incorporamus imperpetuum poſſidendas, ut eo ferventius & diligentius divinis laudibus inhæreant paſcua ſeu prata noſtra atque gramina dicta *de Andel* ſolventia ad præſens centum libras Hollandiæ denarii annuatim, prout tranſactis temporibus ad noſtros prædeceſſores & ad præſens ad nos pertinuerunt. Jus & proprietatem earundem terrarum in dictas Capellanias totaliter transferendo, ſalvis nobis & noſtris ſucceſſoribus jure temporali. Quocirca veſtram honeſtatem requirimus affectuoſe & rogamus, ut hujuſmodi noſtram donationem, aſſignationem, & ordinationem ratificare & approbare, ac prædictam terram una cum redditibus, proventibus & obventionibus provenientibus, ex eiſdem dictis quinque Capellaniis & Capellanis earumdem unire & incorporare dignemini propter Deum, ac in præmiſſis, & eorum quolibet ſtatui & decerni quod de jure fuerit ſtatuendum. Ut autem præſens traditio adinſtar teſtamenti a nobis facta omni tempore dictis Capellanis firma & ſtabilis permaneat & pacifica poſſeſſioni gaudeant, præſentem ipſis contulimus paginam, ſigilli noſtri munimine ſigillatam. Supplicantes noſtris ſucceſſoribus, ut prædictam noſtram donationem, ratam & gratam habeant & beneficium dictis Capellanis factum potius augeant, quàm infirment. Si quis verò in futurum quod abſit contra præſentem noſtræ traditionis & donationis Chartam aliquam injuſtam interpellationem ſeu actionem attentare præſumpſerit, imprimis noſtram indignationem & Dei omnipotentis incurrat & a liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ extraneus efficiatur. Actum & datum apud *Geervliet*, Anno Domini milleſimo, treceнteſimo, quadrageſimo ſexto, in craſtino animarum.

Joannes, Traj. Epiſcopus, ſequenti anno fundationem hanc ratam habuit:

JOANNES, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ad notitiam univerſorum deducimus per præſentes, quod pro affectu devotæ Dominæ *Beatricis*, Dominæ de Putte & Strien, annuentes quinque Capellanias per ipſam in *Geervliet* fundatas per paſcua ſeu prata atque gramina dicta *de Andel* ad præſens centum libras Hollandiæ denariorum ſolventia competenter dotatas in Dei nomine confirmamus donationem, aſſignationem & ordinationem juris ſeu perpetuarum earundem per dictam Dominam in Capellanias tranſlatas memoratis ratificantes & approbantes, inhibentes omnibus & ſingulis noſtris ſubditis, cujuſcumque ſtatus, ordinis vel conditionis extiterint, ne quis eorum quam ordinationem, donationem & aſſignationem dictæ Dominæ *Beatricis*, auſu temere quicquam audeat attentare ſub pœnis excommunicationis, & in Charta dictæ *Beatricis*, traditionis, donationis, erectionis, fundationis & dotationis, cui præſens noſtra cedula ei transfixa comprehenſis, volumus etiam & mandamus dictæ *Beatricis* pium affectum in dicta præſenti Charta comprehenſum in omnibus devote adimpleri harum noſtrarum teſtimonio litterarum Datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, feria ſexta poſt cinerum.

Zuederus Apkoudanus, Puttenæ ac Streyenæ Dynaſta, quinque novis Canonicatibus ac tribus dignitatibus priorum numerum auxit per ſeq. Tabulas: ac *Zuederi Apkoudani*,

ONSEN eerſamen Vader in Goede, Heere ende Oem, Heere *Arend*, by der genade Godt, Biſchop tot Utrecht, of inder geeſtelycken ſaken ſijnen Stedehouder, ende hem allen die dit jegenwoordich ſcryfte toecomt, *Zweder van Apkoude*, Heere van Putte ende van Stryen, onbiede reverentie, eere ende meeringhe alles goeds met heylicheden ende kenniſſe der waerheyt: Want ons ouders ende voirwairs Heeren ende Vrouwen Putte ende van Stryen, daer Godt die zielen af hebben moet, om guede ghedeynkinghe in onſer Vrouwen Kerck tot *Geervliet*, by der gratie die hem onſe Heere Godt ingeſtort ende gegeven heeſt om oorbaere Heere zielen ende horen properen gueden, een Deken, negen Canonicken ende ſeven Capellaen, met middelre handt opgerecht, gegeven ende gefondeert hebben. Alſoe dat ſy naeden eyſche horen ſtaet redelijck daer of leven moghen. Ende wy onſe goedertierende ghiften bewyſinge ende beſettige die die goede luyden geſchiet is, vriendelycke gonnende ſyn ende die dicker te meeren dan te verminderen begheren, ſoe willen wy ter eeren Godts, ſijnre liever Moeder *Marien*, ende alre Godts Heyligen, met gunſter harten onſe wille ende onſe conſente daer

toe

Digitized by Google

toe doen dat die vyf Capellanen die op ten *Andel* gheprovent zyn, Canonicken worden zullen in ſuleker manieren: dat alle haer goet gemeene werden, ende vereniecht met den Deeeken ende Canonicken voorſz. ende allegader gelycke deelen ende die Proeven ſelver verdienen in alre manieren als die eerſte fundatie daer of inhout, wtgeſeyt dat wy by ordonantien ende raet onſer vrienden daer of eenen Proeſt hebben willen die Canoniek ſy, ende *Acoluthus* gewyet ſy tot welcker Proſtien wy bi conſente ende rade ons lieſs Heeren van Utrecht voorſz. willen dat die Prochie Pape van *Patte* wt ſynre Kercke van *Patte* alle jare den Proeſt geve vier en twintich ponden Hollants. Die Prochie Pape van *Hekelinge* ſeſtbien ponden Hollandts. Die Prochie Pape van *Heer Symons-haven* veertich libre Hollants. Ende die Prochie Pape van *Biervliet* twe en dertich libre Hollants, die een helſt tot ſinte Jans miſſe mids zomer, ende die andere helſt tot Kars-avondt in payement als men tot allen tyden van betalinghen binnen den lande van *Putte* van renten ontſangen ſal. Ende hier en ſal die Proeſt niet heffe dan als elck van deſen voorſz. Prochie Pape die nu levent doot zyn. Ende waere dat eenich van deſe voorſz. Kercken ſoe verandren, des Godt verbieden moet, dat ſy deſe penſie jaerlicx niet geve en mochte, ſoe ſoude onſen lieve Heeren van Utrecht die nu is ofte naemaels weſen ſal, dat modereren ende die penſie vergoeden alſoe hen beſcheydelycken duncken ſal. Ende waert dat eenich van deſe voorſz Kereken verbeterde, ſoe ſoude hy by zynre beſcheydelycken die penſie vermeeren. Voert ſoe ſal die Proeſt met ons geven den heylige *Cruys Vicarie* die Heer *Jacob Heylenſen* nu heeſt in onſe Vrouwe Kereke tot *Geervliet*, in alre manieren als onſe Ouders ende wy Heeren ende Vrouwen van *Putte* ende die tot nu toe alleene gegeven hebbe tot allen tyden als ſy verſchijnen ſal, ſonder iemants weder ſeggen tot ewigen daghen. Ende die *Vicarius* daer of ſal den Proeſt dienſt doen ende ſyn weecke bewaren gelyck den Canonicken na inhout die eerſte fondatie. Voert ſoe iſt wel onſe wille dat een vande Canonicken Theſaurier zy, ende die ſal alle jaer ontfangen vanden Capitele rentmeeſter wt elcks Canonieks Proven twaelf libre Hollants, die een helſt tot ſint Jans miſſe midts zomer, ende die ander helſt te Bamiſſe, in paeymenten alsmen tot elck ty van des Capitels renten ontfangen ſal. Soe daer off ſal hy alle dage wtreycken ende den Canoniken geven tot preſentien die totten getyden comen ſullen, gelyck als die eerſte ſondatie inhout, in paeymenten voorſz, ende daer over verbeurt wordt, daer of ſoe ſal die Theſaurarius wtreycken die Kercke tot *Geervliet* een derdendeel, den Deken een derdendeel, ende dat derde derdedeel ſal hy ſelve behouden gelyck alſt die eerſte fondatie inhout. Voert ſoe ſal die Theſaurarius alle jaer vande Capitele rentmeeſter ontfangen vande renten van *Poortegaele* vyf en veertich libre Hollants payments voirſz. ende daer of ſoe ſal hy alle daghe gheven den voorſz. Canoniken die tot die Hoochmiſſe comen ſellen twe penningen Hollants payment voirſz. gelyck als die fundatie daer of inhout. Ende deſe verbeurniſſe daer of ſal hy den voorſz. Deken alle geven, gelyck als die fondatie oock daer of inhout. Voert ſoe geven wy totte Theſaurier die Coſterie van *Geervliet*, van *Putte*, van *Hekelinghe*, van *Heer Symons-haven*, van *Biervliet*, in manieren dat ſy ſal doen verdienen, ende met ons ende onſen nacomelinghen ewelycke geven ſoe wanneer dat ſy verſchijnen ſullen. Voert ſoe iſt wel onſe wille dat onſe *Vrouwe Vicarien* die *Wilhebandus* nu heeſt, inder Kerken tot *Geervliet*, mede geconfirmeert werde tot eenre Canonicxs Provende ende tot eenre Scholaſtrien: ende daer toe hebben wy gegeven ende geven alle die Scholen ende Scrif-* ambochten binnen onſen voorſz. van *Putte* daer put in ſtaet. Ende deſe Scholaſter en ſal metten anderen niet deelen van hare goede eer ſijn Proeven alſoe goet is geworden als een Canonicks Provende vande vyftine voirſz. Ende waert dat eenich vanden vyf Cappellaen voirſz. niet conſenteren en wille op deſen tijt, ſoe willen wy dat hy ſijn deel behouden ſal alſoe lange als hy leeft, ende verdienen als hy ſchuldich is na inhout vander ierſte fondatie; mer onſe begeerte is dat hy noehtans Canoniek confirmeert werde. Ende nae hem ſoe willen wy dat die Provens gemeen blyve onder die ander Canoniken alſoe voirſz. is. Ende van deſen voirſz. Proeſtie, Theſaurie ende Scholaſtrien willen wy dat die ghiſten an ons ende onſe naeomelinghen Heeren van *Putte* ende *Strien* ewelycke blyven begeven, het ſy metter Proven of ſonder Proeven, alſoe alſt ons ende onſe naeomelinghen voorſz. goetduncken ſal, waerom wy lieve van Utrecht ende wy u eode naerſtelyck ende oetmoedelycke verſoucken, ende bidden u onſe ordinantie ende ghiſten voerſz. vaſte ende geſtade te houden, ende te approberen deſe ſeſſe *Vicarien* in Canonicks Provende te conformeren, metten Proſtie, Theſaurie, Scholaſtrie, ende ſulcke Coſterien, Scholaſtrien, Scrif-ambochten, Penſien metter *Vicarien* voerſz. als wy hier te bewyſen ende gegeven hebbe, dat ghy u daer toe ghewaerdigen wile die te verenighen; ende die te incorporerende om Gods wille in alre manieren als hier voorſz. is, op dat alle deſe jegenwoordigen ordinantien ende ghyfte ewelicke vaſt ende geſtade blyven moete, zoe hebben wy deſen tegenwordigen brieſ open beſegelt. Gegeven int jaer ons Heeren duyſent, drie hondert, ſes ende tſeventich, op ſinte Jans avont te mids zomer.

Has ſic ratas habuit Arnoldus, *Traj.* Epiſcopus:

a Traje. Epiſcopis confirmatur.

ARNOLDUS *Die Heren*, Dei gratiâ, Epiſcopus Trajectenſis, univerſis Presbyteris & Capellanis, nobis ſubditis ad quos præſens noſtrum mandatum pervenerit ſalutem in Domino ſempiternam. Petitio nobilis viri *Zwederi de Apkoude*, Baronis & Militis Domini de Putte & de Strien, nobis exhibita continebat. Quatenus cum ipſe quandam ordinationem in litteris quibus hæ litteræ noſtra præſens ſcedula eſt transfixa contentam concepiſſet, videlicet quod ex *Vicariis* perpetuis impoſterum Præbendas Eccleſiæ *Geervlietenſis* facere, & ipſos *Vicarios* de cætero Canonicos fore æqualiter cum aliis participando fructus levantes & unam de quindecim Præbendis in unam Præpoſituram & unam in Scholaſtriam habere, ad quas & ad quæ certos reddıtus, fructus & Officia, prout in eiſdem litteris exequitur, aſſignavit & dotavit, *in honorem omnipotentis Dei* & *beatæ Mariæ Virginis glorioſæ ac omnium Sanctorum*, hujuſmodi aſſignationem auctoritate noſtra ordinaria ratificare, confirmare & approbare, & ipſos *Vicarios* prædictos dictis Præbendis *Geervlietenſis* Eccleſiæ unire & incorporare

dignaremur & conſenſum noſtrum ad hoc adhibere. Nos verò divini amoris cultum in noſtris partibus, in quantum poſſumus, augmentare & reſtaurare volentes ob homilem ſupplicationem dicti Domini *Zwederi* conſanguinei noſtri dilecti dictas ſæpe *Vicarias* in Præbendas Eccleſiæ *Geervlietenſis*, cum Præpoſitura, Theſauraria, Scholaſtria omnimodo, prout in dictis litteris ipſius Domini *Zwederi* continetur, confirmamus, ratificamos, & approbamus, & conſenſum noſtrum ad hoc adhibemus. Cuſtodiaſque, Scholas, Officia, Notariatus ſeu Scriptoratus, Penſiones, cum *Vicariis* prædictis ipſis Præbendis unimus & incorporamus, decernentes prædia, fructus & alia quævis bona ad dictam unionem, ſeu Præbendarum incorporationem, in dotem aſſignamus, ſi Eccleſiaſtica non ſint, fore Eccleſiaſtice, ipſaque de cætero Eccleſiaſtica libertate gaudere, noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, ſeptuageſimo ſexto, menſis Junii die ultima.

Capitulum hoc pacto confirmatum Anno 1456. per Philippum Burgundiæ Ducem:

Fundationis confirmatio, vernacula,

PHILIPS, by der gratien Godts, Hertoghe van Burgoingne, van Lothringe, van Brabant ende van Lymborch; Grave van Vlaenderen, van Arthoys, van Bourgoingne; Palatyn van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant, ende van Namen; Marckgrave des Heylighen Rycks; Heere van Vrieſlandt, van Salyns ende van Machelen; doen condt allen luyden: Want onſe lieve neve *Jacob*, Heere van Gaesbeeck, mit den Deecken ende Capitel binnen der ſtede van *Geervliet*, inder overgifte die onſe voorſz. neve ons gedaen heeft vander Heerlyckheyt van *Putte* ons te kennen gegeven hebben, dat ſijne voorvaderen Heeren van *Putte* ons te kennen gegeven hebben binnen der ſtede van *Geervliet* gefundeert ende gedoteert hebben een Collegium ende Canerie, dair ſy ende hy haer goede mildelyck, ende oyck privilegien ende vryheden toe gegeven hebben, ons daerom biddende, dat wy die fundatie ende dotatie, ende ooc alle privilegien, vryheden ende ghiften die daer toe by teſtamente of in almoeſſe gegeven ſyn, approberen, conſenteren, ratificeren ende confirmeren willen. Soe iſt, dat wy ter eeren Godts ende om Gods dienſte te vermeerderen ende te vorder, ter bede van onſen lieven neve *Jacob*, Heere van Gaesbeeck, ende vanden Deecken ende Capittel van *Geervliet* voorſz. die fundatie ende dotatie vanden voorſz. Collegie, haer privilegien ende vriheden, ende alle ghiften ende teſtamenten die daer toe onſe lieve neve voirſz. ende zynre ouderen Heeren ende Vrouwen van *Putte* gegeven hebben, geapprobeert, geconſenteert, ratificeert ende geconfirmeert hebben, approberen, conſenteren, ratificeren ende confirmeren mit deſen brieve. Ende wy geloven voir ons ende onſe naekomelinghen, den Deken ende Capittel van *Geervliet*, die nu ſyn ende naemaels weſen ſullen, dair in te houden, te ſyden ende te ſtarcken. In kenniſſe der waerheyt ſoe hebben wy onſe ſegel an deſe brief doen hangen.

Gegeven binnen onſen Hove inden Hage upten negentienſten dach van Julio, int jaer ons Heeren duyſent, vier hondert, zeſſe ende vyftich.

Alia Capituli confirmatio per Carolum Comitem prolixior ſermone Gallico, Anni 1464. ſic auſpicatur:

& Gallica altera prolixior;

CHARLES *de* Bourgoingne, *Comte de* Charolois, *Seigneur de* Chaſteaubelin, *de* Bethune, *de* Putte *&* *de* Strien. *A tous ceulx qui ces preſentes lettres verront, ſalut. Comme certain different a eſte pays aulcuns temps meu & pendant par devant nous & nos amez & feaulx les gens de noſtre conſeil eſtans lez nous, entre* Floris de Buſchuyſen, *noſtre Baills de* Putte *& Chaſtellain de* Geervliet *pour & au nom de nous d'une part, & les Doyen & Chapitale de l'Egliſe Collegiale en noſtre dite ville de* Geervliet *d'aultre, ſur le faict de l'entretenement de l'anchienne & premiere fundation de ladicte Egliſe faicte en l'an mil* III^{C}. *& ſept par feu* Nicolais, *Seigneur de* Putte *& de* Steien, *&* Alix *Dame des dits lieux nos predeceſſeurs que Dieu abſolve, en laquelle fundation & entretenement d'icelle & meſmement en aulcuns principaulx pointz y contenuz & declairez par expres, noſtre dit Baills pour & au nom de nous diſoit & maintenoit que les dits Doyen & Chapitale avoient faict & faiſoient chacun jour pluſieurs faultes & negligences, & eſpecialement ſur le fait de la reſidence en noſtre dite ville de* Geervliet, *en laquelle les Doyen & Chanoines d'icelle Egliſe eſtoient & ſont tenus de faire continuelle reſidence ſelon les modifications contenues en icelle fundation. Et auſſi ſur le faict de la diſtribution des fruitz & revenus des Prebendes de ceulx qui ſont abſens & non reſidens en ladite Egliſe, leſquelz fruitz & revenus noſtre dit Baills diſoit auſſi & maintenoit avoir eſte & eſtre faictes par les dits Doyen & Chapitule qui ne diſtribuoient point ſelon le contenu de la dite fundation & aultres pluſieurs choſes que icellui noſtre Baills diſoit auſſi & mettoit avant avoir eſte & eſtre faictes par les dits Doyen & Chapitule contre ladite fundation, au grief, dangier & peril de leurs ames, & a grande charge de la conſcience de nous qui ſommes Patron, Fondateur, & Collateur des dites Prebendes. Pour raiſon deſquelles faultes le temporel de ladicte Egliſe de* Geervliet *avoit eſte & eſtoit mys en noſtre main requerant noſtre dit Baills eſtre ſur ce par nous pourveu a la deſcharge de noſtre dite conſcience & au bien de ladite Egliſe, les dits Doyens & Chapitule diſans pluſieurs choſes au contraire & allegans pluſieurs privileges, ſtatus, ordonnances, couſtumes, jouiſſance, & aultres raiſons, par leſquelles telles maintenoient non eſtre tenus a entretenir ladite fundation meſmement touchant ladite reſidence & la diſtribution des fruitz de Chanoines abſens requerans eſtre tenus & demourer paiſibles en leur dit temporel, & finallement les dites parties comparans pardevant les dits gens de noſtre conſeil eſtans lez nous & aultres notables Clercs tant d'Egliſe comme Seculiers, qui pour cette cauſe avons faict evocquier & aſſambler, c'eſt aſſavoir noſtre dit Baills en ſa perſonne comme & au nom de nous, comme dict eſt, & Maiſtre* Thomas Sparc, *Doyen & Chanoine, & Maiſtre* Berthelemy *de* Seelle *auſſi Chanoine de ladite Egliſe de* Geervliet, *au nom & comme par nous ſuffiſamment fondez de procuration, dont il eſt apparu de tous les aultres du Chapitule d'icelle Egliſe. Et icelles parties ainſi comparans bien au long oyes en tout ce quelles ont voulu dire, propoſer & alleguer d'ung coſte & d'aultre. Et veu par les dits de noſtre conſeil & aultres Clercs deſſus dits tout ce quelles ont voulu mettre & exhiber par devers eulx, chacun a ſon intention, meſmement les coppies tranſlatees de Thyois en Franchois miſes avant par noſtre dit Baills tant de ladite premiere fundation comme de la confirmation d'icelle*

faicte

Digitized by Google

faicte l'an mil IIIC. LXXVI. *par feu* Zwedere de Apcoude *pour lors Seigneur de* Putte *&* *de* Strien, *par laquelle confirmation le dit* Zwedere *entre aultres choſes en ampliant ladite fundation crea, funda & ordonna cinq nouveaulx Chanoines, qui n'eſtoyent que Chapellains en icelle Egliſe de* Geervliet. *Sçavoir faiſons que ouy le rapport a nous fait touchant ceſte matiere par les dits de noſtre conſeil & autres notables Clercs, qui ont ouy les dites parties & veu tout ce quelles ont voulu exhiber & mettre avant d'une part & d'autre comme du eſt, nous* (forte avec grande) . . . . *& meure deliberation de Conſeil & de conſentement des dites parties avons ſur le different deſſus dit, ordonne & appoincte, ordonnons & appoinctons en la maniere cy aprez declairee. C'eſt uſſavoir que les dits Doyen & Chapitule ſeront tenus d'entretenir & entretiendront doreſenavant ladite premiere fundation de poinct en poinct ſelon la forme & teneur d'icelle, de laquelle la teneur de ladite coppie tranſlatee de Thyers en Francboys ſeulement.*

Exemptio Capituli a contributionibus triennalibus per eundem Ducem facta anno eodem.

Confirmatio Capituli facta Anno 1473. per Carolum Ducem idiomate Latino, hujus eſt tenoris:

(cui accedit tertia.) CAROLUS, Dei gratiâ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Lymburgiæ & Luxemburgiæ; Comes Flandriæ, Arteſii, Burgundiæ; Palatinus Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Namurci; Sacrique Imperii Marchio; Dominus Friſiæ, Salmarumque & Machliniæ, univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis ſalutem. Notum facimus quod nos humilem petitionem dilectorum nobis in Chriſto Decani & Capituli Eccleſiæ Collegiatæ beatæ *Mariæ* oppidi noſtri de *Geervliet*, Trajectenſis Diœceſis, accepimus continentem. Quod cum bonæ memoriæ noſtri progenitores & præcipue Domini ac Dominæ Dominii de *Putte*, noſtrarum partium Hollandiæ Collegium prædictæ Eccleſiæ beatæ *Mariæ* fundarint: illudque bonis eorum temporalibus quæ commutari deſiderabant in æterna liberaliter dotarint, nec non libertates, francheſias & privilegia Canonicis & perſonis Eccleſiæ hujuſmodi conceſſerint. Quas quidem fundationes, dotationes, libertates, francheſias & privilegia fœlicis recordationis Dominus genitor noſter de ſui gratia etiam ad humilem requiſitionem quondam nobilis viri *Jacobi de Gaesbeecke* Domini temporalis, dum vivebat, dictæ Patriæ de *Putte*, & in illa Patria prædeceſſoris noſtri confirmavit & approbavit, prout hæc & alia in & ex litteris prædicti Domini & genitoris noſtri deſuper confectis, ad quas nos referimus, & hic haberi volumus pro inſertis, plenius continentur. Hinc eſt quod nos veſtigia ipſius Domini & genitoris noſtri inſequentes, & ut cultus divinus inibi augeatur, dictique Decanus & Capitulum pro tempore exiſtentes, bonis prædictis quæ hactenus poſſederunt, eo quietius valeant gaudere noſtra liberalitate & gratia ſpeciali omnes & ſingulas libertates, francheſias & privilegia, nec non fundationes & dotationes ſupradictas eis ut præmittitur factas & conceſſas laudamus, confirmamus & approbamus, bonaque & redditus ad hujuſmodi fundationem appropriatos ex noſtra liberalitate, quanto opus fuerit ad ulteriorem effectum ejuſdem fundationis de novo donamus atque conferimus omnes & ſingulos defectus, ſi qui forſan intervenerint, ſupplentes, volentes quatenus dicti Decanus & Capitulum pro tempore exiſtentes omnibus & ſingulis bonis & redditibus, quæ hactenus ad cauſam fundationis & dotationis prædictarum poſſederunt, qualiacumque fuerint in dicta noſtra Patria de *Putte* & de *Strien*, gaudeant, eiſque utantur pacifice & quiete. Mandantes igitur & præcipientes omnibus & ſingulis Officiariis & Juſticiariis, Procuratoribus reddituariis, aliiſque ſubditis noſtris præſentibus & futuris, quatenus Decanum & Capitulum ſupradictos in bonis & redditibus hujuſmodi manuteneant faciantque eos dum & quoties fuerint requiſiti bonis & redditibus ipſis uti & gaudere pacifice & quiete, amoto abinde quolibet detentore & occupatore illicito. In cujus rei teſtimonium, ſigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum. Datum in oppido noſtro Bruxellenſi die vigeſima menſis Martii, Anno Domini M. CCCC. LXXII. ante Paſcha.

Subſcriptio, *Dominum Ducem*.

Et ſignatum per Secretarium J. Gros.

Capitulo huic variæ Eccleſiæ unitæ, ſeu, ut vocant, *incorporatæ* erant; inter alias Eccleſia de *Portugael*, de *Spykeniſſe*, de *Weda*, ſeu *Cierickboeck*, hodie *Cillis-boeck* dicta. (Eccleſiæ ei unitæ.)

Reditus Paſtorales de *Zierexboeck* ei tranſcripſerat D^nus *Joannes Joannis van den Stoop*, ejus Collegii Paſtor Anno 1533. (Alia ejus jura,)

Anno 1504. Paſtor illic D. *Jacobus Theobaldi*. (Paſtor,) Cenſus Paſtoris annuus præſenti XVIII. abſenti VI. libr.

Hæc aliaque ejus Collegii jura continentur MS. quod de iis teneo libello: uti & juramentum Decani ac Vicariorum: inſuper & Decretum Davidis Burgundi, Traj. Epiſcopi, quo ſtatuit *nihil in Eccleſia ſtatuendum ſine conſenſu Capituli.*

Porrò Collegium hoc ad Harlemenſem Eccleſiam in Cathedralem evectam Anno 1560. tranſtulit Pius IV. Pontifex Max. juxta Bullam, quam ſub Harlemo exhibuimus *Bat. Sac.* part. 2. p. 291.

Collegiata hæc Eccleſia, juxta Bullam hanc, Capella Regia nominabatur. (Collatores,)

Decanum quidam ſuſtinent a Patriæ principibus, alii a Capitulo eligi ſolitum.

Quælibet Canonicalis Præbenda præſenti valebat XXV. aut XXX. abſenti VI. ſeu VII. libras annuatim. (cujuslibet Præbendæ valor.)

Præpoſiti, Decani, atque Canonici, quos aſſequi potuimus, hi fuere;

I. *Præpoſitus*, (Præpoſiti,)

D^nus MARTINUS.

Decani, (Decani,)

Anno 1470. KAROLUS SOILLOT.
1485. PHILIPPUS DE * ALMONDA.
1485. GERARDUS AB ABBENBROUCK. (* al. Alckmonda.)
1510. JOANNES REINERI.
1512. JUDOCUS REINERI.
Circa idem tempus,
JACOBUS BERRY.
1536. JOANNES DE VALCK.
1560. GEORGIUS LESTANIER.
Ultimus Decanus Geervlietenſis, A^o. 1573. mortuus.

Vice-Decani,

Vice-Decani.

Ao. 1480. JOANNES DYL.
1501. PHILIPPUS BUYLLOT.

Canonici,

Canonici,

1310. GERARDUS DE GASTELE.
1470. JOANNES DYL.
PETRUS COCK.
THEODORUS DE STREIEN.
PHILIPPUS BUYLLOT.
JOANNES DE STRATE.
JOANNES FRIBOURG.
WILHELMUS MICHAELIS.
JACOBUS JUDOCUS.
1476. Mr. BALDUINUS DE GROSSO PETTO.
Mr. JOANNES GRUMMEL.
Mr. JOANNES DOUBLET.
Mr. JOANNES LE BARBIER.
1480. WILHELMUS DE EVERSDYK.
HUGO DE St. LEGIER.
WILHELMUS HAELT.
1485. JOANNES VAN EVERSDYK.
ANDREAS VAN ALMMONDE.
1498. D. JOANNES FRIBURCH.
& D. JOANNES JOANNIS
1501. ARNOLDUS VAN CATWYCK.
JACOBUS JANSEN.
HARMANNUS ADRIANI.
GERARDUS VAN DORP.
1510. LAMBERTUS VIERLING.
1512. BERNARDUS BUYLLOT.
JOANNES SEYEN.
JOANNES CORNICUS.
THOMAS VAN SWANENBURG.
DAMASUS WILHELMI VAN BRONCKHORST.
JACOBUS DE CAPELLA.
SIMON THIBAULT.
JOANNES FABRI.
1518. JACOBUS, filius *Joannis*, A DELPH.
CHIBERTUS LEYDIIS
RUMOLDUS RUMOLDI DE BRIELIS.
1536. JACOBUS WEY.
GEORGIUS DE TORRENTE.
ADRIANUS NICOLAI.
GHYSBERTUS DE EYNDHOVIA.
JACOBUS DU RENAGIE.
WILHELMUS DU CROCUS.

Ultra Canonicos, Ludi-Magiſtrum etiam cum Clericis ſeu Choralibus VI. Anno 1310. *Geervlieti* ad altare D *Virginis* inſtituerat *Nicolaus* Puttenæ ac Streyenæ Dynaſta. Tabulæ fundationis MS. coquem tenemus libello quoque continentur.

Scholaſtici,

Scbolaſtici munus Anno 1514. gerebat D. *Joannes Buillotius*; valebatque præſenti eo tempore LXX. flor. Rhen. annuè.

ac Æditui reditus, aliaque facta.

Ædituus 1514. *Joannes a Spaengnen*; abſenti veniebant 8. flor. Rhen.

In Archivis Coll. *Geervliet.* memoratur etiam *Fundatio Capellaniæ beatæ Mariæ in Capella apud turrim cum quatuor Miſſis in hebdomada.*

Memorantur & *litteræ indulgentiarum* XL. *dierum iis conceſſæ, qui in domibus Canonicorum comedunt, ſeu etiam qui ipſos Canonicos in jure defendunt.*

Aliæ inſuper, *quibus Archidiaconus Traj. recognoſcit ſe nullum jus habere in inveſtituris Vicariorum.*

Eſt & ibi mentio *Confraternitatis S. Nicolai.*

WESTENRYCK,

Contractè alibi

WESTRYCK,

Weſtenryck, varium nomen, ſitus, Parochia, Divus Tut.

Aliter *Zaitlandt*, quia *Patteno* ad Auſtrum ſitum habet, aut *Blenckvliet*, a rivo *Vliet* cui aſſidet, appellatum, *Puttenæ* Inſulæ ſub ejus nomi-nis Decanatu Dominium. In Codice MS. Eccl. Traj. *Magna Ecclefia*; in alio, *Nova Ecclefia* in *Weſtenryck* denominatur. S. *Bartholomæo* Apoſtolo erat dicata.

Collatores, cenſus,

Cura Paſtoritia, cujus Collatores Patriæ Principes, præſenti Rectori dabat XXX abſenti VII. libras annuè.

Paſtor.

Dnus Mr. DIMMER, Paſtor in *Weſtenryck* Anno 1544.

SIMONSHAVEN,

Simonshaven, origo, Parochia, Divus Tut. Collatores, cenſus.

Quaſi Domini *Simonis* portos, ejuſdem Inſulæ ac Decanatus vicus, cui ex monumentis Collegii *Geervlietani*, Parochialis Eccleſia, Paſtor ac Ædituus. Patriæ Principes Rectorem quoque ei dabant.

Sacer Eccleſiæ huic S. *Michael* Archangelus.

Paſtoralis cura præſenti XII. abſenti III. libras annuè reddebat. Æditui munus vilis erat pretii.

PORTUGAEL,

Portugael, Capella, Geervlietenſi unita

Inſulæ *Puttenæ* ſub cognomine Decanatu Dominium, cui pridem Capella, in qua Capellania ad *Geervlietenſem* Eccleſiam tranſlata.

Eccleſia hæc unà cum decimis & alio cenſu Capitulo Geervlietenſi unita, ſeu, ut vulgo vocant, *incorporata* fuit. Capitulum cum Decano Anno 1350. *Perpetuam hanc Vicariam & regimen hujus Eccleſiæ*, cum pluribus ejus fructibus, oneri ferendo neceſſariis, contolére,

Henrico de Poortegaele, Clerico, per ſequentes Tabulas:

PATEAT univerſis præſertim quos præſens infraſcriptum tangit negotium, quod nos Decanus & Capitulum Eccleſiæ *beatæ Mariæ Geervlietenſis* Trajectenſis Diœceſis & Archidiacono ejuſdem viſis & diligenter conſideratis fructibus, proventibus, & obventionibus Eccleſiæ noſtræ Parochialis in *Poortegaele*, deliberationeque habita *Henrico de Poortegaele*, Clerico per nos præſentato ad perpetuam *Vicariam* & regimen curæ ejuſdem Eccleſiæ Parochialis de *Poortegaele*, pro ſuſtentatione ſua & aliis oneribus eidem Eccleſiæ incumbentibus ſupportandis aſſignavimus & tenore præſentium aſſignamus, omnes fructus, proventus & obventiones ejuſdem Eccleſiæ certos & incertos præſentos & futuros prout ſui anteceſſores habuerunt, decimis & terris omnibus duntaxat exceptis, qui tranſactis temporibus ad nos & noſtrum Capitulum pertinuerunt. Ex quibus quidem decimis & terris miniſtravimus ſuis prædeceſſoribus ſingulis annis in feſtis carniſprivii & in fine menſis Maji quinque libras Hollandiæ, quas etiam eidem dictis terminis ſuo tempore exolvemus. In quorum teſtimonium has litteras ſigillo noſtræ Eccleſiæ fecimus communiri. Datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, quinquageſimo, in craſtino beati Nicolai. Et ego *Henricus* præſentatus prædictus, contra aſſignationem prædictam congruam

gruam reputo ipſi aſſentio & admitto, & in teſtimonium has litteras ſignavi meo ſigillo. Rogavique diſcretum virum ac honeſtum Dominum *Jacobum*, Proviſorem ac Decanum Chriſtianitatis Dominii de *Putte*, ut ipſe in majus teſtimonium dignetur ſigillum ejus apponere huic ſcripto. Et nos *Jacobus* ſupradictus ad petitionem *Henrici* ſupradicti duximus ſigillum noſtrum præſentibus apponendum. Datum ut ſupra anno & die ſupradicta.

In Archivia Collegii *Geervlietani* continetur etiam *præſentatio Eccleſiæ de Portegael facta Anno* xvC. *primo*.

Ex Collegii hujus Archivis teneo Chartam pergamenam Zuederi Traj. Epiſcopi, quâ Collegio huic poteſtatem facit terras, *'t Symontshaven* adjacentes aggere cingendi, aliaſque in Dominio *Portugael* ſitas, alienandi, &c. Charta ejus eſt tenoris:

Suederus, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, dilectis & nobis in Chriſto venerabilibus Dnis Decano & Capitulo Collegiatæ Eccleſiæ *beatæ Mariæ Geervlietenſis* noſtræ Diœceſis ſalutem in Domino ſempiternam. Ut nonnullas * peccatas terræ extra aggerem Parochiæ de *Tſymonshaven*, vulgariter *die wtgorſſ vander Corper Dominil de Puth* nuncupatas, ad uberiores & majores utilitates Capituli veſtri & Eccleſiæ quibuſcunque perſonis ad aggerandum ſive novo aggere commendandum tradere & aſſignare, nec non certas alias terras in Dominio de *Portegael* ſituatas ad Capitulum & Eccleſiam veſtram ſpectantes & pertinentes licite habere, vendere & alienare, ac pecunias inde provenientes in meliores uſus Capituli & Eccleſiæ prædictæ convertere poſſitis, ſuper quo veſtras conſcientias oneramus, vobis & emptoribus dictas terras ſucceſſu temporis forſan empturia tenore præſentium licentiam impertimur noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini M CCCC. tricceſimo primo, menſis Martii die decimo.

* Fortè pecorias, id eſt prædia ex Chronico Aſſ: genſienſi apud Cangium in Gloſſario.

in Parœciam evecta; Paſtor, Vicarii.

Eccleſia de *Portegael* in Parochialem dein evecta: hujus Paſtor Aº. 1543.

Dnus Mr. PETRUS CLEIBAERT.

In hac *Vicaria* ad altare *D. Virginis Mariæ*; ad quam vacantem per ceſſionem Dni *Georgis Læſtuner*, Aº. 1572. XVIII. Jan. inſtitutus eſt *Wilhelmus Donats*.

SPYKENISSA,

Spykeniſſæ, Eccleſia.

Ejuſdem Inſulæ ac Decanatûs Parochia, *Geervlietenſi* quoque Capitulo *incorporata*, ad Decani ejus collationem. Unionis litteræ in Archivis ejus Collegii continentur.

Vicaria.

Vicaria in ea Parochia, cujus poſſeſſor Anno 1515. *Wilhelmus Boiſot*, ad quam pertinent XXVI. jugera, eo loci ſita, reddentia annuè III. libras. *Vicaria* hæc in abſentia valens III. libras annuatim.

Sac. Virginum ædes.

Videntur ſacrarum Virginum ibi quoque pridem ædes fuiſſe. In Tabulis quippe fundat. *Nicolai Puttens* memoria eſt animæ *Agathæ*, *unius ex Begghinis in Spikeniſſe*.

PERNISSA,

Perniſſa, &c.

Ejuſdem tractûs Parochia, cui Paſtor ac Æredituus Cura Paroch in loco XII. In abſentia III. libras annuè valebat. Æditui munus nihil reddebat.

KOIRNSDYCK,

Koorendyck

Vulgò hodiè de *Coorndyck*. Veteris ac novi *Coorendyck* mentio in Tabulis Collegii *Geervlietenſis*; ubi & memorantur *litteræ confirmationis Ducis Maximili ani ſuper aggeratione van den nieuwen Korendyck*; quibus inſinuatur privilegium a Duce Maximiliano conceſſum ad terram hanc aggeribus cingendam. In *Cathedratico* Eccl. Traj. locus hic alio nomine vocatur *Sontſweerdt*, in alio *Goutweert*. varium nomen.

Parochialis ibi Eccleſia, cujus Rector ſub Ann. 1514. Mr. *Joannes*, *Otthonis* filius. Cura præſenti XV. abſenti IIII. libras annuatim reddebat. Parochia, valor, Paſtor.

BIERT,

In Indice ad *Statuta Traj.* etiam *Biervliet* appellatus, vicus Inſulæ *Puttenæ*, a *Biervliet*, ſub IV. Flandriæ Officiis recenſito municipio, Zelandiæ dudùm annumerato diverſus, cui duæ Eccleſiæ; Biert, origo.

B. Mariæ una, *S. Nicolai* altera.

Vico huic *Biervliet*, contractè *Biert*, a rivo *Vliet* nomen trahens, Parochia erat reddens præſenti XII. abſenti IIII. libras annuè. Parochia, valor.

Æditui munus nihil reddebat.

PUTTÆ,

Vicus ejus Inſulæ, a quo tota nomen ſortiebatur, ſubmerſus, cui olim Parochia cum Æditui munere, nullius pene valoris. Putta, ſubmerſa.

HEKELINGE,

Puttenæ Inſulæ vicus, & ipſe undis aliquandò abſorptus. Hekelinge.

Parochialis illic Eccleſia, cui præter Paſtorem & Ædituus; utriuſque muneria Collatores, Patriæ Principes. Parochia, valor.

Illud in loco XV. libras annuè; abſenti 20. flor. Rhen. hoc verò nihil reddebat.

PLATA,

Overflackeanæ Inſulæ, ſub *Putteno* Decanatu Dominium aggeribus cinctum Anno 1483 Plata,

Parochialis Eccleſia S. *Odulpho*, Presbytero ac Confeſſori, Ultrajectino ſub S. *Frederico* Canonico inſcripta; inde vulgo *Oeltjes-plaet*, denominata. Parochia, Div. Tut.

Vicaria in ea Eccleſia ad altare S. *Nicolai*, cujus poſſeſſor Aº. 1547. Dnus *Joannes Vierloos*. Vicaria, poſſeſſor.

STAD,

Variæ *Platæ* veteri appendices, adjectæ, inter ceteras *die Stad*, ex privilegio Maximiliani Cæſaris aggeribus cincta Aº. 1527. Hujus Domina, anno eo *Willemina van Bronkhorſt*, Nienrodæ Domina. Pium bona ibi poſſedit *Rugenſe* Cœnobium, ut eo loco vidimus. Stad, &c.

MIDDELHARNES,

In veteri Cod. MS. *MYDDELHERNISS*,

Sub Dominio ac Decan. *Putteno* vicus ac Dominium, cum Parochiali Eccleſia *D. Michaeli* Archangelo nuncupata, unde & S. *Michaelis in Putte* appellatur. Aggeribus cinctum Aº. 1460. Ejus pridem Dynaſta *Petrus Pot*, Fundator Cœnobii Ciſtercienſium dicti *Abbatiæ S. Salvatoris* Antverpiæ, ei Monaſterio legavit ducentas triginta ſex menſuras cum 28. virgis terræ in *Middelharnaſſe*, ut ex *Dirkslandia* & aliis poſſeſſionibus ingentes donationes. Prænobilis Dnus *Ruysbroek Wervius*, Maximiliano Imp. a conſiliis, & *Nicolaus Balduini*, Medicinæ Doctor, jus, ut vocant *Patronatus* Parochialis Eccleſiæ de *Middelharnaſſe*, liberè donaverunt Ampliſſimo Dno *Joanni*, Abbati S. *Michaelis* Antverpiæ, ex Charta Ann 1488 3. Jun. in Archivis Monaſterii S *Salvatoris* Antverpiæ aſſervata. Middelharnis, Eccleſia, Divus Tut. Collator. Dynaſtæ.

DECA-

DECANATUS DE VOIRN.

BRIELA,
ECCLESIA Ste CATHARINÆ in Brielis,
MAIR'LANDT, ibidem.
OISTVOIRN,
RUGGHEN,
ROCKAENGE,
HEENVLIET,
SWARTEWAELL,
NOVA TERRA,
HELLEVOET,
ABBENBROECK,
ANTIQUA HOIRN,
NOVA HOIRN,
GOEDEREDE,
OUDORP,
DIRCKSLANDT,
GRYSOIRT, al. *Oude Tongen.*
NOVA ECCLESIA in *Gryſoirt*, al. *Nye Tongen.*
ROCXENISSA,
SOMERSDYCK,
SOMMERLANDT,
MELISSLANT.

B R I E L A,

Brielæ, etymon, ſitus, QUASI *Bree-hel* [a], id eſt Helii fluentum, & latum Helium, quia ſitum ad oſtium quod *Rheno* Occidentali cum *Moſa* commune eſt, ideò [b] Tacito *immenſum Moſæ os* dictum, quod C. Plinius *Helium* ſecundùm Germanos dixit: *Hel* enim, ſeu *Hol* Germanis *inferum*, quod Romanis etiam *occiduum & profundum*. *Brilis* nominatur in Diplomatis antiquis.

Hollandiæ hodiè, olim Zelandiæ adſcriptum oppidum, *Voornanæ* Inſulæ eſt Metropolis.

immunitates, *Mathildis Voornia*, Gerardi filia, Anno 1350. varias immunitates *Brielanis* conceſſit, [c] Anno 1372. mortua, a quo tempore *Briela* tractus *Voornani*, cujus Dynaſtæ Zelandiæ Burghgravii fuerant, ad Hollandiæ Comites eſt devoluta.

Primariæ Eccleſiæ; Primaria Eccleſia, ex Decanatus hujus Codice MS. pridem ibi duplex; una *S. Catharinæ*, *Mairlandt* altera dicta.

Eccleſia S. Catharinæ, Deo ad Sanctæ hujus Virginis ac Martyris honorem dicata, Parochialis, inſuper & *Collegiata*; id eſt, Canonicorum ac Decani Collegio ornata fuit.

Collegiata xi. Canonic. cum Decano. Fundatores, [d] Hi octo primùm numero, ex *Daſſena*, territorii *Altenatenſi* pago, huc tranſlati per *Gerardum*, Dominum *de Voira*; qui defunctus Anno Chriſti 1337. prioribus duas alias *Præbendas* adjecit. Duæ aliæ illis dein adjectæ. Boxhornius *Machtildi*, Gerardi filiæ, id tribuit, contra Miræum & Torrium.

Præbendas has pleno jure conferre conſuevit, tamquam *Voornanus* Dominus, Holl Comes; valentque ſingulæ in loco c. flor. Rh. annuatim.

Collatores, cenſus, Decanus. Decanus a Canonicis eligi ſolitus. *Andreas de Capella*, Decanus Diœc. Traj. Canonicus Brielenſis fuit.

a *M. Alting Not. Germ. part.* 2, *p.* 82.
b *Tacit.* 11. *Annal. c.* 6.
c *Boxh. Theatri Holl. p.* 301.
d *Jo. Torrius in Relat. Rom.*

Inter *Vicarias* alias, una ad altare D. *Virginis*, ad Holl. Comitum collationem, valens in abſentia 111 libr. annuè; cujus poſſeſſor A° 1515. Mr. *Joannes Bryardus.*

Alia fuit ad *altare B. Matthiæ Apoſtoli.* Altaria

Altera in *honorem Omnipotentis Dei*, *ejuſdemque genetricis Mariæ Virginis glorioſæ*, fundata & dotata a *Joanne de Crakero*, incola & cive oppidi Brielenſis. Vicariæ,

Tertia ad *Altare SS. Apoſtolorum Petri & Pauli.*

Quarta ad *Altare S. Antonii.*

Quinta ad *Altare S. Georgii.*

Sexta ad *Altare S. Joannis Bapt.*

Præter altaria hæc, & S. *Chriſtophori* Martyris, atque S. *Franciſci* Confeſſoris altaria numerantur.

Vicariam ſeu Officium perpetuum altaris *B. Matthiæ*, longo tempore vacans, Georgius Egmondanus, Traj Epiſcopus, jure devoluto contulit D^no^ *Zegero Wracke*, Presbytero Cameracenſi, Diœc. Traj. A°. 1548. die 9. Febr. *Ex Codice MS. Georgii Egmond.*

Ad idem Officium vacans per reſignationem *Andreæ Leonardi*, inſtitutus eſt D^nus^ *Adrianus de Leeuwen*, A°. 1571. ultima Junii. poſſeſſores.

Officium perpetuum altaris SS. *Petri & Pauli*, Apoſtolorum, vacans per mortem *Petri Cornelii*, Jure devoluto impetravit *Gerardus Cornelii*, Clericus Traj. Diœc. 2. Aug. 1571.

Ad Officium ſeu beneficium perpetuum altaris S. *Antonii*, vacans per mortem *Hugonis Adriani Cool*, inſtitutus eſt D^nus^ *Joannes Jacobi Pot*, Presbyter Traj. Diœceſis 2. Martii 1576.

Vicariam ſeu *Capellaniam* perpetuam altaris S. *Georgii* per dimiſſionem *Petri Jacobi*, obtinuit A°. 1548. die 12. Aprilis, *Jacobus*, *Theodori* filius, Presbyter, diſpenſante Georgio Egmondano, Traj. Epiſcopo, *ut duo ſimplicia beneficia*

in

Digitized by Google

in una eademque Collegiata hac Eccleſia, pro ſtatus decentiori ſuſtentatione obtinere poſſet. Diploma teneo integrum.

Ad Officium perpetuum altaris S. *Joannis Bapt.* vacans per liberam reſignationem Dni *Wilhelmi Petri*, inſtitutus eſt Ao. 1529. *Petrus Wilhelmi.*

Parochia altera; Divus Tut. Curæ Paſtoritiæ:

Eccleſia altera Parochialis, *S. Petri in Maerlandt* dicta, non *S. Lamberto*, *Epiſcopo ac Confeſſori*, ut * Torrius ſtatuit, ſed D *Petro* Apoſtolorum Principi inſcripta fuit. Cura *Paſtoritia* electiva, Capitulo *incorporata* ſeu unita erat.

Per Sacerdotes ſeculares deſerviri erat ſolita. Sed cum horum Ao. 1553. *eſſet penuria, primores Inſulæ S. Mariæ Abbatem convenerunt*; qui eis Paſtorem aſſignavit unum e Monachis ſuis, tunc Schiedami Vice-Curatum.

Paſtores ac deſervitores Catholici:

Iserat Ann. 1558. *Joannes de Meyer*, aliàs *Hardenberch*, Delphenſis, juxtà haſce Abbatis Inſulæ Marianæ Tabulas, quibus poteſtatem ei largitur de bonis quæ poſſidebat teſtamentum ſcribendi:

PETRUS *Zuyrmans* a *Zutphania*, humilis Abbas Monaſterii Inſolæ *B. Mariæ Virginis*, Ordinis Premonſtratenſis, dilecto noſtro in Chriſto filio obedientiæ *Joanni Meyer*, aliàs *Herdenberch*, de Delft Presbytero, & Paſtori in oppido Brielenſis partium Zeelandenſis, ſalutem & gratiam in Chriſto: Ut in ſanitate ſine ægritudine conſtitutus de omnibus & ſingulis bonis tuis mobilibus, acquiſitis juſte & acquirendis, a Deo tibi collatis & conferendis, libere & licite per modum teſtamenti ſeu codicillorum, aut alias qualitercunque coram Notario & teſtibus, aut manu tua propria, amicis & proximioribus tuis & ſervitoribus & ancillis, qui tibi fideliter inſervierunt in vita tua, totiens quotiens tibi viſum fuerit expedire, diſponere & ordinare poſſis & valeas, auctoritate noſtra Abbatiali facultatem & poteſtatem tibi concedimus & impartimur: hujuſmodi teſtamenta, codicillos, ſeu extremam tuam diſpoſitionem, & ordinationem, poſtquam pro te ſub manu & ſigillo veſtro propriis aut coram Notario & teſtibus ſub dignis facta & ordinata fuerunt, confirmamus, & in Dei nomine roboramus per præſentea, dummodo per præſentes bona Eccleſiæ tuæ, & jura noſtræ Abbatialia dignitatia non diminuantur & deſraudentur. Datum noſtro ſub ſigneto & minuto parvo, ac ſub manu noſtra propria ſubſcripta Anno Dom. milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo octavo, die vero duodecima menſia Februarii. Erat ſubſcriptum *Petrus Zurenus*, Marianæ Inſulæ Abbas.

Collata eſt præſena copia, & concordat cum ſua principali copia de verbo ad verbum, quæ ego *Cornelius Schiedamus*, Apoſtolicus Notarius, manu mea propria ac ſigno conſuetis protecſtor,

Cornelius Schiedamus, Nrs. SSt.

a'li a fide avita devii.

† Novella dogmata in Brielenſem Eccleſiam ſub Ann. 1572. invexit *Nicolaus Damius*, & *Reguerus Donteklock.*

Vicariæ.

Vicariæ & in hac Eccleſia ad diverſa Altaria variæ;

Vicaria ad Altaris *S. Crucis*, cujus Collatores Holl. Com. abſenti valebat 511. libras & 16. ſt. annuè.

. . . . ad Altare *S. Annæ*. Collator, Dynaſta *Voornanus*, valens abſenti 12. libr x. ſtuf. annuatim.

. . . . *S. Stephani*, aliàs *Severi.*

* *Jac. Torrius in Relat. Rom.*

† *Schoockius de Can. Ultraj. ſect. 3. p. 489.*

Ad primam, ſc. S. *Crucis*, vacantem per liberam reſignationem Mr. *Danielis Arnoldi*, Anno 1529. inſtitutus eſt Mr. *Laurentius Raveſteyn*. Ad eandem, vacantem per reſignationem Mri. *Laurentii Raveſteyn*, inſtitutus eſt Anno 1575. *Antonius Petri Raveſteyn*, Clericus Diœceſis Traj. Poſſeſſor ejus Ao. 1514. *Joannes Bryardus.*

Alterius, ſc. S. *Annæ*, poſſeſtor Ao. 1514. Mr. *Lyon*. Ad eandem, vacantem per reſignationem Dni *Joannis Jacobi*, inſtitutus eſt 27. Jan. Ao. 1572. D. *Adrianus de Leeuwen.*

Ad tertiam, S. *Stephani*, aliàs *Severi*, vacantem per mortem *Adriani Theobaldi*, inſtitutus eſt 16. Nov. 1574. *Cornelius van Crimpen*, Clericus Traj. Diœceſis.

Xenodochium, in eoque Vicaria.

Fuit & in oppido Brielenſi ad meridiem Hoſpitale, ſeu Xenodochium, in quo *Vicaria S. Crucis*, erecta a Dno *Petro Joannis de Craken*, Presbytero, dein largius ab eo, uti & a Dno *Hugonis* dotata, juxta Chartæ hujus tenorem:

D. *Franco Pauli*, Presbyter & Vicarius Collegiatæ Eccleſiæ Brielenſis Traj. Diœc. ambas has Vicarias ſive Capellanias, quas habebat & poſſidebat (quarum una ſundata & dotata eſt a *Johanne de Craken*, incola & cive oppidi Brielenſia in honorem Omnipotentis, ejuſdem genitricis *M. Virginis glorioſæ*, ad quodcunque altare juxta fundationis tenorem, ipſiuſque confirmationis in Eccleſia, qua dictæ Capellaniæ ſeu Vicariæ perpetuæ patronus ſeu patrona de conſenſu poſſeſſoris ſeu Rectoris ejuſdem, illorumque quorum intereſt, legitime decernendum duxerat, & in divinis efficienda & gubernanda; Et altera erecta & dotata a D. *Petro Joannis de Craken*, Presbytero in Hoſpitali Brielenſi in altari *S. Crucis*, juxta fundationis tenorem cum augmentatione & ampliatione ejuſdem *Petri* prædicti, & D. *Hugonis*) notarialiter reſignavit *Wilhelmo Wilhelmi de Alcmade*, filio Mr. *Wilhelmi Schuyten*, Clerico Traj. Diœc. conſentiente Domicella *Florentia de Craken*, contorali Mr. *Wilhelmi Schuyten*, vera & indubitata patrona prædictarum Vicariarum ſeu Capellaniarum, Ao. 1546. 13. Septembris.

Clariſſarum Aſceterium;

Brielia adhæc *Clariſſarum* extitit S. *Franciſci* Monaſterium, a Margareta, Caroli Burgundi vidua conditum Anno 1483. ex Delphenſi ejuſdem inſtituti prognatum. Hujus initia, ſic deſcribit Lucas Waddingus *Annalium FF. Minor. p. 159.*

Margarita, Duciſſa relicta quondam Caroli Ducis Burgundiæ, hoc anno 6. Kalendas Maji facultatem impetravit à Sixto ædificandi in ſuo oppido de Brielis Trajecten. Diœceſis Monaſterium Clariſſarum juxta primævam inſtitutionem ejuſdem Ordinis in Monaſterio ſancti Damiani prope Aſſiſium, & Abbatiſſam ac primas diſciplinæ Magiſtras illuc transferendi ex Monaſterio *Beatæ Mariæ de Nazareth*, oppidi de Delft ejuſdem Diœceſis, quatuor Fratres ex Ordine Minorum Obſervantum illorum Miniſterio deputandi; idoneum ſcilicet Confeſſarium, Clericum unum, & duos laicos, qui in domo propinqua commorari deberent, & Monaſterium ipſum ſubjiciendi Vicario Obſervantum, &c.

hodiè dirutum.

Illud Capitulo, vulgò *Trajectenſe* dicto, ſubditum: dein, ut & alia plura per Belgium, ad S. *Auguſtini* Regulam tranſiit. Sed noviſſimorum temporum rabie, cum aliis pluribus devaſtatum ac dirutum.

In Georgii Egmond. Codice MS. Monaſterium hoc, *Domus ſeu Conventus ſororum Cellitarum* appellatur, *Ordinis & Regulæ S. Auguſtini*; unde & Priori Cœnobii Canonicorum Regul. in *'s Graveſanda* per diſertum dicti Epiſcopi Diploma provincia traditur Conventûs hujus Sorores ad profeſſionem recipiendi, Conventumque aſſumpto altero ejuſdem Ordinis Religioſo, quoties opus fore judicaverunt, viſitandi, &c.

Paſtores, [a] Brielenſi autem oppido, municipiis, pagis, viciſque Inſulæ *Vornanæ* & *Puttenæ* vicinis, olim Delphis ſuccurrebat, *Adrianus Uytenhage van Ruyven* [b] Delphenſis, Sacerdos de Clero, vincula aliquando Brielæ expertus.

[b] Obiit ipſe Delphis 6. Septembris, Anno D. 1652.

& animarum Curatores, Sed primus qui ſedem Brielæ fixit, ædium Prænobilis Dni *vander Laen* inco'a, fuit *Joannes Campius*, S. Th Bacc. illoc deſtinatus a Jacobo Torrio, Epheſino Archiepiſcopo: *& Paſtoralem*, inquit hic Archiepiſcopus, *illic obit curam.*

Mortuo autem viro hoc Prænobili, diſceſſit Brielâ *Campius*, factus Paſtor in *Baren*; [c] obiitque Paſtor in *Baren*, Amisfurti XI. Novemb. Anno D 1672.

Diſcedente *Campio*, Brielenſis ager a duobus Jeſuitis tantiſper fuit excultus. Sed uno circâ Annum 1664. ex epidemiæ lue abrepto, altero anno ſequenti in Vigiliâ quadrageſimæ captivo abducto, ager iſte a PP. Jeſuitis deſertus, excolendus traditur Anno 1667. *Joanni Roos*, modò Paſtori in *Bovenkarſpel*. Tum *Adriano van*

* non van Wyck. * *Dyck*, Ultrajectino Paſtori, dein Goezano. Dehinc *Sebaſtiano Verwel*, Schiedamenſi, adjutori olim *Andr. Cæſaris*, Hagæ-Com. demùm Paſtori in oppido Gouda, ibique defuncto.

Circà Annum 1670. Brielenſis agri cura demandata fuit,

GODEFRIDO TRIPPELVOET, Rotterodamenſi, Colonienſi Theologo, Cleri Bat. plures annos adjutori.

Hunc ſub Annum 1675. excepit *Joannes Droeb*, ex pago *Wattingsveen*. Illum poſt anni & dimidii decurſum mortuum, ſubſecutus eſt, ad breve tamen tempus N. *Meteleu*, Amisfurtius. Poſt eum *Bernardus van Gelder*, Brabantus, qui 9. Julii Anno 1684. obiit Paſtor in *Sevenhoven*. Dehinc N. *Koppers*, Clivenſis. Tunc rurſus *Godefrid. Trippelvoetius*: ipſi fatiſcenti ſub onere, ſucceſſit *Franc. Baſius*, Rotterodamenſis. Poſt hunc

PETRUS TROMP, Edamenſis, S. Theol. Bacc. curæ iſtius perdifficilis onus aliquot annis ſuſtinuit.

FLORENTIUS BEEMONT, Hagæ-Comitanus, Theologus Lov. Paſtorem Brielenſem ad annos aliquot egit.

Hujus loco in meſſem iſtam laborioſam per Cleri Primores miſſus fuit R. D. *Joannes Helſen*, ex *Weſterlo* Brabantus, Theologus Lovanienſis: illique onus poſt annos aliquot abdicanti, ſubmiſſus N. *de Jager*, Gandenſis, &c.

Brielam adhæc natalibus ac eruditione illoſtravit,

ac Viri eruditi. CORNELIUS NEOSTADIUS, Brielanus, natus Anno 1549. juvenis Duaci, in ipſius ferè Academiæ auſpiciis, ſtudiorum ſuorum auſpicia fecit, primuſque legum Doctor Lugduni apud Batavos renuntiatus, poſtmodum ejuſdem Academiæ Curator, atque in ſuprema Holl. curia Senator, editis *de feudis Holland.* & *pactis anteunptialibus* doctiſſimis ſcriptionibus, Sevenhoviæ & Coppelii Toparcha, obiit Hagæ-Comitis Ann. 1606. æt. LVII.

[a] *Relatio Rom. Jac. Torrii p. 157.*
[b] *Necrol. Eccl. Bat.*
[c] *Idem.*

OISTVOIRN,

Antiquitus, ex † Leeuwio *Capella Voornana* appellata; ubi arx, in qua Curiæ pridem Comitii habebantur. Capella hæc *D. Pancratio* ſacra, octo Canonicorum ac Decani ornata Collegio, a Dynaſta *Voornano* fundata. Ooſtvoornæ, Capella, Colleg. Decani;

Decanus, a Capitulo deligi ſolitus.

Decani Ao. 1519.

Mr. GARBRANDUS SIMONIS, Sac. pag. Licent. Vice-Curatus in Haerlem, &c.

Ao. 1549. Dnus

WILHELMUS DE BRONCHORST. Collatores,

Præbendas pleno jure conferebat *Ooſtvoornanus* Dynaſta. Quælibet reſidenti Canonico reddebat C. florenos Rhen. annuè.

Parochialis reddita Rectoris cura reditus certos habebat VI. libras annuè. Rectori abſenti veniebant VII. libræ.

Rector qui Ann. 1514. Mr. LUCAS. Paſtores,

Beneficium ibidem cum onere Miſſæ unius, valens in abſentia IIII. libras.

Æditui munus, valebat in abſentia annuè IIII. libras, eratque dicto anno Ædituus, Mr. *Gerardus Stormii* nepos dictus. Æditui; Eccleſiaſt. proventus.

RUGGHEN,

Extra oppidi Brielenſis Pomœria Dominium ac Parochia, pridem *D. Virgini Mariæ* initiata; cujus Rectorem deſignabant, ut *Voornani* Dynaſtæ, Holl. Comites. Rugghen, Parochia, Div. Tut. Rector, Dynaſtæ,

Rector ſub Ann. 1514. Mr. *Michael*, cui annue cedebant XII. libræ.

Intra Parochiæ ac Dominii hujus fines pridem viguit Canonicorum Regul. S. Auguſtini *Prioratus*, *B. Eliſabethæ* viduæ ſacer, Capitulo Windeſemenſi ſubditus, a loco, *Rugghenſis* vulgò dictus. Canonicorum Regul. Cœnobium;

Prioratum hunc in *Cœmeterio Eccleſiæ* iſtius, quam donavit Albertus Holl. Comes Ann. 1403. *extruxit Illuſtris Princeps & honeſtus Dominus, Hugo miles, famoſus Dominus in Heenvliet.* Cenſum auxêre, *Joannes Wilhelmi, quidam Vener. vir, Dominus Gerardus, dictus Appelman, Hugo Prys, quædam honeſta Matrona, dicta Maſſa Han Pape, Catherina Kaerſebackers, Theodoricus Hugonis, Nicolaus Jacobi Zoetenz. Aliſſe Hugen, Joannes Hugonis, Walterus Heer Paulſz*, ut palam eſt ex Tabulis *Fund.* quas Anno 1404. VI. Martii Fredericus Traj. Epiſcopus ratas dixit. ejus fundatio,

Fundationi acceſſio magna facta eſt per alluviem ad *Puttenæ* Inſulæ vicum, *De Stad* dictam, quam Priori ac Cœnobio *Rugghenſi* Ao. 1410. contulere, *Joannes* Eques, Dominus in Heenvliet, & Capellæ Dominus, atque *Helwigis a Borſelen*, Heenvlieti ac Capellæ Domina, juxta has, quas tenemus, Tabulas MS.

donatio, WY *Jan*, Ridder, Heer van Heenvliet ende vander Capellen, ende *Heyiwig van Borſelen*, Vrouwe van Heenvliet ende vander Capellen, doen kondt allen luden: dat wy puyrlijcken om Goids willen in rechter aelmiſſen ende om ſalicheyt onſer zielen ende alle onſe ouders ghegheven hebben, ende gheven mit deſen brieve tot ewighen daghen voir ons ende

† *S. Leeuw. Bat. Illuſtr. part. 2. p. 214.*

voir

voir onſe nacomelinghen, den Prior ende Convente des Cloeſters van Regulieren te *Rigghe*, voer haer vry eyghen goedt, een *wigars* dat ghelegheu is inden lande van Putte, ende gheheeten is *Die Stat*, mit allen hillcodie tot haer toe daer mede in hueren gecomen ſyn, ende met allen aenworpe die tuſſchen den ghorſe voorn. ende hillen voerſz. comen mach, in alre manieren als wy ende onſe voorſaten dat ootfanghen ende ghebruket hebben, ende alſe hier voermaels ghecoſt was jegben den Here ende Vrouwe van Putte, ghelike als die principael-brief daer of inhout, die van woerde te woerde ſpreket als hier na gheſcreven ſtaet;

Wy *Alyt*, Vrouwe van Putte, van Praet ende van Stryen, ende wy *Boudewyn*, Heer van Praet, van Putte ende van Stryen, wittachtich man, ende Mombaer Vrouwe *Aleyde* voerſz. maken kondt allen luden, dat wy vercoft hebben *Jan van Heenvliet*, onzen Neve, tot eenen vryen eyghen een *wigars*, dat ghelegheu is in onzen lande van Putte ende gheheten is *Die Stat*, mit allen den hillen die tot haer toe daer mede in huſen comen ſyn, ende met allen aenworpe die tuſſchen den gorſe voorn. ende hillen voerſz. comen mach, mit ſulker Lantthiende als hier op verſchynen mach. Ende dit voerſz. Lant ſal *Jan* ende ſyne nacomelinghen bruyken tot ſouten, tot vorſiehen of hoe dat hem oerbaerlieſte ſal dencken weſen onverſat van ons ende van onzen nacomelinghen. Ende van deſen voerſz. goede heeft ons *Jan* betaelt den leſten penninck ende den eerſten; daer by hebben wy gheloeſt ende gheloven deſe voirſz. erſven ende goedro te vryen van allen commer ende aentale die hier op gheweeſt moeht hebben of is tot deſen daghe toe, ende wort hem ontwonnen mit enighen rechte van enigher lofte ofte commer die hier up ghecomen mach weſen van onſen weghe tot deſen daghe toe. Soe gheloven wy hem te houden op alſoe goed goet. Ende om dat wy wille dat allen voerſz voerwaerden ende cope vaſte ende ſtade ende wel ghestade blive, van ons ende van onzen nacomelinghen *Jan* voorn. ende ſinen nacomelinghen, ſoe hebben wy deſen brief open bezeghelt mit onſe zeghelen. Ghegheven int jaer ons Heeren duſent, driehondert, neghen ende vyftich, des maendages na alre Heylighen dach. In kenniſſe der waerheit ſoe hebben wy *Jan*, Ridder, Heer voern. ende *Heylwy van Borſelen*, Vrouwe voerſz. deſen brief open beſeghelt mit onſe ſeghelen, int jaer ons Heeren duſent, vier hondert ende tiene, opten leſten dach in Meye.

Accedit *Jacobi*, Equitis, Gaesbeeckæ & Puttenæ Domini declaratio:

Declaratio.

WY *Jacob*, Here van Gaesbeke, van Apkoude, van Putte ende van Strien; Ertmaerſeale van Henegouwen. Doen condt allen luyden, dat want onſe voervorders Heren ende Vrouwe van Putte, in voerleden tiden vercoft hebben *Jan van Heenvliet* tot enen vryen eyghen een *wigars*, gheheeten *Die Stat*, mit allen den hillen voerſz. die daer toe behoeren, ende mit allen den aenworpen die tuſſchen den gorſen voern. ende den hillen voerſz comen mach, mit ſulker lanttienden als daer op verſchinen mach, te bruycken tot zouten, tot vorſchen of hoe dat hem orbalixſte ſal dencken, ghelye die brieve inhouden die van onſen vorders daer of beſeghelt ſyn: welc *wigars* voerſz. mit [illegible] ſtenen toebehoeren ghelyc voerſz. is, [illegible] minde in Gode die Pryor ende Con[illegible] des Cloeſters vanden Regulieren te *Rigghe*, buiten den Bricle nu hebben, beſitten ende ghebruycken in alre manieren als van *Heenvliet* voern. ende ſyn nacomelinge dat te beſitten ende te bruyken plaghen daer ſyt af ghecreghen hebben; ende want in die voerſz. brieve niet verclaert en ſtaet, datmen moeren ende te zille vorn[illegible] ſal, ende daer den vryen oerbaer mede doen als dat behoert, onverſeit van ons of van onſen nacomelinghen. Ende om dat wy ymmer altyt gheneghen willen weſen Goids goede te vermeeren ende niet te verminderen, ſoe iſt dat wy puyrlikeo om Goids willen verclaert ende ghegheven hebben, verclaren ende gheven mit deſen brieve voir ons ende voir onſe nacomelinghen den ſelven onſen gheminden in Gode, den Prior ende Convente des Cloeſters van den Regulieren te *Rigghe* buten den Bricle voirſz. dat ſelve *wigars* voirſz. mit allen ſinen toeboren te bruken tot zouten, tot vorſehen ende te moeren, mit opdrachten, mit vlettinghen of hoe dat ſi, ende gheven hem den brant daer af te zelle, te winnen tot ewighen daghen, ſonder arghelist, of te bruycken hoe dat hem oerbaerlixſte ende profitelixſte tot allen tyden ſal dencken weſen, mit ſulcker lanttiende als daer up verſchynen mach ghelye voerſz. is, ſonder enighe hinder of letſel hem daer in te doen, of te doen doen, of te laten gheſchien van onſer weghen; behoudelic ons ande[illegible] onſes Heerlicheit hoghe ende leeghe. Ende wat moer of zelle of ander goede die ſi daer up winnen of doen winnen, of tot enigher tyt yemant daer up vercopen, veylich wt ſullen moghen voeren ende doen voeren binnen onſen palen ongecalengiert van ons, vao onſe nacomelinghe of van yemant van onſen weghen; ten ware of ſyt ſelve mit hande of mit monde verbuerden teghen onſer Heerlicheit. Voirt ſoe hebben wy voir ons ende voir onſe nacomelinghe den ſelven Prior ende Convente voerſz. ende allen den ghenen die opdrachten ende vlettingen up dat ſelve *wigars* voerſz. teghen hem ghecoſt hebben, quytgheſconden ende teelden quyt van allen brokeo die ſi tot deſen daghe toe teghen onſer Heerlicheit daer an ghebroect moghen hebben, bevelen daer om allen onſen Dienres ende Onderſaten van onſen Lande van Putte, die nu ſyn of naemaels weſen ſullen, dat ſi onſen gheminden den Prior ende Convente voirſz. dit voern. *wigars* ruſteliken ende vredeliken laten ghebruken, in alre manieren als voerſz. is, ſonder enighen hinder of letſel hem tot enighen tiden dair in te dnen. Ende om dat wy willen dat alle deſe voerſz. punten van ons ende van onſen nacomelinghen onſen gheminden in Gode, den Prior ende Convente voerſz. tot ewighen daghen vaſt, gheſtade ende onverbrokelic wil ghehouden worden, ſoe hebben wy deſen brief open doen beſegelen mit onſen zeghel wtbangende tot eenre orkonde ende kenniſſe der waerheit. Ghegheven int jaer ons Heeren duſent, vier hondert ende twintich, des ſaterdaghes op ſinte Geertruden avont.

Cumque ſuper alluvie hac orta eſſet diſcordia inter Abbatem Sancti *Michaelis* Antverpiæ, atque *Middelburgenſes*, cui alluvies

vies ea conjuncta, Dominos ac hæredes, delecti quatuor arbitri, qui litem inter *Middelburgenſes* Dominos, atque Cœnobii *Ruggbenſis* Regulares dirimerent:

amica tranſactio,

Libello MS. quem teneo *compoſitio amicabilis* trina continetur, quam deinùm ſubſequitur hoc tranſſumptum epiſtolæ *Mariæ* Burgundiæ Duc.

Marie, by der gracien Goids, Hartogynne van Bourgoingen, van Lotharingen, van Brabant, &c. gonnen, geven ende verleenen mit deſen tegenwoerdigen brieve, voor ons onſe erven ende nacomelinghen Graven ende Gravinnen van Hollant, Zeelant ende Heeren of Vrouwen van Vrieſlant ende van Putte, onſe lieve ende getrauwe Nichte, Vrouwe *Anne van Bourgoingen*, Vrouwe van Raveſteyn, voer huer, hueren erven ende naeomelinghen tot eenen erfpachte ende in rechten erflicken cheyns ende rente onſe uytgorſſen, aenwaſſen ende aenwerpen, genaemt die *Galenthee* ende *Oelkinſplate*, mit die gorſſe vanden Bommel tot Griſorde toe, ſtreckende van dair Noort-weſt totten *Oeſtmoer* ende totten gronde toebehorende den Regulieren Cloeſter van *Ragge*, by onſe ſteen vanden Brielle, &c.

Gegonnen, gegeven ende opgedregen, gonnen, geven ende opdragen mit deſen onſen brieve de voerſz. onſe uytgorſſen, aenwerpen ende aenwaſſen, genaempt de *Galenthee*, *Oelkinſplate*, *Vloeybil* ende den *Bommel*, al liggende in onſe Lande van Putte ombedyct ende metter zee gemeene, mit allen hoeren toebehoeren, aenwaſſen ende aenwerpen, tegenwoerdich ende toecomende: ende de welcke gorſſen gelegen zyn ende hem ſtrecken, te weten, van *Oelkinſplate* Oeſt af ten Diep van *Buttervliet*, Zuyd af vanden *Galenthee* ende den block van tordemoer, ten Diep van *Strienne*, ſtreckende Weeſtwaert tot *Corte-Gravelinge* toe, van daer wederomme ten Noord-ooſten, ſtreckende langhes een heydiep vanden *Bodemer* tot in die *Hondſloe*, ende al langes die ſelve *Hondſloe* tot inden diep van *Harincvliet* beneden den Bommel, den gront van Griſoirden vanden Oeſtmoer gadſeke ende Stadt, Weſt ende Noort-weſt af vanden Bodemer ende der Hondſloe ende vanden zelver Stat ende gadſeke langes den diep van Harincvliet tot den Heydiep inden voein Buttervliet om de voorſz. gorſſen vanden *Galenthee*, *Oelkinſplatte*, *Vloeybil* ende den *Bommel*, mit hueren voerſz. toebehoren, aenwaſſen ende aenwerpen, tegenwoerdich ende toecomende, ende op huer verargeren ende verbeteren by der zelver onſer Nichte van *Raveſteyn*, hueren erven ende nacomelinghen oft ſake hebbende te houden in eenen eewighen erfpachte, omme ſulke ſomme van peuningen, &c.

Gegeven in onſen huyſe inden Haghe in Hollandt, den XVII. daeh van Septembri, int Jaer ons Heren duſent, vier hondert een ende tachtich.

Rogantibus Cœnobii Rugghenſis Fratribus, Libellus de vita ſanctæ & patientiſſimæ Lidewigis Virginis, à Thoma Malleolo à Kempis, Cœnobii montis S. Agnetis tum incolâ, *breviori ac planiori ſtylo* redditus eſt.

interitus,

Anno 1572. appoſito igne interiit Cœnobium. Hujus in horreo, Marcani, Domini Lumnæi juſſu Anno 1572. nonâ Julii horrenda ſupplicia ſubiêre novemdecim Martyres, quos Gorcomienſes vocant, quod plerique Gorcomio captivi huc deducti ſint.

Martyres ad furcam hic ſuſpenſi,

Petrus Opmeerus, & *Guil. Eſtius*, S.T, Doct. Duac. vitam ſingulorum texuêre, noſque quorundam ſeriem dedimus ſub Gorcomio. Cœnobii hujus Rectores;

Ao. 1459. Fr JACOBUS COSTYNS, Prior. Rectores.

Ao. 1469. JOANNES TONGERLHOU, Prior.

ADRIANUS EVERSDYCKIUS, ejus Cœnobii Monachus Ao. 14 . .

1501. Fr. MATTHIAS PETRI, Prior.

ROCKAENGE, al. *REKAGNE*,

Rockange, Parochia,

Tractûs ac Decanatûs *Voornani* pagus amplus cum Parochia, ad Holl. Comitum Collationem, cujus valor in loco cum omni onere XVI. libræ. Abſenti VI. lib. & aliquot flor. annuè.

Æditui munus exigui erat valoris.

Paſtor ſub Ann 1514. Paſtor, cenſus,

Dns ROBERTUS DE BECA.

SWARTE WAELL,

Swarte-Walæ, Parochia, Rector, cenſus.

Tractus *Voornani* Parochia ad Holl Comitum Collationem. Hujus Rector ſub Ann. 1515.

Dns CORNELIUS MUYSEVANGER.

Reddebat præſenti annuè XII. abſenti II. libras.

Æedituo veniebant IV. flor. Rhen.

NOVA TERRA,

Vernaculè

NYENLANT,

Nienlandiæ Parochia,

Hujus nominis vici frequentes; inter hos unus in Gorcomienſi territorio, alter hic in *Voornana* Inſula; Parochia hæc eſt, ad Holl. Comitum collationem, cujus Rector ſub Ann. 1514. Mr. Rector,

JOANNES BEKA.

Reditus annuos habebat Rector XXXV. libras. Præſenti reddebantur XIIII. abſenti IIII. libræ annuè.

Æditus ſub Ann. 1514 Dns *Jacobus Witten*. Æditus

Abſenti veniebant XII. alibi IV. flor. Rh. annuè. cenſus.

HELLEVOET,

Antiquitus

HELVLOET,

Hellevoetæ, ſitus,

Voornanæ Inſulæ pagus, a *Helis* quoque ut Briela denominatus, unde IV. M. P. diſſitus eſt. Huic adjacet *Helvoet Sluſa*, municipii inſtar pagus, portu ad Occanum celebri, & commodiſſima navium ſtatione. Hæc & *Hellevoet* nova appellata.

Parochialis ibi Eccleſia, cujus Rector ſub Ann. 1514. Mr. LUDOVICUS BOSTELLA. Parochia, Rectores

Sub An. 1572. HENRICUS BOGARDUS ex Eburonibus, ut ferunt ortus, vir pecuniæ quidem pauper, ſed fide longè ditiſſimus, fungebatur Paſtorali officio ſeu ſacerdotio apud *Helvoetum*, eratque à moribus urbanis, & multarum ſacrarum litterarum cognitione apprimè commendatus. Nam Theologi in ſcholis ſuis eum ob doctrinam dudùm titulo, qui à *Lauri bacca* nomen habet, ornaverant, & nuperrimè Ultrajectinus Archipræſul, Fridericus à Tautenburgo, ipſi veniam, quam Pius V. Pont. Max. hæreticis Iconoclaſtis, aliiſque enormium ſcelerum reis benigne elargiri dignatus fuerat, pœnitentibus

Inter hos unus exemplo,

con-

Fidei avitæ Conſeſſor.

concedendam permiſit. Sed dolendum ſane in tanto viro, qualem regio illa non haberet alterum, quod humana fragilitate lapſus carnis ſe addixerit deſideriis, atque ex concubina ſex liberos ſuſtulerit. Indignantur itaque nonnulli moroſiores hujus tam illuſtris Martyrii primitias tactu ſorduiſſe fœmineo. At ego crediderim Numinis providentiâ hunc primò potiſſimùm in certamen productum hæcce initiaſſe Martyria: quo conſtaret haud humani meriti opus, ſed divinæ gratiæ donum eſſe Chriſti Martyrem fieri, &c.

Paſtoris ac Æditui cenſus.

Cura hæc certos reditus olim habet VIII. libras.

Tantundem hæc valet abſenti; præſenti reddit XVIII. libras.

Æditui munus dat annuè X. libras.

HERNVLIETA,

Hernvlietæ, ſitus.

Intra *Voornam* & *Puttenum* Inſulas ad rivum *Berniam*, antiquitus *Vlietam* dictum, amplus pagus *Hernvlieta*, uti & *Abbenbrouca*, quæ ſuos ſingula Dynaſtas habent; uti & Balliuvos, ſeu rerum Capitalium præfectos.

privilegia, arx,

Hernvlieta, ſita ad os *Berniæ* privilegiis municipalibus ornata, & annuo equorum mercatu celebris, obtinet jus oppidi. Ad *Joannem Kerkovium*, cognomento *Polyandrum*, Anno 1627. emptione devoluta eſt, qui & arcem ibi vetuſtate collapſam in meliorem ac ampliorem formam excitavit, præfixa ei Tabella in Boxhornii *Holl. Theatro* p. 362 exhibita, e qua & antiquitatem loci, & dignitatem facilè ſit æſtimare.

Parochia, Divus Tut.

Parochialis Eccleſia D. Martino, Turonum Epiſcopo inſcripta.

ABBENBROUCA,

Abbenbroucæ.

Ad rivum *Berniam* municipii inſtar Dominium, Merodiorum quondam peculium.

Eccleſia Colleg.

Parochialis Eccleſia S. Ægidio, aliis & D. Mariæ, nuncupata. In ea Capitulum fuit Canonicorum, à Vice-Comitibus Montfortianis fundatum, & D. Ægidio Abbati dedicatum. Ex fundatione de datâ Ann. 1483. 5. Idus Maji ſunt octo Canonici, inter quos numeratur Decanus, qui duplicem habet Præbendam. Eratque hic antiquitus Fraternitas 7. dolorum D. Virginis valdè ſolennis, miraculis etiam probata, de quibus *Joannes Cauwenbergius*, &c. librum conſcripſit ad Carolum V. electum Imp.

Div. Tut.

ᵃ Anno autem 1571. Dominus Officialis *Hermale*, Reverendiſſimi Domini Trajectenſis viſitavit Capitulum *Abbenbroeckenſe*, quamvis exemptum vi Concilii Tridentini, tamquam Commiſſarius Apoſtolicus, tributa ei ab Archiepiſcopo auctoritate.

Vicariæ,

Septem autem ex dicto libello *Vicariæ* ſunt in Eccleſia de *Abbenbroeck*;

Vicaria Altaris S. Crucis.
. . . . . . *S. Antonii.*
. . . . . . *S. Jacobi.*
. . . . . . *S. Annæ*, ſeu *S. Spiritûs.*
. . . . . . *S. Sebaſtiani* duæ ſunt.

Decanus,

Decanus *Abbenbroucanus*, Eccl. *S. Ægidii*, qui & Paſtor in *Romerſwale* Anno 1495.

JOANNES VAN CAUWENBERGHE, Philippo Auſtriæ Archiduci, Regi Caſtellæ, &c. ad Carolum V. electum Imp. *de initio progreſſu, & impedimentis Fraternitatis* VII. *dolorum B. Virg. Mariæ*, idem de *Miraculis* 250. *ejuſd. Confrat.*

ᵃ *Ant. Matth. Fundat. Eccl. l. 1. pag.* 226.

& Paſtor.

Paſtor *Abbenbroucanus*, A°. 1544.

D. CORNELIUS WILHELMI.

ANTIQUA HOIRN,

Vernaculè

NIEUWEN HOORN:

Hoorna duplex;

NOVA HOIRN,

Vulgò

NIEUWEN HOORN,

novæ Paſtor; ejuſque ac

Inſulæ *Voornanæ* vici; novæ *Hoirnæ* Parochiæ Collatores pridem erant Hollandiæ Comites.

Ab his Paſtor conſtitutus ſub Ann. 1514.

Mr. MARTINUS, Cantor Curiæ.

Cura Paſtoritia abſenti reddebat VII. libras, præſenti XVIII. annuatim.

Æditui cenſus.

Æditui munus, cujus Collatores quoque Patriæ Principes, valebat annuè V. flor. Rhen.

GOEREDE,

Contractè

GOERE,

Goereæ, origo. Parochia, Divus Tut.

Inſula, alio nomine *Weſtvoirna* dicta, a cognomine oppidulo *Goerea* vocabulum ſortita. Noſtrate autem lingua ita appellatur, quia ſidam navibus ſtationem præbet. Oppidulo huic Parochialis Eccleſia, *S. Catharinæ Virgini ac Martyri* dicata.

Collator:

Paſtorem deſignabant Hollandiæ Comites.

Paſtor, Adrianus Florentius, ejuſque dignitas,

Ab his deſignatus *Goureanus* Paſtor, * juſſu Maximiliani Imp. tanquam Holl. Comitis,

ADRIANUS FLORENTII, Ultrajectinus, in Cardinalium cœtum adſcitus, ad Summi Pontificatus apicem deinde evectus: quod & firmatur hoc ᵃ Opmeeri de *Goured* & Adriano hoc tractantis teſtimonio: "Avorum noſtrorum memoria populum ſibi commiſſum "pabulô divini verbi piè paſcens, tyrocinium "ſui Paſtoratûs primitus hic jecerat præfatus A"drianus, &c."

ac Epiſtola.

Adriani hujus elogium texuimus ſub *Ultrajecto*; ubi & memoriam excellentiſſimi Pontificis contra ejus arroſores vendicavimus; quod & ante nos factum per *Joan. Launcium* in prolixa ac eruditiſſima epiſtola ad Henricum *Barillonium*, quæ in Opere eſt numero VII. ex qua & plura, ad memoriæ ejus defenſionem ſupra mutuati ſumus. Litteras, quas Pontifex creatus ad Clerum Senatumque Ultrajectinum dedit, ſub Ultrajecto quoque exhibuimus. Exinde nacti ſumus epiſtolam quam in Senatum Cardinalium adlectus, dedit M.ʳᵒ JOANNI DEEL, Eccleſ. S. Mariæ ac S. Salvatoris apud Trajectenſes Canonico, nihil magnoperè continentem, niſi quod hanc promotionem adſcribat, *non Principibus ſeculi, vel eorum inſtantiis, ſed Deo, & inter homines Pontifici ſoli*, dicatque: *etiamſi ſummus Pontifex eſſem, domum ædificare vellem, & in Trajecto reſidere.*

* Libellus MS. recenſitus juſſu Maximil. Cæſ.
ᵃ *Petr. Opmeer. in Opere Chronogr.*

Paſtoris ac Æditui cenſus.

Cura Paſtoritia reddebat annuatim xx. flor. Rh. Æditui munus valebat ii. libras annuè.

OUDORP,

Oudorp, Parochia, Collator,

Weſtvoirnæ Inſulæ vicus cum Parochiali Eccleſia, cujus Rectorem quoque deſtinabant Patriæ Principes.

Paſt. ac Æditui reditus.

Reditus ejus v. libræ; valebatque abſenti ix; præſenti xxii. libras annuè.

Æditui munus, quod & dicti Principes conferebant, reddebat 6. flor. Rh.

DIRCKSLANDT,

Dirchslandiæ, Dynaſta, Parochia, Paſtor,

^a^ *Overflackeanæ* Inſulæ annumeratum Dominium [a], cujus poſſeſſionem adeptus Anno 1635. D^ous^ *Berlandus*, Goeſani oppidi potens incola; hodiè ejus Dynaſta, Comes *Ryppelmondanus*.

Parochialis *Dirkslandiæ* Eccleſia, cujus Rector A°. 1514. WILHELMUS *à* VIANEN.

Reditus ejus certi vii. librarum. Redditque cura præſenti circiter xxx. libras annuè.

Vicaria, Vicarii,

[b] In Parochiali ejus Eccleſia de Dirksland, *Vicaria* altaria SS. *Catharinæ* & *Barbaræ*. Ad illam præſentandus juxta litteras fundationis de ſanguine fundatoris, & actu ſacerdos eſſe debet: quantùm ad ultimum diſpenſatur a Georgio Egmondano A°. 1547. 1. Junii, cum *Judoco Anthonii*, defectu ætatis nondum ordinato; ſalvo tamen quod *Vicaria* debitis non defraudetur obſequiis.

Poſſeſſor ejus A°. 1414. Cantor Mechlinienſis.

Vicariæ iſti ex fundatione deſtinata xii. jugera. Abſenti cedebant x. flor Rh. annuè.

Ad ceſſionem *Thomæ Antonii*, 28. Martii A°. 1572. inſtitutus eſt Vicarius *David Antonii*.

Collatores,

Vicariæ hujus Collatores, Patriæ Principes.

In eadem Eccleſia inſuper Officium perpetuum non *amortizatum*, fundatum ad Altaria Beatiſſimæ *Mariæ Virginis*, & *ſanctæ Crucis*, cujus A°. 1547. Poſſeſſor *Joannes Adriani*; quocum diſpenſat Georgius Egmondanus, ut durante ſtudio fructibus dicti Officii gaudere poſſit abſque onere Miſſarum, quas alioquin celebrare, aut celebrandas curare ex fundatione adſtrictus erat.

Æditus, Eccleſiaſt. cenſus,

Æditus A°. 1514. Mr. *Joannes Bryardus*, qui ex permutatione inde percepit iiii. libras annuè.

vir illuſtris, ac eruditus.

PHILIPPUS GRUTERUS, *Dirkslandus* Batavus, edidit orationem de priſca Batavorum virtute, Lugduni Batav. A°. 1618. fol.

GRYSOIRT,

Gryſoirt, Eccleſia, D. Virgini dicata,

[c] Aliàs *Oude-tonga*; uti & *Nova Eccleſia in Griſoirt*, aliàs *Nieuwe-tonga*, *Overflackeanæ* Inſulæ Dominia, fundi Hollandici, in varios Dominos diſpertita.

Eccleſia B. *Virgini Mariæ* dicata.*

a Matth. Heuvii Chron. lib. 2. p. 116.

b Ex Codice MS. Georgii Egmond.

c M. Heuv. ibid. p. 117.

Ædes ibi dudùm Paſtoris, qui Inſulæ hujus fideles Catholicos curat.

Animarum Curatores.

JOANNES SUENNIUS, inſulam hanc aliquandò curavit; ſed vincula cùm ibi, tùm Hagæ-Comitum & carceres expertus, Huſſiæ Monialium Conventûs S. *Eliſabethæ* creatur Præpoſitus*; quo munere ſimul cum vita defungitur in Huſſienſi Cliviæ oppidulo 26. Maji Ann. 1670.

Poſt hunc JOANNES PALINGIUS, Societatis Presbyter ſub periculis magnis & nocturnis conventibus fidelibus iſtis deſervit, atque alii ejuſdem Inſtituti poſt ipſum; benignius tamen habiti, Clero annuum cenſum multos annos pendente, quo Dei opus illic promoveretur. Sed cùm noviſſimus Pater N. *Iders* cum reliquis per Hollandiam ſub Ann. 1708. juſſu Præpot. Ordinum cedere cogeretur, ſubſtitutus eis per Reverendiſſimum Virum, *Gerardum Potkampium*, Vic. Apoſt.

HUBERTUS VANDER MEER, Hagæ-Comitanus, S.T.D. Romanus; doctrinâ, moribus ac zelo præcellens Presbyter: qui dum Inſulam ab ignorantiis & fœditatibus ſedulò expurgare ſatagit, varias intus & foris paſſus calamitates, in flore ætatis ex diutino morbo, maximo fidelium mœrore abripitur Anno 1712. 30. Dec. maximâ animi conſtantiâ, ad normam Servatoris J.C. mortem ſubiens. Eum ſubſecutus

N. VAN DAM, ex tractu Zutphanienſi; eoque poſt aliquod tempus Rotterodami, ubi morbus ei ſupervênit, defuncto,

JACOBUS VAN DAM, frater ejus germanus, Theol. Lov.

ROCXENISSA, vulgò ROCKNISSE,

Ejuſdem tractûs ac Decanatûs Dominium, in varios quoque poſſeſſores diſpertitum. Rocniſſæ.

SOMERSDYCK, al. SOMELSDYCK,

Somersdyca,

* Municipium ejus Inſulæ amplum, a *Francisco ab Aertſſen*, Equite Anno 1612 poſſeſſum.

Eccleſia Parochialis D. Virgini ſacra, Capitulo *Zoubborgano* unitum. Sed quia ditionis Zelandicæ ejuſque feudum eſt *Somelſdycum*, ejuſque Eccleſia eſt Diœceſis Middelburgenſis, de ea, ejuſque Rectoribus, &c. uti & de *Sommerlandia* egimus in *Hiſt. Epiſcop. Middelburg.* pag. 48. Sommerlandiæ.

Ibi & mentio facta *Bommeneæ*, Zelandiæ quoque hodiè ditionis, Scaldiæ territorio annexæ. Parochialis Eccleſiæ Rectorem pridem quoque deſtinabant Holl. ac Zel. Comites.

MELISLANDT,

Meliſlandiæ, Domini, Parochiæ, Rectores, &c.

Inſulæ *Overflackeanæ* ſub Decanatu *Voornano*, pagus ac Dominium fundi ac Fori Hollandici, ex Archiducis Maximiliani privilegio aggeribus cingi cœptum Anno 1480.

* *Matth. Heuvii Chron. l. 2. p. 117.*

DECA-

DECANATUS SCHIELANDIÆ.

ROTTERDAM,	BERCKELL,
SCHIEDAM,	BLEYSWYCK,
VLAIRDINGEN,	SEVENHUYSEN,
ZHAIRLOES,	HILLEGERSBERCH,
DELFSHAVEN, al. SCHOENRELOE,	CRALINGE,
KETELL,	YSSELMONDE,
OVERSCHEYE,	ROENEN.

Ab ævo Schielandiæ Decanos & Proviſores fuiſſe, ex antiquis membranis compertum eſt.
Sic Ann. 1465. Decanus fuit GERARDUS VAN LIESVELD.
Ann. 1483. JACOBUS MERCATOR.
Ann. 1499. GERARDUS ARNOLDI POST.
Ann. 1567. D. ARNOLDUS GEORGII.

Hujus Caput,

ROTTERDAM,

In priſcis Tabulis,

ROTTEREDAMME,

Rotterodami, priſcum nomen, LATINE, *Rotterodamum*, primaria hodiè *Schielandiæ* Officii, & Decanatûs urbs Hollandiæ, inter minores maxima, & majoribus pleriſque par, vetuſtate tamen cedens pluribus. Tantæ quippe novitatis eſt, ut ne nomen quidem ejus, juxtà * *Altingium*, ullis litterarum monumentis, ſeculo XIV. prioribus inſertum inferatur, & longinqua mendacia ſint, quæ de Rotterodamo conſuit *Hunibaldus* nugator, & quæ a *Roterdama Civitate*, ot Diœceſeos alicujus jam tum capite, tanquam a Reginone ad Ann. 768. deſumuntur.

Situm enim habet illo in Comitatu, quem Otto III Imp. inter *Hiſlum* & *Lioram* Theodorico II. fecit propriam ad ingentem alveum, cui *Wervedæ* nomen, partem *Moſæ Vahaliſque* cum *Leckia* & *Iſala* deferentem. Quamquam enim *agrorum* & *amnis Rottæ* mentionem Veteribus factam vidimus, non tamen *DAMMI*, ſeu *aggeris*, a quo urbs denominata *ROTTERODAMUM*.

Veroſimillimum videtur ad *Rottam* flumen, nautas, & piſcatores, (undè adhuc hodiè piſcatorum agger) ac labente tempore mercatores ob loci commoditatem conſediſſe, & magno hominum confluxu in hanc quam nunc habet faciem excreviſſe.

Anno 1255. agger marinus ab Arce Honningana ad Schiedamum jactus eſt.

oppidi, ac ſanitum: Rotterodamum circa Ann. 1270. vallo munitum, & privilegiis municip. ornatum eſt juxta ‡ Boxhorn. juxta alios † 1328. adhuc vicus erat, nullis mœnibus clauſus.

Ad incolarum uſum ac cultum Ædes ſacra ſubinde condita, cujus antiquiſſima memoria eſt in fundatione *Altaris* ſeu Eccleſiolæ S. *Jacobi* Majoris Anni 1366. &c. in eadem, ut apparet, Æde ſacra; ubi & mentio *Joannis*, *Curati de Rotterdamme*, & *Hildebrandi*, Presbyteri, *Vicarii perpetui Altaris beatæ Mariæ Virginis*, &c. tanquam unius ex Fundatoribus. Mentio & ibi *Ghildæ* ſeu contubernii S. *Jacobi*, penes quod & *Præbendæ* hujus collatio. S. Jacobi Altare, Præbenda,

Fundatio hæc eſt hujuſmodi:

IN *Dei nomine*, *Amen*. Univerſis Chriſti fidelibus præſentia viſuris ſeu audituris nos *Hyldebrandus*, Presbyter, Vicarius perpetuus Altaris *beatæ Mariæ Virginis glorioſæ*, in Eccleſia de Rotterdam Diœceſis Trajectenſis, *Florentius*, filius *Joannis vander Dune*, *Nicolaus* filius *Hobbonis*, *Theodoricus Adæ*, *Coppenevan ſoen*, *Petrus Scrienmaker*, *Nicaerdus*, *Goedinct ſoen*, *Wilhelmus Wilhelmi Generwaling*, *Theodoricus*, dictos *Scutemaker*, *Gerardus* filius *Petri*, dicti *Horminc*, *Symon*, filius *Adæ Mercemans*, *Englbelbertus Heynrici*, *Meynaerdus*, filius *Luberti*, *Dyddo*, filius *Thomæ Diddonis*, *Theodoricus*, dictus *Wannebreeck*, *Haſa Gerardi Nyeſinces* relicta, fratres & ſorores Ghildonis ſancti *Jacobi* Apoſtoli Majoris. Nec non *Hyldegondis* relicta *Theodorici Piſcatoris*, Domicella de *Bolgerſteyne*, & *Geertrudis*, relicta *Florentii vander Dune* Domicella. ac contubernium.

Conſiderantes quàm ſalubre præ multis devotionis ſanctæ ſtudiis & opibus ſit, quamque magna gloria Trinitati divinæ & cunctis cæleſtibus in domo Dei, non manu facta conſiſtentibus, domum Dei videlicet Eccleſiam Curiæ domui conformari, & eandem ab intra ornari diverſis ſtructuris, in quibus divinus cultus cæleſti laudi atque cultui conformis devotè peragatur, ut Chriſto militare cupientes de virtute in virtutem viſis hujuſmodi devotionis opibus fructuoſius aſcendant in eadem domo ſic ornata Dominum Cæli laudaotes & benedicentes; recipiant-

* *Alt. Not. Germ. Inf. part 2. p. 151.*
‡ *Boxh. in Theatr. Holl. p 281.* † *Summa Rural.*

cipiantque dictarum ſtructurarum promotores cum laudantibus & benedicentibus meritorum æternorum retributiones.

Dedimus, tradidimus, ceſſimus, donavimus donatione perfecta cum titulo irrevocabili, qui dicitur cauſa mortis inter vivos, ac ſine aliqua ſpe revocandi, non vi metuque, dolo, fraude vel ſuggeſtione alicujus perſonæ inducti, ſeducti aut coacti, ſed noſtris meris, liberis ac ſpontaneis voluntatibus, & ſuper hoc per nos præhabita deliberatione matura, in puram eleemoſynam aſſignamus, in dotationem & fundationem unius Capellaniæ ſeu *Altaris in honorem Omnipotentis Dei*, ejuſque *Jacobi* Majoris Apoſtoli in Parochiali Eccleſia de Rotterdamme præſcripta erecti, fundati & conſecrati, duodecim libras, ſex ſolidos & octo denarios Hollandenſis pecuniæ communis burſalis & dativæ annuatim recipiendas.

In primis ego *Hyldebrandus*, Presbyter, Vicarius prædictus dedi & aſſignavi, do & aſſigno, ut præſcriptum eſt, ad Capellaniam prædictam decem ſolidos Hollandenſes annuatim, communis pecuniæ burſalis & dativæ, ex redditibus quos habeo cum *Joanne* filio *Thedemanni* in ſtega, ſive vico *Ghyſelberti* dicti *Bokel*, ſupra domiſtadium ſive fundum & domum *Andreæ*, filii *Laurentii*, a parte ſeu latere Orientali *Jacobo*, dicto *Bloem*, cum domo & fundo, & Occidentali *Theodorico* dicto *Doentgen*, cum domo & fundo jacentibus in proximo, ad nundinas de *Voorſchoten* perpetuè perſolvendos.

Item *Nicolaus*, filius *Hobbonis*, viginti unum ſolidos Hollandenſes pecuniæ prædictæ, quos habeo ſupra domum & domiſtadium quondam *Thomæ* dicti *Scenaer*, in platea vulgò dicta *Nuweporta*, a parte meridionali & boreali & perſolvendos annuatim prout in litteris Scabinalibus inde confectis pleniùs continetur.

Item *Symon* filius *Adæ*, præſcriptus quinque ſolidos Hollandenſes prædictæ pecuniæ annuatim, ſuper domum & domiſtadium quondam *Margaretæ* dictæ *Lieden*, juxta domum & domiſtadium Domini *Joannis*, Curati de Rotterdamme, perſolvendos perpetuè prout in litteris Scabinalibus inde factis pleniùs continetur.

Item *Haſa* relicta *Gerardi Nyesbincs*, viginti ſolidos Hollandenſes pecuniæ prædictæ perpetuè, ſuper domum & domiſtadium *Wilhelmi Wilhelmi* generis *Walingi*, *in platea dicta* vulgò *Dam in foro piſcium infra claus* . . . . . vulgò *Corenſtege*, & domum & domiſtadium *Nicolai*, generis *Franconis de Ruten*, ad nundinas de *Voorſchooten* annualiter perſolvendos.

Item *Nietaerdus*, *Goedines* ſoen, ende *Wilhelmus Wilhelmi*, *Walicks* ſwager, pariter ſolidos viginti perpetuè ſupra domum & domiſtadium *Betken*, jacentem in parte ſive fine Orientali oppidi Rotterdamme, juxta domum & domiſtadium *Petri Gruters* annuatim recipiendos ex viginti novem ſolidis Hollandenſibus ſuper eiſdem domo & domiſtadio perpetuè exiſtentibus perſolvendos prout in litteris Scabinalibus inde confectis pleniùs continetur.

Item *Theodricus Adæ Coppenveen*, decem ſolidos prædictæ pecuniæ perpetuè recipiendos ex viginti quinque ſolidis Hollandicis annuatim, ſupra domiſtadium *Trudæ Dudaerds*, in 't Weſtnueland, perſolvendas annuatim prout in litteris Scabinalibus inde confectis continetur.

Item *Gerardus*, filius *Petri Hornine*, quadraginta ſolidos Hollandicos prædictæ pecuniæ annuatim, ſupra domum & domiſtadium jacentes in parte Occidentali oppidi de Rotterdamme, infra domum & domiſtadium *Wilhelmi Steenaerds* & *Jacobi de Leiden*, perſolvendos ad nundinas de *Voorſchooten* & *Valkenburg*, prout in litteris Scabinalibus inde factis plenius continetur.

Item *Theodricus Scutemaker*, juxtà *Weſt-wagbenbrugge*, ſupra domum & domiſtadium infra domum & domiſtadium *Nicolai Gouderade* ſone, & aquæductum, vulgò dictum *Wateringe* decem ſolidos Hollandicæ pecuniæ prædictæ perpetuè recipiendos ex reditibus ſuis ſupra præfatas domum & domiſtadium perſolvendos, prout in litteris Scabinalibus inde confectis annualiter continetur.

Item *Engbelbertus Heynrici*, ſupra domum & domiſtadium in ſtega, ſive vico dicto *Weſt-wageſtrate*, infrà domum & domiſtadium *Arnoldi* dicti *Voet*, & *Engbelberti* prædicti quinque ſolidos Holl. prædictæ pecuniæ perpetuè perſolvendos annuatim ad nundinas de *Voorſchooten*.

Item *Meynaerdus Lubberti*, quinque ſolidos Holl. prædictæ pecuniæ ſupra domum & domiſtadium in parte Orientali de Rotterdam infra domos ac domiſtadia *Matthiæ Heerkyn*, & *Joannis* dicti *Meermare*, perpetuè recipiendos ex redditibus ſupra prædictam domum & domiſtadium exiſtentibus, perſolvendos annuatim prout in litteris Scabinalibus inde confectis plenarie continetur.

Item *Florentius*, filius *Joannis vander Dune*, quadraginta ſolidos Holl. prædictæ pecuniæ perpetuè recipiendos ex tribus libris Holl. annuatim, ſupra domum & domiſtadium *Wilhelmi Mercatoris*, & domum & domiſtadium *Nittaerdi Goedines* ſoen, in parte ſive fine Occidentali de Rotterdam, infra domum & domiſtadium *Nittaerdi*, prædicti & *Iſebrandi Theoderici*, extendentes a media lapidea platea, uſque ad aquæ ductum dictum vulgariter *Wateringe*, annuatim perſolvendos ad nundinas de *Voorſchooten* & *Valkenburgh*: tali conditione adjecta emptori quadraginta ſolidos annuatim, infra libertatem de Rotterdam in tam rectis & bonis redditibus vel melioribus ſive valentioribus, infra triennium prædictæ Capellaniæ aſſignari & prædictos quadraginta ſolidos liberari poſſe & redimi cum eiſdem, quod ſi non factum fuerit tempore præfixo ſive infra terminum a dato hujus litteræ, præaſſignati quadraginta ſolidi in locis præſcriptis ſive liberatione ſeu redemptione perpetuè prædictæ maneant Capellaniæ.

Item *Petrus Scrienmaker*, ſupra domum & domiſtadium in platea Lombardorum, vulgo dicta *Lomberdſtrata*, infra domum & domiſtadium *Joannis* dicti *Viſſchens*, & *Ymme Zoete*, relictæ *Theoderici van Hoyladen*, decem ſolidos Holl. perpetuè recipiendos ad nundinas de *Voorſchoten* annuatim perſolvendos; conditione præſcripta immediatè uniformiter adjecta.

Item *Diddo*, filius *Thomæ Diddonis*, ſupra domum & domiſtadium nunc cohabitans, in platea, dicta *Nuweporta*, infra *Ghiſebertum Petri* & *Joannem Scicker*, quinque ſolidos Holl. prædictæ pecuniæ, perpetuè perſolvendos annuatim ad nundinas de *Voorſchote*, conditione jam dicta ſimiliter adjecta.

Item *Theodoricus* dictus *Wannebreec*, ſupra domum & domiſtadium nunc commorans, in platea dicta *Nuweporta*, infra domum & domiſtadium *Nicolai Piten*, & *Gherardi* filii *Apollonii*, quinque ſolidos Holl. communis pecuniæ, perpetuè recipiendos annuatim ad nundinas de *Voorſchooten*, conditione præhabita adjecta.

Item

Item *Hildegondis* relicta *Theoderici Piſcatoris*, Domicella de *Bolgerſteyn*, ſupra domos & domiſtadia in ſtega ſive vico, dicto vulgariter *Rodezant*, juxta domum & domiſtadium *Nicolai Piſcatoris*, viginti ſolidos Holl. communis pecuniæ prædictæ perpetuè recipiendos, annuatim perſolvendos in die Philippi & Jacobi beatorum Apoſtolorum Maji menſis.

Etiam duos pullos ſupra eaſdem domos & domiſtadia, & pro quolibet pullo octo denarios Holl. annuatim perſolvendos ad feſtum beati Remigii.

Item *Geertrudis*, relicta *Florentii vander Dune* Domicella, ſupra quandam peciam terræ in villa de Zevenbuſen, decem ſolidos bonæ monetæ & gravioris, prout in littera inde confecta bene ſigillata plenius continetur, jam ad prædictam Capellaniam reſignata perpetuè recipiendos, annuatim perſolvendos ad nundinas de *Voorſchoten*.

Item eadem Domicella, ſupra domos & domiſtadia *Hugonis Sivanelde* ſoeo & *Theoderici Clays Heynen* ſoens, in parte Orientali oppidi de Rotterdamme, ſex ſolidos Holl. burſalis pecuniæ perpetuè recipiendos, annuatim perſolvendos ad Nativitatem Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Quos redditus prædictos ad dictam Capellaniam, & ad Presbyteri in ipſa celebrantis ſuſtentationem omni jure & modo firmos & ratos habemus, omni fraude & dolo remotis volumus perpetuis temporibus onerari.

Dantes & conferentes prædictam donationem & aſſignationem prædictorum reddituum ſupra dictæ Capellaniæ ſive Altaris ex rectis ſcientiis matura deliberatione præhabita, pure & ſimpliciter propter Deum, & ob ſalutem animarum noſtrarum noſtrorumque Parentum ac omnium Chriſti fidelium *Laurentio*, filio *Theoderici* dicti *Palleys*, Clerico prædictos redditus recipiendo.

Et poſtquam ad Ordines Presbyteratus pervenerit, quotidie Miſſam ac divina, quam debitè & salubriter queat, omnibus aliis ſervitiis poſtpoſitis, nec de aliis quibuſcunque, quæ in detrimentum & diminutionem divini cultus ad prædictum altare ſive Capellaniam devenire poterunt ſe intermittendo, ſed ſuis perpetuis temporibus in prædicto altari *beati Jacobi* deſerviendo.

Per hanc dotationem ſive fundationem ſupra dictam nullum volumus ſicut nec poſſumus dictæ Curæ Eccleſiæ de Rotterdamme præjudicium generari, juxta modum & conventionem inter diſcretum virum ac honeſtum Dominum *Joannem*, nunc Curatum Eccleſiæ de Rotterdamme, & nos fundatores & dotatores prædictos initam.

Scilicet, quod Jus Patronatus ſeu collationis prædictæ Capellaniæ ſive Altaris ad Fratres Decanos, vulgariter dictos *Dekenbroeders* Ghildonis ſancti *Jacobi* majoris Apoſtoli, perpetuis temporibus cum conſenſu Fratrum omnium Ghildonis prædicti ſive plurium devolvatur.

Super quæ perſonis idoneis & aptis in ſervitio Dei ſaluteque animarum ſe regentibus, altarique prædicto, ut præſcriptum & deſcriptum eſt, deſervientibus temporibus debitis conferendo.

Præſentantes eandem Capellaniam reverendo Patri in Chriſto ac diſcreto viro Domino, Epiſcopo Trajectenſi.

Rogantes eundem humiliter & devote, quatenus eandem Capellaniam ſive Præbendam dignetur ſua auctoritate laudabiliter confirmare.

Et quia omnia & ſingula prout ſuperius poſita ſunt volumus omni fraude, dolo, exceptione, cujuſque in genere & in ſpecie firma & rata inviolabiliter perpetuis temporibus obſervari.

Caventes ſigillo communi rogamos diſcretum virum ac honeſtum Dominum *Joannem*, Curatum Eccleſiæ de Rotterdamme, unanimiter, ut in teſtimonium omnium ad perpetuam memoriam & munimen dignetur ſigillum ſuum pro nobis apponere, conſenſum ſuum ad prædicta ut omnia firma & rata maneant adhibendo.

Et ego *Joannes*, Curatus Eccleſiæ prædictæ de Rotterdam, præmiſſis omnibus conſenſum meum exhibendo & adhibendo ſigillum meum appoſui in teſtimonium veritatis omnium præmiſſorum.

Datum Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, ſexageſimo ſexto, decima ſexta die menſis Aprilis.

Tranſſumptum hoc ex autographo pergameno Diplomate, cui appenſum ſigillum ceræ viridi impreſſum, caudæ unicæ ad crucis modum transfixum.

Diplomati huic ſequens appenſum & per ſigilli ejus caudam transfixum *Joannis de Eem*, Abbatis S. Pauli Ultrajecti, Diploma: *J. Eemil*, Abbatis S. Pauli.

Joannes de Eem, Abbas Monaſterii ſancti Pauli Trajectenſis, Ordinis ſancti *Benedicti*, univerſis tam præſentibus quam futuris præſentes litteras viſuris, lecturis, ſeu audituris facimus manifeſtum:

Quod nos dotationem, fundationem & erectionem Altaris ſeu Capellaniæ perpetuæ in *honorem Omnipotentis Dei & beati Jacobi Majoris* ejus Apoſtoli, ſitæ in Parochiali Eccleſia de Rotterdamme Trajectenſis Diœceſis, cujus Eccleſiæ collatio ſeu præſentatio ad nos dignoſcitur pertinere pleno jure, per diſcretos & honeſtos viros, Dominum *Hildebrandum*, perpetuum Vicarium Altaris *beatæ Mariæ Virginis*, ſitæ in dicta Eccleſia de Rotterdamme, *Florentium*, filium *Joannis vander Dune*, *Nicolaum*, filium *Hobbonis*, *Theodericum Adæ*, *Coppeneven* ſoen, ac nonnullos alios Fratres & Sorores Ghildonis, ſeu Fraternitatis ſancti *Jacobi* Majoris prædicti in Rotterdamme, in præſenti littera, cui hæc noſtra præſens cedula eſt infixa, nominatos & deſcriptos: & ipſius Altaris ſeu Capellaniæ collationem, ſeu præſentationem, prout rite & devote per eoſdem factæ ſunt & ordinatæ ac conceptæ, ratas, gratas & approbatas habemus & habere volumus ac eiſdem noſtrum conſenſum pariter & aſſenſum his præſentibus adhibemus.

Confitentes, volentes & expreſſe conſentientes pro nobis & noſtris ſucceſſoribus Abbatibus, quod prædicti Altaris ſeu prædictæ Capellaniæ collatio, Jus Patronatus, ſeu perſonæ adipſum ſeu ipſam præſentatio, totiens, quotiens ipſum Altare ſeu ipſam Capellaniam vacare contigerit, ad Fratres Decanos dicti Ghildonis, ſeu dictæ Fraternitatis ſancti *Jacobi*, prædicti pro tempore exiſtentes, vulgariter *Dekenbroeders* nuncupatos, & eorum ſucceſſores cum conſenſu dictorum Fratrum ſeu majoris partis eorumdem in antea perpetuis temporibus permaneat & pertineat, & permanere & pertinere debeat. Jure dictæ Parochialis Eccleſiæ in omnibus ſemper ſalvo, in quorum omnium teſtimonium ſigillum noſtrum proprium præſentibus duximus apponendum.

Datum Ao. Dom. 1366. menſis Maji die 4.

devotionis operibus fructuoſe aſcendant in eadem domo ſic ornata Deum Cæli laudantes & benedicentes, recipiantque dictarum ſtructurarum promotores cum laudantibus & benedicentibus meritorum &..iorum retributiones, dantes, tradentes, concedentes & donantes donatione perfecta cum titulo irrevocabili & ſine aliqua ſpe revocandi, non vi, metuque, dolo, fraude, vel ſuggeſtione alicujus perſonæ inducti, ſeducti aut coacti, ſed ſuis meris, liberis ac ſpontaneis voluntatibus, & ſuper hoc per eos præhabita deliberatione matura cum conſenſu & aſſenſu honorabilis & diſcreti viri Domini *Rodulphi de Zande*, Rectoris dictæ Eccleſiæ, Sculteti, Schabinorum Burgimagiſtrorum, ac Conſulum oppidi de Rotterdam, pro tempore nunc exiſtentium, prout aſſeruerunt in puram eleëmoſynam aſſignando in donationem & fundationem unius Capellaniæ ſive Altaris in *honorem Omnipotentis Dei Patris* & *Filii* ejus & ſpecialiter *Spiritus Sancti* in Parochiali Eccleſia de Rotterdam, præſcripta erecti fundati & conſecrati decem & ſex Libras Hollandenſium denariorum annuatim monetæ burſalis, quos reditus prænominatos ad dictam Capellaniam, & ad Presbyteri & nullius alterius in ipſa celebrantis ſuſtentationem dicti Procuratores Sancti Spiritus pro nunc exiſtentes & eorum ſucceſſores qui pro tempore fuerint perpetuis temporibus, de bonis ſive reditibus Sancto Spiritui datis, legatis, dandis & legandis, ſive quovis alio modo aſſignatis vel aſſignandis, ad duos anni terminos in Noord - Hollandia uſuales, ſcilicet nundinarum de *Voorſchoten* & *Valkenburg* per æquales portiones ſolvent & ſolvere tenebuntur, omni jure & modo firmum & ratum habentes, omni fraude & dolo remotis, volentes dictos Procuratores perpetuis temporibus in eadem ſumma onerari, dantes & conferentes prædictam donationis aſſignationem prædictorum redituum ſupra dictæ Capellaniæ ſive altaris ex certis ſcientiis matura deliberatione præhabita purè & ſimpliciter propter Deum & ob ſalutem animarum omnium fidelium defunctorum Domino *Ockero*, filio *Joannis*, Presbytero prædictos reditus recipiendo, Miſſam quotidie in mane celebrando, ac alia divina in dicta Eccleſia quam debitè valeat faciendo omnibus aliis ſerviis poſtpoſitis nec de aliis quibuſcunque quæ in detrimentum dictarum Miſſarum & ad dictam Capellaniam devenire poterint ſe intromittendo, ſed ſuis perpetuis temporibus in prædicto altari Sancti Spiritus deſerviendo, infirmitate & debilitate ſui corporis exceptis aut reſignando dictum beneficium in manibus collatorum præfatorum, ſcilicet Rectoris Eccleſiæ prædictæ & Procuratorum Sancti Spiritus in eadem qui nunc ſunt vel eorum ſucceſſorum qui pro tempore fuerint, ſi ipſe Dominus *Ockerus* & ejus ſucceſſores in eodem reſidere ad deſerviendum dictæ Capellaniæ ut præmittitur noluerit aut noluerint, quod ſi dictus Dominus *Ockerus*, vel ejus ſucceſſores per menſem ab hujuſmodi Miſſis & divino cultu ſe abſentaverit vel abſentaverint abſque licentia ſuorum collatorum prædictorum, & tunc ipſo facto dictum beneficium totiens quotiens vacabit pleno jure, ipſi vero Rector dictæ Eccleſiæ & Procuratores prædicti duo vel tres, qui pro tempore fuerint unanimi conſenſu dictam Capellaniam ſic vacantem & poſt mortem dicti Domini *Otkeri* & ſuorum ſucceſſorum quotiens vacaverit alteri idoneo Presbytero non beneficiato, & nulli alteri conferre & præſentare valeant pleno jure omni contradictione & appellatione poſtpoſita alicujus opponere volentis, & per hanc fundationem ſive donationem ſupradictas nullum volunt dicti Procuratores ſicuti nec poſſunt dictæ matrici Eccleſiæ de Rotterdam in aliquos præjudicium generari, præſentantes eundem Dominum *Ockerum* ad eandem Capellaniam reverendo in Chriſto Patri & Domino, Domino Epiſcopo Trajectenſi pro inſtitutione Canonica ejuſdem Capellaniæ obtinenda, rogantes eundem Dominum Epiſcopum humiliter & devotè quatenus eandem Capellaniam ſive Præbendam dignetur ſua auctoritate laudabiliter confirmare, & ipſum Dominum *Ockerum* inſtituere in eadem cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, ac omnia & ſingula prout ſuperius poſita ſunt volunt dicti Procuratores omni fraude, dolo, exceptione cujuſcunque in genere vel in ſpecie remotis, firma & rata inviolabiliter perpetuis temporibus obſervari. Idcirco ſigilla eorum præſenti inſtrumento appenderunt ne contenta in eodem in aliquo poſſent infringi vel omittere roboris firmitatem. Acta ſunt hæc in Sacriſtia Eccleſiæ de Rotterdam ſub anno, indictione, menſe, die, hora & Pontificatu ſupradictis, præſentibus ibidem diſcretis viris & honeſtis *Ghiſelberto*, filio *Martini*, *Joanne*, filio *Theodorici*, Presbyteris, *Francone Coſtoni* cuſtode, & *Joanne Piſcatore*, Clericis Trajectenſis Diœceſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis in fidem & teſtimonium præmiſſorum.

Et ego *Voppo*, filius *Theodorici*, Clericus Trajectenſis Diœceſis, publicus Imperiali auctoritate Notarius in Curia Trajectenſi approbatus, præmiſſis omnibus & ſingulis ſuperius conſcriptis dum ſic ſicrent, & agerentur, una cum prænominatis teſtibus præſentialiter interfui eaque ſic fieri vidi & audivi, & hoc præſens publicum inſtrumentum exinde confectum, ſigillis venerabilium virorum prænominatorum ſigillatum, meaque propria manu ſcriptum in hanc publicam formam redegi ſignoque meo & nomine ſolitis & conſuetis ſignavi rogatus & requiſitus in teſtimonium præmiſſorum.

Tabulis his transfixum & appenſum ſequens Frederici, Traj. Epiſcopi, Diploma:

FREDERICUS, Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſalus. Cultum divinum ſemper augere cupientes ad humilem ſupplicationem dilectorum noſtrorum *Wilhelmi Nicolai*, *Petri Vopponis* & *Wilhelmi Maes*, fundatorum Capellaniæ, de qua in litteris quibus hæ noſtræ transfiguntur fit mentio, fundationem & dotationem illius Capellaniæ, prout in iiſdem litteris deſcribuntur, tenore præſentium ratificamus, approbamus & in Dei nomine confirmamus, jure matricis Eccleſiæ ſemper ſalvo, ipſamque Capellaniam in titulum beneficii erigimus, & bona ad illam in dictis litteris aſſignata & in poſterum aſſignanda, de cætero fore & eſſe Eccleſiaſtica decernimus ſub Eccleſiaſtica libertate tenenda; & nihilominus diſcretum virum, Dominum *Ockerum*, filium *Joannis*, Presbyterum nobis ad eandem Capellaniam præſentatum primaria vice inſtituimus in eadem, illamque ſibi cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis conferimus, & de illa

ac fundationis confirmatio.

Anno 1449. IX. Nov. primus lapis ad D. *Laurentii* ædes jactus per *Albertum a Waveren*, Equitem; alter jactus fuit per R. Dominum *Adolphum* [a], olim ejus Eccleſiæ Paſtorem.

Oppidani exinde ſedulo, nullo accepto pretio, ſtructuræ incubuére, in opus deducti tubarum ſonitu, tympanorum pulſu, aliorumque organorum muſicorum clangore, prævio vexillo, S. *Laurentii* ſpeciem exhibenente.

dedicatio.

Anno 1472. VIII. Sept. die Natali B. V. M. in S. Laurentii Baſilica S. *Laurentii* altare conſecratum eſt per *Goſuinum* [b] *Hexium*, Carmel. Jeropolitanum Epiſcopum, Davidis Burgundi Traj. Epiſcopi Suffraganeum, ad boni & magni Domini S. *Laurentii*, ac D. *Mariæ Magdalenæ* honorem; ſancitumque, ut Encœnia dedicationis altaris iſtius ſint Dominicâ poſt feſtum S. *Laurentii*, atque ad dictum altare quotidie XL. dierum Indulgentiæ ſint dantibus eleemoſynam, vel recitantibus tria *Pater*, & *Ave*. Dedicationis ſolemnitas, cum aliquando incideret in feſtum D. Virginis adſumptæ, juſſu Epiſcoporum Trajectinorum tranſlata eſt in Dominicam poſt S. *Laurentii* octavam.

Altaria; S. Laurentii,

Ann. 1488. XII. Martii primus palus ambitus ſupremi Chori in D. *Laurentii* ædes eſt adactus.

Anno 1490. area ad faſtigiatam turrim ſiſtucabatur ab oppidanis gratis, & per vices. Illa hortus pridem fuerat *Joannis Couwenhovii*, in præcelſa platea, quam *de Hoogſtraet* vocant.

Deiparæ Virginis,

Piſtores eodem anno in profeſto S. *Laurentii* ſeitum altare, quod in honorem *Deiparæ Virginis* extrui curarant, in præcelſum Chorum intuiêre: illud cùm ædificaretur Eccleſia, collocatum fuerat in vicina plateæ Begghinarum domuncula.

SS. Coſmæ ac Damiani.

Ab Anno 1491. altare ibidem, licet *Summa Ruralis* [c] (quod mirum) ejus non meminerit, viguit ad honorem SS. *Coſmæ* & *Damiani*, atque ad illud tonſorum Contubernium. Ut enim cultus Dei, ac Sanctorum eorum veneratio augeatur, atque altare rebus divino cultui neceſſariis decenter ornetur, quidam R. E. Cardinales, *Theodorici Hugonis*, Clerici Traj. Diœc. religioſe excitati, 100. dierum indulgentias de *injunctis pœnitentiis*, altare iſtud in deſignatis ſolemnitatibus frequentantibus dicto anno conceſſerunt, per ſequens Diploma:

RODORICUS Portuenſis, *Oliverius* Sabinenſis, *Julianus* Oſtienſis, *Joannes* Prænestinenſis Epiſcopi, *Joannes* tituli ſancti Viralis, *Georgius* tituli ſanctæ Mariæ TransTiberim, *Hieronymus* tituli ſancti Cryſogoni, *Johannes Jacobus* tituli ſancti Stephani in Cœlio monte, *Ardicinus* tituli ſanctorum Joannis & Pauli, *Antonius* tituli ſanctæ Suſannæ, Presbyteri, *Raphael* ſancti Georgii ad velum Aureum, *Baptiſta* ſanctæ Mariæ novæ, *Aſcanius* ſancti Viti in Macello, Diaconi, miſeratione divina Sacro-ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales,

Indulgentiæ ad altare illud per R. E. C. conceſſæ.

Univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, præſentes litteras inſpecturis, ſalutem in Domino ſempiternam.

Quantò frequentius fidelium mentes ad opera devotionis inducimus, tantò ſalubrius eorum animarum ſaluti conſulimus.

Cupientes igitur ut altare ſanctorum *Coſmæ* & *Damiani*, ſitum in Parochiali Eccleſia ſancti *Laurentii* oppidi de Rotterdam, Trajectenſis Diœceſis, in quo altari eſt una laudabilis confraternitas, ad quam (ut accepimus) dilectus nobis in Chriſto *Theodoricus Hugonis*, Clericus dictæ Diœceſis ſingularem gerit devotionis affectum, congruis frequentetur honoribus, & a Chriſti fidelibus jugiter veneretur, ac in ſuis ſtructuris & ædificiis debitè reparetur, conſervetur, & manu teneatur, nec non libris, calicibus, luminaribus, ornamentis eccleſiaſticis, & rebus aliis divino cultui neceſſariis decenter muniatur: utque Chriſti fideles ipſi eò libentius devotionis cauſâ confluant, ad altare prædictum, & ad reparationem, conſtructionem, manutentionem, & munitionem hujuſmodi manus promptius porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem dono cœleſtis gratiæ uberius conſpexerint ſe refectos.

Nos Cardinales præfati, videlicet quilibet noſtrum, ſupplicationibus nobis pro parte dicti *Theodorici* ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de omnipotentis Dei miſericordia ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum, ejus auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus utriuſque ſexus vere pœnitentibus & confeſſis, qui dictum altare, *beatæ Mariæ de Nive*, & *ſanctorum Coſmæ & Damiani*, ac *ſancti Panthaleonis*, nec non *ſancti Rochi*, ipſiuſque Eccleſiæ dedicationis feſtivitatibus, a primis veſperis uſque ad ſecundas veſperas incluſivè, devotè viſitaverint annuatim & ad præmiſſa manus porrexerint adjutrices, pro ſingulis feſtivitatibus prædictis quibus id fecerint, centum dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus, præſentibus, perpetuis, futuris temporibus duraturis. In quorum omnium & ſingulorum fidem præmiſſorum litteras noſtras hujuſmodi fieri noſtrorumque ſigillorum fecimus appenſione communiri.

Datum Romæ in domibus noſtris Anno 1491. die vero ultima menſis Martii, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Innocentii divina providentia Papæ octavi anno ſeptimo.

Fredericus, Ultrajectinus Epiſcopus Diploma hoc ratum eſſe juſſit, per haſce Tabulas:

FREDERICUS, Marchio de *Baden*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus præſentes noſtras litteras viſuris, lecturis ſeu legi audituris, ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſalus.

per Fred. Traj. Epiſc. ratæ habitæ.

Litteras reverendiſſimorum in Chriſto Patrum & Dominorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, quibus hæ noſtræ præſentes litteræ ſunt transfixæ:

Nec non Indulgentias per eoſdem reverendiſſimos Dominos Cardinales piè conceſſas,

Omniaque alia & ſingula in illis contenta, narrata & deſcripta,

Ex certa noſtra ſcientia ratificamus & approbamus, rataſque & rata ac gratas & grata habemus, & inviolabiliter volumus obſervari, eaſque & ea auctoritate noſtra ordinaria in Dei nomine confirmamus.

Et inſuper ut populus Chriſtianus eo melius ad hujuſmodi indulgentias incitetur & invitetur, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus hominibus, qui aliquid in eiſdem litteris Apoſtolicis deſcriptorum & contentorum fecerit ſeu adimpleverit, quotienſcunque & quicunque hoc fecerint, de Omnipotentis Dei miſericordia & beatorum *Petri & Pauli* Apoſtolorum, ejus ac beati *Martini* * . . . noſtri, & omnium ſimul ſanctorum meritis & interceſſione confiſi ſuffragiis, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus.

* forte. Patroni.

[a] Ei cognomen, *de Haes*, ut infra p. 365.

[b] De Suffraganeo hoc, vide ſup. p. 27.

[c] *Summa Ruralis*, de qua p. 354. hic & ſæpè alias mentio, a *Mart. Duncano* donata *Adamo Sasbout*, libellus eſt, ut conjicio, manu ejus deſcriptus.

nis . . . advolvetur per & poſt deceſſum ipſius *Geertrudis* æquali portione mediatim fabricæ ſeu luminari Eccleſiæ de Rotterdam, & mediatim menſæ pauperum Sancti Spiritus in Rotterdamme. Inſuper legavit idem teſtator in vim teſtamenti præfatæ *Geertrudis* ſuæ uxori omnia & ſingula ſua bona, mobilia & parata, Clenodya, jocalia, utenſilia, res & pecunias ad ipſum teſtatorem ſpectantes & ſpectantia, in oppido de Breda exiſtentes & exiſtentia, nec non omnia eredita in quibus quæcunque perſonæ ipſi teſtatori obligantur per ipſam *Geertrudem* poſt deceſſum ipſius teſtatoris habenda ac ad ſuæ voluntatis libitum diſponenda, de & ex quibus bonis mobilibus dicta *Geertrudis* exſolvet expenſas funeris & legata prætacta ipſius teſtatoris. Quod ſi dicta *Geertrudis* facere renuerit, cedent & advolventur hujuſmodi bona mobilia menſæ pauperum Sancti Spiritus in Breda. Quam quidem præſentem ſuam teſtamentalem ordinationem dictus teſtator valere voluit, mandavit & affectavit melioribus viis, modo, jure & forma, quibus ultima voluntas decedentium valere debeat & poſſit, & ſi non valeat de jure, quod ſaltem valeat ſecundum pias & Canonicas ſanctiones. Petens ſibi ac dictæ *Geertrudi* fieri a me Notario Publico ſubſcripto publicum inſtrumentum. Acta fuerunt hæc in Camera poſteriori domus inhabitationis Domicellæ de *Hambroeck* ſitæ in vico dicto *Viſſcher-ſtraet* dicti oppidi de Breda, ſub anno, indictione, menſe, die, hora, & Pontificatu præſcriptis, præſentibus ibidem diſcretis viris Dominis *Joanne* dicto *Hagenbeke*, ac *Petro Block*, Presbyteris dictæ Leodienſis Diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego *Wilhelmus Haghen de Beke*, Presbyter Leodienſis Diœceſis, ac Imperiali auctoritate publicus & venerabilis Curiæ Leodienſis Notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic ut præmittitur agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, caque ſic fieri vidi & audivi, ideirco hoc præſens publicum inſtrumentum exinde confeci & in hanc formam publicam redegi, quod propria mea manu ſcripſi, ſignoque meo ſolito & conſueto ſignavi in teſtimonium veritatis omnium & ſingulorum præmiſſorum. Acta fuerunt hæc in oppido de Rotterdam, in domo habitationis mei Notarii ſubſcripti ſub anno, indictione, menſe, die, hora, Pontificatu quibus ſupra, præſentibus ibidem diſcretis & honeſtis viris Dominis *Joanne*, filii *Tydemanni*, Presbytero, *Theodorico* filio *Arnoldi*, & *Arnoldo Moy*, filio *Petri Loycis*, Trajectenſis Diœceſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa ſpecialiter vocatis atque rogatis.

Et ego *Nicolaus*, filius *Joannis de Stega*, Clericus Trajectenſis Diœceſis publicus Imperiali ac ordinaria admiſſione Notarius, quia præſentationi & exhibitioni dicti inſtrumenti, & aliis præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi & in formam publicam transſcripſi & aliis occupatus negotiis, hoc præſens publicum inſtrumentum per alium fideliter exinde conſcribi feci & propria manu ſubſcripſi, ſignoque meo ſolito & conſueto ſignavi requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Sequitur in eodem Cod. MS. tranſactio vernacula circa fundationem Ædis *S. Spiritus* Roterodami, quam in vernacula editione fortè dabimus.

II. *Vicaria* altera fundata ac dotata A°. 1521. Dec. 21. per contubernium Tonſorum ac Chirurgorum ad altare SS. *Coſmæ* ac *Damiani*, confirmata per Philippum Burgundum, Ultrajectinum Epiſcopum Kal. Jan. Ann. 1522. Vic. SS. Coſmæ & Damiani;

Fundationis Tabulæ vernaculæ ejus ſunt tenoris:

In *den name ons Heeren, Amen.* Mits dit tegenwoordig inſtrument zy een ygelyk cond en openbaer, dat in den jaare der geboorte ons Heeren 1521. de negende indictie, op den 21. dag in Decembri, ten drie uyren naar de noen of daar omtrent, des Pauſdoms onſer alderheyligſten Vader in Chriſto *Leo* de X. Paus ſijner negenſte jaar, in preſentie van my Notaris Publyq ende getuygen hier onder geſchreve, zyn daar geweeſt die eerbare ende wyſe mannen, Mr. *Reyer Jooſten*, Mr. *Pieter Gerritſz.* Mr. *Frans Gerritſz.* Mr. *Gooſen Jacobſz.* ende Mr. *Jacob Gerritſz.* Barbiers ofte Hopftmans ende Gildebroeders van ſinte *Coſmas* en *Damiaens* Gilde, gelegen op de Heylige Martelaren outaer binnen die Prochy Kerck van ſint *Laurens* tot Rotterdam des Biſdoms van Uytrecht. fundatio,

Ende hebben te ſamenderhand te kenne gegeven, als dat zy als Hooftmans en Gilde-broeders des voorſz. outaers geſondeert ende geordineert hebben, te fonderen ende te erigeren een eeuwige *Vicarye* ofte Capellerye, in die eere Gods, ſyner gebenedyde moeder *Marien*, ende der Heylige Martelaren *Coſmas* en *Damiaen*; van welke *Vicarye* Hr. *Jan Janſſe* zalr. geweeſt ſoude hebben de eerſte Poſſeſſor. Jus Poſſeſſor, Dnus Joannes Joannis.

Maer want de erectie der voorn. *Vicarye* door verſuymeniſſe of om andere ſaken agter gebleven is, ende die ſelſde Hr. *Jan Janſſe* aflyvig geworde is, ſoo iſt dat deſe voorſz Hooftmans en Gilde-broeders, om die uyterſte wille van *Pieter Janſz.* zalr. Doctor inde Medicynen, mede om dat ſy haar goed begonne werk begeren ter eere Gods, zyn gebenedyde moeder *Marie*, ende der heylige Martelaren *Coſmas* en *Damianus* te agtervolgen: erigeren en funderen tot ſolaes ende trooſt der gene die haar hulpelyke hand den outaer gereykt hebben ofte hier naarmaels ſullen, mede des Gilde-broeders ende Gilde-zuſters zielen van dit outaer ende gilde voorſproken levende en doode, een eeuwige *Vicarye* ofte Capellerye op haar outaer voorſchreven. Welke *Vicarye* zy doteren ende begiftigen, gevende ende aſſignerende ten eeuwigen dagen ſonder wederroepen, voor haar en hare naarkomelingen tot een gifte der ſelver *Vicarye*, deſe goede en rente navolgende:

In den eerſten anderhalf Mergen land ende anderhalf hont, gelegen in dat Ambagt van *Voirſchoten* leggende gemeen met anderhalf Mergen en anderhalf hond, toekomende *Jan Dedel*. Cenſus,

Item nog vyff Pond Hollants.

Item nog

Item nog &c.

Ende op dieswille dat deſe voorſz. punten ende artieulen ten eeuwigen dagen vaſt ende van waerde ſoude mogen blyven, ſoo hebbe deſe voorn. Fundateurs den eerw. Vader in Chriſto Heer *Philips van Bourgongen*, Biſſchop des Biſdoms van Uitrecht, gebeden, dat zyn Genaden alle deſe geaſſigneerde goederen ende renten die hier

hier naarmaels tot deſe *Vicarye* of Capellerye mogen gegeven werden, wil mortificeren ende geeſtelyk maken, ende deſe *Vicarye* tot een eeuwigen tytel van een benificie te erigeren ende den ſelfden Heer *Frederick Janſz.* Clerk en Prieſter voor den eerſten Poſſeſſor daar in wil ſetten of inſtitueren met alle de behoorlyke ſolemniteyten.

Dit is geſchiet tot Rotterdam ten huyſen van *Joris Wolfertſz.* den Bontwerker in die Kerkſtraet, in den jaare, indictie, maand en dage, uyre en Pauſdomme voorſz. in tegenwoordigheyt der honeſter mannen, Heer *Joris Dirckſz.* Prieſter, en *Joris Wolfertſz.* die Bontwerker voorn. Poorters van Rotterdam, des Biſdoms van Uytrecht geloovige ende waaragtige getuygen daar over geroepen en ſonderling gebeden.

Et ego Ysbrandus Solerius, *filius* Jacobi, *Clericus Trajectenſis Diœceſis, publicus Apoſtolicâ auctoritate Notarius, quia hujuſmodi Vicariæ ſeu Capellaniæ erectioni, dotis ipſius aſſignationi, præſentationi, petitioni, cæteriſque præmiſſis, omnibus & ſingulis dum ſic, ut præmittitur, dicerentur, agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi, ac in notam ſumpſi, ex quâ hoc præſens publicum inſtrumentum manu propriâ ſcriptum exinde confeci, publicavi & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi atque ſubſcripſi, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus & requiſitus.*

Atque hæc eſt Philippi, Ultraj. Epiſcopi, approbatio:

Philippi, Traj. Epiſc. confirmatio.

PHILIPPUS *de Burgondiâ*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, notum facimus ad perpetuam rei memoriam.

His quæ pro divini cultus augmento provide ordinata ſunt, ut illibata perſiſtant, libenter adjicimus roboris firmitatem.

Hinc eſt quidem quod nos ad humilem ſupplicationem dilectorum nobis in Chriſto *Reyneri* filii *Jodoci*, & aliorum nominatorum in inſtrumento publico, cui præſentes noſtræ litteræ ſunt transfixæ, contuberniorum & procuratorum contubernii Altaris Sanctorum *Coſmæ* & *Damiani* Martyrum ſiti in Parochiali Eccleſiâ ſancti *Laurentii* oppidi Rotterodamenſis noſtræ Diœceſis.

Fundationem, dotationem & erectionem *Vicariæ* perpetuæ, cum juris præſentandi reſervatione, ac aliis articulis, conditionibus & punctis, de quibus in dicto inſtrumento fit mentio.

Auctoritate noſtrâ ordinariâ tenore præſentiom approbamus, ratificamus & in Dei nomine confirmamus, ac bona inibi ſpecificata in titulum Eccleſiaſtici benificii erigimus, & eadem bona aſſignata & eidem *Vicariæ* impoſterum aſſignanda Eccleſiaſticæ aſſeribimus libertati, & eadem amortizamus ac decernimos Eccleſiaſticâ libertate gaudere debere, atque ſub noſtra & Eccleſiaſticâ ſuſcipimus protectione, jure communi & matricis Eccleſiæ, cui derogare non intendimus, ſemper ſalvo. Et nihilominus dictam *Vicariam* dilecto nobis in Chriſto *Frederico*, filio *Johannis*, Presbytero noſtræ Diœceſis, nobis pro primariâ vice præſentato hac eadem primariâ vice auctoritate noſtra contulimus atque traditione præſentium providemus de eâdem inſtituentes ipſum in eandem. Quocirca univerſis & ſingulis Dominis Presbyteris, Clericis, Notariis, tabellionibus publicis, nobis ſubditis & eorum cuilibet diſtricte præcipientes mandamus, quatenus ipſum Dominum *Fredericum* in dictæ *Vicariæ* ac jurium & pertinentiarum omnium ejuſdem veram, realem & actualem poſſeſſionem recipiant, ponant & admittant, & ſibi de ejuſdem *Vicariæ* fructibus, redditibus & proventibus reſpondeant & reſponderi habeant temporibus ad hoc poſitis & ſtatutis. Datum ſub ſigillo noſtro ad cauſas Anno Domini 1522. die vero primo Januarii.

S. BEYER SSt.

In dorſo ſcriptum erat:

ANNO milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo ſecundo, menſis Januarii die nonâ, introductus eſt Dominus *Fredericus*, filius *Johannis*, ſecundum formam & tenorem præſentis retro ſcripti mandati, in corporalem, realem & actualem poſſeſſionem, vel quaſi, *Vicariæ* ſeu Capellaniæ perpetuæ ſituatæ in & ad Altare beatorum Martyrum *Coſmæ* & *Damiani*, erectum in Eccleſiâ ſancti *Laurentii* Martyris oppidi Rotterdamenſis, per me *Ysbrandum Solerium*, filium *Jacobi*, Notarium auctoritate Apoſtolica Publicum; accepto prius ab eodem *Frederico* ſolito juramento

Acta ſunt hæc anno, menſe, die ut ſupra, præſentibus ibidem una mecum diſcretis & honorabilibus Dominis Presbyteris, Domino *Petro Kunt* & Domino *Cornelio*, filio *Henrici Vlas*, Trajectenſis Diœceſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Quod ego Notarius Publicus atteſtor nomine & ſigno meis ſolitis & conſuetis ſubſcriptis,

YSBRANDUS SOLERIUS, Nts.

III. *Vicaria* ad honorem S. *Joannis Euang.* fundata Ao. 1522. Aprilis 15 per *Joannem*, *Theodorici* filium, per eundem Philippum, Ultraj. Epiſc. confirmata Ao. 1522. Maji 18. — Vic. S. Joannis Euang.

En fundationis ejus Tabulas:

IN *nomine Domini, Amen.* Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat evidenter & ſit notum, quod Anno à Nativitate ejuſdem Domini MD.XXII. Indictione decima, menſis Aprilis die XV. hora tertia, vel quaſi, poſt prandium, ſede vacante; in mei Notarii Publici teſtiumque infra ſcriptorum præſentia perſonaliter conſtituti providi ac diſcreti viri & Domini Mr. *Jacobus de Diemen*, Vice-Curatus Parochialis Eccleſiæ in Rotterdamo, Dominus *Wilhelmus* filius *Jacobi*, perpetuus ejuſdem Eccleſiæ Vicarius Presbyteri, *Reynerus*, filius *Joannis de Conine*, ac *Florentius*, filius *Adriam Biſcop*, Trajectenſis Diœceſis, executores ultimæ voluntatis honeſti viri & Domini *Joannis*, filii *Theodorici*, dudùm defuncti, qui cum in humanis vitam ageret piæ devotionis forſan attractus affectu, cupiens terrena in cæleſtia & caduca in æterna felici commercio commutare, quandam *Vicariam* ſeu Capellaniam perpetuam, dotemque illius ex ſuis bonis per eum relinquendis teſtamento erigi, fundari, ac, prout ex eo lucidius apparet, poſt ſuam mor- — fundatio.

mortem dotare voluit & mandavit per ſuæ ſupremæ voluntatis executores.

Toto itaque deſiderio voto teſtatoris prælibati ſatisfacere volentes, imo quod pium factum eſt & religioſum effectui mancipantes ad Dei Optimi Maximique honorem, per quem hominum, maris & terræ regimen noſtramque certiſſimam ſalutem, ejuſdem almæ genitricis & ſancti *Joannis* Apoſtoli & Euangeliſtæ, ex bonis quondam Domini *Johannis* prædicti, in illius animæ ſolatium & omnium vivorum & mortuorum ſalutem, quandam *Vicariam* ſeu Capellaniam perpetuam in & ſuper altare noſtræ Dominæ, vulgò dictæ *dat Oude Gilde*, Eccleſiæ Parochialis ſancti *Laurentii* Martyris oppidi Rotterdamenſis partium Hollandiæ Trajectenſis Diœceſis, fundaverunt, erexerunt pariter & juxta ſæpe dicti teſtatoris voluntatem dotaverunt, ipſamque erigunt, fundant & præſentium tenore dotant, dantes in perpetuum ac irrevocabiliter aſſignantes pro dote ejuſdem *Vicariæ*, proque futuri *Vicarii* ſive Rectoris ejuſdem perpetuo in eodem ſervituri ſuſtentatione, bona & redditus ſubſequentes; in primis videlicet duas libras Hollandiæ ſingu-

cenſus: lis annis in perpetuum ſublevandas de & ſuper domo & areâ honeſti viri *Adriani*, filii *Ægidii*, ſituatis in plateâ vulgò dicta *de Kipſtraet*, cui cohæret a parte Orientali *Domus Monsalium ſanctæ Annæ*, ab Occidentali Domus *Johannis Petri de Coninc*.

Item unam libram Hollandiæ ex domo & fundo *Bartholomæi*, filii *Cornelii de Olyſlager*, ſituata in prædictâ plateâ, habente ex Oriente domum *Theodorici* textoris, ex Occidente ſtratam publicam dictam *die Pannekoekſtraet*.

Item unam libram Hollandiæ ex domo & areâ *Adriani Johannis* fundatâ in vico vulgò *de Gorterſteeg*, cui a Meridie cohæret *Meyne*, filius *Wilhelmi Deels*, a boreali plaga *Heilegondis* relictæ quondam honeſti viri *Theobaldi Joannis*, Burgemagiſtri oppidi Rotterdamenſis.

Item triginta ſolidos Hollandiæ ſuper domo & areâ, nec non ſuper loco vulgò nominato *die Lynbaen*, honeſti viri *Henrici Petri*, ſituata in plateâ dictâ *die Viſſchersdyck*, in proximo portæ oppidi Rotterdamenſis communiter dictæ *die Schiedamſe poort*, nec non &c. &c.

Conditionibus tamen infra ſcriptis interpoſi-

leget, tis, quod videlicet Dominus *Adrianus*, filius *Laurentii*, fratris Domini *Johannis* præfati fundatoris, debeat, valeat ac poſſit primo in eandem *Vicariam* ſeu Capellaniam prædictam & principaliter inſtitui, & quod collatio, præſentatio ſeu jus Patronatus dictæ *Vicariæ* ſpectabit & pleno jure pertinebit, ſi quando eandem per reſignationem, aut permutationem, vel alias quotieſcumque vacare contigerit, uſque ad tertium gradum ad ſeniorem & proximiorem de Genealogia & ſanguine *Laurentii* fratris teſtatoris ſeu fundatoris, ſuprà nominati, cujuſcumque ſexus ſeu conditionis fuerint.

Deinde vero collatio, præſentatio ſeu jus Pa-

Collatio, tronatus præmiſſæ *Vicariæ*, quotieſcumque caſus vacationis quocumque modo occurrerit, *perpetuis temporibus pertinebit & pleno jure devolvetur atque ſpectabit ad matrem conventus Monialium Divæ Agathæ in Rotterdamme.*

Qui quidem *Vicarius* in dicto altari per ſe vel per alium Sacerdotem idoneum hebdomadatim celebrabit tres Miſſas tribus diebus quibus voluerit, infirmitate tamen ac alia cauſa legitima exceptis.

Supplicant igitur humiliter præfati executores Reverendo in Chriſto Patri & Domino noſtro Dom. *Philippo de Burgondiâ*, Epiſcopo Trajectenſi loci ordinario, ut hujuſmodi *Vicariam* ſeu Capellaniam ut prius tranſlatam, fundatam ac dotatam in Benificium Eccleſiaſticum erigere, fundationem, dotationem & aſſignationem prædictam confirmare, ratificare ac bona cum ſuis juribus, redditibus & proventibus inde proventuris aliiſque ſuperius aſſcriptis, item alia quævis in futurum ad uſus futuri Rectoris hujuſmodi Capellaniæ aſſignanda incorporare, ac decernere deinceps fore Eccleſiaſtica ac ſpiritualia ac Eccleſiaſtica libertate gaudere & immunitate debere, ac diſpoſitionem ſeu intentionem antedicti *Joannis*, teſtatoris ac principalis fundatoris, eſſe fundatam & erectam ac dotatam & modo præſcripto perpetuo inſerviendam auctoritate ſua ordinaria dignetur.

Acta ſunt hæc Rotterdami in domo habitationis diſcreti & prudentis viri & Domini *Jacobi de Diemen*, Vice-Curati Eccleſiæ Rotterdamenſis, ſub anno, indictione, die, menſe, hora & ſede vacante quibus ſupra, præſentibus ibidem providis & diſcretis viris & Dominis, Do. *Jacobo*, filio *Jacobi* & Magiſtro *Petro*, filio *Cornelii Cuyper*, Presbyteris Trajectenſis Diœceſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego *Ysbrandus Solerius*, filius *Jacobi*, Clericus Trajectenſis Diœceſis, publicus Apoſtolicâ auctoritate Notarius, quia præſcriptæ *Vicariæ* fundationi, erectioni, dotis illius aſſignationi, conditioni interpoſitioni, ſupplicationi cæteriſque omnibus & ſingulis præmiſſis, dum ſicut præmittitur dicerentur, agerentur, & fierent, una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi, & in notam ſumpſi ex quo hoc præſens publicum inſtrumentum manu propria ſcriptum exinde confeci & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi & ſubſcripſi in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus & requiſitus.

Sequitur approbatio & confirmatio Philippi Burgundi, Ultraj. Epiſcopi:

PHILIPPUS *de Burgundiâ*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſalus. Philippi, Traj. Epiſc. confirmatio.

Cultum divini ſpiritus augere cupientes ad humilem ſupplicationem dilectorum nobis in Chriſto Magiſtri *Jacobi de Diemen*, Vice-Curati, & Domini *Gulielmi*, filii *Jacobi*, perpetui *Vicarii* Parochialis Eccleſiæ oppidi Rotterdamenſis, nec non *Reyneri*, filii *Joannis de Coninck*, & *Florentii*, filii *Adriani Biſcop*, executorum ultimæ voluntatis honorabilis quondam viri *Johannis*, filii *Theoderici*, Presbyteri, & eo nomine fundatorum *Vicariæ* ſeu Capellaniæ, de qua in litteris, ſive inſtrumento publico, quibus hujuſmodi noſtræ literæ ſunt tranſfixæ, fit mentio.

Fundationem, dotationem & erectionem *Vicariæ* ſeu Capellaniæ hujuſmodi, prout in eiſdem litteris & inſtrumento deſcribuntur, tenore præſentium ratificamus & approbamus rataque & grata habemus & inviolabiliter volumus obſer-

vari eaque noſtra ordinaria auctoritate in Dei nomine confirmamus jure Curiali, Eccleſiæ, nec non jure communi ac noſtro & cujuſcumque alterius ſemper ſalvo, ipſamque *Vicariam* ſeu Capellaniam in titulum perpetui Beneficii Eccleſiaſtici erigimus, omniaque bona ad illam data & aſſignata ac danda & aſſignanda foro & eſſe Eccleſiaſtica decernimus & Eccleſiaſtica libertate fruenda.

Et nihilominus dilectum nnbis in Chriſto *Adrianum*, filium *Laurentii*, Presbyterum noſtræ Diœceſis ad *Vicariam* ſeu Capellaniam prætactam cum onere trium Miſſarum ſingulis ſeptimania celebrandis deſerviendam nobis primaria vice præſentatum, auctoritate noſtrâ ordinariâ in eandem *Vicariam* inſtituimus providimuſque ac tenore præſentium providemus de eodem.

Quare univerſis & ſingulis Presbyteris, Capellanis, Clericis & Notariis publicis quibuſcumque nobis ſubditis, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus prænominatum Dominum *Adrianum*, *Laurentii* filium, in & ad corporalem, realem & actualem poſſeſſionem dictæ *Vicariæ* juriumque & pertinentiarum omnium ejuſdem imponant, recipiant, admittant & inducant, ac de fructibus, redditibus ac proventibus dictæ Capellaniæ faciant & permittant reſponderi, & ad hoc poſitis & ſtatutis in contradictores & rebelles trium dierum Canonicâ monitiooe præmiſſâ excommunicationis ſummam fulminamus, noſtrarum teſtimonio litterarum ſigillo noſtro ad cauſas munitarum. Datum Anno Domini milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſecundo, die menſis Maji decimâ octavâ.

GR. BOYER, Ns.

Vicaria S. Jacobi Maj.

IV. *Vicaria* in eadem Eccleſia ad altare S. *Jacobi* Majoris, fundata Ao. 1508. Jan. 11. per Contubernium S. *Jacobi*, collata

Dno GERARDO GERARDI KLUYT, Presbytero.

Hæ ſunt fundationis Tabulæ:

ejus Inſtitutio,

In *nomine Domini*, *Amen*. Noverint univerſi præſentes publici inſtrumenti ſeriem inſpecturi, quod Anno a Nativitate Domini 1508. menſis verò Januarii die undecima, horâ quaſi undecimâ ante meridiem, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Julii*, divinâ providentiâ Papæ ſecundi anno ejus quinto, in mei Notarii Publici teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti honeſti & diſcreti viri *Johannes Winandi*, Burgimagiſter oppidi Rotterdamenſis, *Cornelius Bruſen*, *Arnoldus Gysberti*, *Judocus Johannis*, *Cornelius Nicolai*, Rectores ſive Hoofmanni pro tempore Contubernii ſive Confraternitatis ſancti *Jacobi*, dicti oppidi Rotterdamenſis, nec non Dominus *Jacobus Michaelis*, Presbyter, *Theodericus Johannis*, *Gysbertus Adæ* & *Nicolaus Theoderici* laici Confratres prædictæ Confraternitatis pro ſe ipſis, & de communi conſenſu ac ſanioris partis aliorum Confratrum, ut aſſeruerunt unanimiter conſenſerunt, & quilibet eorum conſenſit in quandam reſignationem fiendam cujuſdam *Vicariæ* fundatam in Eccleſia Parochiali oppidi Rotterdamenſis in & ad altare ſancti *Jacobi* Apoſtoli, cujus præſentatio ſive collatio ſpectat *Collatio,* ad prædictos Rectores ſive Confratres ſæpe dicti Contubernii per quendam Dominum *Jacobum Rudolphi*, ad præſens Rectorem ſive poſſeſſorem dictæ *Vicariæ* cum omnibus ſuis juribus & pertinentiis univerſis in & ad manus cujuſdam Domini *Gerardi Gerardi Cluyt*, Presbyteri Rotterdamenſis, & non ad manus alicujus alterius: inſuper caventes quando prædictam *Vicariam* modo & forma prædictis obtinuerit, ex tunc volunt prædicti Rectores quod ipſe Dominus *Gerardus* in perſonâ propriâ deſerviet *Vicariæ* prædictæ.

Deſuper ſæpe dictus Dominus *Gerardus* obligavit ſe coram me Notario Publico & teſtibus infra ſcriptis, prædictam *Vicariam* nunquam alienaturum, ſive reſignaturum niſi in manibus Rectorum, niſi petitâ & obtentâ licentiâ a prædictis Rectoribus.

Ut autem omnia & ſingula prænarrata ſuum debitum ſortiantur effectum, obligavit ſe ſuaque bona mobilia & immobilia præſentia & futura ſub pœnis Cameræ Apoſtolicæ, in communi formâ conſtituendo ad hoc Procuratores irrevocabiles, etiam ſub hypotheca & obligatione omnium bonorum ſuorum præſcriptorum, ſcilicet honorabiles & diſcretos viros & Dominos *Jacobum Michaelis*, perpetuum *Vicarium* Eccleſiæ Parochialis Rotterdamenſis, aut *Joannem Jacobi*, Curatum in *Hilligersberg*, Presbyteros dictæ Diœceſis.

Et nihilominus ad majoris *roboris* præmiſſorum firmitatem præfatus Dominus *Gerardus*, *leges:* conſtituens promiſit fide datâ & ſub excommunicationis pœnâ Canonicâ monitione præmiſſâ, tunc ad ſancta Euangelia tactis Scripturis SacroSanctis corporale præſtitit juramentum, quod præfatos Procuratores ſuos ut præmittitur conſtitutos & ab eiſdem ſubſtitutos & ſubſtituendos nunquam revocabit, ſeu contra præmiſſa vel ipſorum aliquid faciet, neque veniet quacumque ratione, viâ, cauſâ ſeu modo quocunque, de jure ſeu de facto, neque abſolutione quacunque pro hujuſmodi revocatione faciendâ a quoquam impetrabit ſeu obtinebit aut per alium pro eo impetrare procurabit. Quinimo omnia & ſingula, quæ ipſi Procuratores vel eorum alteruter in præmiſſis fecerint, ex tunc prout ex nunc ratificat, approbat atque firmat cum proteſtatione etiam per eum expreſſe facta, quod ſi ipſe ullo unquam tempore dictos ſuos Procuratores vel eorum aliquem quovis modo revocaret, revocationem hujuſmodi ex tunc prout ex nunc revocat & annullat, pro nulliſque haberi vult & juribus non ſubſiſti, & ad obſervationem omnium & ſingulorum præmiſſorum ſe ipſum ſuaque bona præſentia & futura quocumque poſſe deberi, cogi, compelli, artari, citari, moneri, excommunicari, arreſtari, detineri, realiter & perſonaliter per cauſarum Cameræ auditorem, ejuſque locum tenentem, nec non omnium aliarum Camerarum Eccleſiaſticarum & ſæcularium judices ubique conſtitutos, ad quem ſeu quos pro præmiſſis recurſus habeatur, quorumlibet ipſorum juribus, cohertionibus & meris examinibus ſe ſuaque bona prædicta ſponte & ſcienter ſubmiſit, voluit & conſenſit, renuncians conſtitutionibus, actionibus & defenſionibus quibuſcumque juris & facti & ſpecialiter juriſdicenti generalem renunciationem non valere niſi præceſſerit ſpecialis, & inſuper voluit & expreſſe conſenſit quod hoc præſens publicum inſtrumentum juxta dictamen ſapientum in meliori & debitâ formâ reformaretur, ſi & quoties opus fuerit, facti tamen ſubſtantia in aliquo non mutata.

Super

Super quibus omnibus & ſingulis prænarratis prædicti *Joannes Winandi*, Burgimagiſter, *Cornelius Bruſen*, *Arnoldus Gysberti*, *Judocus Joannis*, *Cornelius Nicolai*, Rectores ſeu Hooftmanni, Dominus *Jacobus Michaelis*, Presbyter, *Theodoricus Johannis*, *Gysbertus Adæ*, *Nicolaus Theodorici*, nominibus propriis & aliorum confratrum dictæ Confraternitatis ſancti *Jacobi*, nec non & ipſe Dominus *Gerardus Gerardi*, Clericus & Presbyter Trajectenſis Diœceſia, petierunt a me Notario Publico infra ſcripto fieri, & confici unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta in meliori forma. Acta fuerunt hæc in Eccleſia Parochiali oppidi Rotterdamenſis ſub anno, indictinne, menſe, die, horâ & Pontificatu quibus ſupra, præſentibus ibidem una mecum honeſtis & diſcretis viris & Dominis *Joanne Jacobi*, Paſtore in *Hilligersberg* & *Leonardi Petri*, Vicario perpetuo dictæ Parochialia Eccleſiæ Rotterdamenſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter atque rogatis.

Et ego *Paulus*, filius *Johannis de Delff*, Clericus Trajectenſis Diœceſis, publicus ſacra Imperiali auctoritate ac ordinaria admiſſione Notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſicut præmittitur fierent & agerentur una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi, idcirco hoc præſens inſtrumentum manu alterius, me aliis præpedito negotiis, fideliter conſcriptum exinde confeci, ac in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi & ſubſcripſi in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus, ac debitâ cum inſtantiâ requiſitus.

Indulgentiæ altare ejus frequentantibus &c.

Jacobus de Ridder, Epiſcopus Ebronenſis, Vicarius Sede Ultraj. vacante Generalis altare D. *Jacobi* in feſto dedicationis, ejuſdem devotè viſitantibus, &c. XL. dierum Indulgentias conceſſit per haſce Tabulas A°. 1524.

JACOBUS RIDDER, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Ebronenſis, ſede Epiſcopali Trajectenſi vacante a Prælatis & Capitulis quinque Eccleſiarum Trajectenſium in Pontificalibus Vicarius Generalis deputatus, univerſis & ſingulis præſentes noſtras litteras inſpectaris ſalutem in Domino ſempiternam. Dignum & congruum arbitramur ut altare S. *Jacobi* in Parochiali Rotterodamenſi ſituatum in honorem *Dei Omnipotentis* & *glorioſiſſimæ Virginis* ac S. *Jacobi* Apoſtoli, Anno Domini 1524. decima ſeptima Maji, per nos dedicatum & conſecratum generoſis remiſſionum muneribus & impendiis perſequatur, quo Dominus noſter *Jeſus Chriſtus* . . . . . ceſſionibus vota dirigat fidelium & ad gratiam exauditionis admittat. Cupientes igitur ut prædictum altare S. *Jacobi* congruis frequentetur honoribus & a fidelibus Chriſti veneretur, omnibus vere pœnitentibus qui præfatum altare cauſa devotionis vel peregrinationis vel orationis viſitando acceſſerit, quique in die dedicationis, quem Dominica poſt feſtum beati *Jacobi* Apoſtoli pronuntiamus ſingulis annis ſolemniter celebrandum, aut Dominicis diebus ac feſtis celebribus, nec non tertiis & ſextis feriis tria *Pater* & totidem *Ave Maria* dixerint, Miſſam ſeu Miſſas in altari celebraverint, aut celebrari fecerint, aut celebranti miniſtraverint, aut qui pro manutentione & conſervatione dicti altaris manus porrexerint adjutrices, eleëmoſynas, oblationes, aurum, argentum, calices, luminaria, aut alia paramenta ſeu fulcimenta ad cultum & honorem divinum donaverint, procuraverint, teſtamenta ſua ad hoc legaverint, aut alios ad quidcunque conferendum induxerint, toties quoties præmiſſa aut aliquid præmiſſorum perfecerint, de Omnipotentis *Dei* miſericordiâ & beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum meritis confiſi quadraginta indulgentiarum dies de * . . . . . miſericorditer in Deo relaxamus in cujus rei teſtimonium præſentes noſtras litteras ſigilli noſtri appenſione juſſimus communiri. Datum in oppido Rotterodamenſi anno, menſe, ac die quibus ſupra.

* *Veroſimiliter injunctâ pœnitentiâ*

Vicaria S. Stephani;

V. *Vicaria* ad altare & in honorem S. *Stephani*, Proto-Martyris, in *Laurentiana* Eccleſia ad Auſtrum, fundata A°. 1479. juxta hoc teſtamentum vernaculum:

ejus inſtitutio.

IN *den name des Heeren*, *Amen.* op dat wy mogen verkrygen die eeuwige zaligheyt, dewelke ons onſe glorieuſe Prince en Saligmaker, als dat laetſte eynde onſer ſcheppinge van Godt geeuwt ſal werden, ſoo iſt gerade dat een ygelyk van ons met Godsdienſtige werken ende aelmiſſen in dit wandelbaer leven hem ſelven alſoo beſchicken en diſponeren dat hy de toekomſte der glorieuſe Prince en Coninx hoff bequaem gevonde mag werden. Hierom iſt, dat wy *Adriaen Gysbertſz*, *Pieter Gysbertſz*, *Jacob Gyſbertſz.* gebroederen; *Alyt Gysbertſdr.* *Maryken Gysbertſdr.* *Margriete* * *Gysbertſdr.* ende *Elsbeen Gysbertſdr.* geſuſteren; alle *Gysbert Jacobs* kinderen van getrouden bedde, wiens ziele God genadig ſijn wil: willens en wetens onſe vyff ſinnen, wel gedelibereert ende met welberade gemoeden, in verlateniſſe onſer ſonden, onſer ouders, ende alle onſe lieve vrienden ſonden; ende tot vermeeringe der dienſte Gods geſondeert, gedoteert ende geſtigt hebben, fonderen, doteren en ſtigten een eeuwige Capellerye ofte *Vicarye*, in de Prochy Kerke van Rotterdam, in de eeren des Almagtigen Gods, ende Saliger maget *Maria* ſijn lieve moeder, des heyligen Apoſtels ſint *Jacobs*, ende ſonderling inde eere des heylige Martelaers ſint *Stevens* ende des heyligen Martelaers den Ridder ſint *Joris*: tot welke *Vicarye* ofte Capellarye wy *Adriaen Gyſbertſz*, *Pieter Gysbertſz*, *Jacob Gysbertſz*, *Alyt Gysbertſdr*, *Maryke Gysbertſdr*, *Margriete Gyſbertſdr* ende *Elsbeen Gysbertſdr.* voorſz. gegeven ende beweſen hebben, geven ende bewyſen tot een ſekere giſte ende dotatie vier pond Hollants payement 's jaars eeuwige renten, ſprekende op een Virtel lands, gelegen in den Ambagte van Capelle. *Item* nog een rentebrief van anderhalf pond 's jaars eeuwige renten, ſprekende op vyf Mergen lands en twee hond in Capelle. *Item* nog een rentebrief van een pond Hollants 's jaars eeuwige renten, ſprekende op anderhalf Virtel lants, gelegen in den Ambagte van Capelle. *Item* nog een ſtuk lants omtrent drie Mergen of meer, gelegen in den Ambagte van Capelle, ende heeft belegen *Ysbrant Claeſz.* en *Claes Keuyt Dircz.* met een doorgaande Virtel lants aen de

* Deſe *Margriet Gysbertſd.* was groote moeder van myn moeder *Maertje Pietersd.*, en overgroote moeder van my *Matthys Claeſz. vander Horſt.*

Digitized by Google

ooſt ſijde, ſtreckende uytter *Yſſel* tot 's *Gravenweg* toe. *Item* nog vier Mergen lants luttel meer of min, gelegen in den Ambagte van *Capelle* in twee ſtucken elx van drie Mergen luttel meer of min, daar *Claes Keuck* in elk ſtuck een derde deel heeft, en leyt tuſſen dat Gods-huys land van *Capelle* en de voorſz. drie Mergen, en ſtreckt tot uytter *Yſſel* tot aen 's *Gravenwegh*. Ende nog geven wy ende bewyſen tot de voorſz. giſte derdalf Mergen lands luttel meer of min, gelegen in *Ommoorden*, geheten *Wolfers* bruyker, leyt gemeen met het Godshuys land van *Hilligersberg* ende met *Gerrit Adriaens* land. En deſe *Vicarye* of Capellerye ſal men bedienen op ſint *Stevens* outaer ſtaende binnen de Prochy Kerk van Rotterdam aen de zuyt zyde van de ſelve Kerk, ofte daar hy naarmaels binnen de voorſz. Prochy Kerk ſtaen ſal, of geſet mogt werden, ende die eerſte collatie, giſte ofte preſentatie der eeuwiger *Vicarye* ofte Capellarie voorſz. ſal
Collatores, ſtaen, en ſtaat de giſte van *Adriaen Gysbertſz.* onſen broeder te geven ende te preſenteren wie hem ſelven beſt geliefst ende goed dunken ſal, ende naar hem *Pieter Gysbertſz.* ter eerſter vacantie, waart dat hy by levende lyve ware, ende waer hy uytter tyt ſoo ſal die collatie ende giſte ſtaen aen *Jacob Gysbertſz.*, ende alſoo verre hy ook in levende lyve ware, ende waar hy uytter tyt, ſal die collatie voort ſuccederen en komen aen die outſte ſuſter, en ſoo voorts van de outſte tot de outſte, en naar de doot van ons broeders en ſuſters ſoo willen wy en ordoneeren, dat de collatie ende Patronelyk recht weder komen ende beſterven ſal van boven neder aende outſte ende naeſte die van ons broederen en ſuſteren geechts bedde gekomen ſullen weſen, te weten van ons broederen voor, en van ons ſuſteren naa alſoo wy voorgenoemt ſtaen, ende altyt de jonxte man voor dat outſte wyf te gaen, ſtaende in gelyke grade. Willende voort ſoo dikmael als die *Vicarye* vaceren, ledig ofte verſtorven ſal weſen, dat men als dan die geven ſal een van onſe naeſte bloede, gekomen weſende vande zyde van onſe vader zal^t. memor. behoudelyk dat die gene die deſe giſte ende preſentatie vander voorſz. Capellerye of *Vicarye* naarmaels gebeuren ſal, dat die Clerck ſal weſen, ende ſal gehouden en bequaem weſen binnen de eerſte vyf of ſes jaren naar dat hy gepreſenteert ſal weſen ter prouve voorſz. Prieſter te worden en daar toe verbonden weſen, ende de-
leges, ſe aldus gepreſenteert ende geinſtitueert tot een Capellaen of *Vicarius* der Capellerye ofte *Vicarye* voorſz. by ſy Prieſter ofte Clerk ſalſe bedie-
onera, nen met drie Miſſen ter weke, ende naar elke Miſſe voor dat outaer aſtreden ende leſen een *Miſerere mei Deus*, ende *de Profundis* over de ziele van *Gysbert Jacobſz.* onſen vader, over ons en onſe ouderen en broederen die deſer wereld geleden zyn ofte nog lyden ſullen, ende tot elke vier tyden binnen 's jaars, die men noemt *quatuor tempora*, een *Vigilie* met negen leſſen alſoo dat behoort, &c.

Ende want ik *Adriaen Gysbertſz.* voorſz. als eerſte *Collator* ende giver vande voorſz *Vicarye* ofte prouve by myn levende lyve deſe voorſz. prouve geve en gunne ook om Gods wille een die my dunke daar toe nut en bequaem te weſen, ende want myn dunke dat Heer *Joris Gyſ-*
Jus *bertſz.* Prieſter myn lieve broeder daar toe nut
Vicarii. ende bequaem is, ſoo iſt dat ik den voorſz. Heer *Joris* myn broeder deſe voorſz. prouve eerſt gegunt ende om Gods wil gegeven hebbe, ende geve die te bedienen, in alre manieren als voorſz. ſtaet; ende om des willen dat wy *Adriaen*, *Jacob*, *Pieter*, *Alyt*, *Maryke*, *Maergriet* en *Elsbeen*, broeders en ſuſters, begeren en uyterſte willen is, dat deſe voorſz. prouve ten eeuwigen dagen blyve mag, ſoo iſt dat wy verſoeken en ootmoedelyk bidden den eerwaerdigen en edelen Heere *David van Boergondyen*, Biſſchop des Chriſdoms van Uytrecht, ofte ſijn eerwaerdigen Vicaris in ſijn abſentie, dit te willen, believen, en ratificeeren en veſtigen op dat het ten eeuwigen dagen vaſt blyven mag, ende om dat ik *Adriaen Gysbertſz.* voorn. Heer *Joris* Prieſter, myn lieve broeder voorſz. deſe prouve om Gods wille gegeven hebbe ſijn leven lang te beſitten, welke ik hem gaerne geveſtigt ſage, ende alſoo ik geen ſegel hebbe, ſoo hebbe ik gebeden *Yſbrandt Claeſz* myn ſuſters man, ende *Pieter Koper Dirxz.* dit over my te beſegelen; ende alſoo wy broeders en ſuſters voorſz. begeren dit alles ſal onderhoude werden als voorſz. ſtaat, hebben wy in preſentie van Mr. *Ocker Pieterſz. Koper*, Mr. *Arent Willemſz.* en Hr. *Adam Janſz.* Prieſteren, ende *Johannes Allartſz.* Secretaris der ſtede van Rotterdam gebeden *Ysbrant Claeſz.* ende *Pieter Koper Dirxz.* voorn^t. deſen brief mede over ons te beſegelen, ende wy *Ysbrant Claeſz.* ende *Pieter Koper Dirxz.* voorſz. hebben in preſentie ende byweſen van den tuygen voorſz. om bede willen van *Adriaen*, *Pieter*, *Jacob*, *Alyt*, *Maryke*, *Margriet* ende *Elsbeen*, *Gysberts* ſoonen en dogteren voorſz. deſen brief beſegelt, ende elx onſe zegelen hier onder aengehangen, in 't jaer ons Heeren 1479. op den ſevenſten dag in Junio.

Onder ſtond geſchreven,

Collatione hæc copia concordat cum ſuo principali quod teſtor;

En was geteekent,

ISBRANDUS SOLERIUS, Nts.

Vicaria in eadem Eccleſia ad altare S. *Bartholomæi*, fundata Ao. 1483. Junii 30 per *Wolbrandum* *Bartholomæi*, & *Gertrudem Baldewini*, conjuges legitimos, *in laudem Dei Omnipotentis*, *beatiſſimæ Virginis Mariæ*, & *S. Eraſmi Martyris*. Comparuit ille coram Dno *Theodorico Marborch*, Præbendato Eccleſiæ Traj. &c. tanquam Procuratore Ven. D. Mri *Gysberti Venroe*, pro tunc in longinquis partibus agentis: & *Wolbrandus* hanc primus contulit *Olivero Henrici*, Presbytero, nepoti ſuo, collationem hanc ratam habente Davide Burgundo, Ultraj. Epiſcopo, præſentibus Mro *Theodorico Jacobi*, Vicario perpetuo dictæ Eccleſiæ, & Dno *Joanne de Gelre*, aliàs de *Edem*, in eadem Eccleſia Officiante Presbytero, præſente *Jacobo Mercatore*, Clerico, Notario Apoſtolico & Imperiali. Acta ſunt in Eccleſia Parochiali Rotterodamenſi ad altare ibidem S. *Bartholomæi* 1483. 17. Febr. tempore decantationis Veſperarum, præſentibus Mro *Cornelio*, filio *Petri Nachtegael*, & Dno *Adriano*, filio *Jacobi Petri*, Presbyteris, &c. Vicaria S. Bartholomæi, ejuſque inſtitutores, &c.

Vicaria ibidem Eccleſia ad altare S. *Eligii*, fundata Ao. 1500. Maji xxiii. per *Dodonem van der Sluys*. Vic. S. Eligii.

Fuere

Fuere & alia io eadem *Laurentiana* Eccleſia altaria, atque ad ea *Vicariæ*;

Vicariæ aliæ. *Vicariæ* ad altare *S. Anthonii.*
. . . . *S. Nicolai.*
. . . . *S. Georgii.*
. . . . *S. Michaelis.*
. . . . *S. Ewaldi.*
. . . . *S. Andreæ.*
. . . . *S. Judoci.*

Aliæque adhuc plures, quarum Tabulæ fundationis ad nos non devenerunt, quaſque ex Vicariis poſt Coratores ſeu Paſtores *Laurentianæ* Eccleſiæ reccoſendis, Lector dignoſcet.

Paſt. mun. Collatores, Collatio muneris Paſtoritii pridem pertinuit ad Monaſterii S Pauli apud Ultrajectum Abbatem; quæ & deio, alternis certè vicibus, per Abbatem hunc, & Rom. Pontificem facta; quam & patriæ Principes ſibi poſtmodum arrogarunt.

proventus, Reddit illud abſenti 200. flor. Rhen. annuè; valetque anouatim cum omni ooere 300. flor. Rhen. In his 111. libras ex ædium proventibus. Æditui munus confertur ab oppidanis, ex donatione Alberti Bavari, Hagæ-Comitis conceſſa 7. Oct. Ao. 1402.

ult. fata, * Anno 1572. XII. Nov. Rotterodami ultima Miſſa ac concio io primaria Eccleſia Catholico ritu habita, per *Martinum Duncanum:* in hac oppidanos hortabatur, conſtantes ut permanerent in avita Catholica fide: XIV. die Nov. Altaribus & Iconibus nudata, die XV. prima concio Calviniano more peracta eſt.

Demùm Anno 1676. ultima die Julii, D. *Laurentii* effigies ad Auſtrum locata, Kalendis Auguſti imago S. *Mariæ Magdalenæ*, ab Eccleſia ſublata, & in cæmentum contuſa

En Paſtorum ea in Eccleſia contiouatam ſeriem, ex Eccleſiæ Tabulis deſumpta.

ſeries priſcorum Paſtorum, Ann. 1306. D. THEODORUS, S. Pauli Ultraj. Monachus.

1306. Mr. JOANNES.

1407. Mr. RUDOLPHUS VAN SANDE.

1449 Dominus Mr. ADOLPHUS DE HAES, qui ſecundum lapidem ad ſtructuram jecit in ædibus D. *Laurentii*, ut modò vidimus.

1450. D. Mr. PETRUS DE GOUDA, qui & Canonicus Traj.

1466. D. Mr. GYSBERTUS DE REYMADE, Canonic. Lubecenſis.

1473. GYSBERTUS VAN VENRAY, Canon. Lubec. & S Salv.

1483. D THEODORICUS MARBURCH, qui & Canonicus Traj.

1490. D. ANDREAS DE VENROY, Decanus Xantenſis.

1496. D. Mr. GEORGIUS VAN DEN HONAERT.

1500. D. PETRUS DE VENROY, Can. ad S. Salvat. Ultraj.

1500. Mr. SIMON VANDER SLUYS.

1515 Mr. ANDREAS DE VENROY, Præpoſitos Daventr. Coloniæ ſedem habens.

Hujus Vice-Curatus, eo tempore aonorom LX.
Mr. JACOBUS DE DIEMEN.
Vice-Curatus S *Laurentii*,

1567. D. Mr. JOANNES WYCKRAED, poſtmodum Curatus.

De eo, atque noviſſimi ævi Paſtoribus, mox infra fuſius.

* *Summa Rural.*

Vicarii ſeu Prebendati Eccleſiæ Rotterdamenſis.

Ao. 1343. *D. Hellebaren*, Vicarius S. Mariæ. atque Vicariorum,
1366. *D. Laurentius Theodori Paleys.*
1407. *D. Ockerius Joannis*, Vicarius S. Spiritus.
D. Gysbertus Martini.
D. Joannes Theodori.
1422. *D. Joannes Tydemann.*
D. Bartholdus Nicolai.
1436. *D. Arnoldus Joannis.*
D. Cornelius Vleesbouwer.
D. Wilhelmus Nagel.
D. Theodorus Jacobi, Vicarius S. Petri, & Magiſter memoriarum.
1440. *D. Gerardus vander Meer*, Vicarius St. Antonii.
1455. *D. Wilhelmus Gysberti*, Vicarius St. Jacobi.
1465. *D. Henricus Joannis*, Vicarios S. Petri, & Magiſter memoriarum.
D. Petrus Petri, Magiſter memoriarum.
D. Arnoldus Petri, Magiſter memoriarum.
D. Gerardus Lieſvelt, Vicarius, & Decanus Schielandiæ.
D. Jacobus Jacobi, Magiſter memoriarum.
1472. *D. Henricus Jacobi*, Magiſter memoriar.
D. Henricus Ysbrandi, Magiſter memor.
D. Ysbrandus Petri, Magiſter memor.
1479. *D. Georgius Gysberti*, Vicarius St. Stephani.
D. Adamus Joannis.
D. Arnoldus Wilhelmi.
D. Ockerus Petri Koper, Vicarius St. Petri.
1483. *Oliverius Henrici*, Vicarius St. Bartholom.
D. Joannes van Gelderen, dict. *van Eden.*
D. Cornelius Nachtegaal, Vicarius St. Petri.
D. Adrianus Jacobi Tromper.
D. Jacobus Mercator, Paſtor io Hillegersbergh, Decanus Schielandiæ, Vicarius St. Nicolai.
D. Arnoldus de Nayer.
D. Ysbrandus van Cralingen.
1490. *D. Cornelius Mercator.*
D. Jacobus Nicolai.
1498. *D. Jacobus Michaelis*, Vicarius St. Petri.
D. Jacobus Roelandi, Vicarius St. Jacobi.
1499. *D. Gerardus Poſt*, Vicarius S. Nicolai, & Decanus Schielandiæ.
D. Gerardus Gerardi.
1507. *D. Eraſmus Nicolai*, Vicarius St. Bartholomæi.
D. Wilhelmus Ewaldi Randſteck.
1508. *D. Gerardus Cluyt*, Vicarius S. Jacobi.
D. Adrianus.
D. Cornelius Hoet.
D. Arnoldus Moll.
D. Joannes Jacobi, Vicarius & Paſtor in Hilligersberg.
D. Leonardus Petri, Vicarius S. Petri.
1522. *D. Georgius Theodori.*
D. Jacobus van Diemen, Vicarius & Sacellanus S. Laurentii.
D. Adrianus Laurentii, Vicarios S. Joann.
D. Wilhelmus Jacobi, Vicarius S. Petri.
D. Reinerus de Coninck.
D. Florentius Adriani Biſcop.
D. Petrus Cuyper.
D. Petrus Hant.
D. Cornelius Vlas.

D. Fredericus Joannis, Vicarius S. Coſmi & Damiani.

1525. *D. Joannes Fricenis*, Vicarius & Magiſter memoriarum.

D. Wilhelmus Warbouts.

1529. *Hugo Cornelii*, ſucceſſor M^ri^. *Joannis Theodori.*

1529. *Theodorus Quirini*, Vicarius in Capella Dominorum *de Lecka.*

1529. *D. Jacobus Petri Aurifabri*, Vicarius ad altare S. Eligii.

1529. *Hugo Cornelii*, Vicarius ad altare S. Antonii, M^r^. *Joannis Theodori* ſucceſſor.

1537. *D. Wilhelmus Coenradi.*

1550. *D. Jacobus Gysberti Raem*, Vicarius S. Bartholomæi.

D. Wilhelmus Nicolai, Vicarius S. Petri.

D. Antonius Simonis.

D. Adriani Alewyns, Vicarius, & Proviſor Conventus Prædicatorum.

D. Wilhelmus van Cralingen, Vicarius S. Jacobi, Decanus & Canonicus te Meſſenæ in Flandria.

D. Nicolaus Borre van Laerſom, Vicarius & Vice-Curatus.

1566. *D. Joannis Well.*

D. Georgius Theodori Crimpen, Vicarius & Vice-Curatus.

1567. *D. Arnoldus Georgii*, Vicarius, & Decanus Schielandiæ.

D. Joannes Veen, Vicarius S. Bartholomæi, & Notarius Apoſtolicus.

1571. *D. Tymanus*, Vicarius altaris S. Nicolai, *Joannis Petri Wedde* ſucceſſor.

1572. *D. Arnoldus Georgii*, Vic alt. S. Georgii, *Goſwini Wolfardi*, matrimonio juncti ſucceſſor.

1573. *Arnoldus de Dyemen*, Vic. S. Michaëlis, per mortem D. *Petri*, *Petri* filii.

1574. *D. Hubertus Jacobi*, Vic. S. *Ewoldi*, per mortem D^ni^ *Simonis Petri* ſucceſſor.

1574. *D. Antonius Godefridi*, Vic. S. *Andreæ*, per mortem *D. Georgii Cornelii.*

1574. *Joannes Joannis*, Vic. alt. S. *Judoci*, per obitum *Petri*, *Petri* filii.

1577. *D. Joannes Cornelii Veen*, Presbyter, Vic. alt. S. *Bartholomæi*, per obitum D^ni^ *Antonii Simonis.*

Martinus Duncanus ſub Ann. 1572. ad tempus in primaria ibid. Eccl. Paſtor.

Catholicus ad S. *Laurentium* Paſtor, & Fidei quæſitor, ad Ann. uſque 1572.

Paſtorum ſeq. ſeries.

M^r^. HUBERTUS DUYFHUYSE, Rotterodamus, in patria urbe circà defectionem Paſtor creatus, novitium dogma, libidini ejus magis abblandiens, haud ægrè admiſit, & mox prodidit; undè & ob libidinoſam vitam inſectatus, Ultrajectum, dein Coloniam fugit; inde amiſſâ prole reverſus, Paſtor Ultrajecti conſtituitur ad S. Jacobum. Quod munus dum ex adventantium palato gerit, utrique parti fit inviſus. Avitam tamen fidem teſtimonio probans, in pluribus firmat; ipſemet tamen in defectione moritur Ultrajecti 3. Aprilis Anno 1581. ad S. Jacobum in clauſtri medio ibidem tumulatus.

D. M^r^. JOANNES WYCKRAEDT, deficienti Paſtori non adhæſit; quin potius devii hujus munus graviter egit, & populum Rotterodamenſem pro viribus in avitâ fide, quà verbo, quà exemplo egregiè firmavit.

Pulſus ex SS *Laurentii* & *Mariæ Magd.* æde ſacrâ, divina tamen officia, ut potuit, obivit. *Joannem Calleun*, devium Monachum ex Ordine Minorum, qui Catholicum Sacerdotem ex *Charloienſi* Eccleſia expulerat, & Calviniano ritu ſynaxim egerat, tam acriter fuit inſectatus, ut niſi clam eum tenuiſſent, vitæ incurriſſet diſcrimen.

Tandem magno Catholicæ religionis damno vir religioſiſſimus obit ſub initium Anni 1575. confectus mœrore ob tantam animarum ſtragem, quam identidem deplorans, arcère non poterat.

* D. M^r^. JOANNES REGNERI, ſtatim ab obitu *Joannis Wyckraedii*, id eſt Anno 1575. per *Schenkum*, Traj. Archiepiſcopum, conſtituitur Paſtor Rotterodamenſis.

Jacobus Torrius in *Relat. Rom.* ſimilem Paſtorem *ſuperſtitem*, ut mox videbimus, deſignans, vocat *Joannem Jacobi*, & a Patria *Goudanum.*

Fuerat hic Paſtor in *Heyligsberch*, vel ſimili pago urbi contermino.

At ſub Ann. 1572. ex Parochia pulſus, receptus fuerat in ædes prænobilis Domini de *Capelle*, non procul Rotterodamo diſſitas. Inde clam ad ſuos excurrens, tamdiu ibi delituit, donec ad Curam Rotterodamenſem deſtinaretur. Stabilem quidem ſedem propter temporum acerbitatem non habuit: ſed in vicinia moratus, identidem ſuis præſens aderat, eos in avitâ fide firmando, in afflictis rebus ſolatium eis impendendo, ſacra eiſdem, cùm expeterent aut neceſſitas exigeret, impartiendo, in Annum uſque 1616. VI. Maji, quo in extrema ſenectute munere eo cum vita eſt defunctus. Tranſumptum libri ejus Baptiſmalis ab VIII. Aprilis Ann. 1515. uſque ad 29. April Ann. 1616. quo obiit, manu *Joannis Meppelii*, Rotterod. Paſtoris, ex autographis Chartis deſumptum, in Paſtoralibus illic ædibus aſſervatur.

MARTINUS MODÆUS, patriâ Ultrajectinus, ad avitam fidem, unde majores deſciverant, reductus, Sac. Theol. Licentiatus, *Joannis Regneri* intrà urbem Rotterodamum per annum adjutor fuit, ut palam eſt ex dicto libro Baptiſmali, cujus tranſumptum eſt in ædibus illic Paſtoralibus. Philippus Rov. Archiepiſcopus Ann. 1621. III. Martii *Modæum* inſtituit Canonicum ad S. Petrum Ultrajecti.

Fuit vir vitæ omnino probatæ, ac doctrinæ non vulgaris: modeſtus tamen, ac ſecularis prudentiæ minus callidus. *Quotidianâ febre non leviter afflictum*, ſolatur Ann. 1629. dictus Rovenius, datâ ad eum Epiſtolâ, in qua & gravi ſtylo dehortatur, ne conſenſum præbeat, in alterum è Societate Jeſ. Presbyterum; hoc enim non ſibi ſolùm ac ſucceſſoribus grave futurum, ſed & legibus *Concordatorum* diſertè adverſari præmonuit. Epiſtolam dedimus *Batav. Sacr.* part. 2. p. 198.

Ab anno 16. uſque ad annum 29. ſe aſſiduè ut Paſtorem ovibus impendit *Modæus*, quandò Paſtori ovium Chriſto reddidit animam ſuam 7. Jan. Ann. 1630.

Huic Necrologus Eccleſiæ Batavæ hoc ad dictum annum conſignat Elogium:

Mr. Martinus Modæus, ex Heret. factus pretioſa Chriſti gemma, ab anno XVI. *uſque ad præſentem fideliſſimus Chriſti operarius, primus (ſc. inhabitans) Paſtor Rotterodamenſis.*

SEBASTIANUS HOOCHKAMER, ex corporum Medico, Animarum Medicus, captus, & cuſtodia detentus, fit Rotterodami Paſtor; magnoque zelo munus obiens, in Eccleſiam munificus, moritur cum ſanctitatis laude, cui Ne-

* *Ex Protoc. Eccl Rotterod. aliiſque antiquis Schedis.*

crolo-

crologus Eccleſiæ Batavæ hoc breve conſignavit Elogium :

Adm. R. D. Sebaſtianus Hoogkamer , Patriâ Goeſanus, Coll. Col. Alumnus , S T.L. ex Medico corporum, Medicus animarum, Succeſſor Mr. Martini Moddæi, primi Paſtoris Rotterodamenſis, obiit 26. Febr.

a Poſt *Sebaſtianum Hooghkamerum*, Paſtor Rotterodami primarius fit

JOANNES HEUMIUS , Ultrajectinus, Sacræ Theol. Licentiatus , Protonotarius Apoſtolicus, Schoonhovianus ad hanc diem Paſtor. Ad Capitulum Ultrajectenſem adſumptus, egit & oppidi & Tractus Delphenſis Archipresbyterum. Lepidè quidem facetus , ſed cumprimis doctus vir : nec Apoſtolicis tantùm laboribus, ſed & ſcriptis eruditis optimè de Eccleſia Dei meritus. Dedit enim ſermone vernaculo in 4. *Den onſterfelyken Adam*, id eſt , *Immortalem Adamum.*

De mediterende Duyf over de Sondagen en Heylige dagen, *Antw.* a1658. in 12.

Het Clooſter van Sion, *ibid.* 1664. 6.*deelen* in 8.

Latino ſermone ſcripſit duos libros in 8. quorum alter , *Joſeph Somnians* , alter, *Joſeph Accreſcens* inſcribitur. Ex hic Trallenſi , ille Caſtorienſi Epiſcopo eſt nuncupatus. Eſt & mihi ad manum manuſcriptus ejus Codex de Matrimonio Catholici cum Acatholica.

Calumniam de vitro in interitum Soc. epotato, a malevolis in odium Cleri & ipſius confiсto , validè protrivit.

Peſte, ejus quoque temporibus graviter Rotterodami graſſante, affectos intrepide viſitavit, & Sacramentis divinis recreavit. Demum Archipresbyter ac Paſtor Rotterodami , obiit ibidem 26. Auguſti Anno Dom 1673.

HENRICUS VAN MEPPELEN , Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. formatus, *Heumium*, cum tres circiter annos ei fuiſſet adjutor , in Paſtorali munere eſt ſubſecutus ; verè doctus & zelo plenus Sacerdos.

Tandem cum annis xx. & menſibus vii. Paſtorale onus ſuſtinuiſſet , 4. Aprilis Dom. Palmarum Anno 1694. diem clauſit extremum. Cum extremis muniretur , advocatis Eccleſiæ primariis monita dedit tali Paſtore digna.

JACOBUS WILLIBRORDUS TIMMER, Vianenſis , Sac. Theol. Baccal. form. impenſâ aliquot annis operâ in Begginarum Harlemi curiâ, Eccleſiæ huic per obitum *Henrici Meppelii* vacanti admotus, eam plurimùm promovit, & numero fidelium, & ædificii ſplendore , quod adeò extulit, ut vix ulli in toto Hollandiæ tractu cedat amplitudine, & apparatu magnifico. Inter cætera illud ditavit exquiſitiſſimis undequaque coäcervatis Sanctorum oſſibus & Reliquiis , inter quas eæ excellunt , quæ urbis Patroni ſunt D. *Laurentii* , ex *Ooſterbroucana* Abbatiâ , S. *Laurentio* nuncupatâ, eo delatæ, juxta teſtimonium, quod *Bat. Sac.* part. 2. p. 202. dedimus authenticum.

b (*J. Heumii*) temporibus Rotterodami Paſtoratus alter erigitur, *Paradiſi* nomine, ex Tabula *Paradiſi* illic dudùm appenſa : fortè etiam ex vicina Begginarum Curia ; ita, ut mox videbimus, nuncupata ejus inſtitutor fuit,

BERNARDUS HOOGWERF, Rotterodami conſpicuis ac divitibus parentibus , potioribus civitatis iſtius familiis agnatis oriundus. In omni prius piarum exercitationum cultu , & Theologicæ artis ſcientiâ ſub celeberrimis ejus ævi Magiſtris exculius, inſtar J. *Patricii* Romani ædificavit Eccleſiam largiore cenſu ditatam , cui ſervire magis quam præeſſe cupiens , immaturè, virtutibus dives obiit xv ſcilicet Octobris, Anno 1653. ætatis ſuæ xl.

Hujus Lemma,

Noli altum ſapere , ſed time.

Appoſita effigies animi dotes uberius deſignavit.

BERNARDUS A MOLDYCK , S.T.B. Phil. Rovenii Arch. Actuarius, ac ob ejus cauſam in vincula conjectus, & proſcriptus, ingenti lytro redemptus, fit Paſtor Rotterod. ſecundarius, & eo illic in munere obiit 11. Aprilis Anno Dom. 1648. Ejus, in ædibus Paſtoralibus, prototypon adſervatur.

JOANNES AB OYEN, Sac. Theol. Bacc. form. ſecundarius poſt *Moldyckium* ibidem Paſtor, obiit illic in flore ætatis 5. Octobris Ann. Dom. 1652.

NICOLAUS VANDER CLOES , Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. form. adjutor Rotterodami , ibidem & obiit 1. Auguſti 1654.

ADRIANUS OUTHEUSDEN , ex non ignobili ſtirpe Goreomienſis, in doctrinâ, præcipuè Theologicâ, non minimùm verſatus, Oratorii , *Bernardi Hoogwervii* munificentiâ erecti, Rector , & tanquam Begghinaſii Paſtor , per *Philippum Rovenium*, Archiepiſcopum, prioribus duobus vitâ jam functis, conſtituitur. Huic quaſi adjutor aderat *Bernardus Hoogwerf* ipſe ; & illo immatura morte , ut jam vidimus , defuncto,

JOANNES DAMMIUS, alio nomine *Aggerius* , Sac. Theol. Bacc. format. *Dammius* ſubindè *Outheuſdii* adjutor , vitâ decedit Anno 1660. menſe Octobri. Juris Utriuſque Licentiatus erat *Outheuſdius* , Capituli Ultrajectini Aſſeſſor , Seminarii Oeconomus, Archipresbyter inſuper per Rotterodamum & Schielandiæ Tractum.

Munia hæc ad canam uſque ſenectam curavit, donec plenus ætate ac meritis, Rotterodami ad alteram vitam migravit viii. Auguſti Anno 1682.

Succeſſorem relinquens,

HUGONEM GAEL, Lugduno - Batavum claris natalibus, J. U. L. qui cum propter adverſam valetudinem , & præcipuè ob imbecillitatem viſûs Paſtoratu, quem nitidiorem multò illuſtrioremque reddiderat , cederet , omnibus apprimè charus , eundem ex Superiorum conſilio tradidit,

PETRO CUYCKIO , Goudano , ex avita ſtirpe , Sac. Theol. Bacc. formato , viro meritiſſimo , non tantùm ob labores ibidem ſub *Adriano Outheuſdio*, & *Hugone Gaelio* ſtrenuè exantlatos; ſed inſuper ob acuti ingenii , maturi judicii, ſingularis eruditionis, religioſæ pietatis eximias dotes, caſtoſque ac blandos mores. Plurium hic annorum Paſtor, Aſſeſſor quoque Capituli Ultrajectini, atque Archipresbyter civitatis Rotterodamenſis , totiuſque Schielandiæ Tractûs , magno ſui relicto deſiderio ex longâ tabe defungitur nocte ante 20. Febr. 1717. ſucceſſorem nactus , laborum aliquo tempore ſocium ,

JOANNEM VAN BEECK, Ultrajectinum, Theologum Lovan. &c. Plura horum encomia, &c. vide *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 196. ad 203.

a *Relatio Rom.*

b *Relatio Rom. Jac. Torrii p.* 152.

Anno

Begginarum Curia.

Anno 1378. Begginarum Curia Rotterodami extructa, *Paradiſi* nomine appellata. Albertus, Comes Palatinus, hanc eodem anno, Dominicâ poſt Dominicam Palmarum in clientelam ſuam recepit, ſeq. Diplomate, deſumpto ex Codice MS. Civit. Roterod. mihi benignè à clariſſimo viro ex ſtirpe illic conſulari cum aliis multis communicato.

AELBRECHT, by Godes genade, Palenſgrave op ten Rhijn, Hartoge iu Beyeren, Ruwaert van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, ende van Vrieſlandt, doen condt allen luyden, dat wy die gratie Godts, by goede menſchen vervolgen ſouden, ende eenen ygelycken dien doen meer zyn, ende ſtercken: ſoo hebben wy, verſtaende dat een *Begynhoff* binnen den ſtade Rotterdam begonnen is, om te naerne, uten wercken leven comen, beſchouwen te commen, ende om in geenrehande leſie', of hinderniſſe daerinne te weſen, noch te brengen by yemande: ſoo hebben wy den *Begynhove* voorſz., gegeven, ende geven dat hem niemant onderwinden ſal, eenigerhande wille of ſpraecke daer in te hebben, noch te doen, dan by volenmen goetduncken, ende vryen wille der Meeſterſſen, ende haers Convents van den *Begynhove* voorſz. Ende ontbieden ende bevelen neerſtelyck aller onſer dienaren ende onderſaten, ende ygelicken byſonder, ende ſonderlinge onſen Gerechte van Rotterdam, die nu ſyn of naemaels weſen ſullen, dat ſy der Meeſterſſen daer in houden ende ſtercken, ende onlaſt ende moeyeniſſe, die den Convente hier en boven comt, of nemen in onſer naem, ende dat alſoo corrigeren, dats hem eeuwelycke een ander hoede. Ende, want wy hoopen dat dit voorſz. *Begynhof*, inder gratie Godts, ende tot meere bekennen, ende love Godts voortgaen ſal by goede ordonnantien, ſoo hebben wy deſen brief open beſegelt mit onſen zegele. Gegeven ter Goes, 't Sonnendachs naer Palmenſondach, in 't jaer ons Heeren duyſent, drie hondert, acht ende tleventich.

Gerberga, Montſurto oriunda annorum 123. v. Menſium ſine ſuperciliis obvia quæque legens, cum annos 87. ea in Curia tranſegiſſet, in ejus oratorio condita eſt.

hodiè de *Lombaert.*

Mutato regimine tranſiit hæc in tabernam, *Lombaert* dictam.

Dominicanorum Cœnobium; inter eos, ac Paſtorem oppidan. tranſactio.

Subindè & varia Rotterodami virorum, Monialiumque ſtructa Cœnobia. I. Monaſterium Dominicanorum, ad plateas *de Hoogſtraet*, & *Kipſtraet* vernaculè appellatas, ſub Ann. 1444. extructum. Cum inter Paſtorem oppidanorum, & Dominicanos controverſia orta eſſet circa jura Parochialia, inprimiſque ſepulturæ, tranſactio inter Paſtorem Rotterodamenſem *Gysbertum Veray*, & Priorem Dominicanorum iis legibus inita eſt, ut quibus juribus privilegiiſque, Ultrajectinos & Hagæ-Comitanus Conventus gaudent, ipſi quoque fruantur, inprimis circa ſepulturam mortuorum: inita ea 25. Febr. A°. 1473.

G*hysbrans de Veray*, Lubecenſis, & ſancti Salvatoris Trajectenſis Eccleſiarum Canonicus, Curatus oppidi Rotterodamenſis, Trajectenſis Diœceſis, notum facio univerſis, quod cum ea per quæ divinus cultus ampliari, & devotio ſuſcipere poſſit incrementum, ſemper cupio adjuvare, hinc eſt quod religioſis perſonis & Fratribus Ordinis Prædicatorum Conventus oppidi Rotterodamenſis pro me & ſucceſſoribus meis Curatus conceſſi & concedo per præſentes, quatenus liberè uti & gaudere poterunt omnibus & ſingulis privilegiis & indultis, per Dominos Apoſtolicos, & de jure hactenus conceſſis ſeu ſecundum formam & modum debitos ſpecificè admiſſis ipſis vel ipſorum Ordini; & quod dicti Fratres Prædicatores ſecundum ſui Ordinis conſuetudinem & privilegia, in funeralibus aliiſque actibus Eccleſiaſticis quibuſcunque me & ſucceſſores meos Curatos Eccleſiæ prædictæ concurrentibus ſe conventibus eorundem Ordinis in *civitate Trajectenſi* & in *Hagâ Comitis* Holland. conformabunt, hoc eſt, quòd licitè poſſint ſepelire tam adultos qui eorum ſepulturam apud eos elegerunt, quàm impuberes, quorum parentes ipſos in eorum cœmeteriis ſepiliri deſiderant, Confeſſiones meorum ſubditorum audire tam in Eccleſiis ſuis quàm in domibus ſæcularium, qui ratione infirmitatis, vel cujuſcunque debilitatis ipſos accedere non valent, & hoc toties quoties & quicunque ſaltem ad hoc vocati fuerint, & tunc memores meorum Vice-Curatorum ſeu Capellanorum in teſtamentis erunt, & ſic abſque oblocutione cujuſcunque accedere poſſunt & ſimiliter omnibus aliis privilegiis uti ſicut uſque in hodiernum uſi ſunt, dummodo Prior & Fratres ſupradicti in eorum ſermonibus, prædicationibus & Confeſſionum auditionibus, aut etiam aliis perſuaſionibus quibuſcunque publicis & occultis, ſubditos & Parochianos meos, ut ſepulturam in eorum Conventu ſeu Monaſterio eligant ad vovendum ſeu eligendum non induxerint, nec ipſi Capellani hoc idem ſimile attentabunt, cùm in jure ſuper hoc pœna ſit impoſita: ſalvo quod prædicti Fratres Prædicatores mihi & ſucceſſoribus meis Curatis pro portione Canonica oblationibus tam funeralibus quàm aliis juribus quibuſcunque in eorum Eccleſiâ ſeu Conventu ubicunque provenientibus Eccleſiæ meæ prædictæ aut mihi & ſucceſſoribus meis Curatis quomodolibet competentibus, ac indemnitatibus Eccleſiæ meæ dimidiam partem omnium oblationum inprimis exequiis ibidem ſepeliendorum dumtaxat offerendarum, finitis exequiis vel paulo poſt, legaliter perſolvant realiter & cum effectu, oblationibus provenientibus in exequiis punitorum dumtaxat exceptis, quas ex integro mihi vel Capellanis meis perſolvere tenebuntur. Inſuper dicti Fratres Prædicatores poſt prandium ſermones ſuos, & ſtationes conſuetas circiter horam ſecundam poſt prandium concludere, finire & terminare obligabuntur. Salvo tamen in præmiſſis & aliis ſemper jure . . . . . . Eccleſiæ meæ prædictæ, dolo & fraude aliiſque frivolis omnibus exceptionibus, quæ in præmiſſis fieri poſſent, ſemper excluſis. Et ut omnia & ſingula prænarrata eo melius valeant perpetuis temporibus in robore firmitatis permanere, pro me & ſucceſſoribus meis Curatis rogavi & rogo Reverendum in Chriſto Patrem ac Dominum meum, Dominum *David*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopum Trajectenſem, quatenus auctoritate ſua ordinaria dignetur hanc conceſſionem & indultum pro bono pacis & concordiæ obfirmare, roborare & confirmare. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras fieri meique ſigilli feci appenſione muniri.

Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo tertio, die verò viceſima quinta menſis Februarii.

Hi

Hi ſunt articuli concordiæ inter Dominum Vice-Curatum, & Conventum iſtum (ut aſſerunt) FF Prædicatorum concepti Ann. 1481. menſis Martii die octava.

Hi Concordiæ articuli,

I. Quod electio ſepulturæ debet cenſeri Canonica dum fuerit coram duabus perſonis cujuſcumque ſexus, ſive domeſticis ſive extraneis conſtituentibus & vocatis. Quod ſi talis teſtes non fuerint vocati ad hoc ſpecialiter, ſepeliantur arbitrio bonorum virorum in Conventu.

II. Quod non obſtante clauſula in pacto expreſſa depulſatione fienda, valeamus libere afferre funera cum ſolita proceſſione in triduo ante Paſcha, & tempore peſtis ſive campanis aliquomodo impeditis ſine tali compulſatione fienda. Adjicientes, quod aliis temporibus ſufficiat compulſationem fieri ante vel poſt delationem funeris.

III. Quod decedentes ab inteſtato ſepeliantur in ſepulcbris majorum ſuorum, ſicuti habetur 13. q. 2. *Ebron. & extra de ſepul. nos inſtituta & in ſexto cum quis*, pro quibus libenter ſolvemus juxta arbitrium duorum virorum.

IV. Quod cùm ſolemni proceſſione in ſolemnitatibus noſtris, Dedicationis Dominici & Capituli Generalis & Provincialis, liberè exire valeamus extra ſepta Monaſterii.

Tranſactio hæc rata habita a Davide Burgundo, Traj. Epiſcopo, per ſequens Ann. 1473. 26. Febr. Diploma:

rati habiti a Davide Burg. Traj. Epiſc.

DAVID DE BURGUNDIA, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, notum facimus univerſis, quod tranſactionem ſeu amicabilem compoſitionem inter honorabilem virum Magiſtrum *Ghysbertum de Veuraey*, Curatum Parochialis Eccleſiæ in Rotterdam & ſuos ſucceſſores dictæ Parochialis Eccleſiæ meæ Diœceſis, ex una; & Priorem ac Conventum Fratrum Ordinis Prædicatorum in prædicto oppido de Rotterdam partibus ex altera proinde factam, prout in litteris publicis, quibus hæc præſens noſtra confirmationis littera eſt transfixa, plenius continetur & deſcribitur, auctoritate noſtra ordinaria ratam ſive ratas ac firmam ſive firmas eſſe volumus, eamque ſeu eas ad evitandam altercationem atque diſcordiam, quæ verosimiliter inter partes ante dictas futuris adhuc temporibus oriri poſſent, auctoritate noſtra prædicta ad perpetuam rei memoriam in Dei nomine confirmamus, noſtrarum teſtimonio litterarum, ſigillo noſtro ad cauſas præſentibus appenſo munitarum.

Datum in civitate noſtra Trajectenſi, Anno Dom. 1473. menſis Februarii die viceſima ſexta.

En was geteekent

DE SLUSA.

Incendio abſumptum fuit Cœnobium hoc A°. 1563. in Xenodochium modò verſum.

Priores,

Inter Priores ejus Cœnobii nominati,

Anno 1550. ADRIANUS ALEWYNSZ.

1563. Fr. THEODORUS VAN NOORDEN.

1564. Fr. PETRUS CROOSWYCK OLIERSSE.

JOANNES MICHAELIS, Dominicanus, Ao. 1575. Rotterodami * in *Papiſtarum*, ut vocant, præcipuè Presbyterorum corruptelas e Cathedra invehitur; ſed cum præter ſui etiam Ordinis inſtituta, gratiam omnibus communem deprædicat, lis ei cum *Joanne Ybrandi*, Calviniani dogmatis Eccleſiaſte, Poſtero autem

* Summa Rural.

anno *Ouderkerckæ* ad Iſalam ſedem figens, inde & ex vicinis pagis ritum Catholico-Romanum depellit, adjutore dein uſus *Joanne Gerardi*, multum poſt ſe cœtum trahente.

Poſt mutatum cultum avitæ religionis hi Patres Dominicani Roterodami præter *Concordata*, ex conceſſione & longo uſu deſervierunt:

1629. 1631. ANTONIUS SCHOLTEN. & Monachi Dominicani.

1636. PAULUS RYSTIUS.

1638. JOANNES DE VRIES, qui obiit Delphis 30. Nov.

1650. ALBERTUS JANSENS, obiit 7. Januar.

1665. FRANCISCUS DEURWERDERS, obiit Antverpiæ 4. Aug.

Reliquerat Miſſionem menſe Novemb. 1694.

1703. CAROLUS PETRI, S. T. L. obiit Antverpiæ 27. Octob.

1696. JUDOCUS DE MONGELAER, obiit Rotterd. 16. Feb.

JOANNES PETRUS WELLENS, Antverpienſis, modò inſervit.

II. Minoritarum Rotterodami viguit Cœnobium eodem cum priore, id eſt Ao. 1444. extructum. * Nominatus ejus Cœnobii *Franciſcanus*, Fr. *Theodorus a Munſter*; qui eùm 2. Aug. Ann. 1521. Goudâ Rotterodamum adventaſſet, eodemque die in Begginarum Oratorio *Indulgentias*, *Portiunculæ* dictas, elata voce annunciaſſet, altera die poſt concionem ex *Paradiſo* hoc (ſic enim, ut jam nunc meminimus, Begginarum Curia hæc vocabatur) ad cæleſtem Paradiſum raptus eſt, ad lævam altaris in ejus Oratorio conditus. *Vir*, inquit M. Duncanus, *eruditus, ſed multos ex utriuſque Eccleſiaſtici Ordinis viris æmulos paſſus, qui doctrinam ejus ut hæreticam inſimulabant: defenſorem tamen habuit Ultrajectinum Epiſcopum Davidem Burgundum, ſcripſitque libellulum vernaculum, ſpeculum Chriſtianum*, den Chriſtelijken Spiegel, *inſcriptum, cæleſtibus dogmatibus refertum.*

Minoritarum Cœnobium, * Summa Rural.

ejuſque inſtituti Monachi

A°. 1534. *Minoritæ* Rotterodamenſes, ſi Sleydano fides *lib. 9. p. 41.* miram tragœdiam excitant per Prætoris uxoris mortuæ funus.

Ao. 1567. † JOANNES CALIAUX, Monachus Franciſc. a fide avitâ devius, Paſtore ex *Chaerloïs*, & ex *Capella* expulſo, Calviniano ritu ibidem prædicans, tantam excitat in vulgo ſeditionem, ut necem certò incurriſſet, niſi tempori ſe ſubduxiſſet.

† Eadem Summa.

III. *Alexianorum* ædes Rotterodami fundatæ Ann. 1441. mutato regimine tranſiére in Scholas Triviales.

& Alexianorum ædes.

IV. Aſceterium Sororum Ordinis *Carmeli*, B. *Mariæ* nuncupatum, Anno 1482. Rotterodami inſtitutum in platcâ de *Ooſt* & *Gouwdſe-Wageſtraet*, progenitum ex ejuſdem Inſtituti Cœnobio Harlemenſi, annuente religioſo Patre, Magiſtro *Alberto de Haerlem*, Sac. Theol. Doct. & Provinciale hic Vicario, ut fidem faciunt hæ Tabulæ;

Aſceteria Monialium Carmelitanarum

IN *nomine Domini Amen.* Univerſis & ſingulis hoc præſens publicum inſtrumentum inſpecturis pateat evidenter, quod Anno à Nativitate ejuſdem MCCCC. LXXXII. Indictione decima quinta, menſis Novembris die viceſima quinta, hora prima, vel quaſi Pontificatûs ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Sixti*, divina providentia Papæ quarti, anno duodecimo. In mei Notarii publici teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutæ religioſæ ac devotæ perſonæ, *Agatha* filia *Johannis*, mater

 ſive

ſive rectrix, *Aeſ* filia *Walteri* ſubrectrix, & *Maria* filia *Ibrandi de Haerlem*, Sorores profeſſæ, *Urſula* filia *Jacobi*, *Theodrica* filia *Alberti*, *Eems* filia *Henrici*, *Eliſabeth Petri*, & *Magdalena Theodrici*, inveſtitæ, *Anna* filia *Henrici*, *Maria* filia *Gysberti*, & *Fidis Johannis* adhuc pro tunc nondum inveſtitæ cujuſdam novæ plantationis ſive Conventus Sororum Ordinis *Carmelitarum* Rotterodamenſis Trajectenſis Diœceſis, ſalubriter cupientes & ſommoperè deſiderantes ſub brachiis ſanctæ matris Eccleſiæ, & eum ſubſidiis contra quaſcunque perturbationes aut pravas ſuggeſtiones confoveri, defendi pariter & tueri. Quapropter tam pro ſe, quam etiam pro ſucceſſoribus futuris homiliter in Chriſto ſupplicaverunt venerabili ac religioſo Patri, Magiſtro *Alberto* filio *Johannis de Haerlem*, S. Theologiæ Profeſſori eximio, ut & tamquam in hac præſenti cauſa Vicario Reverendi Domini Magiſtri Provincialis, Domini provinciæ Alemanniæ inferioris dicti Ordinis Carmelitarum, ut ipſe eas tunc & in antea præmemoratas levare & earum ſucceſſores præfati Conventus Rotterodamenſis ſub tuitione ac regula & Ordine beatæ & glorioſæ Virginis *Mariæ de Monte Carmeli*, cum omnibus & ſingulis privilegiis & indultis eidem Ordini quomodolibet conceſſis benivolè recipere, admittere & acceptare dignaretur. Quibus quidem ſupplicationibus, tamquam juſtis & rationi conſonis, prædictus Magiſter *Albertus* quodammodò inclinatus auctoritate Reverendi Domini Magiſtri Provincialis prælibati ſibi deſuper ut apparuit litteratoriè commiſſa prætactum Conventum unà cum Sororibus ejuſdem, in quantum in eo fuerit ſub tuitione ac defenſione, nec non Regula & Ordine præſcriptis in Dei nomine acceptavit, recepit & admiſit realiter & cum effectu, ſub talibus tamen conditionibus adjectis, primo videlicet, quod tres primæ Sorores de Conventu Harlemenſi pronunciatæ erunt, huic de cætero Conventui Rotterodamenſi prædicto incorporatæ ac principaliores, & quodammodo Rectrices ejuſdem Conventus; ſecundo poſſunt omnes Sorores promentionatæ unanimiter prout conſenſerunt ibidem quod erant omnino contentæ eum eiſdem privilegiis, indultis & conditionibus ex parte dicti Ordinis habitis & receptis ac quomodolibet vovendis & recipiendis, veluti & quemadmodum in Conventu Sororum Harlemenſium ejuſdem Ordinis; promittenteſque ſolenni ſtipulatione ad manus mei Notarii ſubſcripti ſub pœna inobedientiæ nihil in contrarium unquam attentare aut quoquo modo contra facere, ſed ſe hujuſmodi Sororibus dicti Conventus Harlemenſis totaliter in ſingulis conformare debere ſaltem ad ea, quæ ibi debite fiunt ac etiam dimittuntur; tertio quales procurationes ſæpe dicti Conventus Rotterodamenſis occaſione debitorum ſuorum qualemcunque obſervabunt cæteros Conventus ejuſdem Ordinis ab omnibus ſuis debitis & poſteritatis penitus indemnes & immunes: de ipſo cautionem ſufficientem congruo tempore ipſis præſtando ac deſuper diſponendo. Acta ſunt hæc in Camera anteriore Confeſſorum Conventus jam dicti, ſub anno, indictione, menſe, die, hora, & Pontificatu, quibus ſupra, præſentibus ibidem providis & honeſtis viris *Hugone F. Jacobi Ruſch*, & *Gerone Alberti*, laicis & oppidanis Rotterodamenſibus.

Prætor, Conſules & Scabini oppidi Rotterodamenſis Sorores haſce, earumque ædes in clientelam ſuſcepére anno eodem, feſto die S. *Lucæ*, per ſubjunctas litteras:

Senatus Rotterod. conſenſus.

WY Schout, Burgermeeſteren, ende Schepenen der ſtede van Rotterdam, doen cond allen luyden, hoe dat wy by gemeene overdrachte, ende om den lof ende eere Godes te vermeeren, aengenomen hebben in onſer goeder hoede ende ſonderlinge beſchermeniſſe, gelijcken onſen anderen Poorteren, *die devote Religieuſe maechden, geprofeſſyt onder den Regule van onſer Lieven Vrouwen van den berch Carmeli, ende op dees tijd hier woonſtede begrepen hebben in de Oſſewagenſtraet, tenden die Kipſtraet.* Ende om dat die voorn. Suſteren te naerſtelicker, ende to trouwelicker voor ons, ende voor die gemeen inwonende, ende oock voor die gemeene welvaert vander ſtede voorſz. mogen bidden: ſoo hebben wy hem ende heure nacomelingen uyt goedertierenheyt voor ons ende onſe nacomelingen, gegunt ende gegeven, gunnen ende geven alſulcke vryheden, als hier naer geſchreven ſtaen. In den eerſten, overmits dat ſy ſeer arm zijn, ende op dat die voorſeyde ſtede ende Poorteren, te min laſt daer van hebben mogen, ſoo hebben wy daerom vander voorſeyde ſtede wegen, gegunt en geconſenteert, gunnen ende conſenteren voor ons, ende onſe nacomelingen, den voorſz. Suſteren ende heure nacomelingen, dat zy heuren broot winnen ſullen mogen mit ambachten, ende neringen, ſoo zy dat ſullen connen ende mogen, ende vry ſitten van alle ſchoten van exchijnſen, ende van allen anderen ongelden, in alre manieren, alſt van onſe voorvaders gegunt is, *den anderen onſe Suſteren, geprofeſſyt onder die derde Regule van Sinte Franciſcus, wonende binnen der voorſz. ſtede in 's Gravenſtraet, ſonder yemants wederſeggen.* Voort ſoo hebben wy gegont ende geconſenteert, gonnen ende conſenteren, dat die voorſz. Suſteren, die nu in den voorſz. nieuwe Convente zijn, of namaels daer in weſen ſullen mogen, alle jaren opten goeden vrydach, twee goede eerbare mannen kieſen ſullen mogen van onſen Poorteren, wie ſy willen, ende die ſullen zy ons dan aenbrengen, die ſullen wy hem ſetten, ende die ſelve mannen als dan beveling en macht geven van der voorſz. ſtede wegen, den voorſeyde Suſteren hulpelick, vorderlick, ende een onderſtant te weſen, in allen ſaecken die zy te doen zullen mogen hebben, ende ſonderlingh voor hem Recht te ſpreecken, te nemen, ende te geven, het ſy van 't gemeen Convent, of voor een ygelijck bijzonder, inden voorſz. Convente weſende, in alre manieren, gelyck zy dat ſelve zoude mogen doen, of zy tegenwoordich waren, alle dinck ſonder argeliſt. Ende want wy mit goeder gunſte, by rijpheyt van Rade, voor ons ende onſe nacomelingen, den voorſz. Suſteren ende hare nacomelingen, deſe voorſz. gratien ende vrijheden, gegunt en gegeven hebben. Ende op dattet hem ende heure nacomelingen, tot eeuwigen dagen vaſt ende geſtade, ende wel gehouden mach worden, voor ons ende onſe nacomelingen: ſoo hebben wy tot eenen oirconde deſen brief beſegelt, ende onſer voorſz. ſtede groote zegel hier aen gehangen, in 't jaer ons Heeren duyſent, vier hondert, twee en tachtigh, op S. *Lucas* dagh.

Aſceterium iſtud poſteà verſus mœnia tranſplantatum, ubi modò eſt orphanotrophium, de quo infrà.

Ter-

Tertiariarum S. Annæ:

Tertiariæ D *Franciſci* Rotterodami D. *Annæ* nuncupatæ, A^o 1442. fundatæ, ſedem habuêre in platea de *'s Gravenſtraet*; *eo in loco*, juxtà Jac. LaTorrium *, *in quo & Walones modò concionantur, & Principis Gubernatoris dudùm ſolet eſſe receptaculum & hoſpitium.* His varias immunitates concesſerat Senatus Rotterodamenſis.

* LaTorrius in Rel. Rom.

Regulissarum S. Auguſtini,

Aliæ deinde ſedem tenuêre in platea de *Weſtwagenſtraet*; quæ, quod S. *Auguſtini* Regulam ſubinde aſſumpſerint, *Witte-Suſteren* dictæ De iis mentio in ſubſequentibus litteris 8. Maji Ann. 1460. quibus Prætor, Conſules, Scabini & Senatus Rotterodamenſis eas in clientelam ſuam ſuſcipit; iisque, ut pro ſe orent, egenæ cum ſint, varias immunitates & gratias ad normam dictarum *Tertiariarum* indulget.

WY Schout, Burgermeeſteren, Schepenen, ende Raedt der ſtede van Rotterdam, doen cond allen luyden, dat wy by rade ende goetduncken van onſen goeden luyden generalick van onſe Vroetſchap, ende om den lof ende eere Godts in der voorſz. ſteden te meenren, aengenomen hebben ende aennemen in onſer goeder hoede, ende zonderlinge beſchermeniſſe, gelycken onſen anderen Poorteren, *die devote Reigienſe maechden geprofeſſit onder der Regulen des heyligen Leeraers ſint Auguſtyns, ende op deſe tyt heure woonſtede begrepen hebben binnen der voorſz. ſtede in de Weſtwagenſtraet, alrenaeſt Huyge van Pits huys ende erve, boven aen de noortzyde.* Ende op dat die voorſz. Suſteren neerſtelycker ende trouwelycker voor ons ende voor die gemeen inwoonende, ende ook voor die welvaert onſer ſtede voorſz. mogen bidden; ſoo hebben wy hen, ende heure nacomelingen uyt goedertiernheyt, voor ons ende onſe nacomelingen gegunt ende gegeven zulcke vryheden ende graeien, als hier nae geſchreven ſtaen. In den eerſten, overmits dat zy ſeer arm zyn, ende op dat die voorſeyde ſtede ende Poorteren te min laſt daer van hebben mogen, ſoo hebben wy daerom gegunt, ende geconſenteert, gunnen ende conſenteren voor ons, ende onſe nacomelingen, den voorſz. Suſteren ende heure nacomelingen, dat zy haer broot zullen mogen winnen mit ambachten, of mit neringen, ſoo zy dat zullen connen ende mogen, ende vry ſitten van allen ſchoten, van exchijnſen, ende van allen anderen ongelden, in alre manieren alſt vao onſe voorvaderen gegundt is, *den anderen onſen Suſteren, onder die derde Regel van ſinte Franciſcus, wonende binnen der voorſz. ſtede in 's Gravenſtraet*, zonder yemants wederzeggen. Voort ſoo hebben wy gegunt ende geconſenteert, dat die voorſz. Suſteren, die nu zyn of namaels weſen zullen, kieſen zullen mogen alle jaren op ten goeden vrydach, twee goede eerbare mannen van onſe Poorteren, wie zy willen, ende die zullen zy ons dan aenbrengen, ende die zullen wy hem zetten, ende die ſelve mannen als dan bevelinge ende macht geven van de voorſz. ſtede wegen, den voorſeyden Suſteren behulpelick, vorderlick, ende eeo onderſtant te wezen, in allen zaecken die zy te doen zullen mogen hebben, ende zonderlinge recht voor hem te ſpreecken te nemeo, ende te geven, het zy voor 't gemeene Convent, of voor een yegelyck byzonder in den voorſz. Convente weſende, in alre manieren, gelyck zy dat zelve zoude mogen doen, of zy tegenwoordich waren, alle dinck zonder argeliſt. Ende want wy mit grooter gunſt, by rijpheyt van Rade, voor ons ende onze nacomelingen, den voorſz. Suſteren van ſint *Auguſtyns* Oirder, ende heuren nacomelingen, deſe voorſz. gratie gegunt onde gegeven hebben. Eode op dattet hem ende heure nacomelingen ten eeuwigen dage, vaſt, geſtade ende wel gehouden mach worden, voor ons ende onſe nacomelingen: ſoo hebben wy in kenniſſe der waerheyt deſen brief beſegelt, ende onſer ſtede groote zegel hier aeo gehangen, opten achtſten dach in Meye, in 't jaer ons Heeren duyſent, vier hondert ende t'ſeſtich.

Aſceterium earum D. *Agneti* nuncupatum.

S. Agneti nuncupatatum:

Anno 1480. ex decreto Generalis Capituli Canonicorum Regularium, cujus Præfectus erat *Prior* in *Sion* ad muros Delphenſes, * eorum Societati illud fuit adſcitum.

& Sororum S. Agathæ, vulgo *Broeder-Suſteren*

Fuere & Rotterodami Sororum ædes, S. *Agathæ* nuncupatæ in platea *de Kipſtraet*, S. *Aegten Convent*, ſeu *Suſterhuys* vulgo appellatæ, ab *Hugone van Putte*, & uxore ejus fundatæ vel auctæ A^o. 1472. juxta haſce Tabulas vernaculas:

WY *Engel Willemſz. Adriaen Heyndrikz. Sander Jacobz. Arent Jacobz. Marytje Jacobz.* dochter, *Ariaen Jacobſz.*, ende wy *Jan van Veen Janſz.* en *Ewout Hendrikz.* doen cond alle luyden, dat wy alle erffgename van *Huygo van Putte* goede, die hy en zyn wyff agter gelaten hebben, daar wy by verſterſte ende ook by uytkopen in geregtigt zyn, bekenne elk voor ons ſelve en voor onſe erve, dat al ſulk beſpreek als *Huygo van Putte* en zyn wyff zal^r. ged. die Nonnen ende 't gemeen Convent van S^t. *Aegte* Clooſter binnen Rotterdam, beſproken heeft nae inhoud der Notaris brieff en inſtrument die daer aff is, te weten die huyſinge ſtaende aen 't voorſz. Convent ende daer in, en nog vyff d'halff mergen lands leggende in *Blommerſdyck* jegens die *Lazarus* Capelle over, dat wy dan den ſelve Convente en Clooſter ruſtelyk en vredelyk ſullen laten volgen en tot euwigen dagen laten beſitten, nae inhoud en inſtrumenten ſonder hun daar in te doen off late geſchieden van ons, van onſe erve off van imand anders van onſent wegen enigen hinder, ſtoot, moejenia off letſel in enigen manieren, des t'oirconden en want wy *Sander Jacobz.*, *Arent Jacobz. Marytje Jacobzdr.* ſelver geen zegel en hebben, ſoo hebben wy gebeden *Engel Willemſz.* voorſz. deſe brieff voor oos te bezegelen, en ik *Engel Willemſz.* voorn. hebbe voor myn ſelve en voor *Sander*, *Arent*, *Marytje* ende *Ariaen*, by toe doen van haere Voogds hand, om hun beede wille myn zegel hier aen gehangen, en ik *Ariaen Heyndrikz.* hebbe deſe brieff voor myn ſelve bezegelt, ende ik *Ewout Hendrikz.* hebbe gebede *Jan van Veen* voorſz. dit voor my ook te bezegelen, om ſijne beede wille myn zegel mede aen gehangen, op den ſeſtienden dag van Novembri in 't jaar ons Heeren 1472.

Commiſſarius Conventus hujus A^o. 1571. Fr. *Joannes van Herpt*, Prior Canon. Regul. in *Eemſtein*. Rectrix ejus, Soror *Eliſabeth Cornelii*.

Sorores in eandem urbem IV. a Senatu admiſſæ A^o. 1485. vi. Aug. ad opitulandum ægris, aliiſque afflictis, per haſce Tabulas:

WY Burgemeeſteren, Schepenen ende Rade der ſtede van Rotterdam, doen kond alle luyden, hoe dat zekere devote Vrouwen, die genoemt ſijn *Brood-Zuſteren* en ons ootmoedelyk verſogt ende begeert hebben binnen deeſer ſtede ontfangen te weſen, ende een woonſtadte

* Juxtà J. Lindeborn. ſubditum pridem fuit Cap. Traj.

Digitized by Google

mogen hebben, om God van Hemelryck ende een eigelyk menſe in ſiekte ende ellende te dienen, als wel in peſtilentie tyden als anders, 't welk wy ooſe goede luyden vande Vroedſchap opgedaen ende te kenne gegeven hebben, ende alſoo wy aenmerkende zyn dat onſe gemeente luyden van deſe goede Vrouwen wel gedient ſullen werden by dagen ende by nagten, alſoo zy hem nu daer toe preſenteren. Soo iſt dat wy daerom by conſente ende goedduncken van onſe goede luyden van de Vroedſchap aengenomen hebben ende innemen deeze voorſz. Zuſteren, tot ten getale toe van hen vieren ende niet meer, ten zy by onſe conſente ende ook tot onſe wederzegge, des zullen zy hen ſelve beſorge van huyſe ende woonſtede binnen de voorſz. ſtede daer 't hen ende oos goed duncken zal, op dat men ſe mag weten te vinden. Behoudelyk dat zy gehouden ende verbonden ſullen weſen tot alle ſieken en alle ellendige menſchen te gaan, daar men ſe begeert by dage of by nachten; die te trooſten, te heffen ende te leggen, alſoo wel in peſtilentie tyden als tot andere, oiemand te weygeren nog aff te gaen, off enig gelt te eyſchen, anders als dat men hen gunt off geven wil, ende die niet en hebben te geven, die te dienen om Gods wil. Ende vorders om de arme Zuſteren voorſz. te bedenken, ſoo iſt, dat wy by rype raden ende gemene overdragien voor ons ende onſe nakomelinge, hen ende hare nakomelingen gegunt en vander voorſz. ſteede wegen gegeven hebben, gunnen en geven hen tot onſe wederzeggingе voor haar vryheyt van de bier accyнſe een pond groot vlaems ſ'jaars te betalen, alle jaren op St. Laurys dag: ende daar toe ſullen zy vry wezen van alle waken, ſchooten en ongelden, alle ding ſonder argeliſt. Des t'oirconde hebben wy dezen brieff bezegelt ende der voorſz. ſtede zegel van zaaken hier aen gehangen in 't jaer ons Heeren 1485. op den ſesden dag van Auguſto.

Notæ inſuper Rotterodami *Capellæ* hæ, ſeu Oratoria:

Capellæ S. Andreæ. S. *Andreæ*, aut alio nomine *Septem dormitantium Capella*, antè D. *Laurentii* ædes ædificata, ſita ad angulum platearum *'t Rooſant* & *de Leeuwe-ſtraet*, Anno 1423. ſubverſa eſt.

& S. Sebaſtiani. Sacellum S. *Sebaſtiani* in platea *Lombardina*, extrui cœptum A°. 1499 Lis ſubinde cum Paroch. Eccleſiæ Paſtore, nolente ut in eo concio haberetur, & ne Miſſa quidem niſi feſtis ſolùm diebus. In eo Scoti pridem cœtus ſuos tenuêre; hodiè Orationes publicæ ſubindè habeotur.

Xenodochia S. Eliſabethæ. Affuit & Rotterodami Xenodochium non unum; Xenodothium S. *Eliſabethæ* fundatum anno incerto, eo loco, ut nonnulli credunt, ubi modò domus publica; juxtà alios ubi modò Gynæceum.

S. Antonii. S *Antonii* Xenodochium Ann. 1437. fundatum in die Aſſumptæ Virginis: in profeſto feſtivitatis hujus dicto anno, Senatus Rotterod. varias ei gratias indulſit, ſeq. Diplomate.

WY Schout, Burgermeeſters, Schepenen ende Rade en gemeene Vroetſchap binnen der ſtede van Rotterdam, doen condt allen luyden, want die gemeene Gilde-Broeders van ſint *Anthonis* gilde binnen onſer ſtede, op heur zelfs coſt, geſtigt ende gemaeckt hebben in der eeren Godts, ende des heyligen Confeſſoris ſint *Anthonis*, ter armen behouf, een Gaſthuys: ſoo hebben wy eendrachtelyck van onſer voorſz. ſteden wegen, om oirbaer ende proffijt des ſelven Gaſthuys van gratie, den voorſz. Gaſthuyſe gegeven, ende geven, zulke privilegien ende vryheden, als hier nae geſchreven ſtaen. In den eerſten, dat die inwoonende van den Gaſthuyſe voorſz. exchijſe vry drincken zullen, in den voorſz. Gaſthuyſe, een kinneken biers ter weecke. Voort zoo wat arme luyden zyn, 't zy van binnen of van buyten, legervaſt werden in 't Gaſthuys voorſz. ende daer in ſterven, die niet en zyn Broederen of Suſteren in ſint *Anthonis* gilde, dat alle die luyden goede, groot ende cleyn, roerende ende onroerende, ende nawerende ſuleks als die achterlaten, zullen commen ende erven, d'een helft aen onſe ſtede Gaſthuys, ende d'andere helft aen den Gaſthuyſe vooro. Maer waert dat eenige van den Broederen of Suſteren van ſint *Anthonis* gilde ſtorven, in den Gaſthuyſe voorſz. zoo zoude alle hare goede blyven in den Gaſthuyſe voorſz. alleen zonder yemants natalen, alle argeliſt uytgeſcheyden. Ende om dat wy deze voorſz. privilegien ende vryheden, den Gaſthuyſe voorſz. tot eeuwigen dagen gehouden willen hebben, in alre manieren als voorſz. ſtaet: zoo hebben wy onſe voorſz. ſteede groote zegel aen dezen brief gehangen. Gegeven op onzer Vrouwen avondt *Aſſumptio*, in 't jaer ons Heeren duyſent, vier hondert, ſeven ende dertich.

Xenodochium deniquè cum Sacello S. *Jacobi*, in plateâ *den Oppert*, fundatum Ann. 1455. 8. Febr. per *Adamum Joannis* filium, dicti *Stoppelmans*. Conſenſit in hæc *Petrus de Gouda*, Paſtor Rotterod. ab Ann. 1450. xxi. Maji. Ejus conſenſum firmavit *Rodolphus Diepholdius* anno eodem. Acceſſit novus conſenſus *Gysberti de Reymade* Ann. 1496. Primus lapis ad Sacellum jactus A°. 1497. & S. Jacobi cum Oratorio.

Collatio delata Ann. 1481. Decanis Contubernii S. *Jacobi*, cujus jam facta mentio, quod creditur in ea urbe antiquiſſimum, cujuſque Collator pridem Abbas S Pauli Ultrajecti. Tranſlata dein prædicta Collatio in Decanos S. *Nicolai*, & in Rectores Xenodochii S. *Eliſabethæ* Anno 1464.

Xenodochii Sacellum ac Cœmeterium peramplum in ædes privatas tranſiit, eujuſque Contubernii S. *Jacobi*, Ann. 1584. xxvii. Aug. orphanis addictus. Hinc & S. *Jacobi* hodié-dum nominatur platea.

Extra ædes S. *Spiritus*, atque Orphanotrophium vetus, novum etiam Rotterodami Orphanotrophium eo loci erectum, ubi pridem Aſceterium Monialium S. *Auguſtini*. Orphanotrophus.

Huic inſtituendo ac dotando Senatus Rotterodamenſis ſortitionem, vulgò *Loterye*, & alia privilegia per haſce Tabulas indulſit:

NAARDIEN myn Heeren de Burgermeeſteren, Schepenen, Treſoriers, mitsgaders gemeene Raden en Vroedſcappen der ſtad Rotterdam, de Meeſters vande arme weezen binnen der ſelver ſtede ten behouven van de ſelve kinderen gegunt ende gegeven hadden de Kerck ſtaande inde *Weſtwagenſtraet* alhier, eertyts toebehoort hebbende de *Witte-Suſteren*, met zekere huyskens ende erff daar aen behoorende, zoo verzogte de voorſz. Weeshuys-Meeſters, dat die vande Gerechte de voorſz. ſtede gelieve wilde haer luyden te conſenteren 't oude Weeshuys, ſtaande aen de Zuytzyde van de *Hoogſtraet* in 't

Weſt-

Weſtvierendeel alhier, ten meeſten oirbaer ende proffijt vande voorſz. Weezen eerſtdaags te mogen vercoopen, het nieuwe Huys ofte Kerek haarluyde gegeven te doen maken ende bequamelyk repareren tot een Weeshuys off Woonhuys der ſelver Weeſen, en daar toe te mogen opzetten een Loterye van zilverwerck, mitsgaders te genieten van elke Virtel corens dat alhier vercoſt werd twee penn. Hollants van elke kraem off ſtalle des dingsdaags ofte marċtdaags alhier op 't Martvelt ſtaande, een oortſtuyver, en dat tot bezem gelt en andere behouften om het Marċtvelt ſchoon te houden.

Myn Heeren den Baillu, Schout, Burgermeeſteren, Schepenen ende Geregten der voorſz. ſtede van Rotterdam, bevindende 't zelve verzoek niet onredelyk te zyn, maar grootelyx te ſtreeken tot voordeele vande voorſz. Weezen, hebben zyluyden (als voorſtanders vande voorſz. Weezen) de voorſz. Weeshuys-Meeſters geconſenteert en toegelaten, conſenteren en laten toe mitsdezen, dat zy 't voorſz. oude Huys eerſtdaags zullen te coop ſtellen en vercoopen, ten meeſten oirbaer en proffijt vande Weeskinderen, en de gereede penn. daar af comende te beſtrecken tot opbouwinge ende hermakinge van het nieuwe Weeshuys inde *Weſtwageſtraet*, ende de toemakinge vande woonplaetſe en toebehooren van dien, ende om 't ſelve te beter te volbrengen, conſenteren voorts deſelve Meeſters in den name als boven, binnen dezer ſtede op te ſtellen zekere Loterye van Silverwerk tot alzulke pryze alſt hen-luyden goed dunken zal, en zy zullen konnen bekomen *Item* dat zy van nu voortaen van een Virtel corens dat binnen deze ſtad in zacken vercoſt zal werden, zullen genieten ende ontſangen twee penn. Hollants; Zullen mede ontfangen van elke kraam off ſtalle die des dingsdaags off marċtdaags op 't Marċtvelt alhier voortaen zullen werde geſtelt, een oort-ſtuyver, en dat tot onderhout vande beſemen en diergelyke behoufften 't Weeshuys nodig zynde, om 't Marċtveld dezer ſtede ſchoon te houden, en dit geduerende tot wederzeggens toe van myn voorſz. Heeren. Gedaen ter Raetkamer der voorſz ſtede van Rotterdam op den xxviii. Juny Anno 1578.

Me preſente J. DE LA RYVE.

Sequuntur in eodem libello MS Sanċtiones quædam ejuſdem Senatûs in uſum ac utilitatem dicti Orphanotrophii.

Leproſorum ædes. Leproſorum deniquè ædes & Sacellum ad *Scyeam* amnem, hodie eſt domus *Præbendaria*; vulgò *Proveniers-huys*.

Præter ſuprà laudatos Paſtores, atque animarum Curatores, Rotterodami ſedem quoque diu habuere unus, & deinde alter e Soc. J. Presbyteri. Quibus exulare juſſis, in eorum meſſem intrarunt totidem Minoritæ ex Brabantina Provincia Franciſcani.

Extra hos natalibus & ſcriptis Rotterodamum illuſtrarunt,

Viri eruditi, atque illuſtres. ARNOLDUS KIEVITIUS, vernaculè *Arnout Kievit*, ex Conſulari Rotterodami familia, Juris Utr. Doċtor, librum in 8°. conſcripſit, in quo controverſa inter Catholicos & Proteſtantes Capita brevi & contraċta methodo proponit, anagrammaticè mutatis veri nominis litteris in *Turano Vekiti*. Liber hic, quinta editione emendatus valde & auċtus A°. 1648. Lovanii typis *Bernardini Maeſii*, qui laicorum Romano-Catholicorum manibus dudum teritur, validè impugnatus fuit A°. 1661. per *Petrum Cabenaurium*, Theologici Collegii Leydæ Reċtorem, &c. Dolendum quod vir legum fortè magis quàm Theologicæ antiquitatis peritus ſolidis pro avita fide argumentis quædam minus ſolida admiſcuerit, e *Decretalibus* primorum SS Pontificum, atque antiquorum PP. operibus minus genuinis petita; ſicque triumphi æmulo ſpeciem præbeat: quam tamen auram hujus ævi traċtatores argutuli difflarunt.

Ipſi, A°. 1648. defunċti, agnati

ADRIANUS
ET
PETRUS DE WALENBURCH,

Germani Fratres, ex Conſulari Rotterodamenſium ſtirpe, patria rebus foris ſtuduêre. Dum enim eorum in patria ſtudium non probatur, in Germaniam profeċti, ſummos ibi Eccleſiæ honores aſſequuntur: Moguntiæ enim & Coloniæ Canonici, verè ex Canone vivunt. Ille *Adrianopolitani*, hic *Myſienſis* titulo creatus Epiſcopus; uterque Suffraganeus Colon. Res fidei accuratiſſimè traċtantes, laudem cæteris præripiunt; duobus voluminibus de hac ſcientiâ editis: undè plures devios ad ſinum Eccleſiæ reducunt; inprimis cognatum *Jacobum Roos*, ad quem gratulatorias ſcripſêre, *Bat. Sac.* part. 2. p. 200. datas. Publicis etiam negotiis admotus fuit *Adrianus*, qui & congratulatorias dedit ad *Jacobum La Torrium*, ad Inſulam Iprenſem ex fama evehendum. Sacris quoque *Balduini Catzii* & *Joannis Neercaſſelii*, Coloniæ adſtitit. Cleri cauſæ adverſus Regulares ſeſe impendit *Petrus*, & ſex *Burſas*, ut vocant, ad uſum gentis ſuæ unà cum fratre condidit. In piis hiſce exercitationibus uterque, diverſo anno moritur Coloniæ, & modeſte ſepelitur. Ille 11. Sept. A°. 1669. Hic 21. Dec. 1675.

Nullum quidem eorum Epitaphium extat Coloniæ; ſed vice Epitaphii hos prælo pridem datos verſus hic juvat apponere:

Poſtremum ſtirpis micat hic par nobile Fratrum,
Poſteritas quorum præclara volumina laudat.
In Patrio Clero livor quibus eſſe negavit,
His alibi Virtus Mitramque Pedumque dicabat.

Typum eorum hic apponimus: cetera dedimus *Bat. Sac.* part. 2. pag 199. 200. 201.

ARNOLDUS DE ROTTERODAMIS, cognomento *Gheerlever*, Dec. & Doċtor, & Can. Regul. S Aug. in viridi valle juxta Bruxellas, qui variis exaratis, quæ Valerius Andr. in *Bibl. Belg.* recenſet, deceſſit ibidem A°. 1442. pridie Kal. Sept.

DESIDERIUS ERASMUS, orbi a re litteraria notiſſimus, cujus Opera novis curis Lugduni-Bat. A°. 1703. per *Petrum vander Aa* eleganter edita, qui & verſiculos ædibus in quibus natus eſt inſcriptos, ſtatuamque, quam S. P Q. Rotterodamus ejus memoriæ in foro poſuit, aliosque ejus typos ad frontem exhibet. Apologeticum pro fide ejus Orthodoxa Gallice A°. 1688. ſcripſit Autor Gallus ſubjeċta Typo illius, hac ejus parœmia: *Nunquam ero Magiſter erroris, neque dux tumultus.*

JACOBUS BRASSICA, vulgò *Cools*, Rotterodamus, *R. Snoy* nepos, cujus ſcripta recenſet in *Bibl. Belg.* Val. Andr.

GUILIELMUS DYEMENUS, e Gelrica ſtirpe nobili Rotterodamus, Juris Utr. Doċtor, fraċtus annis ac laboribus, oculiſque captus defunċtus Anno Dom. 1583. v. Idus Nov. amplis muneribus in vita auċtus, & ſcriptis clarus, in Val. Andr. *Bibl. Belg.* quoque celebratus.

Digitized by Google

SCHIEDAM,

In antiquis Tabulis,

SCHIEDAMME,

Schiedami priſcum nomen, ſitus, etymon,

OLIM vicus, & adhuc juxtà Stokium Anno CIϽ CC XCIX. Hodiè inter Hollandicas minores urbs ad *Merwedam* ſita; a *Schyen* amne, & obice ei objecto, ut plura per has regiones oppida, denominata, natalibus D. *Liduinæ* celebris.

primaria Eccleſia, Divus Tutelaris,

Primaria, ſeu Parochialis Schiedamenſis Eccleſia Deo dicata erat, in honorem S. *Joannis Bapt.* in qua inter alia, altare SS. *Trinitatis*.

Sacellum B. Liduinæ;

Ea in Eccleſia quoque extitit Sacellum honorificum, Ao. 1434. ſtructum, ac in medio ejus tumba marmorea D. *Liduinæ*, deſcriptaque in Tabula ejuſdem ſanctæ Virginis hiſtoria.

vitæ ejus Synopſis,

Vita ejus ſemel iterumque Latinè conſcripta fuit à R. P. *Joanne Brugmanno*, Franciſcano, per *Dionyſium Carthuſianum* laudato, *Provinciale*, & Concionatore ſuo ævo celeberrimo per Hollandiam, & Scriptore ſynchrono, atque ex ipſo deſcripta & illuſtrata ab *Henſchenio* & *Papenbrochio* in Actis Sanctorum, ad diem XIV. Aprilis, cujus Epitomen ad preces Canonicorum Regul. Monaſterii S. *Eliſabeth*, propè Brielas pridem dederat ejuſdem inſtituti Clericus Regularis, *Thomas Kempenſis*, cum operibus ejus impreſſam. En vitæ hujus Synopſim:

"Virgo *Lidwina*, al. *Lydwyd*, id eſt, *Patere latè*, vel *Patientia lata*, dicta, nata eſt Schiedami in Hollandiâ, Anno Domini 1380. 15. Kalend. Aprilis in die Palmarum, quo tempore Florentius Ultrajectenſem Cathedram tenebat, avo *Joanne*, viro religioſiſſimo, patre *Petro*, matre *Petronillâ*, è vicino Schiedamo pago *Ketel* oriundâ, tenui fortunâ, ſed virtute nobili. Parentes ejus pauperes, multo ſudore, curâ & ſolertiâ ipſam, cum octo fratribus ſuis, ad cultum Omnipotentis Dei enutriverunt. Poſt omnigenæ genus virtutis & diuturnas exercitationes tranſiit demùm felix ac beata Virgo *Liduina* ex hoc mundo ad Deum, Anno Domini 1433. menſis Aprilis die 14. in feſto SS. Martyrum Tiburtii & Valeriani, incidente in feriam 3. Paſchatis, poſt completum præcedente Dom. Palmarum die, ætatis ſuæ annum LIII. tempore Philippi, Burgundiæ atque Hollandiæ Principis; ſepulta verò eſt feria 6. poſt Paſcha, ſepulchro impoſita lapideo, ante Altare SS *Trinitatis*, in Sacello Orientali Eccleſiæ Parochialis S. *Joannis Bapt.* Schiedami.

SEQUENTIA

de almâ Virgine *Lydwina*, ex iiſdem Sanctorum Actis, ejuſque Oratio data *Bat. Sac.* part. 2. p. 204.

Vicariæ,

In Parochiali hac Eccleſia notæ ex Codicibus Traj. Eccl. MS. *Vicariæ* ad minus tres;

Una XL. *Martyrum*, ad quam vacantem per obitum *Quirini Adriani*, inſtitutus eſt Ao. 1578. *Adrianus Gualteri*, Clericus Traj.

Altera ad altare S. *Michaelis*, quam vacantem per mortem Dni *Adriani de Bleyswyck*, jure devoluto impetravit *Balduinus Cornelii* Ao. 1577.

Vicaria ſeu Capellania perpetua ad altare ſeu in honorem SS. *Petri Apoſtoli*, *Urſulæ Virg.* & *omnium Sanctorum*.

Paſtores priſci,

Primariæ autem Eccleſiæ Paſtores, pridem erant Norbertini, ex Cœnobio Inſulæ D. *Mariæ* adſumpti.

Hujuſmodi duo occurrunt in Actis S. *Liduinæ* per *Brugmannum*, a *Bollandinis* datis ad 14. Aprilis; ſc. Dominus *Andreas*, Ordinis Præmonſtratenſis ex *Mariënwaert*, Curatus Eccleſiæ Schiedamenſis, cui *Liduina* peſtilentiâ laborans prædicit, quod ſit antè ipſam moriturus; quemque de reſtitutione fruſtrà admonitum, vidit in inferno torqueri.

Succeſſit huic Domino *Andreæ*, inquiunt Acta cap. 52. Dominus *Joannes Angelus de Dordraco*, ejuſdem Conventûs & Ordinis.

HERMANNUS ROSSUM, Inſulæ B. M. Canonicus ſub Ann. 1500. & paulò ſerius

HENRICUS DE WEERT, † Inſulæ quoque B. M. Canonicus, ambo ſucceſſivè Cœnobii ejuſdem Abbates.

MARTINUS DORPIUS, Naeldwicenſis Batavus, &c. juxta *Petr. Opmeerum* pag. 35. Schiedamenſium Paſtor fuit ſub Ann. 1515.

Dnus JOANNES DE MEYER, alias *Hardenbergius*, & ipſe Inſulæ B. M. Canonicus, Schiedamenſis Paſtor fuit ad Ann. 1553. ut ſub Briela, ubi & Paſtorem egit, vidimus

Demùm & CORNELIUS GOUDANUS, qui Schiedamo exturbatus, Paſtor fuit ad S. Mariam Civilem Ultrajecti.

Primus autem a profligato avitæ Religionis cultu Schiedamenſis, uti & Vlaerdingenſium ſit Paſtor,

ac hodierni.

* GODEFRIDUS VLIETIUS, Friſo, in ſeculo Chirurgus, qui repudiatis nuptiis, litteris commendatitiis ſuffultus, Coloniam tendit; undè confectis ſtudiis redux, ſit Schiedamenſium, vicinorumque locorum Paſtor; ubi invenit populum rudem ac ſtolidum, quorum ſimplicitati mirâ dexteritate medetur.

Demùm per irrepentem Dominicanum Ao. 1616. habitationis loco ob inopiam cedere compulſus, Delphis ſenex degit; undè gregi providet, & pietatis officiis vacat: non litus S. Oleo, in pœnam levis ſocordiæ, piè moritur, cui Necrologus Eccleſiæ noſtræ hoc ad dictam diem ac annum, ponit Elogium;

a *Godefridus van Vliet, Sacerdos Jubilatus, plurimorum locorum olim fideliſſimus Operarius.*

† *Ex Cod. MS. Abbatiæ Inſu. B. M.*
* *Ex Eccl. Batav. Monum.*
a *Necrol. Eccl. Bat.*

Author

Anthor hic fuit duorum exiguæ molis operis Catechiſmorum.

Succeſſor G. *Vlietii*,

* BERNARDUS WEERHAEN, Colonienſis, (in cujus parentum ædibus Coloniæ exul degerat Sasboldus noſter) Sac. Theol. Bacc. Format. Paſtor Schiedamenſis. Aderat & ibi tum alter, ex Ordine *S. Dominici* religioſus. Paſtor hic inſuper ſuccurrebat Vlaerdinganis. Obiit autem Paſtor Schiedamenſis, ibidem 2. Sept. Anno Dom. 1661.

JOANNES DE HAES, Delphenſis, cum anteà Paſtor fuiſſet in pagis *de Ketel*, & *Sonteveen*, Paſtor creatus eſt Schiedamenſis, ubi & obiit 6. Oct. Ann. 1679.

Huic defuncto a Caſtorienſi Antiſtite ſuffectus,

JOANNES DE WALSCHE, Rotterodamus, Sac. Theol. Bacc. Paſtor Schiedami defunctus 10. Junii Anno Dom. 1694. cujus funeri ſolemniter parentatum per vicinos, præcipue Rotterodamenſes Paſtores, Oratione Funebri peracta per *H. Heuſſenium*; qui de Sebaſteni Archiepiſcopi mandato mox Paſtorem illi ſucceſſorem inſtituit,

JOANNEM TIBBEL, Ultrajectinum, Sac. Theol. Bacc. Form. Protonot. Apoſt. Libr. Cenſorem; virum apprime eruditum ac religioſum *Tibbelio* poſt plurium annorum decurſum ob corporis infirmitatem Curam cedere coacto, ſuffectus per Clerum,

AMANDUS VERSCHUEREN, Gelo-Brabantus, Theologus Lov. anteà plures annos Paſtor in *Texel*. Obiit interim ex longa tabe Ultrajecti *J. Tibbelius*, Ex-Paſtor Schiedamenſis.

Extra primariam Eccleſiam, duo olim Virginum Aſceteria viguêre Schiedami.

Aſceterium S. Urſulæ; Primum Sororum tertiæ Regulæ *S. Franciſci*, D. *Urſulæ* nuncupatum, Anno 1424. inchoatum, Ao. 1429. poſt ſui conflagrationem, juxta loci Archivium, in *Ketel*, Schielandiæ pagum vicinum tranſplantatum.

"Habuit Conventus iſte Sororum *S. Franciſci*, "inquit Molanus, altare conſecratum in hono"rem *S. Lydwyd* Virginis, verſus Occidentem, "eo in loco ubi decumbens Deo in hac vita "ſerviiſſe fertur."

ejus initia. Conventus hic, "ex Waddingi * Annalibus "nomen habens a *S. Urſula* ſub Ann. 1469. "quædam obtinuit privilegia, ex quibus colligi "datur poſt *S. Liduinæ* mortem ibi fundatum "fuiſſe, etſi ipſa vivente Schiedami, ſed alia for"ſan in domo, Tertiarias aliquot Sorores convi"xiſſe habeatur ex vitæ Prioris N. 37. Nunc "Monaſterium iſtud, quod hodieque in Domi"nio urbis ſupereſt, & *Dominarum* vulgò dictum "fuiſſe ex Schiedamenſibus comperi, conver"ſum eſt in Orphanotrophium ab iis, qui Sa"cellum templo Parochiali adhærens funditus "everterunt, ſepulchrum aboleverunt, & quo "tegebatur lapidem in aliam templi partem tran"ſtulerunt, &c."

Conventus *S. Urſulæ* Rector Ao. 1466.

Rectores. D. JACOBUS BOKEL.

1517. D. JOANNES HENRICI.

Rectrix Ao. 1564.

Rectrices. MACHTILDIS HENRICI.

* Forte Zuva. 1517. * ZUA JOANNIS.

Hæ ſunt autem prædicti *Jacobi* donationes ex his teſtamenti Tabulis:

Donationes ei factæ. CONDT ende kennelye ſi allen luden, dat Heer *Thomas uten Camp*, Pater vanden Convent van ſinte *Agathen* binnen Delf, in den name vanden ſelven Convent, Heer *Jacob Bokel*, Pater vanden Convent van ſinte *Urſulen* binnen Sciedam, in den name vanden ſelven Convente *Zulve Jacop Ofhuys* dochter ende *Katryn Claes Ofhuys* weduwe, minlic ende eendrachteliken over gecomen zyn van allen guede roerende ende onroerende, groet ende cleyn, als *Claes Ofhuys*, ſaliger gedachten, geruymt heeft mitter doot ende van malcander geſceiden zyn, in die manier hier na geſcreven: In den eerſten dat *Katryn Claes Ofhuys* weduwe tot horen vrien eigen hebben ende houden ſel dat huys daer ſi nu ter tyt in woent, ſtaende an die oude Delf, ende daer toe dat ynboel, ſolverwercke, cleynoden. Noch iiij. Mergen lants leggende in *Maeſlant*, ende een halve nobel t'jaers, ſtaende op een huys ende erve gelegen in die *Cooſtraet* ende *Ewout* die Paſteyebacker toebehoert, ende een Wilhelmſſche ſcilt t'jaers ſtaende op dat hoechuys vander *Molenſtraet*, ende *Hugo Mees* zal. toebehoert; ende een pont t'jaers, ſtaende op *Mees* die Molenaers huys ende erve in die *Vlaminckſtraet*. *Item* zal ſi noch hebben allen alſulke ſculden alſmen den gemeenen boel ſculdich is, ende *Katryn* voerſz. ſel alle ſculden betalen diemen weet of namaels weten mochte. *Item* ſo ſel *Katryn* voirſz. *Zulve Jacop Ofhuys* dochter voirſz. eenen Scepen-brief geven van hondert pont Hollants te Karsavont naeſtcomende te betalen, ende noch geven den Convent van ſinte *Agathen* ende ſinte *Urſulen* voirſz. ende *Zulve Jacop Ofhuys* dochter te ſamen eenen Scepenbrief van een ende twintich pont groet, binnen drie jaren naeſtcomende te betalen, alle dine ſonder erch ende liſt. In kenniſſen der waerheit ſo hebben wi Heer *Thomas*, Heer *Jacob Zulve* ende *Katryn* voirſz. den eerbaren *Claes Dammas* zalr. gebeden dat hi deſen brief over ons allen geſegelt heeſt met ſinen zegel hier aen gehangen, int jaer ons Heeren 1466. op den anderden dach in Junio.

Dnus *Alardus*, Presbyter eidem Aſceterio hæc donavit per has teſtamenti Tabulas:

IN den eerſten ſoe beſpreeckt hy God almachtich zynen zyel, ende zynen lichaem ter aerden.

Item noch ſoe is zyn oterſte wille, dat al alſulcke pennyngen ende gueden die hem beſtorven waren van vader ende moeder zaliger gedachten, als c. pont Hollants ende vi.

Item noch mede die xxx. pont Hollants van myn eerſte Miſſe gheve ic Heer *Allert Pieterſz.* voirſz. ende beſpreeck onſe Convent van ſint *Urſulen* binnen Sciedam, voir my ende myns vaders ende moeders ende onſer vrienden zielen, om voir ons te bidde ewelick.

Item noch beſpreeck ic Heer *Allert* voirſz. ons Coovent die drie pont Hollants tsjaers, erflike renten, ghelegen in *Mees Henricſz.* wonynck, dair voir ſel dat voirſz. Convent ghehouden weſen alle jaers ten ewigen daghen te doen, ende te houden ewige memory voir myn ende mynen vader ende moeder zielen, oec mede voir *Martgen* myn zoſter na hairre doot, met *Martgen* myn ſuſter alſoe lange als ſi leeft ſel ontfangen van den voirgenoemde renten een half pont Hollants tsjaers, ende na hair ſelt bliven in voirſz. Conveot.

Item noch ſoe iſt myn uterſte wille ende beſpreeck ons Convent eens c. pont groet Vlaems totten

* Necrol. Relat. Eph. Eccl. Bat.

totten Suſteren int ghemeen, dair voir ſellen gheven die Pater ende Mater alle die Suſteren te ſamen gheven een ghemeen mael, ende zy ſellen voir hem bidden ten ewigen dagen.

Item noch beſpreeck ic een pont groot den Convent voirſz. om te copen een blaeu ſarck om te leggen opt graf als ic doet ben.

Item noch beſpreeck ic *Martgen* myn ſuſter, myn beſte huyck van myn eerſte Miſſe ghehouden.

Item noch beſpreeck ic onſen Proviſoer van Schyelant een ſtoep wyns.

Item noch beſpreeck ic Heer *Allert Pieterſz.* onſe Convent voirſz. een ſilver lepel, die my beſproken is van Pater *Floris* zalr. gedachten.

Item noch beſpreeck ic *Claes Pieterſz.* myn broeder een beſlagen yſeren kiſtgen, twelck ic gecoft hebbe van *Koert.*

Item myn Executoers ofte Teſtamentoers van den teſtament voirſz. ſellen weſen Heer *Pieter Claeſz.* Pater van deſen huyſſe, ende *Claes Pieterſz.* mynen broeder. Ende die Pater voirnt. beſpreeck ic ende ſel hebben voir zyne arbeyt die ſilveren cup, ende *Claes Pieterſz.* ſel hebben voir zynen arbeyt die ſilveren ſcael.

Item of hyer yemant teghen dit voirſz. teſtament yet tegen zeggen of doen wilde, ſoe is myn uterſte wille, dat dat als dan ons voirſz. Convent deſe voirgenoemden gueden te ſamen ſullen nemen ende ontſangen ende nyemant anders.

Item op deſe ſelve tyt ſoe hebben *Claes Pieterſz.* ende *Ymme Jansdr.* den ſelven Convent voirnt. ghegeven ende ghemaeckt tot een ewige teſtament oec alſulcke 15. pont Hollants, ghelegen inden voirſz. wonynck, dair vnir dat Convent ſel weſen ghehouden te doen hair beyde ewige memory alle jairs op hare ſterff dach; mer deſe renten ſellen zy ontfangen alſoe lange als zy beyde in levende lyf zyen.

Et ego *Petrus* . . . *de Schiedam* . . . dum hæc agerentur, & fierent quibus interfui, vidi & audivi, quod proteſtor mea manu propria: præſentibus *Petro Otgeri de Haerlem*, *Arnoldo* fil. *Theodori de Schiedam*, teſtibus fide dignis, die ſeptima Novemb. &c.

S. Annæ Aſceterium; In Cod. MS. Georgii Egm. Traj. Epiſcopi, quem teneo, mentio eſt Cœnobii Monialium S. *Auguſtini*, D *Annæ* inſcripti.

Hoſpitale S. Jacobi; Hoſpitale ibidem, S. *Jacobi*, ubi ex eodem Codice MS. *Vicaria*, cujus Vicarius A°. 1549. *Philippus Nicolai*, Clericus Traj.

Begginarum Curia, Viguit & in eodem oppido *Begginarum* Curia, cujus poſtremus Rector,

GERARDUS, *Jacobi* filius, Vlardingâ natus, Delphis Clericis vitæ communis erudiendus datus, Sacerdotio dum per ætatem licebat initiatus, ad vicinum pagum *Ketelam* (unde ei nomen *Ketelani* adhæſit) excolendum miſſus, indè Schiedamum evocatur, ut ibi Sacris operaretur, Canonicisque horis decantandis præſit, ac demùm *Begginas* inſtruat ad pietatem.

Hinc Delphos abſtractus, illic 11 Kal. Martii Anni 1574. Martyrio a novellis dogmatis ſectatoribus afficitur; quod fuſius per plures paginas deſcriptum habes apud Petrum Opmeerum *Dec.* 11. *lib.* VII.

& Crucigerorum foris Cœnobium. Extra Schiedamum Crucigerorum aliquandò, juxta Goudbovium, viguit Cœnobium.

VLAIRDINGEN,

Vlaerdingæ priſcum nomen, LATINE *FLARDINGA*, * antiquiſſimis *PHLADIRTINGA*, Hollandiæ ſæpè nomine veniebat, primorum Hollandiæ, ut ſuſpicio eſt, Principum Sedes, & v. matrum Eccleſiarum prima vocata in Epternaco-Trajectinâ tranſactione, *antiqua dignitas:* Ann. 1064 continuâ fluminum alliſione muris orbata, ac tanquam priſtinâ ſede mota, piſcatorum ferè modò receptaculum *ſitus,* eſt, fori tamen non contemnendi conditione, ſitum habens ad Moſam, ubi *Liora* rivulus emittitur; vulgari nomine *Vlaardinge.*

Parochia, Parochialis Eccleſia, ſacra Patriæ Præconi, D. *Willibrordo.* Eccleſiæ Collator erat *Divus Tut.* Abbas Egmondanus, uti & duarum illic Capellaniarum ſeu *Vicariarum*; quarum una D. *Mar-* *Vicariæ,* *garetæ*, altera erat D. *Petri*. Huic Eccleſiæ Paſtor pridem cum duobus *Vicarjis* deſerviebat. Eorum *Collatores,* unus fundavit Sacellum in vicino agro *de Souteveen*, cujus Collatores erant Vlaerdingenſes Paſtores.

Ad *Vicariam S. Margaretæ Virg.* vacantem per *Vicarii,* ceſſionem

WILHELMI JUDOCI, inſtitutus eſt
D. GERARDUS ADRIANI, A°. 1529.
A°. autem 1573 hujus poſſeſſor erat
PETRUS AMPLONIS, ſucceſſor
NICOLAI NICOLAI.

* Ibid. *Vicariam Petri*, vacantem per dimiſſionem D. *Hermanni Bernardi*, jure devoluto obtinuit D. *Hermannus de Uterwyck* A°. 1529.

Ann. 1216. erat D. HENRICUS, Paſtor, & Notarius Holl.

Ad Parochialem Eccleſiam de Vlaerdingen vacantem per obitum D. *Cornelii Pontani*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Henricus Jacobi*, Presbyter A°. 1571.

Clarum eſt hoc oppidum natalibus *Gerardi Ketelani*, de quo ſub Schiedamo.

Qui Schiedamenſe oppidum, vicinoſque pagos de *Ketel* & *Souteveen* excolebant; iidem, ut diximus, Vlaerdingenſium curam gerebant.

Paſtores priſci ac hodierni. Proprius Paſtor eis primus datus, ſeculo XVII. vergente ad finem,

JOANNES SNOECK, Delphenſis, Sac. Theol. Bacc. defunctus ibidem Paſtor Vlaerdingenſis 22. Febr. Anno 1684.

Huic mortuo ſucceſſor datus,

CAROLUS DE BONT, Bruxellenſis, Sac. Theol. Lic. corpore admodùm exilis, ſed animo alacer, ingenio promptus, voce blandus atque eloquens, aliiſque animi corporiſque dotibus ornatus, muſices etiam artis peritus. Sed indè ad *Wormerveenſis* pagi fideles curandos deſtinatus, ſucceſſorem accepit,

* *Menſ. Alt. Not. Germ. Inf. part.* 2. *p.* 56.

COR-

CORNELIUM vander KUN, Hagæ-Comitanum, Canonicum Norbertinum, ex Abbatia Hildeshemienſi ad portas Thenenſes.

Crucigerorum fuit Cœnobium.

Extrà oppidi pomœria Cœnobium olim fuit Fratrum Crucigerorum.

ZAIRLOES,

Anteà

ROLDERWAERTS,

Zairlois, priſcum nomen,

Vulgò hodiè *Scharlois* appellatus, Schielandiæ tractûs ac Decan. pagus ad oppoſitam Moſæ ripam, a *Carolo Chaerlois*, Philippi Burgundi filio, ejus ſub Ann. 1443. ſtructore denominatus. Huic Parochialis Eccleſia S. Clementi dicata, ut per fundationis Ann. 1460 14. Aug. Tabulas diſertè cautum; cujus collatio eſſet penes Comitem *Charlois*, ut Puttenæ Dominum. Tabulæ hæ vernaculæ fidem eorum faciunt:

Parochia, conditor, Divus Tut.

ITEM ſullen de voorſz aannemers ter eeren Gods en gebenedydinge ende ter waerheyt een Kereke met haer toebehnren fonderen en maken, by rade van ons tot alle reedelykheyd, van welke Kerke de giſte toebehooren zal ten eeuwigen dage myn genadigen Heere den Grave van Charolois, als Heere van Putten, behoudelyk dat perſonen in de voorſz. Kerke geeſt, dat hy Prieſter weſen zal, ende woonagtig weſen, ſonder arg ende liſt, van de voorſz. Lande. 'T welk van nu voortaan heeten zal *Charoloys*, en niet meer *Rolderwaert*, ende de Kerke dien daer af God wil de naam zal weſen St. *Clemens* Kerke.

A°. 1460. 14 *Auguſti*.

ultimus Paſtor Cath.

Catholicus Paſtor ſub Ann. 1572. e Parochia ſua deturbatus fuit per *Joannem Calleux*, devium Monachum ex Ordine FF. Minorum, qui ſacra primus ibi Calviniano ritu inſtituit.

DELFSCHE-HAVEN,

Contractè

DELFSHAVEN,

Delphenſis portus origo.

a Idem eſt quaſi dicas, *Delphorum portus*. Anno enim 1394 VIII. Sept. Nativitati D. Virginis *Mariæ* ſacrâ, Albertus Bavarus, Comes Hannoniæ, Hollandiæ ac Zelandiæ, Delphenſibus conceſſit, Diplomate in *Deſcr. Delph. oppidi* lib. 1. pag 66. relato, ut portum, ad cervifiam aliaſque merces commodius ex pago *Overſcheyenſi* in Moſam tranſportandas conderent; atque hoc primum hujus loci initium fuit.

ſitus, Parochialis Eccleſiæ,

Municipium ædibus pluribus jam excultum eſt portu commodiſſimo ad Moſæ oſtium. Curiam & Eccleſiam conjunctas habet non aſpernandas. b Ad hanc pridem nominabant Holl. Comites. Inſtitutio erat penes Archidiaconum Traj. Cura reddebat 24. flor. Rhen.

Collatores,

Divus Tut.

Divus Tutelaris eſt S. *Antonius*. Paſtor Anno 1515. Mr. THEODORUS DE GROOTE.

Vicaria, Paſtoris ac Æditui cenſus.

In ea Eccleſia *Vicaria*, cujus Collatrix civitas Delphenſis, uti & Æditui, qui in abſentia habebat 11. libr. annuè.

Paucis a direptione Templi illic reliquas fidelibus, dudùm ſuccurrebatur per vicinæ Rotterodamenſis urbis Paſtores.

Paſtores priſci, ac hodierni.

At paucis retrò annis proprios nacti ſunt Paſtores,

ERASMUM vanden BROECK, Santrodunenſem. Ac illo Leidam ad ſecundariam Curam evocato,

N. KOPPERS, Clivenſem, & illo creato Paſtore in *Kekedom*, pagum Cliviæ, Diœceſis Col.

MATTHIAM GULICK, Buſcoducenſem; cui evocato in *Cromme-myert*, ſuffectus eſt,

LAURENTIUS REMMEN, Eltenſis, Theol. Lovanienſis.

Schonderloo Sacellum.

Municipium hoc in Cod. M. Traj. *Schoenreloe*, alio nomine vocabatur, hodiè vulgo *Schoonderloo*, vicus Delphlandiæ inter portum hunc ac Rotterodamum medius, ubi olim Capella in honorem S. *Jobi* extructa.

KETEL,

Ketelæ,

Schielandiæ ſub Decanatu pridem Schielandiæ, hodiè autem Delphlandiæ pagus, Diœceſis Ultraj. Parochialis huic Eccleſia S. *Jacobo* Apoſtolo ſacra, ad collationem Abbatis Egmondani, quam is dein Anno 1522. ceſſit viro perilluſtri *Vincentio Cornelii Mierop*, comput. Holl Quæſtori; idque ex permutatione cum Canonicatu in Divi *Pancratii* Leidæ, a *Judoco van Swieten* fundato.

Parochia, Divus Tut. Collatores priſci, & poſterioris ævi.

Hæ ſunt ceſſionis Tabulæ vernaculæ;

Tabulæ ceſſionis juris hujus.

ICK *Vincent Cornelisz.* Meeſter van den rekeningen van Hollandt: Doe condt eenen yegelycken, dat ick voer my ende myne erven, den eerweerdighen Vader in Gode, myn Heer den Abdt van Egmont ende zynen Convente overgegeven ende getranſporteert hebbe, overgheven ende tranſporteren mits deſen mynen brieve dat *Jus Patronatus* of de giſte of de Collatie van een Prebende oſte Canoniex Proeven, in ſinte *Pancraes* Kereke te Leyden, daer als nu beſitter of is *Claes van Egmondt*, ende dat in recompenſe vander Collatie vande Kercke oſte Cure vande *Ketel*, die my de voorſz. myn Heer de Abt ende Convent daer voeren by maniere van permutatie weder overgegeven ende getranſporteert hebbende, omme vander Collatie vanden voorſz. Canoniex Prebende ſinte *Pancraes* te gebruycken voer hem ende henren naecomelingen ten eeuwigen daegen. Ende overmits datmen te Roomen om der oirloge wille gheen vry acces en heeft om confirmatie op de voorſz. tranſlatie te begeren, ſoe bidde ick in alder oetmoedicheyt den hoochweerdigen, hoochgeboren, doerluchtigen Vorſt, myn genadigen Heer van Utrecht, de voorſz. overgifte te believen ende te willen uyt zynre ordinariſe macht confirmeren. In kenniſſe van deſen zoe hebbe ick myn hantteycken hier onder aen geſcreven, ende myn zegel hier aen gehangen opten leſten dach van November 1527.

Onder geteyckent *Cornelisz.*

Ende onder ſtont geſcreven, gecollationeert tegen den Originalen brief, ende accordeert, by my geteeckent,

G. LOO.

a *Boxh. Theat. Holl. pag. 355.*
b *Ex wid. Iurium & Dom. Com. Holl.*

Atque

Atque hæc eſt Henrici, Ultraj. Epiſcopi, confirmatio:

ab Henrico, Ultraj. Epiſcopo firmatæ.

HENRICUS, Palatinus Rhen. Comes, Dux Bavariæ, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Electus & confirmatus Trajectenſis, notum facimus univerſis, quod cum dilectus nobis in Chriſto ſpectabilis vir Magiſter *Vincentius Cornelii*, Conſiliarius & Cameræ computationum Cæſareæ Majeſtatis in Curia Hollandiæ, Zeelandiæ & Friſiæ Magiſter, Dominus temporalis *Vill.* du *Ketel*, partium Hollandiæ noſtræ Diœceſis pro conſervatione terrarum ad Parochialem Eccleſiam ejuſdem *Vill.* in locis aquoſis etiam ſub aggere Moſæ & maris Oceani jacentium, plurimis & diverſis expenſis annuis oneratarum ſub ſuo Dominio jacentium, cupienſque dictæ Eccleſiæ & ejus pro tempore Curato & ſuis ſucceſſoribus mature conſulere & oportuna providere, & ut hujuſmodi terræ & bona in dotem Eccleſiæ prædictæ aſſignatæ & aſſignata, & impoſterum ex devotione Epiſcopi fidelium aſſignanda pro utilitate Eccleſiæ & communitate conſervari poſſent cum dilecto nobis in Chriſto, Reverendo Patri & Domino, Do. Abbate & Conventu Monaſterii ſancti *Adalberti* Egmondenſis, dictæ noſtræ Diœceſis, Ordinis ſancti Benedicti Sacro-Sanctæ Romanæ Eccleſiæ immediate ſubjectis, ad quem ſeu quos ejuſdem Eccleſiæ Parochialis collatio & præſentatio in turno ſuo ſpectat & ſpectare dignoſcitur, ut & ſuper collatione & præſentatione ejuſdem Eccleſiæ ſub beneplacito & licentia Superiorum tractaſſe & conveniſſe dicitur, prout modo & forma præſcriptis tractavit & convenit. Quod dictus Dominus Abbas & Conventus per eorum Procuratorem legitimè conſtitutum, jus conferendi & præſentandi perſonam idoneam ad eandem Parochialem Eccleſiam *vanden Ketel*, quotiens illam vacare continget per præfatum Magiſtrum *Vincentium* & ſuos in perpetuum heredes & ſucceſſores & ſpecialiter habentem, & tenentem dictum Dominum *de Ketel*, in manibus dilecti nobis in Chriſto, Venerab. Domini, D. *Thomæ de Nyekercken*, dictæ Eccleſiæ noſtræ ſancti Johannis Trajectenſis *Vicarii* noſtri generalis, tranſtulerunt, ceſſerunt ac penitus renunciarunt ex parte ejuſdem Domini Abbatis & Conventus ſuorumque in perpetuum ſucceſſorum, prout hæc & alia in litteris deſuper confectis latius habentur & continentur. Et ne Reverendus Dominus Abbas & Conventus ex tranſlatione, ceſſione & renunciatione præmiſſis aliquod patiantur diſpendium præfatus Magiſter *Vincentius Cornelii*, ut & tanquam verus & indubitatus patronus & collator Canonicatus & Præbendæ, quos dilectus nobis in Chriſto Magiſter *Nicolaus de Egmonda*, in Collegiata & Parochiali Eccleſia ſancti *Pancratii* oppidi Leydenſis, dictæ noſtræ Diœceſis pro nunc habet & poſſidet pro ſe ſuiſque hæredibus & ſucceſſoribus collationem & præſentationem, ac jus præſentandi & conferendi quotiens illos vacare continget, in præfatum Dum Abbatem & Conventum, eorumque in perpetuum ſucceſſores in manibus ejuſdem *Vicarii* noſtri ſub beneplacito Superiorum per eundem Magiſtrum *Vincentium* in litteris, manu & ſigillo ejuſdem propriis ſignatis, ſubſcriptis & ſigillatis, quibus præſentes noſtræ litteræ ſunt tranſfixæ, tranſtulit, ceſſitque penitus & renunciavit. Cum igitur propter urbis Romæ devaſtationem *Vicarium* pericula & alia legitima impedimenta præfati Dni Abbas & Conventus, & Magiſter *Vincentius* approbationem & confirmationem a ſancta Sede Apoſtolica ſuper præmiſſis uti aſſeruere ac ſicut notorie conſtat obtinere nequeant, fuimus pro parte eorundem reſpective interpellati & requiſiti quale decretum & auctoritatem noſtram interponere dictaſque tranſlationes, ceſſiones & renunciationes reſpective modo præmiſſo factas ratificare, approbare & in Dei nomine confirmare dignaremur. Nos igitur attendentes requiſitionem hujuſmodi fore juſtam & conſonam rationi, attento quod conſideratis, conſiderandis, compenſatiſque majoribus dicta beneficia in fructibus, redditibus, proventibus & oneribus comperimus quaſi æqualia, quare prædictas tranſlationes, ceſſiones & renunciationes, reſpective ut præſcribitur factas, omniaque alia & ſingula præſcripta, privilegiis, ſtatutis & juribus dicti Domini Abbatis & Conventus ſemper ſalvis, & in ſuo robore permanentibus, approbamus ac ratificamus ac rata & grata habemus, decretum & auctoritatem noſtram interponentes eaſque & ea nichilominus auctoritate noſtra ordinaria tenore præſentium in Dei nomine confirmamus noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum noſtro ſub ſigillo ad cauſas præſentibus appenſo, Anno 1528. die verò menſis Martii quinta. Subſignatum

Jo. de Goch SSt.

Suſcripta denuo collacionata eſt hæc præſens copia & concordat cum ſuo originali, per me ſignatum, *G. LOO.*

Parochiæ hujus Rectores, ſtante adhuc Cath. cultu,

Paſtores antiqui,

Dnus PHILIPPUS JOANNIS, atque co mortuo Ao. 1577.

D. JOANNES ANDREÆ STAUT, Presbyter.

Pagum hunc, viciniam *de Souteveen*, & loca contermina jam dudùm excoluit, *Godefridus Vuetius*, Friſu, primus Schiedamenſium Paſtor. Poſt illum *Joannes Rooſe*, inde Paſtor in Cralingen.

ac hodierni.

JOANNES DE HAES, Delphenſis, exindè Paſtor Schiedamenſis,

ISAACUS PYNACKER, Ultrajectinus, dein Paſtor in ſuburbio Traj. d' *Abſtede*, Ultrajecti defunctus menſe Junio Ao. 1676.

ADRIANUS VAN WYCK, Rotterodamenſis, aliquandò ea in urbe Paſtoris *Vicarius*. Cura ejus, juſſu Præpot. Holl. Ord pulſi, ac Kalcariæ apud Clivios in Moniſhum Cœnobio agentis, ad interim *Godefrido Trippelvoetio*, de quo alibi, dein

THEODORO VAN DEN BROECK, Buſcoducenſi, Ex-Jeſuitæ eſt demandata.

ONDERSCHEYE,

Hodiè

OVERSCHYE,

Overſchyæ etymon.

A *Scyæ* fluminis Trajectu, * Schielandiæ tractûs ac Decimat. pagus Diœc. Traj. Parochiali gaudet Eccleſia, cui Chori tres etiamnum hodiè, Turri ornata eſt præcelſa ac eleganti cum ambitu quatuor turriculis conſpicuo. Eccleſia, ex Jac. La Torrii *Relatione* SS. Apoſtolis Petro & Paulo, ex Cod. verò MS. Abb. Egm. S. *Nicolai* Epiſcopo ac Confeſſori nuncupata.

Parochia, Divi Tut.

Collatio erat penes Abbatem Egmondanum.

Collator.

* De juriſdictione quam Delphenſes ibi dudum tenent, vide T. Bleyſwyck. deſcript. Delph. p. 31.

Inſti-

Inſtitutionem dabat Maj. Eccleſiæ apud Ultrajectum Præpoſitus ſeu Archidiaconus.

Ad illius Collationem, atque hujus inſtitutionem ſtante Cath. cultu, Paſtor hujus Eccleſiæ Anno 1551. Dns *Nicolaus de Aſſendelft*, Arnhem Eccl. Præpoſitus, &c. juxta haſce ejus Tabulas, quas hic dare juvat, quia ex his jam dicta confirmantur.

Paſtores præſti,

WILHELMUS DE GOES, permiſſione Divina Abbas Monaſterii ſancti *Adelberti* in Egmonda, Ordinis ſancti Benedicti Trajectenſis Diœc. reverendo in Chriſto Patri ac Domino, Dom. Præpoſito & Archidiacono Trajectenſi, ejuſque Officiali in hac parte vicem gerenti, ſalutem & ſinceram in Domino charitatem. Notum facimus ad noſtram perveniſſe notitiam Eccleſiam ſive curam Paſtoralem ſancti *Nicolai*, Parochiæ de *Ouwerſchie*, per obitum ſeu liberam reſignationem piæ memoriæ *Volkeri*, filio *Cornelii*, Presbyteri, illius ultimi dum vixit Rectoris & Poſſeſſoris ad noſtram Collationem, præſentationem & omnimodam diſpoſitionem pleno jure ſpectantem & pertinentem vacaſſe & ad præſens vacare. Nos igitur noſtro jure præſentandi & conferendi frui & potiri cupientes ne dicta Eccleſia ſine cura Paſtorali ſolatio fruſtretur ad eandem Curam Paſtoralem de *Ouwerſchie*, ſic ut præmittitur, vacantem & liberam, Reverendum Dum *Nicolaum Aſſendelfium*, Præpoſitum Eccleſiæ Aernhemienſis, & ante ſacri Palatii Lateranenſis Comitem & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Protonotarium, meritorum ſuorum ac divinæ remunerationis intuitu pure, libere & ſimpliciter propter Deum veſtræ Paternitati pro Canonica inſtitutione obtinenda, præſentandum duximus atque præſentamus, eandemque prælibato Dno Præpoſito in Dei nomine contulimus & conferimus per præſentes. Rogamus igitur Paternitatem veſtram, quatenus prædictum Dominum *Nicolaum*, Præpoſitum Aernhemenſem, ſic ut præmittitur, per nos præſentatum aut Procuratorem ſuum legitimum ejus nomine & pro eo in ætate corporali & actuali poſſeſſionem dictæ Curæ Paſtoralis de *Ouwerſchie*, vel quaſi, juriumque & pertinentiarum univerſorum ejuſdem inſtituere & inveſtire dignemini, adhibitis ſolemnitatibus debitis in talibus adhiberi ſolitis & conſuetis. Datum Egmondæ noſtro ſigillo præſentibus appenſo, ſub Anno a Nativitate Domini 1551. die vero penultimo menſis Januarii.

Ejus deceſſor, ut jam vidimus, *Volkerus*, *Cornelii* filius. Paſtor ab Anno 1486.

Hugo de Noortwick.

Ao. 1571. Dn *Wilhelmus Theodorici.*

Ex Petri † Opmeeri relatione, ibi *quondam Paſtorali Sacerdotio functus eſt Martinus Dorpius, Naeldwicenſis, Poeta ac Theologus inſignis, quem etiam defunctum D. Eraſmus eleganti Elogio* proſecutus eſt, quod in *Faſtis Acad.* recitat Valerius Andreas. Plura de eo ſub *Naeldwico*, patriæ ſolo.

Cum Eccleſia hæc Anno 1558. debitis ac ære alieno onerata, atque penitus collapſa eſſet, idem *Wilhelmus Goeſius*, Abbas Egmondanus Magiſtris fabricæ poteſtatem fecit agros terraſque quaſdam Eccleſiæ huic proprias diſtrahendi, juxta harum tenorem litterarum vernacularum:

Conſenſu ut collapſa Eccleſia reſtauretur.

WILLEM VANDER GOES, by Goeds genade Abt van Egmondt, doe condt eenen yegelyck, dat alſoo die Keremeeſters van *Ouwerſchye* ons vertoont ende te kennen te gegeven hebben, hoe dat die Kerek van *Ouwerſchye* ten achteren is van lopende ſchult twee hondert Carolus guldens of dair omtrent, ende bovendien noch vyff ponden groeten Vlaems los-renten, ende xv. Carolus guldens ende xiiij ſtuyvers lyfrenten, dair jegens zy niet meer incomſten en hebben dan xxij. Carolus guldens van xl. groeten Vlaems ſtuck, huyre van xij. Mergen lants die voirſz. Kercke toebehorende. Dat zy oick geconſtringeert zyn die voorſz. Kercke ende toorne te repareeren: dair op zy ons gethoont hebben tzamen van Leydeckers, Timmerluyden, Metſelaers, Sloetmaeckers, die Oorelogyen ende ander Yterwerck aengaende, ende oick meede van Glaesmaeckers, die welcke verelaren reſpectivelyck, dat zy die voorſz. wercken mettet ſtof dair toe dienende, niet op zouden willen leveren ende maecken om vier hondert vyfftich Carolus guldens: verelaren voorts die voorſz. Keremeeſters, dat zonder die voorſz. reparatie en is hem luyden niet mogelyck die voorſz. Kercke te houwen ſtaen, war nair die ſelve Tooren ende Kerck geſchapen te vervallen ende tot ruywe te comen, hebben zy luyden dairomme verſocht om ons als Patroen ende Collatoer van den voorſz. Kercke, te willen conſenteren die voorſz. xij. Mergen lants te mogen vercopen, wairomme wy die permiſſen aenmerckende ende geſien hebbende, tconſent vanden Ambachtshoere, mitsgaders tadvys van den *Vicarius* van den Biſcop van Wtrecht, hebben geconſenteert ende conſenteeren mits deeſen, die voirſz. Keremeeſters die xij. Mergen te mogen vercopen bysdict ende behoirlycke Kerck-geboden die meeſte dair voir biedende, mette laſte van xxij. Carolus guldens tsjairs renten, die dair op zullen blyven ſtaen niet losbair, dan by conſent van ons ofte onſe nacomelinge ende andere die dat aengaen zal, ende dat zy luyden die penningen van den voorſz. lande comende, employeren ſullen tot loſſinge van den voorſz. vyff ponden groeten Vlaems tsjairs, mitsgaders inde voorſz. reparatie ende andere behoufften vanden voorſz. Kercke. Dair off zy luyden ſchuldich zullen zyn ons ende andere die dat aengaen zal mogen, behoirlycke rekeninge, bewys ende *reliqua* te doen. Ende dit al ſonder prejudicie van onſen rechten van Patroenſcap ende Collatie die wy hier by anders niet geprejudicieert en willen hebben. In oirconden van dien ſoo hebben wy onſe Segel hier beneden aen doen hangen den ij. Juny Ao. 1568.

In eadem *Capellania*, quam D. *Daniel de Mastenes* tenuit in feudum a Monaſterio Egmondano. Præter eam, *Vicaria* alia, ad Abbatis quoque ejus collationem. *Vicaria* ;

Haud procul a pago olim erat Sacellum juxtà arcem de *Spange*, e Prænobilis hujus Spangiorum Stemmatis *Philippi de Uterneſſe*, dicti de *Spange*, Ann. 1310. fundatione. arx Spangiorum cum Sacello vicina,

Inhabitantem Paſtorem non habet hic pagus a tempore defectionis; ſed curatur à Paſtore *Hildegersbergenſi*.

Patriam hanc agnoſcit *Hermannus de Overſchye*, qui Artium Magr. & Juriſprudentiæ Doctor in Academia Lov. Anno 1572. vitam exuit, cujus Epitaphium in D. *Petri* æde primaria illic legitur. vir nobilis ac eruditus

† P. Opmeer. Dec. 2. l. 4. p. 35.

BERCKEL,

Berckel, Schielandiæ ſub Schielandiæ olim, modò ſub Delphlandiæ Decanatu, Dominium ac pagus, Dynaſta, cujus Dynaſta hodiè Mr. *Joannes vander Hoeven*, Dominus in *Berckel*, *Rodenrys* & *den Tempel*, &c.

Parochia, Parochialis Eccleſia, Divæ Virgini Aſſumptæ ex *Relat.* Jac. La Torrii, ſed ex Regiſtro Abb. Egm. Div. Tut. S. *Nicolao* dicata eſt. Hujus Collatores pridem quoque Abbates Egmondani, inſtitutionem dante Maj. Eccleſiæ Ultrajecti Præpoſito.

Collator: Ad Collationem *Wilhelmi de Goes*, Abbatis Egmond. Paſtor Eccleſiæ in *Berckel*, Ao. 1558. Dnus ac Mr. LEONARDUS THEODORICI.

Ad Parochialem Eccleſiam de *Berckel*, vacantem per mortem Mr. *Michaelis Endii*, proclamatus & inſtitutus eſt *Petrus Adriani de Berckel*, Clericus Traj. Diœc. Ao. 1574.

Vicaria, *Vicaria* in ea ad altare D. *Virginis*, quam vacantem per mortem *Michaelis Endii*, jure devoluto obtinuit D. *Nicolaus Martini*, Presbyter Traj. Diœc. Ao. 1574.

Paſtores illic a mutato regimine,

Paſtores priſci, GUILIELMUS HUGONIS, [a] ex *Terhey*, Maeslandiæ pago maritimo oriundus, gregarii vicani filius, ſecundùm præcedentes Prophetias ſtudiis applicatus, Presbyter conſecratus, primus Paſtor in *Berckel* conſtitutus, egregiè illic plures annos fidelibus ſe impendit, innumeras virgines ad pietatem inſtituit, viciniòſque agros avitæ fidei ac pietatis ſemine perfudit, mortuus Paſtor in *Berckel* 29. Sept. Ann. 1656.

ac moderni, HENRICUS DE JONGH, juxtà *Necrol.* noſtrum in *Berckel* obiit 2. Dec Ann. 1649.

FLORENTIUS VERHORST, obiit Paſtor in *Berckel* 18. Dec. 1656.

THOMAS VAN ERCKEL, Montfortienſis, Theologus Lov. Paſtor in *Berkel* ex epidemiæ lue obiit 8. Sept. An. 1657.

R. D. MELCHIOR, ex Sacellano in arce *Poelgeeſtand* Paſtor in *Berkel*, ibidem defunctus ſub Ann. 1670.

NICOLAUS BENSCHOP, Yſelſtadienſis, Theologus Lov. poſtquam decem ferè annis *Vicariam* operam præſtitiſſet in viciniis d'*Aade* & d'*Oud-Aade*, ſenex obiit Paſtor in *Berckel* Ann 1710.

JOANNES BRANDYN, Hagæ-Comitanus, deſervitor in *Berckel*, obiit ibidem 20. Martii anni ejuſdem.

ADRIANUS VAN DORT, Ultrajectinus, Theologus Lov. qui & ipſe annos plures ſtrenuam operam in viciniis d'*Aade* & d'*Oud-Aade* navarat, Paſtorem hodiè agit in *Berkel*.

BLEYSWYCK,

Bleyswyck, Territorii ac Decanat. Schiel. pagus ac Dominium, hodiè Rotterdamenſium, cui dedicatio ad D. Virginis partum.

Parochia, Div. Tut. Collator, Paſtores priſci, Miſſæ hebdomad. fundatio. Parochialis pago Eccleſia S. *Joannis* Bapt. decollationi nuncupata, ad collationem Abbatis S. Pauli Ultraj. Ad hanc vacantem per dimiſſionem Dni *Jacobi Joannis Berger*, inſtitutus eſt Ao. 1574 D. *Joannes de Zuchtelen*, Traj. Diœc. Presbyter.

Adrianus, filius *Gerardi*, *Schulteti in Bleyswyck*, Miſſam ſeptimanatim in Eccleſia hac fundavit, dotavitque, fundatio rata habita a Georgio Egm Codex MS. Egmond. Traj. Epiſcopo.

a Relatio Rom. *Jac. Torrii p.* 150.
b *Necrol. Eccl. Bat.*

SEVENHUYSEN,

Schielandiæ tractûs ac Decanatûs pagus antiquus, Hollandiæ feudum, *Voorboutiorum* dudum poſſeſſio: poſt *Henricum Voorboutium*, Bruxellis degentem, Dominio ejus inveſtitus eſt Mr. ac Dnus *Antonius Outhenſden*, Juriſconſultus Roterodami. Sevenhuſæ Dynaſtæ,

Parochialis pago Eccleſia elegans cum conſpicua turri, cujus Collator pridem Abbas S. Pauli Traj. Hujus Rector Ao 1529. Dnus *Wilhelmus Theodori*. Parochia, Collator, Rector,

Vicaria ibi ad altare B. *Mariæ* Virginis, quam vacantem per apoſtaſiam Dni *Franciſci* . . . . . jure devoluto impetravit D. *Arnoldus Georgii* Ao. 1574. Vicaria, Vicarii,

Ædes ſub ea Parochia cum ſylva vetuſtæ *Duyniorum* ſtirpis hæreditariæ. Ex ea ſtirpe Dnus *Wilhelmus van der Duyn*, Ao. 1348. xxx. ſolidos egenis *Sevenhuyſianis* annuè diſtribuendis deſtinavit. Neuter pagus inhabitantem hodiè habet Paſtorem: ſed a vicino *Hillegertsberge* Paſtore utrique ſuccurritur. & Arx Duyniorum.

HILLEGERSBERCH,

Alibi

HILDEGAERTS-BERGHE,

Latinè mons S. *Hildegardis*, Schiel. pagus, ubi unà S. *Willibrordo* pridem Sancta colebatur *Hildegardis*, de qua ad 17 Sept. Martyrologium Rom. & in ill. Cæſar Baronius. Paſtorem deſignabat Abbas S. Pauli Ultrajecti. Hillegersbergæ, priſcum nomen, Divus Tut. Collator,

Paſtores ejus Parochiæ,

Ao. 1483. Dnus JACOBUS MERCATOR, Vicarius S. *Nicolai* ad S. *Laurent.* Rotterodami, Schieland. Decanus. Paſtores priſci,

Ao. 15 . . JOANNES JACOBI, Vicarius ad S. *Laur.* Rotter. ſub Ann. 1572. e Parochia ſua pulſus.

Pagum hunc, & viciniam *Berghſenhoeck* inhabitans Paſtor, à profligato avitæ fidei cultu curavit, ac hodierni,

THEODORUS CANNIUS, Rotterodamenſis, Sac. Theol. Bacc. qui obiit Paſtor ibidem 28. Jan. Ann. 1679.

Succurrebat autem & pagis *Sevenhuyſen*, *Bleyswyck*, *Schiebroeck* & *Oudenſchie*. Cannii ſucceſſores fuêre,

ADRIANUS DE KEYSER, Culenburgenſis, &c. obiit ibidem [a] 27. Nov. 1688.

JOANNES DE WEERDT, Culenburgenſis, Theologus Lovanienſis, anteà Vicarius ampliſſimi Viri, *Joannis Roos*, Paſtoris Delphenſis, &c. Obiit in *Berghſenhoeck*, Paſtor ibid. &c. 14. Jan. 1709.

GYSBERTUS VAN VIANEN, Gorcomienſis, origine Vianenſis, Theologus Lov. qui vivo huic Paſtori operam dudùm navarat, demortui gregem aliquantiſper pavit.

Huic poſt diutinam moram, conſcio Clero Ultrajectino ſubmiſſus

ANDREAS VAN LOON, Rotterodamenſis, ſtudii Colon.

CRALINGE,

Schielandiæ ſub ejus nominis Decanatu Diœceſia Traj. pagus eſt ad rivulum *Rottam*. Cralingæ,

Parochialis vico Eccleſia, cujus collatio quoque ad *S. Pauli* Ultrajecti Abbatem. Parochia, Collator,

a Paſtor juxtà *Necrol. Harl.* aliis tantùm Vicarius.

In-

cenſur, &c. Inventarium bonorum Traj Eccleſiæ hoc in loco tribuit *S. Martino* manſum unum.

* Aº. 1572. XII. Martii. Eccleſia *Cralingenſis*, *Heiligenbergana*, & *Capellæ* altaribus, ſtatuis ac imaginibus orbata, atque Dominica ſubſequenti Calviniano ritu concio in iis habita.

Sub ea Sacellum; Sub pago hinc pridem Sacellum erat ad *Moſam*, *Yſſelmondæ* oppoſitum, S. *Elbrechts-Capelle* ejus initia, dictum. Georgius, nothus Brederodius, Rotterodamenſis, Goudanæ, ac Dordraecenæ urbium Præfectus, primum, ex antiquis Monum. Div. Tut. MS. illius lapidem jecit Aº. 1482, in profeſto ª *Divi Alberti* vel *Adalberti*. Hinc firmatur conjectura Sacellum illud *Divo Adelberto* ſacrum fuiſſe: uti enim *Elbert* vernaculum, Albertum; *Ellebrecht* Adalbertum deſignat.

" *Hellebrecht* ſeu *Helleprecht*, vulgò dictum " fuiſſe, in *Rel. Rom.* refert *Jac. La Torrius*, quaſi " diceretur, inquit, *ſancta rectè dirigens*, aut " *rectè juvans*: " quo nomine aliquando venit, ut in vita *M. Duncani* obſervatum vidimus, Salvator mundi. *La Torrius* autem contendit verè ut Patronæ dedicatum fuiſſe Sacellum iſtud *ſanctæ Wilgefortis*, Virgini ac Martyri, de qua, inquit ad diem 20. Julii Martyrologium Rom. & Cæſar Baronius ad Ann. 857.

ſupplicatio, Quidquid id eſt, frequens erat ad Sacellum iſtud antequam vela facerent, piſcatorum ad haleces accurſus, ut Deo ac divis propitiis proſperum eis iter eſſet ac piſcatio.

rudera, &c. Rudera Sacelli muruſque præfractus ſola modò ſuperſunt, eo nihiluminus ſupplicationes vicaniorum Cath. hodié-dum frequentes.

Capella arx, Dynaſtæ, &c. Vicina Cralingæ *Capella*, pagus, ad inferiorem Iſalam, ubi arx ingens fuit *Aſſendelphiorum* Dynaſtarum *Honinga*, cujus adhuc rudera ſuperſunt, in quam Hollandiæ Ordines ac Auriſiacus Princeps juſto Dei judicio ad perpetuos carceres condemnarunt pridem Comitem à Marca, Lummæum, piratarum ſuperioris ævi anteſignanum.

Hujus vicinorumque Pagorum Paſtores. *Cralingam* autem, *Capellam*, uti & *Niaukerkam*, &c. jam olim curarunt, *Cralingæ*, *Cornelius Wyck*, Paſtor in *Cralingen*, qui ibid. obiit 15. Sepr. Aº. 1652.

JOANNES ROSEN, aliquandò Paſtor *Ketelanus*, obiit Paſtor in *Cralingen*, &c. menſe Dec. Aº 1669.

JOANNES CANNIUS, Rotterodamenſis, qui obiit ibid. 25. Aug 1679.

FRANCISCUS VAN WETERING, Gorcomio-Batavus, Theologus Lov. illic Paſtor defunctus 20. Maji 1704.

JUSTUS VAN SCHAYCK, Ultrajectinus, Theologus quoque Lovanienſis, anteà Paſtor in arce *Varick*, Thielæ vicinâ.

YSSELMONDE,

Yſſelmondæ, etymon, Quaſi *Yſele* os, id nominis olim ſortita cum *Iſale* ori adjaceret, per Rheni delapſum hodie potius *Iſale* finis. Vetus ejus, arciſque ad eam munitæ vocabulum; cujus, ut Vatis cujuſdam vocibus utar, *jam periêre ruinæ*.

Hodie duplex ejus nominis eſt Officium, *Orientale* nimirum, & *Occidentale*.

Fanum, arx, Dynaſtæ, Orientale, ſic vulgò appellatum, ac ſeorſum ab Occidentali aggeribus cinctum, Fanum habet arcemque inſignem ad littus Moſæ a *Forentio Oem* Aº. 1483. extructam: Egmondanorum primùm, dein Holl. Comit. feudum eſt, a Montfortiis ad Merodios: ab his, ad incolas Toparchas devolutum; hodie eo inveſtitus Dnus *J. de Mey*, aggerum Schielandiæ Præfectus, &c.

Occidentale, olim & *Ogiorum* Officium nominatum, Egmondanorum quoque pridem, hodiè etiam Holl Com. feudum eſt.

Paſtor a fide avita devius. ADRIANUS SIMONIS, Iſſelmondanus, Aº. 1567. Paſtor, ex depoſitione *Georgii Euſtachii*, Vice-curati in Capella Calvinianam religionem in Eccleſiam ſuam induxit, atque ex depoſitione *Egidii Cornelii*, Paſtoris *Nyeuerkani* peſſimè ſuos inſtruxit; Aº. 1570. 30. Maji Hagæ-Com. degradatus, ſtrangulatus eſt.

Pagi hi paucos tenent Catholicos, quibus per Dordraecenos, & Rotterodamenſes, dein per *Roonenſes* Paſtores ſuccurſum.

ROENEN,
Vulgò
ROON,

Ronæ, arx, Dynaſtæ: Pagus & Dominium eſt proſapiæ *Rodiorum*, quibus arx collapſa, quam elegantiore facie loci Dynaſta de *Rhoden*, vulgò de *Roon* & *Pendrecht* refici curavit. Norbertini ſtante Catholico cultu pagum curabant. Ex horum familia D. Paſtores priſci. *Rochus Jacobi*, Presbyter, Paſtor in *Roon*, Aº 1536 Ultimus ejus inſtituti Paſtor, peſſimè habitus ac peremptus.

Sacerdos dein e Societate Jeſ. Inſulam excoluit; in qua & arx *Valkenſteynia*, a *Puttenæ* Domino extructa, a Valkenſteineis Catholicis inhabitata.

hujus ævi deſervitores. Excurrebat hic & in *Beyerlandiam*, veteri Moſâ diſparatam, habentem pagum cognominem, oppidi ſpeciem præferentem, nundinis Annalibus celebrem.

Curæ huic a PP. Jeſuitis ob tenuitatem jam pridem deſertæ, Vicarii Apoſtolici ſollicitudine proviſum fuit, ut & de Brielenſi modò vidimus, per immiſſos de Clerô Sacerdotes, coëmpto non ſine gravi ære fundo, in eoque extructa in Paſtorum fideliumque uſum Paſtorali domo atque Oratorio, ex *Galiorum* munificentiâ.

ac Paſtores. Paſtores exinde fuêre,

LAMBERTUS BARGOEIS, Gorcomienſis, Theologus Lov. defunctus coöperator R. D. *Cornelii Groeneudyck*, Paſtoris in *Rijnſaterwoudâ*, ibidem 26. Maji Ann 1686.

THOMAS VAN ENGEN, Antverpienſis.

JOANNES KELDERS, Leidenſis, anteà Paſtor agri Goezani.

MELCHIOR VAN DREUNEN, Amſtelodamenſis; ambo Lovanienſes Theologi, &c.

* *Summa Rur.*

ª *Op S. Ellebrechts avonde.*

PROVISORIA
SEU
DECANATUS DELFLANDIÆ.

ANTIQUA ECCLESIA in Delft,
NOVA ECCLESIA ibidem,
NOORTDORP,
PYNACKER,
SCHYPLIEDE,
WOUDA,
MAESLANDT,
WATERINGE,
LYRA,
NAELTWYCK,
T'SGRAVESANDT,
MONSTER,
HAGA,
CAPELLA DUCIS,
SCHEVENINGEN,
EYKENDUYNEN,
RYSWYCK,
VIORBURCH.

DELFT,

Delphorum priſcum nomen,

ANTIQUITUS, duriore ejus ævi pronunciatu, *THEOLF.* Librarius enim loco *F* malè *E* exaravit in fine vocis, atque *THEOLE* ſcripſit.

Anno Chriſti 889. non niſi Quæſtoria Villa fuit, ſeu *Hoba*, vel *Manſa* * ad *Suthardeshagam*, ſeu Comitatûs *Gerolſiani* limitem Auſtrinum. Addita tunc, unà cum VII. aliis, *Gerolſi* poſſeſſionibus, largitate *Arnulſi* Imperatoris.

initia,

Dynaſtas poſteà habuiſſe quibus Gentilitium nomen fecit, indicium faciunt litteræ *Adæ* Comitiſſæ Ann 1205. Meminit quoque *Delſæ Wilhelmus Adæ* filius A°. 1222. Quandò in oppidum execreverit, indubitatâ auctoritate proditum non comperimus. Ceterùm quod jam fuerit A°. 1260. teſtatur oppidi ſigillum, a Scabinis *de Delf* appenſum litteris a Boxhornio *Theat. Holl.* p. 162. adductis.

progreſſus,

Compilator Chronici M. Belgici ſe legiſſe ait primò ædificatum a Godefrido Gibboſo circiter Ann. Chriſti 1073. vel ut Annales noſtri ad Ann. 1075. auctum verò & privilegiis ornatum ab Imp. Wilhelmo.

dignitas, ſitus,

Certè dudùm civitas fuit ampla, & ſplendidiſſima, inter Hollandicas dignitatis ordine tertia, ſita fœlici in ſolo; nomen habens a foſſa (nam *Delven* nobis fodere ſignificat) ducta a Moſa ad urbem, pleriſque credita foſſa *Corbulonis*, cujus meminit Tacitus †; quam tamen eandem eſſe, quæ hodiè a Lugduno per Delphenſem urbem ad Moſælandiæ cataractas ducit, planè, juxta ‡ *Altingium* adverſatur fidei manifeſtæ Annalium Hollandicorum, qui novi operis tum annum, tum auctorem liquido edunt.

etymon, foſſa Corbulonis,

* *Renthoff* dicta hodiè,
† *Tacit. lib.* 11 *Annal.*
‡ *Vide Alting. Not. Germ. part.* 1. *p.* 48. *& Adrian. Iun. Bat.* 11. *in Delf. deſcrips.*

Grave dein urbs paſſa eſt incendium v. Nonas Maji Ann. 1536. in quo illud memorabile contigiſſe refert Petrus Opmeerus, *Operis Chronog. pag.* 782. ut *cum ciconia pullos implumes nequiret exportare nido ardenti ſuprà ædes Joannis Hutteri Prætoris, ſeipſam in flammam conjecerit, nolens impiè ſupervivere natis*, quam inſigni Elogio celebravit Vates ejuſdem civitatis celeberrimus, Cornelius Muſius.

grave incendium;

* Templa Delphis primaria duo, aliæque ædes ſacræ, numero quatuordecim.

Templum primarium,

Primum, vetus adhuc hodiè dictum, tantæ antiquitatis, ut ejus originem difficile ſit retegere, ex fundamentis ipſius validis firmiſque ſpeculam olim fuiſſe conjicitur. Antiquo illud opere, quam eleganti magis conſpicuum. Hujus conditorem, cum prima ejus loci initia jacerentur, quidam ſtatuunt, *Godefridum Gibboſum.* Certiora tamen argumenta petuntur ex veteri Henrici, Ultrajectini Epiſcopi, Diplomate Latino, Anni 1268. in quo ex priſcis tranſactionis Tabulis tum etiam exiſtentibus, circa conceſſionem Hoſpitali *S. Spiritus*, teſtimonium affert duorum nobilium ac proborum virorum, in quibus unus nominatur *Bartholomæus*, Patronus & *Fundator Parochialis Eccleſiæ in Delft.* Quod ad Divum ejus Tutelarem attinet, *non deſunt*, inquit Mich. Voſmeerus †, *qui Chriſto Salvatori ædem hanc dicatam velint, ſiquidem ad gratiam crucis ſuæ ſtupenda hic patravit*, &c.

vetus dictum; ejus Conditores, Divi Tutelares,

"Certè cum ædes ea, prætorium, totaque "propemodum urbs v. Nonas Maji A°. 1536. "incendio (cujus jam meminimus) conciderent "ipſo die SS. *Crucis* inventioni dicata; atque illo

* *Mich. Voſmeer. in præf. libelli Poſth. pag.* 7.
† *Ibid. pag* 6. *verſa.*

"die

"die agendam decrevit; tum ut Dei viventis ſi-
"gnum ritu priſco, & quæ in more Majorum
"erat, religione coleretur: tum ut clades illius
"diei ad civium animos adhæreſceret, ne dein-
"ceps negligentes experirentur graviora.

Divus Tutelaris Salvatori additus *S. Hippolytus*, undè etiamnum *Hipolyti* Eccleſia appellata. Prius tamen Deo ſub *S. Bartholomæi* nomine dedicatam ſuiſſe, evincit inter cetera Bonifacii VIII. vetus Anni 1289. Diploma, quo indulgentias concedit iis, qui ad ornamenta aliamve Eccleſiaſticam ſuppellectilem manus adjutrices porrexerint Eccleſiæ iſti, quam ingenti reſtauratione egere graviter aſſeverat, quæque ibi appellatur *Eccleſia Beati Bartholomæi in Delft*, Trajectenſis Diœceſis.

S. Bartholomæus:

SANCTI HIPPOLYTI ECCLESIA.

De immutato Divo hoc, audi Mich. Voſmeerum. "Majores noſtri autem, inquit *, "abdicato Chriſti Apoſtolo *S. Bartholomæo*, Di-
"vum *Hippolytum* Martyrem Templo atque op-
"pido Patronum ſurrogarunt, quia prærogati-
"vam quam per Aſellinorum contentiones ci-
"ves pridem amiſerant, hujus ſacro die recu-
"peraverant ob ſtrenuam operam, bello Friſico,
"Comiti Holl. Alberto navatam. Equidem ſcio,
"ait, qua celebritate, quo cultu, qua item
"ſuave rubentibus ornamentis *S. Bartholomæi*
"memoria ad uſque illam temporis & Reip.
"converſionem agi ſolita. Notat inſuper quod
"ipſo feſto die, qui *B. Bartholomæo* ſolemnis a-
"gebatur, plebs clandeſtinis concionibus inſtiga-
"ta expilarit Templa, & ſacras SS imagines &
"ſtatuas de ſedibus atque aris disjecerit.

* *Voſmeer. ibid.* dein S. Hippolytus.

Inter imagines ac ſtatuas has, duæ ceteris excellentiores; una *Mariæ Jeſſeæ*, quam ſic una cum veteri Templi ejus ſtructura deſcribit Voſmeerus:

Antiqua ſtructura; ſtatua *Mariæ Jeſſeæ*.

"Fuit in antiquo Templo ex ligno, ſimula-
"chrum Matris Chriſti, in ſede ſedentis, quod
"ſtola veſtiebat; verumtamen ætate atque for-
"ma virginali, in cujus dextro genu puer Je-
"ſus ſedebat, quem medium amplectebatur, illo
"ſphærulam, ſive malum aureum crucis ſigno in-
"ſignitum, tenente manu ſiniſtra, dextram ſe-
"mi apertam proferente, in modum ſignare vo-
"lentis; utramque effigiem (quanquam antiqua
"præditam religione antiquo opere, artificioque
"factam) populi rabies, una cum aliis Templo-
"rum ſtatuis, mutilavit, confregit, &, quod
"turpe dictu eſt, ipſo foro in cineres crema-
"vit. Eſt autem Templum Cœnobio *D. Agathæ*
"imminens ad Occidentale oppidi latus, anti-
"quo magis opere, quam eleganti conſpicuum,
"in cujus fronte odeum, in quo altare, quod ſum-
"mum dicitur, ex alabaſtro, Jaſpide & Heraclio
"ſtabat lapide, * *Guilhelmi Tetrodi* civis Delfi opus,
"quo excellentius non vidit Belgium. Latere
"dextro, recta ingredientibus odeum alterum à
"SS. Cruce nomen ducens viſebatur, ſiniſtro
"ſublimis ala, & juxta hanc tertium odeum al-
"tero majus, in quo ara, ſuperque eam ſtatua
"*Mariæ Jeſſe*, de qua agimus, dein Sacellum
"B. *Mariæ* dolentis, cujus ſingulare beneficium
"poſt memorabitur. Sacellum ingreſſis, ad dex-
"tram columna eſt, ad quam ſignum illud Cru-
"cis Chriſti, cujus ſupra mentionem feci pen-
"debat.

Divæ hujus virginis figurâ deſcriptâ, ſic pergit: de *Miraculis* quid? *Miracula omni ævo*, inquit, locis fere *omnibus Deum patraſſe*, *hodieque*

* De opere hoc Dorica forma conſtructo, extat hoc Cornu Muſæ Tetraſtichon,

Hoc opus auguſtum diverſo ex marmore pulchrè
Perfectum, ut nuſquam cultius invenias.
Alter Praxiteles, ſi non illuſtrior ille eſt,
Delphus apud Delphos Tetrodius ſtatuit.

patra-

patrare, nemo niſi impius negaverit, &c. Admiranda hæc quæ ad ejus ſtatuam eo in Templo contigerunt deſcribere dein aggreditur; nos eorum ſolùm titulos dabimus:

Admiranda quæ ad ſtatuam hanc,

A°. 1327. Cæca illuminatur cauſa, & origo publici feſti.

1365. Puer glacie peremptus reſtituitur.

1372. Puer in cupa cerevisiaria merſus, ad vitam revocatur.

1347. Ignotus quidam puer, aquis Delfi ſuffocatus, extraviorum votis donatur.

1386. Fœmina, quæ voti fidem ruperat, caſtigatur.

1438. Juvenis mali Genii hoſpes liberatur.

1439. Infans bractea ſtrangulatus vitam recipit.

1439. Clauda ingreſſum erigitur.

Hactenus de admirandis quæ ad invocationem Mariæ Jeſſe, *vulgo appellatæ, contigerunt: quod autem deinceps memorabo factum ſtupendum, fuit in virgine, Clariſſarum regulam profeſſæ: poſtea quam ejuſdem Cœnobii Virgines, Mariæ ſub filii Cruce dolenti, ſupplicaverant, opem miſeræ ferret.*

1510. Sacra Virgo graviter admodum calculoſa, curatur.

Altera ſtatoa, *Crux ſalutaris.*

In MS. hujus Ædis libello, complura beneficia, quæ Salvatoris noſtri bonitas ad antiquum templum, crucem hanc viſentibus contulit, enarrantur, quorum capita ſtrictim recenſet Mich. Voſmeerus.

Anno 1412.

atque ad *Crucis ſalutaris* ſtatuam alteram contigêre.

1. A duro, & diro cancro, mulier curata.
2. Morbus latens, & pertinax fugatur.
3. Pariendi difficultas mitigata.
4. Viro & uxori diu febrientibus ſanitas reddita.
5. Mulieres duæ, Salvatoris ſigno (cui comato agnomen) comam per riſum detonderant; quarum alteræ crines ſui pœnè exitio fuerunt.
6. A febri inveterata vir liberatus.
7. Matri deſiderio & expectatione filii diu, & procul abſentis ſe angenti, lætus affertur nuntius.
8. Torminoſæ ſubita curatio.
9. Puero febre, de vita periclitanti, valetudo data.
10. Mulieres duæ, longa, & maligna febre vexatæ, ſanitatem recipiunt.
11. Femina diu parturiens, poſtquam in ipſo doloris æſtu ad Crucem Chriſti, votum & preces vertit, partum facile enititur.
12. Ab linguæ cancro mulier ſanata.
13. Feminæ *Bleſwicenſi* febris depulſa.

Anno 1413.

14. Dum nova exſtruitur domus, mulieri tranſeunti mutilus ab alto in caput decidit; ipſa ad humi jacentem trabem affligitur, offenditque graviter oculum, tres deinceps dies cœca & ſurda, ab omni læſione & vitio liberatur.
15. Sacerdos genere Zelandus, in graviſſimo morbo hic cubans, & à Medicis, cognatiſque depoſitus, parentum voto, intra dimidiatæ horæ ſpatium ſaneſcit.
16. Nobili feminæ à *Naeldwico*, febris anceps ſublata.
17. Virgini ex mamillis incurabili malo laboranti, integritas pectoris donatur.
18. *Voerburgi* pagu ab viro longa ac moleſta febris decedit.
19. *Lood̃um* à puero.
20. *Schevenïngæ* ad Oceanum Hollandicum, mulier ob difficultatem pariendi, animo defecta, & mortis in limen adacta, de puerperioque deſperantibus obſtetrice & matronis, intra dimidiatam horam ſana, prolem ſanam edit.
21. Comitialis morbus, ferè aſſiduus, quem D. Cornelii vocant, puero depellitur.
22. Febris quartana viro.
23. Ruſticanus homo, ex pago *Voerſchoteno*, acri ulcere digiti (quod furunculum Chirurgi vocant) ad inſaniam propè adactus; brachio dehinc jactu confracto, crureque fœdè vulnerato perſanatur.

Anno 1414.

24. Mulieris *Calenburgiæ* mamma, quæ latenti vomica laborabat, voto ad ſanitatem vocatur.
25. Muliebri crebro ructanti, nauſeanti, omnia faſtidienti, incerta ſibi, & medicis cauſſa (quia fœtam ſe ignorabat) proles naſcitur, ſed exiguæ vitæ; ipſa à partu, convaleſcit.
26. Adoleſcentis Sutoriam diſcentis brachium ſubulâ quidam vulnerat; adeò graviter, ut operas reddere non poſſet, parentes votum pro eo faciunt, & brevi poſt laborem conſuetum exercet.
27. Mulieri in partu periclitanti, votum alterius ſaluti fuit. Quod, ob excellentiam, viſum eſt hic aſcribere. Quædam ex numero matronarum, quæ aſſidebant, aſſiſtebantque, miſereſcit parturientis. Itaque ut ne triſtius quid videret, ſpondet tritici, vini, ceræ, tot pondo offerre, quot ipſum Crucifixi ſignum eſſet, quorum in locum, poſtquam puerpera enixa eſt, panem, vinum, ceram, aurum, argentumque ſuffecit.
28. Infans, crudeli morbo, & morte eripitur.
29. Feminæ *Delfenſi*, cardiacus morbus, & præcordiorum dolor ſubmovetur.
30. Adoleſcentulus, poſt obſtructum triduo urinæ meatum, parentum voto, lotii ſuo tempore reddendi facultatem recipit.
31. Puero undecenni, dentes duo, jactu lapidis eliſi, poſtquam totis quindecim menſibus, non renaſcebantur; à patris voto, intra decimum quartum diem ad parem ceteris altitudinem creverunt.
32. Haud abſimile in pueri Sorore, cui, de tabulato delapſæ, dens confractus, & totis novem menſibus alter, qui ſubiret, non gignebatur.
33. Feminæ in pago *Wateringâ*, ignoto medicis morbo laboranti, eoque incurabili, valetudo ex ſententia obtigit
34. Puero *Roterodamenſi*, præ graviſſimo dolore (quem morbus incendebat) aſſiduo plangenti, & ſingultienti, levamen cælitus venit.

Anno 1415.

35. Virgini febris violentia victæ, ſanitas affulget.
36. Similiter & viro, qui ſeſquiannum febricitaverat.
37. Adoleſcens annorum ſedecim, valetudinis vitio furebat, mordebat, rumpebatque vincula, quibus nectebatur: Parentes Genio inceſſum arbitrati, *Woeſtgeeſtum*, ad hominem, qui judicare de ſpiritibus malis, qui liberare poſſe profitebatur, vehendum cenſebant. Contradicitur à viro religioſo, monente, SS Chriſti Crucem viſerent, ad antiquum & celebre miraculis templum. Parent & votum emittunt; adoleſcens poſtquam cœnavit, acquievit, ſibi reſtituitur liber deinceps ab indomito furore.
38. Subita pedum debilitas, nulla medicorum, aut chirurgorum arte curabilis, puero ſublata.
39. Puer quidam ab irato, ſævoque homine, acriter cæſus, peſſum preſſus adeoque indignis modis pulſatus, agitatus, ut, tres ipſas horas, pro extincto eſſet, bis ſeptem dehinc dies, à cibo & potu alienus (tantum pauxillo ſac-

cbari

chari vitam tolerans) cæcus prætereà ac claudus ab verberibus; voto patris, ad incolumitatem pervenit.

40. In agri *Delfici* altiore tractu, operarius homo, omnibus membris derepente ſolutus; & medicorum & chirurgorum manus diu fraſtraque expertus invocata SS. Chriſti Cruce, ſpatio civilis diei firmatur.

41. Mamma fæminæ immedicabili cancro eroſa, ità ut ſaniem ſpurcam mitteret fœdeque oleret, purgatur integraſcitque.

42. Parturiens à puerperii & vitæ periculo eximitur.

43. Puer *Haerlemenſis* à morbo & malo totius corporis habitu vindicatur.

44. Simile miraculum in altero ejuſdem urbis puero.

45. Bajulo cuidam *Delfenſi* longa & pertinax febris, quæ omnem medicorum reſpuebat artem, uno adimitur voto.

46. Non abſimile factum in operario homine, altioris agri *Delfici* incola.

47. Viro *Alcmarienſi*, qui oculum ſuum cultro imprudens perfoderat, lumen reſtitutum.

Anno 1430.

48. Puellæ bienni repentina cœcitas fugatur.

Anno 1431.

49. Mulier altero pede graviter affecta, & diu cruciata (poſtquam chirurgi eam abdicaverant) voto levatur, pedem ex argento offert.

50. Adoleſcens annorum ſeptemdecim, nephriticus, multos & grandes calculos, manifeſta Dei ope, veſicâ egerit.

51. Mulier à conceptu admodum morbida & gracilis, interea dum de ſua & fœtus incolumitate ſollicita eſt, votum facit ac ſpem omnem in Salvatoris Cruce reponit. Partu ſoluta, ubi lachrimantem non audit, quærit ex matronis, ut ſe habeat? ajunt mortuum, & aliqua parte corporis putere: quibus verbis etſi animo perculſa, nihil tamen de fiducia remittit, reſpondetque, in tantum & plus ſe SS. Crucis virtuti tribuere, ut reviviſceret, donec ſacro fonte tingeretur, factum.

52. Puer D *Cornelii* morbo laborabat; remedium parentes diu multumque requirunt: nuſquam inveniunt, tandem, ubi animos ad SS. Crucem intendunt, reſpicit eos Deus.

53. Alteri puero annorum ſeptem, vel octo, dum per aliquot dies nihil præter fletus, lamenta, & quiritatus faceret, parentes, tanquam de ægroto vota nuncupant, calculus præputio emergit.

Anno 1432.

54. Femina ob pedis inflammationem, tumoremque, & diros ulceris cruciatus, morti vicina ad priſtinam ſanitatem erigitur.

55. *Delphi* civis, Nephritide vehementer laborans, levamen votis poſcit, & calculos tandem educit: quos ut promiſſa ſolvit, etiam pro beneficii teſtimonio offert.

56. Puer natus annos circiter quatuor, poſtquam triduum plorans, atque ejulans, decubuiſſet, à parentum voto calculum edit.

57. Infans hebdomadam ſeptimam egreſſus, intereà dum mater obſonatum ad forum concedit, cunis everſis ſuffocatur; ipſo die, quo cœnæ Domini ſolemnis agitur memoria. Mater revertens, ut caſum videt, accurrit, erigit cunas, atque unà infantem, ſed mortuum inclamat vicinas, quæ Salvatoris Crucem implorant, uſque dum animam recipiat.

Anno 1433.

58. Mulier, voto facto, duos grandes calculos enititur; hos argento circumdat, deſert in templum, & religione ſe liberat.

Anno 1434.

59. *Scheveningæ* ad Oceanum Hollandicum, piſcator, nomine *Gibertus*, *Godefridi* fil. à piſce vipera appellato (ita relatum invenio) manum ictus, & præ vulneris dolore in rabiem actus, adeò furioſam, ut quatuor viri illo continendo vix ſufficerent, monitu uxoris obligat votis caput, & ad mentis, corporiſque ſanitatem redit.

Anno 1435.

Ruſticana mulier, ex pago *Wateringa* & cui *Margarethæ* nomen, dolore morbi amens facta, immane facinus in ſe ac in liberos meditabatur. Tandem *Eliſabethæ* Sororis ſuadelâ, & precibus victa, perdolet, ad SS. Chriſti Crucem, mentem animi convertit, exurgit lecto, tredecim homines invitat, qui unà ſecum laneis induti, ſed nudi pedes, ad antiquum templum procedunt: ubi fidem præſtat, ex illo integra ſenſibus & membris.

Anno 1482.

Vir quidam, domicilio Gugernus, ſed ad Salam amnem veterem natus, nomine *Joannes à Marcâ*, cui propè ſexagenario fiſtula, fœde purulenta, ſex circiter annos, ſecretiorem corporis partem foderat, non ſine diro cruciatu: reſpuerat omnem medicorum & chirurgorum induſtriam, operamque. Is, dico, *Joannes*, hortatu Domini *Henrici Tou*, Presbyteri, votum vovet, duplicat, reduplicatque, & pro cera unius pondo, quam primo vovit, (at non exauditus) ſecundo duas, tertio tres, quarto denique libras quatuor, oblaturum ſe ſpondet, mirum; intra diem quartum decimum, ſinus ſiceſcit, coit vulnus, nullo poſt dolore cicatricem urgente.

Anno 1511.

Mulier *Delfica*, cui nomen *Gertrudis*, *Wilhelmi* fil. Veram oppidum Zelandiæ, petebat, ut *Florentium* conjugem, qui ab eâ diverterat, ſibi reconciliaret: cùm autem inſulas, quæ ad Scaldim & Helium jacent, prætervehèretur, inter inſulam D *Annæ*, & *Cattium* (quod fuit oppidum Nort-Bevelandiæ admodum opportunum portu, à mari autem cum reliquis oppidis & totâ inſula abſorptum) ſævire ventus cœpit, & commovere tempeſtatem, ita violentam, ut ipſe gubernator, ſpe omni amiſsâ, vectores hortaretur, morti ſe pararent, aliò confeſtim profecturos. Et jam navis dederat undis latus, & planctus, ejulatus, clamores, univerſos percellebant, cum *Gertrudi* viſum SS Chriſti Crucem, (qualiter *Delfis* in antiqui Templi Sacello colitur) venire per minaces fluctus, & pereuntibus propinquare. Itaque illam corde & ore invocat, navis præter omnium ſpem ex alto emergit. Perfecto itinere, *Gertrudis Delfum* revertitur, ibi virum ex argento, vel potius oſcillum offerens; tibi, ô naufragûm portus, & Servator Deus, laudes & grates dicit libens merito.

Templi navis intra columnas, ex Archivis ejuſdem ſic deſcribitur:

'T Choer is lanck 84. voet behalven de huyſt, wyt de buyte kant 38. voet. Die achter Kerck van de Choer tot ten Torn es lanck 113 voet, wyt 42. voet, luttel min of meer van wyte en lanckte, &c. longit. ac latit. menſura:

Turris quatuor turriculis conſpicua, ex more majorum deſignat Fani hujus ſuper quatuor minoribus ei ſubditis excellentiam. Campanis ornatur egregiis, quibus ſingulis nomen inditum, majori 18000. librarum, cujus ſonitus ad ultra tria milliaria extra urbem ſupra Moſam audiri ſolitus, inſcriptum: *Sacro-Sanctæ Individuæ Trinitati, uni ſolo Deo vero & vivo S.* Turris conſpicua. Campanæ

Tertiæ inſcriptum; *Regina Cæli lætare Alleluia Anno Domini* MCCCCL.

Eſt & alia D. *Hippolyto* inſcripta.

Veterem hanc Eccleſiam *Heemskirchii* & Mri. *Joannis Schorelii*, Ultraj. Canonici, juxta * *Braunium*, decenter exornant.

Sacella, Varia ibidem olim Sacella, Altaria, Fraternitates, vulgò *Gildæ* dictæ, & *Vicariæ*, quæ partim à Theodoro Bleyswykio, in *Delph. urbis deſcriptione*, partim in veteri, quem teneo libro MS. ſub titulo *Decanatus Delflandiæ*, recenſentur.

Inter Sacella; *Capella S. Crucis*,

. . . *ſeptem dolorum D. Virginis*.

. . . *Præfectorum aggerum Delphenſium*, vulgò *Heemradens-Capelle*. Ibi hodiè *Martini Harperti Trompii*, Archiralaſſi, qui Ao. 1653. vivere & vincere deſiit, Mauſolæum.

. . . *S. Cornelii*. *†

& . . . *SS. Reliquiarum*. †

Inter *Capellanias*, ſeu *Vicarias*,

Vicariæ: *Vicaria S. Salvatoris in Choro S. Georgii*: ad quam vacantem per mortem D. *Hermanni Adriani*, proclamatus & inſtitutus eſt Dnus *Albertus Hoeff-ſmit*, Canonicus Arnhemenſis, Ao. 1576.

Vicaria, ſeu perpetua *Capellania S. Barbaræ*, ex antiqua, tranſlata in novam Eccleſiam ad altare dulcis Nominis Jeſu: ad quam vacantem per mortem D. *Joannis Verii*, proclamatus & inſtitutus

Vicarii. eſt *Theodoricus Arnoldi de Leeuwen*, Ao. 1575.

. . . *SS Coſmæ* & *Damiani* Martyrum: ad quam vacantem per mortem D *Petri Adriani*, proclamatus & inſtitutus eſt *Theodoricus Adriani*, Ao. 1574.

. . . *S. Crucis*

. . . ad *S. Judoci* altare, cum onere duplicis Miſſæ per hebdomadam, valoris XVIII. libr. Holl. fundata Ao. 1402. ab *Hillegonda*, Mri. *Nicolai* filia, cujus poſſeſſor Ao. 1514 Dnus *Hermannus*, Presbyter. Et ad hanc vacantem per mortem *Joannis Gysberti*, proclamatus eſt D. *Joannes Huberti*, Presbyter Traj. Diœc. Ao. 1574. Et ad eandem vacantem per mortem D. *Cornelii Andreæ*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Adrianus Terling*, Presb. Traj. Diœc. Ao. 1575.

. . . *S. Laurentii*: ad quam vacantem per mortem D. *Andreæ Jacobi*, proclamatus eſt D. *Jacobus Nicolai*, Ao. 1576. Et eam vacantem per mortem D. *Gerardi a Wermer*, jure devoluto obtinuit D. *Henricus Duſſins*, Ao. 1577.

Vic. ſeu *Cap.* ad altare *S. Jeronis* Martyris; ad quam vacantem per mortem D. *Joannis Petri Backer*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Sebaſtianus Cornelii de Scheveningen*, Presb. Traj. Diœc. 1572.

. . . *S. Jacobi*, cum onere unius Miſſæ, per hebdomadam, valoris IX. libr. Holl. annuè; cujus poſſeſſor ſub Aun. 1514. D. *Vincentius Renerus Nicolai*. Et ad hanc vacantem per dimiſſionem *Gerardi Storm Vrancken*, proclamatus & inſtitutus eſt *Gerardus Storm*, filius *Sebaſtiani*, Clericus Traj. Ao. 1571: Et ad eam vacantem per mortem D. *Adriani Andreæ*, proclamatus eſt *Cornelius Otgeri*, Clericus Harlem. Diœc. Ao. 1577.

Vic. ſeu *Cap.* perpetua ad altare Beati *Joannis Bapt.* ſive *S. Nicolai*: ad quam vacantem per mortem D. *Victoris Henrici Bugge*, proclamatus eſt *Theodoricus Theodorici Bugge*, Delphenſis Ao. 1573. Quo reſignante, ad eandem proclamatus eſt M. *Petrus Cornelii Bel*, Presbyter Traj. Diœc. A. 1579.

Vicaria ſive *Cap.* ad altare S. *Eraſmi* in Choro Beatæ *Mariæ* Virg.

Vicaria Beatæ *Mariæ* Virg. in Capella antiquæ Parochiæ Beati *Hippolyti* Mart. quam conferebant patriæ Principes. Inſtituebat Archidiaconus Ultraj. Valor annuus erat XXVII. flor. Vicarius, qui Ao 1514. fuit Mr. *Jacobus Gerardi Coſtæ* filius, tenebatur ad unam Miſſam per hebdomadam.

Vicaria ad idem altare altera, ad eorundem collationem atque inſtitutionem, valoris XIII. libr. Holland. cum onere Miſſæ per hebdomadam, cujus poſſeſſor Ao. 1514. *Cornelius Jacobi*, Eques, *Jacobi Lamberti* filius.

. . . Beati *S. Petri*, fundata per *Gerardum Wilhelmi*, Presbyterum: Patronus *Simon Jacobi* Harlemi 1634. Ad hanc vacantem per obitum D. *Hermanni Adriani*, proclamatus eſt Mr. *Petrus Cornelii Bel*, Clericus Traj. Dioc. Ao. 1579.

. . . *SS. Petri* & *Pauli* Apoſtolorum: ad quam vacantem per mortem D. *Theodorici Huberti*, inſtitutus eſt D. *Joannes de Bleeswyck* 1529.

. . . fundata ſuper altare S *Brigidæ*, ad collationem patriæ Princip. valens VI. libras flor. annuè, cum onere Miſſæ quotidianæ. Vicarius ſub Ann 1514. Mr. *Cornelius van Almonde*.

. . . Beatæ *Mariæ*, S. *Jacobi*, & *Joannis* Bapt. Apoſtolorum.

. . . *S. Chriſtophori* & *Georgii* Martyris, & *S. Martini* Epiſc. & Confeſſ. Beatæ *Catharinæ*, & *Barbaræ* Virginum ſuper altare *S. Brigidæ*.

. . . altaris *S. Anthonii*.

Duo beneficia ad altare *S. Andreæ* Apoſtoli, fundata a Dno *Petro*, filio *Jacobi Oliveri* Ao. 1445. 21. Sept. (fundationem confirmante Walravo, Traj. Electo 25. ejuſdem menſis & anni) vacantia per mortem D. *Andreæ Nicolai*, de jure Patronatûs a *Woutero Timmermans*, & *Michaele Michaelis Voſmer*, collata ſunt *Adamo*, filio *Michaelis Voſmer*, Ao. 1600. approbantibus collationem Hollandiæ & Weſtfriſiæ Ordinibus, ſalvo quod tertia redituum pars cedat in alimentum Prædicantium.

. . . altaris B *Mar.* Virginis, vulgò dicti, *ſtirpis Jeſſe*: ad quam vacantem per obitum *Judoci Joannis*, proclamatus eſt D. *Florentius Coolben*, Presbyter Traj. Diœc. Ao. 1573.

. . . *S. Annæ*.

. . . *S. Joannis Baptiſtæ*: ad eam vacantem per liberam reſignationem D. *Gerardi Jacobi*, proclamatus & inſtitutus eſt, D. *Gerardus Leonardi* Ao 1529.

Vic. ſive *Capellania* perpetua fundata ad altare *S. Georgii* militis.

. . . fundata *in honorem SS. & Individuæ Trinitatis*, *S. Mariæ Virg.* ac *SS. Joannis Bapt. Jeronis* Mart. & Beatæ *Catharinæ* & *Barbaræ* Virg.

. . . fundata *in honorem S. Salvatoris*, B. *Mariæ* Virginis, & *omnium Sanctorum*, in Capella S. Georgii in Parochiali Eccleſia S. Hippol.

. . . *S. Andreæ*.

Vic. ſeu *Capellania* perpetua altaris VII. *dolorum B. Mar.* Virginis. Ad hanc vacantem per mortem Mri. *Wilhelmi Nicolai*, proclamatus & inſtitutus eſt *Chriſtianus Theodorici de Alkemade*, Clericus Traj. Diœc. 1572.

. . . fundata ad altare *S. Hippol.*

. . . *Divæ Margaretæ* ad altare *S. Petri*.

. . . ad altare *S. Adriani*; ad quam vacantem per liberam reſignationem D. & Mri. *Joannis de Bleeſwyck*, inſtitutus eſt D. *Arnoldus Pauli*, Ao. 1529.

. . . *SS. decem millium Martyrum*.

. . . *S. Eligii*: ad eam vacantem ex libera reſignatione *Adami Michaelis*, a Revmo *P. Rovenio*, Vic. Apoſtolico, inſtitutus eſt Ao. 1617. *Michael*

* Georg. Braun. *Theat. urb. præcip.* l. 3. n. 29.

*† Sacellum iſtud ad auſtrum retrò minus organum locatum, in Codice Sepulch. adhuc hodie venit nomine *Sacelli S. Cornelii*.

† De eo, vide quæ infra ſub *Egydio Foye*, ex T. *Bleyſwykio* damus. Sed ex iis, quæ p. 591. dicuntur, videtur SS. *Reliquiarum Capella* in nova Eccleſia fuiſſe.

† Fundatio eſt in T. Bleyſw. *deſcript.* p. 159.

Digitized by Google

ebael Cornelii Voſmeri, Hagienſis, Clericus Traj. Diœc. præſentatus ad eandem ab honeſta matrona *Catbarina Gysberti van Holii*, ad quam jus Patronatus pertinebat. Ex Autograpbo ipſius Rovenii.

. . . ad altare *S. Eligii:* fundator *Joannes Arnoldi* Ao. 1508. Primus poſſeſſor *Cornelius Joannis*, Presbyter, fundatoris filius.

Inter Fraternitates Eccl. vet. notæ,

Fraternitates,

Fraternitas *SS. Trinitatis.*
. . . *Nominis Jeſu.*
. . . *SS. Sacramenti.*
. . . *D. Annæ.*
. . . *Deiparæ Virginis.*
. . . *S. Barbaræ.*
. . . *S. Antonii.*
. . . *D. Egidii.*

VII. horarum officium.

Inſtitutum in eadem vet. Eccleſia ſub Ann. 1450. VII. horarum Officium, cantu perſolvi ſolitum ab ejus Eccleſiæ Rectoribus & Presbyteris.

Paſtoritii muneris Collatores,

Rector ejus, *Perſona* vulgò dicebatur. Munus Paſtoritium conferebatur a patriæ Principibus, inſtitutionem dabat majoris Eccleſiæ Ultrajecti Archidiaconus. Ex agrorum ædiumque reditibus intra Delphos in certis poſſidebat circa VIII. libras Flandr. annuatim: & cum accidentibus valebat omni cum onere XXXVI. libras Flandr. Hæc ſumma Anno 1514. obvênit Mro *Antonio van Marcke*, &c. Ex alio Cod. MS. reddebat 300. flor. Rhen. Ædes certas non habebat Paſtor, qui ad Miſſam quotidianam cum cantu tenebatur.

proventus.

Paſtores;

WILHELMUS, ab Anno MCCLXV. Delphenſium ad S. *Hippolytum Perſona* erat, cum *Henricus Viadenſis*, Ultrajectinæ præerat Eccleſiæ. Extat Diploma ejuſdem anni, quo præfatus Epiſcopus Presbyrero, Capellano Sacelli veteris ‡ Xenodochii facultatem concedit, *Fratribus ac Sororibus ejuſdem Hoſpitalis Sacramenta adminiſtrandi; ſalvis tamen Plebani Eccleſiæ de Delft oblationibus & juribus ſibi debitis.*

NICOLAUS DE HONDEPYL, "Joanni "à Leidis *, *Hodenpil* dictus, Capellanus anti"quæ Eccleſiæ Delphenſis ad S. *Hippolytum* ſub "Ann. MCCCI. Sacerdos erat mirabilis devotio"nis; quia dum veniſſet extra cognatos & notos "amore paupertatis, mendicabat fragmenta pa"nis per domos. Hic erat *Geertrudis ab Ooſten* "Confeſſor, dignus virgini conſiliarius, & du"ctor ejus in acquirendo virtutes.

GYSBERTUS HEERMAN, † Canonicus Traj. & *Perſona*, id eſt Paſtor primarius Eccleſiæ veteris Delphenſis ad Annum 1440.

Extant apud æditUos Delphenſis Eccleſiæ binæ ipſius *Gysberti* authenticæ epiſtolæ, quarum priori annectitur Diploma Traj. Epiſcopi, quibus Paſtor *Hermannus* ad Officium ſeptem horarum in veteri Eccleſiâ, tunc pridem inſtitutum, præſcriptis temporibus ac horis decantandum, cæteraque onera unà cum Sacellanis ſuis ritè perſolvenda, ſeſe obſtringit.

EGIDIUS JOYE, Presbyter, Paſtor veter. Eccleſiæ Delphenſis, Canonicus S. Donati in urbe Brugenſi, Sacellanus Ducis Burgundi ad Ann. 1469.

Extat in Archivis ædituorum Delphenſium ejuſdem anni authenticum ac ſigillatum Paſtoris iſtius inſtrumentum, quod ſic auſpicatur;

Ick Gillis Joye, Prieſter, Paſtor van de ouden Kerken tot Delft, Canonik van S. Donatus tot Brugge, Capellaen van myns genaden Heere van Burgundien, &c. *doe condt alle luyden, dat ick ter eeren Gods, ende alle lieve Heyligen, ende om immer de Reliquyen te bet gebouden ende verwoirt te zyn, ſtaende ende weſende in eenre Capelle aen die zuydzyde van mynre Kereken voornoemt*, &c.

Ao. 1477. D. MARTINUS, Vice-Paſtor in Vet. Eccl. moritur ſuæ ætatis Ao. 40.

ADRIANUS NAELDVICENSIS, Vice-Paſtor Delphis temporibus *Caroli Audacis*, cujus mandato citatur ad ſupremum Mechliniæ Conſilium in cauſa cenſus per Carolum indicti.

Mr. LAMBERTUS WILHELMI, ex conſulari ſtirpe Delphenſis, Juris Utriuſque Licentiatus, Præpoſitus Namurcenſis, Sanctimonialium S. *Catharinæ* Goudæ aliquot annis cum laude Rector, veteris Delphenſium ad S. *Hippolytum* Eccleſiæ Paſtor ſub Ann. 1534. creatur.

* *Cornelius Muſius*, cum adhuc in Galliis apud Pictones verſaretur, *Lamberto* huic ad Paſtoritium munus recens accito *Odam* inſcripſit, *de veri Paſtoris officio*, cujus ſingulas partes recenſet, *Bat. Sacr.* part. 2. p. 220. datam.

Fr. *Theodoricus Loher a Stratis*, Carthuſienſis in Colonia Vicarius *libros quinque Inſinuationum divinæ Pietatis* Ao. 1536. nuncupavit, *Venerabili admodùm ac erudito viro, D. Lamberto Guilielmi, Decretorum Licentiato, Delfenſium Paſtori, Conventuſque S. Catharinæ Gaudenſis Moderatori præſtantiſſimo.*

Inter hos; Jacobus Gerardi, Goudanus, vir verè aureus,

JACOBUS GERARDI, Goudanus, in promotione Academicâ Lovanii quintus e Porcenſium Pædagogio Anno 1543. pronunciatus, Theologus Lovanienſis, † poſt *Lambertum Guilielmi*, Paſtor ad S. *Hippolytum* Delphenſibus datus: *Vir*, ut eum Opmeerus celebrat, *verè aureus, atque vitiorum, maximè autem hæreſium, inſectator acerrimus.*

Poſt varios labores piè exantlatos, unà cum quinque ejus Symmiſtis, quos Sacellanos vocant, in inſigni illa peſte, quâ civitas Delphenſis laborabat Anno à Chriſto nato 1557. abſumptus. "Illi enim omnes, *ut ibidem Opmeerus*, velut pinguiſſimi arietes de grege Domi"ni electi, pro ingratâ civitate, ultrò ut dignæ "Deo hoſtiæ fierent, in odorem ſuavitatis graſ"ſanti iſto anno peſti ſeſe objecerunt."

Cornelius Muſius funus illorum funebri Carmine, quo Delphenſibus imminens defectionis malum auguratur, & oppidanos ad pœnitentiam hortatur, proſecutus eſt, quod ſic ſonat:

PLANCTUS:

Ob defunctum vigilantiſſimum antiquæ Eccleſiæ Paſtorem & quinque graviſſimos Presbyteros ejus (ut vocant) Sacellanos Anno 1557. dum hæc civitas inſigni illa peſtis clade laboraret.

Plangite viri, plangite fœminæ, plangite mecum juvenes & ſenes.

Juſti intereunt, & non eſt qui vel cogitatione apud ſe expendat, viri miſericordes nobis ſurripiuntur, & alii poſt alios colliguntur, & non eſt qui contremiſcat, exhorreat aut intelligere ſtudeat.

Ne enim videant horrenda hujus deploratiſſimi ſeculi mala, ideo (ſi ignoratis) juſti tempeſtivius e medio ſubducuntur:

JACOBUS GAUDANUS, vir verè aureus, vitiorum ſupplantator & virtutum plantator diligentiſſimus: atque hujus novi Martyrii dux invictus, ut nunquam detrectavit ovibus ipſi com-

‡ *T. Bleyſwyc. opp. deſcript. Delph.*
* *Bollandus Tom. 1. Act. SS. ad diem 6 Jan. ex MS. Eccl. D. Martini Traj.*
† *T. Bleyſwyc. deſcript. opp. Delph. pag. 163.*

& v. Sacellani, peſtilentiæ lue abſumpti. miſſis optima Catholicæ doctrinæ piorumque operum paſcua abundè ſuppeditare, ita nec trepidavit vitam ipſis ſuam (quod boni Paſtoris eſt) conſtanter impendere.

Et eſt qui tam rarum virum planctu non deſideret?

3. Sept. ætatis 33. NICOLAUS & ipſe Gaudanus, homo Dei ſimplex & rectus, idemque ſedulus adminiſter & coöperator fidelis, non prius ab Eccleſiaſtica functione ceſſavit, quam ipſis pietatis operibus immortuus eſſet.

Sed hic nec ingemiſcitis quidem.

23. Aug. æt. 29. HENRICUS SOMERIUS, dives virtutum, pecuniæ pauper, qui jucundus ſemper & alacris veluti hinnulus ad paſtum ſuum: ita ad ſacra munia excurrebat, non defatigatus animo, ſed ſolo corpore laſſus hic eſſe deſiit.

Et ſiccis hæc oculis videtis & legitis?

6. Oct. æt. 42. JACOBUS alter, Delphius, ſtolam candidam hilaris (ut qui ad nuptias iturus eſſet) arripuit. Ut Deum ſuis propitium culpis redderet, & ſeipſum vivam cæleſti patri & civibus hoſtiam immolaret.

Quem nemo dignè fleverit.

9. Oct. æt. 33. JOANNES OLEMIUS, gratioſus, de laudata D. *Franciſci* familia filius obſequentiſſimus: & pro domo Dei (ut ſi quis alius) zelotes. Tanquam agnus ex cella ſua haud aliter quam ex caula, ſanctæ obedientiæ virtute eductus, quam nobis intempeſtivè, tam ſibi feliciter mactatus eſt.

Et quis dolor tantæ jacturæ ſuffecerit?

30. Sept. æt. 27. RENATUS Dordracenus, juvenis amabilis, & decorus aſpectu, ſed magis decorus animo, ſicut ſponſus Dei proceſſit, & lumbos ſuos baltco caſtitatis ac divini amoris ſuccinctus, fideique ſcuto munitus non minus expeditè quàm ſuperiores manum aratro admovit, nec reſpexit aut deſtitit, donec extremum ſpiritum exhalaret.

Nec lacbrymatis adhuc?

AD CIVES DELPHENSES.

Lugete cives Delphici,
Et damna veſtra expendite,
Potiſſimum lectiſſimos
Quod perdidiſtis tot viros,
Certe mihi mens horridum
Et grande præſagit malum,
Dum cerno luminaria
Ipſumque ſic ſolem rapi.
Nam exempla ubi deſunt pia,
Fere ſolet contingere,
Fiant ut omnes impii:
Quæ plaga multo maxima eſt.
Qua peſtilentius nihil
Urbi nihil nocentius.

Lugete cives Delphici,
Et damna veſtra expendite,
Multaque pœnitentia
Ritè expiatis ſordibus
Sanctè deinceps vivite:
Ne quid (quod abſit) triſtius
Minetur iratus Deus.
Quod non Jobus, non Noë,
Non Daniel avertere
Quamtumlibet chari queant.

Lugete cives Delphici,
Et damna veſtra expendite,
Potiſſimum lectiſſimos
Quod perdidiſtis tot viros.

JOANNES ISBRANDI, Sac. Theol Lic. ſub Ann. 1551. deſignatus Paſtor Delph. Nam in Archivis meis reperio epiſtolam ab *Ant. Perenotto*, tum Atrebatenſi Epiſcopo, ad *Joannem Goeb*, S. Salvatoris Ultraj. Præpoſitum, &c. qua eum ad Curam S. *Hippolyti* vacantem commendat.

V*Enerabilis Domine*,

Accepi litteras veſtras ſcriptas xv. menſis Januarii, in quibus rogas auxilium meum ad obtentionem Curæ vacantis in Eccleſia Parochiali S. *Hippolyti* in Delft, pro Dno *Joanne Isbrandi*, Sacræ Theologiæ Licenciato, perſona habili, & ſicut ſcribit D. V. multum qualificata, & quem communitas illic valde acceptum & gratum habeat. Scribo igitur Magiſtro Dno Præſidi *Viglio*, quandoquidem perſona pro qua D. V. ſolicitat talis eſt, ut doctrina & moribus Curam ejus Eccleſiæ mereatur, ut eum adjuvet, & ad obtentionem ejuſdem Curæ promoveat, & in reſpectum meum alteri præferat. Quod confido eum ſic facturum eſſe, & in veſtra diligentia erit idem negocium apud prædictum D. Præſidem ſolicitare. Si alibi poſſum Venerabili D. V. prodeſſe, ubi id potero paratum me & benevolentem experietur, quam cupio multum & feliciter valere. Datum Auguſtæ Vindelicorum xv. Februarii Anno 1551.

Tui amantiſſimus,

A. PERRENOT,

Epiſc. Atrebatenſis.

MARTINUS DUNCANUS, * Quempenas, ditionis & Diœceſis Colonienſis, natus Ann. Mart. Duncani natales,
Dom. CIϽ IϽ V. pridiè S. Martini, patre *Henrico*, matre *Sophia*, Catholicis & honeſtis parentibus, tenuioribus tamen, & quibus res anguſta domi. Unus hic è geminis, tam puſillus erat, ut faſciis involutus, patris ſuis calonibus, qui ei cunarum loco erant, imponeretur. Ex parvis initiis, Moyſis inſtar in fiſcellâ ſcirpeâ aquis expoſiti, ad grandia evectus, Noviomagi apud Fratres vitæ communis rei litterariæ familiam duxit. Lovanii Collegii Standoncici alumnus, primos inter Magiſterii titulum meruit. Poſtea Collegii Regens, ſtudia, ſerò Theologiæ contractâ cum *Ruardo Tappero* amicitiâ, animum adjecit, & ſimul hiſtorias cùm ſacras, tùm profanas volvit. Conciliis & SS. Patrum exegeſes trivit, Græcas adhæc atque Hebraicas litteras didicit.

Guormarianæ apud Batavos Eccleſiæ Paſtor, & Scholæ Rector conſtitutus, multos ab Anabaptiſtico errore revocavit, multos ad eruditionis faſtigium perduxit, & ad pietatem ſimul informavit. munia,

Cum Guormarianis, ut ex epiſtola ejus dedicatoria diſcimus, operam impendiſſet annis ſeptendecim, Delphenſibus, Hiſpani Regis juſſu Paſtor datur.

Anno Dom. CIϽ IϽ LVIII. III. Non. Auguſti, gravem illam provinciam ſuſcepit, & grande eum Lutheri, Calvini, Zwinglii, & Davidis Georgii aſſeclis certamen illi fuit. Poſtremò Hagæ-Comitis Guil. Lindano in Decanatûs ac Senatoriæ dignitatis munere ſuffectus eſt; & quia Decanus, multorum Paſtorum inſpector fuit.

Delphis adhuc Paſtorem agebat Ann. 1572.

Porrò captâ à novellis ſectatoribus Brielâ, Hollandiæ oppido, 2. Julii Anno 1572. cum præſidio Regio egreſſus, ſibi ſufficiendum curavit, cui ad ſtudia auctor inſtitutorque fuerat, *Joannem Fabri*, Delphenſem. Hæſit tum hebdoma-

* *Ex Valerio Andreâ, Ioan. Heſſo, aliiſque.*

das

* Vide ſupra ſub Rotterod. p. 365. 366.

das duas * Rotterodami. Ultrajecti hebdomadas x, ubi tantiſper Paſtor erat ad Mariam Civilem. Illinc invitatus ut Amſtelodami Paſtorem ageret, 23. Sept. anni ejuſdem eò proficiſcitur, ubi Paſtor ad S, *Catharinam*, & viginti Paſtoratuum inſpector fuit annos VI. Verùm ſuſcitatâ Ann. 1578. in Catholicos furioſorum rabie, ſub patibulum ductus ad ædes extrà Urbis mœnia Lazarinas, ibique cum *Jacobo Buyckio*, Eccleſiæ veteris lateris Paſtore, aliiſque navigio ſine gubernaculo impoſitus, incertoque mari ventiſque expoſitus, in pagum *Diemen* Deo famulos proſperante appulit; undè Amisfurtum properavit.

fata,

Amisfurti vitæ illius ſtatio fuit ultima, Ao. Ch. 1593. æt. 85. conditus ibi in D. *Agathæ* Cœnobio. Ubique verbis, orationibus, ſcriptis contra Hæret. certavit, animas Chriſto lucrifecit: ubique à perduellibus ac ſectariis multa paſſus, & perduellionis etiam reus ab iiſdem falsò accuſatus.

obitus, &c.

Cæterùm reliquit Duncanus plurima ingenii ſui monumenta, cùm Latino, tùm patrio ſermone in Valerii Andr. *Bibl Belg.* recenſita.

. Extat vita Duncani vernaculè ſcripta à *Joanne Heſio*, Presbytero, ex qua plura deſumpſimus, *Bat. Sacr.* part. 2. p. 221. &c.

JOANNES SMITH, Delphus, inter eruditos *Faber* dictus, quia ibi in juventute Faber ferrarius, luxatâ coſtâ operi impar redditus, fit Clericus, Vicarius Ultrajecti, & dein per ceſſionem Martini Duncani, ejus inſtitutoris & Mæcenatis, ad S. *Hippolyti* Delphis Paſtor. Ab urbe ob profeſſam ingenue fidem proſcriptus, hæret Tornaci, in tantâ gregis Delphici calamitate, Sasboldi calamo deſcriptâ. Tantiſper reverſus, ſpecie fratrem in Hetruria viſendi, Romam petit, inſtructus commendatitiis PP. Jeſuitarum. Salutato Pontifice, *Aquavivæ*, Societatis Jeſ. Generalis litteris munitus, regreditur ad gregem derelictum: quem in abdito deinceps curans, moritur Delphis* annos natus LX. a zelo magis quam a prudentia & conſtanti pietate laudatus Paſtor; cujus Prototypon eſt in Paſtoralibus Delphis ædibus.

Joannes Faber, ei in Paſtoritio munere ſucceſſor,

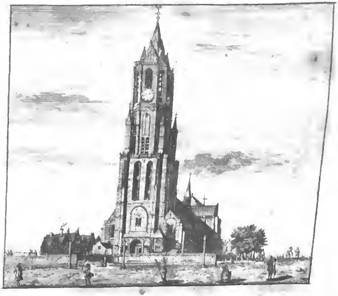
* Sepultus eſt ad pedem altaris S. *Annæ* in D. *Hippolyti*.

† Vice-curatus S. *Hippolyti*, Duncano adhuc Delphis agente, a fide avita devius una cum Rectore Scholæ Delph. comprehenſi, Hagam-Com. ibi plectendi, abducti ſunt.

* Ex Calendario Belg.
† Vetus Charta Cœnob. Birkenſ.

Proximi ævi Paſtores infrà dabimus.

SANCTÆ URSULÆ ECCLESIA.

Templum primarium alterum;

Forum habet urbs ea ampliſſimum, in quo Curia formâ & opere inclyta.

Proxima foro huic Baſilica primaria altera, ex ligno primum ſtructa Anno 1381. poſtquam, ut fertur, per annos XXX ex aere pendere fuiſſet conſpecta. Deo primùm ad S. *Mariæ Virginis*, deinde & ad D. *Urſulæ*, Virginis ac Mart. honorem dedicata, tribus ut primùm altaribus ornata fuit; quorum primarium ad Dei & D. Virginis honorem ſacratum: alterum ad boream ſitum, S. *Salvatoris*, matriſque ſuæ afflictæ honori dicatum: tertium ad Auſtrum, D. *Pauli* Apoſtoli venerationi dedicatum, quia prædicta ſpecies feria III. poſt S. *Pauli* converſionem excepta. Objecta viſio hæc fuit duabus eo tempore Sanctis Virginibus, *Gertrudi* nimirum ab *Ooſten*, atque *Catharinæ van Keudenboue*, nobili Dominæ; quæ Templo condendo mox annumeravit X. vetera ſcuta aurea.

ſitus,

initia,

Divus Tutelaris;

Cumque opus abſolutum fuiſſet A°. 1381. in autumno, dein in feſto annunciationis ſub quadrageſima dedicatum fuit, ſedente in Cathedra Rom. Urbano VI. per Folckerum, Ultraj. Sedis Suffraganeum, conceſſis ad eam dedicationem largis indulgentiis, poſtmodum a Frederico, & Florentio Ultrajectinis Epiſcopis, atque a dicto Urbano VI. atque Bonifacio IX. adauctis.

Templi hujus, in quo ſuperiore ſeculo ſummorum quoque artificum picturæ ac ſculpturæ viſebantur, initia, atque progreſſus habe ex libello vernaculo MS. quem ex *Sasboutiana* ſtirpe teneo:

Deſcriptio Baſilicæ hujus ex Cod. MS. vernacula; de ejus initiis:

EERST worde gemaeckt int jaer ons Heeren 1381. in de ſomer * opt Marctvelt, ter plaetſe daer men Juſtitie plach te doen, ende daer die openbaringe ende viſioen wel 30. jaer lanck geſciet was, een houte Kerck tot een verbeteren, gedeckt doergaende met riet, beſyde mede met houte ende borde wege, ende mit houte pylaren midden inden midden der Kercken, ende deſe Kerck ſtaende in de leinckte ooſt ende weſt doorgaende even breet: alſo dat tende int ooſte ſtaende ſtonden drie outaren beſyde meneander, ende dat middenſte van drien dat worde gewyt als tot den hogen outaer in der eeren Goodts ende onſer *Lieve Vrouwen*, ende dat andere outaer ſtaende an de noortſyde wort gewyt in de eeren van ſinte *Salvatoors* ende ſynre waerder bedructer moeder, alſo hy ons door zyn bittere lyden en paſſie verloſt heeft van den ewigen doot, ende op deſen outaer worde geſedt dat beelt ter noot Goodts van *Maria*; ende dat derde outaer an de zuidtzyde worde gewyt in de eere van ſinte *Pouls* Apoſtel, alſo deſe viſioen ende openbaringe altoos dinxdaechs na ſinte *Pouls* bekerynge geſciet was ende geſyen, ende die Kerckwydinge ende of kermiſſe deſer kercke ende oock van alle deſe outaren gelyck worde geleit des Sondaechs na der *Tranſlatie* van ſinte Maerten in de ſomer. Ende deſe kerck door begeerte ende toe geneich der devotien des gemeene volcks ende byſonder des ryckdoms derſelver ſtede wort terſtont gewyt in een Prochie-kercke mit een grote ſcone kerckhof daer om gaende, alſo elck tot alſulcker heiliger plaetſe gaerne verkeerde, ende elck namaels zyn ruſt gaerne ende begravynge daer wel begeerden. Ende doir groteter vermaertheit in corten tyden ende doer veel teykenen ende miraculen die daer dagelicx geſcieden ſo was daer alſo groten verſoeckinge ende toevlucht der devocien, ſo datmen binnen ij. jaren daer na, als in den jaren 83. noch toe geleit ende gefondeert heeft teinde ooſtwaert van deſer houte kercke een cruiswerck in een hooch chore ende al van ſteen werck: alſo dat den eerſtein daer of geleit worde daechs na ſinte *Louris* dach in de oeſt, ende leide met groot affectie Heer *Jan van Groenvelt*, Ridder ende Poorter in der ſtede van Delſt. Ende dit voorſz. cruiswerck met den hogen choor tenden an deſen kerck vonrſz. geveſticht weſende ende vereenicht: Soe wort omtrent den jare van 89. daer na dat hooch outaer boven opt choor gebrocht ende dat andere outaer daert beelt der *noot Goodts* dat worde geſedt met den ſelfden beelde in die noortzyde vant kruiswerck ende daer worde onſer Vrouwe ter noot een Capelle gemaeckt, beſlaende die heele noortzyde vant kruiswerck; ende dat derde outaer van ſinte *Pouls* voirnoomt behilt tot ſynre oude plaetſe zyn ſtede, ende daer dat outaer van de noot Goodts geſtaen hadden, daer wort weer gefondeert een ander outaer cortelick daer na in de eere van ſinte *Pieter*.

* In foro, ubi fontes plecti ſolent, ad Curiæ adytum inſcriptum hoc Oraculum:

HÆC DOMUS ODIT, AMAT, PUNIT, CONSERVAT, HONORAT,
NEQUITIAM, PACEM, CRIMINA, JURA, PROBOS.

Van een Crucifix dat hier in der kercken gegeven wort.

De Crucifixi imagine ei donata.

In deſer tyt alsmen dit voorſz. cruiswerck op maeckte quam hier te Delſt een coſtelick *Crucifix* ende was in Brabant gemaeckt, twelck geproeureert worde in deſen Goodtshuiſe te weſen, ende wort overmits de grote geordineert ende gemaeckt te leggen in een cripte ofte caſſe na de maniere van onſer Godt in den grave alſo men naeſt mochte, ende dit wort gemaeckt in den noortweſten hoeck van de voorſz. Capellen, daer mede veel devotie voor gepleecht worden ter eere der Paſſie ons Heeren, alſo datter mede mirakelen geſcieden, ende tot dier viſitaty oock oflate gegeven waren, waer doir gemaeckt wort een groen Cruis in der manieren van een ront groen hout, ende dat worde in de ſtede van den *Crucifix* in der Proceſſy mede mitter noot Goodts omme gedragen.

Van den oorſpronc des heilich Kruis Gilde.

De Contubernii, ſub Crucis nomine, origine.

In deſer tyt overmits dat deſe devoty dagelix aldus wies vant gemene volck, ſo waſſer een ryck Heer ende Canonick, gebore van *Naeldyc* of daer omtrent van *Waterynge*, ende was Deecke t'Uitrecht tot ſinte Marien, geheten Meeſter *Jan de Wit*, deſe by tyde ſomwylen hier te Delſt ende hier omtrent tot zyn vrienden comende, ſo vernam hy mede van deſer devotye ende gratie die hier geſcieden, ende zyn hert ontfoncte hem alſo dat hy deſe devoty mede wilde helpen vermeren, aldus ſo heeft hy begeert in de voirſz. Capelle te fonderen een ewige *Vicarie*, als van dienſt weeckelicx te doen ſyngen een Miſſe ende Veſper ter eeren der Paſſie ons Heren ende noot onſer liever Vrouwe, deſen dienſt is by conſent der geeſtelickheit ende der waerlickheit minlick toe gelaten, ſo is deſe devoty noch meer en meer verwackert onder der gemeente, ende daer is by conſent ende wille van Meeſter *Jan* voorn. een ſchoen Broederſchop gefondeert van den *heylige Cruys*, ende Meeſter *Jan* verwerf deſer Bruerſchap ſchone graty ende oflaten, en tot mere voortganck een ſcoen Paeus Bulle metten lode, alſo hy grote kenniſſe int Hof van Rome hadde, want hy Cortiſan ende Officier van den Paeus *Bonefacius* geweeſt hadde. Ende deſe Bruerſcap wort geveſticht by den Paſtoren deſer kercken Heer *Heynrick van Sanden*, ende geconfirmeert by den Biſcop *Fredericus*, ende geconfirmeert by de Graeflicheit als Hertoch *Albrecht*. Ende alle voorſz. geſchiede in den jaere ende daer omtrent 94. ende 95.

Van die eerſte nieve tafel opt hooch outaer.

De prima menſa ad ſummum altare.

In der voorſz tyt, als Anno 90. of daer omtrent, als het voorſz cruiswerck ende hooch choor volmaeckt was of by na, ſo worde mede beſteet een ſchoon tafel tot ten hoogen outaer, welcke tafel ſcoen vergult worden binnen corte jaren daer na, alſo datſe binnen tjaer van 94. heel volmaeckt geſedt worden; ende daer was toe veel zeggens of datter binnen Delſt geen beter en was, ende dat heilige Sacrament dat worde daer beneden int outaer beſloten.

Van

Van den goeden voortganc der beedre ſtede door deſe Kerck.

De Templi hujus fetici ſucceſſu.

In deſer tyt als ontrent den jare voorſz. doe dit Goodtshuis aldus geſticht was, ſo began die hele ſtede van Delft weer te ryſen ende te verbeteren, die tot deſer tyt toe luttel voortganckx gehadt hadde: als in geeſtelicke edificie ende timmerage van Cloooſtere, Capelle ende Goodtshuiſen, als ſint *Aechte Suſterhuis*, *'t Heylige-Geeſt huys*, ſint *Cornelis Capel*, ende meer andere. Voort in alrehande outare in beyde den Prochie gelyck die daer te voren hier in de ſtede nergens geweeſt en hadde. Voirt in alle andere Goddelicke dienſte en ceremonie ende oock mede in waerlick ediſytie ende timmerage, als in Poorthuiſen ende andere vercieringe der ſtede van binnen en buiten. Oock mede met goeder Poletie ende neeringe onder den gemenen volck, ende dat na rade der heyliger Euangelye, ſeggende: ſoeckt eerſt dat rycke Goodts, ende alle dinge u noot weſende, ſullen u toe geworpen worden.

Van den nieuwen Toren die men fondeerde an deſe Kerck.

De nova ejus elegantia turri.

Als dat voorſz. hooch choor mitten cruiswerck al volmaeckt ende vervallen ende betaelt was, ſo is corts daer na begonnen ende toegeleit een ſcone Thoren te timmeren, die noch eyerlicker ende coſtelicker weſen ſoude dant voorſz. choor met den cruiswerck, ende wort begonnen te ſonderen opt ende ant weſt ende an deſer voorſz. houte kerck, ende daer of wort den eerſten ſteen geleit int jaer 1396. den 6. dach in Septembry: ende deden vier Raetsluiden van der Wet der ſtede van Delft, als *Arent Vrydach*, *Jacop Bartelmeeſz*, *Jacop van Bieyſick* ende *Heinrick Bugge*.

Van S Urſula, hoe zy eerſt mede Patroneſſe worde.

De S. *Urſula* ad divam Virginem, in Patronam adſcita, ex Friderici, Traj. Epiſc conſenſu.

Hier na omtrent den jare 1404 wort gemurmureert als van ſomige van deſer ſtede ende niet van de minſte, ho dat die oude Prochie oock eerſt was gewyt in de eer onſer liever Vroue, ende hadden nochtans daer onder een Patroen, als ſinte *Hipolytus*, ende meende dat de Nieukerck des gelyex oock alſo mede een ander Patroon, daer onder der noot Goodts behoorde te hebben. Dit aldus een luttel tyts blyven ſtaende, ſo worde overgelevt hoe dat hier in deſer Nieukercke waren een weinich van den Reliquien der XIM. Maechden, ende hoe ſinte *Hipolytus* ende ſinte *Urſula* te Kolen ſamen in eene kerck ruſtende waren als hoor beyder lichaem aldaer naeſt men kanderen legende in een ſcoene caſſe, ſo ſeyde ſommige dattet noch wel ſoude vogen, *Goeue* ende *Marie* daer by niet te cort doende, mer in dien zy daer tſamen ruſtende waren zy te an zyde, dat zy ter eeren Goodts ende Marien oock hier inder ſtede van Delft ſamen geeert ſoude worden, ende dat de menſche ſeer goet denckende ſoe wortet toegelaten ende geconfirmeert by den Biſcop van Wtrecht *Fredericus*.

Van de nieve tafel in de Capelle, ende vant Crucifix.

De nova Capella,

Omtrent den jare 1411. wort beſteckt te maecken een ſcoen outaer tafele in der voorſz. Capelle, als van der Broederſcop des heyligen Cruice, ende wort sjaers daer na anno 12. inde Capelle gebrocht, ende op den outaer der noot Goodts geſedt, ſcoon vergult ende geſtoffeert, ende tabernakel daer beſyde het outaer wat hooch geſedt, ende dat Crucifix daer voor of geſeit is, datter lach in der Capellen om wat meer ruimte io der Capellen te heben alsmen wel behoefde, in dien die voorſz. Brederſcap meer wyes ſo worter een clein Capelleke tenden an der noot Goodts Capelle gemaeckt weſtwaert, dat namaels der Relyquie Capelle gewordeo is, ende daer wort dit Crucifix alſo geſeyt.

poſtmodum *Reliquiarum Capella* appellata.

Van de caſſe van myn Vrou van Cruinyngen.

De 3. capſis Reliquiarum ab *Alida Cruinynga* Eccleſiæ donatas.

In dier tyt als dit voorſz. clein Capelleke gemaeckt, ſo iſſer geweeſt een doochdelick, edele, hooch geboreo Vroue, *Alyt*, Vrou van *Borſele* ende *Cruininge*, deſe heeft deſer kercken begaeft mit iij. verciende caſſen van veel Reliquien, daer zy veel oflaten toe gecregen hadden. Ende daer iſſer doe twie geſedt in der Capellen der noot Goodts, ende int Capelleken vant heilich Cruis ofte *Crucifix* het andere, ende door deſe graty ende oflaten totten andere voorſz. aldus verdobbelt weſende ende vergrootet, ſo is de Viſitaty van deſen Capellen oock dagelicx meer ende meer an gewaſſen, ende van der gemeente geviſiteert, ende hier zyn brieſſe of by den Kerckmeeſters.

Van den outaren te ſtichten in alle deſe Kercken.

De altaribus Deo ad variorum SS. honorem ibi erectis.

• In deſer tyt worde mede in deſer Kercke, ſo int cruiswerck, to beneden in der houte kercke daert te pas quam veel outaren geſticht, als ſint *Joris* outaer, van de Voetboechs Scutters, S. *Annen* outaer, S. *Sebaſtiaen*, S. *Antonis*, S. *Katryn*, S *Obert*, S. *Jooſt*, S. *Jan Evangeliſt*, S. *Elyſabeth*, ende corts daer na meer andere, als ſommige wt minn ende ſommige van den Ambochte, alſo dat met conſent der geeſtelickheyt ende der waerlickheyt toe gelaten ende geordineert worde.

Van een Sacraments-huis.

De hierotheca SS. Sacramenti.

In deſer voorſz. tyt worde mede opt hooch choor een heylich Sacraments-huis gemaeckt an de noortzyde beſyden thooch outaer, ende daer worde doe die Sacramenten bewaert ende geſloten in totter tyt toe geſtaen hadde in de tafel vao den hooch outaer voorſz.

Van timmeren een nieu middel Kerck, voer de houte Kerck.

De navi Eccleſiæ reſtaurandæ.

Omtrent de voorſz. tyt, int jaer ons Heren 1412. als den voorſz. nyewe Thoren tot deſer tyt toe gebrocht was int vierkant, als tot ten bomelgate toe, als daer de iiij kleine torenges beginnen, ſo wort over een riede kap gemaeckt, ende men liet dat werck alſo een wyl ruſten, ende men began te met te graven ende te delven om die middel houte Kerck voorſz. te verbeteren ende of te breecken, ende die alſo te proportioneren mitten toren, cruiswerck en voorſz. choor; mer het leden wel vyf jaer eer de fondamenten van de pylaren midden ende in zyde Kerck al gelyck der aerde gebrocht worden, ſo dat die oude Kerk daer na ruim noch ſo lange bleef totten jaren 20. eer men die of began te breken.

Van de middel Kerck nieu te vertimmeren ende de zyde Kerck.

In den jaere ons Here 1420. began men naerstich te timmeren an de voorſz. middel-Kercke ende

Digitized by Google

ende zydt kereken ende die zydt eapelle van die zydt kereken, alſo dat binnen 10. jareo daer na alle onder dack waren, ende die eapelle veel beſedt worden met den outaren.

Van de middel kerck ende ander cyraetge van binnen.

De navi templi, ejuſque ornatu;

Binnen de voorſz. 10. jaren als Anno 20. ende 30. ho wel dat men doorgaende timmerden an den heele middel kerek voorſz. nochtans was men mede naerſtich om dit Goedtshuis van binnen te cyeren in veel manieren.

Van de blaeu damaſte cappen.

De Caſulis & Dalmaticis;

Anno 22. worde gemaeckt die blaeu damaſte cappen, mit een Kaluffel van den dorren boom alſo geheeten, ende dat lake datter toe was quam wt den Hage van den Hove, ende en was geen nieu laken mer der kercken in aelmis gegont, ende daer worde mede toe gegeven ander laken dat noch ouder was, een ander blaeu van eloer daermen die Veſper-kappe ende rocks of maeckte, mer die en duirden niet lange, overmits datſe ſeer verſleten waren.

Van den beelden bezyden thooch outaer ſtaende.

De imaginibus ad latus ſummi altaris.

Anno 23. worde gemaeckt die beelde bezyden den hogen outaer, ſtaende onſe Lieve Vrouen-de *Urſula* mitten Tabernakelen, ende worde daer na Anno 25. geſtoffeert in ſcoon vergult.

Van een ſilvere vergulde Cybory des Sacraments.

De Hierotheca ſeu Ciborio argenteo deaurato.

Anno 26. worde gemaeckt een vergulde Cyborye totten heiligen Sacrament mede te dragen, ende maeckten *Claes Willemſz.* ende wooch acht marck ende omtrent 10. loot, mer deſe is namaels verbetert ende groter gemaeckt.

Van den ſilveren Cruice mitten heiligen houte.

De Cruce argentea ex ligno Crucis Dominicae.

Anno 27. was hier vereregen een ſcoen auctentyck ſtuck van den heiligen Cruice ons Heere, ende daer worde die Bruederſchap van den heiligen Cruice ſeer toe verweckt als dat men daer een ſilvere Cruice toe make ſoude, als men dede en wooch an ſilver omtrent 13. marck.

Van S. Criſtoffel in een tafel geſchildert.

De pictura S. Chriſtophori.

Anno 28. wort gemaeckt een ſcoen groot taverel van S. *Criſtoffel* *, daer veel te gegeven was, ende hadde gemaeckt een guet Conſtenaer, geheten *Dirck de Maler*, ende worde eerſt gehangen opt hooch choor an de noortzyde bezyde het Saeraments huis an de muir.

Van een groot yſere door.

De porta ferrea ingenti.

Anno 28. worde mede gemaeckt eėn grote yſere door, als totter Sacriſtyen mede te beſluiten, ende deſe Sacriſtien ſtont in den zuitweſten hoec van cruiswerck gemaeckt doe men dat cruiswerek eerſt timmerden. Ende in deſen Sacriſtien totter voorſz tyt was daer een dief in gecomen, en hadde daer ſeve keleke wt geſtolen, ende deſe door wort namaels geordineert totter niever Sacriſtye after den trans die naderhant gemaeckt worden, ende deſe dore hadde gemaeckt een conſtich Smit, Meeſter *Everaerdt*, ende weecht 403. pont, elck pont een cromſtaert, comt 25. Arnoldus gulden ende 3. cromſtaert.

Van de grote ſilvere vergulde Monſtrantie mitten Reliquien.

De ingenti capſa Reliquiarum argentea.

Anno 28. wort mede gemaeckt die grote Cyborye oſte Monſtrancie vergult, die boven in den Criſtalle vergult ende vereiert worden mit alrehanden Reliquie, ende was oock gemaeckt van een Gout-ſmit *Claes Claeſz.*, een ſonderlyn Conſtenaer.

Van den middel kerck mit den zydt kerck ende capelle bove dicht te maecken.

De navie, & auſtralis partis ſtructura ac impendiis.

Anno 28. ende 29. wrochtme doorgaende ant houtwerck van de middel kerck ende zydt kercken mit den capelle boven, ende dat blote timmeren mittet ſagen coſte alleen mittet ſagen 348. goude ſcilden.

Van de Orgel Urſula eerſt te maken.

De Organo, Urſula nuncupato; Organario, & Organico.

Anno 29. ende 30. wort een grote niewe Orgel begonne te maecken, geheten *Urſula* an de noortzyde midde in de middelkerek, van een Meeſter wt Brabant geheten *Joannes*, ende alle dat werck daer toe als timmere, beldeſnye, verwe, tin, loot, hout, yſer, leer ende anders daer toe behorende heeft de kerck buite becoſticht onder onſen Ambochte; ende *Joannes* had alleen voor zyn conſt ende wercken daer of 95. Wilhelmus ſeilde en 25. Phillippus ſeilde. Tot deſen Orgel wis Organiſt omtrent 21. jaer een eerlick Prieſter, die hem wel vermocht geheten Heer *Michiel Claes Touwenſz.* die gecomen was van *Ermgart Pynx*, die S. *Annen* outaer ſtichten met de *Officium* aldaer, ende deſe Prieſter en hadde sjaers niet meer dan 12. Phillips ſcilde ende ommegancs daer toe een vette Gans.

Van den Thoren voort op te timmeren, ende oec mede underſins.

De Turri perficienda ac ornanda.

Van den jare 30. tot den jare 47. toe, wort diekwil weder gewrocht an den Thoren boven om die voorts te volmaecken, mer nochtans wort mede toe veel gemaeckt an ende in der kercke beneden, om die te vercieren, als hier na geſcreven ſtaet ende veel meer.

Noch van den Thoren te timmere byſonder.

Anno 30. ende 31. braekme de riede cap weder van den Thoren, ende metſelde daer 2. jaer lanck, aldaer beginnende voort een acht cant van witte Arduin opgaende, ende wort toe gebrocht tot boven die bomelgaten, mer niet en wort gedaen toe tot de vier kleine thorentges.

Van den portael buiten an den thoren en van den wulfſel binnen beneden in den thoren.

Anno 32. wort dat portael gemaeckt van ſteenwerck ende gewulſt, ende daer wort doe mede dat wulfſel geleit vande eerſte ſolder binnen in den thoren.

Van de 12. pleinen doorgaende.

De coemeterio amplificando, & ſacrando.

Anno 33. wort dat kerek hof voir den thoren verkregen groter te maken, ende wort gemaeckt als die 12. doorgaende pleine ende oock gewyt, daerme de Biſeop of ſceincte te deucht elf ſcilde.

Van een ſilvere Wieroecx-vat hier gemaeckt.

De Thuribulo argenteo.

Anno 34. wort gemaeckt een ſilver Wieroecx-vat, ende wooch 4. marek 2. loot, daer was eerſt toe gegeven 12. Wilhelmus ſcilde, ende tander becoſtiehden de kerek, gegeven van maeken 8. ſeilde.

Van wercken boven an den thoren.

Anno 34. wrochtme weder an den thoren boven die bommelgaten.

Van

* Chriſtophorus Martyr eſt tam Latinis quam Graecis notiſſimus, de quo ad diem 25. Julii agunt Beda, Uſuardus, Ado & Baronius in notis ad Martyrol. Rom. ad diem 25. Julii, & alii omnes recentiores.

Digitized by Google

Van den capellen int gemeen buiten an de middel-kerck.

De ſacellis ad navim Eccleſiæ.

Anno 34. ende 35. wrocht men mede binnen die middel kerck, om die zydt kerck ende capeile te wulven, ende die Gilden of outaren die daer ſtonde hebben elcks na hoor vermogen daer in gegouden.

Vant font dat daer is gegoten van metael.

De fonte ſacro ex metallo conflato.

Anno 35. wort mede gegoten dat font, ende wooch duſent en 30. pont trois gewichte, elck hondert voor 17. Rinsgulden, beliep ſamen met coſt ende reyſen 182. Rinsgulden, noch gegeven *Willem van Sloterdyc* vant yſerwerck daer men dat font mede op ende of ſedt 22. ſeilden, ende weecht 242. pont.

Van belefroit te vermaecke om meer clocke te hange.

Apparatus pro novis campanis;

Anno 36. wort dat belefroit vermaeckt ende wort grooter gemaeckt, ende coſten te timmeren met hout, yſer ende ſage in als omtrent 330. ſcilden.

Van een gegote clock die ſcoorde.

Des jaers daer voor was mede gegoten een grote clock ende die ſchoorden.

Van een nieuwe ſilvere croen totter noot Goodts behoef.

Anno 37. wort die noot Goodts gemaeckt een nieu ſilvere croen, en wooch 4 marck en 12. loot, gegeven van maecken 15. Phillips ſcilden, compt vant marck by de 3. ſcilt.

Van clocken te gieten in den dieren tyt ende daer omtrent.

inter has uni *Redemptoris*, alteri *Nicolai* nomen inditum.

Anno 37. ende 38. was die grote diere-tyt, ende do wort gegoten een middelbaer klock van 2600. pont, eerſt geheten ſinter *Niclaes*. Corts daer na noch een als voor dalder grootſten, geheten *Redemptor*, ende wooch by de 7000. pont ende die Meeſter daer off hiete *Pieter van Dormen*, ende waren beyde ſeer goet; ende die ſelve Meeſter goet mede ontrent deſen tyt die grote clock op Stadthuis.

De novo ſerto argenteo, duobus eximiis candelabris, atque labaris, ſeu vexillis ſacris ad Cruces.

Van de 2. grote kandelaers benedent outaer.

Anno 39. was die grote ſterft, ende doe quamen de 2. grote candelaers die beneden voir 't hooch outaer ſtaen.

Int ſelve jaer worde mede ſeone vane gemaeckt an de cruicen van caſyn, ende coſten van ſchilderen mitte frange ſamen 25. ſchilden.

Vant barnen op den thoren van den blixem.

Turris faſtigium fulgiuis igne accenſum.

Anno 40. op Aſcentioens dach, onſtac die riede cap boven op ten thoren die over dat belefroit ſtont als van den blixem, en hier of ſtaet meer geſcreven in zyn plaetſe by de miraculen. Ende men wrocht ſeer dit jaer ende dit verleden jaer an de 4. cleine thorentges, voort wrocht men ſeer an den thoren doorgaende tot het jaer van 47. toe, ende doe was die lantaren binnen ront gewulft, ende die pylaers waren gebrocht omtrent gelyck elcks een roede, ende in dien hoochte ſonder meer wercken bleef deſen thooren lange ſtaen.

Van de grote clock geheten Redemptor, *die de grootſte was.*

Campana major, *Redemptor*, refuſa.

Anno 39. worde mede in de grote ſterſt vergoten die grote clock geheten *Redemptor*, die geſcoert had geweeſt als voorſz. int jaer 36.

Van de clock Regina *ende ander cleyne clocken.*

Campana *Regina*, aliæque conflatæ.

Anno 43. wort te vier gedaen ende gegoten ſamen 4400. pont ſpys, als tot eene clock geheten *Regina*, ende een clein preeck-clockge, ende deſe clocke allen, als S. *Severus* clock, ende de priem clock S. *Jacop* gehieten, die maeckten alle *Pieter van Dormen* voorſz. en al omtrent deſen tyt.

Van vergulde Cyborye van den heylige Sacramente.

De Hierotheca deaurata ad ſupplicationem circumferri ſolita.

Anno 47. maeckte *Dirck van Dam* een vergulde Cyborie, mettet maentgen daermen theylich Sacrament in ſtatie ende Proceſſie in dragen ſoude, ende wooch 14. marck 6. loot mit het maentgen ende tglas, ende die glaſe wege 19. loot ende een vierendeel.

Van de 4 Leeraers.

De iv. Eccleſiæ Doctoribus cum eorum nidis.

Anno 47. worde mede gemaeckt de vyer leeraers int cruiswerck met hoor tabernakelen.

Van de gulde Ornamenten.

De varii generis Ornamentis cappis ac caſulis auro intextis;

Anno 47. worde becoſticht ende gemaeckt die Ornamente cappe, caſuffel ende rocks vant gulde lacke, ende daer toe eerſt gecolt 29. ellen gulde laken, de ellen om 12. ſaluiten, *facit* 69. pont groot ende 12. ſcell. Noch na 17. ellen gulde laecke tot 12. ſaluite elck ellen, *facit* 41. pont 8. ſcell. groot. Somma hondert en elf pont groot op 2. jaer te betalen, ende dat boortwerck worde gemaeckt hier binnen Tergou ende tUtrecht in drie manieren.

Van de drie ſilvere vergulde ſpannen.

tribuſque deauratis ad cappam fibulis.

Anno 49. worde gemaeckt drie ſilvere vergulde ſpannen, om voir an de borſt van de voirſz cappe te dragen. Item die ſpannen met den noot Goodts weecht vier marck vier engelſeelſe min een loot ende een vierendel loots, die ſpanne met S. Urſula weecht drye marck 15. loot, die ſpanne met ſinte Maerte weecht 3. marck en 6. loot.

Van de ſeuge boven om de middel-kerck.

Anno 49. wort op de middel-kerck boven ront omme die ſeuge geſedt, ende elcke vuet ſo die nu ſtaet coſte vyftien ſtuivers.

Van de Minnebrues.

Miſſa in FF. Minorum æde; die S. Barbaræ celebrata.

Item int ſelve jaer voorſz. op S. *Barbaren* dach wort die Miſſe gedaen hier int der Minrebrueders Clooſter.

Van den Crucifix dat voort choor hangt.

De Crucifixi imagine ante templi adytum.

Anno 49. wort mede dat Crucifix geſedt of gehangen boven voort hooch choor.

Van de blaeuwe fluweele Capelle van paerle.

De cappa cæſia holoſerica margaritis diſtincta.

Anno 49. ende 50. worde gemaeckt die blaeuwe fluwele ornamente ende cappen ende caſuffels, ende rocx mit paerlen die cappe was out laken, dier kercken angecomen wt den Hage door goede coop daer an hebbende, ende dat caſuffel met de rocks was nieut laecke.

Van den dorren boom.

Aridæ arboris ornamenta renovata.

Anno 51. worde die blaeuwe ornamenten van den dorren boom verbetert, ſo datter een niewe Veſper-cap ende 2. rocks toe vernieut worden van blaeu damaſch laecken.

Van een Organiſt.

Novus Organicus aſſumptus.

Anno 51. worde een nieu Organiſt angenomen, een jonck Paſtoor, geheten Mr. *Lambrecht*.

Van den Cruis-orgel.

De altero, S. Crucis ſc. celebri Organo, ejuſque ſitu.

Ende int ſelve jaer corts daer na wort beſtedt die heylich Cruis-orgel, om der voorſz. Organiſt wille, en die becoſtichde meeſt het heilich Cruis Gilden, ende wort geſet int cruiswerck boven S. *Joris* outaer in den zuit-ooſten hoock, ende was een ſeer guet vermaert werck van zyn groote.

Vander tyt dat men eerſt de getyde hier began.

VII. horarum cantus hic quoque cœptus.

In deſer tyt worde hier mede begonne die ſeven getyde te ſyngen.

Van een nieuwe trans te beginnen te ſonderen.

Primus lapis Ao. 1454. jactus ad novum Chori ambitum.

Anno 54. op den 20. dach in Maert, wort den eerſten ſteen geleit van den trans buiten om 't Choor mit die Sacriſtyen, ende deden 2. Prieſters, als Heer *Phillips Dirckſz. Vlaman*, Vice-Cureyt, ende Meeſter *Dirck Scalck*, Cappellaen deſer kercken, ende *Daem Bartelmeeſz.* als Burgemeeſter doe van deſer ſtede, ende daer waren doe Kerckmeeſters *Dirck Huich Dirckſz.*, *Jan Pieterſz. van Buiten* ende *Huige van Wael Dirckſz.* ende dit werck wort in twe ſomeren binne twe jaren gewrocht ter hoochte van een roede bove der aerden, ende alſo bleeft ſtaen om te betterven totten jaren 60. dat men daer niet meer an en wrocht.

Van den nieu heylich Cruis ornamenten.

Nova S. Crucis ſodalitii ornamenta.

In den ſelve jare wort gecoſt een ſcoen root laecken van damaſch van den Gilden des heiligen Cruis, daer oock ſcoon ornamenten voor den ſelven Gilde of gemaeckt worden, ende omtrent 2. jaren daer na, overmits dat de derde Veſper-cap daer niet en was, ſo becoſtichde die kerck die om by wylen die voorſz. ornamenten of Capelle totter kerckdienſt mede te beſygen, ende gaven behalve 't laecken loof van Wtrecht als van de boorde mit den caproen 6. pont 3. ſcellyn.

Van de grootſte Orgel ende twair om van dien.

ejuſque majus Organum.

Anno 54. en 55. door verſz. wercks als die orgel die cortelick gemaeckt was voor den heiligen Cruis Gilde, als van zyn ſcoenheit en genoechelickheit zyns geluit, ende overmits dat deſe Meeſter *Lambrecht* een ſonderlinge conſtenaer was, ende indien oock dat de Meeſter orgelmaecker *Adriaen Pieterſz.* hem int voorſz. werck ſo vromelick gequeten hadden, ſo waſſer veel van der macht deſer Prochye mit de Kerckmeeſters die de conſt ende eer deſer kercken ſeer beminnen, ende daer wort geſloten, datmen een groot, ſcoen Orgel van deſen voorſz. *Adriaen* ſoude late maecken ende ſetten int weſt-ende van deſer kercke als an den thoren. Twelck deſen *Adriaen* vermat te maecken van ſonderlinge waerde, als dat men nergens geen beter noch ſcoonder en ſoude vinde noch beter: deſen *Adriaen* heeft naerſtich geweeſt in deſen wercken ende hertelick zyn beſt gedaen om dit werck tot zynre eere te volbrengen, ende heeſt der kercke op grote coſte gebrocht, ſo datmen daer geen coſt an en ſpaerden; mer int einde ſo en iſt dit werck niet ſo ſcoen van geluit geluyde aſt eerſte na advenant was gevallen, ende aſt wel cierlick ende coſtelick gewrocht was, nochtans en heeft deſen *Adriaen* hem ſelven in dit werck niet geſocht aſt wel blyckte, ſo dat hy hem daer mede verderf, ende deſen hadden daer of van der kercken behalven veel andere oncoſten van grof werck, dat de kerck noch buite betaelden, ſomma 188. pont 6. ſcell. 3. groote. Ende noch daer toe tot zyn lyve an rente 10. Rins guldens sjaers, des ſoude hy dit voorſz. werck in raeck in daeck houden al zyn leven ſanck, ende deſe Mr. *Adriaen* leefde lange daer na, ſo dat hy woonde namaels hier int Oudeman-huis ende ſtarf daer Anno 80.

Van de eerſte diſcant ende Muſyck die hier geſongen wort.

Muſica Ao. 1455. hic primum cœpta.

Anno 55. began Meeſter *Sybrant* die Scoelmeeſter hier in der kercken wt liefde op hoge dagen Muſyck te ſyngen, alſo dat hy ſommige ſcolieren daer toe leerden mit ſommige Prieſteren ende waerlicke mannen die daer ſueticheit in hadden, ende hadde niet vander kerck dan jaerlicx een propyn of ſcenkinge daer zy ſamen in vrolickheit mochte vergaderen.

Van twe ſilvere hoofde.

De duobus craniis ex S. Urſulæ ſodalitio argento celatis.

Anno 56. worde beſlegen int ſilver van *Claes Heſſel* 2. ſilvere hoofden op daer op hoochtyde ſtacie mede te houden, ende waren van S. *Urſula* Maechden, die hier in de kerck lange te vore geruſt en geweeſt hadden.

Van ſcade die van den donre quam.

Tonitrui ictu grave Eccleſiæ damnum illatum.

Anno 57. op te Octave van S. *Pieter* ende *Pouwels* des nachts doe was grote blixem ende donre, ende die dunel hadde een groot gat gemaeckt in den thoren van deſer kercken, ende die tafel dore van Sinte *Niclaes* outaer waren an ſtucken gebroocken, ende die beelde die worden daer wt geworpen dat al een ſcoen nieu werck was, ende die dore van ſinte *Criſtoffels* outaer die worden mede gebroocken, ende op S. *Sebaſtiaens* outaer dat yſerwerck daer men die doore mede ſluit.

Van drie gegeve kelcken.

Tres calices argentei Eccleſiæ donati.

Anno 58. worde der kercke gegeven teſſens drye kelcken van goede vrienden, een van 54. loot ſilvers, ende twe tſtuck van 45. loot ſilvers, alſo datter corts daer voor kelcke weder geſtolen waren wt der ouder vorſz. Sacriſtie die beneden ant cruiswerck ſtont.

Van S. Urſulen Orgel reformacy.

S. Urſulæ Organum reparatum.

Anno 59. reformeerde Meeſter *Swits* eensdeels S. *Urſulen* orgel, ende hadde daer of over vyſtich Rins gulden, behalven andere grove oncoſten die de kerck daer of noch daer buite hadde.

Vant voort op wercken van den trans.

Inſtatur operi novi ad chorum ambitus.

Anno 60, 61. 62. ende 63. wort veel gewrocht an den voorſz. niewe trans, om die voort te vervolge, na dat zy toegeleit was mit de Sacriſtie, ende wort daer en binnen gebroecht tot den dake, ende bleef alſo ſtaen tertyt dat de pylaers van den choor mede geſedt waren, ende dat nieuwe choor daer op geproportioneert worden, dat men began hier na in den jaren 65.

Van den Relyquien hoe die hier eerſt quam.

Novæ huc cumprimis illatæ SS. imprimiſque ex S. Urſulæ ſodalitio, Reliquiæ.

Anno 60. wort ſeer geſollicitcert ende gearbeit om Relyquien hier te crygen, ende die worde gegeven tot behoof van beyde onſe Prochykercken te Delſt, alſo datter veel Relyquien waren, onder alle van den geſelſchap van S. *Urſula*, ende worde meeſt gegeven deſer ſtede ende gegont ter lieſten van deſen nieuwen Goodtshuiſe van Miraculen, indien S. *Urſula* daer Patroneſſe was, ende doe deſe Relyquien hier te

Delſt

Delſt ingehaelt ſoude worden, ſo geboerde twiſt als dat zy die in de oude kerck al houde wilde, als zy dede, ende worde op S. *Antonis* avont anno 61. ingehaelt mit ſchone proceſſye ende mit alle den gilden, alſo dat van der Stadt huis of geboden wort, ende alle die dienſte voirden van der ſtede die moſte comen aldaer met bernende toortſen, alſo dat alſulcke ſconé ſtatye alhier daer voiren niet veel geſien en was.

Van onſen Relyquyen.

De novis Reliquiis SS. imprimiſque e S. Urſulæ ſodalitio huc allatis.

Anno 62. door goede vriende die dat voorſz. mishaechden, hebben geſolliciteert te meer om in deſer kercken mede wat te crygen, ende hebben oock noch veel andere Reliquien vercregen van alrehande heiligen, ende byſonder mede van S. *Urſula* * geſelſcap, ende noch de waerde arm met de vinger van der ſaliger *Maria Magdalena*, welcke Reliquien oock mit ſcoenre ſolemniteyt ingehaelt ende gecomen is in deſer nieu kerck in den voirſz. jare als in den winter des daechs na S. Maerten.

Van de Reliquie capelle te timmere, ende die Reliquie te cyeren.

Reliquiarum hinc ſtructa Capella;

Als deſe reliquie voorſz. hier aldus gecomen waren, ſo worde geordineert dat men int voorſz. clein cappelletge van den heyligen Cruis, als daert Crucyfix lach, daer voor of geſeit is in den jare van elf maecke ſoude een outaer, ende dat men die andere ombeſlote capelle die daer tende an ſtont, daer toe S. *Oberts* outaer ſtont, daer mede vereenige ſoude om de ruimte daer in te crygen, twelck alſo gedaen wort ende S. *Oberts* outaer wort daer naeſt weſtwaerts in de ander capelle geſedt, ende dat Crucifix bleef mede in de reliquie capel, ende wort geſedt in den noortweſten hooc der ſelver capelle, ende daer worde ſcoen yſere tralye gemaeckt voor deſer capelle, ende wrocht *Pouls* de Smit in de Coertraet. In deſer tyt ware de Kerckmeeſters naerſtich om den outaer in de capelle van den relyquien te ſtofferen ende vereyeren den nieuwe back mit den reliquien, ende daer worde veel reliquie cortelie ſcoen verciert ende mit ſilver overtogen, ende ſommige mede vergult na de behoorten, ende dit werck wrocht meeſt *Claes Heſſel* Gout-Smit, ende hy maeckte doe mede den ſilveren arck daer men Paeſchens die Sacramente in reſerveert, ende is vierkant ende wooch 21. marck ſilvers, ende die arm van *Magdalena* woech 4 marck ſilvers 15. loot, 't hooft van *Creatogius* ende wooch 6. marck, S. *Marcellus* hooft ende wooch 58. loot, S. *Niclaes* 56. loot, S. *Blaſius* 56. loot, S. *Balbina* 3. marck; ende meer ander reliquien die int Regiſter der Kercken niet en ſtaen. Item S. *Urſule* ſilvere beelt is namaels verandert anno 1508. van *Jonge Jacop Lambertſz*, Gout-Smit, ende weecht nu 8. marck min 1. loot is vierendel cocis gewicht. Ende als deſe voorſz. capelle met de reliquien aldus verbetert ende verciert wort, ſo wies die devotie daer toe, ende daer wort van de kercken wegen mede grote gratie ende aflaten daer toe vercregen, ſo datter een Bruederſcap vercregen wert, geheten van S. *Hippolytus* ende S. *Urſula*, daer veel volcx toe in quam, ende deſe capelle wort mede ſeer verſocht ende veel devotie daer in gepleecht.

Hierotheca argentea confecta;

variæ Reliquiæ argento celatæ.

S. Urſulæ ſtatua argentea?

Contubernium ſub ejus & S. Hippolyti nomine inſtitutum.

Van de oflate der 7. getyden.

Indulgentiæ conceſſæ ad

In de ſelver tyt worde mede ſcone gratie ende oflate in beyde deſe Prochy Kercke vercregen, daer hem oock ſeer veel dede inſcriven, ende was tot vermeerderynge des ſeven getyde te ſyngen.

VII. horarum Officium.

* De S. Urſula, ejuſque ſodalitio infra.

PARS I.

Vant oude choor of te breecken om 't nieu te fonderen.

Anno 65. began men te breecken dat oude choor, om die pylaers te fonderen van de nieuven choor, alſo dat mit den voorſz. trans accurderen ſoude, ende tot deſen wercke ſo wort angenomen Meeſter *Jacop vander Burch*, Meeſter van den Dom t'Uitrecht, om dit werck te ordineren.

De Choro antiquo deſtruendo, & alio condendo.

Vant Sacrament te verſetten tende choor.

In deſer tyt wort afgebroocken ende vercoft dat Sacramenthuis dat opt choor ſtont, ende coſten die Kerckmeeſters van *Hillegersberch* om 6. pont groot, ende dat Sacrament worde geordineert te ſtaen in de pylaer vant cruiswerck onder den leerre S. *Jeronymus*.

Hierotheca vetus divendita; nova alibi locata.

Vant oude choor.

Die Bruers van *Sion* coſten 't houtwerck vant oude choor, om an hoor kerck en clooſter te verbeſigen, ende gaven daer voor 34. pont 12. ſcell. 6. groot.

Materia veteris chori Sionenſis Cœnoom Fratribus divendita.

Van der guetwilliger hantreykinge.

In deſer tyt wort mildelick gegeven totter timmeringe van den niewen choor, alſo dat ſommige rycke luide gaven met hem tween, ſommige met hem dryen heele pylaers.

Larga collatio ad novi chori ſtructuram.

Van de Scutters geven.

In deſer tyt der timmeraedſe voirſz. als Anno 67. ordineerde die Scutters van de Voetboechs der ſtede minlick mit mencanderen, als dat zy dat jaer hoer ſcieten wilde laten ter liefte deſer Kercken, ende die pennynge die zy daer toe ſoude boeren van der ſtede, ſoude gaen die twe deel totter timmeraetge deſer Kercke, ende dat derden deel tot timmeraetge der Minrebrueders, en noch ſo lieten zy hoor ſcieten, alſo mede wt minnen Anno 69. ende die penninge daer of ſoune boeren die twe deel die Minrebruers, ende dat derden deel de Nieukerck, ende hier of hadde deſe Kercke ontfange in als tot haer deel 15. pont groot Vlaems.

Arcubaliſtarii cenſum annuum in id conferunt.

Van een Gilde begrepen als van der noot Goodts.

Anno 68. worde veel giften gelts ende renten gegeven ende vergadert, om den dienſt onser Vrouwen ter noot Goodts mede te vermeren in der capelle, alſo datter begrepen wort een Broederſchap, ende daer lieten hem veel volcks inſchriven, dair men Regiſteren noch onder de Kerckmeeſteren of vint. Mer die Duivel ſayde zyn ſaet, alſo dattet niet lanck en ſtont, daer hem de Bruederſcap in doude Kerck veel mede moyde, ende overmits de oude Prochie die ouſte, ryckſte ende machtichſte van volck is. So is deſe altyt van de ſommige van die benyt geweeſt, hoewel dat men wel merct dat Godt die Heer die hant hiel an horen vereoren Goodtshuis, nochtans oordelt elck altoos na de doocht die in hem is; den verſtandige is genooch geſeit.

Novum D. Virginis Contubernium hic inſtitutum, a veteris Eccleſiæ Fratribus, utpote potentioribus, diſturbatum.

Van Meeſter Swits, *hoe hy 't grote werck wat reformeerde.*

Anno 69. overmits outheit van den voirſz.

Mr. Swiſius veterem

Adriaen

Structuram restaurare molitus, nil magnopere proficit.

Adriaen Pieterſz. die Orgelmaeker, indien dat hier by wyle diende ſonderlinge Conſtenare van Organiſte, ende die Kerck dickwils grote coſt geleit badde ant grootſte Orgel, ende ſo dat oock een ſuverliek werck was int geſichte, ende dat gelnit daer na niet en hadden, aldus ontboden zy als nu Meeſter *Swits*, die over 9. of 10. jare daer voor S. *Urſulen* werck gereformeert hadde, want zy *Adriaen* voirſz. niet langer dit werck te belpen en betrouden. Maer deien *Swits*, ho wel hy daer wel of geloont worden, nochtans en verbeterde hyt niet ſeer, ende aldus vielt dit werck voort tot meere coſte ende ſcade.

Vant timmeren dat houtwerck vant choor ende den trans.

De Chori fabrica lignea, & Hierotheca.

Anno 70. wrocht men ſterck ant houtwerck boven van den choor ende trans, ſo datter ſjaers daer na boven al voldeſt en gemaeſt worde, ende worde in van binnen daer na in drie of vier jaren gepaveyt ende den trans gewulft; ende binnen die tyt wort oock tUitrecht beſteet coſtelick wtgehouwen een Sacraments-huis.

Van den twiſt tuſſchen d'oude Kerck ende deſe Kerck op heilig Sacraments-dach.

Diſceptantium veteris, & novæ Eccleſiæ Paſtorum circa ſupplicationem in feſto SS. Sacramenti controverſia, per Ultraj. Epiſcopus temperata.

Anno 73. ende 74 waſſer grote twiſt ſo langer ſo meer, tuſſchen deſer Cuyre ende der ouder Kercken, om de Proceſſie wille op heylige Sacraments-dach, daer veel onruſt ende twiedracht of quam onder den volcke, alſo dat Meeſter *Piete van Slais*, Paſtoor, daer om recht an leyde tot Wtrecht tegen der oude Kercke, dat tot groter coſt geviel der wederpartye, overmits dat zy niet veel gelycks en hadden, mer ten laetſten worttet geſchiet, als dat men altoes jaerlix op ten voorſz. dach die Proceſſie beginnen ſoude in de oude Kerck ende inde nieu Kerck volcomelicke met alle alſulcke ſolemnyteyt als zy wtgegaen was in d'oude Kerck: ende daer worde grote peyne op geſedt om te onderhouden daer brieffe of gemaeſt worde, beſegelt mat ſegel van de Biſcop, en leggen onder de Kerckmeeſters deſer Kercken.

Van de Wydinge des nieuwe hogen outaer.

Summi altaris noviter ſtructi per Godefridum Epiſcopum Traj. inauguratio.

Anno 76 den 6. dach in Mey, wort gewydt de nieuwen hogen outaer, in de eer van onſe Lieve Vrou ende S *Urſula*, ende dat oude indien den outarſtien elein was, worttet geſedt in den trans, recht midden after den voorſz. outaer, oock mede worde toe gewyt den choor met den nieuwen trans, ende een deel Kerckhofs in de zuitzyde deſer Kercke: ende dit dee Biſcop *Godefridus*.

Van een groot deel des Sacraments-huys dat geſedt wort.

Hierotheca pro parte tantum ſtructa; & hinc argentea capſula cum SS. Hoſtiis furtivè ablata.

Omtrent de voorſz. tyt began te comen een groot deel van den Sacraments-huis, ende wort vaſt geſedt ende gemets opt hoech choer, ter plaetſe daert noch ſtaet, ter hoochte als totten lyſten ront om recht boven die tralien die *Pouls* de Smit recht te voort geſedt hadde, ende gemaeſt: als dit werck een weinich tyts aldus in de voorſz. hoochten geſtaen hadden, ſo was een dief by nacht in der Kerck gecomen ende hadden de Cybory van ſilver, daer men mede tot ten ſiecken gaet mitten Sacrament wtgenomen, ende die Sacramenten op ten hoge outaer daer neder wtgeſtort, wanttet Sacraments-huis noch niet te degen beſorcht en was ſonderlinge boven: indien dat ander were als boven die tralien noch niet gemaeſt ende gecomen en was. Ende niet en conde ment recht vernemen wie dit gedaen hadde.

Van heylige Sacraments Gilden.

De SS. Sacramenti Contubernio;

Anno 77. worde in deſer voorſz. Kercke een ſcoen Broederſcap begonnen ter eeren den heyligen Sacrament, daer een eerliek ende ſtatige dienſt alle Donredaechs of gedaen wort alle weecks ende noch geſcier. Wair doir cortelick veel andere Goddelicke dienſte daer na zyn opgecomen, die daer voir niet en waren: als tLof van den heyligen Sacrament in de oude Kerck, dat heylich Cruis Lof hier in deſer Kercken, die heylich Cruis Miſſe hier in d'oude Kerck, die Love onſer Lieve Vrou des Dynxdaechs, Woensdaechs, Sonnendaechs ende Manendaechs. Want in lange daer voor en was geen Lof ſavonts in deſer Kercke geſongen, dan alleen op ten Saterdaech van onſer Vrouwen.

& laudes inde per ſ. peciosam Crucis Cantica.

Van den grote Orgel heel te veranderen, ende te reformeren.

De majoris Organi reſtauratione.

Anno 79. ende 80. hadde Meeſter *Jan van Antwerpen* die Orgelmaecker angenomen ende reformeerde dat grootſte werck, dat grootſte Orgel, ende maeſte daer een heel andere pypwerck in een niew lade, ende boute balgen, ende daer en bleef niet in van dat oude werck dan alleen die blote buite caſſe, ende hadde daer of 52. pont groot Vlaems, ende daer toe alle dat oude werck, ende doe dit voirſz. werck volmaeſt ende gelevert was, ſo wort hem eerteliek daer na mede beſteedt dat heylige Cruis Orgel, dat ſtondt int cruiswerck, te verſetten ende te brengen in de middel Kerck, in alre manieren mit den pypwerck ende anders, alſo die int cruiswerck geſtaen hadde, ende badde daer of van zyn arbeit 100. Rins gulden.

Vant nieuwe Sacraments-huis, ende vant heylich Cruys.

De nova Hierotheca, & S. Cruce argentea.

Anno 77. quam dat nieuwe werck van dat Sacraments-huis boven de tralie opt choor, ende wort van ſtonden an geſedt en heel binnen sjaers gemaeſt, ende op ter plaetſen int cruiswerck daer tot dier tyt toe dat heylige Sacrament geſtaen hadde, daer worde doe geſedt ende beſloten om dagelix dat daer te verſoecken dat heylige ſilvere Cruis met den heyligen houte voirſz.

Van de Proceſſie der noot Goodts.

Supplicatio cum effigie matris Dei in neceſſitate noviter habita.

Anno 77. des maendaechs na onſen ommeganck, door een merckelick Mirakel dat cortelick gevallen was, ende daer men op de ommegancks dach eerſt beſeeit of vernam, ſo worde dat beelt der noot Goodts doe weder omme gedragen mit Proceſſie na ouder gewoonte.

Van de neder Kerck als van choor of neder wert te hoge.

Structura ad chorum & altaria exaltata.

Anno 83. in de winter, began men deſen Kerck als vant cruiswerck nederwaert ſeer die aertryck te ryſen, alſo dat wel gedrooch die hoochte van een bierton, ende byſonder after in der Kercken van den zyd dooren tot ten thoren toe, daer altoes meer en meer die aertryck daelde ende laech was, ende meeſt alle die outaren worde daerom gereſe, als oock noot was,

waot

want die meeſt alle te hech ſtonde, als dat me op blote vloere ſtaende daer wel Miſſe op gedaen ſoude hebbe, dat tot groter coſt gedyde, want alle ſithancke ende beſcietinge alle der neder Kereken door, ende in den outaer capelle ende alle die Kerek door moſten daer om gereſen ende verandert weſen, ende des jaers daer na het die ſtede dat heele marćtvelt hogen noch immer ſo hooch alſo dat die Kerck binne noch al veel lager viel, ende dat Kerckhof wort doe mede daer om gereſen alſoot oock doe nodich was.

Van een nieu tafel.

De nova affabrè e ligno ſculpta menſa ad altare ſummum noviter ſtructum.

Anno 84. worde mede beſteet Meeſter *Adriaen* tUitrecht die Beelde ſnier, een coſtelick houte geſneden nieuwe tafel opten hoge nieuwe outaer, als dat hyſe maken ſoude by na alſulcke werek als hy cortelick daer te voren tot S. Marien binnen Wtrecht hadde gemaećt,• welck werek ſeer gepreſen was, tot welcke tafele veel gelt toe geprocureert ende gegeven wort, ende quam omtrent twe jare daer na al volmaećt, ende deſe tafel coſten 10 als van deſe voorſz. Meeſter duiſent Rins gulden corrent, ende die oude tafel worde geſedt after in den trans op het oude hooch outaer, daer zy te voren op geſtaen hadde.

Van den Thore boven.

De Turris faſtigio.

Anno 84. waren die Kerekmeeſters met ſommige van den ryckdom deſer Prochie alſo bedocht, dat zy den thoren boven, alſo hy lange geſtaen hadde, alſo hy niet volmaećt en was wilde voort volmaecken, ende hebben ontboden een Meeſter Steenhouwer wt Brabant, daer zy raet of namen en lieten het voorſz. werck beſyen, ende hebben alſo in Brabant beſteet een deel wercks van harden arduin gehouden totter hoochte van eenre roede, omgaende op ten achte pylaers van de lantaren, alſo die alſo doe ſtont. Ende een jaer of twe daer na, als dit gehoude werek hier quam ende veel hoop maeckte, ende daer waren doe andere Kerckmeeſters van andere ſinne, ſorgende dat deſen thore den laſt des ſteens die ſeer groot ſceen te weſen, indien hy ſo geſpreyt lach niet en ſoude mogen dragen, ende daer waſſer oock veel toe van dier opynye, aldus ſo hadde zy rouwe van de beſtedinge des gehrochten wercks, niet te min zy voldeden den Meeſter en lieten dit werck ſamen ſetten, ende lagen beſyden onder den thoren, daert bleef ſtaen omtrent 8. of 9. jaer eert opgebrocht wort.

Van de grote klock te vergieten, ende noch een daer toe.

De magna campana refundenda, *Redemptor* nominata; & altera, cui *Mariæ* nomen.

In den voorſz. jaer van 84. als S. *Loys* dach, ſo was den Smede cnape gegont dat zy die clocken ſoude mogen beſigen ende luiden tot horen feeſtdach na ouder gewoonte, ende zy luide alſo dat die grootſte clock ſcoorde, het welck een ſeer ſcoon vat was van geluit zynre grote ende altoos ſeer gepreſen hadde geweeſt, geheten *Redemptor*. Dit geſciet weſende is omboden die Clockgieter van den Buſch Meeſter *Gobel*, ende hebben hem beſteet een ander te gyeten in der ſtede van dyen. Aldus worde in de Vaſten daer na onder de gemeente veel cloeſpys vergadert daer toe, ende daer wort weder gegoten een klock in de ſtede van dyen, omtrent S. *Jacops*-dach Anno 85 ende wort geheten *Maria*. Doe deſe *Maria* gegote ſoude worden aengeſyen datter wel toe gegeven was, wort deſe Meeſter mede noch een clock beſteedt, daer hy terſtont na deſe ander an wrocht, alſo dat ſy mede gegoten worden omtrent alreheylige dage int ſelve jaer, ende worde gehiete *Jheſus*, ende indien deſe clocke meer ende groter waren dan te voren, ſo wort vermaećt dat beleſtoit van *Jan Heinrickſz.* Timmerman, alſo dat de clocke verhangen worden al meeſt op andere ſtede om der ruimten willen in de belefroyt, als dat het oock veel coſten: *Marya* was geraemt te wegen 9. duyſent pondt, ende *Jheſus* tuſſcen 11. ende 12. duyſent pont.

Van de Metten der ſcoliere te verdragen.

Int voorſz. jaer van 84 omtrent Vaſtenavont, ſo wort by der ſtede geordyneert in beyde Kereken door oploopynge der Scoolmeeſteren, als dat men voortan des heylige daechs niet meer metten ſyngen en ſoude mettet ſcoel klereken, als men lange tot dier tyt toe gedaen hadden, het welcken te beelagen was, ende die Prieſters of Sangers van den getyde ſoude als dan die Metten mede ſyngen, gelyck zy dede dagelicx op wereke dagen, Mer die Scoelmeeſters en ſoude niet gehouden weſen mit horen Clercken tot eenyge Metten meer dan tot 8. dit meeſte hoochtyde in den jaren alleen ſonder meer, ende op ten Quatertemper Saterdage die Miſſe, ende op ten Paeſch ende Pynxter avonde ende plage in de voorſz. tyt mede die Ho-mis te ſyngen alle de Vaſte door met de Quatertempore.

Matitinum Scholarium Officium in utraque Eccleſia mitigatum.

Van 4. onſe Lieve Vrouwen Love, die nu weeckelicx op quamen.

Anno 86. omtrent tegen Kers-avont, worden veel giften ende aelmiſſe van gelde en rente vergadert ende geprocureert tot behoof van 4. onſer lieve Vrouwe Love, die men voortan ſoude dagelicx ſavonts hier in der Kereken ſoude doen ſyngen, als op ten Sonnedach, Manendach, Dyncxdach en Woonsdach; alſo deſe Kerek lange dagelicx ſonder alſulcke dienſt ſavonts geſtaen hadde, ende men voortyts geen Lof ſavonts geſongen en hadden dan alleen Saterdaechs op onſer liever Vrouwen dage, ende anders op geen Hoochtyde hoe groot zy oock waren, behalven dat cortelick hier voor opgecomen waer twe Love, als Donredaechs van den heylige Sacrament, ende Vrydaechs van den heylige Cruis, ende dit anvairde die Sangmeeſters van den ſeven getyde wege, ende dede dat doen van den getyde ſangen opt hooch choor die voorſz. vier dage ter weeck, ende begonne mitten voorſz. Kers-avont.

De laudis D. Virginis Mariæ Canticis IV. per hebdomadam.

Van den trans te pavyen.

Anno 87. wort den trans rontom by na gepaveyt mit herde ſteen, wit en blaeu geſcackeert, die daer te voor tot die tyt toe gelegen hadde ſlechtelicke gepaveyt met bacſteen rontom.

De lorica ſaxo albo & ceruleo ſternenda.

Van den Gilde des ſuete naem Jheſus.

In deſen jaer van 87. begonde te ryſe ende op te comen hier in deſer Kereken een ſcoon nieu Bruederſcap ende Gilde van den ſueten naem *Jheſus*, ende dat hadden begrepen eerſt die geſellen van den Retoryeken, ende wort begonnen op S. *Joris* outaer, dat zy vercregen van den Voetbooghs Scutters, die dat voorryts op gehouden indien die overgegaen waren alle in die oude Kerck. Deſe Bruederſcap voorſz. door

De Confraternitate ſub dulcis *Jeſus* nomine ad S. Georgii altare a Rhetoribus inſtituta.

ſcone

ſcone Goddelicke dienſten ende eeremonie die men daer dede, ende die men den Gilde-bruers eode Suſteren na deden int leven ende na de doot door die devotie minne ende lieſte, die men met recht is ſculdich te dragen totten waerdigen honichvloyende ſueten naem *Jheſus*, ſo is deſe Broederſcap ſeer gewaſſen al die ſtede door en oock hier buiten, alſo datſe ſeer vermenichvoudichde van volcke, ende door gebreecken die gemerct worde namaels onder den Regierders van die ende den Rethoryeken, overmits dat al ſuleke Bruederſcap te bet in zyn weſen ende eerwaerdieheit blyven ſoude indien zy ſo overvloedieb was ende ſo lang ſo meer worden. Soe verſagen hem daer na omtrent vyſ of ſes jaren die Heren van der Wet, en hebben toe Regierders gemaect van deſer Bruederſeap die getyde Meeſters van den ſeven getyde in deſer Kercken.

Van den niewe Preeckſtoel.

De novo Suggeſtu.

Binneo den jaren van 88. 89. ende 90. overmits grote ryſynge vant gelt ende oorloge van Joncker *Frans*, ende na door lacch ſettynge des gelts, ſo en wort niet ſonderlyns getimmert of gemaect, dan een niewe Preeckſtoel coſtelicke geſneden, int jaer van 90.

Van veelrebande reparatie, ende anders dat noot was.

Ædes Sacra An. 1491. & 1492. varie ornatur & ſarcitur.

Anno 91. ende 92. worde deſe Kerck tot veel plaerſe verciert, als mit latrynen in den trans, mit vrouwen ſittynge vao bancken in de middel Kerck, mit gangen boven in de middel Kerck over den balcken, met ſolderen boven in den beleſroyt onder ende boven de clocken om tgeluit te bet te ſchieten over al, ende die Lybetarye wort mede vermaect ende verbetert. Ende noch tot veel plaetſe worde dit Goodtshuis verſyen van buyten, ende van binnen in klein timmerynge ende reparatye, dat te lanck al waer te verhalen.

Van de ſterſt, en S. Urſulen Orgel te vermaeeken.

De graſſante lue, qua plures Presbyteri abſumti; deque novi Organi reparatione.

Anno 92. waſt een redelicke ſterſt van der Peſtilentye ende daer ſtorven veel Prieſteren. Ende in deſe jare worde beſteet te vermaken S. *Urſulen* Orgel: Meeſter *Jan van Antwerpen*, in welcke werck hy heel nieu pypwere maecte, ende dat oude werck al heel veranderende, alſo datter outs niet an en bleef dan die princypael caſſe, ende hy nam dat oude werck an hem, ende hy maecte daer een nieu Poſitief buten an den ſtuele daer men ſit, daer te vooren niet en ſtont, ende dit werek worde opgelevert Anno 94. omtrent Pinxter; ende hy hadde hier of 19. pont groot Vlaems; noch hadde hy bedongen lyftocht op ter Kercken die hem op Kers avont daer naeſt volgende of gecoſt worde mit 12. pont groot Vlaems.

Van veel huiſen of te breecke om Kerckhof wille.

Cœmeterium ad auſtrum variis ædibus dirutis, ampliatum.

Anno 94. in de Vaſten, begonnen die Kerckmeeſters veel huyſen of te breecken ende te copen van de zuytzyde van der Kercken, omt Kerchof te vermeren, beginnende vant endelſte huis after der Kercken an de zuytooſten hoock, weſtwaerts omtrent 9. of 10. huiſen, ende die ſelve plaetſe worde toegemaeckt ende gepaveyt, ende oock gewyt binne den ſelve jaren; ende noch mede wortter toe een niewe muur geleit tegeo den water, ende daer waren noch twe huiſen blyve ſtaende ter werre die men in de voorſz. tyt niet erygen en conde, mer zy worden ooch daer na een jaer of twe der Kercke op geholpen ende of gebroocken, ende mit ôen anderen Kerckhof vereenicht.

Van ſilvere buſſche, daer men mede communiceert ende ander.

Pixides argenteæ, quibus S. Hoſtia contenta & monſtrata, confecta.

Anno 94 worde mede in deſer Kercke gemaect ſommyge dyngen die van node waren: als ſilver buſche daer men die Sacramenten mede myniſtreerden, als een grote ſilvere buſch in de grote areke, ende mede ander wat cleinder, ende eeo monſtraney die men an den bals hanct in een boorſe om te landewert mede te monnigen, ende meer andere eleinode daer toe dienende, ende een ſcoen tafel of te bort, binnen mit ſwert ſlaweel overtogen, daer die Saeramenten op ten outaer tegen vertonen.

Van eerſte Miſſe.

Miſſa diebus Dominicis mane primum cœpta ad altare contubernii dulcis nominis Jeſu.

Int voorſz jaer wort mede begonne op ten Sonnendach doorgaende alle weeck een eerſte Miſſe ſmorgens vrooch, die daer voor niet geweeſt en hadde in deſer Kereke, ende namen an die Broederſeap van den ſuete naem *Jheſus* op hoer outair van *Jheſus* voorſz.

Van de metalen tralye die voort Sacramentshuis ſtaen.

De cancellis metallicis ante Hierothecam.

Anno 94. int leſte van de Maert worde geſet voor den heyligen Saeraments-huis die metalen tralye, ende hadden gemaect *Robbrecht van Blaeswelt* tot Mechelen, ende wogen 1486 pont of daer omtrent, elck hondert om 15. Rins gulden, comt in als 37. pont 3. ſcel. groot Vlaems, ende doe wort mede gemaect dye ytere kandelaer voort heylich Sacrament ſtaende, ende maecten *Jan Wynenſz.* Smit, en weecht 15. pont of daer ontrent.

Van den Thoren.

De Turris exſtructione.

In den ſelve jaer van 94. omtrent Paeſchen begon men te ſteygeren an den Thoren boven int hoochſten, ende men ſouden den herden ſteen van pylare daer voor of geſeit is des lantarens Anno 84. boven ſetten ende metſen als de ſtellagye ende reiſchap gemaect was op ten 9. dach in Mey ſo wort daer of den eerſten ſteen geleyt, ende deden drie jongeſellen, elck doe een Kerckmeeſtere ſoen weſende, als doe *Michiel Gerrit Walichſz. Michiel Walichſz.* Coſyns, ende *Claes Buſch Janſz.* ende men metſende an deſe pylaers al de ſomer door tot alreheylygen toe, en binnen deſen tyt nam *Pouls Janſz.* Steenhouwer, doe der Kercken Graeſmaecker weſende, dye anderen harden ſteen die daer voort an gebrack ſelver an hier binnen te wercken mit ſynen knechten, ende hy wrocht in de winter alſo dat hy de ſomer daer an volgende doorgande mede werckende biel, alſo dattet werck van vander heelre lantaren totter cappe toe in deſelve andere ſomer op quam, ende men began doe terſtont te maecken beneden voor den Thoren dat houtwerck van der cappe totten alrehoochſte toe, als men dat dagelicx ſyen mach, wolck houtwerck began eerſt, ende hadden angenomen te wercken *Gysbrecht* te Timmerman mit zyn mede hulpers, alſo men dat in der Kercken Regiſters beſcreven vint. Ende in den jare 95. den 30. Octobri op ten middach te 12. wren, worden deo leſten ſteen geſedt eo volmaect als dat

Digitized by Google

Continuata ac perfecta.

dat hoocbſte van de wendelſteen van de voorſz. lantaren, ende dat by *Pouls Janſz.* onſe Graefmaecker, Steenhouwer voorſz. ende *Pieter Henrickſz.* Metſelaer, beyde als Meeſters van deſen wereken, ende *Pouls Janſz.* voorſz. zyn ſoen geheten *Jan Poulſz.* out ontrent vyf jaer, heeft den leſten ſteen geſedt, ende dat mede geleiet weſende onder den voorſz. Kerckmeeſters die dat ander de jaer mede al gebleven waren.

Vant hoochſte des Thorens.

Faſtigium, ac Crux Turri cum Symphoniæ cantu impoſita.

Ende in den jaren 96. twelck eensdeels te verwonderen was, ende wat ſonderlyncx is tođient onverſyen overgeleyt worden, tot wat tyde men den eerſten ſteen van den gront des voorſz. Thoren eerſt leyde, ſo vant men warachtich in der Kereken boke beſereven dattet geſeyede in den jare 1396. als hier oock voorſz. ſtaet totter behoorlicke plaetſe den 6. dach in Septembry, ende nu gecomen zynde in den jare van 96. ſo datmen alle dat houtwerck boven geſedt en gerecht hadde, ende men talderhoochſte, te weten, het Cruys daer op ſetten ſoude, ſo gevielt alſt weſen wilde onverſienlick, dat effen in dat honderſte jaer, op ten ſelven dach, als Anno 1496. ende oock op den ſelven dach in Septembry ſo was deſen Thoren opgebrocht van den diepſten ende lachſten totten alrehoochſte, ende dat Cruis worde geſedt ter voorſz. tyt by *Auguſtyn Claeſz.* ende was *Claes B…h Janſz.* een van de voorſz. Kerckmeeſters jonſte ſoon, ende het geſeyede met groter vrolickheyt ende danckbaerheyt tot Gode, ende met ſueter melodie: als met Orgele ende Muſyck, alſo dat boven op ter ſtellage gebrocht was een Poſityf, ende daer waren die Sangers van Muſyck ende ſonge *Te Deum Laudamus*, Gode en Maria lovende ende danckende dat zy hoor Goodtshuis bewaert hebben, mit alſulken vredelicke vortganck, alſo dat men oock nye en wiſt te ſeggen datter yemant vant voorſz. timmere hem gequetſt hadde, of gevallen hadde geweeſt, daer hy eenige leemte of verdriet of gehoude hadde; 't is wel waer dat die Meeſter die dit voorſz. Cruis gemaeckt hadden en hadder zyn bequame proporty niet gegeven na der hoochte dattet ſtaen ſoude, alſo dattet te ſwaer van yſer ende anders te groot was, waer door dat het op S. Victoors dach daer na omtrent vyf weecken, door grote ſtorm ende wint die doe was ontrent een wre na den middach van boven neder ſtorten, ende bleef hangen in den daeke der middelkerck, als veel menſeen doe wel ſage, nochtans en waſſer niemant misquetſt of hinder of weetre of geconien; ende daer worden van ſtonden an een ander Cruis gemaeckt van bequamer proportye, ende opgeſet als men dat nu ter tyt noch ſien mach ſtaende.

Nulli læſo toto ſtructuræ tempore contigit.

Van de Apoſtelen.

S. Salvatoris, ac SS. Apoſtolorum ſtatuæ ad Chori columnas locatæ.

Binnen den voorſz jaren dat men aldus wrocht ant hoochſte van den Thoren ende daer omtrent, ſo worde veel Apoſtelen gegeven ende geprocureert, mede an de pylaren an den hooch Choor mitten *Salvator* op ten hogen outaer, die ſommige mede daer na gedoteert worden mit candelaren en warlichte daer voor barnende, als men beviot in der Kereken regiſteren.

Van den ſpul der drie Coningen.

Trium Regum ſcena in templo feſtivè exhibitas.

Anno 98. van jaersdach op te ſeryven op ten Sonnendach na der tyenen dach na de *Veſper* te 4. wren, ſo worde hier in der Kereken een ſcoen ſpul geſpeelt van den drie Coningen, dat Prieſters waren, ende quamen tot verſceyde dooren in te paerden, elcx met zynen geſinne vergaderende in der middelkerck, ende opt grote Orgel waren Engelen ſingende, *Gloria in excelſis*, ende daer beneden Harderen ſpelende, ende daer was gemaeckt een vierige ſterre, ſcietende na den hogen outaer daer die bleef ſtaen, wyſende aldaer den drie Coningen die niewe geboren Coninck der Jode in Betleem, twelck gemaeckt was mit levendige perſonen properlick op den outaer, daer deſen Coningen properlick ende devotelick ſprekende, ende eensdeels ſingende haer offerande dede, ende na dese ſpele ſo was veel lopens en beſiens, ſo datter de heele ſtede mede beruert was, ende dese Kereken was doe ſo vol volcke, datter nye ſo veel volcke in deſer Kerck geſien en was.

Van den Interdict daer deſen Kerck mede belaſt worden.

Nova Eccleſia ſacrorum interdicto extolitione ſolutione omiſſa, ad potentis viri Ultrajectini inſtantiam percuſſa.

Int leſte van deſe voorſz. jare van 98. als in de Kors heylige dagen, op S Jans dach na den middach, ſo wort hier in der Kereke een Mandaet gedaen van Interdick ende ceſſe als een oflatinge ende nederlegginge alle Goddelicke dienſten van Getyde, Miſſe ende alle andere ceremonyen, ſonder alleen Sermoen te doen of te Predyken, dat men in alſulcken tyt niet verbieden en mach, ende dit began op alre kinderen dach ſmorgens vrooch, tot na Vrou lichte Miſſe daechr na S. Blaſius dach, durende te weten 5. weecke en 3. dagen, ende in de Clooſteren hier binne van deſe Prochye las men Miſſe meeſt mit beſloten dore mer niet in deſer Kereken, ende men moſt in deſer Kereke geen dode graven in dier tyt, noch kindere Kerſtene, noch Bruits trouwen, noch Kerckginge van Vrouwe doen, noch wtvaerde houwen; mer deſe dingen worde gedaen als van de voorſz. Prochye wege in de oude Kerek op onſer lieve Vrouwen Choor: Daer alle Exequye, Vigilie, Miſſe en andere dienſte onſer Cuyren angaende gedaen worde ende offerande ontfangen worden, ende onſe dode worde alle in de oude Kerck ende Kerckhof begraven na der manieren als men hier plach, ſonder eenich achterdeel van onſe Paſtoor in alle dingen, ende dit quam door een machtich ende ryck man wonende tUitrecht, die groot was in den hogen Hove, ende hadde rente op te gemeen vyt ſteden van Hollant, als Delft, Leyde, Goude, Haerlem ende Dordrecht, overmits dat hy quade betalinge creech, ſo dat hy verworfen hadde te laten geſeyen; mar hy en wiſt niet anders deſe nieu ker en waer geweeſt die princypael Kerck van der ſtede, alſo zy midden in der ſtede ſtont by der Stadthuis, ende alſo was dit ongeluck op deſer Prochye alleen gevallen, als men na veroam, anders ſout geſchiet hebben in d'oude Kerk. Daer of te duchten is ſommige als men toe wilde ſeggen ſeult in hadde.

Van

Van den laſt van ſculde der Kercken gelaten door den Thoren.

De gravibus ex Turri perfecta impendiis,

Van den voorſz. jaer van 98. voortgaende 4. of 5. jaren of daer omtrent worde niet ſonderlinge of weynich getimmert an deſen Goodtshuyſe, anders dan tot ſommige ſtede reparatye ende klein timmeringe van weynich coſten, ende dat overmits den Kerckmeeſters in dier tyt dienende ſeer veel heete ſculde gelate waren, die binnen dier tyt op dage ende termyne betaelt moſten zyn, oock mede waren daer nochtans veel los rente vercoſt geweeſt, gedragende sjaers wel 100. pont groot Vlaems, ende alle deſe voorſz. ſculde ende vercopinge van renten waren alle geſciet int jaer van 94. ende 95. en 96. ende 97. als om dat timmeren van den Thoren boven, dat ſeer veel gecoſt hadde, howel datter nochtans binnen de voorſz. tyt ſeer veel toe gegeven was, waet of de reeckeninge noch leggen onder Kerckmeeſters; ende in de timmeringe waren oock nochtans vercoſt veel coſtelicke cleynodie van ſilver ende van gout, als men plach in der Proceſſie om te dragen voor den noot Goods aen den clederen hangende, ende van der noot Goods cyraeigen, als coſtelicke riemen ende vyſtichen, ende anders diergelycke, noch mede kelcke ende eleinodye witter Heylichdoms Capellen, noch hier en boven waren verſedt ende belient geweeſt andere coſtelicke juwelen van ſilver, ende alle deſe ſculden ende rente ende beliende cleynode moſten deſe Kerckmeeſters die daer na quamen betalen, reeden ende of quyten, ende aldus mocht men anders weynich doen: mer Godt ende die mueder Goodts hebben die Kerckmeeſters alſulcken byſtant gedaen, dat zy deſe ſculde ende ongereetheyt vromelick gereet hebben, ende veel verhaelt dat ongeſien was, ende die voorſz. vercoſte lyfrenten gedragende sjaers an de 100. pont groot Vlaems, hebben der Kerck noch lange na den voorſz. jare geſmertiet, ſo die gaende bleven, dat men noch in den jare 1512. qualicken yet repareren mochte of timmeren, hoewel dat Godt ende *Maria* graty gegeven hadden, datter binnen deſer tyt nochtans al wat gedaen is, ende meer dan men vermoyt ſoude hebben, als hier ſommige na geſcreven ſtaen.

Feliciter divina ope per æditus ſolutis.

Van de reparatie in de twee grootſte Orgelen.

De duorum majorum Organorum reparatione,

Anno 1501. worde gewrocht van Meeſter *Jan van Swanenbroeck*, in de twee grootſte Orgelen, alſo dat hy alleen voor ſynen arbeyt hadden tot dier tyt hadden van der Kerken 14. Rins gulden, ende voirt iſſer diemael gewrocht an den voorſz. Orgele, ende byſonder an S. *Urſulen* Orgel, daer na binnen 7. of 8. jaren, ſo dat men daer tot verſcheyde Meyſteren by nootſaecke ever gehadt heeft, ende die Kerck daer binnen grote coſt gehadt heeft van dien, als men int Kercke Regiſter int brede wel beſcreven vint.

Van een nieu tabernakel tot die noot Goots in te ſtaen.

Novum tabernaculum elegans,

Int voirſz. jair van 1. wort noch beſteedt ende sjaers daer na in der Capelle geſedt een ſcoen nieu tabernakel in hout geſneden, totter noot Goodts in te ſtaen, daer bove ingewrocht de 7. percke van de 7. weeu ooſer Vrouwen, ende maeckte doe *Tierman Janſz.* ende om dit tabernakel wel te porportioneren totter plaetſen, ſo worter gemaeckt mede een nieuwe portael daer men deſe tabernakel opſette tot ſynen cyrchen, ende andere dinge van der maechde ſittinge ende behovinge, als latrynen geſtuelten ende diergelycken totten eyſche ende cyrage van de voorſz. Capelle.

in Sacello Deimatris in neceſſitate conſectum.

Van een nieu Bethleem van buite gecomen.

Bethleemitica forma nova ex ligno ſculpta.

Anno 2. was oock gecome in der Kercken een geſneden in hout een Betleem: als men dat ſette van Kersmiſſe tot Lichtmiſſe jaerlicx beſyde 't hooch choor na ouder gewoonte.

Van een nieu Capelle ornamenten van root woeſtein.

De nova Ornamentorum, uti cappæ & caſulæ rubeæ, &c. ſupellectile.

Anno 2. en 3. worde oock gemaeckt een ſcoene roode Capelle van ornamente, als cappe ende rocks, ende was root Engels woeſtein laecken, op welcke ornamenten worde doorgaende to borduirt van coels Gnut grote ſcone blome hier binnen der ſtede die boerde ende caproenen die waren oock hier binnen gemaeckt ende ſommige buiten, mer dat caſuffel dat worde 4. of 5. jaer daer na gemaeckt, te weten dat boortwerck tot Wtrecht, ende dat andere werck daer of hier binnen, ende dat overmits dat men alre eeſt doe men deſe Capelle an leyde te wercke, doe waſſer een caſuffel van roede wolle laken, alſo mede diergelycke gebloomt als deſe Capelle, dat cottelick daer voor deſe Kerck hadde doen maken, daer men deſe Capelle ſonder den caſuffel van den ſelven laken nu na gemaeckt heeft, ende mede tot dier tyt toe gebeſient hadde, ende deſe Capelle ſo voer ſo na eerſe volmaeckt was coſten over de 200. Rins gulden in als, mar het was vant beginſel of geordineert als dattet Gilde van den Heylige Sacrament deſe Capelle voorſz. doorgaende mitter Kercken half en half becoſtigende ende betalen ſoude, ende daer voir die mede ſoude beſigen tot haren hoochſte feeſten, daer die hooren Bruederſcap ende Ghilde toe eyſchende waren, ende daer toe worde toe ſeeckere dage ende tyde betereven an beyde zyde, als feeſte der Kercken aengaende ende feeſte den Ghilde aengaende, daer een tafel of gemaeckt worden ende gehangen in der Kerckenkamer, ende hier of betaelde deſe Kerck de helft, ende 't Gilde voorſz. de helſt.

Van alrehande reparaty.

De omnis generis reparationibus.

Anno 7. 8. en 9. wort de Kerck verſien ende in reparaty ende anders tot veel plaetſen verciert, als de tralye vant Sacramentshuis te vergulde boven op ten choor ende trans buiteo ſoye ende houte lenen te ſetten, ende die verwen metten venſteren als tegen verwateren, ende die balcken boven in den choor die in der muir ſommige vergaen ende verwatert waren te verſien, daer men ſtellagie om moſte maecke: voort boven in den Thoren alrehande reparaty, ende ander dingen diergelyck boven ende beneden, daerom oock alle grote coſte an gedaen worde, als men int Regiſter van dien vint opt langſte.

Van

Digitized by Google

Van der wtſettynge der Cruys Capelle ende tralyen.

Sacellum S. Crucis amplificatum, cancellis metallicis occluſum.

Anno x.· ſiende die Kerckmeeſters dat die Capelle des heyligen Cruys ende der noot Goodts ſeer naeu ende clein was naer hoor behoofte, ende naeuwer geworden was cortelick door den portale der noot Goodts daer zy boven ſtont, ende den latrynen ende ſittynge ende anders datter nieu gemaeĉt was. So worde daer raet op genomen alſo dat zy die Capelle noortwert wat wtſetten mochten tot meerder ruimte van binnen te crygen. Twelck zy volbrocht hebben: beginnende daer om te delven alſo verre alſt Kerckhof ſtrecte, daechs na onſer Vrouwen dach Geboorten buiten der Capelle, ende hebben in d'ander weeck daer na om den Metſelaers om den minſten coſt een groten bogen beneden duen ſlaen, op te ſondamenten van beyde de wtſteeckende pylaers ende ſcoringe des cruiswerck, daer men voort opgaende de nieuwe muire der Capelle op gemetſelt heeft ende vereenicht met den voort wtſteeckende pylaer, ende deſe wtſteeckynge van deſer niewer wterſte mui.e mitten harnaes ende glaſen; voort die ofbreeckinge van der ouder binnemuir, mit den bogen der beven geſlege ende wulffel, om 'toude werck daer op te maecken, te vangen ende te ruſten, hebben tſamen veel werex in gehadt, ende veel oncoſten zyn daer op gecomen, veel meer dan men wel vermoyde, alſo dat men alle de winter daer an volgende mede meeſt doorwrocht, alſt noot was, ende noch daer toe die ſomer daer an volgende, als int greyen van deſer Capellen van binnen, ende int maecken ende ſetten des houtwerck daer men metale tralye in ſetten ſoude voor deſer Capelle Welck houtwerck der tralye eerſt reede viel in den voorwinter daer na volgende Anno 1511.

Sequitur in eodem libello vernaculo ſeries Miraculorum, quæ Deus omnipotens ac benignus ad Divæ hujus effigiem ingenti numero operari dignatus eſt.

1. Een man die ter doot verweſen was, wort verloſt, 1381.
2. Van een kint dat blint geboren was, en wort ſiende, 1382.
3. Van een man die verdronk in de Veſt, en wort levendig, 1384.
4. Van een kint dat verkrepelt was alle die leden door, en wort geneſen, 1384.
5. Van een minne of voeſter die haer kint verlegen hadde, en wort levendig, 1384.
6. Van een kint dat ſeer geſchoort was, en wort geneſen, 1384.
7. Van een kint ſiek van D[r]. *Cornelis Euel*, en wort geneſen, 1384.
8. Van een man die verdoolt was, op te wech te Rome waert, en komt te regt, 1384.
9. Van een verkrepelt lam kint van 3. vierendeel jaers, en wort geneſen, 1385.
10. Van een blint kint vander geboorte tot 3. vierendeel jaers, en wort ſiende, 1385.
11. Noch van 't ſelve kint een ander Mirakel.
12. Van een verkrepelt man, die in een back hem ſelven voort ſchoof.
13. Van een man die zyn bien van quetſinge geſwollen en ſeer vervuylt was, dat ment ofgeſet ſoude hebben, ende wort geneſen, 1387.
14. Van een kint dat krepel en ſtom geworden is uyt een ſiekte, en wort geneſen, 1394.
15. Van een maegt tot Abbenbrook, gequelt van den Duyvel, en wort verloſt, 1396.
16. Van een jonge maegt van Leyden, die een vallende euel hadde, en wort geſont, 1399.
17. Een verkrepelt wyf van Wateryngе, wort geſont, 1400.
18. Van een man die van de Donder en Blixem verkrepelt was, en wort geneſen, 1401.
19. Van een kint van hier binnen, dat in de Delft verdronken was, ende wort levendich, 1405.
20. Van een kint van hier binnen Delft, dat lange blint geweeſt hadde, en wort ſiende en geſont, 1406.
21. Van een verdronken kint uyt het Rietvelt binnen Delft, en wort levendig, 1407.
22. Van een verdronke kint buyten de Haechpoort by de Sieken, en wort levendig, 1408.
23. Van een kint verdronken tot Ouwerſchie, en wort levendich, 1408.
24. Van een kint dat verdrank hier binnen int Rietvelt, en wort levendig, 1410.
25. Van een kint dat verdrank hier binnen in de Vlameſtraet, en wort levendig, 1413.
26. Van een man van Leyden, die in een groote krankheyt zeer verkrepelt was, en geneeſt, 1416.
27. Van een kint verdronken te Nieue Veen buyten Delft, en wort levendig, 1417.
28. Van een van ſiekte wege comende hier uyt Engelant bedevaert, en wort geneſen, 1420.
29. Van een kint uyt de Lier dat aldaer verdronk, en wort levende, 1421.
30. Van een man die op kricke reet, en wort geſont, 1423.
31. Van een man ter Goude en hadde die Peſtilentie, en wort geſont, 1426.
32. Van een wyf van Amſterdam, die van een kors ſtien verloſt wort, 1429.
33. Van een kint dat verdronken was te Dieſt in Brabant, en wort levendig, 1430.
34. Van een kint dat verdronken was by den overſlach op Schie in die oude Prochie, en wort levendig, 1436.
35. Van een vrou van Naeldwyk, die in onmacht lach van haer ſelven, als vander popelcie, ende wort geneſen, 1440.
36. Van merkelyke Teykenen en Mirakelen, die hier geſchiet zyn van deſe Goodtshuyſe, doe die riede Cap van den Thoren ontſlak van de Blixem, 1441.
37. Van een kint hier after der Kerken, en wort levende, 1446.
38. Van een maecht an de Burchwal die ſtom was, en ſprak, 1446.
39. Van een kint buyten die Haeghpoort, dat met een ſleede over gereden was, en wort geſont, 1460.
40. Van een man hier binnen an de Molslaen, die byſinnich was, en wort geneſen, 1462.
41. Van een kint hier binnen dat ſeer geſchoort hadde geweeſt, en wort geneſen, 1464.
42. Van een kint dat int omwerpen van een wagen, in een ſloot verdrank, en wort levendig, 1467.
43. Van een kint uit den Ham, dat verdrank in de Delft, en wort levendig, 1469.
44. Van een verdronken kint op Direxhoren, en wort levendich, 1469.
45. Van een verdronken kint tot Pynaecker, ende wort levendich, 1669.

46. Van een vrouwe uit de Haech die blint geworden was in ſickte, en wort ſiende, 1469.
47. Van een vrouwe van Haerlem, die heel krepel geworden was, en wort geſont, 1470.
48. Van een kint van Leide komende krepel en krankſinnich, en wort geſont, 1470.
49. Van een man wonende ter Veer in Zeelant die lange ſeer krank gelegen hadde, alſoo dat hy handen noch voeten roeren en mocht, en wort geneſen, 1470.
50. Van een wyf die verkrepelt was, wonende te Schiedam, en wort geneſen, 1472.
51. Van een kint dat van een ſteen verloſt wort, en die loeſde, 1476.
52. Noch van een kint dat verloſt wort van een ſteen en looſde, 1476.
53. Van een kint dat ſiek was van de pocken en wort blint, en nu geneſen, 1476.
54. Van een jonge knecht van 12. jaren, die van de ſteen verloſt wort en geſont wort, en ſterf na Viceeureit van de oude Kerk te Delſt, 1477.
55. Van een maecht van 15. jaren die ſeer verkrepelt was, en wort geſont, 1477
56. Van een wedewe die verkrepelt was, en wort geſont, 1479.
57. Van een verdronken kint wonende opt Schie, en wort levendig, 1482.
58. Van een kint dat verdronken was by ſinte *Cornelis* Capelle, en wort levende, 1487
59. Van een kint dat verdronken was, en wort levende, 1483.
60. Van een jonk knecht van 18. jaren die ſoo lam hadde geweeſt in beyde zyn beenen, dat hy in een wagen moſt ſitten, ende hy wort weder geſont, 1493.
61. Van een kint dat van een ſolder dout viel, en wort levent, 1494.
62. Item van deſer tyt af, tot den jare 1505. zynder noch veel Mirakelen geſchiet en teykenen die ſeer merkelyk waren, ter eeren Goods ende *Maria* ter noot Goods, ende waren ook wel beſchreven ende geauctentiſeert bi handen der Notarien, alzoo daer ook diewil ſinderlinge Proceſſie mit den Beelde der noot Goods om gehouden waren, met verſuminge en verſtappinge waren die inſtrumenten daer af gelaten onder ſommige Cappelanen, welke door hoor oſtyvinge ende ſommige hoor verlatinge binnen deſe tyde zyn verlonren en verbyſtert, ſoo dat men ze hier ter Boecke niet en heeſt eenen gekrygen, dat ook op andere tyden voirmaels ook mede alzoo dikmael geboert is.

Plura extra hæc miracula in acta non relata actuariorum Sacellanorumve incuria.

63. Van een jonge maecht van 18. jaer, een Poorters dochter, die lange gink an gebrek van den ſtien, ende verloſt werden, 1505.
64. Van een kint dat verloſt wort van de ſteen, hier te Delſt, 1505.
65. Van een kint dat krepel en lam was van 5. jaren out, en wort geneſen, 1505.
66. Van een vrou perſoen, die van de ſteen verloſſet worde, 1506.
67. Van een kint uit den Haech dat ſeer verkrepelt en lam wort twe werf, en wort geſont, 1506.
68. Van een kint van hier binnen Delſt, dat ſeer geſchoort was, 1506.
69. Van een vrou uyt Zeelant, die ſeer gequelt was met raſery, en wort geſont, 1506.
70. Van een kint dat zyn water niet maken en mochte, en wort geneſen, 1506.
71. Van een verdronken kint in een Buſtel-put te Pynacken, en wort levende, 1507.
72. Van een jonk knecht die geſchoert was, en worde geneſen, 1507.
73. Een merkelyk Mirakel van een knecht ge van 10. jaren dat ſonderlinge gebreken kreeg door laſt van de ſteen, en wort geſont, 1507.
74 Van een kint dat te Pynacker verdrank, en wort levende, 1509.
75. Van een Poorter van Delſt die anderhalf jaer gegaen hadde an een quaet been, en wort geneſen by der genade der noot Goodts, 1510.
76. Van een Poorter te Delſt die ſeer krank lach van de Gicht, en wort geneſen, 1510.
77. Een jongelink van 18. jaren, van de Peſtilentie leggende, wort geſont, 1510.
78. Van een Schipper die gevangen geweeſt hadde van de Françoiſen, ende was ſeer krepel en lam gepynicht, hy wat van Haerlem, en wort geſont, 1510.
79. Van een Prieſter en Meeſter en Canonik tot Abbenbrook, die by na doot gebluet was, en wort geſont door deſen Beelde, 1511.
80 Van een kint dat verdronken was te Suetermeer, en wort levende, 1511.
81. Van een kint dat lam en krepel geworden was, en wort geſont, 1511.
82 Van een jonk knecht die ſiek lach van de Peſtilentie, en wort geneſen, 1512.
83 Van een jonk maeghdeken wonende hier aen 't Merctvelt, van 3. jaren out, ſe wort overgereden, mit een wage vol volks, en wort weder geneſen, 1513.
84 Van een jonk knecht te Delſshaven, die een lange groote ladder inde eop boven van zyn hooft, mit den haee gevallen was, en wort geneſen, 1514
85. Van een maecht uyt Zeelant van 17. jaren, die ſonder ſpreken in haer uytterſte Sacramenten, ende wort geſont, 1515.
86 Van een verdronken kint te Leerbrook by Gorichem, en wort levendig, 1515.
87. Van een kint dat geſchoort was, van hier binnen, en wort geneſen, 1515.
88. Van een Klerk van Parys, die ter doot toe gequelt was, en wort geneſen, 1515.
89. Van een kint dat ſeer geſchoort was, en genas, 1516.

Admiranda hæc, *mera figmenta humani ingenii* a Boxhornio †, aliiſque ſui ſimilibus habentur.

Non habenda ut humani ingenii figmenta.

Eos autem rogo ut, de Miraculis, quibus vera Chriſti Eccleſia ab initio ad hæc ferè tempora illuſtrata fuit, legant * *Franciſci Stadii* librum vernaculum, in quo & præcipua fidei controverſa capita exponuntur atque aſſeruntur, inprimis *part.* 1. *cap.* 3. §. 12.

Ibi enim, ut quæ fuſius dicit, compendio reſecam, tradit Author, quod Chriſtus non tantùm poteſtatem mira patrandi Evangelium annunciaturis dederit, Matth. 10. ℣. 8. ſed & Miracula ſtatuat, unde ii qui *crediderint* dignoſcantur, *Marc.* 16. ℣. 17. & 18. quæ & qui *credit* in eum deinceps faciat, & majora horum faciat *Joan.* 14. ℣. 12. Quod illa quidem *in ſignum ſunt .. infidelibus*, 1. *Cor.* 14. ℣. 22. tamen etiam fide inter infideles propagatâ, licet non tam magno numero, ‡ *digne Deus pro opportunitate Miracula patrarit*; ſive ad regionum, ad quas Religio Chriſtiana necdum pertigerat, converſionem: ſive ad dogmatis fortè impugnati confirmationem; ſive ad Sancti cujuſdam, cujus venerationem excitare Domino propoſitum erat, ſplendorem.

† *Boxh. Theatr. ſum. pag.* 162 *ad Ædem Delph.*
* *Vulgò* Hand *en* Huys-boek *nominatum.*
‡ *Aug. l. de Civ.*

Ita

Ita Centuriatores Magdeburgenſes ad cap. 13. cujuslibet *Centuriæ* accuratè referunt ſingulorum ſeculorum admiranda Miracula: qualia ſunt quæ Sulpitius Severus in vita D. *Martini*, per eum ad ſignum crucis patrata, enarrat: Auguſtinus *l.22.de Civit.Dei,cap.*8.*Serm.*324.juxta novam edit. Pariſ. & *Libro Confeſſ.*9.*c.*7. ad invocationem D *Stephani*, atque SS. *Gervaſii* & *Protaſii* Dei Martyrum perpetrata recenſet. Quæ Auguſtinus alter, Anglorum ſc. primus præco cum ſociis in Britannia patravit, a Gregorio M. undè illuc miſſus fuerat, recenſita. Quæ a Divo Bernardo perpetrata in Galliis refert in vita ejus *l.* 3. *c.* 5 & 6. Godefridus Clarevallenſis Monachus. Quæ temporibus Berengarii ad Chriſti realem in S. Euchariſtia præſentiam adſtruendam perpetrata in Epiſt. ad *Deſiderium Caſſin.* Abbatem, enarrat Petrus Damiani. Miracula certè quæ nulli, niſi Romano-Cath. Eccleſiæ (quæ hæc dogmata de SS. veneratione ac invocatione, atque de reali in S. Cœna præſentia profitetur) adſcribi poſſunt.

Qualia & ea ſunt, quæ ad Annum 1345. circa S. Euchariſtiam contigiſſe, narrant in deſcriptione Amſtelod. Urbis *Pontanus* & *Dapperus*; quæque demùm eodem ac ſequenti ſeculo Delphis tot & tam admiranda contigiſſe, vir patritia ſtirpe ea in urbe natus, & raræ eruditionis ſcriptor ex patriis monumentis enarrat. Fatemur quidem non omnia quæ ut Miracula venditantur, admittenda eſſe: quædam falſa, ipſis etiam SS. Patrum temporibus; quin & *Miraculorum monſtra*, ut verbis Melchioris Cani utamur, ac plura incerta Miraculorum nomine obtruſa. Quare & ipſe Cœtus Tridenti habitus non omnia ſine diſcrimine ſuſcipienda; quin eorum, præcipuè novorum, delectum habendum ſtatuit. Sed non hinc temerè rejicienda ea, quæ maturè diſcuſſa, legitimè approbata, Epiſcoporum Ultrajectinorum calculo, atque Senatûs Delphenſis ſuffragio roborata, perpetuo populi Delphenſis uſu ab ipſis templorum initiis frequentata, moribus ſuis firmaverunt, & undè dedicationis eorum feſtivitas in hunc uſque diem ad S. Odulphi diem obſervata profluxit. Sic enim graves priſci temporis Conſulares viri (ex quibus plures hodiè ortum ſe duxiſſe gloriantur) qui geſta hæc maturè diſcuſſa, rata habuere & Archivis ſuis inferenda ſtatuere, habendi (quod abſit) ut temerarii, impii, mendaces, ſuperſtitioſi, impii.

Sacella, In nova hac S. Virgini ac D. *Urſulæ* nuncupata Eccleſia Sacella etiam varia, ut ex data jam deſcriptione palam eſt, *p.*393 *S.Crucis*, *p* 390. *B.Mariæ*, *Virg. p.*400. *Reliquiarum*, *p* 391. & 395. Ex eadem

altaria; in his ſummum. deſcript. *p.* 391. &c. Altaria ejus Eccleſiæ innoteſcunt; inter hæc recenſenda ara maxima A°. 1476. vi. Maji per *Godefridum*, Ultraj Epiſcopum inaugurata. *Sepultus Auriacus in D. Urſulæ loco, ubi poſita fuerat ara maxima*, ex Opmeero.

De magnifico Guil. Naſſovii hujus Mauſoleo, vide Deſcript. *T. Bleyſwykii* p. 260. &c.

Vicariæ ad altaria hæc variæ ex Codice Decanat. Delph. MS.

Vicariæ, Inter has *Vicaria*, ſive *Capellania* perpetua S. *Lucæ*, Apoſtoli & Euangeliſtæ: ad quam vacantem per reſignationem M*ri* *Jacobi Franciſci Holick*, proclamatus eſt D. *Joannes de Abbenbroeck*, Canonicus in Abbenbroeck, A°. 1572.

. . . S. *Jacobi*.

. . . altaris *Beatæ Mariæ* Virginis.

. . . S. *Crucis* in Capella *Beatæ Mariæ* Virg. Ad hanc vacantem per contractum matrimonii *Cornelii Jaſperi*, proclamatus & inſtitutus eſt *Arnoldus Jaſperi*, Clericus Traj. Diœc. Anno 1574.

. . . ad altare *dulcis nominis Jeſu*, ſive S. *Georgii* Mart. ad quam vacantem per mortem D. *Rolandi Wilhelmi*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Joannes Joannis Huls*, Presbyter A°. 1571.

. . . altaris D. Virginis *Mariæ Jeſſeæ*.

Altera ejuſmodi *Vicaria*.

Vicaria B. M. Virginis, & *omnium Sanctorum*, & ſpecialiter in honorem SS. *Eraſmi & Gereonis*, ad quam vacantem per mortem D. *Petri de Diepenhorſt*, proclamatus eſt D. *Pontus de Heutter*, Presbyter Traj. Diœc. A°. 1571. Vicariæ.

Vicaria S. *Huberti* Epiſcopi.

. . . altaris S. *Severini*, ad quam vacantem per mortem D. *Victoris Henrici Bagge*, proclamatus eſt *Daniel ab Ophen*, A°. 1573.

. . . S. *Georgii*, nunc dulcis nominis *Jeſu*.

. . . S. *Eraſmi* in & ad altare S. *Severi*.

. . . ad altare SS. *Eraſmi & Gereonis*: ad quam vacantem ut ſupra, proclamatus eſt *Guilielmus Adriani*, A°. 1571.

. . . ad altare S. *Petri*.

. . . S. *Catharinæ* Virginis, ad quam vacantem per mortem M. *Wilhelmi Nicolai*, proclamatus & inſtitutus eſt, *Chriſtianus Theodorici de Alckemade*, Clericus Traj. Diœc. A°. 1572.

. . . *dulcis nominis Jeſu*, ſive *Georgii* Mart.

. . . S. *Georgii* Martyris.

Vicaria, ſeu perpetua Cap. ad altare S. *Rochi*.

. . . ad altare S. *Joannis Baptiſtæ*, ad quam vacantem per mortem D. *Marci Bartholomæi*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Hermannus Reyneri*, Presbyter, A°. 1573.

. . . ad altare S. *Joannis Euangeliſtæ*, ad quam vacantem per obitum D. *Vincentii Wilhelmi Braſſer*, proclamatus eſt *Guilielmus Adriani à Berckel*, Clericus Traj. Diœc. A°. 1572. Qua rurſum vacante per contractum matrimonii *Guilielmi Adriani a Berckel*, ad eandem proclamatus eſt *Petrus Petri Varich*, Clericus Harl. Diœc. A°. 1576.

. . . S. *Spiritûs*.

. . . ad altare S. *Crucis* ibidem in Capella Beatæ *Mariæ* Virginis.

. . . ad altare S. *Jacobi*, quam conferebant Patriæ Principes, & ad quam inſtituebat Ultraj. Archidiac. valens ex agri proventibus xiv. flor. Ren. cum onere duarum Miſſarum hebdomadatim.

. . . ad altare S. *Joannis Bapt.* ac xi. millium *Virginum*.

. . . S. *Petri*.

. . . altaris S. *Stephani* Proto-martyris.

Vicaria olim fundata ad altare S. *Annæ* in antiqua Eccleſia Delphenſi, poſtea tranſlata ad altare S. *Stephani* in nova Eccleſia: ad hanc vacantem per mortem D. *Hermanni Hadriani*, proclamatus eſt *Hugo Wilhelmi de Cloet*, Clericus Traj. Diœc. A°. 1577.

. . . altaris S. *Stephani*.

. . . altaris S. *Nicolai*.

. . . altaris S. *Sebaſtiani*.

. . . altaris S. *Jacobi*.

. . . altaris S. *Michaelis*.

Fundatio Miſſæ in honorem *Trinitatis*, per *Chriſtianum Adriani Cruys*, reddens florenos annuos tres.

Fraternitates ex eodem Codice M. ibidem variæ, vetuſtiſſima *S. Crucis*, de cujus origine vide ſupra *p.* 390. Fraternitates.

Fraternitas S. *Joſephi*, pro fabris lignariis.

. . . S. *Joannis*, pro vietoribus ac doliariis.

. . . S. *Stephani*, pro braxatorum miniſtris.

Fraternitas S. *Eraſmi*, pro lini textoribus.
. . . S. *Adriani*, pro fullonibus ac panni tonſoribus.
. . . S *Jacobi*, pro nautis.
. . . S. *Chriſtophori*, pro frumentiferis, & zythipheris.
. . . S *Joannis Bapt.* pro pellionibus, cum ſociis, ſub quibus comprehenſæ & panniculorum inſtitrices.
. . . S *Catharinæ*, pro cordonibus.
. . . S. *Lucæ*, pro pictoribus.
. . . S. *Victoris*, pro molitoribus.
. . . S. *Michaelis*, pro coloratoribus & tectum inducentibus
. . . S *Ægidii*, pro jaculatoribus.
. . . *Annuntiationis D. Virginis*, pro ſartoribus.
. . . S. *Eligii*, pro fabris ferrariis.
. . . D. *Hippolyti*; & S. *Urſulæ* ſimul.
. . . SS. *Sacramenti*.
. . . D. *Virginis*, ſub Domino adjutorii in neceſſitate.

Conjicere licet *Vicarias* quaſdam a veteri ad novam Eccleſiam tranſlatas, & binas, aliquando etiam plures, non in uno tantum Sacello, verùm etiam & ad unum altare fundatas fuiſſe

Collatores, Novæ hujus Eccleſiæ Rector, *Perſona* quoque dictus, a Patriæ etiam Principibus deſignabatur: inſtitutionem quoque dabat Ultrajectinus Archidiaconus. proventus, onera. Proventus Curæ illius circiter III. libr. Fland. & cum omni onere XXX. libr. Fl. Juxtà alium Cod. MS 120. fl. Rh. Paſtor tenebatur ad VIII Miſſas cum cantu per hebdomadam.

Æditum utriuſque Eccleſiæ conſtituebat Civitas Delphenſis ex privilegio quod obtendebat Caroli, Burgundiæ Ducis Ao 1472. XXVI. Martii. Hic habe Paſtorum ejus ſeriem

Paſtores ac [illegible] Curatores. HENRICUS VANDEN SANDE, circà Annum 1394. temporibus Frederici de Blanckenheim LI. Traj. Epiſcopi, *Perſona*, ſeu Paſtor primarius fuit novæ Delphenſis Eccleſiæ. Ut Eccleſiæ illius Paſtor, approbavit Fraternitatem S. *Crucis*, in Sacello ejuſdem primitus inſtitutam

. PHILIPPUS THEODORI VLASMAN, circa Ann 1453 Vice Paſtor erat illius Eccleſiæ: hic una cum Mag. *Theodoro Stalck*, ejuſdem Eccleſiæ Sacellano circà annum hunc primum lapidem jecit ad Sacrarium.

D PHILIPPUS HEILAERT, Vice-Paſtor, Ao. 1476 & D. *Hilbrandus* Sacellanus.

Mr. PETRUS VANDER SLUSE, Delphis Paſtor erat ad S. *Urſulam*, circà Annum Dom. 1473. Illo & ſequenti anno gravis orta contentio inter veteris, ac novæ Eccleſiæ Paſtorem circa ſupplicationem in feſto venerabilis Sacramenti annuè inſtitui ſolitam Lis ad tribunal Epiſcopi Ultraj. delata, atque hoc pacto terminata fuit, ut conſueta ſupplicatio eo ritu ac pompâ ad novam Eccleſiam proveheretur, ibidemque finiretur, quo auſpicata fuerat in Eccleſia veteri

WILHELMUS STAILL, Vice-Paſtor Ao. 1493.

HUGO DE GROOT, ex pervetuſtâ Delphenſium ſtirpe, circa Annum 1496 Paſtor fuit novæ Eccleſiæ. Sub ipſo perfecta turris illius Eccleſiæ, de quo adhuc viſuntur verſus ſequentes lapidibus inſculpti ad Occidentem;

Die Paſtoor doen was van deſen Kercken,
Was Meeſter Huygo de Groot van goeden famen,
Michiel Gerrit Colynſz. God wil hem ſtercken, &c.

Et alibi adhuc, . . .

De Paſtoor was genaemt, Meeſter Hugo de Groot,
Dees hebben 't begonnen werck voldaen,
Wildje oock helpen als ſy is noot.

D. HENRICUS JOANNIS, Sacellanus.

D. HENRICUS GOVERTSCHE, Sacellanus Ao. 1506

JACOB OUDEWATER, eodem ſeculo Paſtor Delphis, qui uti & *Wilhelmus Staill*, Vice-Paſtor ejuſdem novæ Eccleſiæ, Notarii munere ex ſeculi ejus uſu pleriſque fungebantur.

Ann. 1514 Mr ENGELBERTUS AB HEMSTEDE, Trajecti ad Moſam Præpoſitus, hic ad D. Urſulam Paſtor.

PAULUS TAPHÆUS, novæ Eccleſiæ Delphenſis Paſtor, & Pater Conventûs D *Urſulæ* in eadem urbe; * ſed ex ea urbe impiè tumultuante ſubductus, & divini Numinis benignitate ereptus, per diverſa pericula variaſque caſus Ultrajectum ſalvus ac incolumis appulit, una cum numeroſo comitatu præclariſſimorum Eccleſiæ illius Sacerdotum, verè Jeſu Chriſti Confeſſorum ac Martyrum candidatorum, ut refert Petr. Opmêrus: qui & Anno Chr. 1586. IV Kalend Junii Amſtelrodamo prolixam ad eum ſcripſit epiſtolam de vitâ & paſſione inviċtiſſimi Martyris, ac Heroïs immortalitate multo digniſſimi, *Corn. Muſii*, ſic inſcriptam,

Magnifico Viro,
Dno PAULO TAPHÆO,
Novæ Eccleſiæ Delphenſi Paſtori vigilantiſſimo.

Verùm deſæviente rabie ad gregem ſuum curandum denuo regreditur Paſtor *Taphæus*: nam ejuſdem tanquam Paſtoris novæ Eccleſiæ Delphis & Rectoris S *Urſolæ* mentio eſt in litteris ex eadem urbe ad Illuſtriſſimum Sasboldum Anno 1592 vice primi Coloniam exulem, & in ejuſdem Archiepiſcopi poſtea ad eandem epiſtolam.

In hac epiſtolâ Sasboldum monet *Taphæus* machinationis adverſus eum in aulâ Hagâ Comitana decretæ, quam ex † *Florentio He*, Canonico ad S Pancratium tunc ibidem Cauſidicum agente, detexerat.

Demùm *Paulus Taphæus* ex litteris Reverendiſſimi Sasboldi ad fratrem *Tilmannum*, 4 Dec. 1599. obiit Delphis 1 Dec. 1599. ſub veſperam, cum duobus diebus decubuiſſet, confectus ſenio,

‡ "*Joanni Smith* defuncto, a Sasboldo Voſ-" mêro, Vic Apoſt. ſuffectus illicò fuit,

BERNARDUS STEENWYCANUS. ‡* is a patriâ Steenwycanus dictus, ſub Annum 1596. advênit Harlemum: ſed dum Ordines (Hollandiæ) illum non ferunt, Delphos profectus, *Smithæo* defuncto, ab Illuſtriſſimo Sasboldo Archiepiſcopo & Vicario Apoſt. ſufficitur ad Curam S *Hippolyti*. ‖ Et hic *Begghinarum* Curiam Delphis incolens, ſuperſtitem Catholicum populum pavit, firmavit & auxit. Poſtquam autem multis vir religioſiſſimus defunctus eſſet periculis, laboribus ac ærumnis annis XII. *Et adhuc*

* *Petr Opmeer. Dec* 1. *l* 10.
† *Sasbold ad Tilmannum. Ann* 1599. 4. *Dec.*
‡ *Relat Rom. Ioc Tarr*
‡* *Sasbold in quodam Epiſt.*
‖ *Annot. A. D. Joan Koet.*

die

die 15. *in ædibus Magiſtri Frederici mirabili concionatus*, morbo correptus 14. Julii Anni 1612. die 5 Auguſti ſubſequentis migravit è vitâ.

Necrologus Eccl. Bat. ita hujus laudes celebrat ad dictam diem & annum;

Magr. Bernardus, patriâ Steenwycanus, Delphenſis Paſtor, & Begghinaſii Pater, melliſluus verbo, & converſatione Angelus.

Ejuſdem prototypon viſitur in ædibus ſucceſſorum Delphis.

Vlietius in iiſdem ad Sasboldum litteris alterum *Bernardo* Steenwycano ſuſſici optabat *Bernardum*. De eo vide *Bat. Sacr.* part. 2. p. 226.

SUITBERTUS PURMERENT *.

Suitbertus hic, Haga-Comitis ex inclyta ſtirpe natus Anno Chriſti 1587. iv. Decemb. patre *Henrico Petro Purmerentio*, cauſarum illic publico Patrono. Mater gemellos uno partu effuderat, *Suitbertum* hunc, ac *Petrum* ejus fratrem, genio, moribus, vultu, ſtudiis, Presbyterio, dignitate, cæteriſque ferè pares.

Suitbertus adhuc planè juvenis cum gemello fratre *Petro* Coloniam ſtudiorum causâ directus, peractis liberalibus, Philoſophicis ac Theologicis ſtudiis, atque Licentiæ laureâ apud Ubios decoratus, Delphis *Begghinaſii & Monaſterii S. Agathæ, Virginumque in iis degentium Rector & Moderator Anno* 1615. ab Illuſtriſſimo Vic. Apoſtolico *Rovenio* ſolemni inſtrumento eſt inſtitutus. Quibus mox Regulam ſive ſtatuta, plena pietate ac ſapientiâ, ab eodem Archiepiſcopo *Rovenio* lecta, approbata, atque Anno 1637. 16. Sept. manu propriâ ſignata præſcripſit; adſcitis eodem anno ſeptem ejus inſtituti *Begghinis*, è quibus ordine prima, quæ pridem a *Bernardo Steenwycano* fuerat inſtituta, *Maria Simonis*.

Inſuper ut reliquis Delphenſis oppidi incolis, inquit præfatus *Archiepiſcopus Rovenius*, *eò melius provideatur, quò plures eorum ſaluti incumbunt, poteſtatem vobis concedo Paſtoralia quæque miniſteria in oppido Delphenſi ac vicinis locis, ad inſtar Paſtoris indifferenter obeundi. . . Ita tamen ut cum primario Paſtore, & Archipresbytero a nobis*, inquit Archiepiſcopus, *conſtituto, bonam correſpondentiam teneatis, eique in iis in quibus par eſt deferatis, ſollicitis ſemper ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis.*

Inſinuat hic *Joannem Stalpardum vander Wielen*, conſtitutum jam antè primarium Paſtorem ac Archipresbyterum.

Mortuo autem Anno 1630. *Joanne Stalpardo*, ut habet *Relatio* Jac. Ephelini Archiepiſcopi, vel, ut Philippenſis Arch. Rovenii acta continent, ſucceſſore ejus *Joanne Becom* defuncto Ann. 1647. Suitbertus Purmerentius, primarius D. *Hippolyti* Paſtor eſt conſtitutus;

. . . *Cum itaque, ſicut accepimus*, ait *Rovenius*, *Parochia S. Hippolyti, ſeu veteris Eccleſiæ oppidi Delphenſis, Diœceſis Ultraj. per obitum Reverendi Domini Magiſtri* Joannis Becomii *piæ memoriæ ad præſens vacet, & eò uſque vacaverit, ut illius collatio & omnimoda diſpoſitio ad Sedem Apoſt. hac vice ſpectet ac pertineat; nos dictæ Sanctæ Sedis ſufficienti auctoritate muniti, tibi* (*Reverendo admodum & plurimum nobis in Chriſto dilecto Domino, ac Magiſtro, Suitberto Henrici, Hagenſi, S. T. L.*) . . . *dictum Paſtoratum cum omnibus ſuis attinentiis conferimus*, &c. . . . die 15. menſis Octobris, Anno 1647.

* *Ex Annot. Joan. Ros Paſt. ac Archipresb.*

Jam antè, Anno ſc. 1623. Martii 3. Archiepiſcopus Philippenſis, Rovenius, Canonicum eum crearat ad S. Petrum Ultrajecti.

Purmerentii temporibus rerum hiſce in regionibus ſtatus ita in melius ſenſim commutatus eſt, ut ei, licet non ſinè ingenti ſumptu & impendiis, facultas concederetur exteriorem cultum fœdè collapſum, utcunque reſtaurandi. Comparat ſibi igitur in ipſa Begghinarum Curiâ ac extruit domum, oratorium, ſupellectilem, altaris ornamenta, & quidquid ad divinum cultum promovendum pertinebat, præter ea quæ furori deprædantium fuerant ſubducta; adjuvantibus pium ejus ſtudium pluribus religioſis ac liberalibus viris pariter ac mulieribus, inter quas eminuit larga trium ſororum munificentia, *Mariæ* ſc. *Joannæ* ac *Eliſabethæ vander Duſſen*, ex inclyta Delphenſium ſtirpe.

Statis hic temporibus inſtitutus Catechiſmus, conciones habitæ, ſolemne decantatum Miſſæ ſacrificium, Veſperæ, diebus Jovis ac Sabbati laudes, lectiones majoris officii quotidiè in Eccleſiâ, præter ritus ac officia per Adventum ac Quadrageſimam frequentata; verbo, integrum Eccleſiæ cultum, per diutinam rabiem ac graves perſecutiones intermiſſum, reſtituit Purmerentius; non immemor interim interioris ad Deum pietatis, atque adorationis in ſpiritu & veritate a Chriſto in Euangelio cumprimis commendatæ.

Nec Eccleſiæ tantùm Delphenſi hoc pacto profuit, ſed & Archipresbyter Delphlandiæ conſtitutus, omnibus totius tractûs iſtius Eccleſiis, quin toti Ultrajectinæ Diœceſi doctrinâ, conſilio, operâ, opibus conſuluit, ad Capitulum Eccleſiæ iſtius pro meritis adſumptus.

Quæ cum gererentur, orta inexſpectatò contrà Illuſtriſſimum *Rovenium* tempeſtas, qua patriæ Moderatores ſiniſtrè imbuti ad necem illum conquirebant, involvit & *Suitbertum*, fidum Antiſtitis iſtius collaboratorem, in qua etiam ipſe, ut quidam ex eorum Conſeſſu aliquando declararunt, ad ſupplicium conquiſitus, menſibus aliquot coactus fuit latitare, variaque incommoda perferre, donec Magiſtratus rectius de optima ejus in patriam fide imbutus, copiam ei fecit ad propria remeandi.

† Interim graviter mulctatus, rapinam bonorum cum gaudio ſuſtinuit. Dives quippe cenſu, ſed pauper erat ſpiritu.

Doctrinæ D. Auguſtini in Janſenii *Auguſtino* antè proſcriptum ejus librum, unà cum fratre Petro & nobilioribus de Clero, inſigne præbuit teſtimonium.

Reliquum quod vixit temporis, Eccleſiæ ſuæ indefeſſus præfuit verbo & exemplo. Moriens in ſenectute bonâ, Chriſto totum penè patrimonium ex teſtamento reliquit.

* Poſt xxxviii annos in continuis laboribus ac vigiliis peractos, vitâ defungitur 3. Nonas Februarii, Anno D. 1650. Solitum ejus dictum; *Res in facto & actione conſiſtit.*

Prototypon extat Delphis apud ſucceſſores; Typum ejus hic, uti fratris ſub *Gouda* dedimus, appoſituri cum Elogio.

Locum ejus laudabiliſſimè replevit,

JOANNES SCHADÆUS: ‡ clarâ is apud Ultrajectinos progenie ortus, ſtudiorum causâ Lovanium miſſus, in celebri promotione omnium

† *Annotat. Abrah. Brienii.*
* *Necrol. Eccl. Batav.*
‡ *Relatio Sac. Epheſini pag.* 134.

primus fuerat renunciatus. Exindè apud Grodios Philoſophiæ Profeſſor, & Sacræ Theologiæ laureâ decoratus, ad Theologiæ Doctoratum in eadem Scholâ jam tum erat admiſſus; cùm a Cleri Primoribus in patriam, eximias illic dotes utilius impenſurus, evocatus, Delphis primarius Paſtor S. *Hippolyti*, ſimul & Archipresbyter Delphenſis ac totius Delflandiæ in locum *Suitberti Purmerentis*, quin & Provicarius Hollandiæ Auſtralis conſtituitur. Vir erat nemini ſecundus, juris Divini & Eccleſiaſtici peritiſſimus, ſtudioſorum Mœcenas liberaliſſimus, & iis pietatis, doctrinæ, judicii, prudentiæque dotibus exornatus, ut eum * Jacobus La Torrius, Epheſinus Archiepiſcopus, ſub Ann. 1655. inter ceteros a Pontifice Max. Alexandro VII. in Suffraganeum ſuum expetierit, ſub hoc Elogio;

Paſtores & animarum Curatores hodierni.

Joannes Schadæus, Ultrajectenſis, annorum circiter 40. etiam partis, ſed alterius Ultrajectenſis Provicarius meus, S. Theol. Licentiatus peritiſſimus, juris Canonici non ignarus.

Ob eximia virtutum merita magnam ſibi apud Clerum, Regulares, & populum conciliarat auctoritatem.

Sed dum ſingularis exemplo pietatis lucet, amore in Deum & proximos ardet, maximoſque pro Eccleſia labores ſuſtinet jam annis XVIII. ex peſtiferâ lue, quam ſacra Delphis miniſtrando contraxerat, Ultrajecti, quò ob ſolemnitatem illic habendam profectus fuerat, in ſinu Præſulis ſui, *J. Neercaſſelii*, unicè ab eo dilecti, diem cunctis lugentibus claudit extremum, IV. Septembris Ann. 1665. ætatis 52. Gregem moriens Paſtor his Davidis verbis *Pſ.* 27. principi Paſtorum commendabat;

Salvum fac populum tuum Domine,
Et benedic hæreditati tuæ,
Et rege eos, & extolle in æternum.

Scripſit libellum ſermone vernaculo *de confitendi methodo.*

JOANNES ROOS, Rotterodami claris natalibus ortus, patre Henrico Roos, cauſarum Patrono, ac Scribâ Civitatis Rotterodamenſis, & matre Margareta Kievit, in ſchiſmate Remonſtrantium enutritus, adoleſcens mercaturam exercens, aſſiduis *Simonis Epiſcopii*, Remonſtrantium famoſiſſimi Miniſtri, erat ſectator. Sed dum illum aliquando pro concione ſegnius de Chriſti Divinitate audit diſſerentem, intrà viſcera commotus, accuratius novellæ religionis fundamenta diſcutit, & Dei intus excitante gratiâ, facemque extrà præferentibus cognatis ejus Adriano ac Petro Walenburgo, eruditiſſimis & in tractandis fidei dogmatibus celeberrimis viris, ad normam fratris ſenioris Jacobi Roos, jam pridem converſi, ſchiſmati renuncians, nomen dat Catholicæ fidei.

In Brabantiam, dein & in Galliam profectus, Oratorio Domini noſtri J. C. adſcribitur. Ubi in pietatis non minus quàm Theologicæ ſcientiæ ſtudiis exercitatus, & Sac. Theol. laureâ Aurelii decoratus, idoneus repertus eſt qui & alios in patria doceret, ad orthodoxam fidem reduceret, in eaque firmaret. Itaque admotus primùm Ultrajecti Curæ S. Mariæ Civilis, in locum Petri vander Cloes, plebi Cath. percharus fuit.

* Relatio Iac. La Torrii pag. 153.

Mortuo ſubindè Ampliſſimo viro, *Joanne Schadæo*, S. *Hippolyti* ſimul & Begghinarum curiæ curam, Anno 1665. Delphis ſuſcepit. Sed ſicut lilium inter ſpinas, ſic *Roſa* illic fuit inter filias, a quibuſdam ſcilicet aſperioris genii virginibus punctus. Ad Capitulum Ultrajectenſe ob merita aſſumptus, Archipresbyterum Delflandiæ ſimul & Oeconomum Capituli, longo tractu temporis egit. Cumque computationis arte apprimè valeret, munus illud accuratè ac magna cum laude dudùm geſſit; donec tandem auditu aggravato & caligantibus oculis, Archipresbyteri ac Oeconomi onus, quod ad annum uſque 1695. ſubiit, Chriſtiano Erkelio ceſſerit. Mortuus ibidem expaſtor XV. Maii An. 1703. ætatis 83.

Paſtoritiam enim curam alteri quoque ceſſerat. Is fuit MATTHIAS OOSTERLING, Edamcoſis, Theol. Lov. hic & illic ſubſidiarius antea, & Paſtor *Hogelandiæ*, extra muros Amiſſurtienſes, atque ad tempus etiam Amſtelodami; vir variis dotibus ac virtutum generibus ornatus, &c. Cenſor etiam Librorum creatus.

JOANNES BEENIUS, S. T. L. natus fuit Delphis, ut putatur, Anno Domini 1588. Expletis Lovanii Theologicis ſtudiis, Sacræ Theologiæ laureâ ibidem decoratus, Lectorem egit in celebri propè Bruxellas Grimbergenſi Abbatiâ. In patriam redux, operam ſuam impendit in *Waſſenaer*, *Oegſgeeſt*, *Saſſenhem*, *Liſſe*, *Hillegom*, & pagis aliis intrà Leydam & Harlemum mediis. Leidâ proſcriptus fuit, ex narratione Sasboldi. Fit exinde Sacellanus Curatus Harlemi (cui Anno 1626. ceſſit) & Canonicus Capituli Harlemenſis. De Eccleſiâ Batavâ, non ob labores tantùm, verùm & ob profuſam in Collegium liberalitatem optimè meritus, vitâ defungitur Delphis, ex phthiſi qua dudùm laborarat, Anno Domini 1665. Mortuus ſic loquitur vivis;

Vivis ut & vixi, ſum mortuus, & morieris,
Fac vivere ut vivas, nam citò vita fluit.
Quid vixiſſe? Nihil. Quid præſens vivere? Nil eſt.
Quid victure? Nihil. Vita quid ergo? Nihil.
Sæpius hæc tecum meditare & mente revolve.
Quod facis, hoc fiet poſt tua fata tibi.

† JOANNES STALPARDUS VANDER WIELEN, Hagæ-Comitanus, J. U. L. cauſarum Patronus, Sac. etiam Theol. Doctor, Protonotarius Apoſt. ad S. *Hippol.* Delphis Paſtor, (de quo plura *Bat. Sac.* part. 2. p. 229.) ibidem obiit 29. Decembris Anno 1630.

Exequias ipſe ſibi vivus cecinit rhythmo vernaculo, quem & *Bat. Sacr.* part. 2. p. 229. dedimus.

Prototypon viri Delphis apud ſucceſſores ſervatur.

Typo ejus hos vernaculos verſus ſubjectos legimus;

Stalpard, die weerde man, op deze plaet geſneden,
Vermaerd in eer, en deugd, en Chriſtelijke ſeden;
Die in zijn leven was in Goddelijke tucht,
En Rechts-geleerdheid meed', een Doctor wel betucht:
Taelwetend', conſtrijk, wijs, voorzigtigh in zijn daden,
En voor zijn naeſte menſch een hulper wel beraden.
Hy heeft zijn naem en beeld, gelaten op de aerd',
En 't lichaem: Maer de ziel die word by God bewaerd.

† Relat. Iac. La Torrii p. 140.

De-

Defuncto Stalpardo in ſecundariam curam S. Urſulæ ſuceeſſit

JOANNES BECOM, Ultrajectinus, Sacræ Theologiæ Licentiatus, Capituli Ultrajectini Aſſeſſor. Qui dum Goudam ad Comitia Capituli proficiſcitur, illic diem claudit extremum 19. Julii A°. 1647.

Erat vir eximiè doctus atque eruditus. Antehac operam impenderat apud Aquas veteres.

JOANNES DE BOUT, S. T. B. F. † Becomio, in ſecundariâ tamen D. Urſulæ curâ, ſucceſſit, natus quoque Ultrajecti, Sacræ Theol. Baccalaureus. Qui cum annos ut minus tres & viginti curæ illi præfuiſſet, Delphis obiit 17. Maii Anno 1671.

Succeſſorem nactus eſt,

NICOLAUM ERCKELIUM, Sacræ Theol. Baccal. Montfortienſem. Vir iſte religioſiſſimus ac boni communis amantiſſimus primordia miniſterii in Toparchia Alkemadianâ, Ampliſſimo viro Antonio vander Plaet illic Paſtore, exercuit: deindè Paſtorem in *Haſerſoudâ*, *Koudekerk*, viciniſque pagis uſque ad Leidæ mœnia egit.

Fuit & Aſſeſſor. Vic. Ultr. & Rhenolandiæ Archipresbyter.

Poſt annos plures eâ in curâ peractos, Delphis admodum ſenex obiit, ab hoſpitalitate ac munificentiâ maximè commendatus, 20. Sept. A 1697.

CHRISTIANUS ERCKELIUS, Ultrajectinus, Juris Utriuſque Licentiatus, in patrui jam effæti curam, quam dudùm cum eo obierat, eo etiam vivente tranſiit; vir, ut de conſtanti ejus religione nihil dicam, ſubacti judicii, & ingentis eruditionis, quam oſtentavit variis ſcriptis, præcipuè polemicis, & pro Eccleſiæ Bat. jure diſſertationibus, &c.

Plura Delphis olim Cœnobia virorum ac Sanctimonialium.

Cœnobium Franciſcanorum Obſerv. Primùm occurrit *Franciſcanorum*, ab inſtitutore S. *Franciſco*, Monaſterium.

Hi Anno 1439. Audomari in Arteſia per Bernardinum obſervantiori diſciplinæ adſtricti, atque hinc *Obſervantes* nominati, ingenti numero huc advolabant, ſic ut * Philippus Burgundus, Holl. Comes, publico Diplomate Ann. 1445. xxviii. Octob. graviter quereretur ob accurſum eorundem frequentem, modumque ei præſcriberet.

Delphenſis Senatus, cùm & eò ſub Ann. 1448. advolarent, illos non niſi mediâ ſtipulatione admiſit, quæ urbis *Privil.* Volumine ſub capſa E. continetur, & cujus hæc ferè ſunt capita:

Leges quibus adſtricti.

I. *Ut ſemel tantùm in hebdomada plateas panem mendicantes obeant.*
II. *Ut precario habitent, nullum in ædes aut fundum jus ſibi vendicantes.*
III. *Ut delinquentes urbe pellantur.*
IV. *Ut non plures quàm viginti adſumant.*
V. *Ut Senatui in cæteris quæ juſſerit obtemperent.*
VI. *Nec vigore privilegiorum, aut reſcriptorum ullius Superioris eccleſiaſtici, ne Romani quidem Pontificis, ſe adverſus hæc tueantur.*

Stipulationes hæ, a Provinciale eorum, *Ægidio Fuëel*, ipſius Cœnobii ſigillo ſignatæ Delphis, Ann. 1449. xiv. Maji. Sic intra urbem admiſſi Franciſcani Obſervantes.

† *Relatio Fac. La Torrii.*
* *Brant. Hiſt. Ref. l. 1.*

Prima Miſſa iv. Dec. ejus anni, die S. *Barbaræ* ſacrâ, in Cœnobii ædibus celebrata, ut ex Art. 45. novæ Eccl. deſcriptionis diſcimus. Ia. Miſſa celebrata.

Chorus novus a *Judoco*, Traj. Epiſc. Suffraganeo A°. 1469 poſtridie S. Urſulæ ſacratus. & Chorus ſacratus.

Sed cum Paſtorum mox jura ab his juxtà *Bleyſwyckium* violarentur, hincque graves expoſtulationes a novæ potiſſimùm Eccleſiæ Paſtore adverſus eos fierent, *Joannes Launoyus*, Burgundi Ducis hic Præfectus, ab his ſollicitatus, Senatui Delphenſi eos commendavit per litteras, a *Bleyſwyckio* proditas. Centum ferè annis elapſis inſanæ quædam mulieres in clauſtrum irrumpentes, cunctiſque quæ obvia habebant præ furore diſſipatis, Franciſcanos Monachos fugarunt, paucis exceptis, qui in abditis locis ſalutis præſidium quæſiverant. Sed *ilicò*, juxtà Mart. Duncanum in *epiſt.* ad Senat. Delph ante Tract. de *Pædo Bapt. in meliorem formam* per dictum Senatum *reſtituta omnia, quæ fuerant everſa, adeò ut Franciſcani ex ſuo excidio maximum acceperint emolumentum, qui pro veteratis, ærumnoſis, & carioſis nova omnia poſſederint*, &c. Jura Paſtorum mox invadunt. Fugati, mox redeunt.

Cùm furor ſub Ann. 1572. excreſceret, data eis a Guardiano Delphenſi decedendi licentia, ſub hoc Syngrapho viatorio;

SALUTEM in Domino ſempiternam omnibus has litteras inſpecturis. Cùm Chriſtiana Religio in Batavia ab Hæreticis & Gueſianis miſerrime (proh dolor!) conculcatur, ita ut Religioſis nulla reſtat vitæ defenſio, idcirco huic confratri noſtro, Fratri *Johanni*, Antverpienſi, Diacono in Ordine noſtro divi Franciſci profeſſo, dedi licentiam eundi ubicunque tutiorem invenerit locum, donec (favente Deo) tranquillius affuerit tempus, ex animo rogans Paſtores & alios Catholicos viros, ut ſecundùm fraternam charitatem humaniter eum tractent, invitent, & defendant, ſicut in ſimili neceſſitate ſibi fieri velint. Valete in viſceribus Chriſti Jeſu. Raptim ex Conventu noſtro Fratrum Minorum Delphenſium, Anno 1572. 24. Julii. Demùm deſtructo per Iconoclaſtas Cœnobio recedunt.

Frater ADRIANUS HUGARDIUS,
Guardianus Fratrum Minorum Delphenſium.

Cœnobium per Iconoclaſtas deſtructum, in forum pecuarium verſum eſt, cui adhuc hodiè adhæret nomen domûs ſeu ædis Fratrum, *het Broerhuys*.

Alexiani, quibus Patronus *Alexius* a vitâ ſolitariâ & abditâ celebris, & *Cellitæ* dicti, impenſi ægrotorum ſerviendorum, mortuorumque terræ mandandorum miniſterio, clauſtrum quoque habuêre Delphis, & Sacellum ſeu Oratorium, dudum ſimul cum clauſtro deſtructum, atque in ædes hortoſque converſum; plateæ tamen nomen adhuc hodiè adhæret, *de Cellebroersſtraet*. II. Alexianorum.

His jungenda ædes Fratrum, ſeu Clericorum vitæ communis in plateâ novâ. Hi & *Collationarii*, & Fratres *bonæ voluntatis* dicti, quorum Daventriæ inſtitutor, *Gerardus Magnus*; ut de eo ejuſque diſcipulis alibi diſſerentes diximus. Hieronymum tamen, quia eorum Inſtitutor Divis non erat adſcriptus, Patronum adſcivêre, à quo & *Hieronymiani* dicti, & Cœnobium dictum, Hieronymi vallis, *S. Hieronymus-dal*. Fratribus Daventriâ evocatis, munificentiâ Senatûs enaſcitur Anno 1403. Poſtmodùm tertiam S. Franciſci Regulam admittit, ac tandem Ann. 1433. III. Fratrum vitæ communis.

D. Au-

Digitized by Google

D. Auguſtino ſe ſubjugavit. * *Dein aſſumptis aſſenſu Ordinarii omnibus utenſilibus, altaribus, & Fratrum ſuorum reliquiis, profecti ſunt extra oppidum, in locum quem vocavêre montem Sion, & ad Fratres noſtros reverſus eſt locus deſertus*; qui cum excoluerunt uſquequò & eos religionis innovatio oppreſſit ad Ann. 1474. Colonium tranſmiſit Ultrajectum, ut ſuprà ſub Ultrajecto, ex Ant. Matthæi *Fundat. lib.* 1. repræſentavimus. Illic locorum, uti & alibi, libris conſcribendis atque juventuti erudiendæ vacabant hi Regulares Clerici.

alumni illuſtres, Horum alumni in oppido Delphenſi a pueris foêre Adrianus, qui dein Romæ evaſit Pont. Max ejus nominis VI. ac poſtmodùm *Gerardus Jacobi*, Ketelanus, a novellis ſectatoribus in odium avitæ fidei, ut alibi pluribus, crudeliter interfectus.

Vicaria, VI. In Sacello Cœnobii iſtius pridem *Vicariæ* VI.

grave incendium, Cum autem ingenti incendio Anni 1536. cum duabus Parochialibus Eccleſiis ac diverſis Monaſteriis, eorum quoque abſumptum eſſet Cœnobium, neque pares eſſent eidem reſarciendo, oneribusve aliis ferendis, ex auctoritate Senatûs Delphenſis, conſentiente Trajectenſi Epiſcopo, Georgio Egmundano, Cœnobium hoc verſum eſt in Collegium publicum, Rectoris, & quatuor ad decem primos annos, dein ſeptem Capellanorum; quem Rectorem, poſt *Cornelii Simonis* tum Rectoris obitum, deſignet Ultrajectinus Epiſcopus, & deinceps eligant Sacellani ab Ultrajectino Hierarchâ confirmandum; prout latius continetur in libello ſupplici Hieronymitarum Delphenſium, ac Senatûs ejuſdem oppidi confirmatione vernaculâ linguâ a Theodoro Bleiſwykio *Deſcript. Delph.* pag. 326. 327. 378. exhibitâ.

immutatio. Huic ego ex veteri, quod teneo MS. Codice, appendam confirmationem Latinam Egmondani Antiſtitis, a *Bleiſwykio* ignoratam, vel certè prætermiſſam;

GEORGIUS DE EGMONT, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ad futuram ac perpetuam rei memoriam. Regimini Paſtoralis officii noſtri præſidentes, pia ac ſalubria vota fidelium, ex quibus divini cultus augmentum, ſaluſque proveniat animarum, piis Patris affectione attentè proſequimur. Ac quod optatum ſortiantur effectum, illis libenter opem & operam & ſimul noſtræ confirmationis robur impertimur. Sanè pro parte dilectorum nobis Dominorum *Cornelii Simonis de Leo*, Rectoris, *Gerardi de Waelwyck*, Procuratoris, *Marini de Everſwaert*, Presbyterorum, & *Johannis Pelt*, Diaconi confratrum & habitatorum Domûs Fratrum oppidi Delphenſis vallis beati Hieronymi nuncupatæ, Nobis nuper exhibita expoſitio & petitio continebat, quod cùm in Anno 1536. die tertiâ menſis Maji, in feſto Inventionis ſanctæ Crucis, totum ferè oppidum Delphenſe, cum duabus Parochialibus Eccleſiis ac diverſis Monaſteriis, & ſimul cum ipſa Eccleſia & Domo Fratrum vallis ſancti Hieronymi prædictæ, incendio combuſta fuerint: ipſi exponentes, conſiderantes dicti Conventûs ſeu Domûs ruinam, ac nihilominus affectantes ejuſdem Conventûs ſeu Domûs, Eccleſiæque hujuſmodi ad uſum divini cultûs recuperationem & reparationem, ad invicem maturè tractarunt, deliberarunt, ac in ſcriptis redigi fecerunt nonnullas ordinationes, articulos, etiam cum limitationibus, pactis & conditionibus, quibus mediantibus divinus cultus in dicta Domo & Eccleſia deinceps cum divinis officiis, Miſſis, Vigiliis defunctorum Dominicis feſtiſque conſuetis intertenerí poterunt in futuro, & hoc ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ, vel Illuſtriſſimi & Invictiſſimi Principis Caroli, Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti &c. tanquam Comitis Hollandiæ &c. atque noſtro, prout in litteris, quibus patentes ſunt litteræ noſtræ tranſfixæ, plenius & latius habetur & continetur. Et quia dicti exponentes Nobis humiliter ſupplicari fecerunt, ut præmiſſis ordinationibus, articulis, punctis, limitationibus, pactiſque & conditionibus, ex matura deliberatione & tractatu, ut præmittitur, factis & appoſitis auctoritatem noſtram ordinariam interponere, atque eadem omnia quæ ipſi in hac ſe jam juxta dictas litteras pro divini cultûs intertentione & augmento ordinaverunt, eadem noſtra auctoritate etiam ſimul cum eis ſtatuere ac ea omnia ipſis admittere, approbare & confirmare dignaremur. Nos igitur Georgius Epiſcopus cupiens, quod divinus cultus augeatur, ac certificati quod præfati exponentes bene & maturè, de & ſuper omnibus contentis in litteris præſcriptis, quibus præſentes noſtræ litteræ, ut præfertur, transfiguntur, tractarunt & deliberarunt, ac quod cum matura hujuſmodi deliberatione omnia præmiſſa cum articulis, punctis, pactis & conditionibus præmiſſis acceptarunt, ac pro ſe & ſuis imposteris ſucceſſoribus ſervare promiſerunt & conſenſerunt, ſupradictæ ſupplicationi inclinati, attentis narratis in litteris prædictis, quantum ad noſtrum Paſtorale ſpectat officium, etiam auctoritate noſtra ordinaria præmiſſa omnia ſtatuentes, eadem omnia & ſingula præmiſſa admittimus & approbamus, & in Dei nomine confirmamus, Miſſas, prout in dictis litteris continetur, ad tempus reducentes; nec non dictis Fratribus exponentibus juramentum, quod in promotione eorum ad ſacros Ordines præſtiterunt, in Dei nomine relaxamus: ſalvo tamen quod ſupradictum novum Collegium & Sacerdotes ſemper maneant ſub obedientia noſtra & pro tempore Epiſcopi Trajectenſis, & ejus pro tempore Vicarii in ſpiritualibus generalis, nobiſque in illis teneantur fidelitatis & obedientiæ præſtare juramentum, & omnia illa facere, implere & obſervare, quæ in dictis litteris ſunt deſcripta, jure communi ac matricis Eccleſiæ, ac noſtro & Archiepiſcopali ſemper ſalvo. Datum ſub ſigillo noſtro ad causas, Anno a Nativitate Domini 1538. die vero nona menſis Maji.

Subſignatum

JO. BEYER, *Secr.*

Varia etiam Delphis Monialium Cœnobia; ut Cœnobium cum Sacello, S. *Urſulæ* ejuſque ſodalitio nuncupato, a *Judoca* Traj. Epiſcopi Suffraganeo Anno 1454 conſecratum Anno 1596. deſtructum, ac Flandricis opificiis deſtinatum. Aſceteria Monialium;

Ao. 1450. ALYDA VANDER BURGH, Monialis in hoc S. *Urſulæ* Monaſterio.

Hiſtoria S. *Urſulæ* ac xi. millium Virginum, (quarum ad 21. diem Oct. memoria) fabuloſa, in Surio invenitur, perperam attributa S. *Cuniberto* Colonienſi Epiſcopo, qui ſeculo vii. floruit. *Bollandus* accuratam earum deſcriptionem pollicitus, hanc non dedit; a Bollandinis, ut ſperare licet, edendam. Interim videndum quod de Item S. Urſulæ, ejuſque Sodalitii.

* *Fratrum Annal. in Not. Epiſc. Daw. I. Lind.*

de iis diſſeruit in antiquitatibus Britann. eruditus Uſſerius, & in Faſtis SS. ad 21. Oct. Bailletius; qui & obſervat qood Eruditi quidam, & inter illos, in *Valeſian.* pag 49. Valeſius prodigioſum Satellitum *Urſulæ* nomerum ad unam perſonam reduxerit, cui nomen *Undecimilla.*

II. S. Claræ. Cœnobium alterum Delphis, D. *Claræ* initiatum, *Clariſſarum* ſtrictioris obſervantiæ; quod modò pro parte eſt armamentarium ſalis nitri, aliarumque materiarum ad pulverem tormentarium, alioſqoe uſus bellicos.

III. S. Annæ. Cœnobium III. unà cum Oratoriu D. *Annæ* dicatum, ſub viſitatione Capituli *Sionenſis*, de quo, poſtquam cum aliis Anno 1533. igne abſumptum fuit, exigua eſt memoria.

IV. S. Agnetis. Cœnobium IV. D. *Agnetis*, *Reguliſſarum*, ut ex Diplomate Latino Anni 1452. palam fit, D. Auguſtini. Rector Cœnobii eo anno, frater *Theodoricus*, & Anno 1475. Dominus *Judocus*, Inter quatuor quippe delegatos ad Conventum generalem in Cœnobio Canooicorum Regularinm extrà muros Leidenſes, oh cenſum per Carolnm *Audacem* Hullandiæ rebus ſaeris indictum, in priſcis patriæ Annalibus ſecundo loco recenſetur, *Dominus Judocus*, *Pater Pœnitentiarius Conventus S. Agnetis*, *in oppido Delphenſi.* Rectores,

Confeſſarius hujus Cœnobii A°. 1484. *Thomas Joannis Utenbam.*

Sorores verò Cœnobii:

Moniales. 1490. *D. Heilwigh van Abbenbroek.*
D. Margareta van Alkemade.
D. Hildegondis van Alkemade.
D. Magdalena van Almmonde, a qua ædificata Domus *Almmondæ* in Beginaſio.
1500. *D. Geertrudis Everſdyk.*
D. Cornelia Everſdyk.
D. Barbara Everſdyk.
1560. *D. Magtildis.*

Præ his tamen eminuêre, D. *Agathæ*, ac S. *Barbaræ* Monialium Cœnobia.

V. S. Agathæ, initia, † S. *Agathæ* prima initia habuit in 't *nieuwe landt aen de Geerweg*, in domu cooductitiâ Anno 1380. At Anno 1390. propè antiquam Eccleſiam accepit domicilium, cum dote ab *Aleida Baſers* vidua. Fundatum eſt autem in memoriam D. *Agathæ*, Palermitanæ Virginis & Martyris, pro Monialibus Tertiæ Regulæ S. *Franciſci.*

Congregationi *Campi S. Joannis* propè *Volleuhoam*, (vulgò id *Capitulum Trajectenſe* dictum) aſſociatum fuit. Magnificum ſucceſſu temporis & opulentum evaſit Parthenæum; centum agri jugera circùm Delphos poſſidebat. Notum eſt *Georgii Braunii*, viatoris toto orbe celebratiſſimi, hoe de eo teſtimonium:

magnificentia, "Sed quid de S. *Agathæ*, inquit, Cœnobio "referam? ſive enim ſtructuræ magnificentiam; "(principes namque viros hoſpitio frequenter "excepit) ſive redituum & annui cenſus opu"lentiam, ſive templi ornatum conſideres, ſin"gula hæc narrationis ſoperant fidem. Ejus nam"que virginei cœtus baſilica, propter arctam "Muſii, ejuſdem Cœnobii Præfecti vigilantiſ"ſimi, & Heemskerkii Harlemicolæ, illius qui"dem Poëtæ clariſſimi, hujus verò pictoris ce"leberrimi amicitiam, tota intus exquiſitiſſimis "picturis contecta, veſtitaque erat."

In cubiculo dicti *Muſii* olim viſere erat Chriſti Crucifixi imaginem ab Eraſmo, qui in Cœnobio Steynenſi, unà cum ſtudio litterarum, etiam pictoriæ arti operam dederat, depictam cum hac inſcriptione;

Hæc Deſiderius, ne ſpernas, pinxit Eraſmus,
Olim in Steynæo quandò latebat agro.

Inter Moniales ejus Cœnobii natalibus illuſtres, celebratur ex Brederodiorum ſtirpe germana ſoror *Gysberti Brederodii*, Anno 1455 electi LIV. Traj. Epiſcopi, *Joanna Brederodia.* Moniales,

Præfecta poſtmodùm Cœnobii ejuſdem fuit, filia *Nicolai Everardi de Grypskerke*, Hollandici, dein Mechlinienſis Senatûs Præſidis, *Iſabella Nicolai*, Latinè ſcribere ac diſſerere docta.

Cum præfuiſſet annis XXV. A. 15.. ætatis 68. obiit 23. Maji.

Ultima Præpoſita *Reinberga.*

Rector Cœnobii Agath. A°. 1466.

D^nus THOMAS UTENCAMP.

A°. 15 . JOANNES COLMANNUS. Rectores;

Ultimus Rector, ei ſucceſſor,

† CORNELIUS MUSIUS, Vlardingâ oriundus, Delphis natus Ann. a Chriſto nato 1503. Idus Junias, patre *Joanne Muſio*, Petri filio, matre *Elizabethâ Woudanâ*, induſtriâ ac pietate magis quam opibus præcellentibus. Primam pueritiam in patriâ egit ſub *Joanne Nardeno*, percelebri Grammatico. Philoſophiam Peripateticam Lovanii in Caſtrenſi Gymnaſio edoctus, *Conr. Goclenium* Latinas; *Rutg. Reſcium* Græcas litteras profitentes attentè audivit, ſtudiorum nactus ſocios, *Gerardum Moringum*, *Joannem Huſſelnnum*, & alios. Lovanio Gandavum evocatus, juventutem ibidem inſtituit. Unde Lotetiam primò, dein Pictavium a *Carolo Coquinio*, Abbate Aquicinctino, cum nobilibus aliquot adoleſcentibus miſſus eſt. Hic biennium egit, & clariſſimis Poëtis *Joachimo Politi*, *Juliano Havretio*, *Salmonio Macrino*, ac *Joan. Secundo* innotuit. (In hb Corn. Muſios; ejus natales, ſtudia, peregrinationes,)

Cùm Italiam jam cogitaret *Muſius* cum *Jacobo* ſuo *Sanctaragundo*, ſubitò Delphis moritur *Joannes Colmannus*, ſacrarum virginum Agathenſium Præfectus. munia;

In patriam ſubhæc reverſus, ſacris D. *Agathæ* virginibus præficitur; queis annos ferè 36. præfuit, omnibus gratiſſimus, hoſpitalis in pauperes, ævi ſui doctis carus, ingenio comi, feſtivo, ſubtili.

Ceterum *Muſio* una Muſarum non ſuffecit laurea, acceſſit & martyrii altera, ab impio atque inſano homine *Guilielmo Lummæjo*; qui Lugduni-Batavorum virum annis 72. & laboribus piis fractum, variis & immaniſſimis cruciatuum generibus exagitatum, naſo & auribus truncatis, manuum, pedumque digitis, & iis, quæ naturæ honeſtas abdidit, præciſis, per nivem ſanguine innocenti rubentem, ad forum (cui à marmore cæruleo nomen) trahi, & in crucem agi juſſit, decimo Decembris die, horâ noctis decimâ, Ann. Dom. 1572. in cœmeterii parte Boreali Leidæ apud ædem D. Petri ſepultus. (mors ob avitam fidem crudelis;)

Plura de *Muſii* vita ac morte *Guil. Eſtius* in Martyrum Gorcomienſium Hiſtoriâ, ac *Pet. Opmeerus* Lib. de Martyribus Hollandiæ. Scripta ejus ex Valerii And. *Bibl. Belg.* aliiſque recenſita *Bat Sacr.* part. 2, pag. 213. Epitaphium hoc ipſe ſibi vivens ſcripſerat, è quo viri modeſtiam agnoſcas;

Quod Cornelius Muſius
Hoc in ſepulchro clauditur, Epitaphium,
Nemo indecorè lacrumet,
Vivens reſurget denuò.

† Ex *Adrich. Catal. per Lindebornium illuſt. in Not. Epiſc. Dav.* pag. 114.

† Ex *Valerii Andreæ Bibl. Belg.*

Symbolum, &c. Symbolum ejus prius, non *ſine fato.* Alterum non *ſine Chriſto.* Chronicon hoc Diſtichon *Bellii*, utrumque Symbolum aptè continet:

Muſius eſt fato, heu! functus,
Sed non ſine fato;
Qui in Chriſto hic vixit,
Nunc vivit non ſine Chriſto.

Cœnobii & ædis S. Agath. immutatio. Clerus Batavus Romæ urſit *Muſii* Beatificationem, quo tempore Gorcomienſes Martyres illic Divis adſcripti ſunt. Officium 12. Lect. in *Muſii* laudem apud nos aſſervatum, compoſuit Sasboldus apud Batavos Archiepiſcopus.

Porrò Cœnobium, aliquando Principis Auraugiæ hoſpitium, modo in porticum * pannorum tramoſericorum, &c. publicam, partim etiam in ædes privatas verſum eſt. Templum ſervit Gallorum Calv. cœtibus & concionibus.

* Vulgò *Saeyhal.*

VI. Barbaræ; Alterum illuſtre & ampliſſimum Monialium S. *Barbaræ*, cui dicatum erat, Cœnobium, in veteri etiam Delfo ſitum. Juxtà MS. *Adrichomii Chronicon*, S. Barbaræ Cœnobium, Agathenſis Anno 1400. tradux, poſt inſtabilés ſedes Anno 1401. hoc in loco per *Haſe Dirks* viduam & primam Miniſtram cum geminâ prole magniſque cenſibus ſtabilitum, conſtructâ Eccleſiâ Anno 1417. & ſequenti inductâ clauſurâ.

At combuſtum 3. Maji Anno 1417. & non ſinè magnis impenſis reparatum, modò eſt Orphanotrophium.

Ejus initia, progreſſus, Rectorum, atque Rectricum ſeriem habes in libello MS. vernaculo, quem calamo deſcripſit Mr. *Joannes Joannis*, Rector ejus Cœnobii ordine octavus, quemque hic à T. Bleyswyckio ignoratum, certè omiſſum, hic dandum ſtatui.

Die eerſte oerſpronc ende beghinſel van dat Convent van ſinte Barbaren binnen Delft: alhier beſcreven mette handt van Mr. Jan Janſz. *Pater des zelve Convents.*

Ejus initia, 1380. Ommtrent dat jaer ons Heeren duſent drie hondert ende tachtich, als die devotie hier in Hollant ſeer verſlipt ende verlopen was, ſoe datter weynich Conventen in Hollant waren daermen eenich regiment hilt of reformatie, ſoe ſynder ſommighe devote maechden geweeſt binen Delf, die die gheeſt Gods haer harten beroert heeſ tot een ofgheſceyde leven te leiden, ende want ſy niet en ſaghen hoe dat ſy dat ſoude moghen beghinnen, ſoe daer weynich Conventen waren binnen Hollant daermen eenighe reghel hilt of reformatie, ſoe ſyn ſy mit malcander overcomen, ende hebben mit den anderen ghehuurt een huis an die Gheerwech int Niewelant, ende was een houten huis, ende hebben daer by een ghewoont. Ende hebben huer titelike gueden int ghemeen ghebrocht, ende hebben gheleeſt van hueren arbeit ſonder eyghen, ende in ghehoerſaemheit ſonder nochtans eenighe beloftteniſſe te doen, Ende hebben verwillicht een guet eerbaer Heer ghehieten *Heer Jacob Jan*, ende hebben die vercoren tot een biechtvaer, die ſeer naerſtich gheweeſt heeſt om deſe maechden ten beſten te raden ende te leeren, ende heeftſe gheregeert thien jaren lanc, ende doen is hy wt devotien ghereyſt te Romen daer hy onder weech ghe- 1390.
ſtorven is.

Deſe *Jacob Jan* overmits devotie die hi hadde tot deſe maechden ſiende daghelix huer eerlike converſatie ende voertganc in doechden, eer dat hy wt ghereyſt is ſoe heeſt hy ghemoit een ſyn neve een guet eerlic Prieſter ghenaemt *Meeſter Maerten Ghysbrechtzoon*, ende heeſt hem ghebeden dat hy ſoude willen ſorch dreghen voer deſe ſcamele vergaringhe deſer doechtſamigher maechden, die dat oec ghedaen heeſt ende heeftſe geregiert twintich jare lanc. Ende 1410.
ſoe als hy vrientſcap had met een rike wedue ghenaemt *Alyt Baſers*, heeſt hy die mede daer toe ghebrocht dat ſy huer ſelven met heur dochter *Aecht* ghenoemt, ghevoecht heeſt by deſe devote vergaringhe van maechden, ende wanc ſy ryck was heeſt ſy wt huer eygen guet ghecoſt een huis by die oude kerc, daer nu dat Convent van S Aechten ſtaet, ende is daer ſelf een ſuſter geworden.

Soe iſt namaels gheſciet datter een van deſe 1400.
maechden is gheweeſt die niet wel en heef connen overcomen met die andere maechden, ſoe progreſſus,
dat die ſelfde by raet ende wille van die viſiteerders dat doen ter tyt eerlike devote Prieſters waren, daer ſy hem onder ghegheven hadden, wt die verghaderinghe van ſint Aechten gheſet wort. Deſe al waſt dat ſy wt dese gheeſtelicke vergaderinghe gheſet wort, ſoe heeſt zy nochtans altyts een eerlick ende gheeſtelic leven ghelcit, mit den werken bewiſende dat hoer die gheeſt Gods niet verlaten en hadde. Ende heeſt een huis ghehuert in dat Rietvelt, 1401.
ende heeſt aldaer tot hoer ghetoghen eenighe andere ſeamele ghoede vurighe maechden, dien ſy in die wech Gods met woerden ende werken gheſtuert ende ghelcert heeſt. Ende hebben Chriſtum in armoede nae ghevolght van eenre taſel levende int ghemeen van hoeren handen arbeit.

Ende hebben daer ghewoent anderhalf jaer.

Daer nae hebben ſy, om die kerc naerder te 1401.
weſen, ghehuert dit huis van Bouwen Hart theghens die Nieuſtraet over an de oude Delf over dat H. Geeſt huisje, daer nu *Frank Pieters* in woent, ende hebben daer ghewoent een jaer lanc. Ende hebben voer een biechtvader ghehadt *Meeſter Maarten Ghybrechtszoon*, die ooc biechtvader was van die ſuſteren van ſint Aechten. Deſe woende in die Papeſtraet, ende die ſuſteren die biechten hem binnen ſinen huiſe ende hilden ſteets daer oec huer capittel overmits ſynre ouderdom en crancheit, ende hy regierde de ſuſteren van ſinte Barbaren twee jaer lanc, hier en tuſchen, want die ſuſteren van ſinte Aechten ende ſinte Barbaren onder eenen biechtvader ſtonden, hebben ſy veel converſatie met den anderen ghehadt, (ſoe dat die van ſint Aechten ſommighe van die bequaemſte perſonen van die vergaringhe van ſinte Barbaren ghewillicht ende tot hoer vergharinghe ghetoghen hebben, ende hebben ter plactſe van dien weder eenich van hueren perſonen ſoe bequaem niet weſende, ghevoecht onder die vergaderinghe van ſinte Barbaren, dat die van ſinte Barbaren niet wel ghenomen en hebben, ende ſyn clachtich gheweeſt an huer viſiteerders, doe dat ghemeen capittel hier te Delft lach: die om vrede tuſchen beyden te houden gheordineert hebben, dat die ſuſteren van ſint Aechten die als doe beſloten waren, hem voertan niet en ſouden vervorderen te nemen of ontfanghen eenighe

nighe perſonen wt eenighe onbeſloten vergarin-
ghe als die ſuſteren van ſinte Barbaren doe noch
waren) ende ſetten in die ſtatuiten dat men
gheen perſoenen wt die onbeſloten buyſen in
die beſloten huyſſen nemen en moſten.
1405. Int jaer ons Heeren 1405. toe hebben die ſu-
ſteren van ſinte Barbaren gheeoſt van dat Cun-
vent van ſint Aechten die placts daer ſy nu wo-
Rectores; nen om hondert Nobelen, daer of bevorwaert
is, dat ſy ſouden wtreyken an eeuwighe ſtaen-
de renten dat Convent van ſint Aechten een Nu-
bel sjaers, en noch oem Jacop acht pont Holl.
1405. sjaers. Ende ſyn in dat jaer voernoemt op die
placts ghecomen ontrent Meye. Ende huer
eerſte Pater als voer gheſeit is, is geweeſt
1403. Meeſter MAERTEN GHYSBRECHTSZ,
I. Rector, in loco quem ad Agathenſibus emere Mr. Martinus Gysbertz. ende regierden 2. jaar. Obijt Ao. 1410. ende
leit begraven in de oude kerck, in onſe Vrou-
we capelle, voer onſe Vrouwe outaer.
Ende was eer ſy op deſe placts quamen, die
tweede Prieſter was
Hr. CLAES BUTSIEL DIRCKSZ, en-
1405. D. Nicolaus Theodori Butsiel. de regierde tot ſinte Barbaren 7. jaer. Ende
heeft naemaels gheregeert dat Convent van ſint
Aechten. Ende nae hem wort ghecoren den
derde Pater
Hr. PIETER GHERRYTSZ, en regeer-
1412. D. Petri Gerardi, ſub quo conventus multum profecit, ædesque ſacræ primum erectæ, de ontrent 7. jaer. Deſe was die tweede Re-
ctoer van ſint Heronymus dach binnen Delſ, en-
de was overſte Miniſter van der derde Oorden
van S. Franciſcus, dat eerſt een ſimple vergarin-
ghe gheweeſt was, ende nae dat deſe Pater al-
daer ghecoren was, ſoe had hy dat Convent ghe-
brocht onder die profeſſie van den derden Re-
gel van S. Franciſcus, ende naemaels doemen
ſcreef 1418. nam hy an met die ſommige van
ſyn conventualen die oorden van ſinte Auguſtyn
ende ſyn Reguliers ghewordén. Onder deſe Pa-
ter is dat Convent van ſinte Barbaren ſeer voert
gbegaen, ende die eerſte kere is onder hem
ghemaeckt ende ghewyt gheweeſt als men ſcreef
1417. 1417. op ſinte Benedictus dach, ende was doe
Sondach mitvallen, ende die eormis wort ghe-
leit des Sondacchs nae ſinte Pieters dach *ad vin-
cula*.
Ende ten ſelven jare ontrent een maent nae
ac inauguratæ, & clauſura inducta. dat die kere ghewyt was, te weten op ſinte
Marcus dach, ſoe hebben hem de ſuſteren willich-
lic overgheghev enende hebben begheert beſloten
te weſen, dat alſoe oec gheſeiet is int jaar daer
an volghende, te weten doe men ſcreef 1418.
1418. op ſint Jacops avont. Ende dit ſyn de namen
van den ghenen die doe beſloten ſyn:

Sorores clauſæ,

Haſe Moeder.	*Piette.*
Alyt.	*Kuſſent.*
Heyltgen.	*Buete.*
Matgen.	*Oede.*
Jan Lysbet.	*Meyns.*
Geertruut Willem Gewyns.	*Lysbet.*
	Aecht Phillips dr.
Fitgen Barents.	*Maritge Gerryts Maerlans dr.*
Grietgen.	
Katryn Dircs dr.	*Beatris Bartholomees dr.*
Willem Marguet.	

Deſe bleven buiten ſuſters:

& non clauſæ.

Baelgen.	*Alyt Mathys dr.*
Betge Floris dr.	*Katrygen.*
Coſteris.	

Deſe ſyn al te ſamen ten ſelven tyt beſloten 1418.
by den eerbaren Heer Meeſter *Jan Galencoep*
Doctoer in de Godheit. En des daechs daer an, A Regula S. Franciſci ad D. Auguſtini regulam tranſiere.
te weten op ſint Jacops dach, ſoe heeſt die Pater
voern. Hr. *Pieter Gerritſz.* Prieſter van ſint Hie-
ronymus ende van ſinte Barbaren, mit noch Hr.
Willem Clincart Miniſter General van den derde
Regel, ende mit noch meer ander derſelver re-
ghel huer profeſſie ghedaen onder die reghel
van ſinte Auguſtyn, en hebben anghenomen die
oerden van die Regulieren in dat Convent van
ſinte Hieronymus Dael binnen Delft. Nae dat
deſe Heer *Pieter Gherritſz* anghenomen had die
oerden der Regulieren, heeſt hy oec naerſtich
gheweeſt om dat Convent van ſinte Barbaren
mede daer tue te brenghen, mer want ſy hem
daer gheen ghehoer in gheven en wilden, ſoe
heeſt hi oec dat regiment laten varen, ende heeſt
die ſuſteren laten varen. Ende ſy hebben doe
een wyl tyts ſonder Pater ghebleven. Ende die 1419.
tyt heeſt Hr. *Claes Dircſz. Butſiel* alsdoe Pater
tot ſint Aechten die ſuſteren van ſinte Barbaren
in dat biechtboeren gheryſt. Ende in dat eyn-
de van den ſomer des jaers van 1420. is daer ghe-
comen den vierde Pater
Hr. JAN GOLST CLAESZ, ende regier- 1420.
de dat Convent 17. jaren. Deſe Heer *Jan Claesſz.* D. Joannes Nicolai Golſtius,
Golſt was een broeder van ſint Hieronymus, ende
was gheproteſſyt onder de derde Reghel van
ſinte Franciſcus, mer als die Miniſter Hr. *Pie-
ter Gherrytſz.* voern. met ſommighe anderen
conventualen hem ghegheven hebben onder de
oerden der Reguliers, ſoe en heeſt hy daer in
niet willen conſenteren, en heeſt anghenomen
dat regiment van ſinte Barbaren, overmits dat die
mede onder den derden Reghel ghebleven wa-
ren, (daer nochtans Hr. *Pieter Gherrytſz.* Prior
van den Regulieren niet wel toe gheſint en was,
want hy beeſt den ſelven ontboen weder thuis
te comen, ende heeſt hem ghenomen in teghen-
woerdicheit van den overſten Prior Hr. *Willem
Clincart* ende van dat heele Convent, ende heeſt
hem gheboden in preſentie van Notarius ende
tuyghen, dat hy ſyn obediencie ſoude doen, daer
dat hy gheantwoert heeſt, dat hy beleet dat hy
beloeſt had teghen dat capittel of reghel der Re-
gulieren niet te doen, mer dat ſyn meeninghe
niet geweeſt en was hem daer duer eenichſins
meer te beſvaren dan hy beſvaert was, mer dat
hy hem ſelven noch hielt voer een broeder der
derden Regele van ſinte Franciſcus, en is alzoe
ghebleven, en dit gheſciede den negheuſten
dach van November Anno 1420.)
Deſe Hr. *Jan Claesſz. Golſt* en was die beſte præſtantior Eccleſiaſtes, quam cantor.
ſangher, niet mer hy had reliicke gracie van pre-
ken, en als hy gheregiert had ontrent 17. jaer,
is hy verlaten van ſyn dienſt, ontrent Auguſtus,
ende heeſt daer nae noch gheleeſt ſeven jaren,
ende want die Reguliers gheſeeit waren wt dat
Convent van ſint Hieronymus, ende hadden huer
Convent begrepen te Sion, ſoe is hy daer mede
ghethoghen, en is daer gheſtorven en begraven
doemen ſcreef 1444.
Nae dat deſen verlaten was, ſoe is ghecomen
den eerſten Auguſti Ann. 1437. de vyfſte Prie-
ſter
Mr. JAN SAY DIRC AEMSZ, en heeft 1437.
ons Convent gheregiert 29. jaer. Deſen is in- Mr. Joannes Theodori Aemſz.
gheleit op ſinte Pieters dach *ad vincula*, ende
was een guet ghelcert man, die ſeer naerſtich
was om die gheeſtelicheit voer te ſtaen, ende
wort gheconfirmeert by Hr *Thiman Braem* gene-
rael vanden oerden, ende deſe Mr. *Jan* is gheſtor-

ven

ven den 3. Juny int jaer 1466. ende liet ons al zyn tytelicke haef, ende leit alhier begraven voort hoochautaer in onſe kerke.

Ende nae hem is ghecomen die ſeſte Pater

1466. Mr. WILLEM CLAESSZ VAN DER GOUDE, ende regierde 3. jaer, ende heeft dat huis weder verlaten des daechs nae ſinte Bonifacius A. 1469. (ende dat Convent heeft gheweeſt ſonder Pater tot des daechs nae ſinte Margrieten. Want die ſuſteren hadden ghecoren tot een Pater een ghenaemt Hr. *Cornelis* die bi hem wonachtich was, dat noch een jonc man was, mer die viſiteerders anghemerckt ſyn joncheit en hebben hem niet willen confirmeren, die ſuſteren des niet teghenſtaende hebben hem willen houden, ſegghende datmen een doechtſamen man overmits ſyn joncheit niet en behoefde te verſetten, ſoe dat ſy die reys niet en hebben connen vereenighen, mer ten leſten ſyn ſy noch gheaccordeert) en hebben ghenomen tot den ſevenſten Pater

1469. Hr. WALICH PIETERSSZ VAN OESTROP, ende regierde ontrent 46. jaer, deſen is daer ghebrocht op die ſceyding der Apoſtelen dach Anno 1469. ende was een conventuael van ſint Hieronymus binnen Delf. Ende heeft regiert totten jaere 1515. toe, ende is doen gheſtorven ende leit begraven in S. Hieronymus.

1515. Mr. JAN JANSSZ. VAN DELFT, is Pater geworden Anno 1515. ende is opgeleit op Arſenius dach den 19. July, out weſende 44. jaer, ende heeft geregeert 28. jaeren lang, ende is geſtorven op den 27. April Anno 1543. out weſende 72. jaeren, ende was een ſeer goodsvruchtich man, en liet het Convent alle ſyn tytelick goet.

1544. Mr. MICHIEL DOENSZ VAN DELFT, is Pater geworden ende ingeleit Anno 1544. op den 13. Decembris op S. Nicaſius dach, en was out 32. jaeren, ende heeft geregeert 21. jaeren, ende ſtarf Anno 1565. den 13. Auguſti out weſende 53. jaeren.

1565. Hr. CHRISTIAEN ADRIAENSSZ. CRUYS VAN DELFT, is Pater geworden ende ingeleit Anno 1565. op den 25. Auguſti, out weſende 32. jaeren, ende worden ingeleit by broeder *Willem van Horſſen* Generael van de derde oorden, en Mr. *Cornelis Muys* Pater van S. Agathen.

Maters van ſinte Barbaren Convent binnen Delft.

Reſtricet. *Haſe Dirck Jan Ramſz Weduwe*, die eerſte fundatrix met haer 2. kinderen, is Anno 1405.
1405. gecoren die eerſte Mater ende miniſtra van ſinte Barbaren Convent, ende heeft geregeert 24 jaere, ende is geſtorven A. 1429. op den 7. Auguſti, en leit begraven in onſe kerck opt choer beneden voor 't hoochoutaer.

1429. *Jan Lysbet Tewyns dr.* is gecoren die 2. Mater, int jaer 1429.

Willem Margriet Philips dr. is geweeſt die 3. Mater.

Wouter Aechte Jans dr. is geweeſt die 4. Mater, en is geſtorven int jaer 1487.

1487. *Jeſ Philips dr.* is gecoren die 5. Mater, Ann. 1487. ende heeft geregeert 18. jaeren, ende is geſtorven int jaer 1505.

1505. *Neelge Egberts dr.* is gecoren die 6. Mater A. 1505. out weſende 37. jaeren, ende heeft geregeert 36. jaaren, ende is geſtorven Anno 1541. op den 18. January out weſende 73. jaeren.

Ida Jans dr. vande Graef, is gecoren die 7. Mater Anno 1541. out weſende 47. jaeren, ende heeft geregeert 33. jaer, en heeft overmits haer ouderdom ende gebreckelickheit het officy verlaten Anno 1554. ende is geſtorven op den 7. Mey Anno 1577. out weſende 77. jaeren. 1541.

Martina Temans dr. van Bommene, is gecoren die 8. Mater Anno 1564. op ſint Jans gebortendach, ende heeft geregeert 6. jaeren. 1566.

Anna Arents dr van Tongeren, is gecoren die 9. Mater Anno 1570. donderdaechs int octaef van Pynſter, out weſende 37. jaeren, en de heeft geregeert 2. jaeren, en de is geſtorven van de peſt. 1570.

Agniet Arent Buys dr. van Dordrecht, is gecoren die 10. Mater Anno 1572. op ten dach van onſe Vrouwe in de Snee den 5. Auguſti, out weſende 44. jaeren, en heeft geregeert .. jaeren. 1572.

CHRISTIANUS CRUCIUS ADRICHOMIUS, * Delphius, natus 1533. die S. Valentino Martyri ſacro, Patre *Adriano Nicolai*, viro probo, & Catholicæ religionis retinentiſſimo, Proavunculum habuit *Martinum Dorpium*, S. Theol. Doctorem, & Profeſſorem Lovanii. Presbyter ordinatus 1566. Nonis Martii, Præfectus fuit Virginibus velatis ad S. *Barbaram* in Patria, ſucceſſor *Michaelis Dodani*, *Corn. Muſio* familiaris, quem Maximilianus, Marchio Verienſis, etiam in deliciis habuit, ſolitus per jocum illum appellare † *Barbaræ Patrem*. Inde à primis ſectatoribus pulſus, Machliniæ, Trajecti, & Coloniæ vixit; ſoletque ſe ſcribere *Chriſtianum Crucium*. Extat eo nomine edita Antverpiæ 1578. 12. *Vita Jeſu Chriſti* ex 4. Euangeliſtis breviter contexta cum anneva oratione *de Chriſtiana beatitudine*, quam habuit in Synodo ſive Capitulo, ut vocant, generali, celebrato Anno 1570. die 23. Julii. Chriſtiani Crucii natales, ſtudia, munia, fata,

Coloniæ autem in diſcutiendis Jeroſolymitanæ urbis, atque antiquitatis ruderibus verſatus, fidelem & accuratam operam poſuit; niſi quod *Beroſo*, *Manethoni*, & id genus ſuppoſititiis, ut creditur, Scriptoribus, ab *Annio Viterbienſi* vulgatis, plus æquo tribuat interdum. Scripſit autem *Theatrum Terræ Sanctæ*, cum Tabulis Geographicis, quod à morte Auctoris, Ann 1593. & 1600. in fol. *Arn. Mylius* Coloniæ foras dedit. elucubrationes obitus,

Adrichomius naturæ debitum ſolvit Coloniæ, Anno Dom. 1585. 12. Kal. Julii, ætatis 52. Exilii à Patria ob cauſam fidei 13. Conditus in Nazarethano Virginum Canonicarum Regularium S. Auguſtini Cœnobio, cui etiam aliquamdiu Hierarcha præfuit. Epitaphium hoc ibi dein memoriæ ejus poſitum: Epitaphium.

D. O. M.

MONUMENTUM REVER. ET ERUDITI
D. CHRISTIANI ADRICHOMI DELPHI
SACRATARUM VIRGINUM S. BARBARÆ
APUD DELPHOS HIERARCHÆ.
OBIIT ANNO CIↃ. IↃ. LXXXV. XII. KAL. JULII.
ANNO ÆTATIS LII.
EXILII VERO QUO CAUSA FIDEI
A PATRIA EXULAVIT XIII.

Vitæ ſeries hoc Rhythmo ab eomet depicta.

* *Val. Andr. Bibl. Belg.*

† *Petr. Opm Dec. 1. Lib. X. Mart. Corn. Miſ. pag. 57.*

Gens

Digitized by Google

Carmen ejus.

Gens Adrichoma Deo nomen, ſed patria Delphi
Vitam inter Batavos clara potenſque dedit.
Barbaræ *apud fanum rexi ſine labe Sorores,*
Integra quando domi paxque fideſque ſtetit.
Aſt ubi cuncta ruere, fides, pax, jura, receſſi,
Ante ferens patrio cura Ubiana ſolo.
Hic Solymorum urbem Bavarâ de gente dicabam
Ernesto, *præſtans & memorabile opus.*
Otia pertæſus, ſcripſiſſem plura, ſed atrox
Utile mors ſtudium ſuſtulit omne meum.

Sermones ejus tenemus non indoctos, qui me rentur ut lucem videant.

[illegible] receſſus. Dum ſub *Adrichomii* tempora per Pium V. abrogatur vulgo dictum *Trajectenſe Capitulum*; quod ſic colligata Cœnobia intra limites Traj. ditionis continerentur, multi Conventus ceſſerunt violentiæ. Cui renitæ ſunt inter ceteros Moniales S *Barbaræ*, duce Rectore Adrichomio, dicti *Capituli* aliquando *Diffinitore*, & acerrimo patrono.

Ducis Albani pœnitentiario. Durè hinc habentur Moniales, & Rector à Ducis Albani pœnitentiario, & ſociis Monachis, qui diras ac carceres minantur harum Rectori, totumque Conventum, non monitum, contra Euangelii Leges excommunicant; & licet improbum modum agnoſcant Patres, Sorores tamen ad abſolutionem petendam, tanquam reas compellunt; & nihilominus ut rebelles, etiam inter pocula traducunt. Hic interim & alibi per Hollandiam ex Statutis *Capituli Trajectenſis* rectè agebatur. Statuta ea teneo *Adrichomii* hujus calamo exarata.

Capituli Traj. cujus aliquando diffinitor fuit, ſtatuta. Inter ſalutaria ſtatuta, hæc obſervanda.

" Diffinitum eſt quod Minores non debent audire confeſſiones Sororum, nec ſermonem facere, nec ante cancellos cum Sororibus loqui, niſi adfuerit una vel duæ Sorores ordinatæ per Superiores.

" Item Viſitatores facient in omnibus Conventibus inquiſitionem de libris & ſcriptis Lutheri & aliis ſimilibus.

" Diffinitum eſt per Capitulum Generale, quod nullus Patrum admittet aliquam Sororem incluſam, ſive non incluſam ad menſam ſuam domo ſua ad edendum aut recreandum, ad vitandum ex hoc majus periculum.

" Renovatum eſt illud antiquum ſtatutum, quod Cantica Canticorum, Biblia ac etiam novum Teſtamentum ante annos aliquot impreſſa non legentur, juxta mandatum imperiale, nec detinebuntur in Conventibus Sororum.

Præter hæc Cœnobia, erat & Delphis Begghinarum ab ævo curia. Inter has ſanctitate vitæ excelluit *Gertrudis ab Ooſten*, ſive ab Oriente dicta, virgo *Voorburgana*, de qua inter hujus Patriæ Cælites actum *Bat. Sacr.* part. I. p. 183 & 184.

Begghinarum curia.

Templum diu deſtructum, ſed curia etiamnùm extat, ferè à Catholicis dudùm habitari ſolita.

Præter primarias binas, & Cœnobiticas Eccleſias, alia etiam Delphis olim nota ſacella; uti S *Cornelii Capella* extra portam *Waterſlotanam*, de qua in Delph. deſcript. Bleiswyckius pag. 296. Calviniani ritus præconibus ad eorum cultum conceſſa A. 1567 XXIX. Jan.

Sacella S. Cornelii.

S. Georgii. S *Georgii* ſacellum Xenodochio pridem ad uſum peregrinorum junctum, in gyrgathum dein verſum, à Fraternitâte ſagittariorum dotatum, à Wilhelmo Bavaro privilegiis ditatum juxta hoc ejus Diploma:

WILLEM by der genaden Goids Palens Grave op den Ryn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende Heere van Vrieſlant, doen kondt allen luyden, dat wy om ſonderlinge gunſt, die wy draegen, tot onſer getrouwer Stede van Delff, ende om meenigen gueden dienſt wille dye zy ons gedaen hebben, ende oft Godt wil noch doen ſullen, der ſelver onſer Stede van Delff, gegeven ende geconſenteert hebben, geven ende conſenteren mitſdeſen Bryeſf, dat zy tot euwigen daegen Ghiffiers weſen ſullen, van eenre Capelryen ſtaende in ſinte Joris Gaſthuys, int Noort-eynde binnen onſer Steede voornoemt, tot x. Ifiaers toe. ende want wy ditt onſer guede Steede voorſz, vaſt, ende geſtade gehouden willen hebben, voor ons, ende onſe Nakomelingen, ſoe hebben wy des in getuygeneſſe onſe Zegele an deſen Bryeff gehangen. Gegeven op onſen Huyſe tot Gorichum op ſinte Michyels dach int Jaer ons Heeren 1407.

Aderat inſuper S. *Antonii* ad portum ſacellum. Denique veteris Xenodochii ab Anno 1263. fundatum ſacellum, cujus ſacellanus gaudebat jure *Fratribus ac Sororibus ejuſdem Sacramenta adminiſtrandi, ſalvis tamen plebani Eccleſiæ de Delft oblationibus & juribus ſibi debitis*, juxta haſce tabulas:

S. Antonii & veteris Xenodochii ſacellum.

HENRICUS Dei gratiâ Trajectenſis Epiſcopus, univerſis præſentes literas inſpecturis Salutem in Domino ſempiternam Dilectorum in Chriſto fratrum Hoſpitalis Sancti ſpiritus in Delff in Hollandia noſtræ diœceſis obtentu precaminum Illuſtris Dominæ conſanguineæ noſtræ dilectæ Dominæ A. uxoris quondam Johannis de Avennis, devotis ſupplicationibus inclinati eiſdem Fratribus quibus in Chriſto Hoſpitali, in quo pauperibus & debiles hoſpitantur & caritative tractantur, habendi oratorium & idoneum Presbyterum Capellanum, qui in eodem Fratribus & Sororibus divina celebret, Conceſſimus facultatem prout in literis noſtris ſuper hoc confectis, ſine juris alieni præjudicio continetur. De novo in favorem Religionis propter Deum, præcipue cum favore quantum cum Deo poſſimus cupientes ipſis juxta corundem creatorum hujuſmodi cœmeterium, in quo Fratres & Sorores ac pauperes ejuſdem Hoſpitalis, dum neceſſe fuerit, tumulentur, nec non quod Presbyter Capellanus ipſorum confeſſiones eorum audire, & pro delictis eiſdem injungere prout ſecundum Deum viſum expedire videbitur Pœnitentiam ſalutarem, & alia ipſis adminiſtrare valeat Eccleſiaſtica Sacramenta, ſalvis plebani Eccleſiæ de Delff oblationibus & Juribus in præmiſſis ſibi debitis & ſine cujuslibet juris alieni præjudicio, autoritate præſentium indulgemus. Datum apud Amorſvord Anno Domini 1265. Sabbato proximo ante Simonis & Judæ. Prætereà noveritis me literas confectas ſuper Concordia & conſenſu de præmiſſis, inter viros nobiles & honeſtos, videlicet, Wilhelmum perſonam Eccleſiæ Prochialis in Delff, & Bartholomæum Patronum & Fundatorem ejuſdem Eccleſiæ ex una parte, & Fratres & Sorores dicti Hoſpitalis Sancti Spiritus in Delff, non cancellatas non abolitas nec in aliqua ſui parte vitiatas, Sigillis prædictorum ac plebani Prochialis Eccleſiæ de Delff, nec non ſigillo opidi de Delff ſigillatas, de verbo ac verbum vidiſſe & audiviſſe in hæc verba. Nos Wilhelmus perſona

ſona Eccleſiæ Prochialis in Delff, & Bartolomæus Patronus, & Fundator ejuſdem Eccleſiæ, notum facimus univerſis præſentia viſuris, quod cum quædam diſſentio inter nos ex una parte, & Fratres & Sorores Hoſpitalis Sancti Spiritus in Delff ex altera, occaſione quarundam literarum a venerabili Domino Epiſcopo Trajectenſi ipſis conceſſarum fuiſſet ſuborta, nos omni inter nos remota diſſentionis & quæſtionis materia, opus miſericordiæ circa dictum Hoſpitale prætendentes Dei intuitu ac reformandæ pacis & amicitiæ obtentu, nec non proborum virorum interventu precaminum ad dictorum Fratrum & Sororum devotas ſupplicationes inclinati, ipſis in dicto Hoſpitali concedimus & volumus ex conſenſu noſtro pleniore, quod omni gratia a venerabili Domino Epiſcopo Trajectenſi, in ſubſidium & commodum dicti Hoſpitalis conceſſa, abſque obſtaculo & contradictione quilibet a nobis vel Fratribus noſtris vel noſtris coheredibus, ſucceſſoribus & amicis, ſeu Eccleſiæ de Delff Plebano, quod abſit, faciendis perpetuo fruantur pacifice & quiete, ſicut in literis ſupradictæ gratiæ a prænominato Domino Epiſcopo ipſis conceſſis plenius continetur, videlicet quod Fratres & Hoſpitale ſupradicti Capellani, habeant cœmeterium, nolam ad pulſationem divinorum, nec non Capellanum ſibi congruum & honeſtum pro libitu voluntatis eorum aſſumant, qui eis & infirmis eorum ac aliis divinis intereſſe volentibus cum votis divina celebret, confeſſiones eorum audiat, Pœnitentiam injungat ſalutarem, & inungat mortuos dicti Hoſpitalis, in cœmeterio eorum ſepeliat, & cuncta eis adminiſtret Eccleſiaſtica Sacramenta. Hoc etiam adjecto, quod ſi dictam Prochialem Eccleſiam in Delff, contingat caſu fortuito poni ſub interdicto ſpeciali, Capellanus dicti Hoſpitalis per quindenam ſecundum ſuam conſuetudinem divina celebrabit, ſi autem dicta Eccleſia diutius ſub interdicto perſeveret, dictus Capellanus ex tunc ea hora diei, quam Plebanus Prochialis ipſi aſſignaverit, celebrabit, & ad unam tantum Miſſam in dicto Hoſpitali pulſabitur, licet plures Miſſas in die a Fratribus ſeu Religioſis a quibuſcumque dici contingat; in die vero & tota Octava dedicationis Capellæ vel altaris Hoſpitalis ſæpe dicti, quolibet anno oblationes ad manus ejuſdem Capellani venientes, in uſus Pauperum cum voluntate Prochialis Plebani plenarie committantur. Salvis oblationibus & jure matricis Eccleſiæ per omnia in præmiſſis. In hujus rei teſtimonium & munimen Sigillis noſtris & Prochialis Plebani in Delff, nec non & ſigillo opidi de Delff præſentes literas fecimus communiri. Datum & actum apud Delff, Anno Domini 1268. in die Andreæ Apoſtoli. In cujus rei teſtimonium, ego Theodorus de Mada ſupradictus, ad preces Fratrum & Sororum Hoſpitalis ſæpe dicti, præſens tranſſcriptum ſigillo meo proprio ſigillavi. Datum ut ſupra.

S. Spiritus, aliquandò & S. Eliſabethæ, & S. Chriſtophori appellatum; Xenodochium iſtud in antiquis Tabulis, nunc Hoſpitale *S. Spiritus*, modò *S. Eliſabethæ* Hoſpitale vocabatur; aliquando & SS. Chriſtophori & *Eliſabethæ Xenodochium*, ut eſt in Cod. Eccl. Traj. MS. quia Divis iſtis ſacrum erat. Ibi *Vicaria* pridem ſeu officium perpetuum. Sic enim lego in dicto MS, Codice Traj.

ubi pridem Vicaria: "In Xenodochio *SS. Chriſtophori* & *Eliſabethæ* ad officium perpetuum ibidem, vacans per "mortem Dni *Petri Joannis*, inſtitutus eſt Ao. "1572. *Joannes Joannis de Zucren.*"

& Xenodochium novum, & S. Magdalenæ dictum, aliaque pietatis monumenta. Veteri huic acceſſit novum Xenodochium, & *S. Magdalenæ* Hoſpitale dictum: extra quod etiam Delphis Orphanotrophium peſtiferorum, ut etiam inſanorum ædes, atque domus leproſorum, vulgò *Lazaria*, quia S. *Lazaro* nuncupata, extra portam Hagienſem ſita, modò in ædes privatas verſa; aliaque pietatis monumenta luculentè deſcripta a Theodoro Bleyſwyckio in continuatione *Deſcript. Delph.* pag. 456 &c.

Eruditis jam ſuprà recenſitis, annumerandi ex Delphiis, maximè e Theologorum ordine,

Viri inter Delphios eruditi. ÆGIDIUS DELPHIUS, Theologus & Poëta pro ſuo ævo non contemnendus, cujus familiaritate admodum delectabatur *Deſiderius Eraſmus*.

JOANNES DELPHIUS, Argentinæ Cõ-Epiſcopi munere aliquamdiu functus, ſcriptis Theologicis in publicum editis clarus.

Mr. THEODORUS DELPHIUS, Bavari Ducis Alberti alumnus & aulæ ejus Eccleſiaſtes.

HUGO BELETUS, Cœnobii Egmondani primùm, dein Carthuſianorum Capellæ Abingiæ apud Hannones Prior ſub Ann. 1465.

PETRUS SLUPICK, Delphius, itidem Theologus, Ord. Minorum Franciſcanus.

ADAMUS SASBOUTUS, Theologus ejuſdem Ordinis inſignis, Linguarum Latinæ, Græcæ & Hebraicæ longè peritiſſimus, Lovanii ex ſanguinis ſputo extinctus Ao. 1553. ubi apud Minoritas ejus extat monumentum. De quo pluribus in Annal. Ord. *Luc. Waddingus*.

CHRISTIANUS ADRICHOMIUS, Theologus antiquitatis Eccleſiaſt. peritiſſimus, de quo ſupra, & *Bat. Sacr.* part. 2. p. 215. pluribus.

Fr. FRANCISCUS ROLANDUS, Delphius, ejuſd. Ordinis Theologus, Ultrajecti defunctus Ao. 1602. Idib. Sept.

MICHAEL VOSMEERUS, *Adami Sasbouti* jam memorati nepos, cujus & vitam deſcripſit, & pro ſcriptis ejus Apologiam, aliaque: e vivis ceſſit Ao. 1616. Kal. Oct.

SASBOLDUS VOSMEERUS, ejuſdem etiam *Adami* nepos, atque *Michaelis* frater germanus, S. T. L. Archiepiſcopus Ultraj. & Philippenſis. Cujus natales, geſta, munia amplè celebrata *Bat. Sacr.* part. 2. p. 45. &c.

NICOLAUS A BLEYSWYCK, Delphius, e primis D. Pancratii apud Leidenſes Collegii Canonicis, Ordine ſc. iv. Ao. 1366. juxta *Joannis Gerbrandi a Leidis* calculum.

FRANCISCUS SONCK, Delphenſis, J. V. Doctor, Catedr. Ultraj. Eccl. Canonicus.

CORNELIUS MUSIUS, cujus vitæ ſeries data *Bat. Sac.* part. 2. p. 213. & 214.

CORNELIUS PYNACKER, Delphius, Juriſperitus in Academia Lugduno-Batava, qui dein in Groningana pridem erecta jura docuit.

VALERIUS GOUTHOVIUS,

CORNELIUS GROTIUS, J. C.

HUGO GROTIUS,

PONTUS HEUTERUS, aliique plures, qui a Theod. Bleyſwyckio longa ſerie *Deſcript. Delph.* cap. 6. atque ab aliis recenſentur.

Cœno-

Cœnobia extra portas Delphenſes.

Cœnobia ſuburbana; I. Carthuſianorum; conditor, reſtaurator, ultimus Rector. Inter Cœnobia ſuburbana, fuit olim Carthuſianorum, ſitum ad portam qua in Maeſlandiam iter eſt, *S. Bartholomæi in Hieruſalem* nuncupatum, fundatum ſub A. 1430. a *Francone Borſalo*, Comite Ooſtervandiæ apud Zelandos. Reſtaurarat illud ac novis ſtructuris plurimùm exornarat, paucis antè devaſtationem annis, *Bartholomæus Strenghius*, illic Prior. Hujus alumnus ſub ultimo Priore, *Joanne Eſchefano*, *Juſtus*, ſeu *Judocus Goudanus*, ex nobili Schoonhoviorum apud Brabantos familia natus, per viam, cum Ultrajectum peteret, comprehenſus, præclaro agone, quod & carne veici, & è vaſis ſacris bibere recuſaret, Brielæ Ann. 1572. Kal. Aug. mortuus eſt. Illorum Monaſterium in Noſocomium eſt converſum.

S I O N.

II. Sionenſe; ſitus, [a] Mille circiter paſſus a Delphis in agro Ryſvicenſi, ædificatum *Sionis* Cœnobium, loco ubi "quondam DD. Fratrum M. Aurelii Antonini "Philoſophi, & L. Ælii Commodi Veri A. A. "prædium fuiſſe putatur, teſtante hoc marmorea illa columella, (agri fuiſſe terminum opinor) quæ non procul indè aliquot antè annos, "dùm vomere altius novali impreſſo arantes equos remoratur, effoſſa eſt cum hac inſcriptione:

IMP. CÆS.
M. AUREL. ANTO-
NINO. AUG. PONT.
MAX. TR. POT. XVI.
COSS. III. ET
IMP. CÆS.
L. AUREL. VERO AUG.
TR. POT. II. COS. II.
A. M. A. E. C.
M. P. XII.

Cœnobium *Sion*, ex Delphenſi *S. Hieronymi* fuit progenitum.

initia, Hujus initium ex *Fratrum Annotatis*, ita refert *Not. Epiſc. Dav.* cap. 2. §. 1. J. Lindebornius.

"Regolares iſti audentes fortuna ſunt adjuti, "inque ſpe elati, majora ſibi promittentes timebant, ne locus temporis ſucceſſu ipſis fieret "anguſtus: conſultius itaque eis viſum eſt capere locum aptiorem & latiorem extrà oppidum, "ubi ſe poſſent ad libitum perſonis & loco dilatare. Aſſumptis ergò aſſenſu Ordinarii omnibus utenſilibus, Altaribus & Fratrum ſuorum "reliquiis profecti ſunt extrà oppidum, in locum "quem vocavêre *montem Sion*, & ad Fratres noſtros (Delphis) reverſus eſt locus deſertus."

Nuncupatum autem erectum illic Cœnobium, *S. Mariæ matris Domini in Sion.*

nobilis incola Deſ. Eraſmus; Quandò autem erectum ſit, hactenus non comperimus. Ab Anno 1486. viguiſſe certum eſt, cum ex ipſa Eraſmi vita, *Eraſmo auctore* ad frontem Colloquiorum ejus impreſſâ, palam ſit, eum parentibus mortuis Canonicis Regularibus in *Sion*, propè Delphos, in diſciplinam traditum eſſe:

[a] *Petr. Opm. Dec. 1. l. 6. pag. 43.*

"Atque interea locum in Monaſterio Canonicorum repererat, qui vulgo Regulares dicuntur in Collegio, quod eſt juxta *Delft*, dicto "*Sion*, quæ domus eſt principalis ejus Capituli." Accidit id ſub Ann. 1486. Et quia Cœnobium iſtud ibidem laudatur, tanquam *Sion*, Cœnobium antè Ann. ejus ſeculi 1444. fundatum fuiſſe.

Anno quippe 1444. 1v. Maji decretum fuit communi conſilio, cùm illius inſtituti Monaſteria quotidiè per Hollandiam excreſcerent, Capitulum *Sion* ad normam Windeſemenſis apud Tranſiſalanos Capituli efformare. in Capitulum generale erectio;

A natali loco, qui eſt *Sion*, dictum fuit *Sionenſe*.

In vet. Codice membraneo MS. qui continet privilegia, jura & bona Canonicorum Regularium Amſtelodamenſium, Alcmaricoſium, *Heylóenſium*, aliorumque per Hollandiam Cœnobiorum, vocatur etiam ſubindè *Capitulum Hollandienſe*; haud dubiè quia Hollandiæ finibus continebatur. De quo [a] Jac. La Torrius in *Relat. Rom.* in hunc modum; "Capitulum quod Hollandiæ finibus continetur, Prioribus paret Cœnobii *Sionis*, quod mille circiter paſſus à Delphis celebri Batavorum oppido in agro Ryſvicenſi ædificatum, &c." Ex dicto membraneo Codice, quem poſſideo, palam fit ab Anno 1438. viguiſſe Cœnobium iſtud. Nam in Tabulis *Walravi de Morſſa*, *electi Epiſcopi Traj.* 6. Aug. ejus anni, cum in finem contectis, ut *Heyloenſe* Cœnobium, quod hactenus Regulam S. Franciſci profeſſum fuerat, ad Regolam Canonicorum Regul. S. Auguſtini tranſiret, notata ac ſignata comperio nomina, *Joannis Nicolai*, *Prioris Canonicorum Regularium*, *domûs ſc. Gregorii dicti Emaus in terra de Steyn*, *nec non & fratris Joannis Nicolai*, *Prioris Canonicorum Regularium montis Sion propè Delft.*

[b] Diſciplina namque, ſtudio *Joannis Nicolai*, Rectoris Steynenſis, & toti cœtui Canonicorum Regul. tam virorum quàm Monialium Præfecti, per Rodolphum Traj. Epiſcopum, de quo ſuprà ſub *Steynenſi* Cœnobio, refarcita, eò rem adduxit, ut in Capitulari Congregatione per Nic. Cuſanum. apud *Sionem* habita Ann. 1444. 1v. Maji communi conſilio decreverint, quò certius normam illic præſcriptam ſervare poſſent, relicta Windeſemenſi Congregatione, aliam per Hollandiam erigere, ſeque ibidem univerint tam firmo pacto, ut [c] *ab hac colligatione*, *obedientia & unione nullum Monaſterium noſtrorum prædictorum ſe abſtrahere*, *ſubducere*, *aut abſcindere debeat*, *aut poſſit*, &c.

Cardinalis de Cuſa, S. Petri ad vincula Presbyter Cardinalis & Sedis Apoſt. per utramque Germaniam delegatus, auctoritate qua fungebatur Capitulum iſtud confirmavit, ſicut Windeſemenſe Generale Capitulum ſub Frederico Blankenheimio inchoatum, auctum & firmatum, a Bonifacio IX. Pont. Max. roboratum, noviſque privilegiis auctum, juxta Auctorem *Magni Chronici Belgici*, ad Ann. 1396. & 1397. pag. 341.

Prædicti enim Canonici *Cardinali* Cuſano hiſce in regionibus verſanti ſupplicarunt, ut ſub Rom. Pontificis auſpiciis ſodalitatem hanc erigere poſſent, ipſeque eam iiſdem privilegiis & conceſſionibus proſequi vellet.

Cuſanus petitioni eorum annuit per ſequens Anni 1451. 20. Sept. Diploma.

[a] *Iac. La Torrius Relat. Rom.*
[b] *Acta Cap. gen. in Steyn propè Goudam.*
[c] *Litteræ Collig. pag. 5.*

Nico-

NICOLAUS miſeratione divinâ Tituli ſancti Petri ad vincula ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis per Allemanniam Legatus, dilectis nobis in Chriſto filiis, Prioribus, Conventibus, & perſonis Monaſteriorum B. *Mariæ Virginis* in *Syon* propè *Delff*, ſancti Michaelis in *den Hem* propè Schoonhoviam, ſancti Gregorii in terra de *Steyn* propè Goudam, Trajectenſis Diœceſis, aliorumque Monaſteriorum veſtro Capitulo ſubditorum, per Priores gubernari ſolitorum, Ordinis ſancti Auguſti Canonicorum Regularium Prioribus, Prioriſſis, Rectoribus & Conventibus, ſalutem, & ſinceram in Domino caritatem. Sacræ Religionis, ſub qua devotum & ſedulum exhibetis Deo famulatum, promeretur honeſtas, ut votis veſtris, illis præſertim quæ ex devotionis fervore prodire conſpicimus, quantùm cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Exhibita ſiquidem nobis pro parte veſtra ſupplicatio continebat, ut veſtram Capitularem Colligationem Apoſtolicis gratiis & privilegiis, adinſtar Capituli de Windechem ejuſdem Ordinis munire dignaremur. Veſtris igitur humilibus precibus inclinati, eandem veſtram Capitularem Colligationem gratam habentes & ratam, auctoritate noſtræ Legationis approbamus, ratificamus, & in nomine Dei confirmamus, ac omnibus & ſingulis per felicis recordationis Martinum Papam Quintum Capitulo de Windechem conceſſis & indultis, præſentibus his communimus, juxtà modum & formam de verbo ad verbum qui ſequitur, & eſt talis, Martinus Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, &c. . . . .

cui varia concesſa privilegia,

Confirmantes vobis omnia & ſingula privilegia, gratias, & indulgentias ab Ordinariis veſtris, ſive quibuſcumque aliis, Eccleſiaſticis vel ſecularibus Poteſtatibus, Collegiis & Conventibus, quæ præmiſſis non obviant, ritè indulta. Datum Arnem. Trajectenſis Diœceſis ſub noſtro ſigillo, die lunæ viceſima menſis Septembris, Anno à nativitate Domini milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Nicolai, divinâ providentiâ Papæ Quinti, anno quinto.

a Rudolpho Dieph. & Philippo Burgundo, Ultraj. Epiſcopis firmata.

Philippus Burgundus, Traj. Epiſcopus facultates a Martino V. Nicolao Cuſano; Rudolpho Diepholdio deceſſore ſuo conceſſas, ſeq. Diplomate confirmat:

PHILIPPUS de Bourgundia, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, dilectæ nobis in Chriſto congregationi utriuſque ſexus Capituli Generalis Regularium *Montis Syon* noſtræ Diœceſis, Salutem in Domino. Cum religioni ejuſdemque diſciplinæ ac obſervantiæ ferventer intendatis libentius humili veſtræ ſupplicationi ad nos annuimus. Nos igitur ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ Martini quinti, ac reverendi Patris Domini *Nicolas de Cuſa*, tituli ad vincula ſancti Petri Cardinalis, Rodolphi de Diepholt, prædeceſſoris noſtri ac fratris *Johannis Nicolai*, piæ memoriæ litteras, inſtitutionem, gratias, facultates, declarationes, extenſiones, abbreviationes, indulta & privilegia in eis contentas & contenta prædictæ veſtræ congregationi conceſſas & conceſſa noſtra ordinaria auctoritate Canonica permiſſione innovamus, renovamus, approbamus, ratificamus & in Dei nomine confirmamus. Deque ſpeciali gratia ut perſonas utriuſque ſexus veſtræ congregationis, ſimiliter & alias utriuſque ſexus perſonas veſtræ viſitationi quacumque auctoritate ſubjectas, fugitivas, aut qualitercunque criminoſas cum invocatione brachii ſecularis quatenus opus fuerit capere, reducere, corrigere, nec non ſibi ipſis mortem conſcientes in loco prophano libere abſque contradictione cujuſlibet ſepelire poteritis, miſericorditer in Dei nomine indulgemus per præſentes ſigillo noſtro ad cauſas munitas Anno Domini milleſimo, quingenteſimo, decimo octavo, menſis vero Aprilis die penultima.

De mandato Domini Vicarii,

CORNELIUS CORNELII, SS[t].

celebritas,

Porrò quam celebre fuerit *Sionenſe Capitulum*, Anno 1475 ex eo etiam conſpicuum eſt, quod cum ad S. Hieronymi Canonicorum Regularium ad portas Leidenſes Cœnobium indicta eo anno eſſent Comitia, ob cenſum a Carolo Audace, Hollandiæ Comite Cœnobiis per Hollandiam imperatis, *eò ſe contulerunt omnes religioſi viri ac mulieres Capituli Windeſemenſis, ac Sionenſis.*

Colligatio,

Inter alia Cœnobii ejus monumenta ad manus mihi eſt liber MS. in Perg. continens Regulam D. Auguſtini, leges, colligationem, ac confirmationem Sionenſis Capituli, & *Conſervatorium* Sixti IV. P. R. quo Cœnobium S. *Mariæ Virginis in Syon* commendat S. *Martini Colon.* & S. *Laurentii in Oeeſtbroech Abbatibus, & Decano Eccleſiæ S. Mariæ in Haga-Comitis, Colon. & Traject. Diœceſis*, adverſus uſurpationes & irruptiones omnes.

Cœnobia Societati iſti adſcita, ex Saſboldi Voſmèri Archivo, relata habes in J. Lindebornii *Notitia Epiſcop. Dav.* cap. 2. & *Bat. Sacr.* part. 2. p. 232.

Ea,

Ceterùm, ut ex Judoci Henrici MS. monumentis refert Theod. Bleyſwyckius, 30. *Jan. Ann.* 1544. *Stilo Delfenſi veſpere ſub ſeptimam & octavam horas, ab ignotis hominibus incenſum eſt Cœnobium Regularium in Sion, extra muros Delphenſes, & abſumptus primùm adytus Eccleſiæ cum Altaribus, integer ambitus, cum cellis omnibus, noſocomio, triclinio, culinâ, cœnaculo, & gynæceo. In ſuſpicionem mox venit unus ex Schoonhovenſibus Presbyteris, in illud immiſſus.* Ex Bleyſwyckii conjectura reſtauratæ denuo ſunt ædes hæ: ſed ſub Hiſpanorum incurſus, ne urbi hinc inſidiarentur, ut & alia duo ſuburbana Cœnobia, Senatûs juſſu deſtructæ, in ampliſſimum & amœniſſimum hortum verſæ ſunt, ubi ad Occidentem ſepulchralis lapis viſitur cum calice & duabus ampullis, ſub hac inſcriptione Goticis litteris, *Anno* 1479. 28 *die Februarii, obiit Dom. Jacobus, Theodori filius, Leidenſis, Deus animæ ejus miſereatur.* Et ſub calice & ampullis, *Orate pro me homines.*

immutatum,

NOOTDORP,

Noordor- pium, Parochia, Divus Tut. Collatores,

Alius a *Noort-dorp*, ſub collibus arenariis *Kennemariæ* M. P. III. in Occidentem ab *Uitgeeſt.* Ille enim Delphlandiæ ſub ejus Decanatu pagus, Diœc. Traj. cujus Eccleſia, ad collationem Holl. Comitum, S. *Bartholomæo* Apoſtolo nuncupata. Pagum hunc, quin & viciniam *Nieuveer*, & dominium *Hogeveen* curabat circa Ann 1656. inhabitans Paſtor, qui & loci primus fundator,

Paſtores.

CORNELIUS LELIEVELT, Stompwycanus,

canus, Cong. Oratorii Presbyter. Hic verò ex *Nootdorp* proſcriptus, & in mentia infirmitatem lapſus, obiit circà Koudekerkam.

Con [illegible] hunc ſubſecutus eſt,

NICOLAUS OUSTHOORN, ex agro Delphenſi, ſtudii Colon. ut pluribus *Bat. Sacr.* part. 2. p. 234.

Nootdorpo, ſeu, ut eſt in Codice MS. Decanat. hujus *Noortdorpo* vicinus,

PYNACKER,

Pynacker. Parochia, Div. Tut. Delphenſis agri Prætorius pagus, cui Paroch. Eccleſia, in qua Beatæ *Mariæ* Nativitas, ac S. *Joannes Baptiſta* honorantur.

Collatores, Curam ejus conferebant pridem Holl. Comites, ex quorum nominatione ultimus Paſtor Aº. 1577. D. *Guilielmus*. Ex eorum dono collatio penes *Coninxveldiani* Cœnobii Præpoſitos.

priſci, Paſtores ab illis dati

Aº.1316 ARNOLDUS HERENTHALS.

1337. GERARDUS DE DELFT.

13 . . ALWINUS WIMAS.

1351. GODEFRIDUS DE POEL, Ordinis Præmonſtrat.

Sasboldus Voſmêrus, juxtà Chartam Anni 1603. 18. Sept. curam Pynackerenſem contulit

JACOBO ODULPHI, Hollando Boreali ex *Sybekerſpel*: qui indè Paſtor conſtitutus in *Wegghenum*, ibi deceſſit Ann. 1621. menſe Martio. Pagum illum dudùm excoluit ſuprà memoratus

GUILIELMUS HUGONIS: ſed mœſtiæ accreſcente ceſſit Curam illam,

ADRIANO STELLÆ, S. T. B. form. qui hinc *Rinzaterwoudanus*, indè Cuylenburgenſis Paſtor creatus, ſucceſſores habuit,

Mrum CYPRIANUM ORMS,

THEODORUM CROONEVEEN, ex pago *Soetermeer* oriundum, illic Paſtorem defunctum 15. Aprilis 1685

& hodierni Paſtores: NICOLAUM HENRICUM VANDER POORT, Hagæ-Comitanum: & eo Ultrajectum evocato,

IGNATIUM VAN HEYNINGEN, ex Koudekerka propè Leidam ortum, S. T. B for. Et cum is, cui minus cum villanis conveniebat, Dordracum deſtinaretur,

LAMBERTUM VAN RYN, Weſopienſem, antè vice-Paſtorem Rotterodami; atque illo munus ſponte abdicante,

JOANNEM DE ROY, Ultrajectenſem, ſtudii Rom. antè coöperatorem in Begghinatu Amſtelodamenſi, mortuum Paſtorem in Pynacker, 8. Maji Ann. 1705.

GODEFRIDO VIANE, Ultrajectenſi, anteà Paſtore in *Teckop*, loco illius aliquantiſper deſervitore; ibidemque mortuo, ob temporum acerbitatem ad eidem Curæ deſerviendum admiſſus eſt a Cleri Primoribus N. . . . *Correége*, Hagæ-Comitanus, ex-Jeſuita.

Vicaria. In Pynackerenſi Parochia pridem fuit *Vicaria B. Mariæ Virginis.*

CONINXVELDIANUM COENOBIUM.

Coninxveldianum Cœnobium; Sub Pynackerenſi Parochia ad muros Delphenſes, qua Rotterodamum itur, nobile olim viguit Cœnobium Sanctimonialium Ordinis Præmonſtratenſis, cui Campi Regii, vulgò *Coninksvelt*, nomen.

initia, Fundavit illud Anno 1255. *Richardis*, Wilhelmi Regis amita, ſoror ejus perperam in

ſitus, *Chronico magno Belgii* pag. 241. appellata, dum ad annum iſtum ſic refert: *Eodem anno domicella* Richardis *ob remedium animæ* fratris ſui

prædicti Regis Monaſterium puellarum Ordinis Præmonſtratenſis in allodio patrimonii ſui, quod Campus Regalis *dicitur, ædificare cœpit; quod etiam ad felicis recordationis ſuæ memoriam devotiſſimè conſummavit.* Ædificavit illud *Richardis*, ut jam audivimus, ex *Palatio ſuo Campi regii*; idque *in remedium animæ*, ut per ætatem iſtam ferè fiebat, Wilhelmi Regis, Holl. Comitis, cujus ipſa erat amita: vel ut habet Henricus Thaborita & Joannes à Leidis *lib*. 23. *Hiſt cap*. 31. matertera; nam hi voces has, quæ unum idemque ſunt, confundunt. auctores; Richardis,

Fundus hic, juxtà Petrum Opmeerum * *ab auſtrali parte Canonicorum Præmonſtratenſium ſitus fuit . . . Guilelmus autem*, inquit is, *hos Monachos Præmonſtratenſes Metelliburgum ad occupandum Cœnobium paucorum molè feriatorum Canonicorum Regularium tranſmiſit, illorumque Monaſterium in Xenodochium convertit.*

Religioſa *Richardis* & devota fuit, quæ non tantùm Campum Regalem fundarit, ſed & Cœnobii Loſdunenſis dotem non parum auxerit; ut palam fit ex Charta Ann. 1270. ſub Loſduno exhibita: quin & Sanctimonialem facit *Chronicon Goud.* in vita Wilhelmi II. qui fundationem conſummavit Anno 1266. quo & obiit *Richardis*.

Sic enim Henricus Thaborita prædictus l. 8. Chron. apud A. Matthæum Tom. VI. *Analect. Vet. & Nov.*

Anno Domini 1266. *matertera Wilhelmi Regis* Richarda, *domicella de Delft ad remedium animæ Regis ædificavit Monaſterium Sanctimonialium Ordinis Præmonſtratenſis in allodio ſui patrimonii, quod* Campus Regalis *dicitur: quæ obiit poſtea anno eodem, & ſepulta eſt in Middelburch.* Opmeerus † ſepultam dicit eo loco: ibi enim, inquit, ſepulta, eo uſque jacuit, donec Monaſterio devaſtato urna ejus plumbea in templum novum fuerit tranſlata Anno 1572. Agnoſcit amitam Wilhelmus ipſe in Charta Anni 1248. hujus tenoris:

WILHELMUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus univerſis ſacri Imperii fidelibus gratiam ſuam & omne bonum. Ad notitiam ſingulorum volumus pervenire, quod nos, qui juſtis petitionibus facilem conſuevimus præbere aſſenſum Richardi Domicellæ de Hollandia, dilectæ amitæ noſtræ, quam ſincero, ut juſtum eſt, diligimus affectu &c.

Quin & ad manum nobis eſt Charta ejuſdem Wilhelmi Regis, Anni 1251. qua portionem terræ ad uſum loci ſacri deſtinat:

WILHELMUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Imperii fidelibus præſentem paginam inſpecturis gratiam ſuam, & omne bonum. Volentes dilectam Amitam noſtram Ricardem Domicellam 't Zallandt, proſequi gratiâ ſpeciali, eidem tenore præſentium duximus concedendum, quod ſi tandem in Civitate noſtra de Delf Conventum Religioſorum vitam regularem profeſſorum, ædificare contigerit, de redditibus terræ noſtræ in Delf, quæ *Hurware* vocatur . . . . jugera, quæ vulgò *mergen* nuncupantur, ſive per emptionem ſive eleemoſynarum largitionem ad dictum Conventum modo quocunque perveniat, liberè habeat, & quiete perpetuo poſſideat. . . . . . . A. 1251. 8. Kal. Julii. Indictione 2. & Wilhelmus, Rom. Rex.

* *Petr. Opmeer Operis Chronog. p 657.*
† *Pet. Opmeerus ibid.*

Pynacrenſis Eccleſia, ad Holl. Comitum pridem collationem Cœnobio huic collata.

Florentius, Hollandiæ Tutor Anno 1255. in ejuſdem Cœnobii dotem confert vicinam Pynacrenſem Eccleſiam cum omnibus ſuis proventibus; juſque *Patronatûs*, ut vocant, quod Hollandiæ Comites in Eccleſiam iſtam habebant, eidem Cœnobio cedit. Diploma Florentii ſic ſonat;

NOs Florentius Tutor Hollandiæ notum facimus univerſis præſentem litteram inſpecturis, quod nos conſideratâ neceſſitate novellæ Plantationi Sanctimonialium de Coningsfelt jus Patronatûs Eccleſiæ de Pynacker, & ipſam Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis, cedente vel decedente Wilhelmo Rectore ipſius Eccleſiæ, dictis Sanctimonialibus divinæ retributionis intuitu liberaliter duximus aſſignandam. Ita inquam, quod eandem Eccleſiam per legitimum Vicarium ſui Ordinis procurent & faciant in perpetuum deſerviri. Ne autem ſuper hoc impoſterum valeat aliquis dubitationis ſcrupulus ſuboriri, præſentem paginam prædictis indulſimus ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum apud *Hagam* Anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſeptimo, in Cathedrâ beati Petri Apoſtoli.

Collationem ratam habet Henricus Traj. Epiſcopus.

Henricus, Ultrajectinus Epiſcopus donationem hanc ratam habet ſeq. Diplomate;

HEnricus Dei gratiâ Trajectenſis Epiſcopus, dilecto in Chriſto Jo. Decano Eccleſiæ S. Johannis Trajectenſis ſalutem in Domino. Cùm Vir nobilis bonæ memoriæ quondam Florentius Tutor Hollandiæ jus Patronatûs Eccleſiæ de Pynacker, & ipſam Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis, cedente vel decedente Wilhelmo Rectore ipſius Eccleſiæ, dilectis in Chriſto Sanctimonialibus novellæ Plantationis in Coningsfelt, divinæ retributionis intuitu liberaliter duxerit conferendam; Ita quod eandem Eccleſiam per legitimum Vicarium ſui Ordinis officiari procurent, & faciant in perpetuum deſerviri, prout in litteris ipſius nobilis ſuper hoc confectis plenius continetur. Nos prædictarum Sanctimonialium Monaſterii in Coningsfelt devotis in hic parte ſupplicationibus inclinati, collationem & aſſignationem juris Patronatûs prædictæ Eccleſiæ & aſſignationem ipſius Eccleſiæ de Pynacker eis factam, quia ritè & legitimè factæ ſunt, auctoritate præſentium confirmamus, & præſentis ſcripti ſigillo communimus, diſcretioni tuæ præſentium auctoritate mandantes, quatenus prædictas Sanctimoniales in præmiſſis contra noſtræ confirmationis tenorem non permittes ab aliquibus indebite moleſtari, moleſtatores hujuſmodi auctoritate noſtra per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Datum apud Trajectum Anno *D. 1259.* in Oct. Nat. beati Johannis Baptiſtæ.

Aleydis,

Aleydis, *Wilhelmi Regis ſoror prædictam* donationem *comprobavit Anno 1261.* ex ſeq. charta.

ALeydis quondam uxor *D. Johannis de Avennis*, Turrix Hollandiæ & *Zelandiæ*, univerſia *præſentia viſuris ſalutem in Domino*. *Univerſitati noſtræ ſignificamus*, quod nos donationem & *jus* Patronatûs Eccleſiæ de Pynacker cum omnibus proventibus ſuis, *prout dilectus Frater* noſter *Dominus Florentius* piæ memoriæ Sanctimonialibus *in* Regio Campo aſſignavit, ratificamus. Datum in Zande Anno *D. 1265.* in die animarum.

Altera per eandem *Aleyden* comprobationis charta Anni 1264.

ALeydis quondam ſoror Domini Wilhelmi Regis Romanorum illuſtris, & quondam uxor D. Johannis de Avennis, univerſis præſentem litteram inſpecturis, ſalutem & noſcere veritatem. Quanto ſincerius loca religioſa diligimus, tanto libentius ſuper hia quæ ipſorum profectum reſpiciunt, favorem eis benevolum impertimur. Igitur ad notitiam ſingulorum cupimus pervenire, quod cum adhuc hæreditario jure & ſucceſſivè poſt dilectum Fratrem noſtrum Dominum Florentium terram Hollandiæ & Zelandiæ tueremur, & Eccleſiaſtica beneficia vacantia, ad noſtram in eadem terra ſpectarent donationem ſive præſentationem. Nos conſideratâ neceſſitate novellæ Plantationis Sanctimonialium Præmonſtratenſis Ordinis in Coningsfeit, omne jus Patronatûs, collationis ſeu præſentationis, vel Perſonatûs Eccleſiæ de *Pynacker*, & ipſam Eccleſiam ad nos pleno jure ſpectantem cum omnibus proventibus & pertinentiis ſuis, ſtatim cum vacabat poſt mortem Domini Wilhelmi legitimi Plebani tunc temporis ipſius Eccleſiæ, dictis Sanctimonialibus divinæ retributionis intuitu liberaliter & pie contulimus, & adhuc conferimus perpetuo ſine calumnia poſſidendam. Ut autem hæc pia & juſta collatio facta ob remedium animarum claræ memoriæ Fratrum noſtrorum D. Wilhelmi Romanorum Regis, & D. Florentii, qui dictum Monaſterium aſſiduè ſpeciali proſecuti ſunt prærogativa favoris ſtabilior & inviolabilior obſervetur, in evidentiam pleniorem præſentem paginam ipſis Sanctimonialibua contulimus ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum apud Coningsfelt Anno Domini 1264. Feriâ ſextâ ante Feſtum beati Johannis Baptiſtæ.

His accedit teſtimonium *Aleghtildis* Comitiſſæ Hollandiæ & Matris D. Wilhelmi Romanorum Regis, quo teſtificatur, D. Wilhelmum Sanctimonialibus in Koningsvelt donaſſe jus Patronatûs Eccleſiæ in Pynacker, ipſamque Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis; & eam donationem poſtea ratificatam a Florentio, & Aleyde ut *ſupra*. A. 1264. *Diploma ſic habet.*

& Yechtildis Comitiſſæ, eand. in confirmant.

NOs Alegthildis Comitiſſa *Hollandiæ*, & mater *Domini Wilhelmi* quondam *Regis* Romanorum *Illuſtris*, notum facimus Univerſis præſentem litteram inſpecturia, quod audivimus, & ob hoc meritò teſtimonium perhibebimus in æternum, quod dilectus filius noſter Dominus Wilhelmus quondam Romanorum Rex ſemper Auguſtus ob remedium animæ ſuæ & ſuorum Anteceſſorum, conſideratâ neceſſitate novellæ Plantationis Sanctimonialium de Coningsfelt jus Patronatûs Eccleſiæ de Pynacker & ipſam Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis, cedente vel decedente *Wilhelmo Rectore* & *Paſtore* tunc temporis ipſius *Eccleſiæ*, dictis Sanctimonialibua divinæ retributionis intuitu liberaliter & abſolutè contulit, quietè & pacificè perpetuo poſſidendam. Præterea donationem Eccleſiæ memoratæ dilecti *Filii* noſtri, *Dominus Florentius Miles*, & *Domina* Aleydia quondam uxor *Domini Johannes de Avennis*

vennis tutores Hollandiæ & Zelandiæ ſucceſſivè, favorabiliter & piè ratificaverunt, ſicut in literis eorundem* plenius continetur. In cujus rei teſtimonium & perpetuam firmitatem, præſentem litteram ſigilli noſtri munimine roboratam ennulimus ſuper eo. Datum Anno Domini 1264.

Teſtimonii Præpoſiti Traj.

Littera Præpoſiti & Archidiaconi Trajectenſis, qua ad præſentationem & inſtantiam Aleydis, curam animarum & Reliquiarum cuſtodiam Eccleſiæ de Pynacker committit Præpoſito B. Mariæ de Coningsvelt. Anno 1265. Hujuſmodi litteræ ſunt reliquæ omnes.

G. DE PERWES Dei gratiâ majoris Eccleſiæ Trajectenſis Præpoſitus & Archidiaconus, Univerſis præſentem litteram inſpecturis, Salutem in Dei Filio Jeſu Chriſto. Noverint Univerſi, quod nos ad præſentationem & inſtantiam dilectæ conſanguineæ noſtræ D. Alcydis de Hannoniâ, uxoris quondam D. Johannis de Avennis, curam animarum, cuſtodiam Reliquiarum Eccleſiæ de Pynaker cum ſuis attinentiis Præpoſito B. Mariæ de Coningsfelt in nomine Domini commiſimus, dantes eidem præſentem litteram in teſtimonium ſuper eo. Datum Anno Domini 1265. in die S Johannis Baptiſtæ.

Florentii ſacerdotis,

Teſtimonium memoratæ donationis Wilhelmi Rom. Regis, datum per Florentium Sacerdotem *de Voorboyt*, quondam Sacellanum dicti Regis:

UNIVERSIS præſentem litteram inſpecturis, *Florentius* Sacerdos *de Vorboyt*, quondam Capellanus Domini Wilhelmi illuſtris Romanorum Regis, ſalutem & noſcere veritatem. Tenore præſentium proteſtor, quod ex veritate pleniſſimè michi conſtat, quod Dominus meus illuſtris Romanorum Rex ſemper Auguſtus, conſideratâ neceſſitate novellæ Plantationis Sanctimonialium in *Coningsfelt*, Jus Patronatûs Eccleſiæ *de Pynacker*, & ipſam Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis, divinæ remunerationis intuitu, & ob remedium animæ ſuæ & ſuorum Anteceſſorum dictis Sanctimonialibus liberaliter & piè contulit, quietè & pacificè perpetuo poſſidendam. In cujus rei teſtimonium præſentem litteram ſigilli mei munimine roboratam contuli ſuper eo.

atque Frat. Petri Gardiani Wilh. Regis Sacellani eadem Collatio aſſeritur.

Aliud ejuſdem donationis teſtimonium per Fratrem *Petrum Gardianum* in Middelburg, dicti Regis quoque Sacellanum; in quo & Richardis amita Wilhelmi Regis, Monaſterii in *Koningsvelt* Fundatrix indigitatur.

UNIVERSIS præſentem litteram inſpecturis, Frater *Petrus* Gardianus in Middelburgh, quondam Capellanus Dni Wilhelmi illuſtris Romanorum Regis, ſalutem in Dei Filio *Jeſu Chriſto*. Tenore præſentium proteſtor, quod audivi & perſonaliter aſſui, ubi Dominus meus illuſtris quondam Romanorum Rex, conſideratâ neceſſitate novellæ Plantationis Sanctimonialium in *Coningsfelt* jus Patronatûs Eccleſiæ de *Pynacker*, & ipſam Eccleſiam cum omnibus proventibus ſuis ad inſtantiam nobilis puellæ, Richardis quondam Domicellæ de Delft, amitæ ſuæ Fundatricis dicti loci, & multorum nobilium ob remedium animæ ſuæ & ſuorum Anteceſſorum dictis Sanctimonialibus, divinæ retributionis intuitu, liberaliter contulit, quietè & pacificè perpetuo poſſidendam. In cujus rei teſtimonium præſentem litteram contuli ſuper eo.

Coninxveldiani Cœnobii quos aſſequi potuimus Præpoſiti:

Præpoſiti.

Ao. 1280. Dnus GERARDUS, Præpoſitus in Coninxv.

D. GYSBERTUS, Præpoſ. in Coninxvelt Ann. 1398.

D. ARNOLDUS, Præp. in Coninxvelt Ao 1326.

D. NICOLAUS, Præp. in Coninxvelt ad Ann. 1329.

D JOANNES DE WOUDRICHEM, Præp. in Coninxvelt ab Ao. 1347 ad 1358.

D. HENRICUS BYL, Præp. in Coninxvelt Ao. 1314

D. WILHELMUS SLUYTER, Præp. in Coninxv. Ao. 1398.

JOANNES BRAETSBEEK, Præp. in Coninxv. deinde Abbas Inſulæ S. Mariæ, obiit Ao. 1467. ipſo die Concept. Mariæ. *

HERMANNUS DE ROSSUM, Præpoſ. in Coninxv. Ao 1515. poſteà quoque Inſulæ D. M. Abbas.

ABRAHAM VANEVELT, Præp. in Coninxv. Ao. 1550.

Concordia cum Inſulæ Marianæ Abbate.

Præpoſitus *Gysbertus* hanc Ao 1398 cum *Wilhelmo* Inſulæ B. M. Abbate concordiam iniit.

WY *Willem*, bi der ghenaden Gods, Abt van ſinte *Marienwerde*, ende *Ghiſbertus* Proeſte tot *Coninxvelt*, maken cond allen luden, dat wy overdraghen zyn bi rade ende conſent des Convents van *Coninxvelt*, om ghemeynne order des Cloeſters voirſz. dat Joffrouwe *Lysbeth van Antvorſt* Priorinne, *Rikaert* ende *Jan van den Wiel* verwaren ende regeren ſullen bi rade des Proeſts voirſz. al des Cloeſters werke goede, ende daer den Convent t'eten ende te drinken af te gheve mit allen anderen Provende alſt Convent ghewoenlyc is te hebben; voirt ſoe ſulle die Joffrouwen voirſz. of die naemaels van den Convent ghekoren ſullen weſen, den Proeſte voirſz. gheven alle jaer twe hondert pont Holl. ende daer ſal die Proeſte den Capellaen ende den Rentmeyſter af lonen, ende den Capellaen ende den Leyenker af t'eten gheven, wanneer hy den Godtshuſe werct, ende hier mede ſal hem die Proeſte ghenoeghen laten ſinen coſt mede te doen; voirt ſoe ſullen deſe Joffrouwen voirſz. den Proeſte me coſt gheven in zaken die hy te doen heeft van des Cloeſters weghen; voirt ſyne vorwaerden dat die Proeſte gheen ſcult maken en ſal op dit Godshuys voirſz., voirt ſoe ſullen die Joffrouwen voirſz. alle weken goede bewiſinghe doen van uytgheven, ende die rekeninghe den Convent overleveren tot allen vierendeel jaers, ende waerr ſake dat hier ennich twiſt in viel, dat ſal altoes ſtaen tot verclaringhe des Abts van ſinte *Marienwerde* voirſz. Ende alle deſe voirſz. poyncten willen wy dat . . . . ſonder argheliſt. In oirconde deſen vorwaerde bezeghelt mit onſen zeghelen, int jaer ons Heren 1398. op ſinte Pieters avond *ad vincula*.

* *Ex Cod. M. Inſul. D. M.*

SCHYPLIEDE,

Schipluyæ priſcum nomen, ſitus.

Altingio *Sciepleda*, vicus inter *urbem Delfenſem*, & Moſam, ſeu *Maaſlandſluys*, id eſt Moſæ cataractam, jam ætate Theodorici V. etiam eo quo hodiè eſt nomine cognitus; *Schiploy* quippe legitur in Diplomate Anni 1083.

Arx vetuſta:

Arx ibi *Keneburgica* vetuſta, annorum decurſu ac bellis collapſa, à Dominis *Kennburgicis* pro parte reſtituta, ad alios Dominos, virili ſtirpe deficiente, ab Anno 1460. devoluta.

Carthuſianorum Monaſterium ampliſſimum ac religioſiſſimum.

Extra Delphos ad partem oppidi Auſtralem, extra portam qua in Maeſlandiam itur 500. ferè ab urbe paſſibus, ſitum pridem fuit, ut jam antè verbo meminimus, Carthuſianorum Monaſterium, apparatu omninò magnifico, S. *Bartholomæi in Jeruſalem* nuncupatum, ab Oſtervantii Comite, *Franciſco Borſalio*, cui Jacoba ultima ex Bojorum ſtirpe Hollandiæ Princeps nupſerat, fundatum ex Miræo ſub Ann. 1430. atque à Bartholomæo *Strengio*, Priore ſolerti ac induſtrio, paucis ab hinc annis exædificatum. Lucus omni felicium arborum genere conſitus, & amplæ ſpacioſæque porticus, nec non Fanum quàm maximè religioſum, illud inprimis commendabant. Accedebat his Monachorum contubernium, quod innocentia, vitæ integritate, ac inculpatiſſimis moribus candorem illum veſtium facile vinceret. Cui cum ſubinde, inquit Opmerus, intereſſem, videbar planè mihi inter Antonios, Julianos, Macarios, Serapiones, alioſque vetuſti Monachiſmi proceres verſari. Narrant beatiſſimum Brunonem Colonienſem, oſtento Lutetiæ Pariſiorum territum, hunc Ordinem tantopere à D. Bernhardo Clarevallenſi commendatum, apud Allobroges annis abhinc ferè quingentis inſtituiſſe, conſtructo in Alpium Grajarum radicibus Monaſterio, cui *Carthuſiæ* nomen:· cùm cum adjutaret ſedulo, ſumptuſque benignè ſuppeditaret Hugo Gratianopolitanæ Eccleſiæ Antiſtes. At verò inter Monachos hoſce noſtros Delphenſes, ut corporis forma, ita & animi pulchritudine præ cæteris facie excellens *Judocus Goudanus* Alberti filius, antiqua & clara Schonhovianorum familia ortus. Qui cùm adoleſcens à *Georgio Macropedio*, Poëta Comico longè feſtiviſſimo Ultrajecti, liberalibus eſſet inſtitutus diſciplinis, ſacræque deinde Theologiæ operam quoque dediſſet, contemplatricis Philoſophiæ amore accenſus, aſperum & durum hocce monaſticum genus vitæ ſibi elegit, quod tamen fidei fervor leve ſuaveque illi reddebat. Quandoquidem cellulæ ſolitudinem, cilicii aſperitatem, continua quoque jejunia, menſamque ex æquo omnibus parciſſimam, quæ ex pane, cibario, leguminibus pauxillulis & modico vino Pictavienſi plerumque conſtabat, vel Regum purpuræ deliciiſque longiſſimè præferre videbatur.

Dec. I. c.4. p. 34.

J. Launoii diſſert. de vera cauſa ſeceſſus S. Brunonis in Erem.

Hic per viam cum Ultrajectum peteret comprehenſus, præclaro agone, (quod & carne veſci & e vaſis ſacris bibere recuſaret) Brielæ flexis genibus & manibus complicatis, dum ad ſupplicii locum venerat, cerviceque demiſſa, dum humi, ut moris Carthuſianorum eſt, procumbit, ac fervidas ſollicitaſque preces ad Deum fundit, ſpiritus ejus, carnis ſarcina derelicta, ad æthereas evolavit ſedes pridiè Kal. Aug. Anni 1572. ætat. 40. Cœnobium hoc non in Noſocomium, (ut per errorem p. 415. poſitum) ſed in ruſticanum prædium verſum eſt.

WOUDA,

Wouda Pagus Paroch. Paſtori.

vernaculè *'t Wout*, ſubinde etiam *'t Ryke Wout*, quaſi dives *Wouda* dicta, pagus eſt Lyræ vicinus.

Bokeldus Cornelii, *Delphenſis*, *Sac. Theol. Bacc. Paſtor Eccleſiæ Woudanæ apud Delphos* A. 1559. *burſam* 1. *fundavit in Collegio Minori*, ex *Faſtis Academicis* Valerii Andr. pag. 292.

Arx Aptſwoudæ.

Arx *Apts-wout*, quaſi Abbatis Sylva, Abbatis Egmond. peculium, nota hodiè ſub *Papſou* vocabulo.

MAESLANDA.

Maeſlandiæ tractus, ſitus, Pagus Paroch. Div. Tut.

Maſalanda, contractè *Maſlanda*, terra ad Moſæ oſtium, alia à *Maſalanda* ad Moſæ ſuperioris lævam, ubi ejus primæ cum Vahali coitiones. Wilhelmus I. in Diplomate Anni 1222. *Flardingam MASLANDÆ* jungit.

Inventarium bonorum Eccl. Traj. terræ, *Maſalanda* ibi appellatæ, decimas omnes S. Martino adſcribit. Theodoricus V. Holl. Comes bona quædam in *Maeſland* a *Schipluide* ad *Moſam* Eccleſiæ Egmundanæ tribuit Ann. 1083.

Hodiè Delphlandiæ pagus retinet nomen ad Moſæ oſtium inter *Maeſland-ſluys*, & Oceanum.

Eccleſia ejus, acuta turri gaudens, S Mariæ Magdalenæ ſacra eſt, quam A. 1241. Teutonicis tradidit Wilhelmus II. Holl. Comes, poſtmodùm Rom. Rex.

Præbenda: Collatores; & Rectores Paſci:

Præbenda, ſeu *Officium Eccleſiaſticum perpetuum ſub onere duarum Miſſarum*, *fundatum fuit ad Altare S. Andreæ Apoſtoli*, *& Eliſabethæ in Parochiali Eccleſia de Maeſlandt*, juxtà Cod. MS. quem teneo, *Decanatûs Delph.*

Æditui munus, cujus Collatores Holl. Comit. valebat annuè XI. florenis Rhen.

Teutonicorum Commendaria;

Erat & illic pridem *Commendaria* Equitum Teutonicorum, ſub domo Provinciali Ultrajectinâ, a Florentio dicti Wilhelmi filio condita, juxtà hanc Chartam vernaculam veterem:

INT jaer ons Heren 1241. gaff Grave *Willem* de II. die Oirde de kerck tot Maeſland, ende tot Valckenborch. Ende deſe Grave *Willem* wert na gecoren Roomſche Coninck Grave Florens ſyn ſoon gaff daer na die Oirde die goeden aen den Hofdyck, ende daer ſtichte die Oirde een Convent, ende die kerk van Maeſlant hoorde mede aen dat Convent, ende die hieten Commandeurs van den Hofdyck ende niet van Maeſlant, tot datmen ſcreeff 1365. Doe dede Heer Henrick van Alckemade Lantcommandeur dat huys ten Hofdyck afbreken by conſent van Hertoch *Aelbrecht* van Beyeren, Ruwaert van Hollant, ende dedet ſetten by de kerk van Maeſlant, ende die goeden van den Hofdyck mitten Convents Heeren worden t'Utrecht tot den Convent geleyt, om datmen dat Convent van Utrecht te meerre houden, ende den dienſt Godts te eerlycker, te ſtatelicker, ende te beſt houden ſoude.

Præfecti.

Ædis ejus Præfecti,

Anno 1444. ADRIANUS A FOREEST.
1484. GOSWINUS VAN ROSSUM.
1568. CASPAR VAN EGMONT.
1606. THEODORUS A BLOYS DE TRESLONG.
1616. JACOBUS A ZUYLEN DE NYEVELT.

Maeſlandiæ-ſluiſa;

Vicinus huic pago, *Maeſland-ſluyſa*; quaſi Maeſlandiæ cataracta, quæ piſcium captura ad formam opidi excrevit. * Incolæ tanquam pri-

* *Jac. la Torrius in Relat. Rom.*

marium feſtum jam olim agnovêre Tranſlationem S. Martini, Turonum Epiſcopi, ad 4. Julii celebrari ſolitam. Turris Fano hodie celſa ac elegans.

Utrumque pagum, priorem tamen inhabitantes, jam a pluribus luſtris coluêre ſequentes de Clero Paſtores.

Paſtores hodierni.

ADRIANUS VANDER GOES, indè Paſtor in Wattingsveen, ibidem, ut pago iſto recenſuimus, defunctus.

WILHELMUS VAN DYCK, poſtmodùm Paſtor Goezanus, quem illic recenſebimus.

GERARDUS SCHEERDER, Embricenſis, indè Paſtor in Eemlandiæ pago *Emmeneſſe*, ut ibi diſſeruimus.

ALARDUS VAN HAEFTEN, Ultrajectinus, Sac. Theol. Doct. Rom. modo Leovardiæ Paſtor & Decanus, Cleri jurium illic, ceteris operariis ferè deficientibus, intrepidus aſſertor, &c.

HUGO HOOFD, Montfurtienſis, primùm Paſtor apud Aquas veteres, & deinde in urbe Amſtelodamenſi.

WATERINGE,

Wateringæ Divus Tut.

Delphlandiæ pagus ac Dominium, cujus Parœcia D. Joanni Bapt. ſacra, qui & hactenus a fidelibus illic colitur ut Divus Tutelaris.

Vicariæ.

† S. Virginis, & Magdalenæ *Capellania*, ſeu *Vicaria* perpetua pridem fuit ad Altare Eccleſiæ Paroch. de Wateringa.

Nota inſuper ad Altare S. *Huberti Epiſcopi Vicariæ*, ad quam vacantem per ceſſionem D. *Georgii Wilhelmi*, proclamatus eſt A. 1574. *Joannes Adriani*, Presbyter Traj. Diœceſis.

Ciſtercienſium Prioratus.

Fuit & Wateringæ olim Monaſterium vulgò *Prioratus*, *B. Mariæ in Bethleem* nuncupatus; non *Canonicorum Regularium*, ut malè Simon Leeuwius in *Batav. Illuſt.* ſed pro 13. Monachis Ordinis Ciſtercienſis & 4. Converſis, Anno 1485. [1] † io profeſſo S. Bernardi fundatus per *Henricum de Naeltwyc*, militem Domini Naeltwici, &c. & *Mathildem de Raephorſt* ipſius uxorem; donantes ad hoc *Domiſtadium* (ut donationis litteræ loquuntur) ſeu Caſtrum ſuum in *Villa ſua de Wateringe*, & terris adjacentibus.

Fundatio confirmata fuit per Davidem Burgundum L. Traj. Epiſcopum, Joannem Abbatem Ciſtercienſem Anno 1489. atque per Henricum Abbatem ſub Ann. 1496.

Cœnobio S. Salvatoris Antwerpiæ ejuſque Prælatu immediatè ſubditus fuit, ut Sanderus in ſua *Brabantia* de hac *S. Salvat.* Abbatia: *Prioratus* ex qua & quinque aut ſex *Priores* huc evocati: de quo *Henriquez in Faſcic.* Ord. Ciſt. l. 2. p. 405.

Habeo ad manum litteras, ut vocant, *Filiationis*, qua Prior & Conventus Anno 1416. ſibi devotos admittit in communionem ſacrificiorum, precum, bonorum operum, indulgentiarum totius Ciſtercienſis Ordinis, comprehendentis ter mille & ducenta Cœnobia, &c.

Priores.

Prior illic A. 1517. F. *Volkerus*, cujus itidem *Filiationis* tabulas ejus anni impreſſas teneo.

Anno incerto Priores adhuc fuerunt,

PETRUS DE DELFT.

Ruina.

HERMANNUS DE DELFT.

Cœnobium iſtud A°. 1573. deſtructum.

Paſtores hodierni.

CORNELIUS VERBURCH, ex agro Delphenſi ortus, qui prius ſubſidiariam operam præſtiterat Franciſco Verburch, ſuo ex patruo nepoti circumvicinum Tractum curanti, primus fuit Wateringam incolens Paſtor, defunctus ibidem 7. Junii A. 1693.

Succeſſorem accepit,

RUDOLPHUM VAN BEEST, Ultrajectenſem, S. T. D. Rom. Qui cum poſt paucorum annorum miniſterium Paſtoratum Langerakienſem adiiſſet,

Succeſſor ei datus eſt,

CORNELIUS VANDER KUN, Hagæ-Comitanus, Sacr. Theol. Bacc. For. poſtquam annis aliquot Paſtoris Goudani, *Sebaſtiani Verwelle*, egiſſet Vicarium.

[1] Sanderus 1484.
* Codex MS. Decanatus Delphl.
† Iac. La Torrius in Relat. Rom.

LYRA,

Lyræ ſitus, etymon, Parochia Div. Tut.

Leyra memoratur in Diplomate Anſridi Traj. Epiſcopi A. 1006 ad rivulum cognominem *Liere*, ſeu *Liora*, Weſtlandiæ pagus. Hujus Eccleſia S. Georgii Mart. conſecrata, turrim habet denſam faſtigio hodiè deſtitutam.

Ultimus, ſtante adhuc Rom. Catholico cultu, *Lyranus* Paſtor,

Paſtores priſci.

† HUBERTUS ADRIANI, Delphus, qui glorioſo agone in patria vitam finiit, a primis Sectatoribus trucidatus.

Succeſſerat ea in cura,

ADRIANO VOSSIO, Hagienſi.

Et hic ARNOLDO THEODORI, ſimiliter Hagæ-Comitano, ſeptuagenario majori: Hi ambo circà avitæ fidei cultum ſuſpecti, juſſu ſupremi Conſilii Anno 1570. die 30. Maji a Buſcoducenſi Epiſcopo, (cui aſſiſtebant Egmundani & Mariæ-Inſulæ Abbates) degradati, ſtrangulati, & exuſti ſunt.

Ad Parochiam hanc vacantem per mortem Dni *Adriani Delfenſis*, proclamatus eſt A° 1573. Dnus *Franciſcus Worius*, Ordinis Teuton.

ac hodierni.

Hic, ut & vicinus pagus *Schipluy*, curabantur pridem a Societatis Jeſ. Presbytero, Delphis illuc excurrente. Aliquot tamen retrò annis inhabitantem habuêre Jeſuitam, Patrem *Aerts*, quocum valida Clero fuit contentio, quandò *Maeſlandiæ* huic pago abſtracto, proprius ei è Clero datus eſt Paſtor.

Pulſis autem totâ Hollandiâ ex Decreto Præp. Holl. Ordinum PP. Jeſuitis, grex ab iis relictus nactus eſt deſervitorem, Minoritam Obſervantem, Patr. *Petrum van Heſſel*, Buſcoducenſem.

NAELTWYCK,

Naeltwyci, ſitus, Domini,

Naltwic in litteris Theodorici Comitis Ann. 1193. appellatus, * vicus eſt non ignobilis, antiquitate & amœnitate ſpectabilis, ad *Lioræ* ſive *Liere* rivuli principium, qui & arcem quondam habuit gentis cognominis, quæ domum Leydæ tenuit, in qua epulum magnificum magiſtratus urbanus dedit ad inaugurationem Academiæ Leidenſis, etiam hodiè antiquitate conſpicuam in platea larga e regione domus civicæ.

Eccleſia Paroch. Divus Tut.

Parochialis *Naeltwici* Eccleſia, D. *Adriano Martyri* dicata Hujus Rector A°. 1570.

priſci Rectores.

ALBERTUS HERMANNUS, Goudanus, Pueta.

1573. GERARDUS PETRI, ex M. Codice M. Duneani.

Canonicorum Collegium ibi erectum.

Hæc & Collegiata erat: nam hic Collegium VI. Canonicorum ac Decani a *Wilhelmo*, loci Dynaſta, & veterrimæ nobilitatis Anno 1007. feſto die S. *Luciæ* Virg. & Mart. approbante Guidone Traj. erectum eſt; quod Anno 1369.

1 Relatio Iac. La Torrii.
* Boxhorn. in Theatr. Hol. & Aubrg. Not. inf. Germ. part. 2.

Wi-

Wilhelmus Naeldvicenſis, prædicti Wilhelmi nepos, valdè adauxit, ſex Canonicis adjectis, & ratum habuit Joannes Verneburgus, Ultrajectinus Epiſcopus.

Fundationis Charta ex Miræi *Dipl. Belgicis*, data *Bat. Sacr.* part. 2. p. 246.

Fundatum, ac dotatum.

Wilhelma, Domina de *Monfoert*, Domina de *Naeltwyck*, & de *Capelle*, &c. *Joannis*, Domini de *Naeltwyck*, &c. vidua Collegio eidem amplificando Ann. 1506. ex teſtamento reliquit 20. lib. Holl. annuè in reditum perpetuum: inſuper 12. libr. Holl. ad ſacrum qualibet hebdomada die Martis in altari D. *Annæ*; Miſſamque ſolemnem in die S. *Annæ* ſacra.

Adhæc domum cum prædio, retrò Fanum Naeldvicenum a Decano inhabitatam, aliaque quæ hiſce Teſtamenti ejus vernaculi Tabulis continentur, in quibus & mentio dedicationis in feſto S. *Huberti*.

In den eerſten heeft die Vrou *Willem*, Vrou tot *Montfoerde*, Vrou tot *Naaltwyck*, ende tot *Capelle* &c. by toedoen Heeren *Johan*, Heer tot *Montfoert*, Heer tot *Naaltwyck*, Heer tot *Purmerende*, ter *Capelle* &c. haren gerechten man, ende voocht voor haer beyder teſtament, haer ziele bevolen ende beveelt die Gode ende ſynre lieven moeder, ende alle Heyligen, ende haer lichaem der aerden, ende kieſt haer ſepultuer in der Kercken van *Montfoert*, in dē ſepultuer van de Heeren van *Montfoert*, in myns Heeren Choer benevens ſint Anthonis autaer. *Item* voort ſo beſpreect die ſelve Vrou van *Montfoert* den Capittel van *Naeltwyck* twintich pont s'jaers Hollants ewige renten, des ſullen die Heeren van den Capittel gehouden weſen te doen ewige jaergetyden, memorie, ende magetſtonden voor myn Heer ende Vrouw voerſz. ende voer hair broeder, ouders, ende voert daer ſy 't voer begeert hebben in allen manieren, als daer voer myn Heer van *Naeltwyck*, ſaliger gedachten, binnen die Kerek van *Naeldwyck* jaerlicks gedaen wart. *Item* beſpreect ende maect noch die voerſz. Vrou van *Montfoert* voir een Miſſe ter weke op ten Dinxdach van ſinte Anna, op ſinte *Annen* autaer in die Kercke van *Naeltwyck*, ende voir dat *feſtum* van ſinte Anna op haren dach mit een ſingende Miſſe op dat ſelve autaer, twaelf pont Hollants s'jaers. *Item* beſpreect noch den Capittel van *Naeltwyck* vyf pont Hollants s'jaers ewige renten voir dat *feſtum* van St. Hubert; des ſo ſellen die Heeren van den Capittel gehouden weſen eens s'jaers op die Kermiſdach van ſinte Hubert, ende op ſinte Chriſtoffels autaer op ten huyſe van *Honſel* een Miſſe te ſingen, te weten de twee pont tot dat *feſtum compoſitum*, ende die oncoſten van wagens ende anders, ende die andere drie pont tot de maeltyt, diemen tot des Dekenshuys doen ſal in abſentie van den Patroen. Ende iſſet ſake dattet den poorten in der tyt belieft, ſoe ſal hy die voerſz. maeltyt opten huyſe laten doen, ende die Heeren ſullen gehouden weſen, na dattet voerſz. mael gedaen is te gaen in die Capelle van ſinte *Gregorius*, ende dair leſen *Miſerere*, ende *de Profundis cum precibus* voer myns Heeren ende Vrouwen zielen, ende de geenre daer zy 't voir begeert hebben. *Item* noch beſpreect die voirſz. Vrouwe van *Montfoert* voer die derthienſte keers, die niet geſundeert en was, ende voer die derthien keerſen te bernen op vyf hoechtyden van onſer liever Vrouwen, te weten, *Purificationis*, *Annunciationis*, *Viſitationis*, *Nativitatis*, & *Conceptionis*, thien pont Hollants ewige renten. *Item* beſpreect ende maect noch die voirſz. Vrou van *Montfoert* den heyligen Geeſt tot *Naeltwyck*, ſeſtien pont Hollants s'jaers ewige renten, wair voir die heylige Geeſtmeyſters in der tyt gehouden ſullen weſen, te deylen aen ſcoen broet viertich ſchelling Hollants op hoir jaer getyde, ende op elcker vrydach te *Quatertemper*, den rechten armen aen ſcoen, couſen, ende ander eleder vierdalf pont Hollants. *Item* beſpreect noch in rechter aelmiſſen twintich pont Hollants s'jaers, ewige renten, waer voir men houden ſal ten ewigen dagen binnen der Kercken van *Montfoert* twee Choralen, die tot allen getyden ſullen helpen ſingen. *Item* noch beſpreect ende maeckt die Vrou van *Montfoert* in plaetſe van die vyf arme kinder oſte tuyckskens, die opten huyſe van *Montfoert* plagen te eten, ende voir die tyt dat zy daer niet geweeſt en zyn vyſtich pont Hollants s'jaers ewige renten tot dat Manhuys, alſt volmaeckt ſal zyn binnen der Stede van *Montfoert*, alſo my Heere van *Montfoert* met die teſtamentoers dat ordineren ſal. *Item* beſpreect ende maect die Vrouw van *Montfoert* voerſz. den Clooſter ende Convent van *Jeruſalem* binnen Utrecht acht pont Hollants t'sjaers, ewige renten, des ſo ſullen die Suſteren gehouden zyn jaergetyden te houden op heur ſterſdach, voer myn Here ende Vrou, ende haer beyder ouders ende kinderen, ende voirt daer zy 't voir begeerende zyn, te weten s'avonts ſingende *Vigilie* van negen leſſen, ende des morgens Miſſe van *Requiem* mit vyf eerlieke waskeerſen, ende men ſal op deſen dach elcke Suſter van den Convent geven een ſcoen broot van enen halven grooten Hollants, des ſoe ſal elcke Suſter naerſtelicken voer die zielen bidden. *Item* beſpreect ende geeft noch die ſelve Vrou voerſz. in rechter aelmiſſen die Kercke van *Montfoert* hondert gulden eens, waer voir men boecken coopen of ſcriven ſal, die men alremeeſt behoeft. *Item* noch beſpreect ende giſt die ſelve Vrou in rechter aelmiſſen tot enen clocke der Kercken voirſz. eens twee hondert Rynſche gulden. *Item* noch begeert die ſelve Vrou van *Montfoert* ende giſt over mit haren gerechten Voocht, dat die Heere van *Montfoert* off zyne nacomelingen ſullen mogen transfereren, overſetten ende brengen; daitt hem ſal beleven, ene van die leſte *Vicarien*, dair *Henrick van Naeltwyck* ſaliger gedachten Collatoir of plach te weſen, ſoe waer die in Hollant gelegen is, ende die Heere beſt gelegen is, behoudelicken dat men den ſelven dienſt ſal laten doen, die men ter eerſter pleeken altyt gedaen heeſt. *Item* beſpreect ende giſt die voerſz. Vrou &c. in rechter aelmiſſen den Capittel van *Naeltwyck* een huys mitten Hofſtede ende boemgaert, gelegen te *Naeltwyck* achter der Kercken, dair die Deken altehant in woont, tot behoeff van den Deken van *Naeltwyck* in der tyt, ende voirt alle navolgende Dekens, des ſullen die Dekens dit huys onderhouden, maken ende repareren na goetduncken des Patroens in der tyt, ende des Capittels, alſo verre als die Deken ende dat Capittel van goeden regiment zyn. Ende wairt ſake dat die Deken ende dat Capittel tot eniger tyden van quaet regiment waren, ſo ſal dat huys ende erf voerſz. vervallen weſen ende comen an den Patroen in der tyt, zynen wille daer mede te doen. Ende voirt ſo en ſal die Deken of dat Capittel dat voerſz. huys in geenre wys mogen belaſten mit renten off anders op die pene ende verboernis voerſz. *Item* deſe voerſz. renten van dit voorſz. teſtament hebben myn Heer ende Vrou beweſen, ende be-

wyſen;

wyſen, veſtigen, ende verſekeren jaerlycks erfſlyck ende euwelyck op te beuren ende te ontfangen uyt allen heuren goeden, landen, ende renten tot *Opſtal*, behoudelicken dat men deſe voerſz. renten ſal mogen loſſen tot alre tyt mit die penninck twintich.

Sacellum S. Gregorii, Altare D. Annæ.

Ex hiſce Tabulis inſuper patet, præter primarium altare, in *Naeldvicena* Eccleſia Sacellum fuiſſe, ad honorem S. *Gregorii*, atque etiam altare ad D. *Annæ* honorem.

Decani ac Canonici.

Eccleſiæ bujus Decani ac Canonici fuere; Anno 1470. ex ſtirpe Naeldvicena ambo,

JOANNES VAN NAELDWYCK, Canonicus, & Protonotarius Apoſt. Et

1480. Mr. THEODORUS PERSYN, Decanus.

In his Jacobus Hoeckius,

14.. JACOBUS ANGULARIUS, vulgò *Hoeckius*, S. T. Doctor, Decanus Naelvici, Mri. *Martini Dorpii*, Naeldvicenſis avunculus, *Weſſeli* Groningani coævus; "* ad quem extant "*Weſſeli* quædam ſcripta de Purgatorio, & aliis "propoſitionibus, cujus etiam opuſcula quædam "inter libros *Hoeckii* reperta. Repererat & D. "*Cornelius Hovius*, Cæſaris Caroli Hagæ-Com. "Senator, inter Chartas Doctoris *Jac. Hoeckii* "vetus quoddam ſcriptum *de Cœna Domini*, quod "videbatur damnare craſſam illam Capernaïticam "Corporis Chriſti manducationem, & ſtatuere "ſpiritalem; veram illam quidem & eſſentialem, "ſed fidei tantummodò & perceptibilem & convenientem, ... audivi tamen illud *Hoeckii* ſcriptum vetus admodum fuiſſe, & ante ducentos "annos a piis hominibus illic aliis atque aliis quaſi per manus traditum & circumlatum, &c. Incertum id tamen; veruſque *Weſſeli* ſenſus datus a nobis ſub Gruninga p. 22. &c.

† Fuit is inſuper Paſtor *Waſſenariæ*, cui Eccleſiæ quaſdam donationes ex teſtamento reliquit; uti & Warmondanæ Ciſtercienſium Eccleſiæ XL. lib. Holl. duo in eadem Eccleſia vitra, ac Monachis illis XIV. libras. Naeldvici demùm mortuus ac conditus eſt.

Ao. 15... PETRUS A GOUDA, Decanus Naeldvicenus.

* Poſtremus Naeldviceni Collegii Decanus, CORNELIUS A REYNEGOM, obiit Delphis Anno 1460. cujus Prototypon viſitur in Paſtoralibus illic ædibus.

Præbendarum cenſum, nullo dudùm ſuperſtite Canonico, culinæ ſuæ pedetentim applicuerunt Naſſovii Principes, ad quas dominium & beneficia emptione tranſierant.

Pagum hunc patriam ſuam agnoſcit, vir doctrina & fama cum paucis comparabilis,

avunculus Mart. Dorpii. nobilis Naeldviceni.

MARTINUS DORPIUS, liberalium omnium diſciplinarum, & utriuſque linguæ cognitione probè inſtructus, ex Eraſmi epiſtolis abundè notus, & ad quem tamquam ad virum doctiſſimum ipſe Eraſmus *Moriæ* Apologiam ſcripſit; aliquandò, ut jam diximus, Schiedami Paſtor, immaturâ morte Anno 1525. pridie Kalend. Junias defunctus, conditur Lovanii in Cœnobii Carthuſianorum porticu, ubi Epitaphium ejus legitur, ab Eraſmo, cui acceptiſſimus vixit, concinnatum: ibi eſt & aliud honorarium per *Ludovicum Vivem*. Scripta ejus recenſet Valerius Andr. *Bibl. Belgica*.†

Huntſela vicinia,

Sub Naeldvicena Parochia vicinia *Huntſlardica*, *Huntſel* appellata in Tabula *Luberti*, Abbatis Egmondani, apud Boxhornium *Theatr. Holl*, p. 174.

* *Adamus Petri in vita Weſſeli*, §. 1.
† *Ex Necrologo Warmond.*
* *Iac. La Torrii in Relatio Rom.*
† *Ubi & mentio p. 749. Petri a Naeldwijck, Med. Doct.*

Arx.

Arx ibi ſpecioſa *Honſela*, in qua, ex prædicti Teſtamenti Tabulis, altare pridem D. *Chriſtophoro* ſacrum. Modò illic ſplendet Palatium regiâ magnificentiâ ab Aurangiæ Principe, ejus Dynaſtâ, Frederico Henrico extrui juſſum; ad Regem Boruſſiæ, poſt mortem Guilielmi Aurangiæ Principis, atque Angliæ Regis hæreditate devolutum.

altare D. Chriſtophori.

Sacellum.

Sacellum ex Jac. La Torrii vicinia hæc olim habuit, D. Cornelio Papæ conſecratum.

Tractus hic omnis primùm curabatur ex Hagâ-Comitis, per conſtitutum ab Ann. 1614. Paſtorem,

Paſtores.

HENRICUM SCHENKELIUM, Canonicum Naeldvicenſem, † Hagæ vitâ defunctum 28. Nov. Anno 1648. dein per *Jacobum Veldium*, S. Theol. Bacc. formatum, qui & vicum 't *Wout* incolebat. Huic ſucceſſit,

FRANCISCUS VANDER BURCH, natus ex Berckel Delphlandiæ pago, in fide ac moribus inſtitutus a *Guilielmo Hugonis*, oriundo ex *Terheyde* pago maritimo; Fundatore, & primo Paſtore in *Berkel*, viro cumprimis religioſo. *Franciſcus vander Burch*, ejus diſcipulus Coloniam ad ſtudia miſſus, confecto ſtudiorum ibi curriculo, Paſtor longiſſimi per *Weſtlandiam* tractûs conſtituitur, adſumpto in ſubſidium nepote, *Cornelio vander Burch*, poſtmodùm Paſtore in *Wateringe*.

Plurimis annis Curam illic geſſit Paſtoralem, ita ut omnium Eccleſiæ Batavæ Paſtorum, Sacerdotum etiam aliorum, habitâ annorum ſerie, eſſet Decanus; donec obfuſcatâ oculorum acie, viribuſque omninò confractis vitâ diſceſſerit ſub initium Januarii, Anno 1707. in quo hoc mirandum valdè occurrit, quod die SS. *Innocentium* natus, Sacris primùm operatus, Paſtor creatus, & vitâ exutus ſit.

'SGRAVESANDT,

'sGraveſande olim Comitum Holl. ſedes,

oppidum olim non aſpernandum muris, nunc deſtructis, cinctum, & Comitum, ut communis eſt opinio, ſedes; undè & nomen trahere creditur *Arenæ Comitis*: quod & teſtari videtur, via regia, *Hof-laen* adhuc hodiè dicta, velut *aulæ Principis via*.

Parochia,

Imago ſ... miraculis

Parochialis ejus Eccleſia S. Lamberto Epiſcopo ac Martyri, & D. Virgini nuncupata, quondam valdè celebrata fuit ob D. Virginis imaginem, a Mathilde Florentii IV. Holl. Comitis uxore huc allatam, de qua alibi nobis fuit ſermo. Ad Delphenſis Begghinaſii ædes ſacras dein tranſlata, ibidem adhuc ſervatur.

celſiſſima turris,

Denſa ac præalta turris eſt Eccleſiæ, ut mare ſulcantibus pharos ſit. Paſtores ejus ex Inſulæ B. M. Abbatia deſumpti, ab Abbate deſignabantur: quales

Collatores, Paſtores,

Anno 1500. HERMANNUS DE ROSSUM, 1513. 10. Martii poſtulatus Abbas Inſulæ B. M. Et

Ao. 1550. NICOLAUS SPIRINCK.

Vicaria ea in Eccleſia ad altare D. Virginis; ad hanc vacantem per mortem *Cornelii de Wyck*, Ann. 1574. inſtitutus eſt Dnus *Stephanus Abtenius*.

Plebani ibidem domus,* *quæ aulæ olim culina*.

comm. ædes

Æditui, quem Holl. Comites ſtatuebant, erat in certis annuè libra Holl. Fuit & 's Graveſandæ Begghinarum Curia. †

Begghinarum. Canon. Regul. Cœnobium.

Inſuper & ibidem fuit Cœnobium Canonicorum Regul. *S. Mariæ Magdalenæ* nuncupatum, ex Delphenſi eorundem Regularium Cœnobio

† *Necrol. Eccl. Batav.*
* *Hadr. Iunii Bat. p. 302.*
† *Iac. La Torr. in Rel. Rom.*

pro-

Digitized by Google

inſtia, progenitum, conditum ex Hoſpitali ab Holl. Comitibus erecto & locupletato. Sed cum improvidâ œconomiâ pauperibus ſolatia perirent, fundum cum appendicibus, ut in eo Collegium conſtruant, Regularibus Delphenſibus Senatus obtulit.

A Jacoba Bavara, Holl. Comit, Anno 1427. IV. Aug. hujus ſuæ donationis probationem efflagitant, per oblatum ei ſupplicem libellum patrio ſermone, qui ſic habet:

Hoochgeboren Mogende Furſtinne, ſonderling Genadige Vrouwe, U. L. Furſtelycke genade gelieve te weten, hoe datter goeden ende landen, die in voortyden van uwer G. ſalige ouderen, ende oock andere goede luyden den Gaſthuyſe binnen Graveſande totter armen luden behoef gegeven ſyn, overmits quaden regimente niet wel ter eeren Gods ofte totter armen luden nootdruft alſt behoort toegebracht en worden, 't welck allen goeden luyden ſeer mishaegt. Waeromme wy Schout, Scepenen, Raedt, ende gemeene Vroedtſcap der Stede van Graveſande uwe arme onderſaten geconſenteert hebben den Regulieren binnen Delſt, alſo verre als ſy dat van uwer hooger Genade vercrygen mochten, dat ſy op alſulcke goeden ende landen alſe den Gaſthuyſe voernoemt toebehoeren ter eeren Gods een cloſter van heere Oerden ſtichten mogen, by voorwaerden, dat ſy die heiligen ende herberginge totter armen behoef ſtaende ſullen houden in manieren als ſy 't vinden. Item dat ſy binnen den Ambacht van uwe Stede van Graveſande geen landt coepen noch huyren en ſullen buyten goetduncken van ons. Bidden wy hieromme ootmoedelycken ende verſoeken aen uwer welgeboren beſcheydene Genade, ende aen uwen hoogen Raed, ſo wy vlytelicxſte mogen, dat ghy den voerſz. Regulieren dit goedertierlycken wilt conſenteren, ende ons hier inne gunſtich vallen, want wy anders niet en weten, dan datter uwe Stede ende onſe gemeenre Parochie ſalichcyt ende oorbaer grootelix in gelegen is, aengeſien dat d'voorſz Regulieren dat geerne weder verſchulden, ende wederomme ſullen, als wy verhoopen, met hare gebeden ende andere geeſtelicke goederen aen uwer Gen. ſaliger ouderen zielen ende oock aen uwer Genaden verdienen, daer wy gantſelyck toe vertrouwen, ende weten, dat uwer uyterſte meeninge in allen dingen anders niet en is, dan goede dingen ter eeren Gods, ende uwer ondersaten ſalicheyt voortwaerts te ſetten, ende datter verdwaelt is totten goeden regimente te brengen. In oirconde van deſen brief is onſer Steden ſegel hier binnen opgedruckt opten 4. dach in Auguſto in 't jaer ons Heeren 1427.

confirmatione.

Ipſa petitioni, poſtquam in rem inquiri juſſit, ſubſcripſit, eâ lege, ut in *Miſſis, precibus, ſtatis ſemper horis* ſui, parentumque fieret mentio ad Deum, juxtà Chartam Anni 1432. 7 Febr. cujus A. Matthæus dat initium Tom. VI. *Anal.*

Anno 1437. 24 Aprilis, eandem habuit *Philippus Burgundus*, Hollandiæ *Ruardus*, ex loci Membranis.

Sionenſi & illud ſubditum fuit Capitulo, juxtà Sasboldi Voſmêri catalogum.

HEYMANNUS FLORENTII, Canonicus Regul. Aſceterii S. Margar. Goudæ Rector, Prior hic Anno 1452.

JOANNES DE JONGE, Prior A. 1456.

Pars I.

In Curia pridem etiam fuit Capella, & in ea *Capellania*, cujus dotem dicta Machtildis Florentii IV. uxor auxit, ut ſequitur; Sacellum, Capellania;

Nos Machteldis, Comitiſſa Hollandiæ notum eſſe cupimus omnibus præſentem litteram viſuris, quod nos pro remedio animarum noſtræ, & dilecti mariti noſtri piæ recordationis, Domini Florentii Comitis Hollandiæ, & dilectorum filiorum noſtrorum, videlicet Domini Willelmi *claræ memoriæ Romanorum Regis, & ejus uxoris Dominæ* Eliſabeth *Reginæ, nec non Domini* Florentii, *& omnium noſtrorum prædeceſſorum, & pecari noſtri conſanguinei, Domini* Florentii *Comitis Hollandiæ, ac dilectarum filiarum noſtrarum Dominæ* Alcydis, *dictæ de Hannonia, ac Dominæ* Margaretæ, *Comitiſſæ de Heunenbergh, & ipſorum liberorum, contulimus in eleëmoſynam totam terram, quæ vulgariter* Gemeente *nuncupatur, jacentem in officio de* Monſtre *juxtà* Hekendunen, *præter tres morgas ad Capellaniam de Hekendunen in eleëmoſynam collatas, aſſignantes ad ſupradictam terram x. libras Hollandicas in annuis redditibus ad Capellaniam Curiæ in 's Graveſande &c. ut in dicta Curia perpetuò divina celebrentur &c. Datum apud 's Graveſande Anno 1266. in vigilia beati Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ.*

Aon. 1540. THEODORUS DE POELGEEST, illic Canonicus. Capellanus, & Paſtor,

Sasboldus Voſmêrus juxtà Chartam ejus manu exaratam, Anno 1608. 16. Sept. curam in 's Graveſanda conſulit, Reverendo Domino, Mro. *Hermeti Martini.*

MONSTER,

Latinè

MONASTERIUM,

Weſtlandiæ pagus, olim caſtrum fortaſſè. Certè inibi Columella miliaria effoſſa eſt, cujus inſcriptionem repræſentat Boxhornius *Theat. Holl.* pag. 176. de quo & Menſo Alt. *not. part.* 1. p. 66. Eccleſia, cui denſa turris in cuſpidem deſinens, à Norbertinis Abbatiæ Middelb. pridem curabatur, qui cum Vicariis ſuis ſpeciem fortè Cœnobii ibi agebant. Et hinc Monaſterii nomen loco iſti adhæſiſſe facilius crediderim, quàm quod ab idolo *Moniſchyros* juxtà aliquos ſit denominatus. Patronum Eccleſia agnoſcebat S. *Michutum* Epiſcopum, (qui & Miclovius) per Galliam, juxtà Baronium* ad diem 15. Nov. atque Britanniam celebrem. Hujus Sancti hic pridem aderant inſignes Reliquiæ, ad quas frequens adverſus morbum caducum accurſus.

Monaſterii, celebris ac antiqui pagi. etymon, Parochia, Divus Tut. Reliquiæ.

Vicaria ibi B. Mariæ Virginis. Vicarius A. 1575. *Joannes Hadriani Broener, Ludovici Henrici* ſucceſſor. Vicaria,

In Eccleſia hac condita prænob. Domina Catharina de Brederode, Dna de Polane, in qua & ad *Præbendas* reliquit libr. m Holl. omninò, juxtà hoc ejus Ann. 1370. Teſtamentum.

ac Præbenda; a Cathar. Brederodiam. &c. adaucta.

IN den name des Vaders, ende des Soons, ende des Heyligen Geeſts Amen. Ic *Catharina van Brederode*, Vrouwe van *Polanen*, doe condt allen luden, die deſen brieve ſullen ſien ofte hooren leſen, dat ick gemaeckt hebbe myn teſtament, ende hier toe hebbe ick gecoren myn teſtamentoers, Heeren *Philips van Polanen*, my-

* Vita ejus per ſeculi VIII. aut IX. Auctorem ſcripta, & a Mabillonio cum notis data præſtat ea quam Sigebertus, aliique tradidere, *Baillettus* in tab. Crit. ad 15. Nov.

mynen lieven ſoon, Heeren *Gerard van Poelgeeſt* mynen lieven neve, ende Heeren *Philips van Tetrode* mynen lieven ſwager. In den eerſten ſo kies ick myn legerſtede tot *Monſter* by mynen lieven Heer mynen man, die Godt genadich ſy. Ende daer toe ſo beſpreeke ick totter Papelycker prove een pont s'jaers euwelyck duerende tot mynen grave mede te gaen, item die Capelrie in der Capelle, die Heer *Jan van Hoochmade* nu ter tyt heeft, een pont Hollants s'jaers. Item *Margriet van Bueren* nonne, mynre nichte, den croes daer vier ſeilden op ſtaen. Item *Catharina* Heeren *Gerards* dochter van *Polanen* myns ſoons, nonne ter Lee, acht pont Hollants s'jaers tot haren lyve. Item ſo beſpreeke ick Heeren *Philips van Polanen* mynen ſoon myne wooninghe te Rynsborch, daer ick nu ter tyt in woone. Item *Oeden* mynre nichten van der *Lecke* myn beſte bonte deecken &c. Ende heb gebeden myn Teſtamentoren, dat ſy dit mit myn beſegelen wilden. Ende wy *Philips van Polanen*, ende *Gerard van Poelgeeſt* Ridderen, ende *Philips van Tetrode* Knape om heden wille onſer lieven Vrouwen voernoemt, ſo hebben wy dit beſegelt mit onſen ſegelen int jaer ons Heeren 1370. Dominica poſt Petri & Pauli.

Collatores & Paſtores.

Paſtores ſui Ordinis hic quondam inſtituebat Abbas * D. Norberti Medioburgenſis.

WALTERUS SIMONIS, filius, a fide avitâ devius Paſtor in *Monſter* Ann. 1570. poſtquam degradatus eſſet, vivus exuſtus eſt 30. Maii ejuſd. anni.

Ann. 1571. D. ADRIANUS ANTONII NEMIUS, Præmonſtratenſis Middelburgenſis Cœnobii, ab ejuſdem Cœnobii Abbate miſſus.

Ejus ſub Ann. 1572. mortui ſucceſſor, ultimus illic Paſtor

ADRIANUS AB HILVARENBECA, & vice Paſtor,

JACOBUS LACUPIUS, ad Brielam Anno 1572. crudeliter pro fide avita interfecti. Sasboldus Voſmêrus, juxta Schedam 18. Sept. 1608. *auctoritate propria*, & *Apoſt. contulit Eccleſiam, ſive Paſtoratum in Monſter propè mare*, &c. ADAMO VOSSIO, Groningenſi. Deſtinatus deinde fuit Groningam.

Heyda, vicus marit. ultimi Rectoris ſui.

Heida vicus maritimus, mari ferè abſorptus, Monaſterii Parochiæ ſubditus.

Incolæ ultimum Rectorem ſuum pro cerviſiæ dolii vili pretio perduellibus tradidere.

* *G. Eſt. l. 3. p. 305.*

H A G A,

Hagæ, initia, etymon,

EX parvis initiis, * cùm ferè tantùm campanariæ ædes eſſent hic qui in arenam Comitis iter inſtituerent, ſplendidiſſimum dudùm municipium, urbibus etiam eximiis æquiparandum vel anteferendum, à dumoſa ſylva, quibus olim obſeptus locus, *Haga* appellatum: cui vulgò additur vice agnominis vox *Comitis* ſeu *Comitum*, quod Hollandiæ Comites, qui Curiam habuerant ad Arenam Comitis ‡, ibi conſtanter ſedem haberent; ad illum, quo hodiè conſpicitur, ſplendorem ſenſim erectum, ex quo unus eorum, qui & Rex Romanorum habitus, Guilielmus ejus nominis II. Palatium miræ magnitudinis Imperiali ſplendore, in quo de Patriæ cauſis tractaretur, illic erexit; licet & anteà Comitibus frequentatum conſtet; Florentio certe II. Anno, ut eſt in ejus Diplomate, 1097. ubi & Florentii V. conjux, ex Stokio, diem ſuum obiit 1296.

ſplendidiſſimum municipium, aulæ, & Comitiorum, ſummique tribunalis ſedes:

Tignorum ligna, ex Hybernia, juxtà Henr. Thaboritam, allata, neque caries aut putredo abſumit, neque araneæ telis ſuis fœdant.

Palatii ingentis ſtructura,

† Florentius Guilielmi Regis filius, ejus nominis V. Comes Hollandiæ, Zelandiæ ac Friſiæ in publico atrio Palatii iſtius Anno 1290. inſignia Ordinis Equeſtris a ſe inſtituti & S. Jacobo ſacri, dedit XII. primariis proceribus, quorum hæc ſunt nomina;

ubi Ordinis Equeſt. Ann. 1290. inſignia appenſa,

THEODORICUS, *Comes Cliveuſis.*
LANCELOTTUS, *Dominus de Hameltong, Henrici Regis Scotiæ.*
GODEFRIDUS, *Dominus de Beucholt, Legatus Weſtphaliæ.*
Dominus HENRICUS, *Comes de Henneberch, Legatus Colonienſis.*
THEODERICUS, *Dominus de Brederode.*
JOANNES, *Dominus de Heuſden.*
JOANNES, *Dominus de Arckel.*
THEODERICUS, *Dominus de Linden.*
OTTO, *Dominus de Aſperen.*
JACOBUS, *Dominus de Waſſenaer.*
GISBERTUS, *Dominus de Amſtel.*
HUGO, *Dominus de Vianen, Equites.*

Hi omnes juramentum præſtiterunt ſuper ſacris Euangeliis, in manibus Domini *Joannis*, Epiſcopi Ultrajectenſis, & pro pignore ſua ſcuta atque inſignia reliquerunt. Singuli autem acceperunt torquem ſeu balteum argenteum inauratum, cum ſex cochleis, & imagine S. Jacobi appenſa, ponderis unius marcæ cum mediâ argenti. Dictorum autem Equitum ſcuta ſeu inſignia *Joannes Paypaert*, ſcutifer & Heraldus Hollandiæ, penes ſe recepit, ſuntque ea ſuſpenſa in magno atrio Palatii Hagæ-Comitis, in teſtimonium rei geſtæ.

*CAPELLA * DUCIS.*

Capella priſcum ornatiſſima,

Annexa mox Palatio Capella, plurium Hollandiæ Comitum ſepulturâ ac monumentis nobilitata, ante incendium Anni 1642. ornatiſſimè extructa, per eundem Guilielmum, juxta J. à Leidis, lib 24. *Hiſt.* cap. 15. per Florentium ejus

* *Buxhorn. Theatr. urb. Holl. & Menſ. Alting. Not. part. 2. pag. 78.*

‡ Vulgò *'s Graveſande.*

† *Aub. Miraus Dipl. Belg.*

* Sic habet Codex *Decanat.* hujus, alibi . . . *Comitis.*

Digitized by Google

ejus filium [a], ac dedicata Deo in honorem B. *Mariæ* (indè nominata *Mary Capelle*) & S. *Andreæ* Apoſtoli, amplificata dein Anno 1368. juxtà La Torrinum, & Chronicon M Belgii Anno 1371. ſecundùm noviſſimam Hagæ deſcriptionem, per Albertum Bavarum, ut Holl Comitem, Illuſtri XII. Canonicorum & Decani Collegio; ampliſſimis bonis, juribus & privilegiis ditata, Ao 1372. poſtmodùm per Gregorium XI. Pont. Rom. firmata.

origo: Cauſam ei dediſſe, ait Henr. Thaborita lib 5. *Chron.* cap. 12. cædem Domini de Adrichem, cujus paſſim in vita Alberti mentio; *ut* (Canonici) *ibidem jugiter Deo ſervirent, & pro Domino Nadingenſi decollato* † *ſanctis precibus Deum exorarent.*

electio, & leges in ea ſervandæ. " [a] Decanus & Canonici cum Sacellanis ac
" miniſterialibus omnibus immediatè Romano
" ſubjiciuntur Pontifici, ab aliis Eccleſiaſticis
" perſonis ac Prælatis exempti.

" Decanus ſemper ab aulæ Canonicis eligitur,
" debetque, ut eligatur ejuſdem Capellæ eſſe Ca-
" nonicus, juxtà Bullam Pontificis Rom. funda-
" tionis confirmatoriam Electus confirmatur ab
" Abbate Middelburgenſi ex Bulla Apoſtolica a
" Duce Alberto prænominato impetrata."

Ad manum nobis eſt Diploma authenticum vernaculum, ex quo palam fit deſignationem Decani ſibi attribuiſſe Hiſpaniarum Regem, ut Hollandiæ Comitem.

Illud in Latinum pridem verſum ſic ſonat:

PHILIPPUS, Dei gratiâ, Rex Caſtiliæ, &c. Nobis charis, & dilectis de Capitulo Collegiatæ Eccleſiæ B *Mariæ* in Curia noſtra Hageoſi, ſituata in Comitatu noſtro Hollandiæ, ſalutem & dilectionem. Quandoquidem nobis tanquam Comiti Hollandiæ convenit, & competit omnem bonam, & diligentem curam, & attentionem habere, ut Prælaturis, Abbatiis, Præpoſituris, & aliis primis dignitatibus in præſcriptis terris noſtris, & Comitatu provideatur de doctis, & Catholicis exiſtentibus bonæ vitæ, & honeſtæ converſationis, maxime hoc præſenti periculoſo tempore, ut eaſdem contineant, & cuſtodiant in noſtra Chriſtiana, & Catholica Religione & bona adminiſtratione. Et quia nobis competit, ac jus habemus in prædictas Prælaturas, Abbatias, & dignitates exiſtentes in noſtris terris citerioribus cum vacaverint nominare ſufficientes, & idoneas perſonas nobis gratas, & cum per mortem veſtri ultimi Decani D. Martini Duncani ipſe Decanatus vacet ad noſtram nominationem; Nos habita informatione de idoneitate, ſapientia, bona & Catholica vita noſtri chari, & dilecti Domini Saſboldi Voſméeri, S. T. L, notum facimus quod nos conſideratis præmiſſis, prænominatum Dominum Saſboldum Voſméerum nominavimus & præſentavimus, nominamus & præſentamus per præſentes ad Decanatum dictæ vacantis Eccleſiæ, conſentimus & à vobis petimus, ut vos procedentes ad electionem veſtri novi, & futuri Superioris ac Decani, eligatis, & acceptetis prædictum Dominum Saſboldum Voſméerum tanquam perſonam ad hoc idoneam, & nobis gratam, cui conſentimus & permittimus per præſentes, ut ſuper ea poſſit impetrare à Noſtro Sanctiſſimo Patre PP. ab Epiſcopo Diœceſano, vel aliis Superioribus tales Bullas Apoſtolicas, & proviſionem confirmationis, quâles neceſſe habebit, eaſque applicet debitæ executioni. Inſuper ut accipiat, & acceptet realem, & actualem poſſeſſionem, & uſum dicti Decanatûs, & emolumentorum proventum, & jurium eò ſpectantium, ut in poſterum eundem ſervet, regat, eumque adminiſtret, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, ſervatis ſolemnitatibus in talibus neceſſariis, & ſervari ſolitis. Mandantes propterea dilectis nobis ſupremo Præſidi, & hominibus noſtræ Provinciæ Conſiliariis, &c. Datum ad S Laurentium in regno noſtro Caſtiliæ 14. Aug. Anno 1591.

[a] " Decano huic duplex erat *Præbenda*; id eſt Præbendæ;
" tantundem in omnibus gaudebat ac duo Ca-
" nonici.

" XII. Præbendas alias ſeu Cannonicatus ple-
" no jure conferebant Patriæ Principes, inſtitu- earumque Collatores,
" tionem dabat cum Decano Capitulum. Alia
" Capellæ ejus beneficia ſimiliter conferebantur
" a Patriæ Principibus.

" Onera Capellæ hujus; cantus quotidia-
" nus Officii VII. horarum. Indies Miſſa ad ſum- Collegii onera,
" mum altare cum cantu, aſſiſtente Diacono ac
" Subdiacono; ſolemnis appellata. Alia inſuper
" ad ſummum altare Miſſa communis, Ia. Miſ-
" ſa nuncupata. Inſuper ad ſupremum altare fe-
" riatis diebus extra *Octavas ſolemnes* Miſſa de
" *Requiem* cum cantu, Diacono ac Subdiacono
" cum Vigiliis etiam IX. lectionum præcedenti-
" bus. In eadem Capella præterea extra Chorum
" ad altaria quæ ibi ſunt ſingulis ſeptimanis XXI.
" aut XXII. Miſſæ, ad onus quoque Capituli ac
" Decani. Decanus idem cum Capitulo alere &
" debent Sacellanos, Cantores, Miniſteriales,
" Paſtores, Magiſtros *memoriarum*, Choraulos, Be-
" dellum, Æditunm, Receptorem, &c. quæ cum
" aliis annuis conſuetis oneribus ex elocatione
" terrarum ac aliunde annuatim ſummam confi-
" cit DI. aureorum aut circiter.

" Contra iis vulgò obveniebant annuè bis M. ac proventus
" aurei, valoris XXIIII. ſtufer. ſinguli, ex terris aut
" domibus elocatis, ex decimis, aliiſque fructibus,
" accidentibus, quarundam Eccleſiarum oblatio-
" nibus, beneficiis aut officiis Eccleſiaſticis Capi-
" tulo per Principem *incorporatis* ſeu unitis, at-
" que a Pontifice Rom. confirmatis, omnibus
" ſimul; computatis damnis ex eluvione, aurâ
" tempeſtatum, aggerum irruptionibus ſepo-
" ſitis. Sic annuè communiter ſuperſunt 13. vel
" 1400. aurei; undè cuilibet Canonico veniunt
" circiter 100. aurei, Decano verò 200.

Hæc a M.o *Philippo de Buſto*, ætatis annorum L. atque a Dno *Arnoldo Dorpio*, annis XLIV. nato, dictæ Collegiatæ Capellæ Canonicis, ſic tradita XX. Octobr Anno 1514. atque in verbo Sacerdotii affirmata fuere.

Decani Collegii hujus, quos aſſequi potuimus, hi fuere:

NICOLAUS RUYSCH de Amſtelodamis: a Boxhornio [b] laudatur *Nicolaus de Amſterdam*, Decani, Sac. Theol Bacc. qui floruit circa Annum 1446. an idem cum priore, ab aliis diſcuti poteſt.

JOANNES OOSTDORP, Decan. Hag. Ao. 1432.

Mr. JACOBUS RUYSCH, Paſtor Nordvicenus, Dec. Hagienſis Ao. 1480. Ao. 1512. ex Cod. M. S. Cœnob, Egm.

* Mr. JOANNES DE OOSTDORP, Dec. Hagenſis. 1550.

a La Torrius in Relat. Rom.
† Quercets in Hannonia.
a Ex MS. recenſ. libello Ann. 1514.

a Præd. recenſ. lib MS.
b Boxh Theat. Holl. p 261.
* Ex libello Confraternitatis D. Virginis Hark.

BERNARDUS BUCHO AB AYTA, nobilis Friſius, magni *Viglii Zuichemi* patruus, in ſummam Holl. Curiam a Carolo V. adſcitus Senator, defunctus 3. Sept Ao. 1528. * ætatis 63, ſepultus Hagæ-Comitis, epitaphio decoratus.

Inter *Viglii* epiſtolas MS extat una ad *Hadrianum Marium*, qua cum rogat," ut carmen aliquod com-"ponat patruo ſuo, qui Decanus, ac Cæſareæ Maj. "Conſiliarius in Haga-Comitis fuit, ibique eſt "ſepultus; quia ejus parentes ei juxta avorum ſe-"pulchra Cenotaphium in Friſia conſtituere vo-"lebant, ut carmen illud inſcriberent. Eſt &, "ad ejus ſepulchrum, inquit idem, tabula in Haga-"Comitis ſuſpenſa, cui aliquot carmina inſcri-"pta ſunt, quæ mihi haud multum placebant, "cùm fortè ea ante triennium iſthac tranſiens "legiſſem; quorum auctorem eſſe arbitror *Ge-"rardum* illum *Amſtelodamenſem*, quo olim Hy-"podidaſcalo Leidæ uſi ſumus.

† THEODORICUS VOPPERSEN, Decanus Hagæ-Comitis, obiit IV. Nonas Martii Ao. 1554.

a CORNELIUS MIEROPIUS, Juris Utr. Doct. Metrop. Traj. Eccl. Præpoſitus, Decanus Hag. &c. obiit 1572.

‡ HENRICUS VANDER NATH.

GUILIELMUS DAMASI LINDANUS, S. T. D. cujus vitam prolixè dedimus ſub Dordraco, obiit 1588.

MARTINUS DUNCANUS, Quempenas, Delphis, Amſtelodami ac Amisfurti Paſtor, cujus vitæ ſeries data *Bat. Sacr.* part. 2. p. 221. ad 224. "Obiit, inquit Opmerus *Oper. Chronog.* "pag. 862. Decanus Hagienſis ætatis octogeſi-"mo quinto XV. Kal. Majas 1590. Ameiſfortæ "ad S. *Agathæ* conditus.

SASBOLDUS VOSMERUS, Delphus, S. T. L. Dec. Hag. Arch. Phil. & Ultraj. cujus vita latè conſcripta *Bat. Sacr.* part. 2. p 45. ad 72.

Ejuſdem Collegii Canonici.

Canonici. Ao. 1372. *Philippus de Leiden.*
1514. Mr. *Philippus de Buſſo*, de quo jam ſuprà.
1514. *Joannes Godemaker.*
1524. *Petrus de Gouda*, Presbyter. & Canonicus Capellæ B. *Mariæ Virginis*, Hagæ-Comitis, Curatus Eccleſiæ de *Voorſchoten*, & Decanus Eccleſiæ in *Naeldwyck.*
D. Wilhelmus Sael.
D. Joannes van Brakel.
1532. *Joannes vander Heer*, Gorcomo-Batavus, Carolo V. Cæſari, ut Holl. Comiti, inſtructiſſimam Bibliothecam reliquit, in palatio Hagienſi dudùm ſervatam.
1536. *D. Snederus vander Maern.*
D. Tjaerdus Elgerſma.
D. Cornelius Printer.
D. Adrianus Petri Veland.
D. Wolfardus Jacobi vander Capellen, Vicarius Capellæ D. Virginis in Palatio Hag.
D. Joannes Stalpert.
1550. *Arnoldus Dorpius.*
1550. *Everardus Abbenbrouck.*
1574. *Hugo Georgii*, Presbyter.
1580. *Hugo van Aſſendelft*, eo anno defunctus, annorum 74.

Eorum jura. Collegio huic ac Decano jus inter cetera erat Paſtorem Koudekerckanum; quin & veteris, ac novæ Amſtelodami Eccleſiæ deſignandum.

* *In Viglii ad Eraſmum epiſt. notatur anno obitus 29.*
† *Ex Necrol. Carth. Ultr.*
a Viglius ad Corn. Mierop. . . . *In ſede illa dignitatis Hagienſis* . . . *avunculum tuum olim tot annos florere volui; hanc jam a puero ſibi promiſſ.*, &c.
‡ *Jac. La Torrii, Eph. Arch. Rel. Rom.*

Eidem Decano nobiles omnes ac Curiales ſuberant quoad baptiſmum, extremum viaticum, & Paſchalem ſynaxim annuam, ita ut Collegiata hæc Eccleſia, tanquam altera Parœcia Hagæ-Comitanis poſſet computari.

Sacellum hoc Ao. 1402. ad feſtum S. *Laurentii* conflagravit: ab incendio dein reſtauratum, & magnopere auctum eſt, ex quo inprimis ſub Ann. 1684. profugi Gallo-Calviniſtæ ſuos illic cœtus inſtituunt. Fani reſtauratio.

Parochia oppidanorum alia ac priore magis ampla cum turri præſtantiſſima, ædificatione tamen poſterior, Anno demùm 1399. ab Alberto Bavaro, ut Holl. Comite, exſtructa, Divo *Jacobo* majori fuit nuncupata. Collatio Curæ Paſtoritiæ penes Abbatem Middelburgenſem. Oppidanorum Parochia; Divus Jacobus. Collatores.

Æditui munus collatum a patriæ Principibus, cui nulla bona annexa; abſque eo tamen inde haurit XL. florenos Rhenenſes. Ædituus Ao. 1574. D. *Hugo Georgii*, cui veniebant 3. libræ Fland. Æditui.

* "Dedicata Parochia hæc eâdem die, ſed "non eodem anno, quâ primaria Parochia "Amſtelodamenſis fuerat conſecrata, Domini-"câ ſcilicet poſt feſtum S. Michaelis, & quot-"annis ejus Dedicatio celebrari in epulis ac nun-"dinis adhuc nuper ſolebat; à paucis verò annis "abrogarunt hujus memoriam heterodoxi, & "pro Encœniis ac nundinis reliquêre Domini-"cam poſt feſtum Inventionis Smæ *Crucis*, quâ "gratiæ Deo reddebantur de ceſſatâ miraculosè "lue aliquâ, quæ totam ferè Hagam conſum-"pſerat, & dicebatur ille morbus ſudatorius, "cùm homines è ſudore nimio ſuffocarentur, "quam ceſſationem tunc obtinuerant ſimili ſup-"plicatione tali Dominicâ piè inſtitutâ." Dedicatio,

Duplicis dedicationis mentio in M. C. vernaculo, *Copie memorie van den Droſt van den Hove, nopende het houden van de Haegſche Kermiſſe.* Prior, ex codice iſto *Hof-kermis*, Aulæ dedicatio appellabatur. encænia,

Sacella ejus Eccleſiæ hæc occurrunt; Sacella.
. . . *Vetus Sacellum.*
. . . *S. Crucis.*
. . . *Sepulchri Domini.*
. . . *B. Mariæ Virginis.*
. . . Dni *de Aſſendelft.*

Vicariæ ibidem pridem variæ; quas hic, quia nullibi adhuc occurrunt, recenſebo ex veteri MS. cujus inſcriptio *Decanatus Delflandiæ*; Vicariæ,

Vicaria S. Crucis de Miraculis. et Vicarii,
. . . ad altare *S. Oberti.*
. . . fundata in altari *Divi Nicolai.*
. . . altaris *S. Spiritus*, ad quam proclamatus & inſtitutus eſt *Everardus de Leye*, Presbyter Ao 1571.

Vicaria ſeu *Capell. S. Antonii.*
. . . fundata in altari *S. Jacobi*; ad quam vacantem per rebellionem *Ghysberti Judoci*, proclamatus & inſtitutus eſt *Joannes Zegelmi de Dam*, Ao. 1574.

Vicaria, ſeu perpetua *Capellania* in altari *S. Anthonii.*
. . . altaris *S. Jacobi.*
. . . altaris *S. Martini.*
. . . altaris *Beatæ Mariæ Virginis.*
. . . *Beatæ Mariæ Virginis*, in Eccleſia Parochiali *S.* † *Hippolyti*, in Capella ibidem.

Vicaria, ſeu *Capellania* perpetua ad altare *S. Crucis*, in veteri Capella.

Vicaria ſeu perpetua *Cap.* altaris *S. Catharinæ*, fundata a *Gerardo Aſſendelfio* Ann. 1482. in Sacello de Aſſendelft; ad quam vacantem per mortem D.

* *Jac. La Torrii Rel. Rom.*
† Forte *Jacobi.*

&

Digitized by Google

& Mr *Joannis Verii*, proclamatus & inſtitutus eſt *Theodoricus Arnoldi a Leeuwen*, Clericus Traj. Diœc Aº. 1571. Et ad quam vacantem per mortem D. *Joannis Nicolai*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Hubertus Jacobi*, Presbyter Aº. 1576. ‡

Vicaria in honorem *omnipotentis Dei* ad altare *S. Cornelii*: quam vacantem per mortem D. *Conrardi Cornelii*, jure devoluto obtinuit *Balduinus Cornelii*, Clericus Aº. 1577.

. . . ad altare per Collatorem nominandum; ad quam vacantem per mortem D. *Theodorici Georgii*, proclamatus & inſtitutus eſt D. *Gerardus Georgii*, Clericus Traj. Diœc. Aº. 1575.

. . . ad altare *S. Catharinæ*, in honorem *omnipotentis Dei*, *B. M. Virginis*, ac *SS. Joannis Evangeliſtæ* & *Catharinæ Virginis*; quam vacantem per Simoniacum contractum inter *Jacobum Cornelii de Nieucoop*, tunc temporis dictæ *Vicariæ* poſſeſſorem, ſuper ejuſdem *Vicariæ* reſignatione initum, jure devoluto obtinuit D. *Theodoricus Gerardi de Beverwyck*, Presbyter Aº. 1572.

. . . *S. Georgii.*

Altare Divi Georgii.

Vicaria S. Quintini.

. . . ſita ad altare in veteri *Capella S. Crucis.*

. . . fundata in & ad altare *S. Crucis* in veteri Capella.

. . . ad altare *S. Annæ*, in ſepulcbro Domini ſitum: quam vacantem per mortem D *Clementis Joannis*, jure devoluto impetravit *Matthæus Henrici*, Clericus Traj. Diœc. Ao. 1573.

. . . ad altare *S. Barbaræ.*

Vicaria ſeu *Cap.* perpetua fundata in & ad altare *S. Crucis* & *S. Sebaſtiani*; ad quam vacantem per contractum matrimonii *Ludovici Henrici*, proclamatus eſt D. *Joannes Adriani Broerſſen*, Clericus Traj. Diœc. Aº. 1575

Capellania fundata in & ad altare venerabilis Sacramenti, *S. Martini.*

Vicaria altaris *S. Annæ* matris; ad quam vacantem per mortem *Hugonis Arnoldi*, proclamatus eſt *Hugo Martini*, Clericus Traj. Diœc. Aº. 1575.

. . . altaris *S. Annæ.*

. . . altaris *S. Petri Apoſtoli*; quam vacantem per dimiſſionem *Wilhelmi Joannis a Dorp*, jure devoluto obtinuit *Jacobus Theodorici*, Clericus Traj. Diœc. Aº. 1574. Et ad quam vacantem per mortem *D. Petri Petri Eygenwecht*, inſtitutus eſt D. *Joannes Adriani*, Hagienſis, Presbyter Traj. Diœc. Aº. 1573.

. . . altaris *S. Antonii.*

. . . ſita in *Capella* & altari *S. Crucis.*

. . . fundata quondam in altari combuſto, nunc ſito apud Sacramentariam domunculam.

. . . ad altare venerabilis *Sacramenti* & *S. Martini*

. . . ſita in *Capella Beatæ Mariæ Virginis.*

* *Gilde*, ſeu *Fraternitates* aut contubernia ibidem varia; inter hæc,

Fraternitates.

Fraternitas S. Sebaſtiani.
. . . *S. Georgii.*
. . . *D. Mariæ Virginis.*
. . . *S. Laurentii*, ſub auſpicio dulcis *nominis Jeſu.*
. . . *S. Nicolai.*
. . . *S. Annæ.*
Et . . . *SS. Sacramenti.*

‡ Juxtà veterem membranam collata eſt Petro Cornelii Sybrandi, a R. D. Vincentio Muloc, Ord. Præmonſt. Paſtore ibid. Anno 1577.

* *Ex Jac. Nic. Clamp teſtamento MS. quod teneo.*

His ædes fuêre, *het H. Sacraments Gilden-huys* appellatæ.

Fraternitatibus autem S. *Sebaſtiani*, uti & *S. Georgii*, hortus erat jaculatorius.

Chori inſignia gentil.

In Choro viſuntur inſignia Gentilitia Equitum aurei velleris numero duo ac triginta, Anno 1456. appenſa, cum ejuſdem Ordinis Equites ſub Philippo bono illic Comitia haberent. Ad utrumque latus ſedecim pendent, cum hac ſingulis ſubſcriptâ Epigraphe, *Premium non vile laborum.*

Paſtores D. *Jacobi*, ex Ordine erant Præmonſtratenſium, Abbatis Middelburgenſis apud Zelandos, ejuſdemque inſtituti varios habebant *Vicarios*, ac Sacellanos.

Prisci Paſtores.

Paſtor ejus Eccleſiæ, ex Charta Anni 1524.
Mr. JOANNES VAN DUVENVOORDE.
Aº. 1577. D. VINCENTIUS MULOC, Præmonſt.

Ædes Paſtorales. † La Torr. Kel. Kon.

Domus Paſtoralis, cujus reliquias ſe vidiſſe teſtatur La Torrius, *foſſis circumdatis*, *ſplendida erat*, *ac cuniculario circumcincta*. Ejus in veteri mappa Geograph. Anni 1570. mentio eſt ſub nomine, *de Paſtoors warande*; id eſt, Paſtoris cunicularium.

Præpoſitura S. Barbaræ.

Prædicta Ordinis Abbatia gaudebat inſuper *Præpoſiturâ* Sanctimonialium cum Oratorio, è regione ædium Prænobilis ſtemmatis de *Valkeniſſe*, D. *Barbaræ* Virgini ac Martyri conſecratâ [a]. Hujus Præpoſitus ac Sacellani, unà cum iis, qui Parochiæ D. *Jacobi* deſerviebant, totam ferè Hagam, candidi Ordinis illius habitu reddebant candidam. Templum *Præpoſituræ* ſolo tenus modo eſt everſum.

Dominicanorum Cœnobium.

Extat tamen hodiédum Eccleſia Cœnobii Dominicanorum, ab alterâ uxore Alberti Bavari, Margaretâ, Adolphi Clivenſis filia, Hollandiæ Comite Anno [b] 1377. unà cum Cœnobio iſto erecta: hæc & ibi, juxtà Joan. Leidenſem 31. *Hiſt.* 27. *ſepulta eſt in Boreali parte ſummi Altaris, in tumbâ mirificè elevata*, mortua Anno 1412.

Anno 1450. Dnus *Jacobus Catz* & *Margareta Oems a Wyngaerde* Capellam ibi fundavere, in qua *Barbara Cats* Monialis ſepulta.

Aº. 1480. a *Cornelio Broeſinck*, ibidem fundata Capella, in qua & ipſe conditus eſt.

Sacella, Conditorea.

Ad Chori partem Auſtralem olim Capella fuit Dominorum de *Borſſelen*, *Sanctuarium* olim vocata, ab incendio reſtaurata, ac fundata ad Dei honorem, & animæ ejus ſalutem ab *Anna de Borſſelen*, Anno 1435. VIII. Aprilis, in qua ejus Sacellanus Miſſam celebret, & ad quam Dominæ fundatrici aditus pateat per Clauſtri januam, juxtà Tabulas haſce vernaculas:

Wy Broeder *Willem Cloppier* Prior, Broeder *Hamoldus Bruyswyck* Leesmeeſter, Broeder *Willem Willemſzn* Suppiior, ende voort meer dat gemeen Convent der Predicker-orden des Clooiters in den Haghe, bekennen ende lyen, dat wy Vrouwe *Anna van Borſſelen*, Vrouwe van Yſelſteyn gegunnet hebben, ende gonnen mit deſen onſen brieve voor haer, haren erven ende nacomelingen tot ecuwigen dagen die Capelle, die men plach te heten *Sanctuaria* ofte *Sacriſtye*, ende nu verbrant is, ſtaende aen de zuytzyde van den Chore aent Clooſter, ende die ſelve Capelle ſal die voorgenoemde Vrouwe laten timmeren ende opmaken na hare ſelfs wille ende goetduncken, des ſal zy hebben daer aen alſo

a *Het Bethlehems Proſſie Convent appellata.*
b *Goethovii Append. Anno* 1377
c *Il ml, Vincente Klooſter* in vet. mappa Geog. appellatum; fortè quia D. Vincentio dedicatum; Ferretto ejus Ordinis, an alteri Vincentio.

veel erve van des Cloosters wegen, daer zy mach op doen timmeren een altaer van ſulcker mate ende groote, als haer duncken ſal dat mogelyck behoort te weſen, ende ſo ſal zy die voorſz. Capelle beſorgen van allen ornamenten, kelen ende Misboeck, ende al dat daer toe dient van des haer dunckt. Ende tot wat tyden die voorſz. Vrouwe, haer teſtamentoers ofte erſgenamen eenige dienſten ofte erffeniſſen ſtichten ter eeren Gods ende harer ſielen laveniſſe, die voorſz. Miſſen ofte dienſten ſullen die voorſz. Broeders van den voorſz. Clooſter doen ende bedienen, ende niemant anders, ten ware dat zy gebreecke daer an lieten geſchien, ſo ſal 't de voorſz. Vrouwe ofte hare erſgenamen weder aenveerden, ende dat laten bedienen van een anderen Prieſter, die haer believen ſal. Ende voort wes Miſſen die voorſz. Vrouwe aldaer ſal doen laten boven haer ſelfs Capellaen, die ſullen die voorgenoemde Broeders van den voorſz. Clooſter oock doen, alſo verre als zy willich daer toe zyn. Ende ook ſo ſal die voergenoemde Vrouwen hoeren rechten erfgenamen ende nacomelingen die voorſz. Capelle buyten des Clooſters laſt ofte coſten houden in rake ende dake, ende daer van den Clooſter vry houden tot euwigen daghen. Ende waert ſake dat die voorſz. Vrouwe gebrakt, ende hoere erven ende nacomelingen die voorſz. Capelle niet en hielden in rake, als voorſz. ſtaet, ende hemluyden dat te wetene genoech gedaen wair, ende nochtans die lieten vervallen ende vergaen, ende daer niet toe en deden, ſo ſoude dan dat gemeen Clooſter mōgen die voorſz. Capelle laten reformeren op der voorgenoemden Vrouwen erſgenamen coſt, ende wouden zy dat niet betalen, ſo ſoude dat ſelve Clooſter dan dat aenveerden, ende hoeren oorbaer mede doen, 't welcke wy hopen dat Godt verhoeden ſal. Behoudelike dan datter niemant in die voorſz. Capelle uytganck oft inganck hebben en ſal, dan die voorgenoemde Vrouwe, hoeren erven ende nacomelingen alleene, ende die gheen, die zy dat ſelve van vruntſchap van haren bloede gecomen vergunnen woude, mit ſulcken voorwaerden, als voorſz. ſtaen. Voort ſo ſal die voorſz. Vrouwe een doere mogen doen maken binnen die vryheit van den Clooſter, duerende hoer leven lanck, waer mede dat zy in de voorſz. Capelle mach gaen, ſonder in de Kercke ofte choor te comen. Welcke Capelle voorſz. een duere hebben ſal, dienende uyt den choor in de voorſz. Capelle te gaen. Van welcke doere die voorſz. Vrouwe den Prior altoos een ſloetel ſal doen hebben, oft enen anderen Broeder in 't voorſz. Clooſter, die haer gelieven ſal. Ende om dat wy Prior, Lees-meeſter, Supprior, ende gemeen Convent des Clooſters voorſz., dit aldus de voorgenoemde Vrouwe gegonnen &c. hebben wy des t'oirconden des gemeen Convents zegel aan deſen brief gehangen op den 8. dach in April, int jaer ons Heeren 1435.

Chorus eſt hodiè armamentarium, in reliquo templo Conventus habent Gomaro-Reformati; *Immutatio.* diciturque etiamnum *clauſtrale*, ob clauſtrum quo pridem cingebantur Dominicani Monachi.

Priores ejus Cœnobii,

Priores, &c. Ao. 1435 Fr. WILHELMUS, Prior.

1437. JOANNES DE NICK, etiam Prior.

1435. Fr. WILHELMUS WILHELMI, Supprior.

Ultimus eorum Prior, fuit

PETRUS BACHERIUS, Gandenſis, Doctor Lovanienſis, ac Theologus verſatiſſimus, de quo Miræus in *Bibl. Belgii Scriptorum.*

[a] Porrò extra dicta Cœnobia, fuit & duplex Monialium Inſtituti S. *Auguſtini* Aſceterium, [b] Congregationi Campi S. Joannis, *Capitulo* vulgò dicto Trajectenſi ſubjectum; unum S. *Eliſabethæ*, nunc area, quam de *Groenmarkt* appellant. Illic pridem ad ejuſdem ſanctæ Virginis altare fundatio, cujus Patroni erant *Galii* Harlemenſes, ex *Annot.* Joan. Buggæi. *S. Eliſabethæ Aſceterium; fundatio.*

[c] Aſceterium alterum *S. Agnetis* erat: hoc Hagæ-Comitis in plateâ de *Toornſtraet*, auſpicium ſumpſit Anno 1447. ab inope & vetula viduâ, *Gertrude*, Joannis filia, quæ collectis ſeptemdecim vel octodecim virginibus ſeptem ferè annos vixit, ſine ullo cenſu in paupertate ſummâ; ſub Annum 1450. cum virgines hæ coadunatæ cenſum admittere pararent, ſeceſſit *Gertrudis*, ne recepto quidem obolo, antequam Conventus hic ad S. *Auguſtini* inſtitutum ac Ordinem fuiſſet adſcitus. *S. Agnetis Cœnobium;*

Similes cœtus adhuc duos inſtituit *Gertrudis* inops vidua, unum ſub *D. Annæ* nomine Delphis; S. *Michaelis* alterum Harlemi.

Vicaria in S. *Agnetis* pridem, juxtà Cod. M. *Decanatûs Delphenſis.* *S. Vicaria.*

Præter hæc aliud adhuc fuit ejoſdem inſtituti, & eidem Capitulo, juxtà Lindebornium, ſubditum Parthenæum, S. *Mariæ in Galilea* dictum, quod ſitum habebat in platea *de Poten*, in quo ſororem habuit Sanctimonialem, *Juditham* Muſiam, Cornelius Muſius. Illud in privatorum domicilia à mutato regimine tranſiit. *S. Mariæ in Galilea.*

Tertiariis Monialibus S. Franciſci, ait La Torrius in *Rel. Rom. Hagæ ſuum erat aliud:*

Non indigitat quidem illud, ſed in *Hagienſi deſcript.* nuperà nuncupatum invenio *S. Agathæ Conventum*, Orphanotrophio cum cenſu, ex bonis & ſupellectile per Senatum divenditis, pridem adſcriptum. *S. Agathæ Parthenæum,*

Porrò Orphanotrophium iſtud, ditatum impræſentiarum præ cæteris urbium vicinarum orphanorum ædibus, fundatum primùm fuit ex bonis, quæ Criſpinus Joannis *Boshuyſius*, pridem Senator & totius Hollandiæ quæſtor, ipſiuſque uxor, *Agnes Petri* conjunctè poſſederunt. Ex decreto ſummi Præſidis & Conſilii Hollandiæ, per Ultrajectinum Archiepiſcopum firmato, deſtinata hæc in uſum XII. perſonarum, tam maſculorum quam puellarum. *Orphanotrophia.*

Ac licet cenſus eo uſque deio excreverit, ut centum pueris egenis alendis par ſit modò; ædes tamen ex ſtipulatione teſtamenti Curatorum, nomen ferunt priorum fundatorum, & quicunque ad eaſdem adſumuntur, ad lævum portant brachium priores binas literas C & A, quæ prænomina *Criſpini* & *Agnetis* deſignant.

Extra Orphanotrophium iſtud, aliud inſuper ad Delphenſium navium ſtationem vetularum Gynæceum & *Diaconiæ* Orphanotrophium.

Quidam etiam adſunt hortuli, inter præcipuos, hortulus S. Spiritus (*het H. Geeſt-hofje*) fundatus per *Martinum Verbrugge*, conſtans ædibus XXXVI. in uſum vetularum. Eſt & hortulus, in foſſa Principis ad ſeptentrionem, a Toparcha fundatore, *Nieuw-koops-hofje* dictus, cum ædibus LX. *Hortuli;*

[a] *Lat. La Torrius in Rel. Rom.*
[b] *I. Lindeb. in Epiſc. Dav. 5. §. 11.*
[c] *Ex Vet. Chart. Perg. prodita à noviſſ. Hagæ-Com. Scriptore pag. 39.*

appa-

apparatu tam ſplendido extructus, ut in toto ferè Belgio talem ægrè viſere liceat.

At cùm res, quæ maximè in prædiis conſiſtunt, temporum injuriâ indies in deterius ruunt; cenſus ejus ſic ſunt diminuti, ut ejuſdem Rectores coacti ſint, ſi ſalvas vellent ædes, plures earum privatis habitatoribus pro condicto pretio elocare.

Sacella inſuper, inquit La Torrius †, erant in diverſis per Hagam plateis diverſa; D. *Virgini*, *Venerabili Sacramento* (quod Xenodochio junctum) S. *Jacobo* Apoſtolo in S. *Jacobi* platea, S. *Antonio*, & mulieri *Samaritanæ* dedicata: id vulgò *het Capelleken van 't Vrouwtie met de kruycke* dictum [a]. Inter ea eminebat *Venerabili Sacramento* inſcriptum Sacellum, pridem vocatum, *de Cappel van het H. Sacraments Gildenhuys*, deſtinatum hodiè Anglorum, Germanorumque Calvino-Reformatorum cœtibus.

Xenodochia; in his Venerabili Sacramenti, Extitit pridem in novo Xenodochio Villæ Hagienſis *Vicaria* perpetua, fundata & dotata à R. D Petro Burgerts Presbytero Traj. Diœc. in honorem Omnipotentis Dei, Beatiſſimæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, præcipuè S. Joannis Baptiſtæ, S. Jeronymi Confeſſoris, & S. Agnetis Virginis, poſtmodum verò tranſlata ad altare S. Petri Apoſtoli in Parochiali Eccleſia S. Jacobi Hagæ: cujus fundationis & approbationis ab Ordinario conceſſæ litteræ deperditæ cùm eſſent, eam fundationem A. 1500. renovavit, dotationemque adauxit R. D. Joannes Theodori *Moykint*, Presbyter Traj. Diœc. Rector & Patronus dictæ *Vicariæ* perpetuæ, Collatores ejuſdem ſtatuens hæredes ſuos, illiſque deficientibus Paſtorem, Magiſtrum *Memoriarum*, ſeniorem fabricæ Rectorem; confirmante ſingula Frederico Badenſi Epiſcopo Traj. anno quo ſupra.

Xenodochium autem modò eſt Gerontotrophium, ubi provectæ ætatis homines, ſive ſinguli, ſive maritus & uxor victum coëmunt.

Vicaria, ſeu *Officium* olim fuit in altari hoſpitalis *Venerabilis Sacramenti in Haga-Comitis*, juxtà Codicem MS. Decanatûs Delphenſis.

ac S. Nicolai. S. [b] *Nicolai Xenodochium*, vulgo nominatum *'t Suppooſten Gaſthuys*, ab Alberto Bavaro, cujus effigies ad latus Antiſtitis (fortaſſè Nicolai) etiamnum in eminentiori vitrô viſitur, *pro nobilibus Aulicis* & aliis Palatii perſonis ad egeſtatem redactis *fundatum* Anno 1393.

ſacella intus. Fundata ibi *Capellania* a *Mro. Georgio*, ut palam eſt ex Alberti Bavari Tabulis XXII. Aprilis A. 1404. ad dicti Comitis collationem, cum onere unius Miſſæ per hebdomadam, valoris XXII. libr. Holl. cujus poſſeſſor Ann. 1514 D. *Joannes de Loze*. Defunctorum funera D Nicolai inſignibus ad tumulum deportari ſolita; uſu ad noſtra ferè tempora continuato, & nuper tantum abolito.

Ac licet vulgaris ſortis homines, maximè feminæ, illic modò admittantur, cubiculum tamen pro Cauſſidicis, quorum res anguſta domi, illic eſt ſegregatum, cum librorum theca uſibus ipſorum deſtinata. Sacellum per Xenodochii Rectores Anno 1616. Conſulibus Hagæ-Comitanis divenditum, ex eo tempore tranſiit in macellum commune.

Libro III Memoriar. ſub Arnoldo Sandelino, Curiæ Holl. Actuario, ab Anno 1523. ad Ann. 1529. 14. Dec. folio 52. verſo & ſeq. continetur. *Inſtructio pro Officio Eccleſiaſt. S. Spiritus*, *Noſocomiorum*, *infirmorumque ædium proviſoribus*, *quomodò impoſterum curam ſuam exerceant.*

Sacellum ædis Leproſorum D. Cornelio dicatum, ſitum ad egreſſum Hagæ-Comitis qua Delphos iter eſt ad Auſtrum, non valdè amplum, haud ita pridem verſum eſt in receſſum Rectorum ædis ejuſdem, quæ in Gerontotrophium eſt converſa: cuſpis, ſive turricula in binis ædibus etiamnùm prominet.

S. Antonii Sacellum, hodiè eſt Gyrgathus, cui junctæ peſtiferæ ædes. *& forte ac in iis Vicariis;*

In nemore Hagienſi trium altarium juxtà La Torrium *ibid.* aliud fuit Sacellum, S Antonio ſacrum, de cujus in ſylvis, apud Noſtrates cultu, Mart. Hamconius, Friſius ad hunc modum:

Tolleret ut veterum cultus omninò Deorum,
Friſia Gens paſſim devota, viiſque
Crebras impoſuit ſacræ cultores eremi
Antonii ædiculas.

Vicaria ibi, ad quam vacantem per mortem *Joannis Jacobi* Ann. 1576. inſtitutus eſt *Cornelius a Mierop*, Clericus Diœc. Traj.

Illius hodiè nil ſupereſt, niſi memoria.

Porrò Hagæ-Comitis, extrà Soc. Presbyteros haud ita pridem pulſos, ac unum alterumve Carmelitam diſcalceatum, ſtabiles ſedes dudùm habuêre Paſtores de Clero duo.

Sub Annum 1580. Hagæ Paſtor erat quidam *Vincentius*, de quo Saſboldus noſter ad fratrem Tilmannum ſic Delphis ſcribit 25. Maii 1585. *Paſtores ab immutato regimine;* *Vicentius Hagenſis Paſtor, qui Joanni ſc. ſuberat, antè octo dies exceſſit, bona ſua non pauca conſanguineis non bonæ fidei & famæ relictis, excluſis, ut audio, confratribus, licet neceſſitate propemodùm contabeſcentibus.*

Paſtor dein recenſetur,

ENGELBERTUS KENNIPHOVIUS, Hagâ-Com. oriundus, Theologus & Sac. Th. Lic. Lovanii, Lector in Cœnobio Everbodienſi, a Saſboldo in actuarium aliquandò expetitus, poſt diuturnas moras, quæ bilem moverant Antiſtiti iſti, in patriam appulſus, fit Paſtor Hagæ-Comitanus; illicque, & per vicinum Tractum Archipresbyter. De exceſſibus quorundam Regularium rogatus deponit. Quia veritatem dicebat, inviſus ditioribus ſecundùm ſeculum redditus, Curæ Hagienſi cedit, & Dieſthemii, quò ſe receperat, moritur, muneribus, & ſcriptis clarus, a Valerio in *Bibl. Belg.* laudatus.

FRANCISCUS EELCKENS, Amſtelodamenſis, dein Lovanienſis Theologus, vitæ interioris deſiderio raptus, nomen dat Gallicano Oratorio, a viris orationis ſpiritu præditis tum celebratiſſimo. Indè ad Eccleſiam Batavam, ab ejus Primoribus evocatus, vicanos primùm in fodinis curat, dein Hagienſis fit Paſtor, difficillimis temporibus: commercium tamen colit cum Oratorii Presbyteris. Queis ut præſit Lovanii, invitatur. Et ut Oratorii ſpiritum penitius hauriat, ſuiſque imprimat, in Gallias denuò proficiſcitur. Virtutes ejus, cum Lovanii Rectorem ageret, primariæ; conſtantia, frugalitas, abſtinentia, animi benignitas, in Jeſum Chriſtum tenerrimus affectus, præcipuè in infantem, cujus forma ob oculos ei continuò poſita. In ea pietate, ut alter Simeon finit dies, primariis Oratorii muniis functus, Anno 1665. Plura de eo *Bat. Sac.* part. 2. p. 239.

JOAN-

† *Iac. La Torrius in Relat. Rom.*
a *Hag. deſcript. pag.* 29.
b *Ex Berrii hiſt. belg. l.* 9. *p.* 142. *vet. edit. A.* 1357.

JOANNES HOOFT, Theologus Lov. & *Capit.* Ultraj. Aſſeſſur, obiit, per plures annos ibi Paſtor, Hagæ-Comitis 28. Maii Anno D. 1700. in bonâ ſenectute, laudatus pro concione funebri ab Hugone Heuffenio, S. T. L. Sebaſteni Archiepiſcopi tùm Provicario.

Succeſſorem mox ſortitus eſt, qui ejus ad plures annos Hagæ adjutor,

ALARDUM TITSING, Amſtelodamum, S. T. D. Romanum, muſices inter cetera peritum; qui 15. Julii Anni 1713. ibidem fatis exceſſit. Hujus ſucceſſor,

PETRUS BYLEVELT, Ultrajectinus, Th. Lov. Arnhemi anteà adjutor, dein *Poeldycanas* Paſtor; aliis dein muneribus a Curia R. auctus.

In altera Cura Hagæ-Com. Paſtores egêre,

JACOBUS, EVERDINGIUS dictus a natali ſolo; ex Huſſienſi, Hagienſis Paſtor alter, ad Annum 1647. ibidem mortuus. Hujus ſucceſſores,

CORNELIUS PUTTENUS, &c. de quo ſub *Waſſenaria.*

ANDREAS CÆSAREUS, S. T. B. form. qui non Hagienſes tantùm, ſed & vicinorum pagorum ſideles annis pluribus curavit. Ejus Lemma, *Deo ſervare, Cæſareum eſt.*

Andreæ Cæſareo in eadem Cura ſucceſſit,

JOANNES SCHELLINGER, Medenblicanus, Sacræ Theol. Baccal. Formatus, defunctus Hagæ-Comitis ex morbo hectico 20. Februarii Anno 1682. Cui mox ſucceſſit,

WALTERUS MOULART, Tranſyſalanus, ex antiquo ac illuſtri Moulartiorum, bellis togaque clarorum, ſtemmate propè Swollas oriundus; Theol. ſcientiam apud Grudios in *Bayano* Collegio edoctus; acutâ ardentique febre correptus, Hagæ Comitis in flore ætatis conſumitur 16. Novembris, Anno 1686.

Succeſſor ei datus, poſt impenſam diu Dordracenis operam,

GUILIELMUS FRED. DALENOORT, Ultrajectinus, Theol. Baccal. format. cujus, ut & aliorum Hagæ-Comitan. Paſtorum elogium fuſius dedimus *Bat. Sacr.* part. 2. pag. 239. ad pag. 242.

Hagæ-Comitis extra dictos viros natalibus ac eruditione celebrarunt,

& eruditi Hagæ-Comitani.

JOANNES SECUNDUS, Nicolai Everardi Curiæ Mechlinicolis Præſidis filius, Paulo IV. Pontifici a litteris, Archiepiſcopo Toletano a Secretis, maximis poſteà in patria apud Traj. Epiſcopum & alibi dignitatibus auctus, prima ætate annos, natus xxv. extinctus Ao. D. 1536. vii Kal. Oct. ſepultus eſt Tornaci in D. *Amandi*, ubi præclarum ei poſitum monumentum a Boxhornio p. 353. datum.

JUSTUS ſeu JUDOCUS VELSIUS, Hagæ-Comitanus, Medicinæ Doctoratu ornatus Lovanii Ao. 1542. plurima ſcripſit, quibus Philoſophiam & Medicinam illuſtravit.

GUILIELMUS GNAPHÆUS, aliàs *Fullonius*, Hagienſis, patriæ Scholæ Gymnaſiarcha, Alberti Marchionis Brandenburgici Conſiliarius, eodem tempore cum *Joanne Piſtorio*, a fide avita devio Paſtore Ao. 1525. in vincula conjectus, inter Comicos famam meruit.

Varia ſcripſit a Valerio in *Bibl. Belg.* aliiſque recenſita; inter alia vitam dicti *Joannis Piſtorii*, Woerdeni, & *Apologiam pro captivo Woerdenate.*

PETRUS CORNELII BREDERODUS, magni nominis Juriſconſultus, *Dionyſio Gothofredo*, & affinitate & ſtudiorum genere familiariſſimus.

ADAM VERDUYN, Hagæ-Comitanus. Epitaphium *Aldrdi Amſtelodamenſis* cetera dabunt:

Ut quæ vigent florentque ſpectatiſſime,
Veluti liguſtra, lilia & roſaria,
Ea ſemper aut ſemper fere celerrime
Marcere cernas atque deflorescere.
Ad hæc, ut arbor protinus ſolet emori,
Jam facta præter ſolitam fæcundior,
Ita blanda lætaque & faveas ſupra modum
Fortuna ſæpe maximo affinis malo eſt;
Quod ſubita Adami *mors probat* Verdunii,
Qui tunc abivit, quando jam ut cum maxime
Suavis eſſet vita, cum maturrima
Vigeret ætas, ambo cum ſuperſtites
Eſſent parentes, divites, probi, pii,
Incolume corpus, ſana mens, incolumes
Senſus, quieta vita, pacificus thorus,
Fæcunda conjux, aucta multis prolibus,
Ingens ſupellex, divitiæ reconditæ,
Faſces, honores, dignitates, ſtemmata,
Primis profecta Hollandiæ Comitibus
Adame *totius decus Bataviæ*
Fulſere plane candidi tibi dies,
Tenerosque annos minime prodegeris
Nugis ineptis, fabulis anilibus,
Lenocinante gaudio, ſed optimum
Nactus magiſtrum, quem refers, Goclenium
Te diſciplinis excolis caltiſſimis,
Omnibus amate, nemo quantum amabitur
Ob ſingularem comitatem, candidos
Mores, & incredibilem ſolertiam.
Tibi debet Haga cultiores litteras,
Tibi debet Annales ſuos Hollandia,
Tibi debet unà plurimum Lovanium,
Ut cui probos & divites juvenes bonis
Mox imbuendos litteris ac moribus
Mittunt parentes conſilio impulſi tuo,
Ubi repoſcit plurimo cum fenore
Natura quotquot contulit donaria
Cumulatiore ſolvit uſuram lucro,
Patientiorque animo nunquam fuit
Quam cum laborabat calculo, lithiaſi
A carne (ſic loquuntur) hernia
Ex ſectione, carne ſubcutanea
Miſſa lieni, & coalita diaphragmati
Alvo inmeante noxiis humoribus,
Quos craſſus aer attulit Zelandiæ,
Urinæ meatu arſit inguinum doloribus
Cum difficultas ſpiritus, vomitio,
Continua febris continenter enecant,
Multas agebat gratias ſummo patri,
Quod ante mortem debitas dependeret
Pœnas innuſtaſque elueret labeculas:
Victus ſupremum congemit ac ſupplicat,
Tractamque labiis apprimit crucem labris,
Sic & piis & eximiis virtutibus
Clariſque factis vindicat Cælum ſibi.

Aliud:

A Dunis Adamos *adhuc florentibus annis*
Occidit ingenuo præditus ingenio,
Quem docuit multaque inſignem reddidit arte
Goclenius, vitro quem exprimit eloquio,
Expetit annales Batavorum, plura parantem
Hora non patitur, mors & acerba vetat:
Cui poſthac animum eriget, optima quando
Prima rapit celeri mors violenta manu?

Aliud:

Aliud:

Contigit Adamo *mox a juvenilibus annis,*
Quod ſcio perpaucos obtinuiſſe ſenes,
Sanitas, mores, pietas, moderatio, virtus,
Germanus veræ candor amicitiæ,
Prudens ſimplicitas, caſtiſſima vita, ſubactum
Judicium, gravitas, conſilium, integritas.
Sic Adamus *adhuc juvenis quoque Neſtora vincit;*
Nam virtus vitam, non mora longa facit.

Exceſſit e vivis An. 1538. Kal. Jan. cum 34. ætatis annum attigiſſet, requieſcat in pace. Amen

Hæc ALARDUS, *Amſtelod.*

PETRUS SCHENKELIUS, Antonii Medici celeberrimi filius 1594. Hagæ-Comitis natus, A°. 1617. 23. April. Gandavi Ordinem Eremit. S. Auguſtini profitetur; Vir pius & eruditus, S. T. D. divini verbi præco eximius, utriuſque literaturæ peritiſſimus, ingenio prompto, lingua feliciſſima, moribus candidis, ſcripſit,

Decretorium juridicum & explicationes terminorum Juris in Franciſco Toleto occurrentium, in 8. typis Belleri 1628.

Elucidationes locorum difficilium Senecæ Tragœdiæ & Horatii.

Philomelam Myſticam.

Conciones 1653. ſub prælo habebat. Hæc Elſius in Encomiaſte Auguſtiniano fol. 582

CORNELIUS DE BIE, naſcitur 10 Nov 1540. familia nobili parentibus inconſultis Granatæ in Hiſpania fit Ord. Aug. An. 1554 20. April. An 1563. ivit Mexicum, ac per 20. annos ibid. in fidei propagatione laboravit. Dein in Italiam reverſus, a Generali ſui Ord. *vicaria* auctus poteſtate per Hyberniam, Scotiam, Angliam & Belgium: & S. T. D creatus An. 1600. 26. Aug. a Clemente VIII in Belgium cum Diplomate Jubilæi mittitur, ubi reliquum ætatis exigit Alberto & Iſabellæ chariſſimus, in opinione ſanctitatis obiit 1614 26. Julii ætatis 74. conditus Bruxellis in æde antiqua prope aram majorem: ſcripſit Sermones Dominical. & de Sanctis. Hæc Elſius in Encomiaſte Auguſt. fol. 156.

NICOLAUS ASSENDELPHUS, Hagienſis, Conſilii ſupremi Com. Holl. Præſes.

ARNOLDUS VINNIUS.

ÆL. FRANC. VANDER WIELEN.

CONSTANTINUS HUGENIUS.

CORNELIUS BLECCHIUS.

FRANCISCUS GEORGIUS.

JOANNES HEMELARIUS.

THEODORUS DOUSA.

LUCTATIUS PETREJUS ANDREADES, vulgò STYNEN.

MATTHIAS HOVIUS.

QUINTINUS WEYTSEN.

JANUS DOUSA, Pater.

Et filius FRANCISCUS & GEORGIUS DOUSA, Nortvici Domini.

JACOBUS DE LA TORRE, Arch. Eph. de quo ſupra p. 48.

Hagienſibus eruditis ac religioſis, exterus licet, quia tamen apud eos verſatus, jungendus eſt,

Zach. Mexii exteri, Hagæ incolæ,

ZACHARIAS DE MEZ, Brabantus, Juris Utr. Licent. Canonicus Trajectenſis ac Thorenſis, Protonotarius Apoſtolicus, apud Schevelingos aliquando Paſtor, Ablegati Hiſpaniæ, *Antonii de Brun* Hagæ Sacerdos domeſticus; Arch. Epheſino in Brabantia exuli, eum expetenti, ſub Annum 1656. in Vicariatu Apoſtolico datus *Coadjutor*, Trallenſis Epiſcopatûs titulo inſignitus.

& Paſtoris aliquando Schevelingani munus,

Ejus ad Clerum de electione ſuâ gravis epiſtola, data *Bat. Sacr.* part. 2, p. 467. in qua ſe *Piſcatorem Schevelinganum* ex modeſtia appellat, & in quâ reniſum ſuum erga delatum munus probat, quem ex Urbe confirmat Jacobus La Torrius. Nihilominus ejus Romæ promovetur Electio, & *Inſtructiones* pro La Torrio Archiepiſcopo, & Mexio ejus *Coadjutore* adornantur. Inviſa tamen Clero Bat. electio hæc: tum quia homo exterus erat, * tum quia Cleros virum è *gremio Eccleſiæ ſuæ* deſiderabat; ut diſertè ſub hoc tempus ſcripſit Clerus. Amſtelodamo, ubi ſedem delegerat, proſcribitur, operâ potiſſimùm conſularis feminæ: delatus apud Senatum, † *quod dominari vellet in Clero, quod eleëmoſynas ſibi corraderet, quod nimiâ cum pompâ ſuas functiones exerceret: de ultimo Conſules querebantur præcipuè.*

tædium,

Res ei dehinc anguſta domi. Mœror indè ortus; unde brevi tædio viribuſque fractus Mexius, incidit in mentis corporiſque languorem: & cùm morbo conflictatus, munitus omnibus Eccleſiæ Sacramentis, obiit Amſtelodami Idus Julii Anno Chr. 1661. ætatis ſuæ 61. in vivis adhuc exiſtente Arch. Epheſino, cùm non plus biennio munus hoc geſſiſſet.

morbus, obitus, C. ver Meula.

A Scriptoribus nonnullis, inprimiſque à Chriſtiano Molinâ in *Liguario*, inter Fœderati Belgii Epiſcopos non recenſetur, eâ, ut conjicere eſt, de causâ, quod Clero Batavo utcunque eſſet obtruſus. Licet enim octo viri, inter quos Mexius octavo loco numeratur, per Epheſinum Archiepiſcopum Romano Pontifici exhibiti, Clero iſti ſubindè innotuerint ex ejuſdem Archiepiſcopi litteris; res tamen ab ipſis initiis clanculùm geſta, ac Mexii promotio Clero non conſcio peracta.

In mortis lectulo expoſtulatorias litteras dabat ad Alexandrum VII. tunc Pontif. Max. adverſus Clerum, præcipuè Harlemenſem, cui dudùm fuerat infenſus; laudat tamen præter Balduinum Catzium, Joannem Neercaſſelium, tanquam *virum probum & doctum.* — Epiſtolæ,

Clerus Apologiam mox ſcripſit ad Eminentiſſimos Patres R. E. Cardinales contra hanc Trallenſis Antiſtitis epiſtolam.

Mortuus deinde funebri carmine celebratus fuit per celeberrimum ejus ævi Flandricum Poetam, ei impenſiùs addictum, *Judocum Vondelium*; quod datum *Bat. Sacr.* ibid. p. 47. — elogium,

Lemma Mexii, *Sincerè & Candidè.* — Lemma.

Prodiit *Brevis informatio, atque inſtructio à Miſſionariis in hoc Apoſtolico Vicariatu obſervanda, per Zachariam de Mez*, V. A. in quo Confeſſarii monentur cautè agere, maximè cum ſequiori ſexu, ac fidei rudimenta populo inculcare. Extat & *Brevis exhortatio, ad cultum erga Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum promovendum, & in quantum modernus rerum ſtatus concedit, augendum*, in *Bat. Sacr.* ibid. quoque data. — Decreta.

SCHEVELINGEN,

Aliàs & *Scheveringh*, pagus eſt Parochialis maritimus, Hagæ cui ſubditur, de marinis providens piſcibus, Hagâ ipsâ, ut fertur, aliquandò major, ſed Oceani pro majori parte vorticibus abſorptus. Patronum pridem coluit S. *Antonium* Abbatem. Æditum ſtatuunt Holl. Com.

Schevelinganæ Eccleſiæ, Divus Tut. Æditum,

Antonio a Brederode inde abſenti 1514. veniebant 1 x. lib. Holl. — Collatores,

In Eccleſia hac *Vicaria* SS. Ewaldi & Hadriani. — Vicaria,

Eccleſia hæc haud minus quàm Haga-Comitis curata ſemper fuit a Paſtore Ordinis Canonicorum Præmonſtratenſium Abbatiæ Medioburgenſis, ab Hagienſi pridem abſtracta, & in Parochialem evecta, juxta Tabulas hujus MS. in Abbatia D. *Michaelis* Antv. aſſervatas.

* *Epiſt. I. Neercaſſelii ad Bald. Catz.* † *Idem.*

Paſtores, *Ultimus Paſtor*, inquit Jac. La Torrius *, *cum veniente lupo ceteri omnes circum Hagam-Comitis fugerent Religioſi, ſolus ſtetit intrepidus.*

Sed ſi fides habenda Mart. Duncano, ævo illi æquali, & pago iſti (Delphis tum morabatur) ſatis vicino, qui Anno 1569. Idib. Febr. libellum ſuum de *pædo-Baptiſmo* Senatui Delphenſi nuncopavit, Paſtorem Schevelinganum vocat, *effrenem Monachum & depaſtorem.*

Dum enim Senatum illum meritis laudibus effert ob zelum eorum rectum, ſic ait;

"Scio quam fortiter *effreni* illi *Monacho* reſti-
"teritis, anteà *Schevelingio depaſtori*, poſteà eju-
"rato ſacrificio, cum ille rediret ex Lyranis Co-
"mitiis auctoritate ſuccinctus, & litteris ad vos
"quaſi a Jove miſſis ſuffarcinatus, quibus ſe cre-
"debat inauguratum in officium concionandi,
"vel invitis vobis, & me reclamante."

Dudùm ad Curam Schevelingianam deſtinatus a Sasboldo, *Nicolaus Lonius*, Edamenſis. Sic enim lego in veteri Charta Sasboldiana; *Confero Nicolao Lonio, Edamenſi, Acolyto noſtro, Paſtoratum S. Antonii in Schevelingen, propè litus, &c. Actum* 18. *Sept.* 1603. Jac. La Torrius in Rel. Rom. *Zachariam Mexium* bis vocat *Paſtorem Schevelinganum.*

Exindè unus ex Hagæ-Comitanis Paſtoribus Schevelingam curavit. Hic vitreis [a] in feneſtris ſub Annum 1637. ſub S. *Antonii Paduani* effigie SS. Euchariſtiam portantis & aſini ad eam procumbentis, adamante inciſi legebantur hi verſus;

Quid Calvine putas vanâ illudier umbra,
Et Chriſtum panis ſub ſpecie eſſe negas?
Ecce fides Romana aſino Cenſore probata eſt.
Si non vis Chriſto credere, Crede aſino.

Geronto-trophium. Gerontotrophium ibi largè ditatum.

EYCKENDUYNEN,

In veteri Charta Anni CIↃ. CC. LXVI. Machteldis Holl. Comit. vocatum

HEKENDUNEN,

Eykendunæ Eccleſia, Diva virgo Patrona, ſupplicatio ad S. Crucem, fraternitas, In qua & mentio eſt *Capellaniæ*, ad quam *tres mergas in eleëmoſynam* contulit dicta Machtildis. Sub Hagæ quoque dominio eſt *Eyckenduna.*

[b] Amplam hæc olim habuit Eccleſiam, nunc dirutam, quæ tamen Sacellum tantummodò fuerit Eccleſiæ S. Jacobi Hagæ-Comitis, ad quam Paſtor Parochialis iſtius Eccleſiæ Sacellanos dirigebat, a quo etiam *Eyckedunenſes* communionem Paſchalem, Sacramentum Matrimonii, & extremam Unctionem recipere tenebantur.

Accurſus olim magnus *Eykendunam* propter venerationem ſalutiferæ Crucis; frequentes etiam hodiè peregrinationes illuc inſtituuntur a vicanis ob cultum D. Virginis Patronæ, fuitque Sacellum ex oblationibus peregrinantium in honorem B. Virginis erectum.

Fuit & illic Fraternitas S. *Crucis.*

Eyckendunu autem, quæ ab altero Hagienſi pridem Paſtore curabatur, [c] & ubi ſe *tyrocinium feciſſe ſacerdotii ſui Paſtoralis* narrat La Torrius, proprios ab annis aliquot nacta eſt Paſtores; primum,

Paſtores. PETRUM SNYDERS, Harlemenſem, S. T. B. F. ibidem defunctum 3. Junii 1695.

ARNOLDUM VAN WINDEN, Hagæ-Comitanum, Theologum Lov. antè vice-Paſtorem Roterod. ac Hagienſ. ibidem defunctum 28 Febr. 1701.

CORNELIUM BLOCK, Goudanum, Lovanienſem Theologum.

Loſdunæ variatum nomen. *Eykendunæ* autem *Loſdunenſis* pars media qua Orientem ſpectat *Loſdunum*, variè in antiquis Tabulis appellatur, *Loſduyn*, *Lausduin*, *Lausdeunen*, *Locsdunen*, hodiè *Loosduynen*, eo ferè ſitu ex [a] Altingii conjectura, quo Ptolo-

Vetus Capella, mæi *Lougodemon*, quaſi *Loegsduynen*; quoque Celtis juxta ipſum denotatur locus contiguis ædificiis, in monte vel ad montem habitatus. Celticum enim *Long* idem planè eſſe putat, quod Friſicum *Loeg*; deſignans aggregatas habitationes ad commune fanum, a vernaculo *Loegen*, quod & eſt ordinatim componere.

Certe ex Florentii Holl. Comitis Diplomate mox dando arx ſeu prædium ejus ibi fuit, atque *Capella* ad honorem D. Virginis, a deceſſoribus ejus erecta cum area, &c. *Florentio* Sacerdotem ibidem agente.

Monialium Nobilis ac dives Abbatia. Ad *Capellam* iſtam in prædio ſeu fundo proprio nobilium Monialium Ciſtercienſis Ordinis Cœnobium, celeberrimam dudùm Abbatiam ad B. Mariæ Virginis honorem ſub Ann. 1224. extruxit Florentius hujus nominis IV. Hollandiæ &c. Comes, Wilhelmi Rom. Regis ex priore conjuge filius, ad Corbeiam per inſidias occiſus, viridi adhuc ætate.

Fundationis Tabulæ ſunt hujuſmodi:

Fundationes Florentii. IN nomine *ſanctæ* & individuæ Trinitatis, ego Florentius Comes Hollandiæ ſaluti animæ & parentum providere cupiens, ſciens quod terreſtris hujus habitationis domus cito diſſolvitur, volens habere domum non manufactam, æternam in cœlis, domum Domini ſcilicet, Monaſterium Sanctimonialium Ciſtercienſis Ordinis in fundo meo proprio *Loſdunen*, in honorem Dei & beatæ Dei genitricis Mariæ ædificare aſpirante divina gratia inchoavi. Ad fundationem ergo hujus novellæ plantationis Capellam in *Loſdun* cum area, in qua eadem Capella & Clauſtrum ſitum eſt, cum omnibus poſſeſſionibus ad eandem Capellam pertinentibus, quæ ad ſuſtentationem Capellani ejuſdem Capellæ à Prædeceſſoribus noſtris olim ſuerant aſſignatæ, præfato Conventui libere & integraliter contuli dono perpetuo poſſidendam. Ad dilatandum etiam dictam aream dedimus campum, qui *Modelcamp* dicitur, verſus plagam borealem eidem areæ adjacentem, & domum cum area & pomerio, quam emi à *Florentio* Sacerdote ante portam Clauſtri ſitam. Ut autem hæc donatio perpetuam habeat firmitatem præſenti ſcripto ſigillo mei impreſſione roborato hoc dignum duxi irrefragabiliter confirmare. Acta ſunt hæc in præſentia & ſub teſtimonio multorum bonorum hominum, videlicet Venerabilis Domini *Ottonis* Trajectenſis Electi, Reverendi Præpoſiti Tyclenſis, *Giſelberti*, Decani S. Johannis in Trajecto, *Bartholomæi de Harlem*, *Jacobi* Caſtellani, *Willelmi* Molendinarii, & aliorum quam plurium. Datum Anno gratiæ 1234. 3. Non. Maii.

Altera eſt Comitis Mechtildis Florentii hujus viduæ anni ſequentis:

* *Jac. La Torr. in Rel. Rom.*
a *La Torr. ibid.*
b *Idem ibid.*
c *Idem ibid.*

a *Alt. Nit Germ. part. 1. p. 89.*

In

& Machtildis, ab obitu ibi conditæ tabulæ,

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego *Mechtildis* Comitiſſa Hollandiæ, notum eſſe volo tam præſentibus quam futuris Chriſti fidelibus præſens ſcriptum inſpecturis, quod in eleemoſynam contuli Monaſterio de Looſdunen, quod Dominus meus *Florentius* Comes Hollandiæ, & ego in proprio fundo fundavimus pro ſalute animæ prædicti Domini mei *Flor.* Comitis, ac patris ſui *Wilhelmi* Comitis, ac uxoris ejus *D. Alcydis*, nec non pro remedio animæ meæ ac patris mei Ducis Brabantiæ *Henrici*, & matris meæ *Mechtildis*, ac omnium parentum meorum, campum illum, qui propè Monaſterium jacet, qui vocatur *Britgers*, & paſcua ad trecentas oves paſcendas ſuper *Harenam Comitis*, ut in proprios uſus perpetuo libere poſſideat. Quod ſi poſt mortem meam, filii mei, vel ſucceſſores eorum hanc donationem contradicere voluerint, eò quòd hereditas mea non fuerit, de hereditate mea in Brabantia, pro omnibus his præfato Monaſterio L. libras Hollandenſis monetæ annuas aſſignavi. Ut autem hæc firma & inconvulſa in perpetuum permaneant ſigilli noſtri impreſſione munire curavimus. Acta ſunt hæc Anno Dom. 1225. in feſto ſancti Willebrordi Epiſcopi.

Hæc, cùm apud Virgines eas ab obitu mariti piè caſtéque vixiſſet, ſepulta eſt in eodem Cœnobio Ann. 1267. II. Kal. Jan.

ratæ habitæ per Wilbrandum Ultraj. Epiſcopum.

Wilbrandus, Epiſcopus Ultrajectinus, fundationem probavit; & privilegiis muniit Anno 1230. hoc Diplomate:

Wilbrandus Dei gratiâ Trajectenſis Epiſcopus dilectis in Chriſto filiabus devotis ſponſis Chriſti, Sanctimonialibus Ciſtercienſis Ordinis in *Loſdunen* conſtitutis, tam præſentibus quam futuris in perpetuum. Cum Moyſis in ædificando tabernaculo & Salomonis in conſtruendo templo plurimum in ſacra Scriptura devotio commendetur, nos quoque ex Paſtorali officio ea quæ prodeſſe viderentur ad ampliandum cultum Dei & honorem ſanctæ Eccleſiæ, cui licet indigni diſponente Domino præſidemus, alacri ſtudio promovere tenemur devotionem & liberalitatem dilecti conſanguinei noſtri illuſtris viri *Florentii* Comitis Hollandiæ, ejuſque uxoris nobilis Dominæ *Mechtildis*, quam circa nos dilectæ filiæ commendantes, ſicut ipſi petiverunt, & vos obnixè & humiliter poſtulaſtis, nos veſtris juſtis poſtulationibus, ſicut dignum eſt, facilem aſſenſum præbentes, veſtræque utilitati & paci impoſterum providere volentes, Capellam in *Loſdun* cum fundo, in quo ſita eſt, & attinentiis eidem Capellæ attinentibus, ſicut ab eiſdem Comite & Comitiſſa, ſalvo omni jure *Florentii* Sacerdotis, qui nunc in eadem Capella celebrat, vobis ad fundandum ibidem Clauſtrum in honorem Dei & beatæ Dei genitricis Mariæ liberè ſunt collata, ſub protectione beati Martini & noſtra ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio confirmamus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona impræſentiarum juſtè & canonicè poſſidetis, aut in poſterum largitate quorumlibet fidelium, ſeu aliis quibuſcunque juſtis modis veſter Conventus Deo propitio poterit adipiſci, vobis omnibuſque veſtris ſucceſſoribus firma & illibata permaneant. Concedimus etiam vobis licentiam habendi proprios Sacerdotes, inungendi infirmos, & ſepeliendi in cœmeterio veſtro mortuos propriæ familiæ, ſeu etiam alios quoſlibet fideles, qui ſalvo jure & pace ſuorum Parochialium Sacerdotum & cum conſenſu eorum in veſtro cœmeterio voluerint ſepeliri. Decrevimus etiam, ut nulli hominum præfatam Eccleſiam liceat temerè perturbare, aut poſſeſſiones ejus auferre vel imminuere, ſeu quibuſlibet vexare moleſtiis, ſed omnia integra conſerventur veſtrorum, pro quorum uſibus, gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus commodiſque omnimodis profutura, ſalva noſtra canonica juſtitia. Nos autem dictum locum fovere & favore ſpeciali promovere intendentes, & gratia, ab omni illum tam noſtrâ quam noſtrorum exactione abſolvimus, juges jure nobis & noſtris ſucceſſoribus orationes & filialem obedientiam retinentes. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtræ confirmationis paginam ſciens contra eam temerè venire temptaverit, ſecundò tertiòve commonita, niſi reatum ſuum dignâ ſatisfactione correxerit, à communione Sacro-ſancti Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, & de perpetrata iniquitate ream ſe divino judicio eſſe cognoſcat, cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Chriſti Jeſu, quatenus hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Teſtes autem ubi hæc confirmatio data eſt affuerunt, *Lodowicus* ſancti Salvatoris, *Reinerus* ſancti Petri Præpoſiti, *Giſelbertus* ſancti Johannis, *Andreas* ſanctæ Mariæ Decani, Magiſtri *Hermannus*, *Alexander* ſancti Johannis Canonici Trajectenſes, aliique plures tam Clerici quàm Laici. Datum Anno gratiæ MCCXXX. XI. Kal. Martii apud Trajectum.

Otto, qui fuit Florentii frater, Ultrajectinus etiam Epiſcopus Anno 1248. eidem fundationi confirmationis robur addidit, dato Diplomate ejuſdem tenoris, mutato tantum ſic initio:

Per Ottonem, Traj. Epiſc. confirmatæ.

Otto Dei gratiâ Trajectenſis Electus, *& deinde pro* dilecti conſanguinei noſtri illuſtris viri Florentii *poſitum* felicis memoriæ fratris noſtri &c. *& in fin. pro* Datum anno gratiæ 1230. &c. Datum Anno Domini 1230. octavo feria quarta poſt feſtum beati Martini apud Trajectum.

Cœnobium ad Ordinem Ciſterc. adlectum,

Rogatu autem Florentii ipſa mox congregatio juſſu Papæ, & aſſenſu generalis Capituli, recepta in Ordinem Ciſtercienſem, ut Abbatis Ciſtercienſis teſtes ſunt litteræ:

Frater G. dictus Abbas Ciſtercienſis dilectis in Chriſto filiabus Prioriſſæ & Monialibus de *Loſdun* ſalutem & continuum ſanctæ religionis incrementum, Notum vobis facimus, quod nos attendentes devotionem nobilis viri F. Comitis Hollandiæ ad petitionem ipſius de mandato Domini Papæ & aſſenſu noſtri Capituli generalis vos Ordini noſtro incorporavimus, & recepimus in filias Domus Ciſtercienſis ſpeciales. Mandamus igitur vobis, rogamus attentius, & monemus, quatenus ita ſanctè, & religioſè, & honeſte de cetero vivere ſtudeatis, quod nobis & Ordini noſtro cedat ad honorem, & vobis ad profectum & ſalutem animarum veſtrarum. Præterea vobis mandamus, quatenus nullum de cetero Viſitatorem recipiatis, niſi de mandato noſtro ſpeciali. Datum Anno Domini 1233. in tempore Capituli generalis.

by Google

Utrique autem, & Florentio, quem *Excellentiam* ſuam vocat, & Mechtildi ejus conjugi, ritè id à ſe factum idem Abbas ſignificat:

ex Abbatis G. Ciſterc. teſtimonio.

NObilibus & in Chriſto kariſſimis Dn. *Florentio* Comiti & Dn. Comitiſſæ de Hollandia frater G. dictus Abbas Ciſtercii ſalutem & cum devotis orationibus gloriam & honorem. Noverit veſtra nobilitas, quod nos attendentes devotionem, quam habetis ad Ordinem noſtrum, ad petitionem veſtram de mandato Domini Papæ, Moniales in *Loſdun* aſſenſu Capituli noſtri generalis incorporavimus Ordini noſtro, & eas recepimus in filias Domus Ciſtercii ſpeciales. Veſtram itaque nobilitatem devote duximus exorandam, quatenus ſicut in litteris veſtris promiſiſtis, dictas Moniales filias noſtras & veſtras devote & diligentiſſime foveatis, ipſas & ipſarum negotia, ſicut melius expedire viderit veſtra Excellentia, promovendo, ut propter domum hanc manufactam, & alia bona, quæ feceritis, dante Deo domum non manufactam in cœlis adipiſci divina favente clementia valeatis. Datum Anno Domini 1233. tempore Capituli generalis.

Innocentii IV. privilegium ampliſſimum ei conceſſum.

Innocentius Papa IV. aliud dein privilegium Cœnobio contulit in ampliſſimâ formâ, quod ſic ſe habet:

I*Nnocentius* Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſæ Monaſterii de *Loſdun*, Dominiſque Sororibus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum convenit adeſſe Præſidium, ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eas à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis enervet. Eapropter dilectæ in Chriſto filiæ veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuentes, & Monaſterium ſanctæ Dei genitricis & Virginis Mariæ de *Loſdun*, Trajectenſis Diœceſeos, in quo divino eſtis obſequio mancipatæ ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcepimus, & præſentis ſcripti privilegio communivimus. Inprimis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo Eccleſiaſticus, qui ſecundum Deum & beati *Benedicti* regulam atque inſtitutionem Ciſterciensium Fratrum à vobis poſt Concilium generale ſuſceptam in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcunque bona, idem Monaſterium inpræſentiarum juſte ac canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis & eis, qui vobis conceſſerint, & illibata permaneant. In quibus propriis duximus exprimenda vocabulis locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, uſuagiis, & paſcuis, in boſco & plano, in aquis & molendinis, in viis & ſemitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus ſuis, ſalvo novalium veſtrorum, quæ propriis ſumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, ſive de hortis, virgultis, & veſtris piſcationibus, vel de nutrimentis animalium nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis perſonas liberas & abſolutas, & ſeculum fugientes ad converſionem recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, ut nulli Sororum veſtrarum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit ſine Abbatiſſæ ſuæ licentiâ de eodem loco diſcedere, diſcedentem verò abſque communium literarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere, illud diſtrictius inhibentes, ne terram ſeu quodlibet beneficium Eccleſiæ veſtræ collatum liceat alicui perſonaliter dare, vel alio modo alienare abſque conſenſu totius Capituli vel majoris aut ſanioris partis ipſius. Si quæ verò donationes aut alienationes aliter quàm dictum eſt factæ fuerint, eas irritas eſſe cenſemus. Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus, ut nullus Epiſcopus vel quælibet alia perſona ad Synodos vel Conventus forenſes vos ire, vel judicio ſeculari de veſtra propria ſubſtantia vel poſſeſſionibus veſtris ſubjacere compellat, nec ad domos veſtras cauſa ordinis celebrandi, cauſas tractandi, vel aliquos conventus publicos convocandi, venire præſumat, nec regularem electionem Abbatiſſæ veſtræ impediat, aut de inſtituenda ea vel removenda, quæ pro tempore fuerit, contra ſtatuta Ciſtercienſis Ordinis ſe aliquatenus intromittat. Pro conſecrationibus verò Altarium vel Eccleſiarum, ſive pro oleo ſancto, vel quolibet Eccleſiaſtico Sacramento, nullus à vobis ſub obtentu conſuetudinis vel alio modo quicquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis vobis Epiſcopus Diœceſanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque volueritis catholicum adire Antiſtitem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate vobis quod poſtulatis impendat. Quod ſi Sedes Diœceſani Epiſcopi fortè vacaverit, interim omnia Eccleſiaſtica Sacramenta à vicinis Epiſcopis accipere liberè & abſque contradictione poſſitis, ſic tamen ut ex hoc impoſterum propriis Epiſcopis nullum præjudicium generetur. Quia verò interdum proprii Epiſcopi copiam non habetis, ſi quem Epiſcopum Romanæ Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos tranſire contigerit, ab eo benedictiones Monialium, vaſorum, veſtium, ac conſecrationes Altarium auctoritate Apoſtolicæ Sedis recipere valeatis. Porro ſi Epiſcopi vel alii Eccleſiarum Rectores in Monaſterium veſtrum vel perſonas inibi conſtitutas, ſuſpenſionis, excommunicationis, vel interdicti ſententiam promulgaverint, ſive etiam in mercenarios veſtros, pro eo quod decimas, ſicut dictum eſt, non perſolvitis, ſive aliqua occaſione eorum, quæ ab Apoſtolica dignitate vobis indulta ſunt, ſeu benefactores veſtros pro eo, quod aliqua vobis beneficia ſeu obſequia ex caritate præſtiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus, in quibus vos laboratis & alii feriantur, eandem ſententiam protulerint, ipſam tanquam contra Apoſtolicæ Sedis indulta prolatam decernimus irritandam, nec literæ illæ firmitatem habeant, quas tacitè nomine Ciſtercienſis Ordinis & contra indulta Apoſtolicorum privilegiorum conſtiterit impetrari. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in veſtro Monaſterio excluſis, excommunicatis & interdictis divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna inpoſterum ſollicitudine providere volentes auctoritate Apoſtolica prohibemus, ut infrà clauſuras ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à Prædeceſſo-

Digitized by Google

deceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus Ordini veſtro conceſſas, nec non libertates & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum liceat præfatum Monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integre conſerventur, earum pro quarum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnìmodo profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire temptaverit, ſecundò tertióve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Innocentius, *Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.*

Ego Petrus, *ſancti Marcelli Presbyter Cardinalis.*

Ego fr. Joannes, *ſancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.*

Ego fr. Hugo, *ſanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis.*

Ego Ricardus, *S. Angeli Diaconus Cardinalis.*

Ego Joannes, *ſancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.*

Ego Wilhelmus, *ſancti Euſtachii Diaconus Cardinalis.*

Ego Willelmus, *Sabinenſis Epiſcopus.*

Datum Lugduni per manum Magiſtri Marini ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellarii III. Idus Octobr, Indictione VIII, Incarnationis Dominicæ Ann. M. CC L. Pontificatûs vero Dn. Innocentii Papæ IV. anno octavo.

Fulmen Pontificium invaſori ejus objectum.

Cum controverſiam deindè Cœnobio moviſſet *Philippus de Duvenvoerde*, terror fulminis Pontificii mox objectus per *Abbatem Monaſterii de Echout, Brugis degentem, Privilegiorum Ciſterci-enſi Ordini conceſſorum Conſervatorem, ſeu Judicem, à Sede Apoſt.* deputatum, qui litteras in hanc rem dedit, Anno 1291. omnibus Presbyteris in *NOORT-HOLLANDIA*, Trajectenſis Diœceſis conſtitutis, *& ſpecialiter Decano Noort-Hollandiæ, & Domino Petro, Curatori* Leidis.

Terror Pontific. ſic ſonat:

I. Divina permiſſione Abbas Monaſterii de *Echout* in Brugis Tornacenſis Diœceſeos Privilegiorum Ciſterciensi Ordini conceſſorum Conſervator ſeu Judex a Sede Apoſtolica deputatus omnibus Presbyteris & Capellanis in † *Noort-Hollandia* Trajectenſis Diœceſeos conſtitutis, ad quos præſentes litteræ pervenerint exequendæ, & ſpecialiter Decano *Noort-Hollandiæ*, & Dn. *Petro*, Curatori Leydis, ſalutem in Domino. Quum ſuper privilegiis antedictis & ea contingentibus nos mandatum Apoſtolicum per nos plenius exequendum recepimus, quod de bonis in Ciſterciensi Ordine Deo dicatis in ſtatu illæſo ſervandis loquitur, non volentes in dicta executione mandati redargui negligentes, ſed cupientes potius à mandatore ipſius mandati debite commendari, ut congruit, in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, quam ferimus in rebelles auctoritate Apoſtolica, qua in hac parte fungimur, vobis præcipiendo mandamus, quatenus *Philippum de Duvenvoerde* Laïcum, quem notorium eſt per facti evidentiam, ſicut veraciter intelleximus, & confeſſionem ipſius propriam, bona plurima & Monaſterio de *Loſdun* Ciſtercienſis Ordinis Trajectenſis Diœceſeos Deo dicata, videlicet terram cum attinentiis ſuis, quæ vulgò *Simonis campus* dicitur & conſiſtit ſeu jacet in * Officio de *Hagha*, in cujus terræ poſſeſſione vel quaſi pacifica & quieta quadraginta annis citra & ultra & ſexaginta annorum ſpatio dictum Monaſterium extitiſſe dicitur, per laicalem juſtitiam velle auferre, & eis prædictum Monaſterium ſpoliare; prædictus enim *Philippus* occaſione terræ prædictæ graviter Monaſterium antedictum & multipliciter moleſtavit per dictam juſtitiam laïcalem, cum tamen Monaſterium ipſum paratum ſe offerat, & jam diu ſe obtulit ſtare juri & facere ac recipere viam à ſuo judice competenti Eccleſiaſtico, quod juſtitia ipſa & juris ratio ſuadebat, *Philippum* quidem prædictum & omnes fautores ipſius, quos lator præſentium nominabit pro ſecundo & tertio diligentius moneatis ſub teſtimonio competenti, ut ipſe *Philippus* & ſui fautores prædicti ſub pœna prædicta, quam ex nunc ut ex tunc, ſi veſtræ monitioni non paruerint, in his ſcriptis in ipſos ferimus, à præmiſſis vexatione & moleſtatione deſiſtant indilate. Alioquin ipſos à nobis auctoritate Apoſtolica excommunicatos publice ubicunque, & quandocunque, & quotieſcunque fueritis requiſiti, & opus fuerit, denuntiare curetis, ita quod in his exequendis unus veſtrum alium vel alios non exſpectet & rebellium nomina, ſi qui fuerint, nobis liquide & fideliter reſcribatis, ut exigente ipſorum contumacia contra eos ſeverius, prout nobis videbitur, procedamus. Datum Anno Domini CIↃ CC. XCI. in feſto beatorum Jacobi Apoſtoli & Chriſtofori Martyris.

Dos initio non magna, fidelium liberalitate dein aucta. Exempla quædam afferre ſufficiat:

Dos ejus temporis progreſſu adaucta;

IK *Jan van Abbenbroec*, Ridder, doe condt ende kenlic allen luden, die deſen brief ſullen ſien oft hooren leſen, dat ic gegheven heb in der eeren Gods om ſalicheyt mijnre ſielen, ende omme myn euwige memorie voor myn ende voor myne ouders ſielen te doen Vrou *Zwanenburch van Steenvoerden* Abdiſſe in Lauſdunen, die Gode genadich zy, ende 't gemeen Convent XXX. pont Hollants payements, die zy my belooſden te beleggen an goeden erven ofte aen renten. Welcke XXX. pont voerſz. zy beleyt hebben aen erve, daer zy my eenen brieff of gegeven hebben, wel beſegelt, ongequetſt ende ongeraſeert, inhoudende van woorde te woorde, alſe hier nae geſchreven ſtaet:

Wy *Swanenburch van Steenvoerden*, by der genaden Godts Abdiſſe in Lauſdunen, doen cont allen luden, die deſen brieff ſellen ſien of hooren

† *Noort-Hollandia* alio tunc ſignificatu quam hodiè ſumpta, Hollandiæ Auſtrali, quæ ferè tantum Dordraci atque ejus Inſulæ terminis coarctabatur, hic opponitur; cujus primaria portio Delphi, atque Delphenſis ager, &c.

* Vulgò *Hagh-ambacht*.

ren leſen, dat wy gecoſt hebben twee mergen ende anderhalf hont, ende derdalve gaerde lants, die gelegen zyn in den Ambachte van *Munſter*, ende belegen heeft aen dat Ooſt-ende *Florens Symons* ſoon, aen de Zuytzyde *Philips van Dorp*, aen die Weſtzyde die Abdiſſe *vander Lee*, aen de Noortzyde *Dirc van Alphen*. Ende van deſen voorſz. lande ſo bewyſe ic een recht derdendeel alle jaer in te nemen dat Convent te *Lauſdunen*, van Heren *Jans* wegen *van Abbenbroec* zynre memorie mede te doen ten euwigen dagen, als coſtumelie is in onſen Clooſter. In kenniſſe der waerheyt ſo hebben wy deſen brief beſegelt mit onſen zegel. Gegheven int jaer ons Heeren cIↄ. cccc. ende een, op die *Octave Johannis Baptiſtæ*. In kenniſſe der waerheyt ſo heb ic *Jan van Abbenbroec* Ridder voorſz. deſen brief beſegelt mit mynen zegel int jaer ons Heeren cIↄ. cccc. ende acht, opten xx. dach in Meerte.

Gertrudis 100. libræ Holl. denar. pro Sacerdote celebraute.

UNIVERSIS Chriſti fidelibus præſentibus & futuris litteras præſentes inſpecturis, Soror A. dicta Abbatiſſa totuſque Conventus in *Lauſduno* æternam in Domino ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod perdilecta noſtra Domina *Gertrudis* relicta Domini *Odgeri de Wateringhe*, contulit Eccleſiæ noſtræ pro ſalute animæ ſuæ, & etiam pro ſalute animarum dicti mariti ſui, filii ſui *Odgeri* omniumque heredum ſuorum pro reſtitutionibus faciendis pro ſe & pro prædictis, cum quibus reſtitutiones fieri debeant ignoretur, centum libras Hollandenſium denariorum, de quibus certam hereditatem comparavimus à nobis perpetuo poſſidendam, ut ex eiſdem hereditatis proventibus provideatur in victu aliiſque neceſſariis Sacerdoti celebranti in loco prope Eccleſiam vel in ipſa Eccleſia, ad quam infirmæ Moniales accedere poterunt competenter. Nos verò dictam collationem nobis factam acceptantes & gratam habentes ac honeſtis deſideriis præfatæ Dominæ annuentes ordinavimus, ut quicunque confeſſionibus veſtris audiendis deputatus fuerit, vel alius loco ſui de præmiſſa eleëmoſyna, ut præmiſſum eſt, ſuſtentandus celebrabit in loco prædicto ſecurus prædictorum memoriam in Miſſarum ſuarum ſolemniis, & ob hoc dictorum memoriam in Miſſæ canone faciemus annotari, & prædicto loco ipſam Dominam, ſi ita elegerit, recipiemus ad ſepulturam. Si verò dictus Sacerdos amotus fuerit per ſpatium dimidii anni, quod abſit, poterimus impediri ab heredibus dictæ Dominæ à perceptione fructuum XIII. jugerum terræ noſtræ, quæ dicuntur *Tonſcap*, quouſque Sacerdos celebraturus pro prædictis fuerit reſtitutus. In teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras conſcribi, & ſigilli noſtri una cum ſigillorum Venerabilium Patrum videlicet Dñi Abbatis de Egmund & Præpoſiti de *Campo Regio* munimine fecimus roborari. Datum Anno Domini M. CC. LXVII. menſe Majo XV. Kal. Junii.

Wilhelmi Comitis ad cantum.

Ad cantum dedit vinum Wilhelmus Comes Hollandiæ ex Charta Ann. 1333.

WY *Willem*, Grave &c. maken cont, &c. dat wy voor ons ende voor onſen nacomelingen Graven van Hollant, om Gode den Goedshuys van *Loeſdunen* gheven enen ſtoep wyns te ſancwine, ende die ſal hem geven alle weke onſe Meyſter uyt onſen Hove in die Haghe. Ende waert dat gevicle dat in onſen Hof in die Haghe geen wyn en ware, of datter wyn ware, daer men niet uyt tappen en moehte ſonder vreeſe van ſcade, ſo ontbieden wy onſen Meeſter voorſz. of wie daer na in die Hage Meeſter weſen zal, dat hy den Goedshuſe van *Loeſdunen* voorſz. eleke weke geve XII. demer Hollants voer den ſtoop wyns, ter tyd toe, dat ghi hem den wyn gevet. Ende om dat wy willen, dat dit wel ende vaſte gehouden worde, ſo hebben wy deſen brief beſegelt mit onſen zegele. Gegheven tot Rotterdamme op ſinte Lucien dach, int jaer ons Heeren cIↄ. ccc. XXVIII.

Aleydis ad porcos paſcendo, ſylva Harl.

Ut in ſylvam Harlemenſem porcos aliquot liceret mittere paſcendos, gratis conceſſit Aleydis Comitiſſa Hollandiæ Ann. 1261.

ALEYDIS uxor quondam Domini *Johannis de Aveſnis*, Hollandiæ & Zelandiæ Tutrix, univerſis præſentia viſuris ſalutem & omne bonum. Notum facimus univerſis, quod nos dedimus & conceſſimus Abbatiſſæ & Conventui de *Loſdunen*, quod annuatim mittere poſſint in nemore noſtro de Harlem quindecim porcos abſque exactione, quæ dicitur Vademinghe, præſentium teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini cIↄ. cc. LXI. Dominica poſt Pentecoſten.

Richardis 100. ſolidorum redditus.

Centum ſolidorum reditus Richardis Sanctimonialis dedit Wilhelmi I. filia, & Domicella Hollandiæ Ann. 1250.

EGO *Rikardis*, Domicella Hollandiæ, notum facio omnibus præſentia viſuris, quod pro remedio animæ meæ, ac pro remedio animarum patris & matris meæ, nec non & fratrum meorum, contuli Eccleſiæ beatæ *Mariæ* in *Lauſdunen* centum ſolidorum Hollandenſium redditus de tribus areis, quæ jacent ex oppoſito Domûs *Nicholai de Hake* in oppido de Del[ft], annuatim in nundinis apud *Vorſcoten* recipiendos, uſque dum eidem Eccleſiæ dedero XXXV. libras Hollandenſes, & poſtmodum ad me libere devenient & revertentur arearum redditus earundem. De his quoque XXXV. libris Conventui vinum perpetuo miniſtrabitur in his diebus, in converſione beati Pauli, in anniverſario patris & matris meæ, Domini Ottonis quondam Epiſcopi Trajectenſis, & Domini Wilhelmi fratrum meorum in feria beatæ *Mariæ Magdalenæ*, undecim millium Virginum, beatæ *Katerinæ*, & beati *Johannis Euangeliſtæ*. Quod ut dictæ Eccleſiæ inviolabiliter obſervetur, præſens ſcriptum contuli ſigilli mei munimine roboratum. Datum apud *Laeſdun[e]n* Ann. cIↄ. cc. L. [f]eria tertia poſt Lucæ Euangeliſtæ.

Gerardi de Wateringe prædia.

Prædia paulò p[o]ſt dedit Gerardus de Wateringe Ann. 1273.

UNIVERSIS præſentia viſuris vel audituris nos *Gerardus de Wateringe* Miles notum facimus, & tenore præſentium proteſtamur, quod nos Abbatiſſæ & Conventui Monaſterii de *Lauſdunis* Ordinis Ciſtercienſis pro teſtamento quondam Machteldis dilectæ uxoris noſtræ ac aliis debitis totam terram noſtram jacentem in *Oerskampe* libere contulimus, omne jus poſſeſſionis ſive proprietatis, quod in dicta terra habemus, in manus dictorum Abbatiſſæ & Conventus pure & ſimpliciter reſignantes. Hac conditione adjecta, quod proventus dictæ terræ in anniverſario dictæ M. uxoris noſtræ inter Conventum

&

Google

& inter firmas Moniales in pytancia æqualiter dividentur. Pro cujus rei teſtimonio præſentes literas ſigillo noſtro eiſdem dedimus ſigillatas. Datum. Anno Domini 1270. tertio in craſtino Pontiani martyris.

Et alii alia dederunt.

Extra has Donationes, quas A. Matthæus *Anal.* T. VI. pag. 19. ac ſeq. exhibet, aliæ ſunt in *Libello* vernaculo *MS. Ann.* 1589. continente Privilegia & bona Abbatiæ Looſdunenſis. Hæc ex eodem deſumpta mecumque benignè a D^o. *Cornelio Alckemadio* communicata, hic lubet adjungere.

Donationes ad Capellam & Capellanum. Fundatio Monaſterii in Loeſdunen per *Florentium* Comitem Hollandiæ, cum collatione bonorum & poſſeſſionum ad Capellam & ſuſtentationem Capellani ſpectantium. Præſentes, Otto Electus Trajectenſis. Heverardus Præpoſitus Tyelenſis. Giſelbertus Decanus S. Johannis in Trajecto. Bartholomæus de Haerlem. Jacobus Caſtellanus. Wilhelmus Molendinarius, & alii quam plures. Anno 1234 3. Non. Maii.

Privilegium Conventui Loeſdunen datum, de Vritgers, & de ccc. ovibus paſcendis in Dunis Comitis.

Privilegium de ovibus, porciſque paſcendis, &c. In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego *Machtildis* Comitiſſa Hollandiæ, notum eſſe volo tam præſentibus quam futuris Chriſti fidelibus, præſens ſcriptum inſpecturis, quod in Eleemoſynam contuli Monaſterio de Loeſdunen, quod Dominus meus *Florentius* Comes Hollandiæ & ego in proprio fundo fundavimus, pro ſalute animarum prædicti Domini mei . . . . Comitis ac patris ſui Wilhelmi Comitis & uxoris ejus Dominæ *Aleydis*, nec non pro remedio animæ meæ & patris mei Ducis Brabantiæ *Henrici* & matris meæ *Machtildis*, & omnium parentum meorum. Campum illum &c. Datum Anno 1235. in feſto S. Willibrordi Epiſcopi.

De decima Domini Ougeri de Hoke prope Clauſtrum apud Loeſdunen, per Wilhelmum Rom. Regem ſemper Auguſtum. Datum apud Zande, Kal. Jan. Indictione 7^a.

Privilegium *Wilhelmi* Romanorum Regis, quod non tenentur ſolvere Taillias, Precarias & Exactiones, & de libertate ſervientium Conventui.

Præſens ſcriptum tam noſtro regio quam illuſtris M. Comitiſſæ Hollandienſis, kariſſimæ Genitricis noſtræ & *Florentii* Germani noſtri kariſſimi ſigillis fecimus ſigillari. Datum apud Hagam 8. Cal. Junii, Indictione 10. Anno Dom. 1253.

M. Dei gratiâ Comitiſſa Hollandiæ univerſis præſens ſcriptum inſpecturis ſalutem & omnem benedictionem. Noverint univerſi præſentem paginam inſpecturi, quod chariſſimæ filiæ noſtræ M. Comitiſſæ de Hennenberge contulimus in ſana vita noſtra Terram noſtram quæ jacet in Maſlant & Coudewerve, cum opido & fundis & prædiis perpetua poſſidendam, eadem libertate & eodem jure & exemptione, qua nos prædicta bona noſtimur poſſediſſe, inſuper & omnia bona quæ in poſterum inibi ememus, præſentes literas ſigillo noſtro munitas dantes ſuper hoc Filiæ noſtræ memoratæ. Datum apud Zande, A^o. 1259.

De quindecim porcis alendis in nemore de Haerlem (per *Aleydim*, uxorem Domini Joannis de Avennes, Hollandiæ & Zelandiæ Tutricem) abſque exactione qua dicitur Vadeninge. Anno 1261. Dominica poſt Pentecoſten.

Sequens Epiſtola exhibetur ab Oliv. Vredio in Probationibus Tab. X. p. 343.

Allen den ghenen die deſe letteren ſuelen hooren joſte ſien; Ic *Diederic*, Heere van Teylinghen, Ridder, doe te verſtaen, dat ic myn Vrowen, voren *Aleyd* van Henegouwen, wilnen wyf was mins Heren *Jans van Avennis*, quyt ſchelde van den Rechten, die ſu mi ghegheven hadde van den Boſch van Harlem, dar ic hor hadde penningen op ghelcent. Om dat ic hier jeghen niet doen en wil, ſoo heb ic ghebeden den Grave van Hollandt, deſen brief te ſeghelen, en hebben mins ſelves ſeghel alſo wel ane ghehanghen. Deſe letteren worden ghegheven, doe men ſchreef ons Heeren jaren 1275. des Vrydages na die Octave van Paeſchen.

Privilegia, de Terra, quem vocant, Gemeente, *in Officio de Monſter.*

Nos *Machteldis* Comitiſſa Hollandiæ planum eſſe cupimus omnibus præſentem literam viſuris, quod nos pro remedio animarum noſtri & dilecti mariti noſtri piæ recordacionis Domini *Florentii* Comitis Hollandiæ, ac dilectorum filiorum noſtrorum, videlicet Domini *Wilhelmi* claræ memoriæ Regis Romanorum & ejus uxoris Dominæ *Elyſabeth* Reginæ, nec non Dominæ *Florentii*, & omnium noſtrorum prædeceſſorum, & pro ſalute cari conſanguinei noſtri *Florentii* Comitis Hollandiæ, ac dilectarum filiarum noſtrarum Dominæ *Aleydis* dictæ de Hannonia, & Dominæ *Margaretæ* Comitiſſæ de Hennenberge, & ipſorum liberorum, contulimus in Eleemoſynam, &c. Datum apud Graveſande, A^o. 1266. in Vigilia beati Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ. De variis Prædiis.

Confirmatio Comitis Florentii Privilegii, quod dederat Machtildis filiæ ſuæ Margaretæ Anno 1259. Ejuſdem ferè tenoris eſt & data A^o. 1274. Exceptis, quod emet terras de habitatoribus prædictis uſque ad quingentas libras Hollandenſes. . . .

Collatio *Dunorum* quæ vocantur *Clingen*, per Florentium Comitem Hollandiæ, Anno 1278. 50. *Mergen*, *mits gevende jairlycx 20. ſchellingen Hollants.*

De quodam Prædio, quod vocatur Wiltenburch *in* Monſter, *propè* Oudenburch *jacente.*

Johannes Sacerdos Eccleſiæ in Voirſcoten, *Nicolaus de Hurſt* & *Theodericus* filius Godefridi, Procuratoris ejuſdem Eccleſiæ, tale Prædium, &c. reſignavimus &c.

Sigillis ſuis & Domini *Theodorici*, Militis de Waſſenaer & Magiſtri *Gerardi de Leyden*, roborantes. Datum Anno 1286. feria 3. poſt aſſumptionem beatæ Mariæ Virginis.

Confirmatio libertatum, Donationum ac Privilegiorum *Loeſdunenſium* per Florentium Comitem Hollandiæ, Anno 1288. Kal. Mart.

Gratia Protectionis Comitis Hollandiæ Florentii. . . . A^o. 1291. des Dineſendages nae S. Agatha.

Dominus Terræ & Judex bonorum Monaſterii, per Wilhelmum Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ Comitem. A. . . in den Hage.

De Molendino vento agitato in Looſdunen.

Willem Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende Heere van Vrieſlant.

Datum tot Middelburch. Anno 1310.

Giſte

De vino hebdomadatim.

Gifte van een ſtoop Wyns alle weke, ofte twaelff penn. Hollants daer voor te betalen, by den Meeſter vuyt onſen Hove.

Per Wilhelmum Bavarum Comitem Hollandiæ, Aº. 1355. Præſentibus Dom. de Egmondt, Jo. de Noerdel, Jo. de Bueren, Dominus de Yſelſteyn.

Privilegium Comitis Palatini Alberti Bavari, in quo conſtituit Judicem ſuper Conventum Bailluvum Rynlandiæ & ſuos ſucceſſores in omnibus injuriis, Ao. 1362.

Dominus Terræ eſt Judex bonorum Monaſterii. Per Albertum Bavarum . . . in den Hage, Aº. 1380.

Acte van 't Hof van Hollant, dat het Cloeſter vry es van Beden &c. en heuren Dienaren. . . . tegen Monſter-Ambocht. Actum in Februario, Aº. 1435. ſtilo Curiæ. By Heeren Goeſwyn de Wilde, Preſident; daer by waeren de Heere van Yſelſtein, Heere Lodowyk van Montfoirde, Heer Gerryt van Zyll, Heer Aernt van Gent, Mr. Henriek VUytenhove, Boudin van Zwieten, Mr. Gillis van Wiſſenburch. Ende is onderteykent, *T. de Zwieten.*

De foſſa muris Cœnobii includenda.

Cùm foſſa decurreret media inter viam publicam & muros Cœnobii, ad petitionem Monialium poteſtas facta a Chomârchis muris eam includendi, ea tamen lege ne fieret cum viæ ipſius incommodo. Vernacula Charta ſic habet,

Gratie van den hogen Heemraet van Delflant gegeven om een muer te maken op die weeh van den Clooſter genaemt Lauſduynrelaen.

Charta Anni CIↃ. CCCC. XCIX. cujus initium & finis hic ſolùm habentur, ſic integra habet:

DIE hoge ende welgeboren Heemraden van Delflant &c. Alſo die Abdiſſe ende Convent van *Lauſdunen* aen ons ootmoedelyeken begeert ende te kennen gegeven hebben, hoe dat ſy hoer muyre van den Clooſter geerne uytſetten ſouden op te wech aen de Weſtzyde van den ſelven wech om dat water binnen den Clooſter te mogen hebben, hunluyden daer mede te mogen behelpen, ende alſo wy genegen zyn tot allen Godshuyſen ende ſonderlinge totten voornoemden Clooſter ende Convent van *Lauſduynen*, die wy geerne gevordert ende beholpen ſagen, waeromme wy geconſenteert hebben, ordineren, ende conſenteren mits deſen, dat die voorſz. Abdiſſe ende Convent van *Lauſduynen* hare muyr van den Clooſter ſullen mogen uytſetten over die ſloot op te wech aen de Weſterzyde van den ſelven wech, omme dat water ende die ſloot binnen dat Clooſter te weſen, behoudelyeken dat die weeb achtien voeten breet blyven zal, omme twee wagenen tegen malcanderen comende riden verby een varen ſullen mogen. Aldus gedaen te Delf op ten v. dach van Septemb. Ann. CIↃ. CCCC. XCIX. By myn Heeren *Otte van Egmonde*, Heere van Kenenburch, *Claes* Heere van *Aſſendelft*, *Cornelis Croeſinck*, Heer van *Benthuyſen*, Ridders, *Floris van Wyngaerden*, Heere van *Yſelmonde*, ende *Dirck Sonck*, Heemraeden voerſz. Daer mede by was ick *Bierexſe.*

De effodiendis ceſpitibus.

Sententie van den Hove van Hollant, daer by die van *Loeſdunen* geconſenteert wert te delven zeekre Veenen, leggende an de Zydevliet. Actum 1465. Daer by, ende over waren Heere Willem van Alekemade, Ridder, Meeſters Jan van Halewyn, Lodewyck vander Eycke, ende Phs. Ruychrock vander Werve, Raedsluiden van Hollant. Daer ik mede by was,

D. Sceyſten.

AFSCHRIFT.

Wy *Katheryna van der Duſſen*, Abdiſſe van *Lauſdunen*, kennen ontſangen te hebbeo doer handen van die eerlyeke Joffrouwe *Verbaer*, weduwe wylen huysvrouwe van *Loef Verbaer*, ſalygher ghedenckenis, acht Karolus guldens lyftucht rentten, ſtaende ten lyve van Joffrou *Hyllegont Verbuer*, haerre doehter, ende onſe profeſſide Relygyoes. Ende was haer verſchenen die een helft in September Anno XVC. ſeven ende dertich; ende die ander termyn is verſchenen in die Maert op Sinte Gregoryus daeh Anno XVC. acht ende dertich. Van welcke termynen voerſz. ende allen anderen hier te voeren wy kennen onſen Cloeſter wel ende doechdelyck van die goede Joffrouwe voernoemd betaelt te zyn. Des tot een orconde ende meerre zeekerheyt hebben wy ons Zignet dat wy daeghelyx ghebruycken ghedruct beneden opt ſpacyum des briefs. Actum den XXV. in Junyo, Anno XVC. acht ende dertich.

Dit is een Affschrift uit de oirſpronglyke open papiere Brief, voerende onder aan op de ruimte een Zegel, gedrukt in groen bienwaz, 't welk overdekt was med een papiere ruit.

De decimis, &c.

Hic jungenda decima Domini *Ougeri de Hoke* propè Clauſtrum apud *Lauſdunen*, per Wilhelmum Rom. Regem ſemper Auguſtum. Datum apud Zande Kal. Jan. Indictione 7.

Hæ autem nobiliſſimi Cœnobii Abbatiſſæ.

Abbatiſſæ.

Anno 12 . . *JOANNA*, 1. Abbat. teſte J. a Leydis *Hiſt.* c. 24. p. 4. mortua, Anno 1269.

1267. Soror, *A*, dicta. Abbatiſſa, ex Charta Anno 1267. Anal. T. VI. p. 36.

1300. *MABELIA.*

1316. *BEATRICE*, nominata Abbat.

1320. *MARIA van BORSELEN.*

1325. *MARGARETA de WALACHRIA.*

1328. *GEERTRUDE van HAERLEM.*

1334. *KATHERINE van den BROKE.*

1367. *KATHERINE van ABBENBROECK.*

1370. *Dna.* * *SIWANENBURCH van STIENVORDE*, ex Charta Aº. 1440.

tot 93.

1440. Analect. T. 6. p. 34

1421. *HEYLIWICH van der LECKE.*

1440. *LUIGALRT van der A.*

GOUDE van HUEKELOM.

1538. *KATHARINA van der DUSSEN*, ex Charta Ann. 1538. 15. Jun.

1546. 1551. *ANNA van EGMOND* †, ex

1552. 1554. Chartis dict. annorum.

1562. *URSULA van EGMONT*, ex S. Leeuwii *Bat. Illuſt.* p. 956.

Moniales:

Moniales.

Anno 1410. *Natalia van Abbenbroeck.*

1435. *Aylt Grunevelt.*

1450. *Johanna van der Burgh.*

Ida van Malburgh.

1490. *Lysbet van der Doet.*

1496. *Joſyne van Spangen.*

* Sic A. Matthæus, ex ejus ſyngraphe autographa, ut apparet *Wendelina.*

† Mac hæc a Goudhovio locatur poſt *Urſulam*, cùm eam ex Chartis manu ac ſigillo ipſius ſignatis eidem præcedat.

1517.

Digitized by Google

1517. *Maria van Almonde, cum Sorore.*
1520. *Maria van Cralingen.*
1551. *Hildegondis van der Haer.*
Agnes van Borſelen.
1559. *Agnes van Coulſter.*
1571. *Alyda Cats.*
1572. *Agnes van Merwede.*

collapſâ diſciplinâ luſtratio.

Cùm collapſâ illic diſciplinâ, neceſſaria eſſet morum reformatio, ad inſtantiam Wilhelmi Comitis Anno Dom. 1347. Ludolphus, Abbas in *Eyteren* propè Iſelſtadium, ejus Cœnobii *Viſitator*, eò miſſus eſt plenâ cum poteſtate inquirendi in vitam moreſque Monialium, amovendi contumaces; vel ſi aliter ei viſum, pro delicti qualitate juxtà Canones caſtigandi, ne propter mores corruptos tandem Monaſterium magno cum ſcandalo peſſum iret univerſum.

Hennebergica Com. ibi condita;

Præter Mathildem Comit. de qua jam mentio fuit, terræ etiam mandata eſt in hac Eccleſia Margareta Comitiſſa de Henneberch, cujus hoc Epitaphium nobis ex veteri M. S. dedit P. Scriverius in notis ad Chron. Goudan. pag. 255.

ejus Epitaphium,

Iſta tenet foſſa matronæ nobilis oſſa,
Quæ dum vivebat, Lanſdunis lata manebat,
Atque vocabatur Margrêta, quiete fruatur,
Quæ fuit Germana Wilhelmi Illuſtris
Regis Germaniæ; & Comitiſſa in Hennebergh,
Quæ obiit Anno Domini 1276. *ipſo die*
Paraſceves horâ nonâ. Orate pro eâ.

tabula portentoſi partus diſcuſſa,

Tabula hic etiam olim viſa fuit ad partem ædis Borealem, continens hiſtoriam de prodigioſo ipſius Comitiſſæ partu 365. infantium promiſcui ſexus ſimul effuſorum, ad mulieris pauperculæ contumelioſam imprecationem. Hujus rei memoriam, præter pelves in quibus renati aſſeruntur, produnt patriæ Annales; cui & ipſe *Junius* in *Batavia* ſua fidem prorſus non derogat, dùm dictæ Tabulæ Latinam epigraphen tradit, *Batav. Sac.* part. 2. pag. 245. deſcriptam. Boxhornii modeſtia ibidem laudata rem "hanc "in medio relinquentis; nec tot Scriptori"bus, qui hæc in literas retulerunt, quidquam "detrahentis, nec hiſtoriæ ipſi, quæ haud du"biè multum a fabula trahit, ex omni parte "adhærentis." Lipſius [a] *rem fabulæ quàm hiſtoriæ propiorem* habet, *niſi eam Annales noſtri conſtanti aſſenſu tradidiſſent.*

& fabulæ,

Sed duobus poſt ſeculis, ab iis relata hiſtoria, cujus *Stokius*, qui illo tempore in Hollandia vixit, ne verbulo quidem indicium facit, neque Beka Trajectinus, qui hunc ſequenti ſeculo excepit: neque quiſquam ante ſeculum XV. Tanti miraculi prodigium, quod ſtupendâ novitate patriam perculiſſet, profectò coævos non latuiſſet: compertum, ſilentio non obvolviſſent, cùm alia referant, etiam vulgaria. Sola ſubticentia Florentii V. Holl. Com. in Diplomate Anni 1267. proximè a nobis allato, quo prædia quædam, vicina Monaſterio de "Loeſduno "ab amita ſua Margareta, Comitiſſâ Henneber"genſi in extremis poſita, ſe præſente & conſen"tiente duabus pediſſequis legata teſtatur," Annalium illorum Scriptores refellit. Cui accedit, quod non *Guidonem*, quem fictorum embryonum illorum baptiſtam commenti ſunt, ſed *Joannem Naſſavium* eo anno Cathedram Ultrajectinam occupaſſe, extra controverſiam ſit.

quàm hiſtoriæ propior habita;

Fabulæ ejus originem dediſſe non abſimile eſt primi Scriptoris verba perperam intellecta: quibus enarrabat Comitiſſam Hennebergenſem die Veneris ſancto partum enixam, tot, ut egena olim mulier, liberos peperiſſe, quot anni erant dies. Peperit autem uno partu duos liberos, *Joannem* ſc. & *Eliſabetham*. Palam id fit ex Cippo ſeu lapide ſepulchrali ingenti, cum humos ſepeliendo funeri D^{no} *Roſmanii*, (ejus nominis apud Roterodamum Conſulis filii) ſub Chori fundamenta aperiretur, ad Chorum altum effoſſo; cui inſcriptum, quod Margareta Comitiſſa Hennebergenſis illic condita eſſet, quæ die Veneris ſancto *Joannem* & *Eliſabetham* uno partu effundens, eo partu extincta fuerat. Quod & firmatur ejuſdem *Joannis* ceræ impreſſo ſigillo, quod duodecennis obſignavit, penes Corn. Alckemadium, oppidanum Roterodamenſem hodiedum ſervato.

ejuſdem prima origo.

Huic relationi lucem affert mos coævo uſitatus, quod cum Paſchate novus annus auſpicaretur, uſu eodem ad Annum uſque 1563. juxtà Morerium [b] in Galliis protracto. A quo tamen tempore, ad normam aliarum Regionum, juxta Caroli IX. Regis ſanctionem, annus auſpicium ſumpſit ad diem 1. Januarii. Primus igitur Scriptor referens quod dicta Comitiſſa tot fœtus die Veneris ſancto ediderit, quot annus dies haberet, duos ſolummodò hac dictione deſignavit; cum annus die illo duos tantùm reliquos dies haberet. Sic ut luſus hic ſolùm verborum fuerit: ut ſi dicerem, quod die purificationis B. M. Virginis mulier quædam prolem peperit, quæ tot oculos haberet, quot Februarius tum dies numeraret. Verborum hic luſus poſteriori ævo cum annus a Kalendis Januarii auſpicium ſumpſit, ab improvidis Scriptoribus plano ſenſu acceptus, erroris anſam eis præbuit, ut numeratis 365. ejus anni diebus, totidem liberos una hora a dicta Comitiſſa cum ipſius matris exitio effuſos venditarint.

R Y S W Y C K,

Ryſvici ſitus,

In Inventario bonorum Eccleſiæ, *Ryſwich*, Villa nota, ſervans nomen è regione Doreſtadii.

Domini,

Sed eſt altera *Ryſwyck*, a Stokio *an den geeſt* locata, Hagæ-Comitis proxima, & ſub ejus hodiè, ex emptione a *Dominis*, officio, Delphenſibus quoad ſupremum jus ſubdita. Pagus hic inſignis pluribus nobilitatur Arcibus; *Ottenbergicâ*, *Kerkwervâ*, *Hervâ*, *Blotinga*, &c.

Nob. arces,

Inter has præcellit ſplendidum Frederici Henrici, Aurangiæ dum viveret Principis, auguſtumque [c] palatium, A^{o.} 1634. extinctum, in quo pax *Ryſwycenſis* haud ita pridem coaluit.

Parochia. Div. Tut.

Parochiæ Patronus, Patriæ noſtræ præco, S. *Bonifacius.*

Vicaria,

In Parochiali hac Eccleſia *Vicaria* ſeu Officium Eccleſ. ad altare S. *Bonifacii* Mart. & ſociorum Mart.

Vicaria altera ibi ad altare S. *Petri.*

priſci,

Rector Eccleſiæ in *Ryſwyck* A^{o.} 1304.

D. THEODORICUS.

Poſterioris ævi Paſtores,

HERMES LUDOLPHI, Craneburgenſis, juxtà Chartam Saſboldi Archiep. 20. Sept. Ann. 1603. quæ ſic habet; *Confero Henrico Ludolphi, Craneburgenſi Curam, ſive Paſtoratum in Ryſwyck.* Deſtinatus dein *Alcmariam*, illic vita deceſſit Ann. 1639.

D. Magr. ALBERTUS, qui Leidæ vixit & ſenex obiit, illic notus ſub nomine Domini *Arye*, ſe Paſtorem *Ryſvicenſem* inſcripſit in Chartâ quam teneo, matrimonii a ſe celebrati.

[d] Mr. CORNELIUS RAMSDONCK, Paſtor in *Ryſwyck* 26. Nov. Anni 1634 inventus mortuus in lecto.

a *Lipſ. in D. Virg. Hall. c 9.*

b *L. Morery fol.* 192.
c *Belvedere dictum.*

d *Necrol. Fid. Bat.*

& hodierni Paſtores.

JOANNES VANDER AA, Sac. Theol. Bacc. form. qui & vicino pago *Wateringe* deſervIit. Obiit autem R. D. Magr. *Joannes vander Aa*, Paſtor in *Ryſwyck*, *Wateringe*, &c. menſe Aug. Ann. 1661.

MATTHIAS VAN RYN, obiit Paſtor in *Ryſwyck*, 28. Sept. Ann. 1679.

BARTHOLOMÆUS MOLEGRAEF, obiit Paſtor in *Ryſwyck*, menſe Nov. 1681.

THEODORUS DE GROOT, Enchuſanus, Congr. Orat. Presbyter, obiit Paſtor in *Ryſwyck*, 8. Sept. Ann. 1700.

EVERARDUS STALPAERT, Hagæ-Comitanus, Theologus Lovanienſis, anteà Paſtor in *Lemmer* & *Follegâ* apud Friſones, ubi ardua multa ſuſtinuit, dein in pago Tranſiſulaniæ *Steenwykerwolt*; inde Paſtor in *Ryſwyck*, ubi obiit 17. Maji Ann. 1706.

PETRUS MAES, Hagæ-Comitanus, Theologus Lovanienſis, ex *Vicario* Amſtelodami, Paſtor in *Noortwyckerhout*, & defuncto ejus cognato *Everardo*, Paſtor in *Ryſwyck* per Cleri Ultraj. Primores conſtitutus.

"Sacella ſub *Ryſvico*, juxtà La Torrium in
" *Rel. Rom.* extitêre bina; aliud rettò prædictam
" arcem *Ottenburgicam*, aliud juxtà deſtructam
" nobilis ſtemmatis arcem Burghicam, quoodam
" *Luyſiis*, poſt *vander Duynio*, *Ryſwyci* Domino
" Catholico propriam."

Fuit & in *Ryſwyck*, juxtà Sasboldi Voſmeêri Annotata, Aſceterium Monialium, *Nazareth* dictum, *ſub viſitatione Capituli in Sion.*

Betia vander Burch fuit illic Monialis.

VOORBURGH,

Voorburgi pagi, arciſque antiquitas,

Ex pagis totius Hollandiæ antiquiſſimus, ad quem arx olim horrendæ vetuſtatis, cujus rudera ac monumenta etiamnum illic viſuntur. Eam ab Aureliano Auguſto conditam plures ſuſpicantur, ductâ conjecturâ ex nummis ibi repertis*. Sed cum ex *Vopiſco* ſatis conſtet Aurelianum poſt Legionis VI. Gallicanæ Tribunatum nunquam in hæc loca rediiſſe, multò veroſimilius eſt id Aurelio Antonino tribuendum, & pro *Aureliani*, *Aureliant*, id eſt, Aurelii Antonini, legendum eſſe, de quo vide M. Altingium *Not. Bat.* part. 1. p. 57. qui & ibidem pag. 66. Voorburgum a foro Adriani derivat; *Cum appareat*, inquit, *Forburgium & nominis & ruderum veſtigia repræſentare.* Ei quoque viſum eſt hunc ipſum locum

ſitus,

deſignari in Caroli Simplicis Diplomate atque *Fortrana*, non *Fortrapa*, ibi fuiſſe ſcriptum *part.* 2. *p.* 59.

Parochia

Situm habet ad Corbulonis foſſam. Pago huic originem debet *Gertrudis ab Ooſten*, celebris apud Delphos, virgo & Begghina, de qua mentio *Bat. Sacr.* part. 1. pag. 183. Templum pagi D.

Div. Tut.

Martino ſacrum, ex quo pridem ſupplicatio ad arenarium uſque collem, Officii *Voorburgani* terminum (vulgò *Elsberg* nominatum, quia alno undique eſt plantatus) pridem procedebat, inde ad templum regredi ſolita.

Vicariæ Paſtores priſci.

D. *Joannes Nicolai*, Vicarius ad altare S. *Crucis* in D. Petri Leidæ, Ann. 1520. Paſtor erat in *Voorburch*.

Ad hanc Eccleſiam eandem vacantem per obitum D. *Arnoldi de Lens*, proclamatus eſt D. *Joannes Vreem*, Presbyter Ao. 1571. *Joanni Vremio* ſucceſſit, D. *Joannes Jobi* filius Ao. 1573.

Erat pridem in ejus Parochiali Eccleſia, *Capellania*, ſeu *Vicaria* ad altare D. Virginis, de cujus conditore ſub Voorſchota.

Primus Paſtor, qui illic fixum domicilium habuit,

EDUARDUS DE GRAEF, Goudanus, S. Theol. Bacc. form. *qui & ſnos*, inquit *Relat. ſuæ* p. 194. Archiepiſcopus Epheſ. *inſtruit laudabiliter.*

Hinc autem, mortuo *Petro Purmerentio*, Goudam evocatus, ſucceſſorem *Voorburgi* accepit,

ac hodierni.

JOANNEM VERHORST, Rotterodamenſem, Theologum Colonienſem, *Adriano Walenburgio*, Suffraganeo Colonienſi, aliquamdiu illic amanuenſem. Obiit autem immaturè illic Paſtor 14 Oct. Anno 1678. relictis quibuſdam a ſe compoſitis Muſices operibus MS. atque impreſſis Poëmatibus, in laudem præcipuè Mœcenatis ſui *A. Walenburgii*. Succeſſor ei mox datus,

ISIDORUS VAN VEEN, Ultrajectenſis, ex Paſtore in ſuburbio Ultrajectino *de Weert*, *Voorburgenſis* Paſtor, qui ibidem brevi, ſc. 19. Sept. Anno 1679. Paſtor defunctus, ſucceſſorem accepit,

THEODORUM STALPAERT, ex patritia familiâ Ultrajecti oriundum, Juris utriuſque aliquandò ſtudioſum. Sed vix anno fidelibus iſtis præfectus, præmaturè in flore ætatis ab eis eripitur ex acuta ſebri 19. Nov. Anno 1680. in D. *Martini* ædibus illic conditus. Ei mox ſufficitur,

JOANNES NEERCASSEL, Gorcomienſis, Urbani Collegii Romæ alumnus, Delphis primùm adjutor, tum Paſtor in *Crommenye*, & adjacentibus *Waterlandiæ* vicis. *Voorburgenſi* Curæ dein præfectus, dum pagi *Rynſaterwoudani* Paſtorem inviſit, pleuritide correptus, ibidem moritur 3. Junii Anno 1692.

Succeſſor ei mox datus,

PETRUS VAN BEEST, Ultrajectinus, patre *Cornelio van Beeſt*, celebri Medicinæ apud Ultrajectenſes Doctore, Collegii de *prop. fide* Romæ alumnus & Doctor, cum prius ad annos aliquot Leidæ *Theodori Cockii* fuiſſet adjutor.

In ejus exulare coacti locum mittitur, probante id Vicario Apoſl. *Ger. Potkampio*,

NICOLAUS DE REEDER, Gorcomienſis, Theologus Lovanienſis, Rotterodami ad illud uſque tempus adjutor.

Ei diſcedenti, & modò Paſtorem *Oeſtgeeſtanum* agenti, ſuffectus,

N. VANDER MEYE, Amſtelodamenſis, antea ad tempus Paſtor in *Loenen*, *Loenderſloot*, & locis vicinis.

Sub ea Parochia vicus, Sacellum,

Veur-Capelle, ſub Parochia *Voorburgana* Sacellum pridem; neſcitur cui conſecratum. Ex Jacobi La Torrii *Relat. Rom.* illic loci Sacellum fuit, ubi in honore erat D. *Regenfreda*.

Vicaria,

Vicaria in illo Sacello fuit, quam vacantem per obitum Dni *Joannis Vremii* Ao. 1572. jure devoluto obtinuit D. *Laurentius Zacharie*.

Vicinia ibi *Veur*, ſeu *Voor* dicta, quod a foro illic noto quidam deducunt: & Leydenſis agger, vulgò de *Leydſendam*.

Tractum hunc, a vicinis Parochiis abſtractum, præter *Concordatorum Legem*, ex Jac. La Torrii, Arch. Eph. conceſſione primus curavit,

ADRIANUS NIEROPIUS, illic loci natus, Societ. Jeſ. Presbyter; qui ibidem ſenex mortuus, ſucceſſorem nactus eſt

deſervitores.

CORNELIUM CROMSTREYEN, ex eadem *Societate* Presbyterum, Hagæ Comitanum. Cujus, cum ceteris ſociis exulare juſſi, loco ſuffectus ex fratre nepos, *Martinus Cromſtreyen*, Ryſwycanus, &c.

PRO-

* Hinc Annalium noſtrorum ſcriptores *Midam* quemdam ejus Caſtri conditorem finxerunt, aliunde auribus præditum, mutuatam a Poetis fabellam.

Digitized by Google

PROVISORIA,

SEU

DECANATUS RYNLANDIÆ.

LEYDA,
ECCLESIA S. PETRI *Leydæ*,
ECCLESIA S. PANCRATII *ibidem*,
ECCLESIA B. MARIÆ *ibidem*,
LEYERDORP,
HOMADE,
ESSELICKERWOUDA, aliàs *Jacobſwouda*,
RYNSATERWOUDA,
LEYNMEIDEN,
CALSLAGEN,
NYEVEEN,
ARA, RYNESTEYN,
BUSCOP,
REWYCK,
MIDDELBORCH,
SLUYPYCK,
NYECOEP,
NOERDE,
SWAMMERDAM,
ALREVEEN,
ALPHEN,
COUDEKERCK,
HASERSOUDA,
BENTHUYSEN,
SOETERWOUDA,
SOETERMEER,
VOORSCHOTEN,
WASSENAER,
* OESTGEEST,
VALKENBURCH,
CATWYCK ſuper *Rhenum*,
CATWYCK ſuper *Mare*,
RYNSBURCH,
WARMONDA,
SASSENHEM,
VOORHOUT,
NOORTWYCK,
NOORTWYCKERHOUT,
LYSSA,
HILLEGOM.

RHenolandia, ab Rheni interlabentis oſtio ſic dicta, per quam Balinvus Rhenolandiæ jus dicit, olim non tantùm per hodiernum Rhenolandiæ tractum, ſed & per Delflandiæ partem occiduam protendebatur; comprehendens *Monſter*, *Terheydam*, *Wateringam*, *Ryſvicum*, & *Voorburgum*; quod ultimum etiamnum Rhenolandiæ Prætoris præfecturæ ſubeſt; uti & Rhenolandiæ ab ævo ſubfuit Decano. Per novarum autem Sedium in Belgio erectionem pagi ab * *Oeſtgeeſt* uſque ad *Hillegom* Ultrajectinæ Sedi ſubſtracti, Harlemenſi ſubjecti ſunt Epiſcopatui.

Rhenolandiæ autem Decani occurrunt,

A°. 1222. WILHELMUS, Decanus.
A°. 1338. Mr. JOANNES, Dec.
A°. 1347. PHILIPPUS, Proviſor ac Decanus Rynlandiæ.
A°. 1374. Mr. MAURINUS, *Danielis* filius, Dec.
1443 GERARDUS HOOGSTRATEN, Presb. Curatus in Warmond. Dec. &c.
1487. Mr. PETRUS, Dec.
1506. Mr. FRANCISCUS, Paſtor Noortwyckerhoutanus, Dec.
1567. ÆMILIUS VAN OY, Decanus.

L E Y D A,

Leydæ, LATINORUM veterum duo, qui egregia illa monumenta, *Itinerarium*, & *Tabulam* nobis reliquêre, mentionem faciunt *Lugduni ad Rhenum* in *Batavorum Inſula*; & quidem uterque M. P. X. infra *Caſtra Albiniana* †.

ſitus, Huic poſituræ alter non convenit locus, quam *Leyen*, urbium Hollandicarum poſt Amſtelodamum maxima, antiquitate tamen longè illud exſuperans, ſed Rheno diviſa; atque adeò partem mediam tenens Friſico hodiè in ſolo.

etymon, Hujus etymon ac origo varia; ſed uti & aliarum ferè urbium incerta, data *Batav. Sacr.* part. 1. in *Prolegomenis*, fuſiuſque *Bat. Sac.* part. 2. pag. 250. ſub *Lugduno-Batavorum*; ubi & laudata Menſonis Altingii opinio non aſpernanda, qua exiſtimat *Lugdunum* Celtis denotaſſe locum contiguis ædibus in monte vel ad montem habitatum; cum Celticum *Loug*, idem quod Friſicum *Log*, aggregatas ad commune Fanum habitationes deſignet. Hic autem tumuli arenarii ad Mare Germanicum pergentibus ſe offerunt. Pyrgus, Pyrgus (*Burgum* vulgus vocat) oppidi meditullio inhæret editiori tumulo, circuitu ſuo 800. perticas complectens, muro valido undique cinctus, tantæ altitudinis, ut loca omnia circumjecta facillimè indè luſtrentur. De cujus origine ac antiquitate gravis inter Chronologos noſtrates diſceptatio eſt; cùm aliqui, & inter hos Boxhornius *, a Romanis conditum munimentum; alii circa Annum 450. ab *Engiſtio*, Anglorum-Saxonum Duce extructum opinentur; quod tamen alii, de præſenti certè formâ, inprimiſque in notis ad *Chronicon Goudanum* p. 210. inficiatur Petr. Scriverius, qui munimenta Romanorum in plano condita aſſerens, aggeſtum ad antiquam arcem ex Rheno effoſſo & aucto tumulum opinatur; *Waſſenariorum* dudùm Sedem.

Præfecti, A *Burgo*, *Burggravii*, ſeu Caſtellani appellati, de quibus eorumque origine multa iterum diſceptatio. Præfectura autem ea inſignita dudùm fuit illuſtris *Waſſenariorum* familia; donec jus ſuum urbi ceſſerint Leydenſi Ao 1653, uti litteris deauratis ad Pyrgi hujus aditum etiamnum legere eſt.

dignitas, Quanta dignatione urbs ea fuerit, teſtantur Florentii V. varia Diplomata Anni 1266. 1272. & 1274. quibus præter eximia privilegia cautum eſt de provocatione a *Goudanis* ad Collegium Juridicum Lugdunenſe, vulgò *de Schepen-Banck*: item de civitatis jure, ceu valdè opimo, non temerè communicando.

Ex Indiculo Eccleſiarum Traj. innoteſcit, Fanum ejus S. *Petri*, dudùm ſuperbiens, jam extitiſſe Ao. 1121. haud levi judicio etiam tunc ampliſſimæ urbis.

Eccleſiæ. Tres enim urbi erant primariæ Eccleſiæ, Parochiales omnes; ſc. S. *Petri*, S. *Pancratii*, ac S. *Mariæ*.

Ja S. Petri; fundatio, Quo anno prima fundata ſit, non liquet, inquit Orlerius. Annus quo conſecrata fuit, detegitur ex Joan. Gerbr. a Leidis *l.* 16. *Chron. Belg.* c. 9. *Eodem etiam anno* (Domini milleſimo centeſimo, vigeſimo primo) *Eccleſia*, inquit, *S. Petri Apoſtoli in oppido Leidenſi eſt conſecrata.*

Fallitur ergò Anteceſſor Matthæus, dum *Anal.* Tom. VI. p. 3. ſic aſſerit; *Fundata eſt S. Petri* (Eccleſia) *Ann. 1125. ut Jo. Gerbr. à Leidis lib. 16. hiſt. cap. 9. ... Perfecta & conſummata jam Ann. 1121. ut Henricus Taborita, Author hactenus nondum viſus lib. 6. hiſt. cap. 19.* Fortè ex Authore iſto probatum tantùm voluit, ſub Ann. 1121. fundari cœptam fuiſſe D. Petri baſilicam. dedicatio; Præter dubium enim eſt, intercœptum conſummatumque tantæ molis ædificium, ut ferè ſit in ingenti ſtructurâ, aliquam intercapedinem interceſſiſſe. Certè Anno * 1121. ædes D. Petro & Paulo ſacras, conſecratas eſſe, docet inſuper tabella, quæ antè ſeſquiſeculum in eadem adhuc æde legebatur, ab Orlerio Boxhornioque ſervata, ex qua & proditur conſecratorem hujus fuiſſe Godebaldum, Antiſtitum Traj. XXIV. * Alii 1127.

Anno 1121. Dominica poſt feſtum Nativitatis Virginis (quod in Septembrem ſemper incidit) præſens Eccleſia conſecrata eſt in honorem Dei, & Apoſtolorum S. Petri & Pauli, ſub Venerabili Domino & Patre Godebaldo, Epiſcoporum Trajectenſium vigeſimo quarto.

Poſt duo ferè ſecula, Anno ſc. 1339. chorus Eccleſiæ auctus & extenſus, ex Orlerii *Deſcript. Leid.* Chorus adauctus,

Wilhelmus Comes Hollandiæ, ejus nominis II. ſerie XVIII. Rex Romanorum a noſtratibus habitus, ad Annum ſalutis natæ 1222. in ædibus *Lockhorſtianis*, ad ſeptentrionalem dictæ Eccleſiæ partem enixus, in eadem & mox regeneratus fuit, quemadmodùm & filius ejus Florentius, Comes Hollandiæ ejus nominis Quintus. Loquebatur id antè civiles hos motus baptiſterium, cui ſimile per hoc tempus in Hollandia vix viſebatur, cum Sacello præſtantiſſimo in D. Petri a Rege iſto dedicato. fons ſacer præſtantiſſimæ formæ,

Trajectenſem, atque alias ferè omnes Hollandiæ Civitates, inprimiſque Leidenſem immunitatibus municipalibus, & privilegiis amplis dotavit Wilhelmus hic, quas in Boxhornii *Hollandiæ Theatro*, ſub urbe *Leidâ* legere eſt.

Ab eodem Rege profectum Leidenſium duarum Clavium ſigillum. [a] „Nam quamvis ſint Sigillum S. Petri formâ duplex.
„qui velint, inquit Acatholicus licet Scriptor
„Simon Leeuwius, incolas ab acclaudendo ac
„recludendo duplicem clavem ad ſigillum ad-
„ſumpſiſſe; probabilius tamen eſt, quod *Claves*
„allatæ ſint *Româ*, quæ duas etiam claves gerit,
„quodque Wilhelmus Anno [b] 1227. Leidæ in
„aula, poſtmodum *Lockhorſt* nuncupata ad bo-
„reales Baſilicæ D. Petri valvas enixus, crea-
„tus Romanorum Rex urbem Leidenſem eiſ-
„dem decorarit, quemadmodum Maximilianus
„Imp. Amſtelodamo Cæſareum Diadema, Buſco-
„ducenſi oppido Aquilam in ſigillum donavit."
Probat id ex antiquo Leidenſium ſigillo ab Anno 1300. & antè uſitato, & quidem duplici, quorum utrumque typo repræſentat. „Urbis
„ſigillum, forma erat, inquit, D. Petri, qui in
„tribunali conſidens, dextrâ tenebat clavem,
„cum duplici ſcuto duplicem clavem præferen-
„te, ſub ædicula ſacra, quam viri ſeptem in
„tri-

† M. Alting. Germ. inf. part. 2. p. 111.
* Boxhorn. in Theatr. Holl.

a Compend. deſcript. urbis Leid. pag. 11. b Boxhorn. 1222.

"tribunalibus conſidentes cingebant, cujus cir-
"cumſcriptio hæc erat; *S. Sculteti; Octo Juratorum: & communitatis oppidi Leidenſ.*

"Sigillum autem quotidianum ad res vulgares, forma erat S. Petri, qui cidari Pontificali amictus, ſiniſtrâ pedum ad crucis normam decuſſatum, dextrâ clavem tenens conſidebat ſub fornice adyti Templi, cui ad utrumque latus appoſitum erat Baptiſterium, ad pedes pendulum habens ſcutum cum duplici clave, quod ab accubante utrimque leone per reſtim continebatur. Circumſcriptio autem hæc erat:

SIGILLUM COTIDIANUM OPPIDI LEIDENSIS.

Immunitates.

Varia adhæc urbi conceſſa privilegia; Joannes II. ejus nominis Holl. ac Zel. Comes Ann. 1300. in *tranſlat.* S. Martini, ob præclara ejus merita forum liberum quotannis feſto S. Margaretæ celebrandum inſtituit. Idem Comes triennio poſt, feria IV. poſt S. Mart. feſt. forum juridicum, quod Saturni die celebratum erat, die Martis habendum inſtituit, quod ita ex re civitatis eſſe judicabat.

Turris celſiſſima inopinato caſu collapſa;

Altitudine conſpicuam habebat turrim Eccleſia hæc, quæ præter opinionem penitus concidit Anno 1512. 1. Martii, cum die feſto S. Matthiæ ſacro prævie ſub concionem, quam Guardianus Franciſcanorum habebat ad populum, prægrandis lapis de muro concidens, ſuper tectum Templi tam horrendum ederet fragorem, ut populus perterritus & vociferatus turrim præcipitem cadere, promiſcuo curſu reſilierit de templo.

Henricus Thaborita 19. *Chron.* cap. 18. apud Matthæum *Analect.* T. VI. caſum, ſimulque altitudinem turris commemorans, ait;

"Eodem Anno (1512.) cecidit turris S. Petri "Eccleſiæ Leidenſis infrà IX. Virgas, quæ tamen in altitudine habebat XXXI. cum dimidio "Virgas, V. die Martii."

Orlerius, ejus caſum Kalendis Martii aſſignans, aſſeverat ex Marci Vaernewyckii *Hiſt. Belg.* turrim iſtam ita faſtigio eminuiſſe, ut pharus eſſet vela facientibus in vicino Oceano.

Invitati ad ejus refectionem Oppidani, ac Vicini.

Fredericus Badenſis, Ultraj. Epiſcopus, ad turris hujus refectionem A°. 1513. invitavit Oppidanos Leydenſes, atque accolas per Rhenolandiam conſtitutos, uſu etiam lacticinii iu illam aliquid conferentibus per quadrageſimam conceſſo, ad Dominicam *Palmarum*, juxta haſce Tabulas:

F*Redericus Marchio de Baden*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis perſonis ſecularibus ac Laïcis, per oppidum *Leyden*, & limites juriſdictionis Rynlandiæ noſtræ Diœceſeos conſtitutis, & eorum cuilibet, ... ſalutem & ſinceram in Domino caritatem. Tanto plenius tantoque propenſius ex noſtro Paſtorali officio ad pias exhortationes excitandas non inmerito perurgemur, quanto plus ac ſtudioſius ſincera caritate nos perſpexerimus domum Dei temporalem in eſſe penitus perſeverare. Cum . . . . itaque in veritate acecpimus hoſtium incurſibus, exactionibus, & impoſitionibus ſuorum . . . . guerris publicis, gelu, indiſpoſitione aeris, & aliis legitimis cauſis cauſantibus victualia hoc tempore ſint ſolito cariora, ſumptus eorumque redditus integros recipere & . . . . quamvis vero populi, laborihus manuum ſuarum vivere ſoliti, quæſtum ſolitum habere non poſſunt, ſed neceſſarium eſt, ut eis deſuper paterne conſulatur,

ne in vitæ neceſſariis defectum patiantur. Cupiens igitur vobis in hujuſmodi calamitatibus pie ſubvenire, & de ſpeciali dono gratiæ præmiſſa & aliis nos rite moventibus cauſis & rationibus, ut hoc quadrageſimali tempore uſque ad Dominicam, qua cantatur in Eccleſia Dei. . . . . ſeu palmarem lactieiniis uti & frui poſſitis & valeatis, vobis tenore præſentium licentiam & authoritatem concedimus & impertimur, & deſuper vobiſcum in Dei nomine . . . . diſpenſamus, hoc tamen præmiſſo, quia veridica relatione & fide digno teſtimonio accepimus, quod turris Eccleſiæ Parochialis ſancti Petri Leydenſis ſit quaſi funditus ſeu pro majori parte rupta & ruinoſa effecta, ac ob . . . . . . ejus vetuſtatem & alios defectus proſtrata, & facultates ejuſdem Eccleſiæ ſancti Petri non ſufficiant reformationi, reædificationi, & ſtructuræ novæ turris, ſed neceſſarium eſt, ut ei per fidelium Eleemoſynas pie & largiter ſubveniatur, hinc eſt quod omnes & ſinguli hujus rei gratia lactieiniis uti & gaudere volentes in uſum fabricæ Eccleſiæ Parochialis, & qui in dicto oppido Leydenſi commorantes & extra illud, ac infra limites juriſdictionis Rhynlandiæ exiſtentea in uſum, reformationem, & reædificationem turris prædictæ de conſilio eorum confeſſoris manus porrigunt adjutrices, & ad id aliquid contribuunt, & pie clargiuntur, volumus quod uti poſſint hac noſtra indulgentia. Datum noſtro ſub ſigillo ad cauſas præſentibus appenſo Anno Domini 1513. die vero 10. menſis Februarii. Subſignatum. W. Buſer. Inſerius ſignatum rubro ſigillo expreſſo in cera rubra hac inſcriptione S. Frederici Marchionis Badenſis Epiſcopi Trajectenſis ad cauſas. Superſcriptio erat hæc:

Die haar behulpelyke hand reyken tot reædificatie van St Pieters tooren tot Leyden mogen tot Palm-Sondach ſuyvel eten.

Juxta libellum MS. quo cenſus, reditus, proventuſque æditui Eccleſiæ D. Petri continebantur,

Altaria in Eccleſia hac Anno 1504 numerabantur XXXIV.

In his præter primarium, recenſebantur,

Altaria, Altare B. *Mariæ* Virginis.
. . . *S. Andreæ.*
. . . *S. Bartholomæi.*
. . . *S. Catharinæ.*
. . . *S. Mariæ Magdalenæ.*
. . . *S. Crucis.*
. . . *SS. trium Regum.*
. . . *S. Michaelis.*
. . . *S. Annæ.*
. . . *S. N.*
. . . *S. Jacobi.*
. . . *S. Anthonii.*
. . . *S. Agathæ.*
. . . *S. Nicolai.*
. . . *S. Nicaſii.*
. . . *S. Theobaldi.*
. . . *S. Criſpini.*

Æditus, qui dicto anno erat *Joannes a Naerden*, pro ſternendo quolibet altari annuè habebat 11. libras Flandr.

Vicariæ 5. *Vicariæ* ad altaria hæc diverſæ.

[illegible] Petri van Leyden. PETRUS VAN LEIDEN, Canonicus ad S. *Petrum* Ultrajecti, & Middelburgi, ac *Perſona* Eccleſiæ in *Soeterwoudá*, pago uno ab oppido Leida milliari, ex teſtamento Anni 1316. cujus authenticum tranſſumptum teneo, fundavit in Eccleſia *D. Petri* Leidæ, *Vicarias* quatuor in honorem *SS. Trinitatis*, *B. Mariæ Virginis*, *S. Petri*, ac *omnium Sanctorum*; ad quas, præter domum ſuam, prædia & trecentos florenos annuos, in perpetuam memoriam deſtinavit & calicem & breviarium ſuum, ea legè, ut ex quatuor Eccleſiæ adminiſtris unus indies Miſſam celebret in eo Sacello, ubi mater ejus jacet defuncta.

Hæ ſunt ex teſtamento hoc fundationis Tabulæ vernaculæ:

In die name des Vaders, des Zoens ende des heyligen Geeſt, Amen. Ick *Pieter van Leyden*, Canoniek van ſinte *Pieters* Kercken tot Utrecht ende in Middelburch, ende *Perſoenre* vander Kereken te *Zoeterwoude*, machtich myns ſinnen ende mire redenen, in verlichteniſſe ende helpe mire zielen ende in verlate van mynen ſonden: maecke ende ordinere mynen vuyterſten wille ende myn teſtament, in manieren als hier naer volget: Int eerſte zoe is myn wille, waere dat zaecke dat myne Teſtamenteurs proeven conſten van yemande dat ick zyns t'onrechte hadde behouden, of Schout ſchuldich waere, dat zy dat boven allen dingen eerſte betaelen van den gereeſten goede dat ick laete. Ende want ick lange tyt Geeſtelyck goet opgeheven hebbe, ende dat ick dat miſſelyck gebeſicht hebbe in paerden ende in andere behouſten, ende ter warelt, terwylen dat ick onder mynen Heere den Grave geweeſt hebbe ende in zynen coſt, ende ick vermoede dat my myne Heeren dit geeſtelyck goet nyet en gaven omme in haeren dienſt te verteren, ende ick oock nyet en wille dat het blyve onder myne Erfgenamen, zoe wil ick dat myne Teſtamenteurs verſien na den daet dat my myne Kercken te *Beuſchoep* ende te *Zoeterwoude* eerſt gegeven waeren, ende wat my daer of verſchynen mochte, ende dat zy daer mede ende met anders mynen goede dat my te rechte gegeven is of gewonnen is, of toebehooren mach, dit teſtament gelden ende voldoen. Ende beſette in die eere der heyliger Drievoudicheyt, onſer Vrouwen, ſinte *Pieters* ende alle Godts Heyligen, viere Capelryen te bezinghen ende te verdiene in die Kercke te Leyden, ende daer toe bewys oock vyftich pont Hollants tsjaers, daerſe myne Teſtamenteurs van myne renten bewyſen zullen. Ende van dien viere Capelryen zullen myne Teſtamenteurs die eerſte gifte geven: eerſt dat myne Erfgenaemen nyet over een en draegen, daer naer ſalſe geven die gene die van rechter beſterſten beſitter is of weſen zall van mynen ſtienhuyſe; ende waerdt dat hyſe nyet en gave binnen zeſſe maenden alſer eenich open waere, zoe ſoudſe die Prochi-Pape ende die Godshuys beraeders te diere willen geven. Ende ick wille dat die viere Papen daegelycx commen totten Getyden aldaer ter Kercken, ende naemelycke te *Metten*, te *Miſſen* ende te *Veſperen*, ende dier nyet en quaeme die woude ick dat verſumede alſoe vele alſt belieper binden drye getyden van zynen daegelycx is beloope van zire renten, ende dat zoude opheffen die ander drye van hueren geſellen die daer quaemen metten Prochi-Pape, ende ymmer daer mede te voerſiene van mire maechſchepen, alſoe verre alſer yemant is, diea waerdich is. Ende al myn Miſgewaeden ende mynen Kelck geve ick tot deſen Capelryen, ende mynen ouden *Breviarien* in der Kercke te blyven, ende daer myn moeder legt

Digitized by Google

legt begraeven. Daer tegens wil ick dat men maecke eenen wtlaet met mynen goede by den Kerckmeyſters, alzoe groot datter een outaer binnen weſen moege, ende myn moeder binnen der Kercken leggen, op welck autaer ick wille dat een vande vier Paepen daegelycx Miſſe doet, ende die andere drye Paepen haer Miſſen doen opt outaer vander zelver noortzyden; nochtans wille ick dat die ordonnantie van mynen ſtienhuyſe vaſt ende geſtaede blyve. Voorts zoe heſet ick den Convente van *Conincxvelde* jaerlycx te pentancien 20. ſchel. torn. maer daer af zal *Veraechte van Leyden*, alſoe lange als zy levet jaerlycx hebben 5. ſchel. ende nae haer doot den Clooſter te blyven. Den Clooſter van *Loeſduynen* 20. ſchel. jaerlycx ter pentancien, maer daer of zal vrouw *Margriete van Walcheren* jaerlycx hebben 5. ſchel. te haeren lyve, ende daer naer den Clooſter te blyven. Den Convente *ter Lee* ter pentancien jaerlycx 5. ſchel. Den *Jacopinen* ende den *Wittebroederen* te Haerlem elckerlycke 20. ſchel. Voort bewyſe ick *Arnoudt* mynen neve den Smit dat huys te Leyden daer hy inne plach te woonen, alſoe verre als hy huwelyck doet by mynen raede of by myne broederen ende zuſters. Den Clooſter van *Egmont* te repentancien jaerlycx twintich ſchellingen. Den Convente van den *Begbynen* in Leyden jaerlycx 5. ſchellingen. Vaertraert der *Begbynen* aldaer 40. ſchel. *Teten* mire nifien alſoe lange als zy levet 3. pont tsjaers, ende naer haere doot op myne erſgenaemen te comen. Den Paepen ende den gemeenen Broeders te Leyden in wynen te drincken tien mynen jaergetyde elcx jaers thien ſchellingen. Den Coſter die nu is, alſoe lange als hy levet jaerlycx 3. ſchel. ende nae hem den anderen jaerlycx 2. ſchel. omme dat hy die willicker diene. Den vier Capelrye Paepen der Kercken te Leyden thien ſchellingen jaerlycx. Ende daer in zoe begeere ick myn ſepulture: ende bidde myne Teſtamenteurs, dat zy my overleggen eenen zuyverlycken zarck. Voorts zoe bewys ick den heyligen Geeſt jaerlycx thien ſchellingen. Den Gaſthuyſe aldaer jaerlycx 5. ſchellingen. Heer *Heindrick Spiker* als myn ander teſtament betaelt is 4. pont. *Philips Hemez.* mynen neve in der zelver manieren eenen nap met eenen voete. Voorts over die Bedevaert te ſinte Jacobs te Rutſema, doen te Bolongen, te Aken ende tote Ardenburch, int eerſte jaer naer myn doot, waerdt dat ickſe zelve binnen mynen leven nyet en quyte te geven by myne Teſtamenteurs, alſoe veel van myne gereetſten goede dat myne ziele daer af ghequytet wordde, ende die Bedevaerde wordden genaren. Voort wil ick datmen die Coe die der Papelycker provende te *Zoeterwoude* behoort van mynen jaere van gratien aldaer vuytſette. Voort zoe wil ick datmen vanden goede dat my overblyven mach, geeſtelyck of anders myne aerme vrienden verſie, daer mynen Teſtamenteurs oerbaer dencken zal. Voort van den leene dat ick van mynen Heere den Grave houde, daer of bewys ick elck van mynen broederen ende zuſters evenvele behouden dat *Dirck* noch *Truden* daer of niet in die hant ſtaen en zal, anders dant inne Teſtamenteurs zetten zullen; ende waere dat zaecke datter eenige kinder ongedegen ſtorven, zoe zoude dat goet weder keeren aen zynen naeſten van mynen ouders toecomende; ende waere dat zaecke datmen myne goets niet alſoe vele en vonde dat God verdien moet, ſoe wil ick dat dat evenlicke naeden beloope van zynen gelde te ſtaden come zonder die Capelryen, wil ick datmen al vol vuytſette als voerſz. is. Ende myn vaders erve ende mire moeder, alſoe verre alſt boven den teſtamente blyven mach, die wil ick dat mynen erſgenaemen blyven. Maer waer dat van mynen geeſtelycken goede yet overbleve, daer wilde ick dat myne Teſtamenteurs mede deden, dat zy waenden dat myne ziele orbaer waere. Voort zoe geve ick myne huyſinge te *Zoeterwoude* der Papelycke provende aldaer. Ende waert dat zaecke dat ick van deſen voerſz. teſtamente yet of, of aen dede, of verwandelde, zoe wilde ick nochtans dat dat ander vaſt ende geſtaede blyve. Ende al is dat zaecke dat ick hier boven geſchreven hebbe als op die jaer ſcharen vanden beloope van mynen Kercken zedert dat ickſe gehadt hebbe daer op vol te rekenen, zoe wil ick nochtans dat men dat voorſie naer redenen of ick eenighe tſtucken gecochſt hebbe of gehadt dat der geeſtelycken goede toebehoorde, zyn boecken of andere ſtucken, dat men myn vervall daer of alſoe vele die min rekene. Ende al dit teſtament voerſz. wil ick hebben gehouden in zwartten tornoyſen, den grooten Coninckx tornoys voer zeſtien penningen gerekent, en zoe daer ſonderlinge payement geſereven ſtaet. Ende dit teſtament dat ick in Hollant gemaecket hebbe, en wil ick nyet dat myn teſtament dat ick in Zeelant gemaeckt hebbe yet craneke, maer dat hem te helpe come, of in Hollande goid overbleve boven mynen teſtament aldaer. Ende in Zeelant goids gebraeke dat enen den anderen te helpe quaeme. Ende alle reoten ende Capelryen ende ordonnancie dat ick gemaecket hebbe van mynen leenen, dat ick van mynen Heere den Grave houde, wil ick dat vaſt ende geſtaede blyve, zonder eenige veranderen of verwandelen van yemant, zonder van my zelven. Ende omme dat myn teſtament ende myn vuyterſte wille zonder eenigerhande wederſeggen of wedertaele dier yemandt by rechte of by cuſtumen tegen brengen moechte, in alre manieren alſt voerſz. is vaſt ende geſtaede blyve, ende voleomentlycken volgonden wordde, ſoe hebbe ick daer toe gecoren ende gebeden Executoire myns voorn. teſtaments, Heeren *Heindrick Spiker*, Heeren *Janne van Cloetingen* mynen neve, *Jan Rutgerſz.* Pape vander Weſter-Kercken in *Wolfaertsdycke*, *Gerit* mynen zwaeger ende *Philips Hemez.* mynen neve, ende zette al myn goet dat ick in Hollant hebbe, geeſtelyck ende anders, roerende ende onroerende, in wat goide dat gelegen is, in haeren handen ende nyemandt van mynen erſgenaemen, dat goet aen te taſten eer myn teſtament ende myn vuyterſte wille al volcomen zie, ende gheve mynen Executoren macht myn goet omme oirbaer myns teſtaments te vercoopen, giften daer of te gheven ende penningen daer af te ontfangen te myns teſtaments behouf, zonder van alſulcken goede als ick hier voer vuytgenomen hebbe. Ende zoe wat die meere menichte van mynen Executeurs over een draegen zullen, dat wil ick dat voortgae, ende hadden zy eenigen wederſtoot van mynen teſtamente, dat zullen zy wederſtaen met myns goets coſte. Ende omme die meere zekerhede hier of, zoe hebbe ick gebeden mynen lieven Heere, Heere *Willaem*, Grave van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieſlandt, Heeren *Heynrick*, Abt van onſer Vrouwen Clooſter in Middelburch, den gemeenen Capittel van ſinte Peeter Kercke, in der zelver ſtede den *Gardiaen*

van

Variis Cœnobiis ac Sacris ædibus legat.

Ædes ſuas in Soeterwouda, ad *Præbendam* ejus Eccleſiæ deſtinat.

Teſtamenti exequendi adminiſtri, in his Paſtor Weſterkerckanus in Wolfaertsdyck Dominus *Joannes Rutgerſi.*

van den *Minderbroederen* aldaer, Broeder *Wouter van Kayſnoet*, Leeſemeeſter van den *Minderbroederen* tote Valenchem, Heren *Hughe Blachem*, *Heinrick Spiker*, Heeren *Janne van Clotingen*, *Janne Rutgers*, *Janne van Leyden* mynen broeder, *Geeraerd Alewynſz.* mynen zwaeger, ende *Philips Hemſz.* mynen neve, dat zy dit teſtament met my beſegelen willen. Ende wy *Willem*, Grave van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieſlandt, Abt van Middelburch, 't gemeen Capittel van ſinte Pieters Gardiaen, Broeder *Wouter*, *Hughe Block*, *Henrick Spiker*, *Jan van Clotingen*, *Jan Rutgerſz.* *Jan van Leyden*, *Geryt Alewynſz.* ende *Philips* voorſz. om beyde tsHeeren *Pieters* voerſz., hebben dit teſtament ende zyn vuyſterſten wille met hem open beſegelt met onſen zegelen gemaeckt ende gegeven tote Valenchem, des Dinxendages voer ſinte Mertensdaege in die winter, int jaer ons Heeren 1316.

rata habita a Frederico, Traj. Episcopo. Fredericus, Traj. Epiſcopus fundationem ratam habuit Ao. 1320. per ſequens Diploma:

Nos *Fredericus*, Dei gratiâ Traj. Epiſcopus, notum facimus univerſis per teſtamenti ſeu ultimæ voluntatis paginam, cui hæc noſtra cedula eſt annexa, prout ritè & canonicè facta eſt, auctoritate noſtrâ ordinariâ confirmamus, jure noſtro tamen ſalvo. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum.

Datum Anno Dom. 1320. in craſtino Purificationis B. Mariæ Virginis.

Ende onder ſtaet aldus,

Collationatâ eſt hoc præſens copia cum ſuo transfixo per me *Petrum de Gouda*, Not. Publ. & concordat cum copia authentica Domini & Mri. *Johannis de Leiden*, Not. Publ. & famoſi, cujus manus michi . . . . ſint bonam nota de verbo ad verbum teſte hac manu mea propria una cum ſigno meo.

Sequitur in eodem Libello MS: donatio Domus ejus lateritiæ ad ſaxum cæruleum * ſeu *blavium*, cui annexa alia ædes ad foſſam † Leidæ Ann 1316. ac Wilhelmi Comitis eodem anno confirmatio: dein aſſignatio redituum ac bonorum ad tv. has *Vicarias* ſpectantium a teſtamenti ejus exequendi adminiſtris facta Anno 1333.

Sacella, Sacella nota in D. Petri inter alia; Guilielmi II. Rom. Regis; ubi fons ſacer præſtantiſſimus.

. . . D. *Virginis Mariæ*.

. . . S. *Bartholemæi*, ſitum ad partem Templi Borealem.

Fraternitates in eadem D. *Petri* Eccleſia primariæ;

Fraternitates; *Fraternitas S. Crucis.*
. . . *D. Virginis.*
. . . *S. Lucæ.*
. . . *S. Catharinæ.*
. . . *S. Joſephi.*
. . . *SS. Sacramenti.*
. . . *S. Georgii.*
. . . *S. Mariæ Magdalenæ.*
Et . . . *S. Nicolai.*

* *Blauwe ſteen*
† *De Volregraft* dictam.

His legibus, vernaculo idiomate expreſſis adſtricti erant Fratres hi:

In den name des Vaders, des Soons, en des heyligen Geeſts, in der eeren Gods, en des groten Heer ſinter Niclaas, Amen; Doen cond wy Broeders ende geſelſchap van den goeden ſinter Niclaas, allen den genen die deſe raakt ſullen ſien off horen leſen, want wy aangeſien hebben en aanſien, dat niet ſeeckerder en is dan de doot, ende niet onſeeckerder dan de ure des doots, waarom wy hebben geordineert, conſenteert ende . . . . . . in oflaat van onſen zonden, in gedenkeniſſe onſer zielen, ende in allen goeden werken en Godsdienſt te meeren en te ſterken: In den eerſten, dat die gene die ſinter Niclaas Meeſters ſyen eenen Cappellaan alſoo goed hebben ſellen opter broederskoſt van ſinter Niclaas die alle maandagen ten ogtens een Zielmiſſe leſen op ſinter Niclaas outaar in ſinte *Pieterskerk* te Leyden, mit eenre Collecte van den goeden ſint Niclaas, alſoo vroeg als men de eerſte Wevers klokke linct, der geenre zielen te ſtaan te ruſten, die die Broederſchap gemaakt gehouden hebben, nog houden ende houden ſullen, die in deſe Broederſchap ſyn en haar aalmiſſe daar toe gegeeven hebben, geven, ende nog geven ſullen. *Item* die voorſeyde ſinter Niclaas Meeſters ſullen eenen Cappellaan alſoo goed hebben op de Broeders voorn. coſt, die alle woensdags ten ogtens ter klokke voorn. eene Miſſe leſe van der heyliger Drievoldigheden, mit eenre Collecte van den goede ſinter Niclaas, dat die heylige Drievoldigheyt hore ontfarmen moet en byſtaan in hore meeſte noot daar ſy des beſt te doen hebben. Voort ſoo hebben wy geordonneert overdragende dat alle wy Broeders die in deſe Broederſchap ſyn alle ſinter Niclaas avonts weſen ſullen tſavonts te Veſper en des ogtens ter Vroegmiſſe, ende daar te offeren in ſinte *Pieterskerk* te Leyden, in die eere Gods ende des grooten Heer ſinte Niclaas, ende ſoo wie daar niet en quame tot elys van deſen tyden voorn. die ſoude geven ſinte Niclaas Meeſters tot ſinte Niclaas behoeff eenen groten, ende ſoo wie des niet en dede ende daar ongehoorſamig in waar, dien ſoudemen uyter Broederſchap ſetten ter naaſter vergaderinge. Ende wy Broeders ſellen sjaars eene maaltyt houden met malkander, Sonnendags na ſinte Louwresdag, ende ſoo wie wie van onſen Broeders, die mag eene man met hem brengen op ſynen penninck als ander Broeders geven. En waart dat ymant ontſangen woude weſen in onſe Broederſchap, en dat allen den Broeders goet dogte, die ſoude ontſaan werden by den Meeſters van ſinter Niclaas, en geven by haren goetdenken xl.ſe. en ij.ſt. Ende die en ſel niemant ſeggen by ſynen eede, wes hy gegeeven heeft. Ende men en ſel geen ſpyſe uyter herberge ſenden, by de boete voornoemt, ten waar dat dan eenig van onſen Broeders in lage loff van huns waar, ſoo mogt men ſenden hare waardinnen twee geregte, en niet meer ſonder verbeurniſſe. Ende alle jaar als men die maaltyt doet ſoo ſullen die oude Meeſters nieuwe Meeſters kieſen by haren eede, die nut en oorbaarlyk daar toe ſyn en hem overleeveren dat ſinte Niclaas toebehoort. Ende ſoo wie men eeert ſinter Niclaas Meeſters te weſen en hem des vermeerde dat waar op ſyn Broederſchap. Voort ſoo ſellen die Meeſters van ſinter Niclaas doen doen een memorye sjaars met eenre pellen opt koer, met

in his S.Nicolai, ejus Leges.

met vier waskaarſen en met ſinter Niclaas ter tys des Dyngsdags ten avond en des Woensdag ten ogtens na Alrezielen dag, en ſy ſellen geven eiken Prieſter die daar toe komt, ende in ſinte *Pieterskerke* is tot hem agtienen toe, van de outſten twee Procbipapen ende den Coſter tſavonts elcs iiij. ſt. en des ogtens elcs iiij. ſt. ſulxs payements als den Meeſters voorn. goetdeoken ſal, diet nu ſyn loff namaals weſen ſellen bare zielen te ruſten ende ter genaden die dit Broederſchap gemaakt hebben ende van deſen aartryke geſcheyden ſyn, gebouden hebben, houden, ende nog houden ſulleo met hare aalmiſſen.

Voort ſoo hebben wy Broeders geordineert overdragen en . . . . . dat ſoo wanneer eenig van onſen Broederen oflyvig worden, ſoo ſoude wy Broeders die dan te Leyden ſyn komen ende dregen onſen oflyvigen Broeder ter kerken, ende by hem weſen in der kerken alſoo lange alsmen eenige Miſſe doet, ende als alle die Miſſen gedaan ſyn, ſoo ſellen wy onſen oflyvigen Broeder opheffen alsdan den Prochipaape goed dunkt, ende aarden, en daar en ſel niemant anders die hant inſlaan dan wy Broeders, ende die ſinte Niclaas Meeſters ſyn, die ſullen ſynen loff doen ſenden tot des oflyvigen Broeders. Vorder eer men uyt ten buyſe voorn. waart vroeg den Armen te geven, ende ſy ſullen doen doen xxxij. Zielmiſſen, ſoo ſy alreeerſt mogen der oflyviger Broeder zielen te ruſten ende ter genaden; ende die Meeſters voorn. ſellen eenen perſoon omme doen gaan tot ons Broederen, vorder en ons kundigen ons oflyvigs Broeders doot, ſoo wanneer men graven ſel: Ende ſoo wie daar niet en quame den oflyvigen te helpen aarden, en te doen als voorgemelt is, en daar in ongehoorſamig waar, verbeurde eenen grooten, totter Broeders behoeff. Ende in des oflyvigs Broeders ſtede mag ſyn Soen komen off hy wil met eenen pond was. Voort ſoo hebben wy Broeders geordineert, overdragen ende conſenteert dat elk van onſen Broederen geven ſel sjaars, den Meeſters van ſinter Niclaas die nu ſyn off namaals weſen ſellen, deſe voorgemelde ordinancie mede te doen houden te houden ende te meeren, in die eere Gods ende den goeden Heer ſinter Niclaas iiij. groot; ende ſoo wie ongehoorſamig bier in waar, verbeurdo die Broederſchap. Ende men en ſelt geeneo Capellaan langer veelen den dienſt van ſinter Niclaas te doen dan een jaar, ten waar by overdragt van den gemeenen Broeders. Ende alle dink ſonder argeliſt, ende totten Meeſtrs voorn. ende ten Broeders van ſinter Nielaas wederſeggen alle ſaken voorgemelt.

Albertus Bavarus leges Fraternitatis hujus firmavit ſequenti Diplomate vernaculo:

Ab Alberto Bavaro firmatæ. ALBREGT by Gods genaden Palsgrave van Burgondien, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende Heere van Vrieſlant; Doen cond allen luyden, want wy aangeſien hebben dagelyke werken van onſen goeden luyden van der Broederſchap van ſinter Niclaas hinnen onſer ſtede van Leyden, die ſy tot deſen dage toe gebad hebben ende nog hebben ſullen, ſoo hebben wy hun geoorloft ende oorlooven, geconſenteert ende conſenteeren die Broederſchap te houden in aller manieren gelykerwys als die Ordonancie van deſer ſtede inhout, daar onſe brieff doorſteeken is; Ende loven voor ons ende onſe nakomelingen der Broederſchap voorgemelt ende haren nakomelingers, ende dien ſy daar voort in nemen ſullen te houden als voorſz. is: In oirconde deſen brieff beſegelt met onſen zegele. Gegeven in den Hage des Saterdags na ſinte Lucas-dag, int jaar ons Heeren 1394.

Præter hanc *D. Nicolai Fraternitatem*, celebre etiam in D. Petri fratrum ac ſororum ſub *D. Magdalenæ* nomine contubernium. Fraternitas S. Mariæ Magd.

Ad manum mihi eſt libellus MS. quo fratrum ac ſororum contubernii hujus proventus, atque etiam onera ejuſdem continentur. Præter Miſſam ſolemnem in feſtivate D. Magdalenæ, quolibet die Sabbati ad altare ſub ejus nomine Deo dicatum Ia. Miſſa fiebat; pro qua Sacerdoti celebranti aonuè cedebant v. libræ: & feria II. poſt feſtum Dedic. Eccl. Miſſa pro animabus fratrum ac ſororum dictæ Fraternitatis. Proventus contubernii hujus Anno 1548. ex ædibus Leidæ, ex prædiis in *Waſſenaer*, atque ex *Memoriis*, ut vocant, 10 - 13 ejus proventus.

Hi exindè adaucti Anno 1563. erant 48. libr. 5. ſolid.

Hujus deſervitor Ann. 1548. ad Ann. 1552. *Reinerus Joannes*, Presbyter. deſervitores ac Decanæ.

Ab Anno autem 1552. *D. Jacobus Egberti*, Presbyter.

Decanæ hujus Fraternit. Anno 1541

D^na^ *Catharina*, *Franconis Boeckborſtii* vidua.

Ann. 1553. *Nicolaa Gerardi* filia, *Jacobi Degmans* vidua.

1556. *Nicolaa Florentii* fil. *Rolandi Gerardi* vidua.

Nota adhæc SS. *Petri* & *Pauli Romanorum* in ſubſidium pauperum Fraternitas, ex libello hoc ſupplici, Philippo Burgundo oblato:

SS. Petri & Pauli Rom. Fraternitas. GEVEN oetmoedelicken te kennen uwe goetwillighe onderdanighe Deeckens Hoemans ende de gemeene Broeders en Suſters van ſinte *Pieter* ende *Paulus*, der *Roemeynen*, hoe dat heure Supplianten, by onſen G. H. Philips Hertoge van Bourgonje, &c. inden jaere 1427. ende van de Schout, Schepenen ende Raedt der ſtede van Leyden, &c. inden jaere 1428. gegonnen en geconſenteert es, een Broederſchap ende Suſterſchap te moegen maecken, in die eere Godts, ende tot vordermiſſe der arme luyden, in ſulcken ordonantie ende goede werken als by den Suppliaoten voorſaten geordonneert was, off namaels van den ſelve Broeders geordonneert ſoude worden, blyckende byde brieffnen hier an geannexeert, ende alſoe het geene dat tvoorn. Broederſchap van jaerlicxe Incoompſte heeſt, gecomen es van den ſelven Broeders oſte Suſters, ſonder by yemant anders, ende naedemael oick tſelve voorſz. Broederſchap ſeeckere ſchulden heeft te hetaelen. Ende oick datter int ſelve Broederſchap voorſz. mede eenyge zyn, die noetelicken onderhout ende alementaes behoeven: Soe eſt dat duer deſe de voorn. Supplianten oitmoedelicken bidden ende verſoucken, haere Supplianten te laeren bewarden, ongemoleſteert mette ſelve goeden ende Incoompſte competerende tvoorn. Broederſchap, ten eynde de ſchulden betaelt moegen werden. Ende voorts dat oick eenyge van den Broederen dier van doen hebben dair van moegen onderhouden werden: Ende haire Supplianten voorts te laeten in ſulcker formen, ende ordonnantie te maecken, als haere Supplianten by de brieffnen voorn. geſpecificeert, gegonnet ende gecon-

geconſenteert es: Preſenterende tot believen van voorn. myn Heeren tot allen tyden des verſocht ſynde, reeckeninge, bewys en reliqua te doen van de handelinge vandien dit doen, &c.

Vicariæ aliæ; Adhæc *Ægidius a Swieten*, Anno 1398. fundavit Vicariam in honorem *S. Martini*.

Gerardus Petrus de Poelgeeſt, Canonicus ad *S. Pancratium* Leydæ, fundavit Capellaniam ad honorem SS. Trinitatis ad altare *S. Michaelis*, Anno 1417. quam approbavit *Fredericus* Epiſcopus Traj.

Hanc *Theodoricus van Swieten*, Armiger, Diœceſis Traj. dicti *Gerardi Nepos*, Anno 1459. largius dotavit & auxit.

Altera ejuſdem *Theodorici* fundatio in honorem *S. Bartholomæi*, facta fuit Anno 1461. Dein curavit, ut officia ad altare *D. Michaelis* fieri ſolita, peragantur in Sacello, *D. Bartholomæo* dicato, ſito ad partem borealem templi, Anno 1463. à ſe exſtructo, & fundato.

Tertia denique dicti *Theodorici* dotatio in honorem *S. Bartholomæi*, aucto proventuum cenſu, facta fuit Anno 1471. approbante *Davide à Burgundiâ*, Epiſcopo Traj. anno eodem.

Gerardus Gerardi à Leyden, Presbyter Traj. Diœc. fundavit Anno 1494. indictione duodecima, menſe Aprili, *Vicariam* in honorem Omnipotentis Dei, B. Mariæ Virginis, & S. Andreæ Apoſtoli, ad altare B. M. Virginis in Paroch. Eccleſia S. Petri Lugduni, cujus collationem & præſentationem ſibi ad vitam reſervans, dein eam eſſe voluit penes R. D. *Albericum de Panen*, Commendatorem Xenodochii B. M. Virginis, nec non Domus Hieroſolymo-Teutonicæ, & Paſtorem Parochialis Eccleſiæ S. Petri Lugduni, illoque defuncto penes ejus legitimos ſucceſſores ſive Commendatores & Paſtores dictæ Eccleſiæ. Fundationem hanc aliaque inſerta confirmavit David à Burgundia, Epiſcopus Traj. menſe Auguſto ejuſdem anni; uti patet ex authentico horum inſtrumentorum tranſumpto, quod vidimus.

Inter has eminet Petri, filii Joannis Martini; *Vicaria* in honorem *SS. Nicolai* & *Antonii* fundata ad altare *S. Nicolai* cum onere IV. Miſſarum per hebdomadam per honorabilem virum *Petrum*, filium *Joannis Martini* civem Leidenſem Anno 1499, cujus filia nupta *Petro Paets*, ei genuit filiam *Helenam Paets*, quæ in matrimonium duxit *Johannem* filium *Nicolai van Velden*, ex cujus ſtirpe progenitus Clariſſ. *D. Albertus van Velden*, Juris Utriuſque Doct. qui nobis benigne copiam fecit fundationis hujus, quæ ſic habet:

In den name des Vaders, des Zoons ende des heylighen Gheeſt, Amen. Condich ende kenliek zy allen luyden die deſe brief zullen ſyen of hooren leſen, dat ick *Pieter Jan Martynſz.* Poorter te Leyden, geſont deur die gracie Goids, mynre zinnen, redenen ende verſtant, mit gueder voorſinnicheyt wel beraden ende bedocht, geſundeert, geſticht ende gemaect hebbe; fundere, ſtichre, ordinere ende maecke in allen manieren, formen, rechten ende zaecken als ick alre beſt can ende mach, voor my ende voor *Margriet Pieter Joryſz.* dochter, myn huysvrouwe was ſaliger gedachten, in verlateniſſe onſe alre zunden, een eewige gheeſtelycke *Officium* inder eeren Goods ende der heyliger Confeſſoren ſinte *Niclaes* Biſſcop, ende ſinte *Anthoenis*, diemen bedienen zal te Leyden in ſinte *Peters* Kerek, op ſinte *Niclaes* outaer, of opt outaer dair bezyden, of op ſinte *Anthoenis* outaer, daert ledichſte zal weſen, mit vier Miſſen ter weecke, te weeten: twye Miſſen ter weecke voor myn ziele, ende twye Miſſen ter weecke voor *Margriet* myn huysvrou was vnirn. voor hair ziele, ende dair wys beyde voor begheren, ende nae elcke Miſſe zel men leſen te grave dair wy in begraven leggen zellen, die twye Pſalmen, *Miſerere* ende *de Profundis*, mit een collect daer toe dienende, welcke graf gelegen is in ſinte *Peters* Kereke voorſz. midden over die preeckſtoel voor die Salvator. Ende wairt zaecke dat eenige van die Miſſen voorſz. in der weeke verſuymt wordede te doen, ſoe wil ick dat die beſitter vant *Officium* voorſz. telcken ende alſoe dicke die verſuymet worde verbueren zal teghens die Kerckmeeſters tot behouf van ſinte *Pieters* Kereke voorſz. vier ſchellinge; ende nochtans dair toe die verſuymde Miſſe in die zelſde weecke of des weecks daer an volgenden verhalen ſel of doen verhalen, op die zelve peene voorſz. Ende dit *Officium* wil ick dat ment altyt alſſer open is ende vaceert binnen een maent gheven zel eenen Prieſter of een Clerck die de Collator ofte Collaeſter dan inder tydt weſende, daer toe nudt ende bequaem kennen zel. Voirt zoe zel men goets tydts voor dat men *Margrieten* mynre huysvrouwen voorſz. jarichtyt zel doen, alle jaers geven vuyt dat *Officium* voirſz. den Collatoer of de Collaterſſe dan in der tydt Collatoor of Collaetſter weſende twye pondt, zes ſchellingen, acht penningen payments, om daer mede te coopen hemden ende ſcoenen, die hy op *Margrieten* voorſz. jarichtyts dach geven ende deelen zel den naeſte arme vrienden daert van noode zel weſen. Tot welcke *Officium* ick gegeven ende gedoteert hebbe, geve ende in dotacie aſſigner wt myn zelfs guet eewelick daer an te blyven een ſtucke lants mit een wooninge dair op ſtaende, dat ick gemeen hebbe mit *Jan Kerſtantſz.* gelegen in den Ambochte van *Valckenburch* an die Waddinge, ende heeſt belegen an die zuytzyde ſinte *Katrynen* Gaſthuys in Leyden, ende an die noortzyde *Cornelis van Sonnevelt*, ſtreckende voor van die wech, tot after an *Willem van Oeſtgeeſten* erſgenamen, ende *Adriaen van Boechorſt* hair lant, welck lant myns deels ghelt nu ter tyt vyf ende twintich halve ponden Hollants tsjaers, dair weer of wegaet als van opſtallighe renten elf ſtuvers, dair die Abdiſſe vander *Lee* jaerlicx van heeſt vier ſtuvers, ende die memorie tot *Egmont* int Clooſter dies ander zeven ſtuvers, ende die voorſz. renten verſchynen alle jaers tot *Voorſchoten* ende *Valkenburger* marcten. Ende van dit *Officium* voirſz. zel ick gever ende Collatoor weſen myn leven lanck, ende nae myn doot zoe wil ick dat Collatoor zel weſen *Marten Pieterſz.* myn zoon zyn leven lanck, nae welcker doot zel Collatoor weſen *Cornelis Pieterſz.* myn zoon, zyn leven lanck, nae welcker doot zal Collaetſter weſen *Maritge*, *Pieter Paedjen* wyf myn dochter hair leven lanck, ende naer haer doot zel Collaetſter weſen *Aechte*, *Philips van Noorden* wyf myn dochter hair leven lanck, ende nae haer doot zoe wil ick dat die Collatie van dit *Officium* voirſz. altyt comen zel op die outſte ende naeſte die van *Martyn*, *Cornelis*, *Maritgen* ende *Aechte*, myn kinderen voorn. gecomen zulien weſen: ende altyt die jonger man voor dat ouder wyf daer zy even nae zyn. Ende waert dat zaecke dat van myn vier kinderen voorn. nyemant en bleve in levendigen lyve, ſoe wil ick dat die Collatie

dan

dan comen zel op *Criſtyn*, *Dirck Reynerſz.* weduwe myn zuſter, ende voirt opten ouſten ende naeſten die van haeren lyve gecomen zullen weſen, ende die jonger man altyt voor dat ouder wyf daer zy even nae zyn, alsoot voorſz. is Ende in tuygeniſſe ende kenniſſe der waerheyt dat dit myn uyterſte wille is ende mit gheenrehande ander teſtament of makinge dit nyet en wil weerroepen ofte tegen doen, mar dataltoos deſe puncten voorſz. ſtade, vaſt ende eeuwich blyven, ſoe heb ick *Pieter Jan Martynſz.* voorn. myn zeghel hier an gehangen int jaer ons Heeren 1499. opten zeven en twintichſten dach in Junio, ende om der meerre zekerheyt ende vaſticheyt heb ick oick gebeden ende gerequireert Meeſter *Jan van Leyden* Prieſter, als Notaris publyck, dat hy deſe fundatie wil onderſcryven ende publiceeren, ende oick zyn hantteycken hier op zetten willen.

Acta ſunt hæc Leydis in domo habitationum teſtatoris prænominati Anno a Nativitate Domini 1499. Indictione ſecunda, viceſima ſeptima die menſis Junii, hora completorii vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Alexandri*, divina providentia Papæ VI. anno ſeptimo, præſentibus ibidem honeſtis & diſcretis viris *Francone Philippi*, & *Florentio Jacobi*, laicis Trajectenſis Diœceſis, teſtibus fide dignis oppidanis Leydenſibus ad præmiſſa vocatis & rogatis. Subſcriptum erat, & ego *Johannes Johannis de Leydis*, Clericus dictæ Trajectenſis Diœceſis, publicus Apoſtolica auctoritate & ordinaria admiſſione Notarius, quia præſcripti *Officii* Eccleſiaſtici fundationi, dotationi & ordinationi ac Collationis diſpoſitioni, nec non præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic ut præmittitur fierent & agerentur una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi; idcirco hanc præſentem præſcripti *Officii* Eccleſiaſtici fundationem, ad inſtantiam & rogatum prædicti *Petri Johannis Martini*, fundatoris ejuſdem publicavi, ſubſcripſi & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis, una cum appenſione ſigilli fundatoris prænominati ſignavi in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus & requiſitus.

Addito censu aucta.

Aucta addito cenſu hæc fundatio Ao. 1514. a vidua *Martini Petri*, *Cornelia Nicolai*, per ſequentes Tabulas:

Wy *Jan Stoop Kerſtantſz.* ende *Jan van Leyden*, Scepenen in Leyden, oirconden dat voor ons quam *Cornelia Claes* dochter, weduwe van wylen *Martyn Pieterſz.* zaliger gedachten, mit *Adriaen Claeſz.* hairen gecoren voocht in deſer zaecken, ende gaf over tot augmentatie van een *Officie* voortyts geſticht ende gemaect by *Pieter Jan Martynſz.* ſaliger memorien vader van *Martyn Pieterſz.* voorſz. vyf gouden Wilhelmus ſchilden, ſtaende op negenthien morgen lants gelegen by die Waddinghe buyten Leyden, nae vuytwyſinge der brieven daer af weſende, ende begeerde naevolgende die uterſte wille van *Martyn Pieterſz.* hoer man voirſz. dat die beſitter van dat zelfde *Officie* tot eewigen tyden doen zal of laeten doen alle weecke een Miſſe, ende dat op alſulcken outaer als die ander Miſſen van dit *Officie* gedaen ſullen werden. Ende *Cornelia* voorſz. ſcoudt quydt alle recht, actie ende toezeggen als zy heeſt aen die voirſz. vyf gouden Wilhelmus ſchilden of oick gehadt mach hebben tot deſen dage toe datum van deſen. Ende begeerde voirt *Cornelia* voorſz. ende *Maria*, *Pieter Paedſen* wedue, als nu *Collatrix* ende gheeſter van dit *Officie*, aen myn Heere den Biſſcop van Utrecht, dat hem believen wilde dit voorſz. *Officium* mit die augmentatie te amortiſeren ende gheeſtelyck te maecken. Preſenterende dair toe als nu om beſitter daer af te weſen Meeſter *Claes Pieterſz. Paeds*, hoiren zoon, biddende mynen Heere den Biſſcop van Uytrecht voorſz. te willen believen hem dair toe inſtitutie of te geven in behoorlicker forme. In oirconden deſen brief bezegelt mit onſen zegelen int jaer ons Heeren 1514. opten thienden dach in Aprilla.

Onder geteykent,

HENR. FLORYNSZ.

Fredericus Badenſis, Epiſcopus Ultrajectenſis fundationem hanc ratam habuit Ann. 1504.

1528. Poſſeſſor hujus *Vicariæ* ejuſdemque adminiſtrator *D. Nicolaus Paets* Presbyter.

Johanna Nicolai, vidua Nicolai Hugenii, Ao. 1504. fundavit *Vicariam* in honorem 11000. Martyrum ad altare *S. Catharinæ*, ſitum ad turrim in poſteriore parte templi.

Wilhelmus van Leeuwen, Anno 1460. erexit beneficium ad altare *S. Nicolai*. *Eringardis van Leeuwen* illud Anno 1548. contulit *Johanni Wilhelmi*, approbante Georgio ab Egmont, Epiſcopo Traject. Collatum poſteà Anno 1559. à Corneliâ van Leeuwen, Henrico Paets. Dictus Wilhelmus van Leeuwen, ex teſtamento inſuper fundavit duas Miſſas perpetuas, hebdomadatim perſolvendas ad altare *S. Nicolai*, ſitum in parte meridionali templi D. Petri Leydæ.

Anno 1554. conventio facta eſt inter executores teſtamentarios *Eringardis van Leeuwen*, & Rectores Noſocomii *S. Catharinæ* in Urbe Leydenſi, quâ hi (annumeratis eis trecentis & viginti quinque florenis) in perpetuum ſe obligant ad curanda hebdomadatim duo ſacra ad altare *S. Nicolai* à Sacellano, dicto altari ex fundatione parentum *Eringardis van Leeuwen*, deſerviente.

Catharina, filia *Theodorici Schouten*, Conventualis Conventus *S. Eliſabethæ* Villæ Hagenſis, Patrona & Collatrix indubitata *Vicariæ* perpetuæ Altaris ſanctæ Crucis in Parochiali Eccleſiâ *S. Petri* Leydæ, donavit & reſignavit pro ſe, ſuis hæredibus & ſucceſſoribus &c. honorabili viro, Magiſtro *Vincentio Cornelii*, omne jus Patronatûs, Anno 1527.

Hugo van den Boſſche, Collator Vic. altaris *S. Crucis*, Ao. 1312.

Joannes Decanus in Reyſoort, Collator ejuſd. *Vic.* Ao. 1505.

Id., *S. Agathæ*, cujus fundatrix Margareta filia Simonis Jacobi, vidua Petri Theodori.

Mr. *Gerardus*, filius Petri, filii Theodori Presbyter & Canonicus Leydenſis, fundavit & dotavit *Capellaniam* ſuper altare *S. Michaelis* in honorem S. & individuæ Trinitatis, confirmatam & approbatam per *Fredericum* Epiſc. Traj. ad quam, ſalvis ſalvandis, liberum conſenſum pariter & aſſenſum præſtitit *Wilhelmus*, dictus *Tarning*, Curatus Eccleſiæ Beati Petri Leydæ, Anno 1417. 23. Maii.

Duæ *Vicariæ*, ſive Capellaniæ, fundatæ in honorem *S. Catharinæ* in Templo D Petri, quarum Collator erat Commendator Eccleſiæ D. Petri.

Jus Collationis.

Jus nominandi ad primariæ hujus Eccleſiæ munus Paſtoritium pleno jure pridem competiit Holl. Comitibus.

Diſertè illud docet Wilhelmi II. Hollandiæ Comitis, Rom. Regis, filius, Florentius ejus nominis V. in Diplomate, quo variis Leidenſibus Immunitates concedit, ſic inquiens: "Præ"tereà cum jus Patronatûs Eccleſiæ de Leyden "ad me pertineat pleno jure, dictis oppidanis "bona fide polliceor & promitto, quod cedente vel concedente *Magiſtro Gerardo*, jam dictæ Eccleſiæ Rectore, duos Presbyteros idoneos ſucceſſivè & perpetuo ad dictam Eccleſiam, * putando ut quaſi veri Paſtores proventum æqualiter dividant ad Dei honorem, & "animarum ſalutem ſimul totam Parochiam gu"bernabunt. Ex Diplomate autem illo Curator Eccleſiæ Leidenſis tùm erat, *Mr. Gerardus a Leyden*, ex avita gentis *Leydenſis*, ſtirpe cognominatus: cumque ſolus hoc onus ſuſtinere, juxta Orlerium, non poſſe videretur, promiſſio fit Leidenſibus quod inter duos Presbyteros idoneos, habitos veros Paſtores, qui *proventum* æqualiter dividant, (ad levamen haud dubiè Rectoris & oppidanorum commodum) ſit diſpertiendum.

Paſtores ex pacto duo ſacrifici albi.

Ad lunulam iſtam, ubi ſenſus videtur hærere, nihil annotatum invenio apud Boxhornium. In Diplomate autem Ann. 1306, quo Wilhelmus Holl. Comes, cui a vitæ morumque integritate boni inditum eſt cognomentum, non ſolum dictas Immunitates confirmat, ſed & *Donationem Eccleſiarum Leidenſium ſibi competere* diſertè aſſerit, mentionem ingerit duorum Myſtarum alborum: ait enim; *ut ſi deficere, aut emori contingeret dictæ Eccleſiæ Curatorem, Eccleſiam iſtam tum donaret* † *duobus albis Sacrificis, qui emolumenta ac cenſus æqualiter inter ſe diſpertirentur . . . . . Et ſi unus amborum de vita diſcederet, alium album Sacrificum poſt illum de eo munere provideret.*

Hi Præmonſtratenſes;

Canonicos Norbertinos, ſeu Præmonſtratenſes, innuere hic Comes videtur, niveis veſtibus ex prima per D. Norbertum inſtitutione indutos, qui eo ævo admodùm celebres, & pluribus aliis Parochialibus harum regionum Eccleſiis, inter alias Hagæ-Comitanæ ac Schiedamenſi, pridem deſerviebant, deſumpti ex Inſulæ D. Mariæ, aut Middelburgenſis oppidi, ejuſdem Ordinis Cœnobiis.

Suſpicionem auget quod idem Florentius cæſi in Friſia patris corpus, quod uſque in eam diem interſectores ejus occulerant, "Middelburgum "in Zelandiam deportandum, atque in Præ"monſtratenſium Monaſterio magnificentiſſimè "condi curaverit.

Quidquid id eſt, prædictus Florentius anno ejus ſeculi LXVIII. Commendatorem & Fratres Ordinis Teutonici Trajectenſes, Divi Petri Paſtores ſolemnibus Tabulis conſtituit.

Ita enim ex veteri Charta vernacula: "Anno "1268. Florentius Holl. Comes ejus nominis "V. Wilhelmi Regis filius Teutonico Ordini "conceſſit Eccleſiam *S. Petri* Leidæ, atque Ordo "iſte ibi ædes extruxit."

Donatio hæc per Albertum Bavarum Anno 1392. in eos hiſce Tabulis Latinè a nobis redditis firmata:

† Twee witachtige Papen.

ALBERTUS Dei gratiâ Comes Palatinus ad Rhenum, Bavariæ Dux, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæque Comes, ac Friſiæ Dominus, notum facimus omnibus, quod, cum Majores noſtri Hollandiæ Comites teſtamentariis Tabulis Commendatori & Fratribus Ordinis Teutonici Eccleſiam Leidenſem, cum ædibus boniſque ad eam pertinentibus conceſſerint, nos confirmaverimus, hiſque literis confirmamus conceſſiones Equitibus Teutonicis ex teſtamento legatas. Cæterùm indicimus dilecto & fido Prætori noſtro, Scabinis ac Senatui Leidenſi, qui ſunt inpræſentiarum, vel inpoſterum futuri ſunt, ne quidquam decernant in bona Equitum Teutonicorum ad prædictam Eccleſiam pertinentia, quod ipſis injurium ac ultimæ majorum noſtrorum voluntati adverſum ſit. Et ſi quandò dilecti, fideles Prætor, Scabini, ac Senatus prædicti quidquam dictis Equitibus ac Eccleſiæ adverſum ullo unquam tempore ſanxerint, irritum id ac inane habendum præcipimus. Et ſi aut ipſi, aut alii hiſce contravenire præſumpſerint, hoc in eos vindicabimus, tanquam in Majeſtatis noſtræ contemptores ac detrectatores. In hujus rei teſſeram Tabulas has ſigillo noſtro munivimus Hagæ-Comitum, 14. Kal. Oct. Anno Domini 1392.

Certè duo Teutonici, niveo & hi amictu induti; ad quorum onus erat duorum Paſtorum ſuſtentatio.

Ex hiſce Donationis Tabulis cura ejuſdem Eccleſiæ, uſque ad innovati cultûs tempora conſtanter fuit penes hujuſmodi Commendatores, qui & deinceps jus præſentandi ad eandem tenebant. Ipſi & Fratres per *albos ſacrificos* deſignari commodè poſſunt: chlamydem enim hi niveam ferebant, cui nigra crux aſſuta, quibus & pro inſigniis ſcutum cum nigra cruce. Jus Patronatûs interim in D. Petri Leidæ Eccleſiam eis conceſſum, ſalvo Leidenſium jure, atque ut ſuſtentatio duorum Rectorum ſive Paſtorum ad onus eſſet Ordinis Teut. cui jus illud collatum.

Hoe apertè declarant Leidenſes in tranſactione ſuper lite inter eos ac Ordinis Præfectos exorta, Ann. 1592.

. . . . . dit volgende onſe Privilegien verleent in den jare 1266. des Sondachs naer *Lucie* by H. M. Grave *Florens* deſer Stede ende den Burgeren van dien ter goeder trouw en belooft was, dat hy de *Paſtorye* der Stadt *Leyden*, daer van ſyn Genade t'recht van Patronaetſchap met vollen rechten toebehoorde, naer den overlyden Mr. *Geraerts*, doen ter tyt Paſtoor, ten euwigen daghe ſoude doen bedienen by twee bequame Prieſteren, die ſyn Genade daer toe ſoude voorſtellen, dewelke de daer afkomende vruchten onderlinge half deelen, ende de geheele *Parochie* te ſamen ter eeren Godes en der ſielen ſalicheyt loſſlyeken regeeren ſouden: ende of wel twee jaren daer na, als in den jare 1268. ſes dagen voort ſcheyden der Apoſtelen by de ſelve Grave *Florens* H. M. t'recht van *Patronaetſchap* der voorſz. kercke den Commanduyr en Broederen des Duytſchen huys mildelyeken mocht ſyn gegeven, dat 't ſelve in allen gevalle geſchiet ſoude weſen, behoudens en onvermindert de gerechtichevt onſer burgeren daer inne toekomende. Welck recht wy ſeyden te weten ende te beſtaen, dat de gemeente alhier met twee bequame Paſtoren moſt werden bedient, niet uyt het onſeker verval, 't welck met d'opgekomen veranderingen te niet geloopen was, maer tot laſte der gene, die hem het recht van *Patronaetſchap* onderſtont ende vermath, welke

twee

twee perſonen oock toequam de bewoninge van de behuyſingen, als gene *Ordens* goederen, maer met de Paſtorye, daer toe die van outs en al voor der geroerde giften behoort hadde, aen den *Orden* gekomen ſynde, gelyck oock ſulcks klaerlyck bleeck uyt de woorden vant boven verhaelde privilegie Hertogen *Albrechts van Beyeren* H. M. ſonder 't ſelve vorder aen te nemen of toe te ſtaen dan t'onſen voordeele, uytdruckkelyck medebrengende, dat ſyn Voorouderen Graven van Hollant met heuren teſtamente den Heeren van den Duytſchen huyſe de kercke tot *Leyden* met den huyſen en andere goederen daer too behorende &c. nopende den welcken wy ons des vermaten, dat de bewoninge der huyſingen eyntelyck toequam den Dienaren des Godlycken woorts als bedienende 't ampt van de *Paſtorye*, geenſins datmen deſelve met veel perſonen te verhuyren, ende mitsdien groote profyten daer af te trecken onſien maken, en by gebreck van behoorlyck onderhout behoorde te laten vergaen, en dat den Heer *Lant-Commanduyr* boven dien oock gehouden was te betalen de jaerlyckſe wedden, en't onderhout van twee Dienaren des woorts.

Commendatorum Series.

Seriem horum Commendatorum, qui Eccleſiæ D. Petri *Perſonæ*, ſive Rectores erant, habe hîc ex vet. monumentis, a *Petro* ſub Ann. 1293. primo Commendatore, uſque ad Dominum *Arnoldum Theodori vander Goude*, ſeu Goudanum, Anno 1572. Teutonicum Rectorem, ut ex ejus Leidæ adſervato proto-typo diſcimus. Reliqui Calvino-Reformati fuere:

1. PETRUS, Anno 1293.
2. ANDREAS, ei ſucceſſit, A. 1304.
3. THEODORUS DE WOLF, 1324.
4. BERNARDUS, 1350.
5. NICOLAUS, 1353.
6. FLORENTIUS, 1357.
7. JACOBUS, 1366.
8. THEODORUS A †RENO, 1370.
9. HENRICUS A TIEL, *Theodoro a Reno* ſucceſſit A. 1373. eo adhuc vivente, cùm longum regimen ei non fuerit deſunctus.
10. JOANNES XELANDUS, 1382.
11. WILHELMUS TERNINGUS, *Joannis* 1395. ſucceſſor; Schoonhoviæ, urbe ea a *Joanne Bavaro* obſeſſa, 1420. defunctus.
12. THEODORUS A RENO, II. ejus nominis, qui præfecturam, infirmus cùm eſſet, tranſtulit in *Simonem Naeldvicenum*, Ultrajecti, A. 1423. quando & vita exceſſit *Fredericus*, Ultraj. Epiſc. III. defunctus.
13. SIMON NAELDVICENUS, poſt XXVI. regimen defungitur 13. Sept. 1449.
14. ADRIANUS FOREESTUS, defuncto ſuccedens, munere eo 4. annis functus, illo ſimul cum vita defungitur 1453. *Arnoldus Foreeſtus*, majoris Eccl. Ultraj. Decanus ſub A. 1290.
15. JACOBUS WOERDENUS, deceſſores potentia ac opibus præcellens, ampláque Patris hæreditate dotatus, non ſolùm ædes novas ſtruxit, ſed & omnis generis ſuppellectile adornavit. Cùm ſediſſet annis XX. vitâ exceſſit, 1473. pridiè *S. Laurentii*.
16. ALBERTUS A BAREN, propter doctrinam ac prudentiam in exiſtimatione magna habitus, præerat A. 1479. graſſantibus tum hamatorum & aſellatorum factionibus; is poſtquam Eccleſiæ deſerviiſſet 31. annis, ad ſuperos migravit 1504.

Sub hujus præfectura turris corruit Eccleſiæ Leidenſis, de qua infrà.

17. GEORGIUS FLORENTII A MAESLANDIA, qui exactis 21. annis, Ann. 1525. munus ſuum cedens *Alberto Snellaertio*, ſequenti anno, nimirum 1526. ex hac vita migravit.
18. ALBERTUS SNELLAERTIUS, munere 20. annis laudabiliter functus, eodem cum vita defungitur, 8. Jan. 1546.
19. JOACHIM JOANNIS, cùm 20. quoque annis Eccleſiæ Leidenſi præfuiſſet, diem extremum clauſit 6. Nov. 1566. Cùm Clerus Ultrajectinus a *Philippo* Rege cogeretur ad collationem tributi, ipſe autem & Conventus rogarentur ut ejus tamquam Cleri pars, in ſe ſuſciperent partem, Regem deprecatur ne Conventum, jam olim immunem, ad ſubſidium iſtud cogat, hoc ſupplici libello vernaculo:

WY *Joachim Janſſen* Prieſter ende Commandeur van Leyden, ende *Johan Worms* Prieſter ende Commandant tot *Doesburch*, beyde Duytſches Oirdens, certificeren mits deſen by ons Prieſterſchap, ende by den eedt, die wy elck den Oirden gedaen hebben, hoe dat die weerdige Heeren *Adriaen van Iſendoorn*, ende *Johan van Voorthuyſen*, beyde Canonicken ten Dom t'Utrecht int jaer vyftien hondert vyf ende vyftich gecomen ſyn uyt iten naem van de vyf Godshuyſen binnen den Duytſchen huyſe t'Utrecht, ende hebben aldaer gepreſenteert onſen eerweerdigen Ed. ende Geſtrenghen Heere *Aelbrecht van Egmont van Mereſteyn* Lantcommandeur der *Balyen* van Utrecht Duytſchen Oirdens &c. acte te geven, ende in de behoorlycke forme te doen paſſeren, te weten, dat indien myn E. Heer Lantcommandeur onſen Overſten conſenteren wolde voor die reyſe in de halve vruchten, die als doen de Coninel. Majeſt. geconſenteert waren, dat ſyn E. daer mede vry ſoude weſen, ende tot geenre dagen belaſt, ofte mitte Geeſtelicheyt eenige contributie meer ſoude doen in geenreley manieren, hoe dattet ſelve toecomen ſoude mogen, dan ſoude van dien tyt af voortaen geheel vry ende exempt blyven. Geſchreven tot Utrecht den 10. Decemb. 1559. *Joachim Janſſen* Commandeur tot Leyden ſcripſ.

20. ARNOLDUS THEODORI BOCKENBERCH, Goudanus, exactis præfecturæ Annis 26. moritur 1592. Eſt mihi ad manum Charta autographa Anni 1586. qua *Jacobum Theodori* fratrem ſuum delegat, ut nomine ſuo particulam terræ 250. perticarum ſub Officio Leyderdorpiano det in Emphyteuſin *Jacobo Florentio*, Leyderdorpii incolæ.
21. Præn. D. WILHELMUS MULAERTIUS. Cùm ſub hujus præfectura Anno 1592. Leidenſes inſtituiſſent duas novas plateas per aream præfecturæ, ut putabantur, ducendas, quæſtio inter eos & Præfectum exorta eſt; quæ licet diu agitata, amicabili tamen tranſactione inter partes ſopita eſt. Tranſactio vernacula ab Orlerio omiſſa, pro parte a nobis ſuprà jam data, a *Matthæo* proditur *Analect.* T. X. pag. 402. &c.
22. Præn. D. GASPAR VAN DER LINDEN, qui munus illud adiit 17. Jan. A. 1599. eo cum vita defunctus eſt 1619. Sunt mihi ad manum Tabulæ teſtimoniales authenticæ ex man-

† Van den Ryn.

mandato Academiæ Lugduno-Batavæ ſignatæ per *J. B. Vulcanium*, in quibus mentio *Gaſp. Lindii* Commendatoris Leidenſis, hujus tenoris:

RECTOR & Profeſſores Academiæ Lugduni apud Batavos teſtamur *Chriſtianum a Wyke* Geldrum ad decimum quintum hujuſce menſis Novembris diem ad hanc Academiam veniſſe, eique nomen dediſſe, & ab eo ipſo die in familia Nobilis Viri *D. Gaſpari à Linden* Commendatoris Leidenſis degere; & quidem eo, uti nobis declaravit, animo, ut biennium continuum in hac Academia bonarum artium ac ſcientiarum ſtudiis vacet. In cujus rei fidem publicum hoc teſtimonium ei dari curavimus. Actum Lugduni Anno 1599. Novembris die 15.° ſtilo novo.

Mandatu Academiæ,

J. B. VULCANIUS.

Cum eo finit ſeries Commendatorum in Orlerii editione 1ª In alterâ editione recenſentur;

23. Præn. D. ALEXANDER EMMANUEL DE RENESSE, qui a prioris obitu rexit ad Ann. 1629.

24. Præn. D. ADRIANUS RENESSUS, a *Wulp*, non plus anno uno præfectus, obiit 1630.

25. Præn. D. ALBERTUS A WASSENAER ET DUYVENVORDE, Alkemadæ Dominus, & ipſe anno uno ſolummodò præfecturâ functus, obiit 1631.

26. WILHELMUS, FREDERICUS NASSOVIUS, Comes, Coädjutor, *Erneſti Caſimiri* Comitis, Friſiæ Gubernatoris filius, præfuit uſque ad Ann. 1656.

27. Præn. D. HENRICUS SLOOTIUS, Præfecturam adiit ſub auſpicium Anni 1657.

Horum latè extenſa juriſdictio Eccleſiaſt.

Porrò cura & juriſdictio horum Paſtorum latè extra oppidi pomœria extendebatur ad arcem & Catarractam, ſeu *Sluſam* uſque Swietenſem, tractumque territorii Soeterwoudani, nuncupatum *de Weypoort*, atque agreſtes Campos, dictos *de breede made*, quorum incolæ ab hominum memoria Paſchalia & extrema Sacramenta a S. Petri Curatoribus percipere conſuérant, ut videre eſt ex hâc Charta Ao. 1446. vernacula:

WY Schout, Burgermeeſteren, Schepenen, ende Raden der ſtede van Leyden, doen cont allen luyden, want tot onſer audientie gekomen is by aenbrengen der Duytſche Heeren, als *Rectores* van St. Pieters Parochie binnen onſer ſtede, hoe dat ſy geſtaen hebben in eener pleyte tegens de Heeren van St. Jans ordre &c. Soo iſt dat wy ten verſoecke en inniger begeerten wille des Commanduyrs en ſyner drie medgeſellen, Broederen van den Duytſchen huyſe t'Utrecht, *Rectores* en bewaerders van de Cure van St. Pieters, voor ons hebben doen comen, &c. *Item Boudewyn van Swieten* tuygde, dat zyn Hofſtede van *Swieten* ende de landen daer toe behorende, gelegen is in den Ambocht van *Soeterwoude*, ende alhoewel dat het ſo is, ſo en weet hy noch en kent niet anders, noch en heeft van ſynen Voorvaderen, die beſitters van den goeden te *Swieten* geweeſt hebben, niet anders gehoort, dan dat hy ende die gene die op die Hofſtede gewoont hebben tot deſen dage toe, behooren in der Parochie tot ſinte *Pieters* Kerck tot Leyden, ende tot Leyderdorp, daer oock veele van die van *Swieten* begraven leggen by der Duytſcher Heeren haer conſent en oorlof, en mede is den voorſz. *Boudewyn van Swieten* wel kennelick, en heeft oock wel hooren ſeggen dat die Heeren van den Duytſchen Ordenen Cureyten van St. Pieters Kercke tot Leyden die heylige Sacramenten over menige jaren in die *Weypoort* achter *Swieten*, en alſo voort langs den Rhyn tot Leyden toe geadminiſtreert hebben, en *Boudewyn* voorſz. ſeyde, dat hy out is 73. jaer. *Item Sybrant Gerrit Sybrantſz.* oud 60 jaren, tuygde by zyn geſtaefden eede, hem wel te gedencken is, en dat hy zyn vader en oudevader heeft hooren ſeggen, hoe dat in de *Weypoort* op de *Breede made* plegen te ſtaen vier huyſen, daer of dat die twee afgebroken zyn, welcke hare Hoochtyt en 't heylige Sacrament plegen te halen in St. Pieters Kercke tot Leyden onder den Duytſchen Heeren. *Item Fye*, *Jan Fyen* ſaliger dochter out 52. jaer, en *Fye*, *Roelof Gerrits* ſoons wyf, oock *Jan Fyen* ſoons dochter, out 35. jaer, tuygden by haren geſtaefden eede, dat die vier huyſen op die *Breed-made*, en die van *Swieterſluyſe* plegen in St. Pieters Parochie Kercke tot Leyden hare Hoochtyd te houden, ende hare Biechte te ſpreken onder den Cureyten van St. Pieters. Maer dat die van *Swieterſluyſe* nu tot Leyderdorp te Kercke gaen, dat het is by overdrachte en conſente van den Commanduyr van St. Pieters, en ſo wat offerande die Parochie-Paep van Leyderdorp van den dooden ontfangt, die tot *Swieterſluyſe* ſterven, dat hy die den Commanduyr van ſinte Pieters half t'huys ſent, &c.

"Ex hac quoque diſces, quod ſi incolæ catara-"ctæ, ſive *Sluſæ* Swietenſis Leiderdorpianam Pa-"rochiam exindè frequentent, id ex pacto & de "conſenſu Equitum Teutonicorum D. Petri "Rectorum agi, ex quo Parochus Leiderdor-"pianæ Eccleſiæ, oblationes quaſcunque pro de-"functis ad *Sluſam* uſque Swietenſem recipit, "ad D. Petri Rectorem Lugdunum deſtinare "teneatur," &c.

Divi Petri dignitate ſecundum eſt D. *Pancratio* ſacrum Templum, & *Hooglandicum* vulgò appellatum, quod in altiori ſolo ſitum ſit. Et pridem hic aliud non fuit, quam Sacellum, Leiderdorpianæ Eccleſiæ tanquam matrici ſubditum, ex ligno, ut ferè alia antè Ann. 1000. ſive aſſeribus extructum; undè & à primis initiis *het Berderen huys*, teſte Orlerio, appellabatur. — Altera Eccleſia S. Pancratii.

"Anno autem 1315. Dominicâ *poſt*, vel ut "Henr. Thaborita mavult, *antè* feſtum Nativi-"tatis Mariæ celebrata eſt prima dedicatio Ec-"cleſiæ S. *Pancratii* in oppido Leydenſi," ſub Gulielmo bono Hollandiæ Comite, ac Domino *Andreâ*, Teutonici Ordinis illic ſecundo Rectore. De omnia ejus, & D. Petri commemoratione infra erit ſermo.

S. *Pancratius* autem puer annorum XIV. ſub Diocletiano, ut Martyrologium Rom. ad IV. Idus Martii, vel ut alii, ſub Decio paſſus, de quo videndus Henſchenius in Act. SS. ad dictam diem Maji; qui & addit §. 2. pag 19. "Molanus in Natalibus SS. Belgii ſcribit Reli-"quias ejus (*Pancratii M.*) fuiſſe in Eccleſia S. "Salvatoris (Ultrajecti); ideóque Natalem ejus "ſolére a Clero & populo dictæ Eccleſiæ cele-"brari. — Divi hujus Reliquiæ.

Digitized by Google

"brari. In hac Diœceſi erat Lugdunum Batav. "ubi ſecundum templum fuit S. *Pancratii*, Anno MCCCCXV. dedicatum . . . Coloniæ in Collegio Batavorum, SS. *Willibrordi* ac *Bonifacii* "ſacro, eſſe os magnum S. *Pancratii*, & Reliquias in cuſtodia depoſitas, tradit Gelenius in "*admiranda Colonia.*"

Hujus non minimam partem poſſidet unus ex modernis Leidenſis Eccleſiæ Cathol. Rom. Curatoribus.

Templi autem iſtius ſtructura elegans, ob aſellatorum hamatorumque, aliorumque ſubvenientes ſactiones interrupta, ſplendorem cujuſvis ferè per Hollandiam ſacræ Ædis tranſcendiſſet, ſi deſignatam fabricæ molem perficere licuiſſet.

Canonicorum in ea erectum Collegium; Anno autem MCCCLXVI. ut teſtes ſunt J. Gerbrand. a Leidis *Chron. Belg.* lib. 31. cap. 15. & Henricus Thaborita l. 10. *Hiſt.* c. 12. ſub Joanne Verneburgo, Trajectenſium XLVIII. Pontifice, Collegium celeberrimum & ampliſſimum Decani & Canonicorum XXIV. in Æde, *Divo Pancratio* dedicatâ, excitatum fuit. Huic & Cura Paſtoralis fuit unita, ſeu, ut vocant, *incorporata.*

Ejus Fundatores. Fundationis Latinâ linguâ, fruſtrà ab aliis annos plures quæſitum, authenticum Diploma, feliciter in manus meas incidit; ex quo ea data *Batav. Sacr.* part. 2. p. 253. & ſeqq.

Fundator autem in Chronico Magn. *Belg.* celebratur *Philippus a Leidis*. Fundavit tamen non ſolus, ſed inter fundatores præcipuus. Fundatores alii recenſentur a *Joanne a Leidis*, & ab *Henrico Thaborita*, locis proximè citatis. Inter hos primum locum obtinet *Gisbertus de Walenburch*, ut *J. a Leidis*, loco citato, & ipſum *J. Vernenburgi* allatum Diploma; non *Valkenburch*, ut malè *Henricus Thaborita* apud Anton. Matthæum.

Erat ipſe tum Paſtor matricis Eccleſiæ *Leyderdorpianæ*, ſimulque Ædis hujus *Pancratianæ*, & Præpoſitus ejus Collegii primus. Seriem ſubſequentium *Præpoſitorum* ex Membranis authenticis hic habe:

Præpoſiti:

I. Dnus GYSBERTUS WALENBURCH, Canonicus Ultrajectinus, Leiderdorpianus Paſtor, obiit 31. Aug. Anno 1387. Præpoſiti.

II. D. JOANNES ÆGIDII, Canonicus Ultraj. floruit Ao. 1408.

III. D. HERBERNUS AB OYE, Canonicus Ultraj. Præpoſituræ ceſſit Ao. 1416. Dno *Theodoro a Waſſenaer.*

IV. D. THEODORUS A WASSENAER, Canonicus Ultraj. obiit v. Martii 1464.

V. Dnus ac Mr. PETRUS MILETIUS, Canonicus Ultraj.

VI. D. THEODORUS UYTERMEERE, Canonic. Ultraj. Fred. Schenki Vic. Gen. defungitur 1483. Ex libello MS. fundat. Cœnobii *Roma* dicti, viſitavit hic dictum Monialium S. *Auguſtini* Cœnobium in *Rapenburgo.*

VII. CORNELIUS A BROUWERSHAVEN, Canonic. Ultraj. fato ceſſit Romæ 1485.

VIII. NICOLAUS AB ALPHEN, Canon. Ultr. vitâ exceſſit apud Ravennam 1494.

IX. D.

Digitized by Google

IX. D. NICOLAUS DE LAVENIUS, Canon. Ultraj. ad Superos migravit 1517.

X. D. ADRIANUS RAM, ex hac vita migravit Ultrajecti 22. Jun. A°. 1518. in Martiniano antealtare 11000. Martyrum ante Chorum conditus, ubi hoc ei poſitum

EPITAPHIUM.

HIC EST SEPULTUS VIR MAGr. ADRIANUS RAM, UTRIUSQUE JURIS DOCTOR, CANON. TRAJ. ET PRÆPOSITUS ECCLESIÆ SANCTI PANCRATII LEYDENSIS, QUI OBIIT ANNO Dni. MILLESIMO, QUINGENTESIMO XVIII. DIE 22. M. JUN. REQ. IN PACE.

Ex teſtamento quod anno eodem condidit, exequendi adminiſtris conſtitutis Dno & Mro *Wilhelmo Heda*, Præpoſito Arnhem. Canonico & Archidiacono in Eccl. Traj. *Gerardo Beyer*, etiam Canonico Traj. ac fratre ſuo *Michaele*, legavit Eccleſiis ac Cœnobiis Traj. hæc ſequentia. . . . . .

Lego Eccleſiæ Trajectenſi ſex ſcudata antiqua pro memoria mea perpetua diſtribuenda ſecundum diſpoſitionem executorum meorum, vel pro memoria menſurnali. Item lego adhuc pro celebrantibus in die obitus mei unum ſcudatum antiquum, & adhuc unum ſcudatum antiquum miniſtrandum in die obitus mei ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ noſtræ, ita quod ſocii inde habeant duas præſentias. Ita duo ſcudata antiqua ſolvet fabrica Eccleſiæ noſtræ, a qua illa ductûm emi juxta litteras a Capitulo noſtro conceſſas. Item lego *Vicariis* Eccleſiæ noſtræ unum ſcudatum antiquum annuum, pro quo ſolvent executores mei eiſdem ſemel viginti quinque ſcudatorum. Item adhuc lego ſociis Eccleſiæ noſtræ unum ſcudatum antiquum annue ad augmentum præſentiarum matutinalium ſecundum ordinationem executorum meorum, ut & omnes fructus & proventus præbendæ meæ in præſentia nondum levatos, & ſimiliter ad eundem uſum duos annos gratiæ præbendæ meæ. Et hujuſmodi incrementa executores mei deliberabunt Eccleſiæ. Item lego Hoſpitalibus *S. Barbaræ*, *S. Bartholomæi*, & *S. Crucis*, cuilibet quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item lego Conventui in *Oeſtbroeck* centum florenos Renenſes ſalvo quod Fratres inde habebunt pitantiam honeſtam cum vino ſolito more ſecundum ordinationem executorum meorum. Et ſic infra de legatis ſingulorum Monaſteriorum & Conventuum tam virorum quam Virginum, quibus præſertim ut ferventius ædificentur legata donavi. Item lego Conventui *Converſarum* in Trajecto quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Conventui *Brigittarum* in Trajecto quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Conventui in Jheruſalem in Trajecto quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Fratribus *Cellitis* viginti quinque florenos Renenſes. Item Conventui albarum Dominarum viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui *Prædicatorum* in Trajecto viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui *Carmelitarum* in Trajecto viginti quinque florenos Renenſea currentes. Item Hoſpitali ſanctæ *Eliſabeth* viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui *S. Cæciliæ* in Trajecto quinquaginta florenos Renenſea currentes. Item Conventui *S. Martini* in Trajecto viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui *S. Agnetis* in Trajecto viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui de *Vredendael* quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Conventui undecim millium *Virginum* in Trajecto quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item *Regularibus* in Trajecto triginta florenos Renenſes currentes. Item lego *Carthuſienſibus* apud Trajectum viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Conventui *ten Dael* extra Trajectum quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Conventui in *Bethlehem* extra Trajectum quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item Conventui pauperum Clericorum *S. Willebrordi* pauperibus clericis inibi in cibis miniſtrandos viginti quinque florenos Renenſes currentea. Item Conventui in *Gheyn* viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item Hoſpitali *S. Job* extra portam S. Katerinæ ſex florenos Renenſes currentea. Item ad Fabricam Eccleſiæ civilis Trajectenſis quinquaginta florenos Renenſes currentes. Item lego ad Fabricam Eccleſiæ S. Nicolai Trajectenſis viginti quinque florenos Renenſes currentes. Item pauperibus domi ſedentibus ad ordinationem executorum meorum trecentos florenos Renenſes currentes, &c.

XI. D. AMELIUS A SUYLEN VAN NIEVELT, Can. & Decanus Metrop. Traj. Eccl. Præp. Leid. obiit A°. 1554.

XII. D. ſae Mr BUCHO A MONTZIMA, Sae. Theol. Doct. Præpoſitus & Archidiaconus Ultrajecti ad S. Joannem, Sedis per Fred. Schenki obitum vacantis Vicarius Generalis, Præpoſitus Leydenſis; cui tamen ceſſit A°. 1563. Per apoplexiam Ultrajecti mortuus eſt VI. Febr. 1594. Cujus epitaphium & alia geſta repræſentata *Bat. Sacr.* part. 2. p. 42.

XIII. D. RODOLPHUS MUYLAERTIUS, Canon. Traj. per *Buchonis* ceſſionem Præpoſitus Leidenſis, obiit 1568.

XIV. D. MAXIMILIANUS WAELSCAPPLE, Metropol. Traj. Eccl. Canonicus, vitâ exceſſit Ultrajecti 1583. Eſt penes me Codicillus Maximiliani hujus, quo inter cætera, ordinat circa dictum *D. Willebrordi* Conventum, cujus hoc eſt initium:

Quandoquidem ego Maximilianus Waelſcapple infraſcriptus inter cetera diſpoſui in Teſtamento meo: Quod ſolutis legatis meis, juribus Eccleſiæ noſtræ funeralibus, legitimis debitis meis, ac amicis meis, reliqua bona mea diſponerentur per Executores meos ad pias cauſas, prout ſaluti animæ meæ ac honori Dei expedire videretur: Declaro mentem & intentionem meam eſſe, ut in primis Redditum unum redimibilem viginti quinque florenorum annuorum, quem habeo ſuper Capitulo noſtro applicent ad fundationem duarum Miſſarum in hebdomada; unam de *Diva Virgine*, & alteram de Sancta Cruce legendam. Idque viciſſim per Vicarios Eccleſiæ noſtræ ad altare circa ſepulchrum meum & finitis Miſſis legent, *Miſerere & de profundis*, cum Collecta pro anima mea, & meorum amicorum: ſolvent autem Executores mei pro qualibet Miſſa tres ſtuferos, & de reſiduo prædicti redditus, comparabunt ornamenta neceſſaria pro hujuſmodi Miſſis, vinum, hoſtias, & certas candelas: Et quod his ſolutis & intertentis, ſuperfluum adhuc fuerit de præ-

Digitized by Google

prædicto redditu impendetur ad reparationem & ornatum altaris ubi prædictæ Miſſæ celebrabuntur. Deinde volo & cupio, reliqua bona mea applicari per Executores meos ad erectionem & fundationem unius, vel duarum Burſarum pro extenſione bonorum meorum; idque in Seminario Catholico, quandocumque hoc ipſum hic Trajecti erigetur: & interea in Collegio *S. Willebrordi* tantiſper dum Catholica Romana doctrina ibidem doceri poterit. Quo quidem Seminario nondum erecto, vel doctrina Catholica in Collegio *S. Willebrordi* ceſſante curabunt Executores mei, hujuſmodi Burſarios tranſmittere ad Catholicum & quietum aliquem locum, etiam extra has Provincias Belgicas, ut ibidem inſtituantur in bonis moribus, timore Domini, pietate, & competenti eruditione in ſacris; idque primò in particularibus Scholis, & poſteà etiam in Univerſitatibus Catholicis, ſi id ab Executoribus meis expedire judicabitur, ut tandem idonei Paſtores animarum evadere poſſint vel ſaltem digni ad Eccleſiaſticum beneficium, vel etiam ad juventutem Catholicè inſtituendam. Præſentationem & collationem prædictæ vel prædictarum Burſarum habebunt infraſcripti mei Executores conjunctim vita ipſorum durante, &c.

Collegium S. Willebrordi Ultraj.

Codicilli hujus exequendi adminiſtri D. *Engelbertus a Brubeſen* S. Martini, & D. *Joannes a Drosbagen* S. Mariæ reſpectivè Canonici. Sed cùm hi ante fundatorem è vivis exceſſiſſent, in locum dicti Dni *Brubeſii* ſubſtituit Dnum ac Mrum *Stephanum de Haeften*, Metrop. Eccl. Traj. Canonicum Collegam ſuum, qui poteſtate ſibi a Maximiliano fundatore facta adſcivit ſibi Mrum *Arnoldum Eſchium*, Canonicum ad S. Joannem. Hos Romano-Catholicos omnes, ſubſecuti

XV. D. WILHELMUS van CLEEF, Can. Traj. defunctus 1609.

XVI. Præn. D. JOANNES a MATENESSE, Metrop. Eccl. Traj. Canon. ac Decanus, Ultrajecti defungitur 1614.

XVII. D. HUGO a ZUYLEN van NIEVELT, Metrop. Traj. Eccl. Præpoſitus.

XVIII. Atque eo Ao. 1630. 16. Maii mortuo, *Cornelius a Locborſt*, Lyræ &c. Dominus.

Præpoſit. dignitas, onus ac ſedes.

Præpoſitura hæc, Metropolit. Ultraj. Eccleſiæ dignitas annexa, quæ nulli niſi ejus Eccleſiæ Canonico conferri poſſit; qui Ultrajecti ſedem habere teneatur, nec inde niſi de Epiſcopi Traj. conſenſu abeſſe.

Decani quos aſſequi potuimus:

Decani in Pancratiano.

Anno 1366. WILHELMUS HERMANNI, Decanus ad *S. Pancratium*.

1368. VOLPARDUS de WOUDA.

1372. HUGO van der HANDT.

1385. JOANNES PHILIPPI, Wilhelmi Simonis, Prætoris Brielenſis Nepos.

1426. ARNOLDUS van der DOES, obiit eodem anno.

1431. 1438. ARNOLDUS BARTHOLOMÆI, fil.

1440. ARNOLDUS BARTHOLOMÆI de HIERMAN; incertum an idem, an diverſus a priore.

Dnus ARNOLDUS PANNERT, donavit Monaſterio Ciſterc. in Warmonda 16. L. H. incerto anno.

1551. JOANNES de ADRICHEM.

1569. ad An. 1572. * RAZO de TRESLONGE, qui eo Ao. ſtatuta Pancratiano Collegio præſcripſit, quæ teneo authentica.

* Eraſmus

1611. ALBERTUS de TRESLONGE.

Canonici.

Canonici in Pancrat.

Anno 1372. *Philippus Joannis*, Canonicus ad *S. Pancratium*.
Philippus van Leiden.
1439. *Gerardus de Witte.*
Everardus Joannis.
Nicolaus de Gouda.
1489. *Florentius Franconis.*
1504. *Petrus Vellema.*
Petrus Duyſt, Licentiatus Juris Utriuſque.
1509. *Didericus van Treſlonge.*
Joannes van Nieuwland, Vicarius & Capellanus.
1511. *Petrus Wiggers.*
Gerardus Petri.
1512. *Simon Frederici.*
Gerardus Petri, Vicarius.
1514. 1515. *Cornelius Bavonis*, Canonicus & Camerarius *S. Pancratii.*
1518. *Simon Frederici Hugen.*
Wilhelmus Hille.
1520. *Petrus Heye.*
Nicolaus van Egmont.
1529. *Wilhelmus Diert.*
1530. *Joannes Bouwens.*
Jacobus Nicolai.
Paulus Simonis.
Ysbrandus Jacobi.
1532. *Wilhelmus Keiſer*, poſſeſſor altaris St. Crucis in Eccl. *D. Petri.*
1533. *Simon Werik.*
1540. *Cornelius de Poelgeeſt.*
1542. *Henricus Adriani van Brouchoven.*
Cornelius Wilhelmi.
Gysbertus Georgii.
Eraſmus van Treſlonge.
15.. *Arnoldus Heye*, Presbyter Canonicus, &c.
1550. *Cornelius Joannis Printe.*
Stephanus Joannis.
1551. *Melis Chriſtiani van Oy.*
Gysbertus Gerardi.
1555. *Arnoldus van Treſlonge.*
Gerardus Nicolai.
1558. *Judocus Nicolai*, de Holland.
Cornelius Wilhelmi, Fil., poſſeſſor Vicariæ *S. Agathæ*. Obiit 1558.
1572. *Chriſtianus Reineri.*
Gerardus Nicolai Gael.
Ludovicus de Treſlonge.
Jacobus Laurentii.
Jacobus Endegeeſt.
Joannes Guilielmi.
Theodoricus Gerardi.
Adrianus Cornelii.
Gerardus Buſius.

Hi omnes ſupra-dictis ſtatutis ſubſcripsère.

1603. *Florentius Hey, van Zevender*, Canon. & *Vicar.* ad *S. Agatham*, J. U. L. Anno 1603. mortuus 27. Sept. in *S. Pancratio* conditus ad partem adyti borealem in monumento cui calix cum duabus ampullis etiamnum inſculptus viſitur. Plura de eo *Bat.* 8. *part.* 2. *pag.* 256.
1611. *Ludovicus de Treſlonge*, eodem anno obiit, ætatis 74.
Arnoldus de Treſlonge.

Carolus de Poelgeeſt.
Petrus filius *Theodori Hille*, dedit annuè Monaſterio Ciſterc. in Warmonda, 1. R. Gl.
Philippus van Alckemade, filius Gerardi Vicarius & Canonicus dedit eidem Monaſterio, 40. lib H.
Gerardus Simonis, donavit eidem 20. lib. H.
Petrus Danckardi, donavit eidem 40. lib. H.
Albertus, eidem 2. lib. H.
Everardus, eidem fl. aureos R.
Nicolaus de Gouda, annuè 1. Nobel.
Jacobi, filius *Jacobi*, eidem 26. lib. H.
Hi omnes annis incertis.

Ex Canonicis his Paſtor hujus Eccl. deſumi debebat, juxta hoc Collegii hujus diſertum ſtatutum.

Antiquæ noſtri Collegii conſuetudini inhærentes diſponimus & ordinamus neminem niſi Canonicum ad curam hujus Eccleſiæ admittendum fore, &c.

Rectores Pancrat. Eccleſiæ.

Paſtores.
1368. *Jacobus*, Paſtor S. Pancratii.
1470. *Nicolaus van der Sijl*, Paſtor S. Pancratii.
1518. ad A. 1550. *M. Joannes Velleman*, Curatus & Canonicus ad S. Pancrat.
Albertus, Sacerdos, Canonicus & Curatus S. Pancr.
Gysbertus Georgii, Curatus ibid.
Theodoricus Aemſz. Canonicus & Paſtor S. Pancr. donavit Monaſterio Ciſt. in Warmonda 80. P. H.
Nicolaus Bruininck, Curatus S. Pancratii, donavit eidem Monaſterio 10. P. H.

Præbendarum numerus, cenſus, ac onera.

Præbendæ ſeu Canonicatus Canonicorum in D. Pancratii xxv. Redituum earum ſumma annuè Anno 1534. 2675. lib. Hol. 16. ſ. 8. g.
Decano indè veniebant 16. lib. 13. ſ. 4. g.
Quælibet *Præbenda* reddebat circiter 107. lib. Holl.

Sed cum Cæſare ſuffultus Rom. Pontifex, Paulus ejus nominis V. cenſum Collegio huic in expeditionem contra Mahometanos indixiſſet, Canonici Pancratiani libellum ſupplicem ſermone vernaculo obtulere, quo reverenter repræſentant, quod *a* quinta vel ſexta hora matutina ad quintam vel ſextam veſpertinam in Divino officio occupatis, gravia ſint onera, & cenſus interim tenuis; quorum ſeriem libello annectunt:

Libellus ſupplex,

Thoenen ende geven oetmoedelicken te kennen, Deecken ende tgemeen Capittel van zinte Pancraes Collegie binnen Leyden uwe goetwillige, hoe dat zy ſupplianten zyn xxv. perſoenen in getaele, ende van ſmorgens van vyf ofte zes uren tot tſavons te zes uren, allegader geoccupeert zyn inden dienſte Goedts, ende nauwe twee uren daechs vryheyt hebben, mits hoer Renten die nochtans ſtaen in daegelicxe diſtribucie zeer zoeber te zyn, dat zy doer dien ſelve moeten ſiogen ende daer op te arm zyn huys te houden, ende te ryck in Gaſthuys te gaen, niet te min alzoe daer nu een zeekere ſubvencie van der haelſt vruchten op te Geeſtelicheyt by den Paus van Roemen de Rentmeeſter verleent is, om welcke bevelen van den voorſz. Paus ten minſten coſt te obedieren, de ſupplianten altyt daer zyn tot diverſche plaetſen by den Commiſſariſſen van den voorſz. Paus, en de Rentm. beſcreven te geweeſt zyn tot hueren groete coſten gecompareert hebben, bewyſende ende verthoenende huer obedientie.

quo Decanus ac Canonici exactionem Rom. Pontificis.

Ende alzulcx continuerende huer obedientien nae dat zy beſcreven geweeſt zyn by den Gedeputeerden vander Rentm. om haer rekeninge van thien jaeren naeſtleden te exhiberen alhier op te Rekencamers, om achtervolgende dien taxacie te maecken van der betalinge aengaende die voorſz. ſubventie. Zoe hebben die voorſz. ſupplianten die naeckte ziel biedende, ende hoepende doer huer armoede graciet te moegen geerigen, haer rekeninge van allen hoeren goeden met een ſtuuer achterhoudende van thien jaeren geexhibeert. Ende zyn die voorſz. goeden van den Capittel aengaende tontfanck, daer inne gereeckent die offerhande mit zeven ponden losrenten opte ſteede van Delft, daer die ſupplianten binnen drie jaeren geen betalinge af geerigen moegen getaxeert geweeſt, behalven tvuytgeven op 11. m. lxxx1. lib. xii. ſt. wie breder blyckende by den Convoyer van taxacie daer van weeſende.

Bidden ende verſoucken hier omme die voorſz. ſupplianten dat u myn Heeren believen willen allen die voorſz. articulen van vuytgeven, op welcken by den Commiſſariſſen int taxeeren om den ſupplianten afſlach te doene, doer onverſtaodt geen regardt genomen en is, te laeten paſſeren als fondeerde laſten ende notelicke vuytgeven, gelyck tzelve redelick is. Ende voorts aengaende die renten van Delft ende die offerhande die inde ſomme te diminueren, ende doer dien in als dat die ſomme van 986. ponden op welcken die ſupplianten getaxeert zyn, ende hoer niet moegelicken en is op te brengen, te willen verminderen naer inhouden van als dat voorſz. is. Dit doende enz.

ac Cæſarie deprecantur;

Viſo hoc eorum libello, exactio mitigata, ac dimidia proventuum portio eis relicta eſt, juxta haſce Quæſtoris generalis Tabulas:

mitigationem certè impetrant.

Les Chiefz Treſorier general & Commiſſ. des domaines & finances de l'Empereur ayant veu reſte veu requeſte avec l'eſtat des biens par les ſuppliants exhibez aux Commiſſarires en Hollande icy atachiez, ſurquoy ils ont eſte taxes ou autrement quilz ont eſte gravez en la recepte en la partie de 1500, 38, 6, *de* 157. *de Hollande: Et en deſpenſe en la* 2. *partie ou leur a rogne* 24. *l.* 7. *ſc.* 10. *den. dont ilz afferment eſtre fondeez ſur les parties dont ils ſont chargez du recepte pour le coſter, blaſer & organiſt* 46. *liv.* 8. *ſc. Et en la* 3. *partie pour les luminaires pour ſemblablement fondez* 61. *l. rabatre leſd* 3. *parties a* 273. *l.* 8. *ſc. de Hollande, qui ſont en livres de quarante gros deux cens cincq livres ung ſol. Dont leſd. des finances ſont dadvis & ordonnent au Receveur du ſubſide au quartier de Noortbollande* Guillaume Gout *de eulx rabatre & defalquer la moitie entendus de leur d taxement icelle moitie cent deux livres, dix ſols, ſix deniers de* 40. *gros: Et rapportant leurs lettres de recongnoiſſance ſera led. Receveur dautant deſcharge en ſon compte, & quant aux autres parties par eulx demandees ne les treuve ou fondeez. Fait au Bureau deſd. finances a Bruxelles le* 23. *jour de Mars* 1534. *ſouzſignez,*

A. DE LALAING,
Fuſſault & gravez.

Sacella:

Sacella in Pancratiano, inter alia
... *Divæ Virginis*, &
... *S. Crucis*.

Altaria:

Altaria ibidem celebrata,
... *S. Crucis*, in ejus nominis Sacello.
... *SS. Sacramenti*.
... III. *Regum*.
... *B. Mariæ Virginis*, in ejuſdem nominis Sacello.
... *S.*

Digitized by Google

. . . *S. Annæ.*
. . . *S. Mariæ Magdalenæ.*
. . . *S. Jacobi.*
. . . *S. Eraſmi.*
. . . *S. Rochi.*
. . . *S. Sebaſtiani.*
. . . *S. Barbaræ.*
. . . *S. Franciſci.*

Denique & animarum altare.

Vicariæ *Vicariæ* ad altaria hæc diverſæ, a diverſis fundatæ; qui & earum ferè Patroni ac Collatores.

in his, *Vic. Phil. de Leidis,* PHILIPPUS DE LEIDIS, Equeſtri familia de *Leyden*, decretorum Doctor Aureliis in Gallia, Profeſſorque Lutetiæ, Arnoldi Hornani, Ultrajectenſium Epiſcopi, Vicarius, Curatus in Zierixæa Diœc. Traj. a Gregorio XI. Rom. Pont. Romæ Canonicatu Ultrajectenſi donatus, mortuus Ultrajecti Ann. 1380. VI. Idus Junii, ſepultus Leidæ, in ejus urbis templo Pancratiano. *Præbendas* duas inſtituit, Anno 1372. die Philippi & Jacobi Apoſtolorum; unam ad altare *S. Andreæ*, ad altare D. *Nicolai* alteram; ſtatuitque in teſtamentariis Tabulis, ut cognominentur Vicariæ *Petri Gobburge* &c.

& Joan. de Leidis; *Joannes de Leidis*, ex eadem Equeſtri familia Leidenſis Batavus, fundavit Anno 1460. *Vicariam* ad altareglorioſæ *Virginis Mariæ*, in Capella Eccleſiæ *S. Pancratii* Leidæ, ad partem ejus borealem noviter conſtructa.

Fundationis Tabulæ hujus ſunt tenoris:

fundatio, IN *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen.* Cum in ſacrificio altaris illud præcipuum & inſigne memorabile eximii amoris Domini noſtri Jheſu Chriſti, quo nos dilexit præcelſum Sacramentum mirabile ac ſtupendum & ſuper omnia prætioſum Sacerdotum Angelorumque pertractetur myſterio, in quo omne peccatum deleatur & crimen, proinde ego *Joannes de Leyden*, Canonicus Eccleſiæ Sancti Salvatoris Trajectenſis, & Canonicus Eccleſiæ Sancti *Pancratii* Leydenſis, in Artibus & Medicinis promotus, univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam poſteris cupio fore notum, quod piæ devotionis ductus affectu, cupiens terrena in cæleſtia & tranſitoria in æterna fælici commercio commutare, attendenſque quod nonnunquam expedit ea, quæ tranſactis temporibus pro bono utili cenſentur ordinata, rerum & temporum qualitate penſata, per illum maximè a quo ordinatio ipſa originem acceperit, citra tamen Eccleſiæ præjudicium & rerum & bonorum eorundem diminutionem, in melius commutari & priori ordinatione hujuſmodi oblita nonnulla alia cum rerum & bonorum hujuſmodi augmento pro temporis qualitate & exigentia ac pacis conſervatione futura fælicius & congruentius ordinari, & præterea optans quamdiu voto geſſi opitulante Domino effectui mancipare deſiderato, revocando ante omnia expreſsè Reverendi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Davidis de Burgundia*, Epiſcopi Trajectenſis, ad id accedente conſenſu omnem ordinationem & diſpoſitionem Eccleſiaſticam hactenus de bonis & rebus meis infraſcriptis, per me quomodolibet factam quandam Capellaniam ſeu *Vicariam* de eiſdem ac nonnullis aliis rebus & bonis per me in augmentum eorundem aſſignans inferius latius ſpecificatis in & ad altare *Virginis Mariæ* conſecratum in Capella Eccleſiæ Sancti *Pancratii* Leydenſis in ejus parte boreali noviter conſtructum, ubi monumentum meum cum ſarcophago notabili feci fieri, in quo me defuncto deſidero ſepeliri, deſerviendam per proprium *Vicarium* aut per Presbyterum idoneum & bonæ famæ in divini cultus augmentum pro me ac patris mei *Nicolai*, matris meæ *Aleydis* ac *Mechteldis* materteræ meæ & aliorum parentum, & fratrum meorum *Petri* & *Henrici de Leydis*, & benefactorum meorum animarum ſalute, præfati Reverendi in Chriſto Patris Domini *Davidis*, Epiſcopi Trajectenſis, auctoritate ac Capituli mei Sancti *Pancratii* prædicti conſenſu, ad id legitime accedente fundavi & dotavi, fundo & doto per præſentes in honorem glorioſæ Virginis *Mariæ*, Sancti *Joannis* Baptiſtæ & beatæ *Mariæ Magdalenæ*, aſſignans pro dote & in dotem ipſius *Vicariæ* pro ſuſtentatione futuri Rectoris ipſius fructus & redditus ſubſequentes, reſervato mihi de hujuſmodi bonis uſufructu, quamdiu vixero in humanis.

In primis aſſigno novemdecim jugera terræ, modium plus aut minus, ſita in *Vorenbroeck* & a clauſtro in *Leyderdorp* proventa. Item aſſigno *Twee bonds landts wel gebogert, ende leggen over die Chingel vander ſtede van Leyden, wel beſloot, an die een zyde leyt Dirck Simonſz. thuyn, an die ander zyde Dirck die Smits thuyn.* Item aſſigno domum quam emi ab hæredibus Magiſtri *Henrici Hugonis*, ſitam *op die Vullers graft* prope domum meam quam nunc inhabitat *Nicolaus de Leidis*, filius fratris mei. Item aſſigno viginti ſol. *t'ſjaers Heeren gelts op* Wouter van Endegeeſts *huys in Marendorp by onſer lieven Vrouwen kercke tot Leyden. Ende ſoo geve ick daer toe noch ſes morgen landts, geheten die vyf Geers, gelegen by Leyden by* Floris van Alckemade *huys. Ende noch geve ik tzeventich ſtuyvers t'ſjaers mitten houde, die ick ſette op myn huys te Leyden, daer nu* Claes van Leyden *in woont.* Quam quidem Capellaniam aut Vicariam ſic dotatam deſerviendam qualitercumque & ubicumque voluero ejuſdemque collationem mihi reſervo quamdiu vixero in humanis, ſed poſt ceſſum aut obitum meum volo quod dictus Vicarius ſeu Rector *Vicariæ* prædictæ tribus diebus in hebdomada, hoc eſt qualibet die Dominica, qualibet die Mercurij & qualibet die Veneris per ſe vel per alium Presbyterum idoneum bonæ famæ in prædicto altari celebrabit Miſſam, qua finita ſtatim ibit ad monumentum meum cum aſperſorio in aqua benedicta madefacto pro me, parentum, fratrum & benefactorum meorum animarum ſalute, unum *Miſerere mei Deus* & unum *De profundis* cum duplici Collecta, una ſcilicet pro inſtituente & una pro defunctis memoratis, devotè legat, & quod in Miſſis & in aliis Orationibus ſuis devotalibus ſit memor inſtituentis, qui prædicta bona collegit & aſſignavit ac aliorum ab eo deſideratorum. Quod ſi facere neglexerit, tunc volo & ordino, quod Decanus & Canonici Capitulares Eccleſiæ *S. Pancratii* dictas Miſſas & hujuſmodi Pſalmos & *Collectas* cum aſpercione per alium legi faciant, & de fructibus Vicariæ prædictæ ſibi legaliter ſatisfaciant, pro quorum diligentia aut labore volo, quod quilibet Canonicus Capitularis habeat in fine computationis Dominorum de Capitulo mengelicum vini, & Decanus duplum quolibet anno quo fuerit per Vicarium negligentia facta & per Capitulum adimpleta, & hoc de fructibus illius anni recipiendo. Inſuper volo & ordino quod dictus Vicarius quolibet menſe ſemel ad minus, pluties ſi velit, unam Miſſam per ſe

ſe vel per alium dicet in Eccleſia Sancti *Petri* Leydenſis, qua finita ſtatim viſitabit ſepulchra parentum meorum Domini Petri de Leydis, & materteræ meæ *Machtildis Wilhelmi Foythyn*, ibi legendo miſerere mei Deus unum & de profundis cum Collectis aſſuetis, & habebit curam quod iſtarum memoriæ fiant ſuis certis temporibus ſicut cum Capellanis Domini *Petri de Leydis*, & cum magiſtris Hoſpitalis beatæ *Catharinæ* Virginis ordinatum & bene ſolutum eſt, & hoc intimare & dimittere poſteris & ſucceſſoribus tam collatoribus quam poſſeſſoribus Capellaniæ, ut imo memoriæ eorum non tradantur oblivioni. Item volo & ordino quod dictæ Vicariæ collatio ad me ſpectabit quamdiu vixero in humanis, poſt mortem meam primo conferat *Nicolaus de Leydis*, filius fratris mei *Henrici de Leyden*, poſt obitum ejus ſit collatrix *Aleydis de Leyden*, poſt cujus obitum *Machtildis* ejus ſoror ſit collatrix; & poſt obitum iſtorum trium volo quod ſenior & proximior ab iſtis prænominatis deſcendens, ſive ſit maſculus ſive fæmella, ſi fuerint in eodem gradu conſanguinitatis maſculus junior in annis præferatur ſeniori fæmellæ in conferendo, ſed ſi fæmella eſſet propinquior in gradu conſanguinitatis certè debet præferri cuicunque maſculo non exiſtenti in eodem gradu propinquitatis. Et poſt iſtorum trium obitum & omnium ſequentium eos, volo & ordino quod collatio hujus *Vicariæ* devolvatur ad Collatorem quatuor Capellaniarum per Dominum *Petrum de Leyden* fundatarum in Eccleſia S. Petri Leydenſis, & ibi manebit in æternum; ſemper tamen juxta tenorem fundationis conferendo quicunque etiam fuerit proximus. Item volo & ordino, quod quandocunque dicta *Vicaria* per ceſſum vel reſignationem aut obitum vacaverit, quod ex tunc præſentandus ſit actu Sacerdos bonus & legalis non obligatus ad Miſſarum pluralitatem de quacunque progenie fuerit, aut in tali ætate conſtitutus quod infra annum ad ſacerdotium promoveatur, & quod in loco beneficii, hoc eſt in Leyden, perſonaliter reſideat, ita quod ſi infra annum ad ſacerdotium promotus non fuerit, & reſidentiam in loco beneficii in dicta *Vicaria* non fecerit perſonalem, ex tunc Patronus ſeu Collator dictæ *Vicariæ* pro tempore alteri perſonæ ſicut præmittitur qualificatæ conferat abſque aliqua declaratione, diſpenſatione etiam quacunque non obſtante. Si tamen repertus eſſet aliquis Clericus legitimus de ſanguine matris meæ primo, aut de ſanguine *Joannis de Leidis* fratris matris meæ ſecundario, quamvis eſſet in ætate minori, ſcilicet tredecim aut quatuordecim annorum, habilis ad proficiendum in ſcientia literarum, promittens ſe aliquod ſtudium particulare famatum aut utile privilegiatum viſitaturum in decimo ſeptimo aut decimo octavo anno ætatis ſuæ, & ibi permanſurum per triennium ad minus & ultra, ſi velit ille cunctis debet præferri ſecundum ordinem ſuperius factum, & illum non obligo ad perſonalem reſidentiam & tam citam promotionem ſacerdotalem propter ſtudium præmiſſum per ipſum adimplendum, ſed ſi ſtudium ſuum tanto tempore eſſet finitum, & amplius ſtudere nollet, volo quod ſit reſtrictus & qualificatus ut ſupra dictum eſt. Et ſi iſte Clericus ſtudere nollet, & ſe qualificare ad ſacerdotalem gradum & ad reſidentiam perſonalem recuſaret, tunc volo quod beneficium vacet de facto, & quod Collator conferat alteri ſic qualificato, ut dictum eſt ſuperius: quod ſi Collator conferre nollet, tunc ordino & volo, quod Collator quatuor Capellaniarum ſitarum in Eccleſia S. Petri Leydenſis habeat illa vice conferre juxta tenorem fundationis uni ſic qualificato, ut dictum eſt ſuperius, & illa Collatio erit ejuſdem roboris & firmitatis, ac ſi eſſet facta a principali Collatore. Si eſſet tamen aliquis illegitimus de prænominata progenie & ſtuduiſſet in aliquo ſtudio privilegiato, qui adeptus eſſet gradum in Theologia aut Medicinis aut in Jure Canonico, volo quod tali conferatur ſicut cæteris legitimis, dummodo fuerit qualificatus juxta tenorem fundationis, præſupponens tamen ſemper, quod talis præſentatus, ſive Clericus ſit aut Sacerdos, aut ad ſacerdotium promovendus infra annum omnia onera, & ſpecialiter officium *Vicariæ*, quæ per ſe facere nequibit, per alium bonum idoneum bonæ famæ Presbyterum tenebitur adimplere, eritque ſub protectione & correctione Capituli Eccleſiæ *S. Pancratii* Leydenſis in omnibus ſicut cæteri beneficiati Eccleſiæ prædictæ, ejuſque libertatibus & privilegiis gaudeat & fruatur, ſalvo quod non imponet neque participabit de præſentiis & memoriis eorum, & pro tali benevola receptione hujus *Vicariæ* ſub eorum defenſione, correctione, ejuſque fundationis manutenentia & ſuſtentatione volo & ordino, quod quilibet *Vicarius* hujus *Vicariæ* ante obitum ſuum legabit Capitulo Eccleſiæ *S. Pancratii* prædictæ ſuam memoriam de media libra monetæ currentis annuatim, ut fundatio hujus *Vicariæ* plenæ & perfectæ conſervetur. Rogans igitur humiliter Reverendum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum Epiſcopum Trajectenſem, aut ejus in ſpiritualibus Vicarium generalem, quatenus hujuſmodi meam fundationem & dotationem confirmare & approbare, dictamque Capellaniam ſive *Vicariam* in titulum beneficii erigere, & bona ad ipſam, ut præmittitur, aſſignata & in poſterum aſſignanda ſub ſua & beati *Martini* patroni ſui glorioſi protectione ſuſcipere, & de cætero Eccleſiaſtica fore & cenſeri debere auctoritate ſua ordinaria decernere velit & dignetur. In quorum omnium teſtimonium ſigillum meum præſentibus duxi appendendum. Datum Anno Domini 1460. Menſis Maji die ultima.

Sequuntur litteræ vernaculæ, quibus Decanus & Capitulum *S. Pancratii* fundationem hanc ratam habent: hanc ſubſequitur hæc Davidis Burgundi, Traj. Epiſcopi confirmatio:

a Decano ac Capit. Pancratiano rata habita, a Davide Burgundo, Traj. Epiſc. firmata.

DAVID DE BURGUNDIA, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo qui omnium eſt vera ſalus, ad humilem ſupplicationem honorabilis viri nobis in Chriſto dilecti Magiſtri, *Joannis de Leidis*, noſtræ Diœceſis Canonici in Artibus & Medicina Magiſtri, fundatoris perpetuæ Capellaniæ ſive *Vicariæ*, de qua in litteris ſuis quibus hæ noſtræ litteræ transfiguntur fit mentio, revocationi æquis ordinationis ſeu diſpoſitionis Eccleſiaſticæ attinis de bonis ſuis & rebus de quibus in eiſdem ſuis litteris mencionatur, per enim cum & ſub interventu auctoritatis quondam bonæ memoriæ *Rodolphi*, Epiſcopi Trajectenſis, immediati prædeceſſoris noſtri quælibet factæ præſentibus ex certis & rationabilibus cauſis legitimis animum noſtrum ad hoc moventibus expreſſe conſentientes illamque præterea caſſantes, irritantes, annullantes & pro omni-

omnino abolita hujusmodi volentes fundationem ac dotationem ejuſdem Capellaniæ ſive perpetuæ *Vicariæ*, prout in præfatis litteris præſentibus transfixis deſeribuntur tenore præſentium ratificamus, approbamus, & in Dei nomine confirmamus, jure matricis Eccleſiæ & cujuſlibet alterius, nec non jure communi, quibus præſentibus nullatenus derogare intendimus, ſemper ſalvis: ipſam quoque Capellaniam ſive perpetuam *Vicariam* in titulum beneficii erigimus, & bona ad ipſam in dictis litteris aſſignata & in poſterum aſſignanda, de cetero fore & eſſe Eccleſiaſtica decernimus & ſub Eccleſiaſtica libertate tuenda noſtra pro teſtimonio litterarum. Datum noſtro ſub ſigillo ad cauſas præſentibus appenſo, Anno Domini 1460. menſis Junii die quinta.

Fundationes adhuc aliæ.

Sunt & aliæ, quarum conditores, & annum fundationis æquè aſſequi non licuit;

Præbenda Jacobi Majoris,
. . . *Pauli,*
. . . *Joannis Baptiſtæ,*
. . . *Mariæ Magdalenæ,*
. . . *Matthiæ,*
. . . *Petri & Pauli,*
. . . *Michaelis,*
. . . *Bartholomæi,*
. . . *Catharinæ,*
. . . *Willibrordi,*
. . . *Anthonii,*
. . . *Agathæ*; fundatrix, *Margareta*, filia *Simonis Jacobi*, vidua *Petri Theodori*, Anno 1579.
. . . *Gregorii,*
. . . *Joannis Evangeliſtæ,*
. . . *Georgii & Laurentii,*
. . . *Hieronymi,*
. . . *Benedicti,*
. . . *S. Crucis*; &
. . . *S. Barbaræ.*

Fraternitas SS. Sacramenti;

Fraternitas in Pancratione celebris ſub nomine *SS. Sacramenti*; cujus hæc inſtitutio ex veteri, quem teneo, Codice MS. vernaculo:

ejus inſtitutio.

TER eeren ende lof ons Heeren Jeſu Chriſti, zynre gebenedide Moeder, alle Gods Heyligen, ende byzonder in gedeynkeniſſe der glorioſer Paſſie ons lieffs Heren Jeſu Chriſti, ſoe hebben die eerwardige Heren, die Deken ende Capittel van ſinte *Pancras Collegium* binnen Leyden, naevolgende die andere Prochie Kereken binnen der ſelver ſtede van Leyden, ingeſet ende geordineert een gemeen Bruderſcap ende Suſterſcap in ſinte *Pancras* Kereke voirſz. welcke Bruderſcap ende Suſterſchap men nomen ſel, dat *Bruderſcap van den Love des Heylige Sacraments.* Van den welcken Bruderſcaps wegen men ſel alle wekes des Donredaichs tiavonts ſingen dat lof van den heyligen Sacrament mit betamelick waslicht, ende andere oick den dienſt duen, alſoe dat by den Heeren ende den Deken ende Capittel geordineert is of geordineert ſal worden.

Van deſen Bruderſcap ſullen weſen vyf Procuratoirs, te weten, twie Canoniken ofte een Canonick ende een *Vicarius* ofte ander Prieſter in der Prochien van ſinte *Pancras* wonende, die oick in der Bruderſcap wezen ſal voirſz. ende noch drie eerbaren wairlicke perſonen, oick van der Prochie voirſz. ende in der Bruderſcap voirſz. weſende, ende deie vyf zullen hair tyt gedurende adminiſtracie hebben vant geen dat die Bruderſcap toebehoirt ende oick toeſicht hebben totten laſten ende dienſten die by ordinancie van den Deken ende Capittel dair toe geſet zullen zyn.

Die vyf Procuratoirs voirſz. zullen alle jairs des Sonnendaichs voir die Meydach, onder die Hoegemiſſe binnen den Capittelhuis van den Capittel van ſinte *Pancras*, in tegenwoirdicheit van den Deken ende enich van den Cannnicken die den Deken ofte Vice-Deken dair toe nemen ſal of die van den Heren dair by zal believen te wezen, kiezen drie niwe Procuratoirs, te weten een Prieſter ende twie wairlicke perſonen.

Die oude Procuratoirs zullen alle jairs op die Meydach dair na in tegenwoirdicheyt van den Deken ende den Heren die dair by beliven te weſen, den niwen Procuratoirs voirſz. onder die Hoegemiſſe in den Capittelhuis guede rekeninck duen van alle dat gene dat zy ontfangen ende wtgegeven hebben binnen den jair voirſz.

Soe zullen die niwe Procuratoirs ter zelver tyt in tegenwoirdicheyt des Deken ende Heren voirſz. kiezen enen Prieſter ende enen van den wairlicken van den ouden Procuratoirs, ende dat jair dair voir niet gedient en hebben, wellicke dat tegenwoirdige jair gedurende zullen wezen oude Procuratoirs.

Omme dat die Heren van den Capittel te willigee zullen weſen omme den dienſt van den Love voirſz. eerlick te ſuſtineren ende duen, ende boven tloen van God oick mede enich titelick guet mogen verdienen, ſoe zullen die Procuratoirs van den Bruderſcap voirſz. alle jairs terſtont als die Octave gedaen is van den Heyligen Sacrament geven den mynre Camerar voir ellicke Canonick die dat jair gereſideert zal hebben, 12. placken, ende voir den Deken 24. placken, oſcortende eenen ygelick nae die tyt van zynre reſidencie. Ende dat totter tyt toe dat by den Dèken ende Capittel anders geordineert ſal zyn.

Wairt ſaick dat yment gecoren wort Procurator te wezen van die *Vicarien* of yment anders als voirſz. die ſel zyn tyt alſoe Procurator weſende mede participeren in allen memorien van den doden Bruederen ende Suſteren, ende van die generail memorien mer, anders en ſellen zy niet gauderen van eniggen preſencien, ten waie dat zy provideriden, dair of ſel men die geven tellicken 4. penningen als die Canonick die mit hem in dat Lof geprevideirt ſal hebben.

Men ſel tellike reyſe als men dat Lof ſinget van den Heyligen Sacrament ſetten voir den outair vier eerlicke toirtſen mit wapenen, voir den Pellicaen twie kairſen, ende 12. kairſen op die croen int Choir, ende indien die Bruderſcap van ſtade worde, ſoe zullen zy meer kairſen of toirtſen ſetten, ende niet meer of minder anders.

Men zel tellicke reyſe in den Love geven 4. Choralen indien zy in tyts comen ende ſingen in den Love een ygelicken 4. penningen.

Soe wie in den Love zyne preſencie wil verdienen, die ſal jegenwoirdich weſen in den Choie voir datmen ſinget dat beginſel van den eerſte Reſponſorie, ende angaende die preſencie van den memorie voirt beginſel van den vers van dat Reſponſorium.

Soe ſullen oick alle die Heren ende oick die Choralen eenpairlicken ſtaen ter tyt toe dat dat Reſponſorie geſongen is. Ofte oick die ſequencie mede oick knilen of ſitten, gelyck alſt betamen ſel alle gader ſingende.

Sullen die Procuratoirs doede van een ygelick die in der Bruderſcap beſtorven is voir zyn doet ſculde ontfangen twalyf placken, ende zul-

len dair voir een memorie doen onder die Miſſe vander Bruderſcap ſettende 4. kairſen binnent Choer, ende nae den Miſſe voirſz. als geſongen is den vairs van den . . . *Tibi Chriſte*, ſullen den Deken mit den Heeren Capellanen ende Coſter die Pſalm leſen, *Miſerere mei Deus*, mit behoirlicken collecten, ſlutende mit die collecte, *Deus veniæ largitor*, ende dan ſullen die Procuratoirs geven enen ygelick van den Heeren Capellanen mitten Coſter die dan tegenwoirdich is geweeſt elkx 4. penniek, ende den Procurator *Vicario*, of anders ſel men geven als voirſz. is.

In den jair 1510. den 15. dach in Mey, is geordineirt by den Deken ende Capittel dat tot allen tyden int Lof voirſz. vanden Heyligen Sacrament ſullen provideren die twie Hoegemiſſe Prieſteren, ende die Hebdomadarius vanden waike ſal vertonen dat Heylige Sacrament, ende ſetten op ten outair ende weder ofdragen den volcke, ende ſal oick die Collecten ſingen, wtgeſeit dagen naeſcreven, ende men ſel die Proviſoris ende Hebdomadario dair elkx voor delen 4. pennick.

Ten ſelven dage is oick conſentiert by den Deken ende Capittel voirſz. dat zy zullen ſingen in den Love voirſz. die *Sequencie, lauda Sion Salvatorem*, ende die Deken indient hun belieſt of anders die Hebdomadarius ſullen onder die Sequencie dat Heylich Sacrament vertonen totten volcke, ſingende, *Ecce panis Angelorum*, ende dat op dagen naegeſcreven: als op ons Heeren Hemelvaerts dach, des Heyligen Sacraments dach, op die Octave van den Heylige Sacrament, des Donredages van den Advent, ende des Donredages voir *Septuageſima*, ende dair tue op dagen nae geſcreven indien zy op Donresdagen comen, ende anders niet als onſer liever Vrouwen Hemelvaerts dach, hair Geboirt, hair Ontfangeniſ, Lichmiſſe ende Annunciationis, Sinte Pancras, Alreheyligen, Nativitatis Chriſti, ende heylige drie Conigen; ende dan ſellen die Procuratoirs voirſz. geven den Hebdomadario indien hy die *Offitie* duet, boven die gemien diſtribuere 8. grot. of den Deken indien hy dat *Officie* dede 16. penningen. Ende den Heren alſulke ſullen diſtribucie doen, alſoe dat by den Deken ende Capittel angemerckt die vermogentheyt van den Bruderſcap voirſz. in toecomende tyt zal worden geordineirt.

Op ten Heyligen Sacraments dach ſel men houden die Hoichtyt van den Bruderſcap voirſz. ende om die wairdich te houden ſoe ſullen die Procuratoirs alle jairs des Donresdages nae die Hoichtyt van Pynſter omme gaen tot allen Bruderen ende Suſteren huyſen, om te bidden te Kerck tot die Hoichtyt voirſz. ende eysken als dan van een ygelick een oirkontspenninck van een plack.

Is me geordineert by den Deken ende Capittel tot verſuick van den Procuratoirs van den Bruderſcap voirſz. dat men van den Bruderſcap wegen op ten Heyligen Sacraments dach dat Choir ſel duen tot den toren toe, ende voir dat Heylige Sacrament in den ommeganck, ende anders verſieren alſoe dat den dach betamen ſel mit meyen te behangen.

Mede iſt geordineirt dat die Procuratoirs die nu zyn of naemaels weſen zullen, alle jairs kyſen ſullen drie niwe Procuratoirs, ende die drie alſoe geeorgen ſellen kieſen in manieren voirſz. op die Meydach, een van den ouden, die des ſjairs te voren gedient heeft. Deſe kyſinge ſel mede geſcien van die niwe Procuratoirs des Sonnendages voir Meydach.

Deſe Procuratoirs ſullen toeſich hebben om dat Heylige Sacraments huis ende hoge outair op dat Heylich Sacraments dach ende Octave mit blummen te verciren.

Soe ſel men oick op ten dach van der Octave van den Heyligen Sacrament mede tot coſte van den Bruderſcap voirſz den dienſt Goods eerlick ſal doen, gelyck als op die principael dach gedaen is geweeſt, ende beſonder in dit Lof ende in die anderde Veſper mede te dienen in capel, oick in luyen, in beveren ende ſpelen op die grote organen mit alre wairdicheyt.

Is ten ſelven dage mede geordineirt, dat men luyen ſal totten Loeve te vyf wren, ende nae den Loeve ſel men duen enen eerlicke Proceſſie om die Kercke of verder binnen die Prochie, alſoe den Deken ende Capittel ſal believen, ende men ſal den Deken ende eenen ygelick van den Heren Capellanen, Coſter ende Bodel in deſe Proceſſie delen 8. grot. ende die *Vicarien* mit die Choralen die by den Proceſſie geweeſt zyn elkx 4. grot.

Den Heren die in die andere Veſper gedient hebben ende in dat Lof ende in die Proceſſie mit die cappen gegaen hebben, elkx 7. groten, deſgelyck die mit die cappe dat Heylich Sacrament gedregen heeft 24. groten.

Die vier Procuratoirs ſullen dragen die pelle in der Proceſſie, ende vier van den Heren *Vicarien* of Bruders van den Bruderſcap, Prieſteren, ſullen dragen elkx een toirts, ende men ſel die elkx geven 8. groten.

Voirt tot vertroeſteniſſe van den Bruederen ende Suſteren van den Bruderſcap voirſz. ende allen den genen die den Bruderſcap guit gedaen hebben, ſoe hebben geconſentiert die Heren, den Deken ende Capittel, dat men alle jairs des Dynsdages nae des Heyligen Sacraments dach ſingen ſal na die Veſpere een Vigilie, ende duen een generail wtvairt mit die viſitacie, ſingende, *Libera me Domine*, ende dan leſende den Pſalm, *Miſere*, mit collecte *Deus veniæ cum animabus*. Ende men ſal delen den Deken 16. groten, den Heeren Capellanen, Coſter ende Bodel, elkx 8. groten, den *Vicarien* ende Choralen elkx 4. groten.

Soe ſel men Woenſdages dair nae, nader Metten een Miſſe ſingen op dat hoge outair, van *Requiem* voir die doden Bruderen ende Suſteren. Ende men ſal den Deken als boven delen 4 den Heren die die Miſſe ſinget ſel hebben twie placken, ende die dienars elkx 8. groten.

Legibus hiſce obſtricta erat eo Fraternitas ex eodem Cod. MS.

Naevolgende die Ordinantie vant Heylige Sacraments Lof Broederſchap, hier voermaels by den Deecken ende gemeen Capittel des ſelſ Collegie begrepen: Soe iſt, dat wy ter eeren Goedts, zynder gebenedider moeder *Maria*, ende byſonder ter eeren van die heylige vyf wonden ons Here Jeſu Chriſti, ende tot zalicheyt ende laeſſeniſſe van die zielen der Broederen ende Suſteren levende ende doot ſingen ſullen alle meents des eerſten Woensdages ende des derde van een ygelicke maent (*niſi aliquo modo impediatur*) een ſingende Miſſe, in den maniere hier nae geſcreven. Leges.

In

Digitized by Google

In den eerſten, aengemerćt dat deſe Miſſe lange duert, overmits mede die wtvaerden, ſoe ſal men altyts wanneer men deſe Miſſe ſingen ſal, ter Metten luyen een half vuyr vroeger dan men anders luyden ſouden. Ende tot deſe voirſz. Miſſe ſal men ſoleinniken luyen mit die groete clocken, als men luyet tot die Heyligh Sacraments Miſſe, welck gedaen wort alle Donderdaech.

Item eer men die Miſſe beghint, ſoe ſullen twie Coralen, ſtaende in die doere vant Choer, ofte op ten voetbanck voert Choer, mitten aenſchyn nae die toren, elcx hebbende een vaen, *Quinque vulneribus depictum*, ſingen het verſum, *Vexilla Regis*, &c. *Et Chorus reſpondebit cantando verſum*, *Quo vulneratus*, ende dan ſoe ſullen die twie Proviſores beghinnen, *Introitum Miſſæ.*

Item ſoe ſullen alle die Heeren die preſentie verdienen willen, int Choer weſen voirt *Kyrie*, ende ſingen al ſtaende eenparich, *Introitum gloria*, tot die Collećte toe, ende voert ſoe ſullen zy ſingen die *Sequentie* ſtaende. *Item* ſoe ſullen zy voert ſtaen onder het Euangelium, ende als men ſinget, *Per omnia*, *Dominus vobiſcum*, *ſurſum corda*, *gratias agamus*, tot *vere dignum* toe. Ende ſullen oeck mede alle gaeder op ſtaen als men ſinget, *Pater noſter.*

Item onder deſe Miſſe ſal men dienen mit Diaken ende Subdiaken, welck ſullen weſen twie van den Hoemans, ende ſullen in den Choer wt Sacriſtie coemen mit den Prieſter die die Miſſe ſingen ſal, ende die twie ander Hoemans ſullen provideren, ende men ſal een ygelyck geven (*propter partionem*) 8. groten, des ſoe ſullen die twie Proviſores mit Diaken ende Subdiaken, ſtaende int middel vant Choer voer die Pellicaen ſingen het *Alleluya cum verſu.* Ende men ſal geven *celebranti* twie ſtuyvers van die Miſſe te ſingen.

Item als *Ite Miſſa eſt* geſongen is, ſoe ſullen wederom twie Coralen als boven ſingen, *Verſum confixa*, *& Chorus reſpondebit per verſum*, *tibi Patri ſit gloria.*

Item alſt wtvaert van eenigen dode Broeder of Suſter is, die ſal men doen nae die Miſſe, ſtaende leſende, *Miſerere*, mit behoerlicke Collećte, ſlutende altoes *cum Collecta*, *Deus veniæ largitor*, ende men ſal ſetten die Pelle mit vier eerlicke Vigche kaerſen, *& ſtabit Capellanus cum aſperſorio juxta funus*, *& cuſtos cum thuribulo*, *qui participabunt nobiſcum ut moris eſt. Et celebrans manebit ſtans cum miniſtris circa medium Chori cum aliis Dominis legendo.*

Item om die Heeren hier toe te verwilligen, ſoe ſal men een ygelicke Heere, mede gerekent die Capellanen, bovent loen dat hem van Godt comt, deelen twie groot.

Item elcke Corael die tegenwoerdich is in tempore 4. groten.

Organiſta pro ſuo officio habebit conſimiliter duos groſſos.

Die Blaeſer voer beyeren ende blaeſen, een halve ſtuyver.

Bona ejus ac cenſus. Hi Proventus & bona Fraternitatis SS. Sacramenti in *S. Pancratii* Eccleſia ex prædiis, domibus, cenſualibus litteris, aliiſque:

Een rente brief van 6 R. guldens.
2. *Mergen en een hond lands in Leyderdorp.*
7. *Hond lands in Voorhout.*
2. *Mergen lands ibid.*
9. *Mergen lands in Oeſtgeeſt.*
Een rente brief van 4. pond Hollands op ſekere landen in Soeterwoude.
Een dito van 2. pond H. op een Hafſtede in Warmond.
Een ſtuks landt in Leyderdorp.
Een gaude Engelſche nobel op een huys op de Haygraft.
Een rente brief van 10. ſchellinge Hollands.
Een rente brief van 1. pond H. op een huys te Catwyck.
Een brief van 4. Carolus guldens.
Een dito van 2. pond H. op 3. mergen land in Bentbuyſe.
Een dito van 3. Car. guldens op 2. mergen Warmoesland in Leyderdorp.
Een dito van 4. en een half Car. guld. op 2. merg. 5. H. lands in Soeterwoude.
Een dito van 6. Car. guld. op eenige landen in Leyderdorp.
Een dito van 1. - 3.
Een huys op S. Pancraas kerk-hof.
Een dito van 6. Car. guld. op goederen in Saſſem.
Een dito van 4. Car. guld.

Choraules ejus Eccleſiæ & ſuos habebant proventus, quorum hæc ſeries Ann 1564.

Huere van 4. mergen lands, . .	16 -	0
Van 7. hond lands, . .	5 -	0
Van erfpagt, ...	1 -	0
Van los-renten op 't huys ſtaande op het kerk-hof van S. Pancras kerk, .	13 -	0
Van het H. Sacraments gilde-huys op 't zelve kerk-hof, . . .	1 -	12
Van het H. Sacraments gilde-huys gelegen naaſt het voorſchreven huys, .	0 -	16
De Vicarie van S. Anna, .	0 -	10
De Hoemans van het H. Sacraments gilde geven, ...	0 -	15
	38 -	31

Tertia Leidæ primaria Eccleſia, Deo ſub *S. Mariæ* nomine dicata. Hæc Annum 1363. Capella, ſita in *Marendorp*, ſub Parochiâ Oeſtgeeſtanâ, ab ea diſtracta, fundata & Parœcialis reddita eſt, flagitante & hortante Domino *Henrico Spikers*, Oeſtgeeſtanæ Eccleſiæ Curatore, de conſenſu Abbatiſſæ Rynsburganæ, quæ tunc erat *Clariſſa a Schoenen*, cum ab ævo ad Abbatiſſam hanc collatio Eccleſiæ Oeſtgeeſtanæ pertineret; ſalvo tamen ejus ac Cœnobii ipſius jure ad collationem Eccleſiæ *S. Mariæ* in oppido Leidenſi, quotieſcumque eam vacare contigerit; ſalvo etiam jure Eccleſiæ Oeſtgeeſtanæ, & Curatoris ejus annuo canone ex hac noviter erectâ Eccleſiâ; quemadmodùm fuſius docent hæ, ex Archivis Cœnobii Reinsburgenſis erutæ, conventionis Tabulæ, inter Abbatiſſam ac Senatum urbis Leidenſis, quâ hi jus omne in noviter erectam in oppido ſuo Eccleſiam abdicant, atque Abbatiſſæ confirmant. IIIa Mariana Eccleſia; pridem Capella.

Nos *Hugo ab Hant* Prætor, *Gerardus Ryſwic*, *Iſbrandus Rietaerts*, *Michael Gerardi*, *Philippus Johannis*, *Wilhelmus à Voirburch*, *Hugo Johannis*, *Hugo Nicolai à Burch*, *& Petrus Hugonis*, Scabini, *Daniel Johannis*, *& Didericus à Boſche*, Senatores oppidi Leydenſis; Notum facimus omnibus, & præfatæ civitatis nomine fatemur, nihil juris nobis competere in donationes Capellæ, quæ jam nunc fundata & extructa eſt in Leyden, in Marendorp, in Parochia de Oeſtgeeſt, quæ Capella ſeparata & ſejuncta deinceps erit à Parochiali Eccleſia de Oeſtgeeſt, & conſecrabitur, Collatores. Abbat. Rynsb.

tur, volente Deo, in honorem Dei in Eccleſiam æternùm futuram, de communi conſilio & conſenſu honeſtæ matronæ Clariſſæ, gratiâ Dei, Abbatiſſæ de Rinsburch, Ordinis Sancti Benedicti, & ejus Conventus: quandoquidem donatio Eccleſiæ de Oeſtgeeſt ab antiquo ad Abbatiſſam Rinsburgenſem pertinuit, quemadmodum a Prædeceſſoribus noſtris accepimus. In teſtimonium veritatis litteras iſtas oppidi noſtri ſigillo communivimus. Datum Anno Domini 1363. Veneris die poſt Feſtum Sancti Valentiniani.

& Rom. Pont. alternis vicibus.

Ex recenſionis ſub Maximiliano Cæſare libello MS. Ann. 1514. Collatio curæ hujus alternis menſibus erat penes Rom. Pont. atque Abbatiſſam Rynsburganam.

Dedicatio.

"Anno 1365. teſtante Henrico Thaboritâ "l. 10. *Chron.* cap. 12. celebrata eſt prima dedi"catio Eccleſiæ Beatæ Mariæ in oppido Lei"denſi, Dominicâ poſt Aſſumptionis Mariæ."

Non erat quidem amplum & auguſtum Templum iſtud; verùm, vigente avitæ fidei cultu, nitidum, atque ad ornatum compoſitum.

Duæ in hac Mariana Eccleſia, ultra minores (hodié-dum adhuc *Capellas* appellatas) *Capellæ* erant ſeu Sacella magis ampla, ſibi oppoſita; unum ad dexteram quod vetuſtius, alterum ad

Sacella,

lævam ingredientibus. Illud *Sacellum Dominæ* noſtræ dudùm vocatum: in eo *Vicaria* ad al-

Altaria. Vicariæ.

tare *S. Martini*, ad quam vacantem per obitum Mri *Theodori Adriani* inſtitutus eſt Ann. 1576. Dnus *Cornelius Joannes*, Presbyter Diœc. Traj. Ad

Vicarii.

eandem vacantem per obitum Dni *Cornelii Nicolai de Goede* inſtitutus eſt Ann. 1586. *D. Paulus Nicolas de Goede*, Diœc. Traj. Presbyter, Hortuli in eadem Patochia ſub ejus nomine fundator. Conditus illic poſtmodum ille Eruditorum princeps *Joſephus Scaliger*, cum honoris titulo, quem ipſi Academiæ Curatores, & urbis Coſſ. erexêre, a [illegible]khornio dato *Th. Holl.* p. 218.

Altare in eadem Eccleſia *S. Laurentii*, atque ad illud *Vicaria*; ad quam vacantem per obitum D. *Caſpardi Arnoldi de Harles*, inſtitutus eſt Ano. 1573. *D. Nicolaus Pynſſen*, Clericus.

Altare quoque in ea Eccleſia *S. Catharinæ*, & ad illud fundata *Vicaria* a Tetrodiis Anno 1506.

Vicarius Anno 1474. *Nicolaus Philippi a Gagelenbergh*, Presbyter & fundator *Vicariæ SS. Philippi & Jacobi* in Pancrat.

Fraternitas ſub D. Mariæ nomine.

In ea & Fraternitas erat beatæ Mariæ Virginis, quæ ſingulis annis de campo in *Soeterwouda* accipiebat 2.* libras, Ann. 1473.

Antiquus Paſtor.

Anno 1441. Dominus *Joannes Epe*, Presbyter, Curatorem ſeu Paſtorem Eccleſiæ iſtius agebat.

Tria Monialium ſub eo Cœnobia; 1. S. Michaëlis:

Sub Patochia ejus præ aliis erant Cœnobia Sanctimonialium tria, *Divi Michaëlis* Archangeli, *S. Urſulæ*, aliàs undecim millium Virginum, ac *S. Agnetis*.

Dictus *Joan. Epe*, Paſtor, per Tabulas *Separationis*, ut vocat, vernaculo idiomate,

hujus ſeparationis Tabulæ.

"Ad Dei gloriam per Parochiam ſuam dila"tandam, maturo conſilio, ac libera voluntate "concedit hiſce dictis Virginum Cœnobiis, ut "adornare cuilibet in ſuis ædibus liceat Sacel"lum, cum duobus tribuſve Altaribus ac cœ"meterio, quo in Sacello Miſſam ac *collationem* "audire, ad eamqoe ſignum per ſonitum nolæ "aut campanæ dare poſſint: excepto quod eis "poſt horam oonam campanam ſonare, aut *col*"*lationem* foribus apertis intra ædes ſacras habe"re non liceat, dum in matrice earum Eccleſia "concio inſtituitur ad populum. Nec Miſſam "cum cantu ſolemnem eis concedit, niſi de ſua "ſuorumque ſucceſſorum venia, præterquam in "quatuor anni ſolemnitatibus, in die dedicatio"nis Oratorii, & in Patronorum feſtivitatibus, "ac demùm quando Soror aliqua mundo abdica"to, habitum ſuſcipit aut profeſſionem emittit. "Cuilibet ad hæc Cœnobio ſit facultas in vaſcu"lo adſervare Sanctiſſimum Dominici corporis "Sacramentum, atque ſacra olea . . . . de"mùm funera Sororum ad cœmeteria ſua reli"gioſe deducere, in tumulo condere exequias"que pro eis celebrandas curare. Porro ſi quis "de eadem Parochia illic humo mandetur, ad "quodlibet funus litrum aurei ſcuti pendetur, "ac ſcuti autem dimidium, ſi de aliena Paro"chia fuerit. . . . Minimè verò licebit in Sa"cellis iſtis Capellanias aut *Vicarias* fundare . . . "Generatim, neque Confeſſarii, neque Matres, "neque Sorores eorum Cœnobiorum, ulla in re "oberunt matrici Eccleſiæ, Curatori ejuſve "ſucceſſoribus. Quod ſi acciderit, Prior Cœ"nobii in Leiderdorp, & Prior Cœnobii War"mondani id reſarciri curabunt. Dominus Joannes Epe, Tabulas haſce ſuo ſigillo munivit; cui & Frat. Jacobus, Prior Ord. Ciſtercienſ. in Warmont, ac Conradus Presbyter, Cœnobii D. Michaëlis Leidæ *Pœnitentiarius*, ſua etiam ſigilla, cum Mater ac Cœnobium ſigillo necdum gauderent, appoſuêre, Leidæ in feſto D. Bonifacii Anno 1441.

Rudolphus Diepholdius in *Separationem* iſtam conſenſit ſequenti Diplomate;

a Rudolpho Dieph. firmatæ

RUDOLPHUS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis tam præſentibus & futuris cupimus fore notum; Quod nos præhabitâ inquiſitione diligenti, invenimus omnia & ſingula contenta, narrata & conſcripta in hac patenti litera, ſigillis diſcretorum virorum, Dominorum *Johannis de Epe*, Presbyteri, Curati Eccleſiæ Beatæ Mariæ in Leyda, Fratris *Jacobi*, Prioris Conventus in Warmonde, Ordinis Sancti Bernardi, *nec non Conraerdi Joannis*, Presbyteri noſtræ *Diœceſis*, ut prima facie ex literis & caracteribus eorundem ſigillorum legi poterat & cognoſci, apparuit ſigillata. Cui hæc noſtra præſens confirmationis litera eſt transfixa fore vera, æquitati & rationi inniti, utilitati & commoditati tam Curati pro tempore Parochialis Eccleſiæ *in* Leida, quam hujuſmodi trium Conventuum ſive domorum Sororum, conveniens fore & optimum, & veritate fulciri. Idcircò *dictam* literam & contenta in eadem, *ex certa ſcientia pro* dictis tribus Coeventibus ſive domibus Sororum, in hujuſmodi litera deſignatis & conſcriptis, ratificamus, approbamus, rata & firma habemus, & inviolabiliter volumus obſervari, eaque auctoritate noſtra ordinaria, in Dei nomine confirmamus noſtrarum teſtimonio literarum. Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo, menſis Julii, die quinta.

Confeſſarius.

Pœnitentiarius autem, ſeu Pater iſtius Cœnobii, erat Mr. *Gulielmus Radbodi a Naerden*. Eſt penes me autographum inſtrumentum Anni 1593. 27. Martii, quo Rectrix Cœnobii D. Michaelis, Soror *Lutgardis*, *Matthiæ* filia, Sylvæducenſis, præſentibus *Adriano Joannis Brouwer*, tum Leidenſi Conſule, & aliis dicti Cœnobii Patro-

* 2. pons courans payement.

Patronis, ſub certa ſtipulatione dictum *Gulielmum Radbodi à Naerden* in Rectorem admittit; inter cætera, *ut diebus ſingulis Miſſam illic celebret, vel celebrari curet.*

2. *Ut Dei Verbum Sororibus iſtis annunciet, hoc eſt, Sancta Dei Evangelia omni die Dominicâ, omnibus feſtis D. Virginis, omnibus diebus ſolemnibus, prout ad Rectores Cœnobii iſtius conſueverunt, &c.*

Paſtores alii ad S. Mariam.

Paſtor Marianæ hujus Eccleſiæ A. 1555. *Cornelius, Joannis* fil. cui Gregorius Egmond. Ultraj. Epiſc Vices ſuas delegat, ad luſtrandum Canonic. Reg. in *Hem* prope Schoonhoviam Cœnobium. *Dominus Cornelius*, Anno 1562. qui tùm in vivis, ejuſdemque Eccleſiæ Curator erat; extant namque apud me C. Weſenhagii, civis Trajectenſis, ipſo eodem anno Kal. Febr Ultrajecto hæ ad eum miſſæ literæ;

" Domino meo, Paſtori Eccleſiæ S. Mariæ in
" oppido Leidenſi, Domino Cornelio . . . . .
" Dabis operam, perdilecte Domine Paſtor, ut
" Miſſa hiſce in ædibus hebdomatim celebretur
" juxtà conventa. Quod agendo, &c. Hiſce
" paucis feliciter vale. Placebit meis verbis
" ſalutare Dominum Patrem S. Michaëlis.

Trium Eccleſiarum Paroch. æditui:

A. 1570. *D. Adrianus, Proviſor* ac *Capituli Decanus*, Paſtor erat ad S. Mariam ex vet. Chron. M. S.

Æ dituos hujus aliarumque hic Eccleſiarum ſtatuit Senatus Leydenſis ex Tabulis Dynaſtæ Waſſenariani, tanquam Leidenſium Burchgravii, Ann. 1357. & ex Privilegio altero veteris Ducis Philippi Ann. 1424. menſe Julio.

Encœnia

Dedicationis annua commemoratio in D. Petri æde ſacra, ſeu Encœnia dudùm, ut & hodiédum celebrata Dominica infra Aſcenſionem; a quandò & forum liberum Leidæ, vernaculè de *Cruyce-markt* appellatum, quia poſt dies Rogationum ad diem Jovis, feſto Aſcenſionis Dominicæ ſacrum, auſpicium ſumebat hora ſub meridiem XII, finem verò accipiebat ad diem Jovis antè feſtum Pentecoſtis hora quoque ſub meridiem XII.

ac nundinæ annuæ,

Supplicationes,

In dedicationis hujus, totius oppidi antiquiſſimæ ac ſolemniſſimæ, feſto ſolemnis ac generalis haberi ſolita ſupplicatio, b in qua Venerabile ac SS. Sacramentum per oppidi plateas ac compita circumferri conſuctum per D. Petri Curionem, quandóque etiam per Cœnobii Egmondani Abbatem, hoc ordine ac ſerie Hic ex D. Petri Baſilica, tanquam urbis primaria, comitante cum Clero ac populo egreſſus, SS. Sacramentum portabat ad uſque pontem *Boſſelium*, *de Boſſelbrugge* dictum: in hujus pontis medio conſiſtens, Venerabile Sacr. geſtabat ad medium *Marnæ* pontem, de *Marenbrugge* dictum: ubi ex more ſtantem eum excepit D Pancratii Curio. Hic accepto ab illo SS. Sacramento, ad pontem *Ganſoortbrugge* vocatum, inter plateas de *Hoygraft* & *Hogewoerde* ſitum, progreſſus, ibique tanquam in juriſdictionis ſuæ termino conſtitutus, SS. Sacramentum D. Petri Curioni, ſeu ei qui vicem illius tenebat, reddere ſolebat. Quod ille exceptum, eadem qua cœperat pompa ad D. Petri Baſilicam retulit.

eam inque peragendi ritus:

Anno 1513. ex Chronico parvo MS. Leidæ ſupplicatio habita, infauſta, *de quaeden ommegangh* vernaculè appellata, neſcio ob quam cauſam. A. 1517. Abbas Egmondanus SS. Sacramentum ad ſupplicationem ſolemnem circumtulit.

1519. Supplicatio Leidæ habita, calida, *den heeten ommegangh* vernaculè dicta; quia plures

a *Orler deſcript. Leid. edit. 2. p 266.*
b *Idem Orlerius pag. 59.*

tunc vitâ extincti, neque candela aut cereus erectus ſtare poterat ad uſque noctis medium.

1567. 11. Maii Supplicatio adhuc Leidæ habita; ſcopletarii non incedebant loricati, ſed ponè ſequebantur. SS Sacramentum circumlatum, Minoritæ quotquot reliqui erant comitabantur.

1567. XI. Auguſti altaria in D Petri, & in aliis Eccleſiis luſtrata ac ſacrata fuere per *Jacobum Knyffium*, Franc. Minorit. Ultraj. Sedis Suffraganeum, dein Groninganum Epiſcopum.

1568. 1. Auguſti incidente in Dominicam ſupplicatio generalis habita, preceſque ſolemnes inſtitutæ, pro conſervatione fidei Romano-Cath. Frater *Florentius* Minor. Fr. in D. Petri Baſilica, in qua ob *Vinculorum S. Petri* memoriam ſtatio, concionem ad populum habuit.

1569. die S. Bartholomæo ſacra *Paulus Cornelii* in D. Petri Baſilica diris ac fulmine Pontificio e Cathedra, duobus cereis ardentibus, dein extinctis, populo inſpectante percuſſus. Diræ vibratæ;

1570. 30. Auguſti, quæ erat Dominica, Diploma Pontificium ac Regium, quo remiſſio deviis pœnitentibus conceſſa, in tribus oppidi Parochiis publicatum, trinaque habita Supplicatio.

1. Auguſti die *Vinculis S. Petri* ſacra, rurſum in D. Petri æde ſacra Diploma publicè lectum, Fratre *Florentio* iterum dicente ad populum. Similis remiſſio iis qui cœtus novelli dogmatis ſectitorum adiiſſet, cœnam ex eorum ritu ſumpſiſſet, ab iis baptiſatus aut matrimonio junctus fuiſſet, publicè annuntiata 17. Sept. incidente in Dominicam; 7. Octobris deſtinatus in id muneris D[nus] *Adrianus Proviſor*, Decanus Capituli, & D. Virginis Baſilicæ Curio.

aliaque ſub immutationem publici cultûs memoranda ibi geſta.

1572. v. Octob. quæ erat Dominica, prima concio juxta novum ritum in D. Petri habita.

Encœnia altera, D. Pancratii, Dominica poſt D Virginis nativitatem, in qua ejuſdem Eccleſiæ dedicatio pridem peracta. Anno 1573. quo die annua dedicationis ejus memoria haberi ſolita, currus tritico onuſti in eam, aliaſque oppidi Eccleſias invecti.

1574. XXV. Julii, quæ erat Dominica, ſacra in Pancratiana Baſilica Calviniano ritu primùm peracta.

a Erant & D. Virginis Parochiæ ſua pridem Encœnia Dominica poſt D. Virginis aſſumptæ feſtivitatem, quia hæc ſub id tempus Deo in D. Virginis honorem erat dicata; b *prunorum Encœnia* vulgò appellata, quia ſub id tempus maturi erant hi fructus; ad noſtra ferè tempora continuata, quibus in Parochiæ hujus Cœmeterio & plateis vicinis puparum, aliorumque crepundiorum tabernæ proſtabant.

1572. XX. Julii, quæ dies erat Dominica, prima concio novello ritu hic habita.

Cœnobia Minoritarum;

† Cæterùm nullum Leidæ, quod de tam ampla mirum civitate, præter *Alexianos*, virorum religioſorum viguit Cœnobium. Soli Fratres Minoritæ Obſervantes a Senatu Leidenſi admiſſi, & fundati ſub Ann. 1445. idque in ſuburbio tantùm, intrà portas *Zylanam* & *Hoogwoerdanam*, ad Rheni novi foſſam. Ea autem lege fundatum eſt, ex Orlerio *deſcript. Leid.* pag. 123. Monaſterium hoc, ut ſi Monachos illud ſponté, aut belloná coactideſererent, ſicque officium non obirent, bona eidem deſtinata cederent egenorum uſibus. Cæterùm Cœnobium ſplendidum fuit & largè inſtitutum; deſtructum, non Anno 1445. ut ex *Goudhovii* Chronico Orlerius, & in *Bat. Illuſt.*

a *S Leeuwius Leidenſ. deſcript. p 496.*
b *Pruymties Kermis.*
† *Iac. La Torrius in Relat. Rom. ſub Leida.*

Simon Leeuwius perperam aſſerunt, (cùm eo anno fundatum tantummodò fuerit) ſed circa defectionis, ut nobis compertum eſt, tempora. "Sic enim de eo ſcribit *Franciſcus Gonzaga:* Conventus Leidenſis, paululum a Leidis Batavorum urbe ſitus, a Fratribus de obſervantia inhabitari cœpit Anno 1445. Fuerat is locus antea Fratrum de tertia Regula beatiſſimi Pàtris noſtri Franciſci. Habitaverunt autem ibi Fratres de obſervantia uſque ad calendas Auguſti Anni 1572. quo die & ipſi cum aliis religioſis impiiſſimorum hær. injuria expulſi, ædificiaque demolita ſunt." Anno 1487. *Antonius de Raesveit* illic Gardianus, & Vicarii Provincialis Commiſſarius.

ex Vet Chron. MS. 26. Maii.

Anno 1527. Capitulum Provinciale Minorum hic celebratum eſt, juxta Waddingum in Annalibus. Hujus adhuc rudera in noviſſima Leidenſis urbis ampliatione viſere erat, exindè mœnibus & mœniorum ambitu abſorpta, atque in hortos, agroſque olitorios converſa.

& Alexianorum.

Ædes *Alexianorum*, qui & *Cellitæ* dicti, miniſtrandis ægrotis, & defunctorum funeribus terræ mandandis impenſi, ædes Leidæ habebant in foſſa, quæ ab eo adhuc hodiè nomen ſervat, *de Broertjes-graft*.

Dedicatio earum *Dominica Palmarum*, qua aſinus in memoriam Chriſti Serv. aſello vecti per plateas circumductus. Hæc ceremonia 1567. ob ortos tumultus prætermiſſa.

Ædes hæ Anno 1591. per Holl. Weſt Friſiæque Ordines, in Collegium Theologicum converſæ.

Teutonicorum ædes.

Equites Teutonici ædes habebant ad Auſtrum primariæ D. Petri Baſilicæ. Eæ partim adhuc extant Commendatoris nomine; partim in plateam, quæ Auſtralibus Baſilicæ iſtius valvis adverſa eſt, verſæ fuère: de immutatione hac vide ſuprà dicta.

Vet. Chron. M. S.

Fr. *Florentius* Ann. 1568. 1570. celebris Leidæ Eccleſiaſtes.

Monialium Cœnobia; S. Michaëlis.

Monialium verò varia Leidæ erant Cœnobia. Trium jam modò obiter meminimus.

Sc. *S. Michaëlis* Archangeli, quod fuit *Tertiariarum* S. Franciſci, amplum & dives Cœnobium, ſitum inter D. Virginis *Campum* & *Maredorpum*, dudùm deſtructum, & verſum partim in promptuarium, & ædes privatas; partim locus vacuus eſt tranſeuntibus.

S. Urſulæ, &c.

Aliud *S. Urſulæ*, ſive XI. *millium Virginum* Cœnobium, ſitum habuit inter portam Rynsburganam, & *D. Virginis Campum*, ad latus Xenodochii *S. Eliſabethæ*. Monialium id fuit S. Auguſtini, ex urbis Cœnobiis antiquiſſimum habitum, opulentum ſatis & amplum. Hujus Rector ſub Ann. 1560. *Petrus van Zyl*. Annis aliquot poſt religionis motus ad *S. Eliſabethæ* Xenodochium aggregatum fuit; ejus etiamnùm extat Oratorium cum turricula.

S. Agnetis.

S. Agnetis proximè ad ædes D. Virginis locatum, Monialium S. Auguſtini opulentum Cœnobium, in privata domicilia eſt diſſectum.

D^nus^ *Bartholomæus*, Sacerdos ex Necrologo Warmondano, trium Monialium Monaſteriorum in urbe Leida fundator.

S. Cæciliæ.

S. Cæciliæ, vicinum Monialium S. Auguſtini tenue Cœnobium, deſtructum, & diſſectum, olim peſtiferorum ædibus impenſum, in gyrgathum tranſiit.

Schaganum.

Schaganum Cœnobium Monialium S. Franciſci, modici cenſûs, quod ſitum habuit retrò *Maredorpum*, pro parte in forum pecuarium tranſiit, ædibus & domiciliis habitatum.

Nazarethum.

Griſearum Sororum, *Nazareth.* dictum, ad *Hogelandiæ* foſſam poſteriorem locatum Cœnobium *Tertiariarum* S. Franciſci, tenue fuit, fundari cœptum, a quo neſcitur, Anno 1474. die S. Willebrordo ſacro.

Anno 1496. 27. Oct. cum Capitulo, cui ſuberant, Pancrariano tranſegerunt ſub certa ſtipulatione, ut Oratorium ad cultum ſuum exſtruerent: his Senatus Leidenſis commendatitias dedit ad urbes & pagos vicinos, ut pecunias in hoc neceſſarias colligerent. Ex deſtructo Cœnobio porticus publica, vulgò *de Bay hal*, ad pannos & levidenſam conſtata. Cætera ad ædes pauperum ſibi contiguas, hinc *Mieren-zell* vocatas, impenſa. Ei adhuc, teſte *Leeuwio*, nomen adhæret *Monaſterii in Nazareth*.

Abcoudanum.

S. Mariæ in Abcou, ad urbis pridem mœnia, in *Paradiſi* platea, opulentum Monialium S. Franciſci Aſceterium, in ædes vel domicilia privata mutatum eſt.

Joannes Gerardi, Eques Jeroſolymitanus, hujus Cœnobii ſub Annum 1540. Rector.

Wilhelmi Theodori, ejuſdem Cœnobii Anno 1492. Confeſſarius.

Anno 1552. *Jacobus Leen* huic Monaſterio dedit annuè 9.*

Hæc ferè erant ſub D. Virginis ac *S. Pancratii* Parochiis.

Sub D. Petri Parochia in tertia urbis Leidenſis ampliatione, præcipua ſitum habuere Cœnobia, ſolarum tamen Sanctimonialium.

S. Catharinæ,

In his maximè tenue Sororum *S. Catharinæ*, quæ Auguſtini ſubindè inſtitutum ſuſcepere, Aſceterium, ad S. Petri foſſam poſteriorem verſus hortum jaculatorum locatum, in ædes & habitationes plures converſum. Rector Aſceterii ſub A. 1456. D^nus^ *Joannes, Ludovici* filius.

& Romanum;

Eminentius atque opulentius Sororum ejuſdem inſtituti, in *Rapenburgo* ad jaculatorum pontem ſitum, vulgò *Roma* dictum Aſceterium. Virgines has piæ charitatis ac fraternæ unionis ſolo vinculo colligatas, ad Regulam S. Auguſtini adſtrinxit Anno 1448. earumque ædes in Cœnobium convertit Rodolphus, Ultrajectinus Epiſcopus, Priori Warmondani Ciſtercienſium Cœnobii commendavit, variiſque Privilegiis ditavit, quæ Rodolphi Diplomate admodùm prolixo continentur. Diploma teneo MS. *Bat. Sacr.* part. 365. &c. integrum datum. Privilegia hæc firmavit Nicolaus Cuſanus, Rom. Eccl. Card. per utramque Germaniam Apoſt. Sedis Legatus A°. 1451.

ejus Privilegia; Sacellum D. Hieronymo ſacrum.

Sacellum ſeu Oratorium earum D. Hieronymo nuncupatum erat; hinc & ædes earum, *Domus S. Jeronymi* dictæ. Prædictus Nicolaus cunctis, qui in dedicationis & Patroni Feſtivitatibus dictam *Capellam* viſitaverint, Divinis ibi interfuerint, proque ejuſdem ſtructura, atque augmento aut reparatione manus porrexerint adjutrices, 100. dies de injunctis pœnitentiis relaxat per Tabulas quas tenemus MS.

David a Burgundia, Ultraj. Epiſcopus, Deceſſoris ſui Rodolphi Privilegia Sororibus iſtis conceſſa confirmavit Anno Dom. 1460. menſis Aug. die 23. inſerto de verbo ad verbum Rodolphi deceſſoris jam dicto Diplomate.

Rectores,

Rector illius Aſceterii Anno 1456.

Dominus *Hugo* filius Hugonis, Presbyter.

Rectrices,

Rectrix eo anno *Clara* filia Wilhelmi. Ex Cœnobio hoc prognatum Anno 1456. ejuſdem inſtituti Aſceterium in Noortwick. Fundationis Tabulas dabimus infra ſub *Noortwico*.

Alida oude, Joannis filia,

Agatha, &

Dotatio.

Gertrudis, Cœnobio *Romæ* dotando reliquerunt ſummam 87. Flor. Rhen. &c. juxta

* *Goud. poſtulaet guldens.*

haſce

haſce duorum Sabinorum Leydenſium Tabulas:

Wy *Jan vander Laen* ende *Adriaen vander Mey* Martynſz. Schepenen in Leyden, oirkunden dat wy daer an ende over waren in den Suſterhuyſe van *Roma*, ſtaende op *Rapenburch* an die oude veſte dair dat vnir ons quam *Clair*, Willems dr. Rectriee der beſlotenre Nonnen ende Suſteren van ſinte *Jeronymus* huys voirſz. mit hoirs ghekorens voechts hant, in den name van den ghemene Suſteren ende Convente voirſz. dat zy mit *Acchte*, Oude Jans dr. ende *Gheertruyt*, Jacobs dr. mede Suſteren in den Convente ontfangen heeft van Heere *Claes van Zyl*, Paſtoir van ſinte Pancraes Kere tot Leyden, *Ghert Nawebeen* ende *Gheertruyt Ghysberts*, Pieterſz. wedewy, als Teſtamentoirs van *Alyt*, Oude Jans dr, *Acchten* ende *Gheertruyden* voirſz ſuſter die ſumme van 87. Rynſche gulden ende ſeſtien placken, ttiie voir viertich groot gherekent, die die de Teſtatoirs voirſz. van ſulke vyſtich nobelen diezy alze Teſtamentoirs van *Alyt* voirn. van *Jan Janſz.* ontfaen hebben nae wtwiſinge *Alyden* voirſz. hoir Teſtament t'over hebben boven ſule teſtament als die voern. Teſtamentoirs van *Alyden* voirſz. teſtament betaelt hebben, welke 87. Rynſche gulden ende 16. placken die voirſz Rectrice mit *Accht* ende *Ghertruyt* voirn. ontfangen hebben van den Teſtamentoirs in bewaringe ende in ſulker manieren ende voirwarden als hyr na volghen; dats te weten, waert ſake dat hyr namaels yement quame die beter recht totten voirſz. ghelden hadden dan *Accht* ende *Ghertruyt* voirn. der voirſz. *Alyden* ſuſteren hebben, of datter yement quame die enighe ghebreke van wittachtighe ſchulden op *Alyde* voirſz. of op *Gheertruyt Oude Jans* hoir moeder te ſeggen hadden, ende mit rechte winres worden, so ghelovede *Claer*, Willemsdr. Rectrice voirſz. in den naem van den ghemeen Convente voirn ende van des voirſz. Convents weghen ende *Claes Jan Claeſz.* mit gheſamender hant, endeelick voir al den ghenen die wynre der voirſz. ghelden worden, de voirſz. ghelden tot alretyt wt te reyken, op te leggen ende te borde te brengen tot der gheenre behoif diedaer in gherecht zel weſen, ende ſullen die voirſz. Teſtamentoirs als Heren *Claes van Zyl*, *Gheryt Nuwebeens* ende *Ghertruyt Ghysberts Pieterſz.* wedewy voirn. daer of vry quyt ende ſchadeloes houden, ende ſullen dat verſien ende verhalen an alle die gueden die 't Convente voirſz. ende *Claes Janſz.* voern. nu ter tyt hebben, of hyr namaels verkrighen moghen, roerende ende onroerende, waer die ghelegen zyn bynnen der ſtede van Leyden of daer buten; ende *Clair*, Willems dr. Rectrice voirſz. lovede van des voirſz. Convents weghen, *Claes Janſz.* voirn hyr of ſchadeloes te houden. In oirkunden deſen brieve bezeghelt mit onſen zeghelen, int jaer ons Heeren 1470. op te 29. dach in Decembri.

Luſtratio. Ex Libello fundat. MS. Dnus Mr *Theodoricus Uter weer*, Præpoſitus Leydenſis, Conventum hunc viſitavit &c. Sic enim habet dictus libellus:

Anno Domini 1487. ipſo die S. Auguſtini intravit Conventum noſtrum Venerabilis Dnus Mr. *Theodoricus Uter weer*, Præpoſitus Leydenſis, Vicarius Reverendi Patris ac Dni David. de Burgundia, Epiſcopi Traj. comitantibus eum, & in Conventu ſibi aſſidentibus Dnis Magiſtro *Alberto* Proviſore, Mro *Petro* Decano Rhynlandiæ, Mro *Gherardo Simonis* Canonico, & *Theodoro Oyen* Scriba: & in præſentia Dominorum Rectorum, & Dni *Rodolphi* tunc Rectoris, & Dni *Arnoldi* Canonici Regularis & totius Conventus pronunciavit publicè ex parte Dni Trajectenſis puncta infra ſcripta, & præcepit ea diſtricte obſervari. Quæ poſtmodum *D. Theodoricus Oyen* ipſo die *S. Willebrordi* tradidit nobis inſcriptis, recipiens a nobis octo ſtuferos, ſed dixit ſe habere in commiſſione ex parte Dominorum Proviſoris & Decani Rhynlandiæ.

Puncta infra ſcripta ordinata ſunt per Reverendiſſimum Dominum Davidem de Burgundia Epiſcopum Trajectenſem, quæ a Regulariſſis Monaſterii in Roma ſiti in oppido Leydenſi ſuper Rapenburch obſervari vult & præcipit.

1. Inprimis in dicto Monaſterio Regulariſſarum in Roma erunt 80. Perſonæ, & non plures ex diſpenſatione uſque ad revocationem Reverendiſſimi D noſtri Epiſcopi Trajectenſis prædicti. Leges eis præſcriptæ.

2. Semel in anno admittetur Confeſſor extraneus non de ordine earum neque de ordine Viſitatorum, eligendus ab ordinario ex 5. vel 6. Presbyteris, quos ipſi omni anno ordinario præſentabunt, cui omnes Regulariſſæ & aliæ in dicto Monaſterio morantes indifferenter confitebuntur.

3. Pater vel Confeſſor earum non intererit Capitulo culparum niſi invitatus aut ex neceſſitate vocatus fuerit.

4. Pater aut Confeſſor non intromittet ſe de bonis temporalibus earum niſi ab eis vocatus fuerit.

5. Neque Pater ſive Confeſſor neque alia Perſona maſculini ſexus ingredietur ſeu admittetur ad clauſuram dictarum Regulariſſarum niſi in caſibus in jure permiſſis, & adhuc non niſi introducatur & educatur per Prioriſſam & unam de Regulariſſis capitularibus, aut per duas Regulariſſas capitulares a Prioriſſa deputandas.

6 Semel in anno fiet computatio de bonis earum receptis & expoſitis coram Regulariſſis capitularibus dicti Monaſterii, & dicta copia computationis ſub illis capitularibus prædictis, & ſit Pater ſive Confeſſor ibi præſens.

7. Viſitationes non admittentur niſi ſemel in anno, ſcilicet ſi aliæ viſitationes nocivæ fuerint, intimetur per Prioriſſam, Patrem, ſive Confeſſorem dicti Monaſterii Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Trajectenſi ſeu ejus *Vicario*, & ille ordinabit tunc prout ſibi expedire videbitur.

8. Profeſſiones Regulariſſarum & earum inveſtituræ fient tempore viſitationis & non alio tempore.

9. Pater ſeu Confeſſor prædicti Monaſterii habebit famulum maſculum pro ſervitione, & non Regulariſſam vel Regulariſſas, aut Donatam ſive Donatas.

10. Sigillum dicti Conventus erit ſub tribus clavibus in certa ciſta clauſum, quarum una erit apud Prioriſſam, alia apud unam de Regulariſſis capitularibus prædictis, tertia apud Patrem ſeu Confeſſorem dicti Monaſterii.

11. In locutorio dicti Monaſterii Regulariſſarum ſemper erunt duæ Regulariſſæ aut duæ Donatæ ſimul.

12. Oſtium clauſuræ prædicti Monaſterii Regulariſſarum ad latus habitationis Patris ſive Confeſſoris dicti Monaſterii nullam habebit ſeram, qua Pater, ſive Confeſſor, aut aliquis alius clave ad Conventum intrare valeat: ſcilicet erit certa ſera ad latus dicti Conventus, de qua ſola

ſola Prioriſſa, & nulla alia Regulariſſarum, clavem habebit: nec patebit alicui perſonæ per iſtud oſtium clauſuræ ingreſſus vel egreſſus niſi in caſibus ſupra ſcriptis.

13. Donatæ dicti Monaſterii habebunt loca ſua & ſtationes propè Moniales hujus Monaſterii.

Frater Franciſcus Blonda, Ordinis Minorum ſuper Fratres Ciſmontanos Vicarius Generalis, Moniales has Ann. 1471. menſis Junii die 28. in communionem precum ac ſuffragiorum ſuſcepit per Tabulas, quæ dicto Libello MS. continentur.

Idem Conventus ad *Sionenſe* propè Delphos Capitulum adlectus, in eorundem Privilegiorum communionem tranſiit, quæ prædicto Libello quoque continentur. Conventus hic trans foſſam Rapenburganam ad pontem jaculatorum latè extenſus, eandem cum cæteris Cœnobiis mutato regimine ſortem ſubiit; poſtque everſionem ab hæredibus D. *Nicolai Knotteri* emptione acquiſitus, in privata domicilia ab iiſdem converſus eſt. Pars tamen ejus aptata erecto illic A°. 1605. pro Theol. Candidatis Gall. Collegio.

Nonnarum Albarum, Duo præter hæc eminuêre Virginum Cœnobia; unum inſtituti S. Dominici, *Nonnarum Albarum*, antiquitùs appellatum Monaſterium, ad idem foſſæ Rapenburganæ latus ex adverſo pontis, qui adhuc hodiè hinc nomen gerit, de *Nonne-brug*, S. Vincentio Martyri pridem dicatum; amplum, locuples, a ſoluta mox urbis Leid. per Hiſpanos obſidione, ſub Ann. 1567. VIII. Idus Februarii, Academiæ publicæ deputatum: hortus verò in Botanices hortum, ad uſum Medicinæ ſtudioſorum tranſiit; cum prius ei deſtinatum eſſet S. Barbaræ Parthenæum. Primariis omnis Facultatis viris nobilitata fuit; quorum depicta rhythmo per P. Scriverium elogia habes apud Boxhornium.

& S. Barbaræ Aſceteria. Alterum *S. Barbaræ* dicatum, Sororum erat Tertiariarum S. Franciſci, fundatum in propria domo à prænobili viro *Simone ab Ackemade*, aliàs *de Woude*, filio *Johannis*, & *Catherinæ de Valkeneſſe*, ſub D. Petri, ut & quatuor antecedentia, Parochiâ.

Poſt iconomachiam Cœnobium tranſiit in Principis Aurangiæ & Ordinum hoſpitium: Sacellum domus Armamentaria, cujus Tabulata pauperibus annonam aſſervant.

Hoc, uti & *D. Michaelis*, & D. *Mariæ* in *Abkou* Aſceteria, juxtà Siboldi noſtri Catalogum, *Trajectenſi* ſuberant *Capitulo*.

Beghinarum S. Petri, His proximæ ad ergaſtulum ſitæ, *D Petri* Begghinæ, tranſlatæ dein ad S. Joſephi plateam, retro ædes B. Mariæ Virginis, ubi nunc *Stoms* hortus. Ægris miniſtrandis hæ operam impendebant.

D. FLORENTIUS ARNOLDI, Presbyter Begginaſii hujus Confeſſarius.

D. ARNOLDUS, Presbyter, ejuſdem Begginaſii Rector.

& Gerardi Lammii, ædes, vulgò Rupenſiarum; Aliæ erant *Gerardi Lammii*, & alia voce *Rupgenſtarum* dictæ Begghinæ, ſitum olim habentes ad S. Pancratii Cœmeteriom, ſub Curati D. Pancratii diſciplina viventes, quarum vivendi norma ab Hollandiæ Comite ac Senatu Leidenſi probata, ab Ultrajectino Epiſcopo confirmata Ann. 1403. die S. Luciæ ſacra, ad manus meas eſt delata. Ex hoc MS. Codice.

Rectrices:

harum Rectrices,

Anno 1467. *CATHERINA JOANNIS*, & *CATHERINA THEODORI.*

Seniores, *MARGARETA, Hermanni fil.* & *CLARA JOANNIS.*

Anno 1560. *CORNELIA THEODORI.*
MARGARETA JOANNIS.
1564. *CATHARINA JOANNIS.*
1565. *CORNELIA THEODORI.*
1566. *CATHARINA JOANNIS.*
1567. *CATHARINA HUGONIS.*
1569. *CATHARINA HUGONIS.*

Beghinæ A°. 1403. Hæ ſunt Beghinæ, quæ dictæ diſciplinæ ſe A°. 1403. ſubjecêre.

Cornelia Dirks,
Hillegont Geerlofs dochter,
Aechte Wnlichts dochter,
Baerte Ghysbrechts dochter,
Machtele Dircx dochter,
Machtelt Willems dochter,
Soete Jacops dochter,
Clemenſe Jans dochter,
Marigen Claes dochter,
Marigen Willems dochter,
Machselt Gheryts dochter,
Gheertruyt Florys dochter,
Baertraet Claes dochter,
Reymburch Jacops dochter,
Katryn Heinrics dochter,
Katryn Ghysbrechts dochter,
Griete Hermens dochter,
Hillegont Ghysbrechts dochter,
Claer Jans dochter,
Katryn Florys dochter,
Fye Goverts dochter,
Kerſtyn Willems dochter,
Alyt Jans dochter,
Ermgaert Willem Bavincx dochter,
Katryn Dircx dochter,
Lysbet Henrics dochter,
Hillegont Dircx dochter,
Aechte Hermans dochter,
Lysbet Gherrits dochter,
Katryn Jans dochter,
Duyf Ysbrants dochter,
Aechte Pieters dochter,
Willem Ghysbrechts dochter,
Lizabeth Jans dochter,
Wiven Dircx dochter,
Alyt Aelbrechts dochter,
Alyt Jacops dochter,
Pieternelle Pouwels dochter,
Katheryn Lutbgens dochter,
Duyf Pouwels dochter,
Ermgbert Pieters dochter,
Alyt Jans dochter,
Heyl Jans dochter,
Baerthe Gheerarts dochter,
Jacop Claes dochter.

Annuus earum cenſus circiter 275. Flor. Cenſus.

Extra cenſum hunc, aliam in uſum VI. illic Beghinarum fundationem inſtituit *D. Gerardus Petri*, Presbyter ac Canonicus *S. Pancratii*, die commemorationis omnium defunctorum diſtribuendam:

Fundatio alia.

WY *Quyryn Allertſz.* Meeſter *Cornelis Pieterſz.* *Cornelis van Noorde*, ende *Cornelis Adriaenſz* als nu ter tyt Kerckmeeſteren van ſinte Pancraes Kercke binnen Leyden, kennen ende belyden angenomen te hebben ende aenneme mits deſen vander voerſz. Kercke weghen, voer ons ende onſe naecomers, die Kerckmeeſteren vande voerſz. Kercke weſen ſullen, by conſente van den Gerechte der ſelver ſtede van Leyden voern. van Heer *Geryt Pieterſz* Prieſter ende Canoniek van ſinte Pancraes Kercke voerſz. omme te deelen ende te geven, alle ende telcken jaere, op alderzielen dach, zes Beghynen van *Geryt Lams* Baghynhof, ſtaende binnen Leyden opse Hoegelants

gelants Kerckgraft, elcke Baghyn parſoen vyf doeyts, daer of die eerſte deelinghe beghinnen ende ingaen ofte weſen ſal op alderzielen dach Anno 1557. ende dan ſoe voorts alle ende telcken jaere op alderzielen dach dair an volgende, te geven ende te deelen elcke Baghyn parſoen vyf doeyts, tot zes Baghynen toe als voerſz. ſtaet, gheduerende ten eewygen daghen toe. Des ſullen die zes Baghyn parſoenen, alle jaers op alderzielen dach, gehouden weſen onder die Hoechmiſſe tweemael te comen offeren, oock ewelicken geduerende, ende bidden voer die zielen van Heer *Geryt Pieterſz.* voern. voer zyn vader ende moeder zielen, ende voer alle zyne vrienden zielen. Ende hier van ſoe bekennen wy Kerckmeeſteren voern. vander voerſz. Kercke weghen, all wel voldaen ende in goede getelde penningen betaelt te weſen van Heer *Geryt Pieterſz.* voern. den laetſten penninck mitten eerſten. Welcke penningen wy Kerckmeeſteren voern. wederomme gediſtribueert ende vuytgegeven hebben, tot behouf van de ſelve Kercke voern. alle dinck ſonder arch ofte liſt. In kenniſſe der waerheyt ſoe hebben wy Kerckmeeſteren voerſz. deſen Memoriael-brief onderteyckent, ende elcx onſe naem mit ons ſelfs handt hier onder geſcreven. Aldus gedaen int jair ons Heeren 1557. op ten 24. dach in October.

Cornelis Pieterſz.
Quyryn Allertſz.
Cornelis Adriaenſz.
Cornelis Noorde.

Beghinarum velatarum curia; Sed his duabus ædibus præcellentior Beghinarum Curia, ædium plus quam XL. a Beghinarum capitis velo, dicta *'t Faly-Begynhof*, vicina *Nonnarum* ponti: turris ei hodie-dum lateritia, cujus pyramis tam elegans ac ullibi ferè in hoc genere viſitur.

Rector earum Anno 1512. *D. Simon Ewaldi*, quaſi per miraculum labente turri Leidenſi, cujus fragmina in eum lecto decumbentem ruebant, ſervatus. *Curia* hæc nunc ferè inhabitata per Profeſſores & Miniſtros publicos, eorumve viduas. Templi adytus percelebri ad uſum Medicinæ ſtudioſorum adaptatus Anatomiæ: extima templi pars Bibliothecæ publicæ, ab erecta Leidenſi Academia, deſtinata. ubi hodiè Bibliotheca publica, Angli Puritani in altera conventus habent ſacrorum caoſâ.

alia ex Philippi Leidenſis Teſtamento Dudùm antè ampliſſima Bibliotheca ad Eccleſiaſticorum uſus in ſplendidis ædibus, quibus ob præſtantiam *Salomonis templum* nomen eſt, cum horto amœno extructa per Illuſtrem virum, Philippum Leidenſem, ſupra a nobis celebratum.

Philippus hic, ut Teſtamentariæ ejus, quas tenemus MS. Tabulæ loquuntur, *perſpiciens quod multi habiles & idonei ſe a ſtudiis retraxerint in grave Republicæ præjudicium; volens prodeſſe cupientibus proficere in ſcientia Juris Canonici & Civilis, ut fructum Eccleſiæ Dei afferre valeant*, thecam librorum ſuorum in eorum uſum relinquit, deſtinans eidem *domum ſuam quam inhabitare conſuevit juxta cœmeterium ſancti Petri, (quouſque de conſilio executorum ſuorum ſecurior & tutior in Eccleſia S. Pancratii vel alibi poterit locus eidem aſſignari) quæ habeat tres firmaturas de tribus diſtinctis clavibus: quarum unam habebit Decanus S. Pancratii pro tempore.* antea condita; Secundam *Patronus Præbendarum ipſius.* Tertiam *Canonicus antiquior de fundatione.* Quicunque autem aliquem librum ex hi[illegible] idoneam pr[illegible]

Libri au[illegible] Tabulis, hi ſ[illegible] dum invent[illegible]

v. Volumi[illegible] Juris Ci[illegible]
Dyni de re[illegible]a Juris [illegible]
Domin. *La[illegible]* de [illegible]
Clementin[illegible]m lib[illegible] *de* [illegible] *ſariis & Gezel[illegible] Caſſ[illegible]* [illegible] Decretum.
Summa Ho[illegible]ſis.
Speculum Ju[illegible]
Archidiacon[illegible] ſuper [illegible] Wilhelmus ſuper Clementin[illegible] cum J[illegible] Mandagato cum ſtatutis provincialibu[illegible] & aliquibus ſtatutis Epiſcopi de Ark[illegible]

Innocentius ſuper Dec[illegible], quem emi a Domino Elya de Refugio [illegible] Doctore Aurelianenſi per manum ejuſd[illegible] multis correctum paſſibus.

Diſtinctiones ſuper Decr[illegible] Magiſtri Henrici Boyt, in tribus volum[illegible], duobus æqualibus, & 3. modicum maj[illegible] & primum volumen continet partem tabul[illegible] operis. Quantum ad 2. prima volumina & diſtinctiones ſuper primo libro Decretalium. Secundum volumen continet ſuper 2. libro & parte 3. uſque ad Rubricam de teſtamentis, tertium vero modicum majus continet aliquas arrengas cum quæſtione diſputata tempore Doctoratus & aliquibus extravagantibus, cum exordio fundationis Collegii Sancti *Pancratii*, nec non integram Tabulam operum dicti Mri. Henrici & diſtinctiones ſuas a Rubrica de teſtamentis uſque ad finem Decretalium 3. libri, quarti & quinti cum quibuſdam ſcriptis ſuper ſextum librum Decretalium ſumptis ex Novella Johannis Andreæ.

Ganfredus in Summa ſuper Decretales cum ſibi adjunctis, videlicet quibuſdam ſcriptis & dictis magiſtralibus ſuper decima collatione & tribus libris Codicis, nec non cum tractatu modico de formis & ſemitis Reipublicæ utilius & facilius gubernandæ, ſimiliter cum tractatu qui intitulatur de cura Reipublicæ & ſorte principantis cum ejuſdem tractatus tabula & cum quibuſdam extravagantibus Benedicti Papæ XI. & cum tractatu de bello compilato per Magiſtrum Johannem de Lignano, Utriuſque Juris Profeſſorem, & finaliter Oeconomicam Ariſtotelis expoſitam per Magiſtrum Bartholomæum de Brugis, in uno volumine.

Quæſtiones Dni. Bartholomæi Vrixinen cum tractatu ſive apparatu Johannis Andreæ, ſuper Regulis Juris in uno volumine.

Proverbia Philoſophorum, quorum exordium incipit, antiquorum cariſſimi veſtigia conſecutus.

Matthæi liber generationis & ſermone quodam ſolemni de beato Martino, qui incipit, cujus eſt imago hæc conſultatione quadam habita in Romana curia cum inſtrumentum factum tangentibus.

Libellus de moribus hominum & officiis nobilium ſuper ludo ſchacorum, & incipit multorum fratrum.

Quidam ſermo ſynodalis de vita beatæ *Mariæ Magdalenæ* & beati *Yvonis* & quodam ſermone de curia Romana cum vita ſanctæ *Cuneræ* & lectionibus ejuſdem & homelia, *Vos eſtis ſal terræ*.

Quidam ſermo de converſione beati *Pauli* & initio quadrageſimæ, & pauci alii ſermones cum

ſolemni ſermone facto Pariſiis tempore meo, ſedeo Regina vidua non ſum, de aſſumptione beatæ Virginis, in uno volumine.

Formularius quidam continens diverſas practicas tam coram judice delegato quam ordinario, cum diverſis petitionibus ſive libellis, poſitionibus & articulis cum modo viſitandi, & de quibus inquirendum eſt, & modo procedendi, de uſu & conſuetudine ſeu obſervantia Eccleſiæ Trajectenſis, quidam proceſſus facti tempore Reverendi Patris Arnoldi de Hoern, Epiſcopi Trajectenſis, cum quibuſdam privilegiis conceſſis oppido de Ziricxea tam per Epiſcopos quam per Archidiaconos ſuper captivitate Clericorum.

Statuta Capitularia Collegii ſancti *Pancratii* Leydenſis.

Procuratorium ad obtinendum electo ad aliquem Epiſcopatum cum quibuſdam poſitionibus & articulis.

Erectio Collegii *op 't Hogelant in Leyden* cum quibuſdam epiſtolis & miſſivis prædicationis contra ſocietates cum lamentatione latrocinii in perſona regia Andreæ Regis.

Cæciliæ determinationes multorum dubiorum.

Per Juriſperitos appellatio contra viſitationem Epiſcopi de Arkel cum Procuratoriis & aliis diverſis inſtrumentis.

Erectio Collegii de Amersfordia, diverſæ appellationes contra electionem vel proviſum exordium Collegii ſancti Pancratii, & quorum auxilio & qualiter Collegium fuit inſtitutum.

De diverſis conſuetudinibus & ſtatutis Eccleſiæ Trajectenſis.

Conſtitutio Urbani Papæ circa religioſos cum tractatu de modo & regula rei familiaris cum quadam conſultatione dubii ſuper confirmatione Comitis Flandriæ Roberti, in uno volumine.

De diurnali meo quod michi ſcripſit Dominus Johannes Wilhelmi.

De Biblia ſimiliter mea.

De totios anni ſermonibus meis compilstis per Fratrem Jacobum de Ordine Prædicatorum in uno volumine.

De Scholaſtica hiſtoria.

De Miſſali meo.

De Concordantiis meis minoribus.

De expoſitione Epiſtolarum Pauli per Nicolaum de Lira.

De expoſitione Job per eundem.

De expoſitione Proverbiorum per eundem.

Doctrinale ad Geneſim ſcriptum per Dom. Theodoricum Poes, Fratrem bonæ memoriæ, qui erat quondam Dni. Theodorici Granetius bonæ memoriæ.

Tractatus abbreviatus miſſus illuſtri & potenti Principi Duci Wilhelmo de Bavaria Comiti Hollandiæ.

Speculum morale compilatum per Magiſtrum Johannem Caligatorem miſſum Duci Brabantiæ.

Quædam Epiſtolæ ſingulares ſub certis metaphoris ſcriptæ de manu Dni. Gerardi Hoochſtraeta, Fratris bonæ memoriæ.

Manipulus florum Mri. Thomæ de Ybernia, abbreviatus cum quodam tractatu de effectu ſententiæ excommunicationis & caſibus Juris ſummam ipſo facto fulminantibus, in uno volumine.

Liber narrationum ſecundum ordinem Alphabeti.

De vitis Principom antiquorum.

Geſta Epiſcoporum Trajectenſium & Principum Hollandiæ compilata per Mrum Johannem de Beeck.

Quidam modicus tractatus compilatus per Mr. Nicolaum de Lira, contra argumenta cujuſdam Judæi, adhuc quædam geſta Comitum cum quibuſdam litteris prædictæ donationis factæ Comitibus Hollandiæ cum chirographo de Weeſep.

Geſta Trojana diſtincta per libros in uno volumine.

Libellus continens modum baptiſandi & ordinem viſitandi infirmos & ſepeliendi mortuos cum commendatione defunctorum, orationes ſuper peregrinum, benedictio candelarum, benedictio onerum, benedictiones palmarum, conſecratio ignis in Vigilia Paſchæ, benedictio avorum in die Paſchæ, ordo ad conſecrandum fontem baptiſmatis in Vigilia Paſchæ.

Oratio Syldii Regis pro anima amici in Purgatorio conſtituti, benedictio campanæ cum ſolemnitatibus & unctionibus conſuetis, benedictio novæ domus, benedictio ſemina, benedictio panis, benedictio ad novas ſegetes. Oratio illius qui proximus eſt morti. Oratio eleemoſynis faciendis & febricitantibus. Oratio Innocentii quarti qui dedit eam devote dicentibus quingentos dies Indulgentiæ quotieſcunque eam dixerint & unam quadragenam ... pœnarum inferni: vidit beatus Paulus fore de dulore beatæ Mariæ Virginis, quas edidit Johannes Papa XXII & contulit legentibus eas quotidie ſingulis diebus XL. annis Indulgentiarum. Oratio celebrare volentis & incipit, ſumme ſacerdos. Oratio ad ſacramentum, & incipit, ave vivens hoſtia. Oratio Innocentii Papæ III. quæ incipit, Deus miſereatur noſtri, & devote legentibus dedit quotidie indulgentiam c. dierum. Oratio beati Auguſtini fiducialis, & incipit, D. Jheſu Chriſte. Pſalteriom beati Jeronymi abbreviatum, cum litania ad Jheſu. Oratio venerabilis Vede Preſbyteri de ſeptem verbis ultimis Dom. noſtri Jheſu Chriſti, de qua fertur quod eam dicens cotidie devote flexis genibus nec Diaboli nec mali hominis nocumenta minime patietur, inconfeſſus non decedet, & per triginta dies ante obitum ſuum glorioſæ Virginis Mariæ auxilium videbit præparatum. Oratio ad ſanctam Crucem. Oratio quæ vocatur corona gloriæ: Litania beatæ Virginis Mariæ: Pſalmi quos extraxit beatus Hyarius, per quos debemus Deum pro ſpecialibus rogare negociis: officium Dominicæ paſſionis ad omnes horas dici ad ſanctum Michaelem Oratio confeſſionalis de omnibus generibus peccatorum ſub brevibus effectualis. Oratio de ſancta Maria cum aliis devotis: recordationes verborum Anſelmi venerabilis Archiepiſcopi Cantuarienſis & prologus Orationum ſuarum. Oratio Innocentii Papæ cum indulgentiis trium annorum, & Johannis Papæ cum indulgentiis; & aliæ ſimiles Orationes.

Speculum beati Bernardi.

Officium privatum beatæ Mariæ Virginis ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ.

Meditationes beati Bernardi.

Tractatus beati Calixti Papæ de diverſis miraculis beati Jacobi Apoſtoli, in uno volumine.

Tractatus de regimine Principum, alias de ſecretis ſecretorum.

Quædam dicta notabilia Averrois & aliorum Medicorum de diverſis nutrimentis humanorum: theſaurus pauperum cum quibuſdam experimentis & naturis animalium, in uno volumine.

Liber de naturis rerum, diſtinctus per libros in primo volumine.

Liber continens privilegia oppidorum & libertates pro majori parte Hollandiæ & Zelandiæ

Digitized by Google

ſiæ cum copia Chirographorum tangentium Comitatum Hollandiæ, nec non Trajectenſem, cum multis libertatibus Friſiæ cum quibuſdam aliis novitatibus, & diſputationes quædam factæ Aurelıani, & compoſitionibus habitis inter Epiſcopos & Archiepiſcopos pro tempore Trajectenſes, cum aliquibus propoſitionibus & notabilibus ſumptis ex tractatu de cura Reipublicæ, in uno volumine.

Statuta provincialia cum aliis conſtitutionibus tangentibus Canonicos Trajectenſes.

Statuta ſynodalia Guidonis Epiſc.

Kalendarium cum memoriis quorundam Canonicorum Trajectenſium.

Kalendarium cum memoriis Eccleſiæ ſancti Pancratii de illis quorum obitus ibidem eſt aſſignatus cum diſtributionibus tunc per Canonicos recipiendis.

Aſſignatio bonorum quæ quondam ſpectaverunt ad curam de Leiderdorp cum legatis ejuſdem.

Bona & redditus ſpectantia ad curam ſancti Pancratii *op 't Hogelant*, cum legatis ejuſdem, redditus & bona aſſignata pro feſto ſancti Auguſtini.

Terra & poſſeſſiones quas Capitulum ſancti Pancratii comparavit pro menſualibus quorumdam faciendis.

Exordium & fundamentum qualiter Eccleſia ſancti Pancratii erecta ſit in Collegiatam, & per quos & nomini benefactorum qui legaverunt & dederunt eleëmoſynas ſuas Collegio prædicto.

Prologus Lamberti de Floridum: prologus Odonis, Epiſcopi Cameracenſis, cum Judæo Leone per modum dialogi.

Diſputatio Judæi cum Gilberto Abbate Weſtmonaſterii.

Dialogus Malchi ad Johannem Presbyterum.

Hiſtoria Anglorum a beato Beda venerabili de Romanorum Imperatoribus; hiſtoria Saxonum. Chronica Bedæ de Regibus Anglorum, de ætatibus mundi, de ætate mundi ab Adam uſque ad Salomonem.

Chronica Iſidori de quinque ætatibus. Chronica Oroſii Presbyteri Hiſpanienſis de principiis orbis & urbis.

Oratio Syldi Regis cum Kalendario communi, in uno volumine.

Tractatus qui intitulatur de cura Reipublicæ & ſorte principantis, cujus procemium excitans ad labores & exercitium, incipit, cum me juvenem & immeritum, & Tabula ejuſdem tractatus, quæ incipit, quia felix propagator, cum tractatu modico de formis & ſemitis Reipublicæ utilius & facilius gubernandæ, qui incipit, prudentibus & induſtrioſis viris.

Tractatus de modo & regula Reipublicæ utilius & facilius gubernandæ, qui incipit, glorioſo & felici multi, cum regula ſancti Benedicti, in uno volumine.

Diverſi Auctores pro munetibus. Speculum puerorum. Synonyma æquivoca, lamentationes Poetæ novæ, verna Geta, Cato vetus, Teodolus, morale ſpeculum, novus Cato facetus, chartula ſub brevitate ſtili ruſtica Æſopus legerat, ut delectari allegoriſmis, ſpeculum Eccleſiæ, chartula adhuc, & facetus Æſopus abbreviatus a Phebo. Cyclus ſolaris auctus ſcorum pœnitens. Summula de ſumma. Summa dictandi de arte calculandi Muſa Vianenſis Labernitus qui incipit, pyerens, res rerum natura omne punctum Perſius.

Vita Mariæ Ægyptiacæ, & incipit, grates multimodis. Hec omnis in uno volumine, combinatu & combinatiteri propter memoriam Fratrum meorum bonæ memoriæ, duorum Theodrici Poes, & Gerardi dicti Hoechſtraet, Presbyterorum. Similiter cum in iſtis pateat ſcriptura illorum & munus & inſuper mea quæ inter ceteras minus decora, & ut diligentia & labor eorum ſciatur juvenilis.

De conſolatione Philoſophiæ Boetius ſcriptus de manu fratris Domini Gerardi. *

Nazaerdus de ſtatibus diverſis mundi & maxime de reprobatione. Biganus metricus quidam. Summula de ſecretis Curatorum cum quibuſdam proverbiis Philoſophorum, dialogus metricus, April. & Gantridi ſuper ſtatu Curiæ Romanæ, in uno volumine.

In dumo mea quam inhabitare conſuevi juxta cœmeterium ſancti Petri, quouſque de conſilio executorum meorum ſecurior & tutior in Eccleſia ſancti Pancratii vel alibi poterit locus eidem aſſignari, & habebit tres firmaturas de tribus diſtinctis clavibus, quarum unam habebit Decanus Pancratii pro tempore, 2 vero patronus Præbendarum mearum, & 3 Canonicus antiquior de fundatione præſentium.

Inter libros ſeu Codices hos quidam ſi extarent operi noſtro illuſtrando maxime circa Leydam, ejuſque atque alia Collegia cumprimis commodi ac utiles eſſent; uti *erectio Collegii op 't Hogelant*, ſive *S. Pancratii in Leyden. Diverſæ appellationes contra erectum vel proviſum exordium Collegii S. Pancratii*, &c. *Statuta Capitularia Collegii S. Pancratii Leydens.* Erectio Collegii de *Amersfordia. Privilegia conceſſa oppido de Zirczea tam per Epiſcopos quam per Archidiaconos ſuper captivitate Clericorum, aliaque his ſimilia.*

Scripſit porro ipſe Philippus *de ſorte principantium* libros elegantiſſimos, aliaque nonnulla edita Leydæ Ann. 1517. accuratiori editione dein recuſa Amſtelodami 1701.

Opera Philippi ipſius omnia Bibliothecæ Leidæ publicæ dedicavit *Janus Hautenus*, eidem Reipubl. a ſecretis cum politiſſima frontiſpicii inſcriptione, quam habes in Boxhornii *Theat. Holl.* pag 210.

Ad urbis mœnia duo etiam fuêre Cœnobia exigua & tenuioris fortunæ; *Agathæ* unum, *Mariæ Magdalenæ* alterum: utrumque inſtituti S. Auguſtini, primum ab urbe cum ampliaretur abſorptum, aliud in ſegetes verſum. S. Agathæ & D. Margaretæ ad urbis mœnia ædes.

"Anno 1460.* Pius II. dederat licentiam
"Miniſtræ, & ſociabus incolis Domus *St.*
"*Margaritæ*, in loco humido & bellorum pe-
"riculis expoſito propè portas Lugduni Batavo-
"rum Diœceſis Trajectenſis, ut ſe transferre
"poſſent ad ſalubrem & amœnum locum, di-
"ctum *Rodemburg*, intra metas Parochiæ Ley-
"derdorpenſis.

Sacellum adhæc olim Leydæ fuit ad pontem piſcarium, ubi piſcariæ mulieres, & capitis rei ſacrum audiebant. Dedicatio hujus Dominica poſt feſtum Joannis Bapt. Deſtrui illud cœptum 1567. 25 Jun. Aliud item *S. Huberti* in platea frumentaria proximè ad Pyrgum, ubi ejus hodiédum veſtigia, ubi & *S. Huberti* effigies ad frontiſpicium ædis viſitur. Sacella.

Xenodochia pridem Leidæ quinque. Xenodochia; S. Jacobi.

S. Jacobi primum, ad uſum pridem peregrinantium Compoſtellam, ſitum habens in foſſa *Steenſchuriana* ad Septentrionem, exadverſo loci *de Ooſterling-plaats* dicti. Ædes ſacras habebat cum faſtigiata turri, quæ etiamnùm ſuperſtat. A mutato regimine tranſiit id in porticum omnis generis pannorum, qua denſorum, qua tenuium. Modo, cum ædes ad pannos ampliſſimæ alibi ex-

* Ex L. Waddingi Annal. Comp.

tructæ

tructæ ſint, pannorum tramoſericeorum forum eſt, vulgò de *Zaey-halle*.

II. D. Virginis. D. Virginis alterum, fundatum Anno 1403. a *Nicolao Reingertſe*, ac *Machtilde van Zyl*, ejus conjuge ad ædis D. Pancratii foſſam, contrà *Pyrgum*, auctum exinde, & Orphanotrophio, a novâ Rheni foſſâ huc transvecto, adaptatum; Xenodochii ejus cenſu D. Eliſabethæ Xenodochio adſcripto.

III. S. Eliſabethæ. *D. Eliſabethæ* tertium in *D. Virginis Campo*, verſus portam Rynsburganam, ad latus *S. Urſulæ* Cœnobii, fundatum Anno 1428. a *Joanne Jacobo Cornenſe*, & *Catharina Teeden*, filii filia, ad uſum ægrotantium, infirmarum & egenarum vetularum, honeſtarum: ſtructum illud & fundatum tradidêre Senatui Leidenſi, atque Rectori & Rectrici Conventus *S. Margarethæ*, locato, ut jam diximus, verſus oppidi Leidenſis mœnia, A. 1435. 3. Aprilis, ea lege, ut dicti oppidi Moderatores viros honeſtos duos ac probos deligant, qui ædes haſce regant, & una cum Miniſtrâ, tanquam matre inſtitutâ, iiſdem proſpiciant. Ad Xenodochium hoc redactum ſub ortos tumultus *D. Urſulæ* vicinum Cœnobium: Anno 1583. 10. Martii leproſorum ædes, foris anteà ſitæ, eidem quoque additæ; ſic ut cenſus earum, atque *D. Eliſabethæ*, & S. Virginis Cœnobiorum in unum fuerint conflati.

IV. S. Barbaræ; *S. Barbaræ* Xenodochium quartum, ad veteris Rheni foſſam, ex adverſo moderni Orphanotrophii, cum conſpicua ac nitida turri lapidea, & Sacello, in quo ſtante avito Catholico cultu ſacra agebantur.

ejus oratorium, tranſactio circa ſacra, Extat charta vernacula, Ann. 1411. feria 6. antè S. Valentini diem ſacram, in qua *Fortunatus Theodori* filius, & *Florentius Hermanni*, Scabini oppidi Leidenſis perſpicuum faciunt, quod ipſos ad inſtantiam Sororum S. Barbaræ convenerint æditui S. Petri, ac Proviſores S. Barbaræ Cœnobii, & tranſegerint de quibuſdam Articulis ædes Sororum ſacras, ac feſtivitatem S. Barbaræ concernentibus;

WY *Foppe* Dirks ſoon, en *Floris Heerman* Schepenen in Leyden oerkonden, dat voor ons quamen die Godshuys meeſteren van St. Pieter, alſe *Claes Janſen Fop* ſoon, *Bartholomeus Ymenſen* ſoon, *Gerrit Ymens* ſoon, en *Floris Paadſen* ſoon, ende geliden, dat die Suſteren van St. Barbara hem goede bewyſinge gedaan hebben van vier pont, drie ſchellingen, en vyf penningen Hollants payement s'jaers met eenen Schepenen brieve, die hem. . . . Floris Heermans wyf ende Cathryn Dirck Loenen ſoons alſe Bewaerſters nu der tyt der ſuſterſchap voorſz. overgegeven hebben, elck met haers voochts hant, des ſullen die Godshuysmeeſters voorſz, of die het namaels weſen ſullen hier boven doen en bewaren alle alſulcke punten, als hier na geſchreven ſtaen:

In den eerſten ſullen ſy doen houden alle jaer op ſinte Barbaren dach volcomen hoochtyt, alsmen in dubbelden feeſten is ſculdich te doen, dat is te weten, des avonts te Veſperen, en op haren dach te Hoochmiſſe te laten dienen met ſulcken ornamenten, Eertsdiaken, Subdiaken, ende den Proviſoors, alsmen op St. Eliſabeth en op St Catharinen dach plach te dienen.

Item ſo ſullen die Schoolmeeſters met de Choralen van beyde ſyden van de Choor te Veſperen, te Metten, en te Hoochmiſſe komen, ende die Proviſoers ende Dienaers ſelve kieſen by den Cureyt, en deſe Hoochmiſſe ſelve doen op 't hooch autaer, ende deſe Miſſe ſelmen doen met drien. . . . met *Te Deum*, en met *Laudes*, en men ſal tot allen getyde feeſt houden metter meeſter organen, en met dat beſte wieroock vat, als gewoonlyck is, ende tot allen getyden ſalmen ſetten twee ſtalkeerſen opt hooch autaer. Voorts ſalmen tot allen getyden beyeren met alle de klocken, alsmen feeſtelyke mach.

Item men ſal een ſermoen doen onder die Hoochmiſſe van de H jonkvrouwe ſinte Barbara, des ſullen die Godshuysmeeſters geven den Cureyt thien groot, en daer voor ſal hy die veſper met die miſſe en dat ſermoen doen, of ymant die hy 't beveelt van ſynent wegen.

Item die Proviſoers des avonts te veſper, en des ochtens ter miſſe elcks twee groot.

Item die Diaken en Subdiaken elck twee groot.

Item die Schoolmeeſters te ſamen van de drie getyden voorſz. twaelf groot.

Item den Organiſt van de drie getyden voorſz. ſes groot.

Item de twee Koſters elck twee groote, daer voor ſullen ſy doen alſulcken dienſt, als tot der Hoochtyt hoort.

Voort ſullen die Kerckmeeſters alle jaer memory doen der Suſteren van St. Barbara voor levende en voor doode tot ſulcker ſtede, alsmen hem wyſen ſal in St. Pieters kerck, ende tot dier ſtede ſullen ſy doen ſetten vier ſtalkaerſen, ende deſe memory ſalmen doen des Sondags en Manendachs alle jaer na St. Barbaren dach, en men ſal geven des avonts des Cureyt, en ſyn medegeſellen, en den twee koſters elck vier penningen, desgelyck elck des ochtens vier penningen.

Item elcken Capellaen behalven die vier Dienaers voorſz. tot vier en twintich toe van de oudſte Capelryen elcks twee penningen des avonts, ende twee penningen des ochtens, die daer te memorie komen. Item alsmen deſe memorie doet, ſo ſullen die Kerckmeeſters tot dier ſtede, daermen die memorie doet, doen brengen in broode een pont Hollants payement, des ſullen die achte broode weſen van ene groote, ende die Bewaerſters van deſe Suſteren voorſz. ſullen dat broot deelen den armen, daer ſy meenen, dat het alderbeſt beſteedt is, ten ware dat die Suſterſchap verginge, ſo ſouden die Kerckmeeſters dat broot deelen in rechter aelmiſſe, als gewoonlyck is, en alle deſe pointen en ordonnantien voorſz. ſalmen van St Pieters wegen houden en voldoen tot euwigen dagen, t'ſy dat die Suſterſchap voorſz. vergaet of ſtaende blyft, ende waert ſake dat tot enigen by enige Kerckmeeſters van enige punten voorſz. verſuymeniſſe in geſchiede, dat Godt verhoeden moet, ſo ſal die Cureyt, of enich van den Capellanen jong of out, dit met recht mogen eyſchen op den Kerckmeeſters, als dat geeſtelycke dair of betaemt, desgelycks ſullen dat die Suſteren mogen eyſchen als voorſz. is. In oerconde deſen brieve beſegelt met onſe ſegelen, int jaer ons Heeren 1411. des Vrydachs naer St. Valentyns dach.

& immutatio. Porrò Xenodochium illud, cujus turris eâdem elegantiâ adhuc extat, hodie ſedes eſt Curatorum pauperum, & forum pannorum tenuiorum, vulgò de *Fuſtyn-halle*; partim etiam ovinarum pellium promptuarium.

Quin-

Digitized by Google

v. S Catharinæ;

Quintum & poſtremum, quod & alia vetuſtate, & ſplendore, & opulentiâ præcellit, eſt S. *Catharinæ* Xenodochium, in larga platea, vulgò de *Bree-ſtraet*, ad Rheni foſſam quæ retrò eſt extenſum.

ejus conditio;

Fundatio initium habuit a *Steenvoordana* familia, a qua & *Vicaria* illic erecta, & cenſus Xenodochio adſcriptus, ante annos quingentos. Extat enim inter cætera ejuſdem monumenta teſtificatio veteranorum oppidanorum juramento firmata, quæ hi orta inter Dominum *Joannem Steenvoordium*, & Curatorem ac *Commendatorem ædis Teutonicæ Trajecti*, *Jacobum Vuitten-Enginm* ob ejuſdem collationem contentione, apud Prætorem, Scabinos & Senatum Leidenſem, Anno 1368. Dominica poſt Kalendas Majas profitentur, quod *Steenvoordiani ac eorum majores Xenodochium hoc primùm fundârint ex bonis ſuis*, &c.

Illic pridem adſervabatur vetus in pergameno codex, in quo annotatæ priſcæ ejuſdem Tabulæ; & præ reliquis tranſumpta duarum litterarum antiquarum; primum & vetuſtiſſimum eſt oppidi Leidenſis Rectorum, Anni 1388. continens

Statuta.

ſtatuta quædam ejus Xenodochii; inter hæc, " ut duo tantùm miniſtri & miniſtræ illic ſedem " habeant: ut non duæ, vel plures ſorores aut " fratres ſimul ad contubernium admittantur: " quibus veſtibus his, qui ædium illarum im- " pendiis veſtiuntur, induendi ſint, " & alia plura.

Alterum eſt Diploma Privilegii ab Alberto Bavaro, Holl. Comite xiv. Aug. Anno 1401. conceſſi, quo continetur confirmatio ſtatutorum & legum a Senatu ſancitarum, vel ſanciendarum, ad ſuſtentationem & profectum ejuſdem.

Sacellum S. Catharinæ, ubi ejus Reliquiæ.

Ex quo & perſpicuum eſt ædes illas diu ante Ann. 1388. ſtructas & fundatas fuiſſe. Quod & evincit dudùm ibi conditum Sacellum *S. Catharinæ* * ſacrum, & turris ejus ex toſo pervetuſta.

Turris,

In oppido Leidenſi, ex Henr. Thaboritæ *Chron.* lib. 7. c. 5. *circa hæc tempora Reliquiæ, ut creditur, B. Catharinæ Virginis in Hoſpitali quodam recondite erant.* Has nuncii Hoſpitalis ad diverſas Eccleſias conferebant; fortè ut ex oblationibus fidelium hinc provenientibus emolumentum caperet Xenodochium.

Capellanus proprius,

Innocentius ejus nominis V. Pont. Max. Sacello huic ad ſupplicationem Rectoris & Fratrum *Hoſpitalis* illius indulſit, ut *Capellanum*, quem ex cenſu ſuo alere parati erant, *proprium haberent, qui eis divina celebret, & miniſtret Eccleſiaſtica Sacramenta.* Diploma, cujus tranſumptum in ædibus Rectorum illic adhuc hodie viſitur, hujus eſt tenoris;

INNOCENTIUS, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto Epiſcopo Trajectenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: dilecti filii, Præceptor, & Fratres Hoſpitalis pauperum de Leyden, Trajectenſis Diœceſis, nobis humiliter ſupplicarunt, ut cum ipſi in eodem Hoſpitali Capellam habeant, habendi Capellanum proprium in eadem qui eis divina celebret, & miniſtret Eccleſiaſtica Sacramenta, maximè cum paráti ſint de bonis propriis eidem Capellano ſufficientes redditus aſſignare, eis licentiam concedere dignaremur: volentes igitur qui loci Diœceſanus exiſtis, in hac parte deferre diſcretioni tuæ, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eiſdem Præceptori & Fratribus facientibus quod debent, ſi expedire videris, poſtulata concedas ſine juris præjudicio alieni.

* De S. Catharina, ejus cultu ac Reliquiis; vide vitas SS. Baillet ad 25. diem Nov.

Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno primo: in cujus teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum ipſo die S. Agathæ Virginis, hora tertiarum, vel quaſi, Anno Domini * 1368.

Decanus & Capitulum Pancratianum Leidæ, ad inſtantiam ejus urbis Conſulum Tabulas haſce Pontificias legitimè diſcuſſas, ratas habuêre ſequenti teſtimonio;

UNIVERSIS præſentia viſuris, Nos Decanus & Capitulum Eccleſiæ S. Pancratii de Leyden, Trajectenſis Diœceſis, recommendatione præmiſſa facimus manifeſtum, quod Nos indicto ad hoc Capitulo, ad inſtantiam diſcretorum virorum Conſulum & Burgimagiſtrorum oppidi de Leyden vidimus, legimus, & manibus noſtris tractavimus litteras vera bulla plumbea, & filo canapis ſolito more bullatas, SS^mi in Chriſto Patris ac Domini, Domini Innocentii, divinâ providentiâ Papæ V. non cancellatas, non abolitas, nec in aliquâ parte ſui vitiatas, ſed ſanas & integras, ac omni prorſus, ut primâ facie apparebat, ſuſpicione carentes, tenorem qui ſequitur de verbo ad verbum continentes.

Innocentius Epiſcopus, ut ſuprà.

Dein conceſſum Xenodochio cœmeterium, juxta pacta ex Charta Ann. 1421. die S. Luciæ cum Magiſtratu inita, & *Suedero Kubbinch*, Commendatore domus Prov. Ultrajecti, Fratre Ordinis Teutonici, & Domino *Simone*, *Joannis filio a Naeltwyck*, Commendatore & Curato S. Petri oppidi Leidenſis, hujus tenoris, & Cœmeterium ei conceſſum.

SCHOUT, Schepenen en Rade der ſtede van Leyden, doen condt allen luyden; dat wy overdragen zyn met Heer *Sweder Kubbinck*, Lant-Commanduyr van Utrecht, Broeder der Duytſchen Ordre, ende met Heer *Simon* Jans ſoon van *Naeltwyck*, Commanduyr en Cureyt tot St. Pieters tot Leyden, Broeder der Ordre voorſz. van ſulcken pointen, als hier na beſchreven ſtaen. Eerſt ſo hebben Heer *Sweder* Lant-Commanduyr, en Heer *Simon* Commanduyr en Cureyt voorſz. by conſent en rade des gemenen Capittels, dat geleyt was te Thiel in jegenwoordicheyt der Commanduyren, die in dat Capittel vergadert waren, ende die gemeene Broeders des Convents der Duytſcher Oerden van *Thiel* geconſenteert en hengeniſſe gegeven hebben, dat men wyen ſoude dat Kerckhof van St *Catharinen* Gaſthuys te Leyden, behoudelyck ſulcke punten te geſchieden, als hier na volgen: Eerſt dat men op dat Kerckhof voorſz. niemant begraven en ſal, dan die van armoede ſieck in 't Gaſthuys voorſz. comen, en van armoede daer in ſterven, hier mede zyn uytgeſondeert, die in andere manieren in den voorſz. Gaſthuys woonen, en daer in ſterven, want die ſal men in hare Parochie-kerck t'ſint Pieters graven. Voort ſo ſal men niemant anders op den voorſz. Gaſthuys Kerckhof begraven, dan die arme en ſieke als voorſz. is. *Item* ſo ſullen die Heeren van St. Pieters Kercke, als die Commanduyr of Cureyten zyn geſellen van Duytſchen Ordens wegen, die ſiecken aldaer die Sacramenten miniſtreren uyt St. Pieters Kerck, als gewoonlyck is, en begraven die doden, als gewoonlyck is, en niemant anders, ten ware of die Commanduyr of Cureyt enen anderen dat bevolen van zynen wegen, &c.

* *Error hic ſæc ſeculo; cum Innocentius V. jam Anno 1276. deceſſiſſet.*

Viri illuſtres ac eruditi, quos Leida dedit.

GUILIELMI, Comitis Holl. ejus nominis II. Romanorum Regis, ac filii ejus Florentii, Comitis Holl. ejus nominis V. Leidæ natorum, & in D. Petri æde artificioſiſſimo in baptiſterio ablutorum, *Bat. Sac.* parte Iª, & jam adhuc ſub *Leida* mentio habita.

PETRUS DE LEIDIS, proximè a nobis memoratus eſt, ſub D. Petri fundationibus. Philippi à Leidis ſub *S. Pancratii* Eccl. & alibi mentio.

GERARDUS DE LEYDIS, *Vicariarum* aliquot, in D. Pancratii Eccleſia, ut jam meminimus, fundator.

*JOANNES GERBRANDI DE LEIDIS, qui ſub Maximiliano Imp. ſub-Prior, dein etiam, ut opinio eſt, Prior fuit Cœnobii Carmelitani Harlemenſis, famam potiſſimùm conſecutus eſt editis Epiſcoporum Traj. & Holl. Comitum Annalibus, cui operi decennium totum impendit. Ordinis quoque ſui Hiſtoriam libris x. complexus eſt; demùm condidit Annales Abbatum Egmondanorum, ab Ant. Matthæo Anteceſſore editos & notis illuſtratos. . . . Vivere & ſcribere deſiit Anno virginei partûs 1504.

PETRUS BLOMMEVENNA, Leidenſis Batavus, pueritiæ egreſſus annos, ac litteris humanioribus non leviter tinctus, Anno ſalutis CIↃ CCCC LXXIX. ætatis XXII. mundo nuntium remiſit, & Carthuſiæ Colonienſi nomen dedit; in eaque annos ferè quinquaginta vixit, ac vitæ religioſæ, innocentiæque verè Chriſtianæ exemplo omnibus fuit. Præfuit eidem Prior, ac Viſitator Provinciæ Rheni annos novem ac viginti, & obiit Ann. D. CIↃ IↃ XXVI. pridie Kalend. Octobris, ætatis ann. LXX. Profeſſionis XLIX.

PETRUS MARNEFFIUS, Leidenſis, primùm Cyſonii Canonicus Regularis, dein Carthuſianum inſtitutum apud Audomarum amplexus, ejus Ordinis Primas, vulgò *Generalis*, creatus XXV. obiit Anno 1546. ut ex monumentis Carthuſianorum Cyſonii prodidit Joan. Buzelinus, Cameracenſis, lib. 1. *Gallo-Flandriæ* cap. 19.

JOANNES GERARDUS, Leidenſis, Sororum Abcoudaſum ibi Rector, Aº. 1544. peregrinationem in Terram ſanctam ſuſcipiens, totum illum tractum, & quæ in illo viſu vel auditu digna, ſcripto conſignavit, teſte in ſua *Paleſt.* deſcriptione Chriſt. Adrichomio.

GERARDUS TUNINGIUS, Lugduno-Batavus, rara & incredibili ingenii facultate ſex menſibus Linguam Latinam edoctus, triennio aut quadriennio vix integro omnem ſtudiorum curſum feliciter abſolvit, cum ad ſtudia primùm acceſſiſſet anno ætatis ſuæ unde-vigeſimo. Jus in Academia patria cum magna celebritate docuit, eique Joſephum Scaligerum ab Henrico Magno impetravit.

Bruxellis autem, quò animi cauſâ ſe contulerat, Anno 1610. cum magno ſuorum dolore animam exhalavit, annos natus 46. ſepultus illic in *S. Catharinæ*, cum honoris ſui titulo & Epitaphio, quod ei Joannes frater poſuit.

HENRICUS BRUNO, civis Leidenſis, ex honeſtis parentibus & conſanguineis, Dni *Florentii* devoti Presbyteri & *Vicarii* Eccl. Davent. diſcipulus, *Luberti Berneri* in congregatione Daventriæ collecta Socius, de quo mira narrat Thomas a Kempis in vita ejus, quam deſcriptam habes Tom. III. Oper. Thomæ a Kempis pag 98, &c. inter cætera:

Magnæ devotionis & ſanctæ ſimplicitatis virum, nec non Angelicæ puritatis Sacerdotem, prætenire non debeo: Sed ipſius primordiali Socio atque præcordialiſſimo Compresbytero D. Luberto conjungere placet, & aliquid in ejus laudem proferre. Ipſe eſt Dominus *Henricus Bruno*, ſodalis D. Luberti, Deo dilectus, & hominibus acceptus, omnibus benignus, nulli oneroſus. Hic in Hollandia natus, civis fuit Leydenſis civitatis, ex honeſtis parentibus & conſanguineis. Sed nihili æſtimans ſæculi divitias & honores, amicorum vitavit aſpectus, quæſivit Dominum in tempore juventutis, & uſque ad ſenium adhæſit illi corde perfecto. Manſit autem in obedientia in domo Domini Florentii cum omni humilitate & manſuetudine multa, audiens confeſſiones devotorum, & celebrans miſſas ſuas cum magna devotione & reverentia, ſine cura temporalium rerum, vivens in tranquillitate & ſimplicitate cordis, atque inter fratres converſans ſine querela, teſtimonium bonum habens in tota Daventria, notus apud religioſos in pluribus locis, ſicut verus Iſraelita abſque dolo & nequitia, tanquam columba ſine felle, præditus ſingulari innocentia vitæ. Oculi ejus ſemper ad Dominum, & ubicunque ſolus eſſe potuit, ab oratione & devota meditatione non ceſſavit. Migravit autem ab hoc ſæculo piiſſimus Sacerdos, Anno Domini 1459. in craſtino ſancti Bartholomæi Apoſtoli, circa undecimam horam diei, ipſo die ſancti Gregorii Epiſcopi Trajectenſis. Sepultus eſt autem in cœmeterio ſanctæ Walburgæ Virginis, apud collegium Canonicorum in Zutphania.

CORNELIUS PETRUS Leidenſis, Medicus, Græcè doctus, ſcripſit *experimenta & antidota contra varios morbos, & de rebus occultis in natura mirandis.*

CORNELIUS SWANENBURGIUS, J. C. & Leidenſis apud Batavos, natus Anno 1574. die 12. Septembr. quinque ante Academiæ diem natalem menſibus, puer admodum à patre optimis præceptoribus traditus erudiendus, optimam queque de ſe ſpem ad altiores ſcientias præbuit, laboremque ſuum ſtudio Juris Leidæ ac Duaci impenſum ejuſdem Leidenſis Academiæ Curatoribus ita probavit, ut Ann. 1597. publicum profitendi munus adhuc juveni impoſuerint: quam provinciam totis annis 33. ſuſtinuit. Scriptorum nihil reliquit, præter libellum,

De Jure accreſcendi, Leidæ editum, 1633. 12. Pro funere eum laudavit *Pet. Cunæus*, J. C. Leidenſis Ann. 1630. die 17. Maii.

JOANNES BANCHEMIUS, quem Ann. 1540. mater eruditionis Leida edidit, ejus Academiæ Curator, &c.

ADRIANUS MATHENESIUS, quem alterum Muſarum Antiſtitem Lugdunum ſibi peperit, Joannis Viri primariæ nobilitatis filium, *Mathenenſis* & *Opmeeri* Toparcham, Academiæ Leidenſis Curatorem, &c. De utroque, aliiſque eruditis viris, vide *Almam & Illuſtrem Academiam Leidenſem*: Ex eo libro diſcimus, quod ad inaugurationem Academiæ hujus *epulum magnificum Magiſtratus urbanus dederit in domo Naeldwicena*, Curiæ civicæ adverſa, *dieſque inter feſtos poſitus* ſit.*

FRANCISCUS DUSSELDORPIUS, Patricius Batavus, ex caularum Patrono, ſeculi pertæſus, initiatus Sacerdos, Canonicus ad S. Salvatorem Ultraject. a Sasboldo Anno 1608. creatus, juxta litteras, quas teneo autographas,

* Val. Andr. in Bibl. Belg. Boxh. in Th. Holl. Orlerius, & alii.

* De famigerato Anabapt. Rege, Joanne Leidenſi, & claris Pictoribus, quos Leida dedit, vid. Orler. 1. part. p. 331. &c.

& facundus Eccleſiaſtes, timore vano correptus, patriam deſerit.

Coloniæ ſedem figit, ubi dirè excruciatus ab Hecuba ancilla, quam patienter fert, & patientiâ ſuâ vincit, ſanctè moritur apud Ubios ſcriptis clarus, a Valerio Andreâ, aliiſque mirè laudatus.

De eodem Duſſeldorpio, *Necrologus Eccleſiæ Batavæ*, hoc compendio tulit Elogium;

Magnus Franciſcus Duſſeldorpius, J. U. L. ex Advocato Curiæ Hagienſis, Advocatus Curiæ cœleſtis Ultrajecti, per annos plures V. G. obiit Coloniæ 21. Martii 1630. Cetera vide *Bat. Sac.* p. 262.

Catholicos fideles Leidæ poſt defectionem, ultra ſex millia, inter quos multi divites ac patricii, ſuperſtites curabat, R. Dominus, *Paulus de Goede*, Lugduno-Batavus, Vicarius perpetuus ibidem ad S. Mariam, de quo jam meminimus. Additus ei ſocius, *R. D. Arnoldus*, vulgò dictus *Heer Arve*, qui ædes propè ergaſtulum incolebat, cui & aliquantiſper prædictus *Paulus* cohabitavit; ambo talari dum viverent tunicâ, ſervato priſtino more, incedentes.

Poſter. temporis Paſtores,

Verùm his ſenibus & effœtis ſuffectus,

RUMOLDUS MEDENBLICKIUS, Sr. Theol. Licentiatus, inſtitutor juvenum, Roterodami operarius, Leidæ Paſtor, & Archipresbyter, Canonicus Ultrajectinus, forás etiam excurrere ſolitus, ubi *Ant. Plactius* &c. de quo infra, ei adjutor. Eruditus vir, literarum commercium habuit cum *Aub. Miræo* &c. datarum *Bat. Sac.* part. 2. p. 264.

Ad ædes *Buytewegtii*, prædivitis oppidani Leidenſis, Leidæ captus & proſcriptus, Ultrajectum, dein Delphos ſe recipit; *Muſis* Martyrium, & ſuam captivitatem deſcribit, & Delphis defungitur, 19. Nov. Ann. 1642.

Ei in Paſtoris & Archipresbyteri munus ſuffectus,

REINERUS MERCATOR, Embricenſis, Colonienſis Theologus ſub *Leonardo Mario*, *Ant. Plactio* ſtudiorum Collega, Sac. Theol. Lic. Goudæ *Petro Purmerentio* primùm Vicarius, dein Leidenſis Paſtor, & Archipresbyter, ac Vicariatûs Ultraj. Aſſeſſor, Leidæ ſubmiſsè & tenuiter vixit, atque ex peſte occubuit. Hunc enim diem ac annum morti ejus aſſignat Necrologus *Eccl. Bat.* hoc ei inſuper tributo Elogio;

Admodum Reverendus Dominus, Regnerus Mercator, S. Theol. Lic. Paſtor Leidenſis, in peſte poſuit animam ſuam pro ovibus ſuis 20. *Septembris, Anno Dom.* 1635.

Cujus laudis encomium, & ſcripta a Waſſenbergo, Valerio & Authore *Bat. Sac.* p. 265. celebrantur.

THEODORUS SCHENDELIUS, Ultrajectinus, Col. Theologus, doctrinam S. Auguſtini profeſſus, *Reinero* in animarum curâ, durante etiam peſtiferâ lue, ſuccedit. Fuit Leidenſis ac Rhenolandiæ Archipresbyter, atque Vicar. Ultraj. Aſſeſſor, a doctrinâ, zelo, & munificentiâ plurimùm laudatus, *Henrico Graftio* a Confeſſionibus, Leidæ mortuus 12. Aug. 1652.

HENRICUS VANDER GRAFT, Patricio ſtemmate, ex patre *Jacobo vander Graft*, matre *Beatrice vander Hal*, Lugduni-Batavorum oriundus; Avo ex matre, *Henrico Egberto vander Hal*, Leidæ, ut jam diximus, Conſule, &c.

Adoleſcens, ſpecioſus formâ aliiſque naturæ & ingenii dotibus præcellenter ornatus, Sylvam-Ducis ad liberalium artium ſtudia proficiſcitur. Sed dum reduci elegantem ac divitem ſponſam deſtinat frater ſenior *Jacobus*, eam renuit HENRICUS; cùm enim Sylvæ-Ducis è Cathedra egregiè dicentem & moventem his Chriſti verbis audiſſet Pat. Capucinum, *Veni, ſequere me*, tanquam alter Antonius, ſeculo ex tunc valedicere ac Deo famulari ſtatuit.

Quare unà cum duobus ejuſdem animi & inſtituti ſodalibus, *Bernardo* ſcilicet *Hoogwervio*, & *Henrico vander Hal* cognato ſuo, iter meditatur Lovanium, cœleſte quod conceperat conſilium perfecturus; ſed dum admitti ad ſodalitium Capucinorum poſtulat, & votum ob gravem jam olim contractam herniam aſſequi nequit; Eja, extra clauſtrum, inquit, Capucinorum vitam vivamus ut Capucini. Itaque in vicinis Clauſtro eorum ædibus; *Emmaus* dictis, cum prædictis duobus ſodalibus ſub diſciplina *Nicolai van Santen*, religioſiſſimi quidem, ſed maximè rigidi Sacerdotis, Leidæ progeniti, ſe collocat.

Alteri dein vitæ myſticæ inſtitutori ſubditur; S. Theologiæ interim incumbens ſub celeberrimis ejus ævi S. T. Doctoribus. Peſtilentiæ lue Lovanii graſſante, domum cedit inſtitutori ſuo Patri *Joanni Evangeliſtæ*, ac in Hollandiam proficiſcitur; ubi a gravi morbo mirè ſanatur per hujus inſtitutoris ſui preces, ſtupentibus Medicis. Sacris initiatus, ac in patria degens, notitiam contrahit cum altero ejuſdem Inſtituti myſticæ vitæ ſtudioſo, Patre *Bonaventurâ*. A precum & ſolitudinis cultu dictus *Pachomius*, non pietati tantùm ſtudet, ſed & proximi utilitati conſulit. Deſtinatus ad *Langeraracenſem* curam, nil de aſpera vivendi ratione remittit: innumeras interim moleſtias devorare cogitur. Sed laborum injuriarumque patientem, & inimicos diligentem, ac malefactoribus benefacientem; cœleſtibus donis Deus remuneratur. Contractâ herniâ ac hydropiſi cedit *Langerarienſi* curâ, & ad Raebaclis myſticos amplexus regreditur, divinis recreatus ſavoribus. Rhenolandiæ Decani munus interim magnâ ſollicitudine, induſtria, charitate & benevolentiâ exercet. Nova munia ſibi oblata reſpuit; quin potius propria in aliorum humeros detorquet.

Sic curis liber omnibus, ad æternitatem ſe ſecurius comparat, beneficentiæ & communionis memor, cum talibus *hoſtiis* promeretur Deus. Orationis interioris præcepta & exercitationes judicio SS. Theol. Doctorum ſubmittit. Doctrinam circa gratiam Chriſti, tanquam pietatis radicem, a coævis Paſtoribus traditam, antè obitum profitetur, ac deflet diſciplinæ ſuæ errata, D. Caroli præcepta ſedulò commendans.

Morbo correptus, precatur ne quid intemperatè proferat, ac graviter lectulo adſtantem monet T. C. cui mortuus, ſi dicto ejuſdem fides, apparuit.* Funus defuncti gravem odorem minimè ſpargit; ad quod omnis generis infantes ſaccharo mellitas pultes, ex teſtamento ipſius ad ſatietatem comedêre. Dein in crypta apud Warmoodam apponitur. Defuncti lucubrationes, myſtica quædam, ut jam monuimus, poſt ſe reliquit, monumenta ſermone vernaculo, nunquam prælo excuſa.

Catholicis Leidenſibus defuncto *Schendelio* tanquam Paſtor inſervit,

CORNELIUS VELTHOEN, dictus *Patricius*, Zutphanienſis, Sacræ Theol. Licentiatus, eximiæ Doctor ac Profeſſor Coloniæ, qui & oppidi Leidenſis ac Rhenolandiæ tractus a *Jacobo La Torre*, Archiepiſ. Epheſino, in defuncti *Theodori Schendelii* locum conſtitutus eſt

* Placidè gravis annis ac meritis decedit 16 Jun. 1694. æt. 83. a Kaat. Eph. pag. 187.

Ar-

Archipresbyter. Anteà Paſtorem egerat Ultrajecti. Vir ſedulus, pius, eruditus, gratiæ Jeſu Chriſti ſtrenuus aſſertor.

[b] Sed non diu Lugduni moratus, Coloniam denuo migravit; [c] ubi Profeſſor ac Seminarii Hollandici apud Ubios Præſes, ad Superos emigravit 7. Maji Anno D. 1685.

Varii ei diſcedenti dati ſucceſſores,

THEODORUS BLOCKHOVIUS, Culenburgius, S. T. L. indè *Pulchernæ* apud Grudios Præſes.

JACOBUS VERHAERIUS, dein variis locis Paſtor, de quo alibi.

BARTHOLOMÆUS VELDENUS, inde Paſtor Noordvicenſis, de quo ſub Noordvico.

Huic, Leidenſibus minus gratis, & hinc exiguo illic tempore morantibus, ſuffectus,

CORNELIUS DUCKIUS, S. T. B. Form. Dordraco, ubi antea Paſtor, proſcriptus. Aſſignato ei ex cenſu Eccleſiæ hujus ſtipendio, ad montem Eltenſem prope Embricam migravit, ubi *Vicarium* ejus veteris ac Prænobilis Cœnobii agens, grandævus ætate [d] obiit 10. Februarii Anno 1693.

Paſtori Duckio, Leidæ aderant,

FRANCISCUS DE HEERE, Cænomanenſis Gallus, S. T. B. qui ad vicinos quoque pagos excurrebat, & primus Paſtor fuit in *Oeſtgeeſt*, *Valkenburch*, *Rynsburg*, & utroque *Catwico*, defunctus Leidæ 8 Nov. Anni 1676.

GERARDUS VAN HEUSSEN, ex patricia & conſulari familia in eadem urbe oriundus, Juris Utriuſque Doctor; ſed fere ſibi vivens, Delphis defunctus eſt ſub Annum 1688.

PETRUS HUGENS, S. T. D & a S. Congregatione *de Prop fide*, cujus Collegii fuerat alumnus, eò directus, ut Walonibus deſerviret 1649 28 Aug. in plena Congregatione Archipresbyterorum tractûs Ultraj. præſidente *Jac. La Torre* Illuſtriſſimo Epheſino decrerum, &c.

GUILIELMUS BOUQUET, Dordracenus, Colon. Philoſophus & Theologus, Philoſophorum illic inſtitutor, ex Vicario *J. Schadæo*, Delphis, Leidenſium fit Paſtor difficillimis adhuc temporibus. Oratorium primus ibi magnificentius extulit, ubi diebus ſacris ſermones fundere erat ſolitus; tenacis memoriæ magis quam præſtantis judicii ac delectûs in libris ſcrutandis, Regularibus, queis aliquando minus affectus, poſtmodum favit impenſius, in Cleri fautorumque injuriam. Senex contractus arthritide, ex linguæ paralyſi defungitur, non mandans de domo ſua, 9. Dec. Ao 1706 relinquens Doctrinæ & Poëticæ ſcientiæ, quam utcunque callebat, monumentum, Flandricum libellum, *Het Geeſtelyck Tyd verdryf*, metro vernaculo conſcriptum.

Annuum cenſum in egenos per Myſtarum manus diſtribuendum teſtamento reliquit.

Ad curam ejus interim admiſſus, cui in vitâ non male affectus fuerat,

LAMBERTUS RHENENSIS, Weſopenſis, Theologus Lovanienſis, &c.

Alterius Oratorii, Archipresbyteri *Pachomii* ſtudio erecti, Paſtores,

HENRICUS SNELLIUS, Monsfortienſis. Diſcedentis ob phtiſicum morbum loco mox ſuffectus,

ERASMUS VAN DEN BROECK, San-Trudonenſis, Sacellanus antea in nobili arce Poelgeeſtinâ, qui & Paſtorem ad tempus egerat in portu Delphenſi.

[b] *Relat. Rom. ac La Torril.*
[c] *Necrologus Eccl. Bat.*
[d] *Ibidem.*

In patriam remeanti, menſe Junio A. 1676. ſuffectus poſt biennii ferè moram,

JOANNES DOBBIUS, S. T. B. Hagæ-Comitis, ex operaria, honeſtâ tamen gente natus, parentibus Arminiano ritui addictis. De cæno iſto emerſus, Linguamque Latinam cum ingenio valeret edoctus, Lovanium ad Philoſophiæ ac Theologicæ ſcientiæ ſtudia mittitur. Indè evocatus ut utilem operam in patria navet, Paſtor primùm conſtituitur in vicinâ *Soeterwoudâ*: verùm cum ſcientiâ & dicendi facultate egregiè polleret, Leidam vineæ iſti excolendæ deſtinatur.

Creſcente fidelium numero, additur ei adjutor *Theodorus Cockius*. Muneris interim pertæſus *Dobbius*, Paſtoralem curam Swollis, mortuo *Bernardo van Someren*, adit, annuentibus Eccleſiæ Rectoribus; undè poſt annorum aliquot decurſum in *Wedderen*, celebre Carthuſianorum apud Weſtphalos Cœnobium, ſe recepit; indè Kalcariæ apud Clivios *Prior* Carth. conſtitutus, illic migravit ad Dominum. atque animarum

Dobbio Swollas miſſo, Eccleſiæ ejus curam ſuſcipit, ut Paſtor, qui antè tantum Vicarius,

THEODORUS COCKIUS, Ultrajectinus S. T. D. Rom. in Urbem ob cleri cauſam ablegatus: inde eodem adhuc anno feliciter reverſus, poſt varia dein fata, quæ *Bat. Sacr.* part. 2. p. 270 & 523. & ſeq. recenſita habes, Romam altera vice appulſus, *Sacelli ſecreti inſignis Baſilicæ S. Laurentii in Damaſo, nec non S. Anaſtaſiæ in Urbe Canonicus creatus, ac SS. D. N. Clementi XI. a ſacro Limbo datus*, librum in 4. nomine ſuo evulgari ſivit, ſub titulo: *D. Petro Codde, ſive Coddæo Arch. Seb. in Hollandia ac Fœderatis Provinciis Vicariatus Apoſtolici poteſtate potito, functo ac defuncto &c. Romæ* 1715. multo ſtudio hactenus *P. Coddæi* fautoribus occultatum. Poſt *Theodorum Cock* gregem eum curavit Curatores

ARNOLDUS VOORN, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis, Hagæ-Comitanis Paſtoribus anteà adjutor. Quo inopinatò ex morbo apoplectico Ann. 1705. 19. Maii rapto de vitâ, poſt moram temporis prolixam, Gerardo Potkampio, Apoſt. Vic. approbante eò acceſſit,

JACOBUS FRANC. DE BROEDER, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis. Eo verò ſponte curam abdicante, ædes manſêre occluſæ; donec ad eaſdem Anno 1712 vergente ad finem, admiſſus ſit,

ADRIANUS DE ROVER, Ultrajectinus, Coll. Urbani alumnus, & S. T. illic Doctor. Eo illic mortuo:

JOANNES NANNING, 's Gravelandus, Colon. Theologus; atque eo Weſopum ad vacantem ibi Paſtoritiam curam migrante,

SIMON FERDINANDUS MELCHIOR, Embricenſis; ejus antè, uti & unius e Groninganis Paſtoribus, adjutor.

Tertium Leydæ oratorium, probante Vicario Apoſt. crexit *Hugo Fr. van Heuſſen* Hagæ-Comitinus, Sac. Theol. Lic. cui hoc unicum votum eſt, ut nomen ejus conſcribi poſſit in cælis.

Præter Paſtores de Clero, dudùm Leidæ, juxtà Leges & Conventa, quæ *Concordata* vocant, deſerviêre Religioſi duo *Ordinis S. Franciſci de Obſervantia*, *duo Patres Societatis* (uſque dum totâ Hollandiâ ſub Ann. 1708 pulſi ſunt) *& unus Ordinis S. Dominici*, *cui ſimiliter adjungi poteſt ſocius*.

Carmelitæ diſcalceati duo, pro Gallis & Walonibus unus, Flander alter pro Flandria, ſeriùs his præter *Concordata*, Leidam introiêre.

LEIDERDORP,

Leiderdorpiæ priſcum nomen, ſitus,

In Diplomate Baldrici, Traj. Epiſcopi, Ann. 943. per *Lietdorp*, juxta Altingium deſignatus, pagus ad Rheni ductum medio Leidâ lapide ſub civitatis ejus ab Anno 1597. officio, Parochialem pridem habebat Eccleſiam, ab Epiſcopali Sancti *Michaelis* Capella, quæ Ultrajecti erat, dependentem; cujus collatio pertinebat ad Traj. Epiſcopum. Sic enim de ea legimus in *Statutis* Eccl: Traj. MS. " Capella Sancti Michaelis Epiſcopalis, quæ habet Eccleſiam Parochialem " in Leyerdorp, Traj. Diœceſis, ad proviſionem pertinet Epiſcopi, quam niſi uni ex Canonicis noſtris conferre non poteſt; & iſte cui " collata fuerit, tenetur eſſe Sacerdos, non propter Eccleſiam, ſed quia eſt Capellanus Capellæ Epiſcopalis, & de hoc eſt Statutum " quod ſequitur ſuper *Perſonatu de Leyderdorpe* per . . . . Joannem Epiſcopum Ann. 1328. feria 3. poſt Aſcens. " Joannes &c. Vacante etiam Capella Sancti Michaëlis adminiſtratio ipſius bonorum, & Eccleſiæ in Leyderdorp ad Epiſcopum pertinet. " Ex prædictis Statutis quoque Canonicus hic, per ſe, vel per Vicarium a ſe Epiſcopo præſentandum & ab Epiſcopo electum, Eccleſiam Leiderdorpianam curabat.

Parochia, Divi Tut. Collatores,

S. Michael Archangelus ejus Eccleſiæ Divus Tutelaris erat. Unde in vitro affabrè picto ejus ibi haud ità pridem adhuc viſebatur effigies. Huic, ex Relatione Rom. Epheſini Archiepiſcopi, jungendus Sanctus Martyr *Pancratius*.

antiqui ævi Paſtores,

GYSBERTUS DE WALENBURCH, Paſtor in Leiderdorp, ex Tabulis Joannis Verneburgi, primus Præpoſitus fuit Collegii XXIV. Canonicorum ac Decani in Eccleſia D. Pancratii Leidæ fundati, unuſque è fundatoribus ſimul cum Magiſtro Philippo à Leidis, ut modò vidimus.

D. JOANNES, *Gerardi* filius, Paſtor in Leyderd. ſub Ann 1494

Ann. 1495. Dnus GERARDUS JOHANNIS HUGENS, Paſtor in Leyderdorp, ex veteri Charta vernacula, qua hæc donatio facta Eccleſiæ Leyderdorpianæ . . . *Item oude Henrick van der Does beſette op enen werff gelegen by der kercke tot Leyderdorp by* Johan Hugens *in Uiterdyck den Pape, die de kercke regeert, alle jaer* 12. *penningen goedts gelts, ende den Coſter* 6. *penningen goedts gelts.*

In de onderreeckeningen van vrouwe Machtelt, inquit Buchelius, *wordelke penning gerekend op twee ſchellingen Hollands, makende nu twee blancken; dan by tyden van oude* Henrick *voorſchreven, was het werk byna* 50. *jaer voorgevallen, vermoede deſelve niet hooger dan een blanck gerekend te ſyn, weſende nu juyſt de eſtimatye van een Engelſchen penninck.*

Vicaria,

In Paroch. hac Eccleſia *Vicaria*, atque officium perpetuum ad altare *S. Mauritii*, A. 1372. *Philippus Jacobi* Vicarius ibi perpetuus. Ad officium, iſtud certo modo vacans, inſtitutus eſt Ann. 1574. *Mr. Gerardus Hoogſtraten*, J.U.Lic. Leod. Diœc. Clericus.

Vicarii.

Priſcæ, ac Nobilium Arces.

Arces circùm Leiderdorpiam palmariæ pridem erant *Roomburch*, antiquiſſima, quaſi Romanorum Burgum [a]. *Doeſa*, a cognominis fluminis præterlapſu nomen ſortita. *Steeneveldiana* iv turribus, ut incolarum fama eſt, olim conſpicua, a Joanne Bavaro Leydam obſidente A°. 1420. deſtructa, a *Gerardo Henſſenio* ſub priſcis ruderibus pro parte reſtituta.

Syla ei adverſa, olim prænob. Sylianæ ſtirpis ædes hæreditariæ, ab eodem Bavaro dirutæ, emptione ad *Sebaſtanos* Equites, ac noviſſimè ad *Joannem Verſydium* P.M. ejuſque hæredes devolutæ.

Waarda ad Rheni divortium, eodem tempore quoque deſtructa, ac in arva converſa.

Mya ei conjuncta. *Berendrechtum* ad Rheni propè Leiderdorpiam tranſitum.

Sweeta, hodie *Swieta*, ſub Soeterwoudano hodiè Officio, *Swietenſium* domus hæreditaria, ab iis ad *Hugonem Nieropium*, inde ad D. *Cornelium Bicker* emptione tranſlata, ubi pridem Sacellum.

Cum autem inter arcium earum nobiles incolas orta eſſet circa prærogativam ſedis ac præceſſum ad oblationem *pacis* diſcordia, hæc per Holl. Comitem Wilhelmum ſopita, his ſane legibus præfinita eſt:

Diſcordia circa præceſſum earum ſopita.

WY *Willem*, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant en Heere van Vrieſlant, maken cond alle luyden, want Heer *Jan vanden Zyl*, Ridder, *Daniel Uyttenwaert*, *Dirck vander Does*, *Gerrit Ramp*, voor hem ende hare magen op die eene zyden, op een pene van vyf hondert pond Hollants, en *Dirck van Swieten*, *Boudewyn van Swieten*, *Floris van Swieten*, *Thiman van Sweten*, ende *Gysbrecht van Leyderdorp*, voor hen ende hare magen op die ander zyden, op een pene van vyf houdert pond Hollants, geheelyk en al aen ons gebleven zyn van voor offeren, van voor pais te nemen in die Kerke te Leyderdorp, ende van alle twiſt, die zy onderlinge hebben gehad tot deſen dage toe, ſoo hebben wy ons wel beraden met goede voorſienigheyt ende uyten daar af onſe zeggen: in den eerſten ſullen die Ridderen voor offeren, ende pais nemen, en waren daar kinderen van *Santhorſt* eenig Ridder die ſoude voorſt offeren ende pais nemen ende alſoo lange als zy knapen zyn, ſoo ſullen zy naaſt de Ridderen voorſt offeren en voor pais nemen; voort ſullen die knapen op die zuytzyde al doorgaens voor offeren, daar naar de knapen op de noortzyde, ende die vrouwen ende die juffrouwen van de noortzyde al doorgaens ſullen voor offeren, daar naar de vrouwen en de juffrouwen van der zuytzyde; voort ſullen die knapen op de noortzyde al doorgaens voor pais nemen, ende daar naar die knapen op de zuytzyde, ende die vrouwen en juffrouwen op die zuytzyde ſullen voor pais nemen, ende daar naar de knapen op de zuytzyde; voort ſullen *Gysbrecht Vernellenſz.* ende *Willem Tedenſz.* van nu ſinte Baven dage naaſtkomende een jaar duerende Kerckmeeſters weſen, ende die oude Kerckmeeſters ſullen der kerken gelt en alle andere ſtucken deſe opleveren, als die oude coſtume is, ende men ſal die Kerckmeeſters kieſen daar en t'ende, als men hier voormaels gedaen heeft, ende en droegen zys niet over een wy ſnudenſe ſelve ſetten doen: Voort ſal *Hugo van Swieten* geven *Jan van Ommers*, tot ſinte Maertyns Miſſe naaſtkomende, voor den ſlag die hy *Jan* voorſz. gaf vyf pond Hollants, en om dit het op een ſal geſchieden, ſoo ſeggen wy alle andere ſtucken die daer geſchieden, en alle eyſſchen die beyde partyen voorſz. malkander tot deſen dage toe eyſſchen mogten, beyde van ouwen en van nieuwen aen beyde zyde quyt, ende waer hier yet in vergeten, en ſulken breuke als jegens ons miſdaen is, dat houden

a A tegulis rubeis ſeu æratis, quæs utebantur Romani, denominatum Boxhornio. Marco Velſero, aliiſque Præſidium Prætorium Agrippæ.

den wy tot onſe verclaring, ende hier by ſeggen wy een alynge ſoene aen beyde zyden te houden by live ende by goede, ende ſoo wie die brake die ſoude weſen daar of geſet buyten alle recht, ende dat ſoude ſtaen tot onſe proeve met den genen, die wy beloonden, ende om dat wy willen dat dit vaſt ende geſtade, en wettelyk gehoude werden ſonder argeliſt, ſoo hebbe wy deſen brieff open beſegelt met onſe zegele, gegeven in den Hage op ſinte Michiels avond int jaer ons Heeren 1324.

Latè protenta juriſdictio.

Parochia verò Leiderdorpiana Leidenſi D. Petri Eccleſiæ, ut adhuc ſuprà dictum, quoad Paſtoralia munia pridem fuit ſubjecta; cùm hæc & latè juriſdictionem per territorium Leiderdorpianum exerceret, juxta Chartas a nobis ſub *D. Petri* Eccleſia repræſentatas. His enim disertè continetur, *ex pacto & conſenſu Curatoris D. Petri eſſe, quod hi qui ad Swietenſem cataractam, ſeu Sluſam ſedes habent, Leiderdorpianam Parochiam frequentent. Sic tamen ut quaſcunque oblationes Parochianus Leiderdorpianus ex funeribus defunctorum ad Sluſam Swietenſem receperit, eas ad Rectorem D. Petri dimidiatas dimittat*, &c.

Viciorum Cœnobia;

Sub Parochia hac ſita pridem Cœnobia, ut minus duo.

Jacobus La Torrius in *Rel. Rom.* cenſet, quod Canonici Regulares S. Aug. inter Leiderdorpiam ac Leidam pridem *Prioratum* habuerint, dictum *S. Hieronymi*, ſub cujus nomine Deo dicatus, Capituloque Windeſemenſi ſubjectus erat.

Verùm nulla hujus apud Orlerium, neque apud Goudhovium, alioſve patriæ Scriptores memoria.

Cœnobium S. Hieronymi, & Lobſenſe dictum,

Hi quidem meminère Canonicorum Regularium Cœnobii, extra portam Rynsburganam, *S. Hieronymi* ab ævo dictam.

vernaculè Jeronymusdal.

Lobſenſe ei pridem nomen, undè & portæ vicinæ, vulgò nunc de *Blauwe poort*, *Lopſenſium ædes* olim dictæ. Canonici *Klinkerts* ſeu *Klinchardi* nominati; cujus etymon licet nullibi reperiam, non aliundè tamen derivatum crediderim, quam a Wilhelmo Hermanno cognomento *Clinkert*, Inſtituti hujus in *den Hem* prope Schoonhoviam propagatore. *Lobſenſes* illi, & *Hieronymiani*, ædeſque eorum

Conventus ibi habiti.

Hieronymianæ dictæ, quod eum Inſtitutorem Divis adſcriptum non haberent, cum ſibi adſcriverint Patronum. Sub eo enim nomine venit in Patriis Annalibus, in quibus & mentio conventûs illic ante medium ſeculi xv. indicti.

Cum enim Carolus Burgundus, cognomento audax, Hollandiæ Comes, exhauſto per aſſidua bella ærario, onera ac vectigalia Clericis & ſacri Ordinis hominibus, qui ab his ſe immunes rebantur, ſancito edicto impoſuiſſet, indè lis integrata coram Epiſcopo Trajectenſi, Davide Burgundo. Cumque eis inſtaret Comes miſſo Anthonio Hannetono, Decano Brugenſi ad S. Donatum, cui ſocius erat Artur Bourbonius, Protonotarius Apoſtolicus, & Paſtor Goudanus, atque juſſui Comitis plerique reſiſterent, Anno 1475 habita Regularium Canonicorum Comitia in Cœnobio *Hieronymiani* prope Leidam, ubi concordi ſententiâ decretum Comiti non parendum, atque ad Pontificem Rom. ab eo appellatum fuit.

Carolus nihilominùs, quibuſdam decollari juſſis, complures vectigal ſolvere compulit; reſque ea deteriorem exitum habuiſſet, niſi paulò poſt Nuſſiæ obſidionem ad Nancium cæſus fuiſſet Carolus, juxta ſequens Chronicon,

nanCIe regIVM sVCCVbVIt CaroLVs.

L. bell. MS. Statut. Capit. Traj.

Capitulum Gen. in *valle S. Hieronymi* celebratum Dom. *Cantate* Ann. 1450.

Rudolphus Gerardus de Weſop, ex Suppriore & Procuratore Birckenſi prope Amisfurtum, electus fuit in Priorem domus S. Hieronymi, prope Leidam A. 1483. Vir valdè religioſus.

Rector valdè religioſus.

Cæterum Cœnobium iſtud mediocriter dotatum, lapſu temporis cenſu attenuatum, ante ipſas Hiſpanorum irruptiones collapſum, per Leidenſis oppidi ampliationem abſorptum, illic aliquandò viguit, ubi hodiè eſt forum pecuarium. Cenſus ejus per Senatum Leidenſem, ex ceſſione *Nicolai Hardervicenſi*, Ann. 1526. Xenodochio S. Catharinæ augendo fuit aſſignatus, ea lege, ut fratri *Joanni*, & fratri *Adriano*, qui in Cœnobio remanſerant, ſingulis, quoad viverent, annuè cederet 6. libras Flandr. ac fratri *Franciſco*, Cœnobii deſertori 3. libr. Fl. 6. ſol. 8. den. & adhuc 2. libr. 10. ſol. ad veſtitum.

Alterum Cœnobium, Vallis Angelorum dictum; ejus ſitus, conditor.

Præter hoc, alterum fuit ad Leiderdorpiam ipſam, ejuſque Trajectum, Inſtituti Canonicorum Regularium Cœnobium,* ſeu *Prioratus*, dictus *Vallis Angelorum*, ab Angelorum concentu, circa Ann. 1400. ibidem erectus, per venerab. virum *Petrum van Poel*, probante Ultrajectino Epiſcopo Frederico. Hujus mentio in *Henrici Thaboritæ* Chronico xi cap. 2. in hunc modum.

Anno, inquit, *Domini* 1396. 2. *die Maii*, *fundatum eſt Monaſterium Canonicorum Regularium, in villâ dictâ Leyderdorp, à Domino Petro de Poel, ibidem ſepulto ante ſummum altare in choro: ante cujus fundationem concentus Angelorum ibi ſæpius fuerunt auditi, ut fertur à narrantibus. Et ideò ſic appellatum eſt illud Monaſterium.*

Hujus & mentio *Chron. Windeſ.* lib. 1, pag 168.
"Anno Domini milleſimo quadringenteſimo
"jam completo, Monaſterium Ordinis noſtri in
"*Leyderdorp*, quod *Vallis Angelorum* nuncupa-
"tur, per virum diſertum Dominum *Petrum*
"*vanden Poel*, de licentiâ Domini *Frederici*,
"Trajectenſis Epiſcopi, fuit inchoatum."

Progreſſus, opulentia,

Anno 1407. cum aliis undecim adlectum fuit ad Capitulum Windeſemenſe. *Henricus Hert*, Ordinis illius frater, XII. hæc Monaſteria, XII. Patriarcharum benedictionibus aptiſſimè ſingula comparavit; Leiderdorpianum verò (quo ejus opulentiam denotat) aſſimilavit *Aſer*, de quo Jacob Gen 49. *Pinguis eſt panis ejus.*

Primus illius Prior, *Wilhelmus Vornken.*

Priores.

1406. *Fr. Simon*, Prior.

1420. *Fr. Joannes de Broekhuyſen*, Prior.

"Pro cujus (Cœnobii,) ait *Chronicon*, regulari
"inſtitutione, & temporalium proviſione frater
"noſter *Wilhelmus Vornken* electus fuit in Priorem.
"Qui tantùm per unum annum in fervore ſpi-
"ritus & clauſtrali obſervantia, juxta Ordinis
"inſtituta, cum eis converſatus, facta compu-
"tatione, officium Prioratus ejus reſignavit, di-
"cens omnibus;

"*Videtis, fratres chariſſimi, vobis & mihi per-*
"*amplius non convenire ut commaneamus, quia vi-*
"*sû moribus non concordamus. Vacatis ergò quod*
"*vobis eſt utile, ego revertar in domum meam unde*
"*exivi. Dominus ſit vobiſcum, & creſcere vos fa-*
"*ciat in bonis præſentibus & futuris*; ſicque aſſum-
"ta capſâ ſuâ reverſus eſt in *Windeſem*. Mores
"enim, inquiebat, delicias, & vitæ mollitiem
"ſtrenuitati & fervori converſationis ſuæ ſemel
"non poſſe convenire, ideóque fruſtrà illis præ-
"eſſe recuſavit.

Quibuſdam autem annis interjectis, inquit ejuſdem *Chron.* Auctor, alium fratrem de *Windeſem*, robuſtum & "religioſum, *Joannem de*
"*Broeckhuyſen de Zazato*, in Priorem ſibi elege-
"runt; qui idem Monaſterium, & Sorores ter-
"tii Ordinis *Sancti Franciſci*, quorum Viſitator
"erat,

"erat, in ſummo rigore & bonâ diſciplinâ con-"ſervavit."

Juxta [a] Boxhornium tam licentioſa vivendi norma deinde ſucceſſit, ut hinc ab eis profugerit *Broeckhuſius*. Certe collapſa fœdê ibi diſcipli-

Collapſa diſciplina. na, ut vel cognoſcere licet ex hiſce litteris a Fratre *Theodorico Donckio*, Capit. Wyndeſ. per Holl. Commiſſario Gen. datis ad Patrem *Jacobum*, *Amſtelodamum*, *Heylocnſem Priorem*.

VEnerande Pater, viſitavimus his diebus domum noſtram in Leyderdorp, invenimuſque horum vitam propemodum deploratam, adeo ut niſi nonnulli alio mittantur, actum plane erit de domo iſta. At quum tua domus pauciſſimos habet alumnos, viſum eſt nobis auctoritate, qua fungimur, & hunc Fratrem *Cornelium Goudanum* eis adjungere, qui victurus eſt vobiſcum, ſub diſciplina ac obedientia paternitatis tuæ, ac ſervaturus incluſionem quamdiu vobiſcum vixerit, perinde ac fratres incluſi, neque interim ullam profectionem habiturus abſque ſpeciali noſtra licentia. Quod ſi terminos incluſionis ſuæ violaverit, inobedientiam aliquam tibi exhibuerit, aut facinus aliquod turpe deſignaverit, ſuſpectamque familiaritatem cum feminis habuerit, ac ſemel admonitus non reſipuerit, mancipabis eundem carcerali cuſtodiæ, invocato ſi opus eſt auxilio brachii ſecularis. In quorum omnium fidem ac robur his litteris nomina noſtra ſubſcripſimus pridie Aſſumptionis Mariæ Anno 1569.

F. THEODORICUS DONCK,

Prior in Eemſteyn, ac Commiſſarius Regularium Capit. Wyndeſemenſis per Hollandiam.

FR. JOANNES TONGHERLOO,

Prior Regularium in Rugge, prope Brielis.

VICTOR DE SLINGERE, Paſtor in *Ooſtbrugge*, antehac in Collegio S. Auguſtini ad Leidam Canonicus Reg. Ann. 1575. fundavit Burſam in Collegio Bajano Lov. ex Valerii *Faſt. Acad.*

Rudera, ac monumenta. Cœnobii iſtius, ſub Hiſpanorum motus in pomaria & campos converſi, ſola rudera hodiè ſuperſunt, quæ *Monachorum* nomen adhuc retinent, quorum crania illic & *Prioris* ſigilla adhuc nuper eruta: in vicina etiam mola, [b] *Monachi* dictâ, Canonici Regularis, roſarium volventis ſpecies exhibetur.

Monialium Aſceteria; Et quoniam ex *Windesh. Chronico*, prædictus Joannes *Viſitator* erat *ſororum Ordinis S. Franciſci*, dicendum hic, quod etiam duplex circa illum Tractum earum Sanctimonialium pridem fuerit Aſceterium.

In ſuburbio enim Leidenſi ad teli jactum a Leyderdorpio, ad *Roomburch* *, ſeu *Rodenburch* †, Sanctimonialium D. Franciſci olim fuit

Roomburch primum. Cœnobium, Beatæ Virgini Mariæ dedicatum, vulgò dictum *S. Mariæ Hieroſolymorum*: aut etiam *Mons ſanctæ Margaretæ*, ex Charta Anni 1465." in "qua *Jacobus vander Woert*, Frater Ordinis Teuto-"nici, Commendator & Curator Eccleſiæ D. "Petri in oppido Leidenſi, Aſceterio iſti, quod "Parochiæ Leidenſi ſuberat, varia cum con-"ſenſu Davidis Burgundi, Trajectenſium Epi-"ſcopi, privilegia concedit; inter cætera, *ut* "*Miniſtra & Conventus prædictus quovis tempore*, "*cum neceſſe fuerit, deligere poſſit virum probum*, "*ac Presbyterum, qui eis ſit a confeſſionibus*, &c.

Ao.1542. D GERARDUS HEERMAN, Rector in *Roomburgh*.

* Sorores *S. Margaretæ* Leidenſes eo Cœnobio, ut vidimus, receptæ.

1555. IV. Aug. incidente in Dominicam Rector Roomburganus, orto Leidæ tumultu, captus eſt eum in Cœnobio *S. Catharinæ* ſacris operari vellet.

Anno 1554 & iterum 1555. generale Capitulum & Synodus celebrata in Romenburch, extra ſepta Leidenſia.

Eſt mihi ad manum *Catalogus MS omnium Conventuum fratrum & ſororum Tertii Ordinis Beati Franciſci de Pœnitentia, ſub Epiſcopatu Diœceſis Trajectenſis*, cum *Synodus* iſta in *Roomburch* celebraretur, atque ædium tam intra quam extra urbem, quæ advenientibus fratribus & ſororibus ſingulorum Cœnobiorum ad domicilium erant adſignatæ. Typis ibi editi aliquandò libelli, quorum aliquos teneo.

Alterum Aſceterium Sanctimonialium ejuſdem Inſtituti, ad pontem Doezam ex adverſo arcis Doezanæ ſitum habuit, *Poel* dictum, D. Mariæ ab Anno 1390. ex *Relatione Rom.* Jac. La Torrii Eph. Arch. dedicatum. Locus, cujus hodiè ſola rudera ſuperſunt, etiamnùm *'t Klooſter* vocatur. Alterum *Poel* dictum.

Ceterùm *Cornelius Fabricius*, Spanbroecanus-Batavus, Colonienſis Theologus ab Anno 1603. a Sasboldo Voſmêro, Archiepiſcopo Ultraj. & Philipp. conſtitutus fuit Paſtor in Leyderdorp, juxta Chartam anni ejuſdem, 18. Sept. quam tenemus, ipſius Sasboldi manu exaratam. Poſteri eri illic Paſtores.

Ipſo *Fabricio* indè Grollam per eundem Archiepiſcopum Voſmêrum evocato, ut ſub *Grollâ* dicemus, fideles a fidei naufragio reliqui, qui haud magno ſunt numero, a Coudekerkano, Haſerwoudanoque Paſtore curantur; qui & ſingulis quindenis ad portam viridem (*de Groene poort*) ipſis vicinam, ſacra habet. Sed qui viciniores ſunt Leidæ, eam in urbem ſacrorum causâ ferè excurrunt.

Leidâ ac Leiderdorpiâ in fodinas iter inſtituentibus, occurrunt ſub Rhenolandiæ Decanatu,

HOMADE,

* à *Made*, quod pratum, & *Ho*, quod editum denotat. Ex tabula Itineraria *Matilo*, ſignatur medio vice inter *Lugdunum ad Rhenum*, Albiniana Caſtra M. P. V. hinc inde. Cluverius locum hodiè ædificiis vacuum, adverſâ ripâ vicum *Coudekerck* proſpicere aſſerit. Pagus eſt & Dominium ad vivum *Doezam* a *Gerardo Poelgeeſt*, Poelgeeſti & Coudekerkæ Dynaſta, Equite, ad *Cornelium Sprong* emptione devolutum. Pridem ibi Capella tantùm Parochiæ Jacobi-Woudanæ ſubdita, D. Virgini Mariæ dicata. Ejus Sacellanus A. 1370. *D. Joannes van Hoogwade*, juxta hoc *Catharinæ de Brederode*, Dominæ de *Polanen* teſtamentum ejus anni vernaculum; Homade etymon, ſitus, Toparchæ. Capella primævus, Sacellanus.

a Boxhorn. in *Hiſt. Belg.*

b Munickenmolen.

* Quaſi Romanorum Burgum aut a tegulis rubeis, vel deauratis denominatum.

† Fortè etiam a primis Cœnobii iſtius fundatoribus ex vetuſtâ, juxta Simonem Leeuwium *Batav. Illuſtr. pag.* 1265. Rodenburga familiâ.

* *Als. Nat. Germ. part. 1. p.* 94.

In

In den name des Vaders, ende des Soons, ende des Heyligen Geeſts Amen. Ic *Catharina van Brederode*, Vrouwe van *Polanen*, doe condt allen luden, die deſen brieve ſullen ſien ofte hooren leſen, dat ick gemackt hebbe myn teſtament, ende hier toe hebbe ick gecoren myn teſtamentoers, Heeren *Philips van Polanen* mynen lieven ſoon, Heeren *Gerard van Poelgeeſt* mynen lieven neve, ende Heeren *Philips van Tetrode* mynen lieven ſwager. In den eerſten ſo kies ick myn legerſtede tot *Monſter* by mynen lieven Heer mynen man, die Godt genadich ſy. Ende daer toe ſo beſpreecke ick totter Papelycker prove een pont Hollant s'jaers euwelyck duerende tot mynen grave mede te gaen, item die Capelrie in der Capellen, die Heer *Jan van Hoochmade* nu ter tyt heeft, een pont Hollants s'jaers. Item ſo geve ick myne dochter van Heemſtede elf pont s'jaers. Item *Margriet van Bueren* Nonne, myne nichte, den croes daer vier ſcilden op ſtaen. Item *Catharina* Heeren *Gerards* dochter van *Polanen* myns ſoons, Nonne ter Lee, acht pont Hollants s'jaers tot haren lyve. Item ſo beſpreke ick Heeren *Philips van Polanen* mynen ſoon myne wooninghe te Rynsborch, daer ick nu ter tyt in woone. Item *Oeden* myne nichten van der *Lecke* myn beſte bonte deecken &c. Ende heb gebeden myn Teſtamentoren, dat ſy dit mit myn beſegelen willen. Ende wy *Philips van Polanen*, ende *Gerard van Poelgeeſt* Ridderen, ende *Philips van Tetrode* Knape om beden wille onſer liever Vrouwen voernoemt, ſo hebben wy dit beſegelt mit onſen ſegelen int jaer ons Heeren 1370. Dominica poſt Petri & Pauli.

Ex quo Capella hæc in Parochiam evecta, Paſtores Homadani fuere,

Paſtores, ac animarum curatores.

Dnus MEYNARDUS ARNOLDI.

Ao. 1505. D. MATTHIAS WILHELMI DE BRUYN.

1534. D. JOANNES MICHAELIS.

1548. & ſeq. D. JOANNES, Michaelis filius.

1563. D. NICOLAUS RUYT.

1565. D. ADRIANUS JOANNIS TALING.

1572. THEODORICUS HOYMANNI.

Poſterioris ævi Paſtores alibi dedimus.

ESSELICKERWOUDA,

Jacobi-Woudæ, Toparchæ, Parochia, Divus Tut.

Quæ & *Jacobi-Wouda*, ſub quo & *Woubrugga* vicinuſque tractus, ſuperioris in Rhenolandia ditionis Dominium, a *Theoderico Waſſenario* Equite, juniore Warmondanæ ſtirpis filio, ad hæredes ejus devolutum. Parochiali gaudet Eccleſia *S. Jacobo* majori nuncupata.

Paſtor a fide tranſdevius.

[a] Jacobi-Woudanus Paſtor, *Joannes Piſtorius, Woerdæ natus, libidine concubinæ*, ut ait Opmérus, *in uxorem ducendæ ſtimulatus, primus inter Hollandos Lutheri dogma fuerat profeſſus.* Hinc cum Woerdani, Lutheraniſmum ſectati, ſtipendium ejus adaugere promitterent, Woerdam cum eis profectus, eundem ſeducto populo venditavit.

Brantius [b], qui eum *Dominum Nicolai, filium Simonis* nuncupat, refert illum, "diu Ultrajecti "in Epiſcopali curia tanquam Lutheranum & de "heterodoxia convictum detentum, a pacificatione Gandenſi carcere liberum, ad pagum Jacobi-Woudanum per ejus Toparcham Warmondanum Dominum dimiſſum, Woerdanis "dein mutuatum fuiſſe."

Lividas plagas ex catenis, quibus conſtrictus fuerat in carcere, exultabundus popello oſtentabat.

Poſtmodùm per Margaretam Sabaudam denuò comprehenſus, & in carcerem compactus, Hagæ-Comitis, ut ſub *Woerda* vidimus, vivus fuit exuſtus.

RYNSATERWOUDA,

Antiquitus,

RINSATERWALD,

Cujus meminit tranſactio Epternacenſis Anno 1063. hodie *Rhynſaterwoude*, Rhenol. præf. ac Dec. pagus, Warmondano-Waſſenariorum dudùm portio, ſitum habens ad lacum *Braſſemium*. Hujus Eccleſia, ad nominationem Hiſp. Regis, ut Holl. Comitis, S. Joanni Bapt. erat ſacra.

Rynſaterwoudæ priſcum nomen, Dynaſtæ, Divus Tut.

Curam eam ſub Ann. 1414. jure devoluto, quia ſtatuto tempore eam Rex non contulerat, a majoris Eccleſiæ Ultraj. Præpoſito obtinuit Mr. *Joannes ab Adrichom*, Leidæ ad S Petri Canonicus. Ad eam ſpectant præter domum, VIII. aut x. jugera; redditque abſenti II. libras annue.

Collatores, Paſtor antiquus, æditimus, cenſus.

Æditoum & jure conſerebant patriæ Principes. Sed cùm munus illud nullius Ao. 1514. eſſet valoris, Paſtor loci Æditumm ſtatuebat.

Sub *Rynſaterwoudana* Parochia erant viciniæ *Oude-Weteringa*, & *Roelevaertiet-Veena*, ditionis ambæ *Alckemadianæ*.

Roelevaertſiet-Veena,

Hic pridem Sacellum fuit ad honorem *Vinculorum S. Petri*; ubi hodiè ludus litterarius.

ubi Sacellum ad honorem Vinculorum D. Petri,

Oude-Weteringa inter lacus *Braſſemium* & Leydenſem media, in antiquis Tabulis Eccl. Traj. *Alen-Weteringe* ruſticâ Friſiorum linguâ vetus *aquarum ductus* eſt.

Supereſt hodiéque nomen *de Oude Wateringe*.

Oude-Weteringæ priſcum nomen & ſitus

Eo uſque ſuam eſſe juriſdictionem Præpoſitus Eccleſiæ Traj. jurejurando, qui tunc ferè ſacerdotibus receptus acquirendi modus, contra Abcoudæ Dynaſtas obtinuit Ao. 1289.

Tractus hic ab innovati cultus temporibus Paſtoribus omninò erat deſtitutus. Non erant qui eundem excolerent, niſi excurrentes ſubinde, maximè circa primarios feſtivitates, Amſtelodamo, Ultrajecto, aut Leidâ, a Cleri Primoribus miſſi Sacerdotes.

Hi ubi aberant, Laici quidam cæteris doctiores & religioſiores, hic & illic in cubilibus ad crucem & ardentem cereum adventantibus vicanis prælo datos ſermones, aut Catecheſes, feſtivis diebus prælegebant.

Antiqui locorum illorum Paſtores plerique ab avita fide deſecerant. Solus ferè Rinſaterwoudanus Paſtor ſtans in avita fide, populo ſibi credito Catholica dogmata & communionem commendabat.

Catholicæ fidei illic ſtatus.

Homadenſis fidem metiebatur ex numero; utrique dein parti ſacra miniſtrabat; matutino tempore Catholico ritu ſacra agebat, novella dogmata poſt meridiem annunciabat.

Vico *Kagienſi*, de quo ſub *Warmonda* infrà erit mentio, ob perditos & infernales mores, *Os inferni* vulgo nomen.

Meſſis illic quidem *erat multa*, ſed *operarii*, ut vidimus, *pauci*.

a Petr. Opmer Lib V. Martyr. pag. 143.
b Brant. in Hiſt. Reform.

Huic colligendæ deſtinatus de cælo, '

ANTONIUS VANDER PLAET, Leidenſis, ex matre Memnoniſtâ. Ter tinctus aquâ bapt. profugus Coloniam, ibi in Batavorum Collegium admittitur; ubi & Catholicam fidem profitetur, & inter Theologiæ candidatos cæteris præcellit. Sacerdotio initiatus, in patrium ſolum remittitur, ſi matrem fortè ad avitam fidem pertrahat. Sed inexorabilis ad filii monita ac preces, ipſe in tractum Toparchiæ Alckemadianæ mittitur, ut *Medenblickio* Vicarius primùm, dein ut Paſtor; ubi brevi Oratorium, primùm quod ruri fuit, inſtituit; innumeros pertrahit ad fidem, cum controverſa fidei dogmata apprimè calleat; inter hos ſutorem *Laurentium*, qui Græcam & Hebraicam linguam perdiſcit, & libellum conſcribit. Sac. Theol. laureâ interea decoratur Antonius. Sed majorem ſibi ab eximia charitate in peſtiferos auctoritatem conciliat. Muſices amans & peritus, præcipuè tamen divinorum ſectator, lectionis verbi divini ſtudioſus erat, ac S. Auguſtino, cui præclarum teſtimonium reddidit, vacabat. Ad cœtum Ultraj. adſumptus, fit Rhenolandiæ Decanus, & gravis annis ac enervis occumbit 17. Aug. 1678.

Ipſo adhuc vigente Paſtoratus iſte ampliſſimus ac latè diffuſus, ex Cleri Primorum conſilio, diſpertitus fuit in plures.

I°. in Homadanum,

R. D. Mr. DAMASUS, Doezanus, Homadenſes dudùm antè curarat; juxtà namque *Eccleſ. Bat.* Necrologum, Mr. *Damaſus*, Doezanus, obiit Paſtor in Homade 16. Julii Anno 1649.

Ex Jacobi La Torrii *Relat. Rom. Juxtà Homadæ Eccleſiam, ſub juriſdictione tamen pagi Jacobi-Woudæ inhabitavit, utriuſque loci Paſtor,*

Ludolphus Fredericus a Metelen, Sac. Theologiæ Bacc. form. illic Paſtor defunctus, ex Necrologo noſtro, 8. Nov. A. 1658.

Hujus ſucceſſores,

LAURENTIUS HEYMENBERCH, Ultrajectinus, Sac. Theol. Baccal. form. Hic ſenex ſero veſpere delapſus in foſſam, ſubmergitur, & obit ibidem Paſtor 18. Martii Ann. 1678.

JOANNES VIS, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis, anteà Paſtori Warmondano Vicarius, hyeme ſubmerſus in glacie, vitâ ex inopinato hoc caſu decedit quoque Paſtor ibidem 4. Jan. A°. 1679.

CORNELIUS HARTMAN, Amſtelodamenſis, aliquandò Oratorii Presbyter, anteà Paſtor in Inſulis *Ens* ac *Emmeloort*, deindè in *Oeſtgeeſt*, obiit Paſtor in Homade &c. &c. 27. Maji A°. 1692.

ANTONIUS SONSBEEK, Ultrajectinus, Theologus Lov. anteà coöperator in *Langeraer*, modò Paſtor in *Polsbroek*.

ALARDUS HOFLAND, Amſtelodamenſis, Sac. Theol. Doctor Romæ in Coll. Urbano, anteà Paſtor in *Wormer*, Leidæ inopinatò defungitur in feſto S. *Martini* Epiſc. Ann. Dom. 1712. Paſtor in Homade, &c.

Altera fuit *Aadæ* & veteris *Aadæ* cura, quam tanquam potiorem ſibi; probantibus Eccleſiæ Rectoribus, *A. Platius* retinuit.

Ei in hac ſuffectus,

FRANCISCUS VANDER LISSE, Dordracenus, Theologus Lovanienſis, eidem ad tempus Vicarius, anteà Paſtor in agro Goezano, Paſtor in vicinia d'*Aade* defungitur 19. Aug. A. 1709. apud Warmondam depoſitus.

Huic, cùm *Adrianus Dortius*, Ultrajectinus, Theologus Lov. laborum ejus diuturnus collega, inde depelleretur, ſuffectus eſt, *Joannes Eelkens*, Antverpienſis, Theologus Duacenus. Ei Antverpiam decedenti ſuccedit [a]

JOANNES VANDER MEY, Amſtelodamenſis, Theol. Rom.

Cura viciniæ *Roelevaertjes-veen* dictæ, demandata,

FRANCISCO VAN ERCKEL, Montfortienſi, viro religioſo, ingenuo, vigili, ergà egenos benigno, modeſto, blando, in diriſſimis calculi, a quo & ſectus fuit, cruciatibus tolerantiſſimo.

[a] Obiit autem R. D. Mr. *Franciſcus van Erckel*, ex calculo poſt ſectionem rurſus miſerè afflictus, in *Roelevaertjes-Veen*, Paſtor ibidem 16. Sept. Anno 1678.

LAMBERTUS VAN ERCKEL, Montfortienſis, germanus defuncti frater, poſt navatam ei aliquot annos operam, eidem ſucceſſit, ibidemque poſt plurium annorum labores, ex nephritidis morbo, confeſſionibus excipiendis occupatus, deficit ſenſibus, & vitâ defungitur 13. Martii A. 1692.

HUGO GAEL, Lugduno-Batavus, ex inclyta ſtirpe Oratorii Presbyter, Juris Utr. Licentiatus, eandem dein ſenior tactus, ceſſit ſuo per aliquot annos adjutori,

JOANNI DE WIT, ex vico *Wormerveer* oriundo, Theologo Lovanienſi, &c. qui eam etiamnum obit.

Quarta cura fuit *Rinſaterwoudana.*

Primus ei Paſtor acceſſit,

ADRIANUS STELLA, ex fodinis ortus, indè tranſlatus Culenburgum, ubi & obiit Paſtor, 5. Aug. Ann. 1671.

Ejus ſucceſſores,

CORNELIUS GROENENDYCK, ex pago *Haſerſouda*, S. T. B. form. doctus Theologus, & facundus Eccleſiaſtes, ibidem Paſtor obiit 8. Febr. Ann. 1703.

CORNELIUS HUYSMAN, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis, &c.

LEYNMEIDEN,

Antiquitus,

LIETEMUTHEN,

Locus trans Rhenum Epiſcopo Traj. & Præſuli Epternacenſi inter alia tranſactionis materies Anno 1063. antiqui nominis, mutationem præter dialecti, nullam paſſus. Hodiè *Leymuyen*, Rhenolandiæ Decan. ac præfecturæ pagus atque officium. Eccleſia primùm exigua, ob populi confluxum Ann. 1555. reſtaurata & ampliata: ſed cùm Curato & Magiſtris fabricæ, ubi *reædificare & ampliare cœpiſſent*, media deficerent, *Georgius Egmond*, Ultraj. Epiſcopus, ex Codice M. S. quem teneo, *licentiam eis dedit, ut in uſum & perfectionem Eccleſiæ quædam jugera alienare liberè & licitè poſſint ac valeant.* Cùmque deinde ædificata, conſecrata necdum eſſet, facultatem Paſtori aliiſque Presbyteris dedit ſacra nihilominus in ea ad ſtatutum tempus celebrandi, per harum tenorem litterarum:

Leymuyder priſcum nomen, ædes ſacra reſtaurata.

GEorgius, dilectis nobis in Chriſto Paſtori ſeu Vicepaſtori & aliis Presbyteris Parochialis Eccleſiæ in *Leymiden* Juriſdictionis Rhynlandiæ noſtræ Diœceſis, ſalutem in Domino ſempiternam. Ut non obſtante quod ea Eccleſia ibidem noviter pro majori parte ſit ædificata & nondum conſecrata,

[a] *Necrol. Eccl. Bat.*

Divi-

Divina in ea celebrare, & pagi mortuos ſepelire & ſacramenta Eccleſ miniſtrare, aliaque officia. quæ euram ſpectant animarum exercere, uſque ad Dominicam *Cantate*, proxime futuram incluſive, libere & licite poſſitis & valeatis, vobis conjunctim & diviſim, attento quod Suffraganeus noſter tempore hyemali ad eam Eccleſiam conſecrandam ſe illie commode conferre non poſſit, & aliis ex eauſis legitimis nos rite moventibus permiſſione Canonica tenore præſentium licentiam concedimus & facultatem, ſalvo quod ante dicti temporis expirationem præfata Eccleſia euretur conſecrari, &c.

Eoſdem *Leymuda* ac *Rynſaterwouda* ſimul & vicus *Vrieſekoop*, agnoſcit Toparchas, atque ab eiſdem hodiè euratur Paſtoribus.

C A L S L A G E N,

Calſlagæ Toparchæ, Paſtores, &c.

Rhenol. Dec. ac Præf. pagus Toparcham, Anno 1667. habuit Petrum Cuyekium, Equitem, &c. Pagum hunc, atque vicinum *Cudelſteert*, ſub *D. Joannis* apud Ultrajectum pridem præfectura, hodiè Amſtelandiæ Decanatui annumeratum, unus idemque Paſtor curat. Eorum ſeriem dedimus ſub *Cudelſteert* pag 220. *Henrico van Eck* illic exinde mortuo, ſueceſſor datus N. N.

N Y E V E E N,

Nyevenæ Parochia, Divus Tut.

Aliàs *Nieuw-veen* ad Holl. Comitat. pertinens Pagus, cujus officium Prætorii Rhenolandiæ commiſſum. Eccleſia *D. Nicolao Sacra*, cujus collatio penes Holl. Comites, inſtitutio pridem penes Maj. Eccl. Ultrajecti Archidiaconum. Ædituum quoque, cui nil proprium, ſtatuunt Holl. Comites. Paſtori extra ædes non magnas nil etiam proprium, cui agrarii ex bonis Eccleſiæ annuè tribuebant xx. flor. aureos. Paſtor ſub Ann. 1414 *Henricus Theodori*, ſeptuagenarius. Noviſſimi temporis Paſtores, qui & *Sevenhovam* hodiè curant ac incolunt, recenſentur ſupra pag. 220. ubi & mentio *Sevenhovæ*, Collegio *D. Joannis* Ultrajecti dudùm propriæ.

Collatores, cenſus &c.

Paſtores, &c.

Langer- & Korter-acnæ Parochia, Divus Tut.

Dynaſtæ.

Langer & *Korter-aer* ſupremum ac liberum in Rhenolandia dominium prænominatis pagis vicinum ſub Rhenolandiæ hodie, Decanatu Brederodianæ ſtirpis pridem, hodiè Præn. D. de *Hogenheyde* poſſeſſio, Parochiali cum acuta turri gaudet Eccleſia, eui ſacer *D. Adrianus* martyr, extra Divam Virginem.

Poſtremi Eccleſiæ iſtius Paſtores,

Paſtores, &c.

D. HENRICUS N.

&

D. GERARDUS RESEL, ex Charta Ann. 1619. 19. Julii, in qua plures teſtes coram A. Dom. *Theodoro de Wit*, teſtimonium ferunt: " Dictum pagum ante & poſt novarum ſedium " erectionem Diœceſis eſſe Ultrajectinæ, ſoli- " tos quoque Eccleſiæ iſtius Paſtores ad uſque " motus ob religionem quotannis ad Domini- " cam *Cantate* Ultrajecti ſe ſiſtere coram cœtu " Paſtorum Diœc. Traj. generali, ac feria IV. " Leidam proficiſci ad M^rum *Emylium*, Deca- " num ruralem ad renovanda S. Olea," &c.

Poſt immutatum publicum cultum ac regimen primus illic domum Paſtoralem extruxit, ac Paſtoratum formavit,

[a] ABRAHAM BRIENEN, Ultrajectenſis, Sac. Theol. Doctor Rom.

Huic in Paſtorali curà ſubſecuti ſunt,

FRANCISCUS EELKENS, Amſtelodamenſis, Sac. Theol. Bacc. form. Congreg. Oratorii Presbyter.

ABRAHAMUS STOUTHANDEL, in vico *Korter-aer* natus; ibi, ſi non Paſtor, certè adjutor, in *Langeraer* denatus 24. Julii A. 1652.

CORNELIUS SCHAICK, Ultrajectenſis, S. T. B. form.

Mr. CORNELIUS WYCKERSLOOT, Ultrajectenſis, Sac. Theol. Bacc. form. in *Langer-* & *Korter-aer* Paſtor, ibidem deſunctus Ann. 1650. 17 Decemb

ANTONIUS SONSBEECK, Ultrajectinus, S. T. D. exindè Paſtor in *Nieukoop*, Ultrajecti vitâ functus 11. Jan. Ann. 1660.

HENRICUS VANDER GRAFT, dictus *Foſſanus*, & ob ſolitudinis amorem *Pachomius*, Lugduno-Batavus, Rhenolandiæ Archipresbyter, in villâ ſuâ Warmondanâ deſunctus 17. Junii 1694. atque in tumùlo, quem in Warmondano Templo ſibi vivens delegerat & aptarat, terræ mandatus.

Religioſiſſimi hujus viri, ac deceſſorum ejus vita, data fuſius *Bat. Sac.* part. 2.

CORNELIUS STAKENBORCH, ex Trajectenſis agri vico, 't *Wael*, oriundus, J.U.L.

GYRBERTUS DE REEDER, Ultrajectinus, Theologus Lov. poſt plurium annorum operam, ſenex obiit Paſtor in *Langeraer*, 3. Febr. Ann. 1699.

Nicolaus de Reeder, Gorcomienſis, Theologus Lov. deſuncti ex fratre nepos, qui patruo ſubſidiariam operam aliquot annis navarat, hodiè Paſtorem agit in Oeſtgeeſt.

RUDOLPHUS VAN BEEST, Ultrajectinus, S. T. Doctor Rom. &c.

Poſt ejus diſceſſum, & alia fata, ex Brabantia eò avocatus,

JOANNES ERMERS.

ARA, RYNESTEYN.

Ubi *Reyneſteyn*, in Codice Decanatûs hujus deſignatum, ſitum fuerit, fateor me ignorare. Extat vicus *Ryngum* paulò ſupra Lugdunum in læva Rheni ripa ex adverſo *Doezæ* elicis. Eſt & [*] *Rynegom*, Arx collapſa, ſub *Soeterwoudana* Parochia, cujus reliquiæ hodiè ſuperſunt, uti & terra ei adverſa ſub Ann. 1667. poſſeſſa ab *Henrico Valkenario*, Equite *Duyckenburgi* Domino. *Rynenburch* Arx alia pridem equeſtris ſub *Haſerzouda* intra aggerem ad *Koudekerkæ* trajectum ſita, poſſeſſio dudùm D. ac M. *Reineri Pauwii*, ſupremi Holl. Conſilii Præſidis, &c. Illic loci, vel circum pridem fuit,

Ryneſteyn ſitus, & *Aræ* vocabulum diſcutitur.

Ara, ſeu, quod idem eſt *altare*, id eſt Sacellum paucarum ædium uſui inſerviens, cujus Sacrificulo infimi ordinis *altariſta* nomen.

B U S C O P,

In litteris Florentii IV. Holl. Comitis A. 1232. *Buſcoop*, in Ger. verò Amſtelii Tabulis Ann. 1233. *Bukiſcope*. Hodiè *Buſcoop ad Goldam* rivum, Vicus eſt Parochialis, Divo Joanni Bapt. dudùm ſacer.

Buſcopi priſcum nomen, Parochia, Divus Tut. Collatrix, &c.

Collatio ejus pridem penes Abbatiſſam Rynſburganam.

[a] *Relatio Jac. La Torrii pag.* 119.
[*] S. Leeuwii introduct. in Rhenol. leges & conſuetudines.

REWYCK.

Rewijk Divi Tut.

Vicus vicinus, ubi *Petrus* & *Paulus* coluntur Patroni.

MIDDELBORCH,

Middelburgi.

Præter Zelandiæ emporium primarium Middelburgum, atque Middelburgum Caſtellum Weſtfriſiis objectum ad aggerem, qui Alcmaria *Franam* ducit, ita dictum, quia medium inter *Tiorneburch* & *Nyeburch*, idem retinens nomen; Middelburgum aliud eſt, Rhenol. Præfect. ac Decanatus vicus, 275. jugeris amplus, cui Parochialis adhuc vigens Eccleſia.

SLUYPYCK,

Hodiè

SLUYPWYCK,

Sluypwici, &c.

Rhenol. Præf. Dec. quoque vicus, 282. jugera præter 250. perticas complectens; cujus poſſeſſor, ſub Ann. 1680. *Jacobus Sprongius*, *Tymani* filius, Lugduno-Batavus, &c.

Pagos autem hos, alioſque, uti & *Randenburch* viciniam, jam olim curavit,

Randenburgi. vicinorumque locorum Paſtores,

JOANNES KUYSTEN, Buſcoducenſis, Canonicus Herbipolenſis: bello hic Suevico pulſus, *Aquas veteres* appulſus, indè migrarat in *Randenburg*, zelo & ſpiritali fructu excellens Paſtor, quo perſecutionem ibi perſonalem patiente, ſuppleturus loco ejus advenerat,

MARTINUS VAN VELDE, Lugduno-Batavus, ad pagum, *Middelburch*, cùm ſacris operaretur, letaliter ſub Annum 1639. læſus, & è vulnere Leidæ in patria urbe mortuus, ut alibi meminimus.

Joanne Kuyſten ſubindè in Zelandiam miſſo, ut Paſtoris & Archipresbyteri munus Goezæ exerceret, primus *Randenburgi* inhabitans Paſtor conſtituitur,

JACOBUS PIECK, S. T. D. qui poſt impenſam fidelibus iſtis XV annorum operam, Canonicus Bonnenſis creatur, adjutorem habens,

JACOBUM STALPAERT VANDER WIELEN, Hagæ-Comitanum. Utrique Bonnam migranti ſubſtituitur,

GODFRIDUS KUYSTEN, Juris Utr. Lic. Herbipolenſis etiam Canonicus, Joannis frater. Hic cedens Canonicatum, curæ hujus ſtudio, cùm annis 24 curæ ei præfuiſſet, fato fungitur, 28. Oct. Ann. 1678. terræ mandatus in *Rewicenſi* Eccleſia.

Poſt hujus obitum agrarii Paſtorem deſiderabant *Schadeum*, Goudanum, a doctrina & moribus minùs commendatum: hinc *Petrus Peltius*, Ultrajectinus, Congreg. Orat. Presbyter, ejus loco huc deſtinatur per Joannem Caſtor. Epiſcopum. Sed a perduellibus quibuſdam è domo Paſtorali brachio ſeculari extruſus, & ad curam *Scvenhovianam* dein miſſus, conſtituitur ejus loco,

CORNELIUS OOSTERLAEN, ex Pynakerenſi agro, Sac. Theol. Bacc. antè Paſtor in agro Goezano. Ipſe illic mortuus poſt ſtrenuam plures annos impenſam operam 11. Aug. 1705.

Succeſſorem accepit

JACOBUM VAN RYT, Ketelanum, coöperatorem antea Delphis: cui Paſtori ibidem defuncto 7. Febr. Ann. 1713.

Submiſſus ìovitis *Concordatis N. Hinſen*, Crutiger Monachus.

Waddinxvenæ Toparcha, Divus Tut.

Waddinxveen, in ſeptentrionalem atque auſtralem dividitur; prior dudùm fuit portio prænob. Dnæ *Mariæ de Tienes*, Comitiſſæ *Warfuſeanæ*, veteris novæque *Gaudrianæ*, *Zylæ*que, prope Leidam Dominæ, &c. Altera Holl. Comitum eſt ſub Præfectura Rhenol. Prætoris. Sub Parochia hac, cui ſacer S *Victor*, & viciniâ eſt *de Goudkay*.

Tractus iſte, ut jam vidimus, dudùm excultus fuit per Sacerdotes de Clero ex oppido Goudano illuc accurrentes, inprimiſque per

Paſtores.

Mr. ADRIANUM BOGARTIUM, de quo plura ſub Gouda.

Primus illic inhabitans Paſtor,

CORNELIUS DE JAGER, Goudanus, ex clara illic familia, patre Prætorii Goudani Scribâ.

Cùm hic, filio deſtinato illuc Paſtore, ædes cum Oratorio ſub *Wattings-veen* extruere pararet, filius captus Leidam abducitur, nec captivitate eximitur, niſi perſoluto Flor. 1500. lytro. Interim redux, in vicinia de *Goudkay*, pii deſiderii explendi ergò, Oratorium cum ædibus perfecit. Nota vitæ hujus per regionem iſtam ſanctitas.

Tranſacto illic plurium annorum curriculo, obiit Goudæ, Paſtor in *Waddingsveen* & adjacentibus locis, 3. Jan. Ann. 1673.

Succeſſores ei fuère,

ADRIANUS VANDER GOES, Hagæ-Comitanus, eoque illic Ann. 1673. 24 Dec. defuncto,

JOANNES PETRUS VANDEN VELDE, Buſcoducenſis.

NYEKOEP,

Vulgò

NIEUWCOOP,

Nieuwcoopanæ Parochiæ Div. Tut.

Pagus ingens, cui conſpicua Diœceſis Traj. ſub Rhenol. Decanatu Eccleſia, ad quam Hiſp. Rex, ut Hollandiæ Comes, pridem nominabat, ubi Nativitas D. Virginis Mariæ ſingulari veneratione colitur. Cura olim valebat 18. flor. Rhen.

Collatores, cenſus,

Sub cura eadem *de My*, hodiè *de My-zyde*, paluſtris terræ tractus, *Nieuwcoop* vicinus, cujus mentio in literis Andreæ Traj. Epiſcopi, Ann. 1130. veriùs 1131. Circa Eccleſiæ collationem contentio pridem inter Cæſarem, ut Holl. Comitem, & Canonicos S. Mariæ.

Nieuwcoopiam, *Myam*, & loca ſupra ſub S. Joannis Ultraj. Præp. vicina multis annis curavit,

Paſtores.

Mr. PETRUS JANSKIND, Paſtor in *Nieuwkoop*, obiit 3. Sept. 1637.

R. D. Mr. PAULUS VAN HAEFTEN, Ultrajectinus, qui Paſtor in *Meye*, *Seghveld*, &c. obiit Culenburgi, 6. April. Ann. 1647.

R. D. Mr. JOANNES VAN HOUTEN, S. T. B. form. Paſtor in *Nieuwkoop*, &c. obiit in vicinia *de Zuytwind*, in flore ætatis, 2. Oct. Ann. 1661.

R. D. JOANNES STILTINCH, Ultrajectinus, Paſtor in *Nieuwkoop*, ibidem defunctus 24. Dec. 1672.

ARNOLDUS ARWEILER, Ultrajectenſis, Sac. Theol. Bacc. form. munificus in pauperes, præcipuè infantes. In grati animi ſignum, quòd Clerus ei ſtudioſo ſubſidium tuliſſet, annuos reditus in pauperes conferendos reliquit, defunctus Paſtor in *Nieuwkoop* 8. Jan. Ann. 1686.

ANDREAS SCHUURMANS, ex agro Brabantino, antea ad plures annos Vice-Paſtor Rotterodami: hic curâ *Nieuwkopianâ*, cùm agrariis minùs gratus eſſet, cedens, & ad excolendam

Wie-

Wieringanam Inſulam miſſus, inde brevi in patriam redit, ubi & obiit.

Nieuwkopienſem curam reliquit

EVERARDO ARNOLDI, Embricenſi, Theologo Colonienſi, antehac pluribus annis Paſtori in *Elſt*, prope Arnhemum.

Huic vitâ decedenti poſt xx. ferè annos laboris illic impenſos 20. Martii 1706. a Col. Nuntio ſucceſſor datus,

JOANNES VERMEULEN, Ultrajectinus, Theologus Lovanienſis.

NOERDEN,
Hodiè
NOORDEN,

Noorden, Pars *Nieuwcopiæ* Septentrionalis, cujus ſupremum penes Holl. Comit. Dominum; ubi olim Sacellum, Sacellum. Vicum hunc & Toparchiam *Blocklant* vicinam, dudùm excoluit,

Paſtores, &c. R. D. Mr. JOANNES AB INGEN, Sac. Theol. Bacc. form. mortuus ibidem Paſtor 11. Sept. 1657.

Succeſſorem accepit,

ANTONIUM SONSBEEK, Sac. Theol. Doctorem. Sed a malevolis ruſticis poſt biennii ferè moram curâ decedere coactus, migravit Ultrajectum, ubi & obiit ex-Paſtor in *Nieuwkoop*, 11. Jan. Ann. 1660.

Diſcedenti ſucceſſor aſſignatus,

JACOBUS COS, Uitgeeſtanus, Theologus Lovanienſis.

Huic, impensâ illic pluribus annis operâ, ſeni, & viſu orbato, adjutor a Col. Nuntio datus,

FREDERICUS VAN WINDEN, Hagæ-Comitanus, Canonicus Embricenſis, Vicarius in Millinga.

SWAMMERDAM,

Swammerdami. Arcis vetuſtæ ac pagi. Varium nomen, dignitas, Locus ad inferiorem Rhenum, qui variè ſcribitur Veteribus; modo *Swadenburch*, modò *Swatburch*, modo *Swackenburch*. [a] In Catalogo bonorum Traj. etiam *Swattingaburi*. Caput olim minuſculi Comitatus, quem Theodoricus Holl. Comes *Bauoni* Clerici Eccleſiæ Trajectenſis abſtulit, unà cum *Bodegravenſi*, juxta Voſſii *Annales Holl.* lib. 1. de quo etiam certiora conſtant ex Diplomate Henrici IV. Ann. CIↃ.LXIV.

Wilhelmus I. bello cum Loſſenſi Comite munimentum hic excitarat contra Trajectinos, cui a veteri obice *Swadenburchdam* nomen fecit, teſte Stokio ad Ann. 1204.

Hodiè illud corruptum & contractum in *Swammerdam*; arx pridem ac domus hæreditaria Equeſtris ſtirpis hæreditariæ [b] *Swanenburgorum* Aſellatienorum & Hamatorum bello deſtructa; cujus ſtirpis iis temporibus ſub Ann. 148r. *Vincentius Swansburgius*, Eques, qui, ut Bockenbergius in *Walravio* II. *Brederodio* ſcribit, *Gisberto Beeldio procurante viribus Ultrajectenſium adjutus, oppidum atque arcem Vianenſem expugnavit, divitum ædes diripuit, arcem expilavit, maximaque damna omni territorio intulit*, &c. Ex eadem ſtirpe, ſi [c] Leeuwio fides, prodiit Dnus ac Mr. *Paulus van Swanenburch*, urbis Leidenſis Conſul, Dni *Cornelii van Swanenburch*, Pauli filius, Juris in Academia Lugduno-Batava Anteceſſor.

Domini, tiris, munimentum, fanum dirutum, cum eleganti turri reſtitutum. Pagus Rhenolandiæ ac ſupremæ juriſdictionis Dominium eſt ad ſiniſtram Rheni ripam M. P. III. ſupra *Albiniana*, ſeu Alphenum, Brederodiorum dudùm poſſeſſio, ubi munimentum contra Gallorum invaſiones ſub Ann 1672. excitatum, ab iis aquis gelu conſtrictis perruptum. Ædes fanumque flammis tunc miſerè devaſtata, meliori dein forma reſtaurata, turriſque elegans ac faſtigiata fano reſtituta.

Catholici non magno illic numero a vicinæ Bodegraviæ Rectore curantur.

a *Alt Nat Germ part.* 2. *p.* 167.
b *Buch. in Hedam p.* 310. 311.
c *S. Leeuw Cyſt. en Kerken van Rhynl. p.* 51.

ALREVEEN,
Hodiè vulgò
AERLANDERVEEN,

Aerlanderveenæ Divus Tut. Sub Rhenolandiæ Officio ac Dec. vicus Parochialis, ubi S. Joannes Baptiſta colitur Patronus. Rector ejus Eccleſiæ Ao. 1573. Dnus *Joannes Adriani de Schravenhage*, Presbyter Diœc. Traj. Dni *Jacobi de Leeuwe* ſucceſſor. Pagum hunc & vicina ad Rhenum loca uſque ad pagum *Swammerdamum*, aliquandò curarunt *Florentius a Vianen*, de quo ſuprà: & *Petrus Peltius a Vianen*, Ultrajectinus, poſtmodum Paſtor ad S. Jacobum Ultrajecti, ibidem mortuus 23. Martii 1649.

Paſtores. GISBERTUS BOSMAN, Ultrajectenſis, Juris Utr. Lic. in Schola Andegavenſi creatus 6. Dec. 1627. Clarus vates, Paſtor ibi defunctus.

R. D. Mr. EGBERTUS A BORCULOO, Ultrajectinus, Sac. Theol. Bacc. Paſtor in *Aerlanderveen*, ætatis ſuæ 60. Sacerdotii 33. curæ Paſtoralis 25. obiit Amisfurti 17. Dec. A. 1670.

JOANNES PELT, Ultrajectinus, Congreg. Orat. aliquandò Presbyter, Protonot. Apoſt. Joanni Caſtorienſi Epiſcopo P. M. in Urbem iter facienti comes, indè Paſtor in *Aerlanderveen*, ibidem obiit 6. Sept. Ann. 1704. cui ſucceſſit

ANDREAS JANSEN, Gelrus, &c.

ALPHEN,

Alpheni origo, antiquitas, [a] Latinè *Alphenum*, in Itinerariis *Albiniana*, & etiam *Albaniana*. Quæ autem lectio (per errorem *Albimana*, & *Albamana*) ex illis genuina ſit, haud ita integrum eſt definire. *Albimana* autem ſeu *Albaniana*, neutro genere, non genere ſequiori, uti amat Valeſius *Albinianæ*, &c. ſcribendum eſſe minùs ambigendum eſt, cùm liquidò appareat ad Caſtra id eſſe referendum; minimè vero ad aquas aciduli, calidi, ſalſulive fontis, qui hic in vicinia nullus. Minùs ferendi ſunt, qui *Alpheniana* ſcribi debere contendunt, quaſi ab *Alpheno Varo*, Præfecto quidem Caſtrorum, in quibus & *Batavorum* cohortes; ſed in *Lingonibus* procul a Rheno, ſecundùm Taciti narrationem 11. *Hiſt.* c. 29.

Viri illuſtres ac eruditi. Alphenum patriam agnoſcit Wilhelmus Heda, Præpoſitus atque Archidiaconus S. Walburgis Arnhemi, Decanus ad S. Joannem Ultrajecti, celebratus Hiſtoricus, ac inprimis ab *Hiſtoria Comitum Holl.* in qua ſæpè cæcutit, & *Epiſcoporum Ultrajectinorum*, Antverpiæ defunctus Ann. 1526. & conditus in ſummâ ibi æde Deip. Virginis.

Eccleſia. Divus Tut. Templum ſpectatum habet Alphenum, D. Bonifacio Præconi noſtro ſacrum, in quo Sancti hujus effigies pridem fulgebat, cujus ædicula etiamnum ad fanum viſitur. Altare illic, præter ſummum, Altaria. Vicaria. D. Virginis fuit, & in ea *Capellania* ſeu *Vicaria* perpetua, a Davide Burg. Traj. Epiſcopo approbata, a Georgio Egmond. ejus ea in ſede ſucceſſore ad petitionem *Nicolai*, filii *Nicolai de Alphen*, rata habita Ao. 1556. 30. Oct.

a *M. Alt. Nat. Germ part.* 1 *p.* 9.

Priſci ævi Paſtor. Ædituus; Collatores.

Paſtor illic Catholicorum ævo

GERARDUS VOPPENS, cui deſerviebat Vicarius.

Paſtoralis cura erat ad collationem Abbatis S. Pauli Ultrajecti.

Æditũus ab Holl. Comite deſignabatur; cujus [a] cenſus pridem exigui pretii.

COUDEKERCK.

Coudekerka variæ: celebris ea quæ ad Rheni foſſam.

Suot ejus nominis vici plures; in *Walachria* & in *Scaldia*, ut ſub Zelandia diximus, atque hæc in ripa Rheni dextra ſupra Lugdunum-Batav. Toparchia ſub Hollandico Imperio, *Couchorum*, ex Boxhornio, quondam Colonia; quorum Dynaſtæ ſæpius in priſcis tabulis memorantur.

Alverada, Koudekerckæ Domina, ad remedium animæ *Theodori Poelgeeſti*, aliorumque conſanguineorum *Capellaniam* ſeu *Vicariam* perpetuam valoris XII. librarum annuè in Primaria Harlemii Eccleſia fundat Ao. 1305. juxta hanc Chartam vernaculam:

Priſca ejus Domina,

WY *Alveraet*, Vrouwe van Coudekereke doen condt allen luden, die deſen brieff ſellen ſien of hooren leſen, dat wy om ſalicheden onſer ſielen Haren *Dirck van Poelgeeſt* ende anders onſen vrienden hebben gemaeckt ene Capelrye van XII. ponden jaerlixer renten te verdienen Haren Amiſe tot ſijnen lyve tot Haerlem in der kercke. Ende wanneer Heer Amys ſtervet, ſo ſal die Capelrye weſen te verdienen euwelyck enen Prieſter met dier ſelver Rente, die hier voorſz. ſtaet, na onſer doot, daer wy kieſen onſe legerſtede. Ende deſe XV. ponden bewyſen wy jaers ende hebben bewyſt ende quytgeſcouden voor Scoute ende voor bueren mit onſes mombaers hant in te nemen van 't landt dat heet VerRiſſende camp, of die Vievenne, tote twee merckt tyden van den jare, alſe tot *Voorſcoter merckt* [b], ende totte *Vaelkenborger merckt*, ende deſe XV. ponden ſullen weſen aen payemente als dat lant te huyre gelt. Ende want die rente van dien lande beter is dan XV. ponden, ſo en ſal niemant niet innemen, eer die Pape dat ſijne in hevet. Voort ware dat ſaecke dat dit lant quade, ſo ſoude die Pape voort aen ſijn ſeeckerſt lant hebben went hy dat ſijne hadde. Op dat dit vaſte ende ſtade blyve, ſo hebben wy onſen ſegel hier ane gehangen. Die Heere van Brederode, Ver Abele uter Wike onſe ervenaem, Haer Gerard van Tetroede, Florens van Adrikem onſe mombaer, om die meerre ſekerhede hebben 't medebeſegelt, in 't jaer ons Heeren 1305. des Saterdags na *S. Martyns* dach in den wynter.

in ædes ſacras plures,

Alverada eadem, extra ea quæ ſacris ædibus circùm Harlemum ac alibi legavit, & *Eccleſiæ* huic de *Coudekerkæ tres libras*, ex teſtamento reliquit, quod ejus eſt tenoris:

IN nomine Domini Amen. Ego *Alveradis* Domina de Coudekereke, filia nobilis matronæ *Hildegundis* Dominæ de *Bredenrode*, fragilitatem præſentis vitæ attendens & omnipotentis Dei æterni Judicis retributionem expectans, compos mentis, virtutem habens corporis, ſtandi, eundi, ſedendi, & Eccleſiam frequentandi, & dominica officia audiendi, teſtamentum meum diſponendo, de propriis bonis meis, quæ poſſideo in Leyderdorpe, vel in poſterum ero poſſeſſura, de conſenſu & voluntate dilecti fratris mei Domini *Theodorici* Dn. de Bredenrode militis, Dn. *Aleydis* ſororis meæ, atque heredum meorum, & Florentii de Adrikim fratris mei & tutoris mei facio & ordino in hunc modum. In primis do & lego Domino Abbati & Conventui Egmondenſi ibidem quinque libras Hollandenſes, ita quod idem eum ejuſdem quinque libris decem ſolidos annui cenſus comparet vel procuret, quos volo quod totus Conventus in anniverſario meo habeat, poſſideat, & utatur quolibet anno ad Pitantiam eorundem, & mei memoriam fideliter faciendam. Et ſic de ſingulis obſervandum eſt Ordinibus & Conventibus infra ſcriptis, propria habentibus & non petentibus, ſive mendicantibus, quibus quinque libræ ad Pitantiam ſcilicet legatæ. Cuilibet Eccleſiæ in Kennemaria do & lego quinque ſolidos, Parochiali ſacerdoti ejuſdem Eccleſiæ quinque ſolidos, Eccleſiæ de Velſen duas libras, Perſonæ ibidem ſex ſolidos, Cuſtodi ibidem quinque ſolidos. Item do & lego pro cruce mea XX. libras, quas Fratres S. Johannis Baptiſtæ in Haerlem ſibi reſervabunt, quouſque commune fuerit Paſſagium tranſmarinum, & tunc eaſdem per ſuos fratres fideliter tranſmittent in ſubſidium Terræ ſanctæ. Item do & lego Conventui Domus ſancti Johannis Baptiſtæ in Haerlem ſimili modo, ſicut prædictum eſt de Conventu Egmondenſi, quinque libras ad pitantiam. Item fratri *Arnoldo* do ibidem unam libram. Item fratri *Menſoni* X. ſolidos. Item do lego in compenſationem rerum injuſte acquiſitarum XX. libras, ita quod executores mei eum eiſdem redditus comparent, qui cedant ad calciamenta pauperibus annuatim. Sed volo & opto quod pars dictarum XX. librarum, vel totum illis potius conferatur, qui docere poterunt teſtimonio, vel prævia veritate, me ab eis aliqua bona minus juſte tempore aliquo & minus legitime poſſediſſe. Item do & lego Eccleſiæ de Haerlem tres libras ad lampadem. Item cuilibet Parochiali Sacerdoti X. libras & cuilibet Capellano in Haerlem quinque ſolidos. Item Prædicatoribus in Haerlem duas libras, Item Fratribus de monte Carmelo ibidem duas libras. Item pauperibus Beghinis ibidem duas libras, Item hoſpitali ibidem unam libram. Capellano ibidem quinque ſolidos. Item do & lego Monialibus in Oye quinque libras ad pitantiam. Item Chriſtinæ de Teylinge ibidem unam libram Item Haſekinæ ibidem unam libram. Item Conventui in Rynsburch quinque libras ad pitanciam. Item Richardi ſorori meæ ibidem quinque libras, ſi in hereditatem a meis non receperit. Item Domino *Adæ de Leyden* unam libram. Item do & lego Monialibus in Loeſduynen quinque libras ad pitanciam. Item Monialibus ad Campum Regis quinque libras ad pitanciam. Item do & lego in Trajecto Conventui beatæ Catherinæ quinque libras ad pitanciam. Item hoſpitali ibidem ad uſus pauperum meliorem lectum meum ex toto ordinatum, & meliores veſtes meas. Item Fratribus Teutonicis apud muros ibidem quinque libras ad pitanciam, Item Terminario Kennemariæ pro tempore exiſtenti unam libram. Item Fratribus Minoribus ibidem duas libras ad pitantiam. Item fratri Godefrido ibidem unam libram. Item Prædicatoribus ibidem duas libras. Item Monialibus apud S Servacium unam libram. Item albis Dominabus ibidem unam libram. Item Monialibus in valle beatæ Mariæ unam libram. Item Fratribus Minoribus in Dordraco duas libras. Item Auguſtinianis ibidem duas libras. Item *Eccleſiæ de*

Cou-

a Libell. MS. Manual. Duc. Anni 1514.

b Fons Valkenburgani & Voorſchotani hic deſignatur antiquitus.

ſta & in Koudekerc. kanam hanc munifica.

Coudekerke tres libras. Item hoſpitali in Leyden x. ſolidos. Item *Johanni Wonne* fratri meo quindecim libras cum lecto bene præparato. Item domicellæ meæ pro tempore exiſtenti quinque libras. Item filiabus ſororis meæ xx. libras, cum quibus Executores mei duas libras annuatim, quoad vitam earum, eiſdem procurabunt. Item Wiven duas libras. Item eidem par veſtium. Item ancillæ meæ pro tempore exiſtenti unam libram. Item ſervo meo unam libram, &c.

Ex hoc & Kouderkerkanæ Eccleſiæ antiquitatem, & *Poelgeeſtiorum* ſtemma vetuſtum cognoſcas.

Arx dudum conſpicua,

Arx ſub Toparchia ea ad Rheni eandem ripam conſpicua, *Poelgeeſtana* hodiè, pridem *Herna* appellata, *Poelgeeſtiorum* dudùm, emptione ad *Gerardum Schatterum* unà cùm Toparchiâ hac devoluta, ab obitu præn. D. *Gerardi de Poelgeeſt* miſerè collapſa, utcunque hodiè reſtauratur.

& Eccleſia vetuſta,

Parochia Divo Nicolao Epiſcopo & Confeſſori nuncupata, in qua & D. Willibrordus, uti ex Chartâ Anni 1514. palam eſt, in veneratione erat. Subjecta erat Eccleſia hæc Collegiatæ S. Mariæ Hagæ-Comitum Eccleſiæ (quæ & ejuſdem Paſtorem deſignabat) ut patet ex Charta, quem tenui, authentica, ſignatâ per *Wilhelmum Damaſi Lindanum* dicti Capituli, A. 1566. Decanum.

Hujus Divi Tut. SS. Nicolaus, ac Willebrordus.

Rodolphus, Traj. Epiſcopus, Judoco Epiſcopo Jeropolitano, Suffraganeo ſuo A. 1453. facultatem dedit Chorum dictæ Eccleſiæ conſecrandi, conceſſis iis omnibus, qui contriti & confeſſi ibi Sacra audierint, vel aliquid in ejus uſum contulerint, XL. dierum Indulgentiis, juxtà has ejus Tabulas:

Collatores, Decanus ac Canon. Hagæ Comit. Chorus ſolemniter conſecratus.

RODOLPHUS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, Reverendo in Chriſto Patri Domino, D. *Judoco* eâdem gratiâ Epiſcopo Jeropolitano, ac S. Theologiæ Profeſſori, noſtro in Pontificalibus Vicario Generali, ſalutem, & ſinceram in Domino caritatem. Ut Chorum Parochialis Eccleſiæ in *Coudenkerc* noſtræ Diœceſis noviter conſtructum, non conſecratum, permiſſis ſolemnitatibus debitis & conſuetis, prout congruit, conſecrare poſſitis & valeatis, noſtrum adhibemus conſenſum, & aſſenſum, ac licentiam noſtram impertimur, jure cujuſcunque ſemper ſalvo. Nos etiam cupientes corda Fidelium ad caritatis opera invitare, omnibus hominibus utriuſque ſexûs verè confeſſis & pœnitentibus, qui in hujuſmodi Choro ſive Eccleſiâ Miſſis audierint, aut qui in eorum teſtamentis vel codicillis aliquod caritativum ſubſidium, aurum, argentum, veſtimenta, libros, calices, linaria ornamenta, ſeu quævis alia eidem Choro, ſive divino officio in eodem fiendo piè donaverint, legaverint, donari aut legari procuraverint, quotieſcunque, quandocunque & ubicunque eorum aliqua fecerint, ſeu adimpleverint, de Omnipotentis Dei miſericordiâ, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ac Beati Martini Patroni noſtri glorioſi meritis & interceſſione confiſi, quadraginta dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus, noſtrarum teſtimonio litterarum.

Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo tertio, in Vigiliâ Beati Laurentii Martyris.

Altare & Vicaria S. Laurentii;

In Parochiali Eccleſia altare D. *Laurentii*, atque ad illud ejuſdem nominis *Vicaria*, ad quam A°. 1529. inſtitutus eſt *Gerardus de Poelgeeſt*, ſucceſſor *Cornelis de Poelgeeſt*. Vicarius;

Paſtores, Priſci,

1505. D. GERARDUS JOANNIS.

1514. D. GERARDUS DAMASI, Vice-Curatus.

D. WILHELMUS JOANNIS KERSTANTSE.

1549. D. GERARDUS DAMASI.

1568. D. JOANNES ADRIANI AELBOUT.

Cujus ſucceſſor,

D. ÆGIDIUS JOANNIS

1571. D. GERARDUS TALING.

Pagum hunc, uti & Haſerwoudanum ſequentem, a mutato regimine hi curarunt Paſtores;

ac hodierni Paſtores.

OTTO LICHTENBERG, Ultrajectinus, de quo ſub Ultrajecto.

THEODORUS VAN ZANTEN, Leidenſis, Leidæ ex peſte defunctus 4. Aug. Anno 1636.

HENRICUS VELTHOEN, de quo ſub Leidâ fuit ſermo.

JACOBUS SCHENDEL, Ultrajectinus, exindè & ipſe Paſtor ad S. Mariam Ultrajecti.

JACOBUS VERHAER, Ultrajectinus, variis ſubindè locis Paſtor.

CORNELIUS DUCK, deindè Paſtor Leidenſis.

NICOLAUS VAN ERKEL, Montfortienſis, Sac. Theol. Bacc. form. inde Delphos, ubi de eo ſermo, tranſlatus.

ERNESTUS SCHADE, ex clara apud Ultrajectenſes familiâ, Congreg. Oratorii Presbyter, Paſtor in Haſerfoudâ, &c. obiit in vicinia *de Groenendyck* Kal. Aug. Ann. 1678.

HENRICUS DE BRUIN, Ultrajectenſis, Col. Theologus, ibidem obiit.

In defuncti *Bruini* locum immiſſus,

GERARDUS DE ROTTE, &c.

PETRUS IGNATIUS PELT, Roterodamo-Bat. ex viduo Sacerdos religioſus Pron. Apoſt. in æde privata ibi egit, ac obiit 8. Oct. 1704.

HASERWOUDA,

Aliàs,

ADUWARTWOUDA,

Supremæ ditionis Dominium, quod dudum fuit penes Waſſenario-Warmondæ Toparchas, ubi Parochia S. Michaëli Archangelo ſacra. Rectorem hujus, ut & Soeterwaerdanæ Parochiæ deſignabat Commendator Joannitarum *Harlemi*.

Haſerwoudæ priſcum nomen, Dynaſtæ, Parochiæ Div. Tut. & Collator.

SOETERWOUDA,

Antiquitus,

SWETERWOUDE,

A rivo *Sweten* originem ducens, Rhenolandiæ pagus, Holl. Comit. feudum, Diœc. Traj. ſub Merodiorum olim, ab Anno 1610. ex emptione ſub Leidenſis urbis officio, templum faſtigiatum habet S. Joanni Bapt. ſacrum.

Soeterwoudæ etymon, ſitus, Domini, Parochiæ Divus Tut. Antiquus Rector.

Petrus de Leyden, ex teſtimon. Tabularum Ann. 1316. quarum ſuprà meminimus, *Eccleſiæ Soeterwoudæ Perſonam* ſe inſcripſit; quod

Si-

Sim. Leeuwius in Compend. deſcr. Leid. p. 338. malè interpretatur *Patronum*, ſeu ad illius Eccleſiæ collationem jus habentem; cùm id perpetuo Eccleſiæ uſu deſignet Eccleſiæ Rectorem primarium, ipſo *Ant. Matthæo* teſte, *Anal.* T. 6. p. 60.

Melitenſium Harl. Commendaria;

* Illic & pridem *Commendaria* Melitenſium, ſub Bailliviatu domus Harlemenſis, quæ ampla circùm tractum hunc prædia poſſidebat.

Hi Collatores hic & Paſtores.

Ex Charta Ann. 1445. *in qua Conſules, Prætor, Scabini & Senatus oppidi Leidenſis declarant, in lite, qua Equites Teutonici, at Rectores Parochiæ D. Petri Leidæ, certabant contra Equites Joannitas, ſe audiiſſe varios teſtes utriuſque ſexus, qui deponerent Equites Teutonicos, ab hominum memoria ad terram uſque de* Weypoort, *retrò arcem Swietenſem ſacra adminiſtraſſe*, conjectura fit *Joannitas*, ſeu Melitenſes Soeterwoudanos, Eccleſiæ Soeterwoudanæ olim fuiſſe Rectores.

Jus certè Patronatûs in Eccleſiam *Soeterwoudanam*, & *Haſerwoudanam* Commendatori Melitenſium Harlemi, a Wilhelmo Hannoniæ atque Holl. Comite conceſſum eſt per haſce Tabulas:

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis Wilhelmus, Comes Hannoniæ &c. & frater *Gerardus de Hamerſteyn*, Commendator Conventus Domusque ſanctæ *Katherinæ* Trajectenſis ſalutem & rei geſtæ noſcere veritatem. Noverint univerſi, quod cùm nos *Wilhelmus* Comes prædictus ob augmentationem cultus divini, & ob affectionem, quam ad perſonam Reverendi patris D. *Jacobi*, quondam *Zudenſis* Epiſcopi Commendatoris Domus prædictæ, & ſuum Conventum habuimus, jus Patronatûs Eccleſiarum de *Haſairdſwoude* & de *Zoeterwoude* dictis *Zadenſi* Epiſcopo ſuoque Conventui contulerimus, nec non plura jura & libertates conceſſerimus, prout hoc in litteris noſtris ſuper hoc confectis plenius continetur, & in aliqualem recompenſationem dictus frater *Gerardus de Hamerſteyn*, Commendator Conventus & Domus prædictæ nobis, heredibus, & ſucceſſoribus noſtris Comitibus *Hollandiæ*, uxoribus eorum, & primogenitis filio vel filiæ eorundem dederint, deliberatione matura præhabita, atque conceſſerint, dant & concedunt his præſentibus hoſpitium in domibus eorundem, in *Trajecto*, in *Oudewater*, in *Haerlem*, in *Middelburch*, & in omnibus aliis domibus, quas habent vel habere poterunt in futurum, in Comitatibus noſtris *Hollandiæ* vel *Zelandiæ*, &c.

Manſionis eorum veſtigia.

Ædis eorum veſtigia adhuc illic conſpicua ſunt, hodiédum a publici cultus Miniſtro habitata.

Arces;

Sub Officio & Parochia *Soeterwoudana* præter ædes *Ciis*, etiam *Berendrechtum* dictas, Holl. Comit. feudum, vetuſta ac nobilis inprimis arx *Croonenſteinia*, a Florentio ab *Alkemade*, Equite, ex bonis propriis Anno 1412. Holl. Comitatui conceſſa, beneficiario jure mox ab eodem per Comit. recepta, beneficiario jure per obitum præn. Dnæ *Margaritæ ab Alckemade* tranſcripta in filium ejus, *Tilmannum Oemum a Wyngaerden*, ad *Paulnyſſios* Aº. 1638. ab his ad alios dein eſt devoluta.

Non procul ab hac arce, hodiédum eleganti ac conſpicua, ab *Alckemadiis* priſcis poſſeſſoribus pridem & *Alckemadiana*, ut ex ſequentibus

* *Jac. La Torrius in Relat. Rom.*

Tabulis apparebit, denominata, Capella ſive Oratorium pridem viguit ſub eadem *Soeterwoudana* Parochia, ab *Alckemadianis Tilm. Oemii* majoribus ex bonis ac reditibus propriis fundata, Deiparæ Virgini *Mariæ* nuncupata, ſub *Commendariæ Joannitarum* Harlemi, cui & ipſa *Soeterwoudana* Eccleſia ſuberat, tuitione ac cura. imprimiſque Alckemadiana,

ad quam pridem Capella B. M. Virgini ſacra.

Ut autem Oratorium hoc decentius ornetur, reſtauretur, cultuſque in eo divinus, & erga Deiparam veneratio excitetur, augeaturque, Lucas, *Epiſcopus Sibenicenſis*, ad dicti *Tilm. Oemii* ſupplicationem, 100. annorum Indulgentias certis feſtivitatum diebus concedit iis omnibus, qui dictum Oratorium viſitaverint, ornarint, manuſve ei adjutrices porrexerint, per ſequens Diploma:

LUCAS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Sibenicenſis, Referendarius ad dilectum nobis in Chriſto Nobilem Virum, & illuſtriſſimum Principem Dominum Maximilianum Auſtriæ & Burgundiæ Ducem, ejuſque Dominia ac illis adjacentia, & nonnulla alia partes & loca Sereniſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Sixti Divinâ providentiâ Papæ quarti ac præfatæ Sedis Nuncius, Orator & Commiſſarius cum poteſtate Legati de Latere, univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis ſalutem in Domino ſempiternam. Ineffabilia glorioſæ Virginis Dei Genitricis Mariæ meritorum inſignia devotæ conſiderationis indagine perſcrutantes & inter mentis arcana revolventes, quod ipſa caſtiſſimo ejus utero, prout noſtri ſtatus exigebat neceſſitas, humanæ ſalutis auctorem protulit, & apud eum quem maternis lactavit uberibus ſedulas pro noſtræ fragilitatis expiatione preces effundit, dignum quinimo potius debitum reputamus, ut in honorem ſui nominis dedicatas Capellas & loca alia gratioſis remiſſionum prosequamur impendiis, & indulgentiarum muneribus decoremus. Cupientes igitur ut Capella B. Mariæ Virginis ſita infra limites *Parochiæ de Zueterwoude juxta Oppidum Leydenſe* Trajectenſis Diœceſis congruis frequentetur honoribus, & à Chriſti fidelibus jugiter veneretur, ac in ipſius ſtructuris & ædificiis debitè reparetur, conſervetur, & manuteneatur libris, calicibus, & aliis ornamentis Eccleſiaſticis decoretur, fulciatur, & laudabiliter muniatur, in ea quoque cultus augmentetur divinus, & ut Chriſti fideles eo libentius devotionis cauſa ad eandem Capellam confluant, & ad reparationem, conſervationem, & alia præmiſſa manus promptius porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem dono cæleſtis gratiæ uberius conſpexerint ſe refectos, dilecti nobis in Chriſto nobilis Viri Tylmanni *Oem de Wyngairden*, illuſtriſſimi Principis Domini Maximiliani Auſtriæ & Burgundiæ Ducis Conſiliarii, cujus Prædeceſſores Capellam ipſam de bonis ſibi a Deo collatis fundarunt, porrectis nobis ſupplicationibus inclinati, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac ejuſdem B. Mariæ Virginis, interceſſioneque Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, auctoritate confiſi omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus & confeſſis qui Capellam hujuſmodi in ſecunda poſt Feſtum Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & in ſecunda etiam feria poſt Pentecoſten ac ejuſdem B. Mariæ Viſitationis, Aſſumptionis, & Nativitatis feſtivitatum diebus a primis Veſperis, uſque ad ſecundas Veſperas incluſive devotè viſitaverint, annuatim & ad præmiſſa manus porrexerint adjutrices pro ſingulis diebus hujuſ-

modi

modi, quibus id fecerint centum dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitenciis miſericorditer in Domino relaxamus, præſentibus, perpetuis, futuris temporibus duraturis. In quorum fidem & teſtimonium præmiſſorum has noſtras litteras per Secretarium noſtrum ſubſcribi, ſigillique noſtri juſſimus & fecimus appenſione communiri. Datum Brugis, Tornacenſis Diœceſis, Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono, octavo Idus Maii, Pontificatus Sereniſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Sixti Divinâ providentiâ Papæ quarti anno octavo.

Joannitarum Harl. Commendatori conceſſa.

Capellam autem hanc ſive Oratorium, necdum tum conſecratum fundator cum bonis ac juribus ſuis omnibus Johannitarum Harlemi Commendatori atque *Commendariæ*, aſſentiente Ultraj. Epiſcopo, concedit per haſce Tabulas:

IN nomine Domini, Amen. Tenore præſentis publici inſtrumenti cunctis pateat evidenter, & ſit notum, quod anno à Nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, Indictione quinta, die autem lunæ duodecima menſis Februarii hora nonarum vel quaſi, Pontificatus Sereniſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri Domini Innocentii Divina Providentia Papæ octavi anno tertio in mei Notarii publici ac Teſtium ſubſcriptorum propter hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia, perſonaliter conſtitutus honorabilis & perprudens vir *Tilmannus Oem de Wyngaerden* laïcus Trajectenſis Diœceſis omnibus melioribus via, jure, modo, cauſâ, & formâ quibus potuit & debuit efficatius, dedit, donavit & tradidit pure, ſimpliciter & propter Deum donatione irrevocabili & inter vivos, ac perpetue duratura & valitura pro ſe & ſuis hæredibus poſteris Venerabili & Religioſo Viro & Domino, D. Johanni, filio Wilhelmi, *Commendatori* pro tempore Domus ſive Conventus S. Johannis Harlemenſis, Ordinis Hoſpitalariorum S. Johannis Jheroſolimitani, licet abſenti, ac Conventui S. Johannis Harlemenſi prædicto, & ejuſdem Conventus ſive Domus prænominatæ Commendatoribus, ac Fratribus ſucceſſoribus & futuris, quoddam *Oratorium* ſive Capellam cum omni fundo & ſtructura, ac pertinenciis ſuis univerſis, quod ſive quam idem donator in præſenciarum habet ſive tenet conſtructum & conſtructam in villa *de Zuetermoude* diſtrictus Rynlandiæ, partium Hollandiæ, Trajectenſis Diœceſis, non longè à *Caſtro ſive Fortalitio* dicti Domini donatoris, dicto *t Almade*, ſitum; & dictus Dominus donator conceſſit antedictis Dominis Commendatori & Fratribus antedicti Conventus S. Johannis Harlemenſis plenam, liberam, & omnimodam licenciam & conſenſum de dicto Oratorio ſive Capella, ſicut præmittitur donato ſive donata Auctoritate Epiſcopi Diœceſani aut cujusvis alterius ſuperioris erigendi & fundandi in Capellam ſive Oratorium conſecratam vel conſecratum, cum adhuc ſit inconſecratum ſive inconſecrata, & quod de cætero pro Capella ſive Oratorio antedictorum Commendatorum & Conventus S. Johannis Harlemenſis teneatur, habeatur, & reputetur, promittens pro ſe & ſuis hæredibus antedictis Commendatori & Fratribus ac ſuis poſteris antedicti Conventus præmiſſam Donationem & ſingula ſupraſcripta perpetuo rata, grata & firma habere & tenere, & non contrafacere vel venire per ſe vel alium aliquem cauſa, vel ingenio, de jure vel de facto, neque ipſam Donationem ingratitudinis vicio revocare ſtipulatione ſolita deſuper a dicto Donatore recepta. Et honorabilis Dominus & Frater Petrus Wybrandi antedicti Conventûs S. Johannis Harlemenſis confrater profeſſus antedictam Donationem nomine & ex parte antedictorum Commendatoris & Conventus principaliter recepit & acceptavit. Reliqua deſiderantur.

Sub eadem Parochia, & vicinia, *Stompwijck* denominata.

S O E T E R M E E R,

Soetermeeræ, fanum vetus ac novum.

Proximus Rhenolandiæ pagus, Holl. feudum, ubi fanum olim ad viam *de Broeck-weg* apud *Swaerſwetam*, dudùm deſtructum, cœmeterio, aut areâ ante annos fere IX. ceſpitibus erutis in paludem redacti.

Zegwaerdæ Capella.

Segewaert, contractè hodiè *Zegwaert*, vicus huic conjunctus, ubi olim Capella, D. Virginis partui nuncupata, quæ & hodiédum illic loci encœnia ſtatuit. Hæc ex adverſo viæ de *Moleweg* ſita; unde & via hæc, de *Capelle-laen* etiamnum appellata.

Divus Tuti

Communi amborum vicorum ære Fanum quod hodiè eſt ædificatum, Divo Nicolao Epiſcopo ſacrum, criſtæ & eleganti turri conſpicuum eſt. Paſtor illic A°. 1572.

priſci ævi Paſtor.

D^nus^ PETRUS CORNELII KONINKS.

Hujus ævi Paſtores Cath. jam jam dabimus.

Rolandaeum, ſub eadem quoque Parœcia, antiquitus *Regularium-Domum*, a ſito illic olim ad ortum Canon. Regularium Cœnobio ſeu receſſu appellatum.

Eorum vicorum.

Soetermeerano autem Dominio, dudùm inveſtitus, *Gerardus Oemius a Wyngaerden*, Eques, Curiæ Holl. Præſes, A°. 1598. e vivis ereptus; perque obitum *Caroli Oemii a Wyngaerden*, Equitis, illud poſſedit Prænob. D^nus^ *Daniel a Wyngaerden*, *Soetermeeræ & Werkendami* Dominus, Academiæ Lugduno-Batavæ Curator, &c. Hodie Soetermeeræ, *Joannes Dumeus*, Zegwaerdæ *Joannes a Dieſt* eſt poſſeſſor.

B E N T H U Y S E N;

uti & Benthuyſæ Domini.

Rhenol. pagus ac Dominium ſupremæ juriſdictionis, cujus poſſeſſor A°. 1667. idem qui ſupra nominatus Præn. D^nus^ *Carolus Oemius a Wyngaerden*, &c.

Ab immutato publico cultu ac regimine *Soeterwoudam*, *Stompwicum*, *Soetermeeram*, vicinumque tractum, curavere ſequentes de Clero Preſbyteri,

Poſter. ævi Paſtores.

MARTINUS VAN VELDEN, Lugduno-Batavus, ex clara illic familia natus 30. Aprilis Ann. 1603. Sac. Theol. Bacc. formatus, & Congregationis Oratorii, ex Jac. La Torrio, Preſbyter, initiatus Antverpiæ Ann. 1627. in patrio ſolo *Soeterwoude*, *Stompwijck*, *Zegwaert*, *Soetermeer*, &c. Paſtor creatus, e vulnere ad altare alibi ei impacto ſaucius, glorioſe Leidæ obiit. De eo ſic ad diemâ [illegible] & annum Necrologus *Eccl. Bat.* " R. D. Martinus van de *Velde*, ex vul-" nere lethali à . . . . inflicto, glorioſe in Domi-" no obiit Lugduni in Batavis," ſepultus ibidem ad S. Petrum.

Hoc diſtichon in illius memoriam conditum per modum apoſtrophes;

Victima ſacra cadis, Velden, ſceleratus ad aram;
Per te dum nobis, victima Chriſtus erat.

Ei in cura Paſtorali, cujus vicarius fuerat, ſucceſſor,

CHRISTIANUS VERMEULEN, S.T.B.f. *Molina* vulgò dictus: hic ingenti zelo ac fructu munus ſuum obiens, dum diſputationi ſe implicat, &c. loco pulſus, latitare cogitur. Divinæ cedens voluntati, veras exilii cauſas pandit. Dein domi ex aſſeribus abſtractus, Hagam ducitur captivus, & vix gravi lytro redemptus, denuò proſcribitur. Sollicitus maximè de provido ſucceſſore, delatâ ei licet Leovardienſi conſpicuâ Curâ, Oratorii Kevelariani Presbyteris ſe jungit: indè Reſenſis fit Paſtor; quo in munere laudabiliter geſto religioſe ſenex obit A°. 1668, menſe Julio.

Ferunt prudentem hunc ſacrorum Myſteriorum diſpenſatorem, Baptiſmum paſſim, & alia quædam Sacramenta vernaculo idiomate (formâ tamen exceptâ) inter *Stompwycanos* miniſtrare ſolitum, ob ædificationem, ac fructum non vulgarem inde in Acatholicos, ferè inter adminiſtrandum præſentes, dimanantem.

Poſteritati autem reliquit, *Linguarium*, vernaculo ſermone *Montſlopper* dictum, ingenti fidelium uſu ſepties antè ipſum etiam Auctoris deceſſum prælo excuſum. Compendio quoque dedit fidelem relationem diſputationis inter ipſum, & *Petrum Cabeljaum*, ejuſdemque defenſionem, ſub larvato nomine *Petri Brouckhandt*.

Sub *Vermeulii* diſceſſum diſſectus Paſtoratus hic; ac Stompwycano præfecti

JOANNES IGNATIUS RUYSCH, &c.
CORNELIUS WYKERSLOTIUS, Sac. Th. B. form.
EVERARDUS STAELIUS, &
FLORENTIUS BEMONTIUS; hic hodiè in vivis.

Soeterwoudani, poſt
WILHELMUM YPELAER,
continuatâ ſerie Paſtores,
JOANNES VOSSIUS,
JOANNES DOBBIUS, ac
GERARDUS PELTIUS, &c. hodiè adhuc in vivis.

Soetermeeriani Paſtores,
AMANDUS VAN NISPEN, &
THEODORUS GREEVIUS, S. T. B. f. in vivis quoque, de quibus plura *Bat. Sac.* part. 2. p. 280. 281.

VOIRSCHOOTEN,
In antiquis monumentis
FORSCHATE,

Voerſchotæ priſcum nomen, forum antiq.

Cujus mentio in Inventario Bonorum Traj. In Diplomate Florentii V. Holl. Comitis Ann. 1281. & apud Stokium frequenter, Præfectura quondam gentis cognominis, ubi forum antiquiſſimum.

Nobil. arces,

Arces circâ tractum illum celebriores, *Bosbuſia*, *Cobelia*, *Wyngaerda*, *Duyvenvoorda*, *Sandtberſla*, *Suycka*, *Lipſa*, *Roncopa*, *Roſenburgum*, &c. Ad *Cobeliam* * primus illorum, qui ſe Reformatos vocabant, cœtus coiit. † Hujus cum apud Hagam fama percrebuiſſet, ex Holl. primaria Curia eò delegatur 26. Sept. Ann. 1556. vir prænob. *Chriſt. Haerotius*, Senator & ſummus Conſeſſus illius cognitor, & dein 28. Sept. Ann. 1557. Gelenus Segerus *a Waſſenhoven* Senator, ut in rem perſonaſque inquirant, & quæ didicerint referant, juxta Acta delegat. quæ ſunt ad manum.

Inter Arces autem has antiquitate præminet *Roſenburgum*, a Jacobo Waſſenario, Equite, Burgravii Leidenſis fratre, ſub Ann. 1200. excitatum, ut palam fit ex vetuſto lapide, muro præſentis ædis incruſtato.

Toparcha.

Conſpicua & præ reliquis arx *Duyvenvoorda*, illuſtris ex Waſſenario-Duyvenvordiana gente *Arnoldi*, *Voorſchotæ*, *Veur*, &c. Domino, &c. poſſeſſio.

Parochia, antiqua, aliarum matrix. Divus Tut.

Parœcia Voorſchotana, Divo Laurentio, Levitæ ac martyri, ſacra, matrix Eccleſia, perantiqua, utpote cujus mentio in Catalogo Bonorum Eccleſiæ Traj. Anni 866. ſub dicto nomine *Forſchate*, cui debebat *Manſa* tria. Bello Hiſpanico, ut plerorumque per tractum illum fatum fuit, pro magna parte devaſtata fuit. Turris faſtigio priſtiniſque campanis Ann. 1702. fulgure ac tempeſtate orbata, modo priſtino ſplendori reſtituta. Rudera interim veteris Eccleſiæ deſtructionem adhuc hodiè lugent; area Æditùo ad hortum olerum conceſſa.

celebre Sacellum,

Illic ad dexteram Sacellum olim fuit, in quo Toparchiarum funera condi ſolita. Certè locus iſte impræſentiarum familiare monumentum eſt Waſſenario-Duyvenvordiorum, ſtratum lapide cum oſtio ingenti.

altaria, Vicariæ, Vicarii.

In extima parte templi, quod hodiè adhuc reliquum, ad lævam altare olim erat Divæ Virgini ſacrum, ad quod ſub ejus nomine *Vicaria*. Ad hanc vacantem per obitum *D. Arnoldi de Leeuween*, inſtitutus eſt Ann. 1571. *D. Joannis d. Molin*; eoque reſignante A. 1574. *D. Simon de Hazen*. Præter hoc, notum altare *D. Laurentii*, in quo *Vicaria*, fundata unà cùm aliis a majoribus *Judoci de Swieten*, Equite, præcipuéque ab *Arnoldo van Leyenburch*, Equite, ejus proavo, &c.

Vicariam hanc, vacantem per obitum *Caroli*, *Caroli* filii, jure devoluto obtinuit Anno 1573. *D. Amelius Chryſoſtomi de Oy*.

Turris IV. turriculis conſpicua

Turris Voorſchotana elegans ac faſtigiata, IV. dudùm ornata fuit turriculis; non quod ea *Cathedralis* eſſet, ut aliquando ſomniavit rerum noſtrarum ignatus *S. Leewinus* (hic titulus Epiſcopalibus ſolùm Eccleſiis tribuitur) ſed quod quatuor præeſſet, tanquam earum matrix, Capellis ſeu Oratoriis. Ia. Capella, Lugduno-Bat. vicinior, ad locum ubi hodié-dùm expoſita *S. Nicolai* effigies, *S. Nicolao* erat ſacra.

IV. deſignnes Capellas, earum ſitus, ac Vicariæ.

Altera extra *Voorſchotam* in vicinia *Schakenbos*, a ſacro nemore juxta aliquos ſic appellata, ſita olim; *D. Agathæ* Virgini & Martyri nuncupata, in loco edito extructa, cujus etiamnum & nomen & reliquiæ ſuperſtant, hodié-dùm adhuc peregrinationibus fidelium Cath. celebris.

Tertia ſita alibi in vicinia *Veur*, ſeu *Voor*, quod a noto illic furo quidam deducunt; hinc de *Veur Capell* dicta, in qua ex *J.C. La Torrii* Rel. Rom. *S. Regenfreda* coli ſolita, & ubi, ut ſuprà vidimus, *Vicaria* fuit fundata.

Quarta in *Wilsveen*, D. Virgini ſacra, haud ita pridem in Acatholicorum vicinorum uſum eleganti ſtructurâ reſtaurata. Virginis a miraculis celebris effigies indè ad ædes PP. Jeſ. Delphos olim eſt tranſlata.

Vicaria etiam illic olim ad altare D. Virginis.

Priſci ævi,

Paſtores autem Voorſchotani ab ævo fuere, Anno 1289. ex veteri Charta, JOANNES, *Sacerdos Eccl. in Voorſchoten*.

A°. 1523. PETRUS A GOUDA, Curatus Eccl. Voorſchot. & Sacelli D. Virginis apud Hagam Com. Canonicus.

D. JOANNES LENS, & per ejus ceſſionem, A. 1572. D. JUDOCUS, GASPARIS (filius) Presbyter. Poſt ejus Anno 1573. obitum, D. FOLCARDUS NICOLAI, Presbyter. A proſcripto autem Catholici ritus exercitio primus fideles hos curavit,

* aſ. Wadding. Orler. in deſcript. urb. Leid. † Alii ejus anno.

COR-

CORNELIUS SCHAICK, Ultrajectenſis, Sac. Theol. B. form. qui cum per multos annos Paſtor fuiſſet in Voorſchooten, obiit ibidem 29. Octobris Anno D. 1669.

Succeſſorem accepit,

ADRIANUM VAN OUTHEUSDEN, Gorcomienſem, Sac. Theol. Bacc. form. Poſt plurium autem annorum laborem, ex improviſo è cymbâ delapſu lethaliter correptus, obiit Paſtor ibid. 14 Nov. Anno D. 1692.

Succeſſor ei ab Archiepiſcopo Sebaſteno P. M. datus,

JACOBUS PLOEG, Embricenſis, Collegii Urbani Romæ alumnus, per aliquot annos Paſtor in *Abſtede*, ad mœnia urbis Traj. exinde Paſtor Voorſchotanus, ibi defungitur 27. Jan. Ann. 1717. cui ſuffectus *Gerardus Muylwyck*, Amisfurtius, &c.

WASSENAER,

Waſſenariæ ſitus, [a] In priſcis Tabulis *Waſſenare*, villa prætoria *Cannefatum* quondam in Regione. M. P. III. a Rheni oſtio. II. à proximo littore, quæ ſuis Dynaſtis, uti pleræque per Hollandiam, gentilitium fecit nomen.

Toparchiæ, dignitas. Magna olim & ampla Waſſenariorum hîc poteſtas. Horum erat aquarum Præfectura, & Burchgraviatus Leidenſis, (quæ & nominis origo eſſe putatur) vi cujus non tantùm Prætorem, ſed & Conſules quatuor ac ſeptem Scabinos civitatis Leidenſis conſtituendi jus eis erat, ut diſertè agnoſcit *Henricus Thaborita* l. II. *Chron.* cap. 18. quod diu iis ſartum tectum. Primus id ceſſit, confecto de eo inſtrumento, Henricus de Waſſenaer, poſt urbem deditam Joanni Bavaro, cui contra Leidenſes, & ipſum Patrem Philippum, Epiſcopi Trajectenſis & urbis ſocium, militaverat. Amplo hi inſuper extrà urbem gaudebant patrimonio, pagorum, dominiorumque *de Waſſenaer*, *Valckenburch*, *Catwyck*, *Oeſtgeeſt*, &c.

Hæc per ſequioris ſexus hæredem ad Ligniacos, ſtirpis iſtius principes devoluta, aliquot antè luſtra divendita fuêre.

Et pagus quidem Waſſenarienſis, ſub dominio gentis cognominis, Toparchâ hodiè gaudet *Joanne Henrico*, Comite, Waſſenariæ & Opdami, &c. Domino, &c.

Eccleſia, ex parte diruta. Eccleſia S. Willibrordo, Patriæ præconi, inſcripta, ante bellum Hiſpanum, ſub *Hamatorum* & *Aſſilatorum*, ut credere eſt, factionibus combuſta.

Divus Tut. Chorus. Chorus Eccleſiæ ſuperſtes cum turri modica, in qua campana Anni 1426. D. Mariæ nuncupata, cum hac inſcriptione, *Ora pro nobis.*

Raephorſtiorum Sacellum, ædes, a. factum. Ad Chorum, *Raephorſtiorum* adhuc hodie notum Sacellum, in quo illius ſtirpis Heroes, cujus ſub Waſſenaria domus Equeſtris hæreditaria, olim condi ſolent. In his a S. Leeuwio recenſetor *Gerardus Raephorſtius*, qui violatâ A. 1508. *Catharinâ*, 13. annorum *Petri Grobberii* & *Alidæ Tetbrodiæ* [b] filiâ, cum ad ſacra in Eccleſiam veherentur, coram violentéque raptâ, abductâ, & in exilio conjunctâ, A. 1515 a reatu abſolutus & reconciliatus fuit eâ lege, ut ſtatutâ die cum complicibus coram Hollandiæ Curia ſe ſiſteret linei veſte indutus, detecto capite, cereum ardentem libræ unius manu tenens, a Deo atque a juſtitia flagitii dimiſſionem deprecaturus, atque Dominica ſequenti ad horam x. ante pomeridianam eodem ſupplici habitu in D. Petri Leydæ Eccleſia coram SS. Sacramento ſiſteretur; ſolveret inſuper mox 100. flor. Philippic. Ædituis Waſſenarianæ Parœciæ, qui intra annum dimidium deſtinarentur vitro, in quo Holl. Comitis Inſignia depicta, ac reatus ſententia expreſſa; in Waſſenaria Eccleſia, ubi delictum admiſſum fuerat, ſuſpendenda.

Vicariæ. *Capellaniæ*, ſeu *Vicariæ* in hac Eccleſia variæ, ex M. S. Codice, quem tenui, pergameno:

Capellania, &c. ſeu *Vicaria* ad altare *S. Jacobi.*

Vicarii. *Capell.* ſeu *Vicar.* ad altare SS. Trinitatis, ad quam vacantem per dimiſſionem *Alberti de Raephorſt*, proclamatus eſt Anno 1574. *Wilhelmus Gerardi.*

Capellania ſeu *Vic. S. Petri*, cum onere duarum Miſſarum legendarum per hebdomadam.

Vic. S. Laurentii cum onere unius Miſſæ hebdomadatim.

Vicarius ejus pridem D. *Jacobus Hugonis.* Ad *Vicariam* eandem, vacantem per obitum D. *Judoci Caſpari* Ann. 1573. proclamatus eſt *D. Florentius Heermale.*

Vic. S. Crucis, cum onere duarum Miſſ. legend. hebdomadatim.

Vicaria, [b] *Cralingiorum* dicta, ab [c] *Egydio a Cralingen* fundata in Waſſenariana Eccl. cum onere duarum Miſſ. legend. per hebdomadam.

Ad hæc Miſſa una per hebdomadam, qua *Egydius a Cralingen* ob cædem commiſſam ſe oneratum voluit.

Vicaria altera in ſede [d] *Zuydwyckana* ſub Waſſenariana Parochia, cum onere Miſſæ unius in hebdomada.

Aliæ fundationes. Aliæ ſunt fundationes Miſſarum, aliorumve proventuum diverſis temporibus à variis factæ ad uſum Eccleſiæ iſtius Miniſtrorum, aut etiam pauperum, ſimul cum onere ad quod Miniſtri hi tenentur; quas ex dicto Codice MS. vernaculo hîc apponere juvat.

Proventus. Van elcke Memorie die men doet van den Kerken wegen, daer heeft die Paſtoor dubbelt, te weten een ſtuyv. tſamen voer Memorie ende offerhant.

Elcke Prieſter die ter Memorie behoeven tot vyf toe, behalven die Paſtoor elcke Prieſter voer haer Memorie een grootgen, voer haer offerhande twee penningx, behouden dat zy Miſſe doen ſullen als dan.

Die Coſter heeft van elcke Memorie een grootgen.

Die vier Scholieren van elcke Memorie tſamen 1. grootgen.

Die Kerke Memorien zyn int getall nu ter tyt 249. ende een half Memory, Ao. 1522.

Van elcke Miſſe ter weecken eens, die an de Kerck geſundeert is, daer gevet die Kerck of sjaers van arbeyts loon een Prieſter die deſelve Miſſe doet alle weecken van Mey tot Mey verſchynende ende omcommende, 4 pond Holl.

Heer *Jan Dirckz.* die Paſtoor was van deſen Kerck, heeft een eeuwige Miſſe ter weecken eens gemaect an die Kerck mit noch twee Memorien sjaers, die men doet St. Michiels dach of daer ontrent.

Aman Aerntz. heeft gemaeckt an den Kerck een eeuwige Miſſe ter weecken, mit noch een Memorie sjaers, die men doet St. Pouwels dach in den winter of daer ontrent.

[a] *Alt. Not. Germ. part 2 pag.* 199.

[b] S. Leeuwius in Bat. illuſt. & in Introduct. legum ac conſuet. Rhenol. pag. 22.

[b] Crelinx-Vicarye.

[c] Giel.

[d] Vulgò 't huys te *Suyck.*

Margriet Nannen dochter, weduy wylen van Mr. *Pieter Janſz.* ende daer ane weduwy van *Dirck Claeſz. Colf* heeft an den Kerck gemaeckt een Miſſe ter weecke eens.

Aernt Boenenſz. tot Berckerheyt, heeft gemaeckt een Miſſe ter weecken eewich an den Kercken.

Lysbeth Philips dochter heeft an den Kerck gemaeckt een eeuwige Miſſe ter weecken; ende een ſimple Memorie jaerlicx, die men doet in Maert.

Eemſe Simon Heynricxz. dr. heeft an den Kerk gemaeckt alle Vrydachs een ſingende Miſſe ten eeuwigen dagen van Heylige Cruys in den jaer ons Heeren 1509. in Maerte geſtorven, welcke Miſſe gemaeckt is mit dienaers, mit orgelen en beyeren, ewich alle weecken, gelyck of Paeſdach waer, ende ornamenten daer toe gemaeckt, ende beyde die heylige Cruys dagen.

Nanne Paedzen heeft an de Kercke gemaeckt alle jaers die Verriſenis op ten Paeſch-dach, s'morgens als die geſcreven is, daer die Paſtoer of heeft twee ſch. elcke Prieſter ofte Scholieren elcx 1. ſtuyv.

Noch die ſelve *Nanne Paedzen*, heeft geſundeert ende gemaeckt alle jaers te delen den armen op ten goeden Vrydach an broot 1. pont voer zyn ziel.

Alle Vrydaechs heeft die Paſtoer van die Miſſe te ſingen jaers 8. pont. Die Organiſt van die Miſſe te orgelen alle vrydaechs alsmenſe ſingt sjaers 26. ſtuivers of alle weecken een grootgen hoe hy will. Die Coſter heeft alle weecken van deſe Miſſe te ſingen een oortgen, ende voer die grote clock te luyen totter ſelver Miſſen, ende die ornamenten daer toe te bereyden oock een oortgen of sjaers oock 26. ſtuyv. Elcke diener die Epiſtolen ende Euangelium ſingen elcx een grootgen alle weecken of loot daer voer ter ſelver pryſe. Allen andren Prieſteren die die ſelve Miſſe helpen ſingen ende t'Choor houdende elcx 4. penn. of loot. Den Scholieren t'ſamen alle weecken 4. penn. of loot daer voer. Den Beyerman van beyeren een uyr van acht uren tot nigen uren toe telcken s'vrydaechs s'morgens een oortgen. Van blaſen op d'orgelen die ſelve Miſſe alle weecks een oortgen, of voer beyeren ende blaſen tſamen sjaers 26. ſtuyv.

Alſe vrydaechs heylich dach is, ſoe en ſinge men die Miſſe niet mer men ſinghet daer voer s'avonts dach heylige Cruys lof mit orgelen gelyck die donderdaechſche heylich Sacraments Miſſe geſundert is, an den Paſtorale by den ouden Heer van Waſſenaer zal. gedachten, ende dan ſoe gheeſt men loot gelyck van allen anderen loonen hier nae geſcreven.

Die voorſz. Miſſe ende lof of coſten sjaers 20. pond 2. ſchel.

Heer *Gerrit Simonſz.* Prieſter tot Leyden, oom van Mr. *Jacob Houck*, onſen Meeſter ende Paſtoor zal. gedachten, heeft in die Kerck geſundeert die vrooch Miſſe alle Sonnendage mit zeekere gueden die hy daer toe gemaeckt heeft, ende daer of heeft die Paſtoer van die Miſſe te leſen sjaers 4. pond.

Die Kerck moet beeoſten ende doen alle die Vrouwe loven alle Sonnendaechs ende an den heylige daegen, behalven dynxſdaech ende donderdaechs, ende daer zyn ſeecker renten toe gemaeckt daer die Kerek poſſeſſie of heeſt.

Van elck lof hebben in den eerſten die Paſtoor telcken een grootgen.

Elcken Prieſter ende Coſter telcken een oortgen, of loot daer voer, die Kerck sjaers Sonnendaechs 7. looven, ende die ander looven 32. of daer ontrent sjaers.

Dat Ghilde van onſer Vrouwen compt die Kerck oock hier in te baten, ende voer was ende oorden tſamen 4. ſcilden sjaers.

Van alle Hoochtyden, Apoſtel dagen ende Vrouwen dagen 40. int jaer gevet die Kerck sjaers om dat haer aengaet Mey verſchynende, 2. pond.

Van Orgelen, Miſſe, Metten ende Veſperen, 't Lof buyten.

Heeft die Coſter van den Kercken jaerlicx 2. ſchilden, voer elx ſchilden 14. ſtuy. ende hier voer moet hy cloppen mitten grooten clock alle middachs als die clock twaelf ſlaet.

Een Regyſter van alle die Miſſen die tot Waſſenaer jaerlyks gedaen moeten weſen, ſingende ende leſende.

Alle Sonnendaechs ende heylige dagen s'morgens die eerſte Miſſe te leſen alwaer die Paſtoer believet, uuytgenomen alle Vrouwen dagen ende alle dinxdagen ende ſaterdagen dat heyligen dagen zyn, want die Singmiſſen die dinxdagen voer ſinte Anna vant Gilde wegen van ſinte Anna ende die ander dagen voer onſer Vrous in der manieren hier nae verclaert. Omcal.

Alle Sonnendaechs ende heyligen dagen die Hoochmiſſe ſingende op 't hoge outaer van den Paſtorale wegen.

Alle ſaterdaechs, ſonnendaechs ende manendaechs heeft onſer Vrouwen Gildt een Miſſe uyt die fundatie vant ſelve Gilde, die twee leſende ende die derde ſingende alſt werck dach is.

Alle dynxdaechs alſt werckendach is, ſoe heeft ſinte Anna Gilde op haer outaer een ſingende Miſſe, die Hoochmiſſe ſonder orgelen ende dienaers; alle heylige dagen, dynxdagen ſoe ſingt men deſe ſelve Miſſe smorgens mit orgelen, ſonder dienaeren.

Alle donderdaechs wercken dagen opt hoge outaer die ſingende Miſſe mit orgelen, mit dieners vant Heylige Sacrament, iſt heylige dach dan ſavonts loff van den Heyligen Sacrament.

Alle vrydagen werckendagen die hooch Miſſe ſingende van den heyligen Cruys, geſundeert by *Eemſe Simons* dr. mit orgelen ende dienaers, alſt Sacraments Miſſe voorſz. ende alſoe vant loff iſt dattet heylige dach is.

Die ſelve heeft noch geſundeert een leſende Miſſe ter weecke.

Myn Heer ende Vrouw van *Waſſenaer*, nu ter tyt weſende, laten alle ſaterdaechs iſt heylich dach oft werckendach ſingen een Miſſe van die ſeven ween van onſer Vrouwen, mit orgelen ende dienaers. Des heyligen daechs ſmorgens ende des werckendagen die hooch Miſſe, begonnen ende aengenomen Ao. 1515. Mey.

Sinte Pieters Capellanie of Vicarie heeft twee Miſſen leſende ter weecken.

St. Louwerys Vicarie heeft een Miſſe leſende ter weecken.

Dat Heylige Cruys Vicarie heeft twee Miſſen ter weecken leſende.

Cralinx Vicarie heeft twee Miſſen ter weecken leſende, geſundeert by Heer *Giel. van Cralingen*, Ridder, in den Kerk van Waſſenaer.

Noch een Miſſe ter weecken van den Vicarie opt huys plach te leggen van *Zuydwyck*.

Noch een Miſſe ter weecken van den dootſlach die *Giel. van Cralinx* dede, ende zyn erven mede beſall heeft te laten doen.

Alle Vrouwen dagen alſt voorſz. is, ſmorgens voer den Metten of nae, ſoe ſingt men een Miſſe mit orgelen ende dienaers van onſer Vrouwen dach.

Ex

Digitized by Google

Fraternitates.

Ex eodem Codice MS. in Waſſenariana Eccleſia nota contubernia, S. *Annæ*.

. . . . *B. M. Virginis*,

Atque ædes *S. Spiritus*.

Cenſuum ſumma.

Cenſus Eccleſiæ ejus annuus ſub Ann. 1520. cura 400. pondera Hollandica, & 4. ſcuta, vulgò *ſchilden*; detractis oneribus, quæ in eodem Codice MS. aſſignantur.

Paſtores pridem Waſſenarianæ Eccleſiæ ex eodem Cod. MS. fuere,

Priſci,

D^{nus} JOANNES THEODORI.

D. THEODORUS PETRI.

D. JACOBUS THEODORI.

A. 1460. D. THEODORICUS DE HAERLEM.

14.. D. ac Mr JACOBUS HOUCK, D^{ni} *Gerardi Simonis*, Presbyteri Leydenſis nepos, Martini Dorpii *Naeldvicani* avunculus, Decanus *Naeldvicanus*, Weſſelo Groningano familiaris, qui in Parochia *Waſſenariana*, cujus Rector fuit, fundavit Miſſam matutinam pro diebus Dominicis. De eo pluribus ſub *Naeldvico*, ubi Decanus.

Hieronymus Hortenſius ſub Ann. 1570. novelli dogmatis ibi præco, ex Schoockio de *Canonicis Ultr.*

Fideles, qui hoc in pago ingenti ſunt numero, vicinorumque pagorum aliquandò curavit,

ac poſterioris ævi Paſtores.

JOANNES BENIUS, Sac. Theol. Lic. de quo pluribus *Bat. Sac.* part. 2. p. 228.

Hos ab Anno 1617. primus inhabitans Paſtor curavit,

CORNELIUS VANDER PUTTEN, ex Dordracena ſtirpe, Hagæ-Comitanus, Juris Utriuſque Lic. & Notarius Apoſtolicus, qui & Hagæ-Comitis antea ad tempus operam impenderat. Obiit autem multorum annorum Paſtor in *Waſſenaer*, menſe Febr. Ann. 1679.

HENRICUS SNABEL, Brabanto-Leeuwenſis, Congregationis Oratorii apud Montem acutum Sacerdos, cum Ablegato Hiſpaniæ Hagæ-Comitis, atque Paſtoribus Warmondiani ac Leidenſi operam prius impendiſſet, curam Waſſenariam adiit, eorum quibus muſices arte, cujus peritus erat, placebat, impenſo favore: poſt plures annos, nimirum 27. Febr. Anno 1680. inde diſcedere coactus, Hagæ Comitis de vita ſenex eripitur 30 Januarii, Anno 1707.

Poſtquam cura hæc, quam dignè repleri difficile erat, multo jam tempore vacaſſet, tandem ex charitate ergà viduatæ Eccleſiæ fideles, & pro pacis ſtudio, ad eandem pro vitâ ſuâ ſinè Bat. Cleri præjudicio curandam, cum Prænobilis Toparchæ beneplacito admiſſus fuit, Anno 1707.

PETRUS DOBBESE, Amſtelodamenſis, ex agnstâ præſtantioribus illic familiis ſtirpe, Canonicus Norbertinus ex Abbatia S. Michaelis apud Antverpienſes, anteà ad tempus Paſtor in tractu de *Beemſter*, extrà Purmerendam.

Ejus inde migrantis ſucceſſor,

HUBERTUS DESTORDEUR, Amſtelodamenſis, Theologus Lovanienſis, antea *Naerdæ* atque alibi Paſtor.

Pagi Rhenol. ſequentes, Diœceſis hodiè ſunt Harlem.

OESTGEEST,

Oeſtgeeſti varium nomen.

Ab antiquo etiam nuncupatus, *Oſtgeeſt*, *Oſgeſt*, & *Oiſgeſt* *, de quo teſtantur Inventarium Bonorum Eccleſiæ Traj. & Diplomata Wilhelmi, Tutoris Holl. Ann. 1258.

etymon.

* *Geeſt*, ſolum aridum ac editum ſonat; *Oeſt*, ad ortum ſitum.

. Cognominis familiæ mentio eſt in hiſce Tabulis apud Boxhornium *Theat. Holl.* pag. 224.

Ego Wilhelmus, Comes Hollandiæ, notum facio omnibus præſentia inſpecturis, quod contuli dilecto meo, Domino Th. de Oiſtgeeſt *terram, quæ jacet inter Monſter & Stinckenderwale, quam à me in feudo habuit perpetualiter in allodium; ut ſciant præſentes & poſteri, præſenti paginæ ſigillum noſtrum appoſuimus.*

Datum Leidæ, Anno Domini M. CC. XLII. *feria quinta poſt Lamberti.*

Gentis cognominis.

In antiqua Charta Cœnobii *S. Mariæ Lacus* Anni 1437. quam teneo, mentio eſt *Gerardi ab Oeſtgeeſt, Conſulis Leidenſis.*

Waſſenariorum dein peculium, ab Anno 1616. tranſiit in Dominium civitatis Leidenſis

dein Waſſenariorum, tandem Leidenſium Dominium.

a Alio nomine olim vocabatur *Kirckwerva*, *Kirckwerf*, *Kerckwerve*, de qua in tranſactione Epternacenſi Anni 1063. Suos etiam Dynaſtas habuit, Gentilitio cognomine de *Kirckwerf*, ubi in Diplomate Adæ Marchion. Ann. 1205.

Hanc reddidit Henricus IV. Imp. ex ſpoliis Hollandicis patri ſuo reportatis, Wilhelmo Traj. Epiſcopo Ann. 1064.

Priſcum vocabulum.

Kirckwervam, ſi Latinè verteris, *ſacræ ædis aream* ſonat. Hanc teſlaceæ arcis cujuſdam, fortè Rom. fundamentis ſubſtructam, tam præcelſam *Oudanus* aliique autumant, ut inferum portæ ejus limen cuſpidem turris Sparenwoudanæ adæquet.

Ex antiquioribus Eccleſiis una hæc recenſetur, quam a D. Willibrordo non fundatam ſolùm, ſed & conſecratam, & quidem poſt illius Sancti obitum, ſine ullo teſte fabulatur Snoius l. *Rer. Batav. Ex matribus Eccleſiis* profectò *una eſt*, ipſo Altingio teſte, *quarum filiæ, per Hollandicam Ditionem, Eccleſiæ minores & Capellæ aliquot circumvicinæ.*

Matrix Eccleſia.

Divus Tut.

S. Willibrordo, ut tutelari Patrono, nuncupata eſt. Curati *Oeſtgeeſtani* pridem ingens erat juriſdictio, quæ extendebatur ad S. Mariæ in oppido Leidenſi Sacellum, poſtmodùm in Parochialem Eccleſiam de ejuſdem Curati conſenſu erectum, ut ſub Leidâ vidimus.

Collatores.

Utraque Eccleſia, ut ibidem repræſentavimus, ad collationem pridem erat Abbatiſſæ Rynsburganæ. Oeſtgeeſtana Diœceſis eſt hodiè Harlemenſis.

Fundationes piæ.

In Paſtorali ejus libro, qui Annum 1568. non excedit, mentio eſt duarum triumve fundationum, quæ non magni momenti ſunt, ad ædes *S. Spiritus* ex anterioribus donationum Tabulis Anni 1383. & 1449.

Fraternitates.

Fraternitas *S. Spiritus*, ex Tabulis Anni 1464.

. . . . . . *S. Mariæ*, ex Tab. 1467.

Paſtores hujus Eccleſiæ, quos ex variis Chartis corraſi, diverſis temporibus fuêre,

Priſci Paſtores.

D. JOANNES VAN DE KERKWERVE, Ann. 1312.

D. JOANNES, *Hugonis* filius, Ann. 1394.

Anno 1428. D. SIMON, filius *Nicolai*, *Curatus Eccleſiæ Parochialis in Oeſtgeeſt*, juxta Chartas authenticas binas, jam jam allegandas

b M^{r}. FLORENTIUS GYSBERTI, Anno 1537. Paſtor in Oeſtgeeſt, eodem anno, 22. Aug. in teſtem aſſumptus a *Maria Paets ab Endegeeſt*, in favorem filiæ ſuæ, *Gertrudis Engelberti Paets ab Endegeeſt*. Charta ſignata in domo *Endegeeſtana*.

Idem *Florentius* eodem anno 27. Sept. ex more eorum temporum teſtamento, ut Paſtor adiitur.

a Alt. Not. part. II.

b Ex Vet. Charta.

GERARDUS WILHELMI, Anno 1568. joxtà bonorum ædis *S. Spiritus* in Oeſtgeeſt Indiculum, Paſtor erat in Oeſtgeeſt, Æditnus tum, *Petrus Nanningi* filius. Saecellanus in *S. Mariæ lacu*, *Adrianus Adriani* &c. Ad poſtulationem Curati bujus & ædilium conſcriptus ille Indiculus; ex quo palàm fit *Ædes S. Spiritus*, ſic vulgò dictas, illie pridem fuiſſe.

Ædes S. Spiritus.

Aliquot retrò annis extructum ibi Orphanotrophium.

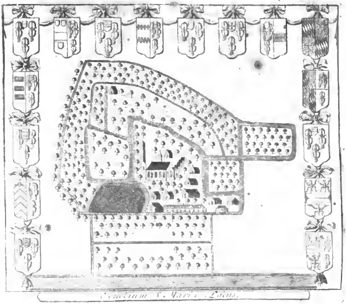
Orphanotrophium.

Ao. 1450. *Florentius Eduwaldi* & *Gerardus Jacobi*, Magiſtri Eccleſiæ, Cœnobio *Mariæ Poel*, ſemi jugerum vendidere ad turris ejus reparationem ſolvendam.

Sub Parochia *Oeſtgeeſtana* in Leidæ vicinia pridem viguit celeberrimum & opulentum Cœnobium. Ejus, hortique ambitus erat jugerum IV. & * Decempedarum aliqoot.

Sanctimonialium ibi celebre Cœnobium,

En deſignationem ejus ex typo nobis ſubminiſtrato.

in loco paludoſo conditum,

Fundatum fuit Cœnobiom ſub Ann. 1429. in locn palodoſo, (ot olim tractus iſte circumvicinus) cui nomen *Pudiken-poel*, ut eſt in primo & antiquiſſimo Diplomate Trajectenſis Epiſcopi: in fundationis Tabulis Anni 1431. *Podiken-poel*, & poſtcà *Padden-poel*; a multitudine, ut credibile eſt, eorum animalium, quæ in locis paludoſis frequentiora, vernaculè *Podden*, vel *Padden* dicuntur.

ad quod arx Waſſenariorum munita,

Pridem illic arx, ſeu villa, octo ferè & viginti jugera continens, Burchgravii Leidenſis, Comitum Holl. feudum, a Joanne Bavaro, qui Leidam Anno 1420. obſidione cinxerat, in odium Philippi Waſſenarii, Epiſcopi Ultrajectini, contrà Holl. Comitem ſocii, cum vicinis Arcibus deſtructa.

Chronicon quippè Alcmarienſe MS. referens, quod *Joannes de Bavaria cum comitibus deſtruxerint Caſtra adverſariorum ſuorum*, inter cetera recenſet, & *Padden-poel:* & addit, *nunc Monaſterium Virginum*, *dictum Nonnen-poel*.

Arce hâc ſeu villâ ſic deſtructâ, Henricus Waſſenarius, primogenitus Philippi Burchgravii rudera ac terras eò ſpectantes vendidit Domino *Balduino a Swieten*, Senatori & Quæſtori Comitatus Hollandiæ, impetratis prius, cum feudum eſſet, a Jacobo Bavaro, Holl. Comite, conceſſionis Tabulis 17. Aug. Anni 1428.

Emptio hæc 22. Auguſti proximè ſequenti rata habita a Theodoro Waſſenario, Præpoſito ad S. Joannem Ultrajecti, & a Domino Joanne Waſſenario, Equite, qui ambo fratres germani venditoris; ut hæc ex Tabulis quæ ſunt ad manum. Balduinus Swietius apud Leidenſes tum agens, ex caritate ſuſceperat Sanctimoniales, quæ primùm inter Schoonhoviam & Aquas veteres ſedem habentes, in poſterius oppidum ob bella, quæ foris graſſabantur, providè ſe receperant.

Per Balduinum Swietium.

Diſcordiâ dein ortâ in ipſa Eccleſia Ultrajectina, inter Suederum & Diepholdium, electos ambos Trajectinos Epiſcopos, (de qua *Batav. Sacr.* part. Ia. ſub hiſce Antiſtitibus) Sorores iſtæ Suederi parti adhærentes, *metu paupertatis*, *ſchiſmatis & rebellionis*, ut habet ipſum Suederi Diploma, relictâ Oudewatriâ Leidam ſe tranſtulerunt, ſub Balduini Swietenſis a munificentia celebrati præſidio.

in uſum virginum ſubinſtitutæ S. Aug. Oudewatriæ profugarum.

* v. *Houds.*

Ipſe

Ipſe obtentâ a Parocho *Oeſtgeeſtano* facultate, per Trajectenſem Epiſcopum firmatâ, Monialibus benigne ſuſceptis, in loco, quem coëmerat, Cœnobium exſtruxit, quod deinceps *Stute Marye-Poel*, ſeu *onſer Lieve Vrouwe-Poel*, id eſt, *Sanctæ Mariæ*, aut *D. Virginis lacus* appellaretur, eâ inſuper lege adjectâ, ut Moniales profeſſæ numerum xl. non excedant, & *converſæ* ac extraneæ x. tantùm ſint numero; niſi generali Capitulo, & ipſi in vivis agenti aliud videretur. 3. Ut viverent juxtà Regulam & Inſtitutum S. Auguſtini, ſicut *Canonicæ Regulares*. Atque ut Tabulis hiſce, ſigillo ſuo ſignatis, majus robur accederet, deprecabatur Monialium harum Viſitatores, *Wilh. Klinckardum*, Priorem in *Hem*, extrà Schoonhoviam, & *Hermannum*, Joannis filium, Priorem in *Steinenſi* propè Goudam Cœnobio, ut ſuum quiſque ſigillum eiſdem apponeret. Hæc a Balduino acta Anno D. 1431. in feſto Purificationis D. Virginis; quæ magis conſpicua fiunt ex fundationis ejus Tabulis vernaculis, ex autographo Cœnubii inſtrumento data *Bat. Sacr.* part. 2. p. 340.

Nomen ei inditum.

Leges eis præſcriptæ, & privilegia conceſſa,

Burgundi Ducis,

Alteras Balduini Tabulas, quibus prædia & Cenſus fundato a ſe Cœnobio aſſignat, ibidem data, *pag.* 341.

Filii quæſtoris Balduini ratam habuêre parentis fundationem. Tabulæ legitimæ ſunt ad manum.

Fundatio Balduini firmata, & privilegiis aucta per Philippum Principem, Ducem Burgundiæ, Holl. Comitem, Hagæ-Comitis, Anno D. milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo quinto; quorum hæc ſunt præcipua:

Ut virgines hæ cenſu * ſelibrarum Francic. L. nec ultrà poſſint gaudere.

Ut L. jugera & non ultrà ad Cœnobium poſſidere poſſint, quæ *amortizata* ſint, ut vocant.

Ut liberum eis ſit eligere duos treſve viros idoneos, ex oppido Leidenſi, aut aliundè, qui bona cenſuſque earum adminiſtrent, ac tutentur.

Ut Moniales compelli non poſſint ultrà deſignatum numerum alias recipere, ne Comitis quidem obtento nomine.

Ut nullâ habitâ perſonarum, bonorum, natalium ratione, eas de Rectoris, *Priorissæ*, ac totius Cœnobii conſenſu eligant & aſſumant, quæ maximè idoneæ atque utiles videbuntur.

Ut contrà Moniales inobedientes ac pervicaces adhibere poſſint vim ac præſidium Comitis Hollandiæ, ejuſque Prætorum, aliorumque ſatellitum ad eaſdem puniendas, atque ad obedientiam, debitumque officium redigendas.

Poſtremò, ut & maneant ſub perpetua tuitione Comitatus Hollandiæ.

Diploma ex Cœnobii authentico deſumptum, datum ibidem, *pag.* 342.

Leidenſis Senatus,

Hiice additum Senatûs Leidenſis in hoc Burgundi Ducis Diploma *Vidimus*, ſive teſtimonium.

Carolus Cæſar, Holl. Comes, Cœnobium idem denuò confirmavit, noviſque auxit Privilegiis, Anno milleſimo, quingenteſimo, decimo ſexto, Diplomaque ex authentico in pergameno deſcriptum ibi quoque datum, *pag.* 343.

Martinus V. Pont. Max. Balduino van Swieten, ob hanc ejus munificentiam Pontificatus ſui anno IV. *facultatem dedit proprium eligendi Confeſſarium* &c. cum id, ut apparet, juri & tum Eccleſiæ tum adverſaretur. Tabulæ ibidem exhibitæ, *pag.* 344.

* *Marcken*, pondo 8. unciarum.

& Curati Oeſtgeeſtani in ea conſenſus.

Curatus Eccleſiæ Oeſtgreſtanæ, *Simon Nicolai*, Monialibus iſtis in ſedem a *Balduino a Swieten* aſſignatam ſub Parochia ſua, tranſmigrantibus, Anno 1428. 4. Nov. conceſſit, ut ibidem *Eccleſiam, Altaria, Cœmeterium, & hujuſmodi alia ad Monaſterium requiſita erigere poſſint, & ordinare, & cùm opportunum fuerit, facere conſecrari*, &c. juxtà Tabulas ibidem repræſentatas, *pag.* 344. &c.

Tabulæ Curati Oeſtgeeſtani firmatæ per Suederi Traj. Epiſcopi Diploma, ibidem *pag.* 345. quoque repræſentatum.

Lis circa hæc orta, mox terminata.

Cùmque orta deinde eſſet diſcordia inter Curatum Oeſtgeeſtanum, & Rectorem *S. Mariæ lacus* circa annuam Paſtoris penſionem, de qua conventum erat, ea per Rhenolandiæ Decanum terminata eſt in Cœnobii bonum 16. Febr. Ann. 1447. Verùm Anno 1450. die 17. Febr. altera & ſolemnior concordia inita coram Actuario Petro Schouten, priori ibi ſubjecta, *pag.* 345. &c.

Oratorii, IV. altarium,

Porrò Monaſterium hoc ejuſque Oratorium conſecratum fuit Anno D. 1430. 20. Julii, *per Joannem Dei gratiâ Epiſcopum Gebeldinenſem, Suederi Traj. Epiſcopi in Pontificalibus Vicarium*, conceſſis XL. dierum indulgentiis, juxtà Tabulas ibi *pag.* 347. exhibitas.

Cœmeterii,

Ejuſdem Cœmeterium quinto poſt anno conſecratum *per Martinum Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopum Magionenſem*, perpetuum in *Pontificalibus* & circa ea *Walravus Moerſani, electi Traj. Epiſcopi, Vicarium Generalem*, conceſſis ſimiliter XL. dierum indulgentiis. Diploma *pag.* 347. etiam allatum.

Judocus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Jeropolitanus, Sac. Theol. Profeſſor, Davidis a Burgundia, Epiſcopi Traj. perpetuus in *Pontificalibus* & circà ea Vicarius Generalis, Eccleſiam cum quatuor altaribus conſecravit A. D. 1457. Summum altare ejus anni die 24. Maii conſecravit in honorem puriſſimæ Virginis Mariæ, S. Hieronymi, S. Auguſtini, S. Catharinæ, & S Urſulæ cum ejus ſodalitio; cujus annua dedicatin habita Dominica Iª. poſt Nativitatem D. Virginis. SS. *Sacramenti* altare eodem tempore dedicatum in honorem proto-Martyris S. Stephani, & S. Eliſabethæ viduæ, & omnium Sanctorum, cujus annua Dedicatio habita, ut ſupra.

Altare Adriani a Swieten eodem tempore dedicatum eſt in honorem S. Andreæ Apoſtoli, S. Joannis Evangeliſtæ, S. Mariæ Magdalenæ, & omnium Apoſtolorum; annua Dedicatio habita ut ſuprà.

Eodem tempore altare Franconis de Boeckhorſt, dedicatum in honnrem S Barbaræ, S. Dorotheæ, SS. x. millium Martyrum, & omnium SS. Virginum, cujus annua Dedicatio ut ſupra habita; uti latiùs continetur Diplomate pag. 349. inter alia exhibito.

ac Monaſterii, dedicatio.

Anno Domini 1461. Dedicatio Monaſterii, & IV. illic altarium, ad Sanctimonialium ſupplicationem tranſlata, per Davidis Trajectenſis Epiſcopi Diploma, ibi quoque datum *pag.* 350.

Anno 1575. 17. Julii medium altare conſecratum eſt per Nicolaum Nova-terranum, primum Harl Epiſcopum, ad honorem Dei, Deiparæ Mariæ Virginis; & SS. Apoſtolorum, Andreæ, Thomæ, Joannis Evang. aliorumque SS. Apoſtolorum; inſuper S. Nicolai, S. Willibrordi, S. Adelberti, S. Mariæ Magdalenæ, & S. Mariæ Ægyptiacæ, cæterorumque Sanctorum;

atque

atque S. Crucis: cujus Dedicatio annuè habita Dominica Iª. poſt feſtum SS. Trinitatis.

Porrò, ut ex veteri Cœnobii iſtius Chartâ manifeſtum fit, præter Rectorem, duo alii Presbyteri ſacris illic operabantur.

Swietenſium, Cæterùm ad ſummum altare ſub grandi cæruleo monumento, juxtà MS. libellum cuſtodis Eccleſiæ, ſepulti omnes qui Swietenſis ſtemmatis erant, dempto ſolo Gysberto a Swieten, quia mortem ejus aliorum proximè ſubſecuta; hicque terræ mandatus fuit ad S. Crucis Sacellum.

Boeckhorſtiorum, Balduinus a Boeckhorſt, eo etiam in tumulo ſepultus ob eandem cauſam. Alioquin ad altare S. Barbaræ ſepulti, qui Bouckhorſtianæ ſtirpis erant. Nomina ſingulorum cum armis eorum gentilitiis, in typo Cœnobii ſuprà ſunt expreſſa.

& Rectoris monumentum. Tumulus Rectoris Cœnobii erat antè ſummum altare ad lævam. Anno Domini 1553. v. Junii obiit D. *Michaël*, *Michaelis* filius *van Helmondt*, Canonicus Metropol. Eccl. Ultrajecti, ſepultus in choro ante Presbyterium, qui Monialibus in *Poel* certos nummos reliquit ad lautum prandium.

Tenemus Codicem, ut vocant, *Profeſſionalem*, ex quo coram Cœnobii Rectore, aut ejuſdem Viſitatore, vota emittebant Moniales.

Singulæ emiſſum votum chartæ pergamenæ, in qua crux delineata, quarum innumeras teneo, conſignabant ſub hac ferè formâ;

Libellus, & forma Profeſſionis. *Ego*, (Soror S. Maria, Egtberti filia) *ſpondeo Deo, atque omnibus Sanctis ejus dilectis coram Rectore perpetuam corporis mei caſtimoniam, obedientiam matri noſtræ Rectrici, Prioriſſæ, ejuſque legitimis in munus ſucceſſoribus, cui ex ſincero Dei amore cedo bona omnia quæ nunc poſſideo, aut mihi poſthac contingere poſſent, quibus æternum renuncio.*

Reperi chartas, in quibus profeſſio facta coram *D. Jacobo*, *Priore Bethaniæ in 's Graveſande*; coram *D. Joanne*, Priore Canonicorum in *Emaus*, extrà Goudam; aliæ denique coram *Priore* in *Sion*, propè Delphos; haud dubiè tanquam earum Viſitatoribus. His enim Cœnobiis colligatæ erant hæ Moniales *S. Mariæ Lacus*, propè Leidam; inprimiſque *Sionenſi* Cœnobio tanquam capiti.

De erectione *Capituli* iſtius, ejus confirmatione, privilegiis, colligatione ſub *Steinenſi* & *Sionenſi* Cœnobiis, ſuprà pluribus diſſeruimus.

Habemus litteras *Colligationis* Cœnobii *Lacus S. Mariæ*, autographas in pergameno, ſignatas cujuſlibet colligatorum Cœnobiorum particulari ſigillo.

Cœnobii ſigillum, Sigillum Monialium *S. Mariæ Lacus*, effigies erat D. Virginis, tenentis puerum Jeſum, & radiis illuſtratæ, ut & plura alia; quibus ferè ſuppoſita Dynaſtæ, cui ſuberant, arma gentilitia.

Inter Moniales Cœnobii profeſſas reperio, è Nobiliſſimis Patriæ ſtemmatibus ortas, Duivenvordias, Poelgeeſtanas, Alkemadianas, ut palam fit ex Cœnobii Necrologo, qui mihi ad manum; in quo ad ſingulos menſes annotatur dies anniverſarius benefactorum, Rectorum, Rectricum & Monialium.

Necrologus; Ex Necrologo hoc Rectorum, Rectricum, Monialium, ac præcipuorum benefactorum ſeriem hic tranſcribo:

& ex eo Rectorum, Anniverſarium venerabilis Patris noſtri *Jacobi Martini*, Canonici Regularis de Heyloe, octavi Rectoris noſtri, qui laudabiliter rexit quatuordecim annis, & fuit quatuor annis fidelis ſociis: obiit Anno Domini 1426. ætatis verò ſuæ quinquageſimo.

Anno 1489. *Voppo*, Pater in Poel.

Anniverſarium ſimplex venerabilis Patris noſtri *Ghysberti*, Presbyteri Regularis in Donck, quinti Rectoris hujus Domus, qui laudabiliter præfuit decem annis. Obiit autem Anno Domini 1496. ætatis ſuæ anno 65.

1491. 1496. *Gerardus Theodori Victor.*

Anniverſ. ſimplex venerabilis Patris noſtri, Domini *Symonis Nicolai*, Presbyteri Regularis ex Steyn, tertii Rectoris, Anno Domini . . . . ætatis ſuæ 60.

Anniverſ. venerabilis ac fidelis Patris noſtri, *Gerardi Theodori de Heyloë*, qui laudabiliter præfuit Conventui noſtro 13. annis in omni pace & honeſtate. Obiit autem Anno . . . . ætatis ſuæ. . . .

Anniverſ. venerabilis Patris noſtri, Domini *Baldewini Petri*, Presbyteri Regularis in Steyn, & primi Rectoris hujus Domus, obiit Anno Domini 1461.

Anniverſ. Domini *Nicolai Theodrici Beut*, ſocii hujus Domus, Presbyteri Regularis in de Hem, qui obiit Anno Domini 1496. ætatis vero ſuæ 53.

Anniverſarius dies ſolemnis venerabilis *Baldewini de Zwieten*, Patris ac Fundatoris hujus Monaſterii, obiit Anno Domini 14 . . ætatis ſuæ 83.

Anniverſ. ſimplex venerabilis Patris noſtri, *Johannis Chriſtiani*, Presbyteri Regularis in Steyn, quarti Rectoris hujus Domus, qui laudabiliter præfuit 4. annis, & obiit Anno Domini 1496.

Anniverſ. venerabilis Patris, Domini *Vopponis Johannis*, Presbyteri Regularis ex Steyn, ſecundi Rectoris Domus hujus, qui laudabiliter præfuit viginti annis & uno, menſibus quinque, obiit Anno Domini 1476. ætatis verò ſuæ 65.

1508. *D. Jacobus Schout*, Pater & Confeſſarius in Poel.

1512. *D. Jacobus Martini*, Rector in Poel.

1523. *D. Lambertus Joannis*, Rector in Poel.

D. Gerardus Theodori, qui illic ſepultus eſt.

Anniverſ. venerabilis Patris noſtri *Sebaſtiani Franconis de Heyloe*, qui obiit 15 . .

Anniverſ. ſimplex venerabilis Patris, Fratris *Matthiæ Hubertini*, Prioris in *Polrus*, quondam Rectoris noſtri noni, qui obiit Anno 1532. donavit nobis 52. florenos Rh. ad pitantiam, & pro Eccleſia noſtra adhuc 24. fl R.

Servatius Rogerius, ex Steinenſi Priore Rector hujus Cœnobii, ubi & conditur, mortuus ibi 3. Jan. 1540.

Anniverſ. ſimplex venerabilis Patris & Rectoris noſtri, *Petri Petri Anthonii*, qui præfuit laudabiliter ſatis Conventui noſtro ſeptem ferè annis, obiit Anno Domini 1547. ætatis verò 51.

1412. Soror *Sact*, Prioriſſa in Poel. ac Rectricum ſeries.

Ad Epiphaniam Domini anniverſarium ſimplex Sororis noſtræ *Clementiæ*, *Egidii*, Monialis & Prioriſſæ, quæ obiit Anno Domini 1440. ætatis ſuæ 45. XVIII.

Anniverſ. venerabilis Sororis noſtræ *Gheertrudis Adriani*, quæ noſtro Conventui præfuit cum omni pace & concordia in officio Prioriſſæ rexit 40. annis, obiit devota anno 14 . . ætatis ſuæ 82.

Anniverſ. Sororis noſtræ *Margaretæ Philippi de Ma-*

Mathenet, Monialis hujusdomus, quæ obiit Anno 1425.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Eliſabethæ Johannis de Poelgeeſt*, Monialis.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Cuneræ*, filiæ *Franconis de Boechorſt*, Monialis, obiit Anno Domini 1488. ætatis ſuæ 56.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Margaretæ*, filiæ *Arnoldi de H.* . . . Monialis. In officio Supprioriſſæ prima laudabiliter mioiſtravit.

Anoiverſ. ſororis noſtræ *Margaretæ Heynrici de Yſelſtein*, Monialis.

Anniverſ. venerabilis ſororis noſtræ *Soetæ*, fil. *Petri Oelen*, Monialis, quæ laudabiliter aliquandiu tertia præfuit io officio Prioriſſæ 33. annis, obiit Anno Domini 1476. ætatis verò ſuæ 84.

Anniverſ. ſimplex ſororis noſtræ *Elburgis*, filiæ *Johannis de Duuenvoirde*, Monialis Domus hujus, quæ obiit Anno Domini 1499.

Anniverſ. ſororis ooſtræ *Juttæ*, filiæ Domini *Anthonii de Hoochtwoude*, Monialis, quæ obiit Anno Domini 1500.

1. Febr. Anniverſ. ſororis noſtræ *Alveradis Florentis de Alckemade*, Mooialis, obiit Ann. 1500. ætatis 72.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Katharinæ*, filiæ Joannis de Waſſenaer, Monialis.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Barbaræ*, filiæ Magiſtri *Philippi de Wylant*, Conſulis ſummæ curiæ, Monialis hujus Domus, quæ obiit Anno 1506.

1512. 1523. Soror *Geertrudis Adriani*, Prioriſſa in Poel.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Eliſabeth Joannis de Boeckhorſt*, Mooialis hujus Domus, obiit Anno 1525. ætatis 25.

Anniverſ. *Aleydis Gherardi de Hoochwoude*, Monialis.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Margaretæ*, filiæ Domini *Philippi de Waſſenaer*, Monialis hujus Domus, quæ obiit Anoo Domini 1526. ætatis verò ſuæ 69.

Aoniverſ. ſororis noſtræ *Machteldis de Honthorſt*, Monialis, quæ obiit Anno Domini 1537. ætatis verò ſuæ 82.

Anniverſ. *Eliſabeth Johannis de Poelgeeſt*, Monialis.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Heilwigis*, filiæ *Splinteri de Nyenrode*, obiit Anno Domioi .... ætatis ſuæ 51.

Anniverſ. ſororis noſtræ *Annæ Johannis de Haelwyn*, quæ obiit Anno Domini 1535. ætatis verò ſuæ 77. obiit in officio Procoraturæ.

Anniverſ. *Mariæ Johannis de Leydis*, quæ obiit Anno 1541. ætatis verò ſuæ 75.

Anniverſ. ſimplex ſororis noſtræ *Margaretæ Joannis de Leydis*, Monialis. Obiit Anno Domini 1543. ætatis ſuæ 75. Religionis 64.

Anniverſ. ſimplex ſororis *Anthoniæ Arnoldi de Duuenvoirden*, Monialis, obiit Anno Domini 1544. ætatis ſuæ 69.

Anniverſarium ſimplex venerabilis Prioriſſæ noſtræ, *matris Adrianæ Judoci*, ex Haga-Comitis. Obiit Anno 1544. ætatis ſuæ . . ; obiit prima in officio Prioriſſæ inter omoes alias quæ fuerint.

Gerardina van Rietwyck, Mater ac Prioriſſa Anno 1556.

1570. Soror *Gerarda*, *Tibrandi* filia, Prioriſſa in Poel.

Margareta Joannit, Procuratrix.

Moniales, ſtirpe nobiles.

Antonia, filia Arnoldi de Duvenvoorde. Nobil. Moniales.
Elizabeta Vrancke de Beckhorſt.
Joanna, filia Ludovici de Schenghen.
Jacoba, filia Florentii de Coulſter.
Barbara Meyſters, filia Philippi de Wielant.
Maria, filia Ludovici de Schenghen.
Margareta, filia Philippi de Waſſenaer.

Præter Necrologum hunc, ad manum mihi eſt Codex MS. legatorum donationumque Cœnobio huic factarum, a primis ejus initiis; quem etſi vernaculum hic exhibere volui, vel maximè, quia ejuſdem primordia, non ab Oudewatera tantùm, ſed ab ipſo *D. Agnetis* Schoonhoviæ Aſceterio derivat:

Int jaer ons Heeren 1399. doe ſende Heer *Vrederyc* die Biechter der Suſteren van Scoenhoven op de oude haven, ende Heer *Claes* Biechter der Suſteren van ſinte *Agnieten* Schoenhoven in die koeſtraet, die eerſte Suſteren wt horen huſe, daer onſe Suſteren voert wt geſproten zyn, ende alre eerſt vergaderden ſi int *heilige leven* te Oudewater, ende daer na vergaderde ſe *Pieter Aven* zoen over die ſluſe. Codex donationum Cœnobio huic factarum ab initio.

Daer na int jaer ons Heeren 1412. doe coſt ſuſter *Clemens Gelis* dr. onſe eerſte Mater in die derde oerde, gheboren van eerbaren ouders van Scoonhoven, die Huſinghe die den Heer van *Vliet* toe hoorde, die ſtoot in die Capelſtraet, daer hi ons goedertierenheit in bewyſde om bede wil zynre vrouwen die hoor ſuſter *Ariaen Jans* dr. in onſe Cloeſter brocht. In corten jaren daer na ſcoet *Jan Meliſz.* huſinge boven wt dattet op onſe werf vallen woude, dat ment mit balken onderſeoerde, ende deſe huſinge coſten wi, ende van dat voirhuis an die ſtraet wort ons Capel ghemaect, ende after daer an onſe buten huus. After teghen die ſtede muer langhes onſe werf liet wi een ſtenen huus tymmeren, daer wi in weefden, bacteo ende brouden, ende torſden ende verpenſeot. Daer voer dat huus ſtont enen ſconen put die wi lieten graven, daert water in eode wt vloeyde ende ebbede, door een zyl wt d' Yſel. Beſiden den put had wi eneo ſcooen viver laten graven, daer wi viſch in hielden. An die ander zide van onſe werf coſten wi Heer *Bertelmeus* huſinge, onſe Cureyt, dat was ons Prieſters huſinge, onſe reventer ende ſiec-camer ende koken. Oec coſten wi *Ouwerogs* huſioghe mit enen berch, daer ſuſteren io woenden die die beeſten ende tſuvel bewaerden, die door een poort mit een ſlot in quamen eten. Noch coſten wi 2. huſinge dat voorhuus ſtont an die Capelſtraet, ende dat after huus ſtont an ooſe werf, mit een berch.

Int jaer ons Heeren 1430. coſten die ſuſteren van Over-Iſſel al deſe voerſz. huſen mitten erfrenten daer wiſe mede ghecoft hadden ende mitten lyfrenten die wi daer op vercoft hadden; deſe voerſz. ſuſteren worden verdreven vao *Diephout*, om Biſſcop *Sweers* willen, die te Wttrecht Biſſcop ghecoren was ende vao *Diepholt* wt verdreven wort.

Præter legata hæc,

Int jaer ons Heeren 1413. ſterf *Peter Ave* ſoen op ſunte Lambrechts avont, die onſe ſuſteren eerſt verſamende, behalven menigherhande goe-

licheit die hi ons dee, ſo gaf hi ons 25. Nobel ende 5. pont tsjaers ewighe renten, 15. grout voer een pont.

Laye Wittender ſterf int jaer ons Heeren 1418. op ſunte Katrinen dach, ſi gaf ons in aelmiſſen 18. Engelſche Nobel.

Int jaer ons Heeren 1428. op ten 20. dach in die Maert, doe quamen onſe Suſteren eerſt te Leyden; ende dit zyn die aelmiſſen ende weldaden die wi ſint ontfanghen hebben.

In den eerſten *Boudyn van Zweten*, onſe fondator die ons ghegeven heeft deſe Hofſtede, huſinge ende 28 merghen lants, alſo als onſe fondacie wtwiſet, die gheleghen zyn om onſe Cloeſter. Voert ſo heeft hi ons ghegheven 200. Bergoenſcen ſchilde tſiaers ewighe renten. Noch ghegeven tot onſer Kere 400. Rynſche gulden. Ende 200. Poſtulaets gulden. Ende hadden onſe Heer God gheſpaert, noch veel meer daer toe ghegeven ſoude hebben. Welke *Boudyn van Zwieten* voirn. onſe gheminde vader ende fondatoer oflivich gheworden is int jaer ons Heeren 1454 op ten 17. dach in die Meye, zaliger gedachten, voir welkes ziel wi grote ſeult hebben voir te bidden tot ewighen daghen voir allen anderen menſchen, want hi ons occ hoven al dat hier voirſz. ſtaet, menichfoudighe weldaet, aelmiſſen ende minne bewyſt heeft.

Int jaer van 52. in die maent Julius op der x^M. Martelaren avont, ſterf *Dirc van Zwieten*, tien dagen na dat hi Ridder gheworden was ten heiligen grave, op die wech herwerts.

Int jaer ons Heeren 1454. in die maent November, gaf ons *Claes die Vries*, Rentmeyſter van Hollant, wele te wyf heeft myn Joffrou *van Zwietens* broeders dochter, 50. pont totter Kere. Noch in teſtament 8. ſchilden, dat ſtuc 9. pont.

Int jaer ons Heeren 1428 wort deſe Hofſtede *te Poel* teghen Heer *Heynric*, Heere tot *Waſſenaer*, ghecoft, daer zyn goede wyf myn Vrou ons ſeer behulpelic in was totten coep, ende dat wiſe cregen. Ende Heer *Heynric* voern heeft ons ghegeven twee Nobel des jaers erfrenten.

Myn Vrou zyn goet wyf heeft ons ghegeven 100. pont, voer dat pont 15. placken, erfrenten mede te copen.

Int jaer ons Heeren 1496. hebben wi ontfanghen doer onſe Pater *Re Gheryt* Dircſz. 33. Rh. gulden ghevalueert ghelt, voer die hoechtyt van onſe Vrouwen preſentacie, ende voer die twe ſuffragien ter weke te leſen. In dat ſelfde jaer hebben wi vercoft ſomighe cleynoten wt onſe Kerek, als eralen, vyſtighen, vier heeſelen, een paerlen treck, vier ſulveren lepelen ende twe ſulveren coppen, die zyn weder gheleit an een nuwe Cybori mit ſommige ander teſtamenten. Die Cybori heeft ghecoſt 100. Rhynſe guldens current ende 17. Dat Heilighe Sacraments outaer te vercieren heeft ghecoſt 27. Rhynſe guld. min een ſtuyv. Die erens voor dat hoech outaer heeft ghecoſt 22. Rh. guld.

Adriaën vander Boeckorſt gaf *S. Peter*.
Florys van Wingaerden gaf *S. Bartholomeus*.
Jan van Boeckorſt gaf *S. Jacob*.
Jan van de Werf gaf *S. Jan Ewangeliſt*.
Willem van Remmerſwael gaf *S. Pouwels*.
Myn Vrouwe van Kats gaf *S. Philps*.
Jan die Balleſt van *Iwoerde*, die gaf *S. Simon* ende *S. Judas*, ende hi was die eerſte.
Jan Meynertz. gaf *S. Andreas*.
Jacob Symonz. gaf *S. Mattheus*.
Heer Ghysbert onſe Pater, Heer Gherytz broeder, gaf *S. Thomas*.
S. Lucas gaf Claes Jacobz. half, ende dat Convent dat ander.

Ontfangen van die eerwairdighe Joufrau *Margariet van Yſelſteyn*, Heer *Arent van Duvenvoirde* huyſvrou, 50. Rynſche gulden tot jaerlixe pitantye.

Inr jaer 1532. ontfanghen van die eerwairdighe Meyſter *Jacob Pieterſz. Aſſelens*, alias *Tollenaer*, Prieſter, hier by ons begraven: in den eerſten een kelek alſoe goet als ons beſte kelek, dair toe twe cleyne Miſſalen ende noch een leggher int Choer legghende. Noch 100. Rynſche gulden ons gheleent ende die ons quyt gheſcolden. Noch aen ghelt ghegeven 100. gouden Andrieſe guld. Noch aen ſulver werck twee ſulveren ſcalen daer men wt monicht, noch ſes ſulveren chroeſen, mit ſes ſulveren lepelen. 20 Rynſche gulden tot ons deel vanden huyſraet ofte inboel. Noch 100. Rynſche gulden tot ons paert ofte deel van dat huys dair hy in ghewoent heeft tot acht jaeren dach. Noch 2. coye weye gheleghen tot *Heyloe*, jaerlix gheldende 5. Rynſche gulden, tot 5. pitantie jaerlix nae wtwiſinge den brief daer of weſende. Noch 3. Rynſche gulden jaerlix tot pitantie op zyn ſterfdach, die God zalich ghemaeckt moet hebben, die welcken was den 15. dach Novembris, *anno ut ſuprà*.

Anno 56. den 12. Octobris, ſoe heeft 't Convent van *Poel* ontfangen van Suſter *Gerritgen*, *Ybrants* d^r. beſterffeniſſe 550. Rh. gul. welcke voorſz. penningen gegaen zyn tot behouff van 't Convent.

1557. is gegeven die Choerſtoel beneden in die Kerek, te weten van *Cornelis van Ryetwyck*, die oem van Suſter *Gerritgen Ybrants* dr. ende *Floris Maertenſz.* haer neve, ende *Wouter Cornelisz.* haer ſuſters man, met tſamender hant, ende heeft gecoſt 30. Rh. guld.

1577. hebbe ick Suſter *Gerritgen Ybrants* d^r. Priorinne, gegeven 't Convent van *Poel*, 25. Rh. gul. daert Convent voort die reſte toe geleyt heeft, ende hebben daer een thuyn om gecoſt van de erfgenamen van *Phillips van Noort*, gelegen in de leſte Laen an die Minderbroerspadt in de *Waert*, waer voer ick begheer dat het Convent voorſz. hier voor jaerlix ſal vuytreyken op myn ſterfdach 20. ſtuvers, te weten 10 ſtuvers voor die Pater, ende 10. ſtuvers voer beyde de Capellanen ofte ſocien, dat zy willen bidden voor myn ziel ende voort voor alle myn ouders ende vrienden zielen. Amen.

Ingens Cœnobio prædiorum ac cenſuum *Ampla*
poſſeſſio, ut conſpicuum eſt ex Inventario Bo- *Cœnobii*
norum ejuſdem nobiſcum communicato. *poſſeſſio.*

Jugera hæc continebat CCLXXV. & menſuræ, *bondt* dictæ, LXXXVII. juxtà Magiſtri Conradi Petri, jurati Regii menſoris, calculum; quem Anno 1570. ad Monialium Rectoris poſtulationem iniit.

Eccleſia, juxtà *Caroli Manderi*, Belgarum
pictorum deſcriptionem, decorata fuit duabus *Corn. En-*
Cornelii Engelberti picturis excellentiſſimis, *gelberti*
quas providâ Leidenſium moderatorum curâ, in- *Picturæ.*
ſano Iconoclaſtarum furori ſubductas, in comitiali baſilica ſublimavit: ſub bella quippè Hiſpanorum, & motus religionis per id tempus exortos, Cœnobium hoc cum aliis viciois dirutum, ac in campos hortoſque converſum eſt; cujus ſola rudera extant in loco, cui hodiè ca-

vea

vea ambuſta, *de gebrande Kelder*, nomen eſt.

Voſcuyl. Haud procul indè primi cœtus a Calv. dogm. ſectatoribus habiti ad locum *de Voſcuyl*. In vicinia *Poelgeeſtrua*, ſub eadem Parochia & Dominio Oeſtgeeſtano,

Abſpoel, Abbat. Egm. ſeceſſus. Abbatis lacus, vulgò *Abſpoel*, ſitus, Abbatum Egmondanorum pridem ſeceſſus. J. à Leidis *Ann. Egmond.* cap. 89. de electione Domini *Jordani de Driel*, Abbatis, differens; *Ædificavit*, inquit, *in Abſpoel, unam novam cameram.* Hujus rudera, in arcem tranſmutata, *Paetziorum* hæreditas, hodié-dum etiam viſuntur.

Primus a proſcripto Catholicæ Religionis exercitio Oeſtgeeſtanus Paſtor,

Poſt. ævi Paſtores. FRANCISCUS DE HEERE, Cœnomanenſis Gallus, Sacr. Theol. Bacc. defunctus eſt Leidæ provectæ ætatis ſenex 8. Novemb. Ann. 1676.

Succeſſorem nactus eſt,

CORNELIUM BERNARDUM HARTMAN, Amſtelodamenſem, anteà Paſtorem in Inſulis ad mare Auſtrale, *Eus* ac *Emeloort*.

BERNARDUS VERHORST, Rotterodamenſis, Lov. Theologus, poſt navatam germano fratri, Voorburgano Paſtori, & Paſtoribus hic & illic per ſodinas operam, ſucceſſor ei, ad curam *Hemadsnam* abeunti, eſt factus. Vexationes primùm multas ſuſtinuit: ædes, quas ſibi comparaverat, deſerere coactus, inſtabilis de domo in domum oberrans, inter colonos morabatur; donec majorem adeptus libertatem, eaque moderatè uſus, ruſticanas ædes, in quibus plerumque delituerat, ſibi coemptas, paulatim in domum aptarit Paſtoralem, extructo in eadem eleganti Oratorio. Vir hic modeſtus, ac zelo fidei plenus, exiguum æs, quod parſimoniâ coacervarat, ſtudioſis alendis firmandiſque impendens, poſt diutinum morbum, ſenex, Paſtor ad meliorem vitam migravit 4. Oct. A. 1716. Cui ſucceſſor datus,

NICOLAUS DE RHEDER, Gorcomio-Batavus, Theol. Lov. anteà Paſtor Voorburganus.

Ceterùm Paſtores hi, pagis etiam vicinis, Valckenburgo, utrique Catvico, ac Rhenoburgo dudùm deſerviunt.

VALKENBURCH,

Valkenburgi dignitas, * Henrico IV. Imperatori in Diplomate Anni 1064. *Curtile* vocatum, ſeu Quæſtoria caſa, ad quam proventus omnes ex tractu deſcripto perferuntur. Comitatus dignitatem ei attribuont; ac Dynaſtas quondam habuit hoc gentilitio nomine, quorum in pluribus Diplomatis mentio.

Caſtrum, Caſtrum Romanorum, unum fortè ex L. ad Rheni alveum per Druſum Germanum, juxtà L. Florum, regnante Cæſare Auguſto excitatum, antiquitus illic viguiſſe, perſpicuum faciunt non tantùm effoſſa rudera ad Fani Occidentem, ſed & fundus erectus, altus ac ſublimis circùm arcem *Torenvlietanam*, juxta aggerem Rheno objectum ad equorum uſque campum, indeque per ædes ad ipſa Fani turriſque ejus fundamenta laté protenſus; ita ut & Fanum & turrem in ipſis vetuſtiſſimi Caſtri ruderibus ſuperſtructa eſſe opinio ſit: deſumpta ex cæmento, teſtaceis fragmentis Romanæ formæ, atque Romanorum Imperatorum Ducumve nummis inde diverſis temporibus erutis; inter alios Cæſ. Caligulæ, noviſſiméque aliis Ao 1710. 17. Maii ibidem repertis.

Etymon, Ex Caſtro ſeu Burgo hoc, ſimul & ex Falconum aviumque volatu vernaculum nomen *Valckenburch* fluxiſſe, verius eſt augurium, quam a viro cognomine *Falcone*, oculis inſtar falconis perſpicacibus, *Arandah* ſeu *Ezelini* filio, ut Henricus Thaborita l. 4. *Chron.* c. 7. Veldenarius, aliique commenti ſunt; illud enim Caſtri cum duobus Falconibus, uti loci Inſignibus firmatur. priſci;

Pagus eſt hodié-dum Rhenolandiæ prætorius, & Parochialis, Waſſenariorum quondam peculium; a quibus divenditus, Anno 1667. eum tenuit *D. Georgius Hertogius*: demùm emptione deſcênit ad Dominum, mercatorem Roterodami prædivitem, *Cornelium Witters*. ac *hodierni* Dominus

Eccleſia ejus, ex lapide topho & latere prægrandi, dudùm primaria ac aliarum matrix, uti ex ſtructura hodierna conjicere eſt, ad crucis normam erecta fuit. Eccleſiæ forma,

Turris pridem altè faſtigiata, atque hinc, *de lange Maai* vernaculé appellata, Ao 1665. v. Sept. ſub veſperam orto ingenti turbine fulgure percuſſa, reſtaurata utcumque, denſa hodié, cum cuſpide viſitur, cui juncta in Fani medio turricula. turris,

Parochialis ab antiquis fuit Eccleſia; cui Catvicenſes & ad Rhenum, & ad Mare, queis Sacellum tantùm erat, dudùm ſuberant.

Wilhelmus II. Holl. Comes, poſteà Rom. Imp. Equitibus Teutonicis Anno 1421. Eccleſiam hanc donavit. Hi & ædes (*Commendariam* vocant) ibi fixêre. Sic enim habet vetus Charta: *Commendaria.*

" Wilhelmus Hollandiæ Comes, poſteà Rom.
" Imp. Ordini Teutonico conceſſit Eccleſiam in
" *Valckenburch*, cui ſuberant duæ Parochiæ, *Cat-* Collatores.
" *vici ad Rhenum*, & *Catvici ad Mare*. Atque hæc
" ita ſe habebant uſque in Annum 1378. Alberti
" quippe Ducis temporibus Dominus *Splinter*
" *Uten-Engius*, Præfectus Provincialis, curam
" Catvicorum ad Rhenum & ad Mare, unà cum Parochia
" Commendaria avulſit a domo Valckenburgana, primùm,
" & curam ſedeſque fixit Catvici ad Rhenum: aliarum
" ac Valckenburgum ſeparatam tum habuit Pa- matrix; ſubinde depreſ-
" rochiam. Capella enim pridem erat Catvici, ſa, denuò
" ubi indies Miſſa fiebat: at quia via ad Eccle- evecta.
" ſiam maritimis Catvicenſibus admodùm remo-
" ta erat, hinc ea facta immutatio.

Eccleſia ob cenſum exiguum dein ad Sacelli humilem ſortem, Catvicenſi ſubjectam, depreſſa fuit.

Verùm Anno 1424. per Henricum Equitem, Dominum de Waſſenaer, qui & Valckenburgi Dominus erat, perque ejuſdem incolas in Parochialem Eccleſiam denuò eſt evecta, juxtà has fundat. Tabulas;

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, *Jacobus de Lichtenberch*, Præpoſitus Eccleſiæ S. Petri Trajectenſis, Vicarius Generalis per Civitatem & Diœceſim Trajectenſem, Sede vacante conſtitutus, ad perpetuam rei memoriam, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quàm futuris, ſalutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Supplicari nobis fecerunt humiliter dilecti nobis in Chriſto, *Nobilis Vir*, *D. Henricus*, *Dominus de Waſſenaer*, *Miles Trajectenſis Diœceſis*, *nec non incolæ & habitatores villæ de Valckenburch* ejuſdem Diœceſis, quod cùm in dicta villa de Valckenburg, *conſtructa* & *conſtituta quædam Capella*, *quæ ab olim Parochialis Eccleſia fore conſueverat*, *& Parochiali Eccleſiæ de Catwyk*, *propter redituum & proventuum ipſius pro tunc exiguitatem adjuncta*, *& nunc*, *opitulante divina gratia*, *pro ſuſtentatione Sacerdotis Curati*, *per dictos habitatores & incolas ſufficienter dotata*, *eandem Capellam de Valckenburg in Parochialem Eccleſiam*

* *Menſ. Nat. Germ part. 2 pag. 186.*

cleſiam erigere, *auctoritate nobis ordinaria*, *Sede vacante commiſſa*, *dignaremur*. Nos verò præmiſſis diligenter perſpectis, ac facta nobis fide de reditibus annuis pro ſuſtentatione Sacerdotis Curati ipſius, qui pro tempore erit ad ipſam Capellam ſufficienter aſſignatus, per inſtrumentum publicum tenoris infraſcripti, accedente etiam ad id conſenſu honorabilis & Religioſi viri Fratris Commendatoris Domus & Baliviæ Trajectenſis, Ordinis Teutonicorum, *ad quem præſentatio Fratris dicti Ordinis ad dictam Eccleſiam de Catwyk pertinere dignoſcitur*, conſideratiſque cæteris circumſtantiis in hac parte conſiderandis, ad humilem ſupplicationem tam *D. Henrici* Militis, *qui inibi obtinet Dominium temporale*, quàm etiam dictorum habitatorum & incolarum *ſupradictam Capellam de Valckenburg in titulum Parochialis Eccleſiæ erigimus*, *& bona ad eandem aſſignata & impoſterum favente Domino aſſignanda*, *fore ac eſſe Eccleſiaſtica*, *& ſub Eccleſiaſticæ libertatis protectione tuenda decernimus per præſentes.* In eadem verò nova Eccleſia Parochiali Curam animarum, cuſtodiam Reliquiarum, fontem baptiſmalem, loca reſervationis Euchariſtiæ, Atrium, Cœmeterium & liberam ſepulturam cum cæteris juribus & inſignibus Parochialibus univerſis de cætero gerendis, tenendis, habendis, & exercendis ibidem concedimus, & etiam indulgemus; mandantes univerſis & ſingulis incolis ac perſonis dictæ villæ de *Valckenburch*, quatenus Eccleſiam ipſam per nos, ut præmittitur, in Parochialem Eccleſiam erectam, pro eorum vera Parochiali Eccleſia, ſi & poſtquam debitè conſecrata fuerit, de cætero teneant, viſitent & obſervent, monitaque divina in eadem à Curato & Rectore pro tempore ipſius audiant, faciant & ſibi obediant, ut tenentur, & ab olim ibidem fieri fuerat conſuetum. Collatio verò ſive jus præſentandi Fratrem prædicti Ordinis Teutonicorum habilem & idoneum ad dictam novam Eccleſiam, quandò & quoties eam vacare contigerit, ad Commendatorem dictæ Domus Trajectenſis, prædicti Ordinis pro tempore exiſtentem, perpetuò pertinebit. Inſuper diſcretum virum, Fratrem *Johannem Bor*, Presbyterum dicti Ordinis, nobis per præfatum Commendatorem ad dictam novam Parochialem Eccleſiam de *Valckenburch*, pro Canonica Inſtitutione in eandem à nobis pro hac primaria vice obtinenda præſentatum, in ipſam Parochialem Eccleſiam inſtituimus, ipſumque admiſimus & admittimus per præſentes, curam animarum, & cuſtodiam Reliquiarum in Dei nomine eidem committendo: Mandantes univerſis & ſingulis Presbyteris, Capellanis & Clericis nobis ſubditis, quatenus dictum Fratrem, per nos in *dictam novam Parochialem Eccleſiam de Valckenburg*, ut præfertur, inſtitutum, in & ad corporalem poſſeſſionem ejuſdem, juriumque & pertinentiarum ipſius recipiant, inducant & admittant cum ſolennitatibus debitis & conſuetis.

Tenor verò inſtrumenti publici aſſignationis redituum ad dictam novam Eccleſiam, de quo ſuprà fit mentio, de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis.

Reditus Eccleſiæ.

In nomine Domini Amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis tam præſentibus quàm futuris pateat evidenter, quod *Anno Domini milleſimo*, *quadringenteſimo*, *viceſimo quarto*, *indictione ſecunda*, *menſis Januarii*, *die tertia horarum vel quaſi*, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, Domini Martini divina providentia Papæ Quinti anno ſeptimo, in mei Notarii publici & teſtium infrà-ſcriptorum ad hoc vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti, providi viri & honeſti, *Giſelbertus de Egmonda*, *Gerardus Wilhelmi* filius *Moer*, Traj. Diœceſis, pio moti deſiderio, & affectantes temporalia in æterna felici commercio commutare, *ad laudem & magnificentiam Dei Omnipotentis*, *ejuſque matris glorioſæ Virginis Mariæ*, totiuſque cœleſtis Curiæ, nec non ob ſuarum & progenitorum ſuorum ſalutem animarum, & ad finem & effectum, *quod Capella villæ de Valckenburg*, *ſita infrà Parochiam Parochialis Eccleſiæ de Catwyk*, *dictæ Diœceſis in Parochialem Eccleſiam erigatur*, de bonis ſibi a Deo collatis ad eandem Capellam, ſicut præſertim in dotem ipſi, ut & pro ſuſtentatione Presbyteri in eam inſtituendi, ... dederunt & aſſignarunt donatione pura, quæ dicitur *inter vivos*, titulo irrevocabili terras & bona infra ſcriptas . . . . & in villa de *Vaelkenburg*, ſeu diſtrictu ejuſdem villæ ſitas & ſita, &c.

Acta fuerunt hæc Trajecti antè januas ſive valvas borealis Eccleſiæ Trajectenſis, ſubanno, indictione, menſe, die, hora & Pontificatu, quibus ſuprà. Præſentibus venerabilibus viris & diſcretis, D. *Giſelberto Heerman*, Canonico ..... nec non *Tidemanno Hombout* in Catwyk . . . . &c.

Datum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo quarto, in feſto Beatæ Agnetis Virginis.

In Codice ejuſdem Eccleſiæ aſſervantur Tabulæ *Concordiæ* pergamenæ, inter *Hermannum de Keppel*, Præfectum Provincialem Domûs Traj. & *Henricum Waſſenarium* Equitem, atque Ædituos dictæ Eccl. Anni 1424. Kal. Jan. renovatæ Trajecti Anno 1504. IV. Maji, quibus Curato ad ſtipendium annuum aſſignantur aurei Anglici (*Nobelen*) decem, valoris quilibet duarum ſeſcunciarum † argenti; tertia inſuper pars oblatorum S. Cruci; præterquam quod butyrum, ligna, ceſpites, & alia ad alimentum neceſſaria conferre teneantur.

Curati ſtipendia.

† vi. loot.

Capellas fano huic fuiſſe, hodierna adhuc forma demonſtrat; præterquam quod id ex Codice Eccleſiæ iſtius conſpicuum ſit; ubi ad A. 1423. & ſequentes mentio eſt Sacellanorum, quibus data Eccleſiæ ſtipendia. Capellani

Duæ inſuper in Eccleſia Valckenb. Fraternitates ex eodem Codice; Fraternitates;

Fraternitas ſc. S. Mauritii,

& . . . . *S. Crucis*.

In Codice quippe iſto ad Annum 1450. bona & cenſus earumdem recenſentur. earum cenſus.

Adhæc fundationes Eccleſiæ iſti, ex teſtamento legatæ complures, ut annua pro fundatorum animâ fiat memoria, ad monumentum eorum appoſitis cereis ut plurimùm IV. quandóque pluribus, & erogatis in pauperes triticei panis ſportulis aliquot, præter Curati & Cuſtodis Eccleſiæ ſtatuta ſtipendia. Fundationes.

Sic *Jacobus Moer*, Anno 1426. è vita diſcedens in Vigilia *S. Petri ad Vincula*, annue in feſto *S. Petri ad Vincula* Miſſam celebrari ſtatuit per Curatum *Valckenburganum* cum IV. cereis, qui toto Miſſæ tempore lucere debeant.

Simon, *Wilhelmi* filius, Leidenſis Anno 1434. moriens, legavit Eccleſiæ in Valckenb. pro anima ſua & pro anima *Gerardi Wilhelmi* fratris, portionem terræ (*een hont lands*) ſitam ad viam publicam ab Oriente, eâ lege, ut dicta Eccle-

ſia

Digitized by Google

ſia annuè pro utriuſque anima per Curatum ſuum Miſſam celebrari curet, cum cereis IV. detque Curato in tempore exiſtenti, Æedituo item tres ſolidos Hollandicos; pauperibus ſolidos quinque ad panes, juxtà mercatorum rationem.

Similem memoriam fundavit Anno 1444. *Simon Wilhelmus*, *Simonis* filius, ut Eccleſia hæc annuum Sacrum pro eo celebrari curet cum IV. candelis, proximâ die Veneris poſt Invent. S. *Crucis.*

S. Crucis celebris memoria; S. Crucis quippe celeberrima in Eccleſia hac memoria: nec ad turris tantùm faſtigium, ſed & ad Eccleſiæ valvas expoſita Crucis olim ſtatua; cujus nidus ad valvas quæ ad Auſtrum ſunt, ibidem adhuc viſitur. ſupplicatio, Unde & ſolemnis iis diebus, quibus S. Crucis commemoratio, pridem in æde hac ſupplicatio; quæ a fano cœpta, circum Rheni aggerem per *Torenvlietanæ* arcis viam regredi ſolita; cujus ad noſtra uſque tempora per fideles Catholicos continuata ſtatis temporibus memoria. forum, & mercatus equorum. *Exaltationis S. Crucis* nundinæ ibi ab omni ævo & equorum mercatus totâ Patriâ & undique celeberrimus, octo ante S. Lamberti diem cœptus, octiduo poſt cum diem finiens; extenſâ per id tempus, uſu hodiédum continuato, ex Æditui ædibus Cruce ferrea oblonga; ad quem ex imis Heſperiæ oris mercatores accurrebant, & in quo ad 3000. quandoque equi divenditi; ſic ante plura annorum luſtra celebratus, ut mercium cenſuumque ſolutio * foro iſti longè notiſſimo aſſignaretur.

Jus præſentationis. Jus præſentationis ad Eccleſiam iſtam, juxtà dictas Tabulas, erat penes Commendatorem Domûs Trajectenſis.

Primus novæ Parœciæ Paſtor,

Priſci Paſtores Cath. Fr. JOANNES BOR, Ordinis Teutonici Presbyter. D. *Joannes Bor* Inſtrumentum donationis, ut Paſtor in *Valckenburg*, ſignavit Anno 1451. in feſto S. *Gregorii.*

D. GERARDUS VERMAET, Commendator & Curatus in *Valckenburg*, Anno 1535.

D. WILHELMUS WILHELMI, Presbyter & Curatus in *Valckenb.* Anno 1536.

Sub Ann. 1545. Paſtor illic, Dominus HEERTGEN JOANNIS.

D. FRANCISCUS WORMS, Presbyter Ordinis Teutonici, Curatus in *Valckenburg* ab Anno 1557. ad Annum 1563. Ao. 1593. cum Æedituis *Valckenburganæ* Eccleſiæ de aſſertis juribus in Curam & ædes Paſtor. tranſigens, ſeſe inſeribit, *olim Paſtorem in Valckenburch, & Commendatorem in Catwyck.*

aliiqueEccl. Miniſtri. D. JACOBUS, THEODORI filius, Presbyter Anno 1440. Eccleſiæ *Valckenburganæ*, donavit dimidium areæ, ſitæ *Catvici*, & alia quædam, ut annua ejus, *Adami* Presbyteri, eorum parentum, aliorumque liberorum memoria habeatur diebus Martis & Mercurii IV. temporum, antè Domini Aſcenſionem cum IV. candelis, in monumento ejus, ſculpto ceruleo lapide, ad Auſtralem partem Templi apponendis.

D. NICOLAI THEODORI, Presbyter, organicus, Ludi-Magiſter in Teſſelia, anteà Eccl. *Valckenburganæ* Æedituus.

Plateæ. Plateæ, ubi olim ædes *Commendariæ*, & quas publicus Verbi Miniſter nunc incolit, etiam hodiè nomen adhæret, de *Kommandeur-ſtraet*; alteri vicinæ, de *kleine Kommandeur-ſtraet.*

Paſtores ab avita fide daeii. Poſtremus Paſtor ab avita fide deſcivit, & *Catvici* publicum munus geſſit.

WILHELMUS VINCK, Miniſter Evangelii in *Valckenburch*, & in utroque *Catvico*, juxtà Adr. Parſium *Catv. Antiq.* pag. 297. *explanationem Catechiſmi Reformatæ Chriſtianæ Eccleſiæ in Inf. Germania, per Cornelium Chriſtianum Korſtenſe, Miniſtrum verbi in Delfshaven primùm editam, revidit, & imprimi curavit Leidæ, typis Henrici Haaſteni* 1598. in 4.

arces. Arces ibi *Sonnevelta*, & *Torenvlieta.*

CATWYCK ſuper RHENUM.

Catvici ad Rhenum; *Catvicus*, a *Cattis*, ut volunt, Batavorum gente appellatus, duplex eſt; uterque, cum veteri arce 't *Sand*, ſupremæ juriſdictionis, & Waſſenariorum dudùm Dominium. Primus ad Rhenum, a Rheni fluminis præterlapſu ſic dictus, pagus & populi & ædium frequentiâ ſpectabilis; ubi & olim celebris *Commendaria.* Commendaria, Jac. La Torrius in *Relat. Rom.* disertè ſcribit, ibi viguiſſe *Commendariam S. Joannis Hieroſolymitani ſub Baliviatu S. Catharinæ Ultrajecti.*

Valckenburgo, ut jam vidimus, huc fuit tranſplantata. Plateæ etiamnùm nomen indè adhæret, *'t Kommanaeurs-pat.*

ædes S. Spiritus, modò Orphanotrop. Ædes ibidem *S. Spiritus* in Xenodochium verſæ, a mutato regimine coëmptâ proximâ domo, adjectoque horto, auctæ multùm & decoratæ fuêre.

Parochia; Eccleſia, pridem *Valckenburganæ* ut matrici ſubjecta, dein ſuper eam evecta, S. Joanni Baptiſtæ nuncupata, Divus Tut. ad collationem Equitum Teutonicorum erat, ex dono Florentii V. Hollandiæ Comitis XIX. A. 1226. firmata per Collatores; Albertum Bavarum XXV. Hollandiæ Comitem ſub Ann. 1392.

Chorus. *D. Splinter Utenenghe*, XV. Commendator Ultrajectenſis circa Annum 1490. Chorum huic Eccleſiæ ædificavit.

forma; Eccleſiæ, ejuſdem nunc ferè cum priſtinâ formæ, decora & faſtigiata erat turris cum campanis aliquot, Turris; præter turriculam ad adytum Eccleſiæ locatam (in qua minor campana) Anno 1682. disjectam. Sacellum, Ad latus Sacellum baptiſmale, in medio D. Virginis effigies, ſole & coronâ ſtellarum duodecim præfulgens: Eccleſiaſtica ſupellex; per totum, omnis generis Eccleſiaſtica ſupellex, cujus in Codicibus rationum eſt memoria.

Vicaria, Fuit & *Vicaria* ibidem ad altare S. *Joannis*, fundata a S. *Bartholomæo*, *Wolpherdi* filio, Presbytero.

Pia fundatio, *Theodorus Hugonis*, Catv. Eccleſiæ portionem terræ ad piam fundationem reliquit ex teſtamento Anni 1489. quod integrum dat *Catv. Antiq.* p. 426. A. Parſius.

Perſonæ, *Perſonæ*, ſeu Curati Catvicenſes ab ævo ex veteribus Chartis & Membranis,

ſeu Curati Cath. Dominus JACOB, Perſona in Catvico Anno 1353.

D. TYMANNUS HOMBOUT, Commendator & Curatus in Catvico Ann. 1417.

D. THEODORUS VAN WALISDORP, Commend. & Curatus Ann. 1440. 1470.

D. CORNELIUS WILHELMI VAN HAESTRECHT, Commend. & Curatus ab Anno 1475. ad Ann. 1490.

D. LAMBERTUS KOST, Commend. & Curat. Catvici ad Rhenum An. 1504. ad 1506.

D. THOMAS, 1509.

D. CORNELIUS VREEM, Ann. 1539. ad 1552.

D. WILHELMUS REINERI, An. 1558.

D. LUCAS WALTERI, A. 1559. ad 1569.

N. BOETZELAER, Commendator. 1570.

Primi Calvinogi Miniſtri. D. WALTERUS VAN BARNEVELT, divini Verbi præco * in utroque *Catvico*, *Catviri* * Predikanti

* Ex teſtamento *Alveradæ*, Dominæ Koukerkanæ Anni 1305.

vici ad Rhenum defunctus, & ibi in Choro ſepultus Anno 1582. (cujus tumulo hæc dicta vernaculè inſcripta leguntur) primus creditur fuiſſe, qui Calviniano ritu ibidem docuit,

CORNELIUS, Cornelii fil. ex Cod. M. S. comput. vet. Eccl. ab Ann. 1583. ad 1589.

D. FRANCISCUS WORMS, a Domino *Parſio*, quod mirum, omiſſus; cum Commendatorem in Catvico ſe, ut diximus, inſcribat in *Cod. Eccl. Valck.*

WILHELMUS VINCK, juxtà Parſium *Antiq. Catv.* pag. 287. primùm in *Noordloos* admiſſus 1 Febr. Ann. 1580. In *Voorſchoten*, Ann. 1585. In *Valckenburch*, & in utroque *Catvico* Ann. 1589. menſe Dec. tribus hiſce pagis, (ob exiguum in primis initiis auditorum numerum) ſolus deſervit, defunctus Officio Ann. 1599. ult. Aprilis.

Catvicus ad Mare Anno 1598. 25. April. proprium Verbi Miniſtrum popoſcit.

DAVID JACOBI REVERSET, Miniſter in *Valkenburch*, & *Catvici ad Rhenum* An. 1599. menſis Aprilis die 9. Miniſterio eo fungebatur, licet adhuc *Saſſenhemii* ſedem haberet, ibidemque publici Miniſtri munere ſungeretur. Indè 22. Sept. *Catvicum* migravit. Sed cum ei grave nimis duplex hoc miniſterium, abdicato *Catvicenſi* Anno 1619. *Valkenburgum* tranſiens, illius ſolum geſſit miniſterium, ubi & vità eſt defunctus. Eo igitur anno, 20. Martii, ſe & a *Valckenburgo* ſegregravit *Catvicum ad Rhenum*.

Huic proximè adjacet,

CATWYCK ſuper MARE,

Catvici hujus mari in dies decreſcentis. Pagus maritimus, qui uti & Schevelinga, in dies magno & manifeſto decremento marinis illis dentibus abraduntur.

Eccleſia Div. Tut. Eccleſia illic D. *Andreæ* ſacra, A. 1571. unà cum pago a prædonibus ſpoliata. A. 1572. (vero ſimiliter per Hiſpanos) exuſta. Pars ſaxei operis reliqua, deinde ampliata.

Xenodochium. Præter hanc, & Xenodochium, ſeu *Ædes S. Spiritus* *, Anno 1481. 16. Maii fundatæ ab *Hugone a Swieten*, & *Lutgarde Nicolai*, filia *Bosbuyſen*, iiſdem qui in oppido Leidenſi paulo antè, ſc. Ann. 1477. fundarant ædes *Sion*, de quibus ſub *Leida*.

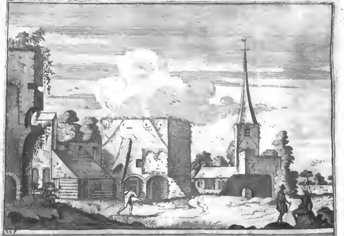
Fundationis Tabulæ continent inter alia pacta, ut *Curatus Catvicenſis Eccleſiæ ſingulis dominicis diebus, ac die Veneris ſaucto annuè ex Cathedra veritatis in Eccleſia preces expoſcat, pro animabus Hugonis à Swieten, & Dominæ Lutgardis Nicolai à Bosbuyſen*, &c. Integræ allegantur in *Catvic. Antiquitatibus* D. Adr Parſii p. 180. quibus & addit litteras confirmationis *Joannis*, Domini in Waſſenaer, Catwyk, Valckenburch, Voorſchoten, & Burchgravii Leidenſis, &c. eodem tempore datas.

Orphanotrophium. *Catvico* maritimo inſuper Orphanotrophium eſt, inchoatum Anno 1615. 14. Oct. Ann. 1687. muro ad Orientem ex lateribus, & portâ conſpicuâ ornatum. Spiritus S. Columbæ formâ, uni ex columnis inſculptus.

Arces Sandia; Jura *Catvicenſium*, eorumque Dynaſtarum reliqua, videre licet in iiſdem *Catvici Antiquitatibus*, ubi & de *Sandt*, Waſſenariorum antiqua arce, cujus rudera tantùm ſuperſtant, in telonium verſa, eſt mentio.

& Britannica. De arce Britannica, vulgò *het Huys te Britten*, præſtantiſſima, hic a Romanis, ut vulgò fertur, extructa, qui noſſe cupiat virorum doctorum conjecturas, adeat *L. Guiccardinum*, *Hadr. Junium*, *Ph. Cluverium*, utrumque *Doezam*, *Pet. Scriverium* fusè diſputantes de ea, ejus ſitu, an vetus Rom. Armamentarium fuerit, &c. cujus veſtigia ex nudatis fundamentis idem Junius, qui & ejus Iconographiam dedit, latius deſcribit *Bat.* cap. 10.

* Sic dictæ, quia charitatis auctor ſpiritus ſanctus.

Abbatia Reinſburgana.

RYNSBURCH,

Rynsburgi Latinè *Rhenoburgus*, quaſi Burgum ad Rhenum, pagus Rhenolandiæ cum *Oeſtgeeſta* & *Catvico ad Rhenum*, triangulus, infrà Leidam ſitum habet ſitum. in ſolo ubertate fertili, triticique feraciſſimo, ubi Theodoricus II. Anno 975. Friſonibus die

S.

Digitized by Google

Eccleſia S. Laurentii.

S. Laurentio ſacrâ devictis, in grati animi ſignum Eccleſiam extruxit ad ſancti Laurentii honorem.

De veteri illic Eccleſia extat tranſactio Ann. 1063. inter Trajectenſem & Epternacenſem Præſules.

Nobil. Virginum ex Saxonia Cœnobium avectarum cum tempo ad D. Virginis honorem.

Petronella Imperatoris Lotharii II. ſoror, Florentii Craſſi Hollandiæ Comitis vidua poſt aliquot indè luſtra, ex arce ſua ad Rynſburgum illuſtrium Virginum, ſub S. Benedicti inſtituto, Cœnobium condidit, ad D. Virginis Mariæ honorem, poſt annos ferè decem ſtructuræ impenſos, A. 1133. confectum, in quod anno eodem primas Sanctimoniales, ex Saxoniæ Cœnobio *Stitterlingeburch*, Voſſio *Supplenteburch*, adductas invexit.

Auctor Anonymus Cœnobii Egmondani templi Rynsburgenſis extructionem adſcribit Sophiæ Holl. Comiti, ad Ann. 1176. dum in laudes ejus effuſus; *Verè*, inquit, *pauperum altera Dorcas, quæ faciebat illis tunicas & veſtes.* "Teſtis eſt Templum Rynsburgenſe, quod a funda-

Initia.

"mentis jecit, & feliciter conſummavit."

Dedicatio.

Anno, inquit idem, CIↃ. CI.XXXIII. *dedicatum eſt templum in Rinsburch* VI. *Nonas Maji*, *a Domino Balduino Trajectenſi Epiſcopo.*

Illud tamen mox igne abſumptum. Sic enim pergit prælatus Auctor; *Quod* XIII. *conſecrationis ſuæ die cum ipſo clauſtro miſerabili incendio conſumitur, & maxima pars Sanctimonialium ad exteras regiones deducta, verum teſtimonium miſeriæ ſuæ fuit.*

Sooius incendii hujus non meminit; novi tamen Templi Rynsburgenſis meminit *Rerum Bat.* lib. 6. pag. 70. *Templo novo dein*, inquit, *adjecto, quod Deiparæ Virgini Andreas, Trajectinorum Pontifex, ſolemni ritu ſacrum fecit.*

Eccleſia duplex; clauſtralis, & Parochialis ſeu civilis.

Sic duas ibi fuiſſe Eccleſias, Parochialem unam, vulgò de *Buur-kerck* dictam; Conventualem alteram, ſtudioſorum indagatorum eſt opinio; quod Ant. Matthæus apud Parſium *Catv. Antiq.* pag. 326. & *App.* pag. 439. ſtabilire contendit, adductâ in exemplum duplici apud Egmondam Eccleſiâ: quod & duplex Rynsburgi olim turris, de qua ſenes vicani loquuntur, innuere videtur; quæ dein diruta ſuit, ne dubia amplius eſſet navigantibus ſpecula.

Petronella Ann. 1144 defuncta, in Monaſterio Rynsburgenſi, quod conſtruxit, honorificè ſepulta eſt.

Sacellum magnificum:

Fuit illic Sacellum principale & magnificum, cujus mentio in Diplomate Philippi Burgundi Ann. 1463. apud Parſium *ibid. pag.* 328. in quo ex fundatione Majorum ipſius, Holl. Comitum, Miſſæ binæ per ſeptimanam pro animæ eorum refrigerio fieri ſolebant.

bina altaria.

Adhæc altaria in Eccleſia bina, unum *S. Spiritus*; alterum, *Nipt* vulgò dictum.

Romani Pontifices ingenti numero, quorum alii Romæ, alii Avignone ſub hæc tempora ſedem habebant, fundationem ſplendidiſſimam ratam habuêre, variiſque privilegiis ac immunitatibus auxêre.

Diplomata ab ipſo Boxhornio *Theat. Holl.* pag. 221. allata, eo ordine recenſentur.

Fundatio a Romanis Pontificibus rata habita.

Clemens Avenioni, VIII. *Kal. Maji*, *Pontificatûs ſui anno* VIII. *Idem Clemens*, *ibidem* V. *Idus Aprilis*, *Pontif. ſui anno* IV *Honorius*, *Laterani*, VI. *Kal. Maji*, *Pontific ſui anno* I. *Alexander Viterbii*, III. *Idus Dec Pontific. ſui anno* III. *Bonifacius*, *Laterani*, XII. *Kal. Nov. Pontific. ſui anno* VIII.

Joannes Avenioni, *Idus Dec. Pontific. ſui anno* I. *Idem Avenioni*, *Idus Aprilis*, *Pontific. anno* IV.

Innocentius, *Lugduni*, III. *Nonas Dec. Pontific. anno* VIII.

& Privilegiis aucta.

Nicolaus, *Romæ apud S. Mariam Majorem*, III. *Nonas Januarii*, *Pontific. anno* I. *Idem Viterbii*, VIII. *Kal. Oct. Pontific. anno* II. *Gregorius*, *Lugduni*, *Kal. Junii*, *Pontif. anno* II. *Clemens*, *Avenioni*, IV. *Non. Maji*, *Pontific. anno* V. *Idem*, *ibidem* X. *Kal. Febr. P. S. anno* VI.

Joannes, *Avenioni*, *P. S. anno* I.

Innocentius, *Laterani*, XV. *Kal. April. P. S. anno* VIII.

Innocentius, *Peruſii*, II. *Kal. Oct. P. S. anno* X.

Urbanus, *Viterbii*, V. *Idus Martii*, *P. S. anno* I.

Clemens, *Avenioni*, XI. *Kal. Nov. P. S. anno* VIII.

Alexander III. litteras de protectione Cœnobii ſpeciali dedit Anno 1499. ad Decanos Metropol. Eccleſiæ & S. Joannis Ultrajecti, atque ad Decanum D. Pancratii in oppido Leidenſi. Datæ Avenioni per manus Alberti, Presbyteri Cardinalis S. R. Eccleſiæ, & Cancellarii 5. Nov. Indict. 13. Incarnat. Dominicæ 1179. Pontific. Alex. III. anno 21.

Leges ei præſcriptæ.

In his præſcribit, Moniales numerum XL. excedere non debere; exigit ut cunctæ ſint nobiles; docet qood ex laudabili conſuetudine ab hominum memoriâ ſervatâ, Traj. Epiſcopo incumbat Abbatiſſas confirmare, nec non Monaſterium ipſum viſitare ac reformare.

Diploma integrum ex Rynsburgenſis Cœnobii Archivis ex Boxhornio datum *Bat. Sacr.* pag. 357.

Theodoricus III. ejus nominis Holl. Comes, juxtà Boxhornium, quem D. *Parſius* VI. malè ponit, ſuſcepta in Palæſtinam expeditione, Romæ exemptionis, ut vocant, privilegium Rynsburgenſi non minus quàm Egmondenſi Cœnobio ab Innocentio II. impetravit.

Conceſſionis hujus literas ſub Heriberto, Traj. Epiſcopo, qui conceſſionis ejuſdem in Diplomate ſuo meminarat, exhibuimus.

Ingens ejus poſſeſſio.

Nec ſpiritualibus tantùm donis, ſed & temporalibus emolumentis abundantiſſimè per Hollandiæ Comites, viroſque præcellentes locupletatum fuit Cœnobium.

Præterquam enim quod Petronella eidem condendo conceſſerit pagum Dominiumque Rynsburganum, & varia prædia in *Noortwyck*, *Alſmer*, propè Delphos, & alibi terrarum, Theodoricus filius ejus, qui jam dictam immunitatem ab Innocentio II. ei obtinuit, eidem adjecit * 200. jugera in Inſula Walachriæ. * Alii 250.

Sophia Theodorici VI. vidua, Theodoricus VII. & Alyda ejus uxor, Wilhelmus I. & conjux ejus Alyda, Maria II. Wilhelmi I. uxor, Florentius IV. Wilhelmus II. poſteà Rom Rex, Alyda Wilhelmi Regis ſoror, Florentius V, aliique, pluribus eandem prædiis & proventibus variis auxêre, ut eſt apud Parſium *Catv. Ant.* pag. 351. & latius apud Boxhornium, qui plures per decurſum *Theat. Holl.* Tabulas profert.

In his præcellunt hæ quatuor, quas ex pluribus damus;

I.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Ego Wilhelmus, *Comes Hollandiæ, notum facio tam præſentibus, quam futuris, quod animæ meæ, & uxoris meæ, nec non & prolis noſtræ ſaluti volens providere, centum menſuras terræ infrà Offecium Oſtcapelle ad Eccleſiam S. Mariæ de Rinsbur-*

burch

burch attinentes, ab omni onere petitionis, reliquoque exactionis gravamine, quantum ad jus Hollandiæ dignoſcitur pertinere, liberas & abſolutas in perpetuum omnimodis dimiſſo præter terram illam, quam frater meus Theodericus Comes eodem modo eidem Eccleſiæ liberam dimiſit: ut autem hoc factum meum ratum & inconcuſſum conſervetur, præſentem paginam ſigilli mei teſtimonio, & teſtium patrocinio duxi muniendam. Teſtium verò nomina, qui ſubſcriptioni huic interfuerunt, ſunt hæc; Petrus de Dunis, Daniel de Tholan, Petrus de Middelborch, Abbates; Hugo de Vorne, Godefridus de Breda, Wilhelmus de Rixvic, Theodericus de Theylinge, Jacobus Caſtellanus de Leyden, Wilhelmus de Koudekerck, Wolterus de Cruninge, Ægidius de Sabbinge, Symon Nevekin. Actum Anno Incarnationis Dominicæ 1213. menſe Decembri; datum per manus ſcriptoris mei apud Middelburch.

II.

In nòmine Patris, Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Fernandus, *Comes Flandriæ & Haynoniæ,* & Joanna *uxor ejus omnibus præſentem paginam inſpecturis ſalutem. Notum ſit univerſis, quod nos in remiſſionem peccatorum noſtrorum, anteceſſorum & ſucceſſorum noſtrorum, centum menſuras terræ infrà Officium Oſtcapelle ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Reynsburch attinentes, ab omni onere petitionis, reliquoque exactionis gravamine, quantum ad jus Flandriæ dignoſcitur pertinere, liberas & abſolutas in perpetuum modis omnibus dimittimus. Ut autem hoc factum noſtrum ratum conſervetur, præſens ſcriptum ſigillorum noſtrorum appenſionibus fecimus roborari. Actum feriâ ſecundâ antè Natale Domini, Anno Dominicæ Incarnationis* 1213.

III.

Ego Florentius, *Comes Hollandiæ, notum facio univerſis præſentem paginam inſpecturis, quod certum atque ratum habeo, donationem, quam Domina* Maria *quondam Imperatrix contulit Abbatiſſæ & Conventui S. Mariæ in Reynsburch, videlicet* v. *lib. annuatim,* II. *ad pitanſam Dominarum,* III. *lib. in die Ponciani in Miſſa animarum bonæ memoriæ patris mei Comitis Willelmi, & prædictas* v. *lib. in Officio de Dordreg, quod in vulgari vocatur,* Scrotambacht, *annuatim recipient præſentium teſtimonio litterarum. Datum Anno gratiæ* 1213. *apud Leydam, proxima Dominica poſt Matthiæ.*

IV.

Ego Maria, *quondam Hollandiæ Comitiſſa, notum fieri volo, univerſis tum futuris, quam præſentibus, quod pro remedio animæ mariti mei, piæ recordationis, Willelmi, quondam Comitis Hollandiæ, Eccleſiæ Beatæ in Reynsburch Mariæ & ſpecialiter ad hoc, ut ad altare quoddam ad pedes ſepulchri ipſius conſtructum, omni die, quo licitum eſt, & fieri ſoles, et Miſſa pro fidelibus defunctis celebretur. Quinquaginta lib. Hollandenſes ad comparandos reditus infrà biennium teneor perſolvere, ita quoque, quod donec eas perſolvero annuatim ad Natale Domini eidem Eccleſiæ quinque lib. ejuſdem monetæ tenebor impertiri. In hujus rei memoriam & firmitatem præſens ſcriptum ſigilli mei appenſione, & teſtium, qui interfuerunt, ſubnotatione, feci communiri. Sigillum Florentii Comitis Hollandiæ, Wilhelmi de Thelingen, Philippi de Waſſenere, Martini de Monſter, Militum, &c. Florentii Capellani, Magiſtri Henrici de Sten:, Canonici Bungenſis, & aliorum quamplurium, tam Clericorum, quam laicorum. Actum Reynsborch præſente Emeſſæ Abbatiſſa, & Capitulo de Reynsborch. Anno gratiæ* 1213. *menſe Junio.*

Multù plura in hanc rem, Chartas ſc. numero 800. vel 900. ac documenta cum delineatis ſingulorum ſigillis in 6. aut 7. vol. in Folio, collegit harum rerum ſtudioſiſſimus indagator, D. Cornelius ab Alckemade, &c.

Ampliſſima Cœnobii poſſeſſio; reditus ingentes.

Certè ſplendidiſſimum atque opulentiſſimum fuit Rynsburgenſe Cœnobium, quod non in vicino ſolùm tractu, ſed & per totam Hollandiam, vicinaſque regiones prædia, cenſus, immunitates, aliaque bona poſſederit ſine numero; ita ut annui ejus reditus ultrà 90. mille florenos venerint.

Adr. Parſius, ex ſcientiſſimorum teſtimonio ad 100. millia numeratos aſſerit.

Par munificentia,

Munificentia interim par tam opulento cenſui. "Traditur enim, inquit [a] Jac. La Torrius "a fide dignis Auctoribus, quod Rynsburgenſi è "Cœnobio ſportularum loco ultra duo millia "trecenta pondo panis, ter hebdomadatim egenis, "maximè Leidenſibus diſtribui ſolerent.

Parſius ipſe ingenuè fatetur, "Moniales Rynsburgenſes tribus per hebdomadam diebus pie in "egenos elargientes, ultra duo hominum millia "paviſſe. Cenſus hi, quin & bona Abbatiæ iſtius, "uti & Leeuwenhorſtanæ fiſco, ad quæſtum DD. "Equeſtris in Hollandia Ordinis ſunt addicta.

& Hoſpitalitas; cui deſtinatum Hoſpitium.

"In ipſo etiam Cœnobio, ait Junius in *Batav.* "magnificis ædificiis exornato, unum præcipui "operis ac ſplendoris fuit; quod omnigenarum "virtutum & humanitatis laudibus cumulatiſſima Antiſtita, Sacro-ſanctæ memoriæ *Elburgis*, deſtinatum generoſorum & virtutis opinione ſpectatorum hoſpitio, ante decimum "quintum ab hinc annum extruxit, cujus frontiſpicio numerum annorum loquens diſtichon "ejus inſcriptum legebatur.

nobILItas probItasVe IſtbVC sIbI IVre
LegVnto
hoſpItIVM, ElbVrgIs DVLCet qVod feCIt ad VsVs.

Luxus ac diſſolutio nata ex abundantia.

Cum divitiæ interim, juxtà D. Gregorium, Traj. ſedis Rectorem, *dulce venenum ſint*, atque abundantia luxus ac diſſolutionis mater ſit, ex querelis Romam ſub medium ſeculi xv. delatis, Cœnobium Rynsburganum a Regulari obſervantia deſeivit.

Neceſſaria hinc diſciplinæ reſtitutio.

Quamobrem Nicolaus V. Pont. Max. Anno 1450. ad eandem reſtaurandam in Patriam miſit, Abbatem S. Maximini, Diplomate Pontificio munitum. Abbatiſſa ac Moniales contrà hominem exterum, qualis Abbas iſte, ad Philippum Burgundum Holl. Comitem recurrunt, qui eas in clientelam ſuſcipit, ſpeciali indultâ *Defenſione*, exhibita *Batav. Sac.* part. 1. pag. 221.

Abbatiſſæ ſumma dignitas.

Primariæ quondam ac ſummæ apud ſuos dignitatis erat Abbatiſſa.

Nullius beneficiarii Domini, ſed ſolius Dei cliens erat. Unde non tantùm Dominam, ſed & ſuam Celſitudinem, (*Hoogheyd*) quin & *Dei gratiâ* Abbatiſſam ſe inſcribebat; ut palam eſt ex pluribus Tabulis a *Parſio* deſignatis, & ſigillatim pateſcit, ex Diplomate Dominæ Clariſſæ *Schemiæ*, ſub Leida & D. Virginis illic æde exhibito.

[a] Jac. La Torr. in *Rel. Rom.*

Secu-

Digitized by Google

Tam in ſecularia,

Secularia ejus jura à Parſio *Antiq. Catv.* pag 361. 400 403. &c. recenſentur.

In his eminebat Dominium & juriſdictio in *Rynsburch*, *Boſcopium*, *Akerdicum* & *Vrouwe-vennam* (quod paſcua feminina ſonat) Dominio *Alckemadiſae* vicinam.

Nos, quibus ſacra potiſſimùm tradere propoſitum eſt, ea prætermittentes, inter Abbatiſſæ ſacra jura numeramus, jus collationis in Curam Rynsburgenſem, ut perſpicuum eſt ex Diplomate Frederici Schenckii, ſub ipſo à nobis ſuprà allato, quo ſe *Perſonam* & Curatum Parochialis Eccleſiæ Rynsburgenſis, ex Abbatiſſæ iſtius arbitrio agnoſcit.

quam in ſacra: in his jus *Patronatus*, ut vocant, in variis Eccleſias &c.

Jus collationis habebat in Eccleſiam *Oegſtgeeſtanam*, *Boſcopianam*, atque olim in *Aelſmeerianam*: denique Capellæ in *Mariendorp*, Lugduni Batavorum, ejuſque in Parochialem Eccleſiam evectæ, Rectorem deſignabat, ut ibi vidimus.

In Eccleſia Rynsburgenſi altare ſeu *Vicaria* erat *S. Spiritus*, ad quam & hæc Abbatiſſa jus habebat nominandi. Denique Schola erat Rynsburgi, cujus & Rectorem Abbatiſſa conſtituebat, ex Charta Ann. 1440.

Holl. Comitum monumenta bi varia.

In Templo Cœnobii Rynsburgenſis Hollandiæ Comites, ut de Petronella Fundatrice jam nunc vidimus, terræ olim mandabantur. Philippus Burgundus in Diplomate Anni 1463. a *Parſio* allato, decem ex Majoribus ſuis tum ibi ſepultos memorabat.

At eùm Cœnobium ſeculis plusquam quatuor viguiſſet, unà cum Templo *totum calamitoſo & fatali Hiſpanorum bello, externorum militum proterviâ inflammatum, in cineres concidit*, ſub Annum 1572. quo pleraque alia per Hollandiam idem fatum ſubiêre. Clauſtrale Templum, ut palam eſt ex libello ſupplici 18. April. Ann. 1579. in equile impenſum fuit. Rudera ejus hodiéque perdurant, ut & tres ſepulchrales inſcriptiones, Wilhelmi ſc. primi & uxoris ejus Aleydis, filiæque ejus Adæ.

ac ſepulchrales inſcriptiones.

I.

WILHELMUS. PRIMUS. COMES. HOLLANDIC. OBIIT. ANN. M. CC. XXIII.

II.

ALEYDIS. FILIA. COMITIS. GELDRIC. UXOR. EJUS. OBIIT. ANN. M.CC.XVIII.

III.

ADA. FILIA. WILHELMI. PRIMI. COMITIS. HOLLANDIC. IN. RYNSBURCH. ABBATISS. OBIIT. ANN. M. CC. LVIII.

Parſius *Antiq. Catv.* pag. 224. præter dictas inſcriptiones, repræſentat & ſenas has litteras PETRON. quibus fundatricem Petronellam deſignari eſt opinio.

Pro coronide hic adjungam Abbatiſſas, quæ Petronellæ fundatrici annorum continuatâ ſerie ſucceſſêre; inter quas tres, ex Hollandiæ Comitibus; quatuor ex ſtirpe Waſſenariana; ſex ex Zelandorum nobili ſtemmate in Reigersbergii *Chronico* celebratæ, *Bat.Sacr.* part. 2. *pag.* 361. 362. 363. exhibitæ.

Inſcriptiones litterarum a Rom. Pontificibus, Traj. Hierarchis, Abbatibus Egmondanis, atque aliis Principibus viris diverſo tempore ad Abbatiſſas Rynsb. datæ, exhibitæ ſunt *Bat.Sac.* part. 2. p. 361.

Denique addam ſeriem Paſtorum Rynsb. Eccleſiæ, & Cœnobii Rectorum.

PARS I.

Sacellani Abbatiſſæ & Cœnobii Rynsburgani.

Abbat. Sacellani.

Frater THEODORI. A°. 1317.
RUTGER. 1337.
FLORENTIUS DE LOVER, Capellanus Conventûs. 1339.
PETRUS ALVENIK. 1349.
THEODORUS ROBBREGT. 1364. 1366. 1369. 1370. 1381. Erat & A°. 1381. Canonicus S. Pancratii Leidæ
WILHELMUS STUVESAND. 1375.
JOANNES NAGEL. 1384. & 1414. Erat & Decanus A°. 1414. Fraternitatis S. Spiritûs in Rynsburg
JAKOB JOANNIS VAN KRANENBORG. 1388.
DANIEL JOANNIS BEN. 1403.
JOHANNES WTTERWYK. 1403.
THEODORUS JOANNIS. 1415. 1417. 1429.
JOANNES BEN. 1430.
PHILIPPUS JOANNIS, Presbyter, & Pater Xenodochii S. Barbaræ Nortvici. 1483.
THEODORUS REINERI. 1526.
TYMANNUS WILHELMI, Sacellanus Abbatiſſæ. 1567.

Abbatiſſa igitur, ſub finem diſtinctum Sacellanum habebat a Monialibus.

Curati Parochiæ Rynsburganæ.

Parochus Rynsb. Curati.

THEODORUS MINNE. 1354.
THEODORUS WILHELMI. 1356.
JOANNES BOENEN. 1359.
HADEMAN AB HETERE. 1368. 1369. 1394.
JOANNES PETRI VOET. 1403. 1414.
PAULUS HARMANNI. 1424. 1429.
GERARDUS VOS. 1448.
HENRICUS GERARDI. 1450.
HENDRICUS MAURYTII. 1452.
Mr. GOESWINUS LATTYNSZ. 1455. 1459.
Mr. GOESWINUS (fortaſsè idem) 1471.
JOHANNES VAN WASSENAER. 1499.
D. JOANNES. 1507.
GERARDUS JOANNIS. 1533.
FREDERICUS SCHENCK A TAUTENBURG, Paſtor & Rector, poſtmodùm Ultraiectinus Epiſcopus. 1543.
DUNCANUS FRANCISCI. 1548. 1597.

In Ichnographia Templi D. Bavonis Harlemi, memoratur ut Paſtor Rynsb.
D. GRATIANUS.

Abbatiſſæ Rynsburganæ.

Abbatiſſæ.

1 *Cuniſſa*, Frederici Comitis de Biehe germana, venit Anno 1123. obiit Anno 1169. alii 1178.
2 *Bonifacia*, 1187. Ant. Matthæus hanc præterit.
3 *Sophia ab Holland*, filia Theodorici VI. Holl. Comitis; Abbatiam 1204. ceſſit
4 *Agnets van Holland*, filia Florentii III. Comitis Holl.
5 *Aleydis van Waſſenaar*, creata Abbatiſſa, 1228.
6 *Aleydis van Deventer*.
7 *Erdiſſa*, ſeu *Emiſſa*, viguit 1233.

Digitized by Google

8 *Ada van Holland*, Wilhelmi I. Com. Holl. filia, obiit 1258.
9 *Clariſſa*, etiamnùm in vivis 1266.
10 *Aleydis* 1287. a Matthæo omiſſa.
11 *Jutta van Deventer*, vixit 1298.
12 *Eliſabeth van Wieldrecht*, 1316.
13 *Ada van Teylingen*, 1316.
14 *Ada van Leyden*, filia D. Theodori, Burchgravii Leid. 1316.
15 *Sibilla*, ſeu *Mabelia van Waſſenaer*, 1329. juxtà Matthæum creata Abbatiſſa, 1316. obiit 1326.
16 *Maghtildis van Duvenvoorde*, 1349. Matthæus 1343.
17 *Margareta van Langerak*, obiit 4. Martii 1358.
18 *Clariſſa van Schenyen*, potius *Schengen*, ex nobili apud Zelandos ſtirpe, a Smallegangio in *Zel. Annal.* recenſitâ, obiit 1364.
19 *Agnes van Heurn*, vixit 1392.
20 *Sophia van Drongelen*, vixit 1397.
21 *Catharina van Romerſwaal*, ex Zelandia, depoſita, neſcitur ob quam cauſam, obiit 1408.
22 *Margareta van Bueren*, alterâ adhuc vivente, obiit 1411.
23 *Bertradis van Langerak*, obiit 6. April. 1441.
24 *Clementia vander Herſt*, obiit 1442. Matth. 1432.
25 *Margareta van Oſtende*, obiit 8. Novemb. 1452.
26 *Margareta van Bruelis*, Zelanda, obiit 3. Junii 1470. Matthæus 4. Jan. 1460.
27 *Eliſabeth van Matenes*, obiit 1499. 4. Sept. Matth. 9. Novemb. 1494.
28 *Beatrix van Romerſwaal*, obiit 1. Febr. 1529.
29 *Adriana van Botlant*, obiit 14. April. 1535.
30 *Maria Schenck van Toutenburg*, Schenckii Archiepiſcopi ſoror, obiit 14. Decemb. 1552.
31 *Elburgis van Boetſelaer*, dicta *Langerak*, de cujus extructo hoſpitio jam meminimus, obiit 29. Mart. 1566.
32 *Stephana van Roſſum*, Gelra, cujus temporibus devaſtata Abbatia, obiit 26. Decemb. 1603. ætatis circà 100. annos, Leidæ defuncta in platea *de Hoogſtraet*.

Ex ejus auctoritate, juxtà codicem Eccl. Rynsb. cœptum 1585. præſeote D. *Petro Hackio*, Miniſtro verbi Leidæ, ad miniſterium Rynsburganæ Eccleſiæ aſſumptus, & ordinatus *Karolus Agricola*, 1591. 16. Oct.

33 *Barbara van Oyenbrugge*, Brabanta, obiit 1611.
34 *Anna van Berchem*, Henrici filia.

Hæ duæ poſteriores, a mutato regimine non Abbatiſſæ, odioſo tum nomine, ſed Dominæ ſolùm Ryosburgenſca vocabnutur.

Prima Monialium, quæ a voto, Deo & Rectori nuncupato, deſciviſſe legitur, fuit *Maria van Poelgeeſt*, Gerardi filia, nupta Aono 1572. D. *Bernardo Tſerclaas*, Brabanto.

Ultimæ Abbatiſſæ Catb. effigies eleganter depicta viſitur in æde *Alckemadiana*, vulgò *Oud-Alckemade*, Warmondæ ad ortum, de qua infra.

WARMONDA,

Warmondæ varium nomen, antiquitas,

[a] *Warmunde* in tranſactione controverſiæ inter Trajectenſem & Epternacenſem Præſules, Ann. 1063. numerata in Eccleſiis ad Orientem Rheni, atque arx ibi nuncupata.

In Theodorici VII. Diplomate Ann. 1202. *Wormond*, hodiè *Warmond*, ſupremæ ditionis ſub Rhenolandia cum arce cognomine Dominium,

Domini.

Wondæ ac *Warmondæ* Dominorum annis ferè 400. domus hæreditaria ac ſedes, ad *Joannem*, Baron. *de Waſſenaer*, ac variorum circùm hanc pagorum Dominum, & ad ejus poſt obitum hæredes devoluta.

Parochia, Divus Tut, Collatores.

Parochia, ad Dynaſtarum pridem collationem, S. Matthiæ Apoſtolo erat dicata. Chorus Parochialis Eccleſiæ, ex veteri Charta arcis Warmondanæ, ſtrui cœptus Anno 1525. perfectus Anno 1527.

Chorus.

Domina *Jacoba a Wouda*, Domini *Gisberti Raephorſti* vidua, partem impendiorum unam ad ſtructuram, eâque è vita decedente, illius hæredes polliciti; Vicanis loci ad alteram partem ſe obſtringentibus. Poſt illuſtris viduæ obitum ad ſtructuram ſoluta per D. *Joannem Duyvenvoordiam*, Toparcham Warmondanum VIIC. LIX. lib. XVII. ſol.

Chorus, cum Eccleſia tota, atque arce Warmondana, gravi Anoi 1573. incendio abſumptus; Ann. 15... è cineribus reſtitutus, reliquâ templi ſuperficie adhuc lugente ruinam.

Piæ Fundationes.

Perilluſtris familia diverſis temporibus Eccleſiam hanc prædiis & cenſu ditavit; inprimiſque D. *Jacobus à Wonda*, Gisberti filius, ut patet ex Codice Warmondanæ Eccleſiæ MS Hinc diebus Jovis & Veneris poſt S. Pancratii, diebus Jovis & Veneris poſt S. Lamberti, anniverſaria commemoratio ordinata pro anima dicti *Jacobi à Wouda*, Toparchæ Warmondani. Pro Domina *Joanna à Poelgeeſt*, ejus uxore; pro patre, matre ac liberis, proque animabus omnibus Dominorum, ac Dominarum *Woudanorum* & *Warmondanorum*, ex quibus progenitus *Jacobus*. Ad *Veſperas*, *Vigilia* IX. lectionum, & manè *Miſſa de Requiem* decantanda; qua abſoluta procedendum ad monumentum Domini *Jacobi*, ac legendi Pſalmi *Miſerere* & *de Profundis*, cum *Collecta pro defunctis*; aſſignato Paſtori Parochiæ Warmondanæ, Sacellano, atque Presbyteris, qui Miſſam celebrarint, ad quioque uſque numerandis, extrà Æditaum, ſtatuto ſtipendio.

Monumenta.

In Choro, ad ſummum olim altare, monumentum eſt ſtirpis Warmondanæ. In eodem & monumentum ſibi vivens aptari curavit R. D *Henricus vander Grafs*, religioſus Presbyter, familiæ iſti dudùm charus, (de quo ſub Leida) qui cum religioſis aliquot Presbyteris ac Virginibus, redemptionem corporis ſui exſpectantibus, illic quieſcit.

Præter vicini clauſtri Monialium, de quo ſtatim, Rectorem, Parochialis Eccleſia Paſtorem olim habebat, & Sacellanum, ut ex Codice Eccl. Warmond. palam eſt.

Priſci avi Paſtores.

Paſtores Eccleſiæ Paroch. ex Necrologo Ciſterc. Cœnobii,

D. WILHELMUS MAGNUS DE HAERLEM.
D. JACOBUS VRIENT.
D. THOMAS BLANCHERT.
D. JOANNES BOUWENS.
D. FLORENTIUS ARNOLDI, qui & Curatus de *Haeſtrecht*.
D. NICOLAUS.
D. ac Mr. CHRISTIANUS.
D. GERARDUS HOOGSTRAETEN, Canonicus inſuper ad S. Pancratium Leidæ, & Decanus Rhenolandiæ, Anno 1429.
D. WILHELMUS PETRI, 1562

Extra ſummum altare, alia Parœciæ erant altaria;

Altaria.

Altare S. Crucis,
... *D. Virginis Mariæ*.
... *S. Catharinæ*.

Con-

[a] *Manſ. Ant. Not. part. 2.*

Google

Conjicio & altare ibi fuiſſe, *Venerabilis Sacramenti.*

Certè in Codice Eccleſiæ hujus MS. ad certos hebdomadæ dies præſcriptæ Miſſæ, ad honorem *SS. Sacramenti, S. Joſephi, S. Annæ, S. Urſulæ,* &c.

Capellania, ſeu Vicaria.

Ex Tabulis MS. Eccl. Valkenb. A. 1521. *Capellania* ibi fuit ad *altare S. Catharinæ*. Ex Cod. MS. Eccl. Egmond. in eadem Eccleſia fuit

Capellania Domini *Volpardi*, ad collationem Abbatis Egmondani.

Petrus Arnoldi Theodorici de Leeuwen, inſtitutus eſt ad *Vicariam*, ex Parochiali Eccleſia de *Warmond*, ad Domum debilium virorum in *Montfoort* Archidiaconatûs S. Salvatoris tranſlatam, A°. 1574.

Nobil. Virg. depauperatorum, ſub S. Franciſci inſtituto, Cœnobium.

Proximè ad Parochialem Eccleſiam viguit Cœnobium Monialium nobilium, quas inopia inceſſit, tertiæ Regulæ S. Franciſci, ſub titulo xi. millium *Virginum*, fundatum & dotatum Anno 1410. ab illuſtri viro, Joanne primo ejus nominis, Domino in *Warmont* & *Eſſelykerwouda*. Uxoris ejus *Agnetis* ſorores binæ, filiæ Domini *Joannis a Cruyningen*, illuſtris apud Zelandos proſapiæ, primæ huic ſe dicarunt Cœnobio. Moniales hæ recluſæ erant, & per tectam porticum ad primariam Eccleſiam ingreſſum habebant; cujus & veſtigia hodié-dùm illic emicant.

Cœnobii nomen conſpicuum eſt ex Codice Fraternitatis Warmondanæ. Ex eo Codice, Rector Cœnobii hujus A°. 1562. D^nus^ *Adrianus Petri Block*.

In Codice etiam Eccleſiæ Valkenburganæ MS. notatum reperi, *quod Miniſtra & Conventus* xi. *millium in Warmont, Ann.* 1443. *die tertia Augusti, Domino Petro Burchaertſſe, Presbytero, portionem dimidii jugeri vendiderit*, &c.

Recluſas fuiſſe, palam eſt ex hoc Codicis hujus, è vernaculo Latinè reddito teſtimonio:

Hæ recluſæ erant.

„Nos *Gerardus Hoogſtraeten*, Presbyter, Curatus in Warmond, Canonicus ad S. Pancratium, Proviſor & Decanus Rhenolandiæ, & *Jacobus à Wouda*, Dominus in Warmond, ſupremus pro tempore Rhenolandiæ * Prætor, atteſtamur, quod ſororis in Warmond *recluſæ* nomine, Anno 1429. die S. Gertrudi ſacrâ, ad nos venerit *Balduinus Feytgens*, declarans, quod ſoror ea Eccleſiæ in Valkenburch donarit duo jugera plus aut minus; ſita ſub Dominio Valkenburgano, ut annua memoria pro ejus defunctæ anima habeatur diebus Jovis & Veneris poſt feſtum Inventionis S. Crucis, cum cereis v. Tum & erogetur in pauperes panum triticeorum menſura, *achteling* dicta, atque Curato cedant ſolidi ſex, cuſtodi verò Eccleſiæ tres, &c.

** Ballivum dicunt.*

Bartha, *Gerardi* fil. *incluſa* ibi 1534 licentiam petit ut Hagam-Com. ad negotia ſe conferat. Charta data in App. ad *Bat. Sac.* p. 534.

Virorum Ciſtercienſium Cœnobium alterum §

Idem *Joannes*, Eques, Warmondæ, &c. Dominus cum uxore *Agnete* ſub eadem Parochia, atque in Prioris Cœnobii vicinia Anno 1413. juxtà Jac. La Torrium, & † Sim. Leeuwium, fundarunt, dotaruntque Cœnobium Virorum, Ordinis Ciſtercienſis. Henr. Thaborita *Chron.* cap. 6. apud Ant. Matthæum *Anal.* Tom. vi. pag. 16. *locum deſertum*, vocat, *antiquum Teylingen* dictum, ab Alberto & Gbilielmo Bavaris, Holl. Comitibus *Joanni Woudano* conceſſum, ad extruendum ibi Cœnobium. Sic enim inquit: „Circa idem tempus, Dominus *Joannes de Wouda* fundavit in villa Warmondt Monaſterium „Ordinis Ciſtercienſis in loco deſerto, dicto *antiquum Teylingen*, eò quod Domini de *Teylingen* ibi habitare conſueverant, in loco ubi nunc eſt Domûs agriculturæ Fratrum: quod Dominium hæredibus deficientibus, ad Comitatum Hollandiæ rediit, quia primus Dominus de *Teylingen*, fuit frater Domini de *Brederode*, & uterque fuit filius Arnulphi Comitis a Friſonibus occiſi; ideò Dux Albertus, & Wilhelmus filius ejus dederunt locum illum de *antiquo Teyling*, Domino *Joanni de Wouda*, ut ibidem Monaſterium conſtrueret; quod & fecit, & dotavit illud, mortuuſque Anno Domini cIↄ cccc xvii. ibidem ſepultus eſt ante ſummum altare."

Situs.

§ Chron. Holl. Ann. 1409.

Nomen ei inditum.

Cœnobium hoc dictum eſt, *Portus Beatæ Mariæ*, *Sinte Marien Have*, ut patet ex Charta pergamena Ann. 1486. quæ notat, quod Cœnobitæ hi trajectum ad lacum de *Poel*, Abbatiſſæ Leeuwenhortanæ A. 1327 proprium, a *Jacobo de Wouda* ad certum pretium locarint in emphyteuſim.

Primordia, Præfixæ per eum las fundationis leges.

Primi Religioſi numero vi. deſumpti ex Cœnobio Iſſelſtadienſi, ea lege admiſſi ſunt, ut certâ terræ portione contenti, non ultra 2. ibi jugera poſſideant. Contra D. *Joannes à Wouda* ſe obſtringit Priori ac Cœnobio, ut dormitorium, Cœmeteriom, Capellam, Sacellaniam, altaria eis exſtrui, ſupellectilem ac cenſum neceſſarium ſuffici, adhæc & conſenſum Curati Warmondani, & Traj. Epiſcopo efflagitari curet; juxtà Chartam hanc authenticam, vernaculam, Anni Domini 1413. in profeſto S. Petri ad Cathedram.

Wy broeder *Jan*, Prior, ende tghemene Convent van *onser Vrouwen Berghe* tot Yſelſteyn der Oirden van *Ciſtercien*, doen kont ende kenlik allen luden, die deſen brief ſellen ſien of horen leſen; als dat wy overdraghen zyn mit Heren *Jan van den Woude*, Here van Warmonde, van ghetimmert ons te maken, ende gueden te gheven tot beghin van enen Cloiſter van onſer Oirden, als hier nae heſcreven ſtaet; ende wi Prior, ende Convent voirſz. ſes Moniken tot Warmonde te ſenden, op dit vuirghenoemde ghetimmert, ende goet, alſet ons gheſekert ende gheconfirmeert is, ende dat ghetal daer te houden, ghelikerwys ons die gueden ghehouden warden. In voirwaerden, waer dat die Moniken voirſz. van Warmont toghen, buten verdriven of ghewelt, ſo mach Here *Jan* voirſz. alle ſine goeden weder nae hem trecken, die hi hun ghegheven heeft. *Item*, in den eerſten ſo ſel Here *Jan* voirn. binnen dat jaer, nae der confirmacien des Overſten of Capittels der Bruederen voirſz. van deſen ſaken voirſz. hun luden een dormter maken hondert voeten lank, ende ſes ende twintich voeten breet, langhes ende elders onderſcoten tot den ſolre toe mit ſtienen muren, ende den voirn. dormter ſel hi ſolren, cellen maken, ende die hemelen, te minſten van dier cellen ſeſſe. Ende die woninghe beneden, ende die cellen boven te glaſen, in elken houten koſyn. Ende an den voirn. dormter, een heymelicheyt, als noot is, voir een heel Convent van Moniken. *Item* enen Reventer veertich voeten lank, ende mit redelike ende betamelike breette langhes onderſcoten, mit enen ſtienen mure tot enen pande nader nirden, ende onder den voirſz. Reventer een kelder doirghaens. *Item* Here *Jan* voirſz. ſel dit voirn. ghetimmert ſo matigen in der hooghten, ende daer nae ſteen ende houte ſo paſſen in den ghetael, ende in der dicten nannen eyſſche, dat een den anderen te draghen

ſo dat in beſceide gheeſtelike menſchen daer in't hoir vleyſchelike natuer der werelt moghen ontrecken. Ende die Broeders ſellen met ſimpelheyt ende betamelike oetmoedigheyt, ſonder grote coſtelicheyt of nywigheyt, hun laten genoeghen. *Item* Here *Jan* voirn. ſel gheven den Bruederen voirſz. des derden jaers twee hondert Nobel tot eenre Kerken te hulpe. *Item* hi ſel hun vererighen confirmaci ende conſent van den Biſſcop van Utrecht, ende den Cureyt van Warmonde. *Item* die ſtede te laten wyen mit der Kerke, kerchof, outaren, ende alle ghetimmert dat behoirlic is ende betamelik na der oirden, buten der Broederen coſt voirſz. *Item* Here *Jan* voirſz. ſel hun gheven een Cappelrye van twintich Vrancrixe cronen tſiaers of daer omtrint, als ſi verſeynt, ende tot dier tyt toe mit twintich cronen voirſz. huo anders waer te voirſien. *Item*, hi ghiſt hun dat lant dat Jacob Willamſz. bruyct, ende hiet Verjans Camp, groot 5. marghen ende twee hont: ende heeſt beleghen die Hoelmaer, ſtreckende op den Poel, ant zwtooſt heeſt beleghen die Abt van Egmonde. *Item* Ryken Kamp, die is groot xv. marghen; ende heeſt Here Jan van den Woude ſelve alomme beleghen. *Item*. van der Gheerſtade ſeven marghen; ende heeſt beleghen an die zwtſide Claes Renghers woninghe, an die noortſide Heynrye vander Does, ant weſt-ende die Zyl, ende leyt ghemengheder vuer mit der Cappelryen van Teyllinghe. Dit voirn. lant is gheleghen in den Ambocht van Warmonde. *Item* voir ſo ſellen die Broedefs voirſz. heffen xv. Nobel des jaers, wt vyſtien marghen lants, gheheten die Hagheweyde, ende bruyct nu ter tyt Willem Doe, tot dier tyt toe; waent hun Here Jan voirſz. alſo veel an renten of an lande bewizet heeft, daer ſi wel an verſekert zyn binnen Hollant, of anders waer. *Item* den Brueders die in den beghinſel noot zyn te comen als men tymmert, ſel men gheven na den beloop der renten van ſes Moniken. *Item* Here Jan voirſz. ghevet hun vier marghen veens tot barninghe. *Item* ſi ſellen moghen copen vyſtich marghen lants in den lande van Warmonde, ende niet daer boven. *Item* waer dat hun lant beſet warde of anſturf in den lande van Warmonde, dat moghen die maghen, of die naeſten loſſen, daer't of comt, den pennink mit dertien of ſi willen, of die Broeders ſellen dat anderlude vercopen tot horen ſcoonſten. *Item* die Broeders voirſz. ſellen op Heren Jans molen malen ſonder loon, ter tyt toe waert ſi ſelve een ors molen ſetten, daer ſi allene hoir behoefte op malen ſellen, ende niet anders. *Item* mede ſo ſellen die Prior ende Brueders van Ytelſteyn die renten, die ſi voirtyts mit den Convent van Heuſdom te Warmonde ghehadt hebben, der ſtede van Warmonde laten bliven. *Item* voirt mede, ſo ſel hun Here Jan voirn. gheven alſulke tilbaer have, kleynoot, ornamenten ende huysraet, tot ſulken riden, als hi hun beſeghelt heeſt in enen anderen brief. In kenniſſen der waerheyt aller deſer voirſz. punten ende voirwaerde, ſo hebben wi Prior ende ghemene Convent voirn. onſes Convents ſeghel hier an ghehanghen. Ghegheven int jaer ons Heren 1413. op ſinte Pieters avont *ad Cathedram.*

Cœnobium ſubditum erat Campenſi in Friſia Abbatiæ.

Dedicatio. Dedicatio hujus Monaſterii Warmonda ad feſtum S. Bartholomæo Apoſt. ſacrum.

Priores Monaſterii hujus:

A°. 1413. Fr. JOANNES CLEY, primus Prior. Priores
1441. Fr. JACOBUS.
1462. Fr. WILHELMUS DE SCHOONHOVIA, vixit 12. annis.
1483. Fr. ARNOLDUS DE CATWYCK.
1486. Fr. JOANNES.
1504. Fr. JACOBUS VAN RHYN, Lugduno-Batavus, obiit 1537. vixit 33. annis.
Fr. WILHELMUS NACHTEGALL.
Fr. GERARDUS, percuſſus fulmine in pago *Gheyn.*
Fr. GYSBERTUS.
Fr. JOANNES VERHACK, rexit 15. annis, poſtea Supprior.
Fr. JOANNES DE WISLAND.

Suppriores:

1490. Fr. SIMON DE WASSENAER. Suppriores
1537. Fr. CORNELIUS MIROP.
1538. Fr. PETRUS DE CATWYCK, decimus quartus Supprior
Fr. OUTGERT DE HAERLEM.

FREDERICUS, Presbyter & donatus Confeſſarius hujus, & 11. aliorum Conventuum, ex Boxhornii *Appendice.* Celebris Confeſſarius.

Priori ejus Cœnobii a Suedero Traj. Epiſcopo mandatum erat, primas Moniales *S. Barbaræ in Noortwyck*, ad Regulam *S. Aug.* adſumptas, inveſtire, &c.

Ex eo prognatum ejuſdem Inſtituti in *Heemſtede* Ann. 1455. Cœnobium; ut ex tabulis ibi mox infra dandis patebit. Aliorum mater.

Cœnobium iſtud cum cæteris tempore Iconomachiæ concidit, in paſcua & agros converſum, quæ & hodie-dùm, a Monaſterio, ſervant nomen *'t Klooſter-lant*, in loco ædibus Ludi-Magiſtri contermino. poſtremò concidit.

Malè *Ant. Matthæus* loco citato Cœnobium Virginum jam deſcriptum, confundit eum Cœnobio *Padden-poel*, ſub Parochia *Oeſtgeeſtand* pridem ſito, ut ſuprà vidimus. Falluntur etiam hi, qui Cœnobium hoc Ciſtercienſium locant, ubi arx *Lockhorſtum*, etiam *Oud Teylingen* dicta, Warmondanorum Dynaſtarum olim peculium, ſed ſub Annum 1672. ab eis divenditum. Evidenter enim ex Tabulis mox aſſignatis evincitur, Cœnobium illud ex adverſo, & loco Parochiali Eccleſiæ viciniore ſitum habuiſſe.

Celebris Warmondæ *Fraternitas* pridem viguit, *erecta ad honorem Dei, glorioſe Matris, & S. Apoſtoli Matthie, Patroni Eccleſia in Warmont*, ut præfert titulus Codicis iſtius Fraternitatis, quem diu tenui commodatum, qui auſpicium ſumit a legibus ejus Fraternitatis: dein Fratres Sororeſque pagi Warmondani, ac *Caghienſis* ſub ea Parochia vici recenſet, inter quos plures ortu ac dignitate nobiles. Nota Fraternitas.

An hujus in primaria D. *Matthie* Eccleſia; an alterius in Cœnobitica Ciſtercienſium æde, mentio eſt in Necrologo dicti Cœnobii, quem integrum teneo, in quo inter plures alios, enumerantur ii, qui eandem Fraternitatem, aut dotarunt, aut ad augmentum dotis contulerunt; & ſunt hi:

Dirc van Alkemae, 15. pont Hollands.
Eliſabet van Alkemae zyn huysvrou, 20. Nobiles omnes ge-
Katryn Jans, Martyns wyf van Valkenburg, 10.
Dames Arentz. van Leyden, 48.
Hertogh Jan van Beyeren twee morgen lands in Warmont.

Phi-

nerit ac
profeſſours
fratres.

Philippus Janſz. en Machelt zyn wyf 6. morgen lands in Wateringhe, en 2. pont Hol.
Dirck Wouterſe van Leyden, 48.
Jan Floryſz. 23.
Michiel Nachtegael, 200.
Willen van Schoten, Poorten in luyden, een vergulde kelck, en 8.
Baet van den Del, maegt in Noortwykerhout, 10.
Jan van Nyerop 100. Ryns guldens.
Samel de Viskooper, 10.
Bartholomeus Janſz. en zyn wyf, 3.
Govert Janſz. wyf 1. pont en 4. morgen lands.
Meeſter Jan Claeſz. Paſtoer te Ryosburgh 6. ſilvere kroeſen, item 2. Ryns guld.
Broeder Jacob van der Gouwe, die dikwerf Prior is geweeſt van deſen huyſen,
Aernt Duenz. en zyn kinderen, 10.
Aleyt Coma Jans dogter van Catwyk, 37.
Meyns van Horſt, Abdis in Reynsburch, 10.
Dirck Aelbertſz. in Leyden, 16.
Claes Aluynſz. in Leyden, 16.
Gereyt Kerſtanſz. ibid. 15.
Heer Jacob Dyck, Prior in Galileen,
Heer Gherrit Daems, Prieſter, 22.
Jan van Noortick Prieſter, 42.
Buen Dirkz. en zyn vrouw, 20.
Heer Evert, Caoonik van St. Pancras Kerk, een goude Ryns gulde.
Claes van Horen, 40. R. guld. Item 30. R. guld.
Ysbrant Janſz. en zyn vrouw van Voorhout, 10.
Alyt Coman, 20.
Machtelr Hugen, 10.
Aechie Pieters, 10.
Jacob Willemſz. en zyn vrouw, 5.
Marytje Jans een Nobel.
Jacob Gheryts Vinek, 10.
Heer Volkwyn, Prieſter, 48.
Jacob Willemſz. en Vrinden. 10.
Bernaert Willemſz. 24.
Heer Wilhelmus Magnus van Haerlem, Vicarius der Parochie Kerke van Warmont, 10.
Reyner van Brakel gaf een Glas in de Kerk op het Koer.
Heer Aelbert, Prieſter en Canonik van St. Pancras te Leyden, 2.
Ewout Janſz. van Delft, 16.
Broeder Dirck van Woude jairlyks, 2.
Gheryt Heer van ons Dorpe, 2.
Katryn Hendrieks 1. pont jaers en een maeltyt van 8. pont.
Clara Dircks dogter, 80.
Heer Claes Prieſter te Rynsburgh, 7. hond lands.
Jan van Noord, 40.
Baerte Jans, Begyn te Amſterdam, 20.
Geertruyt Jacobs, 20.
Jacob Tunnuk jaerlyks 8 R. guld.
Claes Tripmaker te Leyden, 20.
Dehaen weduwe te Rotterdam, 16.
Claes Corf te Alckmaer 25. R. guld.
Gherryt Janſz. 33.
Broeder Simons, 5.
Werenboer Nanen, item Aegtje Commeluynen wyf maekte ons een Hofſteede en ander huysraat, met 150.
Willem van der Dues, 15½.
Huygh Jacobſz. 4.
Heer Florys Arentſz. Confeſſor der Begynen te Leyden, 2. R. gul.
Dirk Dirkſe van Leyden, 1½.
Maerte Roeloſz. jaerlyks, 2.
Florys van Montfoort, 16.
Heer Willem Veen, Prieſter, 10.
Henricus Alexie Broeder van Delft jaerlyks, 20.
Machtelt zyn ſuſter, 10.
Margriet Claes doghter, 16.
Adriaen Zybrants en zyn Vrouw, 12.
Janne Jacobs Gerytis Vincks weduwe, 25.
Heer Jan Wine, 10.
Ghysbrecht Antoniſz. 25.
Willem Everſz. 32½.
Heer Jan Gortman, 10.
Margriet van Matenes, Nonne van Poel, gaf een Glas aen de noortzyde van 't Choer, en 17 R. guld.
Heer Meeſter Heman, Prieſter, 6. morgen lands en 4. pont.
Heer Albert, Prieſter, 10. pont en een vergulde kelk.
Broeder Hendrik Doede van Nymaghen 40. jaren Confeſſor in Leeuwenhorſt.
Joanna van Nyevelt Nonne te Rynsburgh, 70.
Claes de Vries, 30.
Comen Damenſz. 20.
Heer Gysbrecht van Brederode een Glas in de noortzyde van 't pant, waerdig, 16.
Heer Dirk Floryſz. Confeſſor van St. Michielshuys te Leyden, een Poſtulaats guld.
Heer Pieter Burgaerd een willems ſchild en 20.
Broeder Pieter van Haerlem gaf St. Annen outaer in onſe Kerk, ter waerde van 53. R. gul.
Claes Heyn van Delft meer dan, 100.
Lysbet Begyn te Delft, 10.
Heer Jan willemſe, Prieſter, 30.
Jan Prieſterſe van deſen Dorpen, 2.
Gheryt van Berkeroe de Haerlem, 4.
Jan Heerman de oude, 66.
Gheertruyt Dirk Zuyſen wyf 20. R. gul. en een vergulde kelk.
Jan van Haerlem, 22.
Heyl Huge Jans wyf een half huys en erve, dat wy verkogte voor 73.
Hr. Jacob Vrient, Paſtoor van deſen Dorpe, die ons aen kerk goede gegeven heeft de waerde van 37.
Ermgard Geryts, 16.
Heer Boſcharr, Abt van St Pieters binnen Gent, meer dan 300.
Broeder Harmen Monik van deſen huſe, 28.
Heer Arent Simons ſoen, Prieſter, 18.
Gheertrude Piet Zybs dogter, reede gelt, 60.
Item twee kannen die gouwe meer dan 90. Nobelen.
Gheryt Sweerſz. 22.
Agnes Florys Paedsdogter, Begyn, 1.
Machtelt een devote maagt, 12.
Jan Pauwels van der Laan te Leyden, 66.
Lysbet Jooſt Hendriks wyf, 10.
Henrix moeder van Catwyk, 10.
Wouter Philipſz. en zyn vrou en vrinden, 28.
Geertruyt Pieters dogter te Dort, 8.
Jacob van Matenes, 26. R. gul.
Claes Claeſz. de jonge, 16.
Pieter Heyma en zyn wyf, 12.
Aegtje Dirks Tols weduwe, 10.
Meeſter willem Claeſz. en zyn wyf, 4.
Katryn Pieters dogter en haer ſuſter, 25.
Geertruyt Jan Volpreckz. dochter, Michiel Nachtegaals weduwe, een beſondere weldoenſter van ons Kloofter en Broeders, van haer hebben wy erfelyke en eeuwige renten jaerlyks 120. pont, en in reede gelde meer dan 1000. pont, en veel goede huysraat, een vergulde kelk, en nog 20. pont tot timmeradje der Kerke.
Adam Aerntſz. Prieſter, 10.
Machtelr van Noort, 18.
Katryn van Bakenes de Haerlem, 25.

Pieter Jacobſz. van Leyden, 15. morgen lands in Soeterwoude.

Dirk van Delft onſe trouwe vrient en Reeken-meeſter, die boven alle andere weldaden gegeven heeft 2. glaſen, waert 20. pont, en doe hy ſtierf gaf hy 6. pont, en erfelyke hadde wy 100.

Lysbet Dirk Bouwe, 10.

Meeſter Andries van Leyden by de 100.

Geertruyt Job Janſz. wyf, waer van wy erflyk ontfingen, 52.

Voor het jaargetyde van Matenes Jacobſz. voor man, vrouw en kinderen, 130.

Jan van Saſſem en zyn wyf 1½. morgen lands.

Katryn Jan Volpreſz. dochter, 10.

Claes van Peermers ſuſter, 9. R. gul.

Katryn Michiels dogter, 40.

Clemens Meeſe en zyn wyf, 20.

Haesje Claes dogter van Rynsburgh, 11.

Broeder Claes van Medenblik 100. R. guld.

Jan Janſz. en zyn wyf, 80.

Katryn Hendriks Sloetemakers, jaerlyks, 10.

Heer Pieter Danckerſe, Canonik van St. Pancras te Leyden, een Prieſterlyk ornament, en 42.

Jan Henricſoen van warmont, 28.

Jan Geryts van Edam, onſe ſnyder, 50.

Broeder Arent die eerſte Prior te Yſelſteyn.

Heer willem Jacobz. Prieſter in Leyden, 100.

Anna weduwe van Pieter Jan Clarenſoen eens 100. R. guldens.

Margriet Jonckvrouw van Haſtregt, 10.

Mattheus Pieterſe en zyn wyf, 60.

Jan Philips Secretaris te Leyden, 40.

Joanna Lysbets ons Rentemeeſters wyf, 10.

Eelken van Medenblik, 10.

Heer Jan van Monnikendam, Prieſter en Confeſſor van St. Barberen te Leyden, 53.

Heer Simon van Teylingh, Ridder, en zyn familie, 40.

Heer Ewout Florys, Paſtoor te Lis, 40.

Heer Thomas Blankhert, Prieſter en Cureit van warmont, 30.

Jan Jacobſz. en zyn wyf, 10.

Fye Ysbrants Vone, 36.

Baertje van Beeſt 12. morgen lands in Leyderdorp.

Catarina van Dienoert, 10.

Van Pieter Teeſe en zyn wyf, 38.

Florys Pieterſz. 12.

Margriet Pieters van Rhyn 200 R. gul.

Geertruy Pieter Heermans wyf, 13.

Dirck Janſz. 32.

Teneſt van wort, 12.

Emilius Janſz. en zyn wyf, 40.

Joncfrou Katryn van den Boekhorſt, 2.

Pieter Verryn en zyn familie, 17.

Conigunt, Begyn te Leyden, 10.

Heer Ghereyt Zeilmaker, 2.

Pieter Rorckbregt en zyn wyf, 16.

Meeſter Jan Bouwenſz. Vicarius der kerke te warmont 1. Nobel, en veele boeken.

Jacobus van der Aa, en zyn familie jaarlyks, 2.

Adriana, willem Hermans dogter, 15.

Sywout Hugens weduwe gaf ons 4. morgen lands, en nog 140.

willem van der Burch en zyn wyf, 10.

Cataryn Jan Dircks wyf, 20

Cataryn Verhare 1. R. guld. en 8

Matthys Godſcalexz, 37.

Heer Gysbrecht Joerdaen, 13.

Jan Allerſz. van Voorſchoten 2. morgen lands.

Heer Florys Aerentſz. Cureyt te Haſtregt en Vicarius te warmond,

Albert Clemens en zyn wyf en familie, 18.

Meeſter Jan Poſter Prieſter van Delft, 5.

willem Janſz. 24.

Claes Steffenſz. van Leyden, 16.

Arent van Stee van Delft, 75.

Agathe Bartholomeus Laurens dogter, 16.

Elizabeth Simon Vrerix, onze zonderlinge weldoenſter, 8. willem ſchilde, en aan gelde, 450.

Geertruyt Doeſe te Leyden, 2. R. guld.

Broeder Jans Ouders van Noortwyck, 8.

Heer Ewout Pieterſe, Prieſter te Delft, 48.

Agathe, Roelofs wyf, 16.

Geertruit Meeris, 1.

Broeder Jan Buenine eerſte Prior in Zibcheloe, Jaargetyt van Meeſter Pieter Dirckſz. Bloemeveen 12. morgen en 2. hond lands in Leyderdorp, Jaargetyt der ouders van broeder Jacob Simons Pelt, in erffeniſſe aan ons, 200.

Elant Piet, 32.

Theodorus Piet, 16.

Pauwels Pauwelſe te Delft, 15.

Griete Arents dochter van Leyden 50. R. guld.

Gooswyn Michiels, Rentemeeſter in Rynsburgh, 25.

Bartholomeus Jans en zyn wyf, 10.

Kathryn Geryts, Janſz. wyf, 10.

Heer Geryt Simons, Canonik van St. Pancras te Leyden, 20.

Belie Hughens van Delft, daar wy af hebben 23. en een halve mergen lands, en aan gelde by 400. pont.

Hillegont Grumers, 22.

Gheryt van Vliet voor zyn ouders memorie, 10.

Bartholomeus Zombalck, 2.

Claes Jacobſz. 13.

Laurens Aelwynſz. 16.

Aleyt Claes dogter, Begyn te Leyden, 10.

Hendrik Vorck te Amſterdam, 12.

Ysbrant van den Schuyr, 3.

Machtelt Pieters weduwe in erfnis, 64

Heer Ghysbert van der Vliet Abt van Egmont, daar wy af hebben gehad 2. jaar tiende in Oeſtgeeſt.

Broeder Thadeus, 10.

Lysbet Jans daar wy de Moleeamp af hebben tot Noortwyck.

Pieter Huge te Edam, 10.

Albert Mens en zyn wyf, 2.

Meeſter Ghysbert Claas van Amſterdam, 16.

Jacob willemſz. die ons Clooſter gemaakt heeft een half huys, daar wy of ontfangen hebben, 8.

Jacob Dirkſz. te Leyden jaarlyks, 12.

Sophie Adams, 80.

Alyt Jans dogter van Catwyck, 32.

willem Jan Kerſtanſz. te Leyden, 32.

Broeder Meynaars, en de Vrienden, 300.

Jonge Claes Claeſſen en zyn wyf, 25.

Claes willemſe en zyn wyf, 10.

Niesken Brue, 50.

Henrie Sombalck, 11.

Dirk Gerytſz. 40.

Heer Jan Geryts Confeſſor van St. Agnieten ſuſterhuys binnen Leyden, 25.

Margriet Jans, 16

Claes Claeſſe die Brouwer jaarlyks, 2.

Beatrys Jan Tols dogter, 10.

Jacob willems dogter van der Does heeft ons gegeven een vergulde kelk van 100. R. guld. zy heeft ons gemaakt hare erfgenamen, en wy hebben gekreegen in gelt &c. 200. pont. Item nog jaerlyks 3.

Michiel Damaſz. 8.

Heer Claes Philipſz. Prieſter, 10.

Is

Is geſtorven Heer Dirck Aernſe, Canonik en Paſtoor van St. Pancras te Leyden, 80.
Philippus van Alckemade Gerytſz. Vicarius St. Pancratii binnen Leyden, 40.
Jan Reymertz. en vrinde 100. willems ſchild.
Engeltje Cornelis van de Goude, 16.
Katryn Mees Jan Willems weduwe 100. R. gul.
Windelmoet ter Goewe, 10.
Wouter Zeylmakers wyf 50. Nobelen.
Evert van Lodeſteyn jaerlyks 4.
Heer Pieter Dirriekz. Hille, Canonick in St. Pancras te Leyden, jaerlyks 1. R. gul.
Geryt Willem Janſz. 66.
Willem Egbertſe, 96.
Heer Jan, Apoteker in Leyden, 14.
Floris Jan Ghiſenz. Paſtor van Delft gaf ons by ſine geſonde levendighe live omtrent 400. goude Engelſche Nobelen, doen wiert onſe Kerke met leyen gedekt, die te vore was gedekt met riet.
Heer Jan van Lewenburgh, 96.
Heer Jan, Doctor in de rechten, 27.
Broeder Jan van Delft, 100.
Vraenck Janſz. van Rotterdam, 42.
Heer Fox Bertolomeus gaf ons een vergulde kelk van 4. mark ſilvers.
Claes Jan Paets te Leyden, 16.
Geertruyt Hendriks dogter, 8.
Ermgaert van Velſe, 16.
Willem Claas die Brouwer en vrinden, 14.
Willem Bouwenz. en zyn wyf 5½. morge lands.
Baerte Pieter Arentſz. wyf, 30.
Burgert Aelbreehtz. 10.
Hugo Martynſz. 20.
Daniel Janſz. van Leyden, 14.
Heer Hendrik Prins 10 ſchilde.
Berte van Beeſt 12. mergen lands.
Meeſter Cornelis, 12.
Willem van Naeltwyck, 8.
Janna Geryts en de vrinde in erfenis, 50.
Ariaen van Matenes, 10.
Heer Arent van Poelgeeſt, Ridder, heeft ons gegeven eenige perceelen lands, item eenig Kerk-eierade ter waerde van 48.
Jacob Laurens en zyn wyf, 1.
Margriet Gysbrechs een R. gul. jaerlyks, en 2½. acker landt in Oeſtgeeſt, en 8.
Margriet, willem van den Bos en dogter, 16.
Thomas willemſe van Valkenburgh, 10.
Pieter van der Boekhorſt, 2.
Jan van water, Rentemeeſter van Leeuwenhorſt, 48.
Agniet Floris Paedſz. dogter, 1.
Gysbert Claes en zyn wyf, 13.
Heer Adam van Bosch, 21.
Meeſter Symon van der Speck, 13.
Heer Arent Pannert, Deken van St. Paneras te Leyden, 16.
Willem Andrys en zyn vrinden jaerlyks 2.
Jutte Mouryex, 2.
Florys Heerman, 10.
Agniet Ysbrans, Begyn te Amſterdam, 12.
Cornelis Jacobſz. en zyn vrienden, 25.
Engel Leydecker, 1.
Alyt willems, 20.
Gherryt Hugen Apteker, 1.
Geertruyt Jan Martyns dogter, 10.
Eliſabet Jans dogter, 1.
Geertruyt Claes Boſch van Delft, 28.
Reynburch Jan Ryken wyf aen goude Nobelen meer dan 100.
Haedny Rivert van Leyden, 20.
Dirck van Eyck, 13.

Heer Claes Kruinniek Curaet van St. Pancras te Leyden, 10.
Heer Florys Janſe Prieſter, 52.
Jacob Janſz. en zyn wyf, 20.
Jan Dirkſz. en zyn wyf erflyk, 200.
Alwyn Jacobſz. 10.
Heer Michel Tou in Delft, 22.
Claes van Niewerkerk en vrinde, 32.
Jan Janſz. van Brouwershave, 32.
Meeſter Jan van Braſul Canonnik en den Hage 2. R. guld.
Jan Areotſz. 12.
Katryn Aelwyn, 3.
Eliſabet Jacobs wyf te Amſterdam, 67.
willem van Lebben jaerlyks, 8.
Coman Klaes wyf, 10.
Albert Speyert en zyn wyf 3. mergen lands, en 8.
Heer willem Jan Goen, 10.
Broeder Dirc van Alcmaer, 100.
Aechte Jan Martinus dogter, 10.
Betgen Ripperts dogter van willinge jaerlyks, 2.
Coeme wouter Ysbrants, 7.
Floryt Phillipſz. 19.
Albert Bartholomees en zyn wyf jaerlyks 2.
Jan Kerſtens wyf te Leyden, 16.
Jacob willemſe Timmerman jaerlyks 8.
Heynrick Jacopſz. 25.
Jacob Gherrit, 32.
Jacob Zegerſz. 10.
Cornelis Pieterſz. gaf ons een Glas aen de noortzyde van 12.
Margriet Jans vao warmont, 20.
Heer willem Zael, Canonik in den Haaghe, 10.
Meeſter Claes van der Gouwe, Canonik van St. Paneras te Leyden, een nobel jaerl.
Allert Allertſz. 1.
Ermigert Jan Coninx wyf, 20.
Dirck Hughen en zyn wyf, 30. en drie mergen lands.
Heer Evert van Hore, 13.
Come Jan willems vader, 110.
Heer Thomas Organiſt te Leyden, 16.
Vop Rivert Heynricx wyf 25. Nobele.
Cornelis Dircks van Voorhout en zyn wyf, 10.
Jacob Dirks en zyn wyf, 14.
Item een Kellik meer dan 50. oncen ſwzar.
Heer Dirk Ooſterwyc Paſtoor te Lis, 10.
Jutte Gheryts dogter, 34.
Machtelt Govers dogter, 53.
Heer Dirck Graeſſche Prieſter, 31.
Dirck Jacobſz. en zyn wyf, 100.
Broeder Geryt Ouckerk, 200.
Vrou Machtelt van Raephorſt, 13.
Jan Gherys Oem, 20.
Lubbert Colter en Schoolmeeſter te Leyderdorp, 30.
willem Janſſenſz. 10.
Mattheus Janſz. 10.
Meeſter Hugo van Egmont, 16.
Arien Florys te Leyden, 10.
Evertgen Thomas wyf 3. Nobelen en 15.
Meeſter Matthys Paſtoor te Voorhout, 2. mergen lands.
Pieter Janſz. in Haerlem, 100.
Pieter Bloemeveen Cartuſer te Koelen, voor zyn jaar getyt 50. R. guld. jaerlyks.
Katryn Jans dogter 50. R. guld.
Jan vander Mye, 60.
Simon Michelſz. in Alckmaar, 33.
Jacob Symons van warmont, 10.
Heer Dirk Jan Coſtynſz. Prieſter van Leyderdorp, 16.
Jan willemſz. en Vrienden, 238.

Hille-

Hillegont, willem Claes weduwe, 34.
Jurden Dirkſz. 11.
Broeder Dirkſz. ouders 4. mergen lands.
Pieter Jan Martyns van Leyden, 10.
Lysbet werbouts Nannens wyf, 12.
Memorie van Hertich Aelbrecht, Graef van Hollant 13. mergen lands.
Hertich Jan die Hertich Aelbrechts vrous ſoen was, 10. hoeve lands in warmont.
Jan Bogge, 10.
Jannetgen Eggers van Voorhout, 10.
Dirckgen Henrix dogter te Dort, 11.
Agniſe Jan van Gricken dochter, 10.
Katryn willem van Boſchen dochter, 43.
Pieternelle Claes dochter, 10.
Katryn Dirk Duyſten dochter, 25.
Lurgard Hugo van Swieten wyf, 28.
Bertolomees en zyn wyf, 1.
Jacob wit, 25.
Margriet Pieter Hollands wyf, 12.
Broeder Thaden, 10.
Geryt Gerytſz. 24.
En in zyn leven, 8.
Pieter Gout, 11.
Lysbet Gheryts weduwe, 15.
Katryn Jan Philipſz. 4.
Hendrik Claes Noueins en zyn wyf, 40.
Gheryt Janſz. van Edam, 10.
Aegte Pieters dochter, 10.
Haes Jans dochter, 28.
Eliſabet meeſter Daems wyf in Leyden, maakte ons haer halve huys en een pont jaars.
Godſehalek van Ooſterhout, 66.
Gherryt Voilans de Haerlem, 16.
Philips Janſz. en zyn wyf, 13.
Luytge van Utrecht, 17.
Heer Henrick van Rees, Abt van Egmont, een glas in onſe Kerk, ter waerde van 27.
Jacob Janſz. van Carwyck, 10.
Nog van zyn wyf, 11.
Willem Mattheus, 16.
Dirck Gerrytſz. en Meyns zyn wyf, ouders en vrinden, meer dan 300.
Micbiel Dirks en zyn vrou, 12.
Heer Jan van Cangie Prieſter, 32.
Geertruyt Jacobs, 32.
Dirk Govertſz. 48.
Heer Pieter van Catwyck, de eerſte Prior van Pieter Potten buys te Antwerpen.
Govetlinck Henrixz. van Ooſterhout, 144.
Macbtilt willem Seytgens wyf, 13.
Jacob Sel van Leyden, 26.
Meeſter Jorys van Noertick, Doctor in de Medieyne, gaf ons een huys te waſſenaer, met 15. mergen lands en veele ſchoone boeken.
Jan Coſtyn met zyn wyf in kinderen, 20.
Heer Arent Goidman Prieſter, 1.
Comen Heyndrix 5. mergen lands in Coukerck.
Ena van Rimegem van Leyden, 18.
Eilof van der Meyde, zyn wyf en vrienden, 150.
Heer jan woutz. Prieſter, en Biegtvader van St. Liedwy in Sebiedam, gaf ons een verguldc kelk, en 53.
Jonckvrou van Dyema, 13.
Katryn Melis, Jan Matthys dogrer, 16.
Mr. Cornelis Gysbrechs Prieſter en Licentiaet in de geeſtelyke regten te Leyden, 15.
Claes Jans en zyn wyf een glas van 10.
Heer en Meeſter Jacob Huick, Doctor in de Godtbeyt en Deken te Naeldwyek, gaf 2. glazen in de Kerk of Reventer van 14. pont, item 10.
Lauryns Willemſz. van der Goude en zyn wyf gaven 1½ pont tot pitaurie en voor de kerk, 100.
Vrou Agnes, Heer Jan van Noortwyks wyf, 18.
Aelwyn Birmek 5 hond landen 2½.
Daen Wouter van Leyden, 9.
Jacob Emouts Metſelaer te Leyden, 11.
Alyt van der Laen, 160.
Jan Arentſz. ouders meer dan 300.
Katryn van Abeel, 25.
Haeſtge Pieters dogter, 10.
Claer van der Laen, 4.
Zeger Jacobſz. 18.
Heer Claes Prieſter en Cureyt te Warmont, 20.
Meeſter Jan Breroede Cherurgyn gaf ons 2. ſilvere pullen voor het Hoge outaer en in erfenis, 120.
Alyt Willems in Voorhout, 10.
Elizabeth Haeſten, 100. R. guld.
Meeſter Kerſten Cureyt van Warmont, gaf ons 5. ſtuvers jaerlyks en veele ſchoone boeken, aen gelt nog 40.
Jan Dirckſz. wyf, 40.
Meeſter Engbrecht Prieſter te Leyden, gaf ons 7. boeken en aen gelt. 30.
Lysbet dienſtmaegt te Leyden, 12.
Gos Janſe van Warmond, 10.
Coman Pieterſz en de vtinde jaerlyks, 8.
Meeſter Engebrecht, 30.
Gheryt van Oyen en zyn wyf, 25.
Brecht Jacob Crus wyf, 24.
Syburgh Gherrit Jans wyf meer dan, 100.
Bart Symons van der Sehuurs wyf, 66.
Clara Gysberts dogrer, 13.
Margriet Jans dogter, 10.
Kerten Nave en zyn wyf, 10.
Andries Daems, 300. guldens.
Ysbrant Kis weduwe te Amſterdam, 200.
Pouwels Pieterſe. 10.
Bertholomeus Prieſter fundateur van die Suſter Klooſtere te Leyden, 26.
Willem van Tetro te Leyden, een halve raem en 12.
Alyt Comen van Leyden, 10.
Lourys van der Gouwe, 24.
Geertruyt Jans dogter die viscnopſter, 10.
Jan Volpertſz. en zyn wyf, 17.
Clemens van der Does, 4.
Heer jan jacobſz. Canonik van St. Pancras, 26.
jan Rycken, 32.
Helyas van Schoenhoven, 16.
Heyndrik de Ryeke te Haerlem 3. mergen lands.
Huge Clemens te Leyden, 66.
Mees Bartholomees te Catwyek, 18.
Katryn Dirk Gherryts dochter, 20.
Dirk Broond, 32.
jacub Klaes van warmont, 10.
Heer jan Ben, Prieſter van Reynsburgh, ſeve hont lands.
Heet jordaen van Drevl, Abt van Egmont, die ons meer gegeven heeft dan 300.
Gherryt Arents, 12.
jacob Klaes van Amſterdam, 160.
jan Lysbet Claes Hughen vrouw, 5.
jooſt willemſz. 10.
Heer jan Danielſz. Prieſter, 14.

SAS-

SASSENHEM,

Saſſenhemii antiquitas, origo, Parochia, Div. Tut. Collatores.

Saunem in Diplomate Theodorici V. Anni 1084. Stokio, *Zaſſenem*, Saxonum, ex [a] Boxhornio, quondam Colonia, hodiè contractè *Saſſem*, vicus Parochialis, cujus Eccleſia, ad nominationem Abbatis Egmondani, S. Pancratio puero & Martyri ſacra.

Paſtores priſci.

Paſtores ibi; Ao. 1506. WILHELMUS SIBRANDI, obiit 1516

1531. JOANNES VORSTIUS, qui in cauſa muneris Paſtoritii litteras eo anno dedit ad *Albertum Pyghium*, Canon. & Theſaur. Eccl. Traj.

1559. CORNELIUS JOANNIS.

Capellania,

Capellania Domini *Theodori* in *Saſſenem*, ex Indiculo bonorum Eccl. Egmond.

Arces vicinæ.

Arx *Teylinga* juxtà *Saſſenhemium* poſita, *Teylingiorum* Sedes in id uſque tempus fuit, quo eis, parricidii Velſiani in Florentium V. conſciis, Holl. Comitum fiſco adſcripta, a quibus venationibus ſemper fuit dicata.

Atque hæc quidem *novæ Teylingæ* nomen habet; altera enim, ut diximus, propè *Warmondam*, cui *veteris* olim, nunc *Lockhorſtæ* nomen.

Arx nobilis *Alckemadiana*, vulgò *Oud-Alckemade* dicta, (de qua ſuprà) & hic propè ſitum habuit, Hiſpano etiam bello deſtructa; ſed Anno 1615. per Dom. *Sybrandum ab Alckemade*, juxtà Sim. Leeuwium * reſtaurari cœpta. Alterius arcis *Alckemadianæ*, hodiè *Groenſteinia* dictæ, ſub *Soeterwouda p.* 488. meminimus.

VOORHOUT.

Voorhouti priſcum nomen, ſitus,

Vorebolt, † Eccleſia cum Capellis vocatur in Diplomate Henrici IV. Imp. Ann. 1064.

In Diplomate Theodorici V. Anni 1083. *Forenholte*, vicus Holl. Com. ad dexteram ejus foſſæ quæ modò Harlemum ducit, cui Eccleſia

Parochia, Collatores, Div. Tut.

S. *Bartholomæo* Apoſtolo dicata, ad cujus feſtum hodié-dùm dedicationis commemoratio. Collatores Romanus Pont. & Abbas Egmondanus.

Dedicatio.

Duæ ibi *Capellaniæ*, una *Eliſabethæ Symonis Hagens*, altera Dominæ à *Teylingen*; ‡ ambæ ad collationem Abbatis Egmondani.

Capellaniæ,

Capellaniam S. *Mariæ* & S. *Jacobi* in *Voorhout*, *Meynardus Mannius*, Abbas Egmond. A. 1500. 18. Martii contulit Domino *Martino Bartholdi*.

Curati illic priſcis temporibus, ex veteribus Chartis,

Priſci ævi Paſtores.

Mr. WILHELMUS, Perſona, Ao. 1222.

D. ALBERTUS TERNING, Anno 1322. ad Ann. 1340.

D. HUGO POLLAERT, Canonicus Ultrajecti, & Paſtor in Voorhout Ann. 1333. ad Monialium *Leeuwenborſtanarum* numerum, unam ex fundatione ſua adjecit.

D. JOANNES DE WIT, Perſona, A. 1441.

Mr. MATTHIAS JOANNIS, Delphenſis, & Notarius Publicus, Anno 1450. ad 1468. obiit Anno 1477.

BARTHOLOMÆUS JOANNIS, Anno 1529. 1566.

Vicariæ,

In Voorhoutana Eccleſia pridem fuit *Vicaria*, fundata ad altare S. *Mariæ*; appellata, ex Domino *Theodoro Bongertſe*, aliàs *Krol*, Presbyteri & Vicarii in Voorhout, *Krollii Vicaria*. Erat hæc ad onus Abbatiſſæ *Leeuwenborſtanæ*. Ita Anno 1553. Vicarius *Krollius*, a dicta Abbatiſſa, recepit 12. 0. & ſic annuè.

...æ Vicarii.

Anno 1571. D. *Henricus Broeck*, Sacellanus in *Voorhout*, qui nomine *Roelardi Vincentii*, poſſeſſoris *Vicariæ Krollianæ*, hebdomadatim Miſſam ibi faciebat ad altare D. Virginis, hinc recepit annuè florenos IV. in feſto omnium Sanctorum.

NOORTWYCK;

Noortwick priſcum, ac varium nomen;

Inventarium bonorum Eccl. Traj. habet *Northgo*. Theodoricus V. Holl. Comes in Dipl. Anni 1083. *Norgha*. Stokius & Beka *Noortich*; ille etiam *Noordike*.

gens cognominis.

Fuit aliquandò gens cognominis.

Ex Charta veteri Cœnobii *Lacus S. Mariæ*, *Joannes van Noirtich*, Dominus in *Noortichberhout*, & *Florentius van Noortich*, Presbyter, filii Dominæ *Eliſabethæ ab Alckemade*, Dom. in *Noirtucherhout*, viduæ *Joannis a Bronckhorſt*.

Domini...

Illuſtrium, ut nobilitate, ita & doctrinâ *Doezarum* peculium, hodiè eſt Noordvicus.

Nordvicum, Holl. pagum, *Freſiæ* adſcribit Albertus, Abbas Stadenſis ad Ann. 876. ſic inquiens [a]:

antiquitas,

Contigit, inquit, *eo tempore Nordmannos divino judicio ad quendam* Freſiæ *pagum devolvi, qui in remotis ac mari magno vicinis locis ſitus eſt*, Nordwige *hunc appellant*. *Quem ſubvertere aggreſſi ſunt: erat enim illic eo tempore venerabilis Epiſcopus*, [b] *Rembertus: cujus adhortationibus & doctrinis confortati & inſtructi Chriſtiani, cum hoſtibus ſunt congreſſi, & proſtraverunt ex eis* X. *mill.* CCC. LXVII. *pluribus inſuper, dum fugæ præſidium quærerent, in tranſitu fluviorum necatis*. *Nordwide* eſt apud Adam. Bremenſ. *hiſt. Eccleſ. cap.* 35. *Norden* apud Anonymum, qui Adamum deſcripſit. *Nordit* in Supplemento Annal. Pithœanorum apud Lamb *lib.* 2. *comment. de Biblioth. Cæſ. ad Ann.* 884. Quo & motus Conringius *de urbib. German. th.* 89. Boxhornium reprehendit, quod pro *Norden*, apud Anonymum ſubſtituat *Nordwicum*. *Nordam* portu inſigni, qui tum nullus *Nordvico*, jam olim floruiſſe ait. Sed nec tanti hæc ratio. Tutius ſemper quam minimum recedere a manuſcriptis. Mutatio hæc quam levis, ſi pro *Nordwide*, legas *Nordwige*, mutata una litera? Deſcriptorum incuriâ in literis error facilis. Nec neceſſe etiam, ut quicquam mutes. Quid ſi id *Nordwide* olim, quod jam *Nordwige*? Nam quod ad Anonymum, aliter ſcripſiſſe eum, quam *Adamus*, quem deſcripſit, vix puto id veriſimile. Verba ipſa etiam obſtant; *ad quendam Freſiæ pagum*, inquit, *qui in remotis ac mari magno vicinis locis ſitus eſt*, &c. & mox: *Cujus rei miraculo uſque hodie merita ſancti Remberti penes Friſones egregia &c. adeo ut collis, in quo ſanctus oravit, dum pugna fieret &c.* Quod colles circa *Nordvicum* conſtat: circa *Nordam* non item. Quod ad portum, id facile. Quæ enim conſequentia hæc? Nordvici non fuit portus, ergo nec Normanni ad Nordvicum delati? Quam multi, etſi non per portum, tamen terras ingreſſi? Vid. *Act. Apoſtol. cap.* 27. Non longè etiam a Nordvico oſtium olim Rheni, ut vulgaris eſt opinio. Et quid ſi illud ingreſſi?

Bollandus etiam ac *Henſchenius* meminerunt controverſiæ hujus in prævio commentario ad vitam S. Remberti *tom.* 1. *Febr.* §. 6. *p.* 559. Et quamvis nonnihil fluctuent, firmandæ tamen opinioni, quæ ad *Nordvicum* Hollandiæ trahit, ex Anna-

[a] Boxh. Theat. Holl. *p.* 232. *Heim* enim ædem Germanis notat.

* *Bat. Illuſtr. pag.* 1327. ‡ *A'l. Not. part.* 5.

† *Indicul. bonor. Eccl. Egmond.*

[a] *A. Matth. de Nobilitate lib.* 1. *c.* 18. *p.* 83.

[b] *S. Rembertus*, Hamburgenſis ſedis, poſt S. *Anſcharium* Archi-Epiſcopus, colitur IV. Febr. de quo vide ad illam diem dicta Acta SS. T. 1. Febr.

Digitized by Google

libus Fuldenſibus alliciunt locum ad A. 876. *Friſiones, qui vocantur Occidentales, cum Normannis dimicantes, victores extiterunt; omneſque theſauros, quos Normanni plurima loca ſpoliando congregaverant, abſtulerant, atque inter ſe diviſerunt.* Et quod magis adhuc firmat, Normanni plagam, quam acceperant, ulturi non graſſantur, aut deſcendunt per Amiſum, ſed, ut addit Adamus, *plagam, quam in Freſia receperant, in totum Imperium ulturi, cum Regibus Sigafrido & Gotafrido per Rhenum & Moſam & Scaldim fluvios Galliam invadentes, Chriſtianos obtruncarunt, &c.* Potiſſimùm Anno 1381. & ſeq. ut paſſim Scriptores coævi deſcribunt, atque *Bollandus* & *Heuſch.* attigere ad vitam *S. Anſcharii* §. 9.

Vetuſtiſſima Eccleſia.

Stokius ait Noordvico fuiſſe Eccleſiam antiquiſſimam, ceu è Normannis vaſtatam.

S. Hieroni ſacra.

Eccleſia quæ modò extat, inſignis admodùm eſt, S. Hieroni nuncupata. Vitæ ejus Synopſim hic habe a J. Molano in *Natalibus SS. Belgii*, hauſtam ex MS Egmondano.

Vitæ ejus ſeries.

Sanctus Jero, Presbyter, & Martyr, genere Scotus, ac nobilitate inſignis cùm eſſet, parentibus ſuis unicus, nequaquam mundi illecebris detineri potuit; ſed Dei famulis ſe jungens, uniuſcunque ſectabatur virtutes. Cumque ad Presbyterii gradum ſuo merito conſcendiſſet, multos in Friſiæ partibus a diverſis erroribus avertit ac liberavit. Demùm, prout optaverat, calicem paſſionis bibit. Sub perſecutione enim Danorum & Nortmannorum ad tribunal protractus, poſt flagella & carcerem, reliquaſque injurias enſe martyrium conſummavit. Caput ejus eſt in *Nordwyck* loco martyrii: corpus paulò pòſt per diœceſanum Epiſcopum, & Theodoricum ſecundum Comitem Hollandiæ, accedentibus miraculis tranſlatum eſt Egmondam in Sancti Adalberti Monaſterium, præmiſſo ex more triduano jejunio. Prolixiorem vitam dedit P. Opmeerus.

De eo etiam pluribus ad ejus Prologum *Bat. Sacr.* part. 1. p. 113.

Eccl. Tabulata.

In Eccleſiæ ejus Tabulati concameratis fornicibus Sancti hujus Martyrium affabrè depictum olim viſebatur; cujus etiamnùm pars viſitur, parte alterâ per inviſam manum deletâ.

Eſt *Guidonis*, Trajectini Epiſcopi, Diploma Ann. 1303. conceſſum, ad extruendam Noordvicenſem Eccleſiam.

Dedicationis annuum feſtum.

Suederus, Traj. Epiſcopus, Leidæ exiſtens, attentis quibus S. *Hieron* claruit miraculis, hominumque erga Sanctum iſtum ejuſque ſacras exuvias ſtudio ac cultu, Anno 1429. 15. Nov. decrevit diem S. *Hieronis*, adinſtar feſti S. Laurentii cum octava celebrandum per Hollandiæ Borealis, Weſtfriſiæ, ac vicinorum locorum tractum, conceſſis XL. dierum Indulgentiis iis omnibus, qui Eccleſiam Parochialem in *Noortvic* die S. *Hieroni* ſacro, aut quovis alio celebri, viſitaverint, &c.

Decretum Suederi integrum datum *Batav. Sacræ* part. 1. pag. 216. ſub *Suedero*.

S. *Hieronis* feſtum, quod hodiè ſemel celebratur, bis pridem celebrari ſolitum, æſtate ſc. & autumno, patet ex rationum Nordvic. Codice MS.

Sacella, Altaria,

Sacella, altaria, & ad ea *Vicariæ*, plura olim fuère Noortvicenſi Eccleſiæ, ex Indiculo bonorum & jurium Abbatiæ Egmondanæ.

Capellaniæ.

Capellania ad altare S. *Mariæ Virginis*, bina.

Dnus ac Mr. *Martinus Derpius* olim *Capellaniam* perpetuam Noordvici obtinuit.

Capellania ad altare S. *Hieronis*, in medio Eccleſiæ ſitum, cujus de jure poſſeſſor D. ac Mr. *Albertus Pighius de Campis*, Decretorum Doctor ac Sacræ Theologiæ Profeſſor, Canonicus ac Theſaurarius Eccl. Traj. Diœc. Ann. 15..

Contendens cum ipſo ad eandem *Vicariam* D. *Henricus Alberti*, Presbyter. Vicariæ.

Vicaria ad altare *S Crucis*.

. . . . ad altare *S Urſulæ*.

. . . . ad altare *SS. Sacramenti*.

Capellania ad altare *S. Nicolai*.

. . . ad altare *S. Leburni*.

Capellania, vulgò dicta *Joannis de Nortich*, in Eccleſia de Nortich.

Capellania S. Urſulæ in Eccleſia de *Nortich*.

Vicaria S. Hieronis ad altare S. Catharinæ in Eccleſia Parochiali *de Nortich*.

Vicaria S. Catharinæ in Eccleſia de Nortich.

In dicto Indiculo Egm. MS legitur, *Compulſoria Synodi Baſileenſis de Capell. S. Nicolai in Noortwyck.*

Ad curam Eccleſiæ Noortvicenſis ejuſdemque *Vicarias* enumeratas, juxtà dictum Indiculum, nominabat Abbas Egmondanus.

Earum, & Paſtoratus muneris Collatores.

[a] Fuit & in Noortvicenſi Eccleſia *Vicaria* ad altare S. Anthonii, fundata Anno 1311. per Florentium a Boeckhorſt, Equitem; quæ, uti ad onus erat Abbatiæ Leeuwenhorſtanæ, ſic ad eandem nominabat ejus Cœnobii Abbatiſſa.

Hi qui ſequuntur, variis temporibus *Perſonæ*, ſeu Curati & Rectores fuère Nortvicenſis Eccleſiæ, juxtà veteres Chartas & monumenta illius Eccleſiæ.

Dominus HENRICUS, Anno 1216.

D. HUGO DE LEYDE, *Perſona*, & Canonicus S. Johannis, Anno 1303. Sacellanus eodem anno, Dominus *Joannes*.

D. SIMON VAN DER ZEE, Sacellanus Dynaſtæ Noortvicenſis, Curatus hic Anno 1311.

D. ALBERTUS TERNING, perpetuus Capellanus in Noortwyk Ann. 1318. Paſtor in Voorhout, Ann. 1322. 1340.

ARNOLDUS VAN VILVOORDEN, *Perſona* in Noortwyk, A. 1316.

D. JACOB, *Perſona* ibi, A. 1344.

WILHELMUS NAGEL, Curatus ibidem Ann. 1358. Sacellanus Boekhorſtianæ Capellæ 1378.

Paſtores priſci,

D. GERARDUS, cognomento HOGESTRAET, Rector Eccleſiæ de Noortwyk circa Ann. 1370. *manu ſua*, ut ex Tabulis teſtam. Philippi à Leidis cognoſcitur, *deſcripſit Epiſtolas ſingulares ſub certis metaphoris; item Boetium de Conſolatione Philoſophiæ.* Philippus à Leidis, *Compilationem brevem, ſive tabulam tractatus de Cura Reip. & ſorte principantis*, inſcripſit, Venerabili Viro, *Domino Gerardo, Rectori Eccleſiæ de Noortwyck, Holl. Comitatus.*

SIMON PINGE, Curatus A. 1369. 1375.

JOANNES VAN NOORTWYCK, Ann. 1415. 1435.

JOANNES THEODORI filius, Vice-Curatus in Noortwyc, & Curatus in Noortwyckerhout, A. 1427. 1437.

D. LAURENTIUS, Curatus in Noortwyc, A. 1549.

D. URBANUS HERDING, Paſtor in Noortwyck, & Decanus *S. Petri* Middelburgi A. 1537.

D. Mr. JACOB RUYSCH, Paſtor in Noortwyck, ſub initium ſeculi XVI. Ex Indiculo enim bonorum Abbatiæ Egmond. MS.

Meynardus de Mau, Abbas Egmondanus Anno 1518 3. Aprilis contulit egregio & magnifico Domino, D. & Magiſtro Jacobo Ruyſch, Decretorum Doctori, ac Decano Capituli B. M. V. Curiæ Hol-

[a] *Monum. Abb. Leeuwenh.*

landiæ,

Digitized by Google

landiæ, nec non Paſtori, ſive Curato Eccleſiæ Paroch. S. Jeronis in villagio de Noortwyck, licentiam & plenam facultatem permutandi præfatam Paroch. Eccleſiam cum Venerab. Viro Domino, D. Leonardo F. Joannis, Curato Eccleſiæ S. Pancratii in Middelre, *pro eadem Eccleſia de* Middeland, *vel alio quocunque Beneficio Eccleſiaſtico.*

Sub Ann. 1534. *Perſona*, ſeu Paſtor Eccleſiæ Noortvicenſis erat, Fred. Schenkius a Tautenberch, dein Ultraj. Archiepiſcopus, &c. ex Diplomate ſuprà ſub eo allato.

a hodiernè. D. JACOBUS STARCK, Cœnobii Egmondani Monachus, ejuſdemque Abbatiæ Vicarius, Curatus, ſeu Paſtor in Noortwyck, A. 1579.

Huic Eccleſiaſticorum cenſuum computum reddidêre ædiles Eccl. Nortvicenæ Anno 1568.

A. 1569.[b] *Nicolaus Novaterranus*, Ius Harl. Epiſcopus, *Jacobo* huic facultatem tribuit quaſdam terras ſpectantes ad Nortvicenam Eccleſiam, ſub Voorſchotana Parochia ſitas ad [c] *Viam papalem*, in emphyteuſim erigendi atque elocandi. Ex Charta quam habemos Anno 1573. 20. Dec. ſe Eccleſiæ Nordvic. adhuc ſignabat Paſtorem.

Ex codice rationum Eccleſiæ Noordvicenſis colligo, 1. quod Anno 1570. quatuor Noordvici fuerint Presbyteri; *Jacobus Starck*, Paſtor, jamnominatus *D. Wilhelmus, Jacobi*, Paſtoris, ut opinio eſt, Sacellanus; *D. Vollbrechtus*, & *D. Quirinus*.

2. Quod ſingulis per annum diebus Martis Miſſæ Sacrificium cantatum fuerit in honorem S. *Annæ*, ſingulis Mercurii in honorem S. *Hieronis*, per dictum *D. Volbrechtum*; ſingulisque Jovis in honorem *Sanctiſſimi Sacramenti*, & Veneris in S. *Crucis* honorem, per dictum *D. Wilhelmum*; undè concludi poſſit, quatuor eo loci ad minus fuiſſe altaria, ſc. *S. Annæ*, *S. Hieronis*, *SS. Sacramenti*, & *S. Crucis*, præter quintum *S. Spiritûs* altare, quod omninò certum eſt.

D. Wilhelmus Theodori van Tetrode, (fortè idem cum dicto Wilhelmo) Vicarius Eccleſiæ Noordwicenſis, obiit A. 1601. 1. Oct. ibidem in primaria Eccleſia ſepultus.

A proſcriptâ religione Catholicâ Noortwycenſibus Paſtores adfuêre,

JOANNES BEENIUS, [d] Sacr. Theol. Lic. in celebri Affligemienſi Abbatiâ quondam Lector, Delphis vitâ defunctus, Ann. 1665.

ADRIANUS VANDER AA, Theologus Colonienſis, S.T.B.F. qui obiit Paſtor in Noortwyc 11. Aug. Ann. 1640.

HENRICUS BLESSIUS, Sac. Theol. Bacc. form. Proton. Apoſt. Amſtelodami defunctus 8. April. Ann. 1673.

FRANCISCUS VERMAET [e], Congregationis Oratorii Presbyter, Paſtor Nordv. ſub Ann. 1656. & illo Societatem Jeſu ingreſſo,

PETRUS LANGEVELT, ex *Langeveldiâ* viciniâ Batavus, Philoſophus & Theologus Lovanienſis, Sac. Theol. Lic. defunctus Paſtor ibidem in juventutis flore 2. Oct. A. 1657.

BARTHOLOMÆUS VAN VELDE, Lugduno-Batavus, Theologus Colonienſis, Canon. Harl. Senex hic de Rectorum Eccleſiæ conſilio cedens Paſtorali curâ, & Embricam petens, in ædibus illic fratrum vitæ communis poſt moram haud adeò longam, vitâ defungitur, Ex-Paſtor Noortwycenſis, 21. Julii Ann. 1691.

THEODORUS VAN GROENHOUT, ex clarâ apud Harlemenſes familiâ, in Congregatione Oratorii Pariſiis Sacras litteras edoctus, Juris Can. Laureâ in Galliis donatus, cum Paſtorem alibi antè egiſſet, demùm ad curam Noortwycenſem, a Cleri Rectoribus miſſus, Paſtor ibidem ac *Capituli Harlemenſis* & *Leov. Diœc.* Vicarius &c. defunctus A. 1716. 7. Febr. ſucceſſorem accepit, ei ad tempus vicarium,

HENRICUM VAN DER LEE, Buſcoducenſem, Theol. Lov.

Nordvici Cœnobium pridem fuit, *S. Barbaræ* nuncupatum, ex Cœnobio Leidenſi, *Roma* dicto, prognatum.

Fundator nobilis & generoſus vir, *Franco de Boechorſt*, armiger, unà cum conjuge ſua *Katherina de Backeneſſe*, juxta has fundationis Tabulas:

In nomine Domini, Amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat evidenter, quod Anno a nativitate ejuſdem Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione quarta menſis Septembris, die decima nona, hora decima, vel quaſi ante meridiem, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Calixti, Divina providentia Papæ tertii, anno ſecundo ſecundum ſtilum & conſuetudinem Curiæ & Diœceſis Trajectenſis, in mei Notarii publici teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc vocatorum ſpecialiter & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus nobilis & generoſus vir *Vranco de Bochorſt* armiger, unà cum honorabili *Katherina de Backeneſſe*, conthorali ſeu conjuge ſua parte ex una, ac Dominus *Hugo* filius *Hugonis*, Presbyter & Rector pro tempore Domus ſive Conventus Sororum ſeu Monialium Monaſterii Sanctimonialium in oppido Leydenſi dicti vulgariter *op Rapenburgh*, necnon *Clara* filia *Wilhelmi* Rectrix ſive Priorilla ejuſdem Domus ſeu Conventus prænominatis partibus, ex altera omnibus melioribus via, modo, jure, cauſa & forma quibus melius & efficacius potuerunt ac debuerunt, mihi Notario publico ſubſcripto coram etiam teſtibus ſubſcriptis in præſentia vero Dominorum Viſitatorum præfati Conventus ſive Monaſterii pro tempore, videlicet religioſi viri Domini *Nicolai Wit*, Prioris Monaſterii Regularium prope Schoenhoeven, & Domini *Johannis Jonghe* Prioris Monaſterii Regularium in 's Gravenzande, antedictæ partes ſponte & multum concorditer etiam ut aſſeruerunt animis ad hoc mature & bene deliberatis quandam notulam ſive quoddam ſcriptum in certa papyri ſcedula conſcriptum eorum communem & concordem ordinationem continentem, prout etiam publice coram me Notario & teſtibus ſubſcriptis conceſſi ſunt ad conſcribendum in publica forma ibidem exhibuerunt, & tradiderunt etiam quamdam ſcedulam de voluntate & conſenſu dictarum partium, etiam alta & intelligibili voce ac publice coram Dominis præſcriptis, & teſtibus ſubſcriptis a principio uſque ad finem legi: ejus quidem ſcedulæ tenor ſequitur in hunc modum & eſt talis:

Die ordinancie twicken Vranc vander Bochorſt, ende den Convent op Rapenburch binnen Leyden.

In den eerſten, ſoe ghevet *Vranc vander Bochorſt* den voerſz. Convent op Rapenburch, om een Convent ende Cloeſter op te maken, een hofſtede met deo lande binnen der muyren gheleghen mit horen toebehoren daer die Suſteren vander derder Oerden of zyn gheſceyden, overmits den brant, gheleghen binnen den Dorp van Noortwyck, eenparcliken om Goods willen,

b *Ex Cod. Fam. MS.* c *Papeweg.*
d *Sacr. Rom. Sac. La Torrii.* e *Jac. La Torrii Relatio.*

len, van welken bemuyrde hofſtede ende lande voerſz. Vrane vanden Boochorſt voern. een openbaer inſtrument ontfanghen heeſt, rorende die ceſſie ende ghifte van den ſelven landen ende hofſtede ghedaen by den eerbaren ende geeſteliken Vader Heeren *Aerſt Munſter*, Generael vanden derden Oerden van ſinte Franciſcus van der penitencie, ende oick vander ghemeenre Oerde voerſz. van welken inſtrument Vranck voerſz. oick een copye auctentyck den voern. Convent op Rapenburch overghelevert heeft. Ende noch ſo geeſt Vranck vander Boochorſt mit ſynre huysvrouwen voerſz. den ſelven Convent voerſz. drie ſtucken lants ende erve, met walryſen met haren toebehoren achter ende bezyden deſe voerſz. hofſtede gheleghen tot enen vryen eyghen. Belent na wtwiſinghe der brieven die hi hem daer of overleveren ende gheven ſal. Voert ſoe heeſt Vranck vander Bochorſt voerſz. ghetymmert een huyſinghe mit haren toebehoren binnen der muyren van des voerſz. hofſtede by conſent des voerſz. Convents, ende noch tymmeren ſal mit enen achteren wtgane te waghen of te paerde, alſo dat daer by conſent des voerſz. Convents bepaelt is mit zynen toebehoren, ende deſe voerſz. tymmeraeſſe of die hy of zyn wyf noch tymmeren ſullen, geeft Vranck van den Boochorſt den ſelven voirſz. Convent oick puyrliken om Gouds willen, behoudeliken dat hy ende zyn huysvrouwe Joncfrou *Kathryn van Bakeneſſe* zyn gheechte huysvrouwe, deſe voerſz. huyſinghe mit horen toebehoren, bewairen, beſitten ende ghebruken ſullen hoer leven lanc, ende oick die lancſte levet van hem beyden, ende zy ſullenſe moghen doen bewonen van redelike perſonen by goetduncken van den Convent voerſz. Ende des ſo zynt oick voirwaerden, dat dit voerſz. Convent voer deſe voerſz. huyſinghe gheven ende betalen ſullen na dode Vranck vanden Bochorſt ende zynre Joncfrouwen of huysvrouwen den ghenen daert hem believen ſal te laten, voer elcx van hem beyden vyftich gouden Enghelſche Nobelen te betalen op tien jaren, ele jaer voer elcx van hem beyden vyf Nobelen, ende wair dat Vranck ende zyn huysvrou voerſz. deſe voerſz. ghelden ontfaen wilden by horen levenden live toet tien jaren alſt voerſz. ſtaet, ende die voerſz. huyſinghe ruymen wilden, ſo ſal dit voerſz. Convent van Noertich verbonden weſen deſe voerſz. ghelden te betalen ſoet voerſz. ſtaet toet x. jaren. ende dan vry weſen vander betalinghe die na der doot gheſeyen ſoude. Ende Vranck van den Bochorſt ende zyn huysvrouwe voerſz. of die ghene die deſe voerſz. ghelden na hoerre doot ontfanghen ſullen, ſellen verſekert weſen an deſe voerſz. huſinghe ende an dat toecomende Convent van Noertich voerſz. behoudelick dat dit voerſz. huys mit zyn toebehoringhe tot ewighen daghen bliven ſal na dode Vranck ende zynre huysvrouwen an die voerſz. Convent van Noertich, ende dat oick dit voerſz. Convent tot ghenen tyden of daghen dit voerſz. huys dat Vranck ghetymmert heeft of tymmeren ſal, belaſten, vercopen, noch verſetten of vervreemden en ſullen erflic van den voerſz. hofſtede of toecomende Convent. Des ſo hebben Vranck van den Bochorſt ende Joncfrou Kathryn van Bakeneſſe voer hem ende horen erfnamen gheloeft ende loven ter eeren Goids ende zynre ghebenediter moeder *Marien*, ende ſinte *Kathrinen*, ſinte *Barbaren*, ſinte *Franciſcus*, ende alre Goids Heylighen, deſe voerſz. hofſtede als zy nu bemuyert ſtaet vry te waren als zyn eyghen guet den voerſz. Nonnen of Suſteren voer hem ende horen erven of naecomelinghen tot ewighen daghen van allen commer die daer op comen mach roerende voer datum de briefs, arch ende liſt in allen deſen articulen ende punten voerſz. altyt wtgheſondert. Ende wederom ſo heeſt dit voerſz. Convent tot zaligher ghedachten voer deſe goelike gracien ende doechdelike ghiſten voerſz. ter eren Goods, ſinte *Auguſtyns*, ſinte *Kathrinen*, ſinte *Barbaren*, ende alre Goids Heylighen, geloeſt Vranck van den Bochorſt ende Joncfrou Kathryn van Bakeneſſe, zyn voerſz. huysvrouw deſe nagheſcreven goelike graeyen, dienſten ende ghedenckeniſſen dat ſi in horen toecomende Convent van Noertich alle jaer ſullen doen houden, in hoirre beſter ghewoenliker manieren, twee memorien, een des ſomers ende een des winters, ſo dat behoren ſal voer zaligher ghedachten die hoech gheboren ende edele Vorſtinne Vrou Margriet van Bourgonge, Gravinne van Hollant, Zeelant, &c. ende oick voer den moghenden Prince ende hoech gheboren Hertoghe Phillips van Bourgonge, Grave van Hollant, Zeelant, &c. die welke deſe voerſz. hofſtede mit horen toebehoren van leengueden belieft heeft wtgheven ende te gunnen om een Cloeſter ende Convent op te ſtichten, ende te funderen. Ende oick voer den edelen ende eerbaren Vranck van den Bochorſt ende Joncfrou Kathryn van Bakeneſſe zyn gheechte wyf ende huysvrou voerſz. Voert ſo ſal noch dit voerſz. Convent van *Noertich* tot ewighen daghen doen leſen in haren huyſe of Convente alle weke twee Miſſe voer deſe voerſz perſonen, te weren mit een collect, een decreet ende een Camplenen, als dat beſt ter eren Goids na den daghe diet is behoren ſal. Ende daer toe ſel noch dit voerſz. Convent deelachtich maken, ende maect deelachtich an der gracien ende hulpen van Gode alle die guede oetmoedighe dienſten ende werken, als vaſten, bidden, diſciplinen en anders guede oetmoedighe wercken die men in deſen toecomenden Cloeſter of Convent tot ewighen daghen noch doen ſel. Ende voert ghevielt alſo dat God verhoden wil, dat dit voerſz. Convent van Noertich tot enighen tyden van des voerſz. hofſtede ſceyde, het waer by ongheval van brand of anders, of dat zy daer geen broot winnen en mochten hoir notrufte of behoeſt te hebben, ende zy opbraken ende van danen toghen, ſoe ſullen ende moghen zy mit hem nemen ende of breken alle dat zy daer op die ſelve hofſtede gebrocht hebben of ghetymmert ende ghemaſelrs behoudeliken dat zy haer ſculden betalen ſullen die zy daer ghemaeſt hebben. Ende waert oick dat zy enighe ghelden betaelt hadden Vranck van den Bochorſt of zyn huysvrou, of yemant van haren weghen van den hondert Nobelen voerſz. die ſullen zy moghen houden ende verhalen an die voerſz. huyſinge ende erve die Vrank van den Bochorſt daer binnen der muyren op die hofſtede voerſz. ghetymmert heeſt. Ende wat dair dan bliven ende overcomen ſal van deſen voerſz. hofſtede, huyſinge ende landen, dat bevelen Vranc van den Bochorſt ende zyn voerſz. huysvrou den Convent der *Regulariſſen van den Piel* by Leyden wederom te reformeren tot enen geeſteliken ſtede of plaerſe, of dat al gheheel te vercopen, ende dat ghelt daer of te gheven ende te deylen in gueden armen geeſteliken huyſen of Cloeſteren in Hollant, om ymmer niet te comen an Vrancken of zynre huysvrouwen

wen voern. erfghenamen. Ende al iſt dat ic Vrank van den Bochorſt met Joffrou Kathryn van Bakeneſſe voerſz. an die een zyde deſe voerſz. ghifte, waringhe ende loſteniſſe ghelikent voerſz. ſtaet, mit ripen rade ende gueder voerſiennicheit ghedaen hebben in alre maniren als voerſz. ſtaer, voer den eerbaren ende wyſen Meeſter *Matth.s Janſz. van Delft*, Paſtoer van Voerhout, als Notarius daer toe van ons beyden gebeden ende gheropen, nochtans om die meerre valſicheit ende ſekerheit, ſo hebbe ic myn zelfs zeghel hier onder an dit openbaer open inſtrument mede wtghesteken ende an ghehanghen int jaer ende op ten dach als voerſz. is boven in den ſelven inſtrument. Ende wi *Claes Willems* dochter, Rectrice van den ghemenen Convent van ſinte *Jeronymus huys* op Rapenburch, by conſent van onſen Vaderen ende Viſitatoers, als Heren *Claes die Witte*, Prior der Reguliren buyten Scoenhoven, Heren *Jan die Jonghe*, Prior der Reguliren van tSgravenzande, Heren *Boyn Pieterſz.* Regulier ende Conventuael tot Steyn; an die ander zyde ſo hebben wy oick ons ghemeen Convents zeghel hier onder an dit openbaer open inſtrument mede an ghehanghen, om dat wy oick alle deſe voerſz. punten ende articulen ghelike dat zy voerſz. ſtaen van waerden houden ende kennen willen, arch ende liſt in allen deſen. oic mede wtgeſondert. Ghedaen ende gheſcreven int jaer ons Heren op den tyt, dach ende uer ghelikent voerſz. ſtaet.

Qua quidem ſcedula ſic ut præmittitur per me Notarium ſubſcriptum, & coram teſtibus infraſcriptis alta & intelligibili voce prælecta & recitata prædictæ partes hujuſmodi publice & ſponte dixerunt hoc eſſe & fuiſſe inter eos concorditer ordinatum & diſpoſitum, prout ſupra extitit lectum, recitatum & conſcriptum; quas quidem diſponunt ordinationem etiam futuri Monaſterii de novo fundationes ſeu dotationes, & erectionem quantum in eis fuit & eſt pro ſe & ſuis ſucceſſoribus valere voluerunt irrevocabiliter jure Teſtamenti Codicillorum aut ultimæ voluntatis aut alias prout melius & efficacius de jure vel conſuetudine valere poterit, & debebit. Super quibus omnibus & ſingulis præſcriptis & recitatis præfatæ partes hinc inde concorditer petierunt a me Notario publico ſubſcripto eis confici & conſcribi unum ſeu plura, publicum ſeu publica inſtrumentum ſeu inſtrumenta in meliori forma ad d eſſamen cujuſcumque ſapientis. Acta ſunt hæc in Leyden in aula & domo Sacerdotum Rectorum Domus ſeu Conventus Monaſterii Monialium Regulariſſarum Beati Jeronymi, *op Rapenburgh*, ſub anno, indictione, menſe, die, hora & Pontificatus, quibus præſentibus ibid. honorabilibus & diſcretis viris & Dominis *Theoderico Haſſtrecht*, Presbytero & Confeſſore Domus Monialium Regulariſſarum Sanctæ Agnetis in Delft, Domino *Koppens Johannis* Confeſſore Domus Monialium Regulariſſarum Monaſterii Beatæ Mariæ Virginis in Poel prope Leyden, Domino *Johanne* filio *Johannis* Presbytero Confeſſore Domus Sororum S. Katherinæ in Leyden, *Everardo* filio *Henrici* laico, teſtibus fide dignis Eccleſiæ Trajectenſis Diœceſis ad præmiſſa ſpecialiter vocatis & rogatis. Et ego *Matthias* filius *Johannis de Delft*, Eccleſiæ Trajectenſis Diœceſis publicus ſacra auctoritate Imperiali ac ordinaria approbatione Notarius &c.

Sequitur mox in eodem Codice MS. *Franconis de Leeuhorſt* Teſtamentum vernaculum. Fundatio confirmata a Davide Burgundo Ultraj. Epiſcopo per Diploma, cui Rodolphi deceſſoris Diploma admodum prolixum inſertum eſt, datum *Batav. Sac.* part. 2. p. 365. & ſeq. Eiſdem Cœnobium hoc, ut ex Diplomate liquet, quibus Leidenſe, obſtrictum legibus, gaudebat Privilegiis. Ex Leydenſi quoque, tamquam matrice, Rectrices petere tenebatur.

Leges.

Mr. *Andreas* Cœnobii ejus Rector, Anno 1463.

Rector.

Miniſtra & Conventus Abbatiæ S. Barbaræ in Noortwyck, Cœnobio in *Marie-leen*, propè Leidam, juxtà Chartam ejus Cœnobii pergamenam, Anno 1457. IV. Aug. vendidêre quædam jugera terræ, ſita in *Noortwykerhout*.

Rectrix.

Sorores pauca ex illis reliquæ circà innovationem cultus, Anno 1575. libellum ſupplicem ærarii Regii Præfectis Dordraci obtulêre, ut eis concederetur, cum non haberent undè viverent, proventibus Cœnobii tantiſper gaudere. Libellus ſupplex in pergameno nobis eſt ad manum.

Sorores circa cultum reliquæ.

Templi earundem ſub Ann. 1579. deſtructi materia, ad reſtaurandam Rynsburgi Calvino-Reformatorum Eccleſiam, juxtà dictum libellum ſuppl. Ann. 1579. 18. Aprilis eſt impenſa.

Noortvici denique Hoſpitale fuit, ſeu ædes *S. Spiritus*.

Hoſpitale, ſeu ædes S. Spiritus;

Dominus *Theodorus Doeza*, Prætor Noortvicenſis, & Domina *Judoca a Suilen*, conjuges, ex bonis ſuis in Noordvicenſis Hoſpitalis Sacello fundarunt, *Vicariam in honorem S. Thomæ Apoſtoli*, juxtà Chartam D. *Joannis van den Boechorſt*, Prætoris Noordviceni 1. Febr. Ann. 1506.

Sacellum;
Vicaria,

D. *Joannes, Hugonis* filius, Presbyter, & Vicarius in Hoſpitali Noortsviceno, Anno 1439.1400.

Vicarii.

D. *Joannes*, *Hugonis* filius, Presbyter, Vicarius in Hoſpitali ibidem, Ann. 1487.

Anno 1512. Vicarius ſeu poſſeſſor Vicariæ illius, Mr. *Ferdinandus Bontjus*, cujus nomine duo Sacra hebdomadatim illic dicebant D. *Michael*, & D. *Jacobus* Presbyteri; ex quo eis veniebant annuè quinque floreni. Hi per D. *Theodorum Spangium*, Sacellanum Abbatiſſæ *Leeuwenborſtanæ*, D. Ferdinandi ad hoc Procuratorem, eis perſolvebantur.

Anno 1546. Vicarius illic erat D. *Petrus*, *Jacobi* filius, Goudanus, Presbyter.

Idem adhuc Anno 1566.

Anno 1598. *Martinus van Mechelen*. Ann. 1601. adhuc idem.

Anno 16.8. *Præbenda* hæc Orphanotrophio Noordvicenſi, in platea Eccl. vulgò de *Kerckſtraet*, erectæ Anno 1617. fuit aſſignata.

Orphanotrophium

NOORTGERHOUT,
vulgò,
NOORTWYKERHOUT,

Noortvicenſium olim, hodiè Comitatus Holl. Dominium, rationum fiſci Curiæ demandatum, Paroch. Eccleſiam habet SS. Apoſtolis *Petro & Paulo* ſacram, ad nominationem Abbatis Egmondani, Romanorum Pontif. & patriæ Principum per menſes †, ut teſtabatur Ao. 1514. D. *Gerbrandus Henrici*, Vice-Curatus. Abbati Egm. diu ſoli jus illud competiit.

Noortwykerhouts Domini, Parochia, Divus Tut. Collatores

Vicaria ibi *B. M. Virginis*, ad ejuſdem nominis altare, cujus Vicarius Ao. 1573. D. *Bernardus de Bockhorſt*, D. *Quirini Gandulphi* ſucceſſor.

Vicarii.

† *Libell. MS. recenſionis Maximil. A.* 1514.

Priſci, Paſtores illic ab ævo,

D. JOANNES COPPAERT, A°. 1378.

D. GYSBERTUS, *Wilhelmi* filius, 1402.

D. FLORENTIUS ARNOLDI, 1425.

D. JOANNES THEODORI, Curatus in Noortwykerhout, Vice-Curatus in Noortwyk, 1427. 1435.

D. ARNOLDUS, *Danielis* filius, 1460.

D. JOANNES TEN WALLE, 1488.

Mr. FRANCISCUS, Decanus Rhenol. & Paſtor in Noortwykerhout, 1506.

1563. ALBERTUS SIMONIS, cujus mihi eſt *Nicolao* Nova-Terrano, Harl. Epiſcopo, oblatus libellus ſupplex.

Poſt immutatum cultum, Noortwykerhoutum, eidem cui Noortwycum, paruit Curatori animarum.

ac hodierni Paſtores. At ſeneſcente *Bartholomæo Veldeno*, proprios illud obtinuit Paſtores,

STEPHANUM VANDER WERVE, Patritium Harlemenſem, Theol. Lovan.

Illo Sacellano Curato, in *Vincentii Paleſteynii* locum, creato Harlemi,

PETRUM MAES, Hagæ-Comitanum, Theologum Lovanienſem; ipſoque Ryſvicum in demortui Stalpardi locum evocato,

HERMANNUM DAELDORP, Amſtelodamenſem, Theologum Lovanienſem, antè deſervitorem in Bodegraven.

Offemum, Bouchorſtum, Langevelda; Vicina ſunt pagis his Dominium & Arx *Offemum*, atque Arx *Bouckhorſtana*, ubi & olim Capella, A. 1378. Capellanus illic, D. *Wilhelmus Nagel*. Dominium Bouckhorſtanum, vulgò *de vrye Bouckhorſt*, ab Arce hac diſſitum, adjacet Dominio Alckemadiano.

Sacella ibi, &c. *Langeveldia* vicinia olim quoque Sacellum habebat, D. Virgini ſacrum, Noortvicenſi Eccleſiæ ſubditum, ubi & pridem *Capellania*, ad Abbatis Egmondani collationem.

Humo ibi mandatum funus *Arnaldi Joannis* à *Berghambacht*, Anachoretæ & Sacerdotis Leidenſis, in Hemſtedam, propè Harlemum Kal. Nov. Ann. 1572. ſclopeto in odium fidei trucidati.

Abbatia Leeuwenhorſtana.

LEEUWENHORSTUM,

Leeuwenhorſti, nobilis Abbatiæ, ſitus, a Magni olim nominis Abbatia, milliari Rhenoburgo, ad mille quingentos paſſus Nordvico diſtans, ſita loco peramœno, ad aquæductum quo nunc Leidâ Harlemum iter eſt, Rhenoburgenſi Abbatiæ annis ferè 130. inferior. Cœnobium primitus dictum fuit *Ter Lee*, quod in agro ſitum eſſet ejuſdem nominis.

forma, Abbatiæ formam, ut priſcis temporibus fuit, ex typo nobis a D. *Corn. Alckemadio* benignè ſubminiſtrato, hîc repræſentamus.

a *Adr. Iun. Ant. Matthæus. Iac. La Torrius, aliique.*

inſtitutum, Ordinis Ciſtercienſis erant hæ Moniales, huc adductæ ex Abbatia *Vallis B. Mariæ*, vulgò *Maria-dael*, contractè *Ten Wael*, propè Ultrajectum; ſubditæ juriſdictioni & viſitationi Abbatis Campenſis in Friſia.

Conditores, Fundator à principio non unus. Primi Conditores, duo germani fratres, viri nobiles, *Arnoldus* & *Walwinus de Alckemade*; quorum pater, vir illuſtris *Walwinus*, *miles* ſeu eques, & *Perſona*, ſeu Rector Eccleſiæ Harlemenſis: cui deinceps in *Perſonatu* ſucceſſit *Arnoldus* filius.

dos ei conſtituta, Dos ex teſtamento conſtituta Anno 1261. quo fratres hi bona omnia quæ habebant in *Langevelt*, in Dominio & territorio *Hugonis de Noortich*, mili-

militis, ſeu Equitis, ac in Dominio & territorio *Alberti van Velſen* militis, *ex pura charitate ad Dei honorem* donarunt ad extruendum, in terræ portione, ſita ſub Dominio Noortwykerhoutano, Cœnobium Monialium Ordinis Ciſtercienſis.

a Traj. Epiſcopo rata habita.

Acceptâ ab Epiſcopo Ultrajectino confirmatione, ſeq Anno 1262. in profeſto S. *Thomæ* jacta Cœnobii fundamenta.

Joannes a Leidis lib. 24. *Hiſt.* cap. 3. Henricus Thaborita *Chron.* lib 8. cap. ult. apud Matthæum, A Junius, & paſſim alii fundatorem ſtatuunt, *Arnoldum de Saſſenhem*, Curionem Harlemenſis Eccleſiæ, & Curiæ Begghinarum Harlemi conditorem, opibus & in hanc, & in Cœnobium iſtud largiter effuſis. Junius fundationem refert in Annum 1269. fortè quia tum perfecta & conſummara fundatio.

Adductæ eò Moniales ex Valle S. Mariæ, Ciſtercienſium ad Trajectum Cœnobio. Sunt qui octo tantùm adductas numerant. Verùm XII. numero fuiſſe, ſic aſſerit Henr. Thaborita; *Anno Domini* 1262. *venerant in Hollandiam ad locum, qui nunc* Leeuwenhorſt *dicitur*,

Monialium ex Valle S. Mariæ numerus,

XII. *Moniales Ordinis Ciſtercienſis, quas adduxit ibidem Dominus Arnoldus de Saſſenhem, Harlemenſis, de Valle S. Mariæ, propè Trajectum, qui poſt x. annos obiit, & tertio anno poſt ejus obitum incorporatus eſt præfatus locus Capitulo Ciſtercienſium, & commiſſus eſt Abbati Campenſi ad viſitandum*, &c.

Ad conſecrationem Virginum hæc recitabatur D. Willebrordi precatiuncula; *Faxit omnipotens Deus, Spiritus ille Rector & Dominus Dominantium, ut floreatis cum Tecla, valeatis cum Agnete, & cum Maria ſit optima ſors veſtra poſt mortem, in vitam ſempiternam, Amen.*

D. Gerardus, Scholaſticus Harlemi, numerum earum, legato ex teſtamento auro multo, auxit ad quatuor Ann. 1321. Et numerus iſte ſenſim adauctus. Anno 1412. & 1417. XXIII. erant Moniales velatæ, præter ſex juniores virgines. A°. 1509. XXX. erant Moniales, ut palam eſt ex Charta anni ejuſdem.

ſubinde auctus.

D. Theodorus Spangaert Cœnobii illius Anno 1488 Rector, eas quæ ſuo tempore erant, propriâ manu deſcriptas reliquit, datas *Bat. Sacr.* part. 2. pag 370.

Moniales, Sorores, uti & ipſæ Abbatiſſæ, in primis initiis vocatæ.

Hæ deindè Dominas, *Vrouwen*, & *Dei gratiâ*, aliquæ etiam *Divinâ providentiâ* Abbatiſſas ſe inſeribebant, ut ex pluribus Tabulis, quæ ad manum ſunt, demonſtrare licet.

Abbatiſſarum, primum locorum vocatarum electio, faſtus, atque ſeries,

Abbatiſſa, à Monialibus vocum pluralitate electa, à patriæ Principibus, vel ab iis qui eas repræſentabant, confirmabatur.

Seriem ipſarum hic habe, ex melioribus Auctoribus & Codicibus MS. collectam & expenſam.

Mabelia van Wulven, ex nobili ſtirpe de *Renſſe*, electa in Abbatiſſam Anno 1270. 1264. à Matthæo prætermiſſa.

Sophia de Brakel, 1287. Hæc 1293. ſummum Chorum extſtruxit.

Alvidis van Alckemade, 1297. Matth. 1264. à Matthæo primo loco poſita. Rexit annis 17. Sunt qui velint eam 1270. fuiſſe Abbatiſſam, ac

Eliſabetham van Nieveld, 1295. Rexit hæc annis 19.

Clara, *Evgardi* fil. 1314. R. 13. annis. (alii 8. 200.)

Chriſtina van Teylingen, 1326. (al. 1330. Matth; 1322.) R. 13 annis. (al. 17. ann.)

Aleidis van Duvenvoorde, 1343 R. annis 6.

Helwich van Velſen, 1349. R. 9. annis. Filia erat Domini de Perſyn van Waterland. Ordini ſuo eſt adſcripta 1334.

Eliſabeth van Oeſtgeeſt, 1358 R. 9. annis. (al 8.) Hæc recenſetur in Teſtamento D. *Jacobi de Krommendam*, Presbyteri & Sacellani de Leeuwenhorſt, 1358.

Badeloge van Adrichem, 1367. (al. 1366. Matth.) R. annis 4. (al. 7.)

Margareta van Wateringe, 1372. (al. 1375.) R. annis 32. (al. 28.)

Hæc tamen 1374. adhuc Prioriſſa, non Abbatiſſa fuit, ut patet ex teſtamento *Chriſtinæ van Wateringe*, ſororis ejuſdem.

Badeloge vander Does, 1403. R. 10. annis. (al. 8.) obiit 1411.

Helwich van Ooſterwyk, 1413. (al. 1411.) R. annis 17. (al. 19.)

Magtildis vander Does, 1430. R. 13. annis. (al. 11.) obiit 14. Auguſti, 1441. (al. 1443)

Willemina vander Aa, 1443. R. 16. annis.

Eliſabeth van Ryſwyk, 1459. (Matth. 1460.) R. 12. annis.

Agnes vander Boelhorſt, & *Noordwich*, 1471. (Matth. 1477.) R. 12. annis. Multas 1481. & 1482. cum Quæſtore ſuo contentiones habuit, ſub quibus ſe prudentem & indefeſſam admodùm oſtendit.

Euſtachia van Brakel, 1484. (Matth. 1483.) R. 9. annis.

Gysberta van Viaanen, *van Ryſenburg*, 1492. R. annis 5.

Adriana van Roon, 1497. Rexit admodùm laudabiliter 29. annis. De hujus vitâ & morte D. *Theodorus Spangaert*, Abbatiſſæ Sacellanus; id quod ſequitur adnotavit;

"Anno 1527. die XIV. Junii, qui Veneris erat, & elogia
"nocturno tempore obiit piæ memoriæ ve-
"nerabilis Domina Abbatiſſa, &c. *Adriana*
"*de Roeden*, quæ laudabiliter multum in
"ſpiritualibus & temporalibus dicto Mona-
"ſterio annis XXXI. præfuit.

In Sarcophago ejus hæc inſcripta leguntur;
"Venerabilis & religioſa Domina *Adriana*
"*de Roden*, Abbatiſſa hujus loci, cui præ-
"mium æternum. Ultrà XXX. præfuit an-
"nos, die 14. Junii 1527. obiit. Orate
"pro eâ.

Eliſabeth van Baekt, 1526 (al. 1527) R. 4. annis.

In Genealogiâ Drenkwardianâ, uti & in Simonis Leeuwii *Bat. Illuſtrata*, Abbatiſſa 1530. ponitur *N. van Drenkwaert*.

Giberta van Waerdenburg, 1531. Rexit ad annum uſque 1554. Moritur duobus poſt ceſſionem annis.

Johanna vander Does, 1554 R. 19. annis. (al. 20.) 17. nimirùm annis ſub Rege Philippo, duobus ſub Ordine Equeſtri.* *Primaria & ſapiens femina, Latini Sermonis non ignara, & quæ magno operæ pretio auxit res Cœnobii* Verùm 1572. ob invaſiones Comitis Marckani, Lugdunum cum ſuis fugere coacta, moritur ibidem 20. Auguſti 1574. dum ea urbs obſidetur, in D. Petri adyto ſub ceruleo monumento condita.

Huic ex Equitum electione ſucceſſit,

Johanna van Naſſau, 1595. ſed abſque infulâ, regimine, cenſu, omni denique jure orbata. ſolo ſucceſſionis titulo inſtituta.

Poſt hujus obitum, & aliqualem vocationis moram ſuccedit,

* Hadr. Jun. Bat. p. 345.

Suſanna

Suſanna van Elten, abſque regimine, nata 1594. mortua Lugduni-Bat. in aulâ Sextinâ, vulgò * *'t Hof van Seſſen*, 1634. ætatis ſuæ 85.

Deploratiſſima immutati regiminis tempora vidit & luxit. Cor. Muſii crudele Martyrium ipſam ſingulariter afflixit; cujus corpus multa prece & ſumptu a Lummæo Tyranno impetratum, in Cœmeterio D. Petri ad partem ſeptentrionalem ſepeliri curavit; quam Guil. Eſtius deſignat, dum ſic differit; † "Vix dehi-"que datum eſt precibus religioſæ cujuſdam, "ac nobiliſſimæ virginis, ut miſerabile corpus "terræ mandaretur. Itaque raptim plebejo lo-"culo incluſum, & per veſpillones alto cum ſi-"lentio ad Eccleſiam S. Petri deportatum, in "*ejus veſtibulo* tumultuariè, nullâ adhibitâ fu-"neris curâ, ſepelitur". Sunt qui D. *Petri Choro* ad *Joannam Doeziam* illatum velint. Effigiem ejus depictam ex *Mieriſſiis* tenet *Pet. van der Meerſchen*., Leidæ Librarius.

Temporibus *Mabeliæ a Wulven* inter Annum 1270. & 1264. nec ædes ſacras habebant, Moniales, neque turrim, ſed nolam tantùm, quâ ad preces aliaſque exercitationes vocabantur; pendebat ea ex quercu: ædificata dein Eccleſia, Chorus, Sacellum, Organum, &c.

Capella ad Michaëlis dicata. Anno 1350. in clauſtrali Eccleſia ædificata Capella ad honorem S. Michaëlis, per *Albertum Teminck* Sacerdotem, ex teſtamento ipſius 1349. Hæc enim 1439 nota ſub *Capella S. Michaelis* in Leeuwenhortſana Eccleſia, ut & Sacellanus ei deſerviens.

Præter hunc, duo aliquandò Sacellani, unus Abbatiſſæ, alius Monialium.

Harum Rectores ex MS. Codice hic apponimus.

Presbyteri Abbatiſſæ, & Cœnobii.

Sacellanorum, ac Rectorum Abbat. Catalogus.

D. *Wilhelmus vander Lee.*
D. *Wilhelmus de Keiſer.*
D. *Joannes Veren*, *Aleidis* fil. 1301
D. *Nicolaus Veren*, *Aleidis* fil.
D. *Radbodus*, Confeſſarius Abbatiſſæ.
D. *Joannes van Aarnhem*, Presbyter. 1358
D. *Jacobus van Crumendam*, Presbyter.
D. *Joannes Hugenii*, Presb.
D. *Matthias Theodori*, Presb. & Sacellanus Abbatiſſæ. 1413
D. *Paulus Gerardi*, Presb.
D. *Joannes Golliferoon*, Presb. 1429
D. *Petrus Saermond*, Sacellanus.
D. *Henricus Richardi*, Presb. 1439
D. *Jacobus Simonis*, Presb. 1451
D. *Nicolaus Wilhelmi*, Sacellanus Abbatiæ. 1451
D. *Morinus Wilhelmi*, Presb. 1459
D. *Joannes*. . . Sacellanus Abbatiſſæ. 1475
D. *Theodorus Delfenſis*, Presb. 1475. 1489 Sacellanus Conventûs.
D. *Johanni Florentii*, Sacellanus Abbatiſſæ. 1489. 1505
D. *Theodorus Spangert*, Sacellanus Abbatiſſæ. 1505. obiit 1549
D. *Wilhelmus Kalkarienſis*, Confeſſarius Abbatiæ. 1518
D. *Petrus Hoek*, Sacellanus Abbatiſſæ. 1541. 1556
D. *Petrus de Roo.* 1536. 1541
D. *Arnoldus van Harwen.* 1549
D. *Joannes Wilhelmi.* 1549
D. *Petrus van Creveld*, Confeſſarius. 1566
D. *Nicolaus Wilhelmi van Spaarwoa*, Sacellanus Abbatiſſæ. 1554. 1555
D. *Adrianus Wilhelmi vander Wiel*, Sacellanus Conventûs. ibid.
D. *Petrus Jacobi vander Gow*, Sacellanus Conventûs. 1568

Abbatiæ proventus. Bona & jura Abbatiæ, inferiora licet Abbatiæ Rynsburganæ, ingentia tamen erant.

Habemus Codicem accepti & expenſi Abbatiæ hujus per *Adrianum Mourinſe*, delegatum prænobilis viri *Jacobi*, Domini in *Wyngaerden*, &c. Abbatiæ Quæſtoris, ex quo diſcimus, quod recepta A. 1583. venerint ad octo mille, centum ac tres libras, & novem ſolidos argenteos. Ingentes ex his Eleëmoſynæ annuè diſtributæ per Abbatiſſam; ſportularum panis, calceorum, aliarumque piarum expenſarum. Inter cæteras nota erat ea, cui nomen, *Vrouw, geeſje wen*; à ſupplicatione quam juventus egena, ex vicinis pagis, Noortwyco, Noortwykerhouto, & Voorhouto, ſacco lineo induta, in profeſto trium Regum ad Cœnobii ædes inſtituebat. *munificentia.*

Cæterùm & illud magni nominis Cœnobium Hiſpano bello concidit, devaſtatum, & in pomœria hortoſque verſum fuit; bonis & cenſu ab Holl. Ordinibus occupatis. *& excidium.*

L I S S A,

Liſſæ Parochia, Div. Tut. Pagus inter *Saſſenhem* & *Hillegom* ſub Holl. Comit. Parochialis, qui Patronam dudùm colit *S. Agatham*.

Curam Paſtoralem conferebant pridem patriæ Principes, inſtitutionem dabat Archidiaconus Ultraj. *Collatora.*

Mr. EWALDUS FLORENTII, Paſtor A. 1514. ſeptuagenarius ſenex, eo anno teſtatus fuit ſe Paſtorem ejus loci conſtitutum Caroli Ducis temporibus, per Vicarium ejus D. *Gruythuyſnum*.

Curæ proventus, XL. flor. Rhen. Æditaus a patriæ Principibus quoque conſtitutus. *proventus.*

Dnus *Laurentius*, Vicarius perpetuus ad altare S. Jacobi Majoris Harlemi, ab ævo Paſtor fuit in *Liſſe*.

Priſci. LAURENTIUS, Paſtor 1563. obiit 1589.

DIDERICUS OESTERWYCK, ibid. Paſtor.

Sed ab immutato publico cultu, *Liſſa* cum *Warmonda*, *Voorhouta*, *Saſſenhemio* pagis, ad hæc ferè tempora ab uno eodemque Paſtore, *Saſſenhemii* plerumque ſedem habente, exculti fuêre.

Primus Paſtor,

CORNELIUS JOANNIS, a nativitatis loco, Saſſenhemius, dein Sacellanus Curatus, & Canonicus Harlemenſis, Cujus ſucceſſores,

& hodierni Paſtores. JOANNES ALTIUS, Sac. Theol. Bacc. form. Paſtor in Warmond, &c. obiit ex peſte 2. Nov. Ann. 1635.

ENGELBERTUS VOCKELIUS, Weſtphalus, Paſtor in Warmond, &c. ibi defungitur 29. Aprilis Ann. 1659.

ADRIANUS HOECKGEEST, Hagæ-Comitanus, Theologus Lov. Paſtor in Warmond, &c. ſenex ibi vitâ deceſſit 23. Jan. 1667.

TOBIAS NOMIUS, Harlemenſis, Theologus Lovanienſis, Hoeckgeeſtio diu vicarius, ædes, & præcipuè Oratorium ſplendidius ibi extruxit. Obiit Paſtor ibid. 20. April. 1715. cui ſucceſſit

N. VELTHOEN, Zutphanienſis, Theol. Lov.

Liſſa

* Nomen aulæ Sextinæ fluxiſſe ex ſenis ædibus ex quibus ea conflata, vel ex VI. Monialibus illuc profugis, opinio eſt.

† G. Eſtius Hiſt. Mart. Gorc. lib. cap. 15.

* *Liſſa* autem à cæteris pagis ſub obitum Adriani Hoeckgeeſtii abſtracta, proprios nacta eſt Paſtores,

Hodierni Paſtores.

JOANNEM VANDE WERVEN, Patricium Harlemenſem, Theologum Lov. qui obiit Paſtor in Liſſe 13. Julii Ann. 1697. in flore ætatis. Poſt hunc,

LAMBERTUM SCHAEP, Amſtelodamenſem, Canonicum Harl. defunctum Paſtorem in Liſſe, poſt extructas illic Paſtorales ædes pereleganes 10. April. Ano. 1709. Et demùm,

ARNOLDUM DE LEEUW, Buſcenducenſem, Theol. Lov. a quo ſacræ ædes elegantiùs exſtructæ.

Arx Meerenburgum.

Sub pago iſto præter ædes ingentes & amœniſſimas, arx eſt *Meerenburgum*, Alckemadæ Domini hæreditas, magnificentiùs ab aliquot luſtris exſtructa.

Hæcque loca, ex Rhenolandiæ ferè tractu, Diœceſi & Archipresbyteratui Harlemenſi ſubdita ſunt, præter *Calſlagam* & *Cudelſtertam* jam relatas.

HILLEGOM,

Hillegomi priſcum nomen, Parœcia, Divus Tut. Collatores.

Ex antiquis membranis, *Hillinem*, vicinus Kennemariæ ſub Rhenol. Decanatu pagus, cui Paroch. Eccleſia, ad collationem Romani Pont. atque Abbatis Egmondani, D. Martino, Turonum Epiſcopo, conſecrata.

Sic *Gulielmus a Goes*, Abbas Egmond. ad Parochiam Hillegomenſem, vacantem per mortem *D. Godefridi Arnoldi*, ultimi poſſeſſoris Anno 1557. præſentavit *D. Joannem Joannis van Campen*.

Priſci,

Idem Abbas A. 1558. ad eandem Eccleſiam, vacantem per mortem, ſeu liberam reſignationem dicti Dni *Joannis Joannis van Campen*, præſentavit Mrum *Laurentium Wilhelmi*. Utriuſque præſentationis Tabulas habemus in Cod. Egm. MS.

Paſtor in eadem Eccleſia, ex *Ichnographia* Templi D. Bavonis Harlemi,

Mr. SIMON, Vicarius ad altare *S. Crucis* Harl.

Ao. 1460. D. JACOBUS MATTHIÆ, Paſtor in *Hillegom*.

1500. JOANNES DE POELGEEST, Paſtor ibidem, obiit ſenex. Dein,

1504. FRANCISCUS GERARDI DE JONGE, obiit 1519.

1559. SIMON PETRI, obiit 1573.

& moderni Paſtores.

Catholicis hujus, & vicinorum pagorum, vicorumque, a defectione reliquis, primùm ſubvênit Viciniæ S. *illic* incola,

GERLACUS AB ANGELIS, Sac. Theol. Bacc. form. qui Paſtor in *Hillegom*, &c. obiit Harlemi, 70. annum ætatis ſupergreſſus, diriſſimè calculo afflictus 16. Jul. 1683.

Poſt illum,

JOANNES VAN THILT, Embricenſis, qui quondam Paſtor in *Hillegom*, *Vogelſang*, &c. obiit Embricæ 5. Maji Ann. 1698.

Hujus ſucceſſor,

PETRUS TROMP, Edamenſis, Theologus Lov. anteà Paſtor Brielenſis.

Bennebroucum et S. Benedicti olim Moniales.

Bennebroucum, vicus, in via Harlemum verſus ad dexteram, ubi primùm, ex Jacobo La Torrio in *Rel. Rom. Prioratus* Moniales Ordinis S. *Benedicti*, illuc Egmondâ, ubi antè ejuſdem Inſtituti Monachos, inſtitutæ fuerant, ſub Ann. 910. tranſlatæ. *Prioratus* hic, juxtà La Torrium ſic everſus eſt, ut ejus quaſi deperdita ſit memoria.

Heemſtedæ vici, gens priſca cognominis.

Heemſtede, vicus inter colles arenarios, & lacum Harl. ſitus, ab *Heemſtediorum* familia antiquiſſima nomen ſortitus: *Sanderi* enim, *Borræi* & *Nicolai* ab HEEMSTEDE fratrum mentio eſt in Tabulis Ann. 1334. quas ſe vidiſſe teſtatur Boxhornius. *Gerardus ab Heemſtede*, ejuſdem ſtirpis floruit A. 1355. Vici hujus, ut jam ſeculo IX. noti, meminit Joannes a Leidis VII. *Hiſt.* c. 3. & 5. Belli tempeſtatibus non ſemel expoſitus, devaſtatur prorſus A. 1404. ut idem a Leidis refert 31. *Hiſt.* ult.

Antiquitas.

Arx vetuſta, ac conſpicua.

Arx ibi vetuſta, *'t Hoge-huis* vulgò appellata, per Bavarum Com. A. 1392. per Aſcitaricos 1404. iterùmque 1425. diruta, elegantiùs dein reſtituta, duabus orbicularis formæ turribus ornata, ab *Adriano Pauwio*, Equite, nuper inhabitata.

Vico huic antè Annum 1347. non erat Parœcia.

Capella tantùm erat ſubdita Eccleſiæ Harlemenſi.

Capella pridem, in Parœciam erecta.

Capellam in Parœciam mutavit jam dicto anno Wilhelmus Dux, & Comes Holl. V. per ſequentes Tabulas;

Divæ Virgini Aſſumptæ ſacra, diruta, ſpoliata, & reſtituta.

WILLEM, &c. Hertoge in Beyeren, ende Grave, &c. maken cont allen luden, dat wi om bede onſer goeder luden van Heemſtede, ende om Gods-dienſt te meeren, gegeven hebben, ende geven gcheugeniſſe ende conſent, dat die nywe Capelle, die geſticht is in Gods eere, ende in gedenckeniſſe Grave Willems ziele, die ten Vrieſen bleeff, ons liefs Oems, ende onſer Voervaders Graven van Hollant, ſi een Prochikerke, ende geſceyden van der Prochikerke van Haerlem, alſo verre alſt gerechte van Heemſtede gaet, daer in te hantieren doopſel, ende doode-gravinge, ende anders dat een Prochikercke toebehoort. Waeromme wi bidden onſen Eerſamigen Vader in Gode, Heren Jan van Arckel, Biſſcop t'Utrecht, ende den genen die 't, toebeboort, dat ſy s'confirmeren, ende delen die luden, die wonen in't gerechte van Heemſtede, ende in 't gerechte van Haerlem, alſo verre alſt gaet, ende ſceydent van der Prochie van Haerlem mit allen ſynen toebehoren, ende daer toe willen geven haren conſente, in manieren, wanneer die perſone, diere nu in is, of die inder tyt weſen ſal, ſyn conſent toe geve. In oerconde, &c. Gegheven io Middelburch, des Manendach na Palm-Sonnendach, in 't jaer ons Heeren 1347.

Divæ Virgini Aſſumptæ erat dicata.

Anno 1523. menſe Junio, juxta quod Tabulatis Fani hujus inſcriptum, vetus Heemſtedana Eccleſia diruta fuit.

1622. 12. Junii primus lapis hodierni Fani per *Nic. Pauwium*, Equitem, Ooſtervicanum Toparcham, &c. jactus eſt.

1624. 14. & 15. Jun. trabes in Fanum novum illatæ, idemque ſubinde coopertum fuit.

1624. in æſtate Evangelium ibi a Miniſtris Calvin. dogm. annunciatum.

Heemſtedana, & *Hillegomenſis* Eccleſia Ao 1572. 24. Jun. juxta Ampzingium, per milites quaſſata & ſpoliata.

Vicaria,

Vicaria pridem in *Heemſtedana* Eccleſia cum onere trium Miſſarum per hebdomadam, valoris XXV. flor. Rhen Vicarius Ao. 1514. *Wilhelmus Petri*, *Ballingi* filius.

Vicarius,

Ciſtercienſium Monachorum Prioratus,

Sub *Heemſtede* Prioratus pridem viguit Monachorum Ciſtercienſium, *Porta Cæli*, vernaculè *'s Hemels Poort* dictus, fundatus ad S. Bernardi honorem A. 1455. Ex *Warmondano* Ciſtercienſium Cœnobio progenitus, immediatè ſubjectus Cœnobio *S. Salvatoris* Antverpiæ, ex *Sanderi Brabantia*, ſub Abbatia dicti *S. Salvat.*

* *Velsboenio*, prænomen eſt *Reinerus*.

Henricus Thaborita apud Ant. Matthæum *Analect.* T. vi. pag. 115. fundatum aſſerit A°. 1416. dum ſic inquit: *Eodem anno in die Antonii Ciſtercienſes in Heemſtede propè Haerlem ſuſceperunt Monaſterium eorum per fundationem Hugonis de Aſſendelft*, & Magiſtri *Joannis Nicolai.*

Annus & locus fundationis: Jacobus La Torrius *Heemſtediæ Prioratum Monialium* Ciſterc. Ordinis fuiſſe ait. Uterque malè, ex ipſis fundationis Tabulis quas hic habes; ex quibus etiam patet, quod fundatores fuerint Mr. *Hugo Aſſendelphius*, & Mr. *Joannes Nicolai*, Vicarius, ambo Presbyteri; quodque locus dictus fuerit * *Willeghenhoern.* Auſpicor a Mr. *Joannis Nic.* Tabulis:

Conditores Mr. Joannes Nic. Ic *Jan Claeſz.* Prieſter, Vicarius in die Prochikere van Harlem, doe cond allen luden, dat ic totter eeren Goeds ende zynre gebenedide Moeder, ende des heyligen Vaders ſinte *Bernaerds*, deſe nageſcreven goeden geſchyt, geſet ende geordineert hebbe, tot hulpe ende troeſt mynre ziele, minen ouderen zyelen ende allen den ghenen daer ic die aelmiſſen genoten mach hebben in handen des Prioers van Warmond ende zyn gemene Convent te hulpe een Cloeſter mede te maken in den ban van Heemſtede, op een hofſtede die geheten is *Willegen Hoern*, welke hofſtede Meeſter *Hugh van Aſſendelft*, daer toe gegeven ende geſchyct heeft, mit anderen goeden die hy daer toe gegeven heeft. Item in den eerſten ſo gheve ic daer toe drie campe lants die een an den anderen leggende in die ley in die ban van Heemſtede an die oeſtzyde van Harlemmer hout daer die landen of zyn, ende zyn groot negen morgen luttel meer of min, ende ghelden op deſe tyt 28. Wilhems ſeilde tsjaers. Item noch ſo geve ic hier toe 14. morgen lants luttel meer of min, leggende in den ſelven ban van Heemſtede an die weſtzyde vanden hout, recht yegens die landen voirſz. over, mit enen laen geheten *Willems laen*, ende zyn geheten die *Coren-laen* buten an Harlemmer hout, ende ghelden op deſe tyt 41. Wilhelmus ſeilde jaers daer lenden of zyn. Item noch 6. hont gheeſts lants leggende in den ban voerſz. an die wech die gaet an *Willeghenhoern* voerſz. ende gelden op deſe tyt vyf Beyers gulden. Item noch een morgen lants leggende in den ban van Heemſtede voirſz. int *Sparen-lant*, ende ghelt op deſe tyt 15. Wilhelmus ſeilde. Ende van alle deſe landen voirſz. daer ſal ic *Jan Claeſz.* Prieſter voern. voerwaerde ende quytſcellyne of doen als dat behoren ſal, alſo verde als zy daer op die hofſtede voerſz. een Cloeſter op maken als voerſz. ſtaet; maer waer dat zake dat dat Cloeſter nyet gemaect en wort of begonnen binnen twee jaren na datum des briefs, ſo houde ic deſe ghiſte ende qwytſcellinge van gheenre waerde te weſen, alle dync ſonder argh ende lyſte. In kenniſſe der waerheyt ſo heb ic deſe cedel gheſtelt mit myns ſelfs hant, ende myn ſegel hier op gedruct, int jaer ons Heeren 1455. des manendaechs na beloken Paeſchen.

Sequuntur Mr. *Hugonis Aſſendelphii* Tabulæ:

& Mr. Hugo Aſſendelphius, Presbyteri. Ic *Hughe van Aſſendelft*, Prieſter: Doe cond allen luden, dat ic totter eeren Goeds, zynre ghebenedide Moeder, ende des heylighen Vaders ſinte *Barnaert*, deſe na gheſcreven gueden gheſchyt, gheſet ende gheordenert hebbe tot hulpe ende troeſt mynre zyele ende mynre ouderen ende vryenden zyelen, in handen des Prioers van *Warmond* ende zyn ghemene Convents ter hulpe, een Cloeſter van ſinte *Baernaerts* Oerde mede te maken: In den eerſten een huus metter hoefſtede, metten boemghert, met ſchuer, barch, huus, ende een barch van wive roeden, ende met allen potinghe ende plantinghe die nu ter tyt op die hoefſtede voirſz. ſtaen, welke hoefſtede gheleghen is in den ban Hemſtede, ende is gheheten *Willeghen Hoern*, tot welke huus ende hoefſtede toebehoert: eerſt derdalf campe weydelands, die te ſamen groet zyn bet dan ſes morghen, ende noch omtrynt dertyen achtelen ſaetlands, welke weydeland ende ſaetland al totter voirſz. hoefſtede behoert, ende is verhuert voir ſeven ende dertich gouden Willems ſeilden jaers. Ende van deſe ſace voirſz. ſoe ſal ic *Hughe* voirſz. Prieſter, voerwaerde ende quytſcheldinghe of doen als dat behoiren ſal, alſo verde als zy daer op die hoefſtede voirſz. een Cloeſter op maken, als voirſz. ſtaet; maer waer dat zake dat dat Cloeſter nyet ghemaeckt een worde off begonnen bynnen twe jaer na datum des briefs, ſoe houde ic deſe ghifte ende qwytſceldinghe van ghenre waerde te weſen, alle dyne zonder argh ende lyſte. In kenneſſe der waerheyt ſo heb ic deſe cedel gheſcreven mit myn ſelfs hant, ende myn zeghel hier op ghedruct, int jaer ons Heren 1457. op den derden dach in Aprille.

* De tumulo delitioſo, qui *Weligenberg* vocatur, vide *Hadr. Iun. Bat.* c. 111.

Fundationem ratam habuit Philippus Burgundus per ſequens Anni 1456. Diploma:

Phillips, bi der gracien Goods, Hartoch van Burgongen, van Lotringhe, van Brabant ende van Limborch, Grave van Vlaenderen, van Arthoys, van Burgongen, Palatyn van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende van Namen, Marcgrave des heyligen Rycks, Here van Vryeſlant, van Salins ende van Mechelen. Tot een ewige memorie deſer zaken: Onſe ſcarpe aenſien ende ſtarke ghemoe myt ſtadighen vlite ſetten wy dair tue, dat wy altyt ſorchvoldich zyn die Goddienſticheyt der ghelovigen menſchen ende ſalicheyt der zyelen ſtarken, ende meer bedencken wy den gheeſteliken ſtaet der heyligher Kercken mitten perſonen in Goedsdienſt te verzien ende te vermeren die alremeeſte in vueriger ynnicheyt ende onghebrekeliker mynnen vliteliс volharden, op dat die acker of dat lant der ſelver gheeſtelicheyt overmits onſen vlitichſte aernſt, ghelyc der overclaere margenſterre alte claer voir den ogen Goods mach ſchinen ende Gode behaghelicke ende menichvoldich vrucht aendregen, op dat oec die wyngaerde des Heren alre Heren in ſinen bouh ende vrucht meer vruchtbaerre ghemaect, gheen doorn of dyſtel der bitterheyt, mer alte ſuete druven den Alrehoechſten Schepper voort mach bringen. Want ons dan voir is gheeomen van onſen liven onderzaten Prieſteren, Meeſter *Hughe van Aſſendelf*, ende Meyſter *Jan Claeſz.* wonende in onſe ſtede van Hairlem, ghelegen in onſer Graeſſcap van Hollant, dat ſi in Godliker ende ynnigher begheerten beruert zyn een Clooſter der gheeſteliker Oirden van Cyſtercien of *ſinte Bernaerts Oirde*, tot love ende eren ons Heren *Jeſu Chriſti* ende zynre moeder ende joncfrouwen *Marien*, ende des voirſz. heylighen confeſſoors *ſinte Bernaert*, in den Dorp van *Heemſteden* by onſer voirn. ſtede van Hairlem, op ter ſtraten of ſtede gheheten *Willigenhorn*, anders die *Hemel poorte*, ſtichten, begaven ende doen tymmeren willen, ende dair tue van horen eyghen lande, renten ende erven die hem van Gode verleent zyn, tot vermeringe Goedsdienſt ende der Gheeſtelicheyt, ende tot hoiren zyelen zalicheyt wtſetten ende gheven willen, biddende oetmoedelic ende ynnichlic, begherende dat

Confirmatio per Philippum Burgundum.

dat wy onſen oirlove ende conſent daer toe ghewaerdigen te gheven, ende dat die Gheeſtelike perſonen die daer op ter voirſz. ſtede ſullen worden inghenomen, die voirſz. renten, landen ende erven ewelye ſellen moghen houden ende beſitten: So maken wy kundich allen teghenwoordigen ende toecomender luden, dat wy deſer voirſz. Prieſteren heylich opſet, ynnighe begheerte ende oetmoedighe bede pryſen ende ſtidighen myt gunſteliker aendacht gheneycht tot hem ende tot horen ghebeden, overmits langhe voirberaden onſer ghemynder ende ghetrouwer Stedehouders ende Rade van Hollant, ende oec onſer Raetsmannen die by ons zyn, dat ſi op deſer ſtraten ende ſtede voirſz. aiſulken gheeſteliken Cloeſter der voirn. Oerde ſunderen, begaven ende doen tymmeren mogen, ende dat ſi van horen eyghenen lande, renten ende erven die buten onſen leen gheleghen zyn tot deſen werck gheven ende wtſetten mogen, dair wy hem oerlof ende macht toe ghegont hebben ende gonnen, ende onſe volberd ende believen daer tue hebben ghegeven ende gheven. Oec alle die lande, renten ende erven die deſe voirſz. Prieſteren tot ſunderinge ende begaainghe des voirſz. Cloeſters ghegeven hebben of gheven willen die buten onſen leen als voirſz. is ghelegen zyn, die hebben wy voir ons myt onſen ſekeren weten, myt onſen volcomender macht ende ſonderlinger ghenaden amortiziert ende mit deſen brieve amortezyeren voir ons ende onſe nacomende Hollantſche Graven ende Gravinnen tot nooturſt der voirſz. gheeſteliker perſonen die in der ghetiden als dat ghewoenlic is nacht ende dach ewelye Gode dienen. Daer tue gheven wy ende bekennen den voirn. Gheeſteliken perſonen in dier tyt in den voirſz. Cloeſter wonen, dat ſi die voirſz landen, renten ende erven buten onſen leen ghelegen holden mogen ende ewelye myt vreden ende ruſte beſitten, als guede die Gode ende der heyliger Kercken ghedoot, gheheylicht ende ghegeven zyn, alſo dat ſi van ons of van yement onſer nacomelingen nyet en ſullen noch en moghen gedwongen warden die voirſz. guede een deel of gheheel te vercopen of te ſcheyden, of in eniger wys wt hore macht te ſetten. Ende oec alzo dat ſi ons of onſen nacomenden Hollantſche Graven van deſer amortiſeringhen ende van anderen voirſz. onſen gracien in gheenre wys enigen financien ſculdich zyn te gheven, want alſo dat wyn financien hebben wi myt milder genaden ghegheven, verlaten ende quytgheſcholden, gheven, verlaten ende quytſcholden van gonſten deſer fundacien, op dat wy der Miſſen, ghebeden ende ander guede wercken die daer ghedaen ſullen worden deelachtich mogen weſen. Oec te verſien dat deſe voirſz. lande, renten ende erven, die deſen voirſz. Prieſteren tot deſer fundacien wtgheſet ende ghegeven hebben, in alre vryheit ende eyghendom ewelic ſellen weſen ende bliven. Ende dat deſe voirſz. Prieſteren bynnen een jaer na datum des brieves deſen voirſz. landen, renten ende erven mit ſcriften ſellen ſculdich weſen te verclaren of openbaren in ons Raets camers onſen Lants van Hollant gheheten des Gravenhage. Hyer bi ghebieden wi ende bevelen den voirn. onſen Stedehouwer, allen ons Raetsmannen van onſer cameren, ende allen anderen onſen Ambochts luden in Hollant of waer ſi zyn gheſeten, tegenwoordich ende toecomende, ende een yeghelic van hem allen dien dit toebehoort of angaet, dat ſi deſen voirſz. Prieſteren ende Gheeſteliken perſonen die in deſe voirſz. ſtede gheordiniert ende gheſet werden, ende allen anderen dien dat ſal angaen in toecomende tiden deſer teghenwoordigher onſer ghenaden verleninge, oirlof ende believen, amortizeringe, gaven ende quitancien ten ewigen dagen vredelic doen ghebruiken ende dair van verbliden, ende teghen inholt deſes brieves in gheenre wys nyet verſtoren noch vermoyen, noch van yement in eniger wys laten verſtoren of vermoyen ſonder enich wederſtaen enigher ordinancien, gheſetten, geboden of beſchermeniſſen die hyer teghen ghemaket mogen zyn of ghemaket moghen werden. Op dat dan dit ewelic vaſt ende ſtadich ſel bliven ſo hebben wy deſen onſen brief met onſer zeghelen teyken doen veſtigen, behouden altoes onſe rechten in anderen ende anderen rechten in allen dingen. Gegeven in onſer ſtede van Dordrecht op ten tienden dach October in den jaer ons Heeren 1456.

PHILLIPS, by der gracien Goids, Hertoge van Bourgongen, van Lotharingen, van Brabant, ende van Limburch, Grave van Vlaenderen, van Arthois, van Bourgongen, Palatin van Henegouwen, van Hollant, van Zelant, ende van Namen, Marcgrave des heyligen Ryex, Heer van Vrieſlant, van Salyns ende van Mechelen, onſen eerſten Duerwairder of gezwoeren Bode hier op verſocht, ſaluyt: Laten u weten, dat die eerbaere, geeſtelicke perſonen, alſe Meeſter *Hage van Aſſendelf* ende Meeſter *Jan Claeſz.* Prieſteren, wellicken ons te kennen hebben doen geven, dat zy zeer beroert tot devotien, in wille ende meyninge waeren een Clooſter van ſinte *Bernaerts* Oirde te ſtichten tot *Heemſteden*, op eene plaeſt, genoemt *Willigen Horn*, ende dair toe te geven van hoeren goede zeker lande, renten ende erve, indien wy dat conſentieren ende bekenen wilden, 't welck wy tot hoir ernſtigen verſoeck, geoirloefft, geconſentiert ende beheit hebben, mit onſen openen brieven, beſegelt mit onſen zegele, voir ons ende voir onſen nacomelingen, Graven te Hollant, met conditien, dat de voirſz. Prieſteren bynnen een jair na datum ons briefs, de voirſz. landen, renten ende erven, mit ſcriften ſellen ſculdich weſen te verclaeren of openbaeren in ons Raeds-camer ons lants van Hollant geheten des Gravenhage. Ende want den wtgane vanden jare zeer nakende is, ende wy niet geerne en hadden dat de voirſz. devotien by ons veraſtert ſouden mogen werden, hierom zo ombieden wy u, ende bevelen dat gy terſtont treckt ande voirſz. twe Prieſteren ende an elken van hun beteykent ende beveelt, dat zy op overmorgen naeſtcomende, te weten, den 8. dach van Octobri comen by onſen Rade voirn. om te verclaeren of openbaeren in geſcriſte de voirſz. landen, renten ende erven, indien zy dat niet gedaen en hebben, ende dat alſo by u gedaen weſende, certificiert deſelve van onſen Rade 't geene dat u dair op wedervaert, ſonder des te laten in eeniger wis, want wy dat alſo gedaen willen hebben. In oirconde deſen brieve ende onſe ſignet hier op gedruckt. Gegeven op ten 6. dach in Octobri int jaer ons Heren 1457.

Philippi Burgund. Alkmaer.

By mynen Heere den Hertoge, ter relatye vanden Rade van Hollant.

Davidis Burg. Traj. Epiſc. conſenſus.

David Burgundus, Ultraj. Epiſcopus, eidem conſenſit per Tabulas hujus tenoris:

DAVID de Burgundia, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ad perpetuam rei memoriam gratum & acceptabile Deo impendere nos arbitramur obſequium cum ſacram religionum plantationem formemus, ipſamque & militante in ea officii Paſtoralis ex injuncta nobis ſollicitudine, concurrente devota donatione fidelium contra inſultus malignantium ſolidam. Epropter noſcant *poſteri & præſentes*, quod cum dilecti nobis in Chriſto *Magiſtri Hugo de Aſſendelſt & Johannis Nicolai* Presbyteri noſtræ Diœceſis, zelo devotionis & caritate accenſi ad honorem Dei & augmentum cultus ipſius, nec non glorioſæ Virginis Mariæ ac Sanctorum Chriſti Confeſſorum *Benedicti & Bernardi*, ſimulque ac omnium Sanctorum ob ſpem retributionis ac ſalutem animarum parentum ſuorum, atque pro animabus omnium & ſingulorum de quibus ejuſdem bona pervenerunt, & pro quibus orare tenentur; meliori modo, via, jure cauſa & forma, quibus melius ipſi potuerunt ac debuerunt, donatione pura & ſimplici ac titulo irrevocabili ſub Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto, menſis Aprilis die tertia dederunt, donaverunt, ceſſerunt atque in puram eleemoſynam, & alias ex cauſis ſuperius expreſſis aſſignaverunt, in uſum fabricæ ad opus atque pro dote futuri Monaſterii Ordinis Ciſtercienſium infra diſtrictum in de Heemſtede, de cetero vero *Porta-Cœli* nuncupando, conſtruendi ac Prioris & ſingulorum Fratrum Monachorum in eodem Monaſterio de gratia Altiſſimi alendorum, bona, res, terras, prædia, fructus, redditus & proventus infra ſcriptos ab omni exactione ſeu aggravatione publica vel privata liberos & abſolutos in modum ſubſequentem in vulgari almannia ſpecificatos, prout de hoc litteris & ſigillis noſtris pleni certificati ſumus. Imprimis contulit perpetuò *Magiſter* Hugo de Aſſendelſt, *een Huis metter Hofſtede, mettenboomgaert, metterſchure, baebuis en een berch van vijf roeden, ende met alle potinge en plantinge die nu ter tijd op de voorſchreve Hofſtede ſtaen, welke Hofſtede gelegen is in den ban van* Heemſtede, *en is buten* Willigerhorn, *tot welken Huyſen en Hofſtede toebehoren eerſt derd'alf camp weylandts, die te ſamen moeten ſijn by dat ſeſt'alf morgen, en nu ontrent dertien acht'alf ſaetlandts, welk wylandt en ſaetlandt al totter voorſchreve Hofſtede behoordt, ende is verhuert voor ſevenendertich gonden Wilhelmi Schilden des jaers.* Item Magiſter Joannis contulit ad hoc *drie campen landts, die een en andere leggende in die Ley, in den ban van Heemſtede, aen die ooſtſyde vant Haerlemmerhout, en ſijn groot negen morgen luttel meer of min, ende gheven op deſen tyt acht en twintich Wilhelmus Schilden des jaers.* Item adhuc contulit *vyftiend'alf morgen landts luttel meer of min, leggende in den ſelven ban van Heemſtede aen die weſtſyde van den Hout, recht tegens die lande voorſchreve over mit eenen laene geheten* Willems-laen, *en ſijn geheten de* Coerveen *buten Haerlemerhout, ende gelden op deſe tyt veertien Wilh. Schilden des jaers.* Item *noch ſeſt'alf bont Geeſtlandts gelegen in den ban voorſchreve aen den weg die gaet na* Willigerhorn, *ende gelden op deſe tyt vijf Beyerſe guldens.* Item *noch een morgen landts leggende in den ban van Heemſtede voorſchreve int* Sparenlandt, *en gelt op deſe tyt anderhalve Wilh. Schild.*

Reverendiſſimus Dominus pro parte dicti Ordinis, & præſertim per Venerabiles Dominos Priorem & Conventum Monaſterii in Warmunda ejuſdem Ordinis, quorum ex Fratribus ſive Monachis in dicto loco mittendis hujuſmodi nova Monaſterii plantatio habebit inchoari, caritative in Domino interpellat, ut hujuſmodi piæ devotioni ſive affectioni dignaremur patrocinium impertiri, donationemque hujuſmodi gratioſe annuere, & auctoritate noſtra ordinaria approbando ratificare, ipſorumque donatorum hujuſmodi tam pium & laudabile devotionis & caritatis propoſitum ad effectum optatum & rite perducere conaremur; nos igitur habita ſuper præmiſſis & infra ſcriptis deliberatione matura ad honorem Omnipotentis Dei, beatiſſimæque Virginis Mariæ matris ejus glorioſæ, Sanctorum *Benedicti & Bernardi* Confeſſorum ac beati *Martini* Confeſſoris, Patroni noſtri glorioſi interpellatione, devotione & affectione ſupradictis duximus favorabiliter annuendum & annuimus per præſentes. Propter quod locum, ædificia, redditus omniaque & ſingula prout ſupra ſcripta ſunt, & per dictos donatores donata noſcuntur, virtute & nomine Ordinis & Fratrum Ciſtercienſium exnunc recipimus & admittimus, nec non eadem bona, locum & redditus prædictos Ciſtercienſi Ordini & Fratribus, ut Prior & Fratres futuri Monaſterii noſtram, anteceſſorum & ſucceſſorum noſtrorum Epiſcoporum Trajectenſium & Eccleſiæ noſtræ, & ſtatus ipſius in ſuis orationibus a modo teneantur habere memoriam, illeque retribuat qui ſuis largitoribus centuplum & vitam æternam eſt pollicitus accepturos, perpetua & pura largitione donavimus, ipſumque locum & ædificia in ipſo conſtituta, & impoſterum conſtruenda, in Monaſterium, Prioris & Fratrum Ordinis Ciſtercienſium erigimus & creamus; volumuſque ipſum Monaſterium de cetero Monaſterium *Porta-Cœli* nuncupari ſeu intitulari, dictoſque redditus annuos ac bona, prædia, agros, prata, paſcua, nemora, paludes, ſtagna, piſcaria & penſiones, bona & fructus alios immobiles, mobiles & ſe moventes, quæ, quas & qualia ipſi Priori & Conventui futura largitione fidelium, & quibuſcumque aliis juſtis modis evenerint ſub forma præſcripta eidem Monaſterio, Priori & Fratribus *Porta-Cœli* in Heemſtede perpetuo incorporavimus, ac de cætero fore & cenſeri deberi Eccleſiaſtica & ſub Eccleſiaſtica libertate tuenda decrevimus per præſentes, Baſilicamque & altaria ac cœmeterium conſecrare & officinas benedicere, in eodem loco adjuvante nos Domino cum oportunum fuerit intendimus, & ad id faciundum noſtro pro tempore in Pontificalibus Vicario generali licentiam concedimus ſpecialem, pariterque & auctoritatem, & ex nunc prout ex tunc ſepulturam liberam pro Sororibus & familiaribus ejuſdem Monaſterii, nec non his qui devotionis ac religionis cauſa ſuam ibidem elegerunt ſepulturam ſalva Canonica portione Eccleſiis ad quas ſepeliendi hujuſmodi pertinebunt, concedimus, ut etiam abhinc & deinceps Prior & Conventus prædicti campanas & campanilia habere, divinaque Miſſarum & aliarum ſolemnia peragere & cantare, vitam Monaſticam ſecundum Regulam S. *Benedicti*, necnon obſervantias & ſtatuta ejuſdem Ordinis ducere, aliaque omnia & ſingula habere, facere exercere, prout ad Monaſterii ſuperioris Fratres & Conventus Ordinis Ciſtercienſium, de quo jure & privilegio vel conſuetudine pertinere conſueverunt & dignoſcitur. Utque Prior & Conventus Monaſterii in Warmonda, per temporum intervalla ad Domum

executionem.

Porta-

Porta-Cœli in Heemſtede ſuos Fratres deſtinare, illoſque cum eorum Priore ſecundum eorum ſubſtantiam convenerit novitios ad profeſſionem recipere. Prior quoque dicti Monaſterii in Warmonda dictum locum de Heemſtede omneſque & ſingulas pertinentias ejuſdem auctoritate Ordinis ſibi ingredi, Prioremque & Fratres ac alia eidem Monaſterio congruentia ſecundum regulas, ſtatuta & obſervationes prædictas in eodem loco viſitare, inibique diſponere & ordinare prout ad eum pertinebit, poterint & valeant, dictique Prior & Fratres in Heemſtede eidem Priori in Warmonda tamquam viſitatori perpetuis temporibus in futurum obtemperare & obedire debeant, concedimus, decernimus, licentiam ac tenore præſentium indulgemus, ſalvis ac retentis nobis & ſucceſſoribus noſtris Epiſcopis Ultrajectenſibus omnibus & ſingulis juribus & juriſdictionibus ordinariis in Monaſterio competentibus, de conſuetudine vel de jure in loco Monaſtico Priore, Conventu & Fratribus in dictis & omnibus pertinentibus ad Monaſterium; niſi in quantum Apoſtolico privilegio a præmiſſis ſe probare valebunt exemptos. Inſuper ut Fratres de Heemſtede hoſpitibus ejus ſacra Eccleſiaſtica miniſtrare poſſint de gratia concedimus largiti. Et ut omnibus privilegiis & immunitatibus Ordini prædicto a Romanis Pontificibus, & quibuſcumque Principibus conceſſis & concedendis gaudeant quomodolibet in futurum. In teſtimonium præmiſſorum & memoriam ſempiternam, hanc paginam noſtro ſigillo ad cauſas præſentes appenſo fecimus communiri. Datum Anno Domini milleſimo quadringinteſimo quinquageſimo ſeptimo, menſis Martii die penultima.

Subſignavit tum

JO. PONCIANUS, Not.

Et quoniam Cœnobium hoc Parochiæ Harlemenſi ſubditum, *Theodoricus de Waſſenaer* ſuum quoque conſenſum addidit per haſce Tabulas:

Cui Harlemenſis Curati, Theodorici Waſſenarii, conſenſus acceſſit,

Nos *Theodoricus de Waſſenaer* Sedis Apoſtolicæ Prothonotarius, Præpoſitus & Archidiaconus Eccleſiæ Sancti Johannis Trajectenſis ac Curatus Eccleſiæ Parochialis oppidi de Haerlem Trajectenſis Diœceſis, ad univerſorum notitiam deducimus ac deduci volumus per præſentes; quatenus nos piis devotioni & affectui venerabilium Priorum, Fratrum & Conventus Monaſterii portus beatæ Mariæ in Warmonda Ordinis Ciſtertienſis Trajectenſis Diœceſis, favorabiliter inclinati, ipſis ut in dicto loco vulgariter nuncupato *Heemſtede* extra muros civitatis præfatæ Harlemenſis & infra curam Eccleſiæ noſtræ Parochialis antedictæ novum Monaſterium Ordinis ejuſdem plantare & fundare, ſeu plantari & fundari, inibique morari laudeſque diurnas & nocturnas Dei humiliter & devote decantare & ſolemniſare, omniaque & ſingula alia quæ ſui Ordinis exiſtunt cæremonialia exercere. Dictumque Monaſterium & ejus cœmeterium cum conſtructum & ædificatum fuerit, & ipſis videbitur expedire, conſecrari facere juxta ſui Ordinis inſtituta atque privilegia poſſint & valeant, tenore præſentium pro nobis ac noſtris ſucceſſoribus dictæ Parochialis Eccleſiæ Curatorum, plenam impertimur licentiam pariter & authoritatem. Salvo tamen & proviſo, quod Fratres in hujuſmodi noviter erigendo Monaſterio inſtituendi, nobis & Succeſſoribus noſtris pro juribus dictæ noſtræ Parochialis Eccleſiæ ſingulis annis perpetuis temporibus Canonicam portionem, medium videlicet florenum Rhen. realiter exſolvere, ac paratos ſe reddere ſi infra annum quemlibet incluſive requiſierimus vel aliquis ex parte noſtri, teneantur & obligentur. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus duximus appendendum. Datum Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto, menſis Decembris ipſo die beati Thomæ Apoſtoli.

TRANSFIXUM.

DAVID de Burgundia, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ad univerſorum notitiam deducimus & deduci volumus per præſentes. Quod nos ad humilem ſupplicationem Priorum & Conventus Monaſterii in Warmonda Ordinis Ciſtertienſis noſtræ Diœceſis, conceſſionem & licentiam omniaque & ſingula alia in litteris venerabilis Domini *Theodorici de Waſſenaer*, Apoſtolicæ Sedis Prothonotarii & Archidiaconi Eccleſiæ noſtræ ſancti Johannis Trajectenſis & Curati Eccleſiæ Parochialis Harlemenſis ejuſdem noſtræ Diœceſis, quibus hæ noſtræ litteræ transfiguntur, narrata & comprehenſa, prout rite & licite facta ſunt ad finem & effectum ut firmiter & inviolabiliter obſerventur ex certa ſcientia, his præſentibus approbamus, ratificamus, rata & firma habemus & haberi volumus, atque noſtra auctoritate ordinaria in Dei nomine confirmamus noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum ſub ſigillo noſtro ad cauſas præſentes appenſo Anno Domini 1457. menſis Martii die penultima.

Eodem Codice MS. ſimilis conſenſus *Nicolai*, ejuſdem Eccleſiæ Commendatarii Ann. 1457. continetur.

uti & Nicolai, ejuſdem Eccleſiæ Harl. Commendatarii.

NICOLAUS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Attrebatenſis & Commendatarius Eccleſiæ Parochialis oppidi Harlemenſis Trajectenſis Diœceſis, Salutem in Domino, notum facimus univerſis, quod religioſi viri Prior & Conventus Monaſterii in *Heemſtede* vulgariter nuncupati, Ciſtertienſis Ordinis, in limitibus dictæ noſtræ Eccleſiæ Harlemenſis ſituati, nobis humiliter expoſuerunt ſupplicando, ut quandocunque aliquis Parochianorum noſtræ Eccleſiæ prædictæ apud dictum Monaſterium Canonicam ſuam elegerit ſepulturam, corpus illius ſive cadaver, ſine ſtatione ſeu introductione in prædicta noſtra Eccleſia prius facta, per eoſdem valeat ſepeliri. Nos igitur dictorum Religioſorum piis petitionibus annuentes, propter pacem & concordiam inter nos ſucceſſoreſque noſtros Curatos Eccleſiæ prædictæ & ipſos perpetuo obſervandas, eiſdem damus & concedimus per præſentes facultatem. Quod ex nunc in antea quandocunque & quotieſcunque aliquis Parochianorum dictæ noſtræ Eccleſiæ apud dictum Monaſterium Canonicam ſuam elegerit ſepulturam, corpus ſive cadaver illius, ſine introductione ſeu Eccleſiæ noſtræ viſitatione prius facta, valeant ſepelire, nobis & ſucceſſoribus

noſtris immediatè omnium oblationum quæ in dicto Monaſterio præſente hujuſmodi funere oblatæ fuerint pro portione Canonica reſervata, omni dolo & fraude excluſis ſine aliqua alia diminutione ſeu deductione; reliquam partem diſpoſitioni dictorum Religioſorum relinquentes. In quorum omnium teſtimonium præmiſſorum ſigillum rotundum dicti noſtri Epiſcopatus præſentibus duximus appendendum. Datum Mechliniæ Anno Domini 1457. menſis Martii, die decima quinta.

Subſcriptum :

Concordat præſens copia cum originali, uti Mr. Hugo d'Aſſendelf, Vice-Curatus antedictæ Eccleſiæ, hoc fateor ſub manu propria.

VIII. Jugera ad decimis addicta. VIII. Jugera a decimis exempta eidem Cœnobio aſſignata, juxta harum tenorem litterarum :

WY *Jacob van Aſſendelf*, Caſtelein van *Adriaen van de Voirde*, Schout van Hemſtede, doen kondt ende kenlie allen luyden, hoe dat die Broederen van ſinte *Bernardus* oirde in *Hemſtede* buyten Haerlem ons zeker brieven getoent ende wy geleſen hebben, by den welcken den Convent voerſz. gegont ende geconſenteert is van *Jan*, Ambocht Heere van Hemſtede, ende geconfirmeert van wylen onſen genad. Heere Hertoch Philips van Burgongen, ſalig. gedachten, dat zy achte marghen gheeſtlandts in Hemſtede ſoude mogen begripen ende betimmeren, bepoten ende beſayen of anders oirbaren ende gebruycken tot hoiren meeſten oirbaer ende profyt, ſonder *Jan van Hemſtede* voern. of eenyge zyner naecomelingen Ambocht heeren van Heemſtede eenige thienden ofte heerlicheyt te hebben ofte eyſſchen, te weten, als vande tienden of vanden profyten die zy daer op hebben mogen, maer van die weylande daer of ſoe ſullen zy mogen bepoten ende begripen, alſoe veel alſt hem belieft, als die brieven voerſz. dat breeder verclaren, begripen ende wtwyſen. Ende want ſi ons te kennen gegeven hebben dat zy ſomigen mergen geeſtlandts mit tymmeringe, bepotinge ende begravinge van graſten ende ſtoten gemenget hebben of venicht mit ſommige ſtucke weylants, beduchtende, anxt ende vrees hebbende dat in toecomende tyden hem luyden of hoiren Convent yemandt beelagen, moyniſſe of ſchade doen ſouden mogen, dat zy verder gebieden ſouden mogen weſen in tienden te houden of te ontfangen, dan hemluyden geconſenteert ende georloſt ware, dat zy ſeer garen belet ende verhuet ſouden zyn, hebben daerom voer ons gebrocht ende gedaen komen *Jan Comanſz. Pieter Dyrxſ. Claes Symonſz.*, gebuyren ende inwoenders tot Hemſtede, waerdich te geloven, die by haeren beſten weeten, by hoiren zielen ende conſcientie getuyget ende geſeyt hebben, dat die Broeders oft voern. Convent nu ter tyd niet meer geeſtlandts binnen haer Cloeſter ende kroften, die zuytweſtwairts an haer Cloeſter leit, begrepen ende hebben, dan hyer nae by naem ende maet geſcreven ſtaet: In den eerſten die cleyne harſt die noertwaerts van haer Kercke leit ende plech groot te weſen drie hondt. Item vier hondt daer haer Kerck ende Convent meeſt op ſtaet, ende pleeh *Jan die Voechts* landt te hieten. Item noch een hond ende pleeh dat *Farrulant* te hieten, ende is zuydweſtwaerts van hair dormter in hair bomgaert. Item oeſtwaerts dat Farrulant voern. noch twee hond landts, ende pleeh te hieten die *Herskroeft*, die myt bomen bepotet waren, eer ende voer die tyt dat zy luyden die achte mergen geeſtlandts lyender vry negen als boven, 't welck die voern. goede vrienden ende gebuyren ſeyden ende affirmeerden hem noch wel indachtich ende kundich te weſen. Item noch een hond ende een vierendeel dat zy geroilt hebben tegen *Pieter Havixz.* kinderen, ende is nu ter tyt dat zuyteynde van haer Cloeſter an die laen. Item noch anderhalf hond dat zy gecoſt hebben van die banne kinderen noertwaerts daer an. Item noch ſeſtalf hond an die noertweſtzyde van die voern. laen, ſtreckende langes an die laen tot Hemſtede wts, ende is hem angekomen van Meeſter *Jan Claeſz.* ſalig. gedachten. Item noch drie hond tenden an die ſeſtalf hond voern. ſtreeckende weſtwaerts an die voern. laen, ende pleeh dat memorie land te hieten. Item noch een hond ende een vierendeel weſtwaerts an dat memorie landt voern. langes an die laen voern. dat zy geroilt hebben an *Pieter Havixz.* kinderen voirn. Item noertwaerts van de voern. landen een lange aeker, ende was groot drie hond, die zy gecoſt hebben van *Floris Gysbrechtſz.* ende plach wel eer toe te behoeren *Symon Pieterſz.* in die *Willigen Horn.* Item noch een lange aeker van drie hont noertwaerts van die voern. lange aeker, die zy gecoſt hebben van *Symon Huygenſz.* ende plech oec toe te behoeren *Symon Peterſz.* voerſz. Item noch weſtwaerts van die voern. langhe ackeren twee hond, die zy gecoſt hebben van oude *Jan Bartholomeus.* Item noch derdalf hond noortwaerts van oude *Jans* voern. gecoſt van *Coman Claes Jan.* Item noch derdalf hond oeſtwaerts daer an, die zy gecoſt hebben, die zy geroelt hebben tegens *Claes Pieterſz.* Item noch vierdalf hond oeſtwaerts daer an, die zy gecoſt hebben van Meeſteriſſen van die groete Begynhoff tot Haerlem, alle welcke landen boven ende wtgeſeyt die hoereroſt om rede wille voern. te ſamen maken ſes mergen lants ende een hond. Ende was daer an gebreeckt an acht mergen geeſtlandts, dat ſullen zy mogen nemen ende verhalen an ander landen die zy in Heemſtede by haer Cloeſter hebben leggen nae inhoudt der brieven die *Jan* van Hemſtede voern. voer hem, ende voer zynen erven, ende voer zynen nacomelingen daer van gegeven heeft. Ende want men altyt behoert ende ſchuldich is van reden ende rechte wegen te gheven getuychgenis der waerheyt, ende ſonderlinghe als men des verſocht wert, ſoe iſt dat wy *Jacob* ende *Adriaen* voerſz. dair om oetmodelic gebeden ende verſocht van den Broederen, ende oec van den drie gueden vrinden ende gebuyren van Heemſtede voern. in getuychgenis der waerheyt van alt gund dat voerſz. ſtaet onſe zegelen an deſen brief gehangen hebben int jaer ons Heeren 1476. op ten dach in Novemb.

Copie van den proteſtien ende thienden ons gegonnet van Jan van Hemſtede, Ambocht Heere. Decimæ et additæ.

IC *Jan van Hemſtede*, Heere van Benthuſen, Scilthnaep, doe cond allen luden, dat ic om Goids wille, ten voirſten ende om affectie, liefie ende

ende mynne die ic hebbe ende drage totten gemenen Broederen ende Convent vander obſervantie van ſynte *Bernardus* Oirde hynnen mynre Ambochts-heerlicheyt van Heemſtede, alzoe wael om hair goede leven dat zy dagelycx hantieren, als om ſonderlinge vrienden die my voer hem gebeden hebben den ſelven Broederen ende Convent die nu zyn of namaels comen ſullen, gegonnen ende geconſenteert hebben, gonnen ende conſenteren myt deſen minen brieve in alſo veele als in my is, voir my ende voer minen erven tot ewigen dagen dat zy een Cloeſter ende Convent mit hoemgairden, bepotingen, bouwerie ende anders na hore gelieften ſullen mogen begripen ende maken tot achte merghen gheeſtlandts toe ende nyet meer, ende wes hem van den ſelven achte morgen gheeſtlandts overſchiten ſal, dat zy niet bepoten noch betymmeren en ſullen willen, dat ſullen zy mogen beſayen ende oirbaren ende gebruken tot hairen meeſten oirbaer ende profijt, ſonder my ofte mynen naecomelingen Ambochts-heeren van Heemſtede, eenyge tyende ofte heerlicheyt te hebben of te eyſſchen, te weeten als van den tyenden of van den profyten die zy daer op hebben moghen of in eeniger wys, als van den weylande daer of ſullen zy mogen bepoten of begripen alſoe veel als hem gelieft, behoudelic dat dit my genad. Heere van Bourgondien, Grave van Holland, dair ic myn voerſz. Ambochtaheerlicheyt ende tiende van Heemſtede of te leen houdende hyn, believen ende conſenteeren wil. Voirt ſoe heb ic den voern. Broederen ende Convent genomen ende neme mit deſen brieven voir my ende minen erven in myn protectie ſauwegarde ende ſal hun luden altyt beſeutten ende beſchermen na mynen vermogen tegen onrecht ſtiven ende ſtercken in horen rechten. Ende want dit myn uterſte wille ende meninghe is ende dit aldus gedaen ende geſloten hebbe by rade van eenyge van mynen magen ende vrienden, ſoe heb iek myn zegel an deſen brief wtgehangen, beſegelt. Ende om die mere zeeckerheyt wille, ſoe heb ic gebeden Meyſter *Henric vander Mye*, ende *Jan Ruyſbroeck* deſen brief mede over my te beſegelen, 't welck wy Meyſter *Henric vander Mye* ende *Jan Ruyſbroeck*, ter begeerten van *Jan van Heemſteden* voern. alſoe gedaen hebben op ten xxx. dach van Auguſto, int jaer ons Heeren 1459.

Priores, Adjungimus, quos aſſequi potuimus, Priores.

Fr. GYSBERTUS, Presbyter, Prior in *Warmond*, primus Prior in *Heemſtede*.

1407. JOANNES, Prior. Dein

1494. CORNELIUS, de Rotterdam.

1532. REGNERUS NICOLAI.

1556. WILHELMUS, *Arnoldi de Ultrajecto* filius.

NICOLAUS, ab Amſterdam.

THEODORUS VAN DER HAGE.

ANDREAS AB HAERLEM.

JOANNES WARBOUDI.

NANO.

Suppriores.

& Suppriores, ſic dicti, ac Immutatio.

1566. Fr. GERARDS WILHEMI.

Fr. NICOLAUS.

Fr. JOANNES WOL.

Cœnobium hoc cum ceteris dirutum, in prædium hortumque, *Fabriorum* dudùm, eſt converſum, ex *Ampzingio* p. 86.

Berckenroeda, Dominium vetus & Arx ejuſdem nominis, Harlemo ad foſſam vicina, ubi Patrona colitur S. Agatha. Catholicos loci iſtius dudùm curavit, Arcem iſtam incolens, (Berckenroedæ, veteris Domini Capella, Dir. Tut.)

CORNELIUS LAMBERTI VAN DUYNEN, Sac. Theól. Bacc. form. olim Vicarius R. D. Franciſci Vermaet, Paſtoris Noortwycenſis. Obiit autem Cornelius van Duynen Harlemi 24. Jan. Ann. 1682. Sub hujus obitum erecta illic Paſtoralis domus ac Oratorium; Paſtoreſque inibi fuêre, (Rectores.)

PETRUS HANNEMAN, Theologus Lovanienſis, inde Paſtor Edami, ibi defunctus 30. April. 1704.

FRANCISCUS BASIUS, Rotterodamenſis, Theologus Lovanienſis, in *aurea Valle* Monachum profeſſus.

FRANCISCUS HUIGLA, Amſtelodamenſis, obiit 31. Sept. Ann. 1705.

PHILIPPUS CAVALIER, Amſtelodamenſis, patre Gallo, Theologus Lovanienſis. Et modo *Petrus Weerts*, Lugduno-Bar. Theol. Lov. Circa Harlemum Arces dudùm celebriores, (Arces aliæ circum Harlemum nobiliores.)

Harlea, Harlemeæ ſtirpis olim Sedes, cujus non niſi miſeræ ſuperſtant reliquiæ.

Backeneſſa, vitibus olim & ulmis refertiſſima; undé & Baccho ſacram, & ab eo denominatam ſomniant. *Clivia*, *Tetroeda*, aliæque ab Ampzingio recenſitæ.

Qua ad ſylvam itur ſuburbanam, vulgò *de Houte*, Capella olim & Monaſterium, dictum NIEUWEN-KLOOSTER, ex prædio & bonis fundatum à Wilhelmo ab Egmont, Anno Dom. 1300. Kal. Maii.

Hæ inſtitutionis ejus ſunt Tabulæ vernaculæ:

IK *Willem van Egmondt* make condt, kenlyck, ende oirconde allen luyden, die deſen brief ſellen ſien ofte horen leſen, dat iek gegeven hebbe ende quytſcelde eewelyck te ſtaen tot dien Capelle, ende tot die vergaderinge, die iek gemaeckt ende geſticht hebbe van mynen eygelyeken goede tot diere behoeff diere inne woonen, ende hoire familie, die dier woonachtich zyn, ofte hier na euwelicke woonen ſellen, dat leyt ende ſtaet op die uyterſte grafte van *Haerlem* by den Houte, dat geheten is *Niewen-klooſter*, omme zalicheyt mynre Ouderen zieleo, myns wyſs ziele, myns ſelſs ſiele, ende anders mynre nacomelingen, aldusdanighe renten ende goet leggende in ſo wat banne het is tuſſchen *Maes* ende *Zipe*. In den eerſten de Hofſtede, die deſe Heeren beſeten hebben; mit alle datter opſtaet hoe ſoo het geheten is. Voort drie pont gelts leggende in *Haerlemmer* weyde ende *Grimmencamp*, ende aen den lande dat gecoſt wert tegens *Gerrit den Man*. Voort negen mergen lants in den *Liere*, die *Hughen* waren *uter Liere*, ende beyde hy ende *Dirck van Waſſenaer* den eygendomme of gegeven hebben, ende quytgeſconden, als ter Heeren behoeff voorſeyt, die jaerlix renten IX. pont. Voort in *Coudenhove* by Delft XI. pont gelts jaerlics, ende achtien ſcellingen gelts jaerlics, die iek hebbe gemeen liggende in *Coudenhove* voerſeyt, mit myne broederen, ende mit s'Borchgraven kynder van *Leyden*. Voort in *Crajenborch* acht ende veertich ſcellingen gelts jaerlicx, ende III. pont ende XIV. ſcellingen gelts jaerlicx in *Heynenoort* by *Leyden*. Ende want myn ſinne ende begeerte altoos van beginſel was, ende noch ia (Ad ſylvam ſuburbanam,)

op

op deſelve ſtede mit dasdaniger renten voerſegt luden te hebben van Ordenen, ofte van collegie, die iek hope by mynen lyve daer te brengen, des myn Godt gunnen moet. Ware oock dat myns gebraecke, eer deſe dingen aldus toegebracht waren van der collegie alſt voerſegt is, ſo ſouden die Heeren die 't beieten hadden, binnen mynen jaergetyde ſonder alle verdrach een collegie aldaer maecken, vaſteliek ende euwelick daer te ſtaene te Gods dienſte, daghelyx in mynre memorie euwelycke, ende myns wyfs, ende der ſielen alſt voerſz. ſtaet Waer datſe dit niet eo daden binnen deſer tyt voerſeyt, ſo ſouden myne erfgenamen deſe voerſeyde Heeren dair uyt doen, alſe ſy verwilcoert bebben, ende binneo dier ſelver maent andere goede luyden dair in doen in deſer renten, in deſer goeden, myne Godsdienſt mede te doene, alſt voerſeyt is. Op dat deſe dingen in deſen brief geſchreven vaſte ende ſtade blyven, ende onverbreeckelick van allen mannen, ende euwelyke ongelet, heb ick t'ſelve beſegelt mit mynen ſegele uythangende. Haren *Gerrits* ſegel Proviſoers s'Biſſchops ende Deken, Haren *Nicolaes von den Sande* Prieſters, *Jaas vaa den Sande*, ende *Johan Dallaerts* Schepenen in *Haerlem*, die over deſe voerwaerden, gifte, ende wilkoer geweeſt zyn, geſien ende gehoort hebben, in't jaer ons Heeren 1311. des Vrydachs na Meydach.

Templariorum

Ant. Matthæus non deſignat cujus Inſtituti fuerit Monaſterium hoc. Ex Muſeo Prænob. Viri, *Petri vaa Adrichem*, *P. M. van Dorp* vulgariter appellati, patriarum rerum cumprimis ſtudioſi, id mihi (procurante R. D. *Petro Lobſio*) ſubminiſtratum, qui hoc manou ſua annotatum reliquit: *In Germania mitius cum Templariis actum: nam Moguntiæ Archipræſul, habita Synodo, Templarios ſuam innocentiam profitentes & ad ſubſequentem Pontificem* * *appellantes in viris reliquit illud, ac cum bonis ſuis per alia Monaſteria diviſit.*

Hanc quoque ſortem experti ſunt Templarii qui in ſuburbio Harlemenſi juxta viam quà ad ſilvam itur, adjecta dote conſtituti erant per Illuſtrem virum Guilielmundæ Dynaſtam: nam procurante jam dicto eorum fundatore 1312. cum bonis ſuis migrarunt in Hoſpitale St. Johannis, quod Epiſcopus Sudenſis, Commendator S. Catharinæ Ultrajecti in civitate Harlemenſi circa 1310. erexerat in Domo & area venerabilis viri, Magiſtri Gerardi de Tettenrode, B. Mariæ Ultrajectenſis Canonici, quam Domum & aream in hunc uſum dictus Dominus Gerardus ceſſerat Commendatori præfato. Litteræ fundationis Templariorum Monaſterii prope Harlemum, Nieuw-Clooſter *dicti*, *ſignatæ erant per Wilhelmum Egmundæ Dynaſtam*, *Gerardi Epiſcopi Ultrajectini Proviſorem &c.* . . . . *Anno* 1311. *feria* 6. *poſt primam Maii.* Id tamen Theod. Schrevelium non omninò latuit, dum ſic ſcribit, *Harlemi ſui* p. 16. *Ejus Ordinis Fratres, qui in nemore ſuburbano Cœnobium habebant, mutata ſtatione cum omnibus facultatibus, & tota ſupellectile in Domum Joannitarum Hoſpitalem commigrarunt conſilio & inductione viri nobilis Guilielmi Egmondani*, *A* 1313.

dudùm Cœnobium fuit Nieuw-kloſter dictum.

* Templariorum appellatio ad ſubſequentem Pontif.

FINIS EPISCOPATUS ULTRAJECTENSIS.

A D-

Addenda vel Obſervanda ad Hiſtoriam ſeu Notitiam Epiſcopatus Foed. Belgii.

Poſtquam operi ultimam manum impoſuimus, eidem recenſendo occupati, quædam obſervanda occurrêre, alia ditanda operi acceſſêre.

Ad *Ultrajectum* pag. 1.

Quandò Caſtrum Trajectum.

MEnſo Altingius, & *Arn. Buchelius* cenſuere quod Trajectum, cum *Caſtri* nomen ei datum, civitatis necdum dignitate gauderet. Horum opinionem ſimpliciter retulimus, abſque eo quod propoſitum nobis eſſet eam tueri. Auctor notarum vernaculus, quorundam aliorum opinionem ſecutus, putat Trajectum licet Caſtrum vocatum, honore equidem civitatis jam tum gaviſum fuiſſe. Argumenta ejus, quæ in notis ipſius videri poſſunt, in medio relinquentes, cum *Cangio in Gloſſario* ad verbum *Caſtrum* dicimus: "Caſtra vocabant Scriptores "medii ævi urbes quæ *Civitatis*, id eſt, Epiſco"patus jus non habebant, qua notione vox hæc "uſurpatur non ſemel in Notitia Galliarum... Vita "S. Medardi apud Surium: *Noviomus, cum tum "temporis Caſtrum ſeu munitio haberetur, poſtmo"dum ipſius ejuſdem glorioſi Pontificis Medardi or"dinatione Pontificalis Cathedræ honore ſublimatus "eſt.*" Ex quo ſtatui poteſt Trajectum noſtrum, prius munitionem, nomen ac jus civitatis quodammodò induiſſe cum glorioſi Pontificis *Willibrordi* ordinatione Pontificalis Cathedræ honore ſublimatum eſt. Urbs certè, ut lubentes fatemur, vocatur a *Willibaldo* S. *Bonifacii* Vitæ Scriptore coævo, cùm de eo ſic ſcribit: *Quem* (Eobanum) *ad ſubveniendum ſuæ ſenilis ætatis debilitati, Freſonibus injunctum Epiſcopum in URBE, quæ vocatur TRECHT* †, *ſubrogavit*, &c.

urbis dignitate gaviſum ſit.

Ad pag. 4. col. B. lin. 10.

Quandò Colonia Agripp.

Ut Coloniæ Sedem Metropolitanam habeat. Sic enim Zacharias Papa diſertè ſcribit ad Bonifacium epiſt. 7. "De civitate etiam illa, quæ A"grippina vocabatur, nunc verò Colonia, juxtà "petitionem Francorum per noſtræ auctoritatis "præceptum nomini tuo Metropolim confir"mavimus, & tuæ ſanctitati direximus ejuſdem "Metropolitanæ Eccleſiæ ſtabilitatem ... Data "pridie Kalend. Novemb. imperante Domino "Auguſto Conſtantino, Anno XXVII. Imperii "ejus anno V. Indictione XIV."

Hæc res tamen, inquit * J. Mabillonius, "effectu caruit, Bonifacio tranſlato in locum Ge"wiliebi, Archiepiſcopi Maguntini, de quo ſu"prà lib. 1. cap. 37. & in fine cap. 9. Ex quo "loco intelligitur Bonifacium ſub finem Anni "DCCXLV. quo data eſt epiſtola (nam Indictio "XIV. a Septembri inchoata erat) nondum Ec"cleſiæ Maguntinæ addictum fuiſſe, ſed tantùm "ſequenti."

Zacharias mutato conſilio Eccleſiam Maguntiam juſſit eſſe Metropolitanam, eique Trajectum ſubjecit his verbis;

*Eccleſia Moguntina perpetuis temporibus tibi & ſucceſſoribus tuis in Metropolim ſit confirmata, habens ſub ſe has civitates; id eſt TUNGROS, COLONIAM, WORMATIAM, SPIRATIAM, & * TRECTIS.*

Colonienſis autem Epiſcopus, ut in Epiſtola ad *Stephanum Papam* ordine 95. queritur *Bonifacius*, illam Sedem præfati Epiſcopi *Clementis* (ſeu *Willibrordi*) a Sergio Papa ordinati ſibi uſurpabat, & ad ſe pertinere dicebat propter fundamenta cujuſdam deſtructæ a paganis Eccleſiæ †, (D. Thomæ ſacræ) quam Wilibrordus dirutam uſque ad ſolum in *Caſtello* Trajecto reperit, & eam proprio labore a fundamento conſtruxit, "& in honorem S *Martini* conſecravit: & re"fert quod ab antiquo Rege Francorum *Dago"berto* Caſtellum Trajectum cum deſtructa Ec"cleſia ad Colonienſem Parochiam donatum ea "conditione fuiſſet, ut Epiſcopus Colonienſis "gentem Freſonum ad fidem Chriſti converte"ret, & eorum prædicator eſſet, quod & ipſe "non fecit, non prædicavit; non convertit Fre"ſones ad fidem Chriſti, ſed pagana manſit gens "Freſonum, uſque quo venerandus Pontifex "Rom. Sedis Sergius ſupradictum ſervum Dei "Wilibrordum Epiſcopum ad prædicandum "ſupra dictæ genti tranſmiſit, qui illam gen"tem... ad fidem Chriſti convertit, &c.

Indè infert Mabillonius, "Colonienſem Epiſco"pum, qui tunc *Hildegarius* erat, *Eccleſiæ Trajectenſi "inhiaſſe*, ut eam ſibi vindicaret."

Non reperitur quidem *Stephani* ad hanc *Bonifacii* epiſtolam, morte fortè præventi, diſertum reſponſum. "At Eccleſia Trajectenſis, ... "inquit Heda *Hiſt. Ultraj.* pag. 36. continuis "hoſtium incurſionibus attrita, ſolita (Metro"politica) auctoritate carere & declinare cœpit,

† al. *Trehet, Trechtis*, modò Utrecht.

* J. Mabill. Sæculi III. Act. Bened. part. 2. Tom. IV. p. 63. infra in notis.

* De *Trechtis*, vide ſuprà.

† al. Eccleſiolæ.

&

Ad pag. 22.

Varia circa Joan. Arckelium,

Circa Joannem Arkelium, Epiſc. Ultr. XLVII. Extant vernaculo idiomate,

De Ordonnantie van Heer *Johan van Arckel*, Biſſchop t'Utrecht, by conſent ende wille van die Eccleſien, Ridderen ende Knapen op de Muote inde Lande van Utrecht, gegeven Anno 1363. des woensdages na Palmedach, met 14. zegelen twee in roode waſch, & de reſt in groene-waſch.

De Ordonnantie van Heer *Johan van Arckel* Biſſchop t'Utrecht, by conſent ende wille van die Eccleſien, Ridderen ende Knapen, op de Munte, in de Lande van Utrecht, geconfirmeert door Heer *Johan van Vernenburgh* Biſſchop t'Utrecht, gegeven Anno 1366. des anderen daags na St. Aghatendach, met 24 zegelen, 2. in roode en de reſt in groene waſch.

De Ordonnantie op de Munte, verleent by den Heere *Johan van Arckel* Biſſchop t'Utrecht, ende geconfirmeert door *Johan van Vernenburgh*, ſijn ſucceſſeur in het Biſdom van Utrecht, gegeven t'Utrecht Anno 1366. des andere daghes na ſinte Aghatendach, met een root zegel.

Præter hæc, Littera Eccleſiæ Univerſalis Traj. exhibens qualiter *Johannes de Arkel*, Epiſcopus Trajectenſis vocatus per univerſalem Eccleſiam ad Capitulum proteſtabatur quod non venerit ibidem, niſi ex gratia, de data An. 1364.

Littera Eccleſiæ univerſalis Trajectenſis, exhibens qualiter *Johannes de Arkel*, Epiſcopus Trajectenſis fuit requiſitus per univerſalem Eccleſiam quod dimitteret dictam Eccleſiam in conſuetudine corrigendi, de data Anno 1364. cum eleganti ſigillo.

Littera Eccleſiæ Sancti Salvatoris, per quam eadem Eccleſia conſtituit Procuratores ad appellandum & proſequendum in Romana Curia a Viſitatione & correctione ejuſdem contra Dominum *Johannem de Arkel* Epiſcopum Trajectenſem, de data Anno 1364. cum duobus ſigillis præſtantibus.

Littera Eccleſiæ Sancti Petri, per quam conſtituit eadem Eccleſia Procuratores ad appellandum & proſequendum in Romana Curia a Viſitatione & correctione, ejuſdem contra Dominum *Johannem de Arkel*, Epiſcopum Trajectenſem, de data Anno Domini 1364. cum præſtanti ſigillo.

Littera Eccleſiæ Sancti Johannis, per quam eadem Eccleſia conſtituit Procuratores, ad appellandum & proſequendum in Romana Curia, a Viſitatione & correctione ejuſdem contra Dominum *Johannem de Arkel*, Epiſcopum Trajectenſem, cum duobus præſtantibus ſigillis.

Ad pag. 23.

Joan. Verneburgum,

Circa Joan. Verneburgum, Epiſc. Ultr. XLVIII. Extat Appellatio contra *Johannem de Verneborch*, Epiſcopum Trajectenſem, pro eo quod voluit monere ad reſidentiam exiſtentes de gremio Eccleſiarum Trajectenſium & Sancti Lebuini Daventrienſis, de data An. 1364. die 17. Octobris, cum præſtanti ſigillo.

Item Littera exhibens quod Epiſcopus potuit manere in Trajecto in die Pentecoſtes, de data Anno 1381. menſis Maji die 29. cum eleganti ſigillo.

Ad pag. 24.

Flor. Wevelinchovium,

Circa Florentium Wevelinchovium Ep. Ultr. L. Epiſcopo Trajectenſi *Florentio de Wevelichove* mortuo, *Arnoldus Pot*, Decanus Sancti Petri, & *Arnoldus Trecht* Præpoſitus S. Johannis fuerunt recepti in Officiales & Vicarios cum eorum juramentis, Anno Dom. 1394. cum eleganti ſigillo.

De electione futuri Epiſcopi extat Inſtrumentum, quo Dominus *Arnoldus Grauthaus* vocatur ad electionem faciendam Eccleſiæ Trajectenſis vacantis per mortem piæ memoriæ *Frederici*, Epiſcopi Trajectenſis, datum Ann. Dom. 1423. cum eleganti ſigillo.

aliosque Ultraj. Epiſcopos.

Item Littera Poſtulationis quinque Eccleſiarum Trajectenſium, Domini *Frederici de Blanckenheim*, Epiſcopi Argentinenſis in Epiſcopum & Paſtorem Trajectenſis Eccleſiæ, data Anno 1393. die XXII. menſis Aprilis, cum VIII. ſigillis viridis coloris, & transfixa epiſtola circa rem eandem cum ſigillo viridi.

Ad pag. 26.

Suffraganei varii.

Datis illic Suffraganeis, & Vicariis Gener. hi inſuper apponendi:

Joannes Gerardus, Guidonis Traj. Epiſcopi Vicarius Gener. Decanus S. Petri, Epiſcopus Gebeldenſis, Sueders Traj. Epiſcopi in Pontificalibus Vicarius, qui circa Ann. 1430. conſecravit Monaſterium ac Oratorium * *S. Mariæ* lacus ad mœnia Leidenſis oppidi, relaxans piè illud frequentantibus XL. dierum indulgentias de *injuncta pœnitentia*.

Judocus, Sac. Theol. Doctor, Ordinis Prædicat. Jeruſolimitanus Epiſcopus, Rodolphi, Traj. Epiſcopi Suffraganeus, qui varia Cœnobia, Oratoria & altaria conſecravit ſub medium ſeculi XV. uti Amſtelodami, & extra Leidam in *S. Mariæ* lacu, Chorum etiam Eccleſiæ in Keudekerka Anno 1453. Idem & deinde Davidi Traj. Epiſcopo fuit Suffraganeus.

Goteſridus, Epiſcopus Tricalenſis, Cœnobii *S. Clementis* Ordinis *S. Benedicti Thargiaſti* Abbas, Davidis Burgundi Traj. Epiſc. &c. in *Pontificalibus* Vicarius Generalis, qui Fraternitati B. M. Virg. Harlemi ſpirituales gratias largè conceſſit, juxta Diploma ſub *Harlemo* relatum pag. 51.

Bartholomæus a Middelburgo, Verenſis Zelandus, Minorita Franciſcanus, Guardianus Ultrajecti & alibi, Georgii Egm. Traj. Epiſcopi Suffraganeus, de quo plura infra ſub Minor. Ultraject. Cœnobio.

Ad pag. 26. & 27.

Circa *Davidem Burgundum*, Epiſc. Ultr. LX. Epiſcopus hic Fratres & Sorores de Pœnitentia, ipſorumque Domos ac Conventus intra Diœceſin conſtitutos ſeu conſtituendos pro veris Religioſis & Eccleſiaſticis in judicio habendos ac tractandos jubet, per ſequens Diploma:

Davidis Burg. Traj. Epiſc. Diploma circa fratres ac ſorores de Pœnitentia.

D*Avid de Burgundia*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris Salutem in eo, qui eſt omnium ſalus. Commiſſo nobis Paſtorali officio plurimum obligamur gregem Domini nobis commiſſum uniformem, & devotos quoſlibet nobis ſubjectos, in virtute omni pace quoque & quiete quantum valemus conſervare. Cùm itaque Miniſtri, Fratres & Sorores tertii Ordinis ſancti Franciſci de Pœnitentia communiter nuncupati, in communi ſub regulari obſervantia viventes cum ſuis Domibus & Conventibus per civitatem & Diœceſim noſtras

* Vulgò *Marye-poel*, cujus Tabulas vide *Bat. Sacr.* part. 2. p. 347.

ſtras ubilibet conſtitui variis ac multiplicibus privilegiis, indultis, & gratiis à quondam felicis recordationis Dominis Bonifacio nono, Johanne XXIII, & Martino quinto ſummis Pontificibus obtentis, gratioſè communiti ſunt atque privilegiati, ac pro veris Religioſis & Eccleſiaſticis juxta Litteras privilegiorum & indultorum hujuſmodi, illorum omnium tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, habendi ſunt & acceptandi; nichilominus ut accepimus, nonnulli corporis & ordinis ſui ſupradicti æmuli & pacis perſecutores invidiæ ſpiritu ducti ipſos religioſos non exiſtere neque ſub religionis ſpecie comprehendi temerè aſſerere non formidant. Quare nos periculis, & incommodis, nec non dubietatibus quibuſlibet, quæ inter ſimplices & indoctos ac quoſlibet alios ſuper his ſuboriri aut provenire poſſent, obviare atque eadem quantum valemus amputare volentes, dictis litteris ac privilegiis, gratiis, & indultis ipſorum prius per nos quoad effectum præſentium ſufficienter examinatis, eoſdem Miniſtros, Fratres & Sorores, nec non Domos & Conventus eorundem pro veris Religioſis & Eccleſiaſticis ab omnibus fidelibus & præſertim nobis ſubjectis haberi, tenere, reputare, ac tractari debere, ac habendos, tenendos, reputandos, & tractandos fore auctoritate noſtra ordinaria tenore præſentium decernimus & declaramus: Mandantes prætereà & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipientes univerſis & ſingulis tam Eccleſiaſticis quam Secularibus nobis ſubditis, quatenus eoſdem Miniſtros, Fratres & Sorores, ipſorum Domus & Conventus univerſos infra noſtram diœceſim conſtitutos ſeu conſtituendos pro veris Religioſis & Eccleſiaſticis in judicio & extra ac aliàs ubilibet habeant, teneant, reputent, & pertractent, atque ab aliis, quantum in eis fuerit, haberi, teneri, reputari, & pertractari faciant & permittant realiter & cum effectu, quibuſvis machinationibus aut circumventionibus ſiniſtris non obſtantibus. Et hujuſmodi noſtræ litteræ ſunt duæ unius & ejuſdem tenoris. In quorum omnium teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum in Caſtro noſtro de Duerſtede Anno Domini 1471. menſis Decembris die 28.

IO. DONCKERS.

& Epitaphium. Aliud à priore habe, auctore Eraſmo, *Davidis* Burgundi, Traj. Epiſcopi, epitaphium:

Hic ſitus eſt Præſul, non tantùm nomine David,
Digna patre proles, magne Philippe, tua.
Iſte gregem pluſquam patria pietate fovebat;
Pacis amans, virtuti ingeniiſque favens.

Ad pag. 31.

Circa Guilielm. Enckevortium, Epiſc. Ultr. IX.

Guil. Enkevortii dignitas. *Guil. Enkevortius*, exteris ſæpè *Enckevortius*, de cujus electione ſic breviter diſſerit Hortenſius: "* Hoogſtratus antequam ex urbe in Brabantiam "iter retro faceret rem publicam ita ordina"vit, ut *Guilielmum Enkefordium* Cardinalem ab"ſentem, ac multos annos Romæ agentem, E"piſcopum diceret, " *Guil. Enkefortii*, uti & *Michaelis* ejus nepotis, nec non *Henrici* illius deceſſoris imago in vitreis feneſtris ad S. *Joannem* in Choro cernitur; uti fuſiùs dicetur infrà, cùm ad D. Joannis ædes ventum fuerit.

* *L. Hortenſ. tur. Ultraj. l.* 7. *p.* 180.

In litteris, quibus *Godefredus ab Enckevoort* à Carolo V. Imp. *Eques auratus, ſacri Lateran. Palatii Conſiſtoriique & Aulæ Imperialis Comes* creatur, hoc *Guil Enckev* inſeritur elogium; "*accedente etiam conſideratione Rev Dni Cardinalis Derthuſienſis, cujus ſummæ virtutes & merita Nos ſibi adeò devinxerunt, ut vel totam ejus familiam munificentia noſtra dignam ſentiamus.* Sed prolixius eſt *Pauli Jovii* in Vita *Hadriani* VI. P. M. quam dicto *Guilielmo* nuncupavit, de litteris ac virtutibus ac ejus encomium:

Nec mirum eſt, inquit, ſi exiſtimaris, optime Guilielme, inter multos bonarum litterarum praecipuus, & liberalis æſtimator: decurriſti enim felici paſſu per omnes fortunæ gradus, ut in hanc ſummi prope honoris ſedem proveherere, quum tibi ab ineunte ætate perpetuæ comites adeſſent rariſſimæ virtutes, innocentia, modeſtia, fides: adjeciſti demum pietatem, quæ eſt una omnium virtus Senatore Sacerdote digniſſima. Hac enim multos divitiis atque natalibus florentes facilè ſuperas, & cum priſcæ ætatis optimis Cardinalibus certiſſima cum laude contendis. Studia porro tua plena officioſæ humanitatis, moderationis, atque juſtitiæ ita in Senatu, in Urbe, totaque Italia, atque Germania nudantur, ut quum neminem omnino ambitioſè colas, vel aſtute captes, vel malignè circumſcribas, hic ipſe, quo emines, pilei, purpuræque honos, merito tuo inferior habeatur. Ob id ferè nemo eſt in Urbe bonus, & ſtudioſus, qui tibi fortunas ampliſſimas, & in hac viridi, venerabilique canitie, ſeram felicemque ſenectam non optet. Miſeri etiam, quorum ſanctiſſimæ ſunt precationes, pro tua ſalute vota ſuſcipiunt, utpote quos vel durior egeſtas oppreſſerit, vel atrocior, & fœdior afflixerit morbus, vel immitis fortuna jactaverit. Et hoc loco annumerare fœminas lubet, quas profligato quondam pudore, nunc demum ab honeſti decoris cura, religionis amor, abdicatis voluptatibus, intra pudicitiæ ſepta concluſit; eæ enim ſuppliciter vitam, & dignitatem tuam ſuperis commendant; quoniam his omnibus alendis, fovendiſque piis, liberali, opportunaque manu ſemper occurris. Et id quidem jucundiore, & clariore cum laude, quod quum tibi uni, qui aurea & verè beata mediocritate delectaris, ſis frugi, moderatus & diligens, erga hos demum, veluti contemptis opibus, pietate ſingulari profuſiſſimus habeare. Hactenus *P. Jovius*. — ac elogia.

Ad pag. 32.

Circa *Georgium Egmondanum* Ultr. Epiſc. LX.

Georgii Egm. varia. Varia *Georgii* hujus monumenta ſparſim à nobis data, quæ ad majorem Lectoris commoditatem hic collecta deſignare opportunum. Diploma electionis ejus ad Cathedram Ultrajectinam in vernacula *Bat. Sacr.* editione ſuo loco locatum, quia ſerius ad manus venerat, datum à nobis ſub *Friſia* pag. 14. & 15.

Leges ab eo latas, veniæ leges ab eodem conceſſas, habes *Bat. Sacr.* part. 1. p. 248. Fuſiùs & concinniori ordine ex Auctoris deſignatione in editione vernacula. Diploma ejus in Clericos luxurioſos, datum *Bat Sacr.* part 2. p. 310. Cœnotaphium allatum *Bat. Sacr* part 1. p. 246.

Libellus ſupplex circa patria jura & *Concordata Germaniæ*, per reſcripta Apoſt. violata, Carolo Cæſari a Georgio Egm. Collegiis v. Eccleſiarum, aliiſque ipſis adhærentibus oblatus, præſentis Operis pag. 32. & 33 exhibetur

San-

Sanctio Caroli Cæſaris, quæ ad ſupplicem Libellum emanavit, edita Latino idiomate *Bat. Sacr.* part. 2. p. 249. &c.

Reſcriptum, quod a *Reginaldo Polo*, Cardinale tit. S. *Cosmæ Dam.* Legato a latere Provincia ei demandata v. *Capellanias* ſui juris, ut Magiſtrorum Parochiæ Harl. petitio continebat, ad IV reducendi, fructuſque æqualibus portionibus dividendi, exhibitum eſt *Bat. Sacr.* ibid. pag. 249.

Litteras *Gregorii Egm.* ad *Hermannum*, Archiepiſcopum Colon. Electorem, &c. circa Libellum dicti Electoris, ſub *Friſia* dedimus pag. 15. & 16.

Alias ejuſdem Archiepiſcopi *Hermanni* ad *Georgii Egm.* tum temporis Vicarium Gen. *Fred. Schenckum*; uti & Cleri, atque almæ *Univerſitatis Coloniensis* ſuper eodem argumento ad *Georgium Egm.* epiſtolas graviſſimas, dedimus in appendice ad *Friſiam* pag. 106. & 107.

Inprimiſque ejus ad Hermannum Col. Arch.

Poſtmodùm alias binas litteras nacti ſumus; primas Reverendiſſimi Colon. Archiepiſcopi *Hermanni* ad *Georgium Egm.* Traj. Epiſcopum, alteras ejuſdem *Georgii* ad dictum Archiepiſcopum Electorem circa Conſtitutiones Concilii Provincialis Colon. nullo adhuc, quod ſciam, tempore editas, a nobis hic igitur dandas.

Iª. quæ *Hermanni* eſt ad *Georgium* Traj. ſic ſonat:

REverende in Chriſto Frater Chariſſime.

Jam tandem Conſtitutiones Concilii noſtri Provincialis anno abhinc ſecundo in civitate noſtra Colonia Agrippina celebrati, ſimul cum *Inſtitutione doctrinæ Chriſtianæ*, quam tum polliciti ſumus, in publicum emiſimus, huc non levibus adducti rationibus, bonâ ſpe freti, Deum Optimum Max. cujus res agitur, curaturum, ut jactum ſemen in multam ſementem excreſcat in nominis ſui gloriam. Mittimus itaque, ut par eſt, dilectioni veſtræ exemplar Operis publicati, quod quantum ad Conſtitutiones attinet, jam eſt cum eadem dilectione veſtra communicatum. Quod verò ad doctrinam pertinet, ſperamus id eſſe tale, ut diſplicere nequaquam poſſit. At quum parum proderit ordiri reformationem, niſi eadem etiam ſerio pietatis zelo executioni debitæ demandetur: deinde cum S. D. N. *Paulus* ejus nominis III Pontifex Max. nobis Concilium Generale primum Mantuæ indictum, poſt in Vincentiam tranſlatum ac prorogatum nobis intimavit; idcirco operæ precium nobis viſum eſt ut Conventum faciamus, in quo primum agamus de modo quo reformationem noſtram ſalubriter exequamur, deinde etiam conſultemus ac deliberemus ſuper his quæ noſtro nomine in Concilio illo Oecumenico futuro noſtro nomine in Eccleſiarum noſtrarum utilitatem proponi convenerit; adhæc ut deſpiciamus de perſonis mittendis, quos certè viros eximiæ doctrina & ſpectatæ vitæ, & quod ad noſtræ Provinciæ repurgationem attinet, ejuſdem ſententiæ ac propoſiti eſſe oportebat; denique ut ſuper impenſis ad eam rem neceſſariis ſtatuamus. Quamobrem diem tertiam menſis Maji proximè futuri, qua in civitate noſtra Colonia depotiatio Venerabilis Sacramenti peragitur, veluti diem habendi Conventus commodam dilect. veſtræ, quemadmodum quoque ceteris Reverendis Fratribus ac Suffraganeis noſtris, hiſce noſtris litteris ſignificamus ac indicimus, eandem dilect. veſtram ſyncerè rogantes ac in Domino exhortantes, ut ad eandem diem in prædictam civitatem noſtram Coloniam de rebus & articulis prædictis nobiſcum conſultatura, ac etiam concluſura veniat, aut ſaltem ſuos ſolemnes Oratores, qui & agere & ſtatuere nobiſcum poſſint, deſtinet ac mittat, factura in hoc rem acceptam ac nobis longè gratiſſimam. Deus Opt. Max. dil. veſtram ſervet. Datum ex Caſtro noſtro *Poppelsdorf* die octava menſis Aprilis Anno 1538.

Sic ſubſcriptum,

HERMANNUS, Dei gratiâ ſanctæ Colon. Eccleſiæ Archiepiſcopus, Princeps Elector, Weſtphaliæ & Angriæ Dux, Eccleſiæ Paderbornenſis Adminiſtrator, &c.

IIª. quæ eſt *Georgii Egm.* ad *Hermannum*, Electorem Archiep. ita ſe habet:

atque Hermanni ad ipſum Epiſtolæ hactenus ineditæ.

REverendiſſime in Chriſto Pater idemque Princeps illuſtriſſime. Redditæ ſunt nobis ad vigeſimam ſeptimam Aprilis Reverendiſſimæ ſimul ac Illuſtriſſimæ P. V. litteræ unà cum Provincialis Concilii poſtremo celebrati Conſtitutionibus, quas, quia Chriſti doctrinæ conſonas & probiſſimorum virorum ſuffragiis, ac inprimis Rmæ & Illmæ P. V. calculo vulgatas videmus, libenter recipimus; dolentes interim ex animo quod per id temporis tam piæ Rmæ V. P. flagitationi non fuerit liberum reſpondere, ac ſalutari illi & negocio Chriſtiano præſentes eſſe; quin & nunc quoque propemodum eadem rurſus cogimur deplorare: nam ad tertiam Maji ſex tantum dies ſuperſunt, quibus impoſſibile eſt aut nos aut deſignatos noſtros iſthinc uſque proficiſci, cùm ſupra quadraginta milliaria ob publica negocia Epiſcopatus noſtri abſumus. Proinde ignoſcet Rev. ac Illuſt. P. V. ſi ad condictum diem non adfuerimus. Dabimus tamen operam ut tam ſanctum inſtitutum ſucceſſu felici provehatur, & vices noſtras doctiſſimis aliquot committemus, quos quantum fieri poterit, celeberrimè ad R. & Ill. P. V. tranſmittemus, ut Chriſtianum negocium ad ſummi Dei gloriam & omnium noſtrorum ac ſubditorum ſalutem perducatur. Precamur interim ut Chriſtus, cujus inprimis negocium agitur, hos ſanctos conatus fortunet & R. ac Ill. P. V. felicem incolumemque diu conſervet. Apud Divum Amandum XXVII. Aprilis.

Deputati in hoc iter duo Decani, Majoris, ac B. *Mariæ* Collegii Traj. *Joannes vander Vorſt a Loenbeke*, & *Hermannus de Gouda*, qui v. Maji Ultrajecto Coloniam profecti, x. Maji accedentes palatium Principis ac Arch. Colon. XIX. habito Conventu diſcedentes, 22. Maji reduces rationem v. Eccleſiis reddidere, in ſe recipientes, ut *Conſtitutiones Provinciales*, quæ circa nonnullos articulos difficultatem movebant, diſcuterent, expurgarentque; quod ob ſupervenientia negotia ac vexas neglectum.

Poſt *Georgii Egmondani*, Ultraj. Epiſcopi, obitum, ad Sedem Ultrajectinam, nuper in Metropolitanam evectam, per Philippum Hiſpaniarum Principem nominatus fuit

Hadr. Reneſſa Ultr. Epiſcopi poſt

HADRIANUS RENESSE, Metropolitanæ Eccleſiæ Decanus, Scholaſticus & Canonicus, arcani Conſilii Conſiliarius; ſed dùm confirmationem Papæ exſpectat, ex quartana febre vitam cum morte commutavit Anno 1559. 7. Decembris, ætatis 78. dier. 24. ſepultus in Sacello

* Georgium Egm. deſignati obitus, ſepultura, cello Reneſſ. Choro FF. Minorum adjuncto, quod cum tertia parte templi majores ejus quondam extruxerant, ſub ſplendida ex marmore alabaſtr. aliiſque ſimilibus lapidibus artificiosè confecta tomba. *Monum. MS. Ultraj.* ex Tabula in D. *Joannis* parieti affixa, A vitæ caſtitate non commendatur ab A. Matthæo, ut *Bat. Sac.* part. I. p 43. dictum. Decanus cùm eſſet Hiſpaniarum Regem Philippum, in Metropolitana Eccleſia nomine Georgii Egmondani, Traj. Epiſcopi, Prælatorum ac v. Eccleſiarum Latina Oratione excepit, adventumque ei felicem gratulatus eſt, aliaque egit, quæ ſcheda hæc MS. complectitur,

feſtiva oratio,

DIE Domdeken Heer *Adriaen van Reneſſe*, heeft op Donderdach den 3. Octob. 1549. Philips Prins van Hiſpanien, &c. in den Dom t'Utrecht uyten naem van den Biſcop *Georg van Egmont* daer preſent, ende die Prælaten, ende *vyff Godshuyſen* met een Latynſe Oratie willecom geheten, ende s'anderendaechs dede hy wederom voor de Coninginne Vrou *Maria* uten naem van de drie Staten een Oratie, ende daer na insgelyx noch een Oratie voor den voerſz. Prins in zyn Hoff ten huyſe van den Deken van Sint *Jan Nykirken*, uten naem voerſz. ende daer na als die Prins Miſſe gehoort had in den Doem, zyn Hoocheyt noch ſtaende in zyn Oratorio int Choer, zyn die drie Staten by hem gecomen, ende door den mont van den voornoemden Domdeken aen hem verſocht den voerſz. Staten te willen den eed doen, in forma als den Domdeken hem deſelfde in zyn handen in Latyn op pampier geſchreven, leverden. Welcken eet hy op ten H. Evangelio doen dede &c.

Formula, juxtà *Pontum Heuterum* * fuit hujuſmodi:

Cæſaris, EGO Philippus, Dei gratiâ Princeps Hiſpaniarum &c. promitto ac juro ad hæc ſancta Dei Evangelia, me Antiſtitem, Prælatos, ac Capitula Eccleſiæ Ultrajectinæ, totumque ordinem Eccleſiaſticum, ſanctam Eccleſiam Catholicam ac Romanam, nec non Nobiles, Civitates, atque oppida, omneſque dictæ Provinciæ incolas, eorumque bona ac fortunas, ab omni vi, oppreſſione, atque invaſione protecturum, eorumque jura, privilegia, immunitates, ac conſuetudines conſervaturum, & adverſus quoſvis defenſurum; tum etiam per univerſam ditionem me æqua ratione jus dicturum, adminiſtraturumque; denique ea omnia facturum, quæ bonum probumque Principem decent: ita me Deus omneſque Divi adjuvent.

Antiſtitis juramentum erat deinceps ejuſmodi, ex *primo Curiæ Memoriali*:

& Epiſc. Ultraj. juramentum, JURA Eccleſiæ meæ conſervabo illibata, libertatem exemptionis hactenus habitam & obſervatam per civitatem & Diœceſim Trajectenſem nunquam infringam, nulla importuna petitione Eccleſias meas gravabo, & unumquemque de jurisdictione mea exiſtentem in ſuis privilegiis & libertatibus conſervabo, eaque non infringam, res Eccleſiæ & quaſcunque poſſeſſiones Epiſcopales nullatenus alienabo ſine communi conſilio, & expreſſo & libero conſenſu Prælatorum & Cleri. Per præmiſſa tamen non intendo derogare, aut aliquo modo præjudicium generare tranſlationi temporalitatis in Cæſaream Majeſtatem tanquam Ducem Brabantiæ & Comitem Hollandiæ factæ juxta *Bullarii Apoſtolici* deſuper confecti tenorem. Et hæc fideliter & firmiter obſervabo. Sic me Deus adjuvet, & omnes Sancti, fideſque ſanctorum Evangeliorum.

* *P. Heut. l. 9. rer. Auſt. cap. ult*

"Sic poſt multas altercationes, poſt multa hinc "inde diſcuſſa, inquit A. Matthæus l. 11. *de Nobilit.* p. 740. & tractata, tandem placuit: Ægrè "enim & vix tandem conſenſit, ut quamvis re"gimen mutatum, vetus formula mutaretur, vel "ex ea pauxillum quid:" ut latius ipſe diſſerit in ſeq. paginis, & ſuprà cap. 12.

Porrò in urbe hac Epiſcopali v. Canonicorum, ut pag. 49. diximus, erant Collegia, v. Eccleſiæ, vernaculè *de vyf Godshuyſen*, communiter in Diplomatibus, uti & ex noviſſima ſcheda liquet, appellata. Ex his duo antiquiſſima, S. *Martini*, ſcil. & *Salvatoris*. v. Ultrajecti Capitula;

Primum Collegium S. *Martini*, major Eccleſia Trajectenſis ob præcellentiam, ut ibidem meminimus, vocata. Huic Eccleſiæ ceteræ, ut Matrici ſubditæ, ex *Conradi*, XXII. Traj. Epiſcopi, Diplomate, dato *Bat. Sacr.* part. 1. p. 135. ex *Statutis* Eccl. maj. Traj. 1. S. Martini;

In Collegio hoc Præbendæ † XL. erant, ex quibus XXIX. plenos Proventus percipere poterant, IX. verò mediam eorundem partem. Poſſeſſores harum omnium Capitulares eſſe poterant: & cui *Præbenda Dormitorii* ceſſerat, Capitularis eſſe non poterat, ut neque ille cui obvenerat alterutra ex *Præbendis Imperialibus*: quæ cùm duæ ſint, ab aliquo tempore pro una cenſeri cœperunt. Ex his XL., ejus eligebantur Præpoſitus Templi Dominici, Decanus Capituli, Scholaſticus, Theſaurarius, Præpoſitus Leyd. Præpoſitus in Elſt, Præpoſitus Rurem. Præpoſitus Weſtfriſiæ, & Præpoſitus Culenburgi. Præbendarum numerus:

Templi Martiniani Præpoſitos ac Decanos dedimus *Not. Hiſt. Ultraj.* pag. 50. & ſeq.

Inter Eccleſiæ hujus Canonicos excelluit *Franciſcus Sonnius*, cognomento de Campo, vulgò *van den Velde*, ex Campiniæ Brabant. vico cui *Son* nomen, undè nomen ei adhæſit oriundus, inter Philoſophos Lovanii primus renunciatus, in Collegio Pontificio Adr. VI. Sacras Litteras edoctus, Doctoris laureâ Anno 1539. inſignitus, Profeſſorque Ordinarius: migravit deinde Ultrajectum, ubi in D. Martiniano Canonicus creatur. *Miſſo Romam Sonnio*, inquit Duſſeldorpius *, *Ultrajectenſis tunc Eccleſiæ Canonico, inſtitit Rex Philippus, & pervicit apud Pium IV. Pont. Rom. ut Belgium ab extraneorum juriſdictione, excepto Luxemburgo, eximeretur, erectique ſunt Anno 1565. Idibus Martii in Belgio Archiepiſcopatus tres*, &c. Hujus Collegii Canonicus, F. Sonnius; Ejus ad Nicolaum, Middelb. Epiſc. Epiſtola.

Anno 1562 XXIV. Febr. has Bruxellis dederat Sonnius, & inſcripſerat,

Reverendiſſimo in Chriſto Patri noſtro Epiſcopo Middelburgenſi, Domino ſuo quoque obſequentiſſimo, quas autographas commodatas tenui a *Petro vander Meerſche*, Typographo Leydenſi:

GAudeo & exulto, R^me^ Præſul, quod omnia tam ſuccedant pro voto, quodque populus tam ſit devotus erga miniſterium veſtrum & inſtitutum Regium. Nihil adhuc litterarum venit ex Urbe, quas tamen de die in diem exſpectamus, & ubi venerint, mox Celſ. v. ſignificabo. Dominus Curtius quoque magnificentiſſimè eſt exceptus a Brugenſi civitate, celebri admodum ac

† *Heda* [?] *Scookius de reb. & Canonic Ultraj. pag. 399.*

* *Fr. Duſſeld. Iſagoge de orig. tumult. Belgii, &c. Compendium*

ſum-

ſumptuoſo convivio honoratus a Magiſtratu Dominica prima quadrageſimæ, qua eadem Dominicam habuit concionem ad populum plurimùm gratam. Præterea jam facta eſt inſinuatio Epiſcopo & Eccleſiæ Leodienſi ſuper erectis novis Epiſcopatibus per Brabantiam & Comitatum Namurcenſem. Murmurarunt illi neſcio quid, antequam procederetur ad executionem, potiſſimum ubi redierunt Deputati Statuum Brabantiæ ad Reg. M. cum reſolutione ſuæ Majeſtatis, quam in ſingulas horas expectarant.

in quo Concilii apud Tridentum indicti & congregati meminit;

Concilium Tridentinum procedit admodùm proſperè. Sabbatho die accepi litteras ab Archiepiſcopo Jadrenſi ibidem præſente, qui ſcribit centum XIII. Epiſcopos adeſſe, & Oratorem Regis Portugalliæ agere ad unum medium milliare a Tridentino, ibidem expectans ſuas facultates, ut ſimul ingrediantur civitatem. Orator quoque Regis noſtri eſt in itinere; etiam hic expectamus litteras Maj. ſuper acceſſu ad Concilium. Scribitur etiam paſſim ex Italia ſuam Maj. parare reditum in iſtas Regiones; quod utinam atque utinam fieret! ſumme enim eſt neceſſarium. Plurimum valeat R^{ma} D. V. Multi hic muſſitant expedire ut mittas fratrem veſtrum Lovanium, neſcio tamen quas ob cauſas.

Bruxellæ 24. Februarii 1562. feſtinanter.

Rever. D. V. deditiſſimus,

FRANCISCUS SONNIUS.

cui & ipſe interfuit.

Interfuit ipſe Concilio Tridentino, cujus in epiſtola hac meminit, & Colloquio Wormatienſi Anno 1557. ipſeque primùm apud Sylvæ-Ducenſes annos IV. poſt Antverpiæ primus quoque Epiſcopus ſedit annos VI. & ſcriptis nonnullis circa dogmata Religionis poſteritati relictis, obiit Anno 1576. 30. Jun. ætat. 60. in Cathedr. D. V. æde conditus, cui poſtmodum tumulum marmoreum quieſcentis habitu S. P. Q. Antverp. poſuit.

Collegium alterum:

Collegium Ultrajecti alterum fuit, S *Salvatoris*, de quo *Hiſt. Ultraj.* p. 58. &c.

Scrupulum hic mihi movit vir eruditus, legendumque cenſuit, *Salvatoris*. Si enim, inquit, dicitur S. *Salvatoris*, opinabitur quis fortè, ut ferè plebs ſolet, ſanctum illum *Salvatorem* eſſe quemdam Epiſcopum, aut alium S. Confeſſorem. Caſum, ait, ſuppeditat hiſtoria in Martino Duncano *Bat. Sacr.* part 2. ſub Delphis pag 222. ex *J. Molano* relata, de Sancto quodam, quem plebs vocabat *ſinte Helper*. Huic loquendi uſui, inquit idem, favet Eccleſiaſticus Ordo; in Romano quippe Martyrologio ad diem IX. Nov legitur, *Dedicatio Baſilicæ Salvatoris*: ad eum modum habet Miſſale Romanum, ut & Breviarium Rom. ad eundem diem. In ipſo etiam Ultraectino Officio ſub S *Bonifacio* lectione VI. ita legitur: "Sanctorum corpora Cle-" rus Ultrajectinus in Eccleſia *Salvatoris* honori-" ficè ſepelivit.

an Salvatoris.

Hæc quidem, fatemur, congrua eſt lectio; uſus tamen in contrarium ex priſcis etiam temporibus prævaluit. In ipſo quippe Anni 1145. *Conradi* Imp. approbante *Eugenio* III. Rom. Pont. Diplomate, prout a *Wilh. Heda* pag. 163. exhibetur, Collegium, quod *Capitulum* Eccleſiæ Sancti *Bonifacii* vocatur, immediatè poſt vocatur Capitulum *Sancti Salvatoris Trajectenſ.* In *Pii* etiam IV. Diplomate, quo Sedes Ultraj. in Metrop. evehitur, Eccleſia eadem vocatur S. *Salvatoris*. Quin eodem pacto ſcribit Bonifacius in epiſt. ad Stephanum Papam, inter editas 97. (in Proleg. ad *Bat. Sacr.* pag 9. integrè data) juxtà lectionem *Aub. Miræi*, *Wilh. Boſchartis*, *J. Mabillonii*, & ipſius etiam *Matthæi*, ubi ei in *Fund. Eccl.* de ea Eccleſia mentio eſt. *Schoockius* etiam de eadem agens *Lib. de Can. Ultraj.* pag. 396. & 397. ubi *Salvatoris* Eccleſiam ſemel dixerat, mox ad uſitatam S. *Salvatoris* loquendi normam delabitur: nec mirum revera; cum Salvator, non Sanctus tantùm, ſed & *ter Sanctus* Iſ. 6. 13. dictus, & fons omnis Sanctitatis ſit, ex cujus plenitudine & Sancti & nos omnes percipimus.

an ſancti Salvatoris dicendum.

Schoockius iſte hic etiam notat, ut & nos pag. 58. *Not. Epiſt. Ultraj.* notavimus, quod Collegium hoc aliàs & nomen ferret S. *Mariæ* & S. *Bonifacii*; quia ſi non ab eo conſtructum, certè inſtauratum & ſervatæ ibi ingentes ejus Reliquiæ.

In Capitulo S. *Salvatoris*, vulgò & *Oudmunſter* dicto, Præbendæ erant XX. atque ex Præbendatis eligebantur Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus & Theſaurarius. Præpoſitos ejus dedimus *Not. Epiſt. Ultraj.* pag 60. &c. In his occurrit *Wilhelmus de Monfort*, cujus teſtamentum, conditum A^o. 1511. exiſtat apud A Matthæum *Anal.* Tom. III. p. 469. & ſeq. Ibi mentio novæ *Capellæ* ab ipſo erectæ & fundatæ, in qua ſepeliri voluit, & Miſſam quotidianam fundavit in honorem B. *Mariæ* & S. *Annæ* celebrandam; ſita ea ad Capellam *Joan. de Bronckhorſt*, Eccleſiæ ejuſdem Præpoſiti. Capellæ,

In Monum. MS. Traj. hæc de dicta *J. de Bronckhorſt* Capella pridem legebantur:

Capella D. Ioannis de Bronckhorſt,

Præpoſiti & Archidiaconi hujus Eccleſiæ S Salvat. & in Epiſcop. Traject.

Electi, qui obiit Anno 1346. VII.

Kal. Iul.

Dominico templo in Salv. Eccl. imminebat Oratorium D. *Victoris*, deinceps reſtauratum, ut habet hæc inſcriptio lapidi Benthemico * inſcripta:

Hanc Capellam novam fieri fecit

Petrus a Steynen,

Præpoſitus hujus Eccleſiæ.

Ceterùm Præpoſitis ad Salvatorem pag. 60. & 61. recenſitis annumerandi, Præpoſiti,

Ab Anno 1135. ADEHARDUS, ex quadam epiſtola, cui ſubſcripſit apud W. *Hedam* pag. 142.

& A 1317. *Matthæus.*

Decanis Salvatoris accenſendi.

1163. LAMBERTUS, qui ut Decanus S *Salvatoris* ſeu S *Bonifacii*, epiſtolæ cuidam ſubſcripſit, datæ a Matthæo *l. de Nobil.* pag. 542.

HERMANNUS DE LOCHORST, Decanus & Scholaſticus S. *Salv.* obiit An. 1327. 11. Aug.

1329. FREDERICUS OSSEHEYN, inter Decanos S. *Salv.* in ſerie Præpoſitorum S *Mariæ* Traj. enumeratus. Decani.

RUTGERUS UTENWEERDE, Decanus ibid. obiit 1339.

GERARDUS FOECK, Decan. ibid. obiit 1383. VIII. Martii.

* Ex Monum. Traj. MS.

1390.

1390. EVERARDUS FOECK, *Gerardi* ex fratre nepos, Decan. ibid. obiit 1418. 28. Martii.

Prioribus accenſendi:

EVERARDUS FRIECK, Decan. S. *Salvatoris* diverſus a priore, ac idem immutato paululùm cognomine, in Valerii Andreæ *Bibl. Belg.* ſcribitur vixiſſe Anno 1380. & ad inſtantiam *Gerardi Magni* ſcripſiſſe, *Concluſiones, quibus vitam in communi degentium multis argumentis approbat & tuetur.*

HENRICUS HOUBERCH, Decan. ibid. 1425.

JOANNES VISSCHER, Diaconus,

HENRICUS POSE, ſeu POSCH,

HENRICUS, Diaconus, idem an diverſus a Priore,

RODOLFUS,

VOLFRAMIUS, Presbyter;

WILHELMUS, Presbyter,

ut Decani *S. Salvatoris*, non deſignato vitæ tempore, in Chartis antiquis enumerantur.

WALTERUS GRAUWERT, Decanus *S. Salvat.* *Vicariam*, ſeu Capellaniam perpetuam in *SS. Martini* & *Antonii* honorem in D. *Mariæ* Eccleſia ex teſtamento inſtituit Anno 1455. Tabulas Teſtamenti integras dedit Matthæus *Anal.* Tom. III. pag. 391. & ſeq. Obiit hic 1450.

THEODORICUS GRAUWERT, Jur. Utr. Lic. Decanus *S. Salvat.* obiit 11. Aug. Anno 1476.

GERARDUS DE SUGGERODE, J.U.D. Dec. *S. Salv.* obiit Anno 1533.

Ceterùm ex Vet. ſchedis MS. Eccleſiæ ſeu Collegii hujus, invenio Eccleſiam iſtam poſſediſſe,

Proventus, ac jura.

517. Jugera.

19. Manſos, vulgò *Hoeven.*

52 Firtillas terræ. *

Huic, ut & Martiniano Collegio, priſca & eximia dudùm jura erant, ut mox dicemus.

Collegiis his alia deinde ſucceſſere; nimirum *S. Petri*, *S. Joannis*, & *S. Mariæ*.

Collegia alia, eorumque Præbendæ ac dignitates.

Collegio ſeu Capitulo *S. Petri* Præbendæ erant xxx. atque ex Præbendatis electi Præpoſitus, Decanus & Scholaſticus. In Capitulo *S. Joannis* notantur xx. Præbendæ, ac ex Præbendatis electi erant Præpoſitus & Decanus.

In Capitulo *S. Mariæ* Præbendæ xxx & ex Præbendatis conſtituti Decanus, Scholaſticus & Theſaurarius.

S. Mariæ Præpoſiti.

Præpoſitos & Decanos *S. Mariæ* dedimus pag. 52.

Inter hos ex Salvatoris Necrologo etiam numeratur *Hubertus de Stolleuberch*.

Ad pag. 75.

Ubi de *Joanne Burano*, Præpoſito *S. Mariæ*, mentio eſt, hæc adjicienda ex *Henrici Cuyckii*, Culenburgenſis, Ruremondani Epiſcopi, ad S.P.Q. Culenb. *Parænecticæ epiſtolæ* præfatione:

" *Johannem a Buren*, ex illuſtri Buranæ familiæ ſtemmate prognatum, Aquenſem & D. Virginis Ultrajectenſem exiſtentem Præpoſitum, eo tempore quo *Aſſuerus à Culenburgh* in Epiſcopum Ultrajectenſem electus erat (qui fuit Annos à Chriſto 1428.) quando ſola hæc (Culenburgi ſcil.) media extabat civitas, & neutram adhuc lateralem ſibi habebat adjunctam) una cum comite *Diepholtio* & aliis factioſis *Aſſuerum* Epiſcopum è ſua Cathedra exturbare voluiſſe; quod cùm non poſſent, noſtræ civitati, unde *Aſſuero* auxilia clam ſuppeditari ſuſpicabantur, bellum moviſſe; & collectis aliquot militum copiis, ea parte murorum, quæ Parochialem Scholam reſpicit, ſtrato ponte, nocte intempeſta cepiſſe ac invaſiſſe civitatem: ſed civibus mox ad arma concurrentibus, ponte illo, non ſine opinione divini miraculi (quod D. Emerentianæ meritis, in cujus diem Victoria incidebat, acceptum ferebant cives) diſturbato ac disjecto, hoſtiles illæ copiæ omnes fugatæ & profligatæ ſunt; ſolo comprehenſo Præpoſito actionis principe, quem in antiquum piſcarium forum (ubi ſupplicii locus adhuc viſitur) adductum, & in piſcarias menſas injectum, ut illo populari motu, cives, tùm viri, tum fœminæ membratim diſſecuerunt, inſtituta ab eo tempore in diem S. Emerentianæ ſolenni & anniverſaria gratiarum actione; quam ad noſtram uſque ætatem vidimus obſervari. "

* Menſura annonaria in Morinenſi ſeu Bononienſi & Blandienſi tractu Firtala dicta. Cangius in Gloſſar.

Ibidem pag. 76. ut Decanus S. Mariæ recenſetur.

Decani,

JOANNES DE WYT, *de Delft.* Ejus extat teſtamentum, conditum Anno 1433. in quo nominatur *Joannes Wyt de Delft.*

Ex teſtamento hoc patet, quod *Vicaria* ad altare B. V. *Mariæ* & *omnium Apoſtolorum* ab ipſo fundata & dotata ſit; cujus illo Anno poſſeſſor JOANNES KALUWAIRT; quodque poſt mortem juxtà altare illud ſepeliri voluerit; vel certè in Monaſterio extra muros Traj. dicto *Jeruſalem*, de quo plura infra ad Monaſt. illud.

Varios Decanis pag. eâdem junximus Canonicos: in his numeratus *Petrus Ramp*, Ao. 1470 Extat " Confœderatio Capituli Eccleſiæ Beatæ *Mariæ* Trajectenſis, contra Magiſtrum *Petrum Ramp*, quia non deſiſtit Concanonicos ſuos impetere, moleſtare damnis gravibus & expenſis afficere, inque Romanam Curiam & alibi citari, aliaque & alia facere, quæ directe ſunt contra juramentum per ipſum corporaliter præſtitum. De data Ao 1470. die xix. Novembris, cum xv. ſigillis coloris viridis.

ac Canonici alii; eorumque facta, geſta, &c.

Anno 1580. Decanus ejus Collegii *Lambertus van der Burch*; *Hubertus Foeck*, *Henricus Pyeck*, & *Gerardus a Wykerſloot* Canonici. Gerardus hic jam dictos Decanum & Canonicos Procuratores ſuos eodem anno inſtituit, per ſequens inſtrumentum, quod inter ſchedas meas reperi:

ANNO a Nativitate Domini 1581. menſis Septembris die decima ſexta, coram me Notario publico & teſtibus infra ſcriptis perſonaliter conſtitutus venerabilis Dominus *Gerardus a Wykerſloot*, Eccleſiæ Beatæ *Mariæ* Canonicus Trajectenſis, principalis principaliter pro ſeipſo, citra Procuratorum ſuorum per eum hactenus quomodolibet conſtitutorum revocationem, omnibus modo & forma quibus potuit melioribus conſtituit certos & legitimos ſuos Procuratores, & negotiorum ſuorum infra ſcriptorum geſtores ac nuncios ſpeciales & generales, ita tamen quod generalitas ſpecialitati non deroget, nec contra reverend. venerabiles & eximios Dominos *Lambertum van den Burch* Decanum, *Hubertum Foeck* & *Henricum Pyeck*, ejuſdem Eccleſiæ Canonicos, ſpecialiter & expreſſè ad ipſius Domini conſti-

ſtitutionem nomine & pro eo (ubi eum abeſſe contigerit) omnia & ſingula ſua negotia Capitularia (juxtà ante dictæ Eccleſiæ ſtatúta) pertractandum atque curandum, nec non quæcumque & qualiacumque Beneficia, ad ejuſdem Domini conſtituentes collationem, ſeu quamcunque diſpoſitionem, vacatura acceptandum, aliaſque ut alia faciendum & procurandum quæ in præmiſſis & circa ea neceſſaria fuerint ſeu quomodolibet oportuna, & quæ ipſemet Dominus conſtituens faceret & procuraret, ſeu facere & procurare poſſet, ſi præmiſſis omnibus & ſingulis præſens & perſonaliter intereſſet, etiamſi talia forent quæ mandatum exigerent magis ſpeciale quod præſentibus eſt expreſſum, cum poteſtate ſubſtituendi, clauſula ratihabitionis & reliquis conſuetis in ampliori forma ſi videatur extendens, ſuper quibus &c. Actum Trajecti in ædibus Domini Graphiarii Curiæ Provincialis Trajectenſis, tempore quo ſupra, præſentibus ibidemque prænominatu Domino Graphiario & *Judoco Manarts*, incola civitatis Trajectenſis, teſtibus &c.

Et me

Fran. Rodio, Nutario.

Ad pag. 78.

In Domo Capitulari S. *Petri* in parvula Tabella, uti & in D. Petri Necrologo hæc legere
Monumenta alia, eſt:

Fundata eſt hæc Baſilica a Bernoldo XX. Traject. Epiſcopo, Henrico II. Conradi F. ac dedicata ipſis Calendis Maji A°. a Nato Chriſto CIↃ. XLIII. *cui B. E. M. H. P. P.*

Præpoſitis, *pag.* 80.

recenſitis, ex D. *Petri* Necrologo accenſendus,

Præpoſiti, PELEGRINUS DE RHENO.

Extat laudum ſive pronuntiatio ſuper lite, controverſia & diſſenſionis materia, orta inter venerabiles viros Dominos Decanum & Capitulum Eccleſiæ Sancti *Petri* Trajectenſis ex una parte, & venerabilem virum Dominum *Rodolphum de Tiendoren* Præpoſitum ejuſdem Eccleſiæ, ſuper nonnullis *Bliderum Tritici*, ſiliginis & arenæ, & pecuniarum ſummis, & nonnullis alienationibus & eorum occaſione ex altera, de data Anno Dom. 1380. die XIX Februarii, cum 3. ſigillis, uno in rubra, duobus aliis in viridi cera. Addita etiam Secretarii & Notarii Syngraphe.

Decanis jungendi,

Decani, Mr. PETRUS ZUURMOND AB HYNDERSTEIN, defunctus Anno 1467.

JOANNES GALENKOP, Theol. Prof. Decan. S. *Petri* 1512. ex Necrologo *novæ Lucis* Carthuſianorum extra Trajectum, allato *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* p. 153.

Mr. GERARDUS VANDER HOORN, ex Annalibus *Henricæ Erpenæ* Abbat.

WILHELMUS VEUSELIUS, mutato regimine Decanus S. *Petri*, ab Ordinibus Trajectinis ad Aulam Hiſp. Regis ablegatus, ut mitigationem ſententiæ, qua Trajectinorum jura infringebantur, impetraret; de qua pluribus *Borrius* ad Ann. 1570. 1571. & ſeq.

* *Ex Monum Ultraj. MS.*

PARS I.

Hujus occaſione notabit Lector, quod *Præpoſitis ac Decanis* hujus illiusve *Capituli* Catholicis, ſubinde ſubmittantur Acatholici, ſine diſtinctione quidem explicitâ, ſed quæ implicitè per hoc innuitur, quod hi ab Ordinibus alterius communionis deſignati, vel etiam, ſicut hic actum eſt, ablegati fuerint; quin & ipſum mutati regiminis tempus, hoc monet, cum Catholicam fidem profitentes Ordinum Acath. edicto e muniis iſtis arceantur.

Canonici ad D. Petrum,

D. ROLPERDUS DE MEYLAND, Canonicus ad S. *Petr.* Cujus extat Teſtamentum de data Ann 1354. 18. Julii. ac Canonici S. Petri.

D. JACOBUS DE WINSEN, Can. ad S. *Petr.* cujus Teſtamentum A. 1491. conditum, datum eſt ab A. Matthæo *Anal.* Tom. III. pag. 435. In eo inprimis commendavit animam ſuam Deo omnipotenti, ejuſque matri Virgini *Mariæ* in æternum benedictæ, beato *Petro* Apoſtolo Apoſtolorumque Principi, & *Martino* Confeſſori, humiliter implorans veniam de delictis. Item ſepulturam ſuam elegit in Eccleſia beati *Petri* in loco ſibi ordinando per Capitulum. Item voluit, ut omnia debita ſua, de quibus legitime conſtat ſeu conſtare poterit in futurum, ante omnia debite perſolvantur. Item voluit ut exequiæ ſuæ fiant cum Pſalterio legendo juxtà novam conſuetudinem Eccleſiarum Trajectenſium abſque pompa cum omni humilitate. Item dedit & legavit fructus Præbendæ ſuæ anni gratiæ, & pecunias provenientes ex melioratione domus ſuæ, Eccleſiæ beati *Petri*; ſalvo quod executores ſui exinde emant pallium & duo *loot* argenti redditus perpetui ratione ſepulturæ ſuæ Eccleſiæ debita, & Pſalterium legi faciant. Item cuilibet Canonicorum Confratrum ſuorum exiſtentium in exequiis ſuis loco prandii unam quartam vini. Item Notario & Sculteto cuilibet unum *munghlen wyn*. Item dedit & legavit Fraternitati Beatæ *Mariæ* in *Buſcoducis* triginta ſtuferos ratione Fraternitatis. Item Hoſpitali ſanctæ *Barbaræ* Trajectenſi ratione Fraternitatis quinquaginta ſtuferos. Item dedit ſimiliter & legavit *Carthuſienſibus* extra eandem civitatem Trajectenſem XXX. florenos Rhenenſes currentes, ſolvendos infra annum in promptis, vel tot redditus, quot pro triginta florenis hujuſmodi emi poterunt. Item dedit *Prædicatoribus*, Sororibus converſis, & Hoſpitali ſanctæ *Barbaræ* Trajectenſi quindecim florenos Rhenenſes æqualiter dividendos, ut Deum pro anima ſua exorent. Item dedit pauperibus duo modia tritici pro panibus diſtribuendis.

GERARDUS DE TURN, D. *Petri* Can. J. V. D. obiit 1521. Hujus Teſtamentum integrum dedit idem A. Matthæus *Anal.* Tom. III. pag. 391. &c.

D. Mr. EVERARDUS VANDER HAER, D. *Petri* Can. Anno 1523. cujus extat Teſtamentum, quo Conventui Sororum B. *Mariæ Magd.* Ultraj. legavit reditum perpetuum annuum VI. aureorum Philipp.

Ad S. Joannis Eccleſia in pag. 82.

Monumenta ibi varia viſuntur inter alia †,

D. THOMAS DE NYKERKEN, Chor-Epiſcopus Ultrajectinus & Eccl. D. *Joan. Bapt.* Decanus, in Choro ſuæ Eccleſiæ, inſigne Monumentum honori Patroni ſui (*Henrici Palatini*) dedicavit in vitro verſus Aquilonem, ubi ipſe Chlamydatus adhuc hodiè cernitur ad verum Monumenta alia.

† *Ex Monum. Gysb. Lappi.*

Y yy depi-

depictus, ſubſcriptione injuria temporis nonnihil mutilata.

Utriuſque inſuper *Enckevortii* imago in vitreis feneſtris ad *S. Joannem* in Choro cernitur, qui circa id tempus 1556. extructus eſt adjuvante R. D. *Joanne Ingenwinckel*, iſtius D. *Joannis*, D. *Lebuini* Daventr. nec non Xantenſis Eccleſiarum Præpoſito.

Canonicus ad S. *Joannem* Ultraj. Anno 1163.
RIQUARDUS, cujus hæ ſunt anni illius Teſtamentariæ Tabulæ;

ut & Canonicus ad S. Joannem.

IN *Nomine Domini*, Audiant præſentes, ſciant poſteri, quod ego *Riquardus*, Eccleſiæ ſancti *Johannis* in Trajecto Canonicus, pro ſpe æternæ retributionis & gloria immortalitatis terram mei juris, manſum videlicet, & XII. jugera in Strunewiker-Bruc jacentia centum modios & ſexaginta & ad xenium XV. ſolidos ſolventia, ea ratione ne in perpetuum alicui in pactum detur, Dominis & Fratribus meis ejuſdem Eccleſiæ Canonicis tradidi, quatenus ipſi eandem terram cum fructu poſt obitum meum habeant, & in ſuos uſus, ſicut ſubſcriptum eſt, redigant; In octava Aſſumptionis beatæ *Mariæ* ante altare ipſius ſacratiſſimæ Virginis Miſſa cum bonis omnibus cantetur, duo Domini Choro provideant, & ipſa die dimidiam vini amam de eadem terra Fratres pro benedictione recipiant. In Conceptione quoque beati Præcurſoris Domini & patroni mei duo Domini Choro provideant, novem lectiones dicant, & ſupraſcriptam vini menſuram habeant. In feſtivitate ſancti *Nicholai* item duo Domini Choro provideant, & eandem vini portionem ſuſcipiant. In feſto ſimiliter beatæ *Mariæ Magdalenæ* duo Domini Choro provideant, & eadem vini menſura ſe reficiant. Præterea in Purificatione beatæ Matris XX. candelæ de XX. libris ceræ de eadem terra Fratribus dentur, Vicariis & juvenibus in ſecundo Choro ſtantibus libræ tres, pueris libræ tres. Et quum me ipſum indignum & peccatorem in omni beati Præcurſoris ſervitio ſemper cognovi, & cognoſco, moneo præſentes, rogo, & obſecro futuros, ut poſt diſceſſum meum mei in orationibus ſuis memores hoc parvitatis meæ donum benignè recipiant, & in omnibus ſupra dictis feſtivitatibus & ſubſcriptis temporibus apud miſericordem Dominum pro meis peccatis intercedant. Et hæc facientes in omni tricenario meo de eadem terra ſingulis menſibus dimidiam vini amam recipiant, Vigilias pro me, & Miſſas animarum dicant; Sacerdos qui Miſſam celebrare debet, duos denarios, Diaconus unum, Subdiaconus unum, ſingulis menſibus in perpetuum pro mei memoria recipiant. In anniverſario autem meo Fratres annis ſingulis amam plenam de eadem terra habeant, & Miniſtri altaris eundem denariorum numerum accipiant. Campanæ compulſentur, & campanarius duos denarios pro labore recipiat, & ſingularum Sacerdotes Eccleſiarum ſinguli unum denarium ipſa die de duabus unciis ad hunc diem ipſis Sacerdotibus de eadem terra conſtitutis pro eleemoſyna recipiant. Ad hæc anniverſarium patri & matri meæ Fratres ſtatuto tempore in Vigiliis & Miſſis faciant, & in utriuſque anniverſario dimidiam vini amam de eadem terra recipiant. Ut autem hæc mei peccatoris traditio rata & inconvulſa dilectis meis Fratribus permaneat, Dominus & pater omnium noſtrum *Godefridus* venerabilis Trajectenſis Epiſcopus ſigilli ſui impreſſione ſignavit, & ne quis eam temerario auſu violenter immutare vel infringere præſumpſerit, anathematis vinculo confirmavit. Acta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis 1163. Indictione XI. anno regni Fretherici XI. Imperii VII. Epiſcopatus Domini Godefridi venerabilis Antiſtitis noſtri VII. In nomine Domini feliciter. Hujus traditionis teſtes ſunt, *Lambertus* Decanus ſancti Bonifacii, & Canonici ſui, *Rodulfus*, *Borelmus*, *Hermannus* Decanus ſancti Petri, *Odeldus*, *Reinerus*, Magiſter *Henricus*, *Walo*, *Wilnadus*; Liberi, *Walterus de Stapele*, *Gerardus de Marte*, & filius *Godeſcalcus*, *Pelegrinus de Caſtelde*, *Heinricus de Burbach*; Miniſteriales, *Ratvardus*, & filius ejus *Godeſcalcus*, *Hermannus*, *Bertoldus*.

Concanonicos ſuos, non Dominos, ſed *Fratres* vocat, ut & Godefridus, Traj. eo tempore Epiſcopus, in epiſtola quam ſupra ſub eo dedimus.

Ceterùm Conradus Imperator approbante *Eugenio* III. jus eligendi Epiſcopum Traj. conceſſit *Præpoſitis*, *Decanis* & *Capitulis majoris* (quod eſt *Martini*) & *Sancti* * *Salvatoris Trajectenſis* Eccleſiarum, ut diſertè habent verba ipſius Diplomatis exhibiti a *Wilhelmo Heda* in *Heriberto* XXVI. Traj. Epiſc. p. 163. & *Bat. Sacr.* part. 1. p. 546. Progreſſu temporis reliqua quoque tria *Capitula* in id jus admitti cœperunt; quique conſentientibus ſuffragiis electus erat Epiſcopus, formulâ vernaculâ dicebatur; *Gekoren ende gepoſtuleert te zijn van wegen der Prelaten, ende Capittelen der vijff Godtshuyſen.*

Adeò vero pertinaces, ioquit † Schokius, hujus ſui juris fuerunt Canonici Ultrajectini, (qui pariter ſeculares Domini à multis ſeculis extiterunt) ut non dubitarint contra ipſum Pontificem Romanum illud defendere. Patet hoc ex iis, quæ intervenere inter *Rodolphum van Diepholt* & *Suederum Culenburgium*: licet enim huic faveret *Martinus* V. Pontifex, qui approbaverat tranſactionem ejuſdem cum Epiſcopo Spirenſi; (cui velut tertio præda controverſia adjudicata erat) quatuor tamen Canonicorum Capitula, quæ *Diepholtium* elegerant, quam acerrimè, imò ad convitia & cædes uſque (uti notat quoque *Æneas Sylvius* c. 36. Europæ) eidem reſtiterunt. Idem hoc ſuum Jus Capitula vindicare poſtea ſtuduerunt contra Davidem Burgundum; verùm vi majori, atque potentiæ Burgundicæ ſuccumbere debuerunt.

Jus eligendi Traj. Episcopum, proprium erant duobus Capitulis, quæ deinde communicatum;

Quodlibet etiam Collegium pluribus ſeculis gaviſum fuit jure vacantia beneficia conferendi, excluſo etiam Pontifice (ut oſtenderunt in variis ſcriptis exhibitis Anno 1579.) ad Maximilianum uſque, inquit idem *Schookius*, Imperatorem.

uti & vacantia beneficia conferendi.

Ingeſſit ſe ſubinde, & quidem citius, ut reor, in eorum Collationem Curia Romana; qua de re querelæ delatæ, & *LIBELLUS SUPPLEX* Carolo Cæſari a Georgio Egmondano, & Collegiis V. Eccleſiarum aliiſque Collatoribus exhibitus, datus a nobis *Hiſt. Epiſc Ultraj.* pag. 32. Diploma Caroli Imp. ad hunc Suppl Libellum datum, quo ſanxit nulla reſcripta Apoſt. *Concordatis* Germ. adverſa admittenda aut toleranda eſſe, exhibitum eſt *Bat. Sacr.* part. 1. p. 249.

* Subindè in eodem Diplomate eſt *Sancto Bonifacii*, quia & Sancto iſti ea intercepta Eccleſia.
† Schookius *De Canon. Ultraj.* pag. 398.

Præ-

Menſes Pontificii.

Prævaluit tamen, ut & in aliis vicinis Eccleſiis, ſic & in Eccleſia Trajectenſi Curia Romana, cui & aſſignati ſuo ordine menſes, Papales ſeu Pontificii dicti, quibus vacantia ſuo ordine beneficia clientibus ſuis conferret.

Lis circa computationis initium.

Orta dein ſuper computatione initii menſis controverſia, ſuper qua emanavit

DECLARATIO DOMINI NOSTRI PAPÆ, *NICOLAI V.* SUPER INITIO MENSIS COMPUTANDI, cujus Bulla eſt in Archivis S. *Salvatoris* Trajectenſis,

NICOLAUS, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Præpoſito, Decano, & Capitulo Eccleſiæ S. *Salvatoris* Trajectenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Inter Eccleſiaſticas perſonas quaſlibet litium fomentum ſummoveri cupientes, quæ vota veſtra, ne occaſione proviſionum de beneficiis Eccleſiaſticis ad diſpoſitionem veſtram pertinentibus auctoritate noſtra ſeu per vos faciendam quæſtionem oriantur materiæ, in vobis rationabiliter depoſcunt, ad executionis gratiam ducimus favorabiliter admittendam. Cùm itaque nos dudùm Prælatis & Eccleſiaſticis perſonis nationis Germanicæ liberam de Beneficiis Eccleſiaſticis ad eorum collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem pertinentibus, quæ in certis tunc expreſſis menſibus vacare contigerit, diſponendi Apoſtolicis expectativis gratiis non obſtantibus, conceſſeramus facultatem, & ſicut pro parte veſtra nobis nuper exhibita petitio continebat pro eo quod felicis recordationis *Eugenius* Papa quartus prædeceſſor noſter in quibuſdam ſuis litteris, quæ venerabilem Fratrem noſtrum Epiſcopum Leodienſem, & alios ordinarios Collatores civitatis & Diœceſis Leodienſis, quoad conferenda Eccleſiaſtica Beneficia ad ipſorum collationem pertinentia, quæ etiam in certis tunc expreſſis menſibus vacare contingebant, menſes ipſos abortu Solis primorum dierum ſuorum incipere cenſuit, à pleriſque ſuſtinetur, a quo tempore in hujuſmodi conceſſione noſtra expreſſos menſes incipere voluerimus, pro parte veſtra nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut hujuſmodi hæſitationis ſcrupulum ne lites pariat, declarationis noſtræ miniſterio ſubmovere dignaremur. Nos igitur hujuſmodi in hac parte ſupplicationibus inclinati, menſes in conceſſione noſtra expreſſos ſupra dictos quatenus beneficia ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem ſeu quamvis aliam diſpoſitionem veſtram communiter vel diviſim pertinentia contingunt, ſimiliter abortu Solis primorum dierum ſuorum incipere cenſeri debere, auctoritate Apoſtolica præſentium tenore declaramus, conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis non obſtantibus quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hæc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum *Petrum* Anno Incarnationis Dom. 1451 octavo Idus Julii, Pontificatus noſtri anno quinto.

M. Galuwe, Notarius.

Leodium diſcutienda tranſmiſſa.

Circa Bullam tamen hanc quædam dubia ſuborta, Leodii ex dicti Collegii ordinatione diſcutienda, cujus hæc extat Charta vernacula:

Memorie.

ALSOO deſe bygaende Bulle *Nicolai* V. verhaelt dat by voorgaende Paus *Eugenius* IV. verſtaen ſoude ſyn geweeſt, dat tot Luyck de maenden in welcke eenige Eccleſiaſtique Beneficien, volgens die concordaten van Duytslant vervallen, beginnen ſouden metter Sonnen opganck vanden eerſten dach vande ſelven maenden.

Te vernemen off tot Luyck de Collegiale kerken van Prins ende Biſcop van Luyck kenniſſe hebben vande ſelve Bulle van declaratie, ende off die aldaer ſoo geobſerveert werdt, dat die maenden beginnen metter ſonnen opganck vanden eerſten dach der ſelve.

Ende by aldyen men aldaer kenniſſe heeft van die, off diergelycke Bulle, die aldaer ſoo geobſerveert wordt, datmen daer van moeſte hebben een wettige certificatie ofte declaratie vanden Officier vande hooftkercke, aldaer inde beſte forme ende ſoo die beſt in rechten ſal mogen worden geproduceert, te weeten dat die maenden vant vervallen der Canoniſien aldaer beginnen metter ſonnen opganck vanden eerſten dach vande ſelve;

Ende ſoo verre men aldaer gheen kenniſſe heeft vande voorſz. off diergelyke Bullen, en dat anders wordt geobſerveert, datmen dan een atteſtatie become, dat men aldaer van die Bullen nyt en weet, ende volgens dyen anders obſerveert, ende die maenden aldaer begin neemen volgens beſcreven rechten, na middernacht vanden eerſten dach van yder maent.

Woordt deſe reverentelyck verſocht by de Heer *Jacob van Aſch* Deken ende Scholaſter der kercke S. Peters t'Utrecht, ende preſiderende ter vergaderinge van Mog. Heren Staeten ſlants van Utrecht, om daer van te dienen in ſeker proces voor den Ed. Hoeve van Utrecht hangende, alwaer gecontraverteert word, wanneer de maenden, die volgens die Concordaten den Paus, ende nu die Staeten toecommen, beginnen, volgens de voorſz. Bulle metter ſonnen opganck des eerſten dagbs.

Omme hier van op het ſpoedichſte te hebben verclaeringe als boven, alſoo enichſins *periculum in mora* is, ende tgene hier toe nodich ende dynſtich is, ſal met danckbaerheyt ende recompenſie gereſtitueert worden.

Interim ſi intra ſtatutum tempus Curia Rom. de vacante Beneficio non provideret, Eccleſia Ultrajectina juxtà jus antiquum illud conferebat: ſic Decanus & Capitulum B. *Mariæ* Ultr. Canonicatum & *Præbendam* per obitum &c Dni & Mri *Cornelii de Jong*, ejus Eccleſiæ Canonici dum viveret vacantem, *jus ſuum conſervare volens*, contulit Ao. 1579. *Cornelio de Valsdiolyt*, Clerico Traj. Diœceſis, per haſce Tabulas:

Cum in mora eſſet Rom. Curia, jus antiquum reſumebat Eccleſia Traj.

DECANUS & Capitulum Eccleſiæ beatæ *Mariæ* Trajectenſis, ad univerſorum notitiam deducimus & deduci volumus per præſentes, quod cùm alias die videlicet vigeſima octava menſis Januarii proximè præteriti per obitum ſeu liberam reſignationem quondam Domini & Magiſtri *Cornelii de Jong*, Canonici dum vixit extra Romanam Curiam, & in his partibus defuncti, Canonicatus & Præbenda, quos ipſe dum viveret in dicta noſtra Eccleſia habuit & poſſedit, vacaverint,

rint neque apparuerint intra tres menſes a die notæ vacationis eorundem in noſtra Eccleſia ante dicta quod alicui de illis Apoſtolica auctoritate proviſum fuerit, ita quod in omnem eventum ex nunc ob lapſum dictorum trium menſium a prætacto die vacationis in loco Beneficii notæ juxtà concordatorum inter Sacroſanctam Apoſtolicam Sedem & Principes inclytæ Germanicæ nationis ducum injunctorum, atque apud nos ſubſequenter ex tunc provulgatorum & acceptatorum, vim, formam, atque tenorem dictorum Canonicatus & Præbendæ collatio proviſio ſeu quævis alia diſpoſitio ad nos pertineat, ac de illis liberè diſponere etiam jure Concordatorum ante dictorum poſſumus. Quocirca nos jus noſtrum conſervare volentes dilecto nobis in Chriſto Domino *Cornelio de Validolyt*, Clerico Trajectenſis Diœceſis, nobis de vita & moribus commendato omnibus modo, via, jure, cauſa, ſtilo, forma, & effectu quibus potuimus ac debuimus, poſſumuſque atque debemus melioribus & efficacioribus dictos Canonicatum & Præbendam penes nos tanquam ordinarios illorum Collatores adhuc vacantes, cum omnibus juribus & pertinentiis eorundem univerſis jure ordinario ac aliis in vim Concordatorum ante dictorum purè & ſimpliciter propter Deum contulimus & aſſignavimus, ac præſentium tenoré conferimus & aſſignamus, ſibique de eiſdem gratioſè & favorabiliter providimus & providemus, inſtituendo ipſum in eoſdem & inveſtiendo præſentialiter de eiſdem juribus, tamen ſtatutis & conſuetudinibus dictæ Eccleſiæ ſemper ſalvis. In quorum omnium & ſingulorum fidem præmiſſorum præſentes noſtras litteras exinde fieri & ſcribere noſtri jurati infra ſcripti manu ſubſcribi ſigilloque noſtro ſecreto juſſimus & fecimus communiri. Datum & actum in domo noſtro Capitulari Capitulo peramprios deſuper indicto Anno a Nativitate Domini 1579. Indictione ſeptima die verò Martis vigeſima octava menſis Julii Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini *Gregorii* Papæ decimi tertii anno ſiquidem ſeptimo, præſentibus honorabili Domino & providis viris *Johanne Kelder* ſemi-Præbendato, ac *Henrico Rodolphi Schulteto*, Eccleſiæ noſtræ præſcriptæ teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter atque rogatis.

Stipendia Canonicorum S. M. quotidiana.

Ex ſchedula de memoriis ſimul & præſentiis in Eccleſia noſtra (*S. Mariæ*) quotidianis per duodecim menſes, Anno Remigii inchoante 1611, minori Camerario, D. *Brunone Foeck*, anno 20.

Summa duodecim menſium ex Memoriis, & quotidianis per horas præſentiis, unà cum ſupplementis facit 5047. lib. 14 ſol. 8 gr.

Summa inſuper ſcutorum, Francorum, & Argenti, unà cum ſupplementis ſuis facit hic 1170. lib. 19. ſol.

Præterea ſingulis Dominicis per annum 6. lib.

Aliis item diebus ſingulis, 1. lib.

Facit hic 626. lib.

Summa igitur miniſtranda de memoriis, quotidianis præſentiis, ſcutis, Francis, & Argento facit hic 6844 lib. 12. ſol. 8. gr.

De incertorum quorundam proventu ſeu interdum variantium.

Ad proceſſiones Dominicales per ambitum Eccleſiæ, qualibet vice 1 lib. Fuerunt vices hujuſmodi hoc anno 53. Facit 53 lib.

Ad Canticum Alleluya Dominicis & feſtis, ac quotieſcunque Officium fit de Domina 5. ſol. occurrerunt hoc anno vices tales, 227.

Facit hic 56. lib. 15. ſol.

Ad Proceſſiones pro remiſſione peccatorum, & pace quavis feriâ ſextâ ab Octavâ Sacramenti uſque ad Remigii ſingulis vicib. 2. lib. Fuere vices ejuſmodi hoc anno 15. Facit 30. lib.

Ad ordinaria Capitula in Eccleſia noſtra qualibet feriâ ſextâ feſto non impeditâ, 2. lib.

Obſervata ſunt hoc anno 46.

Facit hic 92. lib.

Pro ſupplementis earundem, 16. lib.

Item pro Præſidi, cujuſque Capituli videlicet Domino Decano, vel abſentis vicem gerente Seniore Canonico, qualibet vice, 7. ſol. 6. gr.

Facit hic, 17 lib 4 ſol.

Denique pro Deputatis ad communia quinque Eccleſiarum negotia tractata in Majore Eccleſia quavis vice, 1. lib. 10. ſol. Atqui toto iſto anno Capituli noſtri nomine ad Mandatum D Decani frequentavere Canonici, *vander Meer* & *Bruno Foeck*, 22 Facit hic 33. lib.

Poſteriorum iſtorum ſumma facit hic 298. lib.

Summa totalis, 7142. lib. 12. ſol. 8. gr.

Facit hic, 476. Rh. 3. ſt. 5. alb. 10. gr.

Miniſtrationis ſumma ut ſuprà, 7109. lib. 37. engels.

Facit 473. lib. 19 ſt. 5. alb 3 gr.

Ut ex frequentatione calculi indiviſibilium nomine pro Domino Minore Camerario *Brunone Foeck* redundent, 33. lib. 8 gr.

Facit 2. Rh. 4 ſt.

Accepi ab eodem Camerario pro annali laborum ſtipendio 3. Octobris 1612. de more 18. Rh.

W. vander Goye.

Pag. 86. 87.

Ad Eccleſiam S. *Mariæ* Civilem.

In Eccleſia S. M. civili Capella, Senatoria.

In Rectorum Capella, Senatoria etiam dicta, non ara tantùm una, ſed & plures. *Vicaria* & ibidem fundata Anno 1458. in honorem Dei omnip. *B. M. V. S. Joannis Evang. S. Barbaræ*, ac omnium SS. a *Joanne van den Gheyn*, Presbytero ac Vicario perpetuo in Martiniana Eccleſia, dotata xxx. florenis aureis Rhen. annuè in uſum ejuſdem *Vicarii*. Fundationis Tabulas habes apud A. Matthæum de *Fatis Eccleſ.* pag. 163. 164. Anno 1500. *Albertus Henrici Vicariam* ibi tenuit, ea lege, uti in litterit apud dictum *Matthæum* proditur, fundatam ut Ultrajecti ſtabilem ſedem haberet, ultra Alpes non proficiſceretur, eandemque *Vicariam* extra Primorum Trajectenſium conſenſum non permutaret.

& alia S. Thomæ.

Capella ibidem *S. Thomæ*, in qua ſepulturam delegit *Fredericus Utenhamus*, Dominus de *Baerſel*, ex teſtamento ejus condito Anno 1438. dato ab A Matthæo *Anal.* T. 111. p. 373. & ſeq.

Fraternitas SS. Trinitatis; majoris, & minoris Kalandriæ.

Extat hodié-dum vernaculè fundatio Fraternitatis SS. *Trinitatis*, in Civili *B. M. V.* Eccleſia Ultrajecti, renovata temporibus *Matthæi a Sypeneſſe* Procuratore, cum Fratrum illuſtriorum nominibus.

Fraternitas majoris Kalandriæ in Trajecto.

Fraternitas Dominæ noſtræ minoris Kalendriæ.

Statuta Confraternitatis Dominæ noſtræ minoris Kalandriæ in Eccleſia Civili *B. M. V.* Trajecti.

Solemnis *Arnoldi Hornii*, & dein A°. 1517. *Philippi Burgundi*, Traj. Epiſcoporum, in *Civili* Eccleſia inauguratio deſcribitur ab A. Matthæo in *Fatis Eccl.* pag. 167.

Sepulta ibi in caverna ſub turri Anno 1514.

San-

Bertha, celebris recluſa, ibi commita.

ſanctitatis fama celebris & devota *Bertha*, cui etiam inter Sanctos menſis Junii dedit locum doctiſſimus Papebrochius. Teſtes ſanctitatis Decani Trajectenſes, Hermannus de Lochorſt, Jacobus de Apelteren, & Theodoricus Prior Regularium Trajectenſium, litteris ea de re datis, quarum habet exemplum Papebrochius ibid. *Anno Domini*, ajunt, 1515. *ipſo die Lebuini poſt nativitatem B. Joannis Baptiſtæ devota virgo Berta filia Jacobi infra* VII. & VIII. *horas migravit à ſeculo plena operibus bonis anno ætatis ſuæ* LXXX. *profeſſa ſoror ſecundùm regulam Anachoretam &c. Quæ devota Berta certam peregit pœnitentiam in cilicio & ſimplici tunica, æſtate & hyeme, ſine carnibus & lacticiniis, ſine igne, nudis pedibus, aliiſque obſervantiis plurimis; cumque in tam rigida pœnitentia vixiſſet annis 57. & amplius, quievit in Domino in loco apud Eccleſiam civilem Trajectenſem, petitque ſepeliri in loco, ubi pœnitentiam explevit, &c.*

Ritus ſupplicationum, & circuitus per Eccleſias.

Ritus Supplicationum in diebus rogationum hic fuit, ex Libello MS. *Memoriarum & Feſtorum inſtitutorum ſeu compoſitorum in Eccleſia S. Johannis Trajectenſ.* qui pertinuit ad *Arnoldum Eſchium*, Eccleſiæ illius Canonicum.

Smaendaechs inde Cruys dagen, men vergadert in Dom, wt den Dom gaet men nae Oudemunſter, van daer werom over S. Mertens brug dor die Lakenſnyders over die plaets, de gracht lancx over S. Jacobs brug na de Preekers, van daer langs die Breeſtraet doert Bagijn hoff na de Witte-vrouwen; van daer nae die Giltbrug, ende ſoe voerts nae Outwyek, van daer ſuytwaerts op na de Sellebroeders, dan door de Sack de Nyegracht lancx verby Jeruſalem, ende verby tPaus huys, in den Dom, ende dan aldaer de gebeden geſloten.

Dinsdaechs vergadert men tOudemunſter, ende van daer gaet men inden Dom, van daer S. Peter, van daer S. Paulus, van daer S. Katharina, ende daer wert geſongen; van daer S. Brigitte, van daer lancx S. Magdalena, S. Servaes, van daer S. Nycolaes, van daer S. Geertruyt, ende doer die Smeeſtrech verby die Houtcopers te Reguliers, van daer doer die Lynmarkt over ſinte Meertens bruge inden Dom, ende daer die gebeden geſloten.

Swoensdags vergadert men in den Dom, wtten Dom doer die gaert, over die gaertbrug doer die ſtrooyſtech ten Duytſchen huys, van daer lancxs Marien over Vreeborch nae S. Jacobs kerck, van daer over S Jacobs bruge de gracht lancx na de Mynnebroeders, van daer lancx S. Jans kerck wederom inden Dom, ende dan aldaer die gebeden geſlooten.

Paſtores alii a prioribus.

Extra recenſitos pag. 87. Eccl. Civ. Paſtores,
Paſtor illic 1437. PETRUS JOANNIS.
Paſtor ibi ſub Ann. 1560
D. Mr. JUDOCUS DE RYCK.
Vice Curatus ſub id tempus
D. HERBERTUS HOL.

Paſtor ibid Anno 1594 * D. EGBERTUS, qui *Theodorum Verbeulum* ægrotum, indies, etiam per noctem viſebat. *Verbeulus* ille cùm viveret Capituli S. *Mariæ* Scriba, vulgò Secretarius, ſucceſſor Magiſtri *Joannis Boel* in 1594 23. Maji mortuus, in Eccleſia S. *Mariæ* conditur. Reliquit hic Libellum, quem teneo MS, quo annotavit varia quæ circa mutationem publici cultus accidêre; inter alia, quod Anno 1566 menſe Junio novi prædicatores Ultrajectum acceſſerint, Calvini maximè dogmata annunciantes: quodque in ſolemnitate Virginis Aſſumptæ extra portam Inſularem apertè in Campo, ad locum *Loenenbout* dictum, prædicatum ſit. Dominica dein XVIII. quidam *Gerardus*, ex Abbatia Middelburgenſi profugus Monachus, extra portam Tolenariam in pomario Equitum Teutonicorum cœtum coëgit.

Novi ritus prædicatores.

24 Aug. die *Bartholomæo* ſacra idem Monachus Norbertinus in habitu ſeculari (uxorem enim duxerat) novo ritu Evangelium annunciavit; ex quo vulgi ſeditio orta, templum intra urbem ad cœtum ſuum expoſcentis XXV. quæ dies erat Dominica in pomario extra portam Tolenariam, quidam Delphis adveniens, quem Sportularium dicebant, concionem habuit: Ultrajecti dein hoſpitio exceptus eſt a quodam *Theodoro Cuther Banckerot*, Amſtelodamo huc profugo, *ſordidæ vitæ & regiminis*: ſocium habebat quemdam *Adrianum Menninck* Delphenſem, ‡ ex devio Sacerdote, ut ferè hi erant, progenitum. Illi aſſociatis ſibi poſt meridiem *Corn. Spien*, *Jacobo Colyns*, *Florentio de Scheymarcker*, aliiſque cerdonibus, unum aut plura etiam templa ad cœtum ſibi aſſignari poſtulabant; & cùm bona eis verba aliquandiu Senatus vendidiſſet, ad Eccleſiæ Civilis templum prorumpentes, illud perrupêre; inde ad Minoritarum, Dominicanorum, ac S. *Jacobi* templa progreſſi, illa confregêre, fœdiſſimè illic debacchari, graſſari, ac cuncta diruere cœperunt.

Paſtor ad S. Nicolaum inter ultimos.

Paſtor ad S. *Nicolaum* Anno 1579. ex ipſius met ſyngrapha,
Fr. WILHELMUS HUBERTI, Sac. Th. Bacc. Prior Carmel. & Eccleſiæ D. *Nicolai* Trajectenſ. Paſtor.

Pag. 96.

Ad Melitenſium ædes Ultrajecti.

Melitenſium, a S. Joanne Bapt. Joannitarum dictorum. origo, profeſſio.

Equites Melitenſes, fuſius a nobis ibi deſcripti, *Joannitæ*, ab Heda in *Wilhelmo* Traj. Epiſcopo, Fratres *Ordinis S. Joannis* Hieroſolymitani vocantur. Jam ab Anno 1250., ex Diplomate *Henrici* XXXVIII. apud eundem *Hedam* pag 220. obtinuerunt ad portam ejuſdem nominis Eccleſiam *S. Catharinæ* ſacram, ac propè eam ſuum Hoſpitale. Arce autem a Carolo Imp. ad eum locum extructa, æde eorum ibi diruta, ad foſſam novam, ubi tum *Carmelitæ* degebant, Equites hi tranſpoſiti.

De Equeſtri Ordine Melitenſi Libellum conſcripſit A. Matthæus, quem dedit *Anal.* Tomo X. ſub finem. *S. Joannes Baptiſta* eorum Patronus erat, a quo & *Joannitæ* vocati. Tria vota ab ipſis præſtita, caſtitatis ſc. paupertatis & obedientiæ: ne de propriis quidem bonis ſuis poſſunt diſponere. Nec admittuntur ad fidei commiſſum familiæ relictum, neque ſuccedunt ab inteſtato: liberos ſi procreent, nefarii & inceſtuoſi ſunt. Non ſunt milites ſtipendiarii, ſed eleemoſynarii, militantes Deo & religioni, obſtricti ad impugnandos hæreticos, Turcaſque, ut pluribus *A. Matthæus* in dicto Libello probat.

Exercitationes.

Orationem Dominicam centies & quinquagies pro horis Canonicis repetitam recitare quotidie tenentur. Qui armis rem gerebant, Fratres militares, ſeu laici olim dicti; reliqui Fratres Clerici ex Charta Anni 1488. Ordo Maltam Inſulam ingreſſus parebat Præfecto, quem ad exemplum * Romanorum vocabant

* *Ex Annotatis MS. Theodori Verbeul, Secretarii Capituli S. Mariæ &c.*

‡ *Pape-kin't.*

* *Tit. 6. de Offic. Magiſt. Melit.*

Magiſtrum, & quidem *magnum Magiſtrum*, cui plures ſubjecti, qui Præfecti Provinciales, & his rurſus alii, qui Præfecti ſunt ſimpliciter, a quibus & certa ſumma pro terræ ſanctæ defenſione quotannis miſſa ad Præfectum, ſeu Magiſtrum Generalem, ex *Jac. de Vitriaco* cap. 65. Præfectus Provincialis etiam Ultrajectinus erat, cui ſubditi pridem Præfecti *Harlemi*, *Aquarum Veterum*, *Werdæ*, *Monſfurti*, *Hermeleæ*, *Buræ*, *Hardervici*, *s' Heerenloo*, *Ingæ*, *Middelburgi*, *Wemelingæ*, * *Kerckwervæ*. Schoockius *de Cm. Ultraj.* Sect. 3. pag. 612. aſſerit, quod Anno 1651. adhuc novem Commendatores *Joannitici*, ab Ordinibus Ultrajectinis conſtituti notentur, 1. in *Bueren*. 2. in *Oudewater*. 3. in *Harmelen*, 4. in *Wemelingen*. 5. in *Ingen*. 6. in *s'Heerenloe*, 7. in *Montfort*. 8. in *Kerckwerf*. 9. in *Weerden*. Alias Præfecturas fortè magnus Magiſter ſibi arrogavit. Certè earum ad ſingula loca per decurſum operis ferè meminimus.

Præfecturæ,

Præfecti Ultrajectini.

Præfecti Provinciales Ultrajectini numerantur, Anno 1300. THEODORICUS DE A.

Anno 1316. JACOBUS, Epiſcopus Zudenſis, menſe Auguſto Ann. 1338. Ultrajecti defunctus, de quo fuſius *Bat. Sac.* part. 2. p. 181. & *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* p. 21.

Anno 1332. GERARDUS VAN HAMERSTEYN.

1370. D. HENRICUS WITTE.

1403 D. RURGERUS PAULI, Vallis S. *Joannis*, vulgo s *Heerenloe* fundator, ex J. Lindebornii *Not. Epiſc. Daventr.* cap. ix. ubi de eo plura.

1446. D. ENGELBERTUS VAN FOREEST.

1518 BERNARDUS DE DUIREN, Hoſpit. S *Catharinæ* Præceptor, juxtà Teſtamentum *Adriani Rammii*.

15.. D. WILHELMUS VAN HETEREN.

1561. D. PETRUS VAN BERCK, Zutphanienſis, ex priſcis privilegiis & uſu electus, non obſtante hoc ex parte Aulæ interdicto vernaculo:

Extract uyt het derde Memorinelboeck t' Hoofs van Utrecht, roerende die Heeren van Ste. Catherine, ende d' electie van den Balier.

Achtervolgende de mondelinge Commiſſie by den Höve van Utrecht ons *Gerrit van Reneſſe*, Ritter, ende *Leo Gilkens*, Raden in den ſelven Hove gegeven op huyden den 15 Auguſti 1561. hebben wy ons gevonden in den Convente der Balien van Ste Catharinen t'Utrecht, des morgens tuſſchen ſeven ende acht uyren, ende naerdien wy den Prior mette gemeene Religieuſen aldaer weſende doen convoceren hadden in ſekere ſale van den voorſz. Convente, ſonder dat aldaer by ons bevonden ſyn geweeſt eenige Commandeurs van de voorſz ordre, dan die Commandeur van Oudewater, Prior van den voorſz. Convente, hebben hemlieden van Con. Majts. wegen te kennen gegeven, dat 't voorſz Hoff verſlaen hebbende d'aflyvicheyt van wylen Heer *Willem van Heteren* heuren Balier ende Overſten, henheden uyt krachte van ſekere Ordonnantie van ſyn Majt. dede verbieden, ſy luyden niet en ſouden procederen tot de electie van eenen nieuwen Overſten, op peyne van te vallen in de indignatie van ſyne Majt. voorſz, ende dat ſulcke geëligeerde niet en ſoude aengenaem weſen ſyne Majt. maer gehouden ende geacht voor onbequaem ende incapabel tot den Staet ende officie voorſz. Waer op ons Commiſſariſſen van den Prior vant voorſz Convent tot antwoort gegeven is, dat die van den voorſz Convente, naer heurlieder oude gewoonte ende Privilegie altede geprocedeert hadden tot electie van eenen nieuwen Balier ende Overſten, als namentlyck van den perſoone van Heere *Peter van Berck*, geboren van Zutphen, haerlieder mede Commenſael ende Kockmeeſter van S. Catherine voorſz, verhopende deur dien de Con. Majt. in ſyne hooheyt ende *præeminentie* niet vercort, noch de voorſz Ordonantie tegen gegaen te hebben, te min ſy luyden geen kenniſſe daer van gehadt en hebben, noch en waer deſelve Ordonnantie henlûyden oyt geinſinueert geweeſt, als ſy luyden oock deur die ende andere heure Privilegien niet en vermeynden onder de voorſz Ordonnantie begrepen te weſen. T'welck hoorende wy Commiſſariſen voorn. hebben den voorn Prior ende gemeen Conventualen van ſyn Majts. wegen, ende op gelycke penen als boven bevolen: Dat ſy luyden den voorn. Heere geëligeerde in de poſſeſſie van de voorſz Balie niet ſtellen en ſouden, mitsgaders den ſelven geëligeerde, (weſende als ons dochte een man van omtrent 28. jaren) daer niet inne te treden ter tyt ende wylen ſyne Maj. van der ſake geadverteert, ende daerinne gediſponeert ſoude hebben naer behooren. Waer op de voornoemde Religieuſen by monde van heurlieder Prior voorſz ons geſeyt hebben, dat ſy luyden hen altoos begeeren te dragen als goede onderdanige onderſaten van ſyne Majt. verſoeckende Copye van onſen jegenwoordige gebeſoigneerde.

Actus gedaen t'Utrecht ten dage ende plaetſe voorſz By ons,

ende was onderteeckent

DE RENES, ende L. GILKENS.

Eum Præfecturam hanc nihilominus geſſiſſe, patet ex alio dehinc etiam ad id munus delecto, qui fuit

D. HENRICUS BARCK, cui Præfecti alii ad Præfecturam Ultraj. ſpectantes juramento ſe ſubmiſêre, quod A. Matthæus dedit ad *Alciatum* ſuum pag. 507. Hæc penes me extat *Ægydii de Monte*, Daventr. Epiſcopi, ad eum epiſtola vernacula:

E *Renfeſte, from und voirſichtige Heer.* Alzoo deſen grooten troublen und onghemack al noch blyfft durende tot groote beſwaringe van U Eedelheit und Goidtshuys, wy hebben groote medlyden und dat in onſer macht ware, zolden wel begheeren met die wercken bewyſen ons goede hert und affectie, verhopende nochtans doir die Godtlycke hulpe und bermhertichcyt zal u verleenen een guede vrede, als dan begheer wy zeer hertelyck dat U Edel. liefde uut zynen lange ghevanghenisſe die frunden und ons meet wilt vertrucken, hoe willecom dat u compſte weſen zal, dat weet God die Heer. Wy ſeynden tot eenen cleyn 'ghedachteniſſe met deſe Bode een Paſtey, verhopende op eenen ander tyt dat te verbetere. Hier mede God Almachtich U E. bevelende met alle u fromen heden, begherende ghe recommandeert te weſen in U guede gracie und van U beneder Joncker Aert.

Tho Deventer den 9 May 1576.

U Edelheyt goede Vrunt,

ÆGIDIUS DE MONTE,

Biſcop tho Deventer.

* Dominium in Scaldia Inſula, cognominis ſtirpis ſedes hæreditaria, ubi ad Noortgoudam vetus ex topho domus ad arcis normam. *Smalleg.* in Annal. p. 695.

Ordi-

Territorium fiſco additum.

Ordinis hujus territorium confiſcatis ejus bonis, & ob bellicas ejus neceſſitates redacta in uſum publicum, Ordines Traj. jam occupant; & qui ibi degentium controverſias componat, Prætorem conſtituunt, vulgò hodiéque adhuc *'t Gerecht van S. Cathrynen* appellatum. Exemplum confiſcationis ſecutæ reliquæ Fœderatorum Provinciæ; quæ res totum commovit Ordinem; & omiſſis vi & armis quibus auſpicatus fuerat, libellis deinceps & argumentis rem geſſit, interceſſores habens Principum potentiſſimos Galliarum, Angliæ, Daniæ, aliosque. Rationes quibus uſus, & quas ejuſmodi exiſtimavit, quibus facile perſuaderi poſſet æquo judici reſtitutio, continentur libello, quem Legatus Regis Galliarum III. & V. Martii Ordinibus obtulit Hagæ-Comitis Anno 1663. Hunc habet *Aitzema* lib. 43. Hiſt.

Ad Teutonicorum ædes pag. eadem.

Teut. Ordinis origo,

Chronicon Equitum Ordinis Teutonici in lucem miſit A. Matthæus *Anal* Tom. x. ſub initium, haud dubiè illud ipſum, quod vir clariſſimus * *Chriſtophorus Hartknoch* vocat Chronicon Ordinis, cujus Auctor incertus, cujuſque exemplar, præter illud quod Ultrajecti in aula Domus Teut. ſervatur, aliud, quod, ſciamus non extat. Tradita in eo diſerte Equeſtris Ordinis origo, incrementa, & res geſtæ primùm in Syria ad ejiciendos rurſùm Hieroſolymis Saracenos & Turcas, deinde in *Boruſſia* ad Barbaros compeſcendos & armis ad Chriſtum cogendos. Ordo dictus S *Mariæ*, eò quod ei dicatus, *Teutonicus*, quod a Germanis ſeu *Teutonibus* ſumpſit exordium, *Hieroſolymitanus*, quod ad recipiendam *Hieroſolymam* primùm cœpit in *Syria*, propagatus dein per Europam.

Incrementa,

Continuationem Chronico adjecit dictus Scriptor, in qua pag. 334. & ſeq. dat nomina Generalium ſeu Magiſtrorum Supremorum Ordinis Teut. cum accurata annotatione temporis quo creati ſunt, & quo eſſe deſierunt, ex ſummorum Ordinis Præfectorum Catalogo.

His abſolutis, Duces Pruſſiæ pag. 339. ad p. 342. jungit. Hos lingua vernacula excipit tum Libellus Præfectorum Ultrajectinorum; quo quiſque anno Præfecturam auſpicatus ſit, & quot annis eam tenuerit; ac ad calcem ad *Libellum de Vitis Præfectorum Trajectenſium* obſervationes. Juriſjurandi ab Equitibus olim præſtari ſoliti, tum meminit. Modum dein recipiendi & creandi Equitem Teut legeſque ut ei adſcribatur a p. 416. ad p. 438. deſcribit. Subſequitur modus ex Libello, quem ei de re habebat, ſepeliendi Præfectum Provincialem. Ratio Equitem ſepeliendi, qui Provinciali ſubjectus erat, multò minoris & ſumptus, & ſepulturæ erat; ut docet *Conſtitutio Scalanenſis*, quam idem ex Membrana exhibet p. 442. unius ex Præfecturis propè Gorinchemum.

ingreſſus Ultrajectum.

Ultrajectum ſub Annum 1280. mox poſtquam *Pruſſiam* ingreſſi, delati Fratres Teutonici, de quibus a nobis illic fuſius mentio, extra muros Trajectenſes olim ſedes habuere, e regione S. *Gertrudis*. Fanum ipſis D. *Annæ* ſacrum, ut mox patebit. Verùm bello exorto, quod tum frequens cum Hollandis, cum vix adverſus vim tuti, direptionibuſque expoſiti eſſent Fratres,

Fana D. Annæ,

deſertâ in ſuburbanis æde, a Wilhelmo Comite V. jam everſâ etiam & exciſâ, in urbe aliam extruxerunt, ſplendidam admodùm & inſignem,

* *Chriſt Hartk. in Obſerv. ad Chron. Pruſſ. Petr. de Duſburch cap. 1. p. 20. & 21.*

eo nimirum loco, ubi hodiè adhuc extant ejuſdem reliquiæ, haud procul a templo D *Mariæ*, area ibi ab iis empta juxta ſtabulum Epiſcopi. Adjunctum ei templum, D *Eliſabethæ* ſacrum, hodiè deſtructum. Sub Trajectenſis ditione Præfecturæ variæ; eas dedimus loco citato. & S. *Eliſabethæ* ſacra.

In veteri ſcheda vernacula de ſingulis notata data ſunt in notis vernaculis ad pag 343. &c. Nos verò ea in Latinum verſa ad ſingulas Præfecturas dedimus.

Omiſſis Supremis Ordinis Magiſtris, ſolos dabimus, qui nos proprius ſpectant, Præfectos Ultrajectinos; quos ex eadem Præfectura deſumi, & a Magiſtro Ordinis confirmari oportebat. Præfecti Ultrajectini.

I^us D. ANTONIUS LEDERSAKIUS, a *Prinshagen* Præfuit annis xxxv. Ejus temporibus ædes *Dierenſes*, *Middelburgenſes*, *Scalanenſes*, Templum quoque *Maeſlandicum* & *Valkenburgicum* Ordini Teut. acceſſêre. Obiit A°. 1266. in veteri æde Teutonica, in S. *Annæ* æde ſacra conditus.

II. D. SEGERUS, *Arnoldi* fil. a SLUSA, Eques Heuſdanus, annis XIII. Hujus temporibus Ordini acceſſit ædes *Hemertina* extra Tielam, uti & Bunnenſis; inſuper & Leidenſis, & Rhenenſis Eccleſiæ. Obiit is 1279.

III. D. DIDERICUS HORSTIUS, *Hermanni* filius, Eques; vir probus, qui bona Ordinis adauxit, mortuus A°. 1283. conditur Ultrajecti in Divæ Annæ veteris ædis Teut. Sacello.

IV. D. GYSBERTUS A GOYE, *Gyſeberti Goyæ* Comitis filius, Eques, honeſtus vir, Eccleſiaſtico viro dignis moribus, poſt trium annorum regimen defunctus 1288. conditur ibidem in S. *Annæ* Sacello.

V. D. LUDOLFUS A BUNNE, poſt duorum annorum decurſum, ſepelitur ibid. ad S. *Annam*.

VI. D. DIDERICUS AB HOLLANDT, Wilhelmi Rom. Regis filius ſpurius, Florentii V. item ſpurii frater, ad ſupplicationem dicti Wilhelmi, antequam Rex eſſet, in Ordinem admiſſus, obtentâ prius ab Innocentio IV. cum ſpurio ingreſſus ad Ordinem non pateret, legis veniâ. Sub ejus Præfectura Ordini acceſſêre Domus & poſſeſſio *Hofdyckana*, atque dominii introductorium, vulgò *lauda* ſive *laudimia* dictum, per Zelandiam; nec non ædes in *Oetmarſen*, in *Neſſe*, & in *Schoten*, atque Eccleſiæ Druſiburgi, & in *Oelden*. Obiit Anno 1312. ad S. *Annam* conditus. Vide Cangii Gloſſar. ad vocem *laudimia*.

VII. D. * HERIBERTUS A DRONGELEN, *Wilhelmi a Drongelen* filius natu minor, Eques, matrimonio junctus & prole auctus antequam Ordinem ingrederetur. Mortua *Sophia a Crayſtein*, filius ejus primogenitus *Zegherus*, Eques creatus. Tum bonis inter filios ex æquo diſtributis, ac *Zegero* Arce *Crayeſteynia* cum dominii peculio relicta, ex religione Ordinem Teutonicorum ingreditur A°. 1303. donatis eidem quæ in *Colyns-ambacht*, ex adverſo *Slydrecht* tenebat poſſeſſionibus, aliiſque in Ordinis profectum divenditis. Primus fuit qui Equitibus bis † *Pitancias* legavit. Religiosè juxtà Ordinis inſtitutum vixit. Ædes extra Middelburgum ſitas, intra oppidum tranſplantavit, empto ad hoc in quo ſtructæ fuere prædio. Anno dehinc 1325. mortuus, ad S. *Annam* quoque ſepelitur.

* HERBAREN.

† *Pitancia*, a *Pittacio*, quod eſt Tabula ſeu Libellus, in quo ſcripta eſt portio coque præſtanda; quod a *pietſlando* quidem a quibuſdam, ſed melius a *Pittacio* deducitur; eoque deſignatur menſura cibi potuſque. *Ciron*. 2. *obſ*. 13.

VIII.

Digitized by Google

VIII. D. JOANNES AB HOENHORST, Eques, Ordinis Teut. Præfectus annis VI. vir ſapiens ac religioſus, A° 1328. ædes foris Tielæ ad *Hemertum* ſitas deſtructas, intra oppidum Tielenſe ad S. *Walburgam*; ubi Canonici, Arnhemum profecti, vivere ſoliti, ex Brabantiæ Ducis conſenſu, exſtrui juſſit; eidem Brabantiæ Duci a conſiliis obiit 1340. ad S. *Annam* humatus.

IX. GOSUWINUS A GHERNAER, annis VIII. Ord. Teut. Præfectus, ædes Teutonum veteres extra Trajectum deſtruxit, auguſtaſque intra urbem ædes cum eleganti fano, turri, aula, refectorio, culina, infirmeria ædificavit, atque in vita ſua perfecit, impenſis in hoc opus pene ſcutorum XII. millibus. Ædibus in *Monſter* mille & quingentas libras perſolvit, ædes *Tyelanas* adauxit, *Oetmarſianas* plurimùm reſtauravit. Ann. autem 1327. mortuus, conditur Trajecti in Chori ædis illius medio. Hujus duæ ſunt Chartæ; altera qua ædes Ultrajecti in platea, dicta *de Oude Springwyck*, in emphyteuſin dat Anno 1344. Altera, qua prædiorum fit permutatio cum Capitulo S. *Petri*. A. Matthæus utramque exhibet *Anal.* Tom. X. p. 382.

X. LODOVICUS A KENSWIELRE, duobus annis Præfectus, obiit Ultrajecti 1360. in Choro, ad *Goſuinum Garnaerium* humatus.

XI. RUTGERUS A VLIEMERSHEM, Eques, *Wilhelmi a Vliemersham*, Equitis filius. Poſt annum regiminis Ultrajecto abſcedens, Præfecturæ *Covelenſianæ* Præfectus creatus, illum longo annorum tractu honeſtè decenterque rexit.

XII. REINERUS AB HOEN, *Hermanni Hoenii* filius, Eques, Præfectus quoque, ut & ejus deceſſor in *Bieſſen*, ejus ædes Trajectum ad Moſam tranſtulit, Præfecturæ Ultrajectinæ, uſibus proficuas. Eccleſiam Leidenſem Ordini ademptam, Præfecti Germaniæ præſidio ſuffultus eidem reſtituit, diſpendio quod inde tulerat Ordini reſarcito. Vir omninò probus morbo Ultrajecti contracto, moritur 1371. in Choro ad *Goſuinum Garnaerium* conditus.

XIII. D. HENRICUS AB ALCKEMADE, *Florentii Alckemadii* Equitis frater Germanus. *Hoſdyckis* ex conſenſu Alberti Ducis diruta, ædes juxta *Maeſlandiæ* Fanum exſtruxit. IV. annis Præfectus, regimini ceſſit, & Ordinem rigidioris obſervantiæ ingredi poſtulans, fit *Carthuſianus* Monachus.

XIV. D. HENRICUS AB HOENHORST, quinque annis Præfectus, eâ vixit magnificentiâ, ut ædes debitis gravatas, Germaniæ Præfecto cederet. Hujus eſt Charta Tom. X. *Anal.* Ant. Matth. p. 384. qua vendit reditum vitalitium *Catharinæ Lubberti Bollen* conjugi, Anno 1373. Obiit 1379.

XV. D. GERARDUS SPLINTERUS VAN DEN ENGE, rigidus regulæ obſervator, non diu poſt ingreſſum Ordinis ad Præfecturam evectus, Fratres exemplo religionis præluxit. Sub eo Schoonhoviana Eccleſia Ordini acceſſit, ad quam ædes, & Capellam extra oppidi mœnia, atque Ultrajecti *Wyngaerdſteynium* exſtrui juſſit. Inſuper & *Catvici ad Rhenum* Chorus ad Fanum exſtructus, ejuſque Eccleſia a *Valkenburgana* diſtracta. Sub hujus Præfectura tranſlata in Ordinem domus cenſualis Rheni ſita a Magiſtro cenſus ſolenni ritu, ut teſtatur Magiſter ipſe Charta Anni 1391. apud Ant. Matthæum *ibid.* p. 387. Ob rigidum ejus regimen multi Ordinem deſeruêre. Obiit autem 1405. Ultrajecti in Choro ad *Goſuinum Garnaerium* tumulatus.

XVI. D BERNARDUS AB OPBUEREN, religioſæ & arctæ vitæ ſectator, Tyelæ anteà Præfectus, ubi Chorum, ſedilia, & odeum exſtrui curavit. Duobus annis Præfectus obiit 1407. in Choro ædis Teut. adhumatus *Goſuino Garnaerio*.

XVII. D. JOANNES A SANDE, Præfectus Trajectinus annis undecim, religiosè juxtà Ordinis inſtituta vivens, Capellam domi D. *Eliſabethæ* ſacram ſtruxit; ædes Middelburgi Sacellumque renovavit, deſtinatis ei coronis aureis mille; ſtructuræ XVIII^C. coronatarum aurearum impenſæ. Ædes *Oetmarſianas*, uti & *Bunnenſes* unà cum Oratorio refici curavit: inſuper libros Chori nitidè eleganterque conſcribi juſſit, atque aliis in uſum ædis Teutonicæ ritè ordinatis, obiit 1437. in Choro ædis illius conditus.

XVIII. D. SUEDERUS CUBBINC, ſecundum ſeculum ſapiens ac ſagax Præfectus tribus annis, *Hermanno Keppelio* Præfecturam Ultrajectinam cedens, ejus loco *Weſtphaliæ* Præfectus creatus, ædeſque *Tyelanas* ſimul adminiſtrans, Weſtphalæ ædi proficuus, Ultrajectinæ noxius fuit.

XIX. D. HERMANNUS KEPPELIUS, manſueti animi vir, lateritium Odeum ad Chorum ædis Teutonicæ ſtrui juſſit. Ædes *Dierenſes* a *Bieſſenenſi* emptas Præfecturæ Traj. adjecit; inſuper & argenteam D. Virginis effigiem coëmit. Poſt XX. annorum Præfecturam Leidæ defunctus cùm eſſet A°. 1442. fūnus Ultrajectum deportatum, in æde Teut. ad Chorum antè Odeum depoſitum eſt.

D. ALBERTUS VOERSTIUS, nobilis, &c. Francofurti Præfectus, Præfecti Germaniæ nomine, Vicarius annis duobus, obiit 1452.

XX. D. THEODORUS AB ENCHUYSEN, ex * Præbitore in Præfecturam, quam annis XI. tenuit, medio argento & potentium factione intruſus; magnanimus, & magnificus vixit, ſed ſui cerebri, & elatus, ferox & rigidus: undè plus ob faſtum reveritus quàm ob manſuetudinem in amore ac deliciis a ſuis habitus, exoſuſque redditus, exauctoratus & Middelburgenſis Præfectus creatus, obiit illic, in Sacello quod in Teutonicorum Choro erat, conditus Anno 1463. Inter turbas & ſtrepitum *Theodorici*, electus a pleriſque è Teutonicis *Wilhelmus Ingenieulant*; ſed citra Magiſtri Teutonici conſenſum. Meminit diſſenſionis hujus Charta Anni 1444. *Analect.* A. Matth. Tom. X. p 391. Certè & dictus hic & habitus Præfectus Provincialis, ut vel argumento eſt Charta apud Ant. Matth. *ibid.* p. 389. qua quædam prædia dat in emphyteuſin perpetuam, eâ lege ut annua hinc bina die ſolvatur penſio frumentaria, & gallinarum præterea duarum ac quinquaginta. Ab aliis ejus loco electus eſt ex *Tyelenſi* Præfecto,

XXI. D. JOANNES AB HAEFTEN, *Ottonis Haeftenii* Equitis filius, candidus ac ſine fuco vir, initâ cum *Wilhelmo Ingenieulant*, qui *Theodoro Enchuyſano* objectus fuerat, tranſactione. Octo tamen a Præfectura annis, ut finis eſſet controverſiis, ſuaſum ei a Magiſtro Teutonico, ut abdicata hac ad Tyelenſem Præfecturam rediret; quò annuentibus Trajectinis Teutonicis profectus, illic defunctus A°. 1467. ad S. *Walburgam* conditur.

XXII. D. NICOLAUS DUSSENIUS, *Bieſſenenſis* Trajecti ad Moſam Præfectus Provincialis, ejus loco delectus, ſapiens & magni inter potentes habitus, *Carolo* Principi, Burgundiæ Ducis filio, atque etiam *Leodienſi* Epiſcopo a con-

* *Schaffenaer.*

filiis

filiis Præfecturam tenuit annis tribus & medio, Trajectique ad Moſam Ao. 1476. defunctus, & humatus eſt.

XXIII. D. HENRICUS AB HACFORT, honeſtus, pacificus, comis, manſuetus & moribus integer, poſtquam duos annos & medium adminiſtraſſet, Præfecturam Præfecto Provinciali ceſſit; qui ſeceſſum in *Scalunenſi* Domo, inſuper florenos Rhenenſes aureos XL. ex *Schoonhoviana* Domo ei præbuit; Ao autem 1492. mortuus, Ultrajecti in Choro ad vetus majoris Eccleſiæ Decanorum monumentum appoſitus eſt.

XXIV. D. JOANNES A DRONGELEN, viginti & tribus annis Præfectus, ædes quas reperit gravi ære alieno obſtrictas, plurium per Hollandiam, Zelandiam, Trajectumque munificentiâ adjutus, ſublevavit, reſtituit, refecit; adhæc cruce argenteâ deauratâ, hierothecâ SS Sacramenti, S. *Georgii* capſa, aliiſque muneribus ſacris ditavit & adauxit. Hujus eſt Charta Anni 1484. *Analect.* Matth. Tom. x. p. 391 qua fatetur a ſe vendita *Adolpho van Rutenberch* xx. & unum jugera extra portam S. *Catharinæ*, ex Conventus conſilio. Comis & omnibus gratus Anno 1492. 15. Aug. defungitur, & in Choro Teutonic. ante SS. Sacramentum ſub monumento, cui inſignia ejus inſculpta, ſepelitur.

XXV. D. GOSUINUS A ROSSUM, ejus ſucceſſor, poſt quatuor aut quinque regiminis annos, ejus pertæſus, idem ceſſit *Stephano Nyveltsa*, retentâ Tyelenſi Præfecturâ, ubi mortuus & conditus eſt Anno 1504.

XXVI. D. STEPHANUS ZUYLEN A NYEVELT, Præfectus annis triginta, ædibus in *Maerſen* refectis, in iis, quas dein deprædati ſunt, a prædonibus Gelris innocens cæditur. Cædes eò magis deflenda, quod Gelriæ Duci a conſiliis eſſet; a quo ſtipendium ei annuum conſtitutum, ut docet Ducis illius Charta A. 1509. *Anal.* T. x. p. 392. &c. Sub hujus Præfectura turris Eccleſiæ D. *Petri* Leydenſis corruit, ad cujus refectionem cives & accolæ per Rhenolandiam conſtituti, uſu etiam lacticiniorum per quadrageſimam conceſſo, invitati per Diploma Friderici Badenſis, Traj. Epiſcopi, quod ſub *Leyda* dedimus pag 445. Hujus *Stephani* eſt etiam Charta Anni 1518. relata ibid. p. 395. qua datam a deceſſore ſuo emphyteuſin confirmat; & uxori emphyteutæ ejuſdem dat uſufructum. Obiit autem Ao 1526. in Eccleſia Domus Teut. Ultrajecti conditus

XXVII. D. WALTERUS AMSTELIUS A MYNDEN, Præfectus annos x. magnis contra Turcas impendiis oneratus, in ædibus quas in *Maerſen* Ordo tenuit Anno 1536. mortuus, ſepelitur Trajecti.

XXVIII. D ALBERTUS, Egmondanus a Mereſteyn 21. annis Præfectus, ædes a debitis queîs onerata erat ſolvit, & Sacellum aureum in Eccleſia extruxit. Ejus tempore Carolus Cæſar in Domo Teut. vi. ſeptimanarum ſpatio degens, Anno 1546. aureum vellus Ultrajecti contulit. Obiit *Albertus* 1560. 26. Febr.

Hujus eſt Libellus ſupplex, quo Cæſarem rogat, cùm Clerus cogeretur ad collationem tributi, ipſe autem & Conventus rogarentur ut tanquam Cleri pars, in ſe partem ejus ſuſciperent, ne Conventum ad id cogat, jam olim immûnem, nec cum quinque Collegiis, quæ propriè olim Clerus erant, habentem quidquam commune. Refertur Libellus hic vernaculus *Anal.* Tom. x. p 392. &c.

Nec multùm tum Clerus ab Equitibus his conſecutus, nec quæſtio hæc, utrum Cleri pars eſſet nec ne, deciſa fuit. Revixit ea non diu poſt, cùm a Cæſaris filio *Philippo* petitum rurſus ſubſidium, ut videre eſt apud Ant. Matthæum *ibid.* p. 398.

Albertus hic tranſtulit Jus Patronatus, quod tenebat in *Maerſen*, rationabili de causâ in *Antonium de Merthen ab Eſſenſteyn*, tranſlationem confirmante Georgio Egmondano, Traj. Epiſcopo. Chartam damus in Additionibus ad *Maerſen*, pagum Parochialem.

Alberto ob valetudinem Coädjutor tandem datus eſt *Gaſpar van Egmont a Mereſteyn*. Cùm generalis Ultrajecti † ſupplicatio indicta eſſet, ipſeque etiam rogaretur aliquot de ſuis illuc qui ei intereſſent mittere, contrà publicè eſt proteſtatus, ſe nec Epiſcopo ſubjectum, nec Curiæ Provinciali, planè ad hoc non teneri; miſſurum tamen aliquos divini cultus, non Cleri, Epiſcopi, aut cujuſdam alterius reſpectu. Charta Anni 1565. affertur à Matthæo *Anal.* T. x. p. 401.

XXIX. D FRANCISCUS VAN DER LOE, Præfectus Provincialis annis circiter XIX. ceſſit munus 1579. D. *Jacobo Tatio ab Amerongen*, manens Præfectus *Dierenſis*; cui etiam ceſſit, uxore accepta, obiit Arnhemi Ao. 1592 2. Maji.

XXX. D. JACOB TATIUS AB AMERONGEN, adminiſtratâ 33. annos pacificè provinciâ hac, moritur Ultrajecti Ao. 1612. Ex Actis Equitum:

Sepultus in Templo Ordinis Teutonici
Reverendus, ſtrenuus,
Nobilis D. D. Jacobus Taets ab Amerongen,
Eq. Landcommandeur XXXI.
Præfuit annis XXXIII. *vixit annos* LXX.
Obiit 4. Decemb. Ann. Sal. CIↃDCXII.

D. DIDERICUS DE BLOIS, Treſlongius, Eques, trigeſimus primus, ex alia Charta trigeſimus ſecundus Provincialis Præfectus Ultrajecti, obiit 1619. Deus animæ ejus miſereatur.

Ex hac ultima clauſula conjici poſſet, *Didericum* hunc adhuc Romano-Cath. profeſſionis fuiſſe.

Ex Tabula altera *Treſlongio* ſucceſſit

D. GASPARUS A LINDEN, Ao. 1620. mortuus.

JOANNES WILHELMUS DE WAEL VAN VRONESTEYN, qui a Præfecto Provinciali & Præfectus communibus Ordinis Teut. conſenſum impetrarat, ut ſuo tempore juxtà Ordinis ſtatuta ad dictam Præfecturam admitti poſſet, rejectus fuit Ao. 1636 eò quod Romano-Cath. communionis eſſet. Libellus ſupplex a patre *Joanne Gerardo de Wael a Vroneſteyn*, Ordinibus Ultrajectinis Ao. 1625. oblatus, & Ordinum eorum recuſatio habetur Matthæi *Anal.* Tom. x. p. 409. 410. ultimi Præfecti.

D. HENRICUS ERNESTI CASIMIRI filius, Naſſovius Comes, obiit 1640.

D. WILHELMUS, Naſſovius Princeps, Friſiæ Gubernator, obiit 1664.

D. FLORENTIUS BORRIUS AB AMERONGE, obiit 1675.

Cæterùm *Florentio* ſucceſſit *Henricus* Comes de *Solms* Præfectus Traject. XXXVII. Cui poſtquam deceſſit Ann. 1693. ſucceſſit in Præfectura *Guilielmus* filius *Friderici Henrici Caſimirus*, mox poſt patris obitum factus Friſiæ Gubernator, fato functus An. 1696. in fine menſis Martii, mox ſequente cum matre ipſius *Albertina*,

† Proceſſye.

non Catholici R.

Principis Auriaci *Frederici Henrici* filia. Succeſſit patri ut Gubernator hereditarius *Jo. Wilhelmus Friſo*, nondum avia defunctâ; nam Majo menſe hæc extincta, poſtquam annum jam aut præter propter roborata ſucceſſio. In Præfectura autem Equitum

GODARDUS, Baro de Reede, Dominus de Amerongen, de Ginckel &c. ab Hibernia devictâ, & ejectis ea Gallis Comes de Athlone xxxix. fato functus Ann. 1703.

In cujus locum mox ſuffectus

FREDERICUS BORRE AB AMERONGEN, Dominus de *Kersbergen*, qui hodiéque adhuc feliciter ſuperat.

In triclinio ad caminum hi verſus inſcripti:

Si quis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam vetitam noverit eſſe ſibi.
Cùm tibi præbemus læto vultu quod habemus,
Quod tibi ſit gratis, accipe, ſitque ſatis.

Ad pag. 97.

Nobilium Monialium Cœnobia;

Monialium nobilium in Civitate Traj. ædes, ut ibi diximus, fuêre duæ, ex Jac. La Torrii *Rel. Rom* quam ſecuti ſumus.

Iª. *S. Servatii.*

IIª. *Albarum Dominarum.*

Juxtà Ant. Matthæum *in Fatis Eccleſ.* p. 265. *clauſtra quæ admittebant puellas tantum nobiles Ultrajecti erant* TRIA; *S. Servatii*, *Albarum Virginum*, *& S. Cæciliæ.* Quæſtio hîc tantùm an poſtrema Congregatio, quam & *La Torrius* & nos ex ipſo *Hiſt. Epiſc. Traj.* pag. 107 admittimus, pro *Monialibus, quarum clara ſit nobilitas*, verè Abbatia nuncupanda ſit; an *Clauſtrum* tantummodò cum *Ant. Matthæo.*

In hâc S. Servatii Abbatia ex Abſtede in urbem tranſlata.

Quod de *Wilibrando* Abbatiæ primæ conditore hîc diximus, intelligi debet, ut & de *Wilibrando* hoc differentes ex *A Buchelis* diximus, de tranſlatione Monaſterii, ex *Abſtede* & novi templi Fundatione I. quia *Stokius* ad A. 1137. meminit loci *Abſtede*, ita propter Abbatiam dicti. II. Quia Scriptores referunt Moniales has ſub *Ottone*, *Wilibrandi*, deceſſore habitum mutaſſe, nigrum ſc. in griſeum, invitâ Prioriſſâ *Golendâ*, quam Henr. Thab. *Chron.* l. 9. c 9 *Hiltruden* vocat. III. Quia in deſcriptione quæ addita imagini urbis Trajecti legitur, quod *Wilibrandus de Oldenborch fundavit in Trajecto Monaſterium S. Servatii, in quod Moniales ex Abſtede tranſtulit*, &c.

Ad pag. 99. & ſeq.
De Cœnobiis Can. Regul.

Canon. Regularium Cœnobia duplici ſignificatione;

Canonici Regulares duplici modo, latiore ſcilicet, ac ſtrictiore ſignificatione ſumi poſſunt. Priori modo eos ſumit Ant. Matthæus *Man. ad Jus Canon.* I. *tit.* 18. atque in *Fatis & Fundat. Eccleſ.* pag. 222 & 239. "Canonici omnes, inquit pag. "222. in *Regulares* & *Seculares* diſtincti. Regulares, pag. 239. vivunt ut Monachi eidem Clau"ſtro incluſi: communis eorum victus, com"munis omnis ſubſtantia; nam nec proprium "habent quidquam. Seculares, ut laici habitant "ſeparatim: cuique eorum ſuus victus, ſuæ "ædes, ſuum proprium patrimonium. Nec re"fert quod & ipſis Regula eſt, ſeu Canon; un"de & dicti Canonici. Regula enim omnis eſt "vel laxior, vel ſtrictior. Unde interdum & Se"culares, ſi licentia eorum nimia in Regula"res mutati:" quod & deinceps oſtendit; & in Galliis hodié-dum obtinet. Sic Secularium, inquit, Ultrajecti Collegia fuerunt quinque; qui "tamen priſco ævo ut Regulares vivebant. Re"gularium Collegia fuerunt tria: virorum ni"mirum duo, tertium autem feminarum. Vi"rorum alterum ad novam foſſam propè aulam "*Hadriani* Papæ VI. vulgò Hieroſolymitanum. "Alterum ad foſſam veterem eo ipſo in loco, ubi "Orphanotrophium jam, &c."

Latiore ſenſu Canonici Regulares Hieronymitæ, alias etiam nominibus appellati, Delphis huc advecti; eorum Rectores prium.

Priores vulgò *Hieronymitæ*, a S. *Hieronymo*, quem ſibi Patronum delegêre, *Fratres bonæ voluntatis*, *Collationarii*, & etiam *Clerici vitæ communis* dicti, juxtà Jac. La Torrium in *Rel. Rom.*

PETRUS DE GRAVESANDE, novellæ plantationis primus excultor, e *Hieronymiana Valle* Delphis, cum uno Subdiacono ſubmiſſus.

CORNELIUS DE DRIELIS, ſecundus Rector, ſub quo & deinceps Eccleſiâ, Gymnaſio, annona & ædificiis ita accrevit, ut cum reliquis de palma certare potuerit. De Gymnaſio ſeu Schola hac Hieronymiana, extat ſcheda hæc *Andr. van der Burch*, Curiæ Provincialis olim Traj. Graphiarii:

Schola.

ANN. 1586. VII. Febr. cautum ut Schola Hieronymiana ad normam & regulam Calvini reformaretur, & ut Domino Rectori *Reynero Sarcerio*, & reliquis Præceptoribus ejuſdem Scholæ migratio in diem Paſchæ præſcriberetur. Cæterum id Decretum primum ſignificatum eſt illis XVII. ejuſdem menſis, nimirum circa Dominicam *Lætare Jeruſalem.* Ulterius procedentes, ut celebriorem Scholam haberent, & numeroſius auditorium, XI. Aprilis prohibuerunt, ut Scholæ Eccleſiarum ceſſarent.

ejus fata;

IV. Aprilis 1586 ſalutatur a quinque Collegiis Liceſtrius verba præeunte N. V. Decano Burchio. IX. Aprilis ſcribit idem Decanus: Porrigimus Liceſtrio Libellum ſupplicem, qua petimus, ut ademptam nobis per Magiſtratum Scholam reſtitui jubeat. Libellum ille Magiſtratui communicari jubet.

XI. Aprilis Magiſtratus Trajectenſis Libello viſo cavet decreto publico, ne quis privatim doceat, aut Scholas inſtituat. Inde ſe die craſtino novum Rectorem & novos Ludimagiſtros in Scholam introducturos teſtantur.

XII. April. Capitanei civitatis prandent cum Liceſtrio, & potant ſtrenuè, neque ſine jurgio ſeparantur.

XII. Adfui a meridie Secretario Liceſtrii ante cum eo agens de Schola Hieronymiana, & petens Collegiorum nomine, ut Libellum quendam ſupplicem in eam rem a nobis confectum ſuæ Excellentiæ porrigere vellet. Sed eo lecto is mihi Libellum reddidit, ſeſe in alia quacunque re nobis libenter gratificaturum, in hoc verò ſuam operam præbere, & Libellum porrigere non audere, quod religionis negotium ea res tangeret, præſertim cum Excellentiæ ſuæ innotuiſſet Rectorem Scholæ *Jeſuitam* eſſe, me id multis verbis negante, & hominem conjugatum eſſe dicente, verum modeſtum, pium, & probum. Qui ſi *Jeſuitæ* cenſendi ſint, multos in hac civitate ſic *Jeſuitas.* Ille nihil audiens in ſua perſtitit opinione & propoſito.

celebris Lector, præſentem ſtatus.

THEODORUS CORNELIUS BERGIUS, Scholæ Hieronymianæ Ultr. Lector, edidit *proſopopœiam afflicti Belgii.*

Cœnobium integrum etiamnum perſeverat a Gymnaſii Moderatore inhabitatum.

Alii

ſtrictiore ſenſu alii dicti Canon. Regul. ex his,

Alii ſtrictiore ſignificatione Canonici Regulares appellati, quorum Collegia in Belgio etiam in Fœderato bene multa, fecerunt unionem ſtricto inter ſe fœdere, quam gratiis & privilegiis Capitulo *Windeſemenſi* apud Salios colligatam, legationis, qua fungebatur, auctoritate roboravit *Nicolaus de Cuſa*, S. Petri ad vincula Presbyter Cardinalis & Sedis Apoſtol. per Alemanniam Legatus A. 1444. 4. Maji.

Cœnobium B. M. V. & XII. Apoſtolis inſcriptum,

Inter ea numeratur, ſub B. M. V. & XII *Apoſtolorum* nomine in Trajectu, Diœc. Traject. Collegium, quod in litteris *Capituli B. M. V.* Ann. 1289 quo ei ab hoc ſub perpetua penſione annua area quædam acceſſit, vocatur *Monaſterium Ord. Pœnitentiæ Jeſu Chriſti.* Sic habent dictæ Litteræ:

UNiverſis præſentes litteras viſuris & audituris, Decanus Eccleſiæ beatæ Mariæ Trajectenſis ſalutem. Noveritis, quod nos locavimus Priori & Fratribus Ordinis Pœnitentiæ *Jeſu Chriſti* Monaſterii Trajectenſis aream noſtram contiguam areæ dictorum Fratrum ex una parte, & areæ noſtræ, in qua moratur *Gerardus* dictus *Blaveth* ex altera, & contulimus ipſis, etiamſi contigerit eos mutare, habitum ſuum, quem nunc habent, in alium ordinem ſive habitum perpetuo poſſidendam. Datum Anno Domini 1289. in craſtino beatæ *Margaretæ* Virginis.

a Saccitis,

A quodam *Eremitarum* genere illud inhabitabatur, qui a *Saccis*, quibus induebantur, *Saccitæ* dicti. De Fratribus *Saccitis* mentio in anteriori Charta Anni 1246 apud Ant. Matthæum in *Fatis Eccleſ.* pag. 223. De quibus hic verſiculus domeſticus:

Sunt & Saccitæ, quibus ait Papa redite.

ad Canonicos Regul. tranſiit;

Ad *Auguſtinianorum Regulam* hi tranſiêre, habitumque Canonic. Regul. aſſumpſere Anno 1290 Regulares, inquit, Jac. La Torrius, ſeu *de Regulieren* vulgo hi dicebantur. De iis, eorumque Rectoribus agimus *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* pag. 102. & 103. Ex adverſariis unius ex his Canonicis hæc jungenda:

varii Rectores,

Ann. 1361. P. JACOBUS GABRIEL, Prior Regularium in Trajecto, ex bonis hereditario jure ſibi provenientibus poſteriorem templi partem prolongavit, duo quoque altaria ab utraque parte Chori altrinſecus poſuit, *Crucis* ſcilicet & *Auguſtini.* Altare *S. Trinitatis* ante biennium erexerat. Ad quorum omnium conſecrationem D. Suffraganeum invitavit, atque ab eo tempore dedicatio Eccleſiæ celebrari cœpit Dominica poſt Michaelis.

ſub quibus ejus ac templi ſtructura,

Anno 1453. P. BALDUINUS GARDYN, Prior Regularium in Trajecto, conſtruxit ante introitum Chori tranſverſum penſile tabulatum, quod * Oxale, ſive ſuperius atrium vocant, ſatis pulchrum & ſumptuoſum cum tribus altaribus portatilibus ſupra poſitis, quæ conſecrata ſunt cum Domo Capitulari & altari in ea & ambitu.

& Fratrum numerus accrevit,

Ann. 1467. FREDERICUS DE ZULEN, vir nobilis & Equeſtris Ordinis, Collegio Regularium in Trajecto adjungi petiit ultra numerum Fratrum conſtitutum, & locum obtinuit: nam tam certos & ſufficientes Conventui obtulit reditus perpetuos, ut ex eo tempore auctus ſit numerus Fratrum Syo-Canonicorum uſque ad quindecim incluſivè.

1543. Cæſarea Majeſtas exegit a toto Clero Trajectenſi medietatem omnium bonorum, & tandem concordatum, ut daremus decem millia florenorum. Inde portio Canonicorum Regularium Trajectenſium fuit 71 flor. 8 ſtuf.

Anno 1547 Cæſarea Majeſtas anno exegit a Clero toto medietatem omnium bonorum, & ſolvimus pro uno termino 187. flor. XII. ſtuf. 6. den.

Anno 1548. reliqua pars ſubſidii ſoluta Imperatori 179. flor.

Teſtudo Chori conſummata eſt in Vigilia Paſchæ 1546. apud Regulares Trajecti. Credo ducentis aureis Caroleis ex parte Dni *Loberſi*, & centum ex parte Mariæ Raineri, ac centum ex *Goſwini Schayer*, & ſexaginta Caroleis ex parte coloni noſtri *Dionyſii Hugonis*. Unde ceteræ impenſæ neſcio.

Anno 1541. D. NICOLAUS A CASTRO, Canonicis Regularibus in Trajecto prælegit epiſtolam D. *Hieronymi* ad Nepotianum.

Subſidium generalis Concilii datum a Regularibus Trajecti VII. fl. Ann. 1551. & Ann. 1553. adhuc 11 fl.

Anno 1552. Regulares Trajecti trecentos Caroleos acceperunt in reditus redimibiles, unde dant annuatim uſque ad redemptionem 18. Caroleos. Hos commodavimus Imperatori. Habeo formulam litterarum conſtitutionis, quam Cæſar commodantibus dedit, & avia mea unam habet, quam legam. Cæſar cauſatur bellum & hoſtiles incurſus.

Anno 1557. iterum facta propoſitio mutuationis trecentorum florenorum, quos exigebat Præfectus Principis nomine. Verùm ducentos quinquaginta tantùm commodavimus. Actum 27. Martii.

Anno 1557. menſe Junio modius tritici emptus Trajecti novem Caroleis, modius ſiliginis ſeptem, modius avenæ 36. ſtuferis. Fertur in Yſelſteyn & Woerden oppidis modius tritici emptus viginti Caroleis.

Anno 1566. poſt perfractas ſtatuas Ultrajectum venit Princeps cum aliquot viris bombardariis quaſi civitatem defenſurus, hoſpitatuſque eſt apud nobilem *Hulpium*. Equitatus Principis ſimiliter huc venit civitatem quaſi defenſurus 31 Octobr.

varia ſua ſubiit,

Circa idem tempus conjuraverat Geuſiana gens cum ingenuo D. *Brederodio* & nonnullis nobilibus, ac pluribus ignobilibus, ut Eccleſiaſticos invaderent & trucidarent bonaque eorum diriperent. Sed innotuerunt Eccleſiaſticis & Papiſtis inſidiæ, & conatus eorum, ac eos fortiter & viriliter prævenerunt. Ipſi ſiquidem ſtatim in armis fuere cum cohorte militum civilium inductivorum: reſque erat eis pro ſanctis & animabus ſuis. Quare hoc adverſarii videntes huc illuc diſperſi ſunt conjurati, & hoc contigit feria quarta.

Erat in diebus P. PETRI DE WILDE, Prioris Regularium in Trajecto ab Anno 1480. uſque 1570. quo obiit, Trajecti conſuetudo, ſeu corruptela potius, quam vir ille zelo domus Dei accenſus plurimum deteſtabatur. Sodalitas enim Sagittariorum ſingulis annis ſigno quodam pſittaci figuram gerente poſito in cacumine molendini, quod quiſque illorum pro virili ſua parte & induſtria jaculis dejicere certabat, hujuſque certaminis victor Rex vocabatur. Fiebat autem hoc ſemper Dominica die infra octavas Sacramenti, quando cæteræ cunctæ Eccleſiæ in urbe Trajectina proceſſionem ſervant privatam, circumferendo Venerab. Sacramentum Euchariſtiæ, & plures tum derelicto Dei templo hanc vanitatem ac fatuitatem magis ſequebantur.

* Locus eminens ante chorum, ex quo novi Epiſcopi fiebat Proclamatio in maj. Eccleſia. Ex Charta Ann. 1540. Joan. Vorſtius ejus Decanus inde electionem Georgii Egm. &c. alta voce proclamavit.

Hunc abuſum Pater Reverendus amovere cupiens acceſſit ad Senatum in loco ſolito congregatum, ſicque apud illum concionatus eſt de hac re, ut petitionis ſuæ optatum reportaret effectum. Nam ab eo deinceps die, quod in Dominica fieri conſueverat, in ſecundam feriam proxime ſequentem tranſlatum eſt. Hoc memoriale nominis ſui Pater pius in hac urbe reliquit.

Ad templi partem Borealem Capella erat, quam fundaverat *Giſbertus a Raephorſt*, ea lege ut & ipſe, & quicunque id peteret de ſua ſtirpe, ibi, excluſis extraneis, terræ mandaretur. Charta eſt Anni 1398 feria II. poſt feſtum S. *Lamberti*, ab A. Matthæo in *Fatis Eccl.* p. 231. prodita; qui & Collegii illius dat Anniverſarium ibidem & paginis ſeq.

& tandem Orphanotr. c. ſſit; Canonicis penſione aſſignatâ annuâ.

Cœnobium hoc mutato regimine & cultu in Orphanotrophium tranſiit: Caſtro *Vredenburch* vicinum Orphanotrophium dirutum; deſtructoque ſimul ejus templo tranſlati ſunt popilli in Eccleſiam Regularium. Orphanotrophium, exceptis cubiculis aliquot, datum Curiæ Provinciali, multùm reclamante *Gerardo Zoudenbalchio*, *Everardi* fundatoris, de quo *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* p. 110. agnato: uti ex adverſariis cujuſdam Romano-Catholici coævi ad Annum 1581. compertum eſt, ubi & de aſſignata Canonicis reliquis penſione mentio:

Eodem tempore, *inquit*, cœptum ædificari apud Regulares pro orphanis & pupillis, & circa Pentecoſten eòdem ſunt tranſlati, reclamante Domino *Gerardo de Zoudenbalch*, & dicente, quod hoe eſſet contra mentem fundatoris. Regularibus autem in Monaſterio certæ penſiones aſſignatæ, & certa ſumma nummorum, unde annuè viverent. *Et mox:* Anno 1583. xx. Januar. cœpit per *Wernerum Helmichium* fieri concio Gallica apud Regulares. Eodem menſe cœptum eſt demoliri templum Orphanorum. In loco autem Orphanorum conſtituta & ordinata eſt Curia Provincialis 1583.

Pag. 103.

Præter Virginum S. *Agnetis*, ad ædem S *Nicolai*, de quibus *Hiſt. Epiſc. Ultr.* pag. 103 aliarum etiam Monialium, de quibus pag. eàdem, Aſceterium Trajecti viguit, *Hieruſalem* dictum, cujus fundatores & primi promotores ex *Buſſchio* * fuere Mr. *Bruno*, & *Agatha Erneſti*; "omnium Religioſorum, inquit, & præcipuè Ordinis noſtri & Tertiariorum pia mater & Procuratrix." In ſuburbio, in ejus ſcil. pomœriis antè portam Hoſpitalem, &c. vulgò *de Weertpoort*, & *Bethlehemo* vicinum ſitum primùm habuit, † "una cum Capella *Hieruſalem* dicta, quia ſepulchrum Domini adinſtar ſepulchri ejus quod in Hieruſalem in terra Sancta in Petra exciſi, in ea eſt conſtitutum. Hanc ipſam Capellam a ſuis proviſoribus *Agatha* præfata maximis inſtantiis tandem obtinuit pro Virginum Monaſterio ibidem conſtruendo, ut bonæ voluntatis Virgines Deo ſervientes in ea deliteſcerent."

Monialium S. Aug. Aſceterium Jeruſalem dictum, in ſuburbio primùm conditum,

Ex Chronico Bedæ auctiore, *eo anno* (1418.) *Monaſterium JERUSALEM dictum*, propè Ultrajectum primùm condi cœptum, Anno 1419. confirmatum fuit, ab Hierarcho Ultrajectino, *Frederico Badenſi*. Hic habe fundationis ejus & confirmationis Tabulas:

* *Buſſch. L. 1. Chron. Wind. c.* 43. † *Idem ibid.*

accedente Frederici Bad. Traj. Epiſc. conſenſu.

FREDERICUS, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, dilectis nobis in Chriſto *Margaretæ de Groenevelt*, *Agathæ* relictæ *Erneſti*, *Hillæ de Mauric*, *Annæ de Teil*, & *Swanildi* filiæ *Godefridi Franconis*, ac aliis devotis & honeſtis Sororibus ac matronis commorantibus in loco dicto *Jheruſalem* extra muros civitatis noſtræ Trajectenſis ſalutem in Domino ſempiternam. Ex debito Paſtoralis officii non immerito obligamur his, quæ augmentationem divini coltus & maxime ſalutem animarum nobis ſubditarum reſpicere dinoſcuntur, nos gratioſos & favorabiles exhibere. Hinc eſt, quod nos devotis veſtris ſupplicationibus inclinati, ut una cum adjutoribus veſtris in dicto loco vulgariter *Jeruſalem* nuncupato infra Parochiam S. *Jacobi* Trajectenſis ſituato Monaſterium Sanctimonialium Ordinis S. Auguſtini fundare & erigere, & conſecrari facere poſſitis, ſic quod idem Monaſterium plenariè ſubjectum ſit Priori & Capitulo generali Monaſterii in *Windeſem*, & gaudeat privilegiis, quibus dicti Monaſterii Capitulo Generali ſubdita gaudent, vel quomodolibet gaudere poſſunt, dictuſque Prior pro tempore ſeu Capitulum præfatum, Prioratu hujuſmodi vacante, vel cui dictum Prioratum duxerint committendum, auctoritatem habeat in eodem Monaſterio perſonas includendi, & velandi, viſitandi, & corrigendi, nec non Prioriſſam deſtituendi, inſtituendi, & confirmandi, Rectores ſeu Confeſſores, quoties opportunum fuerit, deputandi, qui confeſſionem Sororum, & familiarium, nec non continuarum commenſalium, ſeu etiam aliarum perſonarum utriuſque ſexus apud prædictum Monaſterium causâ devotionis hoſpitarum, vel adventantium, dummodo hujuſmodi hoſpites & adventantes de Parochiis Eccleſiarum Parochialium civitatis Trajectenſis non exiſtant, atque in caſibus occultis noſtræ auctoritati ordinariæ de jure ac conſuetudine ſpecialiter reſervatis abſolvere, votaque minora in alia pietatis opera commutare, & eiſdem Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare, dictaſque Sorores & ipſarum commenſales, apud ipſaſque ſepulturam Eccleſiaſticam eligentes ſepelire valeant & poſſint, his præſentibus licentiam & noſtram auctoritatem impertimur, ſalvis tamen modis & formis infraſcriptis, videlicet quod ſi aliqui de Parochis S. *Jacobi* prædicta in eodem Monaſterio elegerint ſepulturam, & ibidem ſepulti fuerint, ex tunc Curati Eccleſiæ prædictæ habeant mediam partem omnium oblationum provenientium ratione hujuſmodi funeris, reliquam mediam partem recipient Moniales ante dictæ. Itemque omnes oblationes alias in dicti Monaſterii Eccleſia ad altare provenientes ad Curatos dictæ Eccleſiæ perpetuis temporibus pertinebunt. Itemque de patronis dictæ Eccleſiæ S. *Jacobi* diebus Dominicis & feſtivis viſitandis, & accedendo Eccleſiam Monaſterii præfati pro divinis ibidem audiendis, & de ſermone in eodem Monaſterio ad populum in ambone dictis diebus Dominicis & feſtivis prædicando, ac de legatis & cauſa mortis ratione teſtamenti eidem Monaſterio per patronos Eccleſiæ S. *Jacobi* prædictæ donatis, omnibuſque & ſingulis juribus præfatæ Eccleſiæ S. *Jacobi* Parochialis & alterius cujuſcunque, ſervabitor diſpoſitio juris ſcripti juxta laudabilem conſuetudinem civitatis & Diœceſeos Trajectenſis legitimè præſcriptam, ita quod per Conventum Monaſterii prædicti Eccleſiæ S. *Jacobi* ante dictæ ſeu alteri cuicunque in nullo præjudicium

dicium generetur, niſi ſuper præmiſſis aut aliquibus ipſorum a Sede Apoſtolica eidem Conventui fuerit aliter indultum, ſeu inter dicta partes poſtea concordatum. Inſuper & de ſpeciali mandato committentes Priori de Windeſem, vel cui is duxerit committendum, ut numerus perſonarum inveſtiendarum ultra exigentiam reddituum prædicto Monaſterio incorporandorum nequaquam multiplicetur noſtratum teſtimonio litterarum. Datum Anno Domini 1419. menſis Decembris die ſecunda.

Ex Tabulis his conſpicuum videtur quod locus conditi Monaſterii jam tum *Jeruſalem* vocaretur.... *In dicto loco vulgariter JERUSALEM nuncupato, infra Parochiam S Jacobi Trajectenſis ſituato Monaſterium Sanctimonialium Ordinis S. Auguſtini*, &c.

Niſi dictum velimus, quod Moniales hæc initia Cœnobii hujus ab Anno 1418. jacientes, nomen tale loco indiderint, & Epiſcopus Ultrajectinus anno ſequenti in hoc conſenſum præbens, nomen idem uſurparit.

Capitulo *Windeſ.* adlectum,

Ex *Buſſchio* ibidem, "Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, vigeſimo quarto Monaſterium Sanctimonialium in Jeruſalem. . . . "aſſumptum fuit à Capitulo." *Capitulum* deſignat *Windeſemenſe*, cui illud A.1424 unà cum tribus aliis Monaſteriis Sanctimonialium; S. *Joannis* ſcilicet propè Amſtelodamum, *Brenopiæ* propè Campos, & *Depenvene* propè Daventriam, adlectum fuit. Quin & ex hac *Depenvenenſi* progenitum iſtud, juxtà *Buſchium* ibidem. "Ex illa "Sancta Congregatione, (*Depenvenenſi*) inquit "idem *Buſchius*, primum tres Sorores, deinde "duæ miſſæ ſunt in *Depenvene*, ut bonam earum regularis obſervantiæ formam oculatâ fide conſpicerent, quam in omni forma proprio "in Monaſterio poſtmodum ſervarent, devotam "valdè Sororem, *Elizabet de Doesborch* ſecum "aſſumentes; quam in primam Monaſterii ſui "Prioriſſam elegerunt," &c.

ex *Depenvenenſi* progenitum,

I^a. igitur Rectrix,

ELISABET DE DOESBORCH.

I^us. Rector, GOSUINUS DE SANCTIS.

Cùm enim Epiſcopus ſupra dictus Diplomate ſuo diſertè caviſſet, ne *per Conventum Monaſterii prædicti Eccleſiæ S. Jacobi ante dictæ ſeu alteri cuicunque in ullo præjudicium generetur*, orta tamen mox quæſtio inter S. *Jacobi* Parochos *Jacobum Herboert* & *Hugonem van Wyteringe*, atque Monaſterii Rectorem *Goſuinum de Sanctis*; tranſactione Anno 1425 hoc pacto ſopita, "de "omnibus diſcordiis, inter eos exortis & ſuſcitatis de & ſuper ſepultura mortuorum Parochianorum dictæ Eccleſiæ S *Jacobi*, de emolumentis, legatis, & oblationibus, cæteriſque juribus "ad dictam Eccleſiam ſeu ipſius Eccleſiæ Curatos "quomodolibet ſpectantes &c. Pro quibus præfatæ Sanctimoniales ſingulis annis pro Canonica "penſione dictis Dominis Curatis pro tempore "exiſtentibus & eorum ſucceſſoribus perpetuis "temporibus unum ſcutum Franciæ antiquum, "prout Domini Trajectenſes recipiunt de ſuo pacto, vel verum valorem ejuſdem infra octavas "Paſchæ liberè ſolvent, & deliberabunt. Porro "Rector Sanctimonialium pro tempore exiſtens, vel aliquis ſuorum ſociorum, nullo unquam tempore alicui Parochianorum dictæ Eccleſiæ S *Jacobi* extra emunitatem dicti Monaſterii, ſano vel infirmo Eccleſiaſtica miniſtrabit "Sacramenta Sed ſi contingat qualemcunque perſonam vel perſonas cauſa devotionis vel gratia "Hoſpitalitatis ad ſupra dictum Monaſterium declinare ſeu adire, eidem ſive eiſdem Rector pro "tempore exiſtens, vel aliàs Presbyter, Sacramenta Eccleſiaſtica & ſepulturam licite poterit impetrare ac impendere" &c.

Cúmque ea rurſus quæſtio incidiſſet, comprobata tranſactio hæc a *Rudolpho Dipholdio* Anno 1440. xiv Maji.

In urbem ob bellicos motus tranſlatum,

Monaſterium autem iſtud ob expeditionem Comitis Burani in urbem Trajectenſem, iteratò repetitam A^o. 1493. alioſque hoſtium inſultus crebro infeſtatum ac incendio deformatum, in urbem eſt tranſlatum. *Sanctimoniales, ut ſe periculis ſubſtraherent*, inquit * Heda, *relinquentes locum JERUSALEM, commigrarunt ex ſuburbio in civitatem, in hoſpitium NYENRODE dictum. Locus eſt*, inquit A. Matthæus *Anal.* Tom. III. p. 372. *e regione Papalis domus ſeu aulæ; olim propè plateam, quæ vulgò de Gaesbecxſtege.* Et *Monaſterium*, inquit † Bachelius, *ſibi compararunt novum juxta vicum Gaesbecanum, qui nunc ab eodem Monaſterio HIEROSOLYMITANUS vocatur.*

juxta vicum Gaesbecanum

Eſt Charta Anni 1493. *Frederici Egmondani*, Domini de Yſelſteyn, de Bueren, & de Craenendonck, quibus ſibi ſatisfactum a Monialibus fatebatur *van de alinge huyſinge, die Gysbert van Nieuwenrode ende Juffrou Alienora van Borſſelen ſyn gerechte geſellinne wel eer te behooren plach met hoeren poort weeh uytgaende in 't inſen ſteghe, ende daer toe van de Huyſinge ende Hofſtede ſtaende in den Regenbooch voerſz opten Weſthoeck van ende in Gaesbeecxſteghe, naeſt de voerſz herberge van Nieuwenrode.*

in platea den Regenbooch.

Locus datus a Magiſtratu in platea *den Regenbooch*, ut hæ ejus Anni 1513. xviii. Jan. Tabulæ vernaculæ demonſtrant:

Wy Borgemeeſters, Schepenen, Raede, ende gemeene Oudermannen van den ouden ende nieuwen Rade der Stadt van Utrecht, maecken condt allen luyden, dat alſo die Eerweerdige, devote, ende religieuſe Priorinne ende gemeen Suſteren, ende t'gans *Convent van Jeruſalem*, die buten by onſer Stadt beneven die Weerde Weſtwaert hoer woninge ende verhout van ouden tyden te hebben plaghen, overmits deſtructien, laſten, ende verdrieten van onſer Stadt vianden van daer hebben moeten rumen ende wycken, ende ſo van noots wegen binnen onſer Stadt hebben moeten comen, ende hoer weeninge maken, te weten beſyden St Peter in den *Regenboghe*, in der huſinge ende hofſtede van outs geheten die herberghe van Nieuwenrode, aen ons ſeer ootmoedelyck ende vriendelyck verſoeckende, ende begeerende, wy hem ende hoeren nacomelingen ter eeren Godts die voorgenoemde plaetſe ende ſtede, alſo die daer nu gelegen is, ſtreckende uyter Stadt grafte Suytwaerts op tot aen *Wynſens* ſteghe toe, daer *Gaesbeecx* ſteghe allangs boven Ooſtwaert, ende dat lant met ſynre huſingen ende Hofſtede allangs beneden Weſtwaert naeſtgelegen ſyn te mogen aen hem coopen, ende cloolters wyſe bewoonen, beſitten, ende gebruycken, ende voert tot des Convents voorſz nut, oerbaer, ende profyt tot alre tyt ſo hem dat believen ſal te maken, te ſcicken, ende te ordonneren, te oorloven, believen, ende te conſenteren wil-

* *Heda Hiſt. ult. p.* 306.
† *Bachel. in Hedam p.* 313.

den,

den, Soo iſt dat wy die ſeer geneygt ſyn totter verbeteringhe des dienſts Gods, ende goeder bewaringe der weerdiger ende devoter Joncfrouwen, Suſteren, ende des gantſchen Convents voorſz, geconſenteert, geoorlooft ende belieft hebben, conſenteren, oorloven, ende believen mits deſen, die ſtede ofte plaetſe, mit allen hoeren toebehoren binnen der bepaelinge voernoemt gelegen, te ſullen mogen coopen, of ſys noch niet gecoft en hadden, ende voort hebben, beſitten, ende vrylicken te gebruycken, conſacreren, maecken, ende vermaecken laten na anderen Clooſteren ende Conventen oock binnen onſer Stadt gelegen, in formen, ende manieren, ende alſoo hem ende hoeren naecomelingen dat nutſte, oorbaerlicſte, ende profytelicſte ſal duncken te weſen, ten euwigen dagen geduyrende. Alle ding ſonder arch ofte liſt. Des t'oerconde ſo hebben wy onſer Stadt groote ſegel aen deſen brief doen hangen. Gegheven int jaer ons Heeren 1513. den 28. dach in Januario.

& unà cum Eccleſia dirutum fuit.

Tandem deſtructum cum aliis Cœnobium hoc, in ædes privatorum tranſiit; uti & Anno 1661. Eccleſia, poſtquam aliquandiu Catecheticis inſtructionibus ſerviiſſet, ut in *Hiſt. Epiſc. Dav.* meminit *J. Lindebornius* cap. VI.

Pag. 104.

De Fratrum Min. Cœnobio.

Fratrum Min. Monaſterium; ubi,

Extructum illud ad ædem *S. Joannis*, in ejus area; quæ cùm pertineret ad ejus Præpoſitum, eam cum domo illius clauſtrali emerunt Fratres iſti, juxta Chartam Ann. 1247.

quandò & a quibus extructum,

De Cœnobio hoc fundato ac reformato addo quæ *L. Waddingus* habet in Annalibus:

Hoc item Anno 1489. Conventus Ultrajectenſis reformatus eſt, quem vetuſtum valde fuiſſe indicant Chronica Hollandiæ, Teutonicè calamo ſcripta, quæ referunt templum Minorum in magno urbis incendio Anno 1279. fuiſſe combuſtum: de quo dubitat *Arn. Buchelius* Batavus in Notis ad Chronica *Joannis de Beka* de Epiſcopis Ultrajectinis, opponens ſe inveniſſe Cœnobium Franciſcanorum illius urbis a Domina *de Ema* ex familia Arcalana conſtructum; admittit tamen alios dicere *, ante illum annum Franciſcanos in urbe ſedem habuiſſe: atque ita conciliat, ut fortaſſis illorum tum ædes deformatæ, a Domina *de Ema* fuerint reſtauratæ †

reformatum, ac reſtauratum,

Hanc ſententiam confirmat Innocentii IV. qui Cœleſtino ſucceſſit Anno 1243. Diploma, datum Anno 1246. quo non tantùm ſtructuram probat, ſed & fideles ad eidem ſubveniendum prapoſitis indulgentiis invitat, quod qualecumque ex Notis ad *Lamb. Hortenſii* Rer. Ultraj. Hiſtoriam hîc ſubjicimus:

ad cujus ſtructuram promovendam fideles

INNOCENTIUS Papa ſervus ſervorum Dei. Univerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis vel lecturis Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam ut ait Apoſtolus omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti recepturi prout in corpore geſſimus ſive bonum ſive malum, oportet nos diem meſſionis extremæ miſericordiæ operibus prævenire, & æternorum intuitu ſeminare in terris quod redeunte Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis, firmam ſpem fiduciamque tenentes, quoniam qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cùm autem ... accepimus dilecti filii Fratres Minores Trajectenſis Eccleſiæ, domos & ædificia alia ad opus Fratrum inibi exiſtentium .... ædificare & ad conſummationem ipſorum ædificiorum tum ad vitæ neceſſaria conſequenda, cùm non niſi de fidelium eleemoſynis ſuſtententur, veſtrorum & aliorum Chriſti fidelium indigeant ſubſidiis adjuvari, Univerſitatem veſtram .... hortamur in Domino ac in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis .... ſubſidia erogetis, ut per ſubventionem veſtram .... per hæc & alia bona, quæ Domino miſerante feceritis .... pœnitentibus & confeſſis, qui ad opera hæc manum porrexerint adjutricem ... relaxamus. Datum Pontificatus noſtri an. tertio. S. PA. S. PE.

invitat Papa Innocentius.

INNOCENTIUS PP. IIII.

Claruerunt in hoc Cœnobio — Rectores,

A°. 1333. Fr. GHISELBERTUS Gardianus.

Sub Annum 1400. Fr. HERMANNUS, Gardianus Traj. Conventus, &

Fr. JOANNES ÆGYDII, illic Lector.

1413. Fr. ELIAS, Gard.

Sub Annum 1530 BONAVENTURA AB OLDENZEEL, in Provincia Tranſiſalana, doctrinâ, vitâ, concionibus non Trajecti ad Moſam, ſed Ultrajecti ad Alveum Rheni veterem, adeò inclaruit, ut ab Epiſcopo Ultrajectenſi Georgio ab Egmont, æternâ memoriâ digno viro, conſecratus fuerit Epiſcopus Hebronenſis, futurus ejus ſuffraganeus: ſcripſit

& viri in eo conſpicui.

Sermones multos, quorum bona pars M.SS. in Biblioth. Minorum Lovanii aſſervatur. Obdormivit in Domino Ultrajecti Ann. 1539.

Sub Annum 1530. BARTHOLOMÆUS A MIDDELBURGO, Zelandus, a loco profeſſionis ſic dictus; *Veræ* enim Zelandiæ oppido natus 1483. variis locis, inprimiſque Ultrajecti Gardianus & Vicarius, totos XL. annos, hernioſus licet in utroque latere, Verbi Divini præco ferventiſſimus Ultrajecti, Amſtelodami, & aliis locis. Conciones ejus (quarum I. Tomus manu ipſius exaratus) olim, teſte Valerio in *Bibl. Belg.* aſſervare ſolet *Victor Schorelius*, Presbyter & Can. Ultrajectinus, qui eas legavit *Florentio van der Haer*, Can. ac Theſaurario Inſulenſi, *Concionum de tempore & de Sanctis* Tom. III. poſteris reliquit. Electus a *Georgio Egm.* Traj. Epiſc. in Suffraganeum, vivere deſiit Ultrajecti Anno 1564. ætatis LXXX. die XI. Apr. conditus in Fratrum ibi Min. ambitu, ubi dum ſacra ſtarent, ad Monumentum & ſtatuam illius legi ſolent hi verſus *Adriano vander Burchio* auctore:

Verbo olim populum vitæ exemploque docebas,
Hic tibi ſemper bonos, hæc tibi cura fuit.
Nunc mundo ablatus, cæli ſtatione teneris,
Et vanas terræ deſpicis illecebras.
Nos cineres, quos illa tegit, veneramur, & uno,
Quod de te ſupereſt, nomine perfruimur.

De eo mentio a nobis habita in *Hiſt. Epiſc. Middelb.* ſub Middelburgo pag. 26. Fuſius ejus laudes proſequitur L. Waddingus Deſcript. Ord. Min.

PETRUS TRUDENUS A S. TRUDONE, ejus Gardianus poſteriori tumulo hoc affixit Epitaphium:

* *Et inprimis Gysbertum Lappium a Waveren.*
† *Ut idem Lappius notavit.*

Pien-

Pientiſſimus Pater
Bartholomæus a Middelburgo
Anno Domini MDLXIV *die* II *menſis Aprilis*
Vitam commutavit in mortem,
& obdormivit in Domino
Vixit annos ſeptuaginta novem,
menſes ſeptem, dies octodecim.
Fuit Vir admirabilis zeli, auſteritatis,
Sobrietatis, & abſtinentiæ,
multis annis, variis in locis cum laude
Guardianus, & Vicarius.
Sermo ejus ut facula ardebat:
Quadraginta continuis annis fidelem,
ſtrenuum, atque invictum Catholicæ
Eccleſiæ Miniſtrum & verbi Dei orthodoxum
Præconem egit ad vitæ ſuæ finem uſque;
nam octavo die
poſt ultimam concionem ſuam, quam habuit
feria III. *Paſchæ, in hoc noſtro Ultrajectenſi*
Conventu in pace Chriſti requievit.

Fr. JOANNES KNYFFIUS, patricii ſanguinis Ultrajectinus, regul. obſervantiæ ibi Minori a Franciſcanus, *Fred Schenki*, Ultraj. Arch aliquando in Pontific. Vic Generalis, primus Groningenſium Epiſcopus, rebus humanis eximitur 1576. aliis 1578, in Cathedrali illic Eccleſia conditus, de quo fuſius in *Hiſt. Epiſc. Groning.* ad pag. 15

1575 P. GODEFRIDUS LEODIENSIS, ut jam meminimus, Ultrajecti Guardianus, & SS. Litterarum Profeſſor.

Ad pag. 104. *De Carmelitis Calceatis.*

Carmelitarum antiquitas jactata;

Originem hi ab Elia deducunt antiquiſſimam in monte Syriæ Carmelo, in quo ſparſim olim habitabant, undè & habitum ſumunt ad eum modum, quo, ut putant, olim uſus Elias, melotem dicentes Eliæ ſe, togam ex pelle ovina cum Scapulari An Elias in Clauſtris, ut in Clauſtris Carmelita? Cœperunt demùm Clauſtra ſub Conſtantino M. poſtquam ſordibus idolorum ejectis, paſſim receptus, & quidem publicè in Eccleſiis verus Dei cultus & Chriſtiana Religio Tum initia Monachiſmi jacta, eujus *Paulus & Antonius* auctores primi in Ægypto, teſte in vita *S. Pauli* D. Hieronymo Ex Ægypto in Syriam deſcendit, & ſic paulatim in Europam. Primus in Syriam eam intulit *Hilarion Antonii* Diſcipulus, ut in ejus vita quoque Hieronymus. Ordines Monachorum non omnes ſimul orti, at temporis progreſſu. Ex his ſerius in Europam migrarunt *Carmelitæ*, nec ante ſeculum XII, aut etiam XIII, nec ante id tempus, quo ex Syria domum & in Galliam rediens Ludovicus Galliarum Rex, qui ſecum creditur attuliſſe eos

Hæc ferè ex Dan. Papebrochio; Lector qui plura volet, adeat ejus *Reſponſiones ad exhibitionem errorum* per Adm R. P. S.b. a S. *Paulo Ord. Carm. in Belgio Prov.*

Ultrajecti origo.

Eorum Ultrajecti initia dedimus p. 104. ubi & diximus quod Cura S. *Nicolai* eis illic demandata, cujus Paſtor inter ultimos, ut jam dictum, Fr. *Wilhelmus Huberti*, S T.B. Prior, &c.

Ad pag. 107.

Ubi de Cœnobio *Mariæ Magdalenæ* nuncupato ſermo eſt, obſervandum, quod ſententia, quæ *Mariam Magdalenam*, *Mariam Bethaniæ*, & peccatricem ut tres diverſas diſtinguit, a *Fabro Stapulenſi* ſeculo XVI. propoſitam, & cum honore tum exceptam, inter Eruditos hodie, in Galliis præcipuè, prævalere incipiat, ubi plures Breviariis caſtigandis ſub Epiſcoporum auſpiciis intenti, ex officio *Mariæ Magd.* craſerunt, quidquid *Mariæ Bethaniæ* & peccatrici convenire videtur; quin quod Pariſienſis Eccleſia die *Mariæ Magd.* facris paramentis albi coloris ad ornatum utatur: de quo inter ceteros vide S. *Mariæ Magd.* vitam apud *Bailletium*. Ceterùm & hic Conventus, *Converſarum* in quibuſdam Chartis appellatur, quæ & *Sorores Converſæ* dicuntur in Teſtamento *Judoci van Winſen* Anni 1494 Extat & alibi Teſtamentum Dni, ac Mri *Everardi vander Haer*, Canonici ad S. *Petrum* vernaculum, quo communi Conventui S. *Mariæ* Ultrajecti legat reditum annuum perpetuum ſex aureorum Philippicorum Aº 1523. in feſto S. Bartholomæi. Pars Conventus illius, ut videtur, verſa eſt in *Hoſpitale* quod dicitur S *Quintini*, miſerabilibus perſonis & peſte infectis deſtinatum, ut colligere eſt ex Libello ſupplici *Georgio Egmond.* Traj Epiſcopo, cujus *Ant. Matthæus* meminit, oblato.

De triplici Maria ſententia, propoſita occaſione S *Mariæ Magd* Conventus Traj. qui & Converſarum dictus;

Ad Conventum S Cæciliæ, *pag. eadem.*

Anno 1572. MICHAEL BERCHMAN, Pater Conventus S. *Cæciliæ*, S *Cæciliæ* Rectores & Rectrices poſteriori ævo.
PAULA VAN RIET, Mater ſeu Miniſtra,
AGNES VOSSEN, Procuratrix,
GERTRUDIS VAN RIET, Vice-Miniſtra,
MARGARETA ANTONII, &
MARIA CORNELII, Seniores Moniales,

Conſenſere ut annua penſio ſuper bonis & reditibus Conventûs ſui concedatur Dno ac Mro *Jacobo Ram*, S *Mariæ* Ultraj Canonico, juxtà Tabulas, quas teneo autenticas, quas Diplomate ſuo, quod ſimiliter teneo, confirmavit eodem anno 28 menſis Junii *Fredericus Schenckus*, Arch. Ultrajectinus.

Ad Beghinarum curiam, *pag.* 110.

Wilhelmus III. ejus nominis Holl. ac Zeland. Comes quædam etiam ſanxit in Beghinarum harum, ac Zirixæarum commodum & quietem, a nobis data in *Hiſt Epiſc. Midd.* ſub *Zirixæa*. Quædam Beghinarum Traj. præſcripta ac legata,

Margareta, vidua *Rudolphi Poſch*, civis Trajectenſis, Aº. 1292. Sabbatho ante diem S. *Michaelis* quædam prædia Beghinaſio huic & quibuſdam Cœnobiis Ultrajectinis reliquit.

Ad pag. 112.

Libellus ſupplex vernaculus *Georgio Egm.* oblatus, de quo mentio in *Bat. Eccl.* l. 1. p. 337. datus eſt in Annotationibus vernaculis ad hoc S. *Quintini Hoſpitale*.

Ad Eruditos Ultrajectinos, *pag.* 120.

FRANCISCI HARÆI, nati Lovanii, origine ut Trajectini, de quo ſuſè *Valerius*, Viri eruditi
JOANNIS WACHTELARII.
THEODORI DE WITTE.
ÆGYDII HAFFACKERI, &c.
JOACHIMI BAEXII, cum laude ampla memoria habita *Bat Sac.* part. 2. ſub Ultrajecto.

His & aliis citata pag. ſuo ordine recenſitis adjungi poſſunt,

FLO-

Ultrajectinis aliis accenſendi.

FLORENTIUS HARÆUS.
JOANNES VELDENARIUS.
ANDREAS DE TRAJECTO.
JOANNES WESTERBURGIUS.
JOANNES WINTERSHOVEN.
CORNELIUS LAURIMANNUS.
THEODORUS CORNELIUS BERGIUS, Scholæ Hieron. Ultrajecti Rector, cujus ſupra meminimus.
GUILIELMUS CANTERUS.
THEODORUS CANTERUS.
JOANNES HEURNIUS.
JOANNES HONORIUS AB AXEL DE HENY.
PAULUS MONTANUS.
GYSBERTUS LONGOLIUS.
JOANNES CAUCHIUS.
JOANNES COLOVICIUS.
ARNOLDUS BUCHELIUS, aliorumque, quorum elogia & ſcripta vide in *And. Valerii Bibliotheca Belgica.*

In his Ant. Matthæus.

ANTONIUS MATTHÆUS, A.F.A.N. Ultrajectinus, Juris in Academia Lugduno-Batava Anteceſſor, Hiſtoricus non minor quam Juriſconſultus; utpotè qui ultra ea quæ ad jus pertinent, hæc dedit ad Hiſtoriam ferè pertinentia,

De Nobilitate, &c. libros IV.

Fundationes, & Fata Eccl. præſertim quæ Ultrajecti, &c. 4°.

De Jure gladii & Toparchis qui illud exercent in Diœceſi Ultraj.

De Rebus Ultrajectinis.

Rerum Amisfortiarum Scriptores duos ineditos.

Chronicon Egmondanum.

De Rebus Brabantiæ.

Veteris ævi Analecta, Tomus X.

Quidam ejus circa Sigilla, & Chartas mendas & aberrationes collegêre, in lucem aliquandò edendas.

Ad *Albarum Dominarum Cœnobium pag.* 129.

Albarum Domin. Conventus a Legati Sedis Apoſt. mandatis appellat.

Conventus Albarum Dominarum præſide ejus Prioriſſa, *Egberta de Vlueten* A°. 1451. appellavit, vel certè appellationibus V. *Capitulorum* Traj. a Mandatis Legati Apoſt. *Nicolai de Cuſa* adhæſit, per haſce Tabulas, quas teneo, in pargameno autenticas:

Univerſis præſentia viſuris ſeu audituris, nos *Egberta de Vlueten*, Prioriſſa totuſque Conventus Albarum Dominarum in Trajecto notum facimus, quod nos appellationibus a mandatis quibuſcunque Reverendiſſimi Domini, D. *Nycolai* &c. Sancti *Petri* ad vincula Presbyteri Cardinalis, ſe pro Legato Sanctæ Sedis Apoſtolicæ per Alemanniam gerentis, nec non ſuper quarto decimo denario, per venerabiles & circumſpicuos viros, Dominos Prælatos & Capitula quinque Eccleſiarum Trajectenſis interpoſitis, prout in inſtrumentis deſuper confectis & inſinuatis plenius continetur, omnibus melioribus modo & forma quibus melius poſſumus & debemus adhæremus, ac adhæſionem facimus per præſentes, in cujus rei teſtimonium ſigillum noſtri Conventus præſentibus duximus appendendum. Datum A. Domini 1451. menſis Novembris die decima tertia.

Ad Cœnobium Oeſtbroucanum pag. 131.

Rupertus Tuit. Oeſtbroucani

Rupertus Tuitienſis in Monaſterio SS. *Laurentii* Leodii primò adſcriptus Benedictinæ familiæ, contulit ſe ad Ooſtbroucanum Cœnobium, uno milliari ab Ultrajecto ſitum, inde Tuitium, quod eſt Monaſterium Benedictinorum ad Rhenum in ripa Germanica e regione Coloniæ Agrippinæ ſitum, ubi & Abbas creatus, vivere deſiit A°. 1135. Sic in Breviculo vitæ Ruperti de eo Joannes Trithemius:

Cœnobii celebris aliquandò incola.

Rupertus Abbas Tuitienſis Monaſterii juxta Coloniam Agrippinam, Ordinis Sancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis Scripturis Spiritu ſancto per viſionem illuſtrante doctiſſimus, & ſæcularium litterarum non ignarus, Monachus Sancti Laurentii Trajectenſis, propter incredibilem eruditionem ſuam a Friderico Colonienſi Archiepiſcopo inde aſſumptus, & in Abbatem Tuitienſis Monaſterii ſublimatus, multa præclara Opuſcula compoſuit.

Ad *Monaſterium Carthuſianorum novæ lucis pag* 152.

Collegium S. *Joannis* Traj. in communionem precum a Carthuſianis adſumptum.

Collegium S. *Joannis* a Carthuſiæ Priore, & Monaſterii ejus Fratribus in unionem ſuffragiorum ſuſceptum, per haſce Tabulas ex Codice MS. *Joannis* deſumptas:

FRATER *Johannes* humilis Prior Carthuſiæ cæterique diffinitores Capitoli generalis, venerabilibus ac dilectis nobis in Chriſto Dominis & amicis Præpoſito & Decano totique Collegio Eccleſiæ *St. Johannis Baptiſtæ* Trajectenſis, Salutem in Domino & orationum ſuffragium ſalutare. Meretur veſtræ devotionis affectus, quem ad noſtrum Ordinem & ſpecialiter adom Dum novæ lucis prope Trajectum concepiſtis magis ac magis apud Deum continuis juvari & attolli ſuffragiis, ut quo largius & copioſius ſuper vos gratia Divina coruſcarit, eo bonitas veſtra proficiat apud Deum. Et ut hujuſmodi devotionis obſequia anctore Domino vobis ſint fructuoſa, vos omnium Miſſarum, Orationum, Horarum, Pſalmorum, Vigiliarum, Jejuniorum, Abſtinentiarum, Eleemoſynarum, Diſciplinarum cæterorumque ſpiritualium exercitiorum, quæ Deo auctore in Ordine noſtro fiunt & fient in poſterum, participes facimus & cooſortes in poſterum, participes facimus & conſortes in vita veſtra pariter & in morte. Addentes de gratia ſpeciali, quod cum obitus cujuſcumque veſtrum, quem Deus felicem faciat, noſtro fuerit generali Capitulo nunciatus pro animarum veſtrarum remedio injungemus Orationes per totum Ordinem noſtrum celebrari, quæ pro hujuſmodi noſtris participibus fieri conſueverunt. Et nos inſuper volentes vos ampliori proſequi gratia & favore vobis auctoritate Capituli noſtri generalis eamdem gratiam dumtaxat in Domo novæ lucis prope Trajectum noſtri Ordinis antedicti, tenore præſentium indulgemus prout humiliter petitis & affectuoſè deſideratis, quam in toto noſtro Ordine habent Cathedralium Eccleſiarum Canonici. Datum cum appoſitione ſigilli Domus Carthuſiæ in teſtimonio præmiſſorum. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo octavo decimo, ſedente noſtro Capitulo generali.

Indulgentiæ largiſſimæ eidem S. *Joannis* Collegio conceſſæ.

Et quoniam de Collegio S *Joannis* Traj hic nova mentio; largiſſimæ Indulgentiæ ad Eccleſiæ illius reſtaurationem, & novi Chori, de quo ſupra p. 531. ædificationem fidelium ſubſidio & liberalitate perficiendam, excitandamque eorundem venerationem erga Sanctorum Reliquias in antiquo Choro ſub ſummo altari in ciſtula plumbea inventas, a Papa *Leone* X. Eccleſiæ S. *Joannis* Traj. conceſſæ Anno 1519.

Inſtromentum earum tenemus *Chriſtiani Adrichemii S. Barbaræ* Conventûs Delphis Rectoris, cui eædem Indulgentiæ communicatæ, manu deſcriptum. Initium Bullæ eſt,

Leo Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, &c.

Poſt

Poſt pauca, juxta ſtylum Bullarum Pontificiarum præmiſſa, ſic progreditur Pontifex, enarrans cauſam Indulgentiarum a ſe conceſſarum:

Cum itaque, ſicut accepimus, Eccleſia S. *Johannis* Trajectenſis, cujus dilectus filius M *Johannes Ingewinckel*, litterarum Apoſtolicarum de majori præſidentia Abbreviator & familiaris noſter, *Præpoſitus* exiſtit, & quæ ante quadringentos quinquaginta annos, per bonæ memoriæ *Barnoldum*, tunc Epiſcopum Trajectenſem, fundata extitit, præ nimia vetuſtate facta ſit penitus ruinoſa, & dilecti filii Decanus & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ nuper ad illius reſtaurationem intendentes, novum Chorum in illa inceperint ædificare: ſed ipſius Eccleſiæ facultates, etiamſi omnes ad ejus fabricam converterentur, ad dictæ Eccleſiæ debitam reſtaurationem, & dicti Chori perfectionem vix, & forſan, nequaquam ſupperant: ſinique propterea Chriſti fidelium ſubſidia ad præmiſſa plurimum neceſſaria, & in inchoatione dicti novi Chori in concavitate ſummi altaris in antiquo Choro inventa ſit quædam ciſtula plumbea, in qua quamplures & diverſæ Sanctorum Reliquiæ reconditæ erant, & quam bonæ memoriæ *Fredericus* etiam, tunc Epiſcopus Trajectenſis, per venerabilem Fratrem noſtrum *Jacobum*, Epiſcopum Ebionenſem, ſuum in Pontificalibus Vicarium, ſolemniter ac decenter aperiri fecit, ac dictas Reliquias morcalarum Reliquiarum enli ac venerari auctoritate ordinaria decrevit; nec non omnibus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ad uſum fabricæ dicti novi Chori, ſeu ad ornamenta dictarum Reliquiarum, quoquo modo manus porrigerent adjutrices, quotieſcunque & quandocunque hoc facerent, indulgentiam quadraginta dierum conceſſit. Nos Decretum & indulgentiam *Frederici* Epiſcopi hujuſmodi, nec non quaſcunque alias Indulgentias & gratias dictæ Eccleſiæ, tam Apoſtolica, quam dicta ordinaria auctoritatibus quomodolibet conceſſas, eadem Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium confirmantes & approbantes, ac cupientes ut dicta Eccleſia, ad quam, ſicut etiam accepimus, dictus *Johannes*, qui etiam Notarius & Scriptor, ac continuus Commenſalis noſter exiſtit, ſingularem gerat devotionis affectum ad Dei laudem debite reſtaurari, & dictus novus Chorus ad perfectionem deduci celeriter poſſit, ipſæque Eccleſia & Reliquiæ congruis frequententur honoribus, & a Chriſti fidelibus in debita veneratione habeantur, & fideles ipſi eo libentius devotionis cauſa ad eandem confluant, & ad reſtaurationem ac perfectionem hujuſmodi manus promtius porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem dono cæleſtis gratiæ uberius conſpexerint ſe refectos, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum, ejus auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus undecumque exiſtentibus, verè pœnitentibus & confeſſis, ſeu confitendi propoſitum habentibus, qui in Nativitatis & Decollationis S. *Johannis Baptiſtæ*, ac Dedicationis dictæ Eccleſiæ feſtivitatibus a primis Veſperis uſque ad ſecundas Veſperas feſtivitatum earundem incluſivè: nec non quadrageſimalibus, & aliis cujuslibet anni temporibus, & diebus Stationum Baſilicarum & Eccleſiarum Almæ urbis, Eccleſiam S. *Johannis* prædictam devotè viſitaverint, & ad præmiſſa manus adjutrices porrexerint, ut omnes & ſimiles Indulgentias ac peccatorum remiſſiones,

Occaſio earum, Novus Chorus in S. Joann. Eccleſia extructus,

& ciſtula plumbea ſub ſummo altari reperta.

etiamſi plenariè exiſtant, aliaſque gratias ſpirituales, tam pro ſeipſis, & aliis vivis, quam per modum ſuffragii pro defunctis, pro quibus, & quotiens id fecerint, conſequantur, quas conſequerentur & conſequi poſſent, ſi ſingulis ſtationum diebus & aliis temporibus, ſingulas etiam ſeptem principales, & Beatæ *Mariæ* de populo intra & extra muros dictæ urbis conſiſtentes Baſilicas & Eccleſias perſonaliter viſitarent, & alia facerent, quæ ad lucrandum Indulgentias hujuſmodi requiruntur, auctoritate Apoſtolica præfata earundem tenore præſentium indulgemus.

Anno Domini 1576. menſis Februarii die 10. venerabiles Dn Decanus & Capitulum Eccleſiæ Divi *Joannis* Trajectenſis, in Domo eorum Capitulari capitulariter congregati conſtituerunt, deputarunt & commiſerunt, conſtituunt, deputant & committunt, per præſentes honorabilem D. *Chriſtianum* * *Crucium*, Delphum Presbyterum Confeſſorem & Rectorem Conventus Divæ *Barbaræ* oppidi Delphenſis, ad audiendas Chriſti fidelium confeſſiones & eoſdem abſolvendum in vim & ſecundum tenorem certarum litterarum Apoſtolicarum ſuperius regiſtratarum, ac Indulgentiarum eidem Eccleſiæ conceſſarum. Actum ut ſupra, me præſente

FRAN. RODIO, *Notar.*

Præſentibus in Capitulo, Decano *Knoop*, *Wtenengh*, *Greve*, *Rengers*, *Eſch*, *Strengh*, *Berck*, & *Trap.*

D. Joannis Ao 1576. Canonici.

Sub AMISFURTO, *ad pag.* 160.

Vicariis ibi recenſitis, addenda *Vicaria* alia in D. *Georgii* Colleg. Eccleſia verſus Auſtrum, fundata in honorem *SS Stephani* ac *Laurentii* ab *Hermanno Bothio*, ejus Eccleſiæ dum viveret Canonico, juxta has Anni 1595. Tabulas vernaculas:

Vicaria SS. Stephani ac Laur.

Op huyden den xi. July 1595. compareerde voor de Heeren Deecken ende Capittule van St. Joris kerck t'Amersfoort, *Anthonis Egberts* en geaſſocieert met *Johan Thonis* en zyn zoon, verthonende aldaer dacte, by de welcke den voorſz. *Johan Thoniſz* geconfereert was by *Anna Gerrit*, *Claeſz.* dochter, die Vicarye van *S. Stephen* ende *Laurentii*, gelegen in de voorſz. kercke aende de zuytzyde, eertyts gefundeert by Heer *Harman Both*, in zyn leven Canonick der zelve kercke, waer van leſte poſſeſſeur hadde geweeſt Heer *Dirck van Gheynſz*, dat noch dien volgende dien perſoon van den voorſz. *Johan Thoniſz.* den Capitule voornoemt gepreſenteert was, breder vermogens di e acte in dato den 24 Junii leſtleden, verſoeckende hy comparant als Vader ende Voocht van de voorſz. *Johan Thoniſz.* in vigeur van dezelve Collatie ende preſentatie geinſtitueert, ende in poſſeſſie geſtelt te worden van de voorſz. Vicarye, ende zyn toebehoerende, die voorſz. Heeren Deecken ende Capittule hyer opgelet naer behoren hebben den voorſz. *Johan Thoniſz.* geinſtitueert ende inſtitueren by deze in de voorſz. Vicarye demolumenten ende proffyten daer toe ſtaende, den zelven admitterende in de actuele ende reele poſſeſſie van dyen, behoudelyck dat hy ter gelegende tyt gehouden zal zyn te preſteren den eedt der Vicariſſen daer toe geſtatueert. Toerconde

Conditor.

Vicarii.

* al. *Aurichemium*, de quo ſub Delphis Bat. Sac. part 2. p. 215.

Ultrajectini aliis accenſendi.

FLORENTIUS HARÆUS.
JOANNES VELDENARIUS.
ANDREAS DE TRAJECTO.
JOANNES WESTERBURGIUS.
JOANNES WINTERSHOVEN.
CORNELIUS LAURIMANNUS.
THEODORUS CORNELIUS BERGIUS, Scholæ Hieron. Ultrajecti Rector, cujus ſupra meminimus.
GUILIELMUS CANTERUS.
THEODORUS CANTERUS.
JOANNES HEURNIUS.
JOANNES HONORIUS AB AXEL DE HENY.
PAULUS MONTANUS.
GYSBERTUS LONGOLIUS.
JOANNES CAUCHIUS.
JOANNES COLOVICIUS.
ARNOLDUS BUCHELIUS, aliorumque, quorum elogia & ſcripta vide in *And. Valerii Bibliotheca Belgica*.

In his Ant. Matthæus.

ANTONIUS MATTHÆUS, A.F.A.N. Ultrajectinus, Juris in Academia Lugduno-Batava Anteceſſor, Hiſtoricus non minor quam Juriſconſultus; utpotè qui ultra ea quæ ad jus pertinent, hæc dedit ad Hiſtoriam ferè pertinentia,.

De Nobilitate, &c. libros IV.
Fundationes, & Fata Eccl. præſertim quæ Ultrajecti, &c. 4°.
De Jure gladii & Toparchis qui illud exercent in Diœceſi Ultraj.
De Rebus Ultrajectinis.
Rerum Amisfortiarum Scriptores duos ineditos.
Chronicon Egmondanum.
De Rebus Brabantiæ.
Veteris ævi Analecta, Tomos X.

Quidam ejus circa Sigilla, & Chartas mendas & aberrationes collegêſe, in lucem aliquando edendat.

Ad *Albarum Dominarum Cœnobium pag.* 129.

Albarum Domin. Conventus a Legati Sedis Apoſt. mandatis appellat.

Conventus Albarum Dominarum præſide ejus Prioriſſa, *Egberta de Vlueten* A°. 1451. appellavit, vel certè appellationibus V. *Capitulorum* Traj. a Mandatis Legati Apoſt. *Nicolai de Cuſa* adhæſit, per haſce Tabulas, quas teneo, in pargameno autenticas:

Univerſis præſentia viſuris ſeu audituris, nos *Egberta de Vlaeten*, Prioriſſa totuſque Conventus Albarum Dominarum in Trajecto notum facimus, quod nos appellationibus a mandatis quibuſcunque Reverendiſſimi Domini, D. *Nycolai* &c. Sancti *Petri* ad vincula Presbyteri Cardinalis, ſe pro Legato Sanctæ Sedis Apoſtolicæ per Alemanniam gerentis, nec non ſuper quarto decimo denario, per venerabiles & circumſpicuos viros, Dominos Prælatos & Capitula quinque Eccleſiarum Trajectenſis interpoſitit, prout in inſtrumentis deſuper confectis & inſinuatis plenius continetur, omnibus melioribus modo & forma quibus melius poſſumus & debemus adhæremus, ac adhæſionem facimus per præſentes, in cujus rei teſtimonium ſigillum noſtri Conventus præſentibus duximus appendendum. Datum A. Domini 1451. menſis Novembris die decima tertia.

Ad Cœnobium Oeſtbroucanum pag. 131.

Rupertus Tui. Oeſtbroucani

Rupertus Tuitienſis in Monaſterio SS. *Laurentii* Leodii primò adſcriptus Benedictinæ familiæ, contulit ſe ad Ooſtbroucanum Cœnobium, uno milliari ab Ultrajecto ſitum, inde Tuitium, quod eſt Monaſterium Benedictinorum ad Rhenum in ripa Germanica e regione Coloniæ Agrippinæ ſitum, ubi & Abbas creatus, vivere deſiit A°. 1135. Sic in Brevieulo vitæ Ruperti de eo Joannes Trithemius:

Cœnobii celebris aliquandò incola.

Rupertus Abbas Tuitienſis Monaſterii juxta Coloniam Agrippinam, Ordinis Sancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis Scripturis Spiritu ſancto per viſionem illuſtrante doctiſſimus, & ſæcularium litterarum non ignarus, Monachus Sancti Laurentii Trajectenſis, propter incredibilem eruditionem ſuam a Friderico Colonienſi Archiepiſcopo inde aſſumptus, & in Abbatem Tuitienſis Monaſterii ſublimatus, multa præclara Opuſcula compoſuit.

Ad *Monaſterium Carthuſianorum novæ lucis pag* 152.

Collegium S. Joannis Traj. in communionem precum a Carthuſianis aſſumptum.

Collegium S. *Joannis* a Carthuſiæ Priore, & Monaſterii ejus Fratribus in unionem ſuffragiorum ſuſceptum, per haſce Tabulas ex Codice MS. *Joannis* deſumptas:

Frater *Johannes* humilis Prior Carthuſiæ cæterique diffinitores Capituli generalis, venerabilibus ac dilectis nobis in Christo Dominis & amicis Præpoſito & Decano totique Collegio Eccleſiæ *St. Johannis Baptiſtæ* Trajectenſis, Salutem in Domino & orationum ſuffragium ſalutare. Meretur veſtræ devotionis affectus, quem ad noſtrum Ordinem & ſpecialiter ad domum novæ lucis prope Trajectum concepiſtis magis ac magis apud Deum continuis juvari & attolli ſuffragiis, ut quo largius & copioſius ſuper vos gratia Divina coruſcarit, eo bonitas veſtra proficiat apud Deum. Et ut hujuſmodi devotionis obſequia auctore Domino vobis ſint fructuoſa, vos omnium Miſſarum, Orationum, Horarum, Pſalmorum, Vigiliarum, Jejuniorum, Abſtinentiarum, Eleemoſynarum, Diſciplinarum cæterorumque ſpiritualium exercitiorum, quæ Deo auctore in Ordine noſtro fiunt & fient in poſterum, participes facimus & conſortes in poſterum, participes facimus & conſortes in vita veſtra pariter & in morte. Addentes de gratia ſpeciali, quod cum obitus cujuſcumque veſtrum, quem Deus ſcheem faciat, noſtro fuerit generali Capitulo nunciatus pro animarum veſtrarum remedio injungemus Orationes per totum Ordinem noſtrum celebrari, quæ pro hujuſmodi noſtris participibus fieri conſueverunt. Et nos inſuper volentes vos ampliori proſequi gratia & favore vobis auctoritate Capituli noſtri generalis eamdem gratiam dumtaxat in Domo novæ lucis prope Trajectum noſtri Ordinis antedicti, tenore præſentium indulgemus prout humiliter petitis & affectuoſè deſideratis, quam in toto noſtro Ordine habent Cathedralium Eccleſiarum Canonici. Datum cum appoſitione ſigilli Domus Carthuſiæ in teſtimonio præmiſſorum. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo octavo decimo, ſedente noſtro Capitulo generali.

Indulgentiæ largiſſimæ eidem S. Joannis Collegio conceſſæ.

Et quoniam de Collegio S *Joannis* Traj. hic nova mentio; largiſſimæ Indulgentiæ ad Eccleſiæ illius reſtaurationem, & novi Chori, de quo ſupra p. 531. ædificationem fidelium ſubſidio & liberalitate perficiendam, excitandamque eorundem venerationem erga Sanctorum Reliquias in antiquo Choro ſub ſummo altari in ciſtula plumbea inventas, a Papa *Leone* X. Eccleſiæ S. *Joannis* Traj. conceſſæ Anno 1519.

Inſtrumentum earum tenemus *Chriſtiani Adrichemii* S. *Barbaræ* Conventûs Delphis Rectoris, cui eædem Indulgentiæ communicatæ, manu deſcriptum. Initium Bullæ eſt,

Leo Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, &c.

Poſt

Poſt pauca, juxta ſtylum Bullarum Pontificiarum præmiſſa, ſic progreditur Pontifex, enarrans cauſam Indulgentiarum a ſe conceſſarum:

Cum itaque, ſicut accepimus, Eccleſia S. *Johannis* Trajectenſis, cujus dilectus filius M. *Johannes Ingewinckel*, litterarum Apoſtolicarum de majori præſidentia Abbreviator & familiaris noſter, *Præpoſitus* exiſtit, & quæ ante quadringentos quinquaginta annos, per bonæ memoriæ *Barnoldum*, tunc Epiſcopum Trajectenſem, fundata extitit, præ nimia vetuſtate facta ſit penitus ruinoſa, & dilecti filii Decanus & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ nuper ad illius reſtaurationem intendentes, novum Chorum in illa inceperint ædificare: ſed ipſius Eccleſiæ facultates, etiamſi omnes ad ejus fabricam converterentur, ad dictæ Eccleſiæ debitam reſtaurationem, & dicti Chori perfectionem vix, & forſan, nequaquam ſuppetant: ſintque propterea Chriſti fidelium ſubſidia ad præmiſſa plurimum neceſſaria, & in inchoatione dicti novi Chori in concavitate ſummi altaris in antiquo Choro inventa ſit quædam ciſtula plumbea, in qua quamplures & diverſæ Sanctorum Reliquiæ reconditæ erant, & quam bonæ memoriæ *Fridericus* etiam, tunc Epiſcopus Trajectenſis, per venerabilem Fratrem noſtrum *Jacobum*, Epiſcopum Ebronenſem, ſuum in Pontificalibus Vicarium, ſolemniter ac decenter aperiri fecit, ac dictis Reliquias more aliarum Reliquiarum coli ac venerari auctoritate ordinaria decrevit; nec non omnibus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui ad uſum fabricæ dicti novi Chori, ſeu ad ornamenta dictarum Reliquiarum, quoquo modo manus porrigerent adjutrices, quotieſcunque & quandocunque hoc facerent, indulgentiam quadraginta dierum conceſſit. Nos Decretum & indulgentiam *Friderici* Epiſcopi hujuſmodi, nec non quaſcunque alias Indulgentias & gratias dictæ Eccleſiæ, tam Apoſtolica, quam dicta ordinaria auctoritatibus quomodolibet conceſſas, eadem Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium confirmantes & approbantes, ac cupientes ut dicta Eccleſia, ad quam, ſicuti etiam accepimus, dictus *Johannes*, qui etiam Notarius & Scriptor, ac continuus Commenſalis noſter exiſtit, ſingularem gerat devotionis affectum ad Dei laudem debitè reſtaurari, & dictus novus Chorus ad perfectionem deduci celeriter poſſit, ipſaque Eccleſia & Reliquiæ congruis frequententur honoribus, & a Chriſti fidelibus in debita veneratione habeantur, & fideles ipſi eo libentius devotionis cauſa ad eandem confluant, & ad reſtaurationem ac perfectionem hujuſmodi manus promtius porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem dono cæleſtis gratiæ uberius conſpexerint ſe refectos, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum, ejus auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus undecumque exiſtentibus, verè pœnitentibus & confeſſis, ſeu confitendi propoſitum habentibus, qui in Nativitatis & Decollationis S. *Johannis Baptiſtæ*, ac Dedicationis dictæ Eccleſiæ feſtivitatibus a primis Veſperis uſque ad ſecundas Veſperas feſtivitatum earundem incluſivè: nec non quadrageſimalibus, & aliis cujuslibet anni temporibus, & diebus Stationum Baſilicarum & Eccleſiarum Almæ urbis, Eccleſiam S. *Johannis* prædictam devotè viſitaverint, & ad præmiſſa manus adjutrices porrexerint, ut omnes & ſimiles Indulgentias ac peccatorum remiſſiones,

Occaſio earum, Novus Chorus in S. Joann. Eccleſia extructus,

& ciſtula plumbea ſub ſummo altari reperta.

etiamſi plenariè exiſtant, aliaſque gratias ſpirituales, tam pro ſeipſis, & aliis vivis, quam per modum ſuffragii pro defunctis, pro qu[illegible]us, & quotiens id fecerint, conſequantur, quas conſequerentur & conſequi poſſent, ſi ſingulis ſtationum diebus & aliis temporibus, ſingulas etiam ſeptem principales, & Beatæ *Mariæ* de populo intra & extra muros dictæ urbis conſiſtentes Baſilicas & Eccleſias perſonaliter viſitarent, & alia facerent, quæ ad lucrandum Indulgentias hujuſmodi requiruntur, auctoritate Apoſtolica præfata earundem tenore præſentium indulgemus.

Anno Domini 1576. menſis Februarii die 10. venerabiles Dn. Decanus & Capitulum Eccleſiæ Divi *Joannis* Trajectenſis, in Domo eorum Capitulari capitulariter congregati conſtituerunt, deputarunt & commiſerunt, conſtituunt, deputant & committunt, per præſentes honorabilem D. *Chriſtianum* * *Crucium*, Delphum Presbyterum Confeſſorem & Rectorem Conventus Divæ *Barbaræ* oppidi Delphenſis, ad audiendas Chriſti fidelium confeſſiones & eoſdem abſolvendum in vim & ſecundum tenorem certarum litterarum Apoſtolicarum ſuperius regiſtratarum, ac Indulgentiarum eidem Eccleſiæ conceſſarum. Actum ut ſupra, me præſente

FRAN. RODIO, *Notar.*

Præſentibus in Capitulo, Decano
Knoop, *Wtenengh*, *Greve*, *Rengers*,
Eſch, *Strengh*, *Berck*, & *Trap*.

D. Joannis Ao 1576. Canonici.

Sub AMISFURTO, *ad pag.* 160.

Vicariis ibi recenſitis, addenda *Vicaria* alia in D. *Georgii* Colleg. Eccleſia verſus Auſtrum, fundata in honorem *SS. Stephani* ac *Laurentii* ab *Hermanno Bothio*, ejus Eccleſiæ dum viveret Canonico, juxta has Anni 1595. Tabulas vernaculas:

Vicaria SS. Stephani ac Laur.

Op huyden den xi. July 1595. compareerde voor de Heeren Deecken ende Capittule van St. Joris kerck t'Amersfoort, *Anthonis Egberts* en geaſſocieert met *Johan Thonis* en zyn zoon, verthonende aldaer dacte, by de welcke den voorſz. *Johan Thonisſz.* geconſereert was by *Anna Gerrit*, *Claesſz.* dochter, die Vicarye van *S. Stephen* ende *Laurentii*, gelegen in de voorſz. kercke aende dezuytzyde, eertyts gefundeert by Heer *Harman Both*, in zyn leven Canonick der zelve kercke, waer van leſte poſſeſſeur hadde geweeſt Heer *Dirck van Gheynſz*, dat oock dien volgende dien perſoon van den voorſz. *Johan Thonisſz.* den Capitule voornoemt gepreſenteert was, breder vertoogens di l e acte in dato den 24 Junii leſtleden, verſoeckende hy comparant als Vader ende Voocht van de voorſz. *Johan Thonisſz.* in vigeur van dezelve Collatie ende preſentatie geinſtitueert, ende in poſſeſſie geſtelt te worden van de voorſz. Vicarye, ende zyn toebehoerende, die voorſz. Heeren Deecken ende Capittule hyer opgeleth naer behoren hebben den voorſz. *Johan Thonisſz.* geinſtitueert ende inſtitueren by deze in de voorſz. Vicarye demolumenten ende proffyten daer toe ſtaende, den zelven admitterende in de actuele ende reele poſſeſſie van dyen, behoeltelyck dat hy ter gelegende tytgehouden zal zyn te preſteren den eedt der Vicariſſen daer toe geſtatueert. Toer-

Conditor.

Vicarii.

* al. *Adrichomium*, de quo ſub Delphis Bat. Sac. part 2. p 215.

eonde hebben die voorſz. Deecken ende Capittule deze doen onderteykenen duer den Notaris van dezelve Capittule. Oirconde my *de mandato Gapituli*,

CUYLENBORCH, *Notarius*, &c.

Vicarius Amiſfurti,

& eruditi aliis accenſendi.

Anno 1540. EGBERTUS GEORGII A LEYENAIR.

Eruditis Amiſfurtenſibus accenſendus,

NICOLAUS AB ELSVELT, Amiſfurtius, Capucinus, qui in lucem edidit *Chronicon* vernaculum, & *arborem Genealogicam Seraphici Fratris S. Franciſci*, &c. in fol. Bruxellis excuſam 1556.

Sub *Ameronga*, *pag.* 170.

Amerongæ Eccleſia, D. Petri Traj Collegio conceſſa.

Incorporatio ſeu unio Eccleſiæ de *Amerouge*, de qua paginâ iſtâ mentio, hiſce Tabulis *Ottonis* Traj. Epiſcopi, quas ex Eccleſiæ S. *Petri* Cod. Perg. hauſimus, continetur:

Donationis tabulæ.

In *nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis*. Ego *Otto*, Dei gratiâ Traj. Epiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus in perpetuum. Cùm prædeceſſor noſter bonæ memoriæ *Theodoricus*, Epiſcopus Traj. cuſtodiam Eccleſiæ B. *Petri* in Trajecto, ad quam pertinebat Eccleſia de *Amerongben* cum omnibus decimis & attinenciis ſuis, ad donationem Epiſcopi Traj. liberè pertinentem, Capitulo ejuſdem Eccleſiæ B. *Petri* liberam dimiſiſſet, eam reſignans ut idem Capitulum omne deinceps perciperet emolumentum, & dein Capitulum Telonium Daventrienſe ad ipſorum Eccleſiam ſpectans dicto Epiſcopo in commutationem contuliſſet, quia eadem permutatio, quibuſdam Canonicis ejuſdem Eccleſiæ reclamantibus, facta fuerat, & ob hoc minus firma judicabatur; nos ex unanimi conſenſu ejuſdem Capituli de prudenti conſilio talem fecimus permutationem, quam perpetuò ſtatuimus obſervandam, videl. ut Eccleſia de *Amerongben*, cum decimis, bonis & omnibus ejus attinenciis perpetuo cedat in uſus dicti Capituli; ita quod Cuſtos ejuſdem Eccleſiæ de prædictis bonis pro luminaribus decem libras percipiat annuatim, & Campanarius unam libram, & omnes qui majus vinum habent in eadem Eccleſia percipiant ſingulis annis duodecim libras in feſto omnium Sanctorum: & inſuper dictum Capitulum percipiat inde ad ſupplementum menſium denariorum Decembris & Maji XVIII. libras annuatim *; & ſi quid ſupereſſe poterit, cedet in uſus ejuſdem Capituli. Præterea ſæpe dictum Capitulum inſtituet liberè & abſque omni contradictione Cuſtodem unum de Canonicis ſuis cotidianis, & ordinabit de Eccleſia de *Amerongben* in perpetuum, & de bonis ejuſdem Eccleſiæ & decimis tam majoribus quam minoribus, quæ nunc ſunt, aut erunt, vel de novalibus in terminis ejuſdem Eccleſiæ provenire poterunt, prout eidem Capitulo congruum videbitur, liberè & ſine contradictione per ſe ordinabit. Concedimus præterea eidem Capitulo & ſtatuimus, ut cum peregrinus nunc in Eccleſia de *Amerongben* Vicarius exiſtens deceſſerit, inſtitutio Vicarii in eadem Eccleſia deinceps pertineat ad dictum Capitulum B. *Petri*. Et idem Capitulum ordinet in perpetuum de decimis & bonis ad eandem Vicariam pertinentibus, aſſignando competenti Vicario ſecundum æſtimationem ejuſdem Capituli portionem. Hoc etiam prædicto contractui eſt inſertum, & tam id quam omnia prædicta ſtatuimus firmiter obſervanda; quod homines & mancipia de Eccleſia Sancti *Petri* in Trajecto, quia hactenus ab omni Telonio apud Daventriam fuerunt liberi, in perpetuum conſueta gaudeant libertate. Ut autem hæc rata & inviolabilia permaneant, præſentem paginam ſigilli noſtri munimine roboramus. Acta ſunt hæc Anno Incarnationis Domin. 1217. x. Kal. Julii, anno Pontificatus noſtri primo.

* Ad marg. aliquid notatum, prout eidem Capitulo dare in eiſdem menſibus.

Mox in eodem Codice MS. ſequitur, libertas navigii Daventrienſis:

Immunitas a portorio.

Wy *Johan van Arckel*, bi der ghenaden Goeds Biſſchop t'Utrecht, maken kund alle luden dat onſe veren te Deventer ſchuldig zyn van rechte den Proeſt, Deken, Canonicken, Vicariis, geſellen onſer Kerken van Sinte *Peters* t'Utrecht ende hare knapen ende boeden allegaeder over te vuyren over den Yſſel voor onſe ſtad van Deventer voorſchr. ſonder eenigerhande veerſchat, alſo dich als ſy willen ende begeren weder ende voert, ende die veeren en ſullen nocht met rechte en moghen van hore ghene enighe veerſchat eiſchen. In oirckonde des brieſs beſegelt met onſen ſeghel, gegeven in 't jaer 1357. des maendaghs na *Oculi*.

Curatus, & cum eo tranſactio, &c.

Ann. 1357. Curatus Eccleſiæ de Amerónge Dnus JOANNES DE ABSTEDE.

Extat quædam ordinatio facta inter Capitulum, & Dnum *Joannem de Abſtede*, Curatum in Amerongen A. 1357. circa decimas in Ameronge. Inſtrumentum juriſdictionis Dni *Abkoudis* in Ameronge, extat apud *W. Hedam* p. 225.

Ad Maerſen, *pag.* 180.

Eccleſiæ in Maerſen Collatores, priſci, & poſt. xvi.

Eccleſiæ in Maerſen, D. *Pancratio* ſacræ, Collatio pridem erat penes Teutonicorum Ultraj. Provincialem Præfectum. *Albertus*, ejus Ordinis Præfectus Prov. numero XXVIII. jus illud Eccleſiaſt. rationabili de cauſa tranſtulit in D. *Antonium de Mertben*, Equitem Auratum, Dominum *de Eſſeſteyn*, tranſlationem confirmante *Georgio Egm.* Epiſcopo per haſce Tabulas:

In nomine Domini Amen. Cunctis pateat evidenter & ſit notum, quod anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti Salvatoris 1553. Indictione XI. die vero Jovis trigeſima menſis Martii, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Julii* divina providentia Papæ tertii anno quarto, Imperii autem Sereniſſimi atque Catholici Principis & Domini *Caroli* V. Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti anno trigeſimo tertio, in mei Notarii publici teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter comparens reverendus & nobilis D. *Albertus de Egmondt a Mereſteyn*, Commendator, ſive *Lantcommandator* vulgo nuncupatus Ordinis Teutonicorum beatæ Mariæ Hieroſolymitanæ Conventus ſeu Domus & congregationis civitatis Trajectenſis principalis principaliter pro ſemetipſo & Conventu ac Domo prædictis expoſuit

ſe

ſe ſuper deliberaſſe circa tranſlationem ſive tranſportum juris patronatus ſeu conferendi Eccleſiam Parochialem in *Maerſſen* Diœceſis & Archidiaconatus Trajectenſis, comperiſſeque tranſlationem ſive tranſportum prædictum plurimum Ordini & Domui Teutonicorum conducibiles fore. Quare ex cauſis animum ſuum ad hoc ritè moventibus ac deliberato, uti aſſeruit, animo, non vi, metu, dolo, aut aliqua ſiniſtra machinatione circumventus, ſed ſponte & libere, omnibus melioribus modo, via, jure, cauſa, forma & ſtilo, quibus potuit efficacius, ſupradictum jus patronatus, omne, & qualecunque jus conferendi ad ipſam Eccleſiam Parochialem, & cuſtodiam ſive cuſtodiæ & cuſtodis officium, quod ipſe habet, & prædeceſſores ſui habuerunt & ſucceſſores qualitercunque habere poterunt, in nobilem & ſtrenuum virum *Antonium de Meerthen* militem auratum Dominum de *Eſſenſteyn* ac ſuos heredes & ſucceſſores reſignavit, ceſſit, tranſtulit, & efficaciter tranſportando a ſe abdicavit, nihil penitus juris ad eandem Eccleſiam, ſive jus conferendi & præſentandi ad eandem Parochialem Eccleſiam & cuſtodiam de *Maerſſen*, ſibi aut Conventui, & Domui prædicti Ordinis vel ſucceſſoribus reſervans, ſed plane omni actioni & juri, ipſi ad idem jus qualitercunque competenti, in favorem prædicti D. *Antonii de Meerthen*, & ſuorum ſucceſſorum & heredum nunc & in perpetuum renunciavit una cum poſſeſſione ejuſdem Juris Patronatus hactenus per eum uſurpati, atque omnibus & ſingulis litteris deſuper exiſtentibus, hoc tamen ſalvo, quod idem D. *Antonius de Meerthen* & ſui heredes atque ſucceſſores perpetuis futuris temporibus liberabunt & immunes reddent prænominatos Dominos *Commendatorem* & ſuos pro tempore in prædicta Domo Teutonicorum ſucceſſores a cenſu ſive legibus incorporationis &c. quatuor unciarum argenti puri Reverendo D. Præpoſito & Archidiacono Trajectenſi ejuſque Officiali ſeu mandatum ab eo habenti quotannis exſolvendarum juxta Conventionem factam & litteris obligationis deſuper conſcriptas. Rogavit itaque obnoxè ſupra dictus D. *Albertus* Commendator & rogerat per præſentes reverendum Dominum D. *Georgium de Egmondt*, Epiſcopum Trajectenſem, & reverendum D. Dominum *Cornelium a Meerop* Præpoſitum & Archidiaconum Trajectenſem, ut præſentem Juris Patronatus reſignationem, ceſſionem, & renunciationem cum ceteris clauſulis ſuperius expreſſis confirmare, corroborare, & ſtabilitatem perpetuam iis largiri, & auctoritatem ordinariam interponere dignentur. Super quibus quidem omnibus & ſingulis ſupradictis idem D. *Commendator* nomine quo ſupra ſibi a me Notario publico unum vel plura publica confici & tradi petiit inſtrumenta. Acta fuerunt hæc Trajecti in aula Domus Teutonicorum prædictorum, ſub anno, indictione, menſe, die, Pontificatu, & Imperio præſcriptis, *Adriano vander Cimme*, *Henrico Arnoldi de Heimondt*, atque *Andrea Jacobi*, Reddituario prædicti Dni. Lantcommendatoris teſtibus ad prædicta omnia & ſingula vocatis & rogatis &c.

Georgius ab Egmondt, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Trajectenſis: notum facimus univerſis ad futuram rei memoriam, quod nos ad requiſitionem & humilem ſupplicationem nobilis viri Dni. *Alberti de Egmondt a Merteſteyn*, Commendatoris Ordinis Teutonicorum &c.

PARS I.

Ad pag. 183. ubi de Werconde, hodiè Werchoven.

Extant litteræ, quibus *Wilhelmus*, dictus *Buſcho de Lanſchoten* vendidit Decano & Capitulo Eccleſiæ beatæ *Mariæ* Trajectenſis viginti ſex jugera terræ arabilis in Parochia de Wereckoude juxta Hemele, de data Aon. 1283. cum tribus ſigillis. Werckhoven poſſeſſa.

De Houten ad pag. 84.

Houten, antiquitus *Haltna*, Pagus Parochialis ſub Salvatoris Ultrajecti Præfectura recenſitus, cujus Collatio videtur aliquando pertinuiſſe ad *S. Mariæ* Ultrajecti Decanum & Capitulum, ex hoc Libello ſupplici iiſdem ſub Ann. 1583. oblato per *Joannem Arnoldi a Schayck*, Paſtorem in Houten, Houtenæ Parochiæ Collatores.

Aen myn E. Heeren Deken
ende Capittele van ſinte
Marien tUtrecht.

Geeft nitmoedelyk te kennen *Johan Aertſz. van Schayck*, Paſtoor tot *Houten*, hoe dat hy ſuppliant nu ſeeckere tyt geleden u myn E. Heeren van den Capittele zeeckere Requeſten gepreſenteert heeft gehadt, daer by hem ſuppliant verleent es zeeckere giften van ontrent twe ackeren lants, het welcke eensdeels in 12. ofte 13. jaren nyet gebruyckt en es geweeſt: daer in waren etlycke kuylen, ende de gemeynte zant vuythaelden ende hielden voor gemeen, twelck zoe verde hy ſuppliant het ſelve verhuyrden tſiaers ten alderhooghſten ſoude weſen vier ofte vyff gulden, behalven nog een acker lants ſoe groot ende cleyn die gelegen is aen Lowendyck, waer van den ſuppliant myn E Heeren die huyre gepreſenteert heeft, ende grotelicken bedanckende es: Ende alſoe hy ſuppliant in deſe duere ende benauden tyt hem ſelven mitten voorſz proffyten ende giften, die hem by myn E Heeren gegeven, ende tanderen tyden gegonſt zyn, nyet en kan onderhouden: ende ſoe hy ſuppliant weynig provilie gedaen heeft ende die koude wynter nu aenſtaende is: ſoe verſoeckt hy ſuppliant ſeer ootmoedelyck, als dat myn Ed. Heeren gelieven boven die proffyten ende giften voorentz verhaelt, als nog hem ſuppliant te gunnen, daermede hy zyn nootdruffte moehte om crygen, die ſomme van eens 6 gulden gereet, ende daerenboven nog 25. gulden jaerlicx, daer van hem ſuppliant dheilft betaelt mochte worden van halff jaer tot halff jaer, ofte ſoe veel min als by U. E. dat bevonden zall worden te behoren, ſtellende het ſelve tot diſeretie van u myn E. Heeren van den Capittle, dit doende enz.

Proventus Eccleſiæ hujus dedimus dictâ paginâ 84. Juxta aliam Chartam ex elocatis prædiis Curato veniebant 37. - 4 ſtuf. Proventus hos prorogari ſibi ac etiam augeri, dicto Libello ſupplicat Curatus. ac Proventus.

Ad Montfortium pag. 189.

De Dynaſtis ſeu Vice-Comitibus Montfurtiis; eorum ſerie, diſcordiis cum Ultrajectinis Epiſcopis, *Arnoldo Hornio*, *Florentio Wevelinchoveo*, ac eorum ſucceſſoribus, aliiſque ſecularibus rebus ad Hiſtoriam Ultrajectinam ſpectantibus, pluribus mentio eſt in editione vernacula. Monfurtii Eccleſia.

Aaaa 2 Nos,

Nos, quibus ſacra maximè dare propoſitum, dicimus, quod juxta Chartam ineditam, *Perſona*, ſeu Rector Eccleſiæ Montfurtienſis *S. Joanni Bapt.* nuncupatæ Primarius eſſet

Rectores primarii.

A°. 1353. Mr. GERARDUS.

Ao. autem 1494. JOANNES HERMANNI; ſub quo Parochiæ eidem deſerviebant inter ceteros,

JOANNES LOYCK,
HERMANNUS MOERMONT,
JOANNES THEODORI VAN . . .
HUGO SNEL, &
GERARDUS KOIRN, Presbyteri, quorum extant ibidem Tabulæ vernaculæ.

Vicaria, a Joanne Montfortio fundata.

Præter *Vicarias* pag. 189. & 190. a nobis recenſitas, alia inſuper in Montfurtienſi primaria Eccleſia *Vicaria* perpetua fundata & dotata fuit a *Joanne*, Domino in *Montfoort*, &c. cujus onera præſtanda per duos Presbyteros, dictos *Vicarios animarum*, aliæque leges Tabulis hiſce prolixis continentur:

In *honore Sanctæ & Individuæ Trinitatis*, ſine quo nullum ritè fundatur exordium, glorioſiſſimæ Virginis *Mariæ* genitricis, Domini noſtri *Jeſu Chriſti*, & omnium Sanctorum, ad univerſorum Chriſti fidelium notitiam deducimus, & deduci volumus per præſentes, quod nos *Johannes* Dominus de Montfoirde, de Lyndſchoten, de Purmereynd, de Naeldwyck, ter Capelle, perpetuus Mareſcalcus Hollandiæ, &c. Ad perpetuam rei memoriam in relevamen & ad conſolationem omnium fidelium defunctorum, ſignanter pro animabus omnium parentum noſtrorum & ſucceſſorum eorundem in noſtra Eccleſia Parochiali de Montfoirde quandam perpetuam Vicariam ereximus, fundavimus atque dotavimus de bonis nobis a Deo collatis infra ſpecificandis, quam animarum nomine duximus denominandam per duos actu idoneos Presbyteros quotidiana Miſſa pro defunctis decantanda ſemper ante ſummam Miſſam in ſummo altari ante dictæ noſtræ Eccleſiæ oneravimus atque oneramus per præſentes, volentes quod hujuſmodi noſtri Vicarii ſint & eſſe debeant laudabilis vitæ ac honeſtæ converſationis: quodque ad omnes horas cum ceteris Presbyteris juxtà conſuetudinem dictæ noſtræ Eccleſiæ divinis dicendis ſive decantandis intereſſe, atque de præſentiis ſive quotidianis diſtributionibus quilibet ex eis adinſtar ſociorum participare debeat, ſeu debeant, dummodo cum aliis interſuerint. Inſuper conſiderantes quod præmiſſi animarum Vicarii præſentis noſtræ Vicariæ nullo modo a quotidiana (ut præmittitur) Miſſa relaxandi erunt, nolumus eoſdem ad ampliores Miſſas, puta matutinalem, ſive Caſtri noſtri, ſeu alibi quovis modo arctari niſi de libero beneplacito eorundem. Volumus inſuper ut ſi contingat aliquem ex hujuſmodi noſtris Presbyteris animarum infirmari ſeu aliquo fortuito caſu non poſſe celebrare ſive decantare prædictas Miſſas ſive Miſſam, quod pro illa vice ſeu vicibus negligentiam ſuam fideliter ſuis expenſis per alium probum Dominum ſuppleri procuret, dummodo tamen hujuſmodi infirmitas ſeu defectus per ſuam negligentiam præfatus ſatisfecerit. Item volumus quod hujuſmodi Presbyteri animarum & quilibet ex eis continuam in oppido noſtro de Montfoirt reſidentiam faciet, nec unquam ſe avertet, niſi fortè ex ſpeciali neceſſitate, de licentia tamen noſtra, Miſſis de quibus ſupra nobis ſemper ſalvis prædiſpoſitis, & ſi, quod abſit, idipſum quidam ex eis præſumpſerit atque ſex ſeptimanis in tali negligentia perſtiterit, ex tunc volumus hunc abſque omni ſententia ſive decreto ſpiritualis judicii excuſatione, qualibet ceſſante, privari, & per nos ſeu noſtrum legitimum ſucceſſorem de Montſoirde alium actu honeſtum Presbyterum ad dicti negligentis portionem inſtituendum præſentari. Item volumus quod decedente altero hujuſmodi Presbyterorum animarum præmiſſæ noſtræ Vicariæ, ex tunc nos ſeu legitimus ſucceſſor Dominii noſtri de Montſoirde infra ſex ſeptimanas tunc proximè ſequentes aliquem probum Presbyterum ſive Clericum, qui ſe infra annum faciat ad ſacerdotium promovere Domino Præpoſito Eccleſiæ Sancti *Salvatoris* Trajectenſis, ad mediam portionem dictæ Vicariæ pro inſtitutione Canonica ab eo obtinenda præſentabit; quod ſi patronus hujuſmodi pro tempore negligens ſive in præſentando remiſſus inventus fuerit, ex tunc pro illa vice duntaxat ad Dominum Præpoſitum jus collationis hujuſmodi mediæ portionis ſecundùm modum & formam prædictas erit devolutum. Item volumus quod ambo noſtri Presbyteri animarum poſt finem Miſſæ hujuſmodi unà cum Rectore Scholarium & Cuſtode Eccleſiæ noſtræ prædictæ, quam in dies ſimul concinere volumus, ſepulchrum parentum noſtrorum in Capella noſtra ibidem cum aſperſorio viſitabunt concinentes, *Libera me Domine*, atque legendo *Miſerere* cum collecta more ſolito, & Cuſtos cotidie hora octava ad hanc Miſſam pulſabit, & Rector Scholarium duos ſervientes Scholares adducet, & præmiſſi noſtri Presbyteri animarum dabunt tam Rectori quam Cuſtodi inter ſe pro ſtipendio eorundem centum ſtupheros currentes annuatim, inter ſe æqualiter dividendos. Item volumus & ordinamus quod præmiſſi Vicarii animarum in prima ſui receptione jurabunt ad ſancta Dei Evangelia omnia & ſingula in præſenti fundatione contenta continue ſervare debere ad manus Curati Eccleſiæ noſtræ de Monfoirde, nec unquam ſe in aliquo articulorum præmiſſorum per noſtri Dominii de Montfoirde ſucceſſorem aut alias relaxari ſuſtinebunt quovis quæſito ingenio vel colore ſub pœna deteſtabilis perjurii. Pro quorum noſtrorum Presbyterorum animarum hujuſmodi ſuſtentatione ordinavimus, contulimus atque conferimus in his ſcriptis certas terras in *Papencoep* ſeu in palude ſitas infra ſcriptas, videlicet antiquum ſcudatum, quem quidam *Arnoldus* filius *Nicholai* ſolvit ex terris inter terras Hoſpitalis in *Oudewater* a parte auſtrali, & *Ludolphi* filii *Johannis* a parte boreali. Item adhuc ſedecim jugera, quæ colit *Engelbertus* filius *Johannis*, a parte ſuperiori, *Gysbertus* filius *Johannis*, & inferiori *Johannes Ludolphi*. Item adhuc tria jugera cum dimidio, quæ colit *Gerardus Henrixz.* inter terras *Hermanni Elbertz.* a parte ſuperiori, & *Ludolphi Jansz.* atque *Willam Jansz.* a parte inferiori. Item adhuc decem jugera inter terras noſtras a parte ſuperiori ſitas in quantitate duplæ partis decem jugerum, quæ quondam a quodam *Symone Herbertz.* atque a *Gerardo Hermens.* comparavimus, & a parte inferiori *Jacobus* fil. *Gerardi*, & *Ludolphus* fil. *Johannis*. Item adhuc quatuor jugera cum dimidio inter terras noſtras a parte ſuperiori & Hoſpitalis ſancti *Severini* in *Oudewater* a parte inferiori, quæ colit *Reynerus* filius *Petri*. Item adhuc Dominus noſter præfatus ſuperaddidit duas partes decem jugerum ſitas ſuper *Codden Wetering* inter decem jugera dictæ Vicariæ aſſignata, quæ pro tempore colit *Wilhelmus*

Vris-

Friſiæ a parte inferiori, & *Ludolphus* fil. *Johannis* a ſuperiori. Inſuper ſolliciti volentes, quod cum poſſumus præmiſſis noſtris Presbyteris de bona & uberiori ſolutione annoa providerè ſtatuimus & ordinamus per præſentes, ut quotienscunque præmiſſæ terræ ſeu aliquæ ex petiis earundem venire debeat aut poſſit reducenda ſeu relocanda, quod Reddituarius noſter pro tempore perpetuis temporibus intervenire viceſque ſuas interponere debeat omnibus modis pro tanto, quod præmiſſi noſtri Capellani pro quolibet jugere tantum in pactia butiro, pullis ac compræſtatione contra nociva accidentia libere percipere valeant, quantum pro nobis ſeu ſucceſſoribus noſtris procurare ſive proteſtari valebunt; quodque Sculteri juſtitiarii ſive præcones noſtri dictis noſtris Presbyteris animarum gratioſe in hujuſmodi quemadmodum & nobis ſervire teneantur & debeant, & pro perpetuatione omnium & ſingulorum in præſenti fundatione præconceptorum oramus Rev. Dom. in Chriſto Patrem & Dominum noſtrum, Dom. *Fredericum de Baden*, Epiſcopum Trajectenſem, & ſeu ejuſdem in ſpiritualibus Vicarium, ut ſua ordinaria auctoritate præmiſſas terras, redditus ſive bona in præſenti fundatione præmiſſæ noſtræ Vicariæ pro dupla portione (ut præmittitur) per nos aſſignata, pariterque in futurum quomodolibet aſſignanda cum omnibus ſuis clauſulis juxta omnem ejus tenorem extinguere, mortificare, atque ſub Eccleſiaſtica libertate tuenda, defendenda erigere, collocare, & confirmare dignetur, nec non honorabiles Dominos *Theodoricum Poſt* & Magiſtrum *Petrum de Scyedammis*, Presbyteros, quos tenore præſentium tanquam idoneos & habiles præſentamus, quemlibet ex eis pro media portione ac primaria inſtitutione propter Deum inveſtire, & per notam publici transfixi admittere dignetur. Harum teſtimonio litterarum præſentes litteras fieri & ſigilli noſtri fecimus appenſione communiri. Sub Anno Domini 1500. in craſtino *Catherinæ* Virginis ac Martyris.

Ende was beſegelt mit een root uithangenden zegbel, mit een transſixe daer door.

Qui ad dictam *Vicariam* per Vice-Comitem ut idonei & excellentes Presbyteri nominati ac laudati ſunt, fuere,

THEODORICUS POST. &
PETRUS VAN SCHIEDAM.

a Frederico Bad. Traj. Epiſc. confirmata.

Fredericus Badenſis, Ultraj. Epiſcopus inſtitutionem hanc in beneficium Eccleſiæ erigit, confirmat, & approbat ſequenti Diplomate:

FREDERICUS, Marchio de Baden, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Trajectenſis, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus tam præſentibus quam futuris ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſalus, cultum divinum ſemper augeri cupientes ad humilem ſupplicationem dilectiſſimi noſtri Conſiliarii, nobilis, generoſi, & ſtrenui D. *Johannis*, Domini de Montfoordt, de Lyndſchoten, de Purmurevnd, de Naeldwyck, ther Capelle, perpetui Marſchalci Hollandiæ, &c. Fundatoris Vicariæ perpetuæ per duos Rectores gubernandæ ſeu deſerviendæ, de qua in litteris, quibus hæ noſtræ præſentes litteræ ſunt transfixæ, fit mentio fundationis & dotationis ejuſdem Capellaniæ, prout in eiſdem litteris deſcribuntur, omniaque alia & ſingula in illis contenta, narrata & deſcripta, tenore præſentium ratificamus & approbamus, rataque & grata habemus, & inviolabiliter volumus obſervari, eaque noſtra ordinaria auctoritate in Dei nomine confirmamus jure Matricis Eccleſiæ, nec non jure communi & cujuſlibet alterius, quibus præſentibus nullatenus derogare intendimus, ſemper ſalvis, ipſamque Capellaniam in titulum perpetui beneficii Eccleſiaſtici erigimus, omniaque & ſingula bona ad illam in dictis litteris aſſignata & impoſterum aſſignanda, fore & eſſe Eccleſiaſtica decernimus & Eccleſiaſtica libertate tuenda: & nichilominus dilectos nobis in Chriſto Dominos *Theodoricum Poſt* & Magiſtrum *Petrum de Schiedammis* ad dictam Vicariam ſive perpetuam Capellaniam, nobis præſentatos primaria vice inſtituimus, eamque eis cum omnibus & ſingulis juribus & pertinentiis ſuis contulimus & conferimus per præſentes, quare univerſis & ſingulis Presbyteris, Capellanis, Clericis nobis ſubditis in virtute ſanctæ obedientiæ ac ſub pœnis ſuſpenſionis & excommunicationis diſtricte præcipientes mandamus, quatenus eoſdem D. *Theodoricum*, & M. *Petrum* vel Procuratores ſuos legitimos pro eis & eorum nominibus in & ad corporalem, realem & actualem poſſeſſionem dictæ Vicariæ perpetuæ, juriumque & pertinentiarum omnium ejuſdem ponant, recipiant, admittant, & inducant, ac quilibet eorum ponat, recipiat, admittat, & inducat cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis, ipſiſque Dominis *Theodorico* & Magiſtro *Petro* vel dictis ſuis Procuratoribus pro eis de omnibus & ſingulis fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus univerſis plenarie & integre reſpondeant, ac ab aliis reſponderi faciant & permittant, ſeu alter eorum reſpondeat & permittat temporibus ad hoc poſitis atque ſtatutis in contradictores quoſlibet & rebelles trium dierum Canonica monitione præmiſſa excommunicationem ſummam fulminamus. Datum noſtro ſub ſigillo ad cauſas præſentes appenſo Anno Domini 1502. die prima menſis Januarii.

Ende ſtondt ondergeteyckent.:

W. BUSER, SSt.

Ende was bezegelt mit een root uithangenden zegbel.

JOANNES HERMANNI, prædictus adhuc Paſtorem agebat Ao. 1502. Sacellanum habens D *Joannem Loyck*. Eo anno inter Presbyteros Eccleſiæ & *Dominus Memoriæ* nominati,

& Presbyteri alii, Vicarii animarum & Domini memoriæ dicti, Prioribus accenſendi.

JOANNES KAMP,
HERMANNUS MOERMONT,
REMBOLDUS ADRIANI, fil.
GERARDUS KOVENTGEN,
JACOBUS AMELISSEN,
ADRIANUS HENRICI,
THEODORICUS POST,
PETRUS VAN SCHIEDAM, &
HUGO SNEL,

idque juxta Chartam vernaculam ibidem datam, quæ approbationem Latinam habet Præpoſiti ac Archidiaconi Ultrajectini, atque *Wilhelmi*, Vice-Comitis Monfurtienſis; ex qua Charta patens fit Eccleſiam Monfurtienſem *S. Joannis Baptiſtæ* nuncupatam fuiſſe. Teneo Teſtamenti Tabulas Latinas *Joannis Militis*, Domini de Montfoord, de Purmerende, de Naeltwyc, &c. Ao. 1496.

 con-

condita Trajecti in Domo nobilis & generoſæ Domicillæ de Crooy, relictæ viduæ *Henrici* Vice-Comitis de Montfoert, &c. ſita intra immunitatem Eccleſiæ B. *Mariæ* Trajectenſi.

Eſt penes me autentica ad *Sasboldum Voſmerum* Coloniâ data Epiſtola, cui propriâ manu ſubſcripſit, Fr. *Joannes ab Hoen*, Commendator Montfortianus Cath. ultimus:

Reverendiſſime Præſul & Ampliſſime Domine,

Ultimus Cath. Commendator Montfortianus, *Joannes Hoenius*:

HUmiliter Reverendiſſimæ D. V. ſignificant *Fr. Bernardus Schoonhoven* Prior Ultrajectinus, *F. Cornelius Jacobi de Gouda* Commendator Harlemenſis, *F. Joannes Quint* Commendator Hermaleoſis, *F. Andreas de Souwen* Conventualis Harlemenſis, & *F. Joannes ab Hoen* Commendator Montfortiaous, quod Ordo Johannitarum illud in conſtitutionibus ſuis admiſit ut Magiſter poſſit dare licentiam condendi Teſtamenta de quinta parte acquiſitorum, & de bonis patrimonialibus & quaſi patrimonialibus ſtabilibus. Reliqua vero per ſuas leges ſive in commune ærarium, ſive in ſucceſſorem in Commendis hæreditate tranſmittit. Cum vero hoc rerum ſtatu, vel nullos ſucceſſores, vel ejuſmodi qui ſecundum Ordinis ſtatuta vivere nolunt plerumque expectent anxii quid de ſucceſſionibus ſuis ſtatuendum ſit hærent, petierunt jam a multo tempore s Msgno Magiſtro Melitenſi licentiam condendi Teſtamenta in dicta communi forma, & in caſu quo viderent, quod ſi inteſtati è vivis excederent, quod eorum bona ad eos devolverentur, qui conſtitutionibus Ordinis iis frui non deberent, ut tunc iis liceret etiam de reliquis hæreditatis partibus ad pios uſus diſponere. Sed nihil adhuc receperunt: quamobrem cum declinans quorundam ſenium dilationem longiorem ſine periculo non admittat, humiliter dicti ſupplices Reverendiſſimam D. V. rogant, ut Apoſtolica authoritate, quæ in exemptos eſt, tuta conſcientia de bonis patrimonialibus, & quaſi patrimonialibus, & de quinta bonorum acquiſitorum parte juxts communes Ordinis conſtitutiones, de reliquis vero hæreditatis partibus in dicto caſu quo ad illegitimos bonorum Ordinis occupatores devolvendæ eſſent, ad pios uſus diſponere jubeat, vel ad minimum ſuum conſilium quid hac in parte facere poſſe & debere exiſtimet, ipſis communicet. Quod faciendo, &c.

Rev. D. V. Obſequeotiſſimi

alii Commendatores hic etiam enumerat.

Fr. Bernardus Schoonhovius,
Fr. Corn. de Gouda,
Nomine ſuo, & Fr. Joannis Quinti,
Fr. Andreas Haerlemenſis Souvius.

Fr. Joannes ab Hoen, Commendstor Montſortianus.

Ad Gheynum, & Aldengheynum pag. 192. & 193.

Gheyn. Eccleſia,

Gheynenſis Eccleſia Monaſterio *Nazaret* unita, ſeu conceſſa A. 1441. ut ibi diximus. Hujus fidem facit Charta ex Archivo S. *Mariæ* Ultrajecti deſumpta, in qua & narratur quod incolæ ejus continuis hoſtium incurſionibus, deprædationibus, ac incendiis ad eam egeſtatem eſſent redacti, ut Eccleſiæ reſtaurandæ redditi forent inidonei:

UNIVERSIS & ſingulis præſentes litteras inſpecturis Vice-Decanus & Capitulum Eccleſiæ ſanctæ *Mariæ* Trajectenſis ſalutem in Domino ſempiternam. Notum facimus, quod Parochialis Eccleſia *int Gheyn* Trajectenſis Diœceſis ob ſuorum Parochianorum paucitatem & inopiam in eum ſtatum deveniſſe cernatur, quod niſi eidem de remedio proviſum fuerit, omnis ejus ſtructura tam in tecto quam aliis neceſſsriis ruinam pati veriſimiliter formidetur. Cumque dicta Eccleſia ad noſtras præſentationem, collationem, & diſpoſitionem pleno jure ſpectare noſcatur, decens nobis viſum eſt & congruum dictorum Parochianorum paucitati & indigentiæ conſulere, & eidem Eccleſiæ de aliquo ſaltem remedio providere. Sic eſt quod religioſa perſona Dns. *Jacobus Goch*, Rector Monaſterii beatæ Virginis in *Nazareth int Ghein* & ſucceſſores ejus (quibus ante dictam Eccleſiam una cum Cura animarum Parochianorum ejuſdem prædictorum conceſſimus & commiſimus, donec aliter duxerimus ſtatuendum) & Conventus Monaſterii præfati conditionibus atque modis infraſcriptis ante dictam Eccleſiam tam in tecto quam in aliis requiſitis refici facient & reformari ſuis quidem ſumptibus & expenſis, eamque, quamdiu ea ad ſuum Monaſterium uti voluerint, decenter in eſſe conſervabunt, ac facient conſervari. Quod ſi ullo unquam tempore dictorum Parochianorum numerum in tantum creſcere contingat vel augeri, ut ipſi per ſe dictam Parochialem Eccleſiam conferre poſſe & conſervare cenſeantur, eidem ex tunc Parochiaoi dicto Conventui expenſas in prætacta reformatione expoſitas juxta moderationem noſtram, & habito reſpectu sd temporum ipſum, quo dictus Conventus Eccleſia hujuſmodi eſt uſus, refundent & reſtituent ſine contradictione. Hæc enim ordinatio tam de præſentium Parochianorum quam Conventus prædictorum mutuo & expreſſo conſenſu eſt tranſacta, proviſo tamen & ſpecialiter hoc adjecto, quod dictus Dns. *Jacobus* & ſui poſt eum ſucceſſores Rectores pro tempore Conventus ante dicti eiſdem Parochianis ad ipſorum requiſitionem termino durante ſupra dicto Eccleſiaſtica Sacramenta & alia quæ onus dictæ Curæ requirit, miniſtrare debeant & teneantur, aliaſque vices Paſtoris in omnibus adimplere. In cujus rei teſtimonium præſentes litteras ſigillo Capituli nec non præfati Conventus, ac *Johannis Ægidii* & *Johannis Nicolai* Parochianorum dictæ Eccleſiæ vice & nomine totius Communitstis ſive Parochianorum prædictorum ſigillis fecimus communiri. Datum & actum Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, octuageſimo, menſis Martii die ſeptima.

ad egeſtatem redacta, Canonicis Regul. a S. Mariæ Traj. Collegio conceſſa.

Ex Charta hac Rector *Nazareni* Conventus, & ſimul *Gheyn. Eccl.* Paſtor A. 1480.

D. JACOBUS GOCH.

Ad *Tienhove* & *Meerckerke*, Vianenſis territorii pagos *pag.* 227.

Incolis horum vicorum ſequens privilegium conceſſit *Albertus Bavarus*, Holl. &c. Comes Anno 1397.

Privilegia Tienhovenis & Meerkerkanis ab *Alberto* Bavaro conceſſa.

AELBRECHT by Goidts genade Palensgrave op ten Ryn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zelant, ende Heere van Vrieſlant: doen condt allen luyden dat wy om vriendelicxs verſoecks wille dat onze onderſaten van *Merkercke* ende van *Thienhoven* aen ons verſocht hebben, geloeft hebben, ende geloven mits deſen brieve voer ons ende onzen nacomelingen, allen onzen onderſaten van *Merkercke* voerſz ende van *Thienhoven*, ende allen hoeren nacomelingen, die nu ter tyt al

daer

daer wonachtich zyn off hier namaels wonen zullen, ende allen den ghenen die daer inne geerft zullen weſen alſo vorre alſt unze Dyckgrave tuſſchen Leeke ende Merruwede mit rechte ende mit vonniſſe tot unſz behouff gewonnen heeft, ende die brieven daer uff in houden ende begriepen, die onſe hoge Heemraders daer off bezegelt hebben, dat wy te noch onze nacomelingen nymmermeer noch tot genen dagen, en ſullen laten comen an Here *Henrick* Heer van Vianen, ende vanden Ameyden off aen der vrouwen vanden Ameyde off aen haeren nacumelingen, ende nemenſe in unſz heſchut ende beſeermeniſſe tot ewygen dagen, gelycken ander onſz onderſaten. In oirconde deſz brieve bezegelt mit onzen zegele. Gegeven in den Hage op ten negende dach in Maerte, int jaer ons Heere 1397. na den lope van onſen Hove.

Ad *Noordeloos* ibidem.

Vicarie in Noordeloos Fundator, Collator, &c.

In Fano ejus ad Boream ſito, *Vicaria*, vulgò *van de Schilpenaers* dicta, cujus Collator, loci Dominus, Anno 1511. Carolus, Princeps Comes Arenberghius, juxtà hanc Chartam pergamenam;

Carel, Prince, Graeve van Arenberghe, Prince van Rebeeque, Vry-Heere van Sevenberghe, Edynghen, ende Commeren, Heere van Mirwont, Nieuwerburg, Lamptet, der Landen van Wedde, van Schellynck, Oſthuyſen, &c. Erf-Maerſchalck van Hollandt en Ridder van Orden des Gulden Vliele, vanden Raedt van Staete van der Eerts Hertoghen van Oſten ryck, Hertoghen van Brabant, &c. Haerder Hoocheden Admirael ende Capiteyn Generael vander Zee. &c. Alſoo ons als Patroon laicael toecompt de ghifte van zekere Vicarie genaemt *van de Schilpenaers*, gefundeert binnen de kercke onſer Heerlicheyt van *Noordeloos*, deweleke wy verſtaen te vaceren: Soe eyſt dat wy de ſelve Vicarie ſimpelyck en puerlyck vergunt hebben, vergunnen ende gheven by deſe aen *Heynrick van Zyn* gantſz. Verzoekende alle de gheve die het aengaen mach deſe ghiſte te laeten ſtant grypen, ende dyen volgende den voorſz. *Heynrick van Zyn* de voorſz. Vicarie mette goederen ende gherechticheden daer aenclevende geruſtelyck beſitten ende genieten. T oirconde der waerheyt hebben wy deſe met ons handtteecken ende aenghehanghen zeghel beveſtichet op ons ſlot t'Feyngen den 8. January int Jaer 1511.

Ad Oudewateram pag. 195. col. B.

Sanctimoniales hæ ex Schoonhovia progenitæ:

Monialium Tertiar. in *Oudewater* initia;

† Dnus quippe *Fredericus*, Confeſſarius Sororum Schoonhoviarum ad portum veterem, & Dnus *Nicolaus* Confeſſarius Virginum S. *Agnetis* in * vaccarum platea, Anno 1399 primas Sorores ex Aſceteriis ſuis Oudewateram emiſêre, quæ primùm in loco, t' *Heilige Leven* dicto, enäluêre; quas dein *D Petrus*, *Evæ* filius, primus earum Rector, cöadunavit ex adverſo Cataractæ.

Poſtmodum, Anno ſc. 1412. prima Rectrix, Soror CLEMENTIA, *Ægydii* filia, ex honeſtis parentibus Schoonhoviæ nata, ædes Dni. *Vlietii* coëmit, in * Capellæ platea ſitas; hic gratiam Sororibus præſtitit ob uxoris ſuæ ſororem ad Ordinem aſſumptam. Ex *Joannis Æmilii* empta domo Sacellum fuit ordinatum.

Sacellum;

D Bartholomæi, Curati Oudewateriensis, domus, emptione quoque acquiſita, Rectoris habitationi adaptata eſt.

Primi Rectores & Rectrices,

Anno 1413. in profeſto S. *Lamberti* obiit prædictus *Petrus*, *Evæ* filius, qui præterquam quod Sorores has adunaverit, aliquot annis rexerit, plurima beneficia eis per vitam contulerit, adhæc xxv. aureos, *Nobels* dictos, & v libras ad reditus perpetuos annuè eiſdem reliquit.

† MAGDALENA WITTENDER, Anno 1418 in feſto D. *Catharinæ* defuncta, iis gratiosè xviii. *Nobels* Anglicos legavit.

Leydam ſeceſſus, & quare?

Sorores hæ, quia *Zuedero* electo Epiſcopo adhærebant, a *Rodolpho Diepholdio*, qui eum Ultrajecto fugarat, Oudewatriæ ſedibus expulſæ, Anno 1428 20 die Martii, *metu paupertatis, ſchiſmatis & rebellionis*, ut dicti *Zuederi*, quod tenemus, Diploma habet, Leydam primùm advenêre; ibi a *Balduino Swietenſi* benignè exceptæ, qui eis ſub Annum 1429. extra Leydam egregium Aſceterium condidit, *Hiſt. Epiſc Ultraj.* pag 494. & ſeq. ac fuſius *Bat. Sac.* part. 2. pag 339. & ſeq. deſcriptum.

Ad CULENBURGUM pag 231. &c.

Fundationis *Præpoſituræ* Culenb. Tabulæ.

Præpoſituræ, in primaria D. *Barbaræ* Culenburgi Eccleſia, de qua pag 231. fundatio vernacula, ex Libello MS benignè a Clariſſimo Dno. *Henrico Wiertio* Juriſperito, nobiſcum communicata, a nemine hactenus data, hîc appendi meretur:

In nomine Domini, Amen.

Conditores,

In allen manieren hier na beſcreven, Soe doen wy *Geryt* Heere tot Culenborch, ter Leeke, ten Weerde ende tot Ewick enz. kond ende kentlic, vermits deſen fundacie brieff, dat wy in rechten teſtament, en puerlick om Godes wille, voir onſe ende voir onſe lieve geſellinne ziele, jonctrouwe *Elizabet van Bueren*, die Godgenadich ſyn wille, ende olck onſer Alderen zielen, ende voir ziele onſſ lieven broeder Heer *Zweder* van Culenborch, Ritter, ſaliger gedachten, in geſonden machtighen live, ende mit goede voirdachten vryen wille hebben wy gemaeckt, geſticht ende fundeert een ewige Canonicx provende in onſer kerken van ſinte *Barbaren* binnen Culenborch, tot een ewige memorie onſſ en onſer Alderen, enz. Ende wie deſe provende heeft ſal heyten ende weſen Proeſt, ende ſal weſen een beſcermer des Capittels goede voirſz. Tot welker provende ende Proeſteny wy hebben gegeven ende geven erfflick:

Dotatio,

In den ierſten geven wy tot des provende ende proeſtien inder ierſter fundacien onſe huſinge alſoe die gelegen is binnen onſe ſtede van Culenborch aen ſinte Barbare kerckhoff off tuſſchen Claes Paeuwen hews aen die een ſyde, ende Pouwels Direxſz hews aen die ander ſide, beheltelic ons unſen tyns die daer van gets wtgaet, welke huſinge voir aen de proeſtie geheyten ſal ſyn.

Item, noch geven wy tot deſen provende ende proeſtie vyf mergen lants, als meyſter Zueder van den Weteringen Canonick inden Doem tUtrecht gecoft heeft tegen Herberen van den Stege ſaliger gedachten, ende gelegen ſyn tot Aſſch int lant van Bueren, ende bruyckt nu Jan Hermanſz te Soelmonde tien jaer lanck alle jaer voir acht olden ſcilden ende voir vyf cappoen.

Item, noch een ſtuk lants gelegen tot Buerenmalſen, ende bruyckt nu Dirc Wevel, wonende tot Bueren, tien jaer lanck alle jaer voir viiij olden ſcilden en om een quartier olden ſcilden.

[r] Ex Codice MS. vernaculo donationum Cœnobio huic conceſſarum.

* *De Koe-ſtraet.*

* *Capel-ſtraet.* † *Lea*, etiam *Leonarda* & *Helena*.

Item,

Item, nuch oick alle alzulke erve ende lant als meyſter Zweder voirſz gecoſt heeft tegens Johan Luykensſoen, dat nu geltte jaten alle jaer een ende twintich olden ſcilden, ende gelegen is int lant van Buerén.

Item, noch vyſtien mergen lants, ende eenen halven mergen lants leggende int lant van Baeren, in die Otterputten, daer nu ter tyt die een helft aff gelt alle jaer tien jaerlanck vive alden ſeilden, als die een helft die meyſter Zweder voirſz gecoſt heeft tegen Jan Luykensſz voirſz. Ende die ander helft die meyſter Zweder voirſz gecoſt heft tegens meyſter Elias van Noorde gelt nu tot jaren alle jaer acht ouden ſcilden.

Item, nuch enen aeker lands gelegen tot Bueſinchem biden kerken dat meyſter Zweder voirſz oick gecoſt heeſt tegen meyſter Elias van Noorde voirſz gelt alle jaer negen quartier ende oick een halff quartier van een olden ſeilden, maeſt te ſamen twe olden ſcilden, en oick anderhalff quartier van olden ſcilden.

Item, noch een Hofſtede mit een hws gelegen tot Bueſinchem dat meyſter Zweder voirſz oick gecoſt heeſt tegen meyſter Elias van Noorde voirſz dat jaerlis nu gelt ander halven olden ſcilt.

Item, noch oick all alzulke erve ende goede als meyſter Zweder voirſz gecoſt heeſt tegens Heymen van Weelden ende gelegen is int lant van Bueren, ende dat nu alle jaer te pacht gelt twyntich olden ſeilden, na inhout der bepalinge, ende eygendoms brieve die wy daer aff hebben, van allen deſen voirſz erven ende lande welke eygendoms brieven wy geloofft hebben, ende geloven alle tſamen te liggen in handen ende bewaerniſſe des Dekens, ende Capittels van ſinte Barbaren voirſz, tot behoeff des provende ende proeſtien voirſz. Want wy noch onſſ erfname geen recht noch toeſeggen nu after deeſſ tyt meer en hebben, noch nummeer hebben en zullen tot alle deſe erven ende goeden voirſz, meer ſellen altyt bliven en weſen tot deſer provende ende proeſtien voirſz. Ende alzoe wy noch den eygendom hebben van allen deſen erve ende goeden voirſz. Soe geloeven wy voir onſſ ende onſen erfnamen, dat wy altyt daer toebereit zullen weſen tot veroraningen des Dekens ende Capittels voirſz, den vryen eygendom van allen den voirſz erven ende goede vry over te geven den Deken, den Capittel voirſz, ende hem daer in te veſtigen mitten lantrecht tot behoeff deſes provende ende proeſtien voirſz. Ende want wy willen dat onſſ Capittel voirſz ummer wael ende voleomelick van onſſ en onſen erfnamen geveſticht is in allen deſen erven ende goeden voirſz, want wy geen recht noch toe ſegghen aen hebben. Soe hebben wy alle deſe voirſz erven ende guede tſamen ende geheellikken gegeven ende geven in enen ewighen erfpacht, den Deken en Capittel voirſz tot behoeff der provende ende proſtien alle jaer voir enen Vleemſſen groten, ſonder enich verſume te betalen onſſ off onſen erfnamen alle jaer op den beloken Paeſſcher dach. Ende wy geloeven over deſen erffpacht den Deken ende Capittel voirſz tot hairre vermaninge goede valle bezegelde brieve te geven daer wy wael in bewaert ſellen weſen ende bliven. Ende wy geloeven voir onſſ ende onſe erfnamen den Deken ende Capittel voirſz in allen deſen voirſz erven ende goeden naallen onſen vermogen byſtant te doen, dat ſy die renten daer aff jairlix ruſtelic ende vredelic gebruken ſullen moegen, ende altyt doen als een goet collatoer ſculdich is te doen.

Item, deſe voirſz erven ende goede die meiſter Zweder gecoſt heeſt tegen Heymen van Weelden, ende die gelegen ſyn int lant van Bueren, ende nu jaerlix gelden te pacht twyntich olden ſeilden, die ſal meyſter Zweder voirſz ruſtelick ende vredelic gebruken ende hebben ende behouden alſoe lange als meyſter Zweder voirſz in levende live is ende niet langer, mar terſtont als meyſter Zweder voirſz afflivich is, ſo ſal alle dyt voirſz lant tſamen comen ende bliven aan deſe provende ende proeſtie voirſz tot den ewighen daghen.

Item, ſoe willen wy dat altyt die Proeſt inder tyt die na meyſter Zweder van der Weteringhe Canonick in den Doem t'Utrecht comen ſal binnen onſen ſtede van Culenborch wonen ſal ende daer reſidieren ſal, ten waer ſaeck dat hy buten ter ſcule lage by conſent ende wyl ons ende uns erfnamen Heren van Culenborch, als dan ſal deſe Proeſt all ſyn renten ende goede vry opboeren ende hebben, geliker wys in allen maniere off hy binnen Culenborch woende ende reſidierde. Beheltelick dairmen van der proeſtien renten doen ſall all alſulke dienſt, ende oick betalen ende geven alle jaer aller tgeen daer deſe proeſtie op fundiert ende ierſt geordineert is, als hier na beſcreven ſtaet in deſer fundacie; meer meyſter Zweder van der Weteringe die wy nu ierſt deſe proſtie gegeven hebben, die en ſal niet verbonden weſen binnen onſen ſtede van Culenborch te wonen ofte daer te reſidieren, noch oick niet ſchuldich te weſen enich dienſt te doen ofte laten doen, alſoe lange als hy in levende live is, ende hy deſe proeſtie beſittet.

Item, ſoe en ſalt deze proeſtie nyemant mogen hebben, hy en ſal Subdyaconus weſen off te geloeven binnen den ierſten jaer Subdyaconus te weerde op verboerniſſe der proſtien. Mar waert ſake dat die geen die deſe proſtie gegeven werde alſoe junck waer dattet nutte waer dat hy noch buten ter Scoele lage, ende warde meyſter *in artibus*, ofte ſtudierde *jura* ofte *leges* by rade onſſ ende onſen erfnamen, Heren tot Culenborch als Collators, ende by rade Dekens ende Capittels voirſz. alſoe lange als die Collatoers inden tyt ende Deken ende Capittel voirſz. hem oirloff geven willen te ſtudieren, ſoe en zal hy niet verbonden wezen binnen Culenborch te wonen ofte *ad reſidenciam* te comen, noch oick Subdyaconus te werden. Mer terſtont als hy weder vander Scolen coemt ende die Collatoer inder tyt ende Deken ende Capittel voirſz duncket ende ſeggen dat hy genoech ſtudiert heeſt, ſoe zal hy binnen jairs daer na Subdyaconus werden ende terſtont binnen Culenborch wonen, ende daer te reſidieren.

Legis,

Item, zoe zal die Proeſt inder tyt als hy niet by ons ofte onzen nacomelingen Collatoers inder tyt conſent ende oirloff buyten ter Scole en leyt, ofte in onſſ ofte in onzen ſtede van Culenborch ofte in des Capittels voirſz dienſte niet wyt (uyt) en waer, verbonden wezen in onze ſtede van Culenborch in der kerken van ſinte Barbaren te Choer te gaen in allen Getyden ende mede ſingen, gelyck die Deken ende Canoniken vanden kerken voirſz doen in zyn religy, wtgenomen dat hy in geenre cappen gaen en zal hy en wilt doen. Ende iſt zake dat hy niet te Choer en coemt, zoe zal hy tot allen getyden verſumen zyn abſencie, alzoe wel als die Canoniken doen die niet te Choer en comen. Ende deze abſencie zal gaen tot boeken ofte tot ornamenten dair wy ofte onze nacomelingen Heren te Culenborch by rade Dekens ende Capittels voirſz zullen ordineeren ende wyzen. Ende deze abſencie zal die Proeſt inder tyt ofte zyn Procuratoer tot allen vierdeel jairs opleggen ende betalen. Ende die geen vanden Canoniken die ſcryft die abſencie vanden Deken ende Canoniken voirſz, zal oick ſamen die abſencie vanden Proeſt inder tyt. Ende dan zal hem die Deken ende Capittel van deſſ Proeſten abſencie inder tyt, en redelic loen aff geven voir zyn arbeyt. Ende die abſencie vanden Proeſt inder tyt zal ontfangen ende bewaren een van den Capittel die dair toe gedeputeert zal werden van den Collatoer in der tyt, ende daer bewaren ende voirtkeren in allen manieren als voirſz is; Mer iſt alſoe geboirt dat die Proeſt inder tyt wyt is ende kenlijck in des Collatoers ofte in dienſte der ſtede van Culenborch ofte in des Capittels dienſt waer, zoe en zal hy niet moegen verſumen indien hy den Deken ofte den outſte Canonick een wete doet als hy alzoe wt zal wezen.

Item, tot wat tyden dattet alſoe geboirt dat die Proeſt niet buyten ter Scoel en leyt, ende hy als dan niet binnen Culenborch en woent, noch en reſidiert, zoe en zal die Proeſt geen renten vander proſtien ontfangen noch hebben. Mer die renten zal dan ontfangen ende opbueren een van den Capittel daer toe gedeputiert ende ordiniert van den Collatoer inder tyt by rade des Capittels voirſz. Ende die renten zullen dan voirt beleyt warden aen erffrenten in vermeeringen der proſtien ofte anders, dairt die Collatoer by rade des Dekens ende Capittels inder tyt nutſte ende oirberlicſte zal duncken beleyt te wezen.

Item, waert zake dat die Proeſt in der tyt enigen tyden buyten ter Scole lage, ende den Collatoer ende den Deken ende Capittel doehte dat hy genoech geleert waer, ofte mer leren en woude mer alzoe buyten leggen woude, ende der proeſtien renten alſoe onder en deckſel, ende onder en beſcudden van den Scolen verteren woude. Soe mach die Collatoer by rade Dekens en Capittels voirſz den Proeſt ontbieden dat hy *ad reſidenciam* come tot Culenborch ende verdienen zyn proeſtie na inhout der fundacie. Ende

waitt

wairt ſake dat die Proeſt dan binnen den tween ierſten maenden als hem die weet gedaen is nier en quaem binnen Culenborch ende daer reſideerde als voirſz is, ſoe en ſal die Proeſt daer na geen renten vanden proeſtien voirſz meer ontfangen noch volgen. Mer die renten ſullen dan op gebuert werden, ende oick weder beleyt werden in allen manieren als voirſz is.

Item wy willen dat deze proeſtie nyemant en zal mogen hebben, hy en zal meyſter in artibus wezen ofte geloven binnen vyf jaren daer na dat hy preſenteert is meyſter in artibus te werden op verboerniſſe der proeſtien. Mer die Proeſt inder tyt mach by rade ende by oirloff ende by conſente des Collatoers zyn ſtudium in artibus laten ſtaen, ende ſtudieren Jus Canonicum ofte Leges, dat is geeſtelic off weerlic Rechte, tottet tyt toe dat hy Licentiaet waer ofte Doctoer ware, in den voirſz Rechten ofte in enigen van hem beyden. Ende als dan ſal die Proeſt inder tyt weſen verbonden tot wat ſtaet hy coenm al teſignierde hy oic die proſtie, onſſ onſen erven Heren van Culenborch ende onſer ſtat van Culenborch ende onſen Capittel van Culenborch zonder loen te raden ten beſten, rechtvorderingen te maken raden daden ende dienen op onſen coſt tot wat tyden wy ofte onſe erven Heren van Culenborch onſe ſtede van Culenborch off onſſ Capittel binnen Culenborch des behoeven ende begeren zullen zonder argeliſt. Ende onſſ daer brieve ierſt aff te geven eer hy den oirloff van onſſ ofte van onzen erfnamen Collatoers inder tyt ſal mogen crigen.

Item, oick zoe zal die Proeſt inder tyt verbonden wezen den Heren van Culenborch te dienen, en te reyſen als zy des van hem begerende zullen wezen. Ende hy zal altyt zyn beſte rade als zyn gezworen. Mar als hy in dienſte ſyns Collatoers wt is, zoe zal hem die Collatoer ten coſte beſorgen als behoerlic is, ofte dat Capittel van Culenborch ofte die ſtede off die den Proeſt inder tyt te doen hebbe, die zal die Proeſt trouwelic dienen, mer zy ſullen den Proeſt inder tyt een redelic coſt bezorgen.

Item, die Proeſt inder tyt zal den Deken ende Capittel eer ſy hem in leyden zullen een eet doen van gehoerſaemheyt, ende des Capittels ſtatuten geloven te houden in allen maniere als die Canonicken haren eedt doen. Ende oick zoe zal die Proeſt inder tyt altyt tot des Dekens ende Capittels voirſz correctie ſtaen gelyck ende in allen manieren gelyck den anderen Canoniken. Des zoe zal die Proeſt inder tyt weder hebben ende gebruyken mogen all alzulke Privilegie, vryheyt ende voirdele als die Deken ende Canoniken van ons voirvaderen Heren tot Culenborch ende van ons belieft ende gegeven is. Soe geven wy deze proſtie nu inder ierſter fundacien den eerſamen ende wyſen meyſter Zweder van der Weteringen, Canonick in den Doem t'Utrecht, puerliken om Godes wille. Ende wy preſenteren hem mit deſer tegewoerdigen fundacien den eerbaren Heren Deken ende Capittel der kerken van ſinte Barbaren binnen onſe ſtede van Culenborch. Ende wy begeren dat zy hem aennemen willen voir haren ierſten Proeſt, ende dat zy hem inleyden willen mit allen ſaken ſolempniteyten ende reverencie, als dar van rechts behoren ſall. Ende hem voir haren Proeſt kennen, holden ende eeren willen inder kerken, inden choer ende daer buyten gelyc off meer dan zy haren Deken inder tyt ſculdich ſyn te doen.

Item, den Proeſt inder tyt zal altyt ſtaen int choer onder die Getyden inden overſten ſtoel tegens den Deken over aen die ander zyde. Ende die Proeſt zal gaen in die Proceſſie bezyden den Deken. Ende hy zal ſitten in den Capittel off anders waer boven den Deken.

Item, die Proeſt inder tyt ſal mede alle memorien ende Vigily gelt mogen verdienen ende oeck hebben, gelyc de Canoniken voirſz doen. Want elck Proeſt inder tyt den Capittel van Culenborch beſiggen ſall ende copen enen onden Schilt jaerlix aen goeden ſekeren erfrenten voir ſyn memorie, daer die twedeel aff hebben ſellen ende verdienen die Proeſt ende Deken ende die ander Canoniken inder tyt die dat verdienen, ende dat dardendeel die Vicary inder tyt die dat verdienen.

Item, die Proeſt inder tyt ſal mede mit den Deken ende mit den Canoniken te Capittel gaen als hy daer toe geeyſchet wert, ende hellpen den Deken ende Capittel raden by ſinne eet dat hem nutſte ende beſte duncket weſen voir dat Capittel geraden. Ende deſſ Capittels dage houden op deſſ Capittels coſt, als ſy dar begeren.

Item, die Proeſt inder tyt ſal dagelix gaen in cleedeten ende habyt als een eerbaer Prelaet ſculdich is te gaen, ende toe behoert, niet behacket, noch mit genen onderſneden cledeten, noch onbehoerlike verwe en ſal hy oec niet draghen.

Item, waer ſake dat die Proeſt inder tyt een wyf truwede, off enigerly religy aen naem ende daer in profeſſi dede, off enighe doontſlage dede ſelver mitterhant dat openbaer kentlic waer, ſoe mogen wy ende onſe nacomelingen Heren tot Culenborch deſe proeſtie ene anderen geven gelyc voirſz is ſonder yemants wederzeggen ende ſonder vorder verſuecken van yemant.

Item ſoe ſal die Proeſt inder tyt na doot meyſters Zweders van den Weteringe, die ierſte Proeſt, over die ander weke alle dage Miſſe leſen off laten leſen terſtont als die ierſte leſende Miſſe uyt is, en op dat ſelve altaer daer die leſende Miſſe op is gedaen. Ende die coſter inder tyt ſal altyt als die Ewvacy vander ierſter leſende Miſſe gedaen is luyden tot deze Miſſe in alle manieren als hy gewoentlic is te luyden tot der ierſter Miſſe. Ende die coſter zal alle jaer erflic hebben uyt der proeſtien voirſz voir ſyn arbeyt enen Rh. gulden, die de Proeſt inder tyt den coſter inder tyt alle jaer wtreyken zal op ſinte Mattys dach in den wynter. Ende die Kerckmeyſters inder tyt en ſellen den coſter deſe Rh. gulden niet moeghen nemen.

Item die Proeſte inder tyt die comen zellen na meyſter Zweder voirſz die zelle oick dat Ewangelium lezen ofte laten lezen alle iaer als op den Paesdach, ende oick alle die heylige dage van Paeſſchen, ende op den Pinxterdach, ende oick die heylighe daghe van Pinxteren. Ende op den heyligen Kersdach, ende op alle die heyligen dage van Kersdach. Ende op den Jaersdach, Dertiendach. Ende alle ons' lieve Vrouwen daghen, ende als Kerckwyinghe is binnen Culenborch, ende als men onſe lieve Vrou draecht te Culenborch, ons Heren Hemelvaert dach, Sacramens dach, Alle Heyligen dach, op ſinte Barbaren dach.

Item, die Proeſt inder tyt en ſal niet ſculdich weſen dat choer te vertien, noch *Epiſtolen* te leſen, noch dat choer te halden, noch leſſen te leſen, noch Venite te ſinghen mer dat ſellen die Canoniken voir hem leſen. Ende doen oick dat Ewangelium als die Proeſt buyten ter Scolen leyt ende buyten is in deſſ Collatoers, ende inden ſtede van Culenborch ofte in deſſ Capittels voirſz dienſte is. Mer dair voir ſal die Proeſt inden tyt alle jaer op ten Wittendonredach als men dat Mandaet doet, den Collatoer inden tyt den Deken ende elken Canonick geven een Mandaet broet, dat dan weert weſen zal twe Vleemſz groet. Ende elken vicario, den coſter ende die choralen, ende deſſ Capittels rentmeyſter elcx en Mandaet broet geven, dat dan weert zal weſen enen Bodrager. Ende daer toe zoe zal die Proeſt inder tyt alle jaer op den ſelven Wittendonredach den Deken ende den Capittel voirſz geven vy mingelen wyns, die de Deke ende Canoniken, en de Vicary die daer dan comen ſellen, tſamen drinken ſellen als men dat Mandaet doet.

Item, noch ſal die Proeſt inder tyt geven op onſer Vrouwen Lichtmiſſe dach den Collatoer inder tyt, den Deken ende elken Canonick een waſſekerſe, die zwaer zal wezen van waſſe een halff pont. Ende elken Vicario ende den Scoelmeyſter ende die Choralen, ende des Capittels rentmeyſter elcx een waſſekerſſe die zwaer wezen zal een vierdel pont.

Item, noch zoe zal die Proeſt oick geven alle jaer als men te Culenborch onſſ Vrou draecht, den Collatoer inder tyt, ende den Deken inder tyt elx een quaert wyns, alſoe verre als zy die proceſſi volgen. Ende elken Canonick die de proceſſie volgen, ende mede mit ons Vrouwe omgaen, geven een mingelen wyns. Ende elken Vicario een pynt wyns die mede mit die proceſſie omgaen, als men ons Vrouwe draecht, ende anders niet.

Item, willen wy dat deze Proeſt inder tyt deze gode ende erfniſſe hier voir beſcreven, off die hier namaels tot des proeſtien gegeven zullen werden, by hem ſelven niet en zal mogen verpachren noch verhueren, dan by des Dekens ende by des Capittels voirſz rade ende wille. Ende die Proeſt in der tyt

en ſal die renten van enen jaer van des proeſtien te vneren eer zy verſcheuen ſyn niet mogen up bueren, ten is by bevel en de conſent des Capittels voirſz. Ende die Deken ende dat Capittel ſellen een daer toe ſetten die der proeſtien renten alle jaer ontfangen zal, ende geren den Proeſt inder tyt alle jaer die renten: beheltelic daer aff te mogen beholden ſyn abſencie die de Proeſt inder tyt verſumet heeſt: ofte dunket die Deken ende Capittel voirſz nirbair ende nutte weten, zoe mogen zy den Proeſt inder tyt zelve zyn renten en pachten laten upboeren ende untfangen tot hare weder ſegghen. Ende zoe wie by rade deſſ Dekens ende Capittel voirſz. der proeſtien renten ende gode verwaert, die zal alle jaer den Proeſt inder tyt rekeningen doen, ende bewys doen daer van in tegenwoordicheit deſſ Dekens ende Capittels voirſz, ende een boeke der rekeningen den Capittel alle jaer laten, om te verhueden dat die proſtien goet niet en verbyſtert en werde.

Item, alſoe dicke als die proeſtie ledich wert, heet ſy by ſterven by reſignacien by verſume off anders, ſoe ſellen wy off onſe nacomelingen deſe proeſtie geven enen gueden anderen man, in allen manieren als voirſz is, ende preſenteren hem mit onſe ſegele ende brieve den Deken ende Capittel voirſz, gelikerwys ende in alſen manieren als wy die Cannniken preſenteren binnen den naeſten viermaenden nader tyt dat die proeſtie ledich geworden is. Ende dede wy deſſ niet, zoe zullen Dekens ende Capittel dan enen gooden man die reyſe, ende op die tyt in manieren als voirſz is, die proeſtie moegen geven.

Item, die Proeſt inder tyt zal ſyn corpus van ſynre proeſtien verſumen inden tyden van jaren dat hy wyt is ende niet buten ter Scolen en leyt, noch in deſſ Collatoers off anders als voirſz is dienſte wyt en is, gelyc die Canoniken haer corpus van hair provende verſumen. Ende dat verzwime vanden corpus ſal gaen als voirſz is.

Item, alſoe dicke ende menichwerff als een nij Proeſt aengenomen is, ſoe ſal die Proeſt die aangenomen is terſtont den Deken ende Capittel geven acht olde Scilde, in alle manieren als die Canoniken doen die ierſt ingeleyt werden.

Item, alſoe dicke ende menichwerven als na meyſter Zweder voirſz een nij Proeſt aengenomen wert, die en zal die twe ierſte jaer niet meer ontfangen noch hebben dan halff die renten die 't proeſtien behoren, ende daer zal die Proeſt alden dienſte af doen ofte laten doen, na utwiſingen der fundacien, ende alle ſculdich weſen te doen gelikerwys off hy alle die renten te ſamen opboerde die tott' proeſtien voirſz behoorde. Ende die ander helft vander proeſtien voirſz ſullen die twe ierſte jaer ontfangen ende opboeren die Deken ende Capittel voirſz, ende daer om copen renten tot ter proeſtyen behoeff, by rade ende conſent des Collatoers inder tyt, ende ſonderlingen om copen enen ouden Schilt erflike rente, voir een ewige memorie daer voir jaerlix te doen inden kerke tot Culenborch voir die Proeſt inder tyt ende ſyn Olders in manieren als voirſz is. Ende die Proeſt inder tyt een ſal geen jaer van gracien na ſyne doot volgen, dan alleen die renten die verſchenen waren by ſinen levende live, die ſullen hem volgen. Ende want wy Gheryt Here tot Culenborch, ter Leeke, ten Weerde, ende tot Ewick &c deſe tegenwoerdigen fundacie van ons aldus ierſt ordiniert ende gemaect van ons ende onſſ erfnamen Heren tot Culenborch ende van onſen nacomelingen alle dat hier in beſcreven is, tſamen ende ellic punt die wiconelie vaſte tot den ewigen dagen ſonder enich wederroepen gehouden werden. Soe hebben wy mit rypen beraden onſſ ſelves ſegel aen deſe fundacie brieff gehangen. Ende daer om die meerre veſticheyt wille hebben wy gebeden den eerbaren Heren Deken ende Capittel voirſz, dat ſy deſe tegenwoordige ſundacie mit ons wille beſegelen mit haers Capittels ſegel. Ende wy Deken ende Capittel van ſinte Barbaren tot Culenborch voirſz, hebben om beden wille den geboortigen ende vromen Gerit Here tot Culenborch, ter Leck, ten Werde, ende tot Ewick, onſen lieven Joncheer ende Collatoer, Ende oick om dienſte ende promocy en nutſcapp van den Proeſt inder tyt hopende te hebben. Soe hebben wy oick mit rypen berade onſſ Capittels ſegel aen deſen tegenwoerdigen ſundacie brieff gehangen. Gegeven int jaer ons Heren duſent vierhondert ende achte en vyftich, op ſinte Symon & Juda der heyliger Apoſtelen avont, &c.

Sequuntur in eodem Libello MS. bona ac proventus dictæ Præpoſituræ annui:

Culenborch. In den eerſten een huſinge gelegen tot Culenborch aen ſinte Barbaren keeschoff, tuſſcen Heren Claes Pauwen huus aen die een zyde, ende Pauwels Dirxſz huus aen die ander zyde, ende plach in voerleden tyden toe te behoren der Abdien van Marie Weerde ende heit nu de Proeſtien. Bona ac proventus.

Bueren Malſen. Item een ſtuck lants houdende vierdalve mergen lants, ende is gelegen op die Beemden, ende plach toe te behoren Goſen van Tiel, ende daer te voren Claes die Wilde, daer boven naeſt gelant is die Niewſtege, ende beneden naeſt gelant is die Heren van ſinte Martyns t'Utrecht.

Ibid. Item noch drie mergen lants geheyten op Ghyskens berch dat Goſen van Tiel te horen plach, ende gecoft hadde tegens Claes die Wilde, daer boven naeſt gelant is onſer liever Vrouwen altair tot Bueren Malſen, ende beneden ſinte Peters altaer tot Bueren Malſen.

Ibid. Item noch die twe deel van twren mergen lants geheyten in die maet dat Goſen van Tiel toe plach te hoeren, ende gecoft hadde tegen Claes die Wilde, voirgen. en gemein ſig. en mit Berns Wilde erfgenamen, daer boven naeſt gelant is aen die zuutzide Herberen Janſz, ende beneden Jan Volkenſz ſtreckende mitten overſten einden aen die gemein weteringe van Aſch, ende mitten nederſten einde aen onſer liever Vrouwen altaer tot Bueren, ende der Joncfron van Culenborch.

Ibid. Item noch een mergen lants die Goſen van Tiel toe te hoeren plach, ende gecoft hadde tegen Claes die Wilde, gelegen op den Habbot boven naeſt gelant Heren Ariaen van Bruechuiſen Ritter, beneden Jans erfgenamen van Waelbeek.

Ibid. Item een Hofſtat mit vier mergen lants daer aen gelegen, die half ſceydinge van vier mergen lants daer aff, mit alſulken dyek als daer mit recht toebehoert ſonder tyns gelegen opten Spye boven naeſt gelant der armen lant van Bueren Malſen, ende d'kerken lant van Tricht, beneden Lodewyc Jacobſz erven ende Herberen Janſz.

Ibid. Item noch dertien hont lants in die Winkelmere boven naeſt gelant Heer Geryt die Rode Prieſter, beneden Heer Adriaen van Bruechuſen, Ritter

Ibid. Item noch ſevendalf hont lants gelegen tuſſchen die Meren, boven naeſt gelant Heer Adriaen van Bruechuſen, beneden die Joncker van Culenborch.

Aſſche. Item een camp lants geheiten Roelofs camp houdende vyf mergen, ter goeder maten, alſoe groet ende cleyn als hy die gelegen is, boven naeſt gelant Johan Hardebol Hermanſſz, ende beneden Aernt Nooye Aernts, ſtreckende mitten eenen einde aen die Verkensgrave, ende mitten anderen aenden Sult.

Tricht. Item die half ſceydinge van vyf mergen lants gelegen tot Tricht in die Leetſche hoeve, boven naeſt gelant Joncfrou Bote, Ghysbert Stoex dochter, ende beneden naeſt gelant Herman Pieck ende Wouter van Dichteren.

Ibid. Item noch eenen mergen lants ter goeder mate gelegen in de voirſz *Kerſpel* in die maet, boven naeſt gelant Michtelt Stevens mit hueren kinderen, beneden dat godhuus lant van Marie Weeren.

Ibid. Item noch vyf mergen lants ende twe hont, gelegen optie Weyen, boven ende beneden naeſt gelant Willem Peterſſz.

Ibid. Item noch twaelfſte halfhont lants gelegen opten Breeacker, boven naeſt gelant Direk van Bueren, ende beneden die kerk van Tricht.

Ermelhem. Item vier mergen lants geheyten Deldenacker, boven naeſt gelant Geryt Lauwenſz erven, beneden die Fabryc van Bueren.

Bueren. Item vierdalven mergen lants en een hont geheyten die Commune camp, ſtreckende mitten overſten einde aen die Broeckſtege, ende mitten nederſten einde aen die Maudericksſce Weteringe, noirtwaert naeſt gelant Evert Wyn, ende zuutwart Rutger Evertſſz.

Ibid. Item noch twe Campen lants daer tegen over die Strate leggende, houdende ſeſt mergen lants, ſtreckende mitten overſten eynde aen die Buerenſce zeedyc, mitten nederſten eynde aen die Broeckſtege, noirtwaert naeſt gelant Gerit Zale, Gued Woutſz,

ende

ende Adriaen van Maerten, zuutwaert Direk Geritſz

Ibid. Item noch een Hoſſtat gelegen over die Corn dair ooſtwaert naeſt gelant is Geryt Direxſz, weſtwaert die Heerſtraet, zuutwaert ſunte Barbaren altaer tot Bueren, noirtwaert twihof ſunte Jans cloeſter te Bueren. Ende dat heeft in erſpacht Wemmer van Balueren, voir twe oude Schilde vrys gels, te betalen alle jaer op ſunte Jans dach midſomer.

Kujinchem. Item acht mergen lants gelegen in den Middelcamp, ende voirt duerſtreckende in de Utterput in die meer, daer boven naeſt gelant is Hennyke die Lew, ende beneden Kerſten Janſz ende Geryt Dameniſz.

Ibid Item noch een ſtuck lants in den ſelven Middelcamp, ende holt anderhalven mergen lants, daer boven naeſt is Hubert Paew ende beneden Geryt Aelbertſz.

Ibid. Item noch twe acker lants geheyten den Akercoop, ende holt drie mergen lants, boven naeſt gelant myns Heren genade van Gelre, ende beneden Otto Wonder.

Ibid. Item noch een camp lants gelegen in den Otterput, ende holt derdenhalven mergen lants, daer boven naeſt gelant is die Parochikerken tot Culenborch, ende beneden Jacob van Zelem Lottenſz.

Ibid. Item noch eenen mergen lants gelegen int Toepat, daer boven naeſt gelant is die gemeinſtrate ſtreckende weſtwaert aen Heren Stevens Hoſſtat vander Weyde, zuutwaert naeſt gelant Henrye die Lew, ende noirtwaert Zuemken Kerſtenſſz.

Ibid Item noch een Hoſſtat mit hoeren toebehoéren gelegen op ten Beyert, daer noirtwaert naeſt gelant is Willem Mathyſſz erven, zuutwaert, weſtwaert ende ooſtwaert die gemeinſtrate.

Item die Mergen tael, behalven die Hoſſtede, omtrent 63. mergen lants.

Hier na volget dat die Proeſt van Culenborch jaerlix wtreyckt, utter proſtien renten na inhout der fundatien.

In den eerſten zo is die Proeſt in der tyt ſculdich te doene ofte te doen doene, over dander weke alle dage een leſende Miſſe terſtont als die eerſte Miſſe wt is, ende opt zelver altair, ende die coſten alle jaer te doen doen, ſeſſ oude Seilde, ende ij. ſtuvers. *facit.* — onera,

6. oude Seild a ſt.

Item deſe Miſſe beſtaet men te doene allen ſunte Martyns dage in den wynter, ende men betaelt die een helft Pancraty ende die ander helft Martiny.

Item die Coſter hoort alle jaer op ſunte Martyns dage inden wynter erflic voir ſyn loon van luden eenen Rinſche gulden, *facit* . . 1 R. guld.

Te Lichmiſſe.

Item als dan ſalmen geven den Collatoer, den Deken ende elken Canonic een waſſen kerſſe van een halve pont.

Item elke Vicario, ende de Scoelmeyſter, ende die Choralen, ende des Capittels Rentmeyſter, elcx een waſſe kerſe van een vierendeel pont.

Item t.Maentdaetbroot opten Witten donderdach.

Item als dan ſalmen jaerlix geven den Collatoer, den Deken, ende elken Canonic elcx een Maentdaetbroot van twee Vleems groten.

Item elken Vicario, ende Scoelmeyſter, ende Choralen, ende des Capittels Rentmeyſter, elcx een Maentdaetbroet van enen Boddrage.

Item als dan op den dach zo ſal die Proeſt inder tyt geven alle jaer den Deken ende Capittel voirſz. ſeſſ mengelen wyns, die de Deken, Canoniken ende Vicary die daer toe comen ſullen, tſamen drincken als men dat Mandaet doet.

Als men onſe Vrow omdraegt.

Item ſoe ſal die Proeſt in der tyt oec ſcencken ende geven alle jaer den Collatoer, ende den Deken elcx een quaerte wyns alſoe verre als ſy die Proceſſi na volgen.

Item elken Canonic die navolgen een mengelen wyns

Item elken Vicario een pintte wyns.

Pars I.

Capitulo erant ſub Culenborgo 93. jugera, extra unum *bont.* — Bona,

Hæc eſt Præpoſitorum, quos aſſequi potuimus, ſeries:

Præpoſiti.

I. A°. 1458. D. Mr. SUEDERUS VAN WATERINGEN, Maj. etiam Eccl. Ultrajecti Canonicus. — Præpoſiti,

II. Mr. JACOB VAN BORSELEN.

III. Mr. HUIBERTUS VAN KUICK.

IV. 1495. Mr. JOANNES VAN DER BORCHT, Canonicus quoque ad S. *Joannem* Ultrajecti.

V. Mr. OTTO VAN HEUKELOM.

VI. 1518. Mr. FRANCISCUS VAN MIDDELBORCH.

VII. 1520. 1548. Mr. MARCUS VAN WESE.

VIII. 1549. Mr. THOMAS GYSBERTI.

IX. 1550. Mr. QUIRINUS OTTO.

Decani.

A°. 1555. Mr. JOANNES VAN SCHOONHOVEN. — Decani,

1560. Mr. ARNOLDUS DEYS.

Canonici.

A°. 1519 D. JOANNES VAN DEN STARTS, Capituli etiam Bibliothecarius. — Canonici,

1548. D. HENRICUS KOOL.

1549. D. HENRICUS BOS.

D. ANTONIUS CUDDINX.

1572. D. JACOBUS QUAKELAER.

D. JOANNES VISSER.

1575. D. WALTERUS VAN RIEBEEK, qui Miſſam fundavit, ſingulis diebus Jovis a Presbytero, cum Diacono & Subdiacono cum cantu celebrandam.

Sacellani.

Ao. 1529. D. ADRIANUS ANTONIUS. — Sacellani,

1547. D. PETRUS.

1571. D. GERARDUS VAN BLOCKHOVEN.

1579. D JOANNES VOORN.

In Eccleſia hac, ut pag. 231. annotavimus, *Fraternitas* erat S. *Barbaræ*: reditus ejus A°. 1600. x. flor. vi. ſtuſeri. — Fraternitates S. Barbaræ, ejuſque proventus.

Deinde altare B. *Mariæ* Virginis, & *Fraternitas* ad ejuſdem D. V. honorem, cui indulgentiæ conceſſæ a *Jacobo* Epiſcopo Gbil. Ultrajectini Epiſcopi Suffraganeo, per haſce Tabolas: — Altare & Frat. B. M. Virg.

JACOBUS, Dei gratiâ Epiſcopus Gibilicenſis, univerſis Sanctæ matris Eccleſiæ filiis, ad quos præſentes litteræ pervenerint, ſalutem in Domino & fructuoſis operibus abundare. Pia mater Eccleſia de animarum ſalute ſollicita devotionem filiorum per quædam munera ſpiritualia remiſſiones videlicet & indulgentias mutare conſuevit ad debitum famulatum honori Dei & ſacris ædibus impendendum, ut quanto crebrius & devocius illuc confluit populus Chriſtianus aſſiduis Salvatoris gratiam precibus implorando, tanto delictorum ſuorum veniam & gloriam regni celeſtis conſequi mereatur æternam. Ut igitur altare Beatæ Virginis *Mariæ*, unâ cum Collegio Fraternitatis ejuſdem, ſitum in Eccleſia de Cu- — Indulgentiæ,

Bb bb 2 len-

lenborch Trajectenſis Diœceſis congruis frequentetur honoribus & a Chriſti fidelibus jugiter veneretur, omnibus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus confeſſis & contritis, qui ad dictum altare in dedicatione ejuſdem ac feſtis infra ſcriptis, videlicet Natalis Domini, Circumciſionis, Epiphaniæ, Paraſceves Paſchæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Trinitatis, Corporis Jeſu Chriſti, Inventionis & exaltationis Sanctæ Crucis. In omnibus & ſingulis feſtis glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, beati Johannis Baptiſtæ, Petri & Pauli, omniumque Apoſtolorum & Evangeliſtarum; Sanctorum Stephani, Laurentii, Antonii, Martini, Remigii, Nicolai, Gregorii & Georgii; Sanctarum Mariæ Magdalenæ, Katharinæ, Margaretæ, Cæciliæ, Aghatæ, Luciæ, Agnetis, Apolloniæ, Barbaræ, & Gertrudis Virginum, in commemorationem omnium Sanctorum & animarum, & per Octavas feſtivitatum, dictarum Octavas habentium, ſingulisque diebus Dominicis cauſâ devotionis, orationis, & peregrinationis acceſſerint, ſeu qui Miſſis, prædicationibus aut aliis divinis Officiis ibidem interfuerint, aut qui in ſerotina pulſatione campanæ flexis genibus ter *Ave Maria* dixerint, nec non qui ad fabricam luminaria, ornamenta, libros, calices, aut quævis alia dicto altari neceſſaria, donaverint, legaverint, aut donari & legari procuraverint, quotienſcunque, ubicunque & quandocunque præmiſſa aut aliquid præmiſſorum devotè impleverint, de Omnipotentis Dei miſericordia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ejus auctoritate confiſi quadraginta dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis, miſericorditer in Domino relaxamus, noſtrarum teſtimonio litterarum ſigillis noſtris munitarum. Datum Culenborch ſub Anno Domini milleſimo treccenteſimo.

& Proventus.

Fraternitas hæc gaudebat Ao. 1578. ex reditibus 28. libras 14. ſolidos.

Altare S. Crucis; Indulgentiæ ad ejus Dedicationem, & annuam ejus commem. conceſſæ:

Altare alterum in honorem S. *Crucis*, ad cujus dedicationem & annuam ejus commemorationem Indulgentiæ quoque conceſſæ ab *Huberto*, Uppuſenti Epiſcopo, *Florentii*, Ultraj. Epiſcopi Vicario Gen. per haſce Tabulas:

HUBERTUS, Dei gratiâ Epiſcopus Uppuſenſis, Reverendi in Chriſto Patris ac Domini, D. *Florentii*, eadem gratiâ Epiſcopi Trajectenſis, in Pontificalibus Vicarius Generalis, Notum facimus univerſis, quod Anno Domini 1389. menſis Novembris die octava, unum altare in honorem ſanctæ *Crucis* noviter erectum in Eccleſia de Culenborch de conſenſu Rectoris Parochialis Eccleſiæ ibidem conſecravimus coöperante nobis gratia Spiritus ſeptiformis: cujus quidem altaris dedicationem tenore præſentium conſtituimus Dominica poſt feſtum Epiphaniæ ſingulis annis perpetuis temporibus in Dei nomine celebrandam, videl. omnibus verè pœnitentibus & confeſſis qui ad dicti altaris dedicationem, & in ſingulis ſui Patroni feſtivitatibus & in omnibus aliis infra ſcriptis, videlicet Natalis Domini, Circumciſionis Domini, Epiphaniæ, Paraſceves, Paſchæ, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, Trinitatis, Corporis Chriſti; & in ſingulis feſtis beatæ Mariæ Virginis, Nativitatis & decollationis ſancti Johannis Baptiſtæ, & in dicti altaris dedicatione & per Octavas omnium feſtivitatum prædictarum, Octavas habentium, & Miſſæ ſeu Miſſis eadem die celebrandis interfuerint devotè orando, aut qui luminaria, ornamenta, nec non qui in eorum teſtamentis vel extra aurum, argentum, veſtimentum, libros, calices dicto altari piè donaverint, legaverint, aut donari vel legari procuraverint quotienſcunque, quandocunque aut ubicumque præmiſſa vel aliquid præmiſſorum devotè adimpleverint, de Omnipotentis Dei miſericordia, beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, ejus, ac beati Martini Patroni Eccleſiæ Trajectenſis auctoritate confiſi, quadraginta dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus, harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum ut ſuprà.

S. Crucis & B.M.V. nomine Fraternitas; Conditor, &c.

Fraternitates hæ fundatæ a *Gerardo* Culenburgi Domino, juxtà hanc Chartam vernaculam:

Wy *Gheryt* Heer van Culenborch ende vander Lecke, doen cont ende kenlic allen luden, dat onſe onderſeteren der Bruederſcappen ende Suſterſcappen van onſer liever Vrouwen van Hemelryck geſticht ende geſondiert hebben een altaer inder kercken tot Culenborch, inder eeren onſer liever Vrouwen van Hemelryck ende den heligen Cruce, beheltelickx ons ende onſen nacomelingen ghyffie vanden vorſz altair, ende den Prochipaep vander kercken ſyns rechtz, ende ſy hebben daer to bewyſt ende beſet altulck goet ende erve als hier na beſcreven ſtaat, in den yerſten wt Henſen huys twee pont tſiaers, dat is gelegen tuſſchen Her Willem Meetcoerns huys, Prieſter, aen die een ſyde, ende Aleyden die Henryck Wouterſſz wyf was, aen die ander ſyde. Ende wt Goelſens huys uten Bogaert vier pont tſiaers, dat gelegen is tuſſchen Daems huys van den Wierſe aen die een zyde, ende Wouter Henric ſoens huys aen die ander zyde. Ende wt Roeſt Jacob ſoens huyſinge achte groit tſiaers ende twee Hoenre, gelegen opten hoec van der Nyetſtraet. Ende wt Willem Willert ſoens huyſinge die gelegen is in die meynt een pont tſiaers, vyf ſchillingen ende ſes pennynge. Ende wt Hage Knoeps huſinge dat gelegen is in de Meynt een pont tſiaers. Ende wt Gertruyden huys die Geryt Bengen wyf waſſ, een pont tſiaers. Ende enen halven gulden tſiaers wt enen Hof buten Culenborch daer Goelſen die Keymp op woent. Ende enen acker lants, die gelegen is op ter Weidervelt inden lande van Bueren, daer boven naiſt gelant is Germeryck Peterſſz myt ſynen Bruederen, ende beneden naiſt gelant is Jacob Willem Daemſſzoen. Ende enen acker lants in den Waſie, in den lande van Bueren, daer wy Willem Zuyrmont Dirkſſzoen, om Goeds willen mede verſien, ende mede verſien hebben. Ende onſen lieven Heer ende vader den Biſſchop van Utrecht preſenteren om die confirmacie op dyt vorſz erve ende goet. Ende want die vorſz Bruederen ende Zuyſteren onſer lieven Vrouwen van Hemelryck dyt vorſz erve ende goet gegheven hebben ende genen myt goeden voirſien, ende myt hoeren vryen wille, tot den vorſz altair erflick ende ewelick te dueren ende te blyven. In die eer onſer lieven Vrouwen van Hemelryck ende den helligen Cruce als vorſz is, daer om bidden wy den eerſamen vader in Gode onſen lieven Heer den Biſſcop van Utrecht, dat hy dyt vorſz goet ende erve, ende anders goet datmen tot deſen altair namails gheeffi, confirmeren ende veſtigen wille dattet geeſtlicke goet blyve tot ewigen dagen. Ende om bede wyl der Broederſcap ende Suyſteren vorſz hebben wy Gheryt Heer van Culenborch, ende vander Lecke, deſen brief beſegelt myt onſen ſegel. Gegeven int jaer ons Heren 1392. des Donredagh opten *Circumciſionis Domini* geheiten jaers dach.

Fraternitas SS. Sacramenti;

Fraternitas in eadem D. *Barbaræ* Eccleſia, ut pag. 231. diximus, SS. *Sacramenti*, cui *Eliſabeth* Cuylenburgica Anno 1623. iv. Maji legavit ſummam 300. floren. ea lege ut ex annuis ejus reditibus quotannis in feſto Viſitationis D. Virginis Miſſa cum cantu celebretur intra Beat. *Mariæ* Virginis Chorum in D. *Barbaræ* Baſilica, (ſi temporis ratio id ferat) aliàs loco ubi congruè potuerit celebrari Miſſa communis, cui Fratres ſimul interſint, ac inſuper triginta tres pauperes,

qui

qui pro anima ejus orent, quibus ſingulis dentur VIII. aſſes, &c. Eidem Fraternitati præterea legavit mille florenos, cujus reditus annuus pauperibus cedat, ut fuſius continetur hoc Dnæ *Eliſabethæ* Culenburgicæ tranſſumpto.

Extract uyt den Teſtamente van zal. Joffr. Eliſabet van Cuylenburg in anno d. 24 Ma, 1623.

Dotatio, In den naeme der Heyliger Drievuldicheyt, Amen. Ik Eliſabé van Cuylenburg overdenckende der ſekerheyt, enz. Voorts maecke ick de Broederſchap van de hoochweerdigen H Sacramente alhier binnen Cuylenburg de ſomme *van drie hondert gulden 20 ſt: Hollants ſtuck, omme uuyt de jaerlixe renthe van dien jaerlix op onſe L. Vrouwe Viſitatie dach, te laten doen in onſe L. Vrouwe Choer binnen Ste. Barbaren kercke (indien den tyt ſulx toelaet) een ſingende Miſſe, ende anders ter plaetſe daer 't geſcoeden can een leſende Miſſe, daerinne de Broeders tſamen preſent ſullen ſyn; mitsgaders noch drie en dertich armen menſchen, omme voor mijne ziele te bidden, de welcke arme menſchen elx gegeven ſullen werden ſes ſtuyvers aen gelt.* Ende tgunt daer over ſchieten ſal, ſullen die vande voorſz Broederſchap behouden voir haere moeten. *Noch maecke ick de voorſz Broederſchap de ſomme van duyſent gulden tot 20. ſt. ſtuck, omme die tegens den penninck ſeſtien ſuffiſantelycke te beleggen, ende jaerlix op mijne ſterffdach aen den rechten armen te diſtribueren drie mudden weyts aen broot, item thien gulden aen ſwardt wollen laken, ende thien gulden aen linnen lacken, item thien gulden ſo aen ſchoen als muilen*, ende de reſte by de Broederſchap genuten te worden up haerlieder kermiſſe. Nu in alle enz. Onder ſtondt, onera,

C O P I E.

Ick Anthonis Jacobſz als Procurateur van de voorſz Broederſchap, geaſſiſteert met de onderſz Broeders, bekenne ontfangen te hebben uuyt handen van den Notaris Vaſtaert, als gemachdichde vande Heer en erffgenamen van zaliger Joffr Eliſabé van Cuylenburg, de ſomme van derthien hondert gulden, in betalinge vande Legaten byde voornoemde Juffr. aen de voorſz. Broederſchap gelegateert; mitsgaders hondert een ende twyntich gulden achtiendalve ſtuyver, over anderhalff jaer renthen van dien, ende dat door ceſſie van een plechte van ſes hundert gulden capitaels, geveſtigt op de huyzinge den Toelaſt binnen Cuylenburg, ende vyff ende tnegentich gulden voor de renthe vande ſelfe totten 17 May verleeden daer aen verlopen ende reſterende, volgens affrekeninge met de debitrice van dien, op huyden gepaſſeert, ende de voorſz Procurator in handen gelevert, ende de reſte voorts in gelde Toirconde geteekent binnen Cuylenburg op den 25. May Anno 1640. Endeis ondertekent,

Anthonis Jacobſz van Veen.

Ons onderſz preſent,
Ghysbert Janſz. *Johan van Blockhoven.*
Jan de Weert.
1640.

Aldus geextraheert uuyt den Origineele, beruſtende onder de erffgenamen van de gemelte Joffr. van Cuylenburg, by my onderſz op den 26. Aug 1647.

J. Wertz Procyſs.

reditus annuus, Proventus *Fraternitatis* SS. *Sacramenti* annuus 178. libræ Flandr. & 18. ſolidi.

ſubindè adauctus, Dum *Melchior* Cuylenburgius Comitis dum viveret Præfectus ſeu Vicarius, & uxor ejus *Helena Lilmugia* Anno 1536. ad altare S. *Judoci* Miſſam fundavere in honorem SS *Sacramenti*, & Cœnæ Dominicæ quotannis in die Cœnæ Domini celebrandam. Anno 1564. priori fundationi addidêre, ut die eadem 33. egenis panes benedicti cum vino diſtribuerentur.

Baſilicæ S. Barbaræ poſſeſſio, S *Barbaræ* Baſilicæ ſub Culenburgo erant XI. jugera & V. portiones, *bont* vulgò appellatæ.

Parochia altera, ut pag. eadem diximus, S. *Joanni Bapt.* erat ſacra. Jus Collationis erat penes Comitem Culenb *Joannes*, Comes Col. jus ſibi in hanc novam D. *Joannis* Eccleſiam competens, Decano & Capitulo S. *Joannis* Ultraj. de ejus ac Curatorum illius conſenſu, a *Guidone*, Ultraj. Epiſcopo conceſſum per haſce Tabulas: Parochia altera D. Joan. Bapt. ſacra.

UNiverſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis vel audituris tam præſentibus quam futuris, *Guido*, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ſalutem in Domino ſempiternam. Noverit univerſitas veſtra quod propter hoc in præſentia noſtra perſonaliter conſtitutus *Johannis de Culenborgh* famulus Jus Patronatus Eccleſiæ de *Culenborgh* per dictum *Johannem* de novo ædificatæ in fundo ſuo proprio ad eundem *Johannem* pertinens & eidem competens ex cauſis & rationibus antecedentis de licentia & conſenſu *Johannis* dicti *Craſt* & *Hermanni*, Presbyterorum, Curatorum Eccleſiæ de *Boſinchem* noſtræ Diœceſis, intra cujus Parochiæ de *Boſinchem* limites dictum oppidum de Culenborch ſitum eſſe dignoſcitur, dedit, contulit & tranſtulit irrevocabiliter & pure & ſimpliciter in venerabiles viros Decanum & Capitulum Eccleſiæ Sancti *Johannis* Trajectenſis, ita quod dicti Decanus & Capitulum de cetero & in perpetuum jus habebunt præſentandi Rectorem ad dictam Eccleſiam de Culenborch. Dictuſque *Johannes* denique Jus Patronatus dictæ Eccleſiæ de Culenborch ſic contulit & tranſtulit in Dominos Decanum & Capitulum Eccleſiæ Sancti *Johannis* Trajectenſis & effectu cavit eiſdem quod nihil in dicto Jure Patronatus dictæ Eccleſiæ de Culenborch ſibi vel hæredibus ſuis retinuit, propter quod nobis idem *Johannes* humiliter ſupplicavit ut nos ſuper præmiſſa donatione ſeu tranſlatione noſtrum præberemus aſſenſum. Nos igitur precibus dicti *Johannis de Culenborch* inclinati prædictas donationem & tranſlationem ab ipſo *Johanne* in Dominos Decanum & Capitulum Eccleſiæ Sancti *Johannis* Trajectenſis ſic factas approbavimus, & ratificavimus, recepto prius ab eodem *Johanne* Sacramento quod contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum per ſe vel per alium ſeu per alios directè vel indirectè non veniet in futurum, & eaſdem donationem & tranſlationem auctoritate ordinaria confirmamus per præſentes. Verum quia cultum divinum potius cupimus augeri quam minui attendentes etiam latitudinem dictæ Parochiæ de *Boſinchem* & facultates eidem competentes. Statuimus & ordinamus quod dicta Eccleſia de Culenborch diſtincta ſit Parochia ab Eccleſia de *Boſinchem*, & de cetero per ſe ſit Eccleſia baptiſmales fontes habens & Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrans Parochianis qui in dicto oppido de Culenborch commorantur ad præſens vel commorabuntur in futurum, ita tamen quod dicta Eccleſia de Culenborch dictæ Eccleſiæ de *Boſinchem* tanquam Eccleſiæ matrici ſuæ debitos exhibeat reverentiam & honorem, ſic videlicet quod de cetero Parochia de Culenborch Eccleſiam prædictam de *Boſinchem* ſemel in anno tamquam matrem ſuam viſitare teneatur in die dedicationis dictæ matricis Eccleſiæ, & ibidem pro remedio animarum ſuarum oblationes ſuas offerre. Dicimus inſuper quod quidem *Johannes* dictus *Craſt* & *Hermannus*, Presbyteri ſupra dicti, Curati Eccleſiæ de *Boſinchem* prædictæ ſupervixerint, efficient Eccleſiam de Culenborch memoratam. Renunciavit etiam dictus *Johannes de Culenborch* coram nobis ſuo ac hæredum ſuorum nomine exceptioni doli mali . . . . . ſine

Conditor; Collatores. matrix ejus, Boſinchemenſis Eccleſia. Curati,

cauſa & ob turpem cauſam conditioni ex lege & ex canone circumventioni & omni alii auxilio Juris Canonici & Civilis, per quod prædictæ donationis & tranſlationis effectus valeat quomodolibet impediri. In quorum omnium præmiſſorum teſtimonium & ut robur omnia præmiſſa & ſingula obtineant firmitatis perpetuæ ſigillum noſtrum duximus præſentibus apponendum. Et ego *Johannis de Culenborch* famulus prædictus omnia & ſingula prædicta confiteor vera eſſe & fuiſſe, & in futurum me & hæredes meos fide præſtita corporali ſervare velle & debere, & contra ea me & hæredes meos nullo modo venire. In cujus rei teſtimonium ſigillum meum proprium una cum ſigillo Reverendi in Chriſto Patris Domini *Guidonis*, Trajectenſis Epiſcopi, præſentibus appoſui. Datum & actum in Trajecto Anno Domini 1310. in Vigilia Nativitatis beati *Joannis Baptiſtæ*.

Vicarii. Fundationes, onera, proventus, &c.

JOANNES BOTTER, Eccleſiæ ejus Ao. 1567. Vicarius.

JOANNES BOR, in ea fundavit duas Miſſas per hebdomadam, Dominica & Mercurii die celebrandas; Paſtori inde veniebant v. libræ.

Gerardus Gerardi fundavit Miſſam *Venerabilis Sacramenti*.

Bernardus Rodolphi, & uxor ejus Miſſam D. Virginis fundavêre diebus Sabbathi peragendam. Tria jugera huic deſtinata. Paſtori indè cedebant vi. libræ.

Godefridus Barthol. Miſſam in memoriam S. *Crucis* fundavit ad diem Veneris, ex qua Paſtori 3. libræ veniebant.

Crucigerorum Cœnobium, & onera, quæ præſtare tenebantur.

Crucigeri Sedem habebant Culenburgi, quibus Monaſterium, *Fratrum Domini ſepulchri* dictum, de quo pag. eadem. Hi ad quotidianam Miſſam in D. *Barbaræ* Eccleſia tenebantur; diebus ſolemnibus ad Miſſam primariam, Epiſtolam & Evangelium decantare; undè eis cedebant tres libræ Flandricæ.

Culenburgum, ut jam annotaveramus p. 231. natalibus illuſtravit

HENRICUS CUYCKIUS, S. T. D. Ruremondanus Epiſcopus, Ruremondæ mortuus A. D. 1609. Nonis Octobris, cui hoc poſitum Epitaphium:

Henr. Cuykii, Culenburgici, Rur. Epiſc. Epitaphium.

Hic ante ſepulchrum Domini poſitus eſt
Reverendiſſ. in Chriſto Dominus
D. HENRICUS CUYCKIUS,
Ruræmundenſis Eccleſiæ Epiſcopus,
atque Præpoſitus digniſſimus,
Erectionis confraternitatis, dictæ
Romaneſcorum, ad honorem SS. Petri
& Pauli confirmator, ejuſdemque
patronus ſpiritualis electus:
quam confraternitatem & indulgentiis
decoravit.
Obiit Anno Dom. Salvatoris CIↃ IↃ C IX.
VII. *idus Octobris, qui pio Domino (quem*
omnes pii dolent) climactericus erat:
cujus anima fruatur vitâ æternâ.
Confraternitas Romaneſcorum
pietatis ergo poſuit.
Quod eſt, nos erimus.

Ad *Marienweert* pag. 233.

Tabulas, quibus *Maximilianus* Archidux, &c. Monaſterium hoc in ſuam tutelam recipit, noviter acceptas ex prælaudati *Hen. Weertii*, J. C. dono, hîc appendimus:

Inſulæ Mar. Cœnobium, a Maximiliano Archiduce,

MAximilianus, Dei gratiâ Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotaringiæ, Brabantiæ, Limburgiæ & Gelriæ, Comes Flandriæ, Arteſiæ & Zutphaniæ, Sacrique Imperii Marchio, Dominus Friſiæ, Salinaen & Mechliniæ, nobili viro *Frederico* Domino de Yſelſteyn fideli ſuo dilecto, gratiam ſuam & omne bonum. Cùm Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas maximè religioſas ſpecialiter noſtrarum partium ſub noſtræ protectionis præſidio, ſpecialiter imo cum rebus & bonis ſuis vellemus conſiſtere, ac eos in juribus ſuis defenſione noſtra contra offenſores ſuos quoslibet adjuvare, quatenùs ipſis ab exterioribus inſtantiis quietatis devotum & quietum Deo poſſunt reddere famulatum; hinc eſt quod defenſionem Religioſorum virorum Abbatiæ & Conventus ac Monaſterii de *Inſula* Ordinis Præmonſtratenſis, Trajectenſis Diœceſis, & hominum ac bonorum ſuorum, quorum nos curam ſolliciti habemus, quibuſque favorem gerimus gratioſum, providentiæ tuæ in noſtra abſentia duximus committendam: ſerioſè & attentè te requirentes nihilominus & rogantes quatenus ſollicitudinis tuæ diligentia & circumſpectionis induſtria dicta Abbatiam, Conventum, & Monaſterium in bonis, rebus & juribus ſuis foveas & ædifices modis omnibus quibus poſſis, nec permittas eos a quibuſcomque violenter & indebitè prægravare, vel damnum ſibi aliiſque arrogari, contrarium præſumentes auctoritate noſtra, qua in hac parte te fungi volumus condignis animadverſionibus puniendo. Datum apud *Marienweert* ſub nomine noſtro ac ſignaturis noſtriſque armis armato in abſentia noſtra magni ſigilli, nona Junii Anno Domini 1483. ſic erat ſubſcriptum Maximil. ac paulò inferius erat ſubſcriptum per Dominum Ducem,

BEAVAEL.

aliiſque Principibus vero in tutelam receptum;

Anno 1504 *Philippus* Archi - Dux Auſtriæ, Ao. 1511. *Maximilianus* Romanorum Imperator, item *Ludovicus* Romanorum Imperator Coloniæ 7. nonas Martii Regni noſtri x. Abbatiæ hujus bona in tutelam quoque ſuam recepere, quorum Diplomata ejuſdem ſunt tenoris.

Juvat hiſce ſeriem bonorum Abbatiæ iſtius poſtmodum acquiſitorum adjungere:

ejuſque proventus.

Aen en rondtom het Clooſter in de Polder van *Marienweert* 838. mergen, daer toe ſeven Bou-hoeven met twee Vogel-koyen, maer by nader metinge zal 'er wel bevonde worden 150. mergen lands meer te weſen.

De Tiende van deze Polder behooren ook de Abdye.

Ook de dagelijkſe of lage Juriſdictie, ook vry jacht, en zyn privilegien voor hanuen van ſchat vry te wezen van Gelderlant, Dyek, Schouw en Wateringe &c. Brengt nog jaerlyks wel uyt in Verpachtinge 4780. guld.

In den dorpe van *Beeſt*, 81. mergen landts, ook de tiende, in quade tyden nog doende omtrent 600. guldens; aldaar oog aan erf-tinſen 35. guld.

Culſpyck,

Cuſpyck, in deſen dorpe heeft de Abdye 225. mergen landts, jaerlyks nog doende by de 500. gul. Nog van erf-tinſen 50. guld.

Rumpdt, hier heeft de Abdye ook een Vogelkoy, bedragende over de 237. mergen. Oock de erf-tinſe, nu doende over de 425. guld. Nog andere tinſen tot 8. a 9. guld. Nog leggen in dit dorp leedig 72. mergen die men niet kan verhuren.

Geldrum, in dit dorp heeft de Abdye alleenen erf-pagt van 7. guld.

Dejll, in deſe dorpen heeft de Muntuur van Bommel *Clemens van Embrugge* in pandtſcip voor 8000. guld. 150. mergen landts, 2. Bouhoven, ende nog hopman Joſecot een bouwinge, diens groote men niet weet.

Nog heeft de Abdye daer 40. mergen jaerlyks doende 94 - 10. Nog eenige kleyne erf-tinſe omtrent 20. ſt. jaars.

Geldermalſem en *Weteren*, in deſe dorpen behoort de Abdye 49. mergen, doende jaarlyks 123. guld. Nog een erfpagt uyt 12. mergen van 14. guld.

Heilum, onder deſe 52. mergen die de Koopman Joſecot in pantſcip heeft.

Wayenoyen, hier heeft de Abdye een erfpagt uyt 21. mergen jaarlyks 38 guld.

Werdenburch, in deſe dorpe heeft de Abdye by de 100. mergen.

Raveſway, 30, mergen landts.

Culenborch, by de poorte een ſtuk landts genaemt de Hondt, groot 55. mergen, jaarlyks doende by de 400. guld. maar placht voor deſe te doen 800. guld.

Buren, in het Graaffchap behooren de Abdye 3. Bouhoven en andere parceelen, zoo dat die jaarlyks by de 1500. guldens opbrengen.

Nymegen, onder den rycke van deſe heeft de Abdye 2. Bouhoven, groot 150. mergen

Cuyck, in deſen landen heeft de Abdye 7. Bouhoven met veel andere Veenen en parceelen van Tienden, en zyn in pantſcip uytgegeven voor 8000. guld. en zoude in goede tyden jaarlyks wel 1600. guldens opbrengen.

De renten zyn op een beſondere coyer geſtelt, zyn zoo goede als quade wel 2000. guld.

De lopende ſchulden zyn ſulks dat die meeſt ſonder groot beſcheyt ſtaen, bedragende alles wel 10000. guldens.

Ad GORCOMIUM pag. 237.

Cap. Gorc. reditus.

Capitulum Gorcomienſe Anno 1554 ex decimis poſſidebat annuè 115. ſcuta antiqua: hæc Anno 1564. valebant 280. florenos Carol.

Ad Leerdamum, &c. *pag* 242.

Paſtorum Batavorum pag. 243. enumeratorum teſtimonia, & ampla quidem teneo; ac extra recenſitos,

Eruditorum, & in his Batavorum teſtimonia de Corn. Janſ. elogia;

CHRISTIANI VANDER MEULEN, Paſtoris *Sotermoudani*.

JACOBI VLIEGERII, S. T. B. F. ad tractum Auſtralem Amſtelodami Paſtoris.

HENRICI EBBII, S. T. B. F. in oppido Amſtel Paſtoris.

PETRI PELTII, Paſtoris Ultrajecti;

Quin & JACOBI OLÆI, S. T. L Amſtelodami Paſtoris teſtimonium autographum.

CORNELII JANSENII Epitaphium, monumento ejus primum inſcriptum, fuit hujuſmodi:

D. O. M.

Epitaphium ejus primum,

Cornelius Janſenius *hic ſitus eſt. Satis dixi.*
Virtus, Eruditio, Fama, cætera loquentur.
Lovanii *diu admirationi fuerat;*
Hic incepit tantùm.
Ad Epiſcopale *faſtigium evectus*
(Ut Belgio *oſtenderetur)*
Ut fulgur luxit, & mox extinctus eſt.
Sic humana omnia:
Etiam brevia, cùm longa ſunt.
Funeri tamen ſuo ſuperſtes
Vivet in Auguſtino,
Arcanarum cogitationum ejus,
Si quis unquam, fideliſſimus interpres.
Ingenium Divinum, ſtudium acre, vitam totam,
Operi huic arduo & pio dederat:
Et cum eo finitus eſt.
Eccleſia in terris fructum capiet,
Ipſe in cælis jam mercedem.
Sic vove & apprecare Lector.

Cippo cum Epitaphio hoc de tumulo disjecto, novum ei deinde ſimplex impoſitum cum hac inſcriptione:

alterum ſimplex.

Hic jacet
CORNELIUS JANSENIUS
Septimus Epiſcopus Iprenſis,
Satis dixi.
Vixit Annis Quinquaginta Duobus.
Obiit VI. *Maji* 1638.
Dic Viator
Requieſcat in Pace.
Amen.

Motus in eum orti.

Motibus in Auctorem occaſione Libri ejus, cui titulus *Janſenii Auguſtinus*, exortis, dein ingraveſcentibus, innumera circa propoſitiones ſub ejus nomine propoſitas conſcripta, ut palam eſt, volumina: ad ea Lectorem curioſum, cùm partes Hiſtorici nos agamus, remittimus, Teſtamenti ejus ab ipſo vix mediâ horâ ante mortem dictati copiam pro coronide hic adjicere contenti:

Teſtamentum.

EGO *Cornelius*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Iprenſis, de mea libera voluntate do & dono omnia mea ſcripta, ad explicationem S. *Auguſt.* ſpectantia, Capellano meo *Reginaldo Lamæo*, partim quia magno labore ea ſcripſit vel dictavit, partim quia ſine originali, Copia corrigi non poteſt. Hac tamen mente hanc donationem facio, ut cum doctiſſimis viris Magnifico Domino *Liberto Fromondo* & Reverendo Domino *Henrico Caleno* Canonico Mechliniensi conferat, & diſponat de editione quàm fideliſſimè. Sentio enim aliquid difficulter mutari poſſe. Si tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, ſum obediens filius, & illius Eccleſiæ, in qua ſem-

ſemper vixi uſque ad hunc lectum mortis, obediens ſum. Ita mea poſtrema voluntas eſt.,

Actum ſexta Maji 1638.

Infra ſcriptum erat,

CORNELIUS, *Epiſcopus Iprenſis*,

& impreſſum ſigillum ejuſdem.

Ita teſtor,

HENRICUS CALENUS.

Ad *Boſichem*, vulgò *Bueſichem* pag. 246.

Beuſich. Eccleſiæ Divus Tut. antiquitas.

Eccleſia *Bueſichemenſis* S. *Joanni Bapt.* erat ſacra.

Antiquitas Eccleſiæ hujus, ac jus quod Ultrajectini Hierarchæ dudùm in eam tenuere, quodque *Andreas* Ultraj. Epiſcopus Præpoſito & Capitulo S. *Joannis* Trajecti in eam ac vicina altaria duo conceſſit, liquet ex hoc dicti *Andreæ* Diplomate hactenus inedito, ex Cod. MS. *Eccl. S. Joan.* deſumpto:

Collatores varii.

In *nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* Sciant fideles tam præſentes quam poſteri, quoniam ego *Andreas*, Trajectenſis Eccleſiæ Pontifex humillimus, inter Præpoſitum *Hermannum* & Canonicos Eccleſiæ beati *Joannis Baptiſtæ* Domini medius, caritate mecum media Eccleſiam & *curtem in Boſinchem* a manu Præpoſiti ſuſcepi & utrumque ipſo petente & concedente cum omni allodio quocumque ſitum eſt locorum appendente, exceptis feodis duorum liberorum *Amelrici Giſelberti* & quatuor miniſtrorum, *Butlgeri*, *Adalberti*, *Arnoldi*, *Goſwini*, & cum omni ea libertate juſtitiæ, qua ipſe & omnes anteceſſores ſeu ante ipſem uſque in præſentem diem ſunt uſi, in augmentum Præbendarum Canonicis ſupra memoratæ Eccleſiæ pro ſalute mea piè in Chriſto donavi. Decimas vero duorum altarium in *Hoghe* * & in *Gesboron* ab eiſdem Canonicis ſuſcepi, & eas in uſum ſuum Præpoſito commiſi, ita tamen ne quoque ab Eccleſia prædicta elonget, nec per alium aliquem impediat, ſicut prudens diſpenſator & in his & in ceteris Eccleſiæ bonis curam diligentiſſime fieri agit. Ad hujus rei ſanctionem Chartam quoque juſſi fieri & nota ſigilli mei ſignavi. Si quis autem quicquam impie contra hoc molitus fuerit, gladio anathematis intereat. Hoc autem factum eſt Anno Dominicæ Incarnationis MCXXXI. Indictione nona, regnantis Regis *Lotharii* anno ſeptimo, regni, & anno quarto Epiſcopatus Domini *Andreæ* Pontificis humillimi Trajectenſis Eccleſiæ. Teſtes de Sancto *Martino*, *Hedibertus* Præpoſitus, *Lutbertus* Decanus, *Simon* filius Comitis Hollandiæ, *Wernerus* Præpoſitus de Berche, *Conradus*, *Henricus*, *Adelardus*. De Sancto *Bonifacio*, *Wicbardus* Decanus, *Blitberus*, *Sibrandus*, *Symon*, *Winemarus*. De Sancto *Petro*, *Lutbertus* Decanus, *Theodericus* Freſo, *Rodolfus* Albero, *Altetus*, *Everbardus*, *Odordus*. De Sancta *Maria*, *Arnoldus* Decanus, *Rodolfus* Alwinus.

Altaria, ſeu Eccleſiolæ ei viciniæ;

Hoghe, & Gesboron.

* De *Hoghe* altari, id eſt paucarum familiarum Eccleſia, mentionem fecimus *Hiſt. Ultr.* p. 246

Gesboron, alibi & *Geſchoron*, eodem ſenſu, fuit altare ſeu paucarum familiarum Eccleſiola, ex Altingio *Not. Germ. Inf.* part. 2. p. 70.

WILHELMUS, ejus nominis II. Ultrajectinus Epiſcopus, in Decanum & Capitulum S. *Joannis* quoque munificus, eidem poteſtatem fecit *Bueſichemenſem* Eccleſiam diſpertiendi, & viris idoneis conferendi, per haſce Tabulas ex dicto Cod. pergameno Eccl. S. *Joannis* deſumpto:

Poteſtas duo ejus beneficia diſpertiendi.

Nos *Wilhelmus*, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, notum facimus univerſis ad quos præſentes litteræ pervenerint, quod nos venerabilibus viris & diſcretis Decano & Capitulo Eccleſiæ ſancti *Johannis* Trajectenſis licentiam dedimus Eccleſiam de *Boſinchem* in duo beneficia dividendi, ac ea perſonis idoneis intra tempus legitimum conferendi, dummodo juxta tempus datæ præſentiæ collatio prædictæ Eccleſiæ ex prædictorum Decani & Capituli negligentia ad nos non fuerit devoluta, quia tunc eam jure collationis tenore præſentium reſumimus. Datum Anno 1296. feriâ quartâ ante Cathedram beati *Petri*.

Bona ac poſſeſſiones.

Eccleſia *Bueſichemenſis* hæc ex veteri Charta MS bona poſſidebat.

Decimas de *Haren*.

Decimas de *Enghe*.

Decimas de *Alewinsweert*.

Decimas de *Ryſchoſche*.

Decimas, dictas *tuſſchen tween ſleghen*, ad quas pertinent decimæ de *Heerttienden*.

Decimas de *Nederbleet*.

Decimas majores quæ dicuntur frugum in campis.

Terram in *Vrolrat* continentem 9. jugera.

12. Agros continentes 13. jugera.

Adhuc in diverſis aliis partibus 37½. jugera, & 5. areas.

In his decimæ.

D. HUBERTUS, pincerna de *Boſinchem*, hæc bona ab Eccleſia S. *Johannis* pro vita ſua accepit pro trecentis & triginta libris nigrorum Turonenſium ſive groſſo Turonenſium regio pro ſedecim denariis computato vel moneræ æquivalentis annis ſingulis perſolvendis, his modis in feſto beati *Andreæ* Apoſtoli 110 libras, in feſto Palmarum tantum & in octava Paſſionis *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum 110. libras. Anno 1325.

ex quibus Dec. ac Cap. S. Joan. Decimarum Domini vocati.

Ex decimis quas Decanus & Capit. S. *Joannis* Traj. tenuêre in *Bueſichem* & in *Zelmonde* pago ejuſdem tractus vicino, decimarum Domini, vernaculè *Thiende-Heeren* appellabantur, juxta tranſactionis quas teneo Tabulas Anni 1533. in quibus inter arbitros primo loco laudatur *honeſtus*, *ſapiens*, *& diſcretus Dominus*, D. HENRICUS VAN OIRT, *Vice-Curatus* in *Bueſichem*.

Ad *Borch-malſen*, pag. ead. 246.

Buermalſe Eccleſiæ Collatio a D. Petri Collegio in Inſulæ B. M. Abbatem tranſlata.

Hodiè *Buermalſe*, Comitatûs Burani Parochia perantiqua, D. *Petri* Ultrajecti Collegio pridem *incorporata*, ſeu unita, cujus collatio ab eo in *Inſulæ S. Mariæ* Abbatem certi lege tranſlata, ut fidem faciunt hæ *Rodolfi* dicti Cœnobii Abbatis Tabulæ:

RODOLFUS, Dei patientia Abbas totius Conventus S. *Mariæ de Inſula*, univerſis præſentia viſuris, notum eſſe volumus quod nos omne Jus Patronatus Eccleſiæ de *Malſen* ſuperiore cum poſſeſſoribus & areis ac aliis attinentiis, excepta decima majore ac minore a viris venerab. Decano & Capitulo S. *Petri* Traject. ſecundum litteram eorum nobis ſuper hoc porrectam recepimus, tali accedente conditione, quod circa ea & omnia jura ſynodalia & Archidiaconi loci pertinentia, quæ dicti Decanus & Capitulum ſolvere conſueverant, omni quæſtione

ne ſecluſâ ex nunc in antea perſolvemus. Item cum inter nos, & Epiſcopos de novo Fraternitas ſit contracta, in perpetuam Fraternitatis hujus memoriam, ſingulis annis & anniverſario Epiſcopi *Bernoldi* libram unam ad conſolationem noſtro Conventu perſolvemus, & ſuper hos omnibus ſine quæſtione qualibet obſervandis dicto Decano, & Capitulo eorumque ſucceſſoribus, nos & noſtros ſucceſſores præſentibus litteris perpetualiter obligamus. Acta ſunt hæc Anno Domini M. CC. quinquageſimo in Vigilia beati *Thomæ*.

Paſtores & vice-Paſtores. Anno 1520 Paſtor D. OTTO PICK.
1540. D CAMP, item Paſtor.
Gloriæ Malſæ Anno 1515. Vice-Paſtor WILHELMUS JOANNIS.

Tricht ſub Parochia de *Malſen* pridem Capella, *Tricht*, de quo pagina eadem Capellam pridem tantummodò habebat ſub Eccleſia Parochiali de *Malſen*, ut fidem faciunt ſequentes Tabulæ:

UNiverſis præſentia viſuris & audituris, nos a Cardinalis Dominus de *Buren*, & *Otho* filius ejus notum facimus per præſentes, quod cum villa de *Tricht* noſtri Domini ad Eccleſiam Parochialem de *Malſen* pertineat; quæ quidem Eccleſia de *Malſen* Eccleſiæ beati *Petri* Traj. incorporata conſiſtit, cujus incorporationis virtute collatio ipſius Eccleſiæ, nec non omnes decimæ tam majores quam minores totius Parochiæ de *Malſen* & villæ de *Tricht* prædictarum ad Eccleſiam & Capitulum dictæ Eccleſiæ B. *Petri* pertineant pleno jure, his noſtris litteris præſentibus recognoſcimus quod ſi Ppt ſpatioſam & diffuſam amplitudinem dictæ Parochiæ de *Malſen* aut quamvis aliam cauſam rationabilem in dicta villa de *Tricht* de conſenſu reverendi Patris & Domini Epiſcopi Trajectenſis Capellam ſeu Eccleſiam a nobis ſeu quibuſcunque aliis conſtrui & dotari contingat, quod ipſius Capellæ ut Eccleſiæ collatio ad Dominos Decanum & Capitulum perpetuò pertinebit, nec quidquam juris in decimis tunc dictæ villæ de *Tricht* majoribus & minutis & aliis bonis quibuſcunque nunc ad Dominos Decanum & Capitulum pleno jure pertinentibus, Presbyteri pro tempore celebrantes ibidem ſibi poterunt vendicare. In cujus rei teſtimonium ſigilla noſtra una cum ſigillo reverendi viri Domini Abbatis Monaſterii in *Inſula ſanctæ Mariæ*, quæ præſentibus in teſtimonium apponi curavimus duximuſque apponenda. Et nos *Henricus* Abbas Monaſterii *Inſulæ ſanctæ Mariæ* prædicti ad preces *Alardi* D. de Buren, & *Ottonis* ejus filii præfatorum ſigillum noſtrum appoſuimus huic litteræ in teſtimonium præmiſſorum, Datum Anno Domini M CCC. quintodecimo in craſtino B. *Laurentii* Martyris.

in Parochiam ſubinde evecta; Capella hæc in Parochialem Eccleſiam, accedente dote deinde evecta juxtà hoc *Gerardi* S. *Petri* apud Ultrajectum Decani, *Guidonis*, Traj. Epiſcopi Vicarii Generalis, Diploma,

UNiverſis ad quos præſentes litteræ pervenerint nos Decanus, Eccleſiæ S. *Petri* Trajectenſis Vicarius Generalis reverendi Patris ac Dum. *Guidonis*, Dei Gratiâ Epiſcopi Traj. per civitatem & Diœceſin Traj ipſo in remotis agente, notum facimus in his ſcriptis, quod nos ob cultus divini Numinis augmentum vice & auctoritate dicti D. noſtri Epiſcopi ad fundationem Capellæ villæ de *Tricht* ſitæ in Parochia Eccleſiæ de *Malſen*, pro cujus dotatione infra ſcriptorum bonorum nobis fuit facta aſſignatio; videlicet ex donatione *Theodorici* & uxoris ſuæ de *Almade* duo *bont* terræ. Item ex donatione *Alardi* filii *Mechtildis* dimidium jugerum terræ *op Stulwert*. Item ex donatione *Egben* filii *Convardi* quatuor *bont* terræ ſuper *Bergerſwade*. Item ex donatione *Pape Keye* quinque ſolidi Turonenſes nigri annuatim perpetuo ſuper duo *bont* terræ *op den breden wert*. Item ex donatione *Boncken* & *Alberti met den ſlave* dimidium *bont* terræ in manſo Domini *Prinſen*. Item ex donatione *Alardi* dicti *Keye* quinque *bont* terræ cum dimidio in Campo *Florentii de Almade*. Item ex donatione *Liſe Godden* unum *bont* terræ *op den Borghputte*. Item ex donatione *Joannis* filii *Egben* viginti ſolidi Turonenſ nigri annuatim perpetuo ſuper unum jugerum terræ in manſo dicto *heiligen*; Item ex donatione *Reynoldi* & *Machtildis* viginti ſolidi Turonenſ. nigri annuatim perpetuo ſuper unum jugerum terræ in manſo *beylıgen boven*. Item ex donatione dicti *backe* quadraginta ſolidi Turonenſ. nigri. Item ex donatione *Alardi Voder Cokenen* quinque ſolidi Turonenſ. nigri annuatim perpetuo ſuper duo *bont* terræ *op Bergherſwade*. Item ex donatione *Fyjs* filii *Arnoldi* dicti *Coes* quinque ſolidi Turon, nigri annuatim perpetuo ſuper unum *bont* terræ *op den Perric*. Item quatuor jugera terræ cum dimidio de terra communitatis. De conſenſu Capituli Eccleſiæ beati *Petri* per dictum conſenſum & auctoritatem noſtram adhibuimus & in his ſcriptis adhibemus, interponimus, eo modo videlicet, quo collatio ipſius Capellæ dum vacaverit ad Decanum & Capitulum Eccleſiæ noſtræ S. *Petri* pro eo quo ipſa Capella & villa de *Tricht* cum omnibus agris, paſcuis & pratis & terris eidem villæ attinentibus ſitæ ſunt infra limites Parochiæ Eccleſiæ de *Malſen*. Quod quidem Eccleſia de *Malſen* Eccleſiæ noſtræ S. *Petri* cum omnibus decimis ipſius Parochiæ & juribus ad ipſam Eccleſiam ſpectantibus Eccleſiæ noſtræ beati *Petri* ab olim incorporata exiſtit pertinere debebit: & quod omnes oblationes in dicta Capella offerendæ, Parochiali Eccleſiæ de *Malſen* cedent: & quod Capellanus Capellæ pro tempore exiſtens nihil de juribus Parochialis Eccleſiæ de *Malſen* ſibi poterit vendicare, & ſi dictam Capellam poſtmodum forſan in Parochialem Eccleſiam erigi contingat, quod omnes decimæ villæ de *Tricht* tam majores quam minutæ, præſentes & futuræ ad Eccleſiam noſtram beati *Petri*, ſicut nunc ratione incorporationis antiquæ pertinent, pertineant; in futurum dantes in his ſcriptis ex nunc prædictis omnibus ſalvis in prænotata Capella divina Officia & Miſſarum ſolemnia in altari portatili confecto licentiam celebrandi, donec ipſa Capella & altare in eadem convenienter potuerint conſecrari. Et nos prænotatam Capellam, prout præmittitur, auctoritate ordinaria fundatam & dotatam Domino *Wilhelmo* filio *Mechtildis de Tricht*, Presbytero auctoritate & nomine Capituli noſtri nobis ſpecialiter ab ipſo. . . Capitulo hac vice conceſſa contulimus, & in his ſcriptis confirmamus, ac ipſum vice & auctoritate dicti Domini noſtri . . . Epiſcopi tamquam ejus Vicarius Generalis ad prædictam Capellam admiſimus: & in his ſcriptis admittimus, dantes ei deinceps in dicta Capella Miſſarum ſolemnia & divina officia ex nunc in anteà plenam Leges, Paſtor, &c.

plenam licentiam in Domino celebrandi. Datum Anno Domini 1315. in Octava omnium Sanctorum.

Fundatio, & Collatio Eccleſiæ de *Erichem*, hodiè *Arnhem*.

Supereſt & fundatio Eccleſiæ vicinæ de *Erichem*, hodiè *Arichem*, de qua pagina eadem. Collatio Parochialis Eccleſiæ de *Erichem* conceſſa ad cuſtodiam ſeu theſaurariam Eccleſiæ Beatæ *Mariæ* in Trajecto per Dominum *Burchardum*, Epiſcopum Trajectenſem, de data An. 1105.

Ad *Opynam* pag. 250.

Opyna Toparcha, & ejuſdem cum S. Joan. Præp. controverſia.

Opynæ Toparcha Anno 1582. Prænob. Dnus a *Miſchercol*, cui cum Præpoſito S. *Joannis* Ultrajecti lis eo anno, orta ex neglectu circa dominia & bona in *Balgoyen*, &c. de qua mentio in hac anni ejuſdem Charta:

WY *Bucho van Montzima*, Proeſt van St. *Johans* t'Utrecht, beloven midts deeſen Joncher *Henric van Miſchercoll*, Heere tot *Opynen* hier comende opte communicatie tuſchen ons ieg ns den eerſten Octobris naeſtcomende beraempt, aengaende die queſtie van zekere verſuym der Heerlicheeden ende goederen van *Balgoyen* betreff nde, niet te ſullen arreſteren ofte mit eenighe andere extraordinaris middele van Rechtvorderinghe te behelpen, dan ſullen den ſelven mit den ghenen die hem ſal gelieven mede te brengen op deſen dach ende vergaringhe die communicatie ende hycompil gehouden ende gedaen zynde, vry ende vranck, voer ſoe veel in ons es ende deſe queſtie mach roeren, onbecroent laeten commen, paſſeren, reyſen ende wederkeeren ſulcx alſt hem gelieven ſal, onvermindert altyts onſe actie ende gerechticheyt by ſoe verre die zacke niet geſonen ende nedergeleyt en worde. In orz. kertheyt van welcke wy ons handt en ſignet op deſen getet hebben. Gegeven t'Utrecht den 27. Sept. Anno 1584.

Ad *BOMELIAM* pag. 251.

Bomelianæ Eccl. Decanus, & Conventus B. M. Magd. Rectrix.

Collegiatæ ibi Eccleſiæ Ao. 1523. Decanus, HENRICUS DE ROSSUM.

Conventûs Sanctimonialium B. *Mariæ Magd.* ibi Prioriſſa, *Margareta Greeta* ex primaria ſtirpe Weſtalienſis, Anno 1450 in *Diepenvenenſi* Aſceterio propè Daventriam, ubi converſa primùm fuerat, defuncta.

Sanvic. Eccl. collatio Præpoſito S. Jo. Traj. propria.

Collatio Sanvicanæ propè Tylam Eccleſiæ, S. *Joannis* competit Præpoſito.

Ad pag. 252.

Aelſtanæ Eccl. Paſtor, &c.

Aelſt Eccleſia in Inſula *Bomeliana*, cujus Paſtor Anno 1550

D. GYSBERTUS SPLINTER, ex Epiſtola autographa eo anno ſcripta a *Rodolpho de Porta*, ejus tractus, uti apparet, Decano; utpote qui a Paſtore hoc, uti & a Paſtoribus in *Bremel*, & in *Ameraye* exigit cenſum ad S. *Remigii* perſolvi ſolitum.

Ad *Ettenam* pag. 261.

Ettena duplex; earum differentia, ſitus, &c.

Etten duplex eſt; unum, territorii *Henſdani* ſub eodem cum *Meeuwen* territorio Dominium ac pagus, *Eten* ab Oudenhovio dictus, *Genderæ* ſitus ad ortum, *Duſſeno* ad occaſum, veteri Moſæ ad Auſtrum, *Broeckio* ad Septentrionem, cujus pag. 261. diſertè meminimus. Alterum *Bredani* territorii dominium ac pagus eſt, de quo ibidem ex *J. B. Grammaye* diſſeruimus.

Ad *WAGENINGAM* pag. 266.

Wageningana Eccleſia duplex, recentior & antiquior, Collinæ &c.

Duplex Eccleſia *Wageningana*, unius intra oppidum recentioris, alterius in *Monte*, vetuſtioris mentio in hoc *Reynoldi*, Gelriæ Com. Diplomate, ex quo & intelligi datur quod Præpoſito S. *Joannis* Ultraj. jus eſſet ad utramque præſentandi:

NOs *Reynoldus*, Comes Gelriæ & Dux Limburgenſis, univerſis præſentia viſuris, notum facimus & tenore præſentium teſtamur, quod nos recognoſcimus Dominum Præpoſitum *Wilhelmum* Archidiaconum Eccleſiæ Sancti *Joannis* in Trajecto, nunc & ſuos ſucceſſores habere jus præſentandi in oppido novo de Eccleſia in *Wageninghe*, ſicut de Eccleſia de *Wageninghe* in *Monte* a tempore cujus non extat memoria conſtituta; & ut hæc firma permaneant & a poſteris infringi non valeant, præſentem litteram prædicto *Wilhelmo* Præpoſito ac ſuis ſucceſſoribus abſque ſcrupulo & contradictione ſucceſſorum noſtrorum quaſibet non obſtante noſtro ſigillo contulimus ſigillatam. Datum Anno Domini MCCLXXXVIII. Sabbato poſt Dominicam *miſericordia Domini*.

Ad *ARNHEMI Præpoſitos* pag 276.

Arnhemienſes Præpoſiti alii accenſendi.

JOANNES MÖLIAERT, Præpoſitus Arnh. obiit Anno 1356.

JOANNES DE OEY, Canonicus Ultraj. & Præpoſit. Arnh. obiit 1379.

JOANNES MILITIS, Præpoſitus S. *Walburgis* Arnh. Anno 1470 cujus hoc eſt Diploma ex pergameno Ms deſumptum, quo declarat collationem Canonicatuum illic ad Præpoſitum pro tempore ſpectare;

JOhannes Militis, Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ ſanctæ *Walburgis* Arnhem Trajectenſis Dioeceſ univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus præſentes noſtras litteras viſuris, lecturis ſeu legi auditurls, his præſentibus cupimus innoteſci &c. nos piè conſiderantes collationem Canonicatuum & Præbendarum Eccleſiæ Arnhemenſis ante dictæ ad Præpoſitum pro tempore ſpectare & pertinere, & quod Præpoſiti hujuſmodi Eccleſiæ graviſſime vel nunquam in ipſa Eccleſia præeſſe & reſidere conſueverunt ſeu reſident, quare veriſimiliter perſonæ inutiles & . . . . adeipanda Eccleſiarum faciliter promovere poſſint. Ut igitur divinus cultus in oppido augeatur & eidem de perſonis idoneis . . . . & Capituli ejuſdem Eccleſiæ notis & benemeritis provideatur, volumus conſentimus, & nichil minus ſup . . . . reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus D. Epiſcopus Trajectenſis ſeu Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dom . . . . . . Collationem commutet, ita ut nobis cedens vel decedens Collatio & proviſio eorundem Canonicatuum & Præbendarum, quorum numero tantum duodecim ſunt ad Collationem & proviſionem præfatorum Dominorum Decan. . . . . perpetuis futuris temporibus ſpectet atque pertineat noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum Ao. D. 1470. in profeſſo Annuntiationis glorioſæ Virginis *Mariæ*.

GERARDUS WAERT, Præpoſitus, Anno 1400.

JOANNES BAPT. GRAMAYUS, Antverpianus, origine Gelrus, J. C. Prot. Apoſt. Arnhemienſis Præpoſitus, Archidiaconus Ultrajectinus, Belgii Principum ac Provinciarum Hiſtoricus, floruit ſub exitum ſeculi XVI. & initium XVII.

De Virginibus Sanctimonialibus ultra rivum hæc legimus in Pontani *Hiſt. Gelr.* lib. XI. p. 618.

Sanctimoniales ultra rivum.

CONſules prætereа Arnhemienſes, editis Codicillis, teſtati per eoſdem dies ſunt, viſum a ſe ac lectum Diploma *Reinaldi* IV. Gelriæ ac Juliaci Ducis, datum Anno 1417. quo ille demonſtrat, communibus in ædibus Arnhemi trans amnem, ſive *over die Beeke*, (hæ ſitæ erant ad poſticum ædium *Arnoldi de Grutbuyſen*) quæ agerent Virgines generoſæ, ac viduæ aliæque honeſtæ fœminæ, quo promptiùs commodiúſque Deo ſervirent, expetiviſſe, ut inter profeſſas haberi, ac tandem ibidem loci ad morem uſitatum Romanæ Eccleſiæ concludi poſſent: & id cum abſque ſuo conſenſu haud ipſis fas eſſet, idem ut fieret, ipſum obſecratas: Seque ideirco id in totum ipſis iſto Diplomate conceſſiſſe ac concedere, idque in ſolatium animæ ſuæ ac ſuorum; ac ſimul eædem Virgines, cæteræque ibidem matronæ, quo eſſent ad ſacra preceſque ſuas expeditiores, velle ac mandare, ut exemptæ atque immunes habeantur ab omnibus vectigalibus aliiſque publicis oneribus. Datum hoc erat anni jam memorati Dominicâ poſt feſtum omnium Sanctorum, præſentibus Duci a Conſiliis Domino *Engelberto de Orsbeke* Milite; *Gisberto de Mekeren*, Redituario Generali Ducatus Gelriæ; & *Theodorico de Vlodorp*, Mareſchallo, Aulæ Armigero.

Ad pag. 282.

Elſtenſibus Præpoſitis annumerandi.

Præpoſitis *Elſtenſibus* ibi datis jungendi,

A°. 1441. D. JOANNES COLENTIER, Præpoſ. *Elſt.*

Ad Driel, p. 283.

Conventus Sororum in Driel.

Sororum ibi pridem Conventus, juxtà *Wilhelmi de Montfoort* ad Salvatorem Ultraj. Præpoſiti teſtamentum Anni 1511, quod ſic habet: .... "Item lego novo Conventui Sororum "in *Driel* viginti florenos Rhenenſes currentes "ſemel dandos, &c.

Ad pag. eandem.

Hueſſienſis Conventus ſtatuta, leges.

Teneo Libellum Conventus *Hueſſienſis* in 12. pergamenum, cui præmittuntur ſtatuta Fratrum ac Sororum tertiæ Regulæ S. *Franciſci* Flandrico idiomate.

Submittuntur idiomate eodem Leges Conventus iſtius.

Ad calcem notantur ex *Jacobo Spanhemenſi* hæ 12. cauſæ ruinæ & excidii obſervantiæ Regularis:

I. Indiſcreta ſuſceptio inutilium perſonarum.

II. Indebita & negligens primaria inſtitutio Novitiorum ſuſceptorum.

III. Puerorum & de proximo ſeu e vicino ſuſceptio perſonarum.

IV. Ingredientium & ſuſcipientium ad Ordinem non recta intentio.

V. Studii regularis & devotionis omiſſio.

VI. Religioſorum e Monaſterio frequens evagatio.

VII. Inutilium promotio Prælatorum.

VIII. Nimia cupiditas & ſollicitudo divitiarum.

IX. Debitæ correctionis omiſſio & diſſimulatio erratorum.

X. Negligens & inconſulta viſitatio Religioſorum.

XI. Malitia poſteriorum horum temporum & dierum malorum.

XII. Nimia extenſio reformationis & Capitulorum.

Rectrix & Sorores Conventus ejuſdem A. 1626.

Rectrices ac Sorores.

Sophia van Dounck, Mater, profeſſa & recluſa.
Meghel Melgers, Vice-Mater, P. B.
Eraſma van Tiellickhuyſen, Procuratrix, P.
Judith Janſes, P. B.
Artgen Corneliſſe, P. B.
Mayken van de Graeft, P. B.
Jannetje Thonis, P.
Megtel Huberti, P. B.
Janeke Stevens, P.
Anna Corthanes, P.
Hilghen van Why, P.
Maria van Smalevelt, P. B.
Aeltghen Janſes, P.
Theodora Corneliſſe, P.
Anna Henſchets.
Judith Corneliſſe, Amisfurtenſis.
Gertruyde Hermenſ. Hagæ-Comitana.
Anna van Buydendyk.
Theodora Chriſtiani, Arnhemienſis.
Anthonia Chriſtiani, Arnhemienſis.
Judith Bawreeſters, Heeſenſis.
Criſtina van Gennep, Daventrienſis.

Rectrices ab Anno 1680.
Hieronyma ab Harten, Ulſtenſis.
Hedwigis van Vanevelt, Amisfurtienſis.
Agatha de Jager, Amſtelodamenſis.

Pag. 284.

Poſt *Haſſiam* ponendum *Panneerden*, qui eſt ſuperioris *Bathuæ* vicus, *Ardæ* vicinus, de cujus ſacris nihil occurrit.

Pag. 295. Abbatiſſæ Altinenſes.

Abbatiſſæ nobiliſſimi Altinenſis Collegii priſcæ,

1. *Lutgardis*, Wigmanni Comitis, Conditoris Cœnobii filia, Anno 1243.

Aelheidis, 1280.

Gydelendis, ſeu *Godelindis*, de quo vide Pontanum *Hiſt. Gelr.* lib. V. p. 69. 72. &c.

Eliſabeth de Holſacten, obiit 1402.

Lucia de Kerpen, electa 1402. 12. Decemb. obiit 1443.

Agneta de Bronkhorſte, electa 1443. 26. Martii, mortua 1475.

Agnes van Remichorſt, alibi notatur, 1463.

Elſa de Dunnen, Rheni Comitiſſa, confirmata 1475: ſecunda Decembris.

Veronica a Reichenſtein.

Magdalena a Weida, electa 1544. 15. Martii, mortua 1572. 23. Maji.

Margareta, ex Comitibus de Manderſcheid Blankenheim, electa 1572. 7. Aug. mortua 1603. 4. Martii.

Agnes, Comitiſſa de Limburg & Bronkhorſt, electa 1603. 3. Aprilis.

Maria Sophia, ex Comitibus de Salm & Reifferſcheid, electa 1644. obiit 8. Junii 1674.

Maria Franciſca, Comitiſſa de Manderſcheid Blankenheim, electa 1674. 16. Februarii, obiit 9. Martii 1708.

& modernæ. *Anna Juliana*, Comitiſſa de Manderſcheid & Blankenheim, electa in Coadjutricem 1701. 24. Novemb. obiit 12. Januarii 1717.

Maria Eugenia, ex Comitibus de Manderſcheid & Blankenheim &c. electa 1717. die 15. Februarii.

Veteris ævi Sanctimonialis. Ceterùm *Azela S. Wenwervi*, Paterb. Epiſcopi ſoror, *Elienſis* Cœnobii Sanctimonialis ſub Ann. 1015. in illud ſuam hæreditatem tranſtulit. Vide *Hiſt. Epiſc. Dav.* cap. 12.

Ad SCHOONHOVIAM pag. 296.

Schoonhovianorum primi Domini, ex familia Aveſnenſi. Dominium Schoonhoviæ dudùm viguit penes Bleſenſes Comites, ex familia Aveſnenſi, qui in Diplomatibus ſuis ſe inter cetera, Schoonhoviæ & Goudæ Dominos inſcribebant. Accuratam horum ſeriem dat Aub. Miræus, celebris Antverpienſium Epiſcopus, in *Notitia Eccl. Belgii* pag. 648, 649. 650.

BUCHARDUS AVESNENSIS, inquit, Jacobi Toparchæ Aveſnenſis & Amelinæ Guiſiæ filius, ex Margarità Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, genuit *Joannem* & *Balduinum* Aveſnenſes. Balduinus Belli-montis in Hannonia Dominus ex Felicitate de Coucy genuit Joannem & Beatricem Henrici VII. Imp. matrem. Joannes Balduini filius ex Agnete de Valentia genuit Joannem & Balduinum, qui juvenilibus annis obierunt

JOANNES AVESNENSIS, Buchardi & Margaritæ filius, ex Aleide, Guilielmi Hollandiæ Comitis ac Cæſaris ſorore, genuit Joannem Hannoniæ Comitem, Buchardum Metenſem, Joannem Cameracenſem, Guidonem Ultrajectenſem, Epiſcopos, Florentium Achajæ & Moreæ Principem, jure uxorio Iſabellæ, Guilielmi Vilharduini filiæ: ex quibus nata Mathildis de Hannonia Princeps Achajæ & Moreæ, uxor Ludovici de Burgundiâ, qui fuit filius Roberti II. Ducis Burgundiæ & Agnetis Franciæ.

JOANNES AVESNENSIS, Hannoniæ & Hollandiæ Comes, ex Philippâ ex Luxemburgica, Henrici Comitis Luxemburgenſis & Margaritæ Barrenſis filiâ, genuit Joannem Crudelem Comitem Oſtravandiæ ſine liberis defunctum, Guilielmum, Hannoniæ & Hollandiæ Comitem, Joannem Belli-montis Dominum, Henricum Canonicum Cameracenſem, Margaritam Roberto II. Arteſiæ Comiti, Iſabellam Radulfo Claromontano, Neſlæ Domino, Franciæ Conectabili, Aldam Guilielmo Rembroc in Anglia Comiti, & Mariam Ludovico primo Duci Borbonio, nuptas.

GUILIELMUS I. Hannoniæ & Hollandiæ Comes cognomento Bonus Ann. 1305. duxit Joannam Philippi Francorum Regis ſororem: ex quibus nati Joannes & Ludovicus, qui pueri obierunt, *Guilielmus* II. Hannoniæ & Hollandiæ Comes, Ann. 1345. à Friſiis cæſus, non relictis liberis; *Margarita* Ludovico Bavaro Cæſari in ſchiſmate electo, *Joanna* Comiti Juliacenſi, *Philippa* Eduardo III. Angliæ Regi, nuptæ, & *Eliſabetha* quæ cælebs obiit.

JOANNES DE HANNONIA, Guilielmi I. Comitis frater, Bellimontis in Hannonia, Tholæ inſulæ in Zelandia, Goudæ & Schonhoviæ in Hollandia Dominus, Monaſterium Carmelitarum Schonhoviæ fundavit. Uxorem habuit Margaritam Sueſſionenſem, Hugonis Comitis Sueſſionenſis ac Domini Chimacenſis filiam: & Ann. 1338. obiit, ſepultus Valentianis apud Franciſcanos.

Joannes de Hannonia, Do. Belli-montis, Goudæ, Tholæ, Sconhoviæ, Dux. Margaritam F. heredem Hugonis Comit. Sueſſ. ob. 1338.	*Joanna heres, ux. Ludovici de Chaſtillon Com. Bleſenſis & Do. Aveſnenſis.*	*Ludovicus Co. ob. 1372. cælebs.*		
		Joannes Co. Bleſ. Sueſſ. Do. Aveſn. Dux. Margaritam Gelrenſem, ob. ſ. lib. 1381. ſep. juxta avum.	*Joannes de Blois n. Do. de Trelon D. Sophiam de Aeckel.*	*Joannes Do. de Trelon, pater Adriani.*
			Guido de Blois n. ſepultus Tholæ.	*Liberi plurimi.*
		Guido Comes ut ſupra, D. Margaritam Namurcenſem, ob. 1397.	*Ludovicus ob. ante patrem ſine liber. 1391.*	

Guido fratrum ſuorum Ludovici & Joannis heres, adeoque Comes Sueſſionenſis & Bleſenſis, Dominus de Aveſoes, Chimay, Beaumont, Landrecies, Dargies, Nouvion, Schonhove & Goude, duxit Mariam Gulielmi I. Comitis Namurcenſis & Catharinæ Sabaudæ filiam: ex qua unicum genuit filium Ludovicum, Ann. 1391. ſine liberis defunctum. Idem Guido prole carens Comitatum Bleſenſem & Dunenſem Ludovico Duci Aurelianenſi, Caroli Galliæ Regis fratri, vendidit, ac demùm Ann. 1397. vivere deſiit, Valentianis juxta avum apud Franciſcanos ſepultus. Guidonis Capellanus fuit Joannes Froſſardus, Chronicorum ſcriptor celebris, Canonicus Inſulenſis & Chimacenſis: ut ipſe lib. 4. cap. 51. teſtatur. Defuncto ſine liberis Guidone, dominia de Beaumont, Beaufort, Schonhove & Goude ceſſerunt *Alberto* Bavaro Hannoniæ & Hollandiæ Comiti. Dominia de Aveſnes & Landrecies in Hannonia, & de Nouvion in Thieraſcia obtinuit *Joannes* de Blois, Caroli de Chaſtillon Britanniæ Ducis filius, cujus poſteritatem Quercetanus lib. 5. in Hiſtoria Genealogica illius gentis deſcribit. Chimacum ſibi vindicavit Dominus de Moreul ex familia Sueſſionenſi, qui illud Hannoniæ oppidum poſtea vendidit Joanni de Croy.

Varia Comites hi diverſis temporibus Schoonhovianis ob præclara eorum merita Privilegia conceſſere; quæ ex Codice qui penes me eſt MS. hic lubet apponere.

JOANNES BLESENSIS, Dominus in Schoonhoven & Gouda, hæc eis A°. D. 1320. conceſſit:

Jura, immunitates ac Privilegia. JAN *van Bloys*, Heer van Scoenhoven ende van der Goude, doen condt allen luyden dat wy om beden wille, verſoeck ende gerechte live die wy dragen tot onſer ſtede van Scoenhoven, onſe luyde vander ſtede voernt. gegeven hebben willekeuren ende geven om eoe verbeteringe haers Rechts ende hantveſten die zy hebben van onſen voerders, dat voer gheen man die onſe Poerter is aldaer, ende in wittelicken huwelycken ſit, jeghens ons meer verbueren mach dan d'ene helfte van ſyne guederen, behoudelycken ſyne wyve der anderen helfte. Voert ſo hebben wy hem gheheven wilkoeren ende gheven dat onſe Poertere kynderen aldaer die inhems zyn ende in haers vaders ende moeders broede zyn voert meer jegens ons niet meer verboeren en moghen van huers ouderen goeden dan thiene pont Hollants. Ende want die dinghen die in goeder meningen geſet zyn ende om doechde diewill verbetert worden ende in ertheyden gebeſicht, ſo willen wy dat deſe voerſz. poynte ſtaen ſullen ende geducrent onſen wederſeggen Ende alſ ſonder archeliſt te verſtane om dat wy deſe poynte vaſt ende geſtade houden willen inder manieren dat voerſz is, ſo hebben wy daer up t'eenre oirconde deſen openen brieff gegeven bezegelt mit onze zegelen, Gedaen ende gegeven op onſen borch tot Schoenhoven op ſinte *Barbaren* dach int jaer ons Heeren duyſent drie hondert zes ende twyntich, &c.

WY *Johan van Henegouwen*, Heere van Beamont, maken condt ende kenlicken allen luyden, dat wy gegeven hebben ende gheven onſen goeden ende getrouwen luyden van Scoenhoven om menighen getrouweo dienſt dien zy ons gedaen hebben, alſe ſo wye dat enen onnoſelen vrede brake dien hy ſelver mitter hant niet gegeven en hadde, die ſall nyet meer verbueren dan vyffendetwyntich pondt Hollantſche, uytgeſae doetſlach ende lemte. Ende dit ſall dueren tot onſe wederſeggen off onſer nacomelingen alle punten te verſtaen ſonder argeliſt. Ende om dat waer is ſo hebben wy deſen brieff opene bezegelt mit onſen zegele. Gegeven tot ſinte *Geertdeberghe* int jaer ons Heeren 1346. des ſmanendages na ſinte Pouwels dach *Converſio*.

Onderteykent

Juſſu Domini, *Præſentibus*

Do. de le Leke, &

Do. Theoderico de Brederode.

JAN *van Blois*, Heer van Scoenhoven ende vander Goude, doen condt allen luyden, dat wy voer ons ende ons Nacomelingen overgegeven hebben ende vercoſt onſen lieven ende getrouwen luyden van Scoenhoven ende hueren nacomelingen erflelick ende ewelick den wynt ende wyntmolen van onſen vorſz ſtede van Scoonhoven om vyff ende twyntich lib. Holl. sjaers, ſulcx payments alſe men daer van onſen renten te nemen plegen, the betalen onſen Renthenren aldaer off onſer Nacomelinger die nu is off namaels weſen zall op ſinte *Martinis* miſſe in den wynter naeſtcomende, ende alſoe voert van jaer tot jare op den ſelven ſinte *Martyns* miſſe, alſo onze luyden voernt. voort meer ſetten mogen het zy binnen die veſten off buyten byder ſtede daer zy willen alſoe menige wyntmolen alze hem goet dencket der ſtede oirbaer uptzy genoch doen vander molen ſtadt den genen dies t'erve weſen zall. Noch nyemant en ſall voort meer enighe orſmole zetten binnen onſer ſtede van Scoenhoven voerſz. dan die twe die daer van oudts geweeſt hebben, ten zy oirlove onſer goeder luyden voerſz. Ende wy off onze erfnamen me ſullen voortane ghenen moelen zetten noch doen zetten binnen die vryheyt voerſz. noch op hondert roeden daer na, ende binnen deſe coop ſo zullen alle onze wyntmoelen binnen Scoenhoven ende daer omtrent die nu zyn mit allen hoeren toebehoeren onſer luyden van Scoonhoven voerſz. wezen hueren wille mede te doen. Ende overmits deze voirwaerde zullen onſe luyde van Scoenhoven voerſz. dies wynts en der molen gebruyken tot hoeren geboerge erflyck ende ewelyck te verſtane ſonder alrehande argeliſt. Ende want wy willen dat dit vaſt ende geſtade blyve in alle manieren alſe voorſz. is, zo hebben wy daer op t'eenre oirconden deſen openen brieff gegeven bezegelt mit onſen zegele. Gedaen ende gegeven op onze Borch van Scoenhoven int Sinte *Barbara* dage int jaer ons Heeren 1356.

JOANNES, frater *Guilielmi* Comitis Holl. cognomento Boni, arcem Schoonhovianam vetuſtate temporum ſub Ann. 1312. collapſam in meliorem formam reſtituit A°. 1577. præter turrim deſtructam. Idem Carmelitarum Schoonhoviæ Monaſterium, Anno 1330. ut pag. 297. diximus, condidit:

Dictus *Guilielmus*, Hannoniæ, Holl. ac Zelandiæ Comes, &c. hæc Schoonhovianis ad fratris *Joannis Hannonis* petitionem Privilegia conceſſit:

WY *Willem*, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieslandt, maeck kondt ende kenlicken allen luyden, dat wy om bede ende verſoeck van onſen lieven broeder Heeren *Janne van Henegouwen Beaumont*, gegeven hebben zynen Poerters wonende binnen der poerte van Scoenhoven alſulcke vryheden als hier na geſcreven ſtaet. Inden eerſten dat zy tollen vry varen zullen voer allen onzen tolle van onzer Graefſcap van Hollant, ende alzo vry te weſen alſe anders onſe vryen ſteden. Ende nergent ſcot te geven van hoeren goede danne binnen Scoenhoven alſe varre alſe zy haer Poert-recht houden als recht is, ute gezet onſe oude bede ende onſe oude ſcot dat wy van oudts gehadt hebben. Voort wat Scepenen wyzen van Scoenhoven recht te wezen binnen Scoenhoven, ende wes vonniſſe des zy niet vroet en zyn dat zullen zy hallen Tordrecht. *Dan zo wye die vrede breket die binnen Scoenhoven genomen is die zalt beteren mit zynen live ende mit zynen goeden alſo varre alſe hy daer off verwonnen wordt met Scepenen off met tween wittachtigen Poerters van getrouwen bedde, elck tote thien ponden gegoet off daer boven, ende den vreden ſalmen houden alzoe wyde alſe die zonne up ende toegaet.* Voert nergent te Recht te ſtaen dan binnen vryen ſteden, het en zy dat zy hem verwilcoren voor eenighe ghewaerde ſuchtere ende voer zeven bueren off voer

Scepenen, off dat zy ergent miſdaden ende menſe mettes verſcaerdaet begrepe, dat ſouden zy beteren alſoe dan Recht ware daer zy misdeden, allere ſtucken voerzeyt zonder argheeden ende behouden onſer Heerlicheden ende onſer Gravelyker gewelt. Endo omme dat wy willen dat alle deze dingen voerſz. well ende vaſt, zeker ende geſtade gehouden blyven van ons ende van onſen nacomelingen, hem ende horeo nacomelingen, hebben wy hem dezen brieff gegeven bezegelt met onſen groten zegele vtbangende. Gedaen in den Hage des dyncxdaeges na Meye dach, int jaer ons Heeren 1322.

Guido, Comes Bleſenſis, &c. hæc Schoonhovianis jura conceſſit:

GUY *van Chaſtillon*, Grave van Bloys, Heere van Aveſnes, van Beaumont, van Scoenhoven ende van der Goude, maicken kenlick allen luyden, dat wy voer unze nacomelingen om bede wille ende verzoeck onzer liever ende getrawer luyde in onzer ſtede van Scoenhoven ghevryet hebben ende vryen tot ewyghen dagen van dezer tyt vort alle die baſtaerden die daer nu wonen off hyer na comen zullen ende onze wonachtige Poerters daer zyn in deſer manieren, dat wy noch onſe naecomelingen van beſtorſten aen hoeren goeden nyet eyſſchen en zullen, mer dat zydt erven mogen ende laeten op haeren naeſten maghen alſe offe zy van ghetruweden bedde ware, ſonder argeliſt. Ende om dat wy dit geſtade ende vaſt houden willen als voerſz. is, zo hebben wy des tot eenie oirconden dezen openen brieff bezegelt mit onzen zegel. Gedaen ende gegeven tot Noyon in Tieraſche, den eerſten dach in Julio, int jaer ons Heeren 1395.

Wt myns Heeren bevelen,

Philippus.

Daer wy waren als Rayde:

Heer *Jan Tolum*, Prieſter.
Jan die baſtaert van Bloys.
Godſtalk van Braeel.
Vrederyck van Zevender.
Sygb. vander Marct, ende anderen.

Albertus Bavarus, Hannoniæ & Holl. Comes, ad quem poſt mortem *Guidonis Bleſenſis* ſine liberis defuncti, Dominia Beaumontii, Schoonhoviæ & Goudæ devoluta fuere, hæc in Schoonhovianorum favorem Anno 1398. ſanxit Privilegia:

a ſucceſſoribus ab eis. A *Elbrecht*, by der Gods genadé Palensgrave op ten Ryn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegowen, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieſlant; doen condt allen luyden, dat wy om kenlycken oerbare, nutſcap ende profijt onzer goeder ſtede van Scoenhoven ende inwonender Poerteren gegeven ende verhuert hebhen, geven ende verhueren in erffpacht der ſelver onſer ſtede voer ons ende ons nacomelingen onſe Hopazynze binnen der zelver onſer ſtede om vyfftich Vranckryckxe ouder ſcilde jaerlicke renten om te betalen ende wt te reyeken alle jaer op ſinte *Lambrecht* dach; ende oirloven ende ennjemteren onſen getrowen Burgemeeſters ende Scepenen van Scoenhoven die nu ter tyt zyn off namaels weſen zullen, dat zy tot alre tyt ala zy des te doen zullen hebben ons nutſcap ende profijt unſer ſtede voerſz. den Hopazynze voerſz. mit anderen hoeren azynzen hogen ende lagen mogen tot hoeren wille ende proffijt van onſer ſtede zonder ons off onzen nacomelingen ende daer om vorder te verſoecken. Ende van dezen voerſz. azynze zal onze Scout van Scoenhoven die nu ter tyt is off namaels wezen zall den Burgemeeſters wt vluchtinge ende wtpandinge doen tot alre tyt als zy des te doen zullen hebben. Ende van ſulcken nutſchap, proſijt, als van den azynze voerſz. comen zall zullen zy onzer goeder ſtede van Scoenhoven rekeningen ende bewyſinge doen als zedelyk ende coſtumelick is, dat zall gedueren tot ewigen dagen. In oerconde dezen brieve bezegelt mit onze zegellen. Gegeven inden Hage upten vyfften dach in Januario, int jaer ons Heeren 1398. na den loop van onzen Hove.

Aldus onderteykent,

Juſſu Domini Ducis Alberti,

G. Arch. Traject.

Idem *Albertus* hæc iiſdem ſanxit Privilegia:

A *Elbrecht*, by Goeds genaden Palensgrave upten Ryn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelandt ende Heere van Vrieſlandt, doen condt allen luyden, want onze goede ſtede van Scoenhoven ende hoer Inwoender, mede poteren mit zommigen anderen Ambochten daer ontrent gelegen aen ons geeomen zyn, by bede ons lieffs neve Grave *Guyen van Bloys*, daer Godt die ziele off hebben moet, die ons geredt ende ontfangen hebben tot hoeren rechte Lantsheere. So hebben wy om menigen trouwen dienſten die die ſelve onſe ſtede, ons ende onſe Voervaederen tot menyger tyt gedaen heeft, ende oft God will noch doen zall, ende om zonderlingen lieſten die wy daer toe dragen, meynyger ende begeerte onſen voorſz ſtede te houden in ſulken vryheden ende goeden, ende rechten, als zy waren by tyden ona lieffs neven des Grave *van Bloys* voerſz. Ende hebben daer om hem gegeven, ſuleke poynten ende previlegien als hier na geſereven ſtaen. Inden eerſten hebben wy gegeven ende geven onſer ſtede van Scoenhoven, ende allen horen Inwoenderen den poerteren drie vry goede lande off erve, cope off vercopen willen, vryen luden, dat ſy vrylike doen mogen, ſonder die vryen goeden off erve te belaſten, mit eniger wilkoer off ſcotbaer te maken. Behoudelyken waer dat ſake dat enich poerter van Scoenhoven enighe verwilkoerde off ſcotbaer lande coſten, die ſouden tot ewigen dagen ſentbaer blyven. Voert, want wy onſe tolle die tot Annuers plach te leggen eer onſe ſtede van Scoenhove aen ons quam, nu inder ſelver onſer ſtede van Scoenhoven geleyt hebben: So hebben wy onſen voorſz ſtede ende allen hoeren Inwoenderen den poerteren, die nu zyn off namaels weſen zullen, geghevcn ende gheven ſulker vryheyt, gewoenten ende haereomen te ghebruken, als ſy vnertyts gedaen hebben, by onſen Voervoederen tyden *Hendriek Jans van Henegouwen*, ons oems Grave *Jans*, ende Grave *Guyen van Bloys*, tyden, onſen neven, dier God gedencke, dat is te weten, datmen van geenre banden goeden dat tot Scoenhoven te coep comt, ende onſe poerters aldaer copen off vercopen, tollen nemen

& aliis.

men en zall, alzo verre alsmen dat ſlyt ende verteert binnen onſe ſtede voerſz. Mair want dat ſy enich goedt cotten ende niet en ſleten, noch en verteerden binnen onſen ſtede van Scoenhoven, ende voort vercoſten alſoe datmen dat van daer voreden opwaert of nederwaert daer zouden wy onſen rechten toll of hebben. Voert ſo en zall onze Tolner tot Scoenhoven die no is of namaels weſen zall, geenrehanden tollen of ongelt nemen van ſulken goeden of penwaerden als dat die ommegeſaten geſeten omtrent onſe voerſz. ſtede aldaer ter wekemarckt brengen of weder van daer voeren zullen. Voert ſo geven wy onſen voerſz. ſtede van Scoenhoven ende hoeren inwonende Porteren tollen vry te varen totten ewygen dagen voer onſen tollen te Hueſden, gelyck dat onſe ſtede van Dordrecht ende anders onſen vrye ſteden aldaer varen. Voert ſo hebben wy geconfirmeert ende confirmeren alſulcken hantveſten, vryheden ende rechten als onze ſtede van Scoenhoven vercregen heeft in voertyden van Heeren *Jan van Heugouwen*, van Grave *Jan* ende van Grave *Guye van Bloys* dien God genadich zy na inhouden der brieven die onſe ſtede voerſz. daer of heeft. Ende want wy voer ons ende onzen nacomelingen onze goede ſtede van Scoenhoven ende hueren inwonenden Poerteren die nu zyn of namais wezen zullen, alle deſen poynteren ende vryheden voerſz. ende elcke byſonder vaſte ende geſtade houden willen ende gehouden willen hebben onverbroken tot ewigen dagen, zo hebben wy van onſen rechter wetenheyt dezen brieff doen bezegelen mit onzen zegelen hier ao gehangen. Gegeven in den Hage opten vyf ende twyntichſten dach in Auguſto, int jaer ons Heeren 1401.

Ende aldus waſt onderteykent,

Juſſu Domini Ducis.

Præſentibus Domino de *Waſſenaer*,
D. de *Montfoerde*, D. de *Heemſteden*
ac D. *Ghysberto de Die*, præſentibus militibus.

Carolus Dux, exinde Imperator renunciatus Privilegia eadem in uſum Schoonhoviaoorum Anno 1515. renovavit & confirmavit per ſequens Diploma:

a Carolo renovata.

KAerle, by der gracye Gods, Prince van Spaengen, van beyde de Secillien, van Jeruſalem enz. Eertshertoge van Oeſtenryck, Hertoge van Bourgondien, van Lotheringen, van Brabant, van Stirie, van Carniole, van Lembuurg, van Luxembourg, ende van Gelre, Grave van Vlaenderen, van Habſpourg, van Tyroll, van Artoys, van Bourgoignen, Palagrave van Henegouwe, Lantgrave van Elſacen, Prince van Zwaben, Mercgrave van Bourgow ende des heylics Ryexs, van Hollant, van Zeelant, van Phiett, van Lyeborg, van Namen ende van Zuytphen Grave, Heere van Vryeslant, van den Martſen, van Slavonien, van Portenaw, van Salms, van Mechelen. Allen den gheenen die deſen onſen brieff zullen zien, ſaluyt, van wegen ons beminden Borgemeeſteren, Scepenen ende Raydt onſer ſtede van Schoenhoven, voer hem ende die gemeyne Borgeren ende Ingeſetenen der ſelver ſtede, es ons tegenwoerdelick verthoent ende te kennen gegeven geweeſt, hoe die ſelve thoenderen ende Inwoenderen van dieze begift ende gedoteert zyn van vele ſcone Previlegien, Hantveſten, Vryheden, ende Exemptien, hemluyden gegonnen ende gegeven by dyverſchen Heeren van Schoenhoven, Graven ende Gravinnen van Hollant, hebben oick tot nu toe gebruyckt van vele goede oude gewoenten ende poſſeſſien, welcke Previlegien, Hantveſten, Vryheden, Exemptien, gewoenten ende poſſeſſien, hem thoenderen by onſen voerſaten Graven ende Gravinnen van Hollandt, te meer ſtonden geſirmeert ende ghevestiicht zyn geweeſt. Ende want die voern. thoenderen int gebruyken van hoeren voerſz Previlegien, Vryheden ende oude poſſeſſien, dagelycx vercort, ende hem die niet well onderhouden noch gheachtervolcht en worden, ſo hebben zy ons oetmoedelyck gebeden ende verſocht die ſelve Vryheden, Previlegien, Exemptien, oude gewoenten ende poſſeſſien, tot deſe onſe huldinge ende aencoemſt aende heerlichen ons lande van Hollant te willen veſtigen. Confirmeren ende believen ende die te doen onderhouden, ende hem daerop verleenen ende doen expedieren onſe brieven in behoerlyker voirmen. So eyſt dat wy deſe ſaken overgemerckt ende daer op gehadt tadvys van onſen lieven ende ghetrowen die luyden van onſen Rekeningen inden Hagen, genegen weſende ter bede vande voernoemde thoenderen, wy hebben by goede advyſe ende deliberarye van Rayde geconfirmeert, blyeſt geapprobeert ende ghevestiicht, confirmeren, believen, approberen ende veſtigen mits deſen brieve, alle alſulcken Privilegyen, Hantveſten, Vryheden, Exemptien ende ghewoente ende poſſeſſien, als zy hier voertyts vanden Heeren van Scoenhoven, Graven ende Gravinnen van Hollant, duechdelyck vercregen ende gebruyct hebben, behoudelick dat die voern. thoenderen gehouden zullen weſen, deſen brieff te preſenteren in onſer Rekencamere in den Hage eer ſy van den inhouden ende effecte van dien ſullen moghen gebruycken, om aldaer gheregiſtreert the worden tot elliex ſekerheyt. Onbieden daer om ende bevelen onſen lieven ende ghetrouwen Cancellier, Preſideot, ende luyden van onſen grooten ende ſecreren Rayden, Gouverneur, Stedehouder, Preſident ende luyden van onſen Ryde ende Rekeningen in Hollant, ende allen anderen onſen Rechteren, Juſticyeren, Officyeren, dyenaren ende onderſaten, wyen dit aeoghaen oft an roeren mach, ende elcke van hem byſonder zoe hem toebehoeren zall, dat ſy die voern. thoenderen ende hueren naercommers, doen laten ende ghedogen van deſe onſe gracye, confirmacye ende approbacye, ende van alden inhouden van deleo gebruycken, vaſtelyck, vredelyck ende volcomelyck genyeten ende gebruycken, ſonder hem te doen off te laten geſcyen enich hinder, letſel, off moeyeniſſe ter enntraryen, want ons alſo gheliefſt. Dea toirconden ſo hebben wy onſen zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onſen hove in den Hage in Hollant, den laetſte dach van Junio, int jaer ons Heeren duyſent, vyffhondert ende vyfftbiene.

Was aldus onderteykent,

By mynen Heere den Prince in zyne Rayde,

HANETON.

Se-

Digitized by Google

Eiuſdem Caroli Edictum circa Monaſteria,

Seqnitur in eodem Codice MS. Caroli ejuſdem Edictum, quo ſeverè cavet, ne Eccleſiaſticæ aut Monaſticæ vitæ homines paciſcantur aut hæreditates adeant, ſibique vel donatione vel emptione res ſive mobiles ſive immobiles, niſi certis conditionibus, acquirant, &c.

Schoonhoviæ publicatum.

Edictum hoc Schoonhoviæ, juxtà Codicem noſtrum MS. publicatum ultimâ die Maji Ann 1525.

Cœnobia Schoonhoviæ V.

Edictum idem vel ſimile Latinè redditum, a nobis datum eſt in *Hiſt. Epiſc. Harl.* ſub Amſlelodamo pag. 109.

Edictum illud Schoonhoviæ, eâ fortè de cauſa publicatum, quia ſi *Jacobo La Torrio* fides, v olim in oppidulo hoc viguêre Monaſteria; ex quibus innotuit,

I. *Carmelitarum* Cœnobium, a *Joanne Hannonio* Ao. 1330. conditum.

II. *Dominicanorum* Monaſterium, a *Matthia Balio* in *Dordr. Deſcript.* memoratum: ait enim pag. 117. quod ex eo Dordraeum ad prædicandum miſſi fuerint *Terminarii*, ut vocantur.

III Monialium S. *Auguſtini* Aſceterium, D. *Eliſabethæ* ſacrum, *Stoncaſi* propè Delphos *Capitulo* colligatum, de quo J. Lindebornius *Hiſt. Epiſc. Daventr* cap 2.

IV. S. *Agnetis Parthenon*, in vaccarum platea, vulgò de *Koeſtraet*, cujus Confeſſarius Ao. 1399. D^nus NICOLAUS.

Hujus meminêre Acta Cœnobii Oudewatrienſis, & S. *Mariæ lacus*, prope Leydam; nam ex Schoonhoviano hoc *Oudewatrienſe* primùm, ut jam diximus, dein & S. *Mariæ* lacus Aſceteria ortum habuêre.

V. Aſceterium Monialium ad veterum portum, (*de oude Haven*) cujus etiam jam dicta Acta mentionem faciunt; niſi fortè illud idem ſit cum ſupra memorato D. *Eliſabethæ Parthenone*

Hujus, ex iiſdem Actis, Confeſſarius Ann. 1399. D^nus FREDERICUS.

NICOLAUS DE CATS, Eques, Florentii V. Holl Com minorennis tutor, ex Noort-Bevelandiæ oppidulo, aquis nunc abſorpto, nomen trahens & ſtirpem, a S. Leeuwio *Bat. Illuſtr.* pag 897 &c. recenſitam, qui Goudam mœnibus primùm cinxit, de quo verſiculus iſte,

Fundabat, Cattos Florente regente, notata
Poſteritas Goudæ mœnia, Cattus Eques,

Nicolai Catzii ſtirpi, elogium,

inter Schoonhovianos quoque laudari meretur; quia ſi non ipſe, certè *homines ejus infra oppidum Schoonhoven commorabantur*, ut patet ex hoc *Joannis* Ultrajectini Epiſcopi Diplomate, quo *ob plurima ſervitia Eccleſiæ Traj. ſæpius impenſa*, ipſi & ſuis ampla privilegia & immunitates concedit, nunquam, quod ſcimus, Latinè, quæ originaria eſt, linguâ editum, ex dicto Codice MS hic apponendum:'

immunitates, ipſi, ſuiſque a *Joanne*, Traj. Epiſc. conceſſæ.

JOhannes, Dei gratiâ Trajectenſis Epiſcopus, univerſis præſentem litteram viſuris ſalutem in Domino ſempiternam. Noverit univerſitas veſtra quod ob probitatis merita D. *Nicolai de Kats* militis, & plurima ſervitia quæ nobis & Eccleſiæ noſtræ ſæpius impendit, & multimoda pericula & labores corporis & rerum quibus pro nobis & Eccleſia noſtra Trajectenſi ſe ſubmiſit, nos ipſum militem fidelem hominem noſtrum & Eccleſiæ Trajectenſis fecimus & vaſſallum de bonis noſtris propriis ipſi a nobis perſolutis, & non de bonis Eccleſiæ noſtræ acquiſitis, volentes etiam ſuis meritis exigentibus de conſilio Prælatorum Eccleſiæ Trajectenſis & miniſterialium alium ipſius feudum vel homagium ipſius a nobis conceſſum ampliare, ut ex hoc avidius circa nos & Eccleſiam Trajectenſem ſervitium amplectatur, concedimus eidem ut homines ſui infrà oppidimus Scoenhoven commorantes, per terram noſtram Trajectenſem & per aquas abſque Teloniis, peagiis & vectigalibus ire valeant & redire. In cujus rei teſtimonium præſens ſcriptum ſigillo noſtro Eccleſiarum Trajectenſium & miniſterialium Domini *Suederi de Anehoude*, D *Swederi de Boſenichem* & D *Suederi M rſcalci* noſtri militum, contulimus eidem Domino militi. Sigillatum, datum Anno Dom. 1280. in Converſione beati Pauli.

Ad GOUDAM pag. 304.

Sorores Tertiariæ S. Franc. Goudæ ad *Claviſſarum* Conventum, per Innocentium VIII cum jure Abbatiſſam diligendi erectæ, juxta haſce Tabulas, a Goudano oppidi nupero Scriptore deſideratas:

Tertiariæ Goudanæ ad Conventum Clariſſarum erectæ,

EX injuncto nobis deſuper, &c. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte dilectarum in Chriſto filiarum Magiſtræ, & Sororum Domus de Gouda, tertii Ordinis S. Franciſci de Pœnitentia nuncupati Ultrajecten. Diœceſis, petitio continebat, quod olim ipſæ obtenta a Sede Apoſtolica licentia ſe transferendi ad meliorem vitæ frugem, & ſtrictiorem, arctioremque regulam, retento dicti Ordinis habitu ſub cura tua juxta primæva inſtituta regularia Ord. S. Claræ vitam ducere per annum, & ultra curarunt, ut probata illorum auſteritate deliberare magis conſultè poſſent, an eis expediret pro ſalute animarum ſuarum ad ipſum Ordinem S. Claræ ſe transferre, & in illo profeſſionem emittere regularem, ut optabant. Quare pro parte Miniſtræ, & Sororum prædictarum, quæ, ut aſſerunt, præcedente probatione, auxiliante Domino, non diffidunt, poſſe regularia inſtituta prædicti Ordinis S. Claræ ſervare, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in dicta Domo dictum Ordinem de Pœnitentia ſupprimere, & Domum ipſam in Monaſterium Monialium ejuſdem Ordinis ſanctæ Claræ ſecundùm primævam inſtitutionem prædictam erigere, & eiſdem Miniſtræ, & Sororibus habitum, juxta dicti Ordinis conſuetudinem, exhiberi, & regularem profeſſionem per eaſdem Moniales emitti ſolitam ab eis recipi, & admitti, & pro ejuſdem Miniſtræ, ac Monialium in Obſervantia dicti Ordinis S Claræ directione aliquas Moniales ex aliis Monaſteriis S. Claræ dicti Ordinis ad prædictum ſi tunc erectum Monaſterium transferri, & unam ex eiſdem prædicto Monaſterio in Abbatiſſam præfici, ac tibi ut Monaſterium ipſum, & illius pro tempore Abbatiſſam, & Moniales ſub cura tua recipias, dirigas, viſites, & informes in ritu, & Obſervantia hujuſmodi pari modo, ſicut & alia Monaſteria Monialium ejuſdem Ordinis S Claræ, tuæ curæ commiſſa, & illorum perſonas viſitare, & dirigere ſolitus es: ordinationes quoque, & ſtatuta laudabilia, & honeſta, ſecundùm quæ Abbatiſſa, & Moniales dicti erigendi Monaſterii vivere debeant, edas, & dicta eis ſervanda tradas, mandare, aliaſque in præmiſſis opportunè providere de benignitare Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui perſonis ſub regulari Obſervantia ſtudio piæ vitæ vacare volentibus fragilis ſexus fœminei, Apoſtolici favoris præſidium, circa ea præſertim, quæ ſoliditatem ſtatus earum reſpiciunt, libenter impendimus, de præmiſſis certam notitiam non habentes, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus,

damus, quatenus ſi eſt ita, in dicta Domo Ordinis prædicti Beati Franciſci de Pœnitentia nuncupati, penitus & omninò ſupprimere, & exſtinguere, ac Domum ipſam in Monaſterium Monialium dicti Ordinis ſanctæ Claræ cum Ecclesia, campanili humili, campana, cœmeterio, Oratorio, clauſtro, hortis hortalitiis, decenti clauſura & aliis neceſſariis officiis: jure tamen Parochialis Eccleſiæ, & cujuſlibet alterius in omnibus ſemper ſalvo, & ſine præjudicio ullius erigere, & eiſdem Miniſtræ, & Sororibus habitum juxta dicti Ordinis conſuetudinem exhibere, & regularem profeſſionem per eaſdem Moniales emitti ſolitam, ſi illam in tuis manibus ſponte emittere voluerint, recipere, & admittere, & pro ejuſdem Monaſterii ſic erecti Miniſtræ, & Monialium, in Obſervantia regulari, dicti Ordinis S Claræ, directione, & inſtructione, alias Moniales, ex aliis Monaſteriis dicti Ordinis S Claræ, ſecundum inſtituta prædicta, & ſub dicta cura viventes, quas voluntarias inveneris de licentia Superioris earum, ad prædictum ſic tunc erectum Monaſterium transferri, & unam ex eis ſic tranſlatis eidem Monaſterio in Abbatiſſam præficere; nec non Monaſterium ipſum, & illius pro tempore Abbatiſſam, & Moniales ſub tua cura recipere, & in ritu, & regulari Obſervantia hujuſmodi, pari modo ſicut & alia Monaſteria Monialium ejuſdem Ord. S. Claræ viſitare & dirigere ſolitus es: ordinationes quoque, & ſtatuta laudabilia, & honeſta, ſecundum quæ Abbatiſſa, & Moniales dicti erigendi Monaſterii vivere debeant, edere, & edita eis ſervanda tradere, auctoritate noſtra procures. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtantibus, quod tu de perſonis, quibus executio litterarum Apoſtolicarum per Sedem Apoſtolicam committi conſueverit, non exiſtis, ac fœl. record. Bonifacii Papæ VIII & prædeceſſoris noſtri Sixti IV. ac aliis Apoſtolicis conſtitutionibus, ac Domus, ac Ordinum præfatorum juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis alia firmitate roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, contrariis quibuſcumque, ſeu ſi Magiſtræ, & Sororibus prædictis, vel quibusvis aliis communiter, vel diviſim à Sede prædicta indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, & excommunicari non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, &c. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incar. Dom. 1487. 7. Kal. Julii, Pontif. noſtri anno 3.

Oratorio cum campanili, &c.

ac jure Abbatiſſam eligendi eis conceſſo.

Falluntur igitur qui Conventum hunc Anno 1418. conditum aſſeruêre.

Ad GOUDAM pag. 302. 303.

Vicariæ ad S. Matthiæ altare Goudæ fundatio.

Fundatio *Vicariæ* ad altare S. *Matthiæ* Apoſt. & S. *Georgii* in Paroch. S. *Joan.* Goudæ Eccleſia:

IN *den name des Vaders, des Zoens ende des Heyligen Gheeſtes.* Ick *Gheen Alaerts* zoen, Poerter der goeder ſteden van der Gouwe, ter eeren Gods almachtich, zynre gebenedider Moeder *Marien*, ende der liever ende waerder Heyligen ſunte *Matthys* Apoſtels, ende ſunte *Joris* Martelaers, tot ſalicheyt mynre en mynre ouder zielen ende alder gheenre dair my gegoet van geſchiet mach weſen ende in verlateniſſen onſer alre ſonden hebbe gegeven ende opgedragen, geve ende opdrage voor my ende minen erfgenamen tot eewigen dagen tot verghiftinghen des gewyden ende onbegaeſdeo altaers der liever Heyligen ſinte *Matthys* ende *Joris* voorſz. ſtaende in der Prochiekerke vander Gouwe ende tot vermeeringen des Godliken dienſtes ons lieſs Heeren *Jesu Chriſti*, deſe nabeſcreven goeden renten, ende erſven. Te weten: Io den eerſten drie mergen lants gelegen an die weſtzyde van die oude Gouwe naiſt Pieter Florys zoens erve zuutwert of. *Item* noch eenen gouden Engelſchen nobel des jairs ewelicke ende erflike renten, die ic thans ten tiden hebben in Hontſcoop op huſinghe Symon Aelbrecht ende Wouder van Anxt dair Dirc Gheritſz an die weſtzyde ende Herman Janſz aen die oeſtzyde naiſt gelegen zyn. *Item* noch eenen gooden Engelſchen nobel des jairs erflike renten die ic thans ten tiden hebbe wt huſinge Vredericks Vranckenz, ſtaende op die ooſtzyde vander haven binnen der ſtede vander Gouwe alre naeſt huſinge Pies Daemſz. zuutwert. *Item* noch eenen gouden Engelſchen nobel des jairs erflicke renten, die ic thans ten tiden hebbe ſtaende op die helle in corte Gruenendael ooſtwert vander ſteden waterſchip van der Gouwe. *Item* noch twee pont Hollants, die ic thans ten tiden hebbe op Symon Symonſz. die gruters huus erfliken ende ewelikeo gelegen buten der Potterpoort der ſteden vander Gouwe voorſz. van Willem Dircszoens huus weſtwert. *Item* noch twee pondt Hollandts erflike ende ewelike renten, die ic thans ten tiden hebbe op Pieter Claeſz huus gelegen buten der Potterpoorten voorſz. op ten houck vander Singhel der ſtede vander Gouwe voorſz. welke goeden, renten ende erven ic *Gheen Alaerts* zoen, gegeven hebbe ende geve als voorſz. met laſten wille ende meeninghe hier nae volgende. In den eerſteo is myn wille ende meeoinge dat ic *Gheen Alaerts* zoen voorſz. zo lange ic leven zal inder tyt ende na mynre doot myn outſte ende naeſte erfgename, ende alſo voort tot ewighen dagen die outſte ende naiſte van minen bloede ofte maechſcappen nederdalende, alſo nochtans, dat altyt een manperſoen zel gaen voor een vrouwen perſoen in geliken grade, hoewel oeck dat hy jongher ware deſe voorg. goeden, vruchten ende renten jairlics in ſellen manen, opbeuren ende ontfangen in alre manieren of ſi ons vry eygen waren. Behoudeliken dat ic ende na my mine nacomelingen voorſz. die ſelve vruchten ende renten geheeliken ende al ſellen gebruken ter eeren ende tot vermeeringhen des dienſtes Gods ende tot verſieringhen der heyligher kercken, ſonder eenich gebreck dair in te vallen in maten ende manieren hier na beſcreven. Te weten, dat ick zo langhe als ic leven zal ende na my die ſelve mine nacomelinghen tot eeuwigen dagen metten voorſz. vruchten eode renten zellen ſchuldich wezen ende verbonden Gode ende der heyliger Kercken, te laten doen elcker weken toecomende tot eewighen daghen by eenige goedeo bequamen Prieſter, die my ende den zelven minen nacomelingen, na my dair toe nut ende bequaem ſel duncken weſen, zo dat ic ende ſi inder tyt die zellen mogen veranderen ende verwandelen zo dicken ons believen ſal ten minſten drie Miſſen opten voorg. altaer, voer zalicheyt minre ende mynre ouder zielen voorſz. ende dair van deo zelven Prieſter te geven ende te loonen na dat die voorg. goeden, vruchten ende renten ſtrecken zellen mogen, zonder daer eenich of te bate of te afterhouden, ende of dair dan yet van overliepe, dat zal gaen altyt tot ornamenten, boucken, kelken ende ander behoeften des altaers voorſz. 't welke ic nochtans altyt

fundator. *dos, &c.*

tyt gepunt ende gepaſt wil hebben ten dienſte ende loove voorſz. ſonne alsmen dat beſt ſel kunnen gheramen. Ende waer dat zake dat ic zo langhe ic leven zal, ende na my mine nacomelingen voorſz. dien dat inder tyt toebehoiren ſal als voorſz. is hier in tot eeniger tyt gebrekelick vielen, waer by ic ende ſi die voorſz. Miſſen niet en lieten geſchien op ten voorg. altaere tot elcker weken als voorſz. ia mits den vruchten ende renten voorſz. zo is myn wille dat ic ende die ſelve mine nacomelingen zo dicke ende menichwerf als wy inder tyt gebrekich dair in gevonden zellen worden, voor elke gebrekelike weecke die ons die Heyligheeſt meyſteren ter Gouwe inder tyt weſende binnen eenre maendt na den gebreke te kennen gaven zo veer wi niet bewiſen ende goet maken en konden, dat wy den voorſz. dienſt wittelikeu ſonder argeliſt beſtaet hadden ende bevolen te doen, verbueren zellen eenen gouden Burgoenſchen Phillippusſchilt of die waerde dair van, tot behoef der armen die dair leven vanden heyligen Gheeſte ter Gouwe, te betalen van onſen eyghenen properen goeden aen handen der Heyligheeſt-meeſtera voorſz. zo wanneer wy des vermaent zellen werden. Ende op dat ewich vaſt ende geſtade blive zo hebb ic ghebeden oetmoedeliken ende bidde met dezen minen tegenwoirdigen brieve, den eerwaerdigen Vader in Gode ende Heeren, Heeren *David van Burgoenen*, Biſchop t'Utrecht, dat hy deze voorſz. ghifte ende ordinancie in alre manieren als voorſz. is, wille confirmeren ende approberen, ende die voorg goeden, renten ende erven mortificeren ende gheeſtelick maken ende decerneren, ten ende dat hem niemant hier namaels rechts ofte eygendoms dair aen en vermete noch vermeten en mogen anders dan voorſz. is. Behoudeliken my altyt dat ick hier in zal mogen veranderen ende vermaken by toedoene des Biſchops van Utrecht inder tyt wezende, als my dat ter eeren Gods beſt believen zal. In oirkonden der waerheyt van dezen, want ic *Gheen Alaerts* zoen voorſz op deſen tyt gheen zeghel hy my en hebbe, zo hebbic gebeden den eerbaren *Jan van Bekeſteyn*, Poorter der goeden ſteden van Haerlem dezen brief over my te bezegelen, twelcke ic *Jan van Bekeſteyn* voorſz. gedaen hebbe om be ic *Gheen Alaerts* zoen voorſz. Ghegeven int jair ons Heeren 1458. den vyſtiendeo dach in Junio.

rata habita a Davide Burgundo, Traj. Epiſc.

Anno 1458. Fundationem hanc ratam habuit *David de Burgundia*, Ultraj Epiſcopus.

Ad viros GOUDÆ eruditos pag. 307.

Eruditis Goudanis meritò accenſendus Corn. Schonæus; ejus natales, ſtudia,

CORNELIUS SCHONÆUS, Goudanus, Goudæ Anno 1550. natus, Doctorem Philoſophiæ Lovanii habuit *Joan Beveram*, virum famâ & ingenii ſubtilitate notum. At naturæ ductum ſecutus Poëſin amplexus eſt, & rem comicam. *Hadrianus* ad ejus, & patriæ urbis decorem hoc carmen cecinit:

Gouda auro potior, referens & nomen ab auro,
Officioſa bonis, ſtudiorum ſedula nutrix,
Urbs pietatis amans, docilis pacisque modique,
Debita naſcendi tribuit primordia quondam
Auſpicio meliore tibi Sconæe: ſed idem
Uſuram lucis genitrici ritè reponis,
Reque vicem reddis meritis: quando genitalem
Bellè urbem ſcriptis ornas, prodeſſeque curas,
Sacraque das numeris cum laude adſtricta profanis.

Die 16. ejuſdem menſis Aprilis reſpondit ei *Schonæus*, miſſis ad illum circa Abbatiam Egm. verſibus aliquot, unà cum judicio approbatorio ſcripti, quod ad eum miſerat *Bockenbergius*.

Schonæus matrimonio erat junctus, ut patet ex epigrammate, quod *Joannes Voccinius*, Zilenſium Virginum Harlemi Præfectus, ei cecinit cùm in Galliam atque in Italiam iter inſtitueret.

Voccinius hic ſcyphum argenteum moriens ei reliquit, in quem ſic cecinit, vocatio,

Schonæo moriens Præſes Zilenſis amico
Me facit eſſe ſui poſtremum pignus amoris.

Ad eundem dedit Carmen de *Sacrilego* Anni 1566. *tumultu*, in edit. Colon. neſcio qua de cauſa reſecatum. Scholæ Harlemenſis moderator evaſit circa tempus quo orti per Belgium tumultus, Anno ſc 1575. Scholamque eam ad veterem normam reduxit. munus,

Deceſſit Harlemi ejuſdem Scholæ moderator per annos xxxvi. Ann. Dom 1611. ætatis LXXI. die 23. Nov. conditus in D *Bavono* ſacra Eccleſia. *Schrevelius* ejus diſcipulus & ſucceſſor hoc eidem cecinit epitaphium: obitus,

epitaphium,

Rector Juventæ, Muſici doctor Gregis,
Schonæus egi fabulam fictam prius.
Veram peregi: ſummus hic actus mihi,
Scenam relinquo. Vos valete & plaudite.

Schonæi lemma: lemma,

Nullum ſimulatum diuturnum.

Dedit Comœdias ſacras; *Nehemiam*, *Tobæum*, *Saulum*, & *Naaman*, &c. quibus ad imitationem *P. Terentii* nomen *Terentii Chriſtiani* indidit, Antverp. typis *Plant.* & Colon. 1605 in 8. & Amſtelodami ſumptibus *Heir Laurentii* 1646. Bibliopolæ poſteriores omiſère Epiſtolas dedicatorias ab Auctore in primi editione datas: *Nehemiam* editam Antverpiæ apud *Plantinum* Anno 1570. nuncupatam jam memorato *Joanni Voccinio Ultrajectino*, *Zilenſium Virginum apud Harlemenſes Præſidi. Quæ Hiſtoria*, inquit in Dedicatione in Amſtelodamenſi editione reſecata, *triſtiſſimo huic noſtro tempori per omnia videtur accommodatiſſima.* & ſcripta,

Comœdia *Saulus*, prælis excuſa Ant. 1571. nuncupata eſt *Philippo Haemundano ab Hogeſtein*, *Rhodianorum Dominorum apud Harlemenſes deſignato Præſidi digniſſimo*: præmiſſa ei Epiſtola dedicatoria plena laudis ejus encomio, prætermiſſa quoque in Amſtelodamenſi editione Elogii Præſidis hujus partem damus *Hiſt. Epiſc. Traj* pag. 489 ſub *Haſerſoude*, cujus Eccleſiæ ſub ortos tumultus egit Paſtorem. Comœdiam hanc ſacram vitam & lectu utilem cenſuit quæ ad formandam juventutem typis excuderetur, *Hieronymus Vurlenius*, *Reverendiſſimi Epiſcopi Harlem. Vicarius*, &c.

Comœdia ſacra *Tobæus*, nuncupata eſt *honoratiſſimo, vigilantiſſimoque Harlemianæ Civitatis Senatui*, cui præfixum epigramma D. *Joannis Voccinii*, ejus familiariſſimi, plenum gratitudine, & aliud prædicti *Haemundani ab Hogeſteyn*, &c.

Præter *Grammaticam* Ling. Latinæ, Harlemi in 8. aliaque, edidit quoque

Carminum Libellum, nuncupatum,

Reverendo D. Domino Tilmanno a Won, *Rhodianorum Dominorum* apud Harlemenſes *Præſidi.* Ejuſdem alibi ponit epitaphium.

In

In *Elegiarum* libello reperitur elogium ad *Phil. ab Hogeſteyn*, *Rhod. Dom.* apud *Harl. Præſidem*, in qua ſacrilegum novorum ſectatorum furorem deplorat.

IX. eſt ad *Chriſtum*, pro *pace* & *concordia Eccleſiæ*.

X. *triſtem ſui temporis deplorat ſtatum.* Eſt & epitaphium *D. G. Palmburgii*, *Sionenſis Cœnobii Præſidis*, quod in *Appendice* ad illud Cœnobium dabimus. Hæc & in noviſſima Amſtelodamenſi editione reperiuntur. Eſt tamen elegia Latina in duos pro Chriſti avita fide interfectos Mart. Goudanos, *Joannem* ſc. *Rextelium*, & *Adr. Textorium*, quam & *Ign. Walviſſius*, & ego fruſtra diu quæſivimus.

Ad *DORDRACUM* pag. 310.

Tol-nyſſe Parochia ad Decani & Coll. S. *Joannis* Traj. pridem Collationem, maris exundantis æſtu abſorpta;

Tol-nyſſe, de quo ibi in Decanatu Zuyt-Holl. mentio, aliàs *Tolloyſen*, Diœceſis Traj. Parochia, undis maris abſorpta, ad collationem pridem erat Decani ac Capituli S. *Joannis* Ultrajecti, de qua hæ extant eorum Tabulæ Anni 1452.

DEcanus & *Capitulum* Eccleſiæ ſancti Johannis Trajectenſis univerſis Chriſti fidelibus Salutem in eo, qui eſt omnium vera ſalus. Cùm notorium ſit & manifeſtum, quod olim Eccleſia Parochialis de Tolloyſen Trajectenſis Diœceſis jam dudum & pluribus tranſactis annis propter interruptiones aggerum & voraginales diſcurſus aquarum marinarum totaliter in profundum fuerit & ſit ſubmerſa & deſolata abſque ſpe reparationis & reformationis ejuſdem. Cujus collatio ad nos ſpectabat, & ſi conſiſteret ſpectaret de præſenti. Præterea quia quoddam *Burſcapium* appellatum *Wulpoert* extra muros oppidi Dordracenſis cum certis domibus & inhabitatoribus, quod infra Parochiam dictæ Parochialis Eccleſiæ de *Tolloyſen* & de pertinentiis ejuſdem, nec non quædam Capella in dicto *Burſcapio de Wulpoert* in honeſta ſtructura conſiſtere dinoſcatur, quæ ſi in Parochialem Eccleſiam cum inſigniis & juribus Parochialibus debitis & conſuetis erigetur, animarum pericula, quæ dictis inhabitatoribus ob defectus plurimos in ſacramentorum miniſtrationibus provenire conſueverunt, penitus de gratia Dei præcluderentur. Ea propter ob preces humiles dictorum inhabitatorum, pro quibus etiam ex parte dicti oppidi Dordracenſis nobis extitit ſupplicatum, commoditati ac ſaluti dictorum inhabitatorum intendere, & pericula animarum eorum quantum poſſumus amovere cupientes, ut dictam Capellam in Parochialem Eccleſiam cum inſigniis & juribus Parochialibus ſuis erigi & conſecrari modis & forma debitis, prout juris eſt, facere valeant, collatione ejuſdem novæ Eccleſiæ nobis perpetuis temporibus ſalva manente, & non alias, dictis inhabitatoribus Burſcapii de *Wulpoert*, prout ad nos ſpectat, licentiam & conſenſum noſtras impertimur per præſentes. Cujus quidem novæ Eccleſiæ Parochialis de *Wulpoert*, ut præſcribitur, erigendæ fructus, redditus, & proventus pro ſuſtentatione futuri Rectoris & Curati ejuſdem ſunt tales, primo de & ex domo & area pridem ſpectante ad quendam Petrum Johannis *Brantsſoen* ſeptem ſcuta Burgundiæ ſita in dicto Burſcapio de *Wulpoert*. Item adhuc duo ſcuta Burgundiæ de domo & area in eadem Parochia, quas nunc inhabitat *Theodoricus Voet*. Item adhuc duo ſcuta Burgundiæ ex domo & area, quas nunc inhabitat in eadem Parochia *Adrianus*

ſub qua Capella de *Wulpoert*, in Parochiam ſubinde erecta, ac dotata.

filius *Adriani*. Item adhuc unum ſcutum Burgundiæ ex omnibus bonis & reditibus *Jacobi Hillebrandi op 't veer in Zwyndrecht*. Item adhuc unum ſcutum Burgundiæ ex domo & area dictis *Nannen*, & piſcaria juxta antiquum cœmeterium ejuſdem Burſcapii de *Wulpoert*; & nihilominus ex tunc ad dictam Parochialem Eccleſiam, ſicut præmittitur de gratia Dei erigendam & conſecrandam, poſtquam rite & legitime erecta, & dotata, & conſecrata fuerit, honorabilem virum, Dominum *Wouterum Spierinck*, Presbyterum dictæ Trajectenſis Diœceſis, Reverendo in Chriſto patri & Domino, D. Epiſcopo Trajectenſi pro inſtitutione primaria vice ad eandem cum ſuis juribus & pertinentiis univerſis obtinenda, curaque animarum & cuſtodia Reliquiarum ejuſdem ſibi committenda, in Dei nomine duximus præſentandum & tenore præſentium præſentamus. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præſentes noſtras litteras ſigilli noſtri fecimus appenſione communiri. Datum Anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, menſis Septembris die viceſima quarta.

cujus primus ex collatione dicti S. *Jo.* Collegii, Rector, *Walterus Spierinck*.

Ad *BRIELAM* pag. 344.

Vicariæ. Joannis & Petri Jo. de Craken plenior elucidatio.

Ad pleniorem notitiam *Vicariæ in honorem Omnip. Dei*, *ejuſdem genetr. Mariæ Virg.* &c. a *Joanne* & *Petro Joannis de Craken* fundatæ, pertinet hæc Charta Anni 1446.

IN *nomine Domini*, *Amen.* Tenore præſentium publici Inſtrumenti notum ſit univerſis, & cunctis pateat evidenter, quod Anno a Nativitate ejuſdem Domini noſtri 1546, indictione quarta, die vero Lunæ decima tertia menſis Septembris, hora decima, vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris, Domini noſtri, Domini *Pauli*, Divina Providentia, ejuſque nominis Papæ tertii, an. 13, regnante invictiſſimo Principe *Carolo* V Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, anno Coronationis ſuæ decimo ſexto, in mei Notarii publici & teſtium infra ſcriptorum præſentia, perſonaliter conſtitutus honorabilis Dominus *Frauco Pauli*, Presbyter & Vicarius Collegiatæ Eccleſiæ Brielenſis, Trajectenſis Diœceſis, volens, ut aſſerit, ex cauſis animæ ſuæ adhæc moventibus, ſuas Vicarias ſive Capellanias quas habet & poſſidet, quarum una fundata & dotata eſt a *Johanne de Craken*, incola & cive oppidi Brielenſis, in honorem ejuſdem genetricis *Mariæ* Virginis glorioſæ, ad quodcunque altare juxta fundationis tenorem ipſiuſque confirmationis in Eccleſia noſtra, dictæ Capellaniæ ſeu Vicariæ perpetuæ Patronus ſeu Patrona de conſenſu poſſeſſoris ſeu Rectoris ejuſdem, illorumque quorum intereſt legitime decernens duxerat & in divinis efficienda & gubernanda. Et altera erecta & dotata a diſcreto Domino *Petro Joannis de Braken*, Presbytero in hoſpitali Brielenſi in altari S. *Crucis*, juxta fundationis tenorem cum augmentatione & applicatione ejuſdem *Petri* ſpecialiter & Domini *Hugonis* Presbyteris reſignare ſeu permutare, aut alio quovis modo alienare pure ſimpliciter propter Deum, *Wilhelmo Wilhelmi de Alcmade*, filio Magiſtri *Guilielmi Schuyten*, Clerico Trajectenſis Diœceſis, nepoti cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis omnibus melioribus, modo, via, jure, cauſa, ſtilo fori, quibus melius & efficacius de jure debuit & potuit, conſtituit honorandum virum Magiſtrum *Jacobum*

bum de Bemmell, Curiæ Trajectenſis Procuratorem ſuum cum poteſtate ſubſtituendi alium ſeu alios eamdem poteſtatem habentes ſolum & ſolus ad ipſius conſtituentis nomen & pro eo, & ad uſum & profectum dicti *Guilielmi de Alcmade*, reſignando ſeu permutando irrevocabiliter aut alio quovis modo alienando prædictas ſuas Capellanias ſive Vicarias, dicto nepoti ſuo *Guilielmo de Alcmade*, ad hoc præſente & conſentiente honeſta Domicella *Flora de Craken*, conthorali Magiſtri *Wilhelmi Schieter* vera & indubitata Patrona prædictarum ſuarum Vicariarum ſive Capellaniarum ibidem præſente, & a Domino conſtituente ad hoc requiſita, præſente ibidem marito ſuo Magiſtro *Wilhelmo* de ejuſdem conſenſu. Et hoc in manibus Reverendi Domini Trajectenſis Senioris in ſpiritualibus Vicarii aut cujuſcumque alterius Superioris, ad id poteſtatem habentis, illas ſuas ambas Vicarias ſive Capellanias prædictas ex cauſa reſignationis ſeu permutationis quoad id melius fieri poſſit dimittendi, dans & concedens eidem Magiſtro *Jacobo de Bemmell* ſuo Procuratori ad hoc mandatum ſpeciale, & ad jurandum in manibus ipſius conſtitutuentis nomine, & pro eo reſignandum, permutandum aut alio quovis modo alienandum dictas ſuas Capellanias ſeu Vicarias prædictas, & quod in hujuſmodi reſignatione ſeu permutatione aut alienatione non intervenerit dolus, fraus, ſimoniaca pravitas ſeu quævis alia illicita pactio eo * quod dicto conſtituenti ex fructibus dictarum ſuarum Vicariarum ſive Capellaniarum reſervetur penſio ac realis vita ſua durante medietas fructuum dictarum ſuarum Vicariarum ſive Capellaniarum, ni ipſe conſtituens ex hujuſmodi ſua reſignatione ſeu permutatione aut alienatione, nimium diſpendium patiatur. Promittens de rato omnium & ſingulorum cunctorum eorum quæ dictus ſuus Procurator ſeu alii ab eodem ſubſtituti, ut præfertur in præmiſſis & circa ea fecerit, & fieri procuraverit ſub hypotheca & obligatione omnium honorum ſuorum præſentium & futurorum. Acta ſunt hæc Leyde anno, menſe & die præſcripto, præſentibus ibidem *Rodolpho de Aſten*, olim Relandiæ Decano & Domino *Jacobo Egberti*, Trajectenſis Diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis, rogatis ſicut & requiſitis.

* forte præmiſſo.

Ann. 1455. Decanus. A. 1455. obiit D. THEODORICUS GRYS, Presbyter & Decanus Buelenſis.

Ad *ROTERODAMUM*. pag. 369.

In *Batuviæ Sacræ* part. 2. pag. 92. 93 ubi de *Dominicanis* Roterodami agitur, error eſt Typographi, qui ubi imprimendum erat *Pater Societatis*, vicino nomine abreptus, poſuit, Patrem *Ordinis S. Dominici*. Legendum enim iſto loco *Pater Societatis*, ut propalam eſt ex *Concordatorum* Libello Bruxellis apud *Franc. Foppens* Anno 1665. typis edito pag. 8. & ex noviſſima editione, juxtà typum Romæ 1694. editum, Delphis apud *Henr. van Ryn* Anno 1703. evulgatum pag 6.

Quod pag. 369. Minoritis Rotterod. ex quorundam annotationibus tribuitur, Aureliæ geſtum a *Sleydano* refertur. Sorores *S. Agathæ*, de quibus pag 371 aliæ videntur fuiſſe ab iis quæ infrà pag. eàd. *Brood-Suſteren* dicuntur.

Ad *SCHIEDAMUM*, pag. 374.

In Parochiali S. *Joannis Bapt.* Eccleſia, ut ibi dixeramus altare, & *Vicaria* erat ad S. *Petri* honorem, cujus Collator *Campi Regii*, propè Delphos Præpoſitus; ſic *Udo* ibi Præpoſitus Anno 1427.

WILHELMUM SASS, Maj. Traj. Eccleſiæ Præpoſito ſeu Archid. præſentavit per haſce Tabulas:

REverendo in Chriſto Patri ac Domino Præpoſito Trajectenſi ſeu Eccleſiæ ejus Vicariam gerenti, UDO *Præpoſitus* Campi-Regii ſalutem in Domino: cum altare Sancti *Petri* in Eccleſia Parochiali de Sciedam ad præſens vacans per mortem *Johannis Michelis*, ad nos pleno jure pertinere dinoſcitur, hinc eſt quod veſtræ reverentiæ præſentamus *Wilhelmum Saſſ*, ſufficienter in moribus & ſcientiis adornatum, ſupplicantes quatenus eundem amoris noſtri intuitu ad idem altare inſtituere dignemini, in forma & jure ad hoc requiſitis. Datum noſtro ſub ſigillo Anno Domini 1427. feria quarta infra Octavam omnium Sanctorum.

Ultra datos S. *Urſulæ* Rectores,

Ao. 1556. Rector JOANNES BOL VAN LOVEN, ex teſtamento quod teneo *Arnoldi Olivierii*, Conventus ejus colono, eodem anno condito,

Rector Ao. 1565. D. CORNELIUS GERARDI, Chryſopolitanus, ut ſe inſcripſit in tranſactionis, quam teneo, Charta.

Coventus S. *Urſulæ Miniſtra* ſeu Rectrix, Ao. 1529. NICOLAA, *Nicolai* filia, & Soror profeſſa, *Hildegondis & Simonis Joannis vander Dageraet* filia, defuncta ibidem Ao. 1535. menſe Julio.

Cœnobium illic pridem Crucigerorum ex hac Charta vernacula,

Voerſcreven Gerechte mit tipen rede ende deliberatie doer geſien ende over geleyt alle tgunt dat tot ter materie dienende is, hebben geweeſen voer vonneſſe als dat te *Cruce Broederen* ende Convent voorleyt ſullen hebben al ſoe veel dycken ende dyckſloot as zy houden ofte duen maken al ſoe veel an was zullen zy hebben, behouden den Ambacht-heeren zyn recht.

Collationeert van woert te woert ende geaccordeert uyt principael vonneſſe by my

EVERT WILLEMSZ.

D. QUINTINUS WILHELMI AB HASSELT, ejus Conventus Monachus Ao. 1556. ut teſtis ad Teſtamentum prædicti *Arnoldi Olivieris* aſſumptus.

Ad DELPHOS pag. 382. & ſeq.

Monumenta quædam ſacra ad S. *Hippolyti*, atque *B. M. Virg.* & SS. *Urſulæ* primarias Eccleſias, nec non ad D. *Agnetis*, S. *Barbaræ*, & alia Cœnobia ædesque ſacras ſpectantia, ab operis impreſſione ad manus data, hic juvat apponere. Exordium ſumemus a *Vicariarum* iv. fundationibus.

Ia. eſt fundatio *Vicariæ* ad altare S. *Andreæ* in D. *Hippolyti* Delphis Eccleſia per *Petr. Jac. Olivierium* Presbyterum. Fundatio Vicariæ ad altare S. Andreæ in D. Hippolyti,

COndt ende kenlic ſy allen gelovigen Kerſtenen luyden die deſe letteren ſullen ſien ofte hoeren leſen, dat ic *Pieter Jacob Oliviers*, Prieſter ingeleyt mitten geeſte der godsdienſtiger devotien, begerende die aerdiſche dingen in hemelſche, ende dat verganc-

lick

liek es in 't geen dat ewich es ſalichlijk te keeren. ende dit ick lange inder begeerten gedraegen hebbe by der hulpe ons Heeren tot voleomentheyt te bringen Soe heb ick vander goeden dat my Godt verleent heeft geſticht ende ſtichte mit deſen tegenwoordigen brieve enen ewigen godliken ende kereklicken dienſt ofte ampt ter eeren der heyliger Drievoudicheyt, Maryen der gebenedider moeder ons liefs Heeren, ende der heyligen Apoſtels ſinte Pieters, voor ſalicheyt ende ſa veniſſe mynre zielen ende mynre ouder zielen, vaeder ende moeder, ende der geenre daer ick aelmuſſen en de weldaet oft ontfangen hebbe. Tot welcker ſtichtinge ick den voorſz dienſt bewyſt ende gegeven hebbe, bewyſe ende geve ick die renten van twintich gemeten lants, gelegen binnen den ban van Nyeuwenhooren, aen twee ſtucken, dat een ſtuck ſes gemeten groot, ende ſyn gelegen over dat huys dat Gillys Danekaerts nu ter tyt toebehoort, bynnen deſe lantmereken, die Heerwech an die weſtzyde, ende aen 't noorteinde Jacob Willem Claesſz an die ooſtzyde, en de Jan Danckaertsſz an 't zuyteynde alrenaeſt. Ende dat ander ſtuck vierthyen gemeten groot gelegen zuytwaert vanden voorſz huyſe binnen deſe lantmerc en, die Heerwech aen die noortzyde, ende aen dat ooſteynde des Heeren Vrilandt aen die zuytzyde, ende Clement Pietersſz erfnamen an dat weſteynde alre naeſt. Ende ick doe otſtal vanden voorſchreven lande voor my ende voor mynen naecomelingen ende erven van allen aenſpraecke ende erfniſſe, ende begeere ende wille dat drie die outſte ende naeſte mannen van *Jacob Oliviers* mynen vaeder, ende *Aechte* mynre moeder, ewelycken deſe voorſz dienſte ofte ampte geven ſullen. Behoudelyck altoes dat ick alſoe lange als ick leven ſal, daer myn wille off hebben ſal ſelve te verdienen ofte doen geven dienſt wille, tijt, dienſte ende laſt, groot of cleyn, ende tot wat ſteden my dat gelieven ſal ende goetduncken ſal te verdienen. Ende ick *Pieter* voorſz gonne ende geve puerlicken om Goodts willen deſen voorſz dienſt Mr *Iacob van Busch* Prieſter, alſoe dat hy ende die geene daer hy deſen dienſt overmits permutacien eens anbringen ſal nyet vorder belaſt en ſullen wezen, dan mit een *miſerere mei Deus*, ter weecken eens te lezen, mer nae die tyt dat ſy beyde des dienſtes weerloos worden, of die beſitter des dienſts weerloos wort overmits die ſchult der natueren, ende ick *Pieter* voornoemt dan inder tyt nyet en waere, ſoe zullen die renten van den voorſz lande gelyck gedeelt worden in tween beneficien ende Capelrien, ende die zullen twee perſoonen gelyck verdienen *in ſinte Ypolytus kercke tot Delft op ſinte Andries outaer*, mit daegelicx Miſſe te ſamen, elcx nyet ander dach of over ander weecke, als ſy dat te ſamen vredelyck ende bequamelycx zullen ordineren. Behoudelyck altoes dat ſy den Prieſter des Viscoopers gilde die dat outaer geſticht hebben, nyet hinderlyck en zullen wezen in ſynen dienſten, maer als hyt begeert ſoe zullen ſy hem laeten hebben een ſelvet die ſynen dienſte te doen: Ende als zy de Miſſe gedaen hebben ſoe zullen zy elcx ſyn boer te viſiteren dat graf daer myn vaeder ende moeder in begraven leggen, en leſen een *miſerere mei Deus* ende *de Profundis*, metter *Commendacien* voor die zielen metter *Collecte*, *Deus in cujus miſeratione animæ &c.* Voort ſoe wanneer deze voorſz beneficien ende Capelrien open worden ende vaceren of eenich van tween vaceert, zoe zullen die giſters deſe beneficien gonnen ende geven om Goodts willen den genen die naeſt den bloede is ende maechſchap van *Iacob Oliviersſz* mynen vaeder, ende *Aechte* mynre moeder, alſoe verre als hy daer toe bequaem is, ende binnen ſes jaeren nae datze hem gegeven zal worden Prieſter mach werden ende wort, ende wort hy binnen ſeſſe jaeren daer nae geen Prieſter, ſoe zullen die giſters die voorſz beneficie ende Capelrie wedromme vry geven eenen anderen inder maechſchap die daer bequaem toe is als voorſs ſtaet. Ende waer daer nyemant inder maechſchap die daer bequaem toe waer, zoe zullen die giſters deze beneficyen geven by haere conſcientien den armſten Prieſter die dan inder kerken voorſz wezen zal, ende zoe wyen dat eenich van deſen beneficien gegeven wort, is hy Prieſter of geen hy zal die Miſſen doen of een ander Prieſter doen doen, ende die viſitatie te grave als voorſz is Ende geſchiede daer verſwymeniſſe in dat die Miſſen nyet gedaen en wurden als voorſeyt is, ſoe zullen die giſters ontfangen van de voorſz renten, in afſlach van elcker Miſſen die verſwymt wort, drie groot, een ſtuiver gereeckent voor twee groot, ende mit dien gelde zullen zy coopen boecken of ornamenten die dienen ten dienſte Goodts opten voorſz outaer beſigen ſal; ende hadden die giſters eenige twiſt of tweedracht om die giſte te geven, zoe zullen die meeſte ſtemmen voorgaen, maer waeren zy alle drie twiſtich, zoe zullen die outſte ende naeſte ſtemme voorgaen, ende die ander twee hem volgen inder giste ende altoes zullen zy den outſten ende naeſten geven als hy daer bequaem toe is, als voorſz ſtaet. Waerumme ick *Pieter* Prieſter voorgenoemt den Eerwaerdigen Vaeder ende Heeren, Heeren *Walraven Eeſt* t' Utrecht ootmoedelicken bidde dat hy hem waerdige deſe voorſz dienſt, beneficien ende Capelrien tot enen geeſtelleken kereklicken dienſt te ſcheppen ende deze fundatie, bewyſinge der gueden ende ordinancien mit ſynre geeſtlicker macht te confirmeren, ende deze voorſz gueden die voor bewyſt ſtaen ende in toecomenden tyde daer toe bewyſt zullen worden, te doden ende die voert meer geeſtelick ende kerckelick te maecken, ſoe dat zy kerckelycken vryheden mogen hebben ende gebruycken. In kenniſſen hier of ſoe heb ick *Pieter Iacob Oliviersſz* Prieſter voorſz mynen zegel an deſen brief gehangen. Gegeven int jaer ons Heeren 145. op ſinte Matheus dach Apoſtels ende Evangeliſts.

Ao. 1445. Fundatio hæc confirmata eſt a *Walravo*, dicto Traj. Epiſcopo. *a Walravo*, dicto Traj. Epiſc. confirmata.

IIa Fundatio Vicariæ ſeu Capell. perpetuæ in eadem D. *Hippolyti* Eccleſia ad altare S. *Nicaſii*, Epiſc. & Mart. Ao 1476. a Dno *Joanne Wermboldi* DD. cum onere IV. Miſſarum per hebdomadam. Fundatio *Vicariæ* in ead. Eccleſia ad altare *S. Nicaſii*;

IN *Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis: Amen.* Anno a Nativitate Domini 1476. Indictione nona, menſis Februarii die 16. hora 4. vel quaſi poſt meridiem, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri Domini *Sixti* divina providentia Papæ IV. anno ejus quinto, in mei Notarii publici teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc vocatorum ſpecialiter & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus honeſtus & pro- *conditor*, bus Dominus *Joannes* filius *Wermboldi*, qui matura cum deliberatione mente ſecum tractavit quam ſit laudabile & acceptum Deo, divinos ampliare cultus, quamque jucunda & decora Deo laudatio & ſacrificium laudis, juxta Domini exercituum ſententiam, qua Moyſi charo ſuo ſpeciali quadam excellentia dictum eſt: elige ad judicandum populum, viros qui oderunt avaritiam, tu autem eſtiſte in iis quæ ad Deum ſunt, ut laudes & ceremonias offeras Deo tuo. Quæ omnia ut idem fundator Deo Creatori ſuo in laudem reddantur & perſolvantur pro peccaminum & delictorum fundatoris prædicti parentumque ſuorum deletione, ablutione & remiſſione, de propriis bonis ſuis per mortem eorundem parentum ſuorum, jure ſucceſſionis ad eum devolutis ſacrificia & victimas Creatori ſuo perpetuis temporibus perſolvi deſideravit. In honorem igitur & laudem Omnipotentis Dei, Beatæ *Mariæ* Virginis, Beati *Nicaſii* ſpecialiter, generaliter vero omnium beatorum Spirituum & Sanctorum Dei, quandam Capellaniam ſeu Vicariam in antiqua Eccleſia, ad altare Sancti *Nicaſii* Martyris prædicti fundavit & erexit, quam inſuper legaliter ſubſcriptis terris & redditibus dotavit, atque in- *dotatio*, fra ſcriptas terras & redditus eidem Capellaniæ in dotem & dotationem dedit, aſſignavit, pureque & ſimpliciter propter Deum & honorem & laudum augmentationem, pro remiſſione peccaminum ſuorum & parentum, videlicet patris & matris præſertim, nec non ceterorum amicorum ſuorum dedit. Et inprimis aſſignavit & donavit ſex jugera terrarum in officiatu die Maes-

Dd dd 3 lant

lant ſituata communi terra & ſulco cum terris filiorum *Jacobi Allardi*, & habet pro nunc atque colit pro annuo cenſu *Porterwille* videlicet pro octo libris Holland. & duobus aureis, prout deſuper vidimus litteram conductionalem ſigillatam ſigillo cujuſdam honeſti viri *Joannis Nicolai*, & ob rogatum *Porterwille* prædicti munitam, quamquam litteræ principales de terris, ut idem fundator aſſeruit, in incendio de Vlaerdinck erant combuſtæ, nihilominus tamen ſatis notum & manifeſtum cunctis exiſtit, & fama ſatis edocet, ipſum in ipſas terras jure ſucceſſionis & occaſione mortis parentum ſuorum ſucceſſiſſe. Deinde in dotem & dotalirium Capellaniæ prædictæ adhuc dedit, conceſſit & aſſignavit medietatem de ſeptem hondis terrarum cum media ſituatarum in officiatu de Maeslant prædicto in Boreali nova terra communi ſulco & terra cum terris *Wilhelmi Arnoldi* & *Joannis* filiis *Joannis*, tendentium de novo aggere uſque antiquum aggerem Moſæ; in quarum parte Boreali ſituantur terræ *Joannis de Hodenpyl*. Ad partem vero Meridionalem, *die dwarsdycke*, *mit die mient*, prout de hoc litteræ emptionis principales ſufficienter docuerunt & cum ſubſcriptis teſtibus pariter vidi. Et colit *Petrus Wilhelmi* pro tribus libris Holland. annui redditus. Inſuper donavit donatione ſimplici, ad uſum dictæ Capellaniæ & ejuſdem Rectoris ſuſtentationem pro tempore exiſtentis, ſeptem hondas terrarum cum media, ſituatas in officiatu de Waterinck communi terra & ſulco, cum terris *Arnoldi Joannis* avunculi ſui, & ſolvuntur annuè pro eiſdem quatuor libræ Holland. Poſtremo vero adhuc in dotem & dotalitium Capellaniæ præmiſſæ aſſignavit tria jugera terrarum ſituatarum in officiatu de Maeslant communi terra & ſulco cum terris *Arnoldi Joannis* prætacti, nec non *Wilhelmi Pyn* oppidanorum oppidi Delphenſis, pro quarum culturâ annuatim ſolvuntur decem libræ Holland. Quarum quidem terrarum litteras ſuper proprietate & emptione ſicut præmittitur una teſtibus ſubſcriptis vidi & legi. Quas quidem terras & redditus, cum omnibus & ſingulis ſuis juribus & libertatibus, privilegiis & commodis ad ipſas terras & redditus ſpectantibus, & quæ ad ipſum donantem & fundatorem poterunt ſpectare quomodolibet, in futurum nihil juris & proprietatis in dictis terris ſibi retinentem per calami reſignationem, ad uſum dictæ Capellaniæ effuſticandæ tradidit. Nihilominus tamen ſibi ipſi regimen ipſius Capellaniæ & quaſi poſſeſſionem cum juribus ſuis ſibi retinendo quoad vixerit & liberè abſque onere Miſſarum reſervavit. Verum poſt deceſſum fundatoris prædicti ad ipſam Capellaniam præſentari voluit Dominum *Walterum*, filium *Gerardi Bindett*, conſanguineum ſuum, per patronum tunc temporis exiſtentem, & non alium, alioquin ipſam collationem & præſentationem ſecus factam (quod abſit) annullavit, irritavit atque caſſavit, caſſatamque ipſo facto haberi voluit & mandavit. Qui quidem Rector pro tempore poſt obitum fundatoris exiſtens, in perpetuum erit aſtrictus & obligatus ad celebrandum quatuor Miſſas ſingulis hebdomadis pro animabus fundatoris patris, matris, cæterorumque parentum ſuorum prætactorum, aut eas facere officiari laudabiliter & deſerviri per alium probum & idoneum Sacerdotem voluit in divinis. Poſtremo præmentionatus fundator hujuſmodi Jus Patronatus & ad ipſam Capellaniam præſentandi ſibi ipſi reſervavit quoad vixerit. Verum poſt obitum & deceſſum fundatoris prædicti, ipſum

Leges,

onera,

Jus patronatus & præſentandi ad *Joannem* filium *Joannis* avunculum ſuum devolvi voluit. Poſt cujus obitum filiis & prolibus legitimis ſeu prole legitima non relictis vel relicta, per eundem ad *Joannem* filium *Arnoldi*, quondam fratris germani *Joannis* prætacti & de eo deſcendentes applicari voluit & devolvi. Juniorem ſemper maſculum fœminæ ſeniori in eodem gradu præferendo. Et ſi nullus ſuperſtes de eodem *Joanne* deſcendens reperiri poterit in futurum, voluit tunc hujuſmodi Jus Patronatus ad proximiorem alium de linea materna exiſtentem devolvi & reduci. Deinde caſibus præmiſſis non extantibus in futurum devolvi voluit ad lineam paternam, modo & forma præmiſſis. Qui quidem Patronus & Collator pro tempore exiſtens, erit aſtrictus & obligatus ad conferendum uni de linea materna proximiori, ſi exiſtat, alioqui uni de linea paternâ. Quod ſi talis adhuc non exiſtet, dari & conferri honeſto Presbytero vel Clerico de ſanguine fundatoris extraneo, dummodo tamen idoneus fuerit. Et talem vel tales præſentari voluit perpetuè firmiter & mandavit. Qui quidem Rector ſicut præmittitur pro tempore exiſtens, erit aſtrictus & obligatus ad celebrandum quatuor Miſſas in altari prætacto vel eas facere laudabiliter officiari per Sacerdotem idoneum, ut eſt præmiſſum. Poſtremo idem fundator D. *Joannes* prænominatus venerabili Patri & Domino, D. Trajectenſi, humiliter & devote ſupplicavit quatenus præmiſſa omnia & ſingula ſuis litteris transfixis ratificare & approbare atque de cetero fore bona Eccleſiaſtica, & ita gaudere & cenſeri debere ſui ſigilli appenſione decernere dignetur. Super quibus omnibus & ſingulis ſibi petiit fieri unum præſens Inſtrumentum aut tot quot forent neceſſaria. Acta ſunt hæc ſub anno, indictione, menſe, die, hora & Pontificatu quibus ſuprà, retro altare ſummum Eccleſiæ antiquæ Delphenſis. Præſentibus ibidem una mecum diſcretis & honeſtis Dominis *Adriano de Naeltwyck*, Vice-Curato Eccleſiæ ejuſdem. M. *Petra Nicolai Veeman*, nec non *Petra Regneri*, Presbyteris & Clericis Trajectenſis Diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Collatores, &c.

III. Fundatio *Vicariæ* ad altare S. *Barbaræ* in prædicta D. *Hippolyti* Eccleſia.

Fundatio Vic. ad altare S. Barbaræ, Conditor, onera, dos, &c.

Anno 1505. Venerabilis Dominus *Petrus Veeman* fundavit in Eccleſia S. *Hippolyti* Vicariam ad altare S. *Barbaræ* in honorem beatorum *Petri* Apoſtoli & *Barbaræ* Virginis cum onere quatuor Miſſarum hebdomadatim; ad quod dedit inprimis 4. jugera terræ in *Pinaker*, item 2. jugera terræ ibidem, poſtremò ibidem 4 jugera & 4. hont: cui *Vicariæ* pro prima vice deſervit *Judocus* filius *Theodori Sasboldi*, Clericut Trajectenſis.

IV. Ad S *Eligii* altare in eadem D. *Hippolyti* Eccleſia fundata a *Joanne Arnoldi*, &c. Anno 1508.

Fundatio Vic. ad altare S. Eligii.

IN den name des Heere, *Amen.* Condt ende kenlick ſy allen ende eenen ygelyck die dit jegenwoordighe publyck Inſtrument ſullen ſien leezen ofte hooren, dat inden jare der Gebooite deſſelfs Heeres 1508, ter elfde indictie, op ten 21. dach des maenis February, ter Veſpertyt oft dien ontrent, In het vyfde jaer des Pausdoms onſer heilichſte Vader *in Christo* ende Heeres, Heeres *Iulii*, door de godtlycke voorſichtichen de tweede Paus van dier name, compareerde in perſoone voor my Notaris publyck, ende voor den ondergeſchreven getuygen hyer toe byſonder geroepen ende verſocht, de voorſienige man *Ian Arentſz Leeck*,

Leeck, Poorter der ſtadt Delft, onder 't Biſdom van Uuytrecht: Begerende (ſoe hy verclaerde) ſyne tytlycke in eewige, ende die aertſche in hemelſche goederen deur ſalige coopmanſchap te verwangelen, tot vermeerderinge des godlycke dienſt, ende voor al daetmen alder geweerdichſte overdenckt de verholentheit onſer verloſſinge, ende gehoegeniſſe houdt des lydens Chriſti; tot lof ende glorie der heylige ende onverſcheyden Drievuldicheyt, ende der alderſalichſte moeder Gods ende maget *Maria*, mitsgaders der gheelen heylige Overicheyt des hemels int generael; maer ſonderlinghe ter eeren vant ſint Loy Biſſchop ende Confeſſoer, mede voor der ſielen van hem, van *Agatha, Claes Veemans* dochter ſynre huysvrou ſaliger gedachte, oeck voor ſyne ende haerder ouders voorvaderen, kinderen, vrinden ende weldoenders, levenden ende dooden, ſalicheyt, heeft geſticht ende begaeft, ſticht ende begift een eeuwige Capellanie opt oultaer van ſint Loy, in de Parochie kerke van ſint Hippolytus binnen Delft te bedienen (geduyrende 't leven van Mr. *Cornelis* ſyne zoone) eene Miſſe, maer naer deſſelfs overlyden met twee Miſſen ter weeken; in welcker Miſſen den Rector der voorn. Vicarie inder tyt weſende, zal byſundere gedenckeniſſe houden van *Ian Arentſſz* fundateur, van *Agatha, Claes Veemans* dochter zynder huysvrou, ende van de haerlieder beyder ouderen ende voorvaderen, haerder kinderen, vrinden ende weldoenders, levende ende dooden. Maer aenſien geeſtelycke dingen ſonder de tytlycke nyet lange mogen ſtaende blyven, heeft de voornoemde fundateur der voorſeyde Vicarie tot begiftinge van dien ende tot onderhoudt des Rectoers (metter daer afhandich makende) vuyt ſyne tytlycke goederen gegeven by wettlijcke ende onwederroepelycke gifte, (diemen noempt gifte onder den levenden.) In den eerſten heeft gegeven ende beweeſen twee ende een halff margen landt leggende gemeen ende ongedeelt inden Ambachte van Maeſlant, belent ten ooſten mette landen van wylen Pieter Cornelifſzoen, ten zuyden de eade geheeten de eade van Hodenpyl, ten weſten de Hodenpylſche wateringe, ende ten noorden de gemeene wech genaempt de Gaechwech, van welcke landen den ſelven fundateur anderhalff margen heeft gecoſt, ende 't reſterende margen by erveniſſe vercregen, gelyck verſcheyden brieven daer van gemaect breder zyn inhoudende. *Item* een ende een halve marge lants inden Ambachte van Ouderſchie, in een ſtuk van iiij. margen lants ontrent 't huys van Spaenge, belent aen de ooſtzyde lande van den Heer Philips van Spangen, aen de weſtzyde, mitsgaders aen de zuyt ende noorteyndens de landen van Joffrouwe ende weduwe van Duvenvoorde, gelyc de brieven daer van gemaect dat volcomelycker vuyrdrucken. Ten laeſten heeft gegeven ende beweeſen drie goude Wilhelmus Schilden, verzekert op drie margen lants gelegen in Maeſlandt in de hoeve van wylen Jacob Yewyns heye gemeender venre met ander landen, welker belenden ten weſten de Maesdyck, aen 't ooſteynde de kerekwech, aen de zuytzyde de landen van de Duytſche Heeren, ende aen de noortzyde de landen van Jacob van Alkemade, die jaerlycx verſchynen voor deene op Voorſchoten, ende voor d'ander helfte op Valckenburger marcten, gelyc de brieven hyer van gemaect noock volcomender ſyn inhoudende. Ende heeft den voorn. fundateur die voorſz landen ende renten opgedragen, ende draecht op tot de voorn. Vicarie zonder eenich recht oft eygendom voor hem oft ſynen erven inde ſelve te behouden. Tot welker Capellanie hy heeft gepreſenteert ende preſenteert voor d'eerſte reyſe den Aldeteerwaerdichſte vader *in Chriſto* ende onzen Heere Biſchop van Uuytrecht, oft ſynen Eerwaerdige Vicario in 't geeſtelyek den eerſamen man Mr. *Cornelis Ianſſz*, Prieſter zynen wettlycken ſoone, als ſynde hyer toe nut ende bequaem, mits behoudende voor hem zelven gedurende ſyn leven trecht van Patronaetſchap der voorn. Vicarie, naer wiens doot vervolgens ten eewigen tyden 't ſelve recht zal comen op ten oudſten ende naeſten van den bloede des voorn. fundateurs, 't ſy man ofte vrou perſoen, welcke patroen inder tyt zynde zoe menichmaels als de voorſz Capellanie compt te vervallen, zal daer toe preſenteren eenen vande bloetverwanten van de ſelve fundateur bequaem zynde, oft gebrake dien, eenen vreemden van den voorſz bloetverwanten. Ende op dat allet voorſz ende elck byſundere behoirlycken volbracht werde heeft den voorn. fundateur oetmoedelyc verſocht ende verſoect den Eerwaerdichſten vader *in Chriſto* ende onſen Heere, Heere *Frederyck* Marckgrave van Baden, Biſchop van Uuytrecht oft ſyn Eerwaerdichſten Vicario in 't geeſtelyck, ten eynde hem gelieve de fundatie ende begiftinge der voornoemde Vicarie met al 't gheen ende elck byſonder dat in dit tegenwoordige publyck inſtrument beſchreven, begreepen, ende verhaelt is, in manieren naer de zelve daer beſchreven, begrepen, ende verhaelt worden, te beveſtigen ende te approberen, oeck met zyn ordinaris autoriteyt de Vicarie voorſz tot een tytel van een eewige kerckelycke beneficie op te rechten, ende den voorſz Mr. *Cornelis Ianſſz*. ſynen gepreſenteerden in 't ſelve beneficie alſoe opgerecht zynde te inſtitueren, ende te verclaren de voorſz goeden ende die naemaels daer bygevoucht zullen worden, (indien geboert datter vuyt devotien der Chriſten geloevige eenige daer by gevoucht worden,) voortaen ende tegenwoordelyck te werden ende te ſyn kerckelycke goeden, ende onder de kerckelycke vryheyt beſchermt te moeten worden: Van allet welke ende een ygelyck poinct van dien heeft den meermael voorn. fundateur begeert van my Notarius publyck hyer onder geteyckent, dat hem ſoude worden gedaen ende gemaeckt een oſte meer publyck oſte publycken, inſtrument oft inſtrumenten inde beſte furme. Aldus gedaen inde ſtadt van Delft ten woenhuze van *Saibout Direxſz*, ten jare, Indictie, maent, dach, vuyre, ende Pausdom als boven, t' zamen aldaer tegenwoordich met my wezende de eerzame mannen *Ioris Claeſſz* ende *Adriaen Willemſſz Cupers*, leeken, poorters der voorn. ſtadt Delft, als geloofwaerdige getuygen tot het ghene dat voren verhaelt is geroepen, ende zunderlinge verzocht zyn. Aldus onderteykent, ende ik *Iacob Meeman* Clerk des Biſdoms van Uuytrecht, Notarius publyk door die heylige Keyzerlyke autoriteyt by ordinaris toelatinge, geapprobeert, want ik by 't geene dat voorſz is, te weeten der ewiger Vicarien, fundatie ende begiftinge ende preſentatie, des eerſte reglerders van dien, ende ſupplicatie ende allen anderen punten ende een ygelyk van dien, wanneer die gedaen worden ende geſchieden zoe als voorſz is, verzaemt metten getuygen voornoemdt tegenwoordich by ende over bey geweeſt, ende hebbe geſien ende gehoort die alzoe te geſchien, hebbe daerom dit tegenwoordich publyk inſtrument by eens anders handt geſchreven wezende, zoe ik met ander becommeringe beſich was daer off gemaect, ende in deze publyke furm geſtelt, ende met myn gewoonlyke ende gebruykelyke teyken ende naem geteykent ende onderſchreven, tot zekerheyt ende ware getuygenis van alle ende elx byzonder dat voorſz is geroupen ende verzocht zynde. Onderſtondt, *Collata eſt præſens copia cum ſuo originali & concordat teſte me*,

Fundatores, | bona, | dos, | primus Vicarius. | Fred. Bad. Traj. Epiſc. approbatio,

En was onderteykent,

W. DE JONGE.

In B. M. V. ac S. *Urſulæ* Eccleſia *Vicaria* ad altare S. *Catharinæ* Virg. ac Mart. ac *Officium S. Crucis*, eidem *Vicariæ* unitum, ſuper qua cùm lis orta eſſet, de ea ſic compromiſſum eſt:

In B.M.V. ac S. Urſulæ Delphis Eccleſia, Vicaria ad S. Catharinæ altare,

IN *Nomine Domini*, *Amen*. Tenore præſentis publici Inſtrumenti cunctis idipſum intuentibus notum ſit & pateat evidenter. Quod Anno a Nativitate ejuſdem Domini 1532. Indictione quinta, die verò Mercurii menſis Septembris decima octava, hora quarta poſt meridiem, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini *Clementis* divina providentia Papæ VII, anno nono, in mei Notarii publici teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti honorabiles circumſpecti ac providi viri Magiſter *Gherardus de Loo*, Theſaurarius Cæſareæ Majeſtatis, in partibus Friſiæ canendo per *Baldewino de Loo*, filio ſuo legitimo, Clerico Trajectenſis Diœceſis, ad *Vicariam* ſive perpetuam Capellaniam altaris Sanctæ *Catharinæ* Virginis & Martyris in Parochiali Eccleſia

& de concione circa illam

eleſia beatæ ac glorioſæ Virginis *Mariæ* ac ſanctæ *Urſulæ* in Delft, & officium altaris ſanctæ *Crucis* ejuſdem Eccleſiæ dictæ *Vicariæ* unitum & incorporatum, nec non Magiſtro *Joanne Pauli* Presbytero dictæ Trajectenſis Diœceſis ad officium ſanctæ *Crucis* prædictum ſucceſſivè & reſpectivè præſentatis, ac ſe fortem & principalem pru eiſdem conſtituendo ex una, & *Jacobus Duyſt de Vorrbout*, *Vicariæ* & officii hujuſmodi verus ut aſſeruit patronus pro ſe & Domicella *Leoneria* filia *Bartholdi Naghel*, quoad officium prædictum compatrona abſente canendo ac ſe fortem & principalem conſtituendo, nec non venerabilis Dominus Magiſter *Johannes Schoirle*, Canonicus Eccleſiæ beatæ *Mariæ* Trajectenſis ad prædicta *Vicariam* & officium in diſcordia præſentatus & eo nomine principalis principaliter pro ſeipſo partibus ex altera, volentes ut aſſeruere litium anfractus amputare & ad concordiam devenire, de & ſuper litibus, quæſtionibus, controverſiis, differentiis & diſpendiis, inter caſdem partes quibus ſupra nominibus tam ſuper Jure patronatus reſpectivè tam Vicariæ quam officii & unione ſive incorporatione corundem quam etiam viribus & validitate præſentationum reſpectivè factarum & illarum occaſione coram venerabili viro & Domino, D. Officiali Archidiaconi Trajectenſis judice ſubortis, habitis, ſive motis ac eis finem imponere: dictaſque lites, quæſtiones, controverſias & differentias in totum extinguere ac integraliter prout de jure concordare ac etiam quæ in futurum ſuboriri poſſent, totaliter complanare ac laboribus & expenſis parcere cupientes, omnibus melioribus modo, via, jure, cauſa, forma, ſtilo & ordine quibus melius & efficacius potuerunt & debuerunt, non coacti ut aſſeruere, ſed ſponte, libere, gratis & ex certis eorum ſcientiis ac propriis & ſpontaneis voluntatibus maturiſque deliberationibus ac conſiliis prælibatis compromiſerunt, ac de alto ad baſſum compromiſſum fecerunt & convenerunt, ac quilibet eorum reſpective quibus ſupra nominibus fecit, compromiſit & convenit in venerabiles & egregios Dominos Magiſtrum *Johannem Vorſtum*, majoris Eccleſiæ Decanum & Magiſtrum *Nicolaum Ruyſch*, Sancti Salvatoris Eccleſiarum Trajectenſium Canonicum, Jurium Doctores ibidem præſentes & onus hujuſmodi in ſe ſuſcipientes tanquam in arbitros Juris, & in eventum diſcordiæ dictorum arbitrorum in venerabilem Dominum Magiſtrum *Bernhardum de Haerlem*, dictæ majoris Eccleſiæ Canonicum, Decretorum Doctorem, licet abſentem tanquam præſentem in ſuperarbitrum Juris, dantes & concedentes dicti Domini compromittentes eidem ſuis arbitris Juris & in eventum diſcordiæ præfato Domino ſuperarbitro plenam, liberam & omnimodam præſentationem, auctoritatem ac mandatum ſpeciale & generale laudandi, cognoſcendi & prout de Jure terminandi infra hinc & feſtum Nativitatis Chriſti proxime & immediate venturum, omnes & ſingulas lites, quæſtiones, controverſias, diſcordias & differentias prædictas præmiſſorum occaſione inter eaſdem partes quomodolibet reſpective & ſucceſſive exortas prout eis videbitur expedire, Juris ordine ſervato vel non ſervato, ſtando vel ſedendo, verbo vel in ſcriptis, omni ſolemnitate Juris omiſſa, partibus præſentibus vel abſentibus, aut ipſis vocatis ſeu non vocatis, perpetuamque concordiam faciendi ac finem dictis litibus, quæſtionibus, controverſiis, diſcordiis & differentiis, prout de Jure imponendi, ſalvo quod prænominatæ partes per ſe ſive per earum reſpective procuratores infra duos dies dabunt ac realiter in ſcriptis reſpective ſuos exhibebunt poſitiones & articulos, ac qoilibet recipiet copiam poſitionum & articulorum ex adverſo exhibitorum, ac deinde ſucceſſive facient partes hinc inde ſuas quas velint facere probationes, ac producent omnia & ſingula jura, litteras, ſcripturas, inſtrumenta & munimenta, quæ & quas in cauſa ſeu cauſis hujuſmodi producere reſpective velint in terminis ipſis per Dominos arbitros juris prænominatos præfigendis & ſtatuendis. Quibus productis & hinc inde exhibitis prælibati Domini arbitri juris in eventum quo concordaverint alioquin cum ſuperarbitro pronunciabunt ſententiam, prout de jure infra hinc & feſtum Nativitatis Chriſti, ſalvo quod ipſi arbitri juris hujuſmodi terminum ſententiandi ex cauſis forſan ipſos rite moventibus continuare ſemel poſſent ad duos menſes, deinde proxime & immediate ſequens, & non amplius. Promiſerunt inſuper dicti Domini compromittentes quibus ſupra nominibus reſpective conjunctim & diviſim ad manus mei Notarii publici infra ſcripti tanquam publicæ & authenticæ perſonæ ſolemniter ſtipulantis & recipientis vice & nomine omnium ac ſingulorum quorum intereſt, intererit, ſive intereſſe poterit quomodolibet in futurum, & eorum qoilibet reſpective promiſit ſe ratum, gratum atque firmum perpetuo habituros totum de & quicquid per dictos Dominos arbitros juris, & in eventum diſcordiæ per præfatum Dominum ſuperarbitrum aut per duos ex eis vigore compromiſſi hujuſmodi laudatum, ordinatum, ſententiatum, diffinitum & pronunciatum fuerit, & contra hujuſmodi laudum ſive ſententiam arbitralem per ſe, alium, ſeu alios publice vel occulte, directe vel indirecte, quovis quæſito colore vel ingenio, nullo unquam tempore dicere, facere vel venire de jure vel de facto neque a ſententia ſive laudo hujuſmodi appellare ſive provocare, neque in arbitrium boni viri ſe reduci facere aut reducere ſub pœna centum realium aureorum monetæ illuſtriſſimi ac invictiſſimi Domini *Caroli* V Imperatoris, eidem Domino Imperatori, reverendiſſimo Domino Traject. Epiſcopo & parti ſententiam ſive laudum obſervanti per partem contravenientem tertiatim ſi commiſſa fuerit irremiſſibiliter applicandorum & ſolvendorum, ac pœna pecuniaria ſoluta, prædicta ſententia arbitralis per eoſdem Dominos arbitros, aut in eventum diſcordiæ per dictum Dominum ſuperarbitrum, aut per duos ex eis lata ſuum debitum nihilominus ſortietur effectum. Pro quibus quidem omnibus & ſingulis ſic tenendis, adimplendis & inviolabiliter obſervandis & pœna prædicta in eventum contraventionis ſolvenda prænominati Domini compromittentes quibus ſupra nominibus obligarunt & quilibet eorum reſpective obligavit ſe ac omnia ſua mobilia & immobilia bona, præſentia & futura, nec non ſeipſos reſpective & bona, ſua prædicta juriſdictioni Curiæ Archidiaconalis Trajectenſis, & quarumcunque aliarum Curiarum Eccleſiaſticarum & ſecularium ubilibet conſtitutarum, per quas voluerunt, & quilibet eorum nominibus quibus ſupra voluit poſſe cogi, compelli, arctari & conſtringi ad obſervationem omnium & ſingulorum præmiſſorum ſuppoſuerunt & ſubmiſerunt renunciantes dicti compromittentes, ac quilibet expreſſe pro ſe reſpective quibus ſupra nominibus renunciavit in præmiſſis omnibus & ſingulis exceptionibus doli, vis, metus, fraudis in factum actioni non ſic celebrati contractus, nec ſic

ſic traditæ poteſtatis promiſſionis & compromiſſionis, ac aliter fuiſſe dictum quam ſcriptum, & e converſo, ac etiam omnibus aliis & ſingulis exceptionibus actionibus juris & facti expreſſis quibus contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum dicere, facere, vel venire, aut ſe in aliquo defendere aut tueri poſſent & valeant. Quibus omnibus & ſingulis hic ſpecifice & expreſſe renunciare voluerunt & renonciarunt per præſentes, ac ſi de ipſis omnibus & ſingulis ſpecificam ac expreſſam feciſſent mentionem ac eiſdem renunciaſſent: & ſpecialiter juri dicenti generalem renunciationem non valere niſi præceſſerit ſpecialis & expreſſa. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis præmiſſis dicti Domini compromittentes petierunt conjunctim & diviſim, quibus ſupra nominibus, ipſis reſpective fieri & confici a me Notario publico infra ſcripto unum ſeu plura, publicum vel publica inſtrumentum & inſtrumenta. Acta ſunt hæc Trajecti in domo dicti venerabilis & egregii Domini Magiſtri *Johannis Vorſtii*, Decani majoris Eccleſiæ Trajectenſis infra emunitatem Eccleſiæ Sancti *Johannis* Trajecti, in præſentia Magiſtri *Hugonis Snell de Oudewater* Sancti *Petri*, & Magiſtri *Lamberti then Dwenea*, dictæ majoris Eccleſiarum Trajectenſis Canonicorum advocatorum reſpective præſentis cauſæ partium hinc inde. Sub anno, indictione, menſe, die, hora, & Pontificatu ſuperius deſcriptis, præſentibus ibidem una mecum honeſtis ac diſcretis viris *Auguſtino Francen* & *Waltero Oickel*, Clericis Leodienſis Diœceſis teſtibus ad præmiſſa vocatis atque rogatis Sic ſubſcriptum, & ego *Johannes de Goch*, Clericus Colonienſis Diœceſis publicus ſacris Apoſtolica ac Imperiali auctoritatibus Notarius & venerabilis Curiæ Archidiaconalis Trajectenſis cauſarum Scriba juratus, quia præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic ut præſcribitur agerentur & fierent una cum prænominatis teſtibus præſens interſui eaque omnia ac ſingula ſic fieri vidi & audivi, ideo hoc præſens publicum inſtrumentum manu alterius, me interea aliunde legitime præpedito, fideliter ſcriptum exinde confeci ac in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis ac conſuetis ſignavi & ſubſcripſi in fidem & veritatis teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum rogatus & requiſitus.

Donium Beneficiorum ad altare *S. Andreæ* mentio a nobis facta *Hiſt. Epiſc. Ultr.* p 386. Dotata ea 20 portionibus terræ, *gemeeten* dictis, ſitis in *nova Horna*.

Perſonis ſeu Paſtoribus Delphenſibus veteris Eccleſiæ, datis pag. 387. &c. annumerandi,

Paſtoribus Delphenſibus accenſiti.

Anno 1311. Mr. SIMON.
1330. D. HENRICUS WILHELMI.
1346 D STEPHANUS, dictus MALION.
Novæ Eccleſiæ, datis p. 404. accenſendi,
Anno 1421. ALARDUS VANDER STEECK.
1562 obiit NICOLAUS FLORENTII.

Alii adhuc occurrent in ſerie Collegiorum ſeu Confraternitatum quæ Delphis viguêre In Delphenſi enim Eccleſia Congregatio ad normam XII. Apoſtolorum ante Annum 1511. viguit, Collegium Apoſtolicum dictum; nam

Collegium Apoſtol.

Mr. JACOBUS ALBERTI, in ſerie Benefactorum primo loco recenſitus, dicitur obiiſſe Anno 1511.

Benefactores,

Inter eoſdem Benefactores dein numerantur,

Mr. CORNELIUS, ARNOLDI fil. Vice-Curatus in pago de *Kətel*.

D. JOANNES, YSBRANDI fil. Vice-Curatus in *Wateringe*.

Mr. LAMBERTUS, WILHELMI fil. Præpoſitus *Warmondenſis*, & Eccleſiæ veteris Paſtor, obiit 1551.

Mr. JACOBUS, GERARDI fil. Sac Theol. Lic. vet. Eccleſiæ Paſtor, defunctus 1557.

Mr. WILHELMUS, JACOBI fil. *Braſſer*, Sac. Theol. Lic. mortuus Anno 1558.

Collegæ Congregationis iſtius Anno 1561. ex Chart manu *Chriſtiani Adrichomii*, aliàs *Cracii* deſcripta,

Collegæ,

SIMON, Pater S. *Agnetis*, obiit Anno 1582.
ADRIANUS, Præpoſitus leproſorum, obiit 1562
CORNELIUS, Cuſtos, obiit 1569.
PAULUS TAPHÆUS, novæ Eccleſiæ Paſtor.
VINCENTIUS BRASSERUS, obiit 1572.
JOANNES BOLLIUS.
JOANNES GISBERTI, obiit 1573.
PETRUS BELLIUS.
MARTINUS DUNCANUS, Decanus, Paſtor, &c
BONIFACIUS CORNELII, obiit 1569.
WILHELMUS POTTIUS, obiit 1567.
NICOLAUS BORRIUS, obiit 1562.
CHRISTIANUS ADRICHOM.
MICHAEL DODONIS, obiit 1565.
GERARDUS PETRI, Sacellanus deceſſit.
JACOBUS NICOLAI, Sacell.
JOANNES BUSSIUS, obiit 1578.
BARTHOLOMÆUS REINERI.
JOANNES FABER, Paſtor.
ANDREAS NICOLAI, Sacell.

Statuta, ſeu ſcita Apoſtolorum Delphenſium habeo dicti *Adrichomii* manu deſcripta A. 1570.

& Statuta

Viguit & in D *Urſulæ* Eccleſia *Confraternitas S. Nicolai* Epiſcopi, una ex maximis, cujus & ſtatuta, & nomina Fratrum teneo, ejuſdem *Adrichomii* manu exarata. Hæc ſolemne convivium habere conſuevit VI. Dec. S *Nicolao* ſacra. Plura de ea *Bleyſwykius* Deſcript. ſuæ p 642. &c.

Confraternitas S. Nicolai & Statuta, ſolemne convivium.

SS. *Sacramenti Fraternitas* in vet. Eccl. reditus annuos habebat 172. flor. 40. groſt. ex libro rationum *Chriſtiani Adrichomii*, &c.

SS. Sacramenti Fraternitas ejus reditus.

S. *Urſulæ* Pater Mr. *Cornelius*, *Cornelii*, *Ketelanus* Anno 1558 defunctus.

S. *Annæ*, *Adrianus Joannis*, obiit 1558.

Patres S. Urſulæ, & S. Annæ.

Bleiswykius hic in Deſcript. oppidi Delph. fatetur, pauca ſibi innotuiſſe de S. *Agnetis* Delphis Aſceterio. Liber ejus Cœnob. M. S. mecum communicatus eſt, ex quo hauſi ejuſdem Rectores, bona ac cenſus.

Monaſterii S. *Agnetis*, *Patres* ac *Rectores*,

S. Agnetis, Rectores, &c.

1420. Fr. PETRUS.
1438 Fr. PETRUS GERARDI.
1452. Fr. THEODORUS DE HAESTRECHT.
1463. Fr. JUDOCUS NICOLAI.
1492. F. HIERONYMUS.
1516. Fr. THEODORUS.
1528. Fr. JOANNES JACOBI.

Bona ac cenſus, quæ aſſequi potuimus.

Bona,

2. pont Holl. op de Weſtmolen agter het *Bagynhof*.
20 Schellingen op een huys in 't *Rietvelt*.
1. pont Holl. op een huys aan de *Suſterlaen*.
1. pont Holl. op een huys aldaar.
1. pont Holl. op een huys naaſt de *Valck*
1. pont Holl. op een huys aan de *Verwersdyck*.
2. Tuynen, groot 2. hont, aan de *Koppeſteeg*.
3 Margen 1. hont, buyten de *Caſpoort*.
Ibid nog 4 margen 75. roeden.
Ibid. 8. margen poort lants.

ac reditus

In *Delſgauw*, 9. margen in *Kraeyenburg*.
- - - 9. margen by de Abdye van *Coninxvelt*.
- - - margen.
In *Bieſlant* 2. margen.
In *Pynaker*, 14. margen en 25. gaerden.
Op *de Schie* op Runen, 25. margen.
In *Onderſchie* 3. margen.
In *Mathenes* 15. hont.
- - - een jarelijkſe renten van 20. ſchellingen.
In *Schiedam* een jarelijkſe renten van 50. ſchell.
- - - op een huys aldaar 20. ſchell.
- - - op een huys in de Goyſtraat, 4. goude Arnoldus guld.
- - - op een huys by de Vismarkt, 2. pont 6. ſchell.
- - - op een huys aan de Agterweg, een ende een halve goude Philps ſchilt.
In de *Ketel* 4. margen 1. hont in de *Liesboek*.
- - - aan diverſe parceelen 23. margen.
In *Vlaardingen* 21. margen 2. hont.
In *Vlaardingerwout* een ſate lands, met een huys, zijnde 22. margen.
- - - 6. margen.
- - - 2. pont Holl. renten, op 7. margen lands.
In *Maaſlant*, 9. margen land.
- - - 14. pont Holl. losrenten.
In *Lier* 8. en een half margen.
In *Naaldwijk* 3. margen 11. roeden.
- - - twee en een half hont.
- - - 9. ſchell. losrenten.
- - - 8. pont Holl. op 't Kapittel.
In *Gravesande* 12. margen 2. hont.
- - - 4. pont Holl. losrenten.
- - - 10. groot 't jaars op 't Bagijn-hof.
In *Monſter* 4. margen.
In *Poeldijk* 3. margen.
In *Loſduynen* 5 pont Holl. renten.
In den *Haag*, 2. pont 15. ſchell. op huyzen jarelijks.
- - - op het huys in den Rynck, 6. pont Holl. item 2. pont.
- - - op het huys in de Lely 3. pont.
- - - op het huys in 't Keyzerrijk 30. ſchell.
- - - op een huys in 't Agterom, by de Spenyſtraat, 4. pont
- - - op het huys in 't Paradys, 30. ſchell.
- - - op een huys in de Vlamingſtraat 2. pont.
- - - nog op een huys aldaar 30. ſchell.
- - - op het huys in de halve maan 5. pont.
- - - op een huys in Moleſtraat 28. ſchell.
Eykenduynen 9. pont Holl. erfelijke renten.
- - - een woning van vier en een half margen.
- - - 4 margen
Waſſenaar, 6. pont Holl. renten.
In *Ryswijk*, 22. margen.
- - - 4. margen inde hofſteede Steenvoorde.
- - - 4. pont Holl. renten.
In *Moerkerken*, 20 margen 2 hont.
Wilgersdijk, 16. pont Hol jarelijkſe renten.
In *Voſmaer*, 10. gemeeten 80. roeden.
- - - 8. pont Holl. rente.

Ad S. AGATHÆ Cœnobium pag. 409.

S. Agatha Domus, D. Barbaræ Monaſterii matrix.

Ex S. *Agathæ* Cœnobio progenitum S. *Barbaræ* Delphis Aſceterium, quod Chartâ hac Anni 1409. vernaculâ Conventûs ſui nomine grato animo profitetur Rectrix illius *Eva*, *Theodori* filia, quæ & ad ſequentes leges ſe obſtringit:*

WY *Ave Diricx* dochter, Miniſtra ende ghemeen convent den Suſteren in den oerden van Penitentien ghehieten, woenende in den huſenghen die *Gherit Boſſchaerts* plach te weezen, int zuur eynde binnen Delft, doen cond allen luyden, ende belien mit dezen openen brief: dat in voerleden tyden ons ende onze convent den beſloten Suſteren des convents van ſinte *Aechten* binnen Delft voerſz: Na dat wy eerſt in Gode beghonden te vergaderen, menſchſins troeſt ende onderſtant gheweeſt hebben, zy biſonderheden wel bewyſt hebben: Indien dat zy uut aenſien onſer armoede puurlyck om Gods willen: allegen ende al, ons ende onſen convent quyt ghelaten ende ghеſconken hebben, die tweehondert ende tſeſtich pont Hollants payements, die wy hem noch van den coep onſes huys daer wy nu in woenen ſculdich ghebleeven waeren, behouden dat wy, ende die nae ons inden huſinghe voornoemt wonen ſellen, den Suſteren van ſinte *Aechte* voerſz alle jaers uutreycken ende gheven zullen tot enen ewyghen pacht ſes loot ſulvers fyn ende ſwaer ghenoech van ghewichte of payement hooreswaerde: die wy Miniſtra ende ghemeen convent voernoemt voer ons ende onſe naecomelinghen hebben gheloeft, ende loven mit deſen openen brieve in den Suſteren van ſint *Aechten* voerſz ende haer naecomelingen, wel ende wittelyk te betalen alle jaer tot Alreheyligen dage: ghelyk dat in alre manieren die brieven die ſy ons daer van ghegeven hebben begrepen hebben en houden. Ende want voerſienighe inzettinghe, ende nauwe verbanden den goetwillighen niet en hinderen, ende den onwyzen diewylen te ſtade comen. Soe hebben wy om Gods willen ende om allerhande dinghen voer ons ende onſe naecomelinghen te voerhoeden: ende om te vaſter ende een krachtiger minne twiſſen ons, ende onſen Suſteren van ſint *Aechten* voerſz: in thoecomende thyden althoes te blyven ons zelven die nu zyn, ende naemaels weezen zullen daer thoe verbonden, dat wy tot gheene thyden gheen Suſteren binnen onſe convent voernoemt aen nemen, noch uut zetten en zullen. Dat is te verſtaen om yet ons alſoe lange als zy leven ſel, te blyven: of die wy eens nae onſen ghewoenten aenghenomen hebben, van ons ende uut onſen convent gheenreande ſaecken, welk zy zyn of wezen mochte uutzetten en zullen, ten zy by mede weten ende des convents of der gheenre dies van des meeſten deels des convents van ſinte *Aechten* voernoemt machtich zullen wezen. Met wantet diewylen ghеſcie dat goedwillighen luden van enerſaecke twierhande bevoelen hebben, hier om waer dat ſaecke dat die Suſteren van ſint *Aechten* voernoemt ende wy in aennemen ende uutſetten enigher Suſter als voerſz is alleens niet en ghevolehden, ſoe zullen wy, ende zy ons ghenoechelyck ende vredelyck laten ghenoghen daer in te doen by rade ende goedunken onzen Viſiteurs ende Miniſters ende haer Confeſſoers. Voert want wy ende onſen convents huyſinghe alre eerſt uuten convent van ſint *Aecht* voornoemt gheſproten is: zoe willen wy, ende het dunckt ons wel redelyck te wezen, waer dat zaecke dat God verbieden moet, dat in eninghen thoecomende thyden wy of onſe convent voornoemt altoe verwanden, dat wy ons ſceiden van ons ghemeen Capittel. Ende hem onſe Capittel voornoemt overmits onrelycke reglement, ons convents voorſz niet onderwinden en wilde, in of waert oock dat wy ons zo ongheeſtelyck hadden in onzen reglement, ende leven dat wy begonden te verſtroyen: ende die een Suſter van die ander verſcheiden woerden. Ende die huyſinghe ons convents voorſz alſoe een vierendeel jaers vander bewoninghe ons convents verwoeſt bleef, dat dan ſonder ons of ymant van onſen weghen enich thoezeggen daer in te hebben: die Suſteren van ſint *Aechten* voernoemt alin he die huyſinghe ende erf ons convents voorſz weder na hem to trecken: ende zetten daer in een ander guedt convent van onſer oerden voorſz indien dat ſyſe crighen conden: of te minſten ander goedwillighe Maechden of Weduen, alſoe dat die huyſinghe altoes nae haren beſten wetenſcap tot den dienſt Gods gheſcict bleven. Om dat wy alle deze punčten vaſt ende gheheel menen te houden, zoe hebben wy in kenniſſe der waerheit, want wy zelve gheenen zeghel en hebben, om Gods wille ghebeden der Clerriſien ende Broederen onſer oerden voornoemt binnen Delft, dat zy dezen brief voor ons beſeghelt hebben, int jaer ons Heeren 1409 up ſinte Marcus des heyligen Evangeliſten avont, met haren ghemeen convents zegel.

Præclara ad S. *Barbaræ* Aſceterium ſpectantia dedimus *Bat. Sacr.* part 2. pag. 215. & ſeq. ut & *Hiſt. Epiſc. Ultr.* p. 410 Illic & fuſius actum de *Chriſtiano Adrichomio*, aliàs *Crucio* dicto, *Adriani Nicolai* filio, Delphenſi. Præter recenſita illic ejus Opera MS, *Sermones* nimirum, *Chronicon*, *Catalogum Cœnobiorum*, *quæ A°.* 1493. *Congregatio Campi Joannis propè Vollenhovam* complectebatur, tenemus inſuper *Martyrologium*, *Statuta Collegii Apoſtolici* Delphis, & alia *Confraternitatis* B. M. V.

D. Barbaræ Conventûs Rector, Chriſt. Adrichomius & ejus Opera.

B.M V. manu ejus deſcripta. Communicatæ ei S. *Joannis* Ultrajecti Collegii, ut ſupra pag. 553. diximus, Indulgentiæ largiſſimæ.

Adjicimus hiſce, bonorum Monaſterii S. *Barbaræ*, quæ aſſequi potuimus ſeriem.

Bona, & agri dicti Conventus.

In Maeslandt *aen verſcheyde parceelen* 70. *Mergen* 1. *bont*, *brengen jaerlyks op*, *guldens van* 40 *grooten*,	382	0
In Poortlant 24 *mergen*, .	88	0
In de Ketel 45. *mergen*, .	225	0
In Vlaerdinger-Ambacht 23. *mergen* 6. *bont*, . . .	80	5
In Oude Matenes 13½ *mergen*,	75	0
In Ryswyck 17½ *mergen*, .	105	4
In Schiedams-Ambacht 2½ *mergen*,	14	0
In Ouwerſchie 17½ *mergen*, .	80	0
In Schryeveen 4. *mergen* 2. *bont*,	8	10
Op de Schie 12 *mergen* 16 *bont*,	108	0
In Monſter 4 *mergen*, .	20	0
In Wateringen 3 *mergen*, .	12	6
In de Ryswykerhoek 20 *mergen*, 2 *bont*, . . .	120	0
In Lier 8 *mergen*, . .	54	0
In Schipluyde 2 *mergen*, .	12	0
In Schoonderlof 3 *mergen* 2 *bont*,	9	0

Anno 1570. ex aliis rebus 126 - 2 - 8 Holl. computus, ſeu monetæ.

Anno 1557. computus generalis Monaſterii S. *Barbaræ* annuè erant 2138 - 16 - 2 numerando florenos a 40. *grooten Vl.*

Jungi his meretur Libellus ſupplex, quem vernacula Lingua Mater ac Conventus S. *Barbaræ* pro ſua alimentatione Ord. Holl. A. 1576. exhibuère.

Aen den Staten van Hollant.

Libellus a Matre & Conventu iſto pro ſui alimentatione ex bonis hiſce exhibitus.

GHeven in alder onderdanicheyt ende reverentie te kennen, de eertyts Mater ende gemeene conventualen Ste *Barbaren* convent binnen Delft, hoe dat zy int beghinzel van 't jaer 73. den ſtaet van alle landen ende andere goederen van 't zelve convent getrouwelyk, ende zonder eenige achter te houden, overgelevert hebben gehad in handen van den Commiſſariſſen van de Reeckeningen, dewelcke alsdoen bevinde dezelve zeer ſober ende kleyn te wezen tegens de meniente van de perſonen die daer wt waeren te alimenteren, haer eerſt toeghelaten ende geconſenteert hebben, by proviſie te moegen innen ende onfangen de lantpachten ende andere jaerliexe incomen van dien verſchenen tot *Petri ad Cathedram* 74. *ſtilo communi*, ende daer nae van gelycken mede de incomen van de navolghende jaere verſchenen tot *Petri ad Cathedram* 74. *ſtilo communi*: omme haer-luyden daer mede te alimenteren ende onderhouden, ende voorts 's convents ſchulden, die niet weynich en waren, te betalen. Dis nu zoo dat 's convents landen meeſt al gelegen ſyn ontrent Schiedam, de Ketel, Vlaardinge ende Maaſlant, waer van overmits de groote deſolatie ende verſtroyinge nu over de twee jaeren aldaer geweeſt zynde, ſy Supplianten tot noch toe qualick een penning hebben weten t'ontfangen, ende hoe langer hoe minder noch van te verwachten ſtaet. Ende die landen die 't convent ontrent der ſtede van Delft heeft leggen (daer mede zy alleenlick haer tot noch toe hebben moeten behelpen,) in den voorleden jaere 75. van diverſche Burgers van Delft beleent ende geexpignoreert zyn. Oock mede de renten haer ſprekende opte ſtede van Delft niet betaelt en werden. Ende alſoe zy Supplianten noch zeer veele in getale zyn, wezende tvierendeel al oude ende impotente perſonen die haer tot noch toe in aldereerbaarheyt, ſtillicheyt ende obedientie, onder tgonnemen van zyne Excellentie gedragen hebben, haer mit geſtadigen ſwaeren arbeyt ende int ſweet haeres aenſichts zeer ſoberlik onderhoudende, ende boven dien niet als ſcherp bier ofte dunne bier drinkende, die welke men niet en behoort van honger te laten verſmachten, twelk immers geſchapen is te geſchieden, indien by u myn Heeren daer inne niet verſien en wort; Soe keren zy Supplianten haer aen uwe moghende E. ootmoedelyk biddende dat dezelve uwe moegende E. compaſſie ende mede duldicheyt hebbende met haer arme deſolate Supplianten, haer elcx zoude willen toevoegen ende decerneren een jaerlix onderhout ende alimentatie haer leven lanck geduerende, gelyk meeſt alle conventualen ende andere conventen gedach is, ten welken fyne zy alle haer conventualen namen geſpeciceert hier aengehangen hebben. Ende ordonneren Corn. Franchoys van Bodegem Rentmr. van alle de conventen binnen ende ontrent der ſtede van Delft gelegen, haerluyder wt alſulke goeden als myn E. Heeren daer toe ſullen vinden van nu voort aen tſelve onderhout, wtreyken ende betalen zullen, zy arme Supplianten wederomme bidden voort twelvaert van de gemeene zacken ende van u Edele mogende Heeren. Op te marge ſtout geſchreven, de Staten sLants van Hollant committeren ende auctorizeren die Burgermeeſters ende Regeerders der ſtede Delft den Supplementen elx jaerlix alimentatie naer de qualiteyten van den perſoenen zoe van jaren als impotentie toe te leggen zulx zy bevinden zullen te behooren; innegaende Mey daege 1575. leſtleden, ende dat vuyten Incomen vanden goederen van den zelve convente, welverſtaende dat eerſt ende alvooren afgetogen ſullen worden alle laſten ende renten daer op ſtaande. Ordonneren den Rentmr. vanden voorſz. convente Cornelis Franchoys van Bodegem de betalingen an den Supplementen reſpectivelyk te doene op ſulke termynen ende inder voegen de voorſz. Burgermeeſters ende regeerders van Delft ordonneren zullen. Ende mits brengende hemlieden ordonnantien ofte auctentyk ende op alle betalingen behoorlyke recepiſſe zal vuytgeven, den Reekenmr. gepaſſeert worden. Gedaen tot Rotterdam den 1e. January 1576. naer gemeen ſcryven. Ter ordonnancien van zijnder Excellentie ende Staeten, neffens hem gecommitteert.

Onderteykent A. GENIEFS.

Libellus ſupplex alter iiſdem Ordinibus in eadem cauſa oblatus:

Aen die Edele, wyſe, vermogende Heeren, men Heeren vande Staten des lants van Hollant.

Libellus alter in eadem cauſa oblatus.

GHeven in alle reverencie te kennen de Mater ende gemeene Conventualen van S. *Barbaren* binnen der ſtede van Delft, hoe dat geleden ontrent drie jaeren ſy Supplianten aen u men Heeren van de Staten des lants Hollant verſocht hebben, behoerlycke alimentatie nae den ſtaet ende quantiteyten van des convents goeden ende incomſten die den Supplianten getrouwelycke overgelevert hebben, ende hadden den Supplianten door Apoſtille vercregen dat den Burgemeeſters des voorn. ſtede den ſelfden Supplianten elcx nae haer ouderdom ende impotentie ſouden toeleggen, ordinerende Cornelis Franchois van Bodegom Rentemeeſter de ſelfde geordineerde alimentatie te betaelen, die inneganck hebben ſoude te Mey anno 75. ſulcx hier by Copie blyckend is hier aengehecht. Maer den voorn. Burgemeeſters den voorſz Requeſte ende Apoſtille ontfangen ende geſien hebbende, hebben daer mede den Supplianten gerenvoyeert aen Cornelis Franchois voorn. die den ſelfde Requeſte metten Supplianten onder men Heeren vande Finantie gebrocht hebben, omme in de voorſz ſaecke te ordineeren ende te reſolveren naer behooren, alwaer het originael van deſe Requeſte beruſtenden ende gebleven is. Maer wat ſollicitatie ende vertoef den Supplianten doende zyn, ende hebben tot noch toe tot eyntelyck antwoort ende alimentatie niet kennen geraecken, wtgeſondert dat hen Supplianten by u men Heeren altemet eenige Somme van penningen toegeleyt is, daer van zy, ende voort van den arbeyt haerlieder handen tot noch toe ſoberlyck in eerbare armoede geleeft hebben. Maer overmits dat veel vande Supplianten door ouderdom ende gebreeckelyckheyt voort aen met ſpinnen niet veel en kennen winnen, ende dat ſommige van haer jonge conventualen gehiliſt zyn, ende datter noch veel nu van henlieden begheeren te ſcheyden, ende garen weten ſouden wat een yegelycke van henlieden vande Rentmeeſter zouden mogen eyſſchen ende ontfangen, ende oock want zy mo-

Supplianten althans met veel ſchulden belaſt zyn, alſulcx dat zy nu in de wterſte noot ende deſolaetheyt zyn, ende niet langer en weten te maecken, ſo iſt dat zy alsnoch wederom oetmoedelyck verſoecken aen u men Heeren, dattet u believe te ordineren ende haer toe te leggen behoorlycke alimentatie, eenen yegelyck van hem Supplianten nae haerder ouderdom, impotentie, ende gebreckelykheyt, ſulcx als altans by u men Heeren allen anderen Conventen gedaen is, ende datter u mede believen te ordineren Maertyn Henlex ende als Rentemeeſter, dat hy den voorſz Supplianten de penningen die tot haer alimentatie toegeleyt ſullen worden, een yegelyck van lieden wil betaelen alle vierendel jaers op dat zy daer of mogen leven, ende dat zy door honger, armoede ende gebreck niet en vergaen, 't welcke altans geſchapen is te geſchieden, ten zy dat by men Heeren der inne verſien ende wort. Dit doende &c.

Decretum Holl. Ord. ex inſcriptum,

De Staten van Hollandt hebben geanthoriſeert ende authoriſeren by dezen den Burgermeeſters ende Regeerders der ſtadt Delft omme te procederen tot begrotinge vande alimentatien des conventualen Supplianten alhier, naer d'incompſte van de goedaren des Convents in dezen geroert, ten eynde tzelve geſien op 't verſouk van den Supplianten voorſz, ende op de voorn. begrotinge by den Staten voorn eyntelick gediſponeert mach worden als naer behoren. Ghedaen in den Haghe den 19 Mey 1579 cuz.

Burgermeeſteren en de Regierders der ſtede van Delft hun geinformeert hebbende op den ouderdom, impotentie en de gebreklicheit van vele van de Supplianten, in deſen geroert, dunct onder correctie dat uwer S. de ghene die gepaſſeert zyn de vyftich jaren, weſende tot twaelff in getale, die niet ſonderlings en weten te winnen, tot alimentatien behoirt toe te leggen jaerlicx de Somme van thien ponden Vlaems, ende de anderen beneden de vyftich jaren, wighenomen eene Lysbeth Jaesdochter, Neeltge Cornelis dochter, ende Ariaen Cornelis dochter, die welcke naer advenant van haer Renten, die zy nae haer genomen hebben, zoo veel min behoirt te genieten, ſeven gelycke ponden, Actum den 25 Juny 1579

& victui cultuique, ſubſidia Sororibus ſuperſtitibus aſſignata.

Die Staten van Hollant ordonneren ende bevelen by dezen Maerten Heynricks Rentmeeſter van de goederen van den convente van ſinte Barbaren tot Delft, jaerlicx vuyt te reyken ende te betaelen vuyt d'incompſten der zelver convente alle die conventualen van dien tegenwoordich noch in 't leven zynde, ende die haerlieden vyftich jaeren gepaſſeert zyn, zynde twaelff in getaele, elcx de Somme van thien ponden Vlaems, ende den anderen conventualen die beneden de vyftich jaeren zyn, elcx gelycke ſeven ponden grooten Vlaems; mits den ſelven deduceerende ende affcortende alſulke Renten als zy naer hun genomen zullen mogen hebben. Ende mits overbrengende voor d'eerſte reyſe Copie autentyke van dezen, ende t'elcker reyſe behoirlyke Receptie van de zelva conventualen zal tzelve den voorſz Rentmeeſter in rekeninge gepaſſeert ende geleden worden als naer behoiren, deſſen ingaende date dezer. Ghedaen in den Haghe den 27. Juny Anno 1579.

Conventus hujus Sacellani.

Sacellani.

1543. JOANNES JOANNIS, Obiit....
1560. MARIUS GRAVIUS
1565. LAMBERTUS VARICK.
1578. JOANNES CAMPANUS.

Præter hæc, quæ dicta Cœnobia ſpectant, a *T. Bleyswyckio* in Delph. urbis deſcriptione prætermiſſa, adjicimus alia ad vetus in eadem urbe *Hoſpitale*, ſeu Xenodochium, ex Codice MS. continente ejuſdem *Hoſpitalis* inſtitutionem, jura ac privilegia, aliaque. Ex eo liquet I. *Hoſpitale* iſtud, a Bleyſwyckio S. *Eliſabethæ* vocatum, *Beatæ Mariæ Hoſpitale* olim appellatum fuiſſe, ut diſertè vocatur in *Joannis*, Rom. Pontificis, mox dando Diplomate.

Hoſpitale vetus,

Campi Regii Præpoſitis commendatum,

II. *Hoſpitale* iſtud *Campi Regii* Præpoſitis cum bonis ejus per Innocentii IV. Diploma, mox etiam dandum, commendatum fuiſſe; adeóque graviter hallucinari *T. Bleyſwyckium*, temerè ac falsò aſſerentem dictæ Abbatiæ Præpoſitos ſe in ejuſdem *Hoſpitalis* regimen ingeſſiſſe.

III. Virorum *Præmonſtratenſium* Cœnobium ad muros Delphenſes ante Monialium ejuſdem Inſtituti plantationem viguiſſe, ex *Innocentii* jam dicto A. 1252. Diplomate, quo omnes libertates & immunitates a Prædeceſſoribus Romanis Pontificibus *Monaſterio* iſti conceſſas confirmat.

IV. Monialium ejuſdem Ordinis Cœnobium ab hoc virorum Cœn. diverſum; ſerius etiam conditum fuiſſe, cùm *novella plantatio* in datis p. 412. Tabulis dicatur, & juxtà virorum Monaſterium, ut *Opmeerus* * diſertè refert, extructum †

Diploma *Innocentii* IV. quo *Campi Regii* Præpoſito *Hoſpitale* vetus commendatur, ejus eſt tenoris:

INnocentius, Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Præpoſito *Campi Regis* ejuſque Fratribus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne forte cujuſlibet temeritatis incurſus aut eos a propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium *Campi Regis* Trajectenſis Diœceſis, in quo divino eſtis obſequio mancipati ſub beati *Petri* & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſenti ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo Canonicus, qui ſecundum Deum & beati *Auguſtini* regulam atque inſtitutionem Præmonſtratenſium Fratrum in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea *quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium in præſentiarum juſte ac Canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant.* In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis; Hoſpitale de Delft cum omnibus pertinentiis ſuis; terras & poſſeſſiones quas habent in territorio Caſtri, quod Delft vulgariter nuncupatur, cum terris, pratis, nemoribus, uſuagiis & paſcuis in buſco & plano, in aquis & molendinis, in viis & ſemitis & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus ſuis; hanc novalium veſtrorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat vobis quoque Clericos vel laicos liberos & abſolutos e ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione alicujus retinere. Prohibetur inſuper ut nulli Fratrum veſtrorum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit ſine Præpoſiti ſui licentia de eodem loco niſi arctioris religionis obtentu diſcedere; diſcedentem vero abſque quadam litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis excluſis excommunicatis & interdictis non pulſatis campanis ſuppreſſa voce divina officia celebrare, dummodo cauſam non dederitis interdictionis. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ſeu ordinationes Clericorum qui ad ordines fuerint movendi a Diœceſano ſuſcipiantur Epiſcopo, ſi quis Catholicus fuerit & gratiam & communionem ſanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit ſine pravitate alicujus exhibere, prohibemus. Inſuper ut infra fi-

per Innocentii IV. Diploma,

* Per Opm. oper. Chronogr. pag. 617.
† Illic Regius olim receſſus, *Koninx-wyshof*, juxta Boxh. p. 162.

nes

nes Parochiæ veſtræ nullus ſine aſſenſu Diœceſani Epiſcopi veſtri Capellam ſeu Oratorium de novo conſtruere audeat, ſalvis privilegiis Pontificum Romanorum. Adhuc novas & indebitas exactiones ab Archiepiſcopo, Epiſcopo, Archidiacono, ſeu Decanis, omnibusque aliis Eccleſiaſticis ſecularibusve perſonis a vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, aut etiam publici uſurarii, nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum a quibus corpora mortuorum aſſumuntur. Decimas præterea & poſſeſſiones ad jus veſtrarum Eccleſiarum ſpectantes, quæ a laicis detinentur redimendi & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Eccleſias, ad quas pertinent, revocandi libera ſit vobis de noſtra auctoritate facultas. Obeunte vero nunc ejuſdem loci Præpoſito vel ſuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu vel Fratrum major pars conſilii ſanioris ſecundum Deum & beati *Auguſtini* regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes auctoritate Apoſtolica prohibemus, ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem effundere, hominem tenere, capere, vel interficere, vel violentiam audeat exercere. Præterea *omnes libertates & immunitates a prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus Monaſterio veſtro conceſſas, nec non libertates & exceptiones ſecularium exactionum a Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apoſtolica confirmamus & præſenti ſcripti privilegio communimus.* Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate & Diœceſani Epiſcopi Canonica juſtitia. Si quæ igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam temerè violare tentaverit, &c. Datum Peruſii per manum Magiſtri *Wilhelmi* Scholarum Parmenſ. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ vice-Cancellarii, v. Idibus Octobris, Indictione xi. Incarnationis Dominicæ 1252. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno decimo.

Sequitur in eodem Codice MS Diploma *Joannis*, Rom. Pont. quo Præpoſito *Campi Regii Hoſpitalis* veteris curam confirmat, & ut bona ejus illicitè diſtracta recuperare ſtudeat, jubet:

a Joanne Rom. Pont. confirmatum.

JOannes, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Præpoſito Monaſterii *Campi Regis* per Præpoſitum ſoliti gubernari, Trajectenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: diſcretorum filiorum perpetuorum proviſorum Hoſpitalis pauperum *Beatæ Mariæ in Delft*, per proviſores ſoliti gubernari adminiſtrationem bonorum dicti Hoſpitalis communiter habentium, Traject. Diœceſis, precibus inclinati præſentium auctoritate mandamus, quatenus ea quæ de bonis ipſius Hoſpitalis alienata inveneris illicite vel diſtracta ad jus & proprietatem dicti Hoſpitalis legitime revocare procures: contradictores per cenſuram etiam appellatione poſtpoſita compeſcendo; teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio vel timore ſubtraxerint cenſura ſimili appellatione ceſſante compellas, veritati teſtimonium perhibeas. Datum Avenione Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri undecimo.

Præmonſtratenſes hi, ut jam notavimus, illic antè ejuſdem Inſtituti Moniales viguiſſe ex dictis apparet; cui accedit quod in ſerie Rectorum p. 419. *Præpoſiti* longâ annorum ſerie antè *Abbatiſſas* a nobis exhibeantur. Opmeerus *hos Monachos Præmonſtratenſes Meteliburgum ad occupandum Cænobium paucorum mihi feriatorum Canonicorum Regul. a Guilielmo Rege tranſmiſſos illorumque Monaſterium in noſocomium converſum*, at ſine teſte refert: nam de Noſocomio illic nulla apud *Bleyſwyckium*, neque apud alios Scriptores mentio. *Heda* etiam, & *Bockenbergius Antverpiâ accitos eos* aſſerit. *Buchelius* in notis ad Hedam p. 149. id factum ait circa Annum 1122. Diu poſt, quin ad Annum uſque 1550. viguêre *Campi Regii*, ut ex eorum ſerie videre eſt, *Præpoſiti* ‡ Moniales demùm Anno 1266. a *Richarda* Wilhelmi Regis matertera inſtitutas narrat *Henr Thaboritus* Chron. lib 8. alii A. 1355. Wilhelmi iſtius Diploma, quo terras quaſdam ac reditus ad uſum loci ſacri deſtinat, Anni tantùm eſt 1251. Diploma iſtud, cujus pars ſolùm data *Hiſt. Ultr.* p. 417. integrum & a mendis integrum ex Codice hoc MS. juvat exhibere:

Moniales ad virorum Præmonſtr. Cœnobium ſeriùs inſtitutæ.

a Ricarda Wilh. Regis amita.

Wilhelmi hujus in hanc rem Diploma.

W*Ilhelmus*, Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Imperii fidelibus præſentem paginam inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Volentes dilectam amitam noſtram *Ricardam*, Domicellam * Hollandiæ proſequi gratia ſpeciali, eidem tenore præſentium duximus concedendum, quod ſi † eandem in curte noſtra de Delf Conventum religioſorum vitam Regularem profeſſorum ædificare contigerit, de redditibus terræ noſtræ in Delf quæ *buerwair* vocatur, trecenta jugera terræ quæ vulgò *merghen* nuncupantur, ſive per emptionem ſive eleëmoſynarum largitionem ad dictum Conventum modo quocunque pervenerint, libere habeat & quiete perpetuo poſſideat ea quæ nunc habet terra in ſorte adjuncta, ita quod de ipſa terra neque precario ſive exactiones, neque ſervitia, quæ *bofdienſt* dicuntur, aliquatenus exigantur. Præterea volentes quod quicunque Juſticiarius in dicta curte fuerit quod idem prænominatæ terræ Juſticiarius exiſtat. Ad cujus etiam confirmationis noſtræ memoriam in poſterum valituram præſens ſcriptum conſcribi & ſigillo noſtræ ſerenitatis juſſimus communiri. Datum apud Erenbrechtſtein Anno Domini 1251. 8. Julii, Indictione ix.

Ceterùm Præpoſitis *Campi Regii*, datis p. 419. annumerandi. Præpoſiti,

Anno 1353 JOANNES, Præpoſitus.

14 . . NICOLAUS, Præp.

1427. D. UDO, Præp. Collator altaris S. *Petri* Schiedami, ut in appendice ad Schiedamum vidimus.

1459. & 1460. WILHELMUS VAN DOESBURCH, ex Charta ejuſdem anni *Joannis*, Præp. Inſulæ B M

1528 NICOLAUS VAN KETEN, Præp.

1572. Dnus JACOB STARCK, Vicarius Generalis *Campi Regii*, ut ſe inſcripſit in Charta quam teneo autographa.

Abbatiſſæ & Prioriſſæ:

1528. D. MACHTILDIS VAN METEREN, Prioriſſa.

D. MARGARETA VANDER DOES, Sub-Prioriſſa.

D. MAGDALENA VAN ZUYLEN, æditua.

Abbatiſſæ, atque Rectores & Rectrices jam datis accenſendi.

* In Diplomate hoc p. 417. malè poſitum s'Zallands.

† Et *aendem* pro *eandem*. ‡ An Monachis ſuperſtitibus, an Monialibus quæ his ſucceſſere, Præpoſiti, diſcutiendum.

Diploma *Henrici Viandenſis*, quo Oratorium & Capellaniam eidem *Hoſpitali* concedit, datum quoque eſt a *T. Bleyſwyckio*: data & ab eo & ab auctore *Bat. Sacr.* part. 2. p. 219. *Wilhelmi*, Perſonæ in Delft epiſtola Latina circa diſſenſionem inter eum, & Fratres ac Sorores *Hoſpitalis* exortam.

Wilhelmus, Bavariæ Dux, tranſactionem inter eos initam ratam habet, per haſce Tabulas, ex prædicto Codice M. S. deſumptas.

Tranſactio inter Perſonam Delph. & vet. Hoſp. miniſtros a Wilhelmo Bav. confirmata.

WIlhelmus Bavariæ Dux, Comes Palatinus Rheni, exſpectanſque Comitatuum Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ ac Dominus Friſiæ. Notum facimus univerſis, quod gratiam per honeſtos Viros *Wilhelmum* Perſonam de Delft, nec non *Bartholomæum de Mads* eiſdem conceſſam Fratribus & Sororibus Hoſpitalis Sancti Spiritus ibidem in Delft, quæ in his litteris præſentibus, quibus noſtræ litteræ ſunt transfixæ, continetur, approbamus & ratificamus, approbatas & ratificatas tam a nobis quam a noſtris ſucceſſoribus volumus obſervari. Hoc adjecto quod Capellanus dicti Hoſpitalis liberam habeat facultatem prædicandi, verbum Dei exponendi Fratribus & Sororibus infirmis dicti Hoſpitalis & aliis devotis advenientibus quibuſcumque diebus congruis mane ante ſummam Miſſam, ut ſermone finito Parochiam ibidem in prædicatione exiſtentes, ſi qui advenerint matricalem Eccleſiam ſuam commode & quiete antequam Miſſa in ea incipiatur ad audiendum ibid. Divina valeant viſitare. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum eſt appenſum. Datum Hagæ feria ſecunda poſt Octavas Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*, Anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo octavo.

Tabulas has in eodem Cod. M. S excipit *Stephani*, dicti *Malion*, *Perſonæ* Delphenſis epiſtola;

NOS *Stephanus* dictus *Malion* Perſona Eccleſiæ de Delft notum facimus univerſis, quod relatione fide dignorum noſtrorum Parochianorum didicimus plura opera caritativa ibidem in Hoſpitali fieri, & quod dictum Hoſpitale ſuſtentari non poterit niſi eleemoſynis Chriſti fidelium ſublevetur. Quare dicto Hoſpitali in prædicationibus per Capellanum ibidem faciendis a nobis ſubveniri miſericorditer ſupplicarunt. Nos igitur devotis eorum ſupplicationibus annuentibus concedimus, conceſſimus & donamus ſine revocatione noſtra & noſtrorum Capellanorum, Capellano dicti Hoſpitalis liberam facultatem prædicandi verbum Dei exponendi Sororibus, Fratribus & infirmis dicti Hoſpitalis, & aliis ex devotione advenientibus quibuſcumque diebus congruis mane ante ſummam Miſſam ut ſermone finito Parochiam ibidem in Prædicatióne exiſtentes ſi qui advenerint matricalem Eccleſiam ſuam commode & quiete antequam Miſſa in ea incipiatur ad audiendum ibidem Divina valeant viſitare. Proviſo quod in exhortationibus faciendis in dictis Prædicationibus jus matricis Eccleſiæ non lædatur. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum apud Delft Ao. Domini 1348. ipſo die *Petri* & *Pauli* Martyrum.

Florentii Comitis, quod in Codice hoc ſequitur Diploma, a *Bleyſwyckio* exhibitum eſt. Sequuntur dein quædam minoris momenti.

Altare extra Chorum,

Altare extra Chorum, a Fratre *Ricardo* Termopol. Epiſcopo, *Joannis* Traj. Epiſc. Vic. Gen. Anno 1351. conſecratum cum conceſſione Indulgentiarum, juxtà haſce Tabulas, ex eodem Cod. M.S. depromptas:

& Indulgentiæ illi conceſſæ.

NOS Frater *Ricardus*, Dei gratia Termopolenſis, Reverendi in Chriſto Patris ac Domini, Domini *Johannis* eadem gratia Epiſcopi Trajectenſis, in Pontificalibus Vicarius Generalis. Notum facimus univerſis, quod Anno Domini 1351. feria quinta poſt tranſlationem beati *Martini*, unum cœmeterium ſpectans ad *Hoſpitale* in *Delf*, & proxima feria ſexta ſequenti unum altare in eodem *Hoſpitali* in honorem beatorum *Joannis Baptiſtæ* & Evangeliſtæ, nec non ſabbato ſequenti partem cœmeterii in Capella *Hoſpitalis* jam dicti dedicavimus & conſecravimus cooperante nobis gratia Spiritus ſeptiformis. Unde omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ad dedicationem dicti altaris ſingulis annis devote convenerint, quam in proximam Dominicam poſt tranſlationem beati *Martini* tranſtulimus & transferimus per præſentes perpetuis temporibus celebrandam, & qui dictum *Hoſpitale* in diebus Patronorum cauſa devotionis viſitaverint, nec non qui cœmeteria ejuſdem *Hoſpitalis* circumierint, toties quotieſcumque præmiſſa adimpleverint, de omnipotentis Dei miſericordia & beatorum *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum auctoritate profiſi, quadraginta dies Indulgentiarum de injunctis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus, harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum anno & diebus ut ſuprà.

Denique hæc ſunt Tabulæ *Joannis*, *Campi Regii* Præpoſiti, quibus fundationem *Capellaniæ S. Crucis* in dicto *Hoſpitali* teſtimonio ſuo confirmat;

Capellania S. Crucis fundata & confirmata.

UNiverſis præſentia viſuris ſeu ea audituris, nos *Johannes* Dei permiſſione Præpoſitus Monaſterii Campi Regii Ordinis Præmonſtratenſis per Præpoſitum ſoliti gubernari, nec non *Matthias de Burch* inveſtitus Eccleſiæ de Delft, facimus manifeſtum & ſub appoſitione noſtrorum ſigillorum publice proteſtamur, quod ſub Anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo nono, feria ſecunda poſt Octavas beati *Martini* hyemalis, vidimus, legimus & contrectavimus tres litteras ſibi invicem transfixas; duas videlicet Teutonicales, & tertiam Latinam, non abolitas, non cancellatas, nec in aliqua ſui parte vitiatas, ſed prorſus omni vitio & ſuſpicione carentes, quarum prima veris ſigillis diſcretorum virorum, videlicet Domini *Alberti Yſoud* Presbyteri & *Johannis* filii *Pauli Matthiæ*, filii *Reineri* & *Arnoldi* filii *Wilhelmi* laicorum, prout prima fronte apparebat, ſigillata de verbo ad verbum in modum protinus ſubſequentem.

WY *Albertus*, Prieſter in Delft, *Jan Powelſz*, *Matthys Reinerſz* ende *Arent Willemſz* maken kont en kenlick allen luden, dat wy dair, en in over gheweeſt hebben aldair *Katryn Claes Copparens* zoens wyf was, beſprack *Jan Coppert Clais* zoens zone haren neve tot eenen teſtament tien pondt Hollants jairliker renten tot eenre papeliker provende alle jare in te nemen alzo langhe als hi levet, ende tende zijnre doot zo zellen deze voirzeide renten comen ant Gaſthois te Delf ewelick ſtaende tot eenre papeliker provende, om dat wy *Aelbaert* Prieſter, *Jan Matthyſz* en *Aerend* voernoemt over en waren, ſo hebben wy dit bezegelt mit onzen zegbelen, gegeven in 't jair ons Heeren 1353. des manendachs na ſinte *Lucien* dach in die winter.

Hæc

Huic litteræ quædam alia littera Teutonicalis vero ſigillo ad cauſas oppidi de Delft ſigillata transfixa eſt, cujus tenor ſequitur in hæc verba:

Dotatio

ALLEN den ghenen die deſen brief zullen zien of horen leſen, doen wy cond, Scout, Scepenen ende Raet der ſtede van Delft, dat *Katheline Clays Coppaert* zoens wyf was maecte in renten tot eenen outaer tien pont Hollants vyf en dertich penninghen ende eene halling 'tsjaers, die binnen der vriheden van Delf ghelegen zyn ende 't Gaſthuis van Delft in zyn regiſter heeft die 't Gaſthuis van Delft *an Coppaert Claes* zoens zone jaerlicx wtrecken als hi Prieſter is. In oirkonde den lettere zo hebben wy dezen brief open beseghelt mit onzer ſteden zeghle ten zaken ghegeven in 't jair ons Heere 1353. des dinxdachs na ſinte *Gheerden* dach.

Duabus hiſce litteris una eſt transfixa vero ſigillo reverendi in Chriſto Patris ac Domini, Domini *Johannis*, Epiſcopi Trajectenſis, prout ſequitur in hunc modum:

a Joanne, Traj. Epiſcopo confirmata.

JOhannes, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, pateat univerſis præſentes litteras inſpecturis, quod nos devotionis legationem ſeu aſſignationem fructuum, reddit uum & aliorum bonorum ad perpetuam Capellaniam in Hoſpitali de Delft, per devotam matronam *Katherinam* relictam quondam *Nicolai* filii *Copperdi* factas, de quibus fit mentio in litteris exinde confectis, quibus præſens noſtra ſcedula eſt transfixa, prout pie & juſte factæ ſunt, ratificamus, approbamus & in Dei nomine noſtra ordinaria auctoritate his præſentibus confirmamus, decernentes prædia, redditus & quæcumque bona ad dictam Capellaniam in dotem aſſignata, fore Eccleſiaſtica, ipſaque de cetero debere Eccleſiaſtica libertate gaudere, diſcretum virum *Johannem* filium *Copperdi* Presbyterum, ad ipſam Capellaniam præſentatum inveſtientes & hac primaria vice inſtituentes tenore præſentium in eadem noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum ſub appenſione noſtri ſigilli, Anno a Nativitate Domini MCCCLIV. in Vigilia beati *Laurentii* Martyris.

In eodem Codice ſequitur relatio Altarium in dicto *Hoſpitali*, ſupremi ſc. in Choro, & inferioris juxta Chorum ad Auſtrum, *Præbendarum* ad dicta altaria, Collatorum, onerum ad quæ Presbyteri tenebantur, aliorumque, quæ nunquam adhuc in lucem data.

HIer zijn beteikent alſulke renten als int Gaſthuis horen tot elken outaer, ende die Gaſthuis Meeſters des Gaſthuis voerſz. zo wie zy zyn in haren tiden, die manen die renten diere toeſtaen alle jair in mit des Gaſthuis anderen renten, ende zy ſullen ſe alle jair weder wtreycken ende betalen van des Gaſthuis gueden den ghenen die deze Miſſen doen, als hier na beſcreven ſtaet. Ende en deden zy die Miſſen niet ghelike hier na volghet, zo en ſond men hem die renten niet gheven.

Supremum altare; reditus, onera, Collator, Campi Regii Præpoſ.

In den eerſten totter proven vanden hoghen outaer boven int choir ſtaen XVI. pont sjaers ende vier Miſſen ter weeck, alſo als die fundacie dair of inhout. Deſe voirſz. proven vanden hoghen outair coemt te gheven an den Prooſt van Coninxveldt, ende die zel hi gheven tot alre tyt als zy verſchijnt eenen goeden reelicken, eerbaren Prieſter die wairlick is bi rade ende goetduncken der goeder lude vanden Gherechte te Delf, ende dair tGaſthuis niet wel an en wair dien en ſalmen int voirſz. Gaſthuis eten noch drincken, noch camer noch anders niet gheven dan XVI. pont sjairs. Ende zo wie dat deze voirſz. XVI. pont sjairs hebben zel, die moet vier Miſſen ter weke doen int voirſz. Gaſthuis opt hoghe outair als voirſz. ſtaet. Deſe proven voirſz. comt an den Prooſt voirſz. te gheven mar die Prooſt en heeft gheen macht int Gaſthuis yemant enigen coſt of cnien bewint te gheven buten den goeden luden vant Gherecht. Wair oec dat ſake datte Prooſt die voirſz proven yemant gave die tGaſthuis niet te wille en wair, ſo moghen die goede luden vanden Gherechte tot alre tyt als zy willen int voirſz Gaſthuis enen anderen Prieſter ſetten ende gheven hem deſe voirſz XVI. pont sjairs, behoudeliken den Prooſt ſijnre ghiften na des mans tiden, hier zyn goede hantveſten ende brieven of.

Inferius altare; reditus, onera,

Item totter proven vanden laghen outair beneden choir an die zuirſijde ſtaen X pont tsjairs ende drie Miſſen ter weke, ende deſe X pont sjairs comen an den Gaſthuismeeſters is uut te recken ghelikenals van den XVI. pont sjairs voirſz ſtaet, ende die deſe Miſſen niet en doet als voirſz ſtaet, die en zel men deſe X pont sjairs niet gheven, ende deſe proven vanden X pont sjairs comt an myn Here van Hollant, ghelikendie fundacy ende brieve inhouden die daer of zyn.

conſecratio per Suffrag. Ægydium.

Int jair ons Heren 1432 ſdinsdaghes opten heilighen derrienden dach wiede Biſſcop Gilis dat outair benedent choer an die noirtſide int Gaſthuis. Ende dair heeft Heer *Jacob* Scont den Gaſthuſe toe ghegheven VI. pont sjairs, dair ſelmen een Miſſe ter weke nu doen opt voirſz outair, ende deſe VI. pont voirſz ſullen die Gaſthuismeeſters des Gaſthuis voirſz wtreiken ende betalen alle jair half tot Meye ende half tot alre Heilighen mis, ende tot ſulken terminen ſelmen alle deſe andere voirſz renten betalen; ende die Gaſthuismeeſters voirſz ſullen tot alre tyt als zy willen deſe VI. sjairs voirſz gheven enen goeden reckeliken, eerbaren Prieſter, ende dair in en zullen zy niet ſoeken noch maechſcap, noch zwagherſcap, noch om niemants bede wil, mar van minnen ende poirliken om Goeds wille te gheven enen goeden, reckeliken Prieſter dier wel verdient. Ende wair dat zake dat deze Prieſter die Miſſen alzo niet en dede als voirſz ſtaet, als datter den Gaſthuismeeſters mede ghenuechde, zo moghen die Gaſthuismeeſters tot alre tyt als zy willen enen anderen zetten ende gheven hun deſe VI. pont sjairs wantet een beneficium is, dair niemant gheen zegghen in en heeft dan die Gaſthuismeeſters des Gaſthuis voirſz die nu zyn, of hier namaels comen zullen.

Hier is beteikent alſulke Ordinancie ende regule als een Prieſter ſculdich is te houden die int voirſz Gaſthuis weſen zal, ende dien dair die proven ghegheven wort als voirſz is.

Leges, quibus Presbyter obſtringitur.

Eerſt zo zel die voirſz Prieſter die den Gaſthuizen ende den goeden luden vanden Gherechte te wille is, hebben int voirſz Gaſthuis die camer ende dair in wezen beſchicket van des Gaſthuis gueden als cuſtumeliken is, ende hi zel dair int voir Gaſthuis hebben ſinen vrien coſt van eten ende van drincken tot zynre eerbaerheit te ſitten biden joncfrowen ende laten hem ghenueghen mit alzulken coſt ende dranck als men hem gheeft.

Voirt zo zel deze voirſz Prieſter Miſſen doen int voirſz Gaſthuis als den Gaſthuize ende den zieckeen alre beſt dient ende prediken aldair uit twoirt Goeds als cuſtumeliken is, ende die zieken die aldaer int voirſz Gaſthuis leggnen viſitieren, biechten, olyen ende tonigen ende die doden begraven; hier toe dat beſte te doen ende hem alzo dair in te bewaren als dair toe ſtaet tot Goeds eer.

Voirt zo en zel deze Prieſter die int voirſz Gaſthuis weſen zal gheen vreemde gaſten dair in brengen dair t Gaſthuis coſt of hinder of hebben mach, ende hi en zel int voerzeide Gaſthuis gheen zeggen noch gheen bewint hebben anders dan voirſz ſtaet.

Item, want wy in onzer ordinancien gheſchict ende gheordineert hebben, hoe die Prieſter ende joncfrowen in den Gaſthuze binnen Delf hem hebben zellen, zo zullen wy nu ſchicken ende ordineren vanden dientes in den zelven huze als vande knapen ende jonkwiven hoe en in wat manieren zy hem hebben zullen. Ten eerſten zullen zy hem troweliken zoeken te doen elk van hem alzulke dienſte als hem vanden joncfrowen by goetdonken der Gaſthuismeeſters bevolen zullen worden, dair hem zelven in te quiten als zy voir Gode ende voir den menſchen temeliken verantwoirden. Oick zullen zy in alre manieren vliteliken ende mit grotan aernſte hem pinen eerbaerliken te wanderen, alzo dat men in gheenrewys of ſpreken of quaet ver-

mue-

mneden op hebben en mach, ende so verhoeden van alzulker wanderinghe woirden of wyze dair die eer Goeds of des huiſes of hoir eygnen eer ende goede gheruſt in vermeeret moente worden want wair daer ghebrek in dat en zoud men in gheenre wys ghehenghen. Voirt zullen ſi hem pinen te biechten den Prieſter die in den zelven huze dienende is tot zulken tiden ende als hi - dair toe vermanen zal, ende ten Heilighen Sacrament ghaen na dat hair devocie eyſchet ende hem die voirſz Prieſter raden zal. Voirt ſal die knecht of diemen dair toe ſeiel en ſal hem penen te houden alſulke wiſe ende maniere mitten Wanderenden gaſten inden aſterhuiſe die te beſcicken als tameliken ende orbairliken is. Dat is te verſtaen dat ſy des Somers, dats tuſſchen Paeſchen ende des heilichs Cruys dach *exaltatio*, tuſſchen achten ende vuie neghenen die voirn gaſten ontſangen ende beſluten zullen, dair zy behoren. Ende na Banniſſe tot Paeſſchen, tuſſchen zeven ende achten ende niet dair na te helden, ende die mannen bi malcander ende die vrowen perzoenen bi malcander, alzo als dat tämeliken ende behoirliken is, op datter gheen ſcandalizacie of ſcade af en geſciede. Ende ymmer en ſalmen hem na dien dat ſi beſeiſt ſyn, gheen karſe nocht licht laten omme te verhoeden dobbelen of andere truſery, die onder ſulken gheſelſcap al bi tiden pleght te ghevallen. Voirt willen wy dat die boden alle heillighe daechs Miſſe horen, ten wair dat hem noetſaken volt vielen, wair om ſys niet doen en mochten.

Hier is beſcreven alſulke Ordinancien als men houden ſel after in onde Gaſthuis, die welke die Scout mitten goeden luden van den Ghereeht over een ghedreghen ſyn, ende hebbenſe doen ghebieden in beyden kercken openbaerliken, op dattet een yeghelick weten mach. Ende hebbent oick die Gaſthuismeeſtert bevolen te houden, in manieren als hier na ghejcreven ſtaet.

In den eerſten en moeten after int onde Gaſthuys gheen vreemde gaſten ſlapen of herberghe hebben dan twie nachten of drie ten langſten Ende in dit voirſz after gaſthuis en moeten gheen vrowen ſlapen, op hair beſte cleet te verbueren, ende enen dach an die kaek ghebonden te ſtaen

Leges veteris, & S. Georgii Hoſpitalis Rectoribus,

Voirt so en moeten in ſinte *Jorys* gaſthuiſe gheen vreemde gaſten langher ſlapen of herberghe hebben dan twie nachten of drie ten langſten. Ende in dit voirſz ſinte *Jor.s* en moet gheen mannen volk ſlapen een yeghelik op ſyn beſte cleet te verbueren ende enen daen op die kaek te ſtaen

Voirt ſo iſt een oude cuſtume ende een ordinancie datmen after int oude gaſthuis gheven ſel van des gaſthuis gueden, alle avonts elken armen man die aldaer int voirſz after gaſthuis comt ende gheherberghet wort, een ſentel bonen of graewerweten, ende ander half hondert of twehondert turſs na dattet weder cout is, un goet vuer mede te maken midden in den Vierſchair hem tsavonts bi te warmen Ende deſe voirſz ordinancien vanden bonen ende turf voirſz ſelmen beghinne tſynte *Martyns* miſſe in den winter, ende ſel duren tot Vaſtenavont toe.

WY *Johan van Briedbeeck* *, by de verhengeniſſe Gods, Abt van ſinte *Mariënwairt*, ende *Willem van Duisburch*, Proeſt vant cloeſter te Coninxvelde, ende *Pieter Reck*, Paſtoir van den Parnenkerke inden Haghe, maken condt allen den ghenen die onſe tegenwoirdighen brief toe comen ſal ende ghetoent worden, hoe die Eerwaerdighe vader in Gode Here *Symon*, bi die verhengeniſſe Gods Abt Generael van die Premonſtreyten oerde, wt goeder meninghe beroert, begheert heeſt te reformeren ende in goede ſtaet te brenghen alle dat ghene dat tot ſinen dienſt ende ſorghe behorende is: Soe iſt dat hy ſommighe merkelike ghebreken vernomen heeſt, in die converſinnen dienende in dat oude gaſthuis te Delft. Ende dair om ons bevolen heeſt mit ſinen beſegheldEn brieven die waerheit te ondetzoeken, ende te corrigieren datter te corrigieren wair, ende te reformiren datter te reformiren wair, behoudelik dattet 't cloeſter te Coninxvelt in horen rechte niet vercort en worde. Ende want wy in deze ſake volcomelik geinformeert ſyn, ende gheſien hebben alle datter in te overſien is, ende oik ons ghetoent is alle datmen in deſe ſake moghelik thonen ſoude, ende wy ſonderlinghe eenen brief gheſien hebben van Hartoch *Wil. m* Grave van Hollant beſeghelt hoe dattet hem beli . en . ghenoich is datter een converſinne in dat oude gaſt . is weſen ſal, en niet meer. Soe iſt dat wy wt die macht die ons in deſe ſaek bevolen is ordineren dat noe deſs twe Joncfrowen doet voirt an niet meer dan een profeſſide Joncfron weſen ſal, ende o e waerlic . orghen weſen, ende die ſtede van Delft ſal die wa . lke Joncfrow of en an moghen ſetten als h . n dat behagen ſal. Ende die ghene die dair profeſſyt weſen ſal, die ſal ghekoren worden van die ſtede van Delft. Ende voirt die ſtede ſalſe die Proeſt van Coninx . de preſenteren, op alzulke maten dat di anders gheen en ſieſt dan die vier-ende-dertich jair ondi . s. Ende want wi willen dat deſe ordinancie ewelik duren ſal: Soe iſt dat wy in teiken van dien onſe zeghelen . ter an ghedruct hebben. Int jair ons Heren . 469. upten 27. dach van Junio.

Dit is die Ordinancien ende regulen der Broederen ende Zuſteren in den Gaſthuſe van De ft.

Niclaes, bider ghenade Goeds Proiſt van Coninxvelde, in die ere der Heilighe Drievoudicheit: Syn wy over een gedraghen, met witen lude Scepene ende de Raet van Delft, nader beſter orbair der armer ende des Gaſthuis van Delft. Gheraect vuyt Hantveſten, Previlegien ende confirmacien die 't gaſthuis van Delft heeſt, van onſen aerdſchen vader den Paus van Rome, Biſcopen ende Graven van Hollant, den Broederen ende Zuſteren van den voirſeyden huſe, te houden ſulke ordinancie ende reghule, alſe hier na gheſcreven ſtaet.

Inden eerſten zullen die voirſeide broederen ende zuſteren gheteikent ſyn mit enen abite, die broederen mit enen witten rocke, een grys ſcapulier, met eene graewer cappen Die ſuſteren mit enen witten rocke mit rumen mowen, ende mit nawen hootgaten, dair over een graew ſcapulier mit eenre witter tallen, ende al hare cleder te weſen oier van dieroaren laken. Ende onder deſen abite ſe dreghen ſulke cleder als hem die vut Meeſteren gheven Noch ſy en moeten ghiene cleder copen tot hoirs ſeifs oirbair, buten orlove der Meeſteren. Noch die ſuſtere en moeten ghien dierbair docke dreghen, ende alle doche ongaſtient, ende niement en moet 't agaſtruis guet ween gheven buten orlove der Meeſteren.

atque aliis Fratribus & Sororibus ejusdem praeſcripta.

Inden anderen punte ſellen broederen ende ſuſteren, te haren tiden leſen dertich *Pater noſter* te *Mettene*, te *Prime* zevene, te *Tercie* zevene, te *Zexte* zevene, te *Noene* zevene, te *Veſpere* twaleve, te *Complete* zevene, te *Vigbilien* vyſtich. Ende als een broeder of zuſter doot is, alſo langhe hi boven der aerden ſtaet, te leſen enen yegheliken vyſtich *Pater noſter* dagheliex tot al anders ſinen getiden.

In den derden punte ſullen ſi vaſten die vier *Quatertempora*, ende alle vridaghe binnen den jare, den Advent van Kers-avont, ten minſten drie daghe in die weke, ende vicerien nacht voir Sinxen, drie daghe in die weke: ende als Papen, Nonnen, haren Vaſtel-avont houden, ſullen ſi den haren doen. Ende waert dat hem kenlike ziecte beletre, ſo zoud ſi verlicht ſyn bi haren Cureit van den gaſthuſe.

Inden vierden ſo en ſellen zuſtere noch broedere ſpreken over maeltyt, en ware om oirbair des huis, ende dat mit corten woirden, noch twiſſchen maeltiden te eten, ende nergens buten hove te eten, en ſi mit orlove der Meeſteren

Inden vyſten verbieden wi ſcerpeliken onder hun ſeelden of enigherhande warringhe te maken Ende geſciede enighe ontuſte, dat bevele wy den Wemeeſteren bi hare zielen te brenghen an den Proiſt, ende dat hi corrigeren als dair toe behoirt, ende hun die Scepene beloven.

Inden ſeſten ſellen ſi ter maent eens biechten haren Cureit des huis of den ghewirlofde van haren Curche, ende ten minſten vierwart 't jairs ten onſen Here gaen.

Inden zevende punte en moeten ſi nergheht buten haren hiemwert gaen, noch buter poirte varen ſonder oirlof der Meeſteren, mar tot Delft moeten ſi ghaen om water, ende die twee ghemoenliken te hoeyng.

ende

ende te verwaren na der tyt van den jare. Ende een yeghelik broeder ofte zuſtere bereyt te weſen tot ſulken arbeide ende dienſte troſwelike te hantieren, dair hi toe ghevochet wort. Ende niemant en ſel hun bewinden enich dinks te berichten dan dair hi toe gheſet wort, ende dat niet mit onruſten noch niemand enigherhande propiteyt of eyghendom te hebben buten orlove der Meeſtere. Ende die broederen ende zuſteren ſelmen cleden in gaſthuſe. Ende deſe voirſeidcide reguli ende ordinancie ghebiedmen enen yegheliken te houden bi ghehoerſaemheit. Ende ſo wieſe brake ſoude gheeorrigeert worden van den Proeſt ſo dat hem een ander hoede, ende Scepene ende Raede ghenoechlyk ware. Ende alle deſe voirſeide punten te verwandelen ende te verbeteren na gut denken der voirſcrevenre laden.

Vurt ſoe heeſt die Proeſt mitten ghemenen Gherecht ende mitten gaſthuis Meeſters over een ghedragen, ſoe wat broeder of zuſter in den gaſthuſe van Delft ontfanghen wort, daer en ſelmen niet aenſien anders dan die ere Goeds, ende oirbair des huis voirſz. maechſcap, vrienſcap, moghentheit noch ghienrande bede. Vuirt wair dat ſake dat enich van den broederen of zuſteren hem alſo qualiken ende onreckeliken regierden ende leveden, ſo dat dat gaſthuis dair mede onneert wair of ghehindert, zoe machmenſe uten gaſthuſe doen, bi den Proeſt van Connixvelde, bi den Gherechte, ende bi den gaſthuis Meeſters van Delft, die nu ſyn of hier naemaels weſen ſullen.

Ad *Sionenſe Cænobium* pag. 415.

Sionenſis Cænobii, Rectores,

Rectores ejus,

Anno 1464. Fr. JOANNES NICOLAI, Prior B. *Mariæ* triuſque Conventus *Sion*, propè *Delft*, ex Lindeb. *Hiſt. Dav.* c 2.

1475 Fr. WILHELMUS OBRECHT, Prior Monaſt. *B. M. in monte Sion*, ex Vet. Charta MS ejus anni: & ſub ortos ob religionem martus.

& in hic Ger. Palmburch.

D. GERARDUS PALMBURCH, Prior ibidem, cujus epitaphium laudum ejus eocomiis refertum dedit *Cornelius Schoneus*, Gymnaſiarcha Harlemenſis Epigramm libro *p.* 259 illud ſic finit.

- - - - - *Præſide, qualis*

Nec fuit elapſis, nec erit venientibus annis.

JACOBUS THEODORI, Leydenſis ſacerdos ſepultus in *Sion* Anno 1479.

Delphl. pagi.

Delphlandiæ pagi * *Berckel, Schipluy, Maeſland, Watering, Monſter*, &c.

Ad *Wateringam* pag. 422.

Prioratûs illic *B. M. in Bethleem* fundatio, hujus eſt tenoris:

Ciſterc. Cænobii in *Wateringe* fundatio.

EGO *Henricus*, Dominus de Naeldewyck & de Capella, miles, hereditarius Mariſcalcus Hollandiæ, & *Machteldis de Riepborſt*, Domini de Naeldewyck, animo & intentione fundandi Conventum, appellandum *B. Mariæ in Bethleem*, Ord. Ciſtercienſis, ad numerum tredecim Monachorum & quatuor laicorum ſive Converſorum, donamus pro Conventu in eo fundando caſtrum ſive domiciladium noſtrum in villa noſtra de *Wateringhe*, cum omnibus pertinentiis infra foſſatum extremum concluſis, unà cum circumſerentia dicta *die Cingel.* Actum in Haga, in domo habitationis noſtræ, M. CCCC. LXXXV. in profeſto S. *Bernardi.*

Ad *Lyram*, pag. 422.

Celebrit Lyræ S. Georgii effigies, & ſupplicatio inde Delphos annua.

In Lyrenſi Eccleſia *S Georgio* Mart. ut ibi diximus conſecrata, pridem ingens & celebris erat S. *Georgii* imago, quam *Lyrenſes* quotannis die S *Georgio* ſacra e pago ſuo Delphos ſolemni ſupplicatione deferre, cum eaque ad portam *Waterſlotanam*, etiam *Maeſlandicam* dictam, *S Georgio* dudum dicatam, è diametro *Lyræ* oppoſitam rectà tendere ſolebant. Hanc occluſam offendentes, canebant cantu Gregoriano ex Pſ. 24 *Attollite portas Principes veſtras & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ*, &c. Sic portâ recluſâ ſupplicatio intromittebatur; quæ ex una parte pontem avenarium emenſa, ex alia parte regrediebatur, populo Delphenſi magno numero illuc undique concurſante. Monumenta eorum hodiè-dum penes æditus *Lyrenſes*, juxta ipſius *T. Bleyſw.* relationem ſervantur.

Ad *Monſter* pag. 425.

Sub Poeldyck vetus Capella: nova ædes Paſtoritia; & animarum Curatores.

Sub pago hoc vicus *Poeldyck*, ſimul & Dominium de *Polanen*; ubi Capella pridem, in qua D. Virgo *Maria* ac S. *Bartholomæus* colebantur. Ædes ibi Paſtoritiæ, haud ita pridem eleganitius extructæ, poſt R. D. *Franciſcum vander Burch*, de quo *Bat. Sacr.* part. 2. p. 248. & *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* p. 424. inhabitatæ per *Joannem* * *Bylevelt*, Ultrajectinum, Theol. Lov. Enque Hagam migrante, per *Joannem van Roſſum*, Ultrajectinum quoque & Theol Lovanienſem.

Ad *Hagam Comitis*, ſpeciatim ad *Capellam* Ducis, & extructum in ea Canonicorum Collegium *pag.* 426. &c.

Bona ad Collegium B. M. aulicum ſpectantia;

Inter alia ejus bona in Mſ. *Arnoldi Zandelini* Memor. libro fol. 43. recenſetur cuniculorum agger propè pagum *Monſter* non procul a Moſæ oſtio: circa quem cum orta eſſet controverſia inter Delphlandiæ aggerum Præfectos ejuſque Aſſeſſores, atque *B. M.* in aula Hagæ-Comitana Collegium, ſententia hæc Anno 1510. XX Nov. Hiſpaniæ Principis nomine a Præſide & Conſilio Curiæ Hollandicæ lata eſt:

In his cuniculorum agger.

T'Capittel vanden Hove, contra Dyckgraeff ende Heemraden van Delflandt.

Controverſia circa eum Curiæ Holl. decreto terminata.

WY *Kaerle van Portres*, Ridder, Heere van Dormans ende van Vadans, Raedt ende Camerlinck ons genadige Heeren S'princen van Spangen &c. Commiſſaris ende Super-Intendent vanden reparatien ende onderhoudeniſſe van der dyeken ende duynen des lants van Hollant, geſien ende gehoort hebbende zeeckere queſtie ende geſchil gereſen tuſſchen die Dyckgrave ende Heemraden van Delflandt aande een zyde; ende die van den Capittel van onſen Vrouwen in den Hage ter andere zyde, ter cauſe van ſeekere keuren die deſelve Dyckgrave en Heemraden gemaakt hebben op eenen ouden dyck, leggende ende beginnende van aan die *Monſterweg*, die loopt na de *Hey* ende van daar voort lopende tot aan *Maeslant*, datmen die *Conynen* die in den ſelven dyck zyn binnen eenen zeeckere tyde vangen en daar uyt doen zoude, en dat men voorts den zelven dyck repareren ende die Conynsgaten vollen en ſtoppen zoude, omme indien dezelve zantdycken leggende opt gat van der *Maeſe* aan die Zee inbraken, dat alsdan Delflant met zyn toebehoorte mitten voorſz ouden dyck daar tegens beſchermt ende bewaart zoude mogen weſen; Geſien ende ook geviſiteert hebbende met myn Heeren die Preſident ende ſommige luyden vanden Raede ende Reeckeningen ons voorſz G. Ht. in Hollandt die voorſz. dycken ende duynen in preſentie van beede voorſz partyen ende hemluyden int lange daar op gehoort ter plaatze contentieuſe ende bevonden dat den voorſz *Zantdyck* het beſchutſel es van de Zee comende in den mont vande Maeſe, ende dat denſelven Zantdyck voorſz ſober es om te weſen een beſchutſel tegens alſulcken ſwaeren ſtroom van waters ende dien te hans ſeer periculeus es, gemerckt dat voor den ſelven Zantdyck te leggen plag een groot Gors ende lant, dat nu by na al affgeſpoelt es; ende voorts in preſentie van biede die voorſz partyen het lant binnensdyeks tegens die ſtrant vander Zee

* *Berckel* per errorem *Schielandiæ*, & *Ketel* Delphlandiæ tribuuntur in *Hiſt. Epiſc. Ultraj.*

* Per errorem *Petrus* dictum Hiſt. Ultraj. pag. 432.

met twee geſwooren Cunſtenaeren doen meten ende waterpaſſen, ende by hemluyden bevonden 't zelve lant binnensdyex aght duymen lager wezende dan die voorſz ſtrande vande Zee, hebben ook geſien ende bevonden indien den voorſz Zantdyck innebrack, dat alsdan die Zee comende ſoude deur ſeecker pannen tot aan den voorſz ouden dyck daar die voorſz keure opgeleyt es, ende insgelyex geſien ende gemerckt dat die Duynen int ſelve Quartier gelegen zeer verminderen ende vergaan, mits daer dagelyex vele beeſten op gaan, ende om dat ook die Zee bloot en onbeplant leggen, ende mids datter oock vele doorens in de ruyghte uytgehouden ende genomen wort. By welcke voorſz redenen van nooden is tot gemeen orber ende proffijt des voorſz lants daar in te verſien om te eviteren, ende ſchuwen die toekomende pericylen die by der inbrake vanden voorſz Zantdyck ſouden mogen opkomen ende gebeuren, en dat voorſz Delflant met dieſſer aencleeft indien gevalle, gheen ander beſchermen nogh beſchut en heeft, dan alleene metten voorſz ouden dyck; ende hier op gehadt zeecker advys van mijnen voorſz Heeren die Preſident ende andere Heeren vanden voorſz. Raede in Hollant, Soo eyſt dat wy uſerende vanden maght over voorſz G. Ht. verklaert, geordonneert ende gezeyt hebben, ende met dezen verclaren, zeggen ende ordonneren die voorſz keure gemackt ende gepronuncieert by de voorſz Dyckgrave ende Heemraden van Delflant, aengaende dat men den voorſz ouden dyck vanden Conynen zuyveren ende toeſtoppen zouden, die wel ende te reghte gemackt ende gepronuncieert zynde, ende overſulks te zorteren huer volle effect, nemaer omme dezelve van den Capittel te verhoeden van ſchaden, conſenteren hemluyden om die ſelve Conynen uyten voorſz ouden dyck te mogen doen vangen ende daar uyt te doene, den tyt geduerende tot onſer Vrouwen dage Ligtmiſſe eerſtcomende, ende niet langer, ende dat naar denſelven tyt dien geexpireert zynde, alle die ingezetenen die denſelven dyck gehouden zyn te macken, zelve zullen mogen die Conynen daar uyt vangen, die gaten daar aff toe ſtoppen, ende denſelven dyck macken en onderhouden aghtervolgende die kueren vanden voorſz Dykgraeff ende Heemraden van Delflandt. Boven deſen zeggen, verclaeren ende interdiceeren dat van nu voortaen nyemant hem en vervorderen eenige Beeſten te doen nogte laten gane op die Duynen binnen den voorſz limiten binnen die paelſtreckinge geſtelt by den voorſz Dyckgrave ende Heemraden, op die peynen ende verbeurten by ons geordonneert ende geſtelt in zekere andere onze Ordonnantie gemackt op die reparatie ende onderhoudeniſſe van den ſelven Duynen die wy daar aff denſelven Dykgrave ende Heemraden gegeven hebben: Te weeten, een Paert off een Roe, elck op die boete van drie ponden Hollants, een tweejarig Beeſt twee ponden, een eenjarigh Beeſt een pond, een Schaep thien ſtuyv. ende een Vareken 3. ſtuyv. ende tzelve Vercken verbeurt. Noch dat oock van nu voortaan niemand wie hy zy, het zy Duynmeyer off andere, hen en vervorderen van op die voorſz Dycken nogh daar en binnen in die pannen ofte duynen, totter Zee toe vant Slootge vant Nieuwelant leggende in de lenghte vanden dyck vant noorder Landeken na die Duynen tot Kerkerhey toe, eenige doorn ofte ruyghte off te houwen of uyt te delven, nogh te laten houwen of delven in eeniger manieren, ende dat tot elcker reyſe alzoo menigwerff als dat gebeuren zal op te boete van thien ponden Hollants, te deelen in tween, d'eene helft daar af ten proffyte vanden geenen diet bevinden ende aanbrengen zal den voorſz Dyckgrave ende Heemraden van Delflant off hueren geſworen Boden ende Dienaren, ende de andere helft ten proffyte van denſelven Dyckgrave ende Heemraden die daar van ende van alle de voorſz anderen boeten mit hueren Boden ende Dienaers die kenniſſe, d'bereght ende die correctie nemen en doen zullen, ten ware dat die voorſz Dyckgraeve ende Heemraden den voorſz ouden dyck ſelve keurden, dien te repareren ende macken, datmen daaromme niet uyt zoude moeten delven eenige Doren, indien gevalle ſal men die mogen uytdelven ſonder eenige verbeurte, ſeggen ende ordonneren nogh als voren dat die Ingelanden vant voorſz Nieuwe en Noorder Landeken van nu voortaan jaarlyex gehouden werden te doen planten twee of drie morgens helm, ende niet min op de voorſz Duynen gedurende tot dat denſelven Duyn verwonnen is. Ende in gebreke van dien Ordonneren ende Committeren den voorſz Dykgrave ende Heemraden van Delflandt deſelve twee mergen helms jaerlyex te doen planten ten koſten van den ſelven Ingelanden die daar aff in gebreecke zullen zyn. Ordonneren, zeggen en verclaeren nogh als voren, dat die vanden voorſz Capittel ſullen doen ruymen, vangen en wegh doen alle die Conynen die hem houden ende zyn in die Dycken vant voorſz Nieuwe en Noorder Landeken, ende die gaeten daar off doen vollen ende toeſtoppen, ende dat binnen den voorſz genoemde tyt, op peyne van die ſelve Conynen gevangen te mogen werden gelyck als uyt den voorſz ouden dyck hier boven verclaart es. Item deſe voorſz Ordonnantie ſtant houdende niet tegenſtaende oppoſitie ofte appellatie gedaan off te doene, ende ſonder prejudicie van dien tot ander ſtont dat by onze voorſz G. Ht. partyen gehoirt anders daar op geordonneert worde zal.

Aldus gedaan ende gepronuncieert *preſent* partyen.

Op huyden den xx. dagh van November Anno 1515. is tgunt dat voorſz in preſentie van den Preſident ende Raadt van Hollandt gepronuncieert.

In kenniſſe van my.

Cum Aula eadem ſanxiſſet Scholas *particulares* Hagæ habendas non eſſe, ſanctioni huic *Decanus* & Collegium *Capellæ B. M.* intercesſere; ex quo ea hoc pacto temperata fuit. *Sanctio Aulæ Hagæ Comitiæ in Scholas particulares, Decani & Collegii Aulici intercessione temperata.*

GEſien by den Hove van Hollant die doleance by geſchrifte overgegeven denſelven Hove by Meeſter *Geleyn Zegers*, Raed vanden voorſz Hove van ſeeckere Appoinctemente, Ordonnantien ofte verbodt gemaakt den xx. dagh van Aprille leſtleden, roerende van geen particuliere Schoolen in den Hage gehouden te worden, ende ook daar op by ſeeckere Commiſſariſſen gehoort *den Deecken ende Heeren van den Capitele op 't Hoff*, ende die Regierders van Hage, tvoorſz Hoff geconſidereert ende overgewogen hebbende al tgundt dat te conſidereren is, heeft verklaert ende verklaert mitsdeſen, *dat onder 't voorſz Appoinctement ende interdictie*

niet

niet gecomprehendeert nogh begrepen en zyn, nogh en zullen weſen myn Heeren van den Raede ende Rekeningen mit boven aanvolgende Suppooſte, Parochyende in den Capelle van den Hove voorſz.

Gedaan in den Hage den XVI. Junii Anno 1535. by Heere *Gerrit van Aſſendelft*, Ridder, eerſte Raad Preſiderende, Heere *Jan van Duvenvoorde*, oock Ridder, Heere van Warmont, Meeſters *Abel van Colſter*, *Jooſt Zasbout*, *Herman van Zuydenhuyſen*, ende *Reyner Brunt*, Raatsluyden van Hollandt.

In kennis van my J. de Jonge.

D. PETRUS RYCKIUS, *S. Jacobi* Paſtor A. 1469. ex vet. Charta data ad Hoſp. Delph.

S. Jacobi Paſtor, & Vicarii alius accenſioh.

JOANNES MOEYEKYNT, Presbyter, Vicarius perpetuus in D. *Jacobi* Hagæ Parochia, ad quem datæ hæ Archidiaconi Traj. Tabulæ, in cauſa diſſentionis circa *Vicariam S. Petri* in dicta Parochia.

OFficialis Archidiaconi Trajectenſis Judex, honorabili Domino *Johanni Moeyekynt*, Presbytero, perpetuo Vicario in Eccleſia Parochiali Hagienſi, ſalutem in Domino ſempiternam, debitamque diligentiam in commiſſione adhibere. Cum cauſa quædam ſuper perpetua Vicaria ſuper altare B. *Petri* Apoſtoli in dicta Eccleſia Parochiali Hagienſi Diœceſis & Archidiaconatus Traject. ſituata, vacante ad tempus per mortem ſeu liberam reſignationem quondam D. *Florentii de Ackemade*, ultimi dum vixit poſſeſſoris ejuſdem, inter providum virum *Albertum*, filii *Alberti de Loo* incolam Hagienſem Clericum ex una, & honorabilem virum Dominum *Theodorum*, filii *Petri Tibrandi* dictæ Trajectenſis Diœceſis, ex altera partibus, atque ſuper vicibus præſentationum de iiſdem partibus in diſcordia ad eandem perpetuam Vicariam factarum & earum occaſione vertitur coram nobis indeciſa certo Rectore ad eandem per nos admittendo adhuc exorbato, nos attendentes quod Beneficium conceditur & donatur propter officium, & ne dictum Beneficium ſuis debitis per hujuſmodi Rectoris exorbationem ſervitiis defraudetur, officiis & obſequiis, ſalubriter quantum in nobis eſt cupientes providere. Hinc eſt quod de veſtra diſcretione, pietate & æquitate quam plurimum confiſi, vobis ex noſtro nobis incumbente officio tenore præſentium committimus & mandamus, quatenus jam viſis & receptis præſentibus accedente quo propter hoc fuerit accedendum, univerſos & ſingulos fructus, redditus & proventus dictæ perpetuæ Vicariæ tam præteritos quam futuros auctoritate noſtra ordinaria ad opus & uſum unius partium prædictarum, jus in eadem cauſa habituri, ſequeſtretis, quos nos etiam tenore præſentium ſequeſtramus, ſequeſtratoſque ad opus & uſum antedictos colligatis, recipiatis & firmiter teneatis, donec & quouſque aliud a nobis receperitis in mandatis, nobis de hujuſmodi ſic collectis & receptis ac aliis de præmiſſis & circa eadem computum & rationem debitos reddituri; hoc tamen proviſo quod de veſtra induſtria dictæ perpetuæ Vicariæ ſua debita ſervitia pariter & officia per Presbyterum idoneum nobis præſentandum, hujuſmodi litis pendentia coram nobis durante, laudabiliter impendantur, dictoque Presbytero deſervienti de ſuis laboribus & ſervitiis juſte rependatur, harum noſtrarum teſtimonio litterarum. Datum A. D. 1487. die vero Veneris nona menſis Martii, hora formarum & cauſarum conſueta.

Jo. Zegerus, Not. SS.

Ad S. *Nicolai* Xenodochium pag. 43.

Xenodochii S. Nicolai dotatio, juxta Alberti Ducis Diploma:

Jac. La Torrius fundationem ejus aſſignat Anno 1393. *Gysbertus de Cretſer* Deſcript. Hagæ-Com. pag. 33 & antè eum *Petrus Borrius* Hiſt. ſuæ part. 1. ſub Haga vertus Ao. 1385. Tabulæ fundationis hujus in exedra Scribarum, ex faſce voluminum ſublatæ, hodiè, non reperiuntur.

Dotatum ſubinde egregiè a Duce *Alberto* Xenodochium; inter cetera, frumenti ædibus, menſurâ, librâ & ulnâ; ſanxitque idem Dux, ut quicunque ex nobilibus Aulicis, aliiſve Aulæ ſubditis, ad egeſtatem per infortunium redigerentur, in iiſdem ædibus ſuſtentarentur. Diploma hujus eſt tenoris:

AELBRECHT, by Godts genade Paltz-Grave op den Rhyn, Hertoge in Beyeren, Ruwart van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant, ende van Vrieſlant, doen kondt allen luyden dat wy gegeven hebben, ende geven die Koremaat ende Wage, ende Elle, ten eeuwigen dagen te gebruyken, aan onze Gaſthuyſe in den Hage *S. Nicolaas* geheten, om den armen zieken in haare bedde leggende, mede te havenen, ende mede de Gaſthuyſe in raicke te houden, ende mede den armen elendigen waderen te bedde, ende viere ende licht als daar zal toebehoren in den winter, ende de Gaſthuys-Meeſters van ons, onzen Rentmeeſter of haar gezet, ende bevel heeft, hem goet dunkt te wezen, ende in den Gaſthuyſe behoeft, om den armen aldaar te warmen, ende bevelen onze Rentmeeſter, van onze Hove in den Hage, die nu is of namaals wezen zal, dat hy hen deze geeſtelyken dienſt laeten gebruyken tot Godts wille ende oirbaar, ende hem daar in houden, ende ſterken tegen eenen yegelyken, dien hem aan hinderen woude. In oirkonde deze Brieven bezegelt met onzen Zegelen. Gegeven in den Hage op onze Vrouwe avont *Nativitatis*, in 't jaar ons Heeren 1385. En was geſchreven op een francine Brief, hebbende nu er uythanghen een groen Zegel aan een francine ſtaart.

Libra hæc deinde a Xenodochii Curatoribus, accedente Holl. Ordinum conſenſu, divendita eſt Conſulibus Hagæ-Comitanis. Tabulæ quibus ceſſio hæc legitimè facta eſt 10. Julii 1615, in jam dictâ Hagæ Deſcriptione exhibentur pag. 35. & 36.

Hortus Hagæ jaculatorius duplex eſt; unus antiquus, vulgo * S. *Georgii* vocatus, quia Ordini S. *Georgii* Equitibus proprius, ſupra cujus januam ad aditum S. *Georgius* Eques contra Draconem pugnans, lapidi inciſus exhibetur. Ordini huic adſcripti ſemel per annum ad opulentum convivium, quod ad duos dies protrahitur, coeunt; quo durante Inſignia dicti Ordinis publicè exponuntur, Equiteſque præſentes Ordinis Inſignia cum faſcia viridi pectori appenſa gerunt.

Hortus jaculatorius S. Georgio inſcriptus,

Præter privilegia alia, ab Holl. Comitibus eis conceſſa, gaudent inſuper jure paratæ executionis, a Philippo II. Hiſp. Rege eis conceſſo per harum tenorem litterarum:

& conceſſa ei Privilegia.

PHILIPPUS by der gratie Godts, Koninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorke, van Sardanie, van de Eylanden Indien ende vaſte Landen der Zee Oceane, Erts-Hertoge van Ooſtenryck, Hertoge van Bourgoignen, van Lotryk, van Brabant, van Lim-

* De *Georgio* hoc cum Dracone dimicante, alibi.

burg,

burg, van Luxembourgh, van Gelre, ende van Milanen, Grave van Habsbourg, van Vlaanderen, van Artois, van Bourgoignen, Palsgrave, ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen, en van Zutphen, Markgrave des Heyligen Ryks, Heere van Vrieſlandt, van Salins, van Megchelen, van de Stadt, Steden en Lande van Utrecht, Over-yſſel, en Groeningen, en Dominateur in Aſien en Afriken; Allen den genen die deſe tegenwoordige ſullen ſien, Saluyt. Wy hebben ontfangen die ootmoedige ſupplicatie van Koninck, Deecken, Hooftmans en acht Rade van der Confrerye van den Ridder van St. Joris, in onſer Vleeke van den Haege, hoe dat die voorſz Confrerye by wylen hooger memorien, Graven ende Gravinnen van onſen Lande ende Graafſchappe van Hollandt, in der tyd weſende, mitsgaders ook by wylen hoogloffelycker memorie, de Keyſer Karel de vyfde van die naam, onſe Heer ende Vader, wiens ziele Godt genadigh zy, gegunt ende gegeven zyn diverſche Privilegien en Octroyen, van dewelke die Supplianten 't effect van dien altyts ruſtelyken ende vredelycken t' zedert dien tyd, ende tot op den dagh van heden toe, gebruykt hebben gehadt, ſonder ymants contradictie, &c. Item zullen alle de voorſz breucken, mulcten ende gedebourſeerde penningen by de Hooftmans voor de abſente verleyt, mitsgaders ook van alle 't gunt datmen den Ridder St. Joris ſchuldigh is, voor date van deſen gevallen ge-executeert worden tegens den onwilligen by den Schutters Bode, hebbende een pyle in de hand, en de Ordonnantie van de Hooftmans, realyk ofte by feyten, ofte anders met alſulk Recht of Rechten, als den Koning, Deeken ende Hooftmans, geſie ven ende oorbaarlyck duncken ſal, tot allen ryden als vooren, mits nemende dubbelt pant en de gereetſte meubelen die hy vinden ſal; ende ſoo verre deſelve panden binnen acht dagen niet geloſt en werden, mits opleggende de breucken ende die Schutterlycke onkoſten, tot tauxatie van den Koning, Deecken ende Hooftmans, ofte 't meerendeel van dien daaromme gedaan, ſullen deſelve by de voorſz Bode openbaarlyk by de meeſt daar omme biedende, naar voorgaande uytroepinge verkogt worden, ende 't ſurplus dat bevonden wort daar over te ſchieten, ſal den ge-executeerde gereſtitueert worden, ende dit al niet jegenſtaande eenige oppoſitie ofte appellatie, ende zonder prejuditie van dien, 't welk hy gehouden ſal weſen te interjecteren aan Koninck, Deecken, Hooftmans ende Achte, ende dat binnen den tyt van veertien dagen naar dato van de Executie, op pœne dat naar den overloop van die tyd geen kenniſſe van de zaken genomen zal werden, &c. *Doen te weeten*; Dat wy de zaken voorſz overgemerckt ende hier op gehadt 't advys van onſe lieve ende getrouwe, die Preſidenten ende luyden van onſen Rade in Hollandt, genegen weſende ter bede ende begeerte van de voornoemde Suppliancen, hebben alle de poincten ende articulen, ende elcken van dien hier boven geinſereert naar hunne forme ende inhouden beveſtigt, geapprobeert ende geconfirmeert, beveſtigen, approberen ende confirmeren uyt onſe ſonderlinge gratie by deſen, willende ende ordinerende deſelve onderhouden en geobſerveert te werden, op de pœne ende mulcten daar inne begrepen; Ontbieden daar omme ende bevelen onſe lieve ende getrouwe, die hooft-Preſident en Luyden van onſen Secreten ende grooten Rade, Stadhouder, Preſident, ende luyden van onſen voornoemden Raede in Hollandt, Bailliu van den Hage, ende allen anderen onſe Rechteren, Juſticieren ende Officieren en onderzaten dien dit aangaan ſal, heuren Stedehouderen, ende ygelyck van hen beſondere zoo 't hem behooren zal, dat zy de voornoemde Supplianten van deſe onſe jegenwoordige beveſtinge, approbatie ende confirmatie, en van allen den inhouden van deſen, in dervoegen ende maniere voorſz doen, laten ende gedoogen, ruſtelyck ende vredelyck genieten ende gebruycken, ſonder hen te doen, noch laten geſchien eenigh hinder, letſel, ofte moeyeniſſe ter contrarie, want ons alſoo geliefc. Des t'oirconden hebben wy onſen zegel hier aan doen hangen. Gegeven in onſer Stede van Bruſſel, den 18. Mey 1563. van onſen Rycke. Onderſtont, by den Koninck in ſynen Rade, hebbende onder aan hangende een roode waſſche Zegel.

Ende was geteyckent,

Meſdach.

Hortus jaculatorius alter priori vicinus, a Principe Auriaco *Frederico Henrico* exſtructus, cujus filius *Wilhelmus* ejus nominis II. primum ad illum Ao. 1636. lapidem jecit. Hortus jaculatorius alter.

Ad *LEYDAM* pag. 455.

In D. *Petri* primaria Eccleſia, ultra datas pag. 446 &c. *Vicaria* erat Domini *Rutgeri Utencampii*, fundata in honorem Dei & B. *Joann. Baptiſtæ.* *Vicaria* alia a datis p. 446.

Poſſeſſor ejus Ao. 1458. D. *Joannes Woudman*, ad altare S. *Judoci* quotidie ſacra miniſtrabat. Vicarius, & onus ei incumbens.

S. *Pancratii* Collegium a juriſdictione Ordinarii exemptum, Romanæ Sedi immediatè ſubjectum † fuit, ut propalam eſt ex hoc *Xiſti* Rom. Pont. Diplomate ex dicti Collegii Archivo depromto: *S. Pancratii* Capitulum Rom. ſedi immediatè ſubditum per Xiſti IV. Diploma.

SIXTUS * Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Abbati Monaſterii Egmundenſis & Sancti Victoris Santenſis, ac beatæ *Mariæ* Antverpienſis, Eccleſiarum Decanis Trajectenſis, Colonienſis & Cameracenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Honeſtis ſupplicum votis, illis præcipue per quæ Perſonarum Eccleſiaſticarum quarumlibet, etiam ad Eccleſiaſticas dignitates pro tempore electarum, indemnitati conſulitur libenter annuimus, eaque favoribus proſequimur oportunius. Dudùm ſiquidem felicis recordationis *Paulus* Papa ſecundus prædeceſſor noſter Eccleſiam Sancti *Pancratii* Leydenſis Trajectenſis Diœceſis, ac dilectos filios Decanum & Capitulum ac Canonicos earum, dignitates ſeu officia in eadem Eccleſia pro tempore obtinentes tam Capellanos quam Vicarios, Chorales cantores & ſuppoſitos quocumque nomine nuncupantur & eorum ſingulos cum perſonis, bonis & rebus quibuſcumque, ubicumque locorum conſiſtentibus tunc præſentibus & futuris ab omnimoda juriſdictione, poteſtate, Dominio, lege, cenſura, correctione & irritatione venerabilis Fratris noſtri *David* ſuorumque

† Exemptiones ab Ordinariorum juriſdictione invexit plerumque typhus & licentia, a *Petro Bleſenſi Epiſt.* 66. & a *Bernardo Epiſt.* 68. Item *de Conſid. ad Eug. l.* 4. ac alibi graviter damnatas.

* *Sixtus* hic, haud dubiè fuerit ejus nominis *IV.* creatus 1471. denatus 1484. Succeſſor *Pauli* II. electi Anno 1464. defuncti 1471.

ſuc-

ſucceſſorum, qui eſſent pro tempore, Trajectenſium Epiſcoporum & quorumcumque ordinariorum judicia, nec non quorumcumque Archiepiſcoporum eorumque Officialium perpetuo exemit & totaliter liberavit, eoſque & ipſorum ſingulos ac perſonas prædictas cum omnibus rebus & perſonis eiſdem, ſub beati *Petri* protectione ſuſcepit, atque ita quod nullus in eos utpote exemptos excommunicationes, ſuſpenſiones & interdicta, aut quamvis aliam juriſdictionem poſſit exercere, ac decrevit eos & eorum ſingulos cum perſonis & rebus & bonis antedictis fore liberos pariter & immunes, ac ex tunc irritum ac inane exiſtere quidquid contra exemptiones & liberationes prædictas a quoquam quavis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contingeret attentari, ac voluit quod Decanus & Capitulum prædictæ Eccleſiæ in ſignum præceptæ libertatis & exemptionis hujuſmodi ſingulis annis Cameræ Apoſtolicæ unam unciam auri in certo tunc expreſſo termino perpetuis temporibus ſolvere deberent, alioquin exemptio ipſa & ipſius *Pauli* prædeceſſoris deſuper confectæ litteræ nullius exiſterent firmitatis, prout in eiſdem litteris plenius continetur. Cum autem ſicut exhibita nobis nuper pro parte Decani & Capituli prædictorum petitio continebat, licet ipſi & Canonici & aliæ perſonæ prædictæ in pacifica poſſeſſione vel quaſi exemptionis & libertatis prædictarum exiſtant, & dictam unciam auri Cameræ prædictæ annis ſingulis in termino prædicto perſolverunt, dubitant tamen ſuper exemptione & liberatione prædictis moleſtari poſſe tempore præcedente. Cumque electio perſonæ idoneæ ad Decanatum dictæ Eccleſiæ, qui inibi dignitas non tamen principalis exiſtat, dum pro tempore vacat ad eoſdem Decanum & Capitulum ceſſantibus reſervationibus Apoſtolicis de antiqua & approbata hactenus & obſervata conſuetudine pertineat, & tam Decanus quam Capitulum prædicti ab ordinaria juriſdictione, ut præmittitur, ſunt exempti, eſſet eis grave & diſpendioſum pro hujus electionis affirmatione ad loci ordinarium accedere, pro parte Decani & Capituli prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eis in præmiſſis opportune providere & benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur volentes Decano, Capitulo, Canonicis & Perſonis prædictis in præmiſſis, de remedio opportuno providere, ipſumque Decanum & ejuſdem Capitulum ſingulares perſonas a quibuſcumque exemptione, ſuſpenſione & interdicto aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis a jure vel ab homine quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt ad effectum prædictum duntaxat conſuetudine harum ſive abſolventes & abſolutos fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus veſtrum per vos vel alium ſeu alios, litteras Pauli prædeceſſoris hujuſmodi, ubi, & quando, opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem Decani & Capituli fueritis ſuper hoc requiſiti ſolemniter publicantes, ac eiſdem Decano & Capitulo, Canonicis & Perſonis in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes non permittatis eoſdem aut eorum aliquem contra exemptionem & liberationem prædictas ac dictarum litterarum tenorem per dictum Epiſcopum Trajectenſem, pro tempore exiſtentem aut quoſvis alios quomodolibet moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam & alia juris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, invocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis. Nos enim vobis & eis libere veſtram electionem de Perſona idonea ad dictum Decanatum pro tempore factam, quomodo electio ipſa Canonica fuerit, Apoſtolica auctoritate confirmandi & approbandi plenam & liberam eadem auctoritate tenore præſentium concedimus facultatem, non obſtantibus tam felicis recordationis *Bonifacii* Papæ octavi prædeceſſoris noſtri, qua cavetur, ne aliquis extra ſuam civitatem & Diœceſim niſi in certis exceptis caſibus & in illis ultra unam dictam a fine ſuæ Diœceſis ad judicium evocetur, ſeu ne Judices a ſede deputati prædicta exiſtentis civitatis & Diœceſis, in quibus deputati fuerint, contra quoſcumque procedere, aut alii vel aliis vices ſuas committere, aut aliquos ultra unam dictam a fine Diœceſis eorumdem trahere præſumſerit, dummodo ultra duas dictas aliquis auctoritate prædictorum non trahatur, quam aliis Apoſtolicis conſtitutionibus ac dictæ Eccleſiæ juramento confirmatione Apoſtolica vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis & conſuetudinibus contrariis quibuſcumque, aut ſi Epiſcopo præfato vel quibuſvis aliis conjunctim vel diviſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari aut extra vel ultra dicta loca ad judicium evocari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujus mentionem, volumus autem quod dicta Perſona ſit electa intra ſex menſes a die confirmationis electionis ſuæ computandos proviſionem ſuper dicto Decanatu a Sede Apoſtolica obtinere, litteraſque Apoſtolicas deſuper expedire teneantur, alioquin tam electio quam confirmatio hujuſmodi nullius ſint roboris vel momenti. Datum Romæ apud Sanctum *Petrum* Anno Incarn. Dom. 1483. 3. Nonas April. Pontif. noſtri anno XII.

Hinc in Tabulis omnibus *Capitulum S. Pancratii* ſe inſcribit, *Capitulum Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubditum.*

Habeo penes me Monitorium Rodolphi, Traj. Epiſc. Anni 1445. contra *Arnoldum Bartholomæum*, Eccl. Coll. S *Pancratii* Decanum, ei in craſtino S. *Willibrordi* per *Joannem Wommers* inſinuatum in Choro dictæ Eccleſiæ ſub Veſperarum cantum, præſentibus D. *Bartholomæo Ysbrandi*, *Jacobo de Gouda*, & *Gerardo Leeuwen*, *Arnoldi* filio, Magiſtris & dictæ Eccleſiæ Canonicis. Monitorium cont. a Capit. illum Decanum, *Arnoldum Bartholomæum.*

De *Vicaria* S. *Georgii* in D. *Pancratii*, hæc penes me Charta eſt in pergameno MS in qua & varii ejus temporis Vicarii, & Mr. *Jacobus de Buſcho*, Collegii *Pancratiani* Vice-Decanus, recenſentur: Ejus Vice-Decanus, M. Jac. de Buſcho. *Vicaria S. Georgii.*

IN *nomine Domini, Amen.* Anno Nativitatis ejuſdem, milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, Indictione ſeptima, menſis Julii die viceſima prima, hora ſexta, vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri Domini *Innocentii* Divina Providentia Papæ octavi, anno quinto, in mei publici Notarii & teſtium infra ſcriptorum ad hæc vocatorum ſpecialiter & rogatorum præſentia venerabiles & circumſpecti Domini Magiſter *Jacobus de Buſcho*, Vice Decanus, cæterique Canonici reſidentes Capitularis Eccleſiæ Collegiatæ *S. Pancratii* in Leyden, Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectæ

Trajectenſis Diœceſis, ad Canonicatum & Præbendam fundatos in honorem Omnipotentis Dei & Beati *Georgii* Martyris, ſitos in dicta Eccleſia ſancti *Pancratii*, per mortem honorabilis Domini *Gerardi Simonis*, ultimi dum vixit eorum poſſeſſoris, vacantes, honorabilem & circumſpectum Virum Dominum Magiſtrum *Petrum Wyggeri*, eis per egregium Dominum *Rotardum Wermboldi* ejuſdem Eccleſiæ Canonicum eorundem Canonicatus & Præbendæ verum pronuntiatum ad eoſdem præſentatum Presbyterum dictæ Diœceſis, petente & inſtante admiſerunt, & in eorum poſſeſſionem introduxerunt, inſtallaverunt, aliaque, quæ in talibus fieri mos eſt, fecerunt publice & apte. Super quibus omnibus & ſingulis prædictus Dominus & Magiſter *Petrus Wyggeri* petiit ſibi fieri a me Notario publico ſubſcripto, unum publicum inſtrumentum, vel plura publica inſtrumenta in meliori forma. Acta ſunt hæc Leydis in præfata Eccleſia Collegiata ſancti *Pancratii*, ſub anno, indictione, menſe, die, hora & Pontificatu, quibus ſupra, præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris Dominis Magiſtro *Wilhelmo Theodorici*, Domino *Petro de Gouda*, Domino *Gerardi Alewini*, Presbyteris, *Henrico de Raephorſt*, *Johanne de Boeborſt*, *Theodorico de Uerve*, *Ghysberto Baldurini*, *Jacobo de Gouda*, laicis, & aliis quam plurimis Presbyteris, & laicis oppidanis Leydenſibus dictæ Diœceſis, teſtibus fide dignis ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego *Johannes de Leydis*, Clericus Trajectenſis Diœceſis, publicus Apoſtolica auctoritate & ordinaria admiſſione Notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis dein, ſic ut præmittitur fierent, & agerentur, una cum prænominatis teſtibus præſens interſui, eaque ſic fieri vidi & audivi. Idcirco hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſcriptum confeci, ſubſcripſi, & in haoc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum requiſitus & rogatus.

SS Philippi & Jacobi, *Vicaria* SS. *Philippi* & *Jacobi* in eadem S. *Pancratii* Eccleſia, detegitur ex hac Membrana quam teneo pergamena 1569.

R*Aſo de Treſlongh*, Decanus & Capitulum collegiatæ Eccleſiæ *S. Pancratii* Leydenſis, Trajectenſis Diœceſis, ſingulis Dominis Presbyteris, Clericis, Notariis & Tabellionibus publicis quibuſcumque, ad quos præſentes litteræ ſive præſens noſtrum mandatum pervenerit, ſalutem in Domino ſempiternam. Noveritis quod orta dudum coram nobis lite, cauſa, controverſia ſeu quæſtionis materia per & inter honeſtos *Margaretham Lotonis* aſſertam Patronam Vicariæ *SS. Philippi* & *Jacobi* ſitæ in Eccleſia noſtra *S. Pancratii* ante dicta, ac *Bernardum Reyneri* Clericum Harlemenſis Diœceſis, ad eandem Vicariam per mortem quondam *Joannis Hugonis*, ultimi illius dum viveret poſſeſſoris, aut alias qualitercumque vacantem, per dictam *Margaretham* præſentatum ex una, & *Hugonem Nicolai* etſi dictæ Vicariæ aſſertum Patronum, nec non *Cornelium Hugonis* ad dictam Vicariam ab *Hugone* prædicto præſentatum primo, & *Jacobum Hugonis* Clericos Trajectenſis Diœceſis, etſi ab iſto *Hugone* præſentatum accumulative, nec non proviſum per honorabilem Dominum *Gerardum Johannis*, tunc dicti noſtri Capituli Turnarium de dicta Vicaria jure devoluto de & ſupra dicta Vicaria & vicibus præſentationum ſuarum hinc inde factarum, nec non collatione juris devoluti, & jure præſentandi, rebuſque aliis in actis cauſæ latius deductis & ſpecificatis, ex altera partibus fuit in eadem cauſa coram nobis per antedictas partes ſeu verius earum legitimos Procuratores ad multorum . . . obſervationem, nec non jurium & munimentorum hinc inde exhibitionem, proceſſum, atque ex parte dicti *Hugonis Nicolai*, & ab eo præſentatorum in cauſa concluſum. Proceſſu itaque ſic pergente dicta *Margaretha Lottonis* aſſerta Patrona (ſicut Altiſſimo placuit) diem clauſit extremum; cumque *Hugo Nicolas* præfatus aſſertus Patronus ſuper Jure Patronatus hujuſmodi, ſicut coram nobis ex parte illius legitime fuit propoſitum, non habeat partem adverſam in judicio, fuimus ex parte ejuſdem debita cum juſtitia requiſiti, quatenus contra omnes & ſingulos hæredes dictæ *Margarethæ* citationem legitimam decernere ſeu concedere dignaremur. Nos itaque Decanus & Capitulum antedicti conſiderantes requiſitionem hujuſmodi eſſe juſtam & rationi conſonam, vobis & veſtrum . . . in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, ut accedentes ad juſtitiam dicti *Hugonis Nicolai*, quo propterea fuerit accedendum, & accedentes fueritis requiſiti, ſeu aliquis veſtrum requiſitus fuerit, citatos coram nobis peremptorie ad proximam diem Capitularem præſentiam veſtram executionem immediatè ſecuturum, qua nos hora conſueta capitulariter congregatos eſſe contigerit, omnes & ſingulos ante dictæ *Margarethæ Lottonis* hæredes tam in genere quam in ſpecie, qui ſua communiter vel diviſim intereſſe crediderint (eorum nomina & cognomina in executione præſentium exprimendo) per ſe vel Procuratorem ſeu Procuratores legitimos comparituros, ad reſumendum proceſſum præmentionatum in eo quo ante ejuſdem *Margarethæ* obitum permanſit ſtatu, atque procedendo juxta retroacta coram nobis habita reſumique, & procedi, aliaque fieri, decerni & ordinari videndo & audiendo quod juſtum fuerit, & ordo dictaverit rationis cum intimatione debita & conſueta, atque tali quod ſive dicti hæredes vel eorum aliquis comparere, vel Procuratorem ſeu Procuratores mittere curaverint, ſive non, nos nihilominus in eadem cauſa dicto *Hugone* inſtante ulterius procedemus, & procedi faciemus juſtitia mediante. Datum & actum Leydis ſub ſigillo Decani noſtri, quo in hiſce utimur, die Martis, prima menſis Martii, ſub Anno Domini 1569. Stilo communi.

Schoinrewoirde, Notarius Capituli.

Vicariæ, Benedicti nomine, in prædicta Collegiata Eccleſia, mentio in hac Charta vernacula MS. *& Benedicti in eadem Eccleſia.*

COndtlick ende kenlick zy allen ende eenen yegelycken die deze onſe letteren ende brieven zullen zyen ofte hoiren leeſen, ſaluyt met dilectie. Alzoe tot mynder kenniſſe onlancx ghecomen is hoe dat die Prebende Canonicxe Proeven geintituleert *Benedicti*, gheſondeert ende gheerigeert inde Parochye Kercke van ſinte *Pancras* ten Hoigelanden binnen der ſtede van Leyden, vacerende es door die doot ende t'overlyden van *Matthyas de Myrr*, laetſte poſſeſſeur in zynder leven van dien wezende, wyens col-

Google

collatie ende preſentatie *de Jure Patronatus laicalis* tot myn *Jacob van Myerop*, Heere van Cabauw, zonder alle twyfel ſpecterende es. Soe eſt dat wy *Jacob van Myerop* voornt. willende ende begherende onſe recht ende collatie te preſerveren totte voirn. Prebende ons *de Jure ut ſupra* ſpecterende, mits dezen jeghenwoirdighen zyn confererende ende praeſenteerende totter voirn. Prebende ende Canonicxe Proeven geintituleert *Benedicti*, onzen lieven neve *Loodowyk Janſz*, Student, als daer toe bequaem wezende, achtervolgende die vuyterſte wille des Fondateurs, inhoudende dat die vanden bloede voor andere vreemden daer mede behoiren gheprovideert te werden. Verzoeckende met alder behoirlicker reverentie, dat U myne Ed. Heeren gelieve deze myne collatie ende preſentatie te approberen ende confirmeren, ende den voirſz. *Loodowyck Janſz* mynen neve totte poſſeſſie ende ghebruyck vande vruchten ende allen emolumenten totter voorſz. Prebende ſpecterende te admitteren, zonder yemandts wederzeggen, ten eynde hy preſentant in ruſtighe ende paciſycke poſſeſſie mach coomen, ende myne collatie ende preſentatie heuren behoirlicken effect mach ſorteren. In kenniſſe der waerheyt heb ick *Jacob van Myerop*, Heer van Cabauw, deze myne jeghenwoirdighe preſentatie met myn eygen hant onderteykent ende met myn ſignet up ſpatium van dezen gedruckt. Actum in den Haighe dezen twaelefſten Juny, Anno 1579. *ſtilo communi.*

Datis *Bat. Sac.* part. 2 p. 253. *Capituli S Pancratii* fundationis Tabulis, deſignatis ejus hic & alibi ejus *Præbendis*: olimque jam jam quod illud Apoſt. Sedi immediatè ſubjectum eſſet; recenſitis *Hiſt. Epiſc. Ultr.* p.455. ejus Præpoſitis, Decanis, & Canonicis quos aſſequi potuimus, juvat his jungere Decani, Canonicorum, & Vicariorum S. *Pancratii*, ut ferè de aliis fecimus, Juramentum.

Juramentum Decani S. Pancratii.

Juramentum Decani, EGO N. Juro ad hæc Sancta Dei Evangelia, quod donec officio Decanatus hujus Collegii fungar, Summo Romano Pontifici N. & ſuis legitimis ſucceſſoribus debitam obedientiam & reverentiam & Collegio meo fidelitatem præſtabo, res & Jura Decanatus mei & curam hujus Eccleſiæ & adminiſtrationem mihi conceſſam, jus, ſtatuta & conſuetudines conſervabo, miniſtrabo & defendam, & bona hujus Eccleſiæ non alienabo, & contra juris formam aut hujus Collegii conſuetudinem alienata recuperabo, in Eccleſia hac continuo reſidebo, in emolumentis Capitularibus ſimplici ad inſtar aliorum Capitulorum portione contentus ero, ſalvo quod in omnibus aliis diſtributionibus duplicem recepturus ſim portionem. Sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

Canonicus autem vel Vicarius inſtallandus habitu religionis congruo, indutus & conjunctis manibus ad manus Decani poſitis, reverentiam & obedientiam ſub hac verborum forma præſtet.

Quo facto, ſi ut Canonicus inſtallandus veniat, ſequens Juramentum præſtat.

Canonici, EGO N. Juro per Deum qui me ſuo ſanguine redemit, & per hæc Sancta Dei Evangelia quæ manu mea tango, obedientiam Decano & Collegio huic fidelitatem, & quod ſtatuta, conſuetudines & privilegia hujus Collegii conſervabo & defendam, nec in aliquo eiſdem contraveniam, nec ullas contentiones adverſus Collegium aut quemquam Fratrum pertinaciter vel contumaciter aſſumam, nec ſtipendium Præbendale aliud perquiram vel accipiam quam aſſignatum eſt mihi, niſi detur mihi conſenſu & dono eorum quorum id moris eſt, & quod in acceptione hujus Præbendæ nulla ſimoniæ labes aut pactio interceſſent. Sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

Si autem quis ut Vicarius inſtituendus ſit, ſequens juramentum præſtabit.

EGO N. Juro ad hæc Sancta Dei Evangelia, donec præſentem Vicariam poſſidebo obedientiam Decano & Capitulo fidelitatem, & quod officium, jura & pertinentias hujus Vicariæ fideliter adminiſtrabo, conſervabo & defendam, ſtatuta, conſuetudines & privilegia hujus Collegii præſentia & futura obſervabo, nec iiſdem in aliquo contraveniam niſi denegata Juſtitia, nullam cauſam adverſus Capitulum vel aliquem confratrum nomine alterius proſequendam aſſumam, nec proſequenti ope vel conſilio aſſeram. Sic me Deus &c. & Vicarii S. Pancratii.

Juramento autem præſtito ad miſſionem in poſſeſſionem more ſolito procedatur.

Cum *D. Petri*, & Leyderdorpianæ Parochiæ limites ex veteri Charta vernacula *Hiſt. Epiſc. Ultr.* p.454 dederimus, juvat hic ex ſimili Charta dare limites S. *Pancratii*, & vicinarum Parochiarum. S. Pancratii, & vicinarum Parochiarum limites.

Eſt enim penes me membrana pergamena vernacula MS. Anni 1394. in qua teſtes requiſiti ſub Juramento coram Scabinis duobus teſtimonium ferunt circa limites Parochiarum S. *Pancratii*, B. *Mariæ* Virginis Leydæ, & Parochiæ *Oeſtgeeſtanæ* Leydæ vicinæ: Charta hujus eſt tenoris:

WY *Bertelmeeus Ymmen* ſoen, ende *Harman Jans* ſoen, Schepenen in Leyden, *Jan Coſtuys* ſoen, *Symon Bont*, *Gyelis van Swieten*, ende *Dirck Hogeſtraet*, in dien tydt poorteren in Leyden, doen cond allen luyden, dat van de Gerechte van Leyden ontboden hebben geweeſt goede wictachtighe Knapen, die men meenden dat van ouden hair comende, die oerſpronc ende geſcheyt beſt weten mogten, tuſſchen de Parochye van S. *Pancras* kerc te Leyden, ende *onſer Vrouwe* Parochye te Leyden, alſo ſi onderlinghe ſcheelen, en is onderſcheydt van den twie Parochien voorſchr. van welke die Knapen voir den Gerechte van Leyden getuygd hebben, na houre vyf ſinnen, bi houren eede, in alre manieren ſo hier na beſchreven ſtaet. Eerſt ſo word gevraecht *Hugo van der Hant* of hy yet wiſte wie dat beſte recht hadde, daer men d'n dode daert geſcheel of toe comt, ſchuldich waer te werden; daer hy of tuighede, dat hy daer of niet en wiſte, maer ſyn Vader was langhe tyt Scout in den Ambochte van Leyderdorp, ende na ſinen gedyncken ſo plach ſyn Vader te ſchouwen en recht te doen vier of ſes voeten in die Maeren an die zide van Leyderdorp. *Item Jacob*, *Dammis* ſoen, tuighede bi ſinen eede ende woude daer op ſterven, dat alle recht waerlic ende gheeſtelic hoert van outs te verſoeken tot Oeſtgeeſt, ende tot vier voet of ſes in die Maren. Ende *Jan Jacobs* ſoen ende *Dirc Willis* plachten hen Hoichtyt te verſouken tot Oeſtgheeſt, ende plachten te wonen in den Uterdyc twiſchen den Marendyc ende den Maren. *Item Willem Jacobs* ſoen tuighede bi ſinen eede dat hi ghehoert heeft in vorige tyden van *Jacob Jongh Dircx* ſoen, ſinen vader, en *Adam Nannen* ſoen, dat dat Scout Ambocht en Prochiekerc in voer tyden ghinc in die Maren, eert poert recht wort. *Item Gheryd Daems* ſoen is een

man

man van vier en tneghentich jaren, en tuighe-den bi ſinen erde, dat dat recht van Oeſtgeeſt wairlie ende gheeſtelic ghinc van de Prochi-kere, en hoerde tot Oeſtgeeſt ter kerken en vier voet in die Maren. *Item Dirc Jacobs* ſoen ſeyde hi en wiſter niet of, mer hi heeft in voir tyden horen ſeggen, *Herſtat Pieter Tiden* ſoens ſoen ſinen Sweuer, dat die Seout van Oeſtgeeſt plach te ſcouwen vier voet in die Maren, en die daer binnen ſaten pleghen haer kere zacken tot Oeſtgeeſt. *Item Aerne Tibrants* ſoen tuighe-de dat hi goede oude luide heeft horen zegghen dat Ambocht van Oeſtgeeſt ende van Leyder-dorp ſceyden in die Maren, voert ſo heeft *Aer-ne* ſelve gehoert dat *Herſt int Kryſtgen*, vraghede *Dirc Wellep*, ende woende twiſſchen den Mare en den Marendyc, ende die wan veel kinder, wan hi zyn kinderen pleghen te kerſtenen en te graven, want Oeſtgeeſt veer gheleghen was, doe antwoerde hi dat Heer *Ghiſebrecht van Arm-ſale*, die die kere tot Oeſtgeeſt plach te beſin-ghen, dat hi alſo goedertieren was ende hem verlof gaf, dat hi zyn kinderen graven en ker-ſtene mochte in dat arm buderen keregen opt hoghelant, op dat hi hem ſyn offerande dede tot in hoechtiden, doe zeyde *Kerſtant* dat hi hem alre voldede *Item Pieter Joſeps* ſoen tui-ghede bi ſinen eede, dat hi zynre moeder heeft horen zegghen, ende *Robbrecht Yſebrands* ſoen ſine oem, nu ter tyt ſynde zieclyc in ſyn Sacra-ment, dat alle wairlic recht ghinc in die Maren ende alle die ghenen die dair binnen pleghen te woenen, hoerden en pleghen ter kerken te gaen tot Oeſtgeeſt. *Item Willem van der Plane* tui-ghede dat *Gheryd* van Oeſtgeeſt, die Scout ge-weeſt hadde tot Oeſtgeeſt, tot hem zeyde, dat hi alle rechte beſchout hadde in die Maren, en die Marendyc gheleyt was om die leghen van den Notendyc ende die dair binnen woenden, hoerden tot Oeſtgeeſt ter kerken. *Item Gheryd Reveryes* zoen zeyde bi ſinen eede, dat *Jan Vlam-nex* zoen Scout was in den Ambochte van Ley-derdorp, ende plach te ſcouwen op die Maren vier voeten. *Item Jan Jacob Jans* zoen zeyde bi ſinen eede, dat hem wel ghedyncket dat *Jan Jacobs* zoen alle hoechtiden plach ter kerken te comen tot Oeſtgeeſt. *Item Willem Gherys* zoen tuighede bi ſinen eede, dat hi ſyn ouders heeft horen zegghen, dat men ſcouwede ende recht dede in die Maren, ende hem ghedoeht wel dat *Jan Jacobs* zoen alle hoechtiden ter kereke ghinc tot Oeſtgeeſt. *Item Jan Roelof Claes* zoen tuighede en ſeyde, dat hi ghesien en hoort hadde *Gheryd* van Oeſtgeeſt recht te doen op die Ma-ren, ende dat hi wel weet dat alle die in den uytendyc zaten hen Prochiekerck hielden tOeſt-geeſt, en de namt op ſyn ziel dat noch hoirde tot onſer Vrouwen kerc.

In kenneſſen der waerheyt ſo hebben wi Scepenen voirnoemt deſen brief beze-ghelt mit onſen zeghelen, ende wi Poort-meeſters voortſereven hebben dezen brief in kenneſſen mede beſegelt mit onſe ſte-de zeghel van Leyden, in't jair ons Hei-ren 1394. op ſinte Pieters dag *ad Cathe-dram*, &c.

Vicariæ in D. Virginis Parochia.

In D. *Mariæ* Parochia *Vicariæ* duæ fundatæ a Magiſtro *Petro Jacobi* Anno 1387. per haſce Tabulas:

In *nomine Domini*, *Amen*. Sciant cuncti quod Anno Nativitatis Domini, milleſimo trecenteſimo octuageſimo ſeptimo, indictione decima, menſis Januarii die ſecunda, hora veſperarum, vel quaſi, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, Domini *Urbani*, Divina providentia Papæ Sixti, anno nono, in mei Notarii publici infraſcripti, & teſtium ſubſcriptorum præſentia propter hoc perſonaliter conſtitutus diſcretus, & honeſtus vir Magiſter *Petrus Jacobi* filius *Jacobi Ghilionis*, Licentiatus in Medicina Pariſienſis, Clericus Traiectenſis Diœceſis, mente ſanus licet corpore languidus teſtamentum ſuum ſeu ultimam ejus voluntatem, quod ſeu quam habere voluit jure teſtamenti codicillorum vel alterius cujuſlibet ultimæ voluntatis prout melius haberi poſſit de conſuetudine vel de jure fecit, condidit & ordinavit in hunc modum. In primis dictus Magiſter *Petrus Jacobus* eliget ſepulturam ſuam in Eccleſia Parochiali in Valkenborch. Item dictus Magiſter *Petrus Jacobus* per viam teſtamenti ſeu ultimæ voluntatis, ut dictum eſt, dotavit & erexit, *duas Capellanias ſeu Vicarias perpetuas ad honorem Dei Omnipotentis, Beatæ Mariæ Virginisglorioſæ, & omnium Sanctorum*, & unam earum præcipue *ad honorem quatuor Evangeliſtarum*, & alteram præcipue *ad honorem quatuor Doctorum Eccleſiæ*, in remiſſionem peccatorum, conſanguineorum & amicorum ſuorum omnium & præcipue patris, matris, & Domini *Arnoldi* dicti *Goetman* Presbyteri, fratris ejus, & ipſi deſerviendo in perpetuum in Eccleſia Parochiali Beatæ *Mariæ* Virginis glorioſæ Leydenſis, dictæ Diœceſis, dummodo ibidem admiſſæ fuerint per Curatum ibidem ſub altaribus per dictum teſtatorem poſtea providendi. Si vero de altaribus prædictis non providerit in vita ſua, tunc voluit dictus teſtator, quod executores ſui infra ſcripti poſt obitum ſuum quanto citius poterunt de altaribus provideant ſupra dictis, & ſi dictæ Capellaniæ admiſſæ non fuerint in Eccleſia beatæ *Mariæ* ſupra dictæ, ſed repulſæ cum effectu per Curatum ſupra dictum ab Eccleſia ſua prædicta, tunc voluit dictus teſtator, quod executores ſui infra ſcripti . . . quos ſc. hoc oneravit, alibi eas in Eccleſia recipi & admitti procurent prout iis videbitur expedire. Legans & aſſignans dictus teſtator ad Capellaniam erectam per ipſum præcipue in honorem quatuor Evangeliſtarum & ad dotem ipſius omnes & ſingulos agros & prædia infra ſcriptos, quos *Katherina*, relicta *Nicolas de Stompic*, ſoror ſua in morte ſua heredibus ſuis demiſit, quorum aliquos ab ipſa tamquam heredes ipſius habuit, & aliquos a coheredibus ſuis emit, videlicet undecim hondas terrarum jacentes ad partem meridionalem Eccleſiæ de *Valkenborch*. . . . Item duas hondas cum dimidio terrarum. . . . Item duas hondas terrarum in loco dicto *bi Barnewalt*. . . Item 5 hondas jacentes in campo dicto *Bergmer camp*. . . . Item tres hondas terrarum jacentes in terra *Philippi Henrics*. 3. jugera *in dat Ambocht van Zudt*... Item in officio ſeu diſtrictu *de Voorſchoten* 5. hondas. . . Item ad aliam Capellaniam prædictam Eccleſiam per dictum teſtatorem præcipue ad honorem quatuor Doctorum Eccleſiæ, & ad dotem ipſius dictus teſtator legavit & aſſignavit agros & prædia infra ſcriptos, in primis terram dictam *tFrighits*, continentem tredecim hondas terrarum jacentes in diſtrictu ſeu officio de Catwic. Item novem hondas in eodem diſtrictu . . . . . . Item in eodem diſtrictu unum campum in loco dicto *die Ridders Hof*. . . Item duas hon-

Digitized by Google

das cum dimidio . . . Item 5 hondas in diſtricta de rudie. hanc Capellaniam prædictam fundatam & erectam per dictum teſtatorem, contulit ſeu ad ipſam præſentavit *Jacobum* filium conſanguineum ſuum. Aliam vero Capellaniam prædictam videlicet dotatam & erectam per ipſum præcipuè in honorem quatuor doctorem Eccleſiæ contulit ſeu ad ipſam præſentavit *Adam* fratrem dicti *Jacobi* Clericus dictæ Diœceſis volens & ordinans dictus teſtator quod ſtatim poſt obitum ſuum dictis Capellaniis confirmatis, dicti *Jacobus* & *Adam* præſentati ab ipſo ut permittitur celebrabunt vel facient celebrari ſuper altaribus prædictis & quicumque etiam in poſterum habetur aliqua dictarum Capellaniarum celebrabit in qualibet ſeptimana per ſe vel per alium Presbyterum bis vel ter in dicta Eccleſia beatæ *Mariæ* dummodo dictæ Capellaniæ per Curatum ipſius acceptæ fuerint & admiſſæ ibidem.

Acta ſunt hæc in domo inhabitatoris dicti teſtatoris ſita ad Cœmiterium Eccleſiæ beati *Petri* Leydenſis dictæ Diœceſis Anno Domini, indictione & menſe, die, hora, Pontificatu, &c. Præſentibus ibidem diſcretis & honeſtis Dominis *Theodorico* dicto *Gruek:n*, *Gerardo* dicto *Hogheſtraet* Canonicis Eccleſiæ ſancti *Pancratii* Leydenſis, & *Aiardo Ghiſelberti* Presbyteris dictæ Diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego *Thomas Conradi* Clericus Trajectenſis Diœceſis publicus Imperiali auctoritate Notarius, &c.

Cum lectura hujus fundationis ob nimiam obſcuritatem ac antiquitatem vix legibilis eſſet, præcipua quantum potui, exſcripſi.

Florentii Wevel. confirmatio. Fundationem ratam habuit *Florentius Wevelinchovius*, Trajectenſis Epiſcopus, Anno 1387. menſe Januarii die quinta decima.

Miſſa ad altare S. Catharinæ ibi fundata. M. *Walterus Hugonis*, Presbyter, ad altare S. *Catharinæ* in dicta Mariana Eccleſia Miſſam fundavit, tot annis quot Presbyterio functus fuiſſet, id eſt annis 50, ibi annuè peragendam, juxta hanc Chartam, quam teneo vernaculam pargamenam:

In *den naeme ons Heeren*, *Amen*. By den inhouden van deſen jegenwoirdigen openbaeren inſtrumente zy kennelick eenen yegelicken, dat in den jaire der geboirten ons Heeren 1543. in de eerſte indictie, inde maent van Novembri up ſinte *Katherinen* dach den vyfende twintichſten dach omtrent elff uren voirnoens, int negende jair des Pauſdoms ons alderheylichſte Vaders in Goide *Pauli*, byder Godlicker gracie die derde Paeus van dier naeme, ende regnerende die aldermoegenſte, aldervictorieuſte ende alderdoirluchtichſte Prince ende Heere *Karel* die vyfte van dier naeme, byder ſelver gracie Roemich Keyſer, altyt vermeerder 's Rycx, int vierthiende jair zynre coronacie, onſen aldergenadichſte Heere; Compareerde vuir my openbair Notario ende getuygen hier nae beſcreven, als dair over geroepen ende ſonderlinge gebeden zynde: die eerſame Meeſter *Wouter Hugenz*, Prieſter, inwoender der ſtede van Leyden des Biſdoms van Utrecht, weſende ziechlick van lichaem mer van goede redene, memorie ende verſtands, willende diſponeren van zyne tydelicke goeden, ten eynde hy hem te bet tot God ende zynre zielen ſalicheyt ſal morgen diſponeren ende vougen, heeft geordonneert ende gemaict in forme van teſtamente off vuyterſte wille io d'alderbeſte ende ſtarexſte forme die hy heeft weten ende moegen doen, tghene ende ſulcx als hier nae beſcreven ſtaet. In den eerſten ende voir al bevelende zyne ziele inden handen Gods almachtich nu ende tallen tyden ende byzonder als die van zyn lichaem ſcheyt, ende zyn doode lichaem der gewyder airden, ende zyn ſepulture kieſende in onſer *Liever Vrouwen* Kerck binnen der voirſz. ſtede omtrent onder die Preecſtoel, begerende ende willende dat zyn naebeſcreven erfnaem hem nae ſel doen doen een eerlieke Vigilie, ende geven alle Prieſteren comende ten ſelven Vigilie elcx een ſtuver. Voirt een eerlicke vuytvairt tot ſinte Pieters metten commendacie, ende oick zyn zevendach ende maentſtondt. Item dat zyn erfname off zyn nacomelingen gehouden ſullen weſen nae zyn doet te doen doen twee Miſſen alle weke in *onſer Vrouwen* Kerck voirſz. op ſinte *Katherinen* altair geduerende ſoe menich *jair als hy Prieſter geweeſt is*, te weten vyftich jairen lanck geduerende, ende doen leſen by den ſelven Prieſter die die Miſſen doen ſal als die Miſſen gedaen zyn tot elken reyſe ten grave van hem teſtator *Miſerere*, *De Profundis*, *Collecte* dair toe dienende ende bidden onder die Miſſen ende ten grave vuirſz. voir die ziele van hem teſtatoir alſt behoirt. Dair voir die ſelve Prieſter hebben ſal telken reyſe voirſz te preſencie twee ſtuvers. Ende ſullen noch gehouden weſen deſe vyftich jairen lanck geduerende te doen doen in onſer *Vrouwen Kerck* voirſz. zyn memorie ende jairgetyde. Voirt heeft hy teſtatoir gemaict ende beſprocken tot zynre zielen ſalicheyt, eerſt den Proviſoer ende Deken van Rynlandt vuyt die naeme van den Biſcop ende Archidiaken van Utrecht zyn eerwairdige Vader ende Heeren elcx vyfthien ſtuvers, ende die Notario vander ſelver juriſdictie vyfthien groot. Item ſinte Pieters Kerck, ſinte Pancraes Kerck, onſer Liever Vrouwen Kerck, die arme Huysſitten van ſinte Pieters, die arme Huysſitten van ſinte Pancraes, die Minrebroederen omtrent Leyden tot hoir noetruſticheyt ende onderhoudt, ende die *Witte Nonnen* binnen Leyden elcx een pondt groot Vlaems, tſamen belopende ſeven pondt gr. Vlaems, ende die arme Huysſitten van onſer Vrouwen thien ſcellinck groot Vlaems. Heeft noch gemaect tot een beſpreck alle den kinderen van *Claes Hagen* zoen, zyn broeder te ſamen een huys ende erve dat hy ſtaende heeft inde Coppenhycx ſtege, willende dat zy dair mede ofſtaen ſullen ende te vreden weſen ſonder vorder te moegen comen in zyn erfniſſe. Desgelycx heeft hy teſtator mede gemaict tot een beſpreck *Hillegondt Hugen* dochter zyn ſuſters kinderen te ſamen eenen Raem, die hy ſtaende heeft inde oude Houf, ende dair toe eenen loſrentebrief van drie Rynſche gulden sjaers, ſpreckende up Meeſter *Dirck van Alcmaer* Berbier int Noorteynde ende op ſijne goeden, willende mede dat die ſelve kinderen hier mede te vreden weſen ſullen ende of ſtaen van zyn erfniſſe, ſonder vorder dair in te moegen comen. Ende ſoe wat goeden hy teſtator hier boven meer afterlaeten ende metter doot rnymen ſal, zy zyn roerende of onroerende, wair ende wair an die gelegen zyn ende bevonden ſullen worden, ſculden, actien ende rechten, ghene goeden vuytgeſondert ende hoe die genoempt moegen zyn, wil hy teſtator dat hebben ſal ende eygelick ende erflick behouden *Hage Andrieſz*, *Machtelt* zyn ſuſters zoen, ende dit overmits grote ende menichvuldige welda-

den die *Machtelt* zyn ſuſter in hair leven ende *Huge Andrieſz.* hair zoen nae hair doot gedaen hebben boven alle zyne andere vrienden ende maegen die God ende hem teſtatoir bekendt zyn ende meer andere, den ſelven *Huge* dair inne inſtituerende nae rechte van inſtitucie te zyn ſijn enich ende geheel erfgenaem. Ende wairt ſaicke dat yemant wair die dede off attempteerde te doen, 't zy in rechte of dair buyten ende beletren wilde dat deſe zyne teſtament off vuyterſte wille zyn volcomen voirtganck nyet en ſoude hebben, dat God verhoeden wil, ſoe is die vuyterſte wille van hem teſtatoir dat die tiegendoender of tiegendoenders verboeren ſullen ſulcx als hy off zy van hem genomen ende gehadt ſouden hebben als voirſz. ſtaet, ende in dat geval ſoe maect ende beſpreect hy tſelfde dat die tiegendoenders gehadt zouden hebben ſinte *Katrynen* Gaſthuys. Voirt wairt ſaicke dat hy teſtator hier namaels yet maicte of beſpraeck ter eeren Goeds ende ſalicheyt zynre zielen Kercken Goodshuyſen off enige armen off zyne vrienden voir zyn Prieſter off twee getuygen, tſelfde wil hy dat van ſulcker wairden ſel weſen ende zyn voirtganck hebben, of dat alſulx mede gemaect ende hier expreſſelick wair geſcreven. Die voirſz. teſtator verclaerende alle tghene dat voirſz. ſtaet ſulcx te weſen zyn teſtament off vuyterſte wille, willende dat tſelfde zyn volcomen voirtganck hebben ſal gelyck een teſtament, codicille off enige andere gevinge off maickinge als dat alderbeſt ende ſtarcxſte weſen ſal moegen van rechts wegen ofte gewoente nyet jegenſtaende enige ſtatuyten, kueren, ordonancien off andere coſtumen ter contrarie. Ende biddende allen Heeren ende Rechteren geeſtelick ende wairlick deſe zyne teſtament off vuyterſte wille te willen approberen, confirmeren ende inden beſten te decerveren. Ende verſochte voirt an my Notario alle dat voirſz. ſtaet te noteren ende dair off te maicken een ofte meer openbair inſtrument off inſtramenten inde beſte forme. Aldus gedaen binnen der voirſz. ſtede van Leyden ten huyſe van *Huge Andrieſz.* dair hy teſtator woendt, ſtaende an ſinte Jans brugge up te camere, in den jaire, indictie, maent, dach ende uer, Pauſdomme ende Keyſerycx als boven; in jegenwoirdicheyt van den eerbaeren mannen Meeſter *Arent van Tedroede* Prieſter, *Nanninck Janſz.* Scilder, ende Meeſter *Dirck Pieterſz.* Berbier, inwoenders der ſelver ſtede als getuygen wairdich van geloeve dair over geroepen ende by monde van hem teſtator ſonderlinge dair toe gebeden zynde.

Ende ick *Philips Vrancken* zoen, Clerck des Biſdoms van Utrecht doir die Pauſlicke macht openbair Notarius ende achtervolgende die ordonancie des K. Mt van nyeus geëedt ende geadmitteert by den Hove van Hollandt, hebbe mitten boven geſcreven getuygen preſent geweeſt, dair die ordonancie ende maickinge van den teſtamente off vuyterſte wille ende alle ende elck punct ſoe voirſz. ſtaet gemaict ende geſchiet is, ende als dair toe verſocht ende gebeden zynde, hebbe tſelfde genoteert ende dair off gemaict ende ſelver geſcreven hebbe dit jegenwoirdige openbair inſtrument, ende hebbe tot een teycken der wairheyt ende zekerheyt van dien, dat mit mynen naeme ende gewoenlick teycken ondergeſcreven ende geteyckent.

Bona quæ Miſſæ huic aliiſque religioſis operibus aſſignavit, hac Chartâ pargamenâ vernaculâ deſignantur:

Bona hæc aſſignata.

Zeeckere twe morgen lants gelegen in den ban van *Lys* voirſz. belent an de noirtoeſt zyde tCloeſter ter *Lee*, an de zuytweſt zyde *Warmer Symmes* zoens erfgenamen, tzuytoeſt eynde sGravenwater ende ant noirtweſt eynde *Willem Gerritſz.* Noch elf hont lants in den ban voirſz. belent an de noirtoeſt zyde der kercken lant van *Aelmer*, an de zuytweſt zyde 't Cloeſter te *Poel*, tnoirtweſt eynde 'sGravenwater voirſz. ende ant zuytoeſt eynde *Willem Symonſz.* Noch ſeven hont lants geheten *Rutebuel*, belent ande noirtweſt zyde *Willem Symonſz.* voirſz. of zyn kinderen, an de noirtoeſt zyde *Willem Aelbertſz.* tzuytoeſt zyde ende zuytweſt zyde die Prelaet of dat Cloeſter van *Egmont*. Noch thien hont lants al by den hoop ſonder maet, gelegen in den ban voirſz. belent an deene zyde de voirſz. Prelaet of Cloeſter van *Egmont*, ende an d'ander zyde *Geertruyt Wolwys* wedue, ſtreckende wt s'Gravenwater voirſz. tot an die Maeſlot toe, welcke voirſz. percelen van landen mitertyt van hem comparanten in huyere heeſt ende gebruyct oude *Huych Claeſz.* ende voirts hoir comparanten ende oick hoirder erſven ende naecomers perſonen ende alle andere hoirluyder goeden, roerende ende onroerende, omme by gebreken van te laeten doen ende te volcommen tgeene voirſz. ſtaet dair an, of en enyge perſoen ofte percelen van goeden zoe wel generalicken als ſpecialicken verbonden by den Paſtoir ofte Kerkmeeſters van onſer Vrouwen kercke voirſz. in der tyt weſende te moegen verſien, verhaelen ende doen executeren twaelef gouden Carolus guldens of payment dier wairde tsjairs vry gelts van als vry, ende dair mede te laeten doen volcommen becoſtigen ende betaelen tgene voirſz. ſtaet den voirſz. vyftich jaeren wt geduerende.

Ad *Cœnobia Leydæ* pag. 465. & *ſeq.*

Cœnobium Monialium S. Dominici Leydæ.

Inter alia Leidæ Monaſteria, ut pag. 466. diximus, Monialium S. *Dominici*, vulgò *Albarum Nonnarum*, viguit Cœnobium ad foſſam *Rapenburganam* ex adverſo pontis, qui hinc hodiè-dum nomen gerit, de *Nonnebrug*. Cum pleraque alia Cœnobia fusè ſatis ibi dederimus, hocque monumentorum inopiâ parcius deſcripſerimus, ea quæ dein ſuppeditata ſunt, ad ejus majorem notitiam ac ſplendorem hic juvat promere.

Fundator ac fundationis annus incertus.

Monaſterium hoc nonnulli fundatum volunt Ann. 1400. a *Margarita Clivienſi*, *Prædicatorum* Conventûs Hagæ-Com. Fundatrice. Quidam fundationem illius rejiciunt in Ann. 1440. aut circiter: nam *Rudolphus Diepholdius*, Epiſcopus Ultrajectinus Ann. 1450. in litteris ſuis (quibus Rmo P. *Gerlaco*, Suffraganeo ſuo facultatem tribuit conſecrandi altare, & benedicendi partem cœmiterii Sororum S. *Dominici*) Monaſterium hoc vocat *noviter fundatum*. Et Anno 1447. vendita fuit domus quædam *Machtildi*, filiæ *Joannis* Priorifſæ, & Sororibus Ordinis S. Dominici *Leydæ*.

Priorifſa, una ex primis.

Sacellum, Jeruſalem dictum.

Anno 1450. Sororibus his datum fuit Sacellum quoddam, dictum *in Jeruſalem*. Illius altare conſecravit Rmus P. *Gerlacus*, Epiſcopus Jeropolitanus ex Ordine *Prædicat.* aſſumptus, Suffraganeus *Ultrajectinus*, die 28 Junii ejuſdem Anni 1450. in honorem B. *Mariæ Magdalenæ*, & S. *Elizabeth* viduæ, variaſque indulgentias con-

cis donatum.

conceſſit. Eodem die etiam benedixit partem cœmiterii earumdem Sororum. Eodem die etiam benedixit partem cœmiterii earomdem Sororum. Quaſdam quoque Indulgentias conceſſit Eminentiſſimus D. *Nicolaus de Cuſa* S. R. E. Cardinalis titulo S. *Petri ad Vincula*, per *Germaniam* Legatus Apoſtolicus Anno 1451. Cum autem prædictum ſacellum nimia anguſtum foret, Eccleſiam ampliorem ædificarunt Sorores noſtræ, quæ Anno 1516. die 5. Junii conſecrata fuit per R^mum P. *Jacobum de Ridder* Epiſcopum Hebronenſem, ex Conventu Calcarienſi aſſumptum, Suffraganeum Ultrajectinum, in honorem B. *Mariæ Magdalenæ*, hujus Eccleſiæ & Monaſterii Patronæ.

dein amplificatum, in honorem B. M. Magd. conſecratum.

S. Catharinæ Sen. Fraternitas.

In Eccleſia hujus Monaſterii olim viguiſſe Confraternitatem in honorem S. *Catharinæ Senenſis*, patet ex litteris R^mi P. *Salvii Caſetta de Panormo* Prædicat. totius Ordinis, Magiſtri Generalis, datis *Argentinæ* die 20. Februarii Anno 1483. quibus omnes Fratres & Sorores Confraternitatis prædictæ, participes facit omnium bonorum operum totius Ordinis.

Eandem participationem conceſſit R^mus P. *Barnabas Saxonus de Neapoli* totius Ordinis Magiſter Generalis, die 4. Julii Anno 1486. *Venetiis* in Capitulo Generali.

Monaſterium hoc Ordini S. *Dominici incorporavit* R^mus P. *Martialis Auribelli* Magiſter Generalis, quam incorporationem confirmavit, & executioni mandari juſſit *Nicolaus* Papa V.

D. *Walterus de Gouda*, Præpoſitus S. *Petri* Trajectenſis, cui executio hujus incorporationis commiſſa erat, executoriales litteras ſuas dedit die 27. Auguſti Anno 1454.

Privilegia,

Anno 1458. hujus Monaſterii Sororibus a *Philippo Bono* Burgundiæ Duce conceſſum fuit Privilegium (quod tunc etiam Conventibus Hagenſi & Roterodamenſi fuit conceſſum) nempe, ſuccedendi, & hæreditates adeundi, acſi ſæculares forent.

grave incendium,

Aliud huic Monaſterio Privilegium conceſſit *Philippus Secundus* Hiſpaniarum Rex intuitu cujuſdam incendii, quo Monaſterium hoc ſatis notabile damnum ſubiit. Datæ ſunt hæ litteræ Anno 1569. menſe Julio.

exterminium.

Viguit hoc Monaſterium uſque ad A. 1572. quo Sorores ab Hollandis ſuis ſedibus ejectæ, partim *Brugas* ad Dominicanorum Monaſterium, *Vallis Angelorum* dictum, partim alio confugerunt.

Penſio ſede pulſis conceſſa.

Parivalius * dicit, quod Sorores hæ e ſedibus ſuis pulſæ, ſingulæ parvam *Præbendam*, durante vitâ ſuâ, habuerint; ſeque vidiſſe quaſdam illarum, quæ *Buſcoducis Leydam* venerunt ad penſionem ſuam recipiendam.

Rectrix ſeu *Prioriſſa* Cœnobii hujus ſub Ann. 1523. *Jacoba Jacobi*. Hæc A. 1523. Leovardienſia ejuſdem Inſtituti Monialium fit Abbatiſſa. †

Et quoniam de Monialibus S. *Dominici* huc nos ſermo deduxit, jungenda duximus quæ de ejuſdem Inſtituti Monachis & Monialibus ſub Diœceſi Ultraj. nacti ſumus.

Dominicanorum Ultraj. Eccleſia, &c.

Cœnobii *Dominicanorum* Ultrajecti mentio habita *Hiſt. Ultraj.* p. 104. & fuſior in appendice. Eccleſia ejus Deo in honorem S. *Andreæ* dicata. Fuit & altare SS. *Roſarii*, ad quod Miſſa quotidiana fundata 1481. Aliud etiam S. *Petri* Martyris, ad quod ſtirps *Drakenburgana*, ejus curam habens, ſepulturam elegit. *Roſarii Mariani* ibi ſatellitium.

Wycæ,

In *Wycano* oppido Anno 1399. inchoatum fuit non ignobile Ordinis iſtius Monaſterium a D. *Wilelmo de Abcoude*, *Gysberto* filio Domini *Duroſtadii* & Maria ejus Conthorali, hoc pium opus procurante & ſtrenuè promovente R^mo P. *Huberto Schenck* Epiſcopo Yppuſenſi, Suffraganeo Ultrajectino ex Ordine iſto aſſumpto, qui ætate & laboribus fractus oneri & honori valedicens in hoc Monaſterio quietè & piè vitæ terminum exſpectavit, & vitâ defunctus in eodem ſepultus fuit.

Monaſterii S. Dominici Cœnobitis; Fundatores,

propagatores,

Hujus monaſterii fundationem & fundatoris munificentiam approbavit Bonifacius Papa IX. Pontificatûs ſui anno undecimo, Chriſti 1400 in Bulla ſua: *Circumſpecta pia & honeſta vota, &c.* qui & Anno 1404. in alia Bulla ſua: *Cupientibus a ſæculi vanitatibus &c.* ejuſdem monaſterii ſtrictam clauſuram ac vivendi rigorem ſummopere collaudavit. Inchoatum enim erat tempore quo ven. P. *Conventus de Pruſſia* multos Conventus & Monaſteria reformabat; ejus regimen habebant Vicarii quidam ad hoc munus a Superioribus præcipuè delecti. Primus ejus fundator, promotor & Vicarius fuit prædictus R^mus P. *Hubertus*, cui Innocentius VII. per Bullam ſuam *juſtis & honeſtis* datam pridie idus Decembris Anno 1405. perpetuam ejuſdem Cœnobii curam conceſſit & commiſſit, eumque Magiſtri Generalis Ordinis Provincialis pariter Saxoniæ, ac ipſâ demum Pontificiâ authoritate Commiſſarium ſuper idem Monaſterium declaravit; quandoquidem *Monaſterium* (verba ſunt Pontificis) *in Duerſtede Diœceſis Trajectenſis a Nobili Viro* Wilhelmo *Domino de Abcoude & Duerſtede fundatum*, Hubertus *Epiſcopus inceperit & perfecerit: ita ut propter bonam & ſanctam Monialium vitam per diverſas Alemaniæ partes celebre ſit.*

initia,

approbatio.

confirmatio.

Prima Prioriſſa.

Prima hujus Monaſterii Prioriſſa fuit. *S. Magdalena van Baetwynge*, agens annum ætatis ſuæ vigeſimum quartum. Hæc, Deo cooperante, tria Monaſteria inchoavit. Nempè hoc *Wycanum*, *Weſtroyenſe*, & *Steinbacenſe*, cujus ultimi jam inde fuerit Prioriſſa antequam *Wycum* veniret. Nec, quia juvenis erat, minus capax erat: nam manus Dei erat cum illa.

Regularis obſervantia,

Tanta fuit in hoc Monaſterio vitæ Regularis Obſervantia, ut in fundatione Monaſterii *Weſtroyenſis* quatuor Moniales & una novitia ex hoc Monaſterio fuerint electæ ad coloniam illam ſtabiliendam.

conſtantia circa iconomachiæ tempeſtatem.

Monialium earum circa tempora iconomachiæ conſtantiam fusè deſcripſit *P. Bernardus a Goes*, ultimus profeſſus Cœnobii Xirxæani, & Monaſterii hujus ea tempeſtate Confeſſarius Anno 1611, quæ vide *Deſol. Bat.* pag 27. &c. Ex eo interim habe ſequentia:

Sorores ſeniores vigentes, doctæ & piæ.

Fuerunt autem Sorores quæ obierunt, ſequentes ſecundum ſenium: *Sr. Franciſca de Haeſten* Jubilaria, *Sr. Anna de Croonenborch* Jubilaria & Latinè docta, *Sr. Judoca de Haerdenbroeck* Jubilaria Latinè docta, *Sr. Joanna de Ultrajecto*, *Sr. Anna de Haeſten*, *Sr. Anna de Beeſt* Cellaria & Latinè docta, *Sr. Margarita de Noort*, *Sr. Emerentiana Rudolphi* laica, Jubilaria & Excitatrix, *Sr. Andrea de Ravenberch* laica, *Sr. Joanna van Culenberch* laica, *Sr. Maria Joannis* laica coqua; quæ licet coquinam & duos hortos ſola regebat, nihilominus cum reliquis Monialibus ſingulis noctibus ad Matutinas veniebat, & ſemper manè horâ quartâ ſurgebat; ita ut præ nimio labore heroiosa eſſet effecta; imò adeò curva incedebat, & capite ad terram verſus inclinata erat. Hæc non jacens, ſed continuò ſedens in infirmitate, & legens Roſarium ſpiritum reddidit; imò cum Roſario ſepulta fuit. Etiam ante annum morbi peſtilentialis dixit, quod brevi multæ morerentur, propter pulſus & inſolitos ſonitus quos ſerò manè per Conventum audiebat.

Altera autem ſoror laica *Andrea de Ravenberch* dicebat aliquandò mihi: Pater non debes

* *Parival les Delices de la Hollande.*
† Vide Append. alteram ad *Friſiam*.

nos relinquere, quia brevi ferè omnes moriemur: ſed omnia illa non curabantur, donec plagam & virgam ante oculos vidimus.

Venerabilis autem Prioriſſa *Soror. Wilhelma de Moerſen* ab Abcouda ſeptuagenaria, & Supprioriſſa *Sr. Margarita de Zuylen* nonagenaria omninò ſurda & cæca, *Sr. Arnolda de Haeckelum* Monialis, & *Sr. Juſtea Vrancken* laica ſolæ ſuperſuot, neque quidem dolorem capitis in illo morbo ſenſerunt.

Poſt diſceſſum Confeſſarii hujus *Bernardi a Goes*, Prioriſſâ & Supprioriſſâ defunctis, cum alias filias ad Ordinem recipere reliquis duabus non liceret, ut Deo liberius vacarent, hoc ſuum Monaſterium deſeruerunt charitativè receptæ in Monaſterio Ordinis hujus Ruræmundenſi, in quo quietè & piè vixerunt uſque ad mortem. Monaſterium a Domino quodam mox occupatum fuit, & circa Annum 1640. Eccleſia illius corruit.

Weſtroyenſe, primò Monachorum, dein Monialium Ordinis S. Dominici mutatio, immutatio,

Et quoniam ex Cœnobio hoc *Weſtroyenſe*, Monachorum primum, de quo ſub Thyela pag. 349. deinde Monialium Ord. Præd erratum eſt, ejus ortum ac progreſſum referam ex *Deſol. Bat.* ſcriptore, P. Dominicano, qui ea deſumpſit ex Archivo Monaſterii hujus ſtylo muliebri flandricè conſcripto, cujus antiquitatem ipſe met contextus ſatis apertè teſtatur.

ANNO a nativitate Domini 1435. in feſto S. *Calixti* Papæ huc advenerunt Sorores noſtræ ex *Wyck*, & poſtridiè, id eſt in Vigilia S. *Galli* Confeſſoris, hic incluſæ ſunt, & tunc Conventus hic mutatus fuit in Monaſterium mulierum: nam antea Conventus erat Fratrum noſtrorum, parvus, & nondum ædificatus.

Item Primus Pater, qui allaboravit, ut Conventus hic in Monaſterium mulierum mutaretur, vocatur Fr *Joannes van Ghelcen*, qui honeſtus Pater eſt, & antea hic fuerat Prior Fratrum, primus & diu Confeſſarius noſter fuit, & etiamnum nobiſcum hic habitat, & hoc eodem Anno 1458. Jubilæum ſuum apud nos celebravit.

Præterea hic Pater Fr. *Joannes van Ghelcen*, coadjutorem habebat magnum & venerabilem Patrem, qui proprio ſuo nomine vocabatur Fr. *Joannes Neck*: ſed volgo vocabatur *Magnus Prior*, & hoc nomine notus erat, & moriebatur Anno 1448. Deus miſereatur animæ ejus. Hic Pater in initio Vicarius noſter erat, & fuit uſque ad mortem, eratque Conventûs Harlemienſis, & de benevolo deſiderio ſuo ad hoc Monaſterium tranſlatus. Videtur etiam Deum Patrem hunc ſpecialiter elegiſſe ad novum hoc Monaſterium promovendum in ſpiritualibus & temporalibus, prout hic partim ſequetur.

Hic Pater in magna veneratione erat apud Patriæ Magnates & Dominas, illiuſque conſiliis utebantur in multis oppidis & regionibus, etiam apud alios Dominos & Dominas: erat enim vir valdè ſapiens, familiaris, & bonæ indolis, procurator pacis, & eximius ac ſpecialis concionator. Populus ejus prædicationibus ſummoperè movebatur, & ubicumque prædicabat, tantus erat hominum concurſus, ut invicem premerent, & ſurſum aſcenderent, prout ego ſæpè vidi.

Hic Pater Monaſterio noſtro ſubveniebat mediis temporalibus: nam domum illam magnam, quam ipſe inhabitabat, ædificavit. Eccleſiam etiam noſtram in majorem longitudinem protendit, prout apparet. Refectorium, culinam & majorem clauſtri noſtri partem ante mortem ſuam ad faſtigium extruxit. Foris etiam multa ædificavit, & quamvis multa Sororum bona iis impenderet, multa Ipſe etiam bona ſuperaddidit: noſtra enim ædificia & progreſſum divitias ſuas reputabat. Similiter providit nobis de pulchris libris, & quibuſdam ornamentis, prout etiamnum videri poteſt. Reditus etiam non modicos ab ipſo habuimus, ut patet ex Calendario, ex quo annua ejus memoria annuntiatur. Dum a Magnatibus & Matronis abundanter recipiebat, abundanter etiam nobis illa largiebatur. Nihilominus pro ſpirituali noſtro progreſſu non minus laborabat, & multas egregias conciones nobis prædicabat, & quia ſpiritualem progreſſum noſtrum ſummoperè deſiderabat, trinam apparitionem habuit. Tribus noctibus quatuor temporum apparebant ei ſingularum Sororum merita & ſtatus; quæ nobis ſecretò retulit, non nominando Perſonam cujuſcumque ex tota Communitate: ipſi enim mandatum erat, ut bonas laudaret, & malas corriperet.

Præterea intuitu iſtius Patris huc adveniebant multæ Sorores ex variis oppidis, quia longè, latèque notus erat, & nos regebat. Hic Pater etiam tamquam *Primus Pater* apud nos jubilæum ſuum celebravit, deſiderabatque apud nos ſepeliri: ſed dum in fine vitæ ſuæ *Ultrajecti* eſſet, ſubitò cum mors è vivis rapuit, ideoque ibidem jacet apud Fratres noſtros, ubi mortuus eſt. Hi duo Patres, cum in magna veneratione eſſent, antequam Conventus transferretur, a P. *Magiſtro Roberto* hujus Provinciæ Provinciali (cujus animæ Deus miſereatur) viro honeſto, devoto & diſcreto, ac magni nominis in Ordine noſtro & multis aliis locis, hujus Conventûs tranſlationem expoſtularunt. Hic Pater ſe illis benignum exhibuit, & bonæ voluntatis ad hanc tranſlationem promovendam. In initio etiam hoc Monaſterium plurimùm fovit & adjuvit, & ipſemet Sorores noſtras ex *Wyck* quæſivit, & hic incluſit, Monaſterio etiam centum florenos Rhenenſes præſtitit, quorum tantum quinquaginta reddere debuit; & ut Tranſlatio hæc in Capitulo Generali effectum ſuum aſſequeretur, illam idem Provincialis a Cardinali S. *Angeli*, dicto *Malmange*, Legato Apoſtolico, ad hujus Conventûs tranſlationem, & Monaſterii promotionem valde inclinato, expetiit, qui auctoritate Apoſtolicâ ſibi commiſſâ, conceſſit, ut Sorores noſtræ hic habitarent, rogabatque, ut in omnibus Monaſterium hoc promoveri & adjuvari poſſet.

Mirabitur fortè aliquis, Fratres, qui hic prius habitaverant, Conventum ſuum transferri permiſiſſe: ſed ſciendum eſt; Fratres hic fuiſſe pauciſſimos Præcipui obierant, alii in aliis Conventibus habitabant, reliqui nobiſcum hic permanſerunt. *ratio immutationis.*

Item. Quinque erant Sorores, quæ ex Monaſterio Wycano adveniebant, ad Monaſterium hoc inchoandum. Quatuor erant Moniales velatæ, & quinta erat novitia. His ſexta ſuperveniebat ex Monaſterio Sororum noſtrarum Colonienſium. Illa erat valdè devota, & à juventute in Monaſterio illo vixerat. Nomina illarum hæc erant; prima erat Soror *Magdalena van Baemynge*. Illa erat mater admodum veneranda & ſpiritualis, maximè idonea in cantu, & voce excellens, & hoc quartum erat Ordinis noſtri Monaſterium, in quo vixerat: nam ipſamet tria inchoaverat. Anno ætatis ſuæ 25. prima fuerat Prioriſſa Monaſterii noſtri Wycani, & antequam *Wycam* veniret, *Steinbaci* fuerat Prioriſſa, & hæc etiam noſtra prima Prioriſſa fuit. Eo tempore quo prædicta mater *Dyſſenbecke Steinbacum* tendebat ad obſervantiam introducendam, conduce-

Patres Confeſſarii primæ Sorores.

Prioriſſa Sr Magdalena van Baemynge.

ducebatur a confeſſario S. *Catharinæ Senenſis*, qui egregius Pater erat. Specialis hæc a Deo illi gratia conceſſa erat, quod conſcientias hominum cognoverit, ſicut in ejus vita deſcribitur, in qua etiam multa de hoc Patre reperientur. (*Vitam venerabilis hujus Matronæ nuſquam inveni, & fortè iconoclaſtiæ tempeſtate periit amplior memoria ejus.*) Valdè Zeloſa erat mater illa, & cum in Choro eſſet, ita alacriter cantabat, ut ſi, finitis Matutinis, illas reincipere potuiſſet, illas decantaſſet ac ſi Primas tantum incepiſſet. Magnum adhibebat laborem in docendo & inſtruendo in hoc novo Monaſterio; quamvis ſenea & debilis eſſet complexionis. Hæc de ipſa brevitatis cauſâ ſcripta ſunt.

Sr. Eliſabetha van Hamerſteyn.

Ulterius. Alia Soror vocabatur *Elizabetha van Hamerſteyn*, Mater valdè venerabilis, eratque prima noſtra Supprioriſſa. Poſt mortem primæ Prioriſſæ, illa facta eſt Prioriſſa, & ab illo tempore uſque modò Prioriſſæ officio fungitur; multas etiam curas & inquietudines habuit in ædificando, & aliis rebus temporalibus. Magnam etiam habuit, & etiamnum habet curam de neceſſariis.

Sr. Aleydis van Stavenes.

Tertia Mater eſt Domina *van Stavenes*, Soror *Aleydis*. Illa hîc prima fuit Procuratrix, quæ magnam curam & laborem habuit in hoc novo Monaſterio, & Sororibus in multis benignè inſervivit. Quando Mater illa Ordinem, in quo per quadraginta quinque annos vixit, intrabat, parvulos habebat, quos in ſæculo reliquit, cumque una adoleſceret, videretque mundum nonniſi vanitatem fore, Matrem in Monaſterio Wycano ſecuta eſt, & illa eſt quarta, vocaturque

Sr. Joanna van Stavenes.

Soror *Joanna van Stavenes*, & prima fuit Novitiarum Magiſtra, quod illi laborioſiſſimum erat tot novitias in obſervantiis inſtruere, & illarum curam habere. Illa poſt mortem primæ Prioriſſæ facta eſt ſecunda Supprioriſſa, & diu in vinea Domini laboravit.

Sr. Jutta van de Wyer, &c.

Ulterius. Mater illa quæ Coloniâ venerat, vocatur Soror *Jutta van de Wyer*. Illa hîc prima erat Cantrix, quod officium tunc moleſtiſſimum erat, nempè parvo cum adjutorio decantare ſeptem horas Canonicas. Bis etiam hîc Supprioriſſa fuit, & quod huc ex magno zelo adveniſſet, opere demonſtrabat.

Ulterius. Ex *Wyck* huc venit juvenis quædam novitia, cui nomen, Soror *Elizabetha Lucas*. Illa Monaſterium Wyeanum ingreſſa erat ut huc veniret, & dum illa huc veniret cum aliis Sororibus, inveniebat matrem ſuam, quæ erat perſona maximè idonea & dives, quæ ſe etiam includi permiſit, & etiamnum eſt Procuratrix noſtra.

Ulterius. Quamvis hîc ſcribam de officiis Sororum, alia etiam officia obire tenebantur: nullus enim novit quid ſit Monaſterium aliquod inchoare, quam cui illud accidit; ideoque omnes illæ Matres & Sorores huc venerunt ex magna tranquillitate ad magnas curas & labores. Hoc anno adhuc omnes vivunt, ſicut ſupra dictum eſt, exceptâ primâ noſtrâ Prioriſſâ, & omnes etiamnum nobiſcum ſunt (*ecce antiquitatem hujus monumenti*) & nobiſcum habuerunt proſpera & adverſa. Nec nos, nec illæ, reverſæ ſumus ad locum in quo majores divitias & dies commodiores habuere potuiſſemus.

Ulterius. Cum ſex adveniebant adhuc novem aliæ ſæculares; quæ ſe cum illis includi permittebant. Illæ antea receptæ erant, & ex variis oppidis, aliquæ etiam de longinquò adveniebant: ita ut imprimis quindecim includeretur, exceptis illis, quæ adhuc erant in via.

Hîc valdè amplè enarrat Anno 1460 multos homines Peſte, multaque animalia inediâ periiſſe.

Viſitator.

Item. Anno 1464. Magiſter Ordinis Rmus P. *Martialis Auribelli* hîc viſitavit Conventus & Monaſteria Ordinis, & huc *Weſtrovam* advenit Sabbatho ante feſtum S. *Odulphi*, & eodem veſperi poſt Veſperas ponebat præceptum ſuum, & viſitabat per duas circiter horas. Volebat intra ſepta Monaſterii viſitare, & quamvis Prioriſſa noſtra & Communitas ſe opponerent, conſulebant tamen Doctores, qui cum illo erant, ut id permitteremus, quod & permiſimus: quamvis eouſque illud numquam factum eſſet. Ad ingreſſum & egreſſum ejus tota Communitas congregata erat, ſtabantque Sorores in ſedilibus ſuis cum cappis, & facie velo obtectâ. Quatuor Fratres eum comitabantur ad orationem: ad Miſſam verò & Capitulum tres; ſed in viſitatione Fratres illos exire jubebat, remanente tamen cum ipſo uno interprete, eo quod linguam Flandricam non noverat. Ipſe & interpres in viſitatione ſedebant, & adeo manſuetè, ac ſi agni fuiſſent, nobiſcum loquebantur, & Magiſter noſter nobis indulgentiam impartiebatur, & abſolutionem omnium peccatorum noſtrorum a pœna & a culpa; Confeſſario etiam noſtro facultatem concedebat id ſingulis annis faciendi in Paſchate, natali *Domini*, & aſſumptione B. *Mariæ* Virginis. In loco ad quem accedebat ponebamus pannum cum pulvinari, & dum Miſſam celebrabat, eborum ornabamus ſicut in die Paſchatis.

Ulterius. Quando Rmus Magiſter hinc diſcedebat in feſto S. *Odulphi*, *Wycum* tetendit.

Ex quo patet monumentum hoc circa Annum 1404 fuiſſe conſcriptum, & hujus Monaſterii ortum & progreſſum exactiſſimè explicare.

Fundationis Tabulæ.

De Cœnobii hujus fundatione ſequens etiamnum extat *Bonifacii* Rom. Pont. Diploma:

B*Onifacius*, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis *Conrardo de Pruſcia*, Vicario domûs Ordinis Fratrum Prædicatorum Trajectenſis, ipſiſque Fratribus Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Sacræ Religionis, ſub qua devotum & ſedulum exhibetis Altiſſimo famulatum, promeretur honeſtas, ut votis veſtris; in his præſertim, per quæ divinus cultus augeri, & veſtra Religio propagari valeat, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Sane petitio pro parte Venerabilis Fratris noſtri *Frederici*, Epiſcopi Trajectenſis, & dilecti Filii nobilis viri *Wilhelmi* Ducis Geldriæ, ac veſtra nobis nuper exhibita continebat: quod idem Dux de propria ſalute recogitans, & cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna felici commercio commutare; pro augmento divini cultûs, & ex ſpeciali devotione, quam ad Ordinem veſtrum gerit, Capellam Beatæ *Mariæ* Virginis extra muros *Tielæ* Trajectenſis Diœceſis, quæ olim per progenitores ipſius Ducis fundata & conſtructa, ac dotata fuit, cujuſque idem Dux jus Patronatus habet, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis, de conſenſu dicti Epiſcopi, vobis liberè & ſponte donavit. Cum autem vos, ſicut eadem petitio ſubjungebat, apud Capellam ipſam, quæ ſine cura eſt, unam domum cum cœmiterio, domibus, dormitorio, clauſtro, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis pro uſu & habitatione unius Prioris, & triginta

Fratrum veſtri Ordinis inibi Domino perpetuo ſerviturorum, de eleemoſynis vobis per Chriſti fideles faciendis, de novo conſtruere ac ædificari facere, cupiatis, ſi ad id licentia Apoſtolicæ Sedis accedat, pro Epiſcopi & Ducis prædictorum, ac veſtra parte nobis fuit humiliter ſupplicatum: ut vobis faciendis præmiſſa, & domum hujuſmodi recipiendi, & perpetuò retinendi licentiam concedere de benignitate Apoſtolica dignaremor. Nos igitur, qui cultus hujusmodi augmentum noſtris temporibus intenſis deſideriis affectamus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, vobis apud Capellam prædictam, dummodo locus ſit ad hoc congruus & honeſtus, fundandi, & conſtruendi domum hujuſmodi cum cœmeterio, domibus, dormitorio, clauſtro, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis, vobiſque domum hujuſmodi, poſtquam per vos fundata & conſtructa fuerit, ut præfertur recipiendi & perpetuo retinendi, Diœceſani loci, vel cujuſvis alterius ſuper hoc licentiâ minimè requiſitâ, felicis recordationis *Bonifacii* Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri, quæ prohibet, ne Fratres Ordinum Mendicantium in aliquibus, Civitate, Caſtro, ſeu Villa, loca de novo recipere, aut recepta mutare præſumant abſque Sedis præfatæ licentia ſpeciali, faciente plenam & expreſſam de prohibitione hujuſmodi mentionem, & aliis conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis non obſtantibus quibuſcumque &c. datum *Romæ* apud Sanctum *Petrum* idibus Aprilis, Pontificatûs noſtri anno undecimo. Signatum

Pro A. de Anglono.

Et infra,

GERLACUS.

Fundator. Capellæ, B. M. V.

Hic annus a Chriſto nato, milleſimus quadringteſimus erat, & biennio poſt *Wilhelmus* Dux *Geldriæ*, hujus Conventûs Fundator, improlis obiit, a cujus morte Conventus hic adeò parum profecit, ut juſſu R^mi P. *Thomæ de Firmo* Magiſtri Generalis Anno 1403. a cura P. *Conradi de Pruſſia* transierit ad Provinciam Saxoniæ; & Anno 1435. ſub P. Mag. *Roberto* Provinciali Saxoniæ, authoritate SS. D. *Eugenii* IV. per *Julianum* S. R. E. Cardinalem, Legatum Apoſtolicum per *Germaniam*, mutatus fuerit in Monaſterium Sanctimonialium Ordinis noſtri, primis hujus novi Monaſterii incolis evocatis ex Monaſterio Wycano, ut ex jam dictis palam eſt.

creſcente Monialium numero ampliatæ, conſecratio, ejuſque dedicatio.

Magdalena van Baetmynge, prima hujus Monaſterii Prioriſſa Anno 1436. ab Illmo D. *Rudolpho Diepholdio* Epiſcopo Ultrajectino obtinuit, ut feſtum dedicationis ſui Sacelli (quod Anno 1337. *Joannes de Bronchorſt*, Epiſcopus pariter Ultrajectinus ab altera S. *Bonifacii* Epiſcopi & Confeſſoris in feriam tertiam Pentecoſtes tranſtulerat) deinceps Dominicâ poſt octavam SS. *Petri* & *Pauli* celebraretur.

Augeſcente Monialium numero, cum hoc Sacellum nimis anguſtum foret, Eccleſiam in majorem longitudinem a fundamentis protraxit venerabilis P. *Joannes Neck* (de quo ſupra p. 604.) quam R^mus P. *Gerlacus* ex Ordine Prædicat. Epiſcopus Jeropolitanus Suffraganeus Ultrajectinus A. 1450. in Deiparæ Virginis hujus Monaſterii Patronæ tutelaris honorem ſolemni ritu conſecravit, cujus anniverſaria dedicationis ſolemnia ſucceſſor ejus R^mus P. *Judocus Borrius* ex eodem Ordine pariter aſſumptus, Epiſcopus etiam Jeropolitanus & Suffraganeus Ultrajectinus a dominica poſt feſtum *Jacobi* Apoſtoli in dominicam poſt octavam SS. *Petri* & *Pauli* Apoſtolorum tranſtulit Anno 1455.

Cum primævam Ordinis vivendi normam Ann. 1502. in Metenſi monialium iſtarum Monaſterio reſtaurari intenderet R^mus P. *Vincentius Bandellus* Ordinis ejus Magiſter Generalis, quinque Moniales Regularis obſervantiæ zelo præditas ex hoc Monaſterio elegit; videlicet Sororem *Margaritam de Crepicul* (de qua vide anni Dominicani tom. 1. pag. 408.) Bethunienſem Arteſianam natione, ab annis tantum 14. profeſſam, jam indè tamen a novem annis Prioriſſam: Sororem *Joannam de Allert*, Arnhemienſem Geldram a 33. annis profeſſam, & a quindecim annis Supprioriſſam: Sororem *Mariam de Horſt*, Ultrajectinam a 25. annis profeſſam: Sororem *Hildegundem Verwers*, Calcarienſem a 21. annis profeſſam, & Sororem *Elizabetham Lenim*, Caſletanam Flandram a 14. annis profeſſam, quæ omnes, ductore R. P. *Claudio Didier* METAS Lotharingiæ venerunt die 17. Martii 1502. ac præconceptæ de ſe opinioni abundè ſatisfecerunt, eliminatis omnibus, quæ obſervantiæ Regulari aliqualiter adverſari videbantur. Ex quo tempore *Metenſe* illud Monaſterium Congregationi Hollandiæ, & deinde Provinciæ Germaniæ inferioris ſubfuit, quouſque R^mus P. *Nicolaus Rudolphius* totius Ordinis Magiſter Generalis illud Congregationi S. *Ludovici* ſubdi voluit ob nimiam ab hac Provincia diſtantiam. Cœnobii Propagatio.

Anno 1512. magna pars hujus præclariſſimi Monaſterii in cineres redacta fuit. Conflagratio,

Turbatis rebus Belgicis, primam Geuſiorum rabiem perſenſit, & Anno 1572. funditus fuit everſum, *Tilam* confugientibus ejus monialibus, quæ ibidem receptæ fuerunt in Monaſterio S. *Ceciliæ* Ordinis Canonicarum Regularium, quod huic *Weſtroyenſi*, quibuſdam pactis conditionibus, Anno 1578. unitum fuit auctoritate R^mi D. *Frederici Schenck a Tautenburch*, primi Archiepiſcopi Ultrajectini, de conſenſu *Alexandri Farneſii* Ducis Parmenſis & de licentia Superiorum Ordinis S. *Auguſtini*. Verùm occupatis a fœderatis Ordinibus hiſce partibus, paulatim emortuæ ſunt moniales omnes, & ex illis ultima ferè ſuperſtes Soror *Joanna van Driel* omnia Monaſterii hujus *Weſtroyenſis* monumenta, ornamenta, bona, utenſilia, &c. induciarum tempore Anno 1613. tradidit Patribus Provinciæ Holl. everſio, reliquiæ,

P. *Guilbertus de la Haye* ſcribit: hujus Monaſterii libros chorales, in membranis pulcherrimè exaratos, ſervari in Conventu iſtius Ducenſi. Et de ſtatu, in quo erant rudera hujus Monaſterii Anno 1673. ſic habet: "Locus ubi "hoc Monaſterium ſtetit in pratum mutatus eſt, "uti Anno 1673. vidi, in quo nulla Cœnobii veſtigia extant, præter caveas aliquot ſub virenti gramine deliteſcentes. Locus eſt amœniſſimus, limpidis cinctus aquis Cœnobio commodè affluentibus. Rudera dejecti Cœnobii ſibi acceperunt Tilenſes. rudera,

Reditus ejus Cœnobii ex libello vernaculo MS. dedimus in Hiſt. Epiſc. Ultraj. ſub *Thyela* pag 249. Reditus.

Ut a Monialibus S. *Dominici*, ad Monachos ejuſdem Inſtituti delabamur; Dordraci ut pag 317. diximus, Dominicani domum habuêre quam vocant, *Terminariam*, propè Beghinaſium ſitam, ad quam e Cœnobio Ultrajectino emittebantur pauci Dominicanorum Dordraci

ci numero, qui ſacra ibi exercerent fidelibus opitulandi causâ.

De domo hac extant ſequentes Tabulæ:

Domus Terminaria, ab iis empta,

WY *Gysbrecht van Diemen*, *Vranckes Willems*, *Jan Reyniers* ſoen, ende *Godtſcalck Oom* Heeren *Diemans* ſoen, Schepenen in Dordrecht oirconden ende kennen dat voir ons quaemen *Ambrosius Jans* ſoen, *Corneiis Gysbrechts* ſoen, *Gys H x* ſoen ende *Jan Pauwels* ſoen, Dekens van S. *Peters* Gilde binnen Dordrecht, ende verkennen dat ſy van S. *Peters* Gilde voorſchreven weeghen vercoft hebben Heer *Jan van Scarpenis* Leesmeeſter van de Predikaer Oorden, ende Terminarius binnen der ſtede van Dordrecht tot behoef Convents vander voorſchreven Oorden van Utrecht die houder zijn van deſen brief eyn Erve met alle zyn toebehooren in de Visſtraet ſtreeckende vander achtermuer der plaetſe daer de Terminarius voorſchreven woonende is tot in die Grafte ofte Sloer in dy lencte tuſſchen en Mynre-brueders maer aen die en dyn zyde, en dat Erve van S. *Peters* an die ander zyder houdende binnen der Bruederen muer ende de Terminaris voorſchreven muer, die hy oprichten mach ſoo groot, ſoo breet ende ſoo wyde als hen plaetſe voorſchreven tuſſchen beyde de zytmueren nu ter tydt houdende is, ende kennen hen hier af betaelt tot des Gilden behoef voirſchreven den eerſten Penninck met den leſten.

Hier by ſoo gheloven ſy hen den voorſchreven Erve met alle zyn toebehoorten te waren ende te vryen van allen commer ende ontalen, behoudelicken in die namaels den Terminarius ofte het Convent van den Predikaren Oorden timmeren woude op dit voorſchreven Erve, dat ſy alſdan den Oeſſendroep van den Huyſe daerop getimmert weſende aen hoeren ſelven houden ſullen, ende dat Water van dien Huyſe commende houden ende leyden van den Erve van ſinte *Peters* Gilde, dat ſy daer an liggende hebben ſonder eenich letſel oft hinder oft achterdeel van de Gilde voorſcreven. In Oirconden deſen brieven ghegeven in 't jaer ons Heeden 1492. den 5. dach in December.

Domus hæc ità empta, ab annuo quodam cenſu abſoluta fuit, ut patet ex ſequentibus Tabulis:

ab annuo cenſu abſoluta,

WY *Willem Willems*, *J. Zeeger PP. Adriaen dy Groote Jacobs*, ende *Adriaen Henrycxs* Schepenen in Dordrecht oirconden ende kennen dat Heer *Joan van Scerpenis* Leesmeeſter van der Predicaren Oorden ende Terminarius binnen Dordrecht voirſcreven van weegens des Convents van Utrecht vander Predicaren Oorden voirſcreven verboden heeft met allen recht in 't jaergeldinghe dat men beſadt des Woensdachs naer elcken Paeſſche den 29. dach van April in 't jaer ons Heeren 1415. dat gheheel met alle zyn toebehooren daer den brief aff inhoud, die doorſteken is met deſen brief. Voorts kennen wy dat *Ambroſius Janſſ.*, *Cornelis Gysbrechtſen*, *Gys Heynſs* en *Jan Pauwelſs* als Dekens van S. *Peters* Gilde binnen Dordrecht voirſcreven uyt den gheheelen Erve voirſcreven mit allen zyn toebehooren mit eynen verdeban ghebannen zyn, ende Heer *Joan* voirſcreven tot behoeve van den voirſcreven Convente van Utrecht daer weder in mit allen rechte. In oirconde deſen brief ghegeven in 't jaer ende op den dach voirſcreven.

Ex hi patet Patres Ultrajectinos *Dordraci* ante prædictum Annum 1492. aliam domum habuiſſe adjacentem illi fundo, de quo hic fit mentio.

Putant quidam priorem domum illam a prædictis Patribus inhabitatam fuiſſe ab Anno 1303.

Habitabant ibi duo Patres Sacerdotes cum uno Fratre Converſo. Unus, ut jam p. 317. dictum, ſingulis feſtis B. *Mariæ* Virginis, in Quadrageſima, ac in aliis quibuſdam diebus Stationariam concionem habebat in majori Eccleſia, Miſſam celebrabat in Xenodochio S. *Jacobi*, & in majori Xenodochio infirmorum, eis inſervientium confeſſiones excipiebat. Socius ejus in Sacello S. *Adriani* extra *portam ſordidam* Capellanus erat. Fr. Converſus humilioribus domûs ſervitiis deputatus erat.

Hoc modo habitarunt ibidem Patres Dominicani uſque ad Annum 1572. quo unà cum omnibus aliis Eccleſiaſticis expulſi fuerunt.

ad Ann. 1572. ab iiſdem habitata.

Ejuſmodi domum, *Terminariam* dictam, PP. Dominicani Roterodami quoque tenuere pluribus annorum luſtris, ante extructum ab iis ea in urbe, ut *Hiſt. Epiſc. Ultr.* pag. 368. diximus, Anno 1444. Monaſterium. De domo hac, ea extant monumenta.

Anno 1393. *Roterodami* degebat vir quidam pietati deditus, qui in honorem Dei, proximique ſolatium, Sacellum cum Hoſpitali quodam ædificare intendebat: attamen cum ſibi in eum finem Principis ſui conſenſu opus eſſe judicaret, illum inſtantiſſimè expoſtulavit. *Albertus Bavarus* Hollandiæ &c. Comes, pientiſſimi viri intentionem non ſolùm laudavit & approbavit: verùm etiam ipſum Sacellum, Hoſpitale, omniaque ejus bona & reditus ſub ſua protectione recepit, & litteris ſuis confirmavit die 19. Maji ejuſdem Anni 1393.

Domus hujuſmodi alia Roterodami in *Lombard.* platea unà cum Sacello,

Eodem tempore contigit ven. P. *Conrardum de Pruſſia*, zeloſiſſimum obſervantiæ Regularis Reſtauratorem per partes illas verbum Dei diſſeminare, multoſque peccatores ad pœnitentiam adducere cujus laudabili vivendi modo, ac ferventi prædicatione pius hic novæ fundationis aggreſſor allectus, intentionem ſuam eò direxit, ut Ordinis iſtius Patribus Sacellum hoc cum domo adjacente in platea vulgò *de Lombaertſtraet*, quamvis ob anguſtiam, extruendo Conventui minus capacem, ſaltem pro habendo ibidem *Vicariatu* concederet, quam donationem ſequentibus litteris expreſſit:

IN *den name Godts Amen.* Ick *Jan Dirix* Sone doen cont allen luyden, dat ick ter eeren Godts, ende tot ghenaden mynre Zielen toe ghecordineert, ende ghegeven hebbe den Terminarii van der Jacopynen Oirden, die binnen Roterdam die worde Godts by tyden prediken ſullen, dat erve gheleghen in die Lombaerde-ſtraet, ſtreckende van de Kalverſtraeten an Hugeman Henricx Soens erve, ende belegen is aen die Noordzyde mitter poirten weeh, ende aen die Zuytzyke met Jacobs van Velthuſen erve met ſulcken ſteenwerck alſſe daer nu op is, die voorſeyde Terminarii te ſtudeeren, ende hore ruſte ter eeren Godts daer op te hebben, te betimmeren, ende te beteren na horen vermoghen, &c.

Ghegeven int Jaer ons Heeren 1404. des dinxdachs na ſinte Laurentius dach.

Patres Conventûs Ultrajectini, his litteris obtentis, mox loci illius poſſeſſionem inierunt: ſed cum anno præcedenti locus Hagenſis a Ca-

a filio Fundatoris ab onere exempta, — Hagenſibus Dominicanis dein aſſignata eſt.

a Capitulo Generali in Conventum fuiſſet erectus, P. *Eylardus Sconevelt*, Provincialis Provinciæ Saxoniæ domum hanc cum ſuo Sacello *Terminarius* ejuſdem novi Conventûs Hagenſis aſſignavit. Filius ſupradicti donatoris, Patris ſui donationem non ſolùm ratam habuit, verùm etiam domum hanc ab omnibus reditibus abſolvit, ut patet ex ſequentibus:

ICK *Jan Jans* Soen doen kond allen luyden: dat ick ghelovet hebbe, ende ghelove voor myn, mynen erven ende nacomelinge den Predikaren Jacopynen wtter Haghe, die Capelle die hem Jan Dirix Soen mynen Vader ghegeven ende ghemaeckt heeft in den leſte van zyn leve, dien God ghenadich zy, ghelegen in de Lombaert-ſtraet, te vryen ende te waeren van alſulke Renten, als tot deſen daghe dair op ghemaeckt mogen weſen. Om dat dit waer is, ſo hebbe ick deſen Brief in kenniſſen der waerheyt beſegelt mit mynen Seghele in 't Jair 1417. op den zeventhienſten dach in April.

Monaſterium ſubinde Roterodamenſibus Dominic. loco commodiore in præcelſa platea exſtructum, — ex parvis initiis inter primarios Patriæ hujus Conventus numeratum; — Privilegia.

Conventum hunc Anno 1444. fundatum fuiſſe in honorem S. *Petri Martyris*, ex Provinciæ monumentis habemus. Quibus autem fundatoribus fuerit erectus, non memoratur. Hoc tamen habemus, illum non in fundo ſupramemoratæ domûs *Terminariorum*, ob loci anguſtiam; ſed in loco commodiore, ſito in platea vulgò *de Hoochſtraet*, fuiſſe ædificatum. Locus ille aptior videbatur ob fundi amplitudinem, & *Moſæ* alluentis commoditatem. Succeſſu temporis adeò accrevit Fratrum numero & ædificiorum fabricâ, ut inter primarios totius Provinciæ Conventus reputaretur. Illum tamen per aliquot tempus exiguis inhæſiſſe initiis, colligi poſſe videtur ex Diplomate *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, &c. quo hujus Conventûs Fratribus conceſſit, ut per quinquaginta annos ſubſequentes ſuccedere poſſent in hæreditatibus, acſi ſæculares forent. Diploma illud pro tempore, confirmarunt *Philippus Pulcher*, & *Carolus* poſtea Imperator, Comites *Hollandiæ*, &c.

[illegible] Obſervantia,

Anno ſequenti *Carolus* Comes *Carolesii* prædicti *Philippi* Filius, de conſenſu patris ſui, hujus Conventûs Fratribus die 12. Aprilis donavit piſcationem terræ ſuæ de *Putte* in Ballivatu de *Putte*, illoſque in Diplomate ſuo *Prædicatores*, *Obſervantes* vocat: (*Van de obſervante Predicaren*) quæ verba innuere videntur, illum donationem illam feciſſe intuitu obſervantiæ regularis, ſecundùm quam hujus Conventûs Fratres piſcibus veſcebantur.

ſplendor,

Hujus Conventûs ſplendorem indicat illius ædificiorum fabrica, quæ pro parte etiamnum ſupereſt. Habebat enim duos ambitus, refectoria duo, hyemale unum, æſtivale alterum, quibus ſuberant caveæ commodiſſimæ, ſuperius dormitorium in tot cellas diſtinctum, ut centum Fratres capere poſſet, aliaſque officinas tanto numero ſufficientes. Intra parietes Conventûs pomarium erat pulcherrimum, hortus ampliſſimus & vivarium conſervandis piſcibus aptiſſimum, interfluente *Moſa*, ab horto ſeparatum. Eccleſiæ quoque ſtructura non minoris notæ erat.

præſtans pomarium. — Eccleſiæ ſtructura.

In quodam libro Archivi hujus Conventûs habentur hæc ſequentia, folio 1.

"Anno a Chriſto nato 1563. decimâ verò "menſis Julii, ipſo die ſeptem Fratrum, a prandio circiter horam tertiam, omnipotens Deus "Pater Optimus Maximus noſtris peccatis iratus multùm, quartam quaſi partem Civitatis "incendio abſtulit, & multi civium flamma periêre; eo quod non erat fuga eis. Eodem "quoque tempore ac horâ, rapidiſſimus ignis "abſumpſit etiam hunc noſtrum Conventum. "Ex integro depoſito tantummodò ſervato, & "quæ ibidem continebantur, ut patet inferius &c.

deſlagrans,

Hic recenſet ea quæ incendii voraginem evaſerunt:

"Deplorandum incendium nos reddidit adeò "pauperes & inopes, quod, reædificando Conventum, coacti ſimus inediâ liquefactum argentum, ſimiliter antiquum ferrum ac lapides "murorum, aliaque materialia, ut patebit profuſius, in uſum novæ ſtructuræ vendere. In "Auguſto, reſtaurando Conventum, ereximus "locum Sacriſtiæ in parvum ſacellum; cœmiterium quoque Fratrum, hoc eſt parvum ambitum, partim in coquinulam, partim in refectorium: dormitorium verò cum quinque cellulis ordinavimus in domo Capitulari; nam "quinque tantum Fratres remanſerunt in tribulatione. Prior cum tribus Presbyteris, & uno "laico. Cæteri aliò aſſignati ad tempus.

emigratio,

"In die S. *Catharinæ* accepimus a novo poſſeſſionem in Conventu. Eouſque hæſimus in "domo paterna apud Sororculas divæ *Agnetis*, quæ "vocantur *griſeæ Sorores*.

"Dominicâ primâ adventûs Domini, incepimus a novo poſt incendium peragere officium "divinum in ſacellulo reſtaurato. Anno 1565 "inchoavimus dimidietatem ambitûs cum porta "juxta plateam.

reſtauratio.

Eleemoſinæ in hanc collatæ.

Ad hujus Conventûs reſtaurationem, inter alios, largas Eleemoſinas contulit *Philippus* II. Hiſpaniarum Rex Catholicus. Nempe:

"Anno 1566. . . . 75. Florenos Caroli.
"Anno 1567. . . . 75. Florenos Caroli.
"Anno reſtitutæ ſalutis 1568. conſummandi "gratiâ anno præcedenti inchoata, imprimis "coacti neceſſaria vendere inopiâ, &c.

Hic adjungit ea, quæ tunc temporis divendita fuerunt ad neceſſariam Conventûs reſtaurationem. Sed, accreſcente iconoclaſtarum inſolentiâ, plurima, inter quæ Eccleſiæ fabrica, imperfecta permanſerunt.

Interdictum exercitium.

In hoc Conventu perſtiterunt Fratres in Annum 1572. Gorcumienſium Martyrum agone illuſtrem, quo cum Civitatem Roterodamenſem *Maximilianus Boſſuvis* Comes unà cum præſidio hiſpano deſeruiſſet, juſſi ſunt Fratres a divinis ceſſare, illiſque inhibitum fuit, ne ullis Catholicæ Religionis exercitiis fungerentur: permiſſi tamen quietè vivere cum promiſſo quod, quam diu viverent, a Magiſtratu ipſis de neceſſariis victûs & amictûs provideretur.

Prior in judicium vocatus & ignominiose habitus, & pulſus,

Aliquamdiu poſt P. *Petrus Cruyswyck*, hujus Conventûs Prior, deprehenſus, quod cives aliquos ritu Catholico matrimonio conjunxiſſet, ideòque apud Magiſtratum Acatholicum, quaſi de gravi quodam piaculo accuſatus, & in judicium vocatus, prolatâ Sententia, juſſus eſt in pœnam duas in manibus virgas geſtans, coram Magiſtratu pro tribunali ſedente, ſe publicè præſentare: qui deinde civitate pulſus, *Hagam-Comitis* ſe recepit, ubi Anno 1574. in Priorem inſtitutus, ſedulam illius Conventûs per peſtem deſolati, curam habuit.

Cœnobii everſio, & immutatio.

Succeſſu temporis tota hujus Conventûs facies ab Acatholicis mutata fuit. Illius ædificia in priſtinam formam reſtaorata, decrepitorum virorum uſibus deputata fuerunt. Per horti, ac viva-

vivarii medium platea publica, cui etiamnum *de vyverſtraet*, ſeu plateæ vivarii nomen eſt, producta fuit, extructis hinc inde civium ædibus.

Cœnobium Dominicanorum Hagæ-Com. ex Roterodamenſi progenitum,

Ex Conventu Dominicanorum Roterodamenſi, ut jam nunc audivimus, Hagæ-Comitanus profluxit; "Cum enim Anno 1403. locus Hagenſis a Capitulo Gen. in Conventum fuiſſet "erectus, P. *Eylardus Sconevelt*, Provincialis Provinciæ Saxoniæ domum hanc (Roterod.) cum "ſuo Sacello terminariis ejuſdem novi Conventûs Hagenſis aſſignavit."

Conventum hunc piâ ſuâ munificentiâ fundavit *Margarita Adolphi* Comitis Clivenſis & *Margaritæ Gerardi*, IV. Comitis Juliacenſis filia, *Alberti Bavari Hollandiæ* &c. Comitis ſecunda uxor, ut ex ſequentibus Tabulis patebit:

ab *Alberto Bavaro* ceptum, ex Abbatis Middelburgenſis ſub cujus cura erat conſenſu, a Capitulo Gen. Ord. acceptum,

UNiverſis præſentes litteras inſpecturis *Wilhelmus a Does*, Abbas Monaſterii B. Mariæ Middelburgenſis, Ordinis Præmonſtratenſis, Trajectenſis Diœceſis, cupimus facere notum. Quod nos de conſenſu Conventûs, ad inſtantiam Ill^mi Principis, Domini D. Ducis *Alberti* Dei providentiâ Ducis in Bavaria, Hanoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ quoque Comitis ac Domini Friſiæ, nec non *Margaritæ* de Clivis Duciſſæ, dicti Domini Ducis uxoris legitimæ, locum in Villa Hagenſi ſub cura & regimine noſtro ſpectantem, quem purè & propter Deum dicti nobiles Magiſtro & Fratribus Ordinis Prædicatorum, pro Provincia Saxoniæ, in remedium ſalutare animarum ſuarum, pro novo Conventu dicti Ordinis erigendo perpetua donatione contulerunt prædictis Fratribus; conſenſimus promptè & voluntariè, dictumque locum, quantum ad jus noſtrum concernit, admiſimus & admittimus per præſentes, ipſoſque Fratres in prædicto loco degentes, tanquam exemptos a jure Paſtorali, ſub regula, jure Conventuum, & Privilegiis Ordinis ipſorum pacificè ſtare concedimus & quietè. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum publicum duximus apponendum. Anno Domini 1403. tertiâ die menſis Aprilis.

Eodem anno *Esforciæ* in Capitulo Generali locus Hagenſis pro Conventu acceptatus fuit.

Anno 1404. . . . . Decembris obiit præfatus Princeps *Albertus Bavarus*, nec propterea omiſſa fuit hujus Conventûs jam inchoata fundatio: ſed piiſſimæ viduæ ejus *Margaritæ* curâ & munificentiâ ad deſideratum progreſſum perducta fuit, ut ex ſequentibus apparet:

Margaretæ, alterius ejus uxoris munificentia perfectum,

MArgarite van Cleve, by Gods genaden Palensgravinne op ten Rhyn, Hertoginne in Beyeren, Gravinne van Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, ende Vrouwe van Vrieslant. Doen cont alle Luyden, dat wy Gode te eeren, ende Marien der reyner Jonckvrauwen te love, ende tot troiſten der Zielen des Hoochgeborne Vorſten ons liefs ende ſeer geminden Heeren ende Geſellen s'Hertogen *Albrechts van Beyeren*, Grave ende Heeren der Landen voorſcreven, die onſen Heere God van zyne genaden ontfermen moet, ende onſer Zielen te ſtaden, ghegeven hebben ende gheven mit deſen Brieve, ende draghen op der erbarn Gheeſtelicken Vader in Gode, Broeder *Thomas van Firmo*, Generaelmeiſter Predicker-broeder Oirdens voir een Broeder-Cloiſter ſijnes Oirdens, die Hofſtede inden Haghe, dair die Heer van Arckel zyn Wooninghe te hebben plach, mit alle timmeringhe dairtoebehoorende, alſo als die Heer van Arckel dat te hebben plach ende wy dat die ſelve hebben doen betimmeren, mit tween ſtucken Lants after den ſelven Cloiſter ghelegen, die wy oic hebben doen coopen; behaudelic dat wy aen ons ſelven hauden dat huys dat voir de Kercken van den Cloiſter zuytwaert ghelegen is. Ende des ſullen die Broedere, die op deſe tydt inden voirſcreven Cloiſter zyn, oft namaels incommen mogen, tot ewigen dagen voir onſen lieven Heer voirſcreven, ende ons, onſen zielen te genaden, elcke een Vigilie ende een Zeelmiſſe, ende vuert alle jair onſer beyden, ende onſer Oudere, Suſtere ende Broederen Jairghetyde doen tot ewigen dagen. Ende begeeren oic mede van den eerbarn Vader voirſchreven, ende allen zynen naecomelingen, dat zy altois tot ewigen dagen doen hoir Broedere mit vlite Gode dienen, ende Gheſtelic leven indere Cloiſter voirſcreven na ſtatuten hoirs Ordens, ende altois bidden voir onſen lieven Heeren, onſen Ouderen, Suſteren ende Broederen, ende oos in allen hoiren Miſſen, Sermoenen, Vigilien ende Gheeſtelycken wercken. In oirconde deſen Brieve beſeghelt mit onſen ſeghele. Ghegeven tot Schoonhoven op den negenden dach in Maerte in 't Jars ons Heeren 1404. na den loope des Hofs van Hollant.

MArgarita van Cleve, by Gods genaden Palensgravinne van Henegauwe, van Hollant, ende Vrauw van Vrieſlant. Doen condt allen luyden, dat wy omme Gods wille ende ſaliheyt onſer Zielen ghegeven hebben, ende gheven midts deſen brieven Meiſter *Thomas van Firmo* Generael Meiſter Predicken-Ordens, in meeringhen des Cloiſtere, dat wy op deſe tydt van ſyn Orden in den Haghe doen timmeren, dat Huys ende Hofſtede met ſynen toebehoorten alſoo groot ende alſoo cleyn als wy dat inden Haghe liggende ghehadt hebben, dier nu ter tydt Heer *Dirck van Hoirdenpyl* inwoont, ende die ſullen dair of dat Convent inden Haghe die renten dair of opbueren, dat Huys ter horen wille verhuyren, ende horen oirboir dair mede doen toet ewigen daghen. In oirconden deſen brieve beſeghelt met onſen Seghele ghegeven inden Haghe op ten twintichſten dach in Meye, int jaer ons Heeren 1404.

Ex quibus litteris reſpondetur illis, qui alium illius fundationis annum aſſignant.

Quamvis Conventus hic adeò illuſtrem Fundatricem habuerit, non minoris notæ benefactores nactus eſt, ut ſequentia ſatis indicant monumenta: *Wilhelmus* enim prædicti *Alberti* ex *Margarita* Ducis Brigenſis poloni filia priore conjuge filius, ejuſque in Comitatu Hollandiæ, &c. ſucceſſor, huic Conventui in meram eleemoſynam dedit reditum ſexaginta librarum annuæ, ut ex ſequentibus conſtabit.

ab aliis ſubinde dotatum,

WIlhelmus by der genaden Gods Palensgrave op ten Ryn, Hertoghe in Beyeren, Grave in Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, ende Heer van Vrieſlant. Doen cont allen luyden: dat wy om den dienſt Gods ende heylige Oeffeninge alle weghe te voorderen, te meeren ende openbairlic voirt te ſetten ſonderlinghe in den onſen. . . . . ende om ſalicheyt onſer zielen gegheven hebben ende geven mit deſen brieve, purlicken om Goide ende in gerichter Aelmiſſen, eerwaren ende Religioſen luyden,

Prior ende Convente van den Predickaren des Cloeſters, dat onſe lieve ende gheminde Zuſter Vrauwe *Margarite van Cleve*, gheſticht ende begrepen heeft in den Haghe, te hulpe tot hoir re notorft die Renten van t'ieſtich pondt goedt Ghelts ts'jaers, ſulx payement als wy van onſen Renten nemen oft inder tydt nemen ſullen, &c.

In kenniſſe hier of hebben wy onſe Zeghel hier aen doen hangen. Gegheven in den Haghe op ten leſten dach van Junio in 't jaer ons Heeren 1406.

Præfatus *Wilhelmus*, quod notandum, in litteris hujus donationis *Margaritam* Clivienſem novercam ſuam, *ſororem ſuam* vocat, ex more Principum, qui invicem titulo fratris, cognati & ſimilibus honorant, licet quandoque nec conſanguinei ſint, nec affines.

Præſtans Eccleſia, Chorus, Sacella, varia. Eccleſia Cœnobii, quæ etiamnum ſuperſtat, priſtinum ſplendorem luculentè demonſtrat.

Tres in ea naves, Chorus amplus, & Sacella pridem varia; ad Chori latus auſtrum *Borſeliarum* Capella, ab incendio reſtaurata & fundata ad Dei honorem ab *Anna Boſſuytia* Anno 1435. juxta Tabulas quas dedimus *Hiſt. Epiſc. Ultraj.* pag. 429. a Scriptore *Deſol. Bat.* Dominicano ignoratas, certè prætermiſſas.

Altera a *Jacobo Catzio*, & *Margareta Omia* fundata Ann. 1450. Alia, fundata Ann. 1480, a *Cornelio Broeſinckio*, aliæque inſuper infrà deſignandæ.

Roſarii Sodalitium, & S. *Vinc. Ferr.* Fraternitas; Præter SS. *Roſarii*, Ordini iſti præ aliis peculiaris, Sodalitium, in hac Eccleſia quam maximè florebat Fraternitas in honorem S. *Vincentii Ferrerii*, Confeſſoris Ordinis iſtius inſtituta; undè haud dubiè S. *Vincentii* nomen Cœnobio adhæſit.

Hæ ſunt Inſtitutionis ejus Tabulæ:

Rmus P. *Leonardus de Manſuetis de Peruſio* totius Ordinis noſtri Magiſter Generalis admiſit omnes Confratres & Conſorores Fraternitatis in honorem S *Vincentii Ferrerii* inſtitutæ in Eccleſia hujus Conventûs ad beneficia & ſuffragia totius Ordinis in vita & in morte. *Datum Peruſii in noſtro Capitulo Generali ibidem celebrato die* 14 *menſis Maii Anno Dominicæ incarnationis* 1478. *indictione* IX. Eandem admiſſionem confirmavit Rmus P. *Salvius Caſetta de Panormo* prædicti Rmi in Generalatu ſucceſſor, & in fine litterarum ſuarum ſequentia verba addidit: "Significantes "vobis, quod Sanctiſſimus Dominus noſter *Sixtus* Papa IV. conceſſit vobis poteſtatem eligendi Confeſſorem, qui ſemel in vita, & ſemel in "mortis articulo vos abſolvat ab omnibus caſibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, cum "indulgentia plenaria remiſſionis omnium peccatorum. In quorum fidem & teſtimonium ſigillum officii mei duxi præſentibus appendendum. Bene valete, & Deum pro me exorate. "Datum Romæ in noſtro Conventu S *Mariæ* "ſuper Minervam Anno Domini 1481 menſis "Junii 15. in Capitulo Generali.

Hæ litteræ datæ fuerunt ad inſtantiam P. *Alberti Petri* Vicarii Generalis Congregationis Hollandiæ, hujus Conventûs filii, qui eaſdem publicari fecit Anno Domini 1482. ipſo die S. *Antonii* Abbatis menſis Januarii.

Bonorum operum pœnitentiaris communio. Prædictam participationem omnium meritorum & bonorum operum totius Ordinis etiam confirmavit Rmus P. *Barnabas Saxonus*, totius Ordinis iſtius Magiſter Generalis litteris ſuis datis *Venetiis* in Conventu SS. *Joannis* & *Pauli* die 7. Julii Anno 1486.

Supplicatio annua. *Clemens* Papa Supplicationem annuam in honorem S *Vincentii* ſequenti bullâ ſuâ confirmavit:

CLEMENS Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori & Fratribus Domûs Ordinis Prædicatorum in Haga Comitis, Trajectenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod juſtum & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum. Sanè pro parte veſtra nobis nuper exhibita petitio continebat, quod vos filii Prior & Fratres domûs in Haga Comitis Ordinis Prædicatorum, Trajectenſis Diœceſis, ac veſtri prædeceſſores, qui fuerunt pro tempore dictæ domûs Priores & Fratres, per annos quadraginta & ultra conſuevíſtis annis ſingulis die dominicâ in octavis Paſchæ per loca *Voerhout* & *Viverborch* Villæ Hagenſis, ejuſdem Diœceſis, ad honorem S. *Vincentii* unam proceſſionem facere, ac in poſſeſſione, ſeu quaſi juris proceſſionem hujuſmodi ſingulis annis faciendi fuiſtis, ac eſtis de præſenti, & ob hoc illam a nobis Apoſtolico petiſtis munimine roborari. Nos itaque veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, vos proceſſionem prædictam, ut præfertur, faciendi, ſicut in illius poſſeſſione, ſeu quaſi pacifica & quieta fore dignoſcimini, auctoritate Apoſtolicâ confirmamus, & præſentis ſcripti Patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis & communitionis infringere, vel auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ 1525. nonis Julii. Pontificatûs noſtri anno ſecundo.

In Eccleſia hac, Heroüm Inſignibus etiamnum fulgentè, plurimi nobiles ac illuſtres viri ac feminæ ſepulturam dudùm ſibi delegêre: Summum altare.

Margarita, filia *Adolphi* Comitis Clivienſis, *Alberti Bavari* Comitis Hollandiæ, &c. ſecunda conjux, hujus Conventûs Eccleſiæ fundatrix Anno 1412. juxta ſummum altare ſub magnifica tumba marmorea ſepulta fuit.

Ludovicus prædicti *Alberti* Comitis Hollandiæ filius naturalis, Eques, Dominus *de Fliſſinga* & *Scandener*, magnus hujus Conventûs benefactor, ſibi & uxori ſuæ D. *Eleonoræ de Floten* in hac Eccleſia ſepulturam elegit Anno 1420.

Joannes Bavarus ſupradicti *Alberti* ex *Margarita Brigenſi* prima uxore filius, quondam electus Epiſcopus Leodienſis, poſtea, diſpenſante *Martino* V. Pontifice, *Iſabellæ Luxemburgica* legitimo thoro junctus, & Anno 1424. in feſto *Epiphaniæ* ex hac mortali vita ereptus, juxta *Margaritam Clivienſem* novercam ſuam tumulatus fuit.

Jola Arnoldi, decimi noni Domini Egmondani conjux Anno 1437. in hac Eccleſia terræ mandata fuit.

Plurimi quoque ex perilluſtri *Waſſenariorum* Familia in hac Eccleſia reſurrectionis diem exſpectant in ſacello ſuo ad meridiem ſito, in quo Anno 1516. fundata fuit Miſſa ſingulis diebus Miſſa diebus Sabbati decantanda.

Sab-

Digitized by Google

Sabbathinis decantanda *de Pietate Deiparæ*, in quem finem in eodem ſacello erectum fuit altare in honorem amariſſimæ paſſionis Domini noſtri *Jeſu Chriſti*, & compaſſionis B. *Mariæ Virginis*, & S. *Joannis Evangeliſtæ*, quod ſequenti Anno 1517. die 27. Aprilis conſecratum fuit a R^mo P. *Jacobo de Ridder*, Ord. Prædic. Epiſcopo Hebronenſi, Suffraganeo Ultrajectino, &c.

In prædicta Capella jacent,

Monumenta ſepulchralia.

D. *Henricus de Waſſenaere*, cujus uxor *Catharina van Gruthuyſe* ex familia Brugenſi, filius D. *Philippi* Vice-Comitis Leydenſis, qui obiit Anno 1447.

D. *Joannes de Waſſenaere* prædictorum filius, qui obiit Anno 1496.

D. *Joannes de Waſſenaere* Eques aurei velleris, Dominus de *Waſſenaere*, &c. cujus uxor erat *Judoca* filia *Joannis* primi Comitis Egmondani, vir militari gloriâ illuſtris. A *Carolo* V. Imperatore *Friſiæ* præfectus, & in obſidione Slotana læſus, ex hac vita migravit *Leovardiæ* die 4. Decembris Anno 1525. inde ad hanc Eccleſiam advectus, in patris ac avi ſui tumulo ſepultus fuit

D. *Anna de Hennin*, filia D. *Joannis de Hennin* Domini *de Boſſu*, primo thoro juncta D. *Jacobo de Borſale* Domino *de Brigdam*, poſt mortem ejus D. *Guilielmo Egmondano*, ædificavit ſibi, poſteriſque ſuis ſacellum huic Eccleſiæ adhærens, * quod antea *Sanctuarium* ſeu Sacriſtia fuerar, & per incendium erat devaſtatum, ut patet ex litteris datis anno 1453. die 8. Aprilis.

D. *Wilhelmus van Buren* Dominus *de Aperen*, *Hagæ-Comitis* decollatus, Anno 1461. in hac Eccleſia requieſcit.

Anno 1464. die 11. Julii DD. *Florentius Oom* Dominus de *Wyngaerden*, *Tielmannus Oom*, Magiſter *Henricus Oom* Doctor Juris civilis, *Joannes Oom* junior, fratres germani promiſerunt ædificare ſacellum ad meridionalem partem hujus Eccleſiæ in loco, in quo olim D. *Godſcalcus Oom* de *Wyngaerden* pater eorum ſepultus fuit.

Sub hoc Sacello prædictorum fratrum corpora requieſcunt.

Anno 1509. D. *Florentio Oom*, ex prædicta familia genito, juris utriuſque Doctori, & in Concilio Principis Hagenſi Conſiliario conceſſum fuit, aliud Sacellum in fine Eccleſiæ ædificare, illo uti, idem murare, exornare, &c. atque in illo poſt mortem ſepeliri.

D. *Joannes Druyſme*, Conſiliarius & Cameræ rationum in Curia Hollandiæ primus Magiſter Anno 1484. pro ſe ſuiſque poſteris Sacellum ædificavit, & in illo ſepulturæ locum elegit.

Anno 1533. expenſis Conventûs ædificatum fuit Sacellum Familiæ *de Waſſenaere*, quod conceſſum fuit D. *Wilhelmo Goudt*, Conſiliario & Quæſtori Generali auſtralis Hollandiæ, qui in eodem ſibi, ſuiſque poſteris ſepulturam elegit, eâ conditione: ut ipſe illud ornaret, hæredeſque ſui illud in perpetuum repararent.

In Choro hujus Eccleſiæ ad dexteram ſummi Altaris juxta Presbyterium jacet prænobilis ac Venerabilis Domina *Frederica* Abbatiſſa Monaſterii Looſdunenſis, Ordinis Ciſtercienſis, quæ obiit Anno 1574. menſe Octobri.

Conventus hujus Rectores fuere,

Priores.

P. JOANNES NECK, Conventûs Harlemienſis filius, hujus Conventûs Hagenſis Prior, qui A. 1420. illum poſt conflagrationem in plurimis reſtauravit. Plura de illo vide *Deſol. Bat.* pag. 143 & 62.

P. WILHELMUS CLOPPIER.

P. ALBERTUS PETRI, zeloſiſſimus obſervantiæ regularis promotor, & plurimorum Conventuum Reformator, tertius Vicarius Generalis Congregationis Hollandiæ, electus A. 1480.

P. Mag. ANDREAS HUGONIS DE DELFT, S T D. & hæreticæ pravitatis Inquiſitor, Conventui ſuo præfuit Anno 1512. deinde Prior exiſtens Conventûs Lovanienſis, ibidem in Capitulo Provinciali Anno 1525 electus fuit in Priorem Provincialem Provinciæ Germaniæ inferioris, quod munus laudabiliter geſſit uſque ad annum ſequentem, quo die 6. Martii in Conventu Antverpienſi piè in Domino obdormivit.

P. JACOBUS PASCHASIUS NIEULANT, natione Winocibergenſis, profeſſione Hagenſis, floruit Anno 1568. quo ex Latino in Belgicum vertit *Hiſtoriam perſecutionis Africanæ Vandalorum Victoris Uticenſis*, in conſolationem Catholicorum, qui ſimilem in Belgio tunc patiebantur; excuſam Antverpiæ typis *Petri van Keerberghen*, Anno 1568. in 8.

P. PETRUS SIERENS, zeloſiſſimus fidei Catholicæ propugnator, ob illius defenſionem multa mala, inter hæc duriſſimum carcerem, perpeſſus, obiit ſeptuagenarius Anno 1593.

PETRUS VAN CRUESWYCK, *Ouzeri* filius, Prior primùm Roterod. Cœnobii, A. 1574. *Hagæ* Prior creatus, ſedulam Conventus hujus ex peſte deſolati curam habuit.

PETRUS BACHERIUS, Gandenſis, qui ut variis in locis præfuit, ſic Prior Hagæ-Comitis apud Batavos, deceſſit Gandavi Anno 1601. ætatis 84. pridiè Idus Febr. de quo ejuſque ſcriptis, vide inter alios Scriptores, Valer. Andr. *Bibl. Belg.*

Ut autem Cœnobii hujus deſcriptioni fata ejus memorando finem imponam; paucis annis poſt tot calamitates toleratas, cum Fratres in pace & tranquillitate Deo, & ſaluti proximi vacare meditarentur, nova iterum exoritur tribulatio: nam Anno 1578. *Hagâ* in Confœderatorum poteſtatem redactâ, proſcriptum fuit fidei Catholicæ exercitium, & Eccleſiaſtici omnes in exilium abacti fuerunt, — Fata.

Priore, P. M^ro PETRO BACHERIO, de quo ſupra.

Conventûs Eccleſia mox in armamentarium mutata fuit, donec *Mauritius* Princeps Auriacus illam circa Annum 1619. conceſſerit Contra-Remonſtrantibus, qui ab illo tempore ibidem ritus ſuos peragunt. Chorus tunc ab Eccleſia ſeparatus fuit, & in armamentarium, ut antè dictum eſt, etiamnum deſervit.

Eccleſia ad locum nominatiſſimum, & amœniſſimum, arboribus conſitum, hominum deambulationibus rhedarumque in orbem vectura frequentatiſſimum, *Voorhout* dictum, collocata, a clauſtro, etiamnum clauſtralis, vernaculè *Klooſter-Kerck*; Cœnobiumque in veteribus mappis geographicis, a S. *Vincentii Ferrerii* celebri in ea Fraternitate *'t Vincente-Klooſter* appellatur.

Ex memoratis jam Cœnobiis patet plures Suffraganeorum Epiſcoporum Ultraj. ex Ordine Prædicatorum aſſumptos fuiſſe; In his numerantur, — Suffraganei ex Ordine.

a JOANNES SCOPULENSIS, al. *Scopienſis*, *Guidonis Avennis*, Traj. Epiſc. Anno 1310. de quo *Hiſt. Ultraj.* pag. 20.

b HUBERTUS SCHENCKIUS, Epiſcopus Yppulenſis, 1387. *Florentii Wevelinchovii* Suffraganeus Anno 1408. in Monaſterio Wycano,

* De eo Sacello, vide noſtra pag. 419.

a *Deſol. Batav. p.* 15. *Hiſt. Epiſc. Ultr. p.* 20.
b *Deſol. Batav. p.* 15. *Hiſt. Epiſc. Ultr. p.* 24.

cujus benefactor & Rector fuerat, Ao. 1408 mortuus ac in ejus Eccleſia ſepultus.

Prædicatorum ſæpe delumpti.

[a] MATTHIAS, ejus adhuc viventis ſucceſſor, Epiſcopus Biduanenſis a Bonifacio Papa Anno 1399. 18. Julii creatus, ut ex Regiſtro Vaticano excerpſit Bzovius, Eccleſiam illam adminiſtravit ad Annum uſque 1402. quo in Belgium deſcendit.

[b] JOANNES GELDENSIS, Epiſcopus Sidonienſis, Zuederi Culemburgici Anno 1430. Suffraganeus.

[c] GERLACUS, Epiſcopus Jeropolitanus, *Rodolphi Diepholdii* Suffraganeus.

[d] JUDOCUS BORRIUS, Epiſcopus quoque Jeropolitanus, a *Nicolao* Papa, ad ejuſdem *Diepholdii*, cujus etiam Suffraganeus fuit, petitionem Anno 1453. ad infulas aſſumptus: fuit inſuper *Giſberti Brederodii*, & *Davidis* Burgundi, Traj. Epiſcoporum Suffraganeus. Obiit 1469. Ultrajecti, in *Jacobæorum* ibi Eccleſia conditus.

Ejuſdem *Davidis* Epiſc. Suffraganeus, quoque D. ac Mr. *Theodoricus Uterweer*, Præpoſitus Leydenſis, de quo jam ſupra pag. 467.

[e] JUDOCUS VAN DALE, Epiſcopus Sebaſtenus, *Frederici Badenſis*, Traj. Epiſc. Suffraganeus, *Joannis ab Anunciato*, Carmelitæ, Epiſcopi *Urbitenſis*, ut putatur, ſucceſſor.

JACOBUS DE RIDDER, Conventûs Calcarienſis, Epiſcopus Hebronenſis, *Frederici Badenſis*, *Philippi Burgundi*, & *Henrici Bavari*, Traj. Epiſcoporum Suffraganeus.

LAURENTIUS HERTHOGE, (ejuſdem, an alterius inſtituti) Epiſcopus quoque Hebronenſis, Guilhelmi Enckevoortii Traj. Epiſc. Suffraganeus, de quo in Append. ad Friſiam pag. 138,

Ad *Sluypyk*, pag. 484.

Ex Sluyppycana Parochia Paſtor antiquus,

Parochialis pago huic Eccleſia, cujus Paſtor, ex Tabulis quas teneo Teſtamentariis *Agathæ Petri*, Conventûs S. *Agnetis* apud Goudam Procuratricis,

Anno 1553. D. ARNOLDUS, *Wilhelmi* filius, ut teſtis Teſtamenti hujus aſſumptus.

& celebris concionator Minorita.

Petrus Sluypyſius, a pago illo ſic dictus, Ord. Minorum, Delphis concionator invictus, Virginibus *S. Claræ* a Confeſſionibus, ibi moritur A. 1564. 30. Nov. Edidit vernaculè *praxim Spirit. Orat. Dominicæ.*

Val. Andr. Bibl. Belg.

Ad *Haſerſwoudam*, quæ & *Haſerwouda*, pag. 487.

Haſerwoudanæ Eccleſiæ Rector egregius, plurimum laudatus a C. Schonæo.

Paſtor ejus Eccleſiæ habente ſeculo XVI.

D. PHILIPPUS HÆC MUNDANUS AB HOGESTEYN, *Rhodianorum* Dominorum apud Harlemenſes Præſes deſignatus digniſſimus, cui *Comœdiam* ſuam, *Tobæus* dictam nuncupavit *Cornelius Schonæus*: in Epiſtola dedicatoria egregiè in laudes ejus effunditur, ac inter alia refert, quod jam etiam *Rhodianorum* Præfectus deſignatus, Paſtoris *Haſerſwoudani* munus egregiè ac intrepidè exercuerit: " . . . . .
" quin ſuperioribus quoque annis, inquit, cum
" ſacrilegorum cuniculis ſuffoſſa ruinam medita-
" retur Catholica religio, aprique vineam Domini
" paſſim impune devaſtarent, tu boni Paſtoris
" officio fungens, *Haſerſwoudam* ad gregem tuæ
" fidei quondam commiſſum non ſine maximo
" vitæ periculo te conferebas, amicis hoc tuum
" conſilium fruſtra diſſuadentibus. Porrò hic
" quam acrem periclitantis Eccleſiæ propugnato-
" rem te præſtiteris; quanta cura, quantaque ſe-
" dulitate ab oviculis tuis Anabaptiſtarum inſa-
" niam, ſeditioſamque aliorum hæreſiarcharum
" factionem prohibueris, teſtantur illi, qui animi
" tui ſalutem ſe tibi deberè & libenter fatentur,
" & ingenuè prædicant, &c.

[a] *Deſl. Bat. p. 18. & Hiſt. Epiſc. Ultr. p. 24.*
[b] *Deſ Bat. p. 20.* [c] *Ibid.* [d] *Ibid. p. 20.* [e] *ibid.*

Ad *Oeſtgeeſtum*, pag. 493.

Oeſtgeeſtanæ Parœciæ priſci Paſtores, alii accenſendi,

Paſtoribus Oeſtgeeſtanæ Eccleſiæ, antiquis accenſendi,

Dominus GHISEBRECHT VAN AVENSALE, circa Annum 1350.

Dnus SIMON, Curatus in Oeſtgeeſt, ex Tabulis cenſualibus Præpoſiti Traj.

In Codice ejus Eccleſiæ MS. recenſentur bona, poſſeſſiones, & reditus ad eandem ſpectantes; inter alia,

Tabula eſt Anni 1521. cenſus perpetui 1. libræ, 1. ſol. & v. den. Holl. annuatim affixorum certæ portioni terræ in *Warmonda*, pro qua Eccleſia Oeſtgeeſtana tenebatur ad Anniverſarium, pro anima *Laurentii Simonis*, ejus parentibus, conſanguineis, &c. & incipit:

Ik Jan Pellenſe Schout, &c.

Fundationes,

Alia Tabula eſt A. 1532. cenſus perpetui xxv. ſtuv. annuè, relicti ex Teſtamento *Theodori Jacobi*, pro quo Eccleſia Oeſtgeeſt. tenebatur ad Anniverſarium in die depoſitionis ejus, quæ incipit,

Ik Willem Willemſe, Schout in Oeſtgeeſt, &c.

Tabula alia Ann. 15 . . cenſus perpetui Caroli unius ex fundatione *Cornelii Simonis*, cum obligatione Anniverſarii perpetui annuatim, & incipit,

Ik Cornelis Willemſe Schout, &c.

Ceterùm hæc Series bonorum Eccleſiæ in *Oeſtgeeſt*:

Bonorum ſeries.

2. Hondt lants in Oeſtgeeſt.

1. pont Hollands comans payment eeuwige rente op een ſtuk lands.

2. Plackea tjaers op 3. ackeren lands in Oeſtgeeſt.

15. Stuyvers tjaers op een huys in Rynsburg.

½ Mergen lands in Oeſtgeeſt.

15. ſtuyv. jaers eeuwige renten op 4. hondt lands op de Morſch.

20. ſtuyv. jaers op een ½ mergen lands in Oeſtgeeſt.

Een pont 1. ſt. en 4. peuningen eeuwige eente op 7. hont lantt in Warmont.

25. ſt. jaers eeuwige rente op 4. hont weylant in Oeſtgeeſt.

21. ſt. eeuwige rente op een huys.

6. Carolus guld tjaers losrenten op een Woninge.

8. Rh. guldens en 10. ſtuyv. losrenten.

1. Carolus guld.

2. Carolus guld. losrenten op een Woning.

3. Carol. guld. losrenten.

20. ſt. tjaers eeuwige eenten.

Poſſeſſio agrorum Eccleſiæ in Oeſtgeeſt, ſimul collecta faciunt 13. jugera 1. hont.

Ædes ibi antiquitus *S. Spiritus.*

Hi ſunt agri ac reditus ejus.

Bona & cenſus ædis S. Spiritus.

1. Pont komans payment 't jaers eeuwige renten op een huys in Rynsburg.

2. Philipsbourg ſchilden op een huys in Oeſtgeeſt.

1. Goude Rhyns gulden tjaers op een halve woning.

1. Pont comans payment tjaers op een huys te Rynsb.

Anderhalf hont lands in Oeſtgeeſt.

Een ſtuk land geheeten dat Aalmis landt.

3. hont lands in Oeſtgeeſt.

3.

Digitized by Google

3. *Carolus guld. losrent.*
2. *ſtuyv. 's jaers.* 6. *Carol. guld. losrenten.*

Ejuſdem Codicis MS. pag. 7. continetur ſententia, qua aggerum Rhenol. Præfecti Anno 1518. Leydenſes condemnant ad reparationem pontis lapidei, proximi ad Cœnobium *S. Mariæ lacus*; cujus tranſumptum ſic auſpicatur:

Privilegia antiqua. *In die ſake van die ſteenen-brugge, leggende in die Heerweeh buyten Leyden, by* 'T KLOESTER TE POEL, *die inne gevallen leyt*, &c. Præfectus erat, *Theodorus Doeza*: Aſſeſſores *Henricus Doeza*, *Theodorus Bokenſtein*, *Jacob Coppier*, *Gisbertus van Lokhorſt*, *Gerardus van Warmondt*, & *Gerardus Joannis van Stieneveldt*.

Sequitur dein ſeq. paginâ Tabula Anni 1532. qua Leidenſes in perpetuum eximunt Oeſtgeeſtanum Officium, (idem cum Poelgeeſtano ex Privilegio *Alberti Bavari* Anni 1398. ejuſdem Codicis pag. I1.) a reparando ponte piſcario Leidæ. Tabulæ initium eſt, *Wy Schout*, *Burgemeeſteren*, *Schepenen*, *ende Raiden der ſtede van Leyden*, &c. *Deymannus*, ut Conſul, Tabulas has ſignavit.

B. M. V. & S. Willibrordi Fraternitas. Sed quod propius ad rem noſtram ſpectat, eidem Codici MS. infertæ ſunt Tabulæ Anni 1450. quibus continetur inſtitutio & leges *Fraternitatis ad Dei*, *Beatæ Mariæ Virginis*, & S. *Willibrordi* honorem, quæ in Oeſtgeeſtana Eccleſia pridem viguit. Haſce hîc dare viſum eſt opportunum:

WY *Gherijt Vos*, Proviſor, en *Claes van Zijl*, Deken van Rynlant, doen kondt allen luyden mit deſen tegenwoordigen brieve, dat voor ons gecomen zyn *Jacob Claez* en *Willem Eggertſz*, als Procuratoirs en Hooftmans van *onſer Vrouwen* en *ſinte Willeboirt* Broederſchap, geordoneert en geſtigt in der kercke van Oeſtgeeſt, daer toe van de gemeene broeders en ſuſterſchap, voirſereve gelaet, geſint en gemachtigt, en toegedaen, alſulcke ſtatuten en ordonnancien als hier na geſcreven ſtaen, welcke ſtatuten en ordonnancien ſy als Procuratoirs vander broeder ſchap voirſcreven, mit horen mede-broeders en mede-ſuſteren ingeſtelt en ordoneert hebben, en woirden als Procuratoirs daer toe gemachtight voir hen en voir die ghene die ge broeders en ſuſteren inder broederſchap voirſchreve zyn en in toecomenden tyden broeders en ſuſteren in den broederſcap voirſchreve worden ſellen, deſe nageſchreven ſtatuten en ordinancien op alſulker peenen als zyze begrepen hebben ewelik onverbroeckelik te houden, en om een ewige getugeniſſe daer off te hebben ſoe begeerden die Procuratoirs voirſchreven dat wy die ſtatuten en ordinancien als zyze gemackt en ordineert hebben bezegelen wouden, welke ſtatuten en ordinancien hier na volgen in deſer manieren:

In den name des Vaders, *des Soens en des Heiligen Geeſt.* Soe hebben wy wt rechter minne en om den dienſt Godts te vermeerderen, gheordineert een broederſchap en een ſuſterſchap in der eeren Goedts en ſijnre liever Moeder en die Heiligen Confeſſoir ſinte *Willebroort* tot Oeſtgeeſt, in manieren als hier na geſchreven ſtaen. In den eerſten, zoe wie in deſe broederſchap en ſuſterſchap ontfangen wil weſen, die ſellen daer in entfangen weſen by den Hoomans die dan weſen ſullen van der voirſchreve broederſchap en ſuſterſchap. En die ſel der broederſchap en ſuſterſchap geeven tien groot. Item als een broeder of ſuſter oflivig geworden is zoe ſellen alle die broeders en ſuſteren te kerken comen eer dat het *Offertorium* geſongen is, en offeren over den doden broeder of ſuſter, en die daer niet in quame en offerde als voirſchreve is, die verbuerde eenen grooten totten dienſte Goidts mede te doen, ten wair dat hem nootſaken dede en dat ſoude ſtaen op zyn conſcientie. Item als een broeder of ſuſter oflivigh geworden is ſoe ſel die broederſchap en ſuſterſchap hebben des dooden beſte cleet dat tot zynen liven hoort of anderhalf pont Hollanſe payment daer voir, en dat ſoude gaen totten dienſte Goedts daer mede te doen. Item wair eenich broeder of ſuſter die alzoe arm wair die oflievich worde en hy zyn wtvaert niet verghelde en mocht, zoe zel die voirſchreve broederſchap en ſuſterſchap ter aerden helpen en zyn wtvaert betalen op hoeren coſt. Item wanneer daer een ſuſter of een broeder aflievich geworden is, zoe zelmen over den ghenen vier ſtuvers ſchoen broets den armen om Goedts willen voir die ziel geven. Item zoe zellen alle die broeders en ſuſteren alle jaer een maeltyt te zamen eten, en daer zelmen eenen ygelycken broeder en ſuſter ellic byzonder eenen weet of doen acht dagen te vooren, en als men een weet doet zoe zel ele broeder en ſuſter geven twee groot tot een orkonts pennynck, en zoe wie ter maeltyt niet quaemen die zoude geven half gelt dat elck verteerde, ten waer dat hem kenlick nootzaken dede. Item als die maeltyt gedaen is, zoe zelmen des zelven daegs des avonts een Vigilie laten doen, en smanendages daer aen des ochtens te Homis tyt een Mis van *Requiem* over alle de levende en dode ſuſteren en broederen zielen, en als die Vigilie gedaen is en die Miſſe, zoe zelmen viſiteeren een bequame ſtede daer men leſen zel een *Miſerere* en een *Profundis* mit een *Collect* voir den voirſchreve zielen, en dan zoe zal men deelen den Parochipaep en allen Prieſteren die daer broeders in zyn een ſtuver en den Coſter een halve ſtuver. Leges fratribus & ſororibus præſcriptæ. Item als die maeltyt gedaen is zoe zellen die Homans die dan zyn rechtevoert kiezen andere Homans, die mannen twee en die vrouwen twee eer dat ſcheide, bi horen conſcientie, die hen daer nutſte toe duncken, en daer ſel altoos een van den ouwen an bliven. Item zel geen broeder of ſuſter langer dan twee jaeren an een bliven Homan, ten wair dat hy of zy zeer bequaem toe waer. Item des anderen dagen daer naer dat die maeltyt is gedaen, zoe zellen die oude Homans rekenynge doen voor die nye Homans. Item voirt zoe en zelmen geen oncoſt op die maeltyt dan vorder doen men verteert, en wat oncoſt dat boven die maeltyt is te gelde dat zel men betalen van den gelde datter in gecomme is vander broederſchap en ſuſterſchap, en wat daer meer te gilde waer, dat ſoud men garen van de gemeene broederen en ſuſteren. Item ſoe en zullen de Homans geen dinc doen maken of coopen datter voirſchreve broederſchap en ſuſterſchap an gaet ten zy bi conſent van de gemeene broederen en ſuſteren, en waert dat zy des niet over een en drogen zoe zoudement doen by ommevragen van de gemeene broederen en ſuſteren, en waert zaken dat hier boven ymant waer die dat niet volgen en woude het waer een twee of drie en zonderlinge een hinder daer in wezen woude verbuerde 10. ſchellinge en nochtans ſoude hy een broeder of een ſuſter bliven, en nochtans ſoudet voertgaen by die meeſte omvragen. Item tgelt datter voirſchynt van de voirſchreve broederſchap en ſuſterſchap dat zel gaen totten dienſt Goids en zynen liever moeder *Ma-*

rien mede te doen. Item zoe en zelmen geen van dese voirſchreve punte doen daer die Parochiepaep by veraſtert zoude mogen wezen, of die hem tegens moehte dragen, of datter kercke tegen moent dragen. Item als daer een broeder of ſuſter ſterſt zoe ſelt erven opten naeſten en outſten en die ſel dan geven vyf groot Hollands payments van inſchriven, en dit ſel hy verſoeken binnens jaers na dat die broeder of ſuſter afliwig geworden is. Item waert dat enich broeder of ſuſter yet lovede der broederſchap te geven dat ſel vaſt en van waerde wezen, of die Homans ſellent hen mitten recht afhalen. Item ſoe ſellen ſy laten doen agt Miſſen des jaers voir levende en voir doden. Die eerſte Miſſe ſullen ſy houden nader Octave van Paeſſep, die andere van ſinte Willebroot onſe Patroon, en die andere ſes na onſer Vrouwen ſes Hoochtyden die zy hevet binnen de jaer, en dan die Paeochipaep twee groot, en die coſter een groot. Item ſoe ſelmen alle Hoechtyden nader Veſper doen onſer Vrouwen loſ als die Veſper en Complect gedarn is en die benedixie gegeven is, ſoe ſelmen die toertyſſen opſteken en gaen voir dat beelt van onſer Vrouwen, en ſingen onſer Vrouwen loff, en als onſer Vrouwen loff mitter collect al geſongen is, ſoe ſellen ſy allegader neder knielen mannen en vrouwen, en ſoe ſullen ſy allegader gruete onſer liever Vrouwen en leſen drie *Ave Maria*, en dan ſoe ſel die Prieſter opſtaen en geven die benedixie van onſer Vrouwen loſ. Item onſer Vrouwen loff voirſchreve en ſelmen niet houden dan opter grote Hoechtyden die coemen binnen den jare, als die luyden van Goeds wege niet en horen te doen, dan ter kerken te gaen en Gode te dienen en onſer Vrouwen loff ſelmen doen, wanttet bidt voir lyff en voir ziel, op dat dat broederſchap te bet vermeert mach worden. Item voirt ſoe ſullen zy hebben eenen dach binnen den jare dair zy horen Hoechtyt van onſer Vrouwen feeſtelyken en heerlyken, Veſper, Metten en Miſſen ophouden zullen als behoirlyken is, want alle Gilden hebben eenen dach binnen den jare daer zy horen Hoechtyt van horen Heilich ophouden, dus ſoe ſullen zy bebben eenen ſonderlingen dach des jairs daer zy horen Maeltyt en horen Hoechtyt op zullen houden, en dat ſal altyt weſen de eerſte zondach na ſinte *Victoor*, wanttet dan hier den luyden wel dient, om dat zy niet te hocken, noch te binden, noch te hoyen en hebben. Item ſoe zullen zy dan des zaterdachs comen te Veſperen diet bybrengen mogen, en des zonnedachs dès ſmorgens te Metten met ter Miſſe, zoe zullen zy allegaeder comen die broederen en ſuſteren eerlyken en devoetelyeken als behoerlyeken is, en dan te laeſte ofter zoe zullen zy alteſamen ſtatelicken gaen offeren eerſt die broederen en dan die ſuſteren, en als dan den dienſt gedaen is zoe zullen ze gaen alteſamen ſtatelicken en eerlicken daer die Homans een maeltyt hebben laten bereyden . . . .

ſoe hebben wy *Gheryt Vos* Proviſor, en *Claes van Zyl* Deken van Rynlant voirſchreve om bede willeder Procuratoirs en der gemeene broederen en ſuſteren des broederſcap voirſchreven in getuygeniſſe der waeqheyt, alle der punten voirſchreven onze zegelen der dienſte hier angehangen, daer bi waren als tugen die eerbare en beſcheiden mannen en Heeren *Dirck Vos*, *Dirck van Oyen* en *Dirck Ternack* Prieſteren. Gegeven in 't jaer ons Heeren duyſent vierhondert en vyftich, op ten derden dach in Aprille.

Rherol. Proviſor, & Decanus ejus temporis, ut iſtes auſſiguli.

Ad *Valkenburgum*, pag. 499.

In Valkenburga Ecclesia pridem etiam, ut jam diximus, viguit *S. Crucis* & *S. Mauritii* Fraternitas, cui ex Teſtamento relicta diverſis temporibus bona varia ac cenſus, juxta Tabulas in ea Ecclesia etiamnum reliquas, quarum pleræque vetuſtæ licet, commodè legi poſſunt & a nobis lectæ fuere. Unam tantùm hic dare viſum eſt, nôn tantùm quia ex vetuſtioribus eſt, ſed maximè quia titulum Fraternitatis hujus diſertius ſic exprimit vernaculè; *God*, *ſinne waerder Moeder*, *den heiligen Cruce*, *ende ſinte Mauricius Ghilde*. Charta ſic incipit,

IC *Jan van den Berghe*, Scout in den Ambocht van Valkenborch ende van Catwye, doe condt allen luyden, dat vor my quam *Mercely Willems* dochter, mit *Symon Symonſz* als haer echte Voeghet, ende gelyede dat ſy vercoft beeſt *Jacob Dircks Hazenz* ende *Willem Sproni Aetſierſz*, vinders van ſinte *Mauricius* ghilde tot Valkenborch, tot des Ghilde voorſchreve hehoef achte hont lants luttel min of meer, liggende in den Ambocht van Catwye voorſchreve nm 't ſeventich Philippuſche Bourgonſche Schilden voor deſe tyt geſlagen die *Mercely* voorſchreve geleyt ontfangen te hebben ende haer wel betaelt is den leſten penninc mitten eerſten ende wes dit voorſz lant beter is dan dit voorſz ghelt, dat geeſt zy *God*, *ſinne waerder Moeder*, *den heilighen Cruce ende ſint Mauricius Ghilden* voirſchreve, voir haer ende hoir ouders zielen, wele voirſchreve lant belegen heeft an die oeſtzyde Heer *Dirc Aemſz*, an dat zuyteynde ſinte *Mauricius Ghilde* voirſz, an die weſtzyde *Wouter van Endegeeſt* en an dat noorteynde die Heerwech, ende dit voirſz. lant gelovet *Mercely* met haer voeghet voirſz. te waren ider ende dat alsmen vry erve ſchuldich is te waren, alle dinc zonder argeliſt ende nieuwe vonden wgheſeyt die dezen brief hinder of ſchaden moghen. Hier hebben hy, an ende over geweeſt als tuugh *Dirc Gherytſz* en *Jacob Cys*. In oirconde des brieves zoo heb ie *Jan van den Bergh* Scout voirſz. om beden wil *Mercely* en haer voeghet voirſz. minen zeghel beneden an deze brief gehanghen in kenniſſe ende in tuughe der waerheyt, int jaer 1444. op ſinte Matthys avont.

Legata ad Fraternitatem S. Crucis & S. Mauritii in Valkenb. Ecclesia.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM

Episcopatus Ultrajectensis.

A.

A *A*, appellativum amnium vocabulum, quibus, 211.
De *Aa* Eccleſia, *ibid.*
Ouden *Aa*, in dextra Vechtæ ripa infra Trajectum locus antiquus, & ædes, *ibid.*
Ter *Aa*, celebris arx ad lævam Vechtæ ripam amnis, 211.
—— ejus conditor, *ibid.*
—— a Gallis quando incenſa, *ibid.*
Abbatis lacus, vulgò *Abspoel*; ſitus, Abbatum Egmondanorum pridem ſeceſſus, 499.
Abbenbrouca, ad rivum Berniam municipii inſtar Dominium, 349.
—— Parochialis Eccleſia cui dedicata, & quale in ea Capitulum, *ibid.*
Abkouda, vicus cum arce a Suedero Zuilenſi extructus, 211.
—— ejus Eccl. Parochialis cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 214.
Abrahamus Brienius quis fuerit, & quæ ſcripſerit, 93.
—— ejus elogium, *ibid.*
Abraham Kemp, Gorcomienſis, quales libros edidit, 241.
Adam Verduyn, Hagæ-Comitanus, quali epitaphio ornatus, 432.
Adelboldus, XIX. Epiſc. Ultrajectinus, 11.
—— primus bella geſſit, ſed infelici eventu, *ibid.*
—— quando mortuus, *ibid.*
—— ejus monumentum, *ibid.*
Adrianus Antonii, Paſtor ad S. Gertrudem Ultrajecti, 92.
—— admodum laudatus, *ibid.*
Adrianus Bonſerus, Goudanus, facundus Eccleſiaſtes, 308.
Adrianus Mangotius, Goudanus, vir doctus, Vigilii Zuichemi ad tempus amanuenſis, 307.
—— quos libros edidit, *ibid.*
Adrianus Florentii VI. Pontifex Max. Ultrajecti natus, 120.
—— ejus parentes, *ibid.*
—— ſtudiorum primordia, *ibid.*
—— Paſtor Eccleſiæ Goereanæ, 349.
—— munia alia & dignitates, *ibid.*
—— omnium Cardinalium ſuffragiis, excepto unico, & quando Pontif. creatus, *ibid.*
—— Epiſtolæ ejus tum ad varios datæ, 121. 122. & 349.
—— modeſtia ejus ſumma, 122.
—— zelus fidei, *ibid.*
—— Mandata *Fr. Cheregato* ad Germanos, *ibid.*
—— cur Curialibus inviſus, *ibid.*
—— quando mortuus, 123.
—— ejus elogium, 124.
—— quas ædes ſtruxit, 125.
—— quali ſtatura erat, *ibid.*
—— ejus ſcripta, *ibid.*
Adrianus Simonis, a fide avita devius; ubi ſtrangulatur, 381.
Adrianus & *Petrus de Walenburch*, Roterodamenſes; ubinam ſummos Eccleſiæ honores aſſequuntur, 373.
—— quos libros ediderunt, *ibid.*
Ædes ſacræ in ſuburbiis Trajectinis, quæ, 127.
—— miſerabile Cœmiterium Ultrajecti, ubi, *ibid.*
—— & quare ita vocatum, *ibid.*
Ægidius Haſbackerus, natus in Vreeswyck, vir eruditus, 192.
—— qualem librum edidit.
Aelſt, inſulæ Bomelianæ vicus, *Vicaria* B. M. & S. *Ant.* 252. & 570.
—— alius pagus eſt, Hornanorum olim peculium, *ibid.*
Aerlanderveen, ſub Rhenol. Officio ac Decanatu vicus Parochialis, 485.
—— quem Patronum habuit, *ibid.*
Aernoutſwoude, cjus nominis duplex, ſub quibus pagus *Aeruſwaert*, 334.
Aert, ſeu *Aerde*, Bathuæ ſuper. Parochia, 284.
Affecti ſupplicio manu carnificis, ubi Ultrajecti ſepeliebantur, 127.
S. *Agathæ* Cœnobii apud Amisfurtios initia, 162.
—— ejus bona ac proventus, 163.
—— ſub quo ea Martyrium paſſa, 113.
Agnetis Cœnobii apud Amisfurtum auſpicia, 162.
—— ejus bona ac fructus, *ibid.*
Akoy, ſub Leerdamo vicus a Joanne Arkulæio VIII. conditus, 241.
—— a quibus adminiſtrari ſolitus, *ibid.*
—— natalis Cornelii Janſenii, *ibid.*
Albarum Virginum Abbatia Trajecti, quare ita vocata, 98.
—— Ordinis Præmonſtratenſis a D. Norberto inſtituti, *ibid.*
—— earum fundator, *ibid.*
Albertus Hermannus, Goudanus, quando vixit & floruit, 307.
—— quæ poëmata edidit, *ibid.*
Alblas, a rivo ita denominatus, 330.
—— tractus inter Leckiam & Merwedam, *ibid.*
—— ejus Dynaſtæ, *ibid.*
Alblaſſerdam, a rivo Alblas, & obice ei obſtructo ita appellatus, 330.
—— ejus poſſeſſores, *ibid.*
Albricus, IV. Epiſc. Ultrajectinus, 6.
—— ex quibus ortus, *ibid.*
—— quando mortuus, & quo tempore cultus, *ibid.*
Album duplex habebant Eccleſiæ, 81.
Alckemadiana arx propè Saſſenhemium, Hiſpanico bello deſtructa, 513.
Aldengheyn, caſtrum olim, ut & feudum Traj. 193.
Aldvicenſe Cœnobium Ultrajecti, ubi, 132.
—— a qua ſtructum, *ibid.*
—— ejus Eccleſia a quo condita, *ibid.*
—— ejus Abbatiſſæ, *ibid.*
Alexianorum Conventus Ultrajecti, moribundis ac mortuis inſervientium, 106
Alfricus Epiſc. cur uſumfructum vici *Doorn* Rotgario Comiti concedit, 169.
Almſvoet, ingens olim Officium, ad rivi Almi fines ſitum, 334.
Alphen quam originem habuit, 485.
—— quem patronum coluit, quæ ſacra habuit, *ib.*
Altinenſis Collegii Abbatiſſæ, 571.
—— fuſius in Append. 571.
Ameida, ad Leckæ lævam ripam, jure adhuc gaudens civitatis, 227.
Amerongen, vicus Traj. tractus non ignobilis, 170.

-- Tra-

—— Traject. Eccleſiæ a quo donata, *ibid.*
—— donationis Tabulæ, in App. 554.
—— Curati antiqui, *ibid.*
Ameroy, arx in inſula Bomeliana, 252.
Amilius Stoock, Clericus Trajectenſis ad Rhenum, cujus libri Auctor, 125.
Amisfurtum Ultraj. ditionis oppidum, 155.
—— unde denominatur, *ibid.*
—— quis urbem multis privilegiis & immunitatis donavit, *ibid.*
—— quot templa, & quibus ſacra habuit, *ibid.*
—— noviſſimo ævo Paſtores, 165. 166.
—— quos viros doctos habuit, 166.
Ammers, duplex ejus nominis ad Leckiam vicus, 299.
—— unus major dictus, ſub Baronatu Liesveldiano, *ibid.*
—— alter minor vocatus, a telonio, *Ammerstol*, *ibid.*
Andreas Cuickenſis, Epiſc. Ultrajectinus XXV. 14.
Angeren, ſuper. Bathuæ vicus, Parochiali gaudens Eccleſia, 284.
Ankeveen, ſub Goylandiæ Decanatu vicus ac Dominium, 205.
—— Dynaſtæ, *ibid.*
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Anne-kercke & *Wolbrants-kercke*, pagi inundati, ad rivum Dubbelam, 334.
Annus novus olim cum Paſchate incipiebat, 441.
Antonius Perenot Granvellanus, Ultrajecti fuit Procancellarius quaſi Caroli V. dein Epiſc. Atrebatenſis; tandem Cardinalis, & primus Epiſc. Mechlin. 75.
Antonius van. Printhaven, primus Ultrajecti Provincialis Præfectus, 96.
Antonius van der. Plaat, Leidenſis, ex matre Mennoniſta, ter aqua bapt. tinctus, Catholicam fidem amplectitur, 482.
—— ejus laus, *ibib.*
Antonius Sebaſtianus Minturnus, de Trajecto, Epiſc. Upentinus, quem librum ſcripſit, 125.
Aptswout arx, quaſi Abbatis ſylva, Abbatis Egmond. peculium, 421.
—— hodie ſub Papſou vocabulo nota, *ibid.*
Ara quid ſignificat, 483.
Archidiaconatus S. Salvatoris, 181.
Arclo, villa in Comitatu Teiſterbantiæ, 244.
—— cui ab hac Arkulæjæ nomen additum, *ibid.*
—— poſt Arkulæos ad Egmondanos Principes tranſiit, *ibid.*
Arenhem, cur ita vocatur, 268.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— dignitas, *ibid.*
—— laus, *ibid.*
—— Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— in ea quæ altaria, *ibid.* 269.
—— celebre in illa D. Hieronymi feſtum, *ibid.*
—— priſci ævi Paſtores, Benedictini Eccleſia altera, Collegiata a Thylâ tranſportata, & quas ob cauſas, 273.
—— ibi Melitenſium ædes, Xenobia alia, ac alia pietatis monumenta, 276.
Arkel, nomen in vetuſtæ arcis reliquiis, 244.
—— in dextra Lingæ ripa, *ibid.*
Ariebem, vicus Comitatus Burani, 246. & 570.
Arkulæorum arx quando per Wilhelmum Bavarum deſtructa, 238.
—— alia ad Merwedam exſtructa, *ibid.*
—— per quos annos illic conſpicua, & quo anno deſtructa, *ibid.*
Arnoldus primus, Epiſc. Ultrajectinus, XXX. 16.
—— à Pontifice non videtur confirmatus, *ibid.*
Arnoldus Hoornius, Epiſc. Ultrajectinus, 23.
—— quæ ſanxit, *ibid.*
—— Suffraganei, *ibid.*
Arnoldus Eycbius, Ultrajectinus, & ibidem bonarum litterarum Profeſſor, quos edidit libros, 125.
Arnoldus Kievitius, Roterodamus, qualem librum ſcripſit, 373.
Aſceterium Jeruſalem, in ſuburbio primùm conditum, 548.
—— fundationis ejus & confirmationis tabula, *ib.*
—— cur in urbem tranſlatum, 549.
—— & ubi, *ibid.*
Aſpera, oppidulum cum arce ad Lingæ ripam lævam, 244.
—— Arkulæorum Dynaſtarum feudum, *ibid.*
Aſt vel *As*, arcem habuit Eſtenſem, 246.
S. *Aufridus*, qui & *Ausfridus*, XVIII. Epiſc. Ultrajectinus, 11.
—— ubi Cœnobium condidit, *ibid.*
Avezaet, vicus in Bathua infer. 232.

B.

B*Abylonienbroeck*, territorii Heuſdani infer. pagus, 261.
Baerne, Emelandiæ olim oppidum, a quo ſplendidiſſimis privilegiis auctum, 174.
—— hodie pagus, *ibid.*
—— ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Baembrugge olim habebat ſacellum Abcoudanæ Parochiæ ſubditum, 210.
Baldricus, XV. Epiſc. Ultrajectinus, 10.
—— ejus geſta, *ibid.*
Baldricus quando bonas litteras Ultrajecti docuit, 530.
Balduinus Epiſc. Ultrajectinus XVIII.
Balduinus, Epiſc. Ultrajectinus XXIX. 15.
—— ſub eo fit improſpera in terram Sanctam expeditio, *ibid.*
S. *Barbaræ* Cœnobium Amisfurti quem originem habuit, 163.
—— ejus bona ac proventus, *ibid.*
S. *Barbaræ* Delphis Aſceterium unde ortum, 588.
—— Rector quis, *ibid.*
Barendrecht, duplex, Orientalis, aliis Occidentalis, 334.
—— ejus Domini, *ibid.*
Barrevelt, ſeu *Barnevelt*, infer. Velaviæ pagus inſignis, 267.
—— quem Patronum colit, *ibid.*
Bartholomæus a Middelburgo, quis fuerit, 550.
—— ejus epitaphium, 551.
Batti qui appellati, 280.
Beatæ Mariæ Eccleſia Ultrajecti a Conrado Comite Virgini M. dicata, 73.
—— dotatio a quo verſibus deſcripta, *ibid.*
Beeſt, pagus cum arce, ſitus in pago Batavorum inferiori, 232.
Begghinarum Curia ubi Ultrajecti, 109.
—— ejus leges, 110. & 551.
Bemmel, vicus cum arce in Bethua ſuper. 284.
Benedictus Haeftenus, Ultrajectinus, quales edidit libros, 125.
Bennebroecum, vicus in via Harlemum verſus ad dexteram, 521.
—— ibi olim S. Benedicti Moniales, *ibid.*
Benthuyſen, Rhenol. pagus ac Dominium ſupremæ juriſdictionis, 489.
—— ejus poſſeſſor, *ibid.*
Benſchop, villa prætoria Toparcharum quondam cognominum, 224.
—— cui dein ceſſit, *ibid.*
Berckel, Delphlandiæ ſub Schielandiæ olim, modo ſub Delphlandiæ Decanatu, Dominium ac pagus, 380.
—— ejus Dynaſta, *ibid.*
—— Paſtores qui, *ibid.*

Berckou, proximus ad *Berch-ambacht* tractus illius vicus, 299.
Den *Berch*, pagus in Vechtæ inferioris ripa, 205.
Berna arx ubi ſita, & cui propria, 254.
Bernardus Hoogwerf, vir pius & doctus, 367.
—— ejus lemma, *ibid.*
Bernenſis Eccleſiæ fundatio, 254.
—— ejus Abbates, 259.
Bernulphus, XX. Epiſc. Ultrajectinus, 12.
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Bethlemiticum Monaſterium Ultrajecti in quo loco fuit, 154.
—— in eo Moniales erant, cellis clauſæ velut ſeptis, obſtructo ad eas aditu, *ibid.*
Bethuæ origo, amplitudo, partitio, poſſeſſores, 280.
Beverwaart, arx ſopra Odyckam, in qua Vicaria, 183.
Beuichem, pagus Burani Comitatus antiquiſſimus & ampliſſimus, 246.
—— ibi forum equorum annuum, *ibid.*
—— arcem habuit vetuſtam, *ibid.*
Beuſichemenſis Eccleſia antiqua, 246. 562.
—— a quo reſtaurata, 246.
—— S. Joan. Bapt. ſacra, *ibid.*
—— ejus Collatores, & priſci Curati, 562.
Biert, vicus Inſulæ Puttenæ, 343.
Blaricum, Goylandiæ pagus, cui Parochialis Eccleſia, 206.
—— ejus Collatores, & Paſtores, *ibid.*
Bleyswyck, territorii ac Decanatus Schiclandiæ pagus ac Dominium, hodie Roterodamenſium, 380.
—— ejus Eccleſia Parochialis cui ſacra, *ibid.*
Bleikens-graef, Holl. Auſt. Dominium, 228.
Blauw-Capelle, Capella a tegulis ſeu foribus cæruleis appellata, B. M. Virgini ſacra, 129.
Bodegravia ubi jacet, 197.
—— Comitatus olim Theodorici Bavonis, *ibid.*
—— Parochialis ejus Eccleſia cui dicata, *ibid.*
—— ejus collatio penes quem, *ibid.*
—— noviſſimo ævo animarum Curatores, *ibid.*
Bomenea, Zelandiæ hodie ditionis, Scaldiæ territorio anoexa, 350.
—— jus Collationis penes quos, *ibid.*
Bommelerweert, veteris Bataviæ continentis pars, 250.
—— hodie Gelricæ ditionis inſula, *ibid.*
—— cur ita vocatur, *ibid.*
Bommel, vulgo *Saltbommel*, ſeu *Salinarum Bomelia*, 251.
—— an a ſalis coquendi officina? *ibid.*
—— ad differentiam Bomeliæ in vicinia Maes-Bommel dictæ, *ibid.*
—— munitionibus cincta eſt, *ibid.*
—— ejus ſitus, laus, *ibid.*
—— templum valdè vetuſtum habet, *ibid.*
—— varia, & qualia Cœnobia in ea fuere, *ibid.*
Bonaventura ab Oldenzeel, vir vita, doctrina, & concionibus clarus, 550.
—— a quo Epiſcopus Hebronenſis conſecratus, *ibid.*
—— Georgii Egm. Suffraganeus fuit, *ibid.*
Bonifacius, Willebrordi Ultrajecti ſucceſſor, 4.
—— ejus patria, *ibid.*
—— itinera, *ibid.*
—— labores Euangelici, *ibid.*
—— Martyrium, *ibid.*
—— Scripta, *ibid.*
—— præclarum ejus dictum, 5.
—— contentio ejus de primatu Sedis cum Colon. Epiſcopo *Hilgero*, 529.
Brakel, arx in inſula Bomeliana, 252.
Brantwijck ad Leckiæ ripam vicus, 299.
—— ibi olim Ciſterc. Sanctimonialium Cœnobium, *ibid.*
Breukela, villa prætoria infer. Trajecti ad ſiniſtram Vechtæ ripam, 210.
—— quando Eccleſiæ Traj. & cujus dodo acceſſit, *ibid.*
Briel cur ita vocatur, 344.
—— olim Zelandiæ, nunc Hollandiæ adſcriptum oppidum, *ibid.*
—— ejus immunitates, *ibid.*
—— primaria Eccleſia, *ibid.*
—— Parochia altera quæ, 345.
—— ibi Clariſſarum S. Franciſci Monaſterium, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 346.
Brienen, ditionis Clivenſis vicus ac Parœcia, 292.
—— ſub cujus juriſdictione eſt, *ibid.*
Brigittinarum ædes Goudæ quando conditæ, 304.
Brigittinorum Cœnobium Ultrajecti ex viris & fœminis conſtabat, 106.
Bruno Colonienſis qua occaſione Carthuſianorum Ordinem inſtituit, 421.
—— in Alpium Grajarum radicibus Monaſterium, cui Carthuſiæ nomen, exſtruxit, *ibid.*
Brunwardus, Balduini Epiſc. Ultrajectini Suffraganeus, 15.
Bucho a Montzima, quis fuerit, 41.
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Buermalſen, Comitatus Burani vicus, 246.
—— Eccleſia, cui ſacra, *ibid.*
—— cui Collegio Trajecti unita, 568.
—— penes quos collatio, *ibid.*
—— Curati, *ibid.*
Bunnick, Traj. ſuper. vicus, 168.
—— ejus bona ac reditus, *ibid.*
Bunſchotia, pridem oppidum, hodie pagus, 172.
—— ejus Eccleſia S. Catharinæ ſacra, *ibid.*
—— ejus Vicariæ, 173.
Bura, quondam inter Teiſterbantiæ Comitatus fines, 245.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— caſtrum habet inſigne, *ibid.*
—— Virginum ibi & Meliteoſ. ædes, *ibid.*
Burchardus, Epiſc. Ultrajectinus XXIII. 13.
—— religioſus ac prudens vir, *ibid.*
Buſcoop, ad Goudam rivum, vicus Parochialis, D. Joanni Bapt. ſacer, 483.

C.

Caſtagen, Rhenol. Decanat. ac præf. pagus, 483.
—— quos Toparchas habuit, *ibid.*
Canonicarum Regul. Aſceteria iv. Goudæ, 304.
Canonici, an initio Monachi, 49.
—— cur ita vocati, 50.
—— in quibus a Monachis diſcreti, *ibid.*
—— quot in primæ majoris Eccleſiæ Traj. fundatione Canonici erant, *ibid.*
—— Præpoſitum hi habebant, per excellentiam majorem Præpoſitum dictum, *ibid.*
Canonici Eccleſiæ B. Mariæ Traj. Anno 1545. exiſtentes, 76.
—— ritus eis præſcriptus, *ibid.*
Canonici Regulares quo modo intelligendi, 546. 547.
Capella quid deſignat, 335.
—— minor eſt Eccleſia, 227.
Capella ad Halam Parochiali Eccleſiæ tanquam matrici ſubjecta, *ibid.*
—— Dominium eſt cum arce vetuſta, 301.
—— ejus Dominus, *ibid.*
Capella alia *Schrevelt-duyn* olim appellata, Worcum. Paroch. pridem ſubdita, 335.

S *Ceciliæ* Monaſterium Ultrajecti, a quo extructum, 107.
— ejus Rectores ac Rectrices, *ibid.*
Carmelitæ calceati a quo originem habent, 551.
— qualem habitum ſumunt, *ibid.*
— quando in Europam migrarunt, *ibid.*
Carthuſianorum Monaſterium extra Delphos nobile, 415. 421.
— vocatum S Bartholomæi in Jeruſalem, *ibid.*
— a quo fundatum, *ibid.*
— locus admodum amœnus, in ruſticanum prædium verſus, *ibid.*
— Ordo a quo inſtitutus, *ibid.*
Caſtra, quæ urbes a medii ævi Scriptoribus vocata, 529.
Catwicus unde appellatur, 501.
— duplex, uterque cum veteri arce *'t Sand*, ſupremæ juriſdictionis, & Waſſenariorum dudùm Dominium, 501.
— *ad Rhenum*, a Rheni fluminis præterlapſu ſic dictus, *ibid.*
— pagus ſpectabilis, *ibid.*
— habuit olim celebrem Commeodariam, *ibid.*
— Eccleſia ejus cui ſacra, *ibid.*
— in ea Vicaria a quo fundata, *ibid.*
— *ſuper Mare*, pagus maritimus, 502.
— Eccleſia D. Andreæ ſacra, quando ab Hiſpanis ſpoliata, *ibid.*
— Xenodochium & Orphanotrophium, *ibid.*
Cellitarum ædes, ubi Amisfurti, 164.
Chori-Epiſcopatus, 221.
Chriſtiani cur ſe Fratres vocabant, 49.
Chriſtianus Crucius, Adrichomius, ubi natus, 412.
— ejus parentes, *ibid.*
— munia, fata, *ibid.*
— elucubrationes, obitus, *ibid.*
— epitaphium, *ibid.*
— carmen, 413.
Chriſtianus Vermeulen, Paſtor Catholicus fidus, 490.
— quem librum edidit, *ibid.*
Clauſtra quando cœperunt, 551.
Clementia, Ægidii filia, prima Rectrix Monialium Tertiariarum in Oudewater, 559.
— ejus liberalitas, *ibid.*
Cœnobia quæ extra portas Delphenſes, 415.
Cœnobitæ, qui, 49.
Cœnobium Carthuſianorum novæ lucis, aliàs *Bloemendael*, propè Ultraj. 152
— hujus fundatio ac dotatio, *ibid.*
— ejus Necrologus, *ibid.*
Cœnobium Carthuſ. aliud verſus Montem S. Gertrudis, conſpicuum, *Domus Holl.* vocatum, 328.
Colonia quando nondum civitas Metropolitana, 530.
— quo tempore facta, *ibid.*
Concilia in Eccleſiis Chriſtianorum haberi ſolita, 85.
Conincxveldianum Cœnobium, ſub Pynackerenſi Parochia ad muros Delphenſes, nobile Cœnobium olim, 417.
— viri, dein Sanctimoniales Ordinis Præmonſtratenſis, in eo habitabant, *ibid.* & 588.
— a quo fundatum, *ibid.* & 589.
— ejus Præpoſiti, 419 & 589.
— eorum jura, 418. 588.
— ut & Abbatiſſæ ac Moniales, 420. & 589.
Conradus, Epiſc. Ultrajectinus XXII. 13.
— quam Eccleſiam Trajecti, & in cujus honorem condidit, *ibid.*
— a quo interemtus, *ibid.*
— ejus elogium, *ibid.*
— quorum librorum Auctor, 125.
Cornelius Adriani, Franciſcanorum inſtituti Gardianus, facundus Eccleſiaſtes, ingenio ſupra modum feſtivo ac ridiculo, 322.
— ejus conciones, *ibid.*
Cornelius Aurelius, Goudanus, ob Hiſtoriam ac Poëſim a Maximiliano Imperatore lauro Apollinea decoratus, 307.
Cornelius Beeck, Canonicus Regularis in Monaſterio Diviſionis Apoſtolorum Ultrajecti, quos libros ſcripſit, 125.
Cornelius de Bie, Hagæ-Comit. Mexicum it, & per 20. annos fidem propagat, 433.
— ubi in opinione ſanctitatis obit, *ibid.*
Cornelius Gerardi de Gouda, vir doctus, Paſtor Ultrajecti ad S. Mariam Civ. 87.
Cornelius Janſenius natus in pago *Akoy*, 241.
— ab infantia ſpecimen memoriæ atque ingenii dedit, 242.
— Lovanii cæteris diſcipulis palmam præripit, *ibid.*
— tabis periculum ex ſtudiis incurrit, *ibid.*
— Profeſſor Lovanienſis creatus, *ibid.*
— quo anno Iprenſi infula donatus, *ibid.*
— quando mortuus, *ibid.*
— ejus dotes, *ibid.*
— decies opera Auguſtini, & tricies libros ejus de gratia divina & libero arbitrio, a capite ad calcem legit, *ibid.*
— ejus ſcripta, inprimiſque *Auguſtinus*, 242.
— motus ejus occaſione exorti, *ibid.*
— doctorum approbationes, *ibid.* 243.
— ejus Symbolum, *ibid.*
— carmen ejus vitam complectens, *ibid.*
— epitaphium duplex, 567.
— ejus teſtamentum, *ibid.*
Cornelius Looſens, Goudanus, quos libros ſcripſit, 307.
Cornelius Muſius, ejus natales, ſtudia, 409.
— peregrinationes, munia, ſcripta, *ibid.*
— mors ob avitam fidem crudelis, *ibid.*
— epitaphium, *ibid.*
— ejus ſymbola, 410.
Cornelius Petrus, Leidenſis, Medicus, Græcè doctus, qualem librum ſcripſit, 475.
Cornelius Reyneri, Goudanus, Lovanii Philoſophiæ Profeſſor, 308.
— ejus monumentum, *ibid.*
Cornelius Schonæus, Goudanus, quem præceptorem habuit, 578.
— ejus munus, obitus, epitaphium, lemma & ſcripta, *ibid.*
Cornelius Stakenburch quis fuerit, 88.
Cornelius Swanenburgius, Leidenſis, Jctus, adhuc juvenis publicum profitendi munus in Academia ſuſcepit, 475.
Cornelius Valerius, Oudewaterus, eruditiſſimus, ſex annos, linguas Græcas & Latinas edoctus, 196.
— Lovanii Profeſſor fuit, *ibid.*
Corteboſ, Infer. Trajecti ſub Goylandia vicus, cui Parochialis Eccleſia, 207.
Cothen, Traj. ſup. pagus, ad Rheni emorientis caput, 168.
— Eccleſiam habet valdè antiquam, *ibid.*
— ejus ſuppellex, cenſus, &c. *ibid.*
Coudekerck, in ripa Rheni dextra, Toparchia ſub Hollandiæ imperio, 486.
— ejus Dynaſtæ, ſacra, Paſtores, &c. *ibid.*
Cralinge, Schielandiæ ſub ejus nominis Decanatu Diœceſis Traj pagus ad rivulum Rottam, 380.
— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
— ſub ea pridem Sacellum, S. *Elbrechts Capelle* dictum, 381.
— quorum ad Sacellum illud excurſus, *ibid.*

Cram-

Crimpen duplex ad Leckiam & Iſalam, ille vicus ad Merwedam fluv. ubi Leckiam recipit, 301.
— ejus antiquitas, *ibid.*
Cronenburgana arx ubi ſita, 210.
— per quem fundata, *ibid.*
Crucigerorum Cœnobium Aſperæ a quo & quando fundatum, 244.
Cudelſteert, Ditioni Collegii S. Joannis annumeratum Dominium, 220.
— ſub D. Joannis apud Ultrajectum pridem præfectura, bodiè Amſtelandiæ Dec. annumeratus pagus, 483.
Culenburgum quando a Carolo V. in Comitatum evectum, 231.
— feudum Ducis Gelriæ, *ibid.*
— unde dictum, *ibid.*
— ejus initia & progreſſus, *ibid.*
— Parochialis Eccleſia duplex, 231.
— primaria, quæ & Collegiata D. *Barbaræ* ſacra, *ibid.*
— Præpoſitura, ejuſque fundatio, 559. &c.
— Præpoſiti, Decani, Canonici aliquot, 563.
— Parochia altera S. Joanni dicata, Boſchemenſi pridem ſubdita Eccleſiæ, 246. 565.
— Cœnobium Crueiger. 251. 533.
— Xenodoebium cum Sacello a quo conditum, *ibid.*

D.

D *Arthuſen*, Capella, Doornanæ Eccleſiæ ſubdita, 170.
David Burgundus, Epiſc. Ultrajectinus LV. 26.
— rejieitur, *ibid.*
— captus, ſed libertati & dignitati reſtitutus, *ibid.*
— ejus epitaphium, 27.
— elogium, & lepidum dictum, *ibid.*
— Suffraganei, *ibid.*
— Vicarii General. *ibid.* 28.
— Epiſc. Ultr. LX. quid Fratribus & Sororibus concedit, 531.
— ejus epiraphium, 532.
Decanatus Bathuæ, 280.
— Delflandiæ, 328.
— Goylandiæ, 108.
— inter Iſlam & Leekam, 206.
— de Putten, 336.
— Rhynlandiæ, 443.
— Schielandiæ, 351.
— Veluæ, 262.
— de Voirn, 344.
— Woudrichem, 334.
— Zuyd-Hollandiæ, 309.
Decani Majoris Eccleſiæ Ultraj. 51. 52. 535.
— S. Mariæ Trajecti, 76. 536.
— S. Joannis Trajecti, 84. 537.
— S. Petri Trajecti, 80. 537.
Delfshaven quando originem habuit, 377.
— portu commodiſſimo gaudet, *ibid.*
Delft, quo anno tandem quæſtoria villa erat, 382.
— ejus initia & progreſſus, *ibid.*
— a quo condita, *ibid.*
— unde vocatur, *ibid.*
— quando grave paſſa ineendium, *ibid.*
— templum primarium longæ antiquitatis, *ibid.*
— templi ejus conditores, *ibid.*
— ejus Divi Tutelares, *ibid.* 383.
— miracula quæ ad ſtatuam D. Mariæ in illa æde facta ſunt, 383. & *ſeq.*
— Templum eur quatuor turriculas habet, 385.
— Saecila, *Vicariæ*, Fraternitates quot habuit, 387. 580. &c.
— Templum alterum S. Urſulæ ſacrum, 389.
— quando illud ædificatum, *ibid.*
— ejus baſilicæ deſcriptio, 390.
— ibi Saecllum S. Crucis, 401.
— in ea Eccleſia variæ Vicariæ, &c. 403. 583.
— Franciſcanorum Delphis Monaſterium, 407.
— quibus bi legibus adſtricti, *ibid.*
— Cœnobia alia, Alexianorum, *ibid.*
— Fratrum vitæ communis, *ibid.*
— S. Urſulæ, 408.
— S. Claræ, 409.
— S. Agnetis, *ibid.*
— S. Agathæ, *ibid.* & 586.
— S. Barbaræ, 410. & 587.
— ut & Beghinarum Curia, 412.
Deſiderius Eraſmus ubi natus, 373.
— quis libros omnes ejus edidit, *ibid.*
Deyl, Inſulæ Tyelenſis vieus ad Lingiæ ripam, 250.
Diluvii, quod die S. Eliſabethæ ſacro aceidit 1421. quæ cauſa, 308.
— centum bominum millia, & pagi ſeptuaginta duo perierunt, *ibid.*
Dirckslandt, Overflackeanæ Inſulæ Dominium, 350.
— ejus Dynaſtæ, *ibid.*
— Eccleſia, *Vicariæ*, reditus, &c. *ibid.*
Diſcus, ſive de *Schyve*, tribunal quale, 28.
— a quo erectum, *ibid.*
— cur motus exeitet, *ibid.*
Doeſa, arx circùm Leiderdorpiam, a fluvio nomen ſortita, 478.
Doeyenweert, *Dodenweert*, *Doewerdt*, Bathuæ ſuper. vieus; villula ſita loeo humili, 282.
— ejus ſacra. *ibid.*
Dom quid ſignificat, 2.
— templum primarium Ultrajecti, *ibid.*
— a quo e Cathedrali in Metropolitanum evectum, *ibid.*
— ejus turris quando cœpit, & quando abſoluta, *ibid.*
Dominicanorum Ædes Ultrajecti, 104. 603.
— quando dirutæ, *ibid.*
Dominicus van Nymegen cur celebratus, 326.
Donckerſloot, vulgò *Donkerſloot*, agger a foſſa, quam denſa arborum ſeries obſcuram reddebat, 333.
Dordracum a quo excitatum, 310.
— unde denominatum, *ibid.*
— ubi ejus prima mentio, *ibid.*
— Metropoleos dignitate gaviſum eſſe unde patet, *ibid.*
— ejus fata & jura, *ibid.*
— urbium Hollandicarum princeps ubi jacet, *ibid.*
— primaria in Hollandiæ Ordinum conſeſſu, *ibid.*
— habet Eccleſiam, Mariæ Deiparæ ſacram, *ibid.*
— a quo Eccleſia creditur ædificata, *ibid.*
— in ea erant 47. altaria, in quorum uno ſancta crux, e ligno crucis Chriſti, *ibid.* 314.
— ibi Canonieorum ab Alberto Bavaro, Holl. Comite fundatum Collegium, 311.
— ab eodem cenſu adauctum, 312.
— ejus Decani & Canonici, 313.
— nova Eccleſia ibi Parochialis, 315.
— Auguſtinianorum ibi Monaſterium, *ibid.*
— ejus Priores, *ibid.*
— S. Antonii ſodalitium, 316.
— ſodalium nomina, *ibid.*
— Dominicanorum ædes, eorumque functiones, 317.
— ut & Minorum Cœnobium, *ibid.*

—— ejus Gardiani, 317.
—— ut & Nonnarum veterum Cœnobium, S. Agneti ſacrum, *ibid.*
—— ejus Priores, Prioriſſæ, Moniales, 318.
—— ibi Marienborn Cœnobium, quod incolebant Sanctimoniales tertiæ Regulæ S. Franciſci, 319.
—— ejus Matres & Procuratrices, *ibid.*
—— etiam Gryſarum Sororum (a veſte leucophæa ita dictarum) Monaſterium, 320.
—— ibidem Panariæ Sorores erant: unde ita vocatæ, *ibid.*
—— Beghinarum curia a Wilhelmo Holl. ac Zel. Comite in tutelam recepta, *ibid.*
—— Noſocomium venerabilis Sacramenti ibi, *ibid.*
—— quale miraculum circa id factum, *ibid.*
—— varia etiam Xenodochia, *ibid.* 321.
—— noviſſimi ævi Paſtores, 321. 322.
—— quos viros eruditos habuit, *ibid.*
—— in his G. Lindanus; elogium, epiſtolæ, &c. *ib.*
Doirnick, ſuper. Bathuæ viculus, 284.
Doorn, vicus inſignis, unde denominatur, 169.
—— ejus uſusfructus a quo & cur Rotgario Comiti collatus, *ibid.*
Doornenweerd, quaſi ſæpium inſula, Dominium inter Wageningam & Arnhemum ampliſſimum, 268.
Doreſtadium unde denominatur, 181.
—— ejus antiquitas, *ibid.*
—— dignitas, *ibid.*
—— fata, *ibid.*
—— in ea urbe olim LV. fuêre Eccl. Parochiales, *ibid.*
—— quoties vaſtata, *ibid.*
—— arx a quibus reſuſcitata, & qui eam incoluere, *ibid.*
Dorenburch, arx cum Eccleſia Parochiali in ſuper. Bathua, 284.
Doveren, Heuſdani territorii pagus, 262.
—— a quibus ita vocatus, *ibid.*
Driebergen, Capella, Doornanæ & Darthuſenſis ſubdita, 170.
Driel, ſuper. Bathuæ vicus, 283.
—— Sororum Conventus, 571.
Duyven, Cliviciæ ditionis ſub Diœceſ. Traject. Dominium & pagus Parochialis, 291.
—— quem Patronum colit, *ibid.*
Dwarsdyck, Capella in Schalkwyci vicino loco, 184.

E.

ECcleſiæ Martini Ultrajecti Reliquiæ quæ, 54.
—— qua feſtivitate colebantur, *ibid.*
Eck, locus pridem ſupra ripam Rheni, ex bonis Hattonis publicatis, Eccl. Traj. addictus, 281.
—— hodiè vicus ſub Decanatu Bathuæ, *ibid.*
Echtelt, hodiè *Elſt*, Bathuæ inf. ad Rhenum vicus, perſonatu olim inſignis, 281.
Edmannus Chronicon ſcribit, 25.
Edmundus Henrici, Epiſc. Ultrajectenſis Vicarius, 18.
Eede, infer. Veluæ primarius pagus, 267.
—— matrix Eccleſia, *ibid.*
Eemkerck, ad rivum Alm ſitum, unde & Almkercke dictum, Parochia a S. Suitberto extructa & ſacrata, 335.
Eemſtein, ad rivum Eman, Monaſterium Canonicorum Regularium, 327.
—— a quo fundatum, *ibid.*
—— ejus immunitates, *ibid.*
—— ejus Præpoſiti, *ibid.*
Egbertus Spyers, Paſtor in cives munificus, Oudewateræ Xenodochium inſtituit, 195.
Egihardus, juxta Hedam Epiſc. Ultrajectinus, 8.
Egilboldus, Epiſc. Ultrajectinus XIII. 9.
—— ſemeſtri Pontificatu functus, *ibid.*
Elden, ſuper. Bathuæ vicus Parochialis, 285.
Elſt, villa prætoria inſignis, in pago Bathua, 282.
—— ab Henrico II. Imp. in hoſpitium erecta, *ibid.*
—— ibi Collegiata Eccleſia, a S. Werenfrido, fidei præcone erecta, a Balderico Traj. Epiſc. Canonicorum ornata Collegio, *ibid.*
Elten duplex eſt, ſuperius *Hoog-Elten*; inferius *Neer-Elten*, 292.
—— ibi mons Altinus, in quo a Wichmanno Cœnobium nobilium Virginum conditum, *ibid.*
—— ejus Cœnobii fundatio, *ibid.*
—— Abbatiſſæ, *ibid.* & 571.
—— infer. ad Altini montis declive pagus, 295.
—— ejus Divus Tutel. & alia ſacra, *ibid.*
Ema, vernaculè Eembrugge, pagus in ripa Emi, 174.
—— unde denominatur, *ibid.*
—— a quo olim jus municipale accepit, *ibid.*
—— ejus Parochia quando a ruinis reſuſcitata, *ibid.*
Embrica, a quo ſic dicta, 285.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— ejus Domini, *ibid.*
—— ibi Eccleſia 12. Canonicorum, *ibid.*
—— a quo Canonici nominantur, *ibid.*
—— Præpoſitorum dignitas, *ibid.*
—— qui fuere Præpoſiti, *ibid.* 286.
—— qui Decani, *ibid.*
—— Eccleſia altera Parochialis cui ſacra, 287.
—— Cœnobia varia, aliæque ædes ſacræ, ſingulorumque Rectores, 287. &c.
—— quos viros illuſtres ac eruditos habuit, 290
Embricenſis Archidiaconi quæ juriſdictio, 286.
—— ejus partem ſibi hodiè vendicant Vicarii Apoſt. per Fœd. Belg. *ibid.*
Emmenes, Eemlandiæ pridem pagus, 175.
—— clarus natalibus Guilielmi a Raderlant, Curiæ Traj. Præſidis, *ibid.*
—— eſt duplex, intra & extra aggerem, *ibid.*
—— Eccleſiæ quibus ſacræ, *ibid.*
Engelbertus Kennipbovius, Hagienſis, quare curæ Eccleſiaſticæ Hagienſi cedit, 431.
Eſſelickerwoude, ſuper. in Rhenolandia ditionis Dominium, 481.
—— quem Divum Tutelarem habet, *ibid.*
Etten duplex, earum differentia & ſitus, 262. 570.
—— ſacris profaniſque titulis nobilis pagus, 261.
—— habet fanum & hoſpitale, *ibid.*
Everardus Waſſenbergius, Embricenſis, variis Regibus acceptus, & ab iis donis ornatus, 291.
Everdinge, ſub Culenburgo pagus ad oppoſitam Leckiæ ripam, 185.
—— vetus ibi Eccleſia, D. Virgini ſacra, *ibid.*
—— Eccleſiæ, & altaris fundatio, 235. 236.
Ewyck, vicus Moſawalæ, infra Neomagum, 284.
Eyckenduinen, ſub Hagæ dominio, amplam olim habuit Eccleſiam, nunc dirutam, 434.
—— cur eo frequens accurſus, *ibid.*

F.

'T FEer, ſeu *Schouwelants-Ambacht*, contractè *Schobbe-Ambacht*, 326.
—— varium ejus nomen, *ibid.*
—— ſitus, 327.
—— Dynaſtæ, *ibid.*

Ferdi-

Ferdinandus Philipp. Merodius, quando Montfurtum Ordinibus Ultraj. vendidit, 189.
Florentius, Epiſc. Ultrajectinus L. 24.
—— ejus munia, geſta, obitus, ſepultura, *ibid.*
—— Suffraganei, *ibid.*
Florentius V. a Gerardo Velſeno ubi cæſus, 205.
Florentius, Guilielmi Regis filius, V. quando Hagæ-Comitis inſignia Ordinis Equeſtris, & S. Jacobo ſacri dedit, 426.
—— nomina eorum, qui illa inſignia acceperunt, *ibid.*
Florentius I. Holl. Comes ubi cæſus, 252.
Florentius Niger, Holl. Comitis Germanus cur a Kukienſibus fratribus interemtus, 188.
Florentius Radewinus, Leerdamus, vir doctus, 241.
—— celebris Presbyter Daventrienſis, Præceptor Thomæ a Kempis, 161.
Foſtelandia, unde dicta, 3.
—— ultima Radbodi Regis ſedes, *ibid.*
Folcoldus cur Cœnobium erigit, 254.
—— aſſumit veſtem regularem, *ibid.*
Folquerus, Bybelitbenſis Epiſc. Arnoldi Hornii Suffraganeus, 23.
—— quid egerit, *ibid.*
Franciſcus vander Burgh, natus ex Berckel, Delphlandiæ pago, inſtitutus a Guil. Hugonis, fundatore, & primo Paſtore in Berckel, 424.
—— S. S. Innocentium die natus, ſacris primum operatus, Paſtor creatus, & circa illam diem mortuus, *ibid.*
Franciſcus Eelckeus, Paſtor Hagæ-Comit. ob varias virtutes valdè laudatus, 431.
Franciſcus Goudanus, Auguſtiniani Ordinis Monachus, quos libros edidit, 307.
Franciſcus Sonnius, cur ita nominatus, 534.
—— Profeſſor Lovanienſis, Canonicus Ultrajectenſis, *ibid.*
—— interfuit Concilio Tridentino, 535.
Fratrum Ædium origo ac progreſſus Amisfurti, 164.
Fredericus Badenſis, Epiſc. Ultrajectinus LVI. 28.
—— Epiſcopatum cui tradit, *ibid.*
—— Suffraganei ac Vicarii Generales, *ibid.*
Fredericus Blankenheimius, Epiſc. Ultraj. LI 24.
—— moritur ſenex, 30. annis in gubernatione tranſactis, *ibid.*
Sanctus *Fredericus*, VIII. Epiſc. Ultrajectinus, 7.
—— ex nobili familia ortus, *ibid.*
—— ejus geſta, *ibid.*
—— Martyrium & epitaphium, *ibid.*
Fredericus Sandius, Arnhemienſis, vir eruditus, 278.
Fredericus Schenkius, Epiſc. Ultrajectinus LXI. 40.
—— ejus natales, geſta, ſancita, *ibid.*
—— obitus, ſepultura, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
—— Vicarii general. 41. 42.
Fredericus Syrich, Epiſc. Ultrajectinus XLIV. 21.
—— ejus geſta, *ibid.*
—— Suffraganeus, *ibid.*

G.

G*eervlieta* ad Vahalis & Moſæ confluentes, Puttenæ inſulæ Metropolis, 336.
—— ejus dignitas, *ibid.*
—— Parochiali gaudet Eccleſia in Collegiatam evecta, *ibid.*
—— ejus Eccleſiæ Præpoſitus, Decani, Vice-Decani, & Canonici, 341. 342.
Gellikom, Arckelæi tractus dominium, 245.
—— a quo conditum, *ibid.*
Genderen, Heuſdani territorii pagus Paroch. 262.
Gent, Arx & vicus ſuper. Bathuæ, gentis cognominis, quæ hodie ſupereſt, 284.
Georgius Egmondanus, Epiſc. Ultrajectinus LX. 32.
—— electionis Diploma, 532.
—— qualem libellum ſupplicem Carolo Cæſari exhibet, *ibid.*
—— ejus lemma, 33.
—— Encomia, ibid.
—— Suffraganei, & Vicarii, *ibid.*
—— Monumenta varia, & epiſtolæ, 532.
S. *Georgii* imago apud Lyrenſes prope Delph. admodum ſacra, 593.
Gerardus Landanus, cui natales debet, 322.
—— ejus ſtudia, *ibid.*
—— geſta, fata, munia, *ibid.*
—— epitaphium, 323.
—— elogium, *ibid.*
—— defenſiuncula contra æmulos conſcripta, aliaque, *ibid.*
Gerardus Liſtrius, Rhenenſis, Grammaticus ac Medicus, 264.
Gerardus Moringus edidit vitam Hadriani VI. 251.
Gerardus Raephorſtius, quam pœnam incurrit ob violatam virginem, 491.
Gerardus Terlingius, Carmelita, ſcripſit Chronicon Heuſdanum, 253
Gerardus Tuningius, Lugduni Bat. 6. menſibus Linguam Latinam edoctus, 475.
—— Jus in Academia patria docuit, *ibid.*
Gerardus de Turn, cur laudatus, 80.
Gerberga, annorum 123. & 5. menſium, ſine conſpicillis obvia quæque legit, 368.
S. *Gertrudis* Eccleſia Ultrajecti erat extra, & intra urbem, 91.
—— ejus Vicariæ, *ibid.*
—— harum poſſeſſores, 92.
Gheyn, munita Domus Epiſc. primum cum villa, 192.
—— quando & a quo incenſa, *ibid.*
—— a quo reſtaurata, *ibid.*
—— olim ibi telonium Traj. Epiſcopus habuit, *ibid.*
Gheynenſis Eccleſia Monaſterio Nazaret unita, ſeu conceſſa, unde patet, 558.
Gieſen, Altenatenſis tractus a fluvio præterlabente dictus pagus, 335.
Gieſſendam, Holl. Comit. feudum, 228.
Gieſſen-Oukerk, Holl. Comit. feudum, *ibid.*
Gieſſen-Nieukerk, nova ad diſtinctionem veteris appellata, 228.
—— arx ibi olim vetuſta, quomodo vocata, & ex qua ſtirpe prodiit, *ibid.*
Gisbertus Brederodius, Epiſc. Ultrajectinus LIV. 26.
—— dignitatem in gratiam Davidis Burgundi deponit, *ibid.*
Gisbertus Lappius a Waveren, Ultrajectinus, vir exquiſitæ eruditionis, & lectionis inexhauſtæ, 127.
—— quales libros edidit, vel notis illuſtravit, *ibid.*
—— plurima Eccleſ. Ultraj. monumenta ab interitu vindicavit, *ibid.*
Godefridus, Epiſc. Ultrajectinus XXVIII. 15.
—— quæ ſub eo geſta, *ibid.*

—— ejus epitaphium, *ibid.*
—— Suffraganeus, *ibid.*
Godefridus, Epiſcopus Tricalenſis, quid Fraternitati B. M. Virg. Harlemi donat, 531.
Godefridus Nortmannorum Dux cur trucidatur, 250.
Godefridus Roverius, ubi Evangelium annunciavit, 82.
Godelbaldus, Epiſc. Ultrajectinus XXIV. 13.
—— ejus geſta, *ibid.*
—— quot annos ſedit, *ibid.*
Godeſchalcus Stewechius, Heuſdanus, vir multæ lectionis, 253.
Goeree, Inſula, a cognomine oppido vocata, 349.
—— quare ita vocatur, *ibid.*
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— Rector ejus aliquandò, *Adrianus* Flor. dein Pont. Rom. *ibid.*
Goeſwinus, Epiſc. Ultrajectinus XXXVII. 18.
—— cur ab officio remotus, *ibid.*
Gornichem unde vocatum, 236.
—— inter minores Hollandiæ urbes ad Lingiæ, Vahalis & Moſæ confluentes, *ibid.*
—— a quo conditum, *ibid.*
—— ejus encomium, *ibid.*
—— Eccleſia a Joanne Arckulæo quando in Parochialem evecta, 237.
—— cui ſacra, & a quo erecta, *ibid.*
—— altera Eccleſia Collegiata, cui dedicata, *ibid.*
—— habuit arcem vetuſtam, 238.
—— Agnetis aſceterium ibi fuit celebre, *ibid.*
—— ejus Aſceterii qui Rectores & Rectrices, *ibid.*
—— Eccleſiæ Paſtores, *ibid.* & *ſeq.*
—— quales viros doctos habuit, 239.
Gorren, habitatores primi Gorcomicoſes, unde ita dicti, 236.
—— nomen dedêre huic urbi, *ibid.*
Goſwinus Hexius, Suffraganeus Davidis Burgundi Epiſc. Ultrajectini, 27.
—— quid egerit, *ibid.*
—— ubi mortuus & ſepultus, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
Gouda, cur ita vocatur, 302.
—— a quo & quando variis immunitatibus donatur, *ibid.*
—— Eccleſiam habet magnitudine Metropolitanam Colonienſem aliquot pedes excedentem, *ibid.*
—— ejus Divus Tut. *ibid.*
—— Vicariæ ac Sacella, *ibid.*
—— Eccleſia quando conflagrata, *ibid.*
—— Cœnobia ibi varia, 303.
—— Paſtores ibi, 305.
—— quos viros doctos habuit, 307. 578.
Gourisen, Holl. Auſt. pagus, 228.
—— duplex hodie ejus nominis Dominiom, *ibid.*
—— vetus Arckulanum, novum Hollandiæ feudum, *ibid.*
Gor, ſuperioris Traj. pagus, 183.
Goylandia unde nomen ſortita, 57.
—— ampla olim ejus erat extenſio, *ibid.*
Goylandiæ appellatio quouſque olim ſe extendit, 198.
—— a primaria urbe Nardinxlandia vocata, *ibid.*
—— S. Salvatoris quoad ſacra paruit Præpoſito, *ibid.*
's Graveſanda, oppidum olim non aſpernandum, muris, nunc deſtructis, cinctom, 424.
—— Comitum ſedes, *ibid.*
—— Parochialis Eccleſia cui ſacra, & cur valde olim celebris, *ibid.*
—— ibi fuit Cœnobium Canonicorum Regul. S. Mariæ Magdalenæ, *ibid.*
—— a Jacoba Bavara confirmatum, 425.
Gregorius, III. Epiſc. Ultrajectinus, 5.
—— ejus parentes, *ibid.*
—— cum quo Romam petiit, *ibid.*
—— ubi obiit, *ibid.*
Grietbuyſen, ſub Clivia oppidulum, Diœceſis Ultraj. 292.
—— Parochialem Eccleſiam, & Monaſterium tertiæ Regulæ D. Franciſci Monialium habet, *ibid.*
Gronsfurtuna arx prope pagum Renckum, 267.
—— a quibus reſuſcitata, *ibid.*
Groſſen, villa a quo cur Comiti Rotgario data, 292.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— ejus Divus Tur. *ibid.*
Gryſoirt, aliàs Oudetonga; ut & nova Eccleſia in Gryſoirt, aliàs Nieuwetonga, Inſulæ Dominia, fundi Hollandici, in varias Dominos diſpertita, 350.
—— Paſtores ibi qui, *ibid.*
Guido Avennius, Epiſc. Ultrajectinus XVII. 20.
—— ejus acta, *ibid.*
—— Suffraganeus, *ibid.*
Guilielmus Comes Holl. II. Leidæ natus, 475.
—— Florentius Comes Holl. V. Leidæ natus, *ibid.*
Guilielmus, XXI. Epiſc. Ultrajectinus, 12.
—— ejus geſta, *ibid.*
Guilielmus Enckevortius, Epiſc. Ultrajectinus LIX. 31.
—— munia, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
—— ejus Vicarii, *ibid.*
—— & Suffraganeus, 612.
Guilielmus Eſtius, vir pius & ſanctus, 232.
Guilielmus a Gouda, Ordinis Minorum de obſervantia, quem librum edidit, 307.
Guilielmus Hermannus, Goudanus, Eraſmi contubernalis, quos libros edidit, 307.
Guilielmus Joannis de Vianen, vir eruditus, Vianæ natus, 188.
Guilielmus a Raderlants, JCtus inſignis, & Curiæ Traj. Præſes, natus Emmeneſſæ, 175.
Guilielmus II. Rex Romanorum Palatium Hagæ Comitis Imperiali ſplendore curiam erexit, 426.
Guilielmus Taits de Amerongæ, Decanus Eccleſiæ S. Salvatoris Traj. 41.
—— Frederici Schenki Vicarius, *ibid.*
Guilielmus Verniken, Ultrajectinus, Canonicus Regularis Auguſtini qualem librum ſcripſit, 126.

H.

H*Aga* ex quibus initiis ad ſplendidiſſimum municipium erecta, 426.
—— unde ita appellatur, *ibid.*
—— quare Haga Comitis dicitur, *ibid.*
—— ibi Capella Ducis, plurium Holl. Comitum ſepultura nobilis, *ibid.*
—— per quem extructa, *ibid.*
—— Collegii ejus Decani, 427.
—— Canonici, 428.
—— Proventus, *ibid.*
—— Parochialis Eccleſia quando ædificata, *ibid.*
—— cui ſacra, *ibid.*
—— in eo municipio, S. Barbaræ Præpoſitura, 429.

Do-

— Dominicanorum, *ibid.*
— fundatrix, 609.
— templum eorum vocatum clauſtrale, ob clauſtrum, quo pridem Monachi iſti cingebantur, 430.
— Chorus, Sacella, Fraternitates, Monumenta ſepulch. & Priores, 610. &c.
— S. Agnetis Cœnobium, a qua auſpicium ſumſit, *ibid.*
— Orphanotrophium a quo fundatum, *ibid.*
— ut & S. Nicolai Xenodochium, *ibid.* & 595.
— & hortulus S. Spiritus 60. conſtans ædibus, *ibid.*
— Paſtores ab immutato regimine, 431.
— quos eruditos habuit viros, 432. 433.
Hadrianus Reneſſe, Epiſc. Ultraj. creatus, moritur, antequam confirmationem Papæ accepit, 533.
Haeſten, Tilenſis Inſulæ vicus, 250.
— ab loci Domino excitatum ibi Collegium Canonicorum octo, *ibid.*
Haeſtrecht, municipium Goudæ ad orientem, 193.
— juxtà Junium, olim urbs tribus munita arcibus, *ibid.*
— Eccleſia B. M. V. Purific. ſacra, *ibid.*
— penes quos ejus olim collatio, *ibid.*
Hageſtein, alias *Gaſparde*, Teiſterbandiæ dudùm pars, olim Dominium Domini de Goye, 185.
— ampla olim Eccleſia ibi, ſed jam collapſa, *ibid.*
— collator ejus & inſtitutor, *ibid.*
— Divus Tutel. quis, 186.
— Altaria, Fratern. ſupplicatio, &c. *ibid.*
Halderen, Bathuæ ſuper. Parochia, 284.
Haltna, hodiè *Houten*, vicus Parochialis Interlacenſis pagi, 184.
— Eccleſiæ Collatores, 555.
Hardinkxvelt, Holl. Comit. pridem feudum ſupremæ juriſdictionis, 228
Harmackarus, Ultrajectinus Epiſc. VI. 6.
— Trajecti mortuus, *ibid.*
Haſerwoude, ſupremæ ditionis Dominium, 487.
— quos Toparchas habuit, *ibid.*
— quem Patronum coluit, *ibid.*
— Paſtor ejus peregregius, 612.
Haymonis Mons, a quo vocatur, 264.
— clade Gelrica nobilis, *ibid.*
Heel, Cliviæ ditionis pagus, 292.
— hic, ut fertur, una ex 3. Eccleſiis per ipſum Willibrordum extructa, *ibid.*
— ubi arx Hedelina, cui ex adverſo munitio Crevicordiana, 252.
Heemſtede, vicus inter colles arenarios & lacum Harlemi, 521.
— a quibus nomen accepit, *ibid.*
— arx ibi vetuſta *'s Hogehuys*, per quos diruta, *ibid.*
— ſub eo Ciſtercienſium celebre Cœnobium, 522.
— fundationis, & dotat. tabulæ, &c. *ibid.*
— Priores, 527.
Heenvliet, ad rivum Berniam, antiquitus Vlietam, amplus pagus, 349.
— ejus privilegia, & Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Heeraertsbergh, ſeu *Berg-Ambacht*, nobilis ac vetuſta arx pagi *Berg Ambacht*, 298.
— quis pagum extruxit, *ibid.*
— pagus eſt inſignis ditionis Holl. ſub Comitatu Blenſi, *ibid.*
— ibi Canonicorum Regul. Cœnobium, *ibid.*
— ejus Rectores, *ibid.*
Heerjansdam, vicus ad Waeliam rivum, 331.
— a quo denominatus, *ibid.*
's Heeren Heyne-kerke, aliàs *Hendrick-Ylen Ambacht*, pagus ad rivum Waliam, 331.
— a quo vocatus, *ibid.*
Heesbeen, territorii Heuſdani pagus, 253.
— ibi ſacr. Virginum, atque virorum Cœnobia, *ibid.*
Heida, vicus maritimus, mari ferè abſorptus, Monaſterii Parochiæ ſubditus, 426.
Hekelinge, Puttenæ Inſulæ vicus, undis abſorptus, 343.
Hellevoet, antiquitus *Helvloet*, Voornanæ Inſulæ pagus, 348.
— unde denominatus, *ibid.*
Hellu, Arekolæi territorii Parochia, 245.
Helvoetſluſa, municipii inſtar pagus, portu celebri, 348
Hemsdonck, ſub Albiaſſerwaerdæ Parochiâ Brantvico, S. Martino nuncupatum, *Stoneuſ.* ex Sasboldi annotat. Collegio adſcitum, 327.
Henricus Aquilus, Arnhemienſis, Chronici Gelrici compendium edidit, 278.
Henricus Bogardus, quis fuit, 348.
Henricus Bomelius quem librum ſcripſit, 251.
Henricus Bruno, civis Leidenſis, vir pius, 475.
Henricus Cuyckius, Ruremondanus Epiſcopus, undè ortus, & quale epitaphium habuit, 566.
Henricus, Epiſc. Ultrajectinus XXXVIII. 18.
— ejus geſta, *ibid.*
— epitaphium, *ibid.*
— Vicarius generalis, *ibid.*
Henricus, Epiſc. Ultrajectinus LVIII. 30.
— ejus ſanctio circa feſta, *ibid.*
— geſta, *ibid.*
— ceſſio ditionis Trajectinæ, *ibid.*
— Vicarii gen. *ibid.*
Henricus de Gorrichem, Vice-Cancellarius Colon. ſub Pio II. claruit, 239.
Henricus de Gouda, quando in Academia Heidelbergenſi claruit, 307.
— quæ ſcripſit, *ibid.*
Henricus Imp. ubi & cor diris devotus, 13.
Henricus Paſſius Monialibus in Bethania Gelriæ propè Arnhem. præficitur, 103.
— vir integer & pius, *ibid.*
Henricus Ruiſch, vir nobilis, Mæcenas virorum doctorum munificentiſſimus, 167.
Henricus Somerius, dives virtutum, pecuniæ pauper, 388.
Henricus Viandenſis, Epiſc. Traject. XXXVIII. Amisfurtum multis privilegiis & immunitatibus donat, 155.
Henricus de Waſſenaar, quando jus ceſſit non conſtituendi Magiſtratum Leidenſem, 491.
Herſelt, vicus Bathuæ ſuper. 284.
— Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Heribertus, Epiſc. Ultrajectinus XXVI. 14.
— ejus geſta, *ibid.*
— quot annis præfuit, *ibid.*
Heribertus Roſweydus, Ultrajectinus, vir doctus, 126.
Hermannus Haeckius, nobilis Dordracenus, vir pius ac munificus in Eccleſiam, 322.
Hermannus Hornius, Epiſc. Ultrajectinus XXVII. 15.
Hermannus Lethmaticus, Sorbonæ Doctor, vir doctus, ac pius, 33.
— valdè ab Eraſmo laudatus, *ibid.*
— quales edidit libros, *ibid.*
Hermannus de Overſchie, ubi natus, vir doctus, 379.

Her-

Hermannus Ryd, Rhenenſis, qualem ſcripſit librum, 264
Hermelen, vicus infer. Trajecti ad veteris Rheni foſſam, 223.
— ubi Commendataria erat Ord. Melitenſis ſub Bajulivatu Ultrajecti, *ibid.*
— ejus proventus, Paſtores, & alia ſacra, *ibid.* 224.
Herp, aut *Herbt*, Holl. Com. feudum, 254.
Herwen, ſuper. Bathuæ vicus Parochialis ad Vahalim, 283.
Herwerden, vicus Bomeliæ inſulæ, 251.
— immunitates a quo accepit, *ibid.*
Herwyn, vicus Bathuæ ſuper. 284.
Herwynen, duo vel tres ejus nominis vici ad Vahalim contra Bomelam, 252.
Heſſelt, Tyelenſis Inſulæ vicus ad Vahalim, 250.
Heteren, Bathuæ ſuper. vicus, 283.
Heuſda, olim Teiſterbantiæ Comitatus pars, 252.
— ubi ſita, *ibid.*
— templum, cui dicatum habet, *ibid.*
— quot Vic. & Fraternitates ibi fuere, 253.
— aliæ ædes ſacræ, *ibid.*
— Paſtores, & viri eruditi, *ibid.*
Heukelum, arx pridem in territorio, quod Arculæi Dynaſtæ obtinuerant, 244.
— ejus conditor, *ibid.*
— oppidulum hodiè ad lævam Lingiæ ripam, *ibid.*
Heynkensoort, vicus, olim Waliæ regio, nominatus, 333.
— Comitum Hornanorum feudum, *ibid.*
Hilarion, Antonii Diſcipulus, Monachiſmum primus in Syriam intulit, 551.
Hillegersberch, Schielandiæ pagus, ubi una cum S. Willibrordo pridem ſancta colebatur *Hildegardis*, 380.
Hillegom, vicinus Kennemariæ ſub Rhenol. Decanatu pagus, 521.
— ejus Eccleſiæ quis Divus Tutelaris, *ibid.*
— ejus Paſtores, *ibid.*
Hilverſum, ampliſſimus Goylandiæ pagus, ac panni opificio celebris, 207.
— Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
— ejus Collatores, ac Paſtores, *ibid.*
Hogelant, tractus ab editiore ſolo denominatus, 171.
— animarum ibi Curatores, *ibid.*
Hogewoerd, qualis locus, 19.
Homade, pagus & Dominium, unde denominatur, 480.
— olim ibi tantùm Capella, D. Mariæ ſacra, *ibid.*
— ejus Paſtores, ac Toparchæ, *ibid.*
Homeet, ſuper. Bathuæ Bergæ Comitis Dominium, 285.
Homwyck, vicus uno milliari a Culemburgo, 184.
— cujus hodie Dominium, *ibid.*
Hoogblocklant & *Laegblocklant*, ſub Officio Zuit-Hollandiæ dominium, 244.
Hoorna duplex, nova & antiqua, Inſulæ Voornanæ vici, 349.
Hoornaer, ſub Arckulano territorio, 227.
— Parochia a quo condita & reſtaurata, *ibid.*
— ejus Collatores, & priſci Paſtores, *ibid.*
Horſt, caſtrum propè Rhenen, 264.
— quare & a quo extructum, *ibid.*
— qua ratione exciſum, 266.
— Capella ibi olim in Collegiatam Eccleſiam erecta, 265. &c.
Hortus Jaculatorios Hagæ, S. Georgio inſcriptus, qualia privilegia habuit, 595.
Hoſpitale S. Jobi Ultrajecti in ſuburbio, 127.
— in quorum uſum erectum, *ibid.*
— quando exuſtum & reſtitutum, *ibid.*
Hoſpitalia Ultrajecti quæ olim, 110. *& ſeq.*
Hovea, antiquitus Cœnobia deſignans, & quare, 203.
Houweninge, vetus Eccleſia, ejuſque lis cum Slidrechtenſi Eccleſ. ſopita, 329.
Hubertus Duyſhuiſe, Roterodamus, quis fuit, 266.
Hubertus, Epiſc. Yppuenſis, Florentii Epiſc. Ultrajectini Suffraganeus, 24.
— quid fecerit, *ibid.*
Hueſden, inf. Bathuæ vicus Parochialis juxtà Rhenum, 281.
Hueſſen, Telonii novi locus in ſuper. Bathua, haud longè ſupra Foſſæ Druſianæ initium, 283.
— nunc Clivenſis Juris oppidulum, *ibid.*
— Parochialis Eccleſia ad collationem Boruſſiæ Regis, *ibid.*
— ejus Paſtores, *ibid.*
— Monaſterii Monialium Tertiæ Regulæ D. *Franciſci* Rectores qui, 283. 284.
— Rectrices & Moniales plures, 571.
Huyſen, Goylandiæ vicus, ad ſinum maris Auſtrini, cui Parochia eoſdem cum aliis Goyl. pagis habens Collatores, 206.
Hyer, juxtà *Herum*, infra Comitatum Teiſterbantiæ, 250. Collatores, & Paſt. Additione alt.

I

S. JAcobi Eccleſia Parochialis Ultraj. 88.
— beneficia quæ in ea fundata, *ibid.*
— Vicariæ ejus & poſſeſſores, *ibid.*
— Fraternitates, *ibid.*
— priſci ejus & hodierni Paſtores, 89.
S. *Jacobi* Parochia altera Hagæ-Com. 429.
— Sacella, Vicariæ, Fraternitates, *ibid.*
Jacobus Catzius, Gorcomienſis, 35.
— ejus natales, ſtudia, *ibid.*
— ubi Presbyterio functus, *ibid.*
— quo anno mortuus, *ibid.*
Jacobus Gerardi Gaudaaus, vir verè aureus, ob quas virtutes laudatus, 387. 388.
Jacobus Goudanus, quando floruit, 308.
— quos libros ſcripſit, *ibid.*
Jacobus de Julin, Franciſcanus Monachus, cur ſacerdotii inſignibus exutus, 24.
Jacobus, ex nobili Denemarkiorum ſtirpe, vir magni nominis, Frederici Syrich Suffraganeus, 66.
— quid egerit, *ibid.*
Jacobus Oatsbornius, Epiſc. Ultrajectinus XLIV. 21.
— moritur non abſque veneni ſuſpicione, *ibid.*
Jacobus Schendelius, vir ob zelum & pietatem memoria æterna dignus, 87.
Jacobus Somerius, cur ſtolam candidam acceperit, 388.
Jacobus Thymeas, eximiis muneribus Coloniæ functus, 166.
— quos libros ſcripſit, *ibid.*
— ejus epitaphium, *ibid.*
Jacobus de la Torre, primum Cöadjutor, dein Archiepiſcopus Epheſious, 48.
— nobilis Batavus, *ibid.*
— ejus dignitates, *ibid.*
— in exilium pellitur, *ibid.*
— Romæ fit Prælatus Papæ domeſticus, *ibid.*
— ubi mortuus, *ibid.*
Jaerivelt, ad Leckiam ditionis Traj. vicus cum denſa arce, 188.
S. *Jero* ſub quibus Martyrio affectus, 514.
— dies ejus feſtus Nordvicenis, aliiſque, ex Suederi, Traj. Epiſc. decreto, *ibid.*

Ingen,

Ingen, infer. Bethuæ Parochia propè Vahalim, 282.
Joachim ab Oprode, Georg. Egm. Suffraganeus, Catechiſmum inſtructionibus a ſe auctum edidit, 34.
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joachimus Baxius, nobilis Ultrajectinus, 92.
— valdè celebratus, *ibid.*
— ejus Symbolum, 93.
Joachimus Hamconius, ubi obiit, 45.
— ejus carmen funebre, *ibid.*
Joannes Arkelius, Epiſc. Ultrajectinus XLVII. 22.
— transfertur ad Leodienſem Eccleſiam, *ibid.*
— quot annos rebus Trajecti præfuit, *ibid.*
— ejus epitaphium, *ibid.*
— Suffraganei, *ibid.*
Joannes III. Arculæius in palude *Anen* cæſus, 244.
Joannes II. IV. Dominus de Arckel, defunctus in terra Sancta, 244.
— dein tranſlatus & ſepultus in Eccleſia Arckelienſi, *ibid.*
Joannes, ultimus Dominus de Arckel, ubi defunctus & ſepultus, 241.
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joannes ab Arundine, Conventus Carmelitarum Ultrajecti primus Prior, 27.
— Suffraganeus Davidis Burgundi, aliorumque, *ibid.*
— vir eruditus, & Eccleſiaſtes ſummus, *ibid.*
Joannes Baptiſta, Patronus Equitum Melitenſium, 541.
S. *Joannis Bapt.* & *Evang.* Sacellum quando, & cujus opera Amisfurti extructum, 161.
Joannes Becanus, ſive *de Beka*, ex nobili familia Ultrajectina, Canonicus Ultrajectinus, qualem librum cum erudito orbe communicavit, 126.
Joannes Beenius admodùm laudatus, 406.
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joannes Beverus, vir famâ & ingenii ſubtilitate notus, 5-8.
Joannes Brubeſius quæ munera geſſit, 42.
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joannes (aliis *Jacobus*) *Franciſci a Cortgens*, Goudanus quæ edidit, 308.
Joannes Geldenſis, al. *Gebeld.* Ord. Præd. Zuederi Cul. Suffrag. 495. 612.
Joannes Gerbrandi de Leidis, qua ex re famam conſequitur, 475.
Joannes Gorcomienſis, qualem librum edidit, 239.
Joannes a Gouda, Ultrajectinus, doctrina & eloquentia celebris, 126.
Joannes Heſius, Presbyter Trajectenſis, itinerarium Jeroſolymitanum deſcripſit, 126.
Joannes Heemius, vir doctus, 367.
— quos libros ſcripſit, *ibid.*
Joannes ab Hoevel, unde oriundus, 261.
— Eques a Cæſare, eique a conſiliis creatus, *ibid.*
Joannes III. Epiſc. Ultrajectinus XLV. 21.
— ejus electionem irritam facit Papa Joannes XXII. *ibid.*
— fundat Amisfurti Canonicorum Collegium, *ibid.*
Joannes Knyfius, Ultrajectinus, patricii ſanguinis, primus Epiſc. Groeningenſis, quem librum conſcripſit, 126.
Joannes Linneborneus admodùm laudatus, 91.
— edidit Hiſtoriam Epiſc. Daventrienſium, *ibid.*
Joannes Meurſius, Præco verbi divini in pago Losdunenſi, 103.
— genuit Jo. Meurſium Profeſſorem in Academia Lugd. Bat. *ibid.*

Joannes Morus, Canonicus, vir opibus pollens, Geervlietæ miſerè trucidatus, 232.
Joannes Naſſovius, Epiſc. Ultrajectinus XXXIX. 19.
— cur dignitate exutus, *ibid.*
Joannes Neercaſſelius, natus Gorcomii, 240.
— ejus ſtudia, *ibid.*
— Caſtorienſis fit Epiſc. *ibid.*
— raris virtutibus condecoratus, *ibid.*
— varia edidit ſcripta, *ibid.*
— ejus in diſciplina ardor, *ibid.*
— ubi mortuus & ſepultus, *ibid.*
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joannes Olemius, gratioſus, & pro domo Dei Zelotes, 388.
Joannes Palæonydorus, Oudewaterus, Ordinis Carmelitarum, plurima ſcripſit, tam ſui Ordinis, quam Sanctorum hiſtoriam, 195 196.
Joannes XXII. Papa impedit electionem Joannis III. Epiſc. Ultrajectini, 21.
Joannes Regneri, ob laudabile erga Catholicos ſtudium laudatus, 366.
Joannes a Reneſſe, vir eruditus, 42.
— quas dignitates habuit, *ibid.*
— ejus epitaphium, *ibid.*
Joannes Roos, quibus parentibus ortus, 406.
— quare Romanam fidem amplectitur, *ibid.*
— quas dignitates habuit, *ibid.*
Joannes Schadæus, vir nemini ſecundus, quibus dotibus ornatus, 406.
Joannes Scop. Ord. Præd. Guidonis Aven Suffrag. 20. 612.
Joannes Smith, inter eruditos cur *Faber* vocatus, 38.
Joannes Syrich, Epiſc. Ultrajectinus XL. 19.
— ejus acta, *ibid.*
Joannes de Thiele, Phil. Burg. Traj. Epiſc. Vic. Generalis, 29.
Joannes Verneburgus, Epiſcopus Ultrajectinus XLVIII. 23.
— VII. menſes tantum ſedit, *ibid.*
— ejus Suffraganei, *ibid.*
Joannes Wachtelaerius, larvato nomine Viglius, quis fuerit, 47.
— cur a Prætore diea ei indicta, *ibid.*
— cur civitate ac territorio Traj. proſcribitur, *ibid.*
— carmen funebre in ejus honorem, *ibid.*
Joannes a Wevelinckhoven quale elogium habuit, 239.
Joannes Wittius, Ultrajectinus, quos libros edidit, 126.
Joannes Wyckraedt, ob zelum laudatus, 366.
Joannis Piſtorii, Woerdenſis Tragœdia, 197.
S. *Joannis* Eccleſia Trajecti a quo condita, 82.
— cur non Euangeliſtæ, ſed Baptiſtæ, *ibid.*
— Canonicorum decorata Collegio, *ibid.*
— a quo Pontifice in tutelam recepta, *ibid.*
— bis & quo tempore incendio conſumta, *ibid.*
— in ea Eccleſia expiatio memoranda ex Clericidii reatu, *ibid.*
— ejus jura, poſſeſſiones, & alia, vide in *addit. alt.*
Joannitarum ſtatio ubi, 21.
Judocus Gaudanus, Carthuſianus, vir pius, 421.
— quare ſupplicio affectus, *ibid.*
Judocus Borrius, Ord. Præd. Traj. Epiſcop. Suffraganeus, 495. 612.
Judocus van Daien, ejuſd. Ord. Traj. Epiſc. quoque Suffraganeus, *ibid.*
Julianus Cæſarinus, Card. quale Privilegium Leidenſi Senatui Baſileæ dedit, *in add. alt.*
S. *Juſti* Hoſpitale Ultrajecti quando deſtructum, 128.

S. *Juſtus*, novem annorum puer, ſub Diocletiano cæſus, 128.
Jutphaes, antiquitus *Judeſax*, pagus ad utramque foſſæ Rheni ripam, 221.
—— ex adverſo habet arcem cognominem, *Rynbuyſen*, *ibid.*
—— Eccleſiam olim babebat vetuſtiſſimam & ampliſſimam, *ibid.*
—— ejus Collatores, & Paſtores, 223.

K.

K*Americk*, villa prætoria Trajecti infer. cui ſacer S. Hippolytus & Mart 224.
Kedichem, Arckulæi territorii vicus, 245.
Keneburgica arx ubi, 421.
Kerneſſe, vulgò *Carniſſe*, Ridderwaerdiæ dudùm Dominium, 333.
—— ejus Dynaſtæ, 334.
Keſteren, inf. Bathuæ vicus, 281.
Ketel, Schielandiæ ſub Schielandia pridem, hodiè ſub Delphl. Decanatu pagus, 377.
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Collatores, Paſtores, &c. 378.
Kockenge, Trajectenſis infer. pagus, 224.
—— ibi ſupplicatio pridem & encœnia in feſto D. Virginis Adſumptæ, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Koirndyck, vulgò *de Koorendyck*, Parochialem habet Eccleſiam, 343.
Kyſhouck, ad Develam vicus, 333.
—— Hollandiæ feudum, *ibid.*

L.

L*Aeren*, antiquiſſimus Goylandiæ pagus, 206.
—— Eccleſia Parochialis cui ſacra, *ibid.*
—— Cœmeterium babet, *'t Jans Kerckhof*, ſupplicationibus olim & hodiè celebre, *ibid.*
—— ejus Collatores, & Paſtores, *ibid.* 207.
Lambertus vander Burchius, quare inter Ordines Provinciæ Ultraj. compareret, 126.
—— quos libros ſcripſit, *ibid.*
Lambertus Hortenſius, Montfortius, quando natus, 191.
—— ejus literarum primordia, *ibid.*
—— geſta & ſcripta, *ibid.*
—— in ejus aſpectu filius natur. ab Hiſpanis trucidatus, *ibid.*
—— mire ipſe a morte liberatur, *ibid.*
—— obitus, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
Langebrouck duplex, pagi infra Doreſtadium, ſecundùm dextram Rheni ripam, 169.
Langer- & *Korter-Aer*, ſupremum ac liberum in Rhenolandia Dominium, 483.
—— cujus olim & nunc poſſeſſio, *ibid.*
—— ejus Paſtores priſci, ac hodierni, *ibid.*
Langerack, ditionis Traj. in adverſa Leckiæ ripa vicus, 297.
—— ejus Dominus, *ibid.*
Lansmeer, vicus Culenburgo vicinus cum Eccleſia D. Joanni Bapt. ſacra, 232.
—— quando & a quo intra oppidi ſepta concluſus, *ibid.*
Laurentius Hertboge, Epiſc. Hebron. Guil. Enkevoortii Traj. Epiſc. Suffraganeus, 612.
Leckerkerck, vicus ad Leckiam ex copioſa Salmonum captura, ac ruſtico formæ ſupra modum proceræ, celebris, 300.
—— cujus Dominium, *ibid.*
Leckerlant, aliàs *Nieuw-Leckerlant*, ad oppoſitam Leckiæ ripam, vicus, 300.
—— cujus poſſeſſor, *ibid.*
Leder-kercke, ſub præfectura *'s Gravendeel*, Holl. Com. pagus, 334.
Leerbrouck, Gorcomienſis ac Arckulæiæ ditionis pagus, 244.
—— Parochialis Eccleſiæ collatio & inſtitutio penes quos, *ibid.*
—— a quo conditus, *ibid.*
Leerdamum, unde nomen habet, 241.
—— oppidum circa Linguæ flexum, *ibid.*
—— territorium Comitatûs titulo decoratum, *ibid.*
—— quare olim *Lingerdam* vocatum, *ibid.*
—— illic colebatur Diva Maria, *ibid.*
Leerſum, Trajecti ſup. vicus, 170.
—— ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Leeuwenhorſtum, magni olim nominis Abbatia, 518.
—— ejus ſitus, forma & inſtitutum, *ibid.*
—— fundatores, *ibid.*
—— ejus Abbatiſſæ, *ibid.*
—— quomodo ſe vocabant, *ibid.*
—— ejus proventus, munificentia & excidium, 520.
Lekmonde, ſeu *Laxmunde*, unde nomen habet, 188.
—— territorii Vianenſis vicus inſignis ad Leckiæ ripam lævam, *ibid.*
Leida unde nomen ſortitur, 444.
—— ubi ſita, *ibid.*
—— in medio urbis Pyrgus, a quo conditus, *ibid.*
—— apud quos præfectura Pyrgi fuit, *ibid.*
—— urbis dignitas, *ibid.*
—— tres habuit Eccleſias; S. *Petri*, S. *Pancratii*, & S. *Mariæ*, *ibid.*
—— S. Petri Eccleſia quando conſecrata, *ibid.*
—— quando Chorus ei additus, *ibid.*
—— in eo fons ſacer præſtantiſſimæ formæ, cur a Wilhelmo Comite XVIII. Hollandiæ datus, *ibid.*
—— ab eo Leida variis immunitatibus & ſigillo duarum Claviom ornata, *ibid.*
—— varia adhuc a Joanne II. Comite data privilegia, 445.
—— S. Petri Eccleſia turris valdè conſpicua quando cecidit, *ibid.*
—— ad turrim reficiendam incolæ ſub qua conditione invitati, *ibid.*
—— in ea Eccleſia altaria erant 34. 446.
—— Sacella quot & Fraternitates, 448.
—— variæ Vicariæ, 450. 596.
—— Eccleſiæ S. Petri Commendatores, 453.
—— eorum lata juriſdictio, 454.
—— habet etiam Eccleſiam S. Pancratio ſacram,
—— cur Hooglandica vocata, *ibid.*
—— primo Sacellum ex aſſeribus extructum, *ibid.*
—— S. Pancratii templum cur ad deſignatam fabricæ molem non pervenerit, 455.
—— quando in eo Canonicorum Collegium erectum, *ibid.*
—— ejus fundatores, *ibid.*
—— Præpoſiti, *ibid.* 456.
—— Decani & Canonici, 457.
—— ejus Vicariæ, 456, 597.
—— ibi quæ Fraternitas celebris, 461.
—— ejus leges, 462. 463.
—— tertia Eccleſia S. Mariæ ſacra, quando fundata & Parochialis reddita, *ibid.*
—— quando dedicata, 464.

Digitized by Google

Leida habet Encœnia, ac nundinas annuas, 465
—— quæ ibi ſupplicationes, earumque agendi modus, *ibid.*
—— virorum nullum, niſi Alexianorum ibi fuit Cœnobium, *ibid.*
—— varia & quæ Monialium Cœnobia; eminentiora, *Romanum*, Monial. S. Aug. 466.
—— S. *Barbaræ*, Tertiariarum, 468.
—— & *Nonnarum Album*, *ibid.* & 602.
—— Teutonicorum Equitum ædes ibi, *ibid*
—— Beghinarum S. Petri ædes, ac Rectrices, 468.
—— Beghinarum velatarum unde ita dictarum Curia, ubi, 469.
—— ad urbis mœnia quæ fuere Virg. Cœnobia, 471.
—— duo Sacella; ad pontem piſc. unum, ad Pyrgum alterum, *ibid.*
—— Xenodochia quæ & ubi ſita, 471. *& ſeq.*
—— varios habet hortulos in uſum pauperum, 474.
—— —— *Jeruſalem*, ædium XVII, a quo conditur, *ibid.*
—— —— *Sion*, ædium XIV. a quibus extruitur, *ibid.*
—— —— S. *Stephani*, ædium XIII. a quibus conditur, *ibid.*
—— —— *Porta Judoci*, ædium XIII. a quibus fundatur, *ibid.*
—— —— S. *Joannis*, ædium XIII. a quibus conditur, *ibid.*
—— —— S. *Annæ*, ædium XIII. per quos extruitur, *ibid.*
—— —— *Bethania*, ſeu *Emmaus*, ædium XIII. fundata a qua, *ibid.*
—— —— D. *Barbaræ*, ædium IX. ex quorum teſtamento condita, *ibid.*
—— —— S. *Salvatoris*, ædium XIV. ex cujus juſſu fundatur, *ibid.*
—— quos viros habuit doctos, 474. *& ſeq.*
—— ejus Paſtores Catholici, 477.
Leiderdorp, pagus ad Rhenum ductum, medio milliari Leida, ſub ejus officio, 478.
—— quem Divum tutelarem habuit Eccleſia, Collatores, alia ſacra, *ibid.*
—— varias habuit arces, *ibid.*
—— ſub ejus Parochia Canon Regul Cœnobium, Vallis Angelorum dictum, 479.
—— & aliud Monialium S. Franciſci, 480.
Lent, vicus Parochialis Bathuæ ſuper. 284.
Leuſden, villa prætoria ad ſiniſtram Hemi ripam, in pago Flehite, 171.
Leymuda, Rhenolandiæ Decan. ac præfecturæ pagus atque officium, ædes ſacra, &c. 482.
Lidwina, Schiedamenſis virgo pia, Sacellum in templo honorificum ſtruit, 374.
De *Linde-kerck*, Ryederwaerdiæ Parochia, 331.
—— à quo aggeribus cincta, *ibid.*
Linſchota, Woerdæ territorio annumeratus pagus, 196.
—— ejus Parochialis Eccleſia S. Joanni Bapt. ſacra, *ibid.*
—— ejus Collatores, *ibid.*
Liſſa, ſub Holl. Com. pagus Paroch. 520.
—— ejus Patronus quis, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 521.
Lobſenſe, Can. Regul. Cœnobium, 479.
Lockhorſtum, arx, *Oud-Teylingen*, dicta, Warmondanorum Dynaſtarum olim peculium, 508.
Loenen, pagus ad Vechtam citeriorem, 210.
—— cur Trajectina dicta, *ibid.*
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Loesdrecht, vulgò *Loosdrecht*, ditionis Holl. ſub Decan. Goylandiæ pagus amplus, 207.
Lonaralta arx, hodiè *Loenerſloot*, 210.
—— ubi ſub dicta Parochia Amſteliorum Sacellum, *ibid.* & in Additione alt.
Lopick, inf. Trajecti pagus, Capituli S. Mariæ apud Trajectum dudum Dominium, 226.
Losduna varium habet nomen, 434.
—— quare ita vocatur, *ibid.*
—— Monialium ibi nobilis ac dives Abbatia, *ib.*
—— fundationis ac dotationis tabulæ, *ibid.*
—— Privilegia, 438.
—— Abbatiſſæ, 440.
Sanctus *Ludgerus*, ex vulgari calculo Epiſc. Ultrajectinus, 8.
—— ejus ortus, munia, & geſta, *ibid.*
—— mors & ſcripta, *ibid.*
Ludolfus a Venne, a Davide Burgundo, Epiſc. Ultrajectino præſes tribunal. Eccleſiaſtico ſeculari conſtitutus, 28.
Lyenden, inf. Bathuæ vicus, quondam Caſtrum gentis cognominis, 281.
Lyra, ad rivulum cognominem *Liere*, Weſtlandiæ pagus, 422.
—— S. Georgius Divus ibi Tut. cujus celebris illic effigies, *ibid.* & 593.

M.

M*Aerſen*, pagus in dextra Vechtæ ripa, 180.
—— ejus Parochialis Eccl. cui ſacra, *ibid.*
—— Collatores varii, 554.
Maesdam, quaſi agger ad Moſam, 333.
Maeslandia, terra ad Moſæ oſtium, 421.
—— ejus Eccleſia Parochialis cui ſacra, *ibid.*
—— ibi pridem Commendaria Equitum Teutonicorum, *ibid.*
Maeslandſluyſa, q. Maeslandiæ cataracta, piſcium capturâ ad formam oppidi excrevit, 421.
—— ejus Paſtores, 422.
Magdalus Jacobus, Goudanus, Græcè & Hebraicè doctus, quos libros ſcripſit, 308.
Malburch, antiquiſſimum caſtrum in ſuper. Bathua, 291.
—— ejus ſitus, *ibid.*
Malta, cur Equitibus Rhodiorum data, 96.
B. *Mariæ* Hortus Amisfurti, quorum Canonicorum Prioratus, 161.
—— a quo erectus, *ibid.*
—— ampli ejus proventus, *ibid.*
S. *Mariæ* Eccleſia Parochialis Trajecti, alia a Collegiata, 85.
—— cur minor & civilis dicta, *ibid.*
—— in duas partes diviſa, duos habuit Paſtores, *ibid.*
—— octo ut minimùm vel novem millia ibi communicabant, *ibid.*
—— altaria quot habuit, *ibid.*
—— ejus Vicarii, 86.
—— priſci & moderni Paſtores, 87.
S. *Mariæ* lacus Cœnobium quis ædificavit, 494.
—— leges ejus, 495.
—— ejus Cœnobii ſigillum quale, 496.
—— forma profeſſionis in eo factæ, *ibid.*
—— Rectrices ejus, *ibid.*
—— Moniales ſtirpe nobiles, 497.
—— ejus Rectores, *ibid.*
S. *Mariæ Magdalenæ* Cœnobium Trajecti, ut & Mariæ Ægyptiacæ, a quo fundatum, 107. &c. 551.
Marienweert, Canonicorum Præmonſtr. celeberrimum Cœnobium, 232.
—— a quo, & quando, in Batavia agro, qui Rheno & Vahali interjacet, conditum, *ibid.*

— a qua ſic denominatum, 232.
— ejus Abbatum ſeries, *ibid.* & *ſeq.*
— magna eorum auctoritas, 235.
— ejus Patres atque profeſſi, *ibid.*
Marienhage, Sanctimonialium in D. Virginis honorem prope Arckelam Cœnobium, 244.
S. *Marthæ* Xenodochium Ultrajecti extra quam portam fuit, 128.
— quando deſtructum, *ibid.*
Martini Eccleſia Ultraj. quoties & a quibus dedicata, 53. 54.
S. *Martini* Collegium, major Eccleſia Trajectenſis, dictum. *ibid.*
— quot Sacella, Præbendas & altaria habuit, *ibid.* 534
Martinus Dorpius, nobilis Naeldvicenus, 424.
— ad quem Eraſmus Moriæ apologiam ſcripſit, *ibid.*
Martinus Duncanus, ubi natus & quales parentes habuit, 388.
— ejus ſtudia, *ibid.*
— munia, *ibid.*
— obitus, 389.
Martinus Modæus, vir vitæ probæ ac doctrinæ haud vulgaria, 366.
Martinus Regius, Apoſtolus Fœderati Belgii, vincula & carceres pro avita fide perpeſſus, 92.
Martinus Roſſemius unde oriundus, 251.
— Dux illuſtris, quaſi Achilles Gelricus, 252.
Martinus, Turonenſium Epiſcopus quâ formâ, & cur eâ pingebatur, 2.
Martinus van Velden, ex vulnere ad altare ſibi impacto obit, 489.
— diſtichon in ejus memoriam, *ibid.*
Matthias, Ord.Prædic.Epiſc. Biduanenſis, Suffraganeus Frederici, Epiſc. Ultrajectini LI. 24.
— quid egerit, *ibid.* 25
Maurick, inf. Bathuæ ad lævam Leckiæ ripam pagus, 281.
— arx ibi quomodo vocata, *ibid.*
— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Meereuburgum, arx, Alckemadæ Domini hæreditas, 521.
Meerkerk, ſub Viana Dominium ac pagus amplus, a navibus continenti ibi alligatis denominatus, 227.
Meen, vicus uno milliari a Trajecto, 224.
— ejus Sacellum, & Capellania, *ibid.* & 127.
Melislant, inſulæ Overflackeanæ ſub Decanatu Voornano pagus ac Dominium, 350.
— quando aggeribus cingi cœptum, *ibid.*
Melitenſes Equites, cur Joannitæ dicti, 541.
— quæ vota præſtare debebant, *ibid.*
— eorum exercitationes, *ibid.*
— eorum ædes Ultrajecti, ubi, 96.
— quot præfecturas Ultrajecti habuerunt, 542.
— Præfecti, *ibid.*
Merren quid vernaculè dicitur, 227.
Merwede, Dominium olim cum arce ampliſſima ad Merwedam, 329.
Meteren, Tyelenſis inſulæ vicos, 250.
Michaelis ab Ewbevoort epitaphium, 61.
Michael & *Joannes Noortwyck*, fratres, Goudani, ubi ingenii ſpecimen ediderunt, 308.
Middelburg, Zelandiæ primarium emporium, 484
— etiam Caſtellum Weſtfriſiis objectum, & cur ita vocatur, *ibid.*
— ut & Rhenol. præf. ac Decan. vicus, *ibid.*
Middelharnes, ſub Dominio ac Decanatu Putteno, vicus ac Dominium, cum Parochiali Eccleſia D. Michaeli Archangelo ſacra, 343.
— Collatores, *ibid.*
Minoritarum Cœnobium Amisfurti cum eximio templo, 161.
— quondam Davidis Burgundi ſedes, *ibid.*
— eorum Cœnobium extra Leidam, qua lege fundatum, 465. vide in additione altera.
Moerkercke, regio ab antiquo Dynaſta nominata, 333.
Molenaers-graef, Comit. Holl. feudum, 228.
Monachi univerſim Fratres dicti, a quibus id nomen mutuati ſunt, 49.
Monachiſmi initia quando facta, 551.
— ejus auctores qui, *ibid.*
— quia in Syriam intulit, *ibid.*
Monaſterii Embricenſia P. P. Crucigerorum Rectores, 289.
Monaſterium Fratrum Minorum Ultrajecti obi extructum, 104. 550.
— quando reformatum ac reſtauratum, *ibid.*
— viri qui in eo conſpicui, *ibid.*
Monſter, aliàs *Munſter-kerck*, Duſſeni territorii a rivo Doſſo denominati Officium, 334.
Monſter, Weſtlandiæ pagus, 425.
— unde nomen ejus, *ibid.*
— patronum quem habuit Eccleſia, *ibid.*
Montfort, caſtrum olim muniriſſimum in læva Iſſæ ripa, 184.
— a quo, & quando, & contra quos extructum, *ibid.*
— unde ejus etymon, *ibid.*
— quartum ditionis Ultraj. oppidum, *ibid.*
— peculiares habuit Dynaſtas, *ibid.*
— quando Ordinibus Ultraj. venditum, *ibid.*
Montfurtienſis Eccleſia S. Joan. Bapt. ſacra, *ibid.*
— ejus Vicariæ, *ibid.* & 556. &c.
— Paſtores priſci & hodierni, *ibid.*
Moordrecht, vicus Iſſalæ citerioris, 301.
— unde denominatus, *ibid.*
Muda, olim *Amuda*, quaſi amnis oſtium, perexiguum oppidum ad ripam Vechtæ citerioris, 205.
— quando a Kennemariis incenſa, *ibid.*
— quando variis privilegiis ab Alberto Bavaro ornata, *ibid.*
— arcem antiquiſſimam habuit, in qua Florentius V. a Gerardo Velſeno cæſus, *ibid.*
— Eccleſia ejus Parochialis cui ſacra, *ibid.*
— ejus Paſtores, *ibid.*
Muyderberch, in *Mudæ* vicinia collis, 205.
— Capella in gratiam cæſi Florentii erecta, & quo fine dotata, *ibid.*
Muylkercke, veteri Moſæ ad Boream aſſidens, territorio Altenatenſi conjunctum Officium, 335.
Mya, arx propè Leiderdorpiam, 478.
Mydrecht, hodiè pagus in ditione D. Joannis apud Ultrajectum Præpoſiti, 284.
— locus præcipuus in paludibus, quæ Epiſcopatum Ultraj. & Holl. Comitatum limitarunt, *ibid.*
— jus ibi ſupremum & quale, *ibid.*
— ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
— quando ibi dedicatio annua, *ibid.*
— Paſtores, *ibid.*
Myzyde, paluſtria terræ tractus, *Nieuwcoop* vicinus, 484.

N.

N*Aeltwyck*, vicus non ignobilis, ad Lyeræ rivuli principium, 423.
— Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
— ibi Canonicorum Collegium erectum, *ibid.*
— Eccleſiæ ejus Canonici, 424.

Naerda

Naerda quando condi cœpta, 198.
—— quare Naerdinx vocata, *ibid.*
—— a quo & quando ea tranſlata in Florentium V. Hollandiæ Comitem, *ibid.*
—— a quo & quando incenſa, 200.
—— novæ civitatis fundamenta quando jacta, *ibid.*
—— quando ædes ſacra extructa, *ibid.*
—— ejus Divus Tut. *ibid.*
—— ibi a Perſonatus opimus, *ibid.* & in Addit. alt.
—— ejus noviſſimo ævo Paſtores, 201.
Nederhorſt, in Vechtæ inferioris ripa caſtrum, 205.
Nerynen, vicus Inſulæ Tyelenſis, 250.
Nichtevecht, Infer. Trajecti pagus ac Parochia, 206.
D. *Nicolai* Eccleſia Trajecti, quas Vicarias, & quos Paſtores habuit, 91.
Nicolaus de Caputiis, Epiſc. Ultrajectinus XLVI, 22.
—— dignitatem abdicans, ad quod munus creatur, *ibid.*
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Nicolaus de Cats, Eques, Florentii V. Holl. Com. minorennis tutor, 576.
—— ex quo loco ortus, *ibid.*
—— immunitates ei, ſuiſque a Joanne, Traj. Epiſc. conceſſæ, *ibid.*
Nicolaus Dalius, Ultrajectinus, a Lipſio comploratus, 127.
Nicolaus ab Elsvelt, Amisfurtenſis, quem librum in lucem edidit, 554.
Nicolaus Gaudanus, homo Dei ſimplex, & rectus, 388.
Nicolaus Poppelius, vir pius ad oppidi Brielenſis mœnia patibulo ſuſpenſus, 239
Nicolaus Pyckius, Gorcomienſis, anno 38. ætatis Martyrio functus, 238.
—— epigramma in ejus effigiem, *ibid.*
Nicolaus Schoutetus, Dordracenus, Sultano Babylonio eripit lignum Crucis Chriſti, 310.
Nicolaus Zoeſius, Juris Canonici Doctor, 167.
—— quas dignitates habuit, *ibid.*
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Nieukerck, in læva Leckiæ ripa pagus, 301.
Nieulant, ſub Gorcomio pagus & Dominium, 244.
—— a quo extruitur, *ibid.*
Nieupoort, municipium ad Leckiam oppoſitum Schoonhoviæ, 208.
—— ejus fata, *ibid.*
—— Holl. Com. feudum, *ibid.*
—— Eccleſia nomini D. Jeſu, *ibid.*
Nieuwcoop, pagus ingens, ſub Rhenol. Decanatu, 484.
—— ibi nativitas Mariæ ſingulari veneratione colebatur, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Noordeloos, vetuſtus Holl. Auſtr. vicus, ac Dominium a Joanne Arckelio ex parte, 227.
—— quando conditus, *ibid.*
—— in ejus Paroch. Eccleſia Vicaria, 559.
Noorden, pars Nieuwcopiæ Septentrionalis, 485.
—— ejus ſupremum penes Holl. Com. Dominium, *ibid.*
Noortwick, illuſtrium Doezarum peculium, 513.
—— Holl. pagus, *ibid.*
—— Eccleſia S. Hieroni nuncupata, 514.
—— ejus Paſtores, *ibid.*
—— Cœnobium olim ibi; quis ejus fundator, &c. 515.
Noortwyk-Kerkout, Noortvicenſium olim, hodiè Comit. Holl. Dominium, 517.
—— ejus Paroch. Eccl. cui ſacra, *ibid.*
Nootdorp, Delphlandiæ pagus, 416.
—— Parochiali Eccleſia, cui ſacra, gaudet, *ibid.*
Nova-terra, vernacule *Nyeulant*, vicus in Voornana Inſula, 348.
—— ejus Parochia ad Holl. Comitum collationem, *ibid.*
Nyekerke, Gelriæ municipium, amœnitate loci commendabile, 266.
—— a quo adverſus Burgundos ibi validum munimentum collocatum, 267.
Nyekerk, ſubmerſa habita Parochia, 333.
Nyeveen, quem Divum Tut. habet, 220.
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Nyeveen, ad Holl. Comit. pertinens pagus, 483.
—— ejus Officium Prætori Rhenolandiæ commiſſum, *ibid.*
Nyſſe, ut vulgò de *Neſſe*, aut etiam Joannis Segeri Officium, 334.

O.

ODilbaldus, Epiſc. Ultrajectinus XII. 9.
Odyck, ſuperioris Traj. ad Rhenum vicus, 183.
Oeſtbroecanum Monaſterium, quare carcer Ordinis vocatum, 131.
—— quis ejus inſtitutor, *ibid.*
—— ejus Abbates, *ibid.*
—— ejus Abbatiſſæ & Rectrices, 132.
Oeſtbroecanum Monaſterium Ultrajecti quare ita dictum, 129. nobilis ejus incola, 552.
Oegſgeeſt, quæ nomina olim habuit, 493.
—— matrix Eccleſia, *ibid.*
—— Divus ejus tutelaris, Fraternitates, &c. *ibid.* 612.
—— olim Sanctimonialium ibi celebre Cœnobium, 494.
—— pridem illic arx, Burghgravii Leidenſis, Com. Holl. feudum, *ibid.*
—— priſci ejus ac moderni Paſtores, 493 499 611.
Oiſtvoorn, ubi arx, in qua Curiæ Comitia habebantur, 346.
—— Capella ibi D. Pancratio ſacra, *ibid.*
Oliverius Hattemius, Ultrajectinus, librum, cur a Calviniſtis defecerit, edit & apologiam contra reformatæ Religionis Miniſtros, 127.
Ooſterbeeck, Arnhemo proximus vicus, 268.
—— unde ita denominatus, *ibid.*
—— clarus natalibus Henrici III Imp. *ibid.*
Ooſterwyck, a quo conditus vicus, 244.
—— Arckelæorum ducum poſſeſſio, *ibid.*
Ooſtveen, inferioris Traj. vicus, 180.
Opandel, vulgò *Opalm*; *Uytandel*, vulgò *Uytalm*, a rivo *Alm* denominati vici, 335.
Ophemert, vicus Werthæ ſeu inſulæ Tyelenſis, 249.
—— duo ejus nominis loca fuerunt, inferiore deperdito, *ibid.*
Opinio de prodigioſa conceptione Comitiſſæ de Henneberch diſcutitur, 442.
Opynen, vicus inſulæ Tyelenſis, 250.
Otho Zilius, Ultrajectinus, vir doctus, quos ſcripſit libros, 127.
Ottelant, ſupremæ, inferioris, ac mediæ juriſdictionis Dominium ac pagus, 228.
Ottho I. Epiſc. Ultrajectinus XXXIII. 16.
—— juvenis eligitur, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
Ottho II. Epiſc. Ultrajectinus XXXIV. 17.
—— a Friſiis cæditur, *ibid.*
—— ejus epitaphium, *ibid.*

Otto II. Epiſcopus Ultraj. in palude Anen cæſus, 244.
Otto III Epiſc. Ultrajectinus, 18.
—— ejus geſta, *ibid.*
—— quot annos Eccleſiam adminiſtravit, *ibid.*
—— ejus epitaphium, *ibid.*
—— Suffraganei, *ibid.*
Oudelantskerke, aliàs *Heer-Oudelants Ambocht*, ad Develam, & ſubinde ad Waeliam rivos Dominium, 331.
—— a quo denominatum, *ibid.*
—— vocatur etiam Tiezelinskercka, *ibid.*
Ouderkerck, pagus ac Dominium Crimpenderwaardæ, re & nomine antiquiſſimum, 300.
—— ejus antiquitas undè patet, *ibid.*
—— ejus Dynaſtæ, 301.
Oudewatera, Latinè veteres Aquæ, unde denominatur, 195.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— a quo jura municipalia & privilegia accepit, *ibid.*
—— Parochialis Eccl. cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Vicariæ, *ibid.*
—— Tertiariarum Cœnobium, *ibid.*
—— ejus initia, Rectrices, &c. 559.
Oude-Weteringa, inter lacus Braeſſemium & Leydenſem media, 481.
—— antiquitus *Aden-Weteringe*, quaſi aquarum ductus vocabatur, *ibid.*
Oudorp, Weſtvoirnæ inſulæ vicus cum Parochiali Eccleſia, 350.
Overſchie, a Scyæ fluminis trajecto, Schiclandiæ tractus ac Decanatus pagus, 378.
—— Parochiali gaudet Eccleſia S. Nicolao ſacra, cui hodiè Chori tres, *ibid.*
—— Collatores & Paſtores priſtini, *ibid.*
Oxale, qualis locus, 547.

P.

S. P*ancratii* Capitulum Leidenſe Rom. Pont. immediatè ſubditum, 596.
—— Decanorum ſeries, 457.
—— Decani quale juramentum, 599.
Pancratius, puer XIV. annorum quando Martyrium paſſus, 454.
Pannerden, ſuperioris Bathuæ vicus, 571.
Pannekoekii quot *Nyekerkam* nobilitarunt, 267.
Papendrecht, vicus ad Merwedam inſignis, 329.
—— ejus origo & ſitus, *ibid.*
—— Domini, *ibid.*
S. *Patricius*, Hyberniæ Apoſtolus, quo die colitur, 129.
—— ejus nomine purgatorium, *ibid.*
—— fuſius in *Hiſt. Epiſc. Harl.* ſub arce Brederod. 56.
S. *Pauli* Abbatia, atque Eccleſia, celebris Ultrajecti, 96.
—— ubi erat & a quo extructa, *ibid.*
—— cur ab Amisfurto Ultrajectum tranſlata, *ibid.*
—— Abbas olim magni nominis, *ibid.*
—— Abbates ejus, 96. 97.
Paulus IV. Templum Ultraj. DOM vocatum e Cathedrali in Metropolitanum evehit, 2.
Paulus Tophæus quis fuit, 404.
Paulus Zutphcen, Presbyter Ultrajectinus, 93.
Perniſſa, inſulæ Puttenæ Parochia, 343.
Petri de Wilde fervor religionis in qua re patuit, 547.
D. *Petri* Eccleſia Ultrajecti quando & a quo extructa, 78.
—— quot Sacella, *Vicarias*, altaria habuit, *ibid.*
—— ejus Præpoſiti ac Decani, 80, 537.
Petronella, Florentii Craſſi Holl. Com. vidua, quale Rhenoburgi inſtituit Cœnobium, 503.
—— ibi condita, *ibid.*
Petrus Coddæus quando & ubi natus, 94.
—— ejus ſtudia, dotes, &c. *ibid.*
—— edidit Doctrinæ Catholicæ expoſitionem Condomenſis Epiſcopi Belgicâ Linguâ, *ib.*
—— quando & a quo Fœderati Belgii Vicarius Apoſtolicus creatus, *ibid.*
—— ubi mortuus, *ibid.*
Petrus Cornelliſſonius Bockenbergius, Goudanus, Hiſtoriographus Hollandiæ, Zelandiæ, 308.
—— cum Jano Douza multas tricas & diſſertationes habuit, *ibid.*
—— quos libros ſcripſit, *ibid.*
—— Leidæ ſepultus, *ibid.*
Petrus Cuyckius, vir acuti ingenii, maturi judicii, & ſingularis eruditionis, 367.
Petrus Schenkelius, vir pius & eruditus, quos libros ſcripſit, 432.
Petrus Valckendaelius de Zyll, Trajectenſis, magnæ proſapiæ parentibus ortus, 127.
—— quos libros conſcripſit, *ibid.*
Philippus Burgundus, Epiſc. Ultrajectinus LVIII. 28.
—— ejus natales, *ibid.*
—— conſilia & mores, 29.
—— jus Belgis conceſſum, *ibid.*
—— obitus, *ibid.*
—— epitaphium, *ibid.*
—— ejus Vicarius, *ibid.* Suffraganeus, 612.
Philippus de Duvenvoerde, cur fulmine Pontificio percuſſus, 437.
Philippus de Leydis, Equeſtri familia natus, 23.
—— JCtus celeberrimus, *ibid.*
—— Profeſſor Juris Lutetiæ, *ibid.*
—— cui Comiti a conſiliis, *ibid.*
—— Canonicatu Ultrajectenſi donatus, *ibid.*
—— quem librum ſcripſit, *ibid.*
—— ubi mortuus & ſepultus, *ibid.*
Philippus de Leidis, in quorum uſum librorum thecam relinquit, hîc recenſitam, 469.
Philippus Morus, Ultrajectinus, Poëta & Mathematicus celebris, varia luſit carmina, 127.
Philippus Rovenius, Archiepiſcopus Philipp. & Ultrajectinus, 45.
—— ejus ortus, *ibid.*
—— ſtudiorum primordia, *ibid.*
—— munia & geſta, *ibid.*
—— zelus pro domo Dei, *ibid.*
—— cur in ſuſpicionem venit, 46.
—— virtutes quas habuit, *ibid.*
—— obitus, *ibid.*
—— encomia & verſus in ejus mortem, *ibid.*
Pietershouck, primò paucularum ædium vicinia, nunc pagus elegans, 333.
Pipinus Craſſus, Radbodum Friſiâ exigit, 1.
—— Willibrordo licentiam prædicandi dat, *ibid.*
Pitanciæ unde dictæ, & quid ſint, 543.
Pius IV. quale diploma Ultrajectinis dat, 34.
Plata, Overflackeanæ inſulæ ſub Putteno Decanatu Dominium aggeribus cinctum, 343.
Pœnitentes Sorores ſub quo nomine Goudam incolebant, 304.
Polsbroeck, pagus ſub Schoonhoviæ territorio recenſitus, 224.
—— ejus Divus Tut. quis, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 225.
Portugael, inſulæ Puttenæ ſub cognomine Decanatu Dominium, 342.

Præfecti Militenſium, 542.
Præfecti Teutonici Ultrajecti qui, 543. & *ſeq.*
Præpoſiti S. Joannis Eccleſiæ Trajecti qui, 84.
—— ampla eorum & quæ juriſdictio, *ibid.*
Præpoſiti majoris Ultrajecti Eccleſiæ qui, 50. 51.
Præpoſiti S. Mariæ Trajecti qui, 75.
Præpoſiti S Petri Trajecti, 80.
Præpoſiti S. Salvatoris Trajecti qui, 60. 535.
Præpoſitura Arnhemienſis, 230.
—— B. Mariæ, 226.
—— Embricenſis, 285.
—— S. Joannis, 211.
Prioratus Wateringani in Bethleem fundatio quæ, 422. 593.
Puroyen, *Pourroyen*, & *Puderoyen*, inſulæ Bomelianæ pagus ac Dominium, 252.
—— immunitatibus terra marique divitibus gaudens, cum arce magni & vetuſti nominis, *ibid.*
—— Caſtrum puerorum cur dicitur, *ibid.*
—— ejus conditor, *ibid.*
—— varia ejus fata, *ibid.*
Puttæ, vicus inſulæ Puttenæ, a quo nomen toti inſulæ, ſubmerſus, 343.
Pynacker, Delphenſis agri prætorius pagus, 417.
—— Eccleſia ejus Parochialis cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*

R.

R*About*, unde nomen, & quid deſignat, 3.
Radbodus homo truculentus ac profanus, 1.
Sanctus *Radbodus*, XIV. Epiſc. Ultrajectinus, 10.
—— valdè laudatus, *ibid.*
—— quando obiit, & ubi ſepultus, *ibid.*
Randwyck, ſuper. Bathuæ Rheno oppido conterminus, 283.
Ravezwade, vicus Bathuæ inferioris, 232.
Raymundus, Ypporienſis Epiſc. Godefridi Ultrajectenſis Epiſcopi Suffraganeus, 15.
Redichem, aut *Redinchem*, villa Veluæ prætoria, 267.
—— quale ibi Cœnobium, *ibid.*
Regnerus Tegnagelius, Arnhemienſis, vir eruditus, 278.
—— qualem librum ſcripſit, *ibid.*
Regularium Canonicatum in ruinis Gani a quibus, & quando ædificatum, 193.
—— quem confeſſorem proprium accepit, *ibid.*
Regularium Virginum Cœnobia Ultrajecti quot, 103.
Reinerus Sandius, Arnhemienſis, vir doctus, 278.
Reinerus Snoyus, Goudanus, quos libros ſcripſit, 308.
Renatus Dordracenus, juvenis decorûs aſpectu, ſed magis decorus anima, 388.
Renoy, pagus cum arce ſitus in pago Batavorum inferiori, 232.
Reſſem, ſuper. Bathuæ ſub ejus nominis Decanatu Parochia, 284.
Rewyck, vicus propè Goudam, ubi Petrus & Paulus coluntur Patroni, 484.
Reynaldus Minnenbode, Dordracenus, vir dives, 327.
Reyerwerck, pagus inter Dordrechtum ac Roterodamum, lævâ ripa, 331.
—— unde ejus origo, *ibid.*
—— ampla Parochia, *ibid.*
Reynegum, paulo ſupra Lugdunum vicus in læva Rheni ripa, 483.
Rhabanus, Spirenſis Epiſc. deſignatus, Trajectenſium Antiſtes, cur alium commendat, 25.
Rhede, Velaviæ Zomi pagus prætorius, 267.
Rhenen unde nomen habet, 263.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— ultimus Dynaſta, *ibid.*
—— templum cui ſacrum, *ibid.*
—— ejus Collatores, *ibid.*
—— celebre ibi Sanctimonialium Cœnobium, *ibid.*
—— Teutonicæ Commendariæ ibi Commendatores, *ibid.*
Rhenoburgus, quaſi Burgum ad Rhenum, pagus triangulus, 502.
—— ſitum habet in ſolo fertili, & tritici feraciſſimo, *ibid.*
—— a quo & qua occaſione, & in cujus honorem Eccleſia extructa, 502. 503.
—— a qua illuſtrium Virginum ſub S. Benedicti inſtituto Cœnobium conditum, *ibid.*
—— in ea duplex Eccleſia, *ibid.*
—— ejus fundatio a quibus Pontificibus rata habita, *ibid.*
—— ejus leges, & ingens poſſeſſio, *ibid.* 504.
—— Abbatiſſæ ejus ſumma dignitas, *ibid.*
—— ibi Holl. Com. monumenta varia, 505.
—— quandò Cœnobium illud in cineres redactum, *ibid.*
—— quæ ibi ſepulchrales inſcriptinnes, *ibid.*
—— Sacellani Abbatiſſæ, Curati Parochiæ Rynsburganæ, & Abbatiſſæ, *ibid.*
Rhenolandia quare ita dicta, 443.
—— ejus Decani, *ibid.*
Rhynſaterwoude, Rhenol. præf. ac Dec. pagus, dudùm Warmondo-Waſſenariorum portio, 481.
—— ſitus ad lacum Braeſſemium, *ibid.*
—— quem Divum Tutelarem colit, *ibid.*
Rixfridus, VII. Epiſc. Ultrajectinus, 6.
—— ingentes poſſeſſiones cui uſui deſtinavit, *ibid.*
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Rynenburch, arx equeſtris ſub Hazerzoudia, poſſeſſio Reineri Pauwii, 483.
Rynegom, arx collapſa ſub Soeterwoudana Parochia, 483.
Robertus, I. Abbas Cœnobii Marienweert, cognatus Regis Angliæ, mirè laudatus, 233.
—— varia dona ei a Rege Angliæ data, *ibid.*
—— ſanctitate illuſtris, 235.
Rocxeniſſa, vulgò *Rochniſſe*, Overflacheaoæ Inſulæ ac Decanatus Dominium, 350.
Rodolphus Diepholdius, Epiſc. Ultrajectinus LIII. 25.
—— cujus filius, *ibid.*
—— magni motus ob ejus regimen, *ibid.*
—— ejus exequiæ & epitaphium, *ibid.*
—— Suffraganei, 26. 612.
Roomburch, circum Leiderdorpiam antiquiſſima arx, 478.
—— unde dicta, *ibid.*
—— quale ibi fuit Cœnobium, 480.
Roon, pagus & Dominium proſapiæ Rodiorum, 381.
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Roſenburgum, arx antiqua, a quo & quo anno condita, 490.
Roſſem, inſulæ Bomeliæ pagus, gaudens prætorio, 251.
Rotterodamum, primaria Schielandiæ Officii, & Decanatus, urbs Hollandiæ, 351.
—— quando ejus nomen cognitum, *ibid.*
—— ubi ſitum, *ibid.*
—— unde crevit, *ibid.*
—— quando vallo munitum, & privilegiis ornatum, *ibid.*
—— Eccleſiæ ejus fundatio, *ibid.*
—— quando Eccleſiæ & per quem primus lapis jactus, 355.

—— ejus dedicatio, *ibid.*
—— altaria in ea quæ, 355. 356.
—— in ea Cralingiorum Sacellum primarium, *ibid.*
—— in ea Vicariæ quæ, 364. 365.
—— Paſtores ejus, 365. *& ſeq.*
—— Vicarii, ſeu Præbendati Eccleſiæ Rotterodamenſis, 365.
—— ibi Begginarum Curia ab Alberto, Comite Palatino in tutelam recepta, 368.
—— ibi Dominicanorum Cœnobium, *ib.* 607, &c.
—— ibi Minoritarum, & Monialium Carmelitiſſarum Monaſterium, 369.
—— ibi Tertiariarum, & Reguliſſarum S. Auguſtini Cœnobium, 371.
—— ut & variæ Capellæ, 373.
—— quos viros eruditos habuit, *ibid.*
Ridder, (*Jacobus de*) Ord. Præd. Fred. Bad. Traj. Epiſc. &c. Suffraganeus, 612.
Raemd, *Rund*, & *Drumpt*, Tyelenſis Inſulæ pagus, 250.
Rugghen, extra oppidi Brielenſis pomœria, Dominium ac Parochia, D. Virgini initiata, 346.
—— celebre ibi Canon. Reg. Cœnobium, *ibid.*
Rupertus, Tuitienſis, quò ſe contulit, 552.
Ruwiel, arx vetuſta, 210.
—— quis ejus conditor, *ibid.*
Ryerkerck, pagus inter Dordrechtom ac Roterodamum, lævâ ripâ, 331.
—— unde ejus origo, *ibid.*
—— ampla Parochia, *ibid.*
—— priſci Paſtores, *ibid.*
Rynegom, arx collapſa ſub Soeterwoudana Parochia, 483.
Rynsgum, paulò ſupra Lugdunum vicus, in læva Rheni ripa, 483.
Rynenburch, arx Equeſtris ſub Hazerzouda, poſſeſſio Reineri Pauwii, 483.
Ryſwyck triplex, ubi ſita, 335.
—— villa ſeu oppidum olim vocabatur, 183.
—— ſervat nomen e regione Doreſtadii, *ibid.*
—— pagus inſignis, Hagæ-Comitis proximus, 441.
—— quem Patronum habuit, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 442.
—— Monialium Aſceterium verſus pontem Spiritus, *ibid.*
Ryſoirt, hodiè *Ryſoort*, Reiderwaerdiæ pagus ac Domioium, 333.
—— ejus Dynaſtæ, *ibid.*

S.

S*Acer* mons, qui locus Amisfurti, 164.
—— cur ita dictus, *ibid.*
—— a quo ibi Cœnobium conditum, *ibid.*
Saccitæ qui & cur ita dicti, 547.
S. *Salvatoris* Eccleſia Ultrajecti varia habuit nomina, 58. 535.
—— ejus ſitus, 58.
—— quare ceteris ſanctior, *ibid.*
—— in ea celebris crux, quare nigra vocata, *ibid.*
—— ejus Cryptæ, *ibid.*
—— ejus fundator, 60. Capellæ, *ibid.*
—— ea quando diruta, 72.
—— Necrologus, 60.
—— Præpoſiti & Decani, *ibid.*
—— Præbendæ, 60. 536. poſſeſſiones, *ibid.*
Sasboldus Voſmeras, Archiepiſcopus Philipp. & Ultrajectinus, 43.
—— ejus natales, *ibid.*
—— ſtudiorum primordia, *ibid.*
—— munia, *ibid.*
—— zelus fidei ac diſciplinæ, *ibid.*
—— vexationes, 44.
—— virtutes, *ibid.*
—— ob quale edictum peſſimè inſimulatus, *ibid.*
—— morbus & obitus, *ibid.*
—— ejus monumentum, 45.
—— ejus Vicarii Gen. *ibid.*
Saſſenhemium, Saxonum quondam colonia, 513.
—— vicus Parochialis, cujus Eccleſia S. Pancratio ſacra, *ibid.*
Schalkwyck, pagus ſup. Trajecti cum arce, 184.
—— ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Schelluynen, ſub Arkulano territorio Arkulanorum pridem Dominium, 228.
—— ibi Parochialis Eccleſia, cujus collatio penes Arckulanos, *ibid.*
—— ibi Teutonicorum vetuſtæ ædes, Provinciali Domui Ultrajecti ſubdita, *ibid.*
—— donationes, 229.
Scherpezeel, pagus Veluæ amplus cum æde conſpicua, 171.
Schevelingen, pagus Parochialis maritimus, 433.
—— Hagâ, ut fertur, aliquando major, ſed Oceani pro parte vorticibus abſorptus, *ibid.*
—— quem Patronum coluit, & quam Vicariam habuit, *ibid.*
Schiedam, quando ſolùm vicus, 374.
unde denominatur, *ibid.*
—— ejus primaria Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
—— ibi Sororum tertiæ Regulæ S. Franciſci aſceterium, 375.
Schipluyda, Delphl. vicus inter urbem Delphenſem, & Maaslandſluſam, 421.
—— quando jam nota, *ibid.*
Schoonderwoert, ſub Leerdamo pridem Arckeliorum, dein Orangiorum Dominium, 229.
—— Parochialis Eccleſiæ collatio & inſtitutio penes quos, *ibid.*
Schoonhovia, unde denominatur, 296.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— Divus Tut. quia, *ibid.*
—— quando tota conflagravit, *ibid.*
—— viros quos habuit illuſtres, 297.
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Schoonhovianorum priſci Domini ex qua familia, 572.
—— varia eorum Schoonhovianis data privilegia, 573. *& ſeq.*
—— quot Cœnobia habuit, 576.
Sebaſtianus Hoogbkamer, magno zelo munere fungitur, 366.
—— ejus epitaphium, 367.
Segveldt, inf. Trajecti vicus, cujus Parochialis Eccleſiæ quis erat Patronus, 236.
—— priſci animarum Curatores, *ibid.*
Sermont, Comitatus Burani vicus, 246.
S. *Servatii* Abbatia Trajecti quando & a quo fundata, 97. 546.
—— ejus Abbatiſſæ, 97.
Servatius Nieupoort, Ultrajectinus Presbyter, vir pius & innocens, 93.
—— ob virtutes varias laudatus, *ibid.*
Sevenaer duplex, pagus in ſuper. Bathua, Parochiali gaudens Eccleſia, matrice, 291.
—— aliud Cliviæ oppidulum, *ibid.*
—— Divi Tut. & Paſtores, *ibid.*
Sevenhoven, Collegio D. Joannis ducùm proprius, hodiè Rhenolandiæ annumeratus pagus, 219.
—— quo privilegio ab Alberto, Holl. Comite donatus, *ibid.*
Simons-haven, quaſi Domini Simonis portus, Puttenæ inſulæ vicus, 342.

Sita,

Sion, Cœnobium in agro Ryiviceníi, 415.
— quo loco conditum, *ibid.*
— ejus initia, *ibid.*
— Eraſmus Roterodamus ibi in diſciplinam traditus, *ibid.*
— ejus celebritas, 416. ejus fata, *ibid.*
Sionenſis Cœnobii Rectores, 593.
Sleydrecht duplex, 329.
— utriuſque ſitus, *ibid.*
— utriuſque Eccleſia a quibus condita, *ibid.*
Slaypwyck, Rhenol. Præſ. vicus, 484.
— ejus Dominus, *ibid.*
— Paſtor, & celebris Eccleſiaſtes, Franc. Minorita, 612.
Soelen, vicus Bathuæ inferioris, 232.
't *Scelmonde*, vicus Comitatus Burani, 246. Vide & *Add. alt.*
Somerſdyck, aliàs *Somelsdyck*, inſulæ Overflackeanæ municipium amplum, 350.
— ejus Dominus, *ibid.* Vide fuſius *Hiſtoriam Epiſc. Middelb.* 141.
Soetermeer, proximus Rhenolandiæ pagus, Holl. feudum, 489.
— quem habuit Divum Tut. *ibid.*
— ejus Domini qui, *ibid.*
Soeterwoude unde denominatur, 487.
— Rhenolandiæ pagus, *ibid.*
— ejus Div. Tutelaris, *ibid.*
— ibi olim Commendaria Melitenſium, *ibid.*
— Collatores, *ibid.* Paſtor egregius, 612.
Spyck, locus, ubi Rheni fluenta & Vahalis uno ſe alveo reſolvunt, 250.
— ibi Godefridus Nortmannorum Dux obtruncatus, *ibid.*
Spykeniſſe, inſulæ Puttenæ ac Decanatûs Parochia, 343.
Stad, Platæ veteris appendix, 343.
— quando aggeribus cincta, *ibid.*
Stapula quid ſit, 310.
Steinwaſſen Canon. Regul. Cœnobii propè Haeſtrecht initia, 593.
— ejus fundator, 594.
— cur *Emmaus* vocatum, *ibid.*
— valdè celebre, *ib.* fundator & Rectores, *ib.*
— eujus prolapſio & reſtauratio, *ibid.*
Stemont, aliàs *Streen-mondo*, a rivo Striene, ad cujus ortum ſitum, 334.
— ejus Dynaſtæ, *ibid.*
Steneveldiana arx, 4. turribus olim conſpicua, a quo deſtructa, & erecta, 478.
Stolwyck, ſub Schoonhovia pagus, 225.
— Eccleſiæ collatio pridem penes Holl. Comites, *ibid.*
Streefkerck, amplus ad Leekiæ ripam pagus, 299.
— eujus Dominus, *ibid.*
Suardus, Epiſcopus, Andreæ Cuickenſis Suffraganeus, 14.
Suederus, Epiſc. Ultrajectinus LII 25.
— ejus obitus, decretum, &c. *ibid.*
Suffraganei cur ita vocati, 14.
Suidbertus, Anglus Monachus, 247.
— ob quam rem ab Egberto in Friſiam miſſus, *ibid.*
— Monaſterium in inſula Rheni ædificat, *ibid.*
— quando mortuus, *ibid.*
— carmen in ejus laudem, *ibid.*
Suitbertus Purmereut, ubi ſtuduit, 405.
— ad quam dignitatem evectus, *ibid.*
— ejus diligentia, *ibid.*
Supplicationis ritus, in diebus Rogat. Ultrajecti, 541.
Suylen, Dominium ad dextram Vechtæ ripam, 178. Toparchæ, *ibid.*
— ejus Capella, Vicaria, ac bona, 182.

Swammerdam, locus ad inferiorem Rhenum, 485.
— caput olim minuſculi Comitatus, *ibid.*
— cur Swadenburchdam vocabatur, *ibid.*
— pagus Rhenoland. ac ſupremæ Juriſdictiones Dominium, *ibid.*
Swarte-wael, tractus Voornani Parochia, 348.
Sweeta, modò *Swieta*, ſub Soeterwoudano hodiè Officio, Swietenſium domus hæreditaria, 478.
Syla, cujus ſtirpis olim ædes hæreditariæ, ad quos nunc pertinent, 478.

T.

Tacitus Nicolaus Zegerus, Græcè ac Latinè doctus, quos ſcripſit libros, 33.
Telonarium ſuburbium, Ultrajecti quare ita appellatum, 128. Paſtores, *ibid.*
Templarii ubi ſedem tenuére, 261.
Templum Amisfurti magnum, cui ſacrum, 155.
— excelluit 50. altaribus, *ibid.*
— quando combuſtum & redintegratum, *ibid.*
— ejus fundatio, *ibid.*
Tertiariarum ædes, S. Catharinæ nuncupatæ, quando Goudæ inſtitutæ, 304.
Tertiariarum Monialium in Oudewater initia, 195. 559.
Teutonicorum Equitum origo & incrementa, 543.
— quo anno Ultrajectum hi Equites venerunt, *ibid.*
Teutonicorum Equitum ædes Trajecti, 96.
— eorum Ordo quando cœptus, *ibid.*
— eorum Præfectus provincialis qui dictus, *ibid.* eorum ſeries, 543.
Teylinga arx, juxtà Saſſenhemium, Sedes Teylingiorum, 513.
Thamen, Præpoſituræ D. Joannis ſubditus vicus, 218. ædes ſacra, ejuſque proventus, *ibid.*
Theodardus, V. Epiſc. Ultrajectinus, 6.
— quamdiu ſedit, *ibid.*
— quando mortuus, *ibid.*
Theodoricus I. Epiſc. Ultrajectinus XXXI. 16.
— in itinere ex urbe Roma moritur, *ibid.*
Theodoricus II Epiſc Ultrajectinus XXXII. 16.
— concordibus votis electus, *ibid.*
Theodoricus II. quare Rhenoburgi Eccleſiam extruit, 503.
Theodoricus Pauli, Arckulæi Chronici Auctor, 239. quis fuerit, *ibid.*
Theodorus Cortehoevius, e pago cognomine, aut natus, aut oriundus, 207.
— quos libros edidit, *ibid.*
Theodorus ab Emden, a Comite Lumæo immaniſſimè ſtrangulatus, 167.
Theodorus Florentii, cur varia Steinenſi Cœnobio donat, 194.
Thomas Baſinus, Vicarius Davidis Burgundi, Epiſc. Ultrajectini, 27.
— ubi mortuus & ſepultus, *ibid.*
— epitaphium, 28.
— quale excerptum poſteritati reliquit, *ibid.*
Thomas Erpius, Gorcomienſis, in linguis Orientalibus valdè eruditus, 239.
— pro funere a Ger. Voſſio laudatus, *ibid.*
Thomas a Nyekerken, ubi natus & quis fuerit, 85. 267.
— cui inſigne monumentum erexit, *ibid.*
— ad novi Chori in D. Joan. Eccl. erectionem adjutor fuit, 552. & in *Add. alt.*
— ejus obitus, *ibid.*
Thayl, vicus inſulæ Tyelenſis in ripa Vahalis, 250.

Tilmannus Hanswerker, Embricenſis, Poeta excellens & promptus, 291.
Tielerweert, Tilenſium Inſula, pcoè tota inter Lingiam & Vahalim, 245.
—— unde ita denominatur, *ibid.*
Tienhoven, primum, inter Leerdamum & Schoonderwoerdam, altum & liberum Dominium, 227.
—— alterum Vianenſis territorii Dominium, *ib.*
—— tertium inf. Trajecti, *ibid.*
Tolloyſen, Diœceſis Traj. Parochia, maris undis abſorpta, 579.
—— ad cujus collationem erat, *ibid.*
Trajectum Caſtellum cum deſtructa Eccleſia, qua ratione ad Colonienſem Eccleſiam donatum, 529.
—— quando monitionem, nomen ac Jus civitatis quodammodo induit, 529.
—— quando caſtri nomen ei datum, an civitatis dignitatem habuit, *ibid*
Trajectinæ Eccleſiæ quæ dignitates, 49.
Trajectenſis Epiſcopi electio apud quos, 13. 538.
Tricht, Comitatus Burani vicus ad Lingiam, 246.
—— unde forſan ita vocatur, *ibid.*
Tricht ſub qua Parochia Capella, 569.
—— in Parochiam ſubinde evecta, *ibid.*
Tuitium quale monaſterium, & ubi ſitum, 552.
Tul, *'t Wael*, ſuper. Trajecti vicus Comit. Holl. feudum, 184.
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Tyela, oppidum ad Vahalis dexteram, 248.
—— ejus locus, *ibid.*
—— quando Gelrici Juris facta, *ibid.*
—— Eccleſia ejus D. Walburgi ſacra, *ibid.*
—— ibi Teutonici ordinis commendaria, 249.
—— atque *Tertiariarum* S. Agneti, & Canonicarum S. Aug. D. *Cæciliæ* dicata Cœnobia, *ibid.* & 606.

V.

Valburch, ſuper. Bathuæ vicus Parochialis, 283.
—— Eccleſia ejus cui ſacra, *ibid.*
Valkenburg, cur Henrico IV. Imperatori curtile vocatum, 499.
—— ejus dignitas, *ibid.*
—— quale fortè Romanorum caſtrum ibi fuit, *ibid.*
—— unde ejus nomen, *ibid.*
—— pagus Rhenolandiæ prætnaius, & dudùm parochialis, *ibid.*
—— Waſſenariorum quondam peculium, *ibid.*
—— qualis Eccleſiæ ſit forma, *ibid.*
—— turris ejus præalta quando deflagravit, *ibid.*
—— Eccleſia ab Wilhelmo II. Holl. Com. Teutonicis equitibus data, *ibid.*
—— S. Crucis ibi celebris memoria, *ibid.*
—— quando ſupplicatio, *ibid.*
—— celebris equorum ibi mercatus, *ibid.*
—— eo tempore ex æditui ædibus crux ferrea longa extenditur, *ibid.*
—— veteris ævi Paſtores, *ibid.*
Vallis S. Mariæ Cœnobium Ultrajecti ubi, & a quo fundatum, 136.
—— ab ævo ſolutioni terminus eidem aſſignatus, 356. 486
Vallis Pacis Cœnobium Ultrajecti a quo fundatum, 132.
Varick, tractus Tyelenſis Dominium cum arce gentis cognominis, 250.
—— Arnhemenſis Decanatus pagus Paroch. 279.
—— ejus proventus, *ibid.*
Veen inf. Heuſdani territorii pagus, 261.
Velaviæ facies, 262.
—— quare ita appellatur, *ibid.*
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— Dynaſtæ, *ibid.*
Velp, Velaviæ pagus, antiquitus notus inter dona a Zutphaniæ Comite in Cœnobium Eltenſe collata, 278.
Viana, antiqua memoria vicus, dictus de *Heelſloot*, 186.
—— dein Caſtrum gentis de Buſinchem, *ibid.*
—— ubi ſita, *ibid.*
—— cujus beneficio ibi duæ octodiales quotannis nupriæ, *ibid.*
—— peculium pridem Brederodiorum, *ibid.*
—— Eccleſia ejus cui dicata, 187.
—— noviſſimo ævo qui Paſtores, *ibid.* 188.
Vinckeveen infer. Trajecti pagus, 209.
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Virginum recluſarum Monaſterium Ultrajecti, in ſuburbio Weertenſi erat, 109.
Vlaerdinga, primorum Hollandiæ Principum ſedis, 376.
—— ejus dignitas, & antiquitas, *ibid.*
—— ſitus, *ibid.*
—— Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ejus, & Vicariarum duarum Collator, *ibid.*
Vleuten, inferioris Trajecti pagus, 196.
—— Parochia, *ibid.* Vicaria, ibid.
Volcmarus, Epiſc. Ultrajectinus XVI
Voorburch, ex pagis totius Hollandiæ antiquiſſimus, 442.
—— ibi arx olim horrendæ vetuſtatis, *ibid.*
—— a quo ea condita, *ibid.*
—— ſitus ad Corbulonis foſſam, *ibid.*
—— quem Divum Tutelarem habet, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
—— celebris ibi ſupplicatio, *ibid.*
Voorhout, vicus Holl. Comit. ad dexteram foſſæ, quæ Harlemom ducit, 513.
—— ejus Eccleſia perantiqua cui ſacra, *ibid.*
—— Collatores Eccleſiæ hujus, ac Vicariarum, *ib.*
Voorſchoten, Præfectura quondam gentis cognominis, ubi forum antiquiſſimum, 492.
—— variæ circa illum tractum arces, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 494.
Voorſchotana Parochia, Divo Laurentio ſacra, matrix Eccleſia, perantiqua, 492.
—— turris IV. turriculis conſpicua, *ibid.*
—— eo indicatur, quod Voorſchotana Parochia tot præeſſet capellis ſeu oratoriis, *ibid.*
—— Sacella & altaria, *ibid.*
Voorthuſen, vicus Velaviæ, 267.
Voſcuyl, locus Amisfurto conterminus, 166.
—— alius in vicinia Poelgeeſtiana, ſub Parochia & Dominio Oeſtgeeſtano, 499.
Vredelant, caſtrum ad ripam Vechtæ citerioris dexteram, 207.
—— ab Henrico Epiſc. Trajectino cur extructum, *ibid*
Vreeswyck, Dominium ditionis Traj. ad Lechiam, 192.
Vueren, Tyelenſis Inſulæ vicus, 250.
de Vuilpoort, al. *Wuilpoort*, Dordraci porta adhuc ita nominata, 326.
—— extra quam Capella in Parœciam evecta, *ibid.*
—— ibi Sacellum, cui arida arbor, *ibid.*
Uchten, inf. Bathiæ circa Thyclam vicus Parochialis, 281.
Ultrajectum, idem quod Trajectum vetus, ad quod Romani ex Bataviæ Inſula Rhenum in Friſios trajiciebant, 1.
—— Trajectum inferius cur vocatum, *ibid.*

—— initio caſtellum tantum fuit, in dextra Rheni ripa, Friſiæ Regum ſolium, *ibid.*
—— quando & a quo muris munitum, *ibid.*
—— ædicula prima ibi extructa, cui ſacra, *ibid*
—— oratorium Crucis quis & quare ibi ædificat, *ibid.*
—— templum, *Oud-Munſter* a quo ſtructum, 2.
—— & cur id S. Martino ſacrum, *ibid.*
Ultrajectum in quot tractus ſeu Præfecturas dividitur, 168
Ultrajectum quot Capitula habuit, 534.
Ultrajectenſis Schola antiqua, 530.
—— a quo inſtituta, *ibid.*
Ultrajectenſium Epiſcoporum juramentum, 534.
Ultrajectini Eruditi qui, 551. 552.
S. *Urſulæ* Cœnobium, 108.
—— ejus fundatio, *ibid.*
Uteningius (Jacobus) quæ munera geſſerit, 31.
Uythemert, cum arce Dominium ex adverſo Heuſdæ, 252.
Uytwyck, Altenatenſis territorii vicus, cum Parochiali Eccleſia, 335.

W.

W*Aarda*, olim arx ad Rheni divortium, nunc deſtructa, ac in arva converſa, 478.
Waerde, infra Wordenam vicus, ubi olim commendaria Rhodiorum ſeu Melitenſium, 226.
Waddenoy, vicus inſulæ Tyelenſis, 250.
Wageningana Eccleſia quotuplex, 570.
Wageningen, variè denominatur, 266.
—— quo tempore equorum mercatum habet, *ibid.*
—— vetus Wageninga ubi, *ibid.*
Warmond, ſub Rhenolandia cum arce cognomine Dominium, 506.
—— per 400. annos domus hæreditaria, ac ſedes ad hæredes Waſſenariorum devoluta, *ibid.*
—— quem Divum Tutelarem habet, *ibid.*
—— Eccleſia quando incendio abſumta, *ibid.*
—— piæ ejus fundationes, *ibid.*
—— Nobil. Virginum depauperatarum ſub S. Franciſci inſtituto ibi Cœnobium, *ibid.*
—— ut & Ciſtercienſium virorum, *ibid.*
—— Fraternitas quæ Warmondæ viguit, 508.
Waſſenaria, villa prætoria Caninefatum quondam in regione, 491.
—— magna olim Topatcharum poteſtas, *ibid.*
—— poterant illi Prætorem, Conſules & Scabinos Leydenſes conſtituere, *ibid.*
—— amplum habebant patrimonium, *ibid.*
—— Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ejus Paſtores, 493.
—— varias habuit Vicarias, *ibid.*
Wateringe, Delphlandiæ pagus ac Dominium, 422.
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— ibi Monaſterium, Prioratus B. Mariæ in Bethleem, nuncupatum, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
Wauterus Grauwert, Eccleſiæ S Salvatoris Ultrajecti Capellæ fundator, 60
—— ejus epitaphium, *ibid.*
Weel, pagus feudi & Ducatus Cliviæ, 292.
—— ejus Divus Tut. *ibid.*
—— Parochia, in qua opimæ poſſeſſiones, *Venen*, dictæ, 252.
Weert, Ultrajectenſe ſuburbium quare ita vocatum, 133.
—— quo uſque ſe extendit, *ibid.*
—— habet duo Hoſpitalia, *ibid.*
—— ejus Sacella, &c. *ibid.*
—— ejus Paſtores, 154.
Werckendam, ab obice ibi rivo objecto denominatum officium, 335.
—— Burchgraviatu inſignis, arcem habet antiquiſſimam, *ibid.*
Werconde, ſeu *Werckoven*, vicus Traj. ſuperioris, in læva Rheni veteris ripa, 183.
S. *Werenfridus*, ex Anglia oriundus, Willibrordum ſequitur, 282.
—— ad pagum *Elſt* & in *Hagenſtein* ab eo miſſus; unde & eorum S. Patronus, *ibid.* & alibi.
—— ſuſcitatum in Elſtenſi Eccleſia, ubi is quieſcit, Canonicorum VIII. Collegium, *ibid.*
Weſopum, Hollandiæ oppidum ad Vechtam amnem, cereviſiæ coctura celebre, 202.
—— Parochialis ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— Cœnobium, *ibid.*
—— ejus Paſtores priſci ac hodierni, 204.
Weſtbroeck, inferioris Trajecti ad occidentem pagus, 179.
Weſtenryck, aliter *Zuitland*, quia Pulteno ad ad Auſtrum ſitum eſt, vel *Bleckvliet*, a rivo Vliet appellatum, 342.
Wich quid apud Veteres denotat, 181.
Wichmannus, Comes Zutphanienſis in monte Altino Virginum Cœnobium inſtituit, 292.
—— a quo fundationis robur accipit, *ibid.*
—— Regale cur illud appellatum, 295.
Wietachtige Papen, quinam, 452. & in *ad l. ult.*
Wilbrandus, Epiſc. Ultrajectinus XXXV. 17.
—— ejus geſta, *ibid.*
—— obitus, *ibid.* —— epitaphium, *ibid.*
—— Suffraganei, *ibid.*
Wilhelmus Bloemius, vir religioſus & comis, 165.
Wilhelmus, Comes Hollandiæ XVIII. cur Leidenſi S. Petri Eccleſiæ dat fontem ſacrum præſtantiſſimæ formæ, 444.
—— Leidenſem civitatem immunitatibus municipalibus & privilegiis amplis dotat, *ibid.*
—— dat ei duarum clavium ſigillum, *ibid.*
Wilhelmus II. Epiſc. Ultrajectinus XLI. 19.
—— in acie ferro transverberatur, *ibid.*
—— ejus epitaphium, 20.
Wilhelmus Heda, Alphenus, 485.
—— G Lappio Egmondanus, 85.
—— Celebris Hiſtoricus, quem librum ſcripſit, *ib.*
—— quæ munia geſſit, *ibid.* 89. 276
Wilfridus, Northumbrorum Epiſc. Evangelium ubi primus intulit, 1.
Wilhelmus Lindanus, per errorem ſub litteris G *Gerardus* inſcriptus; quem vide ibi, & ſub Dordraco.
Willibrordus Ultrajecti oratorium S. Crucis quo anno fundat, 1.
—— quando factus I. Epiſc. Ultraj. *ibid.*
—— primus in Diœceſi Ultraj. Eccleſiam dedicat & conſecrat, *ibid.*
—— varium ejus nomen, 3.
—— a quo in Friſiam mittitur, *ibid.*
—— Romæ Archiepiſcopus conſecratus, & Clemens appellatus, *ibid.*
—— labores ejus Evangelici, *ibid.*
—— Cœnobia & Eccleſiæ ab eo erectæ, *ibid.*
—— ubi & quo vitæ anno mortuus, *ibid.*
—— elogia, & ejus cultus, *ibid.*
Willibrordi Kempii proavi, quæ Bellicæ virtutis & eruditionis ſpecimina dederint, 239.
Wilb. Eſtius, cujas & quis fuerit, *ibid.* 246. & in *addit. alt.*
Willige, Langerack ad Leckiam, extra muros Schoonhoviæ, ditionis Traj. feudum, 297.
—— ejus Dominus hodie, *ibid.*
Willis, Traj. agri pagus, Collegio D. Joann. Ultrajecti ſubditus, 218.
—— ejus, ut & pagi *Mydrecht* Paſtores, *ibid.*
Wyck, inf. Heuſdani territorii pagus, 261.
—— a quibus variis immunitatibus donatus, *ibid.*
—— variæ ibi arces, *ibid.*
—— Virginum Ord. Præd. ibi Cœnobium, 603.

Wyngaarden, Holl. Comit. feudum ſupremæ juriſdictionis, 228.
Woerde, arx quondam ad Rhenum, 196.
—— cur & quando ab Epiſc. Godefrido firmiſſimis munitionibus circumdata, *ibid.*
—— ejus Divus Tut. *ibid.*
—— quando ad Hollandiæ Comites, dein ad Ordines devenit, *ibid.*
—— ejus Parochia, Paſtores, 197.
Wolfsheeſen, Veluæ Parochia, Doornweerdiæ Clientelæ ſubjecta, 268.
Woudenberch, Emelandiæ pagus, 171.
—— cur ita appellatur, *ibid.*
Woudrichem, rectè ſedes *Waldrichi* vertitur, 334.
—— ejus ſitus, *ibid.*
—— ejus Dynaſtæ, 335.
—— quis ejus urbis Eccleſiam conſecraſſe & fundaſſe cenſetur, *ibid.*
—— ejus Cœnobia, *ibid.* Vide & Append. ad *Friſ.* p. 139.
'tWout, pagus Lyræ vicinus, 421.
—— priſcus Paſtor, *ibid.*
Wulven, luporum ſeu potius undarum caſtrum vicinum inter Halten, & arcem Heemſtee, 184.
—— ibi D. M. Virginis priſca memoria, *ibid.*

Y.

Y*Sſelmonde*, cur ita vocetur, 381.
—— ejus Dynaſta, *ibid.*
—— Arx, *ibid.*
Yſſelſtadium, ditio nota ab Anno 1270, a familia cognomine, Amſtelriſque ad Egmondanos, & dein ad Naſſovios tranſit, 188.
—— ubi primum Parochialis Eccleſia erat, *ibid.*
—— quando inter muros tranſlata, 189.
—— Patronus ſeu Collator Anno 1544. Carolus Cæſar, *ibid.*
—— ejus Paſtores, *ibid.*
—— Ciſtercienſium ibi primùm Abbatia, dein Prioratus, 189.
—— Priores, *ibid.*
—— platea ibi cur *de Kloosterſtraat* vocata, *ibid.*
Yſſelt, Dominium cum arce Emelandiæ Leuſden vicinum, 172.
—— Capella ibi cum Vicaria, *ibid.*
Yſendoorn, inf. Bathuæ ad Vahalim Parochia ſub Decanatu Bathæ, 282.

Z.

Z*Acharias de Mez*, Brabantus, ſub *Trallenſis* Epiſc. nomine Vic. Apoſt. Fœd. Belgii, cur tædium habet, 433.
—— ejus morbus & obitus, *ibid.*
—— ejus lemma, *ibid.*
Zandwyck, vicus Thyelæ vicinus, 280.
—— ejus Parochialis Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
Zegwaert, vicus conjunctus Soetermeer, ubi olim Capella, D. Virginis partui nuncupata, *ibid.*
Zennwynen, Tielanæ Inſulæ pagus, 249.
—— ibi Sanctimonialium Cœnobium, *ibid.*
Zetten, ſuper. Bathuæ ad Vahalim vicus Parochialis, 285.
Zeyſtum, vicus ditionis ſuperæ Trajectinæ vetuſtiſſimus, 168.
—— primaria ejus Parochia, ubi campanarum pulſu inaugurari ſolent Hierarchæ Ultrajectini, *ibid.*
—— Æditui pingues reditus, *ibid.*
Zydervelt, Arkeliorum pridem Dominium, 228.
—— hodie ejus nominis pagus eſt ſub Culenburgo, *ibid.*
Zulichem, arx in inſuls Bomeliana, 252.
Zuzatum, vulgò *Zoeſt*, amplus Emelandiæ pagus, 173.
—— per quos & quando flammis ambuſtus, *ibid.*
—— ejus Eccleſia cui ſacra, *ibid.*
—— Cœnobia habuit bina, *ibid.*
—— primum Brigittarum, alterum Canonicorum Regul. *ibid.*
Zwyndrecht, pagus Dordraco oppoſitus, 327.
—— unde ita denominatur, *ibid.*
—— ejus antiquitas, *ibid.*
—— Parochialis Eccleſiæ collatio penes quos, *ibid.*
—— equorum ibi celebris mercatus, *ibid.*
—— Canon. Regul. tranſlatum eò Cœnobium, *ibid.*

INDEX

INDEX Eccleſiarum Collegiatarum, Abbatiarum, Commendariarum ac præcipuorum Monaſteriorum, quæ in Epiſcopatu Ultrajectenſi olim floruerunt.

Eccleſiæ Collegiatæ.

Eccleſia S. Martini *Ultrajecti* Metropolitana.
—— S. Salvatoris, *ibid.*
—— S. Mariæ, *ibid.*
—— Divi Petri, *ibid.*
—— S. Joannis, *ibid.*
—— Divi Georgii, *Amisfurti.*
—— S. Nicolai, *Iſelſtadii.*
—— S. Joannis, *Montfortii.*
—— S. Barbaræ, *Culenburgi.*
—— S. Vincentii, *Gorcomii.*
—— S. Walburgis, *Tyelæ.*
—— in *Haeſten.*
—— D. Martini, *Bommeliæ.*
—— S. Catharinæ, *Heuſdæ.*
—— S. Pancratii, ter *Horſt*, propè *Rhenum.*
—— S. Walburgis, *Arnhemi.*
—— S. Martini, *Embricæ.*
—— S. Mariæ, *Dordraci.*
—— S. Mariæ, *Geervlietæ.*
—— S. Catharinæ, *Brielæ.*
—— S. Mariæ, *Abbenbroucæ.*
—— S. Adriani, *Naeltwyci.*
—— S. Mariæ, *Hagæ-Com.*
—— S. Pancratii, *Lejdæ.*

Abbatiæ.

Abbatia S Pauli Ordinis S. Benedicti, *Ultrajecti.*
—— Monialium S. Servatii Ord. Ciſtercienſis, *ibid.*
—— Albarum Virginum Ord. Præmonſtratenſis, *ibid.*
—— S. Cæciliæ, Tertiar. S Franciſci.
—— Ooſtbroucanum, & *Vrouwen-Clooſter* Ord. S. Benedicti, propè *Ultrajectum.*
—— Marienweert, Ord. Præm. propè *Culenburgum.*
—— Bern, ad Heuſdam in pago *Herbt*, ejuſd. Ord.
—— Eltenſis nobilium Virginum.
—— Coninxveldiana virorum, dein & nobilium Virginum Ordinis Præmonſtratenſis ſub *Pynacker.*
—— Monialium Ordinis Ciſtercienſis in *Eykenduinen.*
—— nobilium Virginum Ord. St. Benedicti in *Rynsburgh.*
—— Leeuwenhorſtana nobilium Virginum Ord. Ciſtercienſis ſub *Noortwykerhout.*

Commendaria Ord. Meliteuſium ac Teutonicorum.

Commendaria B. Mariæ, *Ultrajecti.*
—— S. Catharinæ, *ibid.*
—— —— *Montfortii.*
—— —— *Oudewateræ.*
—— —— in *Hemmelen.*
—— —— in *Waerde.*
—— —— in *Schaeluynen.*
—— —— *Buræ.*
—— —— *Tyelæ.*
—— —— in *Ophemert.*
—— —— *Rhenen.*
—— —— in *Ingen.*
—— —— *Maeſlandæ.*
—— —— *Leidæ.*
—— —— *Soeterwoudæ.*
—— *Bethlemiticum* Reg. Teutonicis dein unitum.

Cœnobia Brigittinarum.

Cœnobium Brigittinarum, *Ultrajecti.*
—— Beatæ Mariæ, in *Zoeſt.*
—— —— *Goudæ.*

* *Cœnobia Benedictinorum.*

Cœnobium Mons ſacer, propè *Amisfurtum.*
Cœnobium Virginum Aldviccenſe, extra *Traject.*
—— Virginum in *Hillegom.*

Cœnobia Fratrum vitæ Communis, ſeu Hieronymianorum.

Cœnobium St. Gregorii, *Embricæ.*
—— St. Hieronymi, *Delphis.*

Cœnobia Ordinis Ciſtercienſis.

Cœnobium Mons Dominæ noſtræ, *Iſelſtadii.*
—— Porta Cœli in *Hillegom.*
—— Portus beatæ Mariæ in *Warmont.*
—— Virginum Vallis S. Mariæ, propè *Ultrajectum.*
—— Virg. Donkæ Marianæ in *Brantwyck.*
—— Virg. Vallis St. Petri in *Hemsdonck.*
—— Mariæ in Bethlehem *Wateringæ.*

Cœnobia Templariorum.

Cœnobium Templariorum in *Wyck.*
—— *Nieuwen-Klooſter* in den *Houte*, propè *Harlemum.*

Cœnobia Fratrum Pœnitentiariorum.

Cœnobium propè *Amisfurtum* Ord. St. Franciſci.

Cœnobia Alexianorum, & Cellitarum.

Cœnobium Cellitarum, propè *Amisfurtum.*
—— *Tyelæ.*
—— Alexianorum, *Ultrajecti.*
—— Alexianorum, *Oudewateræ.*
—— Alexianorum, *Goudæ.*
—— Alexianorum, *Dordraci.*
—— Alexianorum, *Rotterodami.*
—— Alexianorum, *Delphis.*
—— Alexianorum, *Leidæ.*

Cœnobia Ordinis S. Auguſtini.

Cœnobium Patrum Auguſtinianorum, *Dordraci.*
Cœnobia Virginum ejuſdem Ord.
—— S. Agnetis, *Ultrajecti.*
—— in den Regenbooch, *ibid.*
—— Monialium *Doreſtadii.*
—— St. Agnetis, in *Rhenen.*
—— St. Mariæ in *Redingbem.*
—— St. Agnetis, *Arnhemi.*
—— Mariæ in Bethania, propè *Arnhemum.*
—— St. Mariæ in *Elſt.*
—— St. Agnetis, *Embricæ.*
—— Monialium, *ibid.*
—— St. Agnetis, *Dordraci.*
—— vulgò Broot-Suſters, *ibid.*
—— St. Agnetis, *Rotterodami.*
—— vulgò Broot-Suſters, *ibid.*
—— St. Annæ, *Schiedami.*
—— St. Annæ, *Delphis.*
—— St. Barbaræ, *ibid.*
—— St. Eliſabethæ, *Hagæ.*
—— St. Agnetis, *ibid.*
—— Mariæ in Galilea, *ibid.*
—— Nazareth in *Ryswyck*, inter Witzenburg & pontem S. Spiritus.
—— St. Urſulæ, *Leidæ.*
—— St. Agnetis, *ibid.*
—— St. Cæciliæ, *ibid.*
—— St. Catharinæ, *ibid.*

Cœnobia Ordinis S. Auguſtini.

Cœnobium Monialium S. Agathæ, *ibid.*
— Monialium S. Margaritæ, *ibid.*
— Monialium S. *Mariæ* lacus, vulgò Marienpoel in *Oeſtgeeſt.*
— Monialium S. Barbaræ in *Noortwyck.*

Cœnobia Virginum S. Auguſtini vel Franciſci.

Cœnobium Virginum, het oude Hof, *Weſopi.*
— Virginum, het nieuwe Hof dictum, *ibid.*
— Virginum in *Arkel.*
— Virginum in *Zerwynen.*
— Virginum B. Mariæ Magdalenæ *Bommeliæ.*
— Virginum Donckæ Marianæ in *Heesbeen.*
— Virginum S. Elizabethæ *Schoonhoviæ.*
— Virginum S. Urſulæ *Delphis.*
— Virginum S. Claræ, *ibid.*
— Virginum S. Annæ, *ibid.*

Cœnobia Canonicorum Regularium.

Cœnobium Canonicorum Reg. *Amisfurti.*
— in *Zeeſt.*
— in *Gheyn.*
— in *Haeſtregt.*
— S. Viti *Naerde.*
— *Bommeliæ.*
— *Mariëndael* dictum, propè *Arnhemum.*
— in *Elſt.*
— in *Berg-Ambacht.*
— *Goudæ.*
— in *Zwyndrecht.*
— in *Hemsdonck.*
— in *Almkerke.*
— in *Ruggheo.*
— S. Mariæ Matris Domini in *Syon*, propè *Delft.*
— S. Mariæ Magdalenæ in *'s Graveſant.*
— S. Hieronymi, *Lobſenſe* dictum, ad portas *Leidæ.*
— Vallis Angelorum, in *Leiderdorp.*

Cœnobia Carmelitarum.

Cœnobium Carmelitarum *Ultrajecti.*
— — Carmelitarum *Schoonhoviæ.*
— Virginum Beatæ Mariæ *Rotterodami.*

Cœnobia Carthuſianorum.

Cœnobium Carthuſianorum, *Domus novæ lucis*, propè *Ultrajectum.*
— Carthuſianorum, S. *Bartholomæi in Jeruſalem* propè *Delphos.*
— Carthuſianorum extra *Montem S. Gertrudis.*
— Carthuſianorum, *Munnikhuyzen* dictum, propè *Arnhemum.*

Cœnobia Crucigerorum.

Cœnobium Crucigerorum St. Sepulchri, *Culenburgi.*
— Crucigerorum in *Aſperen.*
— Crucigerorum *Embricæ.*
— Crucigerorum *Worcomii.*
— Crucigerorum ad *Schiedamum.*
— Crucigerorum propè *Vlaardingam.*

Cœnobia Dominicanorum.

Cœnobium Dominicanorum *Ultrajecti.*
— Dominicanorum in *Weſtroyen* propè *Thyelam*, poſtea mutatum in Virg. Monaſterium.
— Dominicanorum in *Zandwyck.*
— Dominicanorum, ſeu ejus Ord. Terminariorum, *Dordraci.*
— Dominicanorum *Rotterodami.*
— Dominicanorum *Hagæ.*
Cœnobium Sororum Albarum, *Leydæ.*
— Sororum *Worcomii.*
— Sororum in oppido *Wycano.*

Cœnobia Franciſcanorum.

Cœnobium Fratrum Franciſcanorum, *Ultrajecti.*
— *Arnhemi.*
— *Gorcomii.*
— *Goudæ.*
— *Dordraci.*
— *Rotterodami.*
— *Delphis.*
— ad *Leidam.*

Cœnobia Tertii Ordinis St. Franciſci.

Cœnobium S. Cæciliæ, *Ultrajecti.*
— Mariæ Magdalenæ; *ibid.*
— S. Urſulæ, *ibid.*
— Bethlemiticum, reclusarum extra *Traj.*
— S. Agathæ, *Amisfurti.*
— S. Barbaræ, *ibid.*
— S. Agnetis, *ibid.*
— *Oudewateræ.*
— S. Mariæ, *Naerde.*
— S. Catharinæ, *Mudæ.*
— Coronæ Mariæ Virginis, *Culenburgi.*
— S. Agnetis, *Gorcomii.*
— S. Barbaræ, *Buræ.*
— S. Agnetis, *Tyelæ.*
— S. Catharinæ, *Heuſdæ.*
— — *Hueſſen.*
— — *Griesbuyſen.*
— S. Claræ, *Goudæ.*
— S. Catharinæ, *ibid.*
— Mariæ fons, *Dordraci.*
— Gryſiarum Sororum, *ibid.*
— — *Brielæ.*
— S. Annæ, *Rotterodami.*
— S. Urſulæ, *Schiedami.*
— S. Agathæ, *Delphis.*
— D. Michaelis, *Leidæ.*
— Schaganum, *ibid.*
— Nazareth, *ibid.*
— S. Mariæ in Abcou, *ibid.*
— S. Barbaræ, *ibid.*
— S. Mariæ Hieroſolymorum, in *Leiderdorp.*
— XI. millium Virginum, in *Warmonda.*
— Sororum in *Driel.*

Beghinaſia.

Beghinaſium Virginum *Ultrajecti.*
— *Gorcomii.*
— *Heuſdæ.*
— *Nyerkerkæ.*
— *Embricæ.*
— *Dordraci.*
— *Rotterodami.*
— *Schiedami.*
— *Delphis.*
— *'s Graveſande.*
— *Leidæ*, ſub Parochia D. Petri.
— *ibid.* ſub Parochia S. Pancratii.
— *ibid.* Virginum Velatarum.

Simul 188. Monaſteria.

ADDI-

Digitized by Google

ADDITIO AD ULTRAIECTUM

A L T E R A.

POſt Additionem primam oblatus mihi Liber unus & alter MS. Dni *Gerardi Steenii*, Eccleſiæ D. *Joannis* dum viveret, ſenioris Canonici. Cum quædam iiſdem continerentur ampliſſimæ Eccleſiæ iſti illuſtrandæ, nec ab *Ant. Matthæo* quidam data in *Fund. & Fat.* ejuſdem Eccleſiæ, ea prioribus annectenda opportunum duxi.

Eccleſiarum Traj. Campanæ;

Anno Dom. 1505. renovatæ fuerunt omnes Campanæ Eccleſiæ Trajectenſ. a minore ad majorem numero XIII.

Pondera Campanarum Majoris Eccleſiæ Trajectenſis:

Majoris, nomina, pondus, renovatio,

Wichte van Clocken.	*Wichte van pinnen, al. klepels.*
Salvator 16454. pond.	183. pond.
Maria 11830. p.	145. p.
Martinus 8545. p.	117. p.
Michael 6686. p.	79. p.
Baptiſta 4795. p.	120. p.
Magdalena 3309. p.	
Agnes major 2451. p.	44. p.
Agnes minor 2312 p.	43. p.
Pontianus 2600 p.	39. p.
Urbanus VI. 1370. p.	30. p.
Rhenignus 959. p.	38. p.
Thomas 819. p.	58. p.
Adrianus 592. p.	
Summa 62128. p.	Summa 907. p.

Summa ſummarum van de Clocken ende pinnen te ſamen 63038. p.

Summa expenſarum ſimul,

5971 flor. 8, ſol. 2. alb.

ac benedictio.

Anno 1506. 8. Martii eædem benedictæ fuere.

Novus S. Joan. Chorus exſtructus.

Fundatio novi Chori facta Anno 1508. 2. Jun.

Remedia quibus novus Chorus poſſet compleri, & fabrica levari de ceteris oneribus Anno 1518. 24. Oct.

R. Dnus *Thomas de Nykerk*, Decanus & Canonicus admiſſus eſt ad plenitudinem Præbendæ 1530. 11. Julii.

Oneri ferendo excogitata remedia.

Sumuntur a Decano *Nykerken* mutuo ad reparationem novi Chori mille floreni Phil. 18. Jun. 1531.

Perſona Goyl. a quibus conſtitui ſolitus.

Perſonatus Goylandiæ, cujus poſſeſſor ultimus D. ac Mr. *Joannes Reneſſius*, Eccleſiæ S. Joannis dum viveret Decanus, mortuus 27. Jul. 1619 a S. *Joannis* Præpoſito conſtitutus, alternis vicibus a dicto S. Joan. Præpoſito, & Abbatiſſa Eltinenſi conferri ſolebat. Ipſe conferebat Paſtoratus in *Naerden*, *Hilverſum*, *Huyſen*, *Barneveld* & *Laeren*; quod ab immutato avitæ fidei cultu ceſſavit.

Ejus jura, ac proventus,

Ultimus Perſona.

Ad *Perſonatum* iſtum ſpectabant hæc ſequentia;

Eerſt 8. mudden roggen, en 4. mudden gherſten, d'welek de Heere van Nyenrode gehouden is te betaelen, vuyt den Thynden van Goylandt.

Item wt verſcheyde parcelen lants in Goylandt gelegen behooren diverſche coppen en ſpinten roggen, twelck wordt gecollectuert, jaerlycx belopende 13. of 14. guld.

Conventus Nardenſis, hodie Orphanotrophium.

Item het Convent tot Naerden, ſynde regenwoordich het Weeshuys, is gehouden jaerlycx te voldoen ſeven ſpinten en een half.

Pagi ſub Præpoſiti S. Joan. ditione.

Præpoſito S. *Joannis* ſubſunt pagi ac vici ſequentes; *Mydrecht*, *Willis*, *Wilnis*, *Thamen*, *Achttienhoven*, *Sevenhoven*, *Cuddelſteert*, & *Blocklandt*.

Decanatus Eccl. iſtius emolumenta.

Emolumenta Decanatûs S. *Joannis* inter cetera, media pars decimarum in *Sandtwyck* ad Thylam oppidum; pars altera Conventui *Weſtroyenſi* cedebat.

Decimæ hæ Anno 1627. D *Wilhelmo de Haes*, Thylæ incolæ, elocatæ ſunt ad annos novem, quotannis pro ſumma 560. flor.

Beuſichem, Selmondt,

Adhæc decimæ erant ei in Eccleſia de *Beuſichem*, & *Selmondt*.

Decimæ in *Beuſichem* & *Selmondt* diſtribuuntur inter Canonicos pro tempore reſidentes 28. Sept. 1571.

Penes illum Collatio Eccleſiæ in

Eccleſiæ iſtarum, uti & Eccleſiæ in *Hier* Rectorem conſtituebat; ſic IV. Sept. 1558. *Hebdomarius* ſeu *Turnarius* Capituli Paſtoratum in *Hyer* contulit: collationi cum ſe opponeret Dns de *Waerdenburch*, re ad Senatum Arnhemenſem delatâ, Capitulum triumphavit.

Hyer,

Anno 1527. 5. Dec. concordia inita cum M. *Joanne Vael*, ſuper Eccleſia de *Hyer*.

Henricus de Oerdt acceptatur in Vice-Curatum in *Benſichem*.

In cauſa, domus extruendæ in *Benſichem* contiguæ domui Paſtorali pro altero vice-Paſtore ibidem 10 Junii 1558. 17. Junii 1558.

Goſuinus Arnoldi in *Hyer*, aſſumitur redditaarius bonorum Gelriæ Anno 1559. deinde *Theodoricus de Malburch* 20. Nov. 1563.

Noortſcherwoude,

Anno 1558. 26. Aug. viſa & lecta reſignatione Eccleſiæ de *Noortſcherwoude op Langendyck*, facta per Dominum *Cornelium Petri*, illius ultimum poſſeſſorem in manus Capituli, ad uſum venerabilis Domini *Romani Richardi* fil. Presbyteri Trajectenſis Diœceſis, contulerunt eandem per Dominum & Mr. *Stephanum de Rumelaer*, tanquam hebdommodarium collatorem in beneficiis conferendis Domino *Romano* ante dicto, decernentes eidem præſentationis litteras ad inſtitutionem a Domino Archi-Epiſcopo deſuper obtinendam in debita forma ſub ſigillo Capituli.

Mydrecht, &c.

D. JOANNES INGEWINCKEL, Præpoſitus & Archid. hujus Eccleſiæ proteſtatur ſuper deſolatione Domus de *Mydrecht* Ao. 1529. 2. Martii.

Præpoſiti,

Mr. STEPHANUS DE RUMELAER, J. V. D. & ante eum hujus Eccl. Præpoſitus transfert ad uſum hujus Eccleſiæ VII. jugera ſita

ta in Mydrecht Anno 1530. 28. Maji, danturque ei iterum in perpetuam emphyteuſim. Conſentitur Magiſtris Fabricæ in *Mydrecht* venditio certorum agrorum ad ſtructuram novæ turris 5. Martii 1557. Item in *Thamen* 15. Dec. 1559.

Obitus Alb. Pighii, S. Jo. Præpoſiti, & Thomæ de Nykerke, S. Jo. Decani;

Datur poſſeſſio Præpoſituræ Dno *Alberto Pighio* 24. Jau. 1517. Obiit is 29. Dec. 1542. ante prandium. *Carolus de Perenot* admittitur in poſſeſſionem Præpoſituræ 11. Junii 1543.

Die Mercurii 19. Auguſti fato functus eſt R. Pater ac nobilis Dnus *Thomas de Nykerken*, Eccleſiæ S. *Joannis* Decanus ſub horam quintam pomeridianam, qui præclara nominis ſui in Eccleſia prædicta reliquit monumenta, condito teſtamento in uſum Eccleſiæ & pauperum pientiſſimo.

hujus ſucceſſores, Wilh. de Bocbolt,

Venerab. & eximius vir, Dnus *Wilhelmus de Bocbolt* admiſſus eſt ad poſſeſſionem Decanatus hujus Eccleſiæ 10. Sept. 1556. In vita Decani Nykerken *Bockbolt*, proviſus de Decanatu & Præbenda tanquam Coadjutor tam per Bullam Papæ, quam per nominationem & præſentationem Cæſ. Maj. ſed quia obiit in menſe Capituli, Turnarius ceſſit Præbendæ, & *Bocbolt* ſolùm de Decanatu proviſus fuit.

Dan. Verheyde, &c.

Dominus & Mr. *Daniel Verheyde* admittitur ad poſſeſſionem Decanatûs vacantis per reſignationem Dni *Wilhelmi de Bocbolt* 21. Oct. 1559. & hoc cum beneplacito Regiæ Majeſtatis.

Anno 1565. 28. Maji obiit Dnus Decanus *Verheyde*, & eodem die legitur & præſentatur in Decanum D. *Adrianus de Zuylen*.

[Duo ergo inter *Thomam de Nykerken* & *Adrianum de Zuylen* intermedii, iu ſerie Decan. S. *Joannis* prætermiſſi.]

Turnus circa beneficia conferenda.

27. Jan. 1576 Dnis Capitulariter Congregatis ac Capituln per juramentum ad hoc antea indicato concluſerunt & per majora vota ſtatuerunt quod deincepa cujuſlibet turnus inchoabitur, finiturque hora duodecima noctis, hoc eſt Sabbatho hora duodecima noctis expirabit turaus præteritæ & tunc finitæ ſeptimanæ, & ab eadem hora inchoabitur novus turnus pro nova inchoante tunc ſeptimana, præſentibus omnibus, excepto ſolo *Reaeſſe* infirmo.

[Receſſum ergò circa hoc a Bulla *Nicolai* V. in Archivo S. *Salvatoris* Traj. aſſervato, de qua in Append. ad *Hiſt. Epiſc. Ultr.* pag. 339.]

Anno 1571. 17. Febr. Capitulu fuit inſinuata nominatio *Wilb. Eſtii*, facta in Univerſitate Lovanienſi; quod Capitulum habuit pro invalido, declarans ſe renuntiare turno Ordinarii, ſive Capituli.

Wilh. Eſtius in Canonicum S. Jo. nominatus ob Univ. Lov.

Die 13. Julii 1576. Mr. *Wilhelmus Eſtius* fecit inſinuari Capitulu nominationem factam ſuper prima Præbenda, vacaote in menſe Apoſtolico, & non in Turno Ordinarii.

Vicariæ in Sti Joan. Eccleſia; S. Catharinæ,

[Ex Vicariis quæ in S. *Joannis* Traj. Eccleſia xi, numero fuere, præter recenſitas in *Hiſt. Epiſc. Ultr.* pag 11. hæ in Libello hoc MS. occurrunt: I. Ad altare S. *Catharinæ*, de qua hæc pag. 30]

Anno 1531. 6. Octob. die veneris obiit Magiſter *Joannes Tacis de Amerongen*, Canonicus ſenior omnium quinque Eccleſiarum Trajectenſis: fundavit egregium Officium Eccleſiaſticum in altari *Stæ. Catharinæ* hujus Eccleſiæ; erit Juris Patronatus, & conferetur alternatis vicibus per proximiores hæredes. *Wilhelmus* filius *Erneſti de Amerongen* obtinuit primariam poſſeſſionem Officii Eccleſiaſtici per Magiſtrum *Joannem de Amerongen* noviter in Eccleſia ſacra in altari *St. Catharinæ* fundati, 12. Jan. 1532.

D. *Cornelius de Gruytor*, Vicarius ad altare S. *Catharinæ*, in S. Joan. Eccl. admittitur ad poſſeſſionem Præbendæ vacantis per mortem D. *Theodori Ayta*, per præſentationem D. *Joannis de Breda*, 23. Jun. 1574.

[II. Vicaria *S. Stephani*, de qua hæc ſequentia:] *S. Stephani*,

Prima & 18. Aprilis, & 9. & 16. May 1572. fuit controverſia de conferenda Vicaria *Sti. Stephani* inter Decanum Zuylen & Caſtro. Decanus ſuſtinebat Vicariam alternatis vicibus ſtare ad collationem Decani pro tempore, & Turnarii Capituli. Caſtro ſuſtinebat tanquam Turnarius ſolum ſtare ad collationem Turnarii: Et addebat de conſuetudine quinque Eccleſiarum Trajectenſ. eſſe, quando vertitur queſtio inter duos & tres ſuper Jure Patronatus beneficiorum prædictarum Eccleſiarum, quod tunc ad Capitulum continent eo conſuetudine quinque Eccleſiarum univerſis cognitio ſuper dicto jure, nec non admiſſione ad poſſeſſionem præſentatorum in diſcordia ad idem beneficium: Decanus negando expreſſe priſcam conſuetudinem obtinere locum in caſu præſenti, cum præſens cauſa non concernat particulares perſonas Capituli, ſed univerſum ipſum Capitulum.

[III. Vicaria *S. Cæciliæ*, de qua hæc habentur:] *S. Cæciliæ*,

Vicaria *S. Cæciliæ* duas habet partes; una pars pertinet ad collationem Capituli, Alteram ſuſtinent habere ſeniorem & proximorum hæredem maſculum *Stephani de Zuylen*. Vide 21. Octobria ab Anno 1575. uſque ad 14. Febr. 1576 ubi *Henricus de Zuylen* admiſſus ad poſſeſſionem Vicariæ vacantis per mortem D. *Jacobi de Hontborſt*, ſalva & cum tali poteſtatione quod per hunc actum nihil decidet Juri Capituli quo ſuſtinent Domini ſe ad præſentationem alicujus de ſanguine *Stephani de Zuylen* vel fundatoris hujus Vicariæ amplius non teneri. Idem vide in reſignatiooe *Henrici de Zuylen* 12. Julii 1605.

Die vero 9. Decembris 1575. Capitulum ex Juriſperitorum conſilio intelligens collationem Vicariæ S. *Cæciliæ* poſſe etiam alteri fieri quam alicui de ſanguine fundatoris, juſſerunt Turnarium proſequi jus Capituli.

[IV. *Vicaria S. Antonii.*] *S. Antonii*,

Præſentatio & collatio Vicariæ S. *Antonii* ſpectat ad Decanum & ſeniorem Canonicum Eccleſiæ noſtræ, cum duobus ſenioribus Fratribus Confraternitatis S. *Antonii* in noſtra Eccleſia 10. April. 1584. Vide etiam 29. Martii 1560. Ubi *Franciſcus Helt* reſignat Vicariam ſuam ad uſum *Suffridi de Winſen*, ex licentia Capituli & ſeniorís Fraternitatis S. *Antonii*.

[V. *Vicaria S. Jacobi.*] S. Jacobi,

Die 20. Maji 1586. admiſſus eſt *Henricus Ruyſch* ad poſſeſſionem Vicariæ SS. *Jacobi* Minoris Apoſtoli, & Auguſtini Confeſſoris, item in honorem B. *Mariæ* Virg. & XIM. Virginum, per obitum *vander Borch*, & per præſentationem Patronorum Dni *Lockborſt*, ſenioris ex conſanguineis, & Decani *St. Joannis*, *Adriani van Zuylen*.

Vicaria

Digitized by Google

Vicariæ B.M.S. Jacobi min. &c. Collatores.

Vicaria quam poſſidet *Everardus Ruyſch*, eſt fundata in honorem Omnipotentis Dei, Beatæ *Mariæ* Virginis, SS. *Jacobi* Minoris Apoſtoli, & *Auguſtini* Epiſcopi & Confeſſ. nec non Virginum *Urſulæ* & Sociarum ejus. Eſt enim Juris Patronatus laicalis. D. *Adrianus de Zuylen*, Decanus S. Joannis, & D. *Vincentius Lochorſt*, ſunt Patroni & Collatores hujus Vicariæ: poſſeſſor non participat præſentias cum aliis Vicariis, ſed debet præſentari per Turnarium Eccleſiæ, ut omnes alii Vicarii. Vide Anno 1593. 27. April. 4. Maji. 7. Septemb. & 12. Octobr. admiſſus ad poſſeſſionem *Everardus Ruyſch*. Capitulum ſuſtinet etiam medios fructus in cauſa mortis & reſignationis. Sed ultimo accordaverunt cum prædicto *Ruyſch*, pro ſomma 36. florenos, & hoc ex gratia ſine conſequentia 7. Septembris.

[*Vicaria S. Laurentii:*]

Vicaria S. Laurentii, & circa illam controverſia.

Controverſia circa *Vicariam S. Laurentii*, vacantem per obitum *D. Aſſueri Rumelaer* inter Capitulum S. Joannis & ejus Decanum *Adr. de Zuylen*, 1594. Ab eo 1595. Vice-Decanus conſtitutus *Arn. Eſchius*, qui obiit A. 1610. Mr. *Joannes Reneſſe*, Decanus S. Jo. electus 12. Martii 1600. 13. Mart. A. 1611. Vicarius Generalis in ſpiritualibus ſede vacante a Capitulo (cum ejus jam vices eſſent) delectus eſt. antea is fuerat *Wilgerus Bloemendael*, S. Petri Ultr. Decanus.

Vicarii Gen. ſede vacante.

[*Vicaria S. Antonii* in arce Loenerſloot:]

Vicaria ad altare S. Antonii in arce Loenerſlotana; qua lege fundata.

Den 26. Juny 1607. is aengeſeyt, door laſt vanden Capitule *Johan van Loenreſloot*, hoe dat ſekere Vicarye, weſende een Officie in altari *S. Antonii*, is vacerende door de dood van *Herman van Loenreſloot*, haer laeſte poſſeſſeur, ende die brieven vande fondatie der ſelver Vicarie medebrenghen, dat een vanden bloede, ſijnde int vierde lit vanden Fondateur, tot die poſſeſſie der ſelver Vicarye den Capitule gepreſenteert moet werden, achtervolgende d' ſelve brieven van fondatie, ſoe dat d' voorſz *Jan van Loenreſloot* den voorſz Capitule tot die poſſeſſie der ſelver, een ſijnde int vierde lit vanden Fondateur der voorſz. Vicarye, ſal hebben te preſenteeren; ende by aldyen nyt gedaen ofte beweſen en kan worden, dat alsdan deſelve Vicarye geconfereert ſal worden by den Deken en de twe oudſte Capitularen der ſelver kerke inder tyt weſende, al vermogens de voorgenoemde fondatie.

Juxta eam Capitulo a Decano præſentatus *Wolphart de Loenerſloot*.

Den 4. Septembris 1607. heeft de Deken *Reneſſe*, *Rengers* &c. den Capitule genomineert ende gepreſenteert *Wolphart de Loenreſloot de ſanguine fundatoris*, ende den 2. Octobris daer aen volgende tot die poſſeſſie geadmitteert.

Motus ob religionem.

Duces novæ religionis requirunt locum in Capitulo, in quo exerceant ſuas prædicationes, 3. 4. 5. Dec. Ann. 1566. 4. Febr. 1567.

Altaria S. Joannis imagines Ultraj. atque dirutæ.

Die Lunæ 7. Martii 1588. ſub noctem ſæviente populo dirutæ ſunt omnes imagines & altarium Tabulæ in hac S. *Joannis*, ut & in aliis Eccleſiis Ultrajectinis.

Organum Cœnobii Oostbroucanum in Eccleſia S. Joan. collocatum.

Anno 1581. Nomine Capituli per ejus Secret. ſupplicatum eſt, ut Organum ex Ooſtbroucani Cœnobii Eccleſiâ in Minoritarum Eccleſiam tantiſper illatum, in D. *Joannis* Eccleſia, de Senatus & Ooſtbroucani Cœnobii Abbatis conſenſu, gratis tamen collocari poſſit.

V. Capitula unum corpus conſtituunt:

Die Martis 26. Novembris 1555. Dominis infraſcriptis indicto Capitulo congregatis propoſuit eximius V. D. Doctor *Stephanus a Rumelaer*, idque ad inſtantiam Dominorum Capitulorum S. Mariæ, ad deliberandum utrum Canonico minori Eccleſiæ majoris concederetur in ſigillando ac ſubſcribendo in negotiis ſtatuum prior locus ante Seniorem Canonicum Capitularium cujuſvis aliarium Eccleſiarum; ſuper quo Domini poſt maturam deliberationem decreverunt perſiſtere in veteri conſuetudine, qua uſitatum eſt, eum ſervari in ſigillando ordinem qui in ſupplicationibus ſeu proceſſionibus fieri conſuevit, ut nimirum is procedat, qui inter quinque Eccleſiarum ſeu Collegiorum unum corpus conſtituentium Capitulare ſenior fuerit Capitularis. Actum in domo Capitulari, Præſentibus *Rumelaer*, *Medenblick*, *Bevelandt*, *Ruyſch*, *Zuylen*, *Hamſtede*, *Utenengh*, & *Tindt*.

Is ordo in ſubſcriptionibus, qui in Supplicationibus.

Die vero 19. Jan. 1556. concluſum eſt, quod Domini in cauſa ſigillationis Eccleſiarum vota ſua conformarent reliquarum quatuor Eccleſiarum Canonicis contra Eccleſiam majorem.

Conſenſus Capituli S. Jo. ut quædam vendat ad reſtaurationem Eccleſiarum in Cudelſtеert, Mydrecht, Thamen,

Den 15. Mey 1556. Capitule heeft genoemen voor een recognitie van de Kerckmeeſters van *Cudelſteert* 20. guld. voor 't conſent van te mogen vercoopen 23. Dammaten tot bouwinghe vande kercke aldaer. Item die van *Mydrecht* op den 14. Mey 1563.

Den 15. Decembris 1559. is geconſenteert die Kerkmeeſters van *Thamen* te vercoopen alle die landen behoorende aende kerke aldaer, om die kerke op te bouwen, ende dat met raet vanden Officiael, Præpoſitus ende Baliu.

& Sevenhoven.

Item den 19. Jan. 1560. Geconſenteert die van Sevenhoeven te mogen vercoopen ſeker huyskеn, ende renſte tot die kerke behoorende.

Addita ad Leydam.

Hiſce ex Collegii S. *Joannis* apud Ultrajectinos Codice MS. deſumptis, addenda duxi, quæ deinde ex Privilegiorum oppidi Leidenſis Codice MS ad manus mihi ſubinde venerunt: ac In Privilegium quod *Julianus Cardinalis*, Senatui Leidenſi Baſileæ ad religioſam eorum petitionem conceſſit; ut nimirum altare portatile (cum illud Canonibus adverſaretur) in Comitiali Baſilica, vel aliis locis ad ſacra pro ſe & familiaribus ſuis per Presbyterum idoneum peragenda, habere iis liceret.

Privilegium altaris portat. Senatui Leidenſi a Juliano S. R. E. Card. Baſileæ conceſſum.

* Julianus is ex illuſtri Romæ Cæſarina familia Rom Græcè & Latinè inſigniter doctus, S. *Angeli* titulo in Cardinalium Senatum adlectus a Martino V. paulò poſt in Germaniam Legatus, tuba belli contra *Huſſitas* fuit. Præſes Concilio Baſilienſi jam ab eodem Martino Pontifice datus, graviter urſit meditatam dudùm reformationem. Hujus duæ extant Epiſtolæ, ab *Orthuino Gratio*, Weſtphalo, Presbytero Daventrienſi, datæ in *Faſciculo rerum expetendarum & fugiendarum*, in quibus, ut & ipſe Jovius meminit, mira libertate ſcripſit ad Eugenium Pontificem, conantem diſſolvere Concilium Baſilienſe, per Martinum V. indictum: *Eum graviter*, inquit Jovius, *reprehendit, quod citatus laboranti Reipublicæ non ſubveniat, & contra jusjurandum indicto Concilio non interſit*; &c.

Coram Concilio iſto verſabatur cauſa Epiſcopi Ultrajectini, Suederus Culemburgius, contra quem Rodolphus Diepholdius a V. Collegiis poſtolatus fuerat, pro cauſa ſua tuenda Ba-

* *P. Jovius elog. l. 11. p. 97. Vide & Joan. Jac. Hofmanni Lexicon, Valer. Andr. Bibl. Belg. Bat. Sacr. part. 2. p. 213. & ſeq.*

ſilæam ad Concilium profectus, ſub id tempus ibi degebat. Julianus † Cardinalis illic tum etiam præſens, quia Leydenſem Senatum ſinceræ devotionis affectum in *Romanam Eccleſiam*, atque etiam io *ipſum* gerere conſpexit, Privileginm eidem conceſſit, hujus tenoris;

JULIANUS, miſeratione divina Sacro ſanctæ Romanæ Eccleſiæ S. *Angeli* Diaconus Cardinalis, per Germaniam Apoſtolicæ Sedis Legatus, dilectis nobis in Chriſto Schulteto, Scabinis, Burgimagiſtris ac eorum familiaribus & ſervitoribus oppidi Leydenſis Comitatus Hollandiæ, Trajecteoſis Diœceſis, Salutem io Domino. Sinceræ devotionis affectus, quos ad Romanam & ad nos geritis Eccleſiam non indigoe merentur ut petitiooibus veſtris, illis præſertim, quos ex devotionis fervotibus prodire dinoſcimus favorabiliter annuamus, hinc eſt quod nos devotis veſtris ſupplicationibus ioclinati, ut liceat vobis habere altare portatile ſuper quod in domo Conſulum oppidi prædicti & in aliis locis ad boc congrueotibus & convenientibus & ſaltem honeſtis, per idoneum Sacerdotem, Miſſam & alia divina Officia in veſtris, & omnium familiariorum veſtrorum præſentiis celebrare facere valeatis, auctoritate noſtrâ teoore præſentium, ſine juris alieni præjudicio, indulgemus. Datum Baſileæ Anno Domini milleſimo, quadringeotеſimo, triceſimo tertio, indictione undecimâ, menſis Junii die decima, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Eugenii Papæ quarti, anno tertio.

Franciſcani Minoritæ a Senatu Leydenſi certa lege ad urbis mœnia admiſſi.

Addimus huic Privilegio, Tabulas conſenſus, quibus Senatus Leidenſis Miooritas Obſervantes extra oppidi ſui Pomœria, ad locum, *die Waert* dictum Anno 1445. admittit ad Cœnobium exſtruendum in honorem Dei, Beatæ *Mariæ* Dei genitricis Virginis, & S. Patris *Franciſci*, ad normam, qua ejuſdem Inſtituti Monachi apud S. *Audomarum* atque Goudæ vivebant, eâ tamen lege, ut ſi a ſancto hoc inſtituto deſciverint, alii ex eodem Ordine Regulariter viventes adducaotur; ſin verò tales ad manus ſint, de Senatus Leidenſis, atque Prioris Warmundani conſilio ædes ac bona hæc cedant egenorum in ea urbe ædibus.

Admiſſie van de Broederen van St. Franciſcus *Ordre in de* Waert *omtrent Leyden.*

WY Schout, Burgemeeſteren, Schepenen, ende Raiden der ſtedeo Leyden, Doen condt allen luyden, dat wy by der Raiden conſent ende goedt duncken vander Vroedtſchap ende ryckdom van Leyden gegunt ende geconſenteert hebben, voor ons ende onze oacomelingen den Broederen van der heyliger Obſervantien van Sinte *Franciſcus* Oordre, te wonen en te wezen by der ſtede van Leyden in die *Waert*, om aldaer ter eeren Godts, *Marie* zynen lieven Moeder, des Heyligen Vaders St. *Franciſcus*, ende alle Goodts Heyligen, Godtsdienſte te doen om zaligheyt der zielen, en den Kerſten menſchen te brengen tot beteringe hares levens, te houden die ſeven Getyden, ende Gode van Hemelryck te dienen mit Miſſen, mit Sermoenen ende andere Godtlicke geeſtelicke ouffeninge, na der Reguleo dat die voorſchreve Oordre van de Heylige Obſervantie toebehoort, gelyck die Broederen t' Sint *Omeers* ende ter *Goude* die nu ter tydt houden, ende want wy den voorſchreve Broederen in hueren guede geeſtelicke ouffeninge gierne geholpen ende gevordert ſagen, ſoo hebben wy die voorſchreve Broederen, ende hareo nacomelingen by conſent ende goedtduncken vander Vroedtſchap ende ryckdnm van Leyden aengenomen, ende nemen onder ſtede van Leyden hoir protectie ende beſchermeniſſe, ende hebben den voorſchreve Broederen ende hoiren nacomelingen geoorloft eode geconſenteert, oirlove en conſenteeren mits deſen brieven, dagen die voorſchreve Broederen in die *Waert* tot aller tydt als zy willen binnen der ſtede ende vryheyt van Leyden mogen om Godts wille broodt bidden voor deo huyſen, ende hun noodtdruft ende voedtſel by der gratie Goodts daer af te nemen, io ſulcken ſchyne ende maniere als die Broederen 't Sint Omers ende ter Goude daglix bidden, mit voorwaerden, oft tot eniger tydt gebeurde, dat Godt verhoede wil, dat die Broederen die nu zyn, of die dair namaels weſen ſullen, niet in leefden, noch hun en regeerdeo als die heylige obſervatie inhout ende begrypt, en ſoo die Broederen van St. Omers ende van der Goude de heylige obſervantie houden, ende dat mit kennelycken prouſtlycken ende waerachtige redenen by den Prior van den Coovente van St. *Bernaerts* Oordre tot Waermondt bevonde worde dat de voorſchreve Broederen na heure heylige obſervantien niet en leefden, ſoo ſullen die Schout, die vier Burgermeeſteren, ende die acht Schepenen van Leyden dan ter tydt wezende, by den Prior van Warmondt, die dan ter tydt in de breukigen ende misdadigen Broederen mogen uytſetten, ende aodere Broederen van den obſervantien voorſchreve weder mogen innemen, ſonder eenigh toeſeggen van de voorſchreve Broedereo of horen nacomelingen, of van yemant anders, ende ſonder eenigh conſent van eenige Heeren ofte Prelaten, geeſtelyck of waerlyck voirder te verſoucken. Ende oft zoe gebeurde, dat Godt verhoede moet, dat die Broederen boven der heyliger obſervantien gingen ende overtraeden, ende dat zy daerom by den Gerechte en den Prioor van Warmondt voir ende alle uytgeſet worde, ende men geen andere Broederen van der obſervatien in de huyſen ende Clooſtere in de *Waert* en conde gekrygen, nochte hebben en mochte, ſoo ſullen Schout, Burgermeeſteren ende Schepenen van Leyden, ende de Prior van Warmondt dan ter tydt weſende, alle die huyſinge ende guede die de voorſchreve Broederen ruymen ſullen, geven ende doen comen ten oerbaer ende prouffyte der arme huyſſitten bionen Leyden, gelyck die brieven van deo verbaode, die deſelve Broederen der ſtede van Leyden daer off gegeven hebben dat wel nytwyſt ende begrypt; ende om dat wy alle deſe voorſchreve punten ende elcken byzonder voir ons ende voir onſe nacomelingen, deo voorſchreven Broederen ende hoiren nacomelingen vaſt ende geſtaden houden willen. Soo hebben wy *Floris van Bosbuyſen*, Schout, *Willem van Berendrecht*, *Dirick Reyngor*, *Dirick Nieuwevens*, *Willem van Bosbuyſen* ende *Floris van Syll*, Burgemeeſteren, *Andries Coſteyns*, *Simon Vrederic van Swieten*, *Dirck Cornelis Gerritſz. Floris Claes Willemſz. Pr. die Bruyn*, *Jan Barthout Hugenſz.* *Jan Wermbouts* ende *Coen van Ooſterwyc*, Schepenen in Leyden, deſen brief beſegelt mitter ſtede zeegel van Leyden hier aengehangen, die wy

† *Annos is 40. natus, obiit Anno 1444. cujus extat apud lovium Carmen per Ant. Franc. Raineruum.*

wy dagelijcx ſamentlick gebruycken, en om der meerderen ſekerheyd zoo hebben wy *Simon Frederic van Swieten* ende *Pieter de Bruyn* voorſchreve deſen brieve mede beſegelt, mit onſen zegelen hier aengehangen voir ons ſelven ende voir ons mede geſellen voirnoemt. Gegeven op den eerſten dach van Maerte in't jaer ons Heere 1445.

Epiſtola qua Gardianus, & Fratres ſe dictis legibus obſtringunt.

Epiſtola Gardiani dictis legibus adſtringentis.

WY Broeder *Henric Bervinck*, Gardiaen, ende gemeen Convent van der Minder-broederen Clooſter buyten Leyden in de *Waert*, doen condt allen luyden, want die goede luyden vande Gerechte van Leyden om ſaligheydt heurder zielen ende om den Kerſten menſchen te bringen tot beteringe heurs levens, ter eere ende ter love Goodts, ende ſijner liever Moeder *Marien*, ende des heyligen Vaders St. *Franciſcus*, ende alle Goodts Heyligen, voor hem ende hoiren nacomelingen, ons ende onſe nacomelingen aengenomen hebben in hoire protexie ende beſchermeniſſe na uytwyſinge des brieven die wy vander goeder ſtede van Leyden daer off hebben, ſoo iſt dat wy ons weder daerom over geven en verbonden hebben overgeven en verbinden mits deſen brieven voor ons ende onſer nacomelinge, waer dat ſaeke, dat Godt verbieden moet, dat wy Gardiaen en gemeen Convente voorſchreve off onſe nacomelingen boven der H. Obſervantie gingen, dat gy dan Schout, Burgemeeſteren ende Schepenen, mit raide ende onderſukinge der waerheyt, als mit den Prior ende Convente der *Bernarditen van Warmondt*, moget ende macht hebben zonder eenich laſt van conſcientien ons voorſchreve Broederen uyt de ſtadt te ſetten ende andere goede Broeders daer inne te ſetten, ende off ſoo gebuerde dat men geen andere Broederen van de obſervantie krygen en konde in de huyſinge en Clooſter voorſchreve, ſoo mogen dan die Schout, die Burgemeeſteren en Schepenen van Leyden, mit den Prioor van Warmondt dan ter tydt weſende, alle die huyſinge en die goede die wy ruymen ſullen geven en doen comen ten oirbaer ende profijt der arme huysſaten binnen Leyden: in getuygeniſſe van deſen ſoo hebben wy Gardiaen ende Convent voorſchreve by conſent van Broeder *Jan vander Goes* op deſen tydt Vicarius des Miniſters van Colen ende Commiſſaris des eerwaerde Vaders, Broeder *Jan van Mauvaert* op deſe tyt weſende gemeyn Vicaris over die Broeders der Obſervantien op deſe zyde des Gerechts des Generaels Miniſters van gemeene Oorden, onſen zegele hier aengehangen, gegeven op den xv. dach in Maerte int jaer ons Heere 1445.

Fr. *Henricus Bervinck*, primus Cœnobii ejus, ut ex ſcheda hac conjicere licet, Gardianus. Primus Cœnobii hujus Gardianus.

De Tertiariorum Fratrum inhabitatione, atque Cœnobii Franciſcanorum Obſerv. ibi excidio, vide noſtra pag. 466.

Quid vox *witachtige* in Flor. V. Diplomate circa Leydam deſignet.

In Diplomate vernaculo quo Florentius V. varias immunitates Leidenſibus concedit, eis (ut pag. 452. dictum eſt) ad S. Petri Eccleſiam addicit, *twe witachtige Papen*. Ex Orlerio *albos* Sacrificos hic intelligi, ac deſignari vel Norbertinos niveâ veſte indutos, vel Teutonicos, niveam chlamydem ferentes, ibidem diximus. Ex ævi tamen iſtius loquendi uſu iſtiuſque temporis Tabulis colligimus, vocem *witachtige* ſignificare legitimum ac idoneum. Sic in *Add. ad Hiſt. Epiſc. Ultraj.* pag. 599. teſtes idonei ad limites Parochiarum Leyd. advocati, vocantur *witachtige Knapen*; quin & in tranſactionis Tabulis inter Leidenſes ac Teutonicos, Anni 1592. in quibus dictum Florentii V. Diploma affertur, loco vocis *witachtige*, vox *bequaeme* allegatur; *ten euwigen daghe ſoude doen bedienen by twee bequaeme Prieſteren.*

FINIS.

A01 2473632